

Excellẽtissimi pitissimiqꝫ vtriusqꝫ

iuris professoris domini Joannis de platea commentaria in quattuor libros institutionum: que olim imperfecta ꝛ inemendatissima prodierunt: nunc vero integra: ac diligenter castigata cum additionibus adiunctis per egregium viruꝫ dominum Joanneꝫ de gradibꝰ vtriusqꝫ iuris professorẽ feliciter incipiunt.

✠

Sacratissimus Imperator noster Justinianus suum devotissime inchoavit initiū a noīe domini nostri iesu christi salvatoris vt patet in prin.rubri.⁊ cōcor.in glo.al leg.⁊ nimirū qꝛ ipse leges divinitus per ora principū fuerūt pmulgate a l.fi.ver.ideoqꝫ em̄.C.de pe escrip.lon.temp.⁊ in auc.de fide instru.§.qꝛ igitur in pn̄.col.vj.viij.di.quo iure.⁊ clari⁹.xvj.q.iij.nemo. Ideoqꝫ res sanctissima appellat̄ civilis sapientia.l.j.§.est quidē.ff.ð var.⁊ extraor.cogni.cuius merito gs nos sacerdotes appellat.l.j.in prin.ff. de iusti.⁊ iure. Aus igitur sumus summe cecitatis obūbratio:vt no.glo.in.l.iter filios.C.fami.hercis. Et ipse dn̄s noster iesus xp̄s est lux in tenebris lucens.Joā.primo.m. Idcirco devotissimi patris Justiniani ritus ac vestigia immitans.vj.di.c. deus noster. Ad ipsius domini nostri iesu christi invocationē sumemus exordium flexis saltem nostri cordis genibus cum eius nomen recolimus:vt in.c.decet.de imu.eccle. lib.vj. eiqꝫ humiles suppliciter porrigam⁹.preces vt sua ineffabili clementia in nos celestis splēdoris gratias infundat sciētie eloquētie ac cecitatis supplendo defectus.nostriqꝫ ingenij modulum augendo imbecillem memoriam reparando vt huius libri scripturas clave veritatis reserare:dubiorū nodos dissolvere:⁊ obscura dilucidare valeamus: vt extra de reliq.⁊ vene.san.c.vnico.lib.vj. Efficiatqꝫ per suam sanctissimam passionē vt fugatis erroribus vniversis tam a theorica q̄ a practica nō divertam⁹ a sn̄ia veritatis sed seniora sectemur ꝯsilia.ij.q.j.c.semper.⁊.c.deus oīpotens.nostra vigili mente semper habētes qð scribit̄ in.c.j.de re iudica.lib.vj.dū dicitur caveant iudices ⁊ prudētes attendant vt in causarū ꝓcessibus nil vendicet odium vel favor vsurpet: timor exulet:premiū.aut expectatio premij iustitiā nō avertat:sed stateram gestent in manib⁹ lances appendāt equo libramie vt in omnib⁹ que in causis agenda fuerint ⁊ maxime in ꝯcipiēdis ⁊ in ferēdis sentētijs pre oculis habeāt solū deū illius imitantes exēplum.scituri ꝙ nō magis alios iudicāt q̄ iudicabunt̄:vt dicitur in.l.rem non novam.C. de iudi. ¶ Hac brevi invocatione ⁊ monitione p̄missis omissis his que in principijs librorum queri consuetum est vt que ⁊ quot sint cause huius operis:qd sit subiectum:cui parti philosophie supponat̄:de qbus vide per Azo.in sum. ⁊ alios docto.in prin.C.cuius eadē est materia de qua hic tractat̄ descendo ad titulum seu rubrum nostri libri quod tale est.

In hoc rubrū seu rubrica dividitur in.v. partes. In prima invocatur nomen dn̄i.vt patet in princ. rubri. In secūda ponūt̄ noīa dirigētis librū tam ꝓpria q̄ appellativa.ibi imperator cesar ⁊c. In tertia ponit̄ nomē eius cui dirigitur.ibi cupide legū iuvētuti. In quarta pte subaudita p glo.in verbo cupide ponitur res q̄ dirigit̄ seu salutatio principis ⁊ hic liber institutionū. In quinta parte ponit̄ quedā specialis rubrica ad hanc ꝯstitutionē seu ꝓhemiū. Nunc descēdo ad expositionē rubri. Et dū dicit iesu, dic ꝙ hoc fuit ꝓpriū nomē.⁊ ē nomē hebraicū qð est latine idē qð salvator. Christi.christus idē est ꝙ vnctus.vt no.gl. in auc.de here.⁊ falci.sup rubri.col.j. In hoc enim nomine christus tres cōtinent̄ ꝑsone.s.pater vngens:filius vnctus:⁊ spūs vnctio ab vtroqꝫ procedēs.vt no.glo.in ver.christū.in auc.iusiurā.qð presta.ab his.colla.ij.de ꝯse.di.iiij.c.a quodam. ¶ Sequit̄ impator.dicit hisidorus ꝙ hoc nomē fuit primitus attributū ei cui totius rei militaris gubernatio demandata erat. Sed postea senatus hoc nomē ad differētiā alioꝝ regū soli cesari reservavit in ꝑsona Octaviani regnātis tpe nativitatis christi. Et si opponit̄ ꝙ hoc nomē convenit etiam civiliter patrifamilias sic arguendo.imperator dicitur ab imperando sed quilibet paterfamilias pōt imperare in domo sua.l.in re mandata.C.mandati.ergo est imperator. Responde ꝙ paterfamilias potest imperare particulariter:sed imperator vniversaliter cum sit dominus totius orbis.l.deprecatio.ff.ad legē rhodi.de ia.excepto rege frācorū cui nō imperat qꝛ propter probitatem Karoli est exemptus.⁊ exceptis regibus hyspanie quorū subiectionē prescripsit papa Grego.contra imperium:vt no.glo. in.c.venerabilem.de elec.licet alibi glo.dicat ꝙ rex francoꝝ ⁊ hyspanie subsunt imperatori nisi doceāt se exemptos.lxiij. distin. adrianus.el.ij. Idem nec in terris donatis ecclesie in qbus non potest exercere tpalem iurisditionē sm̄ Inno.in.c.novit.de iudicijs.⁊ hoc voluit glo.in l.j.§.cū vrbē.ff.de offi. prefecti vrb. Sed cum hodie sint duo imperatores.s.constantinopolitanus ⁊ romanus quis eorum est verus imperator.dic ꝙ romanus vt tenet glo.xcvj.di.si impator.nā cū prius caput imperij esset ꝯstantinopoli ⁊ ecclesia esset oppressa a rege Astulfo longobardoꝝ ⁊ impator ꝯstantinopolitanus requisitus recusasset prestare auxilium:tunc papa transtulit romanū impium ad germanos:vt no.in.c.venerabilem.de elec.s.ad theutonicos ⁊c.qui vere germani nobiles appellant̄:vt dicit glo.Jo.xciij.di.quorūdā. Et an ꝓpter crimina defectus ⁊ alias causas possit papa deponere impatorem.⁊ qui sunt electores qui hn̄t eligere impatorem.⁊ an solus papa electorib⁹ negligētibus eligere vel in electiōe discordantibus possit eligere impatorem.vide ista in glo.pe.in.c.cum apostolice.de re iudi.lib.vj. ¶ Sequitur cesar.dicit gl.impator dicit̄ cesar a Cesare augusto qui regnabat tpe nativitatis Christi.dic melius ꝙ primo quilibet impator dictus est cesar a cesare Julio patre adoptativo ⁊ sm̄ alios avunculo Augusti cesaris.i.Octaviani. Et ille Julius dictus fuit Cesar qꝛ pp mortem matris in puerperio cesus fuit in vētre matris.l.si mater.C.de inoffi.testa.⁊.l.ꝙ dicitur.ff.de libe.⁊ posthu.debet enī mulier mortua anteq̄ sepeliat̄ ꝓpter partū vivū ꝯsequēdū in vētre scindi alias spiritū animantis dicitur quis perimere.l.negat.ff.de mor.infe. Sed an exsectus de vētre ꝑteritus rūpit testm̄ parentū sicut iam natus ꝑteritus.⁊ an faciat deficere fideicōmissum relictum sub ꝯditione si peperit.dic ꝙ bene rumpit testm̄.d.l.ꝙ dicit̄.sed nō implet ꝯditionē si peperit qꝛ nō dicitur natus qui exsecto vētre est extractus.l.anniculus.§.falsum.ff.de ver.signi. ¶ Sequit̄ flavius.ideo sic dictus est qꝛ ruffus fuit sicut fuit david rex vt legit̄ in p̄io regū.xij.c. ¶ Sequitur iustinianus.hoc est nomē ꝓpriū impatoris.⁊ dicit̄ iustinianus qꝛ fuit filius iustini vt ipsemet dicit.j.de dona.§.est ⁊ aliud.⁊ vnus alter iustinianus fuit q fuit filius ꝯstantini de quo loquit̄.c.habeo librū.xvj.di.⁊ ita intellige hic gl.sm̄ Saly.sup rub.p̄ime ꝯsti.C.vel etiā pōt dici iustinianus ab octaviano impatore quo regnāte natus fuit xp̄s qui octavianus dictus fuit in sacrū iustus ⁊ longissimo tpe in pace regit impium ꝙ subditi vellent eum in deum adorare nisi sibilla tiburtina persuasisset ei ne hoc pmitteret:qꝛ alius erat dominator alius quem ipse nesciebat:⁊ tunc ostendit ei virginem Mariā in ara celi cū puero ꝓpter qð non permisit se tanq̄ deū coli sm̄ Scadonum hystoriographum in hystoria quā.Octaviano describit vt refert Saly.in rubri. de no.co.cōpo. ¶ Sequit̄ alamanicus.hoc nomē cum sex sequētibus nominibus sunt agnomina id est ab eventu vt dicit glo.est enim nomen:prenomen:cognomē:⁊ agnomen vt.j.de lega.§.siquis in nomine.⁊.l.si in nomine.C.de test.⁊ qñ error in istis viciet dicā in.d.§.siquis in nomine:⁊ dū dicit Francus non loquit̄ sm̄ Jo.fa.de regno frācie:qꝛ nō dicit̄ subiectus impatori:vt.ð.dixi:sed de quadā francia que est in alamania de qua fit mentio in.c.j.de sponsa. Et

¶ Promulgate vnde cicero li.ij.ð legibus Lex est neqꝫ hominū ingenijs excogitata:neqꝫ scitum aliquod populorum:sed eternum quiddā qð vniversū mūdum regeret imperandi:prohibendiqꝫ sapientia. Itē idem li.ij.de natu.eorum. lex ē recti precepti pravi qꝫ depulsio.

quero quare facit mentionē potius de ciuitatibus quesitis q̄ de alijs cū regulariter omnes subsunt imperio. dic q magis quis debet laudari in eo quod acquirit ex sua virtute ⁊ industria q̄ in eo quod naturaliter ⁊ ex successione sibi peruenit in quo non oportet nos laudari neq; vituperari. glo. no. est in l. expte cessisset. ff. de capti. ¶ Quid autem si quis acquirit quod sibi ex successione obuenit an dicat̃ questus an vero debitū3 vt sic ꝯprehendat̃ a statuto disponente q quis de suo questu teneat̃ soluere collectā vel soluere decimas. ⁊ dicit Bar. q dicitur questum per tex. ⁊ gl. in. l. si emancipato. C. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ ibi no. per eū. Cōtra hoc facit vt potius dicat̃ debitū q̄ questus. l. j. de impo. lucra. de. li. x. ⁊ ibi no. per Bar. ⁊ l. fi. §. pe. C. de codi. ⁊ c. j. de alie. feu. per q no. ibi per gl. ⁊ Bal. hanc. l. partem sequitur hic Jo. fa. facit quod no. dominus Angelus de perusio in l. in suis. ff. de libe. ⁊ posthu. dum dicit q statutū3 disponens. q soluatur gabella de hereditate quā3 quis percipit non artabitur filius ad soluendū3 pro hereditate patris qr nō dicit̃ pcipere talia bona hereditaria s3 potius in eis dominium ꝯtinuare per d. l. in suis. sequētia nomina de se patent in qbus tñ nota dr̃iam inter felicem ⁊ inclitū: qr felix a virtute animi. ⁊ inclitus a gestis magnificis noiat̃. vt in glo. Itē no. differētiā inter victorē ⁊ triūphatorē qr victor dicit̃ hostes fugādo triūphator post victoriā triūphū recipiēdo. vt in glo. ¶ Nunc descendo ad notabilia super isto rubro no. ex prin. rubri. ibi in nomine dñi: quod in prin. cuiuslibet operis debet pcedere inuocatio diuini nominis. ⁊ est ratio in glo. j. in fi. qr ex inuocatione diuina sequit̃ bonū: initium melius medium ⁊ optimus finis. ¶ Sed quid si notarius omiserit ponere nomē dñi in instro an viciatur instrm. glo. tenet q non valet instrm: vt in auc. vt prepo. no. impe. §. j. iuxta princi. quod not. Jo. fa. esse verū3 in arduis ⁊ perpetuis nogocijs. in paruis non requiritur tanta solemnitas. argu. l. leuia. C. de accusa. ¶ Secundo no. ex eodē verbo coniuncta glo. j. q hic imperator fuit christianus. ⁊ tamen faciēdo leges inter paganos inuocat nomen domini ex quo infert̃ primum documentum q si tabellio christianus facit instrumentum inter iudeos pōt apponere nomen dñi nostri iesu xp̄i ⁊ alia que denominant̃ ab eius natiuitate nec viciatur instrumentū quod tñ non l3 apponere ipsis iudeis: qr videtur fieri in contemptione christiane fidei. vt l. iudeos. C. de iudeis. l3 circa alia que non concernunt fidem ⁊ circa iudicia contractus ⁊ tutelas liceat eis vti iure nostro. l. iudeos. C. de iudeis. ⁊ l. spadonē. §. iam aūt. ff. de excusa. tuto. Fallit in testamēto qr iudeus ⁊ hereticus nō possunt esse testes in iudicio cōtra christianos: qr sunt infames. l. fi. ⁊ auc. gazaros. C. de hereti. ⁊ C. de iudeis. licet testi. ⁊ c. j. de sum. tri. ⁊ fide catho. Fallit etia3 in alijs casibus in quibus iudei separant̃ a cōione christianoꝝ no. in. c. iudei. extra de iudeis licet possit esse testis in ꝯtractibus ⁊ testis ne facultas probationū angustetur. vt l. quādoq; in fi. C. de hereti. Glo. tamē Bar. ⁊ Saly. tenent in. d. l. j. C. de sum. tri. q hodie nō possunt esse testes cōtra christianos etiā in ꝯtractibus testamētis ⁊ alijs negocijs cum sint infames ppter dictā auc. gazaros. sed pro christianis bene possunt testificari ꝯtra iudeū3. d. c. iudei. de testibus. nec ob. equalitas est seruāda in iudicijs. l. fi. C. de fruc. ⁊ lit. expē. ⁊ de mu. peti. c. j. qr illud est verum inter actorē ⁊ reum sed nō respectu testiū. vt dicit glo. in cle. j. de testi. ¶ Sed an iudeus pōt repellere teste3 christianū excipiēdo ꝯtra eum de aliquo crimine ppter qd prohibetur a testimonio. Hosti. dicit q sic in. d. c. iudei. qr cum iudicetur lege romana fm illam excipere possunt. C. de iudeis. l. a iudeis. Sed nunquid valet priuilegiū impetratū a iudeis q non possint ꝯuinci a christianis in cā ciuili vel criminali. dic q nō. vt in cle. j. de iudeis. l3 aliqui dñi temporales eos priuilegient ppter magna lucra que ab eis ꝯsequūtur. vt dicit glo. in. d. cle. j. ¶ Sed cū iudeus testificat̃ pro christiano siue ortodoxo. vel assumit tutelā christiani qualiter

a ¶ Per alium. hoc et clare tene3. d. Pe. de ferra. in sua practica l for. oppo. contra instru. in gl. ne gat. in fine.

iurabit. dic per legem dictā moysi. de cuius iuramento vide Spec. de iura. cal. §. restat. ver. s3 pone iudeus. ¶ Itē an liceat christianis vti cibis ⁊ ꝯuiuijs iudeoꝝ dic q non. qr in cibo ⁊ potu quis faciliter. decipit̃. xxviij. q. j. oēs deincēps. Itē attende q l3 iudeus possit hr̃e officium publica aucte s3 vtilitate priuatū: vt est tutela cura ⁊ cōmissoria testamētis vt. d. l. spadone3. §. iam aūt. ff. de excu. tu. sꝫ non pōt hr̃e officium publicū aucte ⁊ vtilitate. nec dignitatem ideo nō potest doctorari vt l. l. fi. C. d iudeis. ⁊ ibi per Bar. ¶ Quid aūt in iuramento si iudeus iurat christiano per xp̄m an teneat̃ seruare. dic q l3 iudeus non teneat̃ iurare p religionem in qua nō credit. vt l. nō erit: in prin. rerum amo. tñ ex quo iurauit tenet̃ istud seruare dūmodo sit licitū quod iuratur qr multa nō debēt fieri facta tñ tenent fm Inno. in. c. ⁊ si xp̄s. de reg. iur. ⁊ in tex. ⁊ gl. ⁊ p Bar. in ꝯ he. ff. in prin. ¶ Tertio no. ex verbo impator q impator proprie dicitur impator post triplice3 coronā susceptam. s. ferreā in alamania. coronam argenteā in Mediolano. ⁊ aureā. de quibus per glo. in cle. de iureiuran. ante aūt coronationē vocat̃ rex vt. c. venerabilē. extra de elec. ¶ Et an priuilegia ꝯcessa ab impatore ante coronationē valeāt dic in. l. bene a zenone. C. de quadri. prescrip. ⁊ in specu. de rescrip. psen. §. si veritas. dic per Bar. in. l. sed ⁊ reprobari. ff. de excu. tu. ⁊ l3 iura variare videantur cōiter tenetur q sic. ⁊ ita tenet Jo. an. in cle. vnica. de iureiur. in nouel. in. c. venerabile3. de elect. Quero an sicut imperator post coronationē pōt cōcedere priuilegia: ita ⁊ licentiatus post licentiam habeat priuilegia doctoralia. Bar. tenet q nō. in. l. ablete. C. de excu. tut. An impator sit dñs orbis dic quo ad protectionē q sic nō quo ad dñium rerum priuatoꝝ fm gl. in pꝛhemio. ff. Quid si imperator iniuriatur. dic q papa pōt adiri per supplicatione3 denunciatam in. c. nouit. de iudicijs. ¶ Quarto no. ex verbo augustus ꝯiuncta gl. q impator d3 esse huius propositi q semper augeat imperium ⁊ nō minuat ⁊ propter hoc tenuit glo. quo. opor. episco. in prin. col. j. q nō valuit donatio facta ab impatore de terris quas donauit eccle. de qua habes. lxiij. di. ego Ludouic⁹. vbi dic̄ gl. q impator successor posset illā reuocare. xv. di. c. ꝯstantinus. ꝯtrarium tenuit gl. in. l. j. §. cū vrbē. ff. de offi. psec. vr. Ista est hodie magna qō de qua per Bar. in prohe. ffoꝝ. ¶ Quinto no. ibi cupide legu3 iuuentuti. modū mittendarū epistolaꝝ ⁊ sufficit in epistola quis se subscribat ⁊ suum signum seu sigillum apponat licet sit scripta per alium [a] per. l. ad testiū3. §. si quis. ff. de testa. Sic etiā tabellio in instris debet fm ꝯsuetudinem apponere signum suum qr ex eo facilius fit cōparatio litterarum ⁊ est pena falsi illud maculare. l. interdum. in fi. ff. de pub. iudi. §. lex cornelia. ⁊ per Bar. in. d. l. ad testiu3. §. sigẽ ⁊ in prohemio ffoꝝ. Item dum dixi q est pena falsi notario maculare signum nūquid viciatur instrm carens signo tabellionis. Jo. an. in addi. Spec. ti. de instru. edi. §. j. dicit q non. cum hoc nō continetur inter solemnia ⁊ substātialia in in instro requisita. de quibus in. l. generaliter. C. de tab. li. x. ¶ Ultimo no. ibi domini Justiniani q genitiuus additus rebus possibilibus regitur quadrupliciter. quādoq; ex natura cause efficiētis vt hic. qñq; ex natura cause materialis. vt. C. de nouo co. cōpo. in prin. rubri. qñq; ex natura possessionis vt cum dicitur equus regacij ⁊ fundus colonis vt in gl. no. l. l. ij. §. j. ff. de orig. iur. quādoq; ex natura eius qd est alterius. l. ij. §. j. ff. d relig. ⁊ sump. fune. ⁊ hoc vltimo modo debet in dubio intelligi ex prima significatione genitiui. ⁊ ideo statutum puniens occupantē rem alterius vel turbantem aliquem in sua possessione non haberet locum in tenētem vel possidentē rem alterius cum statuta debēt intelligi ppꝛie: vt plene no. per doc. in. l. oēs populi. ff. de iusti. ⁊ iur. Sed tamen ex cōi vsu loquēdi habet locu3 per. d. glo. no. ff. de origi. iur. ⁊. l. j. §. fi. ff. nau. caup. stab.

Imperatoriã maiestatem. ¶ Premittit fm glo. q imperator in principio reddit auditores attẽtos dociles ⁊ beniuolos. attẽtos ex narratione laboris in cõponẽdo. dociles ex cõpositione breuis cõpendij faciliter mẽub⁹ imprimẽdo. beniuolos .i. bone volũtatis magnũ fructũ ꝯsequẽdo. partes patent in glo. Et istud ꝓhemiũ diuidit in qnqz partes. Pmo antipophorizando declarat qualiter duo sunt necessaria ad sustẽtationẽ imperatorie maiestatis. scḋa ibi quoꝝ. declarat qualiter imperator dedit operã vtriqz. s. armis ⁊ legibus ꝓbãdo p exẽpluz. tertia ibi cũqz hoc. declarat qualiter mãdauit hunc librũ cõponi per tres viros. quarta ibi igit. declarat qualiter mãdauit hũc librũ diuidi in quattuor libros. qnta ibi sũma itaqz. ꝯcludit exhortãdo iuuenes ad studendũ in hoc libro ꝓpter qḋ efficiant prudẽtes ad gubernãdũ rẽpublicã. Pro sustẽtatione reipublice duo sunt necessaria. s. leges ⁊ arma. h. d. Qḋ autẽ sit magis necessariũ reipublice an arma vel leges dic q leges ° vt ꝓbat eccle. ix. c. vbi dicit. Melior ẽ scia q̄ arma bellica. ⁊ sapiẽtie. vj. c. Melior ẽ scia q̄ vires ⁊ vir prudens q̄ fortis. ⁊ Tullius primo officioꝝ. Spectãda est qdez magis decernẽdi rõ q̄ certãdi fortitudo. ¶ No. pmo ex prin. q leges ⁊ arma habẽt ꝯcomitãtiã adinuicẽ adeo q vnũ semp indiget auxilio alterius videlz leges i disponẽdo ⁊ arma in exequẽdo. vt hic. ⁊ in .l. j. in prin. C. de no. co. ꝯfirmãdo. ¶ Scḋo no. ibi calũniãtiũ q calũniator punit diuersis penis que ponunt in glo. ⁊ est calũniator q falsa crimina sciẽter intẽdit vt hic in ordinarijs punit motu iudicio. vt .l. fi. C. de accusa. ⁊ ibi glo. ⁊ p Bar. in .l. j. in prin. ff. ad turpil. Preuaricator est q vera crimina sciẽter abscondit. ⁊ cũ reo colludit. l. j. in prin. ⁊ §. preuaricatorẽ. ff. ad turpil. Iudex tñ hoc vidẽs põt ex suo officio inqrere fm Bar. in .d. §. preuaricatorẽ. ⁊ est pena rei ⁊ actoris preuaricantiũ que esset imposita soli reo si facta esset vera probatio .l. j. ⁊ fi. ff. de preuarica. Tergiuersator est q ab accusatione desistit. ⁊ est pena quqz librarum auri .l. iij. in fi. ff. de preuarica. ⁊ vide glo. ij. q. iij. in prin. §. notãdũ qualiter puniatur calũniator preuaricator ⁊ tergiuersator. ⁊ an sint publica iudicia ⁊ de eorum materia dic vt .j. de publi. iudi. §. fi. ⁊ ibi tibi de hoc plene dixi.

Quorum. ¶ Hec est secũda pars in qua imperator cõmendat se tam ab exercitio legali q̄ armigero ⁊ probat per exẽplum. Nota ibi vigilijs q debemus vigilare in studio. qꝛ vigilantibus ⁊ nõ dormientibus iura subueniunt. vt in gl. Secũdo no. ibi ꝓmulgatis q̄ ꝯpositis ꝯiuncta glo. dr̃iam inter ꝓmulgare ⁊ ꝯponere. qꝛ promulgare est de nouo inuenire. sed ꝯponere est videlicz adinuentũ in melius reformare quod no. ꝓ statutis que debent ꝓprie sumi. ⁊ stricte intelligi .l. j. §. is qui naoem. ff. de exerci. Tertio no. hic q imperator se laudat ⁊ extollit. Sz dic q omnis laus in ꝓprio ore sordescit. xj. q. iij. c. siqs nõ obediat. Solue q est quedam cõmendatio necessaria. ⁊ quedã vtilior ⁊ quedaz voluntaria. necessaria est ꝑmissa in eo qui nõ aliter admittit ad impetrandã veniam etatis nisi morũz suorum instituta perhibentẽ que animi ⁊ testimoniuz vite honestioris edoceat .l. fi. C. de his qui ve. eta. impetrant. ⁊ l. vnicuiqz. C. de proxi. sac. scri. li. xij. vtilis est ꝑmissa vt qꝛ nouus rector prouincie cõmendat se a bono regimine ⁊ iusticia pro beniuolẽtia subditoꝝ ꝯsequẽda .l. solent. §. ante oĩa. ff. de offi. pcon. ⁊ xxxj. di. c. tenere os ibi gl. Voluntaria vero cõmendatio si est notoria permittit. vt hic. ⁊ C. de nouo codi. ꝯpo. in prin. Si nõ est notoria tunc modica cõmendatio est ꝑmissa nõ magna. iuxta illud. Nec te collaudes ⁊c. ⁊ hoc in cõmẽdatiõe de seipso. alium autẽ lz cõmẽdare quãtũ pro veritate decet .l. sicut in aliis. ff. de offi. p̄sidis. vltra vo q̄ decet laudans vitã bonoꝝ ⁊ cõmẽdãs vitã maloꝝ peccat mortaliter. xlvj. di. c. sunt nõnulli. qꝛ non oportet laudando augeri malitiã .l. j. §. ꝑsuadere. ff. de ser. cor. Quarto no. glo. in verbo ꝓuidẽtia q prouidẽtia ꝯsistit circa tria. s. memoriã preteritoꝝ. scientiã presentiuz. ⁊ prouidentiam futurorum.

Cunqz. ¶ Hec est tertia pars in qua imperator declarat qualiter ⁊ qb⁹ mãdauit hũc librũ cõponi. ¶ No. ibi solertia ꝯiũcta glo. in verbo qoꝝ q in viris electis ad gubernãdũ rẽpublicã dz esse solertia scia ⁊ fidelitas. ⁊ ista per arg. demõstrant; qꝛ opus laudat magistrũ vt hic in gl. in ver. argumẽtatio. ⁊ hoc no. pro sermocinãdo ex isto tex. dum dicit multis rerum argumẽtis pz q ex vnico actu quis nõ põt iudicari bonus vel malus vel industrius vt hic. ⁊ l. j. C. qbus ⁊ aduer. quos. qḋ itellige nisi ex ꝓposito deliquisset qꝛ tunc obtinet regula iuris semel malus lib. vj. ⁊ qḋ ibi per Dy. sed in dubio ois presumit bonus vt .l. non ois. §. a barbaris. ff. de re mili. ⁊ l. si cui. §. eisdez. de accu. ⁊ in .c. vnico. de scruti. ⁊ in .c. dudũ. de presump. Sed quid si reperiat fecisse bonuz ⁊ maluz an iudicabit bonus vel malus: dic q inspicit qḋ magis facere ꝯsueuit vt si plus boni faciat debeat iudicari bonus: si plus mali faciat iudicetur malus. ar. l. querit. ff. de statu ho. l. ob carmen. §. fi. ff. de testi. dic eum censendũ talem qualẽ vulgus appellat sicut is dicit bene vel male facere facta sua ⁊ vti substantia sua put vulgus practicat: vt no. glo. in .l. vbi adhuc. C. de iure do. Et adde q ratione patris vel patrie quis presumit bonus vel malus vt dicit glo. in auc. de referen. in fi. col. ij. ⁊ l. quisqs. §. filij vero. C. ad .l. iul. maiesta. ⁊ l. qḋ si nolit. §. ꝗ mãcipia. ff. de edil. edic. vbi dicit glo. Sepe solet filios similis esse patri. ⁊ arbor mala nõ põt bonos fructus facere. Item adde q malus per potentiã emẽdatus vlterius malus non dicetur .l. qḋ ita. ff. de edil. edic. ⁊ c. testimonio. ḋ testi. ⁊ no. per Io. an. in .d. c. semel malus. quasi dicat nouus hõ renouatus .l. di. c. ferrũ. ⁊ dic vt ibi no. ⁊ per hoc ꝯsuluit Bar. in ꝯsilio suo qḋ incipit ministri fratruz. q blassemans deum ⁊ deinde emẽdatus per ꝯfessionẽ factã sacerdoti ⁊ absolutionem obtentã dicat habere pacem ab offenso vt sic põt extrahi de carcerib⁹ vigore statuti dicentis q habens pacẽ ab offenso extrahat de carcerib⁹ qꝛ si deus terrenus .i. imperator remittit suam iniuriã calore vel leuitate ꝓlatam .l. vnica. siquis impa. maledi. multomagis deus qui nõ vult mortem peccatoris sed vt ꝯuertat ⁊ viuat: vt dicit glo. in auc. vt non luxu. cõtra naturã. in prin. col. vj. ¶ Scḋo no. ibi magistro ⁊ exquestore q quis põt subire vicem pluriũ ꝑsonaruz vbi officia nõ sunt repugnãtia vt hic. ⁊ l. si consul. ff. de adop. ⁊ debitũ salariũ ꝯsequetur: vt in auc. vt iudi. sine quoquo suf frag. §. illud tñ. coll. ij. ⁊ ibi glo. sup verbo suo officio. secus si officia sunt repugnãtia .l. ille a quo. §. tẽpestiuũ. ff. ad treb. ⁊ l. fi. ff. de offi. preto. ⁊ ideo si est cõmissa electio vni nõ põt eligere seipsoz. qꝛ nõ põt subire vicẽ eligẽtis ⁊ electi. secus si est cõmissa pluribus qꝛ põt eligere vnũ ex eis. ⁊ p glo. l. l. plane. ff. qḋ cuiusqz vni. no. sic etiã tabellio non põt ꝯficere instrm de suo facto ꝓprio qꝛ nõ põt subire officiũ tabelliõis ⁊ partis maxie qꝛ tabellio equipat testib⁹ .l. domicius. ff. de testa. ⁊ nullus põt esse testis de suo facto ꝓprio .l. nullus. ff. de testi. ⁊ qꝛ ad ipsm tabellionẽ recurrit p veritate ⁊ fide sui instri .l. siqs decurio. cũ sua glo. C. de falsis. cõtra se aũt bene staret scripture tabellionis p .l. nõ putauit. §. sua manu. ff. ḋ ꝯtratab. ⁊ de hoc dic p Bar. in preallc .l. si ꝯsul. ff. de adop. ¶ Tertio no. ibi nostra auctoritate. arg. q ꝯsilium ciuitatis hñs auctoritatẽ a populo vel ipse populus põt cõmittere certis sapientibus vt statuta faciant dũmodo eis conuocatis specialiter cõmittant vt hic. ibi spẽaliter facit. l. ij. §. postea ne diutius. ff. de orig. iur. p Bar. in .l. oẽs populi. ¶ Quarto no. ibi viris illustribus ꝯiuncta gl. hic. ⁊ l. qui indignus. ff. de senato. qui sint ordines magistratuum primi discensiui sunt etiã sup illustres. vt papa imperator ꝯsul ⁊ patricios.

¶ Qḋ leges bene loquitur. nam leges rõne ⁊ consilio nitũtur. que in omnibus cõtractibus primo sont necessaria testãte. Salustio. Anteq̄ incipias cõsulto ⁊ cũ ꝯsuluerꝭ mature facto opus ẽ. Principes vtẽtes cõsilio plus sibi subijciũt qoꝫ tumultu armorum iuxta sene. sẽtentiam. submitte te rationi ⁊ oĩa subijcies ti b

Secundi illustres vt senator prefectus ꝑtorio orientis vel illiriciani prefect⁹ vrbis questores ⁊ comes donationū que fiunt in curia pricipis ⁊ prefectus pretorio. Tertij sunt spectabiles: vt magistri militū: pretor: prefect⁹ vigilum: proconsul: prefectus augustalis: prefecti egipti: comes rerum priuatarū: comes oriētis: ⁊ comites ꝓuincias regētes ⁊ collosani nō tñ comites italie ⁊ alamanie sunt spectabiles sed clarissimi. Quarti sunt clarissimi: vt presides ꝓuinciaꝝ: rectores ciuitatū. Quinti sunt infimi: vt defensores ciuitatū vel locoꝝ vel magistratus municipales qui nō cognoscūt vltra tres aureos ⁊ iudex pedaneus cognoscit de paruis causis. ⁊ rōnales. i. ꝓcuratores cesaris. ⁊ isti quinti nō hñt sic merum imperiū superioris ſm glo. hic positam. vnde versus Illustris primus medius spectabilis imus. Assumpsio clarum cepit habere gradum. Et ex his p₃ q̄ iste potestates terrarum hēant iurisditionē ordinariā: vt no. Spe. in ti. de iure ordi. §. ꝯstitut. tñ non hñt merum īperium. ⁊ iō mutilatio mēbroꝝ ⁊ amputatio capitū quā exercent ꝓcedit ex vsurpatione meri īperij ſm eūdē₃ Spec. in ti. de iudi. or. §. j. iuxta prin. ⁊ hoc voluit gl. in auc. de ō sen. ci. §. nulla. in gl. magna in. v. iurisditionē. vbi dicit q̄ lʒ nō hēant merū īperium tamē contrariū seruat ex consuetudine q₂ quibusdā ciuitatibus cōcessum fuit quōdam a principib⁹ vt a Federico lōgobardis. dicit tñ Bal. q̄ princeps pōt q̄nqȝ reuocare hanc ꝑscriptionē ⁊ ꝯsuetudinē q₂ contra absolutā principis ptātem non pōt prescribi. ⁊ ois ꝯsuetudo ꝯtraria pōt ab eo cassari: vt de ꝯsan. c. j. de sepul. vio. l. iij. §. diuus. ⁊ auc. nauigia. C. ō furtis. cum simi. Item ex isto tex. dum dicit antecessoribus p₃ ꝯiuncta glo. q̄ doctor sciētia ꝑcellens appellat̄ antecessor vt hic. ⁊ in ꝓhemio ffoꝝ. §. quos vo. vbi glo. exponit antecessores. i. doctores. Item vocat̄ ꝑceptor: vt. l. si edib⁹. ff. de dam. infec. Item appellat̄ ꝓfessor: vt in ꝓhemio ffoꝝ. §. sed ⁊ contra nos. Item appellat̄ magister: vt in ꝓhemio ffoꝝ. §. his igit̄. ⁊ in cle. j. ⁊. ij. ō magistris. vbi glo. dicit q̄ in italia in iure ciuili vel canonico vocant̄ doctores. ⁊ in artibus alijs vocant̄ magistri sed vltra mōtes cōiter oēs vocāt magr̄os. Et no. q̄ in italia solū ibi nuiat studiū bononie tāq̄ primū ⁊ ꝑcellēs cuius priuilegiū fuit ꝯcessuȝ a theodosio minore regnāte anno dñi. cccc. xv. ¶ Quinto no. tāȝ aures q̄ animi. i. tā auditus q est vnus de q̄nqȝ sensibus corporis q̄ animus intellectus. reuoluit eni ⁊ silogizat sepius in mēte intellectus ⁊ animus id qō audit. ⁊ ꝓbat̄ hoc dictū q₂ nihil est in intellectu qn prius fuerit in sensu. sensus eni corporei de qb⁹ l. l. qō meo. ff. de acq. pos. sunt porte intellect⁹. vt hic. ⁊. j. de gradibus. §. agnatiōes. ibi quā ꝑ aures animi. ꝑ Bar. in tractatu de teste. ⁊. l. ij. §. olb⁹. C. de vete. iur. enu. ibi ne tñ sensus. ¶ Sexto no. ibi initiū nobis ⁊ finis q̄ scia legalis ē infinita qō nō ꝯtigit i alijs artib⁹. vt dic̄ hic gl. ⁊. l. ij. ff. ō iu. ⁊ fac. ig.

Igitur. ¶ Hec est quarta pars in q̄ impator mādauit huc librū diuidi in quattuor libros ⁊ no. hic glo. in ver. easdē. q̄ partitio seu diuisio tria operat̄ nam animū legentis incitat. mentē intelligentis preperat. ⁊ memoriā artificiose reformat. ¶ Itē no. glo. i ver. elemēta que tractat de ꝓprietate ⁊ natura quattuor elementoꝝ ex qbus ꝯficiunt̄ cōplexiones hominū. ¶ Itē no. ibi. in desuetudinē de cōtraria cōsuetudine q₂ cōsuetudo derogat legi.

Summa itaqȝ. ¶ Hec est vltia pars in qua impator exhortat̄ iuuenes ad studendū in hoc libro. ⁊ no. glo. in hoc verbo alacri. q̄ effectiu ad opus dat causam ꝑficiendi illud. ¶ Item no. q̄ ꝯsuetudo ⁊ lex q̄tum ad obseruātiā ⁊ decisionē negociorum parem vim obtinent. l. de quibus. §. inueterata. ff. de legi. Sȝ inter se lex generalis sequens ꝯsuetudinē ꝯtrariam tollit ꝯsuetudinē ēt specialeȝ si de ea est facta specialis mentio. l. iij. §. diuus ſm verū intellectū. ff. de sepul. vio. ⁊ in. c. j. de cōsti. li. vj. ⁊ ecōtra generalis ꝯsuetudo derogat speciali legi. l. venditor. §. si ꝯstat. ff. cōia predi. Fallit in casibus in qbus nō tenet ꝯsuetudo ꝯtra legem. Primus est si cōsuetudo est contra legē diuinā: q₂ lex humana nō potest tollere legē diuinā: sed bene eam distinguit. not. in. l. fi. C. si ꝯtra ius vel vtili. pub. Secundus si est cōtra legē naturalē q₂ ius naturale est inumerabile. j. de iure natu. gen. ⁊ in. §. sed naturalia qdem. Tertius si est ꝯtra iusgentiū quod est iure naturali inductū. l. oēs populi. ff. de iusti. ⁊ iure. ⁊. j. de re. diui. §. singuloꝝ. Quart⁹ si ē ꝯtra libertatē eccle. vt i auc. cassa. C. ō sac. san. ec. Quintus si est ꝯtra vtilitatē publicā q₂ tunc nō valet sicut nec lex. vt. l. nec dānosa. C. de preci. iper. offerē. Sextus si lex ꝑcedens est derogatoria ꝯsuetudini sequēti. vt in auc. nauigia. C. de fur. ⁊. C. ō vsur. l. eos reliqua ad ꝯsuetudinē spectātia dicā. j. ti. ij. §. ex non scripto. ⁊ ibi in glo. de hoc. ¶ Quero si factū est statutū nunq̄ tñ fuit practicatū sed potius fuit practicatū ꝯtrariū an tale statutū per desuetudinē sit abrogatū: dic q̄ sic. q₂ nō fuit moribus populi cōꝓbatū sed potius ꝯtraria ꝯsuetudine rōnali ⁊ presumptione sublatū vt hic. ⁊. ff. eo. l. legem. ⁊ gl. in. c. j. de treuga ⁊ pa. q̄ lex ꝑ desuetudinē. i. ꝑ nō vsum vt q₂ nō venit casus nō tollat̄. est casus in. l. vetustissimā. in prin. C. de iur. dotium impe. que dicit obseruationē vetustissimā que visitata nō est a t̄pe cuius nō extat memoria corrigim⁹. Si ergo corrigit tenet. vt. ff. de iniusto rup. test. l. nā si sub cōditione. ſm Cy. ibi. ⁊ ideo si vigore statuti vel ꝓuisionis ꝑstare alicui debes subsidiū in caualcatis vel ꝯpetit tibi ius faciēdi aliquā electionē lʒ steteris ꝑ centū ānos q̄ nō ꝑstiteris vel nō elegeris vt q₂ nō venit casus nō ꝓpterea es liberatus. l. i filijs. C. de decur. lib. x. ⁊ ibi per Bar.

¶ De iusticia ⁊ iure. Rubrica.

Iusticia. ¶ Premisso ꝓhemio impator tractatur⁹ de iure ꝑmittit de iusticia a qua tanq̄ a sua matre nomen descendit. l. j. in prin. ff. eo. Est enim ius tanq̄ filius ⁊ minister iusticie sicut actio est filia obligationis vt hic dicit glo. Vel. dic q̄ impator tractaturus de legali philosophia incipit a digniori parte sue materie. s. a iusticia que inter ceteras virtutes obtinet principatū. vt in auc. vt omnes obe. iudi. prouin. col. v. Et no. hic in glo. in v̄bo vel dic hic plerūqȝ q̄ q̄nqȝ rubrica est generalior nigro vt hic ⁊ in glo. j. de obli. que ex delic. super rubrica. ⁊ ecōuerso. nigrū est generalius q̄ rubrica: vt no. gl. in auc. de ince. nup. l. prin. in v̄bo illicitas. col. ij. in qua gl. dicit originē suā fuisse de florētia: lʒ Cremone habitatio sui studij fuerit in villa ricardine comitatus Bononie vt vult glo. in. l. auia. §. ticia. ff. de an. nu. leg. ¶ Sed an a rubricis liceat arguere. dic q̄ sic prout arguit glo. in. l. j. C. ne fideiusso. do. den. ⁊ per Bartō. in. l. j. ff. si cer. peta. ⁊ est ratio quia rubrica dicit̄ esse de tex. Ideo scriptor qui promisit scribere librum tenetur scribere rubricas ſm Jo. an. in prohemio sexti libri. in glo. no. rubricā in verbo titulis. Itē si nō repit̄ nigrū videt̄ q̄ rubrica ex se disponat. vt vult glo. in. l. j. §. j. ff. sigo te. liber. esse iuss. fu. Itē vbi tex. est dubius qualr̄ dȝ tex. intelligi no. vt vult glo. in. l. vnica. C. ne tertio ꝓuo. li. Itē vbi rubrica ē negatiua ⁊ ꝓhibitiua nō pōt renūciari ꝑ partes tali dispositioni vt no. glo. in. d. l. j. C. ne fide. do. den. etiā cū iuramēto. vt ibi no. Bar. Itē an rubrice canonū possunt allegari in cāis. dic ꝑ Card. ix. di. c. qs nesciat. ⁊ adde que dixi. j. de acti. in rubri. ¶ Titulus iste diuidit̄ in q̄nqȝ partes. Prio ponit diffinitionē iusticie. Scdo ibi iuris prudentia ponit diffinitionē iuris prudētie. Tertio ibi hoc igit̄ declarat a leuioribus esse inchoādū. Quarto ibi iuris ꝑcepta. pōit ꝑcepta iuris. Quinto ibi huius studij. ponit diuisionē iuris. No. ex prin. diffinitionē iusticie. ⁊ tres alias diffinitiōes ibi in glo. in qua no. ibi iusticie diuine. q̄ diuina iusticia tātū dat veniēti in sero q̄tuȝ in mane q₂ eccla nunq̄ claudit gremiū redeūti. vt in epla inter claras in fi. C. de sum. tri. ⁊ fide catho. ⁊. c. sup eo. de hereti. in. vj.

in.vj.secus in humana.qꝛ si debes mihi operā diurnā ⁊ venias in sexta hora diei nihilominus teneris mihi noīe totiꝰ diei.l.ij.in fin.ff.de annu.lega.qꝛ pars opere p horas.solui non pōt. Ideo lꝫ hodie prestes mihi sex horis operā.cras. alijs sex horis non liberaberis.l.iij.cū glo.ff.de ope.lib.⁊ vide aliam diffinitionē iusticie in auc.vt oēs obe.iudi.pūin. in pūn.col.v.videlꝫ Justicia est virtus precipua aliaꝝ dñs per quā regunt omnia.⁊ sine qua factū est nihil.⁊ Tullius ij.officioꝝ.Justicie tanta vis est vt nec illi quidē qui maleficio aut scelere pascunt possint sine illa particula viuere.naꝫ qui eoꝝ culpiā qui vna latrocinātur furat aliqd aut capit is sibi nos in latrocinio rē.quidē loco reliqꝫ ille qui archipirata dr̄ quasi predā distribuat aut iiciat a socijs aut relinquatur. ¶ Quero qd̄ fuit prius vel iustitia vel ius: videt q iustitia.qꝛ ius dr̄ a iustitia.l.j.ff.eo.ī oppositū qꝛ pūo ius per hanc diffinitionē hic in pūcipio positā.dic aut ꝯsiderat ius put est in habitu hoīs ⁊ tunc ius ⁊ iustitia fuerunt vno tēpore pariter.Aut ꝯsiderat ius put est in actu ⁊ tunc fuit iustitia prius ⁊ postea ius.⁊ sic intelligit l.j.ff.eo. ¶ Sꝫ hic intelligit put est in habitu.nā iustitia est virtus i genere cōsecutiuum illius iuris vt hic in glo.§.iuris prudentia.⁊ per Bar.in.l.j.ff.eo.Et no.q ius est genus ꝯprehēdens sub se leges ⁊ multas alias species iuris:vt.j.ti.j.§.ꝯstat.⁊ dr̄ ius qꝛ iustum vr̄.vñ nō dr̄ iudex nisi sit iustus ⁊ cum iustitia iudicet:vt in.c.ius generale.j.dis.Item no. diffinitioneꝫ iuris prudentie.diffinitionē iuris pūdētie habes in.l.j.in pūn.ff. eo.qꝛ ius est cuius merito qs nos sacerdotes appellat. Itē no.in.§.his generalr.qd̄ a leuiorib' est inchoādūꝫ. Itē animus studētis nō est grauādus multitudine ⁊ pōderositate rerum ne prestet ei cā diffidendi ⁊ a studio auertēdi. ⁊ no. hoc dictū Salomonis in glo.sup.v̄ auertit.§.iuris pcepta. que sunt pcepta iuris ⁊ ista equalent diffinitioni iuris fm glo.ideo eam nō posuit Quero dū dicit tex. alterum nō ledere.i.offendere an liceat offendere seip̄m: videt q sic per hunc tex.a ꝯtrario sensu ⁊ qꝛ dolus dlinquētis nō infertur scienti.l.cum donationis.C.de transac.⁊ qꝛ seruo naturalr licet in seip̄m seruire.l.sed si damnū.§.sed a q̄dnis.ff.de peculio.Sed dic cōtra qꝛ nemo est dñs mēbroꝝ suoꝝ.l. liber hō.ff.ad.l.aquil.⁊ qui sibi nō pepercit quō alijs parceret. dicit tex.in.l.ij.ff.de his qui si.mor.cōsci.⁊ est tex.in.l.omne delictū.§.q se.ff.de re mili.⁊.l.siqs aliqd.§.si.ff.d pe. in quo distinguit aliqs se vulnerauit vel mortē sibi ꝯsciuit impatientia doloris: vt l pr̄e q audiuit mortē filij sui se vulnerauit vt.d.l.ij.de his q mor.sibi cōsci.⁊ ibi p Bar. aut tedio vite aut morbo:aut furore:aut pudore:⁊ tūc nō punit:aut fecit hoc metu criminis.⁊ tūc qꝛ voluit se occidere ⁊ nō pꝑpetrauit capite punit.d.l.omne delictū.§.qui se.cū ꝯcor.ibi alle. in glo.⁊.l.j.in fi.ff.ad sille.⁊ iō clericus se pcutiēs erit excōicatus p canonē dicētē: q pcutiēs clericū sit excōicatus.xvij. q.iiij.siqs suadēte diabolo.lꝫ hic Joā.fa.teneat oppositū q nō solū est ꝓhibitū seuire in seip̄m:sed etiā nō pōt ꝑmittere vt in se qs seuiat.punit enī iniuria ꝗ̄tūcūqꝫ in volētē facta sit.l.j.§.vsqꝫ adeo.ff.de iniur.⁊.l.lege corne.§.si.ff.de sicca. possum ꝑmittere alicui quē offendi vt iudicet in vno prout vult dūmō arbitriū boni viri nō excedat glo.not.est in.l.pe. ff.de arbit.Itē an magis peccet delinquēs in se vel in aliuꝫ glo.in auc.vt indi.sine quoquo suff.§.eos aūt col.ij. ¶ Itē no.in.§.huius studij diuisionē iuris:qꝛ quoddā ē publicuꝫ quoddā priuatū. Itē quoddā est ius naturale ⁊ qd̄ iusgentiū.⁊ quoddā ius ciuile de qbus dicet inferius.Et no.glo. in verbo rei romane.q ius publicū ꝯsistit in sacris sacerdotib' ⁊ magistratib'.reipublice enī interest q sint sacerdotes sacra administrātes.Itē q sint magistratus ius reddētes ⁊ tūc pꝫ q sacerdos est ꝑsona publica: ⁊ iō pōt stipulari oīb' quoꝝ interest in casu ad se spectāti vt in restōne vsurarū.vt in.c.quāꝗ̄.de vsur.li.vj.sicut pōt stipulari alteri seruus publicus.j.de adop.§.cū aūt.⁊.l.generalr.ff.d adop.sꝫ in casu ad se nō spectāti nō pōt cū nō sit de ꝑsonis que possint alteri stipulari enumeratis p glo.j.de inutil stipul.§.siqs alij.lꝫ enī sacerdos esset tabellio tāt:postꝗ̄ est in sacris dꝫ sibi interdici officiū tabellionatus in.c.sicut extra ne cler.vel mo.si tū post interdictionē ꝯficeret instrm tꝫ nisi esset excōicatus fm Host.ibi similr ⁊ magistratus cuꝫ sit publica ꝑsona pōt alteri stipulari in his que spectāt ad eius officiū ⁊ acquirit vtilē actionē sine cessione eius cui stipulat.l.j.§.exigere.ff.d mag.ꝯue. ¶ Sed qd si est tabellio an pōt scribere gesta corā se acta dic q nō.qꝛ tractat de suo ⁊ alioꝝ pūdicio: ideo dꝫ adhibere publicū tabellionē si potest adhibere vel adhibeat duos viros idoneos iuratos.vt dicit tex.in.c.qm̄ ꝯtra falsam.extra de ꝓba.⁊.c.cū nobis.de testi.nisi eēt statutuꝫ vel ꝯsuetudo ciuitatis vl̄ castri qd̄ scribere possit.vt in.c.cū dilectissimi.de fide instru.⁊ p Bar.in.l.ij.d stipula.ser.Et no.q lꝫ nō credat iudici ꝗ̄tū ꝯstat p acta tū credit iudici ⁊ notario simul fm Inno.in.d.c.qm̄.Itē adde iudex chartularius q hꝫ iurisdictionē volūtariā siue administrationē pōt scribere acta gesta corā se ⁊ eius iurisdictio pōt ꝓrogari.⁊ pōt pbere auctoritatē actib' volūtarie iurisdictionis de qb' chartularijs est glo.no.in.l.j.ff.de iudi.⁊.l.vbi ⁊ apud quē. ¶ In glo.in ver.positiones in fi.dic q intellectus Pla.ē verior intelligēdo spēꝫ put faciūt dialetici nō put faciūt legiste q vocāt idiuidua spēs.⁊ h voluit gl.i.l.j.§.huiꝰ studij.ff.eo.

¶ De iure naturali gentium ⁊ ciuili. Rubrica.

Us naturale.

¶ Iste titulus diuiditur in tres ptes. Primo declarat diuisiones factas in fine pcedentis tituli. In secunda parte ponit aliam diuisionem. In tertia parte ponit aliaꝫ circa que versatur ius ciuile. Secūda ibi.in.§.ꝯstat aūt. Tertia ibi.in.§. omne aūt.pūma diuiditur in tres partes.pūmo ponit originem iuris naturalis ⁊ eius effectū.scdā ibi:ius aūt ciuile vel gen.ꝯiunctim tractat de iure ciuili vel gen.assignando differentias in vsu.Tertio assignādo differētias in origine. in.§.ius autē. ¶ No.in pūn.quid sit ius naturale.⁊ not.ex glo.j.hic.⁊.in.l.j.§.ius naturale.ff.de iusti.⁊ iure.q ius naturale quinqꝫ modis sumitur.pūmo:lege mosayca.vt.j.de ob.que.ex delic.in principo.⁊.§.j.decreti:pro instictu naturali nature sumēdo hic naturā prout est quedā virtus insita rebus ex similibus similia ꝓcreans:⁊ istud ius naturale. idest instinctus nature cuilibet ꝯueniticulibꝫ ex suo sensualitate sine facto vel ꝯtractione alicuius.j.distin.§.ius aūt naturale.⁊ de isto loquit hic pro iure gentiuꝫ:vt.j.de re.di.§. singuloꝝ.pro iure pꝛorio.vt in penis seruandis ⁊ restitutionibus ꝯcedendis ⁊ pro iure naturali q semꝑ est equū ⁊ bonuꝫ.ff.de iusti.⁊ iur.l.penul.Sic ⁊ obligatio nālis est quīntuplex.pūma est que dr̄ qdā instinctꝰ a natura que ad instar obligatōis īpellit nos ad liberos ꝓcreādos ⁊ alendos.vt h ⁊ in.l.j.§.ius naturale.ff.de iust.⁊ iur.Scdā qꝛ nō solū puenit ex quodā īstinctu naturali:sed ēt causat ab aliquo extrinseco:puta beneficio recepto quo ꝯpellit bñfacientib' nobis bñfacere.⁊ ita dicit obligatio antidora.l.sed si.§.ꝯsuluit.ff.de pet.here.Tertia est que descēdit ex quadā eqtate insita homini ex eo q est animal rationale ⁊ ex illa descēdit equitas obseruationis peccatoꝝ quod est magis ꝯgruū fidei humane .l.j.ff.d pac.⁊ ex ista obligat seruꝰ naturalr cū sit aīal rōale.l.j.ff.de ꝯdi.inde.Quarta est descēdens ex eadeꝫ equitate restituta tū ꝯprobata ex vsu gentiū.l.j.§.iusgētium.ff.de iusti.⁊ iur.⁊.j.de re.di.§.singuloꝝ.⁊ ita similiter nō obligat seruus:qꝛ quo iure seruus est nullus:sic est nullus de iure ciuili.l.si id q.ff.de cōdi.inde.⁊ ibi per Bart. Quinta est que descēdit de eadē equitate pscripta tū ⁊ exꝑprobata de iure ciuili ⁊ ista nō cadit in seruo.l.q attinet ff de reg.iur.fm Bar.Saly.in repe.l.ex hoc iure.ff.de insti.⁊ iur.⁊ per Bar.in.l.si id q.ff.de cōdi.inde. ¶ Scdō

no. hic ꝯtineta glo. in verbo appellamus. ⁊ in verbo hoc ꝙ matrimoniũ ẽ introductũ a quadruplici iure. s. diuino quo ad originẽ ⁊ ordinatõez. ordinauit enĩ deus matrimoniũ in paradiso terrestri. vt in. c. j. extra de voto. li. vj. ⁊ glo. l. i. ij. §. si non ꝓpter valitudinẽ. ff. sigs cau. Naturali ꝓpter ꝯsumationẽ ⁊ ꝯsensuz actualẽ. vt hic. ⁊ l. j. §. ⁊ ius naturale. ff. ð iusti. ⁊ iur. gẽtiũ ꝓpter ꝯfirmationẽ ⁊ introductionẽ ꝯtractus. vt in. l. ex hoc iure. ff. de iusti. ⁊ iure. Ciuili ꝓpter formã tradirã in iure ciuili: ꝓhibẽtẽ tñ aliqbus posse ꝯtrahi ẽ sine cõsensu patris. l. iij. ff. de ritu nup. q ꝯsensus de iure canonico non reqrit nisi de honestate. xxx. q. ij. §. cũ ego in ver. soluo.

¶ Quis aũt debeat primo interrogari ⁊ iurare vel sponsus vel spõsa. dicit glo. in. l. ij. ff. de adop. ⁊ est tex. in. c. si inter virũ. extra de spõsal. ꝙ vir. pz ergo hic. ⁊ in. l. j. §. ius naturale. ff. eo. ꝙ actualis ꝯiũctio corpoꝝ ad coitũ ⁊ ad ꝓcreandũ est de iure naturali etiã si sit illicita ⁊ reprobata ꝯiũctio vt fornicatio. vt tz glo. in. d. §. ius naturale. qꝛ natura ꝓna ẽ ad malũ ⁊ ad cõcupiscẽtiã. vt in auc. de resti. ⁊ ea que pa. §. vnũ ver. sed qñ ibi eẽ opus naturali ꝯcupiscẽtie. ⁊ huic vitio naturali parcit qñ nũ est culpa admissa. vt. l. fluminũ. ff. ð dã. infe. ⁊ est adiũcta culpa qñ illicitus coitus exercet. nã prim⁹ motus est instinctus naturalis ad illicitũ q motus nõ ẽ in ꝑtãte nostra iõ ẽ impunitus. Sz obiecta rectũ ⁊ factũ subsequẽs punit. vt vult glo. l. d. §. ius naturale. nec obstat ꝙ ius naturale semꝑ est bonũ ⁊ nõ dz inducere illicitã ꝯiunctionẽ: qꝛ dic ꝙ ꝓcreare in suo genere nõ est malũ sed illicito mõ procreare est malũ arg. l. iij. §. fluminis. ff. rẽ ra. ha. ⁊ qd ibi not. Bar. ⁊ in. l. filio preto. ff. de iniust. rup. test. vel dic ꝙ inspecto iure naturali nullus est coitus dãnabilis. vt in auc. qui. mo. na. effi. sui. §. natura sigdẽ. ⁊ ideo spurij qui hodie legitimãtur restituãtur eius natalibus quibus oẽs erãt liberi ingenui ⁊ legitimi. vt in. d. §. natura.

¶ Tertio in ver. educatio. qd spontanea ⁊ voluntaria educatio liberoꝝ ⁊ parentũ est de iure naturali quo mouemur ad educandũ eos instinctu nature vt hic. Sed inchoata volantas ad educãdũ est de iure ciuili. l. siquis a liberis. §. si filius. ff. de libe. agno. Et educatio est de iure naturali: sed redacta ad necessitatẽ iuris ciuilis. nã pater cogit officio iudicis alere filios pro modo facultatũ non valentes se ex sua arte alere. vt. d. §. si fili⁹. etiã si sint naturales tantũ. sed non tenet alere de iure ciuili natos ex nephario ⁊ reprobato coitu. in auc. qbus mo. nat. effi. sui. col. vij. secus de iure canonico. in. c. cum haberet de eo qui duxit in matri. quã polluit per adul. ⁊ ibi gl.

¶ Sz nunquid pater tenet alere eius filium ⁊ eius vxorem. dic ꝙ sic. vt. l. si filia. §. hoc amplius. ff. fami. herc. ⁊ not. in. d. l. sigs a liberis. §. non tantũ. de libe. agno. Et adde ꝙ pater nõ tenetur alere filiuz qñ est opifex ⁊ ex eius officio põt se alere: vt no. §. sed si filius: qꝛ tunc põt ei dici a patre qui nõ laborat nõ manducet: vt dicit glo. in. l. ꝗuis. ff. de dam. infec. Et hoc nisi filius esset de tali statu cui nõ ꝯueniret talẽ artem exercere per tex. no. in. l. sz si quid. §. mancipioꝝ. ff. de vsuf. facit. l. nepos ꝓcul. de verbo. signifi. Itẽ adde ex quibus causis pater põt filiũ exheredare: ex eisdem põt ei alimẽta denegare: vt. d. l. siquis a liberis. §. idẽ iudex cũ sua glo. de liber. agno.

¶ No. bonã q̃stionem an mater teneat alere filium.

¶ Sz nunqd mater tenet alere filiũ. dicit glo. ꝙ sic infra trienniũ. vt. l. si filiũ. C. de pa. po. Si aũt est factum diuortiũ distinguẽdũ est culus cã sit factuz: ⁊ cui⁹ expensis alat filius infra triẽniũ: vt in auc. si pr. C. diuor. facto apud quẽ fili⁹. Itẽ tenet mater si filius nõ habeat aliund. vnde viuat. vt. c. ti. aũt qa ẽadmodam. similiter mater tenet alere vulgo q̃situ. vt. d. l. sigs a liberis. §. ergo ⁊ matrẽ Spurium aũt mater nõ tenet alere sicut nec pr de iure ciuili: sz secus de iure canonico: vt. s. dictũ est ⁊ ꝙ dicit de patre ⁊ matre alentib⁹ filios vel alendis a filijs idẽ in ceteris ascẽdẽtib⁹ ⁊ attende ꝙ licet educatio sit de iure naturali vt hic tñ econuerso educatio parentũ nõ est de iure naturali: qꝛ si ꝯtingat pr̃em per filium educari est ordo ꝑuersus nature qñ pater succedit filio. l. nam ⁊ si parẽtib⁹. ff. de inof. te. Sed hec est educatio filij erga pr̃ez naturali rõne. i. iure gentiũ ergo nemini bñ facere bñ faciẽtib⁹ vobis. l. sed ⁊ si lege. §. ꝯsuluit. ff. de peti. here. ẽm Bar. in. l. sigs a liberis. §. si parẽs. ff. de liber. agno. est tñ hec educatio fienda a pr̃e redacta ad necessitatẽ per ius ciuile. vt. dcã. l. si quis a liberis. l. pe. ⁊. d. §. parens.

¶ Sed nunquid valeat pactuz ꝙ pater non teneatur alere filiũ: dic ꝙ nõ qꝛ est ꝯtra ius naturale: vt. ff. de reg. iur. l. ius agnatiõis. ⁊ Spec. qui filij sint legi. §. j. v. sed pone qdam.

¶ Sed an filius teneat alere patrẽ infidelez: ⁊ tenet glo. ꝙ sic. xxx. di. c. si qui filij. ⁊ similiter pr̃em exbãnitũ. l. mutus. §. manẽte. ff. de iure do. nam lz sit ipius ꝯtemptor leguz tñ pater est. dicit tex. in auc. de incest. nup. si vero ꝯtigerit. col. ij.

¶ Quarto no. ibi videm⁹ ⁊ enim cetera quoqz alalia nõ tñ oĩa cum oculo corporali qꝛ multa actualr videri non pñt: intelligi tñ pñt. xxxvj. q. j. de rapto.

¶ Idem etiã esset in ceteris sic ⁊ in teste qui dicit aliquẽ semꝑ vel ꝯtinuo possedisse lz singulis momẽtis videre nõ potuerit: tñ ex eo qd vidit illũ multotiens ex diuersis tꝑibus possedisse potuit intelligere idem esse in alijs tꝑibus lz eniz testis debeat testificari de his que sensu corporeo ꝑcipit: tñ aliqbus perceptis ð alijs ꝯcomitantib⁹ idẽ intelligere põt ⁊ testificari ẽm Bal. in auc. quas actiones. C. de sac. san. eccle. ⁊ in ꝓhemio. C. circa fi. per Bar. in. l. j. ff. solu. ma. in verbo semper.

¶ Quinto no. in verbo in celo ꝙ aues nascẽtes sup arborib⁹ nõ dicantur nasci in terra sed in aere. Et que in arborib⁹ fiunt dicant fieri in celo siue in aere. Etiã facit sigs accusat te ꝙ turbasti eum in terra sua licet ꝓbet ꝙ incidisti ramos arboꝝ ꝓ hoc nõ ꝓbatur accusatio qꝛ nõ doceris fecisse in terra sed in celo. sz in aere. Itẽ facit siquis ẽ bãnitus de terra si ascẽdit arborẽ nõ dicitur venire contra bãnum.

Jus autẽ ciuile. ¶ Hic dclarat quid sit ius ciuile ⁊ qd sit ius gẽtium ⁊ hoc intẽdit. cuilibet populo iurisditionẽ hñti ꝑmissum est sibi ꝓpriũm ius ꝯstituere qd ius ciuile. i. ius statutarium illius ciuitatis vocat. Quod qdez ab omni gẽte equaliter custodit vocat ius gen. h. d. vsqz ad. §. ius autem gen.

¶ No. p̃mo ibi oẽs populi. ꝙ qualitas adiecta ꝓ hoc relatiuum q̃ cõpetit ciuilib⁹ de genere siue populoꝛ tunc hoc relatiuũ qui ponitur declaratiue vt hic. ⁊ l. omnes populi. ff. ð iusti. ⁊ iure. Sed si qualitas non cõpetit cuilibet de genere tũc si relatiuũ adiunctũ certe generalitati ponit sine copula restringit. Sz si cũ copula ponit augmẽtatiue. l. vn̄ adiecto. ff. ð leg. iij.

¶ Scðo no. ꝙ licitũ est cuilibet populo iurisditionẽ habẽti sibi ꝯdere statuta ⁊ sic pz statuta iusta cõprobata de iure ciuili. ⁊ vocant statuta ius ciuile. i. ius municipale illius loci. aliter aũt loquẽdo appellatione iuris ciuilis intelligit de iure ciuili romanoꝝ vt hic in verbo ꝙ simplr concludẽs in libello sibi iusti etiaz fieri ẽm formã iuris intelligit ẽm formã iuris ciuilis: ⁊ etiã statutoꝝ put est sibi vtilius. de quo ꝑ Bar. in. l. reꝝ amotaꝝ. ff. re. amo. sicut simplici appellatiõe poete intelligitur apud grecos homerus ⁊ apud nos Virgilius ⁊ simplici appellatõe apli intelligit de scõ paulo ⁊ etiã simplici appellatõe sapientis intelligit de salamone ⁊ hic in glo. in verbo Virgilius ⁊ sic pz ꝙ verba simplr ꝓlata debẽt intelligi de digniori ⁊ de potiori significatu. ⁊ sic ẽ ar. ꝙ si relingt curie intelligit de curia romana tãq̃ de digniori ⁊ principaliori. ⁊ si relinquit eccle bononiẽsi intelligit de eccl̃a cathedrali bonoñ. tãq̃ digniori ⁊ nobiliori. vt in auc. de eccle. ti. §. sigs l noie coll. ix. ⁊ si relinquit eccle cui⁹ noie sunt plures in eadez ciuitate dicit relictũ pauꝑiori. Sed si nulla eccl̃a sit eius nois tunc maior eccl̃a ꝑcipit. vt. d. §. sigs in noie. In dubio tñ videt relictuz sue eccle parochiali ẽm Cy. in. l. j. C. de sac. san. ecc. Itẽ est hic arg. ꝙ ponẽs l libello rẽ sibi deberi iure dñij vel q̃si videat intẽtare directũ dñiũ tãq̃ prius ⁊ nobilius ⁊ nõ vtile. vt. l. j. §. q l ꝓpetuũ. ff. si ager vec. Bar. tñ decidit ꝯtra. ff. de excep. rei iudi. l. si mater. §. eadẽ. ⁊ dixi. j. de act. §. sz iste. Itẽ dũ dicit hic oẽs populi.

¶ Quero quot homines faciãt populuz dicit glo. in. c. j. de elec. quod

elec. quod decem. ⁊ duo faciunt ꝯgregationẽ. ⁊ tres faciũt
collegium. ⁊ decẽ aut quindecim faciunt turbã: vt. d. glo. ⁊
tot homines gentẽ faciũt quot populũ ſm Bar. in. l. pretor. el
ſcdo. ff. vi bo. rap. ⁊ ſic patet qualiter dz intelligi ſtatutũ di-
cens q ſiquis miſerit gentẽ puniat. multitudo aũt ꝯſtituit
ex maiori nũero ſm diuerſaꝝ mãꝫ: vt. ſ. de iure pſo. §. ſi. ⁊ eſt
glo. in. c. cũm. el pũo. extra de teſtibus. ¶ Et qꝛ hic ꝯſueuit
tractari materia ſtatutoꝝ. Pmo quero q poſſint facere ſtatu
ta dic q qlibet populus hñs oẽꝫ iuriſditionẽ ꝯceſſaꝫ a prin
cipe vel pſcriptã. vt in auẽ. de defen. ciui. §. inſinuãdũ in ſi.
magne gl. in ver. iuriſditionẽ. coll. iij. põt facere ſtatutũ ſine
ſupioris auctoritate. l. oẽs populi. ff. de iuſti. ⁊ iur. ⁊. l. antio-
cẽſiũ. ff. de priui. credi. Si vero ſit populus q nullã habeat
auctoritatẽ ſine iuriſditionẽ vt ſunt ville ⁊ caſtra que ſimilr
ſubiacẽt ciuitati alicui vl dño. tũc nõ lꝫ eis facere ſtatuta cir
ca cãꝝ deciſioneꝫ niſi ſint ꝯfirmata ſupioris auctoritate. l. ſi.
C. de teſta. ⁊. c. cũ oẽs. ⁊. c. cũ acceſſiſſent. extra de ꝯſti. Sed
bene lꝫ facere ſtatuta circa ea que ptinẽt ad ſuoꝝ bonoꝝ ad
miniſtrationẽ. puta de expẽdẽda pecunia cõis niſi ſint ſtatu
ta ambitioſa. l. ambitioſa. ff. ð decre. ab or. fa. Si vero ſit po
pulus hñs iuriſditionẽ limitatã vt i ciuilib⁹ tãtũ vel i crimi
nalib⁹ tantũ vt ſunt multa caſtra in marchia tũc lꝫ eis facere
ſtatuta in his qbus hñt iuriſditionẽ ⁊ nõ in aliis ſine ſupe
rioris auctoritate p iura. ſ. alle. ¶ An aũt magiſtri grãmati
ce poſſint facere ſtatuta imponẽdo ſcolarib⁹ ꝯtra eoꝝ mãda
ta faciẽtibus penã pecuniariã. dic q nõ lꝫ cũ magiſtri ⁊ do-
ctores habeãt iuriſditionẽ i ſcolares vt i ꝯſtõnibus. ſtoꝝ. §.
illud vero. ⁊ i auẽ. habita. C. ne filius p pa. Tamẽ circa do-
ctrinã hñt modicã ⁊ leuẽ coertionẽ. l. ⁊ ſi quecũqꝫ. §. ſi. ff.
ad. l. aql. ⁊. l. itẽ querit. §. ideꝫ iul. ff. locati ⁊ pceptis eoꝝ de
bẽt ſcolares obedire ſicut pceptis pris. vt dicit glo. i. l. liber
to. ff. de obſequiis. ¶ Itẽ an collegia poſſint facere ſtatuta
in his in qb⁹ hñt iuriſditionẽ ⁊ ſpectãt ad eos. ⁊ dic q ſic. l.
ſi. C. de iuriſ. om. iudi. ⁊. l. ij. in ſi. C. de ꝯſti. pec. ⁊ ibi no. p gl.
¶ Iteꝫ an vna pars ciuitatis vt vnũ quarteriũ poſſit facere
ſtatuta ſicut põt ei legari. l. ſiquis a filio. §. ſi. ff. de leg. j. lꝫ nõ
põt legari ſecte vel parti gueiſe vel gebeline vt ibi p Bar.
dic q nõ põt: niſi ſit a toto populo in quo reſidet iuriſditio
ſtatutũ ꝯfirmatũ. l. ij. §. exinde cuꝫ eſſet. ff. de orig. iur. ⁊ hoc
quo ad expeditionẽ ⁊ adminiſtrationẽ eoꝝ que incũbũt illi
parti qꝛ tũc lꝫ. vt ſupra dictũ eſt. ¶ Itẽ quero an magiſtra-
tus poſſint facere ſtatuta: dic ſi ſunt maiores ſeu ſenatores.
pretores prefecti pretorio qui equipant regibus iſti poſſunt
vt. l. formã. C. de offi. preto. ⁊ no. in. l. ambigitur. ff. de legi. ⁊
idem in cardinalibus qui equipant prefecto pretorio lꝫ nõ
equparant ad tenendas mulieres vt dicit glo. in. l. vnica. in gl
penul. ff. de offi. pfec. preto. ⁊ idẽ in legatis ſedis apoſtolice
quoꝝ ſtatuta facta in pũincia ſibi cõmiſſa durant ẽt finita
legatione: vt in. c. ij. de offi. lega. Si aũt ſint minores magi-
ſtratꝰ tũc ſi hñt iuriſditionẽ ppetuã vt comites ⁊ marchio
nes in eoꝝ terris ⁊ epi in eoꝝ dyocefibus. ⁊ iſti ſilir poſſunt
facere ſtatuta. vt extra de maio. ⁊ obe. c. ij. de ꝯſti. c. vt ani-
marum li. vj. ⁊ in. x. col. de ſca. que li. c. j. Si aũt hñt iuriſdi
ctionem tpalem vt ptãtis ⁊ rectores terrarum tpales tũc per
ſe ſolos non pñt. vt. l. pgrima. C. cõmi. vel epiſtolas. ⁊. l. ij.
ff. ðcre. ab or. fa. C. ð leg. l. ſi q extraordinariũ ⁊ ibi p Bar.
Sed ꝯuocato ꝯſilio ⁊ precibus bene pñt. vt. l. j. §. fin. quod
quiſqꝫ iur. ⁊ ibi glo. in. d. l. ſi. q poſſunt cauſaꝝ p ſe facere
ordinamẽta ⁊ puiſiões pro toto ſuo tpe ſm exigẽtiã factoꝝ
vt quod nullus portet arma toto tpe ſui officij. vel nullus
vadat de nocte ſub tanta pena. qð vnuſquiſqꝫ portãs fru-
mentũ ad ciuitatem tpe cariſtie hẽat tantũ. l. j. §. ſi. ff. de offi.
prefec. vrb. ⁊. l. quartoꝝ. C. de nauic. li. xij. Qui aũt ſunt ma
iores ⁊ minores magiſtratꝰ ⁊ iudices dixi. ſ. in pbemio. l. §.
cũm. in quarto notabili. ¶ Quero an ptãs in penis arbitra
riis põt in principio ſui officij facere ſtatutũ ⁊ declarationẽ.
qð pro tali maleficio imponet tantã penã ⁊ pro tali alio tan
tam: dic q nõ: qꝛ declaratio que recipit varietatẽ in tpe nõ

põt fieri ante tps. l. cũ pater. §. a filia. ff. de leg. ij. ſꝫ pena arbi
traria iponit ſm varietatẽ tẽporũ ⁊ locoꝝ. l. reſpiciẽdũ. ⁊. l.
aut facta. ff. de penis. ⁊. c. ſicut dignũ. extra de homi. ¶ Itẽ
qro an excõicati poſſint facere ſtatuta: dic q nõ. nec ẽt valẽt
eoꝝ ſnie ⁊ iudicia nec ẽt ꝯualeſcere ipedimẽto ceſſante ſine
noua ꝯfirmatione nec ẽt valent eoꝝ priuilegia ⁊ qñcunqꝫ ex
cõicatus delegatur põt opponi hec exceptio excõicationis in
quacũqꝫ parte iudicij: vt in. c. aduerſus. §. qꝛ vero. ⁊ ibi gl.
de immunita. eccleſiarum. ¶ Et idem dicendum eſt de ex
bãnitis ⁊ rebellibus in. c. j. §. item nulla cõmunitas. de ſta.
contra liber. eccle. collatio. x. ⁊. l. item quecunqꝫ. C. de epi-
ſcopis ⁊ clericis. quia cum ſint rebelles imperij perdunt
ea que ſunt iuris ciuilis vt eſt cõdere ſtatuta vt hic. ⁊. l. oẽs
populi. ff. de iuſti. ⁊ iur. ¶ Item quero quedã pars ciuiuꝫ
expulſa eſt de ciuitate an pars intrinſeca põt facere ſtatuta
ꝯtra expulſos dic q ſi ſint iuſte expulſi põt qꝛ delictũ nõ dꝫ
parere eis excep. l. penſ. exuli. ff. de mino. ⁊. l. amiſſionẽ. §. q
deficiunt. ff. de capi. di. facit qð no. in. l. ꝯgregatiõi. ff. ex qui.
cau. in poſ. ea. in glo in vbo venerat. in ſi. que dicit notabilr
p bãnitis. Si aũt fuit expulſa iniuſte ⁊ de facto tũc nõ põt
qꝛ ſtatuta facta a capitalib⁹ ciuitatis nõ val ẽt ſicut nec ſnie.
l. nõ diſtinguem⁹. §. cũ qdam. ff. de arbi. nec citatio vt in cle.
paſto. ð re iudic. tanqꝫ facta ab eo cuius potẽtiã citatꝰ per-
horeſcit: vt in. c. ſtatutũ. §. cũ vero. de nup. lib. vj. ⁊ qꝛ ſtatu-
ta a ptialibus ſapiũt monopoliũ a iure iprobatũ. l. vnica. C.
de monopol. ⁊ no. Inno. in. c. cũ acceſſiſſent. de ꝯſtitu. p has
eñ ptialitates reſpublica ledit. l. ſiqs ingenuã. §. in ciuili-
bus. ff. de cap. ⁊ iõ hñtes arbitriũ ſup bono ⁊ pacifico ſtatu
ciuitatis pñt facere ſtatuta per q̃ tollant diſſenſiones ⁊ di-
ſcordie inter ciues: vt no. p Bar. in. d. §. in ciuilib⁹. ⁊ de hac
qõne ẽt tangeł. ſ. eo. §. ꝯſtat aũt. ¶ Itẽ qd de ꝯſulib⁹ ſiue ð
ancianis vel priorib⁹ noſtri tpis de qbus glo. facit mẽtioneꝫ
in. l. item magiſtri. ff. de pac. An poſſint facere ſtatuta: dic q
ſic. ⁊ ſi faciunt: faciũt vigore totius populi quẽ repñtant. vt
no. in rub. C. que ſit lon. ꝯſue. ⁊. l. aliud. §. reficił. ff. de regu.
iur. tunc ſtatuta erunt ciuilia ⁊ ppetua. Si aũt faciũt vigore
eoꝝ officij tunc eoꝝ ſtatuta erũt pſoria ⁊ ãnalia ⁊ ſic actiões
ex eis deſcẽdentes erunt ãnales ſm Bar. in. l. v. de ver. ob.
¶ Sed Bal. dicit in. l. oẽs populi. ff. de iuſti. ⁊ iur. ⁊ in. l. j.
ff. de offi. cõſu. q vigore eoꝝ officij nõ hñt aliquã iuriſditio
nem qꝛ iuriſditio reſidet penes magiſtratũ ⁊ nõ penes colle
gium. ſed Inno. in. c. cũ acceſſiſſent. de ꝯſti. ad eos tñ vacan
te magiſtratu põt recurri in iuriſditionẽ voluntariã. l. vbi ab
ſunt. ff. de tu. ⁊ cur. da. ab his. Itẽ pñt ꝯcedere dilatoriã licꝫ
nõ perẽptoriã exceptionẽ. l. quotiẽs. C. de preci. imper. offe.
⁊. l. j. §. j. ff. qð quiſqꝫ iur. cũ ſua glo. ⁊ ſic ex cã pñt ꝯcedere
alicui ſaluũ cõductũ: puto qꝛ i termino ſicut in ſeruitijs cõis
Et an iſta ꝯceſſio durat vltra tps ſui officij. dic q ſic qñ cum
cãe cognitiõe. l. j. C. de poſtula. ⁊. c. ſi ſup gratia. de offi. dele.
li. vj. ⁊ ſub noĩe dignitatis. vt in. c. ſi generoſe. de app. in. vj.
⁊. c. qñ abbas. de offi. dele. facit qð no. Bar. in. l. ſundi. ff. ð
acqui. poſ. ⁊. l. ⁊ qꝛ. ff. de iuriſ. om. iudi. ¶ Itẽ quero nũqd
mercatores poſſint facere ſtatuta: dicas q ſic inter ſe ⁊ circa
ea que ſpectãt ad artẽ ſuã glo. no. eſt in. l. ij. in ſi. C. de cõſti.
pecu. nec indigẽt alia ꝯfirmatiõe ſupioris cũ p legẽ ſint ꝯfir
mata. vt. l. ij. in ſi. C. de iuriſdi. om. iudi. nõ tñ poſſunt ſtatue
re aliqð iniquũ vel per que alteri preiudicet. puta q filius
teneat pro patre niſi filius queſtũ ferat patri. vt. ff. de edẽ. l.
ptor. §. ij. vel niſi filius ſit mercator ſicut pater: qꝛ inter ſe cõ-
ſentire videnł: vel niſi ſint approbata a ſupiore: qꝛ tunc nõ
mercatores. ſed ſuperior ſtatuere videtur qui auctoritateꝫ
impertitur. l. ij. § omnia. C. de vete. iur. enu. Itẽ nõ poſſunt
ſtatuere q certe pſone poſſint exercere mercantiã: ⁊ nõ alie
⁊ q mercantiã quã alius vẽdit alius nõ poſſit vendere ſm
Bar. in. l. ſi. C. de coll. illi. ¶ Sed quero an ſtatuta merca
torum ſint ſeruãda in alia curia glo. in. d. l. ij. in ſi. C. de ꝯſti.
pecu. ſimplr dicit q nõ. eſt veꝝ circa ordinationẽ pceſſus
vt. l. in ſi. ff. de teſti. Sꝫ quo ad eſſe deciſionẽ vt ſi eoꝝ ſunt

statuta q agat ex nudo pacto vel credat eorum privatis scriptu
ris vel pcedat de bono et equo et ex apicibus iuris vt dicit
Bar. in l. fideiussor. in §. qdam. ff. man. seruabit statutum in
omni foro l. si fundus. ff. de euic. et in curia ecclesiastica et ita intel
ligit gl. in l. ex ea. ff. de postu. et hoc est verum si vterque est mer
cator qui conuenit a mercatore coram ptatem: nam tunc nō serua
buntur statuta. et ita pōt intelligi glo. d. l. ij. C. de cōsti. pecu. secundum
Saly. ibi. ¶ Sed quero super quibus possunt fieri statuta. dic
sup illis que nullo iure supposita sunt. l. de quibus. ff. de legi.
vel sunt disposita a iure ciuili vt hic. et l. oēs ppli. ff. de iusti.
et iur. sed nō sup dispositiōe a iure naturali vel gētiū in totū
tollēdo sed bñ addēdo vel in aliquo derogādo. vt. l. ius ci
uile. ff. de iusti. et iur. Itē nec sup dispositiōe a iure diuino q
sunt iura spūalia et si sunt in fauore ecclesie nisi p summū pōti
ficē fuerint approbata. vt in. c. eccl'a sancte Marie. extra de
cōsti. Sed si sunt tpalia valet statutū: si ius diuinū pcise non
statuit vt cū dicit nō occides. nā illud nō statuit pcise cū ali
bi dicit q occidit occidatur. Ideo pōt fieri statutū q qs ex cā
occidatur. puta bānitus vel aggressor stratarū l. iij. in fi. ff. de
sicca. et l. j. et ij. C. qñ li. sine iudi. Similiter valēt statuta si p ea
excludit peccatū etiā psumptū. puta fraus vel dolus alias
no. extra de iureiur. c. cū contingat. et de pactis. c. ij. li. vj. Et iō
statutū qd qui per decē annos qd nō petierit sibi debitū ca
dat a iure suo non valet qr non posset facere impator l. quo
tiēs. C. de pci. impe. offe. Sed si diceret q contract' seu instrm
ficticiū psumatur tūc valeret: qr excludit pactū fraudis psum
pte. Si aūt diceret qui steit p decē annos q nō petierit sibi
debitū nō audiatur vlterius bñ valet. l. ait ptor. §. pmittit. ff.
de mino. et in. c. sup eo. de here. li. vj. secus si diceret q insti
cia ei denegatur. nā tūc esset contra ius diuinū et humanū dispo
nētia vnicuique iusticiā ministrari sz Inno. i. c. que in eccl'ap
de cōsti. Similiter nō valet statutū dicēs q nō valet contract' mi
norum vt nō possit conueniri etiā si fuerit iuratū nisi interueniat
cōsensus agnatorum: nā hoc statutū inducit peccatū qr dat cām
piurij: sed bene valz si dicit q si contractus aliter factus fuerit
psumatur dolo inductus: qr tūc pōt iuramētū cōtēni pp dolū
psumptū. vt. d. c. cū contingat. de iureiur. Itē an statutū qd trā
siuit in quasi contractū possit renouari in piudiciū quasi contra
hentiū vt si est statutū q quicunque venit huc ad habitādū hēat
imunitatē p decē annos et postq multi venerūt volūt id sta
tutū reuocare. certe dic q hoc nō pōt fieri in piudiciū illorum
qui iā venerūt ad habitādū. vt. l. q semel. ff. de decre. ab or.
fa. cū glo. ¶ Itē an p statutū populi possit tolli remediū ap
pellatiōis. dic q sic si talis populus hz iurisditionē prime et
secūde cāe appellatōis: qr statutū est de his que spectāt ad
eius iurisditionē. l. ij. §. exactis. ff. de origi. iur. Si aūt nullam
cām hēat appellatiōis vel solū cām prime appellatōis tunc
nō valet statutū: qr impediēdo primā appellationē impedi
ret secūdā ar. l. omnino. ff. de spon. et hoc de iure ciuili quo
non licet appellare obmisso medio sed gradatim esse appel
landū. l. j. §. siquis. et l. imperatores. ff. de appel. Sz de iure ca
nonico quo pōt appellari ad papā obmisso medio. vt in. c.
si duob'. et. c. dilecto. extra de appel. et tūc statutū nō valeret
quatenus ipeditur ius supioris arg. c. ij. extra de maio. et obe.
¶ Sz qd si reperiatur duo statuta dic q in dubio pualet vl
timo cōpositū et corrigit primum. l. ij. de testa. tu. C. et l. cōficiun
tur. §. fi. de iure codicil. Et q vt possit aliqua diuisiōe iuua
ri. in §. quibus. C. de no. co. cōpo. et l. sz et posteriores. ff. de leg.
Itez adde q natura legis vel statuti est dare formā futuris
negocijs nō pteritis l. leges et cōstitutiões. ff. de legi. Et iō si
statutū dicat q possessor bonefidei pscribat. v. ānis nō opi
tulabitur pscribēti pre ābula possessio ante statutū l. testiū. C.
de testi. Sz si dicat q vxore pmoriente vir lucretur tertiā pte
dotis bene lucrabitur in dote data ante statutū si vxor pmo
riatur post statutū secundum Bar. in l. oēs populi. ff. de iusti. et iur.
Item scias q statuta recipiunt interptationē restrictiuā ne
quis dānum indebite patiatur l. adigere. §. quis. ff. de iurepa.
et l. quis. ff. de in ius vo. et ideo statutū dicēs q instrm pu

blicū mandetur executioni contra heredē sicut contra defectū in
telligitur nisi heres faceret inuētariū l. fi. §. in cōputatiōe. C. de iure
delib. Similiter si dicat q faciēs sanguinē in palatio punia
tur intelligitur de faciente dolose. ideo nō hz locū in barbitō
sore fieboto mante in palatio. Et adde q si statutū dicat q
statuta nō recipiant interpretationē: glosatiōes vel extraneū
intellectū p hoc nō tollitur interptatio legitima sz solū vana et
friuola. in. c. ex pte. de offi. deleg. et. c. pastoralis. de appella.
¶ Itē an statutū quod hz in se dictionē taxatiuā possit ex
tendi: dic q sic ex identitate alterius statuti. l. ab eo. C. de pre
cibus impera. offe. et l. gracus. ff. de reg. iur. et l. sui noie. ff.
de vsucap. et ibi per Bar. Sz si aliud statutū nō dicat tūc
pter rōnem extenditur ad alios casus in quibus est eadem
rō in materia fauorabili. l. illud. et ibi glo. C. de sac. san. eccl.
sed nō in materia odiosa. l. ij. et ibi no. C. de pa. qui fi. distr.
nisi sit odiū rōnabile pp aliquā bonā rōem inductū. Sed
statutū puniēs subducētē seruū ad furādū dño hz locum in
subducētē filiū ad subtrahēdum patri. l. sigs seruo. et ibi glo.
C. de fur. facit. l. j. §. hoc interdicto. ff. de fur. Itē si in statuto
ponitur aliqd verbū qd secundum dispositionē legis significat vnum
et secundum cōem modū loquēdi significat aliud in quo significato
accipiemus. dic q secundum cōem vsum loquēdi l. liberorum. §. q ta
mē cassius de leg. iij. et plene Bar. in l. labeo. ff. de sup. leg.
Itez no. q sic vt in dubio lex noua se hz ad antiquā adden
do et nō corrigendo nisi aliud exprimatur: vt. l. quot. ff. de ac.
et obli. et l. qui sepulchra. ff. de sepul. vio. Ita i dubio nouū
statutū se hz ad antiquū nō corrigēdo sz addēdo vel decla
rando. Ideo statutū dicēs q dānū datū de nocte emēdetur
a custodib' illius loci vel vicinie corrigitur p subsequēs nouū
statutū dicens q damnū datū emendetur ab omnibus de ci
uitate sed intelligitur ab oibus custodib' ciuitatis nō solū illi
us vicinie vel loci p l. sz et posteriores. ff. de legi. et maxie cū
scdm statutū sit generale et primū spāle. et speciei p gen' non
derogetur sed potius ecōtra l. alimēta. §. basilice. ff. de alimē.
et ciba. leg. l. decurionib'. in prin. C. de silen. lib. xij. et p Dy. i
c. generi p spēm. de reg. iur. lib. vj. secundum Bar. in l. sed et poste
riores. Et p hoc cōsuluit Bald. q generalis puisio concessa a
cōi cōductorib' datij baratarie q nullus possit ludere nisi in
domib' baratarie nō tollit spālem cōsuetudinē ludēdi i alijs
locis diebus paschalib' natiuitatis dñi: qr spālis cōsuetudo
derogat generi. l. ex facto. §. item quero. ff. de here. insti. et di
xi. d. in pohemio in. §. igitur. qd lex sequēs gnālis nō tollit spā
lem cōsuetudinē pcedentē nisi de ea sit facta spālis mētio p
l. j. §. diuus. ff. de sepul. vio. Item dixit q si spālis iudex est
datus in cāis pupillorum nō derogatur ei p generale statutū qd
de cāis a centū libris supra cognoscat potestas: quānis eis
cā pupillorum trāscendat quattuor centū tū cognoscet eorum iu
dex spālis. nam p vnū genus derogat magis generi et indi
uiduū derogat vtrique: vt no. Bal. in l. executorē. ff. de excep.
rei iudi. similiter si statutū spāle dicit q de certa falsitate possit
cognosci solū īfra ānum nō poterit cognosci vltra ānum vi
gore alterius statuti generalis subsequētis q de omni falsi
tate possit potestas qcunque cognoscere per l. querelas. C. de
fal. et in l. in honorarijs. ff. de acti. et ob. et hoc cōsuluit Bar.
in cōsilio qd incipit a dño cino de pistorio. ¶ Itē attende q
statute debēt reduci ad sensum et cōstructū q conueniat dispō
ni iuris. cōis ēt trāsportādo verba. ¶ Unde cum legalē dis
pōnem teneatur quis scire infra duos mēses: vt in auc. vt fa
cte no. cōsti. col. v. et canonicā infra sex mēses. vt Jo. an. sup
data lib. vj. et si statutū dicat q qs excusetur si nō pbetur ad ei'
notitiā puenisse dz exponi q debeat scire infra dictū tēpus
cū psumptio iuris sit q debuerit scire infra dictū tēpus et pre
sumptio trāsferat onus pbādi in aduersariū: vt. l. fi. C. de pe
rica. tu. et. j. q. i. c. siquis ex symoniacis. secundum glo. no. lxxxij. di. c.
pposuisti. ver. sed ca. Itē etiā attēde q in terris ecclesie debz
statutū cōferri seu reduci ad concordiā cum iure canonico i ter
ris imperij cū iure ciuili vt sic inde interptationē recipiat a
quo assumitur auctoritas et potestas secundum Bal. in l. j. C. q bo.
cede. nō.

cede.pos.⁊ iō ſi ſtatutū dicit ꝙ decedēti ab inteſtato ſuccedant primiores ex linea paterna. ⁊ ſi vnus decedat relicto fratre patruelle vnī ⁊ altero vtrinqꝫ ꝯiuncto admittit vtrqꝫ cōiunctus altero excluſo put ius cōe diſponit:vt in auč.itaqꝫ.C.cōia de ſuc. Itē dicit Bar.in.l.diuus.ff.de ſiccar. qđ in ſtatutis nō punit affect⁹ niſi ſequat effectus.⁊ ſic ꝙ voluerit occidere ⁊ nō potuerit nō punit pena ſtatuti cū ſtatutum regrat actū cōſumatū ⁊ idem dicit ſi ꝙ voluerit aliquē violare capite puniat.nā nō puniet ſi non violauerit. per tex.⁊ glo.in.l.fi.de rerum diui.⁊ ibi per Bar. Dixit etiā Gandio de ſozaria ꝙ ille qui nō ligat ſtatuto non gaudet priuilegio ſtatuti. Et ideo cū ſtatutū dicat ꝙ villa debeat emēdare dānum nō ꝯpellat nec artet clericū ad emēdationē damnit vt in.c.eccleſia ſancte marie.de cōſti. Similr nō poterit petere ꝙ ſibi emēdet damnū vigore dicti ſtatuti:qꝛ cū nō cōprehēdatur in damno ſimilr nec in lucro dꝫ cōprehēdi:vt.l.manifeſtiſſimi.§.ſed cū ꝫ i ſcđo.C.de fur.de reg.iur.l.ſm naturā:qꝛ equalitas ꝑib⁹ eſt ſeruāda.l.fi.C.de fur.⁊.C.de ꝑci. ſac.ſcri.l.in ſacris.iuxta fi.⁊.l.pe.l fi.C.cōi diui. ⁊ hoc voluit eqtas illius ti.qđ quiſqꝫ iuris.ꝑ quā eqtatem ⁊ qualitatē ſi clericus ꝙ ꝑ cōſtōnem ſynodalem nō pōt ſe obligare vltra decem libras in ꝯtractu ſine licētia epī ſe tuebit ſi reperiet obligatus in maiori ſumma. Ita in foro ſeculari ſe tuebit laycus obligat⁹ clerico vltra dictā ſummā.qđ tenuit Salyc.in auč.caſſa.C.de ſac.ſan.eccle. Sup hoc tñ an ſtatuta laycoꝝ cōprehēdāt clericos.dicit Bar.in.l.j.C.de ſum.tri.⁊ fi.catho.ſi ſtatuta ſunt ſup clericis vel reb⁹ eccleſiaſticis ⁊ nō valēt qꝛ nō ꝑtinēt ad iuriſditionē cōdentis.vt.d.c.eccłā ſancte marie.⁊ idem ſi ſont facta ſup alio ſed redundāt ꝯtra priuilegia ꝯceſſa eccleſijs vel clericis in priuilegiom a papa vel a principe qꝛ tunc dicunt ꝯtra libertatē eccleſie iō nō valēt ſm Inno.in.c.nouerīt.de ſen.excō. Sed Bar. dicit eē cōtra libertatē eccleſie quotiēſcunqꝫ clericus efficiat timidior per.l.j.§.ꝙ bonorāde.ff.quaꝝ reꝝ actio nō dat. Si aūt non ſunt facta ſup clericis vel rebus eccleſiaſticis vel ꝯtra libertatem eccleſie.ſed ſimplr tunc ſi iuſta ⁊ honeſta ligant clericos.⁊ ſunt ſeruanda in foro epali:vt in.c.cum veniſſent. de eo ꝙ mit.in poſ.cā rei ſer.ſecus ſi nō ſunt iuſta ⁊ honeſta: vt in.c.cum cā.extra de re iudi. Sed Io.de ligna.quē ſequit Saly.i.l.j.C.de ſum.tri.⁊ fide ca.dicit ꝙ etiā ſi ſunt ſtatuta iuſta ⁊ honeſta non ligant clericos cū layci non poſſunt ſtatuere etiā in fauorē clericoꝝ ſine ꝯfirmatōe ſuꝑioris.vt.d.c.eccłā ſancte Marie.ſꝑe tñ Saly.in auč.caſſa.C.de ſac.ſan.eccle.dicit latius aut queris de ſtatutis laicoꝝ ꝯcernētibus ꝓceſſum iudicij ⁊ ligāt clericos.l.cū clericis.C.đ epiſ.⁊ cle.⁊ iō ſtatutū diſponens qđ cā debeat terminari infra.x.dies. Itē ſtatutū qđ niſi actor ſatiſdet de expēſis reficiēdis nō teneat proceſſus ligat clericos.vt in auč.generalr.C.de epiſ.⁊ cleri. Aut de ꝯcernētib⁹ ꝓbationē ⁊ deciſionē cāꝝ vt qđ vltra centū libras nō poſſit ꝓbari debitū ꝑ teſtes:ſed ꝑ inſtſm ⁊ nō ligat clericos.vt de foro ꝯpe.c.qđ clericis. Illud tñ ſtatutū non extēdit ſe ad id qđ nō pōt ꝓbari niſi ꝑ teſtes vt eſt dānū illatū ⁊ intereſſe ſm Bar.in.l.certi cōditio.§.qm.ff.ſi cer.pe. Aut ergo queris de ſtatutis ꝯcernentib⁹ actus extra iudiciales vt qđ cōtract⁹ rei minoris non valeat ſine ꝯſenſu agnatoꝝ.⁊ tūc ligabūt clericū emētē a minore ſine conſenſu agnatoꝝ ⁊ clericū minorē ꝯtrahētē cū laico ſine ꝯſenſu agnatoꝝ rōne equalitatis ſeruādc.vt.ſ.in.q.emēdatiōis dāni.⁊ ſimilr ligabūt in his q̄ ꝯcernūt imūdiciā ⁊ neceſſitatē ciuitatis in refectione muroꝝ pōtiū viaꝝ ⁊ ſtrataꝝ ⁊ cloacaꝝ purgationē ⁊ ꝯſtructōeꝫ domoꝝ cū tāta latitudine itineris.vt.l.ad inſtructionē.C.de ſac.ſan.eccle.l.an in totū.C.đ edi.pri.

¶ Sed circa vltimas volūtates qđ qs nō pōt teſtari ſine licētia parochiani nō ligabūt clericū teſtātē vel inſtitutū ſine parochiano.⁊ idem ſi ſtatutū excludit cognatos extantibus agnatis nō excludet clericos cognatos.⁊ idē ſi ſtatutū annullet teſtm̄ in archiuo publico poſitū. ¶ Et idem ſi ſtatutū excludit feminas extātibus agnatis nō excludit feminā monachā:nam circa teſtamēta ſunt clerici priuilegiati.vt in.c.cū ꝫ olī.⁊ in.c.relictū.de teſta.⁊ iō ſtatuta laicoꝝ nō ligant clericos.vt.ſ.dixi. ¶ Et adde ꝙ faciēs ſtatuta ꝯtra priuilegia ⁊ libertatē eccłe eſt excōicatus ſi nō remoueat illa de capitularib⁹ ⁊ libro ſtatutoꝝ.vt in.c.nouit.de ſen.excō. Bar.etiā ꝯſuluit in ꝯſilio qđ incipit dñi priores ꝙ valꝫ ſtatutū diſponens ꝙ iudices cōis nō poſſint cognoſcere de petitionibus factis a clericis ꝯtra ſuos ꝯductores:qꝛ illud ius agnoſcendi ⁊ iudicandi ꝯceſſuꝫ iudicibus eſt ipſius cōis. Ideo pōt per ſtatutū illud reuocare.l.iudiciū ꝫ ſoluitur.⁊.l.pretor.ff.de iudi.nec hoc ſtatutū dicitur ꝯtra libertatē eccleſie:qꝛ ad interpellationē rectoris eccleſie factū ſtatutū de iuſticia miniſtranda poterit cōmune prouidere de alijs iudicibus qđ ſi non faciat infra congruū ſpaciū ſuccedat iudiciū eccleſie.ſ.pape ⁊ epī etiā ꝫ inter laicos in temporalibus nō ſubditos.per.c.licet ex ſuſcepto.⁊.c.ex tenore.de foro cōpe. Saly.tamē tenet contra in dicta auč.caſſa quia clerici per hoc efficiunt timidiores ⁊ per ꝯñs valet ſtatutū.vt.ſ.dictū eſt. Quādo aūt ⁊ in quibus teneant ſtatuta ⁊ reformatiōes imponentiū onera collectas ⁊ tributa clericis ⁊ ꝑſonis eccleſiaſticis vide per Saly.in.l.placet.C.de ſac.ſanc.eccle.⁊ in auč.item nulla cōitas.C.de epiſ.⁊ cle.⁊ ꝑ Bar.in.l.reſcriptuꝫ.§.ſciendū.ff.de mu.⁊ ho.ꝑ cano.in.c.clicis.de imu.ec.li.vj. ¶ Vidimus an ſtatuta laicoꝝ ligent clericos.nūc videam⁹ an ligent forēſes.⁊ primo circa ꝯtractus.ſcđo circa delicta.tertio circa vltimas vluntates. Circa ꝯtractus ꝯclude i his que ꝯcernunt ſolēnitatē ⁊ ordinationē ꝯtractus vel ēt iudiciū.tunc ſtatutū vel ēt ꝯſuetudo de hoc hic diſponēs ligat forenſeꝫ hic ꝯtrahentē vł litigantē.vt.l.ij.c.quē admo.teſt.aper.⁊.l.iij.in fi.ff.de teſti.⁊.l.ſemꝑ in ſtipulatōib⁹.ff.đ.reg.iur.⁊.l.j.C.⁊ ibi glo.⁊ per Inno.in.c.j.de ꝯſuetudine. Sed in alijs que ꝯcernūt deciſionē tūc ſi veniūt ex iure vł natura ꝯtractus ipe ipſius ꝯtractus vt promiſſio de euictiōe rei vēdite.⁊ tunc ſtatutū loci cōtractus ſimiliter ligat forenſeꝫ.l.ſi fundus.ff.de euic. Fallit in dote in cuius exactione attēdit ſtatutū vel ꝯſuetudo terre viri ⁊ nō terre vxoris in qua eſt celebratus ꝯtractus.l.exigere.ff.de indi. Et iō ſi vir ꝑ ſtatutum ſue terre dꝫ lucrari medietatē dotis:⁊ per ſtatutū terre vxoris nō dꝫ lucrari attendit ſtatutū terre viri ꝑ dictā.l.exigere. Si aūt venit poſt ꝯtractum ex negligētia vel mora eſt cōmiſſa tunc attendit ſtatutū loci vbi mora vł negligētia eſt cōmiſſa. Quia ſi eſt in aliquo locū ꝓmiſſa ſolutio ibi dr negligentia cōmiſſa. Sed ſi nō eſt collata:ſꝫ ſimplr facta ꝓmiſſio tunc dr cōmiſſa negligentia vbi petit vtrunqꝫ ꝓbat in.l.vinum.in fi.ff.ſi cer.pe.⁊ in.l.fi.ff.de triti.⁊ ideo ſi florentinus rome exiſtens vel florentie mutuauit bononienſi.c.reſtituendos bononie excludit ex mora ſeu negligentia ſua in non petendo vigore ſtatuti bononienſis diſponentis qđ iuri preſcribendi debitum preſcribatur decēnio per dictam l.vinuꝫ.⁊.l.fi.⁊.l.j.in princi.cum ſua glo.in verbo cōtractuꝫ.ff.de vſucap.ſm Bar.in.l.j.C.de ſum.trini.ꝙ vltimū ibi limitat Saly.quando ē collata ſolutio i ſpecialeꝫ locū:⁊ tunc dicat verum. Bar. Sed vbi generaliter eſſet contentum đ ſolutione fienda vbiqꝫ locoruꝫ:tūc bononiēſis alibi cōuēt⁹ nō pōt opponere preſcriptionē qꝛ ſtatum nō porrigit vires ſuas extra territoriuꝫ ſtatuentiū.l.fi.ff.de iuriſdi.om.iudi.⁊ l.ex ea.ff.de poſtula.nec predictis ob.gl.in verbo vtriuſqꝫ.l.l.ij.ff.de eo ꝙ cer.lo.q̄ innuit ꝙ inſpiciatur tempus iudicij ⁊ nō cōtractus.⁊ reſponde vt ibi ꝑ Bar. Et ſimiliter ſtatutuꝫ ꝙ qui emerit rem bona fide in loco publico nō teneatur ipſam reſtituere dño vēdicanti niſi reſtituat ſibi ꝑcium nō cōprehēdit forenſeꝫ vendicāteꝫ rem ſuam:⁊ ideo nō reſtituet ꝑcium.⁊ hoc diſputādo determinauit do.Lamber.de rāpo.ꝙ hoc ſit ius ꝓpriū ſtatuētis:vt hoc.§.nō potuit alienis legeꝫ iponere.l.ij.C.de legi.nec eſt honeſtū ꝙ rōne loci i quo agit iuſticia denegat.l.fi.C.de tēpo.in integ.reſt.pe. ¶ Circa đlicta āt an ſtatuta ligēt forēſes ꝯclude ſi delictū hic cōmiſſuꝫ a delinquēte forēſi ē delictū de iure cōi tūc punit ſm

statuta ꝛ ꝯsuetudinē illius loci in quo ꝺlinquit:vt in auc.qua in puincia.C.vbi de cri.agi opz.ꝛ.ff.de extraor.co.l.saccula rij.§.sunt quedā.ꝛ.de sen.excō.c.a nobis.ꝛ ibi gl.Si aūt nō est delictū de iure cōi ꝛ tūc si forēsis verisilr scire potuit il lud ꝓhibitū alr ppter assiduā ꝯseruationē.l.ij.cū glo.C.vbi de cri.agi opz.vel qꝛ illud factū erat cōiter ꝓhibitū:ꝛ p oēs circūstantes puincias. vt nō extrahere granū extra districtū vel nō portare arma offendibilia p ciuitatē nisi sint ligata.l. fi.§.13.ff.de publica.ꝛ ibi p Bar.ꝛ simslr nō excusat sed li gatur statuto vt dictis iurib⁹.Si aūt verisimilr scire nō po tuit vt qꝛ nō ꝯuersabat in loco nec illud factū erat generali ter ꝓhibitū p oēs terras:ꝛ nō ligat statuto nisi fuerit sciens vel ignorās crassa vel supina ignorantia.l.fi.ff.de decre.ab ordi.faci.ꝛ.c.vt animarū.de consti.lib.vj.ꝛ sic pz ꝙ si fur vel homicida accuset in loco originis de furto vel hōicidio vel alio delicto alibi ꝯmisso:ꝙ in ꝓcedēdo ꝛ ordine iudicij tra ctādo seruabit statutū loci originis vbi iudiciū agit sicut i ꝯtractib⁹.d.l.iij.in fi.ff.de testi.cū iurib⁹.ā.alleg.de qbus cō tractib⁹ licitū ē arguere ad delictū.vt.l.oēm.ꝛ.l.tam ex ꝯtra ctib⁹.ff.de iudi.sed in puniēdo seruabit statutū loci vbi de lictū est ꝯmissuz p.d.l.saccularij.§.sunt qdam.ff.de extraor. cri.Et idē si sunt due ciuitates sub eodē dn̄io ꝛ qs delingt i vna capiat in alia puniat p.d.§.sunt quedā.Et si nō ꝯstat ꝺ statuto illius loci in dubio itelligam⁹ ibi vigere penaz iuris cōis.ar.huius.§.ꝛ.l.oēs ppli.ff.de iust.ꝛ iur. hoc tn̄ limitat Bal.cē verū.s.ꝙ in puniēdo s̄uabit statutū loci ꝯmissi ma leficij qn̄ ꝓcedit p accusationē.Si āt ꝓcedat p inqsitionē ex mero iudicis officio tunc iudex ēt ingrens seruaret ēt in puniēdo sua statuta:vt no.in.l.ij.de eo ꝙ cer.lo.ꝛ adde ꝙ lz nō valeat statutū ēt ꝯtra forenses offendentē ciuē extra ter ritoriū nisi i trib⁹ casib⁹.s.in rapiēte ex naufragio:vt.l.negd. §.de his.ff.de incē.rui.nau.ꝛ in ciuitatib⁹ nō ꝯfederatis.l.nō dubito.ff.de cap.ꝛ vbi video vbi ciuis statuēs offendit nō vēdicat offensuz.ar.l.nullus.C.de iude.ꝛ.xxiij.q.iij.c.dn̄s de us nr̄.ꝛ tz Jnn.in.c.postulasti.de fo.ꝯpe.lib.vj.tn̄ statutum pōt ligare ciuē vbicūqz extra territoriū delinquentē rōe ori ginis.l.j.C.vbi de cri.agi opz.ꝛ p Jnnoc.in.d.c.a nobis.de sen.excō. ¶ Circa testamēta āt an statutū vel ꝯsuetudo li get forenses vt si statutū dicit ꝙ valet testm̄ cū duob⁹ vl tri bus testib⁹ posito ꝙ tale statutū valeat vel ꝯsuetudo ꝓut tz Bar.in.d.l.j.C.de sum.tri.ꝛ fi.ca.lz lex dicat ꝙ i locis vbi nō est legū ꝑitia vt iter rusticos debēt iteruenire saltiz qui qꝫ.vt.l.fi.C.de testa.Cōclude fm Bar.in.l.j.ꝙ si statutū lo quit spāliter ꝛ limitate de ciuib⁹ qd nō extēdit ad forēses d.l.fi.C.de testa.vbi priuilliuz nō ꝯcedit loco sz ꝑsonis i lo co vt ibi no.Bar.Si āt statutū loquit simplr vt idiffinite tūc hz locū in forēsib⁹ ibi testātib⁹.l.ij.C.quēad.test.ape.qꝛ statutū pōt disponere circa ordinē ꝛ solēnitatē testamēti ū tn̄ pōt disponere circa habilitatē vel inhabilitatē ꝑsone nō sbdite.iō si statutū ꝑmittit filiosfa.testari n̄ poterit ibi forēsis filiusfa.testari.vl si ꝓhiberet vir suā mulierem istituere non ꝓhibebit forensis ibi suā instituere vxorez:qꝛ statutū nō pōt legitimare vel illegitimare personaz nō sibi subditā p l.ēt cū sua.gl.ff.de tu.ꝛ.l.j.in fi.ff.de cu.da.ab his.ꝛ vide in spe.de instru.edi.§.ꝯpēdiose.v.qd si de ꝯsuetudine ꝺ snia §.qualiter.ver.item ponitur. ¶ Sed an statutuz tollēs so lemnitatez testandi vt cū dicit ꝙ testamētū valeat cū duob⁹ testib⁹ porrigat effectū circa bona etiaz extra territoriū posi ta vt ꝙ non pōt dici heredi extra territoriū ꝙ illud testamē tum nō valeat.dic ꝙ illud testm̄ hz locū ad oia bona extra territoriū posita p.l.si nō specialr.ꝛ.l.olum.C.de testamētis. lz secus sit vbi statutū disponat circa habilitatē ꝑsone vt ꝙ filiusfa.possit testari vel nō.spurius pōt institui posito ꝙ illō statutū valeat:naz habebit effectū solū quo ad bona sua in tra territoriū statuentis p.l.pupillo.de tu.ꝛ cur.da.ab his.l. nō solū.§.qui testō.ff.de excu.tu.ꝛ.ff.de admi.tu.l.ticiuz.§. tutorē. ¶ Quid aūt si bononiēsis seruans ius cōe haberet bona in anglia vbi est statutū vel ꝯsuetudo ꝙ primogenit⁹

succedat.dic ꝙ illa ꝯsuetudo nō ligat forēsem:ꝛ ideo heres institutus habebit oia bona.vt.d.l.ēt.ff.ꝺ inofi.ꝛ.l.j.in fi.de tuto.ꝛ cu.da.ab his. Si aūt testator esset anglicus qui ibi ꝯderet testm̄:tunc primogenitus habebit bona anglicana ꝛ alia extra territorium diuiderent inter hides de iure cōi:qꝛ simplex dispositio nō porrigit nisi ad bona intra territoriuz posita:vt.l.cū vnus.§.his qui.ff.de bo.au.iudi.pos. Jtē an per publicationē bonoꝝ alicuius ꝯdēnati itelligant esse pu blicata bona in alieno territorio posita.dic per Bar.in.l.j. in vlt.q.C.de sum.tri.ꝛ fide ca.Qualiter aūt fiāt statuta tan gitur j.e.§.ꝯstat. Jtē a quo tpe ligēt statuta ꝛ an statuta re cipiant interpretatiōez ꝛ qualiter in iudiciū deducunt.dic per Bar.in dicta.l.omnes populi.ff.de iusti.ꝛ iur.ꝛ Albe. de rosa.in toto suo opere.statutoꝝ.Cetera in materia statu toruz vide p Bar.in repeti.l.oēs populi.ff de iusti.ꝛ iure.

Jus autem gentium.

¶ Hic re petit qd sit iusgentiū vt reddat ꝛ declaret p exēpla melius ꝙ̄ fecit in.§. ꝓcedēti.vel vt dixi.ā.in prin.ti.ꝙ hic ponit dr̄ias inter ius naturale ꝛ iusgētiū in origine.ꝛ hoc intēdit. Jusgētiū est qd omni humano generi cōe est ꝛ quo gētes humane vtunt ꝛ sibi ꝯstituerūt.ꝛ ex hoc iuregentiū introducta sunt bella ca ptiuitates seruitutes ꝛ quasi oēs cōtractus.h.d.Et adde ꝙ iusgentiū est ius quoddā qd fuit ex tpe quo gentes ceperūt naturali rōne vti inductū absqz alia ꝯstōne gētiū vt fidē ser uarēt.ꝛ isto tali iure ꝙ hz ꝯcomitātiā cum iure naturali sta tus serui est integer:qꝛ naturali rōne oēs liberi nascebant. vt hic in tex.dicit.Quoddā ē iusgētiū quo oēs gētes vtunt qd sibi gētes ꝯstituerūt nō fm rōnē naturalē sed qn̄qz ꝯtra vt bella captiuitates seruitutes ꝛ distinctiones dn̄ioꝝ ꝛ de isto loquit hic.ꝛ.l.hoc iure.de iusti.ꝛ iure.ꝛ isto iure status seruoꝝ ē anihilatus ꝛ separatus ab alijs ꝛ nihil ꝓpriū pōt sibi querere.vt.ff.ꝺ acq.re.do.l.acqrit.No.primo ꝙ bella sunt orta a iuregētiū ꝛ intelligit glo.de bellis licitis.s.que a prin cipe vl a populo romano sunt indicta.vt.l.hostes.de capti. Bella aūt illicita nō indicta principalr a iuregētiū sz occa sionaliter eo ipso ꝙ fuit distinctū meū a tuo fm Jac.de are. Et de istis bellis.j.qui.mo.ius pa.pot.sol.§.si ab hostibus. item ꝓpulsare iniuriā ꝛ violētiā cū moderamine inculpate tutele est de iuregētiū fm glo.in vbo bella.qd intellige sane qꝛ ipsa repulsio violētie illate est de iure naturali.s.instinctu ꝑmissione nature qd ꝯuenit etiā brutis.vt.l.j.§.cū arietes.ff. si qua.paup.fe.di.ꝛ.l.iij.ff.ad.l.aqi.ꝛ.l.j.§.diuus.ff.de vi ꝛ vi ar. Sed ipsa repulsio cū moderamine inculpate tutele ē de iuregētiū tūc rōne forme ipsius moderationis:qꝛ forma dat esse rei.vt.l.iul.§.sed siqs.ff.ad exhibē.ꝛ denotat eē de iuregētiū ꝛ illud moderamē circa tria versat fm glo.in.l.j. ff.vn̄ vi.s.circa arma vt eodē genere armoꝝ vel equipolēti repercutiat. Jtē qd incōtinēti. Jtē qd ad defensionē qd in dubio ꝑsumit si fiat incōtinēti.l.si ex plagis.§.tabernarius. ff.ad.l.aqi.ꝛ ibi glo.nō ad vindictā. Jtē ad cautelā ꝙ ꝓte stādo exclamet securitatē vt no.glo.in.l.x.ff.ad.l.aqi.nec te net qs aufugere si est talis homo cui fuga eēt ad dedecus. vt tenet Bar.i.l.vt vim.ff.de iusti.ꝛ iur.ꝛ.d.l.j.C.vnde vi. ¶ Scdo no.ꝙ oēs ꝯtractus sunt de iuregē.quattuor exce ptis qui numerant hic in glo.in verbo pene.ꝙ sunt de iure ciuili.s.literaꝝ obligatio.verboꝝ obligatio.ꝯtractus emphi teoticus.ꝛ sponsalitia largitas.idest donatio propter nupti. Hic tn̄ ꝙ facultas ꝯtrahēdi est de iuregentiuz.vt hic.ꝛ.l.ex hoc iure.ff.de iusti.ꝛ iur.sed ipm̄ ꝯtrahere est facti.l.ꝯsilio. in fi.ff.de cura.fu.ꝛ effectus ꝯtractus.s.obligatio est de iu re ciuili:qꝛ obligatio est de iure vinculoꝝ.j.de verb.obli.in prin.De quo aūt iure sint obligationes ex maleficijs ꝛ que si maleficijs ꝛ ex quasi ꝯtractib⁹ ꝛ similiter oēs.dic p Bar. in.l.hoc iure.ff.de iusti.ꝛ iure.Quod aūt supra dixi de mo deramine inculpate tutele.dic latius fm Bald.in.d.l.j.C. vnde vi.ꝙ illud moderamen ꝯsistit in tribus:videlz in fa ctorum qualitate:in tpis ꝯgruitate:ꝛ necessitatis euitabilis

te.Fm

te. ſm glo. in. d. l. j. C. vnde vi. Et ſic ꝯſiſtit mod: ratio circa modum: circa tpꝰ ꝛ circa cām. ſm Barto. in. d. l. j. In ſactorū qualitate dꝫ ineſſe paritas ꝛ equa lance equo modo ꝛ actu ꝯgruenti reſiſtamus in duello. vnde offenſus ſine armis nō pōt armis ſe defendere niſi aliud ſuccedat viriū inequalitas. vñ ſi pugnus vnius plus pōt ꝙ enſis alterius licitum eſt enſe percutere: vt ibi dicit gl. q2 defectus virium pōt ſuppleri cū iuuamine armoꝝ. preſumit eīꝫ iuuenis potentior ſene ad labores corporeos ſupportandos: vt. l. aut damnū. §. quicūqꝫ. ꝛ ibi glo. ff. de penis. ꝛ extra de renū. c. j. ꝛ ſanus potentior infirmo. C. ǒ médi. va. l. j. li. x. Sed quid ſiquis īſultauit cū baculo ego autē pcmi gladio. an puniar. Bar. determinat per theoricā. d. glo. l. j. C. vñ vi. quod aut inſultatus poteram me aliter defendere ꝛ puniar. aut nō. ꝛ nō punior. facit qǒ no. in. l. ij. C. ad. l. cor. ǒ ſicca. ꝛ eodē mō decidit Bald. de eo qui inſultauit me ſine aliquo genere armoꝝ. volens mihi dare maxillatā manu vacua. ꝛ ego ne hoc accideret cū nō debeā expectare prius pcuti me: vt dicit glo. in. d. l. j. pcmi cū gladio. nā ſi poterā me aliter defendere: tūc puniar. q2 nō ſeruaui modū defenſiōis: ſꝫ fuit magnus exceſſus vltra terminos defenſionis ꝛ vindictā aſumpſi. Si aūt ꝯſtat ꝙ aliter euadere nō poterā quin cū vituperio pcutiar: ꝛ tūc nō punior nā ſi hoc lꝫ pp res defendēdas vt. d. l. j. C. vñ vi. multomagis pp pſonā ꝛ corpus qǒ eſt dignius: vt. l. in ſeruoꝝ. ff. de penis. In dubio vͦo vtrū potuerim me aliter defendere pſumit ꝙ ſic inter pares. ſecus ſi inter impares pp inequalitatē viriū vt dcm̄ eſt. vñ multe circunſtantie ponderande ſunt. vt aſo no. in. l. j. C. de ſiccarijs. ¶ Et an teneat fugere. dic ꝙ ſic. cū ſibi non noceat ꝛ alteri pſit. vt. l. ij. §. itē varius. ff. ǒ aqua plu. ar. Fallit vbi infertur violentia circa res ad coꝝ occupationē vel deſtructionē: q2 fuga trahit ſecū picul ǒ rerū. vt. l. iij. §. ſiquis aūt. ff. de iudi. ꝛ l. j. C. qū lice. vni. ſine iudi. ſe vin. Scdo fallit qū infert violentia circa pſonas ꝛ fuga eſſet piculūꝫ allatura q2 inimicus eſt. ſ. ad ſpatulas ꝛ vertēdo terga ad fugā pōt ǒ facili vulnerari. vt. C. ad. l. aquil. l. ſcientiā. §. ſigs aliter. Tertio fallit qū fuga importat piculū honoris. q2 honor omni lucro eſt pferendus. vt. l. iulianꝰ. ꝛ ibi gl. ff. ſigs ob. ca. te. Dixi ſecūdo ꝙ moderamen ꝯſiſtit in ipis ꝯgruitate nam dꝫ incontinenti. ſ. flagrante maleficio violentie inuaſor repelli. l. iij. §. cum igitur. ff. de vi ꝛ vi arma. ꝛ hoc verum de violentia illata perſone in qua videtur fieri ad defenſam ne iterato percutiat ſi fiat incōtinēti. l. ſi ex plagijs. §. tabernarius. ff. ad. l. aquil. ꝛ de reſti. ſpol. c. cū olim. Si aūt fiat rixa ſepata ꝛ ſic nō incōtinēti tūc videt fieri ad vindictā: ideo nō lꝫ. vt no. glo. in vbo repellere in. c. ſignificaſti. extra ǒ homi. Et iǒ aduocatus dꝫ eē cautus vt faciat capitula ꝙ durāte rixa fuit fcā repcuſſio a pſo pcuſſo. ſi tñ pcuſſus inſequit pcuſſorē fugiētē ꝛ eum pcutiat mitius punit. ſ. tāꝙ culpabilis ꝛ nō tāꝙ doloſus. q2 difficilimū eſt iuſtū temperare dolorē. l. gracus. C. ad. l. iuli. de adul. ꝛ. l. adulteriū. §. impator. ff. ǒ adul. Sed violētia circa res pōt ppulſari de facto. ꝛ dꝫ incōtinēti arbitrio bōi viri. ſ. ex equalitate deijcientis ꝛ deiecti ꝛ rei de qua deiectus eſt. Nā dñs de ſuo caſtro deiectus ꝙꝙ p multos mēſes laboret in pparādo gētes ꝛ alia neceſſaria pp recuperationē dꝫ incōtinēti. vt no. p glo. ꝛ Bar. in. d. l. iij. §. cū igit. ¶ Sꝫ qd ſi ſpoliaſti me poſſeſſione fundi ꝛ ego cōgregata multitudine armoꝝ volo ire ad recuperādū. amici ſe interponūt ꝛ volūt facere pmittere ꝛ cauere ꝙ poſſeſſio mihi reſtituet. ego volo tñ vi rehabere ſicut amici an poſſum phiberi ne forte maius malū inſurgat. ff. ǒ actio. ꝛ obl. l. ſeruus nō in oībus. glo. in. d. l. j. ingt ex quo gs eſt paratus ſatiſdare pro violēto dico: amodo facere ad vindictā. Bal. dicit ſi ptendo aliqǒ dānū vel interēe nō poſſum vetari vti iure meo etiā a iudice. l. ſepe in fi. ff. de re iudi. ſi aūt ptēdo ſolū officere: poſſum vetari a iudice. l. egſſimū. ff. de vſufru. priuatus aūt priuato nō poſſet eūꝫ a lege data ſit mihi manus iniectio. l. titius. ff. de ſer. expor. ¶ Itē quero cū nō debeā expectare me pcuti q2 nullo remedio tollit illa pcuſſio. vt no. i. l. ſigs pꝛouocatione. C. de appel. l. in bello. §. facte. ff. de capti. An debeo expectare aliquē actū fieri ab offendente. glo. dicit ꝙ ſic in. d. l. j. vt armis inſultari clamore ꝛ minis terreri. nā oīa preuenire non poſſuꝫ q2 inceptor rixe eſt ille qui pōt impune offendi. d. l. ſi ex plagijs. §. tabernarius. ff. ad. l. aquil. ¶ An autem mine ſint ſufficiens metus glo. tangit in. l. metus. ff. ex quib. cau. ma. ꝛ. xv. q. vj. c. j. Bar. in. l. metū. C. eo. dicit ꝙ ſic. ſi eſt homo qui conſueuit facto qǒ verbo minatur exequi. alias non. vt ſic ex pſonis dicta penſemus. l. j. C. ſiquis impe. ma. Bal. dicit ꝙ verbis contra verba eſt reſiſtendum. non ad manus ꝛ ad ferrum veniendūꝫ. ad qǒ facit qǒ no. Specu. in titu. de accuſa. §. v. ver. quid ſi te vocaui latronem. ꝛ hoc niſi mora eſſet periculūꝫ allatura q2 forte minator ſpectabat ſocios venientes qbus reſiſtētia fieri nō poſſet q2 lꝫ aū tēpus occurrere. l. j. C. qū licet vni. ſine iudice ſe vin. ¶ Dixi tertio ꝙ moderamē ꝯſiſtit in neceſſitatis ineuitabilitate. nā moderamen dꝫ fieri quo ad neceſſitatē. nam neceſſitas facit delictū pbabile ꝛ excuſabile qǒ alis nō eſſet. ff. de manu. teſt. l. qui poterāt. Ceſſante eīꝫ neceſſitate dꝫ potius offenſio vl vindicta ꝙ defenſio: vt innuit glo. d. l. j. vnde vi. ¶ Ad pbandum aūt defenſionē nō ſufficit ꝙ pbes ꝙ pꝛio fuiſti aggreſſus vñ pcuſiſti aggreſſorē ſed debes pbare ꝙ aliter te tueri nō poteras nec aliter ab alio euadere niſi eum pulſaſſes ſꝫ Bar. in. d. l. ſciam. §. q cum aliter. ¶ Sed an pbet teſtis q dicit ꝙ accuſatus fecit ad ſui defenſionē reddendo rōnem quare. vide Bar. qui ꝯſuluit ꝙ ſic in ꝯſilio qǒ incipit gdaꝫ mariolus. q2 lꝫ diſcernat hoc iudicio intellectꝰ tñ viſus eſt prima cā iſtius iudicij q2 vidēdo rixam diſcernit an fecerit ad ſui defenſionē vel nō. facit qǒ no. Inno. in. c. cum cāꝫ de teſti. ¶ Item in dubio an intelligat gs pcutere ad defenſam. glo. in. d. §. tabernariꝰ. qǒ intelligit ad defenſam ſi facit incōtinēti. ſed in. l. j. C. vnde vi. tenet glo. ꝯtrariū. nā dicit ꝙ preſumit ex qualitate facti ꝛ pſonaꝝ. dic ſm Bar. in. d. §. tabernariꝰ. q2 ſi dum ē in actu pcutiēdi te pcutio prius tūc intelligit ad defenſam. ſecus ſi pcutio te ꝛ incōtinenti priuſꝙ me pcuſiſti q2 tūc dꝫ ad vindictā niſi facerem ne iterato me pcuteres. Si vͦo nō appet que pcuſſio preceſſit tunc in dubio pſumit culpa eius qui pꝛouocauit. l. j. §. cum arietes. ff. ſi quadru. pau. ſe. di. Et ibi dicit Bal. ꝙ in dubio inſultatus pſumit feciſſe ad ſuā defenſionē. p quo vide glo. in. c. ſignificaſti. ij. de homi. ꝛ p Inn. in. c. ſi vͦo. de ſen. excō. ¶ Si vͦo ꝯſtat ꝙ vnus alterū ꝛ alter alterū offendit nec quicꝙ eſt probatūꝫ ad defenſionē alicuius tūc vterqꝫ puniet: q2 fundata eſt intentio fiſci ipſo iure. ff. de ſiccar. l. ſi in rixa. nec ob. l. ſcientia. §. inſtſo. ff. ad. l. aquil. q2 ibi dabat opera rei licite. ꝛ iǒ executio ibi facilius recipit q2 dolus nō pſumit ſicut in factis illicitis. l. illud. ꝛ. l. ſeq. ff. de iniur. Et adde ꝙ vbi ē licita offenſio nō eſt licita defenſio. ſꝫ dꝫ equo animo tollerari vt. d. glo. in. d. l. vt vim. ꝛ hoc clarū vbi infert a publica pſona vt iudice vel executore ſuūꝫ officiū iuſte exequēte. l. qui reſtituere. ff. de rei ven. ꝛ. l. ſigs miſſus. ff. ne vis fi. ei. ꝛ. l. nō vꝫ. §. iuſſu. ff. de reg. iur. ꝛ iǒ captū a familia poteſtatis licite recalcitrantē lꝫ familie in ſubſidiū occidere. l. ſi ſeruus. C. ǒ his qui ad ec. ꝯfu. l. quēadmodū. §. pe. ff. ad. l. agl. ¶ Item ē vbi infert a priuata pſona licite iǒ nō lꝫ filio reſiſtere pri corrigēti nec ſeruo dño. l. quēꝙ. §. cōminari. ff. de offi. pcō. ꝛ leg. ꝛ. C. de eman. ſer. p totūꝫ niſi eſſet ſeuitia nimia contra officiū pietatis q2 lꝫ eis officiū iudicis iplorare: vt. j. de his qui ſunt ſui vel alieni iuris. §. fi. ¶ Sꝫ an bānito q pōt impune offendi liceat ſe defendere aduerſus priuatū offendētem. videt ꝙ nō q2 offendens eſt executor iuſticie. i. ſtatuti hoc pmittentis: vt no. in. l. accuſationes. C. quod metus cā. Et videt tenere Bar. in. d. l. vt vim. lꝫ illa nō videant dcā Bar. Sꝫ ꝯtrariū tenet Bal. in. d. l. j. C. vñ vi. q2 iure nature ſe nemo pdit niſi cū egreſſu anime. Sed defenſio eſt de iure naturali. vt in cle. paſtoralis. de re iudi. Itē offendens lꝫ faciat licite nō tñ facit honeſte. imo dicit Inno. ꝙ talis ſtatu

ta nõ valent:vt no.in.c.fi.de ↄsue. ¶ Itẽ quid in foro poli. seu ↄscientie an se defendere teneant gl.ꝙ sic in.d.l.vt vim. Sed Bal.dicit i.d.l.j.ꝙ cũ defensio sit de iure naturali.i. ſm dic tũ rõnis:ꝛ ordinationẽ caritatis si est mẽsura in animo ꝛ in facto est omni foro pmissa dẽfensio.vt.d.l.vt vim.qꝛ cum culpa absit nil dignũ vindicta videri potest.l.mileo.§. penul.ff.de adul.xxvj.distin.c.deinde.ad fi.

Constat autem.

¶ Hic ponit alia diuisio.qꝛ quoddam est ius scriptũ quoddã nõ scriptũ.de iure vo nõ scripto tractat.§.§.ex nõ scripto. Ius scriptũ ↄsistit in sex ptibus hic nominatis.que sunt lex:plebiscita:senatuscõsulta:pricipum placita: magistratuũ edita:responsa prudentũ. ¶ No.in.§.lex.ptacticã ↄdendi leges:sed eius diffinitionẽ tangit hic glo.quia lex est sanctio sancta precipiẽs ↄ honesta.ꝛ phibens ↄtraria. vel Lex est regula iustoꝝ ꝛ iniustoꝝ.ꝛ eoꝝ que ciuilia sunt ꝑceptrix faciendoꝝ.ꝛ phibitrix nõ faciendoꝝ.ff.de leg.l.ij. ¶ Scdo.no.in.§.plebs.dfiam inter pplm ꝛ plebẽ.pplus est genus ꝛ plebs est spẽs. Et ẽ genus quod ꝑdicat̃ d pluribus differẽtib' specie.vt animal ꝙ ꝑdicat̃ d plurib'.s.de animali rõnali ꝛ irrationali. Et spẽs que ꝑdicat̃ de plurib' differentibus numero.vt homo qui ꝑdicat̃ de ioanne ꝛ de martino:vt dicit gl.in ver.genere ꝛ a genere ad speciẽ affirmatiue nõ est bona ↄsequẽtia vt est aial ergo est hõ nõ sequit̃ qꝛ ad positionẽ generis nõ sequit̃ positio spẽi:sed bñ econuerso.l.ij.§.doli.ff.vi bo.rap.ꝛ ibi p Bar.ꝛ per eũ etiã in.l. iuregẽ.§.si fraudãdi.ff.de pac.sed bñ negatiue arguit̃ a genere ad speciẽ est bona ↄsequẽtia vt nõ est aial ergo non est hõ.qꝛ a quo remouet̃ genus ꝛ qlibet eius spẽs glo.est in.l. si ea cognita.C.d trãsac.ecõtra aũt ad positionẽ spẽi sequit̃ positio generis.ꝛ spẽi ad suũ genus affirmatiue est bona cõsequẽtia.vt hõ est igit̃ aial est.qꝛ genus repñtat̃ in qualibet sua specie. Sꝫ ad remotionẽ spẽi nõ sequit̃ remotio generis ꝛ a specie ad suũ genus negatiue nõ est bona ↄsequẽtia.l.duabus.§.sigs iurauerit.ff.de iureiur.ꝛ ibi p Bar.ex ꝑdictis pꝫ ꝙ ille q nõ admittit̃ ad succedendũ vt cognatus nõ admittit̃ vt ↄsanguineus sumẽdo cognationẽ put est genus.vt no.in.l.j.in fi.ff.de suis ꝛ legi. Item dicit ꝙ cognatio specierũ als generis dꝫ ꝑcedere cognationẽ spẽi.l.j.in prin. ff.de iusti.ꝛ iur. Testis igit̃ q nescit qd sit mutuũ in genere nõ põt deponere de mutuo in specie de quo p Bar.in.l.j. ff.si cer.pe. Et aliq mõ sumit̃ genus ꝛ spẽs aliqñ in iure ciuili q̃ apud dialeticos.qꝛ qd ibi vocãt speciẽ nos vocam' sepe indiuiduũ.vt no.in.l.legato generalr.ff.de leg.j.ꝛ ẽ gl. in.l.j.ff.si cer.pe.ꝛ dixi.s.i.ꝑcedẽti in.§.huius studij. ¶ Et adde ꝙ id opat̃ genus quo ad genus qd spẽs quo ad spẽz ꝛ quo ad ↄclusionẽ.vel exclusionẽ.l.si duo in fi.cũ ↄcor.in glo.alle.ff.de admi.tu.lꝫ nõ quo ad durationẽ.l.quotiẽs.§. fi.ff.de vsufructu. Nũq̃ tamẽ ꝙ specialr declarat̃ validius opat̃ q̃ qd genere ꝑdicat̃.l.sꝫ ꝛ sigs.§.ↄstitũ.ff.sigs cau.ꝛ.l. libertus.C.de seruo pig.da.ma.ꝛ ibi p Bar. ¶ No.tertio in.§.senatus ꝙ difficile erat populũ in vnũ ↄgregare ad condendũ legeꝫ ꝛ id trãslata fuit ptãs in senatũ. Et qꝛ inter eos erat adhuc dissensio ac etiã qꝛ respublica melius gubernabat̃ p vnũ q̃ p plures.qꝛ segnius expediũt negocia cõmissa plures.id fuit trãslatũ impiũ in principẽ remanet tñ priuãdi ptãs ꝛ eligẽdi ꝛ legẽ ↄdẽdi ꝛ tꝫ glo.hic in verbo ↄcessit i.§. sed qd principi. Sic nõ poterit hodie populus roman' ↄdere legẽ cũ electio pineat ad duces ꝛ archiepos alamanie ꝛ priuatio ad papã nõ poterit hodie populus roman' ↄdere legẽ.ꝛ ita intelligit Bar.in.l.fi.C.de legi.ex tex.tñ isto ibi senatũ vite ppli.ꝛ.l.ij.§.exactio.ff.de orig.iur.sumpta est pratica ꝛ cõis ↄsu.eundo eligẽdi plures hoies qui sint de ↄsilio ꝛ hẽant eãdẽ auctoritatẽ quã hꝫ totus populus in statutis ꝛ reformationib' ↄdẽdis ꝛ aliis oportunis vt vult glo.sup rubrica.C.q̃ sit lõga ↄsu. Et isti ↄsiliarij hodie sunt loco decurionũ q erãt obijci.vt dicit glo.sup rubri.de decu.li.xj.ꝛ debẽt vocari voce tube ꝑconis vel cãpane.vt no.in gl.l.illum §.refert̃.ff.de reg.iur.ad palatiũ.vel aliũ locũ ↄsuetũ.l.ij.C. de decu.ꝛ.l.si qd.C.de leg.li.x. Et debẽt adesse due partes ad minus als nõ valeret qd fieret.l.nolationũ.C.de decur. li.x. Et no.glo.in.l.nulli.ff.ꝙ cuius.vniuer.ꝛ eis coadunatis dꝫ interrogare ↄsiliũ qd eis placet.vt hic.ꝛ.§.lex est.ꝛ.§.plebiscitũ. Et possunt ↄsiliarij respõdere sua volũtate sine vbis sꝫ cũ signis.puta sedẽdo vel surgẽdo vel cũ fabis ſm ꝙ dictũ fuit in pratica arg.l.seruo inuito.§.si pupillo ibi vl' interrogati.nutu possint significare.ff.ad treb.ꝛ tũc qd placuerit maiori parti erit firmũ.l.qd maior.ff.ad munici. Et not.d.l. nulli ꝑallegata nec possunt ↄsiliarij respõdere simul coadunati de volũtate sua seperatim p nunciũ vel per cedulã.sed oportet eos simul coadunari.vt in.c.in genesi.extra de elec. ꝛ predicta forma est solẽnitas ꝛ ordo ↄdendi statutũ que requirit̃ quãdo populus vult facere statuta. Si aũt impator vel alius dñs tpalis hñs iurisditionẽ vult facere statuta humanũ est ꝙ faciat cũ ↄsilio ꝓcerũ ꝛ sapientũ.l.humanũ.C.de leg. Sꝫ si nõ vult eos ↄuocare hꝫ ꝓprio motu faceret subditis diuulgare.l.iij.C.de legi.de quo dic p Bar.in.d.l.oẽs ppli ꝛc̃. ¶ De papa sunt opiniones qꝛ quidẽ dicũt ꝙ papa statuendo in arduis negocijs tenet̃ vocare ꝛ ↄsulere cardinales ita tenet Jo.mo.in.c.sup eo.de here.lib.vj.vbi refert multa ardua retractata fuisse qꝛ fuerũt fcã a papa sine eorũ ↄsilijs. Sꝫ archidiacon' tenet ↄtrariũ de offi.ordi.c.q̃uis. li.vj. ¶ Sꝫ an qñ alia ps ciuitatis expellat aliã de ciuitate possit remanens statuta ↄdere in ꝑiudiciũ exclusẽ ptis.dic ꝙ sic si illi d ↄsilio remanẽt in ciuitate.l.ij.ꝛc̃.ibi.recederunt itaq; ꝛc̃.ff.de orig.iur.vel ẽt si sint expulsi ex iusta causa de ciuitate als remanens nõ possent statuere in preiudiciuꝫ expulsoꝝ nũc ex sua iniqtate lucrant̃.l.itaq; fulo.ff.de furt.

Sed quod principi.

Postq̃ imperium fuit trãslatum in principẽ licitũ fuit iperatori ↄdere leges ꝛ ↄstõnes generales.ipsius eim ↄstõ ꝛ epistola seruatur pro lege.h.d. vsq; ad.§.ꝑtorũ quoq;.ↄcordat.l.j.ff.de legi. ¶ No.hic in verbo sed quodcũq; cũ glo.in vbo ↄstat ꝙ quattuor signis cognoscit̃ an epistola iperatoris sit facta vt obseruet̃ pro lege generali. Primũ si dicat̃ in ea hac edictali lege. Scdo si dicat̃ hac lege generali. Tertio si sit missa ad senatũ. Quarto si mãdat̃ ꝙ in casibus similib' dhẽat obseruari.l.leges vt generales.C.de legib'. ¶ Itẽ no.in vbo plane ꝙ priuilegium psonale psonã nõ egredit̃ sed extinguit̃ cũ psona vt hic ꝛ in.l.j.ff.de cõsti.prin.ꝛ.l.priuilegia.ff.de reg.iur.ꝛ etiam p Dy.in.c.priuilegiũ.de reg.iur.ꝛ ẽt per Bar.in.d.l.j.ff.de ↄsti.prin.ꝛ.l.gallus.§.nũc de lege.ff.de lib.ꝛ posthu. ¶ Fallit primo si priuilegiũ est ↄcessum pp naturalẽ rõneꝫ vt in bñficio restõnis minori ↄcesso pp lesionẽ qd trãsit ad hẽdes.l.in terdũ.ff.de mino.ꝛ.l.ea q.C.de temp.in integꝝ resti. Scdo fallit in bñficio ↄcesso marito ne exigat̃ nisi inquantũ facere põt qd trãsit ad hẽdem ꝛ filiũ cõem.l.ẽt.ff.solu.ma. Tertio fallit in priuilegio ꝑlatiõis dotis ↄcesso mri qd ẽt trãsit ad hẽdem.i.filiuꝫ mulieris eiusdẽ mrimonij.l.assiduis.§.exceptis.C.qui po.in pig.ha. Quarto si de hẽdib' in plurali fcã est mẽtio qꝛ tũc trãsit ad hẽdes in.l.sciẽdũ.ff.de ver.sig.secus si de hẽde in singulari qꝛ tũc nõ trãsit nisi ad solũ hẽdeꝫ l.antiquas.C.de vsufruc. Quinto fallit si priuilegiũ ↄcedit̃ ciuitati vel loco qꝛ semp est idẽ locus lꝫ psone renouent̃.l. ꝓponebat̃.ff.de iudi. Sexto si ↄcedit̃ posteris qꝛ tũc transit ad successorẽ nõ tñ ex feminis.l.j.in fi.ff.de iure immu. Septimo * si priuilegiũ ↄcedit̃ rei qꝛ ad quẽcunq; trãsit res trãsit ꝛ priuilegiũ.l.iij.in fi.ff.de censi. Et no.glo.in.l.sordidoꝝ.C.de excu.mu.lib.x. ¶ Et adde ꝙ nemo ꝑsumitur priuilegiatus nisi ꝓbet de priuilegio. ¶ Itẽ ꝙ priuilegium ↄcessum pp paupꝑtatẽ extinguit̃ auctis facultatib'.l.nõ tm̃. §.eos.ff.de excu.tu.ꝛ.l.cura.§.deficiẽtes.ff.de mune.ꝛ ho. ¶ No.in vbo plane ibi ob meritũ.cum glo.ꝙ est iusta cã minuẽdi vel remittẽdi penã aliquã pp multa seruitia q con tulit principi ꝛ reipublice ꝛ ecõuerso est iusta cã augmentãdi penam

* ¶ Septimo hec.vij. fallẽtia ꝛ quarta non pprie. ꝓ adaptant̃ loquit̃ enim hic impator d priuilegio personali ꝛ ꝓ sunt priuilegia realia.

di penā alicui vt multis grassantib⁹ locus sit exēplo vt hic et l.aut facta.§.fi.ff.de penis.

Pretorium. Licitū est:ptorib⁹ condere iura q̄ edicta vocant̄ inter quos ediles curules numerant̄.h.d.¶ Nota igit̄ q̄ ius ptoriū siue honorariū est illud qđ introduxerūt ptores adiuuādi vel corrigēdi iuris ciuilis.vel supplēdi grā.l.ius aūt.§.pretoriū.ff.de iust.et iur.¶ Itē no.in eodē.§.q̄ edicta ediliū curuliū et magistratuū q̄ preerant vēditiōib⁹ et pmutationib⁹ aialiū morbosoꝝ viciosoꝝ.ff.de edil.edic.l.j.sunt pars iuris ciuilis et isti ediles itroduxerūt actionē redhibitoriā que datur sex mēsib⁹ et qūātominoris que daẗ āno.ff.de edil.edic.l.ffi cum.¶ Qui aūt hodie sunt ptores dic q̄ sunt psides puinciaꝝ.defensores ciuitatū vt sunt potestates vicarij vt ēt sunt priores seu anciani.Item sunt epi et quāto ipe pscribaẗ actionib⁹ et accusatōib⁹inductis ab eis vide Bar.in.l.v.ff.de ver.ob.et.l.j.ff.de bono.pos.et delatio hereditatis p eos inducta dz adiri infra centū dies vtiles sicut in delatis a pretore vt.l.ij.C.qui admit.ad bo.pos.¶ Itē no.in.§.rūsa.q̄ interptationes et leges iurisconsultoꝝ qbus erat ɔcessum seu cōmissum leges ɔdere et interptari hñt tantā firmitatē q̄ iudici nō lz ab eis discedere in iudicādo adeo q̄ snia lata ɔtra ius legis vel ɔsuetudinis vel statuti ē ipso iure nulla absq̄ appellatōe.l.j.§.ɔtrariū sciēs.ff.que sen.sine ap.rescin.sec⁹ si snia feraẗ ɔtra reformationē nō assignatā iudici in volume statutoꝝ:qz tunc snia tenet cū iudex diuinare nō potuerit vt tenet Bar.in.l.cū platio.ff.de re iudi.¶ Sz an hodie iurisprudētes pñt leges interptari vt sunt doctores vt ab eorum interptatione recedere nō liceat. Et glo. vr̄ velle q̄ sic in.l.nō puto.ff.de iure fisci.Sed dic ɔtrariū per hūc tex.q̄ dicit hoc antiquus fuisse ita q̄ nō hodie.nā doctoris seu magistri snia solū pbabilis est nō necessaria vt lz glo.in.l.si de interptatione.ff.de legi.et clarius.C.de legi.in.l.j.¶ Quid igit̄ illa vba in doctoratu collata operanẗ do tibi liciam docendi legēdi et has sacratissimas leges interpretandi q̄ verba sumpta sunt tex.l.j.C.de profes.et med.li.xij.Respōdeo operantur vt possint publice predicta facere.qđ alias non licet eis.l.j.C.de studi.liber.li.xj. ¶ Ultimo no.glo.in ver.snie et ver.opiniōes differētiā inter sniaz et opinionē qz snia est firma et indubitabilis.Sed opinio est cū dubitatione rōcinatio.Adde q̄ inter plures opiniōes illa est tenēda q̄ meliori et subtiliori nitiẗ rōne vt no.glo.l.l.q̄ filiū.§.sabinus.ff.ad trebel.in.c.capellanus.de ferijs et p Bar.in.l.bonafide.ff.depositi.Item adde q̄ ppter varietatē opinionū quis absoluiẗ ab expensis sm Jo.and.in addi.specu.in ti.de expensis.§.nunc videndū.item iurisperitus dz mutare opinionez suam quando expedit.xxiij.q.vj.c.videns in glo.et imperitia psumiẗ in eo q̄ tenet nouas et insolitas opiniōes sm Bar.in.l.ij.C.de pena iudi.q̄ male iudi.et alle.gl.l.j.iij.ff.de senato.

Ex non scripto. Hec est scđa pars seu sm mēbrum diuisionis facte.§.eo.§.ɔstat in qua tractat de iure nō scripto i.de iure ɔsuetudinario.et hoc intēdit.ɔsuetudo vsu vtentiū cōprobata p lege seruaẗ.Et ius scriptū habuit ortū a ciuitate athenēsiū ius aūt ɔsuetudinariū a ciuitate lacedemonioꝝ.h.d.et.pz hic q̄ tā ius scriptū q̄ ɔsuetudinariū hz ortū a grecis a qb⁹ habuerūt.x.tabulas et due addite fuerūt vt hic in glo.in ver.institutis.et.l.ij.§.exactis de ori.iu.et vide in gl.Et qz hic cōsueuit tractari de materia ɔsuetudinis q̄ro pmo qđ sit ɔsuetudo.Respō.q̄ ɔsuetudo est ius nō scriptū morib⁹ populi vel maioris ptis eiusdē rōne initiatū ɔtinuatū et approbatū habēs vim legis vt colligiẗ hic.vt.l.de qbus.ff.de legi.Quero scđo quot sunt necessaria ad ɔsuetudinē inducendā.Rñdeo qnq̄ qđ ex pdicta diffinitiōe pz pmo q̄ sit ius non scriptū.vt hic.qz si esset scriptū diceret̄ statutū nisi esset statutum ad memoriā vt ibi vt melius possit teneri menti vt sunt ɔsuetudines feudoꝝ et not.glo.in pnn.in.d.l.de qbus.¶ Scđo q̄ morib⁹ vtētiū vel populi a tacito ɔsensu eoꝝ sit introducta vt hic vel maioris partis eoꝝ ar.l.sigs a filio.ff.de legi.l.q̄ maior.ff.ad muni.et induciẗ iste tacitus ɔsensus ex morib⁹ populi vl̄ maioris partis qz ɔtinue sic est populo vel maiore parte populi sciēte sine ɔtradictione obseruatū vel si est ɔtradictū est obtentū in ɔtradictorio iudicio cōuocato ɔsilio populi per tubā vel cāpanā dicit glo.in.l.de quibus in.§.inueterata.ff.de legi.et.l.aliud.§.referẗ.ff.de regu.iur.et.l.diuturna.ff.de legi. Tertio q̄ sit rōne initiatū.qz si p errorē nō tenet.l.q̄ nō recte.ff.de legi. Quarto q̄ sit ɔtinuata per diuturnitatē temporis et nō interrupta per.x.annos.Nam per spatium.x.ānoꝝ induciẗ ɔsuetudo sm verā opinionē appositā hic in gl.et.d.l.de qbus.§.inueterata. Quinto frequētia actuū.C.que sit longa ɔsuetudo.l.j.et.l.an i totū C.de edifi.priua.Uñ legitimus actus requiriẗ ad ɔsuetudinez inducendā sm glo.hic notabilē positā q̄ intellige nisi isti act⁹ sint adeo notorij toti populo q̄ ɔpehēdaẗ tacitus ɔsensus populi.d.l.de qbus.§.inueterata.¶ Sz si actus est adeo notorius q̄ per eū appareat expsse de tacito ɔsensu populi tūc sufficeret vnicus act⁹ qz illa que fiunt notorie palaz dicunẗ fieri.l.palā.ff.de ritu.nu.¶ An aūt ad inducendū ɔsuetudinē reqriẗ actus iudicialis:dic q̄ nō nisi eēt ɔtradictuz sz sufficiūt actus extraiudiciales vt hic.dū dicit diuturni mores.¶ Tertio q̄ro qualr̄ ɔsuetudo i iudiciū deducaẗ Respon.tripliciter p viaz actiōis.s.actionis ex ɔtractu formalr̄ facto sm ɔsuetudinē vt in eo qui emit equū cum quo est ɔsuetū dare sellā nā agit ad sellaz ex empto pp ɔsuetudinem lz ēt de iure teneaẗ dare emptori frenū et sellam qbus quus tpe venditionis erat ornatus.l.ediles in pnn.ff.de edi.edic.et per glo.vel ɔditione ex ɔsuetudine si informiter vt in eo qui vult fodere terrā in agro alieno in quo est ɔsuetudo fodiendi vl̄ vult ex ɔsuetudine petere pciū terre fosse asportate.§.si ɔstat.ff.cōi.predio.et hoc si agaẗ ciuilr̄.Si aūt criminalr̄ ex ɔsuetudine nō ɔpeteret actio:sz accusatio.vt no.in.l.iij.ff.de sepul.vio.¶ Itē p modū exceptiōis excipiendo de crimine de ɔsuetudine cōtraria ei⁹ quod petiẗ.ar.l.pacisci.ff.de pac.¶ Itē p implorationē officij iudicis vtsi petaz p officiū iudicis me restitui lz sim maior qz sic est ɔsuetudo q̄ maior restituaẗ.arg.l.q̄ si minori.§.fi.de mino.¶ Quarto quero [a] qualr̄ pbeẗ ɔsuetudo dic q̄ dz pbari plene cū sit qđ facti et p ɔsequens possit esse certuz et nō dubium.l.j.ff.de iur.et facti.igno.nec obest.q̄ ius nō pbeẗ.nec admittunẗ positiones iuris:vt no.in.l.ij.§.quod obseruari C.de iuramēto calū.et ɔsuetudo est ius vt hic ergo nō pbaẗ qz illud est veruz in iure scripto et leges generales ab omnibus sciri debent.l.leges.C.de legi.secus in iure nō scripto sm Bar.in.d.l.de qbus.¶ Et pōt pbari p testes et instra actoꝝ in qbus inueniantur due snie infra decē ānos late vel vna ɔtra negantē iurisditionē in ɔtradictorio iudicio obtenta.Et reiectio querimoniarū pbabiẗ p testes:vt in glo.hic et in.d.l.de qbus.§.inueterata.¶ Et sufficit in libello asserere ɔsuetudinē sic esse et postea in articulis et capitulis reduci ōbēt ea que sunt necessaria ad substātiā ɔsuetudis vz q̄ a decē ānis citra fuit obtentū et ɔsuetuz per maiorē partem populi sic fieri vel q̄ fuit in ɔtradictorio iudicio populi sic obtentū et iudicatū etc̄.Obmissis alijs tanq̄ a iure psumptis s.taciturnitate sciētia et voce populi.¶ Et ecōtra volēs improbare ɔsuetudinez dz articulare et de opposito probare.¶ Quinto quero an consuetudo tollat legem et ecōtra.dic vt hic in glo.et dixi latius in pohemio in.§.igitur. ¶ Itez an differat ɔsuetudo ab vsu et moribus:dic q̄ vsus et mores sonant factū exquo descendit ɔsuetudo.i.ius nō scriptū sm Bar.in.d.l.de qbus.¶ Itē si formaui libellū sup cōsuetudine et in veritate erat statutū dic q̄ pp ineptaz ppositionē reus dz absolui sicut pp ineptā actionē ppositā.l.j.§.pe.ff.si mes.fal.mo.dix.et.l.hebi⁹ marcellus.ff.de pac.doc.¶ Itē an cōsuetudo liget minorē dic q̄ sic.l.tutorē.§.lucius.ff.de admi.tuto.et ibi p Bal.itez an ɔtraria cōsuetudo sequens tollat precedentē dic q̄ sic.in.§.pri.in v.ea vero.¶ Adde Jo.de pla.sup pris insti.

[a] ¶ Quarto quero.de hoc qualiter probeẗ ɔsuetudo vide late per Cy.et Saly.in.l.ij.C.q̄ sit long.ɔsue.et p Abba.i.c.vlti.extra de cōsue:vbi abbas vr̄ teneẗ q̄ duo sufficiant ad īducēdā cōsuetudinē.s.q̄ sit rōnabilis et q̄ sit prescripta.lz doctores iuris ciuilis plra requirant.

infrascriptas ꝯclusiones prima ꝙ vbi deficit lex vel q2 non est lata.vel ẽt ꝯsuetudine abrogata.tũc seruat̃ ꝯsuetudo ⁊ dictũ simile ꝯsuetudinis ⁊ dictũ ꝯsuetudinis vrbis rome vt pbat̃ in.l.de qbus.ver.⁊ si qua.ff.de legi.sicut deficiente aliquo casu iure municipali recurrit̃ ad simile ⁊ casu quo instõe pcedi dz de silib⁹ad similia ꝙ qũ sic dr̃ p bar.i.l.oẽs populi de iusti.⁊ iur.⁊ deficiente simili recurrit̃ ad ius cõe romanoꝝ ⁊ deficientib⁹ oĩbus recurrit̃ ad principẽ vt tenet Bar.in.l.cũ de nouo.ff.de legi.lz glo.ibi aliter teneat. ⁊ ex his pz ꝙ sicut in iure cõi scripto pcedit̃ de similib⁹ad similia.l.nõ pñt.ff.de legi.ita in ꝯsuetudinario recurrit̃ ad similem ꝯsuetudinẽ quasi ad similẽ legẽ.l.de qbus.ver.⁊ si qua ⁊ no.glo.in.l.j.C.que sit lon.ꝯsue.qđ est verũ vbi lex nõ est oĩno lata.sed vbi lex est in plurib⁹ similib⁹ casib⁹ lata ⁊ i vno casu p ꝯsuetudinẽ abrogata tũc simili mõ nõ extẽdit̃ ad alterius casus correctionẽ q2 legũ correctio ẽ euitãda.l.pcipimus.in fi.C.de ap.nec ob.l.fi.C.de iudi.vbi correctio l vno trahit̃ ad aliud simile:q2 illud est verũ in correlatiuis vt est vir ⁊ vxor in qbus vnius mutatio inducit alterius mutationem vt ibi ⁊.l.fi.ff.de accep.fm Bal.vide.l.de qbus.fit igitur extẽsio ꝯsuetudinis de re ad rem vt de vino ad aquaticum qđ magis tendit ad vinũ.⁊ de psona ad psonã:vt si est ꝯsuetudo ꝙ monachus nõ succedat in feu.idẽ sit in eo qui est aliter debilitat⁹.⁊ ꝯsuetudo in monacho obtinet in canonicũ regularẽ:vt no.in.d.l.j.C.que sit lon.ꝯsue.ista tñ extẽsio nõ fieret in penis vt in regula iur.odia li.vj.nisi hoc eueniret de mente legis:vt in glo.sing.in.c.postq̃.de elec.li.vj. nec ẽt fieret in rescriptõe no.Inno.in.c.dilecto de of.archi. in ver.sup vbo ex pmissis.Et ẽ rõ q2 in ꝯsuetudine ꝯsiderat̃ eqtas sed in pscriptõe vertit̃ rigor ⁊ odiũ.ar.l.cũ qdam de lib.⁊ posthu.⁊ qđ no.gl.sing in.l.si qs vxo.§.pe.ff.de fur. ¶ Scđa ꝯclo est singlr attẽdenda in hac materia ꝯsuetudinis ꝙ vniuersitas que nõ põt statuere nõ põt ꝯsuetudinẽ inducere reprobat̃ in.d.l.de qbus l ver.nã cũ ipse. Differt enĩz lex statutũ ⁊ ꝯsuetudo tanq̃ tacitũ ⁊ expssum. ⁊ sic qui nõ põt in expresso nec ẽt in tacito cum vtrobiqz regnat̃ par potẽtia cause efficiẽtis.Et iõ si est statutũ ꝙ sindici villarũ teneant̃ denũciare maleficia ⁊ quedã villa p centum annos habuit ꝯsuetudinẽ nõ denũciãdi tñ ista ꝯsuetudo nõ est tẽporis diuturnitate roborata cũ de hoc nõ habuit ptãtez statuendi nisi ista ꝯsuetudo esset expsse ꝯfirmata p superiorez l.fi.C.de testa. ¶ Tertia ꝯclo est ꝙ vbi ꝯsuetudo est auctoritate legis supioris phibita qđ est vbicũqz iperator phibet ꝯsuetudinẽ.C.de fur.auc.oẽs pegrini.C.cõia de suc.⁊c. de alijs nõ valet ꝯsuetudo q2 minor auctoritas nõ tollit maiorem.l.nã magistrat⁹.ff.de arbi.⁊.c.cũ inferior de maiori.⁊ obe.secus si sit contra ius dispositũ a lege nõ contra auctoritatẽ legis vt cũ ius cõe disponat ꝙ mulier succedat potest disponere contrarium. ¶ Itẽ ius cõe dicit ꝙ quis non potest alteri stipulari.consuetudo in oppositum disponens seruabitur ⁊ sic aliud est esse contra legem aliud preter legẽ.l. stipulatio ista.§.alteri.ff.de ver.ob.⁊ ideo dicit glo.no.arg. q2 sic vsitatuz est. ¶ Itẽ lz nudũ pactum nõ pducat actionem de iure.l.iurisgẽtiũ.§.sed tñ nulla.ff.de pac.põt tñ per ꝯsuetudinẽ pducere actionẽ:sicut posse s.mediãte legis auxilio.vt.l.legitima.ff.de pac.⁊ sicut pduxit ex eqtate vt l.c.j. de pac. ¶ Quarta conclusio est ꝙ ꝯsuetudo dr̃ qdã ꝯuentio tacita siue pactũ.l.sed ea.ff.de legi.⁊ ideo pcedit regula affirmatiue plata ꝙ qđ fieri põt pactis ⁊ ꝯsuetudo.l.ipossibile.ff.de pac.⁊ de re iudi.l.nõ ex ptorio.⁊.l.neqz.§.priuatoris co.ti.C.de decu.li.x.in rubri. Et iõ valet ꝯsuetudo ⁊ statutũ ꝙ pater teneat̃ soluere pecuniariã penã pro filio lz nõ corporalẽ vt.xxiij.q.vj.c.cũ hõ.vbi est glo.ꝙ fideiussor non põt se obligare ad penã [a] corporalẽ p alio principali.sed nõ pcedit negatiue vt ꝙ nõ põt fieri pacto nec ꝯsuetudine nã p pactũ nõ põt renũciari macedoniano.vt not.in.l.eam ⁊ fi.ff.ad macedo.statutũ tñ ⁊ ꝯsuetudo in cõtrariũ vz. Itez p pactũ nõ põt instãtia triẽnij prorogari i.l.pperãdũ.C.de iudi.

[a] ¶ Ad penã. de hoc vide p Bart. i l. diuus. ff. de custo. reoꝝ.

⁊ ibi not.nec renũciari ordini iudicioꝝ.l.ij.in fi.C.de consti. pecu.⁊ tñ p ꝯsuetudinẽ põt.itẽ p pactũ nõ põt dari iurisdictio.l.priuatoꝝ.C.de iuris.om.iudi.sed p ꝯsuetudinẽ sic omni priuate psone ⁊ etiã mulieri.C.de ar.l.fi.in glo.⁊.l.viros.C. de diuer.off.li.xij. ¶ Itẽ nõ valz pactũ de futura successione.l.fi.C.de pac.sed ꝯsuetudo sic de quo p Bar.in.l.j.C. de sum.tri.in.j.q.pncipali verbo tertio q̃ro qđ in testõ. Itez pactũ nõ pIudicat pupillis ⁊ furiosis sed ꝯsuetudo sic.l.fi si ne herede.§.lucius.ff.de admi.tu.⁊ no.glo.in.l.ij.C.que sit lon.ꝯsue.nisi in his q̃ pcedũt ex dolo q2 tũc etiã cũ furiosis in felicitate sati ⁊ in feminis imbecillitate cõsilij excusat̃.l.diu⁹ de offi.psi.⁊.l.insano.ff.de sicca.fm Bal.in.d.l.de qb⁹.sed Bar.dicit ꝙ non põt fieri p pactũ rõ est q2 est cõtra bonos mores nec põt fieri p statutũ vel consuetudinẽ.si aũt nõ põt fieri p pactũ ex eo q2 est cõtra publicã vtilitatẽ tũc bene põt fieri p statutũ vel cõsuetudinẽ de quo p cũ in.d.l.oẽs populi.in.iij.q.principali in versu iuxta pdicta q̃ritur. ¶ Quinta cõclusio ẽ ꝙ ad hoc vt valeat cõsuetudo dz eẽ rõnabilis.vt in.c.fi.de ꝯsue.⁊ dr̃ rõnabilis q̃ nõ obuiat canonicis institutis ⁊ irrationabilis q̃ a iure improbat̃.vt ibi p glo.⁊ Inno. nec dz eẽ cõtra ius nec cõtra generale statutũ ecclie nec etiã dz eẽ talis q̃ occasionẽ malefaciẽdi iducat nec ꝯtra bonos mores nec q̃ grauamẽ inducat de qb⁹ oĩbus cũ iuriũ allegatione vide Inno.in rubri.de ꝯsuetudine. ¶ Itẽ ꝯsuetudo dz esse bona.s.ꝯtinens bonũ honestũ sicut dz esse lex ⁊ statutuz.l.iustitia.§.j.ff.de iusti.⁊ iur.⁊.i.ti.j.§.iuris pcepta.⁊.iiij. di.c.erit aũt.l.honesta possibilis fm naturã ⁊ ꝯsuetudinem patrie ⁊ loco tpi q2 ꝯueniens iusta vtilis necessa.manifesta quoqz ne aliqđ per obseruationẽ in captione ꝯtineat.nullo priuato cõmodo sed pro cõi ciuiũ vtilitate scripta.est igitur honesta ꝯsuetudo nõ eũdi de nocte:q2 male agens odit lucem:vt in.c.ꝯsuluit.§.ne vero.extra de offi.dele.⁊ no.in.l.j. §.tria luminaria.ff.de ventre.inspi.⁊ similiter illa que ꝯtinet bonuz cõe ⁊ vtile rei publice.C.de primipilo.l.vtilitas.lib. xij.⁊.l.j.ff.solu.ma.⁊.l.hoc modo.ff.de cõdi.⁊ demõ.Et iõ bona est ꝯsuetudo ꝙ in causis dotiũ pcedat̃ summarie.⁊ ꝙ instrã executioni mandent̃ q2 hoc est vtile rei publice vt in pri.alle.iur.Et similiter illa que ꝯtinet bonũ honorabile vt ꝯsuetudo ꝙ doctores portent habitũ q2 habitus virũ ostendit.C.de fabri.l.stigmata.⁊.c.si vult laicus.de sen.excõ. mala aũt est ꝯsuetudo ⁊ inualida que iduceret malũ culpe: vt ꝙ liceat fenerare vsqz ad duos denarios pro libra.q2 ordinat̃ ad delictũ.vt in auc.ad hoc.C.de vsu.⁊ nõ tenet consuetudo que de vitijs facit mores nec longo tpe ꝯfirmatur in auc.vt nulli iudi.§.j.coll.viij.sz si ꝯsuetudo inducat malum pene.i.penam quondã occasione pretensa infligat innocenti tunc si talis pena põt deduci in pactuz vt est pena pecuniaria valet ꝯsuetudo.secus si nõ põt deduci in pactũ vt est pena corporalis:vt no.super rubrica de decre.decu. pre.allega.⁊c.

Sed naturalia. ¶ Ius naturale est imutabile:sz ius statutarium mutat̃ qñqz p aliud ius.qñqz p ꝯsuetudinẽ cõtrariã.hoc dicit.primũ aũt itellige ꝙ ius naturale est imutabile in sui totalitate.sz in sui specie l certis casib⁹ aliter obstat vt i huiusmodi emancipatiõe vsucea.vt in gl.hoc ẽt tenet expsse gl.in.c.a nobis.extra de decimis. ¶ Itẽ ea q̃ sunt de necessitate nãe nõ mutant̃ vt hic.sed ea q̃ sunt ex psumptione nature vt ꝙ leo psumit̃ ferus ⁊ homo mãsuetus mutari possunt.l.j.§.vsus. ff.de postul.⁊ ibi p Bar.⁊ p Dy.in.c.semel malus.de reg. iur.li.vj.⁊ in istis q̃ sunt ex psumptione nature etiaz mutari possunt ⁊ inspicit̃ potius actus q̃ natura.Et ideo si sunt cõcesse hic represalie cõtra florẽtinos nõ põt capi florẽtinus q nõ morat̃ i casu originis nãlis:sz ex accidẽti mutauit domicilium nisi florẽtie subiret onera p se vel pr̃ez vel fratres lz alibi ipse habitaret vt no.bar.in trac.repsalioꝝ.in.v.q.in prin.

Omne autem ius. ¶ Hic ponit̃ alia diui.iur.q2 quoddam iu

dam iuo tractat de ꝑsonis quoddã de rebus.⁊ quoddã de actionibus. Et no.hic cũ gl.fi.ꝙ a nobiliori est inchoandũ siue ꝙ digniora sunt preferenda.itẽ ꝙ hõ ẽ nobilissima creaturaꝝ ⁊ eius gratia oĩa inuenta.sunt.l.in pecudũ.ff.de vsur. Itẽ no.ꝙ paꝝ esset iura noscere.si ignorant᷑ ꝑsone.quaruꝫ gratia sunt condita iura limitant᷑ ergo declaratur ⁊ restringitur statutum per cognitionẽ personaꝝ.quare gratia fuit factũ argu.l.fi.ff.de here.insti.⁊.l.j.ff.de orig.iur.

¶ De iure personarum. Rubrica.

Summa itaqꝫ diui

sio d̄ iur̄ ꝑsonaꝝ. ¶ Hic titulus diuidit᷑ in sex ptes. Primo ponit diuisionẽ ꝑsonaꝝ. Scd̄o diffinitionẽ libertatis ibi.⁊ libertas. Tertio diffinitionẽ seruitutis ibi seruitus. Quarto quare dicant᷑ sui ibi.serui aũt. Quinto quot modis qs effici᷑ suus ibi.serui aũt. Sexto ponit dr̄iaꝫ ingenuoꝝ ibi in seruoꝝ. ¶ No.in prin.cũ glo.in vbo hoĩes ꝙ gn̄alis pluralitas ꝓ sui verificatione dꝫ resolui in singularitatẽ qñ in plurali sumpta in suo simplici sermone esset falsa. Secus aũt qñ surgeret inequalitas ꝑsonaꝝ vt si duobus substituat᷑ .quoꝝ vnus est pupillus alter maior.nã non resolui᷑ in singulari pluralitas oratiõis nisi in casu q vterqꝫ possit conuenire.s.in vulgarẽ tñꝫ ⁊ nõ pupillarẽ substitutio.l.ꝗtus.C.de impu.⁊ al.subsi. Ex his queritur si substitutio facta esset pluribus a testatore an vno moriente vel demũ omnibus morientibus admitti᷑ substitut᷒.⁊ cõcludit Bar.in.l.heredes mei.§.cum ista.ff.ad trebell᷑ ꝙ si substitutio est facta cuꝫ adiectione noĩs collectiui.vt instituo talẽ heredẽ ⁊ talẽ.⁊ si oẽs vel ambo vel vterqꝫ nõ erũt heredes substituo talẽ tũc sm̄ primã significationẽ vocabuli nõ excludi᷑ substit᷒ nisi i ꝑsona omniũ extiterit ꝯditio.sꝫ sm̄ presumptã volũtatẽ defuncti admitti᷑ substit᷒.nisi supsit aliqs de liberis testatoris q ex ꝓsumpta volũtate defuncti substitutũ excludat. d.§.cũ ita.si aũt substitutio sit facta simpliciter sine adiectione noĩs collectiui in substõne vulgari.vt cũ dicat instituo petrũ ⁊ martinũ si non erũt hr̄des substituo talẽ tũc substitutus non admitti᷑ nisi in vtriusqꝫ ꝑsona existat cõditio.secus aũt in pupillari ⁊ fideicõmissaria nisi ex natura relicti vel volũtatis defuncti aliud ꝓsumat᷑ ⁊ rõnẽ dr̄ie ⁊ ẽt gd in cõpẽdiosa vide ꝑ Bar.in.d.§.cũ ita.l.fi.C.de ipu.⁊ alijs substi. Ex his etiaꝫ qri᷑ si eccl̄a dedit in emphiteosim duob᷒ cũ pacto ꝙ post mortẽ coꝝ si decesserint sine liberis res reuertat᷑ ad ecclesiã an vno moriẽte sine liberis pars ei᷒ reuertat᷑ ad ecclesiã an vero accrescat eius cõsocio ⁊ determinat spec.ꝙ nõ reuerti᷑ ad ecclesiã.sed accrescit cõsocio ⁊ sic hoc casu plurale non resolui᷑ in singulare hoc tꝫ in ti.de loca.§.nũc aliq̄ vero ver.lxix.sed Bar.tꝫ ꝯtrariũ in.l.si mihi ⁊ ticio.ff.de ver.obli.qꝛ post emolumẽtũ q̄sitũ nõ est locus iuri accrescẽdi ꝑ tex.⁊ glo.in.l.iij.iuxta finẽ d̄ vsufru.accre.ff.⁊ ꝑ.c.j.de duob᷒ fra.de nouo bñficio inuesti.in lib.feu.⁊ adde etiã ꝙ in delictis puniẽdis statutũ loquẽs i plurali hꝫ locũ in vnico singulari vt si puniat ꝓducẽtẽ falsos testes hꝫ locũ in ꝓducẽte vnũ solũ falsum testẽ.l.ij.§.hoĩes.ff.vi bo.rap.⁊ ibi ꝑ Bar.⁊ ecõtra loquẽs in singulari hꝫ locũ i plurali.l.j.§.j.ff.qd̄ cuꝫ fal.tu.auc.⁊ adde glo.j.de obli.q̄ ex q̄si ꝯtractu in ver.negociũ.⁊.l.iij.§.negocioꝝ.ff.de nego.gest.⁊ ibi per Bar.⁊c̄. ¶ Quid aũt de statu liberis ascripticijs ⁊ monachis ⁊ canonicis regularib᷒ an sint serui vel liberi dic vt in glo.in verbo aut serui. Et dic ꝙ quadruplex ẽ genus colonoꝝ in rubrica de agri.⁊ cẽsi.li.x. ¶ Itẽ not.dr̄iam inter ascripticiũ ⁊ cẽsitũ colonũ qꝛ ascripticius reddit medietatẽ fructuũ.sed cẽsitus reddit certũ cẽsum annuatim.vt not.gl.in.l.ij.qui ca.co.ta.cen.li.x.in glo.q̄ incipit.sed gd de statu libero ibi in auc.de monachis.§.cogitãdũ dicit ꝙ idẽ in monacha.⁊ ꝯuersũ.imo magis credit᷑ eis.⁊ si delinquãt magis puniant᷑:vt ibi dicit glo.dũmodo faciant de lñia supioris si ne quo iurare nõ pñt:vt in.c.j.de iura.calũ.in fi.vbi dicit gl.ꝙ si ꝯtra fiat nõ ꝓpter vitiat᷑ iudiciũ:vt in.c.ex pte.de postu.vbi dicit gl.ꝙ sine licẽtia supioꝝ nõ admitti᷑ lꝫ sit ꝯiuncta persona. ¶ Scd̄o no.in ver.serui dicti sunt a seruãdo quia cum olim esset concessum dñis vite ptãs atqꝫ nescio in eos.imperator iussit eos seruari ⁊ nõ occidi. Sed tabellio dici᷑ seruus public᷒ a seruiẽdo qꝛ ciuiliter seruire tene᷑ lꝫ nõ gratis vt in glo.in ver.seruare.⁊.l.nec eim.ff.de adop.⁊ sicut vt seru᷒ stipulãdo acqrit dñoꝛ.vt.j.per quas ꝑso.no.acq.in prin.⁊.ff.de stipu.ser.per totũ.ita seruus publicus alteri stipulãdo acqrit vtilẽ actionẽ sine cessione vel directã cũ cessiõe.⁊ hoc in iudicialib᷒ ⁊ pretorijs sine dubio ⁊ ẽt in ꝯuentionalibus vt tꝫ Bar.in.l.ij.ff.rem pu.sal.fo.per.d.l.nec eim.⁊.l.his vbis.ff.d̄ adop.⁊ ꝑ glo.iij.§.siquis alij.j.de inuti.stipu.⁊ debet notarius stipulari tanquam publica persona hoc mõ.ꝓmittis mihi nõtario tanq̄ ꝑsone publice recipiẽti nomine oium quoꝝ interest tñ stipulat᷑ tanq̄ notari᷒ ꝓsumi᷑ ꝙ stipule᷑ tanq̄ publica ꝑsona.ar.l.cũ post.§.j.ff.de admi.tu.⁊.l.fi.ff.de instito. Quid si pars cũ notari᷒ stipulat᷑ noluit stipulatũ petere an possit notari᷒ illud petere.dic ꝙ nõ qꝛ est tanq̄ nudus minister penes quẽ nihil dꝫ remãere.ar.l.sigotitio.ff.d̄ le.ij.d̄ q̄ ꝑ Bar.l.d.l.nec eni.ff.d̄ adop. ¶ Tertio no.in.§.finaũt ꝙ plurib᷒ modis fit qs seruus.s.natiuitate captiuitate venditione.vt hic in tex.item ꝑ annualẽ ꝯtumaciã post ꝓstitã fideiussionẽ vel iuratoriam cautioneꝫ.item etiã ꝑ igratitudinẽ vt hic in gl.in v.iure ciuili. Qualiter autẽ iure ciuili liber homo ꝑ venditionẽ fiat seruus.⁊ quot sint necessaria.⁊ an possit vẽdicari a pr̄e ⁊ ab alijs ꝯiunctis.no.gl.hic.⁊ sup ver.maioꝝ. Uñ v̄sus. Ut liber fuus fiat sunt ista necesse. Annis viginti qui vendi᷑ dici᷑ esse. Est precio inueneꝫ quo venit pticipare. Rursus eniꝫ seruuꝫ cui vendi᷑ esse putare. Et ꝓpriam scire qui venit conditionem.

¶ De ingenuis. Rubrica

Ingenuus est qui.

¶ Hic declarat mẽbra diuisiõis posite in ti.ti.precedẽtis.vꝫ ꝙ liberoꝝ hoium ⁊ ꝑsonaꝝ.qdã erãt ingenui ⁊ qdã libertini.⁊ in hoc titulo declarat᷑ q sunt ingenui ⁊ in sequẽti qui sunt libertini. ¶ No.ex prin.qs dicat᷑ ingenuus.s.q statiꝫ vt natus est liber est.libertus aũt est qui ex iusta seruitute manumissus est.vt.j.ti.j.in prin.in tex.ibi ⁊ altero igenuo. ¶ Adde ꝙ i casu in quo qs nasci᷑ ex pr̄e ⁊ mr̄e seruis ⁊ tñ nasci᷑ liber.vt si lege᷑ ei libertas q in vẽtre ẽ ancille.nã si plꝫs sint in vẽtre oẽs liberi nascunt᷑.l.cũ iter.C.d̄ fideicõ.lib.lꝫ eni existẽs i vẽtre nõ sit hõ sꝫ fieri spere᷑.d.l.cũ inter.tñ põt ei libertas relinqui. Exquo pꝫ ꝙ extñs in vẽtre nõ ꝯtine᷑ in legibus vl̄ statutis odiosis exquo nõ est hõ.vñ si cõcesse sunt represalie ꝯtra hoĩes alicui᷒ ciuitatis vel exbãniti sunt hoĩes alicuius ꝓgeniei nõ includunt᷑ illi qui tunc erant in vtero facit.ff.de assig.lib.l.vlt.⁊.l.fi.ff.de coll.bo.sm̄ Bal.in.d.l.cũ inter. Itẽ est dare casuꝫ in quo qs in puero repi᷑ liber.⁊ seruus vt si dixi seruo meo vade ad platẽã ⁊ si obuiaueris libero liber esto. Et tu dixisti seruo tuo vade ad plateã ⁊ si obuiauerꝫ libero liber esto.mõ si obuiãt sibi inuicẽ qdã dicũt ꝙ eodẽ momẽto imple᷑ conditio vtriusqꝫ ⁊ sic vterqꝫ erit liber.sed Bar.dicit ꝙ meus erit liber.⁊ nõ tuus.qꝛ mei serui impleta est ꝯditio ⁊ ẽ in facto qꝛ obuiauit seruo.sed tui serui est in fieri ꝯditio.qꝛ obuiauit futuro libero.l.q heredi.§.fi.ff.de ꝯdi.⁊ demõ.sed Bar.l.l.aretusa.ff.de statu homi.⁊ similes qõnes de pũcto vide in glo.xxxij.q.j.c.cũ renũcia᷑. ¶ Scd̄o no.in.§.sed ⁊ sigs ꝙ filius seq᷑ matreꝫ quo ad libertatẽ ⁊ seruitutẽ vt hic.⁊.l.seruoꝝ.§.ingenui.ff.d̄ statu ho. Sed quo ad honores ⁊ dignitates sequi᷑ patrẽ.l.cũ legitime.⁊.l.q fures.d̄ sta.ho.ff. ¶ Tertio

no.in.v.sufficit q sufficit matrē vnico momēto tpis post ei9 ꝯceptionē fuisse liberā vt filius dicat liber vñ si aliquo momento fuit mater libera.libertas quesita libero existi in ventro.nō reuocat ꝫ mater postea ante eius partū vel tpe ptus fiat serua.qꝛ calamitas mrīs nō oꝫ ei nocere qui est in ventre vt dicit h tex.Ex quo pꝫ q delictū pris vel matris nō nocet filio iā nato vel ꝯcepto ꝫ bñ ꝯcipiendo vel nascituro.l.ij.C.de lib.ꝛ eo.li.ꝛ ibi no.in glo.naꝫ crimē vel pena paterna nullaꝫ maculaꝫ filio infligere pōtꝛꝫ vnusquisqꝫ de suo ꝑpetrato seu admisso sorti subijciat nec alicui criminis successor tenet l.crimē.ff.de penis.fallit i casibus ibi no.ꝛ hic in glo.in verbo nascit in qbus successor tenetur de delicto predecessoꝝ.ꝛ iō dicit gl.in.d.l.ij.C.de lib.ꝛ eo.li.q ex delicto ꝛ felonia patris nō priuatur filius feudo paterno.quod verum est qñ filius venit iure suo ꝛ non ex persona patris de quo dic per Salicetum in dicta.l.ij.patet igitur h q infortuniū matris filio nocere non oꝫ similiter nec patris.d.l.crimē.Itē hic meliora tpa ꝯsiderare licꝫ q̄uis extrema deficiāt ꝛ ecōtra.extrema ꝯsiderari ꝫ in medio defectus existat l.sed ꝛ si in qō.§.solemus.ff.de here.insti.ꝛ l.intercidit.ff.de condi.ꝛ demō.ꝛ iō ꝯcept9 a patre senatore df filius senatoris ꝫ natus sit tpe quo desinit eē senator.l.emācipatū.§.sigs ff.de senato. ¶ Quarto no.in.§.cum aūt.q ingenu9 manumissus de facto nō efficit libertin9 qꝛ nō erat iusta ꝛ vera seruitus sed remanet ingenuus.ꝛ sic pꝫ q non sufficit aliquid fieri de facto vt sequat effectus iuris.s.quantū ad statuꝫ ꝛ conditionē hoīs cōmutandū.simil'r in pena ꝯuētionali non sufficit fieri de facto qñ aduersarius nō icōmodat vt si vendidi tibi seruum cuꝫ pacto ne manumittas sub certa pena.nam ꝫ manumittas de facto qꝛ de iure nō potes ꝑꝑ pactuꝫ nō incides in penā.l.ea quadā.C.si ma.ita alie.secus si aduersari9 incōmodat qꝛ tunc sufficit fieri de facto vt si actor liberauit reū ꝑ acceptilationē ꝛ ꝓmiserit sub pena nō ꝯuenire.nā si de facto agit prima actione q fuit sublata ꝑ acceptilationē incidit in penā.l.vbi pactū.C.de trāsa.Similiter q̄tū ad occasionē ꝯsequēdā sufficit fieri de facto.vt sigs est relictus heres si manumittat seruū hereditariū nō sufficit ad hoc vt sit heres q de facto impleat ꝯditionē.l.manumittat.qꝛ de iure nō pōt manumittere seruū hereditariū anteq̄ sit heres.l.mulier.§.j.ff.de ꝯdi.inser.simil'r q̄tū ad penā euitādā sufficit fieri de facto. Unde q tenet sub pena instituere vel exheredare sufficit q de facto instituat vel exheredat.si nō pōt de iure vt penā euitet.l.qdā filiū.ff.de ver.obli.qñ tñ sufficit fieri de facto ꝛ qñ nō dic p Bar.in.l.ꝯtinuus.§.cuꝫ qs.ff.de ver.obli.ꝛ l.vbi pactū in fi.C.de trāsa. Et pꝫ q sicut nō sufficit aliquē fuisse in seruitute de facto ꝛ manumissum esse vt p hoc libertinus fiat ita nō suffici ad ꝓbādū aliqueꝫ tabellionē ꝓbare q ipse fecerit acta ꝛ instra tanq̄ tabellio.ꝛ solonos recepit ꝛ se pro tabellione gesserit nisi ꝓbet q vere fuit creatus tabellio.q argumētatiue dicit Bar.in.l.haberemus.ff.de decu.Inno.tñ tꝫ oppositū in.c.j.de fide instru.ꝛ simil'r ipse idē Bar.decidit oppositū in.l.barbarius.ff.de offi.ꝑto.videlꝫ q sufficit ꝓbare p modū supradictū vt istra ab eo facta valeāt ꝛ teneāt p tex.in auē.de tabellio.§.si vero pōt.vbi dicit ipsis tñ documētis ꝑꝑ vtilitatē ꝯtrahētiū nō infirmādis col.iiij.de quo vide in spec.de instru.edi.§.restat.ver.qd si so.Qualiter aūt ꝓbet aliquē mortuū nō fuisse tabellionē vide p Inno.i.c.veniēs.de ver.sig. ¶ Itē nō ex fi.cuꝫ glo.q ꝯditio ꝛ natiuitas ꝛ etas hoīs ꝓbat p libros natalitiū ꝛ sue natiuitatis.ꝯcor.in auē.si dicat.C.de testi.ꝓbat etiā etas alicuius per aspectū corporis.l.si minor.xxv.an.ex aspectu.ff.de mino.inter quos etiaꝫ admittit pater ꝛ mater qui tāq̄ melius nouerint veritatē.l.etiā matris ꝓfessio.ff.de mino.talis tamē ꝓbatio patris ꝛ matris ſm aliquos facit vnā semiplenā ꝓbationē.alij q̄ solū ꝓstet informatiōeꝫ iudici.ꝫ Inno.tꝫ q facit ꝓsumptionē.tātū in.c.cū dilectus.de accu.simil'r admittitur testimoniū patris ꝛ matris in cā matrimoniali nisi eēnt suspecti diuitijs potētia vl bonorib9.c.sup eo extra de testi.aīs nō valet testimoniū patris vel matris in cā filij.l.testis idoneus.ff.de testi ꝛ l.parentes.C.de testi.

¶ De libertinis. Rubrica.

Libertini sunt q ex.

¶ Hic declarat scōm mēbrū diuisionis facte in fi.ti.s.de iure ꝑsonaꝝ.vꝫ qui sunt libertini.ꝛ diuidit in tres ꝑtes.primo declarat q sunt libertini.ꝛ qd sit manumissio.ꝛ vñ habuit ortū.scōa ibi multis aūt quot modis inducat manumissio.tertio ibi libertinoꝝ.declarat quotuplex sit status libertinoꝝ. ¶ Nota ex prin.qd sit libertinus.ꝛ qd sit manumissio. ¶ Scdo nota ibi.manui ꝛ potestati q ille qui est sub dñio ꝛ ꝑtāte alicuius df esse sub manu sua iō si vendo tibi domū sub hac ꝯditiōe ne exeat de manu tua sub pena certa ꝫ locés eā alteri nō dicit exire de manu tua.qꝛ locatio non mutat dominiū rei.l.nō solet.ff.locati. ¶ Tertio no.ibi datio libertatis cum glo.exponēte.i.detectio.arg.q si est tpe iudicij statutū ad ingrédū de maleficio.ꝛ post inquisitionē reus ꝓbet se alibi fuisse tēpore delicti.q iudex etiaꝫ post tempus datū ad inquirēdū pōt exquirere an reus presens fuerit tpe delicti:quia iudex nō inquirit sed iaꝫ inquisitū detegit ꝛ declarat.C.de adul.l.sigs adulterij.iō sacit iudex in fine officij nō pōt quē bānire.tñ pōt declarare queꝫ bānitum esse.ꝛ sic in notarijs ꝫ ex postfacto nō possint ꝯtractum in scriptis imutare pñt tñ illū declarare:vt Bar.in.l.actoꝝ vba.ff.de re iudi. ¶ Quarto no.ibi tria genera cum glo.q numerus ꝓcedens implicit9 in sequēti numero intelligit repetit9 iō si mutuaui tibi tria sextaria grani.ꝓmisisti restituere tria nō debes restituere quinqꝫ sed tñ tria qꝛ ꝓcedens numerus intelligit repetitus in sequēti vt hic ꝛ l.ij.in fi.ff.de con.inser. ¶ Item no.ibi.cū seruitus esset.q priuatio ꝓsupponit habitū vt hic ꝛ l.manumissione s.ff.de iusti.ꝛ iur.ꝛ l.decem.ff.de ver.ob.Et hoc verū qñ priuatio ponit a latore iuris cuius est ꝓprie loqui de.l.decē.ꝛ l.fi.ff.si cer.peta.Itē si ponit ab hoīe sup eo qō pendet ab eius voluntate ponēdi ꝛ priuādi vt si testator sub ꝯditione adimit legatum ꝓsupponit fuisse legatuꝫ l.si mihi ꝛ tibi.§.in legatis.ff.de leg.j.secus si nō depēdet ab eius volūtate ꝛ potestate sed a volūtate alterius.vt si petis a me deceꝫ ꝛ ego dico me liberatū vel mihi pactū scm de non petēdo ꝛ tu negas nō p hoc videor fateri qꝛ qui excipit nō vtiqꝫ intentionē aduersarij fateri vl.l.nō vtiqꝫ.ff.de excep.nisi fateat debitū.vꝫ ꝑ est q mihi mutuasti sed tibi soluiꝛ vt p glo.no.in.l.si qdam.C.de excep.Ex his inferi q ꝯfitens se absolutū ab excōicatōe vl cancellatū a bāno nō videt ꝯfiteri se fuisse excōicatū vel bānitū vt perhoc exoneret aduersarius ab onere ꝓbādi:vt.d.l.non vtiqꝫ.sed bñ videt tacite ꝯfiteri vt repellat a testimonio vel ab agēdo:vt in auē.si dicat.C.de testi.qꝛ posse agere vel testificari solū ꝯcernit habilitatē ꝑsone de qua ē prio querendū.l.sed queramus.ff.de testa.ꝛ de hoc dic p Bar.ꝛ clarius p Ange.ꝛ vide.l.qui decē.ꝛ l.qui tanq̄.de cap.in prin.ꝛ vide formā instri manumissionis.xij.q.ij.c.redēptor noster.vbi df q saluator noster dirupto quo tenebamur vinculo captiuitatis pristine nos restituit libertati.vt in spec.de ser.non ordi.in prin.vbi videas. ¶ In tex.ibi in ver.q res collige ex isto tex q cuius iur.est habitus eiusdē est priuationis inuētio.Itēꝫ q nō dicit posse resolui qō nō est vt hic ꝛ l.bone.§.sub ꝯditione.ff.de edil.edic.in tex.ibi seruitus inuasit quasi dicat q post q̄ iuregentiū violenta seruitus inuasit libertatē.excogitatū est remediū manumissionis:vt qō iure naturali per inuasionē seruitutis detrahebat:beneficio manumissionis quodāmodo reformet.in tex.ibi tria genera ad hanc similitudinē.sicut sunt tria genera hominū inducta sunt tria genera filioꝝ.vt sunt legitimi ꝛ naturales legitimi ꝛ naturales insimul.vt i auē.qui.mo.na.effi.le.§.sigs ergo col.vj.

col.vj. ¶ Itē dū tex.dicit datio libertatis expone sm Jac. de rauena.⁊ remissio dominij qđ dr̄ libertas respectu ser-uitutis.ar.l.si edes mee.§.libertas.ff.đ ser.vrb.pre.⁊ sȝ hoc p̄ȝ q̄ remittens dr̄ dare vt hic.⁊.l.si mulier.⁊.l. siquis acce-pto.ff.de condi.ob cau.⁊.l.sigs obligatione.ff.de reg.iur.

Multis autem modis.

¶ Hec est scđa pars in qua declarat quot modis fiat manumissio.⁊ dicit q̄ pluribꝰ modis. Quādoq̄ȝ fit in eccl̄a p̄nte plebe.⁊ antistite. Quādoq̄ȝ vindicta ⁊ virga p̄toris que tāgebat caput ma-numissi dicendo aio te liberū vt dicit hic glo. Quādoq̄ȝ ex tra iudiciū in p̄ntia amicoꝝ.⁊ qn̄q̄ȝ testium.qn̄q̄ȝ p epistolā qn̄q̄ȝ p testm̄.quādoq̄ȝ p codicillos. Alijs modis ēt seruꝰ cō sequit̄ libertatē.s.si vindicat necem dn̄i sui si accusat fabri-cantes falsam monetā.si accusat raptores virginū ⁊ sancti-monialiū. Item si accusat transfugiētes a militia.C. ex qui. cau.ser.pro.pre.liber acci.per totum. Item ancille a dn̄o in ɔcubinā accepta ⁊ eius liberi in ɔcubinatu ɔcepti post mor tem dn̄i itestati manēt liberi.C.cōmu.de manu.l.fi. ¶ No ta ibi sacrosanctis ecclesijs q̄ manumissi post mortē dn̄i in-testati manēt liberi.C.cōia de manu.l.fi.alios casus vide in glo.j.co.ti.in.§.fi.in fi.ibi pōt fieri in eccl̄a. Et an cōtractus possit fieri in ecclesia: dic regulariter q̄ nō: q: ecclesia inuē-ta est ad diuina officia celebrāda nō ad cōmertiū boiuȝ con trahēdū: vt in.c.decet.de imu.eccle.li.vj. Fallit p̄mo si ɔtra-hens nō possit tute exire ecclām.l.presenti.§. cum aūt.C. de his qui ad eccle.confu. Secundo fallit si contractus reqrit actum pium: vt manumissio.matrimonij coniunctio.legiti-matio ⁊ similes vt hic ⁊.l.ij.C.de his qui in ecclesia ma.⁊ in auē.qui.mo.na.effi.lib.§.quātum.col.vj.alij aūt contractus non cōcernentes actum pium non possunt fieri.facti tamen tenēt.vt.d.c.decet in glo.iudicia aūt ecclastica ⁊ impialia si sunt volūtarie iurisditiōis possunt fieri in eccl̄a.vt.d.l.ij.de his q in eccle.ma. Sed ɔtētiose iurisditionis nō possunt fie ri.vt.d.c.decet in glo. An aūt iuramētū ⁊ examinatio testis possit fieri in eccl̄a Bar.dicit q̄ sic in.l.nemo.C.de sac.san. eccle. ¶ Scđo no.in vbo.serui vero.q̄ manumissio ē actꝰ volūtatis q cāe cognitionē nō desiderat.pōt ideo expediri a iudice ambulante in quocūq̄ȝ loco honesto.sicut illa q̄ sunt iurisditiōis volūtarie.vt est castigatio ⁊ correctio filij:⁊ ser-ui q nō p̄stāt obsēqa ⁊ reuerētiā dn̄is ⁊ patribꝰ.l.ne quicq̄. §.de plano.ff.de offi. pcōsu.⁊ lega. Et q̄ cāe cognitionē ex-quirūt debēt expediri a iudice sedēte ad bancū.vt no.in.l.a pcedēte.C.de dilatio.⁊ in.l.fi.⁊ pe.in fi.ff.de iusti.⁊ iur. Et hac de cā dicūt notarij in actis diurnis iudex sedēs ad suū solitū bancū ⁊c̄.alr̄ nō valerēt nisi eēnt talia q̄ plene cāe co-gnitionē nō desiderāt.vt petitio bono.pos.q nō tribuit ius. vt carbonia.⁊ nole ventris.l.ij.§.dies.ff.qs ordo in bo.pos. ser. Et ideo ex ɔfessione facta corā iudice alibi q̄ȝ in figura iudicij nō posset qs ɔdēnari.l.q voluit.§.ait.ff.de interrog. acti.p Bar.in.l.j.C.de ɔfes.⁊.l.de pupillo.§.q nūciat.ff.de ope.no.nūc. ¶ Ultimo q̄ro an manumissio posset fieri per pcuratorē.dic q̄ nō.l.nec mulierē.C.de manu.vindi.lȝ pos sit fieri p epistolā.vt hic similr̄ adoptio ⁊ arrogatio non pos sunt fieri.l.neq̄ȝ absens.⁊.l.post mortē.ff.de adop. Similr̄ nec emācipatio.l.iubemus.C.đ emā.lib.ibi p̄cibus a semet oblatis. Similr̄ nec impetratio.venie etatis.l.oēs.C.de his qui ve.eta.impe.legitimatio aūt bene pōt impetrari ⁊ recipi tam p pcuratorē filij legitimi q̄ȝ patris impetrātis de quo p Bar.in.l.gallus.§.forsitan.ff.de libe.⁊ posthu.⁊.l.excusa re.ff.de excu.tu. Itē vxoris desposatio pōt fieri p pcurato-rē.l.fi.ff.de spon.de quo.p Bar.in.l.q bono.§.si alieno.ff. de dam.infec. Item adde q̄ emācipatio pōt fieri etiā apud extraordinariū iudicē.l.fi.C.de vindi.liber.⁊ valet libertas data etiam si in minus solēni volontate.vt innuit hic glo.in ver.qualibet ⁊ potest dari libertas seruo inuito licet.secus in filio qui inuitus non potest emanciperi.vt hic in glo.in ver.sepe.

Libertinorum autem.

¶ Olim erant tres species libertinoꝝ q: quidā p manumissiones ɔsequebant̄ plenā ⁊ ppetuā libertatē ⁊ efficiebant̄ ciues romani.quidā ɔsequebant̄ minorē libertatē.⁊ dicebant̄ serui latini p quā dam legem que dicebat̄ iunia norbana erant liberi toto tp̄e coꝝ vite.⁊ in fine moriebant̄ serui. Tertij per quandā legē elia sentiā toto tp̄e coꝝ vite erant serui.⁊ in fine moriebant̄ liberi.vt colligit̄ hic sup verbo necesse in glo.hodie p legeȝ imperialeȝ isti duo vltimi libertoꝝ status medij.s.⁊ mino-ris sunt correcti.⁊ solū remanet primꝰ modus ⁊ prima spēs libertoꝝ.s.vt oēs ɔsequant̄ plenā.⁊ ppetuā libertatē.⁊ veri ciues romani efficiant̄.h.d.vsq̄ȝ ad fin.ti.iura tn̄ p̄fonatus bene durant hodie vt libertus teneat̄ alere patronū inopeȝ eum honorare eū in ius nō vocare sine venia.⁊ alia que ha bes plene per glo.j.de suc.li.§.sed nostra.⁊.l.fi.C.de bo.li. ¶ Nota ibi.⁊ fiebant ciues romani.s.vere.nā aliud est esse taleȝ.⁊ aliud pro tali haberi in his que sunt facti:puta pro qđ qs sit absens.vel habeat̄ pro absente:q: nō vere est ab-sens.sed sm̄ fictionē.sed in his que sunt iuris.idē est esse ta lem ⁊ haberi pro tali.vt esse ciuē ⁊ haberi p tali.⁊ iō qui ex pmissione ɔsilij habet̄ p ciue erit vere ⁊ nō ficte ciuis.⁊ hoc in his que ipsa ciuitas hȝ ex sua iurisdi.secus si hēret aliud priuilegiū a papa vel principe:q: illi nō gaudent qui hn̄tur pro ciuibꝰ sm̄ Bar.in.l.si maritus fit in magi.§.j.ff. đ adul. ¶ Itē no.hic glo.in verbo additis q enumeret multos mo dos qbus seruus efficiat̄ liber.⁊ adde alios quos dixi.ē.§. pri. Pro maiori declaratōe huiꝰ.§.sciendū est q̄ interdum ɔtingebat q̄ populus romanꝰ deducebat ad extremū quan dam ciuitatē sibi inimicā ⁊ timore destructōis ciues se red-debāt sine vllo mō ad extremā subiectionē populi romani. ⁊ iō vocabant̄ deditij dato q̄ essent liberi sȝ glo.in.v.aliter catōes.⁊ in rubri.C. de edi.lib. tol.tamē toto tempore vite sue seruiebant tanq̄ȝ sui ⁊ i iudicijs ⁊ i alijs tractabant̄ tāq̄ȝ sui. Et forte nō sine coꝝ tormētis.⁊ i actibꝰ solemnibus vt in testamētis nō admittebant̄ in testes.⁊ sic se habebāt vsq̄ȝ ad extremū sue vite in quo reassumebāt libertatē ⁊ hēbant heredē. Quid autē erit hodie si aliqua ciuitas se redderet pplo romano vel alteri populo libero.dic q̄ facerēt volūta-teȝ suā de talibꝰ dedititijs.vitā tn̄ nō debēt adimere si eēnt simplr̄ hostes ⁊ nō rebelles.q: si perdūt libertatē nō debēt pdere vitā. Et an isti se dedentes possunt aliqua apponere pacta dic q̄ sic si p victorē acceptant̄.⁊ maxime cū iuramen to de seruādo.l.siquis maior.C.de trāsac.⁊ idem in duello moribus militū vt si victus reddat se tanq̄ȝ hostem mortuuȝ pōt in eū animaduerti ⁊ si aliqua pacta sunt apposita illa pa cta sunt seruāda nec pōt opponi q̄ fuerūt facta per metū q: metus iste est ex natura victorie.⁊ iō est licitus.l.nā seruus cū glo.ff.de neg.gest.illud tn̄ duellū in tribus casibꝰ est per-missum. Primu pro experimēto innocētie in defectū aliaꝝ pbationū.⁊ istud est legibꝰ odiosuȝ ⁊ pbibitū.C.de gladia. l.v.li.xj.q: sub iusto clipeo multos vidimꝰ perire viros.⁊ iō phibet̄ lȝ ɔsuetudine approbet̄.vt in.c.j.đ cle.pug.in duel lo.⁊ ibi p Jo.and.facit que no.in auē.de here.ab intesta.§. contrariū. Scđo pro experimento virtutis ⁊ hoc ɔsuetudi ne toleratur dūmodo nō fiat ex odio.ff.ad.l.aquil.l.qua actio ne.§.siquis in colluctatōe. Tertio cā publice salutis.⁊ istud est valde laudabile ⁊ gloriosum.ff.de postu.l.j.§.bestias.⁊ j.de excu.tuto.§.sȝ in bello.⁊ videt̄ de isto duello in.x.col. de pace tenen.§.siquis hostem.⁊.ij.q.v.c.monomachiā.⁊ p Bal.in rubrica.C.de diti.lib.tol.latini vero erant vici a ro manis ⁊ de ppriis edibus expulsi mittebant̄ ad alia loca:q viuentes hēbant ppria:sed in morte non poterant testari. Sed ista nomina deditītioꝝ ⁊ latinoꝝ nō erant vera nomi-na sȝ erant quedā imagines ludubriose nō vere sȝ apparē-tes sicut in ludo ioculatoꝝ ⁊ pueroꝝ qui portant laruas mi sticas seu fictiles fictū pro vero ostēdentes: vt dicit glo.C. de lati.lib.tol.l.j.in glo.ij.ideo hec nomina recesserūt ab eis

la. vt dicit tex. q2 pprium legislatoris est vti sermonib9 in qbus sit plena veritas. l. j. in prin. in ti. de dedi. lib. tol. in tex. in ciuitate romana quasi dicat q manumissus efficit hodie ciuis romanus et vere liber. quo ad honores et dignitates et alia qbus 2sequit per impetrationē aureo4 annullo4 reseruatis iā iuribus pronatus: vt dicit glo. in auc. vt liber. de cetero. §. j. col. vj. et l. aul. s3 hodie ō iure anu. aur. et. j. ā pu. indi. §. fi. et ita intellige glo. hic que incipit. Ex quo contingit q dicit q oīa iura et effectus manumissionis tollunt preter ea que debent nature vel que natura phibuit. intellige verū qū patronus remisit iuspatronat9. nam tunc reuocat libertas in seruitutē ex causis ex qbus reuocant donatiōes. si aūt nō remisit reuocat ēt ex leui culpa in faciēdo nō aūt ex leui culpa in nō faciēdo: vt dicit glo. in auc. vt liber. de cetero. §. illud vo. ver. restituim9. col. vj. et no. in. l. ij. C. de lib. et eo. lib.

¶ Quibus ex causis manumittere non pōt. Rubrica.

Non tamē cuilibet.

¶ Hic titulus diuiditur in tres partes. Primo ponit vnū casum in quo nō ē licitum manumittere. Scdo in. §. eadē. ponit alium casum in quo olim non licebat minori. xx. annis manumittere nisi in certa etate existenti. Tertio ibi cum igit. corrigit scdm casum. et hoc itendit. Nā pōt quis manumittere in fraudē3 creditoris nisi sit testator qui in defectu alio4 heredū et in piudiciū creditoq pōt vnū ex seruis cū libertate instituere cuius noīe bona dfuncti vēdant et creditorib9 satisfiat. qd tō pmissu3 est vt bona nō lacerent per creditores et ne defunctus iniuria afficiat. h. d. vsq3 ad. §. in fraudē. ¶ No. ex prin. ibi nihil agit cu3 glo. q faciens 2tractū 2tra legem vel statutū in piudiciu3 cōis vel alterius obligat vt sic teneat 2tractus in sui piudiciū lic3 nō teneat in piudiciū cōis vel alterius. et ita pōt limitari. l. non dubiū. C. de legi. Et l3 2tractus sit nullus tū h3 locu3 pena imposita facienti illū 2tractū: vt est glo. in. l. ij. C. de epi. aud. et per Bar. in. l. siquis leg. ff. de fal. ¶ Itē no. ibi ne egētes hoīes cū glo. ij. q seueri d3 pauperi quātum ad legandam libertatē s. ruo in fraude3 creditoq vt hic. Item quantū ad alimēta relicta pauperibus psonis vel locis. l. sigs ad declinandū. §. placet. C. de epi. et cle. Item quātu3 ad legatū ānuum quia factū pauperi censetur ad alimentum. secus si factū sit diuiti. l. cum hi. §. si in annos. ff. de transac. Item quātu3 ad penā extraordinariā. i. mulctā impositā remittēdā. l. illicitas. §. fi. ff. de offi. psi. sed nō quo ad penā ordinariā vel corporalē. l. sigs illud. §. in seruos. ff. de iuris. om. iudi. Ite3 nec quo ad fidē exhibēdā testimonio et administratiōe tutele. l. testiū. ff. de testi. nisi forte eius vita esset morib9 cōprobata. l. scire op3. §. cu3 religo. ff. de excu. tu. et. §. fi. ¶ Tertio no. ibi satisfacturus eēt q iniuria est defuncto nō hre heredē q satisfaciat creditorib9 et eius bōa delacerari p creditores et occupari. ¶ Quarto in. §. ad qd q testator relinquēs seruum heredē nulla habita mētione libertatis itelligit iuris fictione libertatē relinquere. q2 nō est verisimile testatorem velle hre heredē seruū. sic etiā relinquendo seruū tutorē vr relinquere eū liberū. j. qui da. tu. pos. in prin. et ibi vide. ¶ Vltimo no. ex isto tex. q fraus interueniēs reddit manumissionē nullā nisi alius maior fauor fraudis initiū supesset. l3 enim simplr et indefinite pmittat dño manumissio serui non tū vt in fraudē et piudiciū alio4 faciat semp eni3 in actu intelligit fraus et dolus exceptus. l. creditor. §. lucius. ff. mā. et attēde. q libertas data in fraudē impedit ipso iure. q2 est irreuocabilis. secus in alia re reuocabili alienata in fraudē creditoq q2 t3 alienatio sed est locus reuocatiōe. l. scia in fi. ff. de 2tra hē. emp. Itē p3 q l3 alios fraudare ad suā verecūdiā occultandā sicut etiā cooperiēdū paupertatē vel diuitias inuidias repellēdū nō cogit q res mobiles ostēdere sed statur suo iuramēto. C. qū et qui. quarta pars debe. l. ij. li. x. p3 etiā hic q lex magis impēdit honorē defuncto q̄ vtilitatē creditoq na3 est honor et interest magnū hre heredē et successorē. l. et q2. ff. de interro. actio. Et hoc ideo ne defunctus iniuriā patiat declaratione suo4 bono4. ex quo p3 q etiā defuncto et cadaueri pōt inferri iniuria et heres pōt iniuriaq agere p iniuria illata defuncto. l. j. §. j. ver. et si forte. ff. de iniur. sicut defuncto et eius soboli fit iniuria ab vxore pp transitū ad scda vota. vt in auc. de nup. col. iiij. itē q hic dr q testator pōt in fraudē creditoq instituere seruū cū libertate intellige veru3 qū vnū instituit si aūt duos instituat tūc primo noīatus erit liber et heres q2 ex ordine nolationis sumit 2iectura voluntatis testatoris: q2 ordo verbo4 denotat ordinē intellectus. vt primo nominatus porior habeatur. l. qui soluendo titi. de here. insti. ff. et hoc nisi secūdo nominatus ideo preferat q2 minus fraudent creditores q2 fuit minoris precij. l. sigs habens. ff. qui et a qui. si aūt duo serui pariter nominant et instituant a dño qui nō est soluendo tunc rōne incertitudinis nullus erit liber et heres: q2. l. q soluēdo non erat duos apo. ff. de here. insti. de hac materia vide p Sali in. l. j. C. de necessarijs here. insti. qd aūt si est institutus minor liber. et substitutus seruus an testatoris et minor adijt qui postea repudiauit substitutus āt suus an erit liber et heredes. dic q sic nō tū admittit vt necessari9 s3 vt quilib3 minister ex benignitate q secus est qū minori ē substitutus extraneus liber. q2 minore restituto ad repudiandū hreditatē quā adiuerat admittit substitut9 exclusis agnatis testatoris. l. et fine. §. sed pap. ff. de mino. et in glo. magna in verbo substituto.

In fraudem.

¶ Quia ad hoc vt directa libertas data in testō nō teneat in piudiciū creditoq duo requirunt. s. fraudis 2siliū. i. q testator reliquerit libertatē eā fraudandi creditores. item rei euent9. i. q res ipsa non sufficiat ad satisfactionē creditoru3 h. d. 2cor. vt. C. qui ma. nō pūt. et. l. in fraudē. C. qui et a qui. l. siquis haberet. ff. qui in fraudē creditoq. et ibi Bar. s3 quo ad impediēdū libertatē datā p fideicōmissu3 sufficit solus euentus vt hic in gl. Quo aūt reuocent res alienate in fraudem creditoq dic p glo. no. j. de actio. §. sigs in fraude3. dic per Bar. in. l. pupillus. ff. de his qui in frau. cre. et quot modis psumit alienatio facta in fraudē. dic q sex modis. Primo siquis alienauit oīa bona sua. l. oēs. §. lucius. ff. de his q in frau. cre. vel maiorē ptem. l. pp lite3. ff. de excu. tu. vel per libros rationū itrincauit. l. summa cū rōne. ff. de pec. Scdo sic alienauit in 2iunctā pson ā. l. data. C. de do. cu3 cā ex qua inducat fraus q2 sola 2sanguinitas nō sufficeret: vt puta pignoris pcio. l. penul. ff. de bo. dā. Tertio si post alienationē alienans repiat possidere. l. sicut. §. supuacu3. ff. q mo. pig. vel hypo. sol. Quarto si alienatio est fcā clā. ff. de ritu. nup. l. fi. et. l. nō existimo. ff. de administra. tuto. Quinto si de proximo sequatur delictum vel fuga alienantis. l. si vetita. §. finali. ff. de princ. credit. ¶ Sexto si alienatio est facta sub conditione si contingat bona sua publicari vel per creditores auferri. l. fi. ff. de sti. ser. et ibi no. et de his vide plene per Bar. in. l. post 2tractū. ff. de dona. Qualiter aūt pbet q qs fecerit in frau. cre. dic pbando q habeat creditores. Ite3 q sciebat se habere creditores et hoc scdm pbat eoipso q cōtrariū nō pbat si erāt creditores l scō suo l q̄ nō ē tollerabilis ignorātia. l. quāq. ff. ad vell. et. l. cū falsu3. ff. de acq. here. Itē pbādo q sciebat vires sue hreditatis nō sufficere q illr psumit eoipso q contrarium non probat in actibus inter viuos vel in vltima voluntate aliqua cōiectura vel presumptione scie intercedente vt cū phibet detrahi falcidiā de legatis. vel solui mādauit legata integra. vt in auc. sed cū testator. ff. ad. l. falci. de cuius fraudis pbatione vide p Bar. i. l. sigs cū hret. ff. de his q in frau. cre. et dica3. j. de actio. §. sigs in fraudē. Et ideo dic vt ibi in glo. super verbo sepe q̄ dicit ar. 2tra. et non soluit dic: ibi loquit in cōtractu inter viuos ite3 ibi loquit in re imobili. secus in re mobili. sed Saly. in

d. l. sigs

d.l.sigs dicit q qñ anie ꝑsumptioni videlʒ q qs presumit̃ scire vires sui patrimonij est annexa ꝑsumptio fraudis vel doli qꝛ tunc ꝓcedit hec ꝑsumptio scientie qꝛ qui dolũ alle-gat illuʒ ꝓbare dʒ.l.quotiens.§.qui dolo.ff.de ꝓba.⁊ pro ista ꝓbatõe doli videt̃ glo.in.l.apud celsuʒ.in prin.ff.de do li excep.⁊.l.fulcini⁹.§.quid sit latitare.ff.ex qui.cau.in pos. ea.⁊.l.dolũ.C.de dol.⁊ p Dy.de reg.iur.ꝑ possessore.li.vj. nam fraus ⁊ dolus hic ꝓbant̃ ex ꝯiecturis ꝓpter verbũ vĩ hic in tex.appositũ qd̃ denotat fictionẽ.l.naturalr.ff.d̃ acq. pos. ❡ Itẽ no.in tex.ibi sepe eni de facultatis q sepe holes putãt plus i patrimonio hr̃e q̃ hñt ⁊ sepe decipiunt̃ in quã titate sui patrimonij. Et sic no.q in actib⁹ morientiũ qs ꝑsu mit̃ ignorare vires sui patrimonij.ar.l.hac ꝯsultissima.§.cũ humana.C.qui testa.fa.pos.nisi ex aliqua qualitate aliquid ꝑsumat̃ puta si testator vetauit detrahere falcidiã: ⁊ maxie si sint adhibita illa verba sciẽs vires sui patrimonij nõ igno rans vt in auc.sed cũ testator.C.ad.l.falci.sed in actibus vĩ uentiũ qs ꝑsumit̃ scire regulariter vires sui patrimonij.l.si quis.C.de re.vẽ. Fallit primo siquis habeat bona mobilia in longinquo posita vt negociationes ⁊ mercationes.vt.l.in fraudẽ.ff.qui ⁊ a qui. Secũdo fallit vbi quis est deceptus vltra dimidiũ iusti ꝓcij vt in glo.d.l.quisquis.C.de rescin. ven.⁊ de hoc dic p Bar.in auc.sed cuʒ testator.C.ad.l.fal.

Eadem. ❡ Minor.xx.ãnis oliʒ obstãte.l.eliasẽ. nõ poterat dare libertateʒ seruo suo nisi ex iustis ⁊ ꝓbatis cãis positis hic in tex.hodie autẽ ex iure isto sufficit q quis ꝯpleuit.xvij.ãnum ⁊ attigerit.xviij. ãnuʒ vt possit relinquere libertatẽ seruis suis ad sui libitũ in sua vltima voluntate.h.d.vsqʒ ad fi.ti.sed hodie iure nouissimo qui põt testari põt ⁊ manumittere: vt in auc.vt spon. largi.i §.i.col.ix.sed in manumissione inter viuos tenet hic glo sup ver.cõpleuerit.⁊ in.d.auc.vt spon.lar.q dʒ esse.xx.ãnoruʒ. ❡ Nota pmo in.§.iuste.iustas cãs ⁊ sufficiẽtes p quas res minoris ꝑt alienari.nã cã necessitudinis parẽtũ ⁊ cã affectio-nis ⁊ cã administratiõis bonoꝝ ⁊ matrimonij sunt iuste cau se siue alie cãe necessitatis. Ex his pʒ q cã manumissiõis dʒ esse iusta fiende a minore.xx.ãnorum. ⁊ legitima de cuius iustitia relinquit̃ arbitrio iudicis qꝛ quãdo dubitat̃ de pro batione cause statur declarationi iudicis.l.etiam.circa prin. de ma.vindi.per quaʒ legem statur declarationi iudicis qñ aliquis allegat̃ suspectus an sit iusta causa suspitionis sicut ⁊ als statur declarationi iudicis super reformatione puncti mittendi ad ꝯsilium sapiẽtis.⁊ no.Barto.in.l.iniuriã.⁊ ad pecunias.§.si de qualitate.ff.de iureiuran. Et inter cãs hic enumeratas pʒ q pater põt cõferre bñficium manumissio-nis ⁊ ecõuerso exquo infert̃ q pater doctor põt filio appro bato dare insignia doctoratus ⁊ econuerso filius patri. Et ideʒ de militib⁹ qꝛ pater miles põt dare signa militaria filio ⁊ ecõuerso.facit.l.j.⁊.ij.ff.de offi.preto. Item ẽt pʒ hic q cũ ancilla non põt ꝯtrahere mr̃imonium de iure ciuili vt hic ⁊ .l.de nup.in.§.sunt ⁊ alie.in gl.nõ eim vocat̃ mr̃imoniũ ⁊c. .l.cum ancillis.C.de nup.secus de iure canonico vt in.c.j.de ꝯiug.ser. ❡ Scd̃o no.ibi vxor ducat̃ cũ glo. q lʒ als matri monia debẽt esse libera vt sic nõ valeat pena nec iuramen-tum in eis appositũ.vt no.plene p Bar.in.l.titia.ff.de ver. ob.⁊ in.c.gẽma.extra de spon.fallit tñ vbi minor vult ancil lam manumittere cã mr̃imonij cũ ea ꝯtrahẽdi quia cogitur eam ducere ⁊ iurare infra sex mẽses ⁊ sic causas manumis sionis adimplere.l.si collactaneus.ff.de manu.vin. ❡ Ter tio no.ibi minor.xvij.ãnis.q minor.xx.ãnis dũmõ nõ sit mi nor sepẽdecim põt esse ꝓcurator qd̃ intellige ad negocia. vt hic.⁊.d.l.si collactanaus.sed ad iudicia nõ põt eẽ ꝓcu.l. si minor.ff.de ꝓcu.⁊ in.c.q generalr in fi.de ꝓcu.li.vj.fallit in filio q q̃uis sit minor tñ in iudicio admittet̃ ad defendẽ-dũ nec in eo casu dat̃ filio minori in integrũ restõ vt in casu singulari.l.exigẽdũ in fi.de ꝓcu.C.itẽ est alia dr̃ia iter ꝓcu-ratorẽ ad iudicia ⁊ ꝓcuratorẽ ad negocia qꝛ ꝓcurator ad iu dicia nõ põt ꝓcuratorẽ substituere ante litis ꝯtest.l.ꝓcura-toris⁹.⁊.l.neqʒ.C.de ꝓcu.sed ꝓcur.ad negocia sic.l.ꝓcur. §.j.ff.mãdati.⁊ hic in glo.aduocatus aũt nõ põt esse minor. xvij.ãnis.j.eo.§.cũ enĩʒ.⁊.l.j.§.pueritia.ff.de postu.⁊ q hic dr̃ q maior.xvij.ãnis põt manumitti vt sit ꝓcurator intelle xerũt Jaco.de are.⁊ Old.in ꝓcuratore ad iudicia qꝛ ad ne gocia seruus põt esse ꝓcu.l.seruũ quoqʒ.ff.de cura.⁊.l.j.§. seruus aũt.ff.de exerci.⁊.l.sed ⁊ sigs.§.pupillus.ff.de insti. Sed docto.⁊ glo.hic.⁊.l.si minor.ff.de ꝓcu.⁊.l.exigẽdi.de ꝓcur.tenẽt ꝯtrariũ pro qb⁹ est hodie casus in.d.c.⁊ q gene-raliter in fi.vbi nõ põt eẽ minor.xxv.annis ꝓcu.ad iudicia. nisi in casu singulari.d.l.exigẽdi.tñ secus põt esse generalis institor vel exercitor.vt.§.cũ aũt.⁊.d.§.si pupillus. Iteʒ põt ꝯstituere ꝓcuratorẽ in his q̃ facere ipse põt vt in peculiari bus.d.l.seruũ quoqʒ.itẽ dicit Jo.an.in.d.c.q generalr q cũ ꝓcurator ad negocia generalr ꝯstitut⁹ possit agere ⁊ excipi nisi in casib⁹ spẽle mãdatũ exigẽtib⁹ vt dicit tex.in.d.c.q ge neralr i prin.q maior.xvij.ãnis ⁊ minor.xxv.exquo põt age re in iudicio poterit eẽ ꝓcurator ad iudicia ⁊ hãc opinionẽ tʒ Host.cũ Jaco.de are.qd̃ ꝯcedit Jo.an.eẽ veꝝ nisi oppo nat̃ exceptio.l.ita demũ.C.de ꝓcur.⁊ vide p Bar.in.d.l.si mi nor.ff.de ꝓcu.⁊ in.l.si collactaneus.ff.de manu.vin. Itẽ intellige hũc.§.ĩpubere minore.xx.ãnis.sʒ ĩpubes habẽs tu torẽ põt manumittere cũ auc.tutoris vel iudicio supplẽtis defectũ tuto.l.pe.ff.de ma.vindi. ❡ Quarto no.in.§.semel. cum. q decretum interpositũ est ex cã nõ iusta sed tñ appro bata.vel ẽt ex falsa vʒ ⁊ tenet ⁊ põt retractari quod est verũ si falsa cã fuerit allegata ⁊ approbata sine obreptiõe ⁊ dolo ptis vel iudicio: vt hic.⁊.l.iusta.§.j.ff.de man.vindi.⁊ in pre sentia ptis: nõ in absentia.vt.l.j.C.si ex fal.allega.excu.fue. Sed si decretũ fuit obreptitiũ tũc est ipso iure nullũ.l.cum vero.§.subiunctũ.ff.de fidei.liber.⁊.l.⁊ si preses.C.de mlo. siue obreptio veniat ex cã debitoris asserentis subesse debi tum quod nõ suberat.l.j.§.h verba.ff.ne vis fi.ei.siue ex cã rei qui dicebat̃ latitare cũ nõ latitaret.l.fulcinus.§.sigs bo. ff.ex qui.cãis in pos.ea.siue ex cãis iudicis obreptitionem scientis arg.a ꝯtrario sensu in.l.si forte.ff.de offi.presi.arg.l. quesitũ ⁊ qd̃ ibi not.ff.de re iu.siue in cã facti qꝛ dat̃ tutor hñti quasi nõ hẽat.l.tutor.si petie.ff.de tu.⁊ cu.dã.ab his si de in ꝑsona minoꝝ vt qꝛ datus sint tutor vt minori cũ esset maior.l.sexe egresse.ff.de tu.⁊ cu.da.siue i cã iuris vt qꝛ iu dex ꝓnunciauit.xiiij.ãnoꝝ.posse testari.l.ij.C.qñ ꝓuoca.nõ est nece.⁊.l.q restõ.ff.de execu.tu. Fallit si obreptio sit oppo sita in q̃litate ꝑsone tutoris vt qꝛ offerebat̃ idone⁹ cũ nõ eẽt .l.tres tutores.ff.de admi.tu. Itẽ fallit si teruerũt supporta bilis vt qꝛ dat⁹ fuit nouus tutor cũ testamẽtari⁹ deret ꝯfir-mari.l.si vt ꝓponis.C.de ꝯfir.tu. Itẽ fallit si sit obreptio ex re vl̃ tertij vt qꝛ missio tanq̃ in reb⁹ debitis ab eo ꝯcessis ⁊ sunt alteri⁹ nõ tʒ decretuʒ sʒ det̃ restõ.l.iuste possidet.ff.de acqr.pos.⁊.l.a diuo pio.§.si sup reb⁹.ff.de re iu. Quid aũt in sñia lata ob certã cãʒ an sit ipso iure nulla.dic p Bar.in l.si is ad quẽ.ff.de acq.pos. ❡ Quinto nota ibi mediã viã eligẽtes q media via ẽ eligẽda qñ in vtroqʒ extremoꝝ ẽ rõ equalis vt hic.⁊.l.titius vocat⁹.ff.ad trebel.sʒ vbi est maior rõ in vno q̃ in alio tũc secus imo preferẽt id in quo ẽ maior ⁊ iustior rõ.sicut in mr̃e que hʒ in manib⁹ ꝓpria bona ⁊ bo na filij.nã est maior ⁊ iustior rõ q ꝑsumat̃ alere filiũ de bo nis filij q̃ de bonis cõibus sui ⁊ filij.l.nensenius.ff.de ne-gocijs gestis.⁊.l.si pro parte.§.iteʒ ꝯuenit.ff.de pecu.

❡ De lege fusia canina. Rubrica.

Ex fusia canina.

1 ❡ Sublata lege fusia canina que ꝑmit tebat inter viuos dare libertatem oĩbus seruis sʒ nõ vltia volũtate nisi vsqʒ ad cer tũ numeꝝ hodie est licitum ciuiliter oĩb⁹ dare libertateʒ nisi sint alique cause ꝓhibentes de qbus

est dictum.§.in precedenti titu.hoc dicit.¶ Nota ibi.inui
die.q lex ⁊ statuta inuidia ⁊ iniqua nedum sunt corrigen-
da:sed etiam de capitularibus ⁊ volumine statutorum extrahen-
da.⁊ ideo statuta facta contra libertatem ecclesie ⁊ ecclesiasticas perso-
nas tanquam iniqua sunt corrigenda:vt in.c.nouerint.de sen.ex-
com.⁊ per Bar.in auth.cassa.de sac.san.ec.¶ Item no.q illud
quod conceditur inter viuos debet etiam concedi in vltima voluntate.⁊ sic
licitum est arguere affirmatiue de contractibus ad vltimas volun
tates ⁊ econtra.quod est verum vbi est eadem ratio.alias non vt hic.⁊
l.pactum.ff.de pac.⁊ l.seruum filij.§.eum qui cirographum.ff.de
leg.j.⁊ ideo non poterat olim testator prohibere in testamento detrahi
falci.vel delegato in preiudicium heredis.l.quod de bonis.ff.ad.l.
fal.⁊ tamen heres per pactum poterat remittere.l.j.eo.ti.quia erat di-
uersa ratio tamen si heres remittit cessat timor ne testamentum destituatur
cum ius adiuerit.hodie autem bene potest testator prohibere:vt in auc.
sed cum testator.C.ad.l.fal.quia licet heres non adeat tamen valent lega-
ta.⁊ quia etiam heres haberet comodum ab intestato.s.meritum ab
eo exequendo voluntatem defuncti.in auc.de heredi.⁊ fal.§.si
vero expressum.Similiter testator non potest remittere cautionem fru-
ctuario de vtendo ⁊ fruendo arbitrio boni viri.l.pe.C.vt leg.
no.ca.⁊ tamen heres per pactum posset:vt tenet glo.in.l.j.C.de vsu-
fruc.⁊ dic latius per Cy.in.d.§.eum qui cyrographo.⁊ per gl.
in.d.l.pactum.per Saly.l.fi.C.de legi.Quando autem contractus ⁊
vltima voluntas conueniunt in ratione identitatis ⁊ tunc licitum est
arguere de vno ad aliud vt sic lego vel vendo tibi instrumentum
debitoris mei vtroque casu videor legare tibi vel vendere no-
men debitorum cum vtrobique sit eadem ratio.eo.§.eum qui cyrogra
phum.cum disconueniunt in ratione tunc si est maior ratio in vltima
voluntate quam in contractu licitum est arguere de vltima vo-
luntate ad contractum negatiue de contractu ad vltimas vo-
luntates affirmatiue.C.de le.l.j.⁊.ff.de ver.ob.l.obligationum
fere.§.licet.⁊.d.l.pactum.ff.de pac.⁊.l.femine.C.vt leg.no.ca.
in dubio vero regula iuris obtinet in testis.ff.de reg.iur.l.
cum plenior sit facienda interpretatio in vltima voluntate.d.l.in te-
stamentis.quia tunc procedit regula negatiue de vltima voluntate
ad contractum.⁊ regula affirmatiua de contractu ad vltimam volun-
tatem.d.l.fi.C.de leg.⁊.d.§.placet.Sed nunquid potest argui de
iudicijs ad vltimam voluntatem vt si in iudicio potest alicui pi
gnus constitui.possit etiam a testatore dic q sic.l.non est mirum.ff.de
pigno.ac.¶ Et no.hic q gl.dicit.j.de obli.que quasi ex con
tractu nascuntur in princi.q iudex dubitans circa hanc.l.ma-
gis punitur in sindicatu quam si dubitaret circa.l.gallus.ff.de
libe.⁊ posthumis ⁊c.

¶ De his qui sunt sui vel alieni iuris. Rubrica.

Equitur de his.

Diuiditur in sex partes.Primo continuat seipsum.
Secundo ibi namque ponit vnicam distinctio-
nem personarum.Tertio ibi.Rursus.ponit aliam
diuisionem.Quarto ibi videamus.prosequi
tur membrum secundum prime diuisionis.Quinto ibi in potesta-
te.declarat qui sunt in potestate dominorum.Sexto ibi sed hoc tem-
pore.illam potestatem multipliciter restringit vsque ad finem.
¶ Nota primo in verbo.si cognouerimus cum glo.q contrariorum
eadem est disciplina.⁊ cognito vno de contrarijs cognoscitur statim ⁊
reliquum nam positio vnius est exclusio alterius.vt hic ⁊.l.j.ff.eo.nam
non cognoscitur malum nisi mediante bono.⁊ econtra.vt vult gl.in
rubrica.C.ne.lice.pote.¶ Et adde q quecunque duo con-
traria sic se habent q inter ea non est dare medium neque tertium adia
cens tunc vno cognito necessario cognoscitur ⁊ reliquum.intellige
igitur tunc dictum q contrariorum eadem est disciplina ⁊ noticia siue
doctrina licet respectu cognomis:sed respectu effectus non est eadem
doctrina imo est contrarius effectus cum de vno predicetur affirmati-
ue ⁊ de alio negatiue.ff.de accu.l.q accusare.similiter respectu
positionis contrariorum quia positio vnius est exclusio alterius.vt
est dictum.l.hec verba ille aut ille.ff.de ver.sig.⁊.l.sed ⁊ si pu

pillus.§.si iusticia.ff.de institu.⁊ in auc.de man.prin.§.neque
autem col.iij.⁊ hoc vt de vtroque disponatur in iure affirmatiue ⁊
negatiue.vt cum dicitur vbi damnum ⁊ ibi lucrum debet esse.⁊ econuer-
so.j.de emp.⁊ ven.§.cum autem.C.de cadu.toll.l.j.§.pro secundo.⁊.C.
de furtis.l.fi.§.sed cum in secunda.⁊ in regula iuris vbi damnum ⁊c.
li.vj.¶ Item patet hic q quelibet constitutio seruitutis processit de
iure gentium.s.de iure personarum.§.seruitus.tamen eius frenata potestas
⁊ dominium est de iure ciuili.Erat enim potestas vite ⁊ necis domino
in seruum.vt hic.⁊.l.j.ff.eo.Et similiter pater in filium.l.in suis.
de lib.⁊ posthu.⁊.l.fi.C.de pa.po.⁊ hec in glo.in verbo etiam.
licet hodie hec potestas necis sit sublata.l.j.C.de emenda.serui.l.j.
C.de emend.propinquorum.licet etiam sine causa posset dominus moderate
corrigere seruum.vt hic in glo.in verbo cognita.⁊.d.l.j.de eme.
seruorum.Ex hoc infertur q cui conceditur potestas in aliquem vt inclu-
di.vt possit etiam summum supplicium irrogare.est tamen consideranda
potentia concedentis iuxta no.per Bar.in.l.ij.ff.de offi.proconsul.⁊
lega.⁊.l.ambitiosa.C.de decre.ab or.fa.Et adde glo.que facit
in contrarium in.l.pe.ff.de arbi.¶ Item no.secundo ibi.quoque regu
lam q quicquid querit seruus domino querit vt hic.⁊.l.j.ff.eo.⁊ intellige
de eo quod querit iuste.nam iniuste vel ex delicto quesita non
querit domino nec filius patri.l.quod seruus.ff.de acq.pos.licet hic
glo.videtur innuere contrarium.⁊ ideo si filius ex pecunia patris
querit vsuras vel illicita lucra non querit eas patri ideo eas
non tenetur comunicare fratribus de quo tangit glo.⁊ Bar.in.l.cum
op.C.de bo.que libe.⁊ per eum in.d.l.q seruus.Similiter si consilium
vel dominus confirmat statuta alicuius loci vel priuilegia intelligitur
si iusta sint.sic ⁊ cum potestas ⁊ rectores iurant seruare statuta ⁊
consuetudines intelligitur si iusta sint.vt est tex.in.c.j.de iureiur.
li.vj.¶ Tertio no.in ver.sed hoc tempore q olim indistincte per-
mittebatur domino seruum suum occidere vt hic.⁊.s.de iure persona-
rum.§.serui.hodie autem non licet imo punitur vltimo supplicio ex
l.cornelia.sicut occidens liberum vt hic.⁊.l.inde neratius.§.si
dolo.ff.ad.l.aquil.nisi probaretur q ex illis vulneribus non esset
mortuus:vt quia post triduum surrexit.⁊ cum baculo incessit.vt
in glo.notabili.in.l.j.C.de eman.seruo.quam bene no.ad pro
bandum q quis non sit mortuus ex vulnere.Et ideo debet mittere
medicum qui referat an vulnus sit mortale:vt l.c.significasti.
de homicidio.fallit si seruus meruisset:vt quia eum in flagranti
adulterio cum vxore reperisset quia tunc licitum est eum occidere.etiam
si promisisset eum non offendere:quia intelligitur nisi faciat aliquod
illicitum propter quod mereatur.l.qui seruum.ff.de verb.oblig.Et sic
no.q moderata seuitia est permissa dominis in seruos vt hic.⁊.d.
l.j.C.de eman.seruo.sic est permissa vsufructuario cui non licet
seruum cicatricibus deformare.l.locum.§.ex eo.ff.de vsufruc.sic
est permissa marito in seruos dotales licet sit naturalis.l.si constan
te.§.si maritus.ff solu.ma.Sic etiam magistro in discipulos.l.
⁊ si quacunque.§.fi.ff.ad.l.aquil.⁊.l.item queritur.§.idem salcus.
ff.loca.sic est permissa patri in discipulos ⁊ propinquis in propin
quos dummodo non excedat.l.j.C.de eman.propin.⁊ in glo.Et
pater filium inobedientem potest facere incarcerari ⁊ iudex debet ca
stigare filium ⁊ contra eum ferre sententiam ⁊ secundum arbitrium ⁊ voluntatem
patris.l.si filius.C.de pa.po.facit.l.j.§.solum.ff.de offi.prefe.vr.
Et si pater manu seuiat in filium vel causam peccandi filio imponat
cogitur eum emancipare.l.fi.ff.si quis a pa.fu.ema.⁊ in.l.si lenones.
de epi.au.Sic etiam marito est permissum ex causa legitima vxorem
castigare ⁊ corrigere ⁊ flagellis ⁊ fustibus cedere.vt in.§.fi-
gura autem potest vxorem in auc.vt licet matri ⁊ auie.col.viij.⁊ in auc.hec
causa C.de rep.Sic est permissum abbati in monachum.vt nota.
in glo.in.c.potest quis de re iu.lib.vj.¶ Not.ibi.licet maior q
licet quis non cogatur regulariter emere vel vendere nisi in casibus
notatis.in.l.in vendentis.C.de contrahen.emp.fallit tamen in casu
isto propter seuiciam ⁊ inhumanitatem dominorum quia expedit secundario licet
non principaliter rei publice vt hic dicit glo.in verbo.male vtatur.
alias autem vbi non vertitur seuitia ⁊ inhumanitas quis non est culpan
dus de mala dominis moderatione rerum suarum.l.etiam.§.j.ff.solu.
matri.quia tunc in re sua quilibet est moderator ⁊ arbi.l.in re man.
C.man.Et patet seuitiam ⁊ intemperantiam esse in suis rebus
sicut in alienis.Et hoc propter nimiam seuitiam illatam in
corpus

corpus humanū. sic ⁊ iudex nimiū seuiens in officio. ⁊ tēperantie nomen excedens in criminoso puniē tex. ē mirabilis in. l. lex iulia. §. hodie. ff. ad. l. iul. repe. Et est argumentum φ sicut dñs pp nimiā seuiciā priuatē suo ita ēt iudex pp nimiā seuiciā officio sm Bar. in. l. ij. in fi. ff. eo. An aūt suū maleficiū cōmittentē possit dñs punire. dic φ sic in duobus casibus si repit cū vxore adulterātē. p alleg. l. qui seruū. de ver. obli. itē si dñm inuasum nō iuuerit. l. ⁊ si pcussor in fi. ff. ad. l. aql. ver. igiē dicis φ dñs pōt eū occidere tāφ bestiā cū sic iusta cāis Jac. de are. reprobet illā glo. Ex alijs aūt causis nō pōt eū occidere ꝫ possit in vinculis tenere. sed dꝫ iudici puniendū psentare tex. no. in. l. circūcidere in fi. ff. de sicca. sm Bar. l. j. in fi. ff. eo. ¶ Quarto no. ibi ad sacrā edē. cū gl. φ fugiēs ad ecclesiā est securus vt nō valeat extrahi p seculares rectores. l. ij. ⁊. l. fi. C. de his q ad eccle. cōfugi. Et hoc verū nisi p maleficio p quo pena corpalis veniret īponēda vt ꝫ glo. de mā. prin. in auē. §. neqꝫ aūt ⁊ hoc de iure ciuili. sed de iure canonico si deliquerit in eccla non iuuaē. sed si deliquit extra eccle. ⁊ ad eā ꝯfugit iuuaē vt nō puniaē psonaliter in vita vel in mēbro. nisi sit publicus latro ⁊ nocturnus depopulator agroꝝ. tex. est in. c. inter alia. de imu. eccle. ⁊ qḋ dictū est de ecclesijs intelligas de porticib⁹ eccle cohērētibus cimiterijs. xv. q. iiij. sigs ꝯtumax. ⁊ in. c. qsqs. ⁊ qs iudex puniet eū ecclasticus. dic φ ecclasticus qū deliqt in ecclesia. ⁊ secularis qū est extra ecclesiā in auē. de mā. prin. §. qr vero. ⁊. §. sed neqꝫ homicidijs. ⁊ ibi p Jac. de bello visu. ⁊ Cy. in. l. fi. C. de his q ad eccle. ꝯfug. in gl. sup verbo videē dū dicit er. ꝯtra nō soluit. vbi dicīt φ qs nō teneē de culpa sa administratōe rei sue. lo. φ ꝫ quis nō teneaē de culpa vt ibi. ⁊. l. in re mādata. C. māda. tñ teneē de seuitia ⁊ dolo cōmisso in corpus rōnalis alalis vt dicit Bar. in ꝯtrario ⁊ dicti. ꝫ. in qrto notabili q dolus psumiē ex qualitate ⁊ atrocitate facti. l. j. ff. de doli excep. vbi est bo. glo. qualiter pbeē dolus. Et dicit Jo. and. in. c. dilectus in fi. de rescrip. φ ad clamorē serui filij monachi ⁊ liberti ⁊ alterius humilis psone que p iniuria sibi illata nō valeat accusare in iudicio iudex dꝫ se mouere ⁊ succurrere ⁊ ingrere ⁊ puidere. de quo etiā vide p Bar. in extrauagāti ad repmēdā. in verbo denunciationē. de viro aūt q pōt corrigere ⁊ nō verberare vxo. nisi p cāis in. l. cōsēsu. vide gl. vij. q. j. c. sicut alterius. ⁊ qualr puniaē vir q sine cā verberat vxorē vide. xxx. q. ij. c. placuit. ⁊ in auē. hec cā. C. de repu. de mercenario corrigēdo. Not. glo. in. d. c. sicut alterius nā paterfami. pro minorib⁹ delictis domesticis pōt familiā suā corrigere ⁊ incarcerare ⁊ mancipare. l. respiciēdū. §. furta domestica. ff. de penis. ⁊. l. serui ⁊ filij. ff. de fur. ⁊. l. j. §. q in coherce. ff. sigs test. libe. in fi. Itē ꝫ dñs hēat in seruū plenissimā cohertionē tñ vsufructuarius hꝫ modicā ⁊ patron⁹ in libertū hꝫ leuē sm glo. xvij. q. iiij. c. nullus clericoꝝ. ⁊ super hac cohertione mercenarij ꝯsulens martinus de fano dicit φ dñs q familiā suā vꝫ pedissequā suā foris turpiter pnoctātē ⁊ a dño cū vestib⁹ dñi fugitiue recedētē acriter verberauit sine lesione mēbri vel persone eāqꝫ vestibus denudauit non puniaē p dictū. §. furta domestica. ⁊ alia iura per eum allegata que cā breuitatis omitto. ⁊ qr portabāt vestes quas in decessu dñs auferre pōt vt not. per glo. ⁊ Bar. in. l. in his. §. j. ff. solu. mat. ⁊ incipit illud cōsiliū. quedā clientula ⁊ nō diciē verberare qui pugnis cedit. ⁊ ideo statutum loquens de verberāte non habet locum in pugnis cedente ꝫ aliter puniet extraordinarie p. l. itē apud labeonē. §. verberasse ⁊ ibi p Ang. de pusio. ff. de iniurijs ⁊. l. lex cornelia. §. cū inter. eo. ti. ⁊ p Albe. in scda pte statutoꝝ suoꝝ. c. cccxxl. ¶ Itē no. ibi tex. l. cuius rescripti verba rē. φ allegans reformationē vel statutū dꝫ eius tenorē in formā pducere. de quo p Bar. in rubrica de ope. no. nun. ⁊. l. ōes populi. ff. de iusti. ⁊ iur. ⁊ cū in vna scriptura fit mētio alicuius decreti vel snie vel alterius scripture dꝫ tenor illi⁹ scripture inseri. vt pbet ⁊ sic originale pduci vt hic. ⁊ in. c. abbate. de verbo. signi. de quo p Bar. in. l. tutor qui repertorium. ⁊. l. cyrographi. ff. de admini. tu. alr nō pbaret nisi pducaē originale de quo p Inno. in. c. cū in iure peritus. in fi. de offi. deleg. ¶ Itē no. in. §. dño. φ iuste deprecātibus nō est denegandus assensus ⁊ auxiliū nā licitum est iudici audire querelas seruoꝝ ⁊ ꝯquerētiū de iniurijs malis tractationibus qs patiunē a dñis ⁊ a patrib⁹ ⁊ de his puidere vt in h tex. ⁊. l. j. ⁊. ij. ff. e. ⁊. l. nequaφ. §. ḋ plano. ff. ḋ offi. pcō. ⁊ leg.

¶ De patria potestate. Rubrica.

In ptāte nostra sūt.

¶ Diuidiē in quattuor ptes. Primo declarat φ nati ex iustis nuptijs sunt in potestate nostra. Scdo ibi nuptie. ḋclarat qd sint nuptie ⁊ qd mrimonium. Tertio ibi ius aūt. ḋclarat quo iure est inducta patria potestas. Quarto ibi qui igiē ꝯcludit qui dicanē eē in ptāte ascendētium. ¶ No. ex prin. φ nati ex iustis nuptijs sunt in potestate parentū. Et no. ex glo. sup vbo nuptie φ large accipiendo nuptie. mrimoniū. cōnubiū. ꝯiugium ⁊ ꝯsortium idem significant. sed ꝯtuberniū pprie est inter seruos. ¶ Scdo no. ibi nuptie diffinitionē mrimonij ꝯiuncta suppletione glo. quia mrimoniū est viri ⁊ mulieris ꝯiunctio diuini ⁊ humani iuris cōicatio indiuiduā vite ꝯsuetudinē continēs. ⁊ est duplex ꝯiunctio mrimonij. s. mentalis ⁊ corporalis ⁊ duo significat vt hic in glo. in vbo ꝯiunctio. denotat vnionē iuste anime cum xpo. corporalis significat vnionē sancte ecclesie qr sic vir ⁊ vxor debēt esse ꝯiuncti simul ⁊ vniti quo ad animā ⁊ corpus ⁊ duo in carne vna sm Abba. ⁊. l. aduersus. ḋ cri. expi. here. ⁊. c. martin⁹. de cogna. spi. ⁊ in. c. j. de cōiu. lepro. Et diciē mrimoniū indiuiduū qr cū eo pposito dꝫ cōtrahi tamē ex certis cāis notatis in. l. cōsensu. C. de repu. ⁊ in glo. de nup. §. sunt ⁊ alie. diciē. j. diuiduū. ⁊ sic diuortiū ⁊ separatio thori vt pꝫ in his vsibus. Error: cōditio: votum: cognatio: crimen. Cultus: disparitas: vis: ordo: ligamē: honestas. Si sis affinis si forte cohire nequibis. Hec copulandi vetant cōnubia facta retractāt. Error putabā cōtrahere cum berta cōtraxi cum maria. nam deficit cōsensus. l. si p errorē. ff. de iuris. om. iud. Conditio. qr credebā cōtrahere cū libera ⁊ cōtraxi cū serua. in. c. j. de cōiug. seruo. vel cōditio ꝯtra naturā mrimonij apposita vt ꝯtraho tecū si generare prolem euites vel donec reperiā aliā honorib⁹ ⁊ facultatibus digniorē: sed aut si ꝯsensis adulterandi te tradas in. c. fi. de condi. apo. Cognatio spūalis. vt cōpaternitatis. d. c. martinus. de cogna. spi. Item legalis vt adoptio cū sorore adoptiua nō pōt durāte adoptione in. c. vnico de cogna. lega. ⁊ cum quodam adoptātis vel adoptati ēt finita adoptione. l. adoptiuis. ff. de ritu nup. votum solēne vt si voui me ad susceptionē vel pfessionē sacri ordinis vł religionis ⁊ pfessus sui alias simplex votū īpedit sed nō dirimit ꝯtractū in. c. vnico. de voto. lib. vj. Itē carnalis vsqꝫ ad quartū gradū. in. c. nō dꝫ. de cōsan. ⁊ affi. crimen. s. incestus īpedit matrimoniū: qr incestuosus nō ꝯtrahit cum alio qr de illo nō est dubiū sed dirimit. Nā crimen nō dirimit matrimoniū nisi in trib⁹ casibus. Primus cū adulter dat fidem adultere viuēte prima legitima vxore. Secūdus si adulter de facto ꝯtrahit cū adultera viuente pria vxore. Tertius cū alter eoꝝ eū esse tū machinat⁹ est in mortē defuncte in. c. trāsmisse. extra de eo qui cogno. ꝯsang. vxo. ⁊ ibi no. in glo. cultus disparitas. vt si xpianus ꝯtrahit cū iudea gentili. vel pagana. xxviij. q. j. c. cause. Vis. i. violētia ⁊ metus qui caderet in ꝯstantē virū ⁊ facit nō valere matrimoniū nisi postea ꝯsenserint. in. c. ij. de eo. qui du. ⁊ no. glo. in. c. abbas. φ met. cā. Ordo. s. sacer nō minor. vt in. c. j. ⁊. ij. qui. cle. vł vouē. ligamen. qr cū quis est ligatus cū prima vxore nō tenet matrimoniū cū secūda. in. c. j. ⁊ p totū. de spō. duo. Honestas publica vt alijs ꝯsanguineis sponsi vsqꝫ ad quartū gradū in. c. nō valet. nō acci

piat sponsaz et ecõuerso in.c.sponsuz.de spõ.nisi in casibus notatis in.c.non dz.affinitas a pri͂o genere vsqz ad quartuz gradũ.in.c.nõ dz.de consan.et affi.coire negbis pp̄ter perpetuam frigiditatẽ vt p sectionẽ in viro.vel per actionẽ in muliere.in.c.j.ij.et.iij.de frigi.et malefi.Et de his olbus dic per Jo.an.in suo tractatu de spon.et no.ex glo.sup vbo indiuiduam.q vxor sequit forum viri vt sic in foro viri teneat subire munera et onera et nõ in loco sue originis nisi p possessionib⁹ quas ibi hz vt dicit gl.in.l.fi.et.§.idez scripserunt.ff.ad municip.Et sil'r quo ad lucrandũ vel nõ lucrandũ ptez dotis inspicit domiciliũ et psuetudo terre viri et nõ vxoris.l.l.exigere.et ibi p Bar.ff.de iudi.sec⁹ esset in pcubina q̃ non sequit forum pcubini vt hic in glo.nec pgruit diffinitio matrimonij.nam lz pcubinatus p legẽ nõ sit phibit⁹ tñ secus ẽ de iure canonico.qδ intelligũt quidã quo ad penã spũales nõ quo ad corporalẽ.de quo p Bar.in pcubinatu.ff de cõcubi. Et adde q in pcubinatu requirit habitatio adinuicẽ qr in pcubina reqrit idubitat⁹ effect⁹ sicut in vxore q effect⁹ psumit p hitationẽ.et iδ filij nati ex muliere retẽta extra domũ qñtũcunqz soluta nõ dicunt pprie nãles tñ sicut dicũtur nati ex concubina vnico et indubitato affectu piuncta et iδ nõ legitimant p sequens mr̃imoniũ sicut nati ex pcubina vt tz Bar.in.l.fi.ff.de pcubi.¶ Tertio no.in.§.ius autẽ.q patria ptãs est de iure ciuili.hinc est q inter patrẽ et filiũ nõ cadit ciuilis obligatio.qr cũ patria ptãs sit δ iure ciuili quecunqz q̃rit filius patri q̃rit.sequeret q pater esset obligatus sibijpsi p seipso qδ esse nõ põt.vt.l.heres.§.seruo.ff.δ fideiu.Et no.p glo.sup verbo quot sunt spẽs patrie ptãtis esse eius. Et adde ad eã ibi.ff.de iudi.l.lis nulla.nisi in casibus ibi notatis in glo.itẽ ibi qr p eũ acqrimus.s.iuste q̃sita p no.in.l.q seru us.ff.de acq.pol.et dixi.δ.de his qui sunt sui vel alie.iur.¶ Itẽ ibi sine nostra licẽtia esse nõ põt tu dic prarium qñ interuenit pcuratorio noie alterius vel curatorio p tex.in.c.generalr.de pcu.li.vj.¶ Quarto no.in.§.q igit.q ex filio nepotes et pnepotes et deinceps sunt in ptãte aui.et nõ patris eoꝝ.Sed post mortẽ aui hinc incidũt in ptãtẽ patris eoꝝ si ipse continue stetit in ptãte patris sui eiusdẽ aui. Secus si fuisset emãcipatus.l.itez in ptãte.ff.de his q sunt sui vel alie.iur. ¶ Adde qd sit matrimoniũ vñ dicat vbi et qñ et qbus verbis fuerit institutũ et q̃ sint cãe matrimonij et quot et q̃ sint bona eius. Et quot sint eius impedimẽta pz i decretis.xxvij.cã p totũ et in glo.magĩalis in prin.itẽ quare dicant nuptie dicit hoc in verbo nubẽdo.a nubẽdo.i.velãdo rc.de hoc est tex.xxxiij.q.vlti.c.et imago vbi dicit tex.q mulier dz velare caput et non vir.qr vir imago et gloria dei est.Et quare datur anullus in q̃rto digito vide.xxx.q.j.c.femine. ¶ Itẽ q hic dicit glo.in verbo piũctio.de piũctione corporali et mẽtali est tex.in.c.debitũ.de biga.vbi dicit tex. q tãta est piũctio mr̃imonij vt adherẽdo vxori derelinquet hõ patrẽ et matrẽ et sint duo in carne vna. Itẽ hic dicit glo. in vbo indiuiduã q fit sepatio multis cãis taz iure nouo q̃ veteri.dic ergo verũ de iure ciuili.sed de iure canonico qδ in hoc p̃ualet fit sepatio thori.et nõ mr̃imonij solũ pp adulteriũ et non pp alias cãs positas in.l.psensu.§.j.et in.c.ij.de diuor.sed vbi nõ tz matrimoniũ vt in casibus.δ.per me notatis tũc nõ fit sepatio thori sed pnũciat et declarat matrimoniũ nullũ vt dicit glo.in.l.rep qdẽ.ff.rerũ amo.Et adde qδ dicã in ti.de actio.§.fuerat. ¶ Itẽ in eadẽ glo.magna que incipit q psistit in verbo.Itẽ est octauus effect⁹.qr ciuilis obligatio inter eos esse nõ põt.Subaudi rõ est cũ pr̃ia potestas sit de iure ciuili vt hic et.l.in ptãte.ff.eo.et ibi p Bar. sequeret q qs obligaret sibiipsi quod ẽ impossibile:vt.δ. dixi in tertio notabili.¶ Et aduerte q ad hoc vt filius sit in ptãte opz q sit ex iustis nuptijs pcreatus vt hic.et.d.l.itẽ in ptãte.vel alio mõ in ptãte redactus vt p adoptiõez vel p legitimationẽ vt dicã.j.ti.j.§.fi.vñ naturalis tñ nõ est in potestate patris.et multomin⁹ spurius.vt in auc.qbus modis na.effi.sui.§.vlti.siquidẽ col.vj.Et ideo nõ põt fieri pupillaris substitutio.l.ij.et.l.lucius.ff.de vulg.et pupil.nec dari tutor ẽt in reb⁹ sibi relictis nisi pfirmet a iudice.C.de pfir.tuto.nõ enim dr spurius esse filius vel de domo.Et iδ statutũ disponens q quicũqz ceperit aliquẽ de tali domo vel quẽ filioꝝ suoꝝ hẽat premiũ nõ pprehẽdit capientẽ bastarduz.de quo per Bar.in.d.l.itẽ in ptãte.et.l.fi.de ver.signi. ¶ Item adde hic aliũ defectũ patrie ptãtis vltra glo.qr in nõ atrocibus filius in ptãte et seruus excusat in totũ pp̄ter iussum patris:vel dñi et in atrocibus mitius punit:vt no.in l.naz ad ea.ff.de re iudi.Itẽ no.hic glo.magnã que et quot remedia dant.patri ad vendicandũ filiũ in patria ptãte cõstitutũ qui detinetur ab alio volens aut inuitus vel a nemine detinetur.et similem glo.habes in.l.j.§. per hanc.ff.δ rei ven.Et adde que dicam.j.de act.§.preiudiciales.

¶ De nuptijs. Rubrica.

Ustas ãt nuptias.

¶ Diuidit in octo ptes. Primo ponit q pñt ptrahere iustas nuptias.Scδa ibi ergo.ponit phibitas nuptias inter ascendẽtes et descendentes.Tertia ibi inter eas.ponit prohibitionem inter collaterales.Quarta ibi affinitatis.ponit rationem affinitatis.Quinta ibi si vero vxor.ponit phibitionẽ ratione honestatis.Sexta ibi illud certuz.ponit phibitionẽ ratione seruilis cognatiõis.Septima ibi si aduersus ãnullat ptra factũ et imponit penã.Octaua ibi aliq̃ ponit quasi nõ existẽtes in ptãte redigunt.Et hoc intendit liberi hoies puberes.s.masculus in.xiiij.an.et femine in.xij. possunt ptrahere matrimoniũ et cũ psensu parentũ si sint in ptãte eoꝝ nisi ille in cuius sint ptãte eẽt furiosus.qr tũc possunt ptrahere cũ pater furiosus nequeat psentire et donatio nez pp nuptias pstituũt cũ auctoritate curatoris et nobiliorũ hos ppingo.hoc dicit vsqz ad.§.ergo.¶ No.in prin.cũ gl. q ptrahẽtes mr̃imoniũ debẽt esse ciues romani et nõ serui. Nã serui nõ ptrahũt matrimoniũ de iure ciuili sed ptuberniũ.sed de iure canonico secus vt in.c.j.de piug.seruo.Nõ tñ in p̃iudiciũ dñi qr debita et psueta seruitia debẽt dñis exhibere vt ibi.Si igit serua mea cõtrahat cũ seruo.vel libero sciẽte me et nõ cõtradicẽte eius partus mihi q̃rit.l.seruorũ in fi.ff.de his q sunt sui vel alie.iur.et tñ tenet seruire vt prius.Sz qd si eodẽ tpe vir exigit debitũ carnis et ego dñs seruitiũ cui magis sit parẽduz glo.tenet in.d.c.j.q prius deseruiat matrimonio.qr mora modici temporis mihi nõ preiudicat nisi inquirerẽ p auxilio psone mee.l.sigs i gratu.§.sic oẽs.ff.ad silania.Itẽ q si ego dñs volo vendere seruaz mercatori ducenti eã ieruã nuptam ad remotas ptes vt sit necesse eã separare a viro glo.tenet in.d.c.j.q nõ possum:qr vinculuz sacramentale est fortius q̃ tpale et dic:vt ibi.qr nõ ptrahant in preiudiciũ dñi vt vr in auc.ad h.C.de lati.lib.tollen.vbi si dñs psentit vel scit et tacet et patit seruã vel seruũ ptrahere matrimoniũ cũ libera pdit dñium et seruus efficit liber. ¶ Nota scδo q ptrahẽtes matrimoniũ debẽt esse viri potentes.i.puberes.s.masculus.xiiij.annoꝝ et femina.xij.et si ante ptrahant pfirmat matrimoniũ demũ supueniente etate vt hic in glo.in verbo viri potẽtes.in fi.et in ti.j.de despon.impu.lib.vj.Põt ẽt mulier ante duodecimũ annũ ptrahere ex cã pp pacẽ.in.c.ij.de despon.impu.Itẽ si malitia suppleat etatẽ.vt.d.c.j.in.vj.et.c.δ illis.δ despõ ipu. qr maius piculũ est in ea q̃ in masculo pp caliditatẽ sanguinem ad luxuriãdũ et fragilitatẽ sexus vt hic in glo.sup vbo filijs.¶ Tertio nota q filius et filia de iure ciuili nõ pñt cõtrahere mr̃imonium sine psensu pr̃is vt hic.et.l.cũ qui.ff.de statu.ho.sz de iure canonico nõ tenent habere psensuz patris nisi de vrbanitate vt hic in glo.sup verbo datũ.et.d.c.j.li.vj.¶ Adde tñ q ex spõsalibus ptractis pro filijs a parentibus obligant filij si sunt p̃sentes et nõ ptradicant vel si sunt absentes

absentes ⁊ postea ratum habeant vel tacite vel expresse est oritur iusticia publice honestatis. d. c. j. de despon. impube. lib. vj. ¶ Quarto no. ꝙ vbi pater est furiosus vel mentecaptus ita ꝙ nõ põt filiã tradere nuptui. mater eius dʒ eius loco interesse ⁊ nobiliores ꝓpinquiores. ⁊ cũ auctoritate iudicis debẽt ꝯstituere dotẽ filie ſm q̃titatẽ ⁊ valorẽ patrimonij paterni ⁊ ꝯditionẽ ꝑsone. l. si furiosi. C. de nup. de qua. l. iste tex. facit mẽtionẽ. ¶ Ultimo adde ꝯiũcta glo. j. in fi. ꝙ in spũalibꝰ vt sunt matrimonia seruat canon ⁊ nõ lex. iõ ꝙ lex dicit ꝙ filius nõ ꝯtrahit matrimoniũ sine ꝯsensu patris corrigit ꝑ ius canonicũ. vt. s. dictũ est. Succũbit enim in his casibꝰ lex canoni. vbi canon ꝯtrariat legi. dicit gl. in. l. j. de sacrosan. eccle. Et q2 in his nõ dedigant sacros canones leges imitari. in auc. vt clerici apud ꝓprios epõs. §. si. cũ ꝯcor. coll. vj. ¶ Nũqd igitur i vtroqʒ foro. s. ciuili ⁊ ecclesiastico sint seruãde leges ⁊ canones. Jo. an. in. c. j. de ope. no. nũ. dicit ꝙ in casibus in qbꝰ leges nõ ꝯtradicũt mixtim allegant in vtroqʒ foro in. c. pastoralis. de sen. ⁊ re iudi. aut inuicẽ cõtradicũt ⁊ tũc aut lex põt seruari sine peccato vt in nũero testiũ in testõ ⁊ tunc lex seruabit in suo foro ⁊ canon in suo. vt in. c. relatũ. ⁊ in. c. cũ esses. de testa. ⁊ in. c. ij. de arbi. li. vj. Si vero lex inducit peccatũ ⁊ tũc indistincte statur canoni in. c. si. ꝺ pscrip. Nã his in qbꝰ vertit piculũ aie papa põt tollere legẽ quo ad vtrũqʒ forũ. vt in. c. nouit. ꝺ iudi. ⁊ c. si. de secũ. nup. Si vero nõ vertit piculũ aie tũc papa nõ põt tollere leges in locis in qbus non hʒ iurisditionẽ cũ iurisditiones sint distincte. d. c. cũ ad verũ. xvj. di. ⁊ no. iiij. di. c. qm̃. ⁊ in. c. ij. de re iudi. li. vj. ⁊ per Bar. in. d. l. priuilegia. ¶ Et attẽde diligẽter ꝙ in casibꝰ in qbꝰ nõ expsse dicit ꝑ legẽ. sed resident sub disputatione doctorũ vt in deductione duarũ chartarũ tũc si repit decisio canonis est oibꝰ opinionibꝰ pferẽda. vt in. c. raynutius. ⁊ in. c. raynaldus. de testa. ⁊ econuerso. si in tali casu repit decisio legalis ⁊ nõ canonica seruabit in vtroqʒ foro. ⁊ ita no. ꝑ gl. in. d. c. j. de ope. noui nũ. Et iõ in materijs de qbus modicum tractat in iure canonico ⁊ sunt diffuse in iure ciuili seruabunt leges in vtroqʒ foro. Ex quo infert ꝙ si clericus nõ fecerit inuentariũ tenebit vltra vires hereditarias sicut laycꝰ. l. si. C. ꝺ. iure deli. ⁊ si nõ implet volũtatẽ ꝺfuncti priuabit hereditate sicut laicꝰ. vt l auc. hoc amplius. C. ꝺ fidcicõ. ¶ Jtẽ clericꝰ heres nõ transmittit hereditatẽ nõ aditã sicut nec laicꝰ. vt. l. j. §. l nouissimo. C. ꝺ cadu. tollẽ. ¶ Jtẽ i casibꝰ i quibꝰ laicꝰ ꝑdit possessionẽ ꝑdet etiã clericꝰ. l. si. C. de acquiren. posses. Et de his casibꝰ vide plene ꝑ dominũ Pet. ꝺ ancha i suo opere in materia statutorũ suꝑ. c. j. de cõsti. ⁊ in specu. ꝺ dispu. ⁊ alleg. §. postremo. v. sed nunq̃ in cã ecclastica. Jtẽ no. ꝙ hic dicit de pre furioso hʒ locũ in mẽtecapto ex interꝑtatione extẽsiua que est ꝙ vbicũqʒ deficiunt vba legis fit extẽsio ad idẽtitatẽ rõnis. d. l. si furiosi. C. de nup. in ver. repleri. vbi & pʒ ꝙ auctoritas iudicis supplet defectũ patris filio ꝯsentire nequeũtis. ⁊ sic vbi filius phibet ꝑ statutũ cõtrahere sine ꝯsensu patris tũc si pater sit furiosus vel mẽtecaptus poterit ꝯtrahere cũ auctoritate iudicis ſm Bal. in d. l. furiosi. sic ⁊ als iudex supplet defectũ deficiẽtis tutoris vt. l. liberorũ. C. qui admit. ad bo. pos. pñt. de quo debʒ fieri mentio in actis hoc mõ iudex sciens pupillũ carentẽ tutore volens ⁊ intẽdẽs eius defectũ supplere ⁊c. vt ibi dicit har.

¶ Sed nũquid filiusfamilias hñs patrẽ furiosũ vel mentecaptũ põt esse in iudicio sine ꝯsensu curatoris patris: dic ꝙ sic per illam actionẽ quã filius intẽtaret acqrit aliqd patri vt vsufructꝰ vel aliud cõmodũ ⁊ tũc requirit consensus curatoris patris si illius copia possit haberi. ff. solu. mat. l. si cum dotẽ. §. si soluto. ⁊. ff. de solu. l. si filia. Si aũt nõ acqrit patri vt in criminalibꝰ ⁊ tunc nõ reqritur consensus curatoris patris q2 tũc furiosus habetur loco absentis. l. ij. §. furiosus. ff. de iure codi. sʒ patre absente filius põt agere sine eiꝰ ꝯsensu. ff. de iudi. l. si lõgius. ⁊. l. sed si vnꝰ. §. filio. ff. de inin. Et hec vera si filius sit maior. Si aũt est minor sibi curator ad lites dat. vt no. in. d. l. si lõgius. ⁊ dicã. j. ꝺ tutelis in prin.

Ergo non.

¶ Hec est scda pars in qua ponit phibitionẽ matrimonij inter ascẽdẽtes ⁊ descẽdẽtes. ¶ Et hoc intẽdit inter ascen. ⁊ descen. in infinitũ nõ põt ꝯtrahi matrimoniũ siue sint ascen. ⁊ descen. naturales siue ciuiliter ꝑ adoptionẽ etiaʒ finita adoptione. hoc dicit vsqʒ ad. §. inter eas. ¶ No. igit ꝙ phibitio inter ascẽdentes ⁊ descẽdẽtes extẽdit vsqʒ ad infinitũ adeo ꝙ hodie si adã viueret nõ posset hre vxorẽ. vt dicit glo. sup. v. in infinitũ. ⁊. l. nuptie ꝯsistere. ff. de ritu nup. Et hoc etiã hʒ locũ siue sint ascẽdẽtes ⁊ descẽdentes ex legitimo matrimonio siue nõ. l. ⁊ nihil. ff. de ritu nup. ¶ Jtẽ in tex. ibi nepharias incestas dic ꝙ nepharie nuptie ꝓprie dicũt iter ascẽdẽtes ⁊ descẽdẽtes inceste inter collaterales vel affines ⁊ q̃ als ꝓhibent dicunt inutiles. vt no. i rub. C. ꝺ ince. nup. ¶ Jtẽ ibi in tex. q̃uis eã emãcipauit dic ꝙ aut nõ possumꝰ ꝯtrahere cũ ea q̃ erat loco neptis vl filie ꝑ adoptionẽ postq̃ emãcipauerit eã ꝑ emãcipatiõeʒ adoptatꝰ efficiat extranꝰ. l. gn et i fi. ff. ꝺ ri. nup. dic ſm Pe. de bel. ꝙ hoc est ꝑꝑ publice vtilitatis iusticiaʒ als diffamaret q2 in copulandis nup. semꝑ honestas inspicit. ff. de ritu nup. l. semꝑ. ¶ Et attende ꝙ adoptatus finita adoptione ꝑ emancipationẽ ducere põt in vxorẽ matreʒ pris adoptiui. l. adoptiuus. ff. ꝺ ritu nup. ¶ Et adde. l. iiij. § pe. ff. de gradi. ¶ Et filr nõ põt qs ꝯtrahere cũ pre vl sorore adoptiua durante adoptiõe: sʒ ea ꝑ emãcipatiõeʒ finita sic vt hic ⁊. j. §. j. ⁊ in. c. vnico de cog. leg. ⁊ dic vt ibi ⁊c.

Inter eas quoqʒ.

¶ Hec ẽ tertia pars in qua ponit phibitionẽ matrimonij inter collaterales. Et hoc intendit phibitũ est ꝯtrahi matrimoniũ inter fratrẽ ⁊ sororẽ siue sint ex eodẽ parente siue ex alterutro tñ. ⁊ siue sint nãles siue adoptiui durante adoptiõe. secꝰ ea finita. ⁊ sic nõ lʒ fratri ꝯtrahere matrimoniũ cũ sorore. Jtẽ nec cuʒ filia vel nepte sororis: vt in. §. fratris aũt sʒ hñ lʒ ꝯtrahere cuʒ filia sororis adoptiue in. §. eius vo ⁊ filij duorũ fratrũ vel sororũ q dicũr ꝯsobrini pñt de iure ciuili ꝯtrahere inter se: vt in. §. duorũ aũt. Jtẽ nõ lʒ ꝯtrahere cũ matertera vel amita magna ⁊ sorore aui vl auie: vt in. §. item amitam. h. d. vsqʒ ad. §. affinitatis. ¶ Uide igitur de iure ciuili inter collaterales vt in. §. fratris autẽ. ⁊ collaterales: vt in. §. item amitã ẽ maior phibitio: q2 nõ lʒ ꝯtrahere i q̃rto gradu q̃ iter collaterales equales vt sunt filij duorũ fratrũ q sunt i q̃rto gradu ꝺ iur ciuili ⁊ ꝯtrahũt iter se vt hic voluit glo. suꝑ ver. magnã in fi. Hodie aũt statuo iuri canonico qõ phibet ꝯtrahere vsqʒ ad quartũ gradũ inclusiue ⁊ vltra quintũ gradũ pmittit: vt i. c. nõ dʒ extra de ꝯsan. ⁊ affini. Et primus gradus in collateralibus inspicit de iure canonico a duobus fratribus: sʒ de iure ciuili nõ est dare primũ gradũ collateraliũ q2 duo fratres sunt in scdo gradu: vt. j. de gradi. §. ij. graduʒ. Et rõ diuersitatis est: q2 nos recurrimꝰ ad stipitẽ in quo ꝑsone de qbus querimus fuerunt vnite: ⁊ habuerũt vnũ esse sʒ ius canonicuʒ nõ: sʒ nostruʒ ius ciuile obtinet quo ad successiões ius aũt canonicũ quo ad matrimonia: vt dicit gl. in. §. hactenus suꝑ vbo graduʒ. j. de gradi. Et ideo si statutũ dicat ꝙ extantibus agnatis vsqʒ ad quartũ gradũ iuris nõ succedit iste quintus gradus dʒ ꝯputari ſm ius ciuile: sʒ nõ ſm canonicũ: q2 gradus ꝓprie est de iure ciuili. dicit eniʒ gradus ad similitudinem scalarũ. l. iuriscõsultꝰ. §. gradus. ff. de gradi. de iure vero canonico nõ est ꝓprie gradus sed magis est qdam saltꝰ q2 saltatur de fratre in fratrẽ omisso patre. de quo dic ꝑ doc. in. l. si. C. de successo. edic. ¶ Jn tex. debere filiã emãcipare dic rõ est q2 si emãciparet iam inueniret matrimoniũ ꝯtractum inter fratrẽ ⁊ sororẽ qõ est phibitũ de iure ciuili ⁊ canonico vt hic ⁊. c. vnico. de cog. leg. ⁊. c. nõ dʒ extra de cõsan. ⁊ affi. ¶ Sed an hodie istud cõsiliũ qõ ponit hic ⁊. l. ꝑ adoptionem. ff. de ritu nup. sit validũ. s. si volo adoptare generũ meum in filiũ debeã prius emãcipare filiã ⁊ econuerso vt inter eos possit cõtrahi matrimoniũ. glo. hic in ver. filiã que incipit hoc ecõuerso. tenet ꝙ hodie nihil valet: q2 lʒ filius ho-

Jo. de pla. suꝑ prio insti. C

dic emãcipeť tñ retinet ius ſuccedẽdi:vt.ſ.ꝺ legi.agna.ſuc ceſ.§.j.⁊ in auč.de here.que ab inteſta.§.nullã vero.coll.ix. Item retinet ius acce ptãdi tutelã vt legitimus.l.iiij.C.de legi.tuto.ſed dic ꝙ licet emãcipatio nõ tollat ius ſuccedẽdi in hereditate vel tutele vt dicunt tñ tollit agnationẽ ⁊ ꝑ con ſeq̃ns alios effect⁹ ex emãcipatõe inſurgẽtes niſi ſint ꝑ le gem reſeruati vt in ſucceſſiõe hereditatis ⁊ tutele:vt.ſ.de le legi.agna.tu.in.§.ſed agnatõis.⁊ hoc vult ibi gl.vt.l.que in adoptionẽ.ff.de adop. ¶ Et ſm hoc iſtud ꝯſilium ẽ bonũ ⁊ validũ.ſ.ꝙ fiat emãcipatio vt tollať agnatio ⁊ poſſet fieri mrĩmoniũ. Sed cum hodie adoptãs nõ trãſeat in ptãte ꝫ adoptãtis niſi ſit arrogat⁹ vel datus in adoptionẽ alicui ex aſcendentib⁹:vt.ſ.de adop.§.ſi vero pater.An hodie cũ iſti adoptati nõ trãſeant in ptãtem ⁊ ſic nõ hñãt ius agnatõis l.cum adoptionis.C.de adop. poſſit filia naturalis ⁊ legĩma patris adoptati ꝯtrahere mrĩmoniũ. Inno.in.d.c.vnico.de cog.leg.⁊ Spe.eo.ti.⁊ Jo.an.in addi.ſpe.tenet ꝙ poſſit fie ri mrĩmoniũ. ¶ Sed Godofredus ⁊ plures alij tenẽt op poſitũ de quo vide ꝑ Jo.an.in.d.c.vnico.Põt dici ẽt ꝙ fi lius legĩmus cũ non ſit in ptãte poſſit copulari filie adoptate licet non filie ſpũali vt dicit glo. in.d.c.vnico. ¶ Item an adoptati poſſint inter ſe ꝯtrahere matrimoniũ:tenet glo. ꝙ ſic.in.c.vnico.de cog.leg.cũ nõ reperiať ꝓhibitũ.qꝺ intelli ge de adoptatis qui nõ trãſeunt in ptãte per.l. poſt ꝯſan guineos.§.parui.ff.de ſuis ⁊ legi.⁊ no.gl.in.l.ſi ꝯtra.§.ſi. in glo.in ver.nemo ſit.ff.de ritu nup. Item no.hic in prin.ꝙ in ter fratres ⁊ ſorores ꝓhibeť matrimoniũ ex vinculo nãli ⁊ ciuili ⁊ ẽt ex ciuili tñ.ſ.adoptionis nec valet ſtipulatio ſuꝑ hoc iterpoſita ẽt ſi nõ ſit ꝑpetua cã ꝓhibitionis dũmodo ſit ꝓhibitio tpe ſtipulatõis.l.ſi ſtipulãti.§.j.ff.de ver.ob. Itẽ no.hic caſum in ver.cũ vero patrẽ in quo quis põt habe re filiam ciuilẽ nuptam ſuo naturali filio ⁊ ecõuerſo.filium ciuilem iunctũ ſue filie naturali:qꝺ ſecus in filijs nãlib⁹ eẽt vt hic in prin.§. ¶ Item no.in.§.fratres ꝯiuncta glo.que in cipit ſed opponiť ꝙ frater nõ põt accipere in vxorẽ aliquã ex linea deſcendẽti fratris vel ſororis ſue vſq; ad quintum gradũ incluſiue:ſed in linea pari tranſuerſaliũ ẽt in quarto gradu põt ꝯtrahi matrimoniũ de iure ciuili.ſ.c.§.duorum. Secus tñ in adoptiuis vt dicit hic ꝓdicta gl.in ſi. que vult innuere ꝙ neptẽ patris adoptiui poſſuꝫ ducere lꝫ ſit in quar to gradu de iure ciuili q: per adoptionem contrahitur vin culum inter eos qui ſunt vel tranſeunt in poteſtate adoptã tis.ideo nõ impeditur matrimonium contrahi vt hic in ver bo eius vero mulieris.licet Joã. fabri nitatur hic velle re ꝓbare hãc legẽ dicẽs ꝙ idẽ ſit in naturalib⁹ ⁊ adoptiuis. ¶ Demũ no.i.§.duoꝝ in glo.que incipit no.caute quã ꝺ clara ꝑ aliã gl.clariorẽ in.l.ſi qua.§.ſi.ff.de ri.nup.vbi ꝺcla rať qualr qs põt fieri auũculus ⁊ matertera ꝑ adoptõeꝫ ⁊c̃.

Affinitatis. Hec eſt quarta pars in qua ponit ꝓhibitionem.ratione affinitatis ⁊ hoc intendit.Impedimento affinitatis prohibitum eſt con trahi etiam ſoluto mrĩmonio cũ priuigna quõdã nuru quõ dã.aũt cũ ſocru quondã nouerca. Sꝫ ſi durat adhuc matri moniũ tũc ꝓhibitũ ẽ ꝯtrahi cũ eis duplici rõe.ſ.affinitatis ⁊ q: duplicẽ virũ vel vxorẽ eodeꝫ tpe hñe nõ põt. Pater tñ ⁊ filius poſſunt ꝯtrahere cũ filia ex alio viro.hoc dicit vſq; ad §.ſed ſi vxor. ¶ No.tex.in prin.ꝙ nurus ⁊ priuigna ſunt lo co filie ſicut nouerca eſt loco matris.ſ.eo.§.ſocrũ.ſicut ⁊ ſo cer loco parẽtis in.l.q parẽtis.ff.ſol.ma. ¶ Scꝺo no.i hoc §.ꝙ affinitas ſiue nõia ꝯtinẽtia affinitatẽ ⁊ parentellã verifi canť in ꝓſenti ⁊ ꝓterito qꝺ eſt veꝝ ſm Bar.q̃tũ ad ꝓhibi tionẽ mrĩmonij nõ q̃tũ ad alia.l.q coꝝ.§.affinitatis.ff.ꝺ po ſtu. ¶ Et iꝺ ſtatutũ dicens ꝙ affines teneanť cõpromittere q̃nes inter eos vertẽtes itelligiť durãte affinitate ⁊ nõ ea finita ꝑ.d.l.q coꝝ.§.affinitatis.⁊ ꝑ hoc facit ꝙ priuilegiũ cõ ceſſum fauore ꝑſone tantũ durat q̃tũ ꝑſona:iuxta nota.per Bar.in.l.ticia ſcio.§.viuras.de lega.ij.⁊ ꝑ Cy.in.l.ij.C.de epiſ.⁊ cle. ¶ Alij aũt tenuerũt oppoſitũ ꝑ hũc.§.in.l.ſi.C.ꝺ ver.ſig.ſed intellige vt dixi ſm Bar.in.d.l.qui coꝝ.§.affini tatis vſq; aũt ad quartũ gradũ affinitatis extẽdiť ſtatutũ.di cit Bar.in.l.q iuriſdictionẽ.de iuriſ.om.iudi.ff.vſq; ad illũ gradũ infra quẽ ſuccedere poſſunt.vxor aũt nõ ẽ affinis vi ro ſed eſt principiũ affinitatis.vt dicit glo.j.in ſi.q: mediãte mrĩmonio vxoris ꝯtrahiť affinitas. Eſt enĩ affinitas regula ritas ꝑſonaꝝ ex nuptijs ꝯiunctaꝝ nulla carens parẽtella ſan guinis.vt hic in glo. Itẽ inter ſpõſam ⁊ ſpõſum nõ diciť ꝓ prie affinitas glo.eſt in.l.ꝙ ſeruus.ff.de ꝯdi.ob cãm.⁊ iꝺ in ter eos nõ hꝫ locũ ꝓdictũ ſtatutũ. ¶ Itẽ no.glo.ſi.in ſi.ſuꝑ verbo poſtea q̃ allegať ꝓ ſingulari ꝙ agnati ⁊ cõſanguinei vxoris defuncta omni parẽtella viri ꝓferunť fiſco in ſucceſ ſione viri ſicut ꝓferť ipſa vxor viuẽs.l.j.C.vñ vir ⁊ vxor. Et ꝯcubina ꝓferť fiſco.vt no.glo.i.§.ꝯſiderem⁹ in auč.de triẽ. ⁊ ſemiſ.coll.iij.ſicut tutor ꝓferť fiſco in bonis pupilli excla ſo fiſco.vt no.i.l.quo tutella.ff.de reg.iur.lꝫ eã ibi reprobet Bar. Sic ⁊ moriẽte vno de aliq̃ ſocietate ſine hñde ſucce dunt alij de illa ſocietate excluſo fiſco.l.iij.⁊.l.ſi.C.de here. decu. ¶ Et adde ꝙ ſicut ꝓhibeť mrĩmoniũ rõne ꝯſangui nitatis vſq; ad q̃rtuꝫ gradũ incluſiue. Ita rõne affinitatis q̃ ꝯtrahiť ꝑ carnalẽ copulã vſq; ad q̃rtũ gradũ i genere ꝓ̃dic tiũ.vt in.c.nõ bene.de ꝯſan.⁊ affi.⁊ ibi glo. Vñ ſicut frater ⁊ ſoror ꝯtrahũt primũ gradũ ꝯſanguinitatis ⁊ filius fratris ⁊ filia ſororis ꝯtrahũt ſcꝺm.⁊ nepos ⁊ neptis fratris ⁊ ſororis ꝯtrahũt tertiũ.⁊ pronepos fratris ⁊ pronepotis ſororis ꝯtra hunt quartũ.ita viri ⁊ vxores ꝓdictarũ ꝑſonarũ contrahunt primũ ſecundũ tertium ⁊ quartũ gradũ affinitatis. ¶ Non põt igiť vnus frater cũ relicta vxore quõdã fratris que ẽ in primo gradu:nec cũ relicta nepotis fratris que eſt in tertio: nec cũ relicta ꝓnepotis fratris que eſt in quarto. Et ecõuer ſo nõ põt ſoror ꝯtrahere cũ relicto quõdam ſue ſororis:nec cũ relicto filie ſororis:nec cũ relicto nepotis ſororis:nec cuꝫ relicto ꝓnepotis ſororis:vt.d.c.nõ dꝫ vt patet in arbore af finitatis. Jo.an.in ver.primi generis quare dixeriꝫ. ¶ Itẽ attende ꝙ ꝯſanguinei viri nõ ſunt affines cõſan.vxoris nec ecõuerſo. Sꝫ ꝯtrahiť affinitas iter ꝯſanguineos viri ⁊ ipſaꝫ mulierẽ ſolã:⁊ iter cõſanguineos vxoris ⁊ ipſuꝫ virũ ſoluꝫ vt in.c.ꝙ ſuꝑ his.de ꝯſan.⁊ affini.⁊ in dicta arbore affinita tis verſi. Itẽ no.ꝙ iſtud ẽt ſequiť hinc ꝙ ſi ꝯtraxi cũ matre alicuius:filius vel frater vel ꝯſanguineus meus poterit cõ trahere cũ filia vľ ſorore vxoris mee.vt.d.c.ꝙ ſuꝑ his.⁊ hic in ver.mariti tñ filius. ¶ Et in q̃bus caſib⁹ poſſit papa diſ penſare iter ꝯſanguineos ⁊ affines dic ꝙ in.c.litteras.de re ſti.ſpo.⁊.xxx.q.iij.c.pitatiũ. Nã in primo collateraliũ nullo mõ põtiſꝫ in ſcꝺo.in linea equali.⁊ i tertio ſic.d.c.ꝑ lřas per Jo.an. ¶ Itẽ no.ꝙ vbi aliquid ꝓhibeť duabus rõnibus ceſſante vna nõ tolliť ꝓhibitio remanẽte altera: vt hic:⁊ in l.libertoꝝ.§.j.ff.de inſa. Patet igiť hic ꝙ vbi cũ ſpãli ꝓhi bitiõe ꝯcurrit ꝓhibitio generalis ſpãlis ꝓhibitio obſuſcať ⁊ generalis attẽdiť. Et ſic ar.ꝙ vbi ꝯcurrit priuilegiũ ⁊ ius cõe in eodẽ dꝫ ius cõe attẽdi. ¶ Põt tñ qs vti priuilegio ⁊ iure cõi lꝫ tunc ꝓprie nõ dicať priuilegiũ cũ nõ diſcrepet a iure cõi.de quo vide glo.j.di.c.ꝯtra morẽ in gl.ſi. ¶ No. ẽt hic ꝙ qs regulariter nõ põt hñe duas vxores eodẽ tpe. Quidã tñ ex ꝯſuetudine plures hñt vt pagani:qui ẽt ꝯtra hũt in ſcꝺo gradu ⁊ ẽt in primo. Prima tñ ꝓprie eſt vxor. vt.c.gaudemus de diuor.ſic etiã in quibuſdã partibus cle rici habẽt vxores vt ſunt clerici oriẽtalis eccleſie:vt.c.cum olim de cleri.ꝯiuga.⁊.xx.di.c.de libellis.in viti.glo.

Si vxoꝛ tua. ¶ Hec ẽ q̃nta pars in q̃ ponit ꝓhibitionẽ rõne publice hone ſtatis. Et hoc dicit. Honeſtas ipedit ꝯtrahere mrĩmoniũ cũ filia quõdã vxoris ſuſcepta ex alio viro poſt diuortiũ primi mariti. ¶ Itẽ ipedit patrẽ ꝯtraheř cũ ſpõſa filij.⁊ ecõuerſo hoc dicit vſq; ad.§.illud.na ꝫ in matrimonijs nõ tñ ꝙ lice at deſtructo iure ſed qꝺ honeſtũ ſit ꝯſiderari opꝫ.l.ſemper n ꝯuentionib⁹.ff.de ritu nup. ¶ Et hec publica honeſtas pedit ꝯtrahere vſq; ad quartũ gradũ in ꝓ̃dco genere affini tatis non

tatis nõ in scdo vel tertio. Jdeo nulli de ꝯsanguinitate spõsi vsqꝫ ad quartũ gradũ lꝫ cõtrahere cũ sponsa nec econuerso. Et similr nulli de ꝯsanguinitate viri vsqꝫ ad quartũ licꝫ ꝯtrahere cũ relicta eiusdeꝫ viri: vt in.c.nõ dꝫ.⁊ ibi no.de cõ sang.⁊ affi.⁊ dixi in.d.v expositio.s.ti.j. Et adde ꝙ hec ꝓhibitio rõne publice honestatis est sublata solum in duobꝰ casibus.s.in sobole suscepta ex scdis nup. vtputa si vxor quõdam fratris mei ꝯtrahat cũ alio: soboles inde nata nõ poterat copulari olim alicui de cõsanguinitate prioris mariti ꝑꝑ publicã honestatẽ: qd hodie sublatũ est. ❡ Item sublata ẽ in scdo ⁊ tertio genere affinitatis qd declara ꝑ glo.magnã vt.d.c.in vbo scdis nup.⁊ in.c.duo pueri.in ver. honestatis iustitia.de despon.impu. ❡ In gl.magna.§.sunt ⁊ alie personę.dic ⁊ sicut nõ põt qs habere duas vxores eodẽ tpe.l.eum qui duos.C.de adul.ita nec duas ꝯcubinas eodẽ tpe vt.§.si vero effusa.in auc.qui.mo.na.effi.sui.coll.vij. nõ tñ erit infamis sicut hñs duas vxores.l.j.in fi.ff.de infa.⁊ ibi ꝑ Bar. ❡ Item in eadeꝫ glo.in alio casu dicit lꝫ sit ꝓhibitũ mrĩmoniũ inter pupillũ ⁊ adultũ: inter tutoreꝫ ⁊ curatorem ⁊ eoꝝ filios ⁊ heredes.C.de interdi.ma.l.j.⁊.l.liberũ.§.fi.ff. de ritu nup.qd tñ de iure canonico est correctũ vt tenuit gl.⁊ Jo.an.vt refert Cy.⁊ Saly.in.l.fi.C.de inter.mat.tñ nõ ẽ ꝓhibitũ inter filios tutoris ⁊ curatoris ⁊ ipm pupillum ⁊ adultũ.d.l.liberũ.§.fi. ❡ Et rõnem diuersitatis vide ꝑ gl. in.l.curatorẽ.C.de interdi.mat.in ea glo.ibi decus dicit. Et sicut mrĩmoniũ ꝓhibet inter leuatũ ⁊ leuantẽ scienter ꝯmixtum in.c.ij.de cog.spi.ita ẽt inter filios duoꝝ cõpatruꝫ per quos vel per quoꝝ alterũ deuentũ est ad cõpaternitatẽ nati fuerunt nisi ꝯsuetudo aliud disponat: vt in.c.j.de cog.spi. ❡ Item no.ꝙ lꝫ de cõmatre iure nostro nihil cautũ sit de iure canonico est tex.xxx.q.j.c.de eo qd interrogasti. Iteꝫ ibi est tertiusdecimus qñ dicit ⁊ cõuersi lꝫ non sint ⁊c.dic ⁊ nõ fecerint ꝓfessionẽ tacite vel expresse.vt in.c.vt lex ꝯtinentie.xxvij.q.j. Et an oẽs cõuersi eo ipso ꝙ sunt cõuersi intelliguntur vouisse ⁊ renũciasse ꝓprijs.dicit gl.in.d.c.vt lex ꝙ sic.si trãsit ad ecclam regularẽ.secus si secularẽ. Heremita ãt nõ est ꝑsona ecclastica cũ retineat ꝓpriũ.⁊ id nõ ipedit cõtrahere mrĩmoniũ nisi voueat se alicui religioni vel ordini vt lꝫ glo.xxvij.q.ij.c.ecclesie. ❡ Iteꝫ est ibi qntusdecimꝰ in muliere.dic ꝙ hodie corrigit ꝑ ius canonicũ si prior dissensus ipsius rapte trãseat postea in ꝯsensuꝫ: vt extra de rap.c.fi.vt dicã.j.d pub.in.§.finaũt.⁊ adde alios casus ipedientes mrĩmoniũ vꝫ ꝓpter furorẽ q furor ipedit: sed nõ dirimit.l.oratio.§.fi.ff.de ritu.nup. ❡ Itẽ ꝓpter votũ ante susceptũ ineũdo religionẽ approbatã.vt in.c.vnico.de voto.lib.vj. ❡ Itẽ ꝑꝑ secte disparitatẽ.C.de iudeis.l.ne quis.⁊.xxviij. q.j.caueat. ❡ Itẽ ꝑꝑ frigiditatẽ.vt in.c.laudabilẽ de frigi.⁊ malefi.⁊ hec.xiiij.impedimẽta l hac gl.enumerata colligit Car.ꝑ hos vsus. Etas ꝯditio mũdꝰ monachꝰ ⁊ ordo. Spectatio nobilitas sanguis tutela ꝑtas. Fõs facer affinitas raptus repugnat honestas. Irrita que faciũt cõnubia legibꝰ hec sunt.vide etiam glo.xxvij.cã in pein.glo.que enumerat xvj.impedimenta ponẽs etiã versus ⁊c. Jo.pla.

Illud certum est.

❡ Hec est sexta pars in q̃ ponit ꝓhibitionem rõne seruilis cognatõis.⁊ hoc intẽdit nõ solũ ꝯsanguinitas ⁊ affinitas ꝓhibẽt liberos ꝯtrahere adinuicẽ sed etiaꝫ seruos manumissos.h.d. Nã quãdiu sunt serui duo ipediunt.s.ꝯsanguinitas ⁊ affinitas. Itẽ qr de iure ciuili inter seruos nõ ꝯtrahit mrĩmoniũ.l.cuꝫ ancillis.C.de incestis nup. Sed postq̃ sunt manumissi solũ ipedit ꝯsanguinitas ⁊ affinitas vt dicũ hic gl.⁊ de matrimonio eoꝝ seruoꝝ dixi.s.eo.ti.in pein. Et no.hic glo.no.super vbo enumerari.que ponit quot modis ipediat matrimoniũ. Et adde versus de qbus dixi supra.de pa.po.

Si aduersus.

❡ Hec est septima pars in q annullat cõtractum ⁊ penã imponit.⁊ hoc intẽdit. Nuptie ꝓhibite sunt nulle. Nec appellat mrĩmoniũ nec vir nec vxor neqꝫ filij inde nati sunt legitimi sꝫ spurij vl vulgo q̃siti ⁊ dos ꝓ tali mrĩmonio ꝓhibito data nõ tenet.nec repeti põt ⁊ cũtrahens tales nuptias prohibitas punit penis legalibus.h.d.vsqꝫ ad.§.aliqñ. ❡ Notandũ igit ꝙ nati ex illicito coitu nõ sunt in ptãte pris. Jdeo nõ succedunt ab intestato.in auc.qui.mo.na.effi.legi.⁊.l.in testata.C.de incest.nup.nec põt pr eis substituere pupillarit.l.lucius.ff.de vulg.⁊ pupil. Nec dare tutorẽ naturalibꝰ tñ nisi ꝯfirmet per iudicẽ: sꝫ spurijs nullo mõ: cũ nõ dicant filij: vt no.glo.in.l.j.ff.de testa.tutel. Et an bastardi intelligantur esse de domo seu casa eoꝝ pris: vt sic statuta loquẽtia de illis d domo ꝯprehendãt illos: dic ꝑ Bar.in.l.fi.C.de ver.sign.vbi tenet ꝙ nõ dicant de domo: qr appellatõe domus accipit familia.l.j.in prin.ff.ad sille.⁊.l.j.in prin.C.ne liceat po. Et appellatõe familie ꝯtinent oẽs de eadẽ cognatiõe.l.ꝓnunciauo.§.familie.ff.de ver.sig.sꝫ bastardi nõ hñt agnationẽ.j.de succes.cogna.ergo nõ ꝯtinent appellatõe familie ex ꝓsumpta volũtate ⁊ vrbanitate testatoris.d.l.fi.ff.d vbo.signi.vbi ꝯtinent sub ꝓpinquis vel nisi ꝯtineant vsu cõi loquẽdi q est seruandꝰ ẽt in statutis.l.cũ delanionis.§.asinaꝫ.ff.de fun.instru.⁊.l.liberoꝝ.§.ꝙ tñ cassius.de leg.iij.vel nisi lex vteret vocabulo naturali: puta quicũqꝫ nobilis de pr̃imonio. idest de nobili patre natus que sunt nomina nature q̃ hñt locum in bastardo ẽt in seruo.l.tutelas.de capi.dimi. ❡ Scdo no.ꝙ vulgo quesiti dñr spurij: qr patrẽ certũ nõ hñt vñ dicit h glo.sup vbo incertꝰ.cui pr est populus pr est sibi nullus.⁊ omnis cui pater ẽ populus nõ hꝫ ille patrem. ❡ No.tertio in.§.q patrẽ.ꝙ ꝯtrahentes ꝓhibitas nuptias puniunt. Circa qd dic ex illicitis ⁊ icestis nuptijs ꝯtractis plures pene insurgũt. Prima ꝙ matrimoniũ nõ vꝫ ⁊ in hoc nõ inspicit ignorãtia vel error vel minor etas.l.j.cũ glo.C.d interdi.matri. Alia est pena ꝯfiscatõis lucroꝝ nuptialiũ nisi iusta ignorãtia excuset.l.q ꝯtra.C.de ince.nup. Alia ẽ tertia pena ꝯfiscatiõis bonoꝝ ⁊ dotis ⁊ punitiõis ꝑsonalis.s.exilij ⁊ verberatõis ⁊ similes pene vbi sciẽtes ⁊ dolose ꝯtraxerũt tales nuptias incestas.⁊ ab ista pena q̃cũqꝫ ignorãtia excusaret.vt in auc.incestas.C.de ince.nup.vt hic in gl.in verbo ꝯtinet. Alia est pena.l.iulie de adul.s.de stupro ⁊ incestu a qua pena excusat aliqñ ꝑꝑ ignorãtiã iuris ⁊ facti.⁊ ꝑꝑ sexũ qr mulier.⁊ ꝑꝑ etatẽ qr minor.⁊ ꝑꝑ pn̄iaꝫ qr statim diuertit ⁊ principi ꝓ venia supplicauit.de quo dic plene ꝑ Bar.in.l.adulteriũ cũ incestu.ff.de adul.⁊ in dubio ꝓsumit sciuisse ꝯtrahentẽ mrĩmoniũ illicitũ si fecerint clã.secus si palã.l.fi.ff.de ri.nup. Alia ẽ pena illegitimatis filioꝝ si vterqꝫ ꝯiugũ sciuit mrĩmoniũ illicitũ. Sꝫ si vterqꝫ ignorauit vel alt tñ: tũc filij sunt legitimi fm glo.in.d.l.q igit.⁊ in.c.ij.extra q fi.sint legi. Et id filij nati ex mrĩmõio ꝯtracto cũ sacerdote aduena: vl mõali aduena existẽti i habitu laicali.vl cũ muliere hñte aliũ vir.vel cũ viro hñte aliã vxorẽ de quo ignorabat sunt legitimi ꝑ.d.glo.l.d.c.sꝫ Bal.i.l.q ꝯtra.C.d ince.nup. ❡ Et adde ꝙ vbi alter ꝯiugum tñ ignorauit ⁊ alter sciuit tũc filij de iure ciuili sunt legitimi ignoranti tñ ⁊ nõ sciẽti sꝫ glo.in.d.l.q ꝯtra. Sꝫ canoniste dicũt ꝙ legitimant ẽt sciẽti ⁊ hoc operat alterius ignorantia ⁊ fauor prolis ⁊ tanq̃ legitimi succedere poterũt pentibus: vt in.c.ex tenore.extra qui filij sint legi.glo.aũt in.c.referẽte.eo.ti.limitat ꝙ ignorãtia hodie ita demũ excusat si mrĩmoniũ ꝯtrahẽdũ fuit ꝑ ꝓbiterum in facie eccle publice nunciatũ.ꝯpetente termino ꝓfixo infra quẽ.qui voluerit legitimũ impedimẽtũ opponat.vt in c.cũ inhibitio.de clãde.despõsa. Nã qlibꝫ sciens ipedimẽtuꝫ tenet nũciare lꝫ ꝯsanguinei extraneis ꝓferant.vt ibi no.dicit tñ spec.in ti.qui matri.accuso.pos.in prin.ꝙ quedam sunt impedimẽta ꝑ que separat matrimoniũ sine peccato ⁊ tunc nullus admitit ad accusandũ nisi vir vel mr vt est ꝑꝑ frigiditatẽ vl maleficiũ vl errorẽ.secus si ꝑꝑ ꝯsanguinitatẽ.qr tũc ẽt quilibꝫ extraneus admitit ꝑ iura ibi ꝑ eũ allegata. ❡ Quid ãt si fuꝰ ꝯhat cũ libera credẽte eũ eẽ liberũ vl econuerso.an filij erũt legitimi liberi.dic ꝑ Jo.an.l.d.c.ex tenor.

¶ Itē quero an ɔtrahentes nuptias pmissas de iure ciuili
sȝ ꝓhibitas de iure canonico.vt ē inter ɔsobrinos.s.eo.§.
duoꝝ.⁊.l.in copulādis.C.de nup.puniēt penis legalibus
impositis ɔtrahentib⁹ incestas ⁊ illegitimas nuptias sm ꝙ
dem̄ est.§.ɔsultū fuit ꝙ sic p plcs doctores:qꝛ exquo.l.ciuil
cepit correctionē l ipso ɔtractu mrimonij ꝓbato a canōi
stis pēa.l.tnēꝭ sequela delicti dȝ sibi locū vendicare.lȝ de
ipsa nō caueat expressa.ar.l.j.§.finautē.ibi ⁊ ꝗuis nihil ad
turpil.⁊ qđ no.Bal.in.l.si ɔtra.ff.đ nup.vbi ɔcludit ꝙ sup
mrimonio ɔtrahendo vel pmittendo quo ad oīa stam⁹ iuri
canonico vt voluit glo.s.eo.ti.⁊ ibi dixi.⁊.d.l.in celebrādis
C.de nup.facit qđ no.Bar.in.l.j.§.lex falcidia.ff.ad.l.falci.
cū dicit si statutū ɔcedit filios. Oīa enīȝ iura loquētia de
testis hēbūt locū in eo p istū tex.⁊ p.l.j.§.fi.ff.de mune.⁊ ho
no.⁊ adde ꝙ pena iposita ɔtrahēti incestas nuptias non hȝ
locū in ɔtrahente sponsalia.nā iȝ vbi ꝓhibet matrimoniū ⁊
sponsalia.ff.de spon.l.oratio.non tñ sequit ꝙ sit eadē pena
ita determinat glo.in clemen.vnica.de consang.⁊ affini.⁊c.

Aliquando. ¶ Hic est octaua pars in q̄ po
nit qualr filij nō existētes in ptā
te patris ingrediunt in eius ptātē ⁊ legitimant cū prio eēnt
illegitimi.⁊ hoc intēdit. Naturales tñ legitimant duplr ⁊
in ptāte patris redigunt. Prio p oblationē curie. Scđo p se
quēs matrimoniū cū ɔcubina ɔtractū mediātib⁹ instrūis do
talib⁹.pp qđ ꝓcedētes filij legitimant ⁊ postea ꝓcreati sunt
legitimi.h.d.vsqȝ ad fi.§. Legitimant tertio mō ēt spurij.s.
per rescriptū principis dicētis nō obstāte tali.l.vt no.glo.in
auē.ex cōplexu.C.de ince.nup. ¶ No.prio cū glo.sup ver
bo curie. Et adde glo.sup verbo curijs.j.đ here.q̄ ab intes.
defe.qꝛ eo ipso ꝙ pater viuēs vel in testō disponēs.ꝙ filius
naturalis tāvī debeat seruire curie pīcipis vel ꝓsidia ꝓuin
cie dicit eū legitimare ⁊ in suā ptātē redigere.⁊ sic pri pos
sit succedere simul cū alijs filijs legitime natis.⁊ intellige ꝙ
legitimat quo ad succedendū patri nō quo ad alios cogna
tos. Et iđ p legitimationē curie non succederet frater fratri
nec alijs agnatis. Secus in legitimatōe p subsequēs matri
moniū vt sic succedant equalr cū legitimis naturalib⁹ vel p
rescriptū principis.qꝛ iste legitimatōes naturalr imitant nō
illa. Itē nō pōt pater plus relinquere tali legitimatoꝝ alijs
legitime natis. Item legitimatus p formā statuti ponētis qꝛ
illa legitimatio posset fieri nō intelligit legitimatus quatin⁹
ad bona extra territoriū statuētis posita.⁊ hec oīa notant p
Bar.⁊ dn̄m Ange.olim.C.de natu.liber. ¶ Scđo no.ꝙ
naturales tñ ex ɔcubina legitimant p subsequēs matrimo
niū vt sic succedāt equaliter cū legitimis iam natis vel nasci
turis. Et ad hmōi legitimationē reqrunt istrumēta dotalia
vt isti legitimi possint succedere cuȝ legitimis naturalibus
equalr prius vel postea natis.⁊ hoc sm.l.vt hic in glo.sup
verbo instris.⁊.l.cū qo.C.de natu.lib.sed nō sm canonistas
vt in.c.tāta.extra qui filij sint legi. Et ideo si qs desponsauit
sine instrumētis dotalibus ɔcubinā ex qua hēbat filiū ⁊ po
stea ꝓcreauit filios isti vltimo nati erūt legitimi ⁊ naturales
⁊ primus nō.ideo excludūt eū in successione pris sm Bal.
in.l.neqȝ.C.de nup.sȝ de iure canonico erit legitimus quo
ad honores ⁊ ordines.d.c.tanta. ¶ Qualr aūt succedant
isti naturales.dic vt hic in glo.fi.⁊ auē.lȝ.C.de natura.libe.
An aūt p desponsationē ɔcubine in mortis articulo legiti-
ment filij.⁊ tenuit Richardus malūb. in quadā sua dispu
tatione ꝙ nō:qꝛ nō facit gratia sobolis habende vt requirit
textus in.l.iiij.C.de natu.libe.de quo dic vt ibi p dn̄m An
ge.đ pu.⁊ dn̄m Flo.de boñ.in.l.j.ff.de ꝓba. Et an p instra
dotalia ꝓbet mrimoniūȝ dic p dn̄m For.i.j.ff.de ꝓba.⁊ p
Bal.in.l.neqȝ.C.de nup.videlȝ ꝙ per instra dotalia ⁊ nu-
ptialia siue mrimonialia.idest ɔfecta de mrimonio de dote
ꝓbet mrimoniū.in auē.sȝ nouo iure in glo C.de nup.⁊ in
auē.vt.fra.fi.§.illud.col.ix. Sed p instra dotalia.idest de so
la dote facta nō ꝓbat mrimoniū.in.c.illud.de ꝓsump.lȝ tñ
non ꝓbent mrimoniū tñ satis faciūt magnū indiciū ꝙ mri-
moniū sit ɔtractū ɔcurrēte debitā qualitate ꝑsonaꝝ:⁊ quāti
tate dotis:⁊ cohabitatiōe viri ⁊ mulieris.adeo ꝙ pro matri
monio iudicandū erit nisi ɔtrariū ꝓbet.arg.ff.de ritu nup.
l.in libero ac ēt qꝛ talia instra nō ɔsueuerūt fieri nisi ꝓcedē
te mrimonio. Et id qđ est ɔsuetū in dubio ꝓsumit eē verū
qꝛ qñ duo sunt quoꝝ vnū non ɔsneuit esse sine alio.ꝓbato
vno ꝓbat ⁊ reliquū sm glo.nota.in.l.neqȝ natalis.C.ꝓba.
sm Bal.in.d.l.neqȝ. ¶ Et adde ꝙ ad hoc ꝙ ɔcubina sit le
gitima cū qua postea ɔtracto mrimonio filij.ante nati legiti
ment.⁊ in pris ptāte reducant.⁊ ei pīter succedāt cuȝ alijs
litimis ⁊ nālib⁹ reqrit ɔcubine vnitas ⁊ mrimonij possibili
tas.i.ꝙ sit vnica ɔcubina ⁊ non plures.⁊ ꝙ ambo sint soluti
⁊ habiles ad matrimoniū ɔtrahēdū.in auē.lȝ de natu.liber.
⁊ in corpore vnde sumit. Item ꝙ cōcubina sit libera.vt hic
vel etiā de iure canonico pōt esse serua cū qua pōt cōtrahē
mrimoniuȝ:vt in.c.j.de cōiug.seruoꝝ.si aūt putabat libera
cum esset serua an filij legitiment.dic p Jo.an.in.c.ex teno
re.qui fil.sint legi. Itē reqrunt ad litimationē filioꝝ nālium
instra dotalia de iure ciuili:vt dictū est.qđ intellige.i.instra
nuptialia vt exponit glo. in auē.sed nouo iure.C.đ nup.nō
aūt reqrunt instra dotis ɔstitute cū mrimoniū possit eē sine
dote lȝ ad cautelā aliquid possit in dotē dari.dicit glo. in.l.
impialis.§.j.in.v.dotalib⁹.C.de nup.de quo dic p Saly.in
auē.maximis.C.de nup. Exquo pȝ ꝙ lȝ alr tñ valeat ꝓcū
sine scriptura quātuȝ cum scriptura:vt.l.ɔtrahi.ff.de pign.
tñ hoc casu debēt apparere instra de hmōi desponsatione:
vt vult glo.fi.hic.⁊ glo.fi.d.l.ɔtrahit. qđ limitat gl.fi.hic.⁊
glo.fi.auē.maximis.esse veruȝ.s.ꝙ requirant dotalia instra
quantū ad litimationē filioꝝ sed nō quantū ad substantiam
mrimonij qđ ɔtrahit solo ɔsensu.l.nuptie.ff.de ritu nup.⁊
hoc de iure ciuili sed secus de iure canonico.⁊ p ɔñs in ter
ris eccl̄e vbi iura canonica ꝓualent tanta est vis mrimonij
vt filios nāles tñ ante natos sed nō spurios facit esse legiti-
mos quo ad oīa:vt in.d.c.tanta.qui filij sint legi. Et an ho-
die sufficeret si ɔstaret de mrimonio p testes absqȝ dotali-
bus instris ad litimationē filioꝝ.vide Saly.i auē.maximis.
Item quid si susceptis filijs ex ɔcubina recepi aliā in vxo-
rem exqua ꝓcreaui filios litimos:qua vxore mortua despon
saui ɔcubinā an actus medius mrimonij īpediat litimatōēȝ
filioꝝ. Ang.tȝ ꝙ nō īpedit p.l.decem.§. item si ignorans.ff.
de solu.sed quo ad successionē regni tenet ibi ꝙ ꝓferuntur
nati ex litimo mrimonio vt ibi per eum. Item an isti filij sic
legitimati per subsequēs mrimonium succedāt in feu.⁊ ad
mittant ad honores ⁊ dignitates. Ja.de bel.tȝ ꝙ sic. in auē.
đ inces.nup.§.dubitatū col.ij.nisi sint a feudi successiōe pa
cto exclusi.⁊ ita intelligit.c.filij.⁊.c.naturales.si de feu.con
tro.fue.⁊.c.vnicū.de filijs natis ex matri.cōtra interdic.ec-
cle.cōtrac. Item an liberi nati ex ancilla postea manumissa
legitiment si cū ea mrimoniū ɔtrahat.dic ꝙ sic si nō extant
filij alij legitimi:vt in auē.de trien.⁊ semis.§.fi.coll.iij. Et no
ta ꝙ legitimatio dȝ fieri in vita legitimātis.nā si post mortē
filij naturalis tñ de sponso ɔcubina per hoc litimatio nō tra
hitur retro vt intelligat legitim⁹ vt sic legitimi filij defuncti
succedant auo.l.qui liberunos.§.posthumus.ff.de ope.lib.
nec ob.l.honoꝝ.ff.rem ra.habe.vbi defectus ꝑsone gesto-
ris medij nō īpedit ratihabitionē retrotrahi qꝛ ibi in cōtra-
ctibus in qbus magis fit retrotractio ⁊ pendere pñt q̄ꝫ vlti-
me voluntates.l.fi.ff.cōia ꝓdio.facit qđ no.Bal.in.l.⁊ si cō
tra.C.de nup. ¶ Nunc quero de legitimatione que fit per
principē siue p rescriptū principis. Et prio quero cū impa-
tor vel hñs auctoritatē ab eo legitimet spuriū:an debeat ex
primere in specie legē obuiantē.vt qꝛ dicat nō obstante tali
lege.C.de natu.lib.⁊.§.fi.auē.qui.mo.na.effi.sui.an vō suf-
ficiat si dicat in genere nō obstāte aliqua lege in ɔtrariū fa-
ciente.dic ꝙ sufficit clā generalis.vt tenet glo.in.d.l.j.C.de
nat.libe.lȝ ad cautelā bonū esset specificare legē obuianteȝ
vt tȝ glo.in auē.ex ɔplexu.C.de incest.nup.⁊.d.§.fi.de hoc
qñ sufficit clausula generalis.⁊ qñ reqrit specialis.dic per
Saly.

Saly.in.l.fi.C.de diuer.rescrip. Scdo quero an impator possit lsimare quecunq3 incestuosu3: dic q sic p legē notabilem qua in puincia.ff.de ritu nup.qd est verū quo ad temporalia t in terris sibi subiectis vt ibi p Bar.quimo filium sacerdotis vt tenet Bal.in.d.l.qui ↄtra.C.de nup. ¶ Tertio quero an lsimatus a papa intelligit legitim⁹ in terris imperij t ecōuerso.vide glo.t Jo.an.in.c.per venerabilem.q filij sint legi.t per Jo.de bel.in.d.auc. qui.mo.na.effi. sui.i prin.t ibi ēt ↄcludit q legitimatio simplr facta de lsimis nō habilitat eos ad succedendū patri nisi fit facta mētio de superexistētia aūs resistentia lsimo℞ cu3 clausula nō obstāte.si aūt quis est lsimatus post mortē pris an pferat alijs ab intestato venientib⁹ post filios. Bar.concludit in.l.gallus.§. quid si tñ.ff.de lib.t posthu.qd nō preferi cū nō pōt auferre ius alteri iam quesitū nisi pater hoc disposuisset in testō. dic tñ q princeps posset ex potestate absoluta ēt illis nō citatis t ibi vide per eum. ¶ Quarto quero an filius lsimatus heredis instituti t grauati de restituēdo hēditatē si decesserit sine filijs legitimis excludat substitutū: dic q nō q2 ciuiliter factū nō implet cōditionē t sic d3 intelligi de naturalibus legitimis.l.si ita quis.§.is cui.de lega.ij.t l.fi.C.de his qui veniā eta.impe.t hoc consuluit Jo.bu.s3 Jo.an.t3 contrarium in addi.Spe.in ti.de suc.ab intestato.ad fine3. Ite3 an hec legitimatio fieri possit p ↄcuratorē Bar.tenet q sic in.l.post mortē.§.neq3.ff.d adop. ¶ Et adde q ista legitimatio videt solū fieri posse in subsidiū.s.quādo non potest recipi concubina in vxorem.t quādo nō extant alij filij legitimi t naturales.vt in auc.qui.mo.na.effi.legi.§.sic igit licentia.t ibi glo.in ver.ↄmittimus.col.vj.t in auc.qui.mo. na.effi.sui.§.generaliter.t in glo.in ver.in quibus colla.vij.

¶ De adoptionibus. Rubrica.

On solum autem.

n ¶ Diuidit in octo partes. Primo declarat an adoptati sint i ptāte adoptātis. Scdo ibi adoptio.declarat quot modis fit adoptio. Tertio ibi.hoc hodie.limitat primū dictū. Quarto ibi.cū aūt.declarat q arrogant in arrogatiōe impuberis. Quinto ibi minorē.ponit aliquas cās impeditiues t ↄmissiuas adoptionis. Sexto ibi in.§.femine declarat an femine possint adoptare. Septimo i.§.illud tollit vnū dubiū circa arrogationē seruo℞. Et prima t scda t tertia pars hoc intēdit. Etiā p adoptionē efficit qs in ptāte alterius. Et adoptio in genere diuidit in duas spēs,s.in arrogationē t adoptionē. Arrogatio fit corā principe vel ei⁹ delegato. Adoptio fit corā quocūq3 iudice iurisditionē habēte. Itē arrogatus transit in ptātē arrogātis cū oībus bonis suis.j.eo.§.illud. S3 adoptatus nō imo manet in ptāte patris naturalis nisi det in adoptionē alicui de ascendētib⁹ q2 tūc trāsit in eius ptāte3.hoc dicit in terminis t in sūma vsq3 ad.§.cū aūt vnus. Arrogo q suus tē.vt hic in glo.sup vbo arrogatio. ¶ Et no.hic cū glo.q iure istu qlibet adoptatus trāsiebat in ptāte adoptātis:sed hodie secus. ¶ No.etiā p glo.j.de leg.agna.suc.§.p adoptionē. Itē iure isto filio℞ sine olim.qcqd arrogatus qrebat.qrebat arrogatori:sed solū hodie vsumfructū vt.j.de acqsi.p arro. ¶ No.glo.sup verbo naturalis q ponit quot sunt spēs filio℞. Itē no.aliā glo.sup verbo adoptio q ponit diffinitionē adoptōis.videl3 est act⁹ legitimus p quē q filius nō est pro filio habet. ¶ Itē nota in.§.sed hodie.q adoptatus l3 nō fit in ptāte adoptātis succedit tñ ei ab intestato equaliter cū filijs legitimis t naturalib⁹ si extēt.l.si te.C.de suis t legi.t etiā succedit patri naturali.l.cū adoptiuus.C.de adop. ¶ Quarto no.in.§.si vero glo.sup vbo iura.q duo vincula sunt fortiora vno.t due rōnes vincūt vnā.nisi vna illa℞ sit melior duab⁹.vt dic hic gl. Et no.ibi rescripto ↄiūcta gl.q ea que sunt reseruata imperatori in priuilegiū nō pñt exerceri vacante impio Sed dic q vacāte impio succedit eccla fm Inno.i.c.l3.de fo.ↄpe. S3 vacāte sede apostolica nil pōt inouari in qbus ↄiudicaret eccle.vt no.in.c.i.ne sede va.t.in.c.vnico.de scisma.lib.vj. vbi glo.disputat an collegiū fungat iurisditōe pape sede vacante. In gl. ibi ex legitimo mrīmonio nati dic. Alijs ēt modis reducunt filij.sicut legitimos t naturales in ↄcubine cōiugio:curie seruitio:t principis rescripto: vt.s. titu.j. in fi.t quarto iudicis decreto.l.j.in fi.ff.de lib.ag.in ea gl.ibi naturales tñ primū.est tñ spēs illegitimo℞.q quidā sunt naturales tñ.s.nati ex soluto t soluta.vt ↄcubina. Quidam sunt spurij vt ex ↄfesso t ↄfessa.vel ex vulgo qsiti. Quidā vocātur manseres.vt nati ex scorto. Quidā vocant nothi.vt nati ex adulterio.d qbus vide gl.in.c.nisi cū pridē.§.sunt psone extra de renun. Dicit tñ Isidorus ethimologia℞ li.ix.ad fi. q nothus est ille q natus est ex nobili patre t ignobili mre cuius ↄtra est spurius qsi extra puritatē genitus. In glo.in vbo adoptio p quē qs efficit filius.in hoc casu noīe filij.cōphendunt nepotes.l.libero℞.ff.de vbo.sig.cū qs possit adoptari loco nepotis: vt.j.eo.§.l3. ¶ In glo.in ver.rescripto ad finē imo vacāte impio succedit papa qui ē supior ad imperatorē.vt in cle.pastoralis.§.nos igit.de re iud.t.§.l3 ex suscepto.de fo.ↄpe.t sic patet q tunc corā papa poterit fieri arrogatio.t multo magis in terris eccle. ¶ In gl.in vbo magistratus. Sed an causa adoptōis possit legari.dic q nō q2 quicunq3 desiderant cause cognitionem t decreti interpositionē delegari nō possunt.l.oīa quecūq3.ff.de reg.iur. t l.nec quicq.§.vbi.ff.de offi.ↄcōs.t leg. Sed dic ↄtrariū. q2 quecūq3 magratus iure cōpetūt delegari pñt.l.j.ff.d offi. eius cui mā.est iurisdi.subaudi si nō regrūt cognitionē plenā.als secus fm Bar.l.d.§.vbi decretū.nā in manumissione etiā sine decreto sufficit profiteri apud acta.l.fi.de adop. Item quero quare maior solēnitas regrit in arrogatiōe q in adoptione.dic q2 maius est ↄiudiciū hoie3 liberū subijci alterius potestati q trāsferre vnū de potestate vnius in potestatē alterius.ar.l.vnice.C.nō licere habito metroto loca sua ad extra.trāsferre.lib.xj. Et quia in hñtibus simbolum de facili fit transitus.j.qui.mo.tol.ob.§.est aūt.t.l. si vnus. §.pactus.ff.de pac. ¶ Ite3 no.hic glo.in vbo ↄcurrit q datus in adoptionē alicui ex ascendētib⁹ transit in eius potestatem:q2 tunc ↄcurrit vinculu3 ciuile t naturale q2 nepos exquo trahit originē.secus si datus sit in adoptionē ex collateralibus vt patruu vel auūculo ipsius adoptati q2 tūc nō ↄcurrit vinculū naturale:q2 ab eo nō trahit originē ideo nō transit in eius ptātem.ita no.glo.in.l.§.sinautē pater naturalis.C.eo. Et qualr iste filius naturalis transiens in ptāte3 adoptantis succedat patri ta3 adoptiuo q naturali t an acquirat vide que scripsi.j.de exhereda.lib.§.adoptiui.t.j. de here.que ab intest.§.hi autem.

Cum autem.

¶ Impubes nō pōt arrogari nisi causa cognita.scil3 an cā sit iusta t honesta:t an expediat pupillo arrogari. Et debet arrogator promittere notario stipulāti se restituturū oīa bona impuberis i pupillari etate decedētis illis psonis que successissent ei si arrogat⁹ nō fuisset. Ite3 arrogator nō pōt talē arrogatū sine iusta causa emācipare vl exheredare:t tūc qsi subest iusta causa debet ei oīa bona restituere. Si aūt sine iusta causa debet ei vltra bona sua dare quartā partē bono℞ suo℞.s.eo℞ que ipse arrogat⁹.habitur⁹ fuisset ab intestato.h.d.vsq3 ad.§.minorē. ¶ Nota q arrogatio impuberis nō ↄmittit sine cāe cognitōe.in cāe aūt cognitōe vertit que psona sit arrogator:t que arrogatus:q2 si ē tutor vl curator vel vilis t turpis psona vl pauper:vl hēat plures filios naturales sibi nō ↄmittit arrogare que cāe ponunt in.l.nec ei ff.eo. Iuste aūt cāe arrogatiōis impuberis de qbus.s.pñt corā principe allegari t examinari.C.eo.l.ij. Exquo patet q l3 principalis cā debeat cora3 supiori determinari t decidi tñ intermedie cāe possunt corā alio iussu iudicis examinari

nauc. ad hec. C. de iud. et c. sup questionu articulis. de offi. deleg. Itē in textu ibi et cū quibusdā cōditionibus. dic sz cō tra qr actus legitimi nō pñt fieri sub cōditione vel die als vi ciant. ff. de reg. iur. l. actus legitimi. Solu. dic q nō accipi unt diem vel cōditionē expressam sed quandā denotat ad monitionē vt hic et l. muto. §. j. ff. de tute. Et iō si concedit prebēda: dignitas vel officiū si sit idoneus nō dicit cōcessio cōditionalis sed monitio quedā. hec eim verba nō dant no uam formā mādato sed instruūt executorē q psone idonee puideat: vt in cle. j. de offi. deleg. et p Inno. in c. ondum. de presump. ¶ Scdo no. ibi tabellio. q tabellio pōt alteri sti pulari et sibi actionē querere: qđ nō pōt alius qui nō sit ta bellio. l. stipulatio ista. §. alteri. ff. de ver. ob. nisi in casib' no tatis in glo. no. in. §. siquis alij. j. de inuti. stipula. Et quam actionē querit tabellio: et quasi dz stipulari dixi. §. de iure perso. Sic ēt iudex et alius officialis pōt alteri stipulari cir ca ea que cōcernunt officiū suum. l. j. §. exigere. ff. de magist. cōue. et iste tabellio dicit seruus publicus vt in glo. no. q sit seruus qr seruus non pōt esse tabellio licet libertus possit. vt tenet glo. in l. generali. C. de tabel. lib. x. sed dr seruus qr publice cogit seruire cū rogat nisi sit iusta cā impediens. l. placuit. in fi. C. de colla. fund. patrimo. lib. xj. et l. iubem'. C. de defen. ciuita. et per Bar. in l. j. ff. furti aduer. nau. caup. vel sta. et in d. l. generali. vbi est glo. q notarius dz scire iura ad eius officiū spectātia vt sibi sciat precauere a cōtractibus feneraticijs et illicitis. licz aūt notarius cogatur se cogare de instris nō tñ cogit seruire gratis ideo licite petit pecuniam de rogatorib'. C. de prin. agen. in rebus. l. fi. circa mediū. sz ad redigendū instrm in publicā formā nō pōt cogere ptes īplorādo officiū iudicis lz forte posset intentare actionez ex locato fm Bar. in l. argētarius. ff. de eden. ¶ Tertio nota q arrogatus debet habere quartā in bonis arrogatoris pre cedentis in qua quarta et alijs bonis sibi datis potest arro gator substituere impuberi. l. si arrogator. ff. eodem. de quo dic plene vt ibi p doctores. nā sicut i bōis patris naturalis debet filio legitima. vt auc. nouissima. C. de inoffi. testa quā nō pōt pater sibi auferre sine iusta causa: ita et i bōis pris ci uilis. vt hic. et l. si rogator. ff. eo. et sicut pr naturalis pōt sub stituere filio i legitima vsqz ad pubertatē et nō vltra. l. q. si de iussam. l. fi. de leg. j. et l. sancim'. C. de inoffi. test. et sic eue nit mirabile fz gl. in d. l. si arrogator. q si pr nālis substituit vnū et pr ciuilis aliū: substitutus a pre ciuili dz quartā pro uentā ab arrogato de bonis arrogatoris: et substitutus a pa tre naturali hēbit alia bona ab eo puenta. et sic decedit iste cū duob' testamētis sibi factis q als esset phibitū i pagano et cōcessuz solo militi. l. j. C. de testa. mili. Et est rō qr sicut est mirabile q decedat cū duob' patrib' ita decedat cū duob' testamētis. qr dato vno incōueniēti plura sequunt. l. ratas. de rescin. ven. et istā quartā nō pōt testator auferre qr nō de bet arrogato ex dispositiōe testatoris: sed legis. Et iō cū ex dispositione legis actor q nihil pbat in termino sibi statuto possit pbare in termino statuto reo. l. petēde. C. de temp. in integ. resti. et re' velit renūciare termino sibi statuto ne actor possit pbare. certe hoc non pōt facere in pīudiciū actoris, et lz testator relinquat istā quartā tñ arrogatus dicet eaz hēre ex dispositione legis nō testatoris. Ex quo infert q lz iudex in snia statuat terminū reo quatuor mēsiū ad soluēdū statu tū a iure. l. fi. C. de vsur. rei iudicate. tñ dicet terminus lega lis nō iudicialis et sic reus post ips poterit purgare morā. l. celsus. ff. de arbi. qđ als nō posset vt plene no. in. l. si insulā. ff. de ver. ob. Nec ob. ista quarta est aucta ad tertiā sicut ē aucta quarta filioz naturaliū et legitimoz vt lz glo. i. l. obser uādo. in. v. rōnibus in auc. de triē. et semis. col. iij. in glo. que incipit vsurā successionis in princi. ¶ In glo. q incipit iure successionis no. q pupillaris substō legata et fideicōmissa fa cta a patre in testō pu. pereūt minima cap. di. i. arrogatione impuberis. l. nec ei. §. eoz. ff. eo. Ideo stipulatio et cautio de eis restituēdis et soluēdis si pupillus moriatur in pupillari

etate est necessaria et pdest etiā veniētibus ab intestato hec cautio vt eis fiat restitutio bonoz si moriat post pupillarez etatē. cū tūc possit facere testamētū: et si veniētes ab intesta to. nō habeāt nisi spem et sic est lucrū a casu et a fortuna. qđ nō est cōsiderādū. vt dicit glo. ¶ In glo. que incipit. veluti si heres. ibi et tunc quartā perdit. dic q hec vera quā lz glo. et Saly. C. eo. l. ij. Nota tñ hanc glo. q tanta pōt esse inobe dientia et pmotio filij ad irām cōtra patrē vt possit eū exhere dare et multomagis emancipare. vt dicam. j. tit. j. in fi. Et de materia huius arrogationis impuberis vide per Saly. i. l. ij. C. eo. tit. et latius in repetitione sua in. l. si arrogator. ff. eo.

Minorem. ¶ Hec est qnta ps vbi ponit aliqs rōes ipeditivas et pmissivas adoptio nis. et hoc intendit. Minor nō pōt arrogare maiorē sz arro gator dz esse maior. xviij. ānis. et lz qs nō hēat filiū tñ pōt ad optare aliū in locuz nepotis vel pnepotis ex filio. in ver. lz. Itē pōt qs aliū filiū adoptare in locū nepotis et econuerso nepotē in locū filij. vt in vbo. et taz filium. Itē vbi auus ad optat aliquē loco nepotis ex filio suo dz interuenire cōsen sus filij: sz nō ecōuerso qñ auus dat alteri in adoptionē ne potē ex filio: vt in ver. sz et sigs. et ver. sz ex cōtrario. Itez qñ adoptatus transit in ptātez adoptātis: vt qr fuit adoptatus ab auo paterno vel materno pōt adoptatus adoptatū dare in adoptionē alteri: vt in. §. in plurimis. Itē spadones. idest qbus virilia sunt amputata spada vel gladio pñt adoptare vel arrogare. Sed castrati. i. caste nati nō: vt in. §. illud. h. d. vsqz. ad. §. femine. ¶ Nota ex principio vbi naturā imitat: sz qr ars imitat naturā in qtum pōt. s. vt qđ nō pōt fieri p na turā nec possit fieri per naturā regulariter. nā in adoptione opat fictio inductiua: qr fingit eū filiū qui nō est. et ista fictio imitat naturā. vt sicut esset possibile in natura in alio simili vel i genere ita sic et in casu ficto. et de materia dic plene per Bar. in l. si is qui pro emptore. ff. de vsuc. et no. gl. sup vbo decez et octo ānis q legitima etas deputat decē et octo fm diuersas opiniones. ¶ Et adde glo. in. l. hēreditatū. ff. ad. l. falcidiā. Itē vult hec gl. in prin. q vnic' excessus etatis suffi cit ad plures adoptandos sicut ēt lz pluries qs fuerit bāni tus vel excōicatus: qr et bānitus iteruz bāniri et excōicatus iterū excōicari pñt: vt no. gl. in. l. ij. C. vt intra certū tps. tñ vni ca generalis absolutio ab excōicatiōe et bāno sufficit. vt ple ne no. p Bar. in d. l. de pupillo. §. si plurib'. ff. d. op. no. nū. ¶ Scdo. no. in. v. sz et sigs. ibi et fili' cōsentire dz q vbicūqz fit actus alteri pīudicaibilis q ille talis est citādus. vt hic et l. ita diuus. ff. eo. et l. in cāe. §. cā cognita. ff. de mino. et iō qñ impetrant a dñis rescripta vel litere cōtra ius in pīupiciuz alioz debent citari hi in quoz pīudiciū impetrant. vt dicit glo. in. d. l. nā ita diuus. Simile qñ petit instrm antiquū vel ruptum refici. l. j. §. si rose. ff. de bono. posses. fm tabu. Simi liter quādo instrumentū deperditum petitur refici. vt l. cyro graphis. et i glo. ff. de admini. tuto. nā i supradictis casib' d bent citari oēs illi qui aliquale possūt pretēdere iteresse. et sufficit gnāle proclama si speciales psone quātū iteresit igno rent: vt l. si eo tpe. C. de remis. pigno. et ibi no. in auc. si oēs. C. si vt ab here. se absti. ¶ Tertio no. i. §. sed illud. q castra tus. i. caste natus nō pōt adoptare qr nunqz fuit possibile eū posse generare. Itē nō pñt posthumū filium instituere. l. sz et est quesitio. §. j. ff. de libe. et postu. Item nō pñt mrimo nium cōtrahere. l. si serua. §. si spadoni. ff. de iur do. secus aūt in spadone. i. in eo cui virilia sunt amputata maxime si reti neret vnū testiculū: qr tunc pōt generare. vt dicit glo. in. d. l. sed et ē quesitio. §. j. ff. de lib. et postu. Secus aūt cui desunt virilia que ē necessaria pars corporis dicit viciosus et pt re diberi ab emptore: nisi in aliqbus ptibus vbi reputat me lior pp curā mulierū. l. finaūt quis. ff. de edil. edic. Simili ter et animal. cui desunt virilia amputata dicit melius qr ni hil de fortitudine et vtilitate eius deficit. l. ediles. §. sunt eiz ff. de edil. edic. De eo quod dixi q legitimatio accipit plu ribus modis adde glo. magnā in. x. col. de pec. iuramē. fir. circa prin.

circa prin. Itē de qua etate inte ligat cum legat alicui cuz in suam tutelā puenerit. dic in. l. cū filio. de leg. iij. Et in dubio legitima etas intelligit .xxv. ānorum vt ibi no. ¶ Item in verbo sed ꝛ si ge. ibi filius ꝯsentire dꝫ. Nota ꝙ adoptat⁹ vt nepos ex filio naturali vel adoptiuo ꝯsentiēte adoptiuo recidit post mortē aui in potestate filij. ꝛ sic auo nō est suus heres: filio aūt nō ꝯsentiente nō recidit in eius potestatem post mortē aui ꝛ ē suus heres auo ꝛ ei succedit filio inuito pōt ēt auus inuito ꝛ nō ꝯsentiente filio dare nepotē i adoptionē ꝛ eum emancipare: vt. l. liberū. ff. eo. Et adde ꝙ act⁹ factus inter aliquos nō ꝑiudicat tertio nō ꝯsentiēti vł nō citato. de quo p Inno. in. c. humilis. de maio. ꝛ obe.

Femine. Femine non pñt adoptare. i. arrogare. l. mulierē. C. eo. nisi ex ꝯcessione principū pp eoꝝ liberos in acie principū defunctos. Itēz arrogatus transit in ptātem arrogātis cū oībus suis liberis ꝛ bonis: vt in. §. illud. ꝛ per adoptionē serui inꝑfectā factā a dn̄o contingit libertas seruo q̄uis adoptio non habeat effectū: vt in. §. apud catonē. h. d. vsqꝫ ad fi. ¶ Nota pmo ex principio ꝙ femina nō hꝫ filios in ptāte sicut pater. ꝛ sic videt ꝙ effectus patrie potestatis qui hꝫ locū in patre qui enumerātur p gl. š. de patria potesta. §. ius aūt. nō hūt locum in matre. sed ēt nō pōt esse mulier arbitratrix nisi ex ꝯsuetudine nobiliū: vt in comitissa matelda ꝛ comitissa cāpanie. l. fi. C. de arbi. ꝛ in glo. Sic ēt repellit mulier ab alijs virilib⁹ officijs. de quo plene per glo. in. l. ij. ff. de reg. iur. Et ex hoc. §. collige limitationē supra positā in. §. minorē. vꝫ ꝙ ars imitat naturā in quātū pōt. qđ intellige lege. l. iustificata. nam sicut mulier nō hꝫ filios nāles in potestate ita nec ciuiles rescripto pricipis arrogatos. ꝛ sicut filius naturalis tm̄ vel spurius non est in potestate ita nec mulier pōt adoptare ꝛ p adoptionē in potestate redigere. l. legē. C. ꝺ natu. lib. Et sic est arg. ꝙ mater nō possit ltimare filios p comites palatinos nisi exp̄sse ꝛ speciali principū mandato: ꝛ tunc ēt talis ltimatio non redigit filium in potestate. de quo p Bal. in. l. si suspecto. §. de inoffic. ff. de inoffi. test. Sunt eim rescripta principū ciuili mō intelligēda vt in quantū fieri pōt ius ciuile nō ledant. l. ex facto. ff. de vulg. ꝛ pup. ꝛ. l. si quū. C. de inoffi. test. ¶ Scđo nota in. §. illud ꝓpriū. ꝙ illud dr̄ ꝓprium qđ nō cōicat alteri. Et pꝫ ex hoc. §. ꝙ arrogatus transit in potestatē arrogantis cū oībus liberis tam natis q̄ nascituris ꝛ cū oībus bonis ꝛ iuribus suis adeo ꝙ non pōt aliqua sibi excipere sicut nec monach⁹ cui equipat sm glo. in. l. paterfamilias. ff. eo. Dicit tn̄ Ricar. de salyc. ꝙ si monach⁹ retineat ex interuallo facto pacto post monachationē tūc tale pactū retentiōis ē inutile nec viciat monachationē. secus si pactū retētionis fiat in ipsa monachatione de quo dic in auc. ingressi. C. de sac. san. eccle. secus in arrogatōe in qua reseruatio bonoꝝ nō ē de substātia arrogatōis sicut paupertas est de substātia monachatōis: vt in. c. cū ad monasteriū. de sta. mo. nō viciat arrogatio p reseruationē aliquoꝝ bonoꝝ ēt incōtinēti factaꝫ. ꝛ ita intelligit glo. in. d. l. si paterfamilias. ff. eo. arrogat⁹ hodie nō pleno iure q̄rit arrogatori sed solū quo ad vsumfructum. vt. j. de acqui. per arro. §. nos aūt. ¶ Et no. hic ꝙ nō pōt facere quis directe qđ permittitur ei facere per obliquum. cōcoꝛ. l. j. ꝛ ibi no. ff. si vsufruc. pe. ꝛ hoc quo ad ꝑpotētiā facti. sed quo ad impotētiā iuris. qđ nō lꝫ directe fieri nec p obliquū. vt in. c. statutū. de here. lib. vj. qđ no. in. l. ꝯtra legē. ff. de legi. ¶ Tertio no. in. §. fi. ꝙ lꝫ nolatio filij facta a dn̄o de seruo suo in iudicio actis interueniētibus nō faciat seruū suū adoptiuū: tn̄ facit euꝫ libeꝝ. ꝛ sic si nō valet id qđ ago vt agotū valet vt valere pōt. vt dicit hic glo. qđ est veꝝ qn̄ peccat in materia. secus si in forma. l. an inutilis. ff. de acccepti. ¶ Ultimo no. ex eodē. §. ꝙ ꝓfessio filiationis non facit eū filiū q nō est. vt hic. ꝛ. l. iubemus. C. ꝺ libe. cau. ꝛ. l. nō nudis. ꝛ. l. nō epistolis. C. de ꝓba. tn̄ facit talē qualē ꝑsumptionē ꝛ ꝯstituit in quasi possessione filiationis donec ꝓbet ꝯtrariū. l. fi. ff. de ꝓba. de quo dic p Bar. in. l. ij. §. j. ff. de liber. agno. Et qualr ꝓbet filiatio dic p Bar. in. l. filiuꝫ. ff. de his q sunt sui vel alie. iur. ¶ Et no. hic ꝙ verba adulatoria ꝓlata in iudicio. vt cuꝫ dicit testatoꝛ seruo suo meus heres rē tibi gratā faciet. nā lex interp̄tat hec verba vt heres det sibi libertateꝫ qꝛ nil gratius libertate tex. est in. l. paulus. §. paulus. ff. de fideicō. liber. Itē si pater filiū naturalē tantū vocet in iudicio simil̄r filiū vł eū legitimare. vt in auc. itē si qs. ꝛ in corpore vn̄ sumit. C. ꝺ natu. lib. Et pꝫ hic ꝙ ꝯfessio facta in iudicio i figura iudicij opat ꝛ ꝑiudicat in eo i quo pōt. Secus si fieret extraiudiciū vt hic in glo. fi. vel etiā si fieret corā iudice non in figura iudicij vel corā tabellione qꝛ tūc nō ꝑiudicat. l. iubemus. ꝛ in glo. C. de lib. cā. Et de brocardo si nō valet vt ago ꝛc. dic p Bar. in. l. j. §. si qs ita. ff. ꝺ ver. ob. Et dn̄a glo. hic dicit arg. ꝯtra. ff. de iure codi. l. j. ꝛ nō soluit. dic ꝙ ibi ꝯstabat de mēte testatoris ꝙ volebat testari ꝛ nō codicillari. iđ si nō valꝫ vt testm̄ nec valꝫ vt codicillus. ¶ Et adde casuꝫ singularē cū glo. in. l. cū pater. §. filius matrē. de leg. ij. ꝙ iuramētū facit valere actū inualidū oīmodo quo melius pōt. de quo p Bar. in. l. si qs ꝓ eo. ff. ꝺ fideius.

¶ Quibus modis ius patrie ptātis soluitur. Rubrica.

Uideamus. ¶ Hic titulus diuidit in septeꝫ ptes. Primo ponit qualr qs dissoluit a ptāte alterius i cuius est ptāte. Scđo ibi in. §. cū aūt. qualiter dissoluit p mortē ciuileꝫ: puta per deportationē vł dānationē in metallū. Tertio in. §. filius. qualr p dignitatē. Quarto in. §. si ab hostibus. qualr qs liberat a p̄ria ptāte p captiuitatē. Quinto in. §. preterea. qualr p emancipatiōeꝫ. Sexto in. §. si pr̄. qualr per adoptionē. Septimo in. §. illud duo dubia soluit. vsqꝫ ad finē. Et principiū hoc intendit. Serui liberātur a dn̄ica ptāte p manumissionē ꝛ alijs modis positis. š. ꝺ liberti. §. multos. ꝛ in glo. magna posita ibideꝫ in. §. fi. filius vo liberat a p̄ris ptāte morte p̄ris si in eius ptāte ē. vł morte aui si est in ptāte aui. nisi sup̄sit filius aui pr̄ huius nepotis: qꝛ tunc nepos recidit in ptātem p̄ris sui si ipse pr̄ ꝑmāsit in ptāte aui vsqꝫ ad mortē. ipsius aui. h. d. vsqꝫ ad. §. cum aūt. Secus aūt si pr̄ exiuit de ptāte aui: lꝫ fuerit reuersus in ptāte aui repiat tpe mortis aui: qꝛ cū pater nō semꝑ steterit in eodē statu habilitatis. ꝛ semel nepos fuerit liberat⁹ non recidit in ptāte p̄ris sui a quo semel fuit liberatus: vt. l. si pr̄ filiū. ff. de adop. ꝛ sic est arg. ꝙ ille q impetrauit primā vacaturam si interim recipiat vxorē que tpe vacatōis sit mortua ꝙ nihilominus nō possit obtinere primā vacantē. Cui adde qđ no. Jo. an in. c. j. ꝺ cle. ꝯiug. ꝛ in cle. grāde. de rescrip. Fallit aūt si pr̄ exiuissꝫ ꝺ ptāte p dignitatē: cū dignitas dēat sibi ꝓdesse ꝛ nō obesse: vt in gl. sup v̄bo iure. Et iđ si ex forma statuti bona decedentis qui nō hꝫ aliqueꝫ in ptāte debent euenire in eōi nō deuenirent bona decedētis q relinquit filiū eꝑm ab eius potestate per dignitatem dissolutuꝫ: vt in. §. illud. in auc. ꝯstō que de digni. ¶ Et collige ex hoc tex. ꝙ p mortē eius q imediate in ptāte hꝫ statim qs liberat a ptāte. sed si hꝫ mediate liberat demū medio impedimēto cessante. Et ex eo ꝙ dicit liberant ꝑsupponit ꝙ p subiectionē ptātis alterius qs dicit obligari. Ex quo segt ꝙ si ex forma statuti minoꝛ ꝛ mulier nō pñt se obligare. nec etiā poterit se dare in arrogationē: vel quoquomō alterius se subijcere ptāti p hūc tex. ꝛ. l. iij. iiij. ꝛ. v. in v̄bo liberet. C. ꝺ emā. libe. ¶ Et no. hic ꝙ dictio quēadmodū hic posita qn̄qꝫ ponit relatiue ꝛ qn̄qꝫ exēplatiue ꝛ qn̄qꝫ similitudiarie. ff. ad. l. falci. l. in rōne. ij. §. taꝫ ꝛ fi. ꝛ ibi p Bar. ¶ Sed q̄ro hic qn̄ auus emācipat filiuꝫ. ꝛ retinet nepotē in ptāte an si instituit filiū ꝛ ꝑterit nepotē rūpat testm̄ glo. in. l. gallus. §. ꝛ qd tꝫ ꝙ testm̄ sit nullū: qꝛ ab intestato sublata est dn̄a emācipatōnis ꝛ patrie ptātis. sed non ex testamēto. Bar. tn̄ ibi tenet ꝯtrariam ꝛ in qbus durat hodie dn̄a emancipationis ꝛ pa. po.

dici in.§.emancipati.J.de here.que ab intesta.deferuntur.

Cum autem. ¶ Hec ẽ scđa ps in qua ponit quali go liberet a pria ptãte p
morte ciuilẽ eius in cuius ptãte est.⁊ hoc intẽdit. Deporta
tio pris vel filij liberat a pria ptãte q̃ p restõnem pricipis re
cuperat.relegatio aũt pris vel filij nõ liberat paterna ptãte.
Itẽ ille qui efficit seruus pene: vt qr dãnat in metallũ:aut
subijcit bestijs desinit hẽe liberos in ptãte.h.d.vsq3 ad.§.
filiifamilias. ¶ Nota ex pricipio q̃ pena deportationis dis
soluit ius prie ptãtis. Et quis posset imponere hãc penam
dic vt hic in.j.glo.sup verbo deportat.⁊ quali obliget de
portatus dic p Bar.in.l.quotiens.ff.de noua.⁊.l.qdã sunt
serui.ff.ꝺ penis.⁊ hec pena nõ dissoluit mrimoniũ si nõ mu
tat affectionẽ vxoris.l.j.C.ꝺ repu. ¶ Scđo no.ibi mortuo
eo q̃ mors ciuilis ⁊ naturalis equiparant:qđ est verũ in his in
qbꝰ mors ciuilis repñsentat eũdẽ effectũ quẽ naturalis.vt in
his q̃ sunt iuris.vt hic.⁊.l.filiũ.ff.de ꝯtrahẽ. Sed in his in
qbꝰ nõ repñsentãt eũdẽ effectũ:vt in his q̃ sunt facti nõ equi
parant.vt.l.cũ pater.§.hereditatẽ.ff.de leg.ij.⁊.l.ex facto.ff.
ad treb. Et iđ si qs est aggrauatus post mortẽ suã restituere
hereditatẽ alteri ꝫ intret religionẽ vel monasteriũ pp qđ dr
mortuus mũdo:tñ nõ tenet restituere nisi moriat naturalr.
p.l.statius florus.§.cornelio.ff.ꝺ iure fis. ¶ Tertio no.l.§.
sed si ex indulgẽtia.q̃ ꝯdẽnatus pp maleficiũ ⁊ restitutus a
principe recupat primũ statũ in quo erat anteq̃ esset ꝯdẽna
tus.⁊ hoc verũ qñ restitutio fit p verbũ restituo.secus si per
verbũ indulgeo.vt hic in glo.sup verbo statim.⁊ in.l.fi.C.ꝺ
sen.pas.ista tñ restitutio nũq̃ trahit retro ad bona alienata:
qr beneficia principis sine alterius iniuria sunt intelligẽda.
l.j.§.meuio.⁊.§.si qd a principe.ff.ne qd in lo.pub. Et ideo
q̃uis cõe restituat exbãnitos:non ppterea intelligunt resti
tuti ad bona sua alienata:nec etiã ad fructus bonoꝝ etiã nõ
alienatoꝝ argu.auc.ideo q̃ de nestorianis.C.de hereti. Est
igitur eis ꝯsiliũ q̃ faciant apponi in restitutione q̃ restituan
tur ad bona etiã distracta p quascũq3 manus ambulassent.
de quo per Bar.⁊ Ang.in.l.gallus.§.sed si quid tantũ.ff.
de libe.⁊ posthu.⁊ predicta in restitutione hominis. Quid
autẽ in restõne diuina.vt in Lazaro qui fuit restitutꝰ⁊ resu
scitatus a deo an potuit recupare bona ⁊ illa hẽdibus au
ferre.dic q̃ sic sm gl.in.l.ex his.ff.de legi.qr nõ minus opa
tur diuina potẽtia circa mortẽ naturalẽ q̃ humana circa ci
uilem. Sꝫ ex humana gratia principis mortuus ciuilr qui
pdit bona recupat illa:vt hic.⁊.l.fi.C.de sen.pas.igit ⁊ mor
tuus naturalr diuina gratia ad vitã restitutus illa recupera
bit. Itẽ silr filios in ptãte recupare potuit:ꝫ nõ vxorẽ nisi ꝺ
nouo cũ ea ꝯtrahat cũ mrimoniũ semel morte fuerit dissolu
tum vt est casus in.l.cum dic.in fi.ff.de cap.⁊ postli.reuer.
¶ Quarto no.in.§.relegati.q̃ relegatꝰ nihil pdit. Et diffaꝫ
inter relegatũ ⁊ deportatũ ponit glo.sup vbo retinent. Et q
pñt imponere hanc penã dr hic eadẽ glo.in fi.⁊ dũ dicit gl.
in fi.q̃ hec pena nõ imponit a defensoribus siue ptãtibꝰ ci
uitatũ.dic q̃ ꝯtrariuꝫ seruat de ꝯsuetudine cum iurisditio
meri vel mixti impij sit vsurpata:vt dicit gl.in auc.ꝺ defen.
ciuita.§.nulla.sup vbo iurisditiõe.coll.iij.hñt ẽt ptãtes ci
uitatum ordinariã iurisditionẽ.vt ꝫ Spec.ti.de iudi.or.§.
ꝯstituit.vsi.itẽ ex pñssumis:ꝫ nõ hñt merũ ⁊ mixtũ impiũ de iu
re. Sꝫ ciuitates italie que illud vsurparũt eis ꝯcedũt:vt ꝫ
Spec.in ti.de iuris.om.iu.§.j.v.igit ptãtes:qđ tñ pricipes
pñt qñcũq3 reuocare vt ibi dicit Bal. Cui aũt eqparant ex
bãniti nostri tpis.dicit hic eadẽ gl.sup vbo retinent:q̃ equi
parant deportatis si oĩa coꝝ bona publicant:alis eqparant
relegatis. Sꝫ Bar.in qõne p eũ disputata q̃ incipit statuto
ciuitatis lucane reprobat hãc glo.p multa argumẽta ꝯclu
dẽs q̃ nõ eqparant deportatis nec relegatis:sed ppric dicũ
tur hostes ⁊ trãsfuge ciuitatis. Ille eñi dr trãsfuga q ab eis
sub quoꝝ iperio est desistit ⁊ in numero hostiũ se trãsfert.l.
admissione.§.qui deficiũt.ff.de capi.dimi. Sed exbãnitꝰ iđ
ponit in bãno qr inobediẽs fuit his sub quoꝝ imperio ⁊ iu

risditione fuit ⁊ ꝯfert se in numero alioꝝ exbãnitoꝝ ⁊ hosti
um sue ciuitatis igitur dr transfuga ⁊ hostis sue ciuitatis. ⁊
ideo sicut trãsfuga ⁊ hostis sue ciuitatis rome pdit dictam
ciuitatẽ ⁊ oĩa eius iura.d.§.qui deficiũt.l.que essent in eius
fauorẽ ꝫ remaneat obligatꝰ iuribꝰ facientibus ꝯtra eum:vt
no.in.l.tutelas.ff.de capi.dimi.⁊ retinẽt ea que sunt iurisgẽ
tium.vt.d.§.q deficiunt.⁊.l.q sunt sui.ff.de penis.⁊ ibi glo.
bona.⁊ ita transfuga ⁊ hostis sue ciuitatis. Exbãnitus pdit
iura sue ciuitatis eius fauoreꝫ ꝯcernẽtia nõ aũt eius detri
mentũ nec pdit ea que sunt iurisgentiũ nec iura ciuitatis ro
mane:qr nõ est hostis totius romani iperij sed istius ciuita
tis tñ.⁊ iđ exbãnitus nõ poterit in testõ heres institui ⁊ ab
intestato succedere sm iura mũicipalia sue ciuitatis ꝺ qua
exiuit ⁊ est tanq̃ peregrinꝰ.l.j.C.de here.insti.⁊ qua relicta
nudus exulauit.l.tutelas.§.fi.ff.de cap. Sed hñ poterit sm
iura ciuilia romanoꝝ que nõ pdit sed retinet. Item poterit
emere vendere ⁊ alios ꝯtractus facere qui sunt de iure gẽ
tium.l.ex hoc iure.ff.de iusti.⁊ iure. Et predicta intellige in
exbãnito qui põt ipune occidi sm formã statuti sicut de iu
re cõi põt occidi exbãnitꝰ.l.iij.§.fi.ff.de sicar. Ille aũt qui
nõ põt ipune occidi non est pprie transfuga. ⁊ ideo retinet
iura cõia ⁊ iura sue ciuitatis ⁊ perdit solum que specifican
tur in statuto sm Bar.in.d.dispu. Sed ꝫ exbãnitus i sua
ciuitate qua se priuauit nõ possit agere ꝯtra aliquẽ suuꝫ de
bitoreꝫ vel sue rei detentorẽ ad instar excõicati qui se viro
rum cõione priuauit:⁊ sic non põt agere:ꝫ sed bene põt con
ueniri excipere ⁊ appellare:nec ei tunc cõicans est excõica
tus:vt no.in.c.intelleximꝰ.de iudi. An aũt poterit actiones
suas alteri cedere qñ ei bona nõ sunt adẽpta vt sic illi cessio
nario nõ obstet excõicatio.dic q̃ poterit ex cã onerosa non
lucratiua.l.apđ celsuꝫ.§.auctoritas.⁊.§.seq.ff.ꝺ dol excep.
Simili exbãnitꝰ ꝯuẽtꝰ poterit se ꝺfendere ⁊ excipe ⁊ appel
lare ꝫ si aliũ recõuenit ad istar excõicati.d.c.itelleximꝰ.⁊ p
Bar.in suo tractatu exbannitoꝝ. Et qualiter ⁊ qũo bãniti
sunt capaces ⁊ quãdo coꝝ bõa veniũt publicãda vl nõ dic
p Salice.in repetitione.l.j.C.de heredi.instituen. An bãni
tus possit eẽ arbiter vl arbitrator.dic p Ange.i repetitione
§.arbitrorũ. Itẽ quot sunt species bonoꝝ. Itẽ an bannitꝰ p
bannum sit exemptꝰ a iurisditione iudicis bannientis vt sic
ab eo citatꝰ nõ teneatur cõparere etiã si velit sibi dare sal
uum cõductũ.dic p Ang.i disputatione que icipit bonoꝝ.
¶ Itẽ nota i.§.pene.q̃ dãnatꝰ in metallũ efficitur seruꝰ pe
ne ⁊ pdit potestatẽ ⁊ liberos. Et quotuplex sunt species dã
natoꝝ i metalluꝫ dicit.glo.notabilis super vbo in metallũ ⁊
iste pene metallorũ nõ sunt in vsu hodie. ¶ In glo.i v.de
portatũ.ibi finautem aliꝰ iudex.innuit igit.glo.q̃ preses p
uincie nõ habet ius ꝺportãdi. Sꝫ tu dic q̃ immo cũ habe
at ius animaduertẽdi i corpus.⁊ sic hꝫ merũ ⁊ mixtũ impe
rium.l.illicitas.§.qui vniuersas.ff.de offi.presi.ꝫ eius snia
pp defectũ insule nõ põt mandari executiõi nisi scq̃ imperator
assignet insulã. Et ideo testm̃ eius iure vel interim factũ tꝫ
l.j.§.deportatus.ff.de leg.iij.⁊ hoc voluit glo.in.d.§.q vni
uersas.de quo p Bar.in.l.relegatoꝝ.§.j.ff.de interdi.⁊ re
lega.l glo.que icipit hic.nota hic arg.cõtra.de.coll.bono.⁊
nõ soluit:ꝫ qr illa nõ obstat qr ꝫ ibi nõ sit eadẽ vl simil rõ
ꝫ sit alia diuersa ratio tamen põt esse idẽ ius. Secus si eẽt
ꝯtraria rõ ibi p Bar. Et de hoc.l.an vbi est eadeꝫ rõ dẽat
esse idẽ ius.dic p Bal.in.l.fi.C.de interdi.matri.q distin
guit an tractat de fauore:aut odio:aut mixtim de fauore ⁊
odio ⁊ ibi vide p eum in glo.que icipit.scilicꝫ honores i fi.
dic ⁊ qd veniat sub vbo indulgeo ⁊ qd sub vbo restituo.
p Bar.i.l.fi.C.ꝺ sen.pas.vbi ẽ casus mirabilis.⁊ singularis
sm Bar.ibi q̃ filius in ptãte minor habet tutorem q̃ alias
nõ ẽ.vt dicam.J.de tute.⁊ in prin.videlꝫ quãdo pater resti
tutus nõ hꝫ bonos mores:ꝫ dissipat bona filij sui ipuberis.
nã tunc iurat tutor datus filio ante restitutionẽ pris. ¶ In
glo.que incipit.nota differẽtiã in.fi.ibi cũ sic sit ꝺ impio me
ro dic. Cõtrariũ tenet Jaco.de ra.l.q̃ relegatio nõ si ꝺ me
ro impio

ro imperio: q̃ ꝯtra absentẽ pōt fieri.l.absentẽ.§.i.ff.de penis. Sed Bar.tenet in.l.imperiū.ff.de iurisd.om.iudi ꝙ sit meri imperij nō tñ magni: sed parui.ideo pōt fieri in absentē ꝙ nō est in alijs maiorib⁹ ⁊ capitalib⁹ penis: in qbus absens nō cōdēnatur sed fit annotatio.vt no.in.d.l.absentem. ¶ In glo.que incipit.⁊ supplicij in fi.dic trāsumptiue posita.C.d̃ dona.inter vi.⁊ vxo.auẽ.l3 hodie.qđ intellige verū qñ post sniã remanet sibi vita.vt in deportato. Si aūt ꝯdẽnet ad mortẽ naturalẽ adhuc hodie fit seruus.l.q vitio.ff. de penis. Et ita intelligit glo.l.d.auẽ.sed hodie. Et iō dānati hodie ad mortẽ in ciuitatib⁹ nō possunt testari.⁊ ante sniã testm̃ annullatur fm Bar.in.l.eius qui.ff.d̃ testa. Fallit tñ hoc i male ablatis restituēdis in qb⁹ l3 nō valeat tanq̃ testm̃ tñ valet tanq̃ quedā vltima voluntas: vt t3 nouellator in.c. quāq̃.de ver.signi.li.vj. ¶ In glo.fi.que incipit in ope metalli.de istis opibus metallor ⁊ de alijs penis capitalibus ⁊ nō capitalib⁹ ⁊ qualr pene causidice succedāt p istis penis legalibus.vide p Inno.in.c.qualiter ⁊ qñ.extra de accusa.

Filiusfamilias.

¶ Hec est tertia pars in qua pōit qualr qs liberaẽ a patria ptãte p dignitatẽ.⁊ hoc intẽdit. Dignitas militaris: senatoria: vl ꝯsularis nō liberat a pt̃ia ptãte.h.d.vsq ad.§. si ab hostib⁹. Similr liberat dignitas consularis ⁊ dignitas pfecture ⁊ vicarie ⁊ dignitas magri militū ⁊ alie dignitates que sunt.xxij.q̃ enumeranẽ in.l.fi.C.de decu.li.x.⁊ i.§.illud in auẽ.ꝯstō que de dignitate.col.vj.⁊.c.indecor.de etate ⁊ quali.⁊ in.c.ex voluntate.extra de sen.excō similr ⁊ dignitas epalis.C.de epis.⁊ cle.nō aūt simplex sacerdos liberaẽ a patria ptãte.vt in auẽ.presbiteros.C.de epis.⁊ cle. S3 si filius ingrediẽ monasteriū pater priuaẽ ptãte.vt dicit glo.i.l.si ex cā.§.papinianus.ff.de m'no.in specul.de statu mona.v̄.xij. queriẽ.⁊ qđ si ingressus exiuit de licẽtia pape nūq̃ resumit sua pt̃ie ptãtia in specu.eo.ti.v̄.xiiij.qriẽ. Et tres sole dignitates. Lcp̄atus primiciatus ⁊ ꝯsulatus liberãt incōtinẽti cū qs est eas adeptus. Alie aūt liberant demū cū incipiat ministrare.vt hic in verbo illico. Et intellige ꝙ dignitas liberat filiū a pt̃ia ptãte ad cōmodū filij nō ad incōmodū.vt dixi.s.in prin.huius ti. ¶ No.ex principio ꝙ dignitas militaris nō liberat a pt̃ia ptãte.⁊ an quis dicaẽ miles vt sic gaudeat priuilegio militari plura sunt necessaria in eius ꝯstōne.s.ꝙ nō sit negociator. Itẽ ꝙ examineẽ ⁊ approbeẽ. Itẽ ꝙ pstet sacrm̃ ꝙ mortẽ nō euitabit p salute reipublice. Itẽ ꝙ ensis militaris ei attingaẽ. Itẽ ꝙ stigmata eius brachijs imponãtur. Itẽ ꝙ in numero alior militū describatur.q̃ oīa enumeranẽ in.l.pe.ff.ex qui.cau.ma.⁊ etiã.j.de mili.testa.in prin. Et sic p3 ꝙ milites nostri tpis nō vacãt armis s3 negociatiōnibus: iō nō gaudẽt priuilegijs militū.de quo dic vt dicā.j. de testa.milit.i prin. ¶ Adde qđ dictū est.s.ꝙ sacerdos nō liberaẽ a patria ptãte hoc verū quo ad pt̃imonialia ⁊ pfecticia.sed quo ad bñficialia ⁊ aduenticia: ⁊ quo ad bona post clericatū acqsita: ⁊ quo ad psonã vt non possit pcuti: nō liberaẽ p sacrū ordinẽ.vt no.Inno.⁊ Host.in.c.indecor.de etate ⁊ quali.⁊ in spec.de actore.v̄.sed cū clericor.⁊.xxiij.q.v. c.certū cilioneo.in glo.⁊ p Archi.pōt enim filiusfamilias in spūalib⁹ ⁊ bñficialib⁹ agere sine ꝯsensu pt̃is si ẽ maior.xiiij. ānis.⁊ admittiẽ tanq̃ maior.si aūt est minor admittiẽ cū auctoritate curatoris dādi ab epō q̃uis hẽat patrẽ vel tutorẽ quor auctoritas in istis nō attēdiẽ.vel etiā pōt ꝯstituere p curatorẽ cū auctoritate epi tex.est in.c.si annū.xiiij.de iudi. li.vj. Itẽ no.hic dignitatẽ p literas vel codicillos ꝯferri.vel ecōuerso cum aliquis dignitate est degradatus sunt sibi codicilli auferendi.C.de digni.l.iudices.li.xij.⁊ quod ibi no. ¶ Ite3 patet hic ꝙ ꝯsideraẽ tempus electionis vel pñtationis literar.quandoq3 attendiẽ tpe date.de quo dic in.c. dilectus filius.§.clericus.de pbẽ.⁊ in.c.audita.d̃ resti.spol. ⁊ de rescrip.c.si eo tẽpore.li.vj.⁊ p Bal.in.l.siquis filio.§. eius.ff.de inusto ⁊ irri.testāmẽ. Est ẽt hic casus in quo sola electio pducit effectū de quo dic p Bar.in.l.s3 ⁊ reprobari.ff.de excu.tu.q̃q3 tñ nō sufficit sola electio s3 requiriẽ introitus territorij vel administratio vt certos pducat effectus.videl3 vt possit exercere iurisditionẽ voluntariam ⁊ vt possit ꝯsequi salariū: ⁊ vt impediant successorẽ ne amplius administret.⁊ similia: vt.l.ij.⁊.l.meminisse.de offi.pcōs.⁊ lẽ.

Sed si ab hostibus.

¶ Hec ẽ qrta ps vbi dclarat qualr qs dissoluaẽ a pt̃ia ptãte p captiuitatẽ.⁊ hoc intẽdit. Filius captus ab hostibus interi3 liberaẽ a pt̃ia ptãte.s3 pt̃ reuertens recuperat oīa pristina iura fictiōe postliminij qđ fingit ptrem nunq̃ captū: ⁊ semp i ciuitate fuisse. Idẽ si fili⁹ capiaẽ ⁊ reuertaẽ. Et dr̃ postliminiū qñ qs per hostes ductus fuit extra limina imperij: ⁊ demū infra limina reuertiẽ siue relaxaẽ ab hostib⁹.h.d.vsq ad.§.pterea. Quid autẽ sit postliminiū.dic vt in glo.hic in v̄bo postliminij.⁊ in.l.postliminij est ius.ff.d̃ cap.⁊ postli.reuer. ¶ Pro itellectu tex. pmitto ꝙ fictio legis cornelie fingit captū ab hostibus ⁊ ibi defunctū decessisse prima hora captiuitatis ⁊ sic decessisse liberū ⁊ nō seruū.⁊ per ꝯñs oīa ante gesta per eum.s.testm̃ ⁊ alia valere ⁊ tenere.s.sicut si ante captiuitatẽ mortuus fuisset.vt hic.⁊.j.qui.non est permis.fa.test.§.fi.⁊ no.glo.in.l. captiui.⁊.l.lex cornelia.ff.de testa.⁊ vocanẽ fictiones trãslatiue de tpe ad tps.de qbus per Bar.in.l.sigs pro emptore ff.de vsucap. ¶ Nota pmo ꝙ fictio postliminij h3 locum in capto ab hostib⁹. Et dicunẽ hostes qui idicebãt bellū populo romano: vel qbus populus roman⁹ idicebat vel etiã qbus iperator vel papa ve sui legati ⁊ officiales indicunt bellum q̃ si rebellant iperio vel ecclesie: vt plene no.Bar. in.l.hostes.ff.de cap.⁊ qcquid capiebaẽ in isto bello efficiebatur capiẽtis.j.de rerum diui.§.interea.nisi capiebaẽ victis hostib⁹ q̃ tunc capta debẽt poni ad butinū vt distribuantur inter milites fm merita vt dicit Bar.in.l.sigs in bello.ff.de cap.⁊ est tex.ius militare.j.di.⁊ ius gen. Secus est in partialib⁹ ciuitatū q̃ pars exclusa indicit bellū ciuitati. nam nō diciẽ bellum sed defensio ciuilis ex qua respublica lediẽ ⁊ in exitium deduciẽ.ideo in tali bello nō h3 locū ius postliminij nec alia statuta de bello licito.l.sigs ingenuū.§. in ciuilib⁹.ff.de cap. Similiter in bellis indictis ab vna ciuitate alteri nō h3 locū ius postliminij q̃ ppie nō dicunẽ hostes sed latrūculatores.l.qui a latronib⁹.ff.de testa.sed quo ad res seruamus vt res fiant accipiẽtis vt in bello licito: vt no.Bar.in.d.l.hostes.⁊ iunge hic que dicam.j.de rerū diuisio.§.item ea que ab hostibus.⁊ glo.in.§.rursus.j.de act. ¶ Scdo no.ibi in suspẽso.ꝙ ius pt̃is capti ab hostibus interim eo capto diciẽ stare in suspẽso futuro euentu: sed inspecto pñti statu nō pendet q̃ vere pater captus est seruus ⁊ filius est sui iuris: vt tenet glo.in verbo pendet.⁊ ideo lic3 testm̃ factū a filio capto ab hostibus interim teneat tñ patre reuertente ẽt mortuo filio testm̃ factū irritaẽ: vt tenet glo.in l.fi.C.de sentẽ.pas.secus tñ videẽ in ꝯtractibus q̃ filiusfa. pōt ꝯtrahere sed nō testari nō tñ teneret ꝯtractus in preiudiciū patris in cuius potestate semp fingiẽ fuisse filius nihil pōt agere medio tpe: vt t3 Azo i sum.C.de sen.pas. Et ideo interim bonis captiui patris d3 dari curator: vt.l.muto.§.fi. ff.de tute.l3 secus sit in filio deportati interim ꝯtrahẽte cuius cōtractus teneret q̃ ibi nulla est fictio.d.l.fi. ¶ Tertio no.ibi nam sicut.ꝙ limes est finis ⁊ termin⁹ domus.⁊ ideo non dr̃ debitor captus nisi sit ductus infra presidia rector3 seu intra limina carceris vt tñ exire p libito volũtatis ñ possit.vt hic.⁊.l.v.ff.de cap.⁊ ibi p Bar.⁊.j.eo.§.sed qui capt⁹ cum glo.⁊ in.c.mulieres.in fi.de iudi.lib.vj. Similiter non diciẽ quis captus vel vulneraẽ⁹ i domo nisi sit capt⁹ vel vulneratus inter limina domus per.dicta iura.na3 dictio intra iuncta ablatiuo denotat intrinsicitatẽ.in.l.j.§.in flumine.ff. de flu.de quo per Bar.in.l.j.§.interdcm̃.ff.de cloacis. Secus si statutū dicat ꝙ faciẽs per iniuriā vel insultum ad domum alicuius puniaẽ duplici pena: q̃ verificaẽ in eo q fecit insultū vel iniuriā in ptinentijs domus: puta p duos pedes

iuxta domū.l.fi.ff.fini.regun.p glo.in l.quidā iberus.ff.de serui.vrba.pdi.ꝛ p Bar.in l.apud labeonē.§.ꝯuitium.de iniur.sꝫ de circūstantijs eccle est certū ꝛ circa ecclesiā p triginta pedes vt ibi refert Bart.ꝛ.xvij.q.iiij.quisqs.c.sicut. ¶ Alio no.ꝙ rediēs postliminio ea recupat q̄ p captiuitatē amiserat:si ea integra reꝑiavt hic.ꝛ l.qsqs.C.ð capti. Sꝫ si interim fuerit in aliq̄ sua re ius q̄situ alteri puta ꝑscriptōe tūc debebit necesse petere in integ.resti.qua obtēta poterit rē vēdicare rescissoriā intētando:vt l.ab hostib⁹.C.de capti.ꝛ sic differt ista restō ab ea que fit a principe deportato vl' ex bānito.de qua.ī.eo.§.cum aūt.qꝛ illa retro nō fingit hic sic vt nota.p glo.ꝛ doctores.in.l.gallus.§.ꝛ qd si tantū.ff.de libe.ꝛ posthu. Rediens tn̄ postliminio nō ita recupat vxorē sicut liberos.oportet enīꝫ denuo vxorē ꝯsentire.l.nō vt.ꝛ l.cū duc.ff.de cap. Sꝫ de iure canonico mr̄imoniū nō dissoluit' p captiuitatē.qꝛ ēt inter seruos ꝯsistit.vt in.c.j.de ꝯiug.seruoꝝ. ¶ Itē no.ex fi.ver.ꝙ ea q̄ ab hostibus recupant' p milites ꝛ stipēdiarios debēt ꝛ in pristino statu reponi. Vn̄ bestie ablate p hostes ꝛ a nostris stipendiarijs recupate debēt restitui his quoꝝ prius erāt.l.sicut libeꝝ.ꝛ l.ab hostib⁹.ij.ff.de capti.ꝛ hoc veꝝ q̄ hn̄t postliminiū sicut sunt equi:naues onerarie:currus ꝛ boues.ꝛ alia pp bellū parata.de quibus in l.ij.ꝛ.iij.ff.de capti. Sed in rebus in qb⁹ nō hꝫ locū postliminij.vt sunt vestes ꝛ arma.talia nō restituunt':qꝛ turpiter amittunt'.d.l.ij.ꝛ hec vera in reb⁹ amissis ꝛ recupatis. Sꝫ in rebus hostiū captis distinguit' an sunt res imobiles:ꝛ debēt publicari:nō aūt efficiunt' capiētiū.l.si captiuus.§.expulsio.ff.ð capti. Si aūt sunt mobiles efficiunt' capiētiū.l.sigs in bello eo.ti.nisi capiant' victis hostib⁹:qꝛ tunc capta ad butinū assignant' duci belli distribuēda s'm merita militū.vt.ī.dictū est. Itē hec verba in bellis iustis:sed in iniustis nō hꝫ locū ius postliminij.nec in istis socialibus gentiū armoꝝ qui ad suū libitū discurrūt territoria ciuitatū ea redimere faciendo qꝛ latrones sunt ꝛ de omnibus per eos cōmissis tanq̄ latrones puniendi sunt.l.hostes.ff.de capti.

Preterea p emācipatiōeꝫ.

¶ Hec est qnta pars in qua ponit' qualr' qs dissoluat' a patria ptāte per emācipationē dissoluit' filius a patria ptāte:ꝛ forma olim tradita in emācipādo sublata licitū est hodie patri emācipare filiū corā quocūqꝫ iudice iurisdictionē habentē:ꝛ iura q̄ seruant' patrono in bōis liberti manumissi referuant' regular' patri emācipāti:ꝛ si filius impubes emācipet' pater eius tutelā legitimā ꝯsequit'. Itē licitū est patri retento nepote vel pronepote in ptāte sua emācipare filiū:ꝛ ecōuerso.h.d.vsqꝫ ad.§.si pater. ¶ No.ex principio ꝙ emācipatio liberat filiū a patria ptāte.ꝛ dicit' ab eo.qḋ est extra.ꝛ manus:qꝛ filius extra manū.i.ptātē patris ponitur:in qua ꝫ ptātē per ingratitudinē reuocat'.l.j.C.de ingra.libe. Et hec emācipatio cū sit actus volūtarius pōt fieri etiā corā nō suo iudice.vt hic in glo.sup ver.magratus.ꝛ l.emācipari.§.j.ff.de adop.ꝛ etiā corā magratu municipij.vt no.i.d.§.j.ꝛ pōt fieri a iudice iurisditionē habēte corā seipso.l.ij.C.de offi.ꝑfec.vrb.ꝛ in emācipatōe regrit' volūtas vtriusqꝫ tā patris q̄ filij.vt.j.eo.§.fi. An autē cogatur pater dum emancipat filiū dare sibi legitimā:dic ꝙ nō:qꝛ filius nullum ius hꝫ in bonis pr̄is viuente pr̄e.de quo p Bar.in.l.fi.ff de libe.ag.l.nec ei.§.ꝑterea.ff.de adop. Itē an pr̄ dū emācipat cogat' sibi assignare vel aliqd dare in premiū emācipatiōis.dic ꝙ ꝯsuetū est sibi dari ꝛ tradi vt dicit tex.in.l.vt libeꝝ.in fi.C.ð colla.ꝛ ista talis donatio nō ꝯputatur sibi in legitimā:nisi pr̄ dicat dono vel trado tibi pro tua legitima:vel portōe tua.l.si qn̄.§.ꝛ generalr'.ꝛ ibi p Bar.C.de inoffi.test.ꝛ l.peto.ff.de leg.ij. Et lꝫ nō ꝯputet' in legitima tn̄ tenet' filius eam cōferre fratribus.vt.d.l.vt libeꝝ. Si aūt pr̄ nollet sibi dare aliquid in premiū emācipatiōis nō posset cogi cū filius nullū hēat ius in bonis pr̄is.vt supra dixi. Et qꝛ ista talis emācipatio est ad incōmodū pr̄is:qꝛ perdit iura pr̄ie ptātis ad cōmoduꝫ filij qꝛ liberat' a pr̄ia ptāte:iō improprie loquunt' tabelliōes in instrumētis emancipatōis dū dicūt.ꝙ pr̄ filio dedit in p̄miū emācipatōis:qꝛ potius fili⁹ deberet premiare patrē ꝛ donare pr̄i:eo qꝛ dissoluit eū a pr̄ia ptāte ꝛ ꝯstituit eū sui iuris. Et no. Bar.in l.cum oportet.§.pe.de bo.libe. Premiat' tn̄ pr̄ aliqn̄:qꝛ emancipādo filiū retinet sibi dimidiū vsufructus bonoꝝ aduēticioꝝ filij.d.l.cuꝫ opꝫ.ꝛ adde hic que dicā.j.e.§.fi.ꝛ qualr' filius emācipat⁹ de obligatōibus ꝯtractis in pr̄ia ptāte dicā.j.de cap.di.in pn. ¶ Scḋo no.ibi eadē iura prestant' ꝙ pr̄ emācipādo filiuꝫ retinet in eū eadē iura q̄ patronus in libertis.hoc aūt fallit ī casibus in qbus patronus hꝫ pleni⁹ ius q̄ pr̄ qui ponunt' hic in gl.in ver.patrono.in ꝯtrariū adde ibi.item qn̄ filius est miles dic hodie corrigit' qꝛ sicut pr̄ tenet' relinquere legitimā ita ꝛ filius pr̄i de suo peculio castrēsi.vel quasi vt tꝫ Bart.in auc.ex cā.C.ð lib.ꝑte.in.ij.q.pricipali.ꝛ l.rub.ff.sigs a pr̄e.fu.ma. Itē ibi caluisiana nō ita dat' patri hoc verū si alienatio sit facta titulo oneroso ꝛ sine fraude emptōis:tunc reuocat pater ad similitudinē patroni:vt no. Bar.in.d.l.nō vsqꝫ ff.siquis a pr̄e fu.ma. ¶ Ultimo no.per hūc.§.oēm veterem solēnitatē submouendā esse:ꝛ ꝙ fieri pōt per veritatem nō hꝫ fieri per fictionē.ꝛ qḋ pōt fieri p pauciora non hꝫ fieri p plura vt hic.ꝛ l.fi.C.de emanci.libe.ꝛ.l.fi.C.de adop. nam circuitus est vitādus.l.dūs testō.ff.de condi.ꝛ demō.ꝛ ibi per Bar. Item pꝫ ꝙ emācipatio est actus legitimus.iō hꝫ fieri apud iudicē sicut adoptio:vt no.in.l.j.C.de adoop.ꝛ l.actus ltimi.ff.de reg.iur.nec est exgrēda cā in emācipatione.l.iij.C.de emācipa.libe.lꝫ secus in arrogatio:qꝛ est actus magis ꝑiudicialis.l.iij.C.de adop. Et hoc ꝙ in emācipatione nō regritur cā qn̄ fit inter volentes ꝛ cōsentientes.alr' secus:vt no.j.eo.§.fi. Itē in emācipatiōe regrit' scriptura qn̄ fit cā cognita.alr' secus.l.emācipatus.ꝛ ibi p Saly.C.de fide instru.ꝛ l.iubemus.C.de emancip.libe.

Sed si pater.

¶ Hec est sexta pars in qua ponit' qualr' filius liberatur a patria potestate per adoptionē.ꝛ hoc intēdit ꝙ adoptioneꝫ factā ab auo paterno vl' mr̄no aut alio ascendenti liberatur filius a patria ptāte ꝛ transit in ptātem adoptantis.h.d. Et est ratio qꝛ hic ꝯcurrunt duo iura.s.naturale ꝛ ciuile.qḋ secus ē qn̄ extrane⁹ adoptat.vt.ī.d.l.j.c.si vo pr̄ nālis. ¶ No.ibi ꝛ nō ꝯtradicente.cū glo.ꝙ qui tacet affirmat ꝛ cōsentire videt'.qḋ est veruꝫ vbi tractat' de eius cōmodo.vel vbi est actus qui post nō posset fieri me inuito vt obligatio rei mee alr' si tractat' de meo incōmodo vel de me obligādo vel ē actus qui posset fieri me inuito vt vēditio rei mee:tunc tacens nō videt' ꝯsentire:vt.l.gaius.ff.de pigno.ac.ꝛ hoc l cōtrarijs.in glo.de quo per Bar.in l.qui dotis.ff.solu.mat.ꝛ per Jo.an.ꝛ Dy.in regula qui tacet.lib.vj.ꝛ.xvij.di.diaconus.in glo.sup v̄bo tacuerit.ꝛ de hoc scꝫ an patiens se scribi in instru venditōis vel pignoris rei sue vt testis.vel ēt in instro transactionis:vel interueniens vt aduocat⁹ in re sua ab alio petita cōtra tertiū possessorē ꝛ nō ꝯtradicēs sibi preiudicet.dic p glo.ꝛ doc.in.c.ex lr̄is.de trāsac.ꝛ adde ꝙ patris actui iudiciali ꝛ sibi preiudiciabili ꝛ non ꝯtradicens vl' consentire:vt nota.per glo.ꝛ Bar.in.l.j.C.de rela. ¶ Ultimo nota.ibi tex.actis interuenientibus.ꝙ adoptio dꝫ fieri corā iudice interueniente scriptura vt hic.ꝛ l fi.C.ð adop. Si tamen illa scriptura pereat vel simulata appareat pōt p testes veritas ꝯprobari prout vult.gl.notabilis in.l.ij.C.de emancipa.lib.ex qua sequitur ꝙ licet p formaꝫ statuti debitā debeat probari per scripturā:tomē tenor instrumenti vt simulatio contractus poterit probari per testes.p.d.gl.ꝛ ibi per Saly.ꝛ l.emancipatiōe.C.ð fide instrumē. ¶ Itē no.tex.ibi.manifestauerit.ꝙ dās in adoptionē dꝫ suū velle corā iudice declaralare.ꝛ sic innuitur ꝙ nō sufficiat eū non cōtradicere:licet secus in eo q adoptat' qui tacendo ꝯsentire videt'.vt hic in tex.in ver.nō cōtradicente.cū glo.ꝛ sic est casus.ꝙ si fili⁹ oblatus per patrē monasterio patienter

suscipiat

suscipiat habitu᷑ 3 taceat tñ religionē videt᷑ acceptare. Ex quibus pōt inferri ꝙ tacēs ꝯsentire vr̄ qñ alij de tacēte vl' eius iure ꝯtrahūt vel disponūt. vt hic. ⁊ .l. vnica. ff. de tutel. Sed qñ ipsemet cū alio disponit vl' ꝯtrahit tūc requirit᷑ ei' expssus ꝯsensus p vba vel signa indubitata .l. ij. ff. ð adop. Et hic vr̄ casus ꝯtra vnū mēbrū distinctōis. Bar. in .l. q̄ donat. ff. solu. matri. vbi dicit Bar. ꝙ vbi est reuerētia pr̄is vel dñi tacēs p̄sumit᷑ dissentire. p gl. no. in .l. i. §. q̄ honorande. ff. quare. ac. nō da. hec est reuerentia pr̄is dans in adoptionem et tamen tacens presumitur consentire.

Illud autem. ¶ Hec ē septia pars in qua soluit duo dubia siue ponit duo p̄cepta. ⁊ h̄ intēdit: nepos ex filio emācipato ē in p̄tāte aui: si in tp̄e emācipatōis patris nepos erat ꝯceptus alś nō. Item filius nō pōt cōpellere patrē emācipare filiū. nec ecōtra. h. d. vsq3 ad fi. Requirit᷑ igit᷑ volūtas vtriusq3 in emācipatione nisi filius sit infans .l. iubemus in fi. C. de emāci. liber. Fallit aūt in casibus h̄ notatis in gl. no. sup ver. pene in quib' filius pōt cōpellere patrē vt eum emācipet ex cā legitima. ⁊ ecōuerso ex cā legitima pōt cōpelli filius ꝯsentire sue emācipationi seu se emācipare. ⁊ ita intellige hic glo. sup verbo pene in fi. alias male diceret fm̄ Bar. in .l. ꝙ cum filium. ff. de ver. ob. Et iō si filius ꝓuocaret patrē ad irā. vt not. gl. ð. de adop. §. itē nō als. vel esset filius rixosus ⁊ ex forma statuti teneret᷑ pater soluere ꝯdēnationē pro filio. posset pater cogere filiū iudicis officio ꝯsentire se emāciperi. ar. l. fi. ff. si quis a pa. fue. ma. Et adde qḋ dixi circa emācipationē. ð. e. §. p̄terea. ¶ Ultimo no. ex hoc tex. ꝙ q̄tū ad patriā p̄tātē inspicit᷑ tp̄s cōceptiōis: ideo si nepos ex filio est ꝯceptus ante emācipationē patris erit in p̄tāte aui. secus si est ꝯcept' post emācipationē: vt hic. ⁊ .l. emācipatū in prin. §. siquis. ff. ð sena. ⁊ idē q̄tū ad dignitatē. Unde dicit᷑ filius senatoris qui fuit ꝯceptus ante remotionē patris a senatu. secus si post remotionē: vt .l. emācipato. ff. de sena. Simil'r nō dr̄ sacerdotis filius vel regis q est natus vel ꝯceptus anteq̄ pr̄ eius eēt sacerdos: vel rex. vt not. glo. in .l. imp̄ialis. C. de nup. de quo p Bar. in .l. senator. C. de digni. li. xij. Quātū aūt ad legitimationē filiorꝫ p sequēs matrimoniū inspicit᷑ tp̄s ꝯceptiōis vel natiuitatis ꝓut est filijs vtilius .l. nuper. in fi. C. de natu. lib. Sed qd de filio eius q ciuiliter est mortuus vt est deportatus. dic si ante deportationē est ꝯceptus habet᷑ ꝓ nato ⁊ excludit substitutū sub ꝯditiōe si decesserit sine filijs: secus si sit cōceptus post deportationē: q2 tūc fiscus in quē transeūt bona deportati cū sua cā. l. cū fisco. ff. ad sille. ⁊ .l. marcellus. §. fi. ad treb. restituet fideicōmissu3 substituto. vt in casu notabili in .l. ex facto. ff. ad treb. ista tñ restō non fiet statim sed solū post mortē naturalē deportati. ꝓ casu3 notabilē in .l. statius florus. §. cornelio. ff. de iure fis. Itē nūqd filij nati post deportationē sunt legitimi. dic ꝙ sic cū duret matrimoniū. l. i. C. de repu. nō tñ sunt in p̄tāte patris: vt. ð. eo. §. cu3 aūt. ⁊ sic est casus in quo filij nascunt᷑ ex legitimo matrimonio: ⁊ tñ nō sunt in patria p̄tāte. fm̄ Bar. in. d. §. ex facto. Itē qd de filijs natis post bānimētū patris. dic ꝙ cū bānitus inhe ret ⁊ in p̄sona ⁊ de ciuitate nō perdat ea que sunt cōmunis iuris vt dixi. ð. eo. §. cum autē. non perdit patria3 potestatē in filios que est de iure ciuili. vt. ð. de pat. pote. §. ius autē. ⁊ .l. nā ciuiū. ff. de his qui sunt sui. fm̄ Bar. in. d. §. ex facto. ¶ No. ēt hūc tex. in fi. ꝙ pr̄ regulariter nō cogit᷑ emācipare: q2 quis iure suo priuari inuitus nō d3. Non eni3 est cōueniens nec honestū ꝙ filius cogat patrē ad emācipandū: l3 qñq3 pp vtilitatē sit receptū. vt in casibus hic notatis. l gl. in ver. pene facit .l. fi. in fi. C. de sen. pas. Et ecōtrario nō pōt pr̄ cogere filiū nisi ex cā p rescriptū principis: l3 hoc iniuriosum nō est seruandū .l. nec au'. C. de eman. libe. ⁊ sic est argumētū ꝙ pr̄ nō possit filiū vel filia3 inuitos monachare: in impubere aūt nō sufficit solā pr̄is oblatio vt monachus fit nisi post pubertatē ratificet: vt no. in. c. addidisti. ⁊ .c. q̄cūq3 xx. q. i. ¶ Itē adde hic ꝙ ex oībus cāis ex quibus meret᷑ exheredari ex eisdē pōt inuitus cogi emanciparis: q2 hec duo equiparant᷑ .l. quidē cū filiu3. ff. de ver. obli. nec tūc succedit pr̄ ab intestato. arg. l. fi. si quis a pa. fu. man. ⁊ §. cū. ð. de adop. ⁊ adde ꝙ filius derelinquens p̄entes paupertatis vel corporis valitudine laborātes pōt reuocari in p̄tāte3 ⁊ exheredari per .l. alimēta. ⁊ .l. necare. ff. de lib. ag. l. filia. C. de pr̄is p̄tāte. ⁊ hoc tenet Cy. in .l. vnica. C. de ingra. li. Si aūt filius nō sit emācipat' a pr̄e s3 ab auo si poterit post mortē aui reuocari a pr̄e in potestatē ꝓpter ingratitudinē. argu. l. siquis in hac lege. in prin. §. i. ff. qui ⁊ a qui. ma. lib. ⁊ ibi per Bar. ⁊ in .l. qui liberatus. de adop. ⁊ de forma libelli instrumēti emancipationis: ⁊ coram quo iudice emācipatio fieri possit vide in spec. titu. de na. ex li. ventre. §. i. versi. ⁊ quia hic.

¶ De tutelis. Rubrica.

Ranseamus nūc. ¶ Hic titu. diuidit᷑ in quattuor partes. Primo ꝯtinuādo scib̄m ponit diffinitiōe3 tutele. Scd̄o ibi. tutores. pōit diffinitiōe3 tutoris. Tertio ibi. itaq3. ponit allusione3 seu deriuatiōe3 vocabuli tutoris. Quarto ibi. p̄missu3 ē incipit tractare ð tutorib' testamētarijs q dant᷑ a p̄entib' l testō. ¶ Nota primo diffinitionē tutele cuius expositione3 vide per Bar. ff. eo .l. i. ¶ Scd̄o no. ibi tutores. ꝙ ille ē tutor in quem cadit diffinitio tutele. s. qui h3 vim ⁊ p̄tātem ad tuendum eum ⁊c. ⁊ sic habes ꝙ ꝓpria significatio vocabuli sumitur ex diffinitiōe: nam diffinitio demōstrat quid rei vt hic ⁊ .l. i. §. i. ff. de iusti. ⁊ iur. Similiter ⁊ ille dicit᷑ iudex q h3 iurisditionē ⁊ cui ꝯgruit diffinitio iuris. Simil'r ⁊ ille dicitur potestas qui h3 iurisditionē potestatis: q2 ⁊ vbi ꝯgruūt verba diffinitionis ⁊ diffinitū .l. i. §. dolu3. ff. de dolo. Simil' ēt significatio ꝓpria vocabuli ex deriuatione seu allusione vocabuli si ei nō ꝯtradicit diffinitio. ⁊ iō argumētū ad allusionem vocabuli p̄cedit qñ ei nō ꝯtradicit diffinitio. vñ nō valet argumentū. testm̄ est testatio mētis. j. de testa. in prin. sed codicillus est testatio mētis: ergo codicillus est testm̄: q2 ei ꝯtradicit diffinitio testamēti. ⁊ de hoc dic per Bar .l. i. ⁊ ij. §. appellata. ff. si cer. pe. ¶ Item no. ex prin. cū gl. in ver. nō fuit. ꝙ existenti in potestate alterius regulariter nō datur tutor: q2 sufficit pater sibi q melius gubernabit res filij q̄ extraneus tutor vel curator. Quis enim affectus extraneus inuenitur vt vincat paternū: vel cui alij credendū est res filiorum gubernādas parentib' derelictis. dicit tex. in .l. fi. C. ð curato. furio. Fallit p̄mo si pater nullo mō vellet administrare vel aliquid habere in h̄ditate aduēticia filij sa. q2 tunc p iudicem datur curator hereditati .l. fi. §. vbi aūt. C. de bo. que libe. Quid aūt si nō est datus curator h̄ditati sed p̄sone: vt q2 diceret᷑ in instris cure talis iudex dat talē curatorē tali filiofa. ad administrādu3 talē hereditatē sibi obuenientē an valet. Bar. tenet ꝙ sic in. d. §. vbi autem. exquo ista datio non tendit ad excludendū pa. po. sed vertit᷑ circa administrationem sicut ⁊ alś videmus in seruitutib' realibus q̄ sunt iura p̄diorꝫ ⁊ sn̄ia predio datur .l. qui in alieno. §. fi. ff. de neg. ge. Tamen p̄cedit libellus ⁊ valeat sn̄ia qua dicit᷑ ius esse tibi eundi ad talē fūdū p fundū vicini: licet nō dicat fuitutē eundi debere tali fūdo p talē fundū vicini .l. ij. ff. si fui. ven. Et qñ sufficiat auctoritas ⁊ cōsensus pr̄is filio ⁊ qñ. nō attēde istā regulā in his l quib' patri vsufructus cōpetit. vt l alienationib' rerū aduenticiarū .l. fi. §. filius aūt. C. de bo. q̄ libe. vl' in quib' acquiri debet vsufructus. seu in quibus ē dubiū an vertat᷑ damnū vl' vtilitas patri. vt in adeūdo hereditate delata filio .l. si infanti. C. de iu. deli. tunc q2 l eis pater ē legitimus administrator eius cōsensus sufficit filio impuberi .l. i. C. de bo. ma. Sed in his in quib' patri nihil queritur: vel si filius īpubes vellet alteri se obligare vel sup rebus ecclesiasticis: vt in. c. fi. de hereti. in. vj. tunc ꝯsensus ⁊

auctoritas patris nõ sufficit ad obligandũ filium impuberẽ nec ad validandũ ɔtractũ filij impuberis inualidũ.l.ij.§.pupillus.ff.de v.ob.⁊.j.de inu.stip.§.pupill⁹.⁊ tñ auctas tutoris vel curatoris sufficeret ad obligãdum naturalr ⁊ ciuilr: vt no.in.l.j.ff.de noua. Ratio est fm glo.in.d.§.pupillus.q: patris auctoritas est ad corrigẽdu3:sed tutor vel curator ad obligandũ ⁊ administrãdu3. Item ɔtra pẽm nõ b3 regressum s3 ɔtra tutorẽ ⁊ curatorẽ sic. Sed filiusfamilias pubes põt se obligare ⁊ contrahere sine cõsensu patris ⁊ tutoris ⁊ curatoris:sed si est lesus restituit.l.j.ff.de mino. Fallit in voto ⁊ macedo.in quibus nõ tenet sine ɔsensu pẽis.ff.ad macedo.l.si re3.§.voto.ff.ð pollicita. Ex his apparet si filiusfa.minor ẽ i iudicio:an sufficiat auctoritas pẽis vel debeat dari curator. Et dic q si ẽ sup re i qua põt queri pẽi vl' habet vsu3 fructũ sufficit auctoritas pẽis.s3 si ẽ sup re.in qua nihil querit patri vl' sup obligatione psonali vl' criminali tũc non sufficit auctoritas pẽis sed deb3 dari curator fm Bar.in.d.l.si.§.necessitatẽ.C.de bo.que liber.q pater consentire cogit filio agẽti in iudicio etiã vbi nõ querit vsufructus.s3 si aliter cõstaret de repudiatione ita q nihil sibi quereret nõ cogeret cõsentire.⁊ ita intelligit Bar.ibi i dicto.§.necessitatẽ.

¶ Ultimo q̃ro an curator ad lites detur inuit⁹ ⁊ inito. Et quãtũ ad primũ.s.an det inuitus. Bar.in.l.qui habet.§.si pupillus.ff.eo.tenet q nõ detur inuitus sicut ea sicut diximus in curatore bonis dãdo.l.ij.§.q̃rit.ff.de cura.bo.dan. Saly.post Cy.in.l.j.C.q pe.tuto.fatet hoc ver in curatore ad lites.sed in curatore q dat principalr psone furiose ⁊ mẽtecapte t3 q dat inuit⁹.l.fi.§.fi.C.de cu.fu.q: in ea est eadẽ rõ q̃ in tutore q dat inuitus.vt hic dicit similiter curator generalr q dat principalr rebus ⁊ secũdario psone.vt no.in.l.copulãdũ.C.de nup.de quo curatore logt.l.si curatorẽ habens.C.ð in integ.resti.mino. Et ille similiter datur inuitus ⁊ ita debet intelligi.l.fi.in prin.C.de admi.tuto. Quantũ ad scdm.s.an det inuito.dic q si vult agere minor nõ admittit sine curatore:cũ alr per se nõ posset agere in iudicio nisi volens petat sibi dare curatorẽ.vt.d.§.si pupillus. Si vero cõuenit tunc inuito datur:q: nũq̃ peteret ne ɔueniri posset:⁊ cõpellit velle captis pignoribus recipere curatorẽ ad lites in genere.nõ hũc vel illũ in specie.vt no.glo.in.l.ait p̃tor.§.pmittit.ff.de mino. Sed an tutor vel curator habeãt plenã administrationẽ Bar.hic querit in.l.neq3.C.de pcur.⁊ dicit q habent plenam cum legitime administrent:non autem cũ spoliãt.⁊ idem dicit glo.in quolibet administratore tã in diuinis q̃ in humanis in.l.q fundũ.§.si tutor.ff.p empto.

Permissum est.

¶ Hec ẽ quarta pars in qua incipit tractare de tutore testamẽtario ⁊ hoc intẽdit. Pater põt in testõ dare tutorẽ filio quẽ h3 in ptãte. Ite3 põt relinquere tutorẽ nepoti in aui ptãte existẽti.si iste nepos post mortẽ aui nõ est recasurus in sui patris ptãte:als nõ. Item pater põt relinquere tutorẽ posthumo qui si natus fuisset in vita patris fuisset in eius ptãte.sed emãcipato filio dari nõ põt in testõ cũ nõ sit in ptãte nisi p iudicẽ ɔfirmet vsq3 ad fi.h.d.

¶ No.ergo q ad hoc vt teneat datio tutoris facta a pẽe i testõ plura sunt necessaria. Primo q filius sit ipubes:s3 puberi nõ põt relinquere curatorẽ nisi p iudicẽ cõfirmet.j.de cura.§.ij. Scdo regrit q sit in ptãte vñ nõ põt dari emãcipato nisi cõfirmet p iudicẽ.l.fi.C.de testa.tute. Spurio aũt nullo mõ cũ nõ dicatur filius.fm glo.in.l.j.in prin.ff.de testa.tute. Ite3 nec a matre põt dari tutor in testamẽto cũ nõ habeat filiũ in ptãte nisi ɔfirmet per iudicẽ.l.j.ff.de cõfir.tuto. Tertio regrit q sit datus in testõ non in codicillis nisi sint testõ ɔfirmati.qd hodie presumit facto testamẽto.vt.j.de codicil.§.nõ solũ. s3 nõ teneret nisi eẽt datus tutor in solis codicillis nõ facto testõ.vt no.glo.in.l.sepe.ver.ac tñ dicit.ff.de verbo.signi.⁊ Bar.in.l.iij.ff.de testa.tute. Itẽ teneret datio tutoris facta a pẽe in testõ minus solẽni inter liberos ex quo ten3 testm̃.l.hac ɔsultissima.§.ex impfecto.C.q test.facere pos.⁊ p Bar.in.l.iij.ff.de ɔfir.tuto. Sed an tutor datus in testõ ⁊ postea ɔfirmatus p iudicẽ dicet tutor testamẽtarius vel datiuus: ⁊ an preferat legitimo.glo.fi.hic in ver.ɔfirmanda.⁊ in.l.ij.de ɔfir.tuto.tenet q sit datiuus:cũ nõ tenuit de se datio facta in testõ,sapit ẽt naturã testamẽtarijs in hoc q iudex d3 eas ɔfirmare ⁊ sequi voluntatẽ pẽis:vt.l.fi.ff.de cur.fu.que allegat hic in glo.fi.pro qua sapit naturã etiã testamentarij in eo q nõ satisdat sicut nec legitime dat⁹ in testõ.l.iij.ff.de ɔfir.tut de quo dic plene p Bar.in.l.naturali.§.si querat.ff.de ɔfir.tut.s3 h3 dictũ gl.nõ tenet p doc.s.q ei p̃ferat legitimus:dmo iste talis ɔfirmatus ex quo sapit naturã testamentarij.prefert legitimo sicut testamẽtarius legitime datus.⁊ admittit aliũ datiuũ secu3.l.si vt proponis.C.de ɔfir.tuto.⁊ de hoc p Bar.in.l.j.ff.de ɔfir.tuto.

¶ Itẽ no.in.§.cũ aũt cũ glo.q ille qui est in vtero hr pro nato qñ tractat de eius cõmodo:secus si non tractat de cõmod suo:s3 de cõmodo alieno nisi in casib⁹ notatis in gl.⁊ in.l.qui in vtero.ff.de statu.ho. Et ideo l3 ex forma statuti capiens lupum d3 hẽe decemtñ qui cepit lupã p̃gnantẽ nõ hẽbit pro quolibet eius paruo lupo decẽ:q: nõ tractat de suo cõmodo sed de cõmodo ipsius capientis. Similr si vector d3 ɔducere mulierem p nauẽ l3 mulier sit pregnans ⁊ pariat in mari nihil debetur vectori pro vectura infantis.l.si adest.§.si go ad mulierẽ.ff.locati. Quero an ⁊ qñ tutor dat⁹ in testõ d3 ɔfirmari a iudice. Primo ɔclude in filio legitimo ⁊ nãli i ptãte si est datus in solẽni volũtate nõ eget aliqua ɔfirmatiõe:vt hic ⁊.l.j.ff.de ɔfirmã.tuto. Põt enim pẽ vel auus in ptãte hñs relinqre tutorẽ ẽt filio si sibi nihil relinquet:q: eũ exhẽedat ff.de test.tute.l.pẽ.⁊ no.gl.in.l.nihilo.ff.de ɔfirma.tuto.sicut põt pẽ exhẽedato pupillariter substituere.j.de pupil.subst.§.nõ solum.⁊ hoc nisi post mortẽ aui sit recasurus in ptãte patris vt hic.nã l3 tutor testamẽtarius excludat legitimũ tutorẽ:nõ tñ excludit legitimũ administratorẽ.vt est pẽ.vt.l.j.C.de bo.mat. Si aũt est datus in minus solẽni volũtate:tũc l3 olim deberet indistincte ɔfirmari sine inqsitione.l.j.ff.de ɔfir.tuto.tñ hodie distinguit si dat in testõ minus solẽni ex cã p̃teritionis vel exhẽdatõis nõ indiget ɔfirmatiõe hois:q: sufficit ɔfirmatio legis.vt in auc.C.de lib.p̃te.sed si in min⁹ solẽni volũtate ex alia cã datus vt ex minori numero testiũ: tũc si est datus tutor vnus ex liberis nõ indiget ɔfirmatiõe. secus si extraneus per casum singularẽ.in.l.hac lege cõsultissima.§.ex impfecto.C.de testa. Si aũt pater decessit incõtinenti post testm̃ cõfirmat sine inqsitione.sed si diu post testamentũ inpuixit tunc adhibet inquisitio an supuenit iusta cã ppter quã nõ videat ɔfirmãdus ⁊ tũc non ɔfirmabit. ⁊ sic nõ exequet iudex scripturã ⁊ volũtatem patris sed vtilitatem pupilli sicut ẽt qñ pater liberat tutorẽ a confectione inuentarij ⁊ iudex videat esse pupillo vtilem cõfectionẽ inuentarij iubebit inuẽtariũ fieri per.l.vtilitatẽ.⁊ ibi p Bar.ff.de ɔfir.tuto. Scdo in filio lẽimo tñ vt arrogato ⁊ adoptiuo transeunte in ptãtem. Conclude q pater adoptans põt dare tutelã ⁊ substituere in bonis a se vel eius occasiõe puentis:vt.ð.de adop.§.sed hodie.⁊.§.cum aũt.⁊.l.cum in adopt.⁊.l.si plures.§.in arrogato.ff.de vulg.⁊ pupil. Tertio in filio emãcipato ɔclude licet nõ teneat datio mero iure tamẽ d3 confirmari a iudice sine inquisitiõe q: nõ d3 iudex querere q satisdet nec an sit diues vel pauper vt hic in tex.in fi.tituli cũ sua glo.⁊.l.j.ff.de confir.tuto. q: secus ẽ in dato a matre filium instituẽte qui d3 cõfirmari a iudice cũ minori inqsitiõe.l.ij.ff.de confir.tuto.⁊ ibi p Bar.⁊.l.mater.C.de testa.tuto.⁊ ita intelligo hic glo.fi.que opponit de l.videamus.ff.de in litem iur.⁊ nõ soluit.ideo dic q l3 mater habeat affectionẽ ad filiũ sicut pater tamẽ fragile cõsilium mulieris est.vt dicit glo.in.l.j.C.de confir.tuto. Quarto in filio naturali tñ ex cõcubina ɔclude si pater nõ instituit eum non ɔfirmat sine inqsitione.l.naturali.ff.de cõfir.tuto.si aũt instituit eum tunc illis bonis ɔfirmabit ⁊ administratio decernet sine inqsitione:⁊ in alijs bonis que haberet non

ret nō decerneret administratio sine inqsitione. C. de ꝯfir. tu. l. fi. ꝛ ff. eo. l. si patron⁹. Quinto in filio spurio ꝯclude vt supra dictū est ꝙ nullo mō valet datio nec vllo mō confirmari dꝫ vt no. in. l. j. ff. de testa. tu. Extraneus aūt quilibet instituēs pōt relinquere tutorē ꝛ cōfirmabit cū inquisitione. l. tutores. ff. de cōfir. tu. vbi pꝫ ꝙ iudex nunꝗ dꝫ cōfirmare nisi primo pnūciet illuꝫ tutorē esse idoneū. quod no. Item quero an datus in testō nō solemni teneat petere se ꝯfirmari. als teneat de periculo administratōis deserte. l. si tibi. C. de testa. tu. dic ꝙ non teneat hoc petere. l. j. ꝛ. ij. C. de cōfir. tu. ꝛ iudex interiꝫ pōt puidere de alio tutore. l. si vt ꝑ ponis. C. de ꝯfir. tu. Quid aūt si tutor se ꝯfirmari petat ꝛ iudex negligat an poterit administrare sine alia administratione. Bar. videt innuere ꝙ sic. in. l. qui a pre. ff. de ꝯfir. tu. arg. c. j. de supplē. neg. prela. ¶ Itē no. in ver. cum inl. ꝙ tutor pōt dari ei qui est in vtero duobus ꝯcurrentib⁹. s. qꝛ est nasciturus in ptāte testatoris. item qꝛ est ei suus heres. i. ꝙ obtineat primū locum ꝛ nō precedat eum alius in cuius sit potestate recasurus: vt hic. ꝛ. l. j. §. j. ff. de testa. tu. ꝛ hec dicere habeat. ꝓ nato nota fictionē eundē effectū cum veritate pducentē. qd facit si statutū disponit ꝙ aliq habeant ꝓ ciuibus intelligit quo ad eorum cōmodum vt hic cum glo. ð quo ꝑ Bar. in. l. si is pro emp. in. iij. q. principali. ff. de vsucapio. Et attende qꝛ lꝫ det tutor ei qui est in vtero nō tamen dat ventri. sed curator: vt glo. in rubrica. ff. de tu. ꝛ cur. cuius cure officiū finit postumo nato. l. j. §. tam diu. ff. ð ven. in pos. mit. Et qua ꝯueniat actione de eo qd gessit añ eius natiuitatē. dic vt in. l. cuꝫ pr. ff. de neg. ge. ꝛ in tutore dato ei qui est in ventre est ꝯtra curatorē datum vētri: qꝛ tutela nō sumit vires nisi postꝗ pductus in rerum natura: sed curator tunc perdit vires. per. d. §. tādiu.

¶ Qui dari tutores testamento possunt. Rubrica.

Dari autē tuto. ¶ Diuidit in sex partes. Primo ponit de filiofa. an possit dari i tutor. Scdo ibi. furiosus. tractat de furioso vl minore. Tertio ibi. sꝫ ꝛ seru⁹. Quarto ibi. ad certum declarat an tutor possit dari ad tps. Quinto ibi. certe. declarat an possit dari certe rei vel cāe. Sexto ibi. sigs filiab⁹. declarat an appellatiōe filioꝝ cōtineant posthumi: ꝛ an ꝯtineant nepotes vsqꝫ in infinitū. Et hoc intēdit etiā filiusfa. pōt dari tutor. similr ꝛ seruus ꝓprius cū libertate quā ꝑ legē ꝯsequunt si nō detur. ꝛ error vitiat dationē tūc factā de seruo ꝓprio. Et similiter datio facta sub hac ꝯditione cū liber erit: qꝛ ꝯditio non vitiat in seruo alieno. Itē furiosus ꝛ minor. xxv. annis pōt dari tutor in testō. ꝛ tūc erit tutor cū erit factus sane mētis. ꝛ maior. xxv. annis. h. d. vsqꝫ ad. §. ad certū. ¶ No. ex principio cū glo. sup verbo filius ꝙ patria ptās nō ipedit quin filiusfa. possit esse tutor: ꝛ est rō. qꝛ tutela ē munus publicū ꝛ in his q̄ sunt publici iuris patria ptās nō curat. l. filiusfa. de his q sunt sui iuris vel alie. ff. adeo ꝙ filius magistratus ꝛ publica psona existēs pōt iusdicere in patrē in cui⁹ ē ptāte. l. ille a quo. §. fi. cū. l. seq. ff. ad treb. Ex quo segt ꝙ in cāis tutelarib⁹ filiusfa. pōt esse in iudicio sine ꝯsensu pris. vt tꝫ gl. in. l. cū nō soluꝫ. §. necessitatē. C. de bo. que libe. ꝛ idē in aliis cāis publicis. lꝫ glo. videat sentire cōtrariū ꝛ male. in. d. §. necessitatē. sed Bar. ibi ꝛ. d. l. filius. ff. de his q sunt sui vl alie. iur. Nec ob. ꝓdictis ꝙ testificatio ē publici iuris. l. iij. ff. de testa. ꝛ tñ attēdit patria ptās. Et quali pater teneat ꝓ filio suscipiēte officiū publicū. dic si ē officiū publicū auctoritate ꝛ vtilitate: tūc fauore reipublice eo ipso ꝙ pater scit ꝛ non ꝯtradicit teneat insolidū reipublice. sed priuato teneat de peculio. Si autē est officiū publicū auctoritate sed vtilitate priuatū vt tutela. tūc in tutela testamētaria lꝫ pater expresse ꝯsentiret nō teneat nisi de peculio. Sꝫ in datiua si pr expsse ꝯsentit teneat insolidū. alis soluꝫ de peculio. de quo ꝑ glo. l. ij. ff. de admi. tut. ꝛ ꝑ Bar. l. ꝛ filius. ff. de tuto. Et rō dfie inter testamētariū ꝛ datiuum est: qꝛ in datiuo pōt cogi cauere pro filio tutore. l. fi. §. fi. ff. de suspec. tu. ꝛ. l. sigs inter tres. §. impator. ff. de excu. tu. Modo est regula ꝙ vbicūqꝫ pr cogit ꝯsentire ꝛ se obligare ibi simplr ꝯsentiēdo se obligat. vt. d. §. fi. ꝛ §. impator ꝙ secus est in testamētaria in qua nō cogit pr ꝯsentire nec se obligare. ideo eius ptā a scia ꝛ ꝯsensus nō obligant eū insolidū. ideo qñ celebrans ꝯtractū cū filiofa. in his in qbus pr nō posset cogi ꝯsentire lꝫ dicat in instrō patre pñte ꝛ ꝯsentiente nō per hoc pr obligat. nisi dicat ꝛ obligante se. per. l. lucius ticius. de admini. tu. ꝛ ibi ꝑ Bar. secus in his qbus pr posset cogi ꝯsentire ꝛ obligare. de quo ꝑ Bar. in. l. si cum dote ꝫ. §. transgrediamur. ff. solu. matrimo. Similiter si statutū dicat ꝙ mulier nō possit testari sine ꝯsensu ꝓpinquoꝝ: primoꝝ ꝛ ꝓpinqui nolūt cōsentire vt successio ꝑueniat ad eos cogunt officio iudicis cōsentire. per. l. si intra tres. §. impator. ff. de excu. tuto. ꝛ ibi ꝑ Bal. ¶ Item no. hic. ꝙ seruus nō pōt esse tutor nisi prius efficiat liber. requirit enim ꝙ libertas ꝑcedat tutelā: vt sic tutela reperiat psonā habilē. Et ideo in his casibus opꝫ intellectū iuris semꝑ ꝑcedere requirentē habilitatē psone. s. titu. j. §. j. ibi in capite libero. vñ ex iniunctione tutele seruo ꝓprio insurgit ex tacita legis dispositiōe dicta libertas: que est habilitas ad dictā tutelā. Ex quo sequit ꝙ ꝓmouēs vel assumens aliquē inhabilē ad actū vel ministeriū sibi interdictū vr dispensare cum eo ꝛ eū habilitare. l. quidā ꝯsulebant in fi. ff. de re iudi. de quo ꝑ Inno. in. c. veniens. de filiis ꝑsbyteroꝝ. Ex ꝓdictis ēt pꝫ ꝙ tantū operat tacitū ꝗ expressuꝫ qñ tacitū inest ipso iure: vt in. l. si in diē. §. seruo. ꝛ. l. nōnunꝗ. ff. de ꝯdi. ꝛ demō. Sepe tñ plus operat tacituꝫ ꝗ expssuꝫ. l. actus legitimi. ff. de re. j. ¶ Tertio no. in. §. plane. ꝙ error in qualitate seu ꝯditōe psone tutoris ipedit dationē tutoꝝ. ēt si sit error in re ꝓpria nouiter obuēta in qua tolleratur ignorantia. vt dici. s. qui manumittere pos. §. in fraudē. Et pꝫ hic ꝙ error in ꝯditōe psone substātiali ad actū vitiat ipm actū. nā error libertate tutoꝝ vitiat tutelaꝫ. vt hic. silr ꝛ error in specie ꝯtractus impedit ꝯtractū. l. si eo. ff. si cer. pe. silr error in dñio impedit translationē dñij. l. iij. §. subtilius. ff. de ꝯdi. ob. cau. Et de hoc. s. an ꝛ qñ error impediat. dic plene ꝑ Bar. in. l. j. ff. de offi. ꝓcu. cesa. Itē pꝫ in. v. suus ꝙ seruus alienus pōt dari tutor: nō solū cū liber erit: sed etiaꝫ simplr: ꝛ tūc intelligit ꝙ heres illū redimat ꝛ manumittat ꝛ postea sit tutor. vt hic ꝛ in glo. in ver. vel ꝛ in iurib⁹ in ea allegatis. Seruus aūt ꝓprius nō pōt dari tutor sub ꝯditione cū liber erit: qꝛ in ptāte testatoris est statim eū liberū facere. ꝛ sic expssio huius ꝯditionis viciat. que nō expressa non ipedit libertas ꝛ tutela. vt. s. in. v. sꝫ seruus. ꝛ. l. actus legitimi. de reg. iur. Et adde ꝑ Bar. l. l. si hereditas. §. seru⁹. ff. de testa. tute. vbi ponit qñ valeat datio tutele de seruo scd. ¶ Itē no. in. §. furiosus. ꝙ minor. xxv. ānis pōt dari tutor ꝛ tūc erit cū factus erit maior: ꝛ furiosus dari pōt tutor: sed tunc erit cū factus erit sane mētis. ꝛ interim dabit tutor datiuus a principe. nō aūt legitimus. l. sigs sub cōditiōe. ff. de testa. tute. ꝛ sic liceriꝫ dabit tutor a iudice sub tacita ꝯditōe q̄ de se intelligit. sꝫ sub expsse nō posset. vt dicit gl. l. l. tanto §. ꝯditione. ff. de tuto. ꝛ. j. de auctoritate tuto. vñ. ꝛ si testm̄. pōt etiā furiosus hñs dilucida internalla eē iudex: lꝫ nō arbiter. vt no. glo. in. l. cū furiosus. ff. ð iudi. ꝛ sic pꝫ ꝙ inhabilis datus tutor itelligit ꝙ erit tutor qñ factus erit habilis. Et ideo hñitus dat⁹ tutor intelligit cū erit restitutus ar. huius tex. ꝛ. l. si hereditas. §. si furiosus. ff. de testa. tu. Et sic pꝫ in isto. §. ꝙ nō inspicit tps quo actus gerit: sed tps quo effectus cōsumit. Et hoc facit si statutū dicit ꝙ quicūqꝫ hic fuerit ptās vl capitaneus nō possit hre officiū vsqꝫ ad. x. annos. ꝙ ante finitos. x. ānos eligat ad inchoandū post. x. ꝙ vacat electio argu. huius tex. ꝛ. l. quero. §. lucius. ff. de testa. tute. ꝛ istud determinat Bal.

Ad certum tempus. Tutor pōt dari a testatore ad tēps ex tpe ꝛ sub ꝯditiōe ꝛ ante ꝛ post heredis institōnem vt hic. secus aūt in iudice qui nō pōt dari in diē vl' sub ꝯditiōe. ꝛ si detur viciat' datio. l. muto. §. sub ꝯditione. ff. d tu. qꝛ actus legitimi nō recipiunt diem vel ꝯditionē. l. actus legitimi. ff. de reg. iur. Itē tutor nō pōt dari rei certe vel cause certe nec similr soli ꝑsone deductis rebus. l. certaꝝ. ff. de testa. tu. qꝛ tutor datur principalr ꝑsone: ꝛ scd'ario rebus. sed curator ecōtra vt hic in glo. super verbo ꝑsone. sed bñ potest dari vniuersitati rerum. s. rebus italicis vel affricanis: vel rebus que sunt in vna villa. argu. l. si tñ. ff. de testa. tu. ꝛ ibi per Bar. nam tutor datus simplr intelligit' ēt datus rebus. ꝛ ēt que sunt in aliena iurisditiōe. sed ab eaꝝ administratiōe pōt se excusare infra quinquaginta dies nō postea. sed postea pōt petere sibi adiungi curatores seu coadiutores administrādi: vt. l. testō. C. de excu. tu. Et adde q̄ lꝫ regulariter tutor nō possit dari ad certā litem vt hic. ꝛ. l. qꝛ ꝑse. ff. d testa. tu. tñ quãqꝫ ex speciali cā pōt dari certe rei vel cāe puta ad adeundā hereditatē. nā tūc cū nō sufficiat auctoritas curatoris ad adeūdā hḗditatē. l. cū vna. §. tutor. ff. d ap. dat' tutor atilian⁹: qꝛ pupillus nō pōt adire hḗditatem sine tutoris auctoritate: vt. j. d auc. tu. §. neqꝫ. ꝛ tutoris datio nō ꝯfirmat' sicut nec alia legata regulr' nisi adeat' hereditas. l. nemo hḗditatis. ff. de testa. tu. ꝛ ideo dat' tutor ad adeūdaꝫ hḗditatē cuius officiū finit' adita hḗditate ꝛ sic supueniente tutore testamentario. de quo per Bar. in dicta. l. nemo. ꝛ l. hereditas. eo. ti.

Siquis filiabus. Apellatione filioꝝ cōtinēt' posthumi sꝫ non nepotes. sed apellatiōe liberoꝝ vl' posthumoꝝ bene cōtinēt' nepotes. hoc dicit vsqꝫ ad finē. Et no. glo. super verbo appellant'. q̄ ex cōsuetudine siue vsu cōmuni loquēdi appellatiōe filij nō cōtinētur nepotes. sꝫ et ꝓpria vocabuli significatiōe sic. cū fili⁹ dicat' a filos q̄ ē amor ꝙ amor etiā cadit in nepotē. De hoc an ꝛ quādo appellatiōe filioꝝ cōtineāt' nepotes siue ꝓferāur a testatore: siue a lege: siue a cōtrahēte siue in scriptis. ꝛ eo casu quo cōtinētur an hoc sit ex ꝓpria significatione vel ex interꝑtatione extensiua. dic plene per Bar. in. l. liberoꝝ. ff. de ver. signi. Et adde q̄ talis varietas inter filios ꝛ liberos non cadit in idiotā: qꝛ cum nesciat nec vulgare nesciret dicere liberos ſm gl. in. l. qd' si nepotes. ff. de test. tu. sed si scriberet notari⁹ liberos intelligeret' ſꝫ significationē. l. qꝛ ꝑsumit' notariū scripsisse ſꝫ mentē testatoris no. in. l. j. C. de vsuris. ꝛ. l. scinm. ff. de verborum obligatio. Sed cōsiliū ē que nō possunt exprimi literaliter scribātur vulgariter. l. j. ff. de excusa. tuto. ꝛ. l. lucius ticius. ff. de libe.

Adde q̄ licet in tutela appelatione filiorum contineantur posthumi. vt hic. ꝛ lege siquis filiabus. ff. de testamentaria tutela. tamen in legatis secus est in quibus legatum factum filiabus non extenditur ad posthumos nisi ex aliquo indicio ex ꝑsumptione appareat de mēte testatoris volentis cōprehēdi posthumos. vt si in pria parte testamēti fecisset mētionē de posthumis. l. q̄ filiab⁹. ff. de leg. j. nā ambiguū verbū positū in vna ꝑte testamēti verificat' ꝑ ꝑcedētia vel subsequētia in testō posita. l. si seruus plurinꝫ. §. fi. ff. de leg. j. Ex quo infert' q̄ qñ legatario datur particula seu clausula sui legati debꝫ etiā dari pars testamēti ꝑ quā declaret' verbū ambiguū in suo legato positū. ſm Bar. in. d. l. q̄ filiabus. ꝛ ibi vide per eū ad differentiā diuersitatis quare posthumi ꝯtinent' appellatione filioꝝ in tutelis ꝛ legatis.

De legitima agnatorum tutella.

Quibus autē. In duobus ꝑcedētibus titulis tractauit de tutorib⁹ testamētarijs: modo in hoc titulo tractat de legitimis. ꝛ diuidit' in quattuor ptes. Primo d'clarat q dicant' tutores legitimi. Scd'o ibi. qd aūt. declarat qui sunt agnati ꝛ cognati. Tertio ibi. qd autē declarat qui sunt agnati ꝛ cognati. Tertio ibi qd autē quādo dicat' deficere testamētaria tutella. ꝛ sic sit locus legitime. Quarto ibi. sed agnatōis d'clarat qualiter tollat' ius agnatōis: ꝛ per ꝯñs cessat tutela legitima. ꝛ hoc intēdit cessantibus testamētarijs tutoribus vocant' legitimi: qui sunt agnati qui descēdunt per virilē sexum: cognati autē per femineū sexum. Et dicit' cessare testamētarius qñ pater si prouidit de tutore facto vel nō de facto vel annullato testamēto. vel si ꝓuidit nō habuit effectū: vt qꝛ tutor mortuus ē viuo testatore. ꝛ ius agnatōis tollit' per capitis diminutōem ius vero cognatōis nō. h. d. vsqꝫ ad fi. hodie āt cū parit' vocētur agnati ꝛ cognati ad successionē pariter vocant' ad tutelā. vt in auē. sicut. C. eo. ꝛ in glo. fi. in fi. hic posita. Et intellige q̄ cognati demū vocabātur deficiētib⁹ agnatis. vt dicit gl. in ti. j. §. q̄ aūt. in gl. in ver. cognatōes. Et ꝓ intellectu huius tituli ꝑmitte q̄ quadruplex ē tutela legitīa. ꝛ sic sunt hic quattuor tituli q tractāt de tutella legitīa. Quedā d'fertur ex verbis ꝛ mēte legis. xij. tabulaꝝ. vt illā que defertur agnatis qui ꝑscribant' in successione. ꝛ per ꝯñs in tutela: qꝛ tutella est redacta ad similitudinem successionis vt ad quē spectat successio ꝛ tutella. l. iij. ver. ꝛ hic apparet. ff. de le. tu. te. ꝛ de ista loquit' hic titu. Quedā est que defert' ex mēte l. xij. tabularū. nō ex verbis. vt illa que defert' patrono ad quē spectat successio liberti nō ex v'bis s; ex mēte legis duodecim tabulaꝝ: ꝛ per ꝯñs defert' ei tutela que defert' ad similitudinē hḗditatis: vt. s. dixi. ꝛ de ista loquit' ti. j. de legitima patro. tutela. Tertia est legitima tutela non ex v'bis nec ex mēte. l. xij. tabulaꝝ: sꝫ ex extenſiōe iuris ꝯsulti ꝑꝑ idē ꝑitatē rōnis. vt in tutela filij emācipati que defert' ei q non vocabat' ad successionē filij emancipati. per. l. xij. tabulaꝝ. sꝫ ꝑ illa iura fuit vocat⁹ ad successionē. ꝛ ꝑ ꝯsequēs ad tutelā. ꝛ de ista loquit' ti. j. de le. pa. tu. Quarta est tutela lria nō ex verbis nec ex mente nec ex idēꝑitate rōnis. l. xij. tabularū. vt est tutela filij in ꝑtāte retenti. q defert' filio vl' fratri emācipato. vel ecōuerso nō ex verbis: mente vel rōne. l. xij. tab. que nullo modo vocabat eū ad successionē: sꝫ solū ꝑꝑ charitatē ꝛ fiduciā vocabat' ad tutelā: qꝛ multū ꝯfidebat ꝛ frater ideo vocat' tutela fiduciaria. ꝛ de ista loquit' titulus. j. de fidu. tu. Sꝫ cū hodie emācipatus vocet' ad successionē pris ꝛ fratris. l. meminimus. C. de legi. hered. ꝛ hodie ꝑ minimā capitis diminutionē. i. ꝑ emācipationē nō tollit' ius agnationis. vt tenet Azo. in sum. in. l. frater. C. eo. pōt dici tutela legitima ex lege noua ꝛ ita appellat' in. l. fi. C. eo. Et hec oia vide ꝑ Bar. in. l. iij. §. fi. ff. eo. Illi tñ tutores legitimi ꝗuis vocent' ad tutelā ꝑ legē: nō pñt tñ accedere ꝛ ad administrationē nisi quinqꝫ ꝑcedentibus. Primo q̄ accipiat res cū decreto iudicis seu sibi decernat' administratio ꝑ decretuꝫ iudicis qd hꝫ locū in oi tutore ꝑterqꝫ testamētario. qñ foret sibi remissuꝫ ꝑ testatorē. ꝛ istud decretū interpositū a iudice sub cuius iurisditōe est pupillus extendit' ꝛ porrigit effectum suū ēt ad res alterius territorij nō hñtis ꝯditionē. l. magis puto. §. illud. ff. de re. eo. Et qñ interponit' hoc decretū ꝯcedens administrationē debēt citari alij contutores legitimi vel datiui si qui sunt maxime si eisdem negaret' administratio. l. iij. §. fine. ff. de admini. tu. Secundo requirit' q̄ faciat inuentarium nisi sit tutor testamentarius cui sit ꝑ testatorē remissuꝫ. l. tutor. §. q repertoriū. ff. de admi. tu. ꝛ. l. fi. C. arbi. tute. Tertio requirit' q̄ iuret vtilia facere ꝛ inutilia euitare. vt in auē. vt hi qui oblig. res. mi. §. fi. Quarto requirit' q̄ satisdet lꝫ nō testamētarius vel datus a iudice maiore quibus

re quibus regulariter satisdatio remittit̃ .j.de satisda.tu.§.j.
Quinto requirit̃ ꝙ specialr̃ iuret pupillũ nõ dimittet̃ inde
sensum.l.fi.§.defensionẽ.C.de admini.tu. Supradictis tñ
quinqꝫ nõ interuenientib⁹ potest tutor ad cõmodũ pupilli ad
ministrare ⁊ alienare tp̃e peritura que dilatõez nõ accipiũt
d.l.tutor.qui repertoriũ.circa principiũ.⁊.l.fi.in fi.C.de admi.
tuto.⁊ per Bar.in.d.l.legitios.Adde ad hoc ꝙ supra di-
ctũ est ꝙ tutor ante administratõez decretũ ⁊ inuẽtarij ↄfe-
ctionẽ põt administrare vẽdere ⁊ alienare tẽpore peritura.
nam ꝓhibitio quãtũcũqꝫ generalis dꝫ restringi ⁊ limitari ⁊
locũ habere in rebus que seruãdo seruari pñt.nõ autẽ i re
bus in quib⁹ iminet corruptõis periculũ in qb⁹ licitũ ẽ ge-
neralẽ ꝓhibitionẽ ⁊ mãdatũ testatoris ↄtẽnere per tex.in.l.
quidã decedẽs.§.vsqꝫ adeo.ff.de admi.tut.Ex quo sequit̃
ꝙ si iudex precipit ↄuẽto petitõe hr̃ditatis vt nihil dẽat alie
nare de bonis hereditatis sub certa pẽa:tñ poterit alienare
res hr̃ditarias tp̃e perituras.ꝑ dctũ.§.vsqꝫ adeo.⁊.l.diu⁹.
ff.de pe.hr̃di.Ex quo infert̃ ꝙ in his que sunt tp̃e peritura
nõ tenetur tutor expectare tẽpus i quo res verilier magis
valerẽt.⁊ sic nõ tenet̃ seruare vinũ vl̃ frumẽtũ pupillare ad
tẽpus caristie.l.lex que tutores.C.de admi.tu.Quinimo in
istis reb⁹ tp̃e periturls quilibet gestor vel tutor dꝫ habere ad
ministratõem isolidũ.dũ tñ nõ nimis festinãter expediat si
ne alio.vt dixi per tex.in.l.tutor.in.§.si tuto.ff.de admi.tu.
Que aũt dicãtur res tp̃e periture que seruãdo seruari nõ
pñt.sentit gl.ꝙ sunt ille que triẽnio seruari ñ pñt in.l.vnica.
C.si aduersus vsuca.⁊.l.fi.C.i qui.can.resti.nõ ẽ neces. Di
cit tñ Bar.ꝙ tutores ⁊ officiales publici quib⁹ dsignata ⁊
scripta fiũt supellectilis ꝓbãt illa ↄsumpta ꝓbãdo ꝙ ẽ tãtũ
tẽpus ꝙ verisimilr̃ debẽt eẽ destructa ⁊ ↄsumpta fꝫ Bar.
in.l.ꝙ ad rps.C.de murilegu.li.xj. Itẽ no.in.§.sunt autẽ
agnati.cum gl.sup ver.cognati.ꝙ cognatio est genus ↄpre-
hendens agnatos ⁊ cognatos:sed i specie nõ qui sunt agna
ti ⁊ cognati:quia agnati sunt descendentes ꝑ masculinũ ⁊
cognati ꝑ femineũ.etiã si masculus interueniat.vt hic i glo.
sup ver.agnati.qd̃ not.ꝓpter statuta italie que cõmuniter
preferunt agnatos cognatis in successione.nam eodem mo
do preferent̃ in tutela que defert̃ ad similitudinem succes
sionis.vt.s̃.dixi.⁊ Bar.in.l.j.ff.e.sꝫ de iure cõi nouissimo
vocant̃ pariter agnati ⁊ cognati in successione.⁊ ꝑ ↄñs i tu-
tela.vt in auc.de heredi.que ab inte.defe.§.ex illis.coll.ix.
⁊ in auc.sꝫ.C.eo.⁊ hoc i gl.fi.i fi.⁊.j.ti.pxi.i glo.⁊ per istũ
tex.in.§.ceterũ.j.de leg.agna.successi.Nota sunt ista statu
ta italie ⁊ statutũ cor ꝙ ↄsideratio que fuit in.l.xij.tabular.
⁊ medie iuris prudentie.⁊ fm ius ciuile ⁊ ꝑtoriũ:que iura
silr̃ ꝑtulerunt agnatos cognatis.d.§.ꝑ ↄtrariũ.⁊.l.j.in prin.
ff.si ta.testa.nulle.extã.ex co:qr ꝑ agnatos masculos fami-
liarũ dignitas ↄseruat̃.l.j.§.penul.ver.publice enim inter-
est.ff.de ven.inspi.Statutũ igit̃ tudertinũ qd̃ ꝑfert agna-
tos cognatis ⁊ subdit̃ ꝙ succedat mr̃ fratri defuncti nisi su
persit frater dfuncti de fratre vtrinqꝫ vel saltim ex pte pr̃is
ↄiunctus:nõ aũt de vterino tñ intelligi dꝫ vt seruet̃ mens ⁊
intentio statuti ꝑferentis masculinã ꝓlem.ꝑ iura ꝑallega.⁊
hoc ↄsulit Ang.in suo ↄsilio ꝙ incipit.statuta tudertine ⁊c̃.
Itẽ no.ibi familiã sequunt̃.ꝙ filius sequit̃ familiã pr̃is
⁊ nõ matris ex quo vr̃ decidi si statutũ vult ꝙ quis teneat̃ pro
delicto vel dãno dato ab alijs de familia sua ꝙ nõ tenebit̃
auus pro dãno nepotis ex filia nec mr̃ pro filio. Et adde
qd̃ no.ꝑ doc.in.l.fi.C.de vbo.signi.⁊ ꝑ Bar.in.l.j.§.fami-
lie.ff.de public. Itẽ no.in.§.ꝙ aũt.ꝙ ab intestato dr̃ quis
mori ẽt quo ad singularẽ rẽ ex ãmasiue spẽm de qua nõ pro
uidit in testõ.vel ꝓuidit sꝫ nõ habuit effectũ.sꝫ in hr̃editate
dispositio de pte trahit secũ totũ de quo nõ est ꝓuisũ.l.
j.§.si ex fundo.ff.de heredi.insti.Et vr̃ casus hic esse.ꝙ quis
põt decedere pro pte testat⁹ ⁊ pro pte intestat⁹.ꝙ est ↄtra re
gulã iuris.ius nostrũ ⁊c̃.⁊.j.de hr̃edi.insti.§.nõ aũt:sꝫ hoc
verũ ab initio ex regulariter ꝙ nõ põt decedere ꝑ pte testa-
tus ⁊ pro parte intestatus.vt dictis iuribus:sꝫ ex post facto
potest bene.l.nam ⁊ si pentio.ff.de inoffi.testa.Fallit autem
in milite qui põt decedere pro parte testatus.l.similes vinũ
ff.de testamen.mili.Item in pupillo arrogato secũdũ ali-
quos cui dat⁹ ẽ substitut⁹ a pr̃e arrogatori ⁊ nõ a pr̃e natu
rali.vt no.in.l.si arrogator.ff.de adoptio.Item fallit i filio
testãte ad pias cãs q põt a ꝓncipio decedere ꝑ parte testa
tus ⁊ pro parte intestatus. Et ideo potest institui solum
in tertia parte ita ꝙ plus petere non possit nec reducetur
res ad causam intestati prout alias fieret in testante ad non
pias cãs fm Bar.in.l.j.C.de sac.san.eccle.in.v.q.principa
li in ver.quinto quero.⁊.l.quotiens.§.si duo.ff.de here insti.
Item no.in.§.sed agnatõis.ꝙ ius agnatõis tollit̃ capitꝫ
diminutõe maxima media ⁊ minima.de quibus dicet̃.j.ti.j.⁊
per ↄñs tollit̃ successio ⁊ tutela que deferebant̃ per.l.xij.ta
bu.Sed illa que deferebant̃ ꝑ alia iura nõ tollunt̃ illa ca.
di.minima vt hic in glo.⁊ in.l.tutelas.ff.de cap.dimi. Sed
ius agnationis nõ tollit̃ minima cap.dimi.sꝫ maxima ⁊ me
dia sic.vt in ti.pxi.§.qd̃ aũt.⁊ est rõ vt hic in tex.qr agnatio
est iuris ciuilis.ideo põt tolli per capi.di. que similr̃ est de
iure ciuili:qr vnũ ius ciuile põt tolli ꝑ aliud.l.nihil tam na-
turale.ff.de reg.iur.Sed quotiẽscunqꝫ lex vel statutũ vtit̃
verbo naturali vt patre:matre:filio:sorore ⁊c̃.tunc nõ attẽ-
dimus dispõnem iuris ciuilis vt intelligat̃ d legitimo ⁊ na
turali:sed attendim⁹ solaꝫ naturalitatẽ vt sic cõprehẽdatur
ẽt filius tñ ⁊ spurius ⁊ ẽt seruus.l.tutelas.ff.de capi.dimi.
qr naturalr̃ sunt filij sꝫ de iure ciuili spurius nõ appellatur
filius:vt in auc.ex cõplexu.C.de incest.nup.⁊ seruus ꝑ ni-
hilo reputat̃.l.qd̃ ait.ff.de regu.iur.⁊ per Bar.in.l.j.ff.de
acqu. Ex isto.§.collige ꝙ ius agnatõis ꝑ nullaꝫ capi.di.
perimit̃ sed bene cõmutat̃ ꝑ maximã ⁊ mediã capi.di.vt.j.
ti.j.§.qd̃ aũt.Sunt eĩm iura sanguinis iure naturali ꝓdu-
cta vt hic in fi.que iure ciuili vel pacto ꝑimi non pñt.l.iura
sanguinis.ff.de reg.iur.⁊.l.ius agnatõis.ff.d pac.⁊ hoc ve
rum ꝙ nõ possunt tolli iura naturalia in suo toto esse:sed in
certis capitulis sunt mutabilia:vt no.in.l.ius ciuile.ff.de iu
sti.⁊ iure.⁊.s̃.de iure natu.§.fi. Est eĩm differẽtia inter pe-
rimere ⁊ cõmutare sicut aliud tollere ⁊ aliud trãsferre. no.
glo.in verbo trãsit.in.§.sed si pater.s̃.quib⁹ mo.ius pa.po.
sol.⁊ intellige hic ꝙ per cap.di.tollit̃ tutela que deferebat̃
l.xij.tab.nõ illa que ex legi.alijs nouis post illã legẽ emana
tis.nec ẽt tollit̃ tutela testamentaria.l.tutelas.ff.de cap. di.
minima capitis diminutio tutoris finiebat̃ tutela ẽt susce-
pta:sꝫ hodie secus.l.legitimos.§.fi.⁊ ibi glo.ff.eo.

De capitis diminutione. Rubrica.

St autem capitis.

Hic titulus venit ad declarationẽ.§.
sꝫ agnatiõis.s̃.tit.j.Et diuidit̃ i quinqꝫ par
tes.Primo ponit diffinitionẽ cap.dimi.
Secundo ibi eã diuisionẽ.s.quotuplex
sit ca.dimi.Tertio ibi maxima dclarat mẽbra.Quarto ibi.
fuus autẽ.duo dubia remouet.Quinto ibi.ꝙ autẽ limitat
⁊ declarat dictũ.§.sꝫ agnatiõis.vsqꝫ ad fi. Nota ex pri.
diffinitionẽ capi.di.adiuncta suppletione glo.⁊c̃.ꝙ cap.di.
ẽ prioris stat⁹ cõmutatio facto hois interueniente. Scdo
no.ꝙ triplex ẽ capi.di.per quã ꝑdũtur tria principalia bõa
que habem⁹.s.libertas.ciuitas ⁊ familia.ꝙ dic vt in glo.j.
super vbo libertas.Et collige ex.§.minor.cuꝫ glo.in verb.
interdũ.ꝙ interdicto igni ⁊ aque ⁊ deportatio ⁊ ex cõmu-
nicatio equiparãtur:sꝫ loco illius pene iterdictionis aque
⁊ igni hodie succedat dportatio.l.iij.ff.ad.l.iul.pec.Et ex
cõicat⁹ equparat̃ eis.qr cũ publicatio ⁊ nolatim excõmuni-
cato nõ licet participare:alis sciẽter participãs icurrit excõ
municationẽ.in.c.cũ desideres.de sen.excõ.⁊ sicut deportat⁹
ꝑdit ea que sunt iuris ciuilis:vt nõ possit agere:postulare:
nec in iudicio testificari.vt no.in glo.in.l.quidẽ.ff.de penis

Jo.de pla.sup p̃lo insti. B 2

tus etiā nec excōicatus: vt in.c. decernim⁹. de sen.excō. in.vj. ¶ Sed an excōicatus possit testari ⁊c. procedit hic glo. vt in hoc equaret deportato qui testari nō poterit: vt in.d.l. quidem sunt.in.d.glo. ⁊ dixi.s. qui.mo.ius pa.po.sol.§.cū aūt. de hoc fuerūt opiniones. Nam Archi. ⁊ alij in.c.pia. de excep.in.vj. tenuerūt ꝙ equipareš in hoc deportato vt nō possit testari Sed Jo.an.in.c. decernim⁹. cōcludit ꝙ possit testari nisi sit excōmunicat⁹ p heresi vl̄ pro vsuris. ⁊ ē cōmunis opi. quā sequit̄ Bal.in.l.fi.C. si a nō cōpe.iudi. ¶ Jtē an tabellio excōmunicat⁹ possit facere instrumētū. gl. cōcludit in.d.c. decernim⁹ ꝙ nō videlicet si est notorie excōmunicat⁹ secus si occulte vl̄ etiā manifeste sed pbari non pōt Jtē an excōicat⁹. possit esse pcurator dic ꝙ nō. vt in.c. post cessionē. de pba. Jtē an possit esse iudex. dic ꝙ nō si fuit publice excōicat⁹. secus si occulte. vt i.c. ad pbādū. de re iudi. ⁊ ibi no. ⁊ l.c. exceptionem. de excep. Jtē an possit eē arbiter dic s̄m g^l.l.l. pedi⁹. ff. d arbi. Jtē an possit eē maior in regimine ciuitatis vl̄ prior: vl̄ ancian⁹. dic ꝙ nō. vt l.c.fi. extra d excep. ¶ Et no. ꝙ hec exceptio pōt opponi excōicatis in quacunq; parte iudicij ⁊ etiā post s̄niaʒ in executiōe: ⁊ pōt nō solū semel: s; ēt bis opponi in eadē cā ab eo qui opponit ⁊ nō pbauit: dʒ tn̄ pbari infra octo dies: alś iudex procedet in cā gnimo si nō opponaš excōicatio. ⁊ iudex sciat actorem publice excōicatum dʒ eū ex officio repellere. ⁊ hec p bant̄ in.c. pia. de excep. Et attende ꝙ cū duplex est excōicatio. s. maior que idē est ꝙ anathema: que separat a sacramētis ⁊ a cōione fideliū: ⁊ que imponit̄ pro ɔtumacia vel crimine: tā ab hoīe ꝙ̄ a canone. Sʒ minor que separat soluʒ a participatōe sacramētoꝝ. vt in eo qui sciēter participat cuʒ excōicato maiori excōicatōe in locutionem osculo mēsa ⁊ similibus. nō autē in crimine. vt dicit glo. in.c. ɔstitutōeʒ. de sen.excō.in.vj. ⁊ c.fi.e.ti. ⁊ in.c. si quē. eo.titu. ⁊ ibi glo. quis possit absoluere ab istis excōicatōibus. ⁊ de vtraq; pʒ in.q. iiij.c. engeltrudā. ⁊ de excep. cum a nobis. ⁊ dʒ opponēs exprimere speciē excōicatōis: q2 maior excludit ab agēdo. minor nō. vt dicit glo. in.d.c. pia. alś intelligereš de maiori excō.d.c. si quē. ¶ Tertio no.in.§. minima. ibi emācipat⁹ ꝙ p emancipationē dr̄ filius minui capite: ⁊ quodāmodo videš nouus homo effectus. adeo ꝙ a prioribus obligationibus ɔtractis sub patris ptāte liberaš de iure ciuili. Sʒ ptor plenius equitate videns ɔtrahētes cū filiofā. deceptos p capi. dimi. filij restituit insolidū cōtra ipsuʒ filiū ad illā primeuam actionē vel in factū. per.l.j.§.j.ff. eo. qd̄ tn̄ pretor postea modificauit in sex casibus in quib⁹ solū voluit teneri ⁊ exequi inquātū facere pōt: qui casus ponunš in.l.ij.ff. ꝙ cū eo. s. cū filius est emancipatus. exhērdatus a patris hereditate abstētus. dignitatē adeptus. in adoptioneʒ datus vel ex minima pte institutus. de quo dic per Bar. sup rub.ff. ꝙ cū eo. ⁊ licet filius nō teneaš nisi in quantū facere pōt tn̄ pōt cōtra eū porrigi libellus insolidū ⁊ debebit allegare beneficiū ⁊ condēnabiš solū inquātū facere pōt. per.l. patrē filio.ff. ꝙ cuʒ eo. ⁊ ibi per Bar. ¶ Quarto no.in.§. seruus. ibi nullū caput. ꝙ priuatio psupponit habitū vt hic. ⁊.l. manumissiões. ff. de iusti. ⁊ iur. ⁊.l. decē. ff. de verbo.obli. Et iō petēs se absolui ab excōicatōe videš fateri se fuisse excōicatū nisi petat se absolui ad cautelā. in.c. venerabilē. ver. sunt eiʒ. extra de elec. Fallit tamē in reo cui permissum ē opponere ɔtrarias exceptiones: q2 lʒ neget debitū ⁊ inquātū appareat dicit se soluisse. ⁊ per hoc nō videtur fateri.l. nō vtiq;. ff. de excep. licet secus sit in teste qui dū dicit̄ seruus dicit se manumissum. nam videš ɔfiteri se seruū fuisse. ⁊ in hoc ei statur quantū ad eū repellēdū: ⁊ videš dicere se esse liberū. ⁊ i hoc ei nō staš. vt in auē. si dicaš. C. de testi. quia quo ad habilitatē psone iustus testis ⁊ ei nō crediš. iudex debet aliter inuestigare a vicinis ⁊ hominibus bone opiniōis ꝙ̄ sibi credere. vt vult gl. magistralis in ver. inimicitie. in.l. iij.ff. d testi. ⁊ d hoc dic p Bar.l.d.l. decē. d ver.ob. dixi.s. d libe.l pn.

¶ Quinto no.in.§. quibus aūt. ꝙ remotus ab officio ⁊ dignitate nō dr̄ capite minui si tn̄ est remotus ⁊ ɔdēnatus pp turpitudinē efficit̄ infamis adeo ꝙ nō pōt eē iudex: nec testis: nec aduocatus: vt hic in glo. ⁊ in verb. cōstat. Et collige ex hoc.§. ꝙ per augumentū vel diminutionē dignitatis nō dr̄ quis capite minui: qd̄ facit qōneʒ de eo qui pmisit dare scacum matū cū pedone an obtineat vl̄ pdat si dedit scacū matū cū pedona dn̄a vr̄ ꝙ obtineat: q2 dignitas superueniēs nō mutat statū: vt hic in glo. ⁊.l. penul. ff. de sena. ⁊ hanc pteʒ tenuerunt quidā p dicta iura. Sʒ Richar. malū. Cy. ⁊ Sali. tenent ɔtrariū: q2 pedona mutauit officiuʒ: q2 alio mō pficit̄ p trāsuersum vbi prius ibat recte. ⁊ sicut officiuʒ extinguit̄ p artificiū: ita officiū per ɔtrariū officiū.l. legatis.§. ex officio ff. de lega. iij. ⁊ ibi p Bar. ⁊ Sali. ⁊ Cy.l.l. ij. C. de excu.tu. ¶ Sexto no.in.§. ꝙ aūt. ꝙ per minimā capi. diminu. tolliš solū agnatio nō cognatio. s. ti.j.§. fi. sʒ p maximā ⁊ mediam tolliš agnatio ⁊ cognatio ⁊ intelligiš: vt in glo. fi. in fi. s. ti. ꝙ per maximā ⁊ mediā capi. dimi. tolluntš iura agnatiōis ⁊ cognatiōis quo ad successionē ⁊ tutelā: vt hic in glo. super vbo cognatiōis: ipsa tn̄ ɔsanguinitas nō tolliš.l. iura sanguinis. ff. de reg. iu. ¶ Septimo no. ibi nec manumissus ꝙ a priuatiōe ad habitū impossibile est redire: vt hic in.l. liber. ff. de sta. ho. nisi priuatio fuerit de fcō. s. de inge.§. fi. vl̄ vbi primus status ⁊ habit⁹ rei nō fuit oīno extinctus: sʒ velat⁹ ⁊ occupat⁹ vt l littore maris p edificiū: quo edificio diruptio remanet loc⁹ public⁹: q2 cessante ipedimēto cessat ⁊ priuatio.l. intātū. ff. de re. diui. cū res de facili redeat ad suā nāʒ l. si vn⁹.§. pact⁹. vl̄ fi. qd̄ ⁊ i spē. ff. de pactis. ¶ Octauo nota ex fine ꝙ qn̄ sunt plures i eodē gradu oēs vocanš ad tutelā: tn̄ magis idoneo: vel idoneis tutela cōmittiš sub periculo tamen alioꝝ ⁊ tacita ypotheca bonorum suorū pro huiusmodi administratōe. vt in auē. sicut. C. de leg. tute. Jteʒ nota hic ꝙ qn̄ lex vocat agnatos vel cognatos itelligiš eos salua gradus ꝑrogatiua. sic ēt in vocatis a statuto ad successionem alicuius decedētis ab intestato: intelligiš eos vocare salua gradus ꝑrogatiua. Et facit ad qōnem si pr̄ emit rē p filijs ⁊ nepotib⁹ vt intelligaš ordie successiuo. ⁊ sic hec copula nō diuidat in ptes equales regulariter sicut facit. vt.l. si gs ticio. ff. de vsufru. accrescendo. sed videš pater stipulari filijs vt hēdibus: vt in gl. no. in.l. si tibi.§. pact⁹. ff. de pac. de quo p Bar. in.l. gallus.§. quadā rōne. ff. de libe. ⁊ post. lʒ secus sit in emphiteosi ecclesie que transit ad filios vt filios lʒ nō sint hēdes. de quo per Bar. in.l. vt iurisiurādum. §. si liberi. ff. de ope. lib. ⁊c.

¶ De legitima patronorum tutela. Rubrica.

x eadē.l.xii.tabul.

e

¶ Hic tractat de lītima tutela que deferebaš nō ex verbis legis.xij. tab. sʒ ex mēte: q2 eoipso ꝙ lex defferebat successionē liberti patrono deferš etiā sibi tutela: vt dixi. s. de legi. agna. tu. in prin. Qualr̄ succedit libert⁹ patrono vidisti p glo. in ver. patrono. s. qui. mo. ius pa. po. sol.§. nostra aūt. ¶ No. primo ibi atq; si verbis.l. introducta esset ꝙ id qd̄ venit ex mente ⁊ iterptatiōe legis vel statuti dr̄ statui partim ex lege ⁊ ex ipso statuto: vt hic. ⁊.l. nominis ⁊ rei.§. verbū ex le. ff. de ver. sig. ⁊ mens statuentis colligiš ex prefationibus.l.j. ff. de orig. iur. ⁊.l. fi. ff. de here. insti. ⁊ per Bar. in.l. ambitiosa. ff. de decre. ab ordi. fa. ⁊ ita cōpetit directa actio p eo qd̄ puenit ex mēte.l. sicut ex verbis. d quo plene per glo. ⁊ Bar. in.l. curatoris. C. de neg. ge. lʒ ibi glo. dicit aliter imo qn̄ s̄nia ⁊ mens legis ē clara dʒ seruare mētem ⁊ offendere verba seu recedere a verbis ēt in penalib⁹ ⁊ in odiosis s̄m glo. in.c. si postꝙ̄. extra de elec. lib. vj. q2 lex nihil aliud est ꝙ̄ mens leg.l. adigere.§. quāuis. ff. d iurepa.

elias

eis aūt si nō cōstat de mente nō est recedendū a verbis leg. nō alr.ff.de leg.iij.l.pspexit.ff.qui ⁊ a qbus.⁊ iō cū lex vl statutū punit receptātē exbānitū:vl cōmodantē arma ad al terum offendēdū debet attendere mētē.s.vt itelligat de receptāte ⁊ ccōmodāte sciēter ⁊ dolose nō ignorāter per.l. quicūqȝ.C.de ser.fugi.⁊ ibi per.salyce.Similiter si ꝓciui statutū ⁊ ordinatū esse ꝙ alienigene frumētum nō pñt vēdi minori preccio decē ⁊ anteq̄ esset notū oībus vēdidi tibi ma gnam quantitatē frumēti multo minori precio teneor ad in teresse qꝛ te nō certioraui:⁊ mente statuētis fraudem fecisti l.si vina que in dolijs.in si.ff.de vino oleo tri.lega.de quo p Bar.in.l.cōtra legē.ff.de legi.⁊ per Saly.l.nō dubiū.C.ō legi.¶ Scḋo no.ibi ⁊ tutele onus esse dȝ ꝙ propiquior in succedēdo est ꝓpinquior in tutelam accipiendo vt hic.⁊.l. iij.ff.de legi.tu.⁊ auc.de here.que ab inte.defece.§.ex hoc. col.ix.⁊ sic vbi ē emolumētuȝ ibi ⁊ onus esse dȝ.fallit i mu liere ⁊ minore vt hic in glo.fi.⁊ ideo si relinquit alicui lega tum pp tutelā gerendā certe si recusat onus tutele nō habe bit emolumentū legati.C de lega.l.ab administratiōe.⁊ ibi per Saly.¶ Tertio no.ex fi.ꝙ femina qñqȝ est prior i suc cedendo⁊ tñ non potest esse tutrix.hic aūt fallit in matre ⁊ auia que lȝ sint debitrices ⁊ creditrices ꝓferant in ltima tu tela oībus ltimis ⁊ datiuis ⁊ debent renūciare secūdis nu ptijs ⁊ velleyano ⁊ oīum alij legum auxilio:vt in auc.vt li. matri ⁊ auie.per totū.⁊.C.quādo mulier tu.offic.fungi. de quo per Bar.in.l.sigs sub ꝯditione.ff.ō testa.tu. Adde su pradictis an mens vel verba legis sint magis attēdenda.cō clude primo ꝙ vbi mens est oīno dubia non est recedēdum a verbis.l.nō aliter.ff.de lega.iij.nam tunc qñ nō potest ap parere de mente legis vel statuti verba quantūcunqȝ dura sunt seruanda.l.pspexit.ff.qui ⁊ a quib⁹.licet aliqui dicāt ꝙ illa lex caret spiritu ⁊ est iniqua statuēdo ꝙ serui ignorā tes ⁊ absentes grauent adulterio dñe sue.Scḋo conclude ꝙ vbi mens est certa verbis oīno repugnās tūc si sunt ver ba prolata ab homine neutrū seruatur.l.siquis in fundi vo cabulo.ff.de lega.j.⁊.l.in ambiguo.ff.de rebus dubijs.Si autē sunt prolata a lege tunc si constat de mente per aliam scripturā illam sequitur alr stamus verbis vt dicit glo.ij. in.l.nō dubium.C.de legi.Tertio conclude ꝙ vbi mēs di uersificat a verbis:qꝛ se habȝ in plus vel minus q̄ vba tūc si sunt prolata ab homine seruam⁹ mentē.l.liberoꝝ.§.ꝙ ta men cassius.de leg.iij.si autē sunt ꝓlata a lege tūc si mēs se hȝ in minus:vt est ꝙ quis nō puniat idebite cū verba sint generalia.⁊ tunc ꝓualet mens si albi sit scripta vt i dicta gl. l.non dubiū.⁊ idē si nō sit scripta dūmodo hēat rationē eui dentē de qua ꝯstet.vt in casibus in qbus qs facit fraudē le gi qui nota.in.l.ꝯtra legē.ff.de legi.Ex predictis pȝ ꝙ p sta tutuȝ puniens facientē sanguinē in palatio nō puniret bar bitonsor fleubotomātē:qꝛ attendimus mentē que se hȝ hoc casu in minus q̄ vba que mens est de iniuriose faciēte.naȝ lȝ statutū nō faciat mentionē doli tñ dȝ intelligi ex qualita te facti:⁊ ꝯditōe ꝑsone:vt vult glo.in.l.si.ff.ꝙ qsqȝ iuris.de quo p Bar.in.l.j.§.ne autē.ff.si qui te.li.esse iussus fu.Et attende ꝙ in multis casibus licitū est recedere a vbis legis vel statuti.primo pp iniquitatē insurgentē vt esset qñ p vba l.simpliciter sumpta minus stans haberet maiorē dilationē q̄ magis distans.Nā quotienscūqȝ ex vbis.l.simpliciter in tellectis preferꝰ iniquū equo recedimus ab his ⁊ stam⁹ mē ti ⁊ rōni legis.tex.ē in.l.scire.ops.§.aliud.vsic.erit.igit.ff. de excu.tu.dum dicit lȝ vba legis hunc habeāt intellectū tñ mens legis latoris aliud vult.ff.de legi.l.in ambigua.Se cundo pp rōneȝ legi repugnantē vt ē rō legis pmittentis vi ro accusare vxorē de adulterio que rō repugnat qñ fuit le no.vxoris.l.cū mulier.ff.solu.ma.⁊ ideo dicit gl.in.l.cū tale §.falsaȝ.ff.de ꝯdi.⁊ demō.ꝙ vbi rō legis est adeo coherēs. legi ꝙ cessante ea.l.cessat.l.adigere.§.q̄uis.ff.de iurepa.qḋ declarat p Bar.in.l.demōstratio.§.qḋ aūt.ff.de ꝯdi.⁊ de mon.Tertio pp vsuȝ loquendi ꝓpric significatōi verboruȝ repugnantē.vt est ꝙ appellatōe libroꝝ ex cōi vsu loquendi ꝯprehēdant chartꝰ:nā stamus cōi vsu loquendi postposi ta ꝓpria significatōne verboꝝ dicta.l.libroꝝ.§.ꝙ tñ cassius. ff.de leg.iij.Et ideo cū ex omniū vsu loquendi etiam pu pillus dicat mori ab intestato mater excludet vigore statuti dictātis ꝙ mater excludat extātibus agnatis defuncti.l.j. ff.de suis ⁊ legi.de quo cōmuni vsu loquendi vtēdi ⁊ itel ligendi.dic plene per Bar.in.l.labeo.ff.ō supel.lega.quin imo verba qñ debȝ improprieri vt mens seruetur.l.titia.§. lutius.de lega.ij.⁊ hoc voluit glo.hic nota.in.l.⁊ puto.§.iu lianus.ff.familie herciscūde.⁊ plus dicit Cy.⁊ Bald post eum in.d.l.non dubium.C.de legi.ꝙ propter rationē etiaȝ non scriptam potest deuiari ⁊ discedi a verbis legis.dū ta men illa non sit naturalis:⁊ naturaliter ⁊ cōmuniter appro bari possit.per quam rationem etiam.l.in contrariuȝ dispo nens mitigari pōt dicta.l.scire oportet.§.sufficit.ff.ō excu. tu.in cuius fide sufficit firmare ex ipsa naturali iusticia ⁊c. dicit Dy.in vltima regula iuris.lib.vj.ꝙ ratio ⁊ mens le gis idem sunt.nec aliud est mens q̄ ratio que mouet legis latorem ad statuēdum que ratio sit expressa in.l.ampliat.⁊ restringit verba legis prout ad ipsaȝ adaptant.l.adigere.§. q̄uis.ff.de iurepatro.si autem nō sit expressa presumit legis lator motus ea ratione quia fuisset motus vir sapiēs ⁊ dis cretus si de hoc fuisset interrogatus.vt dicit gl.in fi.in.l.ta le pactū.ff.de pactis.videlicet vt cesset captio ⁊ absonus in tellectus.d.l.scire oportet.§.alia ver.⁊ si maxime.ff.de excu sa.tu.vnde dicit Bal.ꝙ sicut homo cōsistit ex anima ⁊ cor pore.ita lex consistit ex verbis ⁊ ratione ⁊ verba legis sunt vt superficies siue corpus ⁊ anima legis ⁊ mens siue ratio legis que magis debet attēdi q̄ superficies siue corpus v bori.l.scire.li.ff.de legi.⁊.j.q.j.c.marchion ⁊ beldides.⁊.c. intelligentia.de verbo.signi.qꝛ plerūqȝ dum ꝓprietas ver borum attendit sensus veritatis amittit.c.ꝓterea.de verb. signi.Et non solum in legibus ⁊ canonib⁹ sȝ ēt in omni alia dispositiōe semꝑ mens est ꝓferenda.l.iij.§.ꝯditio.ibi meli⁹ est sensum magis q̄ verba amplecti.ff.de annuis leg.⁊ ple ne in.c.quanto.de priui.¶ Itē nota hic ꝓ dictōe ꝓinde. que est no.similitudinis sed nō per omnia vt no.glo.l.j.sa crilegij.§.is autē.ff.ad.l.iuliā.pecu.⁊.l.j.ff.de recepta.fa cit glo.in.l.custodiā.de pericu.⁊ commo.rei ven. ¶ Item nota hic ꝙ tutela est onus ex quo infert ꝙ dictantē statuto ꝙ qs nō possit habere officiū beneficiū.vel dignitatē.vl ho norem.non excluditur a tutela:qꝛ est onus ad quod onus delictū nō dȝ sibi ꝓstare imunitatem.dicit glo.in.l.tutela.§. sed si hac.ff.de legi.tuto.

¶ De legitima parentum tutela. Rubrica.

e xēplo patronoꝝ.

¶ Hic tractat de legitima tutela q̄ nō deferabatur ex mēte ⁊ verbis nec ex mē te tantū.sed ex idēptitate ratōis.l.xij.tab. nam lex.xij.tabu.nec ex mēte nec ex ver bis vocabat patrem ad successionem filij emancipati.⁊ per consequens nec ad tutelam.sed cum postea per iura noua pater vocetur ad successionem filij ⁊ ecōtra.l.meminimus. C.de legi.heredi.sic vocat⁹ fuit ad tutelā per rōnem.l.xij. tab.que est ꝙ q vocat ad successionē vocat ad tutelā:vi de.ō.tit.j.⁊.ō.qui.mo.in spa.po.sol.§.ꝓterea.¶ Et no.hic in ver.exemplo.ꝙ pōt ex exēplo aliud exēplū sumi.⁊ idem operat ꝙ primū.quia non credit exemplo nisi producatur originale de quo exemplo fit mētio in auē.siquis i aliquo documēto.C.de eden.nisi sit exēplatū mānu eiusdē notarij ar.l.sigs ex argētarijs.§.ꝓhibȝ.ff.ō edē.⁊ ibi p Bar.⁊ nisi sit officilis ꝓductio originalis pp tutorē amissionis:vel qꝛ est in loco in quo exhiberi nō pōt.vt in archiuo publico.⁊ tūc dȝ haberi eius notitia p ꝑsonas paritas:vt in.c.accipi. Jo.de pla.sup ꝑrio insti.

mus de fide instrō℞ vel nisi notarius attestet᷑ de alio instro per hec verba dicēdo vt pꝫ in instrīs manu talis notarij signato a me viso ⁊ lecto vt no. Spe. in ti. de instru. edi. §. restat. v. pe. vel nisi sit dispō legalis faciens dispōnem de alia que ex se disponit lꝫ illa nō reperiat᷑ ſm Bar. in. l. admonēdi. ff. de iureiur. Sed an exēplatū possit exēplari. dic φ si l. iij. ff. de diuer. rescrip. nisi exemplū fuerit auctoritate iudicis ⁊ ꝯsensu partiū vel cōditione opposita a parte ⁊ relicta a iudice ſm Bar. in. d. auc. si quis. C. de eden.

¶ De fiduciaria tutela. Rubrica.

Est ⁊ alia tutela.

Hic tractat᷑ de tutela que nō deferebat᷑ ex vbis ⁊ mente nec ex mēte tm̄ nec ex identitate rōnis. l. xij. ta. que nullo mō vocabat fratrē ad successionē fratris emācipati nec econuerso sed solū pp charitatē sanguinis vocabat ad tutelam qꝛ multū ꝯfidebat de eo. ideo vocat᷑ fiduciarius vt hic ⁊. ff. de legi. tu. l. iiij. Sed hodie qꝛ vocat᷑ ad successionē. l. meminim⁹. C. de legi. here. ⁊ per ꝯñs ad tutelā. ⁊ dᷣ tutela lītima. l. aduersus. C. de excep. ⁊. l. frater. C. de legi. tute. ⁊ di. ti. §. de legi. agna. tu. in prin. in tex. ibi at qui. rn̄det hic tacite qōni ſm glo. qꝛ mortuo patrono filij sunt legitimi tutores liberti. sed mortuo fratre filij non sunt legitimi tutores fratris emancipati sed sunt fiduciarij iure isto. ⁊ rūde vt in tex. qꝛ iste est tutor lītimus alicui⁹ ipuberis qui ipubes si nō exiuisset de ptāte fuisset recasurus iure hꝫditario in ptātē patris illius tutoris legitimi sicut est in seruo a dn̄o manumisso qui si nō exiuisset de ptāte dn̄i fuisset recasurus i potestatē filij patroni iure hꝫditario. qꝛ filius patroni vt heres patroni dꝫ esse tutor lītimus liberti ipuberis. sed hoc nō est in fratre emācipati a patre: qꝛ quāuis nō exiuisset de ptāte patris tn̄ nō fuisset recasurus in ptātem fratris in iure hereditario igit᷑ ⁊ per ꝯñs nō erit eius tutor lītimus sed fiduciarius. Similr hoc nō est in nepote ex filio φ nepos fuit emācipatus ab auo qꝛ lꝫ non exiuisset de ptāte aui ⁊ non fuisset emācipatus tn̄ post mortem aui nō erat recasurus in ptāte patris sui iure hꝫditario ⁊ ex eo φ eius pater fuisset heres sui patris lꝫ recasurus fuisset iure paternitatis ⁊ filiatiōis ēt si non fuisset heres patris. §. qui. mo. ius pa. po. solu. §. j. igit᷑ pater nō erit tutor legitimus filij sui emācipati ab auo sꝫ erit fiduciarius vt hic. secus si fuisset emācipat⁹ a se. ⁊ nō ab auo. qꝛ tunc esset legitimus. §. ti. j. hodie tn̄ ⁊ frater ⁊ pater fratris ⁊ filij emācipati ab auo erit tutor legitimus cuꝫ p emācipatōēꝫ ⁊ p minimā capi. di. nō tollat᷑ ius agnationis hodie vt tꝫ Azo. C. de leg. tute. vbi sic declarat hāc glo. lꝫ hic glo. sup vbo atqꝫ teneat ꝯrarium ⁊ inuit glo. §. de le. ag. tu. §. fi. ¶ Itē no. ex fi. gl. sup vbo pfecte etatis intelligit᷑ de etate. xxv. ano. ⁊ q̄ta sit etas: dic vt in. l. hereditaria. ff. ad l. fal. ⁊. l. si infanti. C. de iure deli. item ex vbo qm̄ cū glo. no. collige φ ea que dicunt᷑ percipi vel haberi iure hꝫditario habent᷑ eo iure quo dfunct⁹ hēbat: qꝛ hꝫs cū defuncto eadē persona censentur nec ex persona heredis debꝫ induci successionis variatio. l. ij. §. ex his. ff. de verbo. oblig. facit ad ea que diximus φ ea imputant᷑ heredi in quarta quā capit in re hꝫditario. ff. ad. l. fal. l. i quarta. Et iō lꝫ filius recipiat pecuniā vt faciat pacem de morte patris qꝛ nō facit iure hereditario. sꝫ ad vindictā ſm Bar. in. l. questitū. ff. de sepul. vio. Item collige hic ex fine textus φ minor. xxv. an. nō pōt esse tutor vel curator. Et ratio est qꝛ cum ipse debeat esse sub tutela vel cura alterius nō est conueniēs φ sit tutor vel curator alterius. §. de excu. tuto. §. minores. item qꝛ bona tutoris tacite obligant᷑ pro administratōe. l. pro offi. C. de admi. tu. sed bona minores non possunt hoc casu obligari. l. fi. C. de legi. tu. sicut nec pro doto vt ibi no. nec ꝯducendo res suas in domū conductam. vt tenet glo. in. l. item qꝛ conuentio. ff. de pactis. ⁊ ibi per Bar. ⁊ Saly. ⁊ quidam alij teneāt oppositum in dote. vt. d. l. fi. Sed nūquid est dare curam legitimam sicut tutelaꝫ. dic φ non nisi in furiosis ⁊ mente captis ⁊ hoc tenet glo. in. l. vētre. §. j. ff. de tut. ⁊ cura. datis ab his. lꝫ alia glo. teneat ꝯrariū in. l. amātissimos. ff. de excu. tu. nec ob. auc. vt hi φ obli. §. j. ⁊. §. de quo. §. glo. hic oppōit ⁊ non soluit. quare dic φ ibi ponit᷑ curator large ēt pro tuto. vt ibi no. vel dic φ loqt᷑ de curatore furiosi pdigi vel mēte capti. non autem adulti sane mētis. vt nota. in. d. l. ventre. §. j. Item φ hic colligit gl. in fi. tex. videlꝫ φ in dubio qn̄ fit mētio de etate pfecta intelligit᷑ de etate. xxv. annorum per. l. fi. de his qui veni. eta. impe. ¶ Adde idem si dicat᷑ cū sue vł iuste etatis fuerit. vel cū adoleuerit. vel cū pubertati adiciūtur hec verba cum in suam tutelam peruenerit in qbus casibus nō appareat alia mēs disponētis intelligimus in dubio de etate que caret integrum resti. i. xxv. an. per. l. cuꝫ filio. ff. de le. iij. Et idem si dicat᷑ cum res suas administrare poterit. l. fi. de condi. ⁊ demō. idem si dicat᷑ cū ad legitimuꝫ statum peruenerit. l. ex his. C. de legi. he. Sꝫ quātū ad tutelam finiendam intelligit᷑ legitima etas. xij. an. vel. xiiij. an. §. ti. j. §. impuberes. a contrario sensu. Et quando tp̄s adiectum debeat esse complectum. dic plene per Bart. in. l. si cui. de leg. j. Et attēde φ lꝫ minor nō possit dari tutor a iudice vt teneat tamen potest dari a testatore ⁊ expectabitur donec erit factus maior. §. qui da. tuto. pos. §. furiosus. Et an minor possit esse procurator dixi. §. qui testamē. tu. dari possunt. §. furiosus. ⁊. §. qui ⁊ quibus ex ma. non pos. §. eadem. An possit esse iudex. dic φ sic si est maior. xviij. anno. tam ordinarius quā delegat⁹ minor autē. xviij. annoruꝫ. i. maior. xiiij. nō pōt esse iudex nisi ex ꝯsensu partiū vel ex certa scientia principis. l. quidā ꝯsulebāt. ff. de re iudi. An possit esse arbiter dic φ sic minor tn̄. xx. an. nō cogat᷑ iudicare. l. cū lege. ff. de arbi. de quo vide glo. in. l. cū preterea. §. nō oēs. ff. de iudi. an possit. eē administrator rei publice vel exactor vel collector gabella℞: dic φ nō. l. ad rem publicā. ff. de mu. ⁊ ho. sꝫ an doctori minori. xxv. ano℞ dabit᷑ in integ. resti. glo. dicit φ nō. in. l. pfessio. C. de mune. pa. lib. x. quia turpe est ea ignorare in qbus quis versat᷑ cotidie ⁊ sunt de arte sua. l. ij. §. seruus aūt sup. ff. de ori. iuris. Si aūt inconsulte suscepit cognitionē cause restituit᷑ dicta. l. cum. l. ff. de arbi.

¶ De atiliano tu. ⁊ eo φ ex lege iulia. ⁊ ticia dabat᷑. Rub.

Et cui nullus oino.

¶ In tutela suscipiēda. primo pcedit tutor testamētarius deinde legitim⁹ de qb⁹ tractat᷑ in supioribus titulis deinde est locus tutori datiuo. siue p inquisitionē dato de quo tractat in hoc titulo. Et diuidit᷑ hic titulus in tres ptes sicut de tribus iuri. facit mentionē. Primo declarat qualiter olim p legem atiliā iuliā. ⁊ ticiaꝫ dabat᷑ tutor vsqꝫ ibi. Sed ex his. Scdo qualr dabat᷑ postea per ꝯsules. ⁊ ptores vsqꝫ ibi: sed hoc iure. Tertio qualr dabat᷑ tpe iustiniani: ⁊ hoc ipse addit vsqꝫ in fi. ⁊ hoc intendit qn̄ pupillus nō habebat tutorē testamentariū vel legitimū vel hēbat datū a testatore sub ꝯditiōe vel die vel ēt pure anteqꝫ adiret᷑ hꝫditas vel dn̄ erat tutor captus ab hostib⁹ ptor cum maiori pte tribuno℞ p. l. atiliā. puidebat de tutore in ciuitate ⁊ presidea per. l. iuliā ⁊ ticiā puidebant in puincijs. h. d. pri° vsqꝫ ibi. Sed ex his deinde inceperūt ꝯsules dare tutores p inqsitionē cogēdo eos ⁊ faciēdo eos satisdare rem pupilli saluam fore qđ nō erat puisum p. l. atiliam. h. d. scdo vsqꝫ ad §. Sed hoc deinde tpe iustiniani iperatoris hēbant statutū φ tutor daret᷑ a pfecto vrbis vel a pretore in ciuitate ⁊ in puincija a psidibus vel magistratib⁹ delegatis ab eis. sed iustinianus

stinianus addidit q magistrat⁹ ⁊ defensores ciuitatu3 pos-
sint dare tutores per inquisitione sine delegatio͂e ⁊ iussu pre-
sidum si facultates pupili no͂ transcendu͂t qngetos aureos
qui tutores finita tutela debent rationes reddere.hoc dicit
vsq3 ad fi. ¶ Nota ex p̄ncipio tituli du3 dicit.si cui nullus.
q ita demu͂ peruenit ad tutore͂ datiuum.si nullus extat te-
stame͂tarius vel legitimus vt in gl.Et attende q dicit nul-
lus:qr si plures essent tutores legitimi.⁊ vnus ex his dece-
deret vel caderet a tutela loco eius no͂ daret tutor datiuus
sed ceteri superstites soli remanere͂t tutores.l.iij.§.si aliqs.
cum se.§.ff.de leg.tu.Sed si essent plures testame͂tarij vno
decede͂te subrogat datiuus alius loco eius.l.siquis sub co͂
ditione.ff.de testa.tu.§.fi.nam vt ibi dicit glo.sicut heredi-
tas ex testame͂to ⁊ ab intestato simul ⁊ semel ita tutela testa
me͂taria ⁊ legitima no͂ ɔpatiunt vt hic in verbo.sed si testa-
mento.⁊.d.l.siquis sub conditione.in fi.Si autem sit vnus
solus tutor test ame͂tarius qui desierit e͂e tutor.an succedat
legitimis vel datiuis.dic si desijt:qr excusatus vel remotus
a iudice.⁊ sic iudice principal͂r hoc age͂te tu͂c est locus dati
uo.nam tunc reliqui tutores testame͂tarij excludunt legiti-
mum.vt.d.l.siquis.ver.si semel.Si autem desijt morte na-
turali vel ciuili:tu͂c succedat legitimus:vt.d.l.siquis.ver.q
si tutores.Sed quid si datus in locum testame͂tarij excusa
ti vel remoti naturalr desijt quia mortuus naturaliter vl ci
uiliter.An iterum dabitur alius tutor datiuus vl succedet
legitimus.dic q legitimus succedet quia qd in locum tuto
ris testame͂tarij excusati vel remoti datus alius tutor intelli
gitur.pro prima vice ta͂tu͂ ⁊ no͂ vlterius vt vult glo.in.d.l.si
quis sub co͂ditione.vt dicunt canoniste in prebe͂da que va
cat in curia quam papa confert sed illo cui facta e͂ collatio
naturaliter mortuo ordinarius a modo ɔfert ⁊ non papa qr
intelligit de prima vice de quo in.c.li3.⁊ in.c.presenti.de pre
ben.in.vj.facit.l.boues.§.hoc sermone.ff.de ver.sig.de quo
per Bar.in.d.l.siquis sub conditione.Sed nu͂qd vno ex
pluribus tutorib⁹ datis mortuo poterit superstes solus ad
ministrare.dic aut dictum est q vnus no͂ possit sine altero.⁊
tunc simpliciter mandat omnibus aut no͂ est dictum.⁊ tu͂c
de3 alius subrogari.d.l.siquis sub conditione.Interim ta͂n͂
poterit tutor superueniens administrare quia quilibet eo-
rum habet administratione͂ insolidu͂.l.de certo.§.si duob⁹
ff.de admini.tu.⁊ p Bar.in.l.j.§.si plures.ff.de excu.tu.ni-
si sit tale q no͂ possit expediri sine co͂tutore qr tunc de3 expe-
ctari subrogatio co͂tutoris.l.fi.in fi.C.de adc.tu.vel co͂tutor
presens sit discors in actu.l.ɔsilio.in fi.ff.de cur.furi.Et ide͂
est in executoribus testamentoꝝ piaꝝ voluntati q equiparant
tutoribus:vt no.glo.in.l.tutela pluriu͂.ff.de tute.qr si est di-
ctum q vnus no͂ possit sine altero:tunc vno mortuo expirat
eoꝝ executio.Si au͂t sunt simpl'r:tunc vno vel absete vel no
lente poterit alter exequi:vt in.c.fi.de testa.in.vj.Sz nu͂qd
vnus tutor vel executor poterit alteri co͂mittere vices suas:
dic q no͂ sicut arbiter:vt dicit glo.in.l.ij.de arbi.qr cu3 eius
sit electa industria illud naturale q e͂ i͂dustriale alteri co͂mit
tere po͂t.l.j.§.ne au͂t.C.de cadu.tol.⁊ de his dic p Bal.in.l.
cum magistratus.q͂n͂ pro ꝗ no͂ e͂ necesse.¶ Nota hic in v͂si.
sz si testo͂.q donec est spes testame͂tarij tutoris:vt qr nondu͂
venit ɔditio vel dies sub qua datus fuit tutor vl anteq͂ ad
eat hereditas vel du͂ tutor est captus ab hostib⁹ interi3 ces-
sat tutela legitima ⁊ est locus datiuo tutori qui desinit esse
tutor cu͂ testamentarius po͂t administrare.⁊ sic po͂t dari tu-
tor hoc casu a iudice sub tacita ɔditione:vl dic q no͂ posset
sub exp͂ssa vt hic gl.sup v͂bo ɔditio.secus au͂t si nulla e͂ spes
testame͂tarij tutoris:vt e͂ spes vt deportatus restituat qr illa
spes vana no͂ atte͂dit de quo dic plene p Bar.in.l.sigs sub
ɔditio͂e.ff.de testa.tu.¶ No.hic gl.sup v͂bo postliminij q
tutor testame͂tari⁹ q iusto i͂pedime͂to i͂pedit administrare e͂t
postq͂ incepit vt qr capit ab hostibus vel aliud iustum im
pedime͂tum habet no͂ tenet de mala administratio͂e tuto-
ris interim dati ⁊ substituti a iudice q no.Ex quo videtur

q rector vel officialis non tenetur de gestis per substitutu͂
loco ipsius ad tempus impedimenti facit.c.j.de offic.vica.
lib.vj.⁊.l.j.⁊.ij.ff.de offi.eius qui vi.alteri.obtinet.lic3 iste
substitutus possit omnia facere que poterat ipse principa-
lis preter vltimum supplicium ⁊ membroꝝ abscissione͂ que
requirunt specialem co͂missione͂ nec veniunt in generali co͂
missio͂e s͂m gl.no.in.d.l.ij.C.de offi.e.qui vi.alteri. ¶ Ite͂
nota ibi si pure.q qua͂do solus pupillus i potestate fuit in
stitutus ⁊ sibi tutor datus in testamento videtur consurge
re quedam perplexitas seu indissolubile qr pupillus non
po͂t adire sine tutoris auctoritate.J.ti.j.§.neq3.Et tutor non
po͂t auctorizari nisi adeat hereditas qr ante adita͂ hereditate͂
no͂ est tutor:nec ɔfirmat datio tutoris.l.si nemo.⁊.l.si here-
ditas.ff.de testa.tu.Et ideo necesse e͂ q tunc det pupillo tu
tor attilianus siue datiuus qui auctorizet ad adeundu͂ he-
reditate ⁊ inco͂firma͂du͂ tutore͂ testame͂tariu͂:vt hic ⁊ ita Dy.
⁊ Bal.tenuerunt ɔsule͂do vel q pupillus p͂sto adeat aucte
iudicis in hoc supplentis defectu͂ tutoris.l.si infanti.C.de iu
re delib.⁊.l.bonoꝝ.C.qui admi.ad bon.pos.⁊ hic in glo.in
verbo extiterat.sed Bar.tenuit opposit͂u in.d.l.si nemo.di
cens q sola iussus operat ɔfirmatione͂ tabulaꝝ pupillaru͂ ⁊
tutele vt sic tutor tanq͂ co͂firmatus ex iure posset auctora
ri ad adeundu͂ hereditate͂ sed p͂cedens opinio est tutior ⁊ ma
gis practicat.vide e͂t in spe.de tute.in prin. ¶ Scdo no.in
§.et hoc.cum glo.sup verbo inq͂sitione.q inquisitio iudicis
dantis tutore͂ de3 esse informando se de p͂sone co͂ditionibus
tutoris dandi.s.an sit diligens ⁊ bone co͂uersationis ⁊ fame
⁊ no͂ lusor nec alis viciosus.⁊ de facultatibus eius an sit di-
ues vel pauper ⁊ similia.qd no.in practica.facit.l.scire op3.
§.cum reliquis.ff.de tu.⁊ cu.da.ab his.⁊ ad hanc tutela͂ ac
ceptanda͂ po͂t quis cogi a iudice sicut ⁊ ad alia munera pu
blica que quis non po͂t refutare sed cogit acceptare vt hic
in tex.ibi co͂pellendu͂ tutore͂ nisi iusta͂ ca͂m excusationis oste͂
dat.de qbus.J.de excu.tu.p tot͂u.⁊ de3 hic tutor datus a iu-
dice per inq͂sitione͂ satisdare rem pupilli salua͂ fore sicut le-
gitimus satisdat nisi sit datus a maiori iudice pretore vel su
periore qr tunc no͂ satisdat.⁊ ita ɔcordant glo.ɔtrarie q͂ in
hoc variauerunt in.l.j.ff.rem pu.sal.fo.⁊ glo.in auc.vt hi q
obli.ha.ꝑhibe͂.§.fi.col.vij.Item po͂t dari e͂t die feriato etia͂
in honore͂ dei cu͂ hoc spectat ad pietate͂ nisi detur cum inq-
sitione qr tunc iudex de3 sedere.l.ij.§.co͂festim.hinc rei se-
den͂.ff.ad terrul.⁊.l.iiij.§.hoc iudicium.ff.de dam.infecto.
¶ Et nota ex isto.§.q tutor po͂t cogi ad acceptandu͂ tutela͂
nisi h͂eat ca͂m legitimam excusatio͂is vt supra dixi.⁊ po͂t cogi ꝑ-
cise incipere ⁊ administrare cum a principio li3 no͂ ex postfa
cto.cuius ro͂nem diuersitatis vide per Bar.in.l.j.in prin.
ff.de admi.tu.⁊ fit hec coactio officio iudicis vnde non est
necessarius libellus nec ordo iudiciari⁹ cu3 quodlibet loco
⁊ t͂pe fieri possit.l.q h3.in fi ff.de tu. Que au͂t sunt remedia
iudicis ad coge͂du3 alique͂ acceptare officiu͂ publicu͂.dic q
plura.s.pignoris captio:mulcte indictio:ba͂ni extraordina-
rij impositio:ꝑsonalis dete͂tio.s.sacrilegij.§.fi.ff.ad.l.iul.pe
cu.⁊.l.j.§.quid igit.ff.de ven.inspi.ite͂ in bo.pos.missio.l.in
cui.ff.vt pos.leg.po͂t e͂t iudex interdicere alicui ne comedat
donec acceptauerit officiu͂ vt in simili dicit gl.in.l.ite͂ apud
labeone͂.§.qo͂is.ff.de iniur.¶ Tertio no.in.§.sz hoc iur.cu3
gl.sup verbo iurisditione͂.q ad hoc vt valeat datio tutoris
fca͂ a iudice reqrit q ta͂ pupillus q͂ tutor dat⁹ sit subiectus
iurisdictioni iudicis dantis.⁊ i trib⁹ locis po͂t pupillus pe-
tere tutore͂ vt i glo.in verbo crearent.s.in loco originis vl i
loco domicilij.vl etia͂ in loco vbi habet bona.na͂ iudex loci
vbi sunt bona po͂t dare curatore͂ illis bonis vl etia͂ tutore͂
da͂do vniuersitati bonoꝝ qr certis bonis dari no͂ posset.l.
vl certaꝝ.ff de testa.tu.⁊ dixi.J.qui da.tu.§.cerie rei.⁊ si no͂
inuenit tutor idoneus in iurisditio͂e in qua est pupillus in
subsidiu͂ reuerit in ciuitatib⁹ circu͂sta͂tib⁹ ⁊ p͂sidi rescribi-
tur.l.diuus.ff.de tu.⁊ cura.datis ab his.po͂t etia͂ pupill⁹ i
subsidiu͂ domiciliu͂ in alia iurisditione co͂stituere vt ibi tuto

rem habeat qui dat principaliter psone fm Bar.in.l.j.ff.d tu.& cu.da.ab his. Sed an cōicatiuus pōt dare tutorem ci ui & ecōtra.dic q sic nisi aliud ipediat:vt.d.l. ēt.ff. de tutel. fm vnam lecturā glo. ¶ Et no.ex isto.§.cum gl. super ver bo iussu.q datio tutoꝝ est mixti imperij.l.muto.§.tutorum & ibi glo.ff.de tute.& lz regulariter ea que sunt mixti vel me ri imperij nō delegant.l.j.in prin.ff.de offi.eius cui man.est iurisdi.& no.in.l.imperiū.in glo.magna ad fi.in verbo duo pri.ff.de iurisdi.om.iud.fallit tñ in datione tutoruz que pōt delegari subdito iurisditionē hñti fauore pupilli:vt.l.j.ff.d iurisdi.om.iud.& ibi glo.& hāc dationē tutoris ponit Bar. sub quarta specie mixti imperij parui.d.l.imperiū.& attēde q lz tutoris datio sit mixti imperij tamē nō ꝯpetit oībus q bus cōpetit mixtū imperiū sed tñ cōpetit his qbus specia liter & nominatim cōmissuz est per.l. vel senatusconsultum vel per principē:vt.d.§.tutoꝝ.& no.glo.in dicta.l.j.ff. de tu to.& cura.da.ab his. Requirit igitur tutoris datio specia lem cōmissionem nec venit sub generali cōmissione iurisdi ctionis vel impij vt dictis iuri.& ideo iudices cartularij q di cunt iudices sine administratiōe de qbus in.l.fi.vbi & apud quē qui impetrāt a principe vel a cōitate iurisditionē hñte a principe q possint creare tabellionē tutorē dare &c.pote runt dare tutorē virtute dicte impetratiōis & ꝯcessionis fm Bar.in.d.§.tutores:& in.d.l.ff.de tu.& cur.& in spec.de tu. §.j.vsi.q de hoc. Et clarius in.d.§.tutoris.itē datio ꝯpetit iure magistratus si facultates pupilli nō transcendūt qngē tos solidos p istum textū.si aūt transcendunt tūc sunt mixti imperij & sic speciale vt possit delegari fauore pupilli:vt.s. dcm est:sz Bar.in.d.l.j.ff.de iuris.om.iud.dicit q datio tu toris semp ē mixti impij:sz qñqz maioris qñqz minoris put declarat sex esse spēs in.l.imperiū.e.ti. Sz qd de iudicibus ciuitatū qui hic dant tutores qñtūcunqz fuit facultates:puta octocentū:an valz datio dic q sic tñ pp ꝯsuetudinē que dat iurisditionē.l.j.C.de emanci.lib.tūz ēt de iure qz oībus ma gistratibus est pmissum.l.iij.ff.de tu.& cura.da. Silr videt vitiari datio tutoris facta sine antistite de quo dicit hic tex. in.§.sernos aūtqz ꝯsuetudo nō admittit.sz ad ꝯtrariuz ser uat sicut nō seruat ꝯsuetudo q epūs adsit in curatore furiosi lz.l.disponat q adsit.l.decuratoribus.C.de epis.& cleri.l.fi. §.ij.C.de cur.fur.& ibi p Bar.& hoc ēt ꝯsuluit Bar.in cō silio quod incipit iudex cōis. Sed nuqd epūs vl'alius iu dex ecclesiasticus poterit dare tutorē.dic qd poterit dare cle rico qui sibi subiectus est cū a iudice seculari dari nō possz cū clericus nō est sue iurisditiōis quod reqrit:vt.l.neqz.C. qui dari tu.pos.& hic tutor oīa administrabit nisi se excusa ret a bonis alteri⁹ princie.l.pupillus.ff.de tu.& cu.& l.testō C.de excu.tu. Sed an epūs dabit clericū tutorē vel laicum. dic laicū nō qz tam pupillus qꝫ tutor debēt esse sue iurisdi tionis:vt hic in gl.& d.l.neqz:sz dabit clericum quē cogere pōt vt tenet glo.in verbo tutela.xxx.q.j.c.peruenit licet iu re ciuili non cogatur clericus in sacris recipe tutelā sed po test recipere legitimam tutelam si vult.vt in auc.p̄sbiteros. C.de epi.& cle. ¶ Quarto nota in.§.nos autē ibi in quingē tos solidos.q defensores ciuitatum & magistratus munici pales possunt dare tutores si facultates pupilli nō trāscen dunt qngentos solidos. Et qualr intelligit solidus siue nū mus aureus in iure.vide hic glo.in verb.solidos.& glo.q cunqz.C.de ser.fugi. Ex qbus nota q si moneta est per sta tutum diffinita seu nominata de ea postea intelligit per alia statuta simpliciter loquētia & nō de moneta legali inter con trahētes autē appellatio aureoꝝ intelligit fm cōmunē cur sum & pondus regionis fm Bar.in.l.vbi autē nō apparet. & si est diuersus cursus in regione nūmoꝝ.dic per eum i.l. paulus.ff.de solu. ¶ Quinto no.ibi eorum periculo cū gl. q ille ad cuius officiuz spectat recipere fideiussores siue sit iudex siue tabellio siue approbator tenet ad interesse pupil li si nō recepit idoneos.de quo in glo.j.de satisda.tu.§.fi.& per glo.in.l.emulus dext.de admi.tu.& l.j.§.neqz.ff.d ma gi.ꝯueni.nec p̄sumitur fideiussores nunc inopes tūc fuisse sufficientes nisi qui eos recipit hoc probet qz presumit de presenti in preteritum.l.q inopia que nunc est tunc ēt fue rit.l.non est necesse.ff.de probationibus. ¶ Sexto nota ex fi.q finita tutela qualitercūqz finiat tenent tutores redde re rationes ad qd faciendūz duplici actione compellunt.s. actione tutele & actione de rationibus distrahendis & con tra quos detur vtraqz & quid ꝯtineat l vtraqz.dic vt hic in glo.fi.debet etiam restituere pupillo librum rationum quē tenetur ꝯficere sicut inuentarium q si nō conficiat pōt re moueri vt suspectus & creditur tali libro rationum quo ad expēsas paruas nō magnas.de quo plene in.l.j.§.officio.ff. de tut.& ratio.distrahen.

¶ De auctoritate tutorum. Rubrica.

Auctoritas autem.

¶ Diuiditur in quattuor partes. Prio ponit cui obligetur pupillus contrahen do. Secūdo ibi neqz tamē.an obliget he reditatē adeūdo. Tertio ibi tutor autem quando debet interuenire auctoritas tutoris. Quarto ibi si autem. Ponitur qualiter prouideatur pupillo litiganti cum tutore suo. ¶ Not.ex princi.q pupillus ꝯtrahēdo nō obligat cū effectu sine tutoris auc.lz ꝯtrahentes cuz eo inuicem pñt obligare sed bene aliū sibi obligat.nam vt di cit glo.in verbo pmittit.pupillus ꝯtrahendo cū muliere in dote paciscēdo & alimētarius transigēdo sup alimētis pōt facere ꝯditionē suam meliorē nō deteriorē.& idem in eccl'a in alienatione ꝓhibita fm glo.in.l.si fundus.ff.de rebus eo rum.vbi glo.tz oppositum.nam si ecclesia vel minor vēdat rem ꝓhibitā alienari nō seruatis solēnitatib⁹requisitis non tenet venditio ēt si sit vtilitas eccl'e nec minoris. nec obstat iste tex.qz verum est q minor pōt facere ꝯditionē suam me liorem aliuz sibi obligando vt hic.sed nō obligādo se alijs qd esset in venditiōe lz tamē nō esset venditio.si tñ pupillus rem venditā vendicaret obstaret sibi exceptio donec preci um in sui vtilitatē ꝯuersum restituat & sic ex inutili ꝯtractu dat exceptio in.d.l.si fundus.§.j.attende tñ q pupillus pō test liberari sine tutore quinimo pōt obligari naturalr & ci uiliter sine tutore ap hunc finē vt liberet .gl.sing. est in.l.ij. ff.de accep.& idem in muliere que nō pōt obligari p statu tum sine cōsang.vt ibi per Ang. Et de hoc qualr obligetur pupillus infans ꝓximus pubertati & pubes.dic plene p gl. & Bar.in.l.j.ff.de noua.& l.pupillus.nec velle.ff. de regu. iur. Et adde q lz tutor nō posset auctorizari pupillo in ne gocio in quo principalr querat ipsi tutori tñ pōt si sibi nō querit principalr:sed in ꝯntia:puta si auctorizat q pupillus adeat hēreditatē debitoris tutoris.& sic pupillus vt hēs ob ligetur tutori.& idem est in ꝓximioribus sine quoꝝ ꝯsensu mulier & minor non pōt se obligare ex forma statuti qz pñt auctorizari in facto ex quo querat eis in ꝯsequētia sz ñ prin cipaliter fm Bar.in.l.j.ff.de aucto.tu. ¶ Nūquid autez tutor possit auctorizari pupillo ad testādū.videt q sic quia tutor dat vt suppleat defectum etatis pupilli:vt.s.de tu.in prin.in diffinitiōe tutele:sz hic ꝯtra qz dat tutor vt ꝯsulat pu pillo viuenti nō morienti.vt tz gl.in.l.si frater patruelis.C. qui testa.fa.pos.& qz testm̄ dz ꝓcedere ex libero testantis ar bitrio.sed impubes caret arbitrio & iudicio.ar.j.qui.nō est per.fa.testa.§.preterea. ¶ Adde ad hoc q supradictū ē q pu pillus ꝯtrahendo obligat & nō obligat. Intellige de pupil lo intellectū hñte vt in ꝓximo pubertati.quod ēt in ꝓxi.in fantie ex benignitate receptū ē:vt.j.de inuti.stip.§.sz quod diximus.nam infans cum careat intellectu nihil sibi obliga re pōt.l.pupillus nec vel velle.ff.de re.iuris.& ibi glo.ma

gistralis

gistralis. Fallit solū in casu quo infans stipulari pōt rē suā sal. fore. l. seruum. ff. rem pupil. sal. so. Item intellige ꝙ pupillus nō obligat͛ nisi sit factus locupletior. l. pupillus. ff. de auc. tu. ⁊ hic in glo. in verbo obligant͛. nam tunc obligat͛ infans nō tamē obligat͛ ex eo ↄtractu sed condictione sine causa vel ad exhibēdum: vt tenet glo. j. in. l. iij. ff. cōmo. sed proximus pubertati factus locupletior obligat͛ vtili actione naturali ⁊ ciuili. d. l. iij. in prin. ff. cōmo. vt tenet glo. magna in fi. l. j. ff. de noua. Item ex eo qḋ dicit͛ ꝙ pupillus ↄtrahēdo se obligat ⁊ nō obligat͛. colligit hic glo. ꝙ ↄtractus claudicat cōtra qḋ opponit glo. ⁊ nō soluit. ideo dic ꝙ ↄtract9 potest claudicare qñ est iusta cā claudicādi vt ē hic fauore pupilli. de quo p glo. in. c. de illis. de despon. impu. qḋ glo. nostra limitat. s. ꝙ pōt claudicare in obligōnibus ⁊ nō in liberationib9. ⁊ hec est glo. no. in. l. j. ff. de rescin. ven. ⁊ sic pȝ ꝙ licȝ sit talis ↄtractus de cuius natura est vtrunqȝ ↄtrahētiū obligari: vt. l. labeo. §. ↄtractū. ff. de ver. sig. tñ vbi in vtroqȝ cōtrahētium eadē rō obligādi nō subsistit tūc ↄtractus degenerat a sua natura ⁊ cum tñ obligat quem reperit obligandū dispositum vt hic ⁊. l. obligari. ff. eo. ¶ Et no. ꝙ hoc verbuȝ adiunctē hic positum pōt ↄstrui cū precedēti ⁊ etiā cum sequenti: ⁊ tunc collige ꝙ priuilegiatus nō vtit͛ suo priuilegio ↄtra priuilegiatū pariter. de quo in. l. verū. §. fi. cū. l. seq. ff. de mino. ⁊. l. fi. C. ex qui. cau. ma. que est ↄtra. sed solue vt ibi per Bar. sed nūquid pupillus pōt facere suā conditionē meliorē soluēdo debitū sine auctoritate tutoris. dic ꝙ nō q͛ non pōt dñium pecunie transferre per. l. obligari. §. pupillus. ff. eo. ⁊ ideo cū non liberet͛ pecuniā vēdicat ⁊ cōdicit. l. interdū. ff. de condi. inde. Item an pupillus potest se obligare donādo cum tutoris auctoritate. dic ꝙ non q͛ tutor non potest auctorizare donādo nisi in casib9 pmissis. l. nō enim. C. de admī. tu. Itē ꝙ hic dicit͛ ꝙ pupillus non pōt facere cōdictionē suā deteriorē sine tutoris auctoritate intellige i his que iuris sunt. sed i his que sunt facti bñ potest vñ pupil9 sine tutoris auctoritate pōt pdere merā detētionē rei ac ēt naturalē possessionē prout est facti. s. corporalem discessuȝ de re. l. possessionē. ff. ḋ aquirē. posses. sȝ non naturalem possessionē put est iuris. l. pupillus. ff. de acqui. reruȝ do. potest ēt pupillus acquirere ⁊ retinere possessionē alieni. l. quāuis. ff. de acquir. pos.

Neqȝ. Pupillus sine tutoris auctoritate nō pōt adire hēditatē nec sibi restitui nec bonoꝝ possessionem petere quantūcunqȝ talis hēditas sit lucrosa. h. d. Dicet ergo als pupillus possit facere ↄditionē suā meliorem: vt. s. e. ver. nāqȝ. tamen hereditatem etiam lucrosam nō potest adire sine tutore. quam licet hēditas lucrosa sit quo ad pecuniarium cōmodum. tamen cum sit nomē iuris aptum natum cōprehendere in se vniuersitatem quandā ⁊ cōmoda ⁊ incōmoda. vt no. in. l. qḋ dicit͛. ff. de impensis. pōt in se continere vexationes sumptus ⁊ lites quib9 vexaret͛ pupillus. vt hic in glo. in verb. damnum. ppter que etiam datur restitutio minori. l. minoribus. xxv. an. subueniri. ff. de mio. Et similiter per hereditatis aditionē quasi ↄtrahit͛. l. ex maleficiis. §. heres. ff. de actio. ⁊ obligationibus. ⁊ sic pupillus quasi ↄtrahēdo obligaret͛ sine tutore creditoribus hereditariis ⁊ etiā obligaret͛ ad funerandum defunctum. l. siquis. §. fi. ff. de relig. ⁊ sump. fu. sed pupillus nō pōt se obligare sine tutore. vt. s. ii. j. ⁊. l. obligari. ff. de aucto. tuto. ⁊ ibi p bar. igitur hereditatem quātūcūqȝ lucrosam nō poterit adire sine tutore. Dy. tamen in. c. ꝙ ob gratiam. extra de reg. iu. tenuit ꝙ hereditatem lucrosam ⁊ locupletam non potest adire sine tutore q͛ continet lites ⁊ vexationes vt hic. sȝ opulētam que nō ↄtinet vexationes sic. per glo. notabilem in. l. si quis mihi bona. §. vt seruus. ff. de acqui. here. ꝙ Saly. reprobat in. l. j. C. de leg. per rationes supradictas. nam q non potest se obligare nō pōt adire. l. more. ff. de acqui. heredi. ideo cum minores ⁊ mulieres non possunt se obligare per formam statuti nisi cum consensu ꝓrimoꝝ agnatorum quia adire nō est cōtrahere sȝ quasi. de quo per Bar. in. d. l. more. ⁊ sicut non potest pupillus adire hereditatem sine tutore. ita nec solus tutor sine pupillo. l. si infanti. C. de iure deli. ⁊ ideo si tutor ponit in inuētario reperisse in bonis pupilli infantis spem adeūdi hereditatem maternam dicet͛ solus tutor adiuisse hereditatem maternam quam pupillus moriens trāsmittit ad heredes sm Bar. in. d. l. potuit. item pōt solus tutor petere bonorum possessionē. l. tutor. ff. ḋ bonorum pos. licȝ in hoc gl. variauerūt. ⁊ intellige hic ḋ hēditate extranei qui pñam acqrit sibi ipso iure de iure ciuili. lȝ de iure ptorio habeat beneficiū abstinēdi. vt l. §. sui. j. ḋ hēd. que ab intesta. def. ⁊. l. variis. ff. de acquir. here. ¶ Itē Adde ꝙ ꝓcurator datus pupillo loco impedit tutoris nō pōt auctorizari pupillo ad adeundā hēditatē ideo ē necesse ꝙ tūc detur alius tutor. l. cū in vna. §. j. ff. ḋ app. sȝ curator adulti pōt bene auctorizari pupillo. C. de admi. tu. l. cū quidā. ⁊ ↄclude hic ꝙ solus pupillus nō pōt adire hēditatem sine tutore nec solus tutor sine pupillo: vt hic. ⁊. l. obligari. §. pupillus. hēditatē. ff. e. Fallit si pupillus sit infans q͛ tūc solus tutor pōt. l. si infanti. C. de iure deli. itē fallit qñ iudex ex certa scia supplet defectū tutoris deficientis vel absētis vel auctorizare sine iusta cā recusantis. l. honoruȝ in fi. C. qui admitti ad bo. poss. pos. ⁊ dȝ in actis appere ꝙ iudex faciat hoc ex certa scia als ꝑsumit͛ temerarie fecisse qḋ nō pōt: vt no. Inno. in. c. i. de filiis ꝑsbyteroꝝ. in. c. accedēs vel q͛ putasset de iure hoc sufficere ⁊ ad hoc i dubio vñ se referret: vt no. Io. an. in nouella. in. c. duduȝ. de deci. ⁊ pcedit hec suppletio in iudicio nō solū in quasi ↄtractu vt est aditio hēditatis. vt. j. de obli. que ex quasi ↄtrac. §. heres. sȝ ēt in vō ↄtractu vt in cōstituendo dotē pupillo in locū deficiētis tutoris vl͛ curatoris ꝓfecture. §. j. ff. de iure do. itē hȝ locū in iurisditōe volūtaria nō ↄtentiosa. vñ iudex nō supplet defectum curatoris dandi minori in iudicio ciuili vel criminali. l. clarum. C. de auctoritate prestan. ⁊. l. in vniuersis. C. qui da. tuto. possunt. Item hȝ locum ista suppletio quādo est actus qui possit expediri per solum tutorē vel curatorē ⁊ pupillū sine iudice sed vbi requirit͛ decretū iudicis vt in alienatōe rei minoris tunc iudex non potest supplere defectum administratōis: vt no glo. in. l. si curatorem habens. de i integ. restitu. mino. Item videt͛ habere locum hic suppletio tutoris si pupillus esset insane qui hanc suppletionē peteret nō valeret naturali iure ⁊ iudicio intellect9 deficiēte cōtra quē defectuȝ nō cadit dispēsatio. vt no. Inn. in. c. suscitat9. extra de rescr. in. vi. ⁊ de his vide p Bar. in dicta l. honorū. C. ad qui admi. ad bo. posses. In agnitione vel repudiatione bonorum conclude ꝙ solus pupil9 non pōt agnoscere vl͛ repudiare sine tutore. d. l. honorum. ⁊. l. seruus. §. impuberes. ff. de bonorum pos. Et no. in. l. potuit. C. de iure delib. ⁊ de succe. edic. l. tutor. Sed solus tutor bene potest agnoscere bonoruȝ possessionem sine pupillo. l. tutor. ⁊. l. sine pupillo. ff. de bo. posses. ⁊. l. si ad pupillum. ff. e. ⁊ h tenet glo. in. d. l. potuit. ⁊. l. impuberes. ff. de tuto. ⁊ cura. licet glo. teneat contrariuȝ. ⁊ nota bene in. d. l. honorum. ⁊ rationem differentie quare solus tutor non potest adire ⁊ tamen potest agnoscere. dic p Ange. ⁊ Saly. in. d. l. honorum. videlicet quia agnitio bonorum consistit in facto ⁊ aditio hereditatis in mera voluntate. l. iura. ff. de iure delibe. ⁊ que in mera voluntate consistunt alterius facto expediri nō possunt. l. si sub hac. ff. ḋ ac. ⁊ obli. repudiare autem honorum possessiōem solus tutor non pt. d. l. j. §. tutor. ff. de suc. edi. ¶ Et no. glo. in. d. l. si pupil um. ff. eo. que lex est multū cōtra. ⁊ sic fallit hec regula in. l. is potest. ff. de acqui. hereditate. que dicit ꝙ is pōt repudiare qui pōt adire: nam regula hȝ locū in his qui acquirunt suo noīe nō alieno. vt est de mēte glo. ⁊ Bar. in. l. tutor. de bo. pos. ff. Itē in restitutione ex fideicō. ↄclude idem ꝙ in hēditate q͛ vtriqȝ. s. tutori ⁊ pupillo fieri dȝ restitutio hēditatis p fideicō. ⁊ sic ab vtroqȝ fieri dȝ nisi pupillus sit infans. l. restituta. §. pupillus ↄse. ff. ad trebel. ⁊ idē in aditio

ne bonoꝝ cū libertatū seruandaꝝ: vt in glo. in vbo fideicō. Et nota hic ex glo. primam. ⁊ secundam diffinitionem here ditatis. ⁊ diffinitionem bonorum posses.

Tutor autem. ¶ Auctoritas tutoris dꝫ interponi a tutore pñte nō per epistolā. item dꝫ interponi in ipso negocio vel ꝯtractu incōtinenti post. ex interuallo aūt nō opaꝛ. h. d. ſꝫ vbi reqriꝛ iussus seu mādatū semꝑ dꝫ precedere. l. siquis mihi bōa. §. iussum. ff. de acqui. here. Sed vbi reqriꝛ ꝯsensus vel volūtas vel ratihabitio alicuius potest precedere ⁊ sequi etiā ex interuallo: vt. l. fi. C. ad macedo. ⁊ ideo si per formā statuti filiusfa. ⁊ mulier ⁊ minor debēt aliqd facere de licentia ꝑmissione vel precepto pr̄is ⁊ ꝓrimoꝝ cōsanguineoꝝ illa verba importāt iussum vel mandatū qd̄ precedere dꝫ ſm Bar. in. d. l. siquis mihi. §. iussum. ¶ Adde ꝙ sufficit ꝙ pupillus sit presens vt tutor possit auctorizari licet ꝯtrahēs cū pupillo sit absens vt si pupillus emat ab absente per nūcium vel per epistolā sufficit ꝙ tutor auctorizet in loco vbi est pupillus. nam ꝯtractus qui ꝯsensu ꝯtrahiꝛ pōt fieri inter absentes per nunciū vel epistolā. ff. de ꝯtrahen. emp. l. fi. in fi. sed auctoritas nō potest interponi per nūcium vel epistolam vt hic ⁊. l. obligari. §. tutor. ff. eo. licet ꝯsensus sit vt tenet Dy. ⁊ Bar. in. d. l. sigs mihi. §. iussuꝫ. ⁊ nō solū requiriꝛ pñtia tutoris sed ēt verba eius viue vocis: vt. l. etiā. ff. eo. licet non requiranꝛ verba pupilli. l. muto. ff. de tute. Et ista auctoritas ex interuallo interposita nihil operaꝛ qꝛ vbi dꝫ adhiberi certo ⁊ limitato tēpore alio tp̄e interposito nō valet vt hic ⁊. l. qd ergo. in prin. ff. de his qui no. infa. ⁊ est argu. si statutum dicat ꝙ sindicus fiat auctoritate presidis ⁊ factus ē sine aucto. si preses vult postea ratificare ꝙ nō possit. contrarium tenet Dy. ⁊ Bar. in. d. l. sigs mihi bona. §. iussum. ff. de acqui. here. per. l. iij. C. de iure fisci. lib. x. ⁊ extra de iure patro. c. cura. qꝛ ista aucto. nō est aucto. sed quedā cōfirmatio. ¶ Et no. hic glo. in verbo post tempus cum tex: qui ꝓbat ꝙ ista verba simpliciter post tēpus prolata intelligantur post tēpus. i. nō modicū qd̄ est menti tenēdum.

Si inter. ¶ Si interueniat iudicium inter pupillum ⁊ tutorem datur curator pupillo in loco tutoris qui desinit esse curator finito iudicio. hoc dicit. ¶ No. igiꝛ cū glo. ꝙ durante tutela pōt esse iudiciuꝫ inter pupillū ⁊ tutorē. de quo glo. est in. l. iij. C. de admi. tu. ⁊ per Bar. in. l. curatorē. ff. de admi. tuto. Et hodie iste. §. ē correctus in hoc. qꝛ debitor vł creditor pupilli personalis vel realis non pōt esse tutor etiam testamentarius. etiā si testator ignoret debitū vel creditū. vt tenet glo ⁊ bene in auté. minorū debitor. C. qui da. tu. pos. licet teneat h̄ cōtrariuꝫ in reali actione ⁊ in tutore testamētario. sed pōt intelligi qñ testator hoc scribat vt dixi ⁊ tenent doctores in. d. auten. minorū. ¶ Adde ꝙ debitor vł creditor pupilli nō pōt esse tutor nisi sit debitor vel creditor in modica q̄ntitate vt tenet glo. in dicta auté. minoꝝ. itē nisi sit tutor testamētari⁹. ⁊ testator sciuerit debitum vel creditum. vt ibi tenet Bar. item nisi sit mater vel auia. qꝛ illa pōt esse tutrix licet sit debitrix vel creditrix. vt in auté. ad hec. quādo mu. tu. offi. fungi. ⁊ in his casib⁹ pōt habere locū hic. §. item in alio quādo tutor ē effectus heres debitoris vel creditoris pupilli. vel pupillus est effectus heres debitoris vel creditoris tutoris. vt tꝫ gl. in. d. auté. minorum. Et an [a] ⁊ quando durante administratione possit administrator conueniri. Concludo ⁊ primo in procuratore ꝙ siue erat debitor añ mandatū procuratoris assumptum siue post vt ex furto vel dāno dato vel alia causa potest conueniri procuratione durante. vt l. cum curatore secundum vnam lecturaꝫ. ff. de administra. tu. lꝫ glo. contra ⁊ male in. l. qui proprio. §. fi. ff. de ꝓcura. ⁊ idem in curatore. i. in eo qui nō erat verus curator. ſꝫ gessit se ꝓcuratore. d. l. cum curator. ⁊ in glo. in verbo vel nu. dic. Et idem in curatore furiosi qui teneꝛ actione negociorum gestorum qui pōt conueniri etiam dum negocia gerit. l. ij. §. si furiosi. ff. de cu. ⁊ ra. distra. ⁊ ibi glo. assignat rōnē sed in curatore adulti. dic ꝙ in obligatiōe aliunde quesita q̄ ex gestione vt in furto damno dato ⁊ similibus pōt cōueniri etiā durante cura. siue obligatio vetustiorem causam ante curā siue nō habeat. d. l. cum curatore. sed in ea que oritur ex administratione non potest ꝯueniri ex totali administratione sed pro particulari sic. ff. de admini. tutorum. l. actus. Et nota in. l. ij. C. de admini. tu. in. ij. ⁊. iij. q. in tutore autem ꝯcludo ꝙ si non est verus tutor sed putatiuus. s. protutor. ⁊ similiter pōt conueniri etiam pro totali administratione sicut in eo qui gerit se pro procuratore. l. j. §. finito. ff. de ꝯtra. tu. Si autem est verus tutor. tūc pro vniuersali vel speciali administratione nō pōt conueniri nisi finita tutela. l. nisi finita. in princi. ⁊ in fi. ff. de tutel. ⁊ ra. distrahē. sed pro obligationibus extra administrationem potest conueniri tutor si habuerit vetustiorem causam ante tutelam lege si plures. ff. de testamen. tute. sed si non habeant tunc lꝫ ꝯpetant actiones tñ non pñt exerceri ꝯtra tutorē nisi finita tutela. l. si tutor. §. fi. cū. l. seq. ff. de cu. ⁊ ra. distr. differꝛ ergo curator adulti a tutore in duob⁹ qꝛ pro obligatiōe extra administrationē ⁊ que nō habuit vetustiorē cām pōt curator ꝯueniri durāte officio. qd̄ secus ē in tutore. itē pro obligatiōe pticulari descendente ex administratiōe pōt curator ꝯueniri durante cura. ſꝫ nō tutor: vt. s. dixi. rō est qꝛ est maior ptās tutoris in pupillū q̄ curatoris in adultū: vt dicit glo. in. l. non quasi. §. fi. in ver. cōmittiꝛ. ff. rē pupi. sal. fo. Et attende ꝙ. §. iste nō hꝫ locū vbi pupillus hꝫ plures tutores: qꝛ tūc absqꝫ eo ꝙ deꝛ curator pōt ꝯuenire ⁊ ꝯueniri ab vno tutore aut alterius. l. si plures. ff. de testa. tute. ⁊ dꝫ hic curator dari pñti ⁊ petēti. l. iij. §. pupillus. ff. de tu. an iudex possit durāte officio conueniri. dic vt in. l. senatus. ff. de offi. pre. nec maioribus. ff. de iniurijs.

[a] ¶ Et an. No. hāc cōclonē quam ponit ēt hic do. Ange. de areti. paucis additis ⁊ paucis cōmutatis ⁊ que possint impingi tutori pupilli circa res pupillares alienatas. vide do. Pau. de ca. consi. c. in nouis.

[b] ¶ Veritas vbi vide per barto. bald. ⁊ Pau. de ca. ⁊ plene per oēs doc. l. d. §. vitas scribentes.

¶ Quibus modis tutela finitur. Rubrica.

Pupilli pupille ve.

p

¶ Tutela finiꝛ modis infrascriptis. s. pubertate minoꝝ arrogatiōe: vel deportatiōe impuberꝫ. reductiōe impuberꝫ in seruitutem. ꝑ ingratitudinē vel captiuitatē. Cōditionis euentu vsqꝫ ad quē dat⁹ fuerit tutori. morte tutoris vł pupilli. minima vł media capitis diminutiōe. ista soluit tutelā l qualibꝫ capitis di. pupilli. itē finito tp̄e vsqꝫ ad qd̄ dat⁹ fuerat tutor. itē si remoueaꝛ tutor vt suspectus vel alr se excuset. h. d. vsqꝫ ad fi. ¶ No. ex prin. ꝙ pubertas ⁊ etas alicuius nō dꝫ ꝓbari ꝑ turpē aspectionē corporis. puta siquis sit barbat⁹ in virilibus sed ꝑ bone. aspectum corporis. bene pōt a iudice determinari. l. minor. xxv. ãno. ex aspectu. ff. de mino. ⁊ ista talis determinatio seu decretum iudicis ꝓnunciantis aliquem maiorē ex aspectu semper excludiꝛ minoreꝫ a restitutione. vt dicta. l. minor. sed nō decretū sup alienatione. l. tutor. ff. de mino. itē talis ꝓnunciato per aspectū ñ p̄iudicat ignorātib⁹ sed scientibus qꝛ transfert in eos onus probandi ó quo ꝑ Bar. l dicta. l. minor. ⁊ plenissime per eum in. l. ó etate. e. ti. Et collige ex p̄n. ꝙ castitas ⁊ honestas ita cōuenit masculo sicut femine: vbi est eadem paritas rōnis in femina ⁊ in masculo. s. in vtroqꝫ vt in. l. maximū vitiū. C. de liberi. p̄te. sec⁹ vbi est disparitas rōis. l. i. mulus. cū sua gl. ff. de statu. ho. facit ꝙ no. per Bar. in. l. j. ff. de verbo. signi. ⁊ glo. j. hic inducit hūc textū pro opinione martini qui tenebat ꝙ iudex scdm ꝯscientiam iudicaret. ſꝫ Jo. in glo. ⁊ doc. contra. ꝙ imo dꝫ ſm allegata ⁊ probata. l. illicitas. §. veritas [b]. ff. de offi. p̄sidis. ⁊. l. ij. i fi. C. de temp. ⁊ repara. no. glo. vel ſm ꝯscientiam informatam ex presumptionibus indiciis ⁊ aspectibus receptis ⁊ habitis tāquā a iudice nō tanq̄ a priuato. l. ij. in fi. ff. de ferijs. ⁊ ibi gl. ⁊. l. si irruptione. §. fi. ff. fi. regū. alioquin iudex suppleret de facto

ꝙ esse nō dꝫ.vt no.in.l.i.C.vt qui desint aduo. ¶ Secūdo no.ibi.xiiij.ān.cōpletū ꝙ impubertatē ꝯsequēdi vltim⁹ annus dꝫ esse cōpletus [a] ⁊ dicit̄ cōplet⁹ qū tractat̄ de fauore vbicunq; tetigit de vltima die que vltima habet̄ p completa vt in testō vsucapione ⁊ similib⁹.secus in odiosis vbi vbi cōputat̄ de momēto ad momētū. de quo dic p glo. in l.iij.§.sed verū.ff.de mi. ¶ Item no.in.§.finit̄.multas cās quib⁹ finitur tutela:vꝫ.suspitio.crimē.cōditio.mors.status.etas. Tēpus cā solent tutele ponere metas.ꝯcor.l.arrogatus.ff.de tute. Et no.hū dum dicit tex.deportari.q̄ pupillus pōt cōmittere delictū pp qḋ mereat̄ deportari.itē in metallum si est primus pubertati:vt in.d.l.arrogat⁹ ⁊ l.excipiuntur.ff.ad sill.per captiuitatē aūt populi finit̄ tutela ⁊ interiꝫ datur curator bonis:vt no.in.d.l.arrogati.sed p captiuitatē tutoris similr̄ finit̄ tutela ⁊ interim dat̄ tutor attilian⁹ tutore vel pupillo capto reuertēte recuperat̄ tutela fictiōe postliminij:vt.ī.de atti.tu.§.ab hostibus.similr̄ p mortē naturalem pupilli ⁊ tutoris finit̄ tutela.nam nulla tutela transit ad hr̄des sicut nec cōmissaria.l.tutela pluriū. ⁊ in glo.ff. de tu. sed tutela lrīma trāsit ad liberos lꝫ non sint hr̄des.⁊ sic non transit iure hr̄ditario sed lrīmo:vt no.in.d.l.tutella.p capitis diminutionē maximā ⁊ mediā:⁊ sic p mortē ciuilē tam tutoris q̄ pupilli perit oīs tutela.sed p minimā capitis diminutionem tutoris.s.p adoptionē vel arrogationē perit solū lrīma tutela ⁊ durat testamētaria vel datiua. sed per minimā capitis di.pupilli.s.eius adoptionē vel arrogationē perit oīs tutela vt hic ⁊.l.ij.⁊.iij.§.cū aūt.⁊.l.lrīmos.§.fi.ff.de legi.tu.nā lrīma tutela cōsistit inter agnatos ⁊ agnatio tollit̄ cap.di.vt ī.de legi.agn.tu.§.fi.hic in glo.in verb.lrīma.sed hodie hec lrīma tutela nō tollit̄ mi.cap.di.sicut non tollit̄ agnatio: vt no.in.d.l.lrīmos.§.fi.⁊.ī.de legi.agn.tu.§.fi.⁊ de fi.tu.ppt̄ excusationē ppetuam finit̄ tutela ⁊ dat̄ alius tutor sicut qñ efficit̄ oīno mutus surdus furiosus vel alia ppetua valitudine impeditus.§.si post susceptam.ff.de excu.tu.⁊ est glo. magistralis qnibus casibus potest se quis excusare ⁊ deponere tutelam iam susceptam.in.l.verum ex facto.ff.de mio. sed propter temporalem excusationem non finit̄ tutela.sed interim dat̄ curator.j.de excu.tu.§.item que rei publice.ppter remotionem factam a iudice propter apparentem suspitionem finit̄ tutela.quo casu non legitimus sed ali⁹ dat̄ a iudice.l.sigs sub ꝯditione.ff.de testa.tute. Et an causa suspitionis sit probanda.vide glo.in.l.item si suspectus.ff.de procura.⁊.l.apertissimi.C.de iudic.⁊ que faciunt aliquem suspectum est glo.in lege si fideiussor.§.finali.ff.qui satisdare cogantur. ¶ Tertio nota in.§.item si in seruitutem. cū glo.ꝙ etiā pupillus si est doli capax pōt p ingratitudinē in seruitutē reuocari.⁊ similr̄ pōt exhr̄edari:vt no.glo.§.nō solū.j.de pupi.substi.⁊ dr̄ doli capax qñ est primus pubertati:vt no.gl.in.l.impu.ff.de fur. Et dicit̄ primus pubertati post decimū annū ⁊ mediū masculus vsq; ad.xiiij. Et a nono.cū dimidio femina vsq; ad.xij.vt no.in glo.l.pupillū.ff. de re.iuris. Nam in pupillū doli capacē cadere pōt oē delictū excepto delicto carnis ⁊ adulterij:vt.l.impunitas.C. de pen.sed in eo bene cadit stuprum.l.stuprum. in fi.ff.de adul. ¶ Quarto nota.ibi,vel ciuitas.ꝙ si tutor banniatur ⁊ eius bona confiscantur ꝙ tutela finitur ⁊ pupillus potest agere tutele.cōtra si est tutor sibi datus in locum tutoris in l.si tutor.§.si tutori.ff.de tute.⁊ ra.distra.⁊ idem si tutor effi cit̄ monachus.vel alius religiosus qui dr̄ mortuus mūdo in auc.ingressi.C.de sacrosan.eccle. ¶ Quinto no.in.§.desinunt autē ppter suspitionē ꝙ tutor pōt remoueri a tutela ⁊ lite contestata in causa suspitiōis incontinenti interdicit̄ tutori administratio a lege.vt.l.si forte.ff.de so.nisi sit tutor affinis pupilli qui ppter suspitionem non remouetur sed adiungit̄ curator sibi.l.si tutor.aliomodo.ff.de suspe.tu. Et ideo tandi procuratores volētes impedire aliquem tutorē administrare faciunt eum accusare de suspecto vt interiꝫ interdicat̄ ei administratio fꝫ Bar.in.d.l.si forte.ff.de solu.

⁊ dicā.j.de suspec.tu.per totum.⁊ per glo.in.l.j.§.j.ff.ḋ suspec.tu.vltimo no.hic in glo.fi.ꝙ eisdem modis quib⁹ finitur tutela finit̄ etiam officium tutoris adiuncti tutori quod est in multis casibus.vt.j.§.interdum.in versi.idoneus.⁊.l.potuit.⁊.l.ppter.C.in qui.cau.tu.habēti tu.⁊.l.solet.ff.ḋ tu te.⁊.l.ante.ff.de tu.⁊ cura.da.ab his.nā finito officio principalis finit̄ officium coadiutoris sibi adiuncti.l.j.C.quando tutor vel cura.esse desi.⁊ ideo coadiutor datus debili vl̄ suspecto episcopo vel prelato.de quo in.c.venerabili.de offi. delega.desinet morte prelati vel episcopi per dictam.l.j.C. quando tutor vel cura.⁊c̄.

¶ De curatoribus. Rubrica.

Asculi quidaꝫ. ¶ Diuiditur in tres partes. Primo declarat qualiter det̄ curator adultis ⁊ quibus det̄. Secūdo ibi furiosi quoq;.qualr̄ det̄ furiosis mēte captis ꝓdigis ⁊ surdis. Tertio ibi interdum.qualr̄ ⁊ quibus causis det̄ curator pupillis vsq; in fi. ¶ No.ex prin.ꝙ adolosc̄ēti dat̄ curator vsq; ad.xxv. annos completos.⁊ sic vsq; ad completam etatem legitimā nam ante nō cōmittunt̄ sibi negocia gerēda quin petant restitutionem.l.j.in fi.de mino.nisi impetrent veniam etatis a principe vt hic in glo.j.que impetratio representat eos maiores ⁊ eos excludit a restitutōe ne secū ꝯtrahētes legis bn̄ficio decipiant̄.l.j.C.ḋ his q̄.ve.eta.ipe. ¶ Scḋo nota ibi dat̄ ꝙ ⁊ quibus dat̄ tutor etiā ⁊ curator.⁊ iō cūꝫ hodie defensores ciuitatū ⁊ magistrat⁹ mūicipales dāt tutores si facultates pupilli nō trāscēdūt qngentos solidos.vt.ī.de atti.tuto.§.nos aūt.poterunt ēt dare ꝯcuratores. ¶ Tertio no. ibi.sꝫ curator.ꝙ curator nō pōt dari in testō:sꝫ si sit dat⁹ poterit ꝯfirmari a iudice si iudici videbit̄ sicut ꝯfirmat̄ tutor. qñ datio tutoris nō tꝫ:vt.ī.dixi de tuto.§.fi. ¶ Quarto no. ibi inuiti.regulā ꝙ puberes nō cogunt̄ inuiti curatorē accipere p̄terq̄.ad lites.nā q: sunt minores indefensi snia contra eos lata esset ipso iure nulla.l.nō eo minus.C.de ꝓcu.ideo cogunt̄ recipere curatorē ad lites cū nō habeāt legitimā psonam standi in iudicio nisi sit filius qui licꝫ sit minor admittitur in iudicio ad defendendum patrem.l.exigendi in fin. C.de ꝓcu. Et no.hic tex.ꝙ curator pōt dari ad certā cāꝫ ꝙ nō pōt tutor:vt.ī.qui dari tu.pōt.§.certe.⁊qui vr̄ datus ad lites an teneat̄ facere inuētariū tꝫ glo.in.l.decreatōibus.C. de epi.au.ꝙ nō q: cū nō possit solutionē recipere. vt.l.hoc iure.ff.de sol.nō hēat de quo facere inuētariū nisi qñ instrumenta essent penes eū fm̄ Ol.de quo p Bar.in.l.⁊ si a spēo.ff.rem pupilli saluā fore. ¶ Quinto no.l.§.furiosi ꝙ sicut legitimi agnati p̄rimiores qui vocant̄ ad successionē pupilli vocant̄ ad tutelā:vt.ī.de legitima ag.tute.in ꝓn.ita p̄rimiores agnati vocant̄ ad successionē adultoꝝ ēt maioꝝ.xxv.an morbo laborantiū vt sunt furiosi ⁊ mente capti ⁊c̄.vocant̄ ad curam eoꝝ ⁊ ipsis legitimis defensionib⁹ vel idoneis nō extātib⁹ dat̄ illis psonis morbo laborantib⁹ curator.⁊ iudice p inquisitionem nisi in duobus casibus.vt in glo.in verbo p inquisitionē.s.qñ iste psone morbose erāt pupilli:q: tūc vbi ꝯcurrunt due cāe vna nālis alia accidentalis ꝓualet nālis ⁊ eis dat̄ tutor nō curator l.iij.ff.de tute.⁊ ideo statutū dictans. ꝙ demēti dēat dari curator intelligit̄ ⁊ limitat̄ nisi talis demens sit pupillus.q: tunc ei dabit̄ tutor.p dictaꝫ.l.iij.item si filius morbo laborās est in potestate patris sibi non dat̄: quia sufficit sibi pater ad administrandum res suas.go eꝫ talis effectus inueniat̄ vt vincat paternam cui alij credendum res liberoꝝ gubernādū parētibus derelictis.dicit tex. in.l.fi.§.j.C.de cura.fur.Qñ aūt dat̄ curator filiofa.quere nō sufficit pa.po.dixi.ī.de tuto.in prin. ¶ Adde predictis ꝙ licꝫ teneat datio tutoris in testō nō tñ tenet datio curatoris fcā adulto.l.pe.§.verū.ff.de cu.fu.⁊ erit hec forma cum

a ¶ Cōpletus secus de iure canonico naꝫ sufficit ad effectū ꝯsequēdū ꝙ electus atingat annum trigesimum ⁊ sacerdos ān̄s.xxv. vt extra ḋ electi.c.cum in cunctis.

a ℭ Procuratorē tamē si in territorio vno possit p curatorē ꝯstituere ad bona alibi exñtia cuȝ decreto iudicis vi de pau.ð ca. consi. ccccx. in tertia col.ſ vñ.ſup ſcðo breuiē. Jtē q sunt necessaria tutori vt ſ(c)ruenißposſit ꝑ pupillo in iudicio vi de eundem Pau.in ꝯſi. cccccvi.in antiquis.

publicū ꝛ vtile ſit ſuprema bolum iudicia firma eſſe ꝛ ad effectū p iudicē pduci. Ea pp cū ꝯſtet eudēt q. A. in ſuo teſtō B. filio tribuit. C. curatorē nec hec datio vȝ niſi fuerit decreto iudicis ꝯfirmata ea ꝑpter iudex talis deȝ curā publica aucto. ꝯfirmabit vt iure valeat idem curator gerēo ꝛ administrare tanq̄ verus ꝛ ltimus cu rator. de quo in ſpe. de cura. §. cum aũt. ꝛ hoc pȝ in ver. item inuiti regula vulgata q adultus nō recipit curatorē niſi fuerit a patre in teſtamēto datus ꝛ a iudice confirmatus vt hic. Item niſi fuerit ad lites cuius officium finiē finita lite. ſ. de aucto. tu. §. ſi. Et an poſſit dari inuitus ꝛ abſens ꝛ non petitus. dic per Bar. in l. iij. §. ſi pupillus. ff. de tu. Item niſi fuerit adultus furioſus mente captus prodigus mutus ꝛ ſurdus ꝛ alias morbo laborans ex quib⁹ morbo laborātibus adultis duo tñ ſunt in curia legitima ex l. xij. ta. delata. ſ. furioſus ꝛ ꝓdigus. de quibus hic in tex. alijs datur curator a iudice. vt dicit hic gl. nota. in verbo furioſi. vbi. ſ. dixi de fiducia. tu. dicit tñ Bald. q omnis ille qui laborat mētis exilio. ita q curatoreȝ ex mētis defectum ſibi petere non poteſt dȝ habere curatorem legitimum. allegat tex. quem dicit non eſſe alibi in auč. vt hi qui obliga. §. ꝛ hec diximus. in coll. vj. Et ad curatores legitimos ita ſpectat periculū adminiſtrantis ſicut ad tutores. l. ſi ſororum. C. qui da. tu. poſ. ꝛ intellige de omnino mēte captis mutis ꝛ ſurdis. alias ſi leue morbum patiunē nō indigēt curatore. vt. ĵ. qui. non eſt permiſ. fa. teſta. §. mutus. ꝛ l. diſcretis. C. qui teſtam. fa. poſ. Et no. in. c. cum apud. de ſpon. Sed an iudex poſſit dare curatoreȝ ex ſuo officio nemine petente gl. notabilis dicit q ſic. ꝓdigus ꝛ furioſis. alſ non vt hic. eſt glo. in. l. hoc autem. ff. ex quibus cau. in poſ. ea. ꝛ ibi Bar.

Interdum autem.

ℭ Hoc intendit pupillo tutorem habēti omnimode efficacē alius tutor curator vel actor dari non debet. ſed nō habēti vel habenti nō omnimode efficacem. tunc quatenus eſt inefficax debet de curatoris remedio prouideri ad petitionem ipſius pupilli ſi petere poteſt q ſi nō poteſt quia forte abſens vel infans ad petitioneȝ tutoris ꝛ eius periculo datur actor. hoc dicit vſqȝ ad ſi. Patet ergo hic q habenti tutorem ex cauſis additur curator ſicut alſ in bonis que qs relinqt pupillo habenti tutoreȝ poteſt relinquere gubernationē illorum bonorum ꝑpter cauſam. Nota in l. iij. §. cum pollidius. ff. de vſu. ꝛ etiam patet hic q tutore ſi ſufficiēte ſine ſuo vitio daē curator pupillo ad ſupplendū defectū tutori ꝛ ideo defectu ceſſante ſtatim etiā cura finiē. vt no. in. l. ſolet. ff. de tute. ꝛ ſimilr finiē cum finita tutela vt dixi. ſ. ti. j. ꝛ in ſi. Quid aũt poſſit hic curator datus pupillo in locū tutoris ad tpꝰ impedit dic plene per Bar. in. l. curator. ff. de tu. ꝛ cur. da. ab. Et a quo ꝯſtituaē hic curator ꝛ qñ eius officiū finiaē. dic plene p Bar. in. l. ſolet. ff. de tute. Et no. hic. primo caſus in qbus pupillis daē curator in loco tutoris. Et no. q hñti tutorē tutor dari non pōtīȝ ſi daē curator. hoc aũt fallit in caſibus notatis hic in glo. ſup vbo pōt. ꝛ in glo. iij. l. pp̃ latē. C. qui. can. tu. deben. Etiam nulli hñti tutoreȝ pōt dari curator. vt hic in glo. ſup vbo curatores. Et no. hic in ver. q ſi tutor. q infirmitas tutoris excuſat eū nō tñ ipſo iureīȝ ita demū ſi loco ſui ꝯſtituerit actorē. nam in his que p aliū geri nō pñt nō liberatur ꝑncipalis adminiſtrator impeditus qñ per aliū gerere potuit vt hic. naȝ. ꝛ ſine aliqua neceſſitate pōt tutor gerere per ſubſtitutū. l. ita aũt. § q ſigo. ff. de admini. tuto. Et qñ quis poſſit p ſubſtitutū dic per doc. in l. ſigo. C. de epis ꝛ cle. ꝛ in l. nullus. C. de cura. l. j. Et no. q pp defectū vel impedimētū tutoris prouideē pupillo diuerſis coadiutoribus qñqȝ de petendo curatore ab ipſo pupillo vt hic. ꝛ l. qui hȝ. §. ſi pupillus. ff. de tu. Quādoqȝ de alio tutore vt i caſib⁹ hic notatis in gl. magiſtrali l ver. dari nō pōt qñqȝ de ꝓcuratore quē ꝯſtituit ipſe pupillus qñ eſt pñs ꝛ fari valēs ante litē ꝯteſtatam tanq̄ dominus litis. l. neqȝ. C. de ꝓcura. poteſt etiaȝ tutor ſolus facere ꝓcuratoreȝ * ad negocia. l. ſi ꝓcuratorem §. ſi. manda. ſicuȝ pōt gerere per aliū. d. l. ita aũt. §. geſſiſſe. ff. de admini. tu. ꝛ per Bar. in. d. l. decreto. ff. eo. ti. ꝛ qñqȝ de actore hoc remediū eſt generale ad qð pōt recurri. qñqȝ ad petitionē tutoris ꝛ eius periculo ꝛ hic actor nihil hȝ facere cum pupillo in redditione rōnis vt hic ꝛ. d. l. ſolet. ij. reſo. ꝛ d. l. decreto. de cuius actoris materiā dic plene p Bar. l. l. actor. ff. rem ra. ha. an aũt pupillo nullū habēti tutoreȝ dari poſſit curator vel debeat dari tutor. tenet hic glo. in ver. curatores. q pſſit dari curatores. ꝛ idem tenet glo. quā ibi bar. in. d. l. curator. de tuto. ꝛ cura. da. Item rōnē quare pōt ſimpliciter dari curator hñti tutorē vel curatorē ſed nō pōt dari tutor habēti tutorē niſi in caſibus reddit hic glo. magna. ver. ſed que eſt rō in ꝯtrariū glo. dicit in prin. ff. de tu. l. pe. ꝛ eſt rō qꝛ paria ſunt nō habere tutorē vel habere malū ꝛ inhabilem. l. j. §. qð ſi nemo. ff. qð cuiuſqȝ vniuer. itē ibi. ff. de excu. tu. l. ꝑpter litē. dic in. §. licȝ ibi tutor. ſimplr datus intelligiē datus ēt ad bona alterius ꝓuincie ſed pp difficilē adminiſtrationē ab alijs ſe excuſat ꝛ alius tutor daē vniuerſitati bonoꝝ. Jtē ibi qñ ad tpꝰ eſt relegatus ꝛ dic eſt rō ne interim negocia pupilli diſpergant. ff. de teſta. tu. l. ſiquis ſub ꝯditione. ꝛ eadē eſt rō in caſibus ſe. item ibi. item excuſaē. dicit hoc caſu pōt dari tutor vel curator arbitrio iudicis. vt ĵ. in vbo ꝓcurator. Jtem ibi. vel tranſfuga dicit non tñ vere erat tranſfuga qꝛ tunc efficereē hoſtis patrie ꝛ perderet ciuitatem. ꝛ ſic patiē mediā capitis di. l. poſtliminiū. §. filius. ff. de cap. ꝛ l. poſt amiſſionē. ff. de cap. di. nō poſſit eſſe tutor ꝛ ſi eſſet deſineret. ſ. de cap. di. §. minor. ſed iuerat ad hoſtes vt eorum ſtatuta videret ſed pro tanto diciē tra͂ſfuga qꝛ iuit ſine licentia populi romani ꝛ illa no. in. d. l. ſigo tutor. in gl. ſi. in ſi. Et in conſtitutione huius actionis vel ſindici requiritur decretum iudicis vt hic in ſi. Et no. glo. in. l. neqȝ. ff. ð ꝓcura. ꝛ q cuiuſqȝ vniuerſi. in. l. nulli. vbi eſt glo. no. q poteſtati ciuitatū permittiē agere nomine vniuerſitatis vł collegij in defectu ſindici. vt ibi no. per Bar. ℭ Et attende q de iure canonico iſta differentia nominum non admittitur ſed ſub nomine procuratoris omnes adminiſtrationes cōtinentur: vt in. c. petitio. de ꝓcu. qꝛ ſepe vnū pro alio poniē ĵ. q. iiij. ſolutio in gl. in. v̇. hyconomū. ℭ Vltimo no. ex fine q qñ tutor impediē morbo vł ex alia iuſta cā gerere negocia pupilli p ſe pōt pupillus hñs intellectū ꝯſtituere ꝓcuratorē cū auctē tutoris: vt hic in gl. ſup ver. abſit. vel ipſe tutor ſolus dȝ ꝯſtituere actorē piculo rerum ſuaꝝ. ſ. ipſius tutoris ꝛ cū auctoritate iudicis. ð quo p Bar. in. l. ſolet. ff. ð tu. ꝛ plenius per eum in. l. actor. ff. rem ratam habe. ꝛ nota. hic glo. magnam.

ℭ De ſatiſda. tuto. ꝛ curato. Rubrica.

Et tamen.

n

ℭ Hic titulus diuidiē in tres partes. Primo qui tutores teneantur ſatiſdare. Scðo ibi. ſed ſi ex teſtō. declarat qualr conſulaē pupillo quādo ſunt plures tutores ꝛ oēs volunt adminiſtrare. Tertio ibi ſciendū. qualiter cōſulaē pupillo ſi tutores male gerētes nō ſunt ſoluēdo. Prima pars hoc intēdit. Tutores teſtamentarij vel datiui nō ſatiſdant. legitimi aũt ſic. hoc itēdit. Et intelligo q tutores datiui nō ſatiſdāt qñ ſunt dati a maiori iudice vt a preſide vel a pretore. ſec⁹ ſi a maiori vt a magiſtratu municipali vel defenſore ciuitatis: vt dixi. ſ. de atti. tuto. §. ſed noſtra. ꝛ ad hanc ſatiſdatonē preſtandā pſſit cogi captis pignoribus. ꝛ alijs remedijs oportunis: vt. ĵ. e. C. ſi. ſicut pciſe pōt tutor cogi. adminiſtrare captis pignoribus ꝛ multa indicta ꝛ bannizando. ff. de admini. tu. ꝛ ſicut tutor teſtamentarius nō ſatiſdat. ita nec curator datus in teſtō ꝛ cōfirmatus a iudice lȝ ſecus ſit in dato a iure ſm gl. hic l vbo ꝓbata. ℭ Jtē no. glo. in ver. electi q dati p inquiſitioneȝ a maiori

maiori iudice adeo presumũtur esse idonei ꝑsumptione iu rio ꝙ nõ admittit ꝓbatio incõtrariũ.⁊ quid debeant facere tutores anteꝙ̃ possint admistrare dixi.§.de legi.ag.in.prin. ⁊ ꝙ duplex sit species tutoris.dic vt in.l.ꝙ.si sortis.ff.de so lu.⁊ in tex.ibi sed hoc non est perpetuum.Not.ꝙ hoc no/ mẽ sumitur multomodis.Primo perpetuum.i.vsqz ad vi/ tam cõcedẽtis.l.ij.ff.ꝓ socio.Secũdo perpetuum.i.gñale.l. edita .C.de eden.Tertio perpetuũ.l.similiter.vt nõ est per petuũ.i.simpliciter ⁊ distincte verũ vt hic.Quarto perpetuũ vsqz ad.xxx.vl.xl.ãnos vt actiones sint ꝑpetue.i.vsqz ad illõ temp⁹ durant vt.j.de ꝑpetu.⁊ tempora.act.in ꝑnc.Quinto perpetuuz ⁊ continue sine dilucidis interuallis.l.humanita tis.C.de impu.⁊ alijs substi.Sexto perpetuũ ⁊ sine ꝑfinitiõ ne temporis.vt sunt quedam exceptiones temporales.⁊ q̃/ dam ꝑpetue.i.sine temporis ꝑfinitõe.l.iij.ff.de exce.d quo vide gl.in.l.j.ff.pro socio.Quid autem importat eternũ sem piternum no.in.l.eum.de re.ff.de ser.vr.pre.qr eternum est qd non habuit ꝑncipium nec habebit finẽ vt deus sempi/ ternũ ẽ qd habuit pricipiũ ⁊ nõ hẽbit finẽ vt angelus ⁊ ani ma.¶ Item nota ibi.quia fides ⁊c.ꝙ electio testatoris fi/ delem eum approbat ⁊ satisdationem excludit.⁊ idez i exe/ cutore testamentario cuius fides est approbata a testatore. ideo nõ satisdat.l.firmio.§.j.ff.qñ di.le.ce.⁊.l.nulli.C.d epi. ⁊ cle.nisi post testamentum ceperit esse nõ soluendo.l.liber to.§.largius.ff.de alimẽ.lega.de quo per Bar.in.l.diuus. ff.si cui plusꝙ̃ per le.fal.similiter tutor electus a iudice ꝑ in quisitionẽ necessario ꝑsumit esse idoneus nõ satisdat.⁊ de/ bet iudex ꝓnunciare super idoneitate.l.tutor.ff.de ꝯfir.tu. ⁊ ex hoc infert ꝙ pro facto iudicis intantum presumit quã tum contrarium ꝓbari non possit vt colligit hic i gl.¶ No ta in verbo idonei in factis ⁊ nõ solum presumit probatus a iudice sed etiam in fiendis.l.eo tempore.ff.de pecu.⁊ de hoc.s.quando ꝑsumatur pro iudice.dic per Inno.in.c.no/ uit.de eo qui fur.ordi.su.Item adde ꝙ tutor qui nõ satis/ dat de iure vel de facto non potest agere cõtra tutorem qui similiter non satisdedit.nisi ipse offerat satisdationem.sz pu pillus vel tertius bene potest agere ad satisdãdũ vel admi/ nistrationem interdicere.l.j.C.de tu.⁊ cura.qui non satis.d quo per Bar.in.l.legitimos.ff.de legi.tu.Ex hec satisdatiõ quãdoqz remittit patrono in libertis vt.j.d.l.legitimos.§.in legitimis.⁊.§.sz si ex testamento.¶ Adde ꝙ illud qd dicit habet locum tam in tutore testamẽtario ⁊ legitimo ꝙ̃ dati/ uo vt hic in glo.⁊ similiter qd dicit de ista satisdatõe prestã da seu recipiẽda habz locum quando sunt in concordia ꝙ vnus solus gerat alias si voluerint possunt omnes gerere: vt hic in glo.in verbo maior.⁊ quilibet ex pluribus tutori/ bus habet administrationem insolidum.l.si.C.de aucto.ꝑ/ stan.⁊.C.si vnus ex pluribus.l.j.sz quilibet plurium actorũ vni⁹ tutoris nõ hz administratõez insolidũ sicut nec plurũ iudicũ delegatorũ.l.duo ex trib⁹.ff.de re iudi.sec⁹ in pluri bus ꝓcuratorib⁹simpliciter datis.qr pro parte agent nisi sit dictuz insolidũ:vt no.in.l.si pluribus.ff.de ꝓcu.⁊.c.si duo. de ꝓcura.in.vj.nisi essent plures ꝓcuratores simplr dati in causis spũalibus que celeritatẽ desiderant:quia tunc eligit idoneior.d.c.si duo.§.sane.Sed cõmissarios testamentorũ cui eqꝑabimus an tutori vel ꝓcuratori.dic ꝙ vno ex cõmis sarijs mortuo absẽte vel nolente alius insolidũ exequet.in c.religiosus.c.sane.de testi.lib.vj.⁊ dixi.§.de arti.tu.¶ Et no.ꝙ lz testator declarauit qs gerere dẽat vt hic in tex.tñ iu dex põt ex cã pro vtilitate pupilli que semꝑ est ꝑferenda.l. vtilitatẽ.ff.de ꝯfir.tu.discedere a ꝓuisione testatoris:vt pu/ ta si pater pupille tũc minor.xxv.ãnis.minus ꝑpenso ꝯsilio nõ ydoneũ tutorem ad administrandũ elegerit vel si tunc tpis hic tutor bone fame erat postea male conuersari cepit. que rõ ẽt erat in ꝓcuratiõe hz locũ per.l.cũ qs.ff.de sol.vel si tutor tunc diues postea cepit labi.facultatibus.l.si plures §.ꝗuis.ff.de admi.tu.vbi est casus notabilis.¶ Item no. hic ꝙ vbi plures debẽtes eligere nõ ꝯcordãt iudex ipse eli git.l.iij.§.pe.ff.de admi.tu.vbi ponit rõ quare magis expe dit vnũ pupillo ꝙ̃ plures hr̃e administratores qr segnius ⁊ tardius expediunt negocia cõmissa plures qd autẽ si vnus tutor vult diuidere administrationẽ ⁊ oẽs alij gerere qs pre fert.dic ꝙ fiet diuisio ceteris inuitis ꝑ officiũ iudicis.ar.l.⁊ puto.ff.fami.herc.⁊.l.cõi.diui.§.si duo.ff.cõi.diui.de quo ꝑ Bar.in.d.l.iij.§.si.ff.de admi.tu.Sz nunqd plures age/ re possint insimul.Bar.in.l.decreto.§.duoꝝ.ff.de admi.tu. concludit ꝙ nõ reo postulante vnũ ex eis eligi ne in plures aduersarios distringat.l.ita tamen.§.si tamen.ff.iu.sol.

Sed ⁊ si. ¶ Iste.§.hoc intẽdit qñ sunt plẽs tuto res dati a iudice vel a testatore tũc si q̃/ daz est determinatũ vel dispositũ a testatore vel a iudice qs eoꝝ administrat ille administrabit.si nõ ẽ determinatũ quez maior pars elegerit.si vnus elegeris põt vnus offerre alte/ ri ꝙ recipiat satisdatiões ab alijs.⁊ ipse solus administrat vl alr satisdet ⁊ ille administrabit.Et nullus offerat si sint dis/ cordes inter se iudex se interponat.⁊ eos ad ꝯcordiam co/ gat.hoc dicit.vsqz ad.§.sciẽdũ.Posuit etiaz si volunt quã/ do administratio non ẽ diuisa omnes gerere vel inter se di uidere.l.iij.§.si.cum.l.sequẽti.ff.de admi.tu.⁊ hic glo.i ver bo maior.¶ No.vbi maior pars elegerit ꝙ stat maiori par ti ⁊ ꝑiudicat alijs.quando aliqd est cõmune plurib⁹ vt vni uersis.l.qui maior.ff.ad municipales.sz quãdo est cõmune plurib⁹ vt singulis tunc nõ stat maiori nec factũ vnius pre iudicat alijs.l.qui fundũ.ff.de seruitutib⁹ rusti.ꝑdi.l.repe titiã.ff.cõmunia ꝑdi.nisi fauore libertatiõis.l.⁊ suũ.ff.d pac tis.l.si.C.qui bo.ced.pos.de quo ꝑ Bar.in dicta.l.suũ ⁊ ꝑ dy.in.c.ꝙ oẽs tangit.de reg.iuris [a] li.vj.¶ Scdõ no.ibi pretor partes suas interponere dz cum glo.in verb.suas.ꝙ qñ est ꝯtentio ⁊ discordia inter ptes in ꝑiudiciũ alterius ter tij tunc iudex dz se interponere ⁊ eos cogere ad ꝯcordiam qñqz precise cõpellẽdo ⁊ declarãdo quis ꝑferat vt hic fa/ cis inter tutores discordãtes quis administret.⁊ qñqz cau/ satiue si volunt audiri vt qñ plures legatarij discordãt qua actione agant ad legatũ.l.hmõi.§.si.ff.de leg.j.Si vero di/ scordant in ꝑiudiciũ sui tunc si lex determinat qualr illa di scordia terminari debeat tunc determinabit ſm illaz.l.sigo argentũ.§.si aũt amplius.C.d dona.⁊.l.si.§.finaũt nõ in au ro.C.eo.vbi hñs rem cõem indiuisibilẽ ꝑ maiori parte põt offerre socio estimationẽ minoris partis ⁊ eo existe i mora trãsfertur electio in sociũ minoris ptis.Si vero lex nõ de/ clarat tunc si petũt vt recurrat ad sortẽ tunc dirimit sorte.l. si.C.cõia de leg.vbi dirimit sorte qñ legatũ serui in genere est relictũ plurib⁹⁊ discordãt in eligẽdo si nõ petunt tunc se inuicem per ꝯcursum ipediũt.l.quotiens.ff.de vsufruc.⁊.l. ij.§.si.ff.qui.mo.vsufru.ami.Sed si esset discordia inter ꝑ/ sonas in facto vt qr vnus negat alter affirmat tunc iudex nõ se interponit sed actor vel reus dz ꝓbare ſm materiã.l.ij.ff. de ꝓba.⁊.l.actor.C.eo.si aũt est ꝯtentio suꝑ aliquo facto ꝑ probando vel certo mõ apponẽdo vt de die īterponẽda in stipulatõe iudiciali vel pretoria.l.de die.ff.qui satis.cog.vel de forma ꝯceptõis iuramẽti.l.iusiurãdum ⁊ ad pe.§.si quis liter.ff.de iureiur.tunc iudex hñ se interponit ⁊ declarat: vt dictis iurib⁹.Et ideo qñ inter ptes est qd de puncto qõnis formãdo mittẽdo ad ꝯsilium sapiẽtis.vel est discordia d pa ctis ⁊ ꝯuentionib⁹apponendis in instro pacis inter aliquos fiende dz declarare ſm Bar.in.d.l.de die.⁊.d.§.si de qua litate.ff.de iureiuran.

[a] ¶ De reg. iur.vbi ẽt vi de ꝑ do.Jo. an.i suis me/ rcurialibus. vbi hanc ma teriã late tra ctat.

Sciendum. ¶ Si pro male administratiõe tutele vel cure pupillus vel ad/ ult⁹ nõ põt se conseruare indemnẽ cõtra tutorẽ vl curatorẽ eoꝝ bonis excussis vl contra fideiussores eoꝝ non idoneos vt hic ⁊.l.j.⁊.l.aduersus.C.de mag.conuen.dat in subsidiũ vtilis actio tutele vel negociorum gesto.qui dicit actio sub sidiaria ꝯtra magistratũ ⁊ eius heredem qui magistrat⁹non curauit ꝙ tutores vel curatores ab eo dati satisdẽt vel ido/ nee satisdarẽt nisi sit magistrat⁹ad quez solum spectat dare

Jo.de pla.suꝑ ꝑrio insti.

tutorem non exigere satisdationem.h.d.ad quos magistratus spectat non exigere satisdationē.dic vt hic in glo.et in.l.emilius.ff.de administratione tuto.¶Et nota q aliter tenetur magistratus et aliter heres eius vt hic in glo. in vbo subsidiaria.et in.l.j.§.nunc tractemus.ff. de tu.et ra.distrahen.et in glo.l.j.C.de transac.et vtrobiqꝫ per Bar.conclude hic in glo.in verbo subsidiaria et cū glo.in dicta.l.j.C.de transac.et.l.j.§.vsqꝫ adeo.ff.de tu.et ra.distra.et.l.ij.C.de diuid.tu.et quādo omnes tutores gesserunt vt.ff.de mag.conuen.l.duo vel nullus gessit.vt.ff.de admi.tu.l.si plures tutelā.nec ē facta aliqua diuisio a testatore vel a iudice sed a nemine vel a seipsis tunc omnes ꝯueniunt et excutiunt ante magistratum qui nullā recepit satisdationē vel recepit nō tñ idoneā vt in dictis iuribus.et.l.aduersus.C.de mag.ꝯue.nisi essent diuersi ordinis vt vnus testamētarius et alius datiuus qꝛ tunc ꝓ datiuo prius ꝯuenit magr̄atus ꝙ tutor testārius.l.lucius.§.cū testō.ff.de admi.tu.et ꝑ Bar.in.d.l.j.C.de trāsac.et ibi no.ꝑ eundē hoc mēbrū qñ vnus gessit et alter non. scdo ꝯclude qñ vnus gessit et alter nō diuidēdo in duo mēbra vꝫ an fuit diuisa administratio a testrōe vł a iudice aut nō si fuit diuisa qlibet tenet ꝓ sua administratiōe tm̄ et postea tenet magistratus q nō recepit idoneā satisdationē nisi in quatuor casib⁹ in quib⁹ cōtutor tenet etiā pro male administratiōe cōtutoris ꝙtūcunqꝫ administratio fuerit diuisa.sꝫ tamē tenet post magistratū ꝯuētū et exactum vt dicit h glo.scilicet si cōtutorē suspectū nō remouit vel tarde remouit vel remouēdo iura pupilli vł satisdictionē rē pupilli saluā fore nō exegit cū videret eum labi facultatib⁹.l.ij.C.de admi.tu.Itē et hic si nō istruxit ꝯtutorē de eo q ignorabat ad suā administrationē ptinere:vt.d.l.ij.in gl.in.v.ꝑdiderūt. Scdo casu qñ administratio nō fuit diuisa vł fuit diuisa a se ipsis q idē est tutor conuenit primo gerens.scdo gerente nō existente soluendo ꝯuenit magistratus qui nō recepit satisdationē.tertio nō gerens nisi in supradictis.quatuor casibus in qbus ꝯuenit ꝯtutor ante magistratū:vt dicit hic glo.magna in fi.et glo.in.d.l.j.§.vsqꝫ adeo.ff.de mag.cōueni.et sic hoc casu nō est facta diuisio hec actio ē ꝓpter subsidiaria aptitudine vt dicit gl.magna.in fi.ff.de tu.et ra.distra.l.j.§.vsqꝫ adeo et intellige hoc.s.qñ magistratus tenet qui nō recepit satisdationē qñ erat talis tutor qui tenet satisdare.s.legitimus vel sine inquisitiōe dat⁹.l.ēt.ff.de admi.tu.et dixi in prin.ti.itē hoc verū qñ ad ipsum magistratū spectaret recipere fideiussores:vt hic in glo.fi.et.l.nullus.ff.de admi.tu. Itē limita qd lꝫ magistratus nō reciperet fideiussores si tñ tutor fuit soluēdo tpe quo potuit ꝯueniri lꝫ postea effect⁹ fuerit nō soluēdo nō imputat magistratui vt in tex.no.l.j.§.si magistratus.ff.de magi.ꝯue.ad ipsuꝫ tñ spectat pbare tutores vel fideiussores tūc fuisse soluendo et locupletes qꝛ qui tunc nō est soluendo ꝑsumit in ꝑterito ita fuisse.l.ex ꝑsona ff.de ꝓba.et.l.fideiussor.et.l.si idē.ff.de fideius.et ꝑ Bald.in.d.§.si magistratus.Et adde q tutores et curatores lꝫ quilibet teneat insolidū qñ nō est facta diuisio a testatore vel a iudice.l.j.§.nunc tractemus.ff.de tu.et si ra.distra.tñ habēt quattuor beneficia.s.beneficiū ordinis q hꝫ locū qñ aliqui gesserunt et aliqui nō.s.vt ꝑus ꝯueniat gerens ꝙ nō gerens d.l.j.§.vsqꝫ adeo.ff.de magi.ꝯueni.alia sunt ēt tria bñficia que hñt locū qñ oēs gesserunt sine diuisione a testatore vel a iudice facta.s.diuisionis.cessionis et vtilis actionis que cōpetunt sine cessione et ista tria hñt qui gesserunt sine dolo si autē cū dolo hꝫ locū beneficiū diuisionis quod ꝯpetit per modū excipiendi et defendendi nō autē cessionis:nec vtilis actionis que ꝯpetunt ꝑ modū agēdi de qbus quattuor beneficijs dic vt in ꝑdicto.§.nunc tractemus.et.§.vsqꝫ adeo et per Bar.in.l.j.C.de transac.Quid aūt in pluribus administratoribus rei publice quoꝝ officiū est publicū auctoritate et vtilitate dic q ꝯuenit gerens et ēt eius nominator ꝑusꝙ collega.ēt si administratio inter se sit diuisa.l.qm̄.C.de ꝯue.fis.debi.li.x.et.l.ij.et fi.C.qd quis.ordi.ꝯue.debi.lib.x.et de quo vide glo.magnam in.l.imperatores.ff.ad municipa.

¶De excusatiōibus tutoꝝ vel curatorum. Rubrica.

Excusatur autem.

¶Hic titulus diuidit .xvj.partes. Primo ponit qualiter quis excuset a tutela propter numerum liberoꝝ.Secundo ibi item diuus qualr̄ excuset qui impedit negocijs fiscalibus et rei publice. Tertio ibi et qui potestatem qualiter propter potestatem et iurisdictionē. Quarto ibi ꝑpter qualiter ꝑpter lites pendētes cuꝫ pupillo vel adulto.Quinto ibi iterum tria.qualiter ꝑpter numerum tutelaruꝫ.Sexto ibi sꝫ et propter qualiter propter paupertatem. Septimo ibi ꝑpter aduersam.qualiter propter infirmitatem.Octauo ibi simlr̄ qualiter.pp imperitiam litterarum.Nono ibi item ꝑpter inimicitiam.qualiter ꝑpter inimicitias.Decimo ibi item is qualr̄ ꝑpter ꝯtrouersiā status.Undecimo ibi item maior qualiter ꝑpter etatē.Duodecimo ibi item in milite.qualiter propter militiam.Decimotertio ibi rome.qualr̄ propter exercitium artium liberalium.Decimoquarto ibi qui tūc inquātū ipse se potest se excusare.Decimoquinto ibi qui tutelam.qualr̄ quis excuset a cura quondā pupilli sui vel vxoris sue. Decimusexto ibi si quis autem declarat q falsa excusatio nō prodest.Et prima pars hoc intēdit numerus liberorum siue sint in potestate siue emancipati et tam masculi ꝙ femine sint tres in ciuitate romana quattuor in italia et qnqꝫ in prouincijs excusant a tutela vel cura sicut ab alijs muneribus ciuilib⁹.adopciui aūt liberi prosunt patri naturali lꝫ sint in adoptiōe dati non patri adoptiuo nisi sit paternus vel maternus.item nepotes ex filio prosunt viuo filio sed eo mortuo succedūt loco patris et prosunt solum pro vno filio.item nepotes ex filia nō ꝓsunt.item filij mortui nō ꝓsunt nisi sint mortui in acie principis qui per gloriam viuere intelliguntur.h.d.vsqꝫ ad.§.item diuus. Item ꝓsunt qui tempore creationis tutoris sunt in ventre.et postea nati nō ꝓsunt sicut postea mortui nō nocent.vt.ff.eo.l.ij.§.opꝫ autem.et opꝫ ad hoc vt quis excuset a muneribus propter filios q filij sint legitimi et naturales qꝛ legitimi tm̄ vt adoptiui nō ꝓsunt vt.s.dixi.item nec naturales tm̄ vt nati ex ꝯcubina.nec bastardi.ff.e.l.ij.§.legitimos ꝓsunt ēt liberi patri in alio quia habēs filios ꝑfertur non habenti in ordine scribendi sedendi errogandi.l.in albo.C.de decu.li.x.¶No.ex prin.ibi siue emancipati cum glo.in verbo.liberos.q emancipati filij prosunt patri ad excusationē tutele extraneoꝝ sed nō sui.nam cum pater excuset a tutela alioꝝ pp filium emancipatū non pōt se excusare a tutela ipsius filij emancipati:qꝛ bñficio qd habeo pp te non possum vti ꝯtra te.l.amissione.§.fi.ff.eo.et.l.si iudex tunc ꝯuentus.ff.de mino.et ideo cuꝫ vxor militis vel doctoris vocet dn̄a pp dignitatē viri nō poterit ꝑpter hoc vti cōtra virum vt vir miles vel doctor teneat eam vocare dominam.de hoc hic ꝑ Bar.in.l.si post mortē.§.fi.ff.de ꝯtra tab.et ꝑ Bal.in.d.l.amissione.§.fi.¶Scdo no.ibi publicū munus.cū glo.q tutela dr̄ munus publicū.s.auctoritate:sꝫ vtilitate priuatū.et ideo lꝫ alicui sit cōcessa imunitas simplr̄ a muneribus publicis nō intelligit ꝯcessa a tutela vel cura nisi spāliter sit dictū:vt.l.spadonem qui accipit.C.e.vel nisi ꝯcessa sit plenissima imunitas:vt.l.nō tm̄.§.illicētibus.ff.eo. ¶Tertio nota in.§.Sed si in bello q mortui in bello prosunt secus autē si sint vulnerati:licet sint mortui domi.l.bello.ff.eo.et sic videt q baro promisit stipēdiarijs emēdare equos qui in bello decesserunt q nō tenet ad equos vulneratus in bello et mortuos domi cōtrariū tenuit dy.et bal.per.l.ex incendio.ff.de incen.rui.naufra.et.l.bello ff.de cap.et.l.damna.§.sabini.ff de dam.infec.et.l.huic scripture.et.l.qui occidit.§.fi.ff.ad.l.aquil.et q dicit in.dicta.l.bello.ff.e.est fauore

est fauore pupillorum. ¶ Adde q emācipatio non nocet excusationi ex eo qd excusatio est quedā defēsio que est de iure naturali quo iure patria potestas nō curat cū ipsa sit mero iure ciuilis. l. item in potestate. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. & instit. de patria pote. §. ius aūt. Itē pz hic q lz sit diuersus numerus psonarum liberorum requisitus ad excusationem tutele & cure: vt hic. & l. j. C. qui nu. libe. se ex. tamē a munere legagationis tres liberi excusant indistincte. l. j. C. de legatio. lib. x. sed in alijs publicis munerib⁹ psonalibus vt de curionatus vt dictū est q in tutela. sed a munerib⁹ mere patrimonialibus vel psonalib⁹ que oneri adherēt numerus liberorū non excusat: vt hic in glo. in ver. numerū. in. l. nepotes. C. de his qui nu. libe. se excu. lib. xj. Similr nō supplet etatem numerus liberorum quo ad impediendā in integrum restōnem. l. ij. ff. de in integ. resti. Similr nec quo ad intercedendā in iudicio vel ad administrationē rerum suarum. l. de his. C. de admi. tu. Item pz hic q appellatōe puincie nō continet italia qr italia nō dicit puincia sed puinciarum dn̄a vt no. glo. in. l. oēs. C. sine censi. vel reliq. nā italia hz plurimum liberas ciuitates sed puicie per reges & principes gubernant. vbi tn̄ esset eadē ratio vtrobiqz & italia includeret appellatōe puinciarum: vt est tex. cuz glo. in. l. abesse. ff. ex qui. cau. maio. p quo facit. l. ij. C. qn̄ numerus mu. vel persta. ne lice. se ex. lib. x. Item in eo q dicit hic q filij defuncti nō psunt ad excusationē idem videt de filijs religionē ingressis qui habent p mortuis mundo. l. deo nobis. C. de episco. & cleri. sed cōtrariū est verū qr si mortui pro temporali patria multomagis pro spirituali per gloriam viuere intelligunt vt prosint ad excusationē vt hic in verbo hi enim. Et adde hic quod dicit tulius in libro de somnio scipionis duz dicit oibus qui rēpublicā custodierint seruauerint adiuuerint & auxerint designatus est locus in celo vbi grati sempiterno euo fruantur.

Item diuus. ¶ Occupatus circa administrationē rerum fiscalū pōt se excusare a tutela vl' cura suscipiēda sz a iam suscepta pōt se excusare pro tempore quo durabit absentia petendo q interim loco eius daret curator cuius officiū finit postq̄ tutor fuerit reuersus. & tutelā reassumet. hoc dicit. vsqz ad. §. Et qui potestatē. ¶ Nota ex pinc. q administratores fisci excusant a tutela vl' cura donec durat eorum officiū. Et sic pz vtilitatē fiscalē & publicaz preponi vtilitati priuatorū. l. j. ff. sol. matri. Et intellige hic q excusant a tutela vl' cura post administrationē incēptā non ante. Et nota. e. l. pter magistratū facit. l. administratio. ff. e. sic etiā ab alijs muneribus excusant. ff. de vaca. mu. l. his oneribus in fi. & de iure immu. l. semper. §. negociationes. ¶ Itē no. in. ver. itē qui. rei q ab oneribus publicis excusat legatus siue ambasiator rei publice qui est in ambasiata. vel ita de proximo exitur⁹ q iaz ceperat adeundem. ar. l. ab hostibus. §. q simplr. ff. ex q. cau. ma. nam qd iudicat d iam acto iudicat d eo q primum fiendū ē. l. placet. & in glo. ff. d mili. test. & eodē modo excusant sui socij comites & ministri. nam priuilegiū alicui cōcessum intelligit etiā cōcessuz suis socijs comitib⁹ & ministris intra tn̄ numerū sibi cōcessum nō vltra. l. administrationes. §. j. ff. e. Et pz hic q absens causa rei publice tempore quo causa differtur penit⁹ excusat a dicta tutela sibi delata dum sit absens & debet excusationem proponere & allegare & licet sit absens dat' spacium ad excusandū. l. scire oz. §. j. & ij. ff. eo. & j. e. §. qui aūt. An autem per procuratorem poterit quis se excusare. dic q non per generalem procuratorem sed per specialem sic. vt no. glo. & ibi per Bar. in. l. excusare. ff. e. & ibi etiam dicit glo. q cā seu cognitio excusationis delegari non potest sed a tutela ante absentiam reipublice causa iam delata vel assumpta non potest se excusare nisi pro tempore quo durabat absentia. & sic pz q difficilius ipedit iam susceptam quam impediatur suscipiendu3 vt dicit glo. in. l. papinianus. §. si conditione. ff. de inoffi. testa. & ni si se excuset & curatorem constitui faciat ad eum spectat periculuz medij temporis. l. j. C. si tu. cā reipub. absue. A noua cura vel tutela si delata postq̄ reipublice causa abesse dserit habet vacationem per annum vt hic. & l. ij. C. si tu. cā rei publice. & hoc ad sarcinulas suas componendas. dicit glo. in. l. ij. C. de profes. & medi. li. x. ¶ Item no. hic in gl. i ver. semestribus. que dicit q imperatores debent dare operam bello & studio alternis sex mensibus. nam h duo s. studium legum & armorum exercitium necessaria sunt pro sustentatione reipublice. vt. S. in prin. huius libri. Sed quero cum prius dederit operam an bello vel studio. dicit glo. q bello vt. l. postliminij. §. filius. ff. de cap. vt dicit text. disciplina castrorum antiquorum fuit parentibus rationis carior q̄ charitas liberorum. ¶ Secundo not. ex fi. ibi nam nec. qd postquam ambasiator est reuersus incontinenti dz reassumere officium quod primo habebat & eius loco substitut⁹ definit debet tamen ambasiator habere tantum spacium q sarcinulas suas componere possit. argu. S. dicti. §. sed quod simpliciter sed ab oneribus de nouo assumendis quandoqz per quadriennium & quandoqz perpetuo vt h in glo. in verbo excusant.

Et qui potestatem. ¶ Propter potestatē seu iurisditionē quā quis hz excusat a tutela: vel cura suscipienda nō a iā suscepta. hoc dicit vsqz ad. §. tria onera excusant ergo rectores officiales. & ptātes ab onerib⁹ suscipiendis. non iam susceptis: vt hic in glo. j. Itē pp. litē quā quis hz vel est habiturus cū pupillo vel adulto iure isto nō poterit se excusare: sz interiz dabit curator vt. S. de auc. tu. §. fi. nisi essz qd de oibus bonis vel maiori pte: qr tūc poterit se excusare vt hic in. §. Itē ppte. hodie aūt nō hz locū vt dicit hic gl. qr debitor vel creditor nō pōt esse tutor. vt in auc. minoris debitor. C. qui dar. tuto. possunt. & dicti. S. in. d. §. fi. no. tñ quod dixi de oibus bonis cū glo. q idem inducit de maiori pte bonorum q de bonis oibus vt hic. & l. pp litis. ff. eod. & ideo ita presumit alienasse in fraudē ille q alienauit maiorē ptez bonorum: sicut ille qui alienauit ola bona. l. oēs. §. lutius. ff. de his que in frau. cred. & idem si alienauit. p̄ciosiora & meliora bona vel ea taliter intrincauit & ideo reuideri nō pn̄t p tex. in. l. summa cū rōne. ff. de pecu. Et hoc. s. qualr p alienatiōz bonorum p̄sumat fraus dixi. g ma. accu. nō pol. §. i fraudē. ª ¶ Adde hic cū gl. q hoc nomē ptās est nomē iuris vl' officij & sub hoc noie nō includit ptās priuata: sed oi respectu publica sicut ē prefecti vigilū & annone. l. administrātio. ff. e. Itē vt est p̄ses puincie & pconsul & ceteri spectabiles. l. eos C. de modo mulc. itē magistrat⁹ ciuitatū qui ptātes vocant vt dicit hic gl. l. athlethe. §. remittunt. ff. e. item ediles lz nō tantum. §. his qui. ff. e. item principes ciuitatū & magistrat⁹. nam magistratus dicunt principes ciuitatū. l. spadonē. §. si ciuitatis. ff. e. Et breuiter oēs hn̄tes officiū publicū in honore cū administratōe excusant. d. l. nō tn̄. §. sane. ff. e. secus si sine administratōe. d. l. spadonē. §. sciendū. lz aūt magistrat⁹ ciuitatis habeāt excusationē a tutela vel cura. vt. d. l. athlethe §. remittunt tn̄ sec⁹ vl' in magistratib⁹ municipalib⁹. s. vt nō hēant excusationē a tutela & cura. l. in tn̄. ff. e. q tamen intelligit vbi Dy. qn̄ tal' magistratus non habet impedire officiū tutele intellige ergo q hic dicit' q habens tutelā vl' curā iā susceptā nō potest deserere occasione ptātis postea adepte hic esse verū si habet potestatē officiū vel dignitatem in loco delate tutele & talē q pro administratōe vni⁹ ipediat' administratio alteri⁹. Nā si ñ possz vtrūqz cōmode geri simul tūc p̄ponit' officiū publicū ppetuū vl' ad hn̄placitū q cēset tūc ppetuū excusat' a tutela vl' cura ēt iā suscepta & daret' alius tutor. l. iurisperitos. ff. eo.

ª ¶ In fraudē. Et sic debitor phibetur alienare bona sua in fraudē creditorū an. & alienatio facta ab eo qui erat phibit⁹ null' alijs alienare nisi alienauerint inter se ipsos ceterj mortuis valeat & qd si dixit q nolebat alienatione valere. vide Paul. de ca. cōsilio cccij. in antiquis. & quando alienatio facta ↄtra phibitionez testatoris sit retractanda. vide eundē. d. Pau. consi. cccxviij. i nouis. & ē pulchrū ↄsiliuz.

Item tria onera. ¶ Tres tutele diuersorum patrimoniorū excusant a quarta. h. d. Quod intellige vt hic in glo. nisi essent leuissime administrationes quia tunc non excusant a

quarta nisi essent affectate vel prece. vel precio redempte ⁊ impetrate. q᷑ tūc nō excusant. ff. de tuto. ⁊ cura. da. ab his. l. scire op₃. §. fi. qđ no. 𝔠tra eos q̄ emūt p simoniā bñficia affectata. q᷑ l₃ als qs pp officiū excuset. ū. eo. §. pri. tūc nō excusabit. l. ⁊ q̄ data opa. ff. ex qui. cau. ma. Itē intellige q̄ñ sunt diuersoꝝ patrimonioꝝ. q᷑ sigs sit tutor pluriū pupilloꝝ habētiū vnū patrimoniū vna tutela cēset. ff. eo. l. tria. Itē suffi cit tres tutelas etiā in vna domo vt oēs hoies tā parētes q̄ filij excusent siue pr̄ gerat onus siue filius de cōsensu pr̄is siue vnus frater vnā ⁊ alius aliā. l. diximus. §. si pater. ff. eo. Et iō si imponit estiuū vel pr̄stātia fratres habitātes simul ⁊ simul habētes patrimoniū indiuiduū debēt solū estiuū siue pr̄stātia. Sed si diuisim debēt hr̄e plura secus in onere psonali vel imposito rōne psone q᷑ tūc debēt hr̄e plura estiua. ⁊ plures pr̄stātias. l. l₃. C. de decu. li. x. ⁊ in glo. singulari. l. ij. qui ⁊ a qb᷒ se excu. C. li. x. de quo p Bar. in. d. l. diximus. §. si pr̄. vult ergo iste. §. q̄ tres onerose tutele vel cure non affectāti delate excusent a quarta durāte onere. ⁊ iste ternus numerus 𝔠sideraē ex disparatio patrimonijs ⁊ nō p numero psonaꝝ onerose iō dixi q᷑ secus si essent leues vel leuissime q᷑ possent eē tales q̄ quattuor nō pr̄berēt excusationē. vt dicit hic glo. ⁊ ecōuerso posset eē q̄ vna sola eēt tā difficilis ⁊ diffusi patrimonij q̄ equaleret trib᷒ alijs ⁊ tūc illa sola excusaret sicut ille tres. l. si is q̄ tres. §. fi. ff. eo. Per quā₃. l. dicit Bal. in auē. s₃ nouo iure. C. de ser. fugi. q̄ l₃ p p̄mo ⁊ scđo furto qs non debeat mori sed p tertio sic. q᷑ delictū in 𝔠suetudinē deducit pp qđ. l. facit eū publicū ⁊ famosū₃. vel saltē eū reputat grassatorē. l. capitaliū. §. famosos. ff. de pe. tñ pro vno furto enormi qđ equalet trib᷒ o₃ furca suspēdi p. d. l. si is tres. §. fi. itē iō dixi nō affectāti q᷑ cū₃ pr̄sumptio sit q̄ hūs tres tutelas satis oneratus sit circa illas hec pr̄sumptio tollitur si affectauit. q᷑ nulli affectatū dr̄ onerosū₃. l. ij. §. fi. ff. siquis cau. ⁊. l. tria onera. ff. de excu. tu. vñ visus gl. Notaē leuiter qđ fert pōd᷒ qsq₃ libēter. imo ex hac affectiōe aliqlis pr̄sumptio generaē. l. q̄ ola. §. fi. ff. de 𝔭cu. Ex hoc decidiē qđ ambasiatoꝝ derobatoꝝ q̄ eis nō debeāt res derobate emēdari q᷑ ambasiatā affectauerūt de qua qōne tāgiē p doc. in. l. inter cās. §. nō ola. ff. māda. ⁊ p Bar. in. l. si seruus. §. q̄ vero. ff. de furtis. Itē durāte onere ideo dixi. q᷑ si vna ex tribus finiaē anteq̄ excuseē a quarta sibi delata non pōt postea se excusare. d. l. si is qui tres. ff. e. ⁊ idem si de 𝔭primo. s. per sex menses sit finiēda. l. nō tñ. ff. eo. Item ex disparatis pr̄imonijs ideo dixi q᷑ pluriū pupilloꝝ vel adultoꝝ. s. pr̄imonioꝝ separatis plures tutelas facit vt hic. ⁊. d. l. si is q̄ tres. in fin. ⁊ ideo si in 𝔠stitutione sindici vniuersitatis sufficit caput familie pluriū simul habitantiū ⁊ rōne pr̄imonij hñtium consentire vt t₃ specu. in ti. de sindi. §. j. v. q̄ sindico. Et ex pr̄dictis p₃ vt quis excuseē ab ista tutela vel cura pp tres precedentes o₃ quattuor pbare videl₃ q̄ sint tres. Itē q̄ diuerse i. diuersoꝝ pr̄imonioꝝ. Itē q̄ onerose. itē q̄ ñ affectate. Adde ⁊ quintā q̄ non sint cā honoris delate. l. spadones. §. ciuitatis. ff. e. ⁊ hic in gl. j. in fi. Sed nunqd duo filij ⁊ due tutele excusent a tertia: dic q̄ nō q᷑ due imp̄fecte excusatiōes diuersi generis nou faciunt vnā plenā perfectam. l. ista in fi. C. qui numero lib. se excus. secus si sint eiusdem generis vt due tutele ⁊ due cure vt dicit gl. ibi p. l. excusaē. §. amplius ff. eo. Et itellige q̄ due diuersi generis nō faciūt vnā plenā nisi cū alijs iudicijs. vt in glo. no. in. d. l. excusaē. §. etas.

a ¶ Paupertas qualiter probetur vid. per domi. Pe. de ferra. i rubri. de forma libelli. q̄ vxor agit ad dotē

Sed ⁊ paupertas.

¶ Propter paupertatē infirmitatem ⁊ imperitiā lr̄aꝝ pōt se quis excusare a tutela vel cura. h. d. vsq₃ ad. §. itē pp inimicitias. ¶ Nota igiē q̄ paupertas excusat quē a publicis munerib᷒ ⁊ itellige de paupere quem op₃ quotidie laborare pro quotidiano victu acquirendo sm glo. vt hic. ⁊. l. paupertas. ff. eo. secus si als sit paup ⁊ si delis nō tñ occupatus in cōtinuo exercitio pro victu querēdo q᷑ tunc nō excusaē. l. suspectū. ff. de suspec. tu. ¶ No. tñ hic ex glo. ⁊. d. l. paupertas. q̄ pauper ēt diciē ille qui exercitio ⁊ ministerio sue persone alit vitam suam. ⁊ ideo si testator relinquit pecuniā pro puellis pauperib᷒ maritandis intelligiē de his que dietim laborando querunt sibi quotidianum victū sm. Bal. in. d. l. paupertas. l₃ alias habeaē ratio ministerij ⁊ opificis in eo qui teneē solū inquantū facere pōt: vt no. gl. in. l. sigs argētū. §. s₃ ⁊ sigs. C. de don. ⁊ in filio qui petit alimēta a patre vt no. glo. in. l. siquis a liberis. §. s₃ ⁊ si filius. ff. de libe. agno. Quis aūt debeat probare paupertatē. dic q̄ ille q̄ fundat intentionē suā pp paupertatē vel diuitias siue sit actor siue reus: vt no. glo. in. l. si vero p condemnato. §. qui pro rei qualitate. ff. qui satisda. cog. ⁊ qualiter p betur paupertas a dic per vulgi opinionē. l. vbi adhuc. C. de iure delib. de quo per Bar. in. l. si constante. ff. sol. ma. Et adde q̄ hic licet paupertas nō in totū excusat a muneribus publicis si pauper est fidelis ⁊ diligēs. d. l. suspectū. ff. de suspec. tu. tñ in hoc obest q᷑ si est cōtutor non potest solus administrare insolidū. l. fi. C. de pericu. tu. licet alias regulariter quilibet tutor habeat administrationē insolidum. l. fi. C. de aucto. prestan. Item si est solus d₃ ei adiungi curatio ne substantia pupilli periclite. l. pietas. C. de suspe. tu. Et in quibus casibus paupertas prosit ⁊ in quibus noceat dixi supra qui mo. nō pos. in prin. ⁊ ibi vide. ¶ Scđo nota ibi item propter aduersam. q̄ si infirmitas sit talis que impedit quominus quis rebus suis superesse possit excusat a munerib᷒ publicis suscipiēdis sed a iam susceptis excusat in perpetuū si infirmitas est perpetua: ⁊ si est temporalis excusat ad tēpus ⁊ interim daē curator. l. non solum. §. siquis egrotus. cum. l. seq. ⁊ seq. ff. eo. Et idem dicimus de iudice qui cognoscens de qōne egrotatus est vt interim excusetur d. §. siquis ita cogitur ⁊ eodē modo excusatur egrotās graui infirmitate o cooperando intantum q̄ snīa contra eum lata per iudicē scientē est ipso iure nulla. si autem ignoranter tunc tenet sed datur restō. l. quesitio. ff. de re iudi. Et iō est cautela q̄ infirmitas iudici intimetur: vt no. Bar. in. d. l. quesitum. ⁊ q̄ hic dicit de morbo detentis itellige q̄ sicut perpetuo morbo impediti vt mutus ⁊ surdus mentecapt᷒ ⁊ cecus vtroq₃ lumine. ⁊ tunc improprie ponitur excusatio q᷑ ⁊ si velint nō possunt. l. j. in fi. ff. de toto. ⁊ hic in glo. in. v. 𝔭pter aduersa. itē intellige q̄ etiā excusanē a munerib᷒ publicis auctoritate ⁊ vtilitate. s. psonalib᷒ nō patrimonialib᷒. l. j. C. q̄ mor. se ex. li. x. ⁊. l. ij. §. corporis. ff. de mu. pa. ¶ Tertio nota in. §. similit̄ q̄ sola imperitia litteraꝝ nō excusat a publicis munerib᷒ sed impitia litteraꝝ ⁊ negocioꝝ bñ excusat. ⁊ iō rusticus nō pōt se excusare ex sola impitia litteraꝝ si est sagax. vt no. glo. snīaꝝ in. l. athleta. §. ō rusti. ff. eo. p quā glo. limitanē omnia iura q̄ subueniūt rustico. l. j. §. fi. ff. de iuris. om. iudi. vt intelligatur nisi sit rusticus sagax per dictā glo. not. per quam potes facere differentiam inter rusticitatem cui subuenitur ⁊ rusticum cui non subuenitur si est sagax. ¶ Et nota hic q̄ ignarus lr̄arū h₃ excusationē a tutela nisi sit expers negocioꝝ vt ad administrāda negocia sufficiat nā illiterati pñt esse negocioꝝ administratores sicut ēt surdus ⁊ mutus l₃ non pñt esse tutores: vt. ū. dictū est tñ pñt esse procuratores ad negocia. l. inuitus. ff. de 𝔭c. ite₃ illiteratus pōt esse decurio. l. qđ expertes. C. de decurio. lib. x. Item illiteratus pōt esse ptās ⁊ magistratus: vt no. glo. in. l. j. qđ quisq₃ iur. vbi aūt tale esset officiū q̄ de necessitate requireret lr̄as vt officiū aduocationis in quo assumēdo quis d₃ examinari ⁊ p quinquēniū studiosse. l. meminim᷒. ⁊. l. iubem᷒. C. de aduo. diuerso iudi. illiterat᷒ nō admittiē. C. de postu. l. ij. l₃ 𝔠trarium teneat gl. ⁊ male ⁊ ibi p Bar. in. l. j. §. postulare. ff. de postu. Sed iudices ⁊ arbitri bñ pñt esse illiterati si alias sunt experti ⁊ 𝔠sueti talia facere. l. pe. C. de iudi. ⁊ in gl. ⁊ per Sali. ⁊ dicit Bal. in. d. l. athlete. §. fi. ff. de excu. tu. q᷑ hospitalarij qui equipanē tutorib᷒. l. orphanatrophos. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ in cle. q᷑ 𝔠tingit. de relig. do. poterūt eē illiterati. sec᷒ est i clericis q̄ hñt diuinū officiū celebrare de quo p Inno. in. c. j. de summa tri. Et adde vnā glosam in auē. de tabel. §. nos autē.

nos autē.coll.iiij.⁊ gl.in.c.sciscitatus.de rescrip.⁊ gl.in.l.v.
ff.pro socio que dicit ar.probū litteratū vt tanꝗ nobiles re-
cipiant̄ in canonicū quasi dicat ꝙ sciētia nobilitatis admit
tatur [a] ad officiū ad qḋ nobiles genere debēt admitti ex
forma statuti imensa eni3 sciētia nobilissimū facit.l.dicimus
in fi.ff.eo.⁊.l.prouidendum.⁊ ibi glo.C.de postulando.

Ite3 propter inimicicias.

¶ Datus tutor in testō propter inimiciciam ⁊ maliuolen-
tiā pōt se excusare sicut pp inimicitias capitales existētes
inter eū ⁊ testatorē nō aūt pōt se excusare ꝙ primo hēbat ex
cusationē ⁊ promisit patri pupilli administrare.nec etiā pōt
ꝗs se excusare ex eo ꝙ esset ignotus patri nec etiā cū eo no-
ticiā hēret.h.d.vsq3 ibi io.¶ No.ꝙ qñ inimici fingūt amica
biles actus ⁊ iō iudex d3 exterminare actuū ꝗlitatē ⁊ fidelē
intētionē vt hic.⁊.l.athlete.§.dat remissionē.⁊ in glo.in ver.
datus.ff.eo.Et intellige de inimicitia capitali.nam vbicūq3
fit mentio inimicitie intelligit̄ de capitali vt hic in.§.inimici
tie.⁊ hoc qñ tractat̄ de aliquo repellēdo a iure cōi.puta qñ
ꝗs nō cogat̄ arbitrari inter eos ꝙ facti sunt sibi inimici capi
tales.l.i3.ff.de arbi.S3 vbi tractat̄ de aliquo repellendo a
ꝓmio puta.a legato libertatis alimētoꝝ relictoꝝ scōm ius ꝙ
nō ꝯstudisset dūmō tūc sufficit odiositas qualitercūq3 ꝯcepta.
vt.l.testō cēturio.ff.de manu.testa.⁊.l.lucius ticius.§.luci⁹.
ff.de leg.ij.nisi probet̄ pax ⁊ recōciliatio ꝗ pōt fieri tacite in
testō relinquēdo tutorē vel curatorē in.d.§.dat remissionē.
Et sic etiā recōciliatio ꝑ actus socialis exercitij extrinsecos
vt in glo.no.ī.de iureiuran.§.fi.⁊ ꝑ subsequētia merita.l.in
ipsius.C.fami.her.⁊ ꝗ dicat̄ inimicitia capitalis no.hic glo.
in.v̄.capitalis.nec distinguit̄ ex cuius pte fuerit causam ini
micitia ſm glo.in.d.§.dat remissionē.Et adde ꝙ ꝗ est inimi
cus alicuius ꝓsumit̄ inimicus filioꝝ suoꝝ.⁊ alioꝝ de domo
⁊ de cognatiōe sua.vt.l.j.C.si rector ꝓuincie.⁊.l.j.ij.⁊.iij.ff.
de libe.cā.Et similr qui facit ligā vel parētelā cu3 inimicis
meis.l.liberi.C.de inoffi.testa.⁊ ibi ꝑ Saly.Et qualr ꝑ ini-
micitiā repellat̄ testis vide glo.j.q.v.⁊.c.ij.⁊ in.c.cum opor
teat.extra de simo.⁊ in spe.de testi.§.j.in prin.¶ Scdo no.
in ver.sicut ꝙ ꝓmittēs vel scribēs se tutore3 vel cōmissariū
in testō nō pōt postea se excusare l3 primo potuisset vt hic.
⁊.l.ex snia.ff.de testa.tu.⁊.l.vxori.§.j.ff.de falci.Que leges
faciūt ꝙ tabellio possit eē relegatus de cōmissione sibi facta
de quo ꝑ Bar.in.d.l.ex snia.¶ Et no.ex prin.ꝙ nominās
aliquem ad munera si priuara vtilitate vt hic.⁊.l.athlete.§.
dat remissionē.ff.eo.⁊.l.seueriter.C.eo.siue oīno publica.l.
vnica.C.si ꝓpter inimicitiā no.fac.lib.x.Si nolet eū vt redi
mere faciat punit̄ criminaliter.si aūt vt lite fatiget̄ ad expē-
sas ei sarciendas tenetur.vt.d.l.seueriter.⁊.d.l.vnica.item
p3 in vbo sicut ꝙ qui ꝓmisit vel se iactauit velle tutorē esse
excusari non pōt ēt si alias excusatōes haberet.d.l.ex snia.
in fi.ff.de testa.tu.⁊.l.spadonē.§.qui patri.ff.de excus.tu.⁊
l.vxori.§.j.ff.de fal.sic ēt qui ꝓmisit facere cōmissariū siue
executionē testamenti pōt postea cogi de quo per Cy.in.l.
id quod paupibus.C.de epi.⁊ cleri.⁊ ꝑ anchara.in.c.de re-
ligiosis.de testa.li.vi.Ex quo p3 ꝙ faciens actū ꝯrariū pri-
uilegio ei renunciare vr̄ vt hic.⁊.l.j.⁊.ij.C.de his qui spon.
mu.pu.su.lib.x.⁊ etiā per Cy.⁊ Salic.l.l.voluntarie.C.de
excu.tu.⁊ ꝑ Cano.in.c.cū accessissent. [b] de ꝯsti.⁊ ꝑ Inno.
in.c.cū accedentib⁹.de priuile.¶ Itē no.hic cū gl.ꝙ inimi
citia excusat in trib⁹ casibus a tutela vel cura.Primo si da
tio est facta ꝓpter odium vel maliuolentiā a testatore vexa-
tionis cā vt hic ⁊.d.§.dat remissionē.Scdo si interuenit ini
micitia post testm̄.l.in ꝯfirmando.in.fi.ff.de ꝯfir.tu.Tertio
si interuenit aū testm̄ si erat capitalis:si aūt nō erat capital̄ tūc
per rationē videt̄ inimicitia remissa.vt hic dicit gl.excusat
etiā inimicitia arbitrium in laudo ferendo.l.i3.⁊.l.nō distin
guemus.ff.de arbi.§.cū quidā.Excusat etiā ne ꝗs cogat̄
ad eundē iudicē ire factū inimicū.l.si pr̄.ff.de libe.cā.Et ex
cusat procuratorē a ꝓsequēdū.l.vel exilio.ff.de ꝓcu.exclu-
dit legatariū a legato l3 nō excludat hēdem a testō nisi alia
appareat reuocatio testamēti.l.hēditas.C.de his qui.vt in-
dignis.⁊.l.pte.ff de adi.leg.⁊ ibi ponit̄ in gl.rō drie inter le
gatū ⁊ hēditatē.item testē repellit a testimonio.l.iij.⁊ in gl.
in ver.inimic⁹.ff.de testi.⁊ donatariū ingratū excludit a do
natione.l.fi.C.de reuo.dona.Et qualr ꝓbat̄ inimicitia dic
ꝑ Bal.in.l.liber.C.de inoffi.test.item p3 in.v̄.nō esse.ꝙ de
fectus notitie cū pupillo ⁊ eius pr̄ nō ꝓbet excusatione3 a
tutela vel cura ꝙ facit vt testis nō hēat necesse cognoscere
ꝯtrahētes l3 gl.dicat ꝙ sic l.l.fi.§.sin aūt.de ubi⁹.C.d iu.deli.
S3 dic si testis deponit de scō ꝯtrahētis d3 eū cognoscere
alr nō.vt no.ff.d testi.l.iij.in prin.in glo.in ver.quāta fides.

Item is qui.

¶ Questio status que fuit iter datu3 tutorē ⁊ patrē pupilli ex-
cusat a tutela vel cura.similr etia3 etas.lxx.annoꝝ ⁊ minor.
xxv.non potest esse tutor ideo non indiget excusatione.h.d.
¶ No.ergo ꝙ questio status ꝗ fuit inter patrē pupilli ⁊ tu
torem de statu pupilli vel tutoris.vel est de oībus vel ma-
iori parte bonoꝝ excusat a tutela vel cura.ff.eo.l.athlete.§.
amplius.nisi talis cā calumniose ⁊ maliciose fuerit instituta
per.d.l.amplius.⁊.l.ij.§.fi.ff.siquis cau.per que iura limitā
tur oēs leges que ꝓhibent aliquid fieri pp inimicitiam testi
⁊ arbitrari.l.licet.ff.de arbi.⁊ testificari.l.iij.ff.de arbi.quia
hoc verū nisi cautelosa fuerit instituta accusatio vel inimi-
citia vt īpediat̄ testioniū vel arbitramentū.⁊ per hoc nō va
let cautela accusantis dantis alapam testi vt sic postea eum
ꝓpter iniuriā repellat a testimonio pro dicta iniuria.¶ Et
adde hic ꝙ inferens alicui qōnem de statu videt̄ inferre in-
iuriam capitale3 ex qua resultat inimicitia qui generat ex-
cusationē.Et est ratio qr in cōtrouersia status ⁊ seruitutis
actioni capitali cōparat̄:vt dicit hic glo.nam seruitus mor-
ti cōparat̄ qr seru⁹ excludit̄ a ꝯfectione testamēti a testimo
nio a iudicio arbitrio ⁊ ceteris actibus solum ꝑsonam libe
ram ꝯcernētibus.l.seruitutē.⁊.l.qḋ attinet.de regu.iur.Et
ideo sicut ꝓpter inimicitiā capitale3 excusat̄ quis a testimo
nio vt dixi supra.§.prox.l.ita ēt propter status qōnem motā
que capitalem causat inimicitiā vt hic ⁊.l.isti quide3.§.j.ff.
quod me.cā.sed quid in tpe redditi testimonij cōtra me te
stis erat inimicus ⁊ tpe apparitūre testiū cessat inimicitia an
excludit̄ testis ꝓpter precedēte3 inimicitiā.dic ꝙ sic qr attē
ditur tēpus redditi testimonij:vt in glo.no.in auc.de testi.
§.siquis vero dicat odio.col.vij.cui adde bonā glo.qūo te-
stis repellat̄ ꝓpter inimicitiā ⁊ amicitiā.j.q.v.c.accusato-
res.Ite3 intellige qḋ hic dicit̄ qñ qō status mouetur bona
fide.secus si ficte ⁊ calumniose.d.§.amplius.in.d.l.athlete.
Et ideo qui se ingerit se esse debitorē vel creditorē pupilli
cum vere nō esset nō proprie excusabit̄ per auc.minorū de
bitorum.C.qui da.tu.pos.Et similiter accusanti testem ca-
lumniose ne deponat contra eū nō proderit qñ deponit cō-
tra eum si iudici constiterit de ficta inimicitia ꝑ aliquas cō-
iecturas ſm Bal.in.d.§.amplius.⁊ idem de danti alapam
volenti testificari contra eum vt sic eum ꝓpter inimicitiam
repellat.de quo per Bar.in.l.j.§.cum quis latrones.ff.de
questio.¶ Item no.in.§.item maior.ꝙ senectus excusat a
muneribus publicis.s.a tutela vel cura vl̄ alijs muneribus
ꝑsonalibus vt hic in glo.nisi ꝯsuetudo aliud inducat.l.fi.C.
qui eta.se excu.⁊ est ratio differētie ꝓpter maiorē labore3 ꝗ
requirit̄ in munerib⁹ publicis ꝗ̄ in tutela vel cura.ideo mi
nus tēpus statui d3.Et d3 istud tēpus excusationis a publi
cis munerib⁹ esse cōpletū vt dicit hic glo.sed ānus.xxv.an-
norum in quo ꝗs admittit̄ ad munera ceptus habet̄ ꝓ cō-
pleto.l.ad rempublicā.ff.de mu.⁊ ho.⁊ qñ tēpus ceptu3
habet̄ pro cōpleto dic vt in.l.iij.§.minorē.ff.d mino.a mu
neribus autē patrimonialib⁹ vel mixtis cum onere nec etas
nec numerus liberoꝝ excusat.l.ij.§.numerus.⁊ in glo.ff.de
vac.mu.¶ Et no.ꝙ senex dicit̄ diuersis tēporibus ⁊ respe
ctibus.nam quo ad excusatione3 tutele dicit̄ senex qui est
lxx.ānoru3 vt hic quo ad alia munera euitanda dicit̄ senex

a ¶ Admittat̄.facit opti me ca.venerabilis extra de ꝓbē.⁊ digni.vbi papa scribit canonicis argentinen sib⁹ꝙ nullum recipiāt in canonicu3 nisi sit nobil̄.

b ¶ Cū accessissent.vid̄ ibi do.Abb.⁊ do.Feli.latissime d hoc disputantes.

qui est.l.annoꝝ.d.l.fi.C.q eta.se excu.li.x.quo ad honorē ⁊ reuerentiā exhibendā in locationib⁹.cessionib⁹ ⁊ honoribus: curialitatē ꝯcernētib⁹ dicitur senex qui est.lx.ānorum.l.semper.ff.de iure imu.vbi loquit tex.semꝑ in ciuitate nostra fuit veneranda senectus.⁊ idem in ꝯcreatione filiorū dr̄ senex post.lx.ānos ⁊ femina post quinquaginta.l.si pater.⁊ ibi gl.ff.de adop.Quo ad excusandū se a testimonio dicit̄ senex qui est.lxx.ānorum.l.inuiti.⁊ in glo.ff.de testi.Et qn̄qꝫ dicitur senex sapiens ⁊ perit⁹:vt in.c.qualr ⁊ qn̄.ij.de accu.sed quid de tabellione qui de etate se excusare pōt.l.j.C.de priuile.cui etati equiparabim⁹ ad se excusandū dic ꝙ excusat̄ in etate.lx.ānorum.ar.d.l.fi.C.qui eta.se excu.li.x.sed quid de scholaribus studentib⁹.dic ꝙ a muneribus ꝑsonalib⁹ in quib⁹ nō requirit̄ magnū cōsiliū vel discretio vt facere custodias in porta vel muris ciuitatis ad que hortant̄ ēt minores.xxv.ānis.scholares vero exempti sunt vsqꝫ ad illud tēpus.lx.ānorum nō postea.l.j.⁊.ij.⁊ ibi per Bar.C.q eta.se excu.¶ Item no.in.§.minores.ꝙ minor.xxv.ānorū nō potest esse tutor legitim⁹ vel datiuus.⁊ si detur eius datio nulla est sine aliqua excusatōe:q2 vbi nō est habitus non cadit priuatio.ff.de verb.ob.l.decem.sed in testō minor.xxv.annis bene pōt dari tutor vt tunc demū sit tutor qn̄ erit factus maior:vt in.§.furiosus.ī.qui da.tu.pos.

Item ⁊ in milite. ¶ Existēs in militia non pōt esse tutor vel curator etiā si velit.h.d.nō tenet ergo datio tutoris facta de milite in militia exñte.⁊ ideo non est opus excusatōe cū datio sit ipso iure nulla:vt tenet glo.ff.eo.l.ꝓpter magistratus in.§.in castris.⁊ sic videt̄ ꝙ ēt tutele datio nō pōt fieri ꝓrogatio.de quo ꝑ Bal.in.d.§.in castris.Quot aūt requirunt̄ vt quis dicat̄ miles dici.ī.qui.mo.ius pa.po.sol.§.filiusfa. Veterani ēt milites.s.qui ꝯpleuerunt militie tp̄s excusant̄ aduersus extraneos.sꝫ aduersus filios cōmilitonū excusantur per annū:postea nō nisi habeāt aliā excusationē de iure cōi:q2 exclusus de beneficio spāli nō excludit̄ a beneficio iuris cōis.l.iure mariti.C.de adul.l.miles.§.sexaginta.ff.de adul.l.⁊ si miles.ff.eo.Celestis aūt miles.i.ꝑsbiter non pōt esse tutor vel curator testamentari⁹ vl̄ datiu⁹ sicut nec alios actus seculares exercere dꝫ.vt hic in glo.⁊ in auc.de sanctissimis epi.§.ꝑsbiteros.⁊ in auc.ꝑsbiteros.C.de epis.⁊ cleri.⁊ hoc verū si in quattuor mensib⁹ declarauit se velle:q2 nō ꝯpellit̄ vt dictis iuri.qđ no.pro testibus qui nō ꝯpellunt̄ inuiti testificari:sꝫ volentes.l.ius.ff.de testi.ꝙ si testificant̄ faciant scribi in actis ꝙ volentes deponant alr̄ ꝑsumerent̄ inuiti deponere ſm Bar.in dcā auc.ꝑsbiteros.Nunqđ aūt sacerdos possit esse legitimus tutor sui nepotis ex filio spurio.dicit Bar.ꝙ nō in quodā suo ꝯsilio quod incipit Karolus fili⁹ dn̄i ⁊c̄.Ep̄os aūt vel monachos nulla rōe tutores fieri ꝑmissum est.vt in dcā auc.ꝑsbiteros.in fi.sꝫ de iure canonico legitimā pūt suscipere tutelā.vt dicit glo.lxxxvj.di.c.ꝑuenit.Nunqđ aūt milites nostri tp̄is qui nō fiūt cū solēnitatib⁹ de iure requisitis.de qbus ꝑ gl.in.l.penul.ff.ex quibus cau.maio.gaudebūt priuilegijs militū circa testamēti factionē que multa sunt que numerant̄ ꝑ Bar.in.l.neqꝫ.§.deportati.ff.de testa.mil.⁊ circa iuris ignorantiā.l.fi.in prin.ff.de iure deli.⁊.l.j.C.de iuris ⁊ facti igno.Et circa excusationē munerꝫ publicoꝝ ⁊ alia militib⁹ ꝯpetentia.⁊ glo.ordinaria in auc.de man.ꝓn.§.fi.coll.iij.dicit ꝙ nō gaudebunt.Saly.in.d.l.j.de iuris ⁊ facti igno.C.dicit ꝙ si rō ⁊ cā que in ꝯcedendo priuilegiū veris militib⁹ que cā est vt vacēt armis circa custodiā reipublic.vt.d.l.fi reperiat̄ in militibus nostri tp̄is tunc gaudebūt ꝓuilegijs militū vt sic pon⁹ ꝯsideret̄ cā ꝓuilegij ꝙ̄ creatōis mod⁹ ⁊ forma.alr̄ nō gaudebūt:⁊ hodie milites nr̄i tp̄is qꝛ ocio ⁊ nō armis dediti sunt ⁊ ad ciuitatū ornatū militꝫ nō gaudebūt ꝓuilegijs cū in eis cessꝫ rō ꝯcedēdi priuilegij.l.adigere.§.q̄uis.ff.de iurepa.Sꝫ priuilegiū ne possint torqri ꝯcessū militib⁹.vt.l.milites.C.de questio.hn̄ ꝯpetit qđ illud rōne dignitatis ⁊ nobilitatis est ꝯcessū.vt ibi ꝑ Bal.C.qui bo.ce.pos.dicit ꝙ isti milites nostri tp̄is nō hn̄t insignia veteris obseruātie:cū hn̄t insignia noue q̄ loco veteris succedit.vt in.c.trāslato.de cōsti.⁊ iō nō pūt incarcerari ꝑ debito ꝯtractus vel vltime volūtatis.ideo nō egēt bn̄ficio cessionis.vt ibi pꝫ ꝑ eū.de excusatōe aūt militis q tp̄s cōpleuit.dic ꝑ glo.ī.eo.§.itē q̄ reipublice.Quid aūt de celesti milite.i.clerico in sacris ordinib⁹ cōstituto an pōt eē tutor:⁊ si pōt an hēat excusationē gl.hic in.v.volēs.dicit ꝙ admittit̄ ad tutelā vsqꝫ ad q̄rtū gradū.⁊ allegat.§.ꝑsbiteros.in auc.de sanctis.epi.vult allegare.§.ideo aūt amabiles ep̄os.Hic glo.innuit duo.Primo ꝙ clericus in sacris pōt eē tutor:intellige.s.legitimus nō datiuus:vel testamētarius ⁊ volēs nō inuitus.vt in auc.ꝑsbiteros.de epis.⁊ cleri.Sꝫ ad tutelā nobiliū ꝑsonaꝝ oēs clerici in subsidiū pūt cogi.⁊ hoc tenet glo.in.lxxx.di.c.ꝑuenit.⁊.xxj.q.iij.c.ciprianus.⁊ ꝑ Bar.in.l.legitimos.ff.de legi.tu.⁊ tetigi.ī.de actio.tuto.§.de hoc iure.¶ Secūdo innuit glo.ꝙ clericus pōt eē tutor vsqꝫ ad q̄rtū gradū.certe hoc lege nō ꝓbat̄.sed tex.in auc.de eccle.titulis.§.interdicimus.coll.ix.tn̄ ꝑsumptiue posita in auc.licētiā.C.de epis.⁊ cleri.hn̄ dicit ep̄s seu alius pōt relinquere cui vult sibi data a ꝯiūcta ꝑsona ad quartū gradū q̄si sit verisimile ꝙ vsqꝫ ad illū gradū q̄rtū ꝑsumat̄ ei datio cōtēplatiue ꝯiūctis ⁊ nō eccle argumēto illi⁹ tex.potuit moueri glo.ad dicēdū ꝙ sicut in clericis q̄rtus gradus inspicit̄ quo ad eius relicta:ita etiā itelligit̄ determinatus i tutelis.Sꝫ certe puto ꝙ sicut ꝓcedit successio inter agnatos ⁊ cognatos vsqꝫ ad q̄rtū gradū.vt in auc.de here.§.si vero neqꝫ fratres.⁊ in gl.ita ꝓcedit tutela q̄ ad eius similitudinē defert̄.

Itē rome grāmatici. ¶ Propter exercitiū liberaliū artiū excusat̄ quis a publicis munerib⁹:⁊ hn̄s plures excusatōes si nō ꝓbat in vna pōt redire ad aliā.h.d.¶ No.igit̄ ꝙ magistri grāmatice:rectorice:medicine:⁊ similes hn̄t excusationē a publicis munerib⁹:ita tn̄ si exercēt artē in ꝑria sua.vt hic dicit tex.artē exerceat in eo loco rōne artis:demū.ꝓdest si illā artē exerceat in illo loco.vt hic ⁊.l.sed approbari.§.amplius.ff.e.⁊ si illā exerceat per se ⁊ nō per aliū.vt.l.fi.ff.e.⁊ si sit rescript⁹ in metercula.i.in numero cōcessorū:alr̄ nō gaudet priuilegio artis.vt hic.⁊.ff.e.⁊.l.fi dicis.§.grāmatici.vbi descripta fuerūt ⁊c̄.¶ Secūdo in.§.qui autē.ꝙ habēs plures excusationes nō ē necesse ꝙ omnes proponat ⁊ probet:sed sufficit vnā de propositis probari.Et ideo dicunt aduocati non astringens se ad omnia probāda nō tenet̄ ad oīa sed ad ea tn̄ que sufficiant ad victoriā sue litis ⁊ si succūbat in ꝓbatione vni⁹ poterit aliam de ꝓpositis probare si ē infra tēpus datū a lege vl̄ a statuto:vel a iudice assignatū:vl̄ ꝓponēdū exceptiōis vl̄ excusatiōes vt hic.⁊.l.ꝓpter litis.§.j.ff.e.⁊ ibi gl.Itē debēt excusatiōes specifice nominari.nō autē sufficit in genere dicere ꝓpono excusatiōes vel exceptiōes meas.⁊ ideo nō reuelat̄ practica ꝓcuratorū saluis exceptionib⁹ meis.vl̄ aliquib⁹ ꝑpositis nisi dicant̄ saluis omnib⁹ alijs exceptionib⁹.nam qui hanc generalitatē sibi non seruāt nec eas post tp̄s elapsum ad ꝓponendū possent ꝓbare ac si eas ab initio ꝓposuissent nisi eas specificauerint.per tex.in.l.scire opꝫ.§.scire.ff.eo.⁊ ibi Bal.vel nisi de nouo superuenerit exceptio:vel si prius sit peruenerit iurent de nouo venisse ad eius notitiam:vt in.c.pastoralis.⁊ ibi glo.extra de excep.¶ Et adde ꝙ docentes triuium.i.scientias tendentes ad vnū finē ⁊ sermonē vt est grāmatica:logica:retorica.Itē etiā medici qui vocant̄ parabolani eo ꝙ multas hēbēt parabolas.l.parabolani.C.de epi.⁊ cle.Itē etiā philosophi.i.naturalia docētes.l.philosophi.ff.eo.hēbēt excusationes a munerib⁹ publicis non solum a tutela ⁊ cura sed etiā ab alijs munerib⁹ vt hic.⁊.l.si ducas.§.j.ff.e.l.fi.C.de ꝓfessis ⁊ medicis lib.x.Multa tn̄ requirunt̄ vt ꝑdicti hēant excusationē.Primo ꝙ doceant vl̄ rome.l.roma.ad muni.vel ēt in ꝓpria ꝑria:nā exercens rome etiā ꝑhenties excusationē excusant̄ vbicunqꝫ locoꝝ:

etiam

etiã si nõ sit romanus. cũ roma sit cõis pria: sed exercens in ꝓpria pria solũ ibi excusat. Scdo requirit ꝙ nõ doceat artes mecanicas: sꝫ liberales: qꝛ artifici mecanici nõ excusant nisi quidã qui habent in .l.ij. C. de excu. arti. li. x. Tertio requirit ꝙ iste docens sit intra numeꝝ. habebãt enim ciuitates certum numerũ legentiũ vsqꝫ ad .x. ad plus. vt dicit hic glo. qui erant imunes a munerib⁹ ⁊ vltra numerũ positi nõ habent excusationẽ. ⁊ ideo canonicus supnumerari⁹ nõ gaudet bñficio canonicoꝝ. in. c. cum. M. ferrariensis. de consti. Et ex hoc pꝫ ꝙ qui nõ est scriptus inter numerũ matricule nõ gaudet bñficio seu priuilegio. ar. dicte .l. si duos. §. decet vero. ⁊ vtiqꝫ nõ aliter. dꝫ enim quis se facere describi in matricularis sue pfessionis .l. petitione. C. de aduo. diuer. iudi. alis sunt tanꝗ priuati vt nõ gaudeant bñficio illius pfessionis: qui descripti nõ reperiunt vt dicit glo. ordinaria in .l. iij. C. de offi. mag. mil. Quarto ꝙ exerceat artem sine negligentia. d. l. si duos. §. decet. Et ideo qui desijt exercere artem ꝑ quinqueñiũ nõ ꝯputat amplius in numero collegij. Scholaris igit matriculatus qui desijt a studio ꝑ quinquennium ꝑdit bñficium matricule .l. ij. ver. qui vero quinquenniũ. C. de primice. lib. x. ⁊ per Bar. in .l. aut facta. §. tẽpore. ff. de penis. ⁊ idem si trãsit ad aliud exercitiũ .l. legatis. §. si ex officio de leg. iij. Similiter scholaris qui bꝫ se negligẽter ad studium vel tanꝗ deuius aliqñ intrat ⁊ aliqñ nõ: non gaudet priuilegio. auc. habita. ſm Bal. in. d. l. si duos. §. decet. ff. eo. ⁊ hoc priuilegiũ ꝯuenit magistris ⁊ discipulis .l. j. C. de excu. arti. lib. x. vbi dicit glo. Discere si queris doceas sic ipse doceris. Nã studio taliter pficis atqꝫ sodali. Et õ hoc an appellatiõe artificũ cõtineant discipuli. dic per Bar. in .l. legatis. §. ornatricib⁹. ff. de leg. iij. Docentes aũt quadriuiũ .s. arismeticã: geometriã: musicam: astrologiã nõ habent excusationẽ vt hic in glo. Similiter nec docẽtes grãmaticam in primitiuis litteris vt. a. b. c. d. non excusant: vt .l. gradatim ff. de mune. ⁊ hono. Legum autem doctores non excusantur vt hic tenet glo. nisi in tribus casibus. scilicet si doceant rome. si sunt assumpti ad consiliũ principis. ⁊ sunt multum disciplinati. Quid autẽ si doctor legũ alibi legat ꝗ rome an excusabit. dic ꝙ sic si doceat in ciuitatib⁹ regijs õ quibus in ꝓhemio ffoꝝ. §. hoc autẽ vt ẽ cõstantinopolitana ciuitas vt ẽ bononia q̃ iussu beati Ambrosij fuit edificata a Theodosio imperatore qui ꝓpter proditionẽ eam funditus deleuerat. vt dicit in glo. Et idẽ põt dici in alijs ciuitatib⁹. publicũ ⁊ legitimũ studiũ ex priuilegio hñtibus perusini: tholosa ⁊ similes. vel ex cõsuetudine approbata a principe sciente ⁊ patiente. vt Padua ⁊ Papia. vt nota. dicta .l. sed ⁊ reprobari. §. si. C. eo. In alijs autẽ ciuitatibus vt Mutine ⁊ Regij non possunt legi iura ciuilia: quia presumitur tradi sciẽtia adulterina. vt dicit glosa in dicta lege sed ⁊ reprobari in fi. ⁊ est tex. in ꝓhemio. ff. in. §. hoc aũt. In istis aũt publicis ⁊ priuilegiatis studijs ⁊ maxime bonon. de qua dicit cle. j. de magis. bononia quasi bona sup oĩa vl bonoꝝ noticia nimis amabilis: q̃ habuit priuilegiũ a theodosio minore regnãte. Anno dñi. cccc. xv. ꝑsumunt doc. multũ eruditi ⁊ ideo in eis ꝑꝑ sufficiẽtiã nõ est locus reprobatiõi. sicut in medico q ꝑꝑ ignorãtiã fauore ciuitatis non reprobat. ff. eo .l. sꝫ ⁊ reprobari. Impꝛa o: vero q dabat alternis mensib⁹ operã studio. vt dici. õ. e. §. Itẽ q̃ reipublice ampliauit priuilegiũ pfessoꝝ liberaliũ artiũ inter quos cõnumerat doc. legũ vt sint imunes ipsi cũ vxorib⁹ ⁊ liberis cuꝫ reb⁹ suis ab oĩbus ꝑsonalib⁹ ⁊ realib⁹ munerib⁹ vt sic non possint collectari nec ꝑsonalr capi. nec ꝑ armis rimari .l. medicos i gl. C. de ꝓfes. ⁊ me. ⁊ ibi Bar. lib. x. Et nimiꝝ si legũ ꝓfessores priuilegia ut imperatoꝝ: qꝛ ⁊ ipsi militãt circa leges assistẽdo ⁊ ꝯsulẽdo. l. iurisꝑitos. ff. de excu. tu. ⁊ .l. fi. C. eo. ti. ⁊ .l. fi. de silen. li. xij. ⁊ ita ꝯ eos assumptos i ꝯsiliũ pñcipis ꝯmittit crimẽ lese maiestatis sicut ꝯtra ipm pñcipẽ .l. qsqs i prin. C. ad .l. iul. maiest.

Qui autem. A munerib⁹ publicis auctoritate ⁊ vtilitate priuatis vt tutela vel cura nõ appellat a datiõe. sed existẽs intra cẽtesimũ lapidẽ dꝫ se excusare a die noiatiõis siue datiõis ⁊ scie infra .l. dies. existẽs vero vltra hꝫ ꝓ quibuslibet .xx. miliarib⁹ vnã diẽ ⁊ adhuc postea .xx. dies. dũmõ nõ hꝫ min⁹ .l. dieb⁹ ad se excusandũ. h. d. Et si eius excusatio fuerit reiecta poterit appellare .l. cũ i vna. §. tutor. ff. de appel. A munerib⁹ aũt publicis vtilitate ⁊ auctoritate hñ appellat a noiatiõe. ff. qñ appellãdũ sit .l. j. §. si quis tutor. ⁊ ibi p Bar. de rõne diuersitatis ibi etiã dicit qd de eo q vocat a collegio. ¶ Scdo not. ꝙ de iure cõi dat interuallũ .xx. miliariũ pro quolibet die. vt hic. ⁊ .l. j. ff. si quis cauti. Quãtũ spaciũ facit vnũ miliare: dic ꝙ mille passuũ: ⁊ passus ẽ qnqꝫ pedũ. No. glo. i .l. iij. ff. de ver. signi. ⁊ pes est .xv. digitis vt not. gl. xxvj. q. iiij. c. cõputari. ⁊ .c. si qd antiquus. ⁊ sꝫ supsit minus miliaribus dꝫ tñ statui vna dies integra. vt hic in glo. in ver. cõputari. Item mensurat nõ a porta sed a cõtinẽtibus edificijs. Item an per viam rectam vel obliquã. dic per viam que magis frequẽtatur. ⁊ hoc qñ fit mensuratio loci propter terminũ eundi ⁊ redeundi. sꝫ si fiat ob aliam causã: puta ꝙ intelligat vicini qui distant per vnum miliare vel ꝙ non posset eligi potestas nisi distet per .xl. miliaria: tunc debet fieri mensuratio per rectitudinem loci ⁊ si nõ põt fieri per terraꝫ fiet per aerem. de quibus vide per Bar. in. d. l. j. si quis cau. ¶ Iteꝫ no. in. §. dat⁹ aũt. ꝙ tutor simplr datus intelligit datus ad vniuersuꝫ pñmoniuꝫ tñ a patrimonio alteri⁹ ꝓuincie põt se excusare .l. ꝑꝑ lites. §. si ff. e. sic ⁊ ꝓcurator simplr ꝯstitutus intelligit ad vniuersas lites ⁊ pñtes ⁊ futuras ar. l. si pupillus. §. ij. cũ .l. sequẽti. ff. de tu. ⁊ ibi p Bar. ¶ Adde nunqd volẽs se excusare a tutela vel cura hñs plures excusatiões dꝫ i initio dũ ꝯparet in iudicio corã iudice ad se excusandũ oẽs specifice nominare ⁊ vr ꝙ sic per tex. l. scire. opꝫ. §. scire aũt opꝫ ff. e. dũ dicit. nolare tũc oĩs dꝫ. Sed certe glo. hic ⁊ .l. ꝑꝑ litis. §. j. ff. e. ꝙ bene tenet nolare excusationes oppositas: nec sufficit sub generalitate opponere: nõ tñ tenet oẽs in iudicio specificare. imo si propositas nõ ꝓbauerit poterit postea aliã nolare: si ẽ intra tps quinquaginta dieꝝ: qđ dat ad excusationes ꝓponẽdas: vt .l. ꝑri. §. ⁊ ideo factis ꝓbationib⁹ ⁊ publicatis testibus super vna excusatiõe poterit dilatio dari ad ꝓbandũ sup alia: si est infra tps vt hic ⁊ nõ sit tutor subornat⁹ in auc. at qui semel. de ꝓbationib⁹. C. ⁊ .c. fraternitatis. de testibus. in. d. l. ꝑꝑ litis. §. j. sꝫ Bal. Tenet ergo hñs plures excusatiões siue defensiones ⁊ dilatorias exceptiões oẽs ⁊ in specie nolare infra tps statutũ ad ꝓponedũ ꝙ iudex statuere dꝫ vbi nõ est statutuꝫ a lege. ⁊ hoc ꝑꝑ maliciã ꝓponentiuꝫ ad lites ꝓtrahendas: vt dicit tex. in. c. pastoralis. de excep. Alis aũt si nõ nolauerit infra tps statutũ tũc quo ad nõ nolatas in spẽ sꝫ ꝓpo fuerit in genere hr ac si nõ ꝓposuerit. Et ita intelligis dictũ §. scire aũt opꝫ. ⁊ sic pꝫ. ꝙ sꝫ quis ꝯpareat in termino non tñ fuerat sibi iniunctũ a iudice similis est ei qui nõ venerit: ⁊ sic hr pro ꝯtumace: ⁊ ideo citatus ad ꝯtestandũ litem sꝫ veniat: nõ tñ ꝯtestat litẽ: vel neget dicens se nõ facere alis ꝯtestandi hr pro ꝯtumace ⁊ ꝓcedet ꝯtra eũ tanꝗ ꝯtra ꝯtumacem: nõ tñ habebit lis pro cõtestata. ⁊ hoc voluit glo. no. in vb. quod aũt in auc. qui semel. C. quõ ⁊ qñ iud. Sed glo. ⁊ Inno. in. c. j. de elec. lib. vj. voluit ꝙ lis hẽatur pro ꝯtestata. sed illud est verũ in casibus in quibus nõ requirit vera litis contestatiõ .l. ij. C. vbi in rem actio. ſm Bald. in. d. §. scire. Si aũt copulatiue quis ꝓposuerit ⁊ nominauerit plures excusationes. An ꝓbatio vni⁹ sibi sufficiat si non ꝓbat oẽs. dic ꝙ non tenet oẽs ꝓbare nisi se astrinxerit. qđ intellige veruꝫ. sꝫ quãdo nõ tenet oẽs probare qñ quelibet est sufficiẽs per se ad victoriã cause ſm Inn. vt. c. licet. de testi. ⁊ hoc voluit nostra gl. in .l. circa. in gl. fi. i fi. ff. de prob. ¶ Item nota ibi intra tẽpora. ꝙ sufficit id ad qđ statut⁹ est termin⁹ quãdoqꝫ fieri intra terminũ. quod est veruꝫ qñ terminus statuit per ꝓpositionẽ intra vel infra. vel vsqꝫ ad. vt hic. ⁊ ff. eo .l. scire. §. sufficit. si tamẽ fiat ante finẽ termini ſm Bar. in .l. ij. C. de tempo. appel. Secus si statuit terminus in quo si iudex di-

cit do tibi terminũ ad cõparendũ in die iouis vel die tercia de mane. nam tunc tẽporis opz comparere nõ ante vel postea. ar. C. qñ prouoca. nõ est necess. l. nõ eo. dic facit qd no. Bar. in l. qui ante kalendas. ff. de ver. obli.

Qui autem. ¶ Uide hic quod a declaratõe tutele vel cure facta a iudice: vel a testatore nõ appellatur. sed existens infra centesimũ lapidẽ debet se excusare ꝛ in scriptis excusationẽ suã porrigere corã iudice infra quinquaginta dies a die nominationis ꝛ sciẽtie. l. quinquaginta. ff. e. ꝛ C. l. quinquaginta. ꝛ tenet hic glo. iij. in. ij. opinione que est vera. i. a die notificationis sibi facte ex parte iudicis in psonã vel ad domũ. l. scire opz. ff. eo. alias non facta notificatiõe presumit ignorãtia: vt dicit hic glo. Existens vero vltra centesimũ miliarium ab vrbe vel a ptinentib' edificijs hz p quibuslibet viginti miliaribus vnã diem ad veniẽdum: ꝛ cum venerit hz triginta dies ad se excusandũ. Et si oẽs dies nõ ascendũt ad quinquaginta supplent sibi ita q isti triginta nõ minuũt terminũ quinquaginta dierum: sed bñ põt transcẽdere qnquaginta si ponas tutorem esse datũ per cẽtũ viginti miliaria. pro qbus ad veniendum pro viginti miliarib' ũ die hz vigintiduo dies. ꝛ postea triginta ad se excusandũ. ꝛ sic sunt. lij. quã cõputationẽ facit. l. scire opz. §. j. vsqz ad. §. psequẽs. ff. eo. Et post factaz ppositionẽ excusationis supplet illud tpo vsqz ad quattuor mẽses ad finiendũ cãm. d. l. quinquaginta. ff. eo. ꝛ sic hoc casu fauore pupilli nõ durat cã triẽnio cũ alias sit regl'r. l. properandũ. C. de iudi. A snia aũt reiectionis huius excusationis facta a iudice bñ appellat ꝛ interim datur curator pupillo. l. cũ in vna. §. cũ tutor. de appel. l. j. §. siqs tutor. ff. quãdo appel. sit. nõ aũt appellat a datione siue dilatione tutele qꝛ cum sibi puisum sit de speciali remedio. s. excusatiõis nõ est sibi necessariũ remediũ appellatõis. Ex qbus infertur q vbi interdicit appellatio pp aliud remediũ cõpetens tũc a snia lata super reiectione illius remedij põt appellari. d. §. siquis tutor. ꝛ. c. ex parte. de appel. Ista aũt dilatio ad excusandũ est ptinua ꝛ ideo cõputant dies feriati ꝛ nõ feriati. ꝛ iste termin' nõ solum statuitur ad opponendũ excusationẽ sed etiam ad veniendum ad iudicem: qui euentus põt fieri quibuscunqz diebus licet excusatio pponi debet coram iudice sedẽte p tribunali. dicta. l. scire oportet. §. opz. ff. eo. Ab alijs autem muneribus publicis auctoritate ꝛ vtilitate bene appellat ab ipsa denominatione vel dilatione cum de alio speciali remedio super tali dilatione nõ sit prouisum. l. hi qui ad ciuilia. §. qui ad scribat'. C. de appel. nisi ipsa nominatio sit nulla. vt qꝛ facta ad clamorẽ populi. l. si pstat. C. de appel. ꝛ. l. decurionũ. C. de penis. vel facta non seruatis solẽnitatib'. s. sine cõsilio publico requisito. l. nominationes C. de appel. vel facta cõtra puilegiũ nominati. vt. l. veteran' C. quãdo puo. nõ ẽ necesse. ꝛ ad appellãduz ab hac nominatione dant decẽ dies. vt in autẽ. hodie. C. de appel. ꝛ duos mẽses ad psequẽdũ. l. j. C. de tẽpo. appel. ¶ Et. no. q gl. fi. hic in. fi. ibi nisi per. xxvj. dictus est corrupa vitio scriptoris qꝛ vult dicere in fi. xxj. dictam. Alias dilatio. xxx. dierũ nihil adderet vltra hos dies. qd glo. voluit demonstrare. ꝛ hoc patet in dicta. l. scire oportet. §. aliud autẽ. ff. eo. in. §. datus autẽ. ¶ In. §. datus aũt. adde. q glo. in. l. nõ solum. §. ꝛ qui testamẽto. ꝛ. §. diuus. ꝛ. l. ppter lit. §. licet. ff. eo. intelligit illã tex. ꝛ istum. s. quando tutor vel curator simpl'r datus intelligitur datus ad vniuersum patrimoniũ. ꝛ hoc clarum quãdo patrimoniũ est in eadem prouincia. si autem est in diuersis tunc si datur a testatore vel a principe vel alio eius iussu scienter intelligitur datus etiam ad bona alterius puincie. vt. d. §. diuus. ꝛ si se non excusat poterit propter late diffusuz patrimoniũ petere sibi adiungi curatorẽ. C. eo. l. ij. ꝛ. l. testamẽto. Si aũt datur tutor vel curator a iudice tũc sm glo. in. d. §. ꝛ qui testamẽto. nõ extenditur ad bona alterius territorij: que sunt extra iurisditionẽ dãtis. l. cũ diuus. §. cũ ie. ff. de bo. auc. iudi. pos. ꝛ. l. pupillo. ff. de tu. ꝛ cur. da. ab his. ꝛ. l. illud. ff. de excu. tuto. Sed Bar. ꝛ Py. in. d. l. pupillo. ꝛ Saly. in. l. vnica clarius. C. vbi pe. tu. tenẽt ptra dictã glo. dicẽtes q pro tutor simpl'r datus a iudice intelligit ẽt datus ad bona vbiqz: sic qꝛ tutor dat principal'r psone q psona est principalis res. l. qꝛ psone. ff. de testa. tute. sed psone subiecta sunt oia vbicũqz sint posita: ꝛ psecutiue veniũt oia in administratiõe respectu psone: ꝛ ideo datio refert ad oia: sed est necessaria excusatio a bonis extra iurisditionez positis. d. §. diuus. Sed Bal. in. d. §. qui testõ. dicit q dictũ glo. põt habere locũ in curatore qui datur principaliter rebus. l. ineopulandis. C. de nup. Saly. tenet in. d. l. ij. C. eo. vbi videtur tex. q etiam idem in curatore qd in tutore: vt videtur etiam datus ad bona alterius territorij: nisi ab his se excuset.

Qui tutelam. ¶ Not. q q fuit tutor alicui' põt se excusare a tutela nisi sit libertus. vt hic in gl. in ver. cogẽdũ. Itẽ maritus nõ põt eẽ curator vxoris suer est rõ vt hic in glo. in ver. excusare. ꝛ si sit datus forte ignorãs dz petere aliuz substitui loco sui. vt hic in glo. in ver. excusare. Et idẽ in spõsa. in verbo maritũ. ꝛ multominus põt eẽ tutor maritus: qꝛ cũ sit pupilla nõ põt hẽre maritũ. vt hic in glo. in ver. curatorẽ. Et q prius fuit tutor vel curator pupille nõ põt eã cape in vxorẽ. vt hic i glo. in ver. excusare. Socer aũt bñ põt esse curator nurus sue. l. cuz ppones. C. de interdi. matri. Et similiter põt esse pcurator vxoris sue i reb' a muliere sibi reseruatis i qb' admittit ad agẽdũ tãq psona piuncta sine mãdato cũ cautione de rato. l. maritus. C. de pcu. sed in rebus parafernalibus. s. vltra dotẽ marito traditis admittit ad agẽdũ tãq pcurator ꝛ legitimus administrator sine aliq cautione. l. fi. C. de pac. quẽ. In dotalib' aũt agit pprio noĩe cũ sit dñs eoꝝ. l. doce. C. de rei ven. ꝛ de hoc p Bar. i. d. l. maritus. ¶ Scdo no. q falsa excusatio vel etiã vera: sed nõ iusta sm glo. fi. nõ prodest se excusanti a tutela vel cura: quoniã periculũ spectat ad eum a tempore dationis ꝛ sciẽtie. vt hic in glo. fi. Et idem si iusta excusatio sit pcessa per ignorãtiã vel gratiã: nam lz alia sentẽtia per gratiã teneat ꝛ sic necesse est appellare. ff. ad trebel. l. seruo inuito. §. cum pretor. nõ tamen tenet fauore pupillorũ vt dicit hic glo. ¶ Adde in ver. rescripserũt. q lz nõ teneat datio curatoris facta de marito vxori adulte ẽt mẽtecapte. ff. de cura. furi. l. viruz. ꝛ sic impropie df excusatio. C. q da. tu. pos. l. maritus. Et idẽ in sponsa. l. ij. in fi. ff. e. ꝛ hic in glo. tñ dz petere alium loco sui pstitui. l. amplissimi. ij. responso C. de excu. tu. Et lz maritus se immiscuerit nõ pptered vr se astrignere ꝛ se obligare administratõi ꝛ excusatõi renunciare. vt hic in tex. ꝛ hoc ideo: qꝛ nõ tz datio. i. nõ creat excusatio: sec' in alio qui haberet ppriã excusationẽ: qꝛ teneret datio: qꝛ tunc se immiscendo vr renunciare excusatõi: vt hic in glo. in ver. immiscuerit. ꝛ ideo nõ põt se excusare nisi in casibus notatis in glo. in. l. ij. C. si ex falsis alle. Socer aũt licet possit esse curator nurus sue. l. cũ ppones. C. de interdi. ma. tñ dz petere aliũ loco sui pstitui: alias labez infamie scurrit. l. lz. C. de excu. tu. Sz an maritus lz nõ possit esse curator generalis vxoris. vt hic. ꝛ. d. l. marit'. an poterit esse pcurator ad lites si põt esse pcurator. d. l. marit'. C. de pcur. Bar. q sic. in. l. sigs cũ pcu. §. fi. ff. de pcu. ꝛ hoc ẽt lz Specu. in ti. de cura. §. vt aũt vñ. sed nungd. Saly. aũt q nec curator specialis ad litem possit dari sicut nec generalis cũ sit eadez rõ in. d. l. marit'. vbi vide p eũ in. §. siquis aũt. In fine pcludit q snia lata p falsas allegationes: pbationes: vel instra cõtra psẽtes valet ꝛ tz. sed dat restitutio in integrũ. l. diuus. ff. de re iudi. ꝛ. C. si ex falsis instrumẽtis. p totũ fallit in excusante se a tutela vel cura p falsas allegatiões: qꝛ lz ptra psẽtes ꝛ lz cognitum sit de falsitate tñ fauore minoris talis excusatio ꝛ snia est ipso iure nulla. vt hic: ꝛ. l. ij. in gl. C. si ex falsis allegationib'. Si aũt est lata ptra absẽtes ex falsis allegatõibus ꝛ pbatõib' sciẽter ꝛ dolose factis: tũc snia est ipso iure nulla. l. si pretor. §. marcellus. ff. de iudi. sec' si ignorãter factis: qꝛ tũc ẽt tz lz dat restõ. vt. d. l. diuus. lata aũt snia pcio est ipso iure nulla. l.

nulla.l.venales.C.qñ pro.nõ est necesse. Sȝ lata p gratiaȝ vel ambitionẽ tȝ sed daſ restitutio.l.seruo inuito.§.cũ ptor ff.ad treb.nisi fauore minoris: vt ibi no.⁊ idẽ est qñ est lata per ignorantiã iudicis.⁊ sic cõtra ius partis tȝ sententia.⁊ qd in dubio an prece seu gratia: an vo pcio psumaſ lata ex qualitate psonaꝝ iudicandũ est argumento.l.fi.§.j.cũ glo. ibi in ver.ex psonis.ff.de ac.⁊ obli. Sententia aũt sup libertate data siue ex vera siue ex falsa cã valet:⁊ tȝ fauore libertatis: vt.s.qui ma.nõ pos.§.semel.⁊ ibi dixi.⁊ de hoc.s.quãdo snia lata ex falsa causa tenet ⁊ quando nõ.dic per Bar. in.d.l.diuus de re iudica.⁊.l.si is ad quem.ff.de acquiren. heredi.⁊.l.penulti.ff.de insti.⁊ iure.

¶ De suspectis tutoribus. Rubrica.

2.

Ciẽdũ est suspecti

[S]cri. ¶ Hic titulus diuidiſ in q̃tuor partes. Primo declarat q possunt cognoscere de suspecto tutore. Scdo ibi ostendem⁹ qui possunt accusare de suspecto. Tertio ibi ꝯ sequẽs est.q possunt accusari de suspecto. Quarto ibi. suspectis.incipit tractare cãs suspitionis vsqȝ ad fi. ¶ No. pmo ꝙ crimẽ seu accusatio suspecti tutoris ẽ ciuile: qꝛ descẽdit ex.l.xij.tabulaꝝ.⁊ accusans de suspecto dȝ se inscribere ad penaȝ talionis ⁊ alia pena extraordinaria q̃ qñqȝ iponiſ fm gl.vt hic.⁊.l.j.§.fi.ff.eo.⁊ erit pena talionis īfamia ⁊ alie pene extraordinarie: q̃ qñqȝ iponunſ fm glo.in.d.l.fi.ff.eo. qd intellige qñ agiſ criminalr de suspecto tutore.s.vt tutor remoueaſ ⁊ puniaſ.sȝ si agiſ ciuilr vt solũ remoueaſ tutor: tũc nõ est necessaria inscriptio.fm Bar.in.d.§.j. ¶ Scdo no.ꝙ cã seu accusatio suspecti põt solũ agitari coraȝ iudice ordinario.s.corã pside vel pcõsule nõ delegato qñ agiſ criminalr vt tutor remoueaſ ⁊ puniaſ.sed qñ agiſ ciuiliter vt tutor remoueaſ solũ: tunc põt corã delegato quo ad cognitionẽ: sed nõ quo ad remotionẽ p snaȝ nisi sit delegatus p cõsulis vel ptoris.vt hic in glo.de quo p Bar.in.l.j.⁊.ij.ff. eo.⁊ plenius in.l.j.§.suspecti.ff.ad turpil. Quero an accusatio suspecti tutoris sit ciuilis vel criminalis. Cõclude ꝙ ẽ mixta.s.ciuilis quo ad qd.nã si agaſ solũ ad remouẽdũ tutorẽ ab administratõe ẽ ciuilis: ⁊ põt interuenire pcurator. l.nõ solũ.§.j.ff.de pcur.nã hic agiſ solũ ad cõmodũ priuatũ pupilli: nõ ad vindictã publicã: nã tũc cã ciuilis eẽseſ.vt in.l.j.in prin.ff.de sepul.vio.in glo.in ver.centuȝ aureis. Et no.etiã p glo.⁊ p Bar.ff.de priua.delic.nec obstat qꝛ tunc nõ deberet vocari accusatio sed actio: qꝛ accusatio diciſ respectu cãe criminalis ⁊ actio respectu ciuilis: vt.j.de publicis iudi.in prin.⁊ p Bar.in.l.j.ff.de cõdi.ex.l.qꝛ etiã aliqñ diciſ accusatio lȝ causa sit ciuilis.l.posthumus.§.siqꝫ instituta accusatiõe.ff.de inof.testa. Si aũt agiſ ad remouẽduȝ tutorẽ ⁊ puniendũ tunc dſ cã criminalis.l.j.in fi.ff.e.⁊.l.i.§. suspecti.ff.ad turpill. ⁊ idẽ dicimus de cã que dſ mixta: nã si agat vir ad solaȝ thori sepationẽ diciſ cã ciuilis ⁊ fit coraȝ iudice ecclastico: sed si ad sepationẽ ⁊ punitionẽ: tunc diciſ cã crimialis ⁊ poterit fieri corã seculari.vt l.c.tue.de pcur. Et idẽ de acusatõe facta de sacerdote q publicã fornicariã tenet: qꝛ si agiſ soluȝ vt remoueaſ ab ecclia erit cã ciuilis.si aũt vt remoueaſ ⁊ puniaſ erit criminalis.in.c.ex pte.de test. ⁊ in glo.sup vbo interpositio psonaꝝ. Et ex his: pȝ ꝙ qñ cã suspecti est ciuilis ad remouendũ tantũ põt intentari coraȝ iudice ordinario ⁊ delegato.de quo dic p Bar.in.d.§.suspecti.vbi declarat an cã suspecti possit delegari. Item põt pnunciari ꝯtra absentẽ ex quo põt interuenire pcurator.d. l.nõ solũ.§.fi.ff.de pcu. Itẽ sunt plura spãlia in crimine suspecti tutoris fauore pupilli: vt dicit gl.in dicto.§.suspecti. Primo ꝙ nõ pbans in hac accusatõe nõ incidit in turpill. d.§.suspecti. Scdo vbi ars pro cã priuata nõ põt fieri inqsitio: sed dȝ pcedere accusatio.l.rescripto.§.siqꝫ accusatiõeȝ ff.de mu.⁊ hono.⁊ p Bar.in.l.j.§.si publico.ff.de adul.cũ in ista cã lȝ priuata põt iudex fauore pupilli ingrere ex officio suo tam ad remouendũ q̃ ad puniendũ.l.iiij.§.pterea. ff.e. Et qñ pcediſ p inquisitionẽ vel accusationẽ in hac cã an deãt accusatio vel inquisitio ꝯtinere oẽs solẽnitates ꝯtentas in.l.libelloꝝ.de accu.canonizata.ij.q.iij.c.libelloꝝ.⁊ dic per Bar.in.l.j.ff.eo. Tertio est speciale: qꝛ hec cã põt delegari q̃uis criminalis.vt hic in vbo datiue ẽt cognitio.ff.de eo cui man.ẽ iurisdictio.quod intellige: vt.s.dixi.⁊ p Bar. in.d.§.suspecti. Quarto est speciale vt ad hanc accusationem admittatur mulier.vt.j.e.§.consequens est.

Ostendimus.

¶ Quilibet tutor.s.testamẽtari⁹ legitimus ⁊ datiuus põt accusari de suspecto ⁊ remot⁹ pp dolũ efficiſ infamis: vt.j. eo.§.suspecto.nisi sit patronus cuius fame est parcẽdũ non exprimẽdo in libello eius dolum: sed sufficit generaliter dicere ꝙ male ⁊ nõ diligẽter administrauit negocia ipsius pupilli nõ dicẽdo ꝙ dolose administrauit.de quo per Bar. in.l.hoc eniȝ.ff.eo.sicut ẽt sufficit generaliter dicere in libello in accusatione tutele: peto ꝙ reddas rõnem tue administrationis.de quo per glo.⁊ Bar.in.l.j.ff.de edend. Nam actio vel accusatio infamans nõ potest intẽtari subticendo famosam cãm vt hic in glo.in ver.parcendũ.⁊.l.nõ debet.⁊ ibi per Bar.ff.de dolo. ¶ Adde vt hic dicit glo.ꝙ hic cõprehẽdit genera singula tutoꝝ que sunt genera tutoꝝ testamentarij legitimi ⁊ datiui.non aũt intelligit de singulis tutoribus generũ qꝛ non oẽs pñt accusari de suspecto sed illi solum qui sunt in cã vt suspecti fieri pñt.vt hic ⁊.l.j.§.ostendimus.ff.eo.sic ⁊ aliter dictio solus excludit singula generuȝ nõ genera singuloꝝ: vt solus imperator potest facere legẽ.i. ipse solus ⁊ non alius solus.⁊ sic non excludit collegiuȝ senatorum.l.fi.C.de legi.⁊ in glo.ibi nõ solum tutores sed curatores possunt accusari de suspecto: vt hic dicit gl. ¶ Iteȝ adde ꝙ qñ tutor est suspect⁹ ppter culpam põt eum iudex simplr remouere: qꝛ nõ infamaſ.si aũt pпter doluȝ est in arbitrio iudicis eum remouere ⁊ sic infamabiſ. nam si viderit eum cõmisisse dolum vel circa rem magnã ⁊ tunc remouebit. Si auteȝ rem paruã tunc dabitur curator fm Bar. in.l.tutor.ff.eo.

Consequens est.

¶ Quilibet admittiſ ad accusandũ d suspecto tutore etiã mulier que tñ affectione ⁊ pietate pupilli mouetur. Et etiã impubes non põt accusare suum tutorẽ de suspecto.pubes aũt põt suum curatorẽ cum ꝯsilio suoꝝ necessariorum.h.d.vsqȝ ad.§.suspectus. ¶ No.ꝙ accusatio de suspecto est publici iudicij seu publicũ crimen large sumẽdo prout cõpetit oĩbus vt hic.⁊.l.j.ff.eo.§.ꝯsequens. Et in oĩ causa suspecti licet sit publicũ crimen sumendo put publice cõpetit oĩbus vt hic.⁊.l.j.ff.eo.§.ꝯsequens. Et in hac cã suspecti tutoris licet sit publicũ crimẽ põt interuenire pcurator.l.pe.§.ad crimen.ff.de publi.iudi.quod intelligit ibi Bar.qñ agiſ cã suspitionis.s.ad remouendũ tñ non si criminaliter.s.vt etiã puniaſ.aliqñ sumiſ publicũ crimẽ largissime pro omni eo qd fit ad vindictã seu vtilitatẽ publicam ⁊ non priuatã.s.qd senatus.ff.de iniur.vnde si statutũ dicit ꝙ blasfemans deum puniaſ in centũ dicetur publicũ crimen ⁊ admitteſ quilibet ad accusandũ fm Bar.in.d.l.ff.de publicis iudi. Tertio mõ dſ publicũ stricte qñ.l.specialr facit illud delictũ crimen publicũ eẽ: ex quo dãnati statim efficiũtur infames.vt i casib⁹.l.j.⁊.ij.ff.de his qui no.infa. ¶ Secũdo no.ꝙ speciale est in hoc crimine fauore pupilli vt admittaſ mulier ad accusandũ: lȝ alṡ nõ admittaſ ad publica ⁊ virilia officia.l.ij.ff.de reg.iu. Adde hic ꝙ lȝ accusatio de suspecto sit publica vt oĩbus liceat accusare.l.j.§.ꝯsis.ff.e. ⁊.l.pietatis.C.e.in fi.nõ tñ oĩbus ⁊ indistincte ꝯpetit: qꝛ nõ impubes: nec ẽt pubes solus sine ꝯsilio primoꝝ accusare põt.vt hic in ver.impuberes. Itẽ nõ quelibet mulier: sȝ solum illa que affectione ⁊ pietate pupilli moueſ q̃uis sit ex

trariea pupillo: vt est nutrix. nā vbi tractaᷣ de affectione pupilli nutrix equiparaᷣ matri. vt hic. ⁊. d. l. j. §. ɔsequēs. ff. eo. Sed quare admittiᷣ mater ad accusandū de suspecto ⁊ nō ad iurādū in litē ꝓꝑ dolū ipsius tutoris glo. hic in ver. ꝓcedunt. reddit rōnē ⁊ cōionē fm varia iuramēta. iō ɔclude ꝙ lȝ mater admittaᷣ de suspecto fauore pupilli: nō tñ admittitur ad iurādū in litē ꝗñtūcūqȝ iurare vellet. qꝛ ꝓꝑ dilectionē quā hȝ ad filiū habeᷣ suspecta nec iuraret in infinitū nisi esset nutrix: qꝛ tutor admittiᷣ si velit. ⁊ sit informatus nō tñ cōpelliᷣ si est dubi⁹ subire ancepꝰ piuriū. l. videamus in prin. ff. ð in litē iurā. Sȝ qñ qs admittiᷣ ad iurādū an iudex possit taxare: ⁊ si pōt an possit ante vel post iuramētū. Conclude triplex est iuramētū. Primū est affectionis in litē iuramētū si ɔtra tutorē dolosuȝ ɔtra quē iuraᷣ in litē. l. tutor ꝗ repꝓriū. ff. de admi. tu. vel ɔtra eū ꝗ dolorē nō restituit ad votū iudicis. l. ꝗ restituere. ff. ð rei vē. ⁊ in istis iuramētis lȝ nō taxeᷣ a. l. dicta. l. ꝗ restituere. tñ iudex pōt taxare ⁊ illud refrenare ante delationē vl' post. ⁊ etiā ipȝ nō ꝑstore si sibi videᷣ. d. l. videamus. Secūdū est iuramētū veritatis vt de expēsis factis: ⁊ illud dȝ primo taxari a iudice: qꝛ post illud ꝑstitū nō pōt iudex refrenare vel diminuere in auč. de iudici. §. opȝ. coll. vj. trāssumptiue posita. C. de iudi. auč. nouo iure. alias incipit post iniurandum. Ratio diuersitatis q̄re iudex post iuramēti affectionis ꝑstationē pōt illud refrenare ⁊ nō iuramētū veritatis est: qꝛ in iuramēto veritatis redargueret iurātē de piurio sed nō in iuramēto affectionis in quo pōt iudex affectionē inordinatā refrenare sȝ nō veritatē. fȝ Bar. in. d. §. matre. ⁊ in dicta auč. nouo iure. Terciū est iuramētū de estimatione rez deꝑditaꝝ ɔtra dolosuȝ. de quo in. l. fi. C. vñ vi. ⁊. j. c. fi. ꝙ me. cā. Et simil'r istud est veritatis ⁊ nō pōt refrenare post illud pꝛestitū. vt dicit glo. in. d. §. iurare. ⁊ per Bar. in. d. l. si qñ. Dicit tñ Inno. i. d. c. fi. ꝙ lȝ iudex nō possit iuramētū veritatis refrenare ꝑstitū tamē si videt nō iustā sniaȝ interlocutoriā sub dicta taxatione ꝓlatā pōt illā reuocare ⁊ nō seq. l. qð iussit. ff. de re iudi. Iuramētū aūt voluntariū ⁊ iudiciale nō pōt iudex imutare sed illud sequi dȝ. l. nō erit. §. dato. ff. de iureiur. sed necessariū pōt retractari ꝓꝑ noua instra repta. l. admonēdi. ff. de iureiur. ⁊ p iura. in. d. c. fi. ad fi. ¶ Itē no. hic ꝙ lȝ pupillus maior infante admittaᷣ cū ɔsensu tutoris ad accusandū de morte pr̄is: ⁊ de alio publico crimine qñ ꝓseqᷣ suā vel suoꝝ iniuriā. l. ij. §. pupil. ff. de accu. tñ nō admittiᷣ ad accusandū de suspecto. sȝ q'libet alius etiā extrane⁹ ꝓ eo admittiᷣ. l. pietatis in fi. C. eo. Adultus aūt admittiᷣ nō indistincte sed cū ɔsensu primoꝝ necessarioꝝ bone opinionis. §. pietas in fi. C. eo. ⁊. l. impuberib⁹. ff. eo. Simil'r in ɔstitutiōe dotis filie furiose vel mentecapte debēt nobiliores sui generis interesse. l. si furiosi. C. de nup. Simil'r anteq̄ fiat bonoꝝ missio in possessionē pupilli deficiēte tutore vocādi sunt cognati ⁊ affines. vel si sint aliq alij ꝓpter caritatē. l. hoc aūt. ff. ex qui. cau. in pos. ea. Et attende ꝙ hoc casu de suspectu pubes teneᷣ regrere ⁊ sequi ɔsiliū suoꝝ primoꝝ necessarioꝝ: qꝛ quādo aliquis nō habēs plenum intellectū debet aliquid facere ex dispositione. l. cū ɔsilio alterius. debet illud ɔsiliuȝ regrere ⁊ sequi. vt hic. ⁊. d. l. impuberibus. Et similiter pꝛelatus cui post dilapidationis suspectionē datus est coadiutor cuius consilio administret debet eius consilium sequi. vt in. c. venerabili. de offi. dele. Si aūt debens facere cū ɔsilio alterius hȝ plenū intellectū: tunc si ille regendus est particeps officij vt ɔtutor dȝ si mulier requirere ⁊ sequi consiliū illius. l. ticium ⁊ meuiū. ff. de admi. tu. secus si nō est particeps officij: qꝛ tunc bene teneᷣ requirere. sed nō sequi: vt in. c. cum olim. de arb. ⁊ ibi glo. ⁊ l. ij. in fi. ff. mand. nec obstat ꝙ frustra teneaᷣ requirere quis ex quo nō teneᷣ illud sequi. arg. l. ad probationē. C. de pba. qꝛ dicit ꝙ ɔsilium eius potuit trahere requirentem in suam sniam. l. si in tres. ff. de arbi. Sȝ nunqd ɔsulens cuius ɔsilio pecunia male locata est teneaᷣ de cōsilio prauo. dic ꝙ si fuit simplex ɔsultor amicabilis non obligaᷣ actiōe mandati nec teneᷣ nisi de dolo. vt in tex. notabili. in. l. idemqȝ. §. siquis ea ff. mandati. per quem tex. videᷣ ꝙ arbitrator non teneaᷣ de dolo lȝ sit secus in arbitro: qui facit liteȝ suā. l. siquis in conscribendo. C. de pactis. Et simil'r ille cuius ɔsilio dȝ fieri distributio testamenti non teneᷣ nisi de dolo per dictū. §. siquis ea: lȝ secus sit in ɔsultore qui teneᷣ de dolo. ⁊ ēt culpa si malum tradat ɔsiliū: qꝛ vᷣ ita se asserere peritū: vt no. in. l. ij. ff. ꝙ quisqȝ iuris. ⁊ in spec. de reg. consili. §. j. in ver. consiliarij. ¶ Item adde ꝙ vbi quis non pōt esse particeps officij vt mater que tpe digestoꝝ nō potuit esse tutrix tunc eius consilium non est requirendū nec sequendū nisi de vrbanitate. l. ꝙ decedens. §. papi. ff. de admi. tu. Et ideo cū fratres minores nō pñt esse executores testamētoꝝ: nec participes dicte executionis. vt in cle. exiui de paradiso. de verbo. signi. Similiter nō poterunt eoꝝ ɔsilio ⁊ ɔsensu dicte executiōes fieri per. d. §. papi. fm Bar. in. l. j. §. si plures. ff. de exerci.

Suspectus autem.

¶ Hec est q̄rta pars in qua tractare incipit cās suspitionis. ¶ No. primo ꝙ suspectus est qui nō gerit tutelā fidel'r sȝ fraudulēter: vt. j. e. §. nouissime. ⁊ hic talis vt suspectus pōt remoueri: lȝ sit soluēdo. ⁊ sic nō pōt dicere accusanti eū de suspecto nō habes te īpedire de administratiōe mea. qꝛ habeo vñ soluā qñ reddā rōnem si male gessero. Item ēt anteq̄ tutor gerat si ɔtumaciter ⁊ dolose resistit nolens administrare pōt vt suspectus remoueri: lȝ intersit pupilli eū ꝑcise cōpelli admistrare ꝑ tria. s. vt possit si administret remoueri ꝓꝑ dolum lataȝ culpā ⁊ leuē: qð nō posset nisi ꝓꝑ dolū si nō admistraret: vt hic i gl. in vb. remoueri ibi. vel dic ꝙ anteq̄. Scðo vt obligenᷣ fideiussores rē pupilli: qꝛ als nō obligarenᷣ. l. nō quasi. §. illð. ff. reȝ pupilli sal. fo. Tertio vt īformet pupillū bonis morib⁹. l. scire oȝ. §. cū religs. ff. ð tu. ⁊ cu. da. ab. ¶ Scðo no. in. §. suspectus. ꝙ remotus ꝓpter dolum est infamis sed remotus ꝓpter lataȝ ⁊ leuem culpā nō est infamis. ⁊ sic als vt. l. j. ff. si mensor fal. mo. di. tamē ad infamiā irrogandā nō equiparaᷣ lata culpa dolo equiparaᷣ vt hic in glo. in ver. econuerso. in fi. licet alia glo. hic in ver. culpā. tenuerit oppositū. ð quo p Bar. in. l. actionib⁹. ff. de in lit. iurā. Ex isto tex. collige practicam libellandi ⁊ articulandi in cā tutoris. s. redarguēdo de mala fide vt dolo vel fraude vel etiā culpa ⁊ negligētia ⁊ imperitia. nam oēs iste sunt iuste cāe remotionis vt hic. ⁊. l. iij. §. fi. ⁊. l. sicut sunt en l. ff. e. Non est ergo bona ɔtia hic. tutor non cōmisit dolum neqȝ fraudem: ergo nō dȝ remoueri. nā non solus dolus ⁊ fraus est iusta cā remotionis: sed etiā lata culpa ⁊ leuis: vt. d. §. fi. Et idem ēt de leuissima culpa innuit hic glo. in ver. ob culpā. sed ēt imperitia est iusta cā remotionis: qꝛ imperitia culpe equiparaᷣ. vt. l. illicitas. §. sicuti. ff. de offi. pre. Item pōt remoueri etiā ex eo ꝙ in alijs tutelis male versatus est. vt in gl. hic in ver. remoueri. qꝛ qui semel fuit malus semꝑ presumiᷣ malus ⁊ eodē malo perseuerare. ⁊ ideo vt remoueri possit nec appareat de emendatione: vt per Dy. de reg. iur. qui semel. in. vj. Sed quero q̄ differētia sit an quis remoueaᷣ ꝓpter dolum ⁊ fraudē commissam an ꝓpter alias cās. de quib⁹ in. d. l. iij. in fi. ⁊. l. iiij. in fi. eo. ti. dic ꝙ ꝓpter dolum ⁊ fraudē cōmissam post administrationē incohoatā pōt quis nedū remoueri sed ēt criminaliter puniri. sed ex alijs causis pōt remoueri sed nō tam faciliter puniri. iuxta no. per Bar. in. l. j. ff. de legi. l. respiciendum §. delinquerunt. ff. de pe. Ante incohoatā aūt administrationē pōt remoueri sed nō criminal'r accusari vt puniaᷣ vt hic tenet glo. in ver. remoueri. ⁊. d. l. hec oēs. §. fi. licȝ glo. hoc reprobet in. l. iij. C. eo. Et rō quare plus puniᷣ qui male administrauit q̄ qui nihil administrauit est: qꝛ plus delinquit qui facit ⁊ male ⁊ fraudulenter q̄ qui nihil. l. iulianus. ⁊ in glo. in ver. rescripserunt. ⁊. l. si sterilis. §. cum ꝑ venditorem. in glo. in ver. seruoꝝ. ff. de actio. emp. Item est differētia qꝛ ꝓpter dolum ⁊ culpam exꝑssam remotus infamaᷣ sȝ non ꝓpter culpā etiaȝ latam vt hic. qꝛ quo ad infamiā inferenda

rendã ⁊ iuramentũ in litem deferẽdũ ⁊ penam corporalem imponẽda; lata culpa non equiparat dolo: vt hic in glo. in verbo eque. in fi. ⁊ l. in actionib⁹. ff. de in litem iur. Et quid in dubio si nõ est expressus dolus neq; culpa sed simplr remotus est. dic q in dubio psumit remotus pp culpam. ⁊ sic non erit infamis vt hic in glo. in ver. infamis. ⁊ d. l. hoc enim. in principio. ff. eo. Nec ob. q hoc nõ possit esse in dubio qz cũ snia referat ad acta. l. iij. C. de sentẽ. que sine certa quanti. ⁊ in actis videl; in accusatione suspecti d; specificari an pp dolu; vel culpa; accuset de suspecto. ⁊ sic d; libellus solẽnit ppoui. vt. §. e. in pri. ⁊. ff. eo. l. pn. in. l. j. qz dic q hec solẽnitas non requirit qñ pcedit per inquisitionem. Item qñ per accusationẽ pcedit generalis accusatio. s. quis male. q nõ diligẽter administrauit sicut generalis pcedit petitio in actione tutele. s. peto q reddas rõnem administrationis tutele: vt hic in glo. magna. ⁊ in. l. j. in prin. ff. de eden. de quo per Bar. in. d. l. hec eim. Sed nunqd post finitã tutelam põt quis agere de suspecto ad male administrata dolo vel culpe: dico q nõ qz sufficit sibi actio tutele. ⁊ de rõnibus distrahẽdis in qbus venit interesse pupilli ex dolo vel culpa tutoris: vt. §. de actio. tut. in fi. in glo. fi. nõ enim; ouenit actio tutele: ⁊ de suspecto. l. ij. in glo. C. de suspec. tuto.

Siquis autem. ¶ Nota q donec pẽdet causa suspecti interdicit tutori administratio. ⁊ ideo cauti procuratores volẽtes tutorẽ impedire administrare faciũt eũ accusare de suspecto vt dixi. §. qui. mo. tu. fi. C. fi. Eodẽ modo dicit glo. q interdicidit sibi administratio. sed dat sibi coadiutor sine cuius cõsilio nihil pt administrare. in. c. l; olim extra de symo. ⁊ in. c. venerabili. ⁊ ibi plene no. extra. d offi. delegati. ⁊ p Bar. in l. q si forte. ff. de solu. Sed qz hic dicit q interdicit suspecta administratio quero quo tẽpore interdicit an incõtinẽti porrecta accusatõe an demũ lite ptestata. Et videt q incontinenti porrecta querela pp indẽnitatem pupilli conseruandã. l. vtilitatẽ. ff. de confir. tuto. ⁊ qz est eadẽ ratio phibitionis ante litem cõtestatã sicut post. s. dilapidatio bonorũ. ergo ⁊ eodem iure phibitio debet esse. l. illud. ff. ad. l. aquil. cum similibus. ⁊ pro hoc in auctẽ. quomodo oportet epos. §. siquis autem. coll. j. ⁊ hanc opinionem multi sequuntur. Sed cõtrariam. s. q demũ lite cõtestata fiat interdicto. dicit Ange. in. l. q si forte. §. j. ff. de sol. se obtinuisse ptradictorio iudicio. per. l. amplius. ff. rem ra. ha. ⁊ per notata in. l. ij. C. d litis contesta. ⁊. l. si conuenerit. ff. de iurisdi. omnium iudi. ⁊ hoc nisi accusatus de suspecto sit consanguinitate vel affinitate cõiunctus pupillo: qz tunc non est remouẽdus pp dolũ ne infametur quia secum benignius agitur ratione cõiunctionis. ⁊ p ;sequẽs nõ sit remouẽdus ⁊ nõ ẽ sibi administratio interdicta fm vnã opinionẽ. ¶ Itẽ no. in. §. suspecti. q morte tutoris finit cã suspecti: na; morte rei extinguit crimẽ ⁊ finit cã. l; aliqñ duret pp bona ;fiscãda. vel pp memoriã condẽnãdã. C. si reus vel accu. mor. fuerit. ⁊. l. iij. C. si pen. app. mors interuenerit. Si aũt alio mõ q̃ morte finiat tutela tũc ẽt finita tutela finit cã suspecti qz agat vt volũtate remoueat. l. pe. ff. eo. ⁊ ita intellige glo. fi. s; tñ põt durare cã suspecti pp penã imponẽdã. de quo Bar. in. l. pe. ff. eo.

Siquis tutor. ¶ Si tutor p cõtumaciã se absentet vt pupillo alimẽta nõ ministret pupillus mittet in possessionẽ bonoꝝ tutoꝝ dato curatore q res perituras tpe distrahat. ⁊ si tutor pseuerat in ;tumacia remouebit vt suspectus. si aũt tutor psens per mẽdaciũ pupillo deneget alimẽta dicẽs eu; adeo inopẽ vt ali nõ possit: ;uictus de mendacio remittit puniẽdus extra ordinarie ad maiorẽ iudicẽ sicut remittit puniẽdus q data pecunia tutelã redimit. h. d. vsq; ad. §. libertus. ⁊ ;cor. ff. eo. l. actu. §. tutor. ¶ No. ibi distrahi iubent. q missus i possessionẽ bonoꝝ alicuius pp ;tumaciã d; eius bona custodire ⁊ fructus ⁊ redditus colligere ⁊ seruare: ⁊ domũ cõducere si expedit p eis ;seruãdis ⁊ tpe distrahere. vt hic. ⁊. l. is cui. §. q legatoꝝ. vt in pos. leg. ¶ Scdo no. ibi p mẽdaciũ q mẽtiẽs in piudiciũ alterius punit exquo triplex sit mẽdacij genus. Itẽ q qs nõ d; mẽtiri [a] pro morte alteri⁹ vitãda. vide glo. xxij. q. ij. ne qs arbitret. ⁊ mẽdaciũ fit a sciẽte tãtũ. vt dicit glo. in. l. ij. si minor se ma. dixe. Et lõ errãs nõ dicit mendax: nec punit de mẽdacio. de quo p Bar. i. l. de etate. §. j. ff. de interrog. actio. Quid si pupillus est adeo inops vt de pprio nõ possit pcipe alimẽta: an tutor teneat eum alere de bonis ipsius tutoris glo. hic in ver. p mẽdaciũ. dicit q non. per. l. iij. ver. sed si egeni. ⁊. l. fi. in fi. ff. vbi pupil. edu. debeat nã ex bonis ipsius pupilli si qua h; sunt sibi alimẽta augenda ⁊ minuẽda fm augmẽtũ ⁊ diminutionẽ bonoꝝ. d. l. iij. in fi. sic etiã sunt alimẽta relicta vxori in testõ viri augẽda ⁊ minuẽda s; facultates bonoꝝ. vt ibi p Bar. S; si tutor aluit pupillũ inopẽ de pprio ipsius tutoris: an poterit repetere si pupillus puenerit ad pinguiorẽ fortunã: dic q poterit repetere expẽsas moderate fcãs nõ excessiuas. l. iij. ff. de ;tra. iudi. tu. Et sil'r repetet expẽsas itineꝝ ⁊ alias q̃s fecit occasiõe tutele. ⁊ sil'r quas fecit in litigãdo an eẽt iuste dat⁹ tutor. vel esset vt suspectus remouend⁹ fm Bar. i. l. j. §. pupillus. ff. de tu. ⁊ ra. distra. Sed an ex eo casu quo pupillus mittit in possessionẽ bonoꝝ tutoris se ;tumaciter absentãtis: ⁊ alimẽta pupillo denegãtis alimentabit pupillus ex bonis tutoris. gl. in. d. l. fi. dicit q non. ⁊ ita intelligit. l. impuberibus. §. preterea. ff. e. que. l. declarat istu; tex. Sed qd ecõtra an pupillus diues teneat alere tutorẽ pauperẽ: dic q non. saluo nisi ess; vtilius pupillo alere tutorẽ noticiã negocioꝝ hñtes; pupilli q̃ permittere q pp paupertatem se excuset. d. l. in. §. pupillus. ff. de tu. ⁊ ra. distra. ⁊ ibi p Bar. põt ẽt iudex tũc ;stituere certum salariũ tutori. vt. d. l. a tutoribus. §. fi. ff. de admi. tu. ¶ Tertio no. in fi. q affectans tutelã vel curam ⁊ eam data pecunia redimens punit extra ordinẽ: ⁊ remouetur vt suspectus. vt hic ⁊. d. l. tutor. §. tutor. ff. eo. Si aũt ecõtra quis accipiat pecuniã vt sit tutor an vitiabit datio tutoris glo. in. d. l. in eos. dicit q erit tutor. sed pecunia ;dicet p condi. ob tur. cau. fm glo. in. l. eos. ff. de tu. qz officiũ tutoris vel curatoris d; esse gratuitũ: nisi iudex ex cã ;stituat sibi salarium. l. a tuto. §. fi. ff. de admi. tu. ¶ Sed quero an tutor qui pecuniã obtinuit tutelã qui est puniẽdus arbitrio iudicis. l. in eos. ff. d tu. ⁊. l. tutor. §. tutor. ff. e. possit etiã remoueri a tutela vt suspectus. glo. hic in ver. remittendum: dicit q non quasi nõ d; affici duplici pena. l. oẽs. C. de pe. sed gl. in d. §. tutor. in scda solutõe tz ;trariũ vt non tñ puniat: s; vt etiã suspectus remoueri possit ⁊ illã tz Dy. Sed qd ecõtra siquis receperit pecũias vt esset tutor vitiat tutela. gl. in. d. l. eos. dicit q erit tutor: sed pecuniã ;dicet qz officiũ tutoris d; esse gratuitũ. Sed Bar. dicit ibi q ex cã põt sibi a iudice solariũ ;stitui. d. l. a tutoribus. §. fi. ff. de admi. tut. sicut l; fideiussori accipere pecuniam pro fideiussione faciẽda. l. si remunerandi. §. si maritus. ff. man. sicut l; ẽt accipere pecuniam pro iudicando furem. l. idc;. §. si iudiciũ. ff. de ;di. ob tur. cau. in glo. in ver. remittet. dicit q glo. inducit istu; tex. ;tra doctores ignorantes qui mutuãt pecuniã scolarib⁹ q intrent sub eis. Et idẽ ẽt no. in. l. solent. ff. de offi. psec. vrbis ⁊ idẽ in. l. ij. ff. de calum. rogare tñ põt scolares sine aliorum preiudicio. vt notat. l. ij. C. de officio prefecti vrbis.

Libertus quoq;. ¶ Libert⁹ fraudulenter gerens tutelã vel cura; filioꝝ vel nepotũ patroni punit extraordinarie ⁊ vt suspectus remouet. Item l; accusatus de suspecto velit satisdare: tñ pp hoc nõ euitat qñ remoueat ⁊ mali mores ⁊ mala ;uersatio in reb⁹ pupilli faciũt tutorẽ suspectu;. non aũt sola paupertas tutoris si alr est diligens ⁊ fidelis: ⁊ tunc põt ei adiũgi curator. h. d. vsq; ad fi. ¶ Et no. hũc tex. qz suspect⁹ de dilapidatõe l; velit satisdare de legalr ⁊ fidelr administrãdo p hoc nõ euitat quin remoueat: qz satisdatio nõ tollit malũ ppositũ sed auget vt dicit hic textus. ¶ Et no. hic gl. sup verbo. prestat. q quotiẽscunq; eminet

[a] ¶ An mẽdaciu; faciat ;ditionẽ deteriorẽ. vid p do. Pau. de cast. ;sil. x. in nouis.

euictio in limine cõtract9 ante solutionẽ precij: emptor non tenet᷑ soluere preciũ nisi vẽditor det idoneos fideiussores pro euictione. l. si post perfectã. C. de euic. de quo per Bar. in. l. j. §. stipulatio dupli. ff. de pretio. stipu. Et an vẽditor teneat᷑ satisdare ope exceptiõis an et iure actionis: dic solũ ope exceptionis. vt tenet glo. in dicto. §. stipulatio. Itẽ an dabit᷑ fideiussor solũ respectu illius psone volentis euincere: an a quocũqʒ euinceret᷑: dic q̄ dʒ pstari gnãliter. arg. l. si. §. emptor. ff. de rescin. ven. fm Bar. in. d. §. stipulatio. lʒ Butri. teneat in. d. l. post pfectaʒ. q̄ solum respectu illius persone. ¶ Sed quero qualr succurret᷑ ptra fraudẽ quaʒ emptor posset cõmittere: vʒ q̄ emm hʒ rem ⁊ nõdum soluit precium cogitans venditorẽ nõ valere satisdare vt nõ soluat preciũ ⁊ retineat reʒ facit sibi mouere litem ab amico suo. dic q̄ iudex deferat iuramẽtũ emptori an per calumniam hoc petat vt dicit glo. in. l. qui natura. ff. de neg. gest. ⁊ si in animo ⁊ ex animatione iudicis appareat emptorẽ maliciose petere nõ audiet eum. arg. l. si fideiussor. §. fi. ff. qui satis. cog. fm Ang. in. d. §. stipulatio. nisi in quinqʒ casib9. Primus qñ est actũ d. §. stipulatio. Secũdus qñ est psuetudo. argu. l. q̄ si nolit. §. si assidua. ff. de edil. edic. Tertius qñ eminet euictio in limine ptractus. d. l. post pfectã. Quartus qñ pater vẽdit aduenticia. l. j. C. de bo. mater. Quintus qñ venditio pfirmat᷑ per rescriptũ principis. ar. l. vniuerse. C. de preci. impe. offe. fm Bar. in. d. §. stipulatio. in. §. nouissime. ¶ Quero qualiter ⁊ ex qbus cãis probat᷑ suspitio tutoris pp̄ter qd̄ remoueri mereat᷑. dic q̄ ex multis. Prĩo ex malis morib9 vt in viuendo extra modũ expendẽdo: cũ iniqs pũersando ⁊ alijs vicijs se imiscẽdo: vt hic ⁊. l. ij. §. cũ religs. ⁊ de tuto. ⁊ cura. da. sic ⁊ mutatio morũ in deterius facit finiri mandatũ pcuratoris vt ei amplius solui non possit. l. cuʒ quis. ff. de solu. Secundo probat᷑ suspicio de dolo: culpa: negligẽtia: imperitia: vel quia i alia tutela male versatus est. vt dixi. s. eo. §. suspect9 autẽ. Tertio propter substractionẽ alimẽtorũ pupillo. s. eo. §. si quis tutor. Quarto propter defectũ inuentarij nõ confecti vel male cõfecti. propter qd̄ etiam põt iurari in litẽ cõtra tutorẽ. l. tutor. qui. §. repertoriũ. ff. de administra. tut. Quinto propter resistentiã cõuersionis pecunie pupilli in emptione prediorũ: quo casu põt tutor non existens in soluẽdo incarcerari. l. iij. §. tutores. ff. eo. Sexto pp̄ter omissionẽ defensionis pupilli. l. fi. ⁊ in gl. in verbo amoueat᷑. C. de admi. tuto. Et generaliter ex varijs ⁊ diuersis exteriorib9 coniecturis pbat᷑ suspicio. l. iij. §. preterea. ff. e. sup quibus etiã a familia tutoris põt recipi informatio ⁊ probatio. l. fi. in pn. ff. e. facit. l. consensu. §. seruus. C. de repud. ⁊c.

a ¶ Vide ł do. Beri. bemo. idem tenentem.

¶ Incipit Liber Secundus.

¶ De rerum diuisione. Rubrica.

SUpiore lib. de. ¶ Iste liber diuidit᷑ in sex partes. Prima cõtinuãdo se ad sequẽtia ponit quadruplicẽ diuisionẽ rerũ. Scd̄o ibi. ⁊ quod. declarat primuʒ membrũ. s. que sint res cões de iure naturali. Tertio ibi. flumina. q̄ sunt res publice oium. Quarto ibi. vniuersitatis q̄ sunt res publice alicui9 vniuersitatis. Quinto ibi nullius. q̄ sunt res publice q̄ in nulli9 bonis sunt. Sexto ibi singuloꝝ. quot mõis acgrit᷑ dñiuʒ rei. Et hoc lrẽdit res diuidit᷑ i qnqʒ spẽs. s. cõmunes publicas vniuersitatis nulli9 est singuloꝝ. Cõia sunt mare: aqua: ⁊ littora maris i qbus licitũ ẽ casaʒ edificare: piscari: ⁊ retia siccari. Publica sunt flumina: ⁊ port9: ripe fluminis sunt publice quo ad vsuʒ. sʒ pp̄ietas ẽ eorũ quoꝝ pdijs adherẽt. h. d. vsqʒ ad. §. vniuersitatj. ¶ No. ibi ⁊ qdeʒ q̄ de iure nãli sunt cõia oib9 aer: aqua de celo pluẽs: ⁊ mare: littora maris. ⁊ istis sic cõibus de iure naturali quilibʒ põt vti. Sunt ⁊ littora maris quo ad vsum publica de iure gentiũ ⁊ pp̄ietas eoꝝ nõ est alicuius singularis psone sed oium cõis: sicut mare: aerem maris ⁊ terra. vt. j. eo. §. littora vñ qlibʒ põt accedere ad littus maris ⁊ ibi casam ⁊ edificiũ construere reponẽdo ibi res suas ⁊ alia negocia faciẽda. vt. hic in gl. in ver. villis casas tñ ⁊ edificia p alios facta nõ põt occupare: q: nõ sunt de iure gentiũ cõia sed sunt edificãtiũ. vt hic. ⁊. ff. eo. l. nemo. Et littus maris dicit᷑ quousqʒ fluct9 se extẽdit vt hic in ver. est aũt. ¶ Et no. q̄ lʒ littus maris sit publicus locus tñ ripe fluminuʒ non sunt publice: sed sunt eoꝝ quoꝝ pdijs adherẽt. vt. j. eo. §. ripaꝝ. Et rõ diuersitatis ponit᷑ hic in glo. in. v̄. publice. j. eo. §. littoꝝ. ⁊ glo. in. l. lapilli. ff. eo. ¶ Scd̄o no. in. §. flumina. q̄ oia flumina perẽnia ⁊ pp̄etua vt padus ⁊ rhenus sunt publica ⁊ oib9 cõpetit ius applicandi ad portũ naues ⁊ ligandi ad ripas siue ad arbores existẽtes sup ripis: lʒ tñ ripe ⁊ arbores sint publice quo ad vsuʒ siue sint in vsu cõi: tñ pp̄ietas ripaꝝ ⁊ arboꝝ in eis natarũ est eoꝝ quoꝝ pdia sunt qb9 adherẽt. Et id̄ nemini liceret occupare ripaʒ tanqʒ pp̄iã vel arbores incidere nisi dño cuius est pdiũ cui adheret. Et ideo si pcurret dñs agri volẽs incidere arbores: ⁊ piscator apphẽdere rhetia siccãda pferret᷑ dñs. q: nemini ius suũ dʒ detrahi. vt. s. de his q̄ sunt sui iuris vel alieni. §. sʒ maior. lʒ glo. hic dicat oppositũ in ver. earũdẽ. ⁊ similiter glo. in. l. ripaꝝ. ff. eo. in ver. cõe est. Sed vbi [a] pcurrũt extranei tũc si vn9 intẽdat publicã vtilitatẽ alius priuatã: pfert᷑ ptendens publicã vtilitatẽ. Sed si vterqʒ ptendat publicã vtilitatẽ vel vterqʒ priuatã pfert᷑ q̄ prĩo occupauit. fm Bar. i. d. l. ripaꝝ. Et si vterqʒ occupauerit locus est gratificatiõi. vt dicit glo. de plaustris obuiãtib9 inuicẽ in via stricta dum q̄rit quod plaustrũ dʒ retrocedere. l. j. §. q̄ interdũ. ff. ne qd in loc. pu. facit qd̄ dixi. s. de satisda. tut. §. sʒ si ex testõ. videlʒ qñ sunt plures inuicẽ discordãtes. Itẽ an ⁊ qualr in istis fluminib9 publicis vnus possit piudicare alteri faciẽdo molẽdinũ in piudiciũ alterius. dic plene p Bar. in repetitiõe. l. quominus. ff. de flumi. Itẽ p facto in istis fluminib9 publicis cõpetit interdictũ ne qd in flumine publico si quo deteri. nauige. sed nõ p priuatis fluminib9 q̄ nõ sunt perẽnia ⁊ pp̄etua sed ad tp̄s vt rapo ⁊ melocellus. l. j. §. fluminũ. ff. de flumi. ⁊ ne qd in flumine. Itẽ flumẽ discernit᷑ a riuo magnitudine aut estimatiõe seu de fama vicinoꝝ circũquaqʒ incolẽtiũ. qd̄ no. p statutis faciẽtib9 mẽtiõeʒ de flumine ⁊ de riuo. Quid dicat᷑ flumen ⁊ qd riu9 ⁊ qualr pbet᷑. dic vt. l. j. §. j. ff. de flu. An aũt dñium istoꝝ publicoꝝ locoꝝ vt maris vel fluminis publici est populi romani vel pncipis. l. littora. ff. ne qd in loco pu. pscribat᷑ lõgo tp̄e. xx. vl xxx. ãnoꝝ: dic q̄ nõ. l. fi. ff. de vsucapio. sed bene prescribit᷑ tanto tp̄e cuius initij memoria nõ existit pncipe. ex pñte sciẽte vel tacite nõ pradicente. l. vsum aque. cũ. l. diligẽter. cuʒ sua glo. C. de aque du. lib. xj. Prescripserunt ergo veneti ⁊ ianuenses litus maris: cuius tp̄is initij memoria non existit principe paciẽte ⁊ sciente. Similr lʒ quis habeat edificium in loco publico. s. in littore maris: vel fluminũ longo tp̄e nõ prescribit quin edificio dirupto ⁊ p ãnuʒ derelicto ab alijs possit occupari ille locus. l. fi. ff. de vsuc. Similr lʒ quis longo tp̄e vel. xxx. ãnis lʒ glo. hic in ver. oibus. dicerit pirarius fuerit piscatus in mari vel flumine publico: nõ tñ prescribit vt possit alium phibere piscari nisi ipse sit in quasi possessione piscandi. l. si quisqʒ. ff. de diuer. ⁊ tẽpo. prescrip. de quo p Bar. ⁊ Ange. in. d. l. fi. ff. de vsucapi. ⁊. l. sane si mare. ff. de iniur. lʒ autem pp̄ietas siue dñium maris nõ querat᷑ nisi tanto tp̄e cuius initij memoria nõ existat. vt. s. dixi. tñ possessio nauigãdi ⁊ piscãdi querit᷑ longo tp̄e. d. l. quisqʒ. Et ideo siquis in certo brachio maris vel in aliquo diuerticulo fluminis solitus sit nauigare vel piscari longo tp̄e oẽm turbantem eũ in illa quasi possessione põt puenire ⁊ phibere per interdictũ. vti possidetis ⁊ actiõe iniuriarũ. d. l. quisqʒ. ⁊. d. l. sane si mare. ¶ Ultimo q̄ro qd si cõtractus celebratus sit in mari

in mari vel delictū cōmissum in mari: q̄s sit iudex ꝯpetēs ad cognoscendū. dic q̄ ciuitas vel iudex hñs merū vel mixtū imperiū cui ꝓpinquior est illa pticula maris ī qua ꝯtractus est celebrat⁹ vel delictū cōmissum dꝫ cognoscer. l. vnica. C. de classi. li. x. ⁊ ibi hoc sentit Bar. ⁊ l. j. cesar. ff. d̄ pub. Et hoc ēt tenet Jo. an. in. c. vbi periculū. de elec. li. vj. vbi dī q̄ si papa moriē in mari dꝫ fieri electio in ciuitate ⁊ loco obit⁹. Et si locus maris: vbi ē delictū cōmissum distaret equalr̄ a duabus ciuitatib⁹ hñtibus merū imperiū vel in eodē loco vbi ambe haberēt īperiū vtraqꝫ posset cognoscere. l. arbor. ī pn. ⁊. §. de vestibulo. ff. cōi. diui. ⁊ ē locus pueītōi. l. si q̄s postea ff. de iudi. ⁊ p Bar. in. l. inter peritos. §. cū oriundus. ff. de excu. tu. Et pueīsse dicit̄ qui psonalem capturāꝫ deliquētis fecit s̄m Jo. and. in. c. j. de oblig. ad ratio. in nouella.

Uniuersitatis sunt.

¶ Nota q̄ vniuersitatis sunt illa que sunt facta ad ornatū vel decorē vel cā necessitatis ciuitatis. vt theatrum: palatiū magnū: curia: edificatio ⁊ similia. ⁊ ista sunt vniuersitatis quo ad dñiū ⁊ quo ad vsum: vt dicit hic gl. in versi. si quis. ⁊ illa ēt dicunt̄ loca publica. s. iuro ciuitatis vel loci. l. si. C. de sac. san. eccle. Ad dr̃iam aliorum publicoꝝ oium hominū. de iure naturali vel gentiū. de quibus dictū est in p̄cedenti. §. ¶ Et nota hic q̄ illud qđ ē vniuersitatꝫ nō ē singuloꝝ: vñ lꝫ nō liceat liberti vocare p̄tronū in ius sine venia. ff. de in ius vo. l. ꝑ ̄pulo. tñ libertus vniuersitatis poterit hñi vocare in ius quēlibet de vniuersitate sine venia. vt q: quo ad eum hr̄ loco priuati. l. in tantū. §. vniuersitatis. ff. eo. Itē lꝫ nēo in re ꝓpria nullus sit idoneus testis. l. omnib⁹. C. de testi. Unus tñ de vniuersitate poterit testificari in cā vniuersitatis: vel ēt vnus de collegio quasi nō dicatur ꝓpria cā singuloꝝ sed vniuersitatis s̄m glo. in. d. §. vniuersitatis. qđ intellige qñ est tale factū q̄ nō pōt sciri p alios nisi per illos de vniuersitate vel collegio. arg. l. consensu. §. seruis. C. de repud. vel etiam est tale factum q̄ non respicit immediate vtilitatē corꝫ. l. ciuitatibus. ff. de le. j. secus si immediate respicit: q: tūc nō posset p. d. l. omnibus. C. de testi.

Nullius autem.

¶ Hec est quinta pars in qua d̄clarat que sunt res que in nullius bonis sunt. ⁊ hoc intendit. Res sacre vt ecclesie. cruces: calices ⁊ similia. Itē res religiose. vt sepulchrum. Item res sancte. vt muri ⁊ porte ciuitatū in nullius bonis sunt. s. hominū viuentiū: sꝫ sunt in bonis dei: vt hic in glo. in ver. nullius hoc dicit vsqꝫ ad. §. singulorū. ¶ Nota ergo drīam īter res sacras religiosas: ⁊ sanctas: vt hic in gl. in ver. ⁊ sacre. nam res sacre sunt que rite ad ministeriū dei per pontifices dedicate sunt ⁊ ꝯstitute: vt ecclesie thuribula calices: ⁊ cruces. Ante ergo ꝯsecrationem ecclesia nō dicit̄ sacer locus: nec cruces: ⁊ calices: tñ ecclesia nō ꝯsecrata. hꝫ eadem priuilegia que ⁊ ꝯsecrata. s. īmunitates. ⁊ polluta dꝫ reconciliari ⁊ fugiētes ꝯseruare: vt ibi capi nō possint: vt in c. penul. de īmuni. ec. ⁊ p gl. in. c. fi. de ꝯsecra. eccle. vel alia. Item ante ꝯsecrationē non cōmitit̄ sacrilegiū in tēplo: sꝫ furtū p̄uatū. l. si nōdū. C. de fur. Et ad hoc vt cōmittat̄ sacrilegiū ⁊ q̄s puniat̄ sacrilegij pena duo requirunt̄ de iure ciuili. s. q̄ res sit sacra: ⁊ q̄ auferat̄ d̄ loco sacro. sꝫ d̄ iur̄ canonico sufficit alteꝝ s̄m gl. ī. l. sacrilegij. ff. ad. l. iul. pec. ⁊. d. l. si nōdū C. de fur. Et iō si statutū singulare facit mētionē de sacrilegio ītelligit̄ stricte s̄m ius ciuile: sꝫ si ē ꝯstitutio vl̄ statutū sinodale ītelligit̄ large. s. vbi assit alteꝝ duorum s̄m doc. in d. l. si nondū. pena autem sacrilegij est multiplex ⁊ diuersa s̄m qualitatē psonaꝝ. d. l. sacrilegij. ⁊. l. si q̄s in hoc genus. C. de epis. ⁊ cleri. ⁊ p glo. xvij. q. iiij. sacrilegiū. Itē ꝯsecrant̄ per pontifices ⁊ imp̄atores [a] sacerdotib⁹ existētib⁹ ⁊ alijs auctoritatē habētibus. vt hic in glo. in verbo pōtifices. nō aūt priuatus pōt rē suā sibi ꝯsecrare. vt hic in. v̄. si quis vero nō dedicādo eam tēplo. d. l. si nōdū. ⁊ iste res sacre nō pñt alienari nec obligari nisi in redēptionē captiuoꝝ ⁊ p alimentis pauperū: ⁊ pp debitū qđ aliūde solui nō possit. vt hic in. v̄. q̄ etiā cū sua glo. ⁊ in alijs etiā possunt alienari que no. ī auc. hoc porrectū. C. de sacrosan. eccle. Itē lꝫ [b] eccl̄a ꝯsecrata sit dirupta: tñ locus remanet sacer. vt in. v̄. locus autē. ⁊. l. in tantū. §. sacre. ff. eo. Secus aūt in calice sacro ꝯflato q̄ nō remanet sacer. sed efficit̄ ꝓphanus. vt in auc. p̄terea. C. de sacrosan. eccle. ⁊ l. Lactio vbi ponit̄ q̄ calice ꝯflato nihil remanet caliciratus. sed edificatōe eccl̄e dirupta remanet solū: qđ est maxima pars. Et iō si iuras seruare statuta: ⁊ postea illa correcta nō seruas nō eris piurus. cū oīs effectus eoꝝ corrigatur. de quo p doc. in auc. p̄terea. C. de sacrosan. eccle.

Religiosum.

¶ Nota q̄ res religiose sunt quas q̄s sua volūtate facit oñ modo mortuū ibi īferat ⁊ sepeliat. ⁊ sic sunt duo necessaria. vt locus sit religiosus. s. q̄ ibi mortuus sit illatus. Itē q̄ sit illatus a dño vel quasi dño loci. vñ si q̄s inferat mortuū ī locū alienū pure ꝯtra eū datur actio in factū vt mortuū remoueat: ⁊ nō erit locus religiosus vel loci p̄ciū p̄stet: ⁊ remanebit locus religiosus. ff. de relig. l. is qui. Sꝫ si īferat mortuū in sepulchrū alterius scienter ⁊ dolose vel aliter sepulchrū deuastet ꝯtra eū dat̄ actio in factū de sepulchro violato ad penā centū aureoꝝ. ⁊ q̄ñdoqꝫ ciuiliter ⁊ q̄ñdoqꝫ criminaliter ⁊ q̄ñqꝫ in decem pondera auri ⁊ q̄ñqꝫ deportatione relegatione ⁊ pena capitali puniat̄. ff. de relig. l. j. §. pretor ait. ⁊. l. qui sepulchra. C. de sepul. vio. ⁊. l. iiij. in prin. ⁊. §. j. ⁊. §. q̄ sepulchrū. ⁊. l. fi. ff. de sepul. vio. Si aūt dñs ꝯsentit semel inferre mortuū nō pōt postea ip̄m penitere quin locus sit religiosus vt hic in ver. alienū. ⁊ sic qđ semel placuit amplius displicere nō pōt: vt in regula iuris qđ semel. lib. vi. In cōmunē aūt locum purū vel in quo quis habeat vsumfructum non pōt quis inferre nisi ꝯsentiente socio vel vsufructuario: sed in cōe sepulchrū bene pōt inferre socio inuito vt hic in v̄bo cōe. ⁊. l. si vt ꝓponis. C. de edi. priua. An autē totus cāpus in quo quis est sepultus sit religiosus. Dic q̄ non. sed quantū corpus inhumatū ꝯtinet. ff. de relig. l. i. §. sepulchrū est. Et si q̄s sepult⁹ est in diuersis locis vt caput in vno loco mēbra in alio loco. vel si caput est diuisū in pluribus locis pariter vel dispariter quis loc⁹ sit religiosus. dic vt hic in glo. no. sup ver. suo casu. iure aūt canonico loc⁹ fit sacer vel religiosus auctoritate pōtificū nō ex eo q̄ ibi mortuus inferat̄. x. q. ii. c. in ecclesiastico. Et ibi glo. ponit drīam inter religiosum ⁊ sacrū q: omne sacrū est religiosū sed nō ecōtra: vt in. c. adhuc. de relig. do. vbi dicit̄ q̄ locus auctoritate pontificū religiosus nō dꝫ vsibus humanis deputari. An aūt sepulchrū seu loc⁹ sepulture vendi possit. dic p glo. in. c. abolēde. extra de sepul. ⁊ adde q̄ pp fetorē olim corpora nō poterant sepeliri in ciuitate [c] l. iii. §. diuus. ff. de sepul. vio. Et adde qđ no. Jo. an. in. d. c. abolēde. hodie autē in cimiterijs ꝯsecratis in ciuitate ꝯstitutis ⁊ ēt in ecclesia sepeliri pōt quilibet fidelis christianus nisi sit in peccato mortali constitut⁹. vel sit ecclesia interdicta vel sit paganus. xiij. q. iij. nullo. Joan. de platea.

Sancte quoqꝫ res.

¶ Nota q̄ res sancte sunt muri ⁊ porte ciuitatū que res iō sancte vocant̄ q: quadā sanctione ⁊ p̄cepto ⁊ firmitate legali sunt roborate ⁊ iusse custodiri ⁊ nō violari intantū q̄ rumpēs portā vel portas ciuitatis vel transcēdens muros alibi q̄ p portam pena capitis puniri dꝫ [d] ⁊ hoc in tex. ⁊ glo. in verbo delinquerunt. ⁊. l. fi. ff. eo. Et similr̄ nō lꝫ aliqđ reficere vel reedificare in muris ciuitatis vel castri sine auctoritate superioris. Et iō contra ius faciūt qui p̄diola vel domos ꝯstruūt ꝯtiguas ⁊ adherētes muris ciuitatis vel castri. ff. eo. l. sacer. §. muros.

Singulorum.

¶ Hec est sexta ps in qua tractat quot modis res efficiunt̄ singuloꝝ seu acquirat̄ dñium de iure naturali vel gētium vsqꝫ in fi. tit. Quałr aūt fiant res singuloꝝ seu modi ⁊ tituli acquirēdi dñia rerum notat̄ hic in glo. in ver. in iure ciuili. ⁊ latius p glo. in. l. j. in ver. in rem. ff. de acqui. reꝝ do.

[a] ¶ Imperatores. dicit hic Hen. ri. hernois q̄ hodie nulla consecratio ptinet ad imperatores per cle. ne. d̄ deci.

[b] ¶ Item licet. vide Henric. hernoys idem tenentem.

[c] ¶ In ciuitate. hic dicit Hen. hernoys. q̄ lex ciuilis optima ratione hoc ꝯstituit propter fetorem cadauerum.

[d] ¶ Puniri debet. vide Hen. hernoys qualiter puniantur violatores murorū vrbis rome ⁊ qualiter aliarū vrbium.

Et diuidit̃ hec pars in.xiij.partes siue modos ⁊ plures po nit quib⁹ acquirunt̃ dñia rerũ de iure naturali vel gentiũ. Primo qualiter acquirat̃ dñium aucupatione venatione seu apprehẽsione aĩalium. Scdo in.§.ea que qualr̃ acqui/ ritur captiuitate. Tertio in.§.preterea qualiter alluuione ⁊ inundatione aquaꝝ. Quarto in.§.cum ex aliena. qualiter p cõmixtionẽ materie. Quinto in.§.cum in suo.qualiter edifi catione. Sexto in.§.si titius.qualr̃ plantatiõe. Septimo in §.litere.qualr̃ lr̃arum impositiõe. Octauo in.§. siquis alie/ na.qualiter picturarũ ĩpositione. Nono in.§.siquis aũt.qua liter cultura ⁊ cura. Decimo in.§.thesauros qualr̃ inuẽtio/ ne. Undecimo in.§.p traditionẽ.qualiter traditiõe. Duode cimo in.§.vendite.qualiter venditiõe. Tertiodecimo in.§. hoc amplius.qualr̃ acquirunt̃ iactatiõe.vsq3 in fi. Et prin/ cipiũ hoc intendit fere bestie pisces ⁊ volucres que in nul lius bonis sunt naturali rõne occupãti ɔceduntur:sed postq̃ in suã libertatẽ se ɔtulerint desinũt esse occupãtis ⁊ p aliũ apphendi pñt.h.d.vsq3 ad.§.apiũ. ℭ Nota ibi vetustissi/ mo iure incipere.q; iura antiqua debẽt ɔsiderari vt facili⁹ noua cognoscant̃ ⁊ nihil antiquitatis ignoret̃ ⁊ a iure cor/ rectis inclusis in corpore iuris licitũ est arguere.l.j. in prin. ff.de coniun.cũ eman.lib.⁊ ibi p Bar.secus si nõ sint inclu sa in corpore iuris q2 tunc est pena falsi.l.j.§.j.C.de lati.lib. tol. ℭ Scdo no.ibi palam est.q; ius naturale fuit introdu/ ctum ⁊ inuentũ simul cũ humano genere:sed ius ciuile fuit postq̃ de iure gentiũ distincta sunt dominia rerum.s.ciuita tes condite ⁊ agris termini positi.l.ex hoc iure.ff.de iusti.⁊ iure.⁊.s.de iure natu.§.ius aũt gentium. ℭ Tertio nota in ver.qd̃ enim regula.qd̃ q; in nullius bonis est occupãti con/ ceditur vt hic.l.iij.ff.de acqui.re.do. Et quot modis dicit̃ in bonis nullius ⁊ quib⁹ casibus habeat locũ hec regula.vi de hic in glo.in ver.simul atq3.⁊ glo.in.l.j.in prin.ff.codẽ. ℭ Quarto no.in ver.plane.q; licitũ est ingredi in alienum fundũ causa aucupandi ⁊ venãdi.⁊ si dñs preuidet anteq̃ ingrediaris potest te ꝓhibere ingredi:adeo q; si postea in/ grediaris teneberis actione iniuriarum. Si tñ nõ obstante ꝓhibitiõe ingrediaris ad aucupãdũ vel venãdũ qd̃ capies tuũ efficiet̃.nec põt tibi p dñm auferri.vt ꝫ glo.in.l.diuus. ff.de serui.rusti.pdio.⁊.ff.de acq.reꝝ do.⁊ in eo.§.apiũ.l3 glo.hic in verbo ĩgrediat̃ teneat hic ɔtrariũ ⁊ male fm doc. Alios aũt casus in qb⁹ licitũ est ingredi in domũ vel campũ alienũ.pone vt hic in glo.in ṽbo venãdi.cui adde q; l3 mihi hẽre ita p tuũ cãpũ ad sepulchrũ meũ fauore religionis.l.si qs sepulchrũ.ff.de relig. Itẽ si via publica dirupta ẽ licitũ est ire p cãpũ tuũ.l.si locus.§.fi.ff.quẽad.serui.amit. Alios aũt extra istos casus nõ l3 mihi ire p cãpũ tuũ q nõ d3 serui tutẽ vel domũ ingredi te inuito.l.p agrũ.C.de serui.⁊.l.j.§. hic aũt.ff.d serui.fugi.p locũ a speciali.⁊ ideo nõ l3 mihi in/ trare domũ tuã te inuito ad q̃rẽdũ rem mihi subtractã nisi appareret indicia q; res esset in domo tua.fm Bar.in.l.ij. C.de seruis fugi.q2 tũc possũ cũ iudicis auctoritate qui si expediat familiã dabit ad inquirẽdũ celaria ⁊ latibula do/ mus.l.diuus.ff.de seruis fugi. ℭ Quinto no.l.§.naturalẽ. ibi ⁊ difficilis sit eius.q; res dicit̃ tũc restituta pristine liber tati cum a ɔspectu ⁊ ptãte detinẽtis taliter sit relaxata q; diffi cilis sit eius psecutio.qñ ergo qs est indebite tentus qui d3 relaxari [a] nõ dicit̃ relaxatus si dimittit̃ ire p modicũ spa/ ciũ ⁊ imediate capiat̃ p satellites ex alia iusta cã.sed d3 rela xari pristine liberti a ptãte detinẽtis adeo q; si velit ab eius ɔspectu aufugere possit.vt hic.⁊.l.iij.ff.de acq.re.do.⁊ ibi p Bar. ℭ Sexto no.in.§.illud quesitũ.q; si letaliter vulnera sti ferã bestiã.vt aprũ:ceruũ ⁊ similes.⁊ eã fugiẽtẽ psequa/ ris nõ dicit̃ tua nisi postq̃ ceperis eã:⁊ ideo alius eam inte rim capiẽs etiã intra tuũ laqueũ.l.si in laqueũ.ff.de acq.re. do.sibi etiã acqrit vt hic in tex.q2 multa accidere potuissent ne eã caperes. ℭ Et sic no.q; inspicit̃ qd̃ euenire possit qñ res est ad alia naturaliter destinata vt hic.⁊.d.§.illud.secus si natura rei nõ est apta ad futurũ accidẽs.l.j.ff.de in litẽ iu rã.de quo in.l.si idẽ cum eodẽ.§.fi.ff.de iuris.om.iudi.dicit tñ glo.in.§.illud.q; prima opinio hic posita in text.⁊ in.d.§. seruat̃ de ɔsuetudine.s.qñ psequor ferã bestiã a me letali/ ter vulneratã:⁊ alius eam apprehẽdẽs nõ facit suã.quã glo. Bar.multũ notat ad materiã molẽdinoꝝ.sed l3 hoc sit de iure tamẽ preualet ɔsuetudo venatoꝝ si alia esset que inter eos esset seruãda.l.q; si nolit.§.qui assidua.ff.de edil.edic.

Apium quoq3.

ℭ Apium ⁊ volucrũ na tura fera ẽ: ideo ipse eaꝝ fructus occupanti ɔceduntur. Itẽ aspectus ⁊ psecutio facilis ɔseruat dñium apiũ ex alueo volantiũ hoc dicit vsq3 ad.§. pauonũ: l3 ergo apes vel aues ⁊ nidi auũ ɔsistant sup arbo re tua non tñ sunt tui donec ceperis.⁊ ideo alius occupare põt apes ⁊ fauos mellis ⁊ aues nidificantes.nec tenet̃ tibi furti nec alia actione.vt hic.⁊.l.naturalẽ.§.apiũ.ff.eo.⁊.l.si apes.ff.de fur.⁊ bene tenet̃ tibi iniuriaꝝ post ꝓhibitionẽ a te factã.vt hic in verbo plane.qd̃ tñ cepit post ꝓhibitionem est suum:vt hic in glo.in ver.integrũ:l3 glo.ɔtra.⁊ male.s. eo.ver.plane.⁊ ibi dixi.secus autem si apes a te possideantur quas tenes in alueo reclusas que vadũt ⁊ redeũt.vel aues quas similr̃ possideo que similr̃ vadunt ⁊ redeunt:q; occu/ pans eas cõmitteret furtũ.ff.de acquir.pos.l.iij.§.aues.⁊.l. pomponius.in fi.ff.fami.hercis.s3 examen volans ex alueo tuo durat tuũ q̃diu non aufugit aspectũ tuum nec eius pse cutio est difficilis:vt hic in verbo examen.⁊.d.§.apiũ.in his tamen multũ attendit̃ ɔsuetudo:vt hic in gl.in ṽbo examen.

Pauonum.

ℭ In.§§.pcedentib⁹ tractauit de animalib⁹ ꝓsus feris ⁊ naturalr̃ in quibus regula tradita est q; occupantis fiunt.⁊ tãdiu ma nent eius q̃diu non aufugiunt aspectũ eius:⁊ eorũ non est difficilis psecutio. Hic ṽo tractat de animalibus feris:sed accidentalr̃ factis mansuetis:vt pauones:columbi:cerui ⁊ alia animalia naturalr̃ fera:s3 accidentalr̃ facta mãsueta vt habeant ɔsuetudinẽ eundi ⁊ redeundi. Et in istis h3 locum regula q; tandiu sunt occupantis ⁊ possidẽtis q̃diu retinẽt animũ ⁊ ɔsuetudinẽ reuertendi.⁊ postea fiunt occupantis. Et ideo cũ ɔsuetudo iducat̃ ex duplici actu [b] vt no.glo. in.l.de quibus.ff.de legi.⁊.l.iij.C.de episcopa.audien.⁊ di xi.s.de iure natur.§.ex nõ scripto videtur q; in ista anima/ lia nõ reuertant̃ duabus vicibus horis vel diebus ɔsuetis q; deposuerunt animũ ⁊ ɔsuetudinem reuertendi.⁊ possunt apprehendi per aliũ. ℭ In sequenti aũt.§.tractat de anima libus naturalr̃ mansuetis.vt gallinis ⁊ anseribus.⁊ dome sticis in qbus talis tradit̃ regula q; quantũcunq3 effugiant ɔspectum dñi possidentis ⁊ alio se trãsferant:tñ manẽt eius ⁊ non acquirunt̃ occupanti.primo apprehendens cã lucrã di ea vel oua vel pennas cõmittit furtũ ⁊ põt accusari furti: vt hic.⁊.ff.eo.l.naturale.§.pauonũ.⁊.§.gallinaꝝ.⁊ sic patet q; tria sunt animaliũ genera:vt in glo.hic in.§.in his in ver. regula. Et hic dicit in animalibus naturalr̃ feris ⁊ acciden/ talr̃ mansuetis tandiu retinet̃ dñium:q̃diu hñt ɔsuetudinẽ eundi:⁊ redeundi:s3 in accidentalr̃ mãsuetis tãdiu retinet̃ dominium quocunq3 vadat.hoc dicit vsq3 ad.§.ea que. ℭ No. [c] ex ṽbo reuertendi.cũ glo.in ṽbo desierint.q; ani mus ꝓbatur p actus exteriores.⁊ sic exteriora indicant in/ teriora.s.animi secreta.nam cũ solus deus sit scrutator ani/ mi:vt glo.in.l.ij.ff.de interrog.acti.q2 ea que ɔsistunt in ani mo nõ pñt sciri nisi p ɔfessionẽ.d.l.ij.⁊ per actus exteriores vt hic in.d.§.pauonũ.iõ cũ hẽditas adeat̃ ⁊ acquirat̃ solo animo.l.cũ ottia.C.de iure delib. Et ex actibus ⁊ factis ex/ terioribus colligit̃ an qs eã adiuerit.de quo plene p Bar. in.l.gerit.ff.de aqui.here. Similr̃ an quis dedit alicui rem cõiter vendendam vt sic possit agere pro socio vel pscriptis verbis colligit̃ p actus exteriores.s.ex qualitate psonarũ ⁊ negocioꝝ:vt notat gl.in.l.si margaritã.ff.pro socio. Similr̃ an qs presumat̃ donare siue habuisse animũ donandi colli gitur per ɔiecturas exteriores.s.an subsit aliqua affectio pa ternalis cõiugalis vel sanguinis vel scholastice disciplinet vt no.

a ℭ Relaxa ri.no.q; h di/ cat.q2 multi doc. vtuntur his dictis de capto iniuste ⁊ idem ponit h Henri.her. quasi p eadẽ verba.

b ℭ Dupli/ ci actu. No/ ta elegans di ctũ. An au/ tẽ consuetu/ do extendat̃ d psona ad p sonã puta ta/ lis homo cõ sueuit talia fa cere. ergo ⁊ ego faciam vi de Pau. de cast.in ɔsilio. iij.i antiquis.

c ℭ No.hec que sequun/ tur vsq3 ad. §.item ea.que iẽ de psum/ ptione animi sunt valde no tãda quia au ctor bene col legit.

vt no. glo. in. l. sed si ego. ff. ad velleia. et glo. in. l. cum quis. ff. si cer. pe. Similiter an sit furiosus vel mentecaptus colligitur ex sermonibus et verbis eius: vt vult glo. in. l. quidam in suo. ff. de condi. insti. Similiter an quis sit prodigus colligitur ex factis. l. is qui §. diuus. de tu. et cu. da. ab his. Similiter an quis habuerit animum occidendi collige per presumptiones exteriores: vt no. glo. in. l. j. C. de sicca. Similiter an quis latitet animo fraudandi creditorem colligitur per actus exteriores. et quid sit latitare l. j. fulcinius. ff. quib. ex cau. in pos. ea. et ibi bona gl. Similiter an quis faciat animo committendi furtum colligitur per coniecturas et actus exteriores. l. verum. et l. inter omnes. §. ratione. et in glo. ff. de fur. Ex hoc patet quod vbicunque queritur de aliqua qualitate animi seu qualiter prebetur animus alicuius quod testis debet deponere de actibus exterioribus quos vidit secundum Bar. in. d. l. is qui. §. diuus. ¶ Secundo no. in hoc §. quod magis inspicitur actus quam natura. et de hoc in his que sunt ex presumptione nature et non ex necessitate vt quod leo sit ferus et bos sit mansuetus. nam iste presumptiones nature possunt mutari per accidens vt hic. et l. j. §. bestias. ff. de postu. et ibi per glo. et Bar. Et sic facit quod represalie concesse contra florentinos non possunt exerceri contra florentinum alibi habitantem qui non subijt munera florentinorum per se vel per alium quia magis inspicitur accidens quam naturalis origo. quod tenet. Bar. in trac. represaliarum. in. vij. q. j. ¶ Tertio no. in. §. gallinarum. in glo. in verbo lucrandi. quod etiam in vno ouo licet sit modici preiudicij committitur furtum et potest agi furti in quo continetur dolus licet pro solo dolo non detur actio doli pro minore quantitate duorum aureorum. Et ratio diuersitatis est vt hic in glo. in. l. naturalem. §. gallinarum. ff. eo. Et sic patet quod de modico est curandum. s. de vno ouo et vno nummo et mihi competit ius quando peto per actionem ordinariam. et secundum ius commune hoc est quod creditor potest vendere pignus etiam si deficiat vnus nummus. l. quamdiu. C. de distrac. pigno. secus si peto per actionem subsidiariam seu auxilium extraordinarium et secundum ius speciale quia tunc de modico curandum non est. l. idem. ff. de dolo. et in gl. et in. l. scio. ff. de in integ. resti. Et dicitur modicum arbitrio iudicis: vt in glo. in. l. omnino. ff. de impen. de quo per Bar. in. l. si proprietarius. ff. de dam. infec.

Item ea que.

¶ Hic ponit tres modos acquirendi dominium vsque ad. §. preterea. scilicet per captiuitatem. per inuentionem. et per accessionem. dic ergo captiuitate. inuentione. et accessione. queruntur dominia rerum hoc dicit. ¶ Nota primo quod ea que capiuntur ab hostibus in bello statim acquiruntur capientibus: vt liberi homines capti efficiuntur serui capientium. et si euadunt vel reducuntur fictione postliminij recuperant pristinum statum. Et intellige de bellis licitis secundum ea que tibi dixi in. §. si ab hostibus. de. quibus mo. ius pa. potesta. sol. Item intellige de rebus mobilibus captis in bello vt iste efficiantur capientis: sed tamen iste res mobiles victis hostibus deberent assignari duci belli vt ponat eas ad butinum et distribuat inter milites secundum merita vniuscuiusque. l. si quis pro redemptione. §. simili modo. C. de dona. et per Bar. in. l. si quis in bello. ff. de cap. et intellige hoc de rebus hostium captis vt efficiantur capientis. sed nostre capte ab hostibus et recuperate reacquiruntur fictione postliminij eis quorum primo erant siue sint immobiles. vt. d. §. expulsus. siue mobiles. vt. l. ij. ff. de cap. Fallit in armis ablatis ab hostibus que quasi vituperose dicitur perdere. ideo victis hostibus sibi non restituuntur. d. l. ij. Similiter queruntur fisco bona quesita in obsidatu vel asportata ab hostibus ab obsidibus datis pro aliquo publico facto vel fiendo seruando. vel pro aliquo captiuo redimendo post mortem ipsorum obsidum: vel fugam ipsorum. l. diuus. ff. de iure fisci. licet enim liber homo non possit impignorari. l. quod filios. ff. que res pig. obli. pos. vel pro debito alieno obligari. l. ob es. ff. de actio. et obli. tamen potest obses dare et retineri. dicit glo. in. l. ij. C. de pat. qui filios suos distra. Et plene in. c. ex scripto. extra de iureiurando. et isti tales obsides testari non possunt. l. obsides. ff. de testa. Item intellige hic quod capti in bello efficiuntur serui hostium. s. quando capiuntur homines singulares secus quando capitur vna vniuersitas personarum vt quando capitur vna ciuitas: quia tunc omnes illi non efficiuntur serui. sed Bar. in. l. diuus. ff. de iure fisci. ¶ Secundo no. in. §. item lapilli quod lapilli: gemme: margarite: et alia preciosa inuenta in litore maris efficiuntur occupantis. vt hic in gl. in verbo inuentorum. Et intellige de lapillis et gemmis natis productis in litore maris. secus si reperias gemmam que cecidit alicui illuc transeunti. j. e. §. fi. Item differentiam nota [a] inter gemmas lapillos et margaritas. vt. l. et si non fuit. §. proueniamus. ff. de auro et arg. leg. ¶ Et no. hic glo. in verbo inuentoris. quod dictio item est repetitiua qualitatum seu clausularum positarum in precedentibus. quod est verum quando ponitur copulatiue: vel in eadem ratione siue capitulo. alias si incipit tractare de diuersa materia ponitur continuatiue et non inducitur repetitio arg. l. prior. ait. §. ex is. ff. vi bo. rap. secundum Bal. in. l. quemadmodum. §. si. ff. ad. l. aquil. ¶ Tertio no. in. §. item ea. quod sicut nati ex seruis nostris efficiuntur nostri. s. de iure perso. §. serui. ita et iam nata ex animalibus nostris brutis nostro dominio acquiruntur. Est tamen differentia in hoc quod serui non computantur in fructu: sed alia animalia sic. j. eo. §. in pecudum.

a ¶ Differentiam no. hanc differentiam vide per do. Ben. de ber. hic in. §. item lapilli.

diuisio iuris

Preterea per alluuionem.

¶ Adiectum per alluuionem agro vicini iure gentium sibi acquiritur. secus si non per alluuionem sed apparenter adijciatur terra: et arbores alterius agri quia remanent priores dominis nisi postquam terra sit vnita et arbores radices apprehenderint sunt. hoc dicit vsque ad §. insula. Illud igitur terre quod inundatio et perturbatio fluminis latenter applicuit agro tuo per alluuionem et per incrementum adeo latens vt discerni non possit efficitur tuum: sed si non latenter sed apparenter inundatio fluminis asportauit partem agri mei et arbores adiecit agro tuo non acquiruntur tibi: sed manent mea. vt prius erant. et ita possunt vendicari et tolli donec terra non sit vnita cum tua et arbores radices non egerint: dummodo tibi caueam de damno preterito et futuro et omnia adiecta tollam: ita quod inutilia non dimittam. l. hoc amplius. ff. de dam. infec. sed post terre vnionem et radicum apprehensionem tibi acquiruntur. sed tamen datur mihi actio in factum contra te ad estimationem damni mei. vt hic in glo. in verbo fundo. et. l. pomponius. scribit si frumentum. §. de arbore. ff. de rei vendi. Qualiter autem probetur an terra sit vnita et arbores radices egerint dic per rusticos et eorum iudicio statur qui talia cognoscunt: vt dicit hic gl. no. in verbo longiori. ¶ Ex quo nota. quod vbicunque est questio agriculture seu de aliquo pertinente ad ministerium rusticorum et agricolarum debet probari per rusticos et eorum iudicio statur. Et sic an terra sit bene culta vel seminata vel vinea putata: vel fossata facta stabitur iudicio rusticorum. Sic etiam an sit flumen vel riuus l. j. §. j. ff. de flumi. Et sic quando est dubium de aliquo pertinente ad aliquam artem statur peritis in arte illa. vnde creditur obstetricibus peritis in arte bone fidei an mulier sit pregnans. l. j. §. j. fin. ff. de ven. inspic. Similiter statur medicis peritis in arte sua an vulnus sit mortale et si remansura cicatrix. extra de homi. c. significasti. Similiter mensoribus de mensura agri. ff. si agri. mens. fal. mo. dix. l. j. Similiter estimatoribus de estimatione. l. hoc edicto le. §. his illud. et si male iudicant potest eorum dictum per iudicem corrigi. l. arbitrio. ff. qui satisda. cog. et ibi per Bart. et adde etiam per eum in. l. ij. in fi. C. de rescin. ven. et per Bar. in. d. §. his illud. ¶ Item no. hic quid sit alluuio. Est enim quoddam latens incrementum quod oculis corporeis comprehendi non potest. Similiter et naturale augmentum rerum prout est in fieri est secretum nature adeo vt per imbecillitatem visus naturalis discerni non possit vt dicit hic glo. notabilis in verbo intellige. ideo in istis que humane nature sunt occulta vt quod res crescat naturaliter vel non: non potest testis deponere de vera scientia: sed de credulitate secundum ea que dixi. s.

Insula.

¶ Insula nata in mari in nullius bonis est ideo occupanti conceditur: sed nata in medio fluminis est communis habentium predia iuxta flumen ex vtraque parte. Ager vero a flumine diuiso circundatus remanet eius cuius primo erat. et si flumen mutauit alueum: primus alueus efficitur illorum qui circa eum predia possident: et secundus alueus est publicus qui secundus alueus flumine redeunte ad primum efficitur eorum

qui circa eũ ꝑdia possidẽt. Jtẽ ager inũdatus aqua recedẽte remanet eius cuius primo erat.h.d.vsq3 ad.§.ex aliena.⁊ ꝯcordat.l.adeo.§.insula.ff.eo.Et adde per Bar in suo tractatu titulo de istis alueis insulis ⁊ terrarũ diuisionib⁹⁊ figuris. ℂ No.ergo cu3 glo.sup verbo medias partes.ꝙ insula nata in flumine si t3 mediã parte3 fluminis:qd̃ poterit sciri accepta cordula ⁊ puncto posito in medio inter vtrũq3 agrũ.vt dicit hic gl.in verbo mediã partẽ fluminis.est cõis pro indiuiso habẽtiũ ꝑdia ex vtraq3 parte ꝓ mõ latitudinis circa ripã cuiusq3 agri:sed si nõ t3 mediã partẽ fluminis s3 est ꝓximior alteri parti tũc est tãtũ cõis eoꝝ q se ex illa parte ꝑdia possidẽt ꝓ mõ latitudinis agroꝝ vniuscuiusq3 ⁊ sic facit.ꝙ si aliqua villa vl̃ dom⁹vel eccl̃a sit iuxta territoriũ duarũ ciuitatũ:⁊ sic ꝯtẽtio cuius sit ꝙ iudicet̃ eẽ illius ciuitatis cui sit ꝓximior ⁊ si nõ apparet dicat̃ ptinere ad ambas ⁊ sit cõis.vt hic.⁊.ff.eo.l.adeo.§.insulam.⁊.l.ticie textorem.ff.de leg.j.fm By.in.d.§.insula. Jte3 intellige hic ꝙ insula cedit illi parti ⁊ illi agro dicit̃ accreuisse cuius fronte3 respicit:⁊ non inferiori parti.ff.eo.l.ergo. Sed qd si circa frontẽ agri mei tanta est nata insula in flumine ⁊ sic mihi q̃sita.an si postea crescat p alluuionẽ circa fronte3 alioꝝ agroꝝ q̃rat̃ cuius vel mihi tãtũ.dic ꝙ mihi tãtũ.ff.eo.l.insula.sec⁹si nõ p alluuionẽ.sed aqua cedẽte increuit.vt in glo. ℂ Scd̃o no.l.v̄.ꝙ si naturali.ꝙ qñ flumẽ derelicto veteri alueo facit nouũ. vetus efficit̃ cõis eoꝝ q circa ꝑdia possidẽt pro mõ latitudinis cuiusq3 agri circa ripã sicut.s̃.dictũ est de insula.sed si post tp̃s derelicto nouo alueo redeat ad antiquũ tũc de rigore iuris nouus alueus derelictus efficit̃ simil̃r cõis eoꝝ qui circa eũ ꝑdia possidẽt pro mõ latitudinis vniuscuiusq3 agri:sicut dictũ fuit de antiquo alueo.sed de equitate d3 restitui priori dño maxime si remãsit species agri sicut dictu3 fuit de antiquo alueo.vel si flumẽ vnico impetu venit ⁊ recessit.ff.eo.l.adeo.§.insula.in fi.§. ℂ Tertio no.in.§.alia.sane.ꝙ inundatio aquaꝝ nõ inmutat speciẽ agri. Et ideo ager inũdatus remanet eius cuius erat ante ⁊ q̃ncũq3 aqua recedẽte eo vti põt.Scd̃o sola inũdatio maris vel fluminis nõ facit pdere dñiu3 agri.vt hic.⁊.d.§.insula.in fi.nisi sit perpetua.l.penul.ff.eo.vel nisi sit inũdatio faciẽs alueũ.q: tunc ⁊ ꝓprietate3 ⁊ vsufructũ facit pdere.l.si ager.ff.qui.mo.vsuf.amit.sed sola inundatio facit pdere possessionẽ:vt in glo.in v̄bo manere ⁊.l.qui vniuersas.§.itẽ qd̃ a mari.ff.de acq̃rẽ.pos.⁊ p ꝯsequens interrumpit̃ prescriptio.l.naturalr̃.ff.de vsucap.Et ideo si ꝯtra te peterẽ prediũ iuxta flumẽ positu3 quod solet multis tp̃ibus inundari oppones ꝑscriptiõ:articulari n3 ꝙ tale ꝑdiũ semel vel his inundauit ⁊ sic appebit interruptã ꝑscriptionẽ fm Ang.in.d.§.itẽ qd̃ a mari.

a ℂ Dominus grani.vide hic dñm Jo.fa.⁊ Hẽri.herno.bene loquẽtes.

b ℂ Sartor ⁊ dicit Henri.herno.qd̃ notat̃ ex glo.siue ipse.ꝙ si non inueniatur pãnus tãtus in veste quãtus fuit sartori datus presumit̃ sartorem subtraxisse.

Cum ex aliena.

ℂ Jn hoc.§.vsq3 ad.§.cũ in suo.ponit quattuor modos acquirendi dñiu3.Et p̃mo p specificationẽ ⁊ nouã speciẽ ex alienis materijs:vl̃ suis ⁊ alienis faciẽdo vsq3 ad.§.si tñ ibi qualiter acquirit̃ p accessionẽ siue texturã vsq3 ad.§.si duoꝝ.ibi p ꝯfusionẽ materiaꝝ vsq3.ad.§.ꝙ si frumentũ.ibi per cõmixtionẽ vsq3 ad.§.cũ in suo.Et prima pars hoc intẽdit.Species facta ex aliena materia vel sua ⁊ aliena efficit̃ specificantis.⁊ eius materie dominiu3 sibi acquirit̃ si talis species nõ est reducibilis ad primã materiã.s3 si est reducibilis dñium specificati est eius cuius fuerat materia. h dicit vsq3 ad.§.si tñ. ℂ No.ꝙ materia cedit materiato qñ tale materiatũ nõ est reducibile ad primã materiã:⁊ sic faciẽs materiã ẽt efficit̃ dño materie:s3 si est reducibile materiatũ cedit materie:q: tunc materia non dr̃ quodãmõ assumere nouã spẽm ex quo õ facili ẽ reducibilis ad primã materiã. Ad hoc tñ ꝙ materia cedat materiato tria sunt necessaria q̃ ponunt̃ dic in gl.i v̄bo aliquo.s.ꝙ faciẽs spẽm ex mã aliena facit bona fide ⁊ suo noie.⁊ ꝙ nõ sit reducibilis ad primã materiã qñ aũt sunt duo specificãtes vn⁹bonafide ali⁹mala vl̃ si in diuersis materijs in vna pte ẽ adhibita fides bona in alia mala dic:vt i ca.gl. Jtẽ nõ solũ post ꝑfectã spẽ3 specificans efficit̃ dñs:sed ẽt efficit̃ si spẽs est in fieri dũmõ rudis materie exiuerit nomẽ in glo.in ver.facta.⁊ gl.ff.eo.l.adeo.§.cum quis. ℂ Jte3 no.ibi frumentũ ad spicas cũ glo.sup ver.spicas.ꝙ frumentũ cedit specificanti.⁊ sic triturãs alienum bladũ bona fide putans suũ efficit̃ dñs grani ⁊ sic fm glo.corrigit̃.ff.eo.l.adeo.§.cũ quis.in fi.§.vbi dr̃ ꝙ excutiens frumentũ de spicis nõ adijcit nouã spẽm seu formã:sed que erat latens detegit.de quo p Ange.in.l.põponius scribit.§.si plombũ.ff.de rei vend.Fallit ergo hic regula ꝙ ex re mea si vel nascit̃ meũ est.ff.ad exhibe.l.de eo.§.sigo. Et in qbus casib⁹habeat locu3 illa regula dic vt hic in glo. predicta licet tñ faciens spẽm efficit̃ dñs materie:tñ q: non est equum eum locupletari cum alterius iactura dat̃ ꝯtra eum actio in factũ ad estimationẽ materie vt dicit.d.gl.i fi. in verbo spicas. ℂ Nota tñ hic ꝙ appellatiõe materie non continet̃ materiatũ qd̃ ad sui materiã reduci nõ põt vt hic ⁊.l.quesitũ.§.illud fortasse.ff.de leg.iij.Et id̃ videt̃ ꝙ si statutum ꝓhibet portare frumentũ extra districtu3 sub pena ꝙ portans farinã nõ incidit in penã cum farina nõ sit reducibilis ad primã materiã.sed ꝯtrariũ dicit Bar.in.d.§.illud fortasse.ꝙ appellatiõe frumẽti ꝯtinetur farina donec deducta sit ad effectũ finalẽ ad quem est inuenta.ar.l.si cui lana.ff.de leg.iij.contrarium tamen tenet Gandin⁹ in suo libello in rubrica de rebus vetitis.

Si tamen.

ℂ Accessione querit̃ dominiũ.h.d.Qui ergo bõa fide ei texuit vestimẽto suo manica3 vel girũ de aliena purpura efficit̃ dominus illius purpure:quia accessoriũ sequit̃ naturã sui principal̃ vt in regu.iu.accessoriũ.lib.vj.nec curat̃ an accessoriũ sit minoris valoris q̃ principale.nam sepe emitur principale propter accessoriũ preciosum ⁊ melioratur.arg.l.si i emptiõe de contrahen.emp.secus in obligatiõe accessorij.vt.j.de fideiusso.§.fideiussores quia nõ põt eẽ maior q̃ principalis l.grece.§.illud cõe.ff.de fideiu.l.⁊ hoc.s.qñ nobilius accedat viliori est verũ qñ ponitur loco accessorij nobilioris:vt vestimentũ grossu3 eẽ ꝯseruandi purpurã tunc vestimẽtu3 cedit purpure.si tñ neutrũ apponit̃ gratia alterius tũc neutrum cedit alteri:vt hic in glo.in verbo ꝑciosior.l3 tamẽ dominus purpure cõmiserit dũtamẽ si furtiue ⁊ dolose fuerit sibi subtracta vel ablata põt agere ꝯditione furtiua ꝯtra surripientẽ:vt hic in tex.maiorẽ.si talis surripiẽs erat sartor [b] qui fecit vestimentũ:vt hic in glo.in verbo fine.ꝯiuncta textui ꝙ quãdo totus pãnus nõ est positus in vestimẽto presumit̃ subtractus a sartore.quod nota ꝯtra sartores q: presumitur contra eos.

Si duorum.

ℂ Confusine ⁊ mixtione queruntur dñia reru3.h.d.vsq3 ad §.cum in suo.Si ergo de volũtate tua ꝯfundo ⁊ miscuero vinũ meũ cũ tuo:vel meũ mei cũ tuo vt fiat mulsu3.⁊ fit tertia spẽs p se vel meũ argẽtũ cu3 tuo auro vt fiat electrũ:vel etiã si oĩno supradicta sint ꝯfusa ⁊ cõflata casu fortuito:sine volũtate dñoꝝ in oĩbus casib⁹ istis ꝯfusa ⁊ ꝯflata efficiunt̃ cõia nisi separi possint.vt hic in glo.in verbo placuit.secus aũt si alter dñoꝝ vel extraneus sine volũtate alterius dñi cõfundat vel cõflet rem suã cũ aliena bonafide faciẽdo tertiã spẽ3.q: tũc nõ ẽ cõis s3 efficit̃ ꝓpria specificãtis.vt.s̃.eo.§.cũ aliena.⁊.§.si pactũ.⁊ hic i glo.in v̄bo dñoꝝ. ℂ Et not.ꝙ hoc casu qñ ẽ facta ꝯfusio insepabilis de volũtate dñoꝝ vel etiã casu cu3 meũ argẽtũ ⁊ tuũ ẽ reductũ in massa vnusq̃q3 nostrũ ageret ꝓ rata põderis qd̃ in massa habemus habita rõne ꝑciosi argẽti l3 tpe actionis sit incertũ de pondere dũ tamẽ postea in ꝓcessu certificet̃.l.marcellus.§.pomponius.scribit.ff.de rei ven. ℂ Et sic nota ꝙ vbicunq3 qs est incertus quã partẽ petat admittit̃ vendicatio partis incerte.d.§.pomponius.⁊.l.interdum.ff.si pars hereditas.peta.dumtñ postea in ꝓcessu certificet̃.alr̃ nõ posset sequi ꝯdẽnatio q: cum ignoret̃ quantũ petit̃ ẽt ignoratur quantũ ꝯdẽnatio fieri debeat:vnde tunc deficit ꝓbatio sed nõ ius.l.duo sunt ticij.ff.

ticij.ff.de te sta.tu.si aūt vnus dominoꝝ vel ēt extraneus cō miscuit mala fide suū argentū cū alieno ꝯtra voluntatē alte rius tenet furti ⁊ ad exhibendū.l.quod gdē.ff.de rei vend.
¶ Itē no.i.§.ꝙ si frumentū.ꝙ qñ frumētū diuersoꝝ dñoꝝ simul cōmiscet si eoꝝ voluntate:illi ē cōe vtriusqꝫ efficit:sꝫ si casu vel sine volūtate dñoꝝ tūc nō fit cōe:sicut nec grex cōis qñ oues diuersoꝝ dñoꝝ simul cōmiscēt:⁊ tūc iō agit qlibet rei vendicatiōe pro suo frumēto cōmixto ꝯtra suaꝫ volun tate.ꝫ:⁊ qꝛ impossibilis est distinctio ⁊ sepatio vnius ab alio nec apparet ꝙ fuerit vnius ⁊ ꝙ alterius nō dꝫ vēdicare sin gula grana:sed in libello exprimet modū ⁊ qualitatē frumē ti ⁊ iudex ex suo officio estimabit ⁊ ꝯsiderabit quantitatē ⁊ bonitatē cuiusqꝫ frumenti.⁊ hoc vult tex.cū glo.si.in ver.ar bitrio.que ponit tres differētias inter materias confusas ⁊ species cōmixtas.Et adde [a] ꝙ sepe ponit vnum pro reli quo:vt.d.l.pōponius scribit.si frumentū.sed ꝓprie ꝯfusio ē vbicūqꝫ fit transit⁹ in alienā sobstantiā ⁊ naturam. sed vbi substātia non mutat tunc est cōmixtio:ꝫ vbi separatio ē im possibilis hꝫ vim ꝯfusiōis vt qñ frumēta diuersoꝝ simul cō cōmiscent que discerni non pñt.aut ēt auicule pisces ⁊ alia lia quadrupedia vniformia.l.vsufruc.§.si in viuarijs.ff.de vsufruc.fm Ange.i.d.l.pōponi⁹.§.si plūbū.ff.de rei vē.⁊c.

Cum in suo. ¶ Edificatiōe vt hic plātatiōe vt.i.§.i.Itē ⁊ satione.vt.i.§.qꝛ necesse querit dñiū edificāti plantāti ⁊ serēti.h.d.vsqꝫ ad §.lic.ꝯcor.ff.eo.l.adeo.§.cū in suo.iō dicit glo.hic in verbo edificatū.ꝙ qcqd.plātat ⁊c.vel sic quo ad primā partē edi ficās in suo solo de alienis tignis efficit dñs edificij:⁊ dñs retinet eoꝝ dñiū.tū nō pōt eos vēdicare q̄diu sunt in edi ficio:sed postea sic nisi eoꝝ estimatōeꝫ fuerit ꝯsecutus.h.d. vsqꝫ ad.§.ex diuerso.Predictus aūt.§.ex diuerso hoc intē dit:Edificās malafide de sua materia in fundo alieno ꝑdit dñiū materie qđ acqrit dño soli. Si aūt edificat bonafide tūc iꝫ ꝑdat dñiū materie tñ si est in possessione ope retētio nis recuꝑat estimatiōeꝫ materie cū expēsis.h.d.vsqꝫ ad.§.si titius.Et glo.in verbo edificauit ponit materiā repetitiōis sumptuū:quā etiā ponit glo.in.l.in fundo.ff.de rei vē.⁊ dic vt ibi ꝑ doc.⁊ in.l.domū.C.eo.ti. ¶ Et i edificatio.ꝯclude ꝙ glo.in hoc versu ⁊ ex diuerso sup ṽbo materiā.qꝛ aut qs edificat in suo ex sua materia.⁊ tunc edificiū est suū sicut ⁊ solum.Aut edificat in suo solo de aliena materia.⁊ hꝫ locū hic.§.⁊.d.§ cū in suo.ꝙ efficit dñs edificij.cū edificiū cedat solo.nō aūt efficit dñs materie.l.tignoꝝ ⁊ lapidū imo rema net prioris dñi nō pōt tñ vēdicare materiaꝫ.vtputa lignū ēt si edificās vellet eximere lignū de edificio ⁊ sibi restituere. vt tꝫ hic glo.in verbo de tigno.⁊ hoc ideo ne edificiū diffor met ruina.vt in hoc verbo.ꝙ iō.⁊.l.ij.C.de edifi.priua.⁊.l. ꝑses ꝓuincie inspecto.ff.de offi.ꝑsi.sed aget ꝯtra edificātē si fecit ignorāter act.de tigno iniūcto ad simplā estimatiōis tigni.ff.de tig.iniūc.⁊ ibi ꝑ glo.⁊ ita itellige.h.d.glo.in ṽbo de tigno iniūcto.⁊ tꝫ glo.ff.de rei vē.l.in rē.§.tignū.sed si fe cit sciēter ⁊ malafide tunc dant ꝯtra eū quinqꝫ actiones.s. de tig.iniunct.ad duplū.actio furti.ꝯditio furtiua.rei vēdi catione.⁊ ad exhibēdū.nō tamē vt eximat sed vt estimatio prestetur quātū in litem iuratuꝫ fuerit.l.qui res.in fi.ff.eo. Et qualiter ꝯpetant iste ⁊ an vna tollat per aliam.dic ꝑ gl. ff.de rei vendi.l.in rem.§.tigni vel si velit dñs materie ex pectare donec edificiū ruat poterit suā materiā postea ven. si eius estimationē nō fuerit cōsecutus.vt hic in ṽbo sꝫ si ali qua nisi sit prescriptū a male fidei edificante triginta annoꝝ quod nō pōt ꝑscribi a bone fidei edificatore ⁊ sic ē hoc ca su deterioris ꝯditionis bonafides q̄ mala iniungens mala fide prescribit.xxx.āno.sed nō bona:qꝛ ꝯtra malafide iniun gentem ꝯpetit rei vendicatio quā si dñs vt negligens nō in tentat sibi imputet.secus ꝯtra bonāfidem iniungentis ꝯtra quem nō dat rei vendicatio ideo nō pōt dño imputari ne gligentia.vt tenet glo.in.d.§.tignū.Cōtra fabrū aūt vel ma gistrum vel operariū qui ignorans fuit ductus ad laboran dum in re alien nō pōt agi:vt tenet glo.nota.in.d.§.tignuꝫ. Et sumitur hic tignum pro omni materia ex qua fit edificiū ⁊ ꝯprehendit trabes domus ⁊ vinee perticationes:⁊ ex quibus partule ⁊ repagula domus fiunt.ff.de tig.iniuncto.l.j.⁊ idē etiam in campana quaꝫ in domo habet.vt hic in gl.in ṽbo appellatione.Aut quis edificet in alieno solo de sua mate ria ⁊ hꝫ locuꝫ hic.§.ex diuerso.⁊.ff.eo.l.adeo.§.ex diuerso. qꝛ domus ⁊ edificium efficit eius cuius est solū sicut in pre cedenti casu:sꝫ dñiū materie ꝑdit edificans.ideo dirupto edificio nō pōt materiā vendicare.Sed si edificans est in possessione edificij:⁊ dñs soli petat solū edificiū.tunc si edi ficans fuit ꝯtinue malefidei nullam hꝫ excusationem nec re medium ad aliquid retinendū:qꝛ est in culpa scienter edifi cando in alieno:iō donare vr.Si aūt fit ꝯtinue bonefidei si bi ꝯsulit ope retentiōis ⁊ ꝑ exceptionē doli vt nō teneat re stituere edificiū:nisi dñs soli soluat.l.ꝑciū mae ⁊ mercedes magistroꝝ:⁊ qualr alias expēsas repetat dic vt hic in glo.in verbo edificauit.Si aūt a principio bona fide ⁊ ꝑe edificij malefidei tunc eligit quedā media via:vt dicit glo. in ṽbo bonefidei.l.ꝙ possit tollere edificiū sine dispēdio dñi soli.l. iulian⁹scribit.⁊ in aliena.ff.de rei ven.Aut quis edificat de aliena materia in alieno solo.⁊ hꝫ locum.l.ij.C.de rei vēdi. qꝛ similr dñs fundi efficit dñs edificij sed nō materie.ideo dirupto edificio materia eius reuertit ad priorē dñm siue bona fide siue mala edificium fuerat ꝯstructum.d.l.ij.

a ¶ Et i dō. Et idē tenet hic Henric. bernoys.

Si titius. ¶ Nota ꝙ planta cedit solo:⁊ iō siue quis plantet alienā plantā in suo solo siue suā in alieno:planta efficit dñi soli postq̄ radices egit: non ante. ¶ Item arbor mea qñ est in campo meo vel in fi nibus campi mei si agat radices in fundo tuo ⁊ meo effi cit cōis:qꝛ arbor intelligit illius in cui⁹ fundo radices ege rit:⁊ sic mutatiōe radicū de vno fundo in aliū mutat dñi um arboris vt hic ⁊.ff.eo.l.adeo.§.si cum.l.seq.⁊ hoc si ar bor viuit partim ex radicib⁹ primi campi mei tunc remanet mea cū a campo meo traxerit originē licet postea alias radi ces egerit in cāpo tuo.l.si plures.§.fi.ff.arb.fur.cesa.⁊ hoc in glo.in ṽbo cōis.An aūt ꝓpria auctoritate possiꝫ incidere radices quas tua arbor egit in campo meo vel incidere ꝓ pria auctoritate arborē tuam que pendet supra domū meā dic ꝙ cum auctoritate iudicis possum.⁊ hoc clarū. sed sine auctoritate iudicis nō possum.d.l.si plures.§.pe.nisi primo tibi denunciē vt tollas.⁊ est ꝯsiliū ꝙ de hac denūciatiōe fiat publicū instrm ⁊ tunc te negligēte remouere possum ꝓpria auctoritate nō solum ꝙ sup excurrit domū meā sed a stirpe ⁊ mecum lignū portare nemine prohibente.l.i.§.si arbor.ff. de arbo.ceden.⁊ ibi per Bar.⁊ similiter edificatum in alie no quod pendet supra meum nullo iure seruitutis nō pos sum tollere propria auctoritate.l quēadmodum.§.si porre ctus.ff.ad.l.aquil.⁊.l.qđ conclaue.ff.de dam.infec. ⁊ ibi ꝑ Bar.nisi precedente dicta denunciatione:vt.d.§. si arbor. Quid autē si sint due arbores vnite in eodem stipite an ap pellabit vna arbor vel plures.dic ꝙ si coniunctio ⁊ iunctu ra apparet supra terraꝫ censet vna.als censent plures.l.si gemina.ff.arbo.fur.cesa qđ facit ad multas ꝯclusiones [b] notatas per.Bar.Et qui accusatur de tali damno dato in tali duplici arbore cōdēnabit de vno vl ē duob⁹ dānis da tis sꝫ ꝙ arbor censetur vna vel plures.per.d.l.si geminam.

b ¶ Cōclu siones.ponit hic Jo. fab. qōnē.de illo qui seminauit porros i vna pochia:⁊ po stea extrahit: et portat ad aliā pochiaꝫ ꝙ decia de beat secūdo parochianos qđ tñ Jo.an. latius dispu tat in.l.q po tior.de regu. iur.l.vj.⁊ de terminat qđ vtriqꝫ debea tur.

Qua ratione. ¶ Satione querit dñium sa torū h.d.Si ego seui i tuo cā po vel agro meū frumētū siue bōa fide siue mala efficit tuū ⁊ semen cedit postq̄ coaluit.sed si seui bona fide tunc ope retentionis si siꝫ in possessione possuꝫ mihi consulere vt nō ꝑmittā sibi tollere nisi soluas ꝑciū ⁊ expēsas vt hic in tex.⁊ non solū sata per aliū cedunt solo sed etiam semina ⁊ plāte q̄ ex se nascuntur diuina natura cooperante cedūt solo.vt no glo.in.l.qua ratione.§.si.ff.eo.Quid auteꝫ si quis semi nat alienum semen in alieno solo vel plantā alienā plantat quibus causis etiā semen ⁊ planta cedit solo ꝯtra quē agā.

an contra plātantē:vel seminātē vel contra dominum.tenet
hic glo.in verbo dixi q contra dñm soli.qd nota.

Littere quoqz. ¶ Littere ēt si auree sunt cedunt chartis ⁊ artificiū
seu opera cedūt materie: ⁊ qualitas seu accidēs substantie
⁊ liquidū cedit arido sed in pictura est totū ecōtra:qz tabu-
la cedit picture ⁊ sic substātia cedit qualitati ⁊ accidēti ⁊ ari
dum liqdo.⁊ hoc verū in pictura quo ad verū dñium non
quo ad vtile.h.d.vsqz ad.§.siquis a nō dño.concor.ff.eo.l.
rōne.§.littere.Qui ergo est dñs chartarū bōbicinarū vel de
corio efficit dñs lrārum scriptarū ab alio bona fide vel ma
la fide.nec curat q lre etiam auree plus valeant q̄ charta:
lz aliq teneāt oppositū.s.q charta cedit scripture si scriptu-
ra est preciosior.sicut dr de pictura per tex.in.l.in rem.§.sz
⁊ id.ff.de rei ven.qd tenet ibi Ang.per.d.tex.⁊ Bar.ff.eo.
l.qua ratione.§.littere.⁊ vtrobiqz gl.tenuit oppositū q hic.
⁊ ideo cōcludāt.vt.j.dicā ⁊ ille qui scripsit in aliena charta
scienter ⁊ mala fide nullo iure pōt sibi cōsulere in restitu-
tione ⁊ solōne scripturarum nec p actionē si nō possidet nec
per exceptionē si possidet cū donasse videat.vt.ī.eo.§.cer
te.versi.nam sciēter.Sz qui scribit in aliena charta ignorā
ter ⁊ bona fide putās chartā suā esse si possidet chartā scri
ptā pōt se tueri exceptione ɔtra dñm charte eā petētē dene
gādo sibi restituere dōec soluat pciū scripture:sz si scriptor
nō possidet sz dñs charte:tunc pōt contra dominum charte
agere actiōe in factū.vt hic in glo.in verbo bonafide. Sed
econtra in pictura:qz qui est dñs picture efficit dñs tabule
picte ⁊ sic tabula ignobilior cedit picture nobiliori.Et intel
lige q pictor efficit dñs tabule ⁊ sibi acqrit dñiuz.sed vtile
dñiuz remanet penes possessorē.⁊ sic i tabula sunt duo dñi
quorū vnus hz dñiuz directum.s.pictor ⁊ alius vtile.s.prior
dñs.⁊ directa actio hic pfert vtili qz negociū in veritate spe
ctat ad euz cui cōpetit actio debilis ā̄o pfert directe vtilis.
de quo p Bar.in.l.pcurator.ff.de pcur. Vtrūqz tñ cōpetat
actio.s.vni ɔtra alterū ⁊ ecōuerso.qz pictor pōt vēdicare ta
bulā a dño possidēte directa rei vendicatiōe dūmō soluat
pciū tabule.⁊ ecōuerso prior dñs tabule vēdicare talē tabu
laz pictā vtili rei vēdicatiōe a pictore possidēte dūmō soluat
pciū picture.vt hic in tex.Sed ɔtra extraneū possidētē pre-
fert pictor in vēdicādo q hz directā que pfert vtili hoc ca
su.vt.ī.dixi.⁊ hic in glo.in verbo imponit. Et similr iter se
pfert pictor si dñs prior vēdicaret a pictore possidēte.offe-
rēdo eni pciū picture ⁊ si pictor offert pciū tabule pfert pi
ctor.vt tz glo.in.d.§.lre.⁊ ecōuerso si prior dñs possideret ⁊
offerret pciū tabule vēdicās pfert si offert pciuz tabule.vt
tz hic glo.pe.in ver.imposuit. Ratio aūt diuersitatis quare
scriptura cedit charte:sed non pictura dixerūt qdā qz olim
erat lra vilis pcij:⁊ charta cara:sed pictura quotidie est ca-
rior tabula. Alij dixerūt ppter occupationē:qz pictura cōi
ter occupat totā tabulā vel maiorē partē:sed scriptura non
ita.Alij dixerūt q in vtroqz casu ⁊ idē ⁊ vtrobiqz ⁊ ɔsidera
re rōnē pciositatis vt fiat cessio pciositati.⁊ hec fuit opinio
Placē.hic in glo.in verbo cedere.⁊.ff.de rei vē.l.matre.§.
sed ⁊ id.⁊ hoc cōiter tenet p doc. Cōclude fm Ang.i.d.§.
sed ⁊ id.q qualitas semp cedit substātie cū sine ea esse non
possit:vt scriptura cedit charte ⁊ pictura tabule:⁊ sic liqduz
cedit arido tā in pictura q̄ in charta.vt.d.§.sed ⁊ id qui lo
quit ēt in scriptura ⁊ eā parificat picture.vt hic pz i vbo.sz
necesse.⁊ in vbo i dbus. Fallit aūt in vno.s.qñ qualitas est
pciosior q̄ ipsa substantia:qz tūc p preualescentiā qualitas
trahit ad se substantiā:qz tunc plus est ⁊ maius opere quā
in materia.l.mulierū.§.pe.ff.de vb.signi. Et iō vbicūqz scri
ptura est preciosior q̄ charta cedit scripture. Et ideo cum
hodie scriptura sit preciosior q̄ charta cedit scripture.vt te
nuit.j.glo.ff.eo.l.qua rōne.§.littere.lz hic tenuit oppositū.
Similr vbicunqz est pciosior pictura trahit ad se tabulam
per pualescentiaz.secus si nō sit preciosior:qz siquidē pictu
ra rudis ⁊ informis.ideo notanter hic textus facit mentiōez
de pictura appellis.l.⁊ de vili tabula si remota hac pvale-
scentia:qz scriptura vel pictura sit par vel minoris precij q̄
charta vel tabula:tūc semp cedit charte ⁊ tabule velut sue
substantie.⁊ qd dixi de preualescentia itelligit de pualescē
tia cōi si singulari:qz tabule singlr.Et talē ɔsiderationē ñ ɔsi
derauit legislator:puta quod qs faciat sibi scribere litteris
aureis.quod cōiter nō fit.vñ lz tunc scriptura preualet ⁊ sit
preciosior charta:tamen qz est singularis nihilominus cedit
charte.vt hic in principio. Item attendo q aliud est in pi-
ctura rei imobilis:puta muri.qz tunc pictura licet precio-
sior semper cedit muro.vt tenet glo.in fi.in.d.l.qua ratio-
ne.§.littere.⁊ hic in glo.in ver.tabulam.

Siquis a nō domino. ¶ Bone fidei pos-
sessor facit fructus industriales suos ideo ɔsumptos resti-
tuere nō tenet.secus in malefidei possessore.h.d.vsqz ad.§.
ad quem.Et ɔclude ex princi.cum glo.⁊.l.ex diuerso.ff.de
rei vend.q nullus possessor facit fructus naturales suos.l.
fructus.ff.de vsuris.ideo eos extantes dñs vendicare pōt
a quocūqz:sz nō tenet possessor bonefidei de ɔsumptis nisi
in quātū est factus locupletior.qz tunc tenet ex eqtate.l.si ⁊
me ⁊ ticiū.ff.si cer.pe.sz fructus q exigūt industriā ⁊ ministe
riū hoīuz.vt segetes:lac:pilli:lana ⁊ similia bonefidei pos
sessor cū titulo ⁊ sine titulo facit suos ⁊ eos lucrat pp indu-
striā ⁊ culturā vt nō possint aduocari.s.postq̄ sunt ɔsumpti
nec ad eorū pciū tenet.vt hic.⁊.l.bōefidei.ff.e.⁊.l.certū.C.ō
rei vē.sz si nō sunt ɔsumpti sz extāt tenet restituere officio iu
dicis.vt.j.ō offi.iu.§.illorū.sz malefidei possessor si ñ hz titu
lū tenet ⁊ de ɔsumptis ɔditiōe:sine cā ⁊ de extātib⁹ rei vē.l.
pe.C.ō ɔdi.ex lege.⁊ de pcipiēdis officio iudicis.d.§.illorū.
sz si hz titulū similr tenet de ɔsumptis ⁊ ō extātib⁹:sz excu
sat nisi in casib⁹ q̄tuor notatis i glo.⁊ in.ṽ.cogit.in qb⁹ de
pcipiēdis ēt si hz titulū:puta si qs ɔpulit aliquem per metū
sibi vendere. Itē si qs in fraudē creditorū. Item in eū q scie
ter emit ɔtra pbibitionem legis vel statuti. Item ⁊ quarto
qui emit scienter a fisco non solemniter vendente qui quat
tuor casus nominantur in.l.sed ⁊ si partus.⁊ de rei vendic.
⁊.l.si fundum.C.de rei vendi.

Is ad quem. ¶ Vsufructuari⁹ nō facit fru
ctus suos nisi ab eo vl ab alio
eius noīe sint collecti.⁊ ideo si decedat ante fructus colle
ctos nō transmittit eos ad heredē cū sit finitus vsufructus
⁊ spectant ad pprietariū.⁊ secus est in fructu nō aūt partus.
Item vsufructuari⁹ gregis vineaꝝ ⁊ arborū dz in locū capi-
tis gregis ⁊ arboris deficiētiū aliud subrogare.h.d.vsqz ad
§.thesauros. Vsufructuari⁹ ergo nō facit fructus suos nisi
sint per eum collecti vel ab alio eius nomie.nec requirit q
sint in horreo recōditi vt tenet hic glo.in ver.pceptis.⁊.l.si
fruct⁹.in fi.ff.quēad.vsuf.amit. Colon⁹ aūt nūmis ab eo da
tis vel alia mercede in genere suo colēs ita demū facit suos
si ab eo vel ei⁹ noīe sint collecti nisi sit colon⁹ a dño modicū
tps q hz ius in re sed colon⁹ partiari⁹ rōe societatis ɔtracte
inter eum ⁊ dñm efficitur dñs fructuum communiter cum
domino.de quo dic plene per Bar.⁊ Ange.in.l.si omnes.
§.j.ff.de fur. Colonus autez nūmis dicit puta si quis co-
lonus cōduxerit a me domino aliquā meam possessionem
ad laborādum per quinqz vel sex annos.⁊ quolibet anno
siue seminet possessio siue nō det mihi.xx.solidos dicit co
lonus nummis colens ratione societatis contracte iter me
⁊ eum.de quo per Ang.⁊ Bal.ō peru.in.l.si apes.§.j.ff.ō
fur.partiarius autem colonus dicitur ille qui colit meam
possessionē ad medietatē fructuū qui dicit esse socius me⁹
quo ad fruct⁹ possessionis.qz cuz ipse mittat laborē:⁊ ego
possessionē meā habemus fructus cōes prodeūtes ex pos-
sessione.⁊ sic dicitur partiarius.idest particeps frumentuz.
¶ Itēz nota.in.§.in pecudū.q partus ancillarū nō ɔputat
in fructibus.qz cū oēs fructus hoīs gratia inuēti sunt inde
ceus vr q hō eis accedat.Et iō emens a cōitate gabellam
fructuū

fructuū nō intelligit emisse gabellā q̄ imponit pro capitibus boium vl̄ p quolibz puero nato cū hō nō cōputet I fructibus. vt hic. ꝛ .l. i pecud. ff. d ver. sig. Bal. i. l. vel. ff. d vsuf.

Thesauros. ¶ Thesaurus inuentus ab aliquo in agro suo vel in loco religioso vel in loco sacro efficit ipsius ꝛ sibi in totū acquirit. Sed inuētus in agro alieno priuato vel publico vel cesario vel ciuitatis acqrit p medietate dño agri. h. d. Et adde glo. xiiij. q. v. in c. sigd inuenisti. ¶ Et no. hic glo. j. quid sit thesaurus. Est n̄ pecunia ab ignotis dñis vetustiori tpe abscondita: cuius pecunie depositio memoria nō existat. ff. eo. l. nunq̄. §. thesaurus. nam si de eo esset memoria vt qr aliquis abscōdisset cā lucri vel metus vel custodie nō ꝓprie dicit thesaurus. ideo nihil querit inuētori sed est eius q abscondidit vel eius hēdiorvt. d. §. thesaurus. ff. ad exhib. ꝛ. l. item labeo. ff. fami. her. ꝛ. l. ad tutorē. ff. de rei vendic. Et iō mercenarius laborans in alieno ꝛ a casu thesaurū inueniens acquirit sibi medietatē vt hic in glo. no. in ver. in suo. secus aūt si nō sit thesaurus. Sed si mercenari⁹ in domo alicuius nouiter empta inueniat pecuniā in sacculo inuolutā in fenestra muri qr cū nō sit thesaurus nō est emptoris nec inuentoris sed est vēditoris. d. l. ad tutorē. ꝛ ita fuit ↄsuluz florentie p plures doc. Et attende hic q in suo licitū est dare operā inuenire thesaurū dño nō ex arte magica: qr tunc esset fisci. sed in alieno nō sufficit dare operā ad thesaurum inueniendā ēt de volūtate dñi. sed dz esse inuentū quasi casu fortuito vt acquirat dñium inuētori. alr data opera querit tm̄ dño. l. vnica. C. d thesau. lib. x. ¶ Scdo no. hic gl. in ver. hoc casu. Quid est casus fortuit⁹. Item adde q inuentus thesaurus casualiter in loco sacro vel religioso licet naturali rōne efficit totum inuētoris vt hic: tamē ciuili ratione fauore publice vtilitatis que in hoc ꝓualet debet pro media fisco. l. iij. §. pe. ff. de iure fisci. Et sigs occultet partes fisci dz reddere totū thesaurū cū altero tanto: vt in. d. §. pe. ꝛ hic in glo. fi. Ad hoc aūt vt quis dicat inuenisse thesaurū an sufficiat sola sciētia loci ꝛ thesauri abscōditi an inuentio per visum an ēt apphēsio corporalis. dic q reqrit aspect⁹ ꝛ apphensio talis q ponat sub nostra custodia p tex. in. l. iij. §. neratius. ff. de acquir. pos. lz glo. in. d. l. j. thesaurus. ꝛ cōiter vbiqz teneat q sufficit solus aspectus. ꝛ intellige glo. ī. c. §. item lapilli. Quod facit ad statutum puniens inuentum ludere vel arma portare vt nō sufficiat solum vidisse ludētem vel arma portātez vel p testes ꝓbare: sed requirit q sit inuētus ꝛ apprehēsus ludere ꝛ cuz armis. de quo p Bar. in. l. j. ff. de acqui. pos. ꝛ per Ange. de peru. in. d. §. neratius.

Per traditionem. ¶ Per traditionē rei corporalis queritur dñiuz rei tradite. h. d. vsqz ad. §. vēdite. Et dic p traditionē mediāte ↄsensu. vt no. C. de acq. pos. l. per ꝓcuratorē. Itez p traditionē vel quasi seu p aliud qd loco traditionis habet puta patiēdo rem penes te dimitti. j. eo. interdū. Itē intellige traditionē cū cā ꝛ habili ad translationē dñij factā a vero dño vel quasi dño. vt no. l. traditionib⁹. C. de pac. Itē intellige vbi scriptura nō est de substātia. vt hic in glo. fi. in verbo transferunt. ꝛ. j. de emp. ꝛ vē. §. j. ꝛ. l. j. §. q si ꝑdia. C. de suffra. Fallit aūt vbi p re tradita qs dz soluere ꝑciuz: qr tūc lz sit tradita nō transfert dñiuz nisi satisfacto de ꝑcio vl̄ de eo fide habita: vt. j. eo. §. vēdite. Itē dic rei corporalis. s. mobilis vel imobilis. de mobili ↄstat de imobili fit traditio per inductionē in possessionē etiā nō vacuā: nā ad acqsitionē dñij nō reqrit possessio vacās lz ad acqsitionē possessionis sic. vt. l. si fundū. ff. de fun. do. ꝛ hoc in glo. fi. sed imobilia ꝓprie nō traduntur. puta iura. qr nō ꝓprie sed improprie dicunt possideri. vt no. in. l. iij. ff. de acq. pos. sed patiētia habet p traditiōe: vt. l. quotiēs. ff. de serui. ¶ Ex ꝑdictis no. q ad hoc vt p traditionē querat dñius plura sunt necessaria. Primo q tradēs sit dñs vel quasi dñs: vt tutor ꝛ prelatus eccle. vel habeat ptātē a dño. vt qr sit specialis ꝓcurator ad vendēdū: vel generalis cuz libera: alr generalis sine libera. alienat solū fructū. l. ꝓcurator tutoris. ff. de procura. Scdo q tradēs sit ꝑsona habilis ad trāsferēdū qr furiosus vel mētecaptus vel alia ꝑsona que ꝓhibet alienare hoc nō pōt. Tertio q ex cā habili. vt emptione vēditione ꝛc. qr nuda traditio sine cā nō transfert. l. nunq̄. ff. de acqr. re. domi. Quarto q res nō sit ꝓhibita alienari qr nō sacra non dotalis ꝛc. alr lz sequat traditio nō transfert dñium. vt hic. ꝛ. l. qua ratione. §. quoqz. ff. eo. Itē quinto requirit in vēditione. s. q ꝑciuz sit solutū vel fides de eo habita: vt. j. §. primo. Item sexto requirit in ↄtractu in scriptis celebrādo. s. ipsa scriptura. vt hic in glo. fi. fallit aūt in casibus in qbus trāsfert dñium sine traditione: vt no. in. §. pri. ꝛ plenius in. l. si ager. ff. de rei vendi. Itē no. in verbo itaqz. q predia stipendiaria. idest militibus quo ad stipendia assignata: ꝛ tributaria nō ꝓhibent alienari. ꝛ ex cā alienatōis tradi ꝛ eodē mō predia ꝓuincialia ꝛ italica inter que eniz olim erat dña: sed hodie sunt parificata quantū ad acqsitionē p traditionē vt hic. ꝛ quantū ad vsucapionē. l. vnica. C. de vsuc. transfor. lz nō quo ad tributa. vt no. in. l. oēs. C. sine censu vel religo.

Vendite quoqz. ¶ Rei tradite ꝛ vendite nō aliter transfertur dñium in accipientē q̄ si preciū fuerit solutuz vel aliter eo noie satisfactū vel fides de eo habita. Item nō refert ad translationē dñij an qs tradat rem p se vel eius ꝓcuratorē vel alium eius voluntate. Itē interdū sine traditōe sz ex patientia dñi ꝑmittentis rez suā penes aliquē remanere transfertur dñium. Itē per traditionē clauiū transfert dñiuz rei. h. d. vsqz ad. §. hoc amplius. ¶ Nota ex principio q rei vēdite ꝛ tradite nō transit dñiuz in emptorē nisi preciū sit solutum vel aliter eo noie satisfactuz. vel fides de eo habita. Et ideo cū nō trāseat dñium pōt venditor rem traditā vendicare nisi emptor offerat preciū: vt hic in gl. in vbo pignore. vel nō traditā loco pignoris retinere donec ꝑciū soluat: vt hic in glo. j. Et si emptor nō ↄfidit de venditore vel econuerso tunc dz fieri depositio precij vel caueri. vt. l. ediles. in. §. fin. cū. l. sequen. ff. de edil. edi. de quo p Bar. i. l. si solutur⁹. ff. de solu. Et intellige hoc. s. quod nō transit dñium rei vendite ꝛ tradite nisi ꝑcio soluto vl̄ pro eo satisfacto vl̄ fide habita hēre locū nō solū I ↄtractu vēditionis: sz ēt in alijs ↄtractibus: puta locatōis vbi nō fiūt fruct⁹ coloni ↄductoris nisi mercede soluta vel de ea fide habita: vt tz gl. i. l. si fu⁹. §. locaui. ff. de furtis. Item pignore non dicit facta restitutio nisi soluto ꝑcio vel de eo fide habita: vt. l. iij. ff. de pig. actio. Itē ↄtractib⁹ innolatis. vt facio vt des. vt. l. cū ꝓponas. C. d dolo ꝛ ꝑmutatiōis lz ibi glo. exꝑsse teneat q hz solū locū in emptōe ꝛ vēditōe ꝛ male. de quo p Bar. i. d. §. locaui. nūq̄ aūt eo ipso q qs tradit rē simplr videat hēre fidē de ꝑcio tz hic glo. q sic in verbo emptoris. ꝛ in. l. ꝓcuratoris. §. pe. ff. d tributoria. qd intellige nisi talis venditor q debeat vēdere presenti pecunia ꝛ nō pōt habere fidem de precio. vt ē procurator fisci: tutor vl̄ curator minoris: vel sindicus ecclesie ꝛ similes. de quo dic plene per Bar. in. l. a diuo. §. sz si emptor. ff. de re iudic. ¶ Scdo nota in ver. nihil aūt. ibi sicut libera. q generalis ꝓcurator totoꝝ vel vniuersorū bonorū sine libera administratiōe nō pōt rem domini alienare nisi habeat liberā administrationē vel speciale mandatū ad vēdēdum ꝛ alienādum nisi sint res tempore periture. vt. l. ꝓcurator cū libe ra. ꝛ. l. procurator totorū. ff. de procu. ꝛ ibi p Bar. ꝛ notigi. ī. §. prori. Et an ꝛ quando possit alienando habere fidem de precio. dic per Bar. in. d. §. sz si emptor. ¶ Tertio no. in. §. interdumqz etiā aliquādo sine traditione acquirit dñium rei: puta ex volūtate dñi ꝑmittētis rez suam esse penes possidentē ex cā habili ad dñium transferendum ꝛ precio soluto. ꝛ hoc etiā si res nō sit presens in ↄspectu sed sufficit q res sit penes accipientē: ex quo hz dñi voluntatem. de quo per Bar. in. l. certi conditio. §. si. ff. si cer. pe. Alijs etiā casibus sine traditiōe querit dñiuz. no. in glo.

in vbo nuda.s.mandando rem quã emi deponi alicubi vel alteri tradi.vel ostendẽdo mihi de turri agrũ a me emptuz: vt.d.§.si venditorẽ.in glo.allega.vel p aspectum et custodis impositionẽ rei empte:vt.d.l.quarundã.in glo.alleg.vel pa tiendo te possidere rem quã tibi tenebar tradere:vt.d.l.mi nus.in glo.alleg.vel per traditionẽ chartaꝝ et instrorum rei donate vendite vel legate.et sic traditio instri operatᷣ trãsla tionẽ dominij:vt.d.l.j.C.de dona.in glo.alleg.vel retinẽdo vsumfructũ rei vendite vel donate.nam talis retentio ope ratᷣ translationem dominij:vt.l.quisqs.C.de dona.Similiᷣ transfertᷣ dñium sine traditiõe et in vltima voluntate et etiaz per.l.alijs modis no.per glo.et Bar.in.l.traditionib⁹.C.de pac.¶ Quarto no.in.v.item siquid merces.ꝙ traditio cla uium domus vel horrei operatᷣ translationẽ dominij et vlis ca piẽdi ꝯditionẽ rerum que sunt in domo vel horreo si sit facta in ꝯspectu domus vel horrei:vt.l.clauib⁹.ff.de ꝯtrahẽ. emp.et ven.Et no.glo.in.l.iij.§.neratius.ff.de acquir.pos.et hoc ꝯcurrẽte voluntate tradẽtis ad translationẽ dominij et ex eã habili.secus si tradatᷣ eã custodie:vt facit hospes et te stator tradẽdo anulum et claues filio maiori natu:qꝛ intel ligitᷣ tradere vt custodiat et administret pro se et p fratribus nõ aũt vt habeat sibi res ꝑcipuas:vt.l.cum pater.§.pᷣ pluri bus.ff.de leg.ij.sic etiã traditio equi venditi per frenũ vl capistrũ operatᷣ translationẽ dominij sicut traditio clauiũ vt hic in verbo transfert.

Hoc amplius.

¶ Apprensione rei pie cte in vulgus vel pro dere licto habite acquiritᷣ dñiuz apprehẽdẽti nõ si sit ꝑiecta l tẽ pestate vel deperdita.h.d.vsqs ad fi.Nota ex principio.ꝙ in incertã personam quis obijciendo rez trãsfert dominiũ vt in proiectione missiliũ.de quib⁹ vide hic in glo.in verbo missilia.et.l.qua ratione.§.hoc amplius.ff.co.et pro euictiõe eius qḋ est captũ noie missiliũ nõ datᷣ act.l.nec emp.in fi.ff. de ꝯtrahen.emp.¶ Scḋo no.ꝙ apꝑhensione rei habite p derelicto acqritᷣ eius dñium apꝑhendẽti vigore cuiusdam tacite donatõis: vt.l.si id qḋ.ff.pro derelicto.et intelligitᷣ de relictũ qñ quis obijcit vel dereliquit possessionẽ alo pdẽdi et relinquẽdi ala retinẽdo possessionẽ per solũ animũ relin quendi nõ pditᷣ dñium.de quo dic vt.l.sicut vi.§.dñi.ff.de acqui.pos.Silr denegãdo alimẽta seruo suo sano vel me dicamina egro videtᷣ eum habere p derelicto. Sed appre hensione rerũ ꝑiectaꝝ vt cã tempestatis cã alleuiãde nauis non queritᷣ dñium earũ apꝑhendẽti sed cõmittit furtuz qui eas res tenet occultas alo sibi lucrandi nisi per exteriora ex actu deijciẽtis appareret ꝙ deijceret animo hñdi pro dere licto.vt quis deiecit librum apertũ in mari:vt dicit hic glo. in verbo fretum.Similiter apprehensione rei que cecidit alicui viatori vel alteri nõ queritᷣ apꝑhẽdẽti.ideo similiter committit furtum si retineat rẽm occultam animo lucran di sed debet preponere in publico scripturã seu libellũ cõ tinẽtem se inuenisse et se restituturũ ei qui desiderauit.et sic declarabit eius animum se nõ velle lucarari.vt.l.falsus.§.si alienũ.ff.de furtis debet tñ afferẽs rẽ suã esse dicere nota et nota.i.signa rei amisse vt.l.j.in.fi.ff.de ser.fugiti.Et an in ueniens possit petere vel retinere donec perdens rem sol uat sibi precium inuentionis.dic ꝙ nõ quia gratis tenetᷣ re stituere.vt.d.§.si alienã.sed pro re inuenienda bene potest quis accipere preciuz inuentionis.arg.l.idem.§.si tibi indi ciũ.ff.de ꝯdi.ob tur.cãz.de quo p Bar.in.d.§.si alienã etc.

¶ De rebus corporalibus et incorporalibus. Rubrica.

Uedam preterea.

q

¶ Supra tractauit imperator de reb⁹ cor poralib⁹.hic aũt in sequẽtib⁹ titulis vsqs ad titulũ de vsucapionib⁹ tractat tñtũ de rebus incorporalib⁹ ſm glo.et hoc dicit. Res est generale nomẽ ad corporalia et incorporalia.Cor porales sunt que sui natura tãgi possunt siue sint apte nate vt possent tãgi lz aliqñ ꝑpter difficultatẽ.Quedã sunt que tãgi nõ possunt.vt sunt res demerse in ꝑfundo maris.vt di cit hic glo.in ver.sui natura. Res vero incorporales sunt q̃ sui natura tãgi nõ possunt.vt hereditas:vsusfructus:obliga tiões:et seruitutes.h.d.vsqs ad fi.De aere aũt fumo et flatu alalis an sint corporalia vel incorpalia.dic vt hic in gl.in fi. ¶ Et no.in ver.nec ad rẽ.ꝙ ꝯtinẽs nõ mutat naturã ꝑpter ꝯtẽta.lz enĩ in hereditate que est iuris:vt.l.hᷣditatis appel latio.et.l.pecunie.§.hereditatis.ff.de ver.signi.si sint res cor porales tñtũ et tñtũ corporalia ꝯtineãtur qꝛ est apta nata ꝯti nere iura et obligatiões dicitᷣ hereditas res incorporalis et nõ corporalis.¶ Itẽ no.hic in glo.scḋa in verbo incorpo rales.que ponit differẽtiã in multis iter corporalia et incor poralia.Nã incorporalia ꝑprie nõ traduntᷣ.vt.d.§.incorpo rales.in glo.alleg.sed quasi traditio hz locũ in eis que tra ditio indicitᷣ p patientiã.vt no.in.d.§.incorporales.et.l.quo ties.ff.de serui.Similr incorporalia nõ vsucapiuntᷣ per se: sed aliqñ cũ corporalib⁹.vt.l.si alienã.§ hoc iure.ff.de vsu cap.et dic vt ibi p Ang.de peru.et p glo.in.l.seruitutes pre dioꝝ.ff.de serui.Itẽ incorporalia nõ vẽdicantᷣ.nã vniuersi tas corporis vt gregis vendicatᷣ.sed nõ vniuersitas iuris.vt peculiũ.sed est necesse ꝙ vẽdicentᷣ res singulares.et posito ꝙ solus fundus sit in peculio ñ ꝑcedit hoc argumẽtũ.fun dus est in peculio.sed fundus vẽdicatᷣ.ergo et peculiũ ven dicatᷣ.nã est fallacia accidẽtis.ſm glo.in.d.l.vẽdicatio. Si militer et iurisditio p se cũ sit incorporalis res.vt.l.impiũ.ff. de iurisdi.om.iudi.nõ poterit vẽdicari nisi forte vẽdicaretᷣ cũ castro cui accederet.vt.d.§.hoc iure.pro seruitutib⁹ aũt et iurib⁹ incorporalib⁹ cõpetit ꝯfessoria et negatoria.l.ij.ff.si serui.ven.Itez incorporalia.s.nola debitoꝝ nõ transferuntᷣ cũ traditiõe tacita reꝝ corporaliũ.vt in societate oiuz bonoꝝ sed inuicẽ ꝑstari debent vel cedi.vt.d.l.ij.et.iij.ff.p socio.sz alie seruitutes ꝑdiales habẽtes cãm discõtinuã in ꝯsequen tiã trãseũt cũ re.vt.d.l.si alienã.§.de hoc iure.de vsucapio. Sic etiã quedã sunt que p se alienari nõ possunt:et tñ tran seunt cũ vniuersitate sicut est fundus dotalis:iura ꝑsonal⁹:et similia:vt no.in.l.quedã.ff.de acqui.re.do. Itẽ incorpora lia nõ possidentᷣ.vt notatᷣ in.l.iij.ff.de acquir.possessio.

¶ De seruitutibus rusticorum prediorum. Rubrica.

Rusticorum.

r

¶ Seruitus rea lis ẽ duplex.s.ru stica et vrbana. Rustica est que habetᷣ in pre dio rustico.Urbana que habetᷣ in ꝑdio vr bano.et vtraqs põt ꝯstitui inter viuos et in vl tima voluntate.h.d.vsqs ad fi.ti.¶ No.hic iuncto.§.rusticoꝝ.j.eo.q̃ sunt seruitutes rustici ꝑdij q̃ sunt he.s.iter:actus:via:aqueductus:aque haustus:pecoruz ad aquã appulsus:ius pascẽdi:calcis coquende:arene fodiẽ de:et similes.Iter est ius eundi pedes et eques solus et cuz alio nõ aũt iumentũ ducendi.Actus est ius eundi pedes et eques et cũ alio et iumentũ et plaustrũ ducendi nõ trahendi saxum vel trabem nec hastã rectã ferendi.Uia est ius eun di pedes et eques et cũ alio et ducẽdi iumentũ et plaustruz et trahendi lapides et trabes et hastã rectã ferendi dũmõ fru ctus nõ ledantᷣ.vt hic et.ff.eo.l.j.et.l.q sella.que lex facit ꝙ si cõceditᷣ passus et transitus alicui societati gentiũ armoꝝ ꝙ debent innoxie transire nõ ledẽdo fructus nec deuastando agros ſm Bal.in.d.l.que sella.Et via dz esse p rectũ octo pedũ et in anfractuz et obliquũ.xvj.vt hic in glo.in vb.actũ. Aqueductus est ius aque inuente vel inueniẽde ducende p fundũ alienũ.vt hic in textu.¶ Et nota.ꝙ duplex est iter. vnum quod est seruitus.vt hic.Aliud est quedam cõmodi tas et pars specialis q̃ est in actu q̃ non põt adimi.sine actu nec actus relinqui tali cõmoditate itineris.vt hic in gl.l.pe nul.et ibi

nul.z ibi p Bar.ff.de adi.lega.¶ Itē no.hic gl.ij.in prin. q quadruplex est suitus:qz quedā ē seruit⁹ psonaꝝ que sūt dñiꝫ.z ista ē ꝯstitutio iurisgentiū qua qs dñio alieno ꝯtra naturā subijcit.vt.§.de iure psonaꝝ.§.seruitus.Quedā est seruitus reꝝ z iste dicūt reales siue pdiales seruitutes:qz ab vna debet alteri.Et sunt duplices.s.vrbane z rustice.vt hic z iste de sui nature transeūt ad quēlibet successorē.vt.ff.de libe.lega.z.l.nō solū.§.cū tale nisi sit actū q nō transeat ad heredes:qz tunc daī exceptio:vt no.in.l.pecoꝝ.ff.de serui.rusti.predi.quedaꝫ sunt seruitutes psonales q debent a re psone.z iste sunt tres seruitutes z sm quosdaꝫ quattuor.s. vsufructus:vsus:z habitatio:z ministeriū seruoꝝ:vt nota.p glo.in.l.si is q binas.ff.de vsufru.Quedā est seruitus.idest imposita ꝯditio alicui que dī spēs seruitutis.puta q aliqs debeat stare ppetuo in certo loco.vt l ppetuis vinculis.vel seruire ppetuo vt sclauus vt dicit glo.in.l.puto.ff. qd met⁹ cau.Et ista talis pena ppetuoꝝ vinculoꝝ z ppetuoꝝ carcerum de iure ciuili in libero homine est prohibita.l.incredibile.C.de penis.z.l.aut damnum.§.solent.ff.de penis.quia carcer ad custodiendū z nō ad puniendū est inuētus:vt.d.§.solent.Sed de iure canonico talis pena ppetuoꝝ carcerꝫ est approbata:vt in.c.quāuis.de pac.lib.vj. ¶ Scdo principaliter no.in.§.prediorꝫ.q seruitutes vrbane sunt q edificijs coherēt siue sint edificia in vrbe siue in villa:qz nō per locū sed p materiā.s.an seruitus coherēat pdio vel edificio cognoscit seruitus vrbana a rustica.vt hic in glo.in ver.in villa. Et seruitutes vrbane sunt iste.s.ius oneris ferendi:tigni īmittēdi:stillicidiū recipiēdi:altius nō tollēdi z similes vt hic.z.ff.d serui.vrban.pdio.l.j.z.ij.Et lꝫ stillicidiū non aduertere z altius tollere sit libertas.vt.l.altius.C.de serui. tn aliqñ est seruitus.puta si expediat edificio meo aduertere stillicidiū:tūc q stillicidiū nō aduertet sed tenearis facere pluere in curtili tuo z nō possis forte ppter cisternā meā que inde replet.vel tenearis tenere edificiū tuū eleuatū forte ppter ventū euitādū:vel ppter calorē habēdū ex reuerberatione solis.vt dicit hic glo.in verbo tollat.velut dom⁹ mea occultet z nō sit ita patēs ppter expēsas trāseuntiū sociorꝫ.vt p glo.z Bar.ff.d serui.vrba.pdi.l.j. ¶ Tertio no. in.§. ideo aūt q seruitutes reales tā vrbane q̄ rustice.ideo dicunt seruitutes pdioꝫ qz nō possunt ꝯstitui alicui nec ab aliquo nisi habēti z ab habēte pdiū vicinū.vñ ius cōstituit pdio z fnis dat pdio in.l.q aliena.§.fi.ff.d neg.gest.Quod nota ppter formationē libelli [a] z fnis in istis seruitutib⁹ pdioꝫ.nā dꝫ poni in libello p iudicē pnunciari z declarari tale ius z talē seruitutē deberi tali pdio ab alio tali pdio vicino.Procederet etiā libellus si qs peteret pnūciari ius sibi deberi ducēdi aquā de fundo vicini ad fundū suū.qz intelligit ad vtilitatē fundi sui.de quo p Bar.i.d.l.q aliena. §.fi.Si aūt ꝯstituat aliqd ius in fundo alieno alicui nō habēti ibi fundū suū vicinū nō erit seruitus pdialis sed aliud ius debitū psone per pctū vel ꝯuētionē z ita posset intelligi hic ver.si qs velit.z id p eo iure nō poterit agi nisi ꝯtra ꝯstituētem nō ꝯtra extraneū.secus esset si esset seruitus.qd hic glo.in verbo pecorū. ¶ Et no.p Bar.in.l.mella.§.fi.ff.de alimē.z ciba.leg.z p Bal.in.l.pecoꝝ.de serui.rusti.pdioꝝ.

¶ De vsufructu. Rubrica.

Sufructus.

[v] ¶ In pcedē.ti.tractauit de seruitutib⁹ realibus tam vrbanis quā rusticis:hic aūt z in sequēti titulo de seruitutibus psonalibus.Et hic titulus diuidit in quattuor ptes.Primo declarat qd est vsufructus.Scdo ibi vsufructus.qualr ꝯstituat vsufructus.Tertio ibi ꝯstituit.in qbus reb⁹ ꝯstituit vsufruct⁹. Quarto ibi finit.qualr finit vsufructus.z.h.d.Perempta substantia perimit vsufructus ꝯstitutus in eare ꝯstituit vsufructus in vltima volūtate.z inter viuos nō tn pōt ꝯstitui in ppetuū.Itē ꝯstituit in rebus pprie que vsu nō cōsumunt. sed in rebus que vsu cōsumunt ꝯstituit quasi vsufructus cū cautione.h.d.vsqꝫ ad.§.finit. ¶ No.ex principio qd est vsufructus.Est enim ius vtendi fruendi alienis reb⁹ saluo rerū substantia.vt hic.z.ff.eo.l.j.Quā diffinitionē exponens vt in glo.qz ius dicit ad dñiam fructuū z alioꝝ reꝝ corporaliū.vtendi dicit ad dñiam iuris quod hꝫ creditor in pignore qui nō pōt vti re pignorata.imo cōmittit furtū vtendo.s. de obli.que ex delic.nas.§.itaqꝫ.fruēdi dicit ad dñiam vsuarij.qz pōt vti in q̄tum ei sufficit ad quotidianū vsum:sꝫ nō frui.s.ti.j.in prin.alienis rebus.dicit ad dñiaꝫ rei pprie que nemini seruit.l.ēt in re cōi.ff.de serui.vrba.pdi.z ad dñiam iuris superficiarij.z vasalli.z alioꝝ qui hñt vtile dñium.vt hic in glo.ij.salua substantia.dicit qz perempta re in qua erat vsufructus. [b] scilꝫ causalis z formalis q est cū ppietate z sic cū eā vnitus.Formalis est qui est separatus a ppietate.vt no.in.l.si mulier.ff.de vsufruc.accres.z.ff.eo.l.iij.§.ne tn.z hic l gl.j.l fi.Nunqd aūt cautio sit de substātia seu d forma substantiali vsufructus vt aliter nō intelligat vsufruct⁹ ꝯstitut⁹nec faciat vsufructuari⁹ fruct⁹suos antēq̄ caueat.lꝫ hic glo.in vbo rerū.q cautio nō est de substātia:qz remitti pōt z hoc ēt tenet glo.z Bal.ff.eo.l.j.lꝫ aūt cautio nō sit de substantia tn fructuari⁹siue ex cōtractu siue ex vltima volūtate dꝫ cauere datis bonis fideiussorib⁹arbitrio boni iudicis de vtendo z fruēdo arbitrio boni viri.z de tanta pecunia vel de estimatiōe rei que vsu ꝯsumit restituēda:vt.j.eo.§.itaqꝫ z.l.j.z.l.vsufruct⁹.C.de vsufruc.Et interpellat⁹ de cautiōe pstanda nō aliter facit fructus suos nisi satisdet vt.j. dicaꝫ. Nunqd aūt testator possit hanc cautionē remittere.dic q lꝫ testator possit remittere cautionē prestādaꝫ ab herede de legatis soluēdis ex eo qz talis cautio ꝯcernit cōmoduꝫ ipsius testatoris:tn nō pōt hanc cautioneꝫ remittere fructuario:qz non ꝯcernit cōmodū testatoris sed heredis:vt tenet.j. eo.§. ꝯstituit.in vbo satisdet.z.l.scire.C.vt in pos.leg.z ēt qz fructuarius inuitaret ad delinquendū.qd esse nō dꝫ:vt.l.ꝯuenire.ff.de pac.sed heres bn pōt hanc cautionē remittere:qz cum eius fauore sit introducta licꝫ sibi suo fauori renūciare l.si quis in ꝯscribendo.C.de pac.z ita tꝫ glo.C.eo.l.j.Et silr pōt ēt remittere qlibet alius ꝯstituēs vsumfructum inter viuos:vt tꝫ Bar.in.d.l.j.Quid aūt si fructuari⁹non pōt satisdare an gaudebit ꝯmodo vsufruct⁹.tꝫ glo.q nō.in.d.l.vsufructus.C.d vsufru.Sed Bar.tꝫ ibi q si psona fructuarij est suspecta q fiat sequestratio apud vnū idoneū viruꝫ q de fructib⁹ rńdeat fructuario sm formā.l.postq̄.§.impator.ff. vt leg.no.ca.si aūt nō est psona suspecta tunc statur sue iuratorie cautioni:vt.l.nō facile.§.sicut.ff.sicut plus q̄ per.l.sol. z.l.j.§.si vero.C.de asser.tol.z auē.generalr.C.de epis.z cleri.Itē quid si vsufructuari⁹ante pstitaꝫ cautionē pcepit fructus an faciat fructus suos.glo.q nō in.l. si cuius.§.j.ff. de vsufruc.leg.dic sm Bar.in.d.l.vsufruct⁹.C.eo.z.d.l.vxori z.l.si hō.ff.de vsucapi.q si eos pcepit bona fide.s. sciente z patiente ppietario z cautionē non petēte tunc facit suos:vt in gl.d.l.vxori.secus si pcepit mala fide postq̄ ab eo fuit petita cautio z fuit cōtumax in pstando:vt in glo.d.l. si cuius. Fallit aūt in aliquib⁹fructuarijs vt non satisdent.l.in fisco.l patre z in eo cui relict⁹est vsufruct⁹pure z ppietas ex die. vel cum vsufructus finiet:vt no.glo.in.d.l.vsufruct⁹.C.eo. z hic in glo.in verbo.saluis. ¶ Secundo nota in.§.vsufructus.q vsufructus potest constitui inter viuos in contractu per pactum z stipulationē.z in vltimo voluntate. scilicet in testamento z codicillis.Itē ēt per snīam si iudex adiudicat vni ppietatē z alteri vsumfructū.vt.l.iij.ff.eo.nō aūt dꝫ ita ꝯstitui z ppietas alias reddat inutilis.s.in ppetuū vt hic in ver.ne tn.z.l.antiquitas.C.eo.qd facit vt qs nō possit locare operas suas in ppetuū ne libertas reddat inutilis.glo.tn hic in vbo abscedēte.z.d.l.antiqtas.z.l.iiij.§ penul.ff.e.dicit oppositū:qz pōt seruire p substitutū. [c] Itē ēt poterit ces

a ¶ Libelli. de quo plene vide do. Pet.de fer. in tit.de forma.libelli in actiōe ꝯfessoria p seruitute.z Pe.Ja. eo.tit.in sua practica.

b ¶ Vsufructus. Not.si qs sit vsufructus causalis z qs formalis.z vid do. Ben.herno. in hoc ti.§.finit l eo.in fi.

c ¶ Substituti. Quā qs possit seruire p substitutū. vide que notant in.l.nēo est q nesciat. ff.d duobus reis.z in.l.cōtinu⁹.§.si ab eo.ff.de vb. oblig.

fore in stipulatione operarum et committeretur obligatio ad interesse de quo per Bar. in l. stipulationes non dividuntur. ff. de ver. ob. ¶ Tertio no. in §. constituitur. quod usufructus constituitur proprie in rebus immobilibus et mobilibus que usu non consumuntur sed in rebus que usu sumuntur non constituitur proprie usufructus cum non possit esse salva rei substantia et sic ei non congruit diffinitio posita. s. eo. in prin. Sed constituitur quasi usufructus. s. prestando cautionem que loco proprietatis saluande habetur de restituendo tantundem pecunie finito usufructu si constituitur in pecunia. vel de restituendo estimationem rei usu consumpte si constituitur in alia re quam in pecunia: ut hic in tex. licet autem proprie vocetur quasi usufructus hic in verbo certe. in fi. tamen etiam appellatur usufructus licet improprie: ut hic in verbo utilitatis. quod facit ut procedat libellus in quo verba sumantur improprie: puta siquis dicat se esse in possessione alicuius iuris. nam intelligetur in quasi possessione cum incorporalia non possideantur: ut l. seruus. §. incorporales. ff. de acqui. re. do. Sic etiam sustentatur dictum testis [a] improprie loquentis ut non incidat in falsum non tamen ut probet: quia verbum dubium et obscurum testis nocet et interpretatur contra producentem: quia producens debet clare et apte probare: ut no. glo. l. c. in presentia. extra de pba.

Finitur usufructus.

¶ Usufructus finitur istis modis. s. morte usufructuarii et eius maxima vel media capi. diminutione et non utendo debito tempore et acquisitione usufructus facta a proprietario mediante cessione vel alio modo. et in emptione rei in qua consistit usufructus. et usufructus finitus reuertitur et consolidatur cum proprietate. h. d. usque ad fi. ¶ No. primo quod usufructus finitur morte fructuarii et non transit ad eius heredem nisi sit dictum: et tunc non est idem usufructus in persona heredis qui erat in persona testatoris. sed est alius. et intelligitur solum de primo herede ut l. antiquitas. C. eo. Et sic licet regulariter appellatio heredis comprehendat heredum heredes per multas successiones: ut l. sciendum. ff. de ver. sig. et in l. cohis. et in l. in annalibus. C. de lega. Fallit autem in usufructu ubi intelligitur solum de primo herede ne proprietas reddatur inutilis. Item fallit in pupillari substitutione et in exactione operarum ubi similiter intelligitur de primo herede. ut d. l. sciendum. Item etiam finitur usufructus si fructuarius eo non utatur spacio. x. annorum inter presentes. et. xx. inter absentes. et per consequens tollitur etiam in effectu actio personalis pro eo competens. ut hic in glo. in verb. modum. Et quando dicatur uti vel non habes in l. arboribus. §. usufructuarius. ff. eo. ¶ Secundo no. in §. item finitur quia usufructus non potest cedi neque vendi sive alienari cum sit coherens persone et inseparabilis a persona et in eo non cadit cessio. nec in alium translatio nisi cedatur domino proprietatis. sed si alii extraneo vendatur vel cedatur nil acquiritur illi extraneo et usufructus redit ad proprietatem. ut. ff. de iure do. l. si usufructus. et l. arboribus. §. usufructuarius. ff. eo. quod secus est in iuribus realibus que transeunt ad quemcumque transit res. l. si aqueductus. ff. de aqua quoti. et esti. licet autem usufructus non possit cedi. tamen bene potest concedi. ut. d. §. usufructuarius nam illud est cedere quod importat translationem utilium actionum et constitutionem procuratoris in rem suam. Et aliud est concedere quod importat exercitium directarum actionum nomine cedentis. ut l. ad eum. ff. de dona. hinc est ut tertium comprehendatur dicitur notarii in instrumentis cessit et concessit etc. de quo per Bar. l. d. l. ad eum. Item licet usufructus non possit a fructuario vendi legari vel alienari qui durabat viuente fructuario tamen potest commoditas alteri vendi et alienari que durabat viuente fructuario ut l. necessario. §. fi. ff. de pi. rei ve. et hic in gl. in ver. cedendo. Similiter in usufructu iam constituto de iuris rigore non cadit noua constitutio neque delegatio per interuentum noue persone. tamen debentes mihi constituere usumfructum et de voluntate mea eum constituas alteri vel ex equitate et contra me dabitur exceptio [b] et erit alius usufructus et eius persona quam ille qui mihi debebatur et durabit et finietur cum persona eius cui est constitutus non cum mea. ut l. si usufructus. ff. de aqua. ¶ Tertio no. in §. eo amplius. quod perempta re in qua constitutus est usufructus. unde combusta domo in qua erat usufructus non retinetur usufructus in area

vel cementis et econuerso usufructus consistens in area perimitur facto edificio. quia mutatione forme perimitur usufructus. ut l. repeti. §. pe. et fi. ff. q. mo. usufruc. amit. secus in pignore consistente in domo quia ea combusta remanet area obligata. l. domo. ff. de pig. acti. et non solum in totum sed pro parte tamen potest perimi usufructus. nam excepta causa mortis et capitis dimi. ex reliquis casis potest usufructus etiam pro parte tantum amitti puta si fructuarius in parte non utatur vel pro parte tantum res pereat. ut l. excepta. et l. placet. ff. quemad. usufruc. amit. l. sicut. ff. de usufructu etc.

¶ De usu et habitatione. Rubrica.

Isdem modis.

¶ In precedenti titulo tractauit de una seruitute personali. s. usufructu. hic tractat de aliis duabus seruitutibus personalibus. s. de usu et habitatione. et. h. d. Usus et usufructus parificantur quo ad constituendi et finiendi modum: sed differunt quantum ad fructuum perceptionem et habitationem et alteri concessionem. h. d. usque ad. §. si cui habitatio. ¶ No. ex princi. quod usufructus et usus parificantur quo ad constituendi et finiendi modum: quia sicut usufructus constituitur inter viuos et in ultima voluntate. et per sententiam ita et usus. et sicut usufructus finitur certis modis in precedenti titulo notatis ita et usus. Sed differunt [c] in multis. primo quia usufructus potest constitui pro parte cum sit diuiduus. quia inter seruitutes reales et personales solus usufructus est diuiduus. l. i. §. usufructus. ff. ad l. fal. sed usus non potest constitui pro parte quia est indiuiduus sicut est indiuiduus necessitas et indigentia persone. ut hic in gl. in verbo solet. et l. usufructus po. ff. eo. et plene per Bar. in l. stipulationes non diuiduntur. ff. de verb. oblig. Secundo differunt quia habens usum potest uti fructibus solum quantum sibi sufficiunt ad quotidianum usum. ut hic. et. ff. eo. l. plenum. §. preter. non autem frui. unde est ius utendi alienis rebus salua rerum substantia. ut no. ff. e. l. i. Sed usufructuarius potest uti et frui. ut. s. ti. i. in prin. fallit autem in tribus casibus notatis hic in gl. in verbo minus in quibus pariter utuntur fructuarius et usuarius. Tertio differunt: quia fructuarius tenetur reficere secundum l. actenus. ff. de usu f. et. s. de re. diui. §. is autem ad quem. sed non usuarius secundum l. si usus domus. ff. eo. ut hic in glo. in ver. utatur. Quarto differunt quia usuarius debet taliter habitare ut non impediat colonos et rusticos colentes. ut hic in tex. sed usufructuarius habet plenam et liberam habitationem cum ipse habeat colere. ut. d. l. hactenus. Quinto differunt: quia fructuarius potest commoditatem usufructus alienare: et potest locare et gratis concedere. l. arboribus. §. usufructuarius. ff. de usufru. sed non usuarius ut hic in verb. nec ulli nisi usus vendatur ex necessitate. s. per adiudicationem iudicis in diuisione bonorum: ut l. quis item. §. penul. et l. fin. ff. com. diui. Item nisi [d] spaciose domus usus sit relictus et usuarius porciuncula sit contentus: quia tunc non ei est inuidendum si pensionem recipiat dummodo ipse quoque inhabitet. ff. eo. l. certum cum proprietarius habitare non possit. ff. eo. l. diuus. §. i. ubi probatur quod proprietarius non potest uti ea parte domus quam non occupat usuarius. Et ex predictis patet quod usuarius tenetur stare cum colono cum non possit prohibere colonum habitare: ut l. si habitatio. §. sed quod. ff. eo. sed usufructuarius non tenetur stare. ut. d. l. arboribus. §. usufructuarius. Sexto differunt quia usuarius debet ipse solus tamen habitare et cum personis necessariis sibi et etiam hospitem notum et amicum suum recipere: ut hic et. ff. eo. l. ii. §. i. et l. si ita stipulatus fuero per te non fieri. ff. de ver. ob. sed potest fructuarius quoslibet recipere et locare: ut. d. §. usufructuarius. Septimo differunt quia usuarius serui siue ille cui est relictus usus ministerii serui. vel usus boum vel iumentorum potest ipse tantum operis serui vel boum uti non autem alii locare. et sic acquiritur sibi ex re sua. s. laborando cum bobus et utendo operis seruorum in rebus ipsius usuarii. vel etiam a se productis non autem acquiritur sibi ex operis seruorum et boum. s. locando alteri ad precium diurnum quia hoc non potest facere: ut hic in ver. item is. et l.

plenum

a ¶ Dictum testis. et vide pulchrum consil. Pau. de cas. quando testes propter impropriam locutionem debent reduci ad concordiam cum dicto principis consi. xxvi. in antiquis.

b ¶ Exceptio. Et ut clare videas super materia usufructus. an scilicet teneatur si res qua fruitur deterior efficiatur. et quando et quomodo in illa se gerere debeat. et an aliqua impensa pro eum adhibita repeti possit. vide d. Pau. de cast. consil. cccxxix. i antiquis.

c ¶ Sed differunt. Not. has. viii. differentias inter usufructuarium et usuarium quas etiam ponit hic Ben. her. post pri. ver. no. secundo ibi.

d ¶ Item nisi vide hic do. An. de are. qui ponit distinctionem super hac materia.

plenū.§.si boum.cū.§.sequēti.&.cū.l.seque.& seque.ff.eo. Octauo differunt: qꝛ vsuarius pecoris vel ouiū pōt vti ad stercorādū sꝫ nō lacte nec agnis neqꝫ lana nisi modicum ad suum vsum & seruoꝝ suoꝝ: vt glo hic.&.ff.e.l.plenū.§.si pecoris. sed fructuarius percipit oēs fructus pleno iure. vt.l. vsufructu lega.ff.de vsufruc.&.l.q sic.§.preterea.ff.de vsu.

Sed si cū habitatio. No. q habitatio est tertiū genus separatū ab vsufructu & vsu. nam partim ꝯuenit cū vno & partim cū alio. ꝯuenit ēim cū vsufructu: qꝛ sicut vsufructuari⁹ pōt aliis locare: vt.l.arborib⁹.§. fructuari⁹.ff. de vsufruc. ita hñs habitationē: vt hic. & C. eo.l. antiquitas. Sed discordat qꝛ hītatio nō finit nisi morte nō āt p̄ capitis diminutionē nec capi. dimi. qꝛ sine alimētis & habitatiōe viuere nō possum⁹: vt dicit ibi.§. sed vsufruct⁹. finit multis modis: vt. s. ti.j.§. finitur. C. eo. l. corruptionē. cū vsu ꝯuenit: qꝛ hñs habitationē pōt recipere eas psonas quās & vsuari⁹. ff. eo. l. si habitatio. & cum isto magis vr ꝯuenire q̄ cū vsufructu. ideo dicit tex. in. d. l. habitatio. q effectu quasi est idē legatū vsus & habitationis. sed ab eo discordat: qꝛ vsuarius non pōt alteri locare nisi ipse habitet: vt. s. dcm̄ est. sed hñs habitationē sic: vt hic. cum vtroqꝫ. s. tam cū vsufructu q̄ cū vsu ꝯuenit habitatio: qꝛ pōt ꝯstitui inter viuos in ꝯtractib⁹ & in vltīa voluntate sicut vsufruct⁹ & vsus: vt hic in gl. in ver. aliquo mō. &. ff. eo. l. corruptionē. in fi. Item ꝯuenit qꝛ nō trāsit ad heredem sine ista duo. vt. d. l. si habitatio.§. heredē. Sed cum vtroqꝫ discordat qꝛ habitatio ꝯstituit vt plurimū solum in domo: sed vsufruct⁹ & vsus ēt in aliis rebus vt dicit glo. in ver. vsumfructū. C. eo. l. cū antiquitas. nisi ꝯstaret de mente testatoris p presumptionē & ꝯiecturas sumptas ex eius consuetudine: vt qꝛ solebat vti vocabulo habitatōis p domo: vt dicit.§. in. d. l. cum antiquitas. Sic ēt interdū accipitur possessor p dño: vt in eo q legat possessiões suas. l. uerdū.§. ver. sig. dīt ēt donādo vel dando rem ad vsum vel fundum ad alimēta videt pprietas relicta. de quo p Bar. in. l. donationes.§. ipēs. ff. de dona. Item qd si relinquit q vsumfructum domus cā habitādi an erit relictus vsu fruct⁹ domus an sola habitatio. dic q sola habitatio intelligit relicta: vt. l. cum antiquitas. &. d. l. habitatio.§. sicut. hec leges faciūt q si relinquit alicui in gaudimentū q intelligatur soluꝫ ad vitam eius & non transiuit ad heredes. Sed ꝯtrarium determinat Bal. q immo trāsmittat ad heredē. vt in.§. sꝫ si cui. qꝛ verbum in gaudimentū adiicit fauore legatarii & nō restringit legatū fm. d.§. sꝫ si cui. illa verba causa habitādi sunt adiectiua eius p causa finali. ideo restringūt legatū. & de hoc. s. quādo causa sequens habeat restringere legatū p Bar. in l. libertas. ff. d alimē. & ciba. lega. Quid si testator vult & mādat q vxor possit stare & habitare in vna ex domib⁹ eius in qua magis ipsa eligit stare: & ipse eligit stare in vna in q etiā heres vult stare: qꝛ domus est ampla: an possit. puto q sic qꝛ nō ius habitationis sꝫ facultas habitādi solum dicit relicta. vt not. p Bar. in. l. aquilia. ff. de dona. Et qd notat ipse in. l. quoties.§. maximos. ff. de publi. &. l. sempronio. ff. de vsufruc. lega. als si habitatio relinquat non puto q possit sicut nō pōt relicto vsu. l. fi.§. j. ff. de vsu & habita. Et qꝛ habens habitationē pōt locare. vt hic. & C. eo. l. cū antiquitas.

¶ De vsucapiōib⁹ & lōgi tpis p̄scriptōib⁹. Rubrica.

Iure ciuili. ¶ Tex. d. in p̄cedenti ti. in fi. ꝯtinuat hūc ti. Et principiū hui⁹ ti. h. d. Relicta vsucapiōe antiq̄ hodie res mobiles vsucapiunt triēnio. imobiles vo inter p̄ñtes decēnio & inter absētes. xx. ān. p̄scribūt. h. d. vsqꝫ ad.§. sꝫ aliq̃. Et q̃ actio det ad recupādā rē quā qs vsucapiebat vl p̄scribebat. dic q ꝯpetit actio publiciana vt. ff. d publi. l. j. & l. de actio. in.§. alie. ¶ Quero quot sunt necessaria ad vsucapionē vel p̄scriptionē. dic q qnqꝫ que ponunt p glo. in.§. alie. Et his versib⁹. Non vsucapies nisi sint talia quinqꝫ. Bona fides iustus titulus. res nō vitiosa. Quod res tradat. & tps ꝯtinuet. Querit an sit necesse probare oīa ista qnqꝫ. dic q nō. sed sufficit solū tria pbare. s. traditionē rei. & titulū & ꝯtinuationē possessionis. reliqua autē duo. s. bona fides. & q res non sit vitiosa p̄sumunt a iure. & statur assertiōi vsucapiētis. nisi pbet ꝯtrariū. fm glo. j. d.§. alie. dixi primū q in vsucapione requirit bona fides. vt hic in prin. & l. ista. de vsucap. transfor. Sup quo nota q i ꝯtractu emptiōis & vēditiōis duob⁹ tpib⁹ bona fides reqrit. tpe ꝯtractus & traditiōis. sed in aliis solū tpe traditiōis. vt. l. ij. ff. p emptore. ¶ Quero p̄ñc quo tpe reqrit bona fides. dic q in ꝯtractu emptiōis & vēditionis duob⁹ tpib⁹ bona fides reqrit. s. tpe ꝯtractus & traditiōis. vt. l. ij. ff. p emptore vt hic in glo. ij. ¶ Quero scdo. an mala fides supueniēs interrūpat vsucapionē. dic q mala fides supueniēs post traditionē & sic post inchoatā vsucapionē nō nocet qn̄ pcedat vsucapiu de iure ciuili. vt in glo. ij. Et nota in. d. l. vnica. de vsucapio. trāsfor. nisi supueniat sciā rei aliene & furtiue. vt. l. si ancillā. ff. pro socio. Et ex hoc pꝫ cū mala fides supueniēs nō noceat. qꝛ lꝫ denūciatio facta ab initio q res est aliena cōfirmat quē in mala fide. vt. l. si fundū. C. de rei ven. sꝫ talis denūciatio facta post inchoatā vsucapionē nō nocet. sed de iure canonico cui in hoc est stādū. qꝛ tāgit peccatū reqrit omni tpe bona fides. vt in. c. fi. [a] de prescrip. in. c. male fidei possessor. de reg. iur. lib. vj. ¶ Tertio quero qualis dꝫ esse hec bona fides. dic q reqrit bona fides. s. firmiter & irreuocabiliter. vel dubitāter & reuocabiliter. Nā si post inchoatā vsucapionē qs cepit dubitare vtrū res ptineat ad eū vel nō. & sic nō hꝫ bonā vel malā fidē. vel etiā sꝫ medio tpe vsucapionis putauerim rē alienā: primo tn̄ putabā ad me spectare certe ista nō impediunt cōplere vsucapionē vel prescriptionē. vt no. p glo. & Inno. in. d. c. fi. & p Bar. in. l. naturaliter. ff. de vsucap. & p Ange. in. d. l. j. C. de vsucapio. transfor. ¶ Quarto quero an debeat pbari bona fides. & an excusetur a fructibus. dic q nō dꝫ pbari. sed p̄sumit bona fides si precedat titulus verus vel putatiuus iusto errore. vt. l. celsus. ff. de vsucap. & ibi p Bar. secus in iusto. vt est error iuris. puta si qs credat se posse vsucapere rem quā nō potest nā talis error & ignorātia iuris nocet quantū ad vsucapionez: sꝫ nō quantū ad fructus; vt nō tenet de fructibus perceptis nisi in quantū est factus locupletior; vt not. p glo. & per Bar. in. l. si fur.§. j. ff. de vsuca. &. l. sed & si lege.§. scire. ff. de peti. heredi. Dicit tn̄ Inno. in. c. cū venissent. de in integ. re. in. iij. col. in ver. itē no. q nō sufficit quē sequit Ang. de pe. &. l. p̄scriptione. C. qbus nō obiici. p̄scrip. longi temp. q cum si qs nō hꝫ titulū verū nec putatiuū: sꝫ possideat longo tpe sine ꝯtrouersia q p̄sumit possedisse bonafide. & ideo tal possessor quātūcunqꝫ sine titulo nō tenet ad restōnem fructuū pceptoꝝ tanq̄ malafide possederit: nisi de sua malafide doceat. qd no. lꝫ aūt bonafides nō pbet tn̄ volens excludere eū qui asserit se vsucepisse dꝫ pbare eius malafidē. qd probauit pbādo q ei fuit a principio denūciatū q res erat aliena. vt. l. fundū. C. de rei ven. Itē si corā aliqbus dixit rē alienam esse arg. l. labeo. ff. de supel. leg. Itē si erat fama publica in vicinia sua q res aliena erat: vt no. per glo. notabilem. in. l. si tutor. C. de peri. tuto. de quo p Bar. in. d. l. celsus. de vsucapio. ¶ Scdo requirit in vsucapiōe iustus titulus. vt emptiōis. donationis legati. & similes: vt hic. &. ff. de publi. l. j. in fi. cū pluribus legib⁹ sequentib⁹. Sup quo quero duo. & primo qualis dꝫ esse titulus. dic q dꝫ intelligi de titulo vero vel ēt putatiuo iusto errore interueniēte: puta persuasisti mihi multis factis implicite q vendideras mihi talē rem. vel si pcurator meus vel tutor vel curator vel negociorum gestor vel tales pater vel frater meus dixerunt mihi q emerant rem noīe meo. vñ hoc putans possedi bonafide hoc titulo emptiōis putatiuo. certe sufficit ad vsucapionē. sꝫ tn̄ in

Que requirunt ad vsucapionem.

[a] ¶ c. fi. vbi late vide per do. Abbatē & d. Feli. late d hoc scribētes. & d. Jo. an. & Dy. in d. regula iuris possessor.

Nota qualiter probatur malafides.

ↄtractu emptiōis ⁊ venditiōis pp eius frequentiaȝ requirit iustissima cā siue iustissim⁹ error. de quo plenissime p Bar. in.d.l.celsus. Itē intellige qñ talis titulus putatiu⁹ erat possibilis haberi p rex naturā. als nō sufficit. nā si nō putani rē fuisse mortui qui erat vivēs. iste talis titulus pro hērde putatiuus nō sufficeret: vt.l.j.ff.p hērde. ⁊ ibi p Ang. Scdo quero an interruptio tituli seu eius defectus inter ueniēs interrūpat vsucapionē: puta si moriat testator q possidebat pro emptore ante ↄpletā vsucapionē: dic q ego heres possum ↄplere vsucapionē ex titulo.s.nouo pro hērede vel legato. ⁊ sic dat accessio mei tituli cū titulo testatoris: vt.l.pōponius §.sed si legatario.ff.de acq.pos.de quo p Bar.in.l.naturaliter.ff.de vsucap. ¶ Tertio reqrit in vsucapiōe. q res nō sit vitiosa. puta q nō sit res sacra. furtiua. vel vi ablata. qr vitiū afficit rē. ⁊ reddit rē inusucapibilē donec vitiū purget. vt.j.eo.§.furtiue. ⁊.ff.de vsucap.l.sequit.§.q aūt. ¶ Quarto requirit in vsucapiōe rei traditio. vt.d.l.j.§.fi.ff.d publi. Sup quo quero primo an debeat pbari traditio possessionis. dic q vsucapiēs dȝ pbare possessionē sibi traditā in casibus in qbus nō acqrit dñiuȝ sine traditiōe. vt in suo herede. ⁊ in re legata dȝ probare apprehēsionē possessionis vel aliud qd loco possessionis vel apprehēsionis habeat. vt qr vēditor tpe vēditionis sciebat rē apud emptorē esse. ⁊ intellige de apphēsione sine vitio: nā vitiosa apphēsio nō pbat cām vsucapiēdi.l.nō dubiū.C.d lega. Scdo quero qualis dȝ esse traditio. dic q sicut sufficit putatiuus titulus ita etiā sufficit putatiua traditio dūmō iustissimus error pcedat tēpore putatiue traditionis. vt qr repi in hereditate prīs mei rem ab eo emptā. quā putabā sibi fore traditā. certe sufficit ad vsucapionē. lȝ non fuerit ei tradita.l.iusta.§.filie.ff.eo. ⁊ p Bar.in.d.l.celsus. Tertio an reqrit traditio possessionis dic q lȝ quo ad acqsitionē dñij nō reqrat possessio vacua.l. si fundā.ff.de fundo dotali. tñ in vsucapiōe requirit vacua possessio. vt.l.sine possessione. ⁊.l.naturalr.ff.eo. ⁊ iō licȝ iste cui est tradita possessio possideat naturalr: tñ si alius possideat ciuiliter nō incipiet pscribere donec possidēs ciuiliter desinat possidere aio vel negligētia longi tpis. vt lȝ glo. magna in fi.in.l.j.C.de ser.fugiti. de quo p Bar.in.d.l.celsus. ¶ Quinto reqrit in vsucapiōe q tps possessionis ↄtinuet qr supueniens defectus possessionis interrūpit vsucapionē vel pscriptionē.l.naturaliter.ff.eo. Sup quo quero primo. an sola ciuilis possessio sufficiat ad vsucapionē. dic q lȝ attēdat corporalis possessio si tñ est tātū ciuilis illa sola est sufficiēs ad vsucapionē.l.j.§.p seruū q in fuga.ff.de acq.pos. de quo p Bar.in.d.l.naturalr. Scdo quero qualiter pbatur cōtinua possessio. dic q pbat pbatio extremitatub⁹ tpis.s.q incepi possidere certe presumor medio tpe possedisse.l.fine possideris.C.de pba. ⁊ sic cautus articulās in formatiōe capitulo vt dicta testiū ↄcludant ↄtinuū tps reqsitū ad pscriptionē. nō enim sufficit articulari ⁊ pbari q possedit a.x.annis ⁊ citra. qr hoc verificaret si vna die vel nocte tātū possedisset.l.j.§.q aūt.ff.de aqua quoti. ⁊ esti. nisi diceret a.x.annis ⁊ citra: qr tunc copula ⁊ denotat principiuȝ possessionis fuisse iam sunt.x.anni. ⁊ psumit hucusqȝ possedisse. vt in.c. lȝ cām. ver. ex pmissis. extra de proba. Iteȝ similiter nō sufficeret dicere q possedit iste.x.annis pximis: qr potest verificari in vna die. vt in.d.§.qd aūt. formenē articuli ergo hoc modo.s.q possedit a.x.āris ⁊ citra. ⁊ p ipȝ tps. vel possedit p tps.x.ānoꝝ pxime pteritoꝝ. qr hec dictio p significat pfectionē totius tpis.l.vt vrbana.§.puocare.ff.de vbo.sig. inchoatoꝝ vł finitoꝝ tali āno mēse vel die vt sic appeat q tps sit finitū ante lit. ↄtest. vel litē motā. Nam si testis diceret q possedit p.x.ānos elapsos intelligere a die redditi testimonij. ⁊ sic post litē ↄtest. quo tpe iaȝ esset interrupta pscriptio p lit. ↄtest. de quo dic plene p Bar. in.d.l.celsus.de vsuca. ¶ No. ex pn. ne rerū dñia. q fauore publico introducta est vsucapio ne rex dñia remaneāt in incerto. vt hic. ⁊.l.j.ff.e. ⁊ vt sit finis litiū. vt hic in glo.in.v̄.dñia. Et qr hoc est scriptū in spē pter egtati scripte in genere. que est q nemo dȝ locupletari cū iactura aliena. vt.l.naȝ natura.ff.de ↄdi.inde. Et an p pactū possit renūciari pscriptioni. dic p Bar.i.l.j.ff.e. ¶ Scdo no.in ver. ⁊ ideo. q res mobilis vsucapit triēnio. ⁊ imobilis decēnio inter pñtes. ⁊.xx.int absētes. Et an istud tps sit ↄtinuū de momēto ad momētuȝ. dic vt h in gl.in v̄. triēniū. Itē qñ dicant esse pñtes pscribēs ⁊ ille ↄtra quem pscribit. dic q tūc qñ sunt in eadē puincia vbi puincia hȝ dñium ab eodē vt olim habebat ab vno pside. Et adeo cū hodie due ducatus pñt toti ducatui existentes intra ducatū dicent pñtes. secus in habētibus dñiuȝ a diuersis. qr tūc intelligent pñtes.s.in eadē ciuitate existētes. vt l gl. singulari. in.l.fi.C.de pscrip.lon.tēp. ¶ Itē no. ex fine. ibi dñia reruȝ ↄiuncta glo. p vsucapionē querit dñium. ⁊ aliqñ sola exceptio. de quo dic per glo.in auc. nisi triēnale.C.de bonis mater. ⁊ per Dy.in.c.ij.de regu.iur.lib.vj.

Sed aliquando. ¶ Liber homo res religiosa vel sacra ⁊ seruus fugitiuus non possunt vsucapi. h.d. vsqȝ ad.§.furtiue. nō enim liber homo vsucapit qūis bona fide retineat. etiā cētū annis. vt no.glo.l.fi.C.de pscrip.lon.temp. que p libertate. secus in ascripticijs colonis qui licet liberi sint: tñ sunt ascripti glebe.i.pdio ⁊ sequunt ipsuȝ predium.l.cum satis.§.cū aūt.C.de agri. ⁊ cēsi.li.xi. Similiter nō vsucapit res sacra vel religiosa nisi efficiat pphana. vt dicit h gl.s.si capiat ab hostib⁹ vt.l.cū loca.ff.de religio. Similr seruus fugitiuus non vsucapit qr fugiēdo a dño facit furtuȝ suiipsius: vt hic in glo. ⁊.l.j.C.de ser.fugi. ⁊ rei furtiue nō pcedit vsucapio: vt.j.§.pxi. quinimo nec pscriptio.xxx.ānoruȝ pcedit in eo: vt dicit hic gl. qr lȝ sit in fuga: tñ dñs retinet ciuilem possessionē ⁊ p eum sibi querit donec ab alio cōprehendat.l.j.§.per seruū qui in fuga.ff.de acqui.pos. ⁊ nō pcedit pscriptio ēt.xxx.ānoꝝ nec postq̄ dñs deposuit animū possidēdi q enim⁹ inducit p obliuionē: vt no.glo. magna in fi.in.d.l.j.C.de ser.fugi.

Furtiue. ¶ Res furtiua vel vi possessa nō potest vsucapi nisi in potestate dñi reuertat. ⁊ vendens rem alienā scienter cōmittit furtū: ideo res vi furtiua nō pōt vsucapi. secus si vendat ignorans putās esse suam iusto ductus errore: qr tunc nō efficit furtiua: iō potest vsucapi. h.d. vsqȝ ad.§.res fisci. ¶ Not. pmo q res furtiua non pōt vsucapi nec per ipm furem ipediente vicio rei furtiue. Et sic pȝ q vicium reale nocet etiā singulari successori sed vitium personale non nocet singulari successori ex causa onerosa si nō vtitur accessione dñi sȝ hodie requirit bona fides in vtroqȝ.s.tradēte ⁊ recipiēte: vt in auc. male fidei C.de prescrip.lon.temp. ¶ Et no.glo.in ver. longa.j.eo.§. qd aūt ad eas. sed vniuersali successori nocet vt hic in glo. ver. cōpetat. Et que sint vicia realia ⁊ que psonalia ⁊ qualr noceāt singulari ⁊ vniuersali successori dic vt no. per glo. ⁊ doc.in.l.vicia.C.de acq.pos. ⁊ hoc verū q res furtiua nō potest vsucapi durāte vicio furtiuitatis. sed eo purgato pōt. ⁊ dicit purgari si res reuertat in possessionē ⁊ potestatē dñi vel quasi dñi vt tutoris: curatoris vel alteri⁹ legitimi administratoris vt plati: vt.j.eo.§.aliqñ.ff.e.l.iij.§.qd autē. ⁊.§.si pupilli. vel ēt creditoris pignoris. naȝ qñ res pignorata surripit a dño cōmittit furtū respectu iuris pignoris. ideo ius pignoris nō vsucapit: sed nō est furtiua respectu pprietatis ⁊ dominij. ⁊ sic pōt vsucapi si vendat alteri ab alio q̄ a domino.ff.eo.l.sequit.§.si rem. Unde no. q qñqȝ fit furtū ⁊ ē res furtiua: ⁊ cōpetit actio furti: vt cū extraneus surripit reȝ meam ⁊ hoc clarū. Qñqȝ fit furtū ⁊ res est furtiua sed non cōpetit actio furti: vt cū seru⁹ vel filius surripit rem dñi vel patris. Qñqȝ fit furtū ⁊ cōpetit actio furti: sed res nō ē furtiua: vt cum debitor surripit rem suā quā pignorauerat: vt hic notāter p glo.in.d.§.si rem. Qñqȝ aūt nō est furtiua res nec fit furtū sed agit furti: vt cum qs psuasit seruo alicuius vt surriperet rem dñi sui ⁊ sibi fundēti portaret ⁊ seru⁹ astutus notificat

tus notificat dño secrete q dñs sibi ꝯcedit vt rem portaret; vt. l. quis seruo. C. de furt. ꝛ intellige ꝙ res taliter reuertit vel re vel fictẽ. s. accipiẽdo eius estimationẽ. vel si res sit alteri tradita de volũtate dñi. ff. eo. l. sequit. §. tunc. Itẽ intellige ꝙ nisi res furtiua reuertat in potestate dñi nõ vsucapit lõgo tpe. s. x. vel. xx. annis: sed bñ vsucapit longissimo tpe. s. xxx. vel. xl. ãnis quo tpe omne ius tollit ꝛ prescribit regulariter per quẽcunq; malefidei possessorẽ. l. omnes. ꝛ l. sicut. C. de pscrip. xxx. vel. xl. annoꝝ. ꝛ dic in glo. in. v. longo tẽpore. ĩ. eo. §. qd ĩ. l. v. lõgo. ꝛ no. gl. ĩ. l. si nulla. C. de acq. pos. ꝛ l. fi. in. fi. C. vnde vi. qd intellige verũ de iure ciuili. sꝫ de iure canonico malefidei possessor nullo tempore pscribit. vt in. c. ij. de re iur. in. vj. ꝛ c. fi. extra eo ꝛ qd dictũ est ð re furtiua vt nõ possit vsucapi. nisi in potestate dñi reuertat. Idẽ intellige de re violẽta ꝛ vi possessa q equiparat furtiue. s. vt nõ possit vsucapi p violẽtũ inuasorẽ. nec p aliũ pcipem nisi in potestatẽ domini vel quasi taliter reuertat ꝙ ab eo auferri nõ possit. ff. eo. l. sequit. §. si tu me. ꝛ l. non solum. §. si fundũ. ꝛ ibi vide per Bar. qñ dicit res vi possessa: sꝫ si res nõ esset vi possessa sꝫ vacãs. vt qꝛ expellens p vim non occupat possessionẽ. ꝛ sic res nõ ẽ affecta vitio violẽtie potest p aliũ bonefidei possessorẽ pscribi longo tẽpore. s. x. vel xx. annoꝝ. etiã anteq̃ ĩ potestate dñi reuerteret. vt. d. §. si tu me. ꝛ l. nõ solũ. §. si dñs. ff. e. ꝛ p ipsum inuasorẽ spatio. xxx. annoꝝ. vt. d. l. fi. in. fi. C. vnde vi. ꝛ nota p Bar. in. d. §. si fundũ. Itẽ intellige ð re violẽta expulsiua q impedit vsucapionem ꝛ pscriptionẽ. sed violentia cõpulsiua in qua est volũtas lꝫ coacta nõ ĩpedit: vt. l. ij. C. qd me. ca. ¶ No. hic in. §. vnde ꝛ in rebus. ꝙ vendẽs sciẽter rem alienã cõmittit furtum. ꝛ ideo cũ res sit affecta vicio furtiuitatis nõ pot vsucapi: vt hic. ꝛ l. alienã. ꝛ l. si seruũ. C. de fur. ꝛ l. j. C. pro emp. ꝛ similiter sciẽter donans rem alienã cõmittit furtũ. l. ij. ff. pro donato. Est eĩm spẽs furti de alieno largiri. l. si pignore. §. j. ff. de pigno. p que iura videt ꝙ vxor nõ pot elemosynam facere de bonis mariti sine eius cõsensu ꝛ si faciat committit furtũ. sed contrariũ declarat Bar. in. l. j. ff. rerũ ablatarum. per. l. si sponsus. §. proinde. ff. de dona. inter virũ ꝛ vxor. Et adde glo. in. c. qd deo pars. xxxij. q. v. ꝛ intellige ꝙ vendẽs rem alienã scienter cõmittit furtũ quãdo vendit res mobiles: qꝛ rei imobilis nõ cõmittit furtum. ideo si vendatur nõ impeditur prescriptio si non subest vicium violentie vel aliud vicium. ĩ. eodẽ. quod autem ad eas. ꝛ l. furtum. §. fundi. cũ. l. seq. ff. eo. lex ergo q dicit rẽ alienã quẽ vendere posse. vt. l. rẽ alienã. ff. de ꝯtrahẽ. emp. pcedit in re imobili vel mobili qñ nõ sit furtũ. vt no. glo. in. l. rem alienã. ꝛ habita distinctione an vterq;. s. emptor ꝛ vẽditor scit alienã nõ tꝫ alienatio. secus si alter tñ scit. l. si emptorẽ. §. itẽ si emptor de ꝯtrahẽda. secus aũt si quis vẽdat rẽ alienã mobilẽ ignorãter ꝛ bona fide errore facti: vt qꝛ repit eã in hereditate defuncti credẽs rẽ esse hereditariã cũ esset deposita locata vel cõducta defuncto vel etiã errore iuris. vt qꝛ fructuari9 ancille vẽdat partũ eius credẽs eũ esse in fructu ꝛ ptinere ad eũ sicut ptinẽt alij fructus. vt hic ĩ ver. itẽ si is. ꝛ sic pꝫ hic ꝙ error facti nõ nocet ad vsucapionẽ. nec error iuris ex parte tradẽtis sꝫ recipiẽtis. sic. ff. eo. l. nũq̃. ꝛ h in glo. in ver. cõmittit. ¶ Tertio not. ibi furtũ enĩ. ꝙ furtũ nõ cõmittit sine affectu furãdi scilꝫ principalr vel etiã secũdario. vt in eo q surripit sacculũ pecunie cuius nõ est pncipale ꝓpositũ subtrahere sacculũ. sed est in ꝯsequẽtia vt hẽat pecuniã. ꝛ tñ in sacculo cõmittit furtũ etiã. l. q saccũ. ff. de fur. volũtas enĩ ꝛ ꝓpositũ distiguũt maleficia. l. q in fure. ff. de fur. dꝫ ergo accusatio vel inq̃sitio sic formari. ꝙ talis accessit ad talẽ locũ alo ꝛ intẽtiõe furãdi ꝛ subtrahẽdi talẽ rẽ. vt hic ꝛ eius dñiũ vel quasi dñiuꝫ priuãdi ꝛ in suos vsus ꝯuertẽdi. l. j. in fi. ff. de fur. ꝛ eã rẽ de loco ad aliũ asportauit ꝛ ꝯtrectauit ꝯtra volũtatẽ dñi et q̃si. l. inter oẽs. §. recte. ff. de fur. ¶ No. hic in. §. qd aũt. ꝙ occupãs possessionẽ rei imobilis vacãtẽ siue vacuã. qꝛ iter vacãtẽ ꝛ vacuã nõ est dñia. vt no. glo. magna in fi. in. l. fi. C. vñ vi. sꝫ ipse occupãs non possit pscribere pp malã fidẽ verã vel psumptã eo qꝛ qd suũ nõ est ad aliũ ptinere dꝫ. vt. d. l. fi. C. vnde vi. tñ si alij bõefidei possessor ex iusto titulo tradat ille recipiẽs pscribere poterit longo tpe. x. vel. xx. ãnoꝝ. vt hic. ꝛ. ff. eo. pot pluribꝰ. cũ. l. seq. sed ipse occupãs pscribere nõ posset nisi spacio. xxx. annoꝝ. vt. d. l. fi. ꝛ sic pꝫ hic ꝙ iure isto mala fides actoris nõ nocet singulari successori. sꝫ hodie nocet. vt auẽ. male fidei. C. de pscrip. lon. tẽp. ꝛ h in glo. in ver. lõga. ꝛ ĩpedit pscriptionẽ rei imobilis. idẽ etiã intelligas de occupãte scienter possessionẽ rei imobilis vacãtẽ sꝫ ipse nõ vsucapiat p malã fidẽ. tñ alius iusto titulo accipiens vsucapiet. vt tꝫ Bar. in. d. l. fi. C. vñ vi. secus si talis res mobilis nõ eẽt vacãs qꝛ tũc sciẽter eã vẽdẽs cõmitteret furtũ. vt. ĩ. eo. v. vñ in rebꝰ in. d. l. fi. C. vñ vi. v. cũ talis. ꝛ que dicat possessio vacãs vel vacua. dic que a nemine possidet neq; aio neq; corpore. qd euenit pp longũ tps sine obliuionẽ q causat ex longo tpe vel absentia vel negligẽtia dñi vel dño priuato pp inundationẽ vel expulsionẽ: nec tñ expellẽs apprehẽdit possessionẽ vel dño moriente sine herede: vel cũ hrẽdes nõ apphensaꝫ hrẽditatem vt h in tex. ꝛ in glo. magna. in. d. l. fi. C. vnde vi. ꝛ l. ij. §. vacua. ff. de ac. emp. nunq̃d aũt res vacans occupata vel apprehensa p aliũ afficiat hodie vitio reali. s. violentie vel furti. p. d. l. fi. vt sic nõ possit vsucapi vel prescribi. glo. hic tenet ꝙ sic in verbo lõga. Sed ꝯtrariũ tꝫ glo. in. d. l. fi. in vbo predonẽ. ꝛ illa tenet. nã possessio vacãs rei mobilis vel imobilis nõ afficiet vitio reali violentie vel furti: sꝫ afficit vitio quasi violentie. qꝛ vitiũ est psonale sicut vitiũ clandestinũ. vt tenꝫ Bar. in. d. l. põponius. §. cũ quis de acqui. posses. tenet tñ iste occupans possessionẽ vacantẽ ad eius restõnem cũ fructibus tanq̃ predo. in. d. l. fi. sed nõ ꝙ res efficiat violẽta nisi antea per dñium fuerat possessa. sicut dicimus de re mobili que antea fuit possessa p dñm sꝫ iactata prãe tẽpestatis maris: nam apprehẽdens eaꝫ cõmittit furtũ. l. falsus. §. si vacuum. ff. de fur. nam nõ pot tunc dici vacans: qꝛ cũ dñs ciuilẽ retineat animo: secus si nõ fuit antea possessa: vt res hrẽditaria cuius nõ cõmittit furtuꝫ: vt. l. hrẽditarie. ff. de fur. sꝫ Bar. in. d. l. fi. C. vnde vi. ¶ Itẽ no. ibi pp absentiã vel negligentiã ꝯiuncta glo. ĩ ver. absentia. ꝙ eo ipso ꝙ dñs stat absens a re ꝛ negligit accedere ad eaꝫ longo tpe inducit ꝛ presumit quedã obliuio per quã dñs presumit deponere animũ possidẽdi ciuilr ꝛ sic ex tali obliuione psumpta ꝛ inducta cursu longi tpis perdit ẽt ciuilis possessio ꝛ res manet vacans. que postea pot pscribi. ꝛ ideo debes tu pscribens articulare ꝙ dñs stetit longo tpe ꝙ nõ accessit ad fundũ ex quo tpe inducta fuit obliuio ꝛ p talẽ obliuionẽ pdidit possessionẽ. nã solum ẽt tps centũ annoꝝ. nõ sufficit: sed requirit longũ tps ad obliuionẽ. Et dr longum tps arbitrio iudicis. vt in hac glo. notabili. ꝛ in gl. l. iꝫ. C. de acquir. possess. ꝛ p Ang. de peru. in. l. furtũ. §. fundi. ff. de acqui. possess. vbi est similis glo. Joan. de platea.

¶ Articulare. Si vis materiã prescriptionũ ꝛ earũ interruptionẽ recurre ad d. Pe. de ferr. ti. de forma cõmissionis rei ꝯuẽti in glo. pscriptiõe. Et largissime ĩ tractatu domini d. vbaldis de perusio.

Res fisci nostri. ¶ Res fisci nõ vsucapiunt lõgo tpe. s. mobilis triẽnio ꝛ imobilis decẽnio vl vicẽnio. secus in re vacanti nondũ fisco nũciata. h. d. ¶ Et no. hic bonã gl. in ver. pot ꝛ ꝯclude qualr res fisci vsucapiant ꝛ pscribant. qꝛ res in patrimoniũ fisci incorporate vsucapiunt. xxx. ãnis. l. oẽs. C. de pscrip. xxx. vel. xl. ãno. Fallit in quattuor casibꝰ. l. vi. C. de sac. san. ec. s. in hrẽditate legato vendito vel donato. vbi regrunt centuꝫ ãni. Item fallit in. l. pe. ꝛ fi. C. de fun. patrimo. lib. xi. vbi quis pscribit fundũ patrimonialẽ vel tẽplarẽ ex quo soluitur vectigal spacio. xl. ãnoꝝ. de quo dic p Bar. in. d. l. fi. sed res nõ incorporate in fiscum sed sibi delate pp vectigal nõ solutũ pscribunt ꝗnquẽnio. l. ij. C. de vectigal. Et si sunt delate alia cã tunc si sunt nũciate fisco pscribunt quadriennio. l. inter quattuor. de diuer. ꝛ temp. pscrip. ꝛ l. j. §. diuus. ff. de iure fisci. sed si nõ sunt nũciate pscribant spacio. x. vel xx. ãnoruꝫ cum titulo. l. quãuis. ff. de vsucapio. ꝛ sine titulo xxx. ãnis. l. in oĩbꝰ. ff. de diuer. ꝛ tẽp. pscripo. ꝛ dic vt ibi per. Jo. de pla. sup scdo insti.

Bar. In rebus pr̄imonialib⁹ p̄ncipis ɔclude q̄ nō vsuca/piunt̄ longo tp̄e.x.vel.xx. ānis. dic vt.l.j.ꝛ.ij.C.ne rei dn̄ice vel tēplanis. sed vsucapiunt̄ spacio.xl. ānoꝝ. per.l. oēs.C. de p̄scrip.xxx.annoꝝ.qd̄ tenuit. Ja.buttri.in.d.l.C.ne rei do minice ꝛ ibi etiam tenuit dn̄s Ange. Sed ꝯtra ea q̄ prin/ceps reseruauit sibi in signū vniuersalis dominij nō p̄escri bit̄ vllo tp̄e vt ꝯtra publicas functiones. vt.l.cōperit C. de p̄scrip.xxx.ānoꝝ.sed neq̄ cōtra reseruata eccl̄e romane: vt no.glo.in ver.nō obstāte.ꝛ.c.j.d̄ clerico egrotante.li.vj. Sʒ ꝯtra alias res publicas principis nō videt̄ q̄ currat p̄escri/ptio hodie nisi centū ānis sicut nec ecclesiā romanā.l.fi.C.d̄ sacro sanc.eccle.q: quo priuilegio gaudet ecclesia romana in p̄scriptione.gaudet etiā imperiū.vt tenet glo.q̄ incipit.dif ferūt enī.i auc.d̄ non alie.§.vt aūt.coll.ij.ꝛ p dn̄m Ang.l.d. l.si in rem.C.de p̄scrip.xxx.anno. In rebus ciuitatis cōclu/de q̄ requiritur cētū ān.d.l.fi.C.d̄ sacro sanc.eccle.ꝛ auc. quas actiones.ꝛ ibi glo.ꝛ idē tenēt ibi doct. In rebus pu/blicis aliarū ciuitatū q̄ȝ rome ꝛ in reb⁹ publicis alicuius im perij:q: respublica ꝛ ecclesia eq̄parant̄:vt.d.l.fi.ꝛ.l.respu/blica.C.qui.ex cau.maio.lʒ glo videat̄ tenere q̄ res munici pij ꝛ ville vsucapiunt̄ lōgo tp̄e.s.x.vel.xx.ānoꝝ.in.l.si finita §.si de vectigalib⁹.ff.de dam.infec. In rebus eccl̄e ɔclude q̄ p̄scribunt̄ hodie spacio.xl.ānoꝝ nisi ꝯtra priuatū p̄scribē tur.xxx.vel.xl.ānis. Sed ꝯtra eccl̄am romanā p̄scribit̄ solū spacio centū ānoꝝ.ꝛ hoc in reb⁹ imobilib⁹. sed vsucapio tri ennalis in reb⁹ mobilib⁹ vel quadriēnalis qn̄ fiscus vende/ret rem eccl̄e vt suā durat ꝯtra eccl̄aʒ nec restituit̄ eccl̄a cō tra talem vsucapionē:vt.d.auc.quas actiōes.ꝛ dic vt ibi p glo.ꝛ doc.lʒ aūt ꝯtra eccl̄am nō p̄scribat̄ minori tp̄e.xl. āno rum ꝯtra dn̄m rei imobiliatū ad excludendā publicianam ɔpetentē ecclesie p re aliena quaʒ emerat bonafide sufficit cursus tp̄is:qd̄ sufficit ꝯtra priuatū.ꝛ no.sing. Bar. in.d.§. si de vectigalib⁹. Item adde q̄ si p̄latus vendidit reʒ eccle sie ꝯtra iuris solemnitatē bonefidei emptori: certe toto tp̄e vite illius p̄lati nō incipit emptor p̄scribere ꝯtra eccl̄am: sʒ incipiet tp̄e successoris.ita no.dicit Bal.in.l.qui fundū.§.si tutor.ff.pro empto. In vsu aūt publicaꝝ rerū vt itinerū eū/di ad palatiū publicū vel ad eccl̄am vel per viā publicā:puta ad sanctū Jacobū nullo tp̄e p̄scribit̄:q: est quedā facul/tas inducta gr̄a publice vtilitatis ꝯtra quā nō p̄scribit̄ etiaʒ centū ānis:vt dicit glo.in.l.publicā viam.ff.de pub.via. In rebus pupilli ɔclude q̄ nō vsucapiunt̄ donec durat pupil/laris etas:vt.l.bonefidei.ff.de acqr.re.do.nisi vsucapio in/cepisset a maiore q: tunc ɔtinuat̄ ꝯtra pupillū lʒ possit resti tui.l.emilius.ꝛ.l.etiā ei.ff.de mino.ꝛ dic vt ibi p Bar. Fal/lit in p̄scriptiōe longissimi tp̄is que licʒ incepit a maiore dor mit toto tp̄e pupillaris etatis.l.sicut.C.de p̄scrip.xxx.ānoꝝ. Sed pupillus vendēs rem alienā bn̄ p̄estat eām vsucapiē/di.l.ij.§.si a pupillo.ff.p emp. dic vt ibi no. per doc. qn̄ res pupilli vel adulti possit vendi ꝛ alienari.ꝛ in.l.lex que tuto/ris.C.de admi.tu. In reb⁹ aduenticijs filij in q̄bus pater hʒ vsumfructū ɔclude q̄ nō currit p̄scriptio quādiu est in po/testate patris:q: cū administratio spectat ad p̄rem.l.cū non solum.§.vbi aūt.C.de bo.que lib.filio nō valenti agere nō currit p̄scriptio.l.j.in fi.C.de ān.excep.ꝛ.l.seq.ɔsulto.ff.de offi.p̄si. Sed postq̄ȝ est sui iuris tunc p re aduēticia alie/nata a p̄re incipit currere p̄scriptio.xxx.ānoꝝ ꝯtra filiū.l.j.in fi.C.de bo.mater.ꝛ hic in glo.sed si filius posset agere quia pater remisit vsumfructū ꝛ sic filius haberet administratio/nem tunc in talib⁹ aduenticijs currit p̄escriptio ꝯtra filium sicut in castrēsibus vel quasi.l.recte.in fi.ff.ex qui.cau.ma/io. Jteʒ lʒ nō currat p̄scriptio ꝯtra filiū agere non valētē:tñ ꝯtra vsumfructū ꝛ cōmoditateʒ patris posset p̄escribi arg. eius quod nota.in.l.male agitur.ꝛ p̄escriptio.xxx.annoꝝ. vbi colonus p̄escribit pensionem:licet non rem cōductam. Similiter res data p̄esidi vel alij rectori alicuius loci con tra.l.iuli.repetun.scilicet vt faceret aliqd maius vel minus in suo officio q̄ȝ deberet.vt.l.iiij.ff.ad.l.iuliā repetun. non

a ¶ Monasterio. Ideʒ hic Heri. ber. quasi p eadē verba.

pōt vsucapi.vt.l.penul.eo.ti.ꝛ est rō:q: hoc ē vitiū reale qd̄ afficit rē vt nō possit vsucapi.vt not.glo.i.l.ista.C.d̄ acq.pos. Pro iure dotali ɔclude q̄ res dotalis non pōt vsucapi vllo tp̄e nisi fuisset vsucapio incohata anteq̄ȝ eēt dotalis.l.si fun/dū.ff d̄ re dotali. Est enī p̄hibita vēditio rei dotalis in p̄iu/diciū mulieꝝ lʒ teneat in p̄iudiciū vēdētis.vt no.in.l.cū vir. ff.de vsuca.ꝛ.l.vbi lex.ff.de fideiussorib⁹.idō nō pōt vsucapi in p̄iudiciū mulieꝝ.l.alienatiōis verbo.ff.de verbo.signi.

Nouissime.

¶ Res vitiosa non pōt vsucapi. Jtē titulus putatiuus īpedit vsu/capionē.h.d. ¶ No.primo q̄ res affecta vitio reali vt furti vel violentie nō pōt vsucapi.vt hic.ꝛ.d̄.ꝯp.§.furtiue.vbi di ti. ¶ Et no.hic glo.in ver.q̄ possessio p̄caria clādestina ꝛ li tigiosa nō est affecta vitio reali.ideo nō īpedit̄ res p̄scribi a bonefidei possessore iure isto. Sed hodie vitia p̄sonalia ꝛ mala fides vēditoris vel alis actoris nocēt emptori ꝛ alteri successori.vt in auc.malefidei.C.de p̄scrip.lon.tēp.ꝛ q̄ sint vitia realia p̄sonalia.dic p glo.in.l.vitia.C.de acq.pos.ꝛ per Bar.in.l.pōponius.§.cū qs.ff.de acq.pos.tetigi.d̄.in prin. ¶ Scd̄o no.in ver.q̄ error falsi cāe siue titulus putatiuus iusto errore interueniēte ꝛ in vēditōe reqrit̄ iustissimus.de quo p Bar.in.l.celsus.ff.de vsuca.ꝛ dixi.d̄.in prin.ti.ꝛ no. hic glo.in ver.q̄ solus titulus p suo nō est sufficiēs ad vsu/capionē nisi adsit alius titulus specialis puta p emptore p donato vel legato vel h̄ret vel dote ꝛ similes.lʒ glo.p̄bet q̄ tenuit ꝛ possedit talē fundū p tp̄s.x.annoꝝ p suo ꝛ tāq̄ȝ suū bona fide ꝛ fructus collegit nō p̄pterea est p̄bata vsucapio siue p̄scriptio ex quo nō p̄bat̄ aliqs specialis verus vel pu tatiuus iusto errore cui adhereat iste titulus generalis pro suo.vt no.ff.pro socio.l.j.per Bar.

Diutina possessio.

¶ Heres vtit̄ ac/cessione defuncti i vsucapione cōplēda. Et similiter emptor vtit̄ accessione vē ditoris.h.d.vsq̄ ad.§.edicto.ɔcordat.ff.pro emptore.l.ij.§. si eā reʒ.cū.§.seq. Si ergo defunctus bona fide ꝛ iusto titu lo possedit rem.ix.annis heres dictā possessionē cōtinuādo etiā mala fide per annū p̄ficit p̄scriptionē. Secus si defunct⁹ possedit mala fide.nā nō attēdit̄ bona fides vel mala here/dis:sʒ testatoris penes quē fuit possessio.sec⁹ si possessio nō fuit penes defunctū.sed defunctus emit ꝛ possessio tradita fuit heredi.q: tunc nocet sua mala fides.ff.eo.l.heres eius. ¶ Secūdo no.in v̄bo inter vēditorē:q: sicut tp̄a auctoris ɔiungunt̄ cū tp̄e vniuersalis successoris.s.h̄dis ꝛ bonoꝝ possessoris ad vsucapionē ɔplendē ita ɔiungunt̄ cū tp̄e sin gularis successoris. Est tñ dr̄ia inter singularē successoreʒ ꝛ vniuersalē.vt dicit hic glo.in ver.tp̄a.ꝛ.in.d.§.si eā reʒ:q: in auctore ꝛ successore singulari dʒ esse bonafides:sʒ in succes sore vniuersali nō exigit̄ bonafides defuncti.ꝛ est ratio:q: ēt si nullus esset heres h̄ditas q̄ rep̄ńtat p̄sonā defuncti cō plet vsucapionē.qd̄ secus.est in re singulari.ꝛ hec ɔiunctio tp̄is hʒ locū nō solū i h̄de imediato:sʒ ēt mediato. vt.d.§. si rē. Jtē hʒ locū in successore oīum bonoꝝ ex testō ꝛ ēt ex ɔtractu vt in emptore h̄ditatis.l.ij.§.eius bona.ff.pro em/ptore:sic etiā malafides serui nocet nō bonefidei.ꝛ per ɔn̄s malafides arrogati ꝛ ēt monachi siue p̄fessi nocet arrogato ri ꝛ monasteriō [a] .d.l.ij.§.si seru⁹.ver.si quod.ff.p emp.

Edicto diui.

¶ Emens a fisco vendēte reʒ alienā p emptore vt suā vel a p̄curatore cesaris vēdēte rē patrimonialē cesaris vel augu ste:statim est securus.sʒ ꝯtra fiscū hʒ dn̄s rei regressum ad p̄ciuʒ infra q̄nquēniuʒ.h.d.vsq̄ ad fi.ti.ɔcor.l.oēs.ꝛ.l.bn̄ a zenone.C.de quadri.p̄scrip.ꝛ sic pʒ hic q̄ fiscus ē p̄uilegia tus in duobus. Primo vt vltra quadriēniuʒ nō teneat̄ ad p̄ciū dn̄o rei nisi sit minor vl̄ alius q̄ possit restitui vt agat ad p̄ciū ꝯtra fiscū citra quadriēniū.l.neq̄.C.de resti.mili. Scd̄o est priuilegiat⁹:q: vbi priuatus nō pōt vēdere reʒ alienā in p̄iudiciū dn̄i quin dn̄s vēdicet eā ab emptore:vt no.in.l.rē alienā.ff.de ɔtrahē.emp. Emens a fisco statiʒ est dn̄s securus:

dñs seruus: nec pôt ꝯueniri ad rem: sꝫ dñs rei aget vtili rei vendicatione vel ꝯditõe ex l. ꝯtra fiscû ad ꝑcib. vt hic in gl. in vbo actiones. ⁊ in gl. in ver. in rez in l. fi. C. ꝺ q̃drié. ꝑscri. ℭ Et nota ꝙ fiscus ᵃ pôt védere rem aliená duobus modis. vt no. ꝟ in gl. i ver. emerit. ⁊ plenı⁹ ꝑ gl. in l. fi. C. si aduer. fil. pmo modo vendit aliqñ bonafide rem aliená vt suam. quo casu emptor statim est securus. ⁊ fiscus ꝑscribit ꝑ quadriennii actioné ad preciû q̃ pôt ꝯtra eũ interꝑtari cuius ille cuius res est védita sit minor vel alias ressõné habés. vt. ꝟ. dixi. ⁊ loquit hic. ⁊ l. penul. ⁊ fi. C. de quadri. ꝑscrip. Scd̃o modo védit fiscus rem aliená vt aliená. puta ꝑpter tributa nõ soluta: tũc similr statim tenet véditio siue res sit maioris siue minoris dũmodo tria interueniant. s. ꝙ subsit debitum. Scd̃o ꝙ sit cessatũ in solutõe ꝑ biénii: vt tenet hic gl. ⁊ l. j. C. si ꝑpter publicas pensi. Tertio ꝙ sit facta véditio cũ solénitatib⁹ regsitis. s. ꝙ sit facta licitatio ⁊ plus offerẽti detur ⁊ decretũ iudicis: vt no. glo. in l. siquos. de rescin. ven. Et si é res minoris vltra decretũ iudicis reqrit́ ét auctoritas tutoris: vt l. fi. in fi. C. si ꝑꝑ public. pensi. Et adde glo. in l. si ꝑpe. C. de fide instru. ⁊ iure haste fiscal. lib. x. ⁊ ꝑ Bar. in l. licitatio. ff. de publica. ℭ Alius no. ex. ꝺ. ista ꝙ imperatrix hꝫ eadé priuilegia que ⁊ iperator: vt l. princeps. ff. de legi. non tñ oĩa: vt dicit gl. in l. qđ principi. cũ l. seq. ff. de lega. ij.

ℭ De donationibus. Rubrica.

Si aût aliud gen⁹.

ℭ Supra tractauit de acqsitione rei per vsucapioné. hic tractat de acqsitione per donationé. Et diuidit in quattuor ptes. Primo tractat de donatione cã mortis. Scd̃o ibi alie aũt. tractat de donatione inter viuos. Tertio ibi. est ⁊ aliud. tractat ꝺ donatiõe ante nuptias. Quarta ibi. erat olim. decidit specialé cãm donatõis libertatis facte seruo. vsqꝫ ad fi. Et prima pars hoc dicit. Donatio cã mortis est que fit cogitatiõe mortis. Et trib⁹ modis reuocat ⁊ qñ ꝑ oĩa equipat legatis. h. d. vsqꝫ ad. §. alie aũté. ℭ No. pmo ꝙ donatio cã mortis fit trib⁹ modis. pmo qñ qs donat solo mortis cogitatiõe nullo instãti alio piculo. Scd̃o qñ donat metu instãtis piculi vt res fiat statim accipiétis. sꝫ reuocat cessante piculo. Tertio qñ qs donat metu instãtis piculi nõ vt statim fiat res accipiétis: sꝫ demũ morte secuta. vt. ff. eo. l. ij. ℭ Scd̃o not. ꝙ ista donatio cã mortis reuocabit́ trib⁹ modis. Pmo si donãs recõualescit ob infirmitate ⁊ piculo mortis cuius cã donauit. Scd̃o si donãté peniteat. est eni in tali donatõe locus penitétie sicut in legatis: qꝛ ambulatoria est vltima volũtas vsqꝫ ad morté. ᵇ vt dicit hic glo. in ver. penituisset. Tertio reuocat́ si donatarius ꝑmoriat́ donatori. vt hic. ⁊ l. non oés. ff. si cer. pe. ⁊ l. ⁊ cuius cã donatũ est. vt no. l. qui ꝑꝺo. ff. eo. l. fi. ℭ Tertio no. in ver. hec mortis. ꝙ donatio cã mortis hꝫ instar ⁊ vicé legatoꝝ: ⁊ equipat́ quasi per oĩa legatis. vt hic. ⁊ l. marcellus. §. paulus. ⁊ l. ⁊ si debitor. ff. eo. Et iõ in ea requirunt́ qnqꝫ testes sicut in legatis. vt. C. eo. l. fi. fallit in multis casibus notatis hic in glo. in ver. fere. in qbus discrepat a legatis. Et lꝫ hec dõatio cã mortis habet quasi oés effectus vltime voluntatis. vt dicit tex. in l. fi. C. eo. nõ tamé dicit́ codicillus neqꝫ testũ: sed dicitur vltima volũtas que ꝯfirmat́ morte donatoris. vt dicit glo. in l. tam is. §. filius. ff. eo. Et de donatõe cã mortis q̃ fit a filiofa. patre ꝯsentiéte. dic plene ꝑ Bar. in. d. §. filius. ⁊ ꝟ. cam. §. quib⁹ nõ lꝫ facere testamẽtũ in prin. ℭ Itez adde ꝙ in dubio quãtũcunqꝫ existens in mortis articulo donet tñ in donatione nõ est dictũ ꝙ mortis cã donet: intelligitur donatio inter viuos. ⁊ sic nõ poterit ꝑ pniam reuocari: nec hꝫ locũ falcidia reuocatio. ⁊ falcidia hꝫ locũ in donatiõe cã mortis. ⁊ dꝫ talis donatio infirmari si sit vltra legitimũ modum. ⁊ hoc nisi appareat per aliquas ꝯiecturas de méte donantis volentis donare cã mortis: vt no. glo. no. in l. seya. §. fi. ff. e. ⁊ hic in glo. in ver. hũanit⁹. Ité qua actiõe petat́ donatũ cã mortis. dic ꝑ Bar. in l. j. ff. e. vbi ét dicit ꝙ fit trib⁹ modis. s. stipulatiõe: ⁊ traditõe olim ⁊ hodie ét nudo pacto sicut donatio inter viuos ⁊ sapit naturã ꝯtractus. qꝛ dꝫ fieri ꝑ pactũ: stipulationé: vel traditioné. Et reqrit pñtiã partis. qꝛ si fiat absenti petit́ tanq̃ fideicõmissũ actione ex testõ ⁊ obligatio donãs donatario: sꝫ nõ irreuocabilr: qꝛ reuocat́ tribus modis. vt. ꝟ. dictũ est. ℭ Quarto no. in ver. ⁊ in summa apud homeꝝ ꝙ in iure possunt allegari auctoritates poetaruꝫ. vt hic ⁊ intantũ. in fi. ff. de re. diui. ⁊ auctoritates medicoꝝ vt ypocratis: vt l. vij. mense. ff. de statu ho. ⁊ talib⁹ auctoritatibus credit́ in arte sua. sꝫ ad decisioné causaꝝ tales auctoritates nõ sunt necessarie: sed probabiles. ideo eis nõ stat́ nisi quantũ validissima rõne nituntur: vt dcã l. intantũ. in fi. l. seq. ⁊ ibi no. ff. de re. diuisio.

Alie autem.

ℭ Hic tractat de simplici donatiõe inter viuos: ⁊ hoc dicit dõatio inter viuos é que fit ob merã liberalitaté donãtis sine vlla cogitatiõe mortis ꝑficit́ ét nudo ꝯsensu dõatoris i scriptis ⁊ sine scriptis. ⁊ hec dõatio dꝫ isinuari si trãscédat sũma qngentoꝝ aureoꝝ exceptis qbusdã casib⁹ in qb⁹ nõ é necessaria insinuatio: ⁊ hec donatio reuocat́ ꝑꝑ ingratitudiné donatarij. h. d. vsqꝫ ad. §. est aliud. ℭ No. pmo ex pn. ꝙ dõatio int́ viuos fit ob merã liberalitaté donãtis. Unde fꝫ Odof. dõatio é qđã mera liberalitas a donãte i accipiété collata: q̃ stipulatõe: traditõe: ⁊ pollicitatõe virtuté recipit ⁊ effectũ. ℭ No. scd̃o ꝙ olim nõ ꝑficiebat́ donatio nisi interuenisset stipulatio vel traditio: sed hodie ꝑficit́ nudo ꝯsensu mediãte legis dispõe: vt hic ⁊ l. siqs argentuꝫ. §. pe. C. eo. ⁊ idem ét tenet glo. in donatione cã mortis que perficit́ hodie solo ꝯsensu in l. cum pr. §. nemo. ff. de lega. ij. ⁊ ꝑ Bar. in l. j. ff. ꝺ dona. cã mor. Fallit aũt in obligatis rõnibus fisci cuius donationé pmus alteri factã fiscus reuocat ꝑꝑ sibi debituꝫ nisi interuenerit traditio l. j. ⁊ ibi no. C. ꝺ iure fisci. lib. x. Et h. d. ꝙ donatio ꝑficiat́ solo ꝯsensu sine stipulatõe limitat Bar. in l. iurisgẽ. §. sed cũ nullo. ff. de pac. esse verũ qñ donatur res vel pecunia: sed vbi donatio ꝯtinet factũ tunc nõ corrigũtur iura antiqua. per. d. l. siquis argentuꝫ. §. pe. s. ꝙ ꝑficiatur solo ꝯsensu imo tunc reqrit́ stipulatio vel traditio sicut oliꝫ. Item adde ꝙ donatio que fit in certã ꝑsonã requirit pñtiã vtriusqꝫ. s. donatoris ⁊ donatarij. secus in ea que fit in incertam ꝑsonã nõ hñdo rem ꝑ derelicto: vt. ꝟ. ꝺ reꝝ diui. §. hoc amplius. ⁊ l. qđ seruus. ff. de stipu. seruoꝝ. ⁊ ibi ꝑ Bar. An aũt donator possit ꝑcise cõpelli rem tradere ᵇ ⁊ an teneatur de euictõe. dic vt hic in glo. in ver. véditionis. ℭ Tertio no. in ver. cum retro. ꝙ similr donatio inter viuos excedens summã quingẽtoꝝ aureoꝝ debꝫ insinuari. i. in actis in scriptis redigi corã publicis ꝑsonis vt hic in glo. in ver. insinuatõe. si tñ fiat in pñtia iudicis in iudicio ñ satis insinuari absqꝫ alia interpositõe decreti: vt l. fi. C. de ꝑdijs curia. li. xj. Item post factã donationé pôt fieri insinuatio l. fi. §. pe. C. de dona. ante nup. Quid aũt si fiat donatio alicui mediante cessione. s. cedẽdo iura alteri cõtra talem debitoré vltra qngentos aureos an in tali donatõe requirat́ citatio debitoris tenet Bal. ꝙ nõ per l. iij. §. due cause. ff. de carb. edic. melius per gl. no. in l. iij. §. si cã cognita. ff. de bo. pos. ⁊ ꝑ Bal. in auc. ei decursum. C. de dona. ante nup. Item an liberatiõe factã alicui vltra qngẽtos aureos reqrat́ insinuatio: dic ꝙ sic arg. l. nésennius. §. fi. ff. ad l. fal. ⁊ ibi ꝟ ꝑ do. Ang. Ité qđ si donat́ alicui vltra qngentos aureos: sꝫ qđ vltra est rogat́ alteri restituere an talis donatio egeat insinuatõe: dic ꝙ nõ arg. l. si spãliter. §. qđc. ff. de ꝯdi. ⁊ demõ. Ité qđ si donat́ alicui vltra qngẽtos aureos: sꝫ detractis gabellis ⁊ expẽsis proxenetaꝝ ⁊ scriptoꝝ remanẽt solũ qngẽti vel pauciores: an talis donatio egeat insinuatõe: dic ꝙ nõ ar. l. quotiẽs. ff. ad l. fal. ⁊ ibi ꝑ Bar. Ité an donatio factã ꝑ solõné indebiti scienter factã egeat insinuatõe. dic ꝑ Bar. l. j. ff. e. ⁊ de mã insi.

ᵃ ℭ Fiscus. Quia multa sunt fisci priuilegia restat videre an fiscus habeat loco filij: si vi pẽtib⁹ paréti bus si filius fuerit bãnit⁹ ⁊ bona eius confiscata: ⁊ postea ab ste stato moriat́ an veniat in gradu sequẽtes: vł alij veniẽtes ab ste stato vel alij volũtatez parẽtũ expssam habentes fisco excluso. de hoc vide Pau. ꝺ cast. in ꝯsil. cexiij. in antiquis ⁊ vĩꝺ cautius est paucibus consilium.

ᵇ ℭ Ad mõté. An át donatio cã mortis fcã inter virũ ⁊ vxoré cũ pacto de nõ reuocãdo ipsas ⁊ iuso firmata an valeat. Ité an ⁊ qñ donatiõi reqrit́ traditio. vĩꝺ pau. de cast. cõsil. lxxvj. i digo.

ᶜ ℭ Ité adꝺ no. singulare dictũ ⁊ tñ vł contrariũ. qꝛ nemo presumitur iactare suũ: ⁊ dõatio inter viuos nõ pôt reuocari sꝫ bñ dõatio cã mortis. sꝫ tene opi. glo. ⁊ Jo. de pla.

ᵈ ℭ Ré tradere. Qualr aũt formet́ libellus cõtra donatoré. vi de p. o. Pe. de fer. in tit. forma libelli pro donato.

a ℭ In glo. Et p.o.§ Pe. de fer.in tit. de forma li. pro donatione.in glo.solemniter.vbi vide multas vtiles qones ad materiam insinuatõnis pertinentes.

mandis,p donatõis.dic plẽ p bar.i l.modestin⁹.ff.e.Casus at i qb⁹ i donatõe n regrit insinuatio.vid hic i gl. a i v.iuenit. ℭ Quarto no.in ver.sciẽdũ.ꝙ donatio inter viuos p igratitudinẽ donatarij reuocat:⁊ alijs etiã modis.vt hic in glo. in ver.ex causis ⁊ l.fi.C.de reuo.dona ⁊ p gl.in.e.ppter extra.e.Unde vs̃us.Quinqz modis pdo q̃ mihi donata fuere. Infero si dãnũ grauit donãtj inere.Et si p me sit atrox hic iniuria facta.Et sua psona manuali vulnere tacta.Quãdo sue vite crudeliter insidiabor.Ingratis dono cõfestim iure priuabor.Ingratũ factũ dic me cũ fregero pactũ. Reuocatur in donatõe facta a carẽte libero pp superueniẽtiã liberorum:vt l.si vnquã.C.de reuo.dona.de cuius l. materia dic per Bar.in l.ticia.§.imperator.ff.de leg.ij.

Est ⁊ aliud genus. ℭ Donatio que fit a marito vxori in recõpensatõez dotis oliz vocabat donatio añ nuptias qꝛ solũ ante nuptias fieri poterat ⁊ nõ post:sed hodie sicut dos ante mrimoniũ ⁊ in mrimonio ⁊ post mrimoniũ põt cõstitui ⁊ ꝯstituta augeri ita ad eius dotis similitudinẽ potest ista donatio fieri.⁊ sicut est mutata cõstõ ⁊ augmẽtũ ita ⁊ eius nomẽ mutatũ est vt nõ vocet ante nuptias sed pp nuptias.h.d.vsqz ad.§.erat olim. ℭ No.primo ex princ.ibi ⁊ tacitã in se ꝯditionẽ hz ꝙ q̃n donatio ppter nuptias fit ante mrimoniũ hz in se tacitã ꝯditionẽ vt ita demũ teneat si mrimonium sequat:alr reuocet.Et idem ẽt in sponsalitia largitate quã fecit sponsus sponse.de qua in l.veterũ.C.ð donã.ante nup.⁊ hoc in gl.in verbo exequant.in fi.Unde dic ꝙ triplex est spẽs donationũ inter viuos.nam quedã ẽ simplex ⁊ ob meraz liberalitatẽ factã nõ ob cãm.⁊ hoc cõstat ⁊ ista nõ reuocat lz mrimoniũ nõ sequat:vt.s.§.pri.Quedã nõ est simplex sed ppter spem futuri mrimonij.⁊ hõ ẽt cõstat ⁊ tũc hz locũ distinctio.d.l.cũ veterũ.qꝛ repetit nisi stet p donatorẽ:vel nisi interueniat osculũ:qꝛ tũc q̃n interuenit osculũ si spõsus donauit sponse ⁊ stat per eum quin matrimoniũ sequat nil repetit si stat per casũ dimidietas est spõse.alia medietas reuertit ad hr̃edes sponsi:si aũt sponsa donauit totũ repetit.vt.d.l.cũ veterũ.cũ l.se. Quedã at ẽ dõatio ð qua dubitat vtrũ ppter spem futuri mrimonij vel nõ:tũc si pcedunt spõsalia de futuro talẽ donationẽ presumim⁹ factã cã matrimonij.sec⁹ si nõ pcedãt spõsalia fm Bal.in.d.l.cũ veterum. ℭ Scdõ no.in ver.sed primus.ibi cũ augeri dotes ⁊ in ver.sed ⁊ nos.ibi quẽadmodũ dotes.ꝙ dos ⁊ donatio ppter nuptias eqparant:vt sunt equales ⁊ ambulãt parib⁹ passib⁹:vt.C.de dona.añ nup.l.fi.⁊ ꝯstituẽdi ⁊ augẽdi mõ ⁊ tpe q̃litate ⁊ quotitate ⁊ in pactis lucrorũ ⁊ in restitutõe ⁊ dñio qꝛ si dos est ꝯstituta:similr necesse est ꝯstitui donationẽ.in auc.sed iã necesse.C.de dona.ante nup.Dũtamẽ tale augmẽtũ tãtũ fiat in re imobili:qꝛ si fieret in re mobili vl in pecunia tũc in tali augmẽto mulier nõ vteret aliquo priuilegio ꝯtra creditores mariti:qꝛ est p̃sumptio iuris ⁊ de iure ꝙ tale augmẽtũ sit factũ in fraudẽ creditorũ ꝯtra quã p̃sumptionẽ nõ admittit pbatio in ꝯtrariũ nisi p ꝯfessionẽ aduersarij.vt no.glo.sing.in auc.de equalitate dotiũ.§.illud.coll. vij.de quo dic plene p Bar.in.d.auc.sed iã necesse.Et sic sicut dos põt ꝯstitui ⁊ augeri ante ⁊ post mrimoniũ ⁊ i ipso mrimonio:ita ⁊ donatio pp nuptias.vt hic.⁊ l.fi.C.ð dona. ante nup.Et sic pz ꝙ lz ꝯstãte mrimonio nõ tz donatio simplex inter virũ ⁊ vxorẽ:⁊ põt etiã ꝯstitui dos vxori a viro maxime q̃n vir esset rusticus ⁊ diues:⁊ vxor nobilis ⁊ paup.vt no.glo.in l.si volũtate.C.de dot.pmis.⁊ p Bal.in l.j.C.de dona.ante nup.Et quãtã ⁊ quotã partẽ dz vir lucrari ð dote dz etiã lucrari vxor de donatiõe pp nup.vt in auc.equalitas.cũ auc.seq.⁊ de pactis ꝯuẽtis.Et sicut vir ẽ dñs dotis ita ⁊ vxor dña donatiõis.⁊ sicut soluto mrimonio dos redditur vxori ⁊ donatio viro.vt hic in glo.in ver.exequant. Ad quẽ aũt effectũ fuerit statutũ.p l.vt vir cogat vxori donare pp nuptias tantũ de bonis suis q̃tũ habuit in dotẽ:⁊ cũ sine tali donatiõe vxor habeat oĩa bona viri obligata seu hypothecata.l.assiduis.C.q potio.in pig.ha.Itẽ qs sit dñs istius donatõis an vxor ad quã spectãt fructus talis donatiõis ⁊ an maritus an vxor ad quẽ spectet fructus talis donationis.⁊ an vxor possit ꝯsentire viro eã alienãdo:⁊ an possit renũciare tali donatiõi seu ꝯsentire viro eaz alienãti sicut põt renũciare iuri hypothecarũ in re viri:q̃nqz vir alienat dic vt hic i glo.no.in ver.exequant quã gl.dicit Bal.in l.pe.C.de dona.ante nup.esse meliorẽ que sit in corpore iuris. Itez qua actiõe petat hũc donationẽ ꝯstitui:⁊ nũqd possit constitui soluto mrimonio vt vxor eius partẽ lucret si vir partẽ dotis lucrat.dic p glo.i auc.dos data.C.ð dõa.ante nup.Itẽ hec dõatio debebat olim insinuari sicut dõatio simplex.l.fi.§.e. nisi fuisset minor destitut⁹ ptis auxilio.vt i l.minorib⁹.ff.eo. ti.Sed.hodie in muliere recipiẽte donationẽ vltra q̃ngentos solidos nõ regrit ꝙ ipsa insinuet:sz vir dz insinuare alr nõ hebebit actionẽ ad lucrandũ partez dotis ex pacto vt in auc.eo decursũ.C.de dona.ante nup.⁊ ibi p Bal.Hodie autẽ ꝯsuetudo nõ seruat vt talis donatio cõstituat vxori.vt dicit glo.in.d.auc.equalitas.C.de pac.ꝯuen.Et ideo in loco vbi talis ꝯsuetudo nõ est ꝯstituendi hanc donationẽ est p̃scripta per tps cuius initij memoria nõ existit nõ possz peti talẽ donationẽ ꝯstitui:alr aut ꝫ posset fm Bal.in.d.auc. dos data.C.de dona.ante nup. ℭ Ultimo no.ꝙ nomen dz esse ꝯsonans rei sola nominis similitudo nõ sufficit ad probationem.vnde licz quis vocet bonus:non tamen propter hoc sequitur vel probatur ꝙ sit bonus aliquid tamen operatur:vt dicit glo.in l.fi.§.penul.ff.ad municipa.

Erat olim. ℭ Hic ðcidit spẽlez casuz in libertate data suo cõi ab vno ex dñis.⁊ hoc dicit si aliter dñorũ olim dabat libertatẽ suo cõi pars ei⁹ accrescebat alteri dño ⁊ sic dñs eã pdebat nec seruus libertatem ꝯsequebat.Sed hodie seruus ꝯsequit libertatez in totũ soluto p̃cio sue ptis alteri dño a socio dante libertatez h.d.ꝯcor.l.fi.§.fin.C.de cõi.seruo manumisso.Et sic no.ꝙ lz regulariter qs nõ ꝯpellat vendere rem suã.vt.l.nec emere.C.de iure deli.⁊ l.inuitũ.C.de ꝯtrahẽ.emp.tñ fallit hic fauore libertatis.Fallit in eo qui emit filiũ alienũ vẽditum a pr̃e necessitate famis qui ꝯpellit eũ relaxare soluto sibi p̃cio vel seruo idoneo ei⁹ loco dato.l.ij.in fi.C.ð prib⁹ q filios distra.Tertio fallit in odiũ dñi seuientis in seruũ suũ q cõpellit eum vẽdere:vt.ĩ.de his qui sunt sui vel alie.iur.§.fi. Quarto fallit in odiũ mẽtientis q dixit agruz venditum esse pluriũ iugerũ q̃ esset.vt l.iul.§.si ticius.ff.de act.emp.lz ibi pprie nõ sit fallẽtia.Quinto fallit in rebus comestibilibus. vt iusto p̃cio vendant fauore publice vtilitatis l.munerũ. §.itẽ cpi.ff.de mune.⁊ honor.Hic ⁊ ecõuerso qs nõ ꝯpellit regulariter emere:vt.d.l.nec emere.⁊ l.inuitũ.Fallit primo in eo q emit ptem fundi p indiuiso q ꝯpellit emere aliã ptez interiz adiudicatã vẽditori i iudicio cõi diui. vt.l.iul.§.ex suo.ff.ð actio.empti.⁊ l.cõi diuidũdo.§.si debitor.ff.cõi diui.Scdõ fallit in marito q accipit in dotez fundũ cõem qui cõpellit emere ptẽ socij sibi adiudicatã.l.cum in fundo.§.si fundus.ff.de iure do.Tertio fallit in fauorẽ vlũe volũtatis vt si hrs ẽ grauat⁹ a testõre emere fundũ alicui⁹.vt.l.si ego. ff.ð le.j.Quarto fallit in eccla cui⁹ fauore si nõ reperit emptorẽ rei vendende ppter es alienũ cõpellit creditor etiaz emere:⁊ i solutũ sibi accipere adiecta decima in precio vniuerse extimationis.vt si res valet.x.accipiant pro.xv.vt in auc.hoc ius porrectũ.C.de sacro san.eccle.Quinto fallit fauore fisci in eo qui percepit maximos fructus ex re conducta a fisco qui compellitur tenere rem pro eodem precio si pedia tãto precio locari nõ possint sicut prius.vt.l.quoqz. §.qui proximos.ff.de publicanis.

ℭ Quibus alienare licet vel non. Rubrica.

Accidit aūt vt qui.

¶ In pcedētibus titulis ponit aliquos modos acquirēdi dñia rez puta p vsucapionē ⁊ donatiōez. In hoc aūt titu. ponit aliquos casus in qb⁹ nō pōt acgri dñiuz rez eo q dñs eaz pbibet alienare vt sunt res dotales ⁊ res pupilli. Et pma pars hoc intēdit. Fundus dotalis pbibet alienari vel obligari. pbibēte. l. iul. q lex corrigit in duob⁹. Pmo q pbibebat alienari solū res dotales in italia existentes. Scd'o q pbibebat solū alienationes que fiebāt inuita muliere. ⁊ sic pmittebat eas alienari ea volente. Sed hodie vbicūq sunt res dotales nō possunt alienari etiā vxore volēte. h. d. vsq ad. §. cōtra autē. ¶ No. pmo hic. ⁊ l. j. §. cū lex. C. de rei vxo. acti. q res dotalis vel etiā quasi dotalis vt res legata seruo dotali. vt. l. iij. ff. de fun. do. pbibet alienari vl obligari qūocūq volente vxore. ⁊ sic nō lz mulieri hoc casu renūciare fauori suo: ⁊ hoc pp fragilitatē sexus ne seducant a viris. vt hic in tex. Et q interest reipublice mulieres non remanere indotatas. l. j. ff. sol. ma. ⁊ dic vt ibi p Bar. Et intellige q nō pōt alienari in piudiciū mulieris sz in piudiciū viri vel extranei se obligātis bñ tz obligatio. l. cū. l. ff. d fideius. Itē intellige alienationē pbibitā etiā volēte vxore in re dotali inestimata: secus si esset estimata. vt hic in glo. l. nisi estimatio sit facta vt sciat quāto plus vel minus valeat res tpe restitōnis vt sic possit resarciri deterioratio vel estimatio rei pdite p solo. vt. l. si inter vir. C. de iure dot. vel si estimata vt sic vxor hēat electionē vel velit rē vel estimationē. vt no. l. l. in reb⁹. C. de iure do. nā res dotalis estimata tali estimatōe pōt alienari ⁊ obligari volēte vxore ⁊ aliter nō. vt i casu singulari. ⁊ iūcta glo. sua. l. l. si estimatis. ff. sol. ma. ⁊ ibi p Bar. Itē intellige alienationē pbibitā in re dotali imobili vel ēt mobili que seruādo seruari pōt. qd fallit in seruo dotali fauore libertatis qui pōt alienari a viro dādo sibi libertatē si vir est soluēdo. ⁊ ita intellige hic secūdū glo. in ver. pdiuz. ⁊ glo. in. d. §. cū lex. Et videt tex. in. l. in reb⁹. C. de iure do. de quo p Bar. in. l. j. ff. solu. ma. in. l. fine. C. ad velle. Fallit aūt in casib⁹ in qb⁹ res dotalis pōt alienari positis hic i gl. i ver. pbibet. ⁊ l. j. ff. de fun. do. An autē res dotalis possit legari glo. q sic in. d. l. cōtrariū tz glo. in. d. l. j. dotē. de fundo dotali. q cū sit interdictū cōmertiū fundi dotalis nō debet estimatio si leget sicut nec rei sacre vel religiose. dic fm Bar. in d. l. dotalē. ⁊ l. cū lex. de fideiussorib⁹. q est īterdictū cōmertiū respectu mulieris ⁊ in eius piudiciū: sz nō respectu alterius. iō heres mariti vl alterius legātis fundū dotalē tenet soluere estimationē. Item an res dotalis possit vsucapi vel pscribi. dic q nō in piudiciū mulieris cū sit pbibita alienari. l. alienatōes vbo. ff. de ver. sig. nisi postq vxor hēat facultatē agendi. s. post solutū mrimoniū ⁊ vir sit soluēdo. vt. l. in reb⁹. §. oēs. C. d iure do. nā ante nō nascit actio de dote no. infra de act. in. §. fuerat. Itē quid si vir de facto vēdidit fundum dotalē. dic q ipsemet pōt vēdicare. vt tenet hic glo. in vbo. est interdicta. tenebit tñ de euictōe si vēdidit ignorāti nō autē scienti: nisi sit pmissum. l. si fundū. C. de euictio. ⁊ l. si a matre. ⁊ l. j. ⁊ ibi gl. C. de iure do. facit. l. iubem⁹. §. hypothecas. C. de sac. san. eccle. Itē cū vir nō possit alienare rez dotalē etiā cōsentiente vxore. vt hic. an vxor poterit eā alienare cōsentiente viro: dic q nō fm Bar. in. d. l. si estimatis. ff. solu. matri. q ex hoc insurgēs quedā restitutio dotis que nō pōt fieri cōstante matrimonio nisi in casibus notatis in. l. si cōstante. ff. solu. matri. Et in illis casibus pōt vxor vēdere consentiente viro nisi sit vxor filiafa. que nō pōt vēdere in piudiciū patris: patre nō cōsentiente. l. ij. §. voluntate. ff. solu. ma. Et intellige q nō tenet venditio ēt si iuret in ea de iure ciuili. sz de iure canonico. sic [a] vt l. c. cū cōtingat. de iureiuran. Sed an obliget fideiussor datus in tali donatiōe: dic q sic si est datus a viro vendente ignoranti fundū dotalē. secus si scienti. de quo p Bar. in. d. l. cuz lex. de fideiussoribus. Et ideo cōsiliū est q nō accipiat fideiussor: sz tertius principaliter ⁊ insolidū se obligat vt tertiarius venditoris fm Bal. in. l. si prediū. C. de iure do. Itē quāt. mulier pōt renūciare iuri hypothecaz. dic in. l. iubemus. C. ad velle. ⁊ se posse obligare pro viro. dic in aut. si qua mulier. C. ad velleianū ⁊c.

Cōtra aūt.

¶ Creditor pignoris lz nō habeat eius dñium pōt tamē illud alienare ⁊ dñium in emptorē transferre. fm formā. l. fi. C. de iure dñij impe. h. d. vsq ad. §. nunc admonēdi. Et cōclude [b] cū glo. hic in vbo cōstōne. tria mēbra in pignore cōuētionali: q si est actum inter debitorē ⁊ creditorē q creditor possit vendere pignus: tunc poterit fm cōuentionē factā. Si aūt nihil est dictū tunc dz creditor semel denunciare ⁊ pcestari p se vel p interlocutoriā iudicis q soluat ⁊ pignus redimat. Et tunc post bieniū a die denūciatōis numerandū qñ debitū est liquidum. vel a die sniē liqdandū qñ primo nō erat liquidū poterit alteri vēdere pign⁹: ⁊ si nō reperit emptorē ⁊ si sit necesse creditori rem iure dominij sibi retinere tunc post bieniū dz creditor debitori pñti nunciare. ⁊ si est absens assignatur iudici triplex tēpus. s. certū tps ad ingrendū debitorē ⁊ mittendum nunciū ad sibi notificandū: ⁊ certū tps intra qd ipse inuentus veniet cū pecunia. ⁊ si nō est inuētus statuit certū tps intra qd possit venire ⁊ pecunias offerre: quo tēpore elapso creditor a iudice faciat sibi pignus adiudicari p debito ⁊ si plus valet pignus residuū restituet debitori vel creditori debitoris recepto fideiussore. Si aūt pignus valeat min⁹ hz creditor saluā actionē in residuo ⁊ adhuc post adiudicationē pignoris factā a iudice creditori p suo debito habz debitor veniēs ex vrbanitate bieniuz ad recuperandū offerendo integrā pecuniā cum expēsis ⁊ interesse. ⁊ sic hz debitor tūc quadrieniū ad recuperādū pignus. ⁊ hec oīa habētur in. l. fi. C. de iure dñij impe. quā. l. intelligit do. Ang. in. l. debitoris. ff. de re iudi. habere locū in feneratore. sed si non est fenerator tūc vbi nihil fuit actū de pignore vendēdo vel nō vendendo pōt vendi imediate cū debitor est in mora ēt p interpellationē extraiudicialē: vt. l. si cōuenerit. ff. de pign. actio. Si aūt fuit actum inter debitorē ⁊ creditorē q pign⁹ non possit vendi. tunc non obstante pacto poterit creditor pignus vendere dummodo ter denunciet debitori q soluat ⁊ pignus redimat: vt in casu singulari dicte. l. si cōuenerit. Iste tamen tres denunciationes nō debēt fieri vna vice seu cōtextu verbo: puta solue. solue. solue. sed dz esse saltim triduū inter vnā ⁊ aliā. ⁊ tunc post istas tres denunciationes debet expectare p bieniū a tpe denunciationis vl sniē numerandu. Et sic patet qñ cōuētum ē cū creditore q nō possit vēdere q tale pactū nō piudicat creditori ab eo factū quin possit alienari ter denūciādo: ⁊ hoc cōpter publicā vtilitatē ne creditores retrahantur a mutuando: sed potius inuitent ad mutuādū. ⁊ hoc habet i. l. si cōuenerit. per gl. Sz consuetudine ⁊ p statuta locorū ista mutant. vt no. gl. in. d. l. fi. C. de iur. dñij. impe. in pignore verp iudiciali qd capitur i causa iudicati p executione sniē. dic q pōt vēdi post tēp⁹ datū iudicatis ad soluēduz: ⁊ deinde elapsis duob⁹ mēsib⁹ post illud. in. d. l. debitorib⁹. i pignore vero qd capit cōpter cōtumaciā rei nō cōparentis relinquit iudicis arbitrio. l. cū pponas. C. de bo. auc. iu. possi. Et hāc opinionē tenet Sp. in. l. si finita. §. iul. ff. de dā. infec. Et adde q sicut hoc dñiū transfert a non dño ita trāsfert ēt per sniaz iudicis. de quo dic p glo. ⁊ Bar. in. l. sunt ⁊ alie. §. j. ff. de publi. ⁊ plenius p Bar. l. ex hoc iure. ff. de insti. ⁊ iure. Itez etiā in illis casib⁹ notatis hic in glo. in ver. alienare. An aūt creditor vendens pignus teneat de euictōe: dic q nō. l. j. ⁊ ij. C. creditorē euictionē pignoz nō debere. dz tñ ostendere rem fore sibi obligatā: ⁊ se potiorē alijs creditorib⁹ i re vēdita ⁊ q sibi licuerit vendere: vt no. glo. fi. in. d. l. j. Itez emptori cedere pignoraticiā cōtrariā: vt. l. in creditore. ff. de euic.

Nunc autem admonendi.

a ¶ Canonico sic. Idē tz do. Abb. in d. c. cū cōtingat. ⁊ do. Pe. de ferra. i forma li. pro do te in gl. corā nobil. vbi ponit quot sunt priuilegia q sunt dotis.

b ¶ Et cōclude no. bonaz practicā qualiter ⁊ qbus mōis potest vendi pign⁹.

¶ Hic ponit aliud casum in quo licet quis sit dominus rei tamen non potest eam simpliciter et indistincte alienare. h.d. Pupillus solus non potest sine tutoris auctoritate rem suam alienare. nec etiam mutuando transfert dominium pecunie: ideo ea extante vendicat et consumptam bona fide condicit. et si mala fide etiam ad exhibendum agit. Et solvere volens debitum pupillare ut consequatur plenissimam liberationem debet solvere cum tutoris auctoritate et insuper seu precepto iudicis si pecunia est salva. vel ex ea pupillus factus est locupletior [a] solventi paratur doli exceptio. sed si est consumpta vel perdita compellitur debitor iterum solvere. Sic econtra pupillus solvens sine tutoris auctoritate non transfert eius pecunie dominium. h.d. usque ad fi. ¶ No. ex principio regulam quod solus pupillus non potest aliquam rem alienare sine tutoris auctoritate. Et idem in adulto curatorem habente ut hic in glo. i. Unde dic quod quantum ad res immobiles et quantum ad ea que inter immobilia computantur ut sunt panes civiles et annui [b] reddituus ut pensiones: ut l. magis puto. §. ne passim. ff. de rebus eorum. et l. lex que tuto. C. de admi. tu. Pupillus et adultus olim et hodie paribus passibus ambulant. s. ut res ab eis solis alienare non possunt: sed quantum ad res mobiles olim erat differentia inter pupillum et adultum: quia pupillus alienare non poterat etiam mobilia. et per consequens usus pi non poterat: ut l. alienationes. ff. de ver. signi. Sed adultus poterat alienare res mobiles. l. ij. §. si a pupillo. ff. pro emptore. Sed hodie per omnia est adequata pretas pupillorum et adultorum curatores habentium: ut d. l. lex que tutores. Ideo quod statuitur in uno etiam in reliquo. fallit in casibus notatis in l. j. §. fuit questium. ff. ad treb. Sed si adultus non habet curatorem tunc potest contrahere et se obligare si tamen decipiatur restituitur: ut. ff. de mino. per totum nisi iurasset non contravenire. ut auc. sacra puberum. C. si adver. ven. Fallit ad iudicia in quibus adultus cogitur curatorem [c] suscipere. ut. s. de cura. §. inuiti. Et res suas mobiles que servando servari non possunt potest alienare. secundum glo. in l. si curatorem. C. de in integ. resti. mino. sed res immobiles non potest alienare sine decreto iudicis. ut. C. de predijs minorum sine decreto non aliena. die. per totum et sine legitima causa alienationis. puta quod imminet es alienum: quod aliunde solui non possit ut no. in d. l. magis puto. §. ne passim. ff. de rebus eorum et cum licitatione ut plus offerenti detur: ut no. in l. et si sine. §. questitum. ff. de mino. fallit in pecunia que licet sit res que servando servari potest: tamen potest alienari sine decreto iudicis. ut in auc. novissime C. de admi. tu. Et qualiter pupillus obligetur. dic per gl. et Bar. in l. j. ff. de nova. ¶ Secundo no. in ver. at ex contrario. quod pupillo potest solui et alias res sibi acquirere potest cum possit etiam sine tutore suam conditionem facere meliorem: ut. s. de aucto. tuto. in prin. sed ei solvens non liberatur nisi soluat cum auctoritate tutoris et de mandato iudicis. ut hic. et l. sancimus in prin. C. de admi. tu. vel etiam solum preceptum iudicis de solvendo sine tutore sufficit. si tamen debitor allegavit cum minorem: et iudex precepit hoc non obstante solvere deberet: nam tunc solvens plenissime liberatur et sic minor pecuniam solvens non possit resti. ini adversus talem solutionem: ut l. ait pretor. §. permittitur. ff. de mino. Est ergo consilium debitoribus pupillorum: quod non soluant nisi ad preceptum iudicis si volunt plenissime liberari. et sic preceptum iudicis de solvendo plus operatur quam decretum eius interpositum in alienatione rei minoris. quia tale preceptum excludit restitutionem: sed non decretum. ut hic in gl. in v. securitas. Fallit ut in solutione pupillo adiecto qui liberatur licet sine precepto iudicis soluat. ut h. in gl. i. v. non liberabitur. i. v. ex contrario. Et quando solvens pupillo liberetur plene. et quando plenius et quando plenissime. dic ut hic in gl. in ver. soluerit. in ver. quod si aut male. et aliam similem gl. habes in l. ait pretor. §. permittitur. ff. de mino. Et aliam similem glo. habes in l. j. C. si adversus solu. ¶ Tertio no. in ver. sed ex diverso. quod si pupillus solvens creditori suo sine tutoris auctoritate non transfert dominium pecunie et ideo non liberatur nisi consumptione secuta. ut hic. et l. non omnis. §. si pupillus. ff. si cer. pe. sed cum tutore potest soluere: nec in alienatione talis rei pupillaris. s. pecunie soluere requiritur decretum iudicis: licet sit res que servando servari potest. ut auc. novissime. C. de admi. tuto. et. s. dixi: licet requiratur in alienatione aliarum rerum que servando servari non possunt: ut. d. l. lex que tuto. C. de admi. tut. Et quando pupillus solvens sine tutore possit repetere et qualiter. dic: ut h. in glo. fi. in ver. possunt. et habes aliam glo. clariorem in l. j. C. si adver. solutionem quam supple. ut ibi per doc. Nunquid autem debitor solvens pupillo sine mandato iudicis debet solvere sportulas et mercedem tabellionis saltim pro parte sua si pupillus non solvit: dic quod non. ut in h. in glo. in ver. sine ei damno: quia equitas est servanda inter litigantes ut immunitas uni concessa prosit et alteri parti: ut l. fi. C. de fruc. et litis expensis.

a ¶ Locupletior. Et quibus modis dicitur factus locupletior. vide per glo. in l. cum qui. C. de usu ca. pro emptore. Et similiter dicitur factus locupletior si pupillus dolose pecuniam consumpserit. l. j. §. an in pupillum. ff. deposi.

b ¶ Annui redditus. nota et tene menti annuos redditus computari inter immobilia.

c ¶ Curatorem suscipere. Et ut iste curator datus ad iudicia: ut legitima intervenire possit quot sint ei necessaria. vide per Paul. de ca. in consil. cccclx. in antiquis.

d ¶ Industria. de his que querit filius per industriam suam. vide per Bar. in l. cum ops. C. de bo. que liberis.

¶ Per quas personas nobis acquiritur. Rubrica.

Acquiritur nobis.

¶ Supra posuit aliquos modos per quos nobis dominia rerum acquiruntur per nosmetipsos. hic ponit qualiter per alios nobis acquiritur. Et dividitur hic titulus principaliter in duas partes. Primo ponit qualiter nobis acquiritur singulariter. Secundo ponit qualiter nobis acquiritur universaliter sive per universitatem. Secundo ibi. §. hactenus tantisper. Prima pars subdividitur in quattuor partes. Primo qualiter acquiritur patri per filium. Secundo ibi item nobis: qualiter per servum acquiratur domino. Tertio ibi de his autem qualiter per servum fructuarium queratur fructuario. Quarto ibi. item placet. qualiter per liberum hominem vel per servum alienum bona fide possessum acquiratur bone fidei possessori. Et prima pars hoc dicit. Olim quicquid querebat filius in potestate existens patri querebat exceptis castrensibus vel quasi. hodie autem quicquid querit filius ex re patris patri acquirit. Quod autem querit aliunde vel ex suo labore vel ex sua prospera fortuna querit sibi quo ad proprietatem et patri quo ad usumfructum. Item pater emancipando filium olim poterat sibi retinere pleno iure tertiam partem bonorum filij hodie autem retinet solum usumfructum in medietate bonorum filij. h.d. usque ad. §. item nobis. ¶ No. primo ex gl. rubrice quot sunt persone per quas nobis acquiritur. Et que sunt persone extranee per quas nobis acquiritur. vide per gl. no. in §. si quo alij. j. de inuti. stipu. et per Bar. in l. stipulatio ista. §. si quo insulam. ff. de ver. ob. ¶ Secundo no. quod olim quicquid querebat filius querebat patri tam adventicia quam profecticia: ut l. j. in prin. ff. si quis a parente fuerit manumissus. Et no. in l. placet. ff. de acquir. here. fallebat in castrensi vel quasi. Item in eo quod querebat filius patri illicite extra causam castrensem: ut l. quod servus. ff. de acqr. pos. Item in dote adventicia in qua actio non est communis patris et filie sed ipsius filie tamen. l. ij. §. quod si in patris. ff. so. ma. et no. ibi in glo. que incipit nota duo. Item quando filius est heres institutus cuius pater est furiosus. l. cum heres. ff. de acquir. here. Item quando pater erat institutus et rogatus restituere filio. l. imperator. et l. cogi. §. si pater. ff. ad treb. Hodie tamen est immutatum in adventicijs in quibus filius querit sibi quo ad proprietatem et patri quo ad usumfructum. Fallit in casibus notatis hic in glo. in ver. usumfructum. et plenius per glo. in auc. idem est. C. de bo. que libe. in quibus non queritur ususfructus patri. ¶ Et no. quod quadruplex est peculium ut no. hic in glo. in ver. castrensibus. coniuncta glo. in verbo precedenti in ver. quod autem. s. castrense quasi castrense profecticium et adventicium. Castrense est quod acquirunt milites in castris: ut. C. de castren. pecu. l. j. li. x. Quasi castrense est quod querunt quinque genera filiorum famil. ex eorum ministerijs et artificijs. s. magistri liberalium artium: medici: clerici: advocati: ut hic in glo. et notarij: ut no. glo. in ver. memorialibus. in l. fi. C. de inoffi. test. Profecticium est quod acquirit filiusfa. seu quod proficiscitur ex re vel propter rem patris ut hic in glo. in ver. ex re. et per glo. et Bar. in l. cum ops. C. de bo. que lib. Adventicium est quod querit filiusfa. sive quod advenit filio ex bonis maternis vel ex industria [d] sua vel ex prospera fortuna ut hic in verbo quod bonis. et verbo quod autem. in d. l. fi. Castrense vel quasi castrense querit sibi filius in totum profecticium querit patri in totum. Adventicium supra quo ad proprietatem et patri quo ad usumfructum nisi in casibus ut supra dixi. Et de istis peculijs dic per Bar.

dic p Bar. in l. frater a fratre. ff. de cdi. indebi. & in rubrica ff. de pecu. Quid aūt in dubio si nō h3 filius vnde acquisiuerit an presumat profecticiū an aducticiū. dic vt hic in gl. no. in vbo psperā fortunā. l. cū op3. C. de bo. que lib. An aūt portio dotis quā lucrat filiusfa. ex forma statutoꝝ dicat de peculio aducticio vt sic nō veniat fratrib' cferendū. Bar. q sic in. l. j. C. de bo. que lib. Item ex lucro qd querit filiusfa. mercādo cū pecunia patris que attribuit psone dicetur aducticiū: vt no. Bar. in. d. l. cū op3. Et ideo si filiusfa. ex centum a patre habitis lucrat' est alia centū d3 pelo de centum lucratis habere quinquaginta p labore & industria sua. & de aliis. xxv. Et de centū primo habitis d3 fieri equalis diuisio inter eum & aliū fratrem qui equaliter sunt heredes patris. Item an qd filius cōsumit in malos vsus in vita patris cōputet' prius sibi in parte sua post mortē patris. Bar. q sic. in auc. qd locū. de coll. Item qd de eo qd donatur filio ab extraneo an censet' pfecticiū vel aducticiū. dic q si donatur filio hñficiū occasione vel cotēplatōe patris tanq̄ ex causa prima & imediata censet' pfecticiū. secus si pater sit causa remota & mediata vt si habui noticiā cū vno dño cōtemplatōe tamē patris mei: q dño qz bene seruiui sibi diligit me plus q̄ patrē meū. ideo mihi donauit: certe hoc erit aducticium per tex. qui hāc distinctionē pbat. & l. sociū qui in eo. ff. pro solu. vbi Bar. dic esse casum qōnis ambasiatorio cōis bononie vt donaria eis facta ab imperatore sint sua & nō cōitatis. ex hoc et q donatio facta sponse a cōsanguineis viri censetur facta cōtemplatōe viri. iō soluto mrimonio d3 restitui heredib' viri. secus in factis a cōsanguineis vxoris. ita decidit Bar. in l. sed si plures. §. in arrogato. ff. de vulg. & pup. subst. ¶ No. in hoc. §. q pater emācipādo filiū pōt sibi retinere in premiū emancipatōis vsumfructū medietatis bonorum aducticioꝝ filij qui vsufruct' finit' morte patris & intelligit' sibi retinere nisi expsse remittat: vt. l. cu3 op3. §. fi. C. de bo. que lib. & hic in glo. sup verbo dimidiū. & sic p3 in. d. §. fi. q pater emācipans filiū d3 premiari & nō fili'. Et ideo īpropie loquūt' tabelliones dū dicunt i instrumētis emancipationū q pr donauit in pmiū emācipationis vt qd dixi. ā. qui. mo. ius pa. po. sol. §. preterea emancipationē. Jo. pla.

Item vobis acquiritur.

¶ Per seruū q̄rit' dño et inuito & q̄rit' nō solu3 pprietas & dñium rei sed et possessio & vsucapiēdi cditio: & in hereditate adita p seruū d3 pcedere iussus dñi. h. d. vsq3 ad. §. de his aūt. ¶ No. regulam quicquid querit seruus querit domino vt hic & ā. de his qui sunt sui vel alie. iur. §. j. Itē intellige. s. iuste. secus si iniuste vel ex delicto. l. qd seruus. de acqui. pos. & dixi. ā. dicto. §. j. Itē intellige q acqrit dño etiā inuito. vt hic. & l. & inuitus. ff. de acq. re. do. & l. seru' vetāte. ff. de ver. obli. l3 secus in pcuratore q nō querit dño inuito. l. pcurator ex re. ff. de pcu. sed tale quesitū nō cogit' dñs retinere si nō vult: qz hñficiū nō cfert' in inuitū. l. hoc iure. §. nō pōt. ff. de dona. Et sicut filius acqrit dño inuito: ita dñm inuitū obligat ctrahēdo peculiariter & delinquēdo. l. sigs seruū. §. etiā. ff. de pecu. ¶ Scdo no. in ver. cui ipse. q qui est in ptāte alteri' rōne seruitutis nō pōt aliqd ppriū acqrere sed solū ad vtilitatē eius in cuius ptāte est. vt in glo. & sicut seruus nō pōt hre ppriū ita nec monachus. in c. exiui de paradiso. de ver. signi. possunt tñ ei relinq alimenta. vt no. p Bar. in. l. seruos. ff. de ali. & cib. leg. Itē pōt pmitti a dño vl abbate cōniuētib' oculis aligd hre. vt. l. iiij. ff. de manumis. Ideo si relinquit' monacho sub cditōe ne querat' monasterio illud legatū d3 itelligi q abbas patiat' monachū hre cōniuētib' oculis. s3 tñ legatū querit' monasterio cū monach' nō possit hre ppriū. ita determinat Bar. in auc. excipit'. C. de bo. que libe. ¶ Tertio no. in ver. sed si heres q p seruū acqrit' hereditas & legatū dño. s3 in hereditate tria reqrunt' vt hic in gl. in ver. heres & qd in treb. sectōne. Quid in bo. pos. & qd in legato quesito p seruū an reqrat' pcedere volūtas vel iussus dñi. dic vt in dicta glo. & p glo. in. l. acqrit'. ff. de acq. re. do. ¶ Quarto no. in ver. nō solū. q per seruu3 & filiūfa. querit' patri & dño dñium & possessio: & vsucapiendi possessio sed vltra cām peculiarē querit' solum possessio nō aūt vsucapiēdi cditio: cū in vsucapione reqrat' bona fides que deficit in ignorāte. l. pegre. §. quesitū. ff. de acq. pos. & l. labeo. ff. de vsuca. & l. ij. ff. p soluto. Sed p pcuratorē querit' dño dñiū & possessio sed nō psonalis actio [a] nisi cedatur: vt. l. possessio. §. & si possessio. ff. de acq. pos. nec etiā querit' dño ignoranti vsucapiēdi cditio: vt. d. l. ij. ff. pro soluto.

De his autem.

¶ Seruus fructuari' q̄rit' fructuario in duob' casib' tm̄. s. ex re & pp rē fructuarij & ex opis suis. Quid aūt quesierit extra hos duos casus querit dño & non fructuario. hoc dicit vsq3 ad. §. idē placet. Sed seru' vsuarius in quo qs h3 solū nudū. vsu3 querit vsuario ex re ipsius nō ex opis suis: qz vsuarius nō pōt locare opas serui s3 solū opis eius vti in re. vt. l. per seruū. ff. de vsu & habitatōe. §. itē is. ad quez. & no. glo. vt. ā. e. titu. in prin. ¶ Nota in principio q seruus fructuarius solū in duobus casibus querit fructuario. s. ex re fructuarij: vel ex opera sua. Sitū aligd sit traditū: legatū vel donatū seruo fructuario cōtēplatione fructuarij quod in dubio presumit'. vt. l. aditio. ff. de acquirē. here. d3 esse ex re fructuarij vt sibi acquirat'. Si aūt cōtēplatōe pprietarij vel ipsius serui fructuarij tūc querit' pprietario: nec distinguit' vnde tradens vel donans habuerit. primo notitiā: vt. l. s3 & siquid. ff. de vsufruc. s3 distinguat' in donatōe facta filio: vt l. si forte. ff. de castren. pecu. & dixi. ā. eo. §. j. Et h3 fructuari' modicā cohertionē in seruo. Unde nō potest torquere: nec flagellis cedere. l. sed sicuti. ff. de vsufruc. Et dixi. ā. de his qui sunt sui vel alie. iur. in principio. Si tñ seruus fructuarius sit institut' heres cōtemplatōe fructuarij acqrit fructuario: s3 tñ eius iussu nō pōt adire. vt hic in glo. in ver. pprietatis cū aditio hereditatis nō sit in opa seruili: vt. l. aditio. ff. de acq. her. s3 acquirit' iussus pprietarij & postea restituet pprietario cditiōe sine cā. sed legatū cōtemplatiōe fructuarij relictū3 acqret fructuario sine aliquo iussu: qz i eo nulla vertit' opa seruili: vt no. gl. in l. si qd mihi bonafide. ff. de acqr. here.

Idem placet.

¶ Seruus alienus vl liber hō bonafide possessus acqrit ad similitudinē fructuarij in duobus casibus bonefidei possessori ta3 dñiū [b] q̄ possessionē. s. ex opera sua. & re bo. fidei pos. sed si a bonefidei possessore fuerit vsucaptus acqrit vsucapienti ex oībus causis. h. d. vsq3 ad. §. ex his itaq3. ¶ No. ergo q bonefidei possessor eqparat' fructuario: vt sicut acquirit' fructuario ex re sua & operis seruitiis & bonefidei possessori: sed differunt: qz bonefidei possessor pōt vsucapere: sed fructuarius non ppter malam fidem: quia scit alienā rem: vt hic in verbo s3 bonafi. Itē differunt seruus fructuarius & liber homo bonafide possessus: qz seruus fructuari' qd non querit pprietario q̄rit fructuario s3 liber hō bona fide possessus qd nō querit bone fi. possessori q̄rit sibi excepta possessione quā nō querit sibi l3 nō q̄rat bonefidei possessori. Et est rō qz qui ab alio possidet' nō pōt ipse possidere. vt. d. §. qcqd. & l. si fundū. ff. de fun. do. Quid aūt in hereditate in qua liber hō bona fi. pos. est institutus an ea3 acquirit bo. fi. possideri. dic vt ei eā acqrat sex sunt necessaria que ponunt' hic in glo. in ver. si liber est. & p glo. huic similē & pleniorē in. d. l. hō liber. de acqui. re. do. Et sic est cāus in quo casu liber hō acqrit dñiu3 sine possessione. vt. d. §. quicqd. & l. si fundū. ff. de fun. do. Et sicut liber hō bo. fi. possessus nō pōt alienā rē possidere: ita si liber hō habēs filios in ptāte intrat mōasteriū & sic efficit' in ptāte abbatis. vt i auc. de monachis. §. cogitandū. coll. j. & nō pōt aliū habere in potestate. l. sic eueniet. ff. de adop. videt' q eius filij quasi sint liberati a patria ptāte pñtestari. de quo dic per. Bart. in. l. pñe furioso. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris. Itē sicut si seruus alienus bona fide possessus qcqd querit ex bone

[a] ¶ Personalis actio. An p pcuratorē querat' dño directa actio sine cessione in aliis casib' preterq̄ in nūcratiōe pecunie. vid domi. Pe. de ferra. l. forma lib. in actiōe ypothecaria in gl. ac resti tuere.

[b] ¶ Dñiu3. Tu qsquis es qui vis esse practicus. ō nā dñij qd sit quomō acquirat': qualiter perdatur: quo pacto in iudicium deducat' & multa alia. vide domi. Pe. de ferra. in for. lib. in actiōe reali. in glos. iure dñij. vel q̄si. & p totu3 illum titulū.

fidei possessoris. vel ex opib' suis q̄rit bonefidei possessori. Et qcqd q̄rit aliūde. q̄rit pelo dño. ita vt si mōach' vni' monasterij bonafide possideret ab alio monasterio vel d vno monasterio intrauit in aliud q quicqd querit ex re secundi monasterij vl ex operib' suis querit ipsi scdo monasterio. et qd querit aliūde querit pelo monasterio. de quo dic p By. in. d. l. homo liber. Spe. m̄ in ti. de sta. mo. §. j. ver. sexto que ritur. et dicit q bona primo quesita remanēt priori monasterio. sed postea quesita vel querēda remanēt scdo. si tū non h3 in scdo vn̄ viuat ne sit onerosus scdo monasterio h3 vsū fructū bonoꝝ que habuit primū monasterium3 reseruata sibi monasterio pelo pprietate vt. xvj. q. vj. c. de lapsis.

Ex his itaq3.

Per liberā psonā3 nostro iuri nō subiectā nec quā3 bo. fi. possidem' vel in qua nō habem' vsumfructū vel vsū3 nobis nō acq̄rit excepto pcuratore qui querit dño possessionem et dñium et vsucapiēdi ꝯditionē. h. d. vsq3 ad. §. hactenus. ¶ No. q possessio et dñium nobis acq̄rit p pcuratorē nō aūt psonalis obligatio vel actio vt hic. et l. solutū. §. per liberam. ff. de pigno. act. et l. j. C. quas psonas. et l. possessio. §. et si possessio. ff. de acqui. pos. Et est rō q2 obligatio psonalis nō ita querit p pcuratore3 sicut dñium et possessio acquirit per actum naturalē: sed psonalis obligatio acq̄rit per actu3 ciuilem: et ea que querunt per actum ciuilē nō queruntur nobis regulariter nisi per nos vel nobis subditos: vt. l. ea q ciuiliter. ff. de acqui. re. do. Ite3 q2 obligōnes psonales magis inherent ossibus holum q iura realia. ff. de pecu. l. si ergo casus. et no. in. l. iiij. ff. pro socio. et iō obligōnes hipothecarie cū sint accessorie ad psonalē obligōnem et ita in eis d3 exprimi cā sicut in personali: vt no. gl. in. l. et an eadē. §. actiones. ff. de excep. rei iudi. ita nō poterit acq̄ri per pcuratore3 vel extraneā personā psonalis obligatio vt i mutuo nomie alterius factor: vt. l. certi ꝯditio. §. si nūmos. ff. si cer. pe. poterit et queri hipothecaria: vt. l. ij. C. p quas perso. et p Bar. i d. §. per liberā. et d. §. si nūmos. Itē acq̄rit ēt p pcuratorem psonalis obligatio dño ex re ipsius dñi: vt. l. qd pcurator ex re. ff. de procu. nō aūt per rem seu actionē rei dñi. et iō obligatio de euictōe nō q̄rit dño p pcuratorē: vt. d. l. possessio. et d. §. si possessio. Et in qbus casib' p pcuratore querit dño ex eisdē etiā nō obligat dñm: vt. l. iulian'. §. si pcurator ff. de act. emp. Item adde in qbus casib' dñium et possessio nō querit per actū corporeū seu ciuilē et per ꝯstōnē precarij de quo plene per Bar. in. l. interdū. ff. de acqui. pos. p traditionē clauiū. vt. l. clauib'. ff. de contrahē. emp. et per retentionē vsufruct': vt. l. quisqs. C. de dona. in illis casib' nō acq̄ritur dñium et possessio dño sed solū pcuratori. de quo per dñm Angelū de perusio in. l. p pcuratorē. C. de acquir. pos. alias personas liberas per quas nobis acquirit vide p glo. in. §. siquis alij. j. de inuti. stipu. et per Bar. in. l. stipulatio ista. §. siquis insulam. ff. de ver. ob.

a ¶ Nobis acquirit. An aūt sol' tutor hereditatem adeūdo acq̄rat ea3 pupillo. vide in. l. potuit. C. de iure delib. et ibi p Bar. et per Pau. de cast. in cōsili. cccl x. i. iiij. colū. pauloante finem.

b ¶ Scdo not. no. hanc dñam testamēti nuncupatiui testi in scriptis q dñs h optie explicat. Itē an testamētū i scriptis scm̄ cui aliqua d reqsitis defi ciūt. vel non interuenerūt i forma anvaleat salte iur nuncupatiui testamēti et i quo iure pf filie min' legitime relige vide Pau. d cast. in cōsili. ccccxj. in antiquis.

Hactenus.

Etiā per vniuersitatē querunt nobis dñia reꝝ de qb' modis tractat infra in sequētib' titulis. h. d. vsq3 ad fi. Et sunt sex modi qb' acq̄rit p vniuersitatē. vt dicā. j. de lega. in pain. l. p vniuersitatē pretoriā et arrogationē adiectionū bonoꝝ cā seruādaꝝ libertatū nouationem et publicationem bonoꝝ: l3 aute3 querat dñium reꝝ sine apphensiōe siue traditōe in casibus supradictis: nō tū querit nec trāsfert possessio sine apphensione ēt in ecclam in qua fuit translatū dñium. l. cū hrdes. ff. de acqr. pos. et p Bar. in. l. inter diuinū. C. de sac. sanc. eccle.

c ¶ Tabellionē. Idē ts h vo. Hēri. hernoys nibil aut paucis imutatis.

¶ De testamentis ordinandis. Rubrica.

Testamentum.

Hic ti tulus cōtinuat ad pcedēns. s. tit. pcedēti. §. fi. in fi. et diuidit in tres partes. Pelo recitando ius antiquum tractat de testō in scriptis. Scdo ibi testes autē. declarat q possunt esse testes in testō. Tertio ibi iuxta finē. in. §. sed hoc. quidē tractat de testō sine scriptis. et prima pars. h. d. Sublata triplici forma testōꝝ hodie pōt fieri testm̄ in scriptis cum subscriptione testatoris et subscriptione et signaculo septē testiū vno ꝯtextu. Et possunt oēs testes signare vno ānulo et cuj pluri' et cū suo et alieno ānulo. h. d. vsq3 ad. §. testes aute3. ¶ No. ex princi. ethimologiā et deriuationē seu allusionē huius vocabuli testm̄: q2 dicit quasi testatio mentis. Et an pcedit argumētū ab allusione vocabuli. dic q pcedit qñ ei nō ꝯtradicit diffinitio: sed hic ꝯtradicit: q2 testm̄ est voluntatis nostre iusta snia et c. vt hic in gl. quā diffinitionē declara. vt p Bar. in. l. j. ff. eo. Et iō nō v3 argumētū. qcqd est testatio mētis est testm̄. vt dixi. s. de tutelis. §. tutores. et p Bar. in. l. j. ff. de tutel. et. l. ij. §. appellata. ff. si cer. pe. ¶ Scdo nota [b] q duplex est testm̄. s. in scriptis et sine scriptis. Testamētū sine scriptis ē qd fit sine solēnitatib' nō attēto an inde fiat scriptura vel nō qd nūcupatiuū appellat eo q testibus nūcupatur. i. manifestant oia que in eo scribunt. de quo in eodē. §. sed hec qdē. Sed testm̄ in scriptis est qd fit cū solēnitatib' et instrīs et nō sunt nota testib' que in eo ꝯtinent. nā qñ qs nullū vult scire que in testō disponat secrete ꝯficit sibi testm̄ ppria manu vel etiā p aliū. vt in auc. et nō obseruato. C. e. Et cū disposuit in testō oia que imediate voluit tūc producit illud testm̄ plicatū ligatū et inclusū3 vel in linteo inuolutū quaten' ē scriptū in pñtia septē testiū rogatoꝝ masculoꝝ et liberoꝝ vel octo testiū: qñ testator est ignarus vl se nō subscripsit: et offert hoc testm̄ testib' asserēs illud eē suū testm̄ et in vltima volūtate et tunc ipsi testes in vltima parte charte vacue dimisse debēt se subscribere vno ꝯtextu. i. nullo actu medio interueniente nisi actu nature necessario. Et vnusqsq3 d3 facere mētionē de ceteris i sua scriptura vt appareat q vno ꝯtextu subscripserūt et signauerūt et d3 ꝯtinere subscriptio q fuerūt pñtes i tali testō sic eis p testōrē oblato et facet mētionē de noie testiū et testōris: vt hic i gl. i ver. subscriptionē. Et similr ipse testator d3 se subscribere pelo si sit lfatus: vel adhibet octau' testis nisi testator fecisset spālem mentionē qd sua manu ꝯscripsit: q2 tunc nō req̄rit amplius q se subscribat cū alijs testibus. vt. l. cū antiquitas. in fi. C. e. Et deide tale testm̄ sigillat a testib' suo vl alio ānulo: et vno vel cū pluribus. et ꝯseruat testm̄ sic clausu3 et sigillatū vsq3 ad mortē testatoris: et eo mortuo citatis citādis et vocatis testibus qui recognoscāt sua sigilla et suā subscripturā aperit testm̄ et publicat in pñtia iudicis. et hoc hr̄. in. l. hac ꝯsultissima. et l. testamēta oia. et l. iubemus. C. eo. et l. ad testm̄. ff. e. et de ista publicatiōe qualr et qñ fiat vide p Bar. de salyce. in. l. publicati. C. de testa. et tabel. Qui aliter ausus fuerit facere penam falsitatis nō euitat quasi dolose in eā necessaria versat': vt. d. l. iubemus. in fi. qd bene no. ꝯtra tabellionē [c] q si omittat solēnitatē et formā iuris punit de falso q2 psumptione iuris psumit omisisse ne valeat. Ite3 q2 turpe est ei ignorare qd est de ei' officio et in quo quotidie versat: vt. l. ij. §. nuncij auditores. ff. de orig. iur. Et multomagis tabellio punit de falso qñ attestat interuenisse solēnitatē que nō interuenit: vel eā que interuenit scienter scribere omisit. sm̄ Richar. malū. in. d. l. iubemus. in fi. ¶ Scdo nota ibi. vno ꝯtextu. q testamentū d3 fieri vno ꝯtextu. i. nullo actu medio interueniente: ne sit actus necessarius modico interuallo. l. cū antiquitas. C. e. vel sit actus ptinens ad testamentū vt calefactio cere cā sigillandi: vt. l. hrdes. palā. §. fi. ff. eo. Itē pōt etiā fieri ꝯtractus in ipso testō: et quilibet actus oīs3 irritet testamentū: vt tenet Bal. in. l. fi. ff. de reb' eo. quod bñ nota. ¶ Tertio no. in vbo. s3 his oībus q iure isto in testō in scriptis debeat exprimi nomen hrdis et scribi p manū testatoris vel testiū. vt hic in glo. in. d. l. iubemus. Sed hoc hodie corrigit: q2 testator nō tenet exprimere seu testificare testibus nomē hrdis. vt in auc. et nō obseruato. C. e. Quid aūt si pluribus hrdib' institutis seu scriptis testator aliquos expressit et aliquos nō an vitiat in totū vel solū in nō expssis. dic si testator

statoꝛ potuit oẽs exprimere ⁊ nõ exp̃ssit videt̃ esse ꝯtentus solis noĩbus exp̃ssis: ⁊ ideo valet testm̃ in exp̃ssis ⁊ nõ vꝫ in nõ exp̃ssis: vt. d. l. iubem⁹. iuxta pMn. secus si testatoꝛ non potuit oẽs heredes exprimere ᵃ quos instituere volebat vt qꝛ in medio testamẽti obmutuit qꝛ in nihilo vꝫ testm̃. vt. l. si is. ff. eo. ⁊ sic no. ꝙ lꝫ testm̃ impfectũ rõne solẽnitatis omisse valeat saltim inter liberos: vt. d. l. hac ꝯsultissima. §. ex impfecto. C. eo. secus tñ si sit impfectuꝫ rõne volũtatis nõ cõpleteꝛ qꝛ tũc nõ vꝫ etiã inter liberos. vt. d. l. si is. Dicit̃ aũt pfectuꝫ testm̃ qñ testatoꝛ habuit totã suã volũtatẽ pro declarata. sicut dicimus ꝯtractũ cõpletũ qñ habet̃ p pfecto ⁊ absolutoꝛ vt. l. ꝯtractus. C. de fide instru. Et ideo si reperit̃ instm̃ seu prothocollũ notarij impfectũ vt appeat ꝙ plus volebat scribere puta qꝛ si dicat̃ ꝙ ticius vẽdidit talem fundũ seio pro pcio cẽtũ his pactis. l. ꝙ si nõ repiat̃ plus decete tale instm̃ seu ꝓthocollũ nullã facit fidẽ sm̃ Bar. l. d. l. si is. ℭ Quarto no. in ver. possunt autẽ. ꝙ oẽs testes possunt signare vno ⁊ plurib⁹ ãnulis ⁊ suo ⁊ alieno ãnulo ⁊ etiã ãnulo testõris. Dicit tñ speculatoꝛ in tit. de pba. §. inclusuꝫ. v. ⁊ si nõ in tit. de cita. §. j. iã de citatõe. lris igit̃ ꝙ qñ qs sigillat alieno ãnulo dꝫ de hoc facere exp̃ssam mẽtionẽ. de quo p Bar. in. l. ad testm̃. §. si ab ipso. ff. eo. Et non solũ ãnulo vel sigillo põt qs sigillare: sed etiaꝫ quouis alio signatorio. d. l. ad testm̃. §. si est signatũ. Et dicitur signatũ illud qđ ei adheret puta ad cordulã vel linteũ in quo est inuolutũ. d. l. ad testamẽtũ. §. signatas. Et in testõ in scriptis reqrit̃ signatio ⁊ subscriptio ⁊ alteꝝ sine altero nõ sufficit. d. l. ad testamẽtũ. §. sigs ex testibus. Sic etiã non vꝫ instm̃ sine signo notarij si est de ꝯsuetudine sua ꝙ apponat̃ alͣs oĩno vitiat̃: vt. j. de publi. iudi. §. itẽ lex cornelia. ⁊ p Bar. in. d. §. sigs ex testib⁹. ⁊ plenius p eũ in ꝓhemio ffoꝝ. spec. tñ in ti. de fide instru. §. breuiter. v. Itẽ an oĩa tenẽt simplr̃ ꝙ non vꝫ instm̃ qđ nõ hꝫ signũ notarij. lꝫ Jo. and. ibi in additionibus teneat signũ nõ esse de substantia. An aũt possit tabellio ꝓhibere alteri ne assumat signũ suũ. Bar. ꝙ sic. Et idem in mercatore in suo tractatu de signis ⁊ armis. ⁊ adde etiaꝫ ꝙ nulle signature ignote credit̃ nisi habeat̃ aliqua noticia. xviij. di. c. nullis. in glo. Joã.

Testes. ℭ Illi nõ possunt eẽ regulr̃ testes in testõ qui nõ hñt testamẽti factionẽ passiuã. i. qb⁹ nõ põt relinqui in testõ. Itẽ non possunt esse testes in testõ mulier impubes: ⁊ alij hic notati. h. d. vsq ad. §. sꝫ cũ aliqs. ℭ No. primo ꝙ mulieres nõ possunt eẽ testes in testõ propter fragilitatẽ ⁊ periculũ quod iminet in testamẽto: nisi in testõ militis vl̃ inter liberos: vt no. glo. in aut̃. ꝙ sine subscriptiõe pcedit. C. eo. lꝫ in alijs põt esse testis. ⁊ nõ põt eẽ testis in codicillis vt tenet glo. ff. e. l. qui testõ. §. mulierẽ. Itẽ non põt esse testis in criminali cã de iure ciuili. l. ex eo. ff. de testi. nec in crimine publico vel vbi euenit mẽbri abscisio l quo mulier non põt esse testis: sicut nõ põt accusare. ff. de accus. Sed de iure canonico mulier nõ põt esse testis in accusatione criminali sꝫ in inq̃sitione vel denũciatõe sic: vt no. glo. in c. forus. de ver. signi. Quid aũt de hermofrodito. dic: vt hic in glo. in ver. mulieres. ℭ Scdo no. ibi. neqꝫ impubes. ꝙ impubes. i. minoꝛ. xiiij. ãnis nõ põt esse testis in testõ. Similiter nec in criminali in qua debꝫ esse maioꝛ. xx. ãnis: sicut si vellet accusare de crimine publico. vt. iij. q. iij. itẽ in criminali. ver. in testimoniũ. ℭ Et no. glo. in. l. qui accusare. ff. de accusa. Sed in alijs negocijs minoꝛ põt testificari sicut ẽt põt de his que vidit in pupillari etate. vt hic in glo. in ver. impuberes. ⁊ in glo. l. iij. §. sed iulianus. ff. de testi. quod intellige si tpe quo impubes vidit vl̃ audiuit erat talis etatis ꝙ poterat intelligere quod agebat̃. ⁊ mẽti tenere sm̃ Bar. in. l. ad testamentũ. §. j. ff. e. Et eodẽ modo põt qs reddere testimonium de his que vidit ante tpᷓs cecitatis nisi obstaret defectus infamie vt in spec. de testi. §. j. ver. sꝫ nunqd factus pubes. Similiter furiosus nõ põt esse testis nisi eo tpe quo hꝫ dilucidia interualla. eodẽ mõ testamentũ factũ ante furoreꝫ valet ⁊ tenet: lꝫ moriat̃ postea in furore. ff. eo. l. q testõ. §. nec furiosus. Similr̃ ⁊ ꝓdigus cui est interdictũ bonis nõ põt esse testis in testõ nec potest facere testamentũ. quod autem ante īterdictionẽ fecerit valet ⁊ tenet. ff. e. l. is cui. Similiter ille qui est damnatus de crimine famoso non potest esse testis nec potest facere testamentum. ff. eo. l. cui. §. si. Et an infamis ex aliquo crimine possit esse testis in testõ. ⁊ facere testamentũ. tenet Bar. ꝙ sic in. d. §. si. nisi crimine heresis ⁊ lese maiestatis in qbus ẽt ante factũ testamentũ annullat̃ ⁊ bona confiscant̃: ⁊ post mortem eorum memoria damnatur. in aut̃. credentes. C. de here. ⁊ l. si. C. ad l. iul. maiestatis.

ᵃ ℭ Exprimere. Si põit dõ. Hẽ. her. vnũ notabilẽ qõnẽ quam dicit se de facto vidisse. s. si notari⁹ iter roget egrotũ tẽ an velit talem suũ eẽ heredẽ ⁊ testõꝛ ꝙ sic: an valeat talis istõ heredis. ⁊ vide p eũ hic.

Sed cũ aliquis. ℭ Debꝫ īspici ꝯditio testis putatiua q̃ erat tẽpore quo adhibit⁹ fuit testimõiũ ⁊ nõ vera ꝯditio. Et error cõis facit ius. h. d. vsqꝫ ad. §. preter. Licet ergo testis in testõ debeat esse liber: vt. C. eo. l. j. tñ si vere erat seruus: sed cõmuni opi. erat liber siue reputabat̃ tpe quo fuit adhibit⁹ ad signandũ testm̃ in scriptis vel acceptus a tabellione in testõ nũcupatiuo ꝓꝑ hoc nõ ãnullat̃ testm̃ lꝫ opponat̃ ꝙ vnus ex testib⁹ erat seruus vel infamis vt hic. ⁊ l. j. C. eo. ⁊ per glo. ⁊ Bar. in. l. heredes palã. ff. eo. in pMn. ⁊ hoc ꝓꝑ cõem errorẽ qui facit ius vt hic. ⁊ l. barbarius philippus. ff. de offi. ꝓto. Nam si seruus reputat⁹ liber fuit adhibit⁹ in testõ in scriptis vel sine scriptis ꝯfecto a tabellione nõ est necesse ꝙ hic testis examinet̃ in iudicio: qꝛ publica scriptura ꝓbat ex se: lꝫ sꝫ glo. in verbo signaret̃ teneat ꝙ nõ de iuris rigore: sed ꝯsuetudine sic. Sed doc. tenẽt ꝙ ẽt de iure. si aũt adhibit⁹ fuerit in testõ in scriptis vel sine scriptis nõ ꝯfecto a publico tabellione sic est necesse ꝙ testm̃ ꝓbetur p testes in iudicio coram iudice: tunc lꝫ sit detecta seruit⁹ vel infamia tpe testimonij ferẽdi tñ poterit examinari. qꝛ videt̃ examinat⁹ tpe quo fuit adhibit⁹ ad testimoniũ vt tunc tpis cõi opinione reputaret̃ liber ⁊ integre fame sꝫ Bar. C. eo. l. j. ⁊. ff. e. l. ad testm̃ §. j. Nec ob. si dicas ꝙ inspiciat̃ ꝯditio testis tpe quo deponit vt. l. iij. in. §. due cãe. ff. de carbo. edic. qꝛ qñ ꝯditio testis mutat̃ suo facto vt qꝛ tpe testimonij reddẽdi est factus seruus vel infamis ꝓꝑ eius delictũ nõ põt examinari. secus si si est mutata ꝯditio suo facto: sed seruitus vel ĩfamia que tũc erat a modo detecta: qꝛ tunc ꝓꝑ cõem errorẽ põt examinari. vt hic sꝫ Bar. ⁊. C. eo. l. j. ⁊. d. l. ad testm̃. §. j. ⁊ Azo in sum. huius ti. circa fi. licet alis mõ dicat dñs Bar. de saly. in. l. j. C. eo. Inter quos aũt dꝫ eẽ hec cõis opi. siue error. s. ꝙ hic reputet̃ liber. dic ꝙ nõ requirit̃ de oĩbus hominib⁹ totius ciuitatis sed a maiori parte eoꝝ qui verisimilr̃ hoc scire debuissent ⁊ a ꝓpinquis ꝯiunctis vicinis ⁊ amicis. Et ita restringitur hic testis qui dicit oĩum ꝯsensu. ⁊ l. j. C. eo. Et hoc tñ licet testis sic deponat ꝙ oẽs sic dicũt nõ ꝓpter hoc est falsus sed dꝫ intelligi ꝙ oẽs eum cognoscentes. Et qui verisimiliter hoc scire debẽt qꝛ vniuersalis locutio recipit restrictioneꝫ actus cui attribuit̃: vt glo. no. in. l. oẽs. C. sine censu vel reliq. ⁊ per Bar. in. l. j. §. nunciatio. ff. de ope. no. nũcia. Et attende ad modũ ꝓponendi exceptionẽ ⁊ formãdi ꝓpositionẽ ⁊ articulandi ad repellendũ testem ꝙ nõ sufficit dicere ꝙ tunc tpis erat seruus īfamis vel excõicatus nisi addas ⁊ tenebat̃ ita ⁊ reputabat̃ cõiter ab oĩbus scientib⁹ ⁊ cognoscentib⁹ eum: alr̃ positio est impertinens vt hic ⁊. d. l. j. C. eo. Item dꝫ exprimere cãm criminis vt qꝛ est infamis vel excõmunicat⁹ ex tali cã: vt in. c. pñtium in fi. de testi. lib. vj. Sed quid si ꝯditio testis est mutata post iuramẽtuꝫ ⁊ depõnem dic vt in spe. de testi. §. j. ver. quid si testis. Item quid si testis aliquid vidit ⁊ post est factus cecus an poterit examinari. Et quid si etas testis est mutata ꝙ tẽpore quo vidit erat impubes ⁊ tẽpore testimonij erat pubes. dic de his duob⁹ vt dixi. s. pxi. Itẽ qd si cõditio notarij est mutata qꝛ postq̃ rogatus fuit est ꝯdemnatus de falso ⁊ factus īfamis an põterit cõplere instrumẽtũ de quo fuit rogatus. Bar. ꝙ sic in d. l. ad testamẽtũ. §. j. ff. e. qꝛ delictũ suum nõ dꝫ nocere alijs qui ante eũ adhibuerunt. argumẽto huius. §. ⁊ dixi. §. j. Et idẽ in notario facto mõacho ꝙ nõ põt nouas rogatiões assũ

mereẽ veteres ꝯplere: vt no. glo. no. in. c. vt officiũ. de her. li. vj. ⁊ adde per Jnno. in. c. fraternitatis. de here.

Pater necnon. ¶ Pater ⁊ filius in eius potestate existẽtes põt simul eẽ testes in testõ extranei. Et simil duo fratres in eiusdem potestate existentes. Et simil plures de eadem domo quantũcunqȝ ꝯiuncti põt simul adhiberi testes in testamẽtis ⁊ alijs negocijs extraneoꝝ. h. d. vsqȝ ad. §. in testibus. Et cõcor. ff. de testi. l. pater ⁊ filiꝰ. ⁊. ff. e. l. ad testamentũ. in pn. secus aũt inter seipsos vt in prori. §. licet ergo quo ad alias ꝑsonam pater ⁊ filius censeant vna ⁊ eadẽ persona. l. fi. C. de impub. ⁊ alijs substi. ⁊ no. in. l. ij. C. qui eta. se excu. lib. x. tamen quo ad testimoniũ ferendũ persone patris ⁊ vox filij censent diuise a persona ⁊ voce patris: vt hic ⁊. d. l. pater ⁊ filius. Et adde q sicut põt pater ⁊ filius testes adhiberi ita possunt pater ⁊ filius simul cum extraneo institui: puta dicius cum filio suo ⁊ sempronio sint mihi hẽdes. nam tunc titius ⁊ filius eius simul habebunt solũ dimidiã hereditatis qꝛ censent pro vna ꝑsona ⁊ vna caro: ⁊ semproniꝰ habebit aliam dimidiã. d. l. fi. de impu. ⁊ alijs substi. Quãdo autem substituit pater ⁊ filius vel datur seu ꝯcedit aliquid patri ⁊ filio an intelligat cõcedi principaliter ⁊ pariter vtrıqȝ an vero ordine successiuo. s. primo patri viuenti ⁊ postea filio. dic q ordine successiuo: vt plene no. per gl. ⁊ Bar. in. l. gallus ⁊ qbus. §. recte. ff. de libe. ⁊ posthu.

In testibus. ¶ Filiꝰ nõ põt eẽ testis in testõ pris nec pr in testõ filij ẽt militis in expeditiõe nõ degentis nec domesticum testimonium admittitur in testamentis. hoc dicit vsqȝ ad. §. sed neqȝ heres. In expeditione nõ degẽtis ideo dixi qꝛ qñ filiusfa. ꝯstitit in acie bellica põt testari quocũqȝ mõ voluerit etiã suo sanguine rutilãti scribẽdo. iõ nimiꝝ si pater tũc admittit pp necessitatẽ. l. milites in expeditiõe. C. de testa. mili. ⁊ l. q testõ. §. per ꝯtrariũ. ff. eo. secus qñ nõ est in expeditõe sed in domo sua. qꝛ tũc exigit solẽnitas iuris cõis. j. de testa. mili. §. j. ⁊ not. in d. l. milites. ¶ No. pmo q filius nõ põt eẽ testis in testõ patris qñ agit de facto ꝓprio patris siue pater querat siue nõ vt hic. ⁊. C. eo. l. parẽtes. ⁊. l. testis idoneus. ff. ð testi. Sȝ qñ nõ tractat de facto ꝓprio patris. vt qꝛ pater interuenit noĩe alieno tũc filius põt testificari ꝓ patre si patri nihil querit. alis nõ. vt no. p glo. ⁊ Bar. in. l. q testm̃. §. quecũqȝ aũt. ff. eo. pater aũt nõ põt esse testis ꝓ filio siue filio querat siue nõ. Et sic minor est ꝓhibitio erga filiũ q̃ in filio erga patrẽ. ⁊ ẽ rõ qꝛ pater magis diligit filiũ q̃ filius patrẽ sm glo. in. d. §. quecũqȝ. Fallit in etate filij ꝓbãda in qua parẽtes admittũtur. l. ⁊ matris ꝓfessio. ff. de ꝓba. Itẽ fallit in cã matrimonij an fuerit ꝯtractũ vel non ⁊ in cã analogie ⁊ parẽtele in qua admittunt parẽtes ⁊ aliĩ ꝯximiores l. c. videt. extra qui. matri. accu. pos. Itẽ fallit qñ filius interuenit noĩe alieno puta ꝓcuratorio noĩe alteriꝰ in quo casu pater admittit ad testificãdũ ꝓ filio si nõ tractat de facto filij. alis nõ sm Bar. in d. §. quecũqȝ. ⁊ qð dictũ est de filio in ptãte idẽ intelligas de filio emãcipato vt tȝ glo. in. l. parentes. C. eo. lȝ secꝰ in instrõ publico qð facere põt filius emãcipatus notarius l fauorẽ patris ⁊ ecõtra pater in fauorẽ filij. Sed in fauorem filij in ptãte nõ põt pater notarius scribere instrumẽtũ etiã in aduẽticijs alis diceret q ei patri nõ quereret vsufructus: vt. l. si pater. ⁊. l. impuberẽ. ff. ð falsis. ⁊ ibi p B. ⁊ idẽ etiã intelligas in filio spurio vt nõ testificet ꝓ patre pp naturalẽ affectionẽ que durat inter eos ⁊ tolli nõ põt. vt no. Bar. in. l. naturales. ff. de capi. dimi. Secus aũt in patre rõne ꝓlatõis vt in ep̃o vt possit testificari ꝓ cap̃lo si bona sunt separa. vt extra eo. c. cũ nũcius. Itẽ secus in patre spũali q aliquẽ de sacro fonte leuauit vel in crismate tenuit ⁊ in patre nutritorio. idẽ est in baiulo. nã isti admittunt cuȝ nõ reperiant ꝓhibiti. qꝛ istud edictũ de testibꝰ est ꝓhibitoriũ. ff. e. l. j. in his mi oibus tñ pp cõditionem domesticã repellant arbitrio iudicis relinquit. ff. e. l. iij. §. j. ⁊. C. de testi. l. ij. ¶ Scdo no. q domesticũ testimoniũ non admittit in testõ nec regulariter in alijs actibus vt hic ⁊. l. ij. C. de testi. ⁊. ff. de testa. l. testes. ⁊. in. c. mulieres. extra de testi. Que aũt dicant ꝑsone domestice dicit hic glo. notabilis. nam ẽt glo. in. d. c. ex litis. extra de testi. ⁊ tex. in l. presente. §. sane. C. de his qui ad eccle. ꝯfu. s. qbus põt imperari rõne ptãe vel dñice ptãtis vt familiares coloni: ascriptitij: mercenarij: filij: fã: liberti: vxor ⁊ oẽs habitãtes i domo ita dicit glo. in. d. c. ex litis: lȝ aũt domesticꝰ nõ admittat pro domestico. tñ admittit ꝯtra eũ volente; aduersario: vt tenet glo. in. l. ij. C. de testi. Itẽ admittit domesticus ad ꝓbandũ innocentiã domesticĩ ⁊ ẽt ad ꝓbandũ alia que occulte fiũt in domo: vt. l. ꝯsensu. §. scimus. C. de repudijs. itẽ admittit domesticus in cã domesticoꝝ rõne parentis. ar. l. nõ solũ. §. de vno. ff. de ritu nup. Itẽ hoc q dr de domesticis q nõ admittat ad testimoniũ pro domsticis est veruȝ in testimonijs iudicialibus: sed in instrũalibꝰ de ꝯsensu prium bene admittunt. ar. l. sciendũ. cũ glo. ff. de vsuris. Iteȝ attende: q lȝ aliqs fuerit domesticus ꝓductẽtis ⁊ nunc non sit põt testificari qꝛ attendit ꝯditio testis que est tpe testimonij ferendi. l. iij. §. due ẽẽ. ff. de carbo. edic. nisi esset famulus q eẽt expulsus in fraudẽ vt possȝ testificari. de quo p Bar. in. l. j. §. itẽ in vno. ff. de questio. Itẽ q hic dr. de vxore: vt l. ij. C. ð testi. idẽ intelligas de spõsa ⁊ ꝯcubina sm Bal. in. d. l. ij. C. ð testi.

Sed neqȝ heres. ¶ Heres ⁊ in eius ptãte existens ⁊ ille in cuius ptãte est heres ⁊ fratres eiusdẽ hẽdis in eiꝰ ptãte exñtes nõ põt esse testes in testõ. sublata dña iuris antiq qð ꝓhibebat emptoreȝ familie ⁊ hẽditatis que obtinet vicem hẽdis ⁊ in eius ptãte exñtes esse testes i testõ ⁊ in ipm hẽdẽ ⁊ ea ptãte ꝯiunctos ꝑmittebat. h. d. vsqȝ ad. §. legatariꝰ ꝑmittebãt ergo antiqui q heres scriptus in duobꝰ generibꝰ testamenti. de quo. s. in pn. titu. versi. accessit. excludebãt a testimonio. Et qꝛ ista dña erat sine rõe: ideo impator corrigit statuẽs q nullus heres. nec eius filij: nec pater: nec fratres possunt esse testes in cã testamẽti ⁊ sic antiqui obtutebant hoc iure ⁊ hoc ius permittebant sine rõne. Quare magis possit esse testis heres q̃ emptor familie ⁊ ipsi magis ꝑsuadebant ⁊ asserebant se abuti hoc iure ⁊ se seruare ⁊ permittere istud ius sine aliqua rõne diuersitatis. Ratio est aũt sm glo. quare heres pater ⁊ filij ⁊ fratres sint simul ptãte ꝯiuncti ad eos dicit spectare damnũ ⁊ lucrũ de isto negocio qð agitur inter heredẽ ⁊ testatoreȝ. i. de ista heredis instõne. ⁊ sic quodãmodo essent testes in negocio ꝓprio qð nõ licȝ. l. oibus. C. de testi. nam quãdo lucrũ in toto vel pro pte spectat ad aliquem vel quocunqȝ eius intersit causa dicitur eiꝰ ꝓpria. ⁊ ideo in ea nõ potest esse testis. glo. no. est in. l. pe. §. j. ff. quãdo appellãdũ sit. ⁊ ex hoc sequit q frater hẽdis emãcipatus nõ ꝯtingit hẽdem per ptãtem ⁊ per ꝯñs nõ spectat ad eum lucrũ vel damnũ q possit eẽ testis. qð videt tenere glo. C. eo. l. parentes. nisi repellat rõne domesticitatis vt qꝛ simul habitet in eadẽ domo cũ fratre qꝛ sic ꝯsuetudo augeat affectionẽ. dicit glo. in. l. cum allegas. C. de castren. pecu. li. xij. de quo dic p doc. in. d. l. parentes. ⁊ in. c. litis. de presum. super tertia glo. Concludit tñ Bar. in. l. qui testamenta. §. quecũqȝ. ff. eo. q frater põt testificari pro fratre volens. sed inuictus nõ cogit. ⁊ ideo est ꝯsilium q in actis dicit sponte volens testificari ⁊ deponere ⁊c. Et hoc in ciuili. Sed in criminali nec frater nec aliqs ꝯiunctus vsqȝ ad septimũ gradũ põt testificari. no. in. l. lex cornelia. ff. de iniur. ⁊. l. lȝ. C. de testi. ⁊ sic postremo de appel.

Legatarius. ¶ Legatarij ⁊ fideicõmissarij qꝛ sunt singulares ⁊ nõ vniuersales successores põt esse testes in testõ. Et silr põt hij i quorum sunt ptãte ⁊ qui in eoꝝ ptãte sunt. h. d. vsqȝ ibi nihil ãt. fideicõmissariꝰ ergo vniuersalis cui dȝ restitui hẽditas qꝛ ẽ successor iuris ⁊ in eum transferunt per restõneȝ hẽdis oĩa iura ⁊ actiones hẽditarie: vt. l. j. in pcin. §. de illo. ff. ad treb. non poterit esse testis in testõ. nec obstat q legatarius parti

cularis

colaris videt repelli a testimonio alia rõne videlz qr ad eũ spectat cõmodũ legati pp qd cõmodũ phibet quis testificari vt.l.ob[illegible].C.de testi.r.l.nullus idone⁹.ff.d testi.qr dic q in cã sui legati est clarũ q nõ põt testificari vt in zrarijs. sed in cã testamẽti vertẽtis inter hrdem r aliũ hñ põt testificari vt hic r.l.qui testõ.ff.eo.lz eim ad ipm legatariũ scdario r in zña spectet cõmodũ sui legati si testm̃ valebat nõ tñ principalr spectat ad eum vniuersale cõmodũ sed ad heredem.r sic pz q ille ad quem p quandã zñam spectat cõmodum põt testificari.r ex hoc sequit q cũ vnus ex pluribus reis debẽdi petat p[illegible] zueniri illũ correum ad quez puenit pecunia qd põtvt no.p doc.in.l.vñ querit.ff.cõmo.q poterit aliũ correum tertiũ iudicẽ in testẽ ad pbandũ q tota pecunia puenit ad illum qr ad reũ testificantẽ nõ spectat cõmodum principalr.qr ipse nõ zuenitur.sed scdario r in zña si petens obtineat vt hic r.l.siquis ita.ff.de reb⁹dub. an aũt socius possit esse testis p socio [a] dic per glo.in.l.quoniaz C.de testi.l.q si sint socij oium bonoz nõ põt eum omne lucruz r damnũ sit cõe r idem si sint certe rei qr nõ põt eẽ testis in re illa cum sibi cõmodũ spectet ad eum. secus si cõmodum nõ spectet ad eum r si est factũ legatũ mihi r tibi i testõ r qd inter te r heredẽ an sit tibi legatũ.nã potero testificari cũ zmodũ nõ spectet ad me.r ita intellige hic glo.si.l. v[illegible] licentia.in cr[illegible] aũt socius p socio non admittit vt.d.l. qu[illegible]d.ℭ Vltimo no.hic sup ver.prẽtem zuneti cũ tex. q v[illegible] admittit in testẽ admittit ẽt eius filius r pater nisi alia rõne phibet.r id cum notarius zmittet inter testes vt.l.domiti⁹labeo.ff.eo.simili poterit esse testis filius r pater ipsius notarij vt hic in glo.no.

Nihil autem.

ℭ No.q testamẽtũ põt scribi in tabulis ligneis vel lapideis vel de gipso r in charta.s.in bõbice r mẽbrãnã.i.in cartis d corio r ẽt in alia materia apta põt scribi vt in tabulis cereis vel ẽt de terra vt hic r in.l.cõmodato.§ igit si pupillaris.ff. zmodati.r.in.l.j.ff.de bo.pos.sm tab.potest ergo publicari r tñ fidẽ facit testm̃ vel instrm̃ scriptũ in carta de bõbice q̃tum illud qd est publicatũ in mẽbranis.i.in cartis de corio: vt hic r.d.l.j.põt ẽt de iure instrm̃ scribi r publicari in carta rasa.l.carte.r in glo.ff.de bo.pos.sm tab.sed de zsuetudine non seruat imo qñ creant tabelliones iurare zsueuerũt non publicare instra in cartis de bõbice nec in cartis rasis. Qualiter aũt viciũ rasure noceat dic vt no.glo.r Bar.in.l. ij.C.de edic.diui adri.tol. Simili põt puocari de voluntate parita in tabulis lapideis.de quo dic p Bar.in.d.l.j.d bo. pos.sm tab r sic infert q credit antique scripture facte i lapide: vt.l.j.ff.de alb.scri.r.l.monumẽtoz.ff.de relig. r ibi p Bar.an aũt credat scripture cronicaz dic p Bar.in.l.j.ff. si cer.pe.ℭ Scdo no.in v.sed vnũ.q de vno testõ r instrõ põt qs sibi facere fieri plures copias.ab eodẽ notario forte cã portandi vnã copiã secũ.r aliam dimittẽdo domi.vel si vna perdat remanet alia vt hic.r.l.vnum.ff.e.r.l.j.§.siquis in duobus.ff.de bo.pos.sm tabu.r vtraq3 copia erit publica [b] vt lz glo.in.d.l.vnũ.r.d.§.siqs in duob⁹.lz glo.hic in ver.necessitatib⁹.videat tenere oppositũ videlz q primo instrumẽto credat tãq̃ publico r auctẽtico.r alijs copijs credat tãq̃ exẽplari cui nõ credit nisi ostẽdat originale.vt in auẽ.siqs in aliquo documẽto.C.de eden.sed dic qñ sunt facte ab eodẽ notario plures copie tanq̃ publice auctẽtice r originales tunc quelibet p se pbat vt hic.r.d.l.vnũ secus si primũ testm̃ eẽt originale deinde idẽ tabellio fecisset alis copias tãq̃ exẽplar.vt qr dixisset hec ẽ copia siue exẽplũ talis testamẽti scripti manu mei notarij rc.qr tunc isti exẽplo nõ credit sine originali nec ostẽdẽdo illud exẽplũ posset peter heres se mitti in possessionẽ bonoz hereditarioz nisi ostẽderet originale.r ita põt intelligi ista glo.sm Bar.in.d.l.siqs in duob⁹.posset etiã intelligi hec glo.qñ originale est copia tñ manu alterius notarij.qr simili non faceret fidẽ nisi corã iudice eẽt insinuatũ.de quo dic in dicta auẽ.siqs in aliquo r p glo.in.l.quecũq3.ff.de fide instru. Sed qd si statutũ dicit q de quolibet testa.soluat.itẽ q p quolibet testõ soluat tãtũ notariorũ aliqs de eodẽ testõ fecit fieri plures copias publicas an de qlibet soluet gabellã notario dic q gabellã tantũ semel p vno testõ soluet qr in statuto pdicto accipit testm̃ p quodã intellectu.l.p vltia sma r dispõne volũtatis nostre.sed vltima volũtas nõ est nisi vna r p zsequẽs nõ dz solui nisi vna gabella.sz notario dz solui pro oĩb⁹ exẽplis r copijs ab eo factis.de quo dic p Bar.in.l.j.in si.ff.de testa.

Sed hec quidem.

ℭ Hic tractat de testõ nũcupatiuo sine scriptis.r dicit testm̃ sine scriptis r solẽnitatib⁹est qñ testator nũcupat siue declarat suã volũtatẽ corã testibus.h.d. vsq3 ad si.si. In hoc testõ oĩa zcẽta testib⁹declarant nec requirunt solẽnitates reqsite in testõ in scriptis de quo dictũ est.s.in prin.si.reqrit tñ q testes sint puberes r liberi hoĩes vt.s.eo.§.testes.itez dz eẽ numerus legitimus testiũ.s.septẽ regulariter vt hic qñq3 tñ reqrunt plures qñq3 pauciores. vt hic in gl.in ver.testibus.itẽ debẽt esse testes rogati.l.hac zsultissima in prin.C.eo.l.heres palam.§.instrumẽtis.ff.eo. Et debẽt esse vocati ad hũc actũ testamẽti nõ aũt debẽt eẽ aduenticij r ob aliã cãm.ideo dz notarius dicere testib⁹ad hoc vocatis r ab ipso testatore rogatis sm Bar.in.d.§.i instrumentis.licet secus sit in notario qui psumit rogatus eo ipso q publicat.de quo dic plene p Bar.in.l.sciẽdũ.ff.eo. de ver.obli.Quid aũt si notarius in testõ dicat se rogatũ r testes rogatos nec dicit a quo dic q presumit q fuerint a testatore rogati sm Bar.in.d.l.sciendũ.r.d.l.j.ff.de here.insti. Et adde q testm̃ nuncupatiuũ põt fieri sine scriptura sicut cum scriptura.r hoc ita valet r tenet si testator corã septem testibus facit testm̃.solo vbo sicut si notarius rogatus fuisset vt hic in tex.r.d.l.hac zsultissima.r.l.j.§.qui neq3.ff. de here.insti.r.j.si.j.§.plane.ibi sine scriptura ẽt a nõ militibus tantũ enim vz act⁹ sine scriptura sicut cũ scriptura nisi in casibus in qbus requirit scriptura. Nota p glo.in.l.pactum qd bonafide.C.de pac.r.l.zrahit.ff.de pignor.qñ tñ testm̃ pbat per testes ipsi debẽt depõnere q fuerũt rogati alis nõ pbant:vt dicã.j.ti.j.§.plane.sz an per instrm̃ publicũ in quo sunt descripti duo vel tres testes põt pbari testm̃.s. q talis corã testibus fecit testm̃ vbo r instituit talẽ hrdẽ.dic q sic si est qd voluntatis.puta si aduersarius zfitet testatorẽ fecisse testm̃:sz nõ solẽne.nã per duos testes põt pbari q interuenerunt solẽnitates debite.s.q hic testator erat sane mẽtis.r q testes fuerunt rogati rc. Sed si ẽ qd volũtatis.vt qr aduersari⁹ testatorẽ fecisse testm̃ negat. Et negat illũ fuisse hrdez institutũ vel legatũ fuisse in testõ relictũ:tũc dz pbari per septẽ testes qui fuerunt pñtes r rogati in zfectione testamenti.ita zcludit Bar in.d.l.hrdes palã.in prin.vbi gl. format qõnez.r in.l.si.C.de fideicõ. Quid si testator dicit volo q hrs meus soluat illa legata illis psonis que r qbus reliqui in cedula mea manu scripta deposita penes guardianum fratrũ minoz:vel penes aliã psonã nec aliter nũcupat testibus que sunt legata.r que sint ille psone an valeat vt teneat heres satisfacere cõtentis in illa scriptura:dic q sic.de quo per Bar.in.l.si ita scripsero.ff.de condi.r demonstra.

ℭ De militari testamento. Rubrica.

Supradcã diligẽs.

ℭ Milites in expeditiõe degentes sunt priuilegiati r pñt facere testm̃ sine solẽnitatibus supradictis reqsitis in testamẽtis paganoz.si aũt nõ sunt in expeditione sz in domibus eoz vel alijs locis tunc nõ hñt priuilegiũ ideo debent testari sm ius cõe sicut testant pagani.h.d.vsq3 ad §.sed testari. ℭ No.ergo q militibus [c] in expeditiõe degentibus est remissa solẽnitas testamenti reqsita iaz in testõ

---

[a] ℭ Testis pro socio.de hoc vide latius per do. Lãphredũz in.c.qñ zra ver. testes. r ver.an soci⁹. extra d pba. ale.l.l.si duo ff.siqs cau.

[b] ℭ Erit publica.de hoc vide hic do. Ange.areti. melius decidentez hunc articulum.

[c] ℭ Militibus.quis debeat pcedere miles an doctor.hãc qõnez dicit hic do. Pẽri.disputatã fuisse a quodã doctore mediolanẽsi. Et cõcludit qd in his q spectãt ad rez militarẽ seu exercitiũ precedit miles doctorez in actib⁹ aũt q spectãt ad doctorez precedit doctor i actib⁹ aũt indifferẽtibus.pcedit doctor tanq̃ nobilior.r ratione subiungit quã vide per eum hic.

a ℂ Et sic vide hic do. Bal.her. idē tenentem in hoc articulo

in scriptis q̄ȝ in nūcupatiuo vt hic in gl.j.⁊ ideo lȝ eoꝝ testm̄ nō sit subscriptū vel sigillatū.vel corā septē testib⁹ factū si tm̄ corā duobus vȝ ⁊ tȝ ⁊ hoc est eis ꝯcessum pp p̄uilegiū mi litis cui intēdūt.magis cui debēt scire arma q̄ȝ leges vel iu ra.vt.l.fi.C.de iure delibe.nā lȝ militi allegare ignorātiā iu ris.vt hic in prin.in.v.imperitiā.⁊.d.l.fi. Et iō si miles p igno rātiaȝ iuris omisit opponere exceptionē perēptoriā que dȝ opponi ante snīaȝ:vt.l.exceptionē.C.de proba.⁊.l.perēpto rias.C.snīas rescin.nō pos.poterit eā opponere post snīam. vt.l.j.C.de iur.⁊ fac.igno.⁊ ibi glo.Qui aūt sint milites qui hn̄t ista p̄uilegia.dic q solū illi q hn̄t oīa reqsita ad militiā.s. q sit miles in expeditiōe.vt hic in tex.itē q iurauerit nō rece dere a signis.itēȝ q sit descriptus in matricula militū vt hic in glo.rubrice.itē q nō sit negociator.itē q sit exulatus.item q p̄stiterit iuramētū p deū oportēt q nō euitabit mortē p re publica.itē q ei ensis cinctus sit.item q stigma.i.nota pu blica eius brachijs fuerit insculpta vel imposita ⁊ h̄ oīa nō in.l.pe.ff.ex qui.cau.malo.vū versus.In brachijs stigma q iurās examē ⁊ ensis. Mīriculā faciūt militē negocijs absq̄ vel sic.Signa muero scriptū genus examē faciūt. Hec sex que dixi debēt in milite queri.⁊ no.in.d.l.pe.ff.ex qui.cau. maio.in integ.resti.⁊c. Ex his pȝ q milites nostri tp̄is q nō hn̄t oīa ista supradicta sed potius sunt negociatores vt sunt maxime milites florētini nō debēt gaudere priuilegijs mili tū tm̄ isti milites nostri tp̄is exquo hn̄t auctoritatē supioris ⁊ faciūt p̄fessionē militarē sunt veri milites.sȝ eoꝝ militia non est priuilegiata.⁊ in eoꝝ actib⁹ debēt vti iure cōi sm̄ Bal. in.d.l.pe.C.de iur.⁊ fac.igno.⁊.l.filiusfa.§.veterani.ff.de p cur.quare aūt dicat miles seu vnde dicat dic vt hic in glo. rubrice.⁊.l.j.in fi.ff.eo. ℂ Scđo no.in.v.quoquo enīȝ mō q miles pōt testari qñocūqȝ velit cuȝ scriptura vel sine scri ptura. Nā quocūqȝ mō ꝯstet de ei⁹ volūtate illa est seruāda absqȝ alia solēnitate dūmō ꝯstet p duos testes.vt in glo.l.v. boībus.j.eo.§.plane.⁊ in glo.l.milites in expeditiōe.C.eo. Nā militib⁹ in expeditiōe ē ꝯcessuȝ libeꝝ arbitriū ⁊ remissa iuris solēnitas q̄ verba iportāt q nō teneant seruare ius ci uile.sȝ tātū ius nāle vel gētiū sm̄ euāgeliū.in ore duoꝝ vel triū stat oē verbū.iō duo testes in eoꝝ testō sufficiūt.debēt tn̄ dicti testes lıme exalari cū iuramēto ⁊ pte citata sm̄ bar. in.l.j.ff.c.Ex qb⁹ ifert si ꝯcedit pētā arbitriū ingrēdi male factores seu maleficia ol solēnitate iuris remissa illa v̄ba⁹re ducunt ad ius naturale vel gentiū.⁊ iō nō poterit omittere illa que sunt inducta de iure naturali vl gentiū vt est desen sio patris ⁊ p̄batio maleficij saltim per duos testes.nec po terit auferre ius alterius nec recipe in testes inimicos accu satos vel seruos vel in metallum dānatos.nec etiā poterit recipe testes pte absente ⁊ nō citata cum citatio de iure natu rali sit.Quia deus citauit adaȝ dicendo vbi es adam ⁊ pro batur in cle.pastoralis.de re iudi.⁊ in cle.sepe.de v̄bo.sign. vbi est glo.notabilis de isto arbitrio ꝯcessu ptāti.Et p Bar. in ꝯstitutione ad reprimendū.sup verbo figurā iudicij. Sȝ bn̄ poterit omittere iuramentū testis qḋ est de iure ciuili.l. iurisiu.C.de testi.⁊ pōt remitti per ptes.vt in.c.tuis.extra de testi.⁊ ēt poterit examinare testes in diebus feriatis:qꝛ fe rie inducte sunt de iure ciuili.l.p̄uinciaꝝ.⁊.l.fi.C.de ferijs. ⁊ simil̄r alias solemnitates inductas ⁊ requisitas de iure ci uili ⁊ per formā statuti poterit omittere nec tenebit seruare sm̄ Bar.in.l.j.ff.c.⁊ plenius p eū in.l.filiusfa.ff.de dona.⁊ in dicta ꝯstōne ad reprimendū.sup v̄.videbit.quid aūt si dicit statutū q non vitiet p̄cessus dūmodo de maleficio cō stet legitime:dic q illud nisi legitime importat q circa p̄ba tioneȝ dȝ seruari ordo ⁊ solēnitas iuris non circa reliquas ptes p̄cessus sm̄ Bar.in.d.l.filiusfa. ℂ Tertio no.in versi. illis aūt.q miles hȝ p̄uilegiū circa testm̄ vt possit testari quo cunqȝ velit sine solēnitatibus qñ est in expeditiōe.i.in cāpo siue in exercitu castrametatus. Si aūt nō sit in expeditione sed sit domi vel in alijs locis tūc dȝ testari de iure cōi vt hic ⁊.j.§.sed hactenus.⁊.l.pen.C.eo. Nā cessante cā priuilegij

b ℂ Tertio not.nota istā pulchraȝ col lectionē quā succincte ac cumulauit p̄ sens actor nr̄

cessauit priuilegiū vt hic.⁊.d.l.pe.⁊.l.ticia seyo.§.vsuras.ff. de leg.ij.Et sic [a] est ar.sm̄ glo.in ver.adiuuant q cessante c̄lico ab eccl̄ia cessat p̄benda de quo dic q si clericus legiti me citatus ⁊ monit⁹ a suo supiori sit q debeat reuerti ad suā p̄bendā īfra tp̄s ꝯueniens sibi assignatū.j.qḋ venire possit ⁊ nō venit aliq̄ iusta cā nō subsistēte pōt bn̄ficio p̄uari vt .l.c. intra q̄tuor.⁊.c.fi.extra d̄ cle.nō resi.⁊ plene p gl.⁊ doc.l.c. qm̄.frequenter.§.porro.extra.vt lite.non contesta.

Sed testari. ℂ Miles ē priuilegiatus in hoc qꝛ lȝ filiusfa.sit tamen pōt testari cum solēnitatib⁹ tn̄ de iure cōi requisitis.h.d.vsqȝ ad.§.pla ne.⁊ hoc verū qñ nō est in expeditiōe.al's si est in expeditiōe pōt testari quocūqȝ mō velit sicut alij milites qui nō hn̄tur filijfa.sm̄ glo.hic in ver.tantū.Et ꝯclude q filiusfa.regula riter testari nō pōt quantūcunqȝ ꝯsentiēte patre.l.qui i po testate.ff.de testa.⁊.j.ti.j.in prin.nedū in peculio p̄secticio sed nec ēt i aduēticio ⁊ maternis bōis.l.pe.C.qui testa.fa. pos.fallit in castrēsi vel quasi castrēsi peculio qꝛ tūc si filius fa.miles est in expeditiōe pōt testari qñocūqȝ velit ēt sine so lēnitatib⁹nec eius testm̄ pōt rumpi p querelā inofficiosi te stamēti cōpetenteȝ exheredatis:vt.l.fi.⁊ ibi per Bar.C.de inoffi.test.vt.l.fi.⁊ ibi p Bar.C.de inoffi.testa. sed si non ē in expeditiōe vel in alio loco vel veteran⁹ tunc pōt testari sȝ cum solēnitatib⁹ iuris cōis:vt.j.e.§.fi.⁊ eius testm̄ similiter subiacet querele inofficiosi testamēti sm̄ Bar.in auc.ex cā C.de libe.prete.⁊ exhe.⁊ dic vt ibi plenius per eum in.l.pre terito.ff.de iniusto testa.rupto.si aūt est filius emācipat⁹.dic q ita dȝ mfem ⁊ pfem instituere vel euȝ iusta ⁊ lıma cā ex heredare sicut pprios filios.al's testm̄ est nullū. de quo dic plene p Bar.in.d.auc.ex cā.⁊ adde que dicā.j.ti.j.in prin.

Plane. ℂ Priuilegia ꝯcessa militib⁹ tantū hn̄t lo cum qñ ꝯstat eos voluisse vere testari.secus si nō vere sed iocose vel solatiose heredem instituerūt.h.d. vsqȝ ad.§.quinimo.cōcor.l.diuus.ff.eo. vbi est idem text⁹. ℂ No.ergo q nō prius est querēdum de priuilegio actus q̄ȝ ꝯstet de ipso actu vt hic in tex.ibi prius cōstare dȝ. ⁊ iō si cā mercationū est priuilegiata p statutū vt debeat termina ri summarie vel cōpromitti i duos mercatores vel arbitros certe prius ⁊ ante oīa dȝ p̄bari ⁊ ꝯstare mercationē esse factā nec aīi pōt petere fieri cōpromissuȝ. simil̄r si passus damnuȝ vel derobatus dȝ emendari damnū p formā statuti nō emen dabit dicenti se passum damnū vel robariaȝ nisi prius illud probet. Simil̄r si instm̄ publicū dȝ mandari executioni de facto nō mandabit nisi prius constet esse instm̄ validuȝ.⁊ sic nō meret executionē si esset nullū vt hic ⁊.d.l.diu⁹.⁊ ibi per Bar.⁊.l.iiij.§.ꝯdemnatū.ff.de re iudi. sic ēt quotiēscūqȝ vult q se admitti ad p̄bandū vt talē vt qꝛ cōparet vt ma ter.vt tutor.vt nobilis vel vt popularis prius dȝ p̄bare se ta lem esse.l.nō ignoret.C.qui accu.nō pos. ℂ Scđo no.ibi q ⁊ siue scriptura.qꝛ testm̄ ita pōt fieri ēt a non milite sine scri ptura in p̄ntia septē testiū sicut cum scriptura: qꝛ tantuȝ va let actus cum scriptura quantū sine scriptura ⁊ cum testib⁹ nisi i casib⁹ in qbus requirit scriptura vt dixi.s.ti.p̄ce.§.fi. Attēde tn̄ q qñ p̄bat p testes q aliqs sit relict⁹ hr̄s i testō v̄ bo scōttestes oponētes q audierūt talē aū ei⁹ mortē existēȝ sane mētis dixisse se velle q tici⁹ eēt ei⁹ hr̄es nō p̄bat nisi di cant se fuisse ad hoc vocatos ⁊ rogatos vt hic in tex.ibi no. ad hoc ⁊ idē p̄bat in.d.l.diuus ⁊ ibi p Bar.Et iō sic cau tus vt dicta v̄ba adicias in caplo sine articulis tuis sup qui bus examinant testes.⁊ sil̄r i testamēto militis debent esse rogati.nā testamētū militis p̄bari dȝ p duos testes iȝ nō ro gatos qñ ē i ꝯflictu belli:sȝ qñ ē i tentorio dȝ testari cū duo b⁹ testib⁹ rogatis sm̄ gl.in.l.milites in expeditiōe.C.e.lȝ hic gl.in v̄.hominib⁹ dicat aliter.s.q in cōflictu belli null⁹ exigit testis.⁊ veruȝ dicit si testamētū siue hr̄dis institutio nō ne garet.sed si negēt debȝ p̄bari legitimis p̄bationib⁹.i.duo bus testibus.vt.ff.eo.l.lucius. ℂ Tertio not. [b] ibi sed in oīb⁹ q sermōes iocosi nō obligāt iō iȝ in p̄ntia multoꝝ dicā

te heredeȝ

te heredē meū vel etiā si nō iocose vel cā corrigēdi dicerē tibi per antifrasim ꝛ per ꝯrariū instituo te meū heredē qꝛ scis bene hēditatē ꝯseruare quasi dicā ꝙ ola dissipas idō nolo ꝙ sis heres meus. Sic etiā verba que pferunt gr̄a dēmōstratiōis vel disciplinę nō obligāt vt si dicā tibi qn̄ volo aliquem instituere hēdem debeo dicere instituo te hēdem. vt in glo.in ver.sermonib⁹. Similr nec verba cā affectionis nam hic nō occupabis hēditatē meā sicut faceret filius meus verus.l.ise.ff.de codicil.similr nec verba oblatiua causa amicitie prolata vt cum scribo omīa que habeo sunt tuaręue.glo in.l.ij.C.in qui.cau.cole.censi.lib.xj.ꝛ in.c.cū decessissent.de insti.vbi dicit nō solū de hoc sed de oībus redditibus meis facias gcquid tibi placet. Similr nec stipulatio nec ꝓmissio per iocum facta ē.l.sicut semel.C.de libe.cā.sic nec cōmendatio facta in epistola.l.si nō remunerādi.§.cū gdem.ff.manda. ¶ Quarto no.ibi bona mea relinquo. ꝙ qn̄ verbuꝫ relinquo addicit hereditati vel quote hēditatis vel vniuersitati bonoꝝ ꝛ nullus alius sit heres institut⁹ tūc importat directā hēdis instōnem.si aūt rei vel quātitati bonorum vel si alius sit inst.aut heres vel apponat hoc vbuꝫ relinquo i codicillis tunc īportat legatū ꝛ fideicōmissum.ꝛ ideo filius dꝫ hodie habere legitimā iure instōnis als testm̄ sit nullū vt legit in auc.nouissima.C.de inoffi.te.fili⁹ cui sit relictū per verbū relinquo in p̄sēti casu nō dicet testamentū nullū.scdo sic de quo.per Bar.ꝛ gl.in.l.his verbis.ff.de here.insti. ¶ Quinto no.ibi se audiuisse dicere ꝙ testimonium de auditu ꝓprio tꝫ ꝛ vꝫ.vt hic.sꝫ ō auditu alieno nō ꝯ.ꝫ.l.testimoniū.ff.de testi.ꝛ in.c.lꝫ ex litis.extra de testi. nisi in casibus vt in ꝓbādo memoriā nō extare.vt.l.ij.§.itēꝫ labeo.ff.de aqua plu.arcē.ꝛ.l.si arbiter.ff.de ꝓba.ꝛ intellige qō dixi ꝙ testimoniū de auditu ꝓprio vꝫ.s.in his q̄ auditu ꝑcipiunt vt stipulatio ꝛ obligatio.sec⁹ in his q̄ visu ꝑcipiuntur.nā si dico ꝙ audiui ꝙ tici⁹ mutuauit tibi decē vel vulnerauit te nō ꝓbo.qꝛ qn̄ illud qō est ꝓpriū vni⁹ sensus attribuit alteri cui nō ꝯuenit nō vꝫ sm̄ Bar.in.d.l.testimoniū.

Quinimo. ¶ Lꝫ miles sit mutus ꝛ surdus pōt tū testari ꝛ p̄uilegia ꝯcessa militib⁹ circa solēnitatē testādi ita demū ꝓsunt eis qn̄ sunt in expeditione.ꝛ etiā ante facta testamēta iure militari durant post missionē vsqꝫ ad annū.ꝛ ꝯditio posita in testō eueniēs post annuꝫ retrotrahit .h.d.vsqꝫ ad.§.sed ꝛ sigs. ¶ No.p̄io ꝙ militibus est ꝯcessuꝫ priuilegiū nō solū circa solēnitates vt possint testari quō velint sine solēni nūero testiū ꝛ sine alijs solēnitatibus.vt.ī.co.v̄.quoquo eni mō.ꝛ.§.plane.sꝫ etiaꝫ circa ꝑsonā testātis qꝛ vbi alius mutus ꝛ surdus testari nō pōt.vt.l.q in p̄tāte.§.itēꝫ surdus.ff.de testa.ꝛ.ī.ti.j.miles sꝫ sit mutus ꝛ surdus poterit testari ꝛ istud priuilegiuꝫ habilitatis seu dispēsatōis circa ꝑsonā militū durat post missionē. ꝛ post annū missionis.ꝛ priuilegiū ꝯcernēs solēnitatē nō durat post missionē ꝛ post annū missionis.vnde miles mutus ꝛ surdus.vel sitiussa.nō existēs in expeditiōe poterit testari sꝫ d non sine solēnitatibus de iure reqsitis sm̄ glo.hic in.v̄. bactenus. ¶ Scdo no.in.v̄.ꝙ in castris.ꝙ testm̄ factū a milite in expeditiōe sine solēnitatibus durat iure militari post missionē vsqꝫ ad annū sic etiā ꝗ absuit cā reipublice hꝫ priuilegiū vsqꝫ ad annū ne possit vocari ad nouas tutelas.ī.ō excu.tu.§.nē reipublice.sꝫ priuilegiū qō hꝫ scolaris ꝗ intrauit matriculā perdit nō intrādo studiū ꝑ quinqꝫ annos sm̄ Bar.in.l.pe.ff.eo.priuilegiū vero impetratū ꝓ nūdinis faciēdis ꝑdit nō vtēdo ꝑ decēniū.l.j.ff.de nūdinis. Et quāto tpe duret rescriptū ꝛ priuilegiū dic ꝑ doc.in.l.falso.C.de diuer.rescrip. Et qō dixi.ī.ꝙ miles retinet priuilegiū vsqꝫ ad annū post missionē intelligit post missionē honestā.secus si ignominiosaꝫ vel si fuerit ꝯdēnatus capitalr non pōt testari sicut nō pōt alius ꝯdēnatus q dꝫ duci ad mortē.vt tꝫ Bar. l.l.ci⁹.§.sicut.ff.ō testa.ꝛ.l.q vltio.ff.ō pe.nisi ipi militi foret ex cā reseruatū in snīa ꝯdēnatoria ꝙ posset testari in castrēsibus.vt hic in glo.in ver.post missionē.sicut ex cā pōt reseruari notario ꝯdēnato de falso posse in futurū ꝯficere instrā vt tenet Bar.in.l.ex militari.ff.e.ti.ꝛ.l.diuus.ff.ō iniurijs. sed antiquas rogationes poterit ꝯplere ꝛ publicare sine reseruatione vt in glo.notabili in.c.vt officiū.de here.lib.vj.ꝛ dixi.ī.ti.j.§.sed cū aliquis. ¶ Tertio no.in.§.qd igit.ꝙ in testamentis euentus ꝯditionis apposite retrotrahit ad ipē testamentū.ꝛ sic institutus heres sub ꝯditione adueniēte cōditione censet esse hēs ꝯfecti testamenti nequꝫ reperiat decedere pro pte testat⁹ ꝛ ꝑ pte intestatus quod ius nō patit. vt.l.qō dicit.ff.eo.ꝛ.l.hēdinas ex die.ff.de here.insti. Sic ꝭ in ꝯtractibus ꝯditio apposita retrotrahit ad ipē ꝯtractus.l. potior.ꝛ.l.qui balneū.ff.qui po.in pig.ha.sꝫ secus in legatis vbi non trahit retro qꝛ in eis nō vertit factum legatarij sed hū vertit in cōtractibus sm̄ glo.in.l.si vxorem.C.de condi. inser. licet aliter dicat Bar.in.l.si filius.ff.de verb.oblig. ꝛ.l.si in qui pro emptore.ff.de vsucap.

Sed ꝛ siquis. ¶ Testm̄ minus solēne ante militiam factū pōt a facto milite ex noua voluntate ꝯfirmari.itē miles post capitis diminutionē minimā pōt testm̄ prius factū ex noua volūtate cōfirmare.h.d.vsqꝫ ad.§.sciendū. ¶ No.ergo ex princi.ꝙ priuilegiū alicui ꝯcessuꝫ in aliquo faciendo intelligit ꝯcessuꝫ in iam facto inualide nouiter ꝯfirmando.nā si paganus [a] facit testm̄ nō solēne ꝛ inualidū ꝛ postea factus miles ꝯfirmat illud in expeditōe de nouo resignando testm̄ ꝛ aliquid addendo vel remouēdo vel aliter declarādo eius volūtatē ꝙ velit dictū testm̄ valere ꝙ erat inualidū prius ꝯfirmat ex noua voluntate ꝛ non ex veteri ꝛ sic valet vt ex nunc ꝛ non vt ex tunc vt hic.ꝛ.in.l.tribunus.§.cū aliqs.ff.eo.ꝛ sic debēt agi ex ꝯfirmante nō.ex ꝯfirmato.vt.l.sigs priore.ff.ad treb. ꝛ.ī.qui.mo.testa.infir.§.siquis ꝓcerꝫ testm̄ non factuꝫ sm̄ ius cōe a milite non militante ꝛ postea militante ꝛ in militia cū eo testamento decedente valet ꝛ tenet iure militari dummodo de contraria voluntate militis non appareat.vt.l.in fraudem.§.testm̄.ff.eo.ꝛ ibi glo. ¶ Scdo no.in.§.deinde ꝙ miles est priuilegiatus in hoc qꝛ ꝑ eius capitis diminutionem minimā.vt qꝛ post testamētū factū transiuit in potestatē alterius ꝑ arrogationē aut facit testm̄ in patria potestate ꝛ postea est emācipat⁹ testm̄ prius factum nō irritat si ipē ꝑmanet in eadē voluntate ꝙ testm̄ valeat iure militari vt hic ꝛ.l.miles filiusfa.ff.eo.ꝛ nō mirū qꝛ taliter capite diminutus posset de nouo facere multomagis iam factū sola volūtate ꝯfirmare vt hic in glo.in ver.valere.ꝑ maximā autēꝫ ꝛ mediā capitis diminutionē militis vt qꝛ fuit ō capitali crīe ꝯdemnat⁹ hū ānullat prius testm̄ nisi de nouo facere possꝫ vbi esset in snīa reseruatū.vt.ī.§.pri. Ultio cōclude [b] ꝙ priuilegia militis circa testā versant circa quattuor. Primo circa formam ꝛ solemnitateꝫ testamenti ꝛ circa hoc miles est priuilegiatus in octo. Primo circa minorem numerum testium vt.ī.eo.in prin.versicu.quoquo enim modo. Scdo qꝛ nō requirunt testes rogati qn̄ ē in cōflictu belli vt dixi.ī.e.§.plane. Tertio qꝛ scienter pōt preterire nō instituēdo vel exheredando.C.e.l.sicut.ꝛ.l.si cū vel in vtero.qꝛ tunc valent legata q̄ als nō valerent si ignorāter ꝑterisset putans se filiū non habere vel nō viuere vel vxoreꝫ nō esse ꝑgnāteꝫ.vt no.Barto.in auē.ex causa.C.de libe.ꝑteri.ꝛ.l.filio ꝑterito.ff.de iniusto testamēto nisi fuissent legata que etiāꝫ tunc verisimiliter reliquisset si sciuisset se filiū nō habiturū vt est testō vsurarum ꝛ male ablatoꝝ sm̄ Bal.in.d.l.filio. preterito. Quarto qꝛ agnatione sui hēdis non rumpit testm̄ militis per.l.velleyanā. de qua in.l.gallus.§.nūc.de.l.velleya.ff.de lib.ꝛ posthu. Si moriente filio instituto in vita testatoris ꝛ manēte ꝑterito ex ipso filio nō rumpit testm̄.l.qui iure militari.cū.l.seq.ff.e. Quinto qꝛ pōt hereditatē directe dare vł adimere in codicillis.l.miles codicillis.ff.e.qō nō pōt pagan⁹.j.de codicil.§.codicillis. Sexto qꝛ testamentū militis facilius ꝯfirmat ꝙ̄ pagani.j.qui.mo.testa.infir.§.nō tm̄.ꝛ.j.eo.§.pe. Septimo qꝛ miles pōt facere testm̄ ꝛ substi

[a] ¶ Si paganus.idē tꝫ hic do.Hē. quasi ꝑ eadē verba addita tū dūmō de ꝯtraria volūtate ñ appeat

[b] ¶ Ultio conclude.de his priuilegijs vt hic.ꝛ etiaꝫ per do. Hen.berno.ꝛ do. Ange. areti.

tationē pupillarē filio impuberi lʒ ibi nō faciat testm̄ ꝛ sub stōnem pupillarē.l.miles ista.in fi.ff.eo.qḋ secus in pagano l.ij.§.quisq̄s.ff.de vulg.ꝛ pu.substi. Octauo qꝛ pōt decede re cum duob⁹ testis.ff.eo.l.querebaṫ.ꝙ nō pōt pagan⁹.§.q bus mo.testa.infir.§.posterioꝛe. Scḋo v̄sanṫ priuilegia cir ca ꝑsonā testātis in tribus.s.in cōdemnato de crimīe capita li qui pōt testari de castrēsib⁹ si est sibi reseruatuʒ in snia:vt ē.e.in.§.q̄nimo. Itē pōt testari lʒ dubiteṫ de statu suo.s.an sit sui iuris vel nō.l.ex militari.§.j.ff.eo.qḋ secus est in pa gano.l.de statu.ff.de testa. Item in muto ꝛ surdo qui testa ri pñt qḋ secus est in pagano:vt.ē.eo.§.q̄nimo. Tertio ver sanṫ priuilegia militis circa ꝑsonā instituti.s. vt aliꝰ incapax vt est deportatus possit institui a milite ꝛ sufficit ꝙ sit capax tpe testamēti.l.neq̄ʒ.§.deportati.ff.eo.licʒ in pagano debeat esse capax trib⁹ tpibus.s.tpe testamenti.mortis testatoris. ꝛ aditionis hḋitatis.l.si alienum.§.j.ff.de here.insti. Quarto versanṫ priuilegia militis circa ipsam dispōnis substātiā vt qꝛ pōt decedere ꝑ parte testat⁹ ꝛ pro pꝛe intestat⁹.l.militis ita.ff.eo.ꝛ pōt extraneo substituere directe.l.centurio.ff.de vulg.ꝛ pup.substi.ꝛ pōt hḋdem grauare vltra dodrantē vt nō detrahat falcidiā.l.in testō.C.ad.l.falci.de q̄bus ꝑdictis priuilegijs persequere ſm Barbo.in.l.neq̄ʒ.§.deportati. ff.eo. Sed quero an miles sit priuilegiat⁹ in hoc vt possit re linquere meretrici vel focarie sue.dic ꝙ lʒ in pagano sit ꝑ missum:vt.l.donatiōe in ꝯcubinam.ff. de dona.tñ in milite eius fauore est ꝯstitutū ꝙ nō possit.l.miles.§.mulier.ff.eo.ꝛ idē multomagis in milite celestis militie ꝛ in clerico vt non possit relinq̄re ꝯcubine sue:vt no.gl.in.l.miles.ff.ḋ reg.iur. ꝛ ꝑ Bar.in.d.§.mulier. Itē q̄ro an miles sit priuilegiat⁹ in hoc vt legū doctorē ꝑcedere debeat.hāc q̄ōnē disputauit dñs Signō.de mediolano ꝯcludens ꝙ in his que spectant ad exercitiuʒ militis dʒ miles precedere sedi l his que spe ctāt ad exercitiū doctoris dʒ doctor ꝑcedere.probatur in.l. j.C.de offi.vicarij.ꝛ in.c.cum ad verū.lxxvj.di vbi impera tor p̄ferṫ pape l his que sunt sibi imperatori deputata in tēporalib⁹ꝛ papa p̄ferṫ imperatori in spūalib⁹.in actu ve ro cōi ꝛ indifferēti nō magis apꝓoꝑriato vni q̄ꝫ alteri licet hec duo.s.leges ꝛ arma habeānt cōcomitātiam adinuicē vt s.vnum semꝑ egeat auxilio alterius.vt ē.dixi in prin.huius libri.tñ concludit legū doctorē ꝛ ꝑfessorē tanq̄ꝫ nobiliorem esse preferendum per rationes quas in dicta disputatione allegauit.nā leges sunt magis necessarie reipublice q̄ꝫ ar ma vt dixi.ē.in prin.huius libri.

Sciendum. ¶ Sicut miles lʒ sit filiusfa.ꝑ. ʒt testari ḋ castrēsi peculio ita ēt fi liusfa.nō miles testaṫ ḋ quasi castrēsi lʒ ōbeat testari ſʒ ius cōe.h.d. Qḋ ergo statuiṫ de peculio castrēsi q̄ ad potētiaʒ disponēdi ꝛ testādi statuiṫ de quasi castrēsi peculio qḋ acq runt q̄nq̄ʒ genera filiorūfamilias:vt dixi.ē. ꝑ quas ꝑsonas nobis acq.in prin. Et priuilegiū ꝯcessuʒ vni ꝯcediṫ alteri ꝛ sicut vnū non ꝯferṫ fratrib⁹ ita nec reliquū.l.j.§.castrēse.ff. de coll.bo.ꝛ.§.ti.j.§.ex hoc. Sed in quasi castrēsi filiusfa.dʒ testari cū solēnitatibus reg̃sitis de iure cōi. In peculijs aūt ꝓfecticijs ꝛ aduēticijs non pōt filiusfa.testari lʒ hēat ꝓprie tatē in aduēticio.l.pe.C.q testa.fa.pos.ꝛ dixi.ē.eo.§.si testa ri etiā si pater nō q̄ueraṫ vsusfructus nisi ad pias cās.lʒ gl. ꝛ Bar.in.l.q in pꝛāte.ff.de testa.ꝛ plenius ꝑ Bar.in.l.j.in prin.q.prin.§.quero.de sacrosan.eccle.ꝛ dicā.j.ti.se.in ꝑn. Sʒ quero an filiusfa.possit testari de libris sibi emptis a pa tre in studio.ꝛ videṫ ꝙ sic.qꝛ hic equiparanṫ castrēse ꝛ quasi castrēse.sʒ si pater emisset filio militi equos ꝛ arma illa tāq̄ꝫ donata efficianṫ castrensia.ꝛ de his pōt filius disponere vt de alijs castrēsibus in.d.§.nec castrēse ergo idē videṫ hic qꝛ isti libri hic empti a patre cēsenṫ quasi castrēsis vt possit filius testari vt hic.ꝛ hāc opinionē videṫ sentire glo.in.l.fi lie.C.fami.herci.ꝛ.l.que pater filio.ff.eo.ti.Bar.l.d.§.nec castrēse.ꝯcludit ꝙ si pater emit libros noīe filij ꝛ eos tradi dit filio iaʒ doctori facto qꝛ tūc trāseunt in peculiū quasi ca strense ad similitudinē castrensis peculij.l.castrēse.ff.de ca strēsi peculio. Si vero filius nōdū erat doctor sed scolaris tunc si cōpleuit studiū suū ꝛ effectus sit doctor ꝛ sic incipit militare ante mortē patris illi libri efficiunṫ quasi castrensis ꝛ ꝯfirmaṫ donatio arg.ff.de dona.l.donatiōes.§.pater. Si aūt nō cōpleuit studiū.ꝛ sic nō militauit ante mortē patris. tunc nō pōt censeri quasi castrēse peculiū sed talis donatio morte patris ꝯfirmaṫ ꝛ nō venit in collationē.vt.l.j.C.de ca strensi peculio.li.xij.ꝛ maxime fauore studentiū.ar.dicte.l. que pater filio.ff.fami.herci. ¶ No.tamē ꝙ debitū licitū ꝛ honestū occasione studij ꝯtractū in vita pr̄is tenenṫ fratres soluere de cōi tanq̄ꝫ es alienū.vt.l.sed ꝛ iulianus.§.qḋ dici tur.ff.ad macedo.de quo per Bar.in.d.§.nec castrense.

¶ Quibus nō est ꝑmissum facere testamētū. Rubrica.

Non tamē omnib⁹.

¶ In hoc titulo tractat de ꝑsonis que te stari nō possunt.ꝛ diuiditṫ in septē partes sicut septē ꝑsonas siue gradus enumerat ꝑsonaꝝ que testari nō pñt. Et pr̄io ponit de filiofa. Scḋo ibi ꝑterea.ponit de īpubere. Tertio ibi.itē furiosi.pōit ḋ furioso. Quarto ibi.itē ꝓdig⁹.pōit ḋ ꝓdigo. Quinto ibi.itē mut⁹ ꝛ surdus.pōit ḋ muto ꝛ surdo. Sexto ibi.cec⁹ aūt.pōit de ceco. Septīo ibi.ei⁹ q.pōit de capto ab hostib⁹. Prīa pars.hoc dicit. Filius testari nō pōt ēt patre ꝯsentiēte nec vʒ eius testm̄ ante factū lʒ efficiaṫ sui iuris.sal lit in castrensi vel quasi de quo filiusfa.testari pōt cum illud sit eius ꝓpriū qḋ nō acquirit patri nec teneṫ cōicare fratri bus de filio emācipato dixi.ē.ti.j.§.sed testari.vbi ēt dixi an filiusfa.in castrensi vel quasi testari possit. ¶ No.ergo ca sum in prin.ibi parētes ꝑmiserint.ꝙ filiusfa.ēt si esset centuʒ annoꝝ nō pōt testari nec ēt codicillari.l.dixi.§.codicillos.ff. de codi q̄ꝫuīcūq̄ʒ pr̄ ꝯsentiat ꝙ testeṫ vel codicilleṫ.qꝛ volū tas dʒ ꝓcedere ex libero testātis arbitrio.nō aūt ex arbitrio aliēo.vt hic in gl.in ver.ꝑmiserint.ꝛ ēt qꝛ testī factio ē publi ci iuris qꝛ pr̄ia ptās nō curaṫ:vt.l.nam quod.ff.ad trebel.ꝛ ita intellige gl.in.l.seruū.C.eo.ꝛ.l.qui in ptāte sunt de testa. ſm Jo.de bu. Quid aūt si filiusfa.fecit testm̄.ꝛ deinde emā cipeṫ ꝛ cū eo testō moriaṫ an illud testm̄ ꝯfirmaṫ:dic ꝙ nō. vt in ver.pōt hoc secus in codicillis factis a filiofami.qꝛ fa ctus sui iuris pōt ꝯfirmare in pñtia q̄nq̄ʒ testium qꝛ facilius ꝯfirmanṫ codicilli q̄ꝫ testamēta.l.j.§.sed ꝛ filius.ff.de le.iij. ꝛ ibi per glo.ꝛ Bar. Et ita intellige hic gl.in verbo decesse rit.donationē aūt cā mortis bene pōt facere filiusfam.patre consenciente:vt hic in glo.in verb.ꝑmiserint.ꝛ.l.tam is.§.j. ff.de dona.cā mortis:qꝛ lʒ cā mortis donatio sapiat naturā vltime voluntatis tñ magis sapit naturā ꝯtractus:vt no.gl. in.l.si socero.ff.de dote ꝑlegata.ꝛ cōtractus pñt pendere ex alieno arbitrio.l.sic arbitratu.de vb.obli.ꝛ.l.fi.C.de ꝯtra hen.emp.qḋ nō pōt vltia volūtas:vt.ē.dixi.ꝛ intellige ꝙ do natio cā mortis sapiat naturā ꝯtract⁹ quo ad modū ꝛ formā ꝯtrahendi qꝛ dʒ fieri ꝑsone pñti ꝛ stipulanti vel ꝑ traditōeʒ vt.l.mortis.ff.de dona.cā mortis vl̄ hodie nudo pacto ꝑ.l.si q̄s argentū.C.de dona.que lex ēt hʒ locū in donatiōe causa mortis.vt tenet.gl.in.l.cū pater.§.medio.ff.de le.ij.nō autē sapit naturā cōtractus quo ad habilitatē ꝑsone.ꝛ ideo mi nor.xiiij.annis qui nō pōt testari nec codicillari non poterit etiā cā mortis donare patre ꝯsentiēte.l.j.v̄.nā sicut.ff.de tu. ꝛ rōne distra.ſm Bal.l.d.l.j. Ex ꝑdictis pʒ ꝙ cū ista dona tio sapiat naturā ꝯtractus dʒ fieri alicui pñti.s.ipsi donata rio vel notario.vel alteri.recipiēti ꝑ ipso donatario.alias si filiusfa.donet alicui absenti nullo ꝑ ipso donatario interue niēte nō vʒ.sed in hoie sui iuris donāte cā mortis alicui ab senti valeret tāq̄ꝫ legatū ꝛ fideicōmissum ſm Bar.in.l.taʒ is.ff.de dona.cā mor.sed an filiofa.nō pōt valere tāq̄ꝫ lega tū vel fideicōmissum qꝛ sicut nō pōt testari nec similr̄ codi

cillos

cillos facere in quibus relinquat legata. vt. d. §. codicillos: nec similr cā mortis donare. vt. d. §. nā si cui. τ .l. marcellus. ff. de dona. cā mor. qñ autē ds adhiberi iste ɔsensus a patre filio donare volēti cā mortis. dic q ante τ post istā donatio- nem dūmō specialr ɔsentiat pater q filius donet cā mortis. nō aūt sufficeret si pater diceret filio sum ɔtentus de oībus que facies. fʒ Bar. in. d. l. tā is. §. j. Itē quero an ista dona- tio sit testamentum vl' codicillus. dic q nō est testamentum nec codicillus. sed quedam vltima volūtas que tamen ma gis sapit naturam contractus fm glo. τ Bartho. in. d. §. j. Sed quero quot testes reqrunt in tali donatōe cā mortis. dic q qnqʒ. vt. l. fi. C. de dona. cā mor. qr in omni vltima vo- lūtate excepto testō reqrunt saltim qnqʒ testes. l. fi. C. de do na. Itēʒ q̄ro an pater possit ɔsentire filio vt sibi patri donet ea. que sibi patri nō quererent. dic q nō pōt auctorizare vt sibi querat τ hoc tʒ glo. vt. l. j. τ. iij. ff. de aucto. tut. similr nō pōt auctorizare filio vt donet fratri ipsius filij existēti in po testate patris qui fratri queret vsumfructū patri. vt in dicta glo. τ ibi p Bar. τ quot modis fiat τ reuocet' ista donatio cā mortis in qb9 cōueniat τ discōueniat. dic vt. d. dixi in pn. de dona. Itē quero an filiusfa. possit testari de aduēticijs in qbus pater nō hʒ vsumfructū. dic q nō. vt tʒ glo. in. l. j. §. in filijs. ff. ad treb. τ. l. in ptāte. ff. d testa. τ ibi p Bar. τ dixi. d. §. fi. Fallit in casu quo filius vellet testari ad pias cās de ad uenticio in quo patri nō queriť vsufructus qr pōt patre cō sentiēte per. c. lʒ. de sepul. li. vj. τ hoc tʒ Bar. in repetitiōe. l. j. C. d sacrosan. eccle. itē fallit circa eligēdā sepulturā quā filius sibi pōt eligere τ circa eā testari etiā patre nō ɔsentiē te per. d. c. j. itē fallit in castrēsi vel quasi. vt dixi. d. ti. j. §. sed testari. τ dic in ver. exceptis in quo testať etiā ɔtra volunta tē patris. Sed an etiā p statutū possit dispēsari τ habilitari filiusfa. vt possit facere testm̄. Bar. tʒ q sic in. l. ij. ff. de testa. τ dic vt ibi per euʒ. ℭ Secūdo no. hic in ver. si itaqʒ quidē q filiusfa. liber. pōt testari de castrensi vel quasi castrensi τ instituere queʒ velit heredē dūmodo relinquat legitimā fi- lijs si habet eos vel parentibus si non habet filios. als eius testamentū esset nullū τ subiaceret hodie querele. vt dixi. d. ti. j. §. sed testari. Si aūt moriať intestatus tunc si hʒ filios illi succedunt. si non hʒ olim succedebant fratres τ demuʒ parentes: vt no. in ver. si vero intestati. τ. l. fi. C. cōia de suc. sed hodie post filios succedunt pariter fratres τ parentes filij defuncti: vt in auē. defuncto. C. ad tertu. Nā peculium castrense vel quasi est ppriū matrimoniuʒ filij vt in eo possit testari nec illud pōt patri sibi auferre nec creditores patris vendere nec teneť filius cōicare fratribus. vt hic. τ. l. j. §. nec castrense. ff. de colla. bo. Et qualr olim τ hodie filiusfa. hēat heredē. τ qualr filij succedant in dote materna dic p Bar. in. l. j. τ. ij. ff. de castrē. pecu. τ plene in. l. post dotē. ff. sol. ma. An aūt pp delictū patris eius bonis publicatis publiceť pe culium pfecticiū τ aduenticiū: dic q nō. l. iij. §. sed si viruʒ ff. de mi. Et q p delictū vel delicta filij nō fit executio in pe cu. pfecticio τ aduēticio quod est penes ipm de quo dic p Bar. in. l. si finita. §. si de vectigalibus. ff. de dam. infec.

Preterea. ℭ Impubes τ furiosus testari non pnt τ testm̄ prius factū q erat inutile nō recōualescit eo facto pubere vel sane mentis. Quod aūt factū est ante furorē vel dum habuit lucida interualla valet τ tenet. h. d. vsqʒ ad. §. itē furiosi. ℭ Nota ergo q īpubes. i. minor. xiiij. annis masculus. τ. xij. femina testari nō pnt defe ctu iudicij. i. discretōis. que nō psumiť esse ante pubertatē. naʒ etas. xij. τ. xiiij. an. ds esse ɔpleta. vt. l. qua etate. ff. d test. vltā tñ dies incboata vltimi āni hť pro ɔpleta τ plenī9 po- nit gl. in. l. iij. §. minorē. ff. d mio. Ex qbus ɔclude ª aut est fauorabilis cā. aut odiosa. aut mixta. si fauorabilis vt ī faciē do testamēta in manumissiōe ī vsucapiōe rei mobilis: tūc vl timo dies hť p ɔpleta. si est odiosa vt ī pscriptiōe. xxx. ānoꝝ tunc nō hť pro ɔpleta: sed ɔdutať tps de momento ad mo- mentū. Si vo est cā mixta ptim fauorabil' τ ptim odiosa vt in minoris hñficio restituēdo. tūc attēdimus fauorē vt sic si est fauor q pūilegiū duret τ ɔputeť tps de momēto ad mo mentū: tūc ɔputabiť. vt. l. iij. §. minorē. ff. de mi. τ hāc diffini tionē ponit glo. in. c. cū in cunctis. extra de elec. Et quādo est ānus bissextus in quo āno supadiť vna dies τ tūc festuʒ Mathie τ dies pcedens cōputanť pro vna die. de quo dic per gl. d. l. iij. §. minorē. ℭ Et no. hic gl. in ver. iudiciū q ac cipiť multis mōis in τ diuersis significatiōib9 q̄ ponūť ī gl.

Furiosi autem. ℭ Not. q furiosi ppter defectū mentis testari nō possunt nam in testamētis conficiendis requiriť sanitas mē tis τ nō corporis. hinc est q notarij. in testamentis dicūt sa- nus mēte lʒ corpore languēs. vt. l. ij. ff. de test. τ ibi p Bar. si tñ furiosus habeat dilucida interualla tūc tali tēpore testa ri poterit. itē si prius fecerit testamētū furor supueniēs nō ānullat illud: vt hic τ. l. furiosum. qui testa. fa. pos. nā multa impediūt ɔtrahēda que nō dirimunt iam ɔtracta: vt. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. τ in. c. apostolice. extra de reg. iur. satis eim puniť furiosus ipsa pena furoris absqʒ eo q alia pena ei addať. τ iō si pp furorē occiderit pa trem vel matrē non puniť dūmodo illud delictū non fece- rit simulādo vel dum habebat dilucida interualla: vt. l. di- uus. ff. de offi. presi. τ. l. pe. §. sane. ff. ad. l. cornel. de sicar. sʒ dʒ iste furiosus custodiri τ vincularius si ppter negligētiaʒ custodis delinquat custos puniť: vt. d. l. diuus. Qualiter p betur q quis furiosus fuerit tpe ɔditi testamēti. dic q tripli citer. s. per medicos peritos in arte qui īterfuerūt eius cure quoꝝ iudicio crediť. l. si semel. C. de testa. mili. lib. xij. τ in. c. significasti. de homiciō. Scōo pbando q ante testator erat furiosus. nā lʒ sit psumptio iuris q qlibet psumiť sane mē- tis nisi ɔtra pbeť. dic vt in glo. in. l. nec codicillos. C. de cu- dicil. tamē si fuerit furiosus ante testm̄ psumiť fuisse furio- sus tpe testamēti nisi ɔtrariū pbeť vt tenet glo. in ver. cōpo- tem mentis. in. c. vl. de succel. ab intest. Tertio pbať ex ser- monib9 τ actionib9 nō ɔuenientib9 homini sane mentis vt si testis deponat q vidit eum furere τ actus furiosi facere τ similiter astātes sine cā percutere τ vidit sibi astātes ppter eius insaniā fugere τ vidit euʒ insania verba pferre. d quo p Bar. in. d. l. nec codicillos. τ. l. ij. ff. de tu. τ. xij. q. j. in prin.

ℭ Not. hic diligenť qua liter probe- tur furor.

Item prodigus. ℭ Prodigus cui est interdictū bonis testa ri nō pōt sʒ testamentū factū ante īterdcm̄ valʒ τ tenet. τ nō ānullať p interdictionē bonoꝝ postea factā. h. d. Et hoc ve rum est qñ est facta interdictio a iudice: vt hic τ. l. is cui bo nis. ff. de testa. sed si est facta a lege vt ppter crimen heresis in qd incidit vel ppter crimē lese maiestatis tunc testm̄ etiā prius factū irritať vt hic in vbo interdicto. Item intellige h q interdictio sit facta a iudice cum cause cognitiōe. nā p so- lum bānimentū a iudice missum p ciuitatē q nullus cōtra- hat cum tali nō diciť ei interdictū bonis: sed opʒ q iudex cognoscat de pdigalitate receptis pbōnibus τ super ea pro nunciet. τ postea ɔtract9 cum eo fact9 nō valeret sed dʒ sib dari curator cuius aucto. ɔtrahat sicut dať furioso. l. j. ff. de cura. furio. τ idem in mentecapto vt hic in glo. in ver. furio si. que est in pcedēti. τ. d. de cura. §. sed in mētecaptis. sed si quis ɔtrahat cū notorie pdigo ante interdictionē sibi factā tunc si dolose ɔtrahit cum eo tunc statim pecuniā ɔsumptu ro in certū malū vel ludi vel libidinis nō valet ɔtractus. se cus si ɔtrahat bonafide cū eo non existenti in actu ludendi vel alterius pditionis: vt. l. siquis cum sciret. ff. de vsuca. p emp. Quid aūt si est facta interdictio a iudice alicui tanq̄ pdigo qui tñ nō erat pdigus. dic q ille qui ex sermonib9 vł sapiens in factis aut insipiens: qr neqʒ tēpus neqʒ finē expē sarum suaꝝ respicit sed sua bona dilacerādo τ dissipādo p- fudit. l. is cui. §. diuus. ff. de tuto. τ cura. dati. ab his. τ. l. j. ff. de cura. fur. τ in his collige modū formādi articulos τ capi tula ad pbādū aliqueʒ fore pdigū. Et de materia pdi. dic plene p Bar. in. l. is cui. τ per Bal. in. d. l. j. de cura. furio.

a ℭ Cōclu de hanc di- stinctiōeʒ po nit h. d. Be. hern. paucis cōmutatis.

Et adde q ppter pdigalitatē pōt pater facere interdici ad ministrationē filio ⁊ etiā pōt eū exheredare relictis sibi alimentis ne paternā hereditatē dissipet. item lz pdigus post phibitionē non possit alienare bā tñ pōt filios emācipare si nō vult ↄsentire sed nō potest cogi emācipare pp solā cām pdigalitatis fm Bar. in d. l. si furiosi.

Item mutus.

¶ Mutus ⁊ surdus testari non pūt sed testm̄ perfectū nō viciat pp morbū supueniētē. h. d. Qui aūt tarde siue n pfecte audit qui surdaster appellat vt dicit glo. in l. si. ff. de leg. tu. bñ pōt testari ⁊ oēs alios actus facere sicut pfecte audiens vt hic in tex. Et ↄcludit vt hic in glo. in ver. certis. ⁊ l. discretis. C. qui testa. fa. pos. q mutus ⁊ surdus nāliter non pūt testari nisi sit miles. sed si sit mutus ⁊ surdus ex accidēti tūc pōt testari si sciat scribere alr nō nisi ipetret a pncipe si ē mutus siue naturaliter siue accidētaliter dic idē q in muto ⁊ surdo ex accidēti si aūt est surdus tātū siue naturalr. siue ex accidēti tūc pōt testari ⁊ oia facere sicut pfecte audiēs si sciat articulate loqui. qz nullus est ita surdus qn si qs fortiꝰ loquat ⁊ clamet super ceruicē eius aliquātulū audiat vt dicit tex. in d. l. discretis. hec enī accidētia accidūt etiam sepe puissimis etiā forte pp eoꝝ peccata ⁊ maxime impiis aduocatis vt dicit hic glo. in ver. admittūt. ¶ Et adde q in ↄtractibus in qbus nō reqrit auditus nec vocis expssio mutus ⁊ surdus pōt ↄtrahere ⁊ obligare. Sed tūc quero qualiter pbat quē fuisse mutū ⁊ surdū. dic q pbat ex actibꝰ suis exterioribꝰ vt qz dicit testis q ideo erat mutus qz vidit q non loquebat verba articulata cōpleta ⁊ pfecta. sed actibus ⁊ signis annuēdo capite vel humeris vel digito demōstrando petebat quicquid volebat. ⁊ simil'r q talis erat surdus qz vidit q non intelligebat ad vocē alicuius nec pcipiebat audita. sz oia que volebat petebat signis ⁊ nutu ⁊c. Et aduerte q nō sufficit pbare q ante fuerit vl' mutus vl' surdus vt hodie sic psumat esse. qz tūc potuit esse ppter aliqd accidens qd nūc cessauit ideo opz pbare q certis tpibus vel mēsibꝰ durauerit mutus vel surdus ante tēpus celebrati ↄtractus. de quo p Bar. in l. mutus. ff. de bo. pos. fu. mu. sur. cōpe.

¶ No. qualiter pbatur surdꝰ vt sciās articulare in practica.

Cecus autem.

¶ Cecus nō pōt testari nisi cū solēnibus positis in l. hac ↄsultissima. C. qui testa. fa. pos. h. d. Et glo. hic declarat solēnitates vt cecus siue a natiuitate siue ex accidēti ↄuocatis septē testibus ⁊ tabellione si possint haberi aliter cōuocato octauo teste eis exprimat se velle testari sine scriptis ⁊ p nūcupationē. ⁊ exprimat nomē ⁊ cognomē heredis. ⁊ an in solidū vel pro quota parte eū instituat deinde exprimat oia legata. deinde testes ⁊ tabellio debēt se subscribere ⁊ eoꝝ signa apponere que solēnitates etiā septē testiū sunt seruāde etiā si cecus vult codicillari. Pōt etiā cecus facere sibi scribi totā suā volūtatē deinde tradere eam tabellioni vt legat in psentia testiū qui postea se subscribāt ⁊ sigillēt simul cū tabellione vt dictū est ⁊ deinde pōt testator vni ex testibus vel alteri cui velit hoc suum testamentū tradere ↄseruandū vsqz post mortē suam. ⁊ hec forma testamenti lz habeat conformitatē cum testamento in scriptis. tamē nō est testamētū in scriptis qz omnia ↄtenta in eo nūcupant testibus sed nō in testamēto in scriptis. Item ista forma testādi possunt vti etiā alij nō ceci si velint. vt in d. l. hac ↄsultissima. ⁊ ibi in gl. in v. testandi. Et no. q si testator tradat scripturā siue testm̄ suū ordinatū notario vt illud legat in psētia testiū ⁊ moriat anteqz notarius illō ↄpleuerit legere ⁊ anteqz rūdeat notario interroganti si facit ea vt lectum est certe testm̄ nullū est: vt dicā l. hac ↄsultissima. ⁊ ibi elogium suū ipse pficeat agnoscere. Et no. bene hanc formā testandi fm Bar. in d. l. hac ↄsultissima. qz cū hodie septē hoies exceceantur pp accidentia ipsa forma dz seruari ⁊ si fiat in forma cōmuni nō valet. Sed quero qual'r pbabit cecitas dic q per visum qz dicet testis q viderat eum habere oculos euulsos vel clausos propter morbum quos aperire non poterat. Sed quid si habeat oculos claros sed non videbat. dic q tunc probabit cecitas ex signis ⁊ actibus exterioribus. vt quia dicet testis q vidit eum ire per loca ardua per que consueuerunt ire ceci. a qbus se abstinent videntes. vel vidit eū ire de die pausate percutere murū ⁊ similia. nā ille priuatōes sensuū vt visus auditus gustus ⁊ tactus ⁊ odoratus ⁊ etiā furiositas vel dementia pbat. ex signis ⁊ actibꝰ supioribus p l. iā qui. §. diuus. ff. de tuto. ⁊ cur. da. ab his. ⁊ l. quidā in suo. ff. de condi. insti. ⁊ l. nec codicillos. C. de codicil. fm Bar. in l. ij. ff. de bo. pos. que mutis ⁊ surdis. ⁊ predicta hñt locū in ceco vtroqz lumine priuato. secus aūt in monoculo. i. vnico tantū lumine priuato. qz omnia facere potest sicut habens vtrunqz oculum: vt in glo. i. ⁊ l. fi. C. de excu. tuto.

¶ No. q h dicit. qz eue nit in practica lugduni. l quadam magna hereditate

¶ An autez testm̄ in scriptis factū cū aliqua de re quisitis defi ciēte vel non interuenerit in forma an valeat saltez iure nūcupatiui testamēti vide pulchre Pau. de ca. ↄl. ccccij. in antiquis.

Eius qui.

¶ Existens apud hostes: vt qz sit captus ab hostibus vel sit datus obses nō pōt testari: sed testm̄ ante factū valet fictiōe iuris postliminij si reuertat ⁊ fictiōe l. cornelie. si ibi decedat. hoc dicit. ¶ No. hic de fictione legis cornelie ⁊ postliminij de qbus dixi. §. qui. mo. ius pa. po. sol. §. sed si ab hostibus. Et sunt fictiōes translatiue de tpe ad tps de qbus per Bar. in l. si is qui pro emptore. ff. de vsucapio. ¶ Scdō no. q captus ab hostibus testari non pōt qz interim est seruꝰ hostiū ⁊ seruꝰ testari nō pōt vt. §. e. in pn. ⁊ intellige de capto ab hostibus sed captus ab hostibus his qui dnr latrūculatores hñ pōt testari. l. q a latronibꝰ. ff. de testa. ⁊ iō si qs capiat in guerra q hodie fit inter ciuitates nō efficit seruꝰ l. si quis ingenuā. §. in ciuilibus. ff. de cap. ⁊ per Bart in l. hostes. eo. ti. ⁊ idem si capiat a sodalibꝰ hodiernis qui pprie latrūculi dicunt: vt d. l. qui a latronibꝰ. ¶ Tertio no. q datus obses hostibꝰ testari non pōt qz bona quesita in obsidiatu sunt fisci. ⁊ eoꝝ q domi relinqt nō hz dispōnem fm glo. in l. obses. ff. de testa. Et sic pz q licz liber hō non possit pignorari nec p pecunia mutuata retineri lz per pactum possit obligari l. i. obses. C. de actio. ⁊ obli. tñ pōt tanqz pignus obses dari ⁊ retineri vel p captiuis redimēdis vel p pace tractāda vel pro tractatu cōfirmando fm glo. in d. l. obses. ⁊ l. diuus. ff. de cap. ⁊ intellige de obsidibꝰ datis populo romano vel a populo romano alijs inter quos fit bellum licitum. sed ab vna ciuitate alteri hodie dari non pūt de iure sed de ↄsuetudine est vsurpatū fm glo. in l. ij. C. de patri. qui fil. distra. ⁊ in c. exposita. de verbi. in vi. glo. ⁊ per Bar. in l. obsides. ⁊ in d. l. diuus. ¶ Ultimo no. hic glo. fi. narrantē psonas que testari nō pūt i quo adde ibi. Item damnatꝰ ad mortē ciuilē puta cui p sniam ē interdictū aqua ⁊ igni in cuius pene locum succedit hodie deportatio: vt. d. l. iij. ff. ad l. iul. pe. ⁊ testm̄ ante factū irritat l. is cui. ff. de testa. Si tamē faciat testm̄ ante sniam pendēte accusatione vel inqsitione ⁊ moriat ante sniaz valet ⁊ tenet l. si quis post. ff. de testa. ad idē si faciat testm̄ post sniam condemnatoriā pendēte appellatōe ⁊ moriat ante sniam appellationis qz tunc tz testm̄. l. qui a latronibꝰ. §. i. ff. de testa. sic hodie qui ēt presens cōdemnat pp delictū ad mortē nālez testari non pōt vt dixi supra ti. i. §. quinimo. si aūt absens cōdemnat ex forma statuti tunc ante aduentū ↄditionis est liber ⁊ testari poterit. arg. l. si ticius. ff. de ser. expor. ⁊ fm bal. in l. si data. C. qui accu. nō pos. ⁊ de istis bānitis ⁊ de forma statutoꝝ dic plene per Bar. in qōne ciuitatis lucane p eū disputata que incipit statuto. in ea. glo. ibi de crimine famoso vt qz pponit famosum libellū de aliquo. l. lex cornelia. §. fi. ff. de iniur. ⁊ l. vnica. C. d famo. libel. vel mulibris passus est vt dicit glo. de testa. §. testes. ⁊ C. de adul. l. cum vir. ⁊ c. clerici. de exces. prela. vel incidit in heresim vel erit lese maiestatis: vt auc. credētes. C. de hereti. ⁊ l. fi. C. ad l. iul. maie. ⁊ hoc pp inhumanitatē criminis. secus si infamis ex alio crimine: vt dixi. §. de testa. §. testes. dubitātes. in ea. glo. vbi de statu suo an sit filiusfa. vel sui iuris. nam ēt tunc nō pōt testari nec codicillari nisi sit miles vel veteranus. l. si et militari. §. fi. ff. de testa. mili. ⁊ l. aristo. ff. de iure codicil. secus si dubites de statu suo. s. an sit ciuis vel comitatinus: qz tūc bene fm Bar.

sm Bar.in d.l.de statu.in ea.glo. Item monach⁹ dic ꝙ hoc in auc.mulier.C.de sac.san.eccle.qꝛ monachus vel monacha qui vel que monasteriū intrauit qd pōt habere ꝓpriuz pōt testari ⁊ filios suos instituere dūmodo retineat sibi pro monasterio tantū quantū plus relinquit vni ex filijs sed nō pōt extraneū instituere qꝛ per eius īgressuz oīa quesita fuerunt monasterio.⁊ iō si monachus hñs filios moriat̄ ab intestato filij hñt lītimam ⁊ residuū hꝫ monasteriū.de quo dic ꝑ Bar.⁊ alios doc.in.d.auc.siqua mulier.⁊ que ꝑsone testari pñt his versibus ꝯtinent̄. Testari nequeunt impubes religiosus.Filius in sacris morte dānatus ⁊ obses. Prodigus ⁊ stultus dubius seru⁹ furiosus. Crimine dānatus cū muto surdus ⁊ ille. Qui maiestatē lesit sic cecus ⁊ ipse. Sz de sodomitico dic ꝙ pōt testari ad similitudinē dānati sm Jac.in auc.vt nō luxuriant̄ hoīes ꝯtra naturā.col.vj. Quid de excōicato dic si est publice excōicatus nō pōt testari agere in iudicio patrociari vel testificari.secus si occulte:vt no.glo.in.c.decernimus.de sen.excō.lib.vj.⁊ ibi gl. dic idez in notario excōicato vt eius instrā non valeant. Quid de vsurario.dic ꝙ vsurarij manifesti nō valet testm̄ nisi prius satisfaciat de vsuris vel prestet cautionē de satisfactiones vt in c.quāꝗ.de vsur.lib.vj. Quid de clerico dic ꝙ clericus hñs administrationē non pōt testari de fructibus eccle qui equiparant̄ vsurarijs sed non hñs administrationē sed simplr̄ bñficiatus pōt testari de fructibus ꝑceptis qꝛ equiparant̄ vsufructuario.vt no.glo.in.c.pñti.de offi.ordi.lib.vj. eccl̄a tamen ab intestato succedit vt ibi.

¶ De exheredatine liberorum. Rubrica.

On tamē vt oīmō.

n ¶ Hic titulus cōtinuat̄ ad ꝑcedētia vt in glo.⁊ diuidit̄ in vij.partes. Primo tractat an ⁊ qualiter filij in potestate debeāt institui vel exheredari. Scdo ibi posthumi quoqꝫ qualr̄ posthumi debeāt īstitui vl̄ exheredari. Tertio ibi.posthūoꝝ aūt an nepotes ex filio viuo ðbeāt īstitui vl̄ exhdari. Quarto ibi emācipatꝫ.an emācipati ðbeāt īstitui vel exheredari. Sexto ibi sed si in expeditione an miles teneat̄ instituere vel exheredare. Septio ibi.mater vel auus tractat an mater vel auus maternus ⁊ ꝑ lineā maternā ascēdentes teneant̄ instituere vl̄ exheredare. Et pa͠ia pars.h.d. Volēs facere testm̄ validū dꝫ filios in pñte instituere vel noiatim inter ceteros exheredare.alr̄ testm̄ est nullū etiā si filius viuo testatore moriat̄ filie aūt femine ⁊ alij descēdentes post filios ex virili sexu nō annullabāt testm̄ de iure veteri lꝫ nō essent instituti vel exheredati.sed hēbāt ius accrescēdi.⁊ poterāt inter ceteros exheredari.⁊ noiatim exheredatus dicit̄ ꝑsona certa demonstrata siue ꝑ expssionē ꝓprij nois siue appellatiui.h.d.vsqꝫ ad.§.posthumi. ¶ Not.ergo ꝙ testm̄ in quo filius in pñte est ꝑteritus est nullꝰ ipso iure adeo ꝙ lꝫ moriat̄ viuo testatore tñ testm̄ non ꝯualescit sed est ipso iure nullū.⁊ hoc verū qñ sunt instituti extranei.si aūt sunt instituti veniētes ab intestato postīpm filiū tunc testamētū de equitate pretoria ꝯualescit ⁊ sustentat̄.vt.l.posthumus.v.idē ⁊c.ff.ð iniust.testa.⁊ hoc tꝫ ibi Bar.itē dic.s.ꝙ recōualescat testm̄ in quo filius in pñte est ꝑteritus si moriat̄ viuo testatore.⁊ sunt instituti venientes ab intestato est verū duobus ꝯcurrētibus.s.ꝙ nō ꝑcessit aliud testamētū validū.⁊ solēne de iure ciuili.⁊ de iure ꝑtorio.vt l.si filius qui in pñte.ff.de lib.⁊ posthu.itē ꝙ filius moriat̄ viuo herede instituto.vt.l.gallus.§.nūc ibi.dūmō institutus sit filius aut exheredatus.ff.de lib.⁊ posthu.alr̄ hoc testamētū nō recōualescit vt substitutus possit adire sm do.Ang.de pu.s.a.l.posthumus. Itez circa primū dictū.s.testamētū ī quo filius in pñte est ꝑteritus est nullū qꝛ hoc est veruz si filius petat ipsm declarari nullū.alr̄ si taceat ꝑ eius testamētū recōualescit de iure ꝑtorio vt heredi scripto det̄ bo.pos.sm tab.per tex.⁊ glo.in.l.filio.ff.de iniust.testa.in.l.filio ꝑterito.⁊ hoc tꝫ Bar.in repeti.d.l.v.circa tertiū principale.itē etiā intelligē ꝙ filius dꝫ institui pure:nō aūt sub ꝯditiōe pñtiua que nō possit īpleri vltimo vite spū nec sub casuali vel mixta ī eiusdē defectu exheredet̄.vt.l.seru⁹ quoqꝫ.ff.ð here.īsti.⁊ ibi ꝑ Bar.⁊.l.si pr.C.de insti.sꝫ legitimaz dꝫ hodie habere sine aliquo grauamine ⁊ sine aliq̄ dilatiōe ⁊ ꝯditiōe.l.quoniā in prioribus.⁊.l.sancimus.§.cū aūt.ff.de inoffi.testa.itē debet habere filius ipsam legitimā iure institōis.vt habet̄ in auc.nouissimo.C.de inoffi.testa. ¶ Scdo no.ꝙ oliz filia ⁊ nepotes in pñte non debebāt institui vel exheredari de necessitate:sed aduocabāt medietatē eius quā in testō fuissent habituri.⁊ vsqꝫ ad dodrantē.l.nouē ꝑter illos medietatis tenebant̄ soluere legata vt hic.⁊.l.maximū vitiū.C.de lib.preteri.⁊ ibi gl.in ver.accrescēdi hodie aūt sicut filius in pñte dꝫ institui vel exhdari alr̄ testm̄ est nullū ꝯtra.s.dixi ita dꝫ filia femia ⁊ nepotes ex filio mortuo in pñte existere.vt.d.l.maximum vitium.⁊.j.e.§.sed nostra.⁊ oēs si nō instituant̄ debēt nominatim exheredari.vt.d.§.sed nostra.non aūt dꝫ filiū exheredari inter ceteros.s.cōmiscendo cū ceteris liberis vlterioris gradus ⁊ sic eius exhdatio sit ꝯfusa ⁊ non clara.vt hic in ver.noiatim in glo.si.⁊ in gl.⁊ in ver.inter ceteros.illud aūt dꝫ fieri noiatim ꝙ ita exprimat̄ vt de eo nequeat dubitari.l.j.ff.de lib.⁊ posthu.⁊.l.certuz.ff.si cer.pe.⁊ vbi statutum requirit ꝙ in libellis vel instrumētis debeat nomē ꝓnomꝫ ⁊ cognomē ꝑsone inseri non sufficit ꝑsonaz alia demonstratione fieri certā vel reddi sine expressiōe predictoꝝ qꝛ solēnitas formalis non dꝫ omitti.l.ij.C.de for. Similiter in appellatione ab interlocutoria in qua requirunt̄ grauamina cāe sigillatim exprimi nō sufficit cas declarare:puta per relationē ad aliud dicendo cās grauaminis exprimo illas que apparent in actis vel quas posui in exceptiōibus meis in cle.appellanti.de appel.sil̄r nō sufficit accusanti vel volenti accusare de falso dicere falsitatem esse cōmissam.vt pꝫ in quodā instro vel libello coraz iudice pducto sed dꝫ dicere certū gd.s.in quo ⁊ qualr̄ falsitas sit cōmissa:vt.l.pretor edicit.ff.de iniurijs.⁊.l.nō dꝫ.ff.de dolo.sꝫ quot sunt necessaria vt exhdatio valeat.dic ꝙ quinqꝫ vt no.gl.in.l.iij.§.ante hēdes.ff.de lib.pꝛimo ꝙ noiatim fiat.i.ꝙ taliter designet ⁊ demonstret ꝑsonam exhdatā certā. Scdo ꝙ fiat pure ⁊ nō sub ꝯditōe nisi qñ instituat̄ fili⁹ sub ꝯdi.casuali vel mixta in cu⁹ ðfectu exhdet̄:vt.d.l.iij.§.pure. Tertio ꝙ fiat a gradu instōis.vel substitutionis ⁊ a certa ꝑsona. Quarto ꝙ fiat a tota hdiate nō a quota vel re certa.ff.eo.l.cū gdā. Quinto ꝙ iusta ⁊ legitia cā inserat̄.C.de libe.pte.auc.nō lꝫ.vbi versus. Nominet ⁊ pure toto gradu alleget ¶ Sed nunc ꝗro q̄ ⁊ quot sunt iuste cāe ⁊ licite exhdādi filiū dic ꝙ sūt.xiiij.q̄ ponūt̄ ī auc.vt cū de appellatōe cognoscit̄.§.cās col.viij. Pria si fili⁹ violentas man⁹ ne iniecit parētes. Scdo si intulit sibi graue ⁊ inhonestū iniuriā. Tertia si accusauit parētes ð crie capitali nisi eīm aduersus ꝓncipē vel rēpublicam. Quarta si filius cum maleficio ꝯuersatur. Quinta si per venenum vel alio mō insidiatus est vite parentum. Sexta si imiscuit se nouerce sue vel ꝯcubine patris. Septima si filius detulit pꝛem ī.accusauit ꝑ quaz accusationē pr̄ graue dānuz passus est. Octaua si fili⁹ nolit fideiubere aut se obligare pro pr̄e incluso ⁊ in vinculis retēto licꝫ hec causa non habeat locū in femina que fideiubendo iuuat̄ velleyano. Nona si prohibuit patrez facere testamentū qꝛ tunc si pater testat̄ postea pōt filiū ob hāc cām exheredare si non testat̄ ꝓpter ꝓhibitionē filij ⁊ filius ꝑuat̄ portione sibi debita ⁊ fisco applicat̄. Decimo si filius est arenarius ⁊ cū arenario societ̄ nisi pater eius sit arenarius qꝛ tunc nil iudeus iudeo nil catbilina sed ego. Undecima si filia noluit nubere patre eaz volente dotare sed vitā luxuriosam elegit nisi pater differet eā maritare vsqꝫ ad.xxv.annum. Duodecima

si filius vel ali⁹ etiam ab intestato succedens negligit patrẽ furiosum curare vel nutrire. qr tunc hereditas applicaṫ cuicūq3 extraneo. qui post denunciationẽ in scriptis factã filio eius reseruationem curauit ꝛ nutriuit patrẽ furentem ꝛ graui infirmitate laborantẽ. Tertiadecima si filius patrẽ captiuũ redimere recusauit. naz pmittiṫ filio maiori. xviij. annorum libere posse obligare ꝛ vendere res patris captiui. absq3 spe restõnis in integrũ ꝛ pfem captiuũ redimere. ꝙ si non facit ꝛ pater reuertaṫ pôt eum exheredare. ꝛ si pater in captiuitate moriaṫ bona auferunṫ filio tãq̃ indigno ꝛ applicanṫ eccle sue ciuitatis ꝛ ꝯseruanṫ pro redẽptione alioꝝ captiuoꝝ. Quartadecima si pater ẽ orthodoxus. i. catholicus ꝛ filius hereticus. ¶ Cause aũt in qbus filius pôt exheredare patrẽ sunt octo que ponunṫ in dicta auẽ. vt cũ de appel. cognoscit. §. ꝛ hec qdẽ parẽtũ. colla. viij. Prima si pater accusauit filiũ de crimine capitali nisi accusauisset de crimĩe lese maiestatis vel heresis. scḋa est si pater insidiatus vite filij vt maleficus aut alio mõ. tertia ẽ si pater imiscuit se nupte suẽ vel ꝯcubine filij. quarta si pater ꝓhibuit filiũ testari i. bis in qbus testari pôt quo casu est idẽ ꝙ in patre ꝓhibito a filio. quinta est si pater insidiatus est veneno vł alio mõ vite vxoris vel ecõuerso mater si insidiata est vite viri qr tũc filius pôt exheredare talẽ insidiãtẽ. sexta si pater filiũ in furore cõstitutũ curare ꝛ nutrire neglexit quo casu est idez quo. §. dixi in patre a filio neglecto. septĩma si pater filiũ captiuũ redimere noluerit quo casu est idẽ vt in patre captiuo nõ redẽpto a filio. octaua si filius sit orthodoxus ꝛ pater hereticus. Cause ꝓpter quas filius pôt exheredari istis vsib⁹ ꝯtinenṫ. His septẽ causis filius pôt exheredari. Parẽtes feriat vł vbũ si graue dicat. Crimẽ accuset eos veneno si petat eos. Detulit in eos furiẽtes negliget eos. Improbos associat ꝗ̃ sectã patris adamat. Non fideiussit ꝑ patre vel hoste redemit. Testari ꝓhibet patrẽ vel arena se miscet. Nõ orthodoxus vel filia luxurieṫ. Cause ꝑꝑ quas pôt pater exheredari versibus sequẽtib⁹ ꝯtinenṫ. Si pater ex odio cũ spernat honorẽ. Accuset filiũ veneno si petat eũ. Cõiunctã filij diligat testari que vetat. Furẽtẽ negligat captũ nec hoste redimat. Consortis vite crudeliter insidieṫ. Cãe ꝑꝑ quas frater pôt exheredare fratrẽ turpẽ ꝑsonã instituẽtẽ sunt tres. nam frater vel soror non pôt rũpere testũ fratris vel sororis nisi qñ instituisset turpẽ ꝑsonã qr tũc pôt nisi sit exheredatus ex triplici cã vel eaꝝ altera que ponunṫ in auẽ. de nup. §. ingratitudinẽ col. iiij. Pria est si ꝓcurauit mortẽ fratri. Scḋa est si criminalẽ accusationẽ ꝯtra eũ induxit. Tertia est si sue substãtie ꝓperauit inferre iacturã. nã tũc eius portio ad patrez ꝛ ad fratrẽ puenit. qs aũt debeat ꝓbare cãm ingratitudinis dic ꝙ hñs vt. d. auẽ. vt cũ de app. cog. §. si tales. igiṫ col. viij.

Posthumi quoq3.

¶ Liberi posthumi debẽt sicut iaz nati istitui vel exhẽdari. ꝛ eoꝝ ꝓditio par est aĺs cũ nascitur rumpit testũ nisi nascaṫ abortiuus. erat tñ olim dfĩa inter posthumũ natũ masculũ ꝛ feminã: qr masculus debebat institui vel nolatim exhẽdari: sed femina poterat exhẽdari inter ceteros. h. d. vsq3 ad. §. posthumoꝝ: sed postea impator statuit. j. e. §. sed nr̃a ꝙ masculus ꝛ femina ꝛ iaz posthumi q̃3 iã nati si nõ instituanṫ debere nolatim exhẽdari qr nõ pôt cõmittere cãm ingratitudinis. l. sigs in suo. §. legis. C. ð inoffi. testa. ꝛ dic in glo. in ver. rumpiṫ. ꝛ intellige h̃ de posthumis descendentibus ꝑ virilẽ sexũ. l. posthumi ꝑ virilẽ. ff. de iniusto testa. s3 descẽdentes per sexũ femininũ ꝛ posthumi. ꝛ iaz nati nõ ẽ necesse exhẽdari. s3 eoꝝ preteritio pro exhẽdatiõe hr̃. vt. j. e. §. mr̃. ꝛ ideo nõ est necesse quo ad validitatẽ testi ꝙ instituas vel exhẽdes filiũ filie tue mortue: s3 potes eũ preterire dũmõ iustã ꝛ legitimã exhẽdãdi exprimas cãm vt in auẽ. nõ l3. C. de libe. prete. ꝛ plene ꝑ Bar. in l. filio ꝓterito. ff. de iniusto testõ. ꝛ intellige hic de posthũo. i. nato post posthumum3. i. post mortẽ pris siue ẽt post testa. ꝛ añ mortẽ pris vt. d. l. posthũi. Itẽ adde ꝙ testõr simplr̃ instituẽdo posthumu3 vł instituere nedũ postea nascituros ex eo mr̃imonio: s3 ẽt ex alioꝝ vt h̃ i gl. i. v. istitui. ꝛ h̃ totũ itroductũ est fauore testi ꝯseruãdi: vt no. glo. i. l. pl3. ff. de libe. ꝛ posthu. Ex quo infert ibi Bar. ꝙ si testator mandauit ꝯstrui capellã in domibus suis l3 ista vba referanṫ ad domos que erant tpe cõditi testamẽti: vt. l. siqui legauẽ. ff. de aur. ꝛ argẽ. le. tñ si testator superuiuens illas domos alienet ꝛ alias domos emat d3 capella ꝯstrui in domib⁹ nouiter emptis ar. d. l. plur3. secus in exheredatõe simplr̃ facta per hec vba exheredo posthumos meos qr tunc si vnus solus nasceret ille intelligeretur exheredari. sec⁹ si nascerenṫ plures ex eo vel alio matrimonio. ꝛ ita intellige hic glos. in fine. sed si fieret exheredatio ꝑ vniuersalẽ: vt exheredo oẽm vel quẽlib3 filiũ meu3 natum vel posthumum. l. nõ natum. ¶ Scḋo no. ibi valet quidam testm̃. ꝙ differẽtia est inter posthumũ preteritu3 ꝛ iam natũ qr iam nato ꝓterito testũ est nullũ ẜm limitatiões datas in ꝓcedẽti. §. Sed posthumo ꝓterito testm̃ interim t3 ꝛ rumpiṫ demũ si nascaṫ ꝛ si moriaṫ viuo testatore recõualescit de iure ꝓtorio: vt. l. posthumis preteritis. ff. de iniusto testa. qḋ secus est in iam nato ꝓterio qui l3 moriaṫ viuo testatore nõ recõualescit nisi sint instituti veniẽtes ab intestato. vel illud ꝯfirmauerit vt dixi in ꝓcedẽti. §. qñ aũt moritur post testm̃ iam natus tunc nullo iure ꝯfirmaṫ testm̃: vt. l. ij. C. de here. insti. ¶ Tertio no. ibi abortu3 fecerit. ꝙ si filius abortiuus nõ rumpit testũ qr est ꝑinde ac si natus non fuisset ex quo non est natus viu⁹ aĺs vt hic. ꝛ l. qui mortui. ff. de v. sig. Mulier tñ si viscera sua ꝯpmat vł aliud medicamẽtum recipiat vt faciat abortũ ante partũ viuificatũ qḋ est añ xl. dies post ꝯceptionez in masculo ꝛ añ. lx. in femina relegatur: vt. ff. de extraord. crimi. l. diuus. ꝛ ibi per Bar. nisi hoc fecisset ꝑꝑ pecuniã qr tunc capite puniṫ: vt. l. cicero. ff. de penis. sed post partũ viuificatũ teneṫ. l. corne. de pari. ꝛ l. cornel. de sic. ꝛ l. si mulier ẽ. ꝛ. ff. ad l. cornel. ð sicca. ꝛ l. j. ff. ad l. pompe. de parici. ꝛ extra de homici. c. sicut ex litis. ꝛ simile dans poculũ mulieri puniṫ vel aliud medicamẽtũ vt faciat abortiuũ. vel ẽt poculũ amatoriũ. i. vt calescat in amorem. l. eiusdẽ. ff. ð sicc. ꝛ. ff. sigs aliqd. §. q abortiuos. ff. ð pe. Quid de posthumo ꝛ secto ventre matris an rumpat testm̃. dic ꝙ sic si est natus cũ spũ vitali ẽt si integrũ aial nõ sit. vt. l. qḋ dr̃. ff. de lib. ꝛ posthu. tñ talis fili⁹ nõ iplet ꝯditionẽ appositã in relicto si pepit: qr nõ dr̃ pepisse. l. ãniculus. §. fi. ff. de vb. sig.

Posthumorum quoq3.

¶ Si testatõr hñs filiu3 ꝛ ex eo nepotẽ ꝛ ambos in ptãte si recte vellit testari ne eius testamẽtũ rũpaṫ d3 post filiu3 institutũ vel exheredatũ substituere vel exheredare nepotẽ ne filio sublato de medio añ mortẽ testatoris nepos icipiens tenere ꝑmũ locũ suitatis rũpat testamẽtũ ad silitudinẽ posthumi postea nati. h. d. vsq3 ad. §. emancipatos. Nõ h3 ergo necesse testator ꝓcise instituere vel exhẽdare nepotẽ ex filio in ptãte cũ fili⁹ ꝑcedẽs in gradu teneat ꝑmũ gradũ suitatis. i. ꝑma iura successionis. s3 cautatiue cõpelliṫ instituere vł exheredare nepotem ex filio in ptãte. vt si filius añ mortẽ testatoris moriatur nepos agnoscendo. i. incipiendo tenere ꝑmu3 locũ successionis tanq̃ su⁹ ꝛ agnat⁹ repiẽs se ꝓteriũ rũpat testamẽtũ ꝛ hoc fuit ꝯsiliũ cuiusdã legis velleya. ꝯsulentis ꝙ testator sic dicat filiũ hẽde3 instituo. ꝛ si ꝯtingat eũ mori me viuo nepotem substituo: vt. l. gallus. §. nũc. ff. de libe. ꝛ posthu. sed gallus ꝯsuluit qualiter instituit nepotẽ ꝛ posthumũ ex filio viuẽte vt dicat sic filiũ instituo ꝛ si contingeret filium meũ mori me viuo: tũc sigs mihi nepos ex eo nascaṫ intra. x. mẽses primos post ei⁹ mortẽ heredẽ instituo vt. dicta. l. gall⁹. in prin. ꝛ hoc vult h̃ gl. singularis super ver. instituo.

Emancipatos.

¶ Emancipati liberi olim de iure ciuili nõ debebãt institui vel exhẽdari de necessitate. s3 de iure ꝓtorio emãcipati liberi taz masculi q̃3 femine debẽt institui vel exhẽdari nominatim. ꝛ femine poterunt inter ceteros aĺs si nõ instituebantur

banť vel exhředebanť expugnabant testm̃ p cȝtra tabulas.h.d.vsq; ad.§.adoptiui. Erant ergo emãcipati olim oīno īcogniti ⁊ in nullo succedebāt per.l.xij.tabulaꝝ.vt.j.de here.§ ab intes.defe. Sed pretor plenus eq̃tate primo vocauit eos ad successionē iure suo.l.per suas bo.pos.postea aūt supuenit imꝑator statuēs q̄ illi emãcipati non solū veniāt ad successionē de iure ꝑtorio sed ēt de iure ciuili per ꝯstitutōes ⁊ leges īperiales.⁊ ita debeat emãcipat⁹ institui vel exhereda ri cum iusta ⁊ legitima cā sicut filius in ptāte: q2 sublata est differētia emãcipatōis ⁊ patrie ptātis vt in.§.nulla.in auť.de here.que ab inte.col.ix.

Adoptiui liberi.

Sublata differentia que olim erat inter filios masculos ⁊ feminas per virilē sexum descendētes: vt š.eo.in prin.⁊ inter masculos posthumos ⁊ feminas debēt hodie oēs institui vel noīatiȝ exhředari.alr rūpiť testm̃ etiaȝ si sint adoptiui.h.d.vsq; ad.§.sed si in expeditiōe.⁊ de istis adoptiuis dic vt dixi.š.§.pxio.sed hodie remanet dr̃ia īter filios p virilē sexum descendētes ⁊ p femineū: q2 descēdentes p virilē debēt noīatim institui vel exheredari a parentibus.sed q descendūt per femineū pñt ꝑteriri: dūmō inferať iusta ⁊ legitima cā exheredādi.vt.j.eo.§.mater. Item remanet dr̃ia inter posthumū ⁊ natū.q2 posthumi nō possunt hodie exheredari cū nō possint cōmittere cām ingratitudinis. sed iaȝ natus pōt exheredari vt dixi.eo.§.in prin. Itē remanet multiplex dr̃ia inter suū ⁊ emãcipatū. Prīo in mō rūpēdi testm̃ q2 suus.l.in ptāte existēs ꝑteritus etiā adiecta legitima cā dicit testm̃ nullū.vt dicit glo.d.§.exhřdatos.in auť.de here.⁊ falci.col.j.⁊ etiā pōt ꝯtratabulare. sȝ emãcipatus ꝑteritus a patre cuȝ insertione iuste cāe nō dicit nullū sȝ hȝ necesse venire p ꝯtratabu.tantū ideo si nō petat bo.pos.ꝯtra tabu.infra annū excludiť.l.j.§.largius.ff.de succes.edic.⁊.l.penul.ff.de suis ⁊ legi.⁊.l.ij.C.q ad bo.pos. Scd̃a dr̃ia est inter suū ⁊ emãcipatū in abstentiōe facta de here.paterna renocāda q2 suus etiā maior.xxv.ānis pōt infra trienniū reuocare abstentionē quā fecit rebus hereditarijs nō distractis. sed in eodē statu manētibus.l.fi.C.de repu.here.sed emãcipatus pōt reuocare solū infra annū repudiationis hereditatis paterne.vt.d.l.fi. Tertia dr̃ia ē q2 pater ascribēs hereditatē vel legatū in testō alicui filio emãcipato nō incidit in falsuȝ.nec in quasi falsuȝ sed ascribēs filio in ptāte sic.l.ipa hec.§.j.ff.de fal. Quarta dr̃ia est in oībus effectibus quos inducit patria ptās de qbus est glo.magistralis.š.de pa.po.⁊ ideo emãcipatus nō trāsmittit hereditatē pr̄is nō agnitaȝ nisi ad descēdentes suos.sed suus trāsmittit ad quoscuq;. Quinta dr̃ia q2 emãcipat⁹ testať sed existēs in ptāte nō nisi in castrēsi peculio vł quasi.l.fi.C.q testa.fa.pos. Sexta dr̃ia est q2 emãcipatus pōt esse in iudicio sine ꝯsensu pr̄is.secus est in suo.l.fi.§.necessitatē.C.de bo.q lib. Septima dr̃ia est q2 emãcipatus recipiēs officiū publicū etiā ꝯsensu pr̄is nō obligat patrē.sec⁹ in filio in ptāte.l.ij.ff.ad munici. Octaua dr̃ia est q2 emãcipato filio nō substituiť pupillariter.sed in ptāte existēti sic.l.ij.ff.de vulg.⁊ pupil.in successione aūt ab intestato est sublata dr̃ia inter suū ⁊ emancipatū.q2 pariter succedūt: vt.l.meminimus.C.de legi.here.⁊ similr ē sublata in successione ex testō licȝ gl.teneat oppositū in.d.l.gallus.§.qd si tātū.⁊ ideo si instituiť filius ī ptāte ⁊ nepos substituiť lȝ viuo testatore fili⁹ emãcipeť nō ꝓpterea vocabiť nepos qm̃ supest q obtinet primū locū ab intestato.⁊ ita dȝ obtinere in testa.q2 regula intestati ē q̄ cui debeť legitima hȝ ius rūpēdi.l.pater filiū.ff.de inoffi.testa.⁊ cui non debeť legitima nō rūpit.l.posthumi.§.sigs ex his.ff.de inoffi.testa. Ex quo inferť si filia per statutuȝ ꝓhibeť succedere extātibus agnatis tunc si filia est ꝑterita nō rumperet testamētū q2 nō pōt ab intestato succedere eo testamēto rupto qđ est verū si in eo sint instituti venientes ab intestato.secus si extranei q2 pōt rumpere.vt aperiat viā agnatis venientibus ab intestato q2 p se rumpe nō pñt.⁊ sic hoc iudiciū poterit esse venale q2 filia accepta pecunia ab agnatis poterit rumpe.l.fi.§.enī ergo.ff.de ꝯtratabu. fm̃ d. Ang.de pu.l.d.§. Quero vltimo an rupto testō ex cā ꝑteritiōis vel exhředatiōis anulletur totum testm̃: dic q̄ nō: sȝ solū q̄tum ad hřdis institōnem sȝ cetera firma remanēt.s.legata ⁊ fideicōmissa particularia ⁊ vniuersalia ⁊ dationes tutoꝝ ⁊ curatoꝝ.vt in auť.ex cā de libe.prete.sic ⁊ in multis alijs casibus rupto testamento debentur legata.vt.l.tanq̄.C.de fideicōmissis.

Sed si in expeditione.

Preteritio militis in expeditione degentis scienter facta de filio iaȝ nato. vel posthumo hř pro exhředatiōe.h.d.secus si nō sit in expeditione q2 tunc dȝ testari iure cōi vt in glo.iteȝ secus si ignoranter preterierit: q2 tunc nō tenet testm̃ ⁊ in dubio ꝓsumiť si de filio fecerit mentionē aliqd sibi legando.l.sicut certi.⁊ l.si cū ⁊ in vtero.C.de testa.mili.⁊ dic vt ibi p doc.secus aūt in pagano cuius ꝑteritio nō hř pro exhředatiōe immo testm̃ est nullū.vt.š.e.in prin.nisi sit mater vel ascendens p lineaȝ maternā.vt.j.§.primo.vel nisi sit paganus errore ꝑteriens: vt q2 falso rumore ꝓlato credidit filium mortuū.ideo cum preterijt testm̃ est nullū seu anullať.l.ticius.ff.de lib.⁊ posthu.⁊.l.pecumenus autroconos.ff.de here.insti.⁊ iudex de tali errore cognoscere dȝ: vt.d.l.ticius. Sȝ an quod hic dř hēat locuȝ tam in militibus sui iuris q̄ filijsfa.testantib⁹ de castrensi.l.q̄ eius ꝑteritio scā hř pro exhřdatione.⁊ sic ꝯtra eius testm̃ deť querela dic q̄ sic vt dixi.š.de testa.mil.§.sed testari.lȝ hic glo.si.teneat oppositum ⁊ nō bn̄ fm̃ doctores.

Mater vel auus.

Preteritio matris ⁊ aui materni.⁊ aliorū descendentiū p lineam maternā hř pro exhřdatiōe.vn̄ eorū testamentū p querelā inofficiosi testamēti expugnanť.h.d. sic ⁊ ꝑteritio collateraliū hř pro exhřdatione.vt.l.j.§.liber.ff.siquis a parente.fue.ma.sic etiam preteritio militis habeť pro exhřdatiōe.vt dixi.š.eo.§.posthumoꝝ. Nota ergo hic q̄ ꝯtra testamentū matris ⁊ aliorꝝ ex linea materna ꝯpetit filio solum remediuȝ querele inofficiosi testamenti.vt.š.⁊.l.similis.C.de inoffi.test.nam de iure ciuili nō pōt dicere nullum cum nō sit suus matri.i.in eius ptāte existēs nec ēt pōt inueniri ꝯtra ta.de iure ꝑtorio: q2 illud bn̄ficium datť filijs emancipatis ꝑteritis: vt.š.eo.§.emãcipatos.⁊ hoc verū.s.q̄ filius ꝑteritus a matre ⁊ ab alijs descendentib⁹ per lineā maternā solum hȝ querelaȝ inofficiosi testi qn̄ iusta ⁊ lītima cā ingratitudinis est inserta.alr ēt de iure ciuili diceret nulluȝ testm̃ matris: q2 insertio cāe est de substātia: vt in auť.nō lȝ.C.de libe.prete.⁊ hoc in iam nato.sed in posthumo ꝑterito ab auo vel ab auia non pōt inseri cā ingratitudinis cū eam cōmittere nō possit.l.siquis in suo.§.legis.C.de inoffi.testa.⁊ ideo si obtinebat primū locū talis posthum⁹ reperiens se preteritū dicet testm̃ nulluȝ fm̃ Bar.in.l.filio ꝑterito.ff.de inoffi.test. Vltimo quero qualr rūpant testm̃ descendētes. ⁊ qualr ascendētes ⁊ qualr collaterales.dic per Bar.

De heredibus instituendis. Rubrica.

Eredes instituere.

b Hic titulus pt diuidi in duas partes fȝ glo.rubrice. Prīo declarat qui pñt instituere heredes vsq; ad.§.si plres. Scd̃o qualiter debeāt institui heredes vsq; ad §.fi. Prima pars diuidiť in tres ptes. Prīo ponit an ⁊ qn̄ possit institui seru⁹ ꝓprius. Secunda ibi alienus an possit institui seru⁹ alienus. Tertia ibi seruus pluriū.an possit institui seruus pluriū. Et primo.h.d.l.liber hō ⁊ tam seru⁹ ꝓpri⁹ q̄ alienus pōt heres institui.⁊ seruus ꝓprius olī nō poterat institui sine libertate.hodie vero eo ipso q̄ instituiť heres nō habita mētiōe libertatis itelligiť ei relicta libertas.⁊ seruus ꝓprius dř etiā ī quo quis hȝ ꝓprietatē lȝ alius habeat

vsumfructū.h.d.vsq3 ad.§.est aūt. ¶ Et no.ex gl.j.sup ver. hēdes.q heres idem est q dñs vnde instituere hēdē nihil aliud est q̄ relinquere quē dñm bonoꝝ suoꝝ. nā p additionem hēditatis transeūt oīa iura ⁊ actiones hēditarie ⁊ dñium rerum hēditariaꝝ in hēdem.sed possessio nō nisi apprehendat.C.l.cum hēdes.ff.de acqui.pos.licz gl.tenuerit oppositum.s.q ēt transferat possessio ⁊ nō bñ.in.l. cum miles ff.ex qui.cau.ma. ¶ Scḋo no.q eoipso q seruus ꝓpri⁹ instituit̄ heres simplr videt̄ sibi relicta libertas ⁊ idem si relinquat̄ tutor:vt.ī.qui da.tu.pos.§.j. secus si relinquat̄ sibi legatū vel fideicōmissuz qr non intelligit̄ sibi relicta libertas.ideo legatū minime valet nisi essz relictū p alimentis:qr tunc pōt seruus iplorare officium iudicis vt decernant̄ sibi alimenta sm voluntatē testatoris.l.seruus.sic ēt lz non possit relinqui fratrib⁹ minoribus:qr sunt incapaces lz posset relinqui coꝝ cōuētui:vt in cle.exiui de paradiso.de verbo. sig.tñ pōt eis relinqui p alimētis:qr lz dicant̄ mortui mūdo non tñ dicunt̄ mortui quo ad comedēduz ⁊ bibendū:vt dicit glo.in auc.idem est.C.de bo.que libe.per.d.l. seruus.⁊ ibi per Bar. ¶ Tertio no.in ver. ꝓprius.q seruus dī proprius alicuius nō soluz qui est eius pleno iure.sz ēt si alius hēat vsumfructū in eo.non aūt dicit̄ cōis.sed proprietarij ⁊ vsufructuarij lz nō ergo vsufruct⁹ sit pars dñij:vt.l.iij.ff.ḋ vsufruc.nō tñ quo ad hoc vt vsufructuari⁹ possit dare plenam libertatē seruo duraturā post mortez ipsius fructuarij lz posset hoc ꝓprietarius.⁊ sic potētior ē libertas data a ꝓprietario q̄ a fructuario:vt hic ⁊.l.fi.C.cōia de manumis.

Est autem.

¶ Seruus cuz eius dña de adulterio accusatus non pōt ab ea herede cū libertate institui.h.d.vsq3 ad.§.alien⁹ ꝯcor.ff.e.l.his verbis.§.interdum.delictuz ergo serui ⁊ mulieris inuicem adulterium cōmittentiū operat̄ ne ipsa sit dña vt possit eum instituere vel libertatem relinquere post accusationē adulterij incboatā imo ipsa mulier capitalr punit̄.⁊ seruus vincalis verberat⁹ cōburit̄ ⁊ cuilibz permittit̄ accusare de tali crimine.⁊ filij nati ex tali ꝯiunctiōe non pñt aliqd capere ex tali testō matris nec ab intestato:sed bona deferuntur alijs filijs ⁊ eis nō extantibus deferunt̄ primiorib⁹ ab intestato. C.de mulie.q̄ se seruis ꝓprijs iniūxe.si autē accusat̄ mulier de adulterio cōmisso cū alio q̄ cuz seruo nō pōt manumittere seruos suos infra.lx.dies vt hic in glo.in ver.postulata.vt sic ipsi pñt examinari ⁊ torqueri ⁊ ab eis veritas inqri si dña fuerit adultera.nam ad ꝓbandū ea que fiunt secrete in domo admittunt̄ domestici familiares ⁊ serui.vt dicit gl.notabilis i.l.iij.C.ḋ adulte.⁊ pōt mari⁹ etiā ꝯstāte mrīmonio vxorē accusare ḋ adulterio ⁊ eo ꝓbato dotē lucrari vt auc.hodie.C.ḋ adulterijs.licz econuerso mulier nō possit accusare viꝝ ḋ thoro violato.l.de adulterio.l.j.C.ḋ adulte.

Alienus seruus.

¶ Nō dicit̄ seru⁹ proprius testatori⁹ in quo hz solū vsumfructū ⁊ ideo nō pōt eū instituere cū libertate expssa.h.d.nec etiā libertas tacita ei ꝯpetit q̄uis testator eū instituerit nō habita mētione libertatis.qḋ secus est in testatore q solā hz ꝓprietatē vt dixi.ī.eo.§. ꝓprius aūt seruus.⁊ sic pz h q vsufructus nō est pars dñij vt vsufructuari⁹ possit libertatē verā inuito ꝓprietario relinquere sicut pōt dare vnus ex dñis inuito socio soluta vel oblata sibi estimatione sue partis:vt.l.j.C.ḋ cōi seruo ma.de hoc aūt qñ vsufructus sit pars dñij ⁊ qñ nō dic p glo.in.l.iij.ff.de vsufruc.⁊ p Bar.qñ vsufructus.ff.ḋ ver.obli.nā est pars vt in prin.ff. de bo.auct.iudi.possi.sz nō est pars q̄tū ad vēdicādū imo est spēs opposita dñio qr qui dicit se vsufructuariū dicit se non dñm.⁊ ideo si actor ꝓducat duo instrumēta eodez die ꝯfecta p quoꝝ vnū dicit se dñm ⁊ p aliud fructuariū succūbet in vtroq3 tāq̄ ꝓducēs ꝯtrarias scripturas:vt.l.scripturis.C.de fide instru.sm Ang.de peru.d.l.que vsumfructū.

Seruus autem.

¶ Quando seruo dat̄ libertas ⁊ hereditas ex testō dñi tunc erit liber ⁊ heres necessarius.si aūt hereditas sibi cōpetat ex testō libertas inter viuos tūc erit heres voluntarius.si aūt dñs seruū quē heredē instituit cū libertate alienet ante eius mortē tunc seruus nō erit liber nec heres p se sz hereditatē acqrit emptori.h.d.vsq3 ad.§.alienus quoq3. Et adde etiā q seruo institori siue factori in remotis degēti inscio ⁊ ignoranti pōt a dño libertas ⁊ hereditas dari.vt.l. eius q in ꝓuincia.ff.si cer.pe.⁊ tūc p mortē dñi ⁊ mutationē status ipsius serui institoris de seruitute in libertatē finitur ei⁹ mādatū ⁊ administratio sicut ⁊ sō morte dñi.expirat mandatū ꝓcuratoris re integra:vt.l.mādatū.C.mādati.secus si nō interuenirēt mutatio status ipsius institoris qr tūc p solā mortē dñi nō expirat eius administratio.l.sigs emācipatus. §.si ipubes.ff.ḋ insti. ¶ Itē no.in.v̄.si alienatus q testator alienādo seruū quē instituit heredē cum libertate videt̄ reuocare libertatē.qr efficitur dñij alterius p alienationē.sed nō reuocat̄ hereditas.qr seru⁹ alienus bene pōt institui dūmodo emēs sit capax.qr capacitas ⁊ incapacitas simul attēditur iuxta psonez dñi.l.nō minus.ff.eo.⁊.l.si mihi ⁊ tibi.§. regula.ff.de lega.j.si tū redimat̄ postea cedit seu reuiuiscit libertas vt hic in glo.fi.⁊ idē in legato relicto seruo cū libertate qr p alienationē reuocat̄ libertas sz nō legatū imo acqritur emptori:vt.l.si in die.§.fi.⁊.l.iulius noster.ff.de ꝯdi.⁊ demō.lz glo.hic in ver.liber teneat oppositū ⁊ non bene sm Bar.in.l.si seruo cum libertate.ff.de adimen.lega.

Alienus quoq3.

¶ Seruus alienus heres institut⁹ acquirit hereditatē dño suo si pmanet in eius ptāte donec adeat.aīo si est alienatus querit nouo dño vel sibiipsi si ē liber tpe adite hēditatis:⁊ seruus alienus pōt hēs institui post mortez dñi sui sicut pōt institui seruus hēditarius ⁊ seruus posthumi. h.d.vsq3 ad.§.seruus pluriuz.pōt ēt seruus alienus institui sub ꝯditione cū liber erit vt h in gl.j.lz seruus ꝓprius nō ⁊ si instituat̄ instō vitiat̄.l.qr ideo.ff.de ꝯdi.insti. ¶ No.primo q si dñs seruū suū ab alio institutū alienet anteq̄ adeat acqrit̄ hereditas nouo dño.l.antistius.§.j.ff.de acqr.here. si aūt alienet eū post iussuz ⁊ aditionē serui tūc remanet hereditas antiquo dño nō autē querit̄ nouo dño.qr attendit̄ tpe adite hēditatis vt q̄rat illi cui⁹ ē seru⁹.sz i legato attēdit̄ tpe quo cedit dies legati.s.tpe mortis testatoris vel cedentis ꝯditionis:vel aditionis hēditatis in aliqbus legatis vt in legato vsufructus ⁊ libertatis.vt.l.j.§.i nouissimo.C.de cadu.tol de quo p Bar.in.l.cū filius.ff.de verb.obli. ¶ Secūdo no.in ver.seruus alienus q heres pōt institui sub ꝯditione certa an sit extitura lz sit incerta qñq3:vt puta post mortez:lz solutū pendēte ꝯditione tali nō possit repeti.l.nā si cū moriat̄.ff.de ꝯdi.inde.sz nō pōt institui ad certū vt ex certo tpe.j.eo.§.heres.⁊.l.in tēpus.ff.eo.⁊ h in gl.i ver.post mortem. ¶ Tertio no.ibi ⁊ cū hereditarijs.seruis q seruus hereditarius pōt istitui ⁊ acqrit hereditati iacenti.q̄ representat psonā defuncti nō āt heredis instituti.⁊ iō si defunctus poterit istitui ēt poterit seruus hereditarius lz heres institutus nō posset.qr capacitas serui ⁊ incapacitas attēdit̄ iuxta personā dñi veri vel repñsentati.vt dixi.ō.§.j.sz post aditā hēditatē bene attēdimus psonā heredis.l.si tibi ⁊ mihi.§.j. ff.de leg.j. ¶ Ultimo no.q sicut posthumus qui est in vtero potest institui ita ⁊ seruus eius quia habet̄ pro nato cuz tractet̄ de cōmodo eius:vt dixi.ī.de tutelis.

Seruus pluriuz.

¶ Seruus pluriū dñoꝝ ab extraneo institutus acquirit vnicuiq3 dñoꝝ iubenti pro dñica portiōe h.d.si aūt vnus ex dñis iubeat adire ptem suā ⁊ alius nolit iubere tunc ps eius accrescit iubenti ne qs decedat pro pte testatus ⁊ pro pte intestat⁹.l.si seru⁹ cōis ab extraneo.ff.de acquir.hēdi.lz secus sit in legato scḋ sūo cōi ab extraneo.qr si vnus dñs accepiat ⁊ alius repudiat nō accrescit accepiāti sz remanet hēdi ⁊ idē in plibus hēdibus vnius legatarij quoꝝ vn⁹ accepiat ⁊ alius repudiat.l.vt proculo.ff.de le.ij.

si autem

si autem vnus ex dñis instituit seruũ cõem. vel ei legauit vel tradẽdo donauit acq̃rit in totũ alteri dño. l. vtrũ. §. seruo. ff. p socio. ⁊ h in glo. j. sꝫ in ꝯtractib⁹ si seruus stipulat̃ simplr̃ ab extraneo acquirit vnicuiqꝫ dñoꝝ pro ptibus dñicis. ⁊ q vni nõ q̃rit̃ remanet penes alios. l. j. §. cõis seruus. ff. de stip. seruo. sed si stipulat̃ simplr̃ ab vno ex dñis vꝫ p parte ceteroꝝ nõ pro pte ꝓmittẽtis. l. pinde. §. j. ff. de stip. seruo. ⁊ idẽ si stipulet̃ ab extraneo mihi ⁊ alteri extraneo vꝫ tãtũ p parte mea nõ suasqꝫ in ꝯtractib⁹ regulr̃ est locus iuri accrescendi. de quo plene per Bar. in l. re coniuncti. de leg. iij.

Et vnum hominem.

¶ Quis potest instituere quotcunqꝫ heredes velit. h. d. Adeo q omnes homines mundi possit instituere ⁊ valeret institutio licet ꝓpter difficultatem adeundi non haberet effectum. vt in glo.

Hereditas.

¶ Propria diuisio hereditatis ẽ in. xij. partes quoꝝ nola ponũtur hic. ⁊ l. seruũ meũ. §. j. ff. eo. põt tñ testator diuidere in plures vl' pauciores ꝑtes vult. h. d. vsqꝫ ad. §. si plures. ¶ No. igit̃ hec nola partiũ hereditatis ⁊ de eoꝝ nolbus ethimologia siue interꝑtatiõe ac equiuocatiõe huius nois ac aliis dic. vt in glo. in verb. sextãs. ¶ Scdo no. q legalis diuisio rei est in. xij. partes. lꝫ testator possit diuidere in plures vel pauciores. sed tñ in idẽ recidit. q2 tñ valẽt. xij. vncie in effectu q̃ si diuise in. xxiiij. nã diuisio rei in plures partes nõ affert plus in substãtia q̃ si diuidat̃ in pauciores. vt. ff. eo. l. ex vncijs. ⁊ ij. eo. §. si plures vncie. v. deniqꝫ erit. ⁊ ꝓbat̃ in. l. cum aristo. C. de lega. ⁊ appellatiõe partis intelligit̃ de dimidia. l. nomẽ filiaꝝ. §. portiones. ff. de ver. sig. ⁊ iõ sic cautus si habes duas partes in re vt petas duas partes de tribus partibus totius rei alr̃ intelligent̃ due partes de. xij. sꝫ Bar. in l. interdũ. §. j. ff. eo. similr̃ pars partis intelligat̃ dimidie sic ⁊ de quarta totius p l. meuius. C. qñ ⁊ qui. quarta pars debet. li. x. ⁊ ibi p Bar. ¶ Tertio no. ibi ⁊ si vnũ q institutus in parte alio nõ instituto herede intelligit̃ institutus in toto vt hic. ⁊ l. j. §. si ex fundo. ff. eo. hec tñ verba nõ excludunt filiũ vel filiã a supplemẽto legitime de qua legitime dẽ grauamen dꝫ reici vel dimodo. ⁊ l. si qñ. §. si generalr̃. C. de in offi. test. ⁊ ibi tꝫ hoc Saly. Et similr̃ nõ excludũt hec. v. filiã a petitiõe dotis materne. etiã si filia recipit sibi relictũ a pre ⁊ herede q errauerit. vt tꝫ Bar. ff. de ope. lib. l. vt iurisiu. §. si liberti. rõ aũt quare institutus in pte intelligit̃ institutus in toto alio nõ instituto ẽ q2 q's nõ põt decedere ab initio pro pte testatus ⁊ p pte intestatus vt hic in tex. lꝫ possit ex post facto. l. nã ⁊ si parẽtib⁹. §. si. ff. de inoffi. testa. ⁊ ibi glo. i ver. decedere. Fallit aũt in milite cui ẽ ꝯcessuꝫ fauore militie vt possit decedere p pte testat⁹ ⁊ p pte intestat⁹. vt. l. si miles vnũ. ff. de test. mi. sꝫ si nõ appet de ei⁹ volũtate idẽ erit q i pagano instituto qui intelligit̃ institutus in toto. vt. l. iij. C. de test. mili. ⁊ si plures sint instituti ptibus inequalibus: vt puta vnus in tertia ali⁹ in medietate. residuũ hereditatis accrescit eis nõ equalr̃. sꝫ pro ptib⁹ sibi assignatis a vt. d. l. iij. ⁊ j. e. §. videamus sec⁹ si sint instituti i re certa in ptib⁹ inequalib⁹ q2 tũc residuũ hereditatis accrescit eis equalr̃. l. quotiẽs. §. si duo. ff. e.

Si plures instituant.

¶ Si partes nõ sunt diuise inter heredes oẽs vocant̃ equaliter. Et si totus as est distributus a testatore inter aliquos heredes. ⁊ alij sint palo vel postea sine ptibus instituti vocant̃ in dimidia toti⁹ assis. Et si totus as nõ fuerit distributus vocant̃ in id qḋ sup est. eidem in dispondio ⁊ in tripondio. vt. j. e. versi. ⁊ si plures vncie. ⁊ qñ aliqua pars vacans nõ distribuit̃ supest heredes vocant̃ in eã ptem pro portionibus sibi assignatis ⁊ ecõuerso si aliqua pars deest adimit̃ ⁊ detrahit̃ vnicuiqꝫ pro rata ⁊ pars deficiens supplet̃. h. d. vsqꝫ ad. §. heredes ⁊ pure. ¶ No. pmo ex ver. satis enĩ q qḋ aliqñ simplr̃ vocant̃ ad aliquẽ actum vel ad aliqḋ faciendũ intelligunt̃ equalr̃ vocati tam ad onus q̃ ad emolumentũ. ⁊ adde p Bar. l. j. ff. de offi. ꝓcon. ⁊ le. ⁊ l. j. §. si plures. ff. de excep. ⁊ l. licẽ mela. §. si plures. ff. ad l. aquil. Si tñ aliqḋ cõmittit̃ ptão ⁊ ancianis solus ptãs hꝫ vnã vocẽ ⁊ oẽs anciani aliã vocẽ p l. si quis ocio. ff. de vsufru. accre. ¶ Scdo no. in ver. partibus q si testator instituit duos heredes: vt puta. h. ⁊ a. quelibet in quinqꝫ vncijs. deinde simplr̃ adhuc instituit. c. ⁊ d. vocant̃ tñ in duabus vncijs que supsunt ⁊ idẽ in dispondio. vt. j. e. ver. sꝫ si plures vncie si aũt nihil est vocant̃ in dimidia q2 oẽs simul ꝯcurrunt vt hic in vẽ. si vero totus. ⁊ ff. e. l. interdum. ver. sed si duos. ex asse scripsit. Si aũt testator instituit a in. xij. vncijs ⁊ b in sextunc nõ transit ad dispõdiũ pro q̃to dedit sed vt adimere a pmo. l. cũ questio. ff. de le. secos ecõuerso si A instituit in. vj. vncijs. ⁊ B in. xij. nã tũc transit ad dispondiũ q2. xij. nõ distrahit de. vj qḋ sec⁹ est ecõuerso. vt d. l. cũ qḋ. ⁊ de hoc qñ testr̃ dicat̃ trãsire ad dispondiũ dic per glo. ⁊ Bar. in. d. l. cum qḋ. ⁊ d. l. interdũ. Et dispondiũ est diuisio hereditatis in. xxiiij. vncias. ⁊ tripõdiũ est in. xxxvj. vncias. ⁊ sic de singulis vt h in glo. in ver. dispondio si autẽ aliqua pars remanet vacans accrescit institutis pro ptibus pro qbus sunt instituti: vt hic in ver. videam⁹ ⁊ diti. ẽ. in. §. primo in fine. ⁊ similr̃ si aliqua pars deficit decrescit cuilibet pro rata vt hic in ver. ex diuerso.

Heredes ⁊ pure.

¶ Heres põt institui pure ⁊ sub conditione sed nõ ad certũ tps vel ex certo tpe ⁊ si fiat subducitur tps de medio ⁊ remanet instõ pure. h. d. ꝯcor. ff. eo. l. hereditas. Rõ est quare quis nõ põt institui ad certũ diem vel tẽpus vel ex certo die vel tpe ne q's repiat̃ p parte decedere testatus ⁊ p parte intestat⁹: vt. l. ius nostrũ. ff. de reg. iur. qḋ bene põt institui ad diẽ vel ad tẽpus incertũ: vt puta cũ capere poterit. l. in tẽpus. ff. eo. q2 tũc non decedit p parte testat⁹ ⁊ p parte intestat⁹ q2 dies incert⁹ habet̃ pro die. l. dies incertus. ff. de cõdi. ⁊ demon. ⁊ cõditio trahit̃ retro: ⁊ sic fingit̃ tunc fuisse heres. l. miles ita. ff. de mili. test. ⁊ ibi gl. iõ põt institui spurius hũnit⁹ ⁊ alius incapax ad tps incertum puta cũ capere poterit. vt. d. l. in tẽpus. interim poterit sibi facere dari curatorẽ bonis sm. l. siquis institut⁹. ff. eo. Itẽ limita q lꝫ quis nõ possit institui post certum tps tñ hr̃i põt dari coheres post tps puta si filius institut⁹ in semisse ⁊ post mortem eius ticius in alio semisse l. filius a patre. versi. de here. ff. de libe. ⁊ posthu. Itẽ põt vxor institui in vsufructu in vita sua ⁊ post eius mortẽ alius. de qbus dub⁹ qõib⁹ dic per Ang. in. l. si filius a patre. ff. de libe. ⁊ posthu.

Impossibilis.

¶ Cõditio ipossibilis adiecta instõni vel legatio vel fideicõmisso nõ viciat sed ꝯditiõe relecta remanet instõ legatum ⁊ fideicõmissuꝫ pura. h. d. ⁊ quotuplex sit ipossibilitas vide hic in glo. que dicit q est triplex. Prima de natura. vt si tetigeris celum cũ digito. Scda de iure. vt si interfeceris patrẽ tuũ. ⁊ de istis duabus intelligit̃ iste. §. ipossibilis. Tertia est de facto. vt si dederis montẽ aureũ ticio. ⁊ hoc tamen valet instõ vel libertas. ⁊ de hoc dic per Bar. in l. j. ff. de cõdi. inde. sed ipossibilis ꝯditio adiecta stipulatiõi hũ viciat vt. j. de inuti. stipu. §. si ipossibilis. vt hic in glo. fi.

Si plures.

¶ Ubi plures ꝯditiões copulatiue adijciunt̃ in instõne oẽs debẽt impleri. sed vbi adijciunt̃ alternatiue sufficit alterã implet. h. d. concor. l. si heredes plures. ff. de cõdi. insti. ¶ No. ergo q ad veritatẽ copulatiue requirit̃ vtranqꝫ partẽ esse veraꝫ. sed ad veritatẽ disiunctiue sufficit alterã partẽ esse veraꝫ. ⁊ hoc qñ ponit̃ affirmatiue. si aũt cõcipit̃ negatiue vt ꝓmittis me nõ ipedire ⁊ rem a me nõ aduocare. ⁊ si illud factũ aut factũ non erit dabis mihi centũ noie pene tũc requirit̃ vtrã partem esse verã. i. neutrũ esse factũ vt pena cõmittat̃: vt. l. si is qui ducenta. §. verum. ff. de reb. dub. ⁊ dic vt ibi p Bar. plene tam de copulatiua q̃ de disiunctiua.

Hi quos.

¶ Eos penit⁹ ignotus ⁊ quẽ testator nunq̃ vidit põt heres institui. h. d. cõ.

a ¶ Assignatis. ⁊ nota q heredib⁹ discordãtib⁹ in diuisiões hereditatis iudex debet se interponere Pau. de ca. cõsil. clxxxij.

b ¶ Heredes no. sm do. Pet. de fer. q heredes possunt institui quatuor modis. s. pure in diẽ sub ꝯditiõe ⁊ sub modo ẽ quo pulchre vid̃ p cũ i forma li. quo petit̃ heredi. ex testa. in glo. pa re istituit vbi etiaꝫ tractat̃ de cõditione ptãtiua casuali ⁊ mixta.

cor.C.eo.l.extraneū.nō ē ergo necesse q testator cognoscat illum quē instituit hērdem nec q ille institut⁹ sit presens. sed pōt instituere quē nunq̄ vidit:puto quendā peregrinū qui fuit visitatū limina sancti Jacobi vt dicit hic glo.simili͛ non est necesse q testes cognoscāt hērdem qd secus est in ꝯtra-ctibus qd pbant per testes qui debēt cognoscere ꝯtrahen-tes ꝛ si dicāt se nō cognoscere debēt ante oculos eoꝝ exhi-beri:vt.l.si cuꝫ exhuissent.ff.de publi.ꝛ simili͛ debēt cogno-scere hērdem conficientē inuentariū vt dicit glo.no.in.l.fi.§.finaīt dubius C.de iure delib.Et adde q ille persone qb⁹ nō pōt legari in testō non pñt hērdes institui que numerant͛ in glo.j.de legi.§.legari autem.

℄ De vulgari substitutione. Rubrica.

℄ Continuo huc titulū ad pcedētia vt in glo.exqua no.q substō appellat͛ scda instō.nā ois substō est ꝯditionalis in-stitutio quocūq̄ gradu fiat:q: ois substō q̄ fit post primam instōnē dr scda sicut dcē nup.sequētes post primā appellā-tur scde nuptie:vt no.glo.C.de secū.nup.quot āt sunt gña substōnū.dic q qnq̄ ᵃ.s.vulgaris.pupillarꝫ.exēplarꝫ.breui loqua.ꝛ ꝯpendiosa.vt in gl.mag.j.ti.j.§.qua rōne.

Potest autem quis.

P. ℄ Testator potest in suo testō apponere quotcūq̄ gradus heredū seu substituto-ruꝫ voluerit ꝛ vltimo substituto pōt sub-stituere seruū suū necessariū hērdē in sub-sidium.h.d.ꝯcor.ff.e.l.pōt quis.℄ Item no.ibi in prin. ex testō suo ꝯiuncta glo.q instō vel substō directa nō pōt fieri nisi in testis non aūt in codicillis vel donatiōib⁹cā mortis sꝫ fideicōmissaria seu obliqua bñ pōt fieri in codicillis. si aūt fiat directa instō in codicillis obliquat͛.l.sceuola.ff.ad tre-bel.per quecūq̄ verba fiat.ꝛ tñ nō durabit ista fideicōmis-saria siue obliqua nisi tantuꝫ quantū durasset directa: puta pupillaris si valuisset vt directa per.l.si fundū per fideicō-missuꝫ.§.fi.ff.de le.j.ꝛ no.in.d.l.sceuola.ꝛ ꝯclude fꝫ Bar.i l.j.ff.de iur.codi.si ꝯstat q testōr voluerit testari sed deficit aliqua solēnitas pp quā nō pōt valere vt testm̄ sꝫ potuisset valere vt codicillus nullo mō vꝫ:q: testōr ppo suerat facere testa.ꝛ nō codicillū vt h̄ i gl.j.in fi.ꝛ hoc nisi testōr adiecerit clausulā codicillarē:vt.d.l.j.ff.de iure codicil. Si aūt ꝯstat q testator voluit codicillari tūc vꝫ vt codicillus.ꝛ verba di-recta trahuntur ad obliquā substitutionē:vt.d.l.sceuola.si autem est dubiū tunc si in illa voluntate apposuit institutio-nem substitutionē.vel exheredationē que directe nō potest fieri nisi in testamēto ꝛ tunc presumit͛ q voluit testari.si aūt non apposuit psumit͛ q voluerit testator codicillari.l.illud.§.testari.ff.de iure codicil.ꝛ.l.codicillum.C.de testa.

Et plures.

℄ Unus plurib⁹ ꝛ plures vni ac etiā sibi inuicē possunt hērdes sub-stitui. ᵇ ꝛ hoc vltimo casu partes adiecte in instōne intelli-gunt͛ tacite in substōne repetite instituto.ꝛ substitutus sub-stituto primo instituto intelligit͛ substitutus vtriq̄.h.d.vsq̄ ad.§.si seruū. ℄ No.ergo ex.ṽ.ꝛ si disparib⁹ q qñ testator nō expssit partes in substōne videt͛ eos vocare p partibus eis assignatis in instōne vt hic in gl.in.ṽ.ꝛ si ex disparib⁹.ꝛ.l. qui liberis.§.hec ver.ꝛ.l.sed si plures.ff.eo.ꝛ si pars alicu-ius substituti esset aucta ex iure accrescēdi catenus etiā au-get͛ eius pars in substōne.l.in testō.ff.eo. Itē ꝛ intellige ᶜ hāc regulā q partes date in instōne intelligunt͛ in substōne repetite qñ sunt substituti p nola appellatiua. Si aūt p nola ppria vel ꝯpria ꝛ appellatiua pcedētib⁹ noībus ppriis vl etiā quādo p nola appellatiua sunt equali͛ grauati ad certū onus tūc vocant͛ ad substōnē p virili ꝛ nō pro hereditaria portiōe.l.quotiēs.ꝛ.l.nōnūq̄.ff.ad treb.Et no.glo.in.l.j.C. de ipub.ꝛ aliis substi.℄ Scdo no.ibi.sed si instituto q sub-stitutus substituto videt͛ substitutus vtriq̄.s.instituto ꝛ pri-mo substituto.ꝛ hoc veruꝫ.s.neutro adeunte.s.nec instituto nec primo substituto.Si autem vterq̄ adiuit partem suaꝫ vel primo substitutus tantuꝫ tunc substitutus repellit͛.nam a parte adiris excluditur.vt hic in glo.in ver.distinctione.

Si seruum.

℄ Substitut⁹ vulgariter alieno suo instituto quē testōr putabat eē liberꝫ admittit͛ cū dño instituti ad qrtā ptē hērditatis.secus si sciuisset testōr eū seruū.h.d.vsq̄ ad fi.Cōcor.ff.eo.l.si pf.ꝛ l.hoc tiberius cesar.i hoc ergo casu qñ testōr instituit seruū alienū quē putabat esse liberuꝫ ꝛ alium sibi substituit vulga-riter si seruus nō est hērs pp repugnantiā regule nolentis q post aditaꝫ hērditatem expiret vulgaris substitutio:vt.l.post aditā.C.e.Et quicqd seruus per aditionē hērditatis querit eidē dño:vt.ī.p quas psonas nob.acqui.in prin.Et pp vo-luntatē testōris putātis seruū esse liberꝫ ꝛ putantis sibi velle acquirere.ꝛ si sibi nō acquirit͛ volentis acquirere substitu-to eligit͛ querelā media via.vt primo querat͛ dño seruo iu-benti adire hērditatis medietatē ꝛ in alia medietate admitti-tur ꝯcursus instituti ꝛ substituti.vt sic in effectu dñs sui ha-beat tres ptes hērditatis inspecta veritate ꝯditionis instituti. Si vero erat seruus ꝛ substitutus hēat quartā ptem inspe-cta opinione testantis credulitatis ꝛ hoc nisi testōr expresse-rit q velit institutū tantū per se esse hērdem:q: tunc eūꝫ non esset per se.sed debet͛ querere dño substitutus capit totū vt hic in glo.quā no.℄ Itē no.in ver.illa eniꝫ ver.capita sub-stitutionis vulgaris que sunt duo tā in seruo q̄ in libero in seruo vt si nō erit hērs per se interim factus liber vel mediā-te psona dñi pñtis vel futuri in libero vt si nō erit hērs p se vel per aliū cuius ptāti interim subiiceret͛.ꝛ sic pꝫ hic si in-stitutus aliquē certe si interī ꝯditio instōis mutet͛:q: subiicia-tur ptāti alterius.s.q patiat͛ se vendi vel arrogari vel ingre-diat͛ monasteriū anteq̄ adeat nō tñ admittit͛ substitut⁹:q: ista vba si nō erit heres significāt vel si hērditatem nō acqui-siuisset sibi vel alteri cuius iuris interim subiiceret͛.vt hic in prin.facit.l.post aditam.C.de impube.ꝛ aliis substi.

℄ De pupillari substitutione. Rubrica.

Liberis suis impu.

I ℄ Filio ipuberi pōt substitui vulgariter ꝛ pupillarit͛ ꝛ substitut⁹ succedens ex vul-gari efficit͛ hērs pris:sed succedens ex pu-pillari efficit͛ hērs pri ꝛ filio pupillo.h.d. vsq̄ ad.§.qua rōne.Et de hac pupillari quero qnq̄.ꝛ pmo quot requirunt͛ in pupillari substōne.Scdo quotuplex sit pupillaris substō.Tertio qs sit effect⁹ pupillaris substōnis. Quarto quo iure sit introducta pupillaris substitutio.Quin-to quot modis expiret ad primuꝫ.dic q octo requirunt͛ vt teneat pupillaris substō quoruꝫ quinq̄ ponunt͛ hic in glo. Primo q sit de liberis.Scdo q sit impubes.Tertio q sit in potestate testatoris. ᵈ Quarto q alii filii sint instituti vel exheredati vt valeat testamentuꝫ patris.Quinto si est nepos cui fit hec substō non sit recursus in ptāte pris sui post mortē testōris.Sexto q pr sibi testet͛ nisi sit miles qui pōt substituere pupillariter lꝫ non testet͛ sibi.l.ij.§.quisqs. ff.eo.Septimo requirit͛ q ipubes sit institut⁹vel exhērdat⁹. l.iij.ff.e.ṽ.sed si eos.Octauo ꝛ vltimo requirit͛ q adeat͛ he-reditas testatoris.l.j.ff.eo:ꝛ.l.ij.ṽ.adeo. nisi sit miles a quo substō pupillariter fcā tꝫ iꝫ eius hērditas nō adeat͛.l.sed mi-les ita.in fi.ff.de testa.mili.de quo per Bar.in.d.l.ij.ff.eo. Ad scdm.s.quotuplex sit pupillaris.dic q duplex.s.tacita ꝛ expssa.Expssa est que fit verbis expssis vt talē filiū meum impubereꝫ hērdem instituo ꝛ si heres erit ꝛ in pupillari etate decesserit anteq̄ in suā tutelā puenerit ticius sit heres vl ti-cium substituo:vel si dico post instōneꝫ qsquis mihi erit he-res sit heres filio meo ipuberi.p quo.l.liberis.§ hec verba ff.eo.Tacita est que tacite insurgit seu ꝯtinet͛ in expssa vul-gari vel alia substōne.nam expssa vulgaris facta ꝯtinet in se tacitā pupillarē:vt si dicā talē filiū meum mihi impuberem

heredem

ᵃ ℄ Ad qnq̄.de qb⁹ di-bus vid per ordinē i prac-ti.do.Pet. de ser.in for-ma libe.quo petitur hēre ex substōne.

ᵇ ℄ Substi-tui vid i pra-cti.do.Pet. de ser.quan-dā pulchraꝫ qōnē.que ē hmōi si hēres post mortem testōris ꝛ aū aditā hērdita-tē decesserit ifra tps deli-berādi qd ē ānus an sub-stitut⁹ vulga-riter pferat͛ i successiōe ex-cludēdo he-redē hērdis ꝛ determiat q heres hērdis pferet͛ substi-tuto h vid p eū i ti. forma libel.qñ agit͛ ex substitu. i gl. substituit vulgariter.

ᶜ ℄ Intelli-ge.idē tꝫ hic domi. Hen. her. quasi p eadē verba.

ᵈ ℄ Ptāte testatoris.qd autē dices si pr filio natu-rali substitu-it pupillari-ter q p⁹ mor-teꝫ pris fuit legitimat⁹ per pncipē an h substitutio vi-de h p Bar. l.i.ij.ff.d sub-sti.pupil.

heredē instituo. ꝛ si nō erit heres talis sit heres. nā sub illis verbis si nō erit heres ꝯtinet tacita pupillaris hec vz vel si erit heres ꝛ in pupillari etate decesserit. Et econuerso pupillaris ꝯtinet nisi vulgarē qꝛ si filio meo pupillo substituo dicē ꝛ si heres erit ꝛ si in pupillari etate decesserit tacite intelligit vel si nō erit heres. l. nā hoc iure. ff. eo. Ad tertiū videlz quotuplex sit effectus pupillaris substitutionis. dic ꝙ pluriplex. naz pupillaris expssa excludit matrē ꝛ alios ab intestato pupillo succedētes. sz pupillaris tacita ꝯtēta in vulgari nō excludit matrē no. in l. p̄cibus. C. eo. nec fratrē impuberis emācipat nec auiā impuberis. nec fratrē pupilli vtrīqꝫ ꝯiunctim ſm Bar. in. l. ij. ff. eo. Tacita tñ pupillaris ꝯtēta in cōpēdio sz vt puta facta p verba quoquo tpe. vel quācūqꝫ filius meꝰ impubes decesserit vel etiā ꝯtēta ꝛ reciproca. vtputa qñ duobus pupillis institutis dicit vos inuicē substituo bñ excludit matrē ꝛ alios ab intestato pupillo succedētes: vt no. d. l. p̄cibꝰ. Et est alius effectus qꝛ succedēs ex pupillari hꝫ oīa bona patris ꝛ etiā pupilli vndecūqꝫ sibi quesita ꝛ etiā legitimā debitā iure nature in bonis p̄ris. l. sz si plures. §. ad substitutos. ff. eo. nisi in milite ꝛ in arrogatore vt hic i glo. l ver. ipsi filio. sz succedēs ex tacita vulgari hꝫ solū bona p̄ris vt hic in. v. quo casu ꝯiūcta glo. in. v. sit heres. bñ facit glo. in. l. qui vētri. ff. de vē. inspi. Ad quartū videlz quo iure fuit introducta pupillaris substō. dic ꝙ fuit introducta moribꝰ. vt hic in. v. nā moribus. ꝛ. ff. eo. l. ij. ꝛ a iure ꝯsuetudinario. naz scripto habito a ciuitate lacedemonioꝝ. vt. §. de iure ciuili. romanoꝝ vt hic ꝛ. d. l. ij. idō appellatur hodie hec substō ius ꝯsuetudinariū in scriptis redactū sic dicit gl. de vsufructu. l. dē qbus. ff. de legi. Ad qntū videlz quot modis expirat pupillaris substō. dic glo. in. l. in pupillari. ff. eo. ꝙ sex modis. s. pubertate. Scdo p aliud testm̄ validū. Tertio agnatiōe postumi. sz hodie hoc casu ꝯfirmat pupillaris substō p auē. ex eā. C. de lib. p̄te. Quarto si nō adeat paterna hereditas. Quinto capitis diminutiōe pupilli etiā minima si pupillus fuerit añ mortē testatoris emācipatꝰ. l. cohfdi. §. cū filio. ff. eo. vel l arrogatiōe datus post mortē p̄ris. Sexto ratiōe ipsius facti a testatore qꝛ substituit pupillaris si decesserit infra decimū añū. l. si ita qs. ff. eo. de quo dic p Bar. l. d. l. l pupillari.

Qua ratione. ¶ In filio furioso mentecapto pōt a p̄re fieri substō exēplaris ad exēploꝝ pupillaris substi. introducte que expirat adueniēte sanitate sicut pupillaris expirat adueniēte pubertate. h. d. vsqꝫ ad. §. igit. Sicut enī pupillus q pp etatē nō pōt testari indiget puisione alteriꝰ ita filius furiosus vel mentecaptus qui pp morbū nō pōt testari indiget puisiōe p̄ris ꝛ ꝯs pt substituere filio eos quos filius verisile. instituerez hr̄dē si caperet. l. primo filios ipsius furiosi vel mentecapti. Scdo eius fratres ꝛ tertio quoslibet alios vt hic in gl. vbo psones. Et no. hic glo. magnā. ꝙ qnqꝫ sunt gña substi. Prima est vulgaris. circa quā quero quattuor. Primo quare dicatur vulgaris. scdo quotuplex sit ꝛ qbus verbis fiat. tertio quis sit eius effectus. quarto qualr expiret ad primaz dr ꝙ ideo dr vulgaris. qꝛ quolibꝫ ꝛ cuilibꝫ fieri pōt vt. d. gl. sup rub. ni. p̄ced. ꝛ tñ naz a quolibꝫ vulgari ꝛ plebeio leuius ꝛ frequentius fit ꝙ alie substōnes ꝛ sub verbis magis ꝯsuetis ꝛ vulgaribus tñ pluribꝰ modis accipit hoc nomen vulgaris. vt p Bar. l. j. ff. e. in. j. q. Ad scdm [a] dic ꝙ gl. magna hic in prin. dicit ꝙ duplex est vulgaris. s. tacita ꝛ expssa. Expressa fit vbis negatiuis vt ticiū instituo ꝛ si hrs nō fit talis sit heres. Tacita fit verbis affirmatiuis. ꝛ ista tacita vulgaris includit in tribus substōnibus. s. in pupillari. ꝛ in breuiloqua seu reciproca. ꝛ in ꝯpendiosa. Vñ in pupillari sic dico filium meum pupillū instituo ꝛ si erit hrs ꝛ in pupillari etate decesserit ticius sit heres. sic in ista filiū meū pupillū ꝛ ticium mihi hr̄des instituo ꝛ qcqꝫ mihi heres si sit heres filio meo quasi dicas si filius meꝰ pupillus moriet institutꝰ in pupillari etate ticius qui est mihi hrs sit ēt sibi hrs ꝛ sub intelligit tacita vulgaris videlz vel si filius meꝰ pupillus nō sit mihi hrs ticius sit mihi hrs l. tocientes. l. qui liber. §. h. vbe ff. e. ꝛ ibi p Bar. In breuiloqua seu reciproca ꝯtinet tacita vulgaris si dicā ticiꝰ ꝛ seyū filios meos pupillos mihi heredes instituo ꝛ eos inuicē substituo. nam comprehenduntur due pupillares ꝛ due vulgares: vt puta si vnus non erit heres vel erit ꝛ in pupillari etate decesserit alter sit heres ꝛ idem in alio filio: vt no. in hac glo. in ver. quarta. ꝛ no. ff. e. l. lucius. In cōpendiosa ꝯtinet tacita vulgaris si dico filium meum pupillū mihi hr̄dem instituo ꝛ qñcunqꝫ decesserit ticius sit heres. nam intelligit vel si nō erit heres vel erit ꝛ in pupillari etate decesserit ticius sit heres. ꝛ iō dicit cōpēdiosa qꝛ sub cōpēdio verboꝝ plures substōnes comp̄hēdit vt l. centurio. ff. eo. ꝛ ibi plene per Bar. Ad tertiū quotuplex sit effectꝰ vulgaris dic ꝙ quintuplex. Primus qꝛ p eaz pōt alius succedere cui substitutꝰ fit subiectꝰ vel de nouo subiicit: vt. §. si. parte. §. fi. Scdus qꝛ substitutꝰ addit si institutꝰ nō adit. ꝛ sic testm̄ sumit vires a substōne. l. iij. ff. de liber. ꝛ posthu. Tertius qꝛ ꝯtinet in se pupillarē. l. nam hoc iure. ff. eo. Quartus qꝛ per eam succedit defuncto non añt instituto: vt. §. eo. in princ. in ver. quo casu. Quintꝰ qꝛ vulgaris fcā filio facit de suo ꝛ necessario voluntarium. vñ vbi alius suus transmitteret ad quoscūqꝫ. l. apud hostes. C. de suis ꝛ legi. Tandez dato sibi substituto vulgari nō transmittet sed sibi substitutꝰ habebit. l. si filius heres. ff. d lib. ꝛ posthu. ꝛ d his effectibꝰ plenque p Bar. ff. eo. l. j. in. iiij. q. principali. Ad quartū videlz qualr expiret vulgaris. dic ꝙ per aditionem instituti [b] vt. l. post aditā. C. eo. ꝛ dic in glo. ꝙ nō solū excludit primū gradū aditio fcā ex vulgari sed etiā oēs alios gradus substitutoꝝ. l. cum in testa. in prin. ff. de here. insti. ꝛ l. si mr. §. fi. ff. eo. Item si vnus ex institutis oibus adit expirat substō separatiz fcā qñ fuit fcā copulatiue vel ꝯiunctiz vt si neqꝫ ticius neqꝫ seius instituti heredes erūt talē substituo. l. qdā testa. ff. eo. secus si fuit fcā separatim qꝛ tūc expirat ꝙ ad eū s quo ad alios. l. ex duobꝰ. §. filiū. ff. eo. Sed si institutus adit ꝛ post se per in integ. resti. abstinuit tūc admittit substitutꝰ vulgariter. l. ꝛ si sine. §. sed qd papinianꝰ. ff. de minoꝛ. ꝛ per Bar. in. d. l. ij. in. v. q. principali. Scda substō est pupillaris circa quā quere alia gnqꝫ. duas dixi. §. eo. in pri. Tertia substō est exēplaris de qua tractabo in hoc. §. circa quā quero sex. Primo quid ē exēplaris substō. Scdo quotuplex ē. Tertio qbus verbis fiat. [c] Quarto a qbus fiat. Quinto qui debeāt institui. Sexto in quo discordet exemplaris a pupillari. Ad primū dic ꝙ exēplaris substō est illa ꝙ fit a parētibꝰ filio furioso vel mētecapto ad exēpliū pupillaris vt hic ꝛ l. humanitatis. C. e. ꝛ l. ex fcō. ff. eo. cuius forma est hec. filium meū furiosuz vel mētecaptū hr̄dem mihi instituo ꝛ si decesserit antequā mente ꝛ cerebro sanus fiat talez eius filium vel fratrē vel extraneū substō vt hic. ꝛ. d. l. humanitatis. vel talis sit heres. ꝛ sic pꝫ ꝙ hoc casu paganꝰ potest substituere directo puberi: vt dicit glo. l. in. d. §. ex fcō. ꝛ habebit substitutꝰ oīa bona p̄ris ꝛ filij. Si vero filius sit in pupillari etate nō lꝫ pagano directo substituere: vt. l. p̄cipimꝰ. C. eo. Ad scdm dic ꝙ duplex est exēplaris. s. tacita ꝛ expssa ꝛ etiā partim tacita ꝛ partim expssa sicut est pupillaris. nā hꝫ similitudinē cū ea in oibus p̄terqꝫ in his in qbus discordat vt. d. l. humanitatis. expssa est que fit verbis expssis vt i forma supradcā. tacita est que ꝯtinet in expssa vulgari fcā furioso vel mētecapto. arg. l. qui neqꝫ. §. j. ꝛ. l. si prima. ff. de re. coꝝ. vel que ꝯtinet in expssa pupillari fcā filio furioso vel mentecapto impuberi in p̄tate. nam infra tpa pubertatis vz iure pupillaris. postea valet iure exēplaris. ar. l. centurio. ff. eo. ꝛ hec tacita exēplaris excludit matrem. si nō excludit tacita pupillaris rōne paritatis quā hñt adinuicē partim expssa ꝛ partim tacita. Tacita est qñ pars exprimit ꝛ pars subaudit vt si dico si filius meus institutꝰ decedat in furore talem substituo. nam intelligit vel omnīz si cessauerit furor sed remanet mētecaptꝰ. nam sicut vulgaris expressa ꝯtinet tacitam pupillarē. ꝛ sic fcā in vno casu corrigit in aliū. sic ꝛ ista

a ¶ Ad scdm dā vid. ſ. de. Ben. her. bñ declarantem materiā istā.

b ¶ Aditione instituti. sz querit pone ꝙ plures sint heredes instituti quibꝰ oībus vnꝰ solꝰ ē vulgariter substitutꝰ an p aditionē hr̄ditatis factā ab vno eius ne. substō de hac qōne vide p. d. Pe. de ferra. l. ti. forma li. quādo agitur ad substitutiōes i gl. substituit vulgariter.

c ¶ Verbis fiat. ꝛ que sint necessaria vt hec substitutio exēplaris valeat vide p Bar. i l. ex fcō. ff. de vulga. ꝛ pupil. ꝛ p Pe. ferr. i ti. for. li. qñ agit ex substitu. i gl. exēplaris.

z.l.gallus.§.z quid si tñ.ff.de libe.z postbu.z.l.iam hoc iu re.ff.e.Ad tertiũ dic q hec substõ fit psonis que pp morbũ se puidere nequeũt testãdo vt furioso mentecapto muto z surdo z pdigo.sicut eĩm istis puidet in vita dando eis cu/ ratorẽ:vt.§.de cura.§.sed z mẽtecaptus. ita etiam in morte eis substituẽdo fm Bar.in.d.l.ex facto. [a] Ad quartuʒ dic q hec substõ fit a parẽtib[9]tam masculis q̃ feminis.s.pa tre z matre auia z auo pauo vel pauia zc̃.vt.d.l.humanita tis.Sed quid si pr filio furioso vnum substituit z mr aliuʒ quis pferet.dic si est in ptãte tunc substitut[9] a mre hẽbit tñ bona mrna z substitut[9]a patre habebit bona prna z alia vn decunqʒ sint quesita.Si aũt nõ est in ptãte tunc substitut[9] a pre hẽbit solum bona prna z substitut[9]a mre habebit bona mrna z alia bona filio obuenta aliũde diuidẽt inter se:quia hec humanitas pp quã fit hec substõ cũ pariter sit in mre z in pre.vt.d.l.humãitatis.z iõ equalr admittunt ambo sub stitui fm Bar.in.d.l.ex facto.Ad quintum dic videlʒ qui debent substitui vt hic in glo. Primo liberi ipsius furiosi. Scdo fratres.Tertio quilibet extranei.z sic pʒ q mater z alij ex materna linea vl vlteriores collaterales q̃ fratres ex paterna linea possunt pteriri. Ad sextuʒ [b] dic q h substõ in multis discordat a pupillari.Pmo in trib[9]positis in glo. videlʒ qz pupillaris fit impuberi tãtũ hec aũt puberi z etiã ipuberi si nõ est in ptãte.Si aũt est in ptãte z ei fiat hec exẽ plaris vʒ infra pubertatẽ iure pupillaris.z postea vt exẽpla ris:vt.§.dixi.Scdo qz pupillaris fit in ptãte ↄstituto.hec aũt etiã nõ existẽti in ptãte qd pʒ qz fit a matre.q nõ hʒ in ptãte vt.d.l.humanitatis.z nõ põt fieri emãcipato z naturali tñ nõ tñ põt fieri a matre que transiuit ad scda vota z ante scd euanescit.qz non psumit humanitas in tali matre que exco riaret filios pp virũ.vt.l.ex que tutores in fi.C.de admi.tut. Tertio differt qz pupillus in pupillari etate dʒ institui vel exheredari si cõmiserit cãm ingratitudinis quia fit doli ca pax.s.primus pubertati.vt.d.glo.§.§.nõ solũ.Sʒ in exẽpla ri nõ põt exheredari saltim.vt.d.l.humanitatis.z sic institu tus in minori q̃ in legitia agit ad supplemẽtũ:vt.l.omnõ.C. de inoffi.testa. Quarto differt a pupillari qz pupillus põt adire cũ aucto.tuto.vt.§.de aucto.tuto.§.sed neqʒ. Sed in exẽplari curator furiosi dʒ petere bono.pos.fm hob.l.cũ he res insti.ff.ad treb.Quinto differt qz pupillaris expirat ad ueniẽte pubertate.z hec cessat adueniẽte sanitate nõ aũt ex tinguit qz reuertẽte infirmitate hʒ locũ substõ postea facta vl etiã ante facta a patre p.d.l.ex facto.Sexto differt [c] qz hec expirat liberis pcreatis ab isto furioso.vel mẽtecapto nisi a testatore sint tales instituti posthumi vel substituti.vt d.l.humanitatis.sʒ pupillaris nõ expirat qz impuberes nõ pcreãt filios:vt.§.de nup.§.i.Septio differt qz hec fit ad in certũ tps sʒ pupillaris ad certũ.s.ad pubertatẽ vl etiã ali.l. sita ge.ff.eo. Quid ecõuerso an fili[9] possit substituere pri furioso vl demẽti dic q nõ.qz nõ cepit.l.cautũ lʒ fili[9] possit dari curator pri furioso vel demẽti.l.is cui.ff.de tuto.z cur. da.ab his.Quarta substõ ẽ breuiloqua. Circa qd q̃ro sex. Pmo quare dicit breuiloqua seu reciproca dic q iõ dicit breuiloqua.qz breuibus verbis fit fm glo.in.l.licius.ff.eo. Reciproca dicit.qz fit reciprocatio siue repetitio vnius in alteꝝ cũ plures inuicẽ substituo.ff.eo.l.iaʒ hoc iure. Scdo quero qbus verbis fiat.dic q p hec verba vos inuicẽ sub/ stituo:vt.d.l.lucius.z.l.iam hoc iure.z.l.si hereditatẽ.C.eo. itẽ p hec verba vter coꝝ qui viuet alteri succedat.nam sub his verbis cõprehẽdit tacita vulgaris in psona cuiuslibet instituti.l.licius z seius cũ.l.sequẽ.ff.de here.insti.Itẽ p hec verba vos inuicẽ substituo z substituti sunto.l.cũ i testa.§. hec vba.ff.de here.insti.Itẽ p verbũ deueniat vel puenia vt talẽ z talẽ heredes instituo.z siquis coꝝ decesserit volo bona mea ad aliũ deuenire.Tertio quero quot substões ↄtinet h breuiloqua seu reciproca. dic q q̃nqʒ ↄtinet duas vulgares tñ vt qñ fit duabus psonis imparibus quaꝝ vni nõ põt substitui pupillariter:vt.d.l.iaʒ hoc iure.cũ filibus.

Qñqʒ ↄtinet duas pupillares tñ.vt qñ fit duobus pupillis exhrdatis:vt.s.e.§.nõ solum qñqʒ ↄtinet quattuor substões s.duas vulgares.z duas pupillares.qñ fit duobus impube ribus in ptãte ↄstitutis.vt hic in gl.in.d.l.lutius.z.l.iaʒ hoc iure.qñqʒ ↄtinet sex substões si duos impuberes institu/ tos inuicẽ substituo si decesserint in pupillari etate vel po/ stea qñqʒ.nã per illa vba inuicẽ substituo ↄtinent due vulga res.z p illa vba i pupillari etate due pupillares.z p illa vba qñcũqʒ ↄtinent due fideicõmissarie post pupillarẽ etatem. Qñqʒ ↄtinet octo substões.vt si fiat duobus ipuberibus in ptãte mentecaptis h modo. Et si qs eoꝝ decesserit in pu pillari etate vel in dementia postea vel postea qñcunqʒ eos inuicẽ substituo. Nam ↄtinent due tacite vulgares due ex presse pupillares z due exẽplares z due fideicõmissarie.z ista substõ fieret pluribus impuberibus:vt puta tribus quat tuor vel qnqʒ zc̃.tot plures substões ↄtinet fm Bar.in.d.l. lutius.Quarto quero vtrũ h substõ ↄtineat substões ex/ pressas vel tacitas:vt sic appareat qs sit eius effect[9].s.an mr z alij ab intestato veniẽtes excludant.dic q substões con tente in breuiloqua seu reciproca sunt expsse vbis genera/ libus z non spalibus.z ista generalis expssio ẽ sufficiens ad excludendã mreʒ.z alios ab intestato veniẽtes vt tenʒ gl.z Bar.ff.e.l.lutius.Quinto quero de aliqb[9] qõnibus.z pri/ mo dixi.§.q h substõ põt fieri psonis dispibus:vt puta pu- pillo z maiori z tũc nõ ↄtinet nisi vulgarem que pariter põt cadere in psonã cuiuslibʒ:vt.d.l.lutius.z.d.l.hrditatẽ.sed qd [d] si vnus existẽs tpe substõnis ppe pubertatẽ z fact[9] pubes post mortẽ pris.z alius remansit ipubes nunq̃ i pso na ipuberis remanebit substõ pupillaris ↄtenta in recipro ca que euanuit in psona pubescentis.dic q sic. qz inequa/ litas que ipendit a pris.supueniẽs ex postfacto nõ infringit iaʒ dispositũ:vt l.c.factũ legitime.de re.iur.li.vj.hũ facit.l. iij.§.ibidẽ.ff.de carbo.edic.Itẽ qd si facto meo pupillaris euanuit in psonã vnius vt qz ex duobus ipuberibus qbus substitui reciproce emancipaui alterum.z sic in eius perso na euanescit pupillaris an euanescit in persona alterius dic q sic.argumẽ.in.l.alteri.ff.de adimẽ.lega. Item quid si ex postfacto supuenit eqalitas que pmo nõ erat:vt puta sub/ stitui reciproce duob[9]ipuberibus quoꝝ alter nõ erat in po testate:sed postea eum adoptaui z in meã ptãteʒ reduxi an continebit tacita pupillaris in psona vtriusqʒ:dic q nõ: qz qd ab initio nõ tʒ zc̃.l.pe.ff.de reg.iur. Item quid si habeo quattuor filios duos masculos z duas feminas z oẽs ipu/ beres instituo feminas in certis rebus vel quantitatibus p suis dotib[9]z masculos instituo vniuersalr.deinde dico oẽs filios meos inuicẽ substituo an in ista substõne cõprehen/ dant etiã femine:dic q nõ qz ista substõ videt facta in por/ tionibus hrditarijs.l.qui plures heredes.cum.l.seq.ff. eo. Sed istitor[9]in re vel i quãtitate certa habet loco legatarij: vt.l.quotiẽs.C.de here.isti.ergo zc̃. Plures alias qões vi/ de p bar. [e] l.d.l.luci[9].ff.e. Quita substõ ẽ ↄpẽdiosa circa quã q̃ro tria.pmo qd sit ↄpẽdiosa.scdo qr sic appellet.tertiõ qs sit effect[9].Ad pmũ dic q ↄpẽdiosa ẽ illa que sub condi tione mortis vel alia cõditione multa cõplectit tpa.l.cen/ turio.ff.e.z.l.pcibus.C.e.nã siue dicat z qñcunqʒ decesse rit:siue limitatiõe tpis vel sub alia cõditione vt si aliqd fe cerit vel euenit est substitutio cõpendiosa z cõplectit mul ta tpa.s.tps pupillaris etatis si est facta pupillis.z tps pu/ bertatis.vt dicit.l.pcibus.z cẽturio.Ad scdm dic q appel lat cõpendiosa [f] .i.breuitate verborũ multa cõplectit substitutiones.s.vulgarẽ z pupillareʒ z fideicõmissariã.Et fuit introductũ hoc nomẽ cõpendiosum ab iperatore.vt.d l.precib[9].Ad tertiuʒ videlʒ qs sit eius effectus vt sic appa reat an z qñ per hanc substitutionẽ succedat directo:z qñ per fideicommissũ z qñ mr excludat z qñ non.Dic q aut fit a milite aut a pagano.si fit a milite tũc aut per verba dire cta vt filio meo impuberi qñcunqʒ decesserit talis sit heres tunc vʒ nõ iure directo priuilegio militis.no.in.l.militẽs ẽt his.ff.

a Ex fa/ cto idẽ tʒ do. Pe.ferra.in ti.de forma li. qñ agitur ex substi.in glo. exemplaris z do.Cy.in.l. humanitatis.C de impu.z al. substi.

b Ad sex/ tum idem tʒ hic do. Ale. her.q vide.

c Sexto differt.bar.i l.ex fctõ po/ nit p moduʒ qõnis.ff.de vulga.z pu/ pilla.

d Sʒ qd hanc qõnem põit.d.Pet. de ferra.in tit. forma lib.qñ agit ex substi tu.in glo.hre uiloce.

e Per Bar.z p.d. Pe.de fe.in ti.allega.§.in pxia postilla

f Cõpen diosa. Hoc. in.l.pcib[9].C. de ipu.z ali. substit.dic q appellat ↄpẽ diosa:qz im/ perator eã sub hoc nole cõ/ pendiosa ba ptizauit.

dis.ff.de testa.mili. Sed cū pupillo moriēte in pupillari eta te substitut⁹ capit oīa bona pris ⁊ filij sʒ eo defuncto i adul ta etate capit solū bona pris cū fructib⁹ extātib⁹.vt.d.l.cētu. Fallit tñ qñ fili⁹ morit̄ hēs i adulta etate ⁊ mr̄ ē i medio qꝛ tūc fauor mris obliquat̄ vt sʒ gl.h i.d.l.cēturio.sʒ Bar.sʒ i d.l.cēturio ꝙ imo tūc semꝑ remāet directa. Sʒ si fiat ꝑ vba cōia vt ē vbum substituo tūc si mr̄ est in medio ⁊ fili⁹ moria tur adult⁹ tūc bñ fatet̄ ꝙ obliquet̄. Scdo casu qñ fit ꝑ vba obliqua vt cū rogat hēdeʒ restituere alteri tūc est fideicom missaria.l.cohēdi.§.cū filie.ff.e. Tertio casu qñ fit ꝑ vba cō munia vt cū dicit talē substituo tūc si mr̄ ē i medio obliqua tur post tpa pubertatꝫ alś semꝑ vʒ iure directo:vt.d.l.ꝑci bus. Scdo casu pncipali qñ hec substō fit a pagano qo fit eius effect⁹ distingue sīr tria mēbra:qꝛ aut fit ꝑ vba directa aut obliqua aut cōia. si ꝑ directa vt qñcunqʒ decesserit talis sit hēs vel talē hēdeʒ facio.tunc vʒ iure directo īfra tpa pu pillaris etatis postea aūt nullo mō.l.vbis.⁊ l.i.pupillari.ff. eo.⁊ hoc sʒ h glo.⁊ tenēt cōīter h Domi.⁊ Jo.an.in.c.j.de testa.li.vj.lʒ postea in nouel.in.d.c.j.tenuerit oppositū.s.ꝙ post pubertatē obliquet̄ ⁊ vʒ vt fideicōmissaria. d quo dic ꝑ Bar.in.d.l.cēturio.⁊ ꝑ Saly.in.d.l.ꝑcib⁹. Sed qd [a] si testator addidit vbuʒ sine liberis:vtputa qñcūqʒ decesserit sine liberis talis sit hēs.glo.sʒ in.d.l.ꝑcib⁹.ꝙ oī tpe sit fidei cōmissaria:qꝛ illa vba sine liberis vident̄ referri ad tpa pu bertatis quo tpe possʒ hēre liberos ⁊ in quo pagan⁹ pōt sub stituere tñ ꝑ fideicōmissuʒ. Bar.aūt in.d.l.cēturio.⁊ cōi ter oēs tenēt ꝯtrariū.s.ꝙ est directa īfra tpa pupillaris etatꝫ ⁊ postea fideicōmissaria.per.d.l.centurio. Scdo casu quā do fit per verba obliqua vt qñcunqʒ decesserit restituat he reditatē tali.tunc omni tpe est fideicōmissaria tam in paga no ꝙ̄ in milite ⁊ nō excludit̄ mr̄.nec veniūt bona pupilli ⁊ detrahit̄ falcidia:vt.d.l.cohēredi.§.cū filie.ff.eo. Sed qd si testator dixit qñcūqʒ decesserit fili⁹ meus sine liberis volo ꝙ bona mea dent̄ vel distribuant̄ inter paupes ꝑ meos fidei cōmissarios an hec substō sit directa īfra tpa pubertatꝫ ⁊ po stea fideicōmissaria.dic ꝙ ē directa īfra tpa pubertatis. Et sic mr̄ excluderetur qꝛ itelligit̄ ꝙ directo accipiāt de manu sua ⁊ distribuāt.nō aūt de manu alterius.vt in.§.si qo aūt pro redemptōe in auc.de eccle.ti.col.ix.nā tunc ex volūtate defuncti illi fideicōmissarij habent̄ loco heredū ⁊ matreʒ excludūt.vt.i.c.cū tibi de testa.secus si testator dicat simpli citer ꝙ ei⁹ bōa distribuant̄ inter paupes quaꝝ electio spectet ad suos fideicōmissarios.qꝛ tūc oī tpe ē fideicōmissaria cū nō sint aliq fideicommissarij qui ꝑsumpta volūtate testato ris teneāt locū heredū. Sʒ ēpo tanqꝫ pr̄ pauperū aget noīe eoꝝ contra succedētes ab intestato ⁊ bona distribuet inter pauperes fm Bar. [b] in.d.l.centurio.⁊ l.fundi trebacia ni.ff.de vsufruc.lega. Tertio casu qñ fit ꝑ verba coīa.vt est verbū substituo.tūc si fit cū distributiōe seu distinctiōe tpis vt si decesserit in pupillari etate vel postea qñcunqʒ erit di recta īfra tpa pupillarꝫ etatꝫ ⁊ postea fideicōmissaria.⁊ h sʒ gl.magna.i fi.i.d.l.ꝑcib⁹.⁊ hoc tenēt oēs.si vo sit sine distri butiōe tpis vt qñ decesserit tūc talē substituo.tūc glo.i.l.pre cibus.sʒ ꝙ oī tpe sit fideicōmissaria.⁊ hoc sʒ Joā.an.in glo. antiqua.in.d.§.j.de testa.in.vj. Sed glo.magna hic in fi.ubi ⁊ tunc trahit̄ ad fideicōmissariā innuit ꝙ infra tpa puberta tis vʒ iure directo:⁊ postea vt fideicōmissaria.⁊ hoc etiā sʒ Jo.an.in.d.c.j.l.in nouella.⁊ hāc glo.sʒ Bar.i.d.l.cēturio nisi qñ mater ē in medio:qꝛ tūc fauore matris sʒ ꝙ oī tpe sit fideicōmissaria.sed Saly.i.d.l.ꝑcibus.sʒ etiā ꝙ si mater sit in medio vʒ īfra pupillarē etatē vt directa:⁊ postea vt fidei cōmissaria.vt sʒ hic glo.⁊ Jo.an.in nouella.in.d.c.j.qd inci pit.si pater. Sed qd [c] si in testō apposuit in substitutiōe vtrūqʒ verbū.s.directū ⁊ obliquū.vt qꝛ dixit:si filius meus decesserit sine liberis talē sibi substituo ⁊ euʒ sibi heredē fa cio.vel dixit bona mea deueniāt ad talē ⁊ eū in his heredē facio.dic ꝙ vtrūqʒ verbū stat in ꝓpria significatiōe:⁊ sic hʒ substitutus electionē an accipiat hereditatē in iure directo decedēti in pupillari etate:vel ꝑ fideicōmissuʒ sicut cū testa tor dicit ꝙ substituit vulgariter vel ꝑ fideicōmissum.naʒ in eius electione est ex qua capiat.vt.l.recusare.§.ticius.ff.ad trebe. ¶ Ultimo quero que sunt verba directa ⁊ que obli qua:⁊ que cōia.dic ꝙ directa sunt illa que de sui natura im portāt vt substitutus capiat a seipso:⁊ nō de manu alterius vt est verbū heres esto:vt.l.cū quā.C.de fideicō.⁊ l.oē ver bū.C.de lega.⁊ est verbū te heredē facio.vt sentit hic gl.ma gna in fi. Uerba obliqua sunt que importāt vt substitutus capiat de manu alterius.vt ē verbū restituat̄.l.cohēredi.§. cū filie.ff.eo. Itē verbū det̄.l.fundi trebacianī.ff.d vsufru. lega. Itē verbū reddat̄.ff.de ver.signi. Sʒ verba cōia sunt que ad vtrūqʒ significatū possunt adaptari.s.directū ⁊ obli quū.vt est verbū substituo:ꝑueniat:habeat:ptineat:rema neat:succedatur:reuertatur:deuoluatur:⁊ similia fʒ Bar. in.d.l.centurio. In dubio an in substitutionib⁹ est facienda interpretatio.vt potius directa ꝙ̄ obliqua intelligatur sub stitutio.dicit tex.in.c.si pater.de testa.lib.vj.

Igitur. ¶ In pupillari substōne solēniter ordina ta duo quodāmō sunt testamēta vnū pris ⁊ alterū filij.h.d.vel sic. Testm̄ ꝯtinens pupillarē substōnē quo ad qd dr̄ vnū:⁊ ꝙ̄ ad qd cēset̄ esse duo testamēta.h.d. ¶ Not primo ꝙ qñ pater facit testm̄ sibi ⁊ filio censet̄ esse vnum ⁊ duo testamenta diuersis respectibus.vt hic in glo. Item sufficit sign tū esse testm̄ paternū lʒ non pupillare.⁊ si nō valet paternū nec pupillare:vt.j.e.§.liberis. Et ideo nō ꝯcedunt̄ bona ex pupillari:nisi fiat copia testamēti paterni. l.vt bonoꝝ.ff.de bo.pos.fm ta.⁊ ibi Bar. Et idē testes qui sufficiūt ad testm̄ paternū sufficiūt ēt ad pupillare.l.pris fi lij.ff.eo.sʒ dicunt̄ duo testamēta:qꝛ sunt due hēditates. Et expugnato testō pris per querelā pro parte vel ꝑ bonoruʒ possessionē nō rumpit̄ pupillare:secus si expugnet̄ paternū per querelā in totū:qꝛ rumpit̄ pupillare nō aūt si expugnet̄ per ꝯtra tab.de quo ꝑ glo.in.l.ex duobus.§.fi.ff.e. Et no.s. e.§.liberis. Itē paternū pōt esse in scriptis ⁊ pupillare sine scriptis.vel ecōuerso.vt vno casu dabit̄ bo.poss.fm tabu.⁊ alioꝝ bonoꝝ possessionē fm nuncupationem.l.si ita scriptis. §.j.ff.de bo.pos.fm tab. ¶ Quero nunqd substitutus pu pillo possit adire pupilli hēditatē ⁊ repudiare prīam.dic ꝙ sic qñ prīnuʒ esset ꝯfirmatuʒ ꝑ verā aditionē alicuius cohe redis:vel ꝑꝑ existentiā sui hēdioralis nōꝫ:qꝛ si nō valet prīnū nec pupillare.l.si filius qui patri.ff.eo. Item quero nunqd pater possit facere testm̄ filio pupillo ex interuallo dierū vel horaꝝ post suum testm̄.dic ꝙ sic.sed tunc nō sufficiūt solēni tates posite in suo testō sed de nouo requirunt̄. Iteʒ tunc dʒ ꝑcedere prīnum testm̄ ⁊ nō sequi.l.siquis.cū.§.si suo.ff. e.⁊ dic per Bar.in.d.l.pris ⁊ filij. Et facit iste tex.ad qōneʒ pro.⁊ ꝯtra vtrū ille ꝗ accusauit in eodē libello plures ⁊ non ꝓbabnit ⁊ sic incidit in penā statuti dicētis ꝙ pro qualibʒ accusatione nō ꝓbata accusans ꝯdēnet̄ in totū dʒ ꝯdēnari in vna accusatiōe vel pro pluribus.⁊ ꝯcludit̄ ꝙ puniet̄ de pluribus accusatiōibus.s.de tot quot sunt ꝑsone accusate. nisi probet ꝙ cōmunis vsus loquēdi est ꝙ vna accusatio in telligat̄ vnus libellus accusatorius.de quo per Bar.in.l. libellorum.§.ꝙ si libelli.ff.de accusa.

Sinautem. ¶ Pater timens ne substitut⁹ pu pillariter eius filio insidiet̄ vite fi lij pōt in suo testō exp̄ssam facere vulgarē ⁊ facere pupilla rem in scriptis ⁊ secretā:si tñ vtrāqʒ faciat exp̄ssam valet ⁊ tenet.h.d.vsqʒ ad.§.nō solū. ¶ No.ergo ꝙ pr̄ timido de fi lio suo pupillo ꝯsulit̄ ꝙ cā euitandi votū captande mortis pupilli ꝙ i eadē serie testamēti sui faciat substōneʒ vulgarē ꝑ nūcupatōeʒ ⁊ faciat pupillarē in scriptis mādādo ꝙ talis pupillaris nō debeat apiri nisi post mortē vel pubertatē pu pilli.⁊ sic tūc erūt duo testamenta vnū patris ⁊ alteruʒ filij. vt dixi in ꝑce.§. Et lʒ pr̄ nō iubeat tñ nō poterit apiri nisi ex iusta causa.l.pupillares.cū.l.seq.ff.quēadmodū testamēta aperiantur.⁊ dic in gl.in ver.cauere.⁊ sic patet hic ꝙ substi

[a] ¶ Sʒ qd Banc.q. di cit do. ferra. se habuisse d facto.⁊ vide ꝑ eū in ti.for ma li.qñ agi tur ex sub.in gl.ꝯpēdiose.

[b] ¶ Scdm Bar.vid cū lati⁹ in illa.l. cēturio.⁊.d. Pe.ferra.in ti.ex glo.ꝯ.in ꝓria post il le allegatio. quia nimis.

[c] ¶ Sʒ qd Pau.de ca. in.consi.cliij. tractat talē.s. substō cōpē diosa verbis directꝫ:⁊ me re ciuilib⁹ fa cta hoc mō. qñcunqʒ fili⁹ meus deces serit talis sit heres.vł talē stituo an tra hat̄ ad fidei cōmissum.⁊ qd si dixisset moriat̄ talis vel talis suc cedat vel sit mihi heres. an his duo bus casibus obliquent̄ ⁊ sic trahantur ad fideicom missuʒ. vide eū i ꝯsi.ā.alł.

tus nõ poterit petere copiã eius qd̃ testator mandauit esse secretũ. ¶ Item no. hic q̃ pr̃ dz esse formidolosus de morte filij: ⁊ ideo dz pr̃ querere ꝯsiliũ ꝓ liberis: q: null⁹ amor vincit paternũ. l. fi. C. de cura. furio. ¶ Tertio no. ibi illud pañ q̃ lz q̃s non sequat̃ bñficiũ sibi ꝯcessum de iure spãli nõ pp̃ hoc excludit̃ a iur̃ cõi. vt hic. ⁊ l. militis. §. militia missus. ff. de test. mili. Et sic pz q̃ q̃s nõ cogit̃ sequi ꝯsiliũ [a] alterius regulariter. l. ij. in fi. ff. mãd. ⁊ c. cũ in veteri. de elec. de quo dic p̄ Bar. in. l. ticius ⁊ meuiũ. §. altero. ff. de admi. tuto.

a ¶ Sequi ꝯsiliũ. Consilio sapientis assumpto. ⁊ si ante ꝯsiliũ datuz iudex pcesserit in cã. an valeat acta p iudicez. vide per Bar. i. l. j. §. si plures. ff. de exercito.

Non solum. ¶ Liberis ĩpuberib⁹ exheredatis põt fieri pupillaris substõ in qua veniũt oĩa bona pupilli etiã aliunde q̃ a pr̃e q̃sita. h. d. vsq3 ad. §. quecũq3. ¶ No. ergo q̃ pmissum est pr̃i filio ĩpuberi in pt̃ate existẽti pupillariter substituere siue eũ ĩstituat siue exheredet: cũq̃ uis enĩ sit exclusus a bonis paternis: tñ in bonis maternis vel aliũde obuẽtis vel sibi donatis: vt q: forte erat patri gratiosus. vt dicit hic gl. in. v̄. acq̃sitũ nõ morieẽt hic pupillus intestatus. vt dictũ est. s. de testa. §. testes. ¶ Et no. hic p̄dictaz glo. q̃ illud qd̃ donat̃ filiosa. ex eo q: est gratiosus itelligit̃ sibi donatũ cõtẽplatiõe sua ⁊ nõ pr̃is: ⁊ sic tale donatũ erit de peculio aduẽticio ⁊ nõ profecticio. ¶ Scdo no. q̃ oĩa bona pupilli exheredati vbicũq3 quesita debent̃ eius substituto. vt hic. ⁊ l. lz ⁊ si plures. §. ad substitutos. ff. eo. Et hoc siue pater exheredati sit miles siue paganus: nisi tñ appeat de ꝯtraria volũtate militis volentis q̃ cetera bona filij exheredati ⁊ non oĩa veniãt ad substitutũ: q: hoc põt facere miles. s. q̃ filius eius decedat ꝓ parte testatus ⁊ ꝓ parte intestatus: sicut põt ꝑ seipm̃: vt. l. si duob⁹. ff. de test. mili. ¶ Et no. in. d. §. ad substitutos q̃ filio impuberi emãcipato paganus nõ põt substituere pupillariter cũ nõ sit in pt̃ate: vt. s. eo. in prin. Miles aũt põt hoc suo priuilegio: hoc tñ priuilegiũ dz stricte intelligi in his bonis tm̃ q̃ puenerũt ad ip̃m emancipatũ ab ipso patre. l. miles ita. §. exheredatũ. ff. de testa. mili. ⁊ hoc voluit glo. in. v̄. id oẽ. q: priuilegiũ alicui ꝯcessum dz intelligi sine alteri⁹ iniuria. l. circa dispositionẽ suoꝝ bonoꝝ: nõ aũt dz trahi ad iniuriã alteri⁹. l. cũ filius. ff. de testa. mili. ⁊ l. j. §. merito. ⁊. §. si q̃s a principe. ff. ne qd̃ in loco pub. in glo. in ver. ad substitutũ. Conclude q̃ filius exheredatus põt a patre grauari ad soluẽduz legata ⁊ fideicõmissa: quatinus puenit ad euz ex bonis patris. l. coheredi. §. cũ filio. ff. eo. Sed substitutus filio exheredato nõ põt grauari in re puẽta ad eũ ex bonis patris pupilli exheredati. l. exhr̃dati. ff. de le. j. ⁊ l. fi. ff. de le. iij. ⁊ l. cũ qdẽ. C. de le. Et si ẽ spãle: q: aĩs sicut possuz grauare hr̃dẽ meũ vl̃ legatariũ: ita possuz heredẽ heredis vl̃ legatarij. l. v. §. si q̃s. de le. iij. tñ ĩ isto casu lz possim grauare filiũ exhr̃datũ tñ nõ possum grauare suũ substitutũ. vt. d. l. cũ quidẽ. Ratio autẽ spãlitatis reddi nõ põt nisi q̃ sic placuit legislatori. dic̃ Cy. in. d. l. cũ qdẽ. Sed Bar. dicit aliter in. l. qui fundũ. §. q̃ filios. ff. ad. l. fal. Sali. aũt dicit in. j. l. cũ quidẽ. q̃ rõ spãlitatis est pp̃ odiũ pr̃is taliter eius filiũ exhr̃dantis. Fallit autez in duobus casibus in q̃bus a substituto exhr̃dati põt legari ⁊ fideicõmitti. Primus q̃ñ substitutus exhr̃dati est institut⁹ a pr̃e exhr̃dati: q: tunc debz ꝯtribuere simul vtraq3 legata a se reddita a testatore in testõ pr̃no ⁊ pupillari. l. in rõne la. j. §. fi. in fi. ad. l. falci. Scdo est q̃ñ bona pr̃is deueniũt ad substitutum exhr̃dati mediãte psona ipsius exhr̃dati. Et fili⁹ exhr̃datus fuit substitutus heredi ipsius pr̃is: ⁊ deinde alius fuit substitutus filio exhr̃dato ⁊ ipse exhr̃datus successit ex substõne paterna heredi patris. ⁊ sic bona paterna deuenerunt ad substitutũ exheredati iure hr̃ditario. s. ex substõne patris. Secus si iure legitimo si ab intestato successit exheredatus heredi patris vel iure legati. vt. d. l. qui fundũ. §. qui filios. Item no. in eadẽ gl. in ver. ⁊ no. hũc. §. q̃ lz regulr̃ nec posthumus nec impubes possit exheredari: q: nõ põt committere cãm ingratitudinis. l. si q̃s. §. legis. C. de inoffi. testa. Fallit tñ q̃ñ est impubes doli capax. s. prim⁹ pubertati. q: in pupillũ doli capacem cedit oẽ delictũ preter q̃ delictum adulterij. vt. l. si minor. ff. de adul. ⁊ ideo põt cõmittere cãm ingratitudinis pp̃ quam põt exheredari. vt in hac glo. nota. Proximus aũt pubertati est a. x. ãno ⁊ medio vsq3 ad. xiiij. ⁊ ab. viij. ⁊ medio ĩ femia vsq3 ad. xij. vt not. glo. j. de inuti. stipula. §. pupillus.

Quecunq3. ¶ Dicta in iam natis hñt locum in posthũis. h. d. Sicut ergo pater põt substituere vulgariter ⁊ pupillariter impuberi filio iam nato: vt. s. eo. in prin. vel etiã substituere pupillariter filio exheredato. vt. s. §. pxi. ita etiam põt filio posthu. vt hic. Fallit tñ in exheredatiõe q: natus impubes potest exheredari. vt. s. §. j. sz posthum⁹ nõ. l. si q̃s in suo. C. de inoffi. testa.

Liberis aũt. ¶ Pupillaris substõ ẽ pars ⁊ sequela testamẽti ĩ paterni intantũ q̃ si non valet paternũ nec pupillare. h. d. Nec ẽ differentia an pater primo faciat sibi testm̃ ⁊ postea filio. an econuerso q̃ñ filium instituit. secus q̃ñ exheredat q: tũc pr̃is dz sibi testari vt hic in gl. Intelligit̃ aũt hec regula. s. q̃ si nõ valet paternũ nec pupillare esse vera q̃ñ pr̃num non valet ab initio sed ex postfacto põt rũpi pr̃num ⁊ pupillare remanere firmum. l. ex duob⁹. §. fi. ff. eo. ⁊ l. papinian⁹. §. sed nec ĩpuberis. ff. de inoffi. testa. Secus si in totũ pr̃num expugnet̃ per querelã: q: tunc ẽt ãnullat̃ pupillare: vt. d. §. sed nec impuberes. Nõ est quare querela expugnat in totũ ⁊ nõ ꝯtra tabu. vt hic in glo. fi. ver. nõ valet. Sed certe q: querela ẽ de iure ciuili põt tollere testm̃ qd̃ similr̃ est de iure ciuili: sz ius p̄torium nõ põt tollere ius ciuile vt faciat eum desinere esse heredẽ qui semel fuit heres de iure ciuili: vt no. d. l. ex duobus. §. fi. Et ex his pz q̃ expugnato testõ ꝑ querelã ꝓ parte quis põt decedere testat⁹ ⁊ pro pte intestat⁹. l. nã ⁊ si parentibus. §. filius. ff. de inoffi. test. licz nõ possit a principio: vt. l. ius nostrũ. ff. de reg. iur. Item colligit hic glo. notabile dcm̃ q̃ quis testat̃ de alienis rebus. Tu dic q̃ regulariter q̃s nõ põt testari d̃ rebus alienis in p̄iudiciũ alterius. l. si ꝯficiunt̃. §. si post factũ. ff. de iure codi. imo sp̃es est furti d̃ alieno largiri. l. si pignore. ff. de fur. Fallit in pr̃e qui testat̃ filio impuberi sibi puidendo ne moriat̃ intestat⁹ vt hic. Scdo fallit in monacho qui testat̃ inter liberos de reb⁹ quesitis monasterio per ingressuz: vt in auc. si qua mulier. C. de sac. san. eccle. ⁊ ibi per glo. Tertio fallit in milite de crimĩe ꝯdemnato pp̃ qd̃ est factus intestabilis sed in sñia est sibi reseruata testamenti factio. l. si quis exheredato. §. sed ⁊ si quis. ff. de iniust. ⁊ irri. fa. testa. ⁊ no. per Bar. s. de mili. test. §. q̃nimo. Quarto fallit in matre que trãsiuit ad scd̃a vota que põt testari d̃ rebus sibi obuẽtis a pr̃io viro que bona tenet̃ reseruare liberis primi mr̃imonij nõ tñ postea relinquere extraneo sed olim poterat relinquere vni ex filijs primi mr̃imonij cui volebat: vt. l. femine. C. de secun. nup. sed hodie dz equalr̃ relinquere. vt in auc. lucrũ. ibi posita. sed in p̄iudiciũ heredis vt cogat̃ redimere res alienas legatas vl̃ dare estimationẽ hr̃ põt quis testari. vt. l. cum alienã. C. de leg.

Singulis. ¶ Potest pater pupillariter substituere cuilibet filioꝝ impuberi ⁊ tunc quilibz dz decedere testatus si moriat̃ in pupillari etate. Itẽ põt pupillariter substituere vltimo tñ morienti. ⁊ tũc ille solus decedit testat⁹ ⁊ alij ĩtestati. h. d. vsq3 ad. §. substituitur. ¶ No. ergo ibi ius legitimoꝝ hr̃ditatum q̃ testator substituendo pupillariter vltimo moriẽti nõ videt̃ filios inuicem substituere vt vnus succedat alteri ex substõne pupillari sz potius videt̃ reseruare ius legitimaꝝ hereditatũ inter eos scz q̃ inuicẽ sibi succedãt ab intestato sine q̃ quilibz ipsorũ excepto vltimo hẽat lĩmum successorez. s. illum qui de iure succedere dz sibi ab intestato. vt hic. ⁊ l. vel singulis. ff. e. Et hoc verũ in pupillari siue directa substõne vt dixi: sed in fideicõmissaria secus est. nã fideicõmissum relictum ab vno ex heredibus qui vltimus moriet̃ facit videri heredes inuicem ꝑ fideicõmissum substitutos pp̃ illa verba qui vltimo decesserit. Casus singularis est in. l. ticia. §. seya. ff. de le. ij. ⁊

ibi per

ibi p Bar. Sed qd si testator dixit simplr si filij mei moriā tur: vel si oēs filij mei vel si vterqz filiorū meorū moriaꝛ talem substitutō. an requirit q oēs moriant anteq̄ admittaꝛ substitutus. Cōclude quattuor mēbra: qr aut testator substituit noīatim cuilibet filiorū. et hoc clarū vt hic in. d. l. vel singulis. Aut substituit vltimo morienti. et dic vt supra dixi. qr aut indirecta substōne aut in fideicōmissaria. aut substituit simpliciter. vtputa si filij mei decesserint. vel p noīa ppria et appellatiua. vtputa si petr⁹ et martin⁹ hr̄des mei decesserint ꝛc. tunc si est vulgaris requirit q cōditio existat in psona cuiuslibet. s. q nullus sit heres vt substitut⁹ admittaꝛ. l. quāuis. C. eo. Si est pupillaris vel fideicōmissaria tunc hꝫ locū in psona cuiuslibꝫ instituti q moriaꝛ vt admittaꝛ substitut⁹. argu. l. hr̄des mei. §. cum ita. ff. ad trebe. et. l. lucius. §. gaio. eo. ti. Et hoc nisi subsit psona tam cuꝫ coniūcta heredi instituto q̄ excluderet substitutū ex p̄sumpta volūtate defuncti. l. cuꝫ auus. ff. de condi. et demon. et. l. cum acutissimi. C. de fideicō mis. Si aūt est cōpendiosa que scā īpuberib⁹ cōtinet vulgarem pupillarē et fideicōmissariā. tunc si succedit ex vulgari nisi vel pupillari vel fideicōmissaria. dic idē vt. s. dixi ī qualibet ipsarū. Et rōneꝫ dfie quare in vulgari reqraꝛ cōcursus oīum. s. q oēs hr̄des moriant et nō in pupillari vel fideicōmissaria. dic per Bar. in. d. §. cum ita. an testator substituit per noīa collectiua vt qr dixit si oēs vel si ambo vel si vterqz hr̄dum meorū decesserit ꝛc. tunc dicit q lꝫ ex ppria significatōe istorū collectiuorū requiraꝛ cōcursus vtriusqz. s. q substitut⁹ admittaꝛ. ita demū si oēs hr̄des moriantur tn̄ ex p̄sumpta volūtate defuncti admitti substitut⁹ si aliqs ex istitutis decedat: vt. d. §. cū ita. et hoc nisi supsit aliqs qui ex p̄sumpta volūtate d̄functi excludat substitutū extraneū. vtputa filius nepos vel frater hr̄dis defuncti. vt. d. l. pen. C. eo. et. d. l. cum accutissimi. et de hoc plene per Bar. in. d. §. cum ita.

Substituitur.

¶ Pater pōt noīatim substituere pupillariter ppriō noīe designādo substitutū ac ēt generalr p hec verba qsqs mihi heres erit sit heres filio meo. Et tūc admitti solū substitutus qui est heres p se et nō p aliū et admitti cū hereditaria portione. h. d. vsqz ad. §. masculo. ¶ No. ergo q p hāc substitutionē generalē qsqs mihi erit heres admitti solū q est heres ex dispōne et iudicio testatoris: nō aūt q est heres per aliū: vt dn̄s mediāte seruo et pater mediāte filio. vt hic. et. l. q liberorū. §. hec verba. ff. eo. et. l. q pluribus. ff. de suis et legi. admittet tn̄ ipse filius vel seruus si extat lꝫ acqraꝛ dn̄o et pr̄i. l. cū filio. ff. eo. et no. in. l. coheredi. §. j. ff. eo. Itē admittet venies ab intestato si testōr nullū sibi instituisset heredē in specie. l. qsqs cū nullū. ff. d̄ iure codi. Itē p hāc substōnē generalē non admitti heres heredis et sic fallit hec regula q̄ est heredis testatoris est heres: vt. l. si. C. d̄ here. insti. Et sic collige q pupillaris substō nō trāsit ad heredes: vt. l. q ex pluribus. ff. d̄ suis et legi. nisi sit heres heredis ex dispōne testatoris. l. pater fa. ff. eo. vel nisi sit pupillaris substō iūcta cū. l. accrescēdi: qr tūc trāsit ad heredeꝫ heredis vt in casu singulari in. l. qui pater. ff. de acq. here. Et inducit iste tex. q sicut h̄ successor successoris nō admitti ad successionē scāꝫ verbis generalib⁹: ita etiā si est factū cōpromissuꝫ [a] in aliquē abbatē sub noīe dignitatis qd nō trāsit ad successorē dignitatis: lꝫ alīs si est cōmissa aliqua cā vel aliqua executio testamēti alicui abbati transeat in successorē: vt in. c. qm̄ abbas. de offi. dele. et per Bar. in. l. qui liberis. §. hec verba. ff. eo.

Masculo.

¶ Substō pupillaris durat ī masculis vsqz ad. xiiij. ānū cōpletū ī feminis vsqz ad. xij. et extraneo nō existēti in ptāte non pōt substitui. h. d. vsqz ad fi. ¶ No. q substō pupillaris non pōt fieri pupillo vt duret post pubertatē tāq̄ directa: sꝫ an valeat saltē vt fideicōmissaria post pubertatē. dic q nō. vt. l. verbis ciuilibus. ff. eo. nisi sit cōpēdiosa q̄ facta etiā p vba directa pupillo obliquaꝛ post pubertatē fm nouā opinionē Jo. and. in. c. si pr̄. de testa. ī nouella. vt dixi ī materia cōpēdiose. vt. s.

Si aūt ista substō directa vt ē pupillaris nō vꝫ ab initio vt dixi pp defectū solēnitatis: vt qr fuit facta in codicillis: vt. l. sceuola. ff. ad treb. vel pp defectū psone instituētis vel institute: vt qr fuit ista pupillaris a mr̄e vel ab alio q nō hꝫ ī ptāte: tūc ista directa obliquaꝛ et vꝫ vt fideicōmissaria. vt tꝫ gl. in. d. l. verbis. lꝫ in glo. ij. in fi. in. v. sꝫ cōtra est. teneat oppositum. et male fm Bar. in. d. l. vbis. Sed si fiat pupillaris pubertis: tunc nullo modo valet: et sic non valet etiā vt fideicommissaria: qr nō pōt incipere ab eo tpe. s. pubertatis quo finiri debꝫ. l. vsufructus cum moriatur. ff. de vsufru. lega. et hoc tenet Bar. in. d. l. verbis ꝛc.

¶ Quibus modis testamēta īfirmantur. Rubrica.

¶ Cōtinua: vt in glo. qr tractauit de validitate testamēti respectu solēnitatū requisitarū: vt. s. de testa. p totū q̄ respectu pietatis. s. institutio vel exheredatio filiorū: vt. s. de here. lib. per totū: de q̄ qr testm̄ solēniter factū multotiens rumpit ex cā supueniēti: qr nihil est adeo firmuꝫ sub sole quin possit rumpi. l. cum debere. ff. de seruit. vrba. predio. ideo hic ponitur hec rubrica.

Testamentum.

¶ Testamentū solēniter factū rumpit p filiū postea arrogatum vel adoptatū quasi agnatiōe posthumi. h. d. Et intellige de adoptato ab aliquo ascendente in cuius ptāte trāsit: alīs nō rumpit testm̄ pr̄is adoptiui: qr nō teneaꝛ eū instituere sed solū succedit ei ab intestato. l. cū in adoptionib⁹. ff. de adop. et dixi. s. de exhere. libe. §. adoptiuis. ¶ Nota. ergo q sicut agnatiōe posthumi rumpit testm̄: ita agnatiōe q̄si posthumi. i. filij arrogati vel adoptiui. vt hic: et. l. certū. ff. de iniusto testa. Et intellige hec de p̄teritione pr̄na vel eius linea. secus in materna: qr p̄teritio hꝫ pro exheredatōe: vt. s. de exhere. libe. §. mater. et ideo p̄teritus a pr̄e dicit testm̄ nullū de iure ciuili: vel anullat per cōtra tabulas de iure pretorio. Sed p̄teritus a matre cū habeaꝛ pro exheredato anullat testm̄ p querelā inofficiosi testamenti: vt hic in glo. in ver. quasi. Et intellige qñ in tali p̄teritiōe est adiecta cā legitima: alīs testm̄ esset nullū in quo filius est p̄teritus tam a pr̄e q̄ a mr̄e: vt in auc. nō lꝫ. C. de libe. prete. Quid aūt si adoptiu⁹ vel arrogatus vel ēt filius emācipatus ante adoptionē vel arrogatōeꝫ fuerit institut⁹ vel exhr̄dat⁹ an rumpat testm̄ dic vt h̄ in gl. no. in ver. rumpit. In qua adde ibi tunc non rumpit. dic et est rō pp reliquias suitatis que remanēt in filio emācipato: pp̄ter quas toleraꝛ exheredatio in eo vt postea reuertens ad iura suitatis per arrogationē nō rumpat testm̄ sicut et alīs reliquie precedentis ptātis aliquid specialitatis inducunt. l. vnius. §. seruus in caput. ff. de questio. seruo. in glo. ibi nec potē accipe. Dic idē ēt de penitus extraneo exheredato añ arrogationē in quo extraneo exhr̄datio est inepta et nō tꝫ. l. qdem. §. cum filiū. ff. de ver. ob. et iō nō cōfirmaꝛ p trāsitum postea factū in ptātem exhr̄dantis p arrogationē vt hic et. l. nō putauit. et. l. siqs emācipatū. C. de cōtrata. et ibi p gl. et bar. Aliqñ tn̄ extraneus pōt exhr̄dari. s. qñ prīs fuerat institut⁹. l. pr̄ fa. testō. ff. de test. mili. et ibi glo.

[a] ¶ Cōpromissum. Et sic vult hic tex. q compromissum scm̄ ī abbatē sub noīe dignitatis si expiret mortuo abbate. Sꝫ qd si cōpromissum sit factū in duos vel plures: an altero moriēte expiret cōpromissū. Et generalr qñ expirare dicaꝛ vide Pau. d̄ cast. consilio. cccxviij. ī antiquis.

Posteriore quoqz.

¶ Scōm testm̄ ex q̄ potuit adiri hr̄ditas d̄ iure ciuili rūpit primū si tn̄ ex ipso scōo nō adeatur hereditas reo of redire ad cām īteſtati primo testō rupto et scōo absqz aditione hereditatis effectuꝫ habere non valēte. h. d. vsqz. ad. §. sꝫ si quis. cōtra. ff. de iniusto testō. l. ij. et. l. cū in scōo. ¶ No. ergo q de plurib⁹ testamētis diuerso tpe factis vltimū valet et derogat oib⁹ alijs. qd secus ē in sententijs quarū prīa valet et nō vltia vt hic in glo. j. Et ē rō diuersitatis: qr snīa diffinitiua lata siue bñ siue male iudex sunctus ē officio suo et nō hꝫ ampli⁹ ptātē iudicādi. l. iudex. ff. de re iudi. sꝫ facto vno testō non est oblata ptās testatoris

itep testādi: qꝛ nēo pōt sibi iponere legē a qua nō liceat di-
scedere. l. si qs in prin. testamēti. ff. de le. iij. ¶ Scd̄o no. ibi
hoc enī solū ꝯiūcta glo. in ver. existere. ꝙ ad hoc vt scd̄m te-
stamētū tollat pmū nō regrit ꝙ ex isto scd̄o adeatur heredi
tas. sed qñ fuerit taꝫ solēniter factū ꝙ poterat adiri si here-
mortuus nō fuisset: vel ꝯditio sub qua institutus fuit nō de
fecisset. Fallit aūt in casib⁹ in qb⁹ vltimū testm̄ lꝫ sit inualidū
de iure cōi: sꝫ validū iure militari tollit primū validū de iu
re cōi. ff. de iniust. testa. Scd̄o fallit si tenuit iure militari: ꝛ
scd̄m factū infra annū de iure cōi nō fuerit pfectū: qꝛ tūc ēt
tollit primū. l. ciuis militis. §. militia missus. ff. de testa. mili.
Tertio fallit qñ in pri̊o solēni erāt scripti extranei: ꝛ in scd̄o
minus solēni puta cū gn̄qꝫ testib⁹ erāt descripti veniētes ab
intestato. l. hac ꝯsultissima. §. si qs aūt. C. de testa. Quarto fal
lit qñ in secūdo testō inualido testator declarauit nō valere
primo testm̄ iā p lapsuꝫ decēnij factū etiā si declarauerit co-
rā trib⁹ testib⁹. l. sancimus. C. de testa. secus si nō eēt lapsuꝫ
decēniū: vt. i. eo. §. pe. ꝛ ibi glo. Quinto fallit si in scd̄o testō
minus solēni est adiecta clausula codicillorꝫ si nō vꝫ iure te
stamēti ꝛc. que clausula adducit adēptionē ꝛ reuocationeꝫ
veniētiū ex testōr ꝛ ꝯfirmat p adiectionē veniētiū ab intesta
to: secus si dicat testator cassano ꝛ irritāo oē aliud testm̄ ꝛc.
qꝛ cū ista cassatio fiat in scd̄o testō inualidū ꝙ nō ꝫ [a] etiā
talis cassatio. fm̄ Bar. i. l. si iure. ff. de leg. iij. ¶ Quero pri
mo qd si ex scd̄o testō fuit possibile adire hereditatē p resti
tutionē principio an rūpat primū. Bar. ꝫ ꝙ nō in. l. ij. ff. de
iniu. testa. ¶ Scd̄o quero qd si scd̄m testamētū nō fuit va-
lidū de iure ciuili lꝫ potuerit adiri hereditas de iure preto-
rio: vt qꝛ filius fuit pterit⁹ in scd̄o testō qꝛ approbauit scd̄m
testamētū. l. filio pterito. ff. de iniust. testa. dic exquo nū pōt
adiri hereditas de iure ciuili lꝫ possit de iure ptorio non rū
pitur primū testamētū: vt. d. l. filio pterito. ꝛ ibi per Bar. ꝛ
idē si in scd̄o testō fuit adiecta impossibilis vel turpis cōdi-
tio que reijcitur de iure ptorio: vt. l. facta. §. si in dāda. ff. ad
trebel. secus si talis ꝯditio reijcit de iure ciuili. qꝛ tūc rūpi-
tur primū testamētū: vt. d. l. cum in scd̄o in fi. ꝛ ibi per Bar.
¶ Tertio quero qd si scd̄m testm̄ est inualidū ex cā pteri-
tionis. dic ꝙ rumpit primū quo ad legata ꝛ nō quo ad insti
tutionē. ꝛ scd̄m nō vꝫ quo ad instōnem sꝫ quo ad legata. vt
in auē. ex cā. C. de libe. preteri. Et h̄ ꝫ Bar. in. d. l. si mater.
¶ Quarto quero qd in legato relicto in solēni voluntate:
deinde exp̄sse adempto in volūtate minus solēni. dic ꝙ tol-
litur primū legatū: qꝛ p adeptionē expressaꝫ lꝫ inutileꝫ reuo
caꝛ: lꝫ secus p tacitā. l. fideicōmissum. C. de fideicō. ꝛ. l. lega-
tum. sub ꝯditione. §. fi. ff. de adimē. leg. ¶ Quīto quero qd
si testator inscidit fm̄ testm̄ solēniter factū: an cōualidat pri-
mum qd̄ erat sublatū p scd̄m vt hic dic ꝙ cōualidat primū
de iure pretorio tm̄ vt ex eo possit peti bo. poss. fm̄ ta. l. qui
ex liberis. §. testō. ff. de bo. pos. fm̄ tab. Verū debēt distin-
gui declarari ꝛ intelligi singlis appellationib⁹. i. pprijs no-
minibus. ꝛ in ppria significatōe iuxta no. p Bar. in magna
l. Loc. ppli. ff. de iusti. ꝛ iur. Sꝫ i libello v̄ba dēt capi impro
prie qñ nō pñt sumi ppe vt libellus sustineat. vt si dicam
me esse in possessiōe talis iuris intelligeꝛ. i. quasi possessiōe
l. sꝫ si possessor. §. i. ff. de iureiu. Sꝫ in teste v̄ba pñt sumi im
proprie ne incidat in falsum: sꝫ nō vt pbet. de quo p Bar.
in. l. inter stipulantē ꝛ fiebꝫ. ff. de v̄bo. obli. Sed in ꝯtra-
ctibus v̄bū dubiū regulariter nō accipiꝛ improprie: sꝫ inter
pretaꝛ contra eum in cuius potestatis fuit legem apertius
declarare. vt. l. veteribus. ff. de pactis.

Non tamen.

¶ Testamentū capitis diminu
tiōe testōris irritū factū recōuale
scit de iure ptorio. si testator statū pristinū mortis tpe recu-
perauerit: als nō. h. d. vsqꝫ ad. §. ex eo autem. Si ergo testōr
post factū testamentū dedit se in arrogatōeꝫ. ꝛ si testamentū
prīo factū irritaꝛ. vt. s. §. i. tm̄ si tpe morꝫ sue reperit se sui iu
ris ꝛ testm̄ prius factū ꝯfirmet ēt i codicillis i pñtia gnqꝫ te
stiū recōualescit tantū de iure ptorio vt possit peti de iure
bo. pos. fm̄ ta. ab hēde volēte cape hēditatē ꝛ sic succedat d̄
iure ptorio ꝛ ñ ciuili tex. ē i. l. qui ex liberis. §. testō. ff. d̄ bo. pos.
fm̄ tabu. ꝛ hoc qñ fit mutatio status testatoris voluntaria vt
qꝛ dedit se in arrogationē vt dixi. Si aūt fuit mutatio neces
saria vt qꝛ testōr passus ē maximā vel mediaꝫ capi. di. post
testm̄ factū. ꝛ sic testm̄ irritaꝛ. vt hic ꝛ. s. §. i. tunc si testōr tpe
mortis sue se reperit restitutū a principe ipso iure recōuale
scit testm̄ prius factū absqꝫ noua declaratōe. l. si qs exhēdato
§. pe. ff. de inoffi. testa. ꝛ in h̄ ꝫ Bar. Quid in capto ab ho-
stibus post testm̄ factū ꝛ tpe morꝫ reuerso qui recuperauit
oīa iura fictione postliminij. vt. s. quib. nō est pmis. fa. testa.
§. i. an eius testm̄ recōualescat ipso iure vel ex noua volūta-
te testatoris. dic ꝙ ipso iure ꝛ retrotrahiꝛ vt ꝯtinue dicatur
valuisse: vt. d. l. si quis exheredato. §. pe. qd̄ secus est in resti-
tuto a principe cuius testm̄ recōualescit ipso iure sed nō vt
retrotrahaꝛ imo valet vt ex nūc. i. ex die restōnis. vt ꝫ bar.
in dicto. §. penul.

Ex eo autem.

¶ Sola pnīa vel alia volun
tate imperfecta primū testm̄ nō
ānullaꝛ sed ita demū si sequēs voluntas rite ordinata fue-
rit ꝛ perfecta. h. d. vsqꝫ ad. §. eadē rōne. vel sic. Volūtas im
pfecta nō tollit pfectā vt qd̄ nullū est nō tollit qd̄ est aliquid
ꝛ q̄ solēniter sunt ligata solēniter debēt dissolui. ¶ No. er-
go ꝙ sola volūtate testatoris ñ tolliꝛ testamētū. ꝛ id̄ qñuis [b]
testōr vocatis septē testib⁹ simplr̄ dicat se nolle valere testa-
mentū ab eo factū p hec verba nō reuocat testamētum nisi
ꝯcurreret ēt cursus. x. ānorꝫ: vt. l. sancim⁹. C. de testa. Secus
si dicat nolo valere qꝛ volo mori intestat⁹ qꝛ tūc vꝛ tacite vo
care veniētes ab intestato quorꝫ aditiōe ꝯfirmatur ista talis
adēptio ꝛ reuocatio testamēti fꝫ Bar. in. l. si iure. ff. d̄ le. iij.
¶ Scd̄o no. ꝛ collige h̄ rlaꝫ ꝛ fallētias a rla quas dixi. s. §.
posteriore. vꝫ ꝙ testamētū scd̄m impfectū nō tollit pmū pfe-
ctū ꝛ solēne. Fallit in multis casib⁹ q possunt colligi ex glo.
h̄ posita in ver. ꝛ pfecte. Et pmus casus est qñ testator di-
xit se nolle valere testm̄ aū factū iā ē decēniū. Et sic duo cō
currūt in tali reuocatione scꝫ volūtas reuocatoria ꝛ cursus
tpalis decēnalis quorꝫ si q d̄ficit nō reuocaꝛ. l. sancim⁹. C. d̄
testa. Scd̄o casus est qñ testamētū erat validū iure militari
nā scd̄m nō solēne iure cōi tollit primū. l. ci⁹. §. militia. ff. d̄ te
sta. mili. Tertius qñ vtrūqꝫ erat solēne sꝫ pmū iure cōi scd̄ꝫ
iure militari tūc tolliꝛ primū. l. ij. ff. de iniustu testa. Quart⁹
casus ē qñ in scd̄o nō solēni fuerūt instituti veniētes ab in-
testato. l. hac cōsultissima. §. si qs aūt. C. de testa. Quī⁹ casus
qñ testator reuocauit nō solū verbo sꝫ ēt deuenit ad factuꝫ
ꝛ actū: vt qꝛ incidit vel cācellauit testamētū: qꝛ si fecit vt de
cederet intestat⁹ venient veniētes ab intestato. si aūt h̄ facit
qꝛ reputauit heredē indignū venit fisc⁹ ꝛ in dubio pñmiꝛ
hoc fecisse ꝙ velit mori intestat⁹. lꝫ glo. teneat oppositū. in. l.
nfam. C. de testa. ꝛ dic vt ibi p Bar. si āt testamētū sit scisuꝫ
ꝯtra volūtatē testōris vel rosuꝫ a tineis vꝛ murib⁹ vꝛ vetusta
te maculatū dūmō nō nole hēdis tunc tenet. vt. l. i. §. si rose.
ff. de bo. pos. fꝫ ta. ꝛ. d. l. nfaꝫ Sextus casus est qñ adiuit he
res ex scd̄o testō nō solū solēni p errorē iuris vel facti: qꝛ pu
tabaꝛ h̄ vltimū testamētū eē validū ꝛ solēne. Et sic omissit
adire ex primo sollēni ꝛ valido nā tūc tolliꝛ primū nō tm̄ p
scd̄ꝫ. sꝫ qꝛ nō adiꝛ hēditas ex primo vt. l. glodi⁹ glodian⁹. ff.
de acqui. here. Septim⁹ casus est qñ testōr in scd̄o testō nō
solemni vel i codicillis exp̄ssit heredē institutum in primo
testō solēni esse indignū pp offensaꝫ ei factā: qꝛ tūc ei auferꝛ
hereditas a fisco. l. hereditas. C. de his q. vt indi. lꝫ enim he
reditas rite data i testō nō possit directe auferri i codicillis
lꝫ p fideicōmissuꝫ sic. l. ij. C. de codicil. tñ hēi auferꝛ q ñ. ex-
p̄ssit heredeꝫ indignū: vt. d. l. hēditas Si aūt nō exp̄ssit hēdē
indignuꝫ sed hereditatē vel legatū datū primo heredi relin
quit alteri: tunc legatū reuocaꝛ ope exceptiōis: sꝫ hereditas
nō: vt. l. ex pte. ff. de adimen. lega. Octau⁹ casus est qñ fuit
adiecta clausula codicillaris si nō vꝫ iure testamēti ꝛc. vt di
xi. s. e. §. posteriore. ¶ Vltimo no. ex fi. ꝙ testamentū imp-
fectum

a ¶ Nō ꝫ. An aūt testamētū supueniēs cū clausula cassano ꝛ ānullāo oē aliō testamētū ꝛ donationeꝫ an illud testamentuꝫ hñs clausulā derogatoriā ānullet. vide Pau. de ca. consi. xliiij. in antiquis.

b ¶ Ideo quāuis. vide hic do. Ang. aret. sup hoc articulo.

fectum dicit nullū nisi in casibus supradictis: qr nil dr actū donec aliud superest agendū qd est verū in his que sunt de formali substātia rei vt hic et l.pe.C.ad sill.secus in his que sunt de substātia materiali.l.an inutilis.ff.de accepil. Item secus in maleficijs.l.si quis.C.ad.l.iul.maie.ec.

Eadem ratione. ¶ Etiam impator ex testō nō solemni vel ēt solemni in quo cā litis institut⁹ fu.s.cā vitandi vel mutandi iudicij non capit hereditatē.h.d. ¶ No.ergo q imperator licz sit solutus legib⁹.vt.l.princeps.ff.de legi.tamē ex vrbanitate dz et attestat se velle esse sub lege vt hic.et d.l.princeps iuxta illud. Patere legē quā ipse tuleris.l.j.ff. qd quisq; iur. et ideo sicut lex nō vult aliū hēdem admitti ex testō imperfectoris nec impator vult se admitti.vt hic et.l.pe.ff.de here. insti. Quinimo deterior est cōditio impatoris hoc casu qz alterius priuati:qr quis pōt instituere heredē aliū potētiorē in rebus in cōtrouersia exñtibus:nec incidit in edic. de alie. mu.iudi.cā fac.vt.l.ex hoc edcō.§.sed hēdem.ff.de alie.iu. et tamen imperator pp honestatē non vult institui ista de cā vt hic et d.l.penul.

¶ De inofficioso testamento. Rubrica.

Quia plerūqz. ¶ Exheredatus a q quauis linea.s.paterna vl materna vel pteritus a materna intentat querelā inofficiosi testamēti p quā iudicis officio testamētū rūpit.h.d.vsqz ad.§.nō tñ. ¶ No. ergo q filio iniuste exheredato pditū est remediū qd appellat querela inofficiosi testamēti p quā filius qrelat de pre. Et erit forma libelli q filius narret qualr pater ad similitudinē dolum dementiū a furiosor q nō curāt de filijs cōdidit testm̄ in quo ipm filiū exheredauit inserēdo cām nō iustam vel nō legitimā:videlz q noluit patrē venerari:et p tāto cuz dicta cā nō sit legitima vel vera petit dictū testm̄ tāq̄ inofficiosuz.i.cōtra officiū pietatis pate rne factū et tāq̄ factū a q̄si demēte vel furioso rescindi p officiū iudicis.vt hic.et.l.ij.ff. eo. Hodie tñ nō tenet filius pponere in libello cām ingratitudinis sz simplr dicet q pater eū iniuste exheredauit.vel q cā a patre facta vel apposita in exheredatōe est iniusta vl falsa quā nō ipse sz heres hodie pbare dz.l.si quis filiū.C.eo. Et simlr nō hz necesse hodie pponere in libello istā colorē demētie patris.fm Bar.l.d.l.ij. Aliqd aūt ista querela sit actio vel accusatio glo.h in ver.possunt tz q nō ē actio nec accusatio sed ē quoddā mediū. Bar.tz in.l.posthumus.§. si quis.q querela ē quoddā remediū rescissoriū testamēti qd implorat p officiū iudicis qd nō psupponit actionē nec obligationē.l.q p collusionē.ff.de acti.emp. Et sic qñq; psequt suū ius p actionē:qñq; p accusationē:qñq; p officiū iudicij. ¶ Scdo no.q qñ interuenit exheredatio expssa nō ē dña inter prez et matrē:qr testm̄ vtriusq; querelat si ibi cā incerta ē iusta vel vera. Sz in pteritiōe est dña:qr si pater cū cā vel sine cā poterit testm̄ nō tz [a] a filius in ptāte hz duo remedia vnuz de iure ciuili dicēdo testm̄ nullū:et aliud de iure ptorio petēdo bo.pos.cōtratab.sed si mater [b] pterierit spe si nō adijcit cām testm̄ nō tz.vt in auc.nō lz.C.de libe.pte. Si aūt adijcit cām tūc intētat qrelā:qr eius pteritio habet p exheredatiōe:vt.s.de exhere.libe.§.mater in glo.sup ver. omitteāt.i.ibi em̄ācipatū libez omitteret.i.pteriret adhibēdo legitimā cām exheredatiōis in ea glo.ibi pōt dicere nullā. hoc vez qñ nō ē adiecta in pteritiōe legitima cā exheredationis et sic ē vera cōclusio:qr si filius in ptāte pterit a pre cū insertiōe legitime cāe vl nō testm̄ ē nullū a filius hz duplex remediū.vt.s.dixi. Sz si emācipatus pterit a pre tūc si est adiecta legitima cā testamētū tz:et filius hz solū remediū de iure ptorio cōtratab. Si aūt nō adiecta cā tūc est idem qd in suo:qr dicit nullū et petit cōtratab.vt tz glo.s.d exhere.libe.

in.§.sed hec quidem.vt dixi.j.eo.ti.§.emancipatus.

Non tamen. ¶ Querela inofficiosi testamenti nō solū descēdētibus:vt.s.e. in prin.sz etiā dat ascendentibus et parētibus:itē cōpetit collateralibus.s.fratribus et sororibus cōsanguineis turpi persona instituta.h.d.vsqz ad.§.et aūt. ¶ No.ergo idē ius seruari debere parētibus erga filios qd seruat filijs erga parētes:et ea remedia q̄ cōceduntur vni cōceduntur et alteri. Et ideo si pr est pteritus a filio in ptāte existenti de castrensi peculio testanti vel quasi pr dicet nullū vel petit cōtra tabulas. Et si a filio emācipato est pteritus cā non incerta silr dicet nullum et petit cōtra tab. Si aūt pr est exhēredat⁹ a filio emācipato clarum est q pr dat querela. Si autē a filio in ptāte de castrensi peculio vel quasi castrensi tunc glosatores variauerunt:veritas est.si est miles in actu militie.i.in expeditione.a ibi facit testm̄ de castrensi tunc tale testamentum nō subijcit querele:alś aūt subijcit:vt.l.si.C.eo.et ibi p Bar. et dixi.s.de exhere.libe.§.sz si in expeditione. ¶ Scdo no. in.§.soror.q collateralibus nō dat querela nisi tm̄ fratri et sorori duobus interueniētibus:videlz q sint vtroqz parēte cōiuncti vel saltim ex pte pris. Item q turpis psona sit institutus:sz nisi frater vel soror excluderet p cām ingratitudinis.de quo dixi.s.de exhere.lib.in prin. Nunqd aūt hodie filij fratrū possunt agere querela inoffi.testa. Glosatores variauerunt.veritas est q nō possunt per se nec ēt cuz patruis suis:arg.et ibi gl.C.eo.sz si patrui qrelāt bñ admittunt filij fratrū ab intestato.et ita intellige hic glo.in verbo agentes.

Tam autem. ¶ Filij naturales et legitimi et adoptiui et arrogati excludunt a querela si pñt alio remedio q̄ p querelā cōsequi ius suū. Itē excludit qs a querela qñ aliqd est ei relictū:et si est minus quarta suppleť sibi iudicis arbitratu.h.d.vsqz ad.§.si tutor. ¶ No.pmo qd.s.in pn.dictū est q liberi iniuste exheredati agūt qrela hoc vez si sint legitimi et naturales.naz naturales tantū nō querelant testamentū pris.qr non tenet pr eos istituere vel exhēdare.et est gl.s.de nup.§ si. Sed testamentū matris filij naturales tantū et etiā vulgo quesiti bene rumpunt testamentū.vt hic in glo.j.et.j.ad orfici.§.nouissime.nisi sint nati ex dānato coitu vel adulterio et incestu fm no.glo.ff.e.in.l.si suscepta.§.j. Silr filij arrogati et adoptati ab aliquo ascendente p quā adoptionē transeāt in ptāte.vt hic i gl.in ver.adoptiui qrelāt testm̄.s.alii adoptiui q nō trāseūt in ptāte nō qrelāt.qr pr adoptiu⁹ nō tenet talē filiuz instituere:sz solū succedit ab intestato.l.cū in adoptōib⁹.C.de adop.et.s.de adop.§ sz hodie. Silr filij posthumi exheredati querelant testm̄:et hoc verū iure isto quo poterāt exheredari Sz hodie nō possunt exheredari cuz nō possunt cōmittere cāz ingratitudis.vt h i gl.in ver.posthumi. ¶ Secundo no.ibi.si nullo alio iure.q qrela est remediū subsidiariū:qr tunc demū intentat qñ quis nō pōt cōsequi quartā sibi debitā alio iure q̄ p qrela.naz si possit alio vt titulo legati:vel donatiōis:vel qr ei⁹ suus vel fili⁹ sic institutus tūc iure isto nō agit querela.sed si relictū vel donatuz est min⁹ quarta agit ad supplemētuz.vt.j.v.sed h ita.sed hodie iure nouissimo nō sufficit filiū hre suā quartā iure donatiōis vel legati sed dz hre iure instōnis.vt no.in auc.nouissima.C.e. ¶ Tertio no.in.§.sed hec gdē.q qñ filio relinquit minus ltima quoquo relicto titulo iure isto vel hodie iure istōnis vt.s.dixi tūc agit ad supplemētū ltime arbitratu boni viri.i. iudicis vt hic.et.l.omnō.C.eo. Sed qro gd si pr reclingt aliqd filio iure instōnis a phibuit [c] cuz plus petere posse d bonis ei⁹ an p hoc excludit fili⁹ a petitōe supplemēti sue legitime.dic q nō excludit qr oē grauamē reijcit de ltima.l. qm̄.C.eo. ¶ Scdo qro a quo fit ista talis suppletio ltie an solū ab hrde an ēt detrahet legatarijs p rata. Bar.tz in.l.l. quarta.ff.ad.l.fal.fiet tā ab hrde q̄ a legatarijs.sed Saly.tz in.d.l.omnō q si po remanēs hrdi ē ita opulēta q possint solui integra legata et adhuc suppleri ltima filij q tūc solum fiat

a ¶ Nō tz. An aūt pteritio filij legitimi reddat testamentuz nullum sicut pteritio filij natural et legitimi. vide Pau.de ca. consil.xxx.in antiquis.

b ¶ Mater pterierit.vide Pau.de ca. consi.xxix.in antiquis.

c ¶ Et phibuit. An aūt phibitio testatoris facta hredibus de nō ipediēdo se de apotheca aliqua.et d nō remouendo aliqd de capitali:vl introitibus ei⁹: nisi put videbit executoribus testamēti duret ppetuo vel c̄rto tēpore vide Pau.de ca.l cōsil.cccxxxj. in nouis.

psona sua ⁊ nō pris. ¶ Tertio no. in ver. sed sol. ꝙ filius in ptāte. suus .i. domesticus pr̄ qr domestice ⁊ ꝓmiscue viuit ⁊ nutrit ex rebus pris sicut ipse pr̄: ⁊ ideo fructū qd̄ facit filius patri dr̄ domesticū: ⁊ si est paruū punit domi p patrē. si aūt est graue punit p iudicē ciuiliter ⁊ criminalr .l. respiciendū §. furta domestica. ff. de pe. Similr testimoniū filii pro pr̄e dicit domesticū id reprobat .l. etiā. C. de testi. Et dicit filius etiā viuo patre dñs quodāmō rez prīnaz vt hic. ⁊ .l. in suis. ff. de lib. ⁊ postbu. Et possidere res prīnas .l. ij. §. filiū. ff. pro hēde. Et h̄ in glo. no. in ver. estimat. hic ē ꝙ titulus p hēde nō h̄z locū i suo .l. iulian⁹. C. p hēde. qr filius nō dr̄ acgrere nouū titulū ⁊ nouā possessionē post mortē pris sz ɔtinuare quā hēbat i vita pris adeo ꝙ sola administratio dr̄ euenire filio nō aūt nou⁹ titulus nec noua possessio vt h̄ in glo. ꝑalle. Et ideo statutū dicens ꝙ de qualibet hēditate alicui obueniēte soluet gabellā nō ɔprehēdit suū heredē: qr non dr̄ de nouo cape: sz bona quoꝝ dñiū pīlo hēbat dr̄ ɔtinuare post mortē pris. Hoc tñ nō est verū quo ad plenū dñium: qr nō pōt filius viuo pr̄e alienare: nec h̄z aliqd̄ ius ēt in legitima viuo patre: sed solū spē plenarie ɔsequēdi bona post mortē patrisid̄ est necesse ꝙ heres de nouo apphēdat possessionē vt dicat vere possidere: vt .l. cū heres. ff. de acq. pos. Fallit tñ quo ad vsucapionē ceptā p patrē ⁊ ɔtinuādā p filiū ad quā cōplēdā sufficit possessio filij: vt .d. .l. ij. §. filiū. ff. pro herede. Et his infert ꝙ lz statutū ꝓhibeat fieri missionē bonoꝝ ɔtra tertiū possessorē ꝓbātē p annū se possedisse: ꝙ nihilominus fiet ɔtra filiū q̄uis ꝓbet se ante possedisse p annū in vita patris: qr nō ē vera possessio sz īpropria. sm̄ Ang. de pu .l. d. l. inscius. ¶ Quarto no. in .v. intātū. ꝙ filius in ptāte olim necessitabat ⁊ cogebat de iure ciuili inuitus heres eē pris: qr si filius ergo heres. dicit gl. i .l. si necessarijs. ff. de acq. here. Sz postea ꝑtor plenus eqtate dedit filio bñficiū abstinēdi ⁊ talē necessitatē remouit intātū ꝙ hodie nō ē fundata intētio creditoꝝ patris volētiū agere ɔtra filiū vt cōpellat soluere quasi ꝑsumat heres nisi ꝓbet se nō esse heredē ⁊ abstinuisse: qr imo creditor d3 eū ꝓbare heredē ꝓp hoc bñficiū ei ɔcessū. vt lz Bal. ⁊ glo. in .d. .l. si necessarijs. Et id diligēter aduerte ꝙ ꝑtor non remouit ius suitatis i filio vt sic cessent effectus [illegible] ex suitate sz solū remouet necessitatē ⁊ coactionē [illegible] durāt ergo effectus suitatis in his que sunt vtilia filio [illegible] ɔfirmationē pupillis substitutis ⁊ tutele circa tr[illegible] hereditatis non agētis ⁊ etiā ꝙ filius tanꝗ̄ suus sit heres de iure ciuili lz se abstineat ab hēditate patris possit facere pacē cū occisore patris: sz in his que nō sunt vtilia sed dānosa filio vt ē ꝙ itelligat obligatus creditoribus paternis tūc existētia suitatis nō opat: vt .d. .l. necessarius. de quo p Bar. in .l. fili⁹ ꝙ patri. de vulg. ⁊ pup. substi. in glo. in .v. succedit. ibi ꝙ hodie locū nō h̄z. īnuit ergo glo. ꝙ tit. de ɔiūgē. cū emā. lib. p quē ꝓuidebat filio emācipato vt succederet simul cū filio suo in ptāte aui retēto sit cōnectiuus: qr sublatū est dñia emācipatōis ⁊ patrie ptātis per iura auctētica vt nō atēdat si filius sit emācipatus vel non. ⁊ id pīlo succederet pr̄ lz emācipat⁹ ꝙ lz ꝓmū locū excluso ei⁹ filio: ꝑiter succederet fili⁹ emācipat⁹ cū nepotib⁹ .i. filio fratris ꝑmortui in successione aui. vt in auc. in successione. C. de suis ⁊ legi. Dicit tamen Bar. in .l. j. in prin. ff. de cōiungen. ꝙ ille titulus hodie haberet locū in casibus in qbus filius vellet vel solum posset de iure pretorio succedere.

Ceteri qui. ¶ Nō existes in ptāte testatoris tēpore mortis ipsius testatoris vel filij emācipati vel quātū ad mrem ēt nō emācipati vel seru⁹ ēt viuo testatore manumissus dicunt hēdes extranei. h. d. vsqz ad §. in extraneis. Filius ergo emācipat⁹ nō dr̄ suus ⁊ necessarius pr̄i nec ēt mr̄i cū mr̄ nō hēat in ptāte sed ē hēs voluntari⁹ sic nec seru⁹ institut⁹ a dño ⁊ añ mortē manumissus erit hēs necessari⁹: sz voluntari⁹. vt dixi. s. e. in prin. vt hic in gl. Appellat enim heres extraneus ⁊ voluntari⁹ qcunqz non est in ptāte tpe mortis testatoris. ⁊ sic in emācipato nō haberet lo-

cum effectus suitatis de quibus dixi. s. §. proximo.

In extraneis. ¶ Heres extraneus vt hereditatē ex testō ɔsequat d3 in duobus tpibus eē capax. s. tpe testi mortis testatoris ⁊ adite hēditatis ⁊ media tpa nō nocēt. Et testamēti factio sumit in actiua ⁊ passiua significatione. h. d. vsqz ad §. extraneis. ¶ No. ergo ꝙ ad hoc vt heres extrane⁹ institut⁹ possit succedere d3 esse habilis trib⁹ tpib⁹ supradictis: sz in suo ⁊ necessario vt in filio in ptāte vel necessario tm̄ vt in seruo instituto regrit habilitas ⁊ capacitas duob⁹ tpibus tm̄. s. tpe testamenti vt sit capax vt possit institui. ⁊ tpe mortis testatoris. vt possit acgrere in facto ⁊ effectū hēe tpe aūt adite hēditatis nō īspicit. qr nō ē dare mediū īter mortē testatoris ⁊ adire hēditatis: cū lex incōtinēti facit eū heredē inuitū nisi se abstineat a bñficio a pretore collato: vt .j. e. §. suis ⁊ hoc si successit ex testō. si aūt ab intestato nullo facto testō tūc inspicit tpe mortis testatoris ⁊ si facto testō tūc tpe quo testm̄ destituit vel infringit .l. sigs postbumos. §. j. de libe. ⁊ postbu. In legatis autē inspicit tpe quo cedit dies legati .l. interuenit. de lega. ꝑstā. de quo p Bar. in .l. si alienū. §. in extraneis. ff. de here. insti. ¶ Scdo no. ꝙ media tpa nō nocent dūmō debitis tpibus gs sit capax: sz ergo gs in medio tpe bāniat ⁊ tpe debito reperiat restitut⁹ nō nocet .l. sz si in ɔditione. solem⁹. ff. de he. insti. nisi fuisset talis mutatio status que ꝑuasset libertatem qr tūc nocet. p .l. intercidit. ff. de ɔdi. ⁊ demon. ⁊ ibi p Bar. Itē facit ꝙ si habeo filios ex ɔcubina deinde duxi vxorē ⁊ ꝓcreaui liberos ꝙ nihilominus possū desponsare ɔcubinam ⁊ legitimare filios: qr actus medius nō nocet .l. cū. x. §. idē si ignorās. ff. de solu. ⁊ p Jo. an. in. c. sine culpa. de re. iu. lib. vj. in mercurialibus. ¶ Tertio no. in. §. testamentum. ꝙ habilis dicit ille qui h̄z tpibus supradictis testamēti factionem. i. qui est habilis possit institui licz non habeat testamēti factionem actiue. idest non possit testari.

Extraneis autē. ¶ Suis ⁊ extraneis ɔpetit ius deliberādi an velint acceptare hereditatē vel nō: sed hēditate apphensa ampli⁹ eam repudiare nō possunt nisi sit minor ꝙ per bñficium restōnis hereditatis adite repudiare pōt. h. d. vsqz ad. §. sciendū. ¶ No. hic gl. in ver. adeūda. ꝙ ponit dr̄iam inter adire ⁊ immiscere. Unde siquis putat se extraneū ⁊ dicat se adire cum sit suus vel econtra credat se suū ⁊ dicat se imiscere cū debeat adire errat in eā cōparatōne ⁊ talis impedit adiēcionē vel repudiatōnē .l. nec his. in fi. cū .l. seq. ff. de acq. here. ⁊ ibi p Bar. Et p intellectu huius. §. attēde ꝙ ad hoc vt gs nō obliget hēditarijs creditorib⁹ fuit ɔcessū tēpus ad deliberādū: postea impator plēni⁹ subueniēs instituit ꝙ nō sit necesse petere tpe ad deliberādū: sed tute adeat vt faciat inuētariū ⁊ nō tenebit vltra vires hēditarias. de quo in. §. ꝑoxi. Et quantū tpe det ad deliberādū ɔcludē cum glo. hic in ver. deliberare. ꝙ a lege dat annus a die scite hēditatē fore delatā ꝙ ius deliberādi transmittit ad hēdes infra annū ꝑdictū. s. quantū superat de dicto anno .l. cum antiquorib⁹. C. de iure delibe. lz hēditas nō adita nō trāsmittat nisi rōne suitatis vt ibi. opz tñ si vis adire hēditatem vigore iuris deliberandi transmissi infra annum ꝙ ꝓbes defunctū sciuisse sibi hēditatē fore delatā: alr̄ nō admitteris nisi per restōnē in integrū ex cāis positis in .l. pōponi⁹. ff. de acq. here. Et sufficit scīa tutoris p pupillo. de quo dic p Bar. in .l. qui diues. de reb. dub. sed ab hoie ēt statuit tpe ad deliberandū. s. a pncipe īfra ānū ⁊ ab alijs iudicib⁹ infra nouē mēses vt hic in glo. Et quantū tpe statuat nō est determinatum sed arbitrio iudicis relinquit .l. j. in fi. ff. de iure delib. dūtamē nō minus centū dierū spatio .l. ij. eo. ti. nam ds sibi dari tēpus ad deliberādū qd̄ dat ad petendū bo. pos. s. centum dierū in extraneo ⁊ ānus in suo. ⁊ si tpe arte nō tenet ar. .l. siquis instituat. ff. de hered. insti. ⁊ ff. eo. .l. largius. ff. de success. edic. ⁊ vtrobiqz per Bar. Et istud tpe pōt pluries ɔcedi a iudice si videt iustā cām īpedimēti affuisse .l. iij. eo.

ti.dūtamē nō excedat nouē menses l.sancim⁹.§.hoc qdē.C.de iure delibe.ꝛ ibi p Bar. Et si dicis nōne supfluū est petere exqu go dȝ a lege.dic ꝙ poterit esse pficuū si de tpe legali trāsiuerit nāȝ sex menses vel octo.nā tūc habebit mai⁹ tpꝰ ꝙ sit tpꝰ legale: vt dicit Cy.in.d.§.ꝛ hoc qdem. Sȝ qd si infra tpꝰ statutū hr̄di ad deliberandū ipse non adiuit nec repudiauit an intelligit adiuisse vel repudiasse: dic ꝙ intelligit fecisse id qđ vtilius ē ei ad cuius petitionē statutū est sibi tpꝰ. Et iđ si est statutū ad petitionē creditoris intelligit adiuisse. vt sic creditores hēant quē ꝯueniāt: vt.d.l.scimus §.sinaūt aliqs. Si ad petitionē substituti tūc intelligit repudiasse vt substitutus possit succedere l.ꝙdiu.de acqr.here.ꝛ ibi p glo.ꝛ Bar.in glo.sup ver.olbus i si.ꝛ.§.sacramēta.ꝛ in auc.sacra pubeꝝ.C.si aduer.vēdi.ꝙ in dubio iurās nō ꝯtrauenire intelligit rōne minoris etatis ac etiā rōne minoris precij. Et sic iȝ esset deceptus vltra dimidiū iusti precij nō posset ꝯtrauenire.vt no.glo.in.l.ij.C.de rescin.vēdi.nisi per metū vel doluȝ fuissȝ inductus ad iurādū.vt in regula iuris nō est obligatoriū.de reg.iur.li.vj.fm Bar.in.d.l.ij.

Sciendum. ¶ Propter grande es alienuȝ emergēs etiā in maiori.xxv.ānis adita hereditate subueniebatur ne vltra vires hereditarias teneret. Hodie vero absqȝ dicto remedio p ꝯfectionē solēnis inuētarij fiendū p heredē de rebus hereditarijs idē bn̄ficiū ꝯsequit.h.d.vsqȝ ad.§.extraneus. Habet ergo heres vtrūqȝ bn̄ficiū.s.vel petere tpꝰ ad deliberādū vl̄ nō petere sed iudicē adire ꝛ inuētariū facere qđ ē vtilius valde.nā si solū petit tpꝰ ad deliberādū ꝛ nō facit inuētariū tenet olb⁹ insolidū. Si aūt petit tpꝰ ad deliberādū ꝛ ēt facit inuētariū tūc neutrū pdest quo ad creditores sȝ solū ꝙ ad legatarios ꝛ detrahēdā falcidiā.vt hic in glo.in ver.grauamē.si aūt nō petit tempus ad deliberādū sȝ indistincte addit ꝛ solēniter facit inuētariū tūc nō tenet creditorib⁹ vltra vires hereditarias.ꝛ falcidiaȝ detrahet de legatis.vt hic.ꝛ l.scimus.§.ꝛ si pꝛatā.C.đ iure delib. ¶ Quero istā ꝙtū tpꝰ dȝ fieri inuētariū.dic vt hic in glo.in.v.pstitui. Sȝ a quo tpe incipit tpꝰ cōfectionis inuentarij.dic ꝙ ab aditus hereditate.vt no.glo.in d.l.scimus.§.sinautē dubius. Itē an filius nō ꝯficiens inuētarium pdat legitimā suam glo.ꝙ nō qꝛ dȝ detrahi tanꝙ es alienuȝ ante solutionē legatoꝝ.vt in auc.hoc ampli⁹.C.de fideicō. Sed doc.ꝯtra: qꝛ per omissionē inuentarij tenet ad solida legata: etiā vires hereditarias excedentia: vt in auc. Sed cū testator.C.ad.l.fal.ꝛ ibi p Bar.sed an perdat trebelianica p omissionē inuentarij. Bar.tȝ ꝙ non nisi cedat. ita tȝ.in.d.§.quo vulgo. Itē an fideicōmissari⁹ possit facere inuentariū Bar.tȝ ꝙ sic in l.in rōne.§.qđ vulgo.ff.ad.l.fal. qꝛ habet loco heredis. Sed an possit sibi inuentariuȝ scꝫ ab herede. Bar.tȝ ꝙ nō in.l.in rōne.§.diligenter.ad.l.falc. Et de materia ꝛ de solēnitatibus inuentarij.dic vt in.d.l.scimus.C.de iure delibe.ꝛ p do.Ange.de peru.in tracta.quē fecit super inuentario.l.j.ff.si cui plusꝙ.per.l.falci.

Item extraneus. ¶ Hr̄ditas adit nuda voluntate heredū verbis vel facto declarata.si heres sciat testatorē mortuū ex testō vel ab intestato ꝛ pro herede se gerere dr̄ qui reb⁹ hereditarijs se imiscet.vt dūs.h.d.vel breuius. Extrane⁹ hereditatē adire pōt vel fcō hr̄dē se monstrādo vel vbo.h.d. ¶ Ec no.hic glo.in ver.heredem.que requiruntur vt heres possit adire hereditatem. ¶ Secūdo no.hic duos modos per quos aditur.scilȝ verbo ꝛ facto. Et adde tertiū.s. p additionē nō factā.vt est qñ qs infra tpꝰ sibi assignatū ad petitionē creditoꝝ nō adiuit nec repudiauit.qꝛ psupponit adiuisse: vt dixi.s.eo.§.extraneis.verbo adit hereditas.qñ cūqȝ heres declarat volūtatē eē in hr̄ditate adeūda: qꝛ solo aio ad extra declarato adit hr̄ditas.vt hic.ꝛ.l.auia.C.đ iur delib.vñ sufficit si deliberate dicā ꝯuocatis testib⁹ volo adire hr̄ditatē talis. Secus si nō deliberate vt no.glo.i.l.serui.electis.ff.de le.j. Et simil̄r si dicā mala fortuna ē ꝙ ego sum

a ¶ Donatio. An legatū sit dōatio. vide per do. Pe.de ser.i tit.forma lib. qñ agit pro donatu i gl. ex causa donationis.

hres ticiū iducit adijcio.sec⁹ si dicā magna ē fortūa ꝙ heres ditas ticij mihi euenit: qꝛ p hoc nō seqt ꝙ declarē me velle acceptare.fm Bar.i.d.l.gerit.de acq here.scđ aūt adit hereditas qñ qs facit actuȝ qui nō pōt fieri circa ius ꝛ nomen heredis vt vēdere ꝛ locare rem hr̄ditariā vel pdia hr̄ditaria colere vt in hoc tex.notabili.ꝛ.l.p herede.§.papinian⁹.ff.de acqui.here. Item si iuit ad habitandū in domū hr̄ditariam cū tota familia ꝛ supellectilib⁹ vel eam domū possidet se dicit.nam his casib⁹ vr̄ adire nisi fuerit ꝑtestatus vel alio modo ꝯstet ꝙ nō facit aīu adeundi. Si autē est act⁹ cōis ad adeundu ꝛ vt agere de sepulchro violato.que actio dat ad vindictā ꝛ ad penā tūc nō dr̄ adire. vt.d.l.p hr̄de.§.si.si vero est actus qui pōt intelligi mixtim vt valeat tanꝙ fact⁹ ab hr̄de ꝛ non hr̄de tunc dicit glo.in.d.l.p herede.ꝙ hoc perpendit ex qualitate rerū ꝛ psonaꝝ ꝛ actuū ꝛ cū iuramēto facientis quo aīu fecerat.si eīm habitauit domuȝ patris filius sibi obligatā pro dotib⁹ matris vel ꝯcessam in emphiteosim sibi ꝛ patri tunc videret potius facere iure suo ꝙ hr̄ditario ar.l.j.ff.de solu. Simil̄r si fecit sepeliri defunctū post pueruļos defuncti puulos tunc nō psumit adire qꝛ hoc faceret quilibȝ vicinus intuitu pietatȝ motus.l.siquis.§.pleriqȝ.ff.de relig. Sed quid si dixit se possidere ꝛ habitare ꝛ tenere domū p sua legitima an videat adire.dic ꝙ sic qꝛ nō pōt habere ptem hr̄ditatis qñocunqȝ nisi accrescat sibi totū.l.j.§.si ex fundo.ff.de heredi.insti.fm Bar.in.l.gerit.ꝛ dic plene ibi per Bar.

Sicut autem. ¶ Sicut hr̄ditas adit solo animo extrinsec⁹ tñ dclarate repudiat ꝛ mutus ꝛ surdus intelligēs adire pōt hr̄ditatē. ¶ No.primo ꝙ adijcio ꝛ repudiatio pcedūt a pari: qꝛ sicut solo verbo adit ita solo verbo repudiat.pōt tñ filius suus infra biēnium suā abstentionē reuocare.vt.l.fi.C.de repud.heredi. ¶ Scđo no.ꝙ mutus ꝛ surdus pōt adire hereditatē factis ꝛ signis.ꝛ simil̄r surdus.ꝛ sic in adijcione hereditatis nō requirit loquela vel auditus.vt hic ꝛ.l.mut⁹.ff.eo.ꝛ dic vt ibi per Bar.

¶ De legatis. Rubrica.

Post hec videam⁹. ¶ Continua vt in p[illegible] in gl.ȝ materie sȝ ꝯgruū modū de[illegible] cōtinuari tñ ex causa fit intermissio.h.[illegible] ¶ No.hic ꝙ verba legis vel statuti in [illegible]bio debēt intelligi vt ꝯtinuent fm materiā subiectā ꝛ precedenteȝ nisi appareat ꝙ de noua materia loquat vt hic l.[illegible]pator.de in diem adiec. Causa aūt doctrine ꝑpter cōco[illegible] ꝛ anne[illegible]itatem pōt fieri transgressio vt hic. Et no.hic in glo.in ver. loqmur.ꝙ vnuȝ tpꝰ qñqȝ accipit p altero vt ꝯcipiat materie subiecte.puta psens p preterio.ꝛ sic preterū sumit p futuro vt ꝯstitissent p constabit vt sic faciat ꝯditionē.l.qui rome.§.augeri⁹.ff.de ver.ob.ꝛ ibi p Bar. Et [illegible] futurū tēpus aliqñ ꝯtinet psens ꝛ ideo cōcessio prime vacature cōfert ad eā que vacat de pñti.vt in.c.ex plurib⁹.de prebē.li.vj. ¶ Scđo no.hic glo.in verb.figuris.ꝙ quattuor modis acquirit per vniuersitatē.quibus adde alios duos modos monachatiōe.C.de sac.san.eccle.auc.ingressi. Itē bonoruȝ publicatiōe vel accusatione.§.publicatione.ff.pro socio.

Legatum itaqȝ. ¶ Legatū ē donatio quedā: lȝ olim diuersis verboꝝ solēnitatib⁹ fieret: hodie qbuscūqȝ verbis aptis ad legādū absqȝ solēnitate relinquit p quo psequēdo tres p ducte sunt actiones.h.d.vsqȝ ad.§.sȝ nō vsqȝ. ¶ No.prio qd est legatū.legatū est donatio quedam a defuncto relicta subaudi.ꝛ ab herede prestāda.vt no.l.legatis ff.de leg. Et fit donatio huiusmodi legati ob meritū aliqđ.l.nec adiicit.ff.pro socio.ꝛ differt a donatiōe inter viuos ꝛ cā mortis vt hic in glo.

in glo.ver.donatio. ¶ Scdo no.q per quecūq verba ido
nea pōt fieri legatū q que appareat de mēte testatoris lega
re vel fideicōmittere volētis siue sint verba directa siue ob
liqua.vt iubeo.volo.rogo.mando.fideicōmitto.l.ij.C.cōis
de le.cupio.opto.credo te daturū.l.hoc mō.ff.de leg.j.siue
loquat legatario.s.testator vt peto lucij ticij vt sit ɔtent9 cen
tum.l.peto.ff.de leg.ij.vel scire te volo me donare tibi cen
tum.l.mileo.ff.de le.ij.vel heredē instituo intelligit vel pro
pter:vt.d.l.peto.siue cū extraneo loquat puta tradēdo scri
pturam scriptā fratrum in qua dico q dono talem rem tali
post mortem meam.l.cum pater.§.donationis.ff.de leg.ij.
nō enim oportet cum quo quis loquatur sed in quē volun
tatis intētio dirigat dicit tex.in.d.§.donatōis.sed qd de ver
bis deprecatiuis seu ō vbo si dubito.dic q si sint directa ad
heredē.puta nō dubito qn dabis illi inducūt fideicōmissū
l.eū fami.§.fi.ff.de.le.ij.sec9 si sint relata ad aliū.vt nō dubito
vt puto lucij ticij q habebis talē fundū si nō cōtēdes cū he
rede meo.l.generali.in prin.ff.de vsu fruc.lega.Et no.quali
ter vni.in.d.l.peto. ¶ Tertio no.in.§.nostra aūt.q pro re le
gata cōpetūt tres actiones.s.actio ex testō.rei vē.ɀ hypothe
caria.Et est speciale in casu isto in quo dñium rei legate de
iure speciali transit.vt cū actione psonali ex testamēto ɔcur
rat rei vēd.ɀ hypothecaria.vel si trāsiret de iure cōmuni nō
curreret rei vēdi.cū psonali actiōe.j.de actio.§.sic itaqz.sed
nec hypothecaria.ff.de regu.iur.l.sed nec pignus.ɀ qn oēs
possunt intētari ɀ qn vna tātū no.hic glo.in ver.hypotheca
ria.ɀ p Bar.in.l.j.ff.de leg.j. Sed quero * qn ɔpetūt di
cte actōes.dic ab adita hereditate nō ante.vt p dec.C.de fi
deicō.auc.hoc amplius.ɀ iō cautus dz eē agēs p legato.vt
dicat in libello hereditatē fuisse aditā.Sz quero qn legatū
est factū in codicillis q̄ actio cōpetat.dic actio vtilis ex testō
glo.est in.l.ij.C.cōia de leg. Itē qd si testator disposuerit ali
qd gratia sui honoris vel vtilitatis.vt q2 vxor debeat mora
ri cū filijs.vel q ei fiat sepulchrū.vel aliqd factū qd ad illū
ɔpetat.dic q solū officiū iudicis.l.quauis.ff.ō ānu.leg.ɀ no.
in.l.hereditas.ff.de peti.here. Itē quero si legat res hēdis
vel legatarij an trāseat dñiū.dic q nō vt inuit glo.in.l.si he
redis seru9.ff.de leg.j.ɀ ibi p Bar.lz eni aīs ɔtrariū teneat
glo.in.d.l.ij.C.cōia de le.in gl.in ver.validior in prin.ibi lex
si cui.Sz ibi iō q2 nō ɔstat de mēte.vñ ɔcludo q in vltimis
volūtatib9 pūo ɀ ante oīa volūtas testatoris est attēdēda.q2
illa ante oīa ppōderat.vt hic in.l.in ɔditiōibus.ff.de ɔdi.ɀ
demō.siue expsse siue tacite colligi possint ex pcedētib9 ɀ se
quētib9.l.cū pater.§.cū impfecta.ō in glo.alle.ɀ.l.vnū ex fa
milia.§.si omissa.ff.de leg.ij.sed si nō pōt apparere de mēte
nō recedimus a significato verborū.vnde si testator legauit
vsumfructū dom9 certe q̄diu remanet aliqua pars edificij
retinet vsufructus totius soli.l.sicut.ff.ō vsufruc.ɀ no.glo.
in.l q̄uis.de dā.infec.Et ita intellige vt.ō.de vsufru.§.finit.

Sed non vsqz. ¶ Hodie legatorū ɀ fi
deicōmissariorū exequa
ta ē natura lz olim inter ipsa multiplex eēt dñia. Et natura
rerū facilius cognoscit cuz de eius doctrina tractat separim
q̄ qn ɔiūctiz cū alia.h.d.vsqz ad.§.nō solū. ¶ Et no.q exe
quare accipit dupli.de quo p Bar.l.l.j.ff.de leg.j.vbi vi
de p eum. Consistit aūt adequatio legatorū ɀ fideicōmissorū.
Prio in psonis.q2 q possunt legare ɀ qb9 pōt legari pōt et
fideicōmittere.Scdo i reb9.q2 q̄ res possunt legari ɀ fidei
cōmitti.Tertio in mō relinquēdi.q2 per q̄ verba pōt legari
pōt fideicōmitti.l.j.ɀ.ij.C.cōia de le.ɀ sic fraternizāt hodie
legata ɀ fideicōmissa. Et sic intellige regulā q sunt exequata
legata particularia fideicōmissis particularib9 p oīa.vt hic.
ɀ.d.l.ij. Itē exequata sunt vniuersalia vniuersalibus.l.sīgo
seruū.§.fi.cū.l.seq.ff.de leg.ij.Sed vniuersalia nō equipa
rant particularibus:nec contra.vt no.per glo.in.d.l.j.ff.de
leg.j.ɀ ideo non cōpellitur adire pro singulari fideicōmisso
sed pro vniuersali sic.l.siquis omissa.ff.siquis omis.cau.te
sta. Item singularis legati ɀ fideicōmissi dñium recta via trā
sit i legatariū.l.a ticio.ff.de fur.Sz vniuersale trāsit solū scd̄
gestiōne.l.recusare.ff.ad trebel.Sed qd si fideicōmissarius
vniuersalis decedit anteq̄ heres adeat hēditatē.vel postq̄
adiuit anteq̄ fiat sibi restō an transmittat ad heredē.Bar.
ɔcludit q sic.in.l.cū filio.ff.de leg.j.vbi dicit q tāz singula
ria q̄ vniuersalia legata ɀ fideicōmissa dicunt cedere quā
tum ad trāsmissionē a tpe mortis testōris.p.l.iij.ver.itē di
cendū.ff.de adimē.le.ɀ.l.j.§.in nouissimo.C.de cadu.tollē.
Et sic equiparant q si legatarius vel fideicōmissarius vni
uersalis vel pticularis decedit pendēte ɔditiōe neuter trās
mittit.vt ɔcludit Bar.in.d.l.j.ff.de lega.j.Jo.de platea.

Non solum. ¶ Etiā rē alienā testōr sciēter le
gare pōt quā heres redimere te
netur si pōt ɀ legatario pstare ɀ si nō pōt pstare tūc eius ex
timationē pstare tenet nisi sit talis res legata cuius non est
cōmerciuz.quo casu nec debet extimatio ɀ onus pbandi te
statorē sciuisse rez alienā incūbit legatario hoc asserēti.h.d.
vsqz ad.§.sz si rē. ¶ No.ergo ɔiuncta glo.j.q res testōris
ɀ res hēdis legari pōt nec distinguit in istis si sciuerit vel
ignorauerit testōr rez esse suā vel hēdis.q2 semp valet lega
tum.secus in re aliena in qua distinguit.j.e.v.q aūt diximus
cū glo.sua.in v.ignorabat.sz in re cōi vel in qua testōr habz
ius solū vt legare ius qd hz.l.serui electione.§.si fundus.ɀ
l.q sciēter.§.j.ff.de leg.j. ¶ Scdo no.q qn testōr sciēter
legat rez alienā heres tenet cuz redimere si pōt ɀ legatario
pstare.si aūt nō pōt.vt q2 dñs rei nō vult eā vēdere.vel vult
nimis caro pcio tūc heres tenet dare iustā extimationē rei:
vt ō in glo.in vō.redimere.ɀ si sit ɔtentio que sit vera ɀ iu
sta extimatio rei iudex declarabit.l.alieno.§.hēs eius.ff.de
fideicō.liberta. ¶ Tertio no.in v.sed si talis.q si testōr lega
uit rez cuius nō est cōmerciū etiaz in cōi.vt res publica vel
sacra tunc nō dz heres etiā extimationē.ɀ idē dicit ō glo.in
v.extimatio.si esset cōmerciū.sz cuz magna difficultate.vt in
fundis patrimonialib9 cesaris quorū alienatio solum depen
det a voluntate ɀ iussu vnius principis dicit in tñ difficile
q quasi reputat impossibile.l.apud iulia.§.fin.de lega.j.ɀ
ideo non valet onus adiectum legato predij facto fratribus
mendicātibus vt ibi debeat construi locus vbi morent fra
tres:cum talis mutatio dependet solum a voluntate vnius
scilicet summi pontificis.vt in.c.vnico.de religio.domi.in.
vj.sm Baldo.in.d.§.fi. Si aūt est cōmerciū in cōi relegan
tis sed nō legatario vel heredi tunc distingue vt hic in glo.
predicta in versi.estimatio.ɀ similis glo.est in.l.sed si res.ff.
de leg.j.ɀ.l.multū.ff.de ver.ob.si aūt legat fundus nobilis
vel res minoris.dic per Bar.in.d.§.fi. Quid in forēsi phi
bito p statutū acquirere imobilia an rei imobilis sibi legate
debet estimatio.dic q sic.l.filius fa.§.sigs alicui.ff.de lega.
j.q2 nec phibet pignori accipere.l.in quorum.ff.de pigne.
Quid si legat res eccle an debeat estimatio. Inno. q non
in.c.filius.de testa.q2 dependet solū a volūtate pape nisi de
facili possit haberi eius cōmerciū vt q2 esset bos vel equus
ecclesie.q2 tūc debet estimatio sm Jo.an.in.c.filius. Quid
si relinquit fundus fratribus minoribus quem habere non
pñt an debeat estimatio. Bar.q sic in.d.l.sed si heres.de
leg.j.quod plene examinat in secundo libro minoricarum.
Itē quid si legat res hostiū.gl.ō in ver.aliena.tenet q va
let legatū ɀ heres cogit redimere vt estimationē dare dic
meli9 sz Bar.in.d.l.liber homo.de ver.ob.ɀ p glo.in.l.id
qd de.le.j.q fund9 hostiū qui nunq̄ fuit noster nō pōt lega
ri nec pmitti legari.q2 nō habem9 aliqd ius in eo.vt.d.l.li
ber homo.sz fund9 hostiū qui alis fuit noster pōt pmitti ɀ
legari.q2 habem9 ius postliminij in eo.vt in.l.etiā.ɀ.l.id qd
l gl.alle.ideo valuit dōatio facta a papa imperatori ō regno
in hierusalem.q2 iā fuit nostrū lz modo ab hostib9 occupa
tuz.ɀ intellige q fundus hostiū nō pōt pmitti vel legari in
tellige pure.sz bene sub cōditiōe.ideo valuit donatio a re
ge aragonū monasterio populeti de locis hostiū sub condi
tione cū ad cultū fidei peruenerit.de qua in.c.abbate sane.

a ¶ Sz q̄ro vidō Pau.de cast.ɔsi.cx.in antiquis.

de iudi.in li.vj. ¶ Quarto no.in.§.qd aut.q legatu rei alie ne scitu a testatore scienter valet qn testator sciebat rem alienaz secus si ignorabat qz tunc no valet nisi reliquisset psone coiuncte vel alij cui reliquisset etia si sciuisset rez aliena.l.cu aliena.C.de leg.e dic vt ibi.e hec vera qn testator no possidet rem alie na.sz si possidebat valet legatu no desliguendo si scierit vel ignorauerit vt tz glo.in.d.l.cuz alienu.e hoc sequit ibi Cy. e pbare scientia rei aliene pertinet ad legatariu.vt h.e in.c.si liuo noster. Sz an euicta re legata teneat heres de euictione cu appereat testatorez legasse re aliena ex quo e euicta.dic aut queris in plegatz factis heredib:seu in diuisione bono ru hereditariorum.e dic vt hic in gl.in ver.ignorabat.ibi e si de piunctis est legatari:e tunc non agit:vt.l.cum pater.§.euict ff.de le.ij. e ibi p Bar.si aut queris in lega.dic plenius per glo.in.l si dom.§.de euictis.de leg.j.videlz q rei legate in genere debet euictio nisi leget incerta de certis vt vnus de equis testatoris qz tunc equiparat legate in specie.l.in rone. §.si diligenter. e.§.seq.ff.ad.l.fal.sed rei legate in specie tunc si est legata a sciente debet euictio.secus si ab ignorante nisi sit legata piuncte psone:vt.d.l.cu aliena.Et hoc veru nisi in teruenerit error pcedentis cae nulle vt qz erat res qua emit a pupillo sine auctoritate tutoris:qua iu putabat ee sua vel pcedentis cae finite vt qz legauit vsumfructu sibi debitu qui morte finit:vt no.p glo.e Bar.in.d.§.de euictoe ec.

Sed e si rem.

¶ Si testator scienter leget alteri rem suam ppria alteri obligata heres tenet eam legatario tradere nisi testator ex presse assenserit q legatarius eam luat.h.d.vsq ad.§. si res aliena.e intellige siue leget ipsi creditori siue alteri. si autez creditor pignoris leget rem suam debitori non videt p hoc legare sibi debitu sed comoditate pignoris.l.j.§.j.ff. de lib. leg.Quod secus est si leget instz debiti.l.labeo.e.l.postq ff.de pac. [a] Si aut non creditor sed alius extraneus leget dno rei rem ppria ipsius dni p ipm dnm obligata vt sibi le gare eius pignoris.s.q heres testatoris ipsius eam luat dno rei.l.si ab eo.ff.de leg.j.vz legatu rei ppie rone iuris defi cientis.al's non.l.res ppriss.C.de lega.

Si res aliena.

¶ Qui ex ca lucratiua rem consecut e no poterit ex alia ca lucratiua extimatione petere:qz due cause lucratiue eius de rei e psone pcurrere no possunt.secus si vna causaru fue rit onerosa e qui pmo extimatione ex vna ca lucratiua pse quit no impedit ex alia re psequi.h.d.vsq ad.§.ea quoq. vl breuius.due cause vna lucratiua alia onerosa possunt cir ca eande rem in eade psona concurrere.secus si sint diuerse cause lucratiue qz non pnt pcurrere et si trahat originem a psonis diuersoz.h.d.Et pclude regulam hic positaz q due cause lucratiue non pnt simul pcurrere circa eandem rem: vt hic e.l.meuius.§.duoz.ff.de leg.ij. Fallit pmo qn legata rius psequit estimatione qz potest postea consequi rem sz non econtra vt hic in ver.hac ratione.Scdo fallit qn no ha bent origine in persona vnius sed diuersoz siue qn no con currut directe sz per obliquu.vt si alius donat huo meo il lud qd mihi debet.qz nihilominus peta a te rem qua mihi debet.l.si seruus legat.§.j.ff.de lega.j.e h in gl.in ver.tra ditis.Tertio fallit in legato quatitatis in quo no hz locu re gula duaru causaz lucratiuaz.vn si in testo reliquo q ema tur tibi certa res:lz tibi donet ab alio eade res me viuo tn petis estiatione ab herede meo:qz q iubet rem emi non vr legare rem:sed estimationem e sic quantitatem.l. ticia scio. de leg.ij.e hic in glo.in ver.re. Quarto fallit qn due cae lu cratiue pcurrut diuerso tpe.vn si stipulor a te fundu sub co ditione e iterz ab alio mihi donet e tpe existentis pditionis no sit meus.qz cu vendiderim nihilominus peta a te.l.no existi mo.v.aut si hoc.de ver.obli. Quinto fallit qn res soluta ex vna ca lucratiua etia e reuocabilis de iure spali.qz tuc agit ex alia.vn si res absentis a me vsucapta mihi leget si absens restitutus a me vendicet peta ex testo.l.no quocuq.§.j.ff.de

[a] ¶ De pactis.An aute instrm possit cacellari habitis verbis inter partes. dicendo q habeat pro cacellato. Pa. de cast.cosil. cxxx. s nouis respectu.itez si duo sut obligati e reddo vni istrumetum an videor vtrunq liberare. itez qd si habeo duo instra p vno debitor e reddo vnu debitori. vid Pau.de ca. in.d.l.labeo. Itez quid si instrm inuenit cacellatu apud debitore.ite quid si debitor restituit istrm creditori an videat se repo nere in pristina obligatione. vide per dom. Alex. in.d.l.labeo.

¶ Not.hac regulas e ear fallentias: qz ordinate ponuntur.

leg.j.Sexto fallit qn no pcurrut circa eade psona.vt si paulus leget mihi deinde ticio.e prius soluat ticio aga ad esti matione.l.si res mihi.ff.de leg.j. Sz qd si lege re in testo e simil heres meus leget eade eide legatario.dic q si legata rius pseqt estimatione ex testo heredis mei:postea no petit re ex testo meo cu heres e defunctus eade psona censeant. vt hic in gl.in.v.agere. Ite nuqd exceptioi duaz caz lucrati uaz possit renunciari.dic p Bar.l.d.§.duoz. Ite qd si emo re mihi legata:deinde volo petere ex testo.an peta re vel esti matione.dic q peta re.qz illa e in obligatioe e psequar esti matione.fm glo.hic in.v.pseq.sicut cuz volo petere re a te mihi pmissam.e post mora tui perepta.na qz etia durat ob ligatio in re.qz i obligationib dandi no succedit obligatio ad interesse.lz secus in obligationib faciendi:vt.l.stipulatoes no diuidunt.e ibi per Bar.de ver.obli.peta rem vt psequar estimatione per.l.iij.ff.de psti.e per Bar.in.d.l.stipulatio nem.e.l.si seruu stichum.§.effectus.ff.de verbo.obli.

Ea quoqz.

¶ Res que no est sed ee sperat le gari pot.h.d.vsq ad.§.si eade res. secus si no e nec sperat ee.vt in glo.no.qz quo ad facultate legandi verisimilia sunt id qd legat ee in re vel in spe.Et qn res legata est in fuga qs debeat ea pseq.e cuius sumptu e piculo.dic plenius q dicat glo.in.l.cu seruus.ff.de leg.j.videlz q si res e in fuga tpe testamenti tuc labor psone inquire do e sumptus e piculu spectat ad herede:vt.d.l.cu seruus.si aut est in fuga post testm e ante morte testoris tuc labor pso ne est heredis.e sumptus e piculu e legatarij.l.si seru lega tus.de leg.j. Si aut sit in fuga post morte testoris siue ante adita hereditate siue post:tuc ipse legatari psequit suo sum ptu:e piculo e heres solu cauet.q si res puenit ad eu dabit ea legatario nisi fuisset culpa heredis:qz tuc heres tenet ad ois.l.cu res.de leg.j.Sz quero in casu nostro qn legant fru ctus futuri vel partus an legatu sit pditionale:vt sic heres mo riens anteq nascat trasmittat ad herede.dic q e pditionale quatu ad obligatione e actione:no quo ad trasmissione.na vbi est tacita pditio impedit nasci obligationem e actionem anteq nascat.Sed no impedit trasmissione ad herede.l.in terdu.de ver.obli.e.l.j.in fi.e.l.pditione.que extrinsecus.ff. de pdi.e demo.sz si no nascat eo anno expirat ne legatu.vel debet expectari sequenti anno.dic fm Bar.in.l.in stipula tione.§.sacra.de vbo.obli.Si locus adijcit ca demonstra tionis vn soluat.vt lego.x.corbes frumenti quos volo solui de eo qd nascit in tali pdio.vel volo q legatari teneat tale prediu vnde pcipere possit:tuc lz no ibi nascat heres tenet soluere.l.qda.de leg.j.e.l.paulo calimaco.§.fi.de lega.iii.e l.luci.de ali.le.Si aut adijcit loc gra taxationis tuc si adijci tur pditio vel relictu qd facit pditione:puta lego.x.corbes frumenti de eo qd nascit.vel si nascet i tali pdio tuc tz legatu i eo qd nascet si nil nascet expirat legatu.l.cu lectis.de vino oleo tritico legat.e.l.debitor.§.verisimile.ff.de contrahen. emptio.e vendi.Sed si non adijciatur relictum vt lego.x. corbes frumenti de isto fundo:tunc si non nascat in illo an no expectatur in alio.vt in.d.§.sacram.

Si eadem res.

¶ Legatarij eiusdez rei coiunctim vel diuisim ad mittunt quilibet pro portione virili.e portio vnius deficientis accrescit alteri.h.d.vel latius.Legatu relictu pluribus con iunctim re e verbis vel disiunctim verbis:re tn coniunctis equalr diuidit inter eos e portio vnius deficiens ad legata rium sibi piunctu deuoluit.h.d.vsq ad.§.si cui fundus.Et pro intelligentia pmitte.q queda est piunctio re e vbis.que dam est re tm.queda verbis tm.vt innuit hic glo.fi.e plenius per glo.in.l.j.§.fi.ff.de vsufruc.accres.e.l.cum triplici.ff.de verbo.signi.e.l.re piuncti.ff.de lega.iij.e ibi plene p Bar. Coiuncti re e verbis dicunt quos rei e nominis coplexio piungit vt ticio e meuio centu.lego:vt h in ver.piunctis.na ticius e meuius sunt ppaebendi simul in eade oratione vborum: e sic sunt piuncti verbis e ad eande rem insolidu.e sic sunt

re e per

res p concursum faciūt sibi partes. vt hic. & d. glo. de vsufruc. accres. ¶ Coniuncti re tātū sunt qb⁹ legat eadē res insolidū in diuersis verbox orationib⁹. vt ticio lego stichū & meuio lego stichū. vel eūdē stichū. vt hic in. v. disiunctim. & d. l. re coniun cti. de leg. iij. & d. l. triplici. ff de ver. signi. & isti similr p concursū faciūt sibi partē. vt hic in ver. piūctim. verbis piūcti tātū dicunt quos vnitas seu vnicus actus legādi piungit. vt ticio & meuio lego fundū equis portiōib⁹. nā isti iungunt ne sub vno verbo lego. secus si sub pluribus. vt si dicas ticio lego fundū. meuio fundū lego equis portionib⁹. nā nō sunt piun cti verbis. qr nō sunt in eadē orone verbox. fz Bar. in. d. l. re piūcti. Alij aūt sunt q nullo mō sunt piūcti nec re nec ver bis: sed oino disiuncti. vt ticio lego dimidiaz serui: & meuio aliā dimidiā eiusdē serui. vt hic in glo. fi. in prin. mō effect⁹ istax piūctionū ē. qr si vnus legatariox nō acceptet. vt qr re pudiet vel moriat viuo testatore & sic anteq̄ cedat dies le gati in illius parte pferē ante oēs ille q erat sibi piunctus re & verbis exclusis verbis tātū vel re tātū. si aūt nō extat aliqs piunctus re & verbis sed extāt piuncti re tātū & verbis tātū tūc equalr admittunt exclusis alijs legatarijs nā disiunctis vt hic in glo. & d. l. in fi. ff. de vsufruc. accresc. Alij aūt sunt piūcti piunctōe legali nō testatoria: vt qn ex persone vnius qui instituit deueniunt ad plures. vt qn instituit vel legat seruo pluriū dnox: vt. l. seru⁹ cōis. ff. de acq. here. & l. & pcu lo. de leg. ij. vel qn vnus legatari⁹ post agnitionē legati de cedit plurib⁹ relictis heredib⁹ oēs alij heredes dicunt piun cti piunctiōe legali. & in istis piunctis piunctōe legali nō hz locū ius accrescendi in legatis in. d. l. & pculo. nisi sit vsufru ctus q accrescit psone nō pton. l. j. §. j. ff. de vsufruc. accres. sed i heredib⁹ sic ne qs decedat p parte testatus & p parte intestatus: vt. d. l. seruus cōis. & id si vnus ex heredib⁹ lega tarij q agnouit legatū repudiet partē suā nō accrescit alteri coheredi legatarij. sz remanet penes heredez. d. l. legatari⁹. de leg. j. & idē in herede vnius ex duobus emphiteotis. sm Bal. i. d. l. legatarius. Quero an istud ius accrescēdi accre scat p virili an p portiōib⁹ hereditarijs vel legatis. dic q p portiōib⁹ hereditariis vel legatis. l. ibi. §. cuz qs. ff. de here. insti. & l. nemo. ff leg. ij. Itē q̄ro scdo an pars deficiēs accre scat cū onere vel sine onere. dic p Bar. in. d. l. re piuncti. nā legatū p nō scripto accrescit sine onere. & caducū vel q̄si cū onere. Itē q̄ro tertio. an ius accrescēdi hēat locū in pctracti bus & in dispōnibus inter viuos. dic p Bar. in. d. l. re piun cti. in glo. ibi illi aut illi. supple virū heres meus vellet in. d. l. si ticio. in glo. alleg. naz si testator suus leget ticio aut seio: nō dicendo cui heres volet. nā essent duo rei sed disiuncti. aut resoluit in copulā & equaliter venient ad legatū. l. cum qdā. C. de ver. signi. & erūt piuncti verbis vt tz Bar. i. d. l. re piuncti. Sed qn adijcit electionē in persona grauati. s. here dis. vt dicendo lego ticio aut seio vel heres volet. aut sunt duo rei credēdi ex cā lucratiua & qui prio exigit sibi totū ls nec tenet cōicare alteri: vt. l. in lege falcidia hoc obseruādū ff. ad. l. falci. in glo. in ver. defecerit. ¶ Nota ista gl. pilo ca sus in qbus qui nō admittit ad pces facit pces. Idē tractat glo. in. l. hmōi. §. si ticius. de leg. j. & ibi p Bar. Sed qd si qs relinquit tibi & filio suo spurio an faciet tibi pcem cū ipse ca pere nō possit: vt in auc. qui. mod. na. effic. sui. §. pterea. & ibi no. Bar. q tz in. d. §. si ticio. q nō facit tibi pcem: qz legatum est pro nō scripto. l. lucius. §. testamento. de lega. j.

Si cui fundus. ¶ Siqs rei aliene legate pprietatē fuerit cōsecut⁹ ex cā onerosa: & vsumfructū ex cā lucratiua: tūc psequit ex testō estimationē pprietatis tm̄. h. d. ¶ Et sic no. hic. q res que solidat nō dr acquiri eo iure quo est acqsita res cui est psolidata. Et sic facit si vxor acquirit pprietatē alicuius rei ex cā onerosa: antequā esset vxor: & postea dū est vxor vsufru ctus psolidat cū pprietate & sic acquirit sibi ex cā lucratiua q̄uis aliās sit regula q qcqd acquirit vxor psumat de bonis viri. vt. l. qntus. ff. de dona. inter vi. & vxo. tn̄ hic vsufructus nō psumit de bonis viri q̄uis sit acquisitus alio iure q̄ pro prietas vt hic. ¶ Scdo no. hic q aliud petimus & aliud cō sequimur. nam peto fundū mihi legatū: cuius fundi appel latio cōtinet pprietatē & vsumfructū causalē: & tñ solū cōse quor estimationē pprietatis. & hoc solū est ne in vna & eadē re concurrerent due cause necessarie: vt. ff. eo. §. si res aliena. ¶ Tertio no. q lz alās vsufruct⁹ cēseat ps dnij. l. iiij. ff. de vsu fruc. vt hic in glo. in ver. petitione. tn̄ quo ad rez legatam in testō nō censet pars rei vt p hoc legatari⁹ debeat petere so lam partē: sz potius petet totū nō habita mentiōe vsufru ctus. Sed tn̄ p officiū iudicis psequit tm̄ min⁹ q̄tum valet vsufruct⁹ ne legatari⁹ rē & pciū psequat: vt. l. bona fides. ff. de re. iu. Et ne due cāe lucratiue concurrāt i eadē re vt dixi.

Sed si rem. ¶ Res ppria legatarij sibi inuti liter legat. & legatū purū qd ab initio nō valuit nō pt ex cā habili supueniēti habilitari &c. ¶ No. q res sua nemini legari pōt: vt h. & l. res pprias. C. de lega. qr qd meū est &c. vt. j. de actio. §. sic itaqz. Fallit rōe iuris qd hz testōr in re: qr tūc legādo rē vr legare ius qd hz in re. l. qd in rerum. §. j. de lega. j. Secundo fallit si legatur sub cōditiōe: puta si testator dicat lego tibi talē rez: & si alie naueris me viuo. Et ita intellige hic glo. in ver. alienauerit. Naz regula catoniana que dicit. q si legatū esset inualiduz tpe quo relinquit si tunc testator moriatur non cōualescit. postea non hz locū ad legata pditionalia: vt no. l. j. ff. de reg. cato. ¶ Scdo no. q qs non pōt se dicere dnm̄ ex pluribus causis: & hoc verum agendo. secus excipiēdo. quia tūc non phibet vti pluribus exceptiōib⁹ ptrarijs: vt in. c. nullus pluri bus [a] de regu. iur. in. vj. & l. nemo. ff. de excep. p Bar.

[a] ¶ Nullus pluribus. & ibi vid. do. Dy. & Jo. and. in mercu.

Si quis rem suam. ¶ Veritas atte dit & preualet opi nioni. h. d. ¶ No. ergo q vbi pcurrit veritas & opinio simul attēdit veritas & nō opinio. id si manumittit seru⁹ quez puto alienū & i veritate ē me⁹ erit liber. vt. i. l. q̄ciēs. all. i gl. Si emo ab eo quē puto vēdere rē alienā & in veritate ē sua trāsfertur dñiuz in me. vt. j. §. q ignorauit. hic alle. si ptracto rē ei⁹ q̄ nō puto pmitere & in rei veritate permisit nō cōmitto furtuz. l. inter oēs. §. recte. ff. de fur. sed si est cōis opinio tūc illa pre ualet veritate. l. barbari⁹. ff. de offi. preto. & ff. de testa. §. sz cū aliqs similr in his que cōsistūt in solo animo: vt in aditiōe & repudiatiōe hereditatis attendit plus opinio q̄ veritas. & id siquis putabat se hedem necessariū cum sit volūtarius & sic nō sit certus valet eius repudiatio. l. his qui putat. ff. in glo. alle. p ptrario. Et facit [b] iste tex. ad q̄nē papa pcessit epo q possit dispēsare cuz vno ex clericis q teneat duo bñficia curata hic clericus ex istēs absens & bina bñficiā curatū ac ceptauit scdm̄ ignorās dispēsationē pueniē iste cleric⁹ & lite contestata cū eo q relaxet primū supuenit lra dispensatiōis querit an sibi psit. iste tex. facit q sic qr attēdit poti⁹ veritas q̄ opinio & q̄ ignorātia illius cū quo fuerat dispēsatū. facit l. eius qui. ff. si cer. peta. Item fac iste tex. ad q̄onem de eo qui accessit ad aliā prouinciā & tractu tpis duxit aliā vxorē credēs tn̄ primā viuere que tūc tpis in rei veritate erat mor tua q inspicit veritas & nō opinio sua vt teneat mrīmoniuz pro quo facit. d. §. recte.

[b] ¶ Et facit vide do. Domi. de sancto gemi. i. c. j. ff concess. prebē. lib. vj. decre.

Si rem suam. ¶ Legatū nō reuocat lz po stea res legata alienet p te statorē ex necessitate vt obliget i totū vel p pte. h. d. vsqz ad §. si qs debitori. Et pclude [c] cū gl. j. hic in ver. alienaue rit q rem legatā testator anteq̄ moriat q̄nqz donat q̄nqz ali nat & q̄nqz pignorat. Si donat vr indistincte donēdo reuo care legatū siue teneat donatio siue nō. & siue donatio reuo cetur p ingratitudinē siue alio mō. vt hic in glo. j. Scdo qn testator rem a se legatā vendidit vel alio mō q̄ p donatio nē alienauit: tūc si alienat ex volūtate vr reuocare legatū l. rem legatā. ff. de adimē. leg. nisi legatari⁹ pbet voluisse reuo care legatū: vt dicit glo. in. l. fideicōmissa. §. si rem. de leg. iij. & pbabit p piecturas & indicia: puta si testōr pecuniā quam

[c] ¶ Et pclude. Et vide hic do. Ang. areti. idez di cērē & allegā tē do. Jo. de platea.

redigit ex vẽditõe dicit se habere saluaꝫ ⁊ tenet ei in depo/sito pro eo cui legauerat rem: vt.d.§ si rem. vel dũ vẽdidit dixit coram testibus ꝙ nolebat ꝙ legatarius perderet ali/qd ꝑpter hoc. vel similia verba ꝑ que ꝓbet perseuerãtia testatoris in legãdo vt dicit Bar.in.d.§.si rẽ.si aũt alienat ex necessitate.s.rei familiaris. vel qꝛ res erat peritura. vt.d.§ si reꝫ tunc in dubio nõ videt legatuꝫ reuocare. vt.d.l.rẽ le gatã. dic vt ibi ꝑ Bar. nisi heres ꝓbet testatorẽ voluisse ꝑ talẽ alienationẽ reuocare legatũ vt hic in glo.i.quaꝫ ꝓba/bit ꝑ cõiecturas ⁊ inditia. vt.s. dixi in legatario. Sꝫ qd si te/stator alienauit volũtarie vsumfructũ rei legate an vt reuo/care legatũ.ꝫ glo.ꝙ nõ in.l.iij.C.de le. Item qd si rem lega/tam voluntarie alienatã testor redimat an recõciliet legatũ. dic ꝙ nõ: qꝛ legatũ semel extinctũ ꝑ alienationẽ rei volũta/riam nõ reuiuiscit ꝑ eius redẽptionẽ.l.cũ seruus.ff.de adi. leg. Item qd si testor legauit pecuniã deinde ex ea emit rẽ an teneat legatũ in re empta. dic ꝙ sic quasi res succedat lo/co pecunie.l.pr.ff.de adi.leg. Tertio casu qñ testor rem le/gatam obligat postea seu pignorat tũc siue hoc faciat ex vo/luntate siue ex necessitate nõ itelligit reuocare legatuꝫ nisi heres probet testorem voluisse reuocare.l.iij.C.de lega.i.⁊ hic in gl.in ver.nõ videri. Fallit in donatiõe facta inter vir. ⁊ vxorem que morte ꝯfirmat: qꝛ si post donationẽ pignorẽ/tur res pignorate a donãte videt reuocare donationeꝫ.⁊ idõ tanq̃ reuocata nõ ꝯfirmat morte.l.si mariꝰ.C.de do. inter vir. ⁊ vxo. qꝛ cũ talis donatio sit inualida anteq̃ cõfirmetur morte facilius reuocat ẽt per solã pignorationẽ: vt inuit gl. in.d.l.si maritus.⁊ hic in ver.nõ videri.in fi.⁊ intellige ꝑ ob/ligationẽ spãlem nõ generalẽ oĩum bonoꝝ ſm Bar. in.d. l.rem legatã. Et sic pꝫ ex predictis ꝙ hec distinctio an testa/tor alienauerit ex volũtate vel necessitate hꝫ locum soluꝫ in venditiõe ⁊ simili alienatõe nõ aũt hꝫ locum in donatiõe: vt supra dixi. nec in pignoratiõe vt hic nisi res esset pignorata ꝑ tanto precio ꝙ nõ esset verisimile eam habere: qꝛ tunc est idem ꝙ in alienatõe: vt tenet Bar.in.d.l.rem legataꝫ.ꝑ.l.q hẽbat.de le.iij. vbi vide ꝑ eũ. nec hꝫ locũ in exactiõe debiti legati: qꝛ testor exigẽdo vt reuocare legatũ: qꝛ perit substan/tia legati ꝑ exactionẽ: vt.d.§.si rem. Itẽ nõ hꝫ locũ qñ testor legat reꝫ vel ꝓciñ: qꝛ tũc ẽt si alienat ex volũtate debet.l.la/cius.⁊ ibi gl.ff.de le iij. Itẽ nõ hꝫ locũ qñ testor legauit reꝫ ꝑ verbũ futuri tpis vt lego que parata erũt cũ vxoris mee: qꝛ tunc siue alienet ex necessitate siue ex volũtate durat lega/tuꝫ.l.qntus.§.idẽ scribit.ff.de aur.⁊ arg.lega. Et facit.d.di/stinctio de alienatiõe volũtaria ⁊ necessaria ad qõneꝫ si dñs cõparet in iudicio ad faciẽdũ actũ volũtariũ q põt expediri per ꝓcuratorẽ.ꝙ videat ipm reuocare nisi ꝓtestet. secus si ad faciẽdũ necessariũ: vt in.c.q̃uis.de ꝓcu.in.vi.⁊ ꝑ Bar. in.l.imitari.ff.de ꝓcur. ¶ Itẽ facit tex.i.v.si vero qs partẽ. ꝙ si feudatarius alienet parteꝫ feudi irreqsito dño ꝙ pro ea parte tãtũ feudo priuet. sꝫ dic ꝯtra. qꝛ ꝑ ꝯtrafactionẽ partis ꝑdit totũ feudũ ꝑ.l.sigs ingrati.§.sigs ignorãs.v.si aũt.ff.ad velleia.⁊.l.etiam si pars.ff.de leg.i.ſm Iac.de arena.

Siquis debitori.

¶ Creditor põt le/gare liberationẽ debi/ti in ꝑpetuũ vel ad tps. sꝫ debitor inutiliter legat debitũ cre/ditori nisi creditor ex legato aliqd cõmoduꝫ ꝯsequat. Et le/gatũ qd ab initio cõmodũ afferre potuit non vitiat lꝫ adue/niat ad casuꝫ in quo cõmodũ nõ afferat.h.d.vsq ad.§.sꝫ si vxori. ¶ No. pmo ꝙ qñ testator legat liberationeꝫ debitori suo. vt qꝛ dicit lego liberationem ticio eius qd mihi dꝫ. vel nolo peti qd mihi caius dꝫ: tũc legatariꝰ neduꝫ hꝫ exceptio/nẽ si heres petat: sed etiã põt agere ex testo.ꝙ heres eũ libe/ret ꝑ acceptilationẽ.qñ erat solus debitor. vel etiã erãt duo cõrei socij. qꝛ tũc debẽt liberari pacto. de quo ꝑ Bar.i.l.ex duobus.ff.de duo.reis.⁊.l.iiij.§.nũc de effectu.ff.de liber. lega. vbi ẽ tex.⁊ ibi in glo.in.v.liberet. Quot aũt modis qs leget de bonis debitoris. dic vt hic in gl.⁊ no. ¶ Scdo no. in.v.põt aũt.ꝙ sicut põt legari liberatio debitori ne vnquã petat ab eo ita põt legari ad tps ne petat ab eo vsq ad cer/tũ tps.⁊ tũc ꝓ eo tpe nõ põt peti vsure vel pena lꝫ fuerit ꝓ/missa si nõ soluat ad tps. qꝛ vbi nulla petitio ibi nulla mora l.nõ solũ.§.i.ff.de lib.leg. ¶ Tertio no.in.v.ex ꝯtrario.ꝙ si debitor leget creditori id qd sibi dꝫ legatũ nõ tꝫ si non affe/rat creditori aliquã cõmoditatẽ siue vtilitatẽ põt aũt afferre vtilitatẽ ⁊ plus eẽ i legato q̃ i credito qnq modis.s. re.⁊ per locor: vel cã. vt.s.de acti.§.plus aũt. Itẽ qnto mõ ꝑꝑ hypothecã ⁊ dñiuꝫ rei qd acqrit ꝑ legatũ vbi qs pmo nõ hꝫ ꝑ ꝯctũ. vt tꝫ glo.no.i.l.meuius in pin.ff.de leg.ij.⁊.l.iij.§.si rẽ.ff.de leg.iij. lꝫ ꝯ glo.in.v.amplius teneat oppositũ ⁊ male ſm Bar.in.l. si creditori.de leg.i.⁊ intellige ꝙ legatũ q̃titatis affert aliqd cõmodũ si est expssa certa q̃titas. als non tꝫ cũ hẽat necesse agere primeua actione.l.legaui.v.ꝯtra autez.de liber.lega. ¶ Quarto no.in ver.ꝙ si vno.ꝙ qñ actus est pfectus ⁊ cõ/pletus lꝫ deueniat ad casum a quo nullũ affert cõmoduꝫ.⁊ sic in illo respectu sit inutile.s.quãtũ ad cõmodũ.l.de hũor. in pin.de leg.i.sꝫ tñ nõ vitiat. vt hic secus si nõ sit pfectus ⁊ ꝯplectus. vt in ꝯtrarijs.glo.fi.super ver.potest de quo per Bar.in.l.pluribus.§.⁊ si placet.ff.de verbo.obliga.

Sed si vxori.

¶ Valet legatuꝫ dotis rece/pte factum a marito vxori. si autem maritus leget vxori dotem quam in rei veritate non recepit videlicet si est expressa certa quantitas. per se vel per relationem ad aliud. secus si non est expressa hoc dicit. ¶ No. ergo qñ maritus legat vxori centũ q̃ habuit lꝫ vxor nõ habeat instrꝫ de dote ⁊ si legatũ nõ videat afferre vtilita/tem: vt.s.§.pxi.v.si. ex contrario tñ valet ꝑꝑ multa cõmoda que ponunt ꝯ in glo.no.in v.si..ẽt qua dic.ibi: vel eius suꝰ heres vel filius cõis ex eodẽ matrimonio: vt tꝫ glo.in.l.sciẽ/dum.ff.de re iudi.nõ aũt ex alio mřimonio. si aũt vxor non hꝫ de dote vel vir in rei veritate nunq̃ recipit dotem: tũc si nõ exprimit certã qualitatẽ. sꝫ simplr dicit. lego sibi dotem suã: tunc est clarũ ex quo nihil apperet de dote vitiat lega/tum ꝑꝑ incertitudinẽ. si aũt exprimit certã quãtitatem. vt qꝛ dixit vxori. lego centũ que habui in dotẽ: vel lego quãtitatẽ quã habui in dotẽ. ꝓut patet in instro mřimonij talis nota/rij. vel lego domũ pro centũ q̃ habui in dotẽ: tũc valet lega/tum: lꝫ nullã dotẽ receperit.⁊ sic falsa demõstratio seu falsa cã nõ vitiat legatũ. vt.l.⁊ si nõ designata.C.de fal.cau.adie. lega.⁊ idẽ si testor diceret volo reddi centũ vxori mee q̃ ha/bui ꝓ dote sua. nã q̃uis testor nihil habuerit vl habuerit: sꝫ restituit ⁊ sciat se restituisse nihilominꝰ debet legatũ.l.cum qdã vxori sue dotẽ.ff.de leg.ij. Attẽde tñ ꝙ legatum dotis minuet ꝑꝑ falcidiaꝫ ⁊ ꝑꝑ legitimã filij sicut ꝑꝑ alia credita quando bona defuncti non sufficiunt. vt.l.in imponenda.⁊ auẽ.similr.⁊ ibi no.C.ad.l.falci.⁊ ideo tunc vtilius esset mu/lieri tunc agere actione de dote: q̃ ex testamento ⁊c.

Si res legata.

¶ Interitu rei legate vel manumissiõe serui alieni le/gati sine culpa hẽdis ꝯtingẽte hẽs liberat. secꝰ si ꝓuũ suũ le/gatũ ipse hẽs sciens vl ignorãter aut is cui dõauit manumi/serit.h.d.vsq ad.§ sigs ancillã. ¶ No. pmo.ꝙ si res legata ꝑat sine mora ⁊ culpa hẽdis: vt qꝛ aĩal legatũ moriat vel do/mꝰ relicta casmate ꝑeat. ꝑit ꝑiculo ⁊ dãno legatarij ⁊ hẽs li/berat. qꝛ n teneť dař estimatõz. vt ꝯ ⁊.l.cũ res.§.fi.ff.de le.i. Et silr si seruꝰ alienꝰ legatꝰ manumitit a dño suo anteq̃ hẽs sit in mora vel in culpa est damnũ legatarij qꝛ heres nõ te/netur ad estimationẽ qꝛ est perinde ac si seruus perisset cuꝫ manumisso morti cõparet: vt hic in glo.in ver.manumissus põt aũt in seruo alieno legato heres cõmittere culpã vt hic in glo.no.super ver.sine facto. ¶ Ex qua no.ꝙ in re aliena legata heres tenet adhibere diligentiã in denũciando dño serui legati ꝙ vult eum emere.⁊ sic hoc casu cogit heres eẽ sollicitꝰ ad damnũ suũ fauore legatoꝝ: vt dicit glo.in.l.si ser/uum.in pin.de ver.ob.nam tenet heres de dolo ⁊ lata cul/pa ⁊ leui rei legate ſm glo.ij.hic in fi. ¶ Scdo no.in ver.si hẽdis qñ testator legat seruũ ꝓpriũ heredis tunc siue heres

cum

cum manumittat scienter: siue ignoranter: siue hõs eius ab eo semp tenetur heres qr nõ põt se excusare ꝓp ignorantiã: qr cuȝ censeat eadẽ psona cũ defuncto debuit scire ꝛ inuestigare fa ctuȝ suũ qđ ei incũbebat faciẽdũ. vt tenuit hic glo. in ver. nõ interest in fi. ꝛ hoc iõ qr sentit lucrũ ex psona defuncti. vt dicit glo. in. l. j. §. si seruũ. ff. đ ꝯdi. inde. Ex quo habeo ꝙ lȝ alis succedẽs in iure alteri⁹ teneat ignorare: vt. l. q in alteri⁹. ff. de reg. iur. tñ qñ res ipsi⁹ legat ꝛ eã pdit etiã ignorãter. l. manumitis tenet. nec lȝ ei allegare ignorãtiaȝ. qr sentit cõmodũ a defuncto a quo facto est legatũ. Et facit iste tex. in ver. sed si alij ꝙ si ego pmisi tibi sub pena nõ facere ifra certũ tps op⁹ in re mea. ꝙ si rẽ vẽdo vl dono ꝛ emptor vel dõatari⁹ faciat ꝙ ego nõ tenear. sȝ dic ꝙ ad penã nõ teneor ego. qr non feci nec emptor nec donatari⁹: qr se nõ obligauit. sȝ nũqđ teneat emptor vel donatari⁹ ad demoliẽdũ. dic ꝙ sic. si sit ius reale siue obligatio realis. puta vt non edificarem ne offuscarent lumina dom⁹ mee. sec⁹ si fuit obligatio psonalis q̃ nõ sequit fundũ. l. fi. ff. de ꝯtrahẽ. emp. de quo p glo. ꝛ Bar. in. l. iij. §. opus. ff. de alie. iudi. ꝛ p Dy. ꝛ Bar. in. l. ꝛ fi. ff. de no. ope. nũci. in glo. in ver. pierit in fi. dic distinguẽdo melius q̃tuor tpa. vt no. glo. in. l. cũ seruus. ff. de leg. j. ꝛ dixi. đ. eo. §. ea que in glo. in ver. non interest in fi. dic etiã aliã rõnẽ. s. qr sentit h heres lucrũ a defuncto. vt no. glo. in. d. §. si seruũ. Quod aũt hic dicit glo. s. qr heres dȝ scire factũ suuȝ. s. illud qđ ꝯtinet in testõ ꝓcedit in hẽde extraneo q nõ põt adire nisi sit cert⁹ de virib⁹ testamẽti. sec⁹ in suo. de quo p Bar. in. l. eius q in ꝓuincia. ff. si cer. pe. ꝛ. l. si seruuȝ. §. de illo. ff. de ver. obli.

Siquis ancillas.

Legatio duab⁹ rebus ꝓncipalibus mediãte ista copula cũ vna pempta debet altera. sȝ si vna est alteri accessoria tunc pempto legato quo ad principalẽ reȝ extinguitur quo ad accessoriam. h. d. vsqȝ ad. §. si grex. ℭ No. ꝙ dictio cuȝ posita inter res quaꝝ vna accedit alteri. vt est peculium qđ accedit seruo ꝯiungit accessoriũ. ꝛ ideo extincto legato serui per alienationẽ vel manumissionẽ. vt sunt filij ancille qui nõ accedunt ei ꝓp dignitatẽ tũc ꝯiungit principalr. ꝛ ideo extincto legato ancille legate cum liberis debent liberi. vt h. ꝛ. l. j. ꝛ. iij. ꝛ. iiij. ff. de pecu. leg. ℭ Scđo not. in. v̕. idẽ ꝯiũcta gl. i v̕. istruct⁹. ꝙ dĩa ẽ an legẽt fund⁹ cũ istro an fund⁹ ꝛ instrm an fund⁹ instructus. nã primũ legatũ cũ dico cuȝ instro ꝯtinet soluȝ instrm fundi nõ patrissa. qui tenebat ad suã delectationẽ: vt no. l. ij. C. de v̕b. signi. ꝛ ibi plene per Saly. ꝛ hoc q̃tum ad ꝯtinentiam. s. quãtum ꝯtineant dicta legata. s. q̃tum ad estimationẽ inter legatũ factũ p cũ et sem per et quando ponuntur inter res quarum vna non accidit alteri nõ est dĩa. vt hic in ancilla ꝛ libera. ꝛ. l. si ancille cum liberis. ff. de leg. j. Sȝ qñ ponunt inter res quaꝝ vna accedit alteri. vt in fundo instructo: tunc est dĩa inter cũ ꝛ et. qr dictio cũ eniȝ ꝯiungit accessorie. ꝛ ideo extincto ꝓncipali extinguit accessoriuȝ: sȝ dictio ꝛ ꝯiungit ꝓncipalr. ideo extincto legato fundi debet legatuȝ instroꝝum. Ex his pȝ si lego tibi vaccã cuȝ vitulo mortua vacca nõ debet vitulus. sec⁹ si vaccã ꝛ vituluȝ. Iteȝ pȝ si dedico me cũ meis bonis monasterio si nõ valet ingressus nec datio bonoꝝ. secus si dedico me ꝛ mea: qr tunc licȝ vitiet ingressus remanent bona monasterio de quo in auẽ. ingressi. C. de sac. san. eccle. ꝛ tȝ hoc ibi Saly. sȝ legatũ fundi instructi hȝ naturam separatam. qr adiectiuũ includit siue apprehẽdit instrm fundi accessorie. ꝛ instrm patrissa. principalr. ideo extincto legato fundi extingu it legatuȝ instrumenti fundi sȝ nõ patrissa: vt. d. l. si cui. in fi. ꝛ hoc vult h glo. in. v̕. instructus. in v̕. nã sabellius. ꝛ illaȝ solutionẽ tene ſm Bar. in. d. l. sicul. Et qualr debeã formare libellũ ꝛ petere instrm patrissa. qñ fundus instructus legatus est mihi pemptus. dic p Bar. in. d. l. sicul. Sed quero an publico fundo intelligit publicuȝ instrm fundi. si non est dictũ in fnla Bar. ꝙ nõ p. l. ij. §. dotis. ff. de pecu. lega. ꝛ ibi per eũ. Itẽ quero an vendito fundo intelligat cedere in venditiõe aliud instrm ibi existẽs ad laborandũ. dic ꝙ non in. l. fundi. ff. de actio. emp. sicut vendito seruo non cedit peculium. l. quotiens. ff. de contrahen. emptio. ꝛc̃.

Si grex.

ℭ Legatũ gregis tȝ q̃uiscũqȝ grex diminuat vsqȝ ad vnã ouẽ vl pluriũ augeat. Itẽ in legato dom⁹ cedũt colũne post legatũ adiecte. Itẽ peculio legato id qđ accedit viuo testõre debet cuicũqȝ legatario si aũt accedit post mortẽ testõris ꝛ ante aditã hẽditatẽ debet seruo in testõ manumisso cui peculiũ ẽ legatũ. nõ aũt debet alteri. h. d. vsqȝ ad. §. peculiũ aũt. ꝯcordat. l. deniqȝ. §. verbũ. ff. de pecu. lega. ℭ No. in ꝓin. ꝙ lȝ a principio grex nõ possit ꝯstitui nisi ex plurib⁹ capitibus. vt hic in gl. j. tñ semel ꝯstitutus retinet nomẽ gregis lȝ diminuat vsqȝ ad vnã ouẽ. vt hic. ꝛ. l. grege legato. cũ. l. seq. ff. eo. ꝛ hoc in legato ꝓprietatis: secus in legato vsusfructus gregis. qr extinguit si deueniat ad pauciora. x. capitib⁹. l. fi. ff. q. mo. vsusfru. amitti. sic ẽt licet vniuersitas ꝛ collegiuȝ nõ possint ꝯstitui ex vno tñ tamẽ si deueniãt ad vnũ retinet nomẽ collegij. l. sicut. §. fi. ff. qđ cuiusqȝ vniuer. Diminutio ergo ꝛ augmẽtũ gregis legati ptinet ad legatariũ. vt h siue augeat ꝛ diminuat viuo testõre: siue post: vt no. gl. in. d. l. grege. quot vero hoies faciant collegiũ siue vniuersitatem. dic ꝙ tres ad minus. vt. l. neratius. ff. de ver. signi. ꝛ similiter tres ad minus faciũt familiã. l. de testamẽto. ff. de ver. sig. duo faciunt ꝯgregatiõeȝ. in. c. ij. de elec. ꝛ ibi bona glo. quã nota ad statuta ꝙ si quo faceret ꝯgregatiõem gẽtiũ ꝛc̃. Duo faciunt rixã. l. ꝓtor ait. §. j. ff. vi bo. rap. Decem faciũt populũ siue plebem. x. q. iij. i. c. vnio. Et plures q̃ decẽ vt. xv. faciunt turbã. l. ꝓtor ait. §. j. ff. vi bo. rap. ꝛ ibi per Bar. ꝛ no. glo. in. c. j. Et similiter glo. habes extra. q. j. situ. j. Quot capita porcoꝝ vel ouiũ faciũt gregem. dic h in glo. j. qnqȝ vel quattuor faciunt gregẽ equoꝝ ꝛ alioꝝ aialium grossoꝝ. no. gl. ꝛ Bar. in. l. oues. ff. đ abigeis. Sed quero collegiũ in quo sunt. x. hoies cõpromisit. deinde mortui sunt quinqȝ vel septẽ: an expiret ꝯpromissum. videt ꝙ sic. qr morte litigãtiũ expirat nec trãsit ad hẽdeȝ nisi sit dictũ. l. diẽ ꝓferre. §. j. l. sed si interpelletur. §. si ab altera. ff. de arbi. dic ꝯtra. qr retinet nomẽ collegij ꝛ si deueniat ad vnũ. dic vt. s. dixi. de quo p Bar. in. l. que in rep. §. fi. ff. de leg. j. ℭ Secũdo no. in. §. edibus. ꝙ lȝ colũne ꝛ marmora dom⁹ nõ possint legari ab initio vt separent a domibus. l. cetera. de leg. j. tñ legata domo colũne ꝛ marmora adiecta cedunt legatario. vt h sic ꝛ legata domo lȝ sit cõbusta tñ debet area l. si grege. de leg. j. Tertio no. in. §. si peculiũ. ꝙ augmẽtum ꝛ diminutio legati cõtingẽs viuo testõre spectat ad legatariũ siue sit legatuȝ ipsi seruo in testõ manumisso: siue extraneo. Et idem si cõtingat diminutio vel augmẽtũ post mortẽ testatoris ꝛ post aditã hẽditatem. vt h in glo. magna. Si aũt ꝯtingat post mortẽ testõris ꝛ ante aditã hẽditatem tunc est differẽtia vtrum peculiũ sit relictũ seruo in testamẽto manumisso. an sit relictum extraneo. vt hic in tex. ℭ Et no. hic gl. magnam in ver. cedere que ponit quãdo dies legati cedit. item ꝙ verbum cedere accipitur dupliciter ꝛc̃.

Peculium autem.

ℭ Seruo in vltia volũtate manumisso nõ intelligit peculiũ legatũ: nisi testõe expresse legauerit. sȝ seruo manumisso inter viuos intelligit in dubio peculium relictũ: nisi expsse adimatur. Item appellatõe peculij legati nõ ꝯtinet nec per legatarium repetit id qđ in rões dñi impendit. Itẽ peculiũ intelligit legatũ seruo cui dñs relinqt libertatẽ cũ onere ꝙ rões reddat ꝛ reliqua prestet. h. d. vsqȝ ad. §. tam aũt. ℭ No. primo qñ seru⁹ manumittit inter viuos vl in dubio peculiũ legatũ q̃uis nihil dicat. sec⁹ qñ in vltia voluntate. vt h ꝛ. l. j. C. de pecu. eius qui libertatẽ meruit. rõnem differẽtie ponit h glo. in ver. q̃uis. ꝛ opinio placẽtini ẽ vera. quã tȝ glo. in. d. l. j. ℭ Secũdo no. in ver. idẽ rescripserũt ꝙ ille cui est legatũ peculiuȝ non põt repetere ab hẽdib⁹ dñi id qđ impẽdit in rões dñi. sec⁹ si sit legatari⁹ cui relicte sit certe res peculiaris. qr nihilomin⁹ repetit ꝙ in rões verꝰ tit. Et est rõ differẽtie. qr peculiũ est qđ vniuersale. ꝛ egpa

ratur hereditati. & iō sicut heres ver. tenet ad debita hereditariā nec pōt repetere si qd soluit pro defuncto. ita & vbi ē legatū peculiū tenet soluere debita peculiaria: nec repetit de bita dn̄i peculij. sed legatarius singularis nō tenet ad debita hereditaria. s3 h3 legatū p̄cipuū & ēt petit sibi debitū nisi e ēt legatū animo cōpensandi. C. de lega. & hoc vult glo. l. l. diu⁹ §. testamēto. ff. de pecu. leg. & itellige h̄ gl. in ver. legato. Et no. q ex ɔsuetudine permissa. pbat eius volūtas vt itelligat id legasse qđ legatario ɔsuetus erat p̄stare. vt hic in gl. no. in ver petitionē3. ¶ Tertio no. in ver. idē rescripserunt. q qū testator legat libertatē seruo. & iubet eū reddere rōes & reliqua ɔsignare. per hoc vr peculiū sibi legare. alis nō posset reddere rōnes & reliquo ɔsignare si nō haberet peculiū & liberos penes se. secus aūt qū testator dicit. rōnem reddi veto. qr non vr sibi legare peculiū. vt hic in glo. in ver. cu3 rōnib⁹. nam h̄ hoc legatū q nō teneat reddere rōne3 nō importat vt illa q̄ seruus penes se h3 possit retinere: sed vt scrupulosa inqsitio nō fiat in eius rōne reddēda. videl3 q nō habeatur rō negligētie: s3 bene doli & fraudis. vt. l. si seruus vetitus. de le. j. & sic l3 per formā statuti capitaneus nō teneat nisi de furto & barataria nō tamē cōprehēditur q per hoc nō teneat ad restituēdū res alienas quas h3 penes se: & ad debita soluēda. per. d. l. si seruus vetitus. & de hoc legato dic in. l. cōtinuus. & l. si cui libertas. & l. cum seruus. ff. de condi. & demon. & l. aurelio. §. galus. per Bar. ff. de liber. lega.

Tam autem. ¶ Tā corporalia q̄ incorporalia vt iura & actiōes legari p̄nt. & p exactionē debiti extinguit substātia legati. Itē qualiter cūq3 legatū ɔtineat vtilitatē legatarij v3 & t3. h. d. ¶ No. primo q si testator leget nomē debitoris. i. leget alicui qđ sibi debet ab alio: heres tenet cedere actiōe3 legatario ɔtra illū debitorē. l3 sine cessione hēat vtilē actionē. vt hic in glo. ij. & sic est cā h̄ q heres nō tenet sumptib⁹ suis exigere illā pecuniā legatario. s3 tātū cedere actionē i re litigiosa legata sup qua tenet heres sumptib⁹ suis p̄sequi litē. & si obtinebit tunc rē dabit legatario. alis nihil ɔsequat legatarius. C. de litigi. auc. nunc si heres. Si tū testator viuus exigit pecuniā & si pimit substātiā legati tūc vr reuocare legatū. & itellige qū exigit. i. ab inuito debitore extorsit in iudicio itellige p̄cepto vel snīa iudicis qr exigere ē ab inuito extorqre. l. fideicōmissaria. §. si rē. de le. j. sec⁹ si nō exigit. s3 legatari⁹ obtulit & spōte soluit vel si testator exigit i iudicio s3 pecuniā exactā reposuit & pro legatario ɔseruauit. qr tūc nō vr reuocare legatū. vt hic i gl. no. in. v. exegerit. ¶ Scđo not. in. v. s3 etiā. q etiā v3 legatū q heres operet vel faciat opari in re legatarij. & ipsa3 reficere. Itē q heres liberet legatariū a certo debito ad qđ tenet alteri. videl3 q soluat p eo creditori suo generalr quocūq3 contineat cōmodū legatarij valet & tenet. vt hic in glo. fi.

Si generaliter. ¶ Si testator de certis rebus quas h3 leget incertam electio est legatarij. & ius eligendi transmittit ad heredē3 l3 olim secus esset. Itē plurib⁹ legatarijs qbus ɔpetit optio discordātibus inuentū est ne legatū pereat q sorte dirimat qs debeat in electiōe p̄ferri. h. d. vsq3 ad. §. legari. si tū testator leget rem in genere vel incertā de certis. an valeat legatum & cuius sit electio. dic vt h̄ in glo. no. in ver. legatarij. in distinc. Jo. q̄ est vera. eandē distinctione3 habes p glo. in. l. heredes. §. si incerto. ff. fa. hercis. s3 magis lata3 & ampliā distinctionē hēs in. l. legato generalr. ff. de lega. j. & dic vt ibi per Bar. Nā3 incertitudo rei legate regulr vitiat legatū. vt. h. & l. cū post. §. graue3. ff. de iure dotiū. nisi in casibus notatis hic in glo. sicut in seruo in genere legato. Itē in domo qū testator h3 domos in p̄imonio. Item in legatis dotis. in. d. §. alimētoꝝ genera. l. pe. ff. de all. & cib. le. l. qda3 in testō. de le. ij. Itē si est legatū collatū in arbitriū alterius. l. j. ff. de lega. ij. Itē si postea venit certificandū. vt in ea. §. incertus. & l. quidam. ff. de rebus dubijs. Et adde q incertitudo vitiat possessionē vsucapionē & cessionē. ideo nō valet si cedo tibi quid iuris habeo in illo fundo nec cessionarius poterit vsucapere nisi appareat de iure meo. de quo p Bar. in. l. si sic §. j. ff. de leg. j. ¶ Scđo no. in. §. optionis. q facultas eligendi trāsit ad heredē3. & ideo legatū optionis cōtinuis hēat in se tacitam ɔditionē3 si elegerit. tū nō impedit transmissionē electionis ad heredē3 sicut olim. Et quot reqrunt vt teneat electio. dic q quinq3 de qbus p glo. & Bar. in. l. serui electione in prin. ff. de leg. j. videl3 q eligēs sit p̄sona habilis. s. maior. & sui iuris. Scđo q res sit eligibilis. s. q sit testatoris & non aliena. Tertio q oēs res sint exhibite ex quibus d3 fieri electio. Quarto q sit adita hereditas. Quinto q fiat p verba legitima & nō suspensiua. vt qr dicā. eligo & nō eligere volo. S3 quero si p̄ma electio non tenuit an qs possit iterū eligere. dic per Bar. in. l. ij. ff. de adim. leg. qr si nō tenuit ex defectu forme tunc poterit. l. qđ tū. ff. de arbi. si vō nō tenuit ex defectu materie. vt qr eligit res aliena vel cū executores testamenti eligant pauperes incapaces. vl electores p̄latis eligunt incapacem tunc si fuit factū ignoranter pōt eligi. secus si sciēter vt. d. l. ij. & c. cum in cūctis. de elec. Et adde per Inno. in. c. lris. de offi. delega. & p Salyc. in. l. fi. C. de ɔtrahen. emptio. ¶ Tertio no. in v. & diligentiorē. q pluribus inuicē discordātibus si vno eligēte vnā rē. & alio aliā sorte dirimit cuius electio p̄ualet. & ille talis eligēs d3 soluere estimationē suarum partiū socijs. l. fi. C. cōia de leg. Sed qđ si aliq legatarij habēt maiorē partē q̄ alij: an p̄ferant illi in electiōe sicut ols p̄fert creditor maioris sūme: vt. l. maiorē. ff. de pac. dic q nō fm doc. in. d. l. fi. l3 glo. ibi teneat oppositū sub dubio forte. ¶ Vltimo no. q est h̄ remediū subsidiariū. s. q lis sorte dirimat qū aliter dirimi nō pōt. vn̄ dic qū est qđ sup facto nō d3 recurri ad sortē: s3 factū d3 pbari. l. actor q asseuerat. C. de pba. S3 si sit qđ sup iure tūc si lex declarat qualr incertitudo dirimat seruat lex in. d. l. maiorē. ff. de pac. si lex non declarat tunc aut discordat in p̄iudiciū tertij & nō recurrit ad sortē: s3 iudex cogit eos ɔcordare aliqū declarat quis sit potior vt iter tutores discordātes de administratiōe. ff. de sa tisda. tuto. §. fina. & ibi dixi. Aliqū causat nō audiēdo eos nisi ɔcordēt. vt iter plures legatarios agētes diuersis actiōib⁹ in p̄iudiciū heredis. l. hmōi. §. fi. ff. de leg. j. Si aūt discordēt in p̄iudiciū sui tūc si petāt recurri ad sortē & sorte dirimit. vt h̄ & d. l. fi. alis p discordiā se inuicē ipediūt. l. quotiēs. ff. de vsufruc. & l. ij. §. fi. ff. qui. mo. vsufruc. amit. fm Saly. in. d. l. fi.

Legati autem. ¶ Illis pōt legatum relinqui qui possunt ex testō capere. h. d. Nō ergo t3 legatū factū alicui ab intestato. s. in codicillis. vt. j. de codicillis. §. non tm̄. nisi ille possit capere ex testō. vel esset habilis vt possit institui vel ei reliqui in testō. vt hic. Qui aūt sunt illi qui nō pn̄t capere ex testō notat hic in glo. in quo di: ibi peregrinus & deportatus & cui querit hereditas vel res legata tali deportato. glo. t3 in. l. iō. de here. insti. q querit fisco. & ita t3 Saly. S3 Bar. & plures alij tenent q queratur & deueniat veniētibus ab intestato illius qui relinqt. dic in. d. l. j. in ea. glo. ibi. Itē in metallū dānat⁹ & legatū & hereditas huic relicta debet veniēti ab itestato. d. l. si in metallū. Et idē si fratres minores instituant heredes qui sunt incapaces. p cle. exiui de paradiso. de verbo. signi. hereditas tanq̄ pro nō scripta remanet apud venientes ab intestato. & idem in hereditate vel legato relictis damnatj ad mortē vel ad ppetuū carcerē possunt relinqui alimenta. p. d. l. si metallū. & ibi per Bar. in ea. glo. ibi incestuosi. i. ex nephario dānato vel incestuoso coitu nati. vt in auē. ex ɔplexu. C. de natura. libe. & hoc veꝝ q non pōt eis relinqui a p̄re quo quomō in testō vel inter viuos donari imo si pater reliquit expresse tunc debet veniētibus ab itestato: si relinquit tacite & in fraudē per suppositā p̄sonā debet fisco. fm Bart. in. l. lucius. §. fi. de le. j. S3 ab alio extraneo bene pōt relinqui tali spurio: nisi fiat in fraudē. t3 glo. in. d. §. vlt. in gl. alle. Itē pōt relinqui a patre ad alimēta. vt in. c. cū hēret. de eo q duxit i matri. quā polluit per adulteri. ¶ In ea. gl. ibi maioris heresis.

heresis.secus si aliqs erraret in aliquo articulo fidei.qr per hoc nõ dicit̃ hereticus nisi ptinaciter resistat.vt not.l.ij C.ð hereticis. ¶ In ea.gl.ibi item mulier nubẽs infra annũ.fm apostolũ.sʒ cũ hodie mulier mortuo primo viro possit incõtinẽti nubere.vt in.c.penul.⁊ fi.de secun.nup.An hodie poterit heres institui ⁊ ei legari.glo.q̃ sic.in.l.ij.C.ð secũ.nup. ⁊ similiter hodie non erit infamis.vt.d.l.j.in hoc tñ qd pene imposite mulieri nubenti infra tp̃s luctus a iure ciuili q̃ sunt multe.vt.d.l.j.sint correcte per ius canonicũ. Inno.in.d.c.pe.⁊ fi.de secũ.nup.ꝯcludit q̃ ius canonicũ tollit penas impositas mulieri pp festinantiã nubendi.s.infra ãnum luctus vt q̃ possit institui: ⁊ sibi legari.vt.h.⁊ q̃ nõ sit infamis:vt.d.l.j.nõ aũt tollit penas sibi impositas fauore priorum puerorum.ex eo quia secundo nubit.Et ideo lucra habita a prio viro tenet̃ etiã hodie reseruare filijs primi matrimonij.de quo dic p Bar.in.l.genero. [a] ff.de his qui no.infa.

Incertis vero.

¶ Incertitudo psone legatũ libertatis ⁊ tutele datione vitiat.⁊ alieno posthumo põt hodie hereditas ⁊ legatũ relinqui.h.d.vsq ad.§.siqs in nomine. Et ꝯclude fm Bar. in.l.qdam relegatus.ff.de reb.dub.quãdo ẽ incertitudo rei legate an vitiet legatũ.dic vt.ĩ.eo.§.generaliter.qñ ẽ incertitudo in persona legatarij.⁊ tunc dic q̃ regula est q̃ incertitudo vitiat legatũ si nullũ nomẽ legatarij testõr expssit.vt si dicat lego.x.⁊ nõ dicat cui.l.paulus respõdit cũ nomẽ.ff.de reb.dub.Fallit pmo si testõr expressit psonam ⁊ dubitat̃ de qua senserit:cum plures essent eiusdẽ nominis.nã tũc cũ legatũ sʒ in sui substãtiaʒ pp incertitudinẽ redderet̃ inutile nisi legatarius pbaret testatorẽ sensisse de eo põt heres soluere cui vult gratificari.l.siqs seruũ.§.si inter duos.de le.ij. Scdo fallit quando ab initio ẽ incerta psona legatarij: sʒ ex post facto venit certificãda.vt.d.l.qdam relegatus.⁊ hic in ver.incerta.⁊ verbo illõ.nã quãdo psona legatarij ẽ icerta.sʒ postea venit certificãda.corrigit̃ iste tex.per ver.sʒ ne huiusmõi.l.j.eo.qr oliʒ nõ valebat:sʒ hodie valet.sʒ qñ oĩmodo remanet incerta psona legatarij nec post venit certificanda: tũc nec olim nec hodie valet.⁊ sic nõ corrigit̃ in pncipio.fʒ glo.⁊ Bar.in.d.l.qdã relegatus.Tertio fallit qñ relinqtur incerte psone de certis.vt hic in verbo subiecta.⁊.l.si suus legatus.§.huiusmõi.ff.de le.j.Quarto fallit fauore paupeꝝ ⁊ captiuoꝝ.qr paupib⁹ ⁊ captiuis in redemptiõe quãtũcũqʒ incertis põt relinq ⁊ legari.l.siqs ad declinãdã.⁊.l.nulli.C. de epis.⁊ cle. ¶ Scdo nota in.§.incertis aũt psonis.q̃ sicut pp incertitudinẽ poterat retineri legatũ.solutũ vero per errorẽ nõ poterat repeti:sic ẽt solutũ per errorẽ ex cã dotis nõ repetit̃ tanq̃ ex cã pietatis solutũ.l.cũ his.§.similr.ff.ð ꝯdi.inde.⁊.l.j.C.eo. ¶ Tertio no.in ver.sʒ nec ꝯlũcta glo.in vbo ꝯstitutio.que dic̃ q̃ hec ꝯstitutio nõ reperit̃ quotiẽscũqʒ in alia lege vel statuto fit mentio alterius legis vel statuti q̃ nõ reperiat̃.tñ illud faciens mẽtionẽ de se disponit.vt hic. ⁊.l.iulia.ff.de cõdi.inde.⁊ ibi per Bar.secus aũt ẽ in instrumẽtis.vt in auẽ.siqs l aliquo.C.de edẽ. ¶ Quarto nota in §.tutor.q̃ datõ tutoris icerti si vʒ ẽt si l aliq̃ futuro euẽtu veniat certificãd⁹.vt hic ⁊.l.tutor icert⁹.ff.ð testa.tute.sʒ secus sit in legato qð valʒ si ex postfacto certificet̃ psona legatarij. vt.ĩ.dixi. Et est rõ dñe qr tutela ẽ maioris piudicij q̃ legatũ nã si valeret qñ testator dicit relinquo tutorẽ eũ q̃ pmo venerit de curia posset venire qdã ribaldus cui non ꝯueniret tutela fm glo.l.j.siqs a filio.§.siqs plures.ff.de leg.j.Et hec vera qñ testator relinqt incertũ tutorẽ.si aũt sensit de incerto aut dubitat̃ de quo sensit cuʒ plures eẽnt eiusdẽ nois tunc vʒ datio de se sed pp pbationẽ reddit̃ inutilis.l.duo sunt ti cij.ff.ð testa.tute.Ala aũt incertitudo vitiat hẽdis instõnẽ ⁊ electionẽ.dic p Bar.l.d.l.qdã relegat⁹. ¶ Quinto no.l.§. posthum⁹.q̃ olim de iure antiquo posthum⁹ alicuius.s.q̃ nõ nascebat̃ suus.i.in ptãte testõris nõ poterat istitui: sʒ postea de iure ptorio ⁊ hodie de iure ciuili p ꝯstõnẽ impatoris põt institui ⁊ ei legari.de hoc dic p Bar.l.l.gallus.§.ille casus.

ff.de libe.⁊ posthu. ¶ Et no.hic bonũ tex.q̃ posthum⁹ siue partus alienus tũc nõ põt institui qñ eius mater institui nõ põt.censet̃ enĩ portio viscerũ matris.vt sicut nõ põt institui nec legari matrixita nec eius partui sʒ aĩs partus habeat̃ p nato qñ tractat̃ de eius cõmodo:vt.ĩ.de tutel.§.cũ autem.

Siquis in nomine.

¶ Error in pprio noie cognomine vel agnomine legatarij non vitiat legatũ:si de corpore ꝯstat.h.d. ¶ Et no.hic in glo.dñiam inter nomẽ pr.omẽ cognomẽ ⁊ agnomẽ.vt marcus tullius asinellus african⁹. Et ꝯclude q̃ error in pprio noie cognomine vel agnomine nõ vitiat legatũ hẽdis instõnẽ.stipñonẽ nec alios ꝯtrac⁹ si de corpore ꝯstat. Nã lʒ p errorẽ nominẽ petrũ eũ q vocat̃ guillermus:tñ nõ vitiat̃ actus.nã noia ppria non sunt iposita nisi ad cognitõeʒ reꝝ.vt hic.l.ad recognoscẽdos.C.de inge.manu. ⁊ iõ qualitcũqʒ cognoscat̃ ⁊ certificet̃ res etiã sine noie pprio sufficit.vt.l.certũ.ff.si cer.pe.Sʒ error in noie appellatiuo.vt noiando p errorẽ equũ p boue bene vitiat:qr noia appellatiua sunt ꝯdita ⁊ inuẽta simul cuʒ ipsis reb⁹.⁊ ideo sunt imutabilia.⁊ iõ error l eis vitiat actũ l totũ.l.siqs l fundi vocabulo.ff.ð leg.j.Fallit qñ sunt appellatiua quoꝝ vnũ hʒ pximitatẽ cũ alio.vt si librũ appello chartã.l.libroꝝ.§.tñ cassius.ff.ð le.iij. Itẽ fallit qñ vnũ appellatiuũ ꝯsuetũ ẽ põi cõiter p alio.vt palefred⁹ p equo.l.labeo l fi.ff.ð supel.leg. Quid si errauerit in regiõe.dic q̃ nõ nocet.l.patronus.§.ij. ff.de leg.iij.Itẽ qd si erret̃ in nominib⁹ adiectiuis.vt albũ appello nigrum.dic idẽ q̃ in subiectis.fm victa in.d.l.siqs in fundi.Item qd si errat̃ in corpore rei.dic q̃ veniat sicut si erret̃ in appellatiuis vt.d.l.siqs.Sʒ quero qualr pbabit̃ q̃ testõr errauerit in noie pprio rei.dic p demõstrationẽ vel declarationẽ ꝯfiniuʒ a testõre appositã.vt qr dixit lego cãpũ oliueti positũ iuxta tales ⁊ tales ꝯfines.⁊ sic nõ vocabat̃ cãpus oliueti.sʒ habebat aliud nomen ⁊ erat alius cãpus diuisus a cãpo oliueti.l.nam si confines rei cõcordant:qr sunt illimei cõfines valet a tuo:sʒ vocabuluʒ ⁊ nomen rei discordat fm glo.⁊ ibi per Bar.in.l.iiij.ff.de lega.j.

> [a] ¶ l.genero.Tu videdo.Abb.l.c. cũ fm aplm. extra ð secũ. nup.vbi plene ð hac materia.⁊ p Sali.l.l.j.C.e.ti.

Huic proxima.

¶ Falsa demõstratio nõ vitiat si de corpore cõstat. Itẽ falsa cã sililr non vitiat̃ nisi sit ꝯditionaliter prolata.h.d. ¶ Et nota hic glo.notabilẽ ⁊ materiã.⁊ adde aliã pleniorẽ in rubrica.ff.de cõdi.⁊ demõ.Cõclude latius quã in glo.q̃ falsa cã nõ vitiat legatũ nisi ꝯditionalr appositũ.vt in text.⁊ nisi testõr alas nõ fuisset relictus.s.si putasset cãm falsaʒ.l.cũ tale.§.falsam.ff.de cõdi.⁊ demon.Et de hoc dic plene per Bar.in.l.demonstratio.§.j.ff.de ꝯdi.⁊ demon.sʒ defectus ꝯditionis facit deficere legatum:vt in glo.de quo plene per Bar.l.iij.ff.de ꝯdi.⁊ demon.Similr si modus nõ impleat̃ nõ soluit̃ legatũ differt tñ modus a ꝯditione in duob⁹.q: in legato ꝯditionali ante euẽtũ ꝯditiõis nõ est nata obligatio ⁊ actio.Sʒ in legato sub mõ est nata obligatio ⁊ actio.⁊ ideo legatarius ante modũ impletũ agit ⁊ sibi soluit̃ legatũ si cauet de iplendo modũ.l.si tibi legatũ.ff.de leg.iij.de quo plene p Bar.in.l.qbus diebus.§.terminus.ff.de ꝯdi.⁊ demõ. Scdo differt.qr legatũ ꝯditionale nõ transmittit̃ ante euẽtum ꝯditiõis:sʒ legatũ sub modo hñs trãsmittit̃ ante moduʒ impletũ.l.a testõre.ff.de ꝯdi.⁊ demõ.in demõstratiõe dic q̃ falsa demõstratio adiecta speciei nõ vitiat si ð corpore ꝯstet. vt hic v.sʒ huic pxima.sʒ falsa demõstratio adiecta q̃titati. in scda vel tertia psona debitoris.vt lego tibi id qð mihi debes.vl qð dʒ mihi ticius vitiat legatũ.qr si demõstratio eẽt vera.s.q̃ deberes mihi.vl q̃ tici⁹ mihi deberet hẽs meus teneret̃ solũ te liberare vl actõeʒ ꝯtra ticiũ cedere.⁊ iõ cũ non subsit cã debiti nõ põt fieri cessio nec liberatio.secus si falsa demõstratio sit adiecta legato l pma psona.qr tunc si q̃titas est expssa.vt.x q̃ tibi debeo.ñ vitiat legatũ qr si demõstratio esset vera heres meus teneret̃ ibi dare.⁊ sic subesse substantia legati.sʒ si nõ est expssa certa quãtitas nõ valet.tex.est in l.si sic.§.j.de lega.j.⁊ ibi per Bar.Et de ista falsa demon-

> No.hoc tertiũ notabile.

stratiõe per que verba fiat qñ vitiat legata.ꝯtractus insias.⁊ rescripta.dic plene p Bar.i.d.l.demõstra.ff.ð ꝯdi.⁊ demõ.

An seruo. ¶ In legatis pure inspicimꝰ valorē coꝝ tpe testamēti ⁊ in eis regula catoniana vendicat sibi locū. In ꝯditiōibus vero tempoꝝ existētis ꝯditiōis ⁊ ad ea nō ptinet regula catoniana.h.d.vel sic. Legatū seruo a dño suo hr̄de instituto nō vз si legeť pure.secus si sub ꝯditōe.sз legatū a dño seruo eius instituto etiaз pure vз ⁊ tз.h.d. ¶ No.ergo q vt videať an valeat legatū purū vel nō debemus attēdere tp̄s testamēti.nā si tpe testamēti ꝯditi si tūc moriať testator vз legatū:valebit ēt postea.si aūt tpe testamēti si tūc moriať testator nō vз legatū nec ēt postea validať iз ipedimētū cesset. Et iō si legeť seruo heredis.qr si tūc moreret testator nō valeret legatū.qr qd heres solueret seruo suo sibijpsi acgreret nō ꝯfirmať legatū.lз heres viuo testatore seruū alienet pp regulā catonianā q dicit q legatū purū qd nō valeret si tūc moreret testator nō cōualidať postea.lз cesset ipedimētū.vt hic in ver.qr qd inutile.⁊.l.j.ff.de reg.cato. Sз pure legatū a dño seruo instituto hr̄di vз.qr tūc valeret si testator moriať tūc.qr dña nō repireť legatariꝰ ⁊ heres.qr nō acqriť sibi hereditas anteq̄ iubeat ⁊ seruus adeat hr̄ditatē.⁊ interim seruus pōt manumitti vel alienari.⁊ interim tз legatū.sз in legatis ꝯditionalibꝰ inspicimus tp̄s existētis ꝯditiōis.⁊ si tūc nō subsit ipedimētū vз legatū.⁊ iō in legatis ꝯditionalibꝰ nō hз locū regľa catoniana.qr ipsa attēdit tp̄s testamēti ⁊ nō ꝯditiōis.vt hic in ver.sub ꝯditiōe.⁊.l.pe.ff.de regu.cato. ¶ Scđo no.q nō vз legatū seruo a dño instituto nisi in minima re quā pōt seruus retinere cōniuētibꝰ oculis dñi.vt.l.iiij.ff.de manu. Et nisi p alimētis.qr tūc pōt seruus p tali legato implorare officiū iudicis.l.seruos.ff.de ali.⁊ cib.leg. Et similr̄ vз legatū fratribus minoribꝰ ad alimēta.fm Bar.i.d.l.seruus. Et similr̄ nō vз legatū vel fideicōmissuз pure relictū a patre filio.qr sibijpsi quereret.nec recōualescit lз interiз emācipet eū pp regulā catonianā.que est q si legatuз nō valeret tpe testamēti si tūc testator moreret nec postea recōualescit.vt hic.⁊ hoc veruз qñ vз relictuз a patre filio:nisi sit delatū in tp̄s sui iuris.s.q pater restituat ei facto sui iuris.qr tūc hн̄ vз.l.cuз filio.⁊ ibi p Bar.de leg.i.sз ecōuerso hн̄ vз legatū vel fideicōmissuз pure relictū pr̄i a filio instituto sicut hic vз relictuз a seruo dño p eādē rōnē.qr tunc nō inspicimꝰ tp̄s legati facti:sз tp̄s adite hr̄ditatis quo tpe filius pōt eē̄ factus sui iuris.⁊ tunc vз legatū:sз si nō ē factus sui iuris nō vз.l.a filio.ff.de leg.i.⁊ ibi p Bar. ¶ Tertio not.in ver.⁊ possit p eū.q inspicimꝰ qd euenire pōt.vt hic.⁊.l.si idē.§.j.ff.de iurisdi.om.indi.⁊ hoc qñ natura rei est apta ad futurū ꝯtingens.alr̄ non.vt.l.sciendum.§.penul.ff.qui satisda.cogan.⁊ no.in.d.§.si.

Ante heredis. ¶ Ante ⁊ post ⁊ intermediam hr̄dis instōnē pōt hodie legatū ⁊ libertas relinqui. Itē hodie tз legatū qd ꝯfert post mortē vel in tp̄s primū mortis hr̄dis vel legatarij.h.d. vsq ad.§.pene quoqз. ¶ No.ex pncipio q hr̄edis instō est caput ⁊ fundamētū totius testamenti adeo q nullū est testm̄ sine hr̄dis instōne.vt pз ex diffinitiōe testamēti:vt.ff.de test.l.j.Imo legata ēt relicta a b intestato i codicillis nō valēt nisi adeať hr̄ditas p aliquē heredē ab intestato veniētē.vt.l.ij.C.de fideicō.liber. Et no.glo.in.l.q filio.§.j.ff.de heredi.insti. ¶ Scđo no.q ordo scripture nō attendiť si ꝯstat de mente statuētis:qr tunc attēdimus ordinē scripture.vt in ꝯtrarijs glo.hic sup ver.ordinē.⁊ ideo omissio ordinis circa ea q depēdent a mente ⁊ volūtate disponentis nō vitiat.vt hic.⁊.l.ij.§.si prius.de vulg.⁊ pupil.substi. Ex quo inferť q iз petastiá cogi.⁊ ꝯpelli ad restituendū mihi centū q sibi mutuaui ⁊ ad pdicta ipз ꝯdēnari tm̄ non vitiať libellus quasi videať petere prius executionē q̄ ꝯdēnationē ꝯtra.l.j.C.de execu.rei iud.qr appet de mēte q volo eū ꝯdēnari ⁊ postea ad soluendū cogi.secus aūt si nō eē̄t ordo circa ea q depēdēt a volūtate sз depēdent a mēte ⁊ solēni forma tradita.l.pilataз.

C.de sentē.⁊.l.cū hij.ff.de trāsac.§.si pretor.de quo dic per Bar.i.d.§.si pus. ¶ Tertio no.in.§.prius.q legata ⁊ fideicōmissa pñt relinqui post mortē hr̄dis ⁊ legatarij sicut ēt stipulatiōes ⁊ alij ꝯtractus:vt.i.de inuti.stipulatio.§.post mortem.⁊.C.vt actiones ab hr̄dibus ⁊ ꝯtra here.l.j. Nā si promitto tibi decē post mortē tuā pinde est ac si hr̄di tuo legeз vel pmittā.⁊ sic incipit obligatio ab hr̄de:vt.d.l.j. Est tamē dr̄ia inter legatū ⁊ stipulationē.qr in stipulatiōe ante mortē nata est obligatio:sз nō efficax nisi post mortē:sз legatū ante mortē legatarij nullo modo debeť.⁊ incipit deberi eius heredi.vt hic in gl.in ver.lego ⁊ no.in.d.l.j. Sз dic q gl.dicit verū qñ dixi tibi lego post mortē hr̄dis mei.qr tunc est dr̄ia inter stipulationē ⁊ legatū qr istud stipulatiōe certū est oīno iri debitū.sз nō in legatis:qr legatariꝰ possз mori anteq̄ hr̄s meus ⁊ sic nō trāsmitteret ad hr̄deз suū:sз cū dicu lego tibi post mortē tunc est ideз qd in stipulatione.qr est certū oīno debitū iri sicut in stipulatione:vt no.gl.in.l.cedere diē.ff.de vb.sig.fm doc.in.d.l.j.vt actio ab hr̄dibus ⁊ ꝯtra heredes.

Pene quoqз nomine. ¶ Oliз legatū etiā a militibus nomine pene factū nō tenebat.hodie secus nisi sit impossibile:aut pbrosuз aut legibus interdictū.h.d.vsq ad fi. Et intelligiť q olim non poterat relinqui noīe pene.s.de iure antiqssimo ante tp̄s diuoꝝ.sз dic de hoc tpe loquiť hic.sз tpe diuoꝝ bene poterat.l.j.§.itē si ita ad.l.fal.fm Bar.i.l.multa.ff.ð ꝯdi.⁊ demō.nō poterat ergo oliз heres grauari sub pena.s.q quicqd faceret vel nō faceret.alias pp eius inobediētiā solū ⁊ tm̄ noīe pene vel priuareť hr̄ditate.sз hodie talis pena adiecta valet ⁊ tз siue sit adiecta p modū solutōis.s.q heres teneať soluere tm̄ si nō implet volūtatē defuncti.siue per modū priuationis vt q priueť eiꝰ hr̄ditate siue p modū trāslatōis ⁊ ademptiōis.vt qr qd plegauerat hr̄di legat alteri.⁊ hoc nisi talis pena sit adiecta dispositiōi impossibili de natura vel de iure.⁊ in eius fraudē pena sit adiecta hr̄di si nō implet volūtatē defuncti.vt lego q heres meꝰ det mōtē aureū petro.vel reз sacrā.vel religiosaз.vel p alio eū hereditate vel dāno eū dare cētū tali eccľe.certe hoc casu ex quo nō tз pncipalis dispositio pp impossibilitatē nature vľ iuris nec etiā tз accessoriū penale.⁊ idē si testōr disponit aliqd ꝓbrosum.vt q hr̄s ꝓiciat in flumine pulcherrima vestimēta ipsius testōris.vel eius ossa in mari iactet.alr̄ priuat eū hr̄ditate.certe nō valet hec dispositio nec teneť heres parere.vt hic in glo.fi. Et idē si disposuit aliqd legibus interdictū.vt q heres debeat dare ascriptitios sine predijs vt hic in gl.in ver.interdicta.vel debeat dare relicta incapaci.alr̄ priuetur hr̄ditate.vt dicit gl.in.l.j.C.de his qui pe.no.nā his casibꝰ nō tз dispositio defuncti:nec pena.iō hr̄s tūc nō teneť ꝯuaľ eius dispositionē nec incidit in penā.vt hic.⁊.d.l.j. Cōcludē q si impossibilitas vľ turpitudo vel interdictio legis adijciť ꝯtra substātiā institutōis vel legati:vel p modū dispositionis.vt cū iubet testator restitui hr̄ditatē incapaci vel legatū vel legat rē sacrā vľ religiosaз.vt.l.apud iul.§.j.ff.ð leg.j.vel q interficiat patrē:vel eū non redimat ab hostibꝰ.vel faciat furtū vel aliud legibus interdictū. Et si heres nō ipleat adijcit sibi penā de aliquo dāno:vel q priueť hr̄ditate tūc dic q impossibilitas vitiat dispositōem ⁊ penā sibi annexaз.vt h.⁊.d.l.j.ð his q.pene no. Sз si impossibilitas nō adijciť ꝯtra substātiaз sз ꝯtra aliqd accidēs.vt cū legat seruū distātem per octo dies.quē vult tradi infra tres dies post mortē ipsius:tūc hec impossibilitas ⁊ angustia tpis reijciť ð medio ⁊ remanet firmū legatū.l.si mihi ⁊ tibi.§.sigs seruos.ff.de leg.j. Si aūt impossibilitas adijciť non p modū dispositionis sз p modū ꝯditionis.vel si fiat istitutio vel legatū sub impossibili cōditione de natura vel de iure.vt instituo te vľ lego tibi si celū digito tetigeris vel p̄rem ab hostibus nō redemeris:tūc reijciť ꝯditio ⁊ istitutio.⁊ legatū remanet pуꝝ.vt.ō.de here.insti.§.impossibilis.⁊ ibi gl.⁊.l.j.ff.de ꝯdi.isti.⁊.l.obtinuit.ff.de ꝯdi.⁊ demon. Et hoc voluit gl.in vbo vitiari.⁊ in

tiari.ꝛ in vbo impossibilis.ꝛ l.d.l.j.ff.de ꝯdi.insti.reiecta distinctione gl.h in ver.impossibilis.l.ꝙ aut impossibilitas est adiecta heredi aut legatario.q̃ distinctio ñ ꝓbaẽ.l.ꝛ est ꝯtra dictũ.§.sigs seruos.fm Bar.in.d.l.j.ff.de ꝯdi.insti.Cõtractus aũt stricti iuris bñ vitiat ipossibilis ꝯditio.vt.j.de inuti. stipu.§.impossibilis.s3 nõ ꝯtract⁹ bonefidei.l.insulaz.§.j.ff. locati.Quero nunquid pena priuationis hrditatis vel legati adiecta mulieri si nupserit vel eius patri cũ dicit testõr si filiã suã nõ collocauerit ticio in mrimonio reijciaẽ tanq̃ inducẽs viduitatẽ.que ꝯdicio sic inducẽs d3 reijci.l.mulieri. ꝛ.l.heres meus.§.fi.ff.d ꝯdi.ꝛ demõ.ꝛ.l.ij.C.de idic.vidui. ꝛ dic ꝙ tũc reijciẽ ꝯditio ꝛ pena qñ inducit viduitatẽ respectu aliaꝝ ꝑsonaꝝ s3 respectu eiusdẽ ꝑsone nõ reijciẽ.vt hic. ꝛ.l.cũ ita legatũ.§.j.ff.de ꝯdi.ꝛ demõ.Itẽ reijciẽ in virgine s3 nõ in vidua.vt in auẽ.cui relictus.C.de indic.viduita.de quo dic ꝑ Bar.in.d.l.mulieri.Itẽ quero eo casu quo valet adiectio pene que nõ sit adiecta dispositõi impossibili ꝓbrosa vl reprobrose possit eã testõr apponeẽ vsq3 ad quãtãcũq3 summã velit.dic ꝙ nõ.s3 si sit adiecta vltra legitimũ modu3 positũ in.l.eos.C.de vsur.reduciẽ ad legitimũ modũ.ꝑ.l.iij. §.fi.ff.de ãnuis lega.s3 nũqd testõr possit adijcere vsuras in testamẽto.vt si heres me⁹ nõ soluerit infra mẽses soluat tñ nomie vsuraꝝ.dic ꝙ hodie vsure sunt in totũ ꝓhibite de iure canonico iõ nõ põt eas testõr apponere.de quo dic per Bar.in.l.ij.ff.de his q pe.no.Itẽ quero que dicat dispositio ꝓbrosa.dic ꝙ oĩs illa que est rep.obata morib⁹ vl iure ciuili vel ꝑtorio.vt.l.filiusfa.de cõdi.insti.ꝛ ideo cũ dispositio inducẽs viduitatẽ per.l.reijciatur.vt.ñ.dicti si testator dicit relinquo centũ filie mee ꝛ nolo ꝙ possit nubere sine ꝯsensu talis vel cadat a dicto legato non valet hec pena adẽptio nis legati ꝛ legatũ remanet firmũ.l.cum tale.§.j.ff.de cõdi. ꝛ demõ.ꝛ idem in grauamine imposito legitime filij:vel imposito clericis.dic per Bar.in.d l.j.de his qui pe.no.

De ademptione legatorum. Rubrica.

Continua rubricã vt in glo.ꝛ dum dicit ꝙ ambulatoria est vltima volũtas ꝛc.ex hoc p3 ꝙ nullus põt taliter eius testamẽtũ firmare etiã cũ iuramẽto vel alio modo quin possit illud mutare qꝛ nemo potest sibi imponere legẽ ꝛc.de quo dic per Bar.in.l.siquis in principio.ff.de leg.iij.

Demptio legatorũ.

a Legatũ relictũ in testõ põt in eodẽ vel in alio vel in codicillis postea factis adimi vel ab vno in aliũ trãsferri.h.d.vsq3 ad fi.Et intellige ꝙ siue legatũ adimaẽ in eodẽ testõ siue in alio solẽni siue in codicillis postea factis intelligiẽ adẽptu3 legatũ ipso iure:qꝛ codicillus est sufficiẽs volũtas adimẽdi ipso iure ꝛ nõ solũ ope exceptiõis.l3 hic gl.in ver.firma.ꝛ in.l.datis.C. de leg.ꝛ.l.si ita scripsi.de leg.j.teneat ꝛ male ꝙ solũ adimaẽ ope exceptiõis.sed si fiat adẽptio in alio testõ minus solẽni tũc bñ adimiẽ ope exceptiõis.fm Bar.in.d.l.si ita scripsi. Itẽ intellige ꝙ legatũ relictũ in testõ reuocaẽ ipso iure l codicillo siue codicillis siue testõ ꝯfirmatis siue non.vt l3 hic glo.ij.ꝛ plenius ꝑ glo.ꝛ Bar.in.l.hẽdes pala.§.sigs post.ff. de testa.siue codicilli ꝑcedãt siue sequanẽ testm̃ semꝑ intelligiẽ hodie testm̃ ꝯfirmari nisi sint reuocati.l.ante.ff.d iure codicil.ꝛ.l.siue in initio.C.de codi.Si aũt sint facti codicilli ab intestato tũc regriẽ ꝯfirmatio ꝑ additionẽ hereditatis venientiũ ab intestato.ꝛ ve no.in.l.q filio.§.j.ff.de iure codicil.ꝛ dicã.j.de codi.in prin. Et adde ꝙ vltimi codicilli cõtrariũ intelliguntẽ reuocare priores sicut vltimu3 testm̃ reuocat primũ.C.de codici.l.iij.ꝛ.ñ.qui.mo.testa.infir.§.posteriore. Sed qd si apparẽt duo codicilli in vno diciẽ fundũ lego ticio.ꝛ in alio diciẽ fundũ nõ lego ticio:nec appet qs sit prior nec qs sit posterior.dic ꝙ intelligiẽ vltim⁹ ille q ꝯtinet ademptionẽ:qꝛ nõ põt adimi qd nõ est datũ.l.nõ põt videri.ff.de reg.iur.S3 qd si dr in vno.fundum lego ticio.in alio diciẽ eundẽ fundũ lego Gayo.nec apparet qs sit prior:nec qs sit posterior.dic ꝙ admittuẽ ꝯcursus vtriusq3 legatari.l.si pluribus.de leg.j.S3 qd si repiaẽ fundus legat⁹ ticio ꝛ duo qui vocanẽ hoc noie ticius:nec appet de quo senserit testõr an valet legatũ.dic ꝙ sic.ꝛ melior est ꝯditio possidẽtis.ꝛ si neuter possidet locus est gratificationi.ff.de leg.j.l.sigs seruu3. §.inter duos.Itẽ no.hic ꝙ legatũ nõ solũ adimiẽ voluntate testõris expssa vel tacita s3 ẽt facto legatarij priuãtis ꝛ se indignu3 faciẽtis legato:puta si efficiaẽ inimicus testõris.vt h in glo.in ver.alijs.vel si post mortem testatoris ante traditionem legati legatarius stuprauit vxorem testatoris:vt no.glo. in.l.fideicõmissum.C.de fideicõ.ꝛ vide ibi per Bar.secus aũt dic esse in hrditate:que ꝓꝑ inimicitias supuenientes nõ reuocaẽ sola volũtate:s3 cũ solẽnitatibus requisitis.l.ex pte ꝛ ibi no.ff.de adimẽ.lega.S3 qd si ille in quẽ transferẽ legatum nõ est capax an teneat ademptio.dic ꝙ sic.vt h in gl.fi. ꝛ.l.ꝛ si transferã.ꝛ.l.legatũ.§.j.ff.de adimẽ.leg.ꝛ h in glo.fi. nec obstat regula iuris in.vj.que dicit ꝙ nõ ꝑstat ĩpedimentum qd de iure nõ sortiaẽ effectũ:qꝛ h volũtas defuncti sortitur effectum eo ipso ꝙ declarat se velle adimere hoc enim sufficit ad adimendũ.vt.d.l.ꝛ si transferã.Ite3 si ꝯditio erat adiecta primo legatario an intelligaẽ repetita in ꝑsonã eius ad quẽ fit translatio.dic ꝙ sic.nisi sit ꝯditio inherẽs ꝑsone legantis.l.legatũ sub ꝯditõe.ff.de adimẽ.leg.Itẽ quero quot testes regrunẽ in adẽptõe legati.in hoc sunt opiniones.Aliqui dicunt ꝙ sicut in omni vltima voluntate regulariter excepto testõ regrunẽ qnq3 testes.l.sigs agere.§.fi.C.de codi. ita requiruntẽ in adẽptione legati que est.vltima voluntas. hoc dicit quasi dicat sicut requiruntẽ quinq3 testes qñ relinquiẽ legatũ in codicillis ab intestato ita ꝛ qñ adimiẽ qꝛ nihil tam naturale.vt.l.nihil tam naturale.ff.de regu.iur.Bal.cõsulit ꝙ sufficiat ꝓbare ademptionẽ legati ꝑ duos bonos testes:qꝛ sicut ex testõ min⁹ solẽni obligaẽ hres naturaliter soluere legata.vt no.l.l.si post diuisionẽ.C.d iur.ꝛ fac.igno.sic ex adẽptiõe min⁹ solẽni tolliẽ obligatio nãlis q̃ tenebaẽ hres.ꝛ sic obstat exceptio.ꝛ adde qd no.ꝑ gl.ꝛ doc.in.l.ij.C.de bo. pos.fm tab.ꝛ.l.hẽdes palam in prin.ff.de testa.ꝛ ibi ꝑ Bar.

De lege falcidia. Rubrica.

Superest vt d lege.

f Olim cõcessa erat licẽtia testõꝛu totu3 suu3 ꝑrimoniũ per legata distribuere nulla detractiõe per hrdẽ faciẽda.hodie aũt vsq3 ad dodrãtẽ legare põt:ꝛ quarta per falcidiã resecaẽ que penes vnũ vel plures hrdes remanere d3.h.d.Non ergo põt testator legare vltra dodrãtẽ.vt si vltra leget.l.falcidia a falcidio cõsule inuẽta.vt dicit gl.in ver. falcidia.resecat legata ipso iure adeo ꝙ heres ipsam quartã resecatam de legatis ꝛ sibi ꝑ legem ꝯcessam põt vẽdicare. vt dicit h glo.sup ver.dodrãtis.ꝛ hoc veꝝ nisi testator prohibeat detrahi falcidiã de legatis.nã oli3 nõ poterat ꝓhibere falcidiã.vt in glo.in ver.ipsoꝝ testamẽtoꝝ.etiã renũciãdo sanoui.qꝛ nõ tam fauore sui q̃ heredis ẽ inuẽta:nisi in quo poterat ꝓhibere instituebat creditorẽ suũ ꝛ volebat ꝙ non detraheret quarta fal.qꝛ si heres nõ h3 cõmodũ ex reb⁹ hereditarijs.s.quartã ex legatis.h3 tñ cõmodũ aie sue ꝛ meritũ in exequẽdo voluntatẽ defuncti.vt in auẽ.s3 cũ testõr.C.eo. ꝛ ibi per Bar.S3 an testator põt ꝓhibere trebellianicam. Bar.ꝙ sic in.d auẽ.s3 cu3 testõr.qꝛ vbi cessat falcidia ꝛ trebellianica.l.marcellus.§.quoꝝ aũt.ff.ad treb.Quero an falcidia possit detrahi de alio q̃ de legato.dic vt hic in gl.in v. legare.l.ꝙ sic.de fideicõmisso.Itẽ de donatione que morte ꝯfirmaẽ.vt facta inter viꝝ ꝛ vxorẽ.ꝛ inter patrẽ ꝛ filiũ l ꝑtẽc l.donationis.C.de dona.inter vi.ꝛ vxo.Itẽ de mortis cã capione.ꝛ ẽ mortis cã capio quicqd occasione mortis alicui⁹

pcipit qd non hz spälc nomé.s.q capiat aliter q̄ p legatum
vel fideicōmissuz vel donationē cā mortis τ cuius actio nō
dat nisi det aliqd ab herede vel legatario cā implēde ↄdi
tionis.l.q ꝑcio.τ.l.mortis cā.ff.de dona.cā mortis.vel si te
stator iubeat non aliter posse hereditatē adire heredē q̄ sol
uat certā quātitatē alicui.l.pe.C.eo.nā de tali mortis cā ca
pione detrahit falcidia.qñ tradit ab herede alteri nisi eade
ret in penā legati non soluti.vel nisi qñ tradit ab alio ipsi he
redi.qr tunc heres non computat sibi in falcidiā vel nisi qñ
eēt ↄtra voluntatē defuncti si detraheret.ita ↄcludit Bar.
in.l.i.§.itē si ita.ff.eo.τ in.d.l.ꝑcio. Itez quero an in vna re
possit detrahi falcidia pro oibꝰ legatis.glo.hic in ver.dodrā
tis.τ cōiter tz q non.qr falcidia resecat quartā ipso iure de
quolibet legatorū q illā quartā assignatā heredi p legē dz
accipe τ nō aliā rē. Fallit aūt ex necessitate.vt qr vna res est
corporalis alia incorporalis:qr tūc de corporali detrahit p
incorporali.l.sz si seruus.§.si soluo.ff.eo. Scdo fallit qñ ex
pacto τ voluntate legatarij.l.in quātitate.ff.eo.Tertio fallit
qñ legat certa pars bonoꝝ.i.quota bonoꝝ.l.nō amplius.§.
fi.cum.l.sequē.ff.de leg.i.Quarto fallit si iudex arbitret in
vna re exsecare τ magis cōmode falcidiā detrahendā.vt.l.
cuz amplius.§.fi.cum.l.sequē.de quo plene p Bar.in.l.in
quarta.ff.eo.τ p Saly.l.i.i.C.eo.In quarta aūt debita iure
nature q est hodie tertia tz Jac.bu.q posset detrahi in vna
re.qr est tāq̄ es alienū.l.papinianus.§.in q̄rta.ff.de inoffi.te
sta.τ in ere alieno ex pluribus cāis debiti pōt fieri solutio in
vna.l.creditor.ff.de distrac.pig.sz alij ↄtra.in.l.filiā.C.fami.
hercis.In trebellianica sunt opiniōes.aliq tenēt q possit de
trahi in vna re aliq q nō.de quo dic i.d.l.filiā.τ.d.l.in q̄rta.

Et cum quesitum.

Unusqsqz insti tutoꝝ dz hre q̄rtaz
sue portionis vt lex falcidia cesset.aūs de legatis ab eo qui
quartā nō hz detrahit falcidia.qr in singulis heredibꝰ rō fal
cidie ponēda est.h.d.vsqz ad.§.quātitas.vel breuius.Por
tio vnius coheredū nō onerata parti alterꝰ onerate nō pfi
cit.h.d.Unusqsqz ergo heres detrahit quartā de suis lega
tis si quarta sue partis nō remanet sibi.Nec attēdit vtrū re
maneat quarta totius hrditatis coheredi vel nō.vt hic.τ.l.
in singulis.ff.eo. Et idē etiā i substitutis.vt.ff.eo.l.is q qua
dringēta.τ iō qd supra dictū fuit q nō lz testōri legare vltra
dodrātē dz intelligi de pte vniuscuiusqz hrdis.vt hic.si aūt
pars vnius coheredū accrescat alteri grauato ꝓdest legata
rijs vt eis nō detrahat falcidia.secꝰ ↄuerso si pars graua
ta accedit nō grauate.ff.e.l.q si alterutro.Quid aūt iputet
in quarta iure institōis debita.i.in falcidia. Cōclude simul
cū gl.h in ver.retinere.q.ↄputat solū id qd pcipit iure hrdi
tario.l.i quarta.ff.eo.Et qñqz totū qd capit iure hrditario.
qñqz ps.fm.l.ticia.ff.eo.nō aūt cōputat qd capit iur legati.
prelegati.vel cā conditionis implende.d.l.in quarta.ver.si
quid vero.nisi quo ad dantem:cui nō detrahit falcidia.l.ne
sennius.ff.e.vel nisi detur sibi ad hoc vt imputet sibi i quar
tam.τ nō detrahit falcidiā.l.qd aūt.in fi.ff.e.vel nisi sit dati
a statu libero.vt hic in gl.fi.In quarta vero trebelliani a cō
putat sibi heres qcqd capit iudicio testōris qualitercūqz pci
piat si ab extraneo pecuniā vl spēz τ a cohrde pecūiā τ spēz
pro sua pte solū imputat.vt no.gl.in.d.l.in quarta.τ ibi pōit
rō diuersitatis.In quartā vero debitā iure nature similiter
cōputat qcqd quocūqz mō pcipiat dūmō pcipiat de bonis
τ pfimonio testōris siue legatū siue dos siue donatio ꝑpter
nuptias:siue ꝑlegatū siue donatio cā mortis.l.qm nouella.
τ.l.omodo.C.d inoffi.testa.secus aūt si nō capit de pfimo
nio testōris sz aliūde vt sunt aduētitia castrēsia τ alia extrin
seca.vt donatio inter viuos facta filio bene merito que cēse
tur aduētitiā.vt dicit glo.in auē.vnde si parēs.C.de inoffi.
testa.qr talia nō cōputāt.l.sancimus.§.repletionē.C.de ios.
testa.Et de istis quartis dic plene per Bar.in.d.l.in quar
ta.ff.eo.An aūt fructus cōputent in quarta ꝑdicta.dic per
Ang.de pu.l.i.q de bōis.§.fructus.τ.l.in rōe.τ.l.i falcidia.

Quātitas autem.

Cōputatio patri monij p habēda fal
cidia īspicit tpe mortis testatoris iō ex augmēto vel diminu
tione postea ↄtingēte nō vitiat cōputatio que fuit tpe mor
tis testatoris.h.d.vsqz ad.§.cū aūt. No.ergo q vires pfi
monij testōris vt sciat an sit locus falcidie spectat tpe mor
tis testatoris.nā augmētū vel diminutio post ↄtingēs nō p
dest nec nocet legatarijs.vt hic.τ.d.l.in rōne.l.ij.τ.l.in quā
titate.ff.eo.nisi pereat res in specie legata.vel in genere tāq̄
in specie.vt pecunia que est in archa.vel vinū qd est in vege
te.nam idē iudicat de q̄titate relicta respectu certe spēi.qd
de ipsa specie.l.qdā de testō.§.fi.ff.de leg.ij.τ.l.si vero.§.fi.
ff.solu.ma.vel nisi re legata incerta de certis pereāt oēs res
certe.vt hic in glo.Itē habes h in pria parte.q pēsiones do
moꝝ τ partus ancillaꝝ τ fructus stantes post mortē testōris
τ pcepti nō ꝓsunt legatarijs.qm detrahit ab his falci.sz ce
dūt lucro heredis.secus si erāt sati tpe mortis testatoris:qr
tūc fit eoꝝ estimatio que tūc est nō que esset tpe recollectio
nis.τ impꝑgnāt hrditatē vt tātū minus de falcidia detrahat
sz secꝰ fit in ancilla ꝑgnāte que nō est ꝑciosior nec carior esti
matiōis q̄tū ad falcidiā pp partū nō editū.l.in lege falcidia
placuit.ff.eo.Itē qd hic dicit q diminutio ↄtigēs post mor
tē testatoris ē ad dānū heredis.dicit Bar.in.l.in rōne.§.di
ligēter.ff.eo.hodie intelligit facto inuētario alis nō.τ iō fm
eū dz h intelligi qñ non fuit factū inuētariū.si aūt fuit factuz
tūc nō dz hre dānuz.l.scimꝰ.§.ꝑ satā.C.de iure.deli. Ul
timo no.h in.§.fi.q heres habens hrditatē suspectā potest
paccisci cum creditoribus τ legatarijs de certa parte debiti
vel legati remittendis:si volunt q adeat hereditatez τ sic po
terit hoc casu adiicio hereditatis esse venalis.

Cum autem legis.

Ratio legis fal cidie dz haberi pri
us deducto ere alieno:τ funerū impensa τ falcidia est quar
ta portio oium bonoꝝ alis legatoꝝ.h.d.vsqz ad fi.vel sic.In
cōputatiōe falcidie primo dz deduci es alienuz:τ funeris im
pensa τ legata que falcidiā nō patiunt.vt sunt precia manu
missoꝝ seruoꝝ.deinde parificant legata vltra vires pfimo
nij relicta:deinde detrahitur falcidie de eo qd superest.h.d.
No.ergo q creditores hrditarij legatarijs ꝑferunt τ si
militer legitima filij de qua dz reijci omne grauamē.l.sanci
mus.C.de inoffi.testa.Itē impensa funeris τ monumēti ne
cessarij.vt qr aliter nō bene poterat sepeliri nisi fieret monu
mentuz τ voluntaria τ pōposa impēsa nō sic.τ ita intellige h
glo.in v.funeris.necessaria aūt impēsa funeris τ monumēti
dz attēdi fm qualitatē defuncti τ quātitatē pfimonij.l.sigs
§.equū.ff.de reli.τ sūp.fu. Scdo no.ibi q si ↄgregētos q
legata qñ sunt relicta vltra vires pfimonij nō debēt legata
rij dicere q vltimū legatū nō valet.imo valet.τ cuilibet ex le
gatarijs dz detrahi pro rata illius quātitatis q pfimoniū ex
cedit.τ reducunt oia legata intra vires pfimonij.τ ita de
tractatio fit ēt de legatis pijs.τ de alijs de qbus nō detrahi
tur falcidia.vt hic.τ.l.quātitatis.§.fi.ff.eo.τ scd̄ ista exequa
tione tūc hrs legata nō defalcabilia soluit.τ nō detrahet hec
falcidia.τ de alijs defalcabilibus detrahit falci.pro eis.τ p
his que falcidiā nō patiunt qñ legata sunt facta eidē psone
ita q falcidia que dz detrahi delegatis nō defalcabilibꝰ de
trahet de alijs defalcabilibus:vt.d.l.in quātitate.§.i.τ.l.in
rōne.§.q vulgo.τ.l.planc.ff.eo.τ vbilibet p Ang.de peru.τ
Bar.in.l.ex asse.ff.eo.Que aūt sint legata q falcidiā nō pa
tiunt.no.in.l.testō.C.eo.Et in his versibus.Falcidiā cessa
re facit ps debita nato.Chartula.dos miles.pietas.phibi
tio crimē.Res vetite vendi libertas sponte relicta.Hinc in
uentariuz si nulluz fecerit hrs.Cessat falcidia sociatis casi
bus istis.Exponas sic ps debita nato.i.d legitia debita filio
nō detrahit falcidia.l.si post.C.de inoffi.testa. Cartula de
legato instro rei alterius.l.si ꝑdiuz.C.e.Dos.i.delegato do
tis vxori relicte nō detrahit falcidia in effectu.qr qd detra
hitur delegato dotis p falcidiā recuperat p actionē de dote

l.ij.§.

l.ij.§.idē querit.ff.de dote ꝑleg.Miles.i.delegato relicto a
milite nō detrahit̃ falcidia.l.in testō.C.eo.Pietas.i.delega
tis pijs nō detrahit̃ falcidia.in auc.ſſr.C.eo.Prohibitio.i.
qñ testōr ꝓhibuit detrahere falcidiā delegatis.in auc.ſ3 cu3
testator.C.eo.Crimen.f.heredis nūctis interuenere legatar
vel accōmodaris tacitā fidē de restituēdo nō capaci priuat
eū fal.i.bñficio.ff.eo.r.l.etiā si tacitā.C.eo.Res vetite vēdi
vt si legat rē alicui q̄ nō possit alienari nō pōt de ea falcidia
detrahi.in auc.sed si ea.C.eo.Libertas.i.de legato liberta/
tis nō detrahit̃ falcidia.l.papinianus.§.quarta.ff.de inoffi.
testa.Spōte solutio.i.si heres soluit aliqua legata integralr
r spōte nō pōt etiā de alijs detrahi falcidia.vt in auc.sed cū
testator.C.eo.Inuētariū.i.non fecit inuētariū tenet̃ soluere
integra legata sine d̄tractiōe falcidie.vt.d.auc.ſ3 cū testator.

¶ De fideicōmissarijs hereditatibus. Rubrica.

Nunc transeamus.

¶ Fideicōmissu3 qd olim nulla iuris ne
cessitate:ſ3 pudore fidei ꝓstabat̃ a tpibus
diui augusti citra ad necessitatē restituen
di ꝑtorio officio reductū est.h.d.vsq3 ad
§.in primis.¶ No.ergo q olim rogat⁹ alteri restituere he/
reditatē vel eius partē nō poterat cogi, aliquo remedio ad
restituēdū.nec iure actionis.nec officio iudicis.l3 hic i glo.
in ver.nullo vinculo dicat.q imo olim cogebat̃ p officiū iu/
dicis ſ3 nō iure actionis.qd doc.reprobāt q2 est ꝯtra istum
tex.Itē q2 nihil hodie eēt innouatū.sed hodie fideicōmissa
rius pōt cogere hſdē mediāte officio iudicis ad restituēdū
sibi.l.cogi.§.si pater.ff.ad trebel.r not.j.eo.§.sed q2 stipula
tiones.r ibi dicā tribus interuenientib⁹.pmo q fideicōmissa
rius caueat ipsi heredi de oī dāno in quo incurreret ꝓpter
adictionē.l.q2 poterat.ff.ad trebe.scdo q fideicōmissari⁹ sit
capax r alijs q possit institui.vt q2 non sit spurius vel alius
institui ꝓhibitus.vt hic in glo.j.vbi no.in ver.quilibet que
ꝯtracta glo.cū tex.innuit q illis q nō possunt institui non pōt p
fideicōmissum relinq̄ siue legari.vt hic.r.s.de leg.§.legari.
tertio requirit̃ q debeat restitui tota hereditas vl̃ quota here
ditatis:nō aūt singularis.vt no.j.eo.§.si non totā.¶ Scdo
no.ibi quorūdā ꝑfidiā.q ꝑfidia heredis nō implētis volun
tatē defuncti est puniēda.r ideo si heres monit⁹a iudice nō
exercet volūtatē defuncti infra annū priuat̃ hſditate in auc.
hoc amplius.C.de fideicō.nisi volūtas defuncti eēt impos/
sibilis probrosa vel alia legib⁹interdicta.vt.s.de lega.§.si.

In primis igitur.

¶ Ut fideicōmis/
sum peti possit ex te/
stamēto requirit̃ in illo testō hſdis institō.r fideicōmissu3 pōt
relinq̄ de tota hſditate:vel ei⁹pte r pure sub ꝯditiōe r i diē.
h.d.vsq3 ad.§.restituta.¶ No.ergo q fideicōmissum reli/
ctū i testō nō v3:nisi sit aliqs hſs istitut⁹ q adeat hſditatē.q2
hſdis institō ē caput r fundamētū testamēti quo deficiēte de
ficiūt dispositā i testō nisi eēt adiecta clausula codicillaris si
nō valet iure testamenti rc.q2 tūc l3 nō posset peti fideicom
missum tanq̄ ex testō poterit peti tanq̄ ab intestato.q2 p illā
clausulā vident̃ rogati veniētes ab intestato restituere here
ditatē.vt plene hr̃ in.l.j.ff.de iure codicil.si aūt testōr voluit
solum facere testm̄ r testm̄ nō valeret:tunc ēt nō debebit̃ fi/
deicōmissum in.d.l.j.nisi testm̄ esset inualidū ex cā ꝑteritio
nis vel exhſdationis q2 tūc sicut alia legata ꝑticularia rema/
nent firma.sic ēt fideicōmissum vniuersale.vt t3 Bar.r alij
doc.in auc.ex cā.C.de liber.ꝑteri.¶ Scdo no.ibi vel ex di
recto.q l3 heres nō possit institui ad certu3 tpsvel ex certo
tpe vel die.r si instituat̃ reijcit̃ r remanet institutio pura:vt
s.de here.insti.§.heres.r pure.tū secus est in hſditate alteri
restituēda q̄ ēt ex certo die dari pōt.Et rō diuersitatis est q2
in herede reperit̃ testōr pro pte tpis testatus r pro pte inte
status qd ius nostrū nō patit̃.l.ius nostrū.ff.de reg.iur.qd
nō reperit̃ qñ restituit hſditatē alteri.q2 nihilominus rema
net hſs noie r directe actiōes remanent apud eum r vtiles
transeūt in fideicōmissum.vt.l.j.ff.ad trebel.r in.§.proxi.

Restituta autem.

¶ Quāuis hſs per
fideicōmissum resti/
tuat hſditatem alteri r actiones vtiles actiue r passiue per
senatuscōsultū r ēt postea p pretoris edicta trāseunt in fidei
cōmissariu3.h.d.vsq3 ad.§.ſ3 q2.Qui ergo semel est hſs nō
pōt amplius desinere esse heres:nisi de iure spāli ex bñficio
restōnis in integrū.vt hic in glo.j.quāuis ergo hſs restituat
hereditatē:tñ remanet heres r penes eum remanēt actiōes
directe:que adeo sunt affixe ossibus q in alium trāsire non
pñt vt no.in.l.ſiqs ergo casus.ff.de pecu.Et vtiles trāseunt
in fideicōmissariū cū restitutione hſditatis.r aliqñ ēt sine re
stitutione trāseunt ipso iure.s.cū hſs est absēs vel in mora vl̃
cū morit̃ sine successore.l.pe.C.e.ti.l3 aūt directe actiones
remaneant penes hſdē tñ non ꝑt effectualr ꝯuenire r ꝯueni/
ri a creditoribus nisi pro illa parte quā retinet de heredita/
te:vt.l.j.ff.e.Nunquid autem omnia iura r actiones vtiles
transeūt in fideicōmissariū.dic q trāseūt illa q̄ erāt i hſdita/
te tpe mortis testatoris.vt sunt actiones reales r ꝑsonales:
nō aūt actiōes penales que ꝯpetunt ad vindicta3.vt ē actio
iniuriaꝝ.nam ille nō transeūt ad hſdē nisi lite cōtesta.vt.j.d
perpe.r tēpo.act.§.nō aūt.Similiter r iura quesita p hſdē
post mortē testōris nō transeūt nisi cedant̃.r iō cū heres re
stituit hſditatem d3 sibi facere caueri.q ꝯseruet̃ indēnis de
obligationib⁹ quas fecit occasiōe hſditatis.l.cu3 hſditas.r
ibi per Bar.ff.eo.¶ In glo.in ver.omne ibi.nō tñ dicit to
tas.No.drām inter oēs r totas.q2 oīs ē distributiuū vni/
uersaliū:ſ3 totū ē distributiuū singulariū r itegraliū.ſ3 glo.

Sed quia heres.

¶ Grauatus restituet̃
totā hſditatē ꝑmittit̃
retinere quartā p senatuscōsultū pegasianū actionib⁹ hſdi/
tarijs eidē r ꝯtra eūdē insolidū ꝯpetentib⁹.r cui ē restituta
hſditas absq3 aliquo onet̃ remanēte inter eū r grauatū cau
tio de sustinēdis obligationib⁹ imposita fuerit stipulatio.h.
d.vsq3 ad.§.ergo si qd.Hāc quartā l3 hſdi spōte adeūti re
tinere ēt hodie p senatuscōsultū trebel.cui auctoritas pega
siani est attributa p ꝯstitutōem impialē.r hec cautio ē subla
ta:nisi in his que gesta sunt per hſdem.vt dixi in ꝑcedēti.§.
Ei vero q3.s.aū heres q̄ fideicōmissarius sustinet onera hſdi
taria pro pte que remanet apud eū.vt.j.e.§.ſ3 q2 stipulatio/
nes.¶ Et no.gl.sup v̄.ex lege que ponit.quotuplex ē quar
ta.Et addc aliā glo.in.l.quarta.ff.ad.l.falci.r.l.filiū.C.famī.
her.in gl.i si.ibi.§.si qd igit̃.dic melius in auc.vt.liceat ma.
r auie.§.q2 vero legem.col.viij.vbi in duobus casibus mu
lier d3 habet̃ quartā.ꝑm⁹ qñ qs ꝯcupiscētia mulieris cap⁹
ducit ea3 in domū r iurat se habitura3 ea3 pro legitia vxore
r postq̄ fuit carnali desiderio satiat⁹ eā indotata3 extra do/
mū repellit:tēte ei debet̃ quarta ꝑo bonoꝝ viri pro restitu
tione r ademptiōe ēt cogit̃ hēre ea3 r tenere eā pro legitia
vxore.vt.d.§.q2 vero.r ibi glo.secūdus est si ꝑmorit̃ marit⁹
diues r mulier inops r indotata remanet.q2 tunc succedit
in quartā ēt cū liberis si sint tres vel pauciores:si aūt plures
tūc pro virili.vt in auc.ꝑterea.C.vnde vir r vxor.Quid aūt
debeat imputari in ista quarta trebellianica dixi.s.titu.pxi.
Itē an hec quarta possit detrahi in vna re dixi.s.ti.j.in pxi.
Itē an heres posset detrahere falcidia3 de legatis r trebel
lianicā de vniuersa hſditate restituēda.dic q nō.q2 nō ꝯpa
tiunt̃ se ad inuicē.detrahit̃ eni3 falcidia qñ tota hereditas
vel ꝑo hereditatis ē exhausta legatis.vt.s.ti.j.p totū.r iō ni
hil remanet qd posset restitui nisi fieret ꝯtributio legatoꝝ r
fideicōmissoꝝ vniuersaliū.de quo i.l.q quadragita.r.l.mar
cellus.ff.ad treb.Sed nūqd due quarte.s.legitia r trebellia/
nica pñt detrahi.dic q nō eodē tpe ſ3 diuersis sic.ſm gl.i.c.
raynu.r.c.raynald⁹.de testa.r p Bar.in.l.j.§.in tribus.ff.si
cui plus q̄ per.l.fal.in glo.in ver.solebant.in si.ibi deberet
trāsmitti cū onere.dic hoc veꝝ qñ legat̃ tota hereditas vel

tota pars hereditatis.q2 tūc p ea pte hereditatis q̄ trāsit ad fideicōmissariū trāseunt iura ⁊ actōes actiue ⁊ passiue ⁊ sustinet cōmoda ⁊ incōmoda.si aūt testāt legat alteri bona sua ⁊ tūc si oīa eq̄parat̄ legato siue fideicōmisso vniuersali ⁊ iō trāseūt iura ⁊ actiones.si aūt legat ptem bonoꝝ tūc non transeunt. ⁊ sic fideicōmissarius non tenet̄ ad onera. fm glo.⁊ Bart.in.l.si go fuū.§ fi.cū.l.seq.ff.de leg.ij.si aūt legat̄ vna res singularis vel ēt instituit̄ i certa re singulari alio vniuersaliter istituto:tunc institut⁹ in re certa habet̄ loco legatarij. ideo nō tenetur ad onera nec in eum transeūt actiones.vt.l. quotiens.ff.de heredi.instituen.

Ergo si.

ℭ Senatusꝯsultū trebelliani dispone/bat qñ gs vltra dodrātem grauabat̄.h.d. vsq3 ad.§.s3 si recuset.vel latius. Qñ vsq3 ad dodrātē quis grauabat̄ restituere tūc hēbat locum senatusꝯsultū trebel.p qd iura hēditaria trāsibant in fideicōmissariū p dodrāte ⁊ pro quarta pte remanebat penes hēdem de iure ciuili.si vero vltra dodrātē grauatus erat restituere.tūc erat locus pegasiano.p qd heres spōte adiens bona oīa hēditaria sustinebat oīa onera hēditaria s3 per stipulatōes interponēdas p uidebat̄ vt in q̄ntū gs de hēditate hēat in tm̄ teneretur.h.d.

ℭ No.in ver.s3 quarta.q olim heres institutus rogat⁹ restituere hēditatē poterat sibi ꝯsulere mediāte stipulatōe ne teneret̄ ad oīa onera hereditaria. Nā si retinebat quartam tūc inter heredem ⁊ fideicōmissariuз iniebatur stipulatio q vnusq3sq3 solueret p rata hereditaria sibi ꝯtingēte.q2 iste fideicōmissari⁹ erat loco cuiusdā legatarij pticularis qui nō tenet̄ ad onera.vt.s.§. pri.ver.post qd.sic ⁊ alš inter heredē ⁊ legatariū potest heres pacisci.vt.s.ti. pri.§.quātitas.si aūt nullā quartā retinebat:s3 totā hereditatē restituebat tūc fiebat ea ꝓmissio inter eos qui inter emptorē ⁊ venditorem habet̄.q2 vēditor ꝓmittit emptori se restituturꝝ qcqd puenit ad eū ex hereditate ⁊ emptor ꝓmittit subire oīa onera hereditaria.vt.l.cū stipulamur.⁊ in glo.ff.de verb.sig.hodie aūt nō interponunt̄ iste stipulationes.S3 nūq tenet̄ vēdens hereditatē de euictione reꝝ pticularium.dic q nō.q2 aut illa res erat hereditaria ⁊ euicit̄ per iniuriā iudicis factā.vt q2 eum ꝓuocauerit ad irā.l.empto.ff.de fideius.vel p imprudentiā iudicis.ff.de euic.⁊ non o3 nocere venditori.si autē euincit̄ q2 non erat hereditaria similiter nō o3 nocere vēditori:q2 non dicit̄ vendita.q2 intelligit̄ vēdere omne ius qd h3 in hereditate sed in re aliena non h3 ius.de quo p glo.in l.ij.ff.de here.vel acti.vendi.⁊.l.de euictione.ff.de euictio.

a ℭ Prohibet̄ trebellianicā. An trebelliānica possit prohiberi vide Pau.de cast.in ꝯsil.x. Itē an ⁊ qñ ꝓhibita intelligat̄. Idem Pau.in ꝯsi.lxxix.i nou⁹.

Sed si recuset.

ℭ Heres recusans adire hēditatē cogit̄ eā adire ⁊ restituere ⁊ oēs hereditarie actiōes trāseūt in eum.h.d. vsq3 ad.§.sed q2 stipulatiōes.pōt ergo recusare nolēs adire hereditatē etiā sine aliqua cā nec ab ē exquirēda cā.vt hic in glo.j.sic etiā iudex delegatus pōt recusari tāq̄ suspectus nec est exprimenda cā suspitionis de iure ciuili.de quo per Bar.in.l.aptissimi.C.de iudi.s3 de iure canonico ordinari⁹ ⁊ delegatus possunt recusari.⁊ cā suspitiōis est assignāda ⁊ arbitri vtroq3 casu eligunt̄ q de cā suspitiōis tātūmō cognoscūt:⁊ nō de cā principali.vt in.c.prudētia.⁊ in.c.suspitiōis. de offi.deleg.⁊ in.c.cū speciali.⁊.c.scdo requis.de appel.Et attende q ante oīa cā suspitionis est ꝓponēda.q2 si post allegationē exceptiōis ꝓponat̄ videt̄ in iudicē ꝯsensisse de quo per Bar.in.l.qdā ꝯsulebant.ff.de re iudi.Et adde h nota.p Bar.i.l.q2 poterat.ff.eo.in tex.in quo casu.s.qñ heredi spōte restituebat̄ p trebel.vt q2 nō poterat grauat⁹ restituere vltra dodrātē.vt.s.eo.§.ergo.tūc eni nullis stipulatōib⁹ opus erāt:s3 qñ coactus tūc hñ o3 caueri heredi de indēnitate.q2 o3 adire piculo fideicōmissarij.nec pōt retinere quartā nisi volēs.l.cū hereditatē.ff.eo.⁊.j.eo.notat̄.§.proxi.in glo.fi.

b ℭ Quinto no.vide paul. de ꝯsi.lxxix. in nouis.

Sed quia.

ℭ Sublatis stipulatōib⁹ antedictis ⁊ pegasiano senatusꝯsulto remoto. ⁊ eius auctoritate trebel.attributa heres rogatus ēt inuitus adit ⁊ restituit ex trebel.adiō p qd hēdi quarta ꝯseruat̄ oīno ⁊ actiōes in heredē ⁊ fideicōmissariū p rata scindunt̄ nisi totā hereditatē restituat.quo casu oēs hereditarie actiōes in fideicōmissariū trāsferunt̄.h.d.vsq3 ad.§.nihil aūt. Ponit̄ h ius nouū corrigēs antiquū.s.relatū.⁊ remouet stipulationes tanq̄ captiosas.de quo dixi.s.eo.ver.post qd senatusꝯsultum.§.sed quarta. Itē p pegasianū cogebat̄ heres adire:hodie oīa fiūt p trebel. ℭ No.pelo ibi simplicitas est amica legibus.i.rectitudo bōis fide bona pcedēs cōmēdat̄.nō aūt simplicitas.i.fatuitas.vt.l.seruus.ff.q vi aut clā.Similr veritas ē amica simplicitati.vt in.c.veritatis.de iureiurā.s3 dolositas ⁊ captiositas ē inimica legibus.l.j.ff.de dolo.⁊.l.j.ff. de pac.Fallit qñ dolus ē bonus quē li3 adhibere ad hostes capiēdos:vt.d.l.j.de dolo.scdo fallit vbi lex ꝓmittit ꝯmittere dolū ad fraudē repellendā.l.cū pater.§.cū sicio.ff.de leg.ij. ℭ Scdo no.ibi vel repetere solutū.q sicut legata pñt repeti vt detrahat̄ falcidia.q2 lex resecat ipso iure vt det̄ rei vendicatio:vt.s.ti.j.in prin.⁊ ibi glo.ita ēt tota ⁊ integra hereditas sunt restituēda p errorē soluta ⁊ repetunt̄ vt trebellianica detrahat̄.secus in legatis solutis incertis p sonis q̄ legata soluta pp incertitudinē poterant retineri.q2 soluta quādocūq3 p errorē nō repetunt̄.s.de lega.§.incertis. Nūc quero de ti.qōnibus.⁊ quero pmo. Nunqd testator hodie possit ꝓhibere trebellianicā [a] sicut pōt falci.vt in auc.s3 cū testātor.C. ad.l.falci.Et dixi.s.ti.j.in fi.glo.h sup v.liceat.s3 q pōt ꝓhibere.glo.s3 oppositū in auc.s3 cū testator.doc.fuerūt ēt in diuersa opinione Bar.in.l.marcellus.ff.e.s3 hāc glo.q testātor pōt ꝓhibere trebel.⁊ p illū tex.dicit q in qbuscūq3 testamētis cessat.i.cessare pōt falci.⁊ trebel.⁊ sic silr pōt ꝓhibere trebel. Scdo quero gs o3 soluere debita ⁊ legata.an hēs q o3 restituere hēditatē.an fideicōmissarius.glo.h in v.actionib⁹ tenet q hēs o3 soluere debita ⁊ fideicōmissa legata.dic tñ latius fm glo.positā in.l.j.§ fi.ff.e.videl3 q heres anteq̄ restituat pōt soluere creditori ⁊ legatario petētibus anteq̄ fideicōmissarius ⁊ quātū soluet minus restituet.l.ita tñ.§.qui ex trebel.ff.eo.s3 an teneat̄ hēs soluere debita ⁊ legata pro sua quarta.dic q nō si restituit totā hēditatē.si aūt retinet quartam sub noīe quotitatis:tūc tenet̄ creditoribus p quarta.s3 legatarijs nō nisi pro eo q h3 vltra quartā pro quo tenet̄ creditoribus ⁊ legatarijs:vt.d.l.j.§.fi. Tertio quero qd si testator iussit restituere hēditate deductis legatis.an intelligit̄ q pmo soluat legata integra residuū restituat deducta trebelli. dic q nō.imo ꝓportat q heres o3 soluere ⁊ nō legatarius.s3 non integre imo ꝯtribuunt̄ legata ⁊ fideicōmissa.i.tam de legatis quā fideicōmissis vniuersalibus fiet vnus cumulus ⁊ de vtroq3 detrahet heres quartā pro rata ⁊ erit vna q̄rta mixta ⁊ anormala.vt vult Bal.i.l.marcellus.§.j.ff.e.Quarto quero qd si heres nō detrahat quartā fideicōmissi.vt q2 coactus adijt vel fecit ei gratiā an redūdabit in vtilitatē legatarioꝝ vt fideicōmissarius debeat soluere integra legata. dic q nō.s3 fideicōmissarius retinebit aliam quartā.nā nō debent plus habere q̄ si heres detraxisset.l.marcellus.§.j. ff.e.ti. Quīto q̄ro. [b] an hēs non ꝯficiēdo inuentariū pdat trebe.sicut pdit falci.vt no.s.ti.j.§.fi.Bar.⁊ alij cōiter doc. tenēt q nō pdat̄.q2 nō repit̄ exp̄ssū sicut in falci.de quo p Bar.in.d.l.marcellus.Sexto q̄ro nunqd de hēditate restituēda ad pias cās vt eccle paupib⁹ vl redemptiōe pauperū aīs captiuoꝝ cesset trebellianica sicut cessat falcidia.vt i auc.similiter.ad.l.fal. Sup hoc fuerūt varie ⁊ diuerse opiniones doc.Jo.an.in.c.pater.de testa.li.vj.s3 q possit detrahi trebel.⁊ idē ꝯsuluit Jo.calde.⁊ Jo.de gnina.S3 Bar. ⁊ alij in.d.l.marcellus.tenēt q nō possit detrahi trebel.p regulā.d.l.marcell⁹.q vbicūq3 cessat falcidia ⁊ treb.dic de ista qōne plene p Saly.in.d.auc.similiter.C.ad.l.falci. Septio quero quot modis fiat restitutio fideicōmissi.i.hereditatis. dic q dupliciter.s.re ⁊ verbo. vt hic in glo.in ver.restituit̄. Octauo quero nuqd ante restitutionē hereditatis fideicōmissari⁹ sit dñs glo.hic in ver.restituerit.s3 q nō ⁊ b ñ.Fallit in duob⁹ casibus.i.pp absentiā ⁊ morā hēdis.vel q2 decce/

du fine

dit sine herede.l.sancim⁹.C.eo. Nono quero an fideicõmissarius possit facere inuẽtariũ facta sibi restõne vt nõ teneat vltra vires hereditarias Bar.tz q sic l.l.in rõne.§.q vulgo ff.ad le.fal. Sed an inuẽtarium factum p heredẽ psit fideicõmissario. Bar.tz q nõ.nisi cedat.in.d.§.q vulgo. Decimo quero quo iure qs cogat adire et restituere hereditatem.dic vt in gl.fi. Undecimo quero ad cuius petitionẽ põt heres cogi adire et restituere.dic vt in.d.gl.fi.q'ad petitionẽ fideicõmissarij vniuersalis vel particularis vel eius pcuratoris. alis nõ tenet cũ ad adeũdã hẽditatẽ nõ possit pstitui pcuratori.l.paulus.ff.d acq.here.sz põt pstitui ad petẽdã restõnẽ hereditatis.l.qui ita.§.etiam.ff.eo. Et lz restituat pcuratori directe tñ queritur dñio.qz restitutio fideicõmissi non põt alteri queri q̃ ei cui dz fieri cessio.l.si mulier.§.ex asse.ff.d iure do.et ideo non posset alteri cedi etiã de mãdato fideicõmissarij nec posset aliqs constitui in hoc pcurator in rem suam. fm Bar.in.l.sicbus.scilz illud aut illud.ff.de ver.obli.

Nihil autem. ¶ Sicut fideicõmissari⁹ vniuersalis põt cogere hẽdẽ adire et restituere.ita põt fideicõmissari⁹ particularis.h.d.vsqz ad.§.siqs vna. Et sic no.q idẽ iuris est de parte quo ad ptẽ q de toto quo ad totũ.vt hic.et.l.que de tota.ff.de rei vẽdi. Et hoc verũ vbi ẽẽt eadẽ rõ in parte que in toto.alr nõ.vt.l.ex mille.ff.de vsur.hic p pstrario alleg. Et atẽde q fideicõmissarius particularis non põt cõpellere heredẽ adire nisi accipiat totã hereditatẽ.qz heres nõ dz remanere in aliquo dãno.vt.s.§.pri.dic etiã si sint duo fideicõmissarij et vnus cogat adire et restituere.alter nõ tũc cogẽs cogit accipe ptẽ alterius.l.cogi.§.quis heres.ff.eo.et.l.j.§.sz et quotiẽs.ff.eo.

Siquis vna. ¶ Grauatus restituere hẽditatem retenta pte eius sub noie quote:pro ea pte sustinet onera hẽditaria.sec⁹ in retenta certa re vel quãtitate:qz tũc nõ tenet ad onera hẽditaria:ẽt si ista res vel quãtitas pstinet maximã partẽ hẽditatis. Item remedia trebellianice hñt locum in hẽde pticulari.h.d.vsqz ad §.preterea.pcor.ff.eo.l.si legatus.§.multum interest.qñ ergo hẽs hz suã quartã in certa re vel quãtitate:tũc est loco legatarij pticularis.ideo nõ tenet ad credita sicut nec legatarius pticularis.vt.C.de hẽdi insti.l.quotiens. Similr nec tenet ad legata nisi illa res valeret vltra quartã.et po fideicõmissarij nõ sufficeret.qz tũc de equitate tenet ad legata pro eo pluri qd hz vltra quartã.vt dixi.s.eo.§.sz qz stipulationes.sz si illa res valeret minus quarta tũc agit vel retinet supplemẽtum sub noie quote.et pro eo supplemẽto tenet creditorib⁹ nõ legatarijs.vt hic in glo.l.j.§.si hẽs pcepto fundo.ff.e.sz si heres coactus adijt an pdit illã rem.dic q sic.l.ita tñ.§.si pcepto.ff.e. Item pz hic q trebel.põt detrahi in vna re vel certa quãtitate ex iudicio testõris.posset ẽt ex volũtate fideicõmissarij. Itẽ ẽt ex declaratiõe iudicis assignãtis in vna re quartam p o cõmodiori diuisione. Itẽ et quarto qñ nõ possz cõmode detrahi in alijs rebus:vt qz icorporales sunt:de quo dixi.s.in titu in prin.et.l.filiũ quem habẽtem.C.famil.hercis.

Preterea. ¶ Etiam ab intestato successores põt qs grauare vt hẽditatẽ totã vel partẽ vel rẽ aliquã vel qñtitatẽ alteri restituat. Itẽ fideicõmissari⁹ põt grauari vt id qd pcepit vel aliud restituat alteri in totum vel p parte.h.d.vsqz ad.§.et qz pris.ab intestato põt adis hẽditas reling solũ p fideicõmissum et non directo.et si directo relinquat in codicillis trahit ad fideicõmissum.l.sceuola.ff.eo.merito põt qs grauare venientes ab intestato.qz dicit eos onerare et tacite vocare ad hereditatẽ eo ipso q nõ instituit aliũ et aufert ei bona.l.siqs cũ et ad eũ.et.l.pficiunt.ff.d iure codicil.et ita poterat fideicõmissarius cogere heredem adire hereditatẽ ab intestato et restituere p trebe.sicut qñ ẽ heres ex testamento.vt.d.l.sceuola. Et hoc verum si fideicõmissarius est vniuersalis:vel certe quote.secus si sit fideicõmissarius cui debeat restitui certa res vel quãtitas:quia non põt cogere hẽdem adire et restituere.quia nõ tenet ad onera.l.cogi.§.generalr.ff.eo. Similiter qñ vnus fideicõmissari⁹ rogatur restituere alteri certã rem vel ẽt ptem bonorum nõ ẽ locus coactiõi per trebel.secus si relinquat quota hẽditatis.l.mulier.§.fi.ff.eo. ¶ Scdo no.in ver.cũ alioquin.q iur illo nõ poterãt reling legata ab intestato:sz fideicõmissa sic.hodie tñ legata et fideicõmissa sunt exequata.vt.s.de leg.§.sed nostra.et põt equalr reling ex testamẽto vel ab intestato.si tñ relinquuntur ex testamẽto:tũc rupto testamẽto nõ debent legata.nisi in casibus notatis in.l.cũ quã.C.de fideicõ. Sz nũqd est necesse q succedens ab intestato rogetur sub noie pprio. dic q nõ.sz põt fieri sub appellatiuo p hec verba.qcqs mihi heres erit.que vba pphedũt quoscũqz heredes quocũqz iure succedẽtes et natos et nascituros.vt.d.l.siqs cũ nullũ.ff.de iure codicillo. ¶ Tertio nota in ver.cũ quoqz.q in quã tũ qs honorat in tantũ grauari põt.vt hic et.l.j.in fi.C.cõia de lega.et.l labeo.C.de fideicõ.tamẽ fideicõmissarius pticularis rei rogatus restituere alteri nõ detrahet quartã.vt no. in.d.l.j.in fi.et.j.ti.j.in pri.sz generalis fideicõmissor detrahit in casibus notatis.C.eo.l.penul.§.fi.

Et quia prima. ¶ Si heres fideicõmissum in minus solenni voluntate relictũ negat fuisse relictum cõpellitur iurare vel soluere:iuramẽto tñ prius de calũnia pstito a fideicõmissarijs. nec audit postea volens se tueri q ex minus solẽni volũtate fuerit relictũ.h.d.vsqz ad fi.pcor.l.fi.C.de fideicõmis. Et pclude q si heres vel alius honoratus a quo fuerit fideicõmissum relictũ cõfitet ab initio fore relictũ.sz excipiat d minus solẽni volũtate q et tũc non compellitur soluere.l.si vitus C.de fideicõmiss.fallit in casibus notatis in.l.cũ quã.C.eo.titu.si aũt a pncipio neget relictum et fideicõmissari⁹ sit paratus stare suo iuramẽto tũc cogit iurare vel soluere nec põt referre iusiu fideicõmissario fauore vltime voluntatis.fm gl. in.d.l.fi.lz aũt alias qs posset referri.vt.l.manifeste.ff.de iureiurã.si aũt heres videns se pfictum vult recurrere ad exceptionẽ minus solẽnis volũtatis.tũc non audit pp mendaciũ pcedẽs.ideo cogit soluere.vt.d.l.si verius. Sz qd si est relictũ in solẽni volũtate.an habeãt locum supradicta.dic q sic.multo magis.vt tz hic glo.fi.et pbatur in.d.l.fi. Sz an talis legatũ solutũ ab hẽde sic negãte pputabit alijs legatarijs i computatione.l.falci.dic q non.quia est solutum pp pumaciã eius vel delictũ.ideo dz ẽẽ eius damnũ.l.lz pater.§.legato.ff.ad.l.falci. Alij aũt doctores moderni intelligũt aliter hũc textũ.d.l.fi.et fm eos.h.d. Fideicommissum in min⁹ solẽni volũtate relictum ab istituto pri⁹ in solẽni volũtate oĩno debet.et fauore vltie volũtatis quis compellit iurare:et contumax in iurando compellitur soluere id qd petit. Et ratio differẽtie ẽ qñ relinqt ab eo q fuit istitut⁹ i volũtate solẽni. tũc relictũ in min⁹ solẽni volũtate hz depẽdẽtiã ab alio fundamẽto.iõ nimis si si õbet.arg.l.cũ et pricipalis.ff.d reg.iu. ¶ Itẽ no.tex.ibi ex qnqz testiũ numero q in oĩ vltima volũtate excepto testõ regulr regrunt qnqz testes.vt in legato et in donatiõe cã mortis.sz i testõ regulr regrunt septẽ.et qñqz plures et qñqz pauciores.vt habuistis bonã glo.s.d testa.§.fi.et hoc verũ de iure ciuili:sz de iure canonico tã in testamẽtis q̃ in codicillis sufficiũt duo qz in ore duorum vel trium stat oẽ vbũ.vt.c.cũ esses.et.c.relatũ.d testa.sz ius canonicũ respicit legẽ euãgelicã q non habuit respectũ ad aliquã falsitatẽ sz lex ciuilis psiderauit falsitatẽ q de facili possz pmitti i hẽditate alĩ dãda.q ẽ magni piudicij.et iõ exigit maiorẽ nũerum testium q̃ ius canonicũ:vt.d.l.fi.C.de fideicõ.et ibi p Bar.

¶ De singulis rebus per fideicõmissa relictis. Rubrica.

Potest autem. ¶ Ab herede legatario vel quocũqz alio cõmodum ex iudicio testatoris sencietẽ põt fideicõmissum pticulare rei testõris hẽdis vel extranei relinqi

⁊ catenus qs grauari pōt quatenus honorat̃.h.d.vsq; ad §.cū aūt. ℭ Not.ergo ꝙ quicūq; sentit cōmodū a testatore pōt grauari p quecūq; modū sentiat cōmodū.vt no.in.l.j.§.scić dū.ff.de le.iij.Et ēt fiscus grauari pōt si ad eū veniāt bona testatoris vt vacātia.l.filiusfa.§.j.ff.de leg.j.Cōmodū aūt ex legato pōt qs habere q̄nq; modis.vt.s.dixi.de lega.§.si qs debitori.in glo.in ver.amplius.ℭ Scdo no.ibi hoc solum absurdū est ꝙ inquātū qs honorat̃ in tm̄ grauari pōt⁊ non vltra.vt hic.⁊.l.ab eo.C.de fideicōmis.⁊.l.plane secunda.§.fi.cum.l.seq.ff.de leg.j.Fallit in q̄nq; casibus in qbus vide tur onerari in plus q̄ sit ei relictū.Primo in quātitate lega ta post tēp⁹ restituēda i qua vēit restitutio pluris.s.q̄ ē pce ptum interim de vsuris.non aūt si ex alio lucro aduentitio. vt ex mercantia.vt.l.imperator.§.si centum.ff.de lega.ij.sed cum vsure in totū hodie sint ꝓhibite hr̃ ratio lucri honesti i teri3 pcepti.sm formā.c.p vestris.ḋ dōa.iter vi.⁊ vx.Scdo fallit qn̄ legatari⁹ grauat̃ in re ꝓpria alteri dāda.qr tm̄ vr̃ rē suā estimare.vt.d.§.si cētū. Tertio fallit qn̄ legat̃ sibi fund⁹ testatoris.qr pōt grauari in pecunia in tm̄ q̄tū v3 fund⁹⁊ fru ctus medio tpe pcepti.l.filiusfa.§.apud marcellū.ff.de le.j. Quarto fallit qn̄ legant̃ sibi due res alternatiue.qr pōt gra uari in q̄tū v3 illa maioris estimatiōis.l3 eligat illā q̄ est mi noris.qr hoc est ex sui culpa pp malā electōe3.vt.d.l.plane. §.si tibi.de leg.j. Quinto fallit qn̄ in plus grauat̃ ex natura rei.vt qr quota pars hr̃ditatis sibi relicta ē exhausta debitis vñ etiā de suo soluet.vt.d.l.impator.§.cū qdā.ff.de leg.ij.s3 ꝯtra hoc vltimū hodie succurrit̃ p ꝯfectionē inuētarij.vt.d. l.fi.C.de iure deli.An aūt legatari⁹vel fideicōmissari⁹ resti tuēdo vel soluēdo alteri detrahat falci.ꝯclude cū gl.h in.v. similr̄ ꝙ nō.vt.l.lex fal.§.nūq̄.ff.ad.l.fal.nisi i trib⁹casib⁹.s.qn̄ ipi legatario fuit ḋcreta.vl̄ si hr̃s coact⁹adiuit.vl̄ si fecit gra3 fideicōmissario restituēdo sibi totā hr̃ditatē.vt in.d.§.nūq̄.

Cum autem quoq3.

ℭ Rogatus p fideicōmissum rē alienā p̄stare tenet̃ eā luere:si pōt a fideicōmissario p̄sta re.als eius estimationē. Itē libertas pōt p fideicōmissu3 re linq servus testatoris vel fideicōmissarij vel extranei.⁊ si leget̃ libertas seruo alieno q̄uis dn̄s eius vēdere nolit nō tm̄ eua nescit fideicōmissu3 sed stat in suspēso.h.d.vsq; ad.§.q aūt. ℭ No.ergo ꝙ sicut testator pōt legare sciēter re3 alienā.vt heres teneat̃ emere vel soluere estimationē.vt.s.de lega.§. nō solū.ita etiā pōt in singulari fideicōmissario.vt.s.§.pri. ⁊.§.cū aūt totū relingt̃.ℭ Et no.hic in glo.in ver.vendat.ꝙ paria sunt vēdere nolle vel nīcio p̄cio vēdere velle.⁊ econ tra paria sunt nō emere vel minori p̄cio emere velle.⁊ iō cū debitor nō valēs soluere i pecunia possit dare de bōis suis insolutū ḋ qb⁹tm̄ velit creditor nisi creditor ostēdat sibi em ptorē.vt auc.h nisi.C.de solu.certe si creditor supponat em ptorē q vult p̄ciū dare vīle pinde est ac si nullus eēt emptor p hāc glo.s3 qn̄ est ꝯtēsio de p̄cio qs ꝺꝫ estimare an sit iustū p̄ciū vel vīle.dic ꝙ iudex.l.alieno.§.si is cuius.ff.ḋ fideicō. liber.ℭ Scdo no.ꝙ si legat̃ p fideicōmissu3 libertas seruo alieno q̄uis dn̄s eius vēdere nolit:nō tm̄ euanescit fideicō missum:s3 stat in suspēso donec dn̄s aliqn̄ mutaret volūtatē ⁊ vendere vellet.vt hic.⁊.l.liberi.C.de fideicō.liber.vbi est idem tex.⁊ ibi bona glo.⁊ sic colligit hic glo.fi.qḋ differtur non aufert̃.nec etiā iterū datur vt hic.⁊.d.l.liberi.nisi diffe renti mora vel culpa obijci possit.vt in ꝯtrarijs allc.in glo.

Qui autem.

ℭ Directo manumissus qui or cinus dr̃ est libertus testatoris.s3 manumissus ab alio p fideicōmissum est libertus manumit tentis. Et vba ipoztantia fideicōmissum sunt illa per q̄ im porat̃ ꝙ qs capiat de manu alterius.directa vo sunt pp que capit a seipso absq; ministerio.h.d. ℭ No.ergo cū qs ma numittit̃ directo in testō dr̃ eē libertus testatoris.⁊ ius patro natus remanet in hr̃ditate ⁊ trāsit ad hr̃dē ⁊ extraneū quē libertus seu manumissus in ius vocare nō pōt sine venia.l. venia.C.de in ius vocā.s3 qn̄ manumittit̃ p fideicōmissum: tūc est libertus solius manumittētis.⁊ ope ⁊ obsequia liber ti debent̃ solū hr̃di manumittētis⁊ nō alij heredi.Ad hoc aūt vt qs possit relinquere directe libertatē seruo suo op3 ꝙ duobus tpibus in testatoris.s.tpe testamenti ⁊ tpe mortis ⁊ media tpa nō nocēt.s.de here.quali.⁊ diffe.§.in extraneis. ⁊ hoc legatū libertatis directe cedit solū adita hr̃ditate.C. de cadu.tol.l.vna.§.nouissimo.⁊.C.de testa.milit.l.directis. vbis.⁊ directa libertas in vltima volūtate nō pōt dari nisi in testō sicut nec directa instō s3 fideicōmissaria pōt dari ēt in codicillis.l.libertatis directe.ff.de manu.test. S3 nunquid heres pōt grauare eū cui relinquit seruū manumittendū pp hoc cōmodū qḋ h3:qr efficit̃ patronus.dic ꝙ non:qr hr̃s ius patronatus nō dr̃ esse locupletior.l.nemo.§.locupletior.ff.de reg.iur. ℭ Scdo no.in.v.vba aūt.ꝙ p quecūq; verba ido nea ⁊ apta pōt fideicōmissum relinqui:nec est necesse appo ni ōia vba h nolata.nā per appositionē pluriū vboꝝ idē im portantiū non inducit̃ pluralitas fideicōmissoꝝ.Ideo quā uis testator dicat volo.mādo peto ꝙ dent̃ tibi dece3 nō pro pterea habebis triplex legatū.q̄uis tria sint vba s3 tm̄ semel nam tm̄ operat̃ adiectio vnius vbi quātū adiectio pluriū idē importantiū.⁊ ideo est ita pfecta venditio si dr̃ in instro vendidit sicut si diceret̃ vēdidit dedit ⁊ tradidit imo idem esset si solum diceret̃ dedit:qr l3 als de natura vbi dedit sit dn̄ium transferre.l.vbi aūt.§.fi.ff.de vb.obli.tn̄ h ponit̃ im ppzie pro tradere.vt dicit glo.in.l.non vident̃ data.de re gu.iur.⁊.l.si stichus.ff.de vsuris.⁊ per glo.no.in.l.si vno.ff. loca.de quo per Barto.⁊ docto.in.d.l.vbi.§.fin.

ℭ De codicillis. Rubrica.

ℭ Continua vt in glo.que format vna3 questionē.an codi cilli possint fieri sine scriptura.⁊ ꝯcludit ꝙ sic tex.ē.C.de bo. que liber.in.l.fina.⁊ ibi no.in.l.fi.C.eo.nam sicut est triplex testamentū.s.in scriptis.vt.s.de testamē.in prin.⁊ testm̄ nun cupatiuū sine scriptis.i.sine solēnitatibus.vt.s.de testa.§.fi. ⁊ testm̄ sine aliqua scriptura sed solū in p̄sentia septē testiū. vt.d.l.fi.C.de codicil.⁊.l.fi.C.de fideicōmis.Item potest esse triplex codicillis.s.in scriptis ⁊ sine scriptura sed in p̄sentia quinq; testium.⁊ sine scriptis.vt vult glo.hic.

Ante augusti.

ℭ Jus codi cilloꝝ nō erat in vsu:s3 fuit introductū tā ex p̄cipio ob seruātia volētis volūtatē lucij lētuli in co dicillis declaratā q̄ ex consilio prudētū declarato.h.d.vsq; ad.§.n̄ tm̄. ℭ Et not. ꝙ quattuor fiūt codicilli.s.ante testm̄.post testm̄.⁊ his duo bus modis intelligūtur testamēto ꝯfirmati.nisi appareāt te stamēto reuocati.vt.j.§.pri.vel nisi vltimi codicilli sint ꝯtra rij primis.l.iij.C.de codicil.vt dixi.s.de ademp.leg.in prin. Tertio mō fiūt in ipso testō adijciēdo clausulā codicillare3 si nō valet iure testamēti valet iure codicilloꝝ.⁊ tūc ꝯfirma tur codicillus i subsidiū vt valeat.ita demu3 si non pōt va lere tanq̄ testm̄ de qua clausula dicet̃.j.in fi.hui⁹ ti.Quar to modo fiunt nullo testamēto condito.⁊ tunc regrunt ꝯfir matione3 per aditionē ab intestato.l.ij.ff. de fideicō.liber.⁊ no.in.l.qui filio.§.j.ff.de heredi.institu.

Non tantum.

ℭ Etiā ab intestato decedēs codicillari pōt.Et olim codi cilli p testm̄ subsequēs rumpebant̃ nisi forent ꝯfirmati i eo dē.hodie vero ante vel post facti intelligunt̃ ipso iure in te stamēto p̄cedenti vel sequēti cōfirmati nisi appareat eos re uocatos esse.h.d.vsq; ad.§.codicilli. Itē no.ꝙ qs pōt ab in testato codicillari.l.cōficiunt̃.§.codicillari.ff.eo. Itē not.ꝙ testōr p̄sumit̃ durare in eadē voluntate nisi appareat ḋ re uocatiōe vel ꝯtraria dispositione.Et adde.§.i.s.eo.ꝙ quat tuor modis confirmantur codicilli.vt ibi dixi.

Codicillis.

ℭ Hereditas directa in codicillis dari vl̄ adimi negt.directe aūt hr̃di tas in

tas in testo data non potest in codicillis p fideicomissum adimi. nec in eis potest substitutio fieri. vel institutio conditio adijci. Item unu vel plures potest quis conficere codicillos. et confectio codicillorum solenitatem no desiderat. h. d. usque ad fi. ¶ Et not. h rationem quare hereditas dari non potest directe i codicillis sicut in testamento. s. ne confundatur ius utriusque. et ideo diversa noia habent. ut idem. C. eo. Quid autem si hereditas directe detur in codicillis. an valeat in aliquo. dic quod sic. quia obliquatur et trahitur ad fideicomissum. l. scevola ff. ad treb. ¶ Scdo not. h quod ista quattuor non possunt fieri in codicillis. s. institutio directa. substitutio directa. exheredatio. Item adiectio conditionis institutioni. et sic si conditio adijciatur non tenetur institutus illi parere. sed ea relecta habet hereditatem pure. ut hic. et l. pe. in fi. ff. de condi. insti. et hoc tenet Bar. sed autem institutio pura in testamento facta si possit in codicillis qualificari p adiectionem conditionis. tamen in codicillis potest institutio dubia declarari. ut si ticius certi in testamento institutus et duo essent ticij potest in codicillis declarari. potest etiam i codicillis in presentia etiam duorum testium ex quo precedebat institutio utiliter data. ut no. glo. l. i. heredes pala. §. i. ff. de testa. Si autem fuisset inutiliter data tunc requiruntur quinque testes. l. q ex liberis. §. testo. ff. de bo. pos. sm tab. ¶ Item no. ex fi. quod licet quis no posset facere plura testamenta valida: sed potius ultimum rumpit precedentia. ut. s. qui. mo. testa. infir. §. posteriore. licet de eodem testo possint fieri plures copie tam autentice quam exempla. ut. s. de testa. §. sed unum tamen potest quis facere plures codicillos. et ultimus no revocat primum ut hic. et §. pe. Et adde quod dixi. ff. de adep. leg. in prin. ¶ Ultimo no. p declaratione clausule codicillaris. de quo plene p Bar. in l. i. ff. eo. Quero quis videantur rogati hereditatem restituere p hanc clausulam. dic quod venientes ab intestato si sunt illi q sunt instituti in testo sive alij. l. ex testo. et ibi no. C. de fideico. et l. si iure no subsistit. C. de testa. manu. Scdo quero si testator dixit valeat iure testamenti et codicillorum. an aliquid operetur hec clausula. videtur quod non propter repugnantiam quam inducit. ut l. ubi repugnantia. de iure iur. sed dic quod immo operatur hec clausula hoc casu ut heres habeat electionem an velit adire ex testo an ex codicillis. et sic ab intestato. l. fi. C. eo. si tamen heres eligit unam viam no potest redire ad aliam. ut. d. l. fi. Nec obstat adiectio vel repugnantia. quia quotienscumque dictio et ponitur inter impossibilia et repugnantia. ut est h quia impossibile quod valeat ut testamentum et ut codicillus. tunc resolvitur in disiunctivam vel. ut l. si ticio fundus. ff. de usufru. leg. Tertio quero si testator dixit. si no valet iure testamenti valeat saltim iure codicillorum. an heres poterit eligere. verum acceptet hereditatem ex testo vel ab intestato. rn. no quia saltim est coniunctio disiunctiva quam importat quoddam ultimum refugium. ut l. i. C. de emen. ppin. ut ibi. et si no potest emendare ppinquum saltim correctionis medicina etc. et ita demum poterit acceptare ab intestato vigore illius clausule quando ex testo valere no potest. Quarto quero si testator dixit. si no valet iure testi vel iure codicillorum. dic quod idem est ac si dixisset saltim. quia quando dictio vel adijcitur uni dictioni tantum ponitur p saltim glo. et. s. de vul. substi. i pn. dum exponit vel. i. saltim suam sunt instituere i subsidium. et io dic idem quod. s. dixi de dictione saltim. Quinto quero nunquid hec clausula habeat effectum quando ponitur i testo no soleni. quia testes no fuerunt rogati vel alia solenitas defecit. rn. sic. ut ex tex. cum glo. in l. codicillis. §. fi. de lega. ij. Sexto quero quid si testamentum est imperfectum propter impedimentum supervenientis testatori: ut quia obmutuit antequam testamentum perfecte compleverit. Nunquid hec clausula operabitur quod valeat iure codicillorum. rn. no. l. is cui. et ex ea scriptura. ff. de testa. nam quando testamentum est imperfectum ratione voluntatis no complete tunc non operatur clausula. ut d. l. sed tunc operatur. quando testamentum est imperfectum alia ratione. Septimo quero si testamentum est imperfectum ratione pretermissionis: ut quia filius est in eo preteritus an hec clausula operetur ut valeat iure codicillorum. fuerunt opiniones. et communis opinio est. quod etiam tunc clausula operetur. ut tenet Bar. in aut. ex causa. C. de liber. prete. et intellige in filio iam nato preterito in quo testamentum nunquam valuit iure testamenti. Octavo quero quid in postumo preterito. an tunc clausula codicillis adiecta aliquid operetur. concludo quod sic. si hec clausula apponatur p verba presentis temporis tantum. ut quia dixit. si non valet iure testamenti etc. tunc clausula non operatur si postea postumus nascatur. et sic testamentum rumpatur. quia cum tempore conditi testamenti testamentum valeat et sic deficiet conditio apposita in clausula certe tunc predicta verba presentis temporis no comprehendunt ipsum futurum. s. pro quo postumus nasceretur testamentum rumperetur. l. si a colono. et l. cum stipulamur. ff. de verb. obli. Si autem hec clausula apponatur per verba presentis temporis et futuri. ut si non valeat vel valebit iure testamenti etc. tunc clausula operatur. quia verba futuri temporis habent tractum retro ad tempus sequens post testamentum. ut. d. l. si a colono. et hoc si scienter preteriit postumum. sed secus ignoranter ut quia ignorabat uxorem pregnantem. ut l. sicut certi. et l. si cum in utero. C. de testa. mili. Et hodie in dubio presumitur testator ignorans cum hec clausula apponatur de consuetudine notariorum absque scientia testatoris sm Bar. in l. ff. e. Nono quero si testator dixit si no valet iure testamenti: et sic loquitur p verbum preteriti temporis imperfecti quod potest trahi ad futurum. item potest esse presentis optativi et sic non trahetur ad futurum in quo ergo modo intelligemus. dic quod in dubio intelligemus in preterito subiunctivi ut referatur ad futurum quando ad presens referri no potest. ut. d. l. cum stipulamur. de verbo. obli. put est ibi in littera oporteret. et l. debitor §. verisimile. ff. de contraben. empti. Decimo quero quid si testator dixit si no valet iure testamenti valet omni iure quo melius valere potest. an si testamentum tunc valet sed post rumpatur vel destruitur dicta clausula operetur tunc futurum ipso licet apponatur verbum presentis temporis videlicet si no valet. et videtur quod etiam trahatur ad futurum propter verbum potest quod est extensivum in tantum quod licet sit presentis temporis trahitur ad futurum. in. l. si ita quis. de leg. ij. Sed dic quod si verbum potest adijciatur in conditione dicte clausule ut quia dixit si no potest valere iure testamenti etc. tunc extenditur etiam ad futurum propter verbum potest. ut. d. l. figo. Si autem verbum potest no adijcitur i conditione sed adijcitur in fi. ut cum dicit si no valet iure testamenti: valet omni iure quo melius valere potest tunc no trahitur ad futurum. s. quo per Bar. l. l. si ita. ff. de auro et ar. lega. debent ergo cauti notarij adiscere hanc clausulam h modo si no valet vel valebit iure testamenti etc. vel hoc modo si non potest valere iure testi etc. Ultimo quero quid si testator in fine voluntatis sue dixit si non valet iure codicillorum valeat omni alio iure quo melius valere potest. Et in hac voluntate forte facta est hereditatis institutio et exheredatio: et tutoris datio que non potest fieri nisi in testo. et etiam est sufficiens numerus testium valet ne ut testamentum. dic quod no. quia hec clausula debet restringi ad ea que sunt parvi vel minoris auctoritatis no maiorum. ut in cle. ij. de precu. multa alia de hac clausula. vide per Bar. in l. i. ff. eo. et p Cy. in l. i. C. eo. et in spec. de instru. edic. §. compendiose. ver. item vide.

¶ Finis secundi libri. Incipit tertius.

¶ De hereditatibus que ab intestato deferuntur. Rubrica.

Intestatus. Continuatur rubrica quia. s. de his qui efficiuntur heredes ex testo nunc autem ab intestato. Et prius hoc dicit. Quis dicitur decedere intestatus pluribus modis hic l secundis inferius. h. d. usque ad. §. intestatorum. ¶ Et sic not. h quinque modos hic enumeratos quibus quis efficitur intestatus. Primus quando nullum fecit testamentum: ut quia noluit vel quia no potuit vel de iure vel de facto. Scdo quando fecit testamentum sed no soleniter et io no valet. Tertius quando fecit testamentum soleniter sed postea est ruptum agnatione vel arrogatione postumi. Quartus quando est irritum capitis diminutione testatoris. Et que sit differentia inter irritum et ruptum proprie dixi. s. quibus modis testa. infir. §. quoquo autem modo. Quinto modo quando precessit testamentum solene sed postea fuit destitutum ita quod ex eo nullus extitit heres. Item sexto et septimo p querelam et contra tabulas. ut h in

glo.in ver.extitit. Nunc quero an pupillus dicat decedere intestatus: vt sic si statutu dicat q siquis moriat intestat suc cedat agnati exclusa matre et aliis agnatis. hēat locu in pupillo. Et glo.j.hic tz q pupillus dicat decedere intestatus sed improprie. Et io cu verba statutor debēt intelligi pprie.l.j.§.si is q nauē.ff.de exerci.et.l.qd cstituis.ff.de test. mili.qd pdictu statutu non habeat locu in pupillo nec eu cōprehēdit. et hoc tenent Pe.et Jo.de lig.et Richar.de saly.et plures alij.vt Bal.vt pz in.l.intestatus.de verb.sig.in quadā apostilla.sine statutuz dicat intestatus sine ab intestato. Sz Bar.in.l.j.ff.de suis et legi.here.et plures euz sequētes tenēt oppositu qr et pupill furiosus et alij qui nō habēt potentiaz testandi dicunt decedere intestati fm cōem vsuz loquēdi qui magis attendit in statuto qz pprie significatio v hoc.l.liberor.§.qd tn cassius.ff.de leg.iij. Sz dns Bar.d saly.in.l.cu antiquioribus.C.de iure deli.dicit q statutu non hz locu qn loquit p hoc ver. intestat qd calificat psonam ad testādu.io non cprehēdit pupillu.secus qn testamētu loquit per aduerbiu ab intestato q nō qualificat psonam sed verbu. Et hanc dfiaz voluit tex.inter intestatus sine testo et ab intestato.in.l.generaliter.C.de insti.et subst. Et adde q lz pupillus dicat iproprie mori intestat vt h.tn pprie dicit intestabilis.l.is cui.§.si.ff.de testa.qr intestabilis est nomen signi cās impotētiā.i.testari nō valeo.lz intestat e pncipiuz denotās puatiōez act et psupponēs positiōez ei i potētia verū:qr potētia testādi nō ē in pupillo.io iproprie dr intestat.

Intestatorum.

¶ In successione ab intestato prima cā ē suor heredū in quor numero cōputant liberi naturales et legitimi vel legitimi tātu:vel ab initio naturales tantu:sed ex causis h insertis legitimati.h.d.vsqz ad.§.ita demuz. ¶ No.prio h regulā q in successione ab itestato prio pferunt sui.i.q sunt in ptāte morietis et obtinēt primu locu.vt.s.de here.quali. et dfia.§.sui.et cu suis similr pferunt et succedūt ab itestato emācipati q p ptores sunt vocati:vt.j.eo.§.emācipati.etiaz hodie p ius ciuile in aut.de here.q ab inte.§.j. Et cu similr pferunt et succedūt nati ex femina.vt.j.eo.§. Itē vetustas.et ibi dicā. Et inter suos nō solu cputant liberi primi gradus sed etiā vlteriores sublatis tn posthumis de medio.vt.d.§.sui.et.§.pri.vt nepotes:pnepotes:abnepotes:adnepotes et trinepotes et ceteri descēdētes.et hoc vult tex.duz dicit q pagnatus quasi pcul natus ex nepote nato ex filio:nā pprie natus ex nepote nato ex filio est qlibet vlterior post pnepotes vt est abnepos:adnepos:trinepos et ceteri descēdētes.et hoc voluit hic glo.sup ver.pagnatus. ¶ Scdo not.in ver. nec interest q ab intestato succedūt filij in ptāte existētes tā legitimi qz naturales a principio vt qr nati ex legitimo matrimonio.vt.s.de pa.po.et de nup.in prin.nisi sint p exheredatione exclusi:vt.s.de exhe.liber.in prin.nā legitimati ex post facto.qd accidit trib modis.Prio legitimat filius p oblationē curie.vt hic in glo.sup ver.curijs.et de isto dic vt dixi s. de nup.§.fi. Scdo mō p despōsatione cubine que dz esse talis vt cu ea possit ctrahi mrimoniu.vt hic i tex.in ver.et ea cu qua. Et in ista despōsatione regrunt instra dotalia als filius non eēt legitimus:sz mrimoniu tz vt dicit h glo.in ver. instra.sed an si extent legitimi ex vxore quōdā ipediant naturales tātu legitimari.dic q nō vt tz hic gl.in ver.sancim. Sz tn post morte pris legitimatio facta non pindicat agnatis qb est ius quesitu nisi testator in testo disposuisset eos a principe legitimari.de quo dic p Bar.in.l.gallus.§.et qd si tātu.ff.de libe.et postbu. Tertio mō legitimant naturales tātu p rescriptu principis.vt.l.j.C.d natu.libe.et sic modus est in subsidiu.s.qn nō pōt ducere in vxore cubinā. Itē qn nō extāt naturales et legitimi filij ex vxore.vt i auc.qui.mo.na. effi.legi.§.si igit licētia prin.col.vj. Sed an spuriu pōt princeps legitimare tz glo.q sic apponēdo clausulā specialē non obstante in auc.qui.mo.na.effi.sui.§.pe.coll.vij. Adoptiui aut qualr succedāt dixi.s.de exhe.libe.§.sui. Itē naturales tn qualiter succedant no.glo.s.de nup.§.si.in glo.si.

Ita demum.

Liberi in ptāte cōstituti quos prerogatiua gradus et pris potestatis nemo pcedit:cōpulis nō sint pmi gradus ab intestati successionē ceteris pferunt suiqz hredes vocant.h.d.vsqz ad §.posthumi. Limitat ergo h id qd.s.dixi. videlz q i successione ab intestato prio cā est suor:siue sit filius:siue nepos siue pnepos etc.nā.h.verū q nepos est suus auo qn fili est sublatus de medio.nā filio existēte i medio non tenet instituere vel exheredare auus nepotē de necessitate sz solū de cfilio:vt.s.de exhe.libe.§.posthumor. Quod aut h dr q si filius est sublatus de medio p emācipationē nepos in ptāte remanet suus:et sic ab intestato excludit prez suū hodie corrigit:qr filius emancipatus ita succedit hodie et ceteros vlteriores excludit sicut filius in ptāte.qr sublata est dfia emācipationis et prie ptātis.vt in auc.de here.que ab itest.veni. §.nulla. Et ideo nepos hodie nō excludit prem vt dixi i.d. §.posthumor.et p Bar.in.l.gallus.§.qd si tantu.ff.de lib.et postbu. Quo aut tpe filius dz esse sublatus de medio:vt nepos tanqz suus possit auo succedere dic q tpe mortis aui qn auus nullū fecit testm vt hic.et in tpe destituti testamenti qn fecit testm:vt.j.e.§.cu aut.et.j.ti.j.§.pri.et hoc voluit hic gl. in ver.p id tps. ¶ Itē no.hic q p emācipationē factā de filio nepos a patris ptāte liberat adeo q mortuo auo nepos nō reincidit in ptāte sui patris.l.si.pater filiu.ff.de adop. Et idem dicit glo.in capitis diminutione de quo per Bar.in l.j.§.si filius.ff.de suis et legitimis heredi.

Posthumi.

¶ Posthumus et pōt esse su heres.itē suis hredibus acgrit hereditas ipso iure ipsis ignorātibus et inuitis taz pupillis quaz furiosis absqz au.toritate vel administratiōe alicuius tutoris vel curatoris.h.d.vsqz ad.§.interdu. Quod aut dixi de posthumo q pōt esse suus hrs intellige si fuit cceptus et natus.vel saltim cceptus in vita eius cui est suus. hrs.als non posset esse suus hrs ei.vt.j.e.§.qd aut ver.plane si cceptus. Et quot modis dicat posthum no.in rubric.C.de posthu. here.insti. Et pz hic q ad hoc vt qs sit su hrs nō regrit eius scia.qr si sit posthum q eundē ignorat vel sit furiosus facit eā suā hrdē ipso iure.et i eu ctinuat dnium rez de quo dic vt dixi.s.de here.quali.et dfia. Secus aut in hrde voluntario et nō dz eē ignorās sz scire defunctu mortuū anqz adeat et quo iure hrditas spectat ad eu:vt hic in gl.sup v.vt in pupillis.et si est furiosus regrit auctoritas curatoris q est sufficiens ad adeūdū hrditatē.fm Bar.in.l.si.§.itaqz.C.de iu. delibe. Itē no.h regulā.q ex cāis ex qb querit libero homini sane mentis ignoranti ex eisdē querit furioso.qr furiosus hr loco absentis.l.vbi nō voce.§.furiosus.ff.de reg.iur. secus aut vbi nō requirit csensus et tacitus.qr tūc furiosus et furiosus nō dr cōsentire nec sibi potest acquiri.vt.l.q ad certu.ff.locati.et p Bar.in.l.ij.§.volontate.ff.solu.matri.

Interdum.

¶ Aliqn accidit vt qui nō est suus tpe mortis efficit suus:et q tūc est suus postea desinat eē suus.h.d.vel sic. Beneficio postliminij qui suus heres nō est:post reuersiōem ab hostibus efficitur suus heres:et crimē lese maiestatis in duob casib quo ad successiōem facit ius suitatis extigui.h.d.vsqz ad.§. cu filius. Regula ergo que dicit q ab intestato prio succedant sui.vt.s.eo.in prin. Intelligit tam de his q tpe mortis defuncti erant sui qz de his qui futuri erāt sui natiuitate.vt s.e.§.posthumi.vel reuersiōe ab hostib vt h.nā fictio postliminij fingit captu ab hostib et reuersum pinde haberi ac si nūqz fuisset captus.vt.s.de testa.§.si. ¶ Scdo not.hic in ver.per ctrariu.q lz quis ipso iure fuerit heres:tn pōt ipso iure desinere esse heres:qd accidit in crie lese maiestatis siue pduellionis:qd cōmittit in duob casibus.s.cu qs hostis est ctra pncipē seu rem publicā.vt h et.j.de publi.iudi. §.ij. Et idē in crimine heresis.l.manicheos.C.de hereticis. qbus criminib detectis post morte defuncti bona auferuntur heredibus

tur heredib⁹ ⁊ publicant ⁊ hñdes definunt esse hñdes ipso iure. vt h dicit tex. Licet ergo sit regula q̄ q̄ semel ē heres nō pōt desinere eē heres. l. sed si fine. §. sz q̄ papi. ff. de mino. tñ fallit q̄nq3 ex delicto defuncti. Itē fallit q̄nq3 per querelam qua testamētum expugnat. l. in substitutiōem. ⁊ ibi glo. ff. de vulga. ⁊ pupil. Tertio fallit ex facto hñdis qui efficit suus l. ex facto co. titu. ⁊ no. in d. §. sz qd papi. ℭ Tertio not h q̄ pecuniaria pena adoptionis bonoꝝ nō trāsit ad hñdē ñ mota lite nec ꝯtestata in vita defuncti de quo dic melius q̄ dicat hic glo. in ver. post mortē. q̄ regula est q̄ morte vel extinguit crimē. l. ij. C. si reus vel accusator mortuus fuerit: siue sit crimē publicū siue priuatū criminalr intētatū. vt. l. ex iudicioꝝ. ff. de accusa. Fallit in q̄busdā criminib⁹ publicis ēt lite nō ꝯtestata ꝯtra defunctū: tñ pena trāsit ad hñdē. s. in crimē pduellionis ⁊ lese maiestatis in duob⁹ casib⁹ ⁊ in crimine heresis. vt dixi. Itez in pena imposita p. l. iul. de residuis. q̄ punit eū3 q̄ ꝯuertit in vsus suos residuū pecunie qd supest ex aliqua administraiōe sibi cōmissa. vt. j. de publi. iudi. §. sunt pterea. ⁊ ibi glo. in ver. residuis. Itē in pena. l. iulie peculatus. que punit iudicē p pecuniā baratarias cōmittētē. vt. d. §. sunt pterea. Itē pena apostat⁹ que punit eū q̄ relicta fide xpiana adhesit fidei iudaice ⁊ hīticio. l. ij. ⁊ l. apostatarū. C. de aposta. Et adde alios casus notatos in. d. l. ex iudicioꝝ. Si aūt sit publicū crimē vel priuatū ciuilr intētatū tūc pena trāsit ad hñdē ita demū si sit lis ꝯtestata: als nō. de quo per Bar. in. d. l. ex iudicioꝝ. Itē no. hic q̄ crimē lese maiestatis appellat crimē pduellionis q̄ olim pduellū fiebat pbatio. vt hic in glo. in ver. pduellionis. Et an hodie duellū sit permissum. vide glo. de po. tenē. c. j. §. ij. col. ie. ⁊ ibi p Bal. Itē qualr ferat snia q̄n memoria defuncti dānat ⁊ ei⁹ bona ꝯfiscant no. h gl. i ver. dānata. quā no. Sz q̄ro an pp pditionē pr̄ie q̄s dicat cōmittere crimē lese maiestatis. dic q̄ nō sz dr̄ cōmittere crimē oppugnate vel pdite patrie nisi fiat pditio vt auferat impatori vel pape. de quo p Saly. in. l. fallacter. C. de abolitio. cri. Itē q̄ro qua pena puniant pditores. dic pena capitis. l. omne delictū. §. exploratoꝝ. ⁊ l. j. §. pditoꝝ. ff. de re mili. Et dicunt pditores q̄ tractāt aliquē vt amicū ⁊ sibi iferunt iniuriā vt inimico de quo p Bar. in extrauag. ad reprimendā. sup ver. rebelles, ⁊ in extraua. q̄m. sup ver. rebellando. Adde tñ q̄ pluribus modis dr̄ pditor. vt est glo. xlvj. di. c. clericū. ⁊ xj. q. iij. c. nolite. Itē q̄ero an pp crimen pduellionis cōmissum a pr̄e priuet filius legitima sibi debita in bonis pr̄is. Io. de lig. ponit opinionē in cle. pastoralis. de re iudi. ⁊ tz q̄ verior sit opinio q̄ seruet filio legitia. ⁊ probat p. l. q̄sq̄s. C. ad. l. iul. maiestatis, vbi filij taliū viroꝝ nō sunt capaces hñditatis vel legatoꝝ3 nec admittunt ad testimoniū: officia: vel honores. sz filie ⁊ femine capiūt legitimā tantūmō ex bonis maternis: ⁊ vxores dotē recipiūt ⁊ reuelantes digni venia sunt: ⁊ ita est iste textus. canonizatus. vj. q. j. §. ceteroꝝ ver. quisq̄s. vbi glo tz q̄ pena huius criminis statuta in filijs hz locū in filijs natis añ ⁊ post reatū. Item tz q̄ nō hz locū in filijs emācipatis sz in filijs naturalibus tñ hñ hz locū. fm Saly. in. d. l. q̄sq̄s. Quarto quero quāto tpe prescribat ius dānandi memoriā3 defuncti pduellionis. dic q̄ q̄nquēnio sicut in crimine heresis. per. l. ij. C. de apo.

Cum filius. ℭ Nepotes pmortui filij lz sint posteriores in gradu q̄ filius: q̄r tñ succedūt in locū sui pr̄is simul succedūt cū patruo: ⁊ ipsi succedūt in stirpes: ⁊ idē in pnepotib⁹ qd dictū est in nepote. h. d. vsq3 ad. §. cū aūt. Et idē est etiā in nepotibus ex filia natis hodie: lz olim secus esset vt dicā. j. eo. §. itē vetustas. ⁊ sic intellige h glo. primā. ℭ Itē no. h limitationē regule dicētis q̄ qui pximior ē in gradu pximior ē in successiōe. vt. j. de seruili cognatiōe. §. totiēs. ⁊. j. ti. j. §. si plures. q̄r hoc verū nisi vlterior in gradu succedat in locū alicui⁹ ppinquoꝝ: q̄r tūc nō venit ex psona sua sz ex psona eius in cui⁹ locū succedit vt hic. ℭ Itez no. q̄ nepotes siue neptes ex filio vl filia q̄n succedūt cū patruis tunc succedūt in stipes. i. in locū sui stipitis. i. sui patris. ⁊ oēs debent venire ex psona patris sui ad partē illā quā habuisset pater suus si vixisset: sed q̄n succedunt inter se ⁊ nō cū patruis: vt q̄r sunt filij diuersoꝝ patrum: puta vnus filius ex vno fratre: ⁊ plures filij an succedant in stirpes vel capita sunt opiniones. de quo dicā. j. e. §. si. ⁊. j. de legi. agna. succes. §. hoc ēt. Sz quero q̄d si sunt aliq̄ fratres vterini alicu⁹ defuncti ⁊ aliq̄ ꝯsanguinei qualr succedant. dic in bonis maternis succedūt vterini ⁊ in paternis ꝯsanguinei. ⁊ in rebus aliunde quesitis succedūt equalr de quo dic p Bar. in. l. de emancipatij. C. de leg. here. Itez q̄d si duo filij ex vna vxore premortua. ⁊ duo ex alia ⁊ vnus repudiat hñditatē patris: an accrescat suo fratri vtrinq3 ꝯiuncto an oībus. dic q̄ oībus fm Bar. in. l. recōiuncti. i pe. col. ff. de leg. iij. ℭ Tertio no. q̄ sicut succedūt nepotes ex filio in stirpes: ita pnepotes ex nepote. ⁊ sic q̄ indicat de nepote indicat de pnepote q̄r appellatiōe nepotis ꝯtinet pnepos sicut appellatiōe nurus ꝯtinet pnurus. l. nurus ēt gnāli. ff. de vbo. sig. Et ideo si p statutū excludit neptis a successiōe extātib⁹ masculis. ita ēt excludit pneptis. fm Bar. in. l. liberoꝝ. ff. de vbo. sig. ⁊ l. gallus. §. istituere. ff. de libe. ⁊ posthu.

Cum autem. ℭ Utrū q̄s sit vel possit esse suus inspicit tp̄s destituti testiꝭ tpe mortis defuncti suus si eēt. Et nepos viuo auo ꝯcept⁹ deinde mortuo pr̄e natus in eius locū succedēs efficit hñs auo. post mortē vero aui cōceptus ad eius hñditatē nō admittit. h. d. vsq3 ad. §. emācipati. Q̄n ergo est factū testm̄ inspicit an q̄s sit su⁹ tpe defuncti testamēti. Et iō pōt eē q̄ nepos cōceptus in vita aui nō erat mortu⁹ tpe aui ⁊ pr̄ exhñdatus eū pcedebat in gradu ⁊ alius erat institutus: ⁊ tēpore quo postea testm̄ destituit ab hñde nepos ē su⁹ auo. q̄r tūc pr̄ eius de medio ē sublatus. vt h dicit tex. Sz q̄n nullū est factū testm̄ tūc an q̄s sit su⁹ heres attēdit tp̄s mortis defuncti. s. an tūc tpis eū pcedat in gradu. Et idē est in alijs agnatis ⁊ cognatis. s. vt videat an q̄s sit pximior in gradu in succedēdo: 3 attēdi tp̄s mortis nullo ꝯdito testō. tex. ē clarus. j. ti. pri. §. primus. Nūq̄d aūt nepos ex sua psona possit rūpere testm̄ aui filio eodēq3 pr̄e exhñdato ⁊ a querela exclusio morte vel repudiatiōe. dic q̄ sic. s. de here. libe. §. postūoꝝ. Et an in querela sit loc⁹ successorio edicto. dicā. j. ti. j. §. placebat. ℭ Itē no h tex. i ver. plane. q̄ nepos natus ⁊ ꝯcept⁹ post mortē aui est extrane⁹ auo ⁊ nihil attinet ei q̄ nunq̄ fuit viuēs nec fuit in mūdo creatus tpe vite aui. ⁊ iō nō pōt dici nepos nec pōt succedere vllo mō auo ex psona sua sz tantūmodo ex psona pr̄is sui. vt h ⁊. l. j. §. si q̄s exheredato. ff. de iniusto rup. testa. ⁊ h ex egtate. l. vnice. C. de his qui ante ap. ta fm Bar. in. d. §. si q̄s pximior. ff. vnde cognati. ⁊ l. tici⁹. ⁊ l. seq. ff. de suis ⁊ legi. ⁊ l. si q̄s exhñdatus. alleg. Et facit iste tex. ad q̄ōnem que sequit. pone q̄ aliqui nobiles sunt cōdēnati vt ipsi ⁊ filij ⁊ nepotes ppetuo sunt exules: nūq̄ afficiūt hac ꝯdēnatione nepotes ⁊ filij q̄ post ꝯdēnationē ꝯcipiunt. iste tex. facit qd nō cōprehēdant. ⁊ ita determinat Bar. in d. l. ticius. ff. de suis ⁊ legi. here. Sed si q̄s velit q̄ cōtineant apponat in snia verbū posteriores qd ꝯprehēdit etiā postea ꝯceptos. vt in. l. iuriscōsultus. ⁊ p totā legē vsq3 ad. §. parentes. ff. de gradi. Sed q̄d si in instrō ꝯtinet q̄ talis dat in emphiteosim talē rē tali recipiēti p se: filijs ⁊ nepotib⁹ dic q̄ hñ ꝯtinent filij ⁊ nepotes postea ꝯcepti ⁊ nati. nā spāle ē qd ad successionē nō vocant filij q̄ nō erāt ꝯcepti viuēte eo de cui⁹ hereditate tractat. sz hñ vocant ad successionē alioꝝ iuriū. vt. l. paulus. §. paulus rn̄dit nepotis. ff. de bo. libe. qd est verꝝ nisi ageret de odio eis inferendo. vt in questione pcedenti.

Emancipati. ℭ Emācipati liberi olim de iure ciuili erant incogniti liberi. Et ideo ad successionē parētū nō veniebāt ab intestato sed iure ptorio admittunt cū suis liberis. p bo. pos. vnde liberi. h. d. vsq3 ad. §. ac hi. Sicut ergo emācipati sunt incogniti de iure ciuili. rij. sab. in successione ex testō vt pater non teneat instituere vel exhñdare. vt. s. de exhe. libe. §. emācipatos. ita

etiã in successione ab intestato vt h. Sed ptor eqtate motus vel plenius vocauit eos ex testo z ab intestato. vñ qñ est in testamento pteritus dedit sibi p bo.pos. vñ liberi. p quã succedere posset ac si esset in ptãte. vt h.z.j.de bo.pos.§.z.cũ de testamentis. Et h qñ remanet emãcipatus. si aũt emancipatus datur in adoptionẽ. dic vt.j.§.pri.z.ĩ.§.amonendi. Sz hodie ẽt de iure ciuili p ɔstõnez impatoris emãcipat⁹ succedit taz ex testõ q̃ ab intestato sicut suus. qz sublata est dñia emãcipationis z pñe ptãtis. vt in autẽ. in successione. z in corpore vñ sumit. C.de suis z legi.her. Durat eniz hodie dñia inter filiuz emãcipatuz z filium in ptãte q̃tum ad oẽs effectus quos īducit patria ptãs de qbus vidisti vnã glo.ĩ.de patria ptãte.§.ius aũt. z ẽt q̃ntuz ad alios effect⁹. vñ suus transmittit hẽditatẽ nõ aditã ad quoscũqz. sz emãcipat⁹ solum ad descẽdentes.l.vnica.C.de his que ante aper.ta. Jtẽ emãcipatus põt pmouere z feneraре z pecunias mutuo accipere. sed non filius in potestate existens. ff.ad macedo. l.j.z.ff.de poli.l.sigs rem.§.volo. Jtẽ suus nõ testat' nisi de castrensi vel quasi emancipatus sic.l.vtrum.z.l.fi.C.qui testa.face.pos. Jtem emancipatus si sit in iudicio sine consensu patris. sz existẽs i ptãte nõ.l.fi.§.necessitate.C.de bo.que libe. Jtẽ emãcipatus hz tutorẽ sz nõ suus. vt.ĩ.d tutelis.§. pmissum. z ibi dixi. Jtẽ emancipatus assumẽs officiũ publicũ d ɔsensu pñs nõ obligat ipm nisi pater expsse se obliget. secus in suo.l.ij. z ibi no.ff.ad municipa. Jtẽ impuberi emãcipato nõ sub stituit' pupillariter sz suo impuberi sic.l.ij.ff. de vulga. z pupil. Jtẽ emancipatus cũ causa solã expugnat testm̃ per ɔtrarias sz suus dicit nullũ. glo. singularis est l.§. ex hẽditatis. in auc. de here. z falci. coll.j. Jtẽ pater ascribẽs hẽditatẽ vel legatũ solũ emãcipato filio in testõ alicuius nõ incidit in falsum nec in quasi falsum cũ nihil sibi quereret. secus si ascribat filio in ptãte.l. impuberi.§.j.ff.ad l.cor.de fal. Jtẽ suus maior põt infra triẽniuz hẽditatẽ pñs repudiatam recuperare rebus hẽditarijs nõ distractis. secus in emãcipato.l.fi.C.de repu.here. z de oibus istis dic per Ang. in l.gallus.§.z quid si tamen.ff.de libe. z postu.

At hi qui. C Si filius emãcipatus dat' in adoptionez a pñe naturali eidem durante adoptione nõ succedit. ea vero finita per emãcipatõem tũc si est emãcipatus viuẽte patre naturali admittit' ad eius successionez de iure ptorio p bo.pos. vnde liberi sz si est emãcipatus post mortẽ naturalis pñs tũc p vnde liberi nõ admittit'. h.d. vsqz ad.§. eadẽ vero. C Nota ergo q qñ solus fili⁹ emãcipat⁹ remanet emãcipat⁹ nec dat' i adoptiõez alicui tũc de iure ptorio succedit p vñ liberi. vt.ĩ.§.pri. qñ post emãcipatõem dat' in arrogatõem alterius durãte adoptõe vel arrogatõe qz nomẽ filij quesitũ p adoptõez pdit' p emãcipatiõez. Similiter nõ succedit patri naturali p vñ liberi. sz succedũt alij filij in ptãte vel emãcipati: z post eos agnati qbus oĩb⁹ fuit ius quesitũ p mortẽ pñs istius emãcipati sz nõ existẽtib⁹ filijs suis vel alijs emãcipatis vel legitimis: tunc iste emãcipatus z datus in adoptionẽ z postea emãcipat⁹ a patre adoptiuo post mortẽ naturalis pñs succedit de iure ptorio per bonoꝝ possessiõem vnde agnati. vt.j.eo.§.amonẽdi. C Secũdo no. ibi. qz iniquũ erat. q nõ dz ẽẽ in arbitrio alicuius ad quẽ bona defuncti puenidt ab intestato sicut nec dz esse ex testõ. vt.l.illa institutio.ff.de here.insti. ita nec ab intestato vt h. z.l.captatorias.C.de mili.testa. Et intellige q iura ipsi⁹ relicti nõ possunt ɔmitti in alieno arbitrio sz ipsius relicti declaratio tñ potest ɔmitti: z iõ non valet si testator dicat volo legata deberi cuicũqz dixerit ticius. Sz tũc valet si dicat legata que reliqui volo pstari illa sicut dicet tici⁹ vel alius sapiẽs. vt no. in d.l.illa institutio. z ibi p Bar. C Tertio nota ex.§. minus. q deterior ẽ emãcipatio pñs adoptiui q̃ naturalis: qz emãcipatus a pñe adoptiuo viuo nõ vocat' per ptorẽ ad successiõem pñs adoptiui. Tu dic in ver. adoptiui vero emãcipati iure ciuili. qz oĩs filiatio que de iur' ciuili erat p adoptiõem dissoluit' p emãcipatõem vt hic in v. adoptiui vero emãcipati extraneoꝝ: qz nihil taz naturale.l. nil tã naturale. ff.de reg.iu. sz si adoptiuus nõ emãcipet' sz fiat sui iuris morte patris adoptiui tũc hñ succedit ab intestato patri adoptiuo. vt.j.eo.§.sz ea oĩa. Sz naturalis z legitimus emãcipatus z postea nõ adoptatus vocat' a ptore ad successiõem pñs naturalis qz nomẽ filij a natura quesitum per emãcipatõem que ẽ de iure ciuili tolli nõ põt: z sic iura naturalia fortiora sunt z difficilius tollunt' q̃ iura ciuilia. vt hic z.ĩ.de iure na.§.sz naturalia. C Sz quero an qs posset adoptare suũ filiũ naturale tñ ex ɔcubina q̃uis vxorez nõ habeat. Rñdet Bal. q sic. ar.l.z q vxorẽ.ff.de adop. z ibi p eũ. Jtẽ quero an adoptio possit fieri p pcuratorẽ. dic q non sicut nec emãcipatio dz legitimatio possit fieri p pcuratorẽ. fm Bar. in l.post mortẽ.§.neqz.ff.de adop. Jtẽ quero cuz aliqs adoptat' an debeãt citari illi q possent succedere adoptato vel adoptãti. dic q sic. qz eoꝝ ius minuit' in succedẽdo. fm d. Fran. de aretio. in l.nec ei.§.p̃terea.ff.de adop.

Eadem vero. C Filius emãcipat⁹ z alteri in adoptionẽ datus durante adoptione põt pteriri in testõ patris naturalis: nec rũpit de iure ptorio p ɔtrarias tab. sicut rũpit filius in ptãte: z filius emãcipatus nec ab aliquo adoptatus. Similr adoptatus z ab adoptiuo patre emãcipatus põt pteriri in testõ patris adoptiui: nec illud rũpit d iure ptorio p ɔtratab. h.d. vsqz ad.§. amonẽdi. C No. ergo q sicut filius emãcipatus z alteri in adoptionẽ datus: z deinde ab adoptiuo patre emãcipatus nõ vocat' de iure ciuili nec de iure ptorio ab itestato ad successionẽ patris naturalis: nec ad successionẽ pñs adoptiui. vt.ĩ.§.pri. ita nec vo.at' de iure ciuili vel ptorio ad successionẽ ex testõ. Cũ ergo regula iuris. ius rũpẽdi sit q qui nõ admittit' ab intestato nec ẽt admitit' ad rumpẽduz testamẽtuz. vt hic. z.l.pater filiũ.ff.de inoffi.testõ. z iõ filia excludit' per statutũ a successiõe extãte masculo nõ rumpet testm̃ si in eo sit pterita z masculus sit institutus secus si alij fm Bal. in l.gallus.§.z qd si tñ.ff.d libe. z postbu. C Scdo no. ibi. in hẽdibus istitutis q q̃ntũcũqz filio sit legatũ vltra legitimã tamen dicitur pteritus ab intestato. qz pteritus dicitur qui nõ est institutus vel rite exheredatus: z ideo testamẽtũ esset nullũ. vt.ĩ.d here.libe. in pnci. qz hodie legitimã dz habere filius iure instõnis. vt no. in auẽ. nouissima.C.d inoffi.testo. z h nisi ẽẽt ei relictũ p verbũ relinquo: talis nõ instituto herede: qz trahit' ad instõnez. vt no. p Bo. in l.cogi.ff.ad trebel. Sed qd si testator dixerit relinquo centũ filio meo pro sua legitima vel pro sua falcidia an videatur iure instõnis reliquisse Bar. q sic in auẽ. vnde si parens.C.de inoffi.testa.

Amonendi. C Hic limitat qd supra dixit in vbo. post mortez. z hoc intendit: sz filius emãcipatus a pñe adoptiuo succedat in bonis naturalis pñs de iure ptorio p vñ liberi. vel vñ legitimi extantibus alijs filijs in ptãte vel emancipatis vel alijs agnatis: tũc eis descẽdẽtib⁹ admittit' p bo.pos. vñ cognati. h.d. vsqz ad §.sed ea. Talis ergo filius a pñe pñe emancipatus z deinde ab alio adoptatus. z deinde post mortẽ naturalis pñs emãcipat⁹ a pñe adoptiuo nõ erat cognitus de iure ciuili z hoc clarũ ẽ: nec etiã de iure pretorio reputabatur inter liberos nec inter legitimos.i. agnatos qui ex masculinos sexu descẽdunt. vt.j.ti.j.in prin. Et iõ nõ poterat petere bñficiũ datũ a ptore libero.s.bo.pos. vñ liberi. nec datuz agnatis.s.bo.pos. vnde agnati. sz cõputabat' inter cognatos. Et iõ post supradictũ bñficiũ petebat bñficiũ datũ cognatis ex femineo sexu descẽdentibus.s.bo.pos. vñ cognati. Et sic cũ non posset admitti ex primo z scdo capite admitteb' ex tertio. nõ ergo debebãt petere dicta bona tanq̃ filius vel agnatus: sed potius tanq̃ cognatus. Et hec vba iure antiquo. hodie secus videtur: vt.j.§.proxi. z.l.cum adoptiuus.C.de adop.

Sed ea. C Hodie filius in adoptionẽ datus a patre naturali pĩde succedit ex testõ z ab intestato ac si in ptãte mãsisset adoptiuo vero patri cũ natura

libus

libus liberis ab intestato succedit sȝ ꝯdito testō pteriri pōt impune nisi psone non extranee datus sit inadoptionē quo casu institui vel exhēdari dȝ a pr̄e adoptiuo.h.d.vsqȝ ad.§. itē vetustas.Et iō ꝯclude vt dixi de exhēda.lib.§.adoptiui. videlȝ ꝙ qñ adoptatus trāsit in ptāte adopētis tūc hȝ illud ius in bonis patris adoptiui:qđ hȝ filius in ptāte ī bōis patris naturalis.Et iō querit pr̄i adoptiuo ꝓfecticia pleno iure:ꝛ aduēticia quo ad vsumfructū.ꝛ dȝ institui vł exhēdari a patre adoptiuo alr̄ rumpit testm̄.Pater aūt naturalis nō tenet eū instituere vel exheredare cuȝ non sit in sua ptāte ꝛ sit loco extranei.sȝ postq̄ est emancipatus a patre adoptiuo recuperat oīa iura pr̄is naturalis.ꝛ iō tunc dȝ ab eo institui vel exheredari ꝛ nullū ius retinet quōdaȝ pr̄is adoptiui.qꝛ per emācipatiōeȝ oīa iura adoptionis soluta sunt.Si autēȝ adoptatus nō transit in ptātem adopētis sȝ remanet ī ptāte pr̄is nālis tūc retinet oīa iura pr̄is naturalis ꝛ iō tunc ab eo dȝ institui vel exheredari si alius nō ꝓcedat in gradu.alias rūpit eius testm̄.Pater aūt adoptiuus nō tenet ipsuȝ instituere vel exheredare sȝ solū succedit ab intestato ei soli tm̄. nō aūt agnatis vel cognatis ipsius pr̄is adoptiui. Arrogat⁹ aūt retinet oīa iura in bonis patris arrogatoris ꝛ vt suus heres ei succedit.hec oīa habent̄ i.l.cū adoptiuus.C.đ adop. de qua.l.hic tex.facit mentionē. Sȝ nūquid eo casu quo ꝗs adoptat̄ ab auo paterno vł materno teneat̄ talis pater adoptiuus si emācipet eū post mortē pr̄is naturalis relinquere sibi quartā ad similitudinē patris arrogatoris.glo.hic ī v̄.vocabant̄ tȝ ꝙ sic.sȝ gl.in.d.l.cū adoptiuis.in ver.reuerti.tȝ oppositū.ꝛ illā tȝ ƀ Joā.de rauēnis.Itē qñ vnus frater adoptat aliū an trāsit in ptāteȝ.dic ꝙ nō.vt tȝ gl.in.§.sȝ hodie.đ. de adop.ꝛ.d.l.cū in adoptiuis.Itē nunquid adoptiuus pater qñ filius nō transit ī ptāte possit vocari in ius sine venia. glo.h in ver.tm̄ tȝ ꝙ nō.idē tȝ glo.in.l.adoptiuū.ff.de ī ius vocādo.Item nūquid pater adoptiuus teneat̄ alere filium adoptiuū.glo.ꝑalle.hic in ver.tantū tȝ ꝙ nō.sed dic ꝙ si operatur tenet̄ eū alere.vt tenet glo.in.l.onera.ff.de adop.

Item vetustas.

Exclusa vetustate dispositione antiquoꝝ imperatoꝝ q statuerūt ꝙ nepotes vł neptes ex filia si masculus moriat̄ ad eius successionē cū diminutiōe tertie ptis vocent̄.si vo moriat̄ femina:tunc nepotes ꝛ neptes taȝ ex masculo q̄ ex femina cum eiusdē tertie ptis diminutiōe veniūt: ad eius successiōem gradu agnatoꝝ excluso.h.d.vsqȝ ad.§.sed nos. cū gl.sup ver.mortua sit.Hodie aūt iure nouissimo n̄ ē dr̄ia sexus in successionib⁹ ab intestato ꝛ descēdētes admittunt̄ ad successiōeȝ ascēdētiū sine diminutiōe alicuius ptis.vt.j. §.neqȝ hoc in auē.đ triēte ꝛ semisse.coll.iij.ꝛ in auē.que tertie.C.de coll.ꝛ hic in glo.in ver.lex.xij.tabu.Succedunt ergo hodie nepotes ex filia cū patruis ꝛ nepotes ex filio ꝛ filia cū auūculis in successiōe aule ab intestato sine aliqua diminutiōe.vt h.ꝛ.d.l.illā.cum auē.ibi posita.C.de colla. sed bene debent cōferre isti nepotes patruis ꝛ auūculis dotem ꝛ donatiōnē propter nup.datam coꝝ patri ꝛ matri.vt.d.l.illaȝ.Similiter ꝛ dotem ꝓpriam eis datā ab auo vel ab auia sed nō datam sibi a patre vel matre ipsoꝝ.vt tȝ gl.in.d.l.illā ꝛ ibi p Saly. Itē no.h i.v̄.paulo minuēdā eē.ꝯiūcta gl. ꝙ portio alicuius tūc dicit̄ paulo diminuta qñ tertia pars ē diminuta ꝛ sic pȝ ꝙ paucū siue modicū dicit̄ tertia pars.Et ideo dicūt gdā cuȝ minori detur restō ꝓ modico dāno.vt.l. scio.ff.đ in inte.resti.ꝙ modicū erit qñ est deceptus in tertia parte.sed dic ꝙ modicū dicit̄ officio iudicis in restōne ꝯcedēda.vt no.in.d.l.scio ex qua.l.determinatū nō repit̄.vt.l.j. in fi.ff.de iure deli. Sed in actiōe de dolo que nō dat̄ pro modica re ē determinatū ꝙ modicū intelligit̄ vsqȝ ad duos aureos.vt.l.idē est.ff.de dolo.Simil̄r qñ est modica q̄titas petita nō est necessarius libellus:nec ꝙ ferat̄ snīa ī scriptis. Et modica accipit̄ ꝓ officio iudicis ex quo nō repit̄ determinatū.vt in auē.nisi breuiores.C.de sentē.ex peri.reci. In arbitrium ēto aūt qñ dicat̄ ꝗs modice vł nō modice lesus vt possit vł nō possit petere reducere ad arbitriū boni viri.dic p Bar.l.l.§ societatis.§.arbitroꝝ.ff.ꝓ socio.Et adde ꝙ res dicit̄ parua vel magna respectu qualitatū psonaꝝ vñ respectu vnius paupis rustici porcellus vel pecus suū dicit̄ magna res no.glo.est in.l.illicitas.§.veterꝰ.ff.de offi.ꝓsi.Et respectu vnius ꝓuidi viri pōdus auri diceret̄ parua res.l. sed si suscepit.§.si ꝓponas.ff.đ iudi.ꝛ ibi gl.in ver.modica.

Sed nos.

Olim agnati exñtib⁹ nepotib⁹ vel neptib⁹ ex feminina vł masculina linea admittebant̄ ad quartā partē in successione ab intestato:hodie vero ad dictā partē nō veniūt.Et cū nepote vł nepte ex femina ex psona matris cū filio succedūt ꝛ fit diuisio hēditatis nō in capita sȝ in stirpes.h.d.vsqȝ ad fi. Olim ergo agnati trāsuersales vt frēs ꝛ filij fratrū defuncti auferebāt q̄rtaȝ partē nepotibus defuncti ex filia qđ hic impator corrigit statuēs ꝙ nepotes ex filia in totū succedāt q in successione ab intestato primo ꝓferunt̄ descēdētes.l.filij ꝛ nepotes ꝛ pnepotes ꝛ vlteriores in infinitū tā ex masculis q̄ ex femininis tā in ptāte q̄ emācipati exclusis in totū collateralib⁹.vt hic. ꝛ in auē.de here.que ab intest.defe.§.j.ꝛ in auē.in successione.C.de suis ꝛ legi. Scđo no.in.v̄.ita tñ ꝙ olim ꝛ hodie in successione descēdētiū nepotes ꝛ neptes ex filio vel ex filia ꝓmortuis succedūt cū patruis ꝛ auūculis suis.i.cū filijs ꝛ filiabus defuncti in stirpes ꝛ nō in capita.Nā cū nepotes succedāt in locū sui stipitis.i.sui pr̄is vt sic veniant ex psona alteri⁹ ad parē gradū cū patruis q sunt ꝓximiores in gradu nō possunt plus hēre q̄ habuisset pater suus.vt hic.ꝛ.s̄.eo. §.cū filius.vt.d.auē.in successione:sed qñ succedūt inter se nō cū patruis.s.filij duoꝝ fratrū vł soroꝝ:puta ex vno fratre supest filius vnus:ex alio fratre supsunt quinqȝ ꝛ oēs volūt succedere ab intestato:an veniāt in capita vel in stirpes cuȝ oēs sint in pari. Sunt opiniones doc.ꝛ glo.Jaco.bu.ꝛ plures alij tenēt ꝙ succedāt in capita.Jac.de bello visu.l.l.post ꝯsanguineos.§.hereditas.ff.de suis ꝛ legi.tenēt ꝙ succedāt in stirpes.de quo vide in auē.cessante.C.de legi.here.ꝛ dicam.j.titu.j.§.hic etiam addendum.ꝛ ibi plenius.

De legitima agnatorum successione. Rubrica.

Continua quia in successione ab intestato vocant̄ descēdentes deinde vocant̄ soli agnati:ꝛ tertio cognati vocabantur:ideo dicto de descēdentibus sequit̄ videre de agnatis.

Inemo suus.

Post suos ꝛ eos qui vocant̄ cū suis succedunt ab intestato agnati q dicunt̄ per virilē sexū ꝯiuncti siue sint agnati naturalr̄ siue ciuilr̄ p adoptionē.h.d.vsqȝ ad.§.ceteruȝ. No.ex prin.ꝙ existētibus suis ꝛ qui cū eis numerant̄ vt emācipati ex filia nati:vt.s.ti.j.§.emancipati.ꝛ §.diui.l.nō existētibus descēdentibus vel ēt existētibus ꝛ nō acceptātibus tūc vocant̄ agnati.i.frēs inter se ꝛ patru⁹ꝛ nepos ꝛ fratres patrueles.i.filij duorū fratrū. Et post istos agnatos vocabant̄ cognati ex femio sexu descēdentes.vt.j.đ succes.cogna.in ꝓn. Sȝ hodie sublata est dr̄ia inter agnatos ꝛ cognatos.ꝛ oēs succedunt vsqȝ ad quartū gradū.vt in.§.relinquūt.ꝛ.§.se.in auē.de here.que ab intest.defe.coll.ix.in auē.cessante.C.de leg.here.Et no.j.de succes.cog.§.fi. Scđo no.in.§.itaqȝ ꝙ duo fratres sunt collaterales agnati ꝛ vocant̄ ꝯsanguinei qꝛ eodē sanguine nati.s.paterno.nā nō requirit̄ ꝙ sint nati ēt ex eadē matre sȝ solū ex eodē pr̄e.duo fratres igit̄ vocātur ꝯsanguinei vocant̄ ēt germani ꝛ quasi ex eodē germine nati.vt.j.e.§.nō tñ.Sed filij duoꝝ fratrū ꝓprie vocant̄ patrueles quasi a patruis descēdentes vocant̄ ēt ꝯsobrini licȝ improprie.nā ꝓprie ꝯsobrini dicunt̄ nati ex duab⁹ sororib⁹ quasi ꝯsobrini:vt.j.de gradi.§.quo gradu.qđ no.pp statuta quoꝝ vba debent sumi ꝓprie nisi alius esset cōis vsus loquendi qui preualet ēt in statutis ƀm Bar.in.l.j.ff.ad sille.

No.qui dicant̄ patrueles idest filij duoꝝ fratrū.

¶ Tertio no. in. §. hi. quoq;. q qñ vnus ex duobus fratrib⁹
nascit̃ post morte patris: tñ ñ suo fratri ꝯsanguineus ⁊ co-
gnatus: ⁊ alius ñ cognatus ẽt defuncto ñ agnat⁹ de cuius
successione tractat̃: si vñ in eius vita fuit ꝯceptus. si autẽ post
eius mortẽ nõ dicit̃ ei agnatus nec aliqd h; agere secũ. Et
iõ ex eius psona ad ei⁹ successionẽ venire nõ põt vt hic. ⁊. ĩ.
ti. j. §. qui aũt. ⁊. plane. ⁊. l. j. §. sigs primior. ff. vñ cognati. ⁊ p
Bar. in. l. sigs exheredato. ff. ð iniu. rup. testa. Si ergo ꝯce-
ptus post mortẽ patrui: videl; tãq̃ agnat⁹ ex psona sua suc-
cedere patruo nõ posset qꝛ est sibi extraneus sed posset ex pso
na pris q adiuisset. similr si nepos ꝯceptus ẽ post mortẽ aui
valeat ex sua psona succedere auo nõ posset s; ex psona ma
tris que trãsmittit hereditatẽ nõ aditã ex egtate. l. j. C. de his q
ante aper. tab. ¶ Quarto no. in ver. his quoq; que in ꝓrio
gradu sunt. q quotiẽscũq; ꝯcedit̃ aliqd plurib⁹ intelligit̃ cõ
cedi suo ordine. nã lex ꝯcedẽs successionẽ agnatis intelligit
ꝯcedere cũ ordine ⁊ platione quã inter se hñt vt qui est ꝓxi
mior agnatus pferat̃ alijs: sicut si ꝯcedit̃ aliqd doctorib⁹ in
telligit̃ ꝯcedi ordine tñ seruato inter eos vt prio antigon vl
aliter prior pferri debeat. facit. l. si qñ. C. de inoffi. testa. ⁊. l. si
stipulatus fuero p te nõ fieri. ff. de ver. obli. ¶ Quinto no.
in. §. p agnationẽ. q agnascit̃ go. i. fit agnatus non solũ natu
ralr sed etiã ciuilr p arrogationẽ vel adoptionẽ p quã trãsit
in ptãte. vt hic in glo. in ver. quoq;. nã adoptat⁹ gcũq; agna
scit̃. i. fit agnatus cognascit̃. i. fit cognatus. agnascit̃ enĩ alijs
agnatis adoptãtis. ⁊ p ꝯñs fit eoꝝ cognat⁹ gb⁹ vero nõ agna
scit̃ nec cognat⁹ fit: nã cognatio est ex iure sanguinis: ⁊ agna
tio est ex iure ciuili sicut adoptio: ⁊ iõ vnã lus ciuile se appli-
cat alteri potiusq̃ iura sanguinis. Adoptio ergo solum facit
adoptãtẽ esse agnatũ ⁊ cognatũ his q sunt agnati adoptãtis
⁊ nõ alijs: vt. l. q adoptionẽ. ff. de adop. Et ideo adoptatus
⁊ filius adoptãtis in ptãte existẽtis sunt inuicẽ agnati ⁊ di-
cunt̃ fratres ꝯsanguinei. i. ex eodem sanguine. s. ciuiliter nõ
naturalr. nã ars imitat̃ naturã inquãtũ põt. l. adoptio. ff. de
adop. secus si filius adoptãtis fuisset emãcipat⁹ ⁊ sic fuisset
dissoluta agnatio emãcipatõe. sec⁹ si mõte. l. sticũ. ff. ð adop.

Ceterum.

¶ Agnata pter sorores ad successio-
nẽ defuncti ab intestato p mediã iuris
prudẽtiã; excludebant̃ s; ptoris bñficio p vñ cognati suoꝝ
⁊ agnatoꝝ gradib⁹ deficiẽtib⁹ admittebant̃: postea vero per
ꝯstõnẽ impialẽ in successiõe vñ agnati sublata ẽ dña. secũs.
h. d. vsq; ad. §. h etiã cõ. l. xij. tab. C. de legi. here. Et ꝯclude
gnq; iura siue tpa. Primũ fuit lex. xij. tab. q pariter vocabat
agnatos masculos ⁊ feminas agnatas. i. ex virili sexu descẽ-
dẽtes etiã vltra sorores. Scdm ius fuit media iuris prudẽ
tia q restrinxit successionẽ agnatoꝝ vt vltra sorores nõ succe
dãnq; ꝯmodi⁹ erat q successio deferret̃ poti⁹ masculis p q̃s
parẽtela ⁊ toti⁹ dom⁹ nomẽ fuat̃: ⁊ iõ i sorore ex vrbanitate
dimisit i successiõe q erãt i pxio gradu ⁊ reliq̃s agnatos ex-
clusit. Tertio fuit ius ptoris: iã q ꝯpatiẽs cognatis pris penit⁹
exclusis ob oĩ successione nõ vocauit eos inter agnatos s; ð
fratrib⁹ agnatẽ vocauit eos p vñ cognati: siue inter cognatos.
Quartũ ius fui. ꝯstõ istius impatoris q ꝯsiderãs q cognati
sunt i eodẽ gradu cũ agnatẽ masculis ⁊ natura ita cooperat̃
in ꝓcreatiõe feminaꝝ sicut masculoꝝ ⁊ vnũ semp eget auxi-
lio alteri⁹: vt. d. l. xij. ta. reiecta dispõne medie iurẽ prudẽtie
renouauit dispõnez. l. xij. ta. ita vt piter nate ẽt vltra sorores
succedãt cũ agnatis masculis. Quintũ est ius nouissimũ; s.
auctẽticoꝝ hodie vigens qõ statuit q agnati ⁊ cognati ⁊ de
scẽdentes tam p virilẽ sexũ q̃ p femineũ equalr succedãt.
Fm tñ gradus pꝛogatiuã: si defuncta psona nullos hẽat de-
scendentes: vt. §. ius reliquũ;. cũ. §. se. in auc. de here. q̃ ab
inte. dese. ⁊ dixi. §. in prin. Hanc tñ rõnez medie iuris pru-
dentie sepe attẽdunt statuta terraꝝ per que disponit̃ q do-
nec extat aliqs de linea agnatoꝝ vsq; ad tertiũ vel quartum
gradũ filie femine ⁊ mr defuncti nõ succedãt ab intestato: s;
sunt dote ꝯtente. nã mens statuti ⁊ dispositio eius est pp h:
qꝛ cõmodius est hereditates deferri ad agnatos masculos: qꝛ
p eos ꝯseruat̃ nomẽ domus ⁊ facultates dom⁹ nõ trãseunt
ad alienã familiã. vt h. ⁊. j. ti. j. in pn. Est tñ odiosũ; ⁊ sic sta-
tutũ; ꝯtra dispõnez. l. xij. ta. ⁊ ꝯstõnũ; pretoꝝ. ⁊ iõ restringẽ
dum vt nõ ꝯprehẽdat nisi noĩatos in statuto. l. cũ qdẽ. ff. de
lib. ⁊ posthu. ⁊ in. c. odia. de re. iur. lib. vj. Et iõ stãte isto pre
dicto statuto cũ estaret mr alicuius defuncti, ⁊ extabat amita
nec extabãt alij agnati: ⁊ amita pp statutũ; vellet excludere
mrem post varia ⁊ diuersa ꝯsilia ꝯsuluit dñs omedeus de
piog. ⁊ dñs Jo. de santo. q p descẽdentes ex amita nõ põt
nomẽ dom⁹ ꝯseruari nec facultates sicut ẽ mẽte statuti. Et
qꝛ statutũ loquẽs de agnatis in masculino genere est odio-
sum ⁊ inodiosis masculinũ nõ ꝯphẽdit femininã. l. j. §. que
ritur. ff. de ven. in pos. mit. qꝛ mr nõ excludit̃ p amitã vl aliã
agnatã defuncti. qõ no. Itẽ quero statutũ lucanũ nõ extanti
bus descẽdentibus ⁊ ascẽdentibus pfert agnatos mascu-
los cognat la lter quos vocat filios soroꝝ cũ filijs masculis
patruoꝝ. Quid erit de filiabus fratrũ de qbus statutum nõ
facit mentionez an excludent̃ vel admittent̃. dic q de mẽte
statuti est q vocent̃ ad successionẽ cum dictis filijs mascu-
lis patruorum. ⁊ multomagis cum statutũ; prediligat fra-
tres ante sororem vocet filios sororis: multomagis filius fra
tris. licitum est enim extendere verba legis vt seruiamus
mẽti ⁊ rationi. l. nõ dubium. C. de legib⁹. ⁊ per Dy. in. c. si. ð
re. iu. lib. vj. Nec põt hic casus omissus relinq decidendus
dispositioni iuris cõis. vt. l. cõmodissime. ff. ð libe. ⁊ posthu.
⁊. l. si viro. §. de viro. ff. solu. ma. qꝛ offenderemus mẽtẽ sta-
tuti fundatã sup rõe medie iuris prudẽtie de qua hic. ⁊ hoc
ꝯsuluit dñs Ang. in ꝯsi. qõ icipit statuto ciuitatẽ lucane ⁊c.

Hoc etiam addendum.

¶ Fi-
lij so-
roris ꝯsanguinee vel vterine l; cognati sint vocant̃ ad suc-
cessiõez auũculi simul cũ agnatis. i. nepotib⁹ ex fratre defun
cti nõ cum fratribus defuncti ⁊ fit diuisio in capita nõ i stir
pes. h. d. vsq; ad. §. si plures. ꝯcor. l. legi. §. his igit̃. de legi.
here. Tria ergo dicũ hic. §. j. q cũ agnatis vocabant̃ solũ isti
cognati. s. sorores vterine. fratres vterini. vt in glo. ij. ⁊ filij so
rorũ ꝯsanguinee vel vterine ⁊ non vlterioris cognati. vt h in
tex. S; hoc hodie corrigit̃. vt hic in glo. in ver. supstites. in
prin. qꝛ sublata est dña agnationis ⁊ cognatõis vt oẽs vocẽ
tur salua gradus pꝛogatiua vsq; ad decẽ gradus. vt dixi. ĩ.
§. pxi. Secũdo dicit q filij soroꝝ nõ succedũt qñ superfunt
fratres defuncte psone. Hoc ẽt corrigit̃ hodie: qꝛ filij fratꝝ
succedũt simul cũ paternis ⁊ auũculis. i. cũ fratrib⁹ persone
defuncte. vt in auc. cessante. C. de legi. here. insti. Tertio dic
q fit diuisio in capita: hoc ẽt corrigit̃ fm glo. pdictã;. hic in
ver. supstites. S; dic q qñ filij fratrũ succedũt cũ patruis ⁊
auũculis. i. cũ fratrib⁹ defuncte psone tũc succedũt i stirpes
⁊ hoc claꝝ qꝛ tex. ẽ. in auc. cessante. ⁊ fm hoc corrigit̃ h. S;
si referat̃ ad primũ; pcedẽtem casum qñ supsunt frẽs de-
functe psone cũ filijs fratrũ ⁊ soroꝝ: qꝛ fit diuisio in stirpes
vt dixi. s; qñ supsunt solũ filij diuersoꝝ fratrũ ⁊ soroꝝ vel vl
teriores collaterales ⁊ nõ supsunt fratres vel sorores defun
cte psone. tunc fuit opi. azo. q s. succedant in capita quã hic
recitat glo. in ver. supstites. ⁊ in predicta auc. cessante. C. de
legi. here. S; spãlis opinio accursij fuit q ẽt tunc succedat
in stirpes. vt t; in. §. reliquũ; in auc. de here. que ab intest.
defer. cũ Azo. q succedãt i capita t; Odo. ipsius Azo. disci
pulus. in ti. de bo. pos. §. vñ agnati. Ja. de are. Dy. ⁊ Cy. ⁊
Ja. butriga. hic cũ opinione accursij. q succedent in stirpes
t; Bar. ⁊ Ja. de bello visu. ⁊ plures alij. vt dixi. ĩ. ti. j. §. fi. ⁊
spec. in titu. de succes. ab intesta. recitat opinionẽ ⁊ nihil fir-
mat. tene q̃nis vt. ĩ. dixi de vterinis. Cõclude q deficiẽtib⁹
ascẽdẽtibus ⁊ descẽdẽtibus si supsunt frẽs defuncte psone
vtrinq; ꝯiuncti vel filij sunt fratrũ vtrinq; ꝯiunctoꝝ oẽs suc
cedũt. s. frẽs in capita ⁊ filij fratrũ; in stirpes. vt. ĩ. dixi. Aut
supsunt frẽs solũ ex vno latere. s. vterini ⁊ ꝯsanguinei tñ ⁊
tunc in bonis paternis pferunt̃ consanguinei ⁊ in maternis
pferunt̃ vterini: ⁊ in alijs bonis pferunt̃ equaliter. l. eman-
cipatus.

cipat⁹.in fi.C.de legi.here.insti.Aut supsunt fres ex vtroqꝫ parẽte ⁊ fratres ex altero parẽte tm̃.l.vterini tm̃ vl ꝯsangui nei tm̃:⁊ tunc pfertur vtrinqꝫ ꝯiunctus qui est in duplici vi culo coniunctus ⁊ alij solum vno vinculo. vt not.in auctẽ. post fratres.C.de legi.heredi.⁊ adde quod dicam plenius infra titu.j.§.penul.

Si plures. ¶ In successione agnatoꝝ pcedẽs gradus pferť sequẽti siue in pcedẽ ti sit solus vnus siue plures. ⁊ pximior gradus attendiť ab intestato tpe mortis defuncti vel testõ facto tpe quo testm̃ destituiť.h.d.vsqꝫ ad.§.placebat. ¶ No.h regl'aꝫ q qui pximior est i gradu prior ẽ in succedẽdo vt h ⁊.d.l.ij.§.hrdes. ⁊.§.fi.ff.de suis ⁊ legi.heredi.⁊.j.de seruili cognatõe.§.fi.⁊ ibi glo.Et id frater patrui preferť patruo defuncti ex filio fratris qui est pximior in gradu:ꝫ aũt filius fratris nõ ad mittiť ex psona sua q: est inferior tñ admittitur simul cum fratre defuncto ex psona patris sui in cui⁹ loco succedit.vt in auc.cessante.C.de legi.here. ¶ Scdo no.in.§.⁊ ꝯtra:q ꝯtra l.vel statutũ loquatur simplr ⁊ indiscrete ⁊ in singula ri numero,tñ intelligiť ⁊ verificať in pluribus ⁊ ecõtra.lꝫ loquať in plurali verificať in singulari.vt h.⁊.d.l.ij.§.hrdi tas.⁊.l.falsa.§.fi.C.de ꝯdi.⁊ demõ.Et id facit ad qõnẽ si sta tutũ dicit q si qs pduxerit testes falsos vel dixerit verba in iuriosa puniať.verificať i tñ in pducẽte vnũ testes falsũ ⁊ i dicẽte vnũ verbũ iniuriosũ.vt.l.ij.§.doles.ff.vi bonoꝝ rap.Similiter licet statutũ dicat si qs in singulari nũero cõ prehẽdit ẽt plures pducẽtes q: indefinita eqpolet vniuer sali.l.j.§.j.ff.si quadru.paupi.feci.dicať.⁊.l.si necessaria.§. si aliqua.ff.de pigno.act. Itẽ ꝯprehẽdit ẽt feminã q: i odio pmissus ⁊ rõnabili masculinũ ꝯprehẽdit femininũ.l.si qs id.ff.de iur.in iudi.de quo p Bar.in.l.j.ff.de ver.sig. Sed quid si statutũ dicať q nõ possit mitti extra ciuitatẽ ad ꝯsiliũ sapiẽtũ nisi ptes hẽret oẽs iudices ciuitatꝫ suspectos.cũ vna ps solũ hẽat oẽs iudices ciuitatꝫ suspectos. an poterit mitti extra ciuitatem ad cõsilium.dic q sic vt in glo.no.in.l.fi.§. ipsum aũt filiũ.C.de bo.que libe.in gl.super ver.vtraqꝫ pte. que exponit.i.ex hac vel illa pte.vt h⁊ spe.in ti.de requi.cõ silij v.qd si statutũ. ¶ Tertio no.q prim⁹ pꝑe ẽ õ plurib⁹ ꝯpinqos ⁊ is ẽ prim⁹ quẽ nẽo pcedit:sicut ille ẽ vltim⁹ quẽ nemo sequiť.vt.d.§.hereditas.⁊ ibi tex.Nõ facit ad qõnẽ de duob⁹ pariter attingẽtib⁹ castrũ:q: ibi non põt dici aliqs ipsoꝝ prioꝝ iõ de iure p ꝯcursũ faciũt sibi partẽ.l.sicut ita. §.cũ aũt plures.ff.de vsu.ifec.⁊.l.si fundus.§.si duo pariter. ff.de pigno.de quo p Bar.i.l.hoc articulo qsqꝫ.ff.de here. insti. ¶ Quarto not.in.§.prim⁹ aũt q ad hoc vt videať an qs sit pximior attendiť duob⁹ tpibus.s.tpe mortis defuncti qñ nullũ fuit ꝯditũ testm̃:⁊ tpe destituti testamẽti qñ fuit cõ ditũ testm̃:⁊ sic accidet aliqñ q q non erat pximior tpe mor tis defuncti sit pximior postea tpe destituti testamẽti. Naꝫ qualitas adiecta verbo intelligiť sm̃ tps verbi cui adijciť. vt hic.⁊.l.in delictis.§.si extraneus.ff.de noxa.actio.⁊.l.si ti cius.ff.de testa.mili. Et ideo cũ diciť q pximior succedat.s. intelligiť q tũc erit pximior cũ erit loc⁹ successiõi.Similr si statutum dicit q dominus teneať pro delictis famuli intelli gitur si tunc erat famulus tempore commissi delicti.vt per Bar.in.l.si ticius.ff.de testa.mili.

Placebat. ¶ Per.l.xij.tabu.in successionibus agnatoꝝ ab intestato non hẽbat locũ successoriũ edictũ de gradu in gradũ sed de capite i caput. Sic tñ intellige pdictũ edictũ successoriũ quo ad onus qd edictũ hꝫ de gradu in gradũ statutũ fuit vt etiã habeat incõ modũ succedẽdi.h.d.vsqꝫ ad.§.ad legitimã. Et p intelligẽ tia istius.§.pmitte q successoriũ edictũ aliqñ est õ capite in caput vt nõ existẽte aliquo de capite suoꝝ succedãt agnatis ⁊ nõ existẽte vel excluso capite agnatoꝝ succedãt cognati:⁊ nõ existẽte vl excluso capite cognatoꝝ succedãt.s.vir ⁊ vxor vn⁹ alteri.Aliqñ est de gradu in gradũ siue de psona in pso nã:vñ in vno capite vt in capite agnatoꝝ vt possint esse plu res gradus ⁊ vna psona:puta frater est in vno gradu ⁊ alia psona puta filius fratris ẽ in alio gradu ⁊ vna ⁊ plures pso ne possunt esse in vno gradu ⁊ plures in alio gradu eiusdẽ capitis. ¶ Scdo pmitte q hoc edictũ successoriũ fuit inuẽ tũ pp creditores vt sic hẽant quẽ possit ꝯuenire ⁊ ad petitio nẽ coꝝ excluso prio statuiť ipse a iudice illis de scdo gradu ad adeũdũ vltra qd tpe nõ audiunť.vt hic no.⁊ in rubri.C. de succes.edic. His pmissis debes scire q olim successoriũ edictũ hꝫ locũ de capite in caput.q: excluso capite agnatoꝝ succedebant cognati.vt hic innuit in ver.q interim.⁊.ff.de succes.edic.l.j.§.sed vidẽdũ.⁊.ff.si tabul.testa.nulli.exta.l.j. in prin.sed nõ hẽbat locũ de gradu in gradũ:q: exclusa pso na que erat in primo gradu agnatiõis nõ succedebat psona que erat in scdo gradu agnatiõis:sed veniebãt cognati iter quos poterat venire seruata gradus prerogatiua illa:nec pso na q erat exclusa ex capite agnatoꝝ.vt hic.⁊.d.§.vidẽdũ.q mõ imperator statuẽs corrigit:q: etiã hodie de iure ciuili si p ꝯstõnes ipiales successoriũ edictũ hẽat locũ ẽt de gradu in gradũ siue õ psona i psonã posito q i vno quoqꝫ gradu nõ eẽt nisi vna psona.nã sicut in tutela erat loc⁹ successorio edi cto õ gradu i gradũ ita ẽt iuris succedẽdi. Et hoc nõ hꝫ du biũ:ꝫ hodie q: oẽs fatenť q inter agnatos ⁊ cognatos hodie hꝫ locũ successoriũ edictũ nõ solũ de capite in caput siue de ordine in ordinẽ.vt dicit h glo.sꝫ ẽt de gradu in gradũ siue de psona in psonã.sm̃ hunc.§.sed in suis remanet dubiũ:q: olim de iure ciuili nõ erat locus successorio edicto.Unde excluso filio et successiõe pris nõ admittebať sequẽs in gra du:s.nepos de iure ciuili ad successionẽ ꝯuenisi de iure pre torio.s.petere bo.pos.vnde liberi.si erat ifra annũ datuꝫ ad petendũ dictũ bo.pos.⁊ post dictuꝫ annuꝫ nullo mõ.l.qui se pris.C.vñ liberi.Hodie ẽt admittiť q: ẽt in suis habꝫ locũ successoriũ edictuꝫ.⁊ sic.d.l.corrigiť sm̃ glo.in.d.l.q se pris qd etiã ibi sequiť Bar.⁊ Saly.sꝫ q̃ plures alij do.tenẽt oppositũ q ẽt hodie in suis de iure ciuili nõ sit locus succes sorio edicto.sꝫ tene glo.p tex.in.l.defunctis.C.de legi.here. ⁊.l.⁊ sicet modica.§.si fili⁹.ff.õ bo.libe.⁊.l.ij.§.sꝫ si sint.ff.ad tertu. Sꝫ an in querela sit locus successorio edicto.sunt opi niones in.l.pr filiuꝫ.ff.de inoffi.testa.Bar.tenet q hꝫ locuꝫ p.l.si is qui.⁊.si.⁊ sicut hꝫ locũ in bo.pos.ꝯtra ta.l.iij.§.si emã cipatus filius.ff.de bo.pos.contra tabu.⁊.j.de bo.pos.

Ad legitima. ¶ Pr olĩ tanq̃ agnatus suc cedebat filio emãcipato si euꝫ emãcipauerat ꝯtracta fiducia.i.exprimendo q seruabat sibi fiduciã.i.ius succedẽdi sibi filio.hodie vero lꝫ nõ exprimat in telligiť reseruatum sibi vt tanq̃ agnat⁹ sibi succedere possit h.d. Sꝫ ecõtra filius emãcipat⁹ nõ succedebat olim pri nec tanq̃ suus nec tanq̃ agnat⁹:vt.s.ti.j.§.emãcipati. ⁊ sic lꝫ pr ⁊ filius sint correlatiua vt qd statuiť in vno de correlatiuis dꝫ statui in alio.l.ij.C.de indicta viduitate.⁊.l.fi.ff.de acce pti.est p accidens.s.p emãcipationẽ poterat variari:vt pr vt agnatus succederet filio emãcipato ⁊ nõ ecõtra. Hodie aũt lꝫ interueniat emãcipatio ⁊ minima capitis diminutio nõ tol lunť.sꝫ durant iura agnatiõis inter prẽꝫ ⁊ filiuꝫ ⁊ inter fra tres:vt.l.fi.C.de legi.here.⁊ ibi tꝫ h Azo.in sũma ⁊ h in gl.j. ⁊ glo.in.l.fratres.C.de inoffi.testa.⁊ ideo si statutum dicit q agnati succedant exclusis cognatis succedet frater defun cti lꝫ sit emãcipatus a pre:q:uia emancipatio hodie nõ tolliť iura agnationis.de quo vide per Saly.in.l.qui se patris.C. vnde liberi.ver.etiam glo.tangit.

¶ De senatusconsulto tertulliano. Rubrica.

¶ Continua ꝯtra:q mater ⁊ filius sint inter se cognati:quia tamen ex speciali prouisione succedant sibi inuiceꝫ tanquã agnati.prout hic innuitur.j.de successi.cogna.in prin. Ideo post alios cognatos anteq̃ tractet generaliter de cognatis ponit de successione matris ad filium.⁊ econuerso.

Ex duodeciȝ tab.

¶ Mater a successiõe filij ⁊ econtra p.l. xij. tabula. excludit͛ tñ pretorio bñficio in uicẽ p vnde cognati succedãt; postea p tertul. si mater ingenua habeat tres filios ⁊ libertina quattuor ad successionẽ ipsorum ab intestato admit tebat͛. h.d. vsq; ad. §. ꝓferunt. Sȝ hoc qđ dicit de tribus ⁊ quattuor filijs corrigit͛. j. eo. ver. sȝ si enĩ ĩgenua. ¶ Et no. h in glo. in ver. partus. q ꝗuis filia sit nupta tñ remanet in ptãte patris non aũt in ptãte mariti nisi quo ad duo. videlicȝ quo ad debitũ carnis: itẽ quo ad operas. q: tenet͛ opari viro. vt no. in. l. sicut. ff. de ope. liber. Sic ⁊ vxor post mortẽ viri tenet͛ opari hđdibus mariti qui tenent͛ eã alere: si aliũde nõ habeat infra ãnuȝ anteq̃ restituãt dotẽ: alias tenent͛ sibi dare octo pro cẽtenario ex dote pro alimẽtis. sȝ Ja. de bu. j. §. exactio. l. j. C. de rei vxo. actõe. Sȝ qđ si mulier non vult habitare cũ hđdib⁹ viri cũ cõmode ⁊ honeste possit. dic q tunc dȝ deduci de alimẽtis quãtũ interest heredũ ipsam eis opatã nõ fuisse. de quo p Bar. in. l. diuortio. ff. solu. matri.

Pꝛeferuntur.

¶ Filij ab intestato decedentes siue sit filius masculus siue femina ꝓferunt͛ in successiõe ⁊ matrẽ defuncti excludunt. Similiter pater ⁊ frater defuncti cõsanguinei excludũt matrẽ: soror aũt defuncti sola nõ excludit matrẽ sȝ cũ ea admittit͛: sed soror cũ fratre hñ excludũt matrẽ. h.d. vsq; ad. §. sed nos. Hoc aũt q hic dicit͛ q pater ⁊ frater defuncti excludũt matrẽ corrigit͛ in. §. seq. ⁊ illud etiã corrigit͛ p ius aucteticũ vt ibi dicã. ¶ No. hic in ver. si pater quoq;. q iure isto au⁹ excludebat pꝛem. l. egſsimũ. §. j. ff. eo. ⁊ pater matrẽ: ⁊ tñ au⁹ nõ excludit matrẽ vt hic. Et sic fallit͛ l hoc regula vt dicit h glo. Si vinco vincẽtẽ te multofortius vincã te. vt. l. de accessionibus. ff. de diuersis ⁊ tpalibus ꝓscrip. Et rõ dñe q: alia ratio ẽ in vincẽdo patrẽ q̃ matrẽ. Et de materia hui⁹ regle vide hic latius Ju. fabri. ⁊ Bar. l. d. l. de accessionib⁹. ⁊ plenius perinde in. l. claudius. ff. qui po. in pig. ha. de vxor͛ que renũciauit iuri hypothetice ver. sic ingt. Fallit h ẽt i alijs casibus in glo. hic notatis in ver. solos. s. in eo q mutauit l re fectione rei que ꝓfertur alijs creditorib⁹ habentib⁹ expꝛessaȝ hypothecaȝ que ꝓferunt͛ mulieri in dotem: tñ mutãdo non preferr͛ mulieri vt hic in. §. quẽ nullatenus. ⁊ in auc. quo iure. C. qui. po. in pig. ha. ⁊ sic non põt dici hoc casu vinco crediotẽ vincẽtẽ te mulierẽ: ergo debeo te vincere. Tertio fallit in. l. discretis. hic alleg. s. in filio naturali tñ qui nõ extãtibus legitimis succedit patri ab intestato in duab⁹ vncijs. vt no. glo. s. de nup. §. fi. ⁊ in istis duab⁹ vncijs excludit agnatos ⁊ cognatos patris qui excludebant vxorẽ defuncti i successione: ⁊ tñ naturalis tñ nõ excludit eã: q: tunc ipse nihil hȝ: q: supeẽt vxor defuncti que vxor impedit naturalẽ succedere in aliquo: nec ipse succedit in auc. sȝ. C. de naturali. lib. Et sic hoc casu nõ põt naturalis tñ dicere vxori patris sui. si vinco vincẽtẽ te. s. agnatos ⁊ cognatos i his duab⁹ vncijs ergo debeo vincere te. Quarto fallit in. l. claudi⁹. hic alleg. qñ eadẽ res est obligata pmo vni: scdo alteri: si prim⁹ petat a scdo possidẽte ⁊ succũbant. deide secũdus petat ⁊ rẽ advocare velit a tertio non põt si tertius opponat q vicit pmũ creditores vincentes ipsum secũdũ. ⁊ sic dȝ tertius vincere ipm secũdũ. Et idẽ ponit glo. in. d. l. claudius de vxore que renũciauit iuri hypothece scdo creditori viri sȝ pius nõ. de quibus duabus q̃ōnib⁹ indissolubilibus plenissime vide per Bar. in. d. l. claudius. Quinto fallit in. l. pe. hic allega. s. in duobus hđdibus institutis h. ⁊ posthumo exhđdato qbus i stitutis dati fuerũt substituti a qbus substitutis nõ fuit posthumus exhđdatus. de quo dic. vt. d. l. pe. h alle. Et de hac regula si vinco vincẽtẽ te ⁊c. dic pariter per Bar. in. d. l. de accessionibus. ⁊ plenius per eũ q̃ alibi. in. d. l. claudius.

Sed nos.

¶ Exclusa supiori dñia impator statuit q mr͛ ẽt tres vel quattuor filios nõ habẽs veniẽs ad successionẽ defuncti filij admittat͛ indistincte agnatis exclusis nisi soror defuncti filij supsit vna vel plures cõsanguinee vel vterine que soror in dimidiũ vocat͛: ⁊ mater in aliã dimidiã. Sȝ si supsint fratres cõsanguinei vl͛ vterini vnus vel plures soli vel cũ sororib⁹ pariter admittũtur cũ matre: ⁊ tñ fit diuisio in capita. h.d. vsq; ad. §. sȝ queadmodũ. Hodie vero aliter dispositũ est: ⁊ iõ cõclude cũ glo. h in ver. ꝑsonis. quattuor casus q qñ supsunt descẽdẽtes solũ. s. filij vel nepotes ex filiorũ illi pmo succedũt oib⁹ alijs exclusis: q: pmo cũ succedẽdi est ipsorum siue sint masculi siue femine: siue sint in ptãte siue emãcipati. Et siue sint nepotes nati ex filio siue ex filia: ⁊ filij in capita: ⁊ nepotes in stirpes. vt in auc. de success. C. de suis ⁊ legi. Scđo solũ supsunt ascẽdentes patrũ ⁊ matrũ ⁊ tũc succedũt equalr͛. Uñ si supest auus paternus ⁊ auia materna ⁊ auus maternus ⁊ auia materna pater ꝓfert͛ q: ꝓpinquior in gradu. vt in auc. defuncto. C. eo. Tertio supsunt simul ascẽdẽtes ⁊ collaterales vt pater ⁊ mater ⁊ frater ⁊ sorores defuncte ꝑsone: tũc si fratres ⁊ sorores sint vtriq; cõiuncti vocant͛ equalr͛ in viriles cũ ascẽdẽtib⁹ in gradu pximis. exclusa oluȝ dñia sexus ⁊ patrie ptãtis. vt in auc. defuncto. ⁊ in auc. ⁊ cũ solis. C. eo. ⁊ in parte fratrũ pr͛ nõ hȝ vsumfructũ. vt in auc. itẽ hđditas. C. de bo. q libe. Si aũt sũt frẽs vterini tãtũ: vel cõsanguinei tãtũ tũc nõ succedũt cũ ascẽdẽtibus. vt. d. auc. defuncto. ⁊ in corpore vñ sumit͛ ⁊ sic nõ est hẽda differẽtia sicut in fratrib⁹: vt in bonis maternis admittat͛ cũ ascẽdẽtib⁹ frater vterinus. ⁊ in paternis cõsanguine⁹. vt tȝ Saly. l. l. de emãcipatis. C. d legi. hđ. Quarto supsunt soli collaterales. s. fratres ⁊ sorores ⁊ filij fratrũ ⁊ sororum. ⁊ tũc dic vt dixi. s. titu. j. §. hoc etiã addendũ.

Sed queadmodum.

¶ Mulier negligẽs infra ãnuȝ filio tutorẽ petere vel ẽt in locũ excusati vel reuocati aliũ petere ab eius impuberis decedentis successiõe repellit͛. Itẽ filio naturali sicut legitimo mr͛ succedit. h.d. vsq; ad fi. ⁊ h nisi sit illustris. vt in glo. ¶ No. q mr͛ tenetur petere tutorẽ filio: alś si filius moriat͛ in pupillari etate mr͛ patit͛ penã amissionis hđditatis. Fallit si mr͛ vl͛ ꝓcurator eius fuit impeditus casu fortuito tutorẽ petere. Scđo fallit si mr͛ est minor. Tertio fallit si moriat͛ filius factus maior. ⁊ isti tres casus ponunt͛ h in gl. Quarto fallit in rebus debitis matri aliunde q̃ ex bonis filij vt in relictis a marito vxori: vt. l. fi. ff. qui petant tuto. Quinto fallit si filius est penitus egenus l. ij. §. qđ ergo. ff. ad tertul. Sȝ an tenet͛ petere filio naturali tñ. dic q sic. nec eã excusat iuris ignorãtia. l. fi. C. qui. pe. tuto. nec filr͛ excusat͛ sȝ fuerit ꝓgnans. l. ij. §. qđ si cũ ꝓgnans ff. e. Sȝ nunqđ filius pubes põt exhđedare mrem ob hanc cãm q: nõ petijt ei tutorẽ. dic q nõ: q: nõ reperit͛ inter septẽ casus cõnumeratos. de qbus dixi. s. de exhere. liber. §. j. Et de hac materia dic in. l. sciant. C. de legi. here. ⁊. d. l. ij. ff. eo. ¶ No. ex h. q mr͛ succedit filio vulgo quesito: q: mr͛ semp est certa. l. q mater. ff. de in ius voc. pr͛ aũt incertus. l. vulgo quesitus. ff. de sta. homi. Fallit in filio exposito cuius mater potest esse incerta. ille cum sit expositus erit ciuis illius ciuitatis vbi est expositus ⁊ nutritus. Bart. in. l. j. ad municip.

¶ De senatusconsulto orficiano. Rubri.

Ex contrariuȝ.

¶ Filij ⁊ nepotes ⁊ ceteri descẽdẽtes tã emãcipati q̃ in ptãte existẽtes ⁊ tã legitimi q̃ naturales tãtũ: ⁊ vulgo quesiti succedũt matri ⁊ auie. ⁊ ascendentes seclusis agnatis ⁊ cognatis. Itẽ portio vnius deficẽs repudiãtis vel alia cã accrescit heredi. h.d. vsq; ad fi. Et cõclude h cõiuncta glo. sup ver. hereditatis. ⁊ sup ver. admitti. ⁊ in gl. in. l. siqua illustris C. eo. q tres sunt species filiorum. s. legitimi ⁊ naturales q succedunt pri ⁊ mri nisi sint exhđdati. Quidam sunt naturales tantum

tm̄ ex ɔcubina ⁊ isti succedūt ab intestato matri simul cū filijs legitimis ⁊ naturalib⁹: vt. d. l. si qua illustris. in fi. ⁊ rumpit testm̄ mr̄is si sit ꝓteritus: vt. ſ. de inoffi. testa. §. cū aūt naturales. Sȝ pr̄i nullo mō succedūt isti naturales tm̄ si extāt legitimi ⁊ naturales vel vxor defuncti. alr̄ pn̄t succedere in duab⁹ vncijs: vt in auc̄. lȝ. C. de natu. lib. No. glo. ſ. de nup. §. si. Quidā sunt spurij: auc̄. ergo sunt nati ex dānato coitu vt ex ea que hȝ virū. vel est que ex ɔsanguinea. vel moniali vel sacerdote. ⁊ isti nō succedūt pr̄i neqȝ mr̄i. vt in auc̄. qui. mo. na. effi. sui. §. fi. vbi dicit glo. ꝙ a modo ergo nō est questio de filio sacerdotis qr nō succedit cū sit ex dānato coitu natus. aut nō sunt nati ex dānato coitu vt vulgo quesiti. Lex enim hūana pmittit meretrices ꝓp maius periculū vitandū. Et nati ex soluta ⁊ viro ɔiugato qui coit⁹ nō punit̄. l. j. C. de adulte. ⁊ isti nō succedūt pr̄i sȝ mr̄i. vnde succedūt cū legitimis ⁊ naturalib⁹ sicut ipsa succedit eis: vt. ſ. ti. j. §. fi. nisi mater sit illustris qr tūc nō succedūt ei si haberet alios filios legitimos ⁊ naturales. alias sic: vt. d. l. si qua illustris. ⁊ ibi per Saly. Sȝ an n̄ales ⁊ spurij succedāt sibi adinuicē. dic ꝙ sic si sunt ex eadē mr̄e ⁊ excludūt fratres pr̄is ⁊ in mr̄is cōn. secus si sunt ex diuersis matrib⁹ siue ɔcubinis qr tūc nō succedūt sibi inuicē nec alijs cognatis pr̄is ēt si legitimenť: vt in tex. ⁊ gl. no. l. hac pte. ff. vn̄ cognati. Sȝ an spurius decedēs ab intestato deferť hr̄ditatē ɔsanguineis ⁊ agnatis. dic ꝙ non qr ɔsanguinitas nec agnatio nō ɔtrahiť spurio. l. si spurius ff. vn̄ cognati ⁊ iō si statutū dicit ꝙ īter ɔsanguineos fiat cōpromissuȝ nō habebit locū in spurio. secus si statutū dicit inter proximos vt ibi. ⁊. j. ti. j. §. vulgo. ⁊ ibi dicā. Itē quero ꝗ̄uis naturalis ⁊ spurius nō succedit patri an poterit succedere fratri naturali ⁊ legitimo. dic ꝙ sic ibi si ex pr̄is dispōne. s. ex pupillari substitutiōe facta a patre casus ē notabilis i. l. si his qui ex bonis. ff. de vulg. ⁊ pu. substi. Itē quero an nepos legitimus ex filio naturali tm̄ possit ab intestato ⁊ in vniuersuȝ succedere auo nō extantibus legitimis. dic ꝙ sic. casus ē i. l. fi. C. de natura. libe. lȝ nō possit in aliquo succedere pr̄i. vt dicta auc̄. lȝ. secus si sit nepos ēt legitim⁹ ex filio spurio ex dānato coitu qr nō succedit auo ēt nō extantib⁹ legitimis cum pater eius nō faciat ei stirpē vt tȝ Cy. in. d. l. fi. C. de natura. libe. vbi glo. alle. Itē quero cū de iure canonico ɔcubinatus sit reprobatus. xxxij. q. iiij. c. nemo. ⁊. c. meretrices. ⁊ not. ff. de ɔcubinis. l. in ɔcubinatu ⁊ a cōpleta muliere sit abstinendū. vt in cle. ad nostrū de hr̄ti. an naturales tm̄ repellunť a successiōe de iure canonico sicut repellit spurios. vt in. c. tātū. extra qui filij sint legitimi. lȝ eos pmittat alimētari. vt i. c. cū haberet. de eo qui duxit in mr̄imoniū quā polluit p adulteriū. dic ꝙ nō qr ꝗ̄uis īprobet ɔcubinatū tn̄ īducēdē peccatū tn̄ filios inde natos nō repellit a successiōe ⁊ idē tenet Ange. in auc̄. lȝ. C. de natura. libe. dicēs ꝙ in huōi successionibus naturaliū tm̄ debem⁹ seruare leges ⁊ nō canones. hū facit glo. j. de gradibus. §. hacten⁹. Itē quero an naturalis tm̄ vel spurius succedat i feudo dic ꝙ nō. sȝ solū legitimus ⁊ naturalis. in. x. col. si de feudo ɔtro. fuerit ⁊ p Bar. in. l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad treb. ¶ Itē no. hic in verbo iteȝ sciēdū ꝙ sicut hodie p minimā capitis diminutionē nō tollitur ius agnationis inter patrē ⁊ filiū ⁊ inter frēs. vt no. ſ. de legi. ag. succes. ⁊ ibi dixi. itē nō tolliť ius succedēdi inter matrē ⁊ filiū. nā per emācipatiōeȝ tollebanť successiōes que deferebanť iure legitio per. l. xij. tabu. sȝ nō ille qui deferebāť per alias leges nouas editas post. l. xij. tabu. vt h. ⁊. l. capitis ff. de suis ⁊ legi. sȝ in succes. de latis iure ꝓtorio sȝ erant iam quesite nō tollebāť. sec⁹ si ꝗ̄rēde. l. fi. l. fi. ff. vn̄ liberi lȝ aliter dicat h gl. in ver. sole. hodie sublata est dr̄ia emācipatiōis. ⁊ pr̄le pt̄atis vt in auc̄. de here. que ab inte. defe. p totū. Et hodie est idē in filio emācipato ⁊ in pt̄ate sm̄ Bar. in. d. l. capitis. ¶ Itē no. in. §. si ex plurimis ꝙ si vnus ex plurib⁹ hr̄dib⁹ istituťi si adeat ptē suā repudiatā. vł morti vł ɔditiōis defectu. siue sit heres de iur̄ ciuili ꝓtorio ci⁹ portio accrescit cohr̄di ēt inuito. nē testōr repiať decedere p pte testat⁹ ⁊ p parte intestatus ɔtra. l. ius nostrū. ff. de reg. iur. ⁊ nō solū accrescit heredi. sed ēt heredi coherēdis decedētis postꝗ̄ adiuit partē suā. secus si ante. qr tūc nō trāsmitit ad heredē hereditatē vł partē hereditatis nō aditā nisi sit hereditas ascēdētiū que nō adita trāsmittiť ad descēdētes p vnic. l. l. C. de his q ante aper. tab. ⁊ h in glo. in fi. pōt tn̄ testator si vult prohibere ius accrescēdi. expresse etiā tacite substituēdo aliuȝ vulgariter etiā eū qui cape nō pōt. vt no. glo. i. l. dn̄s in fi. ff. de vsufruc. ⁊. l. posthumus vero nā cū duobus. ff. de libe. ⁊ posthu. ⁊ plene in. l. pe. ff. de inlu. testa. Et de materia iuris accrescēdi dic plene p Bar. i. l. recōiuncti. ff. de leg. iij. ⁊ dixi. ſ. de leg. §. si eadē. An aūt qn̄ pars coheredis accrescit alteri q suaȝ partē adiuit sufficit ei adijcio facta de parte sua. vel etiā debeat adiri pars q̄ sibi accreuit. dic ꝙ sufficit adijcio sue partis p oīb⁹ suis partib⁹ sibi accrescētib⁹ nisi accresceret sibi mediāte psona alterius puta serui instituti. qr etiā pars que sibi accrescit mediante seruo debet de nouo adiri vt hic in glo. in ver. accrescit sic etiam nos dicimus ꝙ pluribus excōicationibus ⁊ bānis sufficit vna absolutio. de quo per Bar. in. l. pupillo. §. si pluribus. ff. de no. oper. nun.

¶ De successione cognatorum. Rubrica.

Post suos. ¶ Nō extātib⁹ q p vn̄ liberi vel vnde agnati possent ad successionē venire intestati ad eius successiones vocanť cognati cū q̄b⁹ vocanť agnati emācipati. exceptis fratre ⁊ sorore q lȝ essent emācipati vocātur simul cū fratrib⁹ nō emācipatis exclusis agnatis ⁊ cognatis. h. d. vsqȝ ad. §. hoc etiam. hodie aūt iste drīe tollunť. qr sublata est dr̄ia agnatiōis ⁊ cognatiōis. ⁊ pariter succedūt suus gradus ꝓrogatiua. vt no. j. co. §. fi. ¶ No. tex. ibi naturalis cognatio. ꝙ cognatio dȝ eē de iure naturali. ⁊ iō capitis diminutionē nō tolliť sȝ agnatio ē de iure ciuili iō tolliť capitis diminutiōe. vt. ſ. de legi. agna. tutel. §. fi. lȝ enī cognatio sit de iure naturali ⁊ vocanť agnati p bo. pos. vnde cognati nō tamen vocantur serui. vt. j. de serulli cog. in prin. sed filij cognati bene fiunt per adoptioneȝ. licet adoptio sit de iure ciuili. vt hic in glo. in ver. cognatio.

Hos etiam. Cognati ex latere ⁊ vulgo quesiti a ꝓtore p bo. pos. vn̄ cognati vocātur. h. d. vsqȝ ad. §. hoc loco. Pretor ergo si solū vocat agnatos descēdentes: vt. ſ. de here. que ab intesta. sȝ ēt collaterales vt hic. Itē ꝙ hic dr̄ de adoptiuis dic hodie ꝙ succedūt de iure ciuili. l. i. cū in adoptiuis. C. de adop. vt. ſ. de here. q ab intest. §. cū admonēdi. §. sequēti. ⁊ ibi dixi. ⁊. ſ. exhere. libe. §. adoptiui. ⁊ ibi ēt dixi. ¶ Itē. no. hic in. §. vulgo ꝙ spurij vulgo ɔcepti nō dicunť hr̄e agnatos nec ɔsanguineos. ⁊ iō inter se nō pn̄t dici agnati ⁊ ɔsanguinei. qr agnatio. ⁊ consanguinitas ɔtrahiť ex pte pr̄is. vt h. ⁊. l. si spurius. ff. vn̄ lib. cog. ⁊ eius incertus eē ꝑ̄ ergo ⁊ illi. sed hn̄ dicunť. hr̄e cognatos ⁊ affines. qr cognitio ⁊ affinitas dr̄ ex femineo sexu. vt est mr̄. vt hic. ⁊. d. l. si spurius. iō ad successionē mr̄is ⁊ cognatorū ⁊ inter se vocanť a ꝓtore p vnde cognati vt hic si ergo statutum ita dicat ꝙ debeat fieri cōmissum de q̄ōnibus vertētib⁹ inter agnatos ⁊ ɔsanguineos nō hr̄bit locū in spurijs. ⁊ vulgo ꝗ̄sitis. sec⁹ si dicat inter cognatos ⁊ affines: vt dixi. ſ. ti. pxi. Sȝ quo ad ꝓhibitionē nuptiarū ⁊ mr̄imonij etiā naturales tm̄ ⁊ spurij dr̄ ɔsanguinei ⁊ affines qr etiā p fornicationem contrahitur ɔsanguinitas ⁊ affinitas. vt in. c. discretionē. ⁊. c. pe. ⁊ fi. extra de eo qui cognouit ɔsanguineā vxoris sue. ⁊ no. in. l. nō facile. §. affines. ff. de gradib⁹. Item vbi lex vel statutū vtiť vocabulo naturali. vt patre matre nepote filio ⁊c̄. tūc ɔprehendunť naturales tm̄ ⁊ spurij. l. intelas. ff. de cap. di. ⁊ iō pater mater accusare de morte. vel de iniuria filij naturalis tm̄ ⁊ filia sacerdotis de morte patris sui. vt tȝ Bar. i. l. j. ff. de accu. Secus vbi vtiť vocabulo ci

uñi vt liberis qui spurij nõ sunt appellandi liberi. vt in auc. ex complexu. C. de incest. nup.

Hoc loco. ¶ Bonoꝝ possessio. vñ agnati dañ legitimis hẽdibus vsq; ad decimuz gradũ cognatis vero vsq; ad sextũ. ⁊ natis ex sobrino ⁊ sobrina vsq; ad septimuz. h. d. vsq; ad fi. ¶ Not. ergo ꝙ iure isto post liberos admittunt ad successiões ab intestato agnati vsq; ad decimũ gradũ: ⁊ cognati vsq; ad sextũ. Et illi qui sunt ex linea transuersali. vt sunt nati ex sobrino ⁊ sobrina q̄ sobrin⁹ ⁊ sobrina sunt in sexto gradu similiter succedũt. Et quare isti collaterales cognati descẽdẽtes ex sobrino ⁊ sobrina potius admittunt ad septimũ gradum q̄ collaterales cognati ⁊ descẽdẽtes ⁊ frater ⁊ soror ab auie qui nõ admittunt nisi ad sextũ gradũ. dicũt doc. pp frequẽtiã succedẽdi. q꞉ frequẽter accidit vt qs hẽat agnatos collaterales descendẽtes in septio gradu. ⁊ ẽt vlteriori. s; nõ collaterales ascendẽtes in toto gradu s; h glo. fi. aliter dicit. Hodie vero sublata est dña agnationis ⁊ cognatõis ⁊ oẽs pariter succedũt salua gradus ꝓrogatiua vsq; ad decimũ gradũ. vt not. h gl. fi. ⁊ in auc. in succes. C. de suis. ⁊ legiti. ⁊ in auc. de here. que ab itestato. §. si vero neq; frẽs col. ix. siue sint masculi siue femine. ⁊ siue emãcipati siue in ptãte. Et attẽde ꝙ post frẽs ⁊ filios fratrũ ceteri collaterales succedũt i capita. ⁊ nõ in stirpes. vt. d. §. si vero. ⁊ in auc. post frẽs. C. de legi. hẽdi. ⁊ ibi p Saly. de filijs aũt fratrũ inter se est questio an succedãt i capita vel in stirpes. vt de legi. agna. succe. §. hoc ẽt addẽduz. pz ergo hic ꝙ cognatoꝝ gradus ⁊ ampliãs ad gradũ agnatorũ. ⁊ nõ ecõtra secus aũt est de dote ⁊ donatõe pp nup. in qbus dz esse equalitas. vt in auc. equalitas. C. de pac. ꝯuẽ. ⁊ iõ si pactũ fiat in vno de maiori pte lucranda ⁊ in alio de minori maior trahit ad minorẽ. vt in ꝯtrarijs glo. fi. in fi. Et est rõ q꞉ illa est ꝯuẽtio inter viuos que nõ ẽ ita fauorabilis sicut successio que est amplianda. j. de bo. pos. §. adijcit.

¶ De gradibus cognationum. Rubrica.

Oc loco. ¶ Quia in succedẽdo admittitur proximior in gradu vt videatur quãto gradu qsq; sit subiungit hic ti. de gradibus. Cognatio est genus diuisuz in tres grad⁹. s. ascẽdẽtiũ descẽdẽtiũ. ⁊ collateraliũ. ⁊ in ascẽdẽtib⁹ ⁊ descẽdentib⁹ est dare p.imũ gradũ de iure ciuili nõ aũt in collateralib⁹; ⁊ q sunt in p̄io scdo ⁊ tertio gradu hic declarat. h. d. vsq; ad. §. q̄rto gradu. ⁊ dicti sunt gradus ad similitudinẽ scalaꝝ locoꝝ ꝓcliuiũ. quos ita intelligimus vt a primo in ꝓximũ. i. in eũ qui quasi ex eo nascit. l. iuriscõsultus. §. quartus gradus. ff. eo. ⁊ quot sunt gradus dicit glo. j. eo. §. fi. in ver. adijciat. ¶ No. in linea parentele alia est supra alia infra alia ex trãsuerso solũ ergo per vnum istoꝝ triũ modoꝝ põt quis aliũ attingere ⁊ iure agnatiõis ⁊ sanguinis ꝯiungi. ⁊ nõ per aliũ modũ. ad quẽ autẽ effectuz h dclarauit impator. rub. gl. j. ꝙ ꝓ hẽditatẽ. vt dixi. s. i rub. itẽ pp tutelas. vt. d. l. iuriscõsultus. ff. eo. in prin. itẽ pp testimonia. nã inter ascẽdẽtes ⁊ descẽdẽtes ẽ ꝓhibitio i infinitũ regłr vt pater p filio ⁊ filius p patre. vel ecõtra pt nõ possit testificari. l. parẽtes. ⁊ ibi gl. C. de testi. vbi ⁊ not. gl. ff. de testi. l. cũ testamẽta. §. p ꝯtrariũ. ⁊ dixi. s. de test. §. in testib⁹. s; collaterales ꝯiũcti vsq; ad septẽ gradus vt ẽ natus excõ. sobrino ⁊ ꝯsobrina. vt. j. §. septimo gradu. ⁊ dixi. s. ti. j. i fi. nõ cogunt inuiti ferre testimoniũ. vt. l. iulia. ff. de testi. ⁊. c. s; scdo. extra de testi. ⁊. c. petierũt. de appel. ⁊ ibi glo. ⁊ iõ qñ ꝯiũctus ꝯtra ꝯiunctũ deponit ꝯsiliũ ẽ ꝙ in actis scribat ꝙ spõte ⁊ volens testificari rẽ. alis ꝓsumit inuitus. vt in auc. presbiteros. C. de epis. ⁊ cle. ⁊ ibi p Bar. ¶ Adde tñ qd dicit Saly. in. d. l. parẽtes. ꝙ frater p fratre inductus ad alteri⁹ impugnationẽ repellit vt domesticus qñ simul ohabitãt si aũt seorsuz habitãt admittit si est cã ciuilis parua. sec⁹ si sit magna vel criminalis. nã tũc nec pater nec alius de linea trãsuersali vsq; ad quartũ gradũ inclusiue h; ius ciuile numerãdũ admittit. l. petitionẽ. ⁊. egrediẽtis. C. de aduo. diuer. iudi. ⁊ qd not. i. l. lex cornelia. ff. de iniur. si aũt nõ ẽ inductus ad alteri⁹ impugnationẽ s; ad fratris defensionẽ puta ne puniat de heresi tũc admittit eius testimoniũ. extra de ꝓsump. c. litas. ex quo infert ꝙ frater inqsitus de vulnere vel homicidio põt inducere fratrẽ ad ꝓbãdũ qd fecit ad sui defensionẽ nec põt fiscus cõqueri cui dz applicari. q꞉ inquisitus tractat de dãno vitãdo. ⁊ fiscus de pena ⁊ odio sine lucro cũ alterius iniuria ⁊c. eius qd no. i. l. si ego vxori. §. fi. ff. de fur. ¶ Scdo no. ꝙ de iure ciuili nõ est p̄imus gradus in linea collaterali. i. nõ reperit. ⁊ iõ duo fratres sunt in scdo gradu. s; de iure canonico duo fratres sunt in p̄io gradu. ⁊ ẽ rõ diuersitatis. q꞉ ciuiliter semp recurrit ad stipitẽ. i. ad cõem patrẽ in quo ambo fratres habuerũt eẽ: s; ius canonicũ saltat de vno fratre in aliũ ⁊ nõ recurrit ad stipitẽ. vt dixi. s. de nup. §. iter eas. ⁊ not. C. de succes. edic. l. fi. ⁊ per glo. j. eo. §. hactenus. ¶ Et no. ꝙ in ascẽdẽdo parẽtes dicuntur ꝓprie vsq; ad tritauũ ⁊ abinde appellant maiores. Et abide appellant postea posteri. Est ergo magna dña an alicui aliqd ꝯcedat p se ⁊ suis maioribus ⁊ posteris. l. iuriscõsultus. §. parẽtes. ff eo. ⁊ ibi p Bar. simił statutũ puniẽs pcutiẽtẽ parẽtes nõ cõphẽdit vsq; ad tritauũ nõ abinde supra ex ꝓprio sermõe. s; ex benigna interptatõe aliqñ vbũ parẽtis ꝯphẽdit ascẽdẽtes i infinitũ puta ꝙ qs nõ vocet parẽtes in ius sine venia. l. ꝗcũq;. §. parẽtes. ff. de in ius vo. ⁊ l. appellatõe parẽtũ. ⁊ ibi glo. ff. de ver. signi.

Quarto gradu. In quarto q̄nto ⁊ sexto gradu sunt psone h eñeate ex triplici linea. s. ascẽdẽtiũ ⁊ descẽdẽtiũ ⁊ collateraliũ. h. d. vsq; ad. §. q̄nto. ¶ Et no. ꝙ in quolibz gradu collateralium est repire ascẽdentes ⁊ descendentes vt no. glo. s. e. §. tertio. ⁊ iõ si statuto vel alia lege fiat mẽtio de collateralib⁹ ita ꝯphẽdant ascẽdentes sicut descẽdẽtes. ⁊ iõ frater aui vel auie ⁊ nepos fratris vel sororis pit admittunt ad successionẽ. q꞉ sunt in pari gradu ex transuersa linea. s; vnus sit in ascẽdentibus ⁊ alius in descẽdentib⁹. ¶ Scdo no. h cõiuncta glo. in vbo auũculus. ꝙ patru⁹ ⁊ auũcul⁹ matris mee ⁊ pr̄is mei est mihi patru⁹ magnus. nã appellatõe pr̄ui simpliciter ꝓlati itelligit de fratre pr̄is siue sit frater ex pte pr̄is siue sit sibi frater ex pte m̄ris: s; appellatõe patrui magni intelligit de patruo pr̄is mei pr̄no vel m̄rno. ꝙ tñ statuit de vno ⁊ de reliquo. ⁊ iõ si statutũ excludit a successiõe intestati m̄res ⁊ alios cognatos extãte fratre vel patruo defuncti excludent ẽt extãte patruo magno. ⁊ patruo pr̄is mei: q꞉ m̄es statuti ẽt ꝯphẽdit eũ. l. iuriscõsultus. §. patru⁹ magnus. ff. eo. ⁊ q꞉ adiectio ꝓpositiõis vt ꝓau⁹ ꝓpatru⁹ nõ iportat immutatẽ vbi. s; ordinẽ ꝑsonaꝝ ⁊ graduũ designat. l. iij. §. itẽ põpo. ff. de postulando. ⁊ ideo ꝙ statuit in vno ⁊ in reliquo s; appellatiõe patrui nõ ꝯphẽdit certe amita. ⁊ ideo si patru⁹ p statutũ excludit agnatos amitã nõ excludit. q꞉ nõ solũ differũt i gñe. s; noĩe appellatiuo. ⁊ iõ i eis nõ ẽ faciẽda extẽsio. l. si vo. §. de viro. ff. sol. ma. ⁊ ita ꝯsuluit. do. Fren. de alberga. de arbi facit ꝙ no. p Bar. i. l. liberoꝝ. ff. de vb. sig. ¶ Tertio no. ꝯsobrinos eos ꝓprie. ꝙ ꝓprie ꝯsobrini dicunt nati ex duab⁹ sororibus s; nati ex duob⁹ fratrib⁹ dicunt frẽs patrueles ⁊ sorores patrueles. s; nati ex fratre ⁊ sorore inuicẽ vocant amitini ⁊ ꝯsobrini. s; ex parte sororis amitini: ⁊ ex parte fratris ꝯsobrini q̄si nati ex eo q nat⁹ est simul cũ sorore qd no. pp statuta q̄ debẽt ꝓpe itelligi vt dixi. s. de legi. agna. succes. in prin. ⁊ oẽs supradicti. s. ꝯsobrini. fratres patrueles. ⁊ amitini dicunt i vulgari paterno cousine. adde tñ hoc casum in quo frater fratris mei nõ ẽ mihi cognatus puta si habeo fratrẽ ex eodẽ tñ patre ⁊ idẽ frater meus hz fratrẽ eadẽ cũ matre ipsi inter se fratres sunt mihi aũt frater fratris mei cognatus non est. l. iuriscõsultus. §. hoc gradu. ff. eodem.

Quinto gradu. ¶ In quinto gradu sunt descẽdentes ascẽdẽtes ⁊ collaterales.

collaterales.ff.e.l.hic descripti.h.d.vsq3 ad.§.sexto gradu. ¶ Et no.hic in vř.itē fratris.q filius fratris mei patruel.i. mecū nati ex duobus fratrib⁹.ꝛ fili⁹ fratris mei ꝯsobrini.i.mecum nati ex duab⁹ sororib⁹:vt.ff.§.prio.v.s3 gd.ꝛ fili⁹ fratris mei amitini ꝛ mecum nati ex fratre ꝛ sorore dicunt̃ esse mihi in quinto gradu ꝛ filio meo in sexto esse.ꝛ appellantur vulgariter cbussini: sed magis.proprie dicit̃ sobrinus filius mei pꝛui magni dicitur vulgariter el figlio del frandel de le mie loncle.qui est mihi in quinto gradu.

Sexto gradu. ¶ In sexto gradu sunt ascēdētes ꝛ descēdētes ꝛ collaterales.ff.e.l.h descripti.h.d.vsq3 ad.§. hacten⁹. ¶ Not.ibi ergo ꝛ ex transuerso q nepos fratris mei ē mihi in sexto gradu cōputando patrem meū ꝛ fieri d3 de iure ciuili.q2 semp recurrimus ad stipitē.nepos ex filio fratris mei est mihi in sexto gradu similiter nati ex duob⁹ fratrib⁹ patruelib⁹.i.ex filijs duorum fratrū.vt.ff.eo.§.sexto gradu ver. s3 que sunt īter se i sexto gradu ꝯputādo semp stipitē.i.pꝛe3 illoꝝ fratꝝ.

Hactenus. ¶ Persona addita psone p carnis ppagationē facit gradū itē facilius ostēditur res per demōstratiōem ad oculū ꝙ ad intellectū.h.d. ¶ No.ergo quot sunt psone addite p carnis ppagationē tot sunt gradus vna psona minus vt p3 numerādo in arbore parētele.Quid aūt sit gradus no.hic gl.i ver. adijcit̃.Et adde q in linea ascēdētiū ꝛ descēdētiū nō est variatio īter nos ꝛ canonistas.s3 in ꝯputatiōe collateralium ē varietas.q2 ipsi faciūt primū gradū collateralium in duob⁹ fratribus.ꝛ nos dicimus eos esse in scdo gradu.ꝛ q sm eos sunt in scdo sm nos sunt in quarto ꝛ sic de alijs.s3 eoꝝ ꝯputatio seruat̃ in mrimonijs.ꝛ nostra seruat̃ in successionibus hreditatū sm primā glo.h.no.Ex qua habes q si statutū dicat q cognati excludant̃ extātibus agnatis vsq3 ad scd3 gradū q cū tractemus de successiōe d3 fieri ꝯputatio sm ius ciuile ꝛ nō canonicu3.vt dixi.ff.de nup.§.inter eos. ꝛ dēs tam agnati ꝙ cognati dn̄t ꝯputari hodie vsq3 ad.x.gradū.q2 sublata ē dr̄a agnatōis.ꝛ cognatōis.vt p3 i.§.si vero neq3 frēs. in auē.de here.que ab inte.defe.col.ix.ꝛ ita supple h ad gl. in ver.appellatōe .ver.s3 vsq3.de ista ꝯputatione graduū ꝛ arboris designatiōe habes h.ꝛ in.l.iuriscōsult⁹.ff.e.ꝛ.xxxv. q.v.S3 quero an in pbatione parētele debeāt testes pbare de stipite.glo.t3 q nō.xxxv.q.vj.de parentela id sufficit.q testes pbent duos fuisse fratres l3 nō nouerint eoru3 pꝛem. Itē gd si duo testes pbent Petrū fuisse filiū Johānis.s3 bertam q dr̄ fuisse soror petri dicit se nō nouisse duo alij testes dicunt bertā fuisse filiā Johānis:s3 petrū dicūt se nō nouisse an erit pbatum q petrus ꝛ berta fuerint frater ꝛ soror gl.t3 q nō in.d.c.de parentela. ¶ Itē adde ad pbandū ꝯsanguinitatē ꝛ parētelā admittunt̃ testes graues ēt ꝯsanguinei.qui melius pn̄t scire suā analogiā ꝙ extranei ꝛ pn̄t ēt testificari de auditu auditus:puta se audiuisse a suis maioribus seu antiquioribus.c.l3 ex quadā extra de testibus.ꝛ.xxxv.q.vj. c.j.ꝛ pbat̃ aliquos fuisse ꝯsanguineos p possessionē ꝯsanguinitatis.s.eo ipso q se noiabant ꝛ tractabāt inuicē vt ꝯsanguineos ꝛ ita reputabāt̃ cōit̃ a vicinis:vt.c.p tuas.extra d pba.

¶ De seruili cognatione. Rubrica.

Illud certum. ¶ Cōiū cū cognatiōe seruili etiā facti liberi sibi inuicē nō succedebāt.hodie vero post libertatē cōsecutā parētis liberis etiā in seruitute cōceptis succedūt ꝛ ecōtra patrono excluso h.d.vsq3 ad.§.repetitis. ¶ No.ergo q īter seruos nō ꝯtrahit̃ cognatio.i.ꝯsanguinitas vl̃ affinitas p quā succedāt sibi inuicē vel p quā dn̄o serui succedat cognatio.siue loquimur de iure ciuili.siue de iure ptorio vt hic donec sunt serui.s3 postꝙ sunt facti liberi tūc filij succedūt patri excluso pꝛono:

sed vn⁹ frater in successione fratris nō certe excludit pꝛonū vt hic in glo.in ver.alter.Fallit aūt in casibus vt hic in gl.in ver.nō pꝛmere in qb⁹ seruus dicit̃ heres.vt qn̄ est facta sibi mora in manumittēdo certe filij postea nati sunt liberi ꝛ heredes i questiis post morā in.l.pe.C.ad sille.ꝛ.l.fi.C.ad orfi. Ite3 in libero hoie mortuo apud hostes q ꝙuis sit mortu⁹ seruus tūc fictione legis cornelie fingit̃ mortuus pambula hora captōis.l.apud hostes.C.de suis ꝛ legi.Itē fallit quo ad mrimonia.q2 etiā seruiles cognatiōes sunt impe.nup.ff. de nup.§.illud.ꝛ l3 de iure ciuili nō possit ꝯtrahi mrimoniū inter seruū ꝛ seruā.inter suū ꝛ liberā.inter liberū ꝛ serua3. vt.l.cū ancillis.C.de nup.tn̄ de iure canonico ēt ꝯtradicēte ꝛ inuito dn̄o pōt ꝯtrahi.tn̄ dn̄s non pdit ius suū:sed seruus ꝙuis ꝯiugatus tenebit̃ seruire dn̄o sicut prius.tn̄ dn̄s non pōt eū vēdere aduene ducēti eū ad remotas partes fauore matrimonij q2 tūc nō posset reddere debitū vxori.vt t3 gl.j. in.c.j.de ꝯiugio seruo.dn̄s tn̄ videns seruū suū ꝯtrahere cū libera:vel seruā suam cum libero ꝛ tacens perdit dn̄ium.ꝛ seruus vel serua efficit̃ liber.vt in auē.ad hoc.de lati.liber. tollen. Et an iudex secularis possit tūc cognoscere quoqūo de matrimonijs dic vt in.c.tua3.extra de ordi.cogni.ꝛ in.c. cām que.extra q filij sint legi.ꝛ p Bar.in.l.ticia.ff.solu.ma.

Repetitis. ¶ Not.q ꝙuis sit regula q q pximior est in gradu sit prior in successione.vt hic.ꝛ.ff.de legi.agna.succes.§.si plures.ꝛ ibi dixi.ꝛ l.in.§.hereditas.ff.de suis ꝛ legi.here. Fallit tn̄ qn̄q3 vt qui est remotior in gradu excludit agnatos ꝛ cognatos pximiores siue sint liberi i pꝛāte siue emācipati siue sint nati ex masculo siue ex femina.nec hoc hodie corrigitur q2 in succedēdo prima cā liberoꝝ in infinitū oībus alijs exclusis.vt hic ꝛ in auē.in succes.C.de suis ꝛ legi.amotis autē vel nō extantibus iure isto succedebāt agnati vsq3 ad decimū gradū exclusis cognatis in pximiori gradu exn̄tibus. ꝛ nō exn̄tibus agnatis vocabāt̃ cognati vsq3 ad sextū gradū ꝛ aliq vsq3 ad vij.vt.ff.de succes.cogna.§.hoc loco.Et inter istos cognatos h3 locū h regla.qui pꝛor est in gradu ꝛc.hodie vero non extātib⁹ liberis succedūt ascēdētes saluo grad⁹ pꝛogatiua. qbus amotis succedūt pariter agnati ꝛ cognati tā emācipati ꝙ in pꝛāte ꝛ tā nati ex masculo ꝙ ex femia. vt l.§.reliquū. ꝛ in auē.de here.que ab intesta.ꝛ in auē.cessante.C.d legiti. hrdi.ꝛ cū ascēdētib⁹ vocant̃ aliq collaterales.s.frēs vtriq3 ꝯiuncti defuncto.ꝛ eoꝝ filij.vt h in glo.magna.in ver.totiēs quā no.vt dixi.ff.ad tertul.§.seruos.ꝛ ex pdictis p3 q nō ē necessaria ꝯsequētia duo sunt pares in gradu ergo debent pariter succedere.nō enī pcedit illa regula ꝯcurē.descēdē. cum collateralibus.vt hic i ver.nō.n.s3 pcedit in ascē. ꝛ collateralibus q collaterales succedūt hodie vsq3 ad.x.gradū. ꝛ id si defunctus relinqt patruū. ꝛ filios alteri⁹ patrui patruus succedit.q2 ē pximior.nō aūt filij alterius patrui nec succedūt in locū patris sui q2 illud h3 locu3 tunc qn̄ tractat̃ de successiōe patrui vel aui secus vbi tractat̃ de successiōe collateralium vt in auē.post fratres.C.de legi.here.

¶ De libertorum successione. Rubrica.

Nunc de libertorū bonis. ¶ Premitte sm glo.ij.hic q olim quattuor fuerunt genera disponentia de successione libertoꝝ. Primum fuit ius.l. xij.tab.Scd3 fuit ius pretoriū ibi in ver. qua de causa. Tertium fuit ius legis papie ibi in ver.postea.Quartum fuit ius nouū ibi.sed nostra ꝯstitutio.

Nunc videndum. ¶ Per.l.xij.tabu. patron⁹ ad successionē liberti ab intestamēto libertis ēt adoptiuis extantib⁹ excludebatur.sed nō existētibus admittebatur.cōdito autē testamēto libertus eum excludebat in totum.h.d.

Qua de causa. ¶ De iure pretorio libertus nullos habēs liberos ꝯdito testamēto patrono dimidiā suoꝝ bonoꝝ dimittere tenebat sed liberi in ptāte ipsius liberti ꝛ emācipati ꝛ in adoptionē dati nisi forēt exhērdati patronū in totū excludebāt.h.d.vsqꝫ ad.§.postea de iure ergo legis.xij.ta.libert⁹ nullos habens liberos poterat testādo in totū excludere patronum.vt.s.in prin.hui⁹ ti.sꝫ de iure pretorio tūc tenet sibi relinquere dimidiam.als patronus rūpit testm̄ pro dimidia. Itē de iure le.xij.ta.adoptiuus filius ab intestato excludebat patronuꝫ.vt s.in prin.in ver.si vero.sꝫ de iure pretorio secum succedit.

Postea lege papia. ¶ Liberto maioruꝫ centū milium sextertioꝝ relinquēti paucioribus tribus liberis patronus per.l.papiā tam ex testamento q̄ ab intestato debebat in virilem portionē cum liberis admitti tres vero liberi vl' plures in totum excludebant patronum.h.d.

Sed nostra. ¶ Exclusis supradictis iuribus antiqs hodie liberto minori centenario.i.nō habēti in bonis cētū aureos patronus nō succedit.nisi ab intestato nō existētib⁹ liberis.sꝫ ex casu maior cētenario liberos nō habēte vel habēte sꝫ exhērdatos.patron⁹ dꝫ habere tertiā pro sua legitima ex testamēto.ab intestato aūt succedit in totū liberis nō extantib⁹.ꝛ post patronū succedūt descēdētes patroni infinitū.ꝛ collaterales vsqꝫ ad quītū gradū.salua grad⁹ prerogatiua.ꝛ fit diuisio in capita.h.d.vsqꝫ ad.§.sꝫ h de his. Patet ergo ꝙ omni casu liberi liberti excludūt patronū nisi sint exhērdati.vt hic.ꝛ.s.ti.j.in prin. Itē pꝫ ꝙ nō extātib⁹ liberis liberti.patronus ꝛ eius liberi ꝛ collaterales excludūt in successiōe liberti agnatos ꝛ cognatos ipsius liberti ꝛ sic excludūt frēm ipsius liberti.vt tenuit glo.s.ti.j.in prin.sup ver.alteꝝ. Itē pꝫ ꝙ in legitīa que debet patrono in bonis liberti nō extātib⁹ liberis ē tertia.ꝛ similiter ē hodie tertia illa que debet parētibus a liberis ꝛ vtrūqꝫ sufficit relīq.quoquo relicto titulo nec reqrit ꝙ iure institutiōis relinquat.vt no.h glo in ver.si vero testm̄ qdē.sup ver.sequant.ꝛ h tꝫ Bar.in auc.nouissime.C.de inoffi.test. Sꝫ Saly.ibi tꝫ oppositū.s.ꝙ parētes debeāt hēre suā legitimā iure instōnis p.§.ceterū.in auc.vt cū de appellatiōe cognō.si aūt relinqtur minus legitīa petit supplemētū ꝯditiōe ex hac lege.vt tꝫ gl.in verbo ꝯstitutio.in.d.§.si vero.ꝛ sic cū h actio sit psonalis poterit peti vsqꝫ ad.xxx.annos [a] licet Bar.dixerit ꝙ solū vsqꝫ ad qnquēniū.cū succedat in locuꝫ querele que querela durat soluꝫ qnquēnio.vt.l.siqs filium C.de inoffi.testō. Itē pꝫ hic in.d.§.si vero.ꝙ paria sunt non esse liberos vel esse sꝫ eē exhērdatos iuste vel cum iusta cā a matre preteritos.ꝛ sic facit si statutū dicit ꝙ extantib⁹ liberis masculis femine nō succedant qꝛ si extant sed iuste exhērdati cū p mortuis reputēt.filia femia succedet ꝛ testm̄ rūpet p⁹ aditā hērditatē qd tenuit bar. [b] l.l.j.§.si pr.ff.ꝯmūia cū emācipatꝭ liberꝭ.itē no.h gl.mag.l v.appellat.q̄ pōit iura pronat⁹ ꝛ qualiter pdant.ꝛ adde aliam glo.pe.maiorē que idē dicit in.l.si.C.de bo.que libe. ¶ Itē not.h aliā glo.si.sup ver.pene que pōit regulā ꝙ succedit liberto ad similitudinē ingenui sꝫ differt in tribus.Adde ꝛ quartū qꝛ patron⁹ non rūpit testm̄ nisi p sua legitima.sed liberi rūpūt testm̄ pris in totū.vt no.glo.in.l.j.C.de bo.pos.ꝯtratab.que prono datur. Itē adde ꝛ qntū pater nō excludit fratres defuncti.sꝫ cū eis succedit.vt i auc.defuncto.C.ad tertul.sꝫ patron⁹ sic.vt.s.dixi.

Sed hec de his. ¶ Licꝫ olim eēt dria in successiōe libertoꝝ.ꝛ aliter latinis ꝛ dediticijs succederēt q̄ alijs.hodie tn̄ inter libertos dria nulla ē sed in oīb⁹ libertis vnus ꝛ idē modus succedēdi sꝫ dispōsita.s.in.§.precedēti statutus est.h.d.vsqꝫ ad si.de istis aūt libertis latinis.ꝛ dediticijs vidistis.s.de libertis.§.dediticioꝝ libertinoꝝ.Et conclude ꝙ oēs liberti sunt oēs veri ciues romani.i.veri liberi quēadmodū erāt igenui vt in auc.sꝫ hodie.C.de iure āiu.aureoꝝ.ꝛ eis succedit secūdū qd supradictū est.ꝛ in eos retinet pron⁹ iura pronatus que ꝯnumerant.s.§.pxi.in glo.in ver.repleat.nisi qn̄ libertus de ꝯsensu proni eēt restitutus natalib⁹.i.prime ingenuitati tūc enī pronus pdit iura pronatus in.d.glo.in v.repleat sec⁹ si sine eius ꝯsensu.l.diuus.ff.de iure āiu.aure.Ex quo infert ꝙ legitimatio facta de filio naturali vel spurio nō vocatis is q sunt successuri ab intestato nō vꝫ.vt.l.pe.§.si.ff.de nata.resti.nisi legitimatiōe fieret in vita pris eodē volēte vel etiā post mortē ex dispōne pris de quo p Bar.in.l.gallus.§.ꝛ qd si tātū.ff.de libe.ꝛ posthu.Sed si impator legitimat aliquē quo ad dignitateꝫ an itelligit legitimus quo ad iura succedēdi.dic ꝙ nō.ar.l.libertinis.ff.de iure āiu.aureo.Et adde ꝙ legitimatus a principe seculari non erit legitimatus quo ad ordines ecclesiasticos suscipiēdos sed legitimatus a papa erit bene legitimatus in spūalib⁹ ꝛ tpalibus si est sibi subiectus.si aūt est subiectus iurisdictioni alterius tūc erit legitimus quo ad actus spūales etiā fm aliquos ad tpales dignitates.sꝫ nō vt succedat in hereditate tanq̄ legitimus fm glo.Inno.ꝛ Jo.and.in.c.p venerabileꝫ.in.c.q filij sint legi. Seru⁹ tn̄ eo ipso ꝙ a dn̄o manumissus ē efficit habilis quo ad ordies.vt dicit Inn.i.c.p venerabilē.extra q fil.sint legi.

¶ De assignatione libertorum. Rubrica.

In summa. ¶ Pron⁹ duos vl' plures liberos in eius ptāte hñs pōt vnij eoꝝ assignare libertuꝫ p quā assignationē ille solus quo ad oia pron⁹ reputabit.ꝛ si sine liberis decedat ille cui assignatio facta est ius pronatus ad alios transfert emācipato autē assignari nō pōt imo si post emancipationē assignet euanescit assignatio ꝛ assignatio pōt fieri qbuscunqꝫ v̄bis ēt nutu.h.d.vsqꝫ ad si. ¶ No. ergo h ꝙ ius pronatus nō trāsit ad hērdē extraneū eius cui assignatio facta est.sꝫ solū ad liberos eius.ꝛ sic pꝫ ꝙ ille cui facta est assignatio nō possit alteri extraneo assignare qꝛ ius pronatus nō trāsit ad hērdē extraneū vt dictuꝫ est ꝛ sic vr ꝙ nō trāseat ad fiscū qd veꝝ est singulariter sꝫ cū vniuersitate oībus bonis proni publicatis.vt tꝫ glo.in.l.qdeꝫ.ff.de acq.re.dn̄io.secus aūt in iurepronatus eccle ꝙ nō trāsit in fiscū publicatis bonis proni.vt tꝫ glo.in cle.pastoralis.de re iud. sic ēt [c] est emphiteosis q̄ cuꝫ trāsit ad filios vt qꝛ qs stipulatus est sibi ꝛ filijs quo casu filij lꝫ nō sint hērdes pris succedunt in emphiteosi.vt no.Bart.in.l.vt iusiurādi.§.si li beri.ff.de ope.liber.nō trāsit ad fiscū qꝛ nec ad extraneos vt no.p Saly.in.l.j.C.de bo.coꝝ. ¶ Scdo no.ꝙ assignatio pōt fieri solū filijs in ptāte.nō aūt emācipatis.vt.l.vt ei.ff.eo.ꝛ p ꝯn̄s nō pōt fieri nepoti ex filia.qꝛ nō est in ptāte aui prni.s.de pa.po.§.si.imo si post factā assignationē vn⁹ ex his qbus est facta capite minuat accrescit soluꝫ socio.cui erat equalr associatus.l.vtrū portio.ff.eo.sed qd si pr assignauit filie certas res pro sua pte ꝛ legitima.ꝛ iussit eā esse tacitā ꝛ ꝯtentaꝫ ꝛ ꝙ plus de bonis suis petere nō possit.an filia acceptis illis rebus poterit nihilomin⁹ petere dotē mris sue.dic ꝙ sic qꝛ illa tanq̄ ea alienū esse censet qd ante oia extrahēduꝫ est vt.l.subsignatū.§.bona.ff.de v̄b.sig.de quo p Bar.in.d.§.si liberi. ¶ Tertio no.ꝙ pr pōt filio assignare libertū.ꝛ alias res taꝫ in testō q̄ sine testō legitimā aūt filij non pōt pr sibi assignare in codicillis p fideicōmissuꝫ.qꝛ illā dꝫ hre sine aliquo grauamine iure instōnis.lꝫ gl.senserit oppositū ꝛ male in.l.sancim⁹.§.repletionē.C.de inoffi.testō. ¶ Quarto no.ꝙ assignatio nō solū fit.re.sꝫ ēt v̄bis ꝛ nutu.ꝛ sic pꝫ ꝙ ēt mutus pōt assignare certas res filio.itē ēt pꝫ ꝙ si ille q mutuas pecunias ꝑmisit sibi assignare infra certū terminū tot pignora q̄ revaleāt sortē subiecta pena ꝙ h assignatio pignoris poterit fieri nō solū apportādo pignora manualr.sꝫ ēt v̄bis vel nutui. ꝛ sic nō cadit in penam vt hic an aūt dicta pena censeat tūc adiecta pacto.dic si adiecta est ab eo qui solitus est

fenerari

---

a ¶ Trigīta ānos. Idē tꝫ Bal.in.l.presbiteros.C.de epi.ꝛ cle.vbi subtilib⁹ rōnib⁹ subnixis iurib⁹ reprobat opinionē Bar.quā tꝫ in.l.siqs filiū C.de ioffi.tes.

b ¶ Tenuit Bar.Idem tꝫ h do.Angē.are.sequēdo.Bar.i.d.l.j.de ꝯiugē.cum eman.

c ¶ Sic ēt. Sic ēt hic tꝫ do.Are.quasi p eadē verba licet suprimat nomen hui⁹ auctoꝛ.

feneratur sm Saly. in l. rogasti. §. si tibi. ff. si cer. pe.

¶ De bonorum possessionibus. Rubrica.

¶ Continua rubricam qr dictum est. s. qualiter succedatur de iure ciuili nunc ostenditur qualiter succeditur de iure pretorio cōnumerando beneficia pretoris.

Jus bonorum. ¶ Bonorum possessiones a pretore introducte sunt emendandi supplendi vel corrigendi iuris ciuilis gratia que competunt in successionibus ex testō. vel ab intestato. h. d. vsq; ad. §. quos aūt.

¶ No. ex prīa glo. drām inter bo. pos. et pos. bo. nā bo. pos. est nomē iuris. i. bñficiū pretoris introductū in successionibus. l. iij. §. bonorum. ff. eo. et l. hereditas o. pñn. ff. de ver. sig. posses. bono. aūt est qñ quis adipiscitur tenutā et corporalē pos. bo. et hoc pprie nō cadit i incorporalibus que nō pprie possidentur: sed quasi possidentur. l. seruus. §. incorporalis. ff. de acq. de re do. Sustinetur tñ libellus in quo petit se mitti in tenutā et corporalē possessionē alicuius incorporalis. qr verba libelli debēt accipi etiā iproprie vt libellus sustineatur. et intelligatur pos. i. quasi pos. vt. l. sed si possessori. §. j. et ibi p Bar. ff. de iureiur. Similiter aliud est possidere. et aliud in possessione esse. l. sign aūt. ff. de acq. pos. ¶ Scđo not. q ius pretoris fuit introductū cā adiuuādi. supplēdi. vel corrigēdi. siue emēdādi iuris ciuilis gratia. l. ius aūt ciuile. §. ius aūt pretoris. ff. de iusti. et iur. nā adiuuat cū vocat p bñficia sua institutos vocatos de iure ciuili: vt. j. eo. §. aliqñ supplet aūt qñ disponit sup omisso a iure ciuili vt in introductōe actionis furti manifesti i quadruplū. quā pretor itroduxit [a] vidēs q ius ciuile solū introduxerat actionē furti nō manifesti solā. vt. j. de ppe. et tēpo. actio. §. furti. Corrigit aūt et emēdat disponēdo eius qđ statuerat ius ciuile vt vocādo emācipatos. et agnatos feminas incognitas de iure ciuili. et posthumos alienos vt h in glo. j. et. j. eo. §. nā si alienus. et sic ex pdictis p3 drīa iter adiuuare. supplere. corrigere. siue emēdare. Impugnare aūt est cōtra dictū alterius dicere. vt. j. innuit glo. j. sup ver. impugnādi qđ no. pp statuta in qbus debēt verba accipi pprie. l. j. §. si is qui nauē. ff. de exerci. ¶ Itē no. in verbo itē ab intestato pūcta glo. itē et remota. q l3 regula sit q vbi h3 locū remediū ordinariū nō h3 locū extraordinariū. l. minorē. ff. de mio. et l. adē. §. sed an sit. et. §. sed si gratis. ff. nau. cau. sta. tñ extraordinariū pcurrit cū ordinario in pluribus casibus. Pmo qñ extraordinariū ē inuētū cā adiuuādi ordinariū. vt qr p extraordinariū interest rē suā psequi. quā nō psequitur p ordinariū. l. ex cā in pñn. ibi sed si interest. ff. de mino. et l. in pūinciali. ff. de noui ope. nūci. Tertio pcurrit qñ qs agit pra cū qui gessit officiū necessariū vt p3 in minori leso cuius est electio vt agat pra tutorē vel pra decipiētē. l. etiā. C. si tutor vel curator interue. et ex hoc patet q in libello pōt cumulari ordinariū remediū et extraordinariū vt si minor dicit pctū nullū. et si t3 petit restitui in integrū. vt in. c. pstitutus. extra de in inte. resti.

Quos autem. ¶ Pretor nō potest facere quē hrēdē ipso iure: s3 in effectu qr loco heredis hr et bo. pos. de iure pretorio sunt inuente vt materia successionū ampliaretur. vsq; ad. §. sunt aūt. ¶ Et no. bñ istū tex. q solu3 p ius ciuile pōt qs vere fieri hrs. et directo: s3 p aliud ius. i. pretoriū nō fit qs directo hrs. sed ē hrs vtiliter. et in effectu et loco hrēdis et iō si successio deferatur alicui psone alicuius hrēdis pūincie: vt ducis: vel marchionis hic non erit hrs ipso iure: s3 vtiliter et in effectu et loco hrēdis. et ideo oportebit q corā iudice agnoscat et petat. īfra ānu3 vel centū dies. vt. j. e. §. cū igitur. alis exclusus esset sicut succedēs de iure pretorio sm Bar. ff. e. in. l. ij. S3 illa hrēditas que defertur de iure ciuili vel eius pribus no. s. de iur naturali. §. cōstat ppetuo petitur ēt vsq; ad mille ānos: vt t3 glo. in. l. cū antiquioribus. C. de iure delibe. et ibi p Saly. ¶ Scđo no. q ius succedendi est ampliandum et non restringendum ideo cognati sunt ampliati vsq; ad decimum gradum. qui oli3 vsq; ad sextum succedebant: vt no. glo. s. de cogna. succes. §. fi.

Sunt autem. ¶ Bo. pos. ex testō sunt due. s. pratabulas et sm tab. ab intestato vero erāt octo bo. possessiones q h enumerantur. h. d. vsq; ad. §. s3 eas qdem. ¶ Et no. hic glo. ij. q testm in quo filius est pteritus est nullu3 de iure ciuili in totu3. l. si filius qui in ptāte. ff. de libe. et posthu. tñ de iure pretorio est aliqđ vnde filius pōt illud rumpere p pratab. de quo p Bar. in. d. l. si filio. et tūc d3 filius petere ānullari testm nō autē d3 dicere nullū vt dicit h glo. et qñ testm snia vel pctus possit principaliter peti declarari nullū. et quo iure dic p Bar. in. l. que sub pditiōe. ff. de pdi. insti. an aūt pr hēat bo. pos. pra testm filij emācipati dicit hic gl. ij. ad fi. q sic. s3 ab intestato vbi filius hret vñ liberi pr h3 vñ legitimi cū bo. pos. vnde parētis nō repiatur vt hic i gl. in vbo vñ liberi. Ad hrēditatē mris aūt nō vocatur filius de iure pretorio vnde liberi. vt. d. glo. in fi. s3 vocatur per vnde cognati: vt. s. de senatuscō tertu. in pñn. similiter nō hab3 pratab. pra testamentū mris qr mater nō h3 in potestate. l. illud. §. ad testamenta. ff. de contratabu.

Sed eas quidem. ¶ Ex decē bono. posses. s. duabus ex testō. et octo ab intestato olim a pretore introductis imperator quattuor correxit et remouit. et sex dimisit adiecta septia extraordinaria vt sunt. s. bo. pos. sm tabu. et pratabu. vñ liberi. vnde legitimi. siue agnati. vñ cognati. vñ vir et vxor. et septia extraordinaria que h3 locū vbicūq; alicui defertur successio p bo. pos. ex. l. noua. s. xij. tab. nec exprimitur nomē bo. pos. ta3 ex testō qz ab intestato. h. d. vsq; ad. §. ergo. et iste. vj. bo. pos. tribuūt ius in pprietate et cōceduntur cū cause cognitiōe. s3 sunt alie tres extraordiarie que nō tribuūt ius in pprietate. s3 in possessione tm̄. et pceduntur sine plene cāe cognitiōe. vt hic in glo. in ver. ordiariū. s. carboniana. per quā pupillus cui per quā mouetur status questio: et bo. patris mittitur in possessiōe3 iudicio reseruato i tpe pubertatis. l. j. l. pri. et l. qūis. ff. de carbo. edicto. Secūda est que datur vxori quōdā nole vētris. l. j. §. inspiciēdo. ff. de vētre inspiciēdo. Tertia que datur gratia litis cognoscēde idest qrele intētāde filio emācipato exhrēdato qui erat incognitus de iure ciuili. vñ ad querelā que erat de iure ciuili nō admittebatur nisi prius pretor cognosceret et habilitaret ad intētādū querelā inofficiosi testamēti. et vt admissus nō posset postea rupto testō repudiare et testōrē intestatū decisse. et creditorē elusisse sm Saly. in. l. ij. C. de inoffi. testa. et per glo. et Bar. in. l. papinianus. §. j. j. eo. ti. et p hāc bo. pos. nō aduocantur bona. vt. d. l. ij. et si ista nō petitur nō trāsmittitur querela ad hrēdem. vt. d. §. j. Nūqd hodie iste bo. pos. hēant locū. dicit gl. j. eo. §. fi. q hēant locū ēt hodie et nō sunt sublate exquo nō reperiantur correcte. et pōt eis vti si vult. s3 an hodie sint necessarie sicut oli3 dicit p gl. et Bar. Bal. et Saly. in. l. certū. C. vñ legi. videl3 q bo. pos. sm tabu. ē hodie necessaria in multis casibus. Primus qñ posthumus qui rūpit testm suo natiuitate moritur viuēte testōre. l. posthumus. ff. de iniusto testa. Scđo qñ testōr cuius capitis diminu. testm fuit ruptū reperitur sui iuris tpe mortis. s. q. mo. test. infir. §. non tñ ex noua volūtate tñ i codicillis declarata. l. q ex liberis. §. testamēta. ff. de bo. pos. s3 ta. Tertius casus est i filio sub cōditione instituto q pendēte pditione pōt petere sm ta. l. ij. §. si sub pditiōe. ff. de bo. pos. sm tab. Quartus casus est qñ filius ia3 natus pteritus pfirmat testm vl moritur viuo testōre. qr validatur de iure pretorio. l. filio pterito. ff. de iniusto testō. Quintus casus vbi pp furorē instituti non pōt hrēditas adiri de iure ciuili. vt tribuat ius s3 pōt peti bo. pos. l. cū heres institutus. ff. ad trebel. Sextus ē qñ pditio impossibilis vl turpis in testō adiecta est que a pretore reijcitur. l. facta. §. in o ida. ff. ad treb. et l. reprehēdēda. C. de insti. et substi. sub pdi. facta. Septimus casus ē qñ pteritus tacet āno vtili quo casu scriptus heres sm ta. l. s3 impubes. §. fi. ff. de carbo. edicto. et ē efficax

[a] ¶ Pretor itroduxit. vide h do. Are. qui loquitur de ptāte pretorio quomodo iura pdebat cōdebat leges. et de ol eius ptāte differit sub breuibus vbis et claris

⁊ institutus qui petit sm tabulas interim pōt agere ɔtra cre ditores ⁊ fruct⁹ lucrari.ar.l.mulier.§.alia cā.ff.ad trebel.⁊ pōt prescribere pp titu.vt.l.⁊ generalr.ff.de nova. Secūda pos.l.sm tabulas ē hodie necessaria in filio emācipato pte rito cū cā ñ hz necesse venire ɔtratabulas infra ānū vbi fili⁹ in ptāte eo casu diceret nullū.⁊ ēt posset ɔtratabu. vt no.gl. in.§.exhrdatos.in auc.de here.⁊ falci.⁊ p Bar.l auc.ex cā C.de libe.pte.in distin.magna tertia quarta ⁊ qnta bo.pos. vñ liberi vnde legitimi.⁊ vñ cognati nō sunt hodie necessa rie.qr sublata ē hodie dña emācipatōis.⁊ nisi in casu vt ɔtri me diri.⁊ dña agnationis ⁊ cognatōis.vt in auc.de hered. que ab intesta.§.j.⁊.§.nulla colla.ix. In vno tñ casu vñ libe ri.⁊ vñ legitimi eēt hodie necessaria sm opi.pluriuz doctoꝝ tenētiū ꝙ qñ pater ⁊ nepos erāt in ptāte aui excluso pre nō poterat venire nepos ex psona sua nisi de iure pretorio.vt.l. qui se pris.C.vnde liberi.⁊ sic tenēt illā.l.hodie nō eē corre ctā.sz Bar.ɔtra in.d.l.q se pris.sexta.s.vñ vir ⁊ vxor est ho die necessaria.C.vnde vir ⁊ vxor ⁊.C.de legi.l.nō tñ.⁊ hz lo cuz ēt si nō sit ad domuz viri traducta dūmō sit veꝝ mtrimo nium.arg.l.nihil inter est.ff.reꝝ amota.sm Bal.septima ex traordinaria est silr necessaria vbicūqz ex legibus novis dis ferē aliqua hrditas nec exprimiē ō noie bo.pos.sm glo.hic in ver cōstitutiōe in fi.⁊.d.l.certū.C.vñ legitimi. Vnō dicit Bal.ꝙ ordinatio testamēti nō mutat mēte ptoris specifice sz ɔfuse vt ē quādo fit testm̄ īter liberos corā duob⁹ testib⁹ vel inter alios successores ab intestato corā qnqz tūc daē ex traordinaria.de qua per Bal.in.l.hac ɔsultissima.§.pe.C.ō testa. Alios ēt septē casus addit in qbus bo.pos.etiā hodie sunt necessarie.de qbus vide p eū in.d.l.certū. Alie tres bo. pos.que nō tribuūt ius in ppietate de qbus.s.dictum ē de carbo.⁊ noie ventris.⁊ gra litis agnoscēde similiter sunt ho die necessarie sicut olim sm Bar.in.d.l.certū nec obstat ꝙ ista bo.pos.gra litis agnoscēde que daē filio emancipato ex heredato ñ videaē hodie necessaria cū sit sublata dña emā cipatōis ⁊ patrie ptātis.vt in auc.de here.que ab inte.dese. §.j.⁊.§.nulla.qr illud ē veꝝ ab intestato sz secus est sectoꝛte stamēto.vt dicit gl.i.l.gallus.§.⁊ qd si tñ.ff.ō lib. ⁊ posthu. Saly.tamē vr tenere in.d.l.certū ꝙ emācipatus exhrdatus cuz sit hodie cognitus de iure civili possit de iure civili intē tare querelam directo non intendādo prius illam bo.pos. gratia litis agnoscende cogitandum tamen relinquo.

Cum igitur. ¶ Tēpus statutū ad bo.pos.pe tēdas est ānus in liberis.⁊ l alijs cētū dies vtiles.⁊ in alijs bo.pos.hz locū successoriū edictū. ⁊ possunt corā iudice sine aliqua solēnitate bono.pos.agno sci.h.d.vsqz ad fi. ¶ No.h ꝙ certuz tps est statutū e ptore favore creditoꝝ ad intēdādas bo.pos.vt hic.⁊.l.j.§.largi⁹.ff. de succes.edic.⁊ nō minus tps dz iudex statuere ad instātiā creditoꝝ ei cui deferē successio vt deliberet als pdecessus posset infringi sm Bar.in.l.siqs instituaē.§.j.ff.ō here.insti. ¶ Scdo not.h in ver.si iter hoc tps ⁊ ꝙ successoriū edictū hz locū de gradu in gradū.de capite i caput etiā in bo.pos. de quo dixi.s.de legi.agno.succes.§.placebat [a] ⁊ ꝙ fieret a scdo gradu infra tps pfixū primo gradu nō pīudicat ei sic nec pīudicat sindico cui est pfixū tps ad denūciādū malefi ciuz si alius interim ante tps denūciet p.l.fi.C.q admitti ad bo.pos.possunt ⁊ ibi p Saly. ¶ Tertio no.h in ver.siqs de latā.ꝙ si prior in gradu in initio tpis sibi pfixi repudiat incō tinēti currit tps scdo in gradu.nec expectaē finis tpis pfixi. prio.qr nō est expectādus dies cuius eventus nihil opaē.l. aliqñ.ff.ad velle.⁊ iō si duob⁹ est ɔcessa sepatim prima vaca tura.vel primū officiū si infra mensem duxeris acceptādū ⁊ primus in prin.mēsis repudiat incōtinēti currit tps.scdo p hunc tex. [b] ⁊ p.d.l.fi.de quo p Bar.in.l.si maritus.ff.de adul. ¶ Quarto no.hic in fi.ꝙ olim erat necesse cognosce re istas bo.pos.coram iudice infra tps inde statutū.vt hic.⁊ d.l.pe.C.qui admitti ad bo.pos.possunt ⁊ sic olim vbi voca baē decretalis ꝙ discernebaē a iudice cū solēnitate.vt hic i glo.pe.in prin.pōt hodie appellari iudicialis qr l iudicio si ne solēnitate agnosciē sm Bar.l.l.fi.C.q admit.ad bo.pos.

a ¶ §.placebat. Vide latī⁹ do.Areti. in.d.§. placebat.de legiti. agna. succes.

b ¶ Hunc tex. Vide de hoc lati⁹ do. Areti.in hoc titu.in.§.siqs itaqz.

c ¶ Siñ cessione. Quid nūt hodie an transeat possessio in arrogatorez.vide hic do. Are. post Bar.ū. quid de possessione.

¶ De acquisitione per arrogationem. Rubrica.

¶ Cōtinua rubricā qr dictū est.s.de acqsitione p vniversi tatez ex testō vel ab intestato.verū qr alij sunt modi qb⁹ acq riē p vniversitatē vt p arrogatōz itē p actionē bo.servādoꝝ libertatū cā:vt i ti.sequēti.⁊.s.p quas psonas nobis acq.§. fi.⁊ dixi.s.de lega.in pn.iō de his subijcit ⁊c. Jo.de platea.

Est ⁊ alterius. ¶ L.z olī ola bona arrogati exceptis q̄ capitis diminu.perie acquirerenē pleno iure arrogatori hodie ad similitudinē filij naturalis querunē solū quo ad vsumfructū viuēte arrogato.sed eo mortuo in arrogatiōe sine filijs ⁊ parētib⁹ succedit arro gator.tñ per arrogationē ante arrogationē nō teneē arroga tor.sz posset noie filij ɔveniri quo nō defendēte fit missio in bo pos.arrogati.h.d.vsqz ad fi. ¶ No.ꝙ olīz omnia iura ⁊ actiōes arrogati transibāt in arrogatorē ēt sine cessione [c] ⁊ trāsibant demuz sine traditiōe sicut in societate:vt.l.ij.ff.pro socio.⁊ iudicio fami.hercis.finiū regū.⁊ cōi dividū.vt no.gl. in.l.⁊ iō.ff.de ɔdi.furtiua.⁊.l.j.ff.pro dote.nō tñ succedit ar rogator in societate primo ɔtracta p arrogatuz nequis hēat sociū quē hre nolit.l.actione.§.societas.ff.pro socio.silr non succedit nec sibi acqruntē ea q̄ capitis diminutione arrogati pierunt.vt sunt rogatiōes opaꝝ liberti.naz libertus liberaē a ɔmissiōe opaꝝ ɔmissaꝝ psone tpe manumissiōis sive sint ope obsequiales sive fabriles.i.incerte de qbus dic p glo.⁊ Bar.in.l.si nō sortez.§.si libert⁹.ff.de ɔdi.indebi.sec⁹ si iste arrogat⁹ hēat obligationē ad opas sibi pstandas.qr illa non pdit. Similr nec ipsis liberaē si alteri ɔmiserat operi aliter q̄ in manumissiōe:vt.j.§.prio ⁊ h in gl.in v.opaꝝ silr p arro gationē pdit agnat⁹ arrogatus agnationē vel ius succedēdi tanq̄ agnatus.sz ius succedēdi tanqz cognatus nō pdit.qr nō tolliē p minimā capitis diminutionē.vt.s.de capi.dimi. §.ꝙ aūt. Sic vr cū hodie sit sublata dña agnatōis ⁊ cogna tionis.vt in.§.si vero neqz frēs.in auc.ō here.que ab intesta. ꝙ hodie filius emācipat⁹ arrogatus succedat pri naturali. ⁊ ita tenēt doc.supplētes hic ad gl.sup ver.agnatōis. ⁊ dum dicit ⁊ hoc hodie est.s.iure isto.secus iure auc.vt.s. dixi silr vsufructus debitus arrogato nō tolliē per emācipatōem vl arrogatōem.l.corruptionē.C.de vsufru.nō tñ hz arrogator vsumfructū illius vsufruct⁹.quia servit⁹ servitutis eē nō pōt sz bñ hz ɔmoditatē.vt no.glo.de filio naturali in auc. idem est.C.ō bo.que libe. ¶ Scdo no.ꝙ quo ad acqsitiōez ⁊ suc cessionē ⁊ obligatōem filius arrogatus eqparaē filio i ptāte patris naturalis existēti.nā fili⁹ naturalis querit pri pfecti cia pleno iure.⁊ advēticia quo ad vsumfructū itē etiā p eū dē modū acqrit arrogat⁹ pri arrogati.⁊ sicut nālis succedit pri ex testō ⁊ ab itestato nisi sit legitie exhrdat⁹ ita arrogat⁹ dz succedē dōec durat arrogatio postea nō.vt in.l.cū i ado ptiuis.C.ō adop.⁊ dixi.s.ō exhrda.li.§.posthum⁹.⁊ sic ecō verso pr nālis succedit filio simul cū frib⁹ vtrīqz ɔiūctis ñ ex tantib⁹ liberis.vt in auc.defuncto.C.ad tertul.ita arrogator succedit filio arrogato simul cū frib⁹ vtrīqz ɔiūctis nō exīsti bus liberis nec pre nāli.vt hic i gl.i ver.alie psone ⁊ sicut pr naturalis nō obligaē nec ɔveniri pōt p ɔtractibus ⁊ obliga tionib⁹ filij nisi de peculio.vt.l.j.ff.de peculio nec cogiē de fendere filiuz si nō vult nisi in casib⁹ in qbus nō ē legitimus administrator.vt qr hz vsumfructuz.vel de in re verso.ff.de pec.l.si filij.⁊ ibi glo.ff.de iniurijs sz pōt pr petere eū detru di in carcerē.vt.l.cū filij.C.qui.bo.cedere pos.sz glo.diceris oppositū.l.iij.§.si verū.ff.de mino.ita ēt arrogator nō cogiē cape defensionē pro filio arrogato nisi in casib⁹ in qbus est legitimus administrator vel in qbus hz vsumfructū de alijs autē nō teneē nisi de peculio:sed an pro debito filij fiat exe

cutio

catio in aduenticijs posita filio obuētis dic per Bar.in.l.
si finita.§.si de vectigalibus.ff.de dāno infecto.

¶ De eo cui libertatis causa bona adijciantur. Rubrica.

Ccessit. ¶ Causa seruandaꝝ libertatū pōt vnus ex seruis cui fit relicta libertas vel etiā ali⁹ extraneus vel etiaꝫ fiscus petere sibi adijci bona defuncti cuius hereditas non adit͛ dūmō petēs idonee caueat creditoribus vel vni oīum noīe recipiēti se satisfacturū quo facto libertates tam directe ꝙ fideicōmissarie sortient͛ effectū.h.d.vsqꝫ ad.§.hoc rescripto.ꝯcor.l.fi.de ma.testa.ꝛ idē in legatis ad pias cās qꝛ legatarij possunt sibi petere adijci bona cā legatoꝝ ꝯseruādoꝝ.vt tꝫ Bar.l.l.j.C.de sacrosan.eccle.ꝛ l.cam quā.C.de fideicō.ꝛ Jo.an.in addi.spe.de instru.edi.§.nūc vero aliqua.v͛.sed pone.ꝛ in tit.de testa.§.j.v͛.pone nullus. ¶ Et no.ꝙ ista aditio bonoꝝ hꝫ vim aditionis hereditatis. vt hic.ꝛ l.iiij.§.hi g.ff.de fideicō.liber. ¶ Itēz no.ꝑ glo.in ver.creditorib⁹.ꝙ vnus creditor ꝑ se ꝛ noīe alioꝝ pōt recipere ꝓmissionē.ꝛ ad hoc debent cōpelli de aduersarius in plures creditores distrahat͛.l.impuberes.ff.de exhere.libe. ¶ Tertio not.ꝙ lꝫ regulr̄ si nō adeat͛ hereditas ex testō nō valeāt legata. Fallit tñ in casib⁹ not.in.l.cā quā. Adde q̄uis legata ꝑ ꝛ debent͛ libertis. Sunt repetita vt codicillans clausula fraus ꝯiūct⁹ tabulas iurās.ꝛ ꝓteritus sit libertas falsus rumor. Debet instōnē fisc⁹ ab indignis. Dilectio testari vetās nō tꝫ adoptio. Renuit captū vel patrē curare furiosum. Filius hereticus monitus nō fauet triēnio non dat alimēta. Intellige hoc mō metra. Sunt repetita.i.qñ legata sunt repetita a veniētib⁹ ab intestato debent͛ lꝫ nō adeat͛ hereditas ex testō.vt.d.l.cā quā.C.de fideicō. Codicillās.i.qñ testō ē adiecta clausula codicillaris dbent͛ legata lꝫ vitiet͛ instō.l.j.ꝛ fi.C.de codicil. fraus.i.si heres scriptus omiserit fraudulēter hēditatē ex testō vt adiret ab intestato.tūc debent͛ legata l.ij.ff.siqs obmis.cau.testa.ꝛ l.ij.C.siqs obmis.cau. ꝯiūct⁹ tabulas.i.rupto testō ꝑ ꝯtrata.tñ debent͛ legata ꝯiūctis ꝑsonis liberis ꝛ parētibus.vt.l.j.ff.de leg.ꝓstā. Iurās.i.cū testator iurauit ꝛ legauit debent͛ legata lꝫ vitiet͛ instō pp impotētiaꝫ iuramēti qđ hꝫ vim clausule codicilloꝝ.l.cuꝫ pater.§.filius matrē.de leg.ij. Et ꝓteritus sit.i.rupto testō ex cā ꝓteritōis vel exheredatiōis debent͛ legata.C.de libe.prete.libertas.i.ānullato testō tñ ꝯseruant͛ legata libertatū vt hic. Falsus rumor.i.relicta in scđo testō ꝑ falsuꝫ rumorē ꝛ falsam famā ꝙ institutus in pri͂o testō decesserat debent͛.l.fi.de here.insti. dꝫ institutionē.ꝛ qñ testator cācellauit instōnē volēs legata salua fore.l.pōponius in fi.ff.de here.que ab intesta. fiscus ab indignis.ꝛ qñ fiscus aufert hēditatē ex cā taciti fideicommissi vel inulte nescio defuncti debent͛ lega.l.cum ex cā.ff.de iure fisci.ꝛ l.cū fisco.ff.ad sillēyā. dilectio.ꝛ legata relicta ex cā affectionis pietatis ꝛ libertatis puta aliūe testōris debent͛ lꝫ nō adeat͛ hēditas.l.in testō.ꝛ l.nihilominus.ff.de fideicō.liber. Testari vetās ꝛ ꝓhibēs mutari testm̄ in quo est institutus aufert͛ hēditas.ꝛ legata debent͛.l.j.§.sed si legatū ff.siquis aliquē testa.ꝓhi.de quo ꝑ Bar.in.l.fi.e.ti. Nō tꝫ adoptio.i.si testōris errauit in ꝯiunctō ciuili vel naturali vt qꝛ instituit eū quē credebat sibi naturalr̄. esse ꝯiunctū.vel a se legitime adoptatū cū nō esset deberent͛ legata lꝫ vitiet͛ institutio vt.d.l.cā quā.C.de fideicō.ꝛ ibi ꝑ Ang. Renuit captuꝫ.l.si filius renuit redimere pr̄eꝫ captū.vt in auc.si captū C.de epi.ꝛ cle.vel curare pr̄eꝫ furiosuꝫ.vt in auc.liberi furiosi.C.de epis.aud.vel si filius institutus efficiat͛ hr̄eticus.in auc.idē.C.de heret.vel monitus nō fauet sꝫ recusat adimplere volūtatē defuncti priuat͛ successiōe ꝛ legata debent͛. ᵃ Triēnio dat alimēta.i.q̄ est triēnio ꝓstitit alimēta relicta in min⁹ solēni volūtate tenet͛ ꝓstare in futurū.l.j.C.de fideicō.

¶ Itē no.ꝙ fiscus occupans bona vacātia dꝫ ea occupare cū sua cā.s.vt ꝓstet libertates.de quo in.l.iiij.§.e.qđ.ff.de fideicō.liber.sꝫ hodie serui ꝛ alij volentis sibi adijci bona in cām seruandarum libertatum preferunt͛ filio sm̄ glo.hic in ver.adita qđ nō plꝫ. Ja.de are.imo dicit ꝙ debet distingui. l.iiij.§.si vero.ff.de fideicōmis.liberta.

Hoc rescripto. ¶ Adiectio bonoꝝ fauore libertatis ꝛ testōis fuit inuēta ꝛ siue libertates fuerint relicte in testō siue in codicillis ab intestato fit aditio bonoꝝ cā eaꝝ libertatū ꝯseruandarū.que aditio tūc demū locū hꝫ qñ certū ē nullū successorē extare ex testō.vel ab intestato.h.d.vsqꝫ ad.§.is cui restitutus. ¶ No.ex pri͂.ꝙ paria sunt extare heredē vel illū cui bona adijciunt͛.qꝛ sicut extantibus heredibus nō pñt creditores iniuriari defuncto bona vendēdo ꝛ dilacerando vt ꝭ.qui manumit.nō pñt in prin.ita ēt nō possunt si aliqs petat sibi adijci bona dūmō caueat creditoribus ydonee.i.fideiussoribus vel pignorib⁹ vel fide habita.vt.ꝭ.no.in prin. in gl.sup ver.ydonee.ꝛ an iudex possit adijcere bona alicui sub ꝯditione si ydonee caueat creditorib⁹.dic vt in.l.iiij.§.illud vidēdū.ff.de fideicōmissa.liber.nūqd aūt cui adijciūt͛ bona dicatur heres defuncti ex testō.vel ab intestato.dic ꝙ neutro mō.sed dicit͛ heres siue successor anomalus.i.extraordinari⁹.vt hic i gl.in ver.successor.q obtinet vicē heredis ꝛ hꝫ iura sepulchroꝝ vt possit sepeliri ꝛ inferre mortuos suos in sepulcro defuncti sicut pōt ille qui ē directe heres de iure ciuili.vel bonoꝝ possessor de iure ꝓtorio.vt.l.vel que pater.ff.de religiosis.nō autem hoc potest qui est heres obliquum.s.cum hereditas restituta est per fideicōmissum.l.qui proinde ad tertullianum.

Si is qui. ¶ Licet heres institutus q repudiauerit possit restitui vt adeat bñficio minoris etatis nō ꝓpterea impedit͛ aditio bonoꝝ.nec libertas iam ꝓstita reuocat͛ ꝛ aditio bonoꝝ fit vbi fuerūt libertates vltima volūtate relicte.non si date sunt inter viuos.nisi fiat aditio. vt nō querat͛ an fuerunt in fraudē relicte.h.d.vsqꝫ ad fi. ¶ Not.ex prin.ꝙ non inspicit͛ qđ euenire pōt ᵇ de iure spāli.vt est ꝙ qs possit restitui.vl nō. vt hic.ꝛ l.iiij.§.j.ff.de fideicōmissa.liber. Sꝫ bene inspicit͛ qđ euenire possꝫ de iure cōi.vt.ꝭ.§.primo.ver.q̄diu.ꝛ.d.l.iiij.in prin.ꝛ idō lꝫ per scđm testamētū in quo possit adiri hēditas de iure ciui i. lꝫ nō adeat͛ rumpat͛ primū qualitercūqꝫ solēne. vt.ꝭ.qui.mo.testa.infir.§.posteriore tñ scđm testm̄ in quo filius spurius fuit institutus nō rūpit primū q̄uis posset legitimari ꝛ hereditationē adire.qꝛ non inspicim⁹ qđ euenire pōt de iure speciali.vt hic.ꝛ.d.l.iiij.§.j.ꝛ l.si idē cū codē.§.fi.ff.de iurif.om.iudi.ꝛ l.j.ff.de in litēꝫ iurā.de quo ꝑ Bar.in.l.inter stipulātē.§ sacrā.ff.de ver.obli. ¶ Scđo no.in ver.qđ si vn⁹ ꝙ ad cuiusdā iudiciū an libertates fuerint relicte in fraudē creditoris vel nō.quo ꝓbato ꝙ fuissent relicte in fraudē valent. vt.ꝭ.q manu.nō possunt.§.in fraudē.possunt statiꝫ sibi facere adijci bona.ꝛ idonee cauere creditorib⁹.ꝛ tūc qñ fit aditio bonoꝝ valēt libertates q̄tūcūqꝫ in fraudē relicte.vt hic.ꝛ l.iiij.§.si in fraudē.ff.de fideicōmis.liber.sed nō valēt qñ priuat⁹ adijt hēditatē.ꝛ est rō qꝛ ꝑ idonee cauet creditorib⁹ ille nō. ¶ Ultio no.i ver.sꝫ cū multis ꝙ vna lex pōt suppleri ꝛ determinari per aliam etiam prius factam:vt.l.sed ꝛ posteriorum.ff.de legi.sic ꝛ vnum statutum potest determinari per aliud etiam per cōmunem legem.qꝛ statuta recipiunt interpretationē passiue.sed non actiue:vt.l.j.ff.de mu.ꝛ ho. de quo plene.in.l.omnes populi.ff.de iusti. ꝛ iure.

ᵃ ¶ Legata debent͛. An aūt vt legata ad pias causas valeāt requiratur aditio hēditatis. vide Bar.in l.iiij.C.de sacrosan.eccle. in lec.ꝛ in repetitione.

ᵇ ¶ Euenire pōt.de hoc brocardico an inspiciat͛ futur⁹ euēt⁹. vide ꝑ Bar. in.l.j.ff.de in litē iurā.l.inter stipulātē. §.sacrā.ꝛ ibi per Alex.de ver.obli.spe. de aduo. vi. glos.ꝙ sic in cle.j.vt li.pē. ꝛ ibi Card.

¶ De successionibus sublatis que fiebant per bonoꝝ vendicationem.ꝛ ex senatusconsulto claudiano. Rubrica.

¶ Continua quia due erant olim acquisitiōes per vniuersitatem ideo remouentur.

a ¶ Erāt āt. Diuide hūc t.i. duas partes. p̄ia ſ tollit vēditiões ⁊ ſucceſſiões q̄ ex eis fiebant. ſc̄do q̄ fiebant ſenatuſconſulto claudiano. ſecūda ibi erat Areti.

Rant autem. [a] ¶ Olim erant due olie ſucceſſiones ſiue acq̄ſitiões p̄ vniuerſitatē ſȝ ſi creditor cū magna ſolēnitate accipiebat oīa bona debitoꝝ. ⁊ illa vendebat ꝓpria auctoꝛ. item cū mulier libera ſe iungebat ſeruo efficiebat ſua. ⁊ oīa bona eiꝰ dn̄o ſerui querebant q̄ due acq̄ſitiones h̄ corrigunt. h. d. vſqȝ ad fi. nā hodie creditor ſimpl̄r porrecta ſua petitione debitore ꝯtumace mitti actor in poſſeſſione bonoꝝ debitoris p̄ menſura debiti declarati. ⁊ p̄cedit ad primū ⁊ ſc̄dm decretū vel ad venditionē bonoꝝ. vt in auē. ⁊ q. C. ð bonis auc. iudi. poſ. ⁊ ibi eſt glo. magiſtra. ⁊ no. in. l. ſi finita. §. iulianꝰ. ff. de dāno infecto. ⁊ antiqua forma que olim erat neceſſaria ꝓponi in libello p̄ quā qui cadebat a ſillaba cadebat a toto hodie eſt ſublata. nec ē neceſſe ꝓponere nomē actionis in libello. vt. l. i. C. de formu. ⁊ impe. acti. ſub. oȝ tñ narrari factū exquo reſultat obligatio ex qua ꝓducitur actio. Itē lȝ qs nō teneat ꝓponere actionē ſȝ cū ꝓponit ⁊ ineptā ſuccūbit de quo dic. in. c. dilecti. ⁊ c. examinata. de iudi. ⁊ l. i. § i. ff. ſi menſor fal. mo. di. itē hodie lȝ mulier ſe iungat ſeruo nō efficit ſerua nec ēt ptus inde natus ē ſeruus. ⁊ ſic nō querit dn̄o ſerui. lȝ ſecus ecōtra eēt qꝛ attendimus cōditionē matris. ⁊ nō patris. quo ad libertatē. de liberti. §. ſȝ ſi qs ex alia. ¶ Et no. hic glo. q̄ nihil dementius ⁊ furioſius inuenitur muliere que ſemper tāquam furore bacchata incedit. [b] ¶ Item no. hic glo. i. q̄ in noībꝰ correlatiuis vt ēptor vēditor locator ꝯductor ſepe ponit vnū p̄ reliquo. vt. l. veteres. ff. de act. ēp. hoc tñ n̄ p̄cederet i libello ſȝ Cy. l. l. ij. C. locati ibi gl. teneat oppoſitū. ſȝ eā Cy. iſto mō vt legē expedit p̄ vnū ꝯtrariū ſic dicēs ad l. iſtā opponitur q̄ hoc dr̄ ꝯduxiſti ergo ſupponit q̄ q̄ p̄ſtat pecuniam ē locator. ⁊ qui recipit ē ꝯductor ⁊ ſic opponit. ff. eo. l. ij. ⁊ l. ea lege. §. i. ſolutio. dicit gl. diuerſis reſpectibus ꝯtingit ⁊c. vt hic no. iſta ſunt bōa ad hoc vt libellus debeat aperte ꝯcludere. alʼs poſſet caſſari. vt. ff. ſi mēſor falſuȝ mo. d. l. i. mo. di. pone q̄ iſte dixit i libello ꝯduxiſti domū a tali ⁊c. iſte libellus p̄cederet ſm̄ iſtā glo. ſȝ petrus dicit q̄ glo. nō ē vera qꝛ nullo reſpectu q̄ p̄ſtitit pecuniā pōt dici locator ⁊ h̄ dicūt iura ſuperiꝰ allegata ſic ē in vēditōe nā vēditor nō pōt dici ēptor aliquo reſpcū cū locatio ſimilis ſit vēditōi. ergo.

b ¶ Incedit. Vñ puer. c. xij. circulꝰ aureus i naribꝰ ſuis mlier pl̄chra ⁊ fatua.

¶ De obligationibus. Rubrica.

c ¶ Cōtiua. Vide h̄ do. Areti. qualr ꝯtinuatur rubricā iſtā ad p̄cedētes.

¶ Continua [c] vt in glo. qꝛ ius noſtrū p̄cipaliter tractat de tribus. ſ. perſonis rebus. ⁊ actionibꝰ. vt. ſ. de iur̄ naturali §. fi. ⁊ de primis iam dictū eſt in p̄cedentibus. ſequit de tertio. ſ. de actionibus qꝛ tamen actio dicitur filia obligationis reſtat vt priꝰ de matre. i. de obligatione videamꝰ q̄ð actōe.

Unc transeamus.

¶ Primo ponitur diffinitio. obligatōis. ſc̄do duplex diuiſio. tertio vniꝰ mēbri ſub diuiſio. ſc̄da ibi. oīuȝ. tertia ibi. haꝝ que. ⁊ pro euidētia p̄mitte qḋ habet in glo. fi. huius ti. ſ. que eſt dr̄ia inter ꝯtractū. obligatōeȝ ⁊ actōeȝ. qꝛ ꝯtractus ſiue ip̄m ꝯtrahere eſt facti. ⁊ in facto ꝯſiſtit. vt eme re. locare. ⁊ pignorare ⁊c. ⁊ eſt triplex ꝯtractus. ſ. ꝓprius improprius. ⁊ magis improprius. ꝓprius ē q̄ñ vltro citroqȝ. ſ. hincinde. ſ. ex vtraqȝ parte orit obligatio. vt. l. labeo. §. ꝯtractus. ff. de ver. ſigni. vt in locatione. ⁊ ſimilibus. improprius eſt. ſ. q̄ñ vna ſola pars obligat. vt in donatōe [d] in qua ſolū donās obligat ad tradēdū ⁊ aliq̄ñ de euictione. vt not. in. l. ariſto. ff. de dona. cā mor. ⁊ in mutuo in quo ſolus recipiēs obligat ad tātūdē reſtituēdū. vt. l. ij. ff. ſi cer. pe. ⁊ in ſtipulatiōe q̄ñ ſolū vna pars obligat nā tūc nō eſt ꝓprie ꝯtractꝰ. ⁊ ita intellige. ſ. de diuiſi. ſtipu. §. ꝯuētionales. ſup verbo ꝯtrahendaꝝ. magis improp̄iꝰ eſt. q̄ñ ex vna parte orit obligatio ſed potius facta diſſoluit. vt eſt trāſactio nudo pacto facta.

d ¶ In donatiōe. An ð pacto de donādo q̄s poſſit ꝯueniri. vide do. Aret. ſequē. in p̄n. colū. iij. ver. an autem ⁊c.

ex qua nō agit ante implemētū ꝯditōis de quo p̄ Bar. i. l. ſiue apud acta. C. de trāſa. ⁊ vt eſt liberatio p̄ acceptilatōeȝ. vt. ſ. qui. mo. tolli. obli. in prin. ⁊ p̄ Bar. in. l. vbi pactū. C. de trāſac. ſi igit ſtatutū facit mētionē de ꝯtractu intelligit tātū de ꝓprio. ⁊ ſtatutū dictās q̄ p̄ſcribit decēnio ꝯtra negligētē petere debitū ſibi. exquo ꝯtetu nō hēbit locū in ꝓmiſſiōe ſeu ex ſtipulatiōe. vel donatōe. vl̄ ꝯtractu alio i quo ſolū vna ps obligat. qꝛ v̄ba ſtatutoꝝ ſunt ꝓprie itelligēda. l. i. §. ſi is q. ff. de exerci. niſi diceret oēȝ ꝯtractū. vt no. glo. l. d. §. ꝯtractū. ſȝ obligatio eſt que orit ex ipſo ꝯtractu. ⁊ eſt triplex. ſ. naturalis. tm̄ ciuilis tm̄. naturalis ⁊ ciuilis inſimul vt ſtatiȝ dicet. ⁊ ex ipſa obligatiōe orit actio que eſt ius p̄ſequēdi in iudicio qḋ ſibi debet. vt. ſ. de act. in p̄in. p̄cedit igit ꝯtractus tanq̄ p̄r. exquo ꝓducit obligatio tanq̄ filia exqua orit actio tanq̄ neptis vt dicit gl. in v̄. eſſe vt in. l. cū eadē. §. actiōes. ff. de excep. rei iudi. ⁊ glo. ij. in. l. certi ꝯditio. ff. ſi cer. pe. ⁊ gl. magna in. §. itē ⁊ certa. in. l. i. ff. de eden. alia tñ actio nō eſt natiua: ſȝ potius datiua: qꝛ de facto intentat: vt no. in. l. vbi pactuȝ. C. de trāſac. No. hic diffinitionē obligatiōis quā expone. vt in glo. vñ dicit vinculū. i. ius vincēs. i. ligās hoīem: vt in glo. in v̄. vinculū. Vñ v̄ſus. Verba ligant hoīes tauroꝝ cornua funes. ex gl. i. tñ no q̄ ad h̄ q̄ diffinitio ſit bona dȝ cōuerti cum ſuo diffinitiuo. ⁊ ecōtra alʼs diffinitio nō eēt bona vt h̄. ⁊ l. i. §. doluȝ. ff. de dolo. ⁊ iō hec diffinitio eſt bona. hō eſt aīal rōnale mortale. qꝛ hū ſequit eſt aīal rōnale mortale: ergo hō. ⁊ ecōuerſo ⁊ aliter negatiue: ſȝ in diffinitiōe obligatiōis iſta eſt vera. nō eſt obligatio ſolū ciuilis ⁊ naturalis. ergo nō eſt iuris vinculū ⁊c. ergo nulla ſubeſt obligatio ⁊ iſta eſt falſa. nō eſt iuris vinculum. cuius neceſſe ⁊c. ergo nulla ſubeſt obligatio qꝛ pōt eē naturalis. ⁊ nō ciuilis. ⁊ ſic eſt vis. i. dr̄ia in dcā obligatione. pro qua obligatiōe accipiat ut ꝫ gl. Et adde q̄ ex diffinitione eſt validū. l. oīs diffinitio. de re. iur. ⁊ l. i. ⁊ l. bona fides v̄. ⁊ puto. ff. de re. iur. alʼs depoſiti. Tertio collige ex gl. ex v̄o neceſſitate. q̄ triplex eſt obligatio. ſ. naturalis tm̄ ciuilis tm̄ naturalʼ ⁊ ciuilis. naturalis tm̄ eſt que orit ex ꝯſenſum: vt. l. ſtichum. §. naturalis. ff. de ſol. ⁊ iſta obligatione obligat quilibet hñs ꝯſenſum ēt ſeruus cuȝ dn̄o: vt. l. naturalr̄. ff. de cōdi. indebi. ⁊ pupillus p̄ximus pubertati nō aūt infans vel p̄ximus infantie: qꝛ caret itellectu: vt. l. i. ff. de noua. ⁊ huius obligatiōis plēs ſunt effectus. p̄mus lȝ nō pariat actioneȝ parit tamē exceptionē: vt. l. ſi vnꝰ. §. pactꝰ ne peteret. ff. de pac. ſecūdus effectus eſt qꝛ impedit repetitionē ſoluti. vt. l. fideiuſſor. §. fideiuſſor. ff. de fideiuſ. tertius eſt qꝛ ei pōt accedere fideiuſſor. quartus effectus naturalis obligationis eſt qꝛ naturale debitum poteſt compenſari. l. etiaȝ. ff. de compenſa. Et quotuplex ſit iſta naturalis d ixi. ſ. de iure naturali in p̄in. Item an h̄ naturalis tollat tēpore. dic p̄ Bar. in. l. fi. ff. rem ratā haberi ciuilis aūt obligatio ē q̄ ex iurꝭ ſolēnitate p̄cedit ceſſante naturali ꝯſenſu. vt no gl. in. l. generaliter. C. de nō numerata pecunia. ⁊. ſ. de obliga. in glo. in ver. obliget. ⁊ iſta obligatione nō obligat aū bienniū ille qui ꝯfeſſus eſt in chyrographo ſe recepiſſe pecuniā ſub ſpe future numerationis. l. in ꝯtractibꝰ. C. de nō nu. pec. ⁊. ſ. de litte. obli. in p̄n. itē ille qui tenebat naturalr̄. ⁊ ciuilr̄ ⁊ iurat ſe nō debere. l. fi. ff. de iureiu. Itē ille q̄ tenebat ciuilr̄ ⁊ naturaliter ⁊ fuit ei pactū factū ð nō petēdo. vt. d. §. pactꝰ. ⁊ l. i. ff. de ꝯdi. indebiti. ⁊ in glo. in verbo neceſſitate. quꝰ effectus eſt qꝛ ꝓducit exceptiōem. vt. d. l. in ꝯtractibꝰ ⁊ ei pōt accedere pignꝰ. ⁊ fideiuſſor qui naturaliter ⁊ ciuilr̄ teneat. vt. d. §. fideiuſſor. ſȝ differt a naturali. qꝛ indebituȝ naturalr̄ licet ciuiliter debitū per errorē ſolutū nō repetit. vt no. i. d. l. i. ff. de cōdi. inde. itē ſi opponat compēſatio de ciuili obligatione tm̄ in caſibꝰ ſupradictis que replicatōis tollit exceptio. vt d. §. pactꝰ. Tertia eſt obligatio naturalis ⁊ ciuilis ſimul. que oritur tā ex ꝯſenſu p̄tiū q̄ ex legis diſpoſitiōe que diffinit. ⁊ iſta eſt illa que ē efficax ad agēdū ſȝ alie due nō. ⁊ dum iſta dicit iuris vinculū p̄ hoc pȝ q̄ obligatiōes ſunt de iure ciuili. ⁊ ſilr̄ actiōes. ſȝ ꝯtractꝰ ſunt de iuregētiū exceptꝭ

quattuor

quattuor. vt notat̄ .ff. de iur naturali. §. ius aũt gẽtiũ. ¶ Itẽ no. h glo. in ver. scđm. q ad hoc q creditor ꝯstituat̄ i mora ⁊ transeat in eũ piculũ interitus vt non possit solutionẽ recusare dꝫ solutio fieri in cõgruo loco. ⁊ tpe. ⁊ penes cõpetẽtez iudicẽ. ⁊ de euictõe pmitti in casibus in qbus venit euictio. ⁊ q res nõ reddat̄ deteriorata. alr̃ non cogit̄ recipere nisi ei offerat̄ pciũ deteriorationis. qđ intellige qñ dꝫ officio iudicis vt in cõtractibꝰ stricti iuris. secus si iure actionis. vt in cõtractibus bonefidei. ⁊ iđ qui cõmodauit equũ scolari cogit̄ eum recipere deterioratũ nec per hoc videt̄ remittere pciũ deterioratiõis. de quo p Bar. ⁊ doc. in. l. q sibi. §. j. ff. de sol.

¶ Quibus modis re contrahitur obligatio. Rubrica.

E cõtrahitur[a] obligatio.

¶ Obligatio ꝯtrahit̄ re mutui dationẽ. qđ ꝯsistit in rebus que pondere numero vel mẽsura ꝯsistunt. ⁊ mutuũ appellat̄ qꝛ de meo fit tuũ. h. d. vsqꝫ ad. §. is quoqꝫ. ¶ Et no. h q ꝯuẽtio de mutuãdo ẽ pactũ nudũ qđ nõ oriat̄ qꝛ pactũ nudũ de iure ciuili regulr̄ nõ parit aciõẽꝫ. sꝫ exceptionẽ. l. iurisgẽtiũ. §. sꝫ cũ nulla. ff. de pactis. lꝫ secꝰ ꝺ iure canonico. vt pactũ nudũ pariat actionẽ. vt. c. antigonꝰ. de pactis. ⁊ iđ glo. j. hic. ⁊. l. iurisgẽ. §. quinimo. ponit vestimẽta pactoꝝ. que his versibus ꝯtinent̄. Sunt vestes pacta coherẽtia. ira verba. Res interuẽtus que rei ꝯsensus vtriusqꝫ. lex iusiurãdũ principiũqꝫ rei. Coherẽtia pacta vt. do tibi ẽ vt vadas pro me romã allegatões sunt in gl. ita vt in ꝯfessione mutui. cirographo facta. verba vt in stipulatiõe. Res vt in mutuo. Interuẽtus rei. vt in cõtractibus innominatis. vt si debeo tibi dare vnã rẽ. ⁊ tu debes mihi dare aliã. Cõsensus vt in emptiõe ⁊ venditiõe locato ⁊c. iusiurãdũ vt cũ patronus incõtinẽti post manumissionem exigit iuramẽtuꝫ a liberto de operis pstandis. vt. l. iurisiurã. ꝺ ope. liber. ⁊. l. fi. ff. de liberali cã. Principiũ rei vt in pollicitatõe. vt in glo. lex nã lege. i. legis auxilio vestit̄ pactũ vbicũqꝫ lex vult ex nudo pacto dari actionẽ. qđ est in pluribꝰ casibus vt his versibꝰ cõtinet̄. Pactũ in his nudũ actionẽ mox parit. Cõstituẽs donãs. dotãs spondẽs ob honorẽ. Nautarũqꝫ fenus accessio verbis vsura. Quoꝝ metroꝝ expositionẽ. vide. j. de act. §. de ꝯstituta. ⁊. l. iurisgẽtiũ. §. sꝫ cũ nulla. ff. de pac. ¶ Scđo no. q mutuũ cõsistit in rebus que põdere numero vel mensura cõsistũt. ⁊ h de natura mutui. itẽ etiã est de natura eius q trãseat dñiũ alr̃ nõ ẽ mutuũ. sꝫ recõciliat̄ q̃tuor modis. s. ꝯsumptõe stipulatõe vsucapiõe. ⁊ ꝯdõnis euẽtu. vt. l. ij. §. ij. ff. si cer. pe. ⁊ i gl. i ver. fiat vide qões p gl. sup. v. appẽdẽdo.

Is quoqꝫ.

¶ Per errore soluẽs indebitũ potest ꝯdicere perinde ac si mutasset. Et pupillus cui est indebitũ vel mutuũ solutuꝫ sine tutoris aucto. nõ tenet̄. itẽ soluẽs indebitũ magis vr̃ velle distrahere q̃ ꝯtrahere. ideo ex quasi ꝯtractu orit̄ obligatio. h. d. vsqꝫ ad. §. itẽ is. Ille igit̄ qui ignorãter soluit indebitũ põt ꝯdicere. i. repetere p actionẽ ꝯdiriciã. i. que dat̄ ad ꝯdicẽdũ. i. repetẽdũ. qꝛ vocat̄ ꝯditio indebiti. secus si soluit sciẽter indebitũ. qꝛ donare vr̃. vt. l. cãpanus. §. alius. ff. de ope. liber. Et adde q quadruplex ẽ indebitũ. primo mõ indebitũ ol iure. s. naturalr̄ ⁊ ciuiliter. vt qñ nullo mõ debet̄. scđo est naturalr̄ indebitũ. sꝫ ciuiliter debitũ. vt in cirographo ante biẽniũ. ⁊ in eo q tenebat̄ naturalr̄ ⁊ ciuiliter. sed pacto de nõ petẽdo vl̄ iuramẽto liberatus ẽ naturali obligatõe remanẽte ciuili. ⁊ h duo indebita indistincte repetunt̄ siue ignorãtia iuris. siue facti pbabilis soluant̄ vt in alieno facto siue nõ pbabilis. vt in suo. tertio est indebitũ ciuiliter. sꝫ naturalr̄ debitũ. vt inter patrẽ ⁊ filiũ inter dñm ⁊ seruũ. ⁊ in legato in minus solẽni volũtate relicto. ⁊ in absoluto p sniam ⁊ ista indebita ciuiliter. sꝫ naturalr̄ debita soluta p errorẽ iuris vel facti minus pbabilẽ nõ repetunt̄.[b] secus si pbabilẽ. fallit in minore ⁊ muliere. q soluẽtes p ignorãtiã iuris repetũt. q̃rto est indebitũ p exceptionẽ in quo dic q q̃tuor sunt exceptiões. sibi dilatoria sine tpalis ppetua dubia. ⁊ rigore iuris ꝯseruãdi introducta. in pa vt cũ ẽ obligatio ad diẽ. vel cũ moriat̄ quocũqꝫ errore solutũ nõ repetit̄ qꝛ est oĩo debitũ iri. In scđa. s. ppetua dic q si ẽ fauorabilis vt velleia. quocũqꝫ errore solutũ repetit̄. sꝫ si est odiosa. vt macedoniani tũc solutuꝫ ignorãtia iuris nõ repetit̄. sꝫ p errorẽ facti pbabilẽ sic in tertia. s. dubia vt cũ pmitto tibi dare si nauis ex asia venerit. vl̄ si ticius ꝯsul factus fuerit. tũc interim solutũ ante tpꝰ repit̄. qꝛ ẽ dubiũ an sit debitũ. In q̃rta exceptõe q̃ fuit introducta rigore iuris ꝯseruãdi vt exceptio litis pendẽ. ꝯtra veꝝ debitorẽ. exceptio fori. exceptio epistole diui adriani. ⁊ bñficij ꝺ fideiussionibꝰ interim solutũ non repetit̄. allegationes aũt ꝓdictoꝝ quas cã breuitatis omitto. vide p glo. ⁊ Bar. i. l. j. ff. de ꝯdi. indeb. ⁊. l. error. C. de iuris. ⁊ facti ignorãtia. itẽ ad qđ teneat̄ recipiẽs indebitũ dic vt hic in glo. sup v̄bo cũ leticia. itẽ in quot ⁊ in qbus casibus cesset cõditio idebiti dic. vt h in glo. in ver. accepisset. ⁊ in. l. j. C. de ꝯdi. inde. ¶ Itẽꝫ no. hic glo. magistralem super verbo mutui. qualr̄. ⁊ qñ pupillꝰ ⁊ adultꝰ obligẽt̄. ꝺ quo dic ẽt p gl. ⁊ doc. i. l. j. ff. ꝺ noua.

Item is cui.

¶ Nõ solũ mutuo. sꝫ in cõmodato cõtrahit̄ obligatio re ipsa. est tñ dñia inter mutuũ ⁊ cõmodatuꝫ. qꝛ in mutuo transfert̄ dñiũ: sꝫ nõ in cõmodato. itẽꝫ recipiẽs mutuũ tenet̄ de dolo ⁊ ol culpa. ⁊ de casu fortuito: sꝫ cõmodatariꝰ tenet̄ de dolo ⁊ de ol culpa: sꝫ casu fortuito nõ nisi culpa precedit casuꝫ. ⁊ cõmodatũ dꝫ esse gratuitũ. alr̃ interuenit merces erit locatio. h. d. vsqꝫ ad. §. pterea. ¶ No. igit̄. pmo q de natura cõmodati nõ transit dñiuꝫ. alr̃ desinit esse cõmodatũ. ⁊ transit in aliã spẽm vt hic. ⁊. l. sicut certo. §. ij. ff. cõmo. ⁊. l. j. §. siquis certũ. ff. depo. sꝫ de natura mutui bñ est q trãseat dñium: vt h ⁊. s. e. in prin. ¶ Scđo no. in v̄. is q. q recipiẽs mutuũ tenet̄ de dolo. ⁊ ol culpa. ⁊ de casu fortuito. qꝛ q in genere debetur pire nõ põt. l. in rõne. §. diligenter. ff. ad. l. fal. ⁊. l. incendiuꝫ. ff. si cer. pe. sꝫ cõmodatarius tenet̄ de dolo. ⁊ ol culpa: sꝫ nõ de casu fortuito. qñqꝫ tñ tenet̄ cõmodatariꝰ solum de dolo ⁊ lata culpa. qñqꝫ ẽt de leui qñqꝫ ẽt ꝺ leuissima. ⁊ qñqꝫ ẽt ꝺ casu fortuito. vt hic in gl. in v̄. exactissima. Vñ conclude regulã que ponit̄ in. l. si vt certo. §. ij. ff. cõmodati. q si ꝯtractus celebrat̄ gr̃a dantis tñ. tũc recipiẽs tñ tenet̄ ꝺ dolo ⁊ omni culpa: sꝫ non de casu fortuito. nisi culpa pcedat casum vt h. si gr̃a vtriusqꝫ tũc tenet̄ ꝺ dolo lata culpa. ⁊ leui. Quid aũt si res cõmodata sit estimata anteq̃ cõmodet̄ dic q estimatio semp addit vnũ spẽm obligationis plus vt per glo. ⁊ Bar. in. d. l. si vt certo. §. ij. itẽꝫ que sit dñia inter cõmodatũ ⁊ peccariũ. dic in cõmodato exprimit̄ certus vsus. in pcario nõ. itẽꝫ nõ reuocat̄ nisi finito vsu pcariũ sic. ¶ No. glo. in. l. cõmodato. §. sicut aũt. ff. cõmo. Et no. h tex. in v̄. nec sufficit q lꝫ re sua qs possit male vti cũ i ea sit moderator. ⁊ arbiter vt in. l. re mãdata. C. manda. tñ in deposito est determinatuꝫ q dꝫ adhiberi exactissima custodia ⁊ diligentissima. que leuissimã culpã excludit. ⁊ iđ si qs in suis rebus erat diligẽtissimus pariter dꝫ esse in ꝯmodatis. lꝫ si in suis erat diligentior certe in cõmodato dꝫ esse diligẽtissimus. ⁊ iđ tũc dꝫ adhibere custodiã maiorẽ rebus ꝯmodatis q̃ suis. nã tunc in suis culpa culpãda. est sꝫ in alijs est puniẽda. vt h ⁊. d. l. si ex certo v̄. nisi forte. ⁊. l. in rebus in prin. ff. ꝯmo. sꝫ qđ qñ ẽt in suis erat diligentissimus. ⁊ nõ pt̃ nisi vnaꝫ reꝫ saluã facere an debeat pferre suã. dic q sic. si est pciosior. itẽ si sint due res cõmodate a duobus equales in valore. ⁊ nõ pt̃ nisi vnã saluare. dic q locus erit gratificationi de quo per glo. in. h. v̄. nisi forte. item attende q qs dꝫ vti ꝯmodato solum ad vsum. ⁊ vsqꝫ ad locum determinatũ. alias est in culpa ⁊ ad eum spectat piculũ vt hic in v̄. aliogn. ⁊. d. l. in rebus imo tunc ꝯmittit furtum vsus. vt. j. de obliga. que ex deli. nas. §. placuit. nisi fuerit res ꝯsueta locari fm Bar. in. l. item querit̄. §. qui impleto. ff. loca. itẽꝫ attende q ꝯmodatũ dꝫ esse gratuitũ alias

[a] ¶ Re ꝯtrahit̄. Iste titu lus diuidit̄ i qnqꝫ partes. pmo ponit ꝺ mutuo. scđo de indebito soluto. tertio de cõmodato. quarto de deposito. quarto de pignorato. secũda ibi. §. is qꝫ tertia ibi. itẽꝫ is. q̃rta ibi. pterea. quinta ibi. §. creditor quoqꝫ.

[b] ¶ Repetitur. Hic tria sunt vidẽda. primo cui cõpetat ista cõditio indebiti. scđo cõtra quem ⁊ an ⁊ qñ in ꝯditiõe indebiti habet̄ ratio fructuũ de his. viđ p ordinẽ per do. Are. post Bar. i hoc. §. prope fi. in. v̄. extra gl. p pfectione materie.

esset locatio.nā quocūq; ꝯtractus gratuitus sit interueniēte mercede in pecuniā nūerata est locatio.vt dicit glo in.l.j.ff. mādati.Quod intellige si ille solitus erat locare al's eēt cōtractus inominat⁹.ꝛ dareť actio pscriptis verbis.vt.l.naturalis.§.at cū do.ff.de pscrip.ver.ſʒ ꝛ mandatū pcuratoris.dʒ esse gratuitū lʒ postea detur sibi salariū gra remunerationis laboris.vt.d.l.j.ꝛ ibi p Bar.ff.mādati.sic ēt officiū tutoris ꝛ curatoris dʒ esse gratuitū.lʒ ex cā possit ei ꝯstitui salariū a iudice.vt.l.a tutorib⁹.ff.eo.ꝛ.l.que fortuitis.C.de pig.act.ſʒ an furtū cōputeť inter casus fortuitos [a] dic ꝙ nō iō nō excusat cōmodatariū.vt.l.cū duobus.§.dāna.ff.ꝯmodati.nisi fiat a psona domestica de qua nō erat suspitio.vt not. Cy.l.pignus.ff.depositi.itē an incēdiū cōputetur inter casus fortuitos ꝯmodatario dic ꝙ non si incipit in domo sua.qꝛ sine culpa habitātiuʒ regulariter nō oriunť incēdia. vt.l.nā salutez.§.ꝛ qꝛ plerūq;.ff.de officio pfecti vigiliū.sed si in domo aliena ꝛ cōmodatarius cultare rem nō potuit habet regressum cōtra eum qui est in culpa incendij.vt.l.si seruus suus §.si fornicarius.ff.ad.l.aquil.ꝛ no.glo.

Preterea. Etiā in deposito ꝯtrahiť obligatio re ipsa.ꝛ depositarius teneť soluʒ de dolo ꝛ lata culpa mala electio depositarij est in culpa.b.d. vsq; ad.§.creditor.Teneť tū depositari⁹ aliqñ ēt de culpa leui.ꝛ de casu fortuito.vt b in glo.in.§.dolo.Quinq; sunt ꝙ faciūt depositariū teneri d casu fortuito.s.ꝯuētio.dolus.culpa.mora.ꝛ obligatio.vt no.gl.ff.depositi.l.j.§.sepe.offerēs aūt sʒ ad recipiēdū depositū tenetur de leuissima.vt ibi not. Bar.Sʒ qd de bidello cui scolaris assignauit librū suuʒ.ꝛ bidellus tradidit alteri an teneať.dic ꝙ si tradidit socio vel ꝯsueto famulo.vel alteri portāti signum scolaris cui verisimilr credeť debuit nō teneť.si aūt scolaris nō assignauit ei spālr. sʒ simplr ei dimisit in scolis tūc teneť ad similitudinē locatoris sm.l.dñs horreop.ff.locati.sm Bart.in.l.sigs vxori.§. apud labeonē.ff.de fur.Itē adde ꝙ eo ipso ꝙ qs inficiatur depositū apud se secuta ꝯtractatōe ꝯmittit furtū. vt.l.inficiādo.ff.de fur.iteʒ adde ꝙ actio depositi est priuilegiata.ꝛ instrumētū depositi hʒ paratā executionē.sicut snīa.nec ei pōt culpa leuis.ꝛ leuissima.Quid aūt sit dolus lata culpa leuis ꝛ leuissima ꝛ quid casus fortuitus no.hic glo.in.§.debʒ.sed dic latius per Bar.in.l.ꝙ nerua.ff.depositi.

Creditor. Obligatio pignoris cōtrahiť ēt re ipsa ꝛ creditor pignoris teneť de dolo.lata culpa.ꝛ leui nō de casu fortuito.b.d.vsq; ad fi.Que aūt sit dr̄ia inter pignus ꝛ hypothecā vide.j.de actionib⁹.§. itē seruiana.nā hypotheca sola cōuentione cōstituiť tam in re mobili ꝙ̄ in imobili.sed pignus in re mobili.iō dr̄ pign⁹ a pugno.vt.l.plebs.§.pignus.ff.de verb.sig.iteʒ pignoratitia est actio psonalis hypothecaria in rē.vt.l.debitoris.ꝛ ibi per Bar. [b] C.de pigno. Item pignoraticia.xxx.annis tollitur.l.cū notissimi.ꝛ ibi gl.C.de pscrip.xxx.vel.xl.annorū. hypothecaria aūt aliqñ.x.aliqñ.xx.aliqñ.xl.annis tolliť.iteʒ dr̄ia est inter pignoraticiā directā que datur solū re pignori tradita.ꝛ pignoraticiā ꝯrariā que dať qualitcūq; creditori decipiať.vt.l.tutor.§.ꝯrariā.ff.d pigno.acti.ꝛ p Bar i.l.si tibi.§.de pignore.ff.de pac. Itē qñ nasciť h pignoraticia.s. an tūc cū tradiť pign⁹ vel cū soluiť debitū.dic vt hic i gl.§. pignore.Itē p ꝙ̄tū tpe dʒ expectare creditor anteꝙ̄ vendat pignus.dic p Ange.de pu.in.l.debitorib⁹.ff.de re iudi.vbi intelligit.l.fi.C.de iure dñij ipe.in feneratore.al's si creditor nō est fenerator pōt statim vēdere cū debitor ē in mora ēt p interpellationē extraiudicialē.vt.l.si ꝯuenerit.ff.de pig.act. ꝛ adde ꝙ si est actū ꝙ nō possit vēdi pignus.tū pōt vēdi ter na monitione vel denūciatōe pcedēte.ꝛ hoc fauore publice vtilitatis.que ē vt creditores inuitenť ad mutuādū sm glo. in.d.l.si ꝯuenerit. Itē no.ꝙ creditor pignoris teneť d dolo lata culpa ꝛ leui.qꝛ ꝯtractus celebrať gra vtriusq;.vt dicit hic tex.ꝛ.s.dictū est.§.j.ꝛ iō nō teneť d leuissima culpa.nec de casu fortuito [c] nisi fuerit i culpa.Quis aūt hēat pbare casum vel creditor vel debitor ꝯcludit hic gl.fi.ꝙ ad vtrūq; spectat pbatio.dic p Bar.ꝛ glo.in.l.sigs ex argētarijs.§.fi. ff.de edē.ꝛ veritas est quā ponit Bal.in.l.creditor.ff.de pigno.act.videlʒ ꝙ creditor dʒ pbare se amisisse rē sine culpa dic ꝙ qdā sunt casus qui pñt euenire sine culpa vt incursus latronū.ꝛ tūc dʒ dbitor pbare culpā.vt.d.l.si creditor.pxīo rñso.Quidā aūt sunt casus q regulr nō veniūt sine culpa.vt furtū ꝛ incēdiū.vt dixi.s.§.j.ꝛ tūc creditor dʒ pbare ēt sine culpa se pdidisse.qꝺ pbabit in furto pbādo rē subreptā p vnū de quo verisimilr ꝯfidere debebat vt.l.argētū.ff.cōmoda.ꝛ de incēdio [d] pbādo icēdio ortū i aliena domo.l.sigs fumo apes.ff.ad.l.aql.Itē nūqd pōt pbare creditor amissionē casu fortuito scāʒ p iurʒ.dic ꝙ nō.sʒ dʒ pbare p testes sicut custos aialiū q dʒ pbaf aialia a lupis abducta sine ei⁹ culpa vt.l.sigs fundū.§.lpator.ff.loca.sec⁹ i amissiōe instrī quā qs pbat pprio iuramēto.vt.l.fi.C.d fi.istr.forte tū sufficeret in subsidiū pbare p ꝯiecturas.puta si testes viderūt creditorē itinerantē intrare siluā cū equo pignorato vel cōmodato ꝛ deinde siluā exeuntē sine equo.ꝛ querēteʒ se depredatū a latronibus qui in silua sunt ꝯsueti versari exquo ꝯcludiť presumptiue ꝙ in cursu insulationū pdiderit argu.l.nō oēs.§.a barbaris.ff.de re milita.ꝛ qꝺ no.Bar.in.l.si pars ex argentarijs.§.an vo.ff.de eden.sic in simili.sigs repiť mortuus in aliqua via vel in aliquo loco presumiť occisus ab eo q magis frequentabat illum locum arg.l.si cui.§.idē.ff.de accu. sm Ang.in.l.iusto errore.ff.de vsucap.

De verborum obligatione. Rubrica.

Verbis [e] obligatio.

Obligatio vbis ꝯtracta appellať stipulatio.ꝛ pduciť ex interrogatōe pcedēte ꝛ rñsione subsequēte.ꝛ ex ea oriť actio s.certi ꝯditio ex stipulatiōe.ꝛ actio ex stipulatu appellať ꝛ dr̄ stipulatio quasi obligatio firma sicut stipes.b.d.vsq; ad.§.in hac. Et no.primo qd sit stipulatio vt hic in gl.§.stipulamur.qꝛ stipulatio est vbop ꝯceptio qua is qui interrogať datuꝝ facturū se id qꝺ interrogatus est.rñdet.vt.l.j.§.stipulatio.ff.de verb.obli. Scdo no.ꝙ natura stipulatiōis sunt vba ꝛ loquela mediante cōsensu ꝛ intellectu.ꝛ iō neq; mutus neq; surdus neq; insanꝰ nec absens stipulari pñt.l.j.in prin.ff.eo.Nec sufficit annuꝰ capite vl' annuere capite.qꝛ ānuēs capite nō obligať stipulatōe ēt naturalr.vt no.glo.in.l.j.§.sigs ita.ff.eo.secus in ꝯtractibus qui ꝯsensu ꝯtrahunť vt in mřimonio vbi mutus ꝛ surdus obliganť vt dixi.s.qui.nō est pmissuʒ facere testm̄.§.itē mutus.ꝛ ista verba stipulatiōis reqrunt ordinē.s.ꝙ pcedat interrogatio ꝛ ꝙ subsequať respōsio.qd aūt si aligs pmisit alicui aliqd nec apparet de interrogatiōe pcedēte an psumiť interrogatōeʒ pcessisse.dic ꝙ sic [f] si verbū pmittit pferať a tabellione in instrumēto nō aūt si a teste.nā ꝙ̄uis testis dicat ꝙ talis pmisit nisi dicat ꝙ alius prius interrogauit nō probat stipulatōem.vt in gl.no.in.l.j.C.de vsuris.ꝛ ibi p Bar. ꝛ.j.de fideiusso.§.fi. Tertio no.ꝙ qñ in stipulatōe deducitur res certa dať certi ꝯditio ex stipulatione.sʒ si deducať res incerta dať actio ex stipulatu. Fallit tū in dote pro qua dať actio ex stipulatu ꝙ̄tūcūq; dos sit certa.ēt si stipulatio ñ fuit interposita qꝛ fingit eā eē interpositā.vt.l.j.in pnci.C.de rei vxo.ac.Nūqd aūt valeat stipulatio incerte rei.dicit h gl. in ver.incerta ꝙ nō qꝛ dādo incertū pmissor liberať videlʒ in dādo iniustā.hoc ñ fallit in trib⁹ casib⁹.s.in dote.in legato alimentoꝝ.ꝛ refectione viçvt no.s.de leg.§.si generalr.ꝛ p Bar.in.l.ita stipulatus.ff.e.lʒ aūt incertitudo vitiet stipulationē tū pōt declarari p ꝯiecturas:puta p pcedētes ꝯfatōes ꝛ rōcinia pcedentia:vt puta si mutuasti mihi decē.ꝛ postea pmitto tibi decē intelligiť de his decē mutuatis.de non de diuersis.Secus si pmitto tibi decē p stipulationē que mihi mutuasti

---

a Casus fortuitos.vide Bal.i.l.j.in.j.qꝺ.C.de posi.ꝛ p Saly.in.l.ꝙ fortuitis.C.d pigno.ac.ꝛ seruū ibidez dicta doc.qꝺ h Jo de pla.i quā si dictū vez ee qñ est factū a ꝯiuncto vel famulo.item si de nocte rūpať apotheca in platea ꝛ cetera.vbi vide.

b Per bar.vbi etiā.vid p Saly.pau.de cast.

c Casu fortuito.q dr dicanť casus fortuiti.vide p Bal.l.l.ꝙ fortuitis.C.d pigno.actio.

d Incendio.Qñ aūt ꝛ quasr puniať incēdētes domos.vide p Boc.l.l.data opa.C.q acc.pos.

e Verbis iste ti.diuidiť in quatuor pies.primo pōit qualiter obligatio vbis contrahiť.scdo qbus verbis olim ꝛ hodie ꝯcipiať.tertio quot modis stipulatō fieri pt.quarto illō p extēpla docet.secunda ibi.in hac re.tertia ibi in ols stipulatio qrta ibi.pure vel.sm.do.Areti.

f Nō sic.Idem tʒ do.Areti.sequēdo doct.in.l.sciendum.ff.de ver.obli.

mutuasti deinde alia vice similr per stipulationẽ pmisi tibi decẽ que mihi mutuasti intelligit in dubio ꝺ alijs decẽ nisi dicat cõputata in hac pmissione stipulatõis ꝺ alia pmissio ne pcedẽte fm Bar.in.l.triticũ.ff.de ver.obli. ¶ Quarto no.hic in gl.in ver.firmã q inuestitura rei feudalis solet fie ri baculo stipite mãtello vel ãnullo.hoc tñ nõ est de natura ꝯtractus emphiteotici vel feudalis.nec per talẽ inuestiturã transfert possessio rei qꝺ secus est p traditionẽ clauiũ.vt.ff. de rep diui.§.itẽ sige merces.de quo dic p Dy.in.c.benefi ciũ ecclesiasticũ.de reg.iur.li.vi.ex inuestitura.fm aliquos cõcedit in vestito ius apprehẽdendi possessionẽ sua aucto. vt no.Inno.in.c.ex litteris.extra de ꝯsue.sed quid si est da ta licentia apprehẽdẽdi rez feudalẽ sine inuestitura an suffi ciat.dic q sic.vt in.c.i.de consuetudine rei feudalis.col.x.

In hac. ¶ Olim in ꝯtrahenda stipulatiõe requirebat verborꝫ formula hic inserta que ẽ ho die correcta.nũc aũt attendit ꝯsonans intellectꝰ verbis tñ cõ gruis declaratꝰ.& in eius ꝯceptione linguarꝫ nõ curat dum mõ stipulantes se intelligãt.h.d.vsqꝫ ad.§.ois. ¶ No.q so lẽnitas q̃ erat oliz in stipulãdo hodie est reiecta.nã oliz per quecũqꝫ verba fiebat iterrogatio p eadẽ fiebat rñsio.vt spõ des spõdeo nõ aũt poterat rñderi pmitto.sꝫ hodie pt rñde re p quecũqꝫ verba idonea vt faciã dabo pmitto sic vtiqꝫ & silis vt dicit gl.in.l.oẽs.C.de ꝯtrahen.& cõmit.stip.& verba supflua & inutilia adiecta in stipulatiõe nõ vitiant exẽpla si quis anteq̃ rñdeat dicat se nõ posse vel ipotentẽ vt hic i gl. in vbo ꝯsensuꝫ. ¶ Sꝺ no.pro libellis positionibus & alijs actibꝰ iudicialibꝰ qui nõ vitiant sꝫ aliqꝺ supfluũ addat dũ mõ substãtialia fuerint inserta ar.huius gl.nunqd aũt stipu latio possit fieri per cifras & abreuiaturas & lras releuantes. dic q nõ.vt in gl.vt q vnũ a vellet dicere pmitto.a.& vnuꝫ b.vellet dicere pmitto.& no.in v.ꝗbuscũqꝫ.secꝰ in testatore q põt alterare significatũ nois collectiui.vt cũ dicit dũ dicam asinũ intelligã de boue.vt no.in.l.sige in fundi vocabulo.ff. de le.i.de quo p Bar.in.l.quotiens.§.i.ff.de heredi.insti.& p glo.in pꝛhemio.ff.§.illud aũt vbi dicit gl.q scribẽs p signa nõ ꝯsueta punit ẽt criminalr arbitrio iudicis. ¶ Tertio no. q diuersitas lingue nõ vitiat stipulationẽ.vñ notarꝰ potest ꝯficere instrm inter latinũ & grecũ & theutonicũ inuicẽ sti pulantes mediante interpꝛte qui referat vni vba alterius et dicere.l.i.§.i.ff.eo.& credit illi notario si intelligit idioma vt l.sige notario.C.de fid.i.sꝫ alꝫ vni soli testi nõ credat.l.iuris iurãdi.C.de testi.sꝫ si notarꝰ nõ hẽat pitiã vtriusqꝫ loquele tũc dñt adhiberi duo interpꝛtes [a] si possint hẽri qꝛ nõ si suffi ceret vnꝰ.vt i auc.ꝺ nõ alie.§.qꝺ aũt.& i instro dicet notarꝰ & pdicta sic acta fuisse inter duos ꝯtrahentes ꝯstat mihi no tario p interpꝛtationẽ talis & talis adhibitorꝫ ad interpꝛetandũ ex voluntate ipsorꝫ ꝯtrahentiũ.& idem etiã poterit fieri in iudicijs duꝫ examinant testes vel etiã inter ipsos principa les.de quo p Bar.& Ang.de peru.in.d.l.i.§.si.ff.eo.

Omnis stipulatio. ¶ Ois stipulatio aut ẽ pura aut sub ꝯditiõe vel in diẽ facta.& ex stipulatiõe in diẽ facta statim de bet pmissum.sed ante diez peti nõ põt.& dies in stipulatiõe appositus itelligit gratia pmissoris apponi.h.d.vsqꝫ ad.§. at si ita.sꝫ antez pmissor pmittat soluere hodie vel in die in certa tñ nõ dꝫ creditor incõtinẽti venire cum sacco paratus nec petere nisi finita tota illa diẽ vt hic dicit text.sꝫ post illaꝫ diẽ adhuc statuit sibi terminꝰ a iudice ad soluẽdũ arbitrio suo.quia ille terminus nõ est in iure determinatꝰ nisi in ꝯsti tuta pecunia vbi est terminꝰ.x.dierꝫ.vt.ff.de ꝯstituta pecu nia.l.pmissor.vide qꝺ dicat ꝺ gl.i verbo ꝯfestiꝫ.de quo dic per Bar.in.l.ratã.ff.de solu.debitor tñ dꝫ ꝯgruo loco & tpe offerre solutionẽ.vt no.glo.ꝺ.de oblig.in pũn.sectas aũt in die statuto alicui ad sniam audiẽdã.nã nõ dꝫ iudex specta re donec illa tota dies finiat anteq̃ ferat sniam sꝫ põt eadẽ die ferre sniam hora solita.& ẽt de nocte [b] cũ lumine.pu ta si pꝛet instãtia vt in.c.ꝯsuluit.de officio delegati. vt hic in glo.no.in verbo.ac nõ eo die.de quo dic per Bar.in.l.qui ante kalendas.ff.eo.qñ tñ aliqs erat citatꝰ. & certa hora diei cõparere deberet.& ille actus ad quẽ esset citatus nõ posset fieri alia hora qꝛ tũc diceret factus parte non vocata.l.aut q aliter.§.i.ff.q vi aut clam.& ibi per Bar.

At si ita. ¶ Stipulatio ãnua ad vitã stipulatoris ẽt pura transit ipso iure ad hẽdẽ.l.& excep tione repellit.h.d.vsqꝫ ad.§.sub ꝯditione. Et ꝯclude qñ posset peti qꝺ in tpe debet per quattuor ꝯclusiões.Pma ẽ qñ apponit tps cũ demõstratiõis.vt hodie pmitto mihi da re cẽtũ tacite possuꝫ petere ante finẽ diei.l.liber homo.§.iiij. ff.eo.sꝫ det tps a iudice eius arbitrio soluendi.vt no.glo.ꝺ. §.i.Scda est quando apponit tps cũ limitande & finiende obligatiõis vt quo ad viueꝫ dare spondeo.& silr statim peti põt dato termio arbitratu iudicis.l.cuꝫ qui ita.§.q ita.ff.eo. Tertia ꝯclusio ẽ quãdo tps apponit cũ dilatiõis siue cũ dif ferẽde solutiõis vt in exẽplis.i.scriptis tũc regulariter petit in fine tpis qꝺ cẽset appositũ fauore pmissoris.siue adijciat accusatiuo.vt infra ãnos.x.dabis.l.nã putabã.&.l.si i ãnos.ff. de ꝯdi.& demõ.nisi i casu funeris liberoꝫ suoꝫ sufficit vltimũ ãnũ ceptũ sꝫ nõ ꝯplectũ.vt lego filio meo cũ puenerit ad an num vicesimũ.l.q filiũ.§.sabinus.ff.ad trebel.siue adijciat in ablatiuo.vt.l.qui in hoc ãno.ff.eo.nisi verba referant ad recipere debẽtẽ.qꝛ tũc siue in nominatiuo. vt stichꝰ seruus meus ãno pmo post mortẽ meã liber esto.l.si ita fuerit liber tas.ff.de manu.testa.siue in genitiuo.vt cũ fuerit decẽ ãnoꝫ l.si cui.ff.de leg.i.Quarta ꝯclusio ẽ qñ tps appõit cũ multi plicãde obligatiõis p tpa.vt pmitto mihi.x.ãnuatiꝫ.vl i sin gulis ãnis.qꝺ idẽ ẽ vt.l.nec semel.§.nouissime.ff.qñ dies le gati cedat.sꝫ ꝺ gl.i.in pnci.dicat oppositũ & male fm Bar. in.l.qui hoc ãno.ff.eo.tũc debet in pncipio. & peti põt siue in cõtractibus vt.d.l.cũ qui ita.&.l.stichũ.§.stipulatio.ff.eo. siue in legat.l.i.C.quando dies legati cedat. Fallit in quat tuor casibus.Pmus quãdo pstatio debet fieri ob aliquã necessitatem qꝛ tũc debet solui tpe illius necessitatis & indi gẽtie.vt si relinqt p habitatiõe & p alimẽtis.l.nec semel.§.si habitatione.ff.qñ dies legati cedat.Scds casus ẽ qñ ex fru ctibꝰ eiusdẽ rei dꝫ fieri pstatio.qꝛ tũc dꝫ pstare fructibꝰ colle ctis.vt.d.l.firmũ.§.si.ff.qñ dies legati cedat. Tertius casus est qñ tps multiplicãde pstationis apponit in executiõe.vt si nõ soluas mihi tal. die dabis in singulis ãnis decẽ qꝛ tũc dꝫ solui in fine tpis illud accessoriũ sicut principale.l.lecta. ff.si cer.pe.fm Saly.i.l.i.qñ dies legati cedat.& Bar.i.d.l. qui ꝺ anno.ff.de ver.obli.Ex his igit solu.pꝫ q aliud ẽ di cere pmitto hoc anno & debet in fine anni cũ apponat cũ differẽde solu.& aliud cuꝫ dico pmitto singulis annis vel annuatim.vel decẽ annua quo casu debet in pnn.anni cuꝫ tps apponat tñ multiplicãde obligatiõis.Vñ versus.ãnua si debes &c.Sed quid [c] si dicat pmitto mihi decẽ ãnua an intelligat quo ad vitã.& sic heres meus nõ petat cũ esse ctã.an ppetuo intelligat glo.tꝫ q intelligat quo ad vitã.vt d.l.si stichũ.§.stipulatio.ff.eo.& sic tꝫ q stipulatio ãnua i du bio nõ sit ppetua.& idẽ tꝫ hic Bar.ne obligatio pcedat in infinitũ.l.sancimꝰ.§.si.C.de dona.& hoc vult hic ẽt gl.in ver.pure facta.sꝫ dñs Bãdinus de plãbino.& dñs Dy.te nẽt q indubio sit ppetua.l.si ita fuerit libertas.ff.de manu missio.testa.est tamẽ dña inter legata ãnua & stipulatiõeꝫ an nuã.qꝛ stipulatiõem vna & pura.& cedit obligatio statim sꝫ legata sunt plura.& pro pmo ãno ẽ purũ.q sequẽtibus sunt cõditionalia legata. vt hic in glo.i.& si legatarius moriatur post primum annuꝫ nõ transit legatum ad heredem.l.si.C. de le.& per Bar.in.d.l.stichum.§.stipulatio.ff.de ver.obli.

Sub conditione. ¶ In stipulatiõe cõ ditionali non nascit obligatio ante aduẽtũ ꝯditiõis.& stipulatio ꝯcepta sub cõdi tione que nõ põt impleri plene i vita stipulatoris.sortit effe ctũ.& peti põt tãtũ post eius mortẽ itẽ sꝫ moriant ꝯtrahẽtes pẽdẽte ꝯditione tñ spes trãsmittit ad hẽdes.h.d.vsqꝫ ad.§.

a ¶ Duo in terpꝛtes do. Ange.are.vi detur ꝺ senti re q sufficiat vnꝰ iterpres. vide eũ ꝺ.v. scdo querit qualiter fiat instrumẽtuꝫ.

b ¶ De no cte. De hoc vide hic do. Are.l.iij.col. v.l ca.gl.i fi.

c ¶ Sed qꝺ vĩꝺ do. Are. in hoc.§.l.iij. col.ante fi.v. & in glo.per petuatur.

oca. ¶ No. igit̃ q̄ cōditionalis ē illa que pfert̃ sub aliquo futuro euētu indifferēti ad vtrūlibet. alia n. ppria est cōditio que pōt se habere ad esse. et ad nō eē. et que pendet a futuro euētu. vt hic in gl. j. et in ea obligatiōe cōditionali nō venit nec cedit dies ante euētū cōditionis. et sic interim nō dr̃ pprie debitor. vt hic in glo. in ver. defert̃. qd̄ secus est in obligatiōe in diē. vt hic in glo. in ver. ex cōditionali. An aūt p̄ euētū cōditionis debitor cōstituat̃ in mora dic q̄ nō fm̄ Bar. i. l. qd̄ dicimus. ff. de sol. Itē an creditor cōtraditionalis dicat̃ pprie creditor. vt cōprehēdat̃ a statuto faciēte mētionē de creditoribus. dicit q̄ sic largo modo sumēdo creditor ad spē obligationis trāsmittēde ad heredē. l. cedere diē. ff. de verb. sig. et ideo [a] si statutū dicat q̄ ad petitionē creditoris debitor capiat̃. vel instr̃m guarātigiatū executiōi mādet̃ intelligitur creditor largo modo qūocūqꝫ aliuꝫ habeat obligatū. secus si dicat ad petitionē eius q̄ credidit. q2 tūc accipit̃ strictus. s. qn̄ aliquē cōtractū secum iniuit eius fidē sequēdo fm̄ Bar. in. d. l. j. ff. si cer. pe. et l. sicut. ff. de ver. sig. Sed qd̄ si testator mandat satisfieri oībus suis creditorib⁹. dic q̄ intelligit̃ de debito efficaci. nō aūt d̄ eo qd̄ pōt exceptiōe repelli fꝫ Bar. in. l. si is cui. §. flauius. ff. de solu. ¶ Secūdo no. in ver. sigs ita q̄ stipulatio cōditionalis negatiue cōcepta cuius implemētuꝫ non pōt fieri nisi p morte eqparat̃ stipulationi cōcepte in diē mortis. et id̄ vtroqꝫ casu solū post mortē agit̃ p heredem lꝫ vna sit cōditionalis. alia in diē certā anlꝫ incertā. vt hic in glo. in ver. pinde. ¶ Tertio not. in verbo cōditionali. q̄ spes stipulatiōis cōditionalis trāsit ad heredē. secus in legato vel heredi'ate cōditionali. vt. C. de cadu. tol. l. j. §. finaūt. et est rō differentie quia in stipulatione interuenit factum stipulātis volentis pspicere sibi et heredibus. qd̄ secus est in legato et hereditate cōditionali. vt hic in glo. fi.

Loca etiam.

¶ Stipulatio cōtinens locū solutionis est pura si hꝫ in se dilationē accessus ad locū. et impossibilitas accessionis ad locuꝫ vitiat stipulatiōem. h. d. vsqꝫ ad. §. cōditiones. nisi eēt ordinatuꝫ per pcuratores. vt in glo. ¶ Et no. q̄ lꝫ in iudicijs fit ordinatū tempus itineris. s. xx. miliaria pro quolibet die. vt. l. j. ff. sigs cautionib⁹. tñ i cōtractib⁹ dat̃ tēpus arbitrio iudicis. cōsiderata qualitate psonaꝝ distātia loci et qualitate tēporis nam tpe turbido et aduerso itinerare nō cogit̃ si tamen ante terminū sibi statutū a iudice ad locū pueniat debet ante pmissum adimplere. quia in incertis et nō certis locus est coniecturis. l. cōtinuus. [b] §. cū ita. ff. de verb. signi.

Conditiones.

¶ Cōditio de pterito vl' d̄ pn̄ti nō suspēdit obligatiōeꝫ sed si est vera statim pducit actionē sed si est falsa impedit eā oriri. h. d. vsqꝫ ad. §. nō solū. secus aūt est in cōditiōe de futuro que obligationem suspendit. vt. ṡ. eo. §. sub cōditione. ¶ No. ergo q̄ ea que sunt de futuro sunt incerta in reꝝ natura. et aliquādo sunt certa an et qn̄ erūt. vt si ticius cōsul fact⁹ fuerit incerta erūt et aliqn̄ an sunt certa sꝫ incerta quādo vt si moriar et in istis nō differt̃ obligatio. et id̄ interiꝫ solutū nō repetit̃. l. sub cōditione. et l. nā si morit̃ cū se. ff. de cōdi. inde. et cōditio de futuro que se hꝫ ad vtrūlibet pprie dr̃ cōditio. sed cōditio de p̄senti vel de pterito non ē pprie cōditio sed statim est vera. vel falsa. nā est certa in reꝝ natura. sꝫ illa que est de futuro solū ē certa quo ad naturā naturātē. s. deū ē. n. duplex natura. s. natura naturās et natura naturata. vt hic in glo. in ver. naturā et p gl. l. l. respiciēdū. ff. si cer. pe. ¶ Et no. q̄ cōditio de p̄senti vel de pterito impropie dr̃ ānullare vl' infirmare obligationē vt dicit tex. sꝫ potius dr̃ eius natiuitatē impedire. et sic verbū priuatiuū nō importat hic priuationeꝫ sꝫ ipedimētū initij habitus. vt ibi eruisti domine alaꝫ meā de inferno. i. phibuisti ne iret ad infernum. vt no. gl. i. l. cōditio in pteritum. ff. eo. et per Ange. in. l. deceꝫ. eo. titu.

Non solum.

¶ Etiā facta possunt in stipulatione deduci siue sint in faciēdo siue in nō faciēdo siue partim in faciēdo. et partim in non faciēdo. et in eis est vtile addere penā. h. d. vsqꝫ ad fi. ¶ No. cōtiā legis q̄ in obligationib⁹ factoꝝ adijciat̃ pena q2 in eis succedit obligatio ad interesse ē difficilis. v. l. fi. ff. de pro. stipul. sed vbi ē adiecta pena nō respicimus interesē. q2 etiā si nil interesēt cōmitteret̃ pena. ff. eo. l. iij. ¶ Et no. h gl. in ver. pbare qualr̃ pbet̃ interesē q2 cōtra culposum pbat̃ p testes cōtra dolosum pbat̃ p iuramētū. et id̄ si hospes denegaret restituere basiliā scolari vel restituit dissigillatā seu resignataꝫ. poterit scolaris pbare interesē suū. s. res sibi deficiētes p iuramētū [c] fm̄ Bar. in. l. in actionib⁹. ff. de in litē iurā. et. l. si qn̄ et vñ vi. et p Inno. c. si. extra q̄ metus cā. Et adde q̄ lꝫ interesē petito nil sit pbatū. si tñ iudici cōstat ex aliqb⁹ informationib⁹ ex suo officio receptis dꝫ i eo cōdēnationē facere. l. j. C. de sen. que p eo qd̄ interest ꝓ. et ibi p Bar. et. l. semp. §. hoc interdictū q̄ vi aut clā. facit qd̄ no. Bar. l. l. si qd̄ ex pāpbilis. ff. de leg. ij. an aūt pena in stipulatiōe adiecta semel exacta possit iteꝝ exigi si cōtra fiat. dic q̄ non nisi sit dictū q̄ totiēs cōmittat̃ quotiēs fuerit cōtra factū vt hic in glo. fi. et. l. q fidē. ff. de trāsa. Itē adde q̄ vtrūqꝫ possit exigi. s. res et pena et factū sꝫ actor altero dꝫ eē cōtētus. l. rescripū. §. si pacto. ff. de pac. nisi sit dictū rato manēte pacto. vt. d. l. q fidē. Quid aūt sigs pmisit sub pena nō petere vel q̄ōnē nō mouere vt sic incidat in penaꝫ qnquaginta q̄ si peniteat postq̄ incepit mouere questioneꝫ. dic per glo. et Bar. in. d. l. qui fidem. et per Bar. in. l. amplius non peti. ff. rem ratam haberi.

¶ De duobus reis stipulandi et promittendi. Rubrica.

Et stipulandi. [d]

¶ Duo vel plures pmissores et stipulatores viriliter stipulari. et viriliter pmittere indubio p̄sumuntur nisi aliud actuꝫ sit tacite vel expresse. q̄ sint duo rei stipulandi vel debendi. scilꝫ vnius et eiusdē obligatiōis et rei. et dictio eandeꝫ cōstōnem duoꝝ reoꝝ pmittendi et stipulandi inducit. et solutio vni⁹ cōreoꝝ solutiōis receptio totalē obligationē extinguit et disparitas dūmō nō interueniat in re vel in q̄ntitate cōstōneꝫ duoꝝ reoꝝ nō impedit. h. d. vsqꝫ ad finē. ¶ No. ergo q̄ qn̄ plēs simul pmittunt vel stipulant̃ indubio intelligunt̃ solū viriliter pmittere vel stipulari. et id̄ obligant̃ solū p rata vni⁹cuiusqꝫ nisi cōstituant̃ duo rei pmittēdi vel stipulandi. Pro quoꝝ intelligentia et declaratiōe subijcio noueꝫ inquisita. Primo qualr̃. et qn̄ cōstituant̃ duo rei. Scd̄o an sit aliqd̄ inouatuꝫ hic p iura nouissima. Tertio an solutio facta vni vel ab vno ex duob⁹ liberet aliū vel liberet̃ ab alio. Quarto in qua obligatione pn̄t duo rei fieri. Quinto an in obligationib⁹ indiuiduis cōstituan̄t duo rei. Sexto an et qn̄ duo rei videant̃ inuicē fideiubere. Septio qua actiōe inuicē cōueniant̃ cōrei. Octauo qualr̃ vn⁹ ex reis debēdi vel credēdi p̄iudicet alteri. Nono an diuersitas ipediat cōstōnē duoꝝ reoꝝ. Ad primuꝫ dic q̄ duo vel plēs rei cōstituunt̃ plurib⁹ mōis. primo si est actū expsse q̄ sint duo rei. l. iij. §. et pui. ff. eo. scd̄o p dictioneꝫ eandē vt hic. et. l. ij. ff. e. tertio p dictionē insolidū. ff. eo. l. iij. § vbi. quarto p dictionē q̄libet. l. si pluribus. ff. de leg. ij. quinto qn̄ interuenit obligatio copulatiua. et est vnus actus pmittendi et due rerū expssiōes. vt ego decē. et ticius deceꝫ pmittimus. et ticio decē pmitto. l. stipulatio ista. §. cum quis. ff. de vbo. obli. Sꝫ in obligatiōe alternatiua cōstituunt̃ duo rei debendi indistincte. l. si ex toto. §. j. ff. de lega. j. et duo rei credendi cōstituunt̃ ita demū qn̄ vtriqꝫ pōt queri obligatio et electio est debitoris cui soluat. l. si duo aut seio. ff. d̄ leg. ij. ¶ Ad scd̄m. s. an sit hodie aliqd̄ innouatū. dic q̄ in duobus reis credendi nihil est innouatū. nec in mō cōstituendi nec in mō exigēdi fm̄ Bar. in. l. ij. v. quinto quero. ff. eo. lꝫ i duobus reis debendi sil'r nihil est inouatū in modis cōstituendi: q2 modis supradictis iste cōstituunt̃ hodie. sicut olim vt sentit h gl. in ver. spōdeo et p Bar. i. l. iij. ff. eo. et tāgit̃. j. de fide iusso. §. si

---

[a] ¶ Et ideo Idē tꝫ h do. Are. in ver. et ideo si statutū dicat. et idem tꝫ in sequēti q̄ōne.

[b] ¶ l. continuus. Vide in spec. de loca. §. nūc aliqua.

[c] ¶ Iuramētū. Idē tꝫ hic do. Henri. bernois.

[d] ¶ Et stipulādi. Iste titulus diuidit̃ in q̄ttuor ptes. pmo ponit de duob⁹ reis stipulandi qualr̃ fiāt. scd̄o de duobus reis promittendi. tertio ponit esse cū obligatio sit plurium reoꝝ. q̄rto redit ad duos reos pmittēdi. scd̄a ibi. l. §. duo plēs. tertia ibi ex hmōi. quarta ibi ex duobus Areti.

iusso. §. si plures vbi est glo. sed est innominatus in mõ exigendi. qꝛ licet hodie sint duo rei obligati insolidũ tñ hũc bñficiũ noue ꝯstitutiõis de duobus reis vt vnusq̄sq; cogat̃ solum pro pte sua. et nõ insolidũ. q̃si oẽs sunt pñtes et soluẽdo. secus si alter eẽt absens. vel nõ soluẽdo. vl qꝛ huic bñficio eẽt renũciatũ. vt in auẽ. hoc ita. C. eo. et hic in glo. fi. Itez q̃n duo rei debendi ꝯueniunt̃ vno vel diuersis libellis cum ꝯtestatione q vnica solutione actor eẽt ꝯtentus dꝫ negocium cõiter examinari. nec põt ꝯtra vnũ ꝓcedi. et ꝯtra alium supsedi. vt dicta auẽ. hoc ita. C. eo. et iõ dicũt notarij in instrumentis et obligationibus duoꝝ reoꝝ renũciãtes bñficio nouarũ ꝯstitutionũ. dicta ꝯstitutio. i. dicta auẽ. hoc ita hꝫ duo capita. i. cõmodũ cause cõiter examinãde. et cõmodũ diuisionis siue exactionis. et dum subdunt in instrumẽtis et obligationibus duoꝝ reoꝝ. renũciãtes bñficio epistole diui adriani siue bñficio de fideiussoribus. hoc dicũt ab cautelã pp̱ opinionẽ que est an duo dicant̃ inuicem fideiubere. de quo. j. dicã. et per Bar. in. l. si ex duob⁹. §. fi. ff. eo. Ad tertium [a] videlicet an solutio facta vni vel ab vno ex duobus reis liberet aliũ vel ab alio. dic q q̃n sunt duo rei qui pñt insolidũ ꝯueniri. vt qꝛ est renũciatũ bñficio de duobus reis. vel vnus ẽ absens vl inopia tunc solutio vnius liberat ab alijs. vt hic in text. et iõ actor dꝫ petere eos ꝯdẽnari cũ ꝓtestatiõe q vnica sõne est cõtẽtus. vt vult glo. in. l. j. C. de fideius. tu. sed si solum pars solutionis est facta vnico reo residuũ poterit solui alteri cõreo. l. qui hoiem. §. j. ff. de solu. et sĩlr si creditor exegit partez ab vno ꝯreoꝝ ex cã legati poterit residuũ exiget̃ ab alio. l. si ex toto. §. j. ff. de leg. j. nec vr̃ hoc casu creditor diuidere fauore legatoꝝ de quo p Bar. in. l. ex duobus. ff. eo. Quo ad quartũ videlꝫ in quo obligatiõe et in quo ꝯtractu pñt ꝯstitui duo rei dic q in quolibet genere obligationum regulariter siue in quolibet ꝯtractu pñt ꝯstitui duo rei. l. ex verbis ꝯsensu testõ et c. l. eãdẽ. ff. eo. et hoc in gl. in verbo libera. Quo ad qntũ videlicet an in obligationib⁹ indiuiduis. vel in obligationib⁹ factoꝝ. et seruitutũ pñt ꝯstitui duo rei cũ q̃libꝫ teneatur insolidũ dic q nõ etiã si exprimat̃. qꝛ tenent̃ insolidũ per l. hr̃ditariaꝫ. ff. de euic. et per glo. in. l. ij. §. si tñ hoies. ff. de v. obli. et iõ nõ hñt beneficiũ diuisionis auẽ. hoc ita. C. eo. qꝛ illa loq̄tur in diuiduis. vt hic. itẽ factũ vnius nõ nocebit alteri sicut in cõreis. vt hic. de quo dic per Bar. in. l. ij. ff. eo. Quo ad sextũ videlicet an duo rei videant̃ inuicẽ fideiubere. dic q respectu creditoris agentis non videntur inuicez fideiubere. et sic nõ hñt bñficiũ diuisiõis ꝯcessum fideiussorib⁹ ex epistola diui adriani de quo beneficio habes. j. de fideius. §. si plures. et. C. de cõsti. pecu. l. fi. nisi in duobus casibus in quibus videntur inuicem fideiubere et habent beneficium diuisionis. de fideius. si hoc est actũ inter eos et creditorẽ. l. reos. et ibi p Bar. ff. eo. itez si ẽ color q̃sit⁹ a creditore. l. sꝫ et iulian⁹. ff. ad mace. sed respectu obligatiõis. et actiõis mãdati vel negocioꝝ gestoꝝ inter seipsos intẽtãdi. si vn⁹ soluit totũ et velit repetere ab alio conreo vident̃ inuicez fideiubere in duob⁹ casibus. s. ex cã onerosa quaten⁹ negociuꝫ spectat ad eũ q ꝯuenit̃. l. vir vxori. ff. ad velleia. itẽ si sint cõrei socij ex cã mere lucratiua: vt si duo socij promittãt insolidũ donare vel soluere legatũ et vn⁹ soluat totũ repetat ab alio partẽ suã actiõe mãdati quasi fideiusserit pro eo vel actione ꝓ socio. vt in. l. falcidiã. §. obseruandũ. ff. ad. l. falci. et in. l. reos. ff. eo. Ad septimũ videlꝫ qua actiõe ꝯueniant̃ inuicẽ. i. qua actione vnus cõreus soluẽs totũ repetat ab alio partẽ suam. s. an actione mãdati vel neg. gest. vel pro socio vel alia actiõe dic plene p Bar. in. d. l. reos. [b] Quo ad octauũ videlꝫ qualiter vn⁹ ex reis debẽdi vel credẽdi p̃iudicet alteri videlicꝫ petitione litis contestatione pacto nouatione sententia et similibus. dic plene per Bar. in repetitione. l. ex duobus. ff. eod. Quo ad nonũ videlicet an et qualiter diuersitas impediat constitutionẽ. dic plene per Bar. in. l. cum duo. ff. eo.

De seruorum stipulationibus. Rubrica.

Seruus [c] ex psona.

Quicq̄d seruus stipulat̃ siue stipulet̃ sibi. siue dño suo. siue cõseruo. siue impsonalr̃ querit dño si viuit. als querit hereditati psonã dñi repñtãti nisi stipulet̃ factũ eius tãtũ psonã respiciẽs. qꝛ tũc sibi soli et nõ dño querit. h. d. vsq; ad. §. seru⁹ cõis. No. pmo q hr̃ditas repñtat psonã defuncti et nõ heredis incerti. et iõ hr̃ditate iacẽte põt seru⁹ stipulari et postea queret̃ heredi adeunti qꝛ aditio hr̃ditatis trahit̃ retro ad tp̃s mortis testatoris. l. heres q̃nq;. ff. de acq. here. et. l. si ex re. §. illud. ff. eo. Et intellige q trahit̃ retro ficte. et nõ vere. et iõ statutũ puniẽs intrãtẽ possessionẽ alteri⁹ nõ hẽbit locũ i eo q intrauit possiõnẽ iacẽte hr̃ditate iõ heres postea adiẽs nõ poterit accusare p. l. iij. §. hec verba. ff. de neg. gest. sm Bar. in. d. §. illud itez adde q hereditati iacẽti nõ põt fieri furtũ nisi in trib⁹ casibus. s. q̃n res erat pignorata: vel cõmodata vel in qua vsufructus erat ꝯstitutus alteri. vt hic in glo. in ver. plerisq;. lꝫ aũt hoc nõ posset agi furti tñ põt agi crimẽ expilate hr̃ditatis. cui⁹ pena est extraordinaria. l. j. ff. de cri. expilate hr̃ditatis et actiõe in factũ sꝫ ciuilr̃. l. fi. C. eo. ti. Scdo no. in ver. idẽ iuris equiparationẽ serui et filij fa. qꝛ sicut seru⁹ acqrit dño ita filiusfa. acqrit pri. s. in pfecticijs i totũ. et in aduẽticijs vsumfructũ. vt dixi. s. p q̃s pso. no. acq. §. j. et hoc in gl. i. v̄. acqrere. et ita obligat̃ pr̃ de peculio ex ꝯtu filij sicut dñs ex ꝯtu serui. l. j. §. pretorio. ff. de peculio. Sed in criminalib⁹ diũt qꝛ pro delicto serui põt dñs dare seruũ pro noxa si nõ vult soluere dãnuꝫ. l. j. et. l. noxale. ff. de noxa. sed pro delicto filij nec tenet̃ emẽdare delictũ nec defendere filiũ si nõ vult. sꝫ fili⁹ dãnabit̃ insolidũ et in carcerẽ detrudet̃ si nõ sit soluẽdo: vt. d. l. noxale cũ sequen. Tertio no. in v̄. sꝫ cũ factũ ꝯiuncta gl. sup v̄. agere. q ea que sunt iuris q̃ suus stipulat̃ acqrit dño. et ea q̃ sunt facti acqrit sibi. Sꝫ tñ cõmoditas querit̃ dño vt in glo. in v̄. nõ ẽt dño. et sic pꝫ q ista stipulatio ire agere est facti. iõ pmittens suo nõ incidit in penã si ꝓhibeat dñm ire. qꝛ nõ querit̃ dño. sꝫ stipulatio act⁹ vie itineris est iuris et querit̃ dño. iõ tũc pmittens suo ꝓhibendo dñm ire incideret in penã. vt p Bar. i. l. cõis suus tu⁹ et meus. ff. eo. et intellige q stipulatio itineris vie et act⁹ ẽ ius incorꝑaliꝫ dꝫ ꝯstitui suius. sꝫ inquãtũ patientia dꝫ prestari est factũ sm Bar. in. l. ij. §. j. ff. de verbo. oblig.

Seruus cõmunis.

Seruus cõis sibi vel dñijs sub appellatiuo noie vel ipersonalr̃ stipulando pro dñicis portionib⁹ querit eisdẽ. sed si ꝓprijs coꝝ noib⁹ expssis stipulet̃: tunc querit pro viribus nisi iussu vni⁹ stipulatus sit. qꝛ tunc solũ iubẽti querit. itẽ q̃d nõ põt queri vni ex dñis querit̃ alteri. h. d. vsq; ad fi. Et distingue an per noia ꝓpria stipulet̃ dñis et tũc virilr̃. an p appellatiua. et tũc pro dñicis ptibus an pro vtraq; et tũc inspicit̃ q̃d p̃cedit nisi alia ꝯiectura e p̃sumptio appeat. de quo p Bar. in. l. sigo suus ita. ff. e. sic ẽt distinguit̃ an p̃cedat ꝓpriũ nomẽ vl appellatiuũ q̃n relinquit̃ sacerdoti vel ep̃o. vt sic videat̃ cui queraf an. l. ep̃o vl eccle vel sacerdoti. vt in. l. ãnua. §. a ticia. ff. de anu. lega. et in. c. requisisti. extra de testa. Itẽ q hoc dr̃ de suis hꝫ locũ in institore plurium mercatoꝝ stipulãte simplr̃ suis magris vt acqrat̃ pro portionib⁹ societatis vel sibi si põt oibus queri. alias ei cui põt q iussit sm Bar. in. l. suus cõis. iam dcãtꝫ in mercatore scribẽte in libro vel ep̃la expsso suo noie ꝓprio et noie appellatiuo alioꝝ hoc mõ. ticius et socij et c. dic q si scriptũ ẽ obligatoria scribẽtis. et socioꝝ et agit̃ institoria tenet̃ quilibꝫ insolidũ. si aũt ẽ obligatoria alioꝝ acqrit̃ eis ꝓportionib⁹ societatis sm Bar. in. d. l. si suus cõis sicut suus ab alio bona fide possessus querit ex re vel opa sua bonefidei possessori. et q̃d aliunde querit dño. itẽ ẽt in mõacho vni⁹ monasterij ab alio bonafide possesso sm Bar. in. d. l. si su⁹ cõis et filiusfa. que dicunt̃ in suo fructuario hñt locũ in monacho vni⁹ monasterij posito ad regimen alicui⁹ eccle aut alia opa sua mo

[a] Ad tertiũ. De ceteris q̃onib⁹ q̃ ad materiaꝫ duoꝝ reoruꝫ spectãt. vide per Saly. in auẽ. hoc ita. C. de duo. reis.

[b] Reos lãge hic pauli de cast. dicta q̃ ponit in d. l. reos. ff. e.

[c] Seru⁹. Iste titulus diuiditur in tres ptes. primo q seruus stipulãdo domino acqrit cuiuscũq; psona stipulatio cõcipiat̃. scdo excipit a regula q factũ nõ queritur dño. tertio si sũt plures dñi q cuilibet pro portiõe dñica acquirit̃. scda ibi. sed cũ factũ. tertia ibi. su⁹ cõis are.

nasterio vp pprio q̄rit ex alijs cāis fm Bar.in.l.j.ff.si vsus. petat.§.j.⁊ sicut seruus gegd querit dño querit vt ħ.ita mo nachus gegd acqrit dño vel ↄuersus acqrit monasterio [a] ⁊ est in quasi possel.illi⁹ iuris ↄuersionis vel monachatōis si cut pr̄ ē in quasi possessiōe p̄tie ptātis erga filiū.fm Bar.in l.cū h̄ſdes.§.j.ff.eo.naȝ q̄ dr̄ de acq̄siōe suoꝝ p̄īt intelligi de acq̄sitiōe mōachoꝝ fm Inno.in.c.cū olīȝ.extra de p̄uile.

¶ De diuisione stipulationum. Rubrica.

Tipulationū. [b] ¶ Stipulatio in genere generalissimo ↄtiet q̄ttuor spēs.s. stipulationes iudiciales.p̄torias.ↄuentio nales ⁊ cōes. Judicialis stipulatio ē que a mero iudicis officio q̄ticūqȝ ei iustuȝ ⁊ equū visum fuerit introducta.p̄toria ē que a p̄tore mortuo iubet interponi ⁊ a iudice viuo cōcedit. Conuentionalis ē que a ↄuētiōe p̄tiū descēdit. Cōis est que nō in totuȝ p̄toria nec in totū iudicialis est s̄ȝ vtrāqȝ p̄tē assumit ⁊ tertiaȝ spēm facit.siue cōis est que vtrāqȝ in se includit.s.iudicialē ⁊ p̄to riaȝ.b.d.vsqȝ ad finē. Cōcor.lex q̄nta.ff.de ver.ob. Et omis so intellectu glo.que nō habuit sanū intellectū inter stipula tionē p̄toriā.⁊ iudicialē in vltimis duab⁹ differētijs positis in glo.in ver.venerint.dic q̄ p̄toria ē que a p̄tore mo.tuo vl̄ ab edilis p̄toriū fuit introducta ab alijs p̄tibus iuris scripti gbus.s.de iure naturali.§.ↄstat siue adeat iudex p̄ncipaliter siue incidētaliter fm Bar.in.d.l.v.ff.de verb.obli. ¶ No. igit q̄ cautio de dolo p̄terito est iudicialis ⁊ hanc p̄stat ille qui per metū abduxit seruū alienū q̄ postea aufugit. Et sil̄r emptor serui vitiosi agens redibitoria oȝ cauere de p̄sequē do seruo qui fugit sine eius culpa post emptionē ⁊ restituē do vēditori.vt ħ in glo.in verbo p̄sequēdo.scdm aūt mēbꝝ diuisionis.s.p̄toria subdiuidit in tres spēs.s.iudicialē ↄuē tionalē ⁊ cōmunem.qḋ dic.vt.l.j.ff.de p̄to.stipu. ⁊ hic in text. ponunt tria exēpla p̄toriarū. ¶ Et no.ex verbo ↄtrahēdaꝝ q̄ regul̄r vbicūqȝ pōt ↄtrahi ibi pōt stipulatio iterponi.Fal lit.dicit glo.ħ in ver.pene in libero hoīe quē possum emere s̄ȝ nō stipulari. Sed dic q̄ nec emere in eius p̄iudiciū.s̄ȝ in p̄iudiciū vēditoris.fm Bar.in.l.liber hō.ff.de ver.obli.qḋ limita nisi passus fuerit se venūdari:vt.s.de iure p̄so.§.fui. ¶ Itē no.in ver.cōes q̄ cautio rē pupilli saluā fore que p̄ stat a tutore cui tutela decernit ⁊ tūc p̄toria est.s̄ȝ cuȝ p̄stat ab vno tutore alijs pp̄ sedādaȝ discordiā tūc ē iudicialis.vt in tex. Simil̄r stipulatio de rato q̄n̄ iterponit a p̄cura.acto ris est p̄toria.l.nō solū.§.q̄ alieno.ff.ḋ p̄cur.s̄ȝ q̄n̄ iterponit a p̄curatore rei tūc ē iudicialis.l.pōponius.§.sed ⁊ id eo.ti. Itē stipulatio duplex ē introducta a p̄tore in seruo ⁊ i alijs aialib⁹.s.ab edilibus curulib⁹.s̄ȝ in alijs reb⁹ p̄ciosis ē indu cta a iurisċōsulto.l.emptor duplā.ff.ḋ euic.s̄ȝ Bar.⁊ Ang. in.d.l.q̄nta.ff.de ver.obli. Quis aūt sit effectus an sit p̄toria vel iudicialis dic q̄ p̄toria regul̄r durat āno.q̄ tm̄ durabat officiū p̄toris.s̄ȝ ciuilis ē p̄petua.vt.j.de p̄pe.⁊ tēpo.acti.in prin. Scdo q̄ cautio p̄toria itelligit cū fideiussore.l.p̄torie satisdatiōes.ff.de p̄to.stipu.s̄ȝ ciuilis cū nuda p̄missione nisi aliud dicamus:vt.l.sancimus.C.de ver.signi. Tertio in p̄to rijs nō l̄ȝ aliq̄d imutare vel detrahere.l.in cōuētionalib⁹.ff. de vb.ob.s̄ȝ in iudiciali iudex aliq̄n addit.⁊ minuit.l.i.omni bus.ff.de iudi. Quarto q̄ in ciuilib⁹ vno h̄ſde nō defendē te pena cōmittit ↄtra oēs.l.cadē.§.cato.⁊ in.l.executione.§. insolidū.ff.de verbo.oblig.⁊.l.cū ex. Sed in p̄torijs com mittit solū pro p̄te.l.penales.§.iulianus.ff.ad.l.falci. Quid si statutū mādat aliquo casu stipulatiōeȝ interponi.an dicet p̄toria vel iudicialis vt sic effectus supradicti habeāt vel nō habeāt locū.dic si statutū sit a populo vel ↄcilio rep̄sentante populū:vt.l.j.C.que sit longa ↄsuetudo.⁊.l.aliud.§.refert ff.de reg.iur.tūc erit ciuilis. Si aūt sit a comite vel marchio ne vel ep̄o.⁊ similibus q̄ sunt sp̄ales magr̄at⁹ tūc erit p̄toria:

[a] ¶ Acqrit mona. not.q̄ ius acquirit mōasterio ēt si de manda to meo stipu let Bar.l.i. si liber hō.ff. de stip.fuo.

[b] ¶ Stipulationū. Iste titulus diuidit in duas p̄tes.p̄rio po nit diuisionē stipulatiōis. scdo illā per exēpla decla rat. secunda ibi. iudicia les Areti.

[c] ¶ De inutilibus. Istā rubricā cōti nua vt hic.s̄ȝ domi. Are.⁊ no.q̄ fm di ctū do.Aret. Iste titulus p̄pter suā p̄ lixitateȝ non facile diuidi pōt s̄ȝ quilqȝ p̄spicacis in genij poterit §.hui⁹ tituli ⁊ eorū mate riaȝ faciliter separe.⁊ ab i uicē diuidet

vt.d.§.ↄstat.⁊.ff.de iusti.⁊ iure.l.ius aūt ciuile.⁊ fm Bar. in.d.l.q̄nta.⁊ in.l.si.ff.de pe.qḋ limitat Ang.de peru.nisi co mes vel marchio h̄ret iurisditionē a seipso:q̄ tūc est idē q̄ in statuto p̄pli. S̄ȝ q̄d de statutis que fiūt a priorib⁹ siue an cianis p̄pli.dic q̄ si faciūt vigore coꝝ officij ē ius p̄toriuȝ.s̄ȝ si auctō.eis ↄcessa a p̄plo vel a cōcilio qḋ p̄plm rep̄ntat:vt.l. iteȝ coꝝ.§.decuriones.ff.qḋ cuiusqȝ vniuersitatis.tunc erit ius ciuile fm Bar.in.d.l.quinta. ¶ Vltio no.hic gl.singu lareȝ que incipit a mero.i.puro q̄ illud dr̄ merū qḋ ē abstra ctuȝ ⁊ separatū a substātijs cuiuslibȝ alterius entis ita q̄ nul lam cōioneȝ h̄ȝ cū ea. Et iō si p̄ statutū nō pōt a mera snīa in terlocutoria appellari tū appellabit ab interlocutoria qua iudex mādat siue declarat instrm guarentigiatū executioni demandari.q̄ nō est mera interlocutoria.s̄ȝ h̄ȝ vim diffiniti ue l̄ȝ ab executione facti non appellet nisi excedat modus in exequendo.l.ab executore.C.quoꝝ appel.non recipi.fm Ange.in.d.l.quinta.ff.de verbo.obliga.

¶ De inutilibus [c] stipulationibus. Rubrica.

Mnis res que. ¶ Que in reruȝ natura non sunt ⁊ que ab hoīum cōmer tio sunt exempta in stipulatiōem deduci nō p̄nt ⁊ euētus rei ad quē nō tendit p̄e sens status nō est cōsiderandus.item res deueniēs ad casum a quo incipere non pōt vitiat.iteȝ liber homo qui non est in nr̄o cōmertio tp̄e stipulationis inutilr̄ ēt sub ↄditione in stipulatiōe deducit.h.d.vsqȝ ad §.siquis aliū. ¶ No.ex prin.iūcta gl.q̄ res que non p̄nt deduci seu subijci dñio nr̄o qḋ quattuor modis accidit.vt in gl.nō p̄nt in stipulationē deduci.nā impossibilitas vitiat ↄtractū vt ħ s̄ȝ nō vitias volūtates.vt.s.ḋ here.insti.§.impossibilis ⁊ ibi glo. ¶ Secūdo no.in ver.ac si qs.q̄ res que in rerū natura vel in nostro ↄmertio non sunt vel esse non p̄nt iuris vel fa cti impossibilitate non p̄nt deduci in stipulatiōem vt est res sacra vel religiosa ⁊ fisco ħ nolēte p̄nt tū deduci in alijs cō tractibus de quoꝝ natura non est trāsferre dñium iter igno rātes tm̄ vt ħ in glo.in ver.sacrā quā no. Semꝑ.n.emptor dȝ eē ignorans in his rebus alr̄ sibi imputet q̄ emerit sed in venditore nō curat siue sciuerit siue ignorauerit.q̄ saltē semꝑ tenet ad restitutōeȝ p̄cij:vt no.l.l.⁊ liberi.ff.ḋ ↄtrahē. emp.⁊ ven.itē intellige q̄ res que nō ē in reꝝ natura nec eē sperat non pōt in stipulatū deduci.vt.ħ.secus si nō est s̄ȝ eē sperat.l.inter stipulantem.§.sacrā.ff.de ver.obli. vbi ponit exēplū de nascituris fructib⁹ si nō nascunt vno anno an sup pleant in alio. Circa qḋ dic aut certus locus adijcit demō strationi.vnde soluant an taxationi.pelo ea fu vt cū dicit re linquo.x.vel ānua alimēta ticio.⁊ volo sibi solui ex redditi bus talis rei tūc debet ēt si de redditib⁹ nihil p̄cipiat.q̄ lo cus appositus gr̄a demōstratiōis legatū non perimit nec di minuit.l.lucius.ff.de alimē.lega.⁊.l.quidam.ff.de lega.i.⁊.l. paulo calimaco.§.fi.ff.de leg.iij. Secūdo casu q̄n̄ cum taxa tione:tūc aut adijcit institutōi que facit ↄditionē aut non.si addit relictū tūc si est vna p̄statio.vt lego vel vendo decem corbes frumenti vel vini ex eo qḋ natū fuerit ex tali fundo tūc vȝ solū i eo qḋ natū fuerit.⁊ si vl̄ nascat vl̄ grādie ↄsuma tur nil ampli⁹ debet.l.cū certus ḋ vino tritico ⁊ oleo legat. ⁊.l.debitor.§.verisimilē.ff.de ↄtrahen.emp.⁊ ven. Si vero sunt plures p̄statiōes annue vl̄ mēstrue.vt lego decē corbes vini vel frumēti ānuatiȝ ex eo qḋ nascet in tali loco tūc qḋ deficit ex fructib⁹ vnius āni suppleт ex fructib⁹ alterius āni l.legatū.§.vini valeriani.ff.de ānuis lega.⁊.l.ex eo.ff.de vi no triti.⁊ oleo lega. Si vō non adijcit relictū vt lego vl̄ ven do.x.corbes vini vel frumenti ex fructib⁹ istius fundi tunc qḋ deficit vno āno suppleт ex sequētib⁹.vt.d.§.sacrā.⁊ ibi p̄ Bar.⁊.l.furno.ff.q̄n̄ dies legati ce. ¶ Tertio no.in ver.ac nec statim q̄ casum aduersum siue fortunaȝ liberi hoīs non

debemus

debemus expectare vt hic ꝛ.l.inter stipulantes.§.sacrã.ff.de ver.obli.facit etiã.l.si in emptione.§.liber homo.ff.de ꝯtrahẽ. emp.in glo.ꝛ sic non inspicit qd euenire põt qd est verũ qñ res nõ est ad illud naturaliter destinata.de quo dic plene p Bar.in.§.sacrã. [a] ¶ Quarto no.in verbo nec in pẽdẽti q stipulatio pura non põt eẽ in pendẽti s3 statim v3 ꝛ si postea deueniat ad casum a quo incipere nõ põt bñ viciat vt hic in verbo itẽ ꝯtra.de quo dic per Bar.in.l.pluribus.§.ꝛ si placet.ff.de ver.obli.vbi inter alia dicit q qñ casus superueniẽs tendit ad eundẽ effectũ ad quẽ ipse actus tũc nõ viciat.vt.ff.de dam.infec.l.ij.ꝛ iõ qñ assignata est dos vxori pp vergẽtẽ viri inopiã s3 superueniãt diuitie nõ viciat assignatio.qꝛ tẽdũt ad eũdẽ effectũ cũ assignatiõe.s.vt sit ꝯsultũ mulieri.ꝛ ita t3 gl.i.l.vbi adhuc.C.de iure do.l3 spe.teneat cõtrariũ l.ij.de do.iter vir.ꝛ vx.de quo p Bar.l.d.§.ꝛ si placet.

Siquis alium.

¶ Factum alienũ ꝓmittẽdo regulariter quis nõ obligatur.secus si ꝓmittat factũ suo3.s.se facturũ ꝛ curaturũ.h.d.vsq3 ad.§.siquis alij. Ratio est quare quis nõ obligat ꝓmittendo factũ alienũ qꝛ stipulationes inuẽte sunt vt vnusquisq3 stipulet qd sua interest.l.stipulatio ista.§.alteri.ff.de ver.ob.ꝛ.j.eo.§.alteri.Fallit aũt in quibusdã casibus hic notatis in glo.super ver.obligatus in quibus l3 obligatio ẽt respectu extraneoꝝ.ꝛ nisi fiat obligatio succedit ad interesse ꝛ dũ dicit glo.de stipulatione habere licere.dic q ista stipulatio ẽ qua vtunt notarij dũ dicũt ꝓmisit ab omni hoie ꝛ vniuersitate defendere legitie ꝛc.i.q sibi liceat re3 habere licere ꝛ ea vti ꝛ frui in qua stipulatiõe venit ẽt ꝓmissio extraneoꝝ molestãtiũ.qd intellige esse verum qñ interponit sup ꝯtractu de cuius natura venit euictio.vt t3 glo.in.l.inter stipulãtẽ.in pri.ff.de ver.obli.aliꝰ ista stipulatio disiũctiua de sui natura cõprehẽdit solũ factũ ꝓmittere ꝛ eoꝝ quos ꝓmittens ꝓhibere poterat.l.stipulatio ista.ver.s3 qd.ff.eo.Fallit ẽt in multis casibus notatis in.§.j. ¶ Itẽ no.q siquis ꝓmittat se facturũ vel se curaturũ videt ꝓmittere factũ suũ iõ obligat. Adde q vbicũq3 quis ꝓmittit simpliciter aliũ facturũ id ad qd tenebat in dubio videt ꝓmittere se facturũ ꝛ curaturũ.casus est notabilis ꝯiuncta gl.in.l.que aũt.§.s3 ꝛ siquis certũ.ff.de ꝯstituta pec.fm Ang.de pu.in.d.l.iter stipulãtẽ.ff.de v.ob.

Siquis alij.

¶ Alteri stipulari vel pacisci nemo põt pꝛeterq̃ cuius iuri subiectus est extraneus tamẽ põt adijci ad solutionẽ.item stipulatio facta sibi ꝛ extraneo valet solu3 pro parte stipulãtis immediate.itẽ pr̃ põt stipulari filio.h.d.vsq3 ad.§.pꝛeterea. ¶ No.ex pri.q alteri stipulari vl pacisci nẽo põt.fallit in illo cuius iuri est subiectus rõne dñij vel obediẽtie vel vsufructus vl vsus.secꝰ si alio iure vñ vasallus non stipulat dño nec ciuis ciuitati fm Ange.in.l.stipulatio ista.§.alteri.ff.de ver.obli. Itẽ fallit etiã in alijs casibus hic not.in glo.magfali ꝛ no.in verbo nihil quã examina p Bar.i.l.stipulatio ista.§.si stipoler iã dicta videl3 q sex modis possunt ꝯcipi verba stipulatiõis. Primo q ver.ꝓmissionis ꝯferant in alteꝝ vt ꝓmitto ticio ꝛ nõ v3 vt hic.ꝛ.l.quecũq3.ff.de actio.ꝛ obli.Fallit in tutore curatore actore filio.ꝛ seruo q possunt ꝯferre verba ꝓmissionis in psonã filij adulti pr̃is ꝛ dñi. Scdo q verba ꝓmissionis ꝯferãt in psonã stipulãtis vt exequant in persona alterius.vt ꝓmittis mihi q dabis ticio.ꝛ tũc v3 si mea interest aliꝰ non.ꝛ illi ticio non dat actio nisi in psona tutoris vel actoris.l.cũ qui.§.actori.ff.de ꝯsti.pec.vel si pcurator dicat ꝓmittis mihi q dabis dño meo.l.pe.C.ad exhibẽdũ. Tertio q verba obligatiua ex pte stipulãtis sint ipsonalia videl3 sine expssione psone ꝛ verba executiua sint ad aliũ directa vt ꝓmittis q dabis ticio ꝛ tũc non v3.qꝛ ei vr̃ stipulatus cui solo faciẽda est.l.si ita stipulatus.§.grisogonus.ff.de ver.sig. Quarto vt vtrũq3 verbũ.s.ꝓmissiuũ ꝛ executiuũ impsonalr pferant vt ꝓmittis q dabis.ꝛ tũc v3 qꝛ intelligit psona stipulãtis.vt.d.§.grisogonus. Quinto cũ vtrũq3 verbũ cõferat in psonã stipulãtis ꝛ hoc clarũ q v3 nisi in casu.l.ij.ff.de stipu.seruo.vbi seruus seipsm stipulari nõ põt qꝛ d3 eẽ diuersitas inter stipulãtẽ ꝛ re3 que in stipulatiõe deducit. Sexto vt noie alterius vtrũq3 verbũ ꝯferat in psona alteriꝰ vt promittis mihi dare decẽ vice ꝛ noie ticij.ꝛ ista v3 in pcuratore ꝛ negocioꝝ gestore.vt ẽ glo.in.l.huius.ff.de leg.j.de quo dic latius p Bar.in.d.§.stipulo. ¶ Scdo no.in vbo plane q l3 extraneꝰ nõ possit adijci ad stipl'onẽ si nõ interest stipulantis.vt.ff.pxime dixiũ põt adijci ad sol'onẽ ꝛ ei põt solui inuito stipulatore.nisi mutauerit statũ:vel fuerit sibi ꝯtestata a stipulãte vt hic in glo.in verbo tñ scio.qd no.qꝛ factori vel pcuratori qui pꝛius erat bone opiniõis ꝛ fame nõ põt solui postq̃ mutauit ꝯditionẽ.qꝛ effectus ẽ qdã ribaldus ꝛ lusor fm Bar.in.l.cũ qs.ꝛ.l.si cũ cornelius.ff.de solu. ¶ Itẽ no.in verbo siqs q dictus.ꝛ hic posita lr̃ psonas inducit diuisionẽ eius qd psonis attribuit adeo q l3 nõ teneat stipl'o ex parte vnius.v3 tñ ex parte alterius.ꝛ sic p3 q vtile p inutile nõ viciat qd ẽ verũ in sepabilibꝰ.secꝰ in insepabilibꝰ.de quo p Bar.in.l.grece.§.illud. [b] ff.de fideius. ¶ Quarto no.in ver.ei g tñ q pater põt stipulari filio ꝛ stipulando filio sibi acqrit qꝛ iuris fictione vna ꝛ eadẽ psona esse cẽsent.Et vox vnius vox alterius.vt hic.ꝛ.l.fi.C.de impube.ꝛ alijs substi.

Preterea inutilis.

¶ Stipulatio viciatur ex diuersitate responsionis.itẽ rõne subiectiõis ꝛ ptãtis.itẽ rõne morbi.h.d.vsq3 ad.§.pupillus. ¶ No.ex prin.q rñsio nõ ꝯgruens interrogationi viciat stipulatione3.de quo distingue.vt hic in glo.in verbo rñdeat.ꝛ p glo.in.l.j.§.cũ adeat.ff.eo. ¶ Secũdo no.in vbo.nã l3 si hoc solũ q simplr rñdens interrogationi vr̃ rñdere cũ oĩbus qualitatibꝰ adiectis ꝛ cõnexis appositis in interrogatione. Quia que in pꝛ̃ationibꝰ dicunt in sequentibꝰ repetita esse intelligunt:vt hic in gl. Et iõ simplr rñdens inqsitioni intelligit rñdere cum oĩbus qualitatibus eis anexis.ꝛ idẽ in teste rñdẽte vera esse.in.c.ꝯtenta.qꝛ vidit.nã ꝓbat oẽs qualitates in.c.positas.que pñt p visum cõprehẽdi.ar.huius tex. ¶ Tertio not.in ver.item inutilis.q ptãs pr̃ia ꝛ dñica impedit stipulationẽ ꝛ ciuilẽ obligationẽ s3 nõ naturalẽ que põt oriri inter pr̃em ꝛ filiũ dñm ꝛ seruu3 vt hic in glo. Cum alio aũt similr nõ obligat suus.sed bene obligat dñm de peculio ꝛ põt stipulari dño.vt.ff.de stipula.suo.in prin. S3 filiusfa.bñ obligat alteri pꝛeterq̃ in macedo.ꝛ voto vt in glo.sup vb.obligari. Qd intellige de voto reali nã vouendo se daturũ aliquã rẽ reipublice vel deo vl sanctis nõ obligat ẽt naturalr sine ꝯsensu pr̃is.nec põt cogi ab epo q impleat votu3 l3 aliꝰ epo cogat relicta soluere.l.nulli.C.de epi.ꝛ cleri.ꝛ si dicas qño obligat filiusfa.ciuilr ꝛ naturaliter hoi mortali.ꝛ nõ deo imortali. Rñdet gl.in.l.siqnis re3.§.voto.ff.de pollicitationibus.qꝛ mitius agit cũ deo q̃ cũ hoie.ar.l.celsus.ff.de arbi. Secꝰ in voto psonali qꝛ filius põt vouere religioni sine ꝯsenso pr̃is.l.j.§.j.C.de epi.ꝛ cle. qd intellige si est pubes vel salti3 doli capax.qꝛ cũ doli capaces possint se obligare diabolo.extra de delictis puerorũ.c. pueris multomagis deo. Quinimo refert Gregorius in dialogo de quodã puero nouẽnij qui mr̃e3 suã grauidauit:ita dicit glo.xx.distinctiõe in prin.extra. ¶ Quarto no.in vbo mutũ.q mutꝰ [c] ꝛ surdus oĩno furiosus mentecaptꝰ ꝛ prodigus cui est bonis interdictũ.non pñt stipulari nec alter se obligare p stipulationẽ mutuo tñ ꝯtractus facere põt q consensu pficiunt:vt hic in gl.i ver.motũ. S3 surdaster ꝛ tarde loquẽs pñt ꝯtractus facere omnes ꝛ etia3 testamentũ:vt.ff. qui.nõ est per.fa.testa.§.item mutus.

Pupillus.

¶ Pupillus maior infante etiã sine aucto.tutoris sibi acquirere ꝛ stipulari põt se aũt sine tutoris aucto.obligare non põt.itẽ ꝯsensus ꝛ auctoritas pr̃is nõ sufficiũt vt filiusfa.impubes possit se obligare.h.d.vsq3 ad.§.impossibilis. ¶ No.ex prin.q infans cũ careat intellectu non põt ꝯtrahere.nec aliũ sibi obligare ẽt cu3 tutoris aucto.Fallit in vno casu in quo l3 careat intellectu ꝓmittit lex q possit stipulari puta a tutore rẽ suam

a ¶ §.sacrã. Ubi etiã vide Paul.de cas.post bar.

b ¶ §.illud.ꝛ.l.j.§.pen.ꝛ ibi Bart.in pria oppo.ꝛ doct.de ver.obli.l.hac cõsultissima.§.ex ipsecto.ij.rñ.C.de testa.l.fin.C.famil.hercis.ꝛ in.l.certi.§.qm in iij.no.ꝛ ibi vide Bal.qui ponit.x.cãus in qbus vtile p inutile viciatur.ff.si cert.peta.

c ¶ q mutꝰ vide h.d.Joãne3 fabri.q dicit mutum nõ posse esse testẽ qꝛ testis d3 vbo deponere qd ocu

do. Are.non credit sof verum.qꝛ satis est q deponat de eo qd sensu corpis pcepit p.l.q testamento.ff.de testa.vid eu3 h l.§.mutus.

saluā fore. vt dixi. s. de aucto. tuto. in prin. Sed primus in fantie equiparat infanti vt nō possit se alteri obligare. vt h̄ et no. in. l. j. ff. de nouationibus. et l. pupillus neqꝫ velle. ff. de regu. iur. sꝫ vt possit sibi acquirere ēt sine tutore equiparat primo pubertati vt hic in ver. sed in primis. pupillus enī si pfecte intelligat cuilibet obligari pōt auctore tutore. Obligare aliū autē sibi pōt ēt si semiplenū intellectū habeat tñ. secus si nullū sm gl. in. l. in negocijs. ff. de reg. iur. Et sine tutore pōt pupillus facere cōditōem suā meliorē. sꝫ nō deteriorē. vt. s. de aucto. tuto. in prin. Et cōclude sm Bart. i. d. l. j. ff. de noua. et glo. in. d. l. pupillus nec velle. ff. de re. iur. ꝙ infans cū careat intellectu nō obligat ciuiliter nec naturaliter ex ꝯtractu. ēt si aliqd puenit ad eū qd intellige ꝙ nō tenet ex ꝯtractu ꝑ eo qd puenit. sꝫ cōditōne sine cā et ad exhibēdū bene tenet. l. iij. et qd ibi notat. ff. cōmodati. et idē in primo infantie vt hic primus pubertati. qꝛ hꝫ intellectū et ē doli capax tñ cū extraneo ꝯtrahēdo sine tutore obligat naturaliter tñ siue sit locupletior siue nō: vel habeat tutorē. vel nō. ff. de furtis. l. fi. et l. si pupillus. ff. ad. l. falci. si tñ sit locupletior vl dolū cōmisit tūc ꝯuenit nō ex ꝯtractu sꝫ ex dolo et cōditione sine cā et ad exhibēdū vt. s. dixi. Itē si ꝯtrahat cū tutore sine aucto. alteri⁹ tutoris nō obligat ēt naturalr. quia lex resistit ꝯtractui. l. pupillus. ff. de aucto. tuto. hic lꝫ pupillus obliget. naturaliter tñ tū ꝯtrahēs secū obligat naturalr et ciuilr. et sic claudicat ꝯtractus hoc casu vt. s. de aucto. tutoris in prin. et no. glo. in. l. pupillus. §. pupillus. ff. de auc. tuto. si tñ [a] ꝯtrahat sine tutoris aucto. obligat ciuiliter et naturalr sꝫ tñ pōt restitui si sit deceptus. l. impubes. ff. de aucto. tuto. Etiā cū obligat. naturaliter. et ciuiliter nisi lex resistat vt in obligationibus reꝝ imobiliū sine iudicis decreto. vel qñ statutū ꝓhibet ꝯtrahi sine certis solēnib⁹ puta sine cōsensu vel ꝑsentia duoꝝ primoꝝ cōsanguineoꝝ nā his casib⁹ ēt nō obligat naturalr sicut nec ꝓdigus cui bonis ē interdictū nec ciuilr cōtra formā statuti per. l. ad resoluēdaꝫ. C. de ꝑdijs minoꝝ. Adultus aūt si hꝫ curatorē obligat ciuiliter et naturalr sed deceptus pōt restitui. l. puberes. ff. de verb. obli. in iudicijs aūt litigātes minores sine tutore vl curatore nō ꝑiudicāt sibi ipso iure. sꝫ sentētie late ꝑ eis tenēt. l. clāꝝ. C. de aucto. ꝑst. et. l. eū et minoꝝ. C. si aduersus reꝫ iudicatā. Fallit in iudicio momētanee possessionis. l. fi. C. qui legiti. ꝑso. habēt stan. in iudicio. ¶ Secūdo nota hic qs dicat infans qs prim⁹ infantie. qs primus pubertati. et qs pubes vt hic in gl. i. ver. primus. et. l. pupillus q primus. ff. de reg. iur. Sꝫ Jo. an. in additionib⁹ spe. in ti. de testi. §. sꝫ nūquid factus pubes. non sequit hāc dimidiationē tpis statuti inter pupillarē et adultā etatē. Sꝫ Bar. hñ sequit cā in. l. j. ff. de noua. Et adde gl. in. l. impuberē. C. de fur. que dicit ꝙ doli capax dr qui ē primus pubertati. Et ꝙ dixi. s. allegādo dictū gregorij. Et qd dicā infra de obliga. que ex delicto. §. in summa. ¶ Tertio no. l versi. Et qui in pris ꝙ filiusfa. impubes nō obligat ēt cū aucto. pris. qꝛ auctoritas paterna nō ē sufficiēs ad obligādū filiū. Qd intellige in his in quibus nō querit patri pleno iure vsufruct⁹. nā in eis pr nō est legitim⁹ administrator filij idō nō sufficit ei⁹ aucto. sꝫ tūc dꝫ dari curator cū sit i ꝑsētie. vt. s. de tuto. in pri. et ꝑ Bar. i. l. fi. ff. de ver. ob. sed in his in quib⁹ pr est legitimus administrator filij bene sufficit aucto. patris ad obligandum filiuꝫ vt. l. fi. §. necessitatem. C. de bo. que lib. Sꝫ filiusfa. pubes bñ pōt se obligare sine cōsensu patris et pōt exigi. sed si sit deceptus restituitur. dūmō restitutio non prosit patri maioris. l. iij. §. sed si verū. ff. de mino. Et que sit ratio ꝙ pupillus obligetur aucto. tutoris: sed nō filius auctoritate pris. dic vt hic in glo. in vbo obligat.

a ¶ Si tñ. Vide h̄ quādā breuē distinctionē qꝫ pōit do. Are ti. i. a ij. col. circa fi. ver. pro conclusione.

b ¶ Impossibilitas. Et qdruplex sit impossibilitas. vid Bal. i. l. eaꝫ quā. xiij. colū. C. de fideicō. et bar. in. l. j. ff. d cōdi. insti.

c ¶ Joānes hermita. Ubi post dēs doc. vid Feli. ꝑ quot testes instīm possit reprobari.

d ¶ Scriptura puata. Qualr scriptura priuata pbet vid oino Alexā. i ꝯs. clxxij. tj. parte. et cōsi. lxj. iiij. parte.

Si impossibilis.

¶ Impossibilitas cōditiōis de natura affirmatiue adiecta stipulatiōi ipsaꝫ viciat. Negatiue vero apposita. qꝛ dicit potius necessaria qꝫ impossibilis. stipl'onē nō viciat nec suspēdit sꝫ ꝑ pura habet. et ea primus agi pōt. h. d. vsqꝫ ad. §. itē verboꝝ. Cōcor. ff. de ver. oblig. l. impossibilis.

Itē id qd nō pōt expediri nisi ꝑ vnū vt ꝑ principē vel papā vel nouā legem totius populi dicit quo ad ꝓmissorē adeo difficile ꝙ reputat impossibile. Et idō talis difficultas viciat stipl'onē et more cōmissionē sicut ipossibilitas. vt dicit Bar. in. l. apud iulianū. §. fi. ff. d leg. j. et. l. ꝯtinuus. §. cū qs. de ver. oblig. Alia aūt difficultas q lꝫ nō possit ꝑ ꝓmittētē tñ posset ꝑ aliū explicari nō impedit. vt si pauper ꝓmittat mille marchas auri. vt dicit glo. in. l. ij. ff. de ver. obli. nisi exprimat in stipulatōe vt si existēs bononie ꝓmitto ꝙ hodie ꝑsonalr dabo parisius. vt. s. de ver. oblig. §. loco. l. ij. §. sigs ista. ff. de eo qd certo loco. Qñ aūt cognoscit qualr sit impossibilitas [b] an difficultas. rñdet glo. in. l. ꝯtinuus. §. illud. ff. de ver. obli. dicēs ꝙ impossibilitas est qñ qd nō pōt fieri ipedimēto ꝑsone. Et adde ꝙ lꝫ impossibilitas viciet ꝯtū et impediet actionez oriri. vt hic. et. l. impossibilis ꝓallegata: tñ nō impedit distractū sed repetitionē soluti puta pecunie solute. et ꝓmisse solute militi legib⁹ interdicto si eris ꝓcurator meus. l. si militē. C. de ꝯdi. ob cām. et ibi ꝑ Bar. Itē adde ꝙ sicut stipulatio impossibilis viciat vt hic ita et liberatio ꝯditiōalis turpis vt libero te si me instituerīs heredē viciat actū licet modus nō viciet vt libero te vt me heredē facias. Nam turpia dicunt de iure impossibilia vt est ꝙ alicui auferat libera testandi factio glo. est singularis in. l. cuꝫ donationis. C. de trā sac. et per Ange. in. d. l. si impossibilis. vide Cy. in. d. l. donationis in additione per vnam dictionem.

Item verborum.

¶ Inter abūtes nō pōt cōtrahi stipulatio et stat instro donec ꝓbet ꝯtrariuꝫ qd ꝓbat si reus ꝓbet se alibi tota illa die fuisse qua fuit factū instrm. h. d. vsqꝫ ad §. post morteꝫ. ¶ No. ex principio ꝙ inter absentes nō pōt contrahi stipulatio nisi se exaudiant. vnde non potest contrahi ꝑ nunciuꝫ vel epl'am sicut alij ꝯtractus q ꝯsensu perficiunt. sꝫ in epl'a bene pñt reiterari verba stipulationis facte prius in pñtia. l. ea que. ff. de do. inter viꝝ et vxo. et hic in gl. ¶ Scdo no. ꝙ statur instro publico taꝫ de debito in eo cōtentoꝫ ꝯtracto qꝫ de pñtia partiū asserta in instro stat instrumento asserenti aliquē esse talē: puta huiꝰ tutorē: curatorem: ꝓcuratorē: ꝑfem et filiū alicui⁹ donec ꝯtrariuꝫ ꝓbet. et sic illa vba enunciatiua in instro publico emissa ꝓbant inter cōtrahentes. Casus est in. l. optima. C. de ꝯtrahē. et cōmitē. stip. et ꝑ Bar. in. l. sciendū. ff. de vb. obli. Sic et fines plebatuuꝫ et territoriū ꝓbant per instra publica in qbus dr actuꝫ in tali territorio. et sic per vba enunciatiua qd est verū inter cōtrahētes ipsos et nō alios. Et no. in. d. l. optimā. et. l. cū aliquis. C. de iure delibera. et extra de censib. c. olim. in glo. fi. et per Inno. extra de offi. deleg. c. cum in iure. in glo. vltima. Qualr instrm publicū reprobet et ꝑ quos testes fuerūt. varie opiniones doctoruꝫ Bar. ꝯcludit in. l. ij. §. si dubitet. ff. quēadmodū testamēta ape. ꝙ si vnus de testib⁹ descriptis et requisitis in instro ꝯtradicit instro facit vacillare fidē instri vt ei nō credat nisi esset testis supnumerarius. Si autē sint alij testes descripti in instro volentes reprobare instrm: tūc instrm obtinet vim duoꝝ testium ad reprobandū illud debent esse plures saltim tres: vt no. in gl. in. l. in exercēdis. C. de fide instru. siue improbet siue ꝓbet directe vel idirecte quicqd dicat hic glo. in ver. tota die. que innuit ꝙ ad reprobandū instrm indirecte requirunt plures. de quo dic ꝑ Inno. in. c. cuꝫ ioānes heremita [c] extra de fide instru. Quid aūt si repiunt duo instra diuersoꝝ eadē die ꝯfecta que sunt cōtraria qd ꝑualet. dic ꝙ si possit apparere de ꝑoritate tpis per appositionē hore illud ꝑfert sm glo. in. c. si a sede aplica extra de ꝑben. lib. vj. Si nō appet preualet fauorabilius. vt doc. dicunt in. l. j. ff. solu. ma. si vtrūqꝫ est equale neutrū valꝫ vt no glo. in. d. l. optimā. Et adde ꝙ ex instro inferunt tres ꝑsumptiones. s. ꝙ sit verū. et ꝙ solēne. et ꝙ vba ꝓlata a notario fuerunt a partibus prolata. l. cum precibus. C. de proba. sm Bald. in. l. ij. C. de rescinden. venditio. Qualiter autem probet scriptura [d] priuata. dic per Bar. in. l. nude ratio. ff. de dona.

de dona. Et tangitur hic in glo. in ver. omnimodo.

Post mortem. ¶ Pōt ita ɔcipi stipulatio vt post mortem stipulatoris vel pmissoris vel pridie q̄ moriatur alter ipsoꝝ pmissoꝝ ad aliqd teneat̃. h.d. vsq̄ ad. §. itē si quis. ¶ Not. igit̃ q̄ actiões & obligatões pñt incipere ab hrdibus & ɔtra hrdē. & sic pñt ɔtractus & legata ɔferri in ipsa quo ɔtrahēcies: qz celebrare nō pñt. s. post eoꝝ mortē sine ɔtractus fit in dando vel pmittendo vt lego tibi decē cū moriar: vel cū morieris: vel pmitto tibi facere domū cū moriar. vt h. & l. i. C. vt actiões ab hrdi. & ɔtra here. icipiāt. §. pᵒ mortē. & l. fi. C. d ɔtrahē. & ɔmit. stip. Sz qd si fideicōmissuz ē relictū ab hrde hrdis post mortez hrdis. i. filij ipuberis an dicat̃ relictū ab hrde hrdi: an ab ipso herede. dic q̄ ab ipso herede: iō non venit legitima filij in fideicōmissum qd secus si eēt relictū ab herede heredis sm Saly. in. d. l. cohez. §. cū filie. ff. de vul. & pup. substi. ¶ Secūdo no. h in tex. q̄ stipulatio dz itelligi sm mētē ɔtrahētiū. & hoc qñ ɔstat de mēte ɔtrahētiū: alr cuz stipulatio sit stricti iuris nō extēdit̃ vltra q̄ verba patiant̃ l. qcqd astringēde. & ibi p Bar. ff. d ver. obli. Et idē in statutis q̄ verisimilr sunt stricti iuris. Et ideo nō recipiūt interptationē [a] extensiuā actiue: imo casus obmissus hebet̃ p pretermisso & remanet i dispositione iuris cōis l. cōmodissime. ff. de liber. & posthu. & l. si cū dotē in prin. ff. solu. ma. sed extensiuā interptationē passiue bene recipiunt statuta. vt l. i. ff. de mune. & hono.

Item si quis. ¶ Dies executiōis pcedens in stipulatiōe diē obligationis trahit̃ ad diē pfecte obligatōis. Itē dz stipulatio cuius executio retardat̃ cū moriet̃ stipulator pmissor vl tertius. h.d. vsq̄ ad. §. si ita scriptū. ¶ No. ergo q̄ ordo pposterᵒ viciat stipulōnē sz reducit̃ ad ordinē. qz verba trāsposita idē significāt: cū ex quo ɔstat de mēte. & iō sz petā in libello meū debitorē cogi & cōpelli ad soluēdū & ipm ɔdēnari nō viciat̃ libellus. vt hic. & l. nec istū. ff. de solu. de quo p Bar. in. l. ij. §. prius. de vul. & pup. substi. Et adde q̄ ordo a iure traditus est seruādus: vñ de actiōe pindiciali primo cognoscēdū est: vt. j. de actio. §. piudiciales. Et interrogatio in stipulatōe dz pcedere rñsionē: vt. s. de ver obli. in prin. & ff. e. l. j. ¶ Et ordo iudiciarius seruādus. s. vt prius libellus offerat̃: lis ɔtestet̃ testes pducant̃ & c. q̄ snia proferat̃. Qui ordo si puertit̃ viciat. vt dicit glo. in. l. plati. C. de sen. & interlo. om. iudi. Et similiter prius dz iudicari q̄ executio fieri. & ab executiōe nō est inchoādū l. j. C. de execu. rei iudi. Itez adde q̄ in dubio atēdimus ordinē scripture [b] vñ statutū prius scriptū siue positū in volumine statutoꝝ intelligit̃ prius lactuz. vt in pala ɔstōne. C. iustiniani. §. ita tñ. ¶ Scdo no. in ver. ita aūt. q̄ stipulatio pōt ita ɔcipi vt hēat effectū solū post mortē pmissorū vt hic. & s. §. j. & l. j. C. vt actio. ab here. & ad here. Et h sumit̃ cautela q̄ volens excludere filiū a legitia & retinere sibi bōa donec viuit q̄ vēdat alicui bōa sua & pmittat reddere dicta bōa post mortē suā. l. ipsiᵒ vēditoris. nā tale debitū qd hz effectū post mortē pmissoris cēset̃ eē alienū: vt l. hrditariū. ff. d bo. auc. iudi. possi. Et iō erit detrahēdū añq̄ legitia filij. vt dixi. s. de lege falcidia. §. fi. vbi tñ appet de fraude filius rescinderet vēditionē respectu sue legitime. de quo per Bart. in. d. l. hrditariū. Sz ibi sufficeret si pr ɔfiteat̃ se precium recepisse. videt̃ q̄ nō quo ad piudiciū filij nisi appeat de reali receptione. ar. in auc. sed iaz necesse. C. de dona. ante nup. Et qd no. Bart. in. l. diuersis. C. mandati. vbi dicit q̄ qñ in cessione nō appet de reali solutione sed cedens solum ɔfitet̃ sibi solutum q̄ cessio presumit̃ simulata. facit qd no. per eum in. l. post contractum. ff. de dona.

Ita autem concepta. ¶ Solēnitas intrinseca quā vboꝝ expressio asserta ɔpbendit seu ɔprehēdere presumit̃ in stipulatione vl intercessisse. Item quot sunt res in stipulatione deducte tot sunt stipulationes. & iō vna viciata nō segt̃ pptereā aliā ifirmari. h.d. vsq̄ ad. §. alteri. ¶ No. ex prin. q̄ vbū pmitto adiectū in instro notario intelligit̃ solēniter p stipulationē siue interrogationē pcedentē & rñsionem legitime sequentē nisi ɔtrariū pbet̃. s. q̄ nō fuit stipulatio sed pactū q̄ poterit pbari p testes & sic ɔtra solēnitatem instrumēti pōt pbari per testes ɔtrariuz. Nec pp h reddit̃ instrm falsum esse lz dicat p stipulationē. qz potuit esse stipulatio lz inutilis vt inter absentē vel ex interuallo. vt in gl. no. in. l. iuregē. §. qd vere. ff. de pac. Secᵒ aūt si vbū pmisit proferat̃ a teste qz nō itelligit̃ p stipulationē nisi reddat sufficiētem rōnem in eā sciente q̄ fuerit stipulatio vt qz dicat q̄ audiuit interrogationē pcedentē & rñsionē subsequētez. Ratio drie inter instrm & testē est sm Marti. de fano. hic i gl. j. qz notarius ē peritus & psumit̃ solēniter facere. secᵒ i teste. Et iō si testis esset peritus stipulatōis idez esset q̄ in instro. Bar. in. l. sciendū. ff. de vbo. oblig. dicit q̄ rō est qz testis dz deponere de eo q̄ pcepit sensu corporeo. l. testiū. C. de testi. & c. cū cām. extra eo. ti. Sz solēnitas iuris nō percipit̃ sensu corporeo sz iudicio interptatione notarius vō vel alius qui scribit aliquā scripturā nō dz deponere de sensu corporeo. & iō intelligit̃ pmisisse solēniter. Et adde q̄ nō stat̃ instro facienti mētionē de aliquo actu si tpe ɔfecti instri nō fuit possibile talē actū iteruenire. vt si dicat̃ in alienatōe rei minoꝝ vl in instro debiti & visa subastatōe legitie scā & c. nā credit̃ de debito sz ñ d subastatōe q̄ tūc si potuit iteruenire. sz. xx. diebᵒ dz stare i subastatōe. vt no. l. l. j. C. d iure aste fisca. lib. x. & sic ista solēnitas extrinseca quā nō fuit possibile tūc interuenire tūc nō psumit̃ nisi iter easdē psonas l. optimā. C. de ɔtrahē. & cōmittē. sti. Si tñ ē talis solēnitas cui partes possint renūciare l. doli. ver. diuersuz. ff. de noua. Et que sit solēnitas extrinseca. dic per Bar. in. d. l. sciendum. [c] ff. de ver. oblig.

Alteri. ¶ Regulariter alteri stipulari vl pacisci nemo pōt nisi sit adiecta pena vel nisi sua iterfuerit dari ei cui stipulet̃. h.d. vsq̄ ad. §. itē nemo. Fallit etiā in multis alijs casibus in quibᵒ quis pōt alteri stipulari. vt d. eo. no. §. si quis alij. ¶ Et no. hic rōnez quare qs non pōt alteri [d] extraneō stipulari. qz inuente sunt stipulationes vt vnusquisq̄ sibi stipulet̃ & c. vt hic. & l. stipulatio ista. §. alteri. ff. de verb. obli. ¶ Not. scdo q̄ in penalibus nō inspicimᵒ interesse. vt hic & l. ij. §. si tñ. ff. de ver. ob. Fallit aūt qñ non directe sed per obliquū cōmittit̃: vt qz phibitus sub pena petere a fideiussore petit a reo. nā fideiussor: nō agit ad penaz nisi intersit sua a reo nō pen. l. aduersus. §. sz si cū fideiussor ff. de arbi. Itē fallit in multa a iudice imposita que ɔmittit̃ si non interest iudicio vel aduersarij. vt hic in gl. in ver. et ci. Itē fallit qñ pena nō est adiecta per stipulatiōem sz p pactū incōtinēti appositū. qz solū exigit̃ quatenᵒ interest sicut etiā dicimᵒ de vsuris que nō nisi p stipulatōem regulariter querunt̃. vt hic in glo. in ver. stipulat̃. Sz quero qualiter debēt formari verba qñ qs stipulat̃ alteri sub pena dic q̄ pñt formari & cōcipi quattuor modis. vt hic in gl. ij. Primo vt pmittis mihi qd dabis illi als pmittis mihi qd dabis sibi cētū noie pene: nec interest mea dari. Scdo pmittis illi dare cētū als pmittis illi dare penā. Et istis duobus casibᵒ non tz stipulatio nec in principali nec in pena: nisi sit filiᵒ vel suᵒ & c. Tertio pmittis mihi q̄ dabis illi als dabis mihi cētuz noie pene. & hoc casu hz locū regla huius. §. & dicti. §. alteri in. l. stipulatio ista. ff. de ver. obli. videlz q̄ in penalibus nō ispicimus interesse: quia siue intersit siue cōmittit̃ pena nisi i casibus quos dixi. s. in pcedenti no. Quinto pmittis mihi recipiēti vice & noie talis dare sub pena & tūc cedā illi actionē cuius noie sum stipulatᵒ. vt dicit glo. & sic isti duo vltimi modi tñ sunt validi: videlz cuz per vba obligatiua principalis pmissionis referunt̃ in psonā stipulatoris & executiua i psonā extranei. & executiua penalis stipulatōis referunt̃ in psonā stipulatoris. Itez qñ quis stipulat̃ p vba vice & noie. vt hec glo. & l. hmōi. ff. de leg. i. ¶ Scdo quero an pena faciat va-

[a] ¶ Interptationē extēsiuā. de hoc vide p Bar. i. l. oēs populi in. iiij. q. sexte qstionis principalis.

[b] ¶ Ordinē scripture. Ordo scripture qñq̄ attēdit̃ qñq̄ nō. vt i spec. de test. v. iij. i. §. vij.

[c] ¶ l. sciēdū. vide p Abb. in. c. sicut. extra d re iudi.

[d] ¶ Alteri. An saltē queraf alteri naturalis obligatio. Vide do. Aret. hic in. iij. col. circa princ. ver. quero aliqs.

lere stipulationē inualidā. dic q̄ nō: vt hic in glo. in ver. stipulatio. Sȝ metu pene pareť pͥcipali ꝓmissioni. ⁊ si nō pareať pena petiť. ⁊ iō non agit extraneus nec ego stipulor ad principale ꝓmissum. Sȝ ego tn̄ penā petā vt no. gl. in. l. illa stipula. ista. C. si insulā. Et sic est casus: q̄ lȝ nō valeat principale tamē tȝ accessoriū. Et hec est rō q: hec stipulatio fcā alteri est ꝑter legē: quia lex ei nō assistit nec resistit. vt. d. §. alteri. Sȝ si eēt ɔtra legē. s. qn̄ lex resistit: tūc si nō tenet principale nec accessoriū. l. nō dubiū. C. de legib⁹. ❡ Tertio q̄ro si nō tȝ pͥcipalis obligatio quomō peteť pēa: quia vbi nulla petitio ibi nulla mora. l. nulla intelligiť. ff. de reg. iur. glo. in. l. stipulatio ista. §. alteri. dicit q̄ de scō ꝓmissor ɔtestabať litē super pena. dic q̄ imo ɔstituebať i mora p euētū ɔdōnis ꝓcedente interpellatōe. nā interpellatio fcā promissori q̄ de extraneo lȝ nō cōstituat eū in mora: quia nulla ē petitio tn̄ facit verificari cōditionē penalis stipulationis que fuit si nō dederis ⁊c. Post cuius ɔditionis euētū. i. more ɔmisse post interpellatiōem pōt lis ɔtestari super pena ⁊ peti. ⁊ hoc innuit tex. in ver. plane fm̄ Bar. l. d. §. alteri. ❡ Quarto quero vsq̄ ad quātū posset apponi pena [a] glo. ponit opiniōes in. l. j. C. de senten. que pro eo qd̄ interest. ⁊ aliter dic in. l. si dictū. ff. de euic. Tu ɔclude q̄ pena pōt ascēdere in infinitū per nois simplicia nūeralia. vt vnus: duo tres. ⁊c. vt innuit gl. sup ver. que sit q̄ntitas. ⁊ hoc vult glo. in. d. l. dictū. Idē si apponať per nois quotatiua siue simplicia siue multiplicatiua vt duplū triplū ⁊c. Tūc si apponiť sup aliquo qd̄ de pñti ē certū vt vendis domū pro cētū ⁊ ꝓmittis de euictiōe super pena dupli vel quintupli: vel septupli: ⁊ tūc simplr pōt ascēdere inquātū velint ɔtrahētes: quia est eadē rō que i pena apposita per nois simplicia: vt. d. l. si dictū. Si aūt apponiť sup aliquo de ꝑsenti incerto vt ꝓmittis de euictōe sub pena dupli eius qd̄ intererit mea. vt loquiť. l. j. de sen. que pro eo qd̄ interest. C. ⁊ tūc non pōt ascēdere duplū vľ quadruplū: vt. d. l. j. §. oēs. j. de actio. Et adde in specu. de emp. ⁊ vē. §. j. in ver. sub pena dupli vbi sic dicit. ecce ꝓmisisti mihi dare decē sub pena dupli certa die adueniēte: illa die nō soluis ⁊ sic pena cōmittiť. Nunq̄ illud simplū cōputabitur in duplo: ⁊ vľ q̄ sic. vt. ff. de publicanis. ⁊ de vectiga. l. h edicto. j. respōso. ⁊. ff. de iure fisci. l. facultas. ⁊ in ꝑallegata. l. mulier C. de spōsalib⁹. ar. cōtra. ff. de cōditio. furti. l. si pro fure. §. j. Potes sic distiguere vtrū pena succedat loco rei vel nō. vt ff. de arbi. l. si ge rē. ⁊. ff. p soc. l. si gs a socio ⁊c. Vide h spec. latius vbi ēt querit an totuȝ duplū sit pena: an vero ɔtineať rei estimatio. Itē qn̄ pena cēseť adiecta in fraudē vsurarū si ue sit adiecta q̄ntitati siue factori siue dationi speī. dic p Ang. de peru. in. d. §. alteri. ⁊ p Saly. in. l. cū allegas. C. de vsur.

Item nemo.

❡ De eo qd̄ futurū est suū vľ de suo sibi dādo qs inutilr stipulať. Itē descēsus adhibimus circa rē in stipulatiōe deducta: ȝ viciat stiplonē. h. d. vsq̄ ad. §. qd̄ ex turpi. ❡ No. p̄io q̄ sicut nō vȝ emptio legatā vľ stipulatio rei sue pure facta. vt. l. existimo. de ɔtrahē. emp. ff. ⁊. l. cetera. de leg. j. ⁊. l. nemo rē. ff. de ver. obli. Ita nō vȝ etiā sub ɔditiōe qua futura sit vt si stipuler mihi pure dari rē sub ɔditiōe cū mea erit vt h. Si aūt stipuler sub alia ɔditiōe vt si nauis ex asia venerit ⁊ tpe existētis ɔditiōis non sit mea vȝ stipulatio. vt. d. l. nemo. ❡ Scdo nota. in. §. [b] si de alia re. q̄ dissensus in corpore rei in stiplonē deducte viciat stiplonē qn̄ appet de dissensu vt hic. ⁊. l. inter stipulātē. §. sticħū. ff. de ver. obli. Sed si nō appet aut sit in dubio: tūc dic vt hic in glo. in verbo credide rūt. ⁊. l. stipulatio ista. §. in stiplonib⁹. ⁊. l. quotiēs. §. in stipulationib⁹. ff. eo. In dubio aūt qn̄ nō appet de dissensu ⁊ pōt fm̄ intellectū veriusq̄ vt q: ambe res sunt aliene intelligant fm̄ intētionē rei. i. debitoris ꝓmittētis. vt. d. §. in stiplonib⁹. secus tn̄ est in iudicijs vbi si actor egit ad vnā rē: ⁊ reus dicit q̄ intelligebat de alia ⁊ ꝓpterea negabat certe intelligimus fm̄ itētionē actoris alr diceret semp se sensisse de alio. l. inter stipulantē. §. sticħū. ff. de ver. obli. ⁊ sic in ꝑparatorijs litis fauemus actori in decisorijs fauemus reo. d̄ quo dic p Bar. l. d. §. sticħū. Et adde q̄ ille fm̄ cuius itellectū res dȝ itelligi dȝ declarare i eius vita alr heres eius declarare nō poterit. ⁊ ē glo. l. pōponi⁹ scribit. §. si frumētū. ff. de rei vē.

Quod ex turpi.

❡ Stipulatio cōtinens in se turpē cām ɔceptam inutilis reputať. Et ɔditionalis stipulatio ad hēdem stipulatoris trāsmittiť ⁊ ɔtra ꝓmissoris hēdes. h. d. vsq̄ ad. §. qui hoc āno. Et ɔclude hic ⁊ fm̄ Bar. in. l. generalr. ff. de vbo. ob. q̄ stipulatio ɔtinēs i se turpitudinē vt facere homicidiū nō valet ipso iure si cā exprimiť. l. si plagij. ff. de vb. obli. Sȝ si nō exprimať cā valet sed dať exceptio. l. pe. ff. de ɔdiciōe ob turpē cām. Sȝ stipulatio turpiter facta. s. dolo vel metu valȝ: sȝ obstat exceptio. Fallit in dote ⁊ mřimonio initis per metuȝ: q: nō valēt ipso iure. l. si mulier. §. si dos. ff. q̄ me. cā. Sed qd̄ si ꝓmitto pecuniā iudici vel aliā rem. vt ferat snīaȝ pro me in cā in qua foueo iusticiā. an teneat hec promissio tanq̄ ex cā honesta vel nō teneat tanq̄ ex cā turpi fcā. Dic q̄ nō teneor [c] dare. ⁊ si dedi possuȝ repetere: sȝ tn̄ puniar i amissione litis. Et silr iudex grauiter puniet. ⁊ multomagis qn̄ pecunia dať vt male iudicet. ⁊ tunc non repetiť. vt. l. ij. ⁊ iij. ff. de ɔdi. ob turpē cām. ⁊ ibi p Bar. hodie vo nō lȝ dare nec in bona nec i mala cā. ideo datū nō repetiť. vt in auc. vt iudi. sine quoquo suf. circa prin. col. ix. Sed an teneat ꝓmissio fcā meretrici ex cā libidinis vt ipsa possit petere. dic q̄ ꝓmissum pōt peti sȝ nec datū repeti. l. idem est. §. sȝ qd̄ meretrici. ⁊ ibi gl. teneat ɔtrarium. ff. de ɔdi. ob turpē cām. Iteȝ an teneat promissio quā tibi facio vt iudices mihi eū qui surripuit mercē meaȝ. dic q̄ sic. in. d. l. idem est. §. si tibi iudiciū. ff. de ɔdi. ob turpē cām. Item no. ex fine q̄ ɔtractus ɔditionales trāseūt ad hēdeȝ actiue ⁊ passiue. qd̄ est sec⁹ in legatis in quibus si legatari⁹ moriať pendente ɔditione legatū nō trāsit ad hēdeȝ vt hic in. §. si. š. de vbo. obliga. §. ex ɔditionali. ⁊ ibi dixi.

Qui hoc anno.

❡ Cū vna ꝑstatio ē faciēda petiť in fine tpis. Iteȝ in ꝑstatione siue solōne eius qd̄ in stipulatōe deductū ē intelligiť tātū tps q̄ debitor cōmode dare vľ facere possit qd̄ ꝓmisit. h. d. vsq̄ ad fi. ti. Secus si sint faciēde plures prestationes: vt qn̄ est annuatim ꝓmissuȝ vel legatū: q: tūc debeť in principio anni. vt hic in glo. in ver. vel distingue. q est vera. vt dixi. š. de ver. obli. §. ac ista. si stipuleris. ⁊ hoc nisi tps adijciať in accusatiuo vt in ānos singulos q: tunc debeť in fine āni. l. si in ānos. ⁊. l. nō putabā. ff. de ɔdi. ⁊ demō. Item hoc verū nisi tps esset adiectū cā differende [d] solutionis: q: tunc ēt in fine āni debeť. l. lecta. ff. si cer. pe. de quo dic p Bar. in. l. qui hoc āno. ff. de vbo. obli. ⁊ dixi in. d. §. ac. si ita in glo. fi. ibi rñdeo nō. dic idē in eo qui ɔfiteť sic debere pecuniaȝ sicut spe cie ȝ: q: cū nō sit tps determinatuȝ relinquiť arbitrio iudicis. l. j. in fi. ff. de iure delib. Et no. hic gl. singulariter si ꝓmittis mihi ad tēpus vindemiarum vel fori tenearis in principio eis inchoatis ⁊ non finitis. quod not.

❡ De fideiussoribus. Rubrica.

❡ Sic cōtinua rub. fm̄ do. Arc. visum est de his que principaliter obligant ex pluribus ɔtractibus: verū vt hic dicit tex. in princi. pro eo qui obligatus est. s. accedere fideiussor ideo post illos titulos subijcitur iste. De fideiussoribus.

Ro eo qui promi.

P ❡ Principali obligato solet accedere fideiussor: vt creditori cautius sit ꝓuisum qui fideiussor pōt accedere cuilibet obligationi ēt naturali tn̄ quocūq̄ contracte h. d. vsq̄ ad. §. fideiussor. ❡ Nota ergo ex pͥcipio q̄ p principaliter obligato vt plurimū solet accipi fideiussor. Sȝ tn̄ ēt pōt accipi pro obligato accessorie. ⁊ sic fideiussor fideiussoris accipi pōt. vt in gl. ⁊. l. grece. l. si. ff. e. Et tūc fideiussor

primus

a ❡ Apponi pena. An autē pena possit appōi q̄ntitati. vide diffuse hic do. arc. post bar. Ja. but. Jo. and. ⁊ alios doc. l. iij. col. in medio. v̄. solet esse dubium.

b ❡ §. si de alia. In h. §. tractat dom. Arc. multa ⁊ elegātia deā ⁊ marie qualiter ⁊ qn̄ textus discordātes pñt reduci ad concordiā. ideo vidē eum hic.

c ❡ Non teneor. Idē tȝ hic do. Arc. Et ideȝ dicit i teste cui nō possum dare pecuniam vt ferat testimoniuȝ p me ēt verū imo dās et accipiens puniātur de falso.

d ❡ Differē de solutiōis. do. Arc. post bar. ⁊ Jmol. ponit hic distinctioneȝ p quinq̄ mēbra. qn̄ debeatur qd̄ ꝓmissum est in princi. vel in fine anni. vide euȝ.

primus dicit principalis quo ad accessoriū scōmez si nō tz primus fideiussor ē; nec secūdus:sicut si nō tz obligatio pn cipalis nec fideiussoris tz.l.cū lex.ff.eo.z l.non dubiū.C.de legi. Et adde q pro fideiussione faciēda pōt qs recipere p̄ciū.l.si nō remunerādi.§.maur⁹ paul⁹.ff.mādati. ¶ Scdo no.ex tex.q i le q intercedit z se obligat p alio in dubio intelligit fideiussor nisi appeat q itercedat alio mō q̄ fideiussor intercedit. Nā qnqz [a] sunt modi intercedēdi siue quinqz sunt spēs psonaꝝ que p alijs intercedūt.s.fideiussor.mādator.spōsor.ↄstitutor z expromissor. ¶ No.glo.in.l.in persona.§.j.ff.de pac.z que sit dr̄ia inter istos vide glo.in.l.si non remunerādi.§.si post.ff.mādati.z pleni⁹ p glo.in auē.d fideiussoribus.§.j.coll.j. Nā fideiussor ante obligationē z post accipit.mādator ante tantū nisi in casu puta cū mādo creditori ne vrgeat debitorē suū ad soluēdū vsqz ad mēsem pīculo meo.vt.d.§.si post ver.plane. Cōstitutor post obligatōez tm̄. Et differt a fideiussore:qz ↄstitutor nudo pacto obligat sed fideiussor solū p stipsonē. Itez ↄstitutor pōt obligari de alia re q̄ principalis.itē citeriori dic:fideiussor non fm glo. in.d.§.si post. Spōsor vero est q spōte z sine rogamine pro alio itercedit q z hz actionē mādati.l.q patit.ff.mādati. Expromissor est q pmittit p alio nō obligato:nec ēt liberat eū cuz qs pmittit vt seruū manumittat.l.elegāter.§.seruus pacionis.ff.d dolo.z l.stichū aut pāphilū.§.adiecio.ff.d solu. An oēs isti modi hēant bn̄ficiū ↄcessuz fideiussorib⁹ glo.in dicta auē.de fideius.§.j.tz q sic excepto expromissore z fideiussore qn̄ se obligat vt principalis z fit nouatio.secus si nō fiat.ita dicit illa glo.notabi. ¶ Tercio no.q hic accipit fideiussor.s.vt creditor sit securior de suo debito.videlz vt si pricipalis sit impotēs ad soluēdū vl cedat bonis hēat creditor quē ↄuenire possit.vt.j.de replica.§.si.hz tm̄ fideiussor bn̄ficiū ne prius ↄueniat q̄ pricipalis.vt in auē.p̄sente.C.d fideiusso.hz etiā bn̄ficiuz epl̄e diui adriani:vt.j.eo.§.si plures. Et hoc nisi istis bn̄ficijs sit renūciatū.vt dicaz in.d.§.si plures. ¶ Quarto no.in ver.in oibus q cuilibz obligationi pōt accedere fideiussor:siue sit ciuilis tm̄:siue naturalis tm̄:siue ciuilis z naturalis insimul.vt h z l.fideiussor.§.fideiussor.ff.eo. Et qualitercūqz ↄtrahat siue re siue v̄bis:siue l̄ris:siue cōsensu.vt hic.z l.j.z.ij.z.l.grece.ff.e. Fallit aūt in dote siue restituēda:siue ↄseruanda a viro a quo nō pōt recipi fideiussor ↄstante mr̄imonio nisi in casu inopie.fm Bar.in.l.si ↄstante.§.quotiēs.ff.solu.ma.z fm Inno.in.c.p vestras.extra de dona.inter vir.z vxo. Similr pro maleficijs cōmitēdis:seu pro pmissione fcā alicui de soluēdo oēm penā z cōdēnationē quā incurreret ex maleficio cōmitēdo:nō pōt accipi fideiussor cū sit obligatio turpis z ↄtra publicā vtilitatem. Et ideo nō valet pmissio fcā sindico de ↄseruando eū indēnez si nō denūciet maleficiū.sz p maleficio iā cōmisso bene pōt accipi fideiussor.l.si a reo.§.si ff.de fideius. An aūt obligationi ad antidota possit accipi fideiussor.dic q nō:regulariter eo casu quo nō impedit repetitionez soluti.vt no.glo.l.ex hoc iure.ff.de iusti.z iure. Sz eo casu quo impedit vt qn̄ soluit id in quo z per qd obligatio erat ↄtracta.vt.l.si testō.§.j.ff.e. Et qn̄ deducit ad necessitatē pbationis:vt.l.si nō sortē.§.libertus.ff.de ↄdi.indebi.tūc pōt accedere fideiussor.z hoc tenet Ang.in.l.fideiussor.ff.e. Itē quero an exceptio ↄpetens principali ↄpetat etiā fideiussori.dic q regula est.q sic. [b] vt hic in gl.i ver.ciuilis.z l.defensiōes.C.de excep. Et hoc verū si exceptio est in rez vt rei iudicate.doli mali.q metus cā.iusiurādi.l.exceptionesqz psone.ff.de excep.quo casu fideiussor inuito reo ēt pōt opponere exceptionem.l.ex psona.z l.si stipulatus.ff.de fideius. Sec⁹ si sit exceptio in psonā.z ↄcernens solā psonā principalis vt exceptio inquātuz facere pōt ↄpetens socio parēti psono.marito zc.vt.l.sunt qui in id.ff.de re iudi.qz tūc talis exceptio psonalis nō trāsit ad fideiussorē.vt.d.l.exceptiōes. Itē hoc vez siue directo ↄpetat fideiussori.puta ex pacto pricipal debitoris.vt.l.si vn⁹.§.si cū reo.z l.heredi.ff.d pac.siue p obliquū z l ↄsitiaz.vt cū pricepo ↄcedit dbitori ne possit ↄueniri intra annū:quo casu pdest fideiussori:nec ipse soluēs hēat regressum cōtra pricipalē.l.quotiēs.z ibi p Cy.z Bar.C.de pec.impa.offe. Fallit aūt in sex casib⁹ in qb⁹ exceptio cōpetens pricipali nō trāsit ad fideiussorez. Primo vt si est exceptio psonalis vt.s.dixi.vel cū ē factū pactū debitori p dictionē taxatiuā vt de nō petēdo ab eo tm̄.vt.l.nisi hoc factū.als est nisi hac actiōe.ff.de pac. Scdo fallit in eo qui pecuniarie fideiussit p eo q postea statutū mutauit naturalr vel ciuilr vel qz mortu⁹ vel deportat⁹.l.si tiiias.C.d fideiusso. Tercio fallit qn̄ intercessit alo donādi.l.qd dictū.ff.de pac. Quarto fallit in exceptiōe ex spāli odio introducta vt macedonianis que nō ↄpetit fideiussori:siue sit habiturus regressuz cōtra pricipalē siue non.l.mulier.§.si ab ea.ff.ad velleia.

Fideiussor.

¶ Obligatio fideiussoria ē ad hēdez trāsitoria.z tā ante q̄ post obligationē pōt intercedere fideiussor.h.d.vsqz ad.§.si plures. Et intellige q trāsit ad hēdes tā actiue q̄ passiue.i.ad herē dē fideiussoꝝ z creditoꝝ vt h z.l.pōt.§.j.ff.eo.z.C.e.l.fideiussoris.z h qn̄ sui natura obligatio ē trāsitoria ad hēdez vt regulariter in ↄtractib⁹ z quasi.sz qn̄ nō est trāsitoria vt i obligationib⁹ ex maleficio [c] vel quasi.tūc sicut morte rei regulariter extinguit crimē nisi in casibus notatis in.l.j.in gl. magna.C.ne ex dlicto defunctoꝝ.z l.ex iudicioꝝ.ff.d accu. z dixi.j.de here.que ab intest.defe.§.interdū.ita ēt morte fideiussoris extinguit stipulatio z pmissio fcā a fideiussore super obligatiōe furti vel alio maleficio cuius pena nō trāsit ad hēdē:vt hic i gl.nota.z singulari. Et hoc vult Bar.l.d.l. post.ff.eo.§.j.hāc tm̄ gl.limitat Iacob⁹ de arenis eē verā.s. q obligatio fideiussoris in maleficijs nō transit ad heredez qn̄ pricipalis nō tollit morte nec ēt accessoria.z ita loquit §.si iniuriaꝝ.hic in glo.allegata. ¶ Scdo not.q fideiussor potest accipi ante z post:z in ipsa obligatione principali:secus in mandatore z constitutore.vt dixi.d.eo.titu.in princi.

Si plures.

¶ Plures fideiussores p vno reo intercedētes insolidū tenent. Sz a creditore ↄuenti bn̄ficiū dictiōis ex epl̄a diui adriani opponere pñt:cū oēs sunt soluēdo spe litis ↄtestate. Quo beneficio obmisso sibi iputet q insolidū exactus ↄtra fideiussores nō habiturus regressum:sz ↄtra reum principalem tm̄.h.d. vsqz ad.§.fideiussores. Ideo dixi pro vno reo:qz sec⁹ si non intercedūt oēs pro vno reo sz pro plurib⁹ vt si duo socij accipiunt decē mutuo z ego fideiubeo pro vno z tu pro alio certe inter nos nō petimus diuisionē a creditore.l.si a ticio. ff.eo.vt hic in glo.no.in ver.epl̄a. ¶ No.igit primo q fideiussor semp obligat insolidū sicut su⁹ principalis:siue sit vnus siue plures. Et ideo si essent cētū fideiussores pro vno recipiēte.x.mutuo qlibet fideiussor eēt obligatus insolidum ad decē nisi aliud sit dictū z est in arbitrio creditoris petere decem a quo velit. Sz diuus adrian⁹ in epl̄a dedit bn̄ficium diuisionis fideiussorib⁹ vt sic creditor cogat diuidere z ab vno quinqz petere suā ptem ↄtingētez. Et sic ipso iure epl̄a nō diuidit obligatiōem inter fideiussores sz mediāte oppositione.vt hic z l.si.C.de cōsti.pec.z dixi.d.eo.in prin. Sec⁹ aūt est in pluribus reis debitoribus principaliter obligatis qui solū tenent pro virili z olim z hodie:nisi sit adiectuz q teneat insolidū.vt hic in ver.vel verius.z tūc qn̄ est dictuz q teneant insolidū habēt bn̄ficiū diuisionis ex noua ↄstitutione facta de duob⁹ reis.vt in auē.hoc ita.C.de duob⁹ reis z sic habes q in modo ↄstituendi z obligādi duos reos nil est inouatū.per dictā auctē.hoc ita.d quo per Bar.l.j.ij. [d] ff.de duob⁹ reis in prin. Itē patet ex p̄dictis q bn̄ficiuz diuisionis ↄpetens fideiussoribus tutoribus z mādatoribus ex epl̄a diui adriani est bn̄ficiuz vetus. Sed beneficiū diuisionis ↄpetēs pluribus reis diuidendi ex dicta auē.hoc ita est beneficiuz nouū.de quo p Bar.in l.duobus.§.vbi vo. sexto quero.ff.de duob⁹ reis. ¶ Nunc quero prio in quot casibus cessat istud beneficiū diuisiōis.ex epl̄a diui adriani

a ¶ Nā qnqz. Vide hic do. Are.idez dicentem.

b ¶ Q̄ sic. An aūt priuilegium salui ↄduct⁹ pricipalis z similia cōpetāt fideiussori.vide p Bart. Ang.z Imo. in.l.cuz filius familias.§.j. in fine.ff.de verbo.obli.

c ¶ Ex maleficio.vid h do. Areti.an autē fideiussor pōt accipi in cā crīali ita vt relaxet criminosus. vide spec.de accusa.§.j.v. sed pone.z Bal.l.l.eos §.super.C.d app.tz q nō p crimie capitali.als sic.

d ¶ In.l.ij. vid ibi elegāter p Paul. de castro.

glo.nota.l ver.epla.dicit q in qnqz casibus.Adde sextum:si
huic bñficio fuisset renũciatũ qr ei pot renũciari sicut bñficio
diuisionis ꝯpetẽti duob⁹ reis.vt no.glo.in.d.auc.hoc ita.ꝛ
per Bar.in.l.si testo.versi.q si duo fideiussores.ff.e.Et dũ
glo.dicit q fideiussores tutoꝝ nõ habẽt bñficiũ diuisionis.
vt.l.fi.ff.rem pupilli saluã fore.Sed ipsi tutores sic.vt.l.j.§.
nũc tractemus.ff.de tutelis ꝛ rationi.distrahendis.Que sit
rõ differẽtie dic q rõ dñe est qr negociũ principaliter spe-
ctat ad oẽs tutores:ꝛ iõ oẽs cõnumerant quilibet pro sua pte
opposita exceptione.Sz in fideiussorib⁹ negociũ nõ est pri
cipaliter eoꝝ sz tutoꝝ.iõ non pot dicere vnus fideiussor cõ-
uẽtus q alter fideiussor conueniat ꝛ hoc fauore pupilli. vt
d.l.fi.Itẽ dũ glo.dicit q fideiussor negãs se fideiussorẽ per
dit bñficiũ diuisionis.intellige qñ spẽaliter negat id qd ẽ be
neficium sibi concedendi sicut dicimus de socio specialiter
negante se socium.qr perdit beneficium ne cõdemnetur nisi
in quãtũ facere põt.l.si vnus.in fi.ff.pro socio. Secus aũt si
negaret sub generalitate:qr dũ ꝯuenit vt soci⁹ ad pecuniã
vel vt fideiussor negat narrata ꝓut narrant:ꝛ petita ꝓut pe
tunt fieri debere:qr tũc nõ pdit bñficiũ.fm Bar.in.d.§.ita
demũ in glo.alleg. ¶ Scdo quero an exceptio diuisiõis sit
dilatoria vl pemptoria glo.hic in ver.epla determinat q sit
vere pemptoria:ꝛ sic posset opponi vsqz ad sniam per tex.ꝛ
glo.in.l.fideiussor.C.eo.post sniaz aũt nõ possit opponi nisi
fuisset appellatũ.vt tz glo.si.in fi.vel dic q vsqz ad sniam.vt
d.l.fideiussor.ꝛ nisi opponat in executiõe snie in actiõe iudi
cati.quo casu põt opponi etiã si fuerit renũciatũ in principa
li obligatiõe eple diui adriani de fideiussorib⁹.Et noue ꝯsti
tutiõi de duob⁹ reis.p.l.paulus rñdit eos.ꝛ ibi p Bar.ff.d
re iudi.Et idẽ dicit Bar.in.d.l.si dubiter.ff.eo.de bñficio
diuisiõis qd ꝯpetit cõreis.Et adde glo.ꝛ Bar.l.l.exceptio
nis.ff de excep. ¶ Tertio quero ꝯuẽtus opponit exceptio
nẽ diuisionis creditor replicat q cõfideiussor nõ ẽ soluẽdo
quis dz ꝓbare.s.eum nõ eẽ soluẽdo an creditor vel ꝯuẽtus.
Bar.i.d.l.si dubitet. dicit q fideiussor ꝯuẽtus dz hoc ꝓba
re:qr bñficiũ diuisionis qd ꝯpetit fideiussorib⁹ est eis datũ
sub hac ꝯditiõe.s.qñ oẽs sunt soluẽdo.Merito ergo dz pro
bare fideiussor id qd est cã sui bñficij.s.fideiussorẽ eẽ soluẽ
do.Sec⁹ in exceptiõe diuisionis q̃ ꝯpetit cõreis:qr hoc bñfi
ciũ cõpetit eis simplr:iõ creditor dz ꝓbare id qd est cã sue
replicationis.s.aliũ cõreũ nõ esse soluẽdo. Et sic dz docere
de executore ꝓcedẽdũ:imo creditor in casu dubij cum alius
cõreus sit absens vel nõ soluẽdo nõ pot cõreũ ꝯuenire in so
lidũ iz solũ ꝓ parte:nisi doceat eũ absentẽ vel nõ esse soluẽ
do.vt in glo.no.in ver.interim.in auc.d duob⁹.§.j.coll.vij.
ꝛ p Bar.in.l.duob⁹.§.j.in ver.sexto quero.ff.de duo.reis.

Fideiussores.

¶ Fideiussor nõ pot obliga
ri ampli⁹ q̃ principalis re tpe
loco vel cã.sz in tantũ vel minus bene pot obligari.h.d.vsqz
ad.§.sigo aũt. ¶ No.ergo q fideiussor non pot obligari in
duriorem cãm q̃ principalis.vt hic ꝛ.l.grece.§.illud.ff.eo.
Sed in efficaciorem bene põt obligari:puta principalis na
turaliter tñ ꝛ fideiussor ciuilr ꝛ naturalr.s.in prin.versi.ac
nec illud.ꝛ.l.pupillus.ff.de vb.obli. ¶ Scdo no.q nõ pot
esse plus in accessoria obligatiõe q̃ in principali:ꝛ ita expo-
ne hic tex.cũ dicit in accessione.i.in accessoria obligatiõe.nã
in accessoria obligatione fideiussor nõ põt esse plus obliga-
tus vt hic:sed in accessiõe bñ põt esse plus.nã põt esse acces
sorium preciosius principali. [a] vt hic in glo.ij.Itẽ in acces-
sione extranei adiecti ad solutionẽ põt esse disparitas reruz
tpoꝝ qualitatis ꝛ ꝯditionis.l.si.§.fi.ff.de vb.obli.Quot aũt
modis dicat fideiussor in plus obligari q̃ pricipalis.dic q
quattuor modis.s.re loco.tpe ꝛ cã.vt.j.de actio.§.plus. Re
primo.vt si principalis ꝓmittit qnqz ꝛ fideiussor decẽ obli-
gatur in plus re siue quãtitate:ideo nõ valet.Scdo si fide-
iussor ꝓmittit longiori loco q̃ principalis:tunc plus grauat
in longitudine itineris siue ꝓpinquiori loco.ꝛ sic põt citius
arctari ad solutionẽ dr obligari plus loco.vt.l.fideiussor ob

a ¶ Precio
si⁹ pricipali.
Quid si pri-
cipalis ẽ ob-
ligat⁹ simplr
fideiussor ve
ro ẽ obligat⁹
publico istro
qd habet ex
forma statuti
executionem
paratã an va
leat.ꝛ videt
q nõ qr l du
riorẽ causaz
Bar.tñ di-
cit ꝯtrariũ in
l.hig acces-
sionis.ff.eo.ti.
rõnẽ reddit:
qr nõ ẽ obli-
gat⁹ in plus
sz efficacius.

b ¶ Nõ põt
Idem tenet
hic do.Aret.
quem vide.

c ¶ Exce-
ptionez dila
toriã. Iniun
ge hic distin
ctionẽ quam
hic põit do.
Are.l.ij.col.
ver.in ea.gl.
in fi.ꝛ iunge
etiã distictio
nẽ quã facit
Bar.in.l.hi
qui.ff.eo.tit.

ligari.§.fideiussor.ff.e.Tertio si principalis ꝓmittat sub cõ
ditiõe.ꝛ fideiussor pure vel principalis ad pasca:fideiussor
aũt statim.obligari dr in plus tpe vt hic.Sic ẽt qui tardius
soluit dr soluere minus tpe sicut si solueret minus quantita
te.l.sicut.in fi.ff.de vbo.signi. Item quarto si pricipalis est
obligatus alternatiue ad stichũ pamphiluz:vel in genere ad
homem vel vnũ seruũ.ꝛ fideiussor obliget ad alterum tñ al
ternatiuorũ vel ad certã speciaz dicit obligari in plus cã.vt
dcõ.§.plus.j.de actio.Sed qd si fideiussor est obligatus in
plus q̃ principalis:puta fideiussor in decez ꝛ principalis in
quinqz an valeat saltim in quinqz glo.in.d.l.grece.§.illud te
net q in nihilo valet ꝛ bene.ꝛ est rõ.qr in separabilib⁹ vtile ꝑ
inutile vitiat.vt.l.pecunie fenebris.ꝛ ibi glo.ff.de vsur.Sz
q si fideiussor teneat in tantũdẽ vel minus ꝛ nõ in plus est
inseparabile rõne forme.qr lex sic dedit formã vt fideius-
sor l duriorẽ cãz si obliget.vñ cũ fideiussor intercedit nõ ser
ta hac forma idiuisibili vitiat fideiussio tãq̃ forma ñ huata.
Et adde q q̃ttuor modis.d q̃ p bar.l.d.l.grece.§.illd.ff.eo.

Si quid autem.

¶ Actio mãdati datur
fideiussori ꝯtra reũ prin
cipalẽ ad recuperãdũ id qd soluit ꝓ eo. Itẽ verbis grecis
põt accipi fideiussor.h.d.vsqz ad.§.in stipulonibus. ¶ No.
pelo q iter fideiussorẽ ꝛ reũ principalẽ dat actio mãdati qñ
fideiussor intercedit ꝓ ꝓsenti mãdãte vel patiẽte.Sz qñ ꝓ
absente dat actio negocioꝝ gestoꝝ.l.ex mãdato.§.fideiusso
ri.ff.mãdati. Sz iter fideiussorẽ ꝛ creditorẽ dat actio ex sti
pulatiõe.qr fideiussor semp itelligit obligari vbis ẽt si non
vere fiat stipulo.ꝛ sup quocũqz ꝯctu intercedat.l.stipulo.§.sa
tis acceptio.ꝛ.l.sciẽdũ.ff.de ver.obli.ꝛ.l.blãdius.C.d fide
iussorib⁹. ¶ Scdo not.ꝯiuncta glo.j.q fideiussor ita demũ
agit mãdanti postq̃ soluit nõ ante.Fallit aũt in quattuor ca
sibus hic notatis in glo.j.ꝛ.l.si pro ea.C.mãdati. Adde qn
tũ casum.s.qñ fideiussor obtulit ꝯsignauit ꝛ deposuit pecu
niã creditori.l.qui mutuã.§.fideiussor.ff.mãdati.ꝛ not. glo.
in.d.l.lucius.Adde ꝛ sextum.s.qñ fideiussor ẽ obligat⁹ per
instrm guarẽtigiatũ qd hz paratã executionẽ ex forma statu
ti.nã tũc põt agere cõtra reũ pricipalem anteq̃ soluat. sicut
põt qñ est ꝯdẽnatus.fm Bar.in.l.fideiussor pro vẽditore
ff.de euictiõe.lz Ang.de pu.ibi ꝯtradicat.Bar.in hoc casu
Sz quid siquis fideiussit de euictiõe pro aliquo vẽditore.ꝛ
postq̃ diu stetit in obligatiõe vult agere mãdati cõtra vẽdi-
torẽ anteq̃ soluat vel cõueniat de euictiõe vt eũ liberet ꝛ a fi
deiussione eximat an possit.Determinãt do.q nõ.in.d.l.si p
ea.nã q fideiussor dicat diu stetisse in obligatiõe est necesse
q potuerit cõueniri.vt.d.l.lucius.ff.mãdati.sz iste nõ pote-
rit ꝯueniri cũ fideiusserit sub cõditione.s.si res vẽdita euin
catur.que cõditio nõdũ venit nec cessit dies obligatiõis. vt
s.de ver.obli.§.ex ꝯditionali merito agere nõ põt [b] Bar.
tãgit in.l.lucius.predicta.Itẽ qñ dicet fideiussor diu stetis-
se in obligatiõe.dic q in arbitrio iudicis. Et arbitrat iudex
ex quãtitate tpis ꝛ ꝯditione ꝑsonaꝝ vt si sit mercator habẽs
pecuniã paratã vel pauper.Et intellige istã gl.in.d.l.luci⁹.
ꝛ.l.si ꝓ ea.ꝛ in.c.si.extra de fideiusso.Et adde q fideiussor
non agit mandãti ꝯtra reũ postq̃ soluit nisi doceat reũ libe
ratũ.vel caueat de eo defendẽdo si ꝯueniatur.l.si ex duob⁹
§.quotiẽs.ff.iudicatũ solui.ꝛ ibi per Bar. Itẽ nũquid fi-
deiussor possit soluere spõte vel debeat expectare q fiat sibi
ꝓceptum a iudice q soluat.sicut dz expectare tutor pupilli
vt liberet plene.vt.s.qui.aliena.licet.vel.§.nũc admonẽdi.
Respondet h glo.in pricipio q potest soluere sponte. nã fi
deiussor tenetur agnoscere bonã fidez.l.idẽ q.§.fideiusso-
res.ff.mandati.sicut ꝛ tutor.l.quotiẽs.§.sicut.ff.de admini-
stro. Nec tenet fideiussor opponet exceptiõez dilatoriã [c]
cõtra creditorẽ puta q non possit eẽ ꝓcurator.l.si fideiussor
§.quidã.ꝛ l gl.magna.ff.mandati.sz pemptoriaz sic.vt.d.l.
si fideiussor. Sz si habẽs exceptionẽ opposuit illaz ꝛ iudex
per iniuriã eũ ꝯdẽnauit.an possit agere mandati.dic q non
si non appellauerit.vt.d.l.si pro ea.C.man.in si.sicut tenetur

procurator

pcurator appellare l3 nõ pſequi.l.inuitus.C.de pcur. Itẽ no.hic in ver.grece.ꝙ diuerſitas lingue ſeu idiomatu3 non vitiat fideiuſſoriam obligationem nec ſtipulatione3.de quo dixi.§.de verbo.obliga.§.vtrum.

In ſtipulatiõibus.

¶ Indubio ſtandũ ẽ ſcripture de eo qđ continet́ in ea.h.d.vſq3 ad fi. Concordat.l.ſcib⁹.C. de pbationis.vel ſic. Obligatio fideiuſſoria indubio preſumitur ſolẽniter interceſſiſſe.ſ.mediante interrogatione pcedente ꝛ reſpõſione ſubſequẽte.h.d.vel ſic. Solẽnitas intrinſeca pſumitur in ſcriptura interceſſiſſe.ſi verba ſunt apta cõprehẽdere illã.h.d.vſq3 ad fi. Que tñ ſit ſolẽnitas intrinſeca ꝛ que extrinſeca.dic ꝙ intrinſeca ſolẽnitas [a] eſt quã natura verboꝝ platoꝝ ꝯprehẽdit vel eſt apta ꝯprehẽdere vt fideiuſſio.vel ſtipulatio que de ſui natura comprehẽdunt interrogatiõem pceſſiſſe ꝛ reſpõſionẽ ſubſequutã eẽ.l.j.ff.ð ver. obli.ꝛ.l.blãditus.C.de fideiuſ. Extrinſeca ẽ quã natura verboꝝ platorũ nõ ꝯprehẽdit vt interpoſitio decreti.tutoris auctoritas ſubaſta rei.ꝛ ſilia.ſm Bar.i.l.ſciẽdũ.ff.de ver.ob. Et ꝯclude [b] qñ ſolẽnitas debita pſumat́ interueniſſe. Et pmo de ſolẽnitate extrinſeca cõclude ꝙ nõ pſumit́ niſi pbetur.l.quicunq3.§.fi.ff.de publiciana. Fallit qñ de ſolẽnitate fit mentio in inſtrumẽto. Et eſt ſolẽnitas que tũc tpis potuit interuenire.ſ.tpe ꝯfecti inſtrumẽti vel ſcripture. vt cũ dr̃ in ſcriptura pcedẽte.tractatu collegij.ꝛ deliberatiõe.inter eos ꝙ hoc ſit iuſtũ pciũ rei.vel dr̃ pſtita ſatiſdatione vel pmiſſione ſcã ꝛc.ꝛ tũc talis ſolẽnitas pſumit́.vt.d.l.ſciẽdũ.ꝛ.l.j. C.de fide inſtru.ꝛ.l.haſte fiſca is.li.x. Et ita ẽt poſſet intelligi ħ.ſecus ſi tpe ꝯfecti inſtrumẽti nõ potuiſſet interuenire. vt ſunt ſubaſtatiões rei.vt dictis iurib⁹. ¶ Scdo fallit qñ de ſolẽnitate fit mentio inter eaſdẽ pſonas.qꝛ inter eas pbat ẽt ſi tpe ꝯfecti inſtrumẽti nõ potuit interuenire.vt qꝛ talis fuerit pſens qui in rei veritate erat abſens.vel ꝙ talis ſeru⁹ talis dñi ꝯtraxit qui in veritate erat alterius dñi.l.optimã.C.ð ꝯtrahẽ.ꝛ ꝯmitten.ſtipu.ꝙ ita eſt ſi ẽ talis ſolẽnitas cui ptes nõ potuiſſent renũciare.alias ſecus vt in bñficio reſtitutiõis in integru3 cui non põt renũciari.l.doli.ver.diuerſum.ff.de nouis.ꝛ.l.ſi index circũuẽto.ff.de mino. S3 inter alias pſonas ꝙ̃ cõtrahẽtes nõ probat argu.in auc.ſiquis i aliquo documẽto.C.de eden. In ſolẽnitate añt intrinſeca cõclude ꝙ ſi eſt ſolẽnitas naturalis vt eſt pciũ in venditione ꝛ nõ pſumitur ſolutũ niſi pbetur p teſtes vel ſcripturã.j.de ꝯtrahẽ. emp.C.pciũ als pcurator. S3 ſi eſt ſolẽnitas formalis quã natura verboꝝ platoꝝ de neceſſitate ꝯprehẽdit vt eſt vbum fideiubeo qđ importat de neceſſitate īterrogationẽ pceſſiſſe ꝛ reſponſionem ſubſequutam eſſe.vt.d.l.blanditus.vel eſt apta comprehendere.vt in ver.promiſit.quod refertur ad ſtipõnẽ ꝛ nudã pmiſſionẽ.vt.l.ſciendũ.§.dictũ.ff.de edil. edic.tũc ſi pferat́ in ſcriptura ſiue publica ſiue priuata pſumit́ vt hic.ꝛ.d.l.ſciẽdũ.ꝛ.l.iuriſgẽtiũ.§.ꝙ fere.ff.ð pac.ꝛ.§. de inuti.ſtipu.§.ſi ſcripſi. Sed ſi pferat́ a teſte nõ pſumit́. l.j.C.de vſur.rõnẽ dñie dixi in.d.§.ſi ſcripſi. Ex his infert́ ꝙ ſi minor iuraſſe dicit́ i ꝯtractu nõ ꝯtrauenire ꝛ mulier renũciaſſe velleiano cũ ſint ſolẽnitates extrinſece nõ pſumunt́ interueniſſe. S3 ſi mulier renũciauit velleiano an pſumat́ certificata.dic ꝙ nõ:qꝛ eſt ſolẽnitas extrinſeca.vt t3 glo.i.l.ſi mulier.ff.ad velleia. Similr̃ ſi teſtes ſint deſcripti in inſtro nõ pſumunt́ rogati niſi dicat́ i inſtro p.l.hac ꝯſultiſſima.C. de teſta. Sed ſecus ẽ in notario cui pſumit́ mãdatũ ex quo fuit adhibitus ad ſcribẽdũ.vt t3 glo.not.in auc.de tabellionib⁹.§.nos aũt.coll.iiij. Similr̃ pſumit́ rogat⁹ ſi dixi ſcripſi vel publicaui. Et rõ dñie ẽ inter notariũ ꝛ teſtẽ:qꝛ notarius nõ põt ꝯficere inſtrm̃ publicũ niſi ſit rogatus:vel ei mãdatũ fuerit ꝛ ſic hic pſumit́ ſolẽnitas intrinſeca.ꝛ p hoc extra de pbẽ.c.ſi motu pprio.li.vj.ꝛ.l.j.C.de rap.vir. S3 teſtis põt adhiberi nõ rogatus:qꝛ non reqrit́ ꝙ teſtes ſint rogati.l.ad fidẽ.ff.de teſti. Fallit in ſex caſib⁹ in qb⁹ op3 ꝙ ſint rogati.vt d.l.hac ꝯſultiſſima.ꝛ auc.rogati.C.de teſti. Primus ẽ in teſtamẽtis.d.l.hac ꝯſultiſſima.in prin.l3 ſecus in codicillis.vł donatiõe cã mortis.l.ſi.in fi.C.de codicil. Scdo ẽ in ſolutiõe facta creditori eius debiti qđ erat in ſcriptis. Tertius eſt in ꝯfeſſione creditoris ꝯfitẽtis tale debitũ ſibi fore ſolutũ.vt dicta auc.rogati. Quartus ẽ in diuortijs in qb⁹ reqrunt́ ſeptẽ teſtes liberi ꝛ rogati.l.nullu3.C.de diuor. Quintus eſt vbi aliq̃s qs vult caute deponere ꝛ ꝯtract⁹ excedit librã auri ꝛ ẽ priuata ſcriptura.nã tũc reqrunt́ tres teſtes.vt i auc.de fide inſtru.§.ſiqs aũt.coll.ix.ꝛ in auc.ſiqs vult caute deponere. de fide inſtru.als que po.in pig.habe.ꝛ in auc.ſi ꝯtract⁹.C. de fide inſtru. Sextus eſt ſi depoſitari⁹ cõpellit́ ab vno ex heredib⁹ deponẽtis ꝙ reſtituat ſibi partẽ ſuã pecunie ſigillate penes eu3 depoſitã:nã d3 in preſentia iudicis vel bone ſtoꝝ viroꝝ teſtiũ ad hoc vocatoꝝ diſſigillare ꝛ reſtituere.ff. depoſi.l.j.§.ſi pecuniam. Et hos caſus vide in ſpec.in ti.de teſt.§.j.ver.item non fuit rogatus.

¶ De litterarum obligatione. Rubrica.

¶ Continua ru.ſm do.Are.ad precedentia. Supra vidimus de obligationibus que contrahuntur verbis:nunc ponit de his que contrahuntur literis.

Lim[c] ſcriptura fie.

¶ Exceptio nõ numerate pecunie que cõpetit cũ quis ex cã mutui ſe aliqđ recepiſſe in ſcriptura cõfeſſus eſt īfra bienniu3 efficaciter opponit́ elapſo vero biẽnio niſi debitor clare pbet ſibi numeratũ nõ eſſe exceptiõe nõ numerate pecunie minime ſe defendet:l3 olim dictũ tpſ eſſet aliter limitatũ.h.d.totus titu. Et pro intellectu huius materie premitte ꝙ obligatio lr̃arum.de qua hic loquit́.ꝛ.C.de nõ nume.pecu.l.ſi ex cautiõe.inſurgit qñ debitor facit cyrographũ creditori in quo confitet́ ſe debere ex cã mutui ſub ſpe future numerationis. Et ſic ad ſubſtantiã obligationis lr̃arum de qua hic loquit́ eſt ſcriptura neceſſaria. Als ſi debitor cõfitet́ ſine ſcriptura nõ eſt obligatio lr̃aru3.ſm Sali. in.l.generalr̃.C.de nõ nume.pecu. Et iſta ꝯfeſſio cyrographaris ante biẽniu3 oppoſita nõ pbat ꝯtenta in cautione.ꝛ eſt ſpãle in ea l3 regulariter cõtra.vt.l.publia.in fi.ff.depoſiti.nec pſumptionẽ facit ꝯtra ꝯfitentẽ:als transferret́ in eum onus pbandi.l.ſiue poſſidetis.in.l.cũ pcib⁹.C.de pba. Nec refert an hec cautio ſit ſtipulatione.vallata vel nõ:ꝛ hoc verum ꝙ nõ refert q̃ntum ad modũ pbandi.de quo loquit́ dicta.l.ſi ex cautione. Sed bene refert q̃ntum ad modũ excipiendi:q3 qñ nõ interuenit ſtipulatio dat́ exceptio in factũ vt.l.cũ vltra.C.de nõ nume.pecu.vt hic in glo.in vbo debere. Et circa [d] hãc materiã eſſent querẽda duo principalr̃. Pmo de hac cautiõe qd debeat ꝯtinere ꝛ cui⁹ manu debeat eſſe ꝯfecta.ꝛ an hẽat locu3 ex alia cã q̃ mutui.ꝛ qualr̃ ex ea agit́ ꝛ quo iure fuit introducta. Scdo querẽdũ de exceptiõe que dat́ ꝯtra talem cautione3 qualr̃ ꝛ qñ poſſit opponi ſeu infra q̃ntu3 tpſ ꝛ qs dẽat pbare:ꝛ i qbus caſib⁹ ceſſet. Quero ergo pmo qd d3 ꝯtinere iſta cautio vt ex ea poſſit agi.dicendũ ꝙ d3 ꝯtinere ꝯfeſſiõe3 pñis ex cã mutui ſpe future nũeratõis: ꝛ diſpoſitiõe3 expſſa3 vł tacitã ꝯfeſſionẽ iđ dixi.qꝛ ſec⁹ ſi cautio nõ ꝯtinet ꝯfeſſionẽ ſ3 nũeratiõe3:qꝛ tũc ſi inſtrm̃ publicũ atteſtat́ de nũeratõe tũc nõ obligat́ lr̃is debitor:ſed re.i.ex mutuo recepto:vt.ſ.qbꝰ.mo.re cõtrahit́ obligatio.i.pn.ꝛ ħ in gl.i ver.numeratã niſi redarguat́ inſtrm̃ de falſo.ſ3 gl.in d.l.ſi ex cautiõe. Et iđ not.ꝙ in inſtrumẽto publico eſt dr̃ia an dicat́ talis confeſſus eſt habuiſſe recepiſſe an dicat́ habuit ꝛ recepit.qꝛ pmo caſu non pbat́ numeratio in ſcđo ſic. ideo non põt opponi exceptio.ſm glo.in.d.l.ſi ex cautione. Sed in priuata ſcriptura non eſt dr̃ia an debitor cõfiteatur habuiſſe ꝛ recepiſſe:an dicat ꝙ habuit ꝛ recepit.vt vult glo. in.l.ſi nõ ſinguli.C.ſi cer.peta.ꝛ.l.ſi.C.de dote cauta nõ numerata. Itẽ eſt dr̃ia in inſtro publico an dicat́ confeſſus re

[a] ¶ Intrinſeca ſolemnitas. Idem dicit hic domi. Are.l.ij.col. ver.quero q̃ dicat́ ſolẽnitas intrinſeca.

[b] ¶ Et ꝯclude. Iunge ħ diſtinctiones do. Areti.in fi.j.col.verſi. in glo.ſi.

[c] ¶ Olim. Diuidit́ iſte titul⁹ i duas ptes.pmo ponit qlr̃ olim ſcriptura obligabat́ ꝛ ei⁹ correctione3 ꝛ nouũ ſtatutũ. Scđo ponit infra q̃ntũ tpſ oli3 ꝛ hodie põt exceptio opponi non nũerate pecũie. ſcđa ibi multum.

[d] ¶ Et circa. Iſte titulus ẽ ſingulr̃ notandus a quolibet iuriſcõ.qꝛ multa.ꝛ notabilr̃ tractat dom. Joã.de pla. auctor hui⁹ libri ꝛ valde ſuccincte.

cepisse ⁊ habuisse .x. vel habuit ⁊ recepit in p̄sentia mei notarii: q̄ p̄ isto casu ē sola ꝯfessio: scd̄o vero ꝓbat̄ numeratio. s̄m Bar. l. d. l. si ex cautione. Sȝ quid [a] si instr̄o dicat̄ cōfessus ē se habuisse ⁊ recepisse .x. a tali dāte ⁊ soluēte. dic ꝙ est sola ꝯfessio partis nec ꝓbat̄ numeratio s̄m Bñdictū de plumbi. in q̄one per eū disputata q̄ incipit statuto cauet̄ ex cā mutui. Ideo dicit ꝙ solū in rebus mutuabilibꝰ que cōsistunt numero pōdere vel mensura hȝ locuȝ hec obligatio lr̄aruȝ. Nā si ex aliqua cā q̄ ꝯfiteat̄ statim sibi p̄iudicat̄ .l. generalr̄. C. de nō nu. pecu. ⁊ hic in glo. fi. nisi in dote ꝯfessata in qua est statutū suū tp̄s ad excipiendū .l. fi. in auc. ibi posita. C. de do. cau. nō nu. Et in solutione debiti vbi statuuntur .xxx. dies .l. in ꝯtractibꝰ. ⁊ .§. sup certū. C. de nō nume. pe. In aliis aūt rebꝰ hȝ locū exceptio rei nō habite sȝ excipiēs debet hoc ꝓbare: q̄ ꝯfessio statim p̄iudicat. s̄m Saly. in. d. l. in ꝯtractibꝰ. Spe future numeratiōis. ideo dixi: q̄ si ex cā de p̄terito ꝯfiteor me debere .x. nō attēdimus numeratione sed an p̄cedens cā fuerit iusta ⁊ solēnis. vt .l. aduersus. C. d̄ nō nume. pecu. Et no. glo. in. d. l. in ꝯtractibus .l. an fuerit ex cā donationis vel ꝑ errorē. vel cū stipulatōis vel sine: vt hic in glo. in ver. debere. Dispositionē exp̄ssam vel tacitaȝ ideo dixi: q̄ secus q̄ñ nō ꝯtinet̄ in ista cōfessio dispositio exp̄ssa vel tacita: q̄ tunc ꝯfessio extraiudicialis nō inducit obligationē sȝ ꝓbationē .l. publia meuia. in fi. ff. depositi. Et est expressa dispositio cū ꝯfiteor me habuisse ⁊ recepisse .x. ād promitto restituere. Tacita est cū ꝯfiteor me recepisse ⁊ me debere .x. ex cā mutui videor p̄mittere de soluendo vel restituendo. vt hic in glo. in ver. debere. vel verius. Scd̄o quero cuius manu dēat cē ꝯfecta hec cautio. dic ꝙ pōt esse publica: ⁊ tūc est sp̄āle in hac ꝯfessione ex cā mutui pp̄ frequētiam taliū ꝯfessionū quas faciūt volētis mutuā pecuniā: q̄ aīs stat̄ publico instr̄o donec ꝓbet̄ ꝯtra .l. p̄scribꝰ. C. de ꝓba. Et lȝ aīs reus in exceptionibꝰ sit actor .l. i. ff. de excep. tñ in hoc nō stat̄ publico istr̄o: nec opponēs hāc exceptōȝ tenet̄ ꝓbare infra bieniū. Item hec cautio pōt esse priuata ⁊ subscripta manu triū testiū. ⁊ tūc idē qd̄ i publica .l. scripturas. C. qui po. in pig. habe. Itē pōt esse priuata scriptura manu debitoris .l. antipoca vt hic. ⁊ tūc nō refert siue dicat d̄bitor ꝙ habuit ⁊ recepit siue ꝯfessus ē habuisse ⁊ recepisse. vt .s. dixi. Sȝ priuata scriptura manu tertii nō ꝓbaret. vt .l. instr̄a de ꝓba. ⁊ ꝑ glo. in. d. l. si ex cautione. Tertio quero q̄ actiōe agat̄ ex ista cautione. dic ꝙ si stipulatio intercessit tūc clarū. vt in glo. hic in ver. obligatiōe. Si aūt nō intercessit tūc dicit Bar. in .l. i. ff. de ꝯdi. ex lege. ꝙ si certū venit in cautiōe dat̄ certi ꝯditio ex lr̄aȝ obligatōe. Si aūt venit incertū tunc dat̄ actio ex lr̄aȝ obligatōe sicut si dicimꝰ in stipulatōe. ꝑ .l. nō figura. ff. de actio. ⁊ obli. vbi equipant̄ obligatio v̄bis ⁊ lr̄is. Quarto quero quo iure sit introducta hec obligatio lr̄aȝ. dic ꝙ de iure ciuili. Nam regulr̄ oēs ꝯtractus sunt de iure gētiū exceptis q̄ttuor q̄ sunt introducti de iure ciuili. s. lr̄aȝ obligatio. v̄. obligatio. ꝯtractꝰ emphiteoticus ⁊ sponsaliorū largitas. vt no. s̄. de iure naturali. §. ius aūt gētiū. Et hec obligatio lr̄aȝ ē solū ciuilis ante bieniū. ⁊ sic aīs sola ciuilis nō est efficax ad agēdū. vt dixi. s̄. de obligatōibꝰ in prin. tñ i casu isto post bieniū saltim erit efficax: ⁊ etiā ante bieniū si sit ei renūciatū. vt .i. tāgā. Quinto quero de noīe huiꝰ exceptionis que dat̄ ꝯtra hāc ꝯfessionē factā ꝑ scripturā dic ꝙ si stipulatio de reddēdo nō itercessit ⁊ nūeratio sequuta nō fuit tūc si ex stipl̄one sed ꝯfessione mutui tātū: tunc etiā exceptio dat̄ nō numerate pecunie. Et sic pȝ ꝙ varietas exceptionis ꝓponēde colligit̄ ex medio ꝯcludēdi in libello. ⁊ hec exceptio in factū limitat̄ tp̄e bienali sicut exceptio nō numerate pecunie .l. nō vltra. C. de nō nume. pecu. Sexto quero vsq̄ ad q̄ñ tp̄s possit poni hec exceptio ⁊ q̄s debeat ꝓbare. dic ꝙ intra bieniū pōt opponi vt hic. ⁊ dȝ ꝓbari a creditore pecuniā fuisse numeratā. Et sic est hic sp̄āle ꝙ reus non ꝓbat suā exceptionē sed actor. vt .s. dixi. Sed post bieniū simplr̄ pōt opponi exceptio doli generalis. vt tȝ glo. l. l. si ex cautio-

a ❡ Sȝ q̄d vide hic do. Areti.

No. q̄bꝰ casibus cessat exceptio nō numerate pecunie.

b ❡ Quid aūt. De hac q̄one. vide h̄ domi. Are. ⁊ Pau. de ca. in .l. i. ff. d̄ cōtrahen. emp. ⁊ vendi.

ne. C. eo. vel exceptio nō nu. pecu. vt tȝ hic glo. no. in. v̄. obligent̄. Sȝ d̄ña ē in hoc q̄ ante bieniū ꝓbat creditor pecūiā nūeratā: sȝ post bieniū dȝ ꝓbare debitor nō nūeratā. qd̄ probat ꝑ testes q̄ iterfuerūt vel ꝑ ꝯfessionē creditoris. vt h̄ i gl. i ver. scripturis .l. fi. mō aūt poterit ꝓbare ꝑ iuramētū actoris q̄ lapsus termini bienalis est iusta cā recusandi iuramētuȝ vt .l. in ꝯtractibꝰ. §. illo. C. de nō nume. pecu. Septio quero in quibus casibꝰ cesset hec exceptio. dic ꝙ in q̄nq̄ casibꝰ notatis in .l. ꝯtractibꝰ. §. si q̄ñ. C. de nō nume. pecu. Primꝰ q̄ñ quis ꝯfitet̄ depositū se recepisse. Scd̄s q̄ñ procurator fisci cōfitet̄ publicas functiones recepisse .s. solutiōes tributoȝ ⁊ collectarū. vt .l. fi. C. de apochis publicis lib. x. Tertius q̄ñ maritus post dotalia instrumēta cōfitet̄ dotē vel eius p̄tem habuisse. vt. d. §. sȝ q̄ñ. Quartus q̄ñ ꝓcurator fisci vēdens rē cōfitet̄ sibi p̄ciū solutū .l. ii. §. fi. C. d̄ quadriē. p̄scrip. Quintus q̄ñ mulier in instr̄o fideiussiōis ꝯfitet̄ se p̄ciuȝ recepisse pro fideiussione. vt .l. antiqui. C. ad velleia. Adde sextuȝ q̄ñ quis renūciauit huic exceptioni sȝ post renūciationem possit opponere: tñ renūciatio trāsfert in eū onus ꝓbandi. vt. d. l. si ex cautōe. Bar. tñ tȝ ibi ꝙ huic exceptōi nō pōt renūciari: ⁊ ꝙ si renuncietur non preiudicat nisi fuerit iuratum. vt tenet in .l. fi. C. de non nume. pecu.

❡ De obligationibus ex cōsensu. Rubrica.

Consensu fiunt.

❡ Quidā sunt cōtractus qui solo cōsensu ꝑficiunt̄ ⁊ pariūt actionē ⁊ obligatiōem. vt est emptio locatio: cōductio: vēditio: societas: ⁊ mandatū. Ideo dicunt̄ ꝑfici solo consensu: q̄ in eis quātū ad substātiā obligatōis nō req̄rit̄ scriptura sic in obligatōe lr̄aȝ: nec requirunt̄ verba nec p̄sentia ꝯtrahentiū sicut in stipulatōe sȝ inter absentes sine verbo mediante organo nūcii vel ep̄la fieri pōt: nec requirit̄ res sicut in ꝯtractibꝰ qui re ꝑficiunt̄. vt est cōmodatū: depositum: societas ⁊ pignus. Item in his supplet officiū iudicis incp̄tū ex bono ⁊ equo visum fuerit: sȝ in stipulatōibꝰ solū quatenꝰ stipulatio intercessit. h. d. i terminis ⁊ in summa vsq̄ in fi. vel breuius. Solo cōsensu ēt inter absentes adhibito absq̄ re verbis litteris vel p̄sentia orit̄ obligatio in venditōe: locatōe: mādato ⁊ societate. h. d. ꝯcor. ff. de actio. ⁊ obli. l. ꝯsensu. ❡ No. ergo ꝙ solus cōsensus ēt verbis nō declaratꝰ ꝑficit obligationē in ꝯtractibus qui cōsensu ꝑficiunt̄. Hinc ē ꝙ mutꝰ ⁊ surdus hos cōtractus ꝑagere pōt .l. nō vbi nō voce. ff. de regu. iur. Sȝ in stipulatōe dȝ esse cōsensus v̄bis declaratus: ⁊ iō mutus ⁊ surdus nō p̄īt stipulari. vt .s̄. de inuti. stipu. mutū. Solus igit̄ cōsensus in aliis ꝯtractibꝰ nō sufficit ad substātiā obligatōis nisi aliud interueniat. vt verba in stipulatiōe: res in cōtractibus qui re ꝑficiunt̄. Sȝ in his sufficit solꝰ cōsensus adhibitus tñ ad hoc: nā si eēt ꝯsensus sȝ nō adhibitꝰ ad hoc non obligaret. Et ideo si dico tibi ꝙ hanc rē vēdas ticio ⁊ alius audiēs meū ꝯsensum vadat ⁊ vēdat nō obligat q̄ non adhibui illuȝ ꝯsensum sibi sȝ tibi. vt vult glo. ff. d̄ cōtrahē. emp. l. i. in fi. ⁊ idē dicit glo. in. d. l. ex consensu. Quid aūt [b] si misi tibi litteraȝ vel nūciū de vendēdo: ⁊ anteq̄ lr̄a vel nūcius ad te ꝑueniret reuoco mādatū ⁊ me penitet. sed nihilominus nūcius ignorās ad te vadit ⁊ lr̄am tradit an teneat obligatio glo. tȝ ꝙ sic in. d. l. i. in fi. de ꝯhē. emp. ff. Sed doc. ꝯtra q̄ nūcius nō ꝯtrahit nec lr̄a sȝ ꝯsensus dn̄i q̄ ante ꝯtractū defecit ⁊ ideo ꝯtractus est nullus. Casus est in. c. fi. de ꝓcur. li. vi. ⁊ .l. si pater. scd̄o rn̄so. C. manu. vindi. Et quo eni non ē quesitū ius aduersario pōt vēditor penitere. tenetur tñ ad dānū ⁊ iteresse si qd̄ eēt: q̄ non certiorauit ad aduersariū. vt .l. q̄ hoīeȝ. §. si ticiū. ff. d̄ solu. ⁊ .l. si tibi mādassem ff. mādati. ⁊ .i. mādati. §. itē si adhuc. Itē no. in ver. itē i his ꝙ in ꝯtractibꝰ q̄ ꝯsensu ꝑficiunt̄. ⁊ etiā i aliis ꝯtractibꝰ bone fidei q̄ sunt fauorabiliores q̄ꝫ stricti iuris: q̄ i bonefidei ꝯtractibus

c

ctibus supplet iudex ex officio suo exuberãtius ⁊ pinguius ⁊ fauorabilius inquãtuʒ sibi videt̃ ꝙ̃ in ꝯtractib⁹ stricti iuris. vnde post morã officio iudicis petunt̃ vsufructus ⁊ interesse: ⁊ veniũt rupta ⁊ cesa nisi spãliter fuerint ꝯprehensa vel fuerint affixa. l. fundi. per totũ. l. cũ. l. seq. ff. de ac. emp. ⁊ l. cũ fundus. ff. de fundo instru. Itẽ venit ꝙ vẽditor teneat̃ de morbo ⁊ vitio rei ẽt ignorãs. l. ij. §. cũ. ff. de edi. edic. Itẽʒ venit petitio deteriorationis rei post rẽ receptã. vt ꝫ glo. magna in fi. in. l. elegãter. §. nõ solũ. ff. de dolo. Et in stricti iuris cõtractib⁹ nõ veniũt nisi ea que in ꝯtractib⁹ fuerũt expssa: ⁊ que stricte exigit natura actionis. de quo dic plene per glo. ʃ. de acti. §. actionũ. Oẽs alie sunt stricti iuris. vt ibi dicit gl.

De emptione ⁊ venditione. Rubrica.

Mptio ⁊ vẽditio.

c ¶ Emptio ⁊ venditio sine scriptis ꝯtrahit̃ solo ꝯsensu: sʒ in scriptis celebrãda pfecta nõ est donec cõtractus fuerit in mũdũ redactus de partiũ volũtate: ⁊ iõ ante põt deccedi ĩpugne nõ tñ sine pẽa arraꝝ si que date sint. h. d. vsqʒ ad. §. ꝑciũ. ¶ No. ex prin. ꝙ ꝯtractus emptiõis ⁊ vẽditiõis sine scriptis ꝑficiunt̃ solo ꝯsensu lʒ nõ îteruẽiat tũc traditio rei vel ꝑcij vel arrarũ. Et dicit̃ ꝑfici ꝙ̃tũ ad obligationeʒ vt nõ possit discedi inuita altera parte: nõ tñ ẽ ita ꝑfect⁹ vt res nõ debeat tradi ⁊ ꝑciũ solui. nã triplex est ꝑfectio cõtractus. vna respectu penitẽtie. alia respectu pĩculi rei. tertia respectu traditionis rei ⁊ ꝑcij. vt hic ⁊ in pria glo. no. ⁊ in gl. l. necessario. ff. de peri. ⁊ cõmo. rei vẽ. ¶ Scdõ no. ꝙ venditio ⁊ alij ꝯtract⁹ in scriptis ita demuʒ ꝑficit̃ qñ scriptura est in mũdũ. i. in scripturã publicã sine imũdicia ⁊ sine vituperatõe ꝯsistẽte redacta: ita ꝙ sit a partib⁹ absoluta. i. habita ꝑ cõpleta ⁊ ꝑfecta. vt qꝛ si scriptura ẽ publica postq̃ȝ est lecta a tabellione partes laudauerũt ⁊ approbauerũt. ⁊ si ẽ priuata postq̃ȝ parte se subscripserũt: ⁊ ita intellige h glo. in ver. a ꝯtrahẽte. ⁊ in ver. absoluta. fm Cy. in. l. ꝯtractus. C. de fide instru. ⁊ ibi etiã glo. Qũo aũt appeat an sit vẽditio i scriptis an sine scriptis. lʒ hic glo. q incipit pʒ hic est in scriptis qñ a principio ante ꝯtractũ ⁊ in ipso ꝯtractu inter ꝯtrahẽtes fuit actũ tacite vel expsse ꝙ inde fieret scriptura gerentes in aĩo vt aliter nõ valeat nisi inde fiat scriptura. vt dicit glo. in. d. l. ꝯtractus. Et adde ꝙ vbi ꝯtract⁹ dʒ celebrari i scriptis ante scripturã cõpletã ⁊ approbatã nõ obligant̃ partes: ⁊ iõ interim donec scribat̃ est locus penitẽtie. vt hic. ⁊ ꝑbat̃ in. d. l. ꝯtractus. Sed nũq̃ȝ ꝓthocollũ qd̃ ẽ factũ anteq̃ȝ sit redactũ ĩmũdũ ⁊ in publicũ instrm facit fidẽ vt dicat̃ ꝯtractus i scriptis dic p Saly. [a] vt. d. l. ꝯtract⁹. ¶ Tertio no. ꝙ h ꝯtractus emptiõis ⁊ vẽditiõis ꝑficit̃ solo ꝯsensu vt dictũ si ẽ data arra vident̃ partes sibi reseruare ꝑtãtẽ discedẽdi a vẽditione vbi alr̃ vẽditor ꝑcise cogeret̃ tradere reʒ si hẽt facultatẽ rei tradẽde. vt lʒ Bar. in. l. j. ff. de actio. emp. nam arra nõ est de substãtia ꝯtract⁹ sed ẽ argumẽtũ emptiõis ⁊ vẽditionis ꝯtracte. vt dicit hic tex. Et hoc veꝝ ꝙ lʒ discedere qñ sunt simplr̃ date. secus si ꝑ parte solonis ꝑcij. hic in glo. in ver. cõpellit̃ in ver. sʒ nũgd si dedit. Vñ versus. Arre cum dant̃ ꝑ se ꝑcioqʒ tenent̃. Partes seruare que ꝓmissere vicissim. Cum dant̃ nude nil ẽ nisi pena timẽda. ¶ Quarto no. in ver. his aũt. ibi vel manu ꝓpria. ꝙ paria sunt [b] scribere lr̃aʒ vel se subscribere lr̃e manu alteri⁹ scripte nisi scribẽs erraueris. l. sicut. §. nõ videt̃. ff. qui. mo. pig. vl̃ hypo. soluit̃. vel se subscripserit vt testis. l. gnius. ff. de pig. acti. ⁊ per Bar. in. l. q dotis. ff. solu. ma. Et dʒ eẽ subscriptio specialis nõ aũt sufficit generalis. l. diuus. §. iteʒ senatus. ff. de fal. vbi ꝑ Bar. Nũc venio ad qõnes quero prio nũq̃ȝ ꝯtract⁹ arrarũ sit ꝯtractus ꝑfectus gl. lʒ ꝙ sic ⁊ hñ. vt. d. l. ꝯtract⁹. sʒ non hʒ substãtiã per seqꝫ alteri necessario accidit. Et ita soluit̃ opinio martini in. d. l. cõtractus. Scdõ querit̃ nũgd ꝑ arras possit aliqd dari ꝙ̃ pecunia. dic ꝙ sicut ãnulus vel alia res dari põt. l. ij. C. qñ lʒ ab emptõe disce. ⁊. l. exẽpto. §. ꝙ vna. ff. de acti. emp. Tertio querit̃ an arre possint dari ab alio ꝯtractu ꝙ̃ exẽptiõis ⁊ vẽditiõis. dic ꝙ sic: ꝙ cũ sit ꝯtract⁹ coherẽs alteri ꝯctui. vt. s. dixi. põt ergo coherere aliis ꝯtractib⁹ ꝙ̃ vẽditionis: ⁊ donationis vel numerationis in. d. l. ꝯtractus. in fi. Quarto quero qua actiõe petat̃ restitutio arraꝝ duplicatarum. glo. h in v. ꝯpellit̃. dicit ꝙ triplici actione. i. ꝯditione ex hac. l. ⁊ officio iudicis ⁊ actiõe exẽpto: ⁊ qñ fuit ꝯtractus sine scriptis. dic latius de h p Saly. in. d. l. ꝯtract⁹. Quinto quero an restitutis arris duplicatis nihilominus possit agere ad interesse. in gl. prio dcã in ver. ꝯpellit̃ sunt opiniões. Bar. lʒ opinionẽ Bulgari ⁊ Jo. vt nihilominus possit peti interesse: ⁊ qꝛ ꝑ spãlem ꝓuisionẽ hois nõ videt̃ recessuʒ a generali ꝓuisione legis. vt no. l. ij. C. de iure emphiteo. ⁊ h Bar. lʒ in. l. j. §. dicit al'ge. vsu. vñ querit̃. ff. de publi. Sʒ sali. in. d. l. ꝯtractus lʒ opinio. Mar. ⁊ Azo. s. ꝙ ꝑdictis restitutis arris duplicatis nõ possit agi ad interesse qꝛ h vident̃ tacite agere ꝯtrahẽtes cũ tradũt arras vt eis liceat discedere ꝑdendo arras vel restituẽdo duplicatas. ⁊ h vr̃ velle iste tex. ⁊ tex. in d. l. ꝯtractus. Et h vã vbi ꝯtractus erat ꝑfect⁹: sʒ ibideʒ non erat ꝑfectus tũc oẽs ꝯcordant ꝙ interesse peti nõ põt: qꝛ obligatio nõ põt succedere ad que nata nõ erat. l. d. l. ꝯtractus ver. vt nulli. in fi. ⁊ vt vult hec glo. sup ver. sine pena. Sexto quero qd si arre sunt date pro pte arraꝝ ⁊ solutionis precij. dic ꝙ tunc nõ lʒ discedere p ꝑditionẽ vel duplicationẽ arrarum. sʒ venditor penitens dʒ restituere arras duplicatas ⁊ nihilominus manet firma. ⁊ sic illa vba pro arris ⁊ pagamẽto hñt vim clausule rato manẽte pacto. fm Saly. in. d. l. ꝯtractus. Sʒ dubiũ est qñ reʒ censet̃ pro arra ⁊ qñum pro ꝑcio. dic ꝙ pro media noĩe arraꝝ ⁊ pro media noĩe ꝑcij: qꝛ copula ⁊ diuidit in ꝑtes. l. j. C. si plures vna snia. ⁊ in auc. si qñ. C. de ꝯstituta pecu. ⁊. l. nomẽ filioꝝ. §. portionis. ff. de vbo. sig. Et qd si vẽdita est res pro. x. ⁊ duo vel tria data sint simplr̃ nõ expsso. an pro arris an pro pte solutionis. dic ꝙ ꝑ vtroqʒ datum esse vr̃. vt no. glo. in. d. l. ij. C. qñ lʒ ab em. discedere.

Precium autem.

¶ Venditio sine certo ꝑcio nulla est. ⁊ in ꝯtractib⁹ non recedit̃ ab arbitratoris snia. h. d. vsqʒ ad. §. itẽ preciũ. ¶ Et no. hic regulam. ꝙ sine re ⁊ precio non consistit ꝑfecta vẽditio. vt h. ⁊. l. fi. C. eo. ⁊. l. ij. §. j. eo. Et precium debet esse a principio vel expostfacto. Item dʒ consistere in pecunia numerata. vt. ʃ. eo. §. j. ¶ Scdõ no. ꝙ preciũ in venditione põt cõmitti in arbitriũ alteri⁹ certi. nõ aũt icerti vt h in glo. in ver. nominatus. nisi in pignore dimittẽdo creditori facta cõmuni estimatiõe per aliquẽ bonũ viꝝ: nã tũc ꝑciũ cõmitti in ꝑsonam incertã fauore debitoꝝ vt facilius reperiãt pecunias. l. si fundus. §. fi. ⁊ ibi not. ff. de pig. act. Similr̃ nõ põt cõmitti ꝑciũ in potestate alteri⁹ ꝯtrahẽtiũ. l. qd̃ sepe. §. j. ⁊ ibi no. ff. eo. Et no. in. l. in emẽtio. C. eo. sicut nec ꝯmerciuʒ seu facultas ꝯtrahẽdi. puta si volueris. vt. d. l. in emẽtio. ⁊. l. si in emptiõe. §. si emptio. ff. eo. sʒ ipsa res ⁊ rei qualitas bene potest cõferri. vt sit tibi empta si res tibi placuerit. vt. ʃ. eo. §. emptio. nã accidẽtalia ꝯtractus bene possunt ꝯferri in emẽtis arbitrio nõ substãtialis. vt. l. hec vẽditio. ff. eo. sʒ legatum bene põt cõferri in expresso volũtate legatarij. vt lego tibi si volueris. quia est actus qui non est obligatori⁹ hincinde ⁊ si moriat̃ legatarius anteq̃ȝ declaret se velle nõ trãsmittit legatũ ad hẽdẽ. l. si ita expressum. ff. de ꝯdi. ⁊ demõ. lʒ nõ expssa volũtate hẽdis. l. senatus. §. legatũ. ff. de leg. j. ¶ Tertio no. ꝙ qñ ꝑciũ ꝯfert̃ in arbitriũ tertij tũc si nõ declarat ꝑciuʒ. vt qꝛ nõ vult: vel non põt nõ valet vẽditio: nec recurrit̃ ad arbitriũ boni viri. i. iudicis qui declaret ꝑciũ. se si inique declaret bene recurrit̃ ad arbitriũ boni viri. vt hic in gl. i ver. diffiniuerit. nã hoc casu cum declarat subest obligatio inter ptes sup qua põt fundari officiũ iudicis. sec⁹ vbi nullo mõ declarat fm Bar. in. l. si qs arbitratorꝝ. §. arbitroꝝ. ff. de ver. obli. Et sic pʒ ꝙ in ꝯtractibus regu arĩter nõ discedit̃ a per

a ¶ Per sa lice. Qui tenent ibi ꝙ sic si hʒ oĩa regsita ad istrm publicuʒ. puta millisimuʒ diẽ ⁊ menseʒ subscriptõeʒ notarij cũ ei⁹ signo regsita de iure vl̃ cõsuetudĩe. als non probat.

b ¶ Paria sunt. Ideʒ lʒ do. Pe. d̃ se. in tit. sor. op. ꝯtra instru. in gl. ⁊ maxime in fine glo.

sona debẽtis arbitrari. Fallit qñ ɔfertur in volũtate alterius cõtrahẽtiũ eo casu a quo põt recurri ad arbitriũ bõi viri.l. hec vẽditio.ff.eo. Secũdo fallit si arbitrator assumptus fue ris sup aliquo accessorio alicuius cõtractus iã pfecti.vt si vẽ do tibi fundũ cũ vno de bobus meis arbitrio ticij.ar.l.si in emptione.ff.eo.l.sup diminutione precij que fit a iudice pp diminutionẽ rei.vt.l.sic rei.ff.eo. Tertio fallit qñ debẽs ar bitrari inique arbitrat.vt.d.§.arbitrorũ.nã his casibus re cedit a psona arbitratoris.fm Bar.i.d.l.si gs arbitratu. Sz in vltimis volũtatib⁹ bene recedit a psona:quo ad substan tiã legati.l.fi.§.sed siquis.C.ɔmunia de le.⁊.l.j.⁊.l.ij.siue sit collatũ in psona tertij.in.d.§.sz ⁊ siquis.siue heredis eo ca su quo potest in eius volũtatẽ cõmitti.§.veluti.vt cũ testator legat tibi si eius heres estimauerit cũ approbauerit vel iu stum esse pbauerit.nã hõde non arbitrãte recurrit ad arbi triũ boni viri.l.si sit.ff.de lega.j.non expsse.vt lego tibi si heres meus volet.l.senatus.§.legatũ.ff.de leg.j. Et no.gl.in d.l.j.⁊.l.ij.C.ɔmunia de lega. Sz non creditor quo ad pene ɔmissionẽ.l.multa.ff.de ɔdi.⁊ demon.de quo p Bar.in.d. l.j.ff.de leg.ij. Sz quero qñ dicat ille cuius arbitriũ ẽ ele ctũ inique arbitrari.glo.h in ver.diffiniret dicit qñ vltra di midiã iusti pcij arbitrat.⁊ hoc clap.l.ij.C.de rescin.ven.als aũt stat in arbitrio iudicis. Bar.tñ in.l.si societatẽ.§.arbi trorũ.ff.pro socio.q inique df arbitrari qñ arbitrat plus vel minus gnta pte totius. Secũdo quero an ille cuius arbitriũ est electũ cogat arbitrari.dic vt innuit gl.in.l.fi.C.eo.q si ẽ arbiter nõ cogit nisi sit adiecta pena vel aliud loco pene.vt l.dic pferre.§.fi.ff.d arbi. Sz si ẽ arbitrator tũc cogit postq̃ acceptauit.sic ẽt cogit quis cõsulere in cã vel pũcto sibi cõ misso.dicit glo.in.l.in sacris.C.de primis sacro scrinio.lib. xij.sicut tenet quis iudicare.l.sancimus.C.de aduo.diuer. iudi.de quo vide per Inno.in addi.spe.in libro.de regstio ne cõsilij.ver.sz nũquid.lz specu.ibi teneat oppositũ. Tertio quero an arbitrator possit declarare sniam suaz absentibus ptibus.dic q ptes debẽt esse psentes vel legitime citate co rã eo qui eas dz iterrogare ⁊ cũ eis se informare.fm Bar. in.d.l.siquis arbitrator.lz alij ɔtra. Quarto quero an in em ptione ⁊ vẽditiõe vẽditor cogat pcise rẽ suã tradere:an vo liberet pstando interesse.glo.h in ver.tradat tz q pcise co gatur rẽ suã tradere si facultatẽ hẽat tradẽdi.als liberat p stando interesse.de quo dic per Bart.in.l.j.ff.de act.emp.

Nota quot requiruntur vt periculuz trãseat in emptorem.

Ultio no.in ver.qd ius.q vẽditio ⁊ locatio ambulãt pa ribus passib⁹:⁊ habẽt ɔformitatẽ.qr sicut nõ valet venditio sine re ⁊ pcio.vt h.ita nec locatio.vt.j.loca.l ptin. ⁊ sicut nõ valet ⁊ ãnullat vẽditio nõ arbitrãte eo in cuius arbitriũ est collatũ pciũ.vt h.sic nec locatio.l.si merces.l ptin.ff.locati. differũt tñ in gbusdã.nã in emptõe spectat piculũ ad empto rẽ etiã ante traditionẽ.vt puta si vinũ vẽditũ effundat vl ac crescat post degustatõem.l.j.ff.de picu.⁊ cõmo.rei ven. Et nota.j.eo.§.cũ aũt. Sz in locatione non.l.ex ɔducto.§.j.⁊.ij. ff.loca. Secũdo differunt.qr vẽditor tenet vel rẽ tradere si hz facultatẽ.vel pstare interesse.vt.s.dixi. Sz locator aliqñ excusat.puta si supueniat ei necessitas post locationẽ retinen di rẽ locatã p se.vt.l.iij.C.loca. Tertio differũt.qr vẽditio ẽ titulus habilis ad trãslationẽ dñij vel vsucapiẽdi ɔditionez l.ex empto.ff.de act.emp.sed locatio nõ.l.non solet.ff.loca. Et de hoc dic p Azo.in sum.in ti.de loca.iuxta fi. Sz gd in dubio si ñ appet an fuerit vẽditõ vl locatõ.dic q ẽ atẽdẽda ɔtitas pcij ⁊ an semel vl ãnuatiz soluat fm gl.sup v.agẽdi.

Item precium.

Preciũ qd exigit in vẽditõe ɔsistere dz in pe cunia numerata.si aũt ɔsistat in specie tũc est ɔtract⁹ pmuta tionis. Itẽ pnia vz opinio que validiorib⁹ rõnib⁹ ⁊ argumẽ tis defendit.h.d.vsq ad.§.cũ aũt. Et intellige sane q pciũ dz determinari in pecunia certa ⁊ determinata.lz postea in solone hũ põt solui vna res p pecunia volẽte creditore nõ aũt eo inuito.vt.l.pcij.C.de rescin.vẽ. Et no.i.l.ij.in fi.ff.eo. Sed qd si trado tibi librũ meũ p tuo ⁊ p decẽ.an erit vẽdi tio vel pmutatio.dic q si principalr agat de pmutando erit pmutatio si ecõtra erit vẽditio. In dubio autez inspiciã qd plus vz.vt si plus vz res q̃ dat p re q̃ pecunia tũc fit pmu tatio.als fit emptio.vt in.c.ad qõnes.extra de rerũ pmu.de quo p Bar.in.l.aristo.ff.de dona. Itẽ no.pmutationẽ esse ppriã speciẽ ɔtract⁹ innoiati p se sepatũ a ɔtractu emptõis ⁊ vẽditiõis. Et ex eo demũ agi põt.qñ gs impleuerit ex pte sua ɔtra recusantẽ implere vel ɔditio ob cãm ad repetẽdũ datũ.sicut in alijs ɔtractib⁹ inoiatis.vt hic in glo.pe.in ver. speciẽ. Et quare pmutatio nõ sit nomẽ sufficiẽs ad faciẽdũ ɔtractũ noiatũ glo.pe.hoc tãgit. Sz dic fm glo.in rubri.C. de rez pmu. Ad hoc vt aliqs sit ɔtractus noiatus duo req runt. Primo q cadat in certã speciẽ ɔtract⁹. Et scdo q hẽat speciale nomẽ ɔgruẽs illi soli ɔtractui ⁊ nõ alij. Sed nomẽ pmutatõis ẽ adeo latũ ⁊ generale q ɔuenit etiã alijs ɔtracti bus ideo nõ dicit ɔtractus noiatus.vt dicit glo. Sic ẽt trã sactio est ɔtractus inoiatus pp generalitatẽ nois.de quo p Bar.in.l.j.ff.de pac. Ultimo no.in validiorib⁹ rõnib⁹ ⁊ argumẽtis ⁊ vbi rões sunt impares obtinẽt illi qui habẽt plures rões p se.qr due rões vincũt vnã.vt in auc.d vte rinis ⁊ ɔsanguineis fratrib⁹.§.hoc igit.col.vj. Et no.l auc. itaq.C.cõia de success. Et rões vbi oĩno sunt pares in nu mero vel validitate põt iudex gratificari.vt no.in.l.cũ prola tis.ff.de re iudi.⁊.l.fi.ff.de religio.⁊ sump.fune. Itẽ collige hic fm glo.q auctoritates poetaz philosophoz ⁊ medicorũ possunt in cãis allegari. Dic tñ q sunt pbabiles que ratiõe nitunt non aũt decisiue nisi in arte sua.vt.l.in tantũ.§.fi.⁊.l. sequẽti.ff.de rerũ diuisi. Et vide in.l.j.⁊ p Bar.⁊ Florenti num.ff.si cer.pe.ponit etiam.§.de donatione in prin.

Cum autem.

Rei vẽdite i specie oẽ picu lum ⁊ cõmodũ ⁊ incõmodum pertinet ad emptorẽ ẽt ante traditionẽ.nisi i ea vẽditor dolũ culpã ⁊ morã cõmiserit:qr tunc nõ cõmittit ⁊ cũ gs iõ tenet qr hz actionẽ eã cedẽdo liberat.h.d.vsq ad.§.emãcipãdo. No.ergo q postq̃ res est vẽdita in spẽ:si anteq tradat pereat sine mora vel culpa vẽditoris.vt qr equus venditus moriat:vel domus vendita ɔburat.vel vinũ in spẽ venditũ acetũ fiat vel effundat:piculũ est emptoris:qr nihilomin⁹ tenet soluere venditori pciũ. Nam augumentũ ⁊ diminu tio rei in spẽ vẽdite spectat ad emptorẽ nec tenet venditor custodire rẽ venditã q̃tuz ad exactissimã diligentiã ⁊ custo diam nisi p pactũ susceperit in se custodiã.vt dicit hic tex.qr tunc tenet ẽt de leuissima culpa.⁊ sic de exactissima diligẽtia ⁊ custodia.vt sic pactũ aliqd operet vt hic in gl.in ver.is ca sus.sz si nõ susceperit custodiã tenet tñ de custodia ẽptoris qr tenet de dolo lata culpa ⁊ leui.vt hic in gl.in ver.neq cul pa ⁊.l.q sepe.⁊.§.si res.ff.eo.⁊.l.custodiã.ff.de picu.⁊ com. rei ven. Sed qñ vendit res in genere:tunc ante traditionẽ vel morã vel culpã piculũ ẽ venditoris ⁊ ad eũ spectat oĩs custodia:qr qd in genere debet pire nõ põt.l.incendiũ.ff.si cer.pe.⁊.l.in rõe.§.incerte.ff.ad.l.fal. Quot aũt regrunt vt periculũ trãseat ad actorẽ.dic q nomẽ que ponunt hic i gl. magistrali.⁊ no.in ver.statiz. Et similẽ gl.habes i.l.licitatio ff.de picu.⁊ cõmo.rei vẽdi. Et dũ glo.dicit q fiat pure.als ⁊c.dic q qñ vẽditio nõ fit pure:sz sub ɔditiõe.⁊ tũc ei⁹ ɔdi tio dependet a futuro euentu:puta si nauis ex asia venerit. tũc si res perit pẽdẽte ɔditõe perit piculo vẽditoris. Si aũt deterioret vl melioret cedit in lucro ⁊ dãno emptoris.sec⁹ aũt est in tacita ɔditiõe depẽdente a ptãte venditoris vt mẽ suratio põderis vl numeratõis:qr piculũ pemptõis ⁊ dete riorationis i totũ spectat ad vẽditorẽ i cui⁹ ptãte ẽ se exonera re põderãdo.metiẽdo.⁊ numerãdo.vt.j.i fi.gl. Seqt i glo. quã publicatiõez rei dic si res vẽdita añq̃ tradat publicet. tũc si publicat culpa vl delicto vẽditoris ẽ ei⁹ dãnũ ⁊ tenet emptori ad restõnez pcij ⁊ ad oẽ interesse. Si aũt publicat sine eius culpa.vt qr militib⁹ assignat vt dicit glo.in.l.si fun dus.ff loca.⁊.l.itẽ si vberatũ.ff.de rei ven.tũc tenet vẽditor solũ restituere pciũ.si aũt tenet ad aliud iteresse.⁊ sic ẽ spãle

boc scdo

hoc scdo casu q piculū pemptionis rei vēdite nō spectat ad emptorē * vt dicit gl.in.d.l.si fundus. Jtē dū dicit glo.de pacto periculi spāliter vel generalr apposito.dic vt hic l.d. §.quesitū qr sufficit exp̄ssio aliquoꝝ casuū in specie.⁊ deinde sequat clausula generalis que referat ad alios casus nō specificatos minores vel equales ⁊ non maiores.vt in cle.ij.de pcur. Jtē dū dicit glo.siue res erat alio mō peritura penes emptorē:siue nō. ℭ No.q in actionib⁹ psonalib⁹ descēdētibus ex maleficio.vt furto.rapina.⁊ metu.⁊ descēdentib⁹ ex ɔtractu indistincte spectat piculū ad delinquētē ⁊ morosū nec adhibet illa distinctio an res eēt eodē mō pitura penes actorē vl nō.que distinctio adhibet in reali.vt dicit glo.magna in fi.in.l.itē si verberatū.§.fi.ff.de rei vē.nā fur ⁊ morosus equipant.l.inter stipulātē.§.si stichū.ff.de ver.obli.⁊ p Bar.in.l.qd te.ff.si cer.pe. Jtez dū dicit de re que degustationē desiderat dic melius q̄ glo.hic ptz glo.in.l.q sepe.§.in his.ff.co.⁊.l.j.ff.de peri.⁊ cōmo.rei ven.videlz in reb⁹ que recipiūt degustationē vt vinū.gingiber ⁊ similia siue in reb⁹ que ɔsistūt numero pōdere vel mēsura.vt.d.§.in his.si vēdunt in genere tūc clarū est ⁊ oēs ɔcordāt q oē piculū deteriorationis ⁊ amissionis ē vēditoris anteq̄ duo interueniāt.s.gustus ⁊ mēsura. Si a prio.s.a gustu incipias tūc nō curam⁹ an velit gustare vel nō emptor lz raro eueniat q nō gustet.vt dicit glo.magna in.v.vbi aūt in.d.l.j.C.de picu.⁊ cōmo.rei ven.si aūt dicte res vēdant in specie.tūc lz glo.in d.l.j.⁊ in.d.§.in his.videlz q statī spectat piculū ad emptorē sicut in ceteris reb⁹. Ante degustationē siue sit vinū:siue gingiber siue alia res.vt in.d.§.ex his.⁊ hoc nisi vēditor i se susciperet piculū.qr tūc tenet vsq ad degustationē tātū:si nō fuit determinatū aliud tps vsq ad qd teneret de piculo in d.l.j.ff.de picu.⁊ cōmo.rei vē. Et si emptor recusaret degustare vel interesse mēsurationi pōderationi vel numeratiōi qn res eēt vēdita in genere tūc si nō sit determinatū tps dz eū expectare vsq vel ppe sequētē vindemiā vt tunc possit hēre vasa vacua.alr post illud tps facta ptestatione emptori pōt vēditor vinū effundere.vl si velit ex vrbanitate vegetes ɔducere vl vinū vēdere.vt.d.l.j.§.lz.⁊.§.fi.⁊.l.figs vina.§.fi.in fi. Et hoc qn vēditor nō est mercator.alr si ē mercator dz expectari vsqquo cōmodo venditoris tollit possit.vt.l.hoc lex.ff.de picu.⁊ cōmo.rei ven. Et de nouē supradictis regstris dant versus. Si sine scriptura fiat distractio pura. Fraudemmoraqz mei si certe sit spēi. Nō degustādo sine pacto nō publicādo. Trāsfert ad emptorē casus ante traditionē. ℭ Jtē no.in ver.itaqz tā.q q̄uis vnus emerit rē non tā est dñs reinisi sibi tradat. Et ideo si rē furet interim aliquo sine dolo ⁊ culpa leui vēditoris emptor non pōt vēdicare.vel ɔdicere.qr rei vēdicatio dat dño.l.in rē.ff.de rei ven.⁊ similr ɔditio ex lege.ff.de ɔdi.fur.sed vēditor tenet sibi cedere rei vēdicationē ⁊ ɔditionē furtiuā.⁊ nō tenet ad aliud.qr quotiēs qs tenet ex eo qr hz actionē illā cedēdo liberatur.l.qd debet.ff.de pecu.sed si tenet ex alia causa.qr eius culpa subrepta est res tunc non liberat cedendo illam.sed tenetur illam vēdicare ⁊ prestare emptori vel soluere interesse.vt hic in glo.penul.in verbo exhibere.

Emptio autem.

ℭ Etiā sub ɔditōe pōt emptio ɔtrahi ⁊ accidētia ɔtractus pūt in volūtatē alteri⁹ ɔtrahētiū ɔferri.h.d.vsqz ad.§.loca. ℭ No.igit q vēditio pura tunc est pfecta q̄tuz ad transferendū periculū in emptorez qn appet qd.quale.⁊ quantū sit in re ⁊ pcio.vt.l.necessario.ff.de peri.⁊ cōmo.rei ven. Et qn sub ɔditione tunc dependet a futuro euentu cōditionis que si defecerit nulla est emptio.vt.d.l.necessario.in fi.si aūt extiterit ɔditio tūc trahit retro ad tps ɔtractus.l.potior.C.q po.in pig.ha.⁊.l.filius.ff.de vbo.obli. ℭ Scdo no.q accidētalia ⁊ qualitates rei vēdite.vt est si res placebit tibi pūt ɔferri in placitū ⁊ volūtatē alterius ɔtrahētiū.vt hic ⁊.l.hec venditio.ff.co. Et idē in vēditione resoluēda.vt vēdo tibi.⁊ si res tibi displicuerit sit inempta.vt.l.iij.ff.co.sed substātialia ɔtractus ⁊ ipsuz cōmertiuz vt res sit tibi empta si voles:vel pro quanto precio voles:nō pūt ɔferri in volūtatem alterius ɔtrahentiū.vel in emētis ⁊ vēdentis arbitrio C.co.l.in ementis.⁊ dixi.ī.co.§.preciū. Et est rō.qr qs non astringit ad ɔtrahendū de necessitate.vt dixit tex.in.d.l.emētis. Et ideo vēditio est nulla.nā exquo de pñti nō vult ɔtrahens se obligare.nō ē verisimile q velit in futurū.⁊ sic cām ppetue voluntatis vl hēt.fm Saly.in.d.l.in emētis.vbi gl.reprobat glo.hic positā.que dicit q ipsa res pōt ɔferri in arbitrium emptoris.nisi salues gl.intelligēdo q ipsa res.i.rei qualitas ⁊ bonitas seu forme vel coloꝝ ɔplacentia fm diuersitatem rei que cognoscit ⁊ discernit pōt ɔferri in voluntatem ɔtrahentis. Et est simile in.l.si in lege.in princ.ff.loca.⁊ de vb.ob.l.cū stipulatus fim mihi a proculo.alr autē nec res nec preciū nec vēditio pōt ɔferri in arbitriū alterius ɔtrahētium. Et alia rō fm Cy.qr lex prouidit ne ɔtractus sint dilusorij ludibrij ⁊ turpitorij.qd esset si aliquod istoꝝ ɔferret in voluntatē ɔtrahētis qr lex presumit q nolit se obligare quā in suo arbitrio vult cōmittere.fm Cy.in.d.l.in ementis.

ℭ Ad emptorez. Jnge hic dis.quaz facit hic do. Are.in.ij.co. ante me.v.⁊ ɔclusio est.⁊ sic hēbis hāc materiā piculi expeditaz.

Loca sacra.

ℭ Emēs rem ignorāter que nō est in cōmercio putās eā esse i cōmercio ɔtra vēditorē agit ad totale interesse.h.d.vsqz ad fi. Et intellige q agit ad totū interesse quādo venditor sciebat rem nō esse in cōmercio ⁊ emptor ignorabat.vt h. Et idē si ipse vēditor ignorabat.s.an saltē teneat ad restitutiōez pcij.dic vt in.l.emptorē.§.fi.ff.de actio.emp.⁊ per Bar.in.l.cū lex.ff.de fideiusso. Si aūt emptor scit tūc nō agit sz sibi iputet.qr damnū qd qs sua copula sentit ⁊c.vt in regula iuris damnū. Et sic patet hic.q quādo emptor ignorauit vl ambo ignorauerūt quod valet vēditio rei cuius nō est ɔmerciū vt sacre religiose publice liberi hominis.qd est verū quātū ad obligatōem ⁊ actionē inter ɔtrahētes dandā nō aūt quātū ad ipsam rem.vt dicit glo.in.l.liberi.ff.co.⁊ p Bar.in.l.ɔtinuus.§.cū qs.ff.de ver.ob. Sz nūquid si interiz res sacra efficiat pphana recōualescat stipulatio ⁊ vēditio.dic q nō per respectū.l.qd ab initio.de reg.iur.⁊.ī.de inuti.stip.§.iuris. Jtē quid si ciuitas ipsa vellet vēdere plateā vl aliū locū publicū.an possit irrequisito pncipe.dic q sic.si non recognoscit supiorē.qr cū sit populus liber sibi ipse pnceps ē l.nō dubiū.ff.de emp. Si aūt recognoscit supiorē tunc dz fieri prius statutū q possit vēdi.vel q ille locus public⁹ deincep hēat p priuato ⁊ deinde vēdat.l.phibere.§.plane ff.qd vi aut clā.⁊ p Bar.in.l.cōtinu⁹.§.cū quis.ff.de v.ob.

ℭ No.istos versus.

ℭ De locatione ⁊ conductione. Rubrica.

ℭ Diuidit titulus iste in quinqz ptes. Primo ponit q cōtractus iste hz similitudinē cū ɔtractu emptōis. Scdo istud per exēpla declarat. Tertio qd veniat in isto ɔtractu. Quarto ad quid teneatur conductor. Quinto an iste contractus trāseat in heredem.secunda ibi.naz ⁊ emptio.tertia ibi.l.§.conductor. quarta ibi.qui pro vsu.quinta ibi in fi.mortuo.

Locatio ⁊ ɔductio.

ℭ Locatio similitudinē hz cū venditiōe.qr vtraqz ɔsensu pficit ⁊ in vtraqz dz for tuito cōsistere in pecunia numerata certa ⁊ determinata a pncipio vl ex post facto.⁊ declaratiōe pcij certi. Et i vtraqz pōt ɔferri declaratio pcij ⁊ mercedis in arbitriū alterius.si aūt ɔtrahētes mercedē inter se ex post facto declarādā ɔtulerint nō erit locatio sz cōtractus inominatus pducens actionē.s.pscriptis vbis.h.d.vsqz ad.§.pterea. ℭ No.igit q vēditio ⁊ locatio habēt cōformitatē ad inuicez ⁊ familiaritatē inter se.vt.j.co.§.adeo.differūt tñ in aliqbus.vt dixi.ī.ti.j.in.§.pciū. ℭ Secundo no.q sicut in venditiōe dz esse pciū in pecunia numerata.vt ī.ti.j.in pri.sic ⁊ in locatiōe dz merces ɔsistere in pecūia numerata.⁊ id qn locas agrū tuū colono ad laborādū ad me

dictam fructuũ nõ est locatio.nec posses eũ ꝯuenire actione ex locato.qꝛ nõ est merces in pecunia numerata:sꝫ est societas.vt hic in glo.notabili in ver.not.si merces.sꝫ si locas ꝛ recipis mercedẽ in nũmis ꝛ nõ imediate fructuũ tunc bene ẽ locatio vt hic. Est enim multiplex genus colonoꝝ.vt habetꝰ per Bar.in.l.si apes.§.si.ff.de fur. Et adde ꝙ ex variatiõe pcij inducitꝰ variatio ꝛ diuersitas ꝯtractus.vt hic in gl.si.nã si a pricipio interuenit certa merces in pecunia ẽ locatio. vt hic in prin. Si aũt non fuit certa ꝛ determinata merces a principio sꝫ remanet in suspẽso per nos declaranda ex postfcõ est cõtractus inominatus ex quo datur actio pscriptis vbis. vt hic in ver.qua de cã.si aũt de mercede nulla ẽ habita mẽtio tũc est mãdatũ.vt.j.manda.§.ij. Sꝫ quero quomodo cognoscuntꝰ facta que pñt locari ꝛ que nõ.dic per Bar.in.l. naturalis.§.ac cũ do.ff.de pscrip.ver. Jtẽ q̃ro an possit fieri ex cã donatõis dic ꝙ nõ.l.sicut.ff.eo.ꝛ hoc veꝝ a pricipio.sꝫ ex postfcõ bñ põt remitti pẽsio ex cã donationis.l.si tibi habitationẽ.ff.eo. Jtẽ quero.an possit fieri locatio in vno nũmo.dic ꝙ nõ.qꝛ tũc sapit vim donatiõis.l.si qs ꝯduxit.ff.eo. nisi sit res tã vilis que maiori mercede digna nõ sit. vt dicit Bart.in.d.l.si qs.vel nisi ex cã necessitatis. puta ꝙ maritus vult restituere vxori post solutũ matrimoniũ vsumfructũ quem habuit in dotem.vt.l.si vsufructus.ff.de iure dotiũ.

Preterea. ¶ Si nõ interueniat in locatiõe merces vel pciũ in pecunia certa ꝛ determinata:nõ erit locatio:sꝫ ꝯtractus inominatꝰ.ex quo ꝯpetit actio pscriptis verbis.h.d.vsqꝫ ad.§.adeo. Et intellige sane.ꝙ in principio dꝫ certa pensio in pecunia determinari:sꝫ postea in solutiõe facienda bene potest solui species pro pecunia volente creditore.vt dixi de venditiõe.s.i.j.§.itẽ precium. ¶ Et nota hic casum quotidianum si cõmodo tibi vnam rem vt tu cõmodes mihi aliã:nõ est ꝯmodatũ.nec oritur actio ꝯmodati.quia nõ ẽ gratuitũ.nec ẽ locatio.qꝛ nõ interuenit merces in pecunia determinata sed ꝯtractus inoiatus do vt des facio vt facias qꝛ trado vt tradas ꝛ cõpetit actio pscriptis verbis que hꝫ locum in tribus casibus.vt not.hic glo.si.ꝛ in.l.ex placito.C.de rerũ pmu.ꝛ in rubri.de prescriptis verbis.ꝛ adde glo.j.manda.§.si.in verbo interueniente ꝛ quod dixi.s.§.proximo.

Adeo. ¶ Cõtractus emphiteoticus est ꝯtractus per se ab emptione ven.loca.ꝛ cõduc.differens in quo si nihil de casu fortuito est actũ inter ptes tũc si perit res tota liberatꝰ emphiteota sꝫ si pro pte nulla liberabitꝰ arte.h.d.vsqꝫ ad.§.concor.l.j.C.eo.de iure emphi. ¶ Quero primo qbꝰ modis põt fieri ꝯtractus emphiteoticus seu res in emphiteosim dari. Rñdeo tribꝰ modis.pmo mõ in perpetuũ.s.tam diu q̃ diu soluatꝰ pẽsio vt dicit hic tex.secũdo ad tps.tertio vsqꝫ in tertiã vel in quartã generationẽ.vt hic in glo.in ver.auferre.ꝛ in auẽ.si quas ruinas.C.de sacrosanc. eccle. ¶ Quero scdo in qua re possit solui pẽsio ex hoc cõtractu dic in pecunia ꝛ in specie vt hic in glo.sup ver. Ex quibus no.ꝙ vbi in.l.vel in statuto loquuntꝰ de locatiõe apponuntꝰ hec verba pensio vel redditus vt puta si colonus non solueret pẽsionẽ vel redditũ ꝛc.tunc locator põt intẽtare dictũ statutũ q̃uis videatꝰ ꝙ nõ sit pprie locatio qꝛ non ꝯsistit merces in pecunia certa.vt.s.§.pri.ꝛ sic defensatꝰ ꝯtractus in qbꝰ locantꝰ res imobiles sub mercede corbiũ frumẽti vel vini singulo anno nã p hmõi locatiõibꝰ põt intẽtari statutũ loquẽs de locatione in quo ponatꝰ verbũ redditus.nãꝫ statutũ põt disponere qđ dicatꝰ locatio lꝫ merces ꝯsistat in spẽ sicut põt fieri p pactũ.vt no.in rubri.C.de decre.decur.li.x. ¶ Tertio quero an emphiteota possit vendere vel alio modo alienare ius suum dic ꝙ sic dũmodo.primo requirat dominũ seu sibi denũciet si vellet dare tantũ preciũ quãtũꝫ re vera ab alio reperitꝰ ꝛ debet eum expectare per duos menses nisi sit actuꝫ ꝙ possit vendere in requisito domino vel caderet a iure suo.vt.l.si.§.j.C.de iure emphi.ꝛ hic in glo.si. ꝛ c.ꝯ.xxix.extra de loca. Si autẽ dñs nolit emerẽ.vel post duos menses expectantꝰ nõ rñdeat tũc lꝫ emphiteote alteri vẽdere sua emphiteota.l.melioratiões ꝛ dñs tenetꝰ emptorẽ inuestire ab emptore.qnquagesima precij noie laudemij siue de inuestire.l.si.C.de iure emphi.ꝛ ibi glo.in ver.estimationis dũmodo emphiteota nõ vẽdat psone pbibite ex pcõ vl pbibitione.l.vt sunt posteriores ꝛ que nõ sunt habiles facilitate ꝯueniendi vt milites capitanei ecclesie sui ꝛ similes vt no.glo.in.d.c.potuit in spec.de loca.§.nunc aliquã versi. centesimo sexodecio. ¶ Quarto quero in qua re possit fieri hic ꝯtractus dic ꝙ in re imobili tantũ nõ aũt in re mobili ꝛ dꝫ fieri in scriptis qꝛ scriptura est de substantia vt h in gl. in ver. Bar.tñ i.l.j.C.e.tenet ꝙ ẽt põt fieri sine scriptis ꝛ ita seruat ꝯsuetudo. ¶ Quinto quero quo iure hic ꝯtractus fuit introductus dic de iure ciuili lꝫ ꝯtractus oẽs regulariter sint de iure gen.exceptis quattuor:vt.s.de iure natu.§. ius autẽ gen.ꝛ hic in glo.in ver.naturalis. ¶ Sexto quero in quo differatꝰ ꝯtractus emphiteoticus a locatione cõdu. ven.ꝛ emp.dic vt in glo.in ver.venditionẽ ꝛ in ver.locationem. ¶ Septimo quero que actio datꝰ dño ꝯtra emphiteotam tenet hic glo.in ver.ppriam ꝙ ꝯdictio ex hac.l.ꝛ ex.l.geminiana que est.l.j.C.de iure. ¶ Sed Bar.tenet in.l.j.ff. de condi.ex.l.ꝙ datur actio ex emphiteosi qꝛ semp est actio ex ꝯtractu ꝛ nõ ex.l.quotienscunqꝫ sit ꝯtractus gratia lucri vtriusqꝫ.l.obligationũ genera.§.ex ꝯtractu.ff.de act.ꝛ obli. ¶ Octauo quero an primus emphiteota possit alteri dari in emphiteosim ꝛ qua actiõe aget primus ꝯtra sm dic vt hic in glo.in ver.ppriam.nam si dñs inuestiuit sm emphiteotã tunc primꝰ desinit esse emphiteota ꝛ nõ agit nisi ageret actio prescrip.ver.ad aliquã pcã inuicẽ inita. ¶ Sed si scdo emphiteota ꝯstituit aliũ requisito tñ dño tunc ageret vtili actione aliãs ꝯditione ex.l.de zenonis de qua dꝛ hic in.d.l.j.C. de iure emphi. ¶ Nono quero an sit dñia inter ꝯtractũ emphiteoticũ ꝛ liuellariũ pcaria ad firmã seu ad fictũ datũ de quibus tangitꝰ per glo.in auẽ.ingressi.C.de sac.san.eccle.in.l. finita.§.de vectigalibus.ff.de dam.infec. Bar.in l.j.C.de iure emphiteo.dic ꝙ quo ad effectum nulla est differentia per tex.in.c.vnico qualiter olim feudum olim poterat alienari col.x.licet nomina sint diuersa sm diuersas consuetudines regionum. ¶ Decimo quero si res emphiteota minuatꝰ an pensio minuatꝰ dic licet hoc sit in locatione vt si minuatꝰ vl perit pars rei debeat fieri diminutio mercedis.l.lꝫ certis.C.eo.tñ secus ẽ in emphiteosim que lꝫ pereat etiã vltra dimidiam vel supuenit sterilitas nulla fit remissio mercedis ꝛ rõ est pp dignitatẽ pẽsionis q̃ inde soluitꝰ potius in recõuẽtione dñij q̃ ob recõpẽsationẽ fructuũ Bar.tñ i.d.l.j. intelligit ꝙ tantũ remanet ex re emphiteoticaria q̃ ex fructu possit fieri pẽsio. ¶ Undecio quero qđ ecõtra si res augeatur an augeatꝰ pẽsio glo.C.eo.l.j.distinguit an sit patẽs vel latẽs incremẽtũ. Sed Bar.ꝫ ibi indistincte dꝛ augumẽtũ spectare ad emphiteoticariũ sicut ad euꝫ spectat diminutio vt idẽ iure sic in vtroqꝫ sꝫ in agris tabularijs secꝰ ẽ qꝛ aucto vel diminuto pdio augetꝰ ꝛ diminuetꝰ tributũ.l.ij.c.aluuio. ꝛ pla. ¶ Duodecio quero qđ si pp guerrã non põt res emphiteoticarias laborare ꝛ ex eã fructus colli an fiat remissio mercedis dic ꝙ paria sunt rem perire ꝛ innudari ꝛ ab hostibus capi seu fieri quominus aliqs pcipiatꝰ fructus ꝛ sic fit remissio mercedis vt tꝫ Bar.in.l.interduꝫ.§.qui ex naufragio.ff.de acq.pos.ꝛ Saly.i.l.j.C.de iure emphi.ꝛ spec.in ti. de loca.§.nunc aliqua v.centesimo.xxvij.licet secꝰ sit in sterilitate vbi nõ fit remissio mercedis in emphiteosi sꝫ in simplici locatione sic nisi possit ꝯpensari cũ sterilitate pcedentis vel sequentis ãni.vt in.c.propter sterilitatem extra de loca. ꝛ per Bar.in.l.si vno.§.vbicũqꝫ.ff.locati ꝛ per Saly.i.d.l. licet.C.loca. ¶ Tertiodecimo quero an emphiteota q non potest vendere in requisito domino.vt.l.si.C.eo.possit donare legare ꝛ in dotem dare ꝛ pignorare dño in reqsito dic per glo.ꝛ doc.in.l.si.C.de iure emphi.nã gl.ibi tenet ꝙ põt donare ꝛ pignorare Bart.ibi ꝛ.l.si domus.§.si fundus.de leg.j.

leg.j.⁊ q̄ lʒ emphiteota reipublice possit vendere donare ⁊ legare q̄a res publica semꝑ hʒ ius suū saluū.s.vt saluat̄ sibi vectigal cōtra quēcūqʒ possessorē.vt.l.j.C.de fun.patri.lib.xj.tñ secus in emphiteotica priuati vel eccl̄e q̄ nō esse ꝯsultū dño ꝯtra legatariū quia in nullo est sibi obligatus ⁊ ꝯtra quē nullā hʒ actiōeʒ ⁊ in vēdicādo rē oportet ꝓbare dñiuʒ cuius ꝓbatio est difficilis canoniste tñ in.c.potuit p̄allegato stāt cū glo.s.q̄ pignorare donare ⁊ legare autē bene pōt emphiteotice q̄ nō trāsfert dñium lʒ secus in feudatario qui non potest feudū pignorare.vt no.glo.in.l.lex vectigali predio.ff.de pig.similiter ⁊ in dotem dare pōt dūmodo res sit penes mulierem eo modo quo erat penes dantē ⁊ si finiebatur emphiteosis in ꝑsonaʒ dātis sic ⁊ nūc finiat̄ ex ꝑsona dantis ⁊ ex ꝑsona mulieris ⁊ ita tʒ Saly.in.d.l.fi.C.de iure emphi. ¶ Quartodecimo quero pater recepit l emphiteosi pro se ⁊ filijs ⁊ nepotib⁹ que ꝯcessio intelligit̄ ordie successiuo.s.p̄rio pater postea filij ⁊ tertio nepotes succedāt.vt no.Bar.in.l.gallus.§.quidā recte.ff.de lib.⁊ posthu.mō filij repudiāt h̄ditatē patris vel exheredant̄ an poterūt retinere bona emphiteotica dic q̄ sic q̄ ista bona hoc casu nō veniūt filijs iure h̄ditario sʒ ex ꝓmissione paterna fcā inter viuos lʒ secus sit in feudo q̄ retinere nō pōt repudiās h̄ditatē feudatarij.vt in.c.vnico in tit.an agnati ⁊ filij defuncti repudiātes h̄ditatē feudū retinere possint. ¶ Si aūt quis recipit in emphiteosim pro se ⁊ h̄dibus tunc in priuato intelligit̄ ēt de h̄dibus extraneis. ¶ Sʒ in ecclesia que hodie pōt cōcedere in emphiteosim ēt ꝑpetuā lʒ olim nō posset nisi vsqʒ ad tertiā generatiōem ⁊ ita intellige hic gl.i ver.intelligit̄ ꝯcessio facta alicui pro se ⁊ h̄dibus.i.pro descendētibus in ꝑpetuū ⁊ nō pro extraneis.vt in.§.emphiteosim in auc.de nō alie.col.vij. Si aūt fiat cessio alicui pro se ⁊ filijs ⁊ h̄dibus an regrant̄ q̄ sint filij ⁊ h̄des an vero succedant̄ h̄des extranei diuerse fuerūt opi.de quo dic p Saly.in.l.ij.in.xx.q.C.de iure emphi. ¶ Quintodecimo quero emphiteota nō soluit debitū canonē an patiat̄ aliquā penā dic si est emphiteota vel colonus eccl̄e ⁊ stet per biēniū tūc cadit a iure suo ⁊ pōt expelli vt hic in glo.fi.⁊ ꝑdit meliorationeʒ vel melioramētū suū.vt.l.ij.C.eo.⁊ hoc verū volēte dño nō alias ⁊ sic non pōt purgare morā celerij satisfactiōe.vt l.c.potuit de locato. Si aūt est colonus priuati tūc si cesset soluere per triēniū pōt expelli ēt si fuisset sibi factū pctū de nō expellendo.vt in tex.no.in.l.quero.§.inter locatorē.ff.loca.⁊ per Bar. Et de ista materia iure emphiteosi. vide l spec.xvij.q.si.de locato.§.nunc aliqua.

Item queritur.

¶ Conuentio de opere faciendo ex materia artificis pro certo ꝑcio transit in cōtractum venditionis. Si aūt ex materia ꝯductōis tūc erit locatio.h.d.vsqʒ ad.§.ꝯductor. ¶ No.ergo hic vnā dñiam inter ven.⁊ loca.q̄ si specificat̄ ⁊ fabricat̄ res ex materia artificis est venditio. ¶ Si aūt ex materia ꝯductoris ⁊ mercede pro opa constituta est locatio ꝯcor.l.ij.in fi.ff.eo.⁊.l.sabin⁹ ⁊.l.ꝯuenit traditio ex qua queritur dñium vel vsucapiēdi cōditio est vēditio alr aūt ē locatio ⁊ vbi vtrunqʒ venit inspicimus id q̄ p̄ncipalr venit ⁊ fm illud cōtractus denominatur fm Barto.in.l.ij.§.adeo ff.eo. ¶ Sed quid si venditur fructus siue redditus siue erba prati vel granum in erba an erit locatio venditio.vide Bar.in.l.quotem.§.qui maximos.ff.de publi.noʒ sicut venditio ⁊ fructus pereat asportet̄ vel degustet̄ nulla fit remissio ꝑcij secus si est locatio.⁊ do.Frāci.de rāpo.tʒ in.l.cōuenit.ff.de cōtrahē.emp.qd de iure.nō dʒ fieri remissio sed de equitate dicit q̄ sepe vidit remissionem.

Conductor.

¶ In ꝯtractu locatōis sunt seruāda ꝯuenta ⁊ oia alia que veniūt in natura ꝯtrac.us.h.d.vsqʒ ad.§. Ex no.hic glo.super ver.q̄ locator pōt petere vsuras a ꝯductore vtēte re locata ⁊ nō soluēte mercedē ⁊ ideʒ in emptorē cui tradita fuit res ⁊ ꝑciū nō soluit. ¶ Sʒ hodie nō petunt̄ vsure sʒ petit̄ interesse.vt no.glo.in.l.iul.§.ibidē.ff.de actio.emp.⁊ ibi p Bar.⁊ in auc.ad hec.C.de vsur.⁊.l.ij.C.de vsur.⁊ dic vt ibi per glo.⁊ Saly.⁊ p glo.in.c.cōquestus.extra de vsuris. ¶ Itē no.ex eadē glo.q̄ ꝯductor.nō tenet̄ reparare hostia neqʒ fenestras neqʒ tecta dom⁹ ꝯducte sed pōt agere ꝯtra locatorē vt hic faciat.vt.l.ex ꝯducto.ff.eo.alr si hec nō faciat vel si ei obscurent̄ lumina dom⁹ pōt migrare ⁊ p rata tpis fit diminutio mercedis.l.si merces.§.si vicino.ff.eo. Sed hū tenet̄ ꝯductor purgare viā ante domū ꝯductā expeñ.tñ locatoris nisi gratis habitet tūc suis expeñ.vbi expēsa eēt ad ei perpetuā vtilitatē per.l.ediles.ff.de via pub.⁊ si.⁊ ibi per Bar. ¶ Item tenet̄ soluere ꝯductor pro domo ꝯducta onus tributoꝝ expensis locatoris sicut tenet̄ creditor pignoris.vt.l.in summa.C.de pigno. Sed fructuarius bene tenet̄ reficere domū quādo est modica impensa nō aūt si est magna q̄ iudicio arbitrio dirimitur.l.hactenus.⁊ ibi glo.ff.d vsufru. ¶ Sed vsuarius non tenet̄ ad aliquā expensam nisi percipiat fructus q̄ est in trib⁹ casibus.s.in silua cedua in prato ⁊ vsu pecunie ⁊ aliarum rerum que vsu consumuntur.vt no.in.l.diuus.ff.de vsu ⁊ habi.

Qui pro vsu.

¶ Locator de leui culpa tenetur ⁊ ꝯtractus locationis transit ad ꝯductoris h̄deʒ.h.d.vsqʒ ad finē.⁊ intellige q̄ transit ad h̄dē nisi sit finitū tps locatōnis.l.cū imple.§.h̄dē.ff.eo. ¶ Iteʒ nisi sit locatus vsufructus q̄ tunc si est locatus proprietario nō perit ei morte.sed morte ꝯductoris. Si autem est locatus a fructuario:tunc perit eius morte ⁊ non morte ꝯductoris.l.necessario.§.fi.ff.de peri.⁊ cōmo.vē.⁊.l.si dñs.C.de vsufru.⁊ ibi p Saly.⁊ ideo si fructuari⁹ locet vsufructum in q̄nquēniuʒ ⁊ ante moriat̄ ꝯductor qui fecit expeñ.quasi quinquēnio fruiturus nō repetit eos nisi fructuarius locauisset vt dñs.l.sigs domum.§.idē querit.ff.loca.⁊ ibi p Bar. Et no.hic glo.singu.q̄ vnus socius recedens nō pōt locare ⁊ substituere in domo ꝯducta alium loco sui inuitis socijs de quo p Guil.in spec.de iudi.§.ij.ver.ꝯtra hoc queritur lʒ alius solus ꝯductor possit alij locare eque ydoneo ⁊ ad eundē vsuʒ.vt.l.nemo.C.eo. ¶ Quinimo si vnus ex scolaribus socijs in eadē domo ꝯducta nō vult cōicare alij qd dʒ vel duodenā vite facere vel turbat vt nō possint studere hʒ locū vtilis actio pro socio inter eos fm Spec.in.d.ver.circa. Item scolaris dʒ honeste habitare in domo ꝯducta si autē inhoneste habitet puta inducēdo garcos vel domum destruendo pōt expelli p.l.non aliter.ff.de vsu.⁊ habi.⁊ ibi per glo.⁊ Bal. ¶ Sed an scolaris expulsus in domo conducta teneat̄ soluere pēsionē dic q̄ sic ꝯputata tñ pensione recepta ab alio subrogato:vt no.glo.in simili in auc.de tab.§.si vero indignus colū.iiij. ¶ Item adde q̄ dñi de domo possunt cogi locare domos scolaribus ⁊ stipendiarijs si cōmode nō reperiant fm Guil.de cu.in.l.decernimus.C.de epis.⁊ cleri.⁊ p Ange.de peru.in.l.j.ff.solu.ma. ¶ Iteʒ qd si vendo tibi domū an possum tibi locare donec soluas precium vt sic semꝑ tenearis soluere pensionē pro rata ꝑcij nō soluti dic q̄ sic ⁊ vocatur locatio ad fictuandum.l.sicut ⁊.l.si cum venderem.ff.locati.

¶ De societate. Rubrica.

Societatem.

¶ Omniū bonoruʒ ⁊ vnius negociationis tantū coiri pōt societas in qua lucrū ⁊ dānū venit equalr diuidēdū nisi aliud actum sit.h.d.vsqʒ ad.§.de illa. ¶ Diffinitionē aūt societatis vide hic in gl.rub.que diffinitio hʒ locū vt ꝯpetat actio directa p socio. Si aūt nō fiat ad vberiorē questū sʒ tñ nō sunt socij vt sunt plures scolares simul habitātes in eadē domo cōducta vel cenaculo vt hʒ locū vtilis actio pro socio fm Spec.in ti.de iudi.§.ij.v.h etiā no.⁊ glo.i.l.si diuersa.C.loca.que.l.deter

minat quod si plures scolares ɔducūt domū quilibʒ teneť pro sua parte nisi se obligauerūt in solidū: ⁊ tunc ēt hñt locū bñficiū diuisionis si oēs sunt p̄sentes ⁊ soluēdo nisi renūcia uerūt. Et vnꝰ soluēs totū hʒ actiōeʒ ꝯ socios ex iuř cessō si ē fcā cessio alias vtili p socio. vt. d. l. si diuiss p gl. ⁊ Saly. Et adde ꝙ q̄tuor modis ɔtrahiť societas expresse sine verbis. ℭ Primo mō oīum bonoꝝ hoc exp̄sso vt hic in prin. ⁊ tūc veniunt in cōi hředitates legata donata etiā vndecūqʒ quesi ta. l. iij. ff. eo. ℭ Scđo mō ɔtrahiť societas simplr̄ nō exp̄sso oīum bonoꝝ ⁊ tunc veniūt solū illa que ex questu. i. opa p̄so nali queranť vt ex vēditiōe locatiōe reꝝ nō aūt veniūt here ditates legata ⁊ donatiōes cā mortis. qꝛ illa dicunť potius queri ob meritū quā ex questu. i. opa p̄sonali. l. cū. l. seq. ff. eo. ℭ Tertio mō ɔtrahiť societas alicuius negociatiōis vt vini furmēti olei vel pānoꝝ vt hic in ver. aut vnius ⁊ hoc clarū qꝛ solū quesita ex illa negociatione veniūt ⁊ nō alia vt hic. ℭ Quarto mō ɔtrahiť seu i vna re tm̄ vt in vno equo emēdo vl vēdēdo vel in alia re. ⁊ hoc etiā clarū qꝛ vltra illā rē nō extēdiť societas. l. vnica. ff. eo. ℭ Alio mō ɔtrahiť so cietas re ipsa sine aliquo pacto seu exp̄ssione verboꝝ vt cuʒ duo fratres vel plures simul habitāt ⁊ ponunt res in cōi. ⁊ tunc solū in his que ponunť in cōi diciť ɔtracta tacita socie tas re ipsa ⁊ non aliis. l. iiij. ⁊ l. plane. la scđa. ff. eo. ⁊ p Bar. in. l. cū duobus. §. papinianus. ff. eo. ⁊ l. ticiū ⁊ meuiū. §. alte ro. ff. de admi. tu. ℭ Quales aūt debēt esse partes in socie tate dic fm ꝙ est cōuentū si aūt nil fuit ɔuētū tunc in dubio intelligiť ꝙ partes societatis sint equales si equale fuit capi talis vt hic in glo. in ver. equales fm enim q̄litatē capitaliū debēt partes equalr̄ diuidi. vnde si vnꝰ hʒ duas partes ca pitales ⁊ alius hʒ tertiā intelligiť ꝙ hēat duas partes lucri ⁊ dāni ⁊ alius tertiā ⁊ ita intelligiť lex si non fuerint. ff. eo.

De illa. ℭ Pactuʒ inter socios appositū sup equa litate lucri valet ⁊ tenʒ qñ alter socioꝝ plus altero cōferť in re vel opa seu industria ⁊ pactū ꝙ vnus sen tiat lucrū ⁊ nō dānum intelligiť si ɔpensatione facta lucri ⁊ dāni supest de lucro. h. d. vsqʒ ad. §. illud. Si aūt plus de hēs lucrari nō ɔferat plus in re vel opa tunc pactū rōne fra ternitatis annullať: vt. d. glo. in. l. si nō fuerint. ff. eo. ⁊ hec in glo. in ver. ideo. Et no. ꝙ in eadē re vel in eadē societate nō pōt ɔtingere ꝙ sit pariter lucrū ⁊ dānuʒ lʒ lucruʒ nō intelli gitur nisi deducto omni damno ⁊ econtra: vt. l. mitius. ff. eo. ⁊ hic in ver. Sed diuersis rebus societatis bene pōt ɔtingere ꝙ in vna sit lucrum ⁊ in alia damnum ⁊ hoc vult hic glo. Et an damnum vel lucrum computetur de anno in annum vel in fine totius administrationis Barto. tangit in. l. si ne gocia. ff. de nego. gest. ⁊ non decidit in. l. neminem versicu. integro. C. de suscep. ⁊ arca. libro. x. quod in fine totius ad ministratiōis qꝛ ante non pōt apparere ratio lucri ⁊ damni per hunc tex. Itē no. hic in versi. ⁊ adeo ꝙ valet pcm̄ ꝙ vnꝰ habeat ptem lucri ⁊ nil damni ⁊ hoc quādo plus ponit ope vel industrie vt. s. dixi. ⁊ h dicit glo. in ver. adeo nā aūt va leret pcm̄ ꝙ vnꝰ haberet totū ⁊ alter damnū qꝛ eēt societas leonina. vt hic in glo. in ver. ptem. ℭ Ultimo no. in versi. ꝙ quādo est pcm̄ ꝙ vnus habeat medietatem lucri ⁊ nil dāni non pōt dicere in diuisione ꝙ velit medietateʒ lucri pcepti ex rebus de q̄bus est factū lucrū ⁊ nō damnuʒ de rebus de quibus sequtur damnū sʒ dʒ cōputari ad inuicē lucrū ⁊ da mnū totius societatis ⁊ siqd supest lucri habeat medietateʒ. vt hic l. d. l. mutꝰ. ff. eo. ⁊ l. si negocia. ff. de neg. gest. ℭ Nūc quero si vnus ponit rē vel pecuniā ⁊ alius industriā an fini ta societate dcā pecunia diuidať equaliter glo. in. l. j. C. eo. di cit ꝙ sic de iure sʒ de cōsuetudine ɔtra seruať fm Ja. de are. quē sequiť Bar. ⁊ Saly. in. d. l. j. dicit ꝙ hec cōsuetudo est iuste cōe ⁊ nō dʒ pecunia diuidi. l. cū duobꝰ. §. damna ⁊. §. itē ex facto. ff. nec ob. l. j. §. fi. ff. eo. per quā glo. moueba qꝛ lo quiť quādo vterqʒ rem ɔferebat. Sʒ nūquid si pecūia ē p dita an teneať qui primo ponit iteꝝ ponere tātūdē pecunie ⁊ an sit ɔmune piculuʒ pecunie pdite glo. in. d. l. j. C. eo. dicit

a ℭ In itine re. casus iste euēit ab hic tribus ānis. Erant enim duo socij ad vinū emēdū: ⁊ vendendū. vnus socioꝝ emit vinū in p̄uincia lug dunēn. p p̄ cio ducentū scutoꝝ vt du ceret illud in regionē suitē siuʒ. ⁊ cū eēt vinū in itineř alter socioꝝ videns ꝙ ex regiōe alsatie venerat ma gna copia vi ni timuit ne forte nō pos set vendi vi nuʒ qđ sociꝰ ducebat re nūciauit so cietati. So cius q duce bat vinū con suluit me si renūciatio so cij valeret. Rñdi ꝙ non qꝛ erat in tē pestiua cum vinū esset iā in itineř. Ita fuit iudicatū in opido ber nensi. vñ erat socius renū cians oriūdus

societatē finitā eē nec piculū cōmune esse sʒ Ja. de are. quē seqtur Saly. dicit ꝙ opariūs tenebiť parare pecunie pdite medietatē. l. cū duobꝰ. §. qdam sagariā. ff. eo. ⁊ pro hoc. l. id ꝙ. ff. de peri. ⁊ ɔmo. rei ven. po distinguit ⁊ melius fm Cy. aut pecunia statiʒ societatis ɔtracta fuit pdita antequā opa rius operareť ⁊ tūc operarius cōpelliť ad participan. dānū alr̄ cōtractus claudicaret ꝙ eē non dʒ. ff. de rei ven. l. si id ꝙ ⁊ facit. ff. de arbi. l. j. ⁊ l. se. aut opariūs iam fuerat opatus ⁊ tunc dissoluta ē societas ⁊ hoc casu operarius nil prestabit de pecunia perdita: vt. l. verum. §. inter eum. ff. eo. ℭ Item qñ in societate vnus ponit rē alius operā an debeat opera rijs suis expēsis: an vero cōibꝰ. videť ꝙ suis. l. ꝙ nisi. ff. đ ope. liber. Itē isť hʒ partē lucri: qꝛ solus opaľ ergo suis expēsis ⁊ sic soluet vecturas nauiū ⁊ equoꝝ. ⁊ alr̄ expēsas occurrē tes. facit. l. si nō fuerint. §. j. ff. eo. Contra videť ꝙ cōibus cū lucrū nō dicaľ nisi deductis expēsis. vt hic ⁊ hāc opinioneʒ sequiť Jaco. de are. ⁊ Saly. in. d. l. j. C. eo. nisi forte tacite vi dereť actū ꝙ operarius operareť suis expēsis vt pʒ in par tiario colono. nā tacite videť actū cū eo. ꝙ suis expēsis aret ⁊ seminet cum preciū sit opere velamentū. l. cuʒ duobus. §. in coeunda. ff. eo. Et nisi in expensis quotidianis cibi ⁊ po tus quas dominus facturus fuisset socius itinerans. per. l. sed si lege. §. ꝙ autem quis. ff. de peti. here.

Illud expeditum. ℭ Pars adiecta in lucro tacite vi deť adiecta in dāno. h. d. vsqʒ ad. §. manet aūt. ℭ Not. igiť ꝙ natura societatis inducit vt ɔuētio facta sup lucro intelli gaľ repetita sup dāno ⁊ ecōuerso. Lucrū igiť ⁊ dānū diju dicanť ad paria ⁊ ambulāt paribus passibus ⁊ qđ statuiť ⁊ disponiť in vno intelligiť statutū ⁊ dispositū in alio: qꝛ ɔtra rioꝝ eadē est disciplina. vt dicit hic gl. que cōponiť ex tribꝰ ɔtrarijs. Ad que rñdet ꝙ ibi nō est eadē rō ɔtrarioꝝ. hic sic. qꝛ natura societatis hoc inducit ⁊ de hoc dic p Bar. l. l. iter stipulātē. §. sacrā. ff. de ver. obli. videlʒ ꝙ ɔtrarioꝝ eadeʒ est disciplina. s. q̄tuʒ ad cognitionē vt cognito vno de ɔtrarijs cognoscať ⁊ reliquū. vt. s. de his q sui vel alie. iur. in. §. item videamus. Itē q̄tū ad effectū ⁊ iuris dispōneʒ. qꝛ qđ opaľ oppositū in opposito dʒ opari ɔpositū in ɔposito. vt in. d. §. sacrā. ⁊ in regula iuris. qui sentit. li. vj. Et adde p Bar. in. l. qꝛ poterat. ff. ad trebel. vbi dicit ꝙ si socius cōtra voluntatē socij voluit ire venetias pro mercācijs suo periculo ⁊ bene lucratus fuit. ꝙ sicut noluit socius stare ad periculū ita nec debet percipere de lucro. per hunc textum.

Manet autem. ℭ Supra posuit de socie tate ɔtrahēda. Nunc vero ponit quqʒ modos q̄bus societas solviť. s. renūciatione ɔtra rio sensu. morte socij. finito negocio. publicatiōe. ⁊ bonoꝝ cessione. Item sexto ⁊ septimo modo. s. interemptione rerū. ⁊ nouatiōe fcā p stipulationē. vel p iudiciū acceptū. vt hic in glo. in ver. ɔcediť. ⁊ hoc intendit. Societas solviť renuncia tione per quā renunciationē quesita nō cōicanť: lʒ sint acq rentis nisi malitiose societati renunciatuʒ sit. h. d. vsqʒ ad. §. soluiť. Licitū est ergo vni socioꝝ alio inuito renunciare so cietati dūmō bona fide faciat. qꝛ nemo cogiť stare in cōione nisi in casibꝰ notatis in. l. si. C. cōi diuidun. Si aūt q renun ciet malitiose forte vt sibi acquirat hereditatē que veniebat in cōmuni. vt hic in v. vt plane: tunc patiť hanc penā. qꝛ dā num quod inde sequiť est ɔpriū renūciantis. ⁊ cōmodū est cōmune. l. actionē. §. diximus. ff. eo. Et eādē penaʒ patiť qui intempestiue renunciat. i. ante tempus finitū in societate ap positum. vt in. d. l. actione. §. item qui societatem. Item non licet renunciare quādo interest socij societatem durare: qꝛ eius conditio deterior fieret: vt quia renunciať in itinere a quo merces ducunť forte in naui renunciātis tpe nō ɔgruo ad merces vendendas. l. dicta actione. §. labeo aūt. Si autē interesset vnius socij societatem durare ⁊ societatis inter esse dirimi: tunc non quod priuatim interesset vnius ex so cijs. sed qđ societati expedit p̄ferť. vt. d. §. labeo. Et adde ꝙ renūciatio

renunciatio facta bonafide dȝ fieri socio presenti.l.sed si so cius.§.absenti.ff.eo.vel eius pcuratori.d.l.actione.§.itē seri ptum.Si aūt fiat socio absente ⁊ ignorante tunc lucrū post renunciationē secutū est cōervi.d.§.si absenti.in glo.in ver. tutorio.ibi ac exp̄sso.Hic ꝙ qđ est exp̄ssum veniunt hēdita tes ⁊ legata [a] secus qđ non est expressum:vt.s.eo.in princ.

Soluitur. ¶ Societas morte vni⁹ socioꝝ duo ꝝū vel pluriū dissoluit̄.nisi actū sit ꝙ superstites remaneāt socij. Item finit̄ societas finito nego cio cuius gratia est contracta.h.d.vsqȝ ad.§.publicatione. ¶ No.igit̄ hic ꝙ societas nō transit ad heredē.etiā si esset pactum.qꝛ p̄ pactuȝ non pōt agi vt societas transeat ad he redeȝ.l.adeo.ff.eo.Et est rō:qꝛ in societate eligit̄ industria certe psone:vt hic in tex. Sed qꝛ erit heres ē incertū.heres tñ lȝ nō sit socius tñ incboata p defunctū ꝯplet si sit legitime etatis.l.hēs socij.ff.eo.Et idē in tutela q̄ nō transit ad hēdeȝ tutoris.tñ heres incboata p defunctū ꝯplere dȝ si sit hēs ma sculus ⁊ legitime etatis.l.j.ff.de fideiusso.tuto Fallit aūt in societate vectigalium que transit ad heredē tribus cōcurrē tibus fauore fisci.s.ꝙ sit societas vectigalium.Itē ꝙ sit per sona habilis:vt no.glo.in.d.l.adeo.Et intellige glo.in.l.nul la.§.eodem ꝙ transit ad heredem.s.primum tñ sicut in vsu fructu.¶ Secundo not.in.§.si alicuius.ꝙ finita causa ali cuius rei finit̄ eius effectus.Quid si vnus socioꝝ qui i ini tio pecuniā cōem tradidit ad emēdū equos in alamania:⁊ anteq̄ emeret mortuus ē socius qui remāsit domi.an finia tur societas dic ꝙ non.si socius qui profectus est ignorauit mortē socij.Si autē sciuit finitur.l.actione.§.j.ff.eo.

Publicatione. ¶ Publicatiōe ⁊ bonoꝝ cessione soluit̄ societas.h. d.vsqȝ ad.§.soci⁹.Et ex hoc patet ꝙ si aliqs socioꝝ pp̄ eius delictū bāniat̄ ⁊ eius bona cōfiscent̄ finit̄ societas. nam ex bānitus pro mortuo reputat̄ ēt in ei⁹ locuȝ succedit fiscus. vt hic ⁊.l. exactione.§.publicatione.ff.eo. Et iō creditores exbāniti socij debent dirigere actiōes suas ꝯtra fiscū qui in eius locū succedit.fm Iac.de bu.in.d.§.publicatiōe.lȝ aūt fiscus succedat in eius locū nō tamē est ei⁹ heres.fm Bar. in.l.si qua.ff.de his.qui sunt sui vel alie.iur.⁊.l.inter eos.§. fi.ff.de fideiusso.⁊.l.quotiēs.in fi.ff.de nouo. Et in glo.no tabili.l.iij.§.cū ex cā.ff.de iure fisci.lȝ glo.videat̄ sentire cō trariū.in.l.ij.C.ad.l.iuli.de vi.publi.Et si aliqua hēditas ab intestato veniat tali exbānito nō succedit fiscus tanq̄ heres exbāniti sȝ potius succedit filius eius.per.d.l.si qua.⁊ ibi p Bar.Quid aūt si hic dānatus pp̄ cuius delictū bōa publi cata sunt ponebat in societate solā industriā an dissoluat̄ so cietas.gl.hic in ver.mortuo.dicit ꝙ sic.si pdit libertatē vl' ci uitatē.Tu dic ꝙ dānat⁹ retinet ea que sunt iurisgentiū.vt.l. si tibi mandando.§.his cuius.ff.mandati.Et iō duret socie tas si in psona nō impediret̄.si pdens ēt libertatē retinet ea que sunt iuris naturalis.vt ius alimētoꝝ recipiēdoꝝ. vt.l.si victū.ff.de re iudica.⁊ ibi per Bar.pōt eniȝ glo.nr̄a dicere verum quātū ad effectū.quia impedit̄ psona societati deser uire.alś remanet societas q̄uis bona sint publicata cū non fecerit societatē de bonis:sȝ de industria.¶ Secūdo no.i ver.sigs ex socijs.ꝙ cessio bonoꝝ dissoluit societatē:que ta mē nouo ꝯsensu reuiuiscit.vt hic.Et prodest hec cessio bo noꝝ ne cedēs in carcerē detrudat̄.vt hic in glo.in ver.cesse rit.nō tamē cedēs liberat̄ a creditorib⁹.sed in postea quesi tis hȝ bñficiū ne exigat̄ nisi inquātū facere potest.l.iij.ff.de cessione bonoꝝ.sȝ de iure canonico secus.vt in vsurario ce dente bonis qui non hȝ hoc beneficiū in postea quesitis.vt in.c.cum tu.in glo.in ver.facultatibus.extra de vsuris.

Socius. ¶ In actione p socio venit dolus lata culpa:⁊ leuis que leuis culpa estimat̄ si nō adhibet tātā diligētiā in cōib⁹ reb⁹ q̄tā adhibere solet in ꝓprijs tpe societatis ꝯcte ⁊ mala electio est in culpa.h.d. vsqȝ ad fi.ꝯcor.l.soci⁹ socio.⁊.l.cū duob⁹.§.j.ff.eo. ¶ No. igit̄ ꝙ diligētia ꝑcedēs ante ꝯtractū societatē i ꝓprijs reb⁹ regulare dȝ diligētiā in cōib⁹.Et iō si ante non erat diligēs in ꝓprijs sibi imputet secuȝ societatē iniens.vt dicit̄ in tex. Sed in societate incidenter ꝯtracta.vt qñ hereditas euenit duobus. Et similr̄ in deposito attēdit̄ diligētia quā in suis rebus adhibet post cōtōnē adiunctā:vel depositū factū vt plus non faciat in reb⁹ cōib⁹ q̄ in suis ꝓprijs.vt.s.qui.mo re ꝯtrahi.oblig.§.ꝑterea.⁊ hic in glo.in ver.solet.⁊ p Bar. in.d.l.socius.nā facio te meū sociū vt in societate adhibeas talē diligentiā quā hucusqȝ vidi te adhibere in tuis.⁊ sic so cij industria ꝑcedēs itelligit̄.Et si depono penes te vt adhi beas illā curā ⁊ diligētiā quā adhibes in tuis.⁊ sic futura diligētia depositarij eligit̄.vt in dictis iurib⁹ ⁊ legib⁹.Sed qđ si vterqȝ socioꝝ cōmisit dolū vel culpā i societate.an vn⁹ aget ꝯtra aliū.dic ꝙ nō.sed dolus cū dolo ⁊ culpa cū culpa cōpensat̄.vt hic in glo.in ver.teneri. ¶ Iteȝ no.hic in fi.ꝙ mala electio in eligēdo sociū minus diligentē est in culpa:⁊ idem in eligendo malū arbitriū ⁊ malū tonsorē.vt dicit glo. in.d.l.socius socio.Et idem in eligente malū medicū.vt hic in tex.⁊ glo.in.l.ꝙ si nolit.§.si mancipium.ff.de edil.edicto. Et ideo si heres institutus est negligens ⁊ in culpa in non adhibēdo bonū medicū ad curandū testatorē tanq̄ idgnus priuat̄ omni cōmodo hēditario.l.indignū.C.de his qbus vt indig.auser.heredi.medicus tñ tenet̄ de afferta perita.l. illicitas.§.sicuti.ff.de offi.ꝑsi.Que aūt actio oriat̄ a societa te.dic ꝙ directa hincinde.de quo p gl.⁊ Bar.l.l.ex ꝯsensu §.fi.ff.de ac.⁊ obli.Itē qñ possit intentari actio pro socio.an durāte societate vel demū finita.dic ꝙ pro generali societa te nō nascit̄ actio pro socio nisi finita societate.vt.l.ij.diu.C. eo.Sȝ pro spāli negocio societatis nascit̄ ⁊ intēdat̄ ex iusta causa supuenienti.etiam durante societate.l.actione.§.non nunq̄.ff.eo.⁊ hic in glo.j.Nunc quero de aliqbus questio nibus ad materiam societatis.⁊ communitatis facientibus. Et primo quero.vnus ex tribus fratrib⁹ fecit sumptus i vita patris in ducēda vxor̄ an alter frater ducēs vxorē post mor teȝ p̄ris debeat facere sumptus expēsis ꝯmunib⁹. dic ꝙ nō. Imo solū de pte sua.gl.fi.ē in.l.iij.§.fi.ff.de mñe.⁊ bono.Sȝ an [b] illi sumptus facti a fratre qui duxit vxorē in vita p̄ris debeāt in eius pte cōputari.dic ꝙ nō.qꝛ filius nullū ius hȝ in bōis patris patre viuēte nisi quātū ad speȝ.l.nec ei.§.ꝑte rea.ff.de adop.⁊ per Bar.in.l.fi.ff.de libe.agno.Et idē di cas in fratrib⁹ quoꝝ vnus est doctorat⁹ in vita p̄ris studēs. ⁊ alter post mortē p̄ris ēt studēs velit doctorari vel vxorari expensis cōibus.fm Bald.in.l.ex pte.§.filius.ff.fami.her. Itē quid [c] si filius de ꝯsensu patris acceptauit quoddā officiū publicū.vel est in actu doctorādi vel militiā assumē di ⁊ interiȝ moriat̄ pater.an expēsa officij militie vel docto ratus debeat fieri expēsis cōibus oium fratrū.dic ꝙ sic per l.si filia.§.papinianus ait si vni.ff.fami.hercis.⁊ ibi p Bal. Itē qđ de libris emptis filio studēti cōmunicabit frib⁹ post mortē p̄ris:vel erūt sui ꝓprij.glo.in.l.filio.C.fami.her.inuit ꝙ nō cōferat fribus:sed sint ei ꝓprij.Bar.dicit in.l.j.§.nec castrēse.ff.de colla.bono.ꝙ si cōpleuit studiū suū ⁊ fact⁹ fu it doctor in vita patris:ꝙ sunt eius ꝓprij qua si sint castren sis peculij.sȝ de eis iudicat̄ vt d̄ simplici donatōe que mor te patris pōt ꝯfirmari sequuta traditōe ⁊ spāliter fauore stu dentiū.ar.l.que pater.ff.fami.her.Itē qđ de donatiōibus fa ctis a rege comite vel barone vni ex socijs accedēti ad eū p facto societatis pp̄ beniuolētiaȝ quā tunc capat cū rege. an debeāt hanc donatōem ꝯmunicare socijs.dic ꝙ nō.quia fu it fcā principalr̄ ꝯtemplatōe psone socij.lȝ societas fuerit cā remota.l.que in eo.l fi.ff.eo.⁊ ibi per Bar. Et idē in qōne ambasiatoruȝ ciuitatis qbus fcā sunt donaria.de qua qōne tangit glo.in.l.qui ꝓprio.§.in ceteris.ff.de pcu. Itē quero de diuisione inter frēs vel sorores quoꝝ vnus est minor.qs debeat diuidere:⁊ quis pro se capere.dic ꝙ hoc casu totū iu dicis officio expedit̄.Adde qđ no.Bal.l.l.si maior.C.cōi diui.vbi dicit equalitatē in diuisiōe vbiqȝ esse seruandaȝ.⁊ per ola lȝ frēs sint sensu vel etate dispares.vnde lȝ ꝯsuetu

[a] ¶ Et lega ta. An autē vēdāt salaria publica in so cietate vid.d Are.hic l.ij. co.ante fineȝ .Aduertas tamen vnuȝ.

[b] ¶ Sȝ an de ista qōne ⁊ sc. vid.do. Pe.d vbal. in tracta.suo duob⁹ fratri bus.in sexta pte principa li.l qōne.vij.

[c] ¶ Itē qđ. Uide hic p ordinem do. Are.ponen teȝ has ⁊ plu res alias que stiones.

do vt refert Aug. in lib. de ciuitate dei. sit vt maior diuidat: ꝛ minor apteꝛ: tñ de iure nulla dꝫ esse inter eos ꝯtētio diuidēdi vel optādi. vt in .l. si maior. C. cōmuni diui. vbi Bald. ponit ista verba. sꝫ optio dꝫ ꝯtingeꝛ sorte. vt .l. ij. §. qñ ꝛ qui. quarta po. lib. x. facit extra de parro. c. j. Idē tꝫ Alberi. in .l. officiū. C. cōmuni diui. text. bonus in .l. ij. C. de natu. lib. xij. Idē tꝫ Imol. in .l. suus quoqꝫ. in prin. ff. de here. insti. licet Bal. teneat ꝯtrariū ibi eius qḋ dixit in .d. l. si maior de quo per Bar. in .l. j. C. de his qui le. dese. lib. xj. Et plenius p eū in .l. ij. C. qñ ꝛ qbus quar. ps debeꝛ. eo. lib. Sꝫ de iure canonica est tex. ꝙ maior diuidat ꝛ minor eligat. vt in .c. j. de parrochijs ꝛ alienis parrochianis. extra. nisi fieret diuisio ī fraudē. vt in declamatiōib⁹ senece ponētis cū maior natus ex libera faceret diuisionē ō bonis ꝯmunib⁹ patris filio minori nato ex serua habilitato ad succedēdū matrē illius minoris que erat serua pro vna pte solū ponēdo ꝛ residuū ꝑimonij pro alia pte. ꝛ sic cogiꝛ minor eligēdo vꝉ priuari bñficio aꝉs ꝑimonio paterno ꝯtra .l. scripto in fi. ff. vnde liberi. vel relinquere matrē ꝛ separari ab eo cuius separatio est dura. vt .l. possessionū C. ꝯmunia vtriusqꝫ iudi. ꝛ ideo fraudulētā diuisionē iudex dꝫ ī meli⁹ reformaꝛ. vt cū diuisio dēat fieri ex bono ꝛ eq̄ ꝛ nō cū calliditate ꝛ fraudulētia. vt .j. ō ac. §. qdā ꝛc.

Nu. hic vnā differentiam inter ius ciuile ꝛ ius canonicum.

De mandato. Rubrica.

a Mādatū. Diuide vt hic p do. Areti.

M Andatū [a] ꝯtrahiꝛ.

Mandatū ꝯtrahiꝛ quinqꝫ modis obligatorijs. vt in exēplis positis in textu. ꝛ mandatū factū gra mādatarij tm̄ est supuacuū ꝛ nō obligatorium. h. d. vsqꝫ ad. §. tua tm̄ gratia. cōcor. ff. eo. l. ij. ꝛ de hoc vide. §. qñ mandatū est gra mādatarij tm̄ diceꝛ .j. eo. in .d. §. tua tm̄ gra. Et quid sit mandatū ꝛ quib⁹ verbis fiat. dic vt in glo. j. quia dꝛ mandatū officiū gratuitū ꝛc. Et quib⁹ verbis fiat. dic ꝙ per verba rogo. mando. supplico ꝛ similia. nō aūt per verba admonitoria aut ꝯsultoria. vt in eo qui est electus amicabiliter ad monēdū vel ꝯsulēdū qui nō teneꝛ de dolo. quia est amicabilis cōpositor. vt tꝫ Bar. in .l. si iudex. ff. de vari. ꝛ extraor. cog. lꝫ secus ī arbitro qui facit litē suā sicut iudex per .l. sigs in ꝯscribēdo. C. de pac. ꝛ ibi per Bar. Et similiter cōsiliarius electus ad ꝯsulēdū in causa tenetur de dolo ꝛ lata culpa. ꝛ etiā de afferta peritia. fm Guil. ꝛ specu. in ti. de requisitione ꝯsilij. §. ij. ver. ꝯsiliarij. Itē nō induciꝛ mādatū p verba recōmēdatoria. qꝛ nū obligor lꝫ scribā amico meo rogādo eū ꝙ ticius sit ei recōmissus in oībus in quibus requisiuerit eū per tex. in .l. si vero nō remunerandi. §. cū quidā. ff. eo. Itē nō induciꝛ mandatū per verba recōmēdataria sine mandataria plata a ꝓsoneta: iō nō teneꝛ nisi de dolo. vt .l. j. ff. de ꝓsonetis. ꝛ petit mercedē suā taxari officio iudicis. vt ī rubrica. ff. de ꝓsonetis. Et an prosoneta possit testificari in causa in qua fuit mediator. dic ꝙ sic. vtraqꝫ pte volente sed vno tm̄ volēte pōt sed nō ꝯpelliꝛ. vt in auc. de testi. §. q: vo. in tex. ꝛ glo. coll. vij. Itē nō induciꝛ actio mādati cū qs mandat ei qui teneꝛ faceꝛ ex necessitate sui officij id qḋ sibi mādaꝛ. vt cū scolaris recipiēs pecunias a nūmulario dixit scribe rōnem inter te ꝛ me. nā hec verba videnꝛ potius ꝑtata ad exercitādū eius officiū: q̄ͥ inducēdā actionē mandati. vt dicit glo. fi. in fi. in .l. j. C. de eden. ꝛ ibi p Bar. Itē p verba ꝑsuasiua [b] ꝛ hortatiua nō induciꝛ mādatū. de qbus vide duas bonas glo. s. vnā .l. j. ff. eo. ꝛ aliā in .l. ob hoc. ff. de insti. ꝛ ibi dicit glo. sꝫ in .d. l. j. ꝙ in ambiguis inheremus verbis ī testamētis ꝛ in ꝯtractib⁹. Itē not. ex diffinitiōe glo. prime. ꝙ de natura mādati est ꝙ sit gratuitū aꝉs si nō est gratuitū sed deꝛ pecunia est locatio. ꝛ si deꝛ spēs est ꝯtract⁹ innominatus. ꝛ daꝛ actio ꝑscriptis verbis. vt .j. eo. §. fi. Et intellige ꝙ mādatū dꝫ eē gratuitū a pncipio. qꝛ mādās ꝛ mādatarius debēt eē illi⁹ ꝓpositi vt mādatū exequaꝛ gratis. lꝫ mādās ex post facto possit mandatariū remunerare occasione seruitij recepti .l. si remunerandi. ff. eo. in prin. Et ideo lꝫ ꝓcuratori deꝛ salariū ex post facto: tñ tenuit mandatū ei factū de exigēdo. Si aūt ꝯstituaꝛ sibi salariū a pncipio nō daꝛ sibi ꝯtra dñꝫ actio mandati sed ex locato. vt .j. e. §. fi. ꝛ hoc si ꝯsueuit locare operas suas. aꝉs est ꝯtractus inominatus .l. naturalis. §. at cū do. ff. de pscrip. ver. sed respectu debitoris ꝯtra quē agit semꝑ est ꝓcurator. Ex quo hꝫ voluntatē dñi ad agendum siue sit sibi ꝯstituta pecunia a principio. siue ex post fcō fm Bar. in .l. j. ff. de ꝓcura. An aūt ꝛ qua actione ꝓcurator possit petere salariū suū. dic per gl. ꝛ Saly. in .l. j. C. eo. ꝛ .l. salariū. ff. eo. Et no. tex. ibi in ver. aut si volēte agere cum eo ex fideiussoria cā. ꝙ iure isto creditor poterat prius ꝯuenire fideiussorē q̄ principalē. Sꝫ hodie nō lꝫ nisi sit renūciatū beneficio de fideiussorib⁹ vel ꝯstet debitorē nō esse soluendū. vt in auc. pñte. C. de fideiusso. ꝛ in casib⁹ in qbus creditor pōt agere prius ꝯtra fideiussorē ipse fideiussor pōt mandare creditori volenti ꝙ prius agat ꝯtra reū pncipalē sum ptibus ꝛ expensis ipsius fideiussoris ꝛ erit amodo obligat⁹ ipse fideiussor dicta actione mandati in eo ꝙ creditor exigere non poterit a debitore ꝛ liberabiꝛ a prima obligatione sine stipulone qua tenebaꝛ si intercessit mādatū aꝉs nouandi qḋ tñ in dubio nō ꝓsumiꝛ nisi dicaꝛ .l. fi. C. de noua. ꝛ hic in glo. in vbo mādet. ꝛ in tex. notabili. in .l. si mādāte. §. fi. ff. eo.

Tua tantum gratia. Mandatū factū gratia mādatarij tātū nō tantū mādatū q̄ꝫ ꝯsiliū reputaꝛ. ꝛ ideo tale ꝯsiliū nō ē obligatoriū. nisi in ꝑsonā certā ꝛ determinatā sit collatū. h. d. vsqꝫ ad. §. illud quoqꝫ. vel sic. Mādatarij tantū gratia fit mādatū cū eidē mādaꝛ aliqd qḋ eius vtilitatē tm̄ ꝯtinet sine expssione certe ꝑsone que mādati spēs obligatoria nō cēseꝛ. Sed mādatū cū expssione certe ꝑsone cū qua mandatū exequi debeat est obligatoriū. h. d. No. igiꝛ ꝙ mādatū in genere ꝯtinēs solā vtilitatē mādatarij nō obligat qꝛ cēseꝛ ꝯsiliū. puta ꝙ mutues pecuniā tuā sub vsuris. Sꝫ mādatū in specie. puta ꝙ mutues ticio bñ obligat. vt hic in ver. ꝛ adeo. qḋ intellige vt in glo. fi. in ver. nō aliter. qꝛ qñ est in genere obligaꝛ mādās si mādatarius aꝉs factur⁹ nō erat: sed qñ in specie obligaꝛ siue mādatarius erat aꝉs facturus: siue nō. Scḋo no. hic regulā circa quā ꝯclude. fꝫ Ang. de peru. in .l. q seruo. ff. de fur. ꝙ in ꝯtractib⁹ ex ꝯsilio nemo reguꝉr obligaꝛ. vt hic. ꝛ .l. ij. in fi. ff. eo. ꝛ .l. ꝯsilij. ff. de reg. iur. ꝛ .c. nullus. ex ꝯsilio. de reg. iur. lib. vj. Fallit pmo si ꝯsiliū fuerit fraudulētū. puta cū scires eū cui mutuabā facultatibus labi. tñ cā tui lucri idoneū fore firmasti. qꝛ tūc teneris ꝯsulēti de dolo si non subest alia actio .l. ꝙ si cū scires. ff. de dolo. ꝛ .d. c. nullus. de re. iur. Nō nota ꝯtra ꝓsonetas q fraudulēter inducūt ad emēdū ꝛ vendēdū lucri sui cā nā teneꝛ de ꝯsilio fraudulēto .l. j. in fi. ff. de ꝓsonetis. ꝛ dixi ō. §. j. Scḋo fallit vbi aꝉs mādatarius facturus nō erat .l. si remunerādi. §. plane. ff. eo. Et ideo cū amicus tuus te ꝯsulit de ꝯtractu incūdo caue ꝙ nō ꝯsulas nisi videas cū ad ꝯtrahēdū pmū dispositū. aꝉs periculosum est ꝯsulere. qꝛ si patiaꝛ aliquod dānū teneris qu āq̄ bonafide ꝯsuleris ex quo non erat alias facturus. nisi fuisset tua ꝑsuasio. fm Ange. in .d. l. qui seruo. In delictis autē dic ꝙ mandans tenetur siue mandatarius erat facturus siue nō .l. non solū. §. mandato. ff. de iniur. Et intellige ꝙ teneꝛ illi in cuius perniciē mandauit ꝛ nō mādatario. qꝛ parere ñ debuit: vt .j. §. j. nisi eēt ꝑsona subiecta que in leuib⁹ parere tenere .l. liber homo. ff. ad .l. aquil. Sꝫ quero an mandans teneaꝛ si nō sequaꝛ maleficiū. dic ꝙ in grauioribus delictis. vt magna furta. vulnera. ꝛ similia: vt .d. l. liber homo puniꝛ extra ordinē. ff. de extraordi. crimi. sꝫ in leuibus. vt dānū iniuria datū. rei modice furtum: vt .l. adeo ff. de reg. iur. nō puniꝛ .l. apud labeonē. §. si curauerit. ff. de iniur. Scḋo quero. an mandans teneaꝛ ex mandato: vel ex maleficio secuto. dic ꝙ teneꝛ ꝛ obligaꝛ ex maleficio pp suū mandatū: nam tunc obligaꝛ cū maleficiū cōmittiꝛ .l. qui suo §. j. si est

b Verba persuasiua. An aūt quis teneaꝛ ex cōsilio. vid hic do. Are. Cy. post Petrū in auc. sꝫ hodie. C. ō iud. per do. Ant. ꝛ docto. in .c. ad audiētiā. de tēpo. ord.

§.j.ff.de fur.ꝛ tenet Bar.in.l.j.§.ꝑsuadere.ff.de seruo corrupto.ꝛ.j.de obliga.que ex delic.nas.§.quoq3.ꝛ ideo locus ꝛ tps maleficij debẽt apponi in inquisitiõe vel accusatione. fm Bar.in.l.nõ solũ.§.si mãdato.ff.de iniur.qui ergo mandat vel ꝯsulit aliquẽ occidi homicida est.Qui ꝯsulit ad fugam vel furtũ faciendu3 tenet furtis ꝛ serui corrupti.Et qui consulit ad iniuriã inferendã3 tenet iniuriarũ.fm Dy.in.d.c.nullus ex ꝯsilio.de regu.iur.lib.vj. Tertio qd in ꝑsuadẽte.dic q in ꝯtractib9 ꝑsuadens nõ tenet nisi ꝑsuasio sit fraudulenta:vt.§.dixi.ꝛ nisi ille alr facturus nõ eẽt:vt.l.si remunerandi.§.si tibi.ff.eo.S3 in criminalib9 si sequat maleficiũ tenet indistincte ꝑsuadens ex maleficio siue ille erat facturus:siue nõ:q2 nõ oportet laudando augeri malitiam.l.j.§.ꝑsuadere.ff.de ser.corru.S3 si maleficiũ nõ est secutũ non põt puniri de maleficio.Et ita intelligit.§.ope.j.de obliga.que ex delic.nascun.tñ punit extraordinarie ex ipsa ꝑsuasione.l.in eu3.ff.de extraor.crimi.Illa igit distinctio an erat alr facturus vel nõ.nõ h3 locũ in mandãte nec ꝑsuadẽte cõmitti maleficium nec ope3 ꝑstante fm.M.in.d.§.mãdante. Quarto quero de ꝯducente aliquos ad assecutandu3 aliquem data eis pecunia.dic q cũ illud sit magis atrox delictum ꝙ simplex mandatũ põt pẽa de facto augeri:ꝛ acerrima punitio fieri.de quo i tex.in.c.j.extra de homi.li.vj.ꝛ p Bar.in.d.§.si mandato.ꝛ p Saly.in.l.non iõ minus.C.de accu.Quinto quero.qd si mandatũ fuerit factũ in vno loco: ꝛ homicidiũ in alio.vt si mãdet tibi aliquis in Bononia vt occidas alium in Florẽtia.an poterit mãdatarius puniri in florentia.Bar.q sic.in.d.§.si mandatoꝛ.l.si vt ꝓponit ff.de fideiusso.Si aũt nõ poterit puniri in loco maleficij:vt q2 ibi nõ reperit.alr sit ꝯtumax põt puniri in loco contractus siue mãdati.fz Bar.in.l.si amicis.ff.d adul.Et an mãdãs ꝛ mãdatari9 possint puniri eadẽ pena statutaria.dic p Bar.in.d.§.si mandato.ꝛ p Saly.in.l.nõ.iõ minus.C.de accus.

Illud quoq3. ¶ Mandatũ rei turpis seu ꝯtra bonos mores [a] nõ est obligatoriũ.h.d.vsq3 ad.§.is q.Et intellige q nõ est obligatoriũ inter mãdãtẽ ꝛ mãdatariũ:sed in ꝑiudiciũ tertij in cuius ꝑnicie remanet mandatũ bñ obligat mãdatorẽ illi tertio ꝛ reipublice offense.vt no.glo.d.§.j.ꝛ ibi dixi. Itẽ intellige q nõ est obligatoriũ de iure canonico.l3 interuenit iuramentum.vt hic in glo.ꝛ in.c.non est obligatoriũ.de reg.iur.li.vj. Et an ꝛ qñ iuramẽtũ firmet ꝯtractũ.ꝛ sit obligatoriũ.dic plene p Bar.in.l.sigs pro eo.ff.de fideius.Et distingue hic vt dixi.§.de inuti.stipu.§.qd turpi cã.q2 quoddã est mãdatũ turpe quoddã ex turpi cã.quoddã turpiter factũ. Et adde sicut mãdatũ turpe nõ t3:ita nec stipl'o turpis.nec instõ vel legatũ turpe nec mãdatũ iudicis vl' arbitri turpe.vt h i glo.

Is qui. ¶ Fines mãdati diligẽter sunt seruãdi ꝛ eos excedẽs nõ agit mãdati p eo qd exces sit.h.d.vsq3 ad.§.recte. Et intellige q nõ agit p eo qd excessit.etiã si eẽt vtiliter factũ.q2 ꝓhibitio impedit repetere etiã vtilẽ expẽsa3.vt t3 glo.ij.in fi.C.de neg.gest.Et hoc verũ qñ mãdatũ vl' ꝓhibitio h3 certã ꝛ determinatã formã.vt q nõ expẽdat nisi tãtũ.Si aũt nõ hret determinatã ꝛ specialẽ formã sed generalẽ.vt puta q emat vel gerat negociũ ꝓ ignorãte:tũc repetit vtilẽ impẽsam.fm Bar.in.l.so.uẽdo.ff.de neg.gest.Et adde q fines mãdati sunt adeo seruãdi q excedẽs eos in vẽdẽdo rẽ minori ꝑcio dñiu3 nõ trãsfert.ꝛ ideo põt dñs rẽ vẽdicare:vt.l.diligẽter cũ.l.seq.ff.eo.Et no.glo.in.l.q fundũ.§.si ꝓcurator.ff.ꝓ emptore.l3 aũt nõ trãsferat dñiu3:tñ prebet cãm vsucapiẽdi.per.d.§.si ꝓcurator. Ite3 adde q l3 mãdatarius nõ explicet mãdatũ in ꝓpria forma.tñ sufficit q explicet in effectu vt agat vtili actione mãdati. Ite3 si mihi mãdasti q mutuarẽ.sufficit q alter mutuet pro me.per tex.notabilẽ in.l.ia3 tamẽ.§.in hac.ff.iudicatũ solui. Ite3 si mihi mãdasti q fideiuberẽ sufficit mãdare creditori q mutuet.l.si.in fi.ff.eo.nam sufficit q est vicinum mãdato: l3 ipm nõ fuerit mandatũ.vt dicit glo.lxj.di.c.nullus.ꝛ.viij.

q.j.c.l3.ꝛ p Inno.de purgatione canonica.c.cũ in iuuẽtute. ¶ Itẽ no.in ver.q si minoris.q mãdãs emi rẽ maiori ꝑcio videt mãdare q emat minori si põt.quia maiori summe minor inest.vt dicit hic gl.penul.Et iõ ꝑiurat reus [b] qui cu3 petunt ab eo cẽtũ ꝛ ipse d3 tñ quinquagita iurat se nõ debere qd petit.nã petẽs cẽtũ vr' petere oẽ3 quãtitatẽ que est ab illa infra.vt hic ꝓbat.Et iõ d3 ꝯfiteri illud qd d3 si non vult ꝑiurus esse.de quo dic per Bar.in.l.j.§.si stipulãti.ff.de verbo.obli.Quãdo aũt mandat reo vẽdi simpliciter nõ determinato precio tũc d3 vẽdi bonafide ꝛ iusto ꝑcio.ꝛ nõ pro minori ꝑcio ꝙ valeat.alr ꝑsumit fraus.vt dicit hic gl.j.

Recte quoq3. ¶ Mandatũ re integra reuocari põt. Itẽ mandatũ re integra finit morte mãdatoris ꝛ mãdatarij:nisi mãdatarius mortẽ mãdatoris ignorans exequat mandatũ.ꝛ tũc de eqtate subuenit ei.h.d.vsq3 ad.§.mandatũ. Et de hoc.s.qñ mãdatũ morte mandãtis finiat.dic per Bar.in.l.ij.§.sigs.ff.d dona.ꝛ plenissime p Saly.in.l.mandatũ.C.eo. Quãdo aũt dicat res integra vel nõ vt sic mandatũ possit reuocari ,vel nõ tangit hic glo.iij.ꝛ glo.in.d.l.mãdatũ.Tu dic q in ꝓcuratore ad iudicia dicit res integra ante litẽ ꝯtestatã.l.ꝓcurator.ꝛ.l.nulla.C.de ꝓcu.S3 an satisdatio ꝑstita a ꝓcuratore vel a domino in iudicio pro eo faciat rem desinere eẽ integra3 ante litẽ ꝯtestata3:dic q sic.quo ad tacitã reuocatõe3 que fit morte dñi.nã tunc nõ finitur tanꝙ nõ sit integra.l.si defunctus.C.de ꝓcu.Sed quo ad expressam reuocatõem dñi res est integra.quia dñs reuocare non põt.vt t3 glo.l.l.si ante.ff.de ꝓcu.ꝛ.l.si ante.ff.iudicatũ solui.ꝛ ibi per Bar.dũmõ lis nõ sit ꝯtestata.quia post litis ꝯtestatiõem dñs non põt reuocare ꝓcuratore3:nisi ex cã.l.post litẽ.ff.de ꝓcu.lic3 iudex delegatus possit reuocari ad libitũ delegantis.l.iudiciu3 soluit.ff.d iudicijs.In mandato iurisdictõis dr' res integra ante citatõem.quia ab ea incipit iudiciũ:v.not.l.l.j.ff.de iurisdi.om.iudi.ꝛ in.c.gratũ [c] de officio delegati.Iudex igit qui fecit citationẽ verbalẽ ꝑoccupauit sibi iurisditionẽ vt.in.d.c.gratũ.Et idẽ si fecit prius citationẽ realẽ.vt q2 cepit malefactorẽ:vt no.Jo.an.in.c.j.de obligatis ad ratiocinia.In ꝓcuratore ad negocia dicit res integra qñ nõdum cepta.est quo ad ꝓparamentũ substantiale ꝛ intrinsecu3.vt si mandaui fieri domũ.ꝛ iam incepisti facie3 vni9 muri vel parietis ꝛ nõ est amplius integra sed ꝑparamentũ extrinsecum.vel si tibi mãdaui q ires romã.ꝛ iam emisti sotulares ꝛ galeꝫ pro itinere nõ facit re3 desinere esse itegra3 ꝛ iõ est loc9 penitẽtie.dũmõ.tue indẽnitati ꝯsulat:vt no.gl.ꝛ Bar.in.l.si pecuniã.ff.de ꝯdi.ob turpẽ cã3. ¶ Itẽ no.q mãdatũ re itegra finit morte mãdãtis.vt hic.ꝛ.d.l.mãdatũ.ꝛ l3 mãdatũ sit finitũ morte:tñ durat de eqtate actio mandatario si ignorãs post mortẽ testõris illd explicauit ne remaneat i dãno.vt hic.ꝛ no.l.d i.mãdatũ.Fallit aũt i casib9 i qb9 mãdatum in rẽ suã nõ finit morte mãdatarij.s3 trãsit ad ei9 hrdẽ l.illã.C.de dona.quo ad actiões directas q interꝑtant nolẽ cedentis.l.j.ff.de act.ꝛ obli.Scdo casus.est qñ mandat aliquid qd mandans tenetur facere de necessitate.vt tradere possessionẽ rei.l.fundi.§.itẽ si amicus.ff.de acq.pos.Et not.glo.in.l.si cũ filius.§.pecuniã.ff.de dona.Et iõ mandatũ factũ ab initio de pignorãdo vel ꝑmutãdo aliquã possessionẽ nõ expirat morte vel mutatione iudicis:sed cõmittẽtis.fm Bar in.d.§.item si amicus.sic nec mãdatũ factũ a papa h3 executionẽ gratie ab eo facte de aliquo bñficio.vt in.c.sicut in fi.de ꝑbẽ.li.vj. Tertius casus est qñ mãdat aligd qd d3 explicari post mortẽ.vt facere sepulchru3.vt.l.si nõ remunerãdi.§.fi.ff.eo.Et ibi glo.notabilis in ver.pecuniã que decidit q si testator mãdat fieri sepulchrũ de sua pecunia itelligit q fiat in vita sua.q2 post mortẽ eius nõ dicit amplius pecunia sua.cu3 mors oĩa soluat in auc.de nup.§.disponat.col.iiij. Item decidit q mãdatũ explicãdũ post mortẽ.vt sepulchri ꝯstituẽdi hrs põt reuocare re integra poterit tñ eps ꝯpellere hrde3 ad faciendũ sepulchrũ iuxta voluntate3 de-

a ¶ Contra bonos mores.qrit hic do.Areti.qd dicat fieri ꝯ bonos mores.vide eu3 hic in ver.in glo.obligatorium.

b ¶ Periurat re9.hanc qõne3 ponit hic do.Aret.in.ij.col.post prin.in ver.i gl.temere ꝛ valde bñ ea3 determinat.

c ¶ c.gratũ. Vbi late vide per dñm Albe.ꝛ dñm Fely.ꝛ dñm Bẽr.boych.

functi.p textũ notabilẽ in.l.hẽditas in fi.ff.de peti.here. Sȝ gd si mandatũ dȝ explicari in vita mãdantis:sȝ eius effect⁹ ꝯferẽ post morte.vt mãdatũ desoluẽdo cã mortis.dic si mã datarius soluit sciẽs mãdatorẽ defunctuȝ non tenet solutio nec mandatarius soluens liberat.nec in eius defectũ repeti pōt a donatario:secus si ignorãs soluit.l.cũ pr.§.nemo.ff.de leg.ij. Quart⁹ casus ẽ si mãdatũ sit vniuersale alicui⁹ nego ciationis.vt vni⁹ institoris siue factoris ꝯstituti ab aliquo.nã tunc morte mandãtis nõ reuocat mandatũ huius vniuer salis administrationis:nisi hẽdes euȝ expresse reuocẽt.l.sigs mancipijs.§.si impubes.ff.de instito. Et nisi hic administra tor mutaret statũ post mortẽ dñi.vt quia factus de seruo li ber:et de fideli administratione vilis baratator. Et lõ debi tores tũc sciẽter soluẽtes nõ liberant.secus si ignoranter.l. tu dic.et l.eius qui in ꝓuinciaȝ.ff.si cer.peta. Et ex his pȝ ꝙ si summus põtifex misit legatũ ad ptes frãcie:cui dedit mã datũ vniuersale:et legatus incepit aliqua explicare. et deinde morit summus põtifex ꝙ nõ expirat eius delegatio p.d.§.si impubes. Et hoc verũ qñ impator vel papa de egat auctori tate sedis imperialis vl apostolice.quia dignitas ipsas nũq̃ moritur.vt in.c.si gratiose.de rescrip.lib.vj. Et not.in.c.qm abbas.extra de offi.dele.sec⁹ si simplr delegat vt ipẽ.qr tũc expirat.vt tȝ in.l.et quia.ff.de iurif.om.iud. Et per Saly.in l.mandatũ.C.eo. Qualiter aũt reuocet mandatuȝ et ꝑsuasio quando tẽdebat ad pniciem alterius:puta ad maleficiũ cõ mittẽdũ qd mandatuȝ sola ꝯtraria voluntate et ꝓhibitione reuocat.quia cuȝ fiat gfa mandãtis verisimile ẽ ꝙ eo ꝓhibẽ te cessabit mandatarius. Sȝ in ꝑsuasione que fit gfa tui de beo tibi ꝑsuadere cõtrariũ taliter ꝙ sis certus te mutasse ꝓ positum.alr debeo denonciare illi in cuius pniciẽ est facta ꝑsuasio vt ꝓcaueat sibi ne offendat ẜm Inno.l.c.ad audiẽ tiam.de homici.et per Bar.in sepe alle.§.si mandatum.

Mandatum.

Mandatũ suscipere est vo lũtatis:postea illud ꝯsomare ẽ necessitatis:nisi renũciet. Et q mãdato renũciat vl intẽpesti ue renũciat tenet nisi rõnabilis cã eum excuset. Et mãdatũ põt fieri in diẽ:et sub ꝯditione et pure.h.d.vsqȝ ad.§.l sũma. No.igit ꝙ mãdatarius vel dȝ cõplere mandatũ:vel ita cito renũciare ꝙ mandator possit eque bñ sibi ꝓuidere.alr mãdatarius tenet ad interesse:nisi iusta cã excuset.q multi plex est.vt.l.si tibi mãdauero.§.si cũ minor.cũ.l.seq.et l.sigs alicui.§ si mãdatũ.ff.eo. Que aũt culpa venit in mãdato et actione mãdati.dic ꝙ in actione mãdati ꝯtraria venit etiam leuissima culpa:sicut in ꝯtraria depositi.l.si seruus cõis.§.ꝙ si vero.ff.de furtis. Sȝ in actiõe mãdati directa.dic ꝙ qñqȝ mãdatũ reqrit exactissimã diligẽtiã.vt in ꝓcuratore in iudi cio:et tunc tenet mãdatarius de leuissima culpa:qr videt se asserere peritũ illa exactissima peritia que reqrit in iudicio: nõ aũt tenet demũ nisi ꝓcedat culpa vel mora.l.ꝓcuratore. C.eo. Aliqñ mãdatũ reqrit diligẽtiã exactã.vt soluere pecu niam.l.si fideiussor.in prin.ff.eo.vel facere domũ:vel aliud opus qd nõ reqrit tãtã diligẽtiã vt iudiciũ.et tũc tenet de le ui culpa.l.in re mãda.C.eo. Aliqñ mandat aliqd qd reqrit modicã diligẽtiã.vt portare vnã lrãȝ.vel alicui rẽ aliquã.et tũc tenet solũ de dolo et lata culpa:nisi recepit custodiã vel ꝓciũ et tũc tenet etiã de ꝑiculo rei.qd nota ꝯtra nautas et ve ctuales qui recipiũt mãdatũ deportãdo res vt teneant etiã de ꝑiculo:si recipiũt custodiã vel mercedẽ.l.cũ qui.§.si epi stolã.ff.de fur.et ibi p Bar.et latius p eũ in.l.ꝙ nerua.ff.de posi. Ex ꝓdictis pȝ cuȝ ꝓcurator recipet p actionẽ ꝯtrariã: omne dãnũ qd passus nõ fuisset si mãdatũ non suscepisset. vt.d.§.quia vero. Quia ambasiatori derobato in itinere de bent dãna resarciri nisi affectauerit ambasiatã.de quo per Bar.in.d.§.qd vero.et l.inter causas.§.non omnia.ff.eo.

In summa.

Mandatũ dȝ esse gratuitũ.alr interueniens merces facit trãsire in aliã speciẽ ꝯtractus.h.d.vsqȝ ad fi. Et qñ pro mãdato dato peto salariuȝ qualr petat.dic vt hic in gl.magistrali.et in gl. ff.eo.l.salariũ.et C.eo.l.j.dũ in gl.dicit.ꝙ qñ est dñus incertũ salariũ nil põt peti. Et sic tenȝ ꝙ ꝓcurator q non fuit pactus de salario nil põt petere.dic ꝙ hoc est verũ p viaȝ actionis. ẜm Ja.de are.sed p officiũ iudicis ad similitudinẽ aduoca ti qui nihil pactus est de salario põt ꝓcurator iudicis officio postulare ꝙ sibi ꝯstituat salariũ ẜm ꝯsuetudinẽ fori.et eius facũdiã.l.j.§.aduocatos.ff.de varijs et extraior.cogni. Nã ꝓcurator postulare dr cũ desideriũ cliẽtuli sui explicat sicut aduocat⁹.vt dicit gl.ff.eo.l.salariũ. Sȝ Bar.tenet ꝯtra.i.d. §.aduocatos.videlȝ ꝙ ꝓcurator nõ põt iplorare officiũ iudi cis p salario sibi ꝯstituẽdo.sȝ aget ex ꝓmissiõe si fuerit ꝓmis sum vel ex locato si ꝯsueuit locare opas suas. Idẽ tȝ glo.C. eo.l.j.ꝙ ꝓcurator vltra centũ aureos pacisci nõ pt. Sȝ doc. cõtra.ꝙ quãtuncũqȝ põt cũ nõ reperiat limitatũ in ꝓcura tore sicut in aduocatis q olĩȝ habebãt salarium de publico: sȝ hodie secus.nisi aduocat⁹ pauperũ.vt dicit gl.in.l.fori.C. de aduo.diuer.iudi. Nec obstat ꝙ mãdatũ dȝ esse gratuitũ qd verũ est vt ꝯpetat actio mandati.sȝ nõ vt impediat cõuen tionẽ vel remuneratiõem mercedis.vt dixi.s.in pri.titu.et p Saly.i.d.l.aduersus.C.eo. Adde tñ ꝙ ꝓcurator nõ põt pa cisci a principio de quota litis:alr punit.vt.l.sumptus.ff.de pac.et l.si remunerãdi.§.maurus.ff.eo.et l.litẽ.C.de ꝓcura. Et similiter nõ potest aduocatus.alr põt ei aduocatio inter dici.l.si qui.C.de postu. Sȝ post litẽ finitã põt aduocatus et ꝓcurator pacisci sibi dari nomine palmarij et victorie.l.j.§.et si nomine.ff.de varijs et extraordina.cogni. Et nota in.l.si p impressionem.C.quod metus causa.

De obligationibus ex quasi contractu. Rubrica.

Iste titulus diuidit principaliter in duas ptes. Primo po nit cõtinuationẽ isti⁹ rubrice.et de quo ẽ tractaturus. Secũ do illud per exẽpla plura declarat.secũda ibi.igitur cuȝ gs.

Post genera cõtractuũ.

Cũ alicuius negocia gerũt sine mãdato hĩc inde oriũt actiões negociorũ ge storũ.s.directa.que dat dño negociorũ ad exigẽdas rõnes a gestore:qui regulariter tenet de dolo et lata culpa et leui:et ẽt leuissima quãdo alius diligẽtior erat gesturus. Et ꝯtraria que gestori negociorum cõpetit.h.d.vsqȝ ad.§.tutores. Nota ex princi.ꝙ omnis obligatio descẽdit ex cõtractu vel quasi.vnde bona est argu mẽtatio. Nõ orit ex maleficio vel quasi.nec ex cõtractu vl quasi ergo nõ est obligatio.vt hi..et.j.de obligati.ex malefi. vel quasi.in prin. Secũdo no.in verbo igit.ꝙ ex nego ciorũ gestione orit duplex actio.s.directa et extraordinaria alr ꝯtraria:et quãdo vnica sola.dic per glo.notabilẽ in.l.ex ꝯsensu.ff.de actio.et obliga.et per Bar.in.l.cõmodato.ff.cõ modati. Directa negociorũ dat dño ꝯtra ꝓcuratorẽ.alr ge storeȝ vt reddat rõnem administrationis et reficiat si gd ma le administrauit. Et sufficit libellus generalis.vt dico ꝙ ta lis gessit negocia mea.quare peto eũ ꝯdẽnari ad reddẽduȝ mihi gestionẽ sue administrationis seu gestionis:vt no.glo. in.l.j.ff.de eden.et p Bar.in.l.sigs absentis.ff.de neg.gest. Sȝ ꝯtraria dat negociorũ gestori ad repetendũ sigd ipẽdit de suo in negocio gesto.vel ẽt si tñ vnũ negociũ gessit.nam lȝ loquat l plurali de negocijs gestis.tñ ẽt verificat in singu lari:vt hic in gl.in ver.negociorũ gestore.et l.iij.§.negocia ge sta.§.eo.qd facit vt statutũ puniens ꝓducentẽ falsos testes hẽat locũ in ꝓducente vnũ:vt dixi.s.de iure ꝑsonarũ.in pn. ti.et p Bar.in.d.§.negocia. Fallit aũt in multis casib⁹ in gb⁹ cessat hec actio ꝯtraria:et gestor nõ repetit qd ipẽdit.vt not. hic in glo.in ver.vtilitatis.et l.si pro.C.eo.et.ff.eo.nensẽi⁹ appollinaris. Primus est si ꝓtestatio ꝓcessit ꝙ nõ gerat: qr nõ repetit postea ẽt si vtiliter ipẽdit siue sit ꝓtestatio facta in scriptis:siue nõ et sufficit generalis ꝓtestatio ne deinceps gerat negocia. Sȝ si volo ꝓhibere ne se impediat de aliqua re particulari

re particulari debeo rem designare ⁊ clare. alias prestatio obscura nõ releuat prestantẽ vt l. qui aliter. in prin. ff. q vi aut clam. p gestis aũt ante prestationẽ bene daf actio negocioꝝ gestoꝝ: vt. d. l. si. alleg. in glo. Scõs casus est sigs gessit pius affectione. vt si vitricus pstet alimẽta priuigno. vel in eũ erudiẽdũ impẽdit nõ psumit hoc facere pp affectionẽ. qr est ei vt pater. vt. s. de nup. §. affinitatis. ⁊ iõ nõ repetit l. que paterno. C. eo. nisi fuerit protestatus. vt. d. l. nẽsenius. vel nisi administrabat alias res priuigni. qr tunc psumitur expendere potius de bonis priuigni. l. si. C. de dotis pmissio. Adde tñ q pupillus nõ dꝫ ali a matre penes vitricuꝫ. lꝫ vitric⁹ possit dari tutor a testatore nõ a iudice. vt lꝫ gl. in auc. de nup. col. iiij. ⁊ l. j. C. vbi pupillus educari debeat. Tertius casus ẽ si quis gessit maritali affectiõe. nam si maritus fecit impensas curãdo vxorẽ egrã nõ repetit a socero nec ꝯputãf iste expẽse in restitutiõe dotis: nã maritus tenef curare facere vxorẽ suis expẽsis nisi quãdo nõ haberet dotẽ. vel cẽt expẽsa magna vltra dotẽ ⁊ vxor haberet prẽm qui ad hoc vel ipsa haberet aliũde. i. alia bona de qbus posset curari. sm Bar. i. l. qd in vxorẽ. C. eo. nõ tenef ẽt maritus quãdo ex culpa vxoris nõ hꝫ eam in suo obsequio. vt quia nõ vult stare cũ marito. sm Jac. de are. ⁊ Hubertũ de bob. An autẽ vxor diues tenea[t] alere viꝝ inopem. dic q sic. Et similiter dñs famulũ infirmũ si expẽsa est modica. sm Bart. l. l. si cũ dotẽ. §. si aũt in seruitii. no. ff. solu. matri. Sꝫ ad impẽsas funeris vxoris ille tenef cui remanet dos. Et pro ea parte pro qua vẽit dos ad aliquem tenef ad impensas funeris. vt in. d. l. qd in vxorẽ. Quartus casus est propter maternam affectionem: vel domesticam. seu pp pietatem. vt si mater vel ẽt quiuis alius amicus ⁊ domesticus impẽdit in faciẽdo dari tutorẽ pupillo vel i remouẽdo tutorẽ suspectũ nõ repetit l. j. C. eo. ⁊ l. is qui. ff. eo. nisi eẽt administrator vel fuerit protestatus vl' libriũ ꝯficeret expẽsaꝝ. vt. d. l. nẽsenius. Naꝫ liber rationũ. s. l quo scribunf accepta ⁊ data declarat animũ scribẽtis. vt sit intẽtionis expẽsas repetere. vt dicit l. nẽsenius. Et quam fideꝫ faciat liber rationũ dic per Bar. in. l. nuda. [a] ff. de dona. ⁊ l. si ꝯtractus. C. de fide instru. ⁊ l. admonẽdi. ff. de iureiur. Similiter vt gestor negocioꝝ videf expẽdere potius de bonis dñi negocioꝝ q̄ de suis. Et ideo lꝫ pater vel frater dotãdo filiã vel sororẽ intelligaf facere de pprio ipsius dotãtis. hoc est verũ nisi ipse administret alia bona filie vel sororis: qr tũc intelligif soluere potius de bonis eoꝝ q̄ de pprijs l. fi. C. de dona. Jtẽ lꝫ pater expẽsas quas fecit in filiũ studẽtẽ videf dare de pprio patrimonio ipsius prĩs. l. que pater. ff. fami. hercis. hoc veꝝ nisi hẽat penes se peculiũ castrense vel quasi. vel aduẽticiũ. de quo magis videaf expendere q̄ de pprio. l. j. alias est si. ff. de peti. here. de quo p Bar. in. d. l. nẽsenius. Et simil' ecõtra filius expẽdẽs pro patre videf potius expẽdere aĩo repetẽdi q̄ donãdi. de quo p Bar. in. l. si filius. ff. de neg. gest. Jtem lꝫ aĩo expẽsa facta cũ pietatis nõ posset repeti l. cuꝫ is. §. simil'r. ff. de ꝯdi. inde. ⁊ l. j. in si. ff. de nego. gest. hoc tñ fallit in eo q filiũ alteri⁹ expositũ educauit qui ppter ingratitudinẽ patris repetit expẽsas l. patrẽ. C. de nup. ⁊ l. j. C. de infanti. expo. A ꝯtrario sensu quintus casus est ppter obsequiũ prestitũ a liberto patrono: vel eius filijs. vt dicit hic glo. De qua aũt culpa tenef gestor. dic vt hic in glo. in ver. exactissima. ⁊ l. iij. §. interdũ. ff. eo. Jteꝫ an teneaf gestor negocioꝝ de casu fortuito. dic q tenef in sex casibus. vt hic in gl. in ver. obligatoriũ. ⁊ l. si negocia absentis. ff. eo.

Tutores. ¶ Actio tutele nascif ex quasi ꝯtractu inter tutorẽ ⁊ pupillũ. Et directa actio tutele ꝯpetit pupillo finita tutela ꝯtra tutorẽ. vt reddat rõeꝫ sue administratiõis. Et ꝯtraria tutele daf tutori ꝯtra pupilluꝫ sigd impẽdit vel in aliquo ẽ obligatus pupillo. h. d. vsqꝫ ad. §. atẽ si inter aliquos. Que aũt culpe veniat in actiõe tutele. dic q tutor ⁊ curator tenenf de dolo lata culpa ⁊ leui. l. quicq̄. C. arbitriũ tutele. ⁊ l. ꝯtractus. ff. de reg. iur. Fallit in duob⁹ casib⁹ in qb⁹ tenef de dolo ⁊ lata culpa tñ. Primus est qñ tutor emit predia pro pupillo: nõ tñ bona ꝯditione l. tutor. §. cõpetit. ff. de admi. tut. Scõs qñ tutor fuit negligẽs in exigẽdis nominibus debitoꝝ pupilli. qr facti sunt nõ idonei tpe tutele. l. ij. C. arbitriũ tutele. Et adde q tutor ẽt tenef actione de rõnibus distrahẽdis. de qua vide gl. s. de attilia. tuto. in si. Jtem attende q actio tutele nõ nascif nisi finita tutela. Sꝫ alie actiões sunt dãni dati ⁊c. bene nascunf durante tutela: sꝫ nõ intẽtanf nisi ea finita: vt hic in gl. j. nisi hẽat vetustiorẽ cãm ante tutelã hf melius. s. de auc. tu. §. si interueniat. ⁊ sm Bal. in. l. sed nõ dant. ff. de tute. ⁊ rõnib⁹ distra. Exquo vf q mater tutrix possit sibi exigef dotẽ suã ꝯtra pupillum durãte tutela. ⁊ ita intelligif glo. s. de auc. tu. Jn curatore aũt adulti. dic q actio negocioꝝ gestoꝝ q intẽtaf ꝯtra eum sil'r nõ nascif pro vniuersali administratiõe rõnc reddenda nisi finita cura: sꝫ alie actiões alia de cã ꝯpetẽtes bene pñt intẽtari dato tutorẽ in litẽ. l. ij. ⁊ l. rõnes. C. de admi. tu. ⁊ ibi p Bar. sꝫ actio pro tutele que ꝯpetit ꝯtra eũ qui gessit tanq̄ tutor cũ nõ esset: vt. l. j. ff. pro tutore bene põt intentari qñcũqꝫ nõ expectato q finiaf tutela. qr exquo nõ ẽ tutor statim agi põt. l. j. §. cũ ⁊c. ff. eo. qui pro tuto. gessit. Et ꝯpetit pro tutele directa ⁊ ꝯtraria ad silitudinẽ tutele: vt h l gl. i v. actionem. Et sil'r ꝯtra pcuratorẽ durãte officio agi põt: vt no. i. l. qui pprio. §. si. cũ. l. sequẽ. ff. de pcur. lꝫ ibi glo. teneat. q pro vniuersali administratiõe nõ agaf ꝯtra pcuratorẽ nisi ea finita: sed non bene dicit sm Bar. in. d. l. curatore.

Item si inter. ¶ Inter habẽtes rẽ cõeꝫ aliter q̄ ex societate ꝯtracta q̄si ꝯtrahif. Jtẽ heres adeũdo hereditatẽ dicif quasi ꝯtrahere cũ legatarijs. h. d. vsqꝫ ad. §. is qui. ¶ Not. pmo q inter habẽtes rẽ cõem ex societate vere daf actio [b] ex ꝯtractu. s. p socio. sꝫ inter habẽtes rẽ cõem ex accidẽti ⁊ pter speꝫ ⁊ propositũ coꝝ datur actio ex quasi ꝯtractu l. vt si pro socio. cuꝫ seque. ff. pro socio. Et sic no. q actio fami. herci. cõi diuidũdo finium regũdoꝝ. ⁊ actio ex testamẽto. pro legata petẽdo oriuntur ex quasi ꝯtractu: ⁊ actu incidenti. Et nota ex pacto inito. Et idẽ in petitiõe hereditatis ꝯtra possidẽtẽ p herede vel pro possessore. vt lꝫ hic glo. magna. in verbo intelligif. ¶ Jtẽ nota hic q actio fami. her. ⁊ cõmuni diui. nõ solũ cõpetit ad diuisionẽ reiꝫ: sꝫ ẽt ad repetẽduꝫ impensas necessarias factas in re cõmuni. vt. l. qui aliena. §. si. ⁊ l. si cõeo. ⁊ ibi glo. ff. de nego. gest. ⁊ l. filius cuius. C. fami. herc. Et adõ q socius reficiẽs rem cõem hꝫ tria auxilia cõtra sociũ cõtumaceꝫ nolẽteꝫ cõtribuere ptem suã expẽse. s. actionẽ pro socio ad interesse. Jtẽ ad repetẽdũ sortẽ cũ vsuris cẽtesimis vsqꝫ ad quattuor mẽses. Jtẽ vt post quattuor menses priuef dominio partis sue ⁊ trãsferaf in sociũ reficiẽteꝫ. l. si inter frẽs §. ij. ff. pro socio. ⁊ l. si vt pponis. C. de edifi. priua. Jtẽ adõ q vbi vnus ex socijs est rixosus ⁊ deuius ⁊ nõ curat laborare vel locare rem cõem põt socius sibi accipere ptem suã quo ad vsum ⁊ laborare vel locare. ⁊ sibi fructus pcipere. glo. notabilis est in. l. iubemus. in ver. diuidere. C. de sacro sanc. eccle. Et alia glo. est in. l. lucius. ff. familie herciscũde.

Jtẽ is cui. ¶ Qui soluit indebitum quasi ꝯtrahere dicif exquo idebiti ꝯditio oritf. que tñ cessat vbi qs soluit indebitũ a se ex cã que per negationeꝫ crescit. vt aquilie ⁊ legatoꝝ pijs ⁊ venerabilib⁹ locis relictoꝝ. h. d. vsqꝫ ad si. titu. ¶ Nota igitur pmo q soluẽs indebitũ ignorãter lꝫ faciat magis animo distrahẽdi. i. dissoluẽdi obligatiõem quã putat subesse q̄ animo ꝯtrahendi. tñ quia aliqd dicif facere. vt quia trãsferre dñium pecunie in accipiẽtẽ. ⁊ obligaf re ipsa recipiẽs mutuũ. vt. s. quib⁹ mod. re ꝯtrahi. obli. §. j. iõ dicif quasi ꝯtrahere ⁊ recipiẽtem obligat ex quasi ꝯtractu ad restitutiõeꝫ eius qd indebite recepit. Exquo pditũ est ꝯditio indebiti. Et intellige vt dixi qñ soluit ignorãter. q si sciẽter soluerit. donare vf. ⁊ iõ nõ repetit l. j. ff. de ꝯdi. inde. Jtẽ intellige qñ erat indebitũ omni iure. s. naturalr ⁊ ciuilr. vel naturalr tñ. vt dixi plene. s. qbus modis recõtrahi. oblig. §. is quoqꝫ. Jn multis aũt casib⁹ indebi

a ¶ l. nuda. Et p paulus de cast. cõsil. lxxix. ⁊ cxxviij.

b ¶ Datur actio. Quale aũt formaf libell⁹ in actionibus diuisorijs. vide hic elegãter do. Are. in. j. col. ante fineꝫ. v. vitio quero. Jtẽ que sunt necessaria ad hoc vt cõpetãt. vide eundẽ Areti. hic in ver. Quero ad hoc.

Caſus ī qui bus non re⸗ petitur debi tum.

tum ſolutū nō repetiť ſquoꝝ duo ponunť in tex. ⁊ ſex ponū tur in glo. in ver. ꝑ errorē. Et ſimilis glo. eſt in. l. j. C. de ꝯdi. inde. ⁊ in. l. eleganter. §. ſi. ff. eo. ti. ⁊ in. d. §. is quoqꝫ. Primo enim nō repetiť qñ aliquod indebitū eſt ſolutū ex cā creſcit que per inficiationē: ⁊ per negationē. vt eſt actio. l. aqlie que cōtra negātē creſcit in duplū. vt. l. cōtra negātē. C. ad. l. aql. nam ſi damnū tibi fuit datū ab alio qđ ego emēdaui tibi: nō repetam quaſi videoꝛ ſoluere ex cā trāſactiōis. ſm glo. in. l. error. C. de iuris ⁊ facti ignorā. lꝫ hic glo. in. d. l. elegāter. §. ſi. reddat aliam rōnem: ⁊ nō bonā. ſm Bar. ibi. Sꝫ an ego ſoluēs tibi indebitū pro damno tibi dato ab alio credēs me teneri ſoluere repetam a damnificāte. glo. eſt in. l. ea que. C. de cōdi. indebi. que tangit ⁊ nō ſoluit. dic ꝙ ſic ſi vtiliter ſol ui eius nomine: vel manifeſte. ⁊ ſic eū liberaui. alſ nō. quia lꝫ puniať nō delinquēs: nō ꝓpterea liberabiť verus delin⸗ quēs. Et iō lꝫ pro homicidio decapiteť inocēs: nec euadet nocens ſi poſt ea reperiť. per. l. qui ſeruū. ff. de interro. acti. Itē ſecūdo nō repetiť legatū indebitū ſolutū pio loco, vt ec cleſie vel hoſpitali: quia etiā hec cā creſcit per inficiatiōem. quia ſigs denegat ⁊ retardat ſoluere hoc legatū ꝫ expectans ſniam iudicis cōuictus ꝯdēnať in duplū. vt. ſ. de actio. §. itē iuxta. Et dic plene vt ibi. Et iō ſi ego putās ſoť relictū eccle vel hoſpitali cū nō eſſet ⁊ ſolui nō repeto. quia ſubeſt cā pie tatis que impedit repetitiōem ſoluti. l. cū id. §. ſi mulier. ff. de ꝯdi. indebi. quaſi dicā. potius volo facere hanc pietatē: ētiā ſi nō appareat relictū ꝙ ponere me in litigio ī quo poſſum cō demnari ad duplum. ſm Saly. in. d. l. ea que. Et ſic ꝯcedit hic lex cām ꝙ ēt hic locupletetur cuꝫ aliena iactura propter preſumptam pietatē. tamen dicit Bal. in. d. l. ea que. ꝙ hoc nō putat ſeruari in foro cōſcientie.

¶ Per quas ꝑſonas nobis acqriť obligatio. Rubrica.

Xpoſitis generi. Nō ſolū per noſmetipſos ſꝫ etiaꝫ per ſeruos: ⁊ li beros in noſtra poteſtate conſtitutos no bis acquiriť. ſ. per ſeruū in totū. ⁊ ꝑ libe ros quo ad vſumfructū tm̄ aduenticioꝝ ī quibus ſolus pater actiones intētat. hoc dicit vſqꝫ ad. §. itēꝫ per liberos. In textu ibi generibus obligationū. nā genera obligationū ſunt. quia quedā obligatiōes ſunt ciuiles: qđdam ꝓtorie. Item quedam ſunt ex cōtractu qui eſt vltro citroqꝫ obligatorius. ff. de ver. ſigni. l. labeo. vt eſt obligatio ex ven ditio. locato. verbo. obliga litterarum obligatio. ex mutuo. ⁊ commodato ⁊c. de quibus dictum eſt. ſ. in titu. de obligati. ⁊ ſequentibus titulis. Quedam vero ſunt obligationes. ex quaſi ꝯtractu. vt eſt obligatio negocioꝝ geſtoꝝ. tutele fami. herci. cōi diuidū. ⁊ obligatio ex teſtō. de qb⁹ dictū eſt in ꝓce dēti titu. Alias diuiſiones obligationū ꝑſequere. vt in titu. de obligatiōi. Itē in tex. ibi acqſitū fuerit. ſ. ex peculio aduē ticio. Nā quadruplex eſt peculiū. vt dixi. ſ. ꝑ quas ꝑſonas no. acqui. ⁊ quomō differt hic titulus ab illo dicit hic glo. ſ.

¶ Not. igiť hic regulā. ꝙ queſitū a ſeruo vel a filio queriť patri ⁊ dño. ⁊ hoc verꝫ in ſeruo a dño poſſeſſo. lꝫ ſi poſſidea tur ab alio bonafide. querit poſſeſſori ex re eius vel opera. ſerui. ⁊ aliūde querit dño. vt hic in glo. in ver. acqriť. ⁊. l. hō liber. §. ſi. ff. de acq. re. domi. ⁊. ſ. ꝑ quas ꝑſonas nobis acq. §. idē placebat. Si aūt ſeruus fugit a dño tūc anteꝙ ab alio cōprehēdať querit dño. l. j. §. ꝑ ſeruū q in fuga. ff. de acqui. poſ. Sed qđ ſi ſeruus fugitiuus geꝛit ſe pro libero. an dñs perdat eius poſſeſſionē. dic ꝙ indubio dñs nō diciť ꝑdere eius poſſeſſionē: niſi ſeruus ꝑ decēniū geſſerit ſe pro libero vt not. ꝑ glo. ⁊ Bar. in. d. §. ſeruū qui in fuga. ⁊ ꝑ Inno. i. c. de ſeruoꝝ ordi. extra de ſeruis nō ordi. ⁊ ibi glo. ruminat. ſi ſeruus fugitiu⁹ facit ſe ꝓmoueri ad ſacerdotiū an reſtituať dño. an vero efficiať liber ⁊ remaneat ſacerdos. Sꝫ in filio dic ꝙ queſitū ex peculio ꝓfecticio queriť patri in totū. ⁊ in

caſtrēſi vł quaſi queriť in totū filio. Sed in aduēticijs que riť ꝓprietas filijs ⁊ vſufructus patri. niſi in caſib⁹ notatis in auē. idē eſt. C. de bo. q libe. ⁊. ſ. ꝑ quas ꝑſonas. §. j. Et adde ea que ibi dixi. videlꝫ ꝙ hoc eſt verū in licite queſitis ꝑ. l. ꝙ ſeruus. ff. de acq. poſ. Itē dixi de eo qđ querit filius mercā do cū pecunia patris qualr diuidať. Iteꝫ de eo qđ filius in vita patris cōſumit in malos vſus qđ cōputať in parte ſua poſt mortē patris. ſm Bar. in auē. quod locuꝫ. C. de colla. Item qđ de donatis filio. an querit patri per. l. ſociū qui in eo. ff. pro ſocio. vbi eſt queſtio ambaſiatoꝝ. Et qđ de dona tis filio tēpore nup. a diuerſis ꝑſonis. de quo ꝑ Bar. l. l. ſed plures. §. in arrogato. ff. de vulg. ⁊ pup. Sed quero qs intē tabit actiones in peculio aduenticio. dic ꝙ ſolus pater noīe filij tanꝙ el⁹ legitim⁹ adminiſtratoꝛ. l. j. C. de bo. mater. ⁊. l. ſi. §. vbi aūt. C. de bonis que lib. Et pōt ſolus pr̄ ꝯſtituere pro curatorē ex quo oīs cōmoditas ſpectat ad euꝫ: vt. d. l. j. lꝫ ibi glo. teneat oppoſitum. ⁊ male ſm Bar. Solus auteꝫ filius non poterit ꝯſtituere ſine ꝯſenſu patris cū nō hēat admini⸗ ſtrationē nec cōmoditatē: vt tenet gl. in. d. l. j. ⁊ ideo filia cui eſt relictus vſuſfructus oīum bonoꝝ a viro nō poterit cōſti⸗ tuere ꝓcuratorē ſine ꝯſenſu prīs ad euꝫ vſumfructū peten duꝫ. cū cōmoditas illius vſufruct⁹ ꝑtineat ⁊ ſpectat ad eius patrē: vt no. glo. in. d. auē. idē eſt. Fallit aūt qñ pr̄ eſt abſens quo caſu filiusfamilias pōt agere ſine conſenſu prīs. Et filiꝰ monach⁹ exiſtēs ī ſtudio de cōſenſu abbatis pōt agere ſine cōſenſu ipſius de occurrētibus ſibi in ſtudio. vt no. gl. ordi nariā in. l. ſi longius. §. ſi filius. ff. de iudi. Et idē qñ pr̄ eſſet preſens ⁊ nollet cōſentire etiaꝫ captis pignoribus ⁊ multa indicta: vt. l. ſi. §. neceſſitatem. C. de bonis que libe. qꝛ tūc fi lius admittitur ſine conſenſu patris. ꝑ. d. §. ſi filius. ⁊ ibi per Bar. Et ita intellige hic glo. ſuper verbo actione.

Item per liberos hoīes.

¶ Etiā ꝑ ſeruos ⁊ liberos hoīes bonafide poſſeſſoꝛ nobis queriť ex duab⁹ cauſis. ſ. ex re noſtra ⁊ opa ſua. qđ ēt in fruc fructuario ſeruať. h. d. vſqꝫ ad. §. cōeꝫ. Extra aūt iſtas duas ſcilꝫ extra rem ⁊ opaꝫ fruus alienus bonafide poſſeſſus ꝗrit dño. ⁊ liber homo querit ſibi dñium. nō aūt poſſeſſioneꝫ: qꝛ qui poſſideť ab alio poſſidere nō pōt. l. liber homo. § fin. ff. de acqr. reꝝ do. Et ſic eſt caſus vbi queriť dñium ſine poſ ſeſſione: vt no. glo. in. l. ſi fundum. ff. de fun. dotali. Sꝫ vſua rius ſeruus. ſ. in quo habemus vſuꝫ ſolum querit nobis ex re noſtra. nō aūt ex operis ſuis niſi opereť in re noſtra. l. per ſeruū. in pꝛin. ⁊ ibi glo. ff. de vſu ⁊ habitatione. Sed nunqđ famulum ſiue ſeruitorem tuum poteris mittere ad operan dum ſiue ſeruiendum alteri. dic per Bar. in. l. ſi non fortē. §. libertus. ff. de condi. indebiti.

Cōmunem ſeruum. ¶ Seru⁹ cōis acqrit dñis pro dñica portione: niſi vni nolatim vel iuſſu vnius fuerit ſtipu latus: qꝛ tūc illi tm̄ acquirit. h. d. vſqꝫ ad ſi. Pōt ergo vnus ex dominis mandare ſeruo cōmuni vt aliquem cōtractum faciat pro ipſo ſolo dño. ⁊ ipſe ſolus tenebiť ⁊ obligat⁹ erit. Et idem etiam ſi ſeruus a ſeipſo ſtipuleť vni domino tm̄ ei querit: ⁊ non alijs: licꝫ forte teneať communicare cum ſocijs actione pro ſocio. Et de hoc dixi. ſ. de ſtipula. ſeruoꝝ. vbi dixi de legato facto ſacerdoti an acquirať ſibi vel eccleſie. Et de inſtitore pluriū mercatoꝝ ſtipulāte ſimplr ſuis magi ſtris pro qua parte acquirat eis. Et de mercatore ſcribente ꝓ ſe ⁊ ſocijs qualiter acqrat ⁊ obliget ſocios. dic vt ibi dixi.

¶ Quibus modis tollitur obligatio. Rubrica.

¶ Iſte titulus diuiditur in quattuoꝛ ptes. Primo qualiter ſolutione tollitur obligatio. Secundo qualiter acceptilatio ne. Tertio qualiter nouatione. Quarto qualiter conſenſu. ſecūda ibi. item per acceptilationeꝫ. tertia ibi preterea obli gatio. quarta ibi hoc amplius.

Tollitur

Ollitur autem. ¶ Solutione eius qd debet tollitur ois obligatio vl' et alterius rei creditore volête facta p debitorem vel aliu et debitore inuito ⁊ ignorante.h.d.vsq ad.§.itê si re⁹. ¶ Nota igit hic primo regulâ q solutiõe eius quod debet tollit ois obligatio siue sit ciuilis ⁊ naturalis simul siue naturalis tm: siue etiâ ciuilis tm: vt tz hic gl.j. Fallit in quattuor casib⁹ hic notatis in glo.vbi nõ liberat debitor solutione. Primus in creditore vel debitore pupilli.qui dum fuit datus tutor tacuit se creditorê vel debitorê.nã si est creditor pdit debitũ. Et si est debitor nõ liberat soluêdo donec administrat:vt in auc.minores.C.qui dari tuto.pos. Item fallit si in re soluta fallit aliquod ius seu deficit.vt cũ soluit res que prius erat alteri obligata:vt.l.si rem meaz.ff.de solu.in glo.allega.vel soluit ⁊ de euitione nõ cauet qñ dz casu ex pacto vel ex lege:vt.l.iulius.§.qui fundũ.ff.de verb.obli.in gl.allega.vel si res reddit deteriorata.vt in.§.si reddita.in glo.allega.vel limita regulã breuius. Solutione eius qd debet tollit ois obligatio.s.legitime ⁊ pfecte facta.secus si illegitime ⁊ imperfecte lege phibête vel rõne iuris deficiête in re.vt l contrarijs glo. ¶ Scdo not.hic q aliud p alio inuito creditore solui nõ põt.vt hic.⁊.l.ij.§.j.ff.si cer.pet. Fallit in multis casibus. Primo qñ factũ est in obligatiõe in quo post moraz succedit obligatio ad interesse.l.stipulones nõ diuidunt.§.celsus.ff.de ver.obli. Scdo fallit qñ res que dz restitui est perêpta.qz tũc soluit estimatio.lz ipsa res petat.l.si in re furtiua.ff.de cõdi.furti.⁊.l.si seruũ stichũ.ff.de ver.obli. Tertio fallit qñ vêditor nõ hz facultatê rei vêdite tradêde.qz tũc ad interesse tenet.vt no.in.l.j.ff.de actio.emp. Quarto fallit si ê mutuatũ frumêtũ vinũ vel alia similis res dz dari ⁊ nõ repit in eadê bonitate in qua dz fieri solutio.qz tunc tenet debitor ad estimationê arg.l.vinũ.ff.si cer.pe. Quinto fallit qñ legatur pars bonorum:qz tũc põt heres dare partê rer̃ si cõmode diuidi possunt.vel si vult dare estimationê.l.nõ amplius.§.fi.ff.de lega. Sexto fallit si res legata honeste vel cõmode solui nõ põt.vt qz legatarius est pr̃ hr̃dis:vel fraterivel mater qd põt eê.vt.s.q ma.nõ pos.§.eadê lege. Quê heres manumittere vult vel est legata res aliena quã dñs vult vendere nimis caro pcio.qz tunc soluit estimatio.l.si dom⁹.§.q ꝯstet.ff.de leg.j. Septio fallit qñ debitor nõ põt soluere pecuniã qz cogit creditor recipe meliora bona debitoris in solutũ.si nõ repit emptor.vt l auc.hoc nisi.C.de sol. Octauo fallit qñ quis ê debitor quãtitatis certe spẽi qz spẽm soluêdo liberat.l.si vo.§.fi.ff.solu.matri.⁊.l.miles.§.fi.ff.de re iudi. Nono fallit vbi quis est debitor alicuius quãtitatis auri vel argêti in massa:qz liberat soluêdo tantũdê pecunia.dumtñ nõ sit contaminata.vt.l.fi.q argen fi.C.de dona.⁊.l.j.§.fi.ff.de auro ⁊ argê.lega. Decimo fallit in eccl'a debitrice que si nõ repit emptorê cogit creditor recipe in solutũ adiecta decima in precio vniuerse estimatiõis:vt in auc.hoc ius porrectũ.C.de sac.san.eccle.⁊ de his dic plene p Bar.⁊ gl.in.d.l.ij.§.j.ff.si cer.pet. ¶ Tertio no.q pro inuito ⁊ ignorâte debitore põt soluere quis creditori ⁊ debitorê liberare:vt hic ⁊.l.soluendo ff.de neg.gest. Et sic pz q bñficiũ in inuitũ nõ directo ꝯfert vt.l.in inuitũ.ff.de dona.sz p obliquũ fit soluêdo creditori vt hic in glo.in vbo solutio. Uel dic q non ꝯfert bñficiũ in inuitũ qñ ꝯcurrit solũ cõmodũ ipsius inuiti.secus si ꝯcernit cõmoduz tertij:vt creditoris.vt hic vel reipublice. Et ideo libertas ꝯfert in inuitũ.C.de testa.ma.l.fi.⁊ pro inuito pire festinâte qlibet põt appellare.l.nõ tm̃.ff.de appella.de quo per Bar.in.d.l.soluêdo.secus qñ quis soluit pro inuito.an repetit ab eo.quasi vtile eius negocium gesserit.dic q non: propter prohibitionem.l.fina.C.de nego.gest.sz soluens primo creditore ignorante liberatur ope exceptionis doli.l.si opera.ff.de doli exceptione.nõ ipso iure:nisi in duobus casibus.s.quãdo ambo sunt creditores ex eadê re.l.si liber homo.ff.de neg.gest. Et quãdo bõa debitor̃ sunt obligata creditori creditor̃.l.solutũ.§.solutũ.ff.de pig.acti. Et ita intelligẽ hic glo.in ver.solutiõe. Sz soluês pro ignorâte bene repetit.sm Bal.in.d.l.soluendo. Quid ecõuerso.an inuito creditore possit solui creditori suo.dic q debitor soluês creditori creditoris inuitu primo creditore non liberatur propter phibitionem.vt.d.l.fi.C.de neg.gest.

Item si reus. ¶ Solutio principalis liberat fideiussorê.⁊ econtra.h.d. ¶ Et nota q per solutiõem fideiussoris ꝯtingit duplex liberatio.s.sibi ⁊ pricipali debitori.nã fideiussor ipso iure liberatur ⁊ debitor p exceptiõem si nõ est solutũ nomie suo alr ipso iure.vt hic in glo.fi. Et quãdo fideiussor soluit nomine debitoris tũc non põt sibi fieri cessio a creditore post solutiõez. quia solutione eius qd debet ⁊c.vt hic.⁊ id fideiussor tunc solũ agit mandati ꝯtra debitorê. Si vero soluit nomie suo. qd in dubio psumit.l.stichũ.§.si mãdato.ff.de fideiusso.⁊ l.papinianus.ff.mandati.⁊ in glo.tũc post solutiõem etiã ex interuallo põt fieri cessio.quia sunt disparitet obligati.s.vn⁹ principaliter:⁊ alius accessorie.vt.d.§.si mãdato.quicqd dicat hic gl.fi.sm Bar.in.l.modestinus.ff.de solu. In pacto aũt principalis ⁊ fideiussoris.an pactuz vnius prosit vel noceat alteri.dic vt in.l.heredi.§.fi.cum.l.sequê.ff.de pac.

Item per acceptilationê. ¶ Neduz vera solutione:sz etiã ficta ⁊ imaginaria per acceptilatiõem inducta tollit obligatio solũ tamen verbis contracta.i.stipulatiõe nõ alio modo ꝯtracta nisi in aqlianã stipulationê deducat. Itê acceptilatio põt fieri verbis grecis ⁊ et pro pte debiti tm̃.h.d.vsq ad.§.pterea. ¶ Nota igit q acceptilatio equiparat solutioni.qd eniz opat vera solutio ad perimêdũ obligatiõez.hoc idê operat acceptilatio. Sed differunt.quia alia est vera ⁊ realis solutio:quãdo interuenit pecunia. Sz hec est ficta ⁊ imaginaria nec requirit pecunia numerata ad solutiõez que fit acceptilatiõe. Et iõ nõ põt opponi exceptio nõ numerate pecunie sicut potest opponi apoche.l.si acceptilatio.§.inter.ff.de accepila.nisi phet pro accepto ferête q spe future numerationis liberauit.vt dicit Ang.in.d.§.inter. Itê differũt.qz vera solutio dissoluit obligationê vndecũq ꝯtractã.vt.s.eo.in princi.sed ficta solutio solũ verbis ꝯtractã.vt hic etiaz iuramêto firmatã.l.⁊ p iusiurandũ.ff.de accepila. ¶ Scdo no.hic in ver.qd enim.⁊ in ver.quo genere q acceptilatio solũ tollit obligationê verbis ꝯtractã.s.per stipulationê.nã acceptilatio ê quedã ficta verbalis solutio introducta de iure ciuili a gallo aquilio.l.in vno.§.j.ff.de acceptila. Et ideo cũ sit quedã verbalis solutio.ideo tollit solũ verbalê obligationê verbis ꝯtractaz.s.per stipulationê. Naz acceptilatio est quedã ficta verbalis solutio tollit solum obligationê verbis ꝯtractã.qz nihil tam naturale ⁊c.vt.l.nil.ff.de regu.iu. Alios aũt ꝯtractus q̃ q p stipulationê fiunt:nõ tollit acceptilatio.nisi illi ꝯtractus mouêant ⁊ transferât de pria obligatiõe in stipulationê. Et sic est pditio ⁊ cautela quedã:qz quod nõ põt fieri directo fiat per obliquũ ⁊ circuitũ:vt dicit hic glo.in vbo dissolui. Similis fit pditio.s.de adop.§.fi. Quid aũt si nõ est mihi obligatus:sz possũ agere ꝯtra eũ rei vêdicatiõe pro re mea.vel petere p officiũ iudicis vt mihi caueas delegatis soluendis in euentu ꝯditiõis vel de dãno infecto cui rei vêdicatio est officiũ iudicis põt nouari ⁊ deduci in aqlianã stipulationê. dic q sic.facta estimatiõe rer̃.vt hic.in.§.est ⁊ pdita.in ver. quicqd te mihi.⁊ in gl.sup vbo quanticũq.⁊.l.⁊ vno.§.j.ff.de accepi. Nã lz rei vêdicatio ⁊ officiũ iudicis nõ psupponat obligationê:vt.j.de actio.⁊ obli.§.si p collusionez.ff.de acti.emp.tñ psuppponũt quandã eqtatê qua decernit actio ⁊ illa equitas nouat:vt dicit gl.in fili.de excep.l.j.in pn.glo. magne.in fi.ff.de pcorijs stipula.⁊ ibi p Bar. Itê qd si acceptilatio:seu liberatio ⁊ quitatio est generalis an generalr referat ad obligationê.dic q nõ:sed restringit solũ ad eas de

Jo.de pla.sup tertio insti.

quibus est cogitatū inter partes. ⁊ ad rē de qua erat q̄stio. l. ogliana. ⁊ l. cū ogliana. ff. de trāsac. ⁊ l. emptor. §. lucius. ff. d pactis. ⁊ l. aurelio. §. gaius. ff. de libe. leg. ⁊ vbiq; habet per Bar. de ista tali liberatiōe generali. ⁊ l. si ex pluribus. ff. de accepti. ⁊ l. si ex plurib⁹. ff. d solu. Itē qd si stipulatio ē interposita sup alijs obligationib⁹ q̄ vbis ꝯtractis an valeat. dic vt hic in glo. in v̄. diximus. videlʒ ꝙ si peccat i re vl̄ materia vt qꝛ iterponit sup alia obligatōe q̄ vbis ꝯtracta. vt dixi tūc valet vt pactū. Si aūt peccat in forma. vt inter absentes: tūc nullo modo valet. vt. l. si vnus. §. si accepilatio. ff. de pac. ⁊ ibi per Bar. ⁊ l. an inutilis. ff. de accepti. ℭ Tertio nota. in ver. sʒ ⁊ grece. ꝙ stipulatio pōt concipi per verba greca. dūmodo ꝯtrahētes se intelligant per se vl̄ per interpretē. vt. s. de ver. obli. §. vrū. ⁊ l. ij. §. fi. ff. de ver. obli. sic ēt accepilatio. Et qualiter notari⁹ debeat tunc scribere dixi in. d. §. vtr̄.
ℭ Quarto nota in. §. sicut autē. ꝙ sicut vera solutio potest fieri pro pte volēte creditore: sic ēt acceptilatio pōt fieri pro pte volēte creditore. vt hic in glo. in ver. soluit. ⁊ l. qdā exstimauerūt. Sʒ nūquid acceptilatio pōt fieri per pcuratorē. dic ꝙ sic. si hʒ spāle mādatū. alʼs nō. l. iij. ff. de accepti. ⁊ ibi p Bar. Item an acceptilatio vltra summā quīgētoꝝ aureoꝝ requirat insinuatōem. dic ꝙ sic. quia cū acceptilatio probet p̄sumptiue pecuniā nō numeratā p̄sumit liberatio gratuita. i. donationis causa facta. fm Angelū de peru. in. l. si accepto latum. §. inter. ff. de acceptilationi.

Preterea nouatione.

ℭ Olim interuentu noue persone que ēt tm̄ naturalr̄ obligabat fiebat nouatio. Et idem ēt si prior debitor secūdo se obligabat aliqd addendo vel detrahēdo priori obligatōi. qd effectū ꝯsequit. hodie āt nō fit nouatio nisi agat expresse: sed manet vtraq; obligatio h. d. vsq; ad. §. hoc amplius. ℭ No. igit ex pricipio ꝙ olim eo ipso ꝙ alius pmittebat mihi illd qd tu mihi debebas fiebat nouatio. i. prioris obligatōis in aliā transfusio. ⁊ sic tu liberaberis ipso iure. etiā si nō tenet in effectu si scdo pmitteret. vt qꝛ eēt pupillus qui solū naturalr̄ obligat sine tutore. sed scdo mō pmittēs nullo mō obligat. vt in seruo q pmittendo p alio extra cām peculiarē nō videt fideiubere ⁊ sic nō obligat etiā naturalr̄: vt. l. seru⁹ inscio dn̄o. ff. de fideiu. ⁊ p Bar. in. l. j. ff. de noua. tūc nō fiebat nouatio. sʒ durabat prima obligatio. hodie aūt si alius mihi pmittit qd tu mihi debes. vterq; vestrū remanet obligatus: sed tu liberaberis ope exceptōis. vt no. glo. in. l. fi. C. de noua. ⁊ l. ij. ff. de noua. ⁊ p Bar. i. l. valerianus. ff. de pto. stipu. nisi tu delegauisses mihi pmisit p stipsonē. qꝛ tunc ipso iure fit nouatio: etiā hodie. vt tʒ Bar. lʒ dubitatiue. ⁊ Ang. firmat in. l. delegare. ff. de noua. Et sic ille tertius non pmitteret p stipsonē hoc tu do pacto tūc eē ꝯstitutū. ⁊ iō tu primus debitor nō liberaberis nisi solutōe. vt. l. licē illa. §. fi. ff. de ꝯsti. pecu. ⁊ ibi p Bar. Si aūt ille tertius nihil mihi pmittat. sed mādat sibi in mei p̄sentia ꝙ mihi soluat. ꝙ tūc nullo modo liberaberis. vt no. Bar. i. l. singularia. ff. si cer. pe. vbi bene format qōnē [a] si mādo campsori ꝙ tibi soluat id qd tibi debeo. an sim liberatus. Et decidit ꝙ si campsor tibi pmisit p stipulationē sum liberatus. secus si nihil tibi pmisit sed solū mihi respōdit se soluturū. Et ideo si interim cedat foro poteris me ꝯuenire. Quid autē si mādaui cāpsori meo debitori in tui p̄sentia vt tibi soluat. ⁊ tu acceptasti an possum postea exigere a cāpsore. Jo. an. tenet ꝙ nō. in additione spec. in tit. de deposito. in rubrica. Sed qd de iudicio si alius cōparet p te in iudicio ⁊ suscipit iudiciū pro te. an inducat nouatio. glo. hic in ver. nouatio. dicit ꝙ sic. Tu dic fm Bar. in. l. solutionē. ff. de solu. ꝙ si suscipit iudiciū animo nouādi. hoc est expsso ⁊ volēte creditore. qꝛ eo inuito nō pōt. l. si mādato. §. j. ff. mandati. Et tenet Bar. l. d. l. solutionē. tunc liberaberis ipso iure. qꝛ solutio ⁊ litis susceptio animo nouādi sunt paris. vt. d. l. solutionē. ⁊ l. delegare. ff. de noua. si aūt hoc nō est expssus ꝙ animo nouādi hoc fiat: tunc nec olim: nec hodie inducit nouatio. i. prioris obligationis in aliā transfusio: sʒ inducit noue qualitatis adiectio priori obligationi p susceptionē iudicij. qꝛ de actione tpali fit ppetua. ⁊ de nō trāsitoria fit transitoria in hēdes. Et sic pʒ ꝙ interuētu noue psone in ꝯtractu olim fiebat nouatio ipso iure. de hodie est innouatuʒ ꝙ ope exceptionis [b] sed p interuentū noue psone in iudicio nec olim: nec hodie inducit nouatio prioris obligatōnis: nisi expresse agat ꝙ fiat aīo nouādi priorē obligationē. fm Bar. in. d. l. solutionē. in ver. quero iudiciū accipit aīo nouandi.

a ℭ Format qōnē. Hanc qōnē ponit hic lau⁹ do. Are. l. iij. col. per. ⁊ p̄dicta inducūtur p Bar.

b ℭ Ope exceptiōis. Dicit h do. Aretī. ꝙ vbicūq; olim p̄sumet nouatio ēt tacite hodie fit nouatio saltē ope exceptionis. fʒ Bar. ⁊ Ang. l. l. ij. ff. de noua. ⁊ glo. ⁊ doc. in l. fi. C. d no.

ℭ Scdo no. hic in v̄. sʒ si eadē ꝙ p scdam pmissionē factā ad eodē debitore olim inducebat nouatio. si in secūda obligatione dicebat vel detrahebat aliqd plus q̄ esset in pria obligatione: puta si adijciat dies fideiussor. vel ꝯditio vl̄ detrahat. qñ tñ adijcit ꝯditio: vt qꝛ debitū purū nouat sub cōditione. tūc nō incōtinēti fit nouatio: sed demū in euētu ꝯditionis. Et iō si ꝯditio deficiat vel tpe exñtis ꝯditōis res promissa sit pempta: vel pmissor sit deportat⁹ nō fit nouatio: sʒ remanet pria obligatio. l. quotiēs. ⁊ l. stichū. §. legata. ff. d noua. ⁊ sic tpe quo existit ꝯditio ipsa requirit extrema habilia. scilʒ reʒ ⁊ pmissorē subesse. nec trahit retro ꝯditio quo ad habilitatē extremoꝝ: vt. d. l. quotiēs. Sʒ sec⁹ si tpe existētis ꝯditiōis pmissor nō sit deportat⁹: sʒ naturalr̄ mortu⁹: qꝛ tūc obligatio trāsit ad hēdē iō fit nouatio ēt iacente hereditate. quia representat psonam defuncti. l. nouatio dūt. ff. de noua. hodie aūt siue idē debitor pluries pmittat. siue alius p eo. vt. s. dixi non fit nouatio nisi hoc expresse agatur inter ptes. vt hic in ver. sʒ cū hoc. ⁊ d. l. fi. C. de noua. Quādo tñ idē debitor pluries pmittit. lʒ maneat vtraq; obligatio tñ tm̄ semel fit exactio. vt hic in glo. fi. Et per Bar. in. l. qui ius. ff. d ver. obli. lʒ ibi teneat ꝙ nō valet secūda stipulatio si nullum cōmodū ꝯtinet. Ultio distingue tria iura siue tria tēpora in materia nouationū. put sentit hic glo. in ver. sed non psone. Primū fuit ius antiqssimū ante tempora ffoꝝ. Et isto iure fiebat nouatio siue addebat siue detrahebat priori obligatiōi. ⁊ interuētu alicuius noue psone. ⁊ de isto iure fit mentio in §. hoc amplius. ⁊ i. l. fi. C. eo. Secūdū ius fuit antiquū. s. tpe ffoꝝ. de quo dic ꝙ fiebat nouatio ipso iure in duobus l duobus casibus. Primus quādo secūda stipulatio ꝯtinet plus re: q̄ pria. vt prio pmisi decē certa cā ⁊ deinde pmitto qndecim ex eadē cā. l. qui vsumfructū. ff. de ver. obli. Secus si secūda ꝯtinet plus tpe. vt si pmisi decē vsq; ad mēseʒ deinde pmitto vsq; ad annū. nam in secūda videt fieri progatio termini prime pmissiōis. nō aūt nouat pria ipso iure: sʒ ope exceptiōis tm̄. vt no. gl. ff. d pto. stipulat. §. penul. Secūdus casus ē in quo fiebat nouatio ipso iure tpe ffoꝝ qñ secunda stipulatio tantū ꝯtinebat sicut pria: sʒ interueniebat noua psona nisi esset actū ꝙ essent duo rei. vt. l. iij. in prin. ff. de duobus reis. ⁊ hoc in stipulatōe cōuentionali. sʒ in p̄torijs fiebat nouatio ope exceptionis. vt. d. l. pe. Ad hoc ergo vt de antiquo iure ffoꝝ p̄sumeret nouatio ipso iure tria sunt attendēda. Primū ꝙ sit stipulatio ꝯuētionalis. quia in p̄torijs ope exceptiōis. vt dixi. s. fm ꝙ ꝯtinet plus re. secus si plus tpe. vt dixi. Secūdū. ꝙ si secūda ꝯtinet tātūdē quātū pria ꝙ interueniat noua psona. vt. d. l. iij. d duobus reis. Tertiū fuit ius nouū post ius ffoꝝ quo iure nūq̄ p̄sumit nouatio fieri ipso iure: nisi expresse agat. vt hic. ⁊ l. fi. C. eo. Sʒ in casib⁹ in quibus olim fiebat nouatio ipso iure. hodie fit ope exceptiōis. vt. s. dictū ē. Et p̄dicta oīa in stipulatiōe ꝯuētionali. Sʒ i stipulatiōe penali an stipulatio penalis sequēs nouet p̄cedētē obligatiōeʒ. dic plene p Bar. i. l. si ita stipulat⁹. ff. d ver. obli.

Hoc amplius.

ℭ Obligatōes que ex cōsensu ꝯtrahunt ꝯtrario cōsensu reintegra ipso iure dissoluunt. h. d. Si aūt nō est res integra nō tollit obligatio ipso iure: nisi retro interueniat act⁹ priori similis: vt hic in gl. ij. ⁊ l. j. C. qñ liceat ab emptiōe discedere. ⁊ sic est mirabile ꝙ lʒ alʼs pactū nuduʒ pariat exceptionē: vt. l. iurisgē. §. sʒ cū nulla. ff. de pac. Tñ hoc casu nō perit: qꝛ nō ponit ad ꝯtrahendū: sʒ potius ad distrahenduʒ

pt lctem

priorẽ ɔtractũ. vt tꝫ. d. gl. fi. in. d. l. ij. ⁊ per Bar. in. l. ab emptione. ff. de pac. Sꝫ qñ res retrotradit̃ ⁊ pciũ restituit̃. an erit noua rei vẽditio. dic ꝙ nõ erit nouus ɔtractus: sꝫ prior distractus. ⁊ sic de secũdo non tradet̃ noua gabella. vt dicit gl. pe. l. d. l. fi. C. quãdo liceat ab emptiõe discedere. ⁊ Bart. tꝫ in. d. l. ab emptiõe. Sꝫ an arraꝝ datio faciat rẽ desinere eẽ integrã vt nõ possit dissolui obliga io ipso iure solo ɔsensu. dic ꝙ nõ facit desinere si est data noĩe arraꝝ tñ. Si aũt noĩe pcij tunc dꝫ arra retrotrahi vt ipso iure possit discedi ab obligatiõe. hoc tꝫ gl. in. d. l. ij. C. quãdo liceat ab emptiõe discedere. Sꝫ quid si pcium sit ɔmissum p stipulatõeꝫ. an res sit integra. dic ꝙ nõ. ⁊ iõ oportet ꝙ interueniat actus ɔtrarius vt discedat̃ ipso iure ab obligatõe. s. liberatio per acceptilatiõem. vt. l. emptor. ff. de pac. Similiter si vẽditor ɔstituit se emptoris nomine possidere: nõ ẽ amplius res integra. q: ẽ tradita possessio. quia ille possidet cui⁹ noĩe possidet̃. l. generaliter. ff. de acqui. pos. Et iõ vt discedat̃ ipso iure oportet ꝙ fiat ɔtrariũ pactũ importãs traditionẽ. s. pactũ. ꝙ vẽditor possideat suo nomine. sm gl. ⁊ Bar. in. d. l. ab emptiõe. Quero qd de obligatióib⁹ ex maleficio an tollant̃ solo ɔsensu: sicut obligatiões ex ɔtractu que solo ɔsensu ɔtrahunt̃. vt hic dicit tex. cũ glo. j. ꝙ actiões ⁊ obligatiões ex maleficio q̃ infamant. vt est actio furti. iniuriaꝝ. ⁊ similes. vt. l. j. ff. de his qui notan infa. vel sunt penales ab vtraqꝫ pte. vt sunt pdicte obligationes. q: actori nihil abest ⁊ reo nihil adest. vt. j. de actio. §. sequẽs. in glo. in ver. ɔducto. tollunt̃ ipso iure per pactũ. q: sunt debiles in ɔtrahẽdo ⁊ odiose: iõ de facili tollunt̃. vt. l. si tibi. §. qdam. ff. de pac. qui est casus singularis. ⁊ ibi p gl. ⁊ Bar. Tu intellige ꝙ tol unt̃ quãtũ ad interesse ptis: non quãtũ ad penã publicã: si qua debet̃ fisco. vt. l. iurisgẽtiũ. §. si paciscar. ff. de pac. Et dũ gl. j. hic dic̃ alie si ipo iur̃. l. alie obligatiões q̃ solo ɔsensu nõ ɔtrahũt̃: sꝫ ɔtrahũt̃ re. vt mutuũ. depositũ ⁊c. vel verbis vt stipulatio. nã iste nõ tollant̃ ipso iure solo ɔsensu. sꝫ dꝫ interuenire actus retro priori similis vel eqpollẽs. vt trãsferre obligationẽ in aqlianã stipłoneꝫ. ⁊ postea liberare p acceptilationẽ. vt. s. co. §. sed ⁊ id. ¶ Ultimo no. hic glo. magnã que ponit modos qbus tollit̃ obligatio naturalis ⁊ ciuilis ipo iure in qua dũ dicit ibi. itẽ p nouationẽ. dic p Bar. in. l. aliã. ff. de noua. ꝙ triplex est nouatio. Quedã est vnius obligatiõis in aliã trãsfusio. ⁊ ista fit stipulatione. Itẽ litis ɔtestatio facta a volẽtib⁹ aĩo nouãdi. nõ aũt inuito creditore. vt dixi. s. co. §. pcedẽti. Quedaꝫ ẽ nouatio idest noue qualitatis ad veterẽ adiectio. vt q: prima obligatio ppetuat̃ ⁊ fit trãsitoria in heredes. ⁊ ista fit p litis ɔtestã. casus est in. d. l. aliaꝫ. Quedã vero ẽ nouatio. i. noue actiõis ad veterẽ adiectio. ⁊ ista fit snĩa. q: vltra primã actionẽ dat̃ actio in factũ ex snĩa. vt. l. actori. C. de reb⁹ credi. ⁊. l. fi. C. de vsu rei iudi. ⁊ plene p glo. ⁊ Bar. in. l. j. C. de iudi. Itẽ p cõpẽsationẽ. s. postq̃ fuit opposita ab hoĩe. ⁊ in aliqb⁹ casibus ipso iure absqꝫ eo ꝙ apponat̃ ab hoĩe: vt. l. si ɔstat. C. de cõpẽsa. ⁊. l. vep. cũ. l. seq. ff. de cõpẽsa. vbi dicit ꝙ fideiussor nõ tenet̃ ipso iure ad aliqd qđ reus cõpẽsare põt. ⁊ sic pꝫ ꝙ cõpẽsatione opposita ab hoĩe vel a iure tollit ipso iure primã obligationẽ. nec reqrit̃ ꝙ opponat̃ in iudicio: sed sufficit extra iudiciũ: vt. d. l. vep. ⁊ ibi p Bar. Itẽ p trãsfusionẽ. vt qñ debitor deportat̃ vel aliud delictũ cõmittit pp qđ oĩa bona eius publicant̃. Nã trãsfundant̃ obligatões in fiscũ. ⁊ ipse tenet̃ creditorib⁹: ⁊ debitor ipso iure liberat̃. vt. d. l. si debitori. ff. de fideiuss. nõ tñ tenet̃ fiscus vt heres sꝫ tanq̃ successor lꝫ glo. ɔsenserit in. l. ij. C. ad. l. iul. de vi publi. Itẽ p oblationeꝫ. dic vsqꝫ ad litis ɔtestationẽ sufficit sola oblatio. vt in actorẽ trãseat piculũ interitus. l. sed ⁊ alia. ff. de ɔsti. pec. nisi fieret absenti. q: tũc reqrit̃ etiã ɔsignatio ⁊ depositio. vt no. glo. in. l. statuliberos. §. stichus annua. ff. de statulibe. sꝫ post liteꝫ ɔtestatã si vult plene liberari. lꝫ res interim pereat ista tria reqrunt̃. s. oblatio. depositio. ⁊ ɔsignatio. ⁊ pñtib⁹ testibus. ⁊ ꝙ totum debitum liquidũ deponat̃. ⁊ ꝙ fiat cõgruo loco ⁊ tpe. ⁊ sufficit etiã si extrane⁹ p debitore ẽt inuito offerat. deponat. ɔsignet. vt no. glo. i. l. obsignatiõe. C. de solu. ⁊. l. acceptã. C. de vsur. nã ista tria. s. oblatio depositio. ⁊ ɔsignatio. habẽt vim solutiõis. l. fideiussor q minori. ff. de solu. Et ista depositio dꝫ eẽ talis ꝙ creditor habeat liberã ptãtẽ accipiendi depositã si velit. vt. l. si solutorus. ff. de solu. ⁊ ibi per Bar. Et si deponit̃ offert̃ ⁊ ɔsignat̃ spẽs debita ipso iure liberat̃ debitor. Et si debitũ in genere tũc ope exceptionis: vt. l. q̃ decẽ. ff. de solu. Et an sufficit offerre marsupiũ cũ pecunia ꝙ sic sm gl. in auẽ. vt exactione instãte dotis. §. ij. col. vij. quã itellige vt declarat Bar. in. l. cũ seruus. ff. de ɔdi. ⁊ demõ. Itẽ p delegationẽ. s. qñ debitor mãdat alteri ꝙ accedat ad creditorẽ vt sibi ɔmittat. Nã si creditor stipulat̃ ab illo liberat̃ prior debitor. ⁊ fit nouatio ẽt hodie ipso iure. si aũt ille tertius nõ fit a me delegat⁹: sed alter interueniat sine mãdato inducit̃ nouatio solã ope exceptiõis: vt dixi. s. eo. §. preterea. ⁊ p cyrographi redditionẽ. nã creditor restituendo debitori cyrographũ. i. instrm debiti vr̃ sibi facere tacitũ pactũ. l. labeo. ff. de pac. secus in restõne pignoris. q: non vr̃ sibi remittere debitũ. Et rõ diuersitatis est: q: restõne instri nõ põt importare aliã cõmoditatẽ q̃ remissio debiti. qđ sec⁹ est in pignore. ⁊ ideo si p restõnem instri ɔsequeret̃ debitor aliã cõmoditatẽ nõ itelligeret̃ remissuꝫ debitũ. vt q: instrm sue emptiõis in quo erat obligat⁹ ad pciuꝫ soluendũ est sibi traditũ vt litiget. sm Bar. in. d. l. itẽ q:. ff. de pac. Itẽ an eo ipso ꝙ reperit̃ instrm cancellatũ penes debitorẽ ɔsumat̃ liberatus. dic ꝙ sic: si debitor allegat se soluisse nisi esꝫ ɔsona domestica creditoris. secus si alleget pactum factum de non petendo. quia non sufficit nisi probet instrm sibi redditum. sm Bar. in. d. l. labeo. ff. de pactis.

¶ Finis Tertij libri. Incipit Quartus.

¶ De obligationib⁹ que ex quasi delicto nascunt̃. Rica.

Uz expositũ. ¶ Diuidit̃ in sex ptes. q: pmo ɔtinuat seipsum. Scdo ibi furtuꝫ ponit diffinitionẽ furti. Tertio ibi furtum aũt ponit derivationem seu allusionem vocabuli. Quarto ibi furtorũ. ponit ei⁹ diuisionẽ. ⁊ mẽbra diuisiõis declarat. Quinto ibi pena manifesti. ponit penã furti. Sexto ibi furtũ aũt fit. pseqt̃ ponẽdo casus dubios i qb⁹ fit furtũ. vsqꝫ ad fi. ti. ¶ Not. ex prin. ꝙ lꝫ obligationes ex ɔtractu nascant̃ ⁊ ɔtrahant̃ ex diuersis ⁊ separatꝫ causis. vt re. verbis. literis. ⁊ cõsensu. Tamẽ obligatiões ex maleficio ɔtrahunt̃ ex vna cã seu mediãte vno medio generali. s. ex ipsa re. s. ex ipso facto qđ cadit in nomẽ maleficij latẽ sumẽdo vt ɔprehendat etiã nõ factũ. nã ẽt ɔtumacia que ɔsistit in non faciẽdo est delictũ. l. omne delictũ. §. ɔtumacia ff. de re militari. Et qualiter debeat formari accusatio ⁊ cõfinis poni quando accusat̃ de maleficio in nõ faciẽdo: vl̃ de negligẽtia vel ɔtumacia. vide Bar. in. l. liberoꝝ. ff. de accu. vbi cõcludit ꝙ nõ dꝫ inseri locus nisi ille actus omissus debuisset fieri in loco determiato: ⁊ que sit dr̃ia iter maleficiũ ⁊ delictũ ⁊ crimẽ. vide l. l. j. C. si aduersus delictũ. ¶ Scdo no. in. §. furtũ diffinitiõeꝫ furti ɔiuncta gl. ꝙ est ɔtractatio rei aliene inuito dño aĩo lucrãdi. vt hic. ⁊. l. j. in fi. ff. de furt. Ex qua diffinitione pꝫ quot sunt necessaria anteq̃ qs furtũ cõmittat ⁊ possit puniri de furto. pmo ꝙ ɔtractet rem de loco ad locũ asportet. l. iij. §. si rem. ff. de acquir. pos. principalr̃ vl̃ secũdario. vt hic in glo. in ver. frauduloso. Secũdo requiritur fraus vel dolus: q: sine affectu fraudendi nõ cõmititur

furtũ:vt.j.eo.§.placuit.ideo requirit q scienter ⁊ dolose faciat hoc qđ indubio psumit.vt.l.qo.§.vetare.ff.eo.⁊ tractatur.j.eo.§.placuit.Et ideo trãsfert onus pbãdi in fu rẽ nisi appareat aliqua eius excusantia q nõ fecerit dolose:vt quia erat ↄsanguineus vel amicus intimus dñi rei q cõsueuerat sibi ↄcedere.vt dicit Bar.in.l.iter ocõ.§.recte.ff.eo.p quo facit glo.in.l.j.C.de ficca. Tertio reqrit q sit res mobilis ⁊ corporalis.vt hic in glo.in ver.rei.qz in re icorporali ⁊ in re imobili nõ cõmittit furtũ:qz nõ põt ppꝛie ↄtractari.vt.ŝ.de vsucap.§.qđ aũt. Sed ipropꝛie inuadẽs ⁊ occupãs p vim rem alienã imobilẽ vel iurisdictionẽ alienã dicit quodãmõ furari tex.est in.c.dudũ.scđo extra de elec.Sed in possessione vel vsu rei mobilis bñ cõmittit furtũ:vt si surripio rez in qua alius hz solã possessionẽ vel vsum:sicut in iumẽtis alienis qb⁹ vtor vltra q̃ fuerũt mihi accõmodata:⁊ duplicabit vel quadruplabit solũ valor illius.possessionis vel vsus.vt hic in glo.in ver.vsus.⁊.l.q iumẽta.ff.eo.⁊ ibi latius p glo. Quarto reqrit q res aliena sit:qz rei sue nõ fit furtũ nisi rõne possessionis.vt si surripio rẽ meã creditori cui pignoraui vt.j.eo.§.aliqñ.Et in re cõi cõmittit furtũ qñ appet q soci⁹ ↄtractat eaz cã priuãdi sociũ parte sua vel vsu sue partis:vt qz socio ↄtradicẽte vtit re ad vsuz nõ destinatã.l.si soci⁹.ff.eo.Alias indubio psumit facere iure suo.l.merito.als pu/to.ff.p socio.⁊ inuito socio põt vti ad vsum destinatũ.l.sabinus.ff.cõi diui. Quinto reqrit q hoc fit inuito dño vel q̃si dño vel quocũqz alio cuius interfuit.vt no.i.l.manifestissimi.C.eo.nã si dñs sit volẽs q̃uis fur ignoret nõ cõmittit furtũ vt.j.eo.§.placuit.v.⁊ si credat.⁊ idubio psumit dñs nolẽs ideo nõ pdest ↄparitio dñi [a] assertẽtis rez fuisse asportatã sua voluntate nisi aliud appareat pp qđ psumat velle:vt.ŝ.dixi de fraude.Sexto requirit q faciat aĩo lucrandi sibi.vt hic in gl.in ver.possessoris.vł lucrãdi alteri.vt in eo q delet tabulas siue cyrographũ ne possit pbare ↄtra debitorẽ:vt.j.eo.§.interdũ furti.Et intellige lucrãdi.s.pecuniaŕr.vł aliter qualitercũqz ẽt aĩo voluntatẽ eius implẽdi:vt in eo qui tradidit alienũ huũ tortorib⁹ occidẽdũ:nõ eniz lucrat huũ mortuũ:sz suã iplet volũtatẽ.l.pe.ff.de ↄdi.ob cãm.Formabit [b] igit sic accusatio vel inqsitio ↄtra furẽ videlz q talis sciẽter ⁊ dolose subtraxit ⁊ furatus fuit talẽ rez tali ipsaz rez ↄtractãdo videlz de tali loco ad talẽ locũ asportando aĩo lucrãdi:⁊ in suã vtilitatẽ ↄuertẽdi ↄtra ⁊ pter volũtatez dicti talis dñi vel possessoris dicte rei:⁊ ad quẽ spectabat ⁊ ptinebat ipsa res iure dñij vel quasi possessoris vel quasi ⁊ pdicta cõmisit ⁊ ppetraui tali ãno mense ⁊ loco ⁊c̃. In quo libello si negeẗ duo principalr pbari opz.s.q res sit illi⁹ vel quoqzmõ ei⁹ trãsit talem rez nõ surripi:⁊ q ipse fur eam ↄtractauerit:reliqua aũt.s.animus lucrãdi ⁊ dolus ⁊ q dño inuito fiat presumunt indubio:vt.ŝ.dixi.Et adde in spec.de fur.§.j.in glo.in v̂.ↄtractatio.ibi lz scriptura. No.q sola scriptura v̂bo vel volũtate nõ cõmittit furtũ.l.sigs vxori.§.neqz.versi.j.ff.eo.⁊.l.j.§.sola cogitatio.ff.eo.nisi quo ad deũ.xiij.q.v.c.vl.vbi ẽt dr q de quesitis furto.rapina ⁊ iniuria nõ oz fieri elimosina paupib⁹:sz potius cũ quadruplo oz restitui dño rei exẽplo publicani giezi.in glo.in ver.rei.in fi.ibi rei hereditarie nõ fit furtũ:qz ei non ↄgruit diffinitio furti:quia inuito dño fieri non põt cum nõ habeat dñm.nec etiam fit furtum post aditam hereditatem ante apprehensam possessionem.l.ij.ff.de crimine expillate hẽditatis q̃ possessio nõ acqrit p aditionẽ.l.cũ hẽdes.ff.de acqrẽda possessione.fm Bart.i.d.l.hẽditarie rei.ff.e.sz tenet extra ordinẽ crie expillate hẽditatis

Furtum autem.

℄ No.in isto.§.furtum autẽ vnde dicit furtuz.nam dicit a furuo.i.nigro.qz vt plurimũ fit tpe nigro.i.de nocte.Si aũt fit de die tũc miti⁹ punit fur.l.j.⁊.ij.⁊ ibi no.ff.de fur.Bal.quia nox aggrauat delictu.l.gracbus.C.de adul.⁊ in hoc ẽ dña inter furẽ diurnũ ⁊ nocturnũ.Et est alia differẽtia:quia furẽ nocturnuz possum occidere qñ nõ possum eũ dimittere sine piculo psone ⁊ damno ⁊ amissiõe rex. Sz diurnũ solũ qñ mihi iminet piculũ psone:quia diurnũ possum cognoscere:nocturnũ vero nõ. Et iõ si cognoscerẽ nocturnũ vel ab eo res recupare possem:⁊ idez q in diurno.l.furẽ.⁊ ibi p glo.⁊ Bar.ff.de siccarijs.⁊.l.itaqz.cũ.l.seq.ff.ad.l.aqliã. Itez patet hic q nõ pcedit argumẽtum ab allusione [c] vocabuli quãdo ei ↄtradicit diffinitio.vt dixi.ŝ.de tute.§.tutor.⁊ per Bar.ff.eo.l.j.nam licet furtum di atur a furuo.i.nigro quia de nocte fit.si tamen fiat de die nihilominus est furtum:licet mitius puniatur.

Furtorum.

℄ Furtuz diuidit in duo genera:scilz in manifestuz ⁊ nõ manifestũ. Fur manifestus est qui depꝛehẽdit cũ re furtiua vel ↄtra eũ cũ clamore occurrit anteq̃ portet rẽ ad locũ destinatũ. Nõ manifestus ẽ q rẽ ad locũ destinatũ portauit anteq̃ cũ ipsa re depꝛehendat h.d.vsqz ad.§.cõceptũ.℄ Nota ex principio ibi.nam ↄceptuz.q coherentia furto seu qualificantia furtũ nõ inducũt nouũ genus furti.nam qñ res furtiua olim reperiebat penes aliquẽ dicebat furtũ cõceptũ:⁊ qñ auferebat alicui dicebat furtũ ablatuz vt.j.eo.§.ↄceptũ.⁊.§.ablatum. Ista tamẽ nõ erant genera furtoꝝ:qz primo erat factũ furtuz nõ manifestũ.Sz postea addebat qualitas ⁊ qualificabat per inuẽtionẽ vel ablationẽ:sicut dicit homicidiũ lz sit qualificatuz ad defensionẽ factũ:vel casu cõmissum. ℄ Scđo no.in.§.manifestus.q duo faciũt furtuz manifestũ.s.locus ⁊ appꝛehẽsio siue clamor.Locus facit siue reperiatur in loco ipsius furti:siue in alio quocũqz anteq̃ pferat ad locũ destinatum.Et intellige destinatũ.s.in quo destinauerat eo die p manere seu puenire.vt.l.quo destinauerat.ff.eo.lz gl.hic in ver.deponere videt tenere ↄtrariũ.Appꝛehensio facit quia requirit q appꝛehẽdat vel occurrat ad depꝛehẽdẽdũ.vel saltẽ videat ⁊ cõtra euz acclamẽt.vt hic i ver.imo.⁊.ff.eo.l.sigs in seruitute.ver.ibidẽ.⁊ ver.si celsus. Secus aũt si euz video ⁊ timore taceo:quia nũ est manifestus.vt deõ ver.ibidẽ.⁊ hic in glo.in versi.ab alio. Nec refert an appꝛehendat a dño rei vel ab alio.vt hic dicit text.⁊.l.ij.in prin.⁊.d.l.sigs in seruitute.ff.eo.Ex quo pz q qlibet etiã viator trãsiẽs põt occurrere ad capiẽdum furẽ.⁊ succurrere exclamãti pro defensione rex suax:⁊ multomagis p defensiõe sue psone.argu.l.in seruoꝝ.ff.de penis.Adeo q si iste fur vel offendẽs sit sacerdos licitũ ẽ eũ cape sine pena vt nõ retineat sz ad iudicẽ ducat.vt tz Inno.i.c.vt fame.de sen.excõ.⁊ p Bart.l.d.l.sigs in seruitute.in fine.Itẽ pz hic q eo ipso q qs repit i fragrãti crimine ⁊ in ipso furto siue cũ re furtiua anteq̃ ducat ad locum destinatũ q tunc dr furtũ ⁊ delictũ manifestũ:sicut ẽt siquis repertus in camera cũ vxore alteri⁹ presumit adulterium manifestũ.l.capite.quinto.ff.de adulte. Et idem si est repertus aliquis cũ cultello euaginato ⁊ consanguinolento psumit manifestus homicidia.fm Bar.i.l.iij.ff.eo.℄ Tertio no.ibi ⁊ qui in oliueto.q asportãs fruct⁹ de cãpo alteri⁹ aĩo lucrãdi põt accusari de furto.⁊ hoc qñ fructus sunt maturi:si aũt imaturi tũc tenet de dãno dato actiõe legis aqlie.vt.i.l.si seruus seruũ.§.oliuã.ff.ad.l.aql.⁊.l.nauta.§.qcũqz.ff.naute cau.⁊ sta.⁊.l.si fur decerpserit.ff.de vsufruc.nã dãnũ distinguit a furto:quia furtũ est amotio rei:sz damnũ est rei destructio.fm Bal.in.d.§.si oliuaz.⁊ glo.i.j.de lege aqlia.

Conceptum.

℄ Quattuor spẽs actiõis furti q̃ oliz intẽtabant.s.actio furti ↄcepti oblati phibiti ⁊ nõ exhibiti sunt sublate:hodie sciẽter rẽ recipiẽs furtiuã ⁊ celãs tenet furti nec manifesti.h.d.vsqz ad.§.pena. ℄ No.igit tex.ibi cũ eniz reqsitoꝝ rei furtiue.q hodie nõ possum te cogere vt pmittas me scrutari in domo tua vtrum ibi sit res mihi furto subtracta.qz expedit patrisa.ne secreta sui patrimonij pandant.vt.C.qñ ⁊ qbus quarta pars in bo.decu.debeatur.l.ij.li.x.⁊.l.meminimus. Fallit aũt in seruo fugitiuo quẽ lz requirere ⁊ laticulas ⁊ secreta dom⁹ tue inuestigare.l.j.§.hoc aũt.⁊.l.diuus.ff.de seruis fugi.⁊ ibi glo. Itẽ fallit qñ suspitio ẽẽt ↄtra te ⁊ apparẽẽt iudicia q res ẽẽnt in domo tua:qz tũc possuz implorare officium

a ℄ Cõparitio dñi.vide h pulchra dicta dñi Are.post Butri. Et cõcludit q lz dñs phibeat accusationem furis tñ iudex pro stererẽ publico poterit pcedere cõtra furem.

b ℄ Formabitur igitur. Qualr autez format libellus in ↄdiõe furtiua.vide do.Pe.Ja.in ti.de cõditiõe furtiua.

c ℄ Ab allusiõe. Allusio vocabuli facit presumi significatũ.l.j.⁊ ibi Bar.ff.de fide istru.vbi dicit q instrumẽtuz dicit q causaz instruat. Et Bar.l.l.ocẽ populi in.vj.qõne princi.

officiũ iudicis vt det mihi familiã p auxilio querendo dela to prius mihi iuramẽto de calũnia.l.j.§.qd ergo.ff.de vẽtre inspi.fm Bar.in.l.regrẽdi.C.de ser.fugi. An aũt qs cogat indicare furẽ. [a] dic q nõ cogit a pte.l.idẽ.§.si ter iudiciũ. ff.de cõdi.furti. Sed a iudice sup inqsitione generali põt co gi.l.cõgruit.ff.de offi.psi.vt qñ pducit in testẽ cõtra inculpa tũ de furto et iurauit dicere veritatẽ aliõs puniret de piurio. l.nullũ.C.de testi. Itez qñ vẽdicat ab aliquo res furtiua q repit penes eũ dz de vrbanitate si vult euitare oẽz suspitio nem apud bonos et graues indicare furez.l.ciuile.et ibi per Bar.C.de fur. Sed nõ tenet qs indicare rez furtinã sicut nec furẽ.sz de iure canonico tenet post edictũ emissum. Si qs scit rẽ furtinã eã dz indicare sub pena snie excõicatiõis. vt in.c.qui cuz fure.extra de furtis. Et ibi dicit Inno.q fur qui vẽdit alteri sciẽti rẽ furtiuã põt etiã tũc fur licite eaz fu rari emptori et restituere dño rei:et hoc qñ fur nõ ẽ soluẽdo alias nõ. Sed nũqd ille penes quẽ repit res furtiua psumat fur.dic q nõ.vt pz in isto tex.q remouet illã actionẽ furti cõ cepti.s.q2 qñqz res cõcipiat et repiat penes aliquẽ nõ presu mit fur. Sz tñ ad euitãdã sinistrã suspitionẽ penes bonos et graues viros indicare dz de vrbanitate furẽ et vñ habuit rẽ.vt.d.l.ciuile. Itẽ no.ibi manifestissimũ est.q ille q sciẽter retinet et celat rem furtinã vel furẽ cũ re furtiua tenet furti nec manifestitãq pstãs opẽ furto.vt.l.cos.C.de fur. Sed celãs furẽ simplr tenet pena ti.de recepta.fm Bar.i.l.qui vas.§.q furẽ.ff.de fur. Quarto an emẽs rez a fure psumat particeps fraudis.dic hoc psumi ex qlitate pcij. Et an eme rit clam vel palam.de quo per glo.et Bar.in.l.ciuile.C.de furtis.et glo.dicit in.l.siquis vxori.§.sed et rem.ff.de furtis. q scienter emens rem furtiuam est fur.

Pena. ¶ Pro furto manifesto est pena quadrupli pro nõ manifesto dupli. Et nõ solũ ille cõmit tit furtũ qui cõtractat aĩo lucrãdi.sz ẽt ille qui vtit re ad aliũ vsum q debeat.h.d. ¶ No.igit q fur manifest[us] tenet ad quadruplũ:et nõ manifestus ad duplũ.et hec pena ẽt ð iure canonico peti põt.xiij.q.v.c.si.in gl.vlti. Sed quero cui ap plicabit ista pena dic q passo furtũ:q2 pena furti dat ei cui[us] interestivt.j.eo.§.furti.lz cõditio furtiua det soli dño.vt l eo. §.fi. Sz qñ lex introducit [b] actionẽ tunc indubio pena ap plicat ei cui dat actio.l.si cui.ff.de vb.sig.et si introducit ac cusationẽ pena in dubio applicat fisco.l.mulctap.C.de mo do mulctap. Sed qñ simplr loquimur nõ inducẽdo actio nem nec accusationẽ sz simplr punit vr indubio iducere ac cusationẽ:ideo pena applicat fisco.l.iubemus.§.his quoqz iudicib[us].C.de sacrosan.eccle.de quo p Bar.i.l.agraria.ff. re.amo. Itẽ an in hac pena dupli vel quadrupli insit psecu tio rei.i.cõputet valor rei subtracte.dic q nõ:lz computet in actione vi bonop raptop:vt.j.ti.j.§.j. Sed indubio in pena libus.s.in duplo.triplo:vel quadruplo inest simplum.l.hoc edicto.§.querenib[us].ff.de publica.et ibi p Bart. ¶ Scdo no.in.§.furtũ.q creditor vtens re pignorata.et depositarius vtens re deposita:et cõmodatarius vtens cõmodata ad aliũ vsuz:siue accedẽs longi[us] cũ re cõmodata q fuerit sibi accõ modata tenet furti:et duplicabit vel quadruplabit solus vsus sine interesse dñi cõcernens vsum:vt.s.eo.§.j.et in gl.in ver.vsus. Et hoc verũ q cõmittit furtuz respectu vsus nisi dñs fuisset pmissurus:vt.j.eo.§.j.quod in dubio nõ psumit: vt dixi.s.eo.in pn. Patet igit hic q si fenerator cõmodat al teri vel vtit pro se veste pignorata q cõmittit furtũ.vt hic.et l.si vas.§.si ergo.ff.de fur.et idez in fullone et sarcinatore:vt l.fullo.et.l.sarcinator.ff.eo. Et idem in cõmodatario cõmo dante rem alteri.vt tenet hic glo.fi.in ver.equum.

Placuit. ¶ Vtẽs re ad aliuz vsum q fuerit sibi cõmodata ita demũ tenet furti si nõ pu tauit dñiuz pmissurũ. Si aũt putauit dñm pmissurũ siue ve re siue false patet nõ tenet furti.h.d.vsqz ad.§.vnde illud. Cõcor.l.inter oẽs.§.rõne.ff.eo. Et loqt hic in casu certo.s. qñ cõstat q sic putauit. Sed indubio qñ nõ cõstat de animo vtrũ putauerit vel nõ dñm pmissurũ.tũc glo.nota.in verbo pmissuruz dicit.aut quis habuit a principio rem voluntate dñi vt in cõmodato.tunc indubio psumit q credidit dñm permissurũ. Si autem nõ habuit ab initio voluntate dñi vt q2 accepit rem propria auctoritate.tunc in dubio presumit q credidit dñm non permissuruz.et ideo tenetur furti.vt.l. qui vas.§.vetare.ff.eo. Bartolus autem tenet in.d.§.ratione. q indubio habuit vel nõ habuit ab initio rẽ volũtate dñi q semp psumit dñm nõ pmissurum cum nõ psumit eũ iactat et male vti rebus suis. Et eodẽ mõ dz psumi q cõmodatari[us] habuit animũ q dñs nõ sit pmissurus cũ psumptio sit iuris cõtra euz qui debuit credere q qs non vult iactare res suas. Et hoc nisi ostẽdat p alia indicia q putauit dominũ pmissu rũ:vt quia erat cõsanguineus vel amicissimus dñi qui cõsue uerat sibi sic pmittere.vt hic et dixi.s.eo.in princi.et.s.§.j.qd relinqt iudicis arbitrio.s.scrutari istas cõiecturas.sz Ange. in.d.§.ratione. Et adde qd dicit Bar.in.d.l.itez querit.§. impleto.ff.locati.videlz q si scolaris retinet equũ vltra tẽp[us] cõductionis q non cõmittit furtũ si ille equus erat cõsuet[us] da ri ad vecturã:quia videt recõduxisse pro eodẽ pcio. Sec[us] si nõ erat cõsuetus tũc cõmittit furtũ vsus.l.qui iumẽta.et.l.q re.ff.eo. ¶ Et no.hic l ver.sz si credat.q nõ lz allegare igno rãtiaz alicuius cõtra eũ et eius incõmodũ et penã.nã nõ lz di cere ignorabas dñm pmitteret lz pmiserit ergo cõmisisti furtũ. vt.d.§.rõne. Sz ad eius cõmodũ et excusatiõem et penã eui tãdã bene licet.vt puta si dicat putabas dñm pmissurũ licz nõ pmitteret:ergo nõ cõmisisti furtũ. Si tñ appareãt aliqua indicia credulitatis sue de pmissione dñi.vt dixi.s. Et iõ si interfecisti bãnitũ que tũc temporis ignorabas eẽ bãnitũ nõ põt tua ignorãtia allegari cõtra te ad tuuz incõmodũ vt pu niaris ac si interfecisses nõ bãnitũ cũ putasti euz bãnitũ põt allegari ignorãtia et credulitas tua ad tuũ cõmodũ vt nõ pu niaris de homicidio:sz aliter ex culpa:q2 nõ inuestigasti at tẽtis iudicijs que mouerãt te ad credẽdaz eũ bannitum fm Bar.in.d.§.rõne.et.l.pe.ff.de adul. Quia vr q lz allegare ignorãtiaz delinquẽtis ad eius cõmodũ.intellige.s.ad excu sanduz eũ a delicto:nõ aũt vt premiũ cõsequat concessum a statuto occidẽdi vel capiẽdi bãnitũ.s.quia vt habeat pre mium debet vltro et non casualiter cõditionem implere.l.si quis in graui.§.vtrum.ff.ad silleianum.

Unde illud quesitum. ¶ In de lictis ð fa cili trahibilib[us] ad exẽplũ extẽdunt regule iuris in penã de linquẽtis.h.d.vsqz ad.§.interduz. Licet.n.hic seruus cui p suasio scã ẽ vt dño furet non furatus fuerit:sz tanq bonus dño nũciauerit vnde nõ est corruptus nec furtũ fecit:tamen q2 de facili posset alijs sic fieri si hec attẽtatio remaneret im punita:iõ dicit actio furti et serui corrupti in duplũ in id qd interest.l.j.ff.de seruo corrupto.et in estimatione dupli ei[us] q seruus corruptus vilior eẽt factus qd officio iudicis expe ditur.l.vt tñ.§.estimatio.ff.de seruo corrupto. Et sic pz hic q punit affectus lz nõ sequat effectus.de quo plene vr i.l. siqs nõ dicã rapere.C.de epis.et cle. Et intellige de affectu p exteriora demõstrato.aliõs sola cogitatio cordis puniri nõ põt per homẽm.vt hic in glo.sz p deũ bene punit cui oĩa secreta cordis sunt patẽtia.vt no.gl.i.l.voluit.ff.ð iterrogatio.actio. et in cle.exiui de paradiso.extra l clemẽtinis.de ver.sig. Itez qd hic dr de seruo hz locũ i filio cui similr psuasuz ẽ vt fur riperet pater.vt.l.siqs seruo.ff.eo. Interest.n.nostra animũ liberop nostrop nõ corrumpi.vt dicit tex.in.d.l.nõ tñ.§.j.ff. de seruo.corru. Et estimabit iteresse opap et cõmodũ qd pr a filio pceptus esset vel ẽt interesse affectiõis delato sibi iura mẽto pcedente taxatiõe iudicis pro quãto noluisset filiuz suũ corruptũ et vitiatũ.vt dicit glo.in.§.j. Et sic pz q in pena libus et ẽt odiosis statutis inductis aliqua bona ratiõe.s.ne de facili trahant in exẽplũ fit extẽsio ad similes casus.vt.d. l.siqs seruo.C.eo. Bar.ibi tz oppositũ dicẽs q nõ fit extẽsio ad filiũ:qz lex equiparat seruũ et filiũ:videlz vt statuta i suo

[a] ¶ Indicare furem. Indicat qs aliũ.an et qñ cogat.vid in spe.de teste.§.xiij.ver.itẽ dicit hoga.

[b] ¶ Lex introduxit.pẽa simplr imposita a lege vl a statuto cui applicat.vid Bald.i.l.ij. C.de epi.au di. Ange.in auc.vt nulli iudi.§.vt au tẽ.in.j.colla. Itẽ add hic distinctionez amplissimaz quã ponit fi do. Are.l.§. sed si pcedat in.ij.col.ver. visis pro pfe ctione mate rie.scilz qua liter qs p de licto punit quam distin ctionẽ ponit dictus dom. Are.amplio rẽ q omnes doctores.

beãt locũ in filio. Ex quo infert ꝙ cũ testari ꝛ codicillari pcedant a pari potẽtia: vt. l. diuus. §. codicillos. ff. de iure codicilloꝝ. Si ꝯcedit alicui ꝙ possit testari videt etiã ꝯcessuʒ ꝙ possit codicillari. sʒ Bar. in. d. §. j. ¶ Et no. hic ꝙ licitũ est vti astucia ꝛ dolo bono ad excludendũ dolũ malũ ꝛ aduer suo hostẽ vel latronẽ: vt. l. j. §. nõ fuit. ff. de dolo. sic etiã lʒ cõ mittere culpã ad excludẽdũ dolũ. l. cũ pr. §. ticio. ff. de leg. ij.

Interdum etiam. ¶ Pro filio furre pto cõpetit patri vl alteri in ptãte habẽti actio furti. h. d. vsqʒ ad. §. aliqñ. Sʒ intellige hic glo. ꝙ cõmittit ꝺ furtũ q̃tũ ad hoc vt fur puniat criminalr extra ordinẽ: non aũt põt pater agere ciuiliter ad penã dupli vl quadrupli: qꝛ pater nõ hʒ ꝓprietatẽ nec possessionẽ in filio cũ sit liber hõ in. l. q herede. §. fi. ff. de acqui. pos. sic filius nõ est res patris quo ad dñiuʒ ꝛ possessionẽ: ꝛ sic nõ cadit diffinitio furti. Tu dic fm Bar. in. l. cũ qui. §. si filius. ff. eo. ꝙ lʒ pr nõ hẽat veꝝ dñiuʒ ꝛ verã possessionẽ: tñ hʒ quasi dñiuʒ in filio ꝛ eũ põt vẽdicare ad similitudinẽ rei in qua hʒ veꝝ dñiuʒ. l. j. §. ꝑ hãc. ff. ꝺ rei vẽ. Et iõ dic ꝙ imo põt agi ciuiliter ad penaʒ dupli vel quadrupli. Et ope filij qbꝰ caruit pater isto tpe duplicant vel quadruplicant vt tʒ glo in. d. §. si filius. nã filius tenet opari pri vel illi in cuius ptãte est, vt in glo. d. §. si filius. sicut vxor tenet opari viro. l. sicut. ff. de ope. liber. ꝛ. ꝺ. ad senatuscõ. tertul. Mater aũt nõ tenet opari qꝛ nõ hʒ ipm in ptãte [a] ideo nõ agit furti. fm glo. ꝛ. l. mater. ff. eo. sed ꝯditiõe furtiua. vt dicit hic glo. non agit pr qꝛ illa dat rõne vere ꝓprietatis vel possessiõis. vt. d. l. mater. §. liberaꝝ ꝑsonaꝝ. ff. eo. Sʒ qd si filius nescit aliqd opari. dic ꝙ tunc glo. posset dicere veꝝ videlʒ ꝙ fur solũ criminalr teneat alr puniat cũ nõ sint ope duplãde. vel dic ꝙ seruitia vel opa cõia que qlibet facere sciret fm estimationẽ iudicis duplicabunt arg. l. siquis a liberis. ff. de libe. agno. Quot aũt modis pater põt vẽdicare filiũ no. ꝺ. de pa. po. §. ius aũt. Itẽ an hẽat locũ plagiarij que est capitalis cũ quis deducit filiũ vl seruũ alienũ cã celandi: ꝛ eo priuãdi patreʒ vel dñm. dicit glo. ꝙ sic. ff. ad. l. iuliaʒ. de plagiarijs. l. j. ꝛ qñ cognoscat plagiuʒ a furto. dic per Bar. eo. ti. l. penul.

Aliquando. ¶ Dñs substrahens creditori rẽ quã sibi impignorauerat cõmittit furtũ. h. d. Si igitur fenerator restituit pignus scolari pecuniã recepturus: ꝛ isqʒ tradit famulo differendã pecunia nõ soluta furtũ cõmittit: nec pignus redditũ videt ꝙ ꝑ fallaciã ablatũ ẽ. Casus est in. l. si quasi. ff. de pig. acti. ꝛ dic ꝙ cõmittit furtũ respectu iuris creditoris. nã illa res nõ põt vsucapi in ꝑiudiciũ creditoris nisi in eius ptãtẽ reuertat: sʒ in ꝑiudiciũ dñi rei bene põt vsucapi: qꝛ res nõ ẽ furtiua respectu ꝓprietatis. l. iij. §. si rẽ. ff. ꝺ vsucapi. ꝛ. l. fi. ff. ꝓ socio. ꝛ. l. si rẽ. ff. ꝓ emptore. Et sic aliqñ cõmittit furtũ ꝛ nõ efficit res furtiua vt hic. Aliqñ nõ est furtũ nec res furtiua ꝛ tñ agitur furti. vt. ꝺ. eo. §. vñ illud. ꝛ. l. sigs seruo. C. eo. Alios casus dicit vt hic i glo. ꝛ. d. §. si rẽ. Et itellige i re mobili expsse ꝛ specialr obligata creditori: nã si debitor eã surripiat vel vẽdat irreq̃sito creditore etiã si creditor nũq̃ possedit cõmittit furtũ. l. i. fierdũ accidit. ff. eo. ꝛ ꝑ Bar. i. l. fuꝰ. §. locaui. ff. de fur.

Interdum autem. ¶ Prestans sciẽter opeʒ ꝛ cõsiliuʒ aut opem tñ vt furtũ cõmittat tenet furti: non aũt qui solo aĩo ꝯsulit alicui vt furtũ cõmittat. h. d. vsqʒ ad. §. is q. ¶ Et no. ꝙ excutiẽs nũmos de manu tua vt alius apprehendat. ꝛ fugans armenta vt alius apꝑhendat tenet actiõe furti non tanq̃ faciens furtũ sʒ tanq̃ ꝑstans opem furto. vt dicit tex. ꝛ tenet furti tũc demũ cũ ille tertius apꝑhẽdit. Et hoc vr sentire hic glo. ij. dũ allegat. l. q seruo. ff. eo. ꝛ ꝑ Bar. in. l. is qui opem. ff. eo. Itẽ tenet furti nõ manifesti ꝑstans opem. nam nunq̃ tenet furti nõ manifesti: vt. d. l. qui opẽ. Et sic paꝝ ꝙ prestans opẽ [b] nõ tenet furti manifesti: sʒ solũ ad duplum ꝛ principalr si reperiat cũ re anteq̃ ꝑueniat ad locũ destinatum tenet in quadruplũ. Et sic pʒ ꝙ ꝑstans opẽ aliqñ tenetur in minus q̃ pncipalis: vt. d. l. is qui opeʒ. Aliqñ in plus vt in eo qui scienter asportat rem de voluntate furis nõ ipse deferẽs deꝑhensus tenet in quadruplũ: ꝛ fur nõ deꝑhẽsus in duplũ. l. siquis ꝑferẽdũ. ff. eo. Aliqñ in nihil tenet opẽ ferens si nõ sequat furtũ vt in cõmodante scalas ad furtum faciendũ seu cõmittendũ. nã non tenet nisi sequat. vt hic. ꝛ. d. l. qui seruo. Aliqñ opem ferens tenet in duplũ. ꝛ faciens in nihil: puta si filius vel seruus faciant furtũ: vt. j. eo. §. is q. ꝛ. d. l. qui seruo. §. qui placuit. Et hec vꝫ in furto qꝛ ṽba scripta sunt in ꝑsonã: alr aũt vbi ṽba scripta essent in rẽ in alijs maleficijs sciẽs ꝛ prestans opẽ pari pena puniunt. l. is cuiꝰ ope. ff. de adul. ꝛ. l. nihil interest. ff. de sicca. de quo dic per Bar. d. l. is q opẽ. Itẽ adde ꝙ ꝑstans opẽ furto nõ cõmittit furtũ lʒ teneat furti nec ẽt est fur. vt tʒ gl. in. d. l. is q opeʒ. sic ẽt ꝑstans opẽ homicidio nõ est homicida. ꝛ ideo nõ ꝯprehẽditur a statuto loquẽte de homicida: sʒ bñ loquẽte de homicidio: qꝛ tũc ṽba sunt in rem. vt. l. hec ṽba. ff. de adul. de quo ꝑ Bar. in. d. l. is q opẽ. Itẽ limita ꝙ ꝑstans furto ita demũ tenet si sciat. Si aũt ignoret ad quẽ vsum pncipalis opari velit nõ tenet furti: vt hic in ver. ope ꝛ ꝯsilio ibi sciẽs. ꝛ. l. si gs ꝑ ꝑferendã. ff. eo. Et adde qd no. Bar. in. l. furti. §. opeʒ ꝙ aliqñ qs ꝑstat opẽ ꝛ auxiliũ ante maleficiũ cõmissuʒ vt prestando scalas ferramẽta domũ vel pecuniã pro maleficio cõmittendo. Qñqʒ in ipso maleficio assistendo vt habilius cõmittat. qñqʒ post maleficiũ itaqʒ cõmissum ad euadẽduʒ malefactorẽ. de qbus dic: vt in. l. j. ꝑ Bar. in. d. §. ope. ꝛ plene per Jo. an. in clemen. j. de penis. in glo. super ver. defensauerit. [c] ¶ Secundo no. in. §. ope ꝛ consilio. ꝙ prestans opem ꝛ consilium vel opem tantum: vt. ꝺ. eo. ver. ac vbi ad furtũ faciẽdum accõmodando scalas vel ferramẽta tenet furti nõ manifesti. vt. ꝺ. dictũ est. Si aũt quis dedit solũ cõsiliũ vel ꝑsuasit furtũ fieri tũc nõ tenet furti ex solo ꝯsilio vl ꝑsuasione: sʒ tũc demũ icipit obligari furti cũ furtũ sequutũ est ꝛ hoc tʒ hic gl. fi. in ver. respõdeo. qꝛ hoc agit. ꝛ ꝑ Bar. in. l. nõ solum. §. si mandato. ff. de iureiurã. non distincto an alr esset facturus vel nõ: quia in maleficijs nõ habet locum illa distinctio: qꝛ nõ oportet laudãdo augeri maliciaʒ. l. j. §. ꝑsuadere. ff. de seruo corrupto. lʒ glo. fi. hic teneat ꝙ illa distinctio habeat locuʒ. Et verum ꝙ nõ tenet furti ex solo cõsilio vel persuasione nisi sequatur furtũ vt hic: sʒ bene punit extra ordinem ex ipsa ꝑsuasiõe vel mãdato qñ delictũ ẽ atrox vel graue vt homicidiuʒ ꝛ furtũ magnum: vt in. l. j. ff. de exactione tributoꝝ. Sʒ si est leue vt damnũ iniuria datuʒ tunc non punitur non secuto damno. l. liber homo. ff. ad. l. aquil. ꝛ de hoc dic vt dixi. ꝺ. mandati. §. tua gratia.

Hi qui. ¶ Si filius surripiat patri facit furtum vt res efficiat furtiua ꝛ inusucapibilis: filiꝰ tñ si tenet furti: sʒ ei ꝑstãs opẽ tenet furti. h. d. vsqʒ ad. §. furti. ¶ No. igit ꝙ furtũ factuʒ patri a filio non punit nisi filius habeat castrense peculium vel quasi vnde possit soluere. l. si quis vxori. §. j. ꝛ. ij. ff. eo. quia tũc datur actio in factum ꝛ nõ furti. quia actio famosa non dat inter filiuʒ ꝛ prẽm. ꝛ hoc tʒ glo. in. d. §. ij. ꝛ nisi sit furtuʒ magnum ꝛ nõ domesticum: qꝛ tunc punit filiꝰ criminalr. ff. de penis. l. respiciẽduʒ. §. furta. Et idẽ dicas in vxore ꝙ non tenet furti [d] si faciat furtum marito: qꝛ actio famosa nõ interponit inter maritum ꝛ vxorem. Sed datur actio in factum propter res amotas. vt. d. l. siquis vxori in princi. ꝛ. l. cum manifestissimi. §. cũ aũt in ꝯsilio. C. eo. ¶ Scdo no. in. §. si vero ꝙ lʒ nõ teneat principalis delinquens tñ ꝑstans opeʒ tenet. Et sic lʒ alr si nõ tenet pncipale nec accessoriuʒ. l. grece. §. illud. ff. de fideius. tñ hic principalis tenet naturalr tñ. ꝛ iõ accessor põt efficaciꝰ obligari. ꝺ quo dic ꝑ Bar. i. l. sigs fuo. ff. eo. Itẽ no. hic gl. que limitat illõ qd res furtiua nõ põt vsucapi nisi i ptãte dñi reuertat. vt. ꝺ. ꝺ vsuc. §. ꝙ aũt. qꝛ subaudi nisi dñs rei recipiat estiatiõeʒ litʒ vl rẽ vẽdat furi. vt hac gl. ꝛ. d. l. q̃uis. i gl. alle.

Furti autem. ¶ Actio furti datur ei cuiꝰ interest q̃uis non sit dñs qñ creditor pro

[a] ¶ In potestate. Eandẽ rõneʒ reddit hic do. Arct.

[b] ¶ Prestans opem. Qualiter puniat prestãs opẽ iũge hic do. Arct. l. ij. col. in fi. in ṽ. q̃ro q̃ pena.

[c] ¶ Verbo defensauerit Vide in dcã cle. do. Car. in. v. col. ver. decimo q̃ro.

[d] ¶ Furti. Dicit tñ hic do. Are. ꝙ si vxor furetur marito ꝯstante mrimonio vt faciãt vxores aliqñ cũ mariti labo rant in extremis. ꝛ postea soluto matrimonio easdẽ res ꝯtractent ꝙ tenent heredibꝰ mariti actione furti ꝑ text. in. l. iij. ff. rerũ amo.

ditor pro re sibi pignorata subtracta agit furti ēt cõtra dñm surripiētem.h.d.vsq3 ad.§.itē si fullo. ¶ Et no.hic regulā3 q actio furti daẽ ei cuius interest.vt hic.ꝛ.ff.e.l.cuius inter est.ꝛ.l.manifestissimi.C.eo.ꝛ vtrobiq3 declarat̃ hec regula. nam oportet q intersit rõne cause honeste vel custodie:vel possessionis:vel iuris realis:vel cause onerose ratione cause honeste.vt dixi.qꝛ secus si ex cā inhonesta:vt in fure ꝛ male fidei possessore qui nõ agũt furti.l.itaq3.§.s3 si furti.ꝛ.l.cũ q.§.is aũt.ff.eo.nisi in casu in quo fur agit furti.l.qñ ab initio habuit rem volũtate dñi vt est cõmodatarius qui postea al teri accõmodat ꝛ sic ɔmittit furtũ vsus.l.qui vas.§.qui ergo ff.eo.vt hic in glo. Ratione custodie dixi vt in fullone.vt.l. itaq3 in prin.ff.eo.secus si nõ teneẽ ad custodiã vt est depo- sitarius qui solũ teneẽ de dolo ꝛ lata culpa ꝛ nõ d̃ custodia. ideo nõ agit furti.l.cũ qui.§.is aũt.ff.eo. Ratione possessio- nis dixi vt in creditore pignoris cui expedit pignori incũbe re:vt hic ꝛ.l.itaq3.§.s3 si reo.ff.eo.ꝛ.d̃.eo.§.aliqñ. Et qualr agat cõclude ẜm glo.l.cũ qui.§.idē scribit.ff.eo.q si pignus surripit̃ per dñm:creditor agit creditoren⁹ .i.in summe cre- diti sui.s.ad duplũ vl̃ quadruplũ sol crediti ꝛ ñ valoris rei. ꝛ ita intellige hic.ꝛ.d.§.s3 si reo.Si aũt surripit̃ ꝑ extraneu3 tūc si creditor teneẽ ad emēdatõem ꝛ de piculo:qꝛ sua cul- pa surreptũ est pignus:tūc agit furti q̃tũ res valet:qd̃ tñ vl- tra debitũ suũ recipit restituit dño.l.creditor.ff.eo.ꝛ.l.si pi- gnore.ff.de pigno.ac.ꝛ per Bar.in.l.p̃tor ait.§.i.ff.de bõis aucto.iudi.possidē.ꝛ.l.manifestissimi.§.s3 si l scd̃a.C.eo. Si aũt sine culpa sua tūc agit creditoren⁹ ꝛ in eo q pignus sur reptũ valet plus debito agit dñs qui pignorat. vt no.gl.l.d. §.idē scribit.rõne iuris realis dixi qꝛ nõ sufficit interesse ra- tione alicuius cause lucratiue vt qꝛ dsucepit:qꝛ actio furti non cõpetit propter interesse lucri cessantis s3 damni emer- giẽtis.vt no.gl.in.l.siquis vxori.§.pe.ꝛ.l.si is cui.§.el⁹.ff.eo.

Item si fullo.

¶ Qui rei aliene custodiã ꝑstare teneẽ sicut est fullo ꝛ sar cinator qui rē polliēdã ꝛ sarcinãdã cõduxit agit furti.seu3 ipse ex locato dño teneat̃ si est soluendo in totũ.alꝛ in dñm transfert̃ actio. Itē emptor bonefidei rei aliene l3 per tradi tionē nõ fiat dñs.tñ ea substracta agit furti.h.d. vsq3 ad.§.q aũt. ¶ No.igit̃ q fullo ꝛ sarcinator ideo agũt furti qꝛ sunt obligati dño ex locato.quia tenentur de custodia vt hic ꝛ.l. itaq3.ff.eo.ꝛ ideo si interim absoluatur ꝛ liberent̃ a dño tūc quia amplius non interest eoꝝ nõ agũt furti ꝛ si incepissent agere d3 seq absolutio.l.si fullo.in fi.titu.ff.eo. Et si pariter vtant̃ vestib⁹ sibi datis ad poliẽdũ vel sarcinãdũ cõmittũt furtũ.vt.l.si fullo.ff.eo. ¶ Scd̃o no.in ver si fulloni.q ful loni ꝛ sarcinatori ita demũ datur actio furti si in totũ sint sol uẽdo.nã q nõ h3 qd̃ reddat eius piculo nihil ē.vt dicit tex. in.d.l.itaq3.Quia inanis ē actio quã inopia debitoris exclu dit.l.nã is.ff.de dolo. Et no.hic q nõ dicit̃ esse q in totũ nõ est soluẽdu.vt hic.ꝛ.l.soluẽdo.ff.de ver.signi.ꝛ no.glo.in.l. manifestissimi.§.tales.C.eo. ¶ Tertio no.in.§.s3 bonefidei q emptor bonefidei põt agere furti postq̃ res ē sibi tradita si agit vẽditor q teneẽ de custodia ante traditionē rei.sed tñ qꝛ piculũ amissionis rei sine culpa vẽditoris spectat ad em- ptorē:ideo quicqd ex furti actione ɔsequit̃ vẽditor d3 resti tuere emptori:vel actionē sibi cedere.vt.d.l.cum qui.ff.eo. Quid aũt si ipse emptor ante traditionē eam surripiat an te neat̃ furti.dic q nõ si iam soluit p̃ciũ.si aũt nõ soluit teneẽ qꝛ venditoris interest eo qꝛ rem retinere poterat loco pigno ris precio non soluto.vt.d.l.cum qui.§.adeo.ꝛ ibi in glo.

Que de fullone.

¶ Re cõmodata sub- stracta dño daẽ electio agẽdi ɔtra furē vel ɔtra cõmodatariũ:quoꝝ vno sciẽter ele cto:vel ꝑ cõmodatariũ dño satisfacto eidē dño non cõpetit amplius ius variãdi:sine cõmodatarius fuerit in totum sol uẽdo siue in parte.h.d.vsq3 ad.§.s3 is ad quē. Cõcordat.l. manifestissimi.§.i.ij.ꝛ.iij.C.eo.de qua hic tex. facit mẽtionē. ¶ No.ex prin.q dña est inter fullonē sarcinatorē ꝛ cõmo- datariũ:ꝛ sic nõ est idē in vtroq3 sicut volebãt aliq.nã fullo ꝛ sarcinator agũt furti si sint soluẽdo:vt.s.§.pri.Sed in cõ modatario ē electio dñi ɔtra furē an agat furti seu ɔditione furtiua aut ɔtra cõmodatariũ actiõe ɔmodati.vt hic.Ratio dñe est ẜm glo.in ver.oĩmodo.in.d.l.manifestissimi.§.tales qꝛ ɔtractus q fit cũ fullone ꝛ sarcinatore fit gr̃a vtriusq3 sed in cõmodatario fit ɔtractus cõmodatarij tãtũ ꝛ ex liberali- tate dñi cõmodãtis fauemus ipsi dño vt hẽat electiõe3 ɔtra quē agere velit.vt hic. Conclude ergo sic.in cõmodatario dñs hab3 electionē.vt hic. In fullone ꝛ sarcinatore ipsi soli agunt si sint soluẽdu.vt.s.primo.§. In creditore pignoris aliqñ agit furti solus creditor.aliqñ vterq3.s.creditor ꝛ dñs vt dixi.d̃.eo.§.furti actio in vsufructuario ꝛ vsuario. Simi liter agit vterq3 furti.s.vsufructuarius ꝛ vsuarius ꝑ suo in- teresse.s.pro vsufructu vel vsu amisso ꝛ dñs pro ꝑprietate. Et sic ex vno facto possunt nasci ꝛ cõpetere plures actiões furti pluribus ꝛ diuersis personis pro diuerso interesse.ꝛ remissio vel transactio vnius non ꝑiudicat alteri.l.inter om nes.§.seru⁹.ff.eo. ¶ No.ibi ꝛ altera eoꝝ electa.q vbi quis h3 electionē agendi ɔtra duos q electo vno ꝑiudicat sibi in aliorꝛ sic nõ l3 ei variare l3 ei qñq3 liceat variare de quo dic ꝑ Bar.in.l.nõnunq̃.ff.de coll.bo.Et hoc verũ q ꝑiudicat sibi electio qñ sciẽter h facit sciens vtrunq3 fore sibi obliga- tum.Si aũt ignoraret tūc nõ ꝑiudicat:qꝛ nõ vr̃ renunciare iuri qd̃ ignorat sibi ɔpetere.l.mr̃.ff.d̃ inoffi.testa. Si aũt du bitaret qꝛ nec scit certe nec ignorat in totũ:s3 dubitat.tūc sic non ꝑiudicat sibi vt hic.in ver.si aũt nesci⁹ ꝛ dubitãs.ꝛ dña est in.l.manifestissimi.ver.si aũt nescius ꝛ dubitans.ꝛ nõ est alibi ẜm Bar. ¶ Tertio no.in ver.siqde3 q qñ dña eligit agere ɔtra furē cõmodatarius liberat̃ in totũ sine dñs iam ignorans inceperat agere cõtra cõmodatariu3.ꝛ postea iuit ɔtra furē.vt hic in fi.in ver.cũ manifestissimi.siue nondũ ege rat ɔtra cõmodatariũ vt hic. Si aũt incepit agere ɔtra cõmo datariũ:tunc fur simplr̃ nõ liberat̃ s3 remanet suppositus ꝛ obligat⁹ cõmodatario.vt.j.in v̄.nisi ab eodē dño satisfactũ. ¶ Ultimo no.in fi.in ver.eadē diffinitiõe q nõ attendit̃ an cõmodatarius sit soluẽdo in totũ siue in pte:qꝛ semꝑ h3 lo- cum diffinitio ꝛ determinatio supradicta.s.q dñs h3 electio nem ɔtra quē agat ꝛ scienter vno electo ꝑiudicat sibi i aliorꝛ secus si ignoranter. Si ergo dñs sciẽter agat ɔtra cõmoda- tarium q non reperit̃ soluẽdo in totũ vel in pte sibi ꝑiudicat q non põt agere ɔtra furē.vt hic. Sec⁹ aũt in fullone ꝛ sar- cinatore:qꝛ si non est soluẽdo in totũ dño trãsfert̃ actio fur ti in furē:vt.s.§.pri. Sed qd si cõmodatarius incipit agere ɔtra furē ꝛ exegit ꝛ dñs velit penã exactã repetere hñdo ra tam dictã exactionē tãq̃ ex re sua factã an possit.dic q sic.vt d.l.manifestissimi.§.sed cũ in scd̃am.C.eo. S3 an erit libera tus fur vt possit ɔueniri dño glo.j.dicit q nõ erit liberatus sed dñs adhuc poterit agere ɔtra eũ.Docto.ɔtra ne dupli ci pena afficiat̃.l.i.§.fi.ff.nau.caup.sta.ẜm Bar.ibi. Item qd de possessore vel detentore rei cũ nullũ hẽat titulũ aptũ ad acquisitionē dñij quod remediũ habeat si cadat a posses sione vel detentione rei absq3 vitio alicuius.Bar.t3 in.d.l. manifestissimi qd̃ caret oĩ remedio petitorio.s3 gl.i.l.i ciuilē rem.C.eo.tenet q h3 ɔditionē ex.l.oẽs coloni als ꝑfugi.C. de agricol.ꝛ censi.lib.xj.Et idem tenet Innocen.in.c.sepe. de restitu.spo.ibi innuit q habebit etiam remediũ cano- nis rein egrãds.in.q.j.datur etiam sibi quandoq3 officium iudicis.de quo dic plene ꝑ Ang.de pu.i.d.l.manifestissimi.

Sed is apud.

¶ Pro re sublata deposita- rio nõ ibi s3 dño ɔpetit actio furti.h.d.vsq3 ad.§.in summa. Et est rõ qꝛ eius nõ interest qꝛ nõ teneẽ nisi de dolo ꝛ lata culpa.vt.d̃.qui.mo.ꝛo.oblig. §.pterea.ꝛ.l.i.C.depositi.Et ɔclude q si depositarius nullã culpã neq3 dolũ cõmisit in perditione rei nõ agit furti quia eius nõ interest vt hic.Si aũt ɔmisit dolũ bene teneẽ actiõe depositi dño:nõ tñ agit furti ɔtra furē ne qd eni ex iniqtate sua lucret̃.l.cũ qui.§.is aũt.ff.eo.Si aũt cõmisit latã culpã

No.hãc cõ- clusionē sub breuib⁹ vbis bñ cõpactã.

de quo solũ tenet bene tũc agit furti:q: dolus furis ꝓpõderat eius culpã.l.itẽ si obstetrix.ad.l.aq.ſm Bar.in.d.§.ioannez. Si aũt cõmodauit depositũ alteri ipse cõmittit furtũ vtẽdo re deposita vel cõmodãdo alteri.ↄ tũc similr agit furti q: a principio habuit rem de volũtate dñi.vt dixi.s.eo.§.furti autẽ. Quero si depono librũ penes bidellũ siue stationariũ vt si reꝑiat emptorẽ vẽdat illũ ↄ liber ꝑdat cuius erit ꝑiculũ.dic ꝙ si ꝑdit sine dolo ↄ culpa eius est ꝑiculũ deponẽtis:q: depositarius non tenet nisi de dolo ↄ lata culpa.vt hic.ↄ de hoc est glo.no.in ver.alij.l.rogasti.ff.si cer.pet. Sz qd si bidellus dz hẽre ex vẽditiõe lucrũ an pp hoc tenet in plus videt ꝙ nõ.q: inspicit principale ꝓpositũ deponentis vt eius gratia tãtũ dicat ↄtractus factus lz ex postfacto venditione cõpleta hẽat lucrũ.vt dicit Bar.in.d.l.rogasti. Sz qd si vnꝰ fraudẽter vadit ꝑ parte dñi ad stationariũ ↄ recipit librũ ↄ fugit cũ eo an teneat bidellus siue stationarius. dic si tradit famulo ↄsueto nõ tenet:si aũt alij tenetur q: nõ debuit eẽ nimis credulus.l.sigs vxori.§.apud debitorẽ.ff.eo.vbi ẽ casus singularis de hoc.lz in famulis scolariũ q ex ↄsuetudine vadũt ↄ reueniũt pro libris an bidelli teneant si liber nõ fuit scolari existẽti de scolis specialr sibi assignatis. dic ꝙ bidellus tenet de dolo lata culpa leui ↄ leuissima ad similitudinẽ naute cauponis ↄ stabularij q recipiẽdo res videt ꝓmittere custodiã reꝝ per.l.q mercedẽ.ff.locati.prout videt sentire Bar.in.l.dño horreoꝝ.ff.locati.facit glo.in.c.penul.extra de reg.iur.que dicit ꝙ pastor tenet de custodia. nã receptio custodie tacite vel exꝑsse facit teneri de vna culpa plus. Et ideo cũ in locato venit leuis q: ↄtractꝰ celebrat gratia vtriusqz leui ↄ leuissima rõne tacite asserte custodie. Et de ista qõne vide Bar.in.d.§.apud labeonez.ↄ dixi.s.qui.mo.re ↄtrahi.obli.§.preterea sequitur.§.in summa.

In summa.

¶ Impubes tenet furti si est primus pubertati ↄ doli capax.h.d.vsqz ad.§.furti. Proximus aũt [a] pubertati dr masculus a decimo ãno ↄ medio.s.vt hic in glo.ↄ mulier a nono ↄ medio.s.ↄ hic ẽt in gl.nã eo tunc ꝑsumit doli capax:vt dixi.s.de inutili.stipu.§.lz que diximus.ↄ.l.impuberem.ff.eo. Et dic ꝙ impubes anteꝙ sit ꝓximus pubertati nõ tenet ex delicto q dolo cõmittit:q: non ꝑsumit doli capax. Et idõ vnus puer tunc tãgens aliũ non tenet.vt in.c.j.de delic.puero.extra. Si tñ dz fustigari vl ferula cedi vt corrigat.l.j.C.ad sil.leys. Sed postꝙ impubes ex ꝓximꝰ pubertati:et sic doli capax. Hic tunc ꝙ oẽ delictũ regulariter cadit in ĩpuberẽ doli capacẽ excepto adulterio.nã nõ cadit in eo ante pubertatem.l.si minor.ff.de adul. Et ideo cadit in eũ furtũ.vt hic.ↄ d.l.impuberẽ ↄ homicidiũ ↄ alia delicta.l.infans.ff.ad.l.cor.de sicca.ↄ.l.ĩpunitas.C.de pe.ↄ.l.pupillus.ff.de reg.iur.nec dat ei restõ in integrũ aduersus furtũ ↄ similia delicta.vt.est in.l.si ex causa.§.nunc videndum.ff.de mino.nisi quatenus miseratio etatis moueat iudicem ad penam minuendã l.auxilium.ff.de mino.cum ibi notatis.

¶ Proximus autem. Idem tenet hic do. Aret.

Furti actio.

¶ Actio furti dat ad penã tñ.ↄ cõditio furtiua ↄ rei vẽdicatio dant ad rez:lz rei vẽdicatio aduersus quẽcũqz possessorẽ.ↄditio autẽ furtiua aduersus furẽ vel eiꝰ hẽdẽ tñ.h.d.vsqz ad fi. ¶ No.igit ꝙ ↄtra furẽ dant quattuor actiões.s.actio furti ↄditio furtiua.rei vẽdicatio ad exhibẽdũ.vt.l.si pro fure.§.furti ff.de ↄdi.fu. Actio furti ↄcernit tñ penã dupli vl quadrupli in qua nõ ↄputat rei estimatio sicut in actione vi bo.rap.vt.j.ti.j.§.j. Et ista dat cuilibz cuius interest rẽ nõ surripi.vt dixi.s.eo.§.furti actio.ↄ dat ẽt hẽdibus passis furtum vt.j.de ꝑpe.ↄ tẽꝑa.ac.§.nõ aũt oĩs.ↄ dat ↄtra furẽ lz nõ ↄtra heredes eiꝰ.q: penales actiões nõ dant ↄtra hẽdes delinquẽtis nisi lite ↄtest.vt.d.§.nõ aũt.ↄ.l.j.C.ex delictis defunc. Sz ↄditio furtiua:rei vẽdicatio ↄ actio ad exhibẽdũ eiꝰ preparatoria dant ad ꝑsecutiõez rei:ↄ dant soli dño ↄ hẽdi eiꝰ.l.j.ff.de ↄdi.fur. Alie aũt actiões ↄ alia remedia ad recuperandã rez ꝑdictã dant alij ꝙ dño qui passus fuit furtũ vt commodatario ↄc.vt dixi s.§.que de fullone. Sed ↄtra furem est dña inter ↄditionẽ furtiuã ↄ rei vẽdicationez:q: rei vẽdicatio ↄ ad exhibẽdũ actio dant ↄtra quẽcũqz possessorez vt hic. Sz ↄditio furtiua dat solũ ↄtra furẽ ↄ eiꝰ hẽdes. Et est spãle in ↄditiõe furtiua:quia lz descẽdat ex delicto.l.si ambo.§.quotiẽs.ff.de ↄpensa.ↄ sic nõ dz dari ↄtra hẽdes sicut alie actiões ex delicto descẽdentes.vt.d.l.j.C.ex delic.defun.inꝙtũ hẽdes ↄueniant.tñ hec dat vt hic ↄ.l.si ꝑ fure §.cõditio.ff.de cõdi.fur.ↄ ibi per Bar. Itez aliud spãle:q: cũ ↄdictiões dant ad dãdũ ↄ ad trãsferẽdũ dñium.l.si in ff.ff.de vsufruc.ↄ quẽadmodũ vsufructuarius caueat ↄ ĩ dñz rei furtiue nõ transferri dñium cũ ante sit dñs.j.de actio.§.sic itaqz discretis. Tamẽ ista dat cõtra furez ↄ quelibet alia ↄditio degenerat cõtra furẽ.i.dat cõtra suã naturaz.q: vbi eius natura est ad dñium trasferẽdu; hic odio furis dat ad tradẽdũ.vt hic in.d.§.sic itaqz.ↄ.d.l.si.ff.quẽadmodũ vsufructus.caue. Et adde ꝙ actio penalis.s.furti nõ tollit ꝑ rei ꝑsecutoriã.s.ꝑ cõditionẽ furtiuã vel rei vẽdicatiõem:sz vna ꝑsecutoria pene tollit aliã.vt.d.l.si pro fure.§.furti.ff.de ↄdi.furti. Quid aũt si res surrepta pereat penes furẽ an petã rẽ vel estimationẽ.dic ꝙ vtrũqz põt peti in libello.de quo dic per Bar.in.l.in re furtiua.ff.de ↄdi.furti. Ultio quero que pena imponat pro furto.dic ꝙ ex furto põt agi ciuilr.s.ciuiliter ad rem ↄ penã dupli vel quadrupli ꝙ pena datur parti:vt hic. Nã cũ petat dupli vel ꝗdrupli agit ciuiliter ↄ nõ criminalr:q: quotienscũqz pena applicat parti agit ciuiliter.si fisco applicat agit criminalr.vt.l.iij.in prin.C.de sepul.vio.ↄ.l.fi.ff.de priua.delic. Criminalis aũt pena furti que ẽ.dic ꝙ est arbitria.l.fi.ff.de fur.circa mortẽ ↄ mẽbri abscissionez lz fustigat in auẽ.sed nouo iur.C.de ser.fugi. Fallit si sit fur famosus qui tria furta cõmiserit:quia furca suspẽdit.vt dicit glo.in illa auẽ.lz nouo iure.vl vnũ ita magnũ qd equiualet tribus.vt lz Bal.in.d.auẽ. Scdo fallit qñ frãgit publicam pacẽ furãdo q: tũc ẽt pro furto quinqz solidoꝝ suspẽdit.vt in.§.sigs qnqz solidos.de pace tenẽda coll.x. Tertio fallit ꝑ statuta terraꝝ quibus aliter disponit que de iur sunt approbata.vt.l.oẽs populi.ff.de iusti.ↄ iure. Itẽ qñ est latro ↄ aggressor stratarꝝ similiter dz furca suspẽdi.l.capitaliũ.§.famosos.ff.de penis.ↄ ibi per Bar. Et adde ꝙ pro furto vl alio crimine nõ dz delinquẽs caractere vel stigmate frõte vl gene verulari ne facies ad similitudinem celestis pulchritudinis figurata maculet cũ in surris ↄ manibus possit pena cõdemnationis comprehẽdi.put dicit tex.in.l.sigs in metallũ C.de penis.ↄ in.c.ad audiẽtiam.extra de crimine falsi.

¶ De vi bonorum raptorum. Rubrica.

¶ Iste titulus diuidit in tres ptes. Prio q: raptor ↄ fur equaliter puniunt. Scdo qñ qs rapit rez suã vel alienã putans eẽ suã. Tertio qd sit subiectum in hac actiõe.s.q dz deducere actor.scda ibi q: tñ.tertia ibi sane in hac. Areti.

Ui res alienas.

¶ Cõtra raptorẽ bonoꝝ q tenet etiã furti dat specialis actio vi bo.rap.infra annũ vtilẽ ↄ quadruplũ.post vero annũ in simplũ ꝗ actio etiaz ꝑ vna re singulari cõpetit.h.d.vsqz ad.§.quadruplũ. ¶ No.prio ꝙ raptor rei aliene vl rei cõis vt in glo.j.s.qñ vult re cõi ad aliũ vsuz ꝙ debeat vel ꝙ destinata fuit ↄtra voluntatẽ ↄsocij:q: alr intelligeret potius vti iure suo ꝑ.l.merito.ff.ꝓ socio.de quo dixi.s.ti.j.in princi.ↄ.vbi dicit fur.ↄ nullus ẽ improbior fure. Et tenet furti manifesti si dephendat in rapina vel videat ↄ ↄtra eũ clamet.vt hic in glo.ij. Et si dicas ꝙ cuz rape sit de manu auferre.vt in.l.sz eximẽdi verbũ.ff.ne quis eũ qui in ius vocatꝰ est vi eximat.videt ꝙ semꝑ teneat furti manifesti.dic ꝙ dz inspici eius animꝰ qui si vadit alo per vim auferendi rez qui animus ꝑsumit si vadit armatus.per Ja.de arenis.ↄ Ang.de peru.

de peru.in.l.si qui ex domo.ff.de fur.tūc est raptor.⁊ iō si reperit ꝑsonam aliquā a qua violēter rapiat ē raptor ⁊ fur manifestus. Si vero nō reperit est raptor ⁊ fur nō manifestus. ⁊ sic verbū rapere verificat̄ ēt quo ad animū nō solum quo ad factū nā raptor dr̄ qui rapit rem alienā ab aliquo i loco. ꝫ etiā qui rapit nemine ibi existēte cū isto ꝓposito accesserit de quo cōstat per delatiōem armoꝝ.vt dixi. Et ita intellige glo.hic que icipit sed qn̄o pōt. Procedit igit̄ libellus ⁊ accusatio siue inq̄sitio de fcō ⁊ robaria qr̄ quis armatus intrauit campū vl̄ domū alterius ⁊ res ibi nemine existēte asportauit.ſm Ang.in.d.l.sige domo. ¶ Scōo no.q̄ ꝯtra raptorem pōt agi vl̄ actōe vi bo.rap.in quadruplū [a] infra annū. ⁊ post ānū i simplū nisi per violētiā ⁊ rapinā factā ō reb⁹ ideoꝝ ⁊ paganoꝝ:vbi oī tpē est pena dupli soluꝫ coꝝ ⁊ odio vt.l.xp̄ianus.C.de paga.vl̄ actōe furti manifesti si rapiat̄ vl̄ clamet̄.vel nō manifesti si nō rapiat̄. Et iste actiōes in eo q̄ ꝯcurrūt tollūt se inuicē. Sed nō ex eo q̄ accidit vnde q̄ agit furti manifesti ad quadruplū ⁊ exigit nō agit vi bono.rap.⁊ ecōuerso. Sed q̄ agit furti nō manifesti ad duplū pōt agere vi bonoꝝ ad aliud duplū.vt hic in glo.ij.l.j.ff.eo. Et sic minor pena nō tollit maiorē penā iuris cōis nisi expssē vel tacite dicat̄ in statuto:vt.l.quotiēs.ff.de actio.⁊ obli.⁊.l.qui sepulchra.ff.ō sepul.viol. Si tñ fuit imposita vna nō pōt alia imponi cū vtraq̄ tēdat ad vindictā:vt.l.ꝑtor edicit.§.j.ff.ō iniuriis.ſm Bar.ff.eo.in.l.ij. Itē limita qd̄ hic dicit̄ de raptore.nā hꝫ locū hic titulus in rapiēte ꝑ violentiā ablatiuā: sed rapiēs ꝑ violētiā cōpulsiuā nō tenet̄ actiōe hac:sed qd̄ metus cā in quadruplū:qr̄ ibi inest volūtas ꝓbentis rem lꝫ coacta.l.si cum exceptione.§.qui vi.ff.qd̄ metus causa. Itē adde q̄ lꝫ lex loquit̄ in plurali ꝑ hec verba vi bonoꝝ raptorūtamē etiā hꝫ locū in singulari.s.in rapiente vnā solā rem. vt hic in glo.fi.qd̄ facit ad statum de producente falsos testes.de quibus dixi.ō.de iure perso.in principio.

Quadruplum. ¶ In actione vi bonoꝝ raptoꝝ i quadruplo inest simpluꝫ qd̄ ꝯtinet rei estimationē siue sit raptor manifestus siue nō. Secus in actōe furti.h.d.vsq̄ ad.§.qr̄ tñ. ¶ No. hic duplicē dr̄iam inter actionē furti ⁊ actionē vi bonoꝝ raptoꝝ. Pria qr̄ in furto in duplo vel quadruplo non ꝯtinet̄ rei ꝑsecutio sed totū est pena.vt.ō.ti.j.§.fi.sed in hac ꝯtinet̄ rei ꝑsecutio. Scōa dr̄ia est:qr̄ hic nō distinguit̄ vtrū sit raptor manifestus vel non sed semꝑ tenet̄ in quadruplū siue deꝓhēdat̄ in rapina siue nō:sꝫ in furto distinguit̄.vt.ō.ti.j.§.manifestus. Et sic pꝫ q̄ fur manifestus punitur in plus q̄ raptor:qr̄ nō ꝯtinet̄ ꝑsecutio rei in quadruplo:sed fur non manifestus punit̄ in minus.vt hic in glo.j. Et est dr̄ia:qr̄ in furto est solū vnū caput.s.furti manifesti ⁊ nō manifesti. Sꝫ in hoc edicto vi bonoꝝ raptoꝝ sunt tria capita quoꝝ duo ponunt̄ in.l.ij.in prin.ff.eo. Primū caput est vbi coactis.s. coadunatis ad hoc hoīb⁹ est datū dānū. Scōm. est vbi non coadunatis hoībus ē aliqua res rapta dolo malo per vim. vt.d.l.ij. Et pro istis duob⁹ capitib⁹ est eadē pena.s.quadrupli.vt.d.l.ij. Tertiū caput est vbi est datū dānū in turba cuius pena est dupli infra annū:⁊ post annū est simpli:⁊ sic nō est minor pena in hoc tertio capite q̄ in aliis:qr̄ hic non requirit̄ q̄ raptor turbam cōgregauerit:sed est aduenticia ad eius cursum vel clamorē. Et tunc si hec turba det aliqd̄ dānum propter dolum istius exclamantis ipse tenetur.vt.d.l. pretor ait.§.erit.⁊ hec differentia habetur.ff.eo.

Quia tamen. ¶ Quia ꝯtra raptorē dolosū hꝫ tñ locuꝫ actio vi bonoꝝ raptorū ⁊ nō ꝯtra errantē in iure:q̄ excusabat̄ ne via malicijs appiat̄ fuit facta noua ꝯstō ꝑ imperatorē in qua statutū est q̄ rapiēs reꝫ penes aliū ꝯstitutā restituat rē ⁊ ei⁹ dñio priuet̄:si ipsa erat rapientis si vero aliena tūc restituit reꝫ ⁊ ei⁹ estimationē siue res rapta erat mobilis siue imobilis.h.d.vsq̄ ad.§.sane. Cōcordat.l.sige in tantū.C.vnde vi.de qua hic fit mentio. Et no.ex prin.casum notabilē q̄ vbi imponit̄ pena ꝑ aliqd̄ delictū dolo cōmissum:tñ qualibꝫ ignorātia credulitas ⁊ error ēt iuris excusat ab ista pena:qr̄ cessat dolus ꝑꝑ quē delictū dolo cōmissuꝫ punit̄. Sed aliter mulctabit̄ pecunialr̄ non criminalr̄:qr̄ nō fuit in dolo.vt ĥ ⁊.l.ij.§.hec actio vulgo ver.sige igit̄.ff.eo.nō tñ stat̄ assertioni dicentis se ignorasse siue se putasse sibi licere nisi appareāt aliqua indicia ⁊ ꝯiecture ex q̄bus verisimilr̄ credere potuit vt in rapiente rem suā:puta equū suum ab ignoto possessum:vel in ostēdente hānituꝫ nō tñ legitime hānitum:vt no.Bar.in.l.pe.ff.de adul.⁊ qd̄ no.in.l.inter oēs.§.rōne.ff.ō fur. Et predicta sunt vera in delicto qd̄ requirit dolū.vt in actōe vi bonorū rap.vt.l.ij.ff.eo. Sed in delicto qd̄ nō requirit dolū vt in ꝯstōne.sige in tantū.⁊ vñ vi.q̄ punit ēt ignorantē ⁊ temerarie facientē.vt hic:⁊ tunc talis excusatio ab eis non eximit ab eius pena ciuili.s.ꝑditionis rei ꝓprie ⁊ solutionis estimationis rei aliene. Sed accusaret a pena criminali vt innuit gl. in.d.vñ.sige igit̄. Habes igit̄ ꝯclusiue q̄ ignorātia iuris excusat in actiōe vi bonoꝝ raptoꝝ:sꝫ nō in ꝯstōne.sige in tātuꝫ vt tꝫ Inno.in.c.cū i officijs.extra de test. Et adde q̄ pro violentia q̄s punit̄ plurib⁹ ⁊ diuersis penis.vt plene no.ꝑ gl.⁊ Bar.in.l.extat.ff.qd̄ met⁹ cā. ¶ Scōo no.in.§.sꝫ nedū alie talia q̄ pena ꝯstōnis sige in tantū.ꝯtra raptorē alioꝝ reꝝ que est ꝑditionis rei ꝓprie ⁊ estimatiōis aliene hꝫ locuꝫ.siue q̄s rapiat sciēter siue ignorāter:vt.ō.dixi.⁊ siue q̄s rapiat rē mobileꝫ siue inuadat reꝫ imobilē seu possessioneꝫ rei imobilis Cōtra tñ inuasorē rei imobilis alteri⁹ vacātis ēt iducte sunt pene ꝑ alas ꝯstōnes:qr̄ sciēter ⁊ dolose occupans ⁊ inuadēs possessionē alteri⁹ vacantē tenet̄ eā restituere cū fructib⁹.l.fi.C.vñ vi. Si aūt sine dolo tenet̄ eā restituet̄ sine fructib⁹ ꝑ l.inuasor.C.vñ vi.⁊ hoc tꝫ gl.⁊ Ja.de bu.in.d.l.fi.i gl.in ver. generali. Sꝫ quero i casu mō quādo q̄s rapit reꝫ suā dolo se sciēs non sibi licere vel sine dolo an cadat a dñio rei ipso iure vel per sniam.dic q̄ ꝑ sniam:qr̄ quādo lex vtit̄ verbo ꝓsentis tpis vel ꝓteriti vt priuat sic intelligit̄ ipso iure. Si aūt vero futuri tpis vt amittat.vt.d.l.sige in tantū.vel verbo infinitiui modi.vt sancimus inuasoreꝫ cadere a dñio rei vt hic qr̄ infinitiu⁹ significat omne tēpus.vt no.l.v.§.stipulatio.ff. de ver.obli. Tunc intelligit̄ per sniam nisi apponat̄ verbuꝫ mox vel statim vel simile.ſm Bar.in.l.iubemus.§.hycono mus ⁊ ibi glo.C.de sacrosan.eccle. Itē nūq̄ incidit in hanc penā recipiēs rem suā ab eo cui ꝯmodauit vel deposuit gl. dicit q̄ nō in.d.l.sige in tantū.in glo.magna in ver.sup reb⁹. qr̄ nō possident sꝫ solū detinēt nisi postq̄ interuertissent possessione ⁊ ꝯstituissent sibi possidere. Ex quo apparet q̄ hec ꝯstitutio solū hꝫ locū vbi q̄s aufert rem possidēti ⁊ sic alium sua possessione priuari vult.vt no.glo.in.l.sige in tantū.i v. octauo quero qd̄. Secus si nō possideat.vt.d.gl.⁊ hic i text. ibi.auferre possessorib⁹. Item qd̄ si rapio reꝫ meā a fure an incidā in hanc penā.dicit glo.ista q̄ nō:qr̄ in illo casu ꝑmissum est mihi nisi postq̄ portauit rem ad locū destinatū. Et similiter lꝫ mihi auferre a fugiēte.per.l.ait ꝑtor.§.si debitorē ff.de his qui in frau.credito.nō aūt licet mihi auferre rē debitaꝫ vel mihi pignoratā.s.vt retineā loco pignoris qd̄ not. ꝯtra eos qui auferunt vestes alicui vt retineāt donec emendat dānū datū vel soluerit aliud debitū.vt no.gl.in.l.sige in tantū. Itē an habeat locū penitētia vt inuasor euitet penā si restituit rē.dic q̄ nō.qr̄ in delictis nō hꝫ locuꝫ penitētia pro pena euitāda.vt.l.siquis ea mēte.ff.de furtis. Itē que actio datur ꝯtra delinquentē:dic q̄ cōditio.ex hac.l.⁊ ex.l.siquis in tantum. Item an hec pena detur heredibus.dic q̄ sic sed non contra heredes nisi inquātum ad eos peruenit.vt dicit glo.in.d.l.siquis in tantam. Quid autēꝫ si aliquis nō rapuit vel spoliauit:me sed tñ possidet rem meaꝫ mala fide a cuius possessione cecidi.dic q̄ plura dantur mihi remedia.s.ex.l. si coloni.C.de agrico.⁊ censi.lib.xj.⁊ officium iudicis condictio triticaria ⁊ cōditio incerti.vt in.c.re integra.iij.q.j.⁊ not. glo.C.de furtis.l.fi.§.sed in secunda no.etiam eo.ti.l.in ciuilem.⁊ tetigi.ō.titu.j.§.que de furto.

a ¶ In quadrupluꝫ. Et sic not.q̄ pl⁹ punit̄ q̄ palā facit q̄ q̄ clā. de quo tñ vide per Cy.⁊ doc.in.l. nēo clericus.C.ō summa trinit. ⁊ fide catho.

No.hec remedia q̄ ꝯpetūt ꝑ re mea recuperanda.

Sane in hac actione. ¶ Actio vi bonorum raptorum datur ei cuius interest rem raptam non fuisse ad similitudinem actionis furti. h. d. usque ad fi. Concordat. l. ij. §. in hac actione non utique. et § se. ff. eo. ¶ Nota primo quod non requiritur quod agens hac actione sit dominus: sed sufficit quod eius intersit sive res sint in bonis eius sive ex bonis nam res dicitur in bonis alicuius quando pro ea possessa habet exceptionem et pro ea omissa habet actionem dicit text. l. rem in bonis. ff. de acq. re. do. Et dicitur in bonis sive habeat dominium rei sive bona fide possideat. l. bonorum. §. in bonis. ff. de v. sig. Ex bonis alicuius dicitur esse res que ad eius custodiam et periculum spectat. ut hic in gl. dicte. l. rem in bonis. ¶ Secundo no. quod in hac actione non quadruplatur dominium rei sed solum quod abest ex substantia eius a quo est raptum. i. solum suum interesse sive sit respectu proprietatis sive usufructus sive ratione custodie. ut l. si mulier. §. qui possessionem. ff. quod metus cau. ¶ Tertio no. hic regulam in fi. quod ex quibus causis posset agi furti pro re clandestine surrepta etc. eisdem causis potest agi vi bonorum raptorum pro re rapta equiparantur ergo actio vi bonorum raptorum [a] et actio furti ut ex quo casu datur ista et illa datur. ut h. et d. l. ij. §. generaliter. ff. eo.

¶ De lege aquilia. Rubrica.

Damni iniurie. ¶ Hic titulus dividitur in tres partes. Primo tractat de primo capite legis aquilie multa ponendo de eo exempla. Secundo in §. secundum caput. tractat de tertio capite multa de eo ponendo exempla omisso secundo capite quia non est in usu. Tertio in §. ceterum. tractat de actione descendente ex maleficio damni dati usque in finem et principium. h. d. Occidens non iure servum alienum vel aliquam quadrupedem que pecudum numero continetur tenetur ex primo capite l. aquilie solvere domino servi vel aliis quantiplurimum res fuit in eo anno. h. d. usque ad §. quod autem. Et pro intellectu huius tituli premitte secundum gl. secundam in l. de pecoribus tuis. C. eo. quod pro damno dato non iure sed iniuste in rebus alterius fuit inventa actio l. aquilie cum tribus capitibus sive articulis. Et primum caput punit damnificantem res alterius perimendo sive occidendo servos vel alia animalia que numero pecudum continentur. Et iste tenetur quantiplurimum res valuit toto illo anno precedenti. ut h. et l. ij. ff. eo. et j. eo. §. his autem verbis. Secundum autem caput legis aquilie recessit ab usu et non est in usu. ideo non expedit de eo tractari. Et sic hodie sunt tantum duo capita. quia tertium caput est subrogatum loco secundi. ut d. gl. l. l. ij. ff. e. Tertium caput quod hodie est secundum caput cum hodie non sint nisi duo capita punit non occidentem sed vulnerantem servum vel animal alterius numero pecudum contentum. vel etiam occidentem animal quod non continetur numero pecudum vel damnum dantem in aliis rebus que anima carent et iste punitur quantiplurimi res valuit in. xxx. diebus primis. ut j. eo. §. tertio capite. et sic vulnerans animal vel alias res destruens punitur in minus quam occidens: quia minus delinquit. ut dicit glo. ff. eo. et l. ij. et j. eo. §. hoc tamen capite. Nunc quero an furtum contineatur appellatione damni dati ut actio et pena que datur pro damno dato. per l. et statutum detur etiam pro furto facto. Et respondet hic l. glo. no. quod large accipiendo damnum prout est diminutio patrimonii comprehendit etiam furtum sed stricte sumendo et proprie aliud est damnum et aliud est furtum. Et ideo pro unoquoque est adinventa actio et pena. l. actio legis aquilie et furti. nam damnum est cum rei corruptione. ut dicit glo. in l. quod occidit. §. in hac. ff. eo. Et furtum est cum rei amotione. ut probat tex. in l. servus servum. §. si olivam. ff. ad l. aquil. et tetigi. s. de oblig. que ex quasi delic. nascu. in §. furtorum. Secundo quero qualiter fit estimatio [b] damni in aquilia. dic quod in primo capite quando occidit fit estimatio quanti plurimi res valuit eo anno preterito a tempore damni dati. ut l. ait. ff. eo. Et ideo dicitur quod aquilia habet oculos retro. et hec estimatio non debet esse ex affectione sed quanti res communiter valet. ut hic in glo. in ver. plurimi. Et sic limitatur com. vulgare: quod res tantum valet quanti vendi potest. i. communiter et non ex affectione. ut dicit glo. in l. si servus servum. ff. ad l. aquil. et l. si servum. ff. de condi. furti. et etiam homini eius conditionem scienti. de quo per Bar. in l. pretia rerum. ff. ad l. falci. Item debet fieri estimatio secundum illum locum in quo quis potest conveniri sive cogitur respondere. secundum glo. in d. l. si servus servum. ff. eo. Tertio quero cui datur hec actio. dic ut hic in glo. in ver. domino videlicet quod datur hero. i. domino directo vel utili. s. feudatario et emphiteote. ut no. in l. cedere. §. is cuius. ff. arbo. furtim cesa. sed fructuario et usuario datur utilis aquiliana etiam contra dominum damnificantem l. item mela. §. si. ff. ad l. aquil. Sed domino ficto ut legatario in quem transit dominium ficta morte testatoris. l. a ticio. ff. de fur. non datur ante agnitionem legati. l. liber homo. §. si. cum l. seque. ff. eo. Bone fidei possessori autem non datur cum non sit dominus directus nec utilis: sed datur actio in factum propter operas omissas. l. item mela. §. sed et si servus. ff. eo. Et breviter secundum glo. hic datur habenti ius in re sed non habenti personalem obligationem solum etiam si eius ratione custodie. unde non datur commodatario pro re commodata damnificata. d. l. item mela. §. eum cui. Secus autem est in actione de pauperie quia datur ei cuius interest sicut actio furti. ut l. ij. ff. si quadru. pau. fecisse dicat.

Quod autem. ¶ Appellatione quadrupedum pecudum numero comprehensorum continentur solum animalia que gregatim pascuntur non autem animalia fera: nec alia que gregatim non pascuntur. h. d. usque ad §. iniuriam autem. Licet ergo ursus et canis tuus sit occisus vel vulneratus non potes agere ex primo capite l. aquilie quantiplurimi valuit infra annum. ut hic et l. ij. ff. eo. Sed bene agere ex tertio capite quantiplurimi valuit infra. xxx. dies primos. ff. eo. l. si servus servum. §. hac actione. et hoc nisi canis fuisset mordax. quia tunc licet transeunti defendere se a cane mordace quinimo tenetur dominus si canem ligatum non tenet. l. j. §. si canis. et l. ii. ff. si quadrupes pau. fecis. dica. et l. que vulgo. ff. de edil. edic. et dica. j. si quadru. pau. fe. dica. §. ceterum. ¶ Item no. hic quod animalia fera non computantur in numero pecudum quod est verum nisi prestant operam iumentorum ut sunt cameli: quia tunc pro mansuetis computantur: ut l. iij. §. si. ff. eo. Et idem est si animal sui natura sit ferox sed per accidens sit factum mansuetum: quia tunc idem iudicatur quod de mansueto l. j. §. bestias. ff. de postu. et gl. tetigit in d. l. ij. ff. eo. tit. Quod facit ad questionem de represaliis an attendatur magis origo naturalis quam accidentalis. de quo per Bar. in d. §. bestias. ¶ Secundo no. hic de significatione huius nominis pecorum vel pecudis. nam est generale nomen comprehendens animalia quadrupedia que gregatim pascuntur: ut l. legatis. §. pecoribus. et d. l. fuis legatis. ff. de lega. iij. Et ideo si statutum faciat mentionem de damno dato a pecoribus vel pecudibus. patet per predicta que animalia comprehendantur.

Iniuria autem. ¶ Damnum iniuria datum dicitur quod non est iure datum. Item licitum est occidere ubi aliter periculum vitari non potest. Item occidens casu l. aquilia non tenetur nisi culpa precedat casum. Item pro homine casu occiso in ludo facto in loco deputato ab homine consueto non datur aquilia. h. d. usque ad §. item putator. ¶ No. primo quod in actione legis aquilie accipitur iniuria pro omni eo quod est factum non iure sive per dolum sive per culpam etiam levissimam. ut l. iiij. et l. etiam levissima. ff. eo. Sed in actione iniuriarum accipitur iniuria pro contumelia quadam verborum et cum actione l. aquilie potest concurrere actio iniuriarum ut sic fiat duplex estimatio. una damni. alia cornelie ut si culpa tua et in mei iniuriam occideres servum meum: ut in l. sed si quecumque. §. iniuria. ff. e. Et sic no. hic differentiam inter actionem iniuriarum: et l. aquiliam. quia in aquilia venit non tantum dolus: sed etiam culpa: sed in actione iniuriarum venit tantum dolus. Secundo quia in aquilia agitur ad damnum. sed in actione iniuriarum agitur ad vindictam. et sapit instar criminalis cause. ut l. pretor edixit. §. j. ff. de iniuriis secundum Bald. in d. §. iniuria. et l. si servus servum. §. rupisse. ff. eo. ¶ Tertio no. ibi itaque qui latronem. quod licitum est occidere furem et latronem. ubi aliter non potest evitari periculum persone. vel rerum sive sit fur nocturnus sive diurnus. [c] ut dixi. s. de fur. in prin. et per glo. et Bar. in l. furem. ff. de fur. et est consilium ut contra furem telo insurgentem telo exclamet. ut sic appareat quod facias ad tue persone vel rerum defensiones. [d] ut d. l. sed et si quesitum. et idem in quocumque alio qui aliter mortem evitare non valens

a ¶ Actio vi bo. rap. Formam autem libelli in actione vi bo. rap. vide do. Aret. j. de actio. §. ex maleficiis in ver. nunc descendamus ad actionem vi bo. rapt. et per Petrum Jacobum in ti. de actio. vi bonorum raptorum.

b ¶ Fit estimatio. vide h. do. Are. post Bart. et do. l. ij. col. circa fi. ver. qualiter res estimetur.

c ¶ Sive diurnus. Hoc idem videtur h. tenere domi. Are. l. ij. col. ver. in gl. qui latronem.

d ¶ Defensiones. Sed qualiter probabitur quod fecit ad suam defensiones. vide do. Aret. h. in. v. quando ergo probatur factum ad sui defensionem.

nō valens furem occidit vel mutilat inuasorē. dicit tex. i cle. vnica. de homicidio. ꝛ dicit ibi glo. ꝙ sic qꝛ strangulatus vel artatus erat taliter ꝙ fugere non poterat nec se clamore aliter iuuare. Sed nunqd tenet᷑ aufugere potius ꝙ̄ agressorē occidere. dic ꝙ nō si est talis hō cui fuga cēt ad dedecus fꝫ Bar. in. l. vt vim. ff. de iusti. ꝛ iure. ꝛ dixi. s̄. de iure natur. §. ius aūt gentiū. nā tenet᷑ qs seruare honorē suū sicut vitā. l. gnūs mutius. ff. mādati. ꝛ fm hoc itelligit᷑ iste tex. qñ aliter non pōt euitari piculū psone. rep̄ vel etiā fame. ¶ Quarto not. in ver. ac nec is. ꝙ casu occidēs seruū alteri⁹ nō tenet᷑. l. aquilia. si nulla culpa pcessit. si aūt iterueniť culpa leuissima tūc tenet᷑ aquilia. vt. d. l. in lege. ff. eo. Sꝫ an teneat᷑ cornelia de siccarijs occidēs casu seruū vel liberꝫ. dic ꝙ nō qꝛ illa exigit dolū. l. in lege cornelia. ff. ad. l. cornel. de sicca. ꝛ. l. eū q. C. de siccar. sꝫ aliter puniret᷑ extraordinarie arbitrio iudicio ēt criminali si aliqua culpa etiā leuissima precessit. vt no. glo. ꝛ Bar. i. aut vacua. §. delinquit. ff. depositi. ꝛ. l. j. §. diuus. ff. ō sicca. ꝛ ibi p glo. ꝛ Cy. vel si dabat operā rei illicite. vt in. c. sicut dignū. extra de homicidio. alś si nulla culpa pcessit. vl̄ dabat operā rei licite tūc factū casu nō punit᷑ qꝛ p rerū natu rā pūideri nō possunt casus fortuiti. vt. d. l. eū qui. de quo p Bar. i. l. j. ff. de legi. ¶ Quinto no. i. §. itaqꝫ ꝙ arma lustrās iaculās vel aliū ludū exercēs nō tenet᷑ de homicidio casualiter cōmisso duob⁹ ꝯcurrētib⁹. s. si est homo ꝯsuetus seu ad ludū deputat⁹. itēꝫ si ludit in loco ad hoc ꝯsueto ꝛ deputato. alś si alterū deficiat tenet᷑ caueat igit᷑ qs facere ludū sibi incognitū qꝛ si casualiter aliquem perimat tenebit᷑ de culpa. ꝛ idem si faceret in loco non deputato. sed ꝛ si faceret in loco deputato caueat sibi inde pertrāsiēs qꝛ si occideret᷑ sibi habebit imputare. nisi balistarius eum pertrāseuntē per locū studiose pcusserit. qꝛ tunc dolus balistarij vel balistātis preponderat culpe transeuntis. l. item si obstetrix. in fi. ff. eo.

Item si putator. ¶ Putans arborem prope viam non admonēs transeuntē tenetur si trāsiens ledat᷑. secus si admonuit vel putabat seorsuꝫ in via. h. d. vsqꝫ ad. §. preterea. Debet ergo tector domus ibi tenere vnuꝫ qui moneat transeūtes verbo vel etiam facto apponendo ligna vt transeuntes sibi pūideant. itē debet ꝯmonere ita tempestiue vt trāsiens possit euitare. nō aūt dꝫ in ipso piculo eum admonere vt faciunt agazones ferrarienses qui post illatā pcussionē ᵃ vel in ipsa pcussione admonent. vt. l. si putator. ff. eo. ¶ Itē no. ꝙ aliqd faciens in aliquo loco p quē iter nō est nō tenet᷑ de homicidio casuali comisso nisi studiose piecisset dum videret transeuntē. vt. d. l. si putator. Ex hoc sumpsit pileus cautelam in euadēdo amicū suum tectorē domus qui trāseuntem vulnerauerat. sꝫ pbare nō poterat dixit enim corā iudice ꝙ tector ille erat mutus qđ audiens percussus inquit imo loquebat᷑ qꝛ dixit mihi transeūti ꝙ precauereꝫ. ꝛ p hoc fuit absolutus per hunc textum.

Preterea. ¶ Medicus curā egri derelinquens vl̄ male secans egrū ē in culpa. ꝛ ideo aquilia tenet᷑ ad estimationē quātiplurimi valuit īfra ānuꝫ h. d. vsqꝫ ad. §. impetu. Cōcordat. l. qua actione. §. si. cū. l. sequenti. ff. eo. ¶ No primo ꝙ culpa cōmitit᷑ ante factū nō pūidendo: vt. s̄. §. primo. ꝛ in ipso facto vt male secando. ꝛ post ipsum factū. vt de relinquendo egrū. vt hic. ꝛ h̄ not. gl. notabilis. in. l. idem iuris. ff. eo. ¶ Scḋo no. hic ꝙ si medicus derelinquit curā egri est in culpa saltim leui. vel leuissima fm ꝙ infirmus erat in ꝯualescentia ꝛ sic derelinquēdo vr̄ pbere cām mortis. ꝛ ideo puniret᷑ nō tñ. l. cornelia. qꝛ illa requirit dolū specialr̄. sꝫ aliter puniret᷑ extraordinarie: vt dixi. s̄. eo. §. iniuria. si aūt medicus gratis curabat. dicit glo. in d. l. idem iuris ꝙ tenet᷑ de culpa leui ad similitudinē negociorū gestoꝝ. ¶ Tertio no. hic regulā ꝙ imperitia culpe equparat᷑. vt hic. ꝛ. l. siqs fundū. §. celsus. ff. locati. ꝛ. ff. de re. iur. c. nō est. sine culpa. li. vj. ꝛ hoc verū in medico. ꝛ in iudice. ꝛ quocūqꝫ artifice asserente se esse ptū in arte sua qꝛ tenet᷑ nō solū de dolo. ꝛ lata culpa. sꝫ ēt de impitia pterqꝫ in agrimensore qui tenet᷑ nō solum de dolo. ꝛ lata culpa ꝛ sibi imputet qui eum elegit fm glos. in dicta. l. imperitia. nam imperitus medicus tenetur de imperitia. vt hic. ꝛ dicta. l. idem iuris. ꝛ. ff. de officio psidis. l. illicitas. §. sicuti qꝛ imperitus medic⁹ reputat᷑ pro nō medico. vt no. in. l. ꝙ si nolit. §. si mācipiū. ff. de edil. edic. ꝛ fauore publice vtilitatis medic⁹ semel approbatus pōt reprobari si nō est sufficiēs. l. sꝫ ꝛ reprobari. ff. de excu. tuto. similiter iudex eo ipso ꝙ locat se p iudice ꝛ assessore vr̄ se offerre ptū. ꝛ iō tenet᷑ de impitia. vt. l. si iudex. ff. de varijs. ꝛ extraor. cogni. Et not. glo. in. l. ij. qđ quisqꝫ iuris quinimo rōne asserte ptie lata culpa equiparatur dolo. vt i d. glo. ꝛ. l. ad cōmentariēsem. C. de custodia reorum.

Impetu quoqꝫ. ¶ Ductor dialis cui⁹ ductoris infirmitate vl̄ impitia damnū datū est ob diali tenet᷑ aquilia. h. d. vsqꝫ. §. is autēꝫ. Est ergo in culpa qui ascēdit equū quem retinere nō pōt ᵇ siue nō valet pp eius infirmitatē impotētiam vl̄ imperitiam. ꝛ iō tenet᷑ si equus aliquē ledat. currēs igit᷑ equū q in ei⁹ repēte cursu puellā trāseūtē pimit est in culpa ᶜ maxime si currebat per locū phibituꝫ vt per plateā vel stratam publicaꝫ gentibus plenā forte pp festū ꝛ puniet᷑ nō cornelia sed extraordinarie. vt dicā. j. eo. §. liberū. secus si culpa non fuit puta cū equus nō bene pareret habenis. ꝛ pter sessoris arbitriū saltib⁹ lasciuiret vt eius refrenaret impetū freno viꝫ intulit equūqꝫ calcarib⁹ stimulauit. Cūqꝫ fracto freno equo relicto pprio arbitrio curreret festināter quedam mulier ex obliquo veniēs infantulā baiulans obuiauit in quā equus inhyās pcul abiecto sessore pueꝝ oppressit. Cuꝫ. n. nec actu nec volūtate homicidiū ppetrauerit. nec operā daret illicito nō puniret᷑ ēt quominus possit diuina celebrare officia. dic text. in. c. dilectus. filius. extra de homicidio. ꝛ. c. significasti eo. titu. vbi dicit᷑ ꝙ si sessor sciebat equū vitiosuꝫ ꝛ huca durum. ꝛ scire se nō sufficere ad ei⁹ retētioneꝫ ꝙ tūc est i culpa per hunc textū. Itē ex pdictis patet ꝙ infirmitas seu impitia ascribit᷑ culpe vt hic. ꝛ. l. ideꝫ iuris. ff. eo. ꝛ iō hromarij q vadūt ad capiēdū debitorē post capturā pp infirmitatē vel imbecillitatē coꝝ nō valēt eū retinere quē alij socij retinuissent tenent᷑ ex culpa qꝛ infirmitas sua alijs nō dꝫ eē nociua. vt dicit tex. in. d. l. idē iuris. §. j. similiter si iudex cōmisit alicui custodiā alicuius captiui qui aufugit illo inuito tenetur iudex quasi mala electio fuerit in culpa. vt. s̄. q. mo. re ꝯtra. obli. §. preterea. ꝛ. s̄. mandati. §. si. Sꝫ nūquid iudex liberet᷑ exhibendo ipm familiarem delinquentem qui captum dimisit aufugere. vide per Bar in. l. j. §. si. ff. de publiciana.

His autem. ¶ Occidēs seruū vel animal alterius tenet᷑ ꝙ̄tiplurimi fuit i aliq parte anni pteriti. ꝛ quia hec actio est penalis iō nō dat᷑ i heredes. h. d. vsqꝫ ad. §. illud. ¶ No. igit᷑ ꝙ in lege aqlia. nō attendit᷑ tm̄ valor rei qui est tpe mortis serui vel animalis. sed ēt quātiplurimi fuit in aliqua parte anni pteriti incipiendo annuꝫ a tpe dāni dati seu mortis ꝯputādo retro. l. qđ ait. ff. eo. Et intellige ꝙ̄tū valuit cōiter nō ex affectiōe singulari. vt dixi. s̄. eo. in pein. quid aūt siquis vulnerauit aliquē ꝛ deinde post multū tēpus est mortuus ex vulnere a quo tpe ꝯputabimus dānū an a tpe vulneris vel mortis dic ꝙ a die vulneris. qꝛ tpe mortis trahit᷑ ad tempus vulneris. ꝛ iō dꝫ solū apponi vulnus in inquisitiōe. vel accusatiōe. vt. d. l. ait lex. ff. eo. ꝛ per Bar. in. l. libelloꝝ. ff. de accu. ¶ Secundo no. hic in verbo qua rōne ꝙ actio. l. aquilie est penalis sui origie. in eo ꝙ dat᷑ vltra ꝙ̄ valeat res de pñti sꝫ quantiplurimi valuit retro. j. ānuꝫ. sꝫ accusanti aliquādo nō det᷑ in plus si res non plurIs valuit. sꝫ pp ea nō desinit tūc esse pēalis qꝛ inspicim⁹ originē suā. ꝛ non actiones sꝫ rei aptionē ꝛ actū sicut homo nō desinit esse risibilis. sꝫ non semp rideat quia sufficit ꝙ sit aptus natus ad ridēdū vt hic in glo. in ver. estimaret᷑ in fine dr̄ etiā penalis quia crescit per inficiatōem in duplū. vt. j. de act. §. ex maleficijs. ꝛ hoc no. glo. l. ꝙ sit penalis ex illicito da

ᵃ ¶ Post illatas pcussiones. narrat cicero in libro de oratore ti. de face. ꝙ q̄dā rome portās magnam arcā factusqꝫ obuiā catoni trusit eum cū suo onere p⁹ trusioneꝫ dixit catoni caue te vos domie cato. cui respondit cato. nunqd aliqd aliud portas quasi vellet dicere de archa. ꝙ̄ portas fero me admonuisti. quia iam me trusisti.

ᵇ ¶ Nō potest. facit iste tex. fm dom. Areti. ꝯ illos q ponūt pueros debiles supra equos robustos ꝙ̄ pueri nō possunt regere qꝛ tenent᷑ dāno illato.

ᶜ ¶ In culpa. do. Areti. intelligit istū text. qñ talis dialis dāt dānū scīoꝫ naturam sui generis finaūt cōtra naturam suā tūc cōpetit actio in factum de pauperiep. l. j. §. itaqꝫ. ff. si ꝙ̄drupau. fecisse dicatur.

plici capite in.l.ité mela.§.sꝫ siplures.in ver.pena.ff.eo.⁊ iō cū h̄ actio sit penalis nō trāsit ad hr̄dem.quia actiones penales nō trāseunt ad heredes nisi lite ꝯtestata.vt in.l.j.C.ex delic.defuncti.⁊ iō pro damno dato a defuncto nō ꝯuenit heres nisi lite ꝯtestata.vel nisi ex dāno dato heres fuerit factus locupletior.vt quia defunctus occidit animal alterius ⁊ eius heres cōmedebat carnes. vt.l.inde neratius.§.hanc actionē.⁊ ibi glo.ff.eo. ¶ Et not.ꝙ vbi quis negat dānum datū.⁊ ꝓbat̄ ꝯtra eū per testes vel instrumēta tūc ꝑꝑ mēdaciū punit̄ in duplū.⁊ duplatur totū interesse qḋ erat simplādum.vt dicit glo.C.eo.l.cōtra negātē.secus si actor nō probat per testes.sed per iuramentum sibi delatum.⁊ sic exoneratur ab onere probandi.quia tūc fiet cōdemnatio solum in simplum.l.cum qui.ff.de iureiur. Si autem reus differat iuramētū.⁊ actor recuset iurare dicens velle ꝓbare ꝑ testes vt minuat̄ cōdēnatio hoc facere pōt ſm glo.⁊ Bar.in d.l.cū qui.⁊ sic limitat̄ lex manifeste turpitudinis.ff.d iureiurā.⁊ similr pōt iudex nō admittere reū volētē ꝯfiteri maleficiū vt gaudeat beneficio statuti qui prius negauerat ne cōdēnatio ꝓpter ꝯfessionē minuat̄.vt ibi not.Bar. Itē intellige de plena ꝓbatiōe facta ab actore vt reus negās possit cōdēnari in duplū.vel per torturaꝫ.vt ibi dicit Bar.

Illud non. ¶ In actiōe.l.aquilie nō solū venit dānuꝫ rei perēpte.sed oē illud qḋ ex occasione rei secutū fuerit eā in ꝑdēdo ꝙ̄ in nō acqrēdo.h.d.vsqꝫ ad.§.liberū est aūt. Omnis enī vtilitas q̄ propter rē perēptā ꝑcipiebat̄ etiā in alijs reb⁹.vt qꝛ alie res ꝑpter mortē illius sunt deteriorate venit in estimatiōe.⁊ ex h̄ habet̄ ratio.l.inde neratius.§.in summa.⁊.l.perinde.§.si.ff.eo.⁊ ideo si vnus ex bobus q̄ bene pariter ibant ad aratruꝫ est occisus habet̄ ratio dāni ⁊ interesse in eo ꝙ alius nō ibit eque bene ad aratrū cuꝫ alio boue nouiter empto.vt hic.⁊ d.l.perinde.§.j. ¶ Itē no.hic ꝙ lꝫ regulariter habeat̄ ratio lucri qḋ est circa rem ⁊ non extra rem.vt.l.ratio.§.cum per venditorē.ff.de actio.emp. Fallit tamen in aquilia ⁊ in multis alijs casibus ibi notatis per glo.de quo per Bar.plene in.l.penul.C.de sentē.que pro eo quod interest feruntur.

Liberum est. ¶ Pro seruo occiso cōpetit dn̄o tā ciuilis actio aquilie q̄ criminalis accusatio.l.cornelie.de sicca.h.d.vsqꝫ ad.§.scḋm caput.⁊ hoc est veꝝ qn̄ fuit occisus dolo.vt.l.inde neratius §.si dolo.ff.eo.⁊.l.ex morte.C.eo.qꝛ cornelia reqrit doluꝫ.l.in lege cornelia.ff.de sicar.si aūt fuisset occisus culpa tm̄ ēt leuissima tūc nō agit̄ cornelia.sed aqlia.⁊ etiā puniret̄ occidēs criminalr̄ extraordinarie.vt dixi.s̄.eo.§.iniuria.nā pro dāno dato ēt leuissima culpa.q̄ sufficit in aqlia.vt.l.in lege aqlia.etiā leuissima.vt.ff.eo.pōt q̄s puniri etiā criminalr̄ iudicis arbitrio.vt tꝫ glo.⁊ Bar.l.j.§.si.ff.d priua.delic.lꝫ Cy.⁊ Ange.teneāt oppositū ꝙ sufficit sola aqlia.vt dicit̄ de furto magno ⁊ paruo in quo nō seruat̄ regularis punitio.cum sit tūc leue crimē.vt no.glo.l.j.adeo.ff.d reg.iur.⁊ ꝑ Bar.in.l.nō solū.§.si mādato.ff.de iniur.⁊.l.leuia.ff.de accusa.⁊ similr̄ dicit̄ de furto facto a filio vel a seruo.ꝙ nō punit̄ criminalr̄ si est paruū.l.respiciēdū.§.furta domestica.ff.de pe. ¶ No.ꝙ ª qn̄ eodē delicto orit̄ ciuilis ⁊ criminalis actio lꝫ vtraqꝫ nō possit intentari simul ⁊ semel.⁊ principalr̄ in eodem libello:vt.l.interdū.ff.de publi.iudi.lꝫ in ꝯñsiam sic:vt l.interdū.§.qui furem.ff.de fur.añ vno pacto in iudicio pōt aliud intentari siue inchoari.⁊ est libeꝝ arbitriū a quo q̄s velit inchoare siue incipere vel a ciuili:vel a criminali:vt.l.j.C.qn̄ ciuilis actio criminali ꝑiudicet.⁊ hoc veꝝ qn̄ vno pacto pōt agi altero.qꝛ altero eoꝝ ꝓsequit̄ reꝫ familiarē.vt hic:sed vbi ambo iudicia.s.ciuile.⁊ criminale tenderent ad vindictam.vt est pro boie occiso pro quo pōt agi iniuriaꝝ.⁊ etiā cornelia:tunc ꝑ vnius electionē ꝑiudicat̄ in alio.qꝛ duo iudicia ad vindictā q̄ꝫ vnū sit ciuile.⁊ aliud criminale non pn̄t intentari.ēt diuersis tꝑibus.⁊ ideo iudex tūc nō d3 pati vt quis prius intentet ciuileꝫ actionē pro priuata vindicta.

ª ¶ Nota ꝙ idē tꝫ h̄ do. Areti. querēdo vtrum an ꝓbatiōes facte in vno iudicio prosin. i alio ⁊ remittit ad Bart. l.l.ij.§.j.ff.vi bono.rapto.

ne preiudicet̄ publico iudicio.s.cornelie.l.ꝑtor ait.ff.vi bo.rapto.⁊ per Saly.in.d.l.j.C.quando ciuilis actio.

Caput secundum. Relecto scḋo capite.l.aquilie ex tertio capite punit̄ oē aliud dānuꝫ dolo vel culpa cōmissum.excepta morte serui vel quadrupedis numero pecudū cōtente.⁊ punit̄ q̄tum res plurimi valuit.xxx.diebus ꝓximis h.d.vsqꝫ ad.§.certuꝫ. ¶ No.pmo ꝙ scḋm caput.l.aqlie recessit ab aula ꝑ desuetudinē.⁊ eius v̄ba habemus.⁊ remanent solū hodie duo capita.s.primū ⁊ tertiuꝫ:vt dixi.s̄.eo in prin.tituli. ¶ Scḋo no.ꝙ ex tertio capite punit̄ ille qui vulnerat seruū vel quadrupedeꝫ ꝯtentam numero pecudū vel qui aliud dānum dedit in reb⁹ alijs que carent aīa.vt in fructib⁹ ⁊ vasis excepta morte sui.⁊ quadrupedis numero pecudū ꝯtente que punit̄ ex pmo capite:vt.s̄.eo.in pn̄. Omne aliud dānum punit̄ ex tertio capite.vt hic dicit tex. ¶ Tertio no.l v̄.ruptū aūt significationē hui⁹ nois ruptū:qꝛ ꝯtinet oīmodā rei corruptionē.nā q̄litercūqꝫ res corrūpat̄ vl̄ offendat̄ dr̄ rupta.⁊ sic no.hic ꝙ q̄uis lex vl̄ statutū possit vti v̄bo gn̄ali diuersos ⁊ varios modos delinquēdi ꝯpꝛhēdēte.tn̄ vtile est spālr̄ declarare pri⁹.⁊ in fi.subdere verbū generale vt.l.si seruus seruū.§.inquit lex.ff.eo.⁊ hic d3 q̄s ꝯpꝛehendere casus fortuitos.vt.l.sꝫ ⁊ siq̄s.§.quesituꝫ.ff.siquis cau. Et similiter ꝯcipit̄ obligatio debitoris vt vbicūqꝫ fuerit inuentus.nā tūc poterit cōueniri vbicunqꝫ fuerit inuētus qꝛ vbiqꝫ videt̄ cōtraxisse.ff.de actio.⁊ obliga.l.ꝯtraxisse.quod fieri nō posset si obligatio eēt sic cōcepta.ꝓmitto posse conueniri ferrarie florentie ⁊c.⁊ generalr̄ vbicūqꝫ fuerit inuentus quia per pactū nō pōt q̄s suū facere iudicē qui nō ē.de quo dic per Bart.in.l.si cōuenerit.ff.de iurisdi.om.iudi. ¶ Quarto no.in versi.deniqꝫ.ꝙ siquis imponat turpitudinem siue putredinē siue malā herbā vel acetū aut aliud immiscuerit in vino vel oleo ꝑꝑ qḋ eius naturalis bonitas immutet̄ tenet̄ mihi ad emēdatiōem q̄tiplurimi valuit.xxx.dieb⁹ ꝓximis posset ēt puniri criminalr̄ extraordinarie.sicut q̄ spurcauit fontē alienū limo ⁊ sceno siue luto vl̄ alia re illicita.vt.l.j.in prin.ff.de priua.deli tis. ¶ Quinto not.in versi.illud.ꝙ actio.l.aquilie requirit tam in tertio capite q̄ in pmo damnū esse datū saltim leuissima culpa.secus aūt si sine culpa.sit illatū vt casu fortuito cui naturaliter ꝓuideri nō pōt.vt.s̄.eo.ac ne tis.⁊ iō si nauis rupto fune.vi vētoꝝ incurrisset.⁊ aliā nauē rupisset vel obruisset.vl̄ aliqḋ dānū dedisset.nō tenebitur nauta emēdare vel nauē pro noxa dare quia pro reb⁹ inanimatis nō agit̄ noxaliter vel aquilia in casu damni infecti habet̄.⁊ qn̄ dom⁹ querit pro derelicto.l.quēadmoduꝫ §.sed ⁊ si fune rupto.⁊ in glo.ff.eo. Fallit tamen in duobus casibus in q̄bus tenet̄ aquilia ita demū si dolo vel lata culpa damnū dedit.nō autē attendit̄ alia culpa. Pꝛi m⁹ casus est cū quis occidit trāseuntem ꝑ locū per quem iter nō erat deiecto ramo de arbore.vt hic in.§.si putator.⁊.ff.eo.l.si putator. Secūdus casus est cū liber homo bōa fide possessus dat dānū bonefidei possessori.nā tenet̄ ei si dānuꝫ dolo vel culpa dedit.⁊ nō attēdit̄ alia culpa.vt.l.homo libe.§.j.v̄si.sꝫ damnū.ff.de acqui.re.do. ¶ Sexto nota in.§.hoc tn̄ capite ꝙ dānū datū aliter q̄ occidēdo seruū vel quadrupedē que pecudū numero ꝯtinet̄ estimat̄ ex tertio capite nō q̄ti plurimi res valuit infra annuꝫ ꝓteritū.sicut ex pmo capite vt s̄.eo.in pri.sed q̄tiplurimi valuit.j.xxx.dies ꝓximos.vt hic ⁊ si dedisti mihi dānū in fructib⁹ vel herbis vel alia re teneris mihi q̄tiplurimi res valuit a.xxx.dieb⁹ ꝓximis.⁊ sic est minor pena in tertio capite q̄ in pmo.qꝛ in min⁹ delingt.vt dicit glo.in.v̄.xxx.⁊.ff.eo.l.ij. Sed qd si dedisti mihi dānuꝫ in blado an estimet̄ q̄tū vꝫ herba ad ꝓsens vel.xxx.diebus ꝓximis valuit.vel q̄tū frumētū fuit ibi seminatū.vel q̄tum nascet̄.dic ꝙ estimabit̄ dānū intātū q̄tū cōiter venditū fuisset ante datū dānum per.l.si seruus.in pn̄.ff.de ꝯditio.furti.vbi estimat̄ dubi⁹ euēt⁹ rei.sꝫ estiatores dānorū reptari de publico sup dānis datis cōiter estimāt q̄tū verisimilr̄ ꝑcipi potuisset

potuisset deductis expēsis. ¶ Septimo no. l. eodē. §. in fine q̄ clausula. et qualitas posita in vno capite legis vel statuti vel in sequēti repetita [a] q̄n eadē rō vel equitas repetitionis h̄ inducit. vt. l. quēadmodū. §. fi. ff. eo. et per Bal. ibi dicit sm̄ Oldradū q̄ si prima est generalis siue generaliter per modū regule. tūc vba in ea posita intelligunt̄ in sequētib⁹ repetita l. regula. §. fi. ff. de iuris. et facti ignorantia. si vero lex pcedēs spālis ē. et respectu spālis casus scā tūc nō inducit̄ repetitio l. prior. §. erit. ff. vi bono. rap. nisi idētitas rōnis repetitionē inducat. l. ij. ff. de ꝯiungen. cum emācipa. libe. et id̄ si ex duob⁹ statutis vnū disponat medietatē bonoꝝ occisoris dari hēdibus occisi. et alio statuto disponat̄ q̄ bona frāgētis pacē debeant publicari nō poterit ille cui est fracta pax mediāte homicidio petere sibi dari medietatē bonoꝝ. et similiter si vnuz statutū dat arbitriū ptāti vt non possit cognoscere de malefi cijs ꝯmissis extra tēpus sui officij nō poterit ptās cognoscere de incendio cōmisso tpe suoꝝ pdecessoꝝ. sed Bal. in. l. quē admodū in fi. ff. eo. visis intelligit̄ hec glo. q̄ dicta in pcedētibus intelligunt̄ in sequētibus repetita. qd̄ est veꝝ nisi repe titio inducat vitiū vt in ꝯtrarijs gl. i. in. l. fi. ff. de fideicōmiss. liber. vel nisi fiat ex interuallo. vt. l. per retētionē. C. de vsur. et dic per Bar. in. l. iij. §. idem respōdit. ff. de verbo. oblig.

Ceterum placuit. ¶ Ubi dat̄ dānuz de corpore in corp⁹ h̄z locū directa actio. l. aquilie. vt hic in pri. in versi. sz et siqs. sz vbi de nō corpore in corpus h̄z locuz vtilis aquilia. vt in ver. ideoq̄z sz vbi de nō corpor̄ in nō corp⁹. vt in v. sz et si nō corpore h̄z locū in actiōe in factū subsidiaria. l. aquilie. h. d. vsq̄z ad fi. sunt ergo hic tres casus quos gl. fi. hic enumerat. et l. l. pecorib⁹. C. eo. Prim⁹ q̄n interuenit corp⁹ ex vtraq̄z pte vt q2 pcussi vel occidi. vel destruxi rē tuā. vel ēt impuli seruū tuuz in mari vt hic in ver. siqs alienū. et tūc dat̄ directa actio aquilie. Secūdus casus est q̄n interuenit corp⁹ solū ex vna parte. s. ex parte passi. vt cū nō do dānū corpore meo. sz cām dāni do in corpus. vt si seruo tuo psuadeo vt se pcipitet. et i alijs exēplis hic positis in ver. ideoq̄z. vel ex parte agētis solū. vt cū excutio tibi manū pp qd̄ ānulus vel pecunia cadat tibi de manu in itinere: vt. l. si seruus seruū. §. siqs de manu. ff. eo. et h̄ in glo. et tūc dat̄ vtilis actio aquilie. et etiā actio in factū. vt dicit glo. hic. Tertius casus ē q̄n ex neutra parte interuenit corpus sz aliter datū est dānū. vt dissolui debitorez tuū incarceratū qui aufugit. vt hic in fi. vel in scindēdo funē quo nauis tua est ligata pp qd̄ nauis tua est submersa: vt. l. quēadmodū. §. si funē quis. ff. eo. et hoc casu q2 non cōpetit directa nec vtilis actio aquilie datur actio in factū subsidia ria. l. aquilie que dat̄ in subsidiū vbi deficiūt mēs. et verba. l. aquilie. et equū ē actionē dari. vt. l. qui seruādoꝝ. ff. de pre scrip. vbis. et p glo. in. l. si seruū meū. §. fi. ff. eo. Et supradicti tres casus isto versu ꝯtinent̄ videlz. Uulnero ꝯcludo mini mos excussio soluo. ¶ Et no. q̄ lz dr̄ia sit inter actionē direc tā. et vtilē q̄tuz ad verba tñ q̄tū ad effectū idē importāt. nā tantū in effectu ꝯsequit̄ qs p actionē directā q̄tū p vtilē. et eādē emēdationē dāni. vt. l. actio. q̄ est lex antepenultima. ff. de nego. gest. et ideo si ex forma statuti dz instrm̄ publicū demādari executioni ita mandabit̄ instrm̄ ex causa tenore cōpetit vtilis. vt si cōpetit directa sm̄ Bar. in. l. j. ff. de actio. et obli. Bal. tñ dicit q̄ statutū puniēs delinquētē nō cōpre hēdit eū q̄ tenet̄ vtili. q2 statuta nō recipiūt extēsiuā interp̄tationē nisi dicat statutū q̄ pcedat̄ de similib⁹ ad similia sz Bal. in. l. quas actione. §. pinde. ff. eo. sed tñ directa et vtilis actio hic ꝓuideret̄ in casib⁹ diuersis. nā directa dat̄ q̄n est ꝓuisum p mētē et verba. l. duodecim tabulaꝝ. sz ex interp̄ta tione alioꝝ iuris ꝯsultoꝝ: vt. l. penul. ff. si quadru. pau. fe. di. vbi statutū in quadrupedē extendit̄ ad bipedē in factū aūt subsidiaria est ꝓtoris inuēta a ꝓtore in subsidiū. l. aqlie. vbi nō ꝓuidit lex. xij. tab. nec alij iuriscōsulti dederūt vtilē ex in terp̄tatione. vt q̄n qs dissoluit seruū vel debitorē meū vt fu geret. vt hic ꝯiūcta gl. q̄ incipit subsidiaria. et p gl. j. de inter dictis. §. fi. ¶ Et no. hic glo. fi. que vult q̄ actio in factuz sit duplex. vna que ꝯcurrit cū vtili aquilia q̄n est datū dānum de corpore in nō corpus. et id̄ dicit glo. in. l. pecorib⁹. C. eo. q̄ vbi h̄z locū vtilis aquilia h̄z locū actio in factū. sz nō ecō uerso. Et de ista actione in factū. vide in. §. fi. j. de interdictis. et. ff. de pscrip. vbis sup rubrica de vtili aūt actiōe quotuplex sit. et an sit natiua vel datiua. et an debeat speculari i libello [b] vtilis an directa. dic p Bar. in. l. j. ff. de ac. et obli. et ēt tangit in. d. l. actio. ff. de neg. gest. ¶ No. ibi aut pecus incluserit. q̄ lz inuenias aliena aīalia dānum tibi dātia in agro nō licet tibi recludere vt deteriorent̄ fame vel alia mōr sz sine lesiōe debes expellere vel dn̄m vt recipiat illa vrbani⁹ admonere. vt dicit tex. in. l. quintus. ff. eo. et vbi aīalia dederūt dānū sm̄ coꝝ naturā cōem vt corrodendo herbā: tūc ꝯtra dn̄m eoruz ageo ad emendationē dāni de pastu pecoꝝ: vt. l. qui fruen derū. ff. de pscrip. vbis. et p gl. in. l. fi. C. eo. sm̄ Bar. in. l. hoc amplius. §. his aūt. ff. de dam. infec. vbi aūt ꝯtra naturaz sui generis dederunt dānum ageo actione in factū de paupie: vt. j. si quadru. pau. fecis. dica. in ꝓn. et ibi dicā. et glo. j. in ru brica ponit dr̄iam inter aquiliā et noxalē de paupie. sz nūq̄d mihi liceat recludere. aīs dānum mihi dās vt sciā cuius sit. vel donec emendet̄ mihi dānuz Bar. ꝯcludit q̄ nō. in. d. §. de his aūt. facit ēt. §. pōponius. l. qnt⁹ muci⁹. ff. ad. l. aquil. idē tz Pet. Jaco. in ti. de actiōe de paupie. sz glo. tz ꝯtra in c. si leserit. extra de iniurijs. et dāno dato q̄ possum retinere donec mihi caueat̄ de dāni emēdatiōe. ar. dicti. §. de his aūt. et. l. si necessarius. §. si pigno. ff. de pigno. ac. Et de libero hoie exhibē. l. j. §. siqs eū. et. §. seq. et vide in speculo. de actore. §. j. v. sz pone vbi sic inquit: sz pone. Inuenio pecudē tuaz in mea segete dānuz dantē. nunq̄d ꝓprie auc. illā cape possuz et te nere donec mihi de dāno satisfeceris. et vr̄ q̄ sic. nā furez in furto inuentū cape possuz talis eniz dr̄ manifest⁹: vt. j. de obli. que ex delic. nas. §. furtoꝝ. nec ex hoc teneor actiōe iniuriaꝝ cuz hoc tñ fecerim iuris mei ꝯseruādi cā. vt. ff. de iniur. l. in iuriaꝝ. et extra de electiōe. c. cū eccl̄a. nec furti cū animū lucrā di nō habueriz. ar. tñ ꝯtra. q̄ nō possuz cape. vt tenea donec mihi satisfactū sit loco pignoris. possum tñ cape et tenere do nec sciat̄ dn̄s ꝯtra quē agere possiz. hec ingt speculator in. d. verbo pone. Et not. q̄ Jo. an. dicit in dicto. c. si leserit super ver. qd̄ illd̄ h̄z verū. s. qd̄ nō possim cape vt tenea donec mi hi satisfactū sit. et hoc loco pignoris possum tñ tenere donec sciā dn̄m ꝯtra quē agere possim. vt dicit speculator in dicto titulo de actore ver. sz pone inuenio pecudē. ¶ Scdo not. hic ꝓcipitaret̄ q̄ ꝯpellēs aīal alterius vt ꝓcipitet̄ ita q̄ dire cte suis manibus non ꝓcipitet. sz ꝓstet ei causam ꝓcipitandi tenet̄ vtili aqlia. q2 ille tenet̄ qui cām dāni dat. sz si ꝓcipitat suis manibus tenet̄ dicta aquilia directa. et per ꝯsequēs di rectis verbis statuti tenet̄ vt hic in ver. siqs alienū. ¶ Ter tio no. ex fine q̄ mis ductus dissoluens seruum vel debito rem alterius ligatum. qui postea aufugit tenet̄ de isto dam no nō directa nec vtili sz in factū ex quadā equitate. quia ē equū damnū emēdari. q2 non lz elimosinā facere de alieno. sz potius dicit̄ spēs furti ex alieno largiri. l. si pigno. ff. de fur. et per glo. j. de obliga. que ex delic. nas. §. pena maria. sz dis soluēs dolose ligatū vt fugiat. et non soluat creditori tenetur furti. quia fac̄ animo lucrādi alteri. s. debitori qd̄ sufficit ad actionem furti. et in. §. interdum. j. de obli. que ex delic. nas. ¶ Et no. hic in fi. tex. q̄ lz dn̄o seruuz suū aucto. ꝓpria in carcerare et ligatū tenere si est suspectus de fuga. vt. l. j. C. de emen. seruoꝝ. non aūt lz sine cā ꝯtra euz nimio seuire vt. j. de his qui sunt sui vel alieni iuris dixi. §. sz hoc tpe. et similiter pōt pater filiū demū carceri mācipare. vt. l. iij. C. de pr̄ia ptāte.

¶ De iniurijs. Rubrica.

¶ Iste titu. diuidit̄ in sex ptes. pmo pōit quot modis acci pit̄ iniuria. et qualr̄ ꝯmittat̄. scdo ex cui⁹ ꝑsona nobis illata i telligit̄. tertio que est pēa actionis iniuriaꝝ. q̄rto q̄n iniuria

[a] ¶ Repetita. de hac mā vide plenam distinctiōez h̄ p do. Are. in §. iij. capite.

[b] ¶ Libello de formatiōe libelli i actiōe l. aqlie vide p do. Pe. Ja. in titulo de le ge aqlia vbi inuenies for mā libelli bñ ꝯpositā pau cis verbis.

atrox estimatur.quinta q pro iniuria pôt et criminalr agi.sexto
qñ tollat ista actio iniuriaꝝ.scða ibi patit aũt.tertia ibi pena
aũt.quarta ibi atrox.quinta ibi in summa.sexta ibi hec actio.

Eneraliter iniuria.

¶ Iniuria est quoddã genus qð impor
tat sub se tres spẽs siue cõprehendit tres
iniurias spãles.s.ꝯtumeliã culpã seu ini
quitatez.ꝛ iniusticiã.h.d.vsqꝫ.§.iniuria.
¶ No.igit q iniuria ẽ genus qꝛ iniuria in genere pôt dici
oẽ id qð nõ iure fit.sed iniuria in spẽ sumpta tribus modis
sumit.Primo dicit iniuria ꝯtumelia realis vel verbalis in
alterũ illata ꝛ isto mõ sumit hic.vt dicit glo.in.l.j.in prin.ff.
eo. Scðo mõ dicit iniuria dãnũ alteri culpa datũ.ꝛ nõ iur
datũ.ꝛ isto mõ accipit in aquilia.vt.š.ti.j.§.iniuria. Tertio
mõ dicit iniuria qñ iudex in iusticiã ꝛ iniqtatẽ facit litigãti
bus.nã tũc dicit iniqua ꝛ iniusta snia ꝛ ẽ dñia inter iniquã ꝛ
iniustã sniaz.vt voluit glo.in.l.j.ff.eo.nã iniqua ẽ qñ sciẽter
iudex inique iudicat.ꝛ tũc facit litẽ suã.ꝛ tenet isolidũ.ꝛ iõ
dꝫ tũc apponi locus ꝛ tps in libello fm.l.libelloꝝ.ff.ð accu.
qꝛ arguit eius dolũ ꝛ efficiet infamis.vt dicit gl.l.l.si iudex.
ff.de var.ꝛ extraor.cogni.ꝛ p Bar.i.l.ptor edixit.ff.eo.ꝛ iõ
tũc debes libellare q sciẽter ꝛ iniq̃ tulit sniam.ꝛ dolose ꝯ te
tali loco ꝛ mẽse.ꝛ pp ei' sniaz coactus fuisti tm̃ soluere.ꝛ iõ
petes eũ cõdẽnari ad dictã ꝗtitatẽ tibi p soluẽdã.sꝫ iniustã
sniaz fert iudex qñ ignorãter ꝛ p ipitiã iniuste iudicat.ꝛ tũc
tenet nõ insolidũ sꝫ inq̃tũ bono viro ꝛ sindicatori videbit
equũ ꝛ nõ efficit isamis nec isamat iõ tũc nõ ẽ necesse iseri
locũ ꝛ tps qꝛ nõ arguis ei' delictũ sꝫ imperitiã.ꝛ iõ tũc de
bes ꝯcludere in libello eũ ꝯdẽnari inq̃tũ sindicatoribus
videat equũ.ꝛ hec est securior via qꝛ nõ habes necesse pbare
dolũ iudicantis fm Ange.in.d.l.j.ꝛ ex dictis gl.ꝛ doctrina.
š.posita vr decidi q nõ pcedit libellus appellationis in quo
dico sniam iniustã ꝛ iniquã qꝛ vr ꝯtrarietas qꝛ dolose ꝛ nõ
dolose iudicauit tñ vr q possit sustentari p glo.ij.hic positã
que aliter exponit iniquã ꝛ iniustã.qñ iudicat ꝯtra ius scri
ptum.ꝛ iõ pôt dici q pcedat dict' libellus appellatori'.qꝛ
illa verba iniqua ꝛ iniusta tendũt ad eundẽ effectũ.s.nullita
tis snie sicut falsuꝫ ꝛ inofficiosuꝫ testm̃:vt.l.euꝫ qui.ꝛ.l.ꝯtra
maiores.C.de inoffi.testa.sic.ꝛ tñ intentat simul rei vendi
catio ꝛ publiciana.que tendũt ad eundẽ effectuꝫ.s.restõnis
rei lꝫ sint ꝯtrarie vt.j.de actio.§.sed iste.ꝛ in.c.abbate sane.
de re iudi.li.vj. ¶ Item no.h q vbi lex vel statutũ facit mẽ
tioneꝫ de iniuria seu punit iniuriã non accipit iniuria in ge
nere.sed in specie fm diuersas rões.qꝛ si loquit in dãno in
iuria dato intelligit tunc de iniuria.i.culpa vel iniqtate seu
malitia vel nequitia.si loquat simplr de iniuria alteri facta
intelligit de contumelia.vt probat iste tex.ꝛ.l.j.ff.eo.

Iniuria autem.

¶ Iniuria cõmitit non
solũ re.sed et vbis ꝛ scri
ptis.ꝛ taꝫ iste cõmittit iniuriã qui facit q̃ ille cuius dolo fit
h.d.vsqꝫ.§ petit. ¶ No.pmo ex pmis.q percutiens aliũ cũ
pugnis vel fustibus vel baculis vel etiaꝫ alijs armis potest
accusari actiõe iniuriaꝝ.ꝛ similr verberãs alios ꝯtra bonos
mores non animo corrigendi.ff.eo.l.item apud.§.addicit.
Et dicit quis verberare quãdo pcutit aliquẽ cũ alio q̃ cuꝫ
pigno.nã pcutiẽs cũ pigno.impropie dr verberare.ꝛ iõ im
propie puniret pena statuti puniẽtis verberãtẽ.sꝫ ciuiliter
puniret ꝛ extra ordinẽ.l.itẽ apud labeonẽ.§.verberasse.ff.
eo.Itẽ verberare est cũ dolore vt notat.j.eo.§.sꝫ lex corne
lia.ꝛ.ff.eo.l.lex cornelia.in pri.in tex.ꝛ pulsare ẽ sine dolor.
¶ Scðo no.ibi ꝯuitiũ factũ erit.q pferens cõtumeliã siue
cõuitiũ vel verba vituperosa ꝛ iniuriosa cõtra aliquẽ potest
accusari iniuria.ꝛ dicunt vituperosa ꝛ iniuriosa quãdo fit
ꝯtra bonos mores ciuitatis.vt.d.l.itẽ apud labeonẽ.§.sꝫ qð
dicit ver.itẽ ait aduersus.vt cũ falso ꝛ nõ vero improperio
alicui in eius ignominiã vt cũ dico fur latro homicida ꝛc̃.ꝛ
hoc qñ nõ est verũ id qð impropero.si aũt esset verũ tũc expe
dit reipublice illũ detegi vt nõ admittat ad honores digni
tates ꝛ testimonia nõ teneor iniuriaꝝ ego improperãs.si aũt
nõ expedit vt impropero q es claudus cecus ꝛc̃.ꝛ tũc tene
bor iniuriaꝝ p rõnẽ tex.l.eũ q nocẽtẽ.ff.eo.ꝛ ibi p Bar.qñ
aũt dicat vnũ verbũ vituposum eẽ ꝛ iniuriosuꝫ.ꝛ qñ plura
pp statutũ puniẽs p qðlibet verbo iniurioso.dic q vnũ cõ
uitiũ.i.vna pluriũ vocuꝫ prolatio idẽ significãs seu ad vnũ
effectũ tẽdẽs dicit vnũ verbũ iniuriosum.vt si dicã tu q va
dis ad ecclesiã tota die es hypocrita.nã est tñtũ vnũ verbũ
iniuriosum ꝛ vnũ ꝯuitiũ.sed si tendat ad diuersos effectus
ꝯtra bonos mores ꝯtinet plura.vt si dicaꝫ tu leno q furaris
es homicida.nã hec oratio siue ꝯuitiũ iportat i se tria verba
iniuriosa.ꝛ ibidẽ si pferat vnũ solũ verbũ iniuriosum ꝯtra
bonos mores lꝫ oratio nõ sit pfecta.vt si dicã fur ꝛ latro.ꝛ si
milia qꝛ intelligit tu es.de quo dic p Bart.in.d.§.cõuitiũ.
¶ Tertio no.ibi siue cuius bona q faciẽs sciẽter se mitti a
iudice in possessionẽ bonoꝝ alicuius forte absentis tãq̃ de
bitor cũ nõ sit debitor ꝛ nihil debeat.vt qꝛ forte debitũ erat
solutũ vel factũ pactũ de nõ petẽdo sꝫ asserẽs se creditoreꝫ
summatim ostẽdit iudici de debito suo ꝛ missus fuit in pos
sessionẽ.vt in auc.cl qui.C.de bo.aucto.iudi.pos.tenet iniu
riaꝝ actiõe ei in cuius bonoꝝ possessiõe missus est.qꝛ p hoc
facit illũ debitorẽ asserũ videri impotẽtẽ ad soluẽdũ ꝛ vili
tatẽ rei familiaris detegit.l.ij.§.j.C.qñ ꝛ qbus quarta pars
debet ex bonis decur.lib.x.pôt etiã puniri de falso tãq̃ ob
repserit iudici.ff.de falsis.l.si quis obrepserit.si aũt iste erat ve
rus debitor tunc si intrauit iudicis aucto.nullã facit ei iniu
riam si vtitur iure suo vt hic in glo.si aũt sine aucto.iudicis
intrat possessionẽ vel sine aliquo pacto sed ppria aucto.fa
cit sigillari domũ debitoris sui.tũc tenet actione iniuriaꝝ.l.
si iniurie.ff.eo. Et etiã videt pdere ius suũ p tex.ꝛ glo.in.l.
fi.§.fi.ff.q metus cã. ¶ Quarto no.ibi vel si quis ad infamiã
q describens dictans.vel producẽs in publico.vel alibi do
lose libelluꝫ siue scripturã infamatoriã alicuius.vt qꝛ affixit
scripturam ad colũnam palacij.vel platee vel ecclesie vel in
alio loco publico p quẽ trãseũtes pñt legere.in qua ꝯtinea
tur infamia alicuius:puta talis est hypocrita.vel vsurari' ꝛ
similia tenet illi infamato actione iniuriaꝝ ciuilr. Itẽ crimi
naliter pôt accusari de tali libello diffamatorio.ꝛ est pena ca
pitalis si crimẽ de quo infamat erat capitale.vt tenet glo.in
l.j.C.de famo.libellis.ꝛ accusans talẽ diffamatorẽ pmiabit
arbitrio iudicis ex bonis illius diffamatoris.vt.l.lex corne
lia.§.fi.ff.eo.ꝛ ꝯpetit ista accusatio cuilibet de populo.vt di
cit gl.in.l.qð senat'.ff.eo.ꝛ est in arbitrio diffamati an agat
criminalr ad penã capitalẽ an pi' velit ciuilr intẽtare actio
nem iniuriaꝝ.Quia ciuilis ad vindictã pôt piudicare crimi
nali.vt.d.l.qð senatus.in fi.nisi qñ ciuilis piudicaret corne
lie.de siccarijs.l.ptor.§.si dicat.ff.e. Si tñ est actũ iniuriaꝝ
ciuilr nõ pôt ampli' agi criminalr qꝛ qñ vtraqꝫ actio est ad
vindictã.tũc ciuilis piudicat crĩali:vt.d.l.qð senat'.alr nõ.
vt.C.qñ ciuilis actio.l.j.ꝛ dãnat' iniuriaꝝ.in isto casu ciuilr
efficit intestabilis.nec pôt effici testis.l.ob carmẽ.ff.de testi.
de isto scribente libellũ infamatoriũ expsso noie diffamati
de quo.š.dcm̃ est vr ẽt nõ expsso sꝫ simplr pponit libellus
siue scriptura in quo forte dr:sunt aliqui proditores in ciui
tate ista q furant cões pecunias.vel etiã si quis nõ scribat sed
verbaliter vadat aliã diffamãdo vr cantilenã diffamatoriã
faciẽdo puidit senatuscõsultũ in.d.l.lex cornelia.§.fi.cuꝫ.l.
seq. Et similr puidit ptor dãdo actionẽ iniuriaꝝ diffamato.
ꝛ ꝯmittẽdo i arbitrio iudicis vt estimet diffamatõeꝫ tã rõe
psone diffamantis q̃ diffamati.q̃ et q̃lis sit diffamatio.vt.l.
itẽ apud labeonẽ.§.ait ptor.cũ.§.se.ff.eo.sꝫ puisio senatus
fuit necessaria qñ nõ est expssuꝫ nomen diffamati.qꝛ tũc cũ
nõ appeat aliq̃s diffamat' expsse ã pôt agi iniuriarũ ptoris
ciuilr.sꝫ vnusqsqꝫ pôt talẽ q libellũ pponit criminalr accu
sare ex senatuscõsultovt dr in.d.l.q senat'.ꝛ pdicta intelli
ge vera.s.q pponẽs libellũ ad infamiã alteri' tenet iniuriaꝝ
qñ ppõit falsuꝫ si aũt verũ q expedit reipublice ppallari nõ
tenetur

tenet.vt dixi.s.in primo notabili.et tz h glo.in v.eorum lz glo. teneat contrariũ in.l.cũ qui nocẽtẽ.ff.e.lz hec verba sm Ang. ibi. ¶ Quinto no.ibi siue quis matrẽ familias.q si aliqs in duat veste nõ sibi decẽti et quã nõ lz ei portare et hoc faciat ad ignominiã alterius quẽ insectet cũ tali veste.vt si rusticꝰ induat se clamide.vel caputio de vario vt sectet doctorẽ in eius contumeliã quasi negligẽdo et deridẽdo doctorẽ tenet iniuriarum.et idẽ in portãte lugubrẽ vel squalidã in iniuriã al terius.in.d.l.itẽ apud labeonez.ff.generalr.et l.vestez.ff.eo. ¶ Sexto no.in ver.siue cuiꝰ.q attẽptãs pudicitiã vel casti tatem alicuius mulieris puta interpellans mulierẽ de libi dine et psuadens blando sermone pollicendo ei maria et mõ tes tenet ei actõe iniuriarum.qr eius pudicitia ei corrũpere tẽ ptat.Similr insectãs mulierez quocũqz vadat tenet ei iniu riarũ.qr pp eius assiduã frequẽtationez et effectatõem insert mulieri infamiaz.vt dicit tex.in.d.l.itez apud labeonem.§. appellare.et §.aliud.qd nõ contra istos philocaptos amore ali cuius mulieris quã quotidie insequũtur.si aũt nõ frequẽ ter insectent lz aliqñ cã solatij vel si sit notarius qui pro offi cio suo sequit mulierez portãtez vestez vel alia iocalia contra decretũ et phibitionez statuti nõ tenet iniuriarum.d.l.itẽ apd labeonez.§.meminisse cũ sua glo.ff.eo.et ibi per Ange.et p dicta intellige qñ illa eẽt honesta dña.secus aũt si veste me retricali est inducta.quia tũc eam appellans vel insectãs nõ tenet iniuriarum.d.l.itẽ apud labeonez.§.sigs virgines.ff.eo.

Patitur autem. ¶ Qui iniuriat filio di cit iniuriari patri.et simi liter qui iniuriat filie alicuius nupte ẽt dicit iniuriari eius patri et marito et socero lz ecõuerso pro iniuria marito facta nõ agit vxor. ¶ No.primo q ex iniuria illata filio in ptãte na scit actio iniuriarum ciuiliter pri et filio.et sic pater tã noie filij qz nomie pprio põt agere iniuriarum.et pro filio emãcipato nõ põt agere pater noie pprio.Et hoc tz glo.in.l.lz si seruꝰ vnꝰ §.filie.ver.lz si pater.ff.eo.et Ange.idẽ tz in.l.j.§.itez ait.ff.e. Sz contrarium tz hic glo.in ver.patris et Salyce.in.l.ij.C.eo. Similiter nõ agit pater pro filio naturali tm̃ vel spurio nec pro fratre vel alio affine.quia certe sunt determinate psone pp quas ex iniurijs eis illatis querit alteri ẽt actio iniuriarum ciuiliter.s.pro iniuria facta filio.seruo.nurui vxori ec.vt.l.j. in si.cũ.l.seq.ff.eo.Et hoc videt innuere Bar.in.l.lex cor nelia.in prin.ff.eo.dum dicit q iniuria illata vni ex cogna tione videt illata toti cognationi.nõ tñ vt quilibet de cogna tione possit agere ciuiliter iniuriarum.lz põt agere criminalr tã qz quilibet extraneus lz sit priuatũ crimen.et sicut pater agit pro filij iniuria rõne ptãtis.ita ciuitas rõe ptãtis et subiectio nis quã hz in ciuẽ põt agere pro iniuria ei illata.et abbas si militer rõne ptãtis quã hz in monachoz.vt tz Ang.in.d.l.j. §.itẽ ait.Si aũt ᵃ sit illata iniuria clerico famulo vl colono. an agat epõs vel dñs.dicit Bar.q sic si fiat in cõtumeliã epi vl dñi.als nõ lz bene possunt criãliter accusari ita dicit l.l.j. §.si.ff.eo.de quo per Inno.l.c.dilectus.extra de appel.et c. contingit.extra de sentẽ.excõi. Et adde q sicut rõne ptãtis ge agere põt iniuriarum ita ẽt rõne affectionis.vt pro iniuria vxo ris vel nurus.vt.d.l.j.§ j.ver.affectui.cũ sua glo.et intellige hoc qñ iniuriãs sciebat illaz esse filiãfa.et illã esse nuptã.licz ignoraret cuius eẽt filius et cuius eẽt nupta.secus si ignora bat eũ esse filiũfa.vel eã esse nuptã.vt hic in gl. ¶ Secũdo no.q pro iniuria illata vxori alicuius põt nasci quadruplex actio iniuriarum.s.ipsi vxori et eius viro et socero.et pater ipsius vxoris et vnicuiqz cõpetit actio iniuriarum suo noie et vna non tollit per aliã.vt.l.j.§.si.ff.eo. ¶ Tertio nota in ver.contra aũt q p iniuria illata vxori agit vir ẽt suo noie lz ecõuerso vxor nõ agit pro iniuria illata marito qr vxor dz defendi a viro et nõ ecõuerso.vt i tex.§.si.l.j.ff.eo.cũ.l.seq.Et qd dr in vxore idẽ dicas i spõsa.vt.l.itẽ apd labeonẽ.§.spõsaz.ff.e. et h i gl.

Seruis autem. ¶ Pro iniuria atroci fa ctã seruo agit dñs nõ pro cui nisi i eius contumelia fiat.Itẽ pro iniuria illata seruo fru ctuario agit ppietariꝰ et nõ fructuarius.nisi eius contumelia fiat itẽ pro iniuria illata libero homini vl seruo alieno bona fide possesso agit bonefidei possessor si i eius contumeliã fiat als nõ.h.d.vsqz.§.pena. ¶ Not.primo q p iniuria facta ser uo cõpetit actio iniuriarum dño i duobꝰ casibꝰ.primo qñ aliqua iniuria atrox fuerit facta seruo.et dicit atrox si fortiter ẽ vul neratus.vel seue verberatꝰ.et alijs modis.vt.j.eo.et p Bar. in.l.licitatio.§.qd licite.ff.de publi. ¶ Scdo no.qñ ẽ aliqd illatũ seruo in contumelia dñi.exceptis duobꝰ casibꝰ dñs non agit p iniuria illata seruo.lz tñ tũc iudex ex officio suo põt punire illũ iniuriãtẽ.vt hic in glo.in ver.qd apte.et l.itẽ apd labeonẽ.§.sigs sic fecerit.ff.eo.sic et als vbi nõ cõpetit actio supplet officiũ iudicis.vt.l.seruo.ff.de ali.et cib.leg.et sic est casus hic.et.d.§.sigs.q vbi iniuria ẽ punibilis sed nemo est qui eã in iudicio deducere possit vt cũ seruus pupillus fu riosus iniuriã patiunt q in iudicio eẽ nõ possunt tũc iudex põt ex officio suo supplere et p inqsitionẽ pcedere.etiã pro priuato crimine.vt ẽ iniuria lz als inqsitio sit phibita nisi in casibꝰ.l.ij.§.si in publico.ff.de adul.pz etiã ex hoc tex.q nõ ita vindicat iniuria illata seruo sicut libero.nã pro libero.s. filiofa.agit pater.vt.s.§.primo.lz nõ sic dñs p suo.vt hic. ¶ Tertio no.in.§.si cõi seruo.q iniuria illata seruo cõi esti mat attẽta qualitate dñoz.vt hic.si aũt eẽt simplr illata suo et nõ in contumeliã dñoz tũc agit p dñiuz et vindicat sm par tes quas hz in seruo.vt.l.itez apud labeonẽ.§.si.cũ.l.seq.ff. eo.quicqd dicat hic glo.in ver.dño.sm Bart.in.d.§.si. Si igit in casu nostro vnus dñoz est nobilis cui est maior vere cũdia q seruus in eius cõtumeliã pcutiat qz sit alij dño.nõ nobili magis estimat iniuria sua qz iniuria nõ nobilis.quis habeãt partes equales in seruo.sed vbi nõ sit iniuria respe ctu dñoz psone sed simplr respectu serui tũc cõdẽnatio fiet pro partibꝰ quas hñt in seruo.Ex quo decidit q si statutũ puniat pro turbata possessiõe.et plures sint dñi il iꝰ possessio nis turbate.an vna condẽnatio simul fiat oibus dñis vel cuili bet per se.dic q si statutũ loquat in psona.puta sigs turba uerit aliquẽ in possessiõe tũc si pses sint psone dñoz et glibz turbat.tunc cuilibet condẽnabit.si aũt loquat in rem vt sigs turbauerit possessionẽ alicuius.et tunc condẽnabit oibus simul pro vna turba cõi.p tex.in.l.ij.§.si ad pses.ff.de sepul.viola. et ibi p Bar. ¶ Quarto no.in.§.q si vsufructꝰ.et.§.sequen. q iste tres psone.s.vsufructuariꝰ.bonefidei possessor. serui alieni.et bõefidei possessor liberi hois cõiter agunt iniuriarum in demũ si in eoz contumelia sit iniuria illata.als si i eoz contem ptũ sit illata.et tunc agit ppietariꝰ et dñs serui pro seruo bona fide possesso.et liber homo agit noie suo.vt hic.et l.itẽ apud labeonẽ.§.ante pe.et l.v.ff.eo.lz nunqd magister vel artifex agit iniuriarum pro iniuria illata discipulo suo.dic q nonqz ei nihil acgrit.l.ij.C.p quas psonas nisi in eiꝰ contumeliã sit illa ta vt hic.et.d.l.itẽ apud labeonez.§.pe. Et dicit illata i eius cõtumeliam qñ alias facturus vel iniuriaturus nõ esset nisi fuisss discipulꝰ eiꝰ.ar.l.ediles.§.pediꝰ.et l.q si nolit.§.q i p curator.ff.d edi.edic.vl si i pñia magri sit illata psumit illa ta i contumeliã magri.ar.l.selsus als celsus.§.lz si is q.ff.d sur.

Pena autem. ¶ Olim pena iniuriarum erat ta lionis p mẽbro abciso.p fra ctio vero erat pecuniaria hodie vo si actio iniuriarum ẽ ptoria pena est tãtũ per iudicẽ sm qualitatez iniurie et personaruz estimãda.et in tribus casibus actio iniuriarum ẽ ciuilis ex.l.cor nelia introducta.h.d.vsqz.§.atrox. ¶ No.ex pri.cõiũcta gl. in v.talionis.q pena talionis est similitudo supplicij.vt sigs ãputet mẽbz ãputet ei silẽ mẽbz.vt.l.si.C.d calũ.vñ dic ca non.ij.q.iij.calũniator si i accusatõe dfecerit talionẽ recipiat quod intellige vez in ordinarijs criminibꝰ.lz i extraordina rijs est pena que consueuit iponi.vt no.gl.in.l.athletas.§.calũ niator.ff.de his qui notan.infa.et dixi.s.in pn.huiꝰ libri i v. calũniãtiũ.Sz pro fractura mẽbri nõ hẽbat locũ silitudo su plicij lz trãmitabat pena et imponebat pecuniaria pena.nã qñ pena statuta nõ põt cõmode cadere i delinqntẽ põt a iu

ᵃ ¶ S aũt. vid do.Are. h in.§.seruis autẽ.q si fiat iniuria mõa cho. clerico. ciui. feudata rio.vel vasal lo an abbati epo .ciuitati vel dño dee actio iniuria rũ.et concludit q nõ nisi fie ret hmõi in iuria in cõtu meliã dñoz. et hoc ciuilr agere vellet secꝰ si crimi naliter quia tunc possent vt ibi per eũ.

dice trāsmutari etiā in maiorē:vt.l.hos accusare.§.fi.ꝛ ibi p Bart.ff.de accusa.quare ibi.vide alias. ¶ Scḋo not.ꝙ in actione iniuriaꝝ agiť dupliciter.ſ.criminalr de quo.j.eo.§.i summa.ꝛ ciuiliter.vt hic.ꝛ actio iniuriaꝝ est ꝑtoria.ꝛ sic du rat solū anno cōtinuo ꝛ eo tpe ꝑscribiť.vt iniuriatus nō pos sit agere iniuriarū post annū cōtinuū.l.si nō ꝯui ij.C.eo.nisi qñ iniuria esset illata per metū q2 tūc esset annus vtilis.vt ħ in glo.in ver.estimatio.Fallit in tribus casib⁹ in qb⁹ actio in iuriaꝝ est ciuilis introducta a.l.cornelia.ſ.qñ quis est pulsa tus verberatus.ꝛ in eius domū per vim introitū ē.vt hic in glo.in ver.introduxit.ꝛ.l.lex cornelia.ff.eo.in prin.tñ in istis tribus casibus ēt pōt agi actiōe iniuriaꝝ ꝑtoria.vt 13 gl.in.l. lex cornelia ꝛ tā ciuiliter ꝙ̄ criminalr ſm Ange.in.l.apud la beonē.§.siqs seruo.ff.eo.Et tñ differētia inter ciuilez hāc ꝛ ꝑtoriā.vt no.glo.in.d.l.lex cornelia.Quia ꝑtoria dať gene raliter pro omni iniuria ista aūt ciuilis in tribus casib⁹ su pradictis.Jtē ꝑtoria durat per ānū3.ſ3 ciuilis est ꝑpetua:vt 13 glo.in.d.l.lex cornelia l3.hic glo.in ver.introduxit videať tenere cōtrariū.Jtem ꝛ tertio q2 in ꝑtoria iurat passus iniu riā ꝛ estimat eā ꝑcedente estimatione iudicis seu taxatione. S3 i ciuili iudex ex suo officio estimat deferēdo ꝑib⁹ iurm in litē.l.ex ꝯstitutionibus.§.j.ff.eo.tñ Bar.in.l.iniuriarum estimatio.ꝛ Ange.in.d.§.siquis seruo.dicunt ꝙ idem est in vtraqꝫ vt semꝑ fiat estimatio ſquātū equū iudici videbiť.ꝛ sic fiat officio iudicis.ꝛ ideo in vtraqꝫ d3 pars narrare in li bello ꝙ potius maluisset tātū de suo ꝑdere ꝙ̄ pati talē iniu riā vel voluisset potius nō fuisse passum talē iniuriā ꝙ̄ tātū lucrari nā vtraqꝫ practice ꝓcedit ſm glo.ꝛ Bar.i.d.l.iniu riaꝝ.Et d3 i vtroqꝫ ꝯcludere libellū * ꝙ ꝯdēneť iniuriās prout equū iudici videbiť ꝯsiderata qualitate ꝛ ꝯditiōe ꝑso naꝝ.ꝛ iniurie illate.de quo plene p Ang.in.d.§.siqs seruo.

¶ Libell⁹. De forma li belli in actiōe iniuriaꝝ. viđ per Petru3 Jaco.in titu lo de actione iniuriarū.

¶ Et no.ꝙ hec dfia ꝯditiōis ꝑsonaꝝ fit etiā in seruis.vnde magis puniť inferēs iniuriā vni bono seruo actori ac castal dioni ꝙ̄ vni seruo medij actus.i.medie ꝯditionis.qui diciť mediastinus.i.deputatus ad vilia officia vt ad mūdādū do mū ꝛ aquā portandā.vt dicit glo.in.l.j.§.caupones.ff.nau. cau.sta.ꝛ minus etiā puniret iniuriās vni vilissimo seruo q̄ retineť ligatus ꝑꝑ fugā.vt dicit hic tex. ¶ Quarto no.in.§. sed lex cornelia glosulas ponētes dfiam inter pulsare ꝛ ver berare q2 pulsare ē sine dolore ꝛ verberare est cū dolore.vt est tex.in.l.lex cornelia in princi.ff.eo.qđ no.ꝑꝑ statuta q̄ de bēt intelligi ꝓprie.iđ verberare nō diciť ꝓprie qñ quis pu gnis ꝑcutiť.vt dixi.ā.eo.§.iniuria. ¶ Quinto.not.in.§.do mū aūt.ꝙ domus ꝑ cuius violētū introitū cōpetit actio in iuriaꝝ probibēte patrefami.habitāte ibi.ꝛ quolibet alio de hac familia:vt.l.lex cornelia.§.domū.ff.eo.intelligiť nō solū si domus est ꝓpria sed etia3 si ꝯducta vel gratis ꝯcessa.vel etiā si est hospitiū nō tñ ad momētū vt viator.vt dicit glo.in d.§.domū.nec etiā apꝑ ꝑhēdiť statio in qua qs habitat cā la borādi ꝛ non familiariter.vt.d.l.lex cornelia.§.si tñ in fi.ꝛ iđ vbi citatio fieri deberet ad domū non v3 si fiat ad stationē. q2 nō diciť facta ad domū nisi ibi familiariter habitet.vt di cit Bar.in.d.§.domū.similr nō verificať statutū puniēs in iuriā facientē siue insultū ad domū si fiat ad stationez vel sta bulū.vt 13 dñs Ang.in.d §.si ad domū.per tex.illū.Sed an captus ad stationē dicať captus in domo vt debeat relaxa ri:vt.l.pleriqꝫ.ff.de in ius vo.dic ꝙ sic.p.d.§.si tñ.Conuitiū hñ diciť factū alicui siue fiat ad domū siue ad stationez siue ad tabernā.nā in quocūqꝫ loco pōt fieri iniuria.l.ite3 apud labeonē.§.ꝯuitiū.ff.eo.ꝛ nō tantū presenti.sed etiā absenti. vt.d.§.conuitiū sed ꝙ̄tum ad iniurias ad domū siue pro in troitu domus prout requirit cornelia non dicitur ad domū si sit alibi quēadmodū habitationes continue vel etiam pro parte temporis.vt.d.§.domum.ꝛ ibi vide per Bar.

Atrox iniuria.

¶ Quia iniuria q̄ est atrox grauius puniť ꝙ̄ illa que nō sit atrox:vt.ā.eo.§.seru⁹.ꝛ.ff.eo.l.ꝑtor editis.§.posse.iđ nūc declarat que dř iniuria atrox.ꝛ h.d.iniuria fit atrox tribus modis ex facto ex ꝑsona.ꝛ ex loco tā in patrefami.ꝙ̄ in filio fami.h.d.vsqꝫ.§.in summa.Cōcor.dicti.§.posse.ꝛ.§.atrocē ex facto siue ex re.Et dř atrox iniuria qñ qs est vulneratus vel fustib⁹ cesus.vel os ꝑcusso3 vulneris enim magnitudo atrocitatē facit vt hic.ꝛ.l.vulneru3.ff.eo.Ex ꝑsona eius cui inferť iniuria dř atrox si inferať ab vno vili artifice homini in dignitate ꝯstituto.vel ei cui reuerentia naturalr d3 adhi beri.vt parēti vel ꝑrono a filio vel liberto vt ħ.ecōtra aūt li bert⁹ nō agit pro iniuria illata sibi a ꝑrono nisi fiat atrox.Et silr filius emācipat⁹.ꝛ tūc qñ nō est atrox nō agunt iniuriaꝝ q2 illa infamat.l.j.ff.de his qui notā.infa.ꝛ actio famosa nō dať ꝯtra ꝑre3 vel ꝑronu3.l.nō d3.ff.de dolo.ſ3 dať actio in factū.vt no.glo.in.l.pretor editis.§.ꝑterea.in ver.atrocitas. ff.eo.ſ3 filius in ptāte nullo mō agit iniuriaꝝ ciuilr nec in fa ctum ꝯtra ꝑrem ēt si sit atrox iniuria p.l.lis nulla.ff.de iudi. S3 př cogiť eū emācipare.vt no.gl.in v.si atrox.in.d.§.ꝑte rea tñ iniuriaꝝ.vt criminalr hñ ageret filius in ptāte ꝯtra pa trem pro atroci iniuria.ar.l.respiciendū.§.furia domestica. ff.de penis.ſm Bar.in.d.§.ꝑterea.ꝛ silr ex ꝑsona inferētis iniuriā dř leuis vel grauis ꝛ atrox nāqꝫ grauior si fiat a ſuo quā a libero hoīe.l.ſ3 si vni⁹.§.queda3 iniurie.ff.eo.Ex tpe estimať atrox iniuria cū fit tpe iudoꝝ ꝛ cōioꝝ in ꝯspectu gē tium ꝙ̄ si fieret alio tpe vbi eēt solus iniuriatus.vt.d.§.atro ce3.v.tpe ex loco estimať atrox iniuria duplr.ſ.rōne loci in quo fit iniuria vt si fiat in palacio in cōspectu iudicis.vel in foro.vel i alio loco vbi i multitudo gētiū.vt hic i v.vel loco vel rōne loci corꝑis ꝑsone iniuriate.vt si ꝑcutiať i facie.q̄ ē loc⁹ euidēs ꝙ̄ i alia ꝑte corporis.vt hic in ver.nōnūꝙ̄.ꝛ.d.l. vulnerū.an aūt atrox dicať iniuria siue offensa si vestes sint alicui fracte.vide Bar.l.l.licitatio.§.ꝙ illicite.ff.de publi.ꝛ ꝑ Jnno.l.c.nuꝑ.de sen.excō.Et q̄ appellať atrox iniuria dř ſ3 ꝯsuetudinē loci vbi fit.Et si nulla ē ꝯsuetudo tunc diciť atrox q̄ illata in filiū emēdatiōis cā puniretᷣ:vt.l.j.C.de emē. ꝓpinquoꝝ ſm Ange.in.l.nō solū.§.si mādato.ff.eo. ¶ Jtē nota in.§.pul.ꝙ atrox iniuria ita pōt fieri in ptāte existēti si cut homini sui iuris.nā patria ptās nō ꝓhibet iniuriā atro cē fieri filiosa.S3 an iniuria atrox filio illata cēseať ēt atrox in ꝑsona patris cui in cōtumeliā inferť iniuria.gl.vř iminere ꝙ nō in.l.ſ3 est qōnis.ff.eo.in ver.ꝛ hic.vbi est idē tex.ꝙ hic est pro iniuria autē atroci illata a seruo teneť dñs insolidu3 si fuit sciēs ꝛ ꝓhibeř valēs aľs teneť. Si aūt dñs sit absens seru⁹ ꝑsidi offerendus est qui cum flagellis rumpat.d.l.sed ꝛ questiones.§.atrocem cum sua glo.ff.eo.

Jn summa.

¶ Pro omni iniuria pōt agi crim naliter ꝛ ciuiliter cū petiť estimatio i iurie per iudicē faciēda criminalr cū petiť iniuriātē puniri iudicis arbitrio.Et in actione iniuriarum illustres ꝛ super illustres per ꝓcuratores agere ꝛ defendere pñt.h.d.vsqꝫ ad §.nō solum.Est ergo dfia an qs agat ciuiliter vel criminalr. quia agēs ciuilr d3 ꝯcludere penā sibi applicari.q2 pena ci uilis applicať actori vt hic in glo.in ver.pena. S3 agēs cri minaliter d3 petere iniuriāte3 simplr puniri.Et tūc si iudex punit pecunialiter pena fisco applicať.v2 hic in gl.in ver.ex traordinarie que inuit ꝙ qñ pena applicať fisco tūc ē crimi nalis.vt.l.iij.ff.de sepul.vio.ꝛ.l.fi.ff.eo.ſ3 qñ applicať parti. tūc est ciuilis.vt.d.l.iij.ff.de sepul.vio.ꝛ.l.fi.ff.eo.S3 nūqđ actio ciuilis tollit criminale3 ꝛ ecōuerso facta ꝯdēnatione ꝛ exactiōe dic ꝙ sic vt ħ in glo.j. Nā regula ē ꝙ qñ due actio nes ꝯpetūt ex eodē facto pro re familiari ꝑsequēda.tūc vna tollit aliā nisi in id qđ excedit:vt.j.si quadru.pau.fe.di.§.fi. ꝛ ibi p glo.Et plene p Bar.l.l.l3 gratis.§.fi.ff.nau.cau.sta. Si aūt plures actiones ꝯpetūt ex eodē facto ad vindictā l3 vna sit ciuilis.ꝛ alia criminalis tūc vna tollit aliā.vt hic.ꝛ le gi.ā.ad.l.aqliā.§.libeꝝ.Et est in electione actoris an prius intentet ciuilē ad vindictā.at vna electa ꝑiudicať in altera. vt hic.ꝛ.l.ꝙ senatus.ff.eo.Fallit solū in vno casu.ſ.qñ precia dicareť legi cornelie de sicciar.q2 tūc l3 due actiōes cōpetāt ad vindictam vt pro seruo mortuo pro quo ꝯpetit actio in iuriaru3

iuriaru3

iniuriarum civiliter et criminaliter. et accusatio l. cornelie de siccariis non est in electione actoris velle prius intentare civilem iniuriarum. nec hoc debet iudex pati. sed debet eum artare ut intentet prius corne. de sicca. que non posset postea intentari si prius intentaretur civilis iniuriarum ad vindictam. Et sic morte servi non puniretur criminaliter quod esse non debet. et hic est casus specialis. ut in l. pretor edixit. §. si dicatur. ff. eo. Si autem plures actiones ex eodem facto descendentes quarum una est civilis. et alia criminalis non tendunt ambe ad vindictam sed una persequitur rem familiarem ut actio furti civilis. tunc interim bene preiudicant sibi invicem in propositione quia ambe. s. civilis et criminalis non possunt simul intentari seorsum libello l. interdum. ff. de publicis iudi. sed non preiudicant sibi per electionem vel exactionem imo acto iudicio civili et recuperata re subtracta potest accusare criminaliter ut puniatur. ut. s. de obli. que ex delicto nas. §. fi. et ibi tetigi. et C. quando civilis actio l. i. Item nunquid in actione iniuriarum habeatur ratione damni. ut sic actor qui egit iniuriarum civiliter non possit postea agere aquilie ad emendationem damni. ut dicit glo. i. hic et bene quod una non tollit aliam. Sed dic quod est in electione actoris an petat etiam estimationem damni in actione iniuriarum nam si fuit computatum damnum in actione iniuriarum non plus agitur aquilia. secus si non fuit computatum damnum in actione iniuriarum. tex. est in l. qui servum. ff. de actio. et obli. et per Bar. in l. item apud labeonem. §. si quis servo. ff. eo. Item quero an in actione iniuriarum criminaliter intentata pena sit arbitraria sicut in actione furti et usque ad quantum poterit se extendere arbitrium iudicis gl. singularis que est hic in ver. extra ordinem dicit quod usque ad mortem si iudici sederit in animo. et si iudici equum apparerat. Tu dic quod ubi pena non est determinata sed remanet in arbitrio iudicis iudex debet imponere illam penam que consueta est imponi pro illo crimine. ut dicit glo. in l. quid igitur fit. §. penas graviores ff. de his qui not. infa. et l. hodie. ff. de penis tamen propter immanitatem criminis potest iudex arbitrari usque ad penam mortis. ut l. sacculari iuxta medium. ff. de extraor. cri. hec tamen glo. per aliquos reprobatur per l. aliud est fraus. §. interest multum. ff. de verbo. signi. Et quia arbitrium iudicis non debet esse excedens rationem. ut. d. l. hodie. et per glo. in l. sacrilegii capite. ff. ad l. iuliam pecu. in verbo considerandum. que facit differentiam inter penam capitalem et extraordinariam. ¶ Ultimo no. hic in verbo observandi quod sicut in crimine publici iudicii non admittitur procurator. ut l. penul. §. ad crimen. ff. de publicis iudi. quando imponitur pena ultra relegationem ita etiam in crimine privato. ut in actione iniuriarum criminaliter intentata in qua possibile est penam ultra relegationem imponi non admittitur procura. ut hic. et l. fi. C. eo. per locum a speciali. Fallit in illustribus et supillustribus quibus favore dignitatis in genere. et solum per procuratorem. Sed in actione iniuriarum civiliter intentata bene intervenit procurator [a] l. licet. §. ad actionem. ff. de procur. item patet hic quod ubi pena criminalis est arbitraria non admittitur procurator. de quo per Bar. l. i. fi. ff. eo.

Non solum. ¶ Actione iniuriarum tenetur iniuriam faciens. et dolose faciens fieri. h. d. usque. §. hec actio. Concor. lex non solum in princi. ff. eo. Et utrumque. s. tam mandans quam mandatarius tenetur pretoria. et cornelia directa. quia verba sunt scripta in rem ex parte iniuriantis. ut sic apprehendat facientem per alium sed ex parte passi iniuriam fit in personam. ut no. per Bar. l. d. l. non solum in prin. ff. eo. licet glo. ibidem videatur innuere contrarium. et qualiter teneatur mandans. et qualiter plus alieno fieri delictum vide per Bar. in. d. l. non solum in princi. §. si mandato. ff. eo. Et dixi supra mandati. §. tua gratia. Item si statutum puniat facientem an comprehendatur fieri facientem. ut sic dicatur vere facere. et comprehendatur a statuto. tetigit Bar. in. d. l. non solum in prin. sed dic plene per eum in l. sed si unius. §. servus meus. ff. eo. ubi concludit quod interpretative dicitur facere et ideo non comprehenditur a statuto nisi verba scripta sint in rem.

Hec actio. ¶ Actio iniuriarum dissimulatione aboletur. et iniuria semel remissa non potest per penitentiam resuscitari. h. d. usque ad finem. Concor. l. non solum. §. i. ff. eo. Et potest intelligi dupliciter iste tex. primo quod actionis iniuriarum nativitas impeditur dissimulatione. s. eo ipso quod quis non advertit iniuriam sibi illatam. nec pro iniuria reputat. sed ridet et non curat. quia tunc non nascitur actio iniuriarum et hoc verum nisi iniuria sit illa in corpus. vel in membra cum sevitia. quia tunc non potest quis dissimulare nec impedire nativitatem actionis iniuriarum cum nemo sit dominus membrorum suorum l. liber homo. ff. ad l. aquiliam. secundum Ang. in. d. §. i. secundo potest intelligi quod ex iniuria illata nata fuit et competit actio iniuriarum que nascitur incontinenti ex ipsa contumelia l. si unus. §. pactus. ff. de pac. sed passus iniuriam per dissimulationem postea remisit eam. ut quia bibit. risit. solatium cepit cum iniuriam inferente et sic de iniuria non curavit. et ita intelligitur hic glo. i. Et nunquid autem ad hoc ut competat et nascatur actio iniuriarum fuit necesse quod passus iniuriam revocet ad animum. tenet hic glo. quod non et bene. idem tenet glo. in l. si non convitii. C. eo. dum tamen non faciat aliquos actus iniurie remissionis ut hic in tex. Item nunquid potest remitti actio iniuriarum absenti. dic quod sic. nam non solum ex pacto facto presenti tollitur actio iniuriarum ipso iure l. si tibi. §. quedam. ff. de pac. sed etiam ex sola remissione facta absenti. ut tenet hic glo. fi. in fi. licet alias sola remissio obligationis facta inter absentes inducat solum exceptionem doli. l. non solum. §. liberationis verba. ff. de libe. lega. Item quid si aliquis confitendo sacerdoti in ultima voluntate. s. in articulo mortis remisit iniuriam an postea si convalescat possit agere iniuriarum. gl. fi. hic tenet quod non quia illa actio est extincta per remissionem. Bar. tamen tenet in. d. l. non solum. et l. si tibi. §. quedam oppositum. quia cum remittit ex necessitate pro salute anime sue sic non tenetur quis pro salute obtinenda remittere iniuriam. i. estimationem pecuniariam. et damnum. sed rancorem et odium bene debet remittere. ut no. gl. in c. apostolice. de re iu. li. vi. Et. xlv. di. c. et quod emendat. in gl. quinimo secundum magistrum sniarum li. iiii. xxx. dist. non tenetur quis remittere iniuriam nisi petat ut peccator per orationem dominicam dimitte nobis debita nostra. i. dimitte nobis penitentibus etc. quia remissio non conceditur nisi penitenti. Dicit tamen Inno. in c. in nostra. de iniuriis et damno dato quod si una civitas facit pacem cum alia. et remittunt invicem iniuriam omnem que damna hincinde illata intelliguntur remissa favore publice pacis sicut alias est speciale in publica pace facta ut rumpens eam pro furto quinque solidorum suspendatur. ut in. §. si vero. v. solidi. de pace tenenda. coll. x. in feudis. item quero an actio iniuriarum remissa sine causa vel cum causa sed causa non secuta vel ex causa ingratitudinis possit resuscitari. dic quod non. per l. si donationis in gl. C. de dona. Ultimo quero quot modis tollitur actio iniuriarum. dic quod septem modis. Primo modo dissimulatione. s. eo ipso quod bibit risit comedit et pacifice et iocose conversatur cum iniuriante. Nam isto probatur et intelligitur ista dissimulatio. alias si iniuriatus taceat in iniuriam ad animum expresse non revocet non videtur sibi remittere iniuriam per dissimulationem. ut vult hic glo. et d. l. si non convitii. Secundo modo per pactum: ut. d. l. si tibi. §. quedam. ff. de pac. Tertio modo per transac. ut. d. l. non solum. §. i. v. proinde. ff. e. Quarto modo per iusiurandum delatum iurante quod iuravit non fecisse iniuriam. ut. d. §. proinde et his casibus supradictis non tollitur pacto pretorum. sed quia pena veniebat fisco applicanda l. iurisgen. §. si paciscar. ff. de pac. Quinto modo per lapsum anni l. sed si unius. §. si autem. ff. eo. et. d. l. si non convitii. et licet non tollitur ipso iure sed ope exceptionis quia tempus non est modus inducendi vel tollendi obligationem etc. secundum Ang. in. d. §. si autem. fallit in tribus casibus in quibus competit cornelia iniuriarum que non tollitur anno cum sit civilis ut not. glo. in l. lex cornelia. ff. eo. sexto tollitur per satisfactionem ut amplius non posset agi iniuriarum ad vindictam. sed iniuriarum ad damna. ut. d. §. si autem. et de ista satisfactione. et quid si illata est iniuria clerico vel monacho coram quo debet agi dic. ut in. c. parrochianos. extra de sen. exco. Septimo tollitur morte tam iniuriantis quam patientis ante litem contestatam vel etiam post litem contestatam moriente iniuriante l. si non conven. §. quod iniuriarum. ff. si quis cau.

[a] ¶ Procurator. dicit hic do. Are. esse advertendum quod in actione iniuriarum civiliter intentata potest intervenire procurator etiam generalis per tex. in l. sed si unus. §. procurator. ff. e. ubi dicit esse casum quod procurator omnium bonorum potest agere virtute dicti mandati. sed non sit dic tamen quod videtur mandatum ad agendum et defendendum ut dicit ibi bar. de quo est etiam casus l. c. qui generales de procur. lib. vi.

¶ De obligationibus que ex quasi delicto nascuntur. Rubrica.

¶ Iste titulus dividitur in duas partes principales. primo ponit casus in quibus quis obligatur ex quasi maleficio. secundo qua actione his casibus agatur Are.

I iudex litem suā.

¶ Judex per imperitiã male iudicans tenet ex quasi maleficio ⁊ ꝯdēnat inquā tū equū visum fuerit iudicanti.h.d.vsq; ad.§.itē his. Impitia enim ascribit culpe iudicis nā est in culpa acceptādo officiū si est ignarus.⁊ eo ipso qḋ acceptat vr se asserere sufficiētē ⁊ peritū.vt no.gl.in l.ij.ff.qḋ quis iuris.⁊ iō si postea erraverit per ignorātiā ꝯdēnabit inquātū fuerit visum equū eius iudicatori ꝯsiderato eius errore ⁊ imperitia.nā si erravit in.l.facili quā scire debebat.vt i.l.fusia canina fit correcta.vt.s.ḋ.l.fusia.ca.toll.punit grauiꝰ.si aūt erravit in.l.difficili.vt circa intellectū.l.gallus.ff.de libe.⁊ posthu.que est lex difficillima tūc leuiꝰ punitur ⁊ mitius vt hic dicit glo.fi.Sȝ an illa ꝯdēnatio que fit ꝯ iudice qui per impitiā male iudicauit sit mea pena vel contineat etiā interesse ptis quā lesit per suā sniam.dic p Bar. in qōne per eū disputata que incipit sentētia iudicis qui per impitiā ⁊c.vbi ꝯcludit ꝙ dȝ haberi ratio interesse ptis vt ēt hic tȝ glo.in prin.nec pōt iudex obijcere parti quare nō appellauit quia pōt ꝓ replicare.Cū culpent alij tenere laudare necesse est.vt.l.si mulier.§.cū in fundo.ff.ad velleia.si aūt ꝓ appellauit ⁊ succubuit nō tenet iudex quia eius snia remanet firma.l.a ꝓcōsulibꝰ.C.de appel.Sed si appellās obtinuit vel appellatio pēdet tūc nō venit totū interesse ptis sȝ interesse sumptuū ⁊ damnoꝝ.⁊ sic intellige glo.in.l.fi.ff.de varijs ⁊ extraor.cogni.que dicit ꝙ si snia ē nulla nō tenet iudex intellige.s.de totali interesse sȝ bene sumptuū ⁊ dānoꝝ l.si sine.§.cū autē.⁊.§.marcellus.ff.rem ratā habe.sȝ Bar. in.d.q.Sȝ quid si iste iudex erat filiusfa.qui p impitiā male iudicauit.dic ꝙ tam ipse ꝙ̄ pater eius tenent de peculio. vt hic in gl.j.⁊.j.§.si filius.ver.qḋ ⁊ in filio.nā tūc tenet ꝙ̄tū equū iudici videbit nō tamē vltra peculiū.vt no.Bar.in.l. si filius.ff.de iudi.⁊ tūc sunt tria spālia in actiōe de peculio. p̄mo quia alẏs dat ex cōtractu vel quasi filij vel serui.l.j.§.cū seruus.ff.de actio.⁊ obliga.sȝ hic dabit ex quasi maleficio filij.Itē alẏs inspicit ꝙ̄tū sit in peculio tpe late snie.l.q̄situm ff.de peculio.sȝ nūc inspicit tempus quo tulit sniā p imperitiā.vt.d.l.si filius.Itē tertiū quia alẏs actio de peculio ꝯsueuit dari ꝯtra p̄rem hic ēt dabit cōtra filiū.vt tȝ hic gl.j.in fi. ⁊ clarius in.d.l.si filius.⁊ hic si ꝯuenit donec est in ptāte.si aūt est emācipatus cōuenit de snia per impitiam lata in patria ptāte tenet inq̄tū facere pōt sicut in alijs ꝯtractibus.vt l.ij.ff.ꝗ cū eo.Itē nūquid hoc hȝ locū in iudice delegato. dic ꝙ sic vt tȝ glo.in.l.fi.ff.de varijs ⁊ extraordi.cogni.itē hȝ locū in iudice ꝯpromissorio ⁊ in arbitro qui similiter facit litē suā per impitiā suā male iudicādo.vt tȝ hic glo. Itē hȝ locū similiter in arbitratore qui tenet de dolo ⁊ lata culpa ad similitudinē ꝓxonete.vt in.l.ij.in fi.ff.de ꝓxone.⁊.l.si de meis.§.recepisse.ff.de arbi.⁊ tȝ Bar.in.d.l.fi. An arbiter possit mulctare ꝙ aut data fuit ei ptās.per ptes aut nō.si fuit sibi per ptes data ptās pōt si nō non pōt.vt.ff.de arbi.l. nō ex oībus.⁊.l.sȝ si interpellatus.§.j.in istis iuribꝰ habet qualiter ⁊ vbi det sibi plena ptās ꝙ pōt.⁊ si nō det nō pōt. vt.l.ij.§.j.ff.de iudi.an arbitriū īpediat iudiciū.dic ꝙ nō.vt ff.de arbi.l.sigs rē.⁊ hoc si est factū sine pena.quia cū pena metu pene non pōt.vt in.l.alle. Item hȝ locū in notario qr si dānificauit partem in aliquo ꝓpter eius impitiam tenet ad interesse partis.l.fi.C.de magistra.cōueni.hinc ē ꝙ tenet notariꝰ scire iura saltim ad eius officiū spectātia.vt a ꝯtractibꝰ illicitis se abstineat.vt no.glo.in.l.generali.C.de tabu.lib.x. Et ꝓdicta sunt vera in iudice p ignorātiā seu impitiā iudicāte.Si aūt p dolū puta ꝓcio ꝓce.vel alia magna grā interueniēte tūc tenet insolidū.⁊ ꝯdēnatus infamis efficit.vt dicit hic glo.ij.Et alias varias ⁊ diuersas penas incurrit que no.in.l.fi.C.de pena iudi.q male iudica.⁊ sic iudex vel arbiter facit litē suā in totū.vt q̄n dolo vel fraude iudicat aliqñ facit litē suā nō in totū.sed inquātū iudici equū videbit.vt hic.⁊ aliqñ facit litē suā solū pp dāna ⁊ expēsas vt si appellans obtinuit vel appellatio pendet.vt.s.dixi. Quero que actio det ꝯtra iudicē.dic ꝙ in factū siue iudicet ꝑ impitiā: siue p dolū.⁊ tȝ glo.vlti.in.d.l.C.de pena iudi.q male iudi. Itē nūqd det actio in factū ex quasi maleficio ꝯtra iudicē negligētē vel recusantē facere puta nō admittētē ꝓbatiōes. vel exceptiōes partis in.d.l.fi.tȝ ꝙ sic.ex prouisione auc.vt differētes iudices.coll.ix. Itē nūqd hec actio det ꝯtra male ꝯsulētē.dic ꝙ nō.qr iudex nō tenet sequi ꝯsiliū.l.ij.ff.mādati.⁊ ideo si teneret sequi ex forma statuti tūc non teneret ex quasi maleficio.sȝ ipse ꝯsulēs bene tenet de dolo ⁊ asserta peritia.vt not.in spec.de reqsitione ꝯsilij.§.j.ver.ꝯsiliarijs.

a ¶ Nocere possit. Unde dicit hic do. Arcti.ꝙ dñe mulieres nō possunt hēre aliqd appensum ad fenestras sup vias publicas. vel priuatas vbi iter vulgo fit nec tenet hmōi viridaria vel erbas in olis qr licȝ nō cadant.tamen possunt cadet vt hic per eum.

Item is.

¶ Ex deiecto effuso vel appēso ex domo habitatiōis alicuius tenet ibi habitans actione in factuȝ ex quasi maleficio ad penas ꝑ descriptas.h.d.vsq; ad.§.si filiꝰ.Cōcor.lex maleficijs.§.is quoq; ex cuius.ff.de actio.⁊ obli. ¶ Not.igit ꝙ si aliqd deijciat. vel effundat de domo aliqua qḋ transeuntē ledat in ꝑsona rebus.vel vestibus.nō tenet dñs domꝰ.qui eā locauit.sed tenet ille q ibi habitat cū familia sua siue sit domus ꝯducta siue ꝓpria siue gratis ꝯcessa.vt hic.⁊.l.j.§.hec in factū actio. ff.de his qui deie.vel effu.⁊ si tenet dñs p deiecto vel effuso a sua familia vt ab vxore liberis.⁊ famulis.vt hic in ver. qr plerūq;.⁊ sic erit speciale vt maritus p vxore ⁊ pater pro filio teneat qḋ alẏs nō.vt.C.ne vxor p marito p totuȝ.⁊ hospes tenet p hospitibꝰ amicis ⁊ deijciētibꝰ.l.si vero.§.si hospes.ff.eo.⁊ magister p discipulo.d.l.si vero.§.honoratus. Et dȝ libellus dirigi ꝯtra hospitē patrēfami.⁊ non ꝯtra viatorē ibi hospitātē q nō dicit ibi habitare.sed tātū ibi morari.l.j.§.hospes.ff.eo.sed tñ habitator domꝰ bene recupat a viatore qui effudit per actionē in factum.vt.d.l.si vero.§. cum autem.ff.eo.pena autē deiecti vel effusi est:si est datū dānū in rebus in dupluȝ.⁊ iō deijciēs aquā putridā in via publica vel p locū publicū p queȝ iter fit ⁊ deturpās vestes alicuius tenet emēdare ei in duplū vt hic in v̄.de eo v̄o.qḋ est verū si deiecit vel effudit de die.secus autē de nocte.nisi esset locꝰ p queȝ ēt de nocte ē ꝯsuetū iri.vt in.l.pe.§.j.ff.eo. vbi aūt est dānum datū in ꝑsona trāseūtis.tunc si sit occisus liber homo est statuta pena.l.aureoꝝ pro culpa deijcientis. nō aūt pro estimatiōe hoīs mortui.qr liberū corpꝰ nō recipit estimationē.l.fi.ff.eo.⁊ ista pena dat actori.qr est popularis ff.de v̄bo.signi.si aūt trāsiens nō est mortuus sȝ vulneratus tunc nō est statuta pena certa.sȝ ꝯdēnat inquātuȝ equū iudici videbit.s.ad expēsas factas in curatiōe.⁊ in salarijs medicoꝝ.⁊ in operibꝰ qbus caruit ⁊ cariturus est.⁊ ad certa dāna vt hic v̄.si v̄o.⁊ estimatio opaꝝ fit fm distinctionē etatum que habent in.l.hēditatum.ff.ad.l.fal.nec fit estimatio vulneꝝ ⁊ deformitatū ⁊ cicatricū.vt.d.l.fi.ff.eo. In appēso aūt dicit ꝙ ille qui tȝ appēsuȝ aliqd qḋ nocere possit [a] .s.facile vt limitat gl.in.d.l.ex maleficijs.§.is quoq; i ea pte quā iter vulgo fieri solet.siue sit via publica siue priuata.siue in villa siue in ciuitate:vt no.in.l.pe.ff.eo.tenet actiōe in factū ex quasi maleficio ad penā.x.aureoꝝ.vt ꝑ in v̄.cui filio.⁊ tenet ex retentiōe sola appensi.qr lȝ nō nocuerit sufficit ꝙ nocere possit.vt.d.l.si vero.§.ptor ait cuius casus.ff.eo. Sȝ qd si in eadē domo plures equalr pro indiuiso habitabāt.⁊ inde sit qcqd deiectū nec pōt appere qs deiecit.an oēs puniātur vel absoluant.dic ꝙ oēs tenent in dubio:vt.l.j.§.fi.cuȝ l.se.⁊.se.ff.eo. Sed tñ vno soluente ceteri liberant ⁊ repetit ab alijs ptes. Si tñ certū est qs deiecit ipse solus tenet vt dicit glo..in.l.tā fame.ff.eo. Si v̄o sunt plures habitantes inter se diuiso cenaculo tunc qlibet tenet pro sua habitatiōe de.d.l.si vero.ff.eo. Idē ēt dicimus in.l.cornelia.de sicca.qñ plures interfuerint ex ꝓposito ad homicidiuȝ.nec apparet cuius ictu perierit qr omnes i dubio tenent de homicidio vt tenet glo.in.l.si in rixa.ff.de sicca.⁊ ibi p Bar. Si aūt nō ex ꝓposito sȝ vnꝰ solus occidit vno vulnere.sed ignorat qs fuerit tūc rōne dubij ⁊ incertitudinis.oēs debēt absolui.qr

melius

melius est nocẽtem absoluere quam innocentẽ condẽnare: vt. l. absentem. ff. de penis. ⁊ ita intelligitur glo. in. l. item me la. §. sed si plures. ff. ad. l. aquiliam. ⁊c.

Si filiusfamilias.

¶ Si ex domo habitationis filij familias seorsum a patre habitãtis aliqd sit deiectũ effusũ vel appẽsum nõ tenet pater. sed ipse filius tenet sicut tenet qñ facit litẽ suã male iudicando. h. d. vsq; ad. §. exercitor. l3 ergo pr familias p tota familia. ⁊ filijs ⁊ seruis ⁊ alijs secũ habitãtibus deijciẽtib⁹ vel appẽdentib⁹ vel effundẽtib⁹ aliqd extra domũ teneat. vt. s. §. pri̇o. tñ si filiusfa. habitat i aliq̃ domo separ⁹ a p̃re ⁊ aliqs ð sua familia deijciat. effundat. vl̃ appẽdat pater nõ tenet sed ipse filius tenet insolidũ. l3 secus sit qñ fecit litẽ suã. qr tũc tenet solũ de peculio ipse pater. licet als filius ex facto suo teneat insolidũ. l. penul. ff. q cũ eo. l3 hoc est spãle in filiofa. iudice p impitiã iudicãte. vt no. gl. ĩ. eo. in pain. ⁊ l. si filiusfa. ff. de iudi. ⁊ ibi p Bar. si aũt fraude vel dolo iudicauit tũc tenet insolidũ. vt dixi. s. eo. in pain. ⁊ tũc ipse filiusfa. cõdẽnatus si nõ est soluẽdo detrudit incarcerẽ. vt. l. cũ filij. C. qui bo. ce. pos. l3 glo. ptra. ⁊ male in. l. iij. §. si verũ. ff. de mino. nec cogit pater defendere filiũ delinquẽtẽ. l. de in rẽ ver. ff. de pac. ⁊ l. noxali. ⁊ l. quotiẽs. ff. de noxa. Sed ipse filius põt seipsum defendere. d. l. noxali. cũ seq. nec etiã tenet pater pro filio cõdẽnato soluere cõdẽnationẽ de legitima ip3 filiũ ptingẽte. Casus est in. l. si cõdẽnatus. ff. de noxa. l3 bene tenet de peculio ipse pr qñ filius delinquẽs est ⁊ in iudicio cõparẽs pdẽnat⁹ fuit. secus aũt si nõ cõparuit in iudicio. l3 ptumax fuit. l. iij. §. idẽ scribit. ff. ð pecu. ⁊ ita itellige glo. s. de noxa. §. fi. Et adde p Bar. in. l. cu3 filius. ff. de ver. ob. ⁊ l. si finita. §. si ð vectiga. ff. de dã. infec.

Item exercitor.

¶ Caupo vl̃ stabulari⁹ tenent actiõe in factũ ex quasi delicto pro furto vel dolo eo4 quo4 opa vtunt. ⁊ hec actio dat sed nõ in heredẽ. h. d. vsq; ad fi. No. igit q deponenti re3 suã in naue caupona vel stabulo dat triplex actio pro re surrepta. Primo h3 deponens actionẽ in factũ ptoriã de recepto ptra ipsu3 exercitorẽ ex quasi ptractu. ⁊ ista dat in simplũ siue iste sit exercitor siue familiaris: siue extraneus surripiat. qr exquo recepit d3 hr̃e custodiã ẽt si res nõ fuerit sibi assignata specialr. si tñ exercitor sciret rem imponi in naue. sec⁹ si ignorat. vt t3 gl. in. l. j. §. fi. ff. eo. h3 ẽt deponẽs non solũ istã actionẽ spãle3 specialr introductã ptra nautas caupones ⁊ stabularios. ⁊ ẽt actionẽ cõem ex locato vel deposito. l3 in ista in factu3 specialr inducta venit plus. s. leuissima culpa exercitoris. qr nõ adhibuit bonã diligentiã qð nõ est in illis. l. iij. §. ⁊ qr in locato. ff. nau. cau. sta. Scðo hab3 aliã3 actionẽ in factũ ptoriã ex quasi maleficio de qua loquit h. ⁊ ista dat ptra exercitorẽ qñ ei⁹ familia substraxit seu dãnum dedit. nõ aũt qñ ali⁹ extrane⁹ exercẽs: vt. l. j. §. caupones aũt ff. eo. ⁊ no. gl. in. l. ij. ff. eo. in scða solutõe. ⁊ l. iij. vbi glo. dicit de ista scða duplici actiõe in factũ. ⁊ ista actiõe tenet exercitor ex ppria culpa. ⁊ sic ex quasi delicto exquo vtit opa malorum hominũ. vt hic dicit tex. qr d3 explorare cuius fidei ⁊ cuius innocentie fuit. l. fi. §. seruo4. ff. eo. l3 suos suos delinquẽtes põt exercitor dare pro noxa. si nõ vult soluere duplũ ⁊ sic magis subuenit ei in suis proprijs. nec ita inculpat si vtit eis qualescunq; sint q̃ si vtat extraneis. vt. d. §. seruo4. Exquo infert q mitius d3 puniri ptãs si eius serui vel filij delinquãt q̃s ñ põt ita ð facili reijcere q̃ si alij ei⁹ familiares extrãei delinquãt. de q̃4 morib⁹. ⁊ pditõib⁹ inuestigare ðbẽt sm Ang. de pu. s. d. l. j. §. sui. ff. furti aduersus nau. cau. ⁊ sta. Tertiã actionẽ h3 deponẽs. s. furti. ptra eũ q surripuit siue ille exercitor siue ali⁹ surripuerit. l. l3. §. fi. ff. eo. ⁊. d. l. j. §. furti nau. cau. ⁊ in istis actionibus realib⁹ siue penalib⁹ vna tollit aliã in eo q pcurrunt: vt no. gl. in. d. l. iij. §. fi. ff. eo. Et ibi plene p Saly. ¶ Ultio no. h glo. notabilẽ que ponit dñiam inter actões descẽdẽtes ex ṽo maleficio. ⁊ descẽdẽtes ex quasi maleficio. tam in modo pueniendi q̃ in modo liberandi. ⁊ actiones cedendi. ⁊ dũ dicit glo. secus in hac ex quasi maleficio intellige. vt notat p Bar. in. l. eandẽ. ff. de duob⁹ reis ⁊. l. ne in plures. ff. de exercitoria ⁊c. Joã. de plates.

¶ De actionibus. Rubrica.

¶ Totus iste titulus diuiditur in tres partes principales. Primo ponit pinuatio istius tituli ad materias pcedẽtes. Scðo diffinitio actiõis. Tertio ponit diuisio om3 actionũ. scða ibi actio aũt. tertia ibi omniũ actionũ. Subdiuisionẽ tertie partis. vide. s. eo. in. §. omnium actionum.

Superest vt de actio.

¶ Cõtinua dupliciter. vt in gl. j. l nigro. Et quero pri̇o cũ gl. quare rubricauit de actionibus in plurali potius q̃ in singulari. rñdeo quia intẽdit tractare de actõib⁹ in specie. exquo collige q quãdo statutũ vel reformatio continet plures spẽs ptẽtas sub eodẽ genere. ⁊ cũ tractat ð pluriplici specie mercato4. tunc d3 rubricari in plurali. puta de mercatorib⁹ vbi autem quis intẽdit tractare in genere tunc debet rubricari in singulari. vt patet in diffinitione actionis hic in pncipio que diffinitur in genere. vt dicit glo. Exquo habes q licet rubrum ponatur in plurali denotãs diuersas spẽs. tñ nigrũ põt poni ⁊ diffiniri singulariter vt gen⁹ ppehẽdẽs dictas spẽs. est. n. genus qð pdicat de plurib⁹ differentibus specie. Et species qð predicatur de plurib⁹ differentib⁹ numero. vt. s. de iure naturali. §. plebiscitu3. Est. n. a rubrica licitũ arguere quia quodãmodo rubrice dicunt ð tex. vt sunt autẽtice. vt nota. Jo. an. in phemio. vj. libri i pncipio in verbo titulis. ⁊. l. j. C. ne fideiusl. do. dent. Fallit i rubricis docto4. i. decreto4 que non sunt autẽtice. vt notat in specu. de alle. ⁊ distinctio in fine. ⁊ si rubrica ẽ generalis tex. d3 generalr intelligi. vt no. glo. in. l. j. C. de capi. ciui. cẽsi. exi. lib. xj. quãdoq; tñ rubrica est generalior nigro. ⁊ econuerso. vt no. glo. in auẽ. de incest. nup. §. j. in versi. illicitis. collatiõe iij. ⁊ per Bar. in. l. j. ff. si cer. pe. l3 an scriptor qui pmisit scribere librũ teneat scribere rubricas glo. dicit q sic. cũ dicant esse de tex. in dicto phemio sexti libri. Secũdo quero quare nõ dicit de agẽdo p gerundiuũ sicut dr. ff. ⁊. C. de edendo. ⁊ postulãdo. dic q licet gl. aliter dicat. ff. de edẽ. in rubrica tñ hic dicit veritatẽ. videlicet qñ quis vult tractare ð ipo actu put est in fieri tũc d3 rubricari per gerũdiuu3 qð significat ⁊ importat actũ ð quo querit. quia significat per modũ agẽdi ⁊ patiẽdi. vt in ptrario. l3 qñ quis vult tractare de effectu actus. ⁊ sic de substãtia ⁊ qualitate ipsius actus. tũc d3 rubricari per nomẽ qð significat substãtiã ⁊ qualitate3 ð quo per Bar. in rub. C. de edẽ. Et sic habes ex glo. q gerũdiuũ importat actũ verbi in vtraq; significatõe. s. actiua ⁊ passiua. pro cuius intellectu dic q gerũdiui reperiunt in triplici determinatiõe siue casu. s. in genitiuo accusatiuo. ⁊ ablatiuo. s3 priscianũ in minori tractatu gerũdiui quẽ priscianu3 gl. nostra adducit in testẽ in. l. libero4. §. qð tñ cassius. de lega. iij. quia fuit iuriscõsultus. vt. l. j. in prin. ff. de vent. inspi. ⁊. l. pxime. ff. de his qui intesta. decer. vnde gerũdiuũ positũ i accusatiuo. vt tutor ad tuẽdũ. l. j. ff. de tuto. Et ẽt ponit i genitiuo. ad informãdũ verbũ cui adiungit vt cu3 dicit pcussit animo occidẽdi importat cãm finalẽ sm Bar. in pstitutiõe. ad reprimẽdũ. in versi. ne eo4 qui ergo pcussit aio occidẽdi quia eius ppositum ⁊ volũtas tendebãt ad hãc finẽ vt occideret per eũ nõ stetit punit ac si occidisset. l. j. in prin. in. §. l3 si claua. ff. de sicca. de quo per docto. in. l. sigs nõ dica3 rape C. de epis. ⁊ cle. Sed gerũdiuu3 positũ in ablatiuo. si iũgat verbo futuri tẽporis ponitur cõditionalr vt adeũdo ex substitutõe ẽt heres. i. si adibis. i. si tu ex pte. ptiicta gl. i ṽbo. adeũdo. ff. de acqui. here. sicut dicimus de ablatiuis absolutis qui resoluunt in vim pditõis. l. euictis. ff. de vsur. ⁊. l. a testatore ff. de pdi. ⁊ demõ. sed si iungit ṽbo p̃ñtis vel pteriti

¶ Gerundiuũ. An faciat pditionẽ vide Bart. l. j. vlt. col. de pdi. ⁊ demõ. ⁊ in. d. l. si tu ex parte. ff. ð acqui. here.

ipsis:tunc ponit modificatiue ꝛ calificatiue vt sic p se dispo
nat sed calificat verbū cui adiungit.vt turbasti me in posses
sione mea arando ꝛ arbores incidendo.l.vim facit.ff.de vi
ꝛ vi arma.ꝛ pdicta sunt vera si importata per gerūdiuū cō-
prehēdunt sub natura verbi cui addicit.alr gerūdiuū p se
disponit.vt cū testōr instituit filios suos alteri substituēdo.
nam cū ponat gerūdiui inter aliquas psonas quas testator
grauare pōt.vt no.l.l.in rōne.§.tametsi.ff.ad.l.falci.inducit
dispositionē.i.substitutionē vulgarem.vel pupillarē.si ibo
sunt pupilli.per.l.iam ex hoc iure.ff.de vulg.ꝛ pupil.ex pdi
ctis ꝯsulit Bar. ineptā fore inqsitionē qua dr q ticiꝰ insul-
tauit gaiū percutiēdo cū ense quia natura gerūdiui est modi-
ficare ꝛ declarare verbū cui addit apte ꝛ ꝯgrue.vt.d.l.vim
facit.ꝛ.l.sigs maior.C.de transac.ꝛ.c.in nostra. extra d pcu.
qd hic nō est cū insultus sit in aliū saltus ꝛ agressus.l.j.§.cū
arieteo.ff.si qua.pau.se.dica.non apte ꝛ congrue calificatur
vt facta fuerit percussio cum pulsatus est in fieri.sed potius
dicit facta post insultuz ꝛ in facto eē pductū.nec obstat.l.j.
C.de his qui latro.vbi dicit q occultādo sociauerit qꝛ oc-
cultatio recte ꝯuenit verbo sociauerūt qꝛ nō caret scrupulo
societatis occulte ꝛc.vt in.c.ꝯstitutus.d testi.ꝛc. Tā credus
aūt in ope suo.c.iiij.v. Scdo querit quale inclinat q prece
dēs inqsitio teneat q libellus dz sustētari etiā impropuādo
verba.l.sed si possessori.ff.de regu.iur.ꝛ ne maleficia rema
neāt impunita.vt.l.ita vulneratus.ff.ad.l.aqliā.Quero qre
in h liber.ponit titulos sepatos de actōibꝰ ꝛ oblig.ꝛ.ff.ꝛ.C.
simul i vno titulo posuit.dicit q hoc fec gra instructōis.i.in
troductionis iuuenuz quoꝝ cā fuit factus iste liber.vt.d.in
pohemio.Sed qre hic tractat de actio.cū satis agat de hoc
particulariter in diuersis casibꝰ ꝛ materijs.vide h Jo.fabri.

Actio autem.

¶ Hec est scda pars i qua ponit diffinitio acti.in gene-
re que etiā ponit in.l.nihil.ff.eo.sup qua diffinitōe qro.vij.
Pmo quot modis sumit actio ꝛ dicit.vt hic in glo.j.ex cu-
ius pin.notat ꝯiūcta alia glo.j.in.v.debet.q triplr sumitur
actio.qñqꝫ p actu.qñqꝫ p administratiōe.vt in auc.vt iudi
ces sine quoquo suffra.coll.ij.§.iusiurādū.Jo.fa.qñqꝫ pro
actiōe criminali cuius pena debet fisco.qñqꝫ p iure psequē
di qd sibi debet vt hic.ꝛ hoc tertio mō sumitur triplr.s.stri
cte vt tātū ꝯprehēdat actionē psonalē qñqꝫ largius vt ꝯpre
hēdat realē qñqꝫ largissime vt ꝯprehēdat officiū iudicis.vt
d.l.nihil.ff.eo.Scdo [a] quero an actio ꝛ cā sint idē glo.j.
hic ꝯcludit cū Azo.q nō ꝛ h opinio approbat per.l.eūz de
hoc.ff.de excep.rei iudi.sz dic q duplex est cā.s.ppinqua ꝛ
remota.Cā ppinqua.pter quā dat actio est obligatio.cā
remota ē ipse ꝯtractꝰ. Nā obligatio ē cā ppinqua q est cā
causans actiōez.ꝛ hoc mō possunt ꝯcordari opiniōes. Nec
obstat tex.in.l.ꝛ an eadē.§.actiones.ff.de excep.rei iudi.qꝛ
expone illū tex.vt ibi glo.ꝛ p Bar.ibidē. Sz quero [b] nū
quid cā ppinqua vel remota sit exprimēda in libello vl nō.
dico q remota ē exprimēda vt aduersarius reddat certus
ꝛ dz esse talis cā ex qua sequat ꝯclusio.alr ex separis recte
infert:vt.l.papinianus exuli.ff.de mino.si tñ libellus ppo-
nat generalr cā non expssa pcedit.nisi opponat a parte:vt
in.c.abbate sane.extra de re iudi.lib.vj.ꝛ.l.fi.C.de anna.ex-
cepti. Itē quero que obligatio sit mater actionis di.q re
gulariter vtraqꝫ simul vt tꝫ glo.s.de obli.in prin.ꝛ qñqꝫ na-
turalis solū in casibus in qbus nudū pactū parit actionem.
qui numerantur.ff.de pactis.l.iurisgentium.§.sed cum nul
la.ꝛ quādoqꝫ ciuilis sola.vt in actione iudicati siue in factū
que descendit ex sententia:vt.l.actori.C.de iureiurādo.ꝛ in
cirographo ante bienniū sm vnam opinionem.v.s.de litte
rarum oblig.per totū.Tertio quero an actio sit pponenda
in libello cū solēnitate.dic q nō vt h in gl.ij.qꝛ hodie subla-
te sunt solēnitates qbus impetrabant actiōes a pōtificibus:
vt.l.j.C.de for.ꝛ impe.actio.subla.ꝛ ibi p Bart.Sz quero
an nomē actionis sit exprimendū in libello.dic q nō:si tñ ex
primat ꝛ ineptā actionē intentet succumbit.ꝛ pōt redire ad
aptā:vt in.c.dilecti filij.ꝛ.c.examinata.de iudicijs.Quarto
quero an olim ꝛ hodie sit dria iter actionē.ꝛ interdictū.dic
vt hic in gl.ij.de quo dic plenius p glo.ꝛ doc.in rubrica.ff.
de interdic.ꝛ h est vā dria.qꝛ actiōes generalr pponebant
in psonis oium:sz interdictū inter duos ideo dicta sunt in-
terdicta quasi iter duos reddita.vt in.§.exhibitoria.j.de in-
terdictis. ꝛ dum gl.dicit h q nulla est dria verū est qtuꝫ ad
impetrationē vulgaris formule.sed qtum ad alia bene est
dria.qꝛ interdictū est actio ptoria.s.actio in fcm.ꝛ actio pre-
toria est spēs actōis in gñe sumpte:vt.l.actionū genera.§.vl
tio.ff.de ac.ꝛ obli.ꝛ sic differunt vt genus vt spēs. Itē inter
dictū differt ab actiōe in factū sicut mater a filia.qꝛ ex inter-
dicto orit actio in factū.vt.j.de interdictis.§.fi.ꝛ ita pōt pro
poni actio in factū sicut interdictū sm glo.in rubica de inter
dictis.ff.ꝛ ibi p Bar. Quinto quero quo iure sunt introdu
cte actiōes an de iure naturali.gentiū vel ciuili ꝛ dic.vt h in
glo.in vbo ius que ꝯcludit q sunt de iure ciuili intelligen-
do ius ciuile large pro omni iure facto citra iusgentiū:vt sic
ꝯprehēdat ciuile ꝛ pretoriū:vt.j.eo.§.sz iste.nā d iuregentiū
anteqꝫ ꝯdite essent actiōes illi qui videbāt aliqd recipe ꝯse
quebant illud manu regia seu p ptātem regiā.vt.l.ij.in pn.
ff.de ori.iu. Nāqꝫ regia ptās ē de iuregētiū:vt.l.ex h iur.ff.
d iust.ꝛ iu.ꝛ p Inn.i.c.q sup his d voto.i.voti redēptio.po
stea de iure ciuili fuerunt introducte actiōes p quas qs cō
sequit sibi debitū vt hic de quo.vide p Bar.in.d.l.ex hoc
iure.ff.de iusti.ꝛ iur.vbi ponit magnū effectū huiꝰ inuestiga
tionis. Et adde gl.ibi actio est ius sz exercitiū eoꝝ ē qd facti
sicut est via.iter actꝰ ꝛ vsufructꝰ q sunt iura.sz eoꝝ exercitiū
est qd facti.ff.de fui.rusti.pdio.ꝛ.ff.de vsuf.l.j. In ea.gl.ibi
pro deo.h.d.q omnis bona diffinitio debet fieri per genus
ꝛ drias.vt.l.ois diffinitio.ꝛ qd ibi no.ff.de reg.iur. In eadē
glo.ibi.sz quid pete.dic de hoc.vt dixi.s.de iu.na.§.in sum
ma.in ea.glo.fi.in fi.dic.vt.l.iij.C.deposi.ꝛ plene per Bar.
in.l.j.ff.de iurisdi.om.iudi. Sexto quero nūquid appella-
tione actionis ꝯtineat exceptio.glo.hic in verbo psequēdi.
innuit q nō.q pōt esse vez stricte sumēdo.Imo ē ei ꝯtraria.
qꝛ eā excludit.vt.j.de excep.in prin.sz dic q large sumēdo
ꝯprehēdit.ꝛ nō ꝯprehēdit exceptio sub actiōe sm subiectā
materiā fauorabilē vel odiosam sm notata.in.l.eleganter in
prin.ff.de dolo.vnde rescriptū ad agēdū in ꝯsequētiaz ē ad
excipiēdū nisi impetrans sua negligētia sit exclusus. vt.c.cū
accessissent de rescriptis.ꝛ ibi p Jo.an. Itē pmittēs se non
imbrigaturū aut molestaturū aliquē vel mouere ꝯtrouersiā
sub pena incidit in penā nō solū agēdo sz ēt excipiēdo d iur
vel de facto in iudi.vel extra.vt.l.lucius.§.tres hdes.ff.ad
trebel.ꝛ hoc nisi respectu alteriꝰ iuris nouiter cōtra veniat.
quia tūc pōt ꝛ ita intellige glo.notabilem.in.l.qui fide.ff.de
trāsac. Itē quero an extra iudiciū quis possit tenere ius suū.
dic q sic in casibus notatis.in gl.hic in ver.in iudicio.puta i
fure nocturno.d quo.vt in.l.furē.ff.d sicca.ꝛ dixi.s.d obli.
que ex ma.§.furtū iste in debitore fugitiuo.vt dicit glo.qui
pōt capi ēt die feriato.l.fi.C.de feri.qd intelligo si sit mutata
eius ꝯditio in deteriꝰ.alr secus.l.si is a quo.§.fi.ff.vt i poss.
ea.nec per iurm pbat suspitio.vt est casus sm Ange.d pu.
in.l.si creditores.ff.de priuile.credi.Et adde oino notata p
Bar.in.d.§.si debitorē.i.l.aliū nec stat eius iuro si nō pōt
satisdare gl.nota.ē in.l.ij.§.si dubitat.ff.de re iudi. Septio
quero an appellatiōe actionis ꝯtineat officiū iudicis dic vt
hic in glo.fi.in pri.ꝛ plene per Bar.in.l.j.ff.de iurisdi.om.
iud.vbi declarat q triplex est officiū iudicis.ꝛ an iudex pos
sit interponere officiū suū a partibꝰ nō petitū.ꝛ an in officio
iudicis requirat libellus litis ꝯtestatio.de quo in.c.fi.extra
de officio iudicis.ꝛ verius est q officiū iudicis pprie loquē
do nō est actio siue intelligas de officio quod est inductū in
defectū actiōis.vt.l.quintus.ver.pōponiꝰ.ff.de annu.legatꝫ.
siue de officio qd deseruit actiōi.vt.l.qui p collusionē.i fi.ff.
de act.empti.sz bene hꝫ similitudinē cū actōe quia sicut per
actionē ꝯsulitur agēti.ita impertitū officiū iudicis sz large su
mendo

[a] ¶ Scdo quero.vid d hoc do.Are. hic circa pn.

[b] ¶ Sz quero.De qone vid do.Pe.de ferra.i forma libelli su per ac reali.i glo.iure dnij vel quasi.

medo. vt dicit glo. bene cōprehendit sub actione. vt. l. actionis verbo. ff. de actio. et obli. Et hec glo. tria facit. primo declarat qd ptineat appellatōe actionis. secūdo ibi pponunt hec verba declarant que actio hic diffiniat vsqz in finez. Et adde ad gl. ibi tñ grosse dici pōt. Nota q grosse et rude sumēdo actionē ꝯuētus reali pōt dici obligat⁹ qd no. pro reducēdo testes ad ꝯcordiā ne incurrāt falsum. et ne de piurio noteant. vt in. c. cū tu fi. de testi. et in. c. in pñtia. de pba. et qd no. l. l. stipulatio ista. §. hoc de verbo. obliga. in ea. gl. ibi. vel deberi sperator hoc nō valet p. l. nō pōt. et. l. nō quēadmodū. ff. de iudi. nec ēt sequēs est tuta. et iō dic si nō est defect⁹ ex parte actoris sz rei. quia tūc nō possidet sz postea incepit possidere. tūc facultas possidēde actionis. seu dirigēde melius supponit. et facit q in eodē iudicio cōdemnet. vt in ꝯtrarijs. l. sinautē §. j. ff. de rei vendi. sz si est defectus ex pte actoris. tūc si supuenit ius ex cā de pterito fit ꝯdēnatio. l. si rē. §. fi. ff. de pigno. acti. secus si ex cā noua. d. l. non pōt et. l. nō quēadmodū. Et hoc vez quando actio fuit pposita specialiter. secus si generaliter nulla causa expressa. vt in. c. abbate sane. de re iudi. li. vj. Et adde per Bar. in. d. l. non potest. ff. de iudi.

Omnium actionum.

¶ Hec ē tertia pos in qua ponunt diuisiones actionū. Et pricipalis diuisio actionum vsqz in finē tituli est in sex partes. Prima diuisio ē quia ois actio aut est in rē aut in psonam. Secūda diuisio ē quia ois actio aut est ciuilis. aut ptoria. vt. j. eo. §. sz iste. Tertia diuisio est quia actiones quedā sunt penales quedā rei psecutorie quedā mixte. vt. j. eo. §. sequēs. Quarta diuisio est q ois actio cōpetit ad simplū. aut ad duplū. aut ad triplū. aut ad quadruplū. vt. j. eo. §. oēs aūt. Quinta diuisio ē q oēs actiones aut sunt bonefidei aut stricti iuris. vt. j. eo. §. actionum aūt. Sexta diuisio est q actōes quedā sunt psecutorie solidi quedā nō. vt. j. eo. §. preterea. Sz cōmunis diuisio oium actionū est in duodecim partes. vt dicit glo. j. eo. §. sunt preterea. iuxta finē. et has duodeciz diuisiōes fecit Jo. i arbor. pria ps diuidit in tres ptes. quia pmo tractat de actionibus psonalibus. secūdo ibi at. cū eo tractat de realib⁹ q̄ ꝯpetūt p reb⁹ corpalib⁹. tertio ibi eq̄ tractat de actōib⁹ realib⁹ q̄ ꝯpetūt p reb⁹ incorporalib⁹. qrto ibi qd gen⁹ pōit oñaz inter eas q̄ dant pro rebus corporalib⁹ et que dant pro reb⁹ incorporalib⁹ cū quadā exceptōe. et iste. §. h. d. vsqz ad. §. eque si agat. Actio prout est genus diuidit in tres spēs quaz prima est actio psonalis qua ꝯuenit qui tenet aliquali obligatōe descēdēte ex ꝯtractu vel ex maleficio vel ex varijs figuris causaz. Alia est realis qua ꝯuenit qs non qz aliqua ex pmissis causis sit obligatus sed qz rē corporalē possidet. ¶ No. primo in vbo arbitros. q iudex et arbiter equipant q intelligenquo ad obseruationē pcessus iudiciarij: vt. l. j. ff. de arbi. et iō sicut corā iudice dz porrigi libellus ꝯtinēs speciē actōis. vt in auc. offerat. C. de litis ꝯtest. ita et corā arbitro. vt hic in glo. ¶ Scdo no. ibi sūma diuisio ꝯiūcta glo. q appositione simplicis ꝯtinet mixtum simile in. l. j. ff. de interdic. et ibi per Bar. q facit vt habēs priuilegiū legitimādi naturales tātū item etiā spurios possit legitimare [a] spuriā. et naturalez insimul. de quo p Bar. in. l. j. in prin. ff. de ver. obli. ¶ Tertio no. ibi cuz eo q obligatus est. q psonalis actio que nascit ex ꝯtractu. vel ex maleficio. vel ex varijs figuris cāz. i. ex quasi ꝯtractu. vl' ex quasi maleficio. vt. l. j. in prin. ff. de acti. et obli. est que cōminat psonā tā actoris q̄ obligati et eoz heredū vniuersaliū qui funguntur eadē psona cū defunctō. vt in auc. de iureiurā. a moriēte pstito in prin. col. vj. et sic dicit psonalis tā respectu actoris q̄ rei qz nō egredit psonā actoris vel heredis. vt hic in glo. in ver. in rez. hinc est q lz cedat actio psonalis alteri tñ directa actio nō recedit a psona cedētis sz solū transit vtilis. vel exercitiū directe. qz adeo est affixa ossibus vt euelli nō possit sicut sacramēta eccle. vt. l. qs ergo casu. ff. de pecu. et. l. iij. ff. pro socio. et ibi glo. et in. l. j. C. de actio. et obli. et dic vt ibi p doc. Similr nō egredit psonā obligati vel eius heredis hinc est q dicit q obligatio nō sequit fundū sed possessorē rei. vt. l. j. §. si heres. ff. ad treb. et. l. eū. C. de actio. et obli. ¶ Quarto no. ibi nullo iure obligatus est coniuncta glo. q actio realis nullā psupponit obligatōez ex pte ꝯuēti. et sic ille q ꝯuenit actione reali vt rei ven. publiciana. et similib⁹ iz teneat ad restitutionē p officiū iudicis: vt. l. qui restituere. ff. de rei ven. nō tamē dicit aliquo mō obligatus nisi largo et grosso modo intelligas eū realiter obligatū. qz grosse et rude sumēdo actionē ꝯuētus reali pōt dici obligatus. Quod no. p reducēdo testes ad ꝯcordiā ne incidāt in falsuz. vt nō noteant piurij reatu. vt in. c. cū tu filij. de testib⁹. et in. c. in psentia. de pbationib⁹. et qd no. glo. in. l. stipulatio ista. §. hoc quoqz. ff. de vbo. obli. et ideo expone hic tex. duz dicit nullo iure. s. ciuili vel naturali obligatōne descēdente ex ꝯtractu vel quasi. sed ideo eū ꝯuenis qz rez meā detinet tenet et possidet: vt. l. officiū. ff. de rei ven. ¶ Quinto no. ibi et possessor dñij se esse dicat. q iz reus teneat pbare: vt. l. circa. ff. de pbatio. lz aūt reus in se suscipiēs onus pbandi nō pbet nō tñ ideo ꝯdēnat actore nō pbante. vt iz gl. in. l. circa ff. de pba. et casus in qbus reus pbat vide glo. in vbo pbante. extra. vt eccla. bñficia. et. l. ij. ff. de pba. Ultimo ꝯclude in psonali actōe q libellus dz ꝯtinere rez. et cām ex qua: vt no. glo. in. l. j. ff. de eden. et. l. certi ꝯditio. ff. si cer. peta. Ex eo ad dandū et faciendū. vt hic in tex. ibi dare aut facere p quā aduersarius certificet qd petat. et iudex iuxta petita ꝯformem ferat sniam: vt. l. pōponius in negocijs. in fi. ff. de neg. gestis. et. l. vt fundis. ff. de cōi diui. et. c. sepe. de vb. signi. in clemen. et. c. lz heli. Hoc modo formādo libellū corā vobis et c. proponit gaius et sic dicens q vendidit et tradidit talez rez ticio pro centuz et q dictus ticius pluries interpellat⁹ cessauit. et ad pñs cessat dictā quātitatē dicto gaio soluere quare petit per vos et p vestrā sniam dictū ticium ꝯdēnari ad dandum dictā quātitatē et ipsum ꝯdēnatū ꝯpelli ad soluendum ipsi gaio vel alteri pro eo recipienti. res aūt dz declarari fm. l. si in rem. ff. de eden. et sic pz q obligatiōes ad dandū et faciendum sunt substātialia. et pncipalia formalia actiōis psonalis et h vult iste tex. Sz in reali vt in rei ven. duo pricipalia formalia que hz ꝯtinere libellus. sunt possessorio ex pte ꝯuenti vt hic in ver. possideat. et. l. j. C. vbi in rē actio. et. l. j. C. de alie. iudicij. muta. cā fcā. vel ēt sola detētatio: vt. l. officium. ff. de rei ven. itē dñiuz ex pte actoris. vt hic in vbo suā. qz illud oz esse meū qd vēdicare possuz: vt. l. quint⁹. §. argēto. ff. de au. et ar. lega. et ꝯcipit libellus [b] sic in rei vē. Ago ꝯtra ticiū qui indebite et iniuste tz et possidet talē rez. quā dico ad me ptinere iure dñij. qz tñ dictus ticius sepius interpellat⁹ resistit et recusat dictā rem mihi dimittere et relaxare peto p vos et curiā vestrā declarari dictā rem meā esse. et ad me ptinere et spectare iure dñij et vestro officio dictā rē mihi restitui et libere relaxari de quo p Bar. in. l. ex diuerso. §. j. ff. de rei vē. et l. pōponius. §. lz. et io. ff. de pcur. Et aduerte q petitio et sententia sup actiōe reali dz eē declaratoria nō inductoria dñij. vt. d. l. ex diuerso. §. j. et. l. sicut. §. si querat. ff. si seruitus vē. Quero qualiter pbet vez dñium. dic per Bart. in. l. q nobis. ff. de acqui. pos. vtile aūt dñium pbatur per vsucapionez. x. vel. xx. annoz. de quo per Bar. in auc. nisi tercēnale C. de bonis mater. et adde gl. in. l. j. in pri. in verbo nostre. ff. de acqrē. re. do. que ponit modos acquirēdi dñium de iure ciuili. de qbus ēt per Bar. in. l. in rē actio. ff. de rei vēdic. et vide in spe. de loca. §. nūc aliqua. versi. tricētesimo qnquagesimo. et qualiter pbet dñium psriptuz vide per Bar. in l. quidā in suo. ff. de cōdi. insti. et. l. ticia. ff. de solu. Qualiter autē pbet possessio dic per Bar. in. l. celsus. ff. de vsuca. et per By. in. c. sine possessione. de reg. iur. lib. vj. et. l. sine possidentis. C. de pbationibus. Quero an actiōes psonales possint oriri aliunde q̄ ex ꝯtractu vel ex maleficio. dic q sic. s. ex quasi cōtractu vel ex quasi maleficio. et sic prla opinio quā ponit hic gl. in verbo alijs qbusdā modis. ē vera fm Bart. in. l. j. ff. eo. et dū gl. dicit q ꝯditio furtiua ē ex varijs figuris

Jo. de pla. sup quarto insti.

a ¶ Legitimare. Idē tz hic do. Arc. in. iij. col.

b ¶ Cōcipitur libellus. vide per do. Pe. de ferra. in ti. forma libelli. i actio. reali. et Pet. Jac. in tit. de rei vendi.

causap. dic q imo orit ex delicto. l. si ambo. §. quotiës. ff. de cõpẽsa. et l. si mulier. §. fi. ff. rer amotar. sed eius natura e bñ varie figurata qr partim sequit naturã ɔtractuũ qr datur in heredẽ l3 nihil ad eũ puenerit. vt. l. si pro fure. §. fi. ff. de ɔdi. furti. et ibi est tex. et partim naturã delictor qr dat noxaliter vt. l. j. §. cũ seruus. ff. de his deiece. vel effu. et iõ põt saluare glo. qr aut ɔsideramus originẽ ɔditiõis furtiue. et est ex delicto. aut ɔsideramus naturã eius ɔditionis et effectũ. et verũ dicit hic glo. qr ex varijs figuris cãp. Quid si litis côtestata actor desinat esse dñs an nihilominus pcedet ad ɔdẽnatio nẽ. dic q nõ: [a] vt. l. si seruus. ff. de ɔdi. furti. et l. tigni. §. fi. ff. ad exhibẽdũ. de quo p Saly. in. l. j. C. de alie. mutã. iudi. cã fac. Sed qd ecõtra actor nõ erat dñs egit rei ven. postea pẽdente iudicio factus est dñs an debeat sequi cõdẽnatio dic q sic. si actio fuit pposita generalr etiam si supuenit ius qd ab initio nõ cõpetebat in. c. abbate sane. de re iudi. li. vj. sed si fuit pposita specialr tũc aut supuenit dñiu3 ex facto antiquo aut nouo. si ex cã õ pterito fit ɔdẽnatio: vt. l. si rẽ. §. fi. [b] ff. de pigno. acti. secus si ex cã noua: vt. l. nõ quẽadmodũ. ff. de iudi. et adde p Bar. in. l. nõ põt. ff. de iudi. et in. l. an eadẽ. §. actiones. ff. õ excep. rei iudi. Sed qd si possidẽs ab initio postea dolo desijt possidere post litẽ ɔtestatã an debeat seq ɔdẽnatio cũ variat directa actio in vtilẽ dic q sic p. l. finaũt. §. l3 et is. et. l. q petitorio. ff. de rei ven. de q p Bar. i. l. quicq. ff. de aqua plo. arcẽ. S3 querit an ɔtra im̃ possidẽtẽ ciuilr possit dari rei vẽdicatio. dic q sic. vt. l. cuiuscũq3. §. j. ff. õ vsufructu. et p Bar. i. l. põponius. §. si is. ff. de acqui. pos. et fiet missio in rẽ ipsam. tñ nũ fiet piudiciũ possidẽti naturalr nisi sciat et patiat. vt no. glo. in. l. ij. C. vbi in rem act. exact. debe.

Eque si agat. ¶ Hic est tertia pars in qua ponit de actionib[9] realib[9] ɔpetentib[9] pro reb[9] incorporalib[9] pro qbus dant due actiões. s. ɔfessoria et negatoria. Et primo tractat de ɔfessoria. scdo de negatoria ibi ɔtra quoq3. tertio ponit vnã dñiam cum excepcione inter actiones reales. que dant pro reb[9] corpalib[9] et eas que dant pro reb[9] incorporalib[9] ibi quod gen[9]. et. h. d. Ei qui h3 seruitutẽ realẽ vel psonalẽ in pdio rustico vel vrbano dat actio in re3 que ɔfessoria appellat. neganti vo seruitutẽ ɔpetere dat negatoria. et inter istas actiões in rẽ que pro rebus incorporalib[9] ɔpetunt. et actiões in re3 que pro rebus corporalib[9] est dñia. qr iste dant possidenti ille autẽ non possidenti nec detinenti nisi in duplicib[9] iudicijs in quibus possidenti dat actio. h. d. vsq3 ad. §. sed iste. ¶ No. igitur q actio ɔfessoria et negatoria dant pro seruitutib[9] psonalibus que sunt quattuor vsusfructus vsus habitatio. et ministeriu3 seruor: vt. l. sigs binas. as vnas. ff. de vsufru. et ibi glo. Et ẽt pro seruitutib[9] realib[9] tã rusticis q vrbanis. vt hic in tex. et l. j. ff. de seruitutib[9]. in prin. et. l. prediox. ite3 ɔpetunt ɔfessoria et negatoria pro iuribus incorporalib[9] tm̃. vt hic. et. l. j. ff. si seruitus ven. et ẽt pro iurib[9] incorporalibus ecclasticis. vt no. Inno. de eo qui mittit possessiões cã rei seruãde. c. j. et p Bar. in. l. si prius. ff. de opis noui nun. l3 qñ agit de bñficio ecclastico possit hodie pcedi ɔtra ɔtumace3 ad diffinitiua3 sniam lite non ɔtestata: vt in. c. j. eo. titu. lib. vj. et plene p glo. in. c. cõtingit. de dolo et ɔtumacia. et h. s. qualiter vendicent dignitates spũales et tpales: et eorum libel. et cum quis petit de. onatũ ppositurã epatu3 comitatũ. et marchiã. vide i spe. de religiosis domibus. Itẽ cõpetunt iste actiões ɔfessoria. et negatoria directis dñis tm̃ pdiorum dominãtiũ et fuiẽtiũ. vt l. j. et. ij. ff. si seruit[9] ven. l3 vtiles ɔpetunt ẽt alijs pro iure suo vt creditori pignoris. vsufructuario emphiteo. e. et superficiario. vt no. glo. in. l. iij. §. hec actio. et hic in glo. in ver. alteri[9] l3 Dy. reprobet eam in eo. q glo. dicit de creditore. et vsufructuario cũ nõ sint dñi vel quasi l3 Bal. eã sustinet in. l. sigs vi. §. dñia. ff. de acqui. pos. vt eis cõpetat rõne sui iuris quod habẽt in re. et dr ɔfessoria qr pponẽdo eã cõfiteor. et assero verbis affirmatiuis ius mihi esse in re. puta q altius nõ tollas vel q per cãpũ tuũ vadam. et hec fuit opinio placẽtini. et vera quã glo. hic in verbo alios reprehendit. et male. quia imo dr affirmatiua vel negatiua respectu suppositi. et nõ appositi. nã illa est actio negatoria l3 pponat verbis affirmatiuis. et est gl. singularis in. l. si. §. fi. ff. de doli exceptõe. et i clemẽtina. l. ras de rescriptis. pro quo facit. quia sensus. et nõ cortex verbor est attẽdẽdus. vt in. c. intelligẽtia. de ver. sig. et l c. relatũ. de pbendis. et. j. q. j. marchio. et basilides et pro hoc ɔsuodit practica aduocator seu pcurator pponẽtium negatiua3 sola verbis affirmatiuis puta q est absq3 eo quod iuerit mihi vel fuerim in tali loco. de quo per Bar. in. l. iter stipulãtẽ. ff. de vb. obli. ¶ Nota q libellus in directa actione negatoria et ɔfessoria d3 ɔtinere quattuor [c] pmo q agẽs dicat se dñm. vt. l. ij. §. hec actio. et. l. et si forte. §. hec actio. ff. si fuitus ven. secũdo q afferat seruitutẽ ɔpetere pdiu in fuitute reali. vt. l. qui alieno. §. fi. ff. de neg. gest. vel sibi in fuitute psonali. vt. l. vtifrui. ff. si vsusfructus petat. tertio q alleget se impeditũ ab adoersario. et pp hoc agit ad interesse. vt. l. loci corpus. §. in ɔfessoria. et. §. sigs mihi et. §. cõpetit. ff. si fuit[9] vendi. quarto q petat tale ius et talẽ seruitutẽ declarari cõpetere sibi vel pdio. vt. l. si cui. §. l3 si querat. ff. si fuitus vẽ. et hoc modo format libell[9] [d] in fuitute reali et ɔfessoria. dico q sum dñs talis fundi vel domus. itẽ q eidem fundo vel domui debet seruitus a fundo vel domo ticij vicini vel vicina aquã ducẽdi vel tignũ imitẽdi vel alia seruitus. ite3 et q impedior et impeditus sum a dicto ticio vti dictis fuitutibus. quas peto declarari fuitutẽ pdictã pdicto fundo meo vel domui cõpetere. et dictũ ticium mihi ɔdẽnari ad x. rõn e interesẽ pdicti impedimẽti. qr in tãto sum lesus. itẽ vt de presenti patiat me vti. vt officio vestro dñi iudicis caueat p futuro ipe de me nõ impediẽdo. et hec oia d3 pnũciare iudex in sua snia. s. declarare seruitutẽ deberi. scdo ɔdẽnare ad interesse pdicti impedimẽti pteriti. Tertio ad patiẽtiã de presenti et hoc expedit iure actionis. quarto ad cautionẽ de futuro. et hoc expedit ex eius officio. vt in tex. not. q ponit hãc practicã. et ibi p Bar. in. l. hap. ff. si serui. vẽ. et. l. vtifrui. §. fi. ff. si vsusfructus petat. In negatoria aũt sic forma libellũ [e] dico me dñm talis fundi. itẽ q ticius p eũ vadit cũ nulla seruitus suo predio debeat vel ius eundi nõ hẽat quare peto eũ ɔdẽnari vt me nõ impediat et abstineat ab eũdo et prestet tãtũ p interesse pteriti impedimẽti negãdo tale ius sibi non ɔpetere. Et de forma libelli siue in ɔfessoria siue in negatoria vide p Bar. i repet. l. si prius. ff. de ope. no. nũ. et plene p Bal. l. sigs vi. §. differentia. ff. de acq. pos. Ex pdictis p3 q h3 pbare actor in ɔfessoria. pmo q seruitus fuerit ɔstituta [f] vel in ɔtractu inter viuos pacto et patientia que loco traditionis habetur: vt. l. quotiẽs. ff. de seruitu. et. l. si ego. §. j. ff. õ publiciana. vel in vltima volũtate sola concessione etia3 sine quasi traditione. vt. l. iij. §. dare. ff. de vsufruc. et. l. si pacto §. j. ff. quẽadmodũ seruitutes amittan. et ibi per Bar. vel p sumptione vt in glo. legis seruitutes. ff. de seruitu. Scdo q sit dñs directe vel vtiliter pdij cui dicit fuitutem deberi. vt d. l. ij. §. hec actio. ff. si seruitus ven. Tertio q is acqsierit seruitutẽ pdio qui erat dñs predij dominãtis. et q is iposuerit q erat quasi dñs vt emptor bonefidei tunc h3 locũ publiciana sicut haberet pro re corporali tradita a non dño ex cã habili. ad trãsferẽdũ dñium. vt. d. l. si ego. §. j. ff. de publiciana. l3 p ɔstituta ab vtili dño vt emphiteota. et superficiario datur vtilis ɔfessoria. et negatoria. vt. l. ij. õ. de ã. §. hec actio nos habẽs vtile dñiu3 põt ɔstituere ius in rẽ pro qua cõpetunt negatoria et ɔfessoria. l. j. §. fi. et ibi glo. in verbo ptorio. ff. de superficieb[9]. sed finiet finito iure ɔstituetor. vt no. ibi Bar. secus est in vsufructuario qui nõ põt alij ɔstituere ius vsusfructus qd coheret psone et cũ separat ab ea euanescit. õ. de vsufructu. §. itẽ finit. quarto q oẽs dñi ɔsentiãt si plures erant: vt. l. est receptũ. ff. cõia pdior. et. l. fundũ. ff. de serui. rusti. pdior. itẽ etiã q mediũ nõ sit pdiũ: vel si seruiat vel alia rõne eo vti liceat vel ita se hẽat q vsus seruitutis non impediat: vt. l. g cella. §. fi. ff. de serui. rusti. pdi. et idẽ est in vrbanis seruitutibus

a ¶ q no. vl de do. Pet. de fer. in tit. forma. li. i ac. rea. l gl. iure dñij vl quasi

b ¶ §. fi. vid casos. d. §. fi. qr pscher ẽ.

c ¶ Cõtinere quattuor. h eadẽ dicit hic do. Are. l3 quodãmõ aln[9] exordiatur.

d ¶ Formatur libellus. vide hic do. Areti. in. iiij. col. et. d. Pe. fer. l ti. forma libelli i actione cõfesso. et Pe. Jac. in ti. õ actio. cõfesso. et nega.

e ¶ Forma libelli. vid h d. Are. l. iiij. col. post me. vsi. in negatoria.

f ¶ Fuerit ɔstituta not. q. d. Are. ponit h optimã cautela. sigs nõ põt pbare seruitutẽ sibi eẽ ɔstitutã q scilic3 alleget aliquẽ titulũ l3 verũ nõ sit postea pbet cursu3. x. vel xx. annorũ. et sufficiet vt h per eum.

nitentibus: vt l. edes ne altius. ff. de serui. vrba. pdio. In negatoria vero dz agens pbare se dnm directo vel vtiliter rei agede quã dicit seruitute nõ debere qz psumit res libera: vt l. altius. et l. si in edibus. et ibi p Bar. C. de serui. est eniz fundata intentio negãtis seruitute debere et transfert onus pbãdi in aduersariũ etiã quasi possidente. et hoc sola psumptione iuris que est qz res erat a principio libera ita et nunc psumit nisi ctra pbet. vt notabilr dicit glo. in l. sicut. §. iz si querat. ff. si serui. vẽ. secus aũt est in seruitutib personalib et circa psonas. qz si fuissem in quasi possessione seruitutis alicuius quẽ teneo in seruũ. et quasi possessor trãsfert onus pbãdi in eũ. vt pbet se liberũ qz ab initio potuit nasci seruus vt l. circa. ff. de pba. sm Bar. in l. si prius. ff. de ope. no. nũ. Sed quero qualr pcedit ad primũ et scdz decretũ ctra eũ qui ꝯuenit ꝯfessoria. et nõ cõparet. dic vt per Bar. in d. l. si prius. et p Inno. in c. j. de eo qui mittit in possessionẽ cã rei seruã. Itẽ quero [a] quãto tpe tollat ꝯfessoria. et negatoria dic qz tpe quo pscribit ipa seruitus. de quo p glo. magistralẽ. et Bar. in l. seruitutes. ff. de seruitu. nã seruitutes habẽtes cãm ꝯtinuã vt aqueductus. et altius nõ tollẽdi. vel quasi ꝯtinuã. vt stillicidiũ vsucapiunt lõgo tpe scilz. x. inter psentes. et xx. inter absentes. Sed habẽtes discõtinuã. vt via nõ vsucapiunt nisi tãto tpe cuius initij nõ extat memoria. vt in d. glo. Et quõ scitur que seruitutes habent cãm ꝯtinuã. dic p Bar. in l. ij. C. de seruitu. qz vbi reqrit factũ hois qui non sem p laborare. dicit discõtinua. vbi aũt nõ reqrit factũ hominis ad vsum seruitutis dicit ꝯtinuã cãm vel quasi hẽre. vt l. foramẽ. ff. de serui. vrba. pdi. Itẽ quero an in ꝯfessoria reqrat titulus. dic qz bene reqrit bona fides sed nõ titulus. vt l. si qs diuturno. ff. si serui. ven. qz longa patiẽtia aduersarij habet loco tituli fallit in c. ad decimas. de resti. spo. li. vj. secꝰ aũt in pscriptiõe rerũ corporaliũ vbi reqrit titulus: vt l. nullo. C. de rei ven. et j. eo. §. j. Et ratio diuersitatis est qz in corporalibus tractatur de maiori piudicio videlz perditionis dominij rei sm Bar. in d. l. seruitutes. ff. de seruitu. fallit in vsufructu vbi requiritur titulus in eius prescriptione sicut in rebus corporalibus cum sit pars dñij. sm Dy. in c. pro possessore. de reg. iur. li. vj. Quinto quero vnde nascit ꝯfessoria. et negatoria dic qz ꝯfessoria ex iure suitutis acqsite negatoria directa ex iure dñij directi. et vtil ex iure vtilis dominij vel quasi pp aduersarij inquietationẽ et impedimẽtuz libertatis rei mee: vt l. ij. C. de serui. et aqua. et l. loci. §. ꝯpetit ff. si seruitus ven. Sz an pro seruitute dat vtilis vel directa ꝯfessoria. dic qz vtilis ad silitudinẽ rei corporalis longo tpe pscripte l. j. in fi. ff. de aqua plu. arcẽ. et l. si qs diuturno. ff. si suitus vẽdi. ¶ In tex. ibi. altius tollendi. hoc est exemplum cõfessorie. vt dicit glo. in vbo altius. vel potes dicere qz habebaz seruitutẽ in domo tua forte vt deberes eã tenere eleuatam vt ex reuerberatõe solis habeã lumen in domo mea vel vt possim tignum domus mee in pariete tuo sustinendi gratia imittere. vt no. in l. j. et ibi vocat Bar. ff. de sui. vrba. pdio. nã nõ est ꝯueniens vt tractãdo de ꝯfessoria interserat exemplũ negatorie. et j. in vbo altius erit exemplũ negatorie siue repetat siue nõ repetat sm Dy. Itẽ ibi. vel proiciendi. dic qz dñia est inter proiectũ. et imissum qz piectũ dr qz extẽditur supra solũ vel edificiũ vicini tñ in meo residet. imissuz vero qz requiescit in edificio vicini. vt trabes. et tigna que in pariete imitti solẽt. ff. de vb. signi. l. maluz. §. inter. et l. si duo §. item videamus si piectuz. ff. vti possidetis. Itẽ ibi. Quod genus. §. posuit silitudinẽ inter actiões in rez que dant pro rebus corporalibus. et eas que dant p rebꝰ incorporalibus ꝯpetendũ dant ẽi possidẽtibus naturalr et ciuilr et detinentibus illę aũt nõ dant possidentibꝰ naturalr et ciuilr detinentibus qz si ipse hẽat naturalẽ et ciuilẽ et detineat. illa naturalis. et ciuilis et detentatio nõ pñt esse eodẽ tpe penes aliuz. et sic nõ est inuenire psonã ctra quã det: vt l. iij. §. ex ꝯtrario. ff. de acqr. pos. in negatoria aũt nõ requirit qz is qui ꝯuenit hẽat naturalẽ et ciuilẽ possessionẽ. et detentatõem rei in qua

suitꝰ deberi denegat. sz sufficit qz me turbet. et possideat vel phibeat me libere vti re mea. vt ctra eum det negatoria qz qñuis res mea seruiat alteri tñ qñtum ad illum liberas edes habeo: vt l. loci corpꝰ. §. ꝯpetit. ff. si suitus ven. ¶ Itẽ i tex. ibi ei vero qui possidet. s. naturaliter et ciuiliter. et detinet et insolidũ. si eniz qs possideat. et alius detinet vt ꝯmodatarius. depositarius. ꝯductor. et alij plures detinẽtes rẽ qui tamẽ nõ dicunt possidere. vt l. officiũ. ff. de rei ven. tñc tali possidẽti sz nõ detinẽti dat rei vẽdicatio ctra detinẽtẽ. vt d. l. officiũ. et hic in glo. in verbo neget. Itẽ si duo asserant se possidere et vterqz vicat. qz vnus pbat de ciuili alter de naturali. vt l. si duo. in prin. ff. vti possidetis. tũc vnus bene poterit ab altero vẽdicare. vt l. si duo. et hic in glo. in verbo qz possidenti et detinẽti nõ dat rei vẽdicatio in corporalibꝰ sz i incorporalibus bene datur actio pro suo iure ꝯseruãdo quasi possidẽti. vt hic. et d. l. et si forte. §. sciẽdũ. ff. si seruitꝰ ven. Habẽt. n. cõfessoria. et negatoria ad vẽdicãdũ incorporalia similitudinẽ. et ꝯueniẽtiaz cũ actionibꝰ realibꝰ ꝯpetẽtibꝰ pro corporalibꝰ tam respectu dñij directi vel vtilis qñ respectu possessionis. vel quasi. et iõ appellant in rẽ sicut ille. vt in gl. in verbo alicuius. Itẽ ẽt ꝯueniũt in modo declarãdi. qz vtrobiqz dz eẽ snia declaratoria in corporalibꝰ per l. ex diuerso. §. j. ff. de rei ven. et i incorporalibꝰ. vt hic. et d. l. sicuti. §. si querat. ff. si seruitus ven. itẽ sicut pro corporalibus dant interdicta possessoria ita pro incorporalibꝰ quasi possessoria. vt l. penul. i gl. ff. de seruitu. Differunt tñ in pluribus corporalia ab incorporalibꝰ. nã nõ datur rei ven. possidẽti et detinẽti. sz i incorporalibus. secus vt dixi. s. Secundo quia in corporalibꝰ fit vera traditio l. traditionibus. C. de pac. sz in incorporalibꝰ fit quasi traditio per paciẽtiã aduersarij que loco traditionis habet. vt l. quotiẽs. ff. de serui. et l. si ego. §. j. ff. de publiciana Tertio quia corporalia vere possidẽt. vt l. j. ff. de acq. pos. sz incorporalia quasi possident [b] vt l. seruꝰ. §. incorporales. ff. de acqui. re. do. hinc ẽ qz per traditõem rei corporalis quis liberat a pria actõe. sz secus in incorporalibꝰ in qbus oportet qz ꝯtinue patiat. vt est glo. notabilis. in l. corruptiões in gl. magna iuxta mediũ. C. de vsufructu. Quarto differũt in tpe pscribẽdi qz seruitutes habẽtes cãm discõtinuã nõ pscribunt nisi tpe cuius initij non extet memoria sm glo. in l. seruitutes. ff. de suitutibꝰ. et similiter differũt in titulo q reqritur in pscriptiõe rerũ corporaliũ. vt no. j. eo. §. j. sz nõ i incorporalibus: vt d. l. seruitutes. Quinto differũt in modo pbãdi. qz possidẽs corporalia trãsfert onus pbãdi i aduersariũ: vt. j. de interdictis. §. retinẽde. Sz agẽs ꝯfessoria pro seruitute sibi debita licet quasi possideat debet probare seruitutem debitam nõ autez aduersarius libertatem. vt in glo. notabili in d. l. sicuti. §. sed si queratur. ff. si seruitus ven.

[a] ¶ Itẽ quero. Vide hic do. Aret.

[b] ¶ Quasi possidẽtur. et qñ qs dicat qsi possidere vide hic elegãter p do. Areti. in. vij. col. fi. v. Quero qñ dicatur.

Sed iste quoqz.

¶ Supra tractauit de actionibꝰ ciuilibꝰ taz in rem qñ in psonã. et tã pro rebꝰ corporalibꝰ qñ incorporalibꝰ. nũc hec est scda diuisio principalis in q tractat de actionibus pretorijs et diuidit in tres ptes. qz prio de pretorijs in rez. scdo de pretorijs in psonã. scda ibi in psonã quoqz. tertio de pretorijs penalibus in. §. penales. et iste. §. hoc dicit etiã quasi domino. i. ei q a nõ dño bona fide et iusta cã rẽ acqsiuit cõpetit actio in rem pro re quã vsucapere poterat que actio publiciana vocat. h. d. vsqz ad. §. rursus. ¶ Nota igit qz is q accipit rem a nõ dño ex iusta cã siue titulo si cadebat a possessione rei sibi nõ dabat aliqua directa actio de iure ciuili ad eaz vẽdicãdaz et recuperãdã. quia ius ciuile ꝯcedebat diẽ eaz vendicatõem tñ dño rei. vt l. in rem. ff. de rei ven. sed qz erat incõueniẽs qz iste qui habuit rem bona fide. et iusto titulo. et eã vsucapiebat nõ haberet aliquã actionẽ p vẽdicatiõe huius rei ideo pretor noie publiciꝰ adinuenit sibi actionem in rem ad vendicandũ et recupandũ ipsam rẽ cui actioni imposuit nomen publiciana a publico inuentore dcã. vt dicit h tex. Quot aũt [c] sint necessaria ad vsucapionẽ. vt cõpetat publiciana. dic qz quinqz que ponunt in gl. magna in

[c] ¶ Quot sit vide hic do. Are. i. iij. col. aũ fi. v. si. No no premitte vbi dic q. xj. vel. xij. requirunt vt cõpetat publiciana. vide eundem hic.

ver. Ex pdictis p3. Unde versus. Non vsu capies nisi sint tibi talia quinq3. Justus titulus bona fides res non vitiosa. Quod res tradat et possessio cōtinuet. Bona fides iō reqritur. vt. l. cū qui. §. ptor ait. ff. de publiciana. quia mala fidei possessor nō pscribit. vt in regula iuris. male fidei possessor li. vj. et §. dicā. Justus titulus requirit. quia sine eo nō pcedit vsucapio. vt. l. quicūq3. ff. de publiciana. et qui sint isti tituli cause ad vsucapiēdū patet hic in tex. et. l. iij. §. j. cu3. l. seq. ff. de publiciana. res nō vitiosa d3 esse in vsucapione vt puta. nō furtiua. nō vi possessa. quia tūc nō pcederet vsucapio. vt. s. de vsucapionib9. § furtiue. Quod res tradat reqrit in vsucapione. vt hic. et. l. j. ff. d publi. et in regula iuris sine possessione. li. vj. vel q res q̄si tradat vt ē quasi traditio rei icorporalis vt vsufruct9. p q̄ re icorpali q̄si tradita ɔpetit publicianavt. l. si ego. §. j. ff. de publi. Qd tpo ɔtinuetur reqritur. in vsucapione vel si interrūpet ciuiliter vel naturalr op3 eā a principio incboari. vt. l. naturalr. ff. de vsucap. de supradictis aūt qnq3 duo solū op3 pbare s3 glo. hic. s. titulū et traditionē. alia aūt psumunt. et statur assertioni actoris nisi ɔtrariū pbet glo. nota. est in. l. penul. de pscrip. longi tpis. et hic in glo. magna in. v. sed duo tm̄. Et qualr pbet possessio [a] ɔtinuata. dic p Bar. in. l. celsus. ff. de vsuca. qd pbat pbatis extremis. s. pbato q possederit sunt iam. x. anni et hodie possidet qr presumit medio tpe possedisse vt. l. siue possidetis. C. de proba. bona fides aūt reqrit tpe traditionis pcipue in ɔtractu vēditiōis vbi reqrit bona fides duob9 tpibus. s. tpe venditionis. et traditionis pp̄ter frequentia3 ɔtractus. l. si aliena in prin. ff. de vsuca. et. l. ij. ff. pro emp. et qualr pbet mala fides. dic p Bar. in. d. l. celsus. ff. de vsucap. Et an defectus bonefidei supueniēs vel tituli vl possessionis vel psone interrūpat vsucapionē. dic p Bar. in. d. l. naturalr. ff. de vsuca. et dixi. s. plene. de vsuca. in prin. nā de iure ciuili sufficit ab initio habuisse bonā fidē. s. tpe ɔtractus et traditionis in emptiōe. et in alijs ɔtractib9 solū tpe traditionis. et scia postea supueniēs nō impedit vsucapionē qr attēdimus principiū tex. est in. l. vnica. §. hoc tātūmō. C. d vsucap. trāsformā. et. l. iij. §. de illo. ff. de vsuca. s3 de iure canonico q̄si supuenis mala fides ante vsucapionē cōpleta3 impedit vsucapio. vt in. c. si. [b] de pscrip. et in regula iuris. possessor malefidei. li. vj. Supueniēs autē post vsucapionē cōpletā nō vitiat. vt dicit glo. in. d. c. si. Et adde etiā q tāta ē auctoritas rei iudicate. q ēt malefidei possessor pscribit re3 alienā sibi traditā. vt in casu notabili in. l. naturalr. ff. d noxal. nā iussus iudicis pbet iustū titulū. vt dicit glo. in. l. d anū. §. non solū. ff. de dā. infec. et est speciale in casu illo adiudicatiōis ex cā noxali. vt malefidei possessor vsucapiat. alr secus. vt. l. q fundū. §. qui bona fide. ff. p emptore. et ita intellige glo. penul. in. c. pastoralis. de offi. ordi. sm Bar. in. d. l. electio. ff. d noxal. Quero qualr formatur libellus [c] in publiciana glo. magna format hic hoc mō peto rē mihi restitui iure quasi dn̄ij pinde ac si vsucepissem. s3 dic latius sm Sp. et Butri. peto a te rē talē quā dico te tenere et possidere et ad me iure q̄si dn̄ij ptinere q̄re peto pnūciari et declarari dictā re3 ad me ptinere iure quasi dn̄ij. et te ɔdēnari ad eius restōnem et fructus. de quo libello. et eius snīa vide in spec. in ti. de cā possessionis. et proprietatis. §. nunc dicendū restat p totū. et Bar. in repetitiōe sua. l. sigo mihi. §. dn̄ia. ff. de acqui. posses. Cōsuetudo autē3 obseruat q in eodē libello cumulet rei vendicatio. et publiciana hoc mō dico talē re3 ad me ptinere iure dn̄ij vl quasi et sic pponit simul rei vend. et publi. et sup altera tm̄ d3 actor pcedere et pbatiōes inducere: vt dicit gl. et l3 libellus iste de iure nō pcedat pp ɔtrarietatē tm̄ ɔsuetudo hoc obseruat, vt dixi. de quo hodie est fact9 tex. in. c. abbate sane. de re iudi. li. vj. Quero aūt an electa rei vē. tollat publiciana et ecōtra. dic q nbeq3 rei ven. et publiciana l3 ɔtrarie sint in origine. qr vna psupponit dn̄ium et alia quasi dn̄ium. tm̄ in effectu ɔcordantqr vtraq3 dat vt fiat restō rei sed actiōes ɔtrarie in origine et eodē in effectu nō tollunt electiōe. vt. l. cū qui. et. l. cō-

a Probetur possessio. Qualr pbet possessio cōtinuata. vid d. Fel. post dd. doct. l. c. l3. in v. col. vsi. no. p. de proba.

b c. si. vbi plene. vide p dom. Abb. et do. Fely.

c Formatur libellus. vid do. Pe. Ja. in ti. d actiōe publiciana.

d In publiciana. qd autē3 veniat i publiciana. vid do. Arc. hic in. x. col. circa fi. ver. quero quid veniat.

tra maiores. C. de inoffi. testā. S3 an snīa lata in vna pariat exceptionē rei iudicate in alia. dic q nō: vt t3 hic glo. magna in v. s3 qd si dubitat. et est casus in. l. minor. §. j. ff. de euict. et ēt si vtraq3 fuisset cumulata i eo. libello. et fuerit fcā psecutio spālis. vt t3 Bar. in. l. an eadē. §. actiones. ff. de exceptio. rei iudi. Quero dixi. s. q in publiciana [d] requirit traditio rei sed nunqd in casib9 in qbus acquirit dn̄ium sine traditiōe vt in re legata a dn̄o an si leget a non dn̄o requirat traditio vt ɔpetat publiciana. dic q si legatari9 nitit ex psona defuncti tunc pōt hr̄e publicianā sine aliqua traditiōe. qr hoc cāu legatari9 ht loco heredis. l. id tps. §. in re legata. ff. de vsuca. secus aūt si intentat ex psona sua: qr tunc requirit apphensio possessionis sine qua non pōt vsucapio incboari et p ɔñs nec publiciana ɔpetere. vt. l. j. in fi. ff. de publicia. Quero ēt si actor meus non dn̄o successit vero dn̄o an acquirat mihi dn̄ium vt desinat mihi publiciana ɔpetere. dic q ius meu3 ɔfirmat ex iure supueniēti actori meo ad publicianā mihi dādā ēt ɔtra ipm scm̄ nūc dn̄iu3 nō aūt quo ad dn̄iu3 mihi querēdū nisi interueniat noua traditio. vt. l. si actio. et ibi gl. ff. de rei vē. de quo p Bar. in. l. cū iure. ff. d vsuca. Quero ēt an publiciana cōpetat rōne vtilis dn̄ij. glo. hic in ver. directa in scda opinione que ē vera t3 q nō. de quo dic p Bar. in. l. si mater. §. eadē. ff. de excep. rei iudi. nā nō dat publiciana sed vtilis rei ven. quia directū dn̄ium causat directa3 rei ven. et vtile dn̄ium causat rei vē. vtilē. et quasi dn̄iu3 causat publiciana3. sm Sp. hic. et Bar. in. d. §. eadē. in tex. ibi vsucapis. expone. i. per traditiōe3 accepisse rē vsu. i. ad vsucapione3. et ita expone in illis verbis tex. vbi dicit vsucepisse. Est eni3 arg. a cōmuniter accidētibus: quia cōmuniter quecūq3 res vsuca. eadē per publicianam petit. ff. de publi. l. cū qui. in pri. l3 hoc argu. quādoq3 fallit antecedēti destructa: quia quedā nō vsucapiunt et p publicianam petunt. l. cū spōsus. §. in vectigalibus. ff. de publi. Item in tex. vēdicet rem suā eē. i. vendicat et rem eā recuperat ac si eēt sua sicut vendicaret si esset sua vere tamē nō est sua qr nōdu3 vsucepit. Et sic est similitudo in effectu actio ppositē actionis nō aūt specie actōis pponēde idētitatis et in substātia dn̄ij s3 Sp. Quero nūc de vtili rei venditio. cōtra eū qui dolo desijt possidere et de actiōe cōmo. et de petitiōe hereditatis an sit ciuilis vel ptoria. dic vt hic in glo. in ver. s3 dic. ex qua gl. no. q l3 mutet et variet qualitas actionis et varietatis possessionis debitoris: et quia erat prius directa ciuilis rei ven. cōtra possidētē: nūc vero ɔtra dolo desinētē possidere tm̄ nō vitiat ipsa pricipalis origo et inuētio actionis: qr prius sicut erat ciuilis illa directa cōtra possidētē: ita et nūc erit ista vtilis ɔtra dolo possidere desinētē. vt hic et. l. in honorarijs. ff. de act. et obli. in glo. in ver. si ex patrimonio. et sic actio retinet suā originē3 potius ɔsiderato iure actoris qui vtroq3 casu est dn̄s quādo iure deficiēte ex parte rei qui desinit possidere: et id sola poterit sequi sup vtili que prius fuit directa intētā. vt di. xi. s. §. j. et per Bar. in. l. q̄q̄. §. ini. ff. de aqua plu. ar. in glo. in ver. ex iusta. in fi. No. ex ista glo. q ex qua cā traditio fcā a dn̄o trāsfert dn̄iu3: ex eadē causa facta a nō dn̄o trāsfert quasi dn̄ium vsucapiēdi cōditionē. i. h3 locū publiciana: et ecōuerso causa que nō esset habilis et a nō dn̄o trāsferēdu3 quasi dn̄iu3: et p ɔsequēs nec publiciana. vt. d. l. quecūq3. in pri. et. §. j. in gl. allegata sm Sp. i gl. magna. dic ista glo. diuidit in quattuor. prius pōit triplicē formā libelli quas reprobat ponēdo suā formā. S3 dic q l3 glo. in vlti. s3 nec vltimā. et in vlti. ita p3. q nō sit ɔtrahet reprobat tertiā formā i qua intentat rei ven. simul et publiciana tm̄ hodie de ɔsuetudie fuat et approbat pro qua est tex. in psalle. c. abbate. d re iud. lib. vj. Scdo in glo. in ver. ex pdictis. tractat quot sunt necessaria ex pte actoris vt ɔpetat publiciana que p3 cui det seu cui ɔpetat publiciana. et de hoc dixi. s. in vsi. nō vsucepias. Tertio in glo. in vlti. s3 qd si dubitat. dat ɔsilium actori dubitanti an sit dn̄s vel nō. quā actionē d3 intentare cōsulens q potius pponat publicianā pp faciliorē pbationem. Cōcludē q

de q intētans publicianā ꝛ succūbens nō excludit a rei vē-
dicatio. nec ecōuerso. Itē ꝯclude q deducēs dñium i libel
lo intelligit deducere directū ꝛ vtile. Sed nō quasi dñium
causans publicianā. ꝛ sic in hac pte glo. tria dicit. Et ad pri-
mū dictū quādo quis dubitat de dñio ꝛ ꝓponat publicia-
nā. Adde qđ no. Inno. in. c. fi. de ꝓsum. ꝛ ad hoc vt mala fi
des sopueniēs interrūpat vsucapionem oportet q illa mala
fides veniat irreuocabiliter. secus si reuocabit. vt quia me-
dio tpe dubitaui rem esse alienā: postea melius informatus
credidi meā tunc hec fides mala seu dubia que fuit me
dio tpe nō nocet. ¶ Itē adde q denūciatio scā de re aliena
a pricipio facit quē malefidei possessorē. l. si fundū. C. d rei
vendi. sȝ nō facta post facto. ꝛ. l. penul. ꝛ ibi glo. ff. de vsuca.
pro emptore. Ad secūdū q dicit gl. succūbēs in publiciana
pōt redire ad rei ven. ꝛ ecōuerso. dic hoc verū quādo sepa-
ratim egit: sȝ si in libello vtrūqȝ cumulasset fm ꝯsuetudinē.
vt d. c. abbate. tūc si non apparet spāliter ꝓcessus obstaret
succūbēti exceptio rei iudicate in vtraqȝ fm Bart. in. d. §.
actiones. ꝛ supra dixi. Ad tertiū q dicit glo. q deducēs in li
bello dñiū vr deducere directū ꝛ vtile dicit p ꝓscriptiōem
quesitā vt declarat Bar. in. d. §. actiōes. ꝛ. l. maior. §. fu⁹. ff. d
euic. nō aūt quasi dñiū causans publicianā. ꝛ sic ꝯtra ques
dā tenes regulā q publiciana daē ꝯtra extraneū possidētē
vl dolo possidere desinētē. nō aūt daē ꝯtra dñm nisi i casib⁹
in glo. notatis. Et no. glo. dā. §. dixi vbi cū sic de sua ꝯsciā q̄
semꝑ allegaē q in hīs q̄ depēdēt a ꝯsciā alicui⁹ statē ei⁹ dcō
nec ē necesse ꝓbari p testes. dȝ tñ alias sȝ nō in casu nřo pro
prio iuramēto ꝯfirmari. vt in. c. si vero. de sent. excō. ꝛ. c. pa-
storalis. de excep. Item dȝ iudex rimari an asserēs se credi
disse vel sciuisse habuerit iustā cām credēdi nec sciēdi vel
ignorādi p verisimilia indicia. vt no. glo. l. i. mater eēs. §. re-
cte. ff. de furtis. ꝛ p hoc poterit iudex vbicūqȝ viderit expe-
dire deferre sacramētū malitie. vt. c. ij. in fi. d iura. calū. li. vj.
Quia ꝯsciētia dȝ regulari boni viri arbitrio: non aūt fm ha
bentis ꝓprie volūtatis. vt in cle. exiui de paradiso. de verb.
signi. ꝛ. l. j. ff. de leg. ij. ꝛ in. c. inquisitioni. de sen. excom.

Rursus. ¶ In ꝓcedenti. §. dixit q aliqñ aliqs pe-
tit rē que vere adhuc vsucapta non erat
hic vero ecōuerso qñ petiē res q̄ vere vsucapta erat. vt hic
in glo. j. Et iste. §. hoc dicit ꝯtra eū q absens cā reipublice
aut in hostiū ptāte ꝯstitutus fuerit: rē ꝓsentē vsucepit daē
infra ānū ex quo desijt abesse actio ꝓtoria que vtilis rescisso
ria appellaē que etiā locū hȝ i alijs etiā iusta cā impeditis.
h. d. vsqȝ ad. §. itē siqs. Et ꝓmitte ᵃ q nos habem⁹ iudiciū
rescindēs ꝛ iudiciū rescissoriū rescindēs iudiciū ē cū petiē
restō in integꝝ ex officio iudicis aduersus obstaculū vsuca
pionis ꝛ ꝓscriptiōis. de quo plene p Bar. l. i. ab hostib⁹. §.
sed qđ simplr. ff. ex qui. cau. maio. Iudiciū rescissoriū ē cū
qs post restōnē seu rescissionē ꝯcessam petit rē vtili actiōe si
bi restitui que prio erat directa. Et de rescissoria ista a ꝓto-
re introducta tractaē hic. ꝛ. l. fi. C. ex qui. cau. maio. ꝛ. d. §. sȝ
qđ simplr. ꝛ. l. in honorarijs. §. sȝ cū rescissa. ff. d acti. ꝛ obli.
Et istud officiū iudicis p qđ qs etiā maior restōēȝ iplorat
pōt peti infra quadriēniū ᵇ ꝯtinuū. vt. l. fi. C. de tempo. in
integ. resti. Sed rescissoria actio restituta pōt intētari infra
annū vtilē. vt. d. l. in honorarijs. §. sed cū rescissa. fm Bart.
in. d. l. fi. C. ex qui. cau. maio. qđ limita vt dicam. j. in. iiij. q.
Nec hodie nomē rescissorie ꝓpriū nomē accusatorius ē sȝ
est adiectio qualitatis ad primā actionē sicut ē adiectio de
peculio his actionib⁹ qbus adiungiē. vt hic in glo. in ver. re
scissa. ꝛ p Bar. in. d. l. fi. C. ex qui. cau. maio. Et appellaē re
scissoria actio quasi ex officio iudicis rescindētis obstaculū
vsucapiōis restituta: ꝛ sic rescissoriū officiū accipiē actiue: ꝛ
rescissoria inde ꝓueniēs accipiē passiue: qr ista noīa verba-
lia pñt accipi in vtraqȝ significatiōe. l. filiusfa. ff. d testa. ꝛ. l. ij.
ff. de duo. reis. ꝛ vtrobiqȝ p Bar. Cōpetit igiē illa rescisso
ria qñ res alicui⁹ fuit vsucapta q fuit impeditus interrūpe-
re vsucapionē ꝛ rē petere iusta de cā: puta siqs possidet rē
meā mobilē duob⁹ ānis in ꝓsentia ꝛ in vltimo āno stetit ab-
sens ꝛ ꝓfecit vsucapionē: tñ post ei⁹ reuersionē debeo adi-
re iudicē ꝛ narrare qđo fuit absens cā reipublice tāto tpe: ꝛ
in eius absentia vsucepit talē rē tunc meā: ꝛ impleuit vsuca
pionē ꝓpter cuius absentiā fui impeditus eā petere: vnde
imploro ipsius iudicis officiū vt concedat mihi restitutionē
ex hac iusta causa. s. vt rescindat vsucapionē completam vt
eam reducat ad illud tēpus in quo erat ante absentiā illi⁹: ꝛ
sic mihi restituat vtilē actionē que prius erat directa ꝛ nunc
ꝓscripta. qua restituta ex nunc eā intēto ꝯtra ipm possidē-
tem ꝛ ipsam rem peto. Et sic pȝ q in eodē libello pōt qs im
plorare officiū iudicis ꝛ ꝯditionalr intentare actionē vtilē
restitutā. vt in simili no. glo. de peti. hēdi. quā qs ꝯditionalr
intentat restō pri⁹ ꝓnūciato inofficioso: vt. l. que de inofficioso
in glo. magna. in fi. ff. de inoffi. testō. Et idem in vsuris quas
quis dicit se soluisse ꝛ iurasse eas nō repetere: quare petit se
absolui a iuramento: qua absolutiōe obtenta repetit vsuras:
vt i. c. debitores. d iureiurādo. Pōt ergo formari libellus ᶜ
diuisim. s. in officio rescindēti p se ꝛ in actiōe rescissoria p se
ꝛ cōiunctim sub vtroqȝ in officio rescindēte sic formaē libel
lus. Cōpareo corā vobis ꝛc. ꝛ dico q fui absens cā rei pu-
blice vel studiorꝫ p biēniū quo tēpꝫ titius talem rē que vsuca-
pionē mea erat vsucepit. Quare cū iura subueniat absenti-
bus peto ex vestro officio vsucapionē rescindi. ꝛ tps absen-
tie subduci ꝛ ꝓinde me ad agēdū admitti ac si dicta res vsu
capta nō esset. In rescissoria vo actiōe sic formaē libell⁹ ago
ꝯtra talem ꝛ dico q fui absens cā rei publice quo tpe talis
res que mea erat ante vsucapionē vsucepit ꝛ dico q obsta-
culū dicte vsucapionis est sublatū p officiū vestrū vel talis
iudicis. Quare peto p vestrā sniam declarari dictā rem ad
me ptinere ꝛ spectare iure dñij. vel quasi ꝛ vestro officio eū
ꝯpelli ad relaxandū ꝛ restituendū mihi dictā rē cū fructib⁹.
In officio rescindente ꝛ rescissoria simul sic formaē libellus
Dico q talis in mei absentia cā rei publice p tantū tps vsu-
capit talē rē que mea erat ante vsucapionē: quare peto ex
vestro officio vsucapionē rescindi ꝛ ea rescissa ꝓnunciari ꝛ
declarari dictā rē ad me spectare iure dñij vel qua. ꝛ dēm
talē ad restitutiōem dicte rei cū fructibus. Et de materia hu
ius rescissorie ꝛ de eius libellis vide plene per Rofredum
in libellis suis sup rubrica de actione in rē rescissoria. ꝛ ple-
ne in speculo titulo de in integrū restitutiōib⁹. §. vnico p to
tū. In textu ibi abesset. dicit gl. q cā rei publice ꝛc. ꝛ sic vult
distinguere an fuerit absens ex cā necessaria tñ vel ꝓbabili:
vel volūtaria: vt no. in. l. fi. C. d in integ. resti. Sed dic q hec
distinctio hȝ locū qñ petiē restō p absentē: sed qñ petiē per
ꝓsentē ꝯtra absentē tūc qualitercūqȝ fuerit absens ꝛ ꝯtra eū
agi nō potuerit daē restō ꝯtra eū. l. j. ꝛ. l. ait ꝓtor. §. deinde.
ꝛ. l. seq. ff. ex qui. cau. maio. Nec repelliē a restōne sȝ potue
rit interrūpere ꝓscriptionē. fm. l. vt ꝓfectius. C. de anna. ex-
cep. ꝛ no. in. l. penul. ꝛ p Bar. in. l. is qui reipublice cā. ff. ex
qui. cau. maio. ¶ In tex. ibi infra annū. s. vtilē. vt in glo. dȝ
hec rescissoria intētari ꝛ sic durat anno vtili. Sed officiū re
scindēs p restōne ꝯcedēda durat hodie quadriēnio conti
nuo. vt. j. eo. in fi. ꝛ. C. d tempo. in integ. resti. l. fi. qđ limita ꝛ
intellige. vt. d. l. in. iiij. q. ¶ In tex. ibi vsu nō cepisse. s. i esse
eā ex quo daē restō. vt. l. nō videē. ff. de in integ. rest. ¶ In
tex. ibi hostiū ptāte. Sed quero qđo pōt captiuus vsucape
re cū vsucapio nō ꝓcedat sine possessione. vt. l. sine possessio
ne. ff. de vsuca. ꝛ qui possideē possidere nō pōt. l. si euenit. ff.
de adulte. Dicit glo. hic in ver. potestate. q hic vsucepit per
seruū vel per filiū in re peculiari. nec obstat qui non potest
vsucapere per se nec p aliū. vt. l. labeo. §. sȝ cū. ff. de vsucap.
quia dic q nō pōt vsucapere per se vitio seu delicto ꝓsone.
vt in re data ꝓsidi ꝯtra. l. iuliā repetūdarꝫ. vt. ff. ad. l. iul. repe
tūdarꝫ. l. penul. vel vitio rei vt quia est furtiua. l. sequiē. §. he
res. ff. de vsuca. vel iusta ratione rei ex ꝓsone vt in iudeo ꝛ
mancipio christiano. l. j. C. ne iude. man. christia. Nec potest
vsucapeē p aliū. vt. d. §. sed cū. ꝛ ibi no. ¶ Quero prio quo

a ¶ Et ꝓmitte. De istis actionib⁹ rescindēte ꝛ rescissoria. vid elegāter per do. Abb. i. c. cū ex litis. de in integ. resti. questione fi. ꝛ Jo. fa. hic.

b ¶ Quadriēniū. qđ autē si iudex det restōnē vltra q̄driēniū an tȝ. vide h per do. Are. i. v. col. circa fi. versi. quero qđ sit vltra.

c ¶ Libell⁹. vid do. Pe. Jac. in tit. de restōne in integꝝ vt qs possit agere actiōe rescissoria. ꝛ hic p. d. Are. in. viij. col. v. quero. ergo qđo formaē libellus.

No. hec dēa q sȝ qs possit interrūpe pscriptionem: tñ nō ei dene gaē bñficiū restitutionis.

inf petatur ista restō ex quo ꝯcedit rescissoria act. dic ꝑ officiū iudicis: q2 restitutio maioris ꝛ minoris parificant vt fiat per officiū iudicis. l. fi. C. de tēp. in integ. resti. ꝛ l. q si minor. §. vl. ff. de mino. ꝛ hic gl. in ver. rescissa. ¶ Secūdo quero an debet restitutio ꝛ ꝑ ꝯsequēs ꝯpetit rescissoria ex casu quo vsucapio est impleta post absentiam ꝛ post modicum tēpus. dic q sic. l. fi. in fi. C. de tēpo. in integ. resti. nec ob. l. ab hostibus §. q simplr. quia dic q tm mun⁹ restituit de tpe absentie q̄ tū fluxit i pñtia: q2 tēpus p̄sentie comodit tēpus absentie vt dicā. j. in sequēti qōne. ¶ Tertio quero infra quātū tps p̄stat ista restitutio. dic q ē tempus i quod et tempus ad qd: ꝛ tēpus infra qd est quadriēnium ꝯtinuū hodie. vt. d. l. fi. C. de tem. in integ. resti. qd verū est si lesio temporis fuit ꝑ tātū tēpus quātū est quadriēniū vel maiori tpe. vt tz glo. l. d. l. fi. ꝛ l. diuus. ff. de in integ. resti. ꝛ l. sed ꝛ si per p̄torē. §. quotiēs. ff. ex quibus causis maio. Si aūt minori tpe quadriēnio fuerit lesus vt in decē dieb⁹ ad appellādum vel in vna die ad cōplendū vsucapionē tūc nō hz locum quadriēniū ad restitutiōem sed post reuersionē ꝛ post modicū tps. Qd tps daē ad ꝯponēdū sarcinolas. vt. d. §. sz qd simplr. qd tps est arbitrariū. l. nō. n. ff. ex qui. cau. maio. dz petere istos illos dies. x. vel illa die restitutiōem ad decē dies vel ad illaz diē. ꝛ hec eā petitiōis restitutiōis poterit durare quadriennio. vt d. l. fi. fm Cy. Joā. an. ꝛ plures alij tenent q semp daē quadriēniū ad repetēdū restitutiōez temporis quātūcūq mino ris quadriēnio. vt in cle. vnica. de resti. in integ. Sed dic q vbi loquit in eccla que semp fungit iure minoris. vt l. c. vni co. de in integ. re. lib. vj. determinatū est ibi quadriēniū integrū ad petēdū restitutiōem sibi lesionis temporis ēt minoris quadriēnio. vt dcā cle. vnica. de resti. in inte. Sz dic q loq tur i eccla que cū semp fungat loco minoris. vt. c. j. d in ite. resti. lib. vj. determinatū est ibi quadriēniū integrū ad petēdum restitutionē lesionis temporis ēt minoris quadriēnio. vt dcā cle. vnica. fm Bar. in. d. §. sz qd simplr. Temp⁹ aūt in quo dz fieri restitutio ē tēpus absentie ꝛ lesionis: ꝛ tātū minus q̄tū fluxit in pñtia post modicū tps. vt. d. §. sz quod. vnde si fuit lesus in vna die, ad vnā diem fiet tantū restitutio. ꝛ si post reuersionem ꝛ post modicū tēpus fuit negligēs ꝛ se absentauit ꝛ illa dies laberet sibi imputet: q2 i nihilo restituet. vt dicit glo. in. d. §. quotiēs: quia tps pñtie quo efficaciter peti potuit comodit tēpus absentie ꝛ sibi cōputatur vt dicit glo. fi. in. d. §. sed quod. Et q dixi de tempore restituēdo i q̄ fuit lesus pp absentiā idē si fuit lesus in possessiōe vel ꝓprietate: vel in alia re vt ad illaz fiat restō. q2 qd abstulit lesio illud idē restaurat restō. l. q si minor. §. restitutio. ff. de mino. fm Bar. in. d. §. sed qd. ¶ Quarto quero ex quo tpe cōpetat ista rescissoria ꝛ an sit natiua vel datiua. dic q si dñiū rei est sublatū ipso iure vt in vsucapione triēnij: vt. l. fi. C. ex qui. cau. maio. tūc nō cōpetit ante restōnē ꝯcessam ꝛ tūc est datiua: vt. d. l. in honorarijs. ver. sed cū rescissa. ff. de actio. ꝛ obli. Si aūt dñiū nō est sublatū ipso iure vt in prescriptione rez imobiliū ꝛ ꝑsonaliū actionū tūc cōpetit ante restōnē inefficaciter: ꝛ tūc erit natiua: vt. l. ab hostib⁹. C. qui. nō ob. lon. temp. p̄scrip. de quo dic ꝑ Bar. in. d. l. fi. ex qui. cau. maio. Sed quāto durabit hec rescissoria. i. prima actio a p̄tore restituta. dic q durat anno vtili. vt hic ꝯiūcta glo. in ver. annū qd intellige si tāto tpe vel maiore ꝯtingit lesio. Si autē minus tps restituit: q2 minori tpe ꝯtingit lesio. vt dicit glo. in. l. diuus. ꝛ. d. §. quotiēs. tūc solū durabit illo tpe actio vt. l. debitrix. §. si ꝓ eo. ff. ad velle. ꝛ facit. l. ait p̄tor. §. sed ꝯditionalis. ff. de his q in frau. credi. que intentata ꝑpetuat fm naturā primeue actionis. vt. d. §. si ꝓ eo. ¶ Quinto quero an rescissoria ꝑpetuet ꝑ litis ꝯtestationē. dic q lz sui nature sit annalis. vt hic. ꝛ in. d. §. sed cūz rescissa. tñ ꝑpetuat ꝑ litis ꝯtestatiōez sicut alie actiones. l. fi. C. de p̄scrip. xxx. an. Sec⁹ aūt in officio rescindētis ꝑ que ꝯcederet rescissor: q2 tale iudiciū dz inchoari ꝛ finiri infra quadriēniū ꝯtinuū. nec ꝑpetuat ꝑ litis ꝯtestationē. d. l. sed si ꝑ emptorē. §. quotiēs. ff. ex qui. cau. maio. ¶ Sexto quero an actio rescissoria sit in rez vel ꝑsonā. dic q si prima actio erat realis ꝛ similr ista. Et si ista erat ꝑsonalis ꝛ similr ista: q2 non est noua actio instituta sed primeua vtilis restituta. vñ primo erat rei vē. rescissoria ꝛ primo erat actio ex ēpto: nūc dicet exempto rescissoria. vt hic in gl. in ver. rescissa. Ista tñ qualitatis rescissoria mutat speciē actionis de ciuili in p̄toriā. vt hic in. d. ver. sed cūz rescissa. Sicut ꝯtingit creatione nois in creatione pape pp singularē dignitatē sibi attributā. de quo ꝑ gl. in ꝓhemio. li. vj. ¶ Septimo quero an restō que fuit petita ꝛ ꝯcessa post tēpus [a] infra qd cōcedi ꝛ peti debeat an teneat. dicit Dy. q non: q2 iste rescissiones contra ius cōmune ꝯceduntur: ꝛ ideo restringēde: vt. d. §. sz cū rescissa. sicut nō tz snia ipso iure lata sup executiōe post tps determinatū. l. scire opz. §. ꝯsequs ff. de excu. tu. ꝛ sicut nō tz snia lata post triēniū. l. ꝓperādum. C. de iudi. Et de qōne vide ꝑ gl. in cle. vnica. de resti. in inte. ¶ In gl. in ver. reipublice. no. ex hac glo. q res publica romanoꝝ ꝛ aliaꝝ ciuitatū ꝛ municipioꝝ ꝛ villaꝝ que hñt multitudinem hominū ꝛ regunt ꝑ suos administratores equparant quo ad ꝯcedendā restōnez eoꝝ cū absentib⁹: vt. l. res publica. C. ex qui. cau. ma. ꝛ l. rēpubli. C. de iure reipublice. li. vj. ꝛ vtrobiq3 per Bar. in glo. in ver. vel in hostiū. ¶ In glo. in ver. vel in hostium. Qui proprie dicantur hostes ꝛ quādo in bello capti efficiantur serui ꝛ res efficiantur capientiū ꝛ qualiter diuidantur dic vt dixi. s. qui. mo. ius patrie pote. sol. §. si ab hostib⁹. ꝛ ꝑ Bar. l. l. hostes. ff. d capti. ¶ In glo. in ver. ptāte. no. quot modis accipit hoc nomen ptās qualr aūt ꝯstitutus in ptāte hostium possit vsucape dixi sup tex. in ver. hostiū ptāte. ¶ In glo. in ver. in ciuitate no. ex hac glo. q absens ꝯtra absentē restituit. q2 qñ sunt duo pariter p̄uilegiati p̄ferret ille qui certat de dāno euitando ꝛ idē in minoribus quoꝝ vnus petit restōnez in integrū aduersus aliū. l. verū. §. fi. ff. de mino. Et qñ vnus priuilegiat⁹ vtat priuilegio suo ꝯtra aliū. vide ꝑ doc. in aut. quas actiōes. C. de sac. san. eccle. Itē qñ qs dicat desinere ab esse cā reipublice. dicit glo. hic cū domū redijt vel redire potuit subaudi ꝛ post modicū tps quod daē post reuersionē qd silr hr pro absente vt. d. §. sed qd simplr. Itē qd si vsucapio ē ꝯpleta in pñtia an det restō. dicit glo. q sic. de quo dixi. s. in. ij. q. ¶ In gl. in ver. ānuz. no. ex ista gl. q ānus ꝯsistit ex dieb⁹. ccclvj. subaudi ꝛ sex horis q in quattuor ꝯstituunt vnā diē naturalez que attribuit februario. ꝛ fac ānuz bissextilē. de quo ꝑ glo. ēt ponentē de idibus. nonis ꝛ kalendis. l. bissextus. ff. d vb. signi. ꝛ ꝑ glo. sup data. li. sexti. Itē qs dicat ānus vtilis [b] ꝛ an hodie sit correctus ꝑ quadriēniū ꝯtinuū introductū. ꝑ l. fi. C. de temp. in integ. resti. dic vt hic in glo. q2 ānus vtilis. ꝛ dies vtilis sunt qbus hr copia iudicis actoris ꝛ rei. l. j. C. de diuer. temp. p̄scrip. ꝛ ibi est sīlis gl. Itē quadriēniū ꝯtinuū corrigit ānuz vtilem solū in integrū restōnibus ꝯcedendis ꝛ nō in alijs: vt dicit gl. i v. rescissoria. hec gl. ꝯcludit q restō maioris ꝯcedit officio iudicis ad silitudinē restōnis minoꝝ. Itē q rescissoria ñ ē ꝓpriū nomē actōis. itē ñ ꝯpetit efficacit añ restōnē ꝯcessaz. de qb⁹ oib⁹ dixi. s. in p̄cedētib⁹ qōnib⁹.

[a] ¶ Post tēpus. vid hic do. Aret. i. v. colū. circa fi. ver. quero. s. vltra tēpus.

[b] ¶ Annus vtilis. de omnib⁹ his poteris videre ꝑ do. Abb. i. c. fi. d i ite. rest.

Item siquis.

¶ Alienata ꝑ debitorē i fraudē creditoꝝ excussis bonis debitoris sic reuocant ac si alienata nō essent ꝑ paulianā actionē. h. d. vsq3 ad. §. seruiana. ¶ In tex. ibi rē suā. s. corporalē ꝛ incorporalē: q2 etiā incorporalia vt sunt liberationes reuocant. Et qd subijcit tradiderit vt etiā ꝯprehēdant incorporalia. l. j. ij. ꝛ. iij. ꝛ l. hac in factuz. ff. de his qui. in frau. credi. Itē ibi possessio. i. possidere inssiē nō tñ re ipsa possidebant creditores tpe alienationis: q2 tūc haberēt pignus p̄toriū ꝛ aget ēt hypothecaria ꝛ etiaz reuocatoria ꝛ sic simul ꝯcurrere possent: lz sit vna ꝑsonalis ꝛ alia realis. ff. de pigno. act. l. nō est mirꝝ. §. sciēdū. fz Dy. Itē ibi traditū nō est. i. traditiōe habita pro nō facta quo ad effectū. fm Jo. hu. Itē ibi mansisse. i. ꝓinde habet ac si alienatio nō esset fcā. vñ magis similitudinez notat q̄ mentiri ꝑmittat. vt. s. eo. §. alie. ꝛ. §. rursus fm Dy.

sm Dy. Et pro euidētia ⁊ intellectu huius. §. s̄ mitte sʒ glo. magnā hic. ⁊ glo. in. l. ij. C. si quo in frau. pa. q̄ quattuor sunt actiões reuocatorie. s. fauiana ꝯpetens patrono. pauliana creditori. caluisiana vtriqʒ. Unde versus. Fa. pa. pau. cre. cal. vero datur vtriqʒ. Fa. i. fauiana cõpetit pa. i. patrono. pau. i. pauliana ꝯpetit cre. i. creditori. cal. i. caluisiana cõpetit vtriqʒ scilʒ creditori ⁊ patrono. Est ⁊ quarta actio in factū ꝯpetens similr̄ creditori: ⁊ ista etiā daṫ ad incorporalia. ⁊ sic Jo. fab. fecit in arbo. quattuor cellulas de istis quattuor actionib⁹. ⁊ ita tenēt Bo. lʒ glo. nr̄a teneat q̄ actio in factū ⁊ pauliana sint eedē ⁊ cognominata a paulo inuētore. de quo p Bar. in. l. hoc in factuʒ. ff. de his q̄ in frau. credi. ⁊. d. l. ij. C. si quo in frau. pa. Et sic pʒ q̄ ista actio pauliana est ꝓpriū nomē actionis. ⁊ hoc tʒ hic Dy. p. l. videamus. §. infamia. ff. d̄ vsuris. lʒ glo. magna hic teneat oppositūʒ. Et lʒ ista actio ponaṫ inter actiones reales tn̄ est ꝑsonalis ⁊ poniṫ hic ꝑꝑ similitudineʒ quā hʒ cū supioribus. sm gl. penul. hic in ver. sʒ quero q̄re. ⁊ dic. d. §. in. ij. q. Sicut. n. per rescissoriaʒ reuocaṫ res vsucapta perīde ac si vsucapta nō eēt: ita per istas reuocatorias reuocatur res alienata in fraudē creditoris ⁊ habeṫ ꝑinde ac si alienata nō esset. sm Dy. Et hʒ locū ista pauliana si debitor meus fraudulēter alienauit ⁊ distribuit bõa sua vt sic n̄ subsit vnde mihi satisfaciat: vnde agere debeo in ꝑis ꝯtra eū ⁊ ipm̄ si ꝯpareat cōdēnari facere: vel si nō ꝯpareat ꝓnūciari me in possessiōe bonoꝝ ei⁹ esse mittēdū. vt hic in gl. i. v. ꝓsidis ⁊ in tex. in ver. possessio. l. possideri iussis. ⁊. l. j. C. d̄ his que in frau. credi. Et deinde debeo facere excussionē bonorum [a] suoꝝ: quo facto si nihil reperiṫ habere possum eum facere detrudi in carcerē, vt dicit glo. hic pen̄. iuxta ꝓncipiū i ver. in eū autē. ⁊ nō liberaṫ cedēdo bonis ꝑꝑ eius fraudem cōmissam in alienādo bona in fraudē creditoris. vt. l. fi. §. fi. que nō est alibi. ff. de his que in fraudem credi. lʒ alis debitor cedēdo bõis libereṫ a pena carceris. l. fi. C. q̄ bo. ce. pos. Itē si qd̄ agrat hic debitor fraudulētus excutietur vsqʒ ad perā ⁊ sacculāulʒ als excutireṫ inquātū facere posset. vt dicit glo. in. d. §. fi. vel si nolo facere excussionē in ꝑsonam ei⁹ sʒ in bonis alienatis in fraudē in q̄bus nō potest snīa lata ꝯtra debitorē executioni mādari nisi prius facta reuocatiōe nisi eēt fauore legatoꝝ. l. is cui. §. in possessionē. ⁊ ibi per Bar. ff. vt in pos. lega. debeo agere pauliana cōtra eū cui res i fraudē fuit aliēata: ⁊ narrare i libello quomō talis erat debitor me⁹ ex tali cā ⁊ fuit mihi cōdēnatus ad tālē quātitateʒ ⁊ petere ꝓnūciari p iudicē dictū cōtractū rescindēdū ⁊ haberi ꝓ nō facto: ⁊ rem pro nō tradita haberi in bonis debitoris remāsisse ⁊ eū cogi ad restitutiōem vl̄ eius estimationē si nō extat cuius libelli forma hec est Ago cōtra [b] ticiū ⁊ dico q̄ gayus debitor meus erat in tanta quātitate: ⁊ q̄ ipse gay⁹ alienauit ⁊ tradidit dicto ticio i fraudē emēti vl̄ deuiauit i fraudē ⁊ ꝑiudiciū meū vt nō possē ꝯsequi mihi debitū talia bona sua posita in tali loco. Itē q̄ dictus gayus fuit mihi ꝯdēnatus vel ꝯtra eū ꝯtumacē fui missus in possessioneʒ bonoꝝ eius que ad quātitatē dicti debiti nō sufficiūt quare peto dictā alienatiōem vel donatiōem ꝓnūciari ⁊ declarari factā fore in fraudē mei: ⁊ ipsam anullari ⁊ irritari ⁊ me mitti in possessioneʒ dictarū reꝝ perinde ac si semꝑ mansissent in bonis debitoris ⁊ hoc pro executione sentētie vel tenute in ei⁹ bonis mihi ꝯcesse. In patrono autē reuocante alienata a liberto in fraudē ne ꝑsonus habeat legitimā quā dʒ hēre qn̄ libertus caret liberis ⁊ ē maior cētenario. vt. s̄. d̄ succes. libertoꝝ. §. sed nr̄a. ⁊ ibi dixi. sic formaṫ libellus. Ago ꝯtra talem qui possidet talē fundū iuter tales ꝯfines quē ticius libertus me⁹ alienauit sibi i fraudē meā vt me priuaret ⁊ excluderet a tertia parte bonoꝝ mihi debita in bõis suis ꝓ legitīa mea: quare peto ꝓnūciari ⁊ declarari dictā vēditionē factā fore in fraudē mei ⁊ ipsam annullari ⁊ irritari ⁊ dictā rē mihi ꝓ tertia parte ꝓ indiuiso cū fructib⁹ ⁊ omni cā restitui tradi ⁊ assignari ꝓ legitima mihi debita vel eius parte ꝑinde ac si res ꝑmāsisset semꝑ i bonis dicti liberti. ¶ Et no. q̄ emptor hʒ electionē an velit retinere reʒ iustū supplēdo ꝓciū an velit restituere restitutis ꝓcio qd̄ soluit. l. j. §. si quo. ff. si qd̄ i frau. pa. Et in hoc differt ab emēte rē aliená in fraudē creditoꝝ cui nō restituiṫ ꝓciū. l. si debitor. ff. d̄ his que in frau. credi. Et est rō: q2 patronus certat de lucro captādo ⁊ creditor d̄ dāno vitādo. sm glo. in. d. l. si qd̄ in frau. ff. si quo in frau. pa. ⁊ hoc verū q̄ nō restituiṫ ꝓciū nisi extet in bonis debitoris. vt d. l. si debitor. vel extet res empta ex ꝓcio: q2 hoc casu ꝓciuʒ succedit loco rei. vt. l. q̄ a debitore. ⁊ ibi p glo. ⁊ Bar. ff. de his que in frau. cre. Addūt ⁊ alij duas alias reuocatorias. s. interdictū fraudatoriū: ⁊ etiā daṫ creditorib⁹. l. pupilli debitor. ff. de solu. Itē vtileʒ clausianā que daṫ filio arrogato. l. fi. ff. si qd̄ in frau. pa. Et de forma libelloꝝ in istis reuocatorijs. vide plene p Ros. in ti. si debitor. ali. in frau. credi. cum quattuor sequē. ti. ⁊ in spec. de reb⁹ eccle nō alie. p totū titu.

¶ Quero primo cuius dolus debeat ꝓbari ad hoc vt res alienata possit reuocari. dic vt hic in glo. j. q2 in titulo oneroso dʒ ꝓbari dolus vtriusqʒ verus vel ꝓsumptus: sed in titulo lucratiuo sufficit ꝓbare dolū alienātis. l. penul. C. de his que in frau. cre. Qualiter aūt fraus debitoris ꝓbeṫ. dic per Bar. in. l. si quo cuʒ sciret. ff. de his que in frau. cre. s. ꝓbādo q̄ sciebat se hēre creditores ⁊ eius scia ꝓbaṫ cūʒ sint creditores in facto suo. l. quādoqʒ. ff. ad velle. Itē ꝓbādo secūdū. s. q̄ sciebat bona sua non sufficere: q2 nemo ꝓsumiṫ ignorare vires patrimonij sui. vt in auē. sed cū testator. vbi plene no. C. ad. l. falci. facit. l. in frau. credi. ff. qui ⁊ a qui. Iteʒ ꝓbādo aliquā de ꝯiecturis notatis per Bar. Quot modis ꝓsumaṫ alienatio facta in fraudē. dic q̄ sex modis. Primo si quo alienat oīa bona sua. l. oēs. §. lucius. ff. de his qui in fraudē credi. vel maiorē partē reruʒ. l. ꝓpter litem. ff. de excu. tuto. vel per libros rationuʒ intricauit. l. summa cum ratio. ff. de pecu. Secūdo si alienauit in coniunctā personaʒ. l. data. C. de dona. assistente alia cā ex qua inducaṫ fraus: puta vendidit minori precio. l. pe. ff. de bo. dāna. Tertio si post alienatione repiaṫ alienans possidere. l. sicut. §. vacuuʒ. ff. qui. mo. pig. vel ypo. sol. Quarto si alienatio est facta clā. l. fi. ff. d̄ ritu nup. ⁊. l. nō existimo. ff. de admi. tuto. Quīto si de ꝓximo sequaṫ delictū vel fuga alienātis. l. si veꝝ. §. fi. ff. de priui. cre. Sexto si est facta alienatio sub ꝯditione si ꝯtingat bona sua publicari vel p creditorē auferri. l. j. post ꝯtractū. ff. de dōa.

¶ Scdo quero an iste actiões reuocatorie sint ꝑsonales an reales. dic q̄ ꝑsonales. l. j. hec actio. ff. si qd̄ in frau. pa. sʒ hic poniṫ inter reales q2 hʒ cōcomitantiā cū eis: vt hic in gl. magna: vt. s̄. dixi. Sed an sint in reʒ scripte vt deṅt ꝯtra quem liber possessorē. dic q̄ deṅt ꝯtra malefidei possidentē. l. qui a ꝯtrario sensu. ff. eo. ⁊ in glo. l. teneṫ. §. j. ff. si qd̄ in frau. pa. sʒ nō daṫ ꝯtra bonefidei possessoreʒ titulo oneroso. d. l. qui aduertere. ⁊ in glo. l. ait ꝓtor. §. si quo particeps. ff. de his que in frau. cre.

¶ Tertio q̄ro. nunqd̄ iste reuocatorie sint ꝑpetue vel tꝑales. dic vt hic in glo. in ver. ꝑmittiṫ: q2 i eo quod ꝑuenit ad eum cū facta ē alienatio sunt ꝑpetue. In alijs vo sunt tꝑales ⁊ ꝯpetunt solū infra ānuʒ vtilem. l. ait ꝓtor. §. penulti. ff. de his que in frau. cre. ⁊ intellige vt ibi p Bart. s. in eo q̄ emptor dedit minus iusto ꝓcio rei. ⁊ a quo tꝑe īcipiat iste annus. [c] dic q̄ a die alienationis bonoruʒ. vt. l. ait pretor. §. ānus. ⁊. l. qui mittiṫ. §. fi. ff. de his q̄ in fra. cre. ⁊. l. fi. C. eo. ⁊ subau. ⁊ scien. ⁊ iste ānus erit vtilis quo ad initiū vt nō currat creditori donec sciuerit alienationē factā in fraudeʒ ⁊ experiendi facultatē habuit ⁊ ꝯtinu⁹ quo ad ꝓgressuʒ. l. j. C. de diuer. ⁊ temp. ꝓscri.

¶ Quarto quero vn̄ nascanṫ iste actiões reuocatorie. dic vt hic in gl. magna in ver. sʒ vn̄ queritur. ⁊ ibi dicā.

¶ Quīto quero an fructus veniant in istis reuocatorijs. dic q̄ fructus qui coherebāt rei alienate. Itē qui ꝑcepti sunt post litē ꝯtestatā veniūt restituēdi vna cū re: sed fruct⁹ medij tꝑis q̄ fuerūt sati post alienationē ⁊ ꝑcepti ante litē ꝯtestatā nō veniūt: q2 nunq̄ fuerūt in bonis debitoris. l. fi. §. nō solū. ⁊. §. fructus. ff. de his que in frau. credi. ⁊ hr̄ rō sumptuū gratia fructuū factoris. l. ait pretor. §. per hanc

[a] ¶ Bonorū suoꝝ. que aūt sit forma excussiōis bonoꝝ debitoris. vide per do. Aret. hic in. iiij. col. v. quero q̄ erit formā excussionis.

[b] ¶ Ago cōtra. vide do. Jac. in tit. de actiōe i factū pauliana. Et do. Aret. i fi. huius. §.

[c] ¶ Iste annus. vīd hic per do. Are. in. viij. col. v. quero a quo tempore.

actio3 rea.ff.e.ti.Et eadē distictio fructuū restituēdo4 fuat in Paulana que dat p̄sonōli3 3 rariū no.p gl.in.l.ij.ff.si quid in frau.pa.fm By.¶ Sexto quero an p oblationē3 debiti factā creditori excludat creditor ipse.dic q in p̄sono reuocante pōt oblatio debiti fieri.l.j.§.sigd in fraudē.ff.si gd in frau.pa.vt.s.dixi.Sed in reuocatoria que dat creditori excludit creditor si ante litis 3testationē 3uent⁹ offerat:nō postea.l.ait p̄tor.§.illud certe.ꝛ in gl.ff.de his que in frau.cre. Et rō ē:qꝛ patrono dat reuocatoria ēt si emptor fraudē nō pticipauit:ideo solū ante litē 3testatā offerre pōt:ꝛ ita intelligē glo.penul.in fi.¶ Quero si pater [a] alienauerit oīa bona sua ante mortē sua3 nec filius hēat legitimā an dabit reuocatoria filio Bar.t3 q sic in.l.ij.ff.sigs a pa.sue.manu.ꝛ cū eo 3cordat Host.in.c.raynutius.de testa.sed Cy.in.l.ij. C.si gd in frau.pa.ꝛ ibi p Bal.ꝛ in.l.j.C.d his que in frau. credi.ꝛ Inno.ꝛ Jo.and.in.d.c.raynutius.t3 oppositū in.d. l.ij.sigs a pa.Et adde p Bar.in.l.hereditatē.ff.qui.ex cau. in pos.ea.vbi ponit cautelā p quā possunt priuari filij legitima.dicit tñ faciēdū nō esse ad euitādū reatus maculā:qꝛ q filiū vult exheredare ꝛ pauperē,instituere aliū querat 3sultorē q̄ Augustinū.vt dicit glo.in.l.sigs ad declinādū.C.de epis.ꝛ cleri.¶ In glo.ij.in ver.in fraude3.diuidit in duas partes.Prio tractat cuius dolus u3 pbari in istis reuocatorijs.ꝛ de hoc dixi.s.in.j.q.qꝛ in alienatione facta in titulo lucratiuo fit reuocatio indistincte si sequatur euētus.l.qui aūt.§.similr.ꝛ.§.ite3 si necessarijs.ff.de his que in frau.cre. sed in alienatōe facta in titu.oneroso si interuenit fraus alienātis tñū nō nocet ei in quē est facta alienatio.l.qui autē.§. hoc edictū.ꝛ.l.ait p̄tor.§.ait.ff.de his que in frau.cred.Aut interuenit fraus in vtroqꝫ ꝛ tunc nocet ꝛ tunc fit reuocatio. l.j.ꝛ.l.ait p̄tor in prin.eo.ti de quo dic p By.in distinctione magna hic. Secūdo glo.hic in ver.ꝛ de hac fraude.tractat qñ p̄sumat fraus in alienāte ꝛ qñ regrit ꝛ fraus ꝛ euētus: ꝛ qñ sufficiat solus euētus tā inter viuos q̄ in vltima volūtate.de primo tetigi.s.du3 dixi qualr pbat fraus alienātis. de quo dic p Bar.in.l.post 3tractū.vbi ponit 3iecturas de dolo p̄sumpto.Ad scdm dic q in alienatōe in 3tractu inter viuos ex titulo lucratiuo sufficit solus euētus.s.q bona debitoris nō sufficiāt creditorib⁹.vt.d.§.similr.s3 in titulo oneroso regrit fraus ꝛ euētus.vt.d.§.hoc edictū. Sed in vltia voluntate qñ legant res vel libertates in fraudē creditoris sufficit solus euētus p̄terq̄ in libertatib⁹ directis:vbi requirit vtrūqꝫ.s.fraus ꝛ euētus.vt dicit glo.Est eni3 fauor directe libertatis tantus:q lic3 alie res alienate titulo lucratiuo reuocent indistincte:vt.s.dixi.tñ directa libertas nō reuocat nisi vtrumqꝫ interuenerit.l.sigs cu3 haberet.ff.de his que in frau.credi.¶ In gl.magna sup ver.petere.Hec gl.diuidit in quattuor ptes.Prio querit que sunt actiōes reuocatorie ꝛ quod est nomen huius actionis de quo tractat in isto.§.ꝛ ad gd dicat ꝛ 3tra quē det.Scdo glo.in ver.s3 quero.cu3 querit quare reuocatorie he actiones sint p̄sonales ponant inter reales ꝛ de his duobus dixi.s.ꝛ quod gl.dicit de p̄cio nō rescindendo.dic vt dixi.s.post formas libellorū.Tertio gl.in ver.sed vñ oriant iste actiōes reuocatorie:ꝛ dicit q ex quasi maleficio qñ intercessit dolus vtriusqꝫ ꝛ quare nō ex maleficio cū dolus sit spēs maleficij vel fraudis.ff.de re iudi.ꝛ no.gl.ij.in prin.de obli.que ex delicto nas.s.Dicit By. q velamentū 3tract⁹ opat vt nō dicat maleficiū sed quasi. Quādo aūt fuit dolus in alienāte tñ tūc dicit glo.q orit ex quasi 3tractu.Et quare nō ex vō 3tractu dicit By.q emēs nihil 3traxit directo cū creditore agēte.s3 in 3ñtia eo ipso q cōtraxit cū eius debitore vel sup re p creditorē aduocanda tenet ex quasi 3tractu. Sed Butriga.dicit q iste actiones reuocatorie oriunt ex varijs figuris causa4 sicut interdicta quedā.vt dicit gl.s.eo.§.j.in v.alijs gbusdā.in fin.Quarto glo.in ver.sed nunq̄.an reus cōuent⁹ offerēdo debitū suo creditori possit eū excludere ꝛ rem retinere.ꝛ de hoc dic vt dixi.s.in.vj.q.¶ Quero gd hēat pbare agens reuocatoria

a ¶ Quero si pater.vide Barto.in.l. post 3tractū. i fi.ff.d dōa.

b ¶ Retinēda.An aute3 locator si pēsio nō soluat possit ppria auctoritate excludere inuecta ꝛ illata. Bar.in.l.est dña.ff.l qui. ca.pig.ta.cōtra.t3 q sic.ꝛ est casus i.d. l.ē dña.Ite3 an locator vi deat possidere inuecta.vide hic p do. Are.l.ij.col. in fi.

c ¶ In ppetuū.Quid si 3ductor que dā intulit:postea mutato cōsilio remouet ea an sint obligata.vid hic p.d.Are. in.j.col.añ fi.

dic fm Bal.l.l.ignoti.C.de his q̄ in frau.cred.q d3 pbare ea que pbaret si hypothecaria ageret.s.se esse creditore3.ꝛ rem in bonis debitoris fuisse.l.ante oia.ff.de pba.S3 nunqd reuocatoria ꝛ hypothecaria pñt simul eodē libello pponi.dic q sic.ꝛ sic actio realis ꝛ p̄sonalis pñt cumulari contra eundē.in auc.de fideius.§.s3 neqꝫ.v.pricipales tñ.col.j.procedūt tñ ex diuersis cāis:s3 hypothecaria qꝛ res ē obligata. Et reuocatoria qꝛ in fraudē est alienata.ꝛ ideo si3 pnunciet in principali nō eē alienata i fraudē credito4 nō tollit hypothecaria.ꝛ ecōuerso.si3 pnunciet in reali nō esse hypothecaria nō tollit reuocatoria p̄sonalis.l.cum de his.ꝛ.l.ex sententie.§.latius.ff.de excep.rei iudi. Secus si pnunciet actore3 nō esse creditorē.qꝛ tunc obstat exceptio rei iudicate:vt.l.si duo patroni.ver.ide3 iuli.ff.de iureiuran.fm By.Et adde q nō solu3 3mittit fraus aduersus creditores p̄ntes.s.ꝛ aduersus futuros.vt est glo.in auc.s3 iam necessaria.C.d dōa. ante nup.ꝛ.l.qui testamētū.ff.de pba.ꝛ eius dat reuocatoria fm Bar.in.d.l.ait p̄tor.§.ita demū.ff.de his que i frau. credi.Fraus autē pbat per pbabiles 3iecturas.vt ē verus textus:in.c.ij.de renūciatio.li.vj.Et iō si pater intēdēs mercari per mare volēs sibi puidere aduersus futurū piculum emācipet filiū suū ꝛ donet oīa bōa filio emācipato vel etia3 naturali tantū qd pōt.vt ꝫin tex.notabili.in.l.oēs.§.luci⁹.ff.d his que in fraudē credito4.Et deinde nauis piclitet in mari cū pecunijs alienis poterit a creditoribus talis donatio reuocari tanq̄ facta in fraude3 futuro4 credito4.Et similr potuerūt reuocari a fisco bona eius qui post alienatōe3 3misit maleficiū.de quo per Bar.in.l.post 3tractū.ff.de donatio.

Item seruiana.

¶ Domin⁹ fundi vl domus agit pro rebus coloni vel inquilini sibi de iure tacite obligatis actione seruiana: Alius vero creditor pro rebus sibi obligatis agit quasi seruiana que hypothecaria appellat.h.d.vsqꝫ ad.§.iter pign⁹. ¶ Nota igit q sigs locat domū vel p̄dium oīa inuecta ꝛ illata sunt tacite obligata locatori pro pensiōe ꝛ deterioratiōe domus vel predij.vt hic ꝛ.l.certi iuris.C.locati.ꝛ.l.si nō inducta.C.in gbus causis pig.ta.cōtra.ꝛ.l.ij.iij.ꝛ.iiij.ff.in gb⁹ cau.pig.ta.cō.Unde si quo casu possessio re4 illata4 ꝛ in decta4 pueniat ad aliū:ꝛ locator pro pēsione ꝛ de deterioratione rei nō possit 3sequi ius suū a 3ductore domus vel p̄dij in eius bonis pōt agere seruiana cōtra possessores taliū rerū ꝛ ea4 possessionem auocare loco pignoris retinēdas [b] donec de pensione vel deterioratōe rei locate fuerit integre satisfactū.Que actio seruiana ad hoc vt cōpetat plura sunt necessaria.Prio q 3tractus locationis p̄cedat.vt hic in iuribus allegatis.Secūdo q ille res fuerunt inuecte ꝛ illate in domū vel p̄dium locatū.vt.d.l.iij.ꝛ.iiij.ff.in qui.cau.pig. ꝛ.l.itē quia.ff.de pac.Tertio q locator hoc sciuerit illa illata ꝛ inuecta eē qd est ve4 in predio rustico locato nō in vrbano.vt.d.l.certi iuris.C.locati.ꝛ.d.l.iiij.ff.in qui.cau.pig. ta.cōtra.Et rō diuersitatis est quare magis i rusticis regrit scia locatoris q̄ in vrbanis.vt hic in glo.ij.qꝛ in rusticis sancta rusticitas oīa palam h3:nō eni3 nouerūt rustici nisi ligones ꝛ aratra ꝛ similia cultui agro4 deputata:qꝛ sine co4 dedecore ppalari pñt:nō aūt habēt culmē pecunia4 ꝛ p̄ciosa4 rerū recōdere.d.l.certi iuris.in glo.Quod secus in 3ductoribus vrbanis qui pñt habere p̄ciosa ꝛ multa alia que ppalari nolunt:qꝛ nō est honestū pompas patere diuitias ꝛ rei familiaris paupertate3 detegere.C.quādo ꝛ gbus quarta pars debet.l.ij.lib.x.Quarto requirit q p̄dicte res fuerint illate illo animo in re locata.vt ibi sint in ppetuum. [c] idest quā diu durat locatio si 3ductor in re locata habitat.Sec⁹ si inuecte ꝛ illate sunt ad tempus vt sepe faciūt mercatores q inferūt donec vēdāt.vt hi: in gl.ij.l fi.ꝛ.l.debitor.ff.d pigno. Quinto requirit q 3ductor habeat tale ius in reb⁹ inuectis vt possit illas obnoxias facere ꝛ eas obligare.l.qui filios in fi.C.que res pig.obli.pos.vt qꝛ si dñs cui daret publiciana l.si ab eo.ff.de pig.nam sicut aliene res nō pōt expresse obligari.l.ij.

Bar.l.ij.⁊.l.ſi prediū.C.ſi res aliena pig.data ſit ita nec res
aliena tacite inuecta in rem ꝯductam obligabit̄ niſi ꝯſentiat
dominus.vt tꝫ glo.in.l.itē.ff.de pac.⁊.l.fraudulēter diſſimu
let argumēto.l.ſꝫ ſine.C.ad velle ya.Sexto reqrit̄ ꝙ res ipa
ſit talis ꝙ poſſit obligari:vt quia nō ſit liber homo qui ñ pōt
pro debito retineri.l.ob ea.C.de act.⁊ oblig.qḋ eſt verū a
priuato.ſꝫ publica auctoritate ſic.ſm Bar.i.l.licia.§.ij.ff.ḋ
ꝯdi.⁊ demō.Itē pro obſide pōt homo liber retineri.vt l.e.
ex reſcripto.de iureiurā.nec tūc pōt teſtari talis obſes.l.ob-
ſes ff.de teſta.qḋ eſt verū qñ datus eſt obſes a populo ro-
mano hoſtib⁹ vl' ecōtra.Si aūt ab vna ciuitate alteri detur
qḋ hodie vſucapiū ē.ſm gl.in.l.ij.C.de pe.qui.ſi.diſtra.An
aūt poſſit teſtari tenēt Io.andre.Specu.de piſo.⁊ Bal.ꝙ
ſic.per glo.a ꝯtrario ſenſu.d.l.obſes.Septio requirit̄ ꝙ ſit
talis res quā quis in ſpē veriſimiliter eēt obligaturus:ſec⁹
ſi ſpāliter nō fuiſſet obligaturus.qꝛ talis nō veniūt in gene-
rali obligatione.l.obligatione.ff.de pig.⁊.l.i.C.que res pig.
obli.poſ.Et ideo pecunia quam quis recipit mutuo nō in-
telligitur obligata:qꝛ recipiens vult eam poſſe conuertere
in ſuos vſus.Similiter nec a ſcolari libri ſui quos habet in
quotidiano vſu intelliguntur obligati.vt tenet Richar.ma-
lum.⁊ Franciſcus tigni per dicta iura. Et adde quod not.
Bar.in.d.l.i.C.q res pig.⁊ Io.and.in.c.i gnāli.de re iud.
li.vj. Octauo reqrit̄ ꝙ in locatione ſit ꝑciū certū ſicut in vē
ditione:alſs eēt ſocietas vel ꝯtract⁹ innolatus.vt.ḋ.de loca-
to.in prin.⁊.ff.locati.l.ij.nā inter dñm ⁊ colonū partiariū di
citur eē ꝯtracta ſocietas:nec inter eos agit̄ ex locato ⁊ ꝯdu-
cto ſed ꝑ ſocio.l.cū duob⁹.§.ſed ſi in choeūda.ff.ꝑ ſocio.⁊
idō tūc nō diceret̄ ſeruiana ſm Roſ. Sed glo.iij.hic ⁊ By.
tenēt idē in colono partiario q̄tum ad ſeruianā:qꝛ etiā ꝯtra
ctus innotati equiparāt̄ ꝯtractib⁹ noīatis qb⁹ aſſimulant̄:⁊ ea
veniūt in iſtis que veniūt in illis:vt.l.naturalis.§.ſi.ff.ḋ pre
ſcrip.ver.lꝫ quo ad alia ſit dñia inter colonū partiariū ⁊ co-
lonū nūmis colētē vl' alia mercede in genere ꝯſtituta.vt no.
in glo.in.l.ſi apes.§.i.ff.ḋ furtis.⁊ ibi ꝑ Bar. Nono reqrit̄
ꝙ deſ ſeruiana vel q̄ſi ꝙ res poſſideat̄ a reo:qꝛ cuꝫ ſit actio
realis.l.pignoꝝ.C.de pigno.intētat̄ ꝯtra poſſeſſorē.l.i.C.de
alie.iudi.mu.cā ſec.Decimo reqrit̄ ꝙ ꝯductor ſit maior:nā
ſi ſit minor vt pupillus tūc ſicut nō pōt eius res alienari vel
obligari ſine decreto ⁊ ꝯſenſu tutoris:ita nec poterit tacite.
ſm glo.in.l.itē qꝛ.ff.de pac.Nō igit̄ obligabunt̄ tacite bōa
ſcolaris minoris domū ꝯducētis:lꝫ ipſe obliget̄ ꝑſonalr ex
ꝯductio:nec petet reſtōnē aduerſus talē obligationē cuꝫ ſit
vſus iure cōi.l.nō videt̄.C.de in integ.reſti.mino.ſm Roſ.
¶ Sed quero que ē dñia inter colonū ⁊ inqlinū glo.cōiter
dicit ꝙ colonus in villa ⁊ inqlinus in vrbe:qḋ eſt veꝝ:qꝛ nō
loco ſꝫ qualitate diſtinguit̄ ꝑdiū vrbanū a ruſtico.l.vrbana
ꝑdia.⁊ ibi in glo.ff.de ver.obli.⁊ idō ponit glo.veritatē.ḋ.de
ſerui.§.ꝑdioꝝ.l.ꝙ colonus eſt in ꝑdio ruſtico.⁊ inqlinus ē
in vrbano ſiue ſit in villa ſiue in vrbe. Item quare dicit̄ ſer
uiana.dicit hic glo.in ver.quaſi.qꝛ a ſeruādo dicta eſt:qꝛ ꝑ
eā ſeruant̄ creditores indēnes.ſꝫ By.ſed Pe.de bellapti.
dic ita ſeruiādo qꝛ deſeruit ⁊ accedit ꝑncipalr obligatōib⁹
ꝑſonalib⁹.vt in ꝓhemio.ff.§.ticij.vel qꝛ a ſeruio ꝑtore itro-
ducta.ſicut publiciana a publicio.vt.ḋ.eo.§.ſed iſte.¶ Itē
quero que dñia ſit inter ſeruianā ⁊ ſaluianū interdictū.dic vt
hic in glo.in ver.quaſi.⁊.ſ.de interdictis.§.adipiſcēde.⁊.C.
de ſaluiano interdicto.l.i.Nā ſaluianū eſt poſſeſſoriū ⁊ dat̄
locatori ⁊ ēt cuilibet alteri creditori hypothecario.ſꝫ Bar.
in.d.l.i.ff.de ſaluia.interdi.Sed ſeruiana eſt iudicium pe-
titorium. Item ſm ſaluianum interdictum ſufficit credito-
rem probare debitorē poſſediſſe tempore obligationis ſed
in ſeruiana debet ꝓbare debitorē fuiſſe dñm vl' quaſi:⁊ tale
ius habuiſſe:qꝛ potuiſſet rem a poſſeſſore vēdicare.vt dixi
ḋ.in quinto requiſito.de quo dic ꝑ Bar.⁊ Cy.in.l.cuꝫ res
C.ſi res alie.pig.da.ſit.Ad id aūt qḋ ſupra tenuit Roſr.de
ſcolari minori domū ꝯducente ꝙ eius bona inuecta nō taci
te obligant̄.Io.fa.tꝫ oppoſitū.ꝑ dictā.l.nō vl'.C.de in integ.
reſti.Et qꝛ ſi hic minor ſtudens eſſet filiusfa.poſſet bona pa
tris inferēdo in domū ꝯductā tacite obligare:qꝛ nō taꝫ ipſe
quā pr̄ eius cuius voluntate ſtat in ſtudio obligare vl'.ꝑ.l.ſi
indignus.cum ibi notatis.ff.de iudi.⁊.l.macedoniani.C.ad
macedo.⁊.l.ſi filiusfa.viaticū.ff.ſi cer.peta.Dic ēt ꝙ lꝫ bona
minoris inuecta in domū in minore cōducente nō obligant̄
effectualr vt det̄ ſeruiana ꝯtra poſſeſſorē:tñ ſi locator poſſi
det poterit illa retinere qꝛ in vtilitatē minoris ꝯuerſuꝫ eſt.l.
ſi pupilloꝝ.§.pe.ff.de rebus eoꝝ.⁊.l.eſt dñia.ff.ex q.cau.pl.
ta.con.Itē qḋ de filio ſtudēte idem dic ⁊ de filio mercatore
de volūtate pr̄is domū ꝯducente:pro mercib⁹ recōdendis:
vt bona pr̄is illata in domū tacite obligent̄ pro penſiōe.ꝑ.l.
ſi ꝑmittente.C.ad mace.qꝛ ꝯcedens vnū vr̄ ꝯcedere oīa ne-
ceſſaria ad illud.l.ad reꝫ mobilē.⁊.l.ad legatū.ff.de ꝓcur.⁊
in regula iuris canonici.cū qd.de reg.iur.li.vj.Secus aūt ſi
ſine voluntate pr̄is:vt.l.dñium.in fin.ff.qḋ iuſſu.¶ Quero
qd hꝫ ꝓbare volēs intētare ſeruianā.dic ꝙ dꝫ prīo excutere
pꝛicipalē debitorē ⁊ eius bona.⁊ eo reperto nō ſoluēdo dꝫ
agere ꝯtra poſſeſſores bonoꝝ coloni ⁊ inqlini ⁊ narrare in li
bello cōtractū locatōis eſſe factū.⁊ ꝙ illa res quaꝫ petit fuit
inuecta i re locata:⁊ ſic eſt ſibi tacite obligata ⁊ hꝫ ius in ea:
⁊ ꝙ ille cōuent⁹ eā tꝫ ⁊ poſſidet.⁊ ꝙ ꝯductor excuſſus repe-
ritur nō ſoluendo.⁊ ꝑꝑ hoc petit poſſeſſorē dicte rei cōpelli
ad eius reſtōneꝫ ⁊ ipſaꝫ reꝫ dimittere ⁊ relaxare dicto loca-
tori.quo ſciēte dcā res fuit illata.⁊ hoc vltimū ꝓcedit in loca
tiōe ꝑdij ruſtici.Secus in locatiōe vrbani in quo nō reqrit̄
ſciētia dñi:vt.ḋ.dixi.Forma[a] autē libelli in hac ſuiana eſt
hec.Ego ꝯtra ticiū ⁊ dico ꝙ locaui taleꝫ domū gaio pro de
cem in anno vſqꝫ ad tantū tp̄s.⁊ ꝙ dictus gaius intulit tales
res quas dictus ticius tꝫ occupatas que res fuerunt ⁊ ſunt
mihi obligate pro dcā penſiōe dcē quātitatis quā nō potui
nec poſſum ꝑſequi:nec habere a dicto gayo ꝯductore vl' in
eius bonis quare peto dictū ticiū ꝯdēnari ad dimittēdū ra
dēdū ⁊ relaxādū mihi dictas res ſeu poſſeſſionem dictaꝝ re
rū in cā pignoris retinendaꝝ donec de dicta penſione mihi
fuerit integraliter ſolutū ⁊ ſatiſfactū.de quo vide in Spec.
de loca.§.poſtq̄ ver.porro.⁊ ꝑ Roſre.in ti.ḋ actiōe ſuiana.

[a] ¶ Forma vid. Are. hic circa finē huius.§.

Inter pignus ⁊.

¶ Hypothecaria cōpetit tam pro re pignorata q̄ꝫ hypothecata:⁊ pignus ꝓpꝛie eſt in re mobili tradita
vel hypothecata ꝯſtituit̄.h.d.vſqꝫ ad.§.i perſonā.¶ Not.
hic ꝯueniētiā ⁊ dñiam inter pignus ⁊ hypothecaꝫ:⁊ ſic iter
actionē pignoratitiaꝫ ⁊ hypothecariaꝫ. Nam inter pignus
⁊ hypothecam nō eſt dñia quātū ad ꝯſtituēdū ius in re ee ſo
la ꝯuentione vt hypothecaria cōpetat.Naꝫ ſi obligo tibi rē
imobilē vel ēt mobilē nō traditā dat̄ hypothecaria.pro poſ
ſeſſione illius rei mobilis vel imobilis adipiſcēda.vt hic in
verbo nam pro qua re queꝛit̄.ꝯiuncta glo.vt hic in ver pro
qua.⁊ in ver.nulla.Sꝫ differūt:qꝛ hypothecaria ꝯſtituit̄ in
re imobili ⁊ ēt mobili nō tradita pro iſta re ſic obligata dat̄
q̄ſi ſeruiana.ſiue hypothecaria.vt hic i verſi.quaſi ſeruiana.
Sed pignus ꝓpꝛie in re mobili tradita:qꝛ pignus dr̄ quaſi
pugno traditū.vt hic ⁊.l.plebs §.pignus.ff.de verbo.ſigni.
⁊.l.ſi rem.§.ꝓpꝛie.ff.de pig.act.Et pro iſto pignore in re mo
bili ꝯſiſtente dat̄ actio pignoratitia directa debitori pro pi-
gnore rehabēdo ſoluto debito ⁊ nō ante.d.l.ſi reꝫ.§.oīo.ff.
de pig.acti.⁊ creditori pignoꝝ dat̄ actio ꝯtraria ꝑ ſumptib⁹
⁊ expenſis factis in rem quā pignori recepit:⁊ ēt pro cibarijs
ꝑſtitis hꝫ retentōem.l.ſi neceſſarias.⁊ ibi glo.ff.de pig.acti.
Eſt ⁊ alia dñia:qꝛ poſſidēti pignus rei mobilis nō currit ꝑ-
ſcriptio ſꝫ creditori hypothecario q nō poſſidet currit ꝑſcri-
ptio in actione hypothecaria que hꝫ diuerſa tp̄a ꝑſcriptōis
vt hic in glo.in ver.intereſt.⁊ gl.plenius declarat tp̄a ꝑſcri-
ptiōis eius in.l.cū notiſſimi.C.ḋ ꝑſcrip.xxx.vl'.xl.ānoꝝ.Eſt
⁊ alia dñia inter pignoratitiā ⁊ hypothecariā:qꝛ hypotheca
ria eſt realis.vt hic ⁊.C.de pig.l.pignoꝝ.ſꝫ pignoraticia eſt
ꝑſonalis.C.de diſtrac.pigno.l.ſi.ſunt ⁊ alie dñie de qbus vl'
de glo.bon.l.in ꝓhe.ffoꝝ.§.ſcij. ¶ Quero nūc que decet

ꝓbare agens hypothecaria. dic vt in glo. in ver. quasi fuisset. q dꝫ ꝓbare debitorē fuisse dñm tpe obligationis. vel dic melius ⁊ latius fm Bar. in l. rem alienā. ff. de pig. actio. videlicet q creditor dꝫ ꝓbare debitorē pignorātē habuisse tale ius tpe obligatōis ꝯtracte q ipse potuisset rem a quocūq vendicare possessore bene dꝫ ꝓbare eū fuisse dominuꝫ directo vel vtiliter. vel quasi dominū. i. eū possedisse cuꝫ titulo ⁊ bona fide ita vt ei cōpetebat publiciana. tex. est in l. si ab eo ff. de pig. ⁊ hec vera in spāli obligatiōe hypothecc. Sed in generali sufficit quādocūq post dictū ꝯtractuꝫ q res fuerit effecta in bonis debitoris: lꝫ secus in vēditiōe vel donatiōe oium suoꝝ bonoꝝ in quib⁹ intelligit̃ ꝑiudiciū soluꝫ de bōis ꝑsentibus ⁊ nō de futuris. ⁊ hoc ē ꝑꝑ qḋ in venditiōe vl donatione generat̃ qḋ nō sic ē in obligatiōe. vt l. fi. C. que res pig. obli. pos. Libellus aūt in hypothecaria cōtra tertiū possessorē dꝫ cōtinere rem ꝑtinuisse ad debitoreꝫ iure dñij vel quasi. Itē rem sibi creditori fuisse obligatā ex certo debito declarato ⁊ ipm reū tenere ⁊ possidere dictaꝫ rem ⁊ ꝑꝑ hoc q ipse possessor ꝯdēnet̃ ad tradēdā possessiōeꝫ dicte rei detinendā in cām pignoris pro dicta quātitate: donec ipsi creditori fuerit de debito satisfactū. ⁊ hoc ꝓbat̃ in l. si tū venditor. in prin. ff. de euic. vbi hypotheca solā possessionē aduocat. de quo dic in d. l. rem alienam. per Bar. Cuius forma libelli [a] hec est coraꝫ vobis domino iudice ꝓpono ⁊ dico q ego mutuaui decem ticio: ⁊ q dictus ticius tūc mihi obligauit oia bona sua pro dicta q̄titate: ⁊ q: tūc vel postea dictus ticius tenebat ⁊ possidebat talē rem pro sua ⁊ tanq̄ suā iure dñij vel quasi: quā rem gaius tꝫ ⁊ occupa ad ꝑsens ⁊ eā mihi dimittere ⁊ relaxare recusat: quare a dicto ticio debitore meo ⁊ in cuius bonis executiōe facta nō possum cōsequi dicta decem ei mutuata: peto dictū gaiū cōdennari ad tradēdum: relaxandū ⁊ dimittēdum mihi possessioneꝫ dicte rei in cām pignoris retinēdaꝫ: donec de dicta quātitate fuerit mihi integre satisfactū: put dictū fuit in seruiana. Nam vtriusq̄ actionis idem est iudiciū ⁊ similes actōes exigunt̃: lꝫ in diuersis casib⁹ locū habeāt. Pe. ⁊ Jo. fab. dicūt q petitio cōclusionis libelli ⁊ snia dꝫ esse declaratoria. s. dictā rem fuisse ⁊ esse mihi obligatā pro dicta quantitate ex cā ꝑdicta sicut in rei vēdicatione ⁊ alijs realibus dicitur. vt. s. eo. §. ij. Et alia veniunt officio iudicis ⁊ restitutio rei ⁊ fructuum. de quo p Bar. in l. ex diuerso. §. vbi aūt. ff. de rei vēdi. ⁊ in spec. de pigno. §. j. ver. ceteꝝ. ⁊ p Ros. in ti. de actione hypothecaria que creditori datur. vtilius tū est intētare saluianū interdictū in quo sufficit ꝓbare debitorē possedisse p qḋ aduocabit creditor a ꝯducto possessionē rei vt efficiat̃ de petitore possessor ⁊ ꝯductus ecōuerso. Est enī magnū ꝯmodū possessionis qḋ trāsfert̃ onus ꝓbādi in aduersariū. vt. j. de interdictis. §. retinēde. An aūt agēs hypothecaria debeat prius facere excussionē de bōis debitoris anteq̄ agat hypothecaria ꝯtra extraneos bonoꝝ possessores. dic q sic tā ꝯtra ipꝫ principalē q̄ eius fideiussores ⁊ mādatores in auc. hoc si debitor. C. de pigno. ⁊ hoc nisi agat̃ ꝯtra vnū ex plurib⁹ debitoribus principalr̃ obligatis possidentē ꝯtra quā pōt agi hypothecaria etiā alijs nō excussis glo. no. est ⁊ ibi p Bar. i. l. mulier. ff. q po. in pig. hab. Itē secus si debitor in instrō obligationis pignoꝝ ꝯstituisset ꝑcorio noie possidere p ipso creditore. nā nūc creditor tāq̄ possessor priuatus nulla ꝑcedente discussione pōt agere cōdic. ex. l. fi. C. de acq. pos. ⁊ sic vtile ē creditoribus facere apponi i instrō clausulā ꝑcarij. fm dñꝫ Ange. de peru. in l. cetitus. ff. de acq. pos. Itē secus [b] est si notoriū sit principalē debitorē non eē soluēdo. vt in glo. no. in v. egero. in. l. fi. ff. si cer. pe. de quo p Bar. in l. decē. ff. de ver. obli. ¶ Ultimō quero quot sunt actōes reales ꝑtorie. ⁊ dic q decē. vt in glo. fi. s. publiciana. de quo. s. eo. §. alie. rescissoria ⁊ vtilis restitutoria de qua. s. eo. §. rursus. Seruiana ⁊ quasi seruiana vt hic. Due ꝑiudiciales de libertinitate ⁊ de ingenuitate ⁊ partu cognoscēdo. j. eo. §. preiudiciales. Similr̃ est vtilis in rē que datur superficiario ad nō modicū

a ¶ Forma libelli. Uide do. Pet. de ferra. in ti. de forma libelli in actiōe hypothecaria ⁊ do. Pe. Ja. in ti. de actione hypothecaria.

b ¶ Itē secus adḋ aliā fallentiaꝫ. s. si debitor principalis ē absens vt vult gl. i auc. hoc si debitor. C. de pigno.

c ¶ In ꝑsonā. Iste. §. diuidit̃: q: primo premittit de actiōe de ꝯstituta ⁊ de peculio. Itē ⁊ de iuramēto i genere. ⁊ scdō i specie ⁊ de vtraq̄ dicit. scda ibi de constituta autē actiōe. In pria subdiuidit̃: q: primo pōit q̄r olim erat in actiōe de cōstituta ⁊ recepticia hodie vo sunt oia redacta ad cōstitutaꝫ. scda ibi lꝫ ex nra.

ipso ad vendicādū supficie a cuius possessione exdit. l. superficiario. cū. l. seq. ff. de rei vē. Sed directa est in rē pro vendicanda supficie que datur mercēnario seu dño cuius solo cedit edificiū. l. obligationū fere. §. placet. ff. de actio. ⁊ obli. de quo Bar. in l. ij. §. i. ⁊ §. q aūt. ff. de supfici. Octaua ē q̄ datur metū passo vt tradet rē ⁊ sic trāsfert dñium vel quasi nā restituit̃ pr̄imeus actio vtilis que prius erat directa. Itē ꝫ datur sibi actio q metus cā que ē in ꝑsona. j. eo. §. ꝑterea quasdā. de quo dic per glo. ⁊ Bar. in d. §. nolēt. hic in glo. alleg. Nona ⁊ decima actio realis pretoria bonoꝝ possessio hereditatis petitio que datur succedenti de iure ꝑtorio per bonoꝝ possessionem ⁊ fideicōmissarie hereditatis petitio q̄ dat̃ ei cui restituta est hr̄ditas solū vbo p fideicōmissoꝫ per istā bonoꝝ possessorē. i. succedentē de iure ꝑtorio. p bo. pos. ⁊ vt fiat sibi realis restō. l. j. ij. ⁊ iij. ff. de fideicō. here. pe. ⁊. j. de ppetu. ⁊ tpa. ac. §. eas vo. vbi aliqñ iste due tñ sunt mixte nō solū reales l. hereditatis. C. de peti. here. nec ob. gl. in v. alie. s. eo. §. sed iste. que dicit q nulla ꝑtoria mixta repit̃ vel inuenit̃: qḋ veꝝ est q nulla ꝑtoria. s. inuentione reperit̃. sed iste sunt ꝑtorie extēsiue. q: petitio hr̄ditatis ḋ iure ciuili que est mixta: vt. d. l. hr̄ditatis. ꝑtor extendit ad successores de iure ꝑtorio. de quo vide p Bar. i. d. l. iij. ff. ḋ fideicō. hr̄di. pe.

In personam.

[c] ¶ Supra tractauit de actionib⁹ realibus ꝑtorijs a §. sꝫ iste vsq̄ hic. lꝫ miscuerit aliquas ꝑsonales. s. eo. §. itē si quis in fraudē. Hic aūt incipit tractare de actionib⁹ ꝑtorijs ꝑsonalib⁹. s. de actiōe de ꝯstituta pecunia: de actiōe de peculio. ⁊ de actōe in factū que descendit ex iureiur. ⁊ h. d. Actio de ꝯstituta pecunia p quā sublata est actio recepticia datur ꝯtra eum qui ꝯstituit nudo pacto sine stipulatiōe se soluturum id ad qḋ ipse ꝯstitutus tenebat̃ naturalr̃ ⁊ ciuiliter vel naturalr̃ tm̃. h. d. vsq̄ ad. §. actiōes aūt de peculio. ¶ Not. igit̃ q actio de ꝯstituta pecunia est actio ꝑsonalis pretoria ⁊ est ꝓpriuꝫ nomen actiōis vt ḣ in glo. i. ⁊ hꝫ locū vbi qs cōstituit sine stipulatiōe se soluturū id qḋ ipse vel alius debebat prius. Si aūt ꝓmittat p stipulationē tunc nō dat̃ actio de cōstituta pecunia. sꝫ certi ꝯditio ex stipulatu si certum venit in stipulatōe. Si aūt incertum dat̃ actio dat̃ ex stipulatu. vt hic in glo. fi. in ver. iure ciuili. Et in hac actōe de ꝯstituta pecunia quero prius que ꝑsone pñt se p ꝯstitutam obligare. de quo dic vt in gl. fi. in ver. cū olbus. q: oēs ꝑsone habiles ad se obligandū pro se vel pro alio. ⁊ iō cū mulier q̄ intercedēdo p alio nō tenet̃ ob excep. velley. nō tenet̃ in effectu si cōstituat se soluturā pro alio. vt vult gl. ¶ Scdō quero quibus vbis fiat ista obligatio ꝯsti. dic vt hic in gl. in ver. ꝯstituerit q: qbuscūq̄ verbis aptis vt ꝯstituo: ꝯuenio. ēt que verba sonant de iure ciuili in pactum nudū. Alias si essent vba obligatoria de iure ciuili vt cū ꝓmitto p stipulationē vel ꝯuenio preciū soluere cū emo nō haberet locū. ac. de ꝯsti. pec. Sed ex stipulatione ex vēditōe descēdens ⁊ in hoc fuit vtilis ista actio q: facit debitū ꝯstitutū nudo pacto esse efficax ad agēdum qḋ nō est de iure ciuili. vt. l. iurisgē. §. sed cum nulla. ff. de pac. fm Bar. in. l. j. ff. de ꝯsti. pecu. ¶ Tertio quero vbi ista actio hꝫ locū: q: cū debitū ꝑcedere debeat: dic q siue ꝑcedat debitū suū siue alienū tale debitū pōt deduci in cōstitutā: ⁊ quale debitū pōt deduci in ꝯstitutā. dic vt hic in glo. in ver. ꝯstituit̃. q: dꝫ esse naturale ⁊ ciuile debitū vel saltim naturale. Sed ciuile cuius soluti deret̃ repetitio vt in tutoris exceptōe fauorabili: puta pacti de nō petēdo vl iureiur. qui remanet obligatus ciuiliter nō pōt cōstitui. l. iij. §. si quis aūt. ff. de ꝯsti. pec. Nā ꝯstitutū imitat̃ cōditionē indebiti: q: vbi cessaret repetitio indebiti soluti pōt cōstitutū fieri ⁊ vbi hr̄et locū repetitio nō pōt ꝯstitui. fm Bar. in d. §. si quis aūtē. Itē nō solū debitū re sꝫ ēt spe vt cōditionalr̃ debituꝫ potest ꝯstitui. l. id qḋ sub ꝯditione. ff. de ꝯsti. pec. Et adde q ꝯstitutū imitat̃ naturaꝫ actionis primi debiti. Unde si primū erat debitū sub ꝯditōe vel talis nature q debitor nō poterit ꝯdēnari nisi inquātū facere pōt eādē ꝯditionē habebit ꝯstitutū

similiter

similiter factũ.l.ij.§.fi xũ.l.seq.⁊ se.⁊.l.id qđ in prin.⁊.§.j.ff. de cõsti.pec.qꝛ subrogatũ sapit naturã eius cui subrogať.l. si cũ.§.iniuria p.ff.si qs cauti. ¶ Quarto quero quãtũ tps deť ad soluẽdũ cõstitutũ primi debiti.dic q illud tps qđ dať dñatio ad soluẽdũ miseratõis cã est arbitrariũ.l.qđ dicimus. ff.de solu. Sed in cõstituta determinatũ est vt ante.⁊.dies nõ possit exigi p rõnẽ.glo.ꝺ in ỽ.nullo in qua dicit vbi ⁊ nõ teneť nisi elapsis decẽ diebus.dic q imo statim teneť ⁊ cessit dies ⁊ cõdẽnať cõstituẽs:ꝫ differť exactio vsqꝫ ad.x.dies.fm Bar.in.l.promissor.§.j.ff.ꝺ cõsti.pec. ¶ Quinto qro que res possit deduci in cõstitutũ ꝫ dic q omnes res habiles vt possit sup his cõtractus iniri.nõ ꝫ cũ verbũ pecunia sumať triplici ter.s.stricte p pecunia nũerata.large p reb' que consistũt in numero põdere ⁊ mẽsura.⁊ largissime p ol re que est reducibilis ad pecuniã.vt not.in.l.fi.C.de cõsti.pecu.⁊.ff.si certũ pe.l.ij.§.itẽ mutuũ.Et hoc tertio mõ accipiť.⁊.d.l.fi.de qua l.facit hic tex.mẽtionẽ. ¶ Sexto qro vñ nascitur hec actio. de cõsti.pecu.dic q ex nudo pacto oriť.nã regula est de iure ciuili ꝫ secus de iure canonico vt in.c.antigonus.de pac.⁊ sic est spãle hoc casu vt ex nudo pacto oriať actio:sed fallit regula pcedẽs hoc casu mõ cõstituto ⁊ in aliis casibus q ponunť hic in glo.in ver.nulla.⁊ in glo.l.iurisgẽ.§.sed cũ nulla.ff de pac. Et his versib' cõtineť. Cõstituẽs:donãs:spondens ob honorem. Nautarũqꝫ fenus accessio vrbis vsura. Pactũ in his nudũ actionẽ maxime parit. Et expositionez istoꝝ versuũ vide hic in glo.⁊ adde p Bar.in.l.legitima.ff. de pactis.vbi dicit q in istis casibus actio non oritur simplr ex pacto nudo sed iuuať actus a.l.⁊ efficiť validus ad agẽduz. Et ideo no.p glo.in.d.§.sed cũ nulla.s.q destiť auxilio als dicere q pactũ nudũ pariat actionẽ esset idẽ dicere ac si diceret q sterilis pareret:vel virgo qđ non est dicenduz. Et ideo adde glo.in.l.si qs argentũ.C.eu.ꝫ ibi non oriť actio ex nudo pacto:ꝫ dať cõditio ex.l.illa.itẽ ibi rei vxorie actione dic q ibi fingiť stipulationẽ interuenisse.vt no.in.l.ex actionem.C.de dotis pmis. Itẽ ibi palã dicit als si qs cleri pmittat pecuniã pro habendo honorẽ vel dignitatẽ tanq̃ simoniacus incidit in.l.iuli.ꝺ ambitu.vt no.in.l.barbarius.ff.de offi.preto. Itẽ ibi in nautico fenore dic q hodie correctũ est de iure canonico vt in.c.nauiganti.ꝺ vsuris. Et silr in aliis aliis casibus que ex toto sunt phibite nisi quatenus cõtineť interesse.vt in auc.ad hec.C.de vsuris.⁊ ibi p glo.⁊ doct.⁊ in aliis casib' notatis p Host.in sũma.in.§.de vsuris. Libellus [a] aũt in hac actiõe sic formať. Ago cõtra ticiuz ⁊ dico q cum ipse vel alius esset mihi primo obligat' in tanta quãtitate ex tali cã dictus ticius spãli pacto vel eius lfa vel nuncio cõuenit dare ⁊ soluere dictã quantitatẽ pecunie quaꝫ ad pñs soluere recusat quare peto ipm mihi cõdẽnari ad dãdũ ⁊ soluendũ mihi dictã quãtitatẽ pecunie vel alteri pro me legitime recipiẽti. Et caueas ne adiicias in libello pmisit ⁊ cõuenit qꝛ tunc cõpeteret tunc actio.de cõsti.pec.ꝫ ex stipulatione vt dixi.ŝ.in scdo quesito:qꝛ verbuz pmisit includiť p stipulationẽ.l.ij.C.de cõtrahẽ.⁊ cõmittẽ.stipu.lfa vel nũcio. ideo dixi.qꝛ cõstitutũ põt fieri inter absentes mediãte nuncio vel epistola sicut faciunt plurimi mercatores vel nũmularij.l.qui aũt.§.fi.ff.de cõsti.pec.⁊ recipiens lfaꝫ dr cõsentire cõstitute ex ipso q post acceptionem litere non cõtradicit.l.si filiusfamilias.ad macedo.⁊ fm Bar.in.l.ticius seyo.de cõstitu.pecu.⁊ de forma supradicti libelli.vide in specu.de solutio.§.pñ notandum ver.ceterum.

Actiones autem. ¶ Actio de peculio dať cõtra pħem vel dñm ex cõtractu filij vel serui quaten' est in peculio.h.d.vsqꝫ ad.§ item si qs. ¶ Et no.ex tex.q peculiuz nihil aliud est q̃ id qđ habet filius vel seruus de rationibus patris vel dñi ex voluntate pris vel dñi tacita vł expressa. Et parcimonia filij vel serui diciť quasi pħimonium filij vel serui qꝛ ex eorum contractu etiam patre vel domino inuito vel ignorante obligať de peculio.pf ⁊ dñs.l.si qs seruũ.§.etiã.ff.ꝺ pecu. nõ tñ est verũ patrimoniũ eoꝝ.qꝛ pater ⁊ dñs põt illud reuocare sua voluntate.l.nõ statim.in fi.ff.ꝺ pecu. Fuit ergo introducta hec actio ꝺ peculio a pretore:qꝛ cũ de iure ciuili ex alterius facto nõ dꝫ quis obligari ⁊ sic nõ pf vel dñs ex contractu filij vel serui.vt hic.⁊.l.j.C.ne fili' pro patre.⁊.l.dñm. C.qđ cũ eo. Considerauit pretor qñ dñs vel pater pmittit filio vel seruo aliqđ peculiũ habere tanq̃ eoꝝ patrimoniũ q ipse pf ⁊ dñs debeant obligari pro cõtractib' ipsoꝝ.s.filij ⁊ serui. Et hoc equũ esse videť.cũ modificatõe tñ q ipse pf ⁊ dñs nõ teneanť nisi inquãtũ est i peculio deducta tñ primo q eis ⁊ psonis sibi subditis debetur.⁊ eis quos habẽt in tutela vel cura.vt.dicta.l.dñm.⁊.l.ꝫ si damnũ.ff.de pecu.§.j. ¶ Et sic no.q ex cõtractu filij due oriunť obligatões.vna cõtra filiũ insolidũ ex suo cõtractu nisi in voto ⁊ macedoniano l.filiusfamilias.⁊ ibi no.ff.ꝺ act.⁊ oblig. Alia contra patrez ꝺ peculio ex eodẽ cõtractu.vt hic.⁊.j.qđ cũ eo.§.pterea. Sꝫ differũt.qꝛ obligatio filij est insolidũ cõtra euz.⁊ si nõ est soluẽdo detrudiť in carcerẽ.l.cũ filij.C.q bo.ce.pos. Sꝫ pater nõ teneť [b] nisi quãtũ est in peculio vt hic. Itẽ fili' nihil deducit:ꝫ pf sic.vt.ŝ.dixi.nisi haberet ratũ cõtractũ filij.qꝛ tũc tenetur insoliduz.l.cum fundus.§.seruũ tuũ imprudeꝫ.ff.si cer.pe.⁊.l.j.C.de fur. Est tñ multiplex peculiũ.vt no.ff.ꝺ pecu.in rubrica.⁊ accipiť h̃ p peculio pfectitio qđ fili' vł seruus habet ex pmissione patris vel dñi ab eoꝝ patris vel dñi rationib' separatũ.l.peculiũ est.ff.de pecu.⁊.l.peculiũ ex eo.⁊.l.deposita.§.fi.⁊.l.nõ solũ.ff.ꝺ pecu. Que aũt sit differẽtia inter actionez de peculio ⁊ ceteras actiones quibus pater ⁊ dñs teneanť p cõtractu filij vł serui.dicã.j.qđ cũ eo.§.pterea. Actio de peculio habet locũ qñ filius vł seruus cõtrahit cuz ignorãte ⁊ inuito patre vel dño.vt.d.l.si qs seruũ.§.etiã.ff.ꝺ pecu.siue sit expressum certũ genus negociationis siue non nã hec actio de peculio cõcurrit cum exercitoria.institoria ⁊ tributoria.qđ iussu.⁊ de in rez verso vt.j.qđ cũ eo.§.certũ. ⁊.§.is quoqꝫ. In multis tñ differt ab eis.vt ibi dicã.⁊ potissime in duob' in qb' de peculio est priuilegiata.s.in quãtitate peculij.qꝛ pater non teneť nisi inquãtũ est in peculio.vt hic qđ inspiciť tpe sñie.s.q̃tũ sit tũc in peculio vel nõ.nã ꝫ nihil fuerit tpe quo actio fuit intẽtata.s.tpe litis contestate si tñ sit auctũ peculiũ postea tpe sñie qđ spectat pbare ad creditorẽ.vt no.in.l.q iurasse.§.si pater.ff.de iureiurã.sufficit ad cõdẽnationẽ.l.quesitũ in prin.ff.de pecu.als nihilomin' cõdẽnať pater vel dñs. Quinimo si semel fuerit actũ de peculio ⁊ actor succũbit:qꝛ nihil erat in peculio.vel nõ erat tãtũ qđ sufficeret ad integrũ debituz actoris soluendũ que duo dꝫ actor pbare.s.peculiũ extare.⁊ soluẽdo esse.vt.j.qđ cuz eo.§.ceteꝝ.poterit postea agere actor de pecu.d.l.quesitũ.§.is qui soluẽdo.ff.de pecu.ꝫ eni vno tpe sit in peculio poterit esse in alio q peculiũ crescit ⁊ decrescit nasciť ⁊ moriť.l.peculiũ nasciť.ff.de pecu.⁊.l.j.in fi.ff.quãdo actio.ꝺ pecu.est an. Secũdo est priuilegiata actio ꝺ peculio in modo deductionis.qꝛ pater ⁊ dñs primo ⁊ ante oia deducit qđ sibi debeť a filio vł seruo.⁊ qđ debeť psonis sibi subiectis ⁊ eis q sunt in eoꝝ tutela vel cura.d.l.ꝫ ⁊ si damnum.§.fi.ff.ꝺ pec.⁊ hoc tale debitũ inter patrẽ ⁊ filiũ.inter seruũ ⁊ dñm.⁊ inter fratrẽ ⁊ fratrẽ in eadẽ ptãte cõstitutos dr naturalẽ tñ debitũ vt.l.frater a fratre.ff.de cõdi.inde.⁊ potius sonat in factuz.⁊ intelligiť de naturali quadã obligatione que oriť ex ipso facto:vt dicit tex.in.l.nec seruus.⁊.l.ex noxali.§.ij.ff.de pecu. que dicte.ll.bene declarant. Sed obligatio qua obligať pf ⁊ dñs creditori est sola ciuilis.que tñ hꝫ effectũ naturalis.vt tenuit glo.fm opinionẽ Azo.in.d.l.frater a fratre.⁊ ibi per Bar.⁊ de isto tali debito a filio vł a seruo patri vel dño dꝫ apparere p libros ipsoꝝ in qbus fecerunt se inuicez debitores ⁊ creditores p rõnes suas ex iusta cã:vt.l.non solũ.§.an debitor.ff.ꝺ pec. Itez hoc debitũ est onus peculij ⁊ sequiť peculiũ sicut lepra leprosuz:vt dicit glo.in.d.l.frater.in fi.⁊ ideo si dñs vendidit seruũ cũ peculio dñs nõ teneť de peculio.l.si ex duob'.§.fi.ff.de pecu.ꝫ emptor teneť.l.ancille

a ¶ Libell'. Vide p dñz Aret.hic l fi.§.hui'.⁊ per do. Pe. Ja. in ti.de actione de cõstituta pecunia.

b ¶ Nõ teneť. An autẽ valeat statutũ q pater teneať p cõtractu filij.vide hic do. Are. in iiij. col. v. qro ab extra.

raliter ꝛ publice notificet ꝙ qlibet posset ꝯtrahere cum filio
suo vel seruo piculo ipsius iubẽtis tenet actiõe qd̃ iussu ꝛ i
solidũ.vt.d.§.iussum.ꝛ idẽ quãdo ꝯcedit filio vel seruo li-
berã ptãtem ꝯtrahẽdi.l.liberũ.C.qd̃ cũ eo.vel plenã ptãtẽ
qd̃ idẽ est.l.si pcurator.C.de pcu.vel ꝙ posset facere id qd̃
possꝫ facere ppria psona patris vel dñi.vt.l.creditor.§.luci⁹
ff.mandati.In hoc tñ generali mandato nõ venit casus pbi
bitus.s.vt filius donare possit.vt.d.§.iussum.ver.inter cete
ra.Itẽ generale mandatũ factũ colono factori siue castaldio
ni de gerẽdo negocia dñm nõ obligat actio.qd̃ iussu.in.l.fi.
C.qd̃ cũ eo.Libellus aũt in hac actiõe qd̃ iussu sic formaṫ.
Ego cõtra ticiũ prem vel dominũ talis.Et dico ꝙ ipse tici⁹
mandauit mihi vel iussit dicto filio suo vel seruo facere talẽ
ꝯtractũ emptionis.mutui.vel alterius generis ꝯtractus.vel
generaliṫ mandauit cũ eis ꝯtrahi.Itẽ ꝙ mutuaui vẽdidi vl
aliũ ꝯtractũ feci cũ ipso seruo vel filio pp qd̃ ẽ mihi obliga-
tus in decẽ ex dicta cã.quare peto dictũ ticiũ patrẽ vel dñm
dicti filij vel serui cũ quo ꝯtraxi cõdẽnari mihi ad dãduꝫ ꝛ
soluẽdũ ex dicta cã dicta decẽ.ꝛ de forma huius libelli.vid
in Spec.in ti.de solu.§.pnotãdũ.Actio exercitoria daṫ cõ-
tra prem vel dominũ ex ꝯtractib⁹ filij vel serui ppoiti vel alie
ni.l.j.§.cuius aũt.ff.de exerci.ꝛ.j.qd̃ cũ eo.§.istas aũt.ppoi
ti negociationi nauali.i.magistrũ nauis hec daṫ insolidũ cõ-
trahẽtib⁹ cũ ipso magistro:vt.j.qd̃ cũ eo.§.eo.nã ppõnẽs vo
caṫ exercitor ad quẽ ptinet quotidianũ lucrũ ꝛ obuẽtiões ꝛ
redditus.ff.eo.l.j.§.exercitorẽ.magister aũt nauis est cui to
tius nauis anchora ꝛ gubernatio demãdaṫ.d.l.j.§.magistꝝ
ff.de exerci.Teneṫ igiṫ exercitor.s.pater vel dñs ppõnẽs ẽ
ꝯtractu magistri ꝛ filij vel ppositi serui nõ aũt teneṫ de ꝯtra
ctu aliorꝝ nautarꝝ lꝫ teneaṫ de reb⁹ ab ei s receptꝭ i naui.Itẽ
ex delictꝭ eorꝝ.s.p dãnis ab eis datꝭ i naui nõ extra nauẽ.vt
d.§.magꝭꝫ.ꝛ ibi no.Et itellige ꝙ exercitor teneṫ ex ꝯtractu
magri isolidũ si ꝯbat gsa rei cui ppoit⁹ ẽ.vt puta si mutuat⁹
ẽ pecuniã p armãda naue.alẽdis nautꝭ.vl p soluẽdo eis vl
p emẽdo res nauigãtib⁹ necessarias.sec⁹ si accipet ob aliã
cãm ꝛ nõ pro necessitate nauis cui ppositus erat:qꝛ tũc nõ
teneṫ exercitor.l.j.§.nõ aũt.ff.eo. Ex parte aũt dantis ꝛ reci
piẽtis dꝫ contractus fieri ꝛ pecuniã mutuari in cãm in quã
ppositus ẽ malignitas tñ magistri mutuãtis pecuniã nõ dꝫ
obesse creditori mutuãti.ꝛ ideo si magister expssit se recipe
in cãm in quã ppositus erat ꝛ mox mutato pposito ꝯuertit
in aliã vel si se fefellit in pcio reꝝ dicẽs res pro qb⁹ psoluen
dis mutuabaṫ pecunia ꝯstitisse multo maiori pcio ꝙ̃ consti
tisset:nihilominus tenebiṫ exercitor imputaturus sibi cui ta
lem pposuit.vt.d.§.nõ aũt.v.ꝛ ait.ꝛ.v.ꝙ si ab initio qui tex.
facit ad qõnẽ statuti ꝙ reb⁹ delatis cã sui vsus nõ soluaṫ ga
bella.sed delatis cã vendendi soluaṫ.Si vn⁹ ꝯduxit granũ
cã sui vsus deinde mutato pposito vẽdidit ꝙ nõ teneaṫ sol
uere gabellã quasi attẽdaṫ primũ ppositũ.vt.d.ver.ꝛ ait p
quo facit.l.cesar.in fi.ff.de publi.de quo dic p Bar.in.l.ce
tera.§.fi.ff.de leg.j.Et ex pdictis pꝫ in hoc esse dñiam inter
actionẽ de in rẽ verso.in qua nõ sufficit ꝙ qs dicat se mutuũ
recipe p cõuertẽdo in vtilitatẽ dñi nisi vertaṫ.l.iij.§.sꝫ si fit.
ff.de in rẽ verso.ꝛ.§.dixi.Et actio exercitoria in qua sufficit
ꝙ mutueṫ magro in cãm in qua ppositus est lꝫ nõ cõuertat
in eã cãm.vt.d.ver.ꝙ si ab initio.Libellus aũt in hac actiõe
sic formaṫ.Ego ꝯtra ticiũ.ꝛ dico ꝙ pposuit talẽ suũ filiũ vl
seruũ vel aliã extraneã psonã in magistrũ ad exercitiũ.ꝛ mi
nisteriũ nauis.siue marine fluuialis vel stagnea.vt cẽt i tali
portu ad transferendũ psonas.vel ꝯducẽdũ merces.vel ad
aliud ministeriũ cui ppositus fit.Itẽꝫ dico ꝙ ego mutuaui
sibi decẽ occasione sui ministerij cui ppositus fuit.qre peto
ipm ticiũ ꝯdẽnari ad dãdũ ꝛ soluẽdũ mihi dicta decẽ mihi
debita ex dicto ꝯtractu celebrato cũ ipso magro ab ipso pre
vel dño in dictã cãm pposito.ꝛ sic intẽtaṫ h certi ꝯditio isti
toria ex mutuo cuius mediũ ꝯcludẽdi ẽ ꝙ mutuaui magro
nauis in cãm in quã ppositus fuit ab eius exercitore.id ago
ꝯtra ipꝫ exercitorẽ.ꝛ idẽ si agaṫ actiõe ex stipulatu exercito
ria ad incertũ.puta ꝙ pmisit me ducere cũ reb⁹ meis vltra
mare i subsidiũ terre sancte.qd̃ cũ nõ fecerit.vl sine iusta cã
ꝛ legiã facere recusauit pp qd̃ iterest mea i cẽtũ id peto ex-
ercitorẽ ꝯdẽnari ad dicta cẽtũ mihi dãda ꝛ soluẽda ꝛc.ẽ ꝙ̃
forma.vide i spec.de solu.l.d.§.pnotãdũ.in pn.ꝛ Ros.in ti.
de exerci.acti.põt ẽt petere actor ab ipo magistro liberã pso
nam principaliṫ obligari.Est eniꝫ in eius electiõe agere ꝯtra
exercitorẽ vel magistrũ:sed ecõuerso nõ põt exercitor agere
cõtra debitores magistri sue potestati nõ subiecti nisi sibi ce
danṫ actiões:sꝫ agiṫ locati vel mãdati ꝯtra magistrũ.ff.e.l.j.
§.est aũt.ꝛ.§.si cũ. Institoria daṫ ꝯtra preꝫ vl dñm q ppoit
filiũ vel suuꝫ alicui alteri negociationi ꝙ̃ nauali:puta mẽse
tabernarie. mense nũmularie. stabulo.sarsinarie. fullonarie
ꝛc.l.iij.ꝛ.l.qcũqꝫ.§.j.ff.de insti.Et sic pꝫ ꝙ ppõnens põt cõ
ueniri ex ꝯtractu sui institoris insolidũ:sꝫ nõ põt agere nisi
in trib⁹ casib⁹.videlꝫ qñ institor filius eius est vel seruus ꝛ
in subsidiũ qñ institor est absens:vel latitat:vel mortuus est
sine herede.ita ꝙ nõ põt fieri cessio actionis.qꝛ tunc daṫ vti
lis actio ppõnenti:vt.l.j.in fi.cũ.l.se.ff.de insti.ꝛ ibi p Bar.

¶ Et no.ꝙ duo sunt necessaria vt qs sit institor ꝛ differt a
pcuratore.primo ꝙ sit ppositus vniuersaliṫ administrationi
certo loco designato.vel nõ designato cuiuscũqꝫ generis sit
negociator.Itẽ ꝙ sit negociatio questuaria.si aũt sit ppoit⁹
certe rei vel vniuersali negociationi nõ questuarie.vt est vil
licus q ppoiṫ ad fructus colligẽdos ꝛ nõ pp questũ:vt.l.si
cũ villico.ff.de insti.tunc magis vocabiṫ pcurator ꝙ̃ institor
fm Bar.in.d.l.iij.ff.eo.Et adde glo.in.l.iulianus.§.si pcu-
rator.ff.de acti.emp.vbi aũt qs ppoiṫ pticulari negociatõi
mutuis pecunijs accipiẽdis tunc dabiṫ vtilis institoria.l.in
cũ.ff.de insti.ꝛ.l.ideoqꝫ.§.idẽ papinian⁹.cũ.ff.manda.qꝛ reci
pere mutuas pecunias nõ est negociatio:sed dare mutuas
pecunias sub vsuris est negociatio.vt no.in.d.l.in cũ. Nun
qd aũt institor teneaṫ finito officio de gestis p euꝫ in officio:
puta de literis p eũ scriptis creditorib⁹ mẽse.dic ꝙ nõ:vt.l.
fi.ff.de insti.Itẽ nunqd ex mutuo facto institori pposito vel
factori possit agi ꝯtra dñm seu ppõnẽtẽ.dic p Bar.in.l.j.§.
nõ aũt.ff.de exerci.ꝛ pulchre p Inno.in.c.ꝙ qbusdaꝫ.extra
de fideius.Et adde ꝙ mutuãs institori vel pposito dꝫ atten
dere quattuor.primũ rei necessitatẽ.fm ꝯtract⁹ ppositionẽꝫ.
tertium cõgruaꝫ pecunie quãtitatẽ.ꝛ quartũ loci oportuni
tatem:vt.l.fi.ff.de insti.que est no.Itẽm quero qd si mutua
ui mercatori.an psumaṫ mutuatũ i cãꝫ mercãtie vt debeat
cõueniri sub iudice mercantie qui cognoscit de causis mer
cantie.videṫ ꝙ nõ presumaṫ exquo nõ fuit expressũ:vt.d.
l.j.§.si ab initio.ff.de exercito.ꝛ hoc tenuit do.Ange.de pe-
rusio.consulendo per.l.habebat.ff.de institor.vbi dicit esse
casum in contrarium.facit glo.in ver.fenus.in.c.j.de vsu-
ris.li.vj.que dicit ꝙ locãs domum feneratori videtur in
dubio locare ad artẽ quã exercet valet ad fenus exercẽdũ.
Idẽ tenẽt Bal.ꝛ Salyce.s.ꝙ mutuũ factũ mercatori in du
bio presumiṫ versum in cãm mercãtie si nõ apparet aliũde
per.l.fi.§.finaũt milco.C.ad mace.Libellus in hac actiõe sic
formaṫ.Ego ꝯtra ticiũ.ꝛ dico ꝙ ipse instituit ꝛ pposuit talẽ
filiũ vel seruũ.vel aliũ liberꝝ hominẽ merciolearie.vel alteri
vniuersali negociationi vel administratõi alterius artis ad
negociãdũ ꝛ publice mercãdũ in dicta arte.Itẽ dico ꝙ mu
tuaui sibi pro dicta negociatiõe ꝛ arte dicte rei exercenda in
qua fuit institutus.quare peto dictũ ticiũ instituẽteꝫ ꝛ ppo-
nẽteꝫ cõdẽnari mihi ad dãdũ ꝛ soluẽdũ dicta decẽ mihi in
qbus dictus ppositus.ꝛ dictus ticius ppõnẽs sunt mihi ob
ligati ex dicta cã.De qua forma vid in specu.de solu. ꝛ per
Rofre.in tim.de acti.insti.Tributoria daṫ pro ꝯtractu filij
vel serui negociãtis in merce peculiari patre vel dño sciẽtes
vt ipse pater vel dñs cõtribuat ꝛ diuidat pro rata pte.ꝛ vni-
cuiqꝫ ꝯtingẽti se ꝛ creditores illius mercis id qd̃ ẽ in merce
vel inde receptũ ꝛ minus distributuꝫ.vt.ff.de tribu.l.j.ꝛ.j.
qd̃ cũ eo.§.itroduxit.Vt igiṫ ꝯpetat tributoria tria reqriṫ.
Primo dꝫ esse negociatio in merce peculiari.quia si cẽt in

Libellus in actiõe quod iussu.

Nota hic de actione exercitoria.

re dñica haberet locũ institoria ⁊ nõ tributoria.l.sed ⁊ si pupillus.§.pe.ff.de insti. Secũdo dꝫ fieri negociatio dño sciẽte:q2 si ignorãte nõ haberet hic locũ tributoria:sꝫ ỏ peculio actio ỏ quo dñs deduceret primo sibi debitũ.l.iij.§.q2 si ipsꝫ ff.de tributo. Sꝫ si agat tributoria dñs nõ hꝫ hoc ꝓuilegiũ q2 prĩo deducat sibi debitũ:imo tanq̃ vnus extraneus creditor venit in tributũ.id est ad diuisionẽ huius mercis pariter cũ alijs creditorib9.⁊ sic ẽ paris ꝯditõis cũ eis.vt.d.l.j.in prin.⁊.j.titu.j.§.is quoqꝫ.ꝓterq̃ l hoc q2 dñs in ista tributoria petit debitum suum ex quacũqꝫ cã sibi ⁊ in eius ptãte ꝯstitutis debeat. Sꝫ alij creditores petũt solũ debitũ cõtractũ in merce pp quã agũt.nõ tñ ꝓferunt dño vt prius eis sol uat.nisi tãc recepissent pignus.q2 qui hꝫ pignus ꝓfert dominis.l.ꝓcurator.§.sꝫ est quesitũ.ff.eo.⁊ ẽt ꝓfert alijs creditoribus habẽtib9 actiões ꝑsonales.ẽt si res pignoraticie fuissent empte ex pecunijs alioꝝ creditoꝝ.vt.d.l.ꝓcurator.§.plane.ff.eo. Et attẽde q2 quãdo creditores cõueniũt vt dñs distribuat eis pro rata.vel si dñs nõ vult hãc molestiã pati vt iudex eius loco distribuat.dꝫ creditores cauere se restituturos alijs creditoribus post ea apparentibus post latam sniam.⁊ sic nõ est melior cõditio creditoris prĩo occupãtis.sicut est in actiõe de peculio.l.ꝓcurator.§.tributũ.cũ.l.sequẽti ⁊ sequen.ff.eo. Itẽ requirit tertiũ in tributoria.s.q2 sit cõtractũ p existẽtẽ in ptãte.vt per filiũ vel seruũ ꝓpriũ.vel etiã alienũ.vel ẽt liberũ hominẽ bona fide possessũ.vel fructuariũ.videlicet ex re peculiari fructuarij.l.j.§.ptãtis.ff.eo.

Quotuplex est iuramẽtũ

Si aũt nõ est in ptãte vere vel ꝓsumptiue.⁊ sic nõ põt hẽre peculiũ.nõ agit tributoria que cõpetit pro mercede peculiari.sꝫ agit alijs actõibus.vt exercitoria in negociatiõe nauali ⁊ institoria in nõ nauali.vt.j.ti.j.§.institoria ⁊ exercitoria. Itẽ reqrit q2 tpe ꝯtractus fuerit in ptãte ei9 qui ꝯuenit tributoria.nã nõ dat hec ꝯtra singularẽ successorẽ.puta emptorem serui qui ꝯtraxit.cũ tempore cõtractus nõ fuit in potestate emptoris:sed datur actio ỏ peculio.l.de peculio.ff.ỏ tributoria. ¶ Nũquid aũt actio de peculio cõcurrit cũ tributoria actione.dic q2 simul intẽtari nõ pñt:sed debet actor eligere qua actione agat.q2 vna electo nõ põt redire ad aliã nisi ex diuersa causa.l.q2 in heredẽ.§.eligere.ff.ỏ tributoria. vl nisi p restitutionẽ in integrũ ex causa iusti erroris.vt in.l.notabili habebat.ff.de insti. Aliqñ tamẽ ſm diuersa accidentia est meli9 intẽtare actionẽ de peculio quã tributoriã.puta si pl9 cõsequit p actionem de peculio.l.aliqñ.ff.eo.⁊.j.ti.j.§.is quoqꝫ. Libell9 autẽ sic format in hac actione tributoria. Ago cõtra ticiũ.⁊ dico q2 talis ei9 fili9 vl seruus negociabatur in tali merce peculiari.puta cere.olei.vel pãnorũ.pciã ipso patre vel dño sciẽte:⁊ non contradicente. Item dico q2 contraxi cũ dicto filio vl suo in illa merce vl peculiari in q̃ negociabat.vt q2 vẽdidi vel tradidi sibi certã quãtitatẽ cere vl olei.vel tot pannos qui ascẽdũt ad preciũ cẽtũ librarũ in q̃bus ẽ mihi obligat9. Itẽ dico q2 cũ dict9 ticius pater vl dominus hꝫ merces peculiares penes se in q̃b9 dict9 filius vel seru9 negociabat.⁊ mecũ cõtraxit quare peto q2 dict9 tici9 condẽnetur ad contribuendũ dandũ ⁊ soluendũ mihi totũ debitũ vel partẽ dicti debiti mihi ꝯtingentẽ facta diuisione inter creditores vnicuiqꝫ pro rata sua ꝯtingẽte. De cuius libelli forma.vide in Spec.in.d.§.prenotãdũ.v.porro.⁊ per Rofre.in ti.de tributoria actiõe. ¶ Et nota hic de distributione que dꝫ fieri iter creditores vocatos ad tributũ.⁊ q̃lr vnicuiqꝫ debeat satisfieri p rata q̃titate sui debiti.⁊ idẽ in distributiõe inter creditores alicuius nũmularij mercatoris vel alterius debitoris foro cedẽtis:vt.l.fi.ff.de bo.auc.iudi.possi.⁊.l.p debito.in fi.C.eo. Et inter legatarios q̃b9 nõ pñt solui legata integra ⁊ vnicuiqꝫ fiat detractio p rata sui legati.l.imponẽda.C.ad.l.falcidiã. Et idem inter stipẽdiarios ⁊ milites inter quos butinũ captũ debet distribui ſm merita militum. Et nota Bar.in.l.siquis in bello.ff.de captiuis.

Not. triplex ẽẽ iuramẽtũ necessariũ.

No.q̃b9 causis põt recusari iuramentum.

Qualiter differt iuramentũ necessariũ a iudiciali.

a ¶ Itẽ siqs Diuiditur i duas partes primo ponit questio.scdo questiõis decisio.scdo ibi iustissime.

b ¶ Libell9 aũt.vide hic do.Ben.her nois.⁊ dom. Pet.Jac.in ti.de actio.in factũ ex iure iurando.

Item siquis.[a] ¶ Actio in factũ que descẽdit ex iuramẽto ꝓstito aduersario deferẽte dat iurãti pecuniã sibi deberi ꝯtra eũ qui detulit iuramẽtũ ⁊ soluere recusantem.h.d.vsqꝫ ad.§.penales. ¶ No.q2 actio in factũ descẽdẽs ex iureiurãdo dat iurãti vel ei cui iuramẽtũ remissum est ꝯtra aduersariũ.vt hic.⁊.l.actori.C.de iureiurã. ¶ Et no.q2 iuramẽtũ est tãte efficacie q2 si aduersarius ꝯtra quẽ est iuratũ velit ꝓbare iuramentũ falsum fuisse ⁊ litẽ restaurare nõ audit.vt hic in tex.ibi per quẽ.nõ illud reqrit nisi prius aliud inter partes fuerit ꝯuẽtũ.l.j.in fi.C.eo.⁊ in alijs casib9 q̃b9 reuocat iuramẽtũ.vt dicaꝫ.j.de excep.§.he que. Itẽ est tãte efficacie vt a cã in qua iuratũ ẽ vel remissum vel recusatũ nõ põt appellari.C.eo.l.generalr.⁊ ibi p Saly. Que aũt actio oriat ex iuramẽto tã in reali q̃ in ꝑsonali.glo.ordi.hic est in v̈bo deberi.que melius explicat q̃ alibi.de quo p Bar.in.l.si duo ꝑsoni.§.sigo iurauerit.ff.eo. Itẽ an nata sit actio in factũ vel iudicati ex snia postea subsequẽte.sꝫ hic glo.fi.q2 sic.de quo etiã p glo.⁊ Bar.in.l.nã ⁊ postea.§.fi.ff.de iureiurã. Itẽ q2 triplex sit iuramẽtũ.⁊ an possit recusari.dicit hic glo.in ver.q̃rit.⁊.C.eo.l.j.⁊ p Bar.ff.eo.l.j. Nã iuramẽtũ ꝯuẽtionale siue voluntariũ ẽ qd vna pars defert alteri extra iudiciũ.qd non tenet q̃s suscipe vel deferre.l.iusiurãdũ qd ex cõuẽtiõe.ff.eo.nisi post ꝯuẽtionẽ inter eos factã.que seruãda est.ſm Saly.C.eo.l.delata. Judiciale aũt est qd defert vna pars alteri in iudicio iudice approbãte.q2 si iudex nõ approbet ⁊ nõ videt sibi deferendũ nõ põt deferri.C.eo.l.de lata.nisi ex iusta cã:vt.d.l.generalr.§.finaut hijs de q̃b9 iustis cãis.dic p Bar.in.d.l.manifeste. Necessariũ est illud quod delatũ a iudice quis ꝯpellit subire.qd est triplex.ſm Bar.ff.eo.l.j.s.iuramentũ calũnie.sꝫ istud sit credulitatis.l.ij.§.qd obseruari.C.de iura.calũ. Et iuramentũ purgatõis vbi est suspitio.C.de his qui ad eccle.confu.l.pñti.§.sicubi.⁊ ibi no. Et iuramentum in defectu plene ꝓbationis qd depẽdet ab arbitrio iudicis an deferat ⁊ cui deferat.l.admonendi.ff.eo.⁊.l.in bonefidei.C.eo.⁊.c.fi.de iureiurã.si tñ iudex vbi equũ eẽt deferri vel alteri defert q̃ deberet poterit appellare.ſm Bar.in.d.l.admonẽdi.⁊ põt iudex hoc deferre ex suo officio pro veritate inuenienda ⁊ lite decidenda.ẽt pte nõ petẽte:vt.d.l.fi.in prin.⁊.d.l.generalr.§.finaũt hijs.v̈.iudex aũt.nec põt recusari nisi ex iusta cã.tex.est in.d.c.fi.in princ. Et põt esse iusta cã.vt dicit Lap.de castel.doctor famosissimus in repetitione illius.c.fi.si iudex vult cogere actorẽ ad iurandũ qui plene ꝓbat qd fieri nõ dꝫ:vt.c.ij.de ꝓba.vel cũ actor nihil ꝓbauit vult cogere reũ ad iurandũ:vt.d.c.fi.§.sane vel si is cui defert est dubius de veritate.cũ hoc iuramentũ sit veritatis:vt dicit glo.in.d.c.fi.in prin. Itẽ hoc iuramẽtũ differt a iudiciali.q2 hoc a iudice defert:illud autẽ a pte. Scdo q2 hoc in defectũ ꝓbatiõis vel pp suspitionẽ:illud aũt si asserit se ꝓbatiões hẽre ⁊ põ vult potius ꝓbare q̃ iurare. Tertio q2 illud põt deferri:hoc nõ. Sed quo ad recusationẽ non differunt.q2 neutrũ põt recusari nisi ex iusta cã:vt dicit glo.de iuramento necessario.sꝫ aliud dicat iudiciali.nisi saluos cã dñ dicit põt recusari.s.ex iusta cã:vt.d.§.finaũt vl recusari.s.delatũ a pte anteq̃ iudex approbet delationẽ:sꝫ nõ post q̃ approbauit.ſm Bar.in.d.l.admonendi. Libellus aũt[b] in hac actiõe in factũ ex iureiurando sic format.qñ informiter iuratum est. Ago cõtra ticium ⁊ dico q2 ab eo petebã decem in quibus dicebam eum esse debitorẽ meũ corã iudice. Item dico q2 corã iudice mihi detulit iuramentũ vt iurarẽ q2 debebat dare mihi decem. Itẽ dico q2 statiꝫ iuraui ⁊ ad delatõem eius relatiõem vel remissionẽ per modum seu formã ab eo mihi delata vel relatã. Item dico q2 q̃uis iurauerĩ tñ denegat ⁊ resistit mihi soluere dicta decẽ.quare peto ipm cõdẽnari ad dãdũ ⁊ soluẽdũ mihi dicta decẽ vigore illius iuramẽti. Quãdo autẽ iuratum ẽ formiter sic format libellus. Ago cõtra ticium.⁊ dico q2 petebam decem sibi ex causa mutui a me vl ab alio nomĩe mei sibi facti. Itẽ q2 ad ei9 delatiõẽ iuraui me mutuasse dcã decẽ sibi mutuo datã.nã ex tali iuramẽto formiter prestito ꝑsonali actione datur

duplex

duplex actio.scilz actio in factū ex iuramēto ⁊ vtilis actio ex eo cōtractu.vt dicta.l.si duo patroni.§.si ego iurauit.ff.eo.⁊ idē in statuto disponēte formiter vel informiter.vt qñ formiter def actio ⁊ qñ informiter detur condictio.ex.l.statutaria.fm Bar.in.d.l.si duo patroni.§.sigo iurauerit.Si aūt agaf reali actione ex iureiurando ꝓstito sic formaf libellus.Ego ꝯtra ticiū ⁊ dico ꝙ dū ab eo peterē talē rem quā dicebā ad me ptinere iure dñij vel quasi ego ad eius delationē iuraui fm formā mihi delatā dictā rē ad me spectare iure dñij vel quasi.Quare cū dictus ticius teneat ⁊ possideat dictā rez ⁊ mihi tradere recuset vł cū ceciderim a possessione dicte rei ⁊ ad ipm dictū ticiū sit reuersa res peto declarari dictā rem ad me spectare iure dñij vel quasi.Qua declaratione facta peto dictū ticiū cōpelli vestro officio ad tradēdū mihi dictā rez cū fructib⁹ tū ⁊ oi cā. Nā in reali actioī iurāti daf actio in factū ex iuramēto.Itē vtilis in rē vł publiciana ꝯtra quē cūqz si iuraf ex traditione.l.si possessori.§.fi.ff.eo.Sed reo iurāti daf actio in factū ⁊ rei vēdicatio.l.qñ erat dñs sz non publiciana:cū nō tradaf sibi res:sed penes eū relinquif.vt no.p glo.⁊ p Bar.i.d.§.fi. Et qr in diuersis casibus iuraf. ideo formabimus libellū fm naturā actiōis ⁊ facti sup quo iuraf.vt dicit hic Jo.fab.de quoꝝ libelloꝝ forma ex iureiurādo descēdētiū.vide in Spe.de iureiurā.§.j.v.porro.⁊ p Rofre.in ti.de vtili actio.ex eo cā ex qͣ iuraf in ti.de actione in factū descēdente ex iureiurādo informiter delato in pla forma.dū dicit eū eē debitorē.dic ꝙ hec generalis petitio.s. aliquē esse debitorē meū ꝓcederet reo nō opponēte.aliʒ cogeref actor declarare.l.fi.C.ꝺ anna.excep.⁊.c.abbatē sane.de re iudi.li.vj.Itē dicif in libello detulit.qr iuramētū ꝓstitū sine delatione partis ⁊ approbatiōe iudicis nō artat aduersariū ad illud obseruādū.d.l.generaliter.§.si iuramēto. Item ideo dicitur per modū seu formā.qr forma iuramēti delati lege nō seruata iuramētum non artat.l.iij.§.fi.cum.l. sequēti.⁊.l.sequēti.ff.eo. Et si inter partes est contentio de forma vel qualitate iuramēti iudicis officio seu arbitrio diriinif.l.iusiurandū.⁊ ad pecunias.§.si de ꝗ̄titate.ff.eo. Itē statim iuraui.ideo dñqr ex interuallo prestitū iuramentū nō artat nisi aduersari⁹ denuo ꝯsentiat.l.nō erit.§.fi.ff.eo.Itez dicif peto eū ꝯdēnari ad dandū.iuxta quod quero qñs requirif libellus ⁊ snia post iuramentū prestitū cū iuramentū hēat paratā executionē.l.sz si possessor.§.si cū de hereditate ff.eo.⁊.l.post rem.ff.de re iudi.dic ꝙ executio pōt duplr peti vno modo iure actionis.⁊ tunc requirif libellus.litis cōtestatio.⁊ snia diffinitiua.sicut in alijs actionib⁹:vt.l.j.ff.de eden.⁊.l.itez veniunt.§.rōne.ff.de peti.hēdi.⁊ auē.offeraf C.de lit.ꝯtesta.scdo pōt pe i executio iuramēti snie.⁊ ꝯfessio nis in iure legitime facte.que tria equiparāf:vt.d.l.post rez ⁊ officio iudicis petif executio.⁊ tunc nō requirif libellus: nec litis ꝯtestatio.sed sūmatim cognoscēdo ꝓcedif ad executionē.l.a diuo pio.§.sed si sup rebus.ff.de re iu.⁊ hoc tenet Spec.in titu.de execu.sen.§.qualr.in prin.Et adde glo.notabilez sup rubrica.ff.de interro.ac.Et p Bar.in.l.ira tres ff.de re iudi.Et aduerte ꝙ si petaf executio snie vel iuramēti officio iudicis:tunc dz peti corā iudice qui tulit sniam vel approbat iuramentū delatū siue eius successore.nō aūt pōt peti corā alio nisi ad literas primi iudicis.d.l.a diuo pio.§. sniam rome dictā.ff.de re iudi.Sed si petaf executio iure actionis tunc pōt peti omni loco quo reus sortiaf forum.l. vtiqz.§.generalr.ff.de eo quod certo loco.⁊ p Bar.in.d.§. sniam.Et ꝓdicta intellige in iuramento litis decisorio.Est eniz fm iuramentū.s.obligatōis introductoriū.⁊ istud cadit solum in liberto ⁊ ingenuo.l.sigo pro eo.ff.de fideiusso. Et idē tz Inno.l.c.nouit.de iudi.alr inotuit.de arbitrio.lz Jo.an.ibi teneat ꝯtrariū.p.c.cū ꝯtingat.ꝺ iureiur.⁊.c.lz.eo.ti.li.vj.Est ⁊ tertiū iuramētum.s.ꝯfirmatoriū ꝯtractus inualidis vt in auē.sacramenta puberum.C.si aduer.vendi.⁊.c.non est obligatorium.de regu.iuris.lib.vj.de quo dic plene per Barto.in.d.l.siquis pro eo.

Penales quoqz. ¶ In ꝓcedentibus a §.in ꝑsonam hucusqz tractauit de actionib⁹ ꝓtorijs ꝑsonalibus rei ꝑsecutorijs.hic aūt de ꝑsecutorijs pene.s.de corrūpēte albū ꝓtoris.⁊ de vocante patrem vel patronū in ius sine venia.Et pro istis duabus daf actio in factū ad penā quinquagita aureoꝝ. Itē ꝺ eo qui exemit p se vel per aliū vocatū in ius cōtra quē daf actio in factū inquātū iuratū fuerit.Et hoc dicit ꝯtra corrūpentem albū ꝓtoris.cōtra vocātē pr̄em vel patronū in ius sine venia.⁊ ꝯtra eximētē vocatū in iudiciū daf actio in factū penalis.Quero primo de actiōe in factū que daf cōtra corrumpētē albūz ꝓtoris.quid dicit hoc album ⁊ qd ꝯtinet.⁊ p quo cōpetat hec actio.dicit hic gl.in ver.albo.ꝙ erat scriptura facta in loco euidēti dealbato:que cōtinebat citatiōez.vł ꝓceptuz alicuius generalr vel spālr.sed dic ꝙ in albo ꝓtoris ꝯtinenf ⁊ scribunf generalia edicta vt ꝑpetuo ibi sint. vt cū dicit pacta bona fide facta seruanda.l.j.ff.de pac.⁊ sic ꝺ alijs edictis pretoꝝ. Quādoqz ꝯtinenf citatōes ⁊ ꝓcepta facta de aliquo aliquib⁹.vt per talia edicta publice posita in muro siue in carta possit melius deuenire ad notitiam citati ꝙ̄ per vocē ꝓconis:que paucis innotescit.vt in auē.qui semel.C.quomō ⁊ qñ iudex.⁊ ꝺ istis citatorijs p istud edictū loquif dicta auē.qui semel.⁊.§.oēm vero iubem⁹.cū ibi allegatis.col.viij.Quoꝝ edictoꝝ loco practica de iure ciuili introducit tres citatiōes in scriptis ad ecclām vel domuz citati per nūcios cū dilatiōib⁹ cōgruis.l.ꝑemptoriuz.cū sequēti ff.ꝺ iudi.⁊.l.tres denūciatiōes.C.quomō ⁊ qñ iudex. ⁊ hoc innuit gl.⁊ Bar.in.d.auē.qui semel.⁊.d.§.oēm. Nō tū ꝓpterea tollif qn possit hodie etiā citatio fieri per dcā edicta: sz ista edicta hodie nō scribunf in muro:sz fiunt cedule in papiro qui affigunf foribus palatioꝝ.in qbus iura reddūf. vel cathedralium ecclesiarum auctoritate ꝓlatorum iurisdictionez habētium q potissime hoc mō citandi vtunf.vt cle.j. de iudi.qui modus citādi est necessarius vbi qs facit ne citari valeat vel ad eum locum tute iri non potest. vt.d.cle.j. Sed vbi quis potest personaliter vel ad domum citari hic modus per edicta publice posita non sufficeret.fm Bar.in extrauagāti.ad reprimēdū.super verbo edictū.⁊ verbo ꝓpositū.vbi vide plene ⁊ pulcherrime p eū.⁊ in Specu.titu. de citatiōe.§.sequif.ver.⁊ no. Quādoqz tertio cōtinētur in albo pretoris decurionū ⁊ aliorū officialiuz nomina certo ordine electorū.vt.l.j.⁊.ij.ff.de albo scribē.Sed hodie discribuntur in publico libro cōmuni in quo oīa officia collata:⁊ noīa cōferentiū:⁊ quibus cōferunf.que consuetudo in electione officialiū est seruāda.l.nō tantum.§.nōnunqͣ.cū ꝯcordantijs ibi notatis.ff.de decurioni.Et nunqd in omnib⁹ supradictis scripturis in albo positis habeat locū pena huius §.quinquaginta aureoruz.glo.videf sentire ꝙ sic.Sz dic ꝙ solum habet locum in scriptura apposita vel affixa vt ibi perpetuo sit.vt.l.si quid id quod.ff.de iurisdi.om.iudicum.ibi ꝑpetue iurisditiōis. Si igif quis deleat scripturaz publicā positā i muro palacij dñorū vel potestatis.p quā posset semper aliqd appere.vel destruxit aliquā scripturā publicā de archiuo publico.vel destruxit aliquaz picturā alicuius ꝓditorū principis vel ciuitatis factam vt denotet illius proditionem:incidit in hanc penam.⁊ habebit locum vtilis actio ex hoc edicto.fm specu.⁊.Rofredū.⁊ etiā incidit in penam falsi.vt hic in glo.in fine.Si autē destrueret vel deleret scripturā ad tēpus positā.⁊ edictū citatoriū alicui⁹ persone nō habet locū hec pena.sz aliter puniref extra ordinez.cū pena non reperiaf determinata.l.hodie.ff.de penis.⁊.c.ꝺ causis.de officio delegati.fm Bar.in.d.l.siquis id qđ.Cui autem applicetur hec pena quinquaginta aureorū contra albū corrumpentem impositā.dicit glo.d.l.siquis id qđ applicaf parti.qđ est verū si agaf ciuiliter p hanc actionē penalē.l.si cui. ff.de verborum significationib⁹.Sed si p viam accusatiōis criminaliter tunc applicatur fisco.ꝺ quo dic per Bar.in.l. agraria.ff.de ter.moto.Libellus autez in hac actione sic for-

Libellus qñ agitur reali actione ex iureiurando.

Quot modis pōt peti executio qñ iuratum est.

¶ Penales Diuidif iste §.i duas partes.prio pōit vnū dictū generale.scdo pōit tria exēpla.secunda ibi veluti.

matur. Coraȝ vobis domino iudice cōpareo ego. Joānes tanq̄ de populo Bonoñ ciuitatis. Et dico φ tale edictū ꝑpetuum vel scriptura publica perpetua cōtinens talē rē fuit publice posita vel affixa in tali loco de mādato talis ꝑsidis vł alteri⁹ iudicis secularis vł ecclastici iurisditōeȝ ħ̄ habētis. Jtē dico φ dict⁹ tici⁹ dcm̄ edictū vł scripturā sic ꝓpositā corrupit dolose ꝛ amouit vł deleuit vł alr maculauit q̄re cū liersit iura tā respcū mei ꝓprij interēē q̄ cū tuēdi ius populi istō edictū vł scripturā sī suisse deletā vł corruptā peto dīc dictū ticiū ꝯdēnari ad dādū ꝛ soluēdū penā q̄nquagīta aureoꝝ in quā incidit ex corruptione dicti edicti vł scripture. De populo iō dicit̄ q᷑ hec actio est popularis. vt no. l. j. ff. ð popula. actio. Ad quā intētādaȝ ꝑferunt̄ illi quoꝝ interest. l. iij. §. in popularib⁹. ff. de popu. actio. ꝛ fit ꝯdēnatio ad lter esse sicut in alijs actionib⁹ popularibus: vt. l. iii. §. q de sepulchri. ff. de sepul. viol. Jtē ꝑpetuū edictū. ideo dicit̄ q᷑ secus si tpale. vt. s̄. dixi. Jteȝ in tali loco. ideo dicit̄ q᷑ dȝ poni vel affigi in loco publico vt olb⁹ patere possit. vt no. in. d. cle. j. ð iudi. ꝓ quo est bonus tex. i. l. sed ꝛ si pupillus. §. ꝑscribere. ff. de insti. Jtē iurisditionē habētis. ideo dicit̄ q᷑ aīs corrūpēs nō incideret in hanc penā: vt. l. fi. ff. de falsi. Jtē dolose ideo dicit̄: q᷑ hoc edictū reqrit doluȝ. q᷑ aīs si corrūpat sine dolo vł casualiter ꝑꝑ impitiā vel rusticitatē nō incurrit̄ hec pena. d. l. sigs id qō. §. doli. Jtē ad dādū ꝛ soluēdū mihi. iō dicit̄: q᷑ ex populari actione pōt agi dupsr. s. ciuiliter ꝛ tūc pena applicat̄ parti nō tñ dicit̄ eē in bōis actoris. hec actio nec ante pōt qs ꝓcuratorē ꝯstituere q̄ lis sit ꝯtestata nisi rōne sui ꝓprij interesse. l. itē in popularib⁹. ff. de ꝓcu. Jtē pōt agi criminalr ꝛ tūc erit ꝯclusio libelli quare peto ipȝ puniri ꝛ ꝯdēnari ad dādū ꝛ soluēdū fisco. vel similr ꝯcludas eum puniri ꝛ ꝯdēnari. q᷑ in dubio intelligit̄ fisco. vt no. Bar. in d. l. agraria. Quādo aūt qs aperit litteras supioris vel interrūpit vel maculat sigillū: tunc tenetur similiter pena falsi. c. olim. de rescrip. ꝛ. l. j. §. si is qui instrumēta. ff. de fal. ꝛ. c. cuȝ olim magister. de offi. deleg. vbi ponitur de litteris vrie portantis litteras sue necis. ꝛ de forma istorum libelloꝝ. vide in spec. de dolo ꝛ cōtu. §. restat. iuxta prin. ꝛ p Rofre. in tit. de albo corrup. Quero nūc que sit differētia inter actiones penales ꝛ rei ꝑsecutorias. dic vt hic in glo. j. in fi. vbi dicit φ in penalibus vno soluēte alij nō liberant̄ ꝛ dic hoc veruȝ esse qñ est penalis ex vtraq̄ pte. s. actoris ꝛ rei. s. ex vero delicto ꝛ nō quasi delicto. nā si nō est penalis ex vtraq̄ pte: sȝ altera tm̄. vt in actiōe in factuȝ ex edicto de eo per quē factum est. Jtē si nō est ex vero delicto: sȝ ex quasi vno soluente ceteri liberant̄. l. ꝑceptione. ff. de his qui deic. ꝛ effu. ꝛ. l. lȝ. §. fi. ff. nau. caupo. Et φ inter delicta ꝛ quasi delicta sit dfia quātū ad hoc. no. in. l. ex maleficijs. §. is quoq̄. ff. de ac. ꝛ obli. ꝛ. l. fi. §. seruoꝝ. ff. nau. caupo. ꝛ. s̄. ti. j. §. fi. Jtem fallit in plurib⁹ administratoribus. vt sunt pſes publicani. qui iȝ delinquāt plus debitum exigendo: tamen tenet̄ solum pro parte. ff. de publi. l. si mulieri. ꝛ ibi no. per Bar. in ver. etenim.

a ¶ Sancta q᷑ doctorum sciencia mundus illuminatur. c. cum ex iniūcto. ð heresi. c. j. de relig. ꝛ venera. sanc. li. vj.

No. φ ꝓcessus nō ē nullus fact⁹ contra patrē vocatū in ius sine venia.

Jtem in eum.

¶ Hic tractat de alia actiōe in factū siłr ad penā quinquaginta aureoꝝ ꝯpetente que descendit ex edicto ꝑtorio posito. ff. de in ius vocā. l. q̄cūq̄. §. ꝑtor ait. s. ꝯtra vocantē in ius sine venia parētes et in infinituū: vt hic in glo. in ver. vel parentē. que dicit φ adāȝ et si viueret hodie nō possȝ ꝑ aliquē vocari in ius sine venia. ꝛ ꝯprehēdit̄ socer ꝛ socrus. q᷑ loco parētis sunt: vt no. l. generalr. ff. eo. Et et si sit fili⁹ vulgo quesitus nō pōt vocare p̄rem in ius sine venia. d. l. quicūq̄. cuȝ pluribus sequen. ꝛ sic hec ꝓhibitio nō est ꝑꝑ p̄riaȝ ptātem: q᷑ tunc filius et nō pōt cum venia: cum inter p̄rem ꝛ filium in ptātem nō possit esse iudiciū. nisi in castrensi peculio vel quasi. in alijs casibus notatis in. l. lis nulla. ff. de iudi. ꝛ tunc et petita venia: vt hic in glo. in ver. impetrasset. sed hec ꝓhibitio est naturali rōne ꝛ eq̄tate introducta. l. venia. C. eo. Et daẗ hec pena nō solū ꝯtra vocantē in ius sine venia dolose sed et sine dolo. ideo nō excusat̄ quis ꝑꝑ rusticitatē vł ignorantiā: q᷑ talis ignorātia nō excusat in his que naturali rōne debent̄: vt. d. l. venia. ꝛ qui nō pōt soluere luat in corpore: vt hic in glo. in ver. in eū. Et eadē pena hȝ locū in liberto vocāte in ius patronū sine venia ex quacunq̄ cā fratreȝ pronis ꝛ eius pentes pronis ꝛ libertos. vt hic. Et q̄uis manumissione efficiant̄ veri liberi ꝛ ciues romani ac si eēnt ingenui: in auc. sȝ hodie. C. de iure aur. anu. ꝛ in corpore vñ sumit̄. tñ remanent prono iura pronat⁹ illesa. ꝛ ꝑ ꝯña hoc bñficium. ꝛ hoc voluit hic glo. in v. sȝ nunqd. que iura pronatus que ꝛ quot sunt ꝛ qualr ꝑdant̄. est glo. magna. s̄. de succes. liberi. §. sed nostra. in ver. sȝ in ius repleat̄. ꝛ ibi dixi. Jn hanc aūt penaȝ nō incidit filius aut libertus per solā libelli porrectionē factam corā iudice: nisi parens vel pronus citet̄ per nunciuȝ. l. libertus. ꝛ ibi no. ff. eo. ꝛ hic in glo. in ver. in ius ver. sȝ qd si dedit. Sola enim citatio in ius fcā est illa q̄ facit incidere in penaȝ: vt no. in. l. q̄uis. ff. eo. Si autem pater vel pronus citatus nō venit. vel ꝯsentit se vocari in ius. vel penaȝ iā cōmissam remittat. vel filiū vel libertū peniteat. vel actionē remittat. his casibus pena euitat̄. vt. d. l. q̄uis. ꝛ idem si pr̄ vel patronus incipit agere cōtra filiū vel libertū: quia tunc pōt ab eis vocari in ius sine venia. l. si libertus. ff. eo. Quero qd de scolari. an possit vocare in ius doctorē suū sine venia. dic φ iȝ ꝑsona doctoris vel magistri debeat videri discipulo sancta [a] ꝛ honesta sicut filio ꝛ liberto ꝑsona patris vł proni. ꝛ ei debeat̄ reuerētia. vt no. in gl. in. l. liberto. ff. de obse. liber. nō tamē debet̄ hec reuerētia iure pronatus vel p̄nitatis. ꝑut exigit hoc edictuȝ. ꝛ iō pōt facere citari sine venia in ius. qō intellige de citatōe verbali. ꝛ ita intellige gl. s. d. l. si libertus. sȝ citatōe reali. s. vt faciat eū capi ꝑsonaliter hoc nō pōt: imo pūiet̄ arbitrio iudicis. vt. l. medicos. C. ð ꝓfesso. ꝛ med. li. x. ꝛ ibi per Bar. Jtē quid de vasallo an vocabit dominū suū in ius sine venia. dic φ sic. cū nō sit de ꝑsonis in edicto expressis. vt no. in. d. l. generalr. ff. eo. Et est gl. ordi. in. c. j. de mili. vasallo q cōtumax est col. x. Et similr poterit vocare in ius sine venia filiolus patrinū suū. aīs p̄rem spiritualē. ꝛ sacerdos ꝑsentatus per eccłe patronū q̄uis olb⁹ ꝓdictis debeat̄ reuerētia. q᷑ nō sunt de ꝑsonis in edicto nominatiȝ. vt. d. l. generaliter. Jtē filius bñficiatus poterit sine venia p̄reȝ nō bñficiatū ꝯuenire noīe sui bñficij. arg. l. sȝ si hac. §. fi. ff. e. Jtem quero. An vocās alios prohibitos i ius. vt sacerdotē diuina officia celebrātē. vł sociātes cadauer ad sepulchrū. ꝛ alios de qb⁹. l. ij. ꝛ. iij. ff. eo. īdicat in penā quinquaginta aureorū. dic φ nō. sed aliter punit̄ extra ordinē arbitrio iudicis. vt tenet hic glo. magna. iuxta princi. Quero an ꝓcessus fact⁹ in iudicio ꝯtra patrē vł patronū nō petita venia sit nullus. dic φ nō. q᷑ petitō venie nō ē de substātia iudicij ꝛ ideo nō vitiat ꝓcessum. ꝛ hoc quādo pr̄ vel patronus cōparēs in iudicio nō opponit hāc exceptionē. Si aūt fact⁹ fuit ꝓcessus in absentē tūc pr̄ vel patronus quandocūq̄ superueniēs poterit hāc exceptionē oppōere ꝛ ꝓcessuȝ infringere. sȝ Bar. in. d. l. q̄uis. ff. eo. ꝛ nihilominus penā petere. q᷑ res ꝛ pena legalis simul peti pōt. l. si pro fure. §. ij. ff. de condic. fur. Jtē qñ filiusfamilias agit in iudicio i casib⁹ i qb⁹ q pōt iurabit ð calumnia an ipse vel pr̄ ꝛ qñ pr̄ dȝ sibi cōsentire. ē hic glo. magna in ver. impetrasset. de quo dic per glo. ꝛ doc. in. l. ij. C. de bōis ma. ꝛ. l. ij. §. qō obseruari. C. de iura. calū. ꝛ. l. fi. §. necessitate. C. de bo. que lib. libelius aūt [b] in hac actiōe sic format̄ Ago ꝯtra ticiū filiū meū vł libertū. ꝛ dico φ fecit me irreuerēter citari ad iudiciū ꝑ talē nūciū ad respōdēdū sibi de iur̄ corā tali iudice nulla petita vel saltē obtēta licētia ab aliquo cōpetēti iudice ad hāc citationē faciendā quare cuȝ inciderit in penā quinquaginta aureorū ꝓpter suam temeritateȝ ꝛ irreuerētiā peto ipm̄ cōdēnari ad dictā quantitateȝ mihi dandā ꝛ soluēdam pro dicta pena incursa: q̄ si soluere non poterit. peto ipsum fustigari corporaliter ꝛ puniri arbitrio vestro. Per hoc φ dicit filiū. intellige idē de nepote ꝓnepote ꝛc. q᷑ sicut extēdit̄ in ifinitū in ascēdētib⁹ ita i descēdētib⁹. Et idē est in ꝓhibitiōe nuptiaꝝ. vt. s̄. de nup. §. si igit̄ nos licet

b ¶ Libell⁹ aūt. vid Pe. Jac. in tit. de acti. in factuȝ φ qñ pr̄ vel pron⁹ vocat̄ in ius sine venia. ꝛ domi. Are. s. l. §. penales col. v. circa fi. v. vltimo querit̄.

nos.l3 alias appellatio parētū extēdat vsq3 ad tritauū tātū modo. et abinde vltra vocant maiores: vt.l.iurisconsultus.§. parētes.ff.de gradi. Itē per hoc verbū citari intellige. q sola citatio sine obiectione venie est sufficiēs ad incurrēdū hāc penā. nō autē requirit litis cōtestatio. prout voluerūt. Ros. et Specu. qui moti sunt precipue p.l.amplius nō peti.ff.rem ratā haberi. et.l.libert⁹ aduersus. et.l.ij.ff.de in ius vocā. Sz dic q nō obstat.l.ampli⁹. qr ibi requirit petitio. hic autē sufficit solicitatio. vt not.d.l.j. et hoc voluit Bar.in.l.quis.ff. eo.ti. Itē obtēta licētia ideo dicit. qr nō sufficit petere veniā seu licētiā citandi a iudice nisi obtineat. vt in.c.religiosus.de elec.lib.vj. et si iudex sine iusta causa negat dare licētiā pōt haberi recursus ad superiorem.

Item aduersus. ¶ Hic tractat de actione in factū descendēte ex edicto. ne quis eū qui in ius voca.fu.vi.exi. qd edictū colligit ex rubrica.ff.ne quis eū qui in ius vo.vi exi. et hic nō ē determinata certa quātitas in quā re⁹ cōdēnet. sed inquātū actor in litē iurauerit.l.j.§.pe.ff.eo. Habet ergo locū hec actio quādo feci citari ad iudiciū debitorē meū actione personali et temporali obligatum: vel ētiā conuentum reali: et dum veniret alius violēter et dolose et sine iusta cā detinuit et exemit per se vel alium. vt notat in.l.iij.in fi.ff.eodem propter quā detētionē vel exceptionē reus citatus liberatus ē actōe tpali qua tenebat. vel interim cōpleuit vsucapionē rei quā petebā. vt no.in.l.eximēdi.ff.eo. Vel fm Rofre.l3 reus nō sit liberatus. vel actio pscripta petēdo aliud interest. vt opar et aduocator de longinquo conductor certe dabit mihi iuramētū in litē habito respectu ad estimationē rei. sicut in pena furti et in tota dicta qualitate in qua iurauero taxatione iudicis reseruata et pcedēte cōdēnabitur eximens p penas vt.d. l.penul.§.j.ff.eo. Et nihilomin⁹ agā contra citatū ad id propter qd citatus erat. qr solo pene facta ab eximēte nō liberat reū principalē.ff.eo.l.fi. et hoc petita et obtenta prius in integrū restitutione ex clausula generali qā res vel actio fuit vsucapta. vt no.d.l.sed eximēdi.in glo.in ver.adminiculat. Et hoc iuramētū in litē contra eximētē patrat pp cōtēptū et impeditū pcepti iudicis cuius auctoritate ille reus vocat ad iudiciū.l3 alias in actione stricti iuris nō arbitraria non iuret in litē.l.in actione in prin. et in verbo plane.ff.de in litē iurā. et no.l.d.l. penul.§.j.ff.eo. quīmo etiā vocās aliū ad iudiciū calūnie cā iurabit in litē contra talē eximētē si aliqd ptendat interesse. vt qr forte conuenisset talē exēptū ex alia cā si cōparuisset.l.si eximēdi.§.itē si qs.ff.eo. et voluit ibi Bart.l3 aūt interesse et rei estimatio pbet p iuramētū in litem. vt.d.l.penul.§.j.tū qr citatus nō venit ad iudiciū pp exēptionē a se factā d3 pbari p testes vel alio mō qz p iuramētū in litē. vt.d.l.penul.§.decē. Et sic p3 q qā negatiua est cā intētionis alicuius illā debet pbare. de quo p Bar.in.l.nulla.ff.de ver.oblig. et p Inno. in.c.sup his.de accusa. Et incipit cōpetere ista actio statim exēptione facta in quātū actor estimauerit p suū iuramentū. vt no.d.l.penul.§.in huius iudiciū.ff.eo. Excusat aūt quis ab hac pena in plurib⁹ casib⁹.s.respectu psone citate exēpte cuius citatio in effectu nō tenebat. vt qr erat pater vel patronus qui non pōt in ius vocari sine venia. vel erat legatus q h3 ius reuocādi domū. vt.l.j.§.fi.cū.l.seque.ff.eo. Et respectu iudicis. vt qr vocabat corā iudice pedaneo vel arbitro vel corā alio iudice iurisdictionē de ea re non habēte. vt no. l.iij.ff.eo. vel ex alia iusta causa. vt qr locus p quē debebat ire vocatus insidiosus erat propter latrones: vt not.d.l.sed eximēdi.l.fi.ff.eo. vbi no. q quis citatus excusat si nō vadat non solū qā locus ad quē vocat est sibi insidiosus. vt in cle. pastoralis.de re iudi.sed ēt si locus per quē d3 ire: vt.d.l.sz eximendi. Libellus aūt [a] in hac actione colligi posset ex glosa posita hic sup ver.itē aduersus. et ex dictis Bar.in.d.§.decem cuius forma hec est. Ago contra ticiū et dico q feci citari gaiū in iudicio tali de auctoritate et mandato talis iudicis sup hoc ptātem hātis ad rñdendū mihi de iure sup tali re.

Itē dico q post citationē de gaio factā cū ipse veniret vel venire vellet ad iudiciū dictus ticius per violentiā et dolū ipsū gaiū exemit p se vel aliū.s.psonalr retinēdo: vel alio modo dolose impediendo: ne veniret ad iudiciū per quā exēptionem dictus gaius nō venit ad iudiciū. et sic actio mea tpalis quā intentare volebā contra gaiū vi exēptionis finita fuit vel res quā petere volebā p dolosam exēptionē factā p dictum ticiū dicto gaio fuit vsucapta. Quare peto cū dictus tici⁹ incurrerit penā qui in litē iurauero pp talē exēptionē iuro q hīto respectu ad iterest noluisse ipm ticiū fecisse talē detētionē et exēptiōe3 dicti gaij pp q nō venit ad iudiciū p cētū. In qbus peto ipsum cōdēnari pro pena dicte exēptionis reseruato mihi iure petendi interesse meū contra dictū gaiū. Citari in iudicio. ideo ponit in libello: qr nō pcedente citatiōe ad iudiciū nō cōmittit hec pena: vt.ff.eo.in rubrica. Et idē si fuisset vocatus ad locū quo citatus nō subiret forū: qr locum nō haberet hec pena.ff.eo.l.nā3 cū.§.eadem. Tali die ideo dr: qr citatio d3 esse certa respectu diei et hore. et actus factus alia die vel hora vel aliter factus qz cōtinet in citatiōe nō valet.l.aut si aliter.§.j.ff.quod vi aut clam. et ibi Barto. Iurisditionem hntis. ideo dr: qr alias eximens nō incurreret penā: vt.s.dixi. Itē dum dicit exemit collige q hoc verbū est generale: qr eximere dr quis siue corporalr citatū detineat. siue alias impediat.l.sed eximendi.ff.eo. et siue p se siue per aliū. et tūc vterq3 tenet ad penā. et vn⁹ soluēdo aliū non liberat.l.si p aliū.ff.eo. Sicut tenet pena legis vel statuti q psonalr facit homicidiū vel fieri facit qā vba sunt scripta in re3.l.nō minus.C.de accu. et ibi p Cy. et alios doc. Itē dum dicit p violētiā et dolū an vtrūq3 regrat. dic q sic qntū ad eximētē. s3 vis sufficit qntū ad exēptū.l.iij.§.fi.cū.l.sequē.ff.eo. et ibi no. Itē iō dicit nō venit. qr si venisset ad citationis non obstante exemptiōe nō cōmittit pena: qr vba cū effectu sunt accipiēda.l.pe.§.docere.ff.eo. Ite3 actio tēporalis. iō dicit: qr alias actionis pscriptio fuisset interrupta p citatiōem iuxta distinctiōem Bar.in.l.fi.ff.de eo per quē fac.est. Ite3 dicit reseruato mihi iure. hec verba sunt de bene eē. et nō de necessitate. qr solutio pene eximētis nō liberat reū.l.fi.ff.eo. iō nō est necessaria reseruatio vel ptestatio vbi qs scit ius suū vbicunq3 durare.l.sicut.§.nō videt.ff.qbus mo.pig.vel hy po.sol. Nunc quero cū duo sint tituli et due actiōes in factū ex illis descendentes qbus puniunt impedientes vocatos ad iudiciū.s.ti.ne quis eū qui in ius vocabitur. et ti.de eo p quē facit ē. Que dria est inter istū et reliquū. glo hic in ver. aduersus. sup hoc pōit quattuor differētias.s.respcū pene. respectu cōsilij. respectu ordinis et respectu violentie. Dria respectu ordinis nō ē vera per.l.fi.ff.de eo p quē fac.est. vbi loquit aūt satisdatiōem. Cetere tres differētie sunt vere et cōcio pertransēūt doc. Et idē no.ff.de eo p quē fac.ē in rub. De forma aūt libelli actiōis in factū descendē. ex ti.de eo p quē fac.est. vide in spec.in.d.§.restat.ver.s3 qr quinq3. et p Ros. in ti.de actiōe in factū.de eo p quē fac.est. Ultimo quero [b] an per citationē interrūpat vsucapio. dic vt hic in glo.in v. scdo querit. in qua. dic vt ibi: vel q talis conuentio. dic hec est vera: qr in pscriptione longi temporis et in pretorijs temporalibus requirit cōtestatio que inducitur per libellū principi oblatum. et nō sufficit sola citatio que hic facta fuit. de quo dic per Bar.in.d.l.fi.ff.de eo per quem factum erit.

Preiudiciales. ¶ Hic tractat de trib⁹ pіudicialib⁹ et realib⁹ q dicūtur piudiciales in rē. Et sic iste.§.tria dicit. Primo quot sunt actiones piudiciales. et dicit q sunt tres.s.de libertate et seruitute. Itē de libertinitate et ingenuitate. Itē de partu agnoscēdo. Secūdo dicit an sint in rē vel in psonā et respōdet q sunt i rē. Tertio dicit an sint ciuiles vel ptorie. et respōdet q due sunt ptorie.s.de ingenuitate et libertinitate. et alia de partu agnoscēdo. s3 tertia de seruitute est ciuilis. Et.h.d. Tres actiōes quaz vna est de libertate et seruitute. alia de libertinitate et ingenuitate. et tertia de partu agnoscēdo dicunt piu-

a ¶ Libell⁹ aute3. Adde do. Are.s.in §.prēiles.colum.xij.circa fi.ver.quero qño formet. et ver.quero secundo.

No.in qbus casib⁹ qs excusat a pena huius dicti.

b ¶ Ultio qro. An aūt per citationē nullā interrūpat prescriptio. vid do. Are.l.c.illō. de prescrip.

diciales et in re. h. d. usque ad. §. sic itaque. Si ergo volo petere aliquem in meum servum vel filium vel libertum vel ascripticium debeo intentare hanc actionem in rem preiudicialem. Et dicitur preiudicialis quia facit preiudicium aliis questionibus ut interim sileant donec ista agitatur. et quia in ea vertitur res magni preiudicii. ut est causa status secundum Bar. in l. sive contra. §. quia plautianum. ff. de lib. agno. et j. dicam sup. glo. Et dicitur in rem ad similitudinem aliarum actionum realium. quia sicut in alia reali vendico rem ita in ista vendico rem et personam suam in libertatem. Et ex istis tribus actionibus preiudicialibus. una est civilis. s. de servitute et libertate. Alia est pretoria. s. de libertinitate et ingenuitate. Tertia. s. de partu agnoscendo est pretoria inventione et civilis approbatione. ut hic in gl. in ver. vere. in fi. et l. ij. §. j. ff. de lib. agno. Et quot modis dicatur preiudicialis. dic per Bar. s. d. l. sive contra. §. quia plautianum ff. de libe. ag. et l. si fundum. ff. de excep. Et an similiter actio preiudicialis habeat locum in aliis consanguineis ut sic possint agere preiudiciali in rem. ut peto te pronunciari fratrem patruum vel alium coniunctum meum. vide per Bar. in d. §. quia plautianum et per Ang. et Saly. in l. non nudis. et l. non exemplis. C. de proba. Et quot remedia dentur ad vendicandum filium suum in potestate. vide glo. l. j. §. per hanc. ff. de rei vendi. et j. de pat. pote. §. j. Item an iste qui est in quasi possessione filiationis vel servitutis possit agere preiudiciali in rem ut declaretur quem esse filium vel servum. ut quia forte timet dominus ne servus recalcitret ut dicat se liberum. vel pater timet ne filius dicat se non filium. dic quod sic. ut in. d. §. quia plautianum. coniuncta l. filium. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. Ad similitudinem agentis negatoria et confessoria qui est in quasi possessione servitutis vel alterius iuris incorpo. cui datur negatoria et confessoria ad declarandum ius sibi competere. ut. j. eo. §. eque. Item si plures dicant quem esse filium suum vel servum. an omnes debeant agere coram eodem iudice. vel possunt coram diversis. dic ut l. cognitio. §. si plures. ff. de libe. causa. quia si unusquisque dicat esse servum suum insolidum tunc potest fieri coram diversis iudicibus. si autem suum communem. et tunc debet fieri coram eodem iudice. secundum By. Pro expeditione glo. magne quero de. xj. de quibus tangit glo. et primo an iste actiones preiudiciales sint civiles vel pretorie. Et dicit hic glo. in prin. et dixi. j. s. quod sunt due pretorie et tertia civilis. et ideo textus dicit fere propter actionem de partu agnoscendo que videbatur civilis cum sit confirmata a senatusconsulto plautiano quod est de iure civili. l. ij. §. j. ff. de libe. ag. quasi dicat quod confirmat alio introductum edictum videatur de novo dare et inducere. ut l. obvenire. ff. de ver. signi. sed tamen non est civilis sed est pretoria. quia pretor primo adinvenit licet senatusconsultum postea confirmavit. Secundo quero an sunt in rem vel in personam. dic ut hic in glo. quod sunt in rem. et in eis narratur et concluditur sicut in aliis actionibus realibus que competunt pro rebus incorporalibus. i. pro iuribus que quasi possidentur. ut in confessoria et negatoria. ut. j. eo. §. eque. Tertio quero. quare non posuit istas inter reales pretorias et non inter personales. dic ut hic in glo. in ver. deinde queritur. quia non sunt uniformiter civiles vel pretorie tantum. et ideo posuit de civilibus tantum a. §. omnium usque ad. §. alie. postea tractavit de pretoriis. s. publici. rescissoria. serviana. quasi serviana. de constituta pecunia. de peculio. de penalibus hucusque. postea vero quia quedam sunt preiudiciales. quarum quedam sunt civiles quedam pretorie. ideo hic tractavit mixtim et per se. et. j. eo. sic itaque. §. plane. et §. appellamus tractat similiter mixtim de personalibus et realibus. Quarto quero quot sunt actiones preiudiciales. dic quod sunt tres licet aliqui dixerint solum duas esse. ut hic in ver. et sunt tres. Sed dic quod actio preiudicialis dicitur multipliciter.[a] Nam omnis actio in qua sententia lata parit exceptionem rei iudicate in alia potest dici preiudicialis. ut l. fundum. et l. fundi. ff. de excep. Item potest dici preiudicialis ratione preeminentie et qualis preiudicii. ut est petitio hereditatis. de qua. j. in glo. circa fi. v. item nunquid sunt plures. Sed spec. in ti. de offi. ordi. §. j. v. viii. no. quod sunt quatuor actiones preiudiciales. s. de servitute et libertate et in rem pretoria de filiatione. et preiudicialis in rem civilis de patria potestate et pretoria in rem. de libertinitate et ingenuitate. ¶ Et no. hic glo. que dicit quod actio de partu agnoscendo habet duplicem effectum. s. generalem et specialem. generalem cum ago de partu agnoscendo contra filium. s. quod agnosco et peto eum filium meum ut prestet mihi omnia que filii debent prestare patri. que multa sunt. ut in glo. magna. j. de pa. po. §. ius autem. et econtra si filius agat contra patrem de partu agnoscendo contra patrem. ut hic in glo. in v. idem dicas. et. j. ea. glo. in ver. et econtra servus vel libertus specialem effectum habet quando specialiter agitur de partu agnoscendo propter alimenta. et tunc sententia lata super alimentis non preiudicat super filiatione. ut dicit glo. quod intellige nisi de ea fuerit plene cognitum. ut no. gl. l. ij. C. de ordi. cogni. que allegatur hic pro contraria. Quinto quero an iste actiones preiudiciales sint invicem directe et contrarie. dic ut hic in gl. in ver. et directe. s. quod ex utraque parte sunt directe. quia cum iste preiudiciales sint paris conditionis in persona cuiuslibet. quia utraque potest provocare. s. servus dominum et dominus servum. et pater filium et econverso. non est ratio quare magis dicatur directa in persona unius quam in persona alterius. et ideo sicut in sociis actio pro socio est hincinde directa ita et hic. et hoc sequitur By. et Ja. sa. Sed Jo. marbere videtur sentire quod sit dare directam et contrariam in preiudicialibus. et de hoc quando nascatur directa et contraria vide glo. ordinariam in l. consensu. ff. de ac. et obli. Sed in servitiis et censitis et similibus qui non sunt servi nec prorsus liberi sed obligati ad similitudinem servorum datur inter eos et dominos utilis contraria. ut in glo. iuxta fi. ver. item quero iure. Sexto quero. qualiter formantur libelli[b] in istis actionibus preiudicialibus. dic ut hic in glo. in ver. item qualiter formatur. Sed dic latius. nam in preiudiciali de servitute et libertate dicam sic. quod talis est servus meus. et ideo peto eum servum meum esse et mihi servire et servitia prestare debere que servi prestant dominis suis. Et econverso ipse servus si est in quasi possessione libertatis dicet quod indebite et iniuste teneo ipsum pro servo et tanquam servum cum non sit servus sed liber. et ideo se petit pronunciari liberum et mihi silentium imponi ut de cetero ipsum non inquietem. Si autem non est in quasi possessione libertatis. sed ego sum in quasi possessione servitutis in preiudiciali de ingenuitate et libertinitate sic formatur libellus Dico talem libertum meum esse. et ideo peto eum declarari esse libertum et mihi debitam reverentiam exhiberi. et ab eo prestari ea que solent prestare liberti patronis. et econverso si libertus petat se ingenuum esse tunc si patronus est in quasi possessione libertinitatis proponet libertus quod detinetur tam a tali indebite et iniuste tenendo ipsum pro suo liberto. et ideo petit se pronunciari ingenuum. Sed libertus est in quasi possessione ingenuitatis tunc proponet et dicet. quod ipse est in quasi possessione ingenuitatis et quod eum turbo et inquieto in dicta quasi possessione quare petet se pronunciari esse ingenuum. et mihi silentium imponi perpetuum ne decetero eum inquietem. In preiudiciali de partu agnoscendo sic formatur libellus. Dico quod talis est filius meus natus de legitimo matrimonio contracto cum tali nunc vel quondam uxore mea. ideo peto pronunciari eum filium meum esse et exhiberi ea que solent liberi parentibus exhibere. Sed econtra proponet filius se esse filium meum. et ideo petit se pronunciari filium ut percipiat alimenta et ea que solent filii a parentibus percipere. Et de forma huiusmodi libellorum. s. servitutis et libertatis. libertinitatis et ingenuitatis et ascripticii censiti et vasalli. vide in Specu. tit. de natis ex libero ven. in prin. et §. porro. et §. item sepe. Item de partu dupliciter. s. de preiudiciali in rem per quam dico aliquem fore filium meum et preiudiciali in rem per quam dico aliquem filium in potestate mea de iure quiritium. vide in specu. de offi. ordi. in ver. viiii. no. et per Rof. in ti. de actione in rem preiudiciali civili in duobus sequen. ti. et etiam in Spec. qui filii sint legi. iuxta prin. Septimo quero quid differt in hac actionem preiudicialem pretoriam. et aliam preiudicialem in rem per quam vendico filium meum in potestate adiectam causa de iure quiritium de qua in l. j. §. j. ff. de rei vendi. dic ut hic in glo. in ver. et differt. nam ibi tractatur de patria potestate. hic de filiatione solum. Item illa est civilis. hec pretoria. et hoc sequitur Bar. in. l. sive contra. §. preterea. l. ij. §. quia plautianum. ff. de libe. agno. Nam quando volo aliquem quem dico filium meum retrahere sub potestate mea ut consequar omnes effectus patrie potestatis de quibus per glo. in d. §. ius autem. j. de pa. po. lex civilis introduxit mihi rei vendicationem

a ¶ Multipliciter. Ad de hic domi. Are. late l. ij. col. post prin. ver. in hac ergo questione.

b ¶ Libellus. Adde hic do. Are. l. iiij. columna post med. ver. Tu dic clarius.

dicationē ad vēdicandū illū in ptāte mea nō rei vēdicatiōe simplr. qꝛ illa daꝛ pro re in qua quis hꝫ dñium. l. in rē. ff. de rei ven. qđ dñium nō hꝫ pater in filiū. qꝛ est liber homo ꝛ in nullius bonis. l. inter stipulātē. §. sacrā. ff. de ver. obli. ꝛ not. ĩ. de rep diui. §. singulop. ꝛ per glo. in. d. l. ij. §. j. ff. de rei vē. sup. ver. nō petanꝛ. ſꝫ introduxit rei vendicationē cū ista adiectiōe iure romanop. i. qꝛ ius romanū disponit ꝙ filius sit ĩ ptāte pris. ꝛ similiter abbas vēdicat monachū de iure canonico. i. ius canonicū disponit ꝙ mōachus sit in subiectiōe abbatis ꝛ villa vēdicat rusticū suū de iure statutop disponentiū ꝙ teneaꝛ ad collectas ꝛ alia munera de qbus vide p tex. glo. ꝛ Bar. i. d. l. j. §. per hāc. ff. de rei ven. Ubi aūt nō agiꝛ spāliter ꝛ patris ptāte: ſꝫ generalr dico aliquē filiū meū esse tunc ꝑtor introduxit hāc rei vēdicationē. i. actionēꝫ rem appellatā ꝑiudicialem. ꝛ hanc postea extēdit senatusc͡ōsultum quādo partus est natus post diuortiū. vel ēt ꝯstāte mrimonio. ꝛ pater negat eū filiū. ꝛ per ꝯsequēs alimēta vt tūc possit agi hac ꝑiudiciali. vt. d. §. qꝛ plautianū. ꝛ ibi gl. in ver. agaꝛ ꝛ ibi per Bart. Octauo quero quare dicunꝛ ꝑiudiciales. dic vt hic in glo. in ver. ſꝫ quare dicunꝛ. ꝛ opinio. Jo. est vera fm Hy. nā appellanꝛ preiudiciales. qꝛ ꝑiudicāt oīb⁹ qōnibus que nō possunt intētari si verū eēt ꝙ per ꝑiudicialeꝫ petiꝛ. vt si pro te in seruū meū. ꝛ sic ago ꝑiudiciali de fuitute ꝛ libertate pendēte iudicio vis me accusare. certe nō potes. qua si vep appareat ꝙ sis seruus meus nō potes me accusare. vt. l. vix certis. ff. de iudi. Similr si ago ꝯtra te de libertinitate dicēs te esse libertū meū. si hoc vep esset nō poteo me accusare nisi tuā vel tuop iniurias ꝑsequaris. l. hi tñ. §. liberti. ff. de accu. Similr si ago ꝯtra te de partu agnoscēdo. ꝛ tu interim vis a me vēdicare fundū. certe nō potes qꝛ si verū esset qđ in ꝑiudiciali deducitur. s. ꝙ eēt pr vel filius meus nulla pōt esse inter nos questio. l. lis nulla. ff. de iudi. similr si ago cōtra te ꝑiudiciali de fuitute. ꝛ tu velis interim ageꝛ ꝯtra me petitiōe hēditatꝫ. certe si potes. l. ij. C. đ ord. co. Sꝫ in questionib⁹ que interim possent intētari etiā si veraꝫ esset quod ĩ ꝑiudiciali deduciꝛ nō ꝑiudicaꝛ. vt cuꝫ dicu te seruū meū ꝛ tu iterim velis me accusare đ crimine falsę monete. ꝛ none fraudate. ꝛ ĩ plurib⁹ alijs casib⁹ notatis l. dicta. l. lis nulla. ꝛ l. vix certis. ff. đ iudi. Et intellige ꝙ ꝑiudiciales ꝑiudicāt alijs questionib⁹ siue ꝓponanꝛ p moduꝫ actionis siue exceptiōis. qꝛ primo ꝛ ante oīa de istis dꝫ discuti. vt. l. j. ij. iij. C. de or. cog. Nono quero an sint alie actiones ꝑiudiciales ꝙ iste tres. dic vt hic. in glo. in ver. itē nunqd sunt plures. dic oliꝫ erat etiā petitio hereditatis. ſꝫ hodie nō. sed tñ tres remanet hodie. Sꝫ Hynus dicit ꝙ omnis qstio ĩ qua snia lata parit exceptionē rei iudicate in alia pōt dici ꝑiudicialis. vt. l. fundū. ꝛ. l. fundi. ff. de excep. sed iste tres soluꝫ dicunꝛ ꝑiudiciales. qꝛ maius ꝑiudiciū vertiꝛ in eis. de quo p Bar. in. d. l. fundū. ꝛ sepe allega. §. plautianū. ꝛ dixi. ĩ. l. iiij. q. Decimo qro quo iure petanꝛ coloni ascriptitij ꝛ cēsiti. inter quos est dria. vt no. glo. in rubrica. đ agrico. cēsi. li. xj. ꝛ tetigit glo. ĩ. de iure ꝑsonaruꝫ. in pūn. dic vt hic in glo. iuxta finē in v. itē quo iure. videlꝫ ꝙ petā vtili ꝑiudiciali directa ꝛ ipse petet vtili ꝑiudiciali ꝯtraria. Si. n. peto te ꝓnūciari colonū meū agā vtili. qꝛ directa non habet locuꝫ nisi pro vere seruis. ſꝫ colonus nō est vere seruus. vt. l. ne diutius. C. de agri. ꝛ censi. tñ qꝛ quātū ad dñium habeꝛ loco serui. l. quēadmoduꝫ eo. tit. ꝛ. l. ij. C. in qui. cau. coloni censi. lib. xj. ideo vtilis actio ꝯtra euꝫ intentaꝛ ꝛ nō directa. argu. ĩ. ad legem aquil. §. fi. Undecimo quero. quo iure peto seruitium annuꝫ siue. ꝛ. ānua. ꝛ itellige allegādo titulū ꝙ ꝓbeꝛ ex ānua ꝑstatione. vel ex tpe cuius nō extet memoria. dicit hic glo. ꝙ officio iudicis petā. ¶ Ex qua glo. no. ꝙ qñ qs ꝑstitit mihi lōgo tpe aliqua ānua seruitia vel aliqđ rē annuā. ꝛ nūc desistat possum implorare officiū iudicis vt cōdēneꝛ ad ꝑstādū in futurū. Et sic officiū iudicis imploraꝛ sup iure de ꝑsenti habēte depēdētiaꝫ ad futurū. ꝛ pōt de illo futuro iudicari. vt hic. ꝛ. l. cū de in reꝫ verso. [a] ff. de vsur. Secus si nō eēt ius de ꝑsenti. qꝛ tunc tractus futuri tpis nō spectat ad iudicē: vt. l. j. ff. de vsur. ꝛ. l. nō pōt. ff. de iudi. Et intellige allegādo cām seu titulū efficacē ꝑcessisse quē ꝓbo ꝓbādo longaꝫ ꝑstationē tpis. qꝛ titulus intelligiꝛ ꝑcessisse ex longa ꝑstatione tpis. cū als nō ꝑsumaꝛ iactare suū. l. cū de indebito. ff. de ꝓba. vt puta cuꝫ peto a te par caponū singulis annis. qꝛ tui maiores ꝓmiserūt qꝛ possessionib⁹ quas a meis maioribus habuerūt. vt not. glo. in. l. ij. §. circa. ff. de doli excep. Secus aūt si nō allegareꝛ titulus. qꝛ tūc ex longa ꝑstatione nō obligaꝛ qꝛ tēpus nō est modus inducēdi obligationē. l. obligationū fere. §. placet. ff. de actio. ꝛ obli. Itē secus si nō ꝑcedita sine titulus efficax ad obligādū. qꝛ fuit pactū nudū qđ longa ꝑstatione nō fit efficax: vt. l. si certis ānis. C. de pac. nisi fauore legatop: vt. l. j. C. de fideicō. Itē intellige ꝑdicta nisi ex qualitate ꝑsonap aliud ꝑsumaꝛ. vñ lꝫ rusticus lōgo tpe ꝑstiterit nobili viro annuatim par caponū ꝑsumiꝛ potius ex liberalitate ꝙ ex obligatiōe. vt in glo. no. l. solēt. ff. đ offi ꝓcō. ꝛ lega. Et idē in nobili qui mille vicib⁹ recepisset in ꝯuiuio epm trāseūtē ad visitādū eccias suas. nā p hoc nō artaꝛ ad recipiēdū in futurū ex ꝑcedētib⁹ annuis receptionib⁹ qñtūcūqꝫ cū titulo p epm allegato. fm Inno. [b] in. c. cō ecclesia sutrina. de cā pos. ꝛ ꝓprie. Et de hac materia dic p Bar. in d. l. cū đ ĩ rē vsu. ꝛ pulchre p Ang. đ pu. ĩ. d. l. si certis ānis.[c]

Sic itaqꝫ. ¶ Supra tractauit de actionib⁹ realibus ꝛ ꝑsonalib⁹ mō ex olbus his infert quandā illationē cū exceptionē ponens ꝓpriā naturam realiū ꝛ ꝑsonaliū actionū. ꝛ in quo differant inter se. Et ideo hic. §. diuidiꝛ ĩ tres ptes. Pmo ponit illationē ex ꝑcedentibus vt hic in pūn. Scđo ponit exceptionē in v. plane. Tertio ponit naturā realiū ꝛ ꝑsonaliū. ꝛ driaꝫ inter eas. in vſi. appellamus. ꝛ. h. d. Actio ꝑsonalis ad dandū nō pōt intentari pro re sua nisi ꝯtra fureꝫ. ꝛ actiones in reꝫ danꝛ ad vendicādum. ꝑsonales ad dandū vel faciendū. h. d. vsqꝫ ad. §. sequens illa. Uel latius. Personalis actio que daꝛ ad dandū vt sunt ꝯditiones que sunt ꝑsonales actiões nō pōt intentari pro re ꝓpria rōne dñij ꝯsequendi pp regulā qđ meū ꝛc. qꝛ est sibi ipsi ꝯtrarius actor qđ fallit ꝯtra furē. h. d. vsqꝫ ad. §. sequēs. illa. ¶ Nu. igiꝛ ꝙ ꝑsonalis actio que daꝛ ad dandū put est ꝯditio nō pōt intentari pro re ꝓpria pp ꝯtrarietatē: qꝛ si res est sua nō pōt amplius fieri suaꝫ intenteꝛ rōne possessiōis. vt ꝯditio sine cā ꝛ triticaria ꝛ ꝯditio indebiti qñqꝫ: vt. l. indebiti. §. sed si nummi. ff. de ꝯdi. inde. Sed actio ꝑsonalis que nō daꝛ ad dandū ſꝫ ad tradendū ꝛ restituendū. vt est actio cōmodati ꝛ similes bene pōt intentari pro re ꝓpria: vt hic in glo. j. fallit aūt in fure ꝛ ꝑdone qui tenēt reꝫ ꝛ colligunt fructus ꝯtra dñi voluntatē. vt est creditor pignoris post pecuniaꝫ solutā. ꝛ colonus post finitū tps locatiōis. vt not. glo. ꝛ Bar. in. l. si ego nec cām nec ꝓpositū. §. res pignoris. ff. si cer. peta. ꝯtra quos pōt intentari pro re ꝓpriā actio ꝑsonalis ad dandū. s. ꝯditio furtiua: ꝯditio sine cā: ꝛ ꝯditio certi generalis. Et est rō. qꝛ ois ꝯditio degenerat ꝯtra furē: vt hic. ꝛ. l. fi. ff. de vsufru. quēad. ca. l. daꝛ ꝯtra suū genus ꝛ naturā sui generis: qꝛ cū natura ꝑsonalis actiōis sit ad dandū. i. ad dñiuꝫ trāsferēdū. ĩ. eo. §. j. ꝛ hic. Et ꝯditio furtiua degenerat ꝛ nō daꝛ ad dādū: ſꝫ ad restituēdū. ꝛ sic ē mirabile fm glo. hic in ver. si apparet. ꝙ actio ꝑsonalis que est ad dandū egrediaꝛ suā ꝓpriaꝫ naturā ꝛ assumat naturā alteri⁹ actiōis ꝯtrarie. s. realis cuius natura nō ꝯtinet dare nec dñium trāsferre: sed solū restituere. vt. ĩ. eo. §. j. ꝛ hoc totū ē ꝓmissum odio furis. vt dicit hic glo. in ver. odio. pōt etiā dari hec ꝯditio furtiua ad possessionē ꝯducēdā. vt hic in glo. in ver. si apparet in fi. ꝛ latius in glo. d. l. fi. in fi. ff. vsufru. quēad. ca. Et itelligit ibi Bal. ꝙ omnis ꝯditio degenerat ꝯtra furē. s. potētialiter nō actualiter. qđ declarat p Saly. in. l. falsus. C. đ furtis. vbi dicit ꝙ iste ꝯditiões q̄ cōpetūt dñio trāslato cōpetūt ad dādū. sed ꝯditio furtiua sine cā triticaria certi ꝯditio generalis degenerāt. i. danꝛ ꝯtra furē ad restituēdū ꝯtra naturā sui generis. i. generū cōditionū q̄ generalr danꝛ ꝛ cōpetūt ad dādū.

[a] ¶ l. cuꝫ de in reꝫ verso. Uiđ ibi do. Pau. de ca. q hanc materiā ꝑstatiōis annue clarissime tractat. ꝛ vide dñm Aret. hic.

[b] ¶ fm Innoc. vide ibi p do. Abba.

[c] ¶ Certis ānis. Ubi vide post oēs doc. Jasonē de mayno.

nium sm glo.hic in ver.in rē actio.in ver.rñdeo.sm quosdā totū cōtra furē datur rōne dñij ꝛ ꝓprietatis existētis penes actorē.s.rōne possessionis nō degenerat.sed dat̃ ꝯtra quēlibet sm Dy.ꝛ etiā videt̃ sentire Bar.ꝛ Ang.de peru.in l. scire debemus.§.si a fure.ff.de ver.obli. ¶ Secūdo no.in ver.nec enī.id ad qd̃ allegat̃ toto anno.iste tex.s.qd̃ meū ē amplius meū fieri nō pōt.vt hic.ꝛ.s.de lega.§.si res legatarij.qd̃ intellige primo dñio remanēte.vt no.l.iij.§.ex pluribus.ff.de acq.pos.secus eo mutato.iō v₃ stiplo rei mee sub ꝯditiōe.si tñ defierit esse mea.l.si rē meā.ff.de ver.obli. Nā res pōt deberi ex plurib⁹ causis.ꝛ simīlr possessio pōt haberi ex plurib⁹ causis:vt.d.§.ex pluribus.sed dñium solu₃ ex vna cā:vt.d.§.actiōes.Et ideo vbi res debet̃ alicui ex testamētis diuersoꝝ ꝯsecuta re ex vno testō amplius nō aget ad illā rē.vt.s.de lega.§.si res aliena. Ex ꝓdictis igit̃ infert̃ ꝙ nō ꝓcedit libellus in quo ago rei vēdicatione ꝯtra aliquē. dicēdo ꝙ talis t₃ ꝛ possidet talē fundū q est meus.vel que₃ dico ad me ꝑtinere iure dñij.ꝛ iō peto eū ꝯdēnari ad dādū mihi dictū fundū.qr ꝯcludo in actiōe ꝑsonali que datur ad dādū.ꝛ sic peto rē mihi dari.i.dñiu₃ in me transferri cuius rei dixi in narratiōe libelli me dñiu₃ habere.ꝛ sic sum mihi ipsi ꝯtrari⁹.sm Dy. ¶ Tertio no.ibi qr.s.dari cuiq̄ id etiā ad qd̃ allegat̃ iste tex.videl₃ ꝙ dare est accipiētis facere.vt hic.ꝛ.l.vbi aūt nō appet.§.fi.in fi.ff.ď ver.obli.q ergo tenet̃ ad dādū:tenet̃ ad dñiū trāsferēdū cū effectu vt nemo eu in cat.vt no.glo.in.l.pōponius.§.sed ꝛ la.ff.ď pecu.ꝛ aliter nō liberat̃.l.nō videt̃.ff.de reg.iur.ꝛ ibi no.secus in eo q tenet̃ ad tradēdū.qr sola traditione liberat̃.l.si rē tradi.ff.ď ver. obli. Ponit̃ tñ dare improprie ꝓ tradere.vt in instrumētis notarioꝝ dū dicūt dedit vēdidit ꝛ tradidit.de quo ꝑ Bar. in.l.exēpto.ff.de actio.empti.Et hoc veꝝ est ꝙ sola facti traditione liberat̃.nisi esset factū ꝙ haberet cām successiuā nā ibi quia nō liberat̃ sola facti traditione facta.sed etiā tenet̃ ad patiētiā.ꝛ ē casus.l.inter castellianā.ff.ď arbi.sm intellectū Bar.vbi facit qd̃ not.glo.in.l.corruptionē.C.ď vsuris. ¶ Quarto no.in v̄.plane.ꝙ ꝯtra furē ꝯpetunt plures actiones.s.actio furti ad penā dupli vl̃ quadrupli.qd̃ totū est pena.s.de obli.que ex delicto nascunt̃.§.fi. Scđo rei vēdicatio ꝯtra quēcunq̄ possidentē [a] rē subreptā.ꝛ actio ad exhibendū q est eius ꝓparatoria:vt.l.si ꝓ fure.§.furti.ff.de ꝯdi. fur.quarto ꝯditio.furtiua.que est ꝑsonalis actio:vt.j.eo v̄. appellamus.ꝛ ista est ēt rei ꝑsecutoria.ꝛ dat̃ solū ꝯtra fure₃ ꝛ eius heredē:ēt si nihil ad eū ꝑuenerit.vt.d.l.si pro fure.§. fi.quod est ꝯtra naturā delictoꝝ.vt.C.ne ex delic.defun.l.j. ꝛ ideo eius natura dicit̃ varie figurata:vt dixi.s.eo.§.ij.in glo.in v̄si.ꝛ alijs. Et ista ꝛ omnis alia ꝯditio degenerat ꝯtra successiue.s.dixi.ꝛ.l.fi.in fi.ff.vsuf.quēad.caue.Et ꝑ istas reales nō tollunt̃ penales.sed vna realis bene tollit aliā.vt dixi in.d.§.fi.s.de obli.que ex deli.nas.ꝛ hoc ēt voluit gl.hic in ver.odio.in fi. Quinto nota in ver.appellamus.ꝛ.l.obligationum genera.que ꝯcor.ff.de ac.ꝛ obli ꝙ actiōes reales ta₃ ꝑ corꝑalib⁹ q̄₃ ꝑ incorꝑalib⁹ ꝯpetētes appellant̃ vēdicatiōes: qr ꝑ eas vendicant̃ res actoꝝ corꝑales vl̃ incorporales. S₃ actiōes ꝑsonales appellant̃ ꝯditiōes.ꝛ sic ois ꝯditio est ꝑsonalis actio ad hoc facit textus cū glo.l.cessat.ff.de ac.ꝛ obli. ꝓprie olim appellabant̃ a ꝯdicendo.i.denūciando.fiebant enim olim denunciatiōes de soluēdo.vt hī. in glo.que hodie nō fiunt.ꝛ ideo illo respectu hodie abusiue ꝛ improprie appellant̃ ꝯditiones. ¶ Et no.glo.hic ꝙ q₃ nō tenet̃ interpellare debitorē suū extra iudiciū.nisi ex vrbanitate.l.quod yberus.ff.de fruitu.vrbs.ꝓdio.ꝛ.l.si fideicōmissi.ff.de vsur. nisi velit eū ꝯstituere in mora.qr tunc sufficit vnica interpellatio.nō aūt requirunt̃ plures.l.mora.ver.ceterū.ff.de vsu. ꝛ.l.sicio scio.§.vsuras.ff.de lega.ij.nisi in vēditiōe pignoꝝ: vt.l.si ꝯuenerit.ff.de pig.act.de quo ꝑ Bar.l.l.qui rome.§. seia.ff.de v̄bo.obli. Dicit tñ Guil.de cu.ꝛ Bald.post eum in.l.edita.C.de eden.ꝙ si debitor non est ꝯstitutus in mora statim ꝑ interpellationē extraiudicialē nō tenet̃ ad expēsas

a ¶ Possidētē. An aūt q olim possidebat p̄e sumatur hodie possidere.de hoc ꝟ ꝑ do. Are.l.iij.col. circa fi.v̄.videam⁹ itaq̄. Ite₃ an is q possidet rem hodie presumatur dñs. Itē an olim dñs ꝓsumat̃ hodie dñs.ď his vide do. Aret.hic.

b ¶ Libell⁹. Addē hic do. Are.l.vij.colū.circa fi.v̄. ꝗro q̃s formāt̃ libellus ꝛ dom.Pe. Jac.in tit.de condi. furti.

si imediate recepto libello dicit se velle soluere ꝛ nō litigare de iure aūt canonico monitio vl̃ necessaria:vt in.c.nouit.de iudi.qd̃ tenuit Spec.in ti.de secū.nup.§.j. ¶ In text.ibi si appeat aliq tñ nō habēt ista v̄ba.ꝛ tunc plena ē lra.alij hñt. ꝛ tunc dic ꝙ erat quedā solēnitas verboꝝ cu₃ proponebat̃ actio ꝑsonalis sub tali ꝯditione.si appareat ꝛc.i.si apparebit id quod petit̃ verum esse que solēnitas est penes nos sublata etiā expsse:vt.l.j.ꝛ.ij.C.ď formu.ꝛ impe.sub hodie hec talis ꝯditio si appareat.i.si assertū debitum verū sit tacite intelligit̃ ꝛ natura petitiōis hoc cōtinet.s.ꝙ ita demu₃ debeat reus cōdemnari si appareat debitor.alr aūt actore nō ꝓbāte reus absoluit̃.vt.l.qui accusare.C.de edē.sm Dy.Libellus [b] in ꝯdictiōe furtiua sic format̃.Ago ꝯtra ticiū.ꝛ dico ꝙ ipse ex certo ꝓposito ꝛ deliberatōe scienter ꝛ dolose subripuit ꝛ furatus fuit talē meū equū:ꝛ ipm recipiēdo ď tali loco ꝛ adducēdo ad talē locū seu ad aliū quo voluit cōtra mea₃ volūtatē.ꝛ iō ē ꝯueniēs ꝙ res mea mihi restituat̃. Ite₃ peto ipm ꝯdēnari ad dādū tradēdū ꝛ restituēdū mihi dcm̄ equū si extat.alr estimatōe₃ que ascēdit ad tātā quātitatē ꝛc. Ex certo ꝓposito iō dicit̃.qr.l.principalr vel secūdario.vt l. sacculo subrepta cū pecunia cōmittit̃ furtu₃.vt.l.qui saccū.ff.ď fur.ꝛ no.s.de obli.que ex delic.nas.§.placuit. Meu₃ iō dr̃. qr cōditio furtiua dat̃ soli dño.vt.ff.de ꝯdi.fur.l.j.ꝛ.ij. Ite₃ dat̃ quasi dño.s.tutori noīe pupilli ꝛ adulti.l.interdum.§.q tutelā.ff.de fur. Itē ꝓlatis ꝛ rectoribus ecclesiaꝝ dat̃ ꝯditio furtiua noīe ecclaꝝ ad similitudinē tutoris nō nomine suo: nisi pro fructibus spectātib⁹ ad eos.vt dicit Joā.fab. Sed Bar.in.l.neq̄ tutores.C.de ꝑcu.dicit ꝙ hec nō est vera si ꝯpetūt bona.s.ꝓlati qui agit ad vtilitatem suā.ꝛ iō facit ea q cōpetūt dño.vt ꝯstituere ꝓcuratorē etiā ante litē cōtestatā. sicut pater pro aducticijs filij.vt no.glo.l.ij.C.de bo.ma.s₃ tutor facit ad vtilitatē pupilli.ꝛ eius nomīe.vt.d.§.q tutelā. S₃ qualiter subuenit̃ ei qui nō est dñs pro recuꝑatione rei subrepte per furtu₃ cū nō possit agere cōditione furtiua.dic ꝙ si h₃ ius in re.vt est creditor pignoris dat̃ ei ꝯditio secūdū l.ꝛ iō in fi.ff.de ꝯdi.fur.si nō h₃ ius in re s₃ est solū bōefidei possessor datur ei cōditio triticaria.l.ij.in fi.cū.l.seq.ff.de tritica. Si nō h₃ ius in re nec possidet s₃ est nudus detētor. vt ꝯmodatarius ꝛ depositarius tūc subuenit̃ ei per actionē in factū vel per officiū iudicis vel ꝯditiōe ex lege.l.si coloni.C. de agri.ꝛ cēsi.li.xj.de quo dic ꝑ gl.ꝛ Bar.l.d.l.ꝛ iō.ꝛ.l.manifestissimi.§.s₃ cū secūdā.C.ď fur.ꝛ dixi.s.ď obli.q ex delic. nas.§.q de fullone. Itē dabit̃ ꝯditio furtiua ꝯductori ad nō modicū tps.qua h₃ ius i re.ꝛ ē vtiliter dño.l.j.ꝛ.ij.ff.si ager vecti.pe.ꝛ.l.iij.§.qd̃ aūt.ꝛ qd̃ ibi ꝑ Bart.ff.de supfi.ꝛ hoc tenet. Jo.fa.s.de reru₃ diui.§.vbi aūt. De alijs aūt colonis an det̃ eis cōdictio furtiua ꝓ fructib⁹ subreptis.dic per gl. ꝛ Bart.in.l.si ap o.§.j.ff.de fur. Itē dū dicit̃ in libello.ad dādū.patet ꝙ hoc verbū nō sumit̃ hic ꝓprie s₃ eius naturā.i.dominiū trāsferri s₃ in ꝓprie.i.restitui.si enī staret proprie esset egēs sibi cōtrari⁹.qr prius dicit eē esse suā ꝓut est. qr nō desinit esse domin⁹ ꝑ furtum.qd̃ patet qr sibi dat̃ rei vēdicatio.vt hic q soli dño cōpetit.l.in re₃.ff.de rei vendi.ꝛ modo ꝓpter verbū dari dici eā nō esse suā.ꝛ ideo hec cōdictio de generat cōtra furē vt.s.dixi in prio notabili. Ite₃ ideo dicit̃.aut eius estimationē.qr ꝑempta re nihilominus pōt peti ipa res vel eius estimatio.de quo dic ꝑ Bart.in.l. in re furtiua.ff.ď cōdi.fur.ꝛ.l.stipulatiōes nō diuidunt̃.in. vj.q.ff.de ver.obli.Et hec estimatio attēdit̃ q̄ti plurimi res fuit a tēpore furti facti vsq̄ ad tēpus restitutionis.nouationis.vel oblationis.qr vsq̄ ad illud tēpus fur semp est i mora.d.l.in re furtiua.§.fi.ꝛ.C.eo.l.fi.s₃ post restitutionē.nouationē.vel oblationē secuto interitu liberat̃ a cōdictione furtiua.l.parui.ff.de cōdi.fur.ꝛ not.in.d.l.in re furtiua.ꝛ ideo post restitutionē rei vl̃ eius estimationē pōt peti pena que non tollit̃.qr ꝑ rei ꝑsecutoriā nō tollit̃ penalis.nec econuerso.vt.s.dixi i quarto notabili.s₃ simul ꝛ eodē tpe nō possūt principalr peti res ꝛ pena.l.in ꝯsequētia₃.sic.l.interdū.§.q furem.ff.

rē.ff.de fur.q est casus singularis ꝛ peregrin⁹.ꝛ.l.j.C.qñ ci uilis act.ri.pte.ꝛ p Bar.in.l.ij.§.j.ff.vi bo.rap. Et ō forma huius libelli in ɔditione furtiua.vide in Spec.in ti.de fur. §.ij.v̄.itē ꝛ re vera.ꝛ per Ros.in ti.de cōdi.fur.dicit.j.eo.§. quadrupli. ¶ In glo.j.dic.no.ex hac glo.na trez actionis psonalis q daē ad dādū vel faciēdū.s.ad dādū qñ dz dñiū transferri.vt in mutuo.ꝛ ad faciēdū vel tradēdū qñ non est trāslatū dñiū.vt in cōmodato vel deposito pignore ꝛ simi lib⁹.ꝛ in obligatiōe facti.ꝛ in istis psonalib⁹ vbi nō ē trāslatū dñiū nō pōt petere qs in libello rē suā sibi dari nisi ɔtra su rē.vt.s̄.dixi. Sz actiōes reales nō danē ad dādū vl faciēdū sz danē ad declarādū ius cōpetere vl nō cōpetere actori in re petita.ꝛ restō venit officio iudicis.vt plene dixi.s̄.eo.§.j. ꝛ sicut alie actiōes psonales dantur ad dādū qñqz.qñqz aūt ad restituēdū.vt mō dixi. Ita ɔditiōes danē qñqz ad dādū. qñqz ad transferēdū.alr restituēdū.ꝛ hoc fuit de mēte glo. hic in.v̄.in rē.ꝛ in.v̄.sed nūqd. ¶ In glo.in ver.plane.nota ex hac glo.q odiū furis vertiē circa tria p legē ɔtra eū con cessa.s.odiū respectu infamie.scdo respectu interit⁹ rei.ter tio respectu pluralitatis actionū ɔtra eū inductap.vt dixi.s̄. in q̄rto notabili.qd psequere ꝛ declara.vt i glo. Et adde q nō solū hz locū in fure:sz etiā in pdone ꝛ alio malefidei pos sessore.vt voluit hic glo.in ver.in rē actio. ¶ In glo.in ver. si apparet.ibi ꝛ sic est mirabile. No.ex hac glo.q in odiū fu ris pmittiē q ɔtra eū intētet actio ad aliud q̄ exigit natura ipsius actiōis.s.in genere sumpte.ꝛ sic illa actio egrediē ter minos sui generis vt etiā ɔtrarie actiones cōtra ipsum furē sint inducte. Quod declara vt dixi.s̄.in primo notabili.

Sequens illa diuisio.

¶ Hic ponitur tertia diuisio cōis ad oēs actiones.s.q quedā sunt actiōes rei psecutorie.quedā pene.ꝛ qdaz rei ꝛ pene. Rei psecutorie sunt qñ peto qd mihi abest ꝛ tibi adest siue sit actio realis siue p sonalis.vt in actionib⁹ hic enumeratis in tex.puta mutui.cō modati.depositi.mādati.pro socio.exēpto.vēdito.locato.ꝛ cōducto.fallit in actione depositi in quattuor casib⁹ in qb⁹ est mixta.s.cū tumultus.incendij.ruine.ꝛ naufragij. Perse cutorie pene tātū sunt que penā tātum psequunē. Et mixte sunt que psequunē rē ꝛ penā.vt actio depositi in quattuor casib⁹.vt.j.eo.v̄.plane.ꝛ actio vi bonop raptop.vt.j.eo.ver. vi aūt.actio legis aqlie.vt.j.eo.v̄.sed ꝛ legis.ꝛ actio ex testō ɔtra differētes soluere legata relicta venerabilibus locis.vt j.eo.§.ite z mixta. Diuidiē ergo iste.§.in tres partes.qz pmo tractat de rei psecutorijs meris tā in rē q̄ in psonā adijcien do rei psecutoriā mixtā.s.actionē depositi in quattuor casi bus.scdo de penalib⁹ meris.tertio de mixtis.scda ibi ex ma leficijs.tertia ibi vi aūt bonop.ꝛ hoc dicit. Actiones reales sunt rei psecutorie ꝛ etiā psonales.s.ille que oriunē ex ɔtra ctu excepta actiōe depositi q ē mixta ad rē ꝛ penā in q̄tuor casib⁹.h.d.vsqz ad.§.ex maleficijs. ¶ No.igiē pmo q actio nes psonales quedā sunt rei psecutorie tātū.vt que descen dūt ex ɔtractu.velut ex mutuo.depositi.mādati ꝛc. Et qdaz psecutorie pene tātū.vt actio furti.ꝛ similes.vt.j.§.j. Et qdā mixte.s.psecutorie rei ꝛ pene simul.vt in.§.vi autē. Sed qd de actione in factū que daē ex interdicto ne qd in sacro lo co.l.fi.ꝛ si factū fuerit tolliē.de quo in.l.ij.§.j.ff.de interdi.ꝛ l.j.ff.ne qd in loco publi.an est rei psecutoria:vel pene.non enīz vē psecutoria rei nec pene:qz ad priuatū nō spectat age re p re sacra vel religiosa:sed ad pontifices.d.l.j.ne qd in lo co sacro.ꝛ.l.sancim⁹.C.de sacrosanc.eccle.dic ɔtra.vt hic in gl.ij.q imo est psecutoria ꝛ ɔseruatoria rei sacre:qz interesse nedū pontificū ꝛc.ɔseruari in qua possit quilibet orare pro remissione peccatop.vt in auē.ne liceat matri ꝛ auie.§.qz vo cōperiunē.col.viij.ꝛ.l.j.§.ius publicū in sacris.de insti.ꝛ iu re.ꝛ ibi no. Quod enim ad iniuriā ꝛ dedec⁹ religiōis dñice cōmittiē ad oīum spectat iniuriā.dicit tex.i.l.monachos.C. de here.ꝛ ideo dicit Bar.in.l.j.ff.de pub.iudi.q de omni delicto qd nō respicit offensaz alicuius priuati in specie.sed in genere.vt in pena que sponereē iurāti p corp⁹ xp̄i qlibet pōt accusare.p.l.qd senat⁹.cū sua glo.ff.de iniur. ¶ Scdo no.q actio depositi regulariter daē ad simplū. Fallit i quat tuor casibus hic positis in qbus daē in duplū:qz depositū fit ex necessitate:vt glo.in ver.ipsius.vñ crimen pfidie est de positū denegare:vt.l.j.§.j.ff.depositi.ꝛ ibi no.gl.q hec actio depositi in his quattuor casibus est ptoria.ꝛ in alijs est ciui lis.ꝛ sic pz h q pro deposito necessario daē in duplū ɔtra in ficianē illud.vt.s̄.pxi.dixi. ¶ Alio no.hic glo.in ver.cō ducto. Quot modis dicaē actio penalis:qz trib⁹ modis.pri mo ex vtraqz pte.vt actio furti.scdo ex pte rei tñ cū ipse cō dēnaē ad interesse vel actor vltra id qd ad eū puenerit.ter tio respectu actoris tñ vt cū petiē post annū simplū recepū ab aliquo calūniez cā:vt.l.j.ff.de calū. Et generalr quecūqz actio in qua iuraē in litē eo qz nō restituit ad iussuz iudicis. l.iiij.§.sz si qs.cū gl.ff.finiū regū.de quo p Bar.in.l.in actio nib⁹.ff.de in litē iurā.ꝛ hoc voluit h glo.in v̄.nostre actiōes. ¶ Pro declaratione formalis libelli in actiōe ex mutuo.ꝛ ad declarationē tex.hic in ver.veluti in qbus mutuā pecu niaz vel in stipulatu deductā.ꝛ sic cōiuncta glo. Not.q pro pecunia mutuata nō interueniente stipulatiōe daē certi ɔdi tio ex mutuo. Itē certi ɔditio generalior:vt no.in rubrica.ff. si cer.peta. Si aūt in ipso mutuo supuenit stipulatio tūc si in ɔtinenti daē solum certi conditio ex stipulatu.qz numeratio presumitur facta causa implende stipulationis. Si autez ex interuallo tunc sunt duo contractus.ꝛ inducē nouatio pri mi si est actum expresse vel tacite.l.neqz enim.ff.de noua.ꝛ ibi per do.Ange.de peru. Item nisi quis stipuleē pecuniā ex alia causa q̄ mutui datur ei certi ɔditio.ꝛ ita potest intel ligi hic tex.ꝛ glo.qz qñ in stipulatione venit certum daē cer ti ɔditio.sed si incertū daē actio ex stipulatu.l.si qs certū.ff. si cer.peta. Et formaē ergo libellus [a] in certi ɔditione spe ciali que daē p mutuo hoc modo. Ego ɔtra ticiū ꝛ dico q iam ē ann⁹ ex quo sibi dedi solui ꝛ mutuaui decē libras de nariorū meorū ex causa mutui.q̄ quātitatē denariop dict⁹ ticius pluries interpellat⁹ denegat ꝛ recusat mihi dare ꝛ re stituere.quare peto ipm cōdemnari ad dādū soluēdū ꝛ re stituēdū dictā quātitatē pecunie mutuate ꝛc.hec vba iaz ē dixus nō sunt necessaria.qz in ciuili quis nō teneē exprime re locū ꝛ tēpus nisi sit actio que infamet.sed in criminali sic de quo p Bar.in.l.j.ff.de edē.ꝛ.l.liberorū.ff.de accus.ꝛ.c. tue.de pcu. Si tñ quis se astringit ad pbādū vbi nō erat ne cessarie nō pbādo succūbit.per.l.habeat.ff.de instito.ꝛ.c.lz cūm in ver.astringit.cū sua glo.de pba. Itez ex mutuo facto post litis ɔtestatiōem nō sequeē cōdēnatio.lz secus in ɔuen to actione reali qui incipit possidere post litis ɔtestatiōem qz ex possessione supueniēti cōdēnaē.de quo dic per glo.in.c. abbate.de re iudi.li.vj. Itē dū dicit in libello dedi.qd ver bū denotat trāslationē dñij.vt.s̄.eo.§.sic itaqz.ꝛ dū dē meo rū.qd verbū denotat similiter dñium.l.qntus.§.argēto.ff.d auro ꝛ argē.qz aliter nō est mutuū a principio nisi trāfferaē dñium.ꝛ fiat de meo tuū.§.appellatiōem.in.l.ij.ff.si cer.pe.ꝛ §.in mutui.ff.si cer.pe.lz ex postfacto multis modis recōci lietur.vt not.in.d.§.in mutui.ꝛ ibi plene per Bar. Et nun quid egeno ex mutuo teneatur probare pecuniaz fuisse suā ꝛ sic potuerit transferri dominiū prout requiritur in mutuo. Dic q non.qz reus non potest sibi refricare questionem do minij.l.si quis conductionis.C.locati.de quo p Bar.l.nam ꝛ si fur.ff.si cer.peta. Numeraui.ideo dicit vt cōprehendat mutuū naturale p quo cōpetit hec actio. Si aūt fuisset mu tuū cui natura compareē.vt est quādo mutuat⁹ pecuniā in cōtinēti pmittit eā restituere.vel esset mutuū ciuile tenetur vt est quādo quis in cyrographo ɔfiteē se recepisse mutuū spe future numerationis.de quo triplici mutuo loquiē glo. in.l.ij.§.fi.si cer.peta.tūc nō liberales incerti ɔditione speci ali ex mutuo q nō competit sed in obligatiōe cōpetit cōditio ex lege in contractibus.C.de nō nu.pecu.vt no.glo.s̄.de lit. oblig.in princ.lz Bar.aliter dicat in.l.j.ff.de cōdi.ex lege.

Odiū furis vertitur circa tria.

[a] ¶ Libell⁹ mutui. Adde h do.Are.in iij.colū.post me.v̄.ex quo sequitur q li bellus.

Et quando interuenit ſtipulatio competit certi condictio ex ſtipulatione ⁊ non ex mutuo. vt dixi. ſ. diuerſa enim ſunt me dia ꝯcludēdi. nā in mutuo mediū cōcludēdi ē. q2 numeraui dedi ⁊ mutuaui in ſtipulatōe mediū cōcludēdi ē. q2 ꝑ ſtipu- latione reddere ꝓmiſiſti. Et in chyrographo mediū ꝯcludē di ē. q2 litteris obligaſti te per ſcripturā tuā ꝓpriā ⁊ tua pro pria manu factā. ſm Jo. fab. hic. Et ex ꝑdictis pʒ cū appel- latio mutui ſimpliciter facta intelligat̄ de naturali ⁊ reali in mutuo realiter facto. ꝙ ꝓcurator ꝯſtitutꝰ ad mutuū recipiē- dū nō obligat dn̄m ex ſola ꝯfeſſiōe mutui. de quo ꝑ Bar. ī l. ij. in fi. ſi cer. pe. Itē dū dicit̄ dictā quātitate in genere non eādē quā mutuaui. q2 mutuū ꝯſiſtit in rebꝰ que recipiūt fun ctionē in ſuo genere. l. ij. §. j. ff. ſi cer. pe. Et de forma libelli in hac ꝯditione ex mutuo. vide in Spe. de ſolu. §. ſequit̄. v. eſt ⁊ tertia ꝯditio ⁊ ꝑ Roffre. in ti. de certi ꝯdi. ex mutuo. In actione ꝯmodati ſic format̄ libellus. [a] Ago ꝯtra ticium. ⁊ dico ꝙ ꝯmodaui ſibi equū meū talis pili vt equitaret vſqʒ ad talē locū. Itē dico ꝙ dictū equʒ tenuit tāto tp̄e ꝙ iuit vl̄ ire potuit ad talē locū. Itē ꝙ interpellatꝰ recuſat mihi reſtituere dictū equū ad dictū ſibi ꝯmodatū. Ex eo ꝙ dicit equū itel- lige de alia re mobili vel imobili in qbus ꝯſiſtit ꝯmodatum l. j. §. ij. ff. ꝯmo. tn̄ nō ſit res que vſu ꝯſumat̄ in qua nō ꝯſi- ſtit ꝯmodatū: ſʒ mutuū. l. iij. §. fi. ff. ꝯmo. Et in hoc differt cō modatū a mutuo. q2 cōmodatū exigit reſtitutionē eiuſdem rei ſʒ nō mutuū. l. ij. ff. ſi cer. pe. Mutuo vult ſimilē ſʒ ꝯmo- dū repetit idē. q2 per hec verba exprimit̄ vſus rei cōmoda- te. quē vſum ꝯmodatarius ꝓuertit in aliū vſū ē tenet̄ de in teritu rei ꝯmodate. l. ſi vt certo. §. interdū. ff. ꝯmo. Itē ꝑ dcā verba tacite exprimit̄ tempus vſqʒ ad qđ ſit ꝯmodatum. ſ. quouſqʒ poſſit ꝯmodatarius ire ad locū. l. ij. §. ſi qo. ff. qđ cer to loco. ⁊ per dicta duo apparet differētia inter ꝯmodatū ⁊ ꝑcariū. quia in ꝯmodato dʒ exprimi vſus ⁊ tempus ⁊ ante nō pōt ꝯmodatū reuocari. alr̄ ſi qđ iſtoꝝ deficiat nō erit cō modatū. ſʒ ꝑcariū. qđ pōt ad libitū reuocari. l. j. ff. de preca. pro quo ꝑcario cōpetit interdictū vl̄ actio in factū vel ꝑſcri ptis verbis. l. interdū ⁊ l. duo. §. fi. ff. de ꝑca. nō igit̄ ꝓcede- ret libellus in ꝯmodato ſimplr̄ dicēdo. ꝯmodaui tibi equū quē denegas reſtituere niſi exꝑmat̄ vſus ⁊ tp̄s. vt. ſ. dixi. Itē ē alia dr̄ia. q2 ꝯmodatarius tenet̄ ē de leuiſſima culpa. l. ſi vt certo. §. ꝯmodatū. ff. ꝯmo. ſʒ ꝑcario accipiēs tenet̄ ſolū de dolo ⁊ lata culpa. l. ꝯtractus. ff. de reg. iur. ⁊ l. queſitū. §. eū quoqʒ. ff. de ꝑca. Sunt ⁊ alie dr̄ie inter cōmodatū ⁊ ꝑcariū de qbus. dic ꝑ glo. ⁊ Bar. in. l. cōmodato. §. ſicut. ff. cōmo. ⁊ l. j. ff. de ꝑca. Itē ire potuit. ideo dicit̄ q2 ſtetit ꝑ cōmoda tariū vel etiā ꝑ caſum ſine ſui culpa ꝯtingētē. vt q2 fuit infir mus vt re cōmodata vti nequit infra tp̄s tacitū vel expꝛſſuʒ nō expectat̄ vlterius. ſed ſit reuocatio rei cōmodate. arg. l. itē illo. ff. de ꝯſti. pecu. ⁊ ſi vno. §. itē cū cōmodaui. ff. loca. ⁊ per Bar. in. d. §. ſicut. Quid ſi ꝯcedat̄ vt poſſis ducere vel extrahere granū vel ſenū ꝑ cāpū meū. vel effodere cretā vl̄ lapides de fundo meo. an erit cōmodatū vl̄ ꝑcariū. q2 talis ꝯceſſio potius ſonat ī vim bn̄ficij ⁊ gratuite ꝯceſſionis ꝙ̄ in ꝯtractū cōmodati. in quo ꝯtrahit̄ obligatio ad reſtōnē eiuſ dē rei. que hic nō eſt. l. ꝗ ſaxū. ff. de dona. ⁊ l. interdictū. ff. de ꝑca. ⁊ l. ꝓmiſiſti. ff. de ꝑſcrip. ver. ⁊ l. cū qui. §. his ꝑcario. ff. de furtis. ſm Jo. fab. Itē qđ ſi in inſtr̄o dicit̄ cōmodauit. ⁊ ꝑcario rogauit. an erit ꝑcariū vel cōmodatū. dic ꝙ cōmoda tū ſeu res ſeu materia ſit habilis ad cōmodatū. arg. l. ſi adij- ciat̄. ff. pro ſocio. vt. ſ. locati. §. adeo. facit. l. ſpes. ff. de aur. ⁊ argē. lega. ſm Jo. fa. Qđ intellige ſi fuit expꝛſſus vſus ⁊ tp̄s tacite vel expꝛſſe. vt. ſ. dixi. Itēʒ qđ ſi ꝑcario ꝯcedo ad certū vſuʒ vel tp̄s. an erit cōmodatū vel ꝑcariū. dic ꝙ ꝑcariū erit. Sed tamē nō ꝯſtāte ꝑcario vſus vel tp̄is qn̄cūqʒ reuocare pōt. q2 pactū appoſitū ꝯtra naturā ꝑcarij nō vʒ. l. cū ꝑcario. ff. de ꝑca. ⁊ ꝑ Bar. i. l. pactū inter heredē. ff. de pac. nec pōt trāſire in ꝯtractū cōmodati. q2 verbū ꝑcarij hoc nō patit̄. ſ. natura verboꝝ pateret̄. vt q2 ſimplr̄ dixi ꝯcedo. q2 tūc bene trāſiret in ꝯtractū cōmodati. iuxta doc. Bar. in. l. vbi ita do

[a] ¶ Libellꝰ. Adđ hic do. Are. l. iiij. co. circa prin. v. quo ergo. ⁊ Pet. Jac. in tit. de actio. cōmodati.

[b] ¶ Ago. Adde dom. Pet. Jac. in tit. de acti. depoſiti ⁊ dn̄m Pe. de ferra. in ti. de forma libelli ī actio ne depoſiti.

[c] ¶ Etiā cō ſuluit. hoc di ctum allegat hic do. Aret. allegādo do. Joā. de pla. auctoreʒ hu ius libri.

naui. ff. de dona. cā mor. In actione cōmodati ꝯtraria libel labis hoc modo. ꝙ arnolſus tibi talē rē cōmodauit ⁊ ꝙ ī ea feciſti tot ⁊ tales expēſas ꝓbat̄ hec forma ꝑ. l. in cōmodato. §. ſicut. ⁊ ꝑ. l. in rebꝰ. §. poſſunt. ff. cōmoda. Et ſi rē cōmoda taʒ penes te habes. potes eā retinere donec tibi ſatiſfiat de expēſis factis ī re. d. §. poſſunt. l. nō poſſit retineri ꝓ alio de- bito. l. fi. C. cōmodati. de quo vide glo. ⁊ Bar. i. l. ſi nō ſortē. §. ſi cētū. ff. de ꝯdi. inde. Sʒ in ꝑcario repit̄ actio ꝯtraria cō tra ꝯcedētē ꝑcariū. Quo ergo ei ſubuenit̄ qui ꝑcario roga uit. dicit Jo. fa. ꝙ ꝑ actionē de dolo. l. ſi cū mihi. ff. de dolo. ⁊ l. ꝓmiſiſti. ff. de ꝑſcrip. ver. ſʒ dic ſicut ſunt varij ⁊ diuerſi modi expēſaꝝ. ita ſunt varia ⁊ diuerſa remedia repetitionis eaꝝ. vt no. i. l. in fundo. ff. de rei vē. vbi ē glo. ordinaria ⁊ ma giſtralis: vt. ſ. de reꝝ diui. §. ex diuerſo. ⁊ hoc de expenſis fa ctis extra iudiciū. ſed de factis in iudicio. vide in ſpe. §. j. ij. ⁊ iiij. ⁊ l. eū quē temere. ff. de iudi. Et de forma hmōi libel lorum act. cōmo. in ſpec. in ti. de cōmo. §. j. ⁊ ꝑ Roffr. in ti. de act. cōmo. In actōe depoſiti explicādū eſt de triplici forma libelloꝝ. ſ. in actione depoſiti directa ꝯtraria ⁊ penali ad du pluʒ indirecta ad ſimplū ſic format̄. Ago [b] ꝯtra ticiū. ⁊ di co ꝙ depoſui penes eū in domo ſua. vel alio loco talē librū quem ipſe gratis recepit in depoſito retinendū cuſtodiēdū ⁊ ſuandū. Itē dico ꝙ dictus ticius interpellatꝰ recuſat red- dere ⁊ reſtituere mihi dictū librū penes euʒ depoſitum ⁊c̄. Quē ipſe recepit ideo dr̄ q2 ſi in tui pn̄tia deponerē in do mo tua ſi aliter nō appereret de receptiōe nō teneris depoſiti. ſ. qui. mo. re ꝯtra. obli. §. ꝑterea. ibi. de ea re quam accepit. ⁊ l. j. in prin. ff. depo. Fallit in nauta caupone ⁊ ſtabulario ꝗ ex ſola depoſitiōe rei eis tn̄ ſciētibus tenent̄ ē de leuiſſima culpa. l. j. ī ſi. ⁊ l. iij. §. ⁊ q2. ff. nau. cau. ſta. Itē gratis ideo dr̄ q2 ſi interuenit pecunia ceſſat actio depoſiti. ⁊ dat̄ actio loca tionis ⁊ ꝯductiōis ⁊ ꝑſcriptis vbis. vt. l. j. ⁊ l. ſi qo ſeruoʒ. ff. depoſiti. Itē depoſui. ita dictū eſt ⁊ nō poſui. q2 ꝑ vbuʒ po ſui nō auſert cuſtodiā a me. ſed ꝑ vbū depoſui ſic. q2 dictio de quaſi deorſuʒ a me cuſtodiā pono. l. j. in princ. ff. depo. ⁊ ibi no. facit qđ dixi in v. recepit. Et adde ꝙ depoſituʒ ꝯſiſtit in re mobili. ſicut cōmodatū. l. j. ff. cōmo. niſi forte qn̄ ſit ſe- queſtrū rei: puta roche de volūtate ꝑtiuʒ penes tertiū inte- rim depoſite cuſtodiende donec ꝑtes erunt in ꝯcordia. l. iʒ §. rei. ff. depoſi. Et hoc vr̄ ſentire Azo. in ſūma huius ti. Et hoc ē ꝯſuluit [c] Ange. ꝙ ſi rocha vel caſtrū cōmendat̄ in manibꝰ alicuius vr̄ cuſtodia ⁊ gubernatio ei cōmiſſa. vt de poſitario. ꝑ. l. lucius. ff. depo. ꝑ quā. l. dicit Inno. in. c. dudū. ij. de elec. ſuꝑ v. ꝓ cōceſſum. ꝙ habens ecclam in cōmenda nullaʒ ius ꝑcendit in ea nec in fructibꝰ ſʒ ſolā cuſtodiā ⁊ gu bernationē hʒ. ⁊ eā reſignare dʒ ad libitū ꝯcedētis. ꝑ. d. l. lu cius. ⁊ l. cōmodare. ff. de vb. ſig. ¶ Itē no. ꝙ ex ſola inficia- tiōe vbali nō cōmittit̄ furtū in re depoſita. niſi ꝯtractatiōe ſe cuta. l. inficiādo. ff. de fur. ⁊ l. iij. §. ſi rē. ff. de acqr. poſ. pōt tn̄ act. furti. ⁊ depoſiti ꝯcurrere. l. ſi ſacculū. ff. depoſi. eo tamen ipſo ꝙ depoſitarius ſine iuſta cauſa denegat reſtitutionem depoſiti videt̄ me ſpoliare: iō ante oīa tanꝗ̄ ſpoliatꝰ reſti- tui debeo. vt no. per glo. ⁊ Bar. in. l. ſi quis ꝯductionis. ⁊ l. ꝯductores. C. locati. In ꝯtraria depoſiti ſic format̄ libellus. Ago ꝯtra ticiū. ⁊ dico ꝙ ipſe depoſuit penes me talē ſuum equū gratis cuſtodiēdū ⁊ ſeruādū vſqʒ quo ipſe reciperet. Itē dico ꝙ dictus ticiꝰ rehabuit ⁊ recepit dictū ſuū equoʒ. Itē ꝙ tp̄e quo dictū equū retinui feci expēſas in eo. in paſcēdo. ferrādo. ⁊ cuſtodiēdo aſcēdētes ad tantā quātitatē. dictus ticius interpellatus ceſſat licʒ indebite ⁊ iniuſte mihi dare ⁊ ſoluere. Quare peto ipſʒ ꝑ veſtrā ſententiā ꝯdemnari ad dā dū ⁊ ſoluēdū mihi dictā quātitatē expēſarum ꝑ me factarū in dcā eā ⁊c̄. ꝓbat̄ hec forma ꝑ. l. ei apud. ff. depo. ⁊ l. j. §. ſi vo nihil. eo. ti. Si aūt res depoſita nō eſt reſtituta pōt deti- neri pro expenſis in ea factis. l. in rebus. §. pn̄. ff. ꝯmo. dūm̄ nō ſint tot ⁊ tante expenſe ꝙ deponēs re carere cogat̄. qđ ar bitrio iudicis dirimi dʒ. l. ſi ſeruos. de pig. actio. In actione aūt depoſiti ⁊ penali ad duplū in quattuor caſibꝰ ſic format̄ libellus.

libellus. Ego cōtra ticiū ⁊ dico ꝙ de presenti anno ⁊ mense dū incēdiū esset in tali domo mea vel alterius mihi cōtigua ego deposui in domo sua vel sue habitationis de eius volū tate tales ⁊ tales res meas tāti valoris ⁊ cōis estimationis ꝑ ipsū custodiēdas ⁊ seruādas. Itē dico ꝙ dictus ticius inter pellatus denegat mihi reddere ⁊ restituere dictas res nulla legitima ⁊ rōnabili cā denegāde restōnis intercedēte. Qua re peto ꝑ vestrā sniam ipsm cōdēnari ad reddēdū ⁊ restituē dū mihi dictas res depositas si cōfitet. ⁊ si negauerit peto eū ꝯdēnari ad restōnē rez ꝑdictaz. ⁊ etiā ad penā dupli esti mationis dictaz rez mihi dādā ⁊ soluēdā in penā sue dene gationis ⁊ peto expēsas ⁊c. hec forma ꝓbat ꝑ hūc tex. ⁊ ꝑ l. j. §. j. ff. deposi. s. qntū ad petitionē rei ⁊ pene ꝯditionaliter sꝫ inquātū negauerit. ꝓbat ꝑ glo. in l. ꝯductio. C. locati. ⁊ l. nō ab. C. vnde vi. In qb⁹ admittit libellus ꝯditionalis seu sub ꝯditione depēdēte a ꝑtāte ꝯuēti. de quo etiaꝫ ꝑ Inno. in c. raynaldus. de testa. posset etiaꝫ hoc fieri in duab⁹ libellis. s. vno in quo petat res. ⁊ in alio postea in quo petat pena ne gatōe secuta. vt dicit Bar. in actione qd metus cā in l. si cū exceptiōe. §. hec actio. ff. qd metus cā. Et qd dictū ē in casu incēdij idē dicas in casu ruine. naufragij. ⁊ tumultus. Sed in alijs csib⁹ vbi ē eadē rō. vt puta audito ꝯcursu hostiū sup ueniētiū. vel ꝙ erant latrones in via q mihi insidiabant. vel dū essem ꝑegrinus in via grauatus infirmitate subita nō po tui deponere nisi penes hospitē vel aliū ex circūstātibus pe nes quē deposui ex necessitate an fiet his casibus ꝯdēnatio ad duplū ꝯtra negātē depositū. Jo. fab. hic allegat ꝙ nō. qꝛ pena nō dꝫ extēdi. l. interꝑtatione. ff. de penis. ⁊ l. qd nō rō ne. ff. de legi. pro quo facit qd no. in glo. j. eo. §. itē ista in ver bo distulerit. ⁊ in ver. in iudicio. Sed in ꝯtrarioꝫ facit ꝙ vbi est eadē ratio vel maior fit extēsio. l. cōis. vt no. glo. in ver. so luinū in l. iulia. ff. de testi. Quinimo ēt in penalibus ⁊ odio sis inductis ad publicā vtilitatē fit extensio vbi est eadeꝫ ra tio. vt est gl. in c. si postq. de elec. li. vj. ⁊ l. sigs suo. C. de sar. In statutis an fiat extensio. dic ꝑ Bar. in l. oēs ppli. in q. v. principali. v. quarto quero. ff. de iusti. ⁊ iure. Itē qd si depo sitarius est ꝯtumax vel pōs rñdere nolit an ꝯdēnabit in du plum. dic ꝙ hꝫ pro ꝯfitente vel negante put est maius eius incōmodum ⁊ cōmodum actoris [a] seu vtilius actoris. sm Bar. in l. de etate. §. qui tacuit. ff. de interro. act. Et iō si pōt ꝓbare depositū: vtilius est ei vt habeat pro negāte vt penā cōsequat. si aūt deponēs nō pōt ꝓbare depositū vtilius est ei ꝙ habeat pro ꝯfitente ꝑ d. §. qui tacuit. In actiōe mādati format duplr libellus. s. generalr ⁊ specialr. sicut in actione negocioꝝ gestoꝝ pro socio. l. pro socio arbiter. ff. pro socio. ⁊ l. si remunerādi. §. apud iulianū. ver. plane. ff. mādati. Gene raliter sic format. Ego cōtra ticiuꝫ. ⁊ dico ꝙ mādaui sibi vt gereret negocia mea in ciuitate bononiēsi per totū illud tē pus quo ab futurus esseꝫ ad visitādū limina sancti Jacobi. Itē dico ꝙ dictus tici⁹ suscepit mandatū ⁊ gessit dicta mea negocia ꝑ annū quo fui absens ex dicta causa inchoatū tali millesimo ⁊ tali mēse. ⁊c. Quare peto ipsm cōdēnari ad red dēdū rationē sue gestionis. videlꝫ introit⁹. reddit⁹. bladoꝝ. vini. olei. ⁊c. ad restitutionē reliquoꝝ ad ei⁹ man⁹ ꝑuētoruꝫ ⁊c. sicut libellat in actionib⁹ generalib⁹. vt tutele. ⁊ negocio rū gestoꝝ. ℭ Et no. ꝙ qñ qs gerit negocia alicui⁹. nullo pre cedēte mandato dat actio negociorū gestorū. l. j. ff. de nego. gest. si autē ꝑcedente mādato dat solū actio mandati ⁊ ces sat actio negociorū gestorū. l. si remunerandi. §. j. ff. de man dati. ⁊ Jn. de obli. que ex quasi cōtract. §. j. ⁊ ergo ꝯtra mādā tē actio mādati. Sed contra tertiū cuius erāt negocia bene poterit dari actio negociorū gestorū. ⁊ cōtra mādantē actio mādati. l. si mādati. C. de nego. gest. ⁊ ibi ꝑ Bar. In specia li negocio mādato sic format libellus. Ego cōtra ticiū. ⁊ di co ꝙ tale mādatū sibi vt emeret mihi talē librū ꝑ decē. Iteꝫ dico ꝙ tale mādatū gratis suscepit. Itē dico ꝙ libruꝫ mihi nō emit vel emit aliū maiori ꝑcio ꝙ mādauerā. Itē dico ꝙ ꝓpter ꝑdicta. s. ꝙ nō expleuit mādatū. vel fecit aliud. vel ex

tra vel vltra formā mādati interest mea in. xx. in tali damno incurso vel lucro amisso. Quare peto ipsm cōdemnari mihi ad dicta. xx. mihi dāda ⁊ soluēda pro interesse meo ⁊ ex cā ꝑcedētis mādati ꝑdicti. Itē peto expēsas ⁊c. Probat hec forma libelli in l. si ꝓcuratorē. §. mādati. ff. mandati. vel me diū ꝯcludēdi in hac actione est interesse descēdēs ex māda to ꝑcedēti. vel ex postfacto. l. si remunerādi. §. si tibi manda uero. ff. mādati. ⁊ ꝑ Bar. in l. ꝙ aūt. §. j. ff. sign cau. Itē dicit mādati. attēde ꝙ nō solū ꝑ verbū mādo. sꝫ etiā ꝑ quecūqꝫ verba idonea ad obligādū pōt fieri mādatū. vt ꝑ verba sup plico. rogo ⁊c. vt no. Jn. mādati in prin. ⁊ ibi dixi. ideo ꝑ vba recōmēdatoria nō inducit mandatū. vt si tibi scribā ꝙ talis amicus meus sit tibi recōmissus. ꝑ tex. no. in l. si vero nō re munerādi. §. cū qdā. ff. mādati. vel ꝓfonens cōmēdat rē ve nalē nō obligat mādati. sed hꝫ tenet de dolo ⁊ lata culpa. l. j. ff. de ꝓfone. Itē vbi quis facit ex necessitate sui officij. vt annuēdo nūmulario vt scribat rōnes inter me ⁊ eū nō nascit actio mādati ex verbis meis sꝫ poti⁹ eius officiū vt excitatū no. glo. fi. in fi. l. j. ff. de edē. In dubio aūt si nō appet ꝑ vba ꝓlata an voluerit mādās obligari mādati vel nō stamus si gnificationi verboꝝ. vt not. ff. eo. l. j. in glo. ij. in fi. Itē gratis ideo dicit qꝛ mādatū a principio dꝫ esse gratuitū. lꝫ ex post facto gr̄a remunerationis possit aliqd dari. l. si remunerādi. in prin. ff. eo. sed si nō fuit gratuitū tūc nō pōt libellare i hac actione. sed in actione locati vel ꝑscriptis verbis. l. stiplone. vt cuꝫ ꝓcurator petit salariū sibi ꝓmissum vel extra ordinē officio iudicis qñ nullo mō ꝓmissum fuit vel ꝯuētū fuit ex interuallo. qb⁹ causis pōt salariū peti. vt no. in l. j. ⁊ ibi plene per Saly. C. mādati. Hinc est ꝙ mādatū factū magistro vt doceat discipulū intelligit mediante mercede. nisi gratis su mat eū docēdū tex. ē in l. inter causas. §. fi. in fi. ff. mādati. Hoc tñ limita. qꝛ lꝫ ꝯuētio de salario a principio cū ꝓcuratore fa cta qui nō erat alr facturus excludat actionē mandati inter eū ⁊ dñm. lꝫ nō excludat alias actiones. vt. s. dixi. non tamē excludit ꝓcuratorē ab agēdo ꝯtra tertiū vigore mādati. de quo dic per Bar. in l. j. ff. de procur. ⁊ l. salariū. C. mādati. Quātū aūt potuit eē salariū ꝓcuratoris ⁊ aduocati ad plus dic vsqꝫ ad centū aureos. vt no. in d. l. salariū. ff. mandati. ex cipe sm Bal. nisi sit cā criminalis vbi tractat de salute ho minis qꝛ cū ex cā inestimabilis sit. lꝫ procuratori ⁊ aduocato pacisci d excessiuo salario. ꝑ textū no. in l. si pr. §. sigs aliquē. ff. de dona. Qñ aūt quis egredit formaꝫ mandati an possit agere. ⁊ an impediat trāslatio dñij. dic vt. l. dilecti. ff. māda ti. ⁊ Jn. mandati. §. siquis man. forma est suanda. s. qñ hꝫ cer tam ⁊ limitatā formā. si aūt incertā tunc dꝫ mandatū expli cari bonafide put sit vtilius mādatori. l. iij. ⁊ l. fi. §. qui pro eo. qui est textus no. de hoc. ff. mandati. Iteꝫ dicit Jo. fa. ꝙ ista forma mandati nō est seruanda in causis ⁊ necessarijs ⁊ generalr in his que mādans necesse hꝫet facere. vt si māda ssi mihi vt alerē filios tuos. ⁊ nō dare sibi nisi bolum panis ⁊ aquam. certe si dedi filio victū sofficientē agā mandati. per textuꝫ in l. hec sigs. §. labeo. de religio. ⁊ sumpti. fune. Silr dicit nō debere seruare formam in mādato. qꝛ mādatarius cognoscit fore erroneā ⁊ in ꝑiudiciū dñi. sed dꝫ saltim scri bere dño argu. l. fi. de erro. aduo. ⁊ l. j. §. fi. de questio. ⁊ c. si qñ. extra de rescrip. Itē adde ꝙ lꝫ mandatū non explicet in ꝓpria forma. tñ sufficit ꝙ explicet in effectu. Ideo manda tum de fideiubendo ⁊ soluēdo inducit actionē mādati mā datariolꝫ explicet ꝑ aliū ⁊ nō per se. l. fi. §. mādauit. ff. man dati. qꝛ sufficit iuxta mandatū vel ꝯsimile. vt dicit gl. in l. al lega. ff. de ꝓcur. ⁊ l. taꝫ cū. §. in hac. ij. ff. iudi. sol. siue ēt suffi cit fieri qd ē vicinū mādato. lꝫ nō fuerit mādatū. gl. viij. q. j. c. lꝫ. ⁊ c. cū in iuuentute. ꝑ Inno. de purga. cano. Quinimo mādatarius trāsgrediens formā mādati obligat dñm si mā datū ad talē trāsgressionē pōt adoptari. vt si mādaui tibi vt vulneres. dū putas vulnerare occidis. ideo obligor de ho micidio. qꝛ illud posse euenire verisimiliter cogitare debui textus est in c. vlti. lib. vj. ⁊ per Bal. in l. cuꝫ mādati. C. mā

[a] ℭ Cōmodum actoris. Idem tenet d. pe. de ferra. in tit. de inter ro. fa. ante litē cōtest. in glo. compellatur respondere.

Qualiter for/matur libel/lus in contra/ria actiõe mã/dati.

dati. Itẽ suscepit ideo dr̃ q2 a principio liber ꝑ est nõ suscipe
re mãdatũ. sed susceptũ necessario ẽ adimplẽdũ. vt. s. man/
da. §. mãdatũ. vel tam tẽpestiue renũciãdũ ex cã vt mandãs
possit ꝑ aliũ explicare vel aliter sibi ꝓuidere. vt dixi in. d. §.
mãdatũ. si aũt suscepit ⁊ inchoauit mãdatũ de vẽdẽdo rem
certe si vẽdidit põt implere mãdatũ ⁊ rẽ tradere etiã inuito
dñõ. l. si go ꝓhibuerit. ff. de publi. In ꝯtraria mãdati debes
narrare te mãdatũ cõpleuisse. ⁊ de tuo iuxta formã mãdati
expẽdisse ⁊ erogasse tãtũ. q2 cũ intersit tua in tãtũ petis man
datorẽ ꝯdẽnari tibi ad dãdũ ⁊ soluẽdũ tibi dictã quãtitatẽ
pro tuo intereẽ hec forma approbat̃ in. l. si vero nõ remune
randi. §. ꝯtrario. ⁊. §. si mihi. ff. mãda. Et breuiter potes for/
mare libellũ addẽdo ⁊ diminuẽdo ſm emergentiã casuũ ⁊
ſm culpã qua qs obligat̃. nã in facto qd̃ reqrit exactã dili/
gẽtiã. vt in ꝓcuratore in iudicio venit etiã leuissima culpa. l.
a ꝓcuratore. C. mãdati. In facto vero qd̃ quasi reqrit nullã
industriã. vt soluere pecuniã: portare vnã lr̃am venit solus
dolus ⁊ lata culpa. indiciũ vel quasi nullã reqrit industriã.
ꝑsone nõ possunt expedire ꝑ substitutũ nisi necessitas cõsue
tudo vel ꝯuẽtio aliud inducat. de quo ꝑ Bar. l. i. nemo est
qui. ff. de duo. reis. ⁊ ꝑ Jo. and. in regula iuris. qui ꝑ aliũ fa
cit in mercurialibus. li. vj. In actione ꝓ socio ꝓ declaratõe
forme cõis libelli ꝓmitte q actio ꝓ socio dat̃ in diuersis ca
sibus ⁊ ad diuersos effect⁹. Quãq3 dat̃ ad societatẽ ꝯtractã
adimplẽdã ⁊ ꝑficiẽdã. s. vt fiat ⁊ nominũ ⁊ rerũ collatio. in
cõi ſm ꝯuẽtionẽ societatis. ⁊ tũc intẽtat̃ ⁊ nascit̃ actio ꝓ so/
cio incõtinẽti in ista societate. l. iij. in prin. ff. ꝓ socio. Et not.
in glo. in fi. in. l. tãdiu in fi. C. ꝓ socio. Quãq3 dant̃ ꝑsonales
ꝓstationes vt ad impẽsas ⁊ fructus ⁊ cetera dãna. vt si feci
ĩpẽsas in re cõi ago pro socio vt ꝯdẽneris ad dãdũ ⁊ refun
dendũ mihi partẽ ꝯtingẽtẽ tibi de tãta expẽsa. vel si o͞es fru
ctus recepisti vt partẽ coꝝ vel coꝝ ꝯsumptaꝝ estimationẽ3
mihi exhibeas. l. ꝓ socio. arg. §. si tecũ. ⁊. l. iter fructus. §. idẽ
respõdit sociũ q cessantis. ff. pro socio. ⁊. l. ij. ⁊. iij. C. eo. vel si
intẽpestiue renũcias societati agã ꝓ socio ad intereẽ meũ. l.
actiõe. §. itẽ societatẽ eo. ti. vel si aliter cõmiseris dolũ vl̃ cul
pã in societate. vt. d. §. itẽ. ⁊. l. cũ duob⁹. §. venit eo. ti. Et his
casibus possum agere ꝯtra te sociũ etiã durãte societate vt
repones in societate qcqd debes. ⁊ ẽt petere vt annatim re/
uideant̃. rõ vt appeat an in ea cõmittas dolũ vel fraudem ⁊
an teneas pecuniã ociosam. ⁊ ita intellige Saly. ⁊ gl. in. d. l.
tamdiu. ⁊. l. actione. §. nõnunq̃. ff. eo. ti. Quãq3 ⁊ tertio inten/
tatur actio pro socio pro dirimẽda ⁊ diuidenda societate: vt
d. l. tãdiu. ⁊. l. eo. l. itaq3. ⁊. l. actiõe. §. itẽ qui societatẽ. Nam
cum actio pro socio sit generalis: vt. d. l. pro socio. argu. põt
peti q socius ꝯdemnet̃ actiõe mãdati ad rõnes reddendas
⁊ reliquoꝝ restõnes pro pte socij: vt. s. dixi in formatõe libel
li generalis. Ex ꝓdictis ergo p3 qñ nascit̃ actio: q2 pro socie
tate generali ⁊ eius rõne reddenda ⁊ cõmodo ⁊ incõmodo
diuidẽdo nõ nascit̃ nisi finita societate. s3 pro spãli negocio
pro societate expediẽdo vbicũq3 equs suadet exigat̃ ẽt du/
rante societate: vt in glo. d. l. tamdiu. Itẽ p3 ad qd dat̃ actio
pro socio: q2 quãq3 ad ꝑficiendã societatẽ. quãq3 ad distrahẽ/
dam. ⁊ quãq3 ad ꝓstatiões ꝑsonales societate durãte. Item
ex ꝓdictis ſm emergẽtiã ⁊ varietatẽ casuũ potes diuersimo
de formare libellos. Nã in actiõe pro socio in societate ad/
implenda erit narratio ⁊ mediũ ꝯcludendi ⁊ ꝯtracta socie/
tas ⁊ rõ cõmunicãdi res. Ideo tũc ᵃ dices ꝯtraxi societatẽ
oĩum bonoꝝ vel certe negociatiõis cõiter exercende cũ so/
cio. Et q2 est ꝯuentum q qlibet socioꝝ suorũ adimpleat ex
pte sua peto eũ ꝯdẽnari ad cõicandũ eius bõa: q2 est socius
oĩum bonoꝝ vel oĩa spectãtia ⁊ pertinẽtia ad dictã spẽm ne
gociatiõis rei. Probat̃ hec forma libelli in. l. j. in fi. ⁊. l. v. ff.
pro socio. S3 in actiõe pro socio ad ꝑsonales ꝓstatiões de/
bes libellando narrãdo ⁊ ꝯcludẽdo qualr̃ ꝯtraxisti societa/
te3 cũ socio. ⁊ quare ipse de dicta societate ꝑcepit talẽ ⁊ talẽ
rem. vel tot ⁊ tales fructus. vel acqsiuit talẽ rem ex reb⁹ vel
occasiõe societatis facta. Ite3 petis eũ ꝯdẽnari ad dandũ ⁊

ᵃ C Jõ tũc. Vide domi. Pe. de ferra. in forma lib. socio. ⁊ dñm Pet. Jac. in tit. de societa te. ⁊ do. Are. hic in. vj. col. vñ. sequit̃ in text. ⁊ seruat do. Are. eun dẽ modũ ꝓ cedẽdi sicut dñs Joã. de platea hic.

in cõi ponendũ vel soluẽdu3 tantã quantitatẽ dicte expẽse
pro sua pte ipm tangẽte ⁊c. Probat̃ hec forma in iurib⁹ al
legatis. s. in scdo membro. In actiõe aũt pro sociu gñali socie/
tate finita diuidenda format̃ libellus. Ago ꝯtra ticiũ. ⁊ dico
q ꝯtraxi societatẽ cũ eo oĩum bonoꝝ. vel certe negociatiõis
puta ad equos emẽdus. vl̃ vecturã locãdũ vsq3 ad tale tps
Itẽ dico q dict⁹ ticius negocia dicte societatis administra/
uit ⁊ expensas fecit ⁊ emolumẽta ꝑcepit. Itẽ dico q dictu3
dicte societatis finitũ est ⁊ dicta societas cõpleta. Quare pe
to ipsum cõdemnari ad reddẽdũ rationẽ gestionis dicte so
cietatis ⁊ reliqua cõsignãda. ⁊ cõmuniter vel ꝓ patribus in
initio societatis cõuente diuidẽda ⁊ assignãda ⁊c. Probat̃
hec forma i ꝓallegata. l. ꝓ socio. ff. eo. ⁊ qd̃ not. glo. ⁊ Bar.
in actione generali in. l. j. ff. de edẽdo. Cõtraxi. ideo dicit̃ q2
mediũ cõcludẽdi in actione ꝓ socio est cõtract⁹ societatis ꝓ
cedẽs expresse factus. l. j. §. j. ff. eo. vel tacite factus. vt cũ ne/
pos maior post mortẽ patris remanet in cõmunione ⁊ socie
tate cũ pruo. l. cũ duob⁹. §. idẽ papinian⁹. ⁊. l. inter fratres. ff.
eo. In que cõmunione nõ veniũt nisi ea que in cõmunione
ponunt̃. de quo ꝑ Bar. in. l. ticiũ. ⁊ meuiũ. §. altero. ff. de ad
ministra. tutoꝝ. Ideo si vnus ex eis emit aliquã re3 nomine
ꝓprio etiã ex pecunia cõmuni nõ tenet̃ illã re3 cõmunicare
sed pecuniã. l. si patrin⁹. C. cõmunia vtriusq3 iudi. ⁊. l. si vn⁹.
§. j. ff. pro socio. q2 actus agẽtiũ nõ operãtur vltra volũtate3
coꝝ expressam vel tacitã. l. Cõe. ff. si certu3 peta. ⁊. l. mtori. C.
de negocijs gestis. Si aũt lucra fruct⁹ ⁊ omnia redigant in
cõmuni videt̃ coita societas. Item dicebat Oldradus insi
mul habitatio lucroꝝ in vnum collatio ⁊ eius qd̃ alter sup/
lucratur inuicẽ nõ reddita ratio facit ꝓsumi societatẽ. l. pla/
ne. ij. ff. pro socio. ⁊ arg. l. ꝓcula. ff. de ꝓbationib⁹. ⁊. l. si suus.
ff. de donatio. inter virũ ⁊ vxorẽ ⁊. quod notat̃ in. l. cũ quid
ff. si certũ petat̃. ⁊ in. l. qui dotẽ. ff. solu. matrimo. Sed quid
si vnus posuerit maiores fructus in cõmuni q̃ alter. vl̃ vn⁹
habet familiã magnã. ⁊ alter est solus an debeat haberi ra/
tio istoꝝ in diuisione. dic q nõ. q2 iure societatis fruct⁹ con
sumpti intelligunt̃ per textum. in. c. si duo fratres i cõmuni
causa. in titu. de duobus fratri. de nouo. hñ. inue. de feu. ſm
Ange. de peru. l. l. fi. C. de colla. Et idẽ cõsuluit. Bar. in cõ
silio suo quod incipit Bonoñ. quidã habẽs filios. vbi deci
dit q si testator mãdat filios suos debere cõmuniter mo
rari cum patruo vsq3 ad etatẽ. xxv. annoru3 intelligit̃ q fru/
ctus ⁊ redditus cõmuniter expendantur. ꝑ textum in. l. si. §.
lucius. ff. de lega. ij. Adde ⁊ nota q si testator reliquit filios
ex plurib⁹ vxorib⁹ a qb⁹ habuit dotes in pecunia. ⁊ ab vna
habuit pecuniã ⁊ ꝓdiũ. l3 testator iubeat filios equalr̃ diui/
dere nõ venit illud ꝓdiũ diuidẽdũ: s3 erit ꝓpriũ filijs illius
vxoris q̃ illud dedit in dote3 nisi testator specialr̃ exprimat.
ita decidit in. l. cũ pater. §. dulcissimis. ff. de lega. ij. Itẽ qd si
duo fratres tenebãt terras ad laborãdũ quoꝝ vnus habeat
duos filios magnos in ptãte qui laborauerũt pariter an tpe
diuisionis fructuũ d3 fieri diuisio per capita. vt sic frater ha
bẽs duos filios percipiat tres partes. ⁊ alter vnã Bal. t3 q
sic in. l. si patruus. C. cõia vtriusq3 indi. Nec obstat filijs pa
tria potestas qui possunt ex suis laborib⁹ querere. l. cũ opor
tet in prin. in ver. siquis itaq3. C. de bo. que libe. Adde etia3
q si vnus ex fratribus simul habitãtibus post mortẽ patris
reperitur habere magnã quantitatẽ pecuniaꝝ nec apparet
vnde habuerit q presumit̃ habuisse ex bonis cõmunibus
ideo venit pecunia cõicanda ſm Saly. in. l. si patruus alle.
in spec. de iud. sequit̃ ver. vt aũt. ⁊ v. qd si alter fratrũ. Ite3
nõ est omittẽdu3 qd̃ no. Bar. in auc. qd̃ locũ. C. de colla. q
illud qd̃ filius cõsumit in malos vsus in vita pr̃is de bonis
paternis ꝯputat̃ sibi postea in pte sua tpe diuisionis bonoꝝ.
Itẽ qs debeat diuidere ⁊ qs prio capere in diuisiõe bonoꝝ
dixi. s. pro socio. §. j. vbi dixi de multis alijs qõnibus. Seq/
tur in formula oĩu3 bonoꝝ. ideo dr̃. q2 tribus modis põt ex
pressa societas ꝯtrahi. s. oĩum bonoꝝ. Ite3 certe negociatio/
nis puta ad equos emendos ⁊ locandos: vt. l. actione. §. j. ff.
pro socio

pro socio. Itē incerta re specialr. vt l. v. ff. pro socio. in prin. ⁊ in l. ij. ff. cōi diuidūdo. vbi pbat q̄ eoipso q̄ emimus rem cōiter indubio intelligit̄ nos eē socios in eadē re. vt ibi no. Bar. Ad tale tp̄s, ideo dicit̄. q2 societas pōt ꝯtrahi ad tempus ⁊ ex tempore. ⁊ sub ꝯditione. ⁊ vsq3 ad vitā ꝯtrahentiū nō aūt in perpetuū. s. pro se ⁊ heredib9 suis in infinitū l. j. ff. pro socio. ⁊ l. nulla. eo. ti. Et sic notatur q̄ l3 regulariter obligatiōes defuncti trāseunt ad hēdes actiue ⁊ passiue. l. pacta successoris. C. de pac. ⁊ l. ij. C. de hēdi. acti. hoc tn̄ fallit in cōtractu societatis qui nō transit ad hēdes ēt p pactū nisi sit societas ad vectigalia aducēda q2 tunc trāsit ad hēdes trib9 cōcurrētibus. l. q̄ sit societas ad vectigalia. Scdo q̄ sit actū tam cū locatore q̄ inter ꝯductores. Tertio q̄ heres sit habilis. l. nemo pōt. ⁊ l. adeo. ⁊ ibi no. l. cū duo. §. itē respōdit societatē. ⁊ l. vep. §. in heredē. ff. pro socio. ⁊ tūc intelligit̄ solū de p̄rio herede. vt no. in. d. l. nulla. Tenet̄ tn̄ heres si ē habilis l3 societas non sit p defunctū inchoata explicere. l. heres socij. ff. eo. Ideo dicit̄ tp̄s finitū est sine iusta cā: ⁊ sic intempestiue renūciās societati patit̄ penā cōicationis a se acquisitoꝝ ⁊ ꝑditione sue partis quesitoꝝ a socijs. l. sed ⁊ socius. §. absenti. ⁊ l. actione. §. diximus. ⁊ §. itē qui societate. ff. pro socio. Sed cū in cā puta si socius sit rixosus ⁊ impatiēs pōt quis renūciare ⁊ ante tempus. nō obstāte. l. pacto si cōuenerit in fi. ff. pro socio. Et adde q̄ sepēt modis finitur societas vt dixi. s. pro socio. §. cū aūt. Et de forma libelli in hac actione pro socio. vide in Specu. in ti. de indi. §. generalia. ⁊ per Rofre. in titu. de actione pro socio. de actione autē3 extēpto ⁊ venditio locato ⁊ conducto dicam. j. §. actionum.

Ex maleficijs etiam.

¶ Dixi supra de actionib9 rei ꝑsecutorijs nō tā in rem q̄ in ꝑsonā excepta actione depositi in quattuor casib9 tantū. Et de mixtis que sunt ꝑsecutorie rei ⁊ pene simul hic dicit̄ ⁊ hoc intendit. Actionū descēdētiū ex maleficijs quedā sunt ꝑsecutorie pene tātum vt actio furti quedā mixte tā rei q̄ pene: vt actio vi bonoꝝ raptoꝝ ⁊ actio legis aqlie: ⁊ actio cōpetēs pro legatis relictis pijs locis retardata solōne vsq3 ad vocationē i iudicio. h. d. vsq3 ad. §. quedā actiōes. Adde ⁊ aliā actionē que similiter est mixta ex accidēti actione. s. q̄ metus cā. que dat̄ ꝯtra nō restituētē rē p metū acceptā in quadruplū infra annū vtilē. post annū vero in simplū. l. si cū exceptione. §. j. ij. ⁊ iij. ⁊. ff. q̄ metus cā. vt hic in glo. in. v̄. tradidit. Itē adde ꝯtiōnē l. si quis in tātā. C. vn̄ vi. que punit p violētiā auferētē rē suā vel alienā temerarie vl̄ iuris ignorātia. de quo. s. dixi. vi bonoꝝ raptoꝝ. §. q2 tn̄. ¶ No. igit̄ p̄rio q̄ actio furti ē mere penalis q2 dat̄ tātū ad penā dupli pro furto nō manifesto. Nā dn̄o rei subtracte cōpetūt plures actiones. s. actio furti ad penā ꝯtra furē tātū. ⁊ ꝯditio furtiua p recuperatiōe rei ꝯtra furē vel eius heredē. Item rei vendicatio ⁊ actio ad exhibendū contra quēcunq3 possidentē re3. vt plene dictū est. s. eo. §. sic itaq3. Actio aūt vi bonoꝝ raptoꝝ non est mere penalis sicut actio furti: s3 ē mixta. nā in actiōe furti nō ē rei ꝑsecutio s3 in actione vi bonoꝝ raptoꝝ sicq3 que dat̄ ad q̄druplū infra ānū ⁊ post ānu3 in simplu3. dat̄ ēt actio furti manifesti ꝯtra ip̄m raptorē. vt hic in glo. in ver. quadruplo. ¶ Scdo not. in v̄. sed ⁊ legis. q̄ actio legis aquilie est mixta. nam originalr est rei ꝑsecutoria ⁊ ex accidēti penalis: q2 si negauerit. dat̄ i duplum. vt. j. e. §. ex ille. ⁊ l. ꝯtra negantē. C. ad l. aquil. vel si res plus valuit infra ānu3 vel. xxx. dies ꝓximos. vt hic in tex. nā actio. l. aql. h3 tria capita. Primū dat̄ ꝯtra occidentē hoiem vel aliud aial qd̄ numero pecudū ꝯtinet̄. ⁊ dat̄ quāti ea res plus valuit infra. xxx. dies ꝓximos. vt. s. ad l. aquil. §. tertio capite. ⁊. ff. eo. l. si seruus suus. §. tertio capite. ⁊ sic p3 q̄ act. l. aquil. ꝯt penalis respectu. s. negociatiōis. ⁊ respectu minoris valoris. ¶ Itē no. in. §. itē mixta. ⁊ §. s3 illa. q̄ differens fraudulēter vel sine iusta cā soluere legatū relictū pio loco ⁊ expectans strepitū iudicioꝝ ꝯdēnat̄ in duplū estimatiōis dicte rei legate de quo latius dicā infra in formula hui9 actio

nis. in gl. in fi. dic cū querit̄ q̄s punit̄ magis an delinquens clam vel palā. dic q̄ in his que sunt de genere ꝓhibitoꝝ in nullo casu ꝑmissa nec aliquo iure vt futurū faciendum tunc grauius punit̄ faciēs palā q̄ q clā. Et ideo vsurari9 manifestus magis punit̄ q̄ occult9. Et disputās de fide catholica publice magis punit̄ q̄ priuate disputās. extra d̄ vsur. c. q2 in olbus. ⁊ de homici. c. ex litis. ⁊ cū ex iniuncto. de heret. C. de sūma trini. ⁊ fide ca. nemo. ⁊ ibi p Cy. s3 in his q̄ aliquo iure ꝑmittunt̄ ⁊ aliquo ꝓhibent̄. vt tutorē ꝯtrahere cū pupilla. vt si fiat cla3 ꝑsumit̄ mala fides. si aūt palā ꝑsumit̄ bona fides tunc factū clā grauius punit̄ l. nō estimo. ff. de administu. ⁊ l. si. ff. de ritu nup. Et ideo m̄rimoniū in casu ꝓhibito clā cōtractū magis punit̄: q2 presumit̄ dolo cōtractum vt dicta l. si. ⁊ filij inde nati sunt illegitimi ⁊ i successibiles. vt in. c. inhibitio. d̄ clā. de spō. vbi aūt fieret palā ⁊ ambo ꝯtrahētes vel alter tn̄ ignoraret ipedimētū tūc filij inde nati erūt legitimi. vt in. c. ij. ⁊ penul. q̄ filij sint legitimi. ⁊ tenet gl. i. c. cū inhibitio. ⁊ in l. q̄ cōtra. C. d̄ icest. nup. ⁊ ibi p Bal. Clā aūt dr̄ fieri qn̄ fit sine solemnitatib9 requisitis l. ij. C. de his qui publi. ra. pec. act. li. x. ⁊ no. glo. in ver. clādestinū. in. d. c. cū inhibitio. Et iō cū snīa hēat publice ⁊ in loco maioꝝ proferri. l. pe. ff. d̄ iusti. ⁊ iur. si ferat̄ vocatis solū duob9 vel trib9 testib9 ⁊ alijs relectis dicit̄ clādestine ⁊ occulte lata. s̄m glo. in clemē. j. d̄ sepul. in ver. publice. Et similiter vbi mādat̄ a testatore clā q̄ restitutio fiat filio suo spurio tunc bona applicātur fisco: s3 si palā tūc applicant̄ veniētib9 ab intestato: ⁊ sic magis punit̄ vno casu q̄ alio. de quo dī p Bar. in l. luci9. §. in testamēto. ff. de le. j. ¶ In actione aūt vi bonoꝝ raptoꝝ sic formant̄ libellus. Ago ꝯtra ticiū ⁊ dico q̄ de p̄senti āno ⁊ mēse dict9 tici9 armatus spadas lāceis ⁊ cultello vl̄ alijs armis accessit ad domū mee habitatōis site in tali loco ⁊ ibi p vim ⁊ violētiā ablatiuā abstulit sciēter ⁊ dolose ⁊ rapuit mihi ibidē p̄sentia assistēti ⁊ vidēti talē re3 tāti valoris ⁊ estimatōis existētē in bonis meis ⁊ secū asportauit de dicta domo qd̄ voluit. Quare peto ip̄m cōdemnari ad dādū ⁊ soluēdū quadruplū estimatōis dicte rei i dicto quadruplo: ⁊ hoc p pena ⁊ noie pene quā incurrit ex rapina dicte rei scorrupte peto eū cōdemnari solū ad triplā estimatiōis dicte rei. ꝓbatur. s. vi bonoꝝ raptoꝝ in p̄n. ⁊. ff. vi bono. rap. l. j. Et procedit hec forma vbi res rapta fuerit in bonis actoris. i. in dn̄io vel quasi dn̄io causate publiciana vl̄ vtil̄e dn̄iu3 vt in supsiciario. l. bonoꝝ. §. in bonis. ff. de ver. signi. nā res dicit̄ in bonis ꝓ q̄ nō possidētes habem9 act. ⁊ possidētes habem9 exceptionē. l. rē in bonis. ff. d̄ acqui. re. do. ⁊ ibi bona glo. Si autē res rapta sit ex bonis. i. ex substātia actoris: nā ratione dominij vel quasi s3 ratione custodie: vt res cōmodata: locata: pignorata: deposita qm̄ depositari9 tenetur d̄ custodia. vt. s. vi bo. rapto. §. sane. ⁊. ff. e. l. ij. §. in hac. tūc debes ꝯcludere in libello reū cōdemnari ad quadruplā estimationis interesse actoris qd̄ descēdit ad dictā quātitatē. vt dicto. §. sane. ⁊ §. i hac. Et sic pat3 q̄ actio vi bonoꝝ raptoꝝ nō solū dat̄ pro re sua sed etiā pro aliena pro qua actor ꝑhēdit interesse sicut in actione furti. vt. s. de obli. q̄ ex d̄lic. nas. §. furti. nā hec actio cōcurrit cū actione furti si tamē actor est vna nō pōt agi alia nisi in eo q̄ excedit. l. j. ff. vi bonoꝝ rapto. de p̄senti āno ideo dicit̄ q2 post annū vtilē nō dat̄ hec actio ad quadruplū sed solū ad simplū. vt. s. vi bono. rap. in prin. Et iste ānus vtilis etiā hodie durat nec corrigit̄ p l. si. C. de tēpo. in integ. restit. vbi impator loco vtilis anni a p̄tore statuti p̄fixit quadriennium ꝯtinuū: q2 illud h3 locū in restōnib9 ꝯcedēdis nō i alijs. vt est glo. ordinaria in ver. annū. s. eo. §. rursus. Itē dicit̄ armatus hoc verbū indicatiuū ē violētie ⁊ opat̄ q̄ si quis armatus intret domū alicui9 ē nemine ibi existēte vt neq3 existēte ⁊ neq3 vidente res cui auferat ⁊ asportet q̄ nihilominus poterit accusari d̄ roberia ⁊ nō solū de furto: ⁊ sic vtraq3 actio cōpetit. Et ita intellige glo. hic q̄ arma indicāt intētionē ei9 fuisse velle violēter auferre si ibi repisset resistētē per. l. si quis ex domo. ff. de furtis. ⁊ dixi. s. vi bono. rap. in prin. nā ex de

Libellus in actione vi bonorū raptoꝝ.

latione armoꝝ ꝑsumit quis habere animū malluolū. vt in glo.no.de pace tene.§.mercator.coll.x. Et eo ipso ꝙ qs stat armatus cū occisoribus alicuius ꝑsumit eis dare auxilium. ſm Inno.in.c.ꝯtinētia.de cle.ꝑcul. Adde tñ ꝙ nō dicit qs armatus lꝫ habeat gladiū ad inscindēdū panē ⁊ moderādū calamos.glo.est singularis in auc.de armis.§.nūc autē.coll. vj. Et ēt dicit Jo.an.de habēte gladiū ad mensā vel ad coquinā.in cle.ne in agro.de statu mo.⁊ ibi glo.in v er.arma. dicit ꝙ ꝓhibitio armoꝝ nō ꝯprehēdit venientē de foro. Per violētiā oblatiuā iō dicit:qꝛ si per violētiā cōpulsiuā fuit res oblata cessat actio ex hoc edicto ⁊ daṫ actio ꝙ metus cā ad quadruplū cōtra nō restituētē.vt.j.eo.§.itē actio.qꝛ coacta volūtas volūtas est.l.si mulier.§.si metu.ff.qđ met⁹ cau. Sciēter ⁊ dolose iō dictū ē:qꝛ raptor dolosus puniṫ pena quadrupli ex edicto ꝑtoris.l.ij.ff.vi bono.rap. Sꝫ raptor temerari⁹ sine dolo puniṫ cōditiōe ex.l.siquis in tantū.C.vnde vi.⁊.§.qꝛ tñ.s.vi bonoꝝ raptoꝝ.s.in amissiōe rei ꝓprie vł ei⁹ estimationis si est aliena. Sꝫ quare fur manifestus puniṫ in plus ꝙ̄ raptor:qꝛ in furto nō inest ꝑsecutio sed in raptore sic tamē cū de.s.vi bonoꝝ raptoꝝ.§.quadruplū.ridiculū esse ꝙ raptor minus puniatur ꝙ̄ clandestinum surreptor. Dicit Oldo.hoc esse duplici ratione. Prima est qꝛ raptor se propallat:sꝫ fur ꝓpallaṫ per aliū.l.ij.§.i hac actiōe nisi.ff.vi.bo.rap.sicut alis nūci⁹ puniṫ se deferēs.l.edicto i pri.ff.de iur fi. Secūda rō est qꝛ raptor grauius puniṫ criminaliter ꝙ̄ fur vt.j.de publi.iudi.§.itē.l.iulia.de vi.publi.⁊ auc.sed neq̄ care.C.de seruis fugi.iō in minori pena ciuili releuaṫ arg. eū qui.ff.de iniur.potes addere ⁊ tertiā rōnē videlꝫ hoc eē ꝓpter frequētiā furtoꝝ.vt similr not.glo.in.l.honorarijs.ff. de actio.⁊ obli. Itē dū dicit ad dictā quātitatē quero an dicta estimatio ꝓbeṫ per testes:an vero ꝑ iuramētū.dic ꝙ ad hoc vt ꝓbeṫ estimatio ꝑ iuramētū in ciuili duo reqrunṫ.s. dolus aduersarij:⁊ difficultas ꝓbatiōis.vt no.glo.in.l.actionib⁹.ff.de in litē iurā. Si igiṫ hic appeat res que possit estimari ꝓbaṫ ꝑ iuramētū.vt.d.l.in actionib⁹.⁊ ibi ꝑ Bar. Et ideo dicit Inno.in.c.si.ꝙ metus cā.si deposui penes te valeriā cū reb⁹ sigillatā ⁊ dolo siue fraude tua restituaṫ desigillata siue reb⁹ que ꝓpter dolū ⁊ difficultatē ꝓbatiōis reꝝ nō apparētiū iurabo de vera estimatiōe reꝝ.vt.l.j.§.si cista. ff.de po.de quo dic ꝑ Bar.in.d.l.in actionib⁹.⁊.l.si qñ.C. vnde vi. In criminalib⁹ aūt cū statutū imponit penā ꝓ furto vel robario in duplū estimatiōis rei nō ꝓbaṫ ꝑ iuramētū qꝛ in criminali debēt eē ꝓbatiōes luce clariores.l.sciant.C. de proba. Adde tñ ꝙ lꝫ in iudicio nō sit ꝓbatū de vera estimatione:tñ iudex ex officio suo subtili inuestigatione dꝫ inquirere ⁊ se informare.C.de sen.que ꝓferunṫ pro eo qđ interest.l.j.ideo sit cautus actor vt sup hoc iudicis officiū implorer.ſm Bar.in.l.si qđ ex pāphila.ff.de leg.ij. ¶ Alios not.ꝙ edictū vi bo.rap.hꝫ tria capita ꝑ duob⁹ daṫ actio vi bo.rap.in quadruplū si qñ soluas vel coactis hoibus quis violētiā infert ꝑ tertio si qñ qs in turba infert violētiā tunc ꝯdēnaṫ actione in factū ad duplū de quo dixi.s.vi bo.rap. §.quadruplū. Remedia ⁊ prouisiones penales sunt a iure prodita varia ⁊ diuersa ꝯtra violentos inuasores ⁊ spoliatores cuꝫ qbus.l.extat.ff.ꝙ metus cā.⁊ ibi ꝑ Bar.⁊.C.vnde vi.per totū.vbi ponit multas ꝯclōnes quas cōmētauit in fi. sui operis.⁊ inter cetera tene menti remediū canonis redintegrāda.iij.q.j.per q̄ fit restitutio.primo bonefidei possessorꝫ vel spoliato ꝯtra quecūqꝫ possessorē etiā nō ꝓba:a spoliatiōe.de quo ꝑ Inno.l.c.sepe.de resti.spo. Et de forma libelli in hac actiōe.vide l spe.de rap.in prin.⁊ odio in ti.de acti. vi bo.rap.

Sequitur de lege aquilia.

¶ In actiōe.l.aqlie.ꝓ itelligētia formatiōis ⁊ cōpositiōis libelloꝝ ꝑmitte tria euidētialia. Primo ꝙ pro dāno dato agiṫ difformiter seu diuersis modis.nā qñ ē dānū datum a libero hoie vel ēt a seruo dño sciente ⁊ nō ꝓhibente cū ꝓhibere possit:vt.l.ij.ff.de noxa.agiṫ ex.aquil.⁊ ita loquūtur oēs tituli.ff.C.⁊ insti.ad.l.aqui. Si datū a suo dño ignorante seu sciente ⁊ ꝓhibere nō valēte tunc agiṫ noxali ⁊ ita loquunṫ hoc casu tituli de noxalibus. Si aūt dānū datur ab aīali irrationali moto ex lasciuia seruore ꝯtra naturā sui generis quo casu hꝫ ēt locū noxalis actio in factū vł de pauperie:vt.j.si quadrupes pauperiē fe.dica.in pri. Et tunc hūt locū ti.ff.⁊ hic si quadrupes pap.fe.dica. Si autē aliter dat dānū nō ꝯtra naturā sui generis sꝫ ſm naturā sui generis vt si pecora pascunt herbā tuā tūc hꝫ locū actio de pastu pecoꝝ.l.quitus.§.j.ff.ad.l.aquil.⁊.l.qui seruādaꝝ.§.si.ff.de prescrip.ver.⁊ no.in.l.si.ff.ad.l.aquili. Scđo ꝑmitte ꝙ actio.l. aquilie hꝫ hodie duo capita quoꝝ primū hꝫ locū quātiplurimi res fuit ⁊ valuit infra ānū retro qñ est mors sui secuta vł alteri⁹ aīalis quadrupedis qđ pecudū numero ꝯtineṫ. Et aliud caput hꝫ locū q̄tiplurimi res valuit infra.xxx.dies. maxie preteritos qñ qs nō occidit vel vulnerauit vel aliter leserit seruū vel quadrupedē pecudū numero ꝯtentā:vel alia aīalia occidit vel vulnerauerit vel aliter dānū dederit vt.s.ad.l.aquil.in prin.⁊.§.tertio capite. Siquis ergo occiderit canē tuū teneṫ q̄tiplurimi valuit ifra.xxx.dies prios. ex tertio capite.nō ex primo⁹ qꝛ nō ꝯtineṫ numero pecudū gregatim pascentiū.ff.eo.l.quēadmodū.§.hac actiōe ⁊ hic nisi fuisset canis mordenos:qꝛ licitū est transeūti se defendere a cane mordēte ⁊ inuadēte ⁊ occidere:si aliter nō valet se tueri cū ⁊ liberū hoiem hoc casu occidere liceat.l.sciētiā.§.qui cum aliter.ff.ad.l.aql. Et ē gl.no.in cle.j.de homi.nec enim debeo expectare percuti:vt dicit gl.no.l.l.j.C.vñ vi.quā melius ē occurrere in tpe ꝙ̄ post exitū vīdicare.l.j.C.qñ lꝫ sine iudic.si vim facit.l.sige ꝓcuratione.C.de appel.vbi gl.dicit ꝙ nō appellaṫ a maxillata.teneṫ tñ qs suū canē mordacē tenere legatum.vel teneṫ aliter de eo ꝙ tenet vrsum simiam vel aliud animal nō legatum vt sic transeuntes ledere possit.l.j. §.sed ⁊ si canis.⁊.l.ij.in fi.ff.si quadru.pau.fe.dica.⁊.l.quo vulgo.ff.de edil.edic.⁊.j.si quadrupe.pau.§ ceterum.⁊ ibi dicam. Tertio pmitte ꝙ quandoqꝫ agitur directa aquili. scilicet quādo est datuꝫ damnū de corpore in corpus:qñqꝫ agiṫ vtili aquil.⁊ ēt in factū que secū ꝯcurrit.s.qñ est dānū datū de nō corpore in corpus:vt si reclusi aīal tuū taliter vt fame periret:vel se ꝑcipitaret vel ecōtra de nō corpore i corpus:vt si excussi manuꝫ tuā pp qđ ānulus queꝫ habebas in manu cecidit in mari. Quādoqꝫ ⁊ tertio agiṫ quādā actiōe in factū subsidiaria.l.aql.vt quādo misericordia ductus dissolui seruū tuū quē tenebas legatū timore fuge qui post dissolutiōem aufugit.vt.s.ad.l.aquil.§.si.⁊ ibi no.glo.in fi. Ex ꝑdictis dꝫ ꝙ sicut sunt diuersa capita.l.aquil.⁊ diuerse sunt eius qualitates:qꝛ quādoqꝫ agitur directa:qñqꝫ vtili:qñqꝫ subsidiarie:ita diuerse sunt variationes ⁊ narrationes ⁊ diuersi sunt modi ꝯcludēdi.vnde i directa actiōe.l.aql.sic formaṫ libellus. Ago cōtra ticiū ⁊ dico ꝙ ipse dedit mihi dānū ꝯcidēdo seruū meū stichum anno ⁊ mēse presentib⁹.itē dico ꝙ dictus seruus meus valebat tpe mortis sue.xx.sed valuit quadragita infra ānū ꝑcedētē tpe mortis ei⁹.s.tali mēse ⁊ tali. Quare peto ipsuꝫ cōdēnari ad dādū ⁊ soluēdū mihi pro emēdatiōe dāni mihi per eū illati ex morte dicti sui dictā summā quadragitaꝫ:⁊ si negauerit peto ꝯdemnari in duplū dicti damni. Probaṫ hec forma.s.ad.l.aql.in prin.⁊.ff. eo.l.ij.⁊.l.ꝯtra negātē.C.e. Et not.ꝙ ꝓ seruo occiso pōt dñs agere aqlia ⁊ cornelia de sicarijs.lꝫ simul ⁊ intētari nō possunt:sed demū vna actio pacta alia intētaṫ.vt.s.de.l.aquil. §.liberꝫ.⁊ ibi no. Occidēdo seruū ideo dixi qꝛ tūc hꝫ locum primuꝫ caput.l.aqui.q̄tiplurimi valuit infra.xxx.dies.vt.s. dixi. Si aūt nō occidēdo vel vulnerādo vel aliud dānū dedit:tūc hēret locū secūdū caput in quo fit cōdēnatio q̄tiplurimi valuit infra.xxx.dies.vt.s.dixi. Et sic pꝫ ꝙ in vtroqꝫ capite.l.aquil.hꝫ oculos retro ⁊ a tergo respicit estimationem ꝑteriti tpis ante dānū datū.vt dicit glo.in.l.finaūt.§.si hō.ff. de rei vēdi. Meū ideo dixi.l.cuius dñiū spectat ad me.l. quis.§.argēto.ff.de aur.⁊ argē.leg. Nā actio.l.aquil.daṫ ei.l.soli dño.l.itē mela.§.j.ff.ad.l.aquil.⁊ ideo nō datur cōmodatario.d.l.itē mela.§.cuꝫ qui.lꝫ ei daṫ actio de paupie

que datur

que daí ad interesse.l.ij.ff.si quadru.pau. Et intellige q daí dño.l.vero nō ficto vt legatario ante aditā hereditatē.l.elegā ter.§.itē si fuū.z.l.arbitrio.§ si dño.ff.de dolo.z.l.huic scri ptura.ff.ad.l.aql. Itē daí dño vtili.l.emphiteote z superficia rio.vt.l.cedere.§.fi.z ibi Bar.ff.arbo.fur.cesa. Si negaue rit io dictū ē q ɔtra negātē daí in duplū.l.cōtra negātē.C. ad.l.aql.z ita admittit hoc casu libellus ɔditionalis:vt dixi s.in actiōe depositi ad duplū. Itē io dictū fuit in seruis:q secus si in liberū hoiez quis damnū dederit z casualiter oc cidat ex aliquo appēso deiecto vel effuso:nō enim pōt fieri estimatio quāplurimi valeat anno pterito:q: liber corp⁹ nō recipit estimationē sed ɔdēnaí reus ad qnquagita aureos ex culpa sua. Si aūt non occidat sz aliter ledat seu vulneret cōdemnaí quātū equū iudici videbit:z in expēsis curationis z operaꝝ qbus caruit vt cariturus est.ff.si quadru.pau.z.l. ex hac.ff.de his que deiecer.vel effu.l.fin.z.ff.ad.l.rodi. de iactu.l.ij.§.corpoꝝ.vt.s.de obliga.que ex quasi delic.nas.§. s eo z ibi dixi. De eo autē qui currēdo equū dederit dānū in corpe libero vt q: per puellam trāseūtē interemit dixi.s. ad.l.aql.§.impetu.q: fuit in culpa currēdo p locū publicuz vbi sit frequētia psonaꝝ punit nō corporaliter sz arbitrio iu dicis extraordinarie.vt no.gl.z Bar.in.l.respiciēdū.§.de linquunt.ff.de penis.z.l.j.§.diuus.ff.de sicca.z dixi.s.ad.l. aql.§.iniuria.secus si nō fuerit in culpa nec dabat opaz rei illicite:vt cū equus fractis habenis abiectoq; sessore festinā ter currens pueꝝ oppressit.vt in.c.cū dilectus fili⁹ de homi. nisi sciuisset equi vitiū vel bucca durum z se nō sufficere ad eius retētionē:q: tūc est in culpa.vt i.c.significasti.s homi. Et de forma libelloꝝ in aql.directa z vtili z in factuz subsi diaria.vide in spec.de iniurijs z dāno dato.§.j.z p Rofre. in titu.de directa actiōe.l.aquil.z titu.de vti.act.l.aquilie.

Item mixta.

¶ Licet su summar⁹ cū pcedē tibus tñ dic q ibi ponit actio mixta.s.psecutoria rei z pene.z iunge.§.oēs.aūt.in versi.sed illa.cū isto.§.z dic q hec actio ex testamēto pro legatis z re lictis venerabilibus locis ē penalis in duplici capite.s.si cō uentus neget talia legata fuisse fcā vel ēt si ɔfiteaí z sciēter perastiat z differat soluere quousq; iussu iudicis ɔuciaí.vt s.v.sz illa. In ea ergo actiōe p legato relicto venerabili loco sic formaí libellus. Ego ɔtra ticiū z dico q stic⁹ fecit testm̄ i quo dictū ticiū suū fecit hrēdez in quo legauí decē tali eccle sie. Itē dico q post mortē dicti stici dictus ticius adiuit vel se imiscuit in dicta hereditate. Itē dico q sepius interpella tus dictus tici⁹ q soluat illa decez denegauit z denegat illa fuisse relicta.z si ɔfiteaí dic z sz illa ɔfiteaí tñ sciēter z sine aliqua iusta cā perastinat z distulit soluere illa quousq; de vestri iudicis mādato z cōmissione feci corā vobis ipm cita ri p dicto legato soluēdo:quare peto ipm ticiū vestra snia cōdēnari ad dādū z soluēdū mihi sacerdoti z rectori eccle dicte duplū dicti legati videlz ipa.x.legata eccle z alia decē pro pena p ipm ticiū incursa ex negatione vel perastinatiōe dicti legati soluendi. Probaí hec forma ɔiuncto hoc.§.oēs aūt.v.sz illa.j.eo. ¶ Et no.q sacerdos secularis habēs ad ministrationē sue eccle pōt agere tam noie suo q̄ noie eccle sue.vt dicit Inno.in.c.edoceri.de rescrip.secus aūt in clau strali sacerdote:q: nō ipse sed Abbas seu sindicus agit z cō uenit.vt in auc.cā que fit cū monacho.C.de epi.z cleri.z p officio dignitatis vel obediētie.vt in.c.cū deputati.de iudi. in eo q dicit fecit testm̄.idem aūt etiā ab intestato:quo casu valēt legata ad pias cās etiā corā duobus testibus.fm opi. Bar.in.l.j.C.de sacrosan.eccle.de quo vide in spec.de in stru.edi.§.nūc vero aliqd.v.pene.q ex eo testō sz regulr nō valeāt legata si nō adit hereditas nisi in casib⁹ notatis in.l. cum quē.C.de fideicō. Adiuit vel se imiscuit ideo dicit q: ter.hic.z in.d.§.sed illa loquit de herede negāte vel pera stināte:ideo si nō adiuisset vl se imiscuisset nō posset ɔueni ri vt hereditā etiā in testō reqrit aditio vt legata ɔfirmenti vt no.in.l.qui filio.§.j.ff.de here.insti.vel aliud qd loco adi

tionis habeaí vt adiectio bonoꝝ cā pioꝝ legatoꝝ cōfirman doꝝ:vt.s.de eo cui libe.ca.z fm Bar.in.d.l.tanq̄. Casus aūt in qb⁹ debent legata sz nō adeaí hereditas dixi in versi bus in dicto tit.s.de eo cui libe.cā. Itē dū dicit denegauit intellige fraudulēter sine iusta cā.vt no.glo.hic z pōt legata rius artare heredē ad iurādū vel soluēdū:vt.s.de fideicō. heredi.§.fi.z.C.de fideicō.l.fi. Et no.q ɔtra nō soluentē le gata inducte sunt varie pene:q: sigs patit se moueri q sol uat legata z postea deferat p annū priuaí ol cōmodo here ditatis excepta legitia iure nature debita z deuoluit here ditas ad psonas noiatas in auc.hoc ampli⁹.C.de fideicō.si fuerit negligēs min⁹ anno reqrit bina monitio vt priueí ol cōmodo.vt in auc.sz.z in corpore vñ sumit.C.de epi.z cle. Itē pōt heredi nō soluēti iterdici administratio reꝝ cū fru ctib⁹.vt in.c.si hrēdes.s testa.sz in legatis relictis ecclesijs z alijs venerabilib⁹ locis vt zenodochijs.i. hospitalib⁹ quoꝝ diuersa sunt noia fm diuersas opationes:vt i.l.fi.C.de sac. san.eccle.z.xxiij.q.vlti.c.sancimus.tunc heres ex sola nega tione in qua pseueret vsq; ad sniam vel ēt ex ɔfessiōe si tunc sit facta retardatio vsquequo ɔuciaí ad iudiciū ɔdēnaí in duplū:vt hic.z.d.ver.sed z illa.z idē in fideicō.negantibus z retardētibus soluere deā legata qñ habent loco hrēdis.l. nulli.C.de epi.z cle. Et idē ēt in legatarijs grauatis ad hec legata soluēda pijs locis:vt hic in glo.j. Et hoc priuilegium hñt solūz ista legata relicta venerabilib⁹ locis z hñt ēt aliud priuilegiū vt indebitū eis solutū nō repeteí:vt hic in glo.in ver.distulerit in qua dicit ibi fraudulenter q psumit hoc ca su nisi hrēs pbet iustā cām retardatiōis:sz aūs qui dolū alle gat dolū pbare teneí.l.quotiens.§.qui dolo.ff.de pba. De bet tñ sibi dari aliquale spaciū ad soluendū:vt.l.sigs filium §.j.ff.s colla.bo. ¶ In eadē gl.ibi z fructus reꝝ dic s hoc. vt.l.gaius.§.j.ff.de vsuris. Itez ibi ar.ɔtra de edil.edic.dic sed ibi quo ad victū animā purgandā qd p penitentiā non purgasi s quo ad penā euitandā. Et intelligit Jo.fabri hāc qōnem gl.s.qñ hrēs primo negauit z postea cōfiteí q euitet penā dupli esse verū si actor nitaí ex ɔfessione sua z p eā ve lit pbare legatū relictū. Sz si nitaí ex perastinatione hrēdis z velit pbare p testes z instrm legatū esse:tunc siue neget si ue ɔfiteaí incidit in penaz ex perastinatiōe:vt.d.§.sz z illa. z idem dicit Bar.in ecqui.in.l.cū qui.ff.de iureiur. Itē in eadē glo.ibi.qd si ɔfessus postea negat hāc opinionez ēt in telligit Jo.fa.qñ hrēs fuit cōfessus extra iudiciū z postea in iudicio negat ita q onerat actorē ad pbandū eius ɔfessionē. Si aūt fuisset ɔfessus in iudicio sibi pjudicaret fm materiā l.j.C.de ɔfes.z p Bar.in repetitiōe.l.generalr.de nō nu.pe. Itē intellige hāc qōnez qñ actor vult niti ex ɔfessione:secus si ex retardatiōe.vt dixi in pcedēti qōne. Itē itellige qñ non fuit fcā erronea als excusareí.l.ij.ff.de ɔfessio.l.qui fuuz.ff. de interro.act.vel ēt si esset dubi⁹.l.debitor.ff.de peti.hrēdi. nisi eēt dubietas z ignorātia crassa z suppina:vt no.in.c.ve stilus.si de feudo ɔtrouesia fuerit.coll.x.in ea.gl.ibi in.c.§. at ille.dic medius facit.l.penul.ff.s his qui.vt indig.z intel lige quādo actor vult reū ɔdemnari tanq̄ negauerit. Secus si ex perastinatiōe.vt dicto.§.at ille.in eadez glo.no.hāc gl. bene q vult q nō solū vbi pena hbeí fisco q nō pōt soluere luat in corpore.vt no.i.l.sigs in qd.§.in seruos.ff.s iur.om. iudi.sz etiā vbi pena hbeí partinec causa est ciuilis.vt hic e dicto.§.z in seruos.intellige tamē hoc qñ.dolose perasti nauit nec esset soluēdo:q: tūc punit in corpore:scilz q: de trudit in carcerez nec liberaí cedēdo bonis.l.fi.ff.de his q in fraudē credito.facit.l.sigs filiū.§.fi in.fi.ff.s colla.bo.als ex simplici mora nō puniret in corpore.arg.l.si pcuratorez §.fi.ignorātes.ff.man.lz p dolo cōmisso in ɔtractu qsiq; q puniaí corporaliter si nō est soluēdo.l.q si minor.§.si seru⁹. ff.de mino. ¶ In glo.sup ver.in iudi.cōfe.hec.l.q dicit.dic de hoc est casus.j.eo.§.sequēti.ver.sed z illa. ¶ In ea.glo. ibi ad instar minorū dicitur eccla z minor equiparātur.vt no.l.si vt proponis.C.de rei ven.z.l.ij.§.qñ ex acto tuto.lz

nō equiparātur quo ad tēpus restitutionis cōcedēte.vt in.
c.j.ꝛ.ij.de i integrū rest.li.vj. Sꝫ nūqd hoc legatū duplicat
cū omni iteresse.s.fructuū ꝛ vsurarū.dic ꝙ nō sed soluꝫ ipsa
res vel pecunia legata vt hic in tex.ibi tūc enim ꝛ ipsaꝫ rem.
lꝫ secus in actione furti.l.in furti actione.ff.de fur.ꝛ in actio
ne.l.aquilie.vt not.in.l.cōtra negātē.C.ad.l.aql. Jtē an pos
sit peti pena ꝛ interesse.dic ꝙ sic.qꝛ cum hec sit pena legalis
quo casu pōt peti res ꝛ pena.l.si pro fure.§.j.ff.ď ꝯdic.fur.li
cet secus in pena cōuentionali.vt.l.apud celsuꝫ.§.labeo.ff.
de doli excep.nisi sit dictū rato manēte pacto.l.qui fidē.ff.ď
transac. Jtē quid si testator apposuit penā an cessabit hec le
galis pena dupli.dic ꝙ nō.sꝫ tñ vtraqꝫ exigi nō poterit.vt in
simili nota.glo.vt.l.ij.C.de iure emphi.ſm Jo.fa.in eadem
glo.in fi.dic ꝙ si aliquis relinquit deo videt relinquere ec
clesie sui domicilij. Si reliquerit sancto:puta sancto Mar
tino si sit aliqua eccla in ciuitate vel in territorio que sic vo
cat:ꝛ videt relictū pauperiori.vt in auc.de ecclasticis tit.§.
sigs in noie col.ix. Dicit tamē Bar.in li.j.minoꝝ queꝫ fecit
in fauorē fratrū minoꝝ.ver.pone ꝙ aligs.qđ vbi instituitur
vel relinquit ecclesie alicuius sancti que in territorio nō re
perit epūs dꝫ capere illud ꝛ exponere in laudē ꝛ reuerētiaꝫ
illius sancti:qꝛ lꝫ nō subsistat eccla tñ subest cā.s.laus ꝛ re
uerētia eius. Sicut cū relinquit hēditas vendēda ꝛ distri
buēda inter fratres minores ꝑ coꝝ necessitatibus:lꝫ enim coꝝ
ꝑsone subducant ꝛ pro nō scriptis habeant qꝛ sunt incapa
ces.vt in cle.exiui de paradiso.de verbo.sig.tñ subest cā ꝓꝑ
quā testator legat.s.paupertas ꝛ necessitas:puta necessitas tu
nicaꝝ:libroꝝ ꝛ infirmitatū coꝝ qđ sufficit.l.ciuitatib⁹.ď le.j.
ꝛ.l.sigs ad declinādū.C.de epi.ꝛ cle.licet nō valeret institu
tio.sigs simplr institueret fratres minores vel vnū ex eis.vt
tꝫ idē.Bar.d.l.j.ꝛ in.d.c.qđem in testamēto. Quid aūt de
relicto sacerdoti alicuius eccle an sibi vel eccle videat reli
ctū.gl.innuit ꝙ eccle.in.l.annua.§.ticia.ff.de annu.le.qđ vi
det.l.mittēduꝫ.in.c.requisisti.de testa.qꝛ si ꝯiuncto vel diu
amico sit relictū.tūc det sacerdoti.si aūt ab extraneo.tūc de
tur ecclesie.de quo per Bar.in.l.ciuilibus.ff.de re.du.ꝛ ꝑ
Saly.in.l.nō plures.C.de sacrosan.eccle.ꝛ in glo.no.ꝛc.

Quedam actiones.

¶ Jste.§.secundū.Dy.ꝛ gl.ad
dicit ſm mēbrū ad primā diuisionē que posita fuit in princi
pio huius titu.vbi dictū fuit:ꝙ omniū actionū quedā in reꝫ
sunt quedā in ꝑsonam.vnde qꝛ quedam sapiūt naturā rea
lium ꝛ ꝑsonaliū ꝛ iste appellātur mixte ideo de his hic dicit
Vel ſm Jo.fabri.in ꝓcedenti.§.de mixtis actionib⁹ rei ꝛ pe
ne.nunc vero de mixtis tā in rem quā in ꝑsonā. Et diuidit
in tres partes. Primo ponit dictuꝫ generale. Scdo illud ꝑ
exēpla declarat. Tertio ponit que pñt esse partes iudicis in
istis actionibus. Scda ibi.qualis est. Tertia ibi.in qbus iu
dicijs.ꝛc. Et hec dicit ꝙ actio mixta sumit iure trib⁹ mōis.
Aliqñ dicit mixta que datur ad rē ꝛ penā.vt.š.in precedē
ti.§. Aliquādo dicit mixta in qua vterqꝫ litigatorū est actor
ꝛ re⁹.ꝛ sic sumit in istis trib⁹ iudicijs.fa.hercis.fi.re.ꝯmuni
diui.vt.l.in trib⁹.ff.ď iudicijs ꝛ iterdicto vti possidetis:qꝛ si
militer pōt appellari mixtū.vt.j.ď iterdict.§.duplicia. Ter
tio sumit actio mixta.idest que sapit naturā realiū ꝛ perso
naliū actionū.vt i hoc.§.ꝛ vltra istas tres actiões positas hic
in tex.sunt plures alie mixte tā in rē ꝙ̄ i personā q ponunt
hic in gl.in ver.actiões. Et iste.§.hoc intēdit actio.fa.her.cō.
di.ꝛ fini.re.sunt mixte.qꝛ sapiūt partiꝫ naturā realiuꝫ ꝛ par
tim naturā ꝑsonaliū in qb⁹ si res pōt equalr diuidi ꝛ equalr
pro diuiso assignari equalr fiat diuisio ꝛ assignatio non pōt
tūc iudex assignabit rē vel maiorē partē vni quē cōdēnabit
alteri in certa ꝙ̄titate pecunie.h.d.vsqꝫ ad.§.ofa. Et hꝫ lo
cū actio fami.herci.inter coheredes ꝑ diuidēda hereditate
cōi vt hic.ꝛ.l.j.ff.fami.herci.sed cōi diui.hꝫ locū ꝑ diuiden
dis alijs reb⁹ cōibus ꝛ etiā particularib⁹ reb⁹ hereditarijs
cōibus.vt hic in glo.in ver.cōem.ꝛ.l.qbus.ff.pro socio.non
aūt ꝑ alijs rebus nō cōibus vt res cōmodate ꝛ deposite ve
niūt in iudicio fami.herci.sed nō cōi diui.vt.ff.fami.hercis.
l.inter coheredes in prin. Est ergo dria inter actionē fami.
herci.ꝛ cōi diui.qꝛ illa dat pro singulis reb⁹ diuidēdis:ista
aūt ꝑ vniuersitate ꝛ hereditate diuidēda. Jtē hec pluries:
ista semel intētari pōt tātū.vt no.š.de obli.que ex quasi con
tractu.§.idē iur.de quo latius dicā.j.in ꝯtractu de actione
cōi diui.fi.re.actio datur vbi est qstio finiū in ꝓdijs rusticis
tātū.vt.ff.fini.re.l.ij.nā iudex dꝫ mittere agrimēsores vl' et
ipse vna cum eis ꝑsonalr accedere vt res subijciat oculis:ꝛ
ſm coꝝ relationē iudicare ꝛ terminare:vt.l.si irruptione.§.
ad officiū.ff.fi.re.ꝛ.l.iij.C.eo. Debet tales primo agrimēso
res iurare bene ꝛ fideliter facere sibi iniūctū sicut arbiter ꝛ
alij electi iurāt.vt.l.hac editali.§.his illud.C.de secun.nup.
lꝫ glo.innuit ꝯtrariū ꝛ male.vt.l.j.in prin.ff.vē.inspi.vbi aūt
nō ꝓbant noui termini agroꝝ statur antiqs.l.in finalib⁹.ff.
fi.re. Et in istis trib⁹ iudicijs vterqꝫ sustinet partē actoris ꝛ
rei.vt.l.inter coheredes.§.q familie.ff.fami.herci.ꝛ.l.in tri
bus.ff.de iudi.ꝛ etiā in interdicto vti possidetis. Nunc ve
nio ad actionē fami.herci.ꝛ peto siue quero quare sic voce
tur ꝛ quare dicat mixta respōde.vt hic in glo.in prin.qꝛ di
cit fami.herci.i.hereditatis diuidēde.ꝛ sic opꝫ ꝙ intentans
hāc actionē ꝯfiteat seu nō obijciat ab aduersario ꝙ non sit
heres alis oportet ꝙ ante oia hoc discutiat a iudice:qꝛ alias
nō daret ei hec actio.l.j.ꝛ.l.heredes.§.qsitū.ff.fami.hercis.
Quid aūt si nō sit discussuꝫ sꝫ in ꝓcessu litis agēs hoc iudi
cio ꝓbat se heredē an sufficit.tꝫ hic Jo.fa.ꝙ sic ꝙ reus non
insistēdo vr exceptiōi ordinis renūciare.ꝑ quo facit qđ no.
in.l.fi.ff.de ān.excep.ꝛ qđ no. Jnno.l.c.exaltata.ď iudi. Et
dr mixta qꝛ veniūt reales ꝛ ꝑsonales ꝓstatiões.nā in re cōi
in qlibet ei⁹ particula ꝙ̄tācūqꝫ minima partiꝫ hēo iure meo
ꝛ partim iure socij qđ magis vr intellectu demonstratiōe cō
cipi pōt:vt no.d.l.meminimus.§.duobus. Et silr hꝫ socius.
respectu enim ei⁹ qđ est iuris mei vēdicādi dr realis respe
ctu eius qđ iure socij mihi dandi dr ꝑsonalis.dr et ꝑsonalis
si ago pro pte mihi debita ꝯtra sociū q ꝑcepit oēs fruct⁹ rei
cōis.vel vt soluat mihi suā partē expēse quā feci in re cōi vt
declarat hic glo.ꝛ in.l.j.ff.fini.regū.ꝛ idē in cōi diuidundo
qꝛ regulariter quod statuit in vno iudicio ꝛ in alio lꝫ i mul
tis differant.vt dicit gl.in.l.sigs putās.§.officio.ff.cōi.diui.
ꝛ ideꝫ in actiōe fi.re.vt declarat glo.in.d.l.j.ff.fi.reg. ¶ Se
cūdo quero quāto tpe durat actio fa.her.dic ꝙ.xxx.ānis. a
vt dicit glo.q anni incipiūt a die adite hēditatis quo tpe res
incipit esse cōis:vt.š.de obli.q ex quasi ꝯtractu.ff.idē iur.ꝛ
inuicē incipiūt se obligare.ff.fa.her.l.j.ꝛ hoc tenet Joā.fa.
Cum igit ꝓscribat huic actioni nō dñio reꝝ:lꝫ diuisiōi hē
de.ſm glo.in.l.j.§.nemo.C.de anna.excep. Patet ꝙ si ꝯsor
tes steterunt in cōione.xxx.annis ꝙ nō pñt postea petere di
uisionē inter eos ꝑ dictā glo.in.d.§.nemo.quā sequit Joā.
but.Bal.Ang. Si tñ iudex viderit lites ꝛ ꝯtentiones inter
eos surgere ꝯpellet eos ad diuisionē nō obstāte ꝓscriptiōe
l.equissimi.ff.de vsur.ſm Jo.fab.Bar.aūt in.d.§.nemo tꝫ
ꝯtrariū:qꝛ donec stamus in cōione vnus alterū recognoscit
in sociū ideo nō currit ꝓscriptio.l.cū notissimi.§.sed sigs.C.
de ꝓscrip.xxx.vel.xl.an.ꝛ hāc vere potius tenerē. Vñ dureꝫ
nascant actiões hoꝝ triū iudicioꝝ dicit hic glo.in.d.§.nemo
ꝙ ex ꝯsequēti.s.exquo res receperūt esse cōes.lꝫ glo.tenue
rit ꝙ actio fi.reg.sit datiua.l.j.§.fi.re.ꝛ.l.fi.C.eo.ti.quam sol
uat ibi Saly.qñ qs amouisset terminos aliquo errore du
ctus:qꝛ tunc cū nō hēat materiā ꝓcedentem ex qua orit erit
datiua ꝛ incipit ꝯpetere ac.fi re.exquo termini iceperūt tur
bari.vt tꝫ gl.in.d.l.j.ꝛ.d.l.fi. ¶ Tertio qro cui cōpetat hec
actio fami.herci.dic ꝙ heredib⁹ cōpetit inter se directa ꝛ vti
lis dat bonoruꝫ possessori de iure ꝓtorio ꝛ fideicōmissarijs
qbus ex trebelliano restituta est hēditas.l.sꝫ cius rei.§.fami
lie.ff.fa.her. Jtē inter filios dat quoꝝ vnus est institut⁹ hēs
ꝛ alteri est facta in ociosa donatio.l.ij.§.de inoffi.dona.ꝛ sic
patet ꝙ qñqꝫ dat cōtra nō heredē.s.cōtra eū cui ē facta do
natio inofficiosa reꝝ pro idiuiso:vt.l.ij.ꝓallegata.ꝛ ita intel
ligit

a ¶ xxx.ānis Adde h' do. Aretin.in.ij. col.ver.l ea. glo.ibi.š.eo. §.sic itaqꝫ.

ligit Jo.fa. Itē dat̄ cōtra eū cui coheres vēdidit partē suā l.heredes.§.si testator.ff.fa.her.ad instar petitionis hereditatis.C.de peti.here.l.ij.l3 nō dat̄ ɔtra aliū titulo possidentē l.hr̄des.§.q pro ēptōe.ff.fa.her.ꝛ vt ibi no. ¶ Quarto q̄ro ad qd dat̄ seu ɔpetat hec actio vt qd veniat in ea. dic q dat̄ ad diuisionē reꝝ corporaliū que ɔmodā recipiūt diuisionē alias tota res adiudicat̄ vni ꝛ grauat̄ in dāda pecunia alteri vt sit equalitas.vt hic.ꝛ.j.de offi.iudi.§.si familie.vbi tex. bū declarat vsq3 in fi. Itē veniūt fructus.l.iter coheredes.§. fructus.ꝛ.l.fundus.ff.fami.herci.ꝛ sumpt⁹ bona fide facti.l. iiij.§.si.cū3.l.seq.ff.cōi diui.ꝛ.l.his ɔsequēter.§.fructus.ff. fami.herci. Itē dāna [a] data abꝫ vno herede.l.dāno cōmisso.ꝛ.l.ꝛ puto.§.sed si dolo.ꝛ.l.heredes.§.nō tantū.ff.eo.tit. Noīa aūt debitoꝝ l3 nō veniāt diuidēda tñ veniūt assignāda.l.ea que.C eo. Et idē in alijs iurib⁹ incorporalib⁹ indiuiduis excepto vsufructu qui diuiduus est ꝛ venit in iudicio fami.herci.l.sed ꝛ si.cū se.ꝛ se.ff.fami.hercil.ꝛ cōi diui.ꝛ.C. de vsufruc.ꝛ.ff.cōi diui. Simil'r nec iura sepulchroꝝ diuidunt̄.l.fundus mihi fami.herci.nec iurapatronatus.l.qdā3 mulier eo.ti.ꝛ.l.carmelia pia.ff.de iurepatro. Itē an vasalli ꝛ iurisdictio feudi possint diuidi.vide in spe.de feu.§.qm̄.v. xxxi.ꝛ.xxxiiij. Itē nō venit diuisio vsuraꝝ a defuncto quesitaꝝ:sicut nec quesita violētia vel latrocinio:s3 melior est ɔditio possidētis.l.cetere.§.j.ff.fami.herci.ꝛ ibi p Bal.l3 pensiones domoꝝ a lupanari recepte veniāt in petitiōe hereditatis.l.ancillaꝝ in fi.ff.de peti.here.cuius naturā3 hec actio imitat̄.vt dicit glo.in.l.inter coheredes.§.fructus.ff.fa.her. Jo.fa.aūt t3 hic q iudex aditus coget eos vsuras restituere p dict.l.cetere.§.j.ꝛ facit in auē.de man.princi.§.q si delinquētes.q pōt pcedere iure nouissimo quo iure sunt ꝓhibite.vt in auē.ad hec.C.de vsur. Adhibita tñ distinctiōe q iudex secularis cognoscere possit.de quo p Bar.in.l.ticia.ff. solu.mat. Quid aūt d3 ꝓbari ꝛ narrari in hac actione p3 ex forma libelli.de qua vide in spec.de iudi.§.sequit̄.v.itē heredes.p Rof.ꝛ Odo.in ti.de ac.fami.herci.q ambo formāt satis succincte ꝛ grosso mō.ideo dic vt sic. Ego ɔtra ticiū [b] coheredē ꝛ dic q ipse ꝛ ego sumus coheredes in tali hereditate nobis obuēta ex testō vel ab intestato per mortē talis cui successim⁹ equal'r vel inequal'r ꝛ dictā hereditatē possidemus pro indiuiso. Itē dico q amplius nolo stare in cōione cū dicto ticio.itē q dictus ticius denegat sine cā velle dictā diuisionē facere.itē q fruct⁹ ꝛ emolumēta dicte hereditatis pcepit p maiori pte q̄ ipsi ɔtingat. Quare peto p vos dñe iudex dictā hr̄ditatē diuidi ꝛ vnicuiq3 suā ptē adiudicari.ꝛ adiudicatis herci.ide tradi ꝛ assignari ꝛ cessiōes hinc inde fieri in his in qb⁹ fieri debēt:ꝛ fruct⁹ ꝛ emolumēta per ipm ticiū vltra partē suā pcepta tradi ꝛ ɔsignari ꝛ in cumulo diuisiōis fiende deponi vel ꝛ ipm ɔdēnari ad dandum ꝛ tradendū mihi pro pte mea ɔtingente fructus quos pcepit in tanta quātitate vel eoꝝ estimationē ꝛ partē expensaꝝ per me factaꝝ in tanta quātitate ꝛ dāna p ipm illata resarciēdū pro tāta quātitate. Probat̄ hec forma libelli hic:ꝛ.j.de offi. iudi.§.familie.ꝛ.l.j.ff.fa.her.ꝛ.C.eo.l.iij.ꝛ.l.iter filios.ꝛ.l.in certi iur. Coheredes ideo dr̄ q2 hec actio nō dat̄ nisi sint coheredes vel dolo factū quominus sint vt in donatiōe inofficiosa in vnū ex filijs inter filios collata. vt.s.dixi in scdo q̄sito. Pro indiuiso ideo dr̄ q2 si esset facta diuisio a testatōre vel a ptibus in iudicio nō hr̄et amplius locū diuisio:s3 standum esset diuisioni testatōris ꝛ partiū.l.j.ꝛ.l.quotiens.C.fa.hercil. Sine cā ideo dr̄ q2 secus si coheres iuste denegaret diuidere velle:vt q2 ꝓscriptū esset huic actōi:vt.s.dictū est in scdo quesito. Cessiones fieri ideo dr̄ q2 l3 noīa debitoꝝ ipso iure diuidant̄ inter hr̄des intellectual'r pro hr̄ditarijs portionibus:vt.d.l.ea que in fi.C.fa.her.tñ cū nomen p iudicē assignat̄ vni heredū coheres d3 ei cedere actōes pro pte quā h3 in isto noīe debitoris.l.ij.in fi.ꝛ.l.si ita.ff.fa.her. Sed vr̄ q hic libellus ꝛ eius ɔclusio nullo mō pcedat:q2 cū hec actio sit mixta in rē ꝛ in ꝑsonā:vt in hoc tex.non ɔcludit̄ in reali aliqd spectare ad declarandū ꝛ ptinere ad actorē.ꝛ in ꝑsonali ad aliqd dādū vl' faciēdū p ptē:vt.s.eo.§.j.ꝛ.§.sic itaq3. Nō enī3 ɔcludit̄ parti s3 iudici in hac forma libellū vt ei⁹ officiū implorari. Ad hoc rūdet hic Joan.fa.q2 actōes iste sunt mixte:ideo nō ꝓprie in eaꝝ narrationib⁹ ꝛ libellis ɔcluditur real'r ꝛ ꝑsonal'r respectu ptis ɔuente q2 illud ad qd dantur iste actiōes diuisorie nō venit ad expediendū p ptes sed p iudicē:nō enī3 disponūt ista iudicia q p aliqua dēat diuidere s3 eoꝝ dispositio refert̄ ad iudicē vt diuidat p se vl' p aliū:vt.l.arbiter.ff.fa.her.ꝛ.l.si irruptio.§.fi.ff.fi.re. Cū igit̄ p iudicē veniāt hec iudicia expediēda.ad iudicē ɔclusio referēda est:vt.j.e.de officio iudi.§.familie.dicit tñ Jo.fan.q respectu ꝑsonaliū ꝓstationū que veniūt in istis actionib⁹:vt l.item labeo.§.familie.ff.eo.poss3 ɔcludi ꝑsonal'r ad dandū ꝛ ita dixi in fine libelli. S3 posses forte dicere q l3 nō ɔcludatur expresse ꝛ explicite real'r ꝛ ꝑsonal'r:tamen concludit̄ implicite:q2 cū factū iudicis repꝛ̄sentet ꝑsonā3 partis.vt.l.ob cā3.C.d eui.eo ipso q peto diuidi a iudice videor petere in partē mihi assignādā partē3 tradi mihi iure meo:ꝛ h respectu cōcernit realē actionē:ꝛ partē mihi dari ꝑūm ex iure socij ꝛ hec ɔcernit ꝑsonalem actōem:ꝛ sic sicut actio est mixta ita mixte ɔcludit̄ tacite:realiter ꝛ ꝑsonaliter.l3 ecōuerso de iure canonico ꝛ de ɔsuetudine seruet̄:ꝛ q maior diuidat ꝛ minor eligat. [c] vt in.c.j.de parrochijs.ꝛ ꝓuocās ad diuisionē diuidat:ꝛ ꝓuocatus eligat:siue capiat.tñ de iure ciuili hoc totū venit per iudicē expediēdū.de quo per Bart.i.l. meminimus.C.quando ꝛ quibus quarta ps debet̄ libro.x. ¶ S3 quero nūquid in libello sint specificāde oēs res hr̄ditarie:ꝛ oēs ꝓstatiōes hincīde faciēde.dic q nō est necesse s3 sufficit general'r exprimi ꝛ in pcessu postea declarabunt̄ in specie.vt no.per glo.ꝛ Bar.in.l.j.in pri.ff.de eden.ꝛ adde glo.in.l.ꝛ iō.ff.de cō.fur.que dicit in istis tribus iudicijs diuisorijs est spāle vt ex sola sententia transferat̄ dñium sine possessiōe:quā glo.sustinet ibi Bar.l3 p alios reprobet̄.

NUNC trāseo ad actōem cōi di. In qua quero pmo q̄ differētia est inter act.fa.hercil.ꝛ cōi diui.ꝛ in quo ɔueniāt ꝛ discōueniant. Et dic q pmo ɔueniūt ista duo iudicia quo ad modū deuidēdi.s.vt pro ɔmodiori diuisiōe iudex possit totā rē vni assignare:ꝛ eū grauare vt alteri pecuniam det vsq3 ad qualitatē.vt hic l ver.in quibus. ꝛ.j.d offi. iudi.§.si familie ꝛ.l.iudices.ff.cōi diui.ꝛ.l.ad iudicē.C.eo. vbi est casus q ēt licitator admittit̄ in subsidiū. Adde q ꝓpter durā separatōem dicit̄ res nō suscipere cōmodā diuisionē ꝛ iō nō valet diuisio p quā separat̄ pater a filijs:soror a fratribus:ꝛ ɔiunx a viro.l.possessiōes.C.cōia vtri.iudi.fallit qd dixi.s.pro socio.§.si.de ꝓpria diuisione facta.de qua testat̄ seneca in suis declamatiōibus.s.iuris posite pro vna pte ꝛ totius alodij pro alia. Secundo conueniunt iste actiones quo ad res in diuisione deducendas ꝛ personales prestationes.l.per hoc.§.sicut.ff.cōi diui. ꝛ similiter i hoc iudicio huitutes īdiuidue nō veniūt.vt.d.l.p h.§.d puteo.cū.§.seq. Sed diuisio vsufruct⁹ quo ad cōmoditatē3 bene venit s3 p diuisionē reꝝ imobiliū ꝛ in re mobili vt apud singulos mutua vice certo tpe sit vsufruct⁹ l.cōi diuid.§.cū3.de vsufructu.ff.cōi diui. Tertio ɔueniūt quo ad ꝓscriptionem.l.j.§.j. C.de anna.excep.nisi cōsors possideat insolidū titu.ꝛ bona fide lōgo tpe.l.j.C.de com.rerū ali.sicut dr̄ i petitione hereditatis.l.hereditatē.C.in qb⁹ cau.ces.lon.tpis. Itē ɔueniūt quo ad originē:q2 vtraq3 actio ex quasi ɔtractu nascit̄.vt in d.§.nemo.ꝛ sicut ex ꝺlicto q̄sita nō veniūt i illa ita nec i ista l.cōi di.§.inter ꝑdictos.ff.cōi di. S3 differūt in hoc pmo: q2 actio fa.hercil.dat̄ īter heredes hec autē cōi di.dat̄ etiā si nō sunt heredes sed habet rē cōmunē incidēter:vt q2 res est eis legata vel donata.vt.s.qui.mo.re cōtrahit̄ obliga.§. itē si inter. Si autē habēt rē cōmunē nō incidēter s3 ex conuētione expressa tūc dat̄ actio p socio ꝛ in cōi diui.ꝛ sic cōcurrūt in hoc casu.vna tñ tollit aliā cū ambe sint rei ꝑsecutorie.l.p socio.§.arbiter.ff.p socio. S3 dr̄ia ē inter eas.s.actio

[a] ¶ Dāna. Itē vēit.dolus ꝛ culpa. vt hic per dnī.Are.

[b] ¶ Ago cōtra. Vide h do.Are.ꝛ domi.Pet.de fer.in ti.forli bel.pro hr̄ditate diuidenda.ꝛ.d.Pe.Ja.i tit.d ac. fa.her.ꝛ do. Bē.her.hic.

[c] ¶ Minor eligat. An autē3 mior possit ꝓuocat̄ ad diuisionē vide h per do. Areti. in.iiij. col.post me.ver.quero tota dic ɔtingit

nē pro socio. ⁊ cōi di. qꝛ vt sit actio ꝑ socio debet p̄cedere ex pressa vel tacita cōuētio societatis ⁊ cōuētionis. l. vt ꝑ socio cū. l. se. ⁊. se. ff. pro socio. Sꝫ cōi di. daẗ etiam si ex incidendi fiat res cōis vt dixi. Itē actio ꝑ socio nō semꝑ daẗ ad diuidēdū sed qñqꝫ ad cōicādū. l. si ꝗs societatē. ff. ꝑ socio. ⁊ dixi š. in formula act. ꝑ socio. Sꝫ cōi diuidēdo daẗ ad diuidēdū vt š. ⁊ sic habēt se vt excedētia ⁊ excessa. l. si actum. ⁊ ibi no. ff. ꝑ socio. Cōueniūt tñ quo ad ꝑsonales p̄stationes: vt ꝑ expēsis fructib⁹ ⁊ dāno. l. j. ff. de cōi di. ⁊ no. in d. l. si actū. Tertia differentia est. quia cōi diuidū. datur pro singularibus ⁊ particularibus reb⁹ diuidendis sed fa. hercis. ꝑ vniuersitate. vt nota in dicto. §. item si inter. š. qui. mo. re cōtra. ob. ⁊ l. fund⁹ mihi. ff. fa. her. Quarta differētia est. qꝛ cōi di. pōt pluries itētari sicut petitio hr̄ditatis. sꝫ fa. her. tm̄ semel nisi ex causis que ponunẗ. in. l. j. §. familie. ff. fa. her. ⁊ hoc qñ fuit facta diuisio in iudicio. Si aūt extra iudicium tunc pōt postea in iudicio intētari. l. j. C. fa. her. ac si esset etiam iusta causa iterū agendi. fa. her. vt si per ignorantiā ⁊ errorē aliqd̄ remāserit diuidendū qđ coheres occultauerat. l. aduersus. C. c. ergo ⁊ iurauit alias res nō esse q̄ tamen erant. pro quo facit. l. cū putarē. co. ti. l. tres fratres. ff. đ pact. ⁊ erit vtile agi fa. her. hoc casu poti⁹ cōi di. qꝛ nō oportebat hoc casu facere nouū iudiciū nec litē cōtestari: nec nouas ꝓbationes fieri cū semel facte fuerint sꝫ erit primi executio iudicij vt sola diuisio sit petēda illaꝝ reꝝ q̄ remāserūt sicē ꝯtigit in peti. hr̄. l. si quo tp̄e ⁊ i actōe de peculio. l. q̄siū. ff. đ pecu. vñ facẗ qđ no. Inn. đ offi. ord. c. ꝯquerēte. Quarta dñia ē qꝛ res ꝯmodate ⁊ deposite ⁊ fisco q̄ nō sunt hr̄ditarie veniūt i act. fa. her. sꝫ ñ in cōi di. vt no. i. l. coherede. ff. co. Quita dñia ē qꝛ cōi di. nō daẗ nō possidēti. l. cōi di. §. iter p̄dones. ⁊. §. neqꝫ colōes. ⁊ l. fundi. ff. đ exce. nisi i ꝑsonalib⁹ p̄stationib⁹. l. cōi di. ⁊ l. pe. C. cōi diui. pro qbus p̄stationibus pōt agi etiā durāte cōione: vt. ff. cōi diui. l. ⁊ si oēs. §. venit. ⁊ etiā re cōi extincta. l. i. fin. ma. ff. cōi diui. Et nota ꝙ ad hoc ꝙ cōpetat hoc iudiciū cōi diui. sufficit aliquos eē in possessione rei ex cā pignoris ꝯuētionalis vt possint inter oēs diuidere rē pignoratā non tñ in p̄iudiciū debitoꝝ. l. cōi diui. §. inter eos. ff. cōi diui. vel ēt ex pignore p̄torio: vñ duo missi i possessionē seruādoꝝ legatoꝝ cā possunt inter se diuidere. Similr̄ duo vētres missi in possessionē. i. due vxores alicui⁹ defuncti p̄gnātes posite in possessionē noīe vētris: puta si ꝗs facto diuortio cū prīa p̄gnāte cū alia ꝯtraxerit. vel ꝯtraxerit cū duab⁹ ⁊ dubitaẗ que esset vxor legitima. vñ rōne dubij interim vtraqꝫ ponitẗ in possessione noīe vētris: vt. d. l. cōi diui. §. itē si duo. ⁊ ibi no. Nunqd sufficiat simplex possessio i istis iudicijs diuisorijs. s. allegatiōe alicui⁹ tituli vel iuris reali ⁊ dic ꝙ nō. ideo duo bone fidei possessores sine titulo nō agunt hoc iudicio diuisorio cōi diui. vt tꝫ glo. i. d. l. cōi diui. §. vtiqꝫ publicianā. Et ideo ibi dicit Bal. ꝙ in quadā q̄ōne Jo. cal. fuit ꝓnūciat⁹ libellus ineptus: qꝛ in eo intentaẗ diuisio solūmō iure nude possessionis sine collegatiōe alicuius iuris realis. sed Jo. fa. suꝑ hoc q̄ res an in libello debeat exprimi cā ex qua res ē cōis: dicit ꝙ cā dꝫ exprimi si solus possidet: qꝛ cū hec sit q̄dā vendicatio nō posset aliter deliberare: vt. l. iij. ff. cōi diui. Si aūt vterqꝫ possidet nō ē necessaria exp̄ssio cāe sꝫ sufficit exp̄ssio volūtatis nolēdi in cōione ꝑseuerare. l. fi. C. cōi diui. Sexta dñia est inter actionē cōi diui. ⁊ fami. herci. qꝛ in fami. herci. ꝓhibenẗ alienatiōes incōtinēti mota ꝯtrouersia. l. alienationes. ff. fami. herci. sicut in peti. here. l. dēnus. ff. de peti. here. Sed in cōi diui. ꝓhibenẗ solū post litis ꝯtest. vt. l. j. in fi. C. cōi diui. nā ante litis ꝯtest. pōt vn⁹ ꝯsortiū vēdere partē suā cui vult: nec teneẗ ꝯsortē requirere si vult eā emere. l. vnđ. C. de ꝯtrahē. emp. nisi sit emphiteota. l. fi. C. de iure emphi. vel sit colonus q̄ prius dꝫ vēdere dño suo q̄ alijs ꝑ. l. j. in fi. C. de metallarijs. li. xj. ⁊ ibi ꝑ Bar. vel nisi sit statutū vel cōsuetudo aliud inducat: vt in. c. constitutus. de in integ. resti. Nunc q̄ro an tutor possit agere istis iudicijs diuisorijs. dic ꝙ sic si ē vtile pupillo. l. fi. C. de p̄dijs mino. l. iter pupillos. ff. de auctio. tuto. ⁊ idē in eccl̄a. l. iubemus. ij. C. de sacrosan. eccle. Et cū solēnitate tñ auctētica đ iure porrecti eo. ti. Itē an vasallus seu datari⁹ ⁊ alij hn̄tes vtile dñiū possint itētare hec iudicia diuisoria: dic ꝙ nō vbi ꝯditio dñoꝝ fieret deterior. l. cōi. di. in prin. ⁊ in. c. oēs filij. si de feu. cōtro. fue. col. x. ⁊ l. familie. C. fa. her. Itē an hec iudicia denẗ creditoribus pignoꝝ. dic ꝙ sic. saluo tñ iure debitoris. l. cōi. di. §. inter eos. ff. cōi. di. ⁊ l. si pignoꝝ. ff. fa. her. ⁊ š. dixi. Et silr̄ daẗ hoc iudiciū inter socios: licꝫ ꝑ vnū ex eis sit res pignorata saluo remanente iure creditoris in pte pignoratāris. l. si ꝗs petatus. §. si fundus. ff. cōi. di. Si aūt vnus ꝯsors obligat partē suā alteri ꝯsorti: tunc iste obligās nō pōt eū ꝓmouere ad diuisionē durāte pignoris obligatiōe creditoris hoc opponēte. ⁊ dicit Bal. ꝙ hoc fuit de facto in duob⁹ fratrib⁹ quoꝝ vnus ꝓuocabat aliū ad diuisionē ⁊ fuit repulsus eo ꝙ fuit debitor cōuenti sub hypotheca bonoꝝ ꝑ tex. singularē in. d. §. fundus. ver. idē iulian⁹. Libellus aūt [a] ē in hac actiōe cōi. di. formatur ad silitudinē. fam. her. mutatis mutādis hoc forma. Ego ꝯtra ticiū ⁊ dico ꝙ habemus rē cōem ex tali cā pro indiuiso ⁊ cuius cōione discedere. Quarto peto ꝑ vos dñe iudex dictaꝫ reꝫ inter nos diuidi ⁊ vnicuiqꝫ ptēꝫ suam assignari ⁊ qꝛ expēdi tantā quātitatē in tali re pro cōi vtilitate: ⁊ tanquā expensam pro pte expēdere nō debebā ideo peto ipm ꝯdēnari ad dandū ⁊ soluēdū mihi medietatē dicte q̄titatis ipm tangētis de dicta impēsa in dicta re facta. Prīa ps huius libelli est ad diuisionē rei. Scđa ps ē ad p̄stationē ꝑsonalēꝫ. s. ad expensaꝫ factā. nā hec duo daẗ actio cōi. di. sic. actio fa. her. vt. š. dixi pro pte expēdere nō debebaꝫ. ideo dr̄ qꝛ sicut fa. her. nō daẗ sed daẗ act. neg. ge. st. qñ negociū poterat expediri pro pte. l. hr̄des. §. sabinus. ff. fa. hercis. ita ⁊ ista actio qñ negociū nō potuit expediri pro pte aīs debiẗ neg. gest. l. si ꝗs putās. §. hec aūt. ff. cōi. di. ⁊ no. in. l. filio. C. fa. her. Sꝫ nūqd sit singulariter specificandū qđ petiẗ diuidi. dic ꝙ sic si res singulares diuidi petunẗ. l. si rē. ff. đ rei vē. Si aūt generalr̄ agaẗ pro vniuersitate reꝝ vt est qñ ꝯcurrit cū actione pro socio q̄ est generalis. l. pro socio arbiter ⁊ ibi no. ff. pro socio. ⁊ l. cū socij. ff. cōi di. tunc sufficit generalr̄ agi ⁊ in ꝓcessu postea res specificari. puta. š. dixi in actiōe fa. her. de quo ꝑ Inno. in. c. ꝯquerēte. de officio ordinarij. Et adde ꝙ i hac actione oīa cōia veniūt diuidēda nisi aliq̄ sint spāliter excepta. l. i iudiciū. ff. cōi di. vbi pꝫ ꝙ diuisio ꝑ pte reꝝ p̄t fieri ⁊ ꝑ pte reseruari. qđ sec⁹ vr̄ i fa. her. iudicio. l. q̄ nihil dꝫ iudex relinquere idiuisuꝫ. l. hr̄des. §. i familie. ff. fa. her. ⁊ qꝛ nō p̄t nisi semel intētari nisi ex cā iđ oīa debent diuidi. l. si filia. §. familie eo. titu. ¶ Ultimo no. ꝙ quādoqꝫ p̄sumiẗ facta diuisio vbi nō est puta cū duo fratres tenuerūt hōa tanq̄ꝫ diuisa ⁊ separata pro quibus qlibet per se subijt collectas ⁊ onera. nā p̄sumitur inter eos facta diuisio. glo. singularis ē in. l. si maior C. cōi diui. Itē cū in multis casibus quis non pōt intētaẗ iudiciū diuisoriū: sed cogiẗ stare in cōionēꝫ. quos casus vide in. l. fi. C. cōi diui. Inter quos no. ꝙ licet minor nō possit prouocare ad diuisionē ꝓprietatis reꝝ tñ pōt ꝓuocare respectu diuisionis fructuū ⁊ alioꝝ reddituuꝫ per tex. nota. in. l. luci⁹. §. ticia. ff. fa. her. Et hoc tenuit disputādo dñs Lambertin⁹ de ramrobus. fm Bal. Et idē in ecclesia. vt est glo. nota. l. l. iubemus. in ver. diuidere. C. de sacrosan. eccle. Nūqd inter diuidētes ⁊ qñ detur actio de euictione [b] in diuisione. no. in. l. familie. C. fa. hercis. ⁊ per Bar. in. l. qua ratione. §. duo fratres. ff. de verbo. obliga.

a ¶ Libell⁹ aūt. vide do. Are. š đ forma huius libel. i. v. colū. ꝟ. quero. q̄liter sit formē dus ⁊ domi. Dē. her. hic.

b ¶ Euictione. vide per do. Aret. hic l. iiij. col. post pri. ver. quero an in hoc iudicio.

Nunc transeo.

ad actionē finiuꝫ regundorum. Circa quam p̄mo quero cui deẗ. Et dico ꝙ deẗ illis q̄ habēt fundos cōtiguos inter quos est lis ꝯfiniū p̄diorum rusticorū qui terminis distingui valēt. ff. fi. re. l. ij. Sec⁹ si habeāt p̄dia vrbana vicina vt domos simul vicinas: q̄ que parietib⁹ distingui solēt ꝑ his nō daẗ hec actio. ff. fi. re. l. quarta. §. hoc iudiciuꝫ. Si aūt ex parte sit rusticū p̄diū ⁊ ex alia edificiū tūc habet locū vtilis actio fi. re. vt tenet hic glo. in ver. agros. in prin. qđ intellige nisi loco

nisi loco termini esset edificiū:q2 tūc idē iudicaš qđ de termino ⁊ haberet locū directa actio fi.re.vt.d.l.ij. Et ex p̄dictis no.dr̄iam īter p̄dia vrbana ⁊ rustica quātū ad hāc actionem.nā p̄dia vrbana dicunš vicina vt domus ⁊ rustica dicunš cōfinia.vt.d.§.hoc iudiciū. Et facit si statuto caueš ꝙ quis debeat bāniri p̄ntibus duob⁹ vicinis qđ intelligiš de vicinis in p̄dijs vrbanis.l.nō rusticis.s3 dic hoc esse intelligēdū s̄m materiā subiectā:vt.l.si vicinis.C.de nup. Et vicinus proprie dr̄ vsq3 ad eū locū ad quē cōis vox exclamātis exaudiri pōt.l.ij.§.eodē scđ.⁊.§.potuisse.ff.ad silley.de quo per Bar.in.l.si tertius.ff.de aqua.plu.arc. S3 nūqd q̄stio p̄prietatis ⁊ possessionis venit in hoc iudicio:vt si dico ꝙ fundus me⁹ extēdiš vsq3 ad tuū vsq3 ad talē lapidē:⁊ tu allegas dicēs imo tu⁹ extēdiš vsq3 ad meū vsq3 ad talē arborē.dic ꝙ iudex sup finib⁹ aditus cognoscet de oībus.s.p̄mo de cā possessionis:⁊ scđo de cā p̄prietatis ⁊ deinde p se vel agrimesorē expēsis p̄tium transmissum terminabit funes diuisorios apponēdo.l.si qs sup iure.C.fi.reg. Et per hoc videš hec actio differre a cōi di.que simul cū q̄ōne p̄prietatis puta cū rei ven.p̄ius intētata ab actore nō possidēte nō pōt cumulari ⁊ eadē sn̄ia terminari:s3 d3 cā p̄prietatis dirimi.l.fundi.ff.de excep. S3 si actor possidet ⁊ agit cōi diui.cui p aduersariū opponereš questio p̄prietatis dicēdo rē esse suā tūc bene possent cōcurrere ⁊ eadē sn̄ia terminari questio p̄prietatis ⁊ cōi diui.vt.d.l.siquis s̄m Jo fabri. Jte3 nūq̄ s̄m hoc iudiciū ad terminatōe agroꝝ deš emphitēote fructuario p̄prietario ⁊ creditori pignoꝝ ⁊ similib⁹ ꝯtra vicinū possessorē agri cōfinētis.dic ꝙ sic.l.iiij.§.fi.C.fi.reg. Jtē daš p̄latis ecclesiaꝝ habētibus ꝯfines p̄bendaꝝ pro debita possessione ⁊ erectōe terminoꝝ.tex.est in.c.ex literis.de p̄ba.de quo per Bal.in.d.§.fi.reg. ¶ Scđo quero ad qđ ⁊ p quibus deš hec actio.dic ad diuisionē agroꝝ nouiter imponēdoꝝ vel euulsoꝝ repositionē siue sint euulsi a flumie vł alio l.si irruptiōe.⁊.l.si in finalib⁹.ff.fi.reg. ⁊ ad hoc videš posse agi p̄ncipaliter ēt si nō ꝯcludaš ad terminos ponēdos vł reponēdos sicut pōt agi in fa.her.⁊ cōi diui.actionib⁹.vt no.l l.⁊ si nō ois.§.venit.ff.cōi diui. Jtē daš ad iura īcorporalia ꝯfinia cuiusmoni sunt iurisditōes spirituales ⁊ t̄p̄ales saltim vtilis ad instar.fa.her.⁊ cōi diui.que similr̄ ꝯpetūt ad incorporalia saltē vtiles actiōes.vt.l.arbor.§.fi.ff.cōi diui. ⁊.l.lucio ticio.cū seq.ff.de aqua quot.⁊ esti.facit extra de procbijs c.sup eo. Dn̄i ergo ciuitatē vel castroꝝ habētes ꝯfinia territoria volētes ꝯseruare iurisditiōes quo ad.l.iusticie ⁊ imperij.⁊ p̄nt agere actiōe fi.re.vt ponanš limites ⁊ territoria separenš ēt si iuri3 dn̄is p̄dioꝝ singulariū p̄sonaꝝ:q2 cū iurisditio coherčat territorio qđ habent dn̄i ciuitatū.vt.l.papillus §.territoriū.ff.de ver..signi.p diuisionē territorij in ꝯsequē tia venit diuisio iurisditiōis.l.quedā. ⁊ qđ ibi not.ff.de acq. re.do. Et pro limite istaꝝ iurisditionu3 solēt esse flumina mōtes ⁊ paludes ⁊ ip̄se limes cōis ē sicut arbor in ꝯfinio nata.l. arbor.C.cōi di.vel insula nata.insti.de re.diuisiōe.§.insulā. ⁊ s̄m Jnno.in.c.sup eo.de ꝓcura. Et de maleficijs ꝯmissis i medio duorū cou finiu3.dic per Bar.in.l.iurisperitos.§.cū oriundus.ff.de excu.tuto.⁊.l.cum in diuersis.ff.de religiosis ⁊ sumpti.fune. Nam in territorio vbi residet caput dicitur esse commissum maleficium.d.l.cum in diuersis. Si aūt non apparet ⁊ sic est dubiū:tunc rōne dubij pōt vterq3 iudex ꝓcedere ⁊ ꝯuenire debēt ne p̄ferāt ꝯtrarias sn̄ias.l. sinc ꝯtra.§.ꝙ si hoc p̄in.ff.de libe.agno.⁊ ibi p Py.⁊ Bal. in.d.l.arbor.dicit tn̄ Bar.in.d.§.oriūdus.ꝙ ille iudex p̄feraš cor quo lis p̄us ꝯtestaš seu q p̄us p̄uenit in.c.relatū. de offi.dele.de qua aūt capelle cēseaš dom⁹ posita i medio duaꝝ capellaꝝ.dic ꝙ eius ex cuius parte h3 aditū.l.ꝙ cōclaue.ff.de dā.infec.⁊ ibi p Bar. ¶ Tertio quero ꝯtra quē detur hec actio.diciš ꝙ datur ꝯtra vicinū q h3 p̄diū rusticū ꝯtiguū.d.l.iiij.§.hoc iudiciū.ff.fi.reg.nō aūt ꝯtra sociū cum quo habeo fundū cōem l3 habeā fundū p̄priū in viciniā.l. iiij.§.si cōe3.ff.fi.reg.l3 secus in negatoria.vt ibi not. Jtē nō

daš ꝯtra eū q p̄scripsit hāc actionē spacio.xxx.annoꝝ.l.fi.C. fi.reg.l3 p indirectū tollaš quo ad effectū minori t̄p̄e ꝓ parte p̄dij assignata emptori a vēditore vltra q̄ deberet quā partē assignatā emptor p̄scripsit longo t̄p̄e cu3 titulo ⁊ bona fide.l.ij.§.s3 si fundus.ff.ꝓ emptore. Nā p̄scriptis nō aduocaš p hāc actionē:l3 deš vt termini cōmodius distinguanš vt no.glo.ff.fi.reg.l.j.⁊.C.eo.l.fi. Simile videm⁹ in petitiōe hereditatis que l3 sit ꝑpetua:vt.l.hereditatē.C.de peti.here. tn̄ cessat in ea cui p̄scriptū est longo t̄p̄e cū titulo ⁊ bōa fide. dic.l.hereditatē. Secus ē autē de iure canonico vbi regriš spaciū.xl.annoꝝ in finib⁹ ecclasticoꝝ p̄dioꝝ p̄scribendoꝝ:vt in.c.q2 indicāte.extra de per. S3 limites iurisditionū ꝓuinciaꝝ diocesu3 ⁊ ehiaꝝ si pōt appere p antiquos libros ⁊ antiquos testes ⁊ famā ⁊ alia adminicula q̄nq3 fuisse distinctos tūc non p̄scribunš ne iurisditiones ꝯfundanš.d.c.sup eo.de parrochijs.⁊ not.in.d.c.q2 indicāte.vbi glo.plene disputat. vn̄ aūt nascaš.⁊ qn̄ nascaš hec actio.dic p glo.⁊ doc.ff.fi.re. l.j.⁊.C.eo.l.fi.⁊ tetigi.s.fami.her.in scđo quesito. ¶ Quarto quero quale sit officiu3 iudicis in impositione terminoꝝ. dic vt accedat p̄sonalr̄ vt res subijciaš oculis.si expedit aliter mittat agrimesorē.ff.eo.l.si irruptione sumptib⁹ partiū. ⁊.l.iiij.§.i.ff.eo.vna cū partib⁹.l.iij.C.eo.vt audiat partes in loco.vt dicit glo.in.d.l.si irruptione.⁊ in.d.l.iij.C.eo.vbi ponit ordinē seruandū in hac diuisione quo facto ponunš termini s̄m declarationē agrimesoꝝ:vt.d.l.si irruptione.⁊ qđ no.in.l.iter castellianū.ff.de arbi.⁊ d3 seq iudex termios antiq̄s nisi appuerint noui legitie ꝯstituti a vēditore vel successoribus suis.l.in finalib⁹.cū ꝯsequēti:⁊.l.se.ff.fi.re.⁊.l.ij.C.eo. ⁊ sup hoc adminiš ꝓbatō p libros āntiquos ⁊ testes seniores ⁊ famā ⁊ adminicula.vt in.c.cū cām.⁊ ibi not.de ꝓba. Cui adde glo.in.l.optima.C.de ꝯtrahē.⁊ cōmit.stip.⁊.c.cu3 olim. de cēn.in glo.ij.⁊ gl.dicit in.l.qđ principi.ff.de aqua plu.ar. ꝙ augusti t̄p̄ibus romanus orbis agris diuisus est vt possessio sua nulli haberet incognita. Et no.singulariter ꝙ ēptor ⁊ venditor in q̄ōne finiū testificanš de finib⁹ terraꝝ se venditarū.l.finalib⁹.§.eos terminos:falso est.l.ff.fi.reg.qđ est intelligendū s̄m Bal.qn̄ sibi nō resultat preiudicium:sicut ⁊ donator testificaš qn̄ nō teneš de euictiōe glo.not.est in.l.⁊ si a te.C.de falsis.⁊ est glo.fi.vbi aūt esset obscuritas ⁊ cōmode terminari nō possit s̄m terminos p̄ios pōt ex alteri⁹ p̄dio alteri adiudicare cū dānandū in pecuniā dandā ei cui pars p̄edij ablata est.l.ij.§.fi.cū se.ff.eo.ti. Et adde ꝙ in his iudicijs finalibus p inspectionē oculoꝝ terminādoꝝ nō regritur solēnitas ordinis iudiciarij. Jtē pōt ꝓcedi sine libello ⁊ sine litis ꝯtestatiōe altera p̄te cessante ⁊ se absentāte.in.d. l.iij.C.fi.reg. Et adde p Bar.in.l.q bo.§.fi.ff.de dam.infe. Et adde ꝙ admouenti terminos est imposita pena ciuilis ⁊ criminalis:vt.l.agraria.ff.de termino moto. Jtē qn̄ qs vult facere murū:sepē:fosseā:vel arborē plantare iuxta vicinum quantū spaciū d3 dimittere inter se ⁊ vicinū determinatum est p.l.fi.ff.fi.reg. Libellus aūt [a] in hac actiōe fi.reg.diuersimode formari pōt s̄m veritatē casuū.nā q̄nq3 agiš vt apponātur termini qui p̄us nō apparebant impositi:vt no.gl.l.j. ff.fi.re.quādoq3 vt reponanš termini euulsi quo casu iudex agnoscens de finib⁹ pōt euellentē criminalr̄ punire.l.iij.§.fi dicaš.ff.eo.⁊.l.si ꝯstiteris.C.eo.q̄nq3 vt termini qui fuerunt indebite positi ita ꝙ vnus nō poterat colere ⁊ ariare terram suā quin aliū impediat vel intret in p̄te3 alteri⁹:nā tūc agiš vt erigenš termini ⁊ meli⁹ ponanš.d.l.ij.§.fi.ff.fi.regū.q̄nq3 agiš ad p̄sonales p̄sticatiōes vt ad interesse fruct⁹ ⁊ dāna l.iij.§.in iudicio.⁊.§.se.ff.fi.re. De qbus oīb⁹ vide formā libelloꝝ in spec.de iudi.§.segš.iuxta p̄n.⁊ Rof.in ti.de act.fi. reg.l3 gratia exempli sufficiat vnū exemplū Rofre.hoc mō. Ago ꝯtra ticiū ⁊ dico ꝙ in tali loco h3 p̄diū suū ꝯfine p̄dio meo. Jtē dico ꝙ dicta p̄dia nō sunt inter me ⁊ ip̄m certi finibus distincta.vel ꝙ antiq termini possunt cognosci:vel sunt euulsi flumine vel ab hoīe. Jtē dico ꝙ dictus tici⁹ restitit ne dicta p̄dia certis finibus terminenš vł distinguanš vel ne fi

[a] ¶ Libell⁹ autē. Adde do. Pe. Ja. in titu. de ac. finium regū.

nes reponant.quare peto q dicta pdia subijciant vestri do
minij iudicio ꝯspectui.vel agrimessorē per vos mittēdum.⁊
dictos terminos diuisorios apponi vel reponi vel iādiu re-
positos ⁊ ad psens nō apparētes reuocari ⁊ i melius refor-
mari hec forma ⁊ eius expositio pbatur in iurib⁹ allegatis.
in.j.ij.iij.⁊.iiij.questitis. De forma aūt libelli qū diuisiones
territorioꝝ dñoꝝ tpaliū vel spūaliū petant diuidi ⁊ termina
ri.⁊ etiā de forma libelli ꝯtra agrimessorē falso mō referētē.
vide in spec.de parrochijs.§.j.v.si vero. ¶ Ultimo no.hic
glo.sup vbo agros que cōnumerat vltra tres pdictas actio-
nes mixtas tam in rē q̄ in psonā siue psonales in rē scriptas
in qua glo.adde cum dicit q petitio hereditatis est mixta eo
respectu q sunt tres supiores posite in text.videlz vt partim
habeā iure meo.⁊ partim iure alieno.sed dicit mixta qz cō
uenit psonalib⁹ actionib⁹ in originē ⁊ effectū.⁊ simil'r cū rea
lib⁹ in re ⁊ in effectu. Nā psonalib⁹ ꝯuenit i originē qz sicut
ille oriunt ex ꝯtractu vl' quasi vt.s.eo.§.olim.ita ⁊ hec orit
ex quasi ꝯtractu.s.de obli.que ex quasi ꝯtractu.§.heres.⁊
ꝯuenit cū realib⁹ in origine qz sicut realis orit ex iure qd hz
actor in re vt dñium vel quasi.l.in rē ac.ff.de rei vē.⁊.l.j.ff.
de publi.ita ⁊ hec ex iure qd hz defunctus fundat ius here
dis.l.cū heredes.ff.de acqui.pos.in effectu ꝯuenit cū eis qz
actio psonalis dat ꝯtra debitorē psonal'r obligatū vt.s.e.§.
sic itaqz.ita ⁊ h dat fm tñ qd notat in.l.sed vep.ff.de peti.
here.⁊ sicut reales dant ꝯtra possessorē vel etiā detentorē:
vt.l.officiū.ff.de rei vē.ita ⁊ h dat ꝯtra possidētē p herede
vel pro possessore:vt.l.regul'r.ff.de peti.here. Bar.tñ dicit
in.l.siue bonefidei.§.petitio.ff.de peti.here.que petitio est
in hēre rem qz dat ad declarādū sicut cetere reales.⁊ in pso
nā qz in ea veniūt pstationes que fiunt officio iudicis huic
actiōi deseruiētis.vt in ꝯdēnādo ad dādū pecuniā exactū.
vel pciū rep distractap.dic vt ibi p eum in eadē glo.in fi.dic
sunt tñ iste actiones in rem scripte fm Dy.vt no.in.d.l.iij.§.
est autem.ff.ad exhibēdū in glo.allegata vbi etiā enumerat
actiones psonalis in rem scriptas ⁊ quare sic appellant.⁊ in
quo differūt a veris realib⁹.dic p Bar.l.j.ff.de interdic.

a ¶ Nō pos sit peti.adde hic do. Are. in.ij.col.v.in ea.gl.ibi cō tra.s.de inuti. stipul.

Omnes autem. ¶ Hic ponit quarta di-
uisio actionum que est q
quedā dant ad simplū quedā ad duplū.quedā ad triplum
quedā ad quadruplū. Et diuidit iste.§.in tres ptes vsqz ad
§.actionē:qz pmo ponit vnā diuisionē actionū videlz q que
dam dant in simplū tantū ⁊c. Scdo ibi.in.§.simplū igit po
nit exempla. Tertio ibi.in.§.sz si furti quedā nō manifesti no
tat dñiam inter actiōes penales ab origine.⁊ penales ab ac-
cidēti.⁊ hoc intendit. Actio descēdens ex ꝯtractu regulari-
ter dat ad simplū.sed descēdens ex delicto qñqz dat in du
plum.vt actio furti non manifesti ⁊ actio.l.aquilie ex inficia
tione.⁊ actio de seruo corrupto.⁊ actio ꝯpetens pro legato
relicto pro loco tarde soluto.qñqz dat in triplū vt ꝯditio ex
l.cōpetēs ꝯtra inserentē in libello maiorē summā q̄ debeat
vt aduersariū solutiōe sportulap oneret. Qñqz autē dat in
quadruplū.vt actio furti manifesti.q met⁹ cā actio in factum
de calūniatoribus. ⁊ ꝯditio ex.l.cōtra executores litiū plus
debito exigentes.h.d.vsqz ad.§.sz furti quedā.vel sic. Na-
tura actionū pōt se extendere vsqz ad penā quadrupli vltra
aūt quadruplū nulla actio extēdit se.⁊ actiōes descēdentes
ex ꝯtractu regulariter de sui natura dant tñ in simplū.h.d.
vsqz ad.§.in duplū. Hec aūt regula que vult q nulla actio
transcendat quadruplū que plures recipit limitationes per
glo.magna hic positā in qua dic ibi sz certe duobus sit psta
tio ⁊ duab⁹ actiōib⁹ nā vt h.§.hz locū opz q sit eadem actio.
actio nūero q eidē psone ꝯpetat fm Pe.de pu.vl' pla.in ea
dem glo.ibi sed dic q illa est accusatio sz non actio.dic imo
sit reuocatio.l.seruitutē officio iudicis.C.de libe.⁊ eo.l.si id
tene sequentē solutionē q h hz respect⁹ ad rem.ibi nō:vt eo.
ti.l.si manumissori rñde ad.§.sic igit .in gl.allegata.videlz q
ibi nō hz respectus ad rem fm Pet.⁊ Jo.fab.in ea.gl.ibi hz
respectus ad rem.q.d.qñ pena imponit p respectū ad rem

seu rei estimationē p vb.multiplicatiua.vt duplū triplū ⁊c.
tunc nō excedit quadruplū.⁊ dic vt ibi nō hz respectus ad
rem sz ad punitionē delicti.⁊ ita tz glo.ordinaria.xij.q.ij.c.cū
deuotissimā.de quo inferius dicā in ea.glo.ibi sed.s.de in-
utili stipu.§.alteri ibi vel dicit aliud in pena conuentionali.
q̄ legali.dic q hec solutio nō valet qz etiā pena ꝯuētionalis
nō pōt excedere quadruplū qz cū psumat adiecta i fraudē
vsurap nō potest peti vltra legitimū modū vsurap.l.julian⁹.
§.itē papinianus.ff.de act.empti.⁊.l.cū allegas.C.de vsu.id
dicit latius q̄ dicas gl.in.l.j.C de sen.que pro eo qd interest.
q aūt querit de pena legali aut cōuētionali. Primo casu non
est inuenire q excedat quadruplū.vt hic.⁊.j.eo.§.quadru.
Secūdo casu.s.q in pena ꝯuētionali ꝯclude.q si pena adij-
citur per ver.multiplicatiua simpli dupli triplici ⁊c.nō pōt
excedere quadruplum.ar.huius.§.⁊.l.si dictū.in princi.ff.de
euictiōi.si aūt per ver.simplicia.s.vnus duo tres ⁊c.tunc siue
pēa adijciat scd vt pmitto scribere librū.⁊ si nō scribas da
bis cētū noīe pene.l.stipulatio ista.§.alteri.ff.de ver.oblig.⁊
s.de inuti.stipula.§.alteri.siue adijciat datiōi speciei.vt.l.lu
cius.ff.de act.empti.⁊.l.sciēdū.ff.de euic.tūc q̄ntacūqz sit pe
na pōt peti.vt in dictis iuribus.si aūt adijciat dationi q̄tita-
tis tūc qz psumit adiecta in fraudē vsurarū in.l.cum allegas
C.de vsuris.vt.l.julianus.§.idē papinianus.ff.de act.ēpti.⁊
l.⁊ ideo.cū hodie iure nouissimo non debeant vsure nisi in
nautico fenore ⁊ in alijs casibus notatis p versus p Hostiē.
in summa de vsuris sequit q hodie pena adiecta q̄titati nō
possit peti [a] cū psumat adiecta in fraudē vsurarū.vt not.j.
eo.§ ibidē.⁊.d.l.cū allegas fm Dy. Sz Bar.alias dicit.in
d.l.j.C.de sen.que pro eo.qd interest.⁊ in.d.l.stipulatio ista
§.alteri.ff.de ver.obli.videlz q si pena adijcitur certe rei vt
vēdo p cētū.⁊ sic exprimit certa q̄titas.tūc pōt addijci pe-
na q̄ticūqz ⁊ per quecūqz verba vt sub pena dupli quadru
pli vel decupli.vel sub pena mille.vt.l.si dictū.ff.d euic. Si
aūt adijciat rei principaliter incerte vt sub pena eius q in-
tereris vel eius qz tūc res valebit.⁊ tunc p nomina multipli-
catiua non pōt excedere duplum.vt.d.l.vnica.C.de sent.q
pro eo.qd inter est. Qd aūt supra dictū ē q qñ pena adijcit
facto pōt exigi q̄ntacūqz sit limitat Saly.in.l.rogasti.§.si ti
bi.ff.si cer.pe.⁊.l.cū allegas.C.de vsuris esse verū nisi sit co
ptatus color fraudi.l.si decipiēdi.§.fi.ff.ad velleya.⁊ id im-
probat practicā butrigarij qua cōmuniter vtunt tabelliōes
bononē.s.q debitor pmittit dare ⁊ restituere pecuniā mu-
tuatā.j.terminum alis pmittit asportare pignora aurea ⁊ argē
tea valentia dictā q̄ntitatem ⁊ si non fecerit promittit tan-
tum noīe pene.nā id censet hoc casu ac si pena fuisset adie
cta dationi q̄titatis.qz per obligatiōem q̄titatis pcedētem ⁊
penā stipulationē subsequentem credit factum medium in
fraudē appositū.ar.l.j.§.j.ff.siqs testamēto esse liber iussus
fuerit.⁊ ꝑpter hoc dicit.etiā Bar.in.l.naturalis.§.q faciā
ff.de pscriptis vbis.q si arbiter cōdēnauit me ad certā q̄ti
tatē pecunie dādā aduersario sz nō dederim.nō propterea
pena pōt exigi a me pena posita tpe compromissi quia cen-
set adiecta q̄titati.ar.d.§.q si faciā ⁊ i fraudē vsurap vt.d.l.
cū allegas. Sz Ang.i.l.eadē §.catho.ff.d v.ob.dicit q vis
ē in modo practicādi.q si agat ex hoc capite qz nō ē paritū
snie arbiter pōt peti pena qz venit ratione ꝯtemptus.l.siqs
rē ⁊ ibi gl.ff.de arbi.si autem agat ex hoc capite qz pecunia
nō est soluta tunc non potest peti pena vt.d.l.cum allegas.
Adde etiā no.Bar.i.l.q reus.§.qui stipulat .ff.de solu.scilz
q pena adiecta q̄titati nō censet i fraudē vsurarū adijcien-
do sortē in personā ti.ij ⁊ penā in personā meā.vt pmittis
mihi.x.dare ticio ⁊ si nō dederis dabis mihi cētū noīe pe-
ne ⁊ p hoc dicit.vsurarios cōmittere fraudē posse per illum
tex. ¶ Et no.q tam notarij scribētes q̄ psone tractātes cō-
tract⁹ vsurarios tenētur in foro ecclesie ad restitutionē illap
vsurarū.gl.notabilis ē i.l.si sciēte.ff.ad.l.pompeiā.de pari.
Itē adde q h hic posita.s.q pena legalis vl' etiā cōuētiona-
lis p noīa respectiua seu multiplicatiua dupli tripli ⁊ sic.nō
potest

pōt excedere quadruplū vt hic limitaē pluripliciter per gl.
magna; valet ꝙ est verū qñ est pena extite vtriusqꝫ sec⁹ exi
stente vnius tātū vt est interesse quod pōt excedere in cētu-
plo vt primis tribus contrarijs gl. itē hoc ē verū quādo pe-
na debeē vni tātū vel vna actione tātū. secus si pena debeē
pluribus ꝑsonis vel ex pluribus actionibus. l. & generalr. §. illud.
& l. sigs ab alio. ff. de calū. Itē sec⁹ si pena nō īponiē ꝑ respe
ctū ad rē: vt in l. si manumisso. C. de libe. & §. sic iure. in fi. in
auē. vt iudi. sine quoquo suffra. col. ij. hic in glo. allega. & ita
intelligiē in. d. c. cū devotissima. xij. q. ij. vbi recitaē lex posi
ta in lombardia puniēs eum qui cum socijs armatis iuit ad
inuadendū & dānificandū territoriū alterius. nā puniē pu-
nit. l. corporalr in plus & sequētes in minus pro delicto & re
stitutiōe in quadruplū. iō dicit gl. ꝙ siue sit pena legalis siue
ꝯuētionalis pōt apponi in infinitū ſm qualitatē negocij vel
delicti. Sed si habeaē pure respectus ad rē ipsaꝫ tunc suffi
cit pena quadrupli vt hic. de pena autē supradicti delicti ꝑ
lōbardiā puniti vide ð iure ciuili in. l. ij. §. doleo. & §. sigs. ff.
vi bo. rap. Pro formatiōe libelli in actione descēdēte ꝙ sti-
pulatione ꝑmitte ꝙ in stipulōne nascanē due actiōes. vt dicit
tex. ī. ð ver. obli. & diciē res certa qñ appet. qd quale & ꝗtitas
vt. l. certū. ff. si cer. pe. ꝑ se vel relationē ad aliud: vt. l. iij. C. ð
sen. que sine certa ꝗtitate. Et qñqꝫ etiā diciē certa ꝑ appel-
lationē ꝓprij nois singularis. vt in glo. no. in. v. & iudicia. l. l.
hac ꝯsultissima. [a] C. q testa. face. pos. Si aūt qs stipuleē in
certū tunc nasciē actio ex stipulatu vt dictis iuribus. & diciē
res incerta vbicūqꝫ ista tria vl aliqd ex eis defecit. iō si stipu
lor bouē mihi dari in genere vel dari decē corbes frumēti
vel vini boni vl melioris stipulō diciē incerta qꝛ defecit qua-
le sec⁹ si dicā. x. corbes frumēti vel vini optimi. qꝛ superlatiu⁹
facit rē certā cū nihil meli⁹ optimo inueniaē sed nō positiu⁹
vel cōparatiu⁹ q supra se recipiūt gradū excessiuū similr sti-
pulatio futuri partus vel futuroꝝ fructuū incerta est. qꝛ tpe
stipulōnis res nō ē certa in reꝝ natura. Itē stipulō factoꝝ ē in-
certa puta de faciēdo domū vel fouēā vel tradendo vacuā
possessionē. qꝛ oīa facta sunt incerta & iō stipulō vsufructus ē
incerta qꝛ in eo venit pati & sic ꝑciū qđ est incertū. Et similr
stipulō alternatiua ē incerta vbi ē electio debitoris. & iō tunc
admittiē libellus incertus: vt. j. eo. §. hinc aūt. item stipulō sor
tis & vsuraꝝ futurarū diciē incerta respectu sortis. & ideo ꝓ
sorte petenda dareē certi ꝯditio ex stipulōne & ꝓ futuris vsu
ris si possent peti dareē actio ex stipulōne hec oīa ꝓbanē l. l.
vbi aūt nō appet ꝑ totū. l. ff. de ver. obli. ¶ Libellus igiē in-
certi ꝯditōe ex stipu. sic formaē. Ego ꝯtra ticiū & dico ꝙ suꝫ
stipulat⁹ ab eo talē librū suū talis ꝯditōis mihi dari dictū li-
brū ex tali cā. ꝑcedēte interrogatiōe mea item dico ꝙ ipse in
cōtinēti ꝓmisit mihi dare dictū librū ex dicta cā subsequen
te responsione sua. itē dico ꝙ dictus ticius recusat dare & tra
dere dictū librū ideo peto ipm vestra snia cōdēnari ad dā-
dum & tradēdū mihi dictū librū per stipulationē ꝓmissum.
Probaē hec forma in. d. l. sigs ceterū. & d. l. stipulationum
quedā. ff. de vb. obli. in ꝑn. de qua ēt forma vide in specu.
de solu. §. sequiē vſi. si vero aliqs & ꝑ Odo. in ti. de certi cō-
ditione ex stipulatiōe. talē librū talis ꝯditionis ideo dē vt ap
pareat res certa ꝓmissa per quā discerniē actio que ex stipu
latione descendit. s. an actor intentet actionē ex stipulatu vel
certi ꝯditiōe ex stipulatiōe cū vtraqꝫ nascaē ex stipulatōe: vt
ī. dcm̄ est. nā ex narratione facti & ex medio ꝯcludendi. qđ
appellaē. minor ꝓpositio ſm Bart. in. l. i. ff. si cer. peta. & l. si
prius. ff. de noui opis nunc. inducit declaratio iuris & mo-
dus actio. intentādi. l. si ex plagis. §. in cliuo. ff. ad. l. aquili. &
ꝑ Bar. i. l. certi ꝯditio. ff. si cer. peta. & l. vt responsum. C. de
trans. & c. dilecti filij. de iudi. vbi est tex. ꝙ fcm̄ dꝫ pure & sim
pliciter narrari obmisso ꝓprio noīe actionis: vt si actor non
vult cā exprimere nō cogaē: vt. c. examinata. eo. ti. & in gl. ma
gistrali. & ordinaria in. §. sancimus igiē in auē. de exhibēdis
reis. col. v. de quo plene ꝑ Bal. in. l. edita. C. de eden. Seq
tur mihi dari hec stipulatio est certa ideo dē certi ꝯditio qꝛ
qui teneē ad dandū teneē ad dñium transferendū. nec suc-
cedit regulariter obligatio ad interesse: vt. d. l. vbi autē. in fi.
ff. de vb. obli. & ī. eo. §. sic itaqꝫ. & l. si ita distrahaē in fi. ff. de
ꝯtrahē. emp. de quo dic plene ꝑ Bar. in. l. stipulatiōes non
diuidunē. de vb. obli. in. j. ij. & iij. oppositiōe. Sꝫ qd si nō sti
pulor dari sꝫ simplr dico ꝓmittis mihi dare talē rē an intel-
ligaē ꝙ debeas dare & dñium transferre. dic ꝙ sic. iō ꝓcedit
libellus in quo petā reū ꝯdēnari ad dandū simplr ꝯdēnari
ad rē ſm Bar. in. l. si fundū certū dic. ff. de vbo. obli. Seqē
ex tali cā hoc ideo dē. qꝛ nō ꝓcedit libellus si dico ago ꝯtra
te qꝛ ꝓmisisti mihi nisi exprimaē cā ſm Bar. in. l. ij. §. circa.
ff. de doli excep. sed Saly. dicit in. l. generalr. C. de non nu.
pecu. ꝙ imo ꝓcedit libellus sine cā. vt dicit glo. in hoc velle
sicut ꝓcedit libellus generalis. in l. fi. C. de ꝗna excep. sed si
reus petat declarari bñ cogiē actor exprimere cām vt ibi. ff.
de edē. An aūt vꝫ stipulō sine cā sunt gl. ꝯrie. qꝛ ī. d. l. ij. §. cir-
ca. dicit ꝙ nō vꝫ ī effectu qꝛ obstat exceptio doli. sꝫ glo. in. l.
iij. §. i. ff. de ꝯsti. pecu. & l. q cū alio. ff. ð reg. iur. ꝙ vꝫ ꝯclusio
doc. [b] est. s. ꝙ qñqꝫ vterqꝫ. s. stipulator & ꝓmissor vl saltim
ꝓmissor scit cāꝫ nō subesse & tūc vꝫ ꝙ satis ꝓ cā ē ipsa libera
litas. l. ð iure. ff. ð do. & qꝛ vbi nō subest cā ꝑsumiē cā dona
tionis. l. cāpanus. ff. de ope. liber. Si autē ꝓmissor per erro
rem ꝓmittat tunc nō vꝫ effectualiter qꝛ obstat exceptio doli.
vt dicto. §. circa. in dubio autē presumiē per errorē ꝓmisso
rem ꝓmisisse & tūc nō valet qꝛ nemo presumiē iactare suuꝫ
l. cū indebi. §. fi. ff. de proba. & allegaē pro casu & ibi Bar. ð
clarat. vnde de hoc per Bar. in. d. §. circa & per Saly. in. d.
l. generalr. & vt hic error tollaē dicūt notarij in instrumentis
& alijs ex certa scia & nō per aliquē iuris errorē ꝓmisit &c.
vt dicit Bar. in. d. §. fi. Et adde ꝙ lꝫ instrumēto nō ꝯtineaē
cā tamē pōt per testes ꝓbari vt voluit glo. notabilis in. d. §.
circa. in ver. nocebit per alᵃs ꝯiecturas. vt in glo. notabili l. l.
cū qd. ff. si cer. pe. Sequiē ꝑcedēte interrogatione hoc iō dē
qꝛ formaē & solēnitas ē in stipulatōe ꝙ ꝓcedat interrogatio
& sequaē respōsio in cōtinēti cōsonās. Si aūt eēt dissensus
vel respōsio ex interuallo nō valet stipulatio. vt. ī. de v. obli.
in prin. §. j. & l. j. §. j. & ij. & iij. ff. de verbo. obli. lꝫ mutus & sur
dus regulariter possint obligari in alijs ꝯtractib⁹ annuendo
capite vel humerū. l. vbi nō voce. ff. de re. iur. & ēt mrīmoniū
ꝯtrahēdo. in. c. cū apud. de sponsa. tñ ꝯtractū stipulatiōis ini
re nō pñt. vt. ī. de inutili. stipu. §. mutū. qd aūt si in instro vel
teste dicaē ꝙ solēnit qs ꝓmisit an intelligiē de vera stipulatio
ne ꝑcedēte interrogatiōe & secuta respōsione an de simplici
sponsione sine stipulatōe. dic ꝙ in instrumēto a notario ꝯfe
cto dꝫ cē in hoc peritus: vt no. de tabularijs. l. generali lib. x. &
teneē si debitas solēnitates omittit. l. fi. C. de magistra. quę ꝑ
sumiē in dubio solēniter facta. Secus aūt in testibus q re-
gulariter nō sunt periti de forma stipulatōis nō intelligiē te
stis deponere siue nuda ꝓmissione siue stipulatōe & hoc vo
luit glo. ī. de inuti. stipu. §. si scriptū fuerit. & ibi dixi. & C. de
fide instru. l. fi. & l. j. C. ð vsu. & iō si testis esset peritus idē esset
ꝙ in notario ſm Bar. l. l. sciēdū. ff. de v. ob. lꝫ Saly. alr di-
cat. in. d. l. j. C. de vsu. In actōe aūt ex stipulatu ad īcertū pu
ta cū qs ꝓmisit edificare domū ē triplex mod⁹ practicādi &
libellādi sꝫ ꝙ ē ī actione ex empto ð qua. l. l. j. ff. de act. em
pti. & dicā. j. eo. §. actionū aūt. Primo mō petēdo ꝯdēnari ad
fcm̄ ꝙ si recusauerit velle facē ad īterrogatōꝫ iudicis cū pos
sit purgare morā ſm materiā. l. si insulā. ff. de v. ob. condēna
bitur ad interesse. Scdo modo simpliciter petēdo interesse.
Tertio modo petēdo cōditionaliter reū cōdēnari ad factū
& si nō fecerit petēdo īteresse. & sic due intētanē actiōes lꝫ cō-
ditiōaliter. s. actio ex stipulatu ad factū. & certi cōdictio ex sti
pulatiōe ad interesse. ꝙ similiter venit tacite in stipula. facit.
l. stipulatiōes. §. celsus. & ibi ꝑ Bar. ff. de v. ob. Et an re⁹ ꝑ-
cise possit cōpelli ad factū sicut dicit glo. de scriptore q ꝓmis
sit scribē librū q pōt ꝑcise cōpelli ad scribēdū & ꝓpter hoc
cōpedibus teneri vt. l. stipulatio ista. §. siue autē. ff. de ope.
noui nūcia. Itē an post morā sit lter eē ī obligatōe vt illud

[a] ¶ Hac cō sultissima. vbi vid bal. ponētē quid sit certū l. iij. col. certū in- quit est quā do nulla pōt esse fallētia.

[b] ¶ Conclu sio doc. vide do. Alex. l. l. triticū. ð ver. oblig.

peti debeat in libello vel debeat peti ipsum factum. dic per Bar. in. d. l. stipulationes non diuiduntur et per Bal. l. j. C. de sen. que pro eo quod inter. Item quid si quis promiserit facere domum simpliciter non adiecto termino. quando dicitur esse in mora in non faciendo. dic dum transit tantum tempus quo potuit perficere et non perfecit committitur stipulatio ad interesse totale. l. si stipulatus essem apud te. ff. de ver. ob. Sed ad particulare interesse dicitur esse in mora statim cum potuit inchoare et non inchoauit. vt. d. l. stipulationes si diuiduntur. §. plane.

In duplum.

¶ Actiones hic posite dantur in duplum. h. d. vsque ad. §. tripli. Et quia de actionibus hic no. alique sunt. s. declarate. et alique declarabuntur inferius. videamus de actione serui corrupti de qua principaliter hic tractatur. In qua dic quod hec actio directa datur domino. ff. de seruo corrup. l. j. et l. si quis seruo. C. de fur. Sed vtilis datur bonefidei possessori vt emptori et fructuario ratione operarum amissarum. l. j. §. j. et ibi no. ff. de seruo corrup. Et ibi etiam datur patri pro filio corrup. vel filia. quia interest nostra alios liberorum nostrorum non corrumpi. l. vt tam. §. j. ff. eo. et fiet hoc casu officio iudicis estimatio operarum ac etiam affectionis delato patri iuramento taxatione iudicis precedente. vt ibi no. et dicit. s. de obli. ex delic. §. vnde illud. et. C. interdum et hic in gl. pe. et sic datur marito pro vxore corrupta secundum Bar. in. l. vt tam. quia est in eius potestate quo ad operas. vt. l. sicuti. ff. de operi. lib. Sed nunquid datur ipsi corrupto puta scolari seducto vt expenderit in malis vsibus pecunias sui studij contra ipsos seductores et corruptores. Jo. fa. sequendo pe. dicit quod sic. quia si datur patri pro filio multomagis ipso filio. quia omnis ordinata caritas et c. l. presens. C. de ser. et aqua. pro quo facit glo. in rub. C. ad. l. fauiam. de plagia. licet secus de rigore. quia in re propria et c. vt. l. in re mandata. C. man. et in. l. dolosus. et. l. si duo. ff. de dolo. et quia in pari causa et c. l. si seruum. §. sequitur. ff. de ver. obli. Et tenetur corruptor quanti seruus deterioratus est in corpore. vel aia ex mala persuasione. et ad estimationem rerum a seruo delatarum. vt hic. et. l. si quis seruum. §. fi. cum. l. seq. ff. de seruo corrup. potest etiam criminaliter puniri. l. in eum. ff. de extraor. cri. potest etiam accusari. l. fauia de plagia. Et est in electione domini recipere preciuum serui vel seruum cum deterioratione. vt. d. l. vt tam. §. fi. ¶ Libellus [a] in hac actione sic formatur. Ago contra ticium et dico quod eius persuasione dolo et fraude corrupit et induxit talem seruum meum ad furandum et sibi suasit vt me contemneret non obediendo vel furando mihi tales res vel dolo et fraude vel calliditate sua induxit seruum meum et sibi persuasit vt contemneret me non obediendo et fugiendo vel vt esset amator meretricum et eas sequeretur. Quare cum dictus seruus prius esset bonus et fidelis. et nunc sit corruptus et damnatus et de bono malus factus et deterioratus. vel decem minus valens quam prius erat. et in tantum interfuit mea quare peto dictum ticium condemnari mihi in duplum et deteriorationis dicti serui estimationis dictarum rerum tanti valoris furto subtractarum a dicto seruo malitia et persuasione dicti ticij. Probatur hec forma hic. et. ff. de seruo corrup. l. j. et. l. in hoc iudicio. et. l. vt tam. §. estimatio in filio autem vel vxore corruptis referas te ad estimationem operarum et affectionis non ad estimationem corporum. quia liberum corpus non recipit estimationem. l. fi. ff. de his qui deiece. vel effu. Et de forma huius libelli. vide in spec. de seruo non ordi. §. j. v. sed serui. et per Odo. in ti. de acti. serui corrupti. ¶ Et not. quod ex sola persuasione quis punitur licet ille qui persuadetur et mandatur esset also facturus. quia hoc mandatum consilium et persuasio cadit in proprium nomen delicti et statim contrahitur obligatio et consumatur delictum licet alias quis obligetur ex mandato solum delicti tempore consumati. quod quis mandauit. l. sepe in fi. ff. de ver. signi. et glo. nota in. l. j. §. persuadere. ff. de seruo corrup. et. s. de obl. ex delic. §. interdum. et per Bar. i. l. non solum. §. si mandato. ff. de iniur. Et ponne differentiam inter mandatum fauorem et consilium. vt in gl. magistra. in cle. j. de penis. Item adde quod duplum non est tantum pena sed continet rei persecutionem. l. vt tam. §. in hac. ff. de seruo corrup. ¶ Vltimo no. quod licet corruptela non habeat locum seu effectum vt quia seruus vel filius cui persuasum fuit vt furtum committeret denunciauit patri vel domino. tamen agit pater vel dominus ad id quod sua interest. ac si vere filius vel seruus fuisset corruptus: vt no. in. l. si quis seruo. C. de fur. et dicit. s. de obligatione ex delicto. §. vnde illud queritur petens.

[a] ¶ Libellus. Adde hic do. Aretin. in. ij. col. vsi. quomodo aliter formatur libellus.

[b] ¶ Per quem. de his vide do. Pe. de ser. in for. lib. quo petitur here. ex testa. in glo. quere. et in forma li. i acti. reali. et per Pau. de ca. in. d. auc. offeratur. in fi. remissiue tamen.

Triplici vero.

¶ Actor petens per dolum in libello maiorem quantitatem quam debeatur vt reum maioribus grauet expensis tenetur in triplo eius damni quod reus passus fuit in quo triplo continetur simplum pro damno. h. d. vsque ad. §. quadrupli. ¶ Notabilia colliguntur ex gl. Et primo quod libellus est regulariter porrigendus est de substantia iudicij propter duo. s. vt reus possit deliberare et iudex iuxta libelli deliberationem conformem possit ferre sententiam vt in auc. offeratur. C. de litis contest. que canonizata est. iij. q. iij. c. offeratur. et in. §. sancimus. in auc. de exhibe. et intro. col. v. vbi est glo. magistra. Fallit in quattuor casibus secundum glo. hic in quibus non requiritur libellus nec sententia in scriptis requiritur talis qualis petitio que scribatur in actis per no. vt no. glo. in cle. sepe. de verb. obli. et per Bar. in extrauaganti ad reprimendum. et isti casus sunt quando causa est breuis que summatim et breuiter sine magno litigio est expedienda: vt puta quando est de parua quantitate. Non enim debet iudex pati causam paruere quantitatis ordinario iudicio ventilari in quo magis expenderetur quam comodum recideret secundum Bar. in. l. mediterranee. C. de ano et tri. lib. x. Item quando est inter viles et pauperes personas. item quando episcopus cognoscit inter clericos vel inter clericum reum et actorem laicum. et isti tres casus notantur in auc. nisi breuiores. C. de sente. ex peri. re. sed hodie per concilium lateranense etiam in causa clericorum requiritur libellus in scriptis: vt in. c. quam contra falsam. de proba. Et no. in auc. vt clici primum apud proprios episcopos conueniantur coi. vj. item et quartus casus in quo non requiritur libellus. s. in sindicatu officialium. vt in auc. vt iudi. sine quo suffi. §. necessitatem. col. ij. Et no. in dicta auc. nisi breuiores. quo casu non cogitur etiam officialis satisdare: sed statur sue iuratorie cautioni: vt no. glo. J. de satisda. in. §. sed hodie. in. v. sue promissioni plures alij casus in quibus non requiritur libellus enumerat glo. in. d. §. sancimus. in auc. ex litis. Sed spec. in ti. de libellorum concessione. §. nunc dicendum est connumerat. xlvj. casus in quibus non requiritur libellus vbi vide plene per eum per quem [b] autem debet libellus eo offerri. an per iudicem vel actorem. item an libellus debeat inseri in citatione et cuius expensis debeat dari a notario copia libelli. Item an ex consensu partium possit expresse remitti datio libelli sicut quotidie remittitur in compromissis dic per Bar in auc. offeratur. olim autem dicit. hic gl. non offerebatur libellus de necessitate nisi in casu legis quotiens. C. de digni. scilicet quando personas accusat vel conuenit illustres. Et intellige quod olim non offerebatur libellus de necessitate in ciuili sed in criminali sic. vt. l. libellorum. ff. de a tu. secundum Dy. ¶ Et no. l. d. §. sancimus. Secundum notabile colligit gl. quod res que petitur debet declarari in libello quod intellige secundum naturam et qualitatem rei que petitur. vt. l. si in rem. ff. de rei ven. et est tex. optimus in. l. actione. ff. de vsuris. si tamen actor iuret quod sit incertus super aliqua qualitate rei petite non retardatur processus dummodo postea in processu litis medius informatus declaret. no. in. l. j. dicta actione. Quod autem si quando non est petitum libellum incertum declarari an procedat iudicium. dic quod sic. sed non sequitur condemnatio nisi iudex possit ex actis et probationibus certificari super quo ferat sententiam secundum Bar. in. d. l. si in rem. Et no. per glo. in. l. §. si quis argentum. ff. de po. Quando autem actor dicit in libello quod rem tantum valet et plus quid importat illud verbum et plus. dic per Bar. in. l. cum eo furti. ff. de in litem iuran. et. d. l. in actione. ff. de fur. et ibi vide. Tertium notabile quod colligit hec gl. est quia sportule que soluuntur in causa dicantur expense litis. Et quod dicantur sportule dicitur in glo. in verbo sportularum. l. quod ponebatur in sporta. i. in aliquo vase ad hoc destinato. et ille sportule siue salaria sunt duplicis generis quia quedam dantur nuncijs et executoribus pro citationibus et executoribus causarum et iste dabantur olim secundum quantitatem petitam maiorem vel minorem vt innuit hic tex. hodie autem secundum longinquitatem itineris et laboris quia plus debebatur pro citatione vel executione in villis quam in ciuitate puta vnus nummus pro quolibet miliari. vt dicit gl. in auc. de iudicibus. §. nulloque in verbo dispositam vbi est gl. magistra. de hoc vel secundum Jo. fab. fiet solutio secundum vtrumque. s. attenta quantitate pro qua debet

q̄ dz fieri executio ex lōgingtate loborio. vt l auc. sz hodie. C. de epi. et cle. et istas sportulas olim p̄ro soluebat re⁹ sz actor plus petēs et succūbēs sibi sstituebat i triplū: vt i tex. pl⁹ peti. Nā fm gl. et Jan. l. C. de plus peti. si actor petit i libello plus loco re vel cā hz locū pena dupl⁹. §. vt ꝯdēnet actor reo in oi dāno sportulaꝝ in triplū et nihilomin⁹ in alijs expēsis si succūbat in cā. vt. l. ꝓperandū. §. finalē. C. de iudi. nā ꝫ pro alijs expēsis notarioꝝ et aduocatoꝝ et similiū nō hz locuꝫ hec pena. sz solū p̄ sportulis executori datis. qꝫ pene nō sunt extendende. vt notat glo. in ver. i iudicio. s. eo. §. itē mixta. et istos nuncios executores pōt et iudex delegatus qui pōt sibi eos eligere punire et remouere si negligētiā extorsionē vel baratariā ꝯmisserint. C. d̄ spor. l. ij. Alie sportule siue salaria sunt que dant iudicibus. et iste soluūtur ab vtraqꝫ pte. vt notat. in. l. fi. C. de fruc. et li. ex. et iste in iudice delegato sunt certe qꝫ dant duo aurei ab vtraqꝫ pte quando lis ꝯtestat et duo alij ab vtraqꝫ pte in fine litis. vt in auc. de iud. §. ne aūt. et nō plus siue q̄titas litis sit magna siue pua. vt dicit hic glo. itē hoc verū quādo q̄titas trāscēdit cētū aureos qꝫ a cētū aureis. j. nō soluūt sportule. vt. d. §. vt aūt. sz in ordinario ° dicit glo. in auc. offeratur. C. de litis ꝯtestatione. non sunt determinate sportule. nisi in certis casibus: vt in agētibus in rebus: vt. l. fi. C. de agenti. in rebus. lib. xij. et in clericis qui olim iure. C. soluebant vnū semissem. vt. l. omnes. §. executoribus C. de epi. et cleri. et hodie iure autēticoꝝ soluūt quattuor siliquas qñ cōueniunt in puincia ppria. et si vocātur in alia puincia soluūt vnū solidū. vt in auc. sz hodie et in corpore vñ sumit. C. de epi. et cle. sz dic q̄ isti casus soluūtur i delegatis siue qñ causa est delegata. vl loquūtur de sportulis executoris ideo dic fm Jaco. de bel. et Jnno. in. c. cū ab ol. de vita et honestate clericorū. l. sz gl. ibi videat innuere oppositū q̄ iudici ordinario nihil dz solui. nec p̄ sportulis nec alio mō si hz salariū cōdecēs de publico nec etiā recipere hodie esculēta nec poculēta. vt no. glo. in auc. scriptū exēplar sub aūt. vt iudices siue quoquo suffra. et ibi p̄ Jo. de bel. col. ij. et ideo nō bene sensit glo. in dicta auc. de iudi. §. ne autē. in ver. pedaneos que dicit idē in alijs iudicib⁹ vt in pedaneis de qbus ibi loquit qꝫ ibi loquit in delegatis vt in prin. dicit glo. fm Jac. de gabel. vbi iudex tamē ordi. in multis ptib⁹ fm statuta et cōsuetudines terraꝝ que cōsuetudo seruāda est. vt no. glo. in. d. auc. offerat. facit solui sportulas que alibi appellātur capita solidorū. alibi vero et ambidecia et soluitur fisco vt voluit glo. j. in fi. in. d. §. nullo in auc. de iudi. Jste autem sportule remittūtur in pluribus casibus notatis hic in glo. s. paupperib⁹. itē pupillis. vt. s̄. qb⁹ aliena. l. sz. §. nūc admonendi in glo. sup verbo sine omni dāno. et p̄ puilegiū quoddā etiā aduersariū. vt. l. fi. C. de fruct. et li. expē. Jtem clericis minor solutio iponit. vt. s̄. dixi. sz de iure canonico etiā s̄ legati nō debent sportule lz sumpt⁹ sicut et testi. vt. d. c. cum ab omni de vita et ho. cle. et. c. statutū. de rescrip. lib. vj. Salariū aūt assessoriū et notarioꝝ et iudicis delegati dz bene solui a partibus: vt. d. c. statutū. Et adde fm Jo. de bel. q̄ vbi iudici delegato nō sit ꝓuisum hodie de salario publico debeat hēre hodie salariū de publico et sportulas a partibus: vt. d. §. ne aūt. v. et neqꝫ l auc. de iudi. q̄ statuēdū erit fm laborē et qualitatē cāe et facūdiā psone alle. in arg. ff. de var. et extraor. l. j. §. in honorarijs. Itē an arbiter debeat hēre has sportulas. lz spec. q̄ sic in ti. de arbi. ad fi. ver. sed no. q̄ arbiter. et tz hic Jo. fab. q̄ si eoꝝ fieret maior petitio q̄ deberet pp quā petitionē solueret nūcijs maiores sportulas q̄ deberet haberet locū hēret pena huius. §. alias aūt generalr. C. de epi. et cle. in glo. magna ibi. vel dic. l. causatiue et non ꝯsecutiue iunge alia. ꝫ glo. clariorē. j. in ver. ꝯsequit. Sz tñ hoc melius dic si actor scienter et dolose et ex cā fecit vt reus maiores sportulas solueret hēret locū pena tripli. de qua hic est. et sic ē causatiue. secus si ob hāc cām nō fecit sed simplr. et temerarie plus petijt pp qd̄ reus passus maiores expēsas ꝯsecutiue. l. ꝯsecutiua et nō hz locū hec pena sz Jo. fa. in eadē glo. iuxta finē. v. dū dicit q̄ vex puto. dicit q̄ imo hz etiā hodie locuꝫ pena tripli in eo q̄ p̄ dolū petit plus debito. vt hic. et. j. eo. §. plus. l. vt puniat in triplo expēsaꝝ. iō dic q̄ plus petēs p̄ dolum punit in triplo expēsaꝝ. vt hic sz si p̄ dolū petit. et p̄ dolū exigit cautionē de plus. nec plus petit p̄ dolū sed p̄ temeritatē tūc punit solū in expēsis: vt. l. cū quē temere. ff. de iudi. nec ob auc. libellū. C. de litis ꝯtest. qꝫ ibi loqt in alio casu. s. de pena nō ꝓsequētis ad litis ꝯtest. infra duos mēses a die porrectionis libelli q̄ ꝯdēnat in duplū. hic aūt loquit de pena ꝓsequētis et plus petētis qui cōdēnat in triplo expēsaꝝ fm Barto. in. d. l. vnica. de plus peti. C. forme libelli in hac acti. lz nō tradat p̄ Spec. et Odo. pōt tñ fundari sup ꝯditione ex. l. hoc mō ꝯtra plus petētē. Ago ꝯtra ticiū et dico q̄ cū essem debitor in decē ipse potuerit coram tali iudice libellū ꝯuētionis in quo ꝯueniebat me scienter et dolose in plus q̄ deberē. s. in. xxx. ppter quā ꝯuētionē in plus factā ego sum passus in qnqꝫ in solōne sportulaꝝ a me ex hac solutarū tali executori vel nuncio. quē misit ad me citandū vel pignorandum vigore dicte ꝯuentionis. que qnqꝫ nō soluissez si solaꝫ debitā q̄titatem petijsset. quare cū ex dispositiōe legis cecidit in penā tripli eius dānum qd̄ passus sum qd̄ dānum est qnqꝫ libraꝝ denaꝝ per me solutaꝝ dicto executori peto ipm ticiuꝫ ꝯdēnari in quindeciꝫ ad dandū et soluendū mihi pro dicta pena per cū in cursa. et pbat hec forma in hoc tex. et ver. §. quadrupli. j. eo. et no. qd̄ lz aīs quis ex ꝯuentione seu citatione nō incidit in penā nisi demū lite ꝯtesta. l. amplius. et ibi per Bar. ff. rem ra. ha. tñ h̄ nō requirit ꝯtestatio litis: quia hic punit sola porrectiōe libelli ꝯtinentis plus re loco vl cā secuto dāno in maiori solutiōe spor. ex hac cā. Jtem q̄ iste sportule soluebant a reo ante litē ꝯtestatā: vt hic in glo. in v. reus lz eas postea recuperet ab actore: vt hic in glo. magna scienter et dolose iō vr qꝫ si sine dolo sz temerarie solū plus petijsset ꝯdēnaret solū in expensas fm Bart. in. d. l. j. C. de plus petitionibus: lz glo. hic in ver. ꝯsequat tenuerit hēre locum hanc penā ēt si sine dolo sit plus petitū q̄. s̄. reprobatū est. Jtē dū vr ex dispositiōe legis intellige. l. ciuilis. et sic dat cōditio ex. l. ad petendū hanc penā: vt hic in gl. in v. ꝯsequatur. cū nō sit expressuꝫ nomen actiōis: vt. l. j. et. C. de cōdi. ex. l. Jtē intellige. ex. l. ciuili greca quā nō habemus: vt dicit hic dicta glo. in v. ꝯsequat. et sic pꝫ q̄ vbi vna ꝯstō vel statutuꝫ facit mētionē de alia lz aliud nō reperiat tñ hoc ex se dispo nit de quo p̄ Bar. in. l. admonen. ff. de iureiuran.

> Forma libelli qñ agit ad penam tripli eo q̄ pl⁹ debito in libello ꝯprehēsuꝫ est. Et adō h̄ d. Are. circa fi. v. in practica autem.

> Ordinario. De hoc dic aliqd per Car. i cle. statutū. de elec. in. vij. qōne.

Quadrupli.

Superius posuit de actionibus que dant ad penaꝫ dupli et tripli nunc tractat de his que dant ad penā quadrupli quattuor notando actiōes. s. actionē furti manifesti. q̄ metus cā. et actionē in factū que dat in ti. de calūniatorib⁹. et ꝯditionē ex lege que dat ꝯtra executores litium plus debito exigentes. Et iste. §. hoc intendit in summa. Actio furti manifesti. et actio q̄ metus cā. et actio in factū de calūniatorib⁹. et cōditio ex lege ꝯtra executores plus debito exigētes dat in q̄druplum. h. d. vsqꝫ ad. §. sz furti. Et attēde q̄ actio q̄ met⁹ cā est penalis ad q̄druplū accidentalr. s. si res nō restituat: vt. j. eo. §. itē als d̄ eo. sz alie tres sunt penales psonalr ab ipso initio de actiōe furti manifesti cui dat ꝯtra quē ad qd. et an totū sit pena vidisti supra plene d̄ ob. que ex q̄si delic. nas. p̄ totuꝫ. et ibi ēt dixi qualiter format libellus in ea qñ agit criminaliter per accusationem vel inquisitionē. s. ad penā corporalē vel pecuniariā applicādo fisco. de quo ēt vide i spec. de sar. §. j. ver. si autē velles agere crimialiter ꝛc. Et no. q̄ actio furti manifesti est ptoria et ppetua non manifesti ciuilis. vt infra de ppetuis et tēpora. act. §. furti. quoqꝫ. hic aūt est vidēdū d̄ actiōe furti que ciuiliter intētat ad penā applicandaꝫ parti in qua sic format libellus. Ago ꝯtra ticiū et dico q̄ scienter et dolose subtraxit mihi talē rē tanti valoris et cōis estimatiōis quā asportauit recepit et ꝯtrectauit de tali loco ꝯtra meā voluntatē animo lucrādi. itē dico q̄ anteqꝫ pferret dictā rē ad locū quo ipsaꝫ pferre destinauerat fuit visus et repert⁹ a me

vel ab alio cū dicta re surrepta quā portabat: ⁊ ꝯtra eū excla
matū fuit tanq̄ contra furē. Quare cū intersit mea dictā rez
non fuisse surreptā ⁊ exportatā sed potius saluā fuisse peto
ipsuz ꝯdēnari mihi in quadruplū mei īteresse. s. estimationis
dicte rei. vel alterius dādū interesse ⁊ soluēdū mihi ꝑ pena
incursis ab eo ꝑ dicto furto. Probat̄ h̄ forma. s̄. de oblig. q̄
ex delicto. §. nec manifestū. ⁊. ff. ď furtis. l. nec manifestū. Do
lose id̄ dicit̄ q2 nō cōmittit̄ furtū sine dolo ⁊ affectu furādi.
s̄. ď oblig. que ex delicto. §. j. Tanti valoris id̄ dicit̄ q2 pena
dupli ⁊ quadrupli cōmēsurat̄ ⁊ duplicat̄ ꝑ respectū ad in
terēē ꝙ est q̄si citra estimationē totius rei ⁊ q̄nq3 citra aliud
vt. l. is cuius interest. cū quattuor sequētib⁹ ll. ff. de fur. ⁊. l.
rē manifestissimi. C. eo. ti. Cōtractauit id̄ dicit̄ q2 sine cōtra
ctatione vł aliquo ꝙ loco ꝯtractationis habeat̄ nō cōmittit̄
furtū. vt. d. §. s̄. de oblig. que ex delic. ⁊ ibi dixi. ⁊ ibi notat̄.
Cōtra meā volūtatē ideo dicit̄ q2 cū furtū nō ꝯtractat̄ nisi
fiat ꝯtra volūtatē dn̄i nisi rōne ꝯiunctionis ꝯsuetudinis vel
alterius ꝑsumptōis excuset̄. vt accipiēs rē verisimilr̄ potue
rit credere dn̄m ꝑmissuruz q̄d arbitrio iudicis relinquit̄: vt
no. in. l. q̄ vas. §. vetare. ff. de furtis. ⁊. l. iter oēs. §. rōne eo. ti.
nō hēret locū aliter pena furti: vt. d. §. j. s̄. de obli. q̄ ex delic.
⁊ ꝑꝑ hoc excusat̄ scolaris q equū ad vecturā sibi locatū ad
certos dies detinuerit vltra tps̄ ꝯductionis si equus ille cō
suetus erat locari sub diurna mercede. vt no. ꝑ Bar. i. l. itē
querit̄. §. que impleto. ff. locati. Animo lucrandi id̄ dicit̄ q2
sine aīo lucrādi. s. sibi vel alteri nō cōmittitur furtū: vt. s̄. de
obli. q̄ ex delic. §. interdū furti. Et anteq̄ destinaret id̄ dicit̄
ꝑ hec verba. appet eū fuisse manifestū furē vt teneat̄ in qua
druplū. ⁊ differat a nō manifesto q solū tenet̄ in duplū. nam
apphēsio vel saltim occursus cū clamatiōe anteq̄ ꝑferat rē
ad locū destinatū faciūt furē manifestū. l. si quo in seruitute. v̄.
ibidē. ⁊ ver. celsus. ⁊. l. qui destinauerat. ff. de furtis. Et qui
libet potest occurrere ad capiendū furez ⁊ iuuare ⁊ descen
dere ⁊ ligare furē flagellare cedere si expedit sm̄ Bar i. d.
l. si quo in seruitute. quinimo ēt si eēt clicus pōt capi nō vi de
tineri vltra. xx. horas: q2 tunc incurrit̄ crimen priuati carce
ris: vt in glo. notabili. in. l. capite quinto. ff. de adul. s3 d3 du
ci ad iudicē de quo ꝑ Inno. in. c. vt fame. de sentē. excō. Et
adde ꝙ capientes furē in furto ⁊ eū vituperose ducētes ad
iudicē petēdo eū puniri. ⁊ rē restitui vident̄ sibi remittere
penā quadrupli ꝑꝑ talē ciuilem ductionē vt in casu singula
ri. in. l. interdū. §. qui furē. ff. de fur. An aūt is qui est reper
tus occultus ⁊ latens in domo alicuius possit accusari furti.
dic ꝙ nō: sed tenet̄ iniuriaꝝ. l. vulgaꝝ. §. q furti. ff. de fur. ⁊. l.
qui domuz. ff. de iniurijs. ēt pōt puniri extraordinarie: vt. l.
saccularij. ff. de extraordi. criminib⁹. ⁊ ibi ꝑ Bar. in libello
aūt furti nō manifesti ꝓcedit forma subscripta reiectis illis
verbis fuit reptus cū re furtiua anteq̄ veniret ad locū desti
natū. ⁊ ꝯcludas eū ꝯdēnari in duplū tibi. Et hmōi formā vi
de ꝑ spec. ⁊ Odo. in ti. s̄. alleg. libellū aūt in ꝯditiōne furtiua
posui. s̄. eo. §. sic itaq3. libellus aūt qualr̄ formet̄ in actione
ꝙ metus cā dicā. j. eo. §. item actio pro eo. Pro formatiōe li
belli in actione in factū de calūnialibus ꝑmitte ꝙ h̄ actio de
scendit ex edicto ꝑtorio posito. ff. de calū. l. j. ⁊ dat̄ ad qua
druplū. īfra annū vtilē ⁊ post annū ad simplum: vt. d. l. j. ꝯtra
eū qui accipit pecuniā vt alicui faceret vel nō faceret nego
cium calūniosuz ⁊ nō veꝝ in iudicio: vt hic. ⁊. d. l. j. ff. eo. Itē
si alius dedit pecuniā vel aliud ex quo cōmodū sentiat. l. ij.
cū se. ff. eo. vt calūniosaz actionē instituerat ex hac solū rece
ptione fcā ad hūc finē: s3 ad effectū non ꝑduxerit tenet̄ hac
actiōe. l. generalr̄. §. j. ff. eo. ⁊ solū i pecunia tenet̄ ille q dedit
vt no. ff. eo. l. in glo. ij. s3 ipse q dedit nō pōt repetere datū q2
in pari cā turpitudinis est cū eo. vt. l. generalr̄. §. illud. ⁊. l. he
redes. §. j. eo. ti. Si aūt aliud dedit forte vnam vaccāne ca
lūniosam litem institueres quā proposueras instituere s3 nō
sit lis ꝯtestata cum hec pena habeat locū ante ⁊ post litē ꝯte
statam: vt. d. l. j. §. qui autem. ipse repetit q̄d dedit per hanc
actionē in factū vel cōditionē ob turpē cām in quadruplū.

a ¶ Formā libelli. Vide do. Pe. Ja. in ti. de ac. in fac. de calū.

§. si quo ab alio. ff. eo. Si aūt ego dedi tibi pecuniā ne litē ca
lūniosam instituerees ꝯtra me claꝝ est ꝙ ꝯtra te ago ad qua
druplū imo etiā si trāsegi tecū. Sed calūniosa lite a te insti
tuta nō v3 trāsactio ⁊ datū repetit̄ tex. est nota. in. l. in summa.
§. j. v̄. sin autē. ff. de ꝯdi. inde. ⁊ si recepisti pecuniā ab alio vt
mihi calūniam faceres. ⁊ recepisti a me ne faceres agam ad
octuplū. ff. eo. l. generalr̄. §. illud. v̄. quere. ⁊ not. glo. s̄. eo. §.
oēs in glo. magna iuxta finē. in. v̄. itez ꝯtra in eo q̄d tex. ⁊ h3
locū hec actio nō solū si instituis pecuniariā cām ꝑ calūnio
sam actionē s3 etiā si de publico crimine. ff. eo. l. j. §. j. vn̄ hic
talis calūniator nō solū tenet̄ hac actione sed etiā pluribus
alijs subiacet penis. vt no. plene i. d. §. j. Itē ⁊ iudex q in cā
criminali ꝑ corruptelā ⁊ baratarā iudicauit tenet̄ hac actio
ne. ⁊ ēt. l. iul. repetūdaꝝ. cuius pena est extraordinaria. tenet̄
ēt pena auc. nouo iure. C. de pe. iudi. qui ma. iudi. ⁊ plurib⁹
alijs penis notatis. in. l. fi. C. eo. ti. Nec hec pena corrigit̄ ho
die per dictā aucēticā nouo iure: vt no. per glo. in. l. si quo ab
alio. ff. de calū. Criminalr̄ pōt ēt calūniator accusari ⁊ puni
ri pena talionis. id̄ dicit tex. in. l. fi. C. de calū. quisquis crimen
intēdit nō impunitā nouerit fore licētiā mētiēdi cū calumni
antes ad vindictā poscat similitudo supplicij. ⁊ idē dicit tex.
ij. q. iij. c. cū calūniator. Et similiter ꝓcurator ⁊ aduocatus q
recepta pecunia ab aduersario vt ꝑ collusionē patiat̄ se vin
ci tenet̄ hac actiōe dn̄o cause. ⁊ similiter punit̄ qui dedit. vt
no. per glo. notabilē sup verbo ab aduersario. in. d. l. j. §. q̄d
aūt. ff. de calūnia. Itē nō licet vni aduersario dare alteri ad
uersario suo quādo ex tali datione vel ꝯlusione fieret pre
iudiciū tertio: vt in cā inoffi. testa. ne fieret ꝑiudiciū legatarijs
l. si suspectis. ff. de inoffi. testa. Et in actionibus popularibus
similiter nō licet. vt. l. cū qui. §. in popularibus. ff. de iureiur.
Itē in causis spiritualib⁹. vt no. per glo. magistralē in. c. j. ex
tra. de collu. Itē accusator qui accipit pecuniaz vt desistat
ab accusatiōe criminis nō ꝓbato tenet̄ actiōe hac. ff. l. pe. de
calū. An aūt totū quadruplū sit pēa dicā. j. in forma libelli [a]:
que talis ē. Ego ꝯtra ticiū ⁊ dico ꝙ de p̄nti anno ⁊ mēse ipe
recepit tātā pecuniā a gayo vt instituerent in iudicio falsam
⁊ calūniosam actionē de tali crimine cōtra me. de quo fui ⁊
sum innocēs ⁊ sine culpa quare cū inciderit in edictū de ca
lūniosibus peto ipm̄ mihi cōdemnari i quadruplū dicte pe
cunie recepte ⁊c. Probat̄ hec forma in. l. j. in prin. ⁊. §. j. ff. ď
calum. Recepit id̄ dr̄ q2 ex sola receptione facta cā calūnio
se litis instituēde in iudicio l3 nō instituerit facit incidere in
hanc penā. vt dixi. s̄. Pecuniā id̄ dr̄ large sumēdo ꝑ omni
re cōpēdiū afferēte. l. ⁊ generalr̄. ff. eo. ⁊ supra dixi. In iudi
cio id̄ dicit̄ q2 nō haberet locū pro calūnia extra iudiciū cō
missa vel cōmittēda. vt sentit glo. in rub. ff. de calū. ⁊ id̄ nego
ciū causa calumnie incurrit̄. ⁊ iudiciuz sicut in. l. error. C. ď
iuris ⁊ facti ignorātia. ⁊. l. fi. nus. C. de errore aduocatoꝝ sm̄
Jo. fabri. d3 ergo intelligi de negocio calumnioso iudiciali
vel in iudicio vt lis debeat institui ꝯtra calumniatorē naz si
dedi tibi pecuniā extra iudiciū ne faceres mihi negociuz. s.
ne verberares nō hēbit locū hec actio s3 actio ꝙ met⁹ cā sm̄
Jo. fa. Fallit in publicano detinēte victualia trāseūtis ⁊ recipiē
te pecuniā debitā q2 tenet̄ hac actōe s3 faciat extra iudiciū.
l. si quo ab aliquo. §. cū publicanus. ff. eo. tenet̄ etiā in duplū
ex edito de publica. si vi ademit. l. j. ff. de publica. Itē ꝑ hoc
ꝙ dicit falsam collige ꝙ tenet̄ pena falsi. vt not. ff. eo. l. j. §. j. ⁊
talis calūniator ꝑsumit̄ esse in dolo. q2 calūniator est q falsa
crimia sciēter intēdit. l. j. ff. ad turpil. ⁊ notauit glo. s̄. in ꝓhe
mio in. v̄. calūniātiū ⁊ eo ipso ꝙ nō ꝓbat calūniari ꝑsumit̄.
de quo ꝑ glo. ⁊ Bar. i. l. athletas. §. calūniator. ff. ď his q no.
infa. Et id̄ q semel succubuit in accusatiōe tanq̄ calūniator
nō amplu⁹ admittit̄ ad accusandū. nisi in cā ꝓpria ⁊ ciuili ne
gocio. vt. iij. q. x. si accusa or. ⁊. iiij. q. vj. c. j. Innocēs id̄ dicit̄
q2 si accusatus eēt nocēs ⁊ culpabilis de illo delicto. ⁊ trā
sigat cū accusatore data sibi pecunia vt ab accusatione desi
stat nō repetit. l. accusatiōis. C. ꝙ met⁹ cā. ⁊. l. penulti. ff. de ca
lū. l3 desistēs ab accusatiōe seu obligatōe incidat in turpil. l.
ab accusatiōe

ob accusatione. ⁊ ibi not. ff. ad turpil. Sed iudex pōt eū cogere vt pcedat. vt no. ix. di. c. studendū. ⁊ de collu. c. ij. vel si ipse iudex vult pōt pcedere ex officio cū talis trāsactio ⁊ cōpositio nō pindicet iuri publico. de quo p Bar. in. l. transigere. C. de trāsac. accusator tñ nō pōt de calūnia accusari corā alio iudice. nisi prima accusatione expedita sm Fede. de senis in ɔsi. xxiij. Itē dū dicit quadruplū colige ꝙ hoc casu sm Odo. est actio datiua. Si aūt ille qui dedit ne fieret sibi iudiciū calūniosum agit tūc tripli pena est tātū. ⁊ hāc solonē voluit glo. ⁊ hāc sequit Richar. de saly. in. l. in heredes. §. j. in. v. tollat in fi. glo. ff. eo. Supradicta aūt formabis sm varietatē factoꝝ. puta si alius dedit. vel ego dedit ne mihi fieret negociū calūniosuꝫ. de qbus formis vide in spe. in ti. de calū. ⁊ p Odo. in ti. de actio. in factū de calū. Et adde ꝙ iudex q cognoscit de hoc crimine ciuilr pōt re pro crimine ex sui officio ɔdēnare crimialr hūc calūniātē i eodē pcessu vl in alio nouiter formādo put voluit glo. no. i. l. j. ff. ad turpil.

Item ex lege.

℣ Nota ꝙ cū dico ex. l. daf ad quadruplū ɔtra executores litiuꝫ maiorē solonē exigētes noīe sportulaꝝ ꝙ debeat. vt hic in auc. vt litigā. iurēt. §. ⁊ hoc quoqꝫ pcipimus col. ix. Sed ɔtra actorē plus petētē vt grauet reū maiori solutiōe sportulaꝝ executoribus tributa daf ɔditio ex. l. ad triplū vt plene dixi. s. eo. §. tripli. In hac ergo actione ad quadruplū ɔtra executores sic formaf libellus. Ego ɔtra ticiū nunciuꝫ executorē vel bellinū publicū cōitatis bonoñ. vel talis iudicis ⁊ dico ꝙ cū esset destinatus de mādato talis iudicis ad faciēdū citationē. vel executionē talis pcepti. vel snie cōtra me seu in bonis meis ⁊ deberet hēre p suo salario. x. tantū recepit. xx. ob quā cām cecidit in penā quadrupli ex forma legis seu ɔstōnis hic disponētis. videlꝫ ex dispositiōe. §. quadrupli. v. itē ex lege insti. de actio. ⁊. §. ⁊ h quoqꝫ in auc. vt litigā. iurēt. coll. ix. quas peto ipm ticiū mihi ɔdēnari ad dādū ⁊ soluēdū mihi quadruplū eius qd vltra debitū exegit ⁊ excrescit ex dicta cā. Hec forma pbatur in. d. §. ⁊ hoc quoqꝫ. Executorē vel nūciū id dicit qꝛ hꝫ multa noīa vt executor nūcius officialis apparitor viator ⁊c. q oīa noīa sunt ⁊ idē significātis ꝗtū ad hoc. vt no. i auc. d indi. §. nullo. col. vj. i gl. in. v. exceptiōibꝰ. ⁊. l. executorē. C. d execu. rei iudi. Talis iudicis. id dicit qꝛ iudex delegatꝰ pōt sibi eligere nūciū. ⁊ id dicit i suis lrīs mādamꝰ ⁊ iposuimꝰ talē quē nostrū eligimꝰ nūcium ⁊ executorē in hac parte ⁊ spectat ēt ad officiū iudicis nuncios negligentes ⁊ delinquentes extorsiōes ⁊ baratarias cōmittentes remouere. ⁊ punire. vt in preal. §. ⁊ hoc querit ⁊. l. ij. C. de sportulis. ⁊ ibi p Bar. ⁊ dixi. s. eo. §. tripli. Publicus ideo dr qꝛ nuncius dꝫ esse publicꝰ ⁊ iuratus. ⁊ lrās sue cōmissiōis deferens ⁊ aliter regulariter ei non creditur [a] vt no. gl. in. c. cū parati de ap. dicit tñ Inno. in. c. qm̄. de pba. sup ver. citatiōes. ꝙ qñ nuncius est publicꝰ psumit ei facta cōmissio. ℣ Et no. diligenter ꝙ nūcius asserens p mēdaciū si hēre cōmissionē pignorandi vel capiēdi ⁊ pp hoc recipiēs pecuniā tenet ppetuo ad restōne in quadruplū ⁊ punit extraordinē. casus est cū gl. in. l. j. C. de ɔcess. hñ. facit. l. si. in fi. ꝙ metus cā. Itē adde ꝙ licitū est resistere [b] pignorāti vltra modū vel alio modo terminos iusticie excedēti. l. phibebā. C. de iure. li. x. ⁊. l. ɔtra. de execu. eodē li. ⁊ ibi p Bar. de quo plenius p eundē in extrauagāti ad reprimēdū. sup ver. nunciam. in ver. lrām. ⁊ in spec. de citatiōe. §. sequit. vsi. sꝫ nūqd ⁊ vide p Ang. de pu. in repetitiōe. l. si vacātia. C. de bonis. li. x. itē dū dixi cecidit in penā quadrupli. dic hec vba nō sunt necessa. sed ad hñ esse cū ius sit certū ⁊ finit. l. ij. ff. de iuris ⁊ facti ignorātia. ⁊ pp hoc nō tenet qs rūdere positioni iuris vt no. in. l. ij. §. qd obseruari. C. de iura. ca. eo ipso ꝙ psumit factuꝫ in me sequit dispositio iuris. l. ex plagis. §. in cliuo. ff. ad. l. aquil. quod declara. vt p Bar. in. l. j. ff. ad turpil. Sed quero cū salaria executoꝝ sunt hodie taxata p statuta an executores vltra illā taxā exigens incidat in hanc penā quadrupli. dicit hic Jo. fab. ꝙ nō qꝛ durū esset extendere legē penalem extra casuū suū. l. interptatiōe. ff. de pe. sꝫ punief extraordinarie arbitrio iudicis ad quē spectat phibere. l. illicitas. ff. de offi. presi. vel forte dicit ipse punief pena dicti. §. ⁊ hoc quoqꝫ pcipimus. s. allegati. Sed certe put ipsemet subdit in alia qōne dictus. §. ⁊ hoc quoqꝫ loquit de pena criminali p accusationē vel inquisitionē cuius triplū datur fisco ⁊ simplum dānuꝫ passo. Nos aūt loqmur in isto. §. de pena quadrupli tituli que tota daf parti que nō tollit lꝫ alia pena criminalis statuta interdicaf cū qs possit fieri reus ⁊ teneri pluribus penis iuxta materiam. l. nunq̄ plura. ff. de priua. deli. ⁊. l. quotiens. ff. act. ⁊ oblig. ⁊. l. is qui sepulchra. ff. de sepul. vio. ⁊ de hoc. scilꝫ. quando pena statuti tollat penam iuris cōmunis dic per Barto. in. l. j. ff. vi bono. rapto. Itē ex hoc tex. ⁊ ex edicto. §. ⁊ hoc quoqꝫ videtur ꝙ de iure procedat practica que est in aliquibus ptibus ꝙ nūcius siue executor faciat sibi solui de suo debito an reus sit in eius bonis. vt notauit glo. s. eo. §. tripli qd tñ est cōtra oēm rōnem sm Jo. fa. hic. sꝫ Bal. dicit in. l. fi. C. de fruct. ⁊ liti. ex. ꝙ qs cogit soluere sportulas q de ɔsuetudie fori vētūt soluēde siue hēat iustā cāꝫ litigādi siue nō ⁊ dic ꝙ d hoc ē gl. sing. s. e. §. tripli.

Sed furti quidem.

℣ Hec est tertia po diuisionis posite. s. eo. §. oēs aūt in qua ponit dñiam. inter actiones penales ab origie. ⁊ penales ex accidēti vsqꝫ ad. §. actionū. ⁊ hoc intēdit. Actio furti nō manifesti ⁊ serui corrupti differūt ab actiōe. l. aql. in quattuor casibus ab actione depositi. qꝛ ille sunt penales originalr. iste aūt sunt penales accidētalr. s. secuta negatiōe hoc dicit vsqꝫ ad versi. sꝫ ⁊ illa. ℣ No. igif ꝙ in actiōe furti ⁊ serui corrupti nō ē locus penitētie qꝛ ꝗuis fur vel corruptor cōfiteaf delictū ⁊ velit restituere rē nō pptereа euitat talē penā. de quo dic. vt. l. qui ea mēte. ff. d fur. Et de forma libelli in actione furti dixi. s. eo. §. quadrupli. Actio aūt serui corrupti lꝫ regulariter def ad dupluꝫ. l. doli §. ij. de seruo corrupto. tñ inter viꝝ ⁊ vxoreꝫ datur solum in simplū. l. l. fi. eo. ti. qꝛ actio penalis nō daf inter viꝝ ⁊ vxorē. vt no. in glo. ⁊ id nō pōt vir agere furti ɔtra vxorē surripientem res viri. l. j. ff. re. amo. ⁊ lꝫ res possit vēdicare. l. ꝗuis. C. de fur. ⁊ cōdicere. l. reꝝ. ff. re. amo. Sꝫ an pcūs possit eā punire criminalr lꝫ vir nō possit agere. Bar. ꝙ sic in. d. l. reruꝫ amo. si furtū est magnū. secus si puū. ff. de pe. l. respiciēdum §. furta domi. rō autē quare vir nō agit ɔtra vxorē act. penali. que est famosa ē honor mfimonij. l. ij. ff. reꝝ amo. qꝛ sunt socij diuine ⁊ humane domus. l. aduersus. C. de crimine expi. here. ⁊ reꝝ pmiscuus vsus. qꝛ qd hꝫ vnus ⁊ alter vt. d. l. ꝗuis. ⁊ id dicit Bar. in. d. l. j. ff. reꝝ amo. ꝙ vxor pōt facere elemosinā d bonis viri per. l. si sponsus. §. ɔcessa. §. pcu. ff. de dona. inter viꝝ ⁊ vxo. Sꝫ glo. in. c. ꝙ deo. xxiij. q. v. lꝫ ꝙ nō possit facere elemosinam sine licētia viri ēt de bonis dotalibus. sꝫ de parafernalibus ɔsiliū est ꝙ facit ēt cū licētia viri cū i eis vir lucref fructꝰ. l. fi. C. de pac. ɔuentis. ⁊ p Bar. in. l. penul. in prin. ff. ad. l. fal. Et de for. libelli in actiōe serui corrupti dixi. s. in. §. oēs autē. Secūdo not. in versi. sꝫ ille. ꝙ pena que venit rōne negationis vel ɔtumacie vel nō soluendo. j. terminū nō dicit venire rōne prime obligationis. sꝫ ex accidēti extrinseco ⁊ id fideiubēs pro malefactore de iudicato soluēdo pro pena que rōne illiꝰ maleficij veniret imposita non tenet ad penā ex forma statuti in psona pncipalis vigore negationis contumacie vel solutionis non facte ad terminū. l. j. ff. de in litē iurā. ⁊. l. fideiussores magistratuū. ff. de fideiussoribꝰ. ⁊ vtrobiqꝫ per Bar. lꝫ ɔtrariū tenere videaf in. l. quero. ff. lo. Sit ergo cautus iudex maleficioꝝ quoquo accipiat fideiussoreꝫ pro aliquo malefactore tñ quādo relaxat vel quādo respōdet inqsitioni qꝛ si sic accipit soluꝫ sub forma pdicta nō poterit artare fideiussoreꝫ nisi ad pncipalem penaꝫ maleficij sꝫ faciat fideiussorem pmittere soluere eādem penā ⁊ ɔdemnatiōem tā puenientē ex dicto maleficio ꝙ ex dicto pcessu vl mora rei pncipalis vel alr quoquomō. ⁊ tunc poterit quecunqꝫ pena etiam accidentaliter cōmissa

Libellus in actiōe ad quadruplū cōtra executores.

a ℣ Nō credif. De hoc vide hic per do. Aret. i. §. quadrupli i. vj. col. v. quero an credatur nuncio.

b ℣ Resistere. Adde hic do. Aret. i. §. quadrupli. i vij. colū. ante med. in ver. quero an sit licitum.

exigi per hunc tex. ⁊ d. l. j. ff. de in litem iuran.

Sed illa que. ¶ Hic ponit differentiā inter l. agi. ⁊ depositi ad duplum ⁊ actionē pro testamēto ex relictis venerabilibus locis. qr ille sunt penales solū ex capite negationis. ⁊ retardationis ⁊ hoc intēdit. Actio ex testamēto cōpetēs pro legatis relictis venerabilibus locis dat in duplū cōtra negātē. vel ēt ɔtra ɔfitētē sed differētē soluere dicta legata quousqꝫ iussu iudicis cōueniat. alr aūt solū dat in simplū. hoc dicit. vsqꝫ ad ver. item actio. Et intellige q secuta negatione in iudicio potest actor reū cōuenire ad duplū ex duplici capite. s. vel velit ex capite negationis vel retardationis sꝫ cessante negatione pōt solum ex capite retardationis. de quo dic plene. vt dixi. s. eo. §. item mixta. Itē no. hic q citatio dꝫ fieri ex mādato iudicis. vt hic in iussu magistratuū. ⁊ l. fi. C. de exhiben. reis. vbi Bar. dicit nō valere pcessum nisi appareat cōmissionē factā a iudice. ⁊ lꝫ ɔsuetudo cēt vt fierēt citationes ad petitionē partis sine licētia iudicis vt est in multis ptibus tñ nō sufficeret ad penā exigēdā. de qua loquit ar. l. interpretatōem. ff. de pe. ⁊ l. c. odia de reg. iur. li. vj. Itē dꝫ cē in citatiōe expressa cā legatorū soluēdorꝫ eccle vel alio pio loco vt ɔmittat vt vult hic tex. alr generalis citatio. ad respōdēdū de iure nō sufficeret ad penā cōmitēdā cuꝫ p talē citationē reus nō reddat certus an velit potius soluere q̄ ad iudiciū venire. vt. l. j. ff. de edē. ⁊ l. fi. C. de āna. exce. Itē nō sufficeret iussus iudicis ad citādū ad hāc penā exigēdā nisi sit secuta citatio. vt hic l. v. ɔuēiat. ⁊ l. sicut. v. nec sufficiat. C. d pscri. xxx. āno. sꝫ Jo. fa.

Item actio. ¶ Hic ponit dfiaꝫ inter actiōes qd metus cā que datur ad penā quadrupli ⁊ actiones alias de qbus. s. dixi in §. quadrupli. vt est actio furti manifesti actio in factū de calūniatoribus ⁊ ɔditio ex l. ɔtra executores litiū plus debito exigentes qr in illis cōmittit pena post delictū cōmissum. sed nō sic hic. sed demū lata snia sup pena quadrupli vsqꝫ ad quā sniaꝫ reus hꝫ facultatē restituēdi rem p metū ablatā ⁊ euitādi penā. vt hic. ⁊ l. fi. cū exceptiōe. §. satis clemēter. ff. qd metus cā. ⁊ hic §. h intēdit in sūma. Inter ceteras actiones penales ad quadruplū actio qd metus cā hꝫ naturā sepatā ⁊ dat reo facultas euitādi penā. h. d. vsqꝫ ad §. actionū. ¶ Not. ergo qualis sit hec actio dic q est psonalis in rē scripta: vt not. j. eo. §. pterea quasdā. ⁊ ff. ad exhib. l. iij. §. est aūt vbi est glo. ordi. Est eni psonalis que dat ɔtra psonā metū inferētē ad interesse l. arbitrio. ff. de dolo. ⁊ est in reꝫ que dat ɔtra quēcūqꝫ aliū ad quē venit cōmodū ex metu illato lꝫ metū ipse nō intulerit l. metū. §. fi. ⁊ l. si cuꝫ exceptione. §. in hac. ff. q metus causa. Sufficit ergo in hac actione probare metum illatū lꝫ non designetur persona metū inferens. cum talia sepe fiant de nocte vel de multitudine gentiuꝫ que quis ignorare potest iuste glo. singularis est in. d. §. in hac. Item cuꝫ sit personalis in rem scripta potest prescribi reo metu tradita licet secus in meris personalibus: vt no. in l. iij. C. qd metus causa. Iteꝫ hec actio est arbitraria ⁊ per ɔsequēs pōt iurari in litē ɔtra ɔtumacē in restituendo: vt. d. §. preterea. ⁊ d. §. est aūt. Itē hec actio ē stricti iuris: vt. j. eo. §. actionū. item qd veniat in hac actione quadrupli dic q quadruplabit quāti ea res erit cū fructibus ⁊ omni cā. d. l. si cū exceptiōe. §. quadruplabitur. ff. eo. ti. Et nō solū fruct⁹ quos pcepit reus sed quos potuit pcipere actor. ⁊ sic est casus in quo nō excusat a fructibus pcipiendis sicut nec excusat in plurib⁹ alijs casibus qui notant p glo. ordinaria in l. sed ⁊ ptius. ff. qd metus cā lꝫ regulariter titulus excuset ad pcipiendū: vt l. fundum. C. de rei ven. Si aūt passus metū vellet iurare potius in litē ɔtra nō restituentē q̄ petere interesse in quadruplū pōt: vt nota. glo. ij. in l. arbitrio. ff. de dolo ⁊ ibi p Bar. Not. contra non restituentē ɔpetunt quattuor remedia: vt no. glo. in l. qui restituere. ff. de rei ven. ¶ Libellus aūt in hac actiōe sic formatur. Ego ɔtra ticiū ⁊ dico q de pñti anno intulit mihi vim ⁊ metum ⁊ alij in tali mō q metus caderet in ɔstantē virū per quā vim ⁊ metū ɔpulit me vendere ⁊ tradere sibi talē reꝫ. s. tale librū meū tanti valoris: quare peto ipsum vestra snia cōdēnari mihi ad reddendū ⁊ restituendū dictū librū ⁊ de dolo repromittendū si res deterior facta sit. ⁊ si inquantum mihi cessat restituere infra tps legitimū peto ipm mihi ɔdēnari ad quadruplū mihi dandū ⁊ soluēdū noie pene vigore cōtumacie in nō restituēdo p eū cōmisse. Probatur hec forma hic. ⁊ in l. iij. C. eo. ⁊ l. metū. §. volēti. ⁊. §. ex hoc. ff. eo. de pñti ideo dr qr infra annū dat ad quadruplū post annū vero dat in simplū tantū l. fi. cū exceptione. §. post annū. ff. eo. ⁊ l. si per vim. C. eo. Et an hec ɔcurrat cuꝫ alia actiōe dic vt dictis legibus no. Itē duꝫ dicit viꝫ ⁊ metuꝫ. An sufficiat alterum tantū dicere que dfia inter vim ⁊ metū dicit glo. C. eo. l. iij. quod vis dr quo ad corpus. metus quo ad animū. Sꝫ dic q qd vt atroci sit metus dr fieri. ff. eo. l. j. ⁊ sic vis hꝫ se per modū agentis. ⁊ metus p moduꝫ patientis. ⁊ sic q ponit actuꝫ put est in patiēte psupponit euꝫ put est in agēte absqꝫ q exprimat fm Bar. in. d. l. j. In ɔstantē virū ideo dicit qr alr non dat hec actio nisi sit timor mortis. vel cruciatus corporis vel qd aliud simile qd totuꝫ iudicis arbitrio cōmittit vt. l. ij. in fi. ⁊ l. se. ff. eo. ⁊ ē gl. ordi. ⁊ magistralis in. c. cū dilectus. extra qd metus cā. mine ergo nō sunt sufficiēs metus ad hāc actionē causandā. nisi tribus ɔcurrētibus. s. q persona sit potens cōminatū exequēdū. Item q cōminatū suum cōsueuerat executiōi demādari. Itē q cōminat⁹ ɔtineat atrocitatē facti: vt not. p glo. ⁊ Bar. l. l. metū. C. eo. ⁊ l. metus. ff. ex qui. cau. maio. ⁊ p glo. xvj. q. iiij. c. j. Pro metu autē reuerētiali an det. hec actio puta si vxorē ante vēditionē vl obligationē ɔtrahat de mandato viri vel clericus de mandato epi dic per gl. notabilē per Bart. in l. j. §. que honorāde. ff. quaꝝ reꝝ actio nō dat. qr rescindit gestū tali metu reuerentiali officio iudicis. Et idē si subditus non alr contrahat ad rogatū dñi. nā rogamē supiorum pceptū est * dicit glo. in ver. exortamur. in cle. j. de testi. Et no. Inno. in. c. petitio de furtis. Itē dicit ɔpulit vt comprehendat solū viꝫ ɔpulsiuā pro qua dat actio q metus cā. sꝫ pro ablatiua vel expulsiua dat actio vi bonoꝝ per totū. ⁊. C. ⁊. ff. vnde vi per totū. Iteꝫ res vi expulsiua apprehensa nō vsucapit vt. s. d vsucap. §. furtiue. Sꝫ res per vim cōpulsiuā apprehensa ⁊ alij vēdita olim poterat vsucapi l. iij. C. q metus cā. licet hodie sec⁹ pp malā fideꝫ actoris. vt in auc. male fidei. C. de prescrip. longi tempo. Iteꝫ p vestrā sniam ideo dr. qr hec restitutio ⁊ ɔtractus recisio fit per officiū iudicis deseruiens huic actioni. l. metū. §. ex hoc. ff. eo. ¶ Et no. in. d. l. iij. C. eo. ⁊ plenius in. l. ex ɔtractib⁹. C. ex qbus causis ma. Sed restitutio minoꝝ fit officio iudicis. l. q si minor. §. fi. ff. d mino. ⁊ ideo iudicis officiū super hac actione nō finit sicut illud anno olim. l. in honorarijs ver. sed cū rescissa. ff. de act. ⁊ ob. ⁊ hodie quadriēnio ɔtinuato. l. fi. C. de tem. in integ. resti. Item dum dicitur ad dādū ⁊ restituendū quero quare nō dicit i libello ad dādū cū sit tradens ⁊ vendens per metū erat dñs vr q transeat dñiū qr coacta voluntas est volūtas. in l. si mulier §. si metu. ff. q metus cā. Sꝫ dic q traditio facta p metū nō trāsfert plenū dñium cū vtilis rei vēdicatio competat tradēti simul cū hac actione q metus cā. vt. d. l. iij. C. eo. Et p glo. ⁊ Bar. in l. metū. §. volenti. ff. eo. Et ideo cū dñiuꝫ directū sit trāslatū de iure ciuili lꝫ remaneat vtile de iure ptorio forte etiam in hac actione bene ɔcluderet ad dandū respectu dñij directi. q restitui dꝫ ad metū inferenteꝫ per hanc actioneꝫ p quā cogit oia in pristinū statū reponere. ⁊ hoc videt Bar. in nere m. d. §. volēti. itē dū dicit de dolo ad repromittēdū intelligē sine fideiussores: vt no. in l. metū. §. ex hoc. ff. eo. Itē dū dicit infra tps legitimū intellige quattuor mēsiū q eo indubio incurrit vbi iudex tps in snia nō expssit: vt est glo. nota. in l. debitoribus. ff. de re iudi. ⁊ hoc veꝝ qñ actū est actione psonali. ⁊ in rē scripta. vt est h actio. nā tūc siue fiat ad q̄titateꝫ siue ad speciē dꝫ dare infra tps quadrimestre: vt not. glo. notabilis in l. iij. fideicōmissis in priu. ff. d vsur. ⁊ glo. ⁊ doc. in l. fi. C.

¶ Preceptuꝫ est. Ad de. l. j. in pnc. ff. qd iussu ⁊ Bart. i trac. d tyrā. vij. q. princi. Bal. in l. si mādator. C. qd cū eo. Paul. de ca. ɔsil. lxxvj. quod incipit quia frustra.

in l.fi.C.de excep.rei iudi.lz glo.contrarium dicat. ¶ Et nota bene in d.l.si cu exceptione.§.si homo.ff.q met.cau.de quo dic vt ibi per Bart.hoc tempus quadrimestre bene qnqz minuit vel per statuta.vel ex consuetudine vt in l proceptis fact in consessum.vt no.glo.in.d.l.debitoribus.Si aut e actu actio de reali tuc no dat tempus quadrimestre si reo e pleno.sed statuit tempus arbitrio iudicis et pot fieri executio statz cu snia transiuit in re iudicata.vt.j.de officio iudi.in prici.et c. cu dilecti.in fi.de elec.et c.significauerut.de testi. Ite dnu dicitur si et inquatu mihi eet restituet.dic q duplex e practica. prio qr pot fieri petitio et condenatio solu qr pot fieri super re mobili restitueda met cu.et si non fiat restitutio infra tepus qd dat iudicato de quo dixi supra prime tuc fiet alia petitio et condenatio sup pena.alia est pratica q in eode libello fiat petitio rei simplr et petitio pene conditionalr si no restituat res.et h forma posita e supra.de quo dic per glo.et Bar.in.d.l.si cu exceptione.§.in hac.ff.q met cu. Itez quado ferunt due sentetie vt i prima practica an vtraqz erit.dic q vtraqz e diffinitiua isto rectu qr vtraqz dicit rem super qua profert sed respectu solennitatu requisitaz in snia diffinitiua.de qbus in.l.plari.C.d sen.ista secuda snia no erit diffinitiua lz executio prime vt in simili dicit Inno.de condenatioe expe laz in.c.se. pe contingit de appel.in.j.col. Ite an ab vtraqz possit appellari glo.tz q sic in.d.l.si cu exceptioe.§.hec aut actio.du tame infra tempus quo pot appellari a prima.sed Bart.ibi tz q post etia pot appellari a secuda.de quo dic per eu l.i.j.§.si. ff.de appel.et d.§.hec aut. Alijs aut varijs modis pnt libelli formari in hac actoe fm accidentia casuu sup qbus est illatus metus q si per metu me tibi obligaui cocludedu est in libello vt me liberes. Si aut per metu te liberaui concludedu est vt te reponas in priore obligatioem.vt.d.§.ex hoc.et idez si agat contra ticiu comodaz ex metu sentiete cocludedu e ad eius comodi restitutioez.vt.l.metu.§.fi.et vide de formulis libelloz et materia huius actois in spe.in ti.d his que vi metus ve causa gesta sunt.et per Odo.in ti.de act.q metus causa.et in titulo de actione vtili.quo datur metuz passo.

Actionum autem.

¶ Hec e quinta generalis diuisio actionu videlz q queda sunt bonefidei qda stricti iuris. [a] Sed videt q hec diuisio non sit bona.qr diuisio dz fieri p species oppositas.vt.s.de iure pso.in prin.et ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.l.j.et sic debuit dicere q actionu queda sunt bonefidei alie malefidei. Ite queda sunt stricti queda largi iuris.sed hic diuidit in separata a qbus no recte infert l. fi.ff.de cala.et l.papinianus exuli.ff.de mino.soluit fm Jo. fab.q imo impator bn diuidit p spes oppositas tacite et esse equaliter siue in genere.lz non p verba expssa specialr quasi dicat q actionu queda sunt bonefidei.i.que magis exuberauit in bonafide et sic sunt exuberates et largiores iuris.vt sunt.xvij.que hic numerant in tex.et qda sunt stricti iuris et no ita sed minus exuberates vt sunt oes alie actoes a pdictis.xvij. No aut intelligas q alie a pdictis.xvij.sunt stricti iuris et non bonefidei cu nulla actio sit malefidei:vt.l.bona fide.C.de actio.et obli.hoc sensit hic glo.j.in fi.que declarat in quo magis vertat bonafides in istis.xvij.acti.q in alijs. Et iste.§.diuidit in duas partes vsqz ad.§.preterea quedaz. qr prio enumerat.xvij.actiones bonefidei. Scdo tollit vna dnam que olim erat inter actioes bonefidei et stricti iuris et ibi i glo.§.bonefidei.et hoc intedit. Actioes bonefidei sunt. xvij.que hic numerant h.d.vsqz ad.§.bonefidei. Ex vsus. Empti conducti madati depositiqz. Pignoris hercisceude coi p sociosqz datis. Et heredis tutele comoda gesta. Prescriptis verbis cu estimat atqz pmutat. Ista bonefidei stricti cetere iuris. Et intellige q simul.xvij.que conumerant in tex. si coputes contrarias que sunt etiaz bonefidei.vt tz hic glo.in ver.tutele tuc essent.xxiij.et sunt plures si coputes actiones in factu in duobus casibus.de quo in glo.in ver.ex pmutatioe. Quid aute [b] de actio.ex testo an sit bonefidei.et dic q est stricti iuris.sed hz instar bonefidei.l.minoz.C.in quib.cau. integ.no e necessaria. Et io in ea veniut vsure ex mora sicut in bonefidei contractibus.l.licia.l.seio.§.vsuras.d leg.ij.et soluens re deteriore in actio.ex testo no liberat sicut nec in contractibus bonefidei.l.hmoi.§.edes.de leg.j.et l.meuius.§. in fundo.ff.de leg.ij. Ite gd de actione tutele.dic q etia est stricti iuris cu hic no enumeret hz tn similitudine cu tutela que est bonefidei qr in ista veniut vsure a die more.l.j.§.in pro tutele in iudicio.de eo qui pro tuto.fm Dy. Ite gd de actione fi.reg.dicit hic glo.in ver.coi diui.q est stricti iuris. Et quare ista magis est stricti iuris.et no bonefidei sicut est actio fami.herci.et coi diui.in qbus conueniut.vt.s.eo.§.queda actiones glo.hic reddit rone zsed petrus reddit alia videlz q fi.regu no of stricti iuris qr no hz similitudine cu contractu bonefidei.sicut hz act.fa.her.et coi di.qr iste cpetunt ex quasi contractu qr hnt similitudinez cu societate qr ex cdione sed magis ex separatione hz suu pncipiu.et ideo cu suu principiuz no heat tantu similitudine cu societate.no hz tanta equitate vt ppria remansit stricti iuris fm de bel.ptica. Nota igit q isti contractus bonefidei ideo dicunt bonefidei qr in eis magis exuberat bonafides iuxta natura contractus pp coez vsuz et maiore indigentia et frequentia dictoz contractuu q alioru fm Pe.et iudex latius et pinguius extedit suu officiu in contractibus bonefidei ad ea que videnr sibi bona et equa.vt declarat hic glo.in fi.et.ff.de obli.ex consensu.§.fi.in contractibus stricti iuris:vt est stipulatio que stricte interptat quare patitur natura verboz sicut et est statutu:vt.l.qcqd astringede. ff.de vb.obli. Et ideo iudex rone suspitiois cogit debitore ad die sub conditione obligatu indistincte pstare cautione in contractibus bonefidei ante diei vel conditiois euentu.l.in oibus q.de iudi.lz in contractibus stricti iuris no cogit nisi qn e facile et no laboriosuz debitori inuenire fideiussore.l.ij.v.nec cogitur.ff.solu.ma.et ibi p Bar.ite regulr iurat in lite in actionibus bonefidei.secus in actionibus stricti iuris no arbitrarijs nisi in casibus quos dic:vt.l.in actionibus.ff.de in lite iuran. Ite in contractibus bonefidei si ego restituerit mihi re deteriora tam no liberat a pria actioe sz agaz actioe pria ad tota rem vt consequar estimatione deterioratiois:vt.l.iij.§.si reddita.ff. como. Sz in contractibus stricti iuris liberat a pria actione sed agit de dolo vel in factu ad interesse deterioratiois.l.elegater.§.no solum.ff.de dolo.et l.exhibitiois.C.ad exhibe.et ex hoc sequit cu deterioratio in contractibus bonefidei veniat eadez actione q locator rei no cogit eu deterioratu recipe sine precio deteriorationis qr no pfecte reddit.et hoc voluit gl. in.l.qui sibi.§.j.ff.de solu. Secus in contractibus stricti iuris vbi deterioratio debet alia actioe.et hoc vult alia glo.in.d.§.no solu.in fi.magne gl.lz Bar.ibi lz Ang.in.d.l.q sibi.§.j.dicit aliter videlz qn debet deterioratio iure actionis tuc creditor cogit recipere.secus si debet officio iudicis.qr tuc recipiendo re pjudicaret sibi nisi viciu eet latens:vt dicit gl.l.l hac.ff. de iuridicaria.in glo.iiij.in fi.vel nisi recipiendo fuerit protestatus saluum sibi ius remanere in precio deteriorationis.vt.l. fi.ff.qui.mo.pignus vel hypo.solu. Item ppter doluz dantem causaz contractui bonefidei redditur contractus nullus q est secus in contractibus stricti iuris.vt hic i glo.magna iuxta principiu.de quo p Bar.dicit i.l.elegater.ff.d dolo.et p Cy.in l.ij.C.de rescinde.ven.et in.c.cu dilecti.de emp. et ven.dicas j.in formula act.de dolo. Ite in contractibus bonefidei et in his que sunt ad instar bonefidei.vt in.l.minoz.C.in qbus cau.i integ.resti.veniut vsure ex mora. Sz in contractibus stricti iuris no veniut pp vinculu stipulatois.no aut ex mora. nec etia ex pacto incotineti apposito.l.cuius.et l.l bonefidei.C.de pac. nisi in casibus.vt.l.et.ff.de vsu.nec et veniut post litis contestatio.vt no.in.l.ij.C.de condi.indebi.ite circa fructus est dria in contractibus bonefidei.et stricti iuris qn pero qd no est nec fuit meu qr in contractibus bonefidei et emptionis societatis dotis tc.veniut fructus a tpe more.l.videamus.§.ex eo cuz se. §.ff.de vsu. Sz stricti iuris veniut a tpe litis contesta.l.cu fun-

Jo.de pla.sup quarto insti.

a ¶ Stricti iuris. Et diuidit in tres ptes.na prio ponit regula generalez.secundo in spe ponit q sunt actoes bonefidei.tertio q lz olim esset dubitatio de petitoe hereditatz an essz bonefidei tn hodie claz e q sit bonefidei. scda ibi bonefidei sut. tertia ibi q uis enim Are. auctor vero iste tn diuidit in duas partes.

b ¶ Quid etiam. Vide hic do. Are. post prin. v. queritur fm Jo.fabri.

dus.ff.si cer.peta.vbi aűt petit qd est vel fuit meű tűc si petat per rei vendicationez dic vt.l.ex diuerso.ff.de rei ven.si aűt per act.psonalé vt per ꝯditioné indebiti.ff.de ꝯdi.inde. ꝛ dic vt ibi per Bar.ꝛ glo.in.l.in bac.ff.de tritica.ꝛ.l.mora ff.de vsur. Jté circa interesse est dňa inter actioné stricti iuris ꝛ bonefidei ѕm glo.bic qꝛ in obligatőe rem dari nő succedit obligatio ad interesse sꝫ cogiť qs precise ad dádűz in ꝯtractibus stricti iuris qd secus est.sed Jo.fa.dicit ꝙ i boc nő est dňa inter ꝯtractus bonefidei ꝛ stricti iuris.qꝛ vbi qs est obligatus ad dandű siue ex ꝯtractu bonefidei siue stricti iuris nő venit interesse nisi in ꝯtractibus inominatis.vt not. glo.in ver.ꝯtractibus.in.l.j.C.de sen.que pro eo qd interest qd tñ limitat ibi Bar.esse verű.s.ꝙ in obligatione rem dari nő venit interesse.s.iure obligatiőis sꝫ officio iudicis sic.p.l. vinum.ff.si cer.pe.ꝛ.l.in bac.ff.de tritica.nec ob.l.j.ff.de ac. empti.per quá mota fuit glo.bic qꝛ ibi nő loquiť in obligatione rem dari.sꝫ tradi qd est suű.ff.de ver.obl.l.si ré tradi. Jté est dňa.dicit glo.bic inter cőtractus bonefidei ꝛ stricti iuris in ruptis ꝛ cesis de quibus nihil fuit dictű que veniűt in actiőe bonefidei.subaudi si sint affixa vel ad ꝑpetuá rei vtilitaté posita als nő.l.fundi.§.si rupta.ff.de ac.emp.q nő veniűt i ꝯtractib⁹ stricti iuris ad boc alle.gl.C.ð act.ép.l.l.fundi que lex nő reperiť in műdo. Sꝫ Jo.fa.dicit ꝙ imo etiam in ꝯtractibus stricti iuris veniűt illa de qbus verisimile é ꝙ ptes cogitauerint.vnde dicit si debes mibi domű per stipulationé vel per aliű ꝯtractű stricti iuris debenť mibi affixa ꝛ si debes mibi equű p stipulationé debeť frenű ꝛ sella quaꝫ ꝯsueuit portare sicut veniréť vẽdiťőe.vt no.l.l.edilea.§.j.ff. edil.edic. Et idé in mutuo qd é stricti iuris intelligiť ꝙ non est dictű.vt.l.cű quid.ff.si cer.pe.ꝛ p boc sit exempla ꝛ explet glo.magna bic posita per quá vidi plures differétias inter actioné bonefidei ꝛ stricti iuris.si tñ essent stricti iuris arbitrarie.tűc in eis ét multű potest officiű iudicis licet non ex natura actionis sed ex mero ei⁹ arbitrio.vt patebit.j.eo.§.preterea qdá. Sꝫ qd ꝯcurrűt simul actio bonefidei ꝛ actio stricti iuris puta ré emptá fui stipulatus mibi tradi sub pena i instruméto venditiőis vt ꝯmuniter fit.dic ꝙ stipulatio quo equina interposita sub cőtractu bonefidei magis attéditur méa cőtrabétiű ꝙ attendanť verba.l.ꝛ celsus.§.si fund⁹ de cőtrabé.emp.ité nűqd in cőtractib⁹ stricti iuris babeat locű re mediű.l.ij.C.ð rescin.vé.dic vt ibi p Bar.ꝛ gl.nűc dicédű est de formulis libellop de qbus nő est superi⁹ tractatű ꝛ mő sup acti.exempto ꝛ vendito sic formať libellus.

¶ Libell⁹. In actiőe exé pto ꝛ védito vid ꝛ add. ƀ do. Areti.in xvj.col.circa med.v. scđo principaliter qro ꝛ ante fi. illius col. v. tertio principalr.vid do. Pe.ð ferra. in forma lib. quando agitur exépto.

Corá vobis domino iudice cőparet. Jo.ꝛ dicit ꝙ emit talé librű a ticio p táto ꝑcio ꝙ ꝑciű soluit.vł ad ꝑsens offert.parat⁹ est soluere.ꝛ ꝙ dictus tici⁹ interpellatus é in mora ꝛ negligétia ꝛ negat iꝫ indebite ꝛ iniuste tradere sibi librű ꝑdictű ꝙre petit ipsum ticiű ex vestro officio iterrogari an velit sibi tradere rem an interesse.ꝛ si dicit velle tradere ré petit ipm vestra snia ꝯdénari ad tradédű ꝛ ꝯsignádű sibi dictű libp ꝛ in eius possessioné ipsuꝫ pociorē faciédű. Si aűt dicit ꝙ nő voluerit tradere ré petat ipsum condénari ad interesse suuꝫ in expensis factis ꝛ fiendis occasione litis.pbať bec forma libelli.in.l.j.ff.de act.empti.ꝛ.l.sigs ab alio.§.fi.ff.de re iudi. ꝛ.l.stipulatiőes nő diuidunť.§.celsus.ff.de ver.ob. Potest igiť libellus formari sup petitiőe rei ꝛ si interrogat⁹ denegat tradere ré velle ꝯdénabiť ad iterelle ѕm ꝑuű modű practicádi qué sustinet Bar.in.d.l.j.ff.ð ac.épti.pőt ét ꝯcludi solű ad petitioné iteresse ꝙ succedit i obligatiőe post morá ité pőt peti ꝯditionalr ꝙ ré tradat ꝛ si ñ tradat ꝯdéneť ad iteresse ꝛ sic é triplex forma libelládi de quo p glo.ꝛ Bar.l.d.l.j.ff. de ac.épti. An aűt véditor possit ꝯpelli ꝑcise ad traditiőeꝫ rei védite.gl.ꝛ Bar.ꝙ sic si bꝫ ei⁹ facultaté.d.l.j.ff.de act.épti. ꝑciű solui id dř qꝛ iteꝝ ꝑciű sit solutű vł p eo alr sit satisfactű vel sit babita fides de ꝑcio que in dubio babita ꝑsumiť vt not.in.l.qd védidi.ff.ð ꝯtrabé.emp.nisi sit ꝑsona que nő pőt bére fidé.C.ð ꝑcio.sed dꝫ védere ꝑsenti pecunia vt tutor curator ꝛ sindicus eccle ꝛ similes.de quo p Bart.in.l.a diuo pio.§.sꝫ si emptor.ff.ð re iudi.nő pőt emptor effectualiter agere.l.iulianus.§.offerri.ff.de acti.emp.nec teneť véditor ante solutioné ꝑcij tradere ré nec ante acgriť emptori res ꝛ si tradita pőt védicari nisi emptor offerat ꝑciű.vt.§.ð rep.diui.§.védite q.§.bꝫ locű nő solű in ꝯtractu emptiőis ꝛ véditiőis sed etiá in aliis ꝯtractib⁹ vt ibi dixi. Sed an sufficiat sola obligatio verbalis que velit soluere ꝑciű glo.nota. in auté.vt exactio instáte dotis.§.si.col.vij.ꝙ dꝫ offerri pecunia in sacculo vel in follo mercatop.qd intelligit Bart.in.l. cű seruus.ff.de ꝯdi.inde.ita tñ qd notari⁹ ꝛ testes intelligát ꝛ videát qualis sit pecunia.ita dicit debere itelligi.l.accepiá C.de vsur. Sed qd si emptor non ꝯfidit de véditore.dic ꝙ fiet depositio ꝑcij vel cautio ꝑstabiť.l.edilea etiá.§.si.cuꝫ.l. seq.ff.de edil.edic.de quo p Bar.l.l.si soluturus.ff.ð solu. Ad tradédű ideo diciť nő aűt ad dádű.qꝛ de natura véditionis nő est dare.i.dñiuꝫ rei védite tráfferre.l.ré aliená.ff. de ꝯtrabé.emp.sꝫ de natura eius é tradere ꝛ de euictiőe teneri.ꝛ dñiuꝫ venit tacite ꝛ in ꝯñtla si venditor tradens erat dñs.als venit vsucapiédo ꝯditio.l.exépto.de acti.emp. Sꝫ emptor bñ teneť tráfferre dñiuꝫ pecunie.vt.d.l.exépto.nec liberať aliter ab actione ex védito.vt.l.cű seruus.ff.manda. Et si nő tráffert dñiuꝫ pecunie nő tráffert dñiuꝫ in euꝫ rei sibi tradite dőec pecunia sit ꝯsumpta.ꝛ sic sit tráslatű dñiuꝫ vt no.glo.in ver.emptori in.l.cű fundus.§.seruű tuű impendés.ff.si cer.pe.rő aűt quare emptor dꝫ tráfferre dñiuꝫ ꝑcij sꝫ nő véditor dñium rei.no.in.d.l.exépto.s.ꝙ emptor latius ten.s.in genere ꝛ véditor strictius.s.in specie.ꝛ si véditor teneť in genere.vt ad.x.corbes fruméti tűc teneť transferre dñiuꝫ.l.si ꝯcubina.§.si beres.ff.de leg.iij. In possessioné potioré id diciť qꝛ véditor teneť tradeť emptori vacuá possessioné rei védite ꝛ ipꝫ i ea facere potioré.l.ij.i fi.cű.l.seq.ꝛ.l. emptoré.§.j.ff.ð acti.emp. Et dř vacua possessio q a nemie detineť ꝛ ideo nő dř vacua si alius sit in possessiőe.iꝫ nő possideat.vt cű creditor ob ꝯtumaciá debitoris.ꝛ legatari⁹ ob cőtumaciá bedis mittiť in possessioné.vt.d.l.ij.in fi. Sꝫ qd si in re vendita alius béat seruituté.an diceť vacua possessio dicit Bar.ꝙ sic in.d.l.ij. Sꝫ nő dř libera ꝛ expedita.ꝛ propterea dicunt notarij in instris ꝙ venditor pmittit tradere possessioné vacuá liberá ꝛ expeditá. Est eniꝫ dña inter vacuá ꝛ liberá.de qua per Bar.in.l.vim facie.ff.de vi ꝛ vi ar. Sꝫ qd si véditor tradit ré.ꝛ postea incőtinenti res reuertiť ad ipsum an erit liberatus traditione rei vel nő quasi nő videať traditű qd nő durat traditum.vt.l.si pro pře.§.vsuꝫ.ff. de in ré verso.sic ꝙ imo liberatus est ex prima traditiőe.vt no. in.l.si cű fundi.§.fere.ff.ð ꝯtra.emp.ꝛ ideo caueat emptor si cadat a possessione.ꝛ res reuertatur ad venditorem ne agat actiőe exempto qꝛ succűberet. Sꝫ agat rei vendicatiőe vel publiciana vel in erdicto vti possidetis.vt no.in.d.§.fere.ꝛ l.fi.C.de act.emp. Sꝫ qd si véditor ꝯstituerit se nole emptoris possidere ꝑut quotidie apponiť in instris an erit liberatus a traditiőe possessiőis.dic ꝙ sic.qꝛ ille possidet cui⁹ noie possideť.l.nemo.ff.de acq.pos.ꝛ idé si venditor rem ꝯduxit ab emptore.qꝛ p ꝯductioné transfert possessioné in emptorem. Casus notabilis est in.l.quedaꝫ mulier.ff.de rei védi. item ét si venditio fiat in ipso fundo vendito.vř tradita possessio.vt pbať in.d.l.quedá.in fi. Si tñ ꝑcium sit solutű vel fides babita.vt.d.l.qd védidi.ff.de ꝯtrabé.emp. Jteꝫ quid si emptor reperiť possidere nec appet aliter ꝙ venditor tradiderit possessioné dic ꝙ ꝑsumiť bře possessioné ex cá precedentis emptiőis babuisse.vt no.in.d.l.quedá mulier.ꝛ.l.ij.C.de acqui.pos. Sꝫ an pőt emptor sibi appbendere possessioné ꝑpria auctő.dic ꝙ sic.nő ꝯtradicéte véditore.als si occuparet eo ꝯtradicéte esset ꝑdo.vt.l.nec ex vő.C.de acqr. pos.ꝛ.l.si ex stipulatiőe.ff.de acq.pos.ꝛ ibi p Bar. Jté non qd ꝑt tráfferé dñiű rei épte i éptoré si ñ iducaťi vacuá possessioné dic vt tráfferat dñiuꝫ si véditor dñs est requirať ita requiriť ꝙ mittat in possessioné qꝛ regulr nő tráfit dñiuꝫ sine traditiőe rei ex solo titulo singulari iꝫ sec⁹ ex titulo vli.nisi in casibus

in casib' notatis in glo.l.si ager.ff.de rei ve.z.l.traditionibus C.de pac.s3 nō reqrit q possessio sit vacua.l.si fundu3.ff.de fundo dota.z hoc s3 gl.in.d.l.ij.C.de acq.pos.z.d.l.si fundū ff.de fundo do.quid si in instrumento venditionis dicat q venditor cessit z transtulit in emptorem omne ius z omnes actionē quas habet in dicta re vendita.an per hoc emptor erit dñs si vēditor erat dñs.dic q nō.sed tñ aget rei ven.sm Bar.in.l.si ager.ff.de rei vē.z.l.si culpa co.ti.Itē si in instro dicit vēdidit z tradidit.an p hoc pbat tradita possessio.dic q nō.nisi fiat in rē vel in aspectu rei vēdite.sed p illa verba tradidit incurrit data licētia apprehēdēdi possessione3:vt.l. p dia.ff.de acq.pos.z ibi p Bar.Itē adde ad ea que dicta sunt.s.super verbo tradēdi.qr Bar.in.l.exēpto.ff.de acti. empti.z.l.stipſones nō diuidunt.ff.de ver.obli.in.viii.q.ad finē dicit q obligatio qua tenet venditor ad tradēdū s3 me diū inter obligationē dādi z obligationē faciēdi.qr vēditor tenet dare si est dñs,vel si est genus venditū sicut in obliga tiōe rē dari.z si nō est dñs tenet solū tradere sicut in obliga tione faciēdi.dicit tñ q si cōueniā dare tibi librū p cētū q nō erit vēditio qr de natura vēditiōis nō est q vēditor obliget ad dādū.p.d.l.exēpto.s3 erit cōtractus innolatus do vt des. l.si.ff.de cōdi.ob cām.ideo h verbū dedit positū in instro vē ditionis dū3 dicit dedit vēdidit z tradidit ponit improprie z idē importās q tradidit iuxta naturā cōtractus vēditiōis s3 si est dñs trāsferat dñiu3:vt.l.si stipulatus.z ibi glo.ff.de vsur].Sequit interēē qr estimo in tāta qntitate hoc iō dicit qr interēē iā cōmissum qd venit iure actiōis op3 specificari in libello.vt iudex certā ferat sniā3.l.ij.C.de sen.q sine certa qntitate.si autē est interēē cōmittēdū:vt in.l.vnā.ff.si cer.pe. tūc nō expedit specificari s3 in officio iudicis venit ad decla rādū:vt.j.eo.§.curare.sed glo.z Bar.l.i.certi cōditio in pn. ff.si cer.pe.s3 q in vtroq3 casu nō est necesse specificari inter esse.sed subtili inuestigatiōe iudicis certū declarat:vt.d.§. curare.l.f.C.de sentē.qui p eo qd inter.ideo dicit Bar.q vtroq3 mō pōt formari libellus.de quo p eu3 in.l.stipſones nō diuidunt in fi.ff.de ver.obli.itē adde q sepē sunt capi ta actionis exempto.primū v3 si res vēdita nō tradat.l.j.ff. de actio.empti.scōm si rei qualitas puta seruitus debita ce letur.d.l.j.§.j.tertiū si fundus sub mensura debita non pre statur.l.ij.ff.eo.ti.quartū si quid deuenerit in pacto in cōti nenti apposito nō implet:vt.l.tenet.§.j.eo.ti.qntū si res vē dita facto vēditoris deterior efficiat:vt.d.l.tantū.§.si locū. sextū si res vendita facto venditoris euincatur.d.l.tenet.§. si tibi.septimu3 si dolus malus venditoris intercesserit.d.l. tenetur.§.si dolo.datur etiam hec actio ad petendum arras prius traditas:vt.l.exempto.§.is qui vina.ff.de acti.empti. Item ad exhibendū instrā fundi venditi quoq3 copiā descri bendi tenet facere venditor:s3 nō teneat illa dare emptori l.ticius.ff.eo.Itē dat hec actio qñq3 cōtra venditorē vt agat cōtra aliu3 qui dedit dānu3 ipsi ēptori z est nou' modus agē dispu.Ago cōtra te vt agas cōtra aliū mihi eū cedēdo actio nem.l.iulianus.§.penul.ff.de act.emp.z ibi no.itē dat pro euictiōe rei vendite.vt.C.de euic.l.nō dubitat z iō sm emer gētiā pdictor casuū formas libellor in act.hac variabis de quibus vide in spec.de act.emp.z vēdi.§.si pri'.z p Odof. sup rubrica.de act.exēpto.vl sub alia rubrica d ac.ex vēdi.

¶ In actiōe locati z cōducti sic format libellus a Ago cō tra ticiū z dico q locaui sibi talē domū meā sitā in tali loco ad vsum habitandi.z hoc pro tribus ānis z pro mercede.x. librar denarior in anno soluēda tali tpe.item dico q dictus ticius stetit z habitauit p dictū terminu3 triū annor in dicta domo cū sua familia. Itē dico q pluries interpellatus cessa uit z adhuc cessat z recusat dare z soluere mihi dicta3 mer cedem z pensionē dictor triū ānor s3 recuset indebite z in iuste.quare peto vestra snia ipm cōdēnari ad dandū z soluē dum mihi dictā mercedē dicti tpis mihi debitā vigore loca tionis dicte domus sibi facte.pbat hec forma.in.l.ij.ff.loca ti.z.l.ij.z.l.pses.C.eo.ti.¶ Locaui ideo dr qr si non pcedit

locatio.s3 simplr habitasti in domo mea agas cōditione ad id quāti cōducturus fuisses.ar.l.in sūma.§.in frumento.v.z sic ff.de cōdi.inde.z ibi p Bar.z in spec.de pig.§.j.v.qd si mi bi.vel forte qntum est cōsueta domus locari ar.l.excepto.C. locati impreteritā cōsuetudinē qd nō ad id qd tota dic dum dico sta z habita in domo mea.qr bene erimus in cōcordia de pensiōe. Itē dr domū meā dic idē si alienā.nā z res alie na locari pōt sicut vēdi.quo casu cōductor a dño rei vti re lo cata phibitus poterit agere ad interēē ēt vltra preciū cōdu ctionis.l.si tibi alienā.cū se.ff.eo.nā tūc pōt cōductor cōtra lo catorē agentē opponere exceptionē dñij.l.siquis exceptiōis. z.l.cōductores.C.locati.An aūt locans eādē rem duobus in diuersis cōtractib' incidat in penā falsi:vt.l.qui duob'.ff.de falsis.Bar.ibi videt sentire q nō licet incidat in crimen stel lionatus. Ite3 ad vsum habitādi iō dicit qr si cōductor vtat re ad aliū vsum improbatū z inhonestū q sit locata puta ad fenus exercēdū pōt expelli.vt in.c.j.de vsuris lib.vj.itē sco laris inducēdo meretrices vr male vti re locata.glo.sing.est in.l.nō aliter.ff.de vsu z habitatione.fach.l.iij.C.locati. vbi aūt simpliciter fit locatio alicui artifici vr cōcedi ad exercen dū suū officiū aliis artificiū quo cōductor operat.arg.eius.q no.in.d.c.j.non tamē pōt cōductor locare alteri ad aliu3 di uersum artificiū.ar.l.eqssimū.§.si.ff.de vsu z habi. z no.in l.nemo.C.locati z vide in spe.de iudi.§.generalis. ver.circa hoc.Itē dū dicit pro tribus annis quid si cōstat de locatiōe z nō apparet pro quāto tpe.puto q in dubio tenet solū pro tpe quo inhabitauit.ar.l.itē querit.§.qui impleto.in fi.ff. lo cati.nisi qntitas pcij vel cōsuetudo regiōis aliud pciū faciat. ar.eius q no.in.l.j.§.j.ff.de supsi.z.l.excepto.C.loca.itē pro mercede.x.librar iō dicit qr sicut nō valet vēditio sine pre cio.vt.s.de cōtrahen.emp.§.pciū.ita nec locatio.vt.s.in pri. loca.ex modicitate tñ pcij reddit cōductio nulla. puta si fiat in vno nūmo.l.siqs cōduxerit.ff.locati.qd intellige nisi res lo cata nō esset digna maiori mercede.vt ibi no.per Bar.Itē dū dicit in anno soluēdo pro quo tpe sit soluēda pēsio an in pricipio medio vel fine ann.dicit glo.q in dubio in fi.anni. in.l.edē.C.locati de quo dic vt ibi per docto.Et adde q cō uentio penalis de nō expellendo cōductorē nō officit ad cā3 qd cōductor cesset in solutiōe.casus est notabilis.in.l.qro.§.in ter locatorē.ff.locati.imo vbi cōductor cesset in solutione sta tim pōt expelli a pceptiōe fructuū z ab vsu rei.z pōt locator facere vallari hostiū z recludi res cōductoris.s3 a totali loca tione nō potest expelli nisi post legitimū tempus infra qd em phiteota vel simplex colonus cessans in solutione possit ex pelli.dic per Bar.in.d.§.inter locatorē.z i.c.potuit d loca. Item adde q colonus z inquilinus pōt facere expēsas vti les z necessarias in re locata quas expensas nihilominus re petere pōt licet expellat pp pensione3 nō solutā.l.colonus z ibi per Bar.ff.locati quinimo dicit glo.vel non ab re.C. vnde vi.que cōductor pōt retinere donec sibi satisfiat de ex pensis vtilibus z necessariis factis in re.facit.l.in rebus.§. qd aūt.z q ibi notat.ff.cōmo.z.l.si nō fortem.§.si centu3.ff. de cōdi.indebiti.Item dū dicit stetit z habitauit per dictu3 tempus iō dicit qr si non habitauit s3 migrauit aū finē tēpo ris.tūc si ex necessitate vl'eā iusta d3 fieri mercedis remissio l.habitatores.§.fi.ff.lo.z.l.j.§.si pensio.ff.de migrando. nisi fundū alij locauerit z pensiōe3 receperit.l.s3 addes.in fi.ff. locati.Si aūt migrauit ex volūtate tūc tenet soluer pēsiōe3 totius tēporis.l.dominus.§.qui cōtra.z.l.fi.z.l.si domus.ff. loca.vbi aūt quis stetit z habitauit post finitu3 tps locatore sciēte z patiēte.dic q videt tacite recōduxisse tantū tps.z cū eisdē pignorib' ipsius cōductoris s3 nō cū eisdē fideiusso ribus nisi nouiter pmittant z hoc in pdijs rusticis.secus in vrbanis.de quo dic in.d.l.itē querit.§.que impleto.ff.loca ti.verūtū actio ex locato z cōducto pro diuersis cōpetit cau sis ideo sm varietatē casuū libellor formas variabis d qui bus vi.in spec.de loca.§.postq3 z per Odof.sup rubrica de actiōe loca.z sup rubrica.de acti.ex cōduc.ad reuocādū aūt Jo.de pla.sup quarto insti.

a ¶ Libell'. Adde dom. Pet.Jac.in tit.de acti.ex locato.z in ti tu.de acti.ex conducto.

a ℭ Forma tione libelli. Addõ hic do. Aret. l. xviij. col. post me. ver. vltimo q̃rit̃ qualr̃ for met̃ libellus ⁊ dom. Pe. Jac. in tit. de act. neg. gest. directa. ⁊ i ti. de acti. neg. gest. ɔtraria.

res obligatas inuectas in re locata ɔpetit seruiana ḋ cuius libelli forma vidisti. s̄. eo. §. itē seruiana. Jtē nego. gest. pro formatiōe libelli ᵃ facienda p̄mitte pro euidētia. ꝙ actio negocioꝝ gestoꝝ est actio generalis sicut actio tutele ⁊ ꝓ socio l. pro socio arbiter. ff. pro socio. Et est dr̄ia inter actiões generales ⁊ vniuersales: vt no. in. l. j. in prin. ff. de edē. Sunt. n. vniuersales vt petitio h̄ditatis bonoꝝ possessio actio de dote quādo vniuersa bōa sunt data in dotē ⁊ actio de peculio. ⁊ idē dicit Jnno. in. c. cū ad sedē. de resti. spo. quādo petitur castrū. villa. de qbus actionib⁹ vniuersalibus ⁊ generalib⁹. ⁊ dr̄ia inter eas. vide in spe. de actiōe ⁊ petitiōe. §. ij. ver. ⁊ ū ⁊ ver. debēt. ⁊ ver. sed que est dr̄ia. Cū igit̃ hec actio sit generalis dn̄s negocioꝝ pōt generaliter petere ⁊ ɔcludere i libello vt patebit. j. in forma libelli ꝙ gestor ɔdemnet̃ ad reddendū rōnem sue administrationis ⁊ reliqua restituēdū put dixi in formis libelloꝝ actionis mādati. pro socio. s̄. eo. in. §. sequēs. ⁊ cōtra negocioꝝ gestoꝝ petet ⁊ ɔcludet similiter in genere ꝙ reddat̃ sibi a dn̄o quicqd abest vl̃ abfuturum est ipsi gestori. l. ij. ff. de nego gest. ⁊. s̄. de obliga. que ex quasi cōn act. §. j. Jtem premitte scd̄m in. l. si pupilli. §. quid igitur ff. de neg. gest. ⁊. s̄. de oblig. q̄ ex q̄si ɔtract. §. j. Jtē p̄mitte b̄z in. l. si pupilli. §. qd igit̃. ff. de nego. gest. ꝙ q̄ttuor sunt negocioꝝ gnā ꝑ qb⁹ ɔpetit hec actio. bar. addit alia q̄ttuor mēbra ⁊ sic sunt octo nā magis dr̄ spectat̃ ad aliqd. pmo cura ⁊ sollicitudie. scd̄o pc̄a. t̄tio ratihabitiōe. q̄rto ip̄o gestu. q̄nto more ciuitatis. sexto naturali rōe. septīo ex virtute ɔn̄tie. octauo ex p̄ambula volūtate.

No. pro qb⁹ causis ɔpetit actio neg. ge.

Cura ⁊ sollicitudie vt si gero negocia tua ɔtēplatōe tutoris curatoris vel ꝓcuratoris tui. ad quos spectat cura ⁊ sollicitudo agā ɔtra eos neg. gest. ⁊ etiā cōtra pupillū. l si pupilli in prin. ff. de neg. gest. Et qualr̄ tenet̃ tūc principalis dic vt in re ipsa vt cū impēdo vel facio aliqd in rē tuā necessitate vel vtilitate siue tuo siue alterius noīe ad qd nullo mō spectat si spectare putat̃. ff. de neg. gest. l. sic ꝯ si eū in fi. ⁊ idē si impēdi occasione rei tue. d. l. si pupilli. §. si si cij seruū. nam ɔtra te habeo neg. gest. insolidū nisi accessero ad gerēdū negocia tua mei lucri cā. ⁊ sic aio depredādi. qr tūc nō teneris mihi nisi inquātū faci⁹ es locupletior: vt. d. l. si pupilli. §. ⁊ si ego. ⁊ idē in casu q̄ impēdi in re tua noīe alterius ad quē putabā rē ꝑtinere ⁊ nullo mō ꝑtinet qr tunc nō teneris nisi inquātū factus ē locupletior. vt. d. l. si pupilli. §. sed si ego. v̄. eo loco. ratihabitiōe vt si exegisti indebitū noīe meo ab aliquo quē putabas noīe meo spectat ad me ꝑꝑ ratihabitionē. ⁊ sic habeo actionē neg. gest. ɔtra te. ⁊ simil̃r soluēs indebitū hēbit ɔtra me hāc actionē. d. l. si pupilli §. itez querit̃. ⁊ attēde ꝙ ad hoc vt negociū efficiat̃ meū ⁊ spectet ad me mediāte ratihabitione opz ꝙ sit gestū noīe meo. naz tūc ratihabitio retrotrahit̃. ⁊ mādato equipat̃ vt in regula iuris. ratihabitio. li. vj. ⁊ iō si verberasti sacerdotē noīe meo ⁊ ego postea habeo ratū incido in excōicationē: vt in. c. cum quis. de sen. excō. naz ⁊ in maleficijs h̄z locū ratihabitio. l. j. §. quotiēs. ff. de vi ⁊ vi ar. qd̄ limitat in gl. s. que possunt explicari per aliū. als̄ secus vt in adulterio sed dicit imo etiā submittēdo aliū possuz facere cōmitti adulteriū. l. hec verba. ff. de adul. ⁊ q̄n vtiliter negociū est gestū tūc ratihabitio est necessaria ⁊ nō volūtaria ꝑ regulā que dicit. qd̄ noīe meo vtiliter gestū est ratū habere cogor. l. pōponius. v̄. ⁊ quēadmodū. ff. de neg. gest. Si aūt nō est gestū noīe meo nō possum habere ratū ꝓpter regulā que est ꝙ meo noīe nō est gestuz aliqd ratū habere nō possum vt in regula iuris li. vj. ⁊. d. l. si pupilli. §. sed si ego. nisi in subsidiū repetā. l. si. ff. ḋ neg. gest. vel p̄scripta. l. j. C. de rebus alie. vel non alie. vel nisi quo ad p̄iudiciū rei mee. iō si ratā habeo venditionē quā fecisti de re mea noīe tuo ꝑ dn̄iuz eius. l. iuris. C. de rei ven. ⁊ sil̃r per ratihabitionē ɔfirmat̃ pignoratio rei mee quam fecisti tuo noīe. l. si fundus. §. j. ff. de pign. Et de isto genere negocij qd̄ efficit̃ nr̄m mediante ratihabitiōe dic ꝑ glo. in. d. l. si pupilli. §. si ticij seruū ⁊ ꝑ Bar. in. d. l. pomponius si negoc. eo. titu.

ℭ Jpso gestu dicunt̃ negocia spectare a me vt posset agere ɔtra me nego. gest. vt si soluisti creditori meo noīe meo ⁊ sic me liberasti ꝑꝑ tuā gestionē in soluēdo. ⁊ sic vtil̃r gessisti. ⁊ ideo cogor h̄re ratū ⁊ obligor tibi actiōe negocioꝝ gestoꝝ. secus si nō vtil̃r vt qr intererat mea ꝙ nō soluerem. l. cum pecuniam. ff. de neg. gest. Si aūt soluisti noīe meo vel alterius quē putabas esse debitorē cū essez magis gr̄a mei ita demū si tu ex post facto ɔstituis in aīo tuo seu ɔtentare ꝙ illa solutio cedat pro me volente creditore. l. si tibi dederim. ff. ḋ donatio. per quā Bar. tz opinionē Joā. in. d. l. si pupilli. §. qd igit̃ ⁊ sil̃r qui suscepit iudiciū pro alio ⁊ soluit lz nō ɔtingat liberatio ipso iure ope exceptionis tn̄ agit neg. gest. l. de qua re. §. fi. ff. de neg. gest. More ciuitatis dr̄ negociuz spectare ad aliquē vt si noīe pupilli encenia expedictia ⁊ ɔuenientia ⁊ ɔsueta s̄m morē ciuitatis suo magistro ⁊ sui ɔiunctis susceꝑi. nā agaz ɔtra eū act. nego. gest. qr ⁊ tutor talia encenia ex quo sunt ɔsueta dicunt̃ quasi debita. vt dicit gl. in. l. §. j sed nullos. ff. de tute. ⁊ rō. distra. Naturali rōne spectat negociū ad aliquē vt si tui ɔtemplatiōe redimo ab hostib⁹ vel latronibus tuū filiū. vel aliā tuā ꝑsonā necessariā quaz redimere tenebaris. nā repetā aliē qd̄ impedi actiōe neg. gest. qr ⁊ hoc casu vir pōt expendere dotē pro redimendis ꝑsonis necessarijs vxoris. l. s; si ideo. ff. sol. ma. Nam si p̄r filiū captiuū vel ecōuerso vel alius successurus redimere negligat priuatur successione. vt in auc. si captiui. C. de epi. ⁊ cle. Ex virtute sequētie dicit̃ negociū spectare ad aliū vt si mittaris i possessionē bonoꝝ debitoꝝ nostroꝝ ex primo decreto ista missio i sequētia etiā prodest mihi qr possum etiam vti illa missione pro meo debito. s; me obligor tibi ad factas expēsas actiōe neg. gest. qr ex tua iussione cōuersum ē in meū cōmodū. l. fi. C. de bo. impos. l. cū vnus. ff. eo. ti. ⁊ ꝑ Bar. in. l. ex scd̄. ff. de neg. gest. Ex p̄ambula volūtate mea dicit̃ negociū alteri⁹ a me spectare vt si mādaui ticio vt emeret mihi seruū qr omnino volo eū habere tanq̄ necessariū. Tu aūt hoc sciens emis eū mihi cū forte ɔmodius emere possis q̄ is cui mādaui ⁊ ibi per Bar. ff. de neg. gest. Ex p̄dictis ergo apparet ꝙ s̄m diuersitatez negocioꝝ diuersimode narrari ⁊ cōcludi pōt i hac actiōe neg. gest.

ℭ S; in directa actione negocioꝝ gestoꝝ pro vniuersali administratiōe sic format̃ libellus. Ego ɔtra ticiū ⁊ dico ꝙ duob⁹ annis p̄teritis qbus fui absens inceptis ⁊ inchoatis tali modo tali mēse ⁊ finitis vt sequit̃ dictus ticius sine aliquo mandato s; rōnabili ⁊ amicabili ɔtēplatiōe vel dilectione ductus generaliter gessit ⁊ administrauit domini negocia mea omnium reruz ⁊ bonorum meorū mobiliuz ⁊ imobiliū positoꝝ in ciuitate ⁊ territorio vel alio quocūqz loco. itē dico ꝙ ad man⁹ dicti ticij ꝑuenerūt fruct⁹ ⁊ ꝓuentus taliū ⁊ taliū reꝝ puta taliū agroꝝ domorū ⁊ apothecaꝝ. ⁊ aliaꝝ reꝝ in ꝓcessu cause exprimēdaꝝ ⁊ declarādaruz. quare cū dict⁹ ticius sepe interpellat⁹ recusauerit ⁊ ad p̄sens recusat. lz idebite ⁊ iniuste reddere rōez peto ꝑ vestrā sn̄iam ip̄m cōdēnari ad reddēdū mihi rationē de gestis seu administratis. ⁊ ad restitutionē reliquarū ad man⁹ ei⁹ ꝑuentarū seu apparebūt ꝑuenisse. ⁊ eoꝝ q̄ penes ipsum ad p̄sens sunt ⁊ existūt ⁊ ad omne id in quo apparebit me dānificatū ex negligenti ei⁹ administratione ⁊ peto expensas. reseruato mihi iure addēdi ⁊ diminuēdi rē nō astringēdo me ⁊c. petēdo p̄dicta omnia meliori modo ⁊c. de quib⁹ omnib⁹ peto iusticiā mihi administrari. Probat̃ hec forma libelli in. l. si. ff. de neg. ges. ⁊ ꝑ gl. i. l. j. ff. ḋ edē. ḋ q̄ forma vid̄ i spe. ḋ iudi. § generalia. ver. seq̄t̃ ⁊ ꝑ Odo. i ti. de act. neg. ge. Oīuz reꝝ ⁊ bonoꝝ meoꝝ iō dr̄ vt ꝑ hoc discernatur ꝙ negociū spectat ad me re ipsa nā plurib⁹ modis dicit̃ spectare negociuz ad aliqd. vt dixi. s̄. l secūdo p̄euidētiali. ⁊ q̄n dicit̃ spectare ratihabitiōe dz narrari in libello de ratihabitiōe subsecuta q̄ est causa saltim mediata dāde actionis s̄m glo. in. l. si pupilli. §. itē querit̃. ff. de nego. gest. lz Bar. aliter teneat. Jtez tūc dz negociū fuisse gestū nomine ratū habētis. als̄ nō possit ratuz haberi nisi in subsidiū vt siue de negocio ꝙ est alterius ratihabitione. siue aliquo mō ideo dicit̃ qr si p̄cessisset mādatū

de gerendo

de gerēdo negocia actio mādati excluderet actōes negocio
rū gestoꝝ.cōtra eundē.l3 nō cōtra diuersos vt dixi in libello
ac.mādati.ō.eo.§.sequēs ꝛ.l.si mandatū.C.de nego.gest.ꝛ
ibi per Bar. Itē generalr gessit.ꝛ administrauit iō dr̄ qꝛ h
actio est gnālis ꝛ in ea pcedit libellus generalis. ꝛ narratio
ꝛ ꝯclusio generalis.vt dixi.ō.in pelo pro euidētiali debēt ta
mē in ista prima instāia iudicij pbari res quas gestor admi
nistrauit.ꝛ que potuerūt ad eūdez puenire ex dicta admini
stratiōe.ꝙ quādo pbat per iuramētū in litē.vt.l.tutor q re
pertoriū.ff.de administra.tuto.qd secus est in actōe vniuer
sali vt est petitio hḗditatis in qua vniuersali nō ē necesse qꝫ
prima instātia pbent res s3 sufficit vniuersalis petitio ꝛ de
claratio iudicis sup hereditate ꝛ postea in executōe declara
bunt res hḗditarie sup qbus debeat fieri executio ꝛ hoc fu
it de mēte glo.ordiarie in.l.j.ff.de edē.ratio diuersitatis fm
Bar.est.qꝛ in actōe generali veniūt res ꝛ earuz restitutio ꝛ
ꝯdēnatio iure actionis. S3 in vniuersali declaratio iuris.vt
puta quē esse heredē venit iure actionis. sed restitutio rerū
venit officio iudicis.tex.est in.l.l3.ff.de peti.heredi.ꝛ idē di
cit Bar.si petat executio iusta in qua pmisisti mihi dāna ꝛ
interesse ꝛ ad incertū ꝙ instfm habet paratam executionē ex
forma statuti.nā pcedit petitio ꝛ declaratio ꝙ instrumētum
executioni mandet ꝛ postea in executione liquidabit qd ꝛ
q̄tū sit interesse vel dānū.sup qua liqdatiōe pcedit summa
rie de quo per Inno.in.c.cōquerēte.de offi.ordi.sup glo.in
ver.honoret .ver.itē no.quasdā actiōes.Et ex pdictis ꝯclu
di pōt ꝙ in actiōe singulari d3 res specifice declarari.l.si i rē
ff.de rei ve.i actōe gnāli nō ē necesse declarari in libello s3
in pcessu primi iudicij in actōe vli nō ē necesse declarari i li
bello nec in pcessu s3 in executione.de quo in spec.de act.ꝛ
peti.§.ij.ver.s3 que ē ofis.Ex mala vl negligēti administra
tione iō dr̄ qꝛ gest.neg.tenet et de negligētia q̄ cadit i leuez
culpā.de qua per Bart.in.l.qd nerua.ff.depo.ꝛ q̄nqꝫ ō ca
su fortuito.vt.ō.de oblig.que ex q̄si ꝯtractu.§.sicut aūt.ꝛ ibi
notant casus in qb᷒ dominus nō tenet gestori nisi inquātuz
factus est locupletior.An aūt gestor poterit petere salariū si
bi cōstitui putarez ꝙ nō qꝛ quod gratis fit petitionem non
inducit.l.j.l.si.ꝛ.l.ij.C.ō neg.gest.l3 recipiēs ad āntidota tenea
tur.s3 ꝛ si lege.§.cōsuluit.ff.de peti.hḗdi.sicut ꝛ pcurator q
gratis facturus erat nō petit salariū.ꝛ de pcio nō fuit cōuē
tuz vt plene probatur per.Saly.in.l.j.C.manda.Similiter
nec tutor nec curator possunt petere salariū l3 quādoqꝫ eis
ex cā ꝯstituat a iudice vel a tutorib᷒.§.fi.ff.de admi.tuto.ꝛ
ibi p Bar.Et adde ꝙ hec actio cōpetit inter patrē ꝛ filium
respectu castrēsis vel quasi vel aduēticij peculij in quo pa
ter nō h3 vsumfructū:vt.C.eo.l.si filius.ꝛ inter matrē ꝛ filiū
ꝛ vxorez p eo ꝙ vir expēdit in vxorē egrotā.ꝙ repetere pōt
vir ꝛ maritus si non h3 dotē ꝛ fuit pꝛestatus de repetitione
als videt maritali affectione fecē potius q̄ als repetēdi.l.
ꝙ in vxorē.C.ꝛ ibi p Saly. Itē adde ꝙ gestor negocioꝝ d3
a se exigere naturale debitū.i.se describere debitorē i libro
rōnū eius q̄tuaris ad quā pꝛius erat obligatus alia ocasio
ne.l.diuerso.ꝛ.l.cū alteꝝ.cum seq.ff.eo. Itē adde ꝙ singulr
gestor ꝛ qlibet alius administrator obligat᷒ ad rōnē reddē
dā que nō fecit libeā rōnū vel nūq̄ pfecte vel obscure intri
cate ꝛ dolose fecit pōt ꝯdēnari ad oē dānū ꝛ interēē ꝛ ꝯtra
euz iurari in litē sicut ꝯtra tutorē:vt.l.tutor q repertoriū.ff.de
admi.tuto.que tenēt doc.in.l.j.ff.de tri.ꝛ t3 Jo.and.in spe.
de instru.edi.§.nūc dicēdū in additione magna.ꝛ Hosti.in
sūma in ti.de obli.ad ratioci. In actione tutele sic formatr li
bellus. [a] Ego ꝯtra ticiū ꝛ dico ꝙ fuit tutor meus testamē
tarius.s.relictus in testō patris mei vel fuit tutor legitim᷒ vl
datiu᷒ prout res erit in facto.itez dico ꝙ dictus ticius gessit
ꝛ administrauit tutorio nole ola negocia ꝛ bona mea mobi
lia etiā imobilia iura ꝛ actiones vel saltim gerere ꝛ admini
strare debuit p tot annos inceptos tali anno mēse ꝛ die ꝛ fi
nitos vt sequit.itē dico ꝙ tutela ē finita pubertate mea sup
ueniēte tali anno mēse ꝛ die.vel terminata ex alia cā prout
accidinit in facto.q̄re peto cū ꝯsensu ꝛ aucto.talis mei cura
toris ip3 ticiū ꝯdēnari ad reddēdū sue administratiōis rōnē
ꝛ tutele p eū geste ꝛ restōnis reliquoꝝ ad eius manus puen
toꝝ ꝛ ad omne id in quo apparebit me dānificatuz ex mala
vel negligēti administratiōe. Probat hec for.in.l.j.in prin.
ꝛ.§.officio.ff.ō tute.ꝛ ratio.distrahē.ꝛ p glo.in.l.j.in prin.ff.
de edē.Est enī hec actio generalis sicut actio p socio.ꝛ ne
go.gest.iō admittit narratio generalis petitio ꝛ ꝯclusio sine
expssione reꝝ in libello vt dixi in forma pcedēti.Tutor testa
mētarius vel legitimus.iō dicit.qꝛ triplex est spēs tutoꝝ in
ter quos est differentia.qꝛ primus datur a testatore ꝛ pfert
oībus.i.testamētarius.Scd̄s est datus a lege ꝛ excludit da
tiuum.s.legitimus. Tertio dat a iudice.ꝛ iō pponunt tituli
de testamētario tutore.ō.de le.ag.tute.ꝛ.ff.ꝛ.C.de le.ag.tu.
scd̄o ponunt tituli de legitimo tutore.ō.de legi.ag.tute.ꝛ.ff.
ꝛ.C.de legi.agna.tutela.tertio ponunt tituli de tuto.dati:vt
ō.ō atti.tu.ꝛ.ff.ō tu.ꝛ cura.datis ab his.ꝛ.C.qui da.tu.pos.
Hoc intellige ꝙ testamētarius d3 dari ei qui fit in ptāte dā
tis ꝛ post eius mortē remanet sui iuris ꝛ nō recidat an ptāte
alterius ideo si tu ꝛ pr tuus estis in ptāte aui nō poterit da
ri tutor tibi ab auo.cū post eius mortē sis recasurus in ptāte
tui pris:vt.ō.de tutel.§.itaqꝫ. Itē mr cū nō hēat in ptāte nō
pōt dare tutores filijs si tñ det ꝯfirmant cuz magna iudicis
inquisitiōe si eū nō instituit si aūt eū instituit ꝯfirmat cū mi
nori inquisitione.l.mr.C.de testa.tu.ꝛ.l.j.ff.de ꝯfir.tu. Sed
q̄n cedat dies tutele.ꝛ sic currat tps tutori dic ꝙ a die adite
hḗditatis.ꝛ nō ante.l.si nemo.ff.de testa.tu.s3 tunc vr insur
gere quedā pplexitas seu quoddā indissolubile ꝙ hḗditatē
nō pōt adire sine ꝯsensu tutoris.l.potuit.de iure delibera
di.ꝛ tutor nō est tutor nec an pōt auctorizari q̄ adeat hḗdi
tas:vt.d.l.si nemo igit ꝛc̄. Solutio triplex dat remediū.vi
delicet ꝙ adeat pupillus tñ auc.iudicis q pōt supplere de
fectum tutoris.l.si infiniti.C.de iure deliber.vel si pupillus
erat suus testamentoꝝ suitas ꝯfirmat tabulas pupillares.i.
substōnez pupillarē ꝛ tutoris dationez:vt sic pupillus eius
tutoris aucto.possit imiscere hḗditati.ꝛ plene dixi.ō.de here
daz q̄li.ꝛ dfis.§.sui.tertiū remediuz vt pupillo det a iudice
alius tutor qui vocat at·ilianus cuius auc.pupillus adeat
hḗditatē qua adita tutor testamētarius est ꝯfirmat᷒ ꝛ attilia
nus desinit.ꝛ hoc remediū vltimuz est in vsu ꝛ cōl practica
de quo in.d.l.si nemo.cū.l.sequēti.ꝛ dixi.ō.de atti.tu.item si
pure.Et adde ꝙ l3 sit ꝯstitutus tutor non pōt administrare
nisi qnqꝫ pcedentib᷒ v3 ꝙ pcedat decretū.iudicis inuētario
ꝯfecto.legitima satisdatio:iuramētū ō vtilia faciēdo ꝛ spālis
pmissio:pupillū nō relinquere indesensum de qbus vide p
glo.ꝛ Bar.in.l.legitimos.ff.de legi.tu.nisi essent res qe pe
riture.l.tutor.quere p totū.ff.de admi.tu.Seqt in forma li
belli tutorio noie an aūt q̄ facit gestor necessari᷒ tutor ꝛ cura
tor itelligat i dubio facē tutorio noie.vt sic nō finiat finita
tutela vel cura.An vero pprio nomine.ꝛ sic teneat dic ꝙ si
contrahit super re que pertinet ad pupillū intelligat in du
bio facere administratorio noie nisi fuerit in dolo vl fecerit
animo nouādi vel se obligare p se ꝛ suis hḗdib᷒.si aūt ē res
cōmunis tutori ꝛ pupillo sup qua cōtrahit tūc videt agere
partim pprio ꝛ partiz tutorio noie.l.fi.ff.quādo ex facto tu.
Si autē est res que pōt pertinere ad se ꝛ ad pup liuz vt re
cuperare pecuniā mutuo tūc in dubio intelligit pprio noie
hec.ē cōclusio Bar.in.l.post mortē.§.tutor.ff.quādo ex fa
cto tutoris ꝛ ex his deducit ꝙ si potestati vel ancianis con
cedat a supiori arbitriū faciēdi aliqd.ꝙ als facere nō pote
rat vigore eoꝝ officij.ꝙ in faciēdo illud negociū debēt dice
re se facere vigore arbitrij eis in hac pte a tali supiore ꝯcessi
ꝛ tributi.als nō valeret si dicerēt se facere vigore eoꝝ arbi
trij.per tex.in.c.cū aliqb᷒.de rescriptis.lib.vj.ꝛ.ō.i pꝛhemio
huius libri.§.cūqꝫ h.de quo per Bar.in q̄ne per eū dispu
tata que incipit ad nāciā generalis.Sequit in libello vl ge
rere debuisti hoc ideo dicit qꝛ q̄n tutor scit se datuz tutorē.
vt qꝛ est sibi ostensuz testm̄ vel sibi dictū ꝛ denūciatū a fide

[a] Libell᷒. do.Are.h in xxvij.colū.p᷒ pn.v.vl.q̄ro. adō.d.Pet. deferra.in ti. forma libelli quo agit ad redditionem rōnuz tutele. ꝛ.d.Pe. Jaco.in ti.ō ac. tutele.ꝛ vide h.d.Are.a fi ne.xviij. col. vsqꝫ ad me dium.xxiij. col.vbi mlta elegātiss. tra ctat ō mā tu telarum.

dignis psonis que interfuerūt testō pure vel existit ɔditio si
datus fuit a testatore sub ɔditione ⁊ si ē adita hereditas fm
glo.in.l.ista.ff.de excu.tuto.spectat ad eū piculū tutele si nō
gerit vel se legitime excuset.l.j.in prin.ff.ð admi.tu.⁊.l.qdā
decedēs.§.si.co.ti.vt dicit.⁊ ibi p glo.Tēpus aūt hui⁹ excu
sationis ponit.ð.de excusa.tuto.§.qui aūt.⁊ hec causa excu
sationis nō pōt durare vltra quattuor mēses.l.qnquaginta.
ff.⁊.C.de excu.tuto.An aūt tutor cogat̃ pcise gerere.dic q̃
sic a prin.vt.d.l.j.ff.de admi.tuto.sed nō ex postfacto.l.si tu
tor.C.de aucto.tuto.rō autē quare tutor pcise cogit̃ in prin.
se imiscere administratōi est.q2 tutor q̄ ɔcessit possit remoue
ri pp dolū latā culpā ⁊ leuē. Sed q̄ nō gessit solū remouet̃
pp dolū.l.hoc eni.§.qui.ff.ð excu.tuto.itē fideiussores dati
a tutore rē pupilli saluā fore nō tenent̃ si tutor nō gessit.l.nō
quasi.§.illud q̄ est tex.notabilis.ff.rez pupilli sal.fore. Et iō
q2 interest pupilli q̄ tutor gerat vt obligent̃ in plus ⁊ obliget̃
fideiussores sui iō cogit̃ administrare.itē interest pupilli tu
torē administrare vt eū informet bonis morib⁹.vt in tex.no
tabili.l.scire oportet.§.cū reliquis.ff.de tuto.⁊ cura.da.Itē
dū dicit̃ ola negocia nūqd si nō oia sz q̄dā gessit.⁊ q̄dā nō.
An teneant̃ ex stipulone rez pupilli saluā fore.dic q̄ sic.vt tz
Bar.i.d.l.nō quasi.§.illud.ff.rē ratā ha. Sz qd si tutor nō
vult aucto.pupillū in aliquo casu vtili ipsi pupillo q̄ erit ad
ei⁹ dānū si nō auctorizet̃ an pōt cogi.aucto.dic q̄ nō.sed pu
pillus restaurabit postea dānū suū in actiōe tutele.vt.l.si tu
tor.ff.ð aucto.tu.inde tūc eēt dānū pupilli euidēs ⁊ manife
stū.q2 tunc posset remoueri vt suspectus.⁊ ɔpelli dē dānūz
emēdare.l.si.C.de admi.tuto.Et similr nō pōt ɔpelli ptās a
pslatoribus populi aliqd facere vel nō facere nisi euidentissi
me appetēū malū facere:vt in auc.vt differētes iudices.in
prin.col.ix.de quo p Bar.in.d.l.si tutor.Itē dum dr̃ finita
pubertate ideo dr̃ q2 cū tutela finiat̃ multis modis.vt.ð.qui
bus modis tute.fi.p totū dz exprimi modus ⁊ tps finite tu
tele.q2 vsq3 ad illud tps tenet̃ tutor gerere post finitā tutelā
⁊ curā.teneat̃ etiā tutor ⁊ curator cōnexa prime administra
tioni gerere vt translationē iuriuz ⁊ instrop.⁊ h̄ gestio veniā
cum pcedenti gestiōe in ac tutele.l.ita aūt.§.pe.⁊.ff.ð admi.
tuto.⁊.l.tutor.C.arbi.tu.l.j.§ vt cāe post. Et adō q̄ sicut pu
pillari etate pupilli finita finit̃ tutela.s.in.xij.vl.xiiij.ita ⁊ cu
ra nō ɔpelet̃ minori etate.xxv.annop.nisi ad certā spēm fue
rit dati.q2 tunc ea finita finit̃ officiū eop.vt.ð.qui.mo.tu.fi.§.fi.
Itē adde q̄ p relegationē tutop nō finit̃ tutela.l.tutorē.§.tu
tores.ff.de admi.tu.⁊ ibi no.facit glo.singularis.ð.qui.mo.
ius pat.po.soluit̃.§.relegati. Sequit̃ ɔsensu ⁊ aucto.cura
toris he⁹ aucto.est necessaria si pupillus cuius tutela admi
nistrata est minor.xxv.annop.als q2 inuiti adolescētes cura
torez non recipiunt preterq̄ ad iudicia:vt.ð.de cura.§.item
inuiti.qnimo si tutor nō admonet pupillū suū factū puberē.
vt petat sibi curatorem dari tenetur acti.tutele quasi hoc sit
annexuz officio sue pcedētis administrationis.vt.d.l.ita au
tē.§.penultimo.⁊ ff.de admi tuto.postq̄ aūt curator dat⁹ ē
minori simplr tūc equipat̃ pupillo vt nihil possit sine ei⁹ au
cto.sicut nec pupill⁹ sine auctoritate tutoris.C.ð i inte.resti.
mino.l.si curatorē.Fallit i casib⁹ notatis i glo.magna.i.l.ij.§.
q̄situ fuit.ff.de treb.Sequitur ibi ad restitutionem reliquo
rum.reliqua sunt ea q̄ ex administratiōe tutele.remanēt pe
nes tutorez.vt notat̃.in.l.cum.seruus.ff.de condi.indebiti.
vnde obligat⁹ ad reddenduz rationez tenetur ad duo.scilz
ad dādū ⁊ faciēdū ⁊ ad ostendendū libros rationū ⁊ ad calcu
lādū accepta ⁊ data. Itez ad restituēdū libros ⁊ reliqua.vt
d.l.cū seruus.⁊ ista reliqua vel alia dolo vl̃ fraude gesta nō
vident̃ remissa tutori etiā si gestor exprimat in testamēto dū
eū absoluit ⁊ liberat ab omni onere administratiōis tutele ge
rēde dēt̃ occasio delinquēdi.secus p tutela iaz gesta.tex.est
notabilis in.l.sigs ratiōes.ff.de libera.lega.⁊ notat̃ in gl.or
dinaria.in.l.sigs decedēs.co.ti.⁊ bene p Bar.i.l aurelio.§.
gaius.in co.ti.Predicta eni absolutio solū sportat ⁊ remittit
scrupulosaz inqsitionē de male gestis omissis vl̃ neglectis le

¶ Betu/stiores cām. Addō hic do. Arc. in. xxvj. col. post me. dij. vigesimo septimo q̃ro.

ui vel leuissima culpa.nō aūt remissionē relinquop vel aliop
dolo gesto.l.si seruus vetit⁹.ff.de lega.j.⁊.d.§.gaius.vn̄ aūt
oriat̃ actio tutele.dic ex quasi ɔtractu.vt.ð.ð obli.q̄ ex quasi
ɔtractu.§.tutores.itē qd veniat in ea dic q̄ dolus lata culpa
etiā in nō regrēdo cōquerere potuit.⁊ idē in actione nego.
gest.que dat̃ ɔtra curatorē.l.qr qd.C.arbi.tu.⁊ q̄nq3 solū de
dolo ⁊ lata culpa puta si nola debitorū minus idonea facta
sunt tpe tutele que tutor nō exegit eius leui negligētia sec⁹ si
tali negligētia que cadit in leuē culpā q2 tūc tenet̃.l.ij.C.ar
bi.tu.l3 sibi debeat cedi ac.l.tutores q̄.§.qui piculo.ff.ð ad
mi.tuto.dz eni tutor vel curator adhibere eādē diligētiā in
administratōe pupilli rep ⁊ adulti.quā qlibet paterfa.adhi
bere dz in suis reb⁹ pprijs.l.a tutorib⁹.ff.de admi.tut.l.j.in
prin.ff.de tuto.⁊ ratio.distrahē Itē q̄ñ nascit̃ actio tutele.
⁊ q̄ñ possit intētari.dic q̄ nascit̃ nec intētat̃ nisi finita tutela.
l.ij.ff.de tute.⁊ ratio.distra. Alie aūt actiones.vt furti.aqui.
⁊c.bene nascunt̃ ɔtra tutorē durāte tutela.sz nō intētat̃ nisi
finita tutela.l.ij.ff.de tu.⁊ ratio.distra. Sed actio q̄ hz vetu
stiorē cām ° tutela hn̄ intētat̃ p tex.⁊ glo ð.ð aucto.tuto.
§.fi. Et iō poterit mater tutrix sibi exigere dotez a filio suo
pupillo durāte tutela cū hēat cām vetustiorē.per.d.§.fi.⁊ si
ipsa recupata dote nubat anteq̄ reddat rōnē.⁊ aliū loco sui
tutorē ordinari pcuret nedū ipsa ⁊ eius bona ⁊ etiam bona
noui mariti sunt pupillo tacite obligata p eius administra
tione.l.si mater.C.in qui.cau.pignus tacite cōtra.⁊ ab eius
pupilli successione in pupillari etate morientis excludatur.l.
oēm.C ad tertu.¶ Ultimo no.q̄ tutor tenet̃ nō solū actio.
tutele sed etiā de rōnib⁹ distrahēdis que dat̃ pp dolū tuto
ris ⁊ in duplū.⁊ nō trāsit ad heredē ⁊ sic pz q̄ aliud est me
diū ɔcludēdi in ista q̄ in actio.tu.de quo dic p glo.ð.ð acti.
tu.§.fi.Itē sicut dat̃ pupillo actio directa tutele ɔtra tutorē
finita tutela ita dat̃ ɔtraria tutele tutori cōtra pupillū p eo
qō de suo impēdit p pupillo.ff.de ɔtraria iudi.tute.⁊ etiā
pro eo qō debeat recipere a patre pupilli cuius debiti pri
meua actio est perēpta:vt.d.l.j.§.an in hoc. Nō aūt dat̃ cō
traria tutele ad hoc vt ipse tutor absoluat̃ ⁊ liberet̃ ab actio
de tutele.l.j.§.ɔtrarium.ff.de ɔtraria iudi.tu.sed hz tria re
media que ponunt̃ p glo.notabilez.in.l.iiij.C.de vsuris pu
pilla.Itē adde q̄ bōa tutoris ⁊ curatoris sunt tacite obliga
ta pupillo ⁊ adulto pro administratiōe facta vel neglecta.l.
pro officio.C.de admi.tu.⁊ silr bona prelati sunt tacite obli
gata eccle.xvj.q.j.c.silr.⁊ no.in.c.ex lris.de pign.Silr bona
mariti sunt tacite obligata vxori.de dote ⁊ donatiōe pp nu
ptias.l.assiduis.C.qui po.in pig.habeā.⁊ dicā.j.in formula
actiōis de dote.Et adde singulr q̄ pbat̃ tutorez derobasse
pupillū eo ipso q̄ tpe rōis reddēde occultat aliquas res pu
pillares.nā tunc imputat̃ fecisse ⁊ talē animū depdandi ha
buisse psumit̃.l.si d ⁊ iulianus.§.peride.ij.ff.ad macedo.⁊
in re.iuris.q̄ semel malus.nā euidētia pñtis delicti inducit
psumptionē in tpe pñti ⁊ pterito.l.si q̄ alteri.C.de adul. Et
idem in eo qui occultat res hēditarias q2 pdit hñficium fal
cidie.cū presumat̃ in preteritu3 res hēditarias occultasse.l.
paulus.ff.ad.l.fal.de quo p Bar.in.l.pupilli.§.sz sigs.ff.de
neg.gest.⁊.l.si ɔcubina.§.res amotas.ff.de rep amo.Itē ad
de q̄ tutor non tenet̃ fenerari pro pupillo.vt in auc.nouissi
me.⁊ in corpore.vñ sumit̃.C.de admi.tu.sz pecunias q̄ sup
est ⁊ vltra puplli dispensationē dz tutor in loco tute.recon
dere.vel in emptionē prediop ɔuertere.l.ita autē in prin.ff.
de admi.tu.⁊.j.§.q̄ñ.in auc.vt hi q̄ obligari re.colū.vj. Si
aūt feneret̃.⁊ vsuras recipiat pupillus nō petat sed a soluē
te repetent̃.a tutore ēt post finitā administrationē gl.ordi
naria est.xlvj.di.c.sacer.de formis libellop in hac act.⁊ act.
pro tutele directa ɔtraria ⁊ vtili ⁊ in casu suspecti tutoris.⁊
in actione de rō.distra.ɔtra magistratū qui dedit tutorē.de
qua in.l.fi.ff.de magi.ɔueniendis.⁊ in actiōe in factū ad in
teresse filiuz tutorē auctorizantē.de qua in.l.nouissimo.ff.q̄
falso.tu.aūt.vide in spec.de iudi.§.generalis.v̄.sequit̃.vsq3
in finē.§.⁊ per Odof.in titu.de actione tu.⁊ in ti.de ɔtraria
actione

actione tu. et in ti. de vtili nego. gesto℞ ac. cōtra curatorem et in ti. de eo q̄ falso tu. aucto. et ti. de ac. cōtra magistratus. In actiōe pignoraticia directa formaᷓ libellus. [a] Ago cōtra ticium et dico q̄ tali ānno et mense recepi ab eo mutuo .x. libras turonenses pro quibus obligaui sibi meum librū talis cōditionis [que] et sibi tradidi loco pignoris retinendi donec dictam q̄titatem pecunie si soluissem q̄titatem pecunie dedi solui. et restitui dicto ticio et numeraui. vel sum paratus dare et soluere ad presens offero depono et cōsigno penes tales. quare peto per vestrā sniam cōdēnari dictū ticiū ad tradendū et restituendū mihi dictū librū meū et in expensis ꝛc. probaᷓ hec forma. in l. i. et l. si rez. §. ꝓprie. et §. omnis. et §. fi. ff. de pign. ac. et l. penul. C. eo. hec v̄. tali ānno et mense nō sunt de necessitate ponenda cū in libello ciuili nō teneaᷓ q̄s ponere locum et tp̄s. nisi sit ciuilis. et descēdens ex delicto q̄ instruat. de q̄ ē tex. l. c. sic. ꝯ pcur. et p̄ bar. l. sz et si ex dolo. §. fi. ff. ꝯ dolo. et l. ꝓtor edicit. ff. de iureiurā. et Inno. in c. abbate sane. de re iudi. li. vi. vel nisi locus et tp̄s sit de substātia cōtractus de quo agiᷓ in q̄ōne. ir. in c. nihilominus et ita intelligit Inno. in c. qualr et q̄n. extra de accu. satius tñ est apponere in libello locum et tp̄s vel aliā qualitatē cū nō sit necessariū. q2 tūc cū se astringat ad ꝓbādū in libello si nō ꝓbat succūbit in. c. lz nī. de ꝓba. extra in. v̄. astringit. et l. habebat. ff. de insti. Adde tñ singulr q̄ si peto rē ex cā vēditiōis vel donatōis. vel ago ex mutuo si nō ꝓbo locū et tp̄s vēditiōis donatiōis vel mutui facti ante litē cōtestatā succūbo et reus absolueᷓ. q2 cū venditio possit esse facta ante vel post iudiciū acceptū dz agēs q̄ñ est dubiuz de loco et tp̄e quo possunt trahi aduo. ꝓbare determinate de illo loco et tp̄e que sunt cā sue intentionis et vt aliꝰ succūbit. ita decidit Bar. in l. et an eadez. §. actiones. ff. de excep. rei iudi. et l. nō solū. §. sed vt ꝓbari. ff. de ope. noui nūcia. p̄ d. c. abbate sane. et in glo. de re iudi. li. vi. et cle. fi. de rescrip. vbi ē glo. in simili. et l. matrē. C. de ꝓba. et l. cum actū in glo. ff. de neg. gest. ¶ Sequiᷓ meū librū ideo diciᷓ q2 lz rē alienā q̄s possit vendere. l. rē alienā. ff. de cōtrahē. emp. tñ nō pōt eā obligare nisi dn̄s cōsentiat vel fraudulēter dissimulat. vt l. iij. C. si alie. res pig. date sint. et l. si siue. C. ad velleia. Et rōnē quare q̄s pōt vēdere rē alienā et nō obligare ponit glo. in d. l. rē alienā. et d. l. si fine. q2 de natura et forma vēditionis est vt ꝓducaᷓ psonalis actio q̄ pōt vēditor in re aliena vēdita. l. suā obligare psonā sz de natura pigno℞ obligationis est vt cōstituaᷓ ius in re nec aliter cōstituere pōt. vt in reg. iur. li. vi. Sed q̄tū ad obligationē psonalē. s. vt obligās teneaᷓ pignoraticia act. cōtraria. et ēt crimine stellionatꝰ si fuit sciens est idē in pignore q̄ in venditiōe. l. tutor. §. cōtrariā. ff. de pigno. ac. liberaᷓ. tñ a pignoraticia tradendo de pignore aliā rem eque bonā. vt no. in l. eū debitore. ff. de pigno. act. Quid aūt si dn̄s est p̄ñs et tacens venditionē vl obligatōez vel sue an sibi p̄iudicet. no. in l. gaius. ff. de pigno. act. et l. fideiussor. §. pater. ff. de pign. et p̄ Bar. plene in l. qui dotem ff. so. ma. et p̄ Cy. in d. l. si fine. C. ad velleya. et p̄ Dig. in c. qui tacet. de regulis iuris. lib. vi. Itē intellige dū diciᷓ meum. s. rōne dn̄ij directi vel vtilis. l. grece. §. et in sophicariis. ff. de pigno. vel quasi dn̄ij vt est emptor bonefidei hn̄s publicianam. l. si ab eo. ff. de pigno. et ēt habens seruitutē psonalē et vsumfructū pōt obligare. l. si is qui. §. vsusfruc. ff. de pign. q2 vsusfructꝰ est pars dn̄ij. l. iiij. ff. de vsufruc. sz hn̄s seruitutez realē et rosticā simplr pōt eā obligare sed nō vrbanas. vt. d. l. si is qui. in fi. et l. ij. ff. ꝯ pigno. An aūt alia iura possint obligari. vt iurisdictio honores et p̄eminentie ius p̄cipiēdi pedagia iuspatronatus vel in eccl̄a vel q̄d hz patronus in libertuz. et similia dic p̄ Bar. in d. l. si is qui. §. fi. et c. cū bertoldus. et ibi no. extra de re iudi. et in spe. in ti. de pig. §. i. l. fi. §. ¶ Sequitur in formula dedi et solui. hoc ideo diciᷓ q2 ante nō nasciᷓ debitori directa pignoraticia nisi oīs pecunia sit soluta creditori. aut nole satisfactū. l. rē. §. oēs. ff. de pigno. actione. q̄n immo etiā si deficiat nūmus nō cogitur creditor restituere pignus. sz illud vēdere pōt. l. q̄diu. C. de distrac. pigno. imo si pignus datum non sit sufficiens pōt creditor agere actiōe personali ad id quod deficit. l. si creditor. ff. si cer. pe. et l. aduersus. C. de act. et oblig. et in dubio p̄sumiᷓ pignꝰ sufficiēs nisi ꝓbeᷓ cōtrariū a creditore. vt not. in l. ij. C. de pigno. Itē nunquid cogaᷓ creditor pmutare pignꝰ si venditor vult tradere aliud eque bonū. dic q̄ non vt d. §. omnis. et l. licz libertaᷓ. §. fi. ff. quib. mo. pigno. vel hypo. sol. ¶ Sed quero quāto tempore debeat expectare creditor pignoris anteq̄ vēdat pignus. dic q̄ si est feneratoꝛ debet expectare per biennium iuxta formā. l. fi. de iure do. impe. sz si nō ē fenerator pōt statim vendere posteriuā denūciatōem ēt extraiudicialē cū tēporis interuallo. l. si cōuenerit. ff. de pig. act. s̄m Ange. de pu. in l. debitorib. ff. de re iudi. Seqtur i forma ad tēpus offero. Sz quomodo potuit creditor intentare pignoraticiā cū nō cōpetat nisi soluto p̄cio vel de eo satisfacto. vt d. §. oīs. et sic nō potuit agere sine actiōe. vt l. si pupilli. §. videamꝰ. ff. ꝯ neg. gest. dic ergo q̄ sufficit q̄ offerat pecuniā pēdēte iudicio. q2 nūc ius sup̄ueniēs actori pendēte iudicio ex cā de p̄terito sibi ꝓdest ad victoriā cause. casus ē in d. l. si rē. §. fi. ff. de pig. act. l. nec creditores. s̄m vnā lecturā. C. eo. ti. secus si ius sup̄ueniat actori ex cā de futuro. l. nō pōt. ff. ꝯ iudi. et ibi per Bar. Sequiᷓ in formula ad tradēdū nō aūtē dicas ad reddēdū q̄ creditor nō hz dn̄ium rei pignoratē nec etiaz habere nec acqrere pōt per vsucap. xxx. ānoꝝ. q2 cū nō vsucapiᷓ pignoraticia nisi p̄ius solutiōe vel oblatiōe pecunie. vt d. l. si rem. §. oīs et iuri facultati offerēdi nūq̄ p̄scribaᷓ. vt l. viaz publicā. ff. de via publica. non poterat huic actio p̄scribi. Ec ōtra tz Bar. in l. pigno℞. ff. de vsucap. sz gl. ibi tz q̄ imo p̄scribaᷓ pignoraticie et iuri offerēdi. xxx. annis. lz nō rei vēdicatiōe. et hoc etiā tenet Butri. in d. l. nec creditoris. C. de pig. actiōe. Quis autē possideat rē pignoratā an creditor vl debitor. dic q̄ vterq3 diuersis respectibꝰ. ꝯ quo vide gl. magistralē in l. sciēdū. §. creditor. ff. q̄ satisda. cogan. et l. cū notissimi. C. de p̄scrip. xxx. vl xl. anno. Itē adde q̄ sicut debitor recuperat pignꝰ cōuentionale p̄ actiōez pignoraticiā. ita et pignꝰ p̄toriū iussu iudicis acceptū ꝓpter cōtumaciā. Est tñ differētia q2 p̄ cōuētionali creditor teneᷓ de leui culpa. vt l. qui. mo. re cōtrahi. oblig. §. fi. Sed pro p̄torio teneᷓ solū de dolo et lata culpa. l. p̄tor ait. §. est p̄terea. ff. de bo. auct. pos. et p̄ Bar. in l. inglino. ff. de dā. infec. Sed nūqd vnū pignus pōt retineri ꝓ minus valēte. dic q̄ nō. de quo dic in spe. de pig. §. i. v̄. pene mutuasti. ¶ Et no. singulr q̄ in obligationibus pigno℞ optima est clausula p̄carij ꝓ creditore vt possit agere cōtra pigno℞ possessores nulla discussione facta cōtra debitorē nūq̄ possessione p̄imanus cōdi. ex l. fi. C. de acq. pos. lz alr̄ reqraᷓ excussio vt in auᷓ. hoc si debitor. C. de pig. s̄m Ange. de pu. in l. exitus. ff. de acq. pol. In cōtraria aūt pignoraticia que daᷓ debitori formabit ipse libellū [b] diuidēdo q̄ñ tātā q̄titatē pecunie dedit ticius q̄ dictus ticius obligauit sibi vnū equū et q̄ fecit tot et tantas expensas pro dicto equo. Quare petit dictum ticium condemnari ad dandu3 et soluendum sibi dictas expensas ꝛc. Et probatur hec forma in l. si necessarias. ff. ꝯ pigno. actio. Et intellige glo. in l. si seruos. ff. eo. q̄ creditor repetit in totū expēsas vtiles et necessarias factas de voluntate debitoris. et si res pignorata pereat sine culpa creditoris. vt d. l. si necessarias. Si aūt fecit sine volūtate tunc repetit dumtñ nō sint tam excessiue q̄ debitor cogaᷓ re carere. vt d. l. seruos. et l. in fundo. ff. de rei vendi. daᷓ ēt hec cōtraria pignoraticia vt res pignorata traderetᷓ ētad interesse. l. eū debitore. et l. si q̄s in pignore. ff. de pigno. act. Et de formis libello℞ in hac actiōe directa et cōtraria. vide per specul. de pigno. §. i. et per Odofr. in titu. de pigno. act. et in ti. de cōtraria pignoraticia. Formam autem libelli in hypothecaria dixi. s̄. eo. §. itē seruiana. In p̄scriptis vbis aūt pro inductione formatōis libello℞ p̄mitte pro euidētia ꝓut colligi pōt hic in gl. in ver. ꝑmutatione. q̄ actio p̄scriptis verbis daᷓ in diuersis casibus et ita diuersimode oportet formare libellū s̄m diuersitatem casuū. Nā ē actio

[a] ¶ Libellꝰ i actiōe pignoraticia. Adde ꝯ no. Are. in xxx. col. post prin. §. libellus in hoc.

[b] ¶ Libelli Addō hic do. Aret. l. xxij. col. in me. §. libellus aūo

pscriptis verbis: estimatio seu de estimato pponit. vt hic in tex. q hz locũ qñ tradidi tibi rẽ vẽdẽdã adiecta certa estimatione: puta trado tibi rẽ vẽdẽdã quã estimo x. & ideo redde mihi rẽ vel x. & si plus vẽdideris sit tuũ. l. si tibi rẽ. ff. de prescrip. ver. vel etiã non adiecta certa vel determinata estimatione. vt si trado tibi rẽ vendẽdã vt diuidẽdo reddas mihi rẽ vel estimationẽ: vt. l. si gratuita. §. j. ff. d pscrip. ver. Scdo mõ actio pscriptis verbis que daẽ ex ɔtractu pmutationis rez hincinde. l. ex placito. C. de rerũ pmu. & hic in tex. & his duob9 casib9 hec actio est bonefidei: in alijs oĩbus est stricti iuris. vt dicit hic glo. Tertio mõ est actio pscriptis verbis q datur ex pacto de se nudo incõtinẽti apposito iuxta ɔtractũ vestitũ qd pactũ parit nouã actionẽ pscriptis verbis & veterem actionẽ informat: vt si vẽdo tibi rẽ adiecto pacto q vadas p me romã dabiẽ vetus actio ex vẽditoẽ & etiã actio pscriptis verbis. l. iurisgẽtiũ. §. quĩmo. & ibi p Bar. & glo. ff. d pactis. & l. bonefidei. & l. petens. C. de pactis. Nec obstat q actio pscriptis verbis nõ ɔcurrit cũ alia. l. quotiẽs. ff. de prescrip. ver. qz hoc est verũ nisi pcedat ex eodẽ fonte cũ alio. vt in exẽplo pdicto in quo pactũ cẽseẽ inesse ipsi vẽditioni cũ incõtinẽti sit appositũ. l. lecta. ff. si cer. peta. ideo tũc simul ɔcurrunt. Quarto mõ est actio pscriptis verbis que daẽ in ɔtractib9 inolatis. s. do vt des: facio vt facias: & facio vt des. de qb9 in. l. naturalis. ff. de pscrip. ver. lz in hoc vltimo facio vt des daẽ actio de dolo qñ factũ nõ ẽ reiterabile seu mihi addere & tibi nihil addere vt est cũ manumisi seruũ vt decẽ dares. l. cũ pponas. C. de dolo. & d. l. naturalis. §. q si faciã. secus si tibi addẽ: vt cũ liberaui te vt dares: qz tũc bene daẽ pscriptis verbis. l. cũ mota. C. de trãsac. & l. solet. ff. d pscrip. ver. Quinto mõ daẽ actio pscriptis verbis vbicũqz ẽ incertũ seu dubitaẽ de noĩe ac circa ɔtractũ. nã vbicũqz est incertũ in quã speciẽ cedat ɔtractus daẽ actio pscriptis verbis siue factũ sit certũ siue incertũ. vt in exẽplis. d. l. prime. de pscrip. ver. Et adde p Bar. in. l. j. ff. de ɔdi. ex. l. Et ex pdictis potes colligere diuersa media libellãdi in hac actio. pscrip. ver. Sed in duob9 casib9 de qb9 hic in tex. formas subijciamus & pmo in actione pscriptis verbis estimatoria seu que de estimato daẽ. sic formaẽ libellus. [a] Ago ɔtra ticiũ & dico q tradidi sibi meũ talẽ librũ vẽdẽdũ pro. x. qb9 estimaui dictũ librũ cũ pacto q deberet reddere mihi dictã rẽ aut dictã estimationẽ: & si plus venderet suũ esset. Itẽ dico q pluries interpellatus cessat dictus ticius licz indebite & iniuste pdicta adimplere. Quare peto ipm vestra snia cõdẽnari vt pdictũ librũ incorruptũ aut pdictã estimationẽ mihi soluat &c. Si aũt nõ fuit taxata estimatione tũc ẽ necesse q i libello exprimaẽ certa qñtitas. pbaẽ hec forma in. l. j. in fi. ff. de estima. actio. vbi Bar. dicit q in libello põt peti res aut estimatio: subdẽs q si ipse vẽditor haberet rẽ penes se posset pcise cõpelli ad restõnẽ. qz cũ iste ɔtractus sit innolatus põt habere locũ pecunia. l. si pecuniã. ff. de condi. ob cãm. sed Jo. fabri. dicit hunc libellũ fore dubiũ qz presupponit q vtrũqz sit in obligatione: qd non videẽ verũ maxime vbi esset traditus liber vendendus nulla facta ɔuentione de reddenda re vel precio: ideo dicit q solũ liber est in obligatione saltim in eo casu quo stat & nõ est venditus: & pro tanto dicit prius debere precedere interrogationez an liber sit venditus vel nõ. & si rñdeat q sit vẽditus precium erit in obligatiõe: alis liber remanebit in obligatiõe si nõ est vẽditus. Si aũt nolit respondere. tunc qz versaẽ incertitudo ex sua cã peteẽ liber vl preciũ. l. j. §. q aũt. ff. quoz legatoz. & ver. hoc vĩ securus qd ẽt. Odo. admittit. Simil'r vidisti in formula venditiõis vbi prius interrogaẽ venditor. an velit dare rẽ vel soluere interesse: vt no. in. l. j. ff. de act. emp. Cõis. tñ practica admittit hũc libellũ alternationũ an velit dare rem vel soluere interesse si ne alia interrogatiõe: per no. p Inno. in. c. ɔstitutus. de in integ. resti. & in. c. cũ ɔtingat. de offi. dele. ¶ Et no. q vbũ reddendi positũ supra in forma est in stricta significatiõe idẽ q retrodare. l. dñium transferre. l. verbũ reddere. ff. de vb. sig. Accipiẽ ẽt in larga significatiõe pro restituere. l. j. §. ele. gãter ff. depo. qñ aũt hic accipiẽ oporteret videre an hic in isto ɔtractu inominato trãsferaẽ dñium. & Bar. in. l. si vt certo. §. nunc videndũ. ff. cõmo. vĩ innuere q nõ. Sz Rogz. de sa blinis. dicit ɔtrariũ. in. l. j. ff. de estima. ac. videlz q hic oz trãsire dñium. alr. l. j. ff. de rez pmu. & l. si. C. de ɔdi. ob causaz. ¶ Sz quero qd si dedi tẽ libz vẽdendũ pro decẽ: nec fuit dictũ si plus venderes tuũ esset: an si plus vendas dz illud plus tuũ esse vel restituere debeas mihi dño rei. Jo. fab. in hoc inclinat q sit tuũ: qz ad te spectat piculũ igiẽ & lucruz. l. namqz. ff. de reg. iur. secus in mandato si mãdo q emas pro decẽ que tibi do: & tu emis pro quinqz residuũ nõ est tuum vt. ĩ. mandati. §. itẽ is qui. secus vbi nõ ptinet piculuz. ff. de pcu. l. qui ppzio. §. pcu. vt in ceteris. Et adde. ff. cõmo. l. si is. §. si quẽ questũ. Itẽ quero cuius sit piculũ rei date ad vẽdendũ an dantis an recipiẽtis. gl. hic in v. estimatio. Et sil'r in. d. l. j. ff. de estima. act. dicit q qñ certa estimatio nõ est expressa est piculũ rogantis rez vendi. & in dubio vĩ ɔtractus ɔtra vtriusqz celebratus & sic venit solũ leuis culpe: vt. d. l. si gratuitã. §. j. in gl. alle. & hoc tz Dy. Sz Bar. in. l. si vt certo. §. nunc videndũ. ff. cõmo. & d. l. j. ff. de estima. acti. dicit aut facit an estimatio apponiẽ rei reddende: vt do tibi hanc rez vendẽdã reddas mihi rẽ vl decẽ & tũc sit piculũ recipiẽtis. An apponaẽ rei vẽdende q in dubio psumiẽ vt nõ vẽdas p minori pcio. x. librap & tũc hz locũ. d. l. si gratuitã. vt sit piculuz rogãtis. Et ẽ rõ dĩe: qz pmo casu estĩatio facẽ trãsire periculũ omnis culpe & casus fortuiti in accipiẽtẽ. vt dicit tex. in. d. l. j. in fi. d estima. act. Sed in pmo casu nõ fit estimatio vt trãseat periculuz: sz vt sciat recipiẽs pro quãto vẽdere debeat video igiẽ qd estimatio fiat transire periculuz. vt. d. l. j. i fi. d estima. act. & l. plerũqz. i pn. ff. de iure dõi. & l. si estimatã ff solu. ma. Quod limita nisi hoc repugnet nature ɔtract9. l. fuos. ff. sa. her. Itẽ hoc verũ nisi fiat in ɔtractu de cui9 natura nõ est vt trãsferatur dñium vt in loca depo. qz tũc facit venire vnã speciẽ culpe plus si primo ille cui fit estimatio tenebaẽ de leui nũc teneẽ d leuissima: & si prius de leuissima nũc de casu fortuito. l. si vt certo. §. nunc videndũ. & ibi not. ff. cõmo. Et ideo scolaris cui fuit locat9 equus & estimat9 non tenebiẽ si pereat equ9 casu fortuito sine sua culpa. dicto. §. nũc videndũ. Itẽ hoc verũ qñ estimatio ẽ certa: sec9 si incerta vt ingratiato aliquid dare respectu valoris certe speciei: quia specie perempta liberatur. l. quidã testamẽto. §. ij. ff. de le. j. Item hoc verum nisi sit contractus. de cuius natura est q trãsferat dñium pro pte: & p pte nõ: vt i societate qz nũc estimatio nõ facit trãsire piculũ nisi p pte. l. cũ duobus. §. dãna ff. pro socio. & de hac materia dic. p. Bar. in. d. §. nũc vidẽdũ. Et de forma libelli in hac actiõe pscriptis verbis de estimato vide in Specu. de emptione & venditione. §. vendendũ. & p Odo. in. ti. de acti. pscrip. ¶ In actiõe pscrip. q ex pmutatiõe daẽ p ei9 declaratiõe pmitte q permutatio est cõtract9 innominat9: qz nõ certũ & speciale nomẽ cõueniẽs sibi soli sicut habẽt alij cõtract9 nominati sz hz generale nomen quod est pmutatio ɔueniẽs cuilibet cõtractui vbi hincinde aliqd tradiẽ vt not. in rubr. de rerũ pmu. C. & idẽ in trãsac. q nõ hz speciale nomẽ sz generale cõueniẽs omni cõtractui p quã ab obligatione recediẽ. Ideo trãsactio diciẽ cõtractus innominat9. vt no. in. l. siue apud acta. C. d trãsac. & p Bar. in. l. j. §. cõuẽtionis. ff. d pactis. Est tñ pmutatio cõtract9 bõe fidei. vt hic in tex. & sic in ea veniũt ea q i alijs cõtractib9 bonefidei de quib9 dictũ est. ĩ. fm Bar. l. l. j. ff. de re. pmu. & ex cõtractu pmutationis oritur ei qui impleuit ex pte sua actio pscrip. ver. vl in factũ que cõcurrit cũ ea. vt hic in gl. in ver. pmutarẽ. & hoc datur ad implẽduz cõtractum. s. vt quis tradat rẽ quã ɔuenit tradere: et alr soluat interesse. vt no. l. l. naturalis. act. cũ do. ff. de pscrip. ver. Daẽ ẽt cõditio ob cãm ad repetẽdũ datũ si hoc allegat actor. l. j. C. de rerũ pmu. Item daẽ ẽt actione ex stipulatiõe si intercessit: vt. l. ex placito. C. de rerũ pmutatione. Patet igiẽ ex pdictis q ex pmutatiõe potest

Questio que sepe accidit inter mercatores.

[a] ¶ Libell9. Adde d do. Are. in xxxij. col. post medium. vsi. & in hac actione estimatoria.

Hic tractat de actiõe prescriptis vbis que ex pmutatione daẽ.

pōt agi diuersis actionib⁹: qꝛ ⁊ diuersa sunt media cōcludē di in libello. Nā in pscrip. ver. ē mediū cōcludēdi qꝛ permutasti ⁊ adimpleuisti ex parte tua in cōditione ob cāꝫ erit mediū qꝛ dedisti reꝫ ex causa permutationis ⁊ causa nō est secuta ex parte aduersarij. vel qꝛ te penitet in stipulatōe erit mediū qꝛ pmisit. ℭ In pscriptis verbis igit̄ actione ꝺ qua loquit̄ tex. sic formas libell⁹. ᵃ Ago ꝯtra ticiū ⁊ dico ꝙ cō ueni secū permutare seu cambire taleꝫ meū librū cū tali sua veste. Itē dico ꝙ ego adimpleui ex pte mea ⁊ sibi dedi libꝝ. Itē dico ꝙ sepius interpellat⁹ recusat adimplere ex pte sua ⁊ suā vesteꝫ quā mihi pmisit dare recusat. quare peto ipsum cōdemnari ad dandū mihi suā vestem quaꝫ dare conuenit: alr̄ peto ipsuꝫ cōdēnari ad interesse meū in pcessu declarā dū. pbat̄ hec formatur in. l. ij. ff. de rerū pmu. ⁊. l. j. C. e. ⁊. l. fi. permutationis. C. de euict. Talē librū meuꝫ ideo dicit̄ qꝛ in pmutatione vtraqꝫ res pmutata dꝫ esse certa. Si aūt vtraqꝫ vel vna sit incerta tūc tūc non ē permutatio pro qua compe tat̄ pscrip. ver. actio que est bonefidei sꝫ ē cōtractus innomi nat⁹. do vt des. pro quo cōpetit pscrip. ver. que est stricti iu ris. vt not. in. l. j. C. de rerū pmu. Sequit̄ i libello adimpleui ex parte mea hoc ideo dicit̄: qꝛ ex sola conuentione de pmu tādo quis nō agit cū sit nuda sed vestit̄ rei interuētu. l. reb⁹ C. de rerū permu. Si ceteri cōtract⁹ innominati. vt not. l. iu risgētiū. §. quinimo. ff. de pactis. Et ideo ante implemētū ex parte sua qs nō pōt agere sicut nec in emptione ⁊ vēditiōe qꝛ cōtractus pmutationis habet conuenientiaꝫ ⁊ disconue niētiā in multis. vt no. l. ij. C. de rerū permu. ex implemēto tamē nō nascit̄ hec actio pscriptis verbis. sed ex cōuentiōe pcedēti nascitur actio cuius exercitiū inchoat̄ demuꝫ secuto implemēto. vt no. in. l. ex placito. C. de rerū permu. Itē ideo dicit̄ in libello meū. qꝛ ad perfectioneꝫ permutationis quo ad effectū requirit̄ ꝙ transferatur dominium rei trāsmuta te alr̄ potest agi de euictiōe vl̄ ꝯditōe ob cām. l. fi. C. ꝺ cōdi. ob cām. ⁊ no. in. l. ij. C. de rerū permu. ⁊. ff. e. tito. Licet tamē dicā in libello ꝙ dedi rē meā nō ppterea debeo pbare reꝫ meā: qꝛ cū nō principalr̄ sed incidēter deducā rei dñium a me possessor psumat dñs vt no. in. l. qdā in suo. ff. de condi. insti. ꝺ quo dic vt ibi p Bar. nec pōt reus tibi tradite rei re ferre qōnē dñij sicut nec ꝯuentus actione ex mutuo vt dixi in ei⁹ formula. ꝺ. eo. §. sequēs. Bar. aūt in. l. j. ff. de reꝝ pmu. dicit ꝙ si est actū inter partes in ꝯtractu pmutationis de dā do dꝫ trāsferri dñium. secus si tradēdo vel accipiēdo. vide per eū. Et ideo tūc dꝫ narrare ⁊ ꝯcludere in libello reū con dēnari ad tradēdū qñ ꝯuenit tradere: nō aūt ad dādum: qꝛ tale ius non orit̄ ex facto ꝓposito. l. si ex plagis. §. inclino. ff. ad. l. aquil. Adde tñ ꝙ sicut in vēditione nō trāsfert̄ dñium ex traditione rei si non habeo fidē de pcio: vt qꝛ dicebas te statim soluturū: vt in. §. vēdite. ꝺ. de reꝝ diui. ita etiā in pmu tatione si nō tradas rē tuā vel habeā fidē de ea tradēda: vt no. in. l. pcibus. C. de re. pmu. Sequit̄ in forma libelli alias ad interesse: tamē cū actio pscriptis verbis detur ad duo. s. ad implēdū ꝯuenta vel ad interesse. Et sic in ptāte rei ꝙ soluat sicut in actione ex ēpto iō admittit̄ libellus alternatiuus seu ꝯditionalis. l. naturalis in prin. in. ꝟ. finaūt de ꝯtractio. §. ac. cū do. ꝯtūctra glo. sua in. ꝟ. pscriptis verbis. ff. de pscrip. ver. ⁊ ibi p Bar. pōt etiā agi alternatiue vt adimpleat ꝯuēta vel restituat recepta: vt. l. qñ. C. de reꝝ pmu. ⁊ hoc tꝫ ibi Saly. per illū tex. Sed an reus pcise possit cōpelli ad rē tradēdā. glo. determinat ꝙ nō. sed liberat̄ pstādo interesse. l. cū plari bus. C. de reꝝ pmu. ⁊ ibi plene p Saly. Sꝫ qd si trado tibi librū meū: ⁊ tu tradis tuū mihi ⁊ decē: an erit vēditio vel p mutatio dic ꝙ inspici dꝫ qꝺ principalr̄ agit̄: vt. l. tutor. §. j. ff. de act. emp. ⁊. c. qōnes. extra de reꝝ pmu. vbi habes ꝺ pmu tatione ecclesiarum. In dubio aūt psumit̄ potius ꝯtractus inola tus ex quo orit̄ actio pscriptis verbis. fm Bar. in. l. j. in fi. ff. de reꝝ pmu. Vltimo an actio in factū que ꝯcurrit cū pre scriptis sꝫ actio in factū sit generalior. ff. de pscrip. ver. in ru brica in bo. fi. ⁊ quotiēs sit actio in factū ⁊ in quib⁹ casibus

habeat locū. dic vt hic in glo. magna in ver. pmutatione. Et adde aliā glo. j. de interdictis. §. fi. quā declarat p Cy. ⁊ Sali. in. l. ex placito. C. de reruꝫ permu. Et de forma libelli in hac actione pscriptis verbis que ex pmutatiōe dat̄. vide in spec. de reꝝ pmu. §. vidēdū. p Odo. in ti. de actio. pscrip. ex pmu. ℭ In petitione hereditatis sic formas libellus. ᵇ Ago ꝯtra ticiū ⁊ dico ꝙ gaius decessit ⁊ ꝙ eius hereditas imediate spe ctat ad me de iure ex testō vel ab intestōāte dico ꝙ talis pos sidet ⁊ tꝫ dōs vel tales ⁊ tales res hereditarias seu q̄ remanse runt in hereditate dicti gaij tpe eius mortis sine aliquo nō iusto titulo quas res denegat iꝫ indebite ⁊ iniuste mihi dimittere relaxare. Quare peto p vestram sniam ⁊ p vos pnunciare ⁊ declarare me fuisse ⁊ esse herēdē dicti gaij seu hereditatē suam ad me ptinere ⁊ spectare in totū vel in parteꝫ: ⁊ p vos ⁊ vestrū officiū cogi ⁊ ꝯpelli dictū ticiū ad libere dimittendū ⁊ rela xandū dictas res cū fructib⁹ pceptis ⁊ pcipiēdis ⁊ peto ex pensas ⁊c. Probat̄ hec forma ex tex. l. iij. ⁊. l. j. ff. de peti. he redi. ⁊ iꝫ p glo. in. l. j. ff. ꝺ edē. Et Odo. ⁊ spec. aliter formāt. videlꝫ peto hereditatē gaij qꝛ suꝫ eius heres: qꝛ certe in iudi cijs vniuersalib⁹ vt est petitio here. bo. pos. peculij. ⁊ silibus cōclusio libelli dꝫ esse ad declarandū sicut in realibus. vt. d. l. iꝫ. ⁊. l. j. ⁊. l. ex diuerso. ff. de rei vē. Et idē dicit Inno. cū pe titur iurisditio castri. vel ville. in. c. cū ad sedē. de resti. spo. sꝫ aūt petitio hereditatis dat̄ ad declarādū tñ pro psonalib⁹ pre stationibus quas in se ꝯtinet dat̄ ad dandū. l. siue aūt. §. pe titio. ff. de peti. heredi. Facit ꝙ dixi de istis psonalibus pstatio nibus. ꝺ. eo. §. qdeꝫ in formula act. fa. hercis. decessit. ideo dr̄ ꝙ volens apphendere volūtatē alicuius dꝫ pbare illū fuisse defunctū eo ꝙ viuens nō hꝫ herēdē ideo nō ꝯcedit ei⁹ heredi tatis vēdicatio vel vsucapio. l. j. ff. pro herede. ⁊. l. j. ff. de heredi. vel act. vē. Qualr̄ aūt pbet̄ mors alicuius seu aliqueꝫ esse defunctū. dic p famā publicā sufficere pbari. ᶜ de quo p glo. ⁊ Saly. ⁊ Bar. in. l. siquidē. C. sol. mfi. Et q̄ siqꝫ p tps eius sub quo qui dr̄ mortuus militabat. vt in auc. hodie. C. de repu. ⁊ in. c. pñtis. extra de spō. c. ij. de scdis nup. Imedia te iō dr̄ qꝛ si mediate tūc dꝫ dicere se esse herēdē gaij mediāte psona talis defuncti. ⁊ hoc si petat̄. Alias aūt sigo tenet̄ ex primere in libello an sit heres ex testō vel ab intestō. ⁊ vtruꝫ p se an mediante psona alteri⁹ dicit Bar. ꝙ nō. in. l. iij. ff. de peti. here. qꝛ in petitione hereditatis admittit̄ generalis peti tio. l. si mr̄. in prin. ff. de excep. rei iudi. sic in psonalibus. l. fi. C. de anna. excep. ⁊ quia qui est heres heredis testatoris est he eius in. l. fi. C. de heredi. insti. nā iudex ad petitionem aduer sarij cuius intersit propter legata ⁊ substitutiones ⁊ alia po test summarie de hoc cognoscendo cogere actorem ad hoc declarādū. tex. est nota. in. l. si defensor. §. illud. ff. de interrog. act. Sed aduerte ꝙ actor q est heres heredis est iussus de clarare ⁊ sic ꝙ prim⁹ defunct⁹ fecit testamētū: ⁊ secūdus non declarabit petēdo hereditatē primi defuncti se esse herēdē ex testamēto vl̄ ab intestato. glo. in. d. l. iij. ꝺ peti. here. dicit ꝙ de bet attēdi cā ꝓxima. s. an vltimus defunctus fecit testm̄ vel nō: ⁊ fm illud declarare libellū. Bar. autē ibi dicit ꝙ pōt ꝺ clarare libellū sic si tu queris de causa ꝓpria ⁊ imediata suꝫ heres. ⁊ ab intestato: si de remota. ⁊ mediata sum heres. ⁊ ex testamēto. No. tamē ex illa glo. ꝙ vbi ꝯcurrūt due cause. sci licet ꝓxia. ⁊ remota debet attēdi causa ꝓxia. ⁊ nō remota. ꝙ glo. clarius dicit i. l. metū. §. sed iꝫ. ff. ꝙ met⁹ causa. Sed i di cta. l. fi. C. ꝺ here. insti. dicit Bar. ꝙ si ego. ⁊ soror mea sum⁹ heredes equaliter ab intestato patris nostri ⁊ deinde succedā sorori mee ex testamēto. ⁊ petā a debitorib⁹ paternis tāqꝫ he res simplr̄. ⁊ absolute nō dicēdo ptim ex psona mea. ⁊ ptim ex psona sororis mee ꝙ procedit libell⁹ qꝛ nō refert an aliqd dicatur pncipaliter vel secūdario. l. nec interest. ff. de fideicō mis. here. pe. Hoc tñ limita nisi sit facta distinctio. ⁊ sepatio bonoꝝ defuncti. ⁊ heredis. vt. l. si creditores. ⁊ ibi p Bar. ff. de separa. bo. Sequit̄ spectat ad me hoc debꝫ pbare agēs vel p ostēsionē testamēti nō abolitinō cācellati. l. fi. C. ꝺ edi. diui adri. tol. vel ab intestato pbādo se esse ꝓximiorē ab in te

ᵃ ℭ Libell⁹. Addō hic do. Are. i. xxix. col. ꝓpe fi. ꝟ. qro ergo.

ᵇ ℭ Libell⁹. Addō hic do. Are. in. xxxv. colū. circa fi. ver. qro qō formas libel lus. ⁊ p dñm Pe. Ja. I tit. ꝺ peti. here.

ᶜ ℭ Probari. Vide per Bar. ⁊ doc. in. l. ij. §. si du bitet̄. ff. quē admo. testa. ape. vid bal. in. d. l. si qdē. C. solu. mat.

stato.vt.s.de legi.ag.succes.§.fi.et auc.post fratres.C.de legi.here. Et quot requirunt anteq̃ heres possit adire hereditatem et quomodo debeat ꝓbare vide glo.et Bar.in.l.is pot.ff.de acqui.here. Itē numquid in libello petitionis hereditatis debeat actor inserere q̄ hereditatē adiuit:puto q̄ nō:qr ex ipso q̄ petit hereditatē tanq̄ heres videt. Si aūt nō adiuit eā tūc declarat volūtatē suā:p quā declarationē solius volūtatis fit aditio vt.l.qr.C.de iure delibe.et plenissime p Bar.in.l.gerit.ff.de acqui.here. Hinc est q̄ nō pōt cōstitui ꝓcurator ad adeūdū qr eo ipso q̄ cōstituit declarat volūtatē suā se velle esse herede:p quā declarationē iudicat aditio.de quo dic p Bar.in.l.paul⁹.ff.de acqui.here. Itē caueat heres vt nō dicat in libello q̄ dcās res hereditarias apphēdit et possidet post mortē defuncti:qr tūc pl⁹ nō ꝯpeteret petitio hereditatis p illis rebus possessio.vt dicit gl.in.c.j.de ꝯfessio.li.vj. Nā post apprehēsionē hereditatis et bonoꝝ possessionē nō dicunt plus hereditarie:sz res hereditatis.in.l.j.§.heredes.ff.de acq.pos.et solū res hereditarie et nō q̄ sunt heredis veniūt in petitiōe hereditatis.l.q̄ si in diē.§.nō solū.ver.q̄ si hereditatis.l.q̄ si a pte.§.si possessor.in fi.§.ff.de peti.here.de q̄ p Bar.l.i.fi.ff.de fideicōmis. here peti.etc. Sequit in formula de iure sz an debeat declarare actor quo iure sit heres.s.an nouo:veteri:ciuili vel ꝓtorio:qr his oib⁹ modis ad nos spectat hereditas.l.j.ij.et iij.ff.de peti.here.puto q̄ nō teneat exprimere cū admittit libellus generalis.vt.s.dixi. Itē qr qd iuris est de successiōe de iure ciuili. idē iuris ē de quolibet alio successore.l.itē veniūt.§.fi.ff.eo.et h nisi interfit rei hoc declarari:vt qr statutū vl ꝯsuetudo aliud dispōat ꝯtra ius cōe.ar.dicte.l.si defensor.§.illd.ff.de iter.act. qd not.Bar.l.l.j.C.de sūma trini. Sequit tales res etc.etiā si minime essent:nā etiā pro minima re dat petitio hereditatis.l.l.sz minimaz.ff.eo.nā de regulari iure curat de minimis vt hic.l.j.§.illud.ff.de cōiunge.cū emā.libe.et qd no.s.de rerū diui.in.§.gallinarū.nisi operarū cōpensatio cū modica cōpēset expēsa.l.i rebus.§.possunt.ff.cōmodati.vel fructuū pceptio.et vite societas ꝯpēsatione iducat vt marito de modico expēsa in re dotali facta.l.dino.ff.de expensis. Sed de speciali iure mediate in integrū restitu.contra ius cōmune non curatur de minima lesione vt recedat a iure cōi vt.l.scio.ff.de in integ.resti.et.l.res bona.ff.de cōtrahē.emp.et.l.si olium.§.fi.ff.de dolo.et dicit minor causa arbitrio iudicis.vt not.in dicta.l.dino.et p Bar.l.l.si ꝓprietari⁹.ff.de damno infecto. Sequit seu q̄ māserūt i hereditate.hoc id dicit.qr i petitiōe hereditatis veniūt nō solū res defuncti sed etiā res ab eo possesse. Itē et res nō possesse sz detēte q̄ remāserūt i hereditate tēpore mortis defuncti.l.itē vidēdū.§.fi.et.l.nō tātum.ff.eo. Et id heres debet ponere i iuētario istas res alienas quas reperit i hereditate defuncti vt dpositas cōmodatas defunctorum:qr sunt in hereditate lz nō sint hereditarie.vt vult gl.no.i.l.si de eo.§.j.i.gl.fi.l ver.sed dic res.ff.de acqui.pos.et ibi p Ange. Itē bona feudataria.emphiteoticaria nō veniūt cū nō debeant iure hereditario ex ꝓmissiōe inter viuos et ideo tunc filius repudiare pōt hereditatē paternaz nec cōpellit ad debita paterna et alia bona retinere vt tenet Spec.in tit.de loca.§.nunc aliqua.versi.clviij. Et similiter si frater fecit fratri finē et remissionē de omni eo qd petere possit in hereditate paterna nō ꝓhibet sibi petere debitū in bonis feudalib⁹ et emphiteoticariis.fm Bar.in.l.ite z vidēdū.§.fi.ff.eo. Sicut et retinet filius insp̃onatus in libello et in eccl̃a lz nō retineat hereditatē pr̃is.l.qr pinde.§.j.ff.ad trebe.sicut agit etiā de sepulchro pr̃is violato et pacē facit de morte pr̃is lz nō sit heres nec ꝓpterea cōpellit adire.l.quesitū.ff.de sepul. viola.qd aūt dixi de bonis feudalib⁹ et emphiteoticariis nō venire in petitione hereditatis:intellige nisi in quadā ꝯnīa cū vniuersitate:et ita intellige glo.in.§.itē videndū.§.fi.et ita intelligit eā Bal.de succes.feu.c.j. Itē intellige nisi sint bona feudalia et emphiteoticaria ꝯcessa patri p filiis et heredibus:qr tunc nō posset hēre illa nisi hēret paterna:sed dz aut vtraq; bona hēre aut vtraq; repudiare.vt in tit.an agnatus vel filius defuncti repudiata hereditate feu.retinere.et ita intelligit illā tex. Ja.de ardissone.quē Bal.ibi seqt.et Salyc.in.l.ij.de libe.et eo.lib.lz Bar.aliter intelligat in.l.iuueniā.§.si liberi.ff.de ope.libe.s.q̄ ibi loquit de iure ꝯsuetudinario feudoꝝ. Sequit in formula sine aliquo iusto titulo hoc ideo dicit:qr petitio hereditatis nō dat ꝯtra titulo possidētē sicut nec publiciana.l.siue aūt.§.si duob⁹.ff.de publi.sed solū ꝯtra possidētē p herede.l.putātē esse heredē cū nō sit:vel possidētē p possessore nō est q̄ possidet nūq̄ pdo sine aliquo iusto titulo.l.generalr.et.l.p heredi.ff.de peti. Et est rō quare nō dat ꝯtra titulo possidentē peti.hereditatis hz solū titulātē sed possidēs cum titulo hz plus.s.possessionē et titulū:et id melior est eius ꝯditio.fm Bar.in.d.l.p herede. Cogit igit hac actione ꝯuētus allegare titulū sue possessionis.l.cogi.C.de peti.here.vbi ponunt interrogatiōes qbus ꝯuētus hac actione cogit respōdere que etiā ponunt in.l.j.ff.de interro.actio. Fallit aūt in casib⁹ in qb⁹ petitio hereditatis dat ꝯtra titulo possidētē.qui no.in.l.hereditatē.C.in quib⁹ cau.ces.lon.temp.ꝓscrip.et potissime dat vbi titulus habet pro nō titulo:vt.l.nec nulla.§.oībus.ff.de peti.here. Nā ꝓpter tale titulū inualidū vt ex donatione vel emptione prohibita non excluditur hec actio:vt.d.§.omnibus. ¶ No.igit prodere cautela conuentio peti.here.que non hz titulū vt vendat rē et deinde emat:qr ē titulus fictus et in fraudē factus. ideo non prodest fz Bar.in.l.siue autē.§.si duobus.ff.de publi. Itē an iustus error possessoꝝ hereditatis seu rei hereditarie hēt pro titulo ad excludēdū hāc actionē:sicut hēt in vsucapione:vt no.l.d.l.hereditatē.C.in qbus cāis.dic q̄ nō lz enī iustus error habeat pro titulo quo ad vsucapionem:nō tn̄ quo ad exclusionē huius actiōis vel interdicti:quoꝝ bo.fm glo.in.l.j.ff.quoꝝ bonoꝝ.et in.l.iulianus.ff.ex qbus cau.ma. Sequit in formula ꝓnunciari et declarari hoc ideo dt qr in hac actione snīa dz esse ad declarādū:vt dixi.s.in pnc. Et p hoc differt ab interdicto quoꝝ bonoꝝ in quo simplr fit condēnatio ad restōnez rerū differt et in alio:qr in petitiōe hereditatis dz agēs plene ꝓbare se filiū vel ꝓximiorē herede:et bona remansisse in hereditatē.sz in hoc interdicto sufficit summaria cognatio:vt no.i.l.j.C.quoꝝ bonoꝝ et ibi p Bar. differt et in alio qr hec actio dat ad ꝓprietatē illud vo ad possessionem reꝝ hereditarieꝝ.ad qd summatiz pcedit.et id vtilius est illud intētare pp faciliorē ꝓbationē:vt no.in.d.l.j.C.quoꝝ bonoꝝ.sup rubrica. Sequit in formula cū fructib⁹ pceptis et pcipiēdis.hoc ideo dt:qr fructus veniunt in petitiōe hereditatis et sic petunt res et fructus eadē actiōe:qr augēt hereditatem.l.itē veniūt.§.fructus.ff.eo.et idē in peculio.l.peculium nascit.ff.de pecu.et idē in dote.l.si vo.§.fi.ff.so.ma. Secus in rei vē.qr vēdicant fructus de p se a malefidei possessore vt no.in.d.§.fructus.et ideo rei vēdicatio ad rē nō ꝯcludit in se fructus nisi specialr petant:qr fructus nō augēt rē singularē sz vniuersalē sic.vt ibi p Bar.et vbi fructus petunt a malefidei possessore iure singularis actionis:quia nō fecit suos vt rei vēdicatiōe ꝯditiōe furtiua vel sine cā vel malafide.C.de ꝯdi.ex.l.tunc nō pnt peti eodē libello cū re:qr absolutoria lata in vendicatiōe pro re pareret ꝓiudiciū in petitione fructuū.l.fundi.et.l.fundū.ff.de excep.rei iudi.secus si petunt officio iudicis vt est cū petunt a bonefidei possessore qui fructus industriales extantes lz faciat suos tn̄ officio iudicis tenet restituere nisi triēnio vsucepit:vt in gl.sing.in l.sequit.§.fructus.ff.de vsuc.tunc enī pnt eodē libello petiri res et fruct⁹.vt.j.de officio iudicis.in pn.et.l.certū.de rei vē. Itē si petūt qui sunt pcepti ante iudiciū incboatū dz exprimi q̄titas. Secus in his q̄ postea pcipiunt q̄ officio iudicis veniūt declarādū.l.ediles.§.sciēdū.ff.de edi.edic.et vide bonā glo.de istis fructib⁹ quib⁹ act petant:et qui et quales possessores lucrātur.in.l.ex diuerso.ff.de rei vē.et.j.de offi.iudi.in prin.et.xij.q.ij.nō liceat in glo. a ¶ Unde no.q̄ in hac actiōe possessor tenet de fructib⁹ pceptis et quos pcipere potuit.l.sz et si.§.fi.ff.eo.etiā si inhoneste pcepit in.l.ancillarum in fi.

Margin notes:

No.bene.§.in oībus vbi hēt declarat quando titulus habetur pro nō titulo

a ¶ In glo. vide.p Cy.i l.certū.C.de rei vendicā.

rū in fi.ff.eo. Sed in rei vendicatione actor hȝ electionē an petat fructus quos pcipe potuit possessor: vt in.l.si nauis in fi.ff.de rei ven. An vero quos pcipe potuit ipse petitor.l.de mū.C.de rei vē.fm Bar.in repeti.l.fructus.ff.de rei ven.⁊ Saly.in.d.l.domū. Itē adde φ post motā ꝯrouersiā hereditatis nō pōt possessor aliquid alienare nisi ex cāsputa re ⁊ tēpore perituras.vt ex cā cibarioꝝ familie.vel funeris.vl̄ ne res hereditarie pignorate distrahant̄ a creditore.ff.de peti. heredi.l.diuus. Sed in rei vēdicatione quis efficitur male fidei possessor soluȝ post litem ꝯtestatā nisi quo ad quedā: vt no.in.d.l.sed si lege.§.si aūt.ff.de peti.here. Et de libello in hac actione possessoria hereditatis petitione ⁊ de fideicōmissaria hereditatis petitione.vide in spec.de indi.§.j.⁊.§. est ⁊ alia.⁊ per Odo.in ti.de peti.heredi.

Fuerat autem. ¶ Hic.§.lȝ sit summatus cū pcedēti in genere tū in specie:hoc intēdit. Actio rei vxorie que olim p dote ꝯpetebat est hodie transfusa in actionē ex stipulatu. Cum ol suo iure que est actio priuilegiata respectu hypothece ⁊ prelationis plationis.h.d.vsqȝ ad.§.in bonefidei. Et pmitte φ oliȝ tā viro p dote petēda φ vxori p dote recipiēda cōpetebāt due actiones.s.rei vxorie ⁊ ex stipulatu quas hēbāt ad inuicē cōes ⁊ diuersas.l.j.in prin.⁊ in glo.rubrice.C.de rei vxo. acti. Et que essent ppria vniuscuiusqȝ actionis:⁊ que cōia declarant̄ in.d.l.j.p totā.l.imperatori.fuit enī visuȝ vtilius eē resecare ⁊ ad vnā solā actionē reducere.vñ illā actionē rei vxorie correxit ⁊ remouit:⁊ oēm eius vigorē attribuit actioni ex stipulatu vt hic.⁊.d.l.in prin. Habet ergo hodie locū actio ex stipulatu cōpetēs viro tā pro dote petēda ⁊ hoc solo casu actio ex stipulatu est bonefidei.⁊ in alijs casibus est stricti iuris.vt pȝ hic.qꝛ hic cōputatur inter ꝯtractus bonefidei solū hoc casu:hoc aūt casu actio ex stipulatu dat̄ tam ad dotē quādō incertā:sȝ alter vbi certū venit in stipulatiōe detur certi ꝯdictio ex stipulatione.l.si qs certū.ff.si cer.pe. Et not.in.d.l.j.in glo.ij.⁊ fingit̄ tunc interposita hec stipulatio tam ex parte viri φ mulieris:sȝ re vera nō fuerit interposita vel si fuerit interposita fuit inutilis vt inter absentes:vel ex interuallo vel ex inepta cōceptione verboꝝ.nā tunc inutilē stipulationē pro dote lex validat.cū ⁊ vbi nulla est interposita lex supplicat:⁊ eā eē interpositā subintelligat:vt.d.l.j.in prin. Et ista actio ex stipulatu pro dote ē psonalis actio que hȝ quattuor specialia. Primo φ fingit̄ intercessisse vbi nō intercessit. Scdo si inutilr intercessit validat̄. Tertio qꝛ datur ad incerta. Quarto qꝛ est bonefidei:vt no.in.d.l.j..§.siquid aūt optimū. Est ⁊ quintū speciale φ est ei ānexa tacita hypotheca quā hȝ vxor in bonis mariti.vt hic.⁊.l.assiduis.§.ad hoc.C.qui po.in pig.habe.sicut hȝ pupillus in bonis tutoris.l.pro officio.C.de admi.tuto.⁊ ecōuerso.maritus simil'r hȝ tacitā hypothecā pro dote ꝯsequēda:vt hic in glo.in v̄. hypotheca. Sȝ est dr̄ia inter hypothecā mulieris ⁊ tacitam hypothecā viri:qꝛ hypotheca mulieris hȝ priuilegiū platiōnis.i.est priuilegiata:vt pferat̄ in bōis mariti oībus creditoribus prioribus habētib⁹ tacitā hypothecā:vt in isto tex.singulari.in ver.pferri aūt.⁊.l.j.C.de pui.do.⁊.d.l.assiduis:nō aūt preferēt anteriorib⁹ creditorib⁹ hn̄tibus expssam vt hic in glo.in ver.creditoribus in vlt.tacita est opinio. Sȝ tacita hypotheca viri nō est priuilegiata vt pferat̄ anteriorib⁹ creditorib⁹:vt no.in.d.l.j.C.d rei vxo.act.in gl.in v̄.sup vtroqȝ latere. Et est rō:qꝛ hoc priuilegiū plationis est inductū bñficio speciali mulieris dotē suā repetētis.vt hic in gl.in ver. preferri aūt.qd̄ bñficiū speciale nō est ad cām extēdendā:vt.l.qd̄ vo.ff.de legi.⁊.ī.de iure naturali.§.sed qd̄ principi. Itē adde φ dos hȝ plura priuilegia.primū:qꝛ in principali actiōe dos est priuilegiata vt pferat̄ ceteris creditorib⁹ etiā anteriorib⁹.l.assiduis.in pn̄.C.qui po.in pig. Fallit in actione funeraria que pcellit oēs creditores. Item fallit in eo ex cuius pecunia militia est ēpta:vt nota.in.d.l.assiduis.⁊ hoc priuilegiū dat̄ ipsi mulieri nō hr̄di.l.dabimus.ff.de priuile.

do.φ intelligit gl.de hr̄de extraneo sȝ a filio sic nō iure hr̄ditario. Scdm priuilegiū ē tacite hypothece ⁊ istud dat̄ actione ⁊ transit ad quēcunqȝ ad quem trāsit actio de dote tam ex parte viri φ mulieris vt hic.⁊.d.l.j.§.j.C.de rei vxo.acti. Tertiū ē priuilegiū plationis.i.φ hypotheca ista tacita pferat̄ alijs tacitis anterioribus:⁊ istud dat̄ ēt actiōi sed mero fauore mulieris.vt hic i ver.pferri autē.⁊ istud similiter nō trāsit ad hr̄des extraneos:sȝ solū ad filios.vt.d.l.assiduis.§. exceptis.C.qui po.in pigno.⁊ ibi no.glo.fi.sup ver.maneat. in vltia solutiōe.⁊.l.ēt.ff.solu.matri.⁊ hic in glo.fi.in pri. Itē dat̄ ēt hoc priuilegiū prelationis in tacita hypotheca patri ad quē spectat intētare actionē de dote pfectitia ex volūtate tamē ⁊ ꝯsensu filie cū actio sit cōis vtriusqȝ ⁊ intelligat̄ filia ꝯsentire nisi habeat iustā cām cōtradicēdi.l.ij.§.volūtatē.ff.solu.ma. Et φ debet̄ ēt patri hoc puilegiuȝ tȝ hic glo. fi.§.j.C.de rei vxo.act.ac eē veꝝ viuēte femia.sec⁹ si ea mortua:qꝛ tūc cū eēt cā priuilegij dȝ cessare puilegiū.vt no.i.l. ij.in glo.fi.in fi.C.de epis.⁊ cleri. Itē intelligit Ange.de pu. in.d.l.j.§.j.hoc eē veꝝ quādo pater experit̄ cōmuni noīe:secus autē si pprio noīe. Sȝ marito bene dat̄ priuilegiū hypothece:sȝ nō tacite plationis.vt.s.dixi. Extraneus autē dans dotē quā stipulat̄ sibi reddi nō hȝ tacitā hypothecā nec ēt puilegiū qd̄ mulier in psonali obligatiōe.vt tȝ Saly.i.d.l.j. §.j.C.d rei vxo.actiōe. Itē quādo extrane⁹ dat dotē ⁊ stipulatur sibi reddi illa actiōe ex stipulatu nō est bonefidei sicut que ꝯpetit vxori ⁊ eius patri ⁊ viro.vt hic.sȝ stricti iuris est. vt no.glo.in ver.nō cogit̄.in.l.if.ff.solu.matri. Itē hoc puilegiū hȝ mulier in bonis soceri si ipse recepit dotē vel fili⁹ d eius ꝯsensu recepit.vt tȝ glo.in.d.l.assiduis.C.qui po.i pig. ha.sȝ nō hȝ in dote cōfessata.vt tȝ ibi glo.⁊ dic vt ibi p doc. ⁊ in spec.de solu.⁊ libera.§.j.ver.sȝ pōe ꝯtraxi. Sȝ bene hȝ tacitā hypothecā in donatiōe pp nup.sȝ nō puilegiatā vt pferat̄ anteriorib⁹ creditorib⁹.vt.d.l.assiduis in fi.C.qui po.i pig.ha. Similiter hȝ hypothecam in bonis viri pro reb⁹ parafrenalibus a viro receptis.l.fi.C.d dotis pmissione.sȝ nō puilegiatā.vt nota.in.l.vbi ad hec.C.d iure do. Tria ⁊ alia puilegia sunt introducta pp dotē quēcūqȝ. Primū dat̄ ꝯtractu dotis.s.vt in ꝯtractu fingat̄ tacita stipulatio interuenisse. vt.d.l.j.C.de rei vxo.act. Et φ sit bonefidei vt hic ⁊ istud priuilegiū trāsit ad hr̄dem sicut ꝯtractus. Scdm puilegiuȝ qd̄ dat̄ rei dotali:puta φ nō possit alienari:⁊ si alienet̄ vxor possit reuocare ⁊ ēt heres:nisi vir aliēās sit heres.vt.l.cū viro ff.de vsucap.vel si ē dubiū inter dotē ⁊ extraneū:vt qꝛ apparēt duo instrumēta eodē die ꝯfecta.nec apparet qd̄ prius fuit vel posteri⁹ sit in dubio sit interpretatio pro dote.vt.l.i ambiguis.ff.de reg.iur. Et est tertiū puilegiū qd̄ dat̄ in statice causa:qꝛ cū hec cā sit fauorabilis iudex dȝ breuiare dilationes vt cū tici⁹ terminet̄.ar.l.ij.ff.de re iudi.⁊ cle.dispendiosā.de iudicijs.interest.n.nō solū mulieris sȝ ⁊ reipublice dotes ꝯseruari:⁊ iō bonū publicuȝ dȝ pferri priuato.l.j.ff. solu.ma. Et idē dicimus de cā studij quod ꝯcernit bonum publicū qd̄ dȝ pferri priuato.p Bar.in.l.j.ff.sol.matri.hinc est φ faber existēs iuxta scolas pōt expelli vel ei inhiberi.vt est glo.no.in.l.j.C.de stu.lib.li.x. Multa ⁊ alia sunt puilegia dotis de qbus vide p Bar.in.l.j.ff.solu.ma.⁊ in Spec.de do.inter viꝝ ⁊ vxo.§.formatis.vbi Specu.enumerat.xxiiij. priuilegia dotis iuxta finē.d.§. Libellus [a] aūt in hac actione pōt diuersimode formari fm exigētiā casuū:qꝛ qñqȝ dat dotē pr̄ pro filia.qñqȝ ipse vir ꝯstituit dotē vxori.de quo p Bar.in.l.diuortio.ff.sol.ma. Et qñqȝ extrane⁹ dat dotē:vt l.j.§.accedit.C.de rei vxo.actiōe. Et qñqȝ ipsa mulier expsse vel tacite dat dotē.vt in gl.singulari.in.l.mulier bona.ff.de iure do.que dicit φ tacite vr̄ oīa sua bona dare in dotē.fm Aristo.in hopicis de quo dic p Bar.l sua disputatiōe que incipit mulier habēs amplū pr̄imoniū ⁊c̄. Itē qñqȝ repetit̄ dos ꝯstante mr̄imonio.vt in certis casibus nota.in.l.ij.⁊ i gl. ij.ff.sol.mr̄i.⁊ qñqȝ repetit̄ sol.mr̄i. Et hoc visto casu sic format̄ libellus. Ego berta ago ꝯtra ticiū ⁊ dico φ ꝯtractū fuit.

Nota quot specialia hec actione ex stipulatu p dote.

a ¶ Libell⁹. Addē hic do. Are.in fi.hu ius.§.⁊ dñs Pe.d ferra. in ti.forma libelli qñ agit̄ ad dotem.

mrimoniū inter me ⁊ gaiū pfez dicti ticij. Itē dico ꝙ dictus gaius recepit a me vel a tali quōdā pr̄e meo vel a tali extraneo noīe dotis pro mrimonio inter nos ꝯtracto tātā q̄titatē pecunie vel talē fundū inestimatū. Itē dico ꝙ dictū mrimoniū inter nos ꝯtractū fuit ⁊ est dissolutū iā est ānus elapsus morte vel diuortio dicti gaij quōdā viri mei. Itē dico ꝙ dictus ticius est heres dicti gaij. Quare ipm̄ peto ꝯdēnari ad soluēdū mihi dictā q̄titatē pecunie cū interesse meo: qḋ est in tanta quātitate vel ad restituēdū. tradēdū vel relaxandū mihi dictū fundū cum fructibus pro dote receptum a dicto gaio tempore matrimonij inter nos contracti: ⁊ peto expensas ⁊c. Probaẜ hec in.l.ij. in principio. ff. eo. ⁊.l.j. ⁊.l. dotis. ⁊.l.fi. ff. solu.mat. Et de hac forma vide in Spec. de dona. inter virū ⁊ vxorē. §. formatis. v. pono. ⁊ per Odo. in ti. de actio. que daẜ marito ꝓ petēda dote: ⁊ que daẜ vxori ꝓ repetēda dote. ff. solu.ma. ꝯtractū fuit matrimoniū iō diciẜ: qꝛ dos nō pōt esse sine mrimonio: sꝫ ecōuerso bene. l.fi. ver. cū melius. C. de do. ante nup. Nō enī est dos de substātia matrimonij lꝫ aliqñ regraẜ dos ⁊ instrm̄ dotale de iurē ciuili: vt in desponsatione ꝯcubine ꝓ legitimatiōe filioꝝ naturaliū vt.s. de nup. §. fi. ⁊ dic vt ibi plene dixi. Sed ecce ꝙ qs recepit vxorē simplr̄ nulla habita mētiōe dotis an possit postea cogere patrē vxoris vt ꝯstituat sibi dotē sm̄ ꝯditionē psonarū ⁊ q̄titatē sui patrimonij: prout pōt cogi pater officio iudicis ante mrimoniū: vt.l. q liberos. ff. de ritu nup. ⁊.l.fi. C. de dotis ꝓmis. vel si pr̄ est absens vel impeditus iudex constituet dotē. l. ꝓfecticia. v. ⁊ sed si ꝓponas. ff. d iure do. glo. ꝙ sic in.l. obligamur. ff. de actio. ⁊ obli. sed Bar. ꝯtra. qꝛ cū femina sit nupta cessat cā ꝓp quā prius poterat cogi pater. s. vt femina nubere posset: ⁊ est casus in auc. de nup. §. siquis sub ptāte ꝯstitutā. col. iiij. Dicit tn̄ Bar. si filia se maritaret ⁊ dotē ꝓmitteret eo qꝛ pater eam nō maritabat: q̄ tūc pater posset cogi soluere dotē. l. si filius. ff. ad macedo. ⁊.l. ⁊ iō. §. fi. de in rem verso. Sed an maritus pōt expellere vxorē remittēdo eā ad domū pr̄is ex quo pater nō soluit sibi dotē ꝓmissam. Bal. dicit ꝙ sic in.l. si donaturus. ff. de ꝯdi. ob cām qꝛ maritus nō dꝫ decipi nec vxorē hr̄e sine dote. xxx. q. v. nullā sine dote. ⁊ allegat glo. quā dicit hoc innuere in auc. de nō eligendo scḋo nubētes. §. fi. col. j. ⁊ adde tex. c. per vestras. extra de do. inter vir ⁊ vxorē. ibi ꝙ vxorē suaꝫ a se repellat: vbi videẜ casus. Qualiter aūt ꝓbeẜ mrimoniū verū ⁊ qualiter p̄sumpꝫ: dic vt in. c. per tuas. extra qui filij sint legitimi. ⁊. c. illud. de p̄sump. ⁊ ibi p Inno. ⁊ Jo. and. pater. An per instrumentum probatur matrimoniū: de quo per Bal. in.l. neqꝫ. C. de nup. Et adde ꝙ ānuli subarratio facit p̄sumi pro mrimonio donec ꝯtrariū probeẜ: vt no. glo. in. c. tenor. de re iudi. ⁊. xxx. q. v. c. femine. sꝫ hic nō facit ānuli delatio. cū de more mulieres pauci vendētes deferre possint: vt. d. c. illud. per cohabitationē enim ⁊ nolationē ⁊ formam probaẜ mrimoniū maxime si apparēt instrm̄ dotalia. sm̄ Jo. an. in. d. c. illud. ⁊ vide Bar. in.l. filiū. ff. de his q sunt sui vl alie. iur. Itē attende ꝙ mrimoniū sine dote inter psonas impares facultatibus genere sine honestate nō ꝓcedit. l. impjalis. §. j. C. de nup. ⁊. xxxiiij. di. c. his qui. in gl. Et an in dubio p̄sumaẜ inter aliquas simul habitantes mrimoniū vel concubinatus. dic p glo. xxx. q. v. c. aliter. Sequiẜ in formula recepit a me hoc ideo diẜ: qꝛ qñ mulier est sui iuris ⁊ dat dotē vel ēt qñ est in ptāte ⁊ dat dotē aduenticiā: tūc dꝫ sibi dos restitui: ⁊ ipsa est illa que agit in iudicio pro dote ēt sine consensu pr̄is. vt tꝫ glo. in auc. qḋ locum. C. de col. ⁊ no. in.l. ij. in

Nota hic de vxore alēda infra annū luctꝰ. Et p do. Sali. l. j. C. d re vxo. act. §. sui aūt q ē post. §. actio.

prin. ff. solu. ma. Et idē in dote sibi donata a pr̄e q efficiẜ aduenticia cū teneat donatio fauore dotis. casus est nota. in.l. pomponius filiadelphus. ff. fa. her. ⁊ p Bar. in.l. post decē iiij. q. sol. mri. Si aūt pr̄ dat dotē ꝓfecticiā pro filia in ptāte tunc est cōis act. pr̄i. ⁊ filie. iō vnus pōt p̄indicare alteri post talem acquisitionē ꝑ: tū hr̄ pōt hr̄e exercitiū actiōis ex consensu filie que semꝑ p̄sumiẜ ꝯsentire nisi hr̄at iustā cām cōtradicendi. l. ij. §. voluntatē. ff. sol. ma. Et postq̄ filia est facta sui iuris morte pr̄is vel emācipatiōe vel ēt si fuisset exhēdata act. de dote in totū ꝯsolidaẜ in psona ipsiꝰ filie: ēt si pr̄ sibi soli fuisset stipulatꝰ. vt tꝫ glo. in.l. j. §. videamus. C. de rei vx. actione qḋ tn̄ examina. vt ibi p Saly. Si aūt extraneus dat dotem pro muliere tūc in dubio queriẜ act. mulieri nisi fuerit pactus vel stipulatꝰ sibi reddi. Et intelligiẜ extraneꝰ ois qui nō hꝫ in ptāte. ⁊ ideo si pr̄ dat dotē pro filia emancipata pr̄ censeẜ extraneus ⁊ quereẜ actio filie nisi pr̄ fuerit sibi pactus vel stipulatꝰ: vt. d. j. §. accidit. ⁊. §. extraneū. C. de rei vxo. act. Quid aūt si mrimoniū est solutū morte filie ex qua extāt liberi an dēat restituere vel remanere penes filios. dic per glo. ⁊ doc. in.l. dos a pr̄e ꝓfecta. C. sol. ma. ⁊ in.l. vxorē. §. testō. de le. iij. Sequiẜ in formula fundū inestimatū ideo diẜ: qꝛ si fuisset estimatus vel alia res estimata ab hoīe vel a lege: vt.l. res in dotē. ff. de iure do. tūc faceret emptionē nec plus teneret maritꝰ ad fundū sed ad estimationē: qꝛ estimatio facit transire piculū in maritū. l. plerumqꝫ. §. si an. l. fi. ff. de iure do. ⁊.l. estimate. ff. so. ma. Et iō si mulier eiꝰ exercuit vestes estimatas datas in dotē tn̄ maritꝰ teneẜ reddere estimationē. l. mortis. §. res in dotē. ff. de do. cā mor. Secꝰ si nō sint estimate. l. plerūqꝫ in prin. ff. de iure do. Item hoc casu qñ fuerīt estimate cū estiatio faciat emptionē re euicta vir agit ex ēptō: ⁊ qcqd fuerit cōsecutus dotis noīe solu. ma. restituet. l. quotiēs. ff. de iur do. de quo dic vt.l. j. C. d iur dotiū. Itē hoc casu quādo res fuit estimata si vir simpliciter legat vxori rē quā habuit in dotē estimatā mulier habebit rem ⁊ estimationē. sꝫ gl. ⁊ Bar. in.l. luciꝰ locusta. de.l. ij. Et p̄dictu intellige qñ res ē estimata tali estimatiōe q faciet emptione vt. s. dixi. Si aūt fuit estimata nō vt faceret emptionē sed [...] appareret q̄tiplarius vel paucioris valeret tēpore restituē dotē tūc hec estimatio facit desinere rē esse dotalē nec ter[...] vir reddere estimationē sꝫ rē. l. si iter vir. C. de iure do. [...] operaẜ estimatio: qꝛ lꝫ alias fundꝰ dotalis nō possit alie[...] ri poterit alienari sꝫ nō ea inuita. l. si estimatio. ff. solu ma[...] ⁊.l. fi. ff. de pact. do. in dubio autē intelligiẜ esse facta est[...] tio vt faciat emptionē. vt tenet glo. in. d. l. inter. virū ⁊ vx[...] C. de iure do. Sequiẜ in formula iaꝫ est ānus elapsus i[...] diciẜ: qꝛ si dos consistit in pecunia maritꝰ hꝫ dilationeꝫ a[...] ad restituēdū dotē. Si aūt cōsistit in rebꝰ imobilibꝰ dꝫ r[...] tui incōtinēti post solutū matrimoniū. l. j. §. ex actio. C. de r[...] vxo. act. vel si est obligatꝰ ad restituēdū nō restituit infra d[...] cta spatiū: tūc post moraꝫ in rebꝰ imobilibꝰ teneẜ ad restitutionē fructuū. vt. d. §. exactio. ⁊.l. fructus. ff. solu. matri. Sꝫ i rebus mobilibꝰ ⁊ incorporalibus que hoc casu loco mobiliū ꝯtineẜ: ⁊ sꝫ alii faciēt tertiā spēꝫ per se. vt.l. mouētiū. ff. de v. signi. ⁊ per Bar. in.l. j. C. si aduersus trāsactōem teneẜ restituere eas ⁊ vsurā eaꝝ ⁊ estimatōes vsqꝫ ad tertiā centesime que sunt. xxx. ⁊ vnū tertiū pro cētenario. vt. d. §. exactio. Sꝫ hodie loco vsurarum petit interesse ēt de iure canonico sm̄ Jo. an. ⁊ Inno. in. c. salubriter. de vsuris. de quo infra dicaꝫ. Et attēde diligēter ꝙ lꝫ maritꝰ vl eiꝰ heres hr̄eat dilatōeꝫ vt nō teneaẜ restituere mobilia infra ānuꝫ sꝫ solū post. vt sunt naues ⁊ iumēta ⁊c. tn̄ fructus ꝑcepti in dictis rebꝰ mobilibꝰ vt pēsiones nauiū ⁊ iumētoꝝ ⁊ similia nō lucraẜ. sed interim habet ꝯmoduꝫ medij tēporis ⁊ teneẜ restituere vna cū rebꝰ post ānuꝫ: ⁊ secꝰ in eo ꝙ lucraẜ cū pecunia quam debet restituere: ⁊ qꝛ illud lucrū sibi acquirit ⁊ nō restituit. ⁊ ita intelligit. Saly. ⁊ Ang. de peru. l. d. §. exactio. sꝫ Bar. l. l. si ꝯstāte. §. q̄iēs. ff. solu. matri. ¶ Itē attēde ⁊ aliḋ ꝙ lꝫ infra ānū maritꝰ vel eiꝰ heres nō teneaẜ restituere res mobiles datas in dotē nec earū fructū nisi sm̄ ꝙ supra dixi tamē tenetur interim infra ānum alere vxorem defuncti si nō hꝫ vn̄ se alat. vt no. in. d. §. exactio. ⁊ hoc casu cū heredes dicātur quodāmodo sustinere onera mrimonij ꝓpter p̄stationē alimētorū lucrātur fructꝰ. vt est glo. no. ⁊ ibi p Bar. in.l. diuortio. ff. soluto matri. Limita tn̄ hoc quod dictū est ꝙ si hr̄s teneẜ p̄stare alimēta vxori si nō habet vnde aliunde se alat esse verū

si heres

si heres habet tantũ ꝙ prestare possit alimẽta. Si autẽ nõ habeat nisi quãtũ sufficiat sibi soli tunc omnis ordinata caritas incipit a seipso. vt .l. fisco .C. de serui. ⁊ hoc voluit gl .j. puula. in .l. si maritus in id. ff. soluto matri. nisi heres eẽt artifex vt aliũde possit sibi victũ querere. ⁊ hoc voluit alia glo .i. d .l. si maritus. Sʒ nũqd ꝑ pactũ põt facere maritus vel ei⁹ heres vt dos soluat ⁊ reddat post qnqnẽniũ ⁊ nõ infra tps statutũ a iure soluto mřimonio. dic ꝙ nõ. vt .ff. de pac. dota .l. attilianus. ⁊ .l. de die co .xi. Itẽ adde ⁊ aliud ꝙ de iure ciuili si dos nõ soluit viro post ꝯtractũ mřimoniũ ⁊ duxit vxorem ⁊ supportauit onera mřimonij petet vsuras que vulgariter appellant alimẽta dotis solũ post biẽniũ si vsqʒ ad illud tẽpus distulit petere dotẽ .l. si. §. pterea .C. de iure do. que vsure similr sunt tertia cẽtesime. ⁊ ibi p Bar. sʒ si nõ restituitur mulieri soluto mřimonio petit vsuras .i. alimẽta dotis .s. tertiã cẽtesime post ãnũ tpe soluti mřimonij. Sʒ de iur canonico maritus passus morã i dotẽ sibi soluẽdã bñ petit vsuras dotis ⁊ licere. Iõ teneas fundũ pignori dõec dos sibi soluat nõ ꝯpẽsabit fructus in sortem. tex. ẽ. in .d. c. salubriter. de vsuris. Sʒ mulieri passe morã l dote sibi restituẽda soluto mřimonio nõ debent vsure. ⁊ sic nõ põt ita petere alimẽta dotis: ⁊ ideo si retinet pignori fundũ viri cõpẽsat fruct⁹ in sortẽ. fm. Inno. in .d. c. salubriter. Et Bar. hoc tenet .l. l. insulã §. vsuras. ff. solu. matri. ⁊ in .l. at qui natura. §. non tantum. ff. de neg. gest. licet Cy. ⁊ Saly. tenuerint in .d. §. exactio. pecu legato ꝙ imo mulier põt tanqʒ licere sic petere sicut petit vir. vt .s. dixi. Et sic fʒ opi. Bar. illa vba cũ licerẽ meo nõ eẽnt ponẽda l libello ex quo mulier petere nõ posset. Seq̃t in formula morte vł diuortio vt no .l. d .l. ij. in .l. diuortio. ff. so. ma. hoc tamen diuortium licet olim posset fieri mutuo cõsensu cõiugum .l. si ꝯstante .C. de repudijs. vel etiam sine. si tamen iusta alteri⁹ interueniẽte: vt .l. ꝯsensu .C. eo. vbi ponunt iuste cãe ꝓpter quas poterat fieri diuortiũ. Tamẽ hodie regulr non põt fieri diuortiũ nec soluit mřimoniũ nisi religionis ⁊ castitatis cã. vt in auc. ꝙ hodie .C. de repu. ⁊ de ꝯuer. ꝯiug. c. j. ⁊ c. vxoratus. Nõ eni hodie de iure canonico dissoluit mřimoniũ sed fit sepatio thori: vt in .c. tue. de ꝓcur. ⁊ c. lris. de ꝓsump. Et si mřimoniũ non teneat pp ꝯsanguinitatẽ vel aliã cãm tũc pnũciat nullũ: vt .d. l. ꝯsensu. in. §. finalt aliter. in glo. fi. Et casus pp quos nõ tʒ vel dissoluit mřimoniũ cõnumerat glo. magna. s. de nup. §. sunt ⁊ alie. ⁊ ibi declaraui per hos versus. error ⁊c. Propter adulteriũ vxoris vir põt dimittere vxorẽ ⁊ facere sepationẽ thori. xxxij. q. j. dicit dñs in euãgelio. ⁊ mulier pdit dotẽ. vt sentit gl. in .v. mores. in fi. in .v. taceat .C. de rei vxo. acti. ⁊ p Bar. in .l. rei iudicate. §. j. ff. solu. mat. Sed pp impotẽtiã coeũdi naturalẽ a principio post triẽniũ elapsum põt mulier mřimoniũ sepãre ⁊ aliũ virũ recipere: vt in .c. laudabile. de frigi. ⁊ malefi. si aũt nõ ẽ a principio sed post ꝯtractũ mřimoniũ tunc nõ dissoluit: vt .xxxiij. q. v. c. si vxorẽ. ⁊ c. j. ⁊ ij. de ꝯiug. lep. Si impotẽtia coeundi non est a natura sed ꝓpter malicias vel fracturas dicit glo. in .l. causis .C. de repu. ꝙ similiter dissoluit mřimoniũ. ⁊ idẽ dicit glo. in .c. ꝙ si per sorciarios. xxxiij. q. j. licet Inno. ꝯtra. in .d. c. laudabile. de quo per Saly. in .d. l. causis.

In bonefidei. ¶ In hoc. §. tollit quedam dĩria que olim erat iter acti. bonefidei ⁊ stricti iuris. ⁊ diuidit in tres partes. qr pmo ponit dĩiam. scdo illã remouet. tertio ponit exceptionẽ. secũda ibi sed nostra. tertia ibi excepta. ⁊ hoc intẽdit. Soliũ actionibus bonefidei opponebat exceptio cõpensationis. ⁊ fiebat cõpẽsatio ipso iure de qualitate opposita. sʒ in actiõib⁹ stricti iuris oppõebat exceptio doli. hic vero hec dĩia tollit qr tã in bonefidei ꝙ̃ in stricti iuris actionib⁹ opponitur cõpẽsatio directa excepta actione depositi. h. d. vsqʒ ad. §. pterea. Erat olim dĩia in mõ. s. in q̃litate ꝓponẽdi exceptionẽ: qr in actiõe bonefidei opponebat exceptio cõpẽsatiõis directa p quã tollebat prima actio ipso iure vsqʒ ad ꝯcurrẽtẽ q̃titatẽ sicut etiã hodie. vt hic in glo. in ver. ipso iure. Sʒ in actione stricti iuris opponebat exceptio doli per quã non tollebat prima actio ipso iure sʒ ope exceptiõis. ⁊ est magn⁹ effectus: an actio tollat ipso iure an võ ope exceptõis: vt no. in .l. marcellus. ff. de re. iur. ⁊ .l. si vnus. § pact⁹. ff. de pac. Hodie võ per hũc. §. ⁊ p .l. fi. C. de ꝯpensa. de qua .l. ⁊ ꝯstõne tex. hic facit mentionem: statuit impator ꝙ in qbuscũqʒ actionibus tam stricti iuris ꝙ̃ bonefidei possit opponi exceptio ꝯpensatiõis ⁊ tollat prima actio ipso iure. Et nihilominus ẽt põt opponi exceptio doli generalis. vt h in glo. in ver. ipso iure. in fi. glo. Fallit aũt in cã depositi vt hic. ⁊ .d. l. fi. in tex. ibi libera ptãs restringit ad ea que sunt de bono ⁊ equo. Et ideo si ꝓcurator cui data est libera ptãs cõmittit aliqd ꝯtra bonã equitatem puta dolo vel fraude nõ nocet dño .l. creditor. §. lucius ff. man. ⁊ idem in ptãte seu rectore cui est ꝯcessum liberũ arbitriũ vt restringat ad id qd est bonũ ⁊ equũ. argumẽto .l. in venditiõe. §. j. ⁊ ij. ff. de bo. auc. iudi. pos. Nõ enim põt p hoc arbitrium ius alterius ledere .l. cũ filius. in fi. l. ꝯiunctas .l. j. ff. de testã mili. solũ enim excusat culpa leui ⁊ leuissima: vt no. Bar. in .d. l. in vendi. §. j. de quo dic latius p eũ. in .l. filiusfa. ff. de dona. ⁊ p glo. in cle. sepe. de vb. sig. Fallit ẽt ꝙ si iudex delegatus inique ꝓcedat ꝙ ꝓcessus sit nullus quasi vł sibi mandatũ ꝙ iuste ꝓcedat. ar .l. si ꝓcurator. §. ꝙ si indebitũ. ff. de ꝯdi. inde. ⁊ .l. diligenter. ff. man. Et p Inno. in .c. dilectus. de rescrip. ⁊ .c. venerabis. de offi. deleg. ¶ Nũc veniamus ad materiã ꝯpensationis circa quã quero. Primo qd sit cõpensatio. Scdo qro quare fuit introducta. Tertio qs sit ei⁹ effectus: ⁊ p ꝯñs qs sit effectus ꝓmissiõis hic facte in oĩbus ꝯtractibus. Quarto in qbus debitis fiet ꝯpensatio. Quinto in qbus rebus fiat ꝯpensatio. Sexto an cõpensatio fiat ipso iure vel demũ opposita ab hõie. Ad primã dic ꝙ ꝯpensatio est debiti ⁊ crediti inuicẽ inter se ꝯtributio .i. inter ipsos ꝯtrahentes ⁊ nõ alios. Nã de alio qs nõ põt opponere ꝯpẽsatiõem nisi sit pr̃oñs vł soci⁹ illi⁹ vel sit ꝓcurator in rẽ suã: vt no. in .l. vex. ⁊ .l. sequẽti. ff. eo. Itẽ expõe. ꝯtributio .i. qr vnũ debitũ fungit vice alteri⁹. ⁊ hoc iõ qr ꝯpẽsatio pro solõne hr: vt .ff. de libe. cã .l. vł ꝓmu tauerat. ⁊ .l. si debitor .C. q po. in pig. ha. ⁊ .l. amplius. ff. rẽ ratã ha. Et iõ qui iurauit soluere ⁊ ꝯpensat nec est piurus sicut ⁊ ille cui adiecta est ꝯditio dãdi illam implet ꝯpensando. vt .l. si peculiũ. §. j. ff. de statu libe. Itẽ cõpensatio habet pro petitiõe ⁊ iõ q non põt petere nõ põt cõpensare .d. l. amplius. Ex quo seqtur ꝙ excõicat⁹ qui nõ põt petere in iudicio. vt l. c. intellexim⁹. extra de iudi. nõ poterit ꝯpensare. qd tʒ Inno. in .c. cũ inter priorẽ. extra de excep. Et similiter ꝯpensans debitũ solutum incidat in pena statuti de petente debitũ solutũ. per .d. l. amplius. ff. rem ra. habe. ⁊ ibi per Bar. Ad secũdũ aũt quare fuit introducta ꝯpensatio. dic ꝙ fuit introducta ex eo ꝙ melius est non soluere ꝙ̃ solutũ repetere .l. ij. ⁊ iij. ⁊ ibi glo. ff. de ꝯpẽsa. ⁊ pp sumptus ⁊ labores ⁊ morã iudiciorũ. vt in .l. qd debet. ff. de compen. vbi autẽ nõ potest fieri ꝯpensatio põt fieri recõuentio: quod tamen eidem snia terminari dʒ fm materiam .l. pompo. ⁊ autẽ. ⁊ cõsequẽter .C. de sen. Ad tertiũ autẽ videlʒ qs sit effectus cõpẽsationis ⁊ p cõsequẽs ꝓuisionis hic facte ab imperatore: videlʒ ꝙ posset cõpẽsari etiã in actione stricti iuris ⁊ nõ sufficiat exceptio doli q̃ olim sufficiebat cũ nihil iterfit an qs nõ debeat: vel p exceptionẽ agẽtẽ excludat. vt .l. nihil iterest ff. de re. iur. dic ꝙ vtilitas est hec: qr ꝯpẽsatio tollit oẽm obligationẽ cũ habeat vim solutionis .l. ampli⁹. ff. rẽ ra. ha. Sʒ exceptio nõ tollit omnẽ obligationẽ sʒ parit solũ exceptionẽ vt .l. l. j. C. de iudi. Itẽ qdam sunt i qbus vtili⁹ ẽ nullo teneri obligationis vinculo: ⁊ iõ plus interest liberari ipso iure ꝙ̃ ope exceptiõis. vt no .l. l. marcellus. ff. de reg. iur. ⁊ .l. si vnus. §. pactus. ff. de pac. Sʒ quero quã obligatiõem tollat ꝯpensatio. dicit ꝙ tollit oẽm obligatiõem ciuilem. ⁊ naturalem qr ꝙ operat solutio illud idẽ operat cõpẽsatio: qr cõpẽsatio hʒ vim solutiõis. vt .d. l. amplius. ff. rem ra. ha. Sʒ solutiõe ei⁹ qd debet ois obligatio tollit. vt .s. q. mo. tollit obliga. in pn. ita tollit cõpensatio oẽm obligationẽ vsqʒ ad cõcurrẽtẽ quãtitatem.

Hic tractat materiam cõpensationis.

Nota hec dicta.

tatẽ:ita ꝙ nulle reliquie remanẽt vt hic.ꝛ.l.fi.C.e.ꝛ hoc si cõpẽsatio oppõat de debito liquido seu de ꝓximo liqdãdo sed si de ꝓximo liqdari nõ possit dicit᷑ requiri altiorẽ indagationẽ ꝛ reseruat᷑ in alio iudicio.vt.d.l.fi.C.ď compensa. ¶ Sʒ quero infra qď tẽpus dicit᷑ de proximo posse liqdari seu quod tẽpus dat᷑ ad liqdãdũ vt de ꝓximo dicat᷑ liquidari.gl.tenet in.d.l.fi.ꝙ hoc ꝯmittit᷑ iudicis arbitrio. Bar. in.l.aufert᷑.§.qui cõpẽsationẽ.ff.de iure fi.dicit cũ solutiõis vim habeat cõpẽsatio ꝙ quãtũ tẽpus daret᷑ ad soluẽdũ tãtũ tẽp⁹ dat᷑ ad liquidãdũ. Fallit in cõpẽsatiõe opposita fisco in qua debitũ dʒ liquidari infra duos mẽses.vt in.d.§.qui cõpẽsatiõe. Ad quartum autem videlʒ in quibus debitis fiat compensatio.dic ꝙ fit de debitis vtroqʒ iur᷑. Itẽ in debito naturali iure tantum.vt.l.etiã.ff.e. Itẽ debitis de iure ciuili tñ qñ habẽt aliqd naturalitatis admixtuʒ vt in cyrographo post biẽniũ ibi.vbi ciuilis obligatio ẽ efficax ad agẽdũ vt in debito ex causa rei iudicate.vt no.i.l.iulian⁹.ff.de ꝯdi.inde. Alr̃ de debito ciuili tñ nõ opponit᷑ ꝯpẽsatio.vt.l.quãtũcũqʒ ꝑ receptõeʒ.ff.ď ꝯpẽ. Quid aũt si iudex iniuste absoluit ꝑ sniaʒ meũ veꝝ debitorẽ an postea agẽti ꝯ me ad illi⁹ debitũ potero opponere ꝯpensatiõeʒ.vr ꝙ sic.q꞉ remãsit nãlis obligatio que nõ fuit sublata per sniam.l.iulianus.ff.ď ꝯdi.inde.glo.tʒ ꝯtra in.d.l.quecũqʒ.ꝑ illã.l.ꝛ q꞉ illa naturalis fuit elisa per sniam.de quo per Bar.in.l.ꝓcurator.§.si ꝓcurator.ff.rem ratam habe.ꝛ plenius per Saly.in.l.ex causa.C.de cõpensa. Ad quintum videlʒ in quibus rebus habet locũ ꝯpensatio.dic ꝙ hʒ locũ in rebus que recipiũt functioneʒ ꝛ nõ in alijs.vnde nũqʒ fit ꝯpẽsatio de specie ad q̃titateʒ.q꞉ vnũ nõ fungit᷑ spẽm alteri⁹.vt.l.si ꝯuenit᷑.ij.ff.ď pig.act.ꝛ.l.si nõ fortẽ.§.si cẽtũ.ff.de ꝯdi.inde.ꝛ.l.qď dicit᷑.ff.de impẽsis. Et hoc nisi specie ꝑhempta deueniat᷑ ad estimationẽ:ꝛ hoc dr̃ in reali ꝯpensatione fieri.sʒ vt hic in glo.in ver.iure apto.ꝛ.l.fi.C.eo. Sʒ an de specie debita in genere hinc inde possit opponi ꝯpẽsatio.vt si debeo mihi bouẽ in generẽ ꝛ similiter tibi debeo.tʒ hic glo.ꝙ sic.q꞉ qñ genera sunt paris estimatõis admittit᷑ cõpẽsatio:q꞉ in quolibet debet᷑ mediocre.l.legato generalr̃.ff.de leg.j. Sʒ si genera debita hinc inde nõ sunt paris estimationis:vt si debeo mihi bouẽ i genere:ꝛ ego tibi debeo hominẽ in genere:tũc nõ admittit᷑ cõpẽsatio:q꞉ hr̃deo nõ recipiũt functiõem ad inuicẽ.l.j. Itẽ si cũ me.ff.si ꝑo hr̃dita.pe.ꝛ.l.deducta.ff.ad treb.ꝛ.l.ꝗ nõ militabat.ff.de here.insti.vbi gl.dicit ꝙ fit ꝯpẽsatio de genere ad genus. Similiter non fit ꝯpensatio quãtitatis ad quãtitatẽ qñ est quãtitas vt species.vt.l.si creditor.§.j.ff.de ꝯpẽ. Nã idẽ iudicat᷑ de quãtitate in specie debita qď de specie.l.plane.§.j.v.sed hoc ita.ff.de leg.j.l.sed si certos.eo.ti.licet vltramõtani ꝛ Bar.tenẽãt oppositũ in.l.cũ fundus.§.fauʒ tuũ imprudẽs.ff.si cer.pe.ꝑ.l.nũmus.ff.de in litẽ iurã. Iteʒ nõ fit cõpẽsatio q̃titatis ad quãtitatẽ qñ debitũ cõpẽsandũ nõ est liquidũ:vel de ꝓximo liquidãdũ:vt.l.fi.C.de cõpen.ꝛ.ď.dixi.sed reseruat᷑ in alio iudicio.l.ꝙ in dit᷑.§.rõnẽ.ff.de cõpen. Itẽ nõ admittit᷑ cõpẽsatio nisi qs ꝯfiteat᷑ debitũ. Si aũt neget ꝛ ꝑ testes ꝓbet᷑.ꝛ postea velit cõpẽsare nõ audit᷑.vt hic in glo.in v.iure apto.ꝛ clarius ꝑ glo.in.l.nemo ex his.ff.de reg.iu. Sed ꝛ Saly.in.d.l.tʒ etiã ꝙ qñ qs est ꝯuictus ꝑ testes admittit᷑ cõpẽsatio si debitũ est liqdũ[a] vel de ꝓximo liqdari possit.q꞉ arbitrio iudicis cõmittit᷑ vr etiã si nõ possit liqdari de ꝓximo qñ nõ est tale debitũ cuius non daret᷑ actio in alio iudicio.si nõ admittat᷑ ꝯpẽsatio:vt q꞉ fit naturale debitũ tãtũ:nã tũc admittit᷑ cõpẽsatio debiti nõ liquidi nec de ꝓximo liquidãdi arg.l.j.§.sed excipiunt᷑.ff.de fe rijs.ꝛ hoc veꝝ si tẽpꝰ terminãdi cãm ꝓfixũ a lege vel statuto hoc patiat᷑ ar.l.accusaturus.ff.de adul. Itẽ admittit᷑ cõpẽsatio qñ vnũ est in obligatiõe.ꝛ aliud in ptẽte soluẽdi.vt in debito ex noxali cã:vt no.in.l.ꝗ iniurie.§.j.ff.de fur.de quo ꝑ Bar.in.l.seruus cõis.§.j.eo.ti. Itẽ nõ admittit᷑ cõpensatio in cã depositi.vt hic.ꝛ.d.l.fi.ꝛ.C.depositi.l.pe. Est enim priuilegiata hec actio vt ꝯtra eã nõ admittat᷑ exceptio cõpẽsationis:vt.d.l.penul.c.bona fides.extra deposit᷑ nec etiam exceptio spoliatõis ſm aliquos:vt no.in.d.l.penul.ꝛ.c.ij.de ordi.cogni. ¶ In glo.que incipit hic p3.ꝓximo dicit Bar. in.d.l.penul.ꝙ instrm depositi hʒ paratam executionẽ sicut snia. Et in cã depositi dʒ sũmarie procedi.qď tñ intelligo ꝙ sit cã sũmaria respectu ordinis iudicij:nõ respectu ꝓbationũ que debẽt esse plene:vt.l.iudices.C.de iudi.q̃bus factis põt iudex cõpellere depositariũ ad restõnem depositi.alias snia nõ ꝓlata per.d.l.penul.lʒ aliter dicãt ibi Bar.ꝛ Sali. Itẽ non admittit᷑ cõpẽsatio in cã rapine:vel furti:vel inuasionis possessionis:vt.d.l.fi.C.de cõpen.lʒ alr̃ in delictis admittat᷑ compensatio:vt.l.ambo.ff.eo.de quo plene ꝑ Dy.in reg.iur.impari.de reg.iur.in.vj. Nec ẽt admittit᷑ ꝯpensatio in alijs casibus nota.in glo.magistrali.in.l.ob negociũ.ff.eo. Cõclude ꝛegulã ꝙ exceptis regulis supradictis admittit᷑ cõpensatio tam in actionib⁹ ꝑsonalib⁹ q̃ꝫ realibus q̃ꝫ pecuniarijs:vt ħ in.d.l.fi.siue sit in dando siue in restituendo.vt hic in glo.j.dũmodo res q̃bus opponit᷑ cõpensatio sint tales ꝙ functionẽ recipiant:vt.d.l.ij.§.j.ff.si cer.pe. Sʒ an in officio iudicis opponat᷑ ꝯpensatio.vr ꝙ nõ:q꞉ qď officio iudicis debet᷑ nõ est in obligatiõe.vt.l.ꝑ collusionẽ.ff.de act.emp. Sʒ gl.hic in v̾si.fuit alr̃ tʒ oppositũ.pro quo est casus in.l.ẽt.C.eo.ꝛ ibi ꝑ Bar. Nã si officiũ iudicis põt cedi.l.ꝙ si minor.ff.de mino.ac ẽt põt nouari.vt.l.ẽptor.ff.de dona. Ad sextũ videlʒ an ꝯpensatio fiat ipso iure.an vo dʒ opponi ab hoie.tenet hic glo.in v.ipso iure.ꝛ in.l.si ꝯstat.C.eo.ti.ꝛ.l.liqd.ff.eo.ꝙ sit necessaria oppositio debitoris. Fallit aũt in casib⁹ in q̃bus fit cõpensatio ipso iure.absqʒ eo ꝙ opponat᷑ ab hoie.que no.in.d.l.si ꝯstat.f.in delictis:q꞉ paria delicta mutua cõpensatiõe tollunt᷑.l.si ambo.§.quotiẽs.ff.eo.de quo dic per Dy.in.d.regula iuris impari. Et addẽ ꝑ Bar.i.l.viro atqʒ vxore.ꝛ.l.cũ mulier.ff.sol.mři. Item fallit in vsuris ex mora debitis ꝛ in pena cõmittẽdis:ꝛ in pignoratiõe nõ distrahẽdo ex mora.vt.d.l.si ꝯstat.q꞉ nõ est in mora q excusatione legitima se tueri põt:vt.l.lecta.ff.si cer.pet. Ex quo no.ꝙ exceptio ꝯpensatiõis excusat a mora ꝛ eius effectu:vt voluit gl.in.d.l.si ꝯstat.ꝛ ꝑ hoc põt dici ꝙ res emphiteoticaria non cadat in cõmissum ꝑ cessationẽ solutiõis census.si dñs dʒ tantundem emphiteote:de quo in spec.de obli.ꝛ sol.§.nũc aliqua ver.qd si sub.ꝛ in ti.de loca.§.nũc aliqua.ver.lxxix. Similr̃ fit ꝯpensatio ipso iure in vsuris ex stipulatiõe debitis odio vsuraꝝ:vt.l.cũ aliter.ff.eo. Similr̃ in expensis alimẽtoꝝ que ipso iure ꝯpensant᷑ ꝛ deducunt᷑ de fructib⁹.cũ aliter nõ dicant᷑ fructus nisi deductis expensis.l.fundus qui.§.j.ff.fa.hercis.ꝛ idẽ in expensis factis in tardatiõe edificij.l.ꝙ si artificeʒ.ff.de rei ven. Sʒ quero an requirat᷑ ꝙ ista ꝯpensatio fiat in iudicio vt tollat᷑ debitũ ipso iure opposita ꝯpẽsatiõe ab hoie.dic ꝙ nõ:sʒ sufficit expssio volũtatis extra iudiciũ siue infra iudicio:vt puta notifico tibi ꝙ ego ꝯpenso tibi tale debitũ pro tali alio debito.ſm Bar.in.l.veꝝ.ff.eo. Itẽ q̃ro an ꝯpẽsatio possit opponi post sniam.dic ꝙ sic:q꞉ est regula ꝙ vbicũqʒ exceptio nõ ĩpugnat sniaʒ põt opponi post sniaʒ.vt in casibus notatis in.l.j.C.de iur.ꝛ facti igno.sec⁹ si impugnat:q꞉ tunc non ꝓt.ꝑ.l.ꝑemptoriã.C.ď sen.rescin.non pos. Itẽ adde ꝙ vbicũqʒ ꝯstaret iudici vtroqʒ debito.ꝓt ꝯpensationem facere absqʒ ptis petitione:vt.ff.fa.herc.l.mcuius.§.arbiter.ff.cõi diui.l.si qs potans.§.idẽ iulianus.facit qď no.Bar.in.d.l.lecta.ff.si cer.peta. Itẽ adde aliã limitationem ad ꝓdicta.q꞉ qď dictũ est ꝙ naturale debitũ potest compensari etiã si requirat indaginẽ ꝛ tẽpora largiant᷑:vt.l.etiã.ff.eo.est veꝝ in petẽte. Secus aũt in repetente naturale debitum errore facti ꝓbat᷑ solutũ.q꞉ tũc non opponit᷑ ꝯpẽsatione bñficiũ repetet᷑ inutile.ita notat glo.in.l.interdũ.ꝛ.l.cũ his.§.j.ꝛ ibi ꝑ Bar.ff.de ꝯdi.inde. Sʒ nunqd naturali obligatione remissa post ꝓscriptionẽ actionis possit opponi ꝯpẽsatio.dic ꝙ non.q꞉ remanẽt elisa ꝑ sublationeʒ ciuilis.ꝛ ꝑ.l.sicut.C.de prescrip.xxx.ãno.ꝛ.l.fi.C.de anna.excep.ꝛ hoc tenent Bal.ꝛ Ange. Adde ẽt ꝛ aliud videlʒ.ꝙ in casibus in q̃bus fit ꝯpensatio

[a] ¶ Liqdũ. Addẽ hic do. Are.qñ exceptus ꝯpensationis est liqda:ꝛ nullis ambagib⁹ inuoluta. vide eũ hic in.iij.colũ.l medio in v̾si.q̃ro cũ ter.ꝛ vide dictũ do. Are.sup toto isto.§.i quo multa bona ꝛ singularia dicit que prolixuʒ esset ħ imarginare.

fit ɔpẽsatio ipso iure.de qbus.ſ.dixi.⁊ notant in.l.ɔstat.C.
eo.in illis casibus errore solutũ repeti potest.l.qȝ dicit.§.si
dos.ff.de cõpẽsa.⁊.l.qui excep.§.si patr.ff.de ɔdi.inde.Et
notat in.l.g inuicẽ.eo.ti.⁊ ibi p Bar.⁊ p hoc videt q cũ le
gatũ factũ viro ab vxore intelligat relictũ eis ɔpensandi cũ
lucro qȝ vir dȝ hẽre ex forma statuti cum sit debitũ necessa
riũ.sm opinionẽ doc.in.l.si cũ dotẽ.§.si pater.ff.sol.mat.⁊ p
auc.preterea in fi.C.vñ vir ⁊ vxor.qȝ tale lucrũ errore solutũ
põt repeti.sed Bar.tȝ in.d.§.si pater.q potius illud cẽset
lucrũ ɔtractus dotis pcedẽtis q̃ legale lucrũ.⁊ iõ nõ cõpẽ
sandũ est.maxime si vxor legauerit hoc mõ.videlȝ lego vi
ro meo tantũ de bonis meis:qȝ tũc nõ cõpẽsant cũ bona in
telligant deducto ere alieno.⁊ sic lucro g viro dentur:vt.l.
subsignatũ.§.bona fide.ff.de ver.signi. Itẽ quero nũqd co
rã arbitro ⁊ arbitratore ⁊ iudice appellatiõis possit opponi
cõpẽsatio cũ nõ sit de hoc cõpromissum nec in cã principali
sit opposita. Cõcludit Bal.in subadditionib⁹ in spe.de ar
bitrio.§.i.q aut ɔpẽsatio nascit ex eadẽ cã:vt.l.de illo.ff.p
socio.⁊ tũc admittit ɔpẽsatio.l.mentio.§.arbiter.ff.fa.her.
Aut ex alia cã.tunc corã eo nõ põt opponi cũ hẽat instar re
cõuẽtionis q̃ nõ fit corã arbitro:vt in.c.cũ dilectus.de arbi.
extra. Sed arbiter si vult põt cõditionaliter absoluere hoc
mõ.Absoluo te a decẽ de qb⁹ cõpromissuȝ est si absolueris
tuũ aduersariũ a totidẽ de qb⁹ ɔpensatio opponit. Iubere
enĩ non põt de eo de quo non est cõpromissum.sed ɔditio
nẽ adijcere põt suadẽte equitate:sed iudex appellatiõis be
ne cognoscit de ɔpẽsatione non obiecta in cã principali.l.i.
§.si apud.ff.que sen.sine appel.re.⁊ tȝ Spe.in ti.de appel.
§.nouissime.v̄.sed nũquid in causa. Sed an exceptio ɔpẽsa
tionis omissa ab eo qui soluit plurib⁹ vicibus inducat pre
sumptionẽ q nihil sibi debeat.dic q non:vt.l.si cuȝ dos.§.
reruȝ amotaꝝ.⁊ no.per Bar.in.l.si quidã.C.de trãsac.nisi
ratio sanguinis temporis diuturnitas.⁊ calculi sepe reuisi
aliud inducat,vt habetur in.l.proculi.ff.de probationibus.

Preterea. ℂ Supra in pcedenti.§.tractauit.de
act.bo.fi.que sunt arbitrarie ex natu
ra eaꝝ.qȝ iudex estimat ex bono ⁊ equo q̃tum actori pstari
debeat.vt in.§.in bonefidei.venit enim ex natura ⁊ equitate
restõ fructuũ ⁊ interesse ⁊ aliaꝝ accessionũ:vt dictũ fuit in.§.
actionũ.in glo.magna.ver.qȝ sunt alie actiões arbitrarie nõ
ex natura ipsaꝝ:sȝ preter naturã ⁊ ex mero iudicis officio.⁊
sunt stricti iuris.ideo hic sumpta occasiõe ɔtinuat hic impa
tor de actionib⁹ arbitrarijs.⁊ qȝ in istis arbitrarijs potissime
occurrũt multa incerta.ideo iudex dȝ curare q̃tum possibi
le est certã ferre sniaȝ.vt.l.§.curare.g.§.est cõis ad oẽs actio
nes.Et hic.§.diuidit in tres ptes.qȝ pmo ponit quare dicã
tur arbitrarie.scdõ ibi.sed iste ponit an arbitrarie sint reales
an psonales.tertio ibi.in his declarat qualr officiũ iudicis
dȝ versari in istis arbitrarijs.⁊ hoc intẽdit.Actiões tãȝ rea
les q̃ psonales in rẽ tñ scripte que dant ad restituendũ vel
ad exhibendũ vel soluendũ in loco ɔuento vel noxe deden
dum sunt ar bitrarie.qȝ officio iudicis fit ɔdẽnatio put esti
mauerit negociũ de quo agit ɔuenire.h.d.iste.§.vsqȝ.ad.§.
curare.Et no.antiquã grãmaticã dedo dedis. Itẽ q actio
nes arbitrarie de qbus hic loquit sunt stricti iuris:vt tȝ gl.
h in fi.ille tñ actiões h notate nõ sunt arbitrarie vniformiter
sȝ diuersis respectib⁹ appellant arbitrarie.qȝ reales vel in
rem scripte dicunt arbitrarie pp iuramentũ in litẽ deferen
dum.arbitraria pp locũ dicit arbitraria pp interesse actiõis
⁊ rei cuius habȝ actor actionẽ.Actio noxalis dicit arbitra
ria pp condẽnationẽ insolidum vel cũ facultate soluẽdi pro
noxa.⁊ hoc voluit gl.pe.in ver.naturaȝ.⁊ dicã.j.i tertio que
sito.dr.n.arbitraria ẽt alio respectu.s.qȝ ex arbitrio iudicis
pẽdet de iure vnius dare alteri.vt in actione finiũ regũdoꝝ
que est stricti iuris.vt in glo.in ver.similibus. Quero ergo
primo quot modis dicitur actio arbitraria. Secũdo quare
magis iste actiones stricti iuris de qbus hic tractat dicãt ⁊
appellãt arbitrarie q̃ actiones bonefidei. Cũ in vtrisqȝ ver
set officiũ iudicis ⁊ de differentijs inter ea. Tertio que sint
iste actiones arbitrarie d qbus hic tractat ⁊ quale sit officiũ
iudicis in eis.Ad primũ dic q actio arbitraria ẽ quadrupli
cis generis.s.ex natura actionis.ex mero iudicis arbitrio.ex
loci adiectione.⁊ ex ɔdẽnationis qualitate. primo enim di
citur arbitraria scilȝ ex officio iudicis dependens ex natura
actionis.vt in omnibus actionibus bonefidei.in quibus ar
bitrium iudicis pinguius se extendit q̃ in alijs actionib⁹ ad
omnia que ex bono ⁊ equo fieri dbẽt.vt circa fruct⁹ vsuras
interesse ⁊ alia de quibus.ſ.eo.§.actionũ. Scdõ dicit arbi
traria.i.officio iudicis depẽdẽs non ex natura actionis:sed
preter naturã.⁊ sic nõ originaliter sed accidẽtaliter.vt ẽ hic
in omnib⁹ actionib⁹ stricti iuris realib⁹ ⁊ psonalibus in rem
scriptis.de quib⁹.ſ.eo.§.itẽ seruiana.⁊.ſ.eo.§.q.in glo. In
quib⁹ si condẽnat⁹ ad restituẽdũ vel ad exhibẽdũ non resti
tuat vel non exhibeat sed iussum iudicis contemnat potest
iudex ex officio suo deferre iurm in litẽ. Tertio dr arbitra
ria pp locũ.q est in quattuor casib⁹ tñ.s.in pmisso.ɔstituto.
mutuato.⁊ legato certo loco soluẽdo.vt not.in.l.aut mutuo
ff.de eo qȝ cer.lo.a qbus nisi fiat solutio in loco destinato.
sȝ in alio loco habet cõsideratio interẽ actoris ⁊ rei.l.ij.⁊.l.
nõ vtroqȝ.§.nũc de officio.ff.de eo qȝ certo loco. Si aũt nõ
esset adiectus loc⁹ nõ eẽt actio arbitraria.vt no.in.d.l.aut si
mutui.⁊ hic in glo.in ver.pmissum.⁊ dicã.j.in formula hu
ius actionis. Quarto dr arbitraria pp ɔdemnationis quali
tatẽ.an insolidũ vl noxaliter fiat.l.ij.⁊.l.in delictis.ff.d nox.
act. Et istis tribus vltimis modis sumit actio arbitraria in
hoc.§. Ad secũdũ autẽ dic put fuit de mẽte glo.ij.in fi.hic
q iõ iste actiões magis vocent actiones arbitrarie q̃ actões
bonefidei.qȝ ad officiũ iudicis spectat ex natura actõis sup
plere ⁊ puidere in oĩb⁹ in quibus sit iustũ ⁊ equũ.⁊ circa ac
cessiones ⁊ alia de qbus pdixi.ſ.necessitat iudex facere euȝ
hec veniãt ex natura actionis bonefidei. Sȝ in actionib⁹ ar
bitrarijs stricti iuris de qbus hic dicit nõ necessitat iudex.
vt hic in glo.si vult. Sȝ Ju.fabri.aliter declarat.videlȝ q cũ
ex natura actionis bonefidei veniãt oĩa que ex equo ⁊ iusto
⁊ ex bona fide prestari ɔuenit.lȝ per ptes nũ fuerint expssa.
vt circa fructus ⁊ alia.de qbus in.§.actionuȝ.ſ.eo. ⁊ ad illa
se ex necessario extẽdat officiũ iudicis.iõ ille actões remã se
runt potius in suo noie pprio vt vocent actiones bonefidei
q̃ arbitrarie. Sȝ in actionib⁹ stricti iuris nõ veniũt nisi id d
quo actũ est inter ptes.⁊ ex natura illaꝝ ptiũ nõ põt fieri cõ
dẽnatio ad alia.sed est puisum per.l.remittendo totũ ad ar
bitriuȝ iudicis vt possit in alio ɔdemnare put viderit expe
dire ex natura negocij.iõ iste actiones merito dicte sunt ar
bitrarie.qȝ ex mero officio depẽdẽt.l.i actõib⁹.ff.de i litẽ iu
rãdo.Differũt aũt actiões arbitrarie ⁊ stricti iuris ab actio
nib⁹ bonefidei in plurib⁹.⁊ primo in cõdẽnãdi necessitate.se
cũdo i snie pluralitate.tertio i doli cõmissi varietate.quarto
in iuramẽti deferẽdi tẽporalitate. Prima dña patet p pri
me dicta. Scda differẽtia patet.qȝ in arbitraria stricti iuris
due ferunt snie.s.vna de restituẽdo vel exhibẽdo rem alia
si reo nõ restituat sup cõdemnatiõe p iuramẽtũ in litẽȝ.vt.l.
cũ exceptione.§.in hac.ff. qȝ met⁹ ca.qȝ intellige.s.qñ fe
runt due snie vbi agit de restituẽdo vl exhibẽdo.nõ aũt fe
runt due snie in arbitraria ppter locũ vel noxã.⁊ hoc volu
it glo.h in ver.natura. Tertia patet p iuramẽtũ i litẽ affectio
nis põt deferre in actionib⁹ bonefidei cõtra reũ qui ab ini
tio fuit in dolo:sed tẽpore restitutiõis rei nõ est in dolo ⁊ cõ
tumatia in restituẽdo vt qȝ vẽdidit rẽ quã nõ põt restituere
nã iurat cõtra eũ in litẽ q vẽdẽdo fecit quomin⁹ possit re
stituere.l.si possessor.§.fi.ff.de peti.here. Sȝ in istis actioni
bus arbitrarijs non iuratur euȝ non sit ɔtumax in dolo i pa
rendo iudici ⁊ restituẽdo cũ reo non sit penes eum.l.arbi
trio.ff.de dolo. Quarta differentia patet.qȝ in actionibus
arbitrarijs defert iuramẽtum solũ post sententiam qua rps
est ɔdẽnat⁹ ad restituẽdũ. Sȝ in actiõib⁹ bonefidei i qb⁹ nõ
fert nisi vna snia. Sȝ pbare volũ nõ restituẽtis ⁊ iuramẽtũ

No.in qbus
differũt actõ
nes arbitra
rie ⁊ stricti iu
ris ab actõni
bus bonefi
dei.⁊ no.hec
diligenter.

Nota.quot
modis actio
dicit arbitra
ria.

deferri ante sniaȝ vt no.l.i.ff.de act.emp.ꝛ ideo officio in dicis in actione bonefidei perit vna cū actione.qḋ sec⁹ est in actionib⁹ arbitrarijs.vt voluit hic glo.fi.Ad terciū aūt que sint actiones arbitrarie stricti iuris.de quib⁹ hic loquit̃.dic ꝙ sunt ille in qbus fit cōdēnatio ad aliquod istorū quattuor s.ad restituēdū vel ad exhibēdū.vel in certo loco soluēduȝ vel ex noxali causa dedēdi.Primo eniȝ oēs actiones stricti iuris in qbus fit cōdēnatio ad restituēdū.vt sunt oēs actiones reales.vt rei vēdicatio.publiciana.seruiana.hypothecaria.ꝛ personales in rē scripte.de qbus.ꝫ.e.§.itē Seruiana.ꝛ.§.quedā sunt arbitrarie vt iudex possit deferre iuramētū in litē taxatione pcedēte.l.arbitrio.ff.de dolo.ꝛ hec ē regula generalis.vt dicit tex.in.l.que restituere.l fi.ff.de rei ven.ꝛ hic in tex.ibi ꝛ his similib⁹.ꝛ hoc voluit glo.notabilis in.v.ↄdēnet̃ in.l.iiij.§.si ꝛ sigs.ff.finiū reg.que dicit ꝙ vbicūqȝ cōdēnet̃ iussus iudicis pōt dici arbitraria vt iudex deferat iuramētū in litē etiā si pcedat ex mero officio iudicis.vt qȝ restitutio in itegrū reus nō restitueret rē:vt.ꝫ.eo.§.rursus.ꝛ hic etiā dicunt̃ arbitrarie oēs ille actiones que enumerant̃ hic in glo.in ver.similib⁹.ꝛ in.l.actionib⁹.in.v.plane.ff.ḋ in litē iurā.ꝛ ibi p Bar.Similiter vbi agit̃ ad exhibēdū si iussus exhibere nō exhibeat est actio arbitraria vt iudex possit deferre iuramētū in litem ↄtra nō exhibētē.l.iij.§.pterea.ff.ad exhibē.Similr vbi nō soluit̃ in loco ↄuēto pmissum ↄstitutū.mutuatū.vel legatū est actio arbitraria nō vt iudex deferat iuramētū:sed vt taxet intereē actoris pp solonē nō factā in loco ↄuento.Et similr intereē rei.qȝ cogit̃ soluere in alio loco ꝙ̄ ↄuēto.l.ij.in prin.ꝛ.l.nō vtiqȝ.§.officio.ꝛ ibi nota.ff.de eo qḋ certo loco. Similr vbi qs ↄuenit̃ actiōe noxali p dāno dato a seruo est actio arbitraria nō circa q̄litatē noxe.sed circa qualitatē soluēdi.qȝ vertit̃ arbitriū iudicis in hoc iudex habita informatiōe declaret an dñs sciuerit ꝛ phibere potuerit.quo casu ↄdēnet euȝ insolidū:als aūt noxaliter.vt voluit hic glo.pe.in.v.naturā.ꝛ sic nō erit hoc casu arbitraria hoc respectu vt iuret̃ in litē.ꝛ due serunt̃ snie.sȝ Jo.fa.dicit ꝙ imo est arbitraria etiā in hoc.qȝ cū in casu noxali dānū sit in obligatiōe.ꝛ deditio serui i facultate soluēda qñ dñs fuit ignorās vel phibere nō valēs.l.miles.§.decē.ff.ḋ re iudi.iudex interrogabit eū an velit dare seruū p noxa.q si respōderit ꝙ sic.iudex ei pcipiet ꝙ det.ꝛ si nō dat tūc ↄdēnabit eū in pecunia.ꝛ hoc vult iste tex.dū dicit vel ex noxali cā seruū dederit.fm eū.sic agit̃ fm Jo.fab.ↄdēnabit iudex cōtumacē in nō dādo seruū put elegit in sūma totius dāni.qȝ hec facultas dādi pro noxa.durat solū vsqȝquo ↄueniat̃ iudicaūt:vt no.i.l.miles.§.i.ff.ḋ re iudi.ꝛ aliter in arbitraria pp locū ↄdēnabit ꝛ cū ↄtumacē i soluēdo post pceptū iudicis nō habita rōne eius intereē pp eius cōtumaciā.vt i reg.iur.dānū.de reg.iur.li.vj.Ex pdictis pȝ qs sit modus cōdēnādi seu quale sit officiū iudicis in ↄdēnādo in istis arbitrarijs:qȝ fm glo.erit triplex.s.p iuramētū in litē ↄtra non restituentē vel exhibētē.in hoc ↄcordāt oēs.Alius erit in actione arbitraria propter locuȝ.ꝛ alius in causa noxali.ꝛ in istis duobus Jo.fab.dicit aliter ꝙ̄ glo.hic.Quadruplex autē fit officium iudicis.ꝛ de quo officio hic intelligat̃.dic vt hic in glo.fi.ꝛ in.l.iiij.C.depositi.ꝛ plene p Bar.in.l.i.ff.ḋ iurisdi.oium iudicū. Itē an iudex teneat̃ interponere officiū suuȝ absqȝ ꝙ petat̃.dic p Bar.i.l.iiij.§.hoc aūt iudiciū.ff.de dā.infec. Itē an libellus sit porrigendus.ꝛ lis ↄtestanda vbi implorat̃ officiū iudicis.dic p glo.in rubrica.ff.de interro.act.ꝛ plene p Bar.in.l.nec quicq̄.§.vbi decretū.ff.de offi.procōsul.ꝛ lega.Sed quero si iudex nō vult impēdere parti id qḋ dȝ ei impendere ex mero eius officio.qualr ↄsulat̃ parti dic ꝙ recurrendū est ad cpm ꝛ supiorē reclamandū qui iudicet.cogatur puniat eū iuxta negocij qualitatē.vt in auē.vt differen.iudi.§.i.coll.ix.ꝛ auē.si vo.C.de adul.de quo per Bar.in.l.a diuo pio.§.sniaȝ rōe dictā.ff.de re iudi.Multa tñ sunt que iudices facere pñt ad que ↄpelli nō pñt.vt.l.nō quicq̄.ff.de iudi.ꝛ.l.ij.C.qño ꝛ qñ.in.c.ↄsuluit.de offi.dele.

Que sunt actiones arbitrarie.

a ¶ Libell⁹. Adde dñm Are.hic l.xj. col. vlti.quero qualr formetur.

Et no.glo.c.distin.c.fi.in fi.glo. Itē quero an reus ↄuentus ignorans statutū p se faciens.ideo illud nō allegat.an iudex debeat allegare ꝛ illud seruare.dic ꝙ sicqȝ cū iuret seruare statuta:vt in.c.i.de iureiur.li.vj.nisi suppleat hoc casu omissum a pte.ꝛ illud seruet erit piurus.fm Bal.in.l.i.C.de cōfes.facit qḋ no.Bar.in.l.lecta.ff.si cer.peta.vbi iudex obseruat exceptionē ↄuentā ꝛ sic apparentē ꝙ instrm cont eo erat minus sufficiēs:lȝ a pte nō opponat̃.ꝛ hoc voluit Inno.i.c.pastoralis.de exce.in v.ols aūt fateret̃.Et adde ꝙ iudex ex officio suo pōt supplere exceptionē p ptē opponēdā qñ est talis exceptio que ↄcernit publicā vtilitatē.vt cū miles hereuenit in iudicio pcuratorio noie alteri⁹:vt no.in.l.filiusfa.§.veterani.ff.de pcu.vel cū infamis postulat p alio.vt.l.quos phibet.ff.de postu.si aūt nō legitimus pcurator alicui⁹ agat ꝛ reus sit ↄtumax.an poterit iudex pro ↄtumace opponere exceptionē pcuratoriā.Bar.tȝ ꝙ nō.in.l.itē quos.§.alieno ff.de dā.infec.lȝ pro absente accusato vel inquisito vbicūqȝ dānari possȝ iudex dēat supplere de facto ꝛ assumere defensiones absentis p auē.qui semel.C.qño ꝛ qñ iudex.de quo p Bar.in.l.is q re⁹.ꝛ.l.penul.§.ad crimē.ff.de publi.iudi.

Nunc vero accedemus:

Ad formulas libellor actionū de qbus nō est supra tractatū.ꝛ primo ad libellū in actione de dolo.Pro cuius formatiōe opȝ primo videre qñ purget̃ dolus cōmissus in ↄtractib⁹ nolatiestaȝ bonefidei ꝙ̄ stricti iuris.ꝛ qualr in ↄtractib⁹ innoiatis.ꝛ qualr in ↄtractu.s.in delictis:vnde pmitto qḋ not.gl.ꝫ.eo.§.actionū.ꝛ.l.eleganter.ff.de dolo.videlȝ ꝙ dolus dans cām ↄtractui bonefidei reddit ipso iure ↄtractū nullū.ideo cū cōtractus sit nullus cessat actio de dolo:sȝ pōt officio iudicis pnunciari ↄtractum fuisse nullū:vt no.gl.in ver.infirmabit̃ in.l.i.§.i.ff.de ser.ꝛ p Bar.in.l.q subcōditiōe.§.i.ff.de ↄdi.insti.Sed si processum fuit ad traditionē:tunc dat̃ actio de dolo vt fiat retraditio ꝛ resolutio que de facto pcessit.qȝ si pcessit vēditio vt infirma:traditio sequēs veniet infirmāda p actionē de dolo.vt dicit glo.in.d.l.eleganter.ꝛ hoc verū.s.ꝙ ↄtractus ē nullus.qñ dolus dat cām cōtractui bonefidei si deceptus velit.nā hȝ electōem si velit dicere ↄtractū nullū vel velit valere vel velit agere actiōe ex eo ↄtractu vt rescindat̃.l.si dolo.C.de rei vē.ꝛ no.in.d.l.eleganter.qḋ tñ limita nisi cōtractus sit per.l.phibitus.qȝ tūc nō est in electiōe decepti ↄtractū validare.l.a diuo pio.ꝛ in glo.ff.de ritu nup.ꝛ l.ea que.C.de dona.ante nup. Itē limita hoc esse verū in dolo ↄtrahētis.s.vt dolus dans cām ↄtractui reddat cōtractuȝ nullū.sȝ dolus tertij nō reddit nullū.vt no.in.d.l.eleganter.Sȝ agit̃ de dolo ↄtra illū tertiū si alr reo nō potest eē saluus ↄtra ↄtrahētē.vt no.in.l.si dolo.C.de rescin.vē. Si aūt dolus cadit in ↄtractu bonefidei:tūc purgat̃ per actionē ex eo ↄtractu.ff.de act.emp.l.iul.§.si venditor. In ↄtractu aūt stricti iuris siue dolus det cām ↄtractui siue incidat in ↄtractu semp purgat̃ p exceptiōeȝ vel actionē doli.C.de inuti.stipu.l.dolo. In ↄtractibus inominatis vno casu hȝ locū actio de dolo.s.i ↄtractu facio vt des qñ parti nihil adest.l.naturalis §.ꝙ si faciā.ff.de pscri.ver. In dolo cōmisso extra ↄtractum sit factū in quo est ↄmissus dolus si cadit in spāle noie hūficij.ꝛ pducit actionē ciuilē.vt in furto.tūc cessat actio de dolo.vt no.glo.magna in fi.in.d.l.elegāter.fm igit̃ varietatem casuū supradictor oportet variare formulā libelli in actiōe de dolo.de cuius forma vide in Specu.in ti.de dolo ꝛ ↄtumacia.ꝛ p Odo.in ti.de dolo. Sȝ grā exēpli qñ dolus dat cām ↄtractui bonefidei si format̃ libellus ᵃ Ago ↄtra ticiū.ꝛ dico ꝙ per dolū fraudē ꝛ malitiaȝ me induxit ad vendēdū rem meā p tāto pcio quā rē nullo modu erā vēditurus pp talē cām. Itē dico ꝙ tūc ignorās dictā eius fraudeȝ ꝛ dolū tradidi sibi dictā rē pro implēda dicta vēditiōe. Itē dico ꝙ dicta venditio fuit nulla pp eius dolū ꝛ fraudē dantem cām dicte venditioni. Itē dico ꝙ dicta venditio fuit facta de facto.ꝛ ex ↄtractu de iur nullo.quare cū intersit mea

dictum

dictū ꝯtractū nō tenere ⁊ dictā venditionē nō fuisse factam peto per vestrū officiū declarari dictā venditionē fuisse ⁊ eē de iure nullā ⁊ inualidā nec tenēdā. ⁊ ipm̄ titiū cōdēnari ad restitutiōem dicte rei mihi faciēdā. quā si nō fecerit peto ipz ꝯdēnari in quadruplū. Probat̄ hec forma ex ꝯiūctiōe pluriū legū. s. hic. ⁊ d. l. elegāter. ⁊ l. si cū exceptiōe. §. j. ff. qḋ metus cā. ⁊ l. si dolo. C. ḋ rei vēdi. Per dolū malū iō dr̄. q꞉ duplex est dolus [a] s. malus ⁊ bonus q est ꝑmissus vt qs astutia ⁊ calliditate possit dolū fraudē ⁊ vim sibi ab alio illatam repellere. iō lz capto ab hostibus dolo eos decipere vt fugiat꞉ vt no. in l. j. §. nō fuit. ff. de dolo. Similr̄ ē licitū vti astutia verbi de videndo ⁊ ꝑ cuitāda morte alterius ⁊ mēdacio cuitādo꞉ vt no. xij. q. ij. c. ne qs arbitret̄. Alius est dolus malus qui est puniendus ⁊ vitādus. vt hic. ⁊ ff. ⁊ C. ꝑ totuz. de dolo. Sequit̄ ⁊ fraudez. que dr̄ia sit inter dolū ⁊ fraudē dicit glo. j. expone꞉ vt in l. iurisgētiū. §. sed si fraudādi. ff. ḋ pac. ꝙ dolus est gen⁹. ⁊ fraus est spēs. s. gratia mei cōmodi fcā. vnde q̄ ꝓsupponit speciē ꝓsupponit gen⁹ affirmatiue꞉ nō aūt negatiue ḋ quo viḋ gl. notabilē. ṡ. ḋ iur̄ natu. §. plebs vbi ē pōit gl. qd sit gen⁹. ⁊ qd spēs. sz tū ꝙ als expōit gl. nō ē dr̄ia inter dolū ⁊ fraudē ⁊ tātū importat vnū quantū aliud ⁊ hoc sequit̄ ibi Bar. Sequitur in formula. me induxit ad vēdēdū hoc iō dicit vt appareat an fuerit dolus dans causaz cōtractui vel incidēs. Nā dans causaz cōtractui ē qn̄ decept⁹ non erat als facturus illum cōtractuz nisi fuisset per dolū inductus꞉ vt. d. l. dolo. C. de rescin. ven. incidēs est qn̄ als erat facturus ꝯtractū vt puta vēditionis꞉ lz incidit dolus ⁊ vēdidit minori ꝓcio l. iulianus. §. si vēditor. ff. ḋ acti. emp. Et est dr̄ia quo ad modū agēdi annullari ꝯtractū an principalr̄ vl̄ incidētaliter interuenit꞉ vt. ṡ. dixi. Sequit̄ in formula ꝓ tanto ꝓcio. supple tū nō minori ꝓcio duoꝝ aureoꝝ ꝙ ꝓ duob⁹ aureis vel minori ꝓcio nō dat̄ actio de dolo l. idest cuz seq. ff. de dolo. q꞉ ē odiosa. lz actio furti det̄ etiā ꝓ vno ouo subtracto. vt. ṡ. de re. diui. §. gallinaꝝ. ⁊ tū vtraqz actio ē famosa vt. ff. qui. mo. infa. l. j. §. q furti. Rō diuersitatis est. q꞉ furta frequētius fiunt in istis modicis ⁊ vilib⁹ reb⁹ q̄ cōmittat̄ solus dolus. Similr̄ nō dat̄ actio filio ꝯtra patrē. nec liberto cōtra ꝓronū. nec vili homini ꝯtra holez emēdatioris vite꞉ vt d. l. idest. cū seqē. dat̄ tū his casib⁹ supradictis. s. ꝓ modica q̄titate ꝯtra supradictas ꝑsonas actio in factū. ne ex eoꝝ dolo lucrent̄. Et qn̄ cognoscet̄ an qs intētet actionē de dolo vel in factū. pz ex mō ꝯcludēdi in libello. q꞉ in actiōe de dolo dicā ꝙ dolose ⁊ fraudulenter fecit. sed in actione in factū nō faciā mētionē doli. sed dicā ꝙ nō cōgruit bonefidei ipm̄ ꝯuētū locupletari cū aliena iactura꞉ vt. l. nō dz. in fi. ff. ḋ leg. ⁊ ibi ꝑ Bar. Sequit̄ in formula ꝑꝑ talē cām. sunt enī multe cause ꝑꝑ quas qs nō vēderet rē forte. q꞉ erat obligat⁹ ex ꝯuētione vel legato ꝑsono nō vēdere extra fortes. l. cum pater libertus. ff. de leg. ij. quā ꝯuētionē ⁊ legatū dolo afferuit emptor fuisse reuocatū. vel forte res vēdita erat vnus seru⁹ factor hn̄s noticiā ⁊ administrationē toti⁹ dom⁹ ⁊ bonoꝝ. l. lex que tutores. §. ante oia. C. de admi. tu. quē seruū emptor dolose detestatus est꞉ vt notāter dicit glo. l. l. dolus. C. ḋ rei ven. vel forte erat fundus q fuerat maioꝝ suoꝝ ꝑꝑ quā cām dat̄ minori restō. l. si in emptione. ff. de mino. vel oportunitatis vicinitatis vel zeli ꝙ illic educatus ē꞉ vt. l. j. §. sz si rē. ff. qui i frau. patro. Sequit̄ in formula tūc ignorās. si aūt ante traditionē rei vēdite fuisset certificatus de fraude tūc cū habeat exceptionē ꝯtra emptorē petentē ⁊ sciēter petat videt̄ approbare vēditionē ar. l. ij. C. qḋ metus cā. ⁊ l. si ꝑ vim. eo. tit. ⁊ l. vēditor. C. de rescin. vē. Sed tū pōt agere actione ex eo ꝯtractu ne decipiat̄꞉ vt no. in. d. l. elegāter. in glo. magna. iuxta finē. poterit ergo vēditor tūc agere vt suppleat̄ sibi ꝓciū quo rē vēdidit minori ꝓcio iusto꞉ lz als si nō interuenisset dol⁹ nō posset agere cū liceat ꝯhēib⁹ se inuicē decipe i ꝓcio. s. re ipsa nō dolo. l. in cāe. la. ij. §. idē pōponius. ff. ḋ mino. ⁊ l. item si ꝓcio. §. si. cū. l. seqē. ff. loca. nisi interueniat deceptio etiā sine dolo emptoris vltra dimidiā iusti ꝓcij. q꞉ tūc hz locum. l. ij. C. de rescin. vend. lz enim emptor sciat plus valere q̄ emat. nō ꝓpterea vr̄ dolo facere nisi alius astu eius doluz indicās꞉ vt no. d. l. itē si precio. in fi. ff. loca. Sequit̄ in formula dicta vēditio fuit nulla. hoc ideo dr̄ cū sit in electiōe decepti an velit valere ꝯtractū vel nō opz vt declaret eius voluntatez. qua declarata in iudicio vel extra ꝯtractus est nullus ipso iure absqz hoc ꝙ det̄ aliqua actio ad rescindenduz. l. q sub cōditione. in fi. ff. de ꝯdi. insti. Itē videmus in emphiteota qui cessauit ꝑ annū debitū canonē soluere. q꞉ ita demuz cadit a iure suo si dn̄s velit. l. ij. C. de iure emphi. Itē ē videmus in filio in ꝑtāte ꝑterito in testō ꝑrīs ꝙ est in ei⁹ ꝑtāte preterito in testō an testm̄ sit validū vel nō꞉ q꞉ declarat etiaz extra iudiciū corā amicis nolle testm̄ ꝑrīs valere sufficit. l. nensenius. ff. de neg. gest. si aūt abstineat vel taceat ꝑ annuz testm̄ recōualescit de iure ꝓtorio꞉ vt. l. filio ꝑterito. ⁊ ibi ꝑ gl. Bar. ⁊ Bal. de iniu. test. Sequit̄ in formula traditio erat facta de facto suo. ⁊ sic de fcō dz reuocari tū mediāte actiōe de dolo꞉ vt. ṡ. dixi in ꝓiudiciali. similr̄ videmus ꝙ si aliquis actus fuit factus de facto ꝑ iudicē꞉ puta sequestrū vel alius actus ꝓhibit⁹ fieri die feriato ita de facto pōt reuocari. glo. no. est in l. si minor. ff. de euic. Nō igit̄ valet cautela ꝓcuratorū patiētiū fieri sequestrū vltima die tpis iudicij ne possit reuocari tpe feriato. q꞉ nihilominus reuocabit̄ tanq̄ factuz in fraudē. arg. l. si vetita. in fi. ff. de priui. credi. ⁊ qḋ no. ꝑ gl in l. fi. ff. de stip. ser. in glo. fi. Qualr̄ aūt ꝓbat̄ dolus. [b] dic ꝙ ꝑ vba ꝑfecta ⁊ ꝑ omissa ⁊ neglecta ꝑ vba ꝓbat̄ per multas ꝯiecturas ⁊ verisimiles fm̄ materiā subiectā. ex quibus ꝯprehendit̄ dolus꞉ puta ꝑ ꝑsuasiones. monitiones ⁊ ꝑsuasiones ꝓcedentes꞉ vt no. glo. in l. apud celsuz. ff. de doli excep. ⁊ l. dolus. C. ḋ rescin. ven. Et ideo pupilla que blanditijs inducta est ad ꝯsenciēdū vel renunciādū dr̄ dolo ⁊ calliditate circūuenta ꝑ tex. l. iij. §. volentē. ff. ḋ libe. homi. exhi. tū bene lz vxori blādicijs īducere maritū vt eā instituat heredē. l. fi. C. si qs aliquē te probi. Per facta ꝓbat̄ ⁊ ꝓsumit̄ dolus vt bene vestiēdo ⁊ tradēdo seruuz deteriorē vt ōberet eligere inducat̄ ad eligēdū eū. dicit glo. in l. si qs affirmat. ff. ḋ dolo. Itē inuitādo aliquē cibis ⁊ potib⁹ cā reficiēdi꞉ puta malticū cū alio vino albo miscēdo. in cuius potatione put fecerunt hispani cū quitauerūt dn̄m Aldericū ⁊ sibi ꝯmiscēdo ⁊ administrādo vt fideiuberet ꝓ eis. vt no. glo. in l. dolū. ff. de dolo. ⁊ ibi ꝑ Bar. Itē exiguitate ꝓcij ꝓsumit̄ dolus. C. ḋ pac. l. cū postea. in ver. cauerct. ⁊ l. per diuersa. C. māda. Et adō plures modos quibus ꝓsumit̄ fraus. vt no. ꝑ Bar. l. l. post cōtractū. ff. de dona. Itē per omissa ⁊ neglecta ꝓsumit̄ dolus vt. ff. māda. l. dolus. ⁊ l. si ꝓcuratorē. §. dolo eo. tit. ⁊ l. de rebus in fi. ff. de arbi. Et iō notari⁹ sciēter omittēs scribere solemnitates in instrumēto requisitas quasi dolo versatus tenetur parti lese ad interesse. l. fi. C. de magistra. conue. ⁊ per Bar. in l. generalr̄. C. de tabu. lib. x. Et adde per Bar. in l. si librari⁹. ff. de reg. iur. ⁊ ibi ꝑ Bal. i. l. impator. ff. ḋ sta. ho. Itē an ⁊ quādo actio hec ḋ dolo ꝯcurrat cū alia. dic vt i. l. j. §. ait ꝓtor. ff. de dolo. ⁊ l. ij. C. eo. Itē adde ꝙ iudiciuz super actione de dolo dz inchoari infra biēniū. l. fi. C. de dolo꞉ licz iudicia sup alijs actionibus durent triēnio regulariter. l. ꝓperandū. C. de iudi. Itē dū dicit̄ in formula. in quadruplū. attēde ꝙ hoc ponūt aliq dicētes ꝯtra dolosuz nō restituētez ita posse ꝓcedi ad ꝯdēnationez quadrupli. sicut cōtra meticulosum per not. in l. arbitrio. ff. de dolo. sz intellige plus ⁊ minus ꝓut defert iurm̄ i litē ꝓcedēte taxatiōe iudicis. Nā i actiōe ꝙ met⁹ cā ꝯtra nō restituētē hn̄ ē expssuz vt ꝯdēnet̄ i q̄druplū. l. si cū exceptiōe. §. j. ff. qḋ met⁹ cā. Sz i hac actiōe ḋ dolo ꝯdēnat̄ quāti ea res est. s. quo ad verā estimatiōez. vl̄ interesse vel ꝑ iuramētū in litem. vt. d. l. arbitrio. Et ideo ꝑꝑ hoc dicit̄ in formula quā restitutionē si nō feceris꞉ peto ipm̄ ꝯdemnari quāti ea res ē. que verba importāt ꝓdicta tria. s. veraz estimationē ⁊ interesse. ⁊ iuramētū in litē. vt no. in. d. l. arbitrio. Cōtra vtrūqz tamē meticulosuz ⁊ dolosum dant̄ quattuor remedia. s. rei ablatio si extat manu militari vl̄ ve-

[a] Dolus. Adde ḋ do. Are. l. ix. col. versic. quero quottuplex est dolus.

[b] Probatur dolus. Et adde do. Aret. ḋ l. xiij. col. post ꝓnc. in vsi. post q̄ vidimus.

No. has cās ꝑꝑ quas qs nō presumit̄ rē fuisse venditurus.

ra estimatio rei: vel interesse ꝓstatio. vel iuramēti in litē dela
tio. vt not. in. d. l. arbitrio. ⁊ vt not. in. l. ꝗ restituere. ff. de rei
vē. Et adde ꝙ i dolo dꝫ assignari ꝑsona que dolū adhibuit
sed nō i metu. sꝫ sufficit ꝓbare metū fuisse illatū. q: actio do
li est ꝑsonalis: sꝫ metꝰ est in rē scripta. l. apud celsuꝫ. §. metꝰ.
ff. de doli excep. ¶ Sequit̃ libellus i actione arbitraria ꝑꝑ
locuꝫ tāgit̃ per. gl. ꝭ. eo. §. ⁊. ff. de eo q̄d certo loco. l. nō vtiqꝫ
in glo. in ver. adiectione. ⁊ in. Spe. succincte tāgit̃ in ti. d̄ plꝰ
peti. ver. finaīt. ⁊ per Rofre. in ti. de ac. ex stipu. arbitra. Sꝫ
gratia exempli dic. Ago cōtra titiū. ⁊ dico ꝙ est mihi obliga
tus ad soluendū frumentuꝫ vel aliā reꝫ. [a] Rome ex cā ta
lis legati vel ꝓmissionis facte in ciuitate Bonon̄. de soluen
do mihi in dcā ciuitate romana. Iteꝫ dico ꝙ dictus ticiꝰ est
in mora soluēdi mihi dictā q̄titateꝫ in dcō loco. quare peto
ipsm ꝯdēnari ad dādū ⁊ soluēduꝫ hic in ciuitate bononien̄.
habita ex officio ⁊ arbitrio vestro rōne mei interesse. q: nō
soluit in loco ꝯuēto seu in quo obligatus erat ad soluēduꝫ.
Probat̃ hec forma hic. ⁊. ꝭ. eo. §. loco. ⁊. l. i. ff. de eo q̄d certo
loco. ⁊. C. eo. ti. l. i. Et p̄mitte ꝙ actio arbitraria ꝑꝑ locū hꝫ so
lū locū in quattuor casibꝰ in ꝗbus habet̃ ratio interesse acto
ris ⁊ rei ꝑꝑ solutionē nō factā in loco ꝯdcto. Alꝰ aūt si nō ē
adiectus certus locus nō est actio arbitraria ꝑꝑ locū vbi ha
beat̃ rō dicti interesse. vt dixi. s. Et per Bar. in. l. ꝙ si ephesi.
ff. eo. ti. sꝫ tū Bar. simul cū Nico. d̄ mathesila. l. si h̄ts. ff. e.
q: ois actio stricti iuris ꝑꝑ adiectionē loci pōt esse arbitra
ria ꝑꝑ generalitatē rubrice. vt. l. per eū qui. ff. eo. Itē p̄mitte
ꝙ in dictis quattuor casibꝰ. s. qñ reus nō soluit in loco desti
nato: pōt post moraꝫ cōueniri in quolibet alio loco. s. in quo
sortiat̃ foꝝ. l. i. ff. eo. C. eo. titu. l. i. Quot modis aūt qs sortiat̃
forū habes glo. notabilē in. l. heres absens. §. ꝓinde. in glo in
ver. debebit. ff. de iudi. ⁊ Spec. ponit plures casus in ꝗbus
quis sortit̃ foꝝ. in titu. de ꝯpē. iudi. Iteꝫ qñ dicat̃ reus eē in
mora soluēdi in loco destinato. dic si nō ē appositꝰ terminus
a ptibꝰ intelligit̃ a lege tm̄ tēpus ꝙ possit ad locū accedere. l.
nō vtiqꝫ. §. sigs. ff. eo. Sed quero nūqd reus q est i mora sol
uēdi in loco destinato possit ꝯueniri in loco ꝓmissionis. dic
ꝙ nō. si alr̄ nō sortit̃ ibi foꝝ vel rōne domicilij. vel alio mō.
q: locus celebrati ꝯtractus nō attendit̃ vt possit ibi ꝯueniri.
si alꝰ nō sortit̃ ibi foꝝ. sꝫ attēdit̃ locꝰ in quē solutio destiata
est. l. ꝯtraxisse. ff. de act. ⁊ oblig. tū locꝰ ꝯtractꝰ attendit̃ quo
ad duo. s. quātū ad substātiā ⁊ solēnitatē ꝯtractꝰ. vt. l. si fun
dus. ff. de euict. Iteꝫ ad solutioneꝫ gabelle si statutuꝫ ibi di
cet ꝙ de quolibꝫ ꝯtractu soluat̃ gabella ꝑ singularē glo. l v.
negabit̃ in ꝑria solutiōe. in. l. eū q. §. i. ff. de ꝯstitu. pecunia. ⁊
iō vt debitor vbiqꝫ possit ꝯueniri reqrit̃ specificatio aliquo
rū locoꝝ. ⁊ deīde subdat̃ clausula generalis. puta ꝓmisit sol
uere Ferrarie Bonon̄. Florētie. ⁊ generalr̄ vbicūqꝫ locorū
fuerit inuentus. sm̄ Bar. in. l. ij. §. sigo ita. ff. de eo q̄d certo
loco. Secus si dicat̃ ꝙ reus ꝓmisit posse ꝯueniri vbicūqꝫ
fuerit inuētus. vel vbicūqꝫ fuerit petitū ꝙ nihilominus pōt
declinari forū. de quo dic late ꝑ Bar. in. l. si ꝯuenerit. ff. de
iurisdi. om. iudi. intellige ergo formulā nostrā ꝙ reus sortie
bat̃ hic foꝝ in bonon̄. aliter q̄ ex ꝯtractu. Itē dū dicit̃ in for
mula in mora. iō dicit̃. q: qñ mora rei cessat: cessat arbitrioꝫ
iudicis vt nō habeat̃ ratio interesse actoris nisi reus fuerit in
mora. Et iō q̄ro ꝑrio qñ agit̃ in alio loco q̄ destinato qualr̄
actio sit arbitraria. circa q̄d dic. aut solus reus fuit in mora.
aut solus actor. aut vterqꝫ. Si solus reus tūc hr̄ rō vtriusqꝫ.
Si actor ꝑꝑ morā rei. Itē ⁊ rei q̄tuis fuerit in mora grauat̃
soluere alio loco q̄ ꝯuēto no. l. l. iij. in ꝑin. ff. de eo q̄d certo
loco. q̄d intellige de interesse pecuniario ꝑꝑ rē. ⁊ nō de inter
esse ꝑꝑ ꝑsonā. puta ꝑꝑ restōnē in integrū: q̄a hꝫ in loco de
stinato forte ex foro iuris municipalis quā non hr̄et in loco
ꝯuēto. vt ibi no. Si aūt solus actor fuerit in mora. vt q: non
iuit ad locū destinatū. sed reus iuit. ⁊ ibi deposuit rē debitā
tūc nō habet̃ rō interesse actoris: sꝫ rei sic rōne expēsaꝝ ⁊ de
positi ibi facti ⁊ laboris illuc eūdi. ⁊ sic poterit iudex reū in
totū absoluere. l. ꝙ si ephesi. §. interdū. ff. eo. Si autē vterqꝫ
fuit in mora. q: neuter iuit ad locū tūc cōpēsabit̃ interesse. sꝫ
in eo ꝙ vnū excedat aliud fit ꝯdēnatio: vt. d. l. ij. §. de officio.
ff. eo. Scdo quero qñ agit̃ in loco destinato an actio sit arbi
traria. circa q̄d dic ꝙ aut vnꝰ solus locus tantū fit expssus. ⁊
ibi ꝓmissor ꝯuenit̃: sed actio nō est arbitraria vt habeat̃ rō
interesse vtriusqꝫ ꝓpter locoꝫ ⁊ ideo nō veniunt vsure neqꝫ
fructus ex mora cuꝫ sit actio stricti iuris nisi ex natura actio
nis que est ꝙ in actione stricti iuris veniūt fructus post litis
ꝯtestationē iuxta distinctionē in. l. in hac. ff. d̄ triti. Sed vsu
re nō veniūt nec ante nec post litis ꝯtestationē. l. i. C. de ꝯdi.
indebi. nisi esset actio ex testō que hꝫ instar bo. fi. in qua ve
niunt. l. in minoꝝ. C. in quibus causis in integ. resti. vel esset
dānum ꝯtingens circa diminutionē valoris rei soluēde. q̄d
spectat ad morosuꝫ. l. vinū. ff. si cer. pe. ⁊. d. l. in hac. Et ꝓbat̃
hec in. d. l. ꝙ si ephesi. ⁊ ibi ꝑ glo. ⁊ Bar. Si aūt plura loca
in stipulatione fuerunt expressa. dic aut disiunctiue. aut co
pulatiue. Si disiunctiue. vt ꝓmitto soluere bonon̄. vel flo
ren. tūc in hac alternatiua locoꝝ electio est rei vbi soluat an
te litē ꝯtestatā. ⁊ electio est actoris vbi petat sicut in alterna
tiua reꝝ electio est rei q̄d soluat vtroqꝫ alternatiuoꝝ viuēte
sꝫ altero mortuo cessat electio ⁊ debet̃ superuiuenti. l. nō vtiqꝫ
ff. eo. Ante morā aūt que cōmittit̃ per litis ꝯtestationē: vt. d.
l. nō vtiqꝫ. ⁊ v̄. generalr̄. ⁊ ibi in glo. in v̄. petitionē. si actor pe
tit sibi solui solū in vno ex locis alternatiuis reus pōt dicere
se nolle soluere in loco petito. q: tūc hr̄ rō interesse ipsiꝰ rei.
Sed post morā rei. s. post litē ꝯtest. aufert̃ facultas reo pos
se soluere in alio. Sed dꝫ soluere in loco petito. ⁊ ideo tunc
nō est actio arbitraria vt habeat̃ rō interesse alicuiꝰ nisi actor
cōtentaret̃ ꝙ nō obstante ꝙ reus esset in mora ⁊ ꝑdidisset fa
cultatē posse soluere in alio loco ꝙ nihilominus pōt saluo
suo interesse iam quesito purgare morā. q: tunc actio est ar
bitraria vt habeat̃ rō interesse actoris ⁊ nō rei. ⁊ ita intellige
glo. in ver. alternationi. in. d. l. nō vtiqꝫ. v̄. ⁊ generalr̄. si auteꝫ
plura loca adijciant̃ copulatiōe. vt cū ꝓmitto mihi soluere
florē. bonon̄. ⁊ venetijs: tunc vr̄ illa summa equalr̄ distribu
ta soluēda pro tertia pte in quolibet dictoꝝ locoꝝ. q̄d si fiat
nō est actio arbitraria. si aūt reus soluat totū in vno ex dictis
locis: tunc est actio arbitraria in hoc vt habeat̃ rō interesse
respectu ptis que in alio loco soluenda erat: vt. d. l. nō vtiqꝫ.
§. sigo. ita stipulatus ephesi ⁊ capue. ⁊ ibi ꝑ Bar. Itē dum
dicit̃ in formula habita rōne mei interesse. quero an debeat
haberi rō vtriusqꝫ. ēt si reus est in mora. vt dictuꝫ est. quare
non dr̄ in libello habita rōne vtriusqꝫ. ne videat̃ auferre ei
vtilitatē loci. l. ij. §. sigo ephesi. ff. eo. Dic ꝙ ego possuꝫ pete
re totū debitū meuꝫ cū interesse. ⁊ reus excipiet ꝯtra petitio
nem meā de suo interesse. ⁊ eius habebit̃ rō. vt. d. l. ij. in ꝑn.
⁊ ibi declarat Bar. Et attēde diligēter ꝙ i mercatore q cō
sueuit lucrari hr̄ rō interesse ēt lucri extra rē. ⁊ ēt vltra legi
timū modū vsuraꝝ. vt. d. l. iij. §. de officio. ff. ⁊. ꝭ. eo. §. loco ꝙ
alꝰ nō ē. vt. l. si sterilis. §. cū ꝑ vēditorē. ff. d̄ ac. ēp. ⁊. l. si ꝗ sor
teꝫ. §. ꝓinde. ff. d̄ ꝯdi. inde. de quo ꝑ Bar. i. l. i. C. d̄ sen. que
pro eo q̄d inter. Qualr̄ cognoscat̃ an mercator cōsueuerat
lucrari. dic ꝙ hoc ꝑcipit̃ ex ꝯiecturis eiꝰ ꝙ facere ꝯsueuit: vt
no. i. d. l. iij. §. d̄ officio. ff. eo. Et nūqd sorte soluta vl̄ recepta
durꝫ petitio itere ē vsurarū. vl̄ plene. dic vt. l. si. ff. e. ⁊ ꝑ gl. ⁊
bar. Seqt̃ i formula d̄ soluēdo mihi i ciuitate dcā. attēde ꝙ
i narratiōe libelli dꝫ fieri mētio d̄ loco siue d̄ locis ꝯuētis ne
auferat̃ iteresse rei. vt. d. §. sigo ephesi. puta dicēdū ꝙ ꝓmisit
soluere rome vel florētie. vl̄ rome ⁊ florētie. alꝰ si actor agat
nō facta mētione de locis cōuētis puniet̃ tanq̄ plus petens
in triplo expēsaꝝ. vt. ꝭ. eo. §. loco ⁊ hꝫ Bar. in. l. ij. ff. eo. iuxta
fi. Sꝫ de dictis locis nō tenet̃ facere mētionē actor in peti
tiōe. nec quo ad executionē vt habeat necesse dicere. peto
a te rome vel florē. vel te cōdēnari ad dādū rome vel florē.
d̄ quo ꝑ Bar. i. d. l. nō vtiqꝫ. Et ex his decidit̃ ꝙ sicut actor
dꝫ facere mētionē de loco ꝯuēto ne auferat reo vtilitatē sui
interesse. ita accusator dꝫ adijcere diem cōmissi maleficij qñ
interest rei ꝓpter eius defensionē. vt q: vellet ꝓbare ꝙ tūc tē
poris fuit

[a] ¶ Adde do. Are. h in iiij. colū. vsi. in eadē glo.

ꝓvis fuit alibi.l.optimã.C.de ꝯtrahen.⁊ cõmit.stipu.ȝ alis
quis nõ debeat se astringere ad diẽ vel horã.vt.l.libellorũ
ff.de accu.de quo p Bar.in.l.is.qui reb⁹.ff.de publi.iudi.
An aũt hoc nomẽ arbitraria sit ꝓpriũ nomẽ act.dic ꝙ nõ.ȝ
est adiectio quedã ideo dicit̃ certi cõditio in stipulatiõe vel
in stipulatu arbitraria.act.ex testamẽto arbitraria ⁊ certi cõ
ditio ex mutuo arbitraria.⁊ actio de cõstituta pecunia arbi-
traria.⁊ hoc tenet glo.ĩ.co.§.nõ oẽs.v.cõstat.⁊.ff.co.l.ij.in
gl. Itẽ quid si reus vult soluere in alio loco ꝙ̃ destinato.an
⁊ qñ possit.dic p Bar.in.l.is.qui certo loco.ff.eo.Nã regu
lariter nõ põt nisi offerat sortẽ cũ omni interesse.vt ibi not.
Itẽ adde ꝙ hac actione arbitraria ita cõuenit̃ fideiussor si
cut ꝑncipalis qđ intellige propter morã ipsius principalis
l.cẽtũ capue.⁊.l.fi.ff.co.⁊ sic ȝ alis mora rei noceat fideiusso
ri.vt.l.mora.ff.de ver.obli.Illud ẽ verũ quo ad obligatiõem
qua tenebat̃ ipse fideiussor.vt in interitu speciei nõ liberet̃
ȝ nõ nocet vt teneat̃ ex mora rei ad interẽ qđ venit arbitrio
iudicis ꝑter naturã actionis.vt.d.l.cẽtũ secus si eẽt interesse
qđ veniret officio iudicis ex natura actionis bõe fidei.vt cũ
pricipalis ẽ in mora soluẽdi debitã pẽsionẽ locati. qꝛ tũc ex
eius mora tenet̃ fideiussor.l.quero.ff.loca.Similiter tenet̃
fideiussor ex mora rei pricipalis ad interẽ qđ succedit ĩ ob
ligationib⁹ facti.vt.l.stipulatiões.§.celsus.ff.ð ver.ob.⁊.l.i.
ff.de ac.emp.de quo dic per Bar.in.l.fi.ff.de eo qđ cer.lo.
¶ Sequit̃ formula seu libellus in actõe ad exhibẽdũ.pro
cuius formatõe ꝓmitte ꝙ actio ad exhibẽdũ est ꝓparatoria
aliaꝝ actionũ quas actor intẽtare vellet p re quã petet exhi
beri.l.ij.⁊.iij.§.est aũt.ff.ad exhibẽ. Unde si volo agere rei
ven.vel seruiana vel hypothecaria ꝓ re quã puto te possi-
dere.Ago primo cõtra te hac actiõe vt cõpellaris exhibere
rem vt ego vel testes cognoscere possint an sit illa res quam
vendicare volo.vt.d.l.j.§.est aũt.Debeo tñ primo anteꝙ̃ co-
garis exhibere dicere signa rei quã peto exhiberi.si tñ veri-
similiter debeas.alis exprimere nõ cogor.l.iij. in prĩci.§.sigs
vero noxali.ff.ad exhibẽ.Cũ igit̃ hec actio sit ꝓparatoria ñ
agit̃ ea post litẽ ꝯtestatã in rei vẽdica.vt voluit glo.i.in.l.fi.
ff.de tabu.exhi.Itẽ dat̃ hec actio qñcũqȝ interest rẽ exhibe
ri.qđ intellige qñ interest eius qui petit exhiberi.l.iij.§.sciẽ-
dũ.⁊.l.liber homo.ff.ad exhi.Nõ aũt dat̃ pro interẽ affe-
ctiõis ⁊ hũanitatis.ȝ sec⁹ in appellatõe qua qs põt appellat̃
rõne humanitatꝭ p alio ẽt inuito perire festinãte.l.nõ tñ.ff.ð
appel.nõ cogit̃ qs ad exhibẽdũ p libero hoĩe liberãdo q ab
alio detinet̃ iniu⁹.d.l.si liber homo.ȝ agit̃ iterdicto ð libero
hoĩe exhibẽdo.Simil'r in cã crĩali nõ dat̃ hec actio nisi pe-
cuniał'r iterfit.vt no.i.l.ij.C.ad exhi.⁊ p gl.⁊ bar.i.l.ij.§.j.ff.
de iur fisci. Itẽ itellige qñ interesse actõis suo iure ⁊ ex cã
ꝓbabili.als sec⁹.iõ nõ possuȝ petere ⁊ cogere ad exhibẽdũ
librũ tuorũ rõnũ ꝯfectũ me nõ mãdãte.Sȝ qꝛ cõtinet̃ in eo
aliqua mea vtilitas:nec ẽt vt exhibeas mihi codiceȝ tuũ.vt
legã vt doctor efficiar.qꝛ nõ est cã ꝓbabilis nec ex iure meo
l.pe.ff.ad exhibẽ.⁊ p Bar.in.l.quedã.ff.de eden.sec⁹ autẽ
si scriptura aliẽa ꝯfecta me mãdãte esset p tertiũ.qꝛ tũc ȝ nõ
agam ad exhibẽdũ.dat̃ tñ actio in factũ de eqtate.l.iij.§.in-
terdũ.ff.e.Et agẽtis hac actiõe dȝ iteresse duob⁹ tẽporib⁹.s.
tpe litis ꝯtestate.⁊ tpe sñie.l.tigni.§.fi.ff.de exhi.ȝ als qñqȝ
sufficiat semel interesse.ȝ ex postfacto desinat interesse.vt.l.
ooli.§.fi.ff.de ser.cor.⁊ ibi glo.de quo dic plene.p Bar.in.
l.q aũt.§.fi.ff.sigs cau.⁊ plene p.Cy.⁊ Saly.in.l.ad cõpensã
das.C.manda.Qualiter aũt ꝓbet̃ hoc iteresse.⁊ vtrũ suffi-
ciat p iuramẽtũ.dic ꝙ sic.vt.l.thesaurus.ff.ad exhibẽ.ȝ in gl.
aliter intelligat̃.s.ꝙ ibi loquat̃ de iuramento calũnie.Sed
Bar.⁊ Bal.intelligũt ꝙ imo ibi loquit̃ de iuramẽto ꝓba-
torio tribus tamẽ ꝯcurrẽtib⁹ cõsideratis a iudice.s.ꝯditõe p
sonaꝝ ⁊ ꝑuitate ꝑiudicij ⁊ cause siue varietate.⁊ ita intelligit
gl.i.l.iij.§.sciẽdũ.ff.eo.Si.n.non sit cã summaria ⁊ ꝑuitas ꝑ
iudicij ñ deferret̃ hoc iurm nisi adminiculo semiplene ꝓba
tiõis iuuet̃ sȝ materiã.l.admo.ff.de iureiurã.⁊ sȝ Bal.in
d.l.thesaurus.⁊ idẽ qñ quis mittit̃ in possessionẽ ex pmo de
creto ꝯtra ꝯtumaceȝ sufficit probare per iurm.vt in auẽ.de
exhibẽdis reis.§.si vero etiã quedã. Et adde qđ no.in spe.
in ti.de pmo ⁊ scđo decreto.§.restat.v.sed qualr ꝓbabilis.⁊
qđ no.Bal.in.l.q bona.§.q alieno.ff.ð dã.infec. Itẽ qualr
ꝓcedit iudex in hoc iudicio sup hac actione auẽtã.a dicit ꝙ
sũmatim.Est enĩ iudiciũ sũmatim cũ sit ꝓparatoriũ alterius
⁊ sic modici ꝑiudicij:vt.d.l.ij.§.sciẽdũ.ff.eo.vbi glo.facit re
gulaȝ ꝙ ois cã regulr dicit̃ ordinaria ⁊ plenã desiderat esse
cognitionẽ.l.iudices.C.de iudi. Fallit in casibus in iure ex-
pressis in qb⁹ lex dicit sũmatim ꝓcedẽdũ.q notant̃ in.d.l.iij.
§.sciẽdũ.ff.eo.Dy.dicit ad cognoscẽdũ an in cã dȝ procedi
ordinarie vł sũmarie dȝ atẽdi an sñia sup illa cã afferat ple
nũ ꝑiudiciũ:⁊ ius finale inducat.⁊ tũc sit cã ordinaria:vt.d.
l.iudices.aut nõ afferat ⁊ sit cã sũmaria.vt in casib⁹ notatis
in.d.l.§.sciẽdũ.sed Bar.dicit in.d.l.iudices.⁊.l.j.§.fi.ff.de
ꝑto.stipu.ꝙ aũt lex simplr ⁊ absolute loquit̃ ⁊ tunc regulr
erit cã ordinaria:vt.d.l.iudices.nisi eẽnt cause breues.vt in
auẽ.nisi breuiores.C.de sen.ex peri.reci.An lex dicit sũma-
tim cognoscẽdũ ⁊ tũc si sñia afferat plenũ ꝑiudiciũ est inter
esse secũdi decreti:vt.l.fulcinius.§.cuȝ hoc.ff.ex qui.cau.in
pos.ea.⁊ ibi p Bar.⁊ tũc intelligit̃ cã sũmaria quo ad ordi
nẽ ⁊ solẽnitates:sed non quo ad ꝓbatões.qꝛ ille debẽt esse
plene ⁊ in ceteris põt iudex ꝓcedere leuato velo:vt.l.ꝙ sub
mersis.C.de naufra.lib.x.⁊ ita intelligit̃ cle.sepe.de ver.sig.
Si aũt sñia nõ affert plenũ ꝑiudiciũ.vt in interpositiõe pri
mi decreti.⁊ in cã alimẽtoꝝ ⁊ similibus:tũc dȝ tractari sũma
tim tã respectu ordinis ꝙ̃ respectu ꝓbationis.iõ tũc sufficit
semiplena ꝓbatio etiaȝ p iuramẽtũ:vt.d.l.thesaurus.Et de
ista sũmaria cognitiõe.vt est qñ cõmittit̃ cã alicui cognoscẽ
do ⁊ terminãdo summarie ⁊ de plano sine strepitu ⁊ figura
iudicij.vide plene in Spe.de offi.iudi.§.postremo.p totũ.
§.vbi speculator ponit de vbo ad verbũ de sũmaria cogni-
tione.⁊ plene in.d.cle.sepe.⁊ plenissime p Bar.in extrauã-
gãti ad reprimẽdũ.Libellus tñ in actõe ad exhibẽdũ sic for
mat̃ sm stillũ ⁊ ꝯsuetudinẽ hodiernã.Corã vobis dño pe-
tro de tali loco iudice vicario ⁊ assessore dñi Martini de ta
li loco honorabilis ciuitatis Bonoñ.ad silia deputato ꝯpa
ret Jo.calib⁹ ꝓcurator Gaij de tali loco.⁊ ꝓponit dicit nar
rat ⁊ exponit idẽ Jo.dcõ noie ꝙ tici⁹ de tali loco hȝ ⁊ detinet
penes se vnũ librũ codicẽ iuris ciuilis quẽ dict⁹ gaius ꝑnci
palis dicti Jo.suspicat̃ eẽ suũ. Itẽ dicit ꝙ dict⁹ Jo.ꝓcura-
tor dcõ noie ꝙ iterẽ ipsi⁹ ꝓcuratoris dicto noie ⁊ dicti gaij
ei⁹ ꝑncipalis dcm̃ librũ exhiberi ĩ publico vt cognoscat̃ ꝑ
ipsm gaiũ ꝙ̃ p suos testes si dictus liber est ille queȝ tenebat
⁊ possidebat dictus gaius:vt possit dictũ libꝝ vendicare tan
ꝙ̃ reȝ suã ⁊ ad eũ spectantẽ ⁊ ꝑtinentem iure dñij vel quasi.
Quare petit dictus ꝓcurator dicto noie dictũ ticiũ ꝯdẽnari
⁊ ꝯdẽnatũ cogi ⁊ ꝯpelli ad exhibẽdũ in publico corã vobis
⁊ testibus dictũ librũ.⁊ ad faciendũ facultatẽ videndi ⁊ tan-
gendi dictũ librum vt discerni possit ⁊ cognosci ⁊ p ipsos te
stes an sit idẽ corpus ⁊ illa eadẽ res quaȝ dict⁹ gaius asserit
esse suã.⁊ vẽdicare intẽdit.⁊ sit ei experiẽdi ꝑtãs.Et si in ꝙ̃
tum dictus ticius nõ exhibeat dictũ libꝝ in publico petit di-
ctus ꝓcurator dictũ ticiuȝ ꝯdẽnari ad interesse dicti gaij sui
principalis qđ ascendit ad tantã quãtitatẽ ⁊ ꝑdicta petit di-
ctus ꝓcurator dicto noie cõiunctim ⁊ diuisim ⁊ oĩ meliori
modo via iure ⁊ forma qbus maius ⁊ melius fieri poterit
nõ astringens se ad oĩa ⁊ singula ꝓbanda:sȝ solũ ad ea que
sufficient ad victoriã sue cãe reportandaȝ petens in ꝑdictis
ius sibi ⁊ iusticiã administrari sm formã iuris statutoꝝ ꝓui
sionum.⁊ ordinamentoꝝ ciuitatis bonoñ.saluo sibi iure ad-
dendi minuendi mutãdi corrigendi supplendi ⁊ declarãdi
predicta.petens expensas iam factas ⁊ de fiendis ꝓtestat̃.
Probat̃ hec forma in.l.j.C.ad exhi.⁊.l.j.⁊.ij.ff.eo.⁊ i spec.
de iudi.§.fi.⁊ p Rol.in ti.de actiõe exhibẽ.⁊ p Bar.in.l.lo
ca.§.ꝯdẽnatio.ff.de tabu.exhi.⁊.d.l.exhibere vbi fit exhibi
tio rei vt signatores amoniti ⁊ coacti iudice veniant ad co-
gnoscendũ signa sua:⁊ similr tenet̃ qs exhibere seruos vel

ois reo ei qui dz eligere.l.iij.§.itez si optare.ff.eo.⁊ similr ei qui acturus est actione noxali.vt q̄ actor nescit q̄s seruorū dederit sibi dānum vel nō.nec meminerit de eius noīe nisi totā familiā videat ⁊ sibi exhibeant̄:vt.d.l.iij.§.siqs vo.Et similr testib⁹ dz fieri exhibitio rei vel psone de qua debēt testificari si dubitāt ⁊ dicāt se bene cognoscere si viderentur no.p Bar.in.l.si cū exhibuissent.ff.de publi.Et no.glo.magnam in fi.in.c.cū cām.de testibus.Et no.q̄ debere fieri exhibitio rei i eadē forma.Et ideo si debēs exhibere cifum exhibeat cū in massa ꝯflatū.⁊ sic mutata forma nō vr̄ euz exhibuisse.q̄ forma est que dat esse rei:vt.l.iulianus.§.sed ⁊ siquis.ff.ad exhibē. Secus si exhibeat in ea forma sed nō in eadez qualitate.vt si exhibeat seruū eluscatū.vel debilitatū ab eo antēq̄ exhibeat.q̄ tūc liberat̄ ab actione exhibēdi ⁊ tenet̄ aqui.vt.l.siqs hoiez.ff.ad exhibēdū.In formula dūz dicit̄ dño petro nūqd in libello sit necessariū exprimere nomē ꝓpriū iudicis corā quo agit̄ ⁊ libellus porrigit̄.⁊ dic q̄ nō.sed sufficit exprimere nomē dignitatis seu iurisditionis siue tribunalis.q̄ nō agit̄ corā eo tanq̄ singulari psona.sed tanq̄ publicā dignitatē ⁊ iurisditionē habentē:vt.l.j.§.siqs iusdicē.nō obtē.⁊ arg.l.cū post.§.j.ff.de aucto.tuto.⁊.l.fi.ff.de insti.fm Bar.in.l.j.in fi.de appel.Itē qū dicit̄ in formula a vicario ⁊ assessore ptōris.Attēde q̄ inter hec est dria nā ptōres nostri tpis bene hñt ordinariaz iurisditionē:vt no.in specu.in ti.de iudice ordinario.§.ꝯstituit.vñ possunt cās delegare ⁊ vicarios ꝯstituere.criminales tñ nō delegabiles nō possunt delegare.sed p se debēt iudicare vt no.in glo.l.fi.C.de sen.ex peri.reci.ꝓdictas tñ cās crīales de mero ⁊ mixto impio nō hñt de iure cōi nisi de ꝯsuetudine vel exēptiōe vl̄ ex ꝯcessione.⁊ nō de iure cōi.mēbra mutilāt ⁊ ad mortē condēnāt:vt in.d.§.nullo.⁊ in spec.de iurisdi.om.iudi.in.v.itē ptōres.Vicarius aūt qui vicē vicarij tz pōt oīa illa que pōt cuius vicē tz ꝓter vltimū suppliciū.⁊ mēbri mutilatiōez.l.ij.⁊ ibi glo.C.de offi.eius qui vi.alte.ge.⁊.c.sua nobis.de offi.vica.Et idē auditoriū cēset̄ esse auditoriū ptōris ⁊ sui vicarij.iō a vicario nō appellat̄ ad ptōrē:vt in.c.nō putamus.de ꝯsue.li.vj.⁊ p Bar.in.l.j.§.ab eo.ff.quis ⁊ a quo appel.Et quotuplex sit vicarius ⁊ de eoꝝ ptāte.vide plene p canonistas in.c.j.de offi.vica.Assessor aūt est is quē ille q̄ iudicādi ptāte hz sibi associat.vt sibi in cāe cognitione assistat.⁊ eum ad rōnē decidēdi cām instruat:vt.l.j.C.de assesso.Et ħ etiā assessor vocat̄ ꝯsiliarius.l.penul.ff.de assesso.⁊ dz habere salariū:vt.l.diez functo.eo.ti.⁊ hic assessor nullā hz iurisditionem nisi circa libellos male ꝯceptos reijciēdos.⁊ circa alia que no.in.l.j.ff.de assesso.non aūt pōt iudicare.vt ibi notat̄ nisi ꝯcedat̄ sibi p statutū.⁊ ideo vbi p statutū nō ꝯcedit̄ ꝯsueuit ptōr in principio sui officij ꝯcedere assessorib⁹ suis q̄ possint cognoscere ⁊ terminare oēs cās ciuiles.nō tamē criminales que delegari non possunt:vt.s.dictuz est.⁊ no.per Bar.in.d.l.j.ff.de offi.assel. Sequit̄ in formula ꝯparet Jo.⁊ hoc no.q̄ q̄s pōt loqui de seipso in tertia psona.l.⁊ vnus.in fi.ff.de accep.⁊ libellus pōt ꝯcipi in pria psona sicut in tertia ⁊ similr notarius pōt ꝯficere instrm̄ in pria psona.⁊ deinde reficere illud in tertia psona ⁊ ecōuerso.nec per hoc viciat̄ instrm̄.vt est tex.in.c.dudū.de ꝯuer.ꝯiug. Sequit̄ in formula ꝓcurator gaij.in hoc est regula.q̄ q̄s pōt p se pōt p alium vel ꝓcuratorē vel substitutū a se explicare.vt in regula iuris.pōt q̄s.lib.vj.Fallit in casib⁹ in q̄bus tenet̄ explicare rez per seipsuz ⁊ nō pōt p aliū ⁊ in q̄bus casibus pōt q̄s explicare per aliū ⁊ nō p seipsuz.no.in.d.c.pōt q̄s.⁊.l.fi.C.de ꝓcu.⁊ ideo iudices maleficioꝝ habēt in practica vt semp velint ipsuz pricipalē ꝯparere.⁊ nō eius ꝓcuratorē vt videāt qua fronte.qua ꝯstantia.qua trepidatiōe loquant̄ in dicēda veritate negocij.l.de minore.§.tormēta.ff.de questi.⁊ p Bar.in.d.l.fi.C.de ꝓcu.⁊.l.qdā ergo.§.pena grauior.ff.de his q̄ notā.infa.Et adde q̄ primo ⁊ ante oīa fieri dz fides de mandato ꝓcuratoris si petat̄.q̄ prius de psonis querendū est.vt.l.si queramus.ff.de testa.qđ intellige de psonis substantialibus iudicij:sz de psonis accessorijs pōt post litē ꝯtestatam queri.arg.eius qđ no.in glo.penul.l.ij.C.de edic.di.adria.tol.Et dz hec exceptio ꝓcuratoris opponi ante litē ꝯtestatā vt.l.lz.C.de ꝓcu.Et quotuplex sit exceptio ꝓcuratoris ⁊ qñ dz opponi.dic p Bar.in.l.lz.⁊.l.pōponius.§.vlti.ff.de ꝓcu.

¶ Et no.q̄ qñ ꝓcurator dicit se.nō fatet̄ ꝓcuratorio noīe obligat̄ ꝓprio noīe qñ est reus q̄ posset ita ptinere ad eū sicut ad dñm:vt.l.cū qui.ff.si cer.pe.de quo p Bar.in.l.si pupilli.§.j.ff.de neg.gest.Si aūt dicat̄ ꝓprio noīe tūc nō obligat̄ ꝓprio noīe.l.fi.ff.de institu.nisi sibi ex illo actio querat̄.lz dño teneat̄ reddere.l.seruū ticij.ff.manda.vbi glo.nō soluit.§.p liberū.ff.de pig.act.de quo p Bar.in.l.ꝓcurator.Sequit̄ in formula hz ⁊ detinet.hoc ideo dr̄.q̄ sicut rei vendicatio nō solū ꝯtra possessorē ꝯpetit:sz ēt ꝯtra debitorē:vt.l.officiū.ff.de rei ven.ita ⁊ hec actio ad exhibendū dat̄ ꝯtra possessorē ciuilr vel naturalr.vel solū detentorē.l.iij.§.fi.ff.ad exhi.Si tñ possidens ciuilr nō habet facultatem rei restituendē.vt quia seruus petit⁹ est in fuga vel peregre missus tunc sufficit sola cautio de exhibēdo cū in eius ptātem venerit.l.celsus.§.fi.ff.eo.

¶ Et nota q̄ loco huius actionis ꝯsueuit hodie post libellū datuz in rei vēdi.peti a iudice vt interroget reū an teneat ⁊ possideat talē rē talis ꝯditionis.⁊ an habeat facultatē restituēdi talē rē.p.d.l.officiū.quā interrogationē dz facere iudex.vt.l.vbicūq̄.ff.de interroga.acti.⁊.c.Joānes.§.veꝝ.de fide instru.⁊ dictū officiuz.⁊.l.q̄ petitorio ff.de rei vē.⁊ si reus negauerit ⁊ de mendacio ꝯuincat̄ priuatur possessione ⁊ efficit̄ de possessore petitor.l.fi.C.de rei vendi.Sequit̄ in formula in publico hoc iō dr̄.q̄ exhibere nil aliud ē q̄ rē extra suū secretū ponere.l.iij.§.ait ꝓtor.ff.de libe.ho.exhi.⁊ in publico corā iudice actore ⁊ teste ꝓducet̄ ⁊ vidēde tāgēdeq̄ rei facultatē ꝓbere.vt.d.§.ait ꝓtor.⁊.d.l.iij.ver.qđ si exhiberi.ff.de tabu.exhi.vbi dr̄ q̄ re⁹ dz exhibere rem in loco i quo erat tpe litis ꝯtestate.⁊.l.fi.ff.de ver.sig.⁊ vt actori copia experiēdi ꝓbeat̄.vt.d.l.ij.ff.ad exhibē.⁊ cū expēsis ⁊ quo loco debeat exhiberi.dic rem in loco in quo erat tpe litis ꝯtestate.Sz si actor vult rē exhiberi in loco iudicij tūc dz exhiberi suo piculo.s.in ꝓducēdo seruo vl̄ alia re.Nā expēsas victus ⁊ vestitus dz cognoscere possessor.q̄ ⁊ eas expēsas fecisset stādo domi.⁊ hoc veꝝ nisi fu⁹ exhibēdus in loco iudicij fuisset solitus se pascere ⁊ vestire ex suo artificio in quo appareat cū vocat̄ modo:veniēdo ad locū iudicij ad instātiā actoris.q̄ tūc tenet̄ actor expēsas victus ⁊ vestit⁹ facere.Et idē dicim⁹ in equo ⁊ mulo exhibēdo ad locū iudicij ad instātiā actoris vt teneat̄ actor de piculo ⁊ possessor teneat̄ ad expēsas ciborioꝝ nisi equus solitus eēt se pascere ex traditiōe ad vecturā a quo tūc oportet vocare.q̄ tūc tenet̄ actor.hec ꝓbant̄ in.l.fi.⁊.l.si hēditas.§.j.ff.de exhibē.⁊.l.si reus.cū se ⁊ se.ff.de rei vē.⁊ ibi p Ang.de pu.Et ex his pz q̄ pro re que ē in alio loco extra territoriuz pōt agi ad exhibēdū ⁊ rei vēdicādū.vt.d.§.j.⁊.d.l.si reus.de quo per Bar.in.l.fi.ff.de iuris.om.iudi.An aūt rei vendi.⁊ actio.ad exhi.possint eodē libello cumulari.dic q̄ sic.vt notat glo.in.l.j.in fi.ij.glo.ff.de interro.act.⁊.l.fi.C.ad exhibē.pōt ergo libellare tūc hoc modo formari.Peto rez exhiberi qua exhibita ⁊ recognita dico eā ad me spectare iure dominij:vl̄ quasi.⁊ ita declarari peto.ac ēt peto dictū reū post dictā declaratiōem cogi ⁊ cōpelli officio vestro ad restitutionē dicte rei post dictā declaratiōem prius tñ cognoscet̄ sup ista ꝓparatoria q̄ sup pricipali actiōe.vt no.glo.in.eo.l.j.⁊.d.l.j.ff.de interro.acti.Sz an per ꝯtestatiōem factā in hac ꝓparatoria interrūpat̄ vsucapio in pricipali actiōe.dic q̄ non interrumpit̄ ipso facto.nec effectualr.l.iulianus.§.pinde.l.si op⁹.ff.ad exhi.⁊ ibi p Bar.nō solū aūt si petat̄ res actiōe reali.vt rei ven.Sz ⁊ si alia actiōe petat̄.hz locuz hec actio ad exhi.ꝓparatoria.vt not.in.l.j.C.eo.puta in actione psonali bonefidei.l.si funduz.§.rupta.ff.de act.emp.⁊.l.iij.in fi.ff.ad exhi.⁊ in alijs actionib⁹ stricti iuris in rē scriptis.que notant̄.l.d.§.est aūt.Et generalr vbicūq̄ interest.vt.l.iij.§.sciendum.ff.eo.

dum.ff.eo.l.vbi nõ est pmissus p aliud remediũ spãle.vt est exhibitor testamentoꝝ:vt.d.l.iij.§.siqs extra.ff.eo. Sz quero que est dña inter exhibitionẽ que fit ex edicto de eden.ꝛ ti.de ta.exhi.ꝛ tit.quẽad.testa.ape.ꝛ istã.dic de dña que est inter actionẽ ad exhi.ꝛ īterdictũ de tabulis exhibẽ.ꝛ edictũ quẽadmodũ testamẽta aperiant̃.p glo.ꝛ Bar.in.l.j.C.de tabu.exhibẽ.sz quo ad titulũ de edẽ.dicit ꝙ ille titulus loquit̃ qñ petit̃ exhibitio rationũ ꝛ instrumẽtoꝝ:ab his qui ꝯficiũt rõnes:libros:ꝛ instrumẽta ex necessitate officij qḋ gerũt.vt nũmularij.argẽtarij. ¶ No.ꝙ vsurarij.mercatores.cãpsores.ꝛ gabellarij auctoritate publica electi quoꝝ libris creditur pro se ꝛ cõtra se.qñ sunt electi publica auctoritate.vt ẽ de mẽte gl.in.l.quedã.§.nũmularij.ff.de eden.lz ibi Bar.ꝯtra in hoc ꝙ nõ credat̃ libris suis pro se ꝙ subdẽs cõtra ti ciũ liber supradictoꝝ facit semiplenã pbationem.nisi eẽt psona suspecta.l.siqs argẽtarius.§.j.ff.de edẽ. Itẽ loquit̃ ille titulus quãdo actor petit a reo sibi edi vel ecõuerso ſm materiã.l.j.§.editiones.ff.de edẽ.ꝛ.l.j.C.eo. Quid aũt siqs nõ exhibet ad iussum iudicis cuius officiũ est imploratũ. dicit ꝙ ꝯtra cũ dat̃ actio in factũ ad intereẽ.vt.d.l.siqs ex argẽtarijs.§.ex hoc edicto.ff.de edẽ. ¶ Et no.in.d.§.editiones.in glo.in ver.cõsuleret.iuxta fi.posset ẽt iurare i litẽ pp ꝯtẽptũ iussus iudicis.vt dixit.ĩ.tex.vbi aũt ꝯpeteret alia actio ex vigore pcedẽtis ꝯtractus vel quasi.vt est in pcuratore tutore negocioꝝ gestore:ꝛ similib⁹:tũc ꝯpellunt̃ edere pdictis actionibus.ꝛ nõ actõe ad exhibẽdũ.vt.l.qdã.pal.ꝛ iõ vẽditor cogit̃ act.ex ẽpto edere ẽptori instrm̃ istiꝰ pdij vẽditi.vt.l.tiei⁹ ff.de act.ẽp.ꝛ cõtra cogit̃ edere actões.l.ꝗ sunt cautões.ff.fa.her.ꝛ.l.pcurator.C.eo. Ad exhibẽdũ aũt actõ nõ hz locũ i casib⁹ supradictis.s.vbi qs gessit ex necessitate officij.vl vbi ꝯpetit alia actio p exhibitõe.vt.d.l.iij.§.siqs extra.ff.e. Sz p istrumẽtis quoꝝ dñium actor ptẽdit bene agit̃ hac actõe.lz p instrõ alteri⁹ ꝯtinẽte meã vtilitatẽ agat̃ ꝯtra ticiũ vtili actõe in factũ:vt not.in.d.l.iij.§.interdũ.ff.eo.ꝛ hec sunt de mente Bar.in.d.l.qdã.ff.eo. Qualiter aũt pbet̃ intereẽ ꝯtra non exhibẽtẽ librũ vt possim pbare in cã ꝯtra ticiũ.dic ꝙ si dolo non exhibet pbat̃ p iuramẽtũ in litẽ.si aũt culpa desijt possidere pbat̃ p testes:vel instrm̃.l.argẽtari⁹.§.cũ aũt.ff.de edẽ. nã ꝯtra dolosum p iuramẽtũ culpabilẽ ꝛ testes vel instrõ pbat̃ intereẽ glo.nota.est in.l.semp.§.in hoc interdicto.ff.qḋ vi aut clã. Quid aũt si actor nõ pbauerit de interesse p iuramẽtũ vel testes.dicit ꝙ nihilomin⁹ iudex ex suo officio subtili estimatiõe estimabit.l.j.C.de sen.que p eo.ꝛ ibi p Bar. in.d.§.in hoc interdicto.facit qḋ not.idẽ Bar.in.l.si qdam ex pãphilia.ff.de leg.ij. Sed qd si iussus exhibere nõ ẽ soluẽdo.dic ꝙ dabit̃ restõ in integrũ ꝯtra principalẽ debitorẽ ex clausula generali:vt lz Inno.in.c.preterea.de dila.ꝛ per Bar.in d.§.cũ aũt. Itẽ quero an cogar exhibere debitorẽ alicuius q fugit in domũ meã.dic ꝙ nõ.l.fi.ff.de libe.homi.exhi.ꝗnimo nec põt executor litiũ intrare domũ meã pro capiẽdo debitorẽ alicuius me inuito.als tenet̃ iniuriaꝝ actione:vt.l.iniuriaꝝ.§.fi.ff.de iniur.nisi p fugitiuis seruis inueniendis:vt.l.ij.C.de seruis fugi.ꝛ nisi p publica vtilitate:vt not.in.l.penul.C.de tabel.li.xj. Et ex hoc ps ꝙ lz recuperent mercatorẽ foro cedẽtẽ nõ possum ꝯueniri vt exhibeã eũ vt tenear ad intereẽ.per.d.l.fi.§.fi.ff.de libe.ho.exhi. Itẽ qd si ago ꝯtra te d̃ nullitate sñie quã obtinuisti ꝯtra me.ꝛ peto vt exhibeas dictã sñiaz.q: eã nõ hẽo.an tenearis exhi ere.dic ꝙ sic.als iudex declarabit ꝙ si quo tpe appeat sit cassa ꝛ vana:ꝛ fides ei nõ det̃.ſm Inno.l.c.pꝑetuus.de fide instru. de quo per Bar.in.l.j.§.edere.ff.de eden.ꝛ.l.ij.C.eo.

Curare[a] autem debet. ¶ Iste.§.ẽ cõis ad oẽs actiones.sz Dy.ꝛ dixi.ĩ.in pcedẽti.§ ꝛ hoc intẽdit. Iudex certã dz ferre sñiaz vbi põt si incerta ꝗtitas fuerit petita.vt est intereẽ.h.d.vsqz ad.§.siqs agẽs. Et hãc regulã intelligit glo.hĩc locũ in duob⁹ casibus.videlz vbi certũ petit̃ q: tũc nõ vz sñia.nisi p certa parte.vl p relationẽ ad aliud:vt.l.iij.C.d̃ sen.que sine cer.quãti. Itẽ vbi petit̃ incertũ.qḋ tñ põt ante sñiaz certificari.vt cũ peto mihi indẽnitatẽ pstari tunc põt incerta sñia ferri:vt.l.ij.C.de sen.que sine cer.quã.vide licet ꝙ libellus dz eẽ regulr̃ certus tãq̃ fundamẽtũ iudicij vt reus possit deliberare an velit cedere vel ꝯtẽdere.l.j.ff.d̃ edẽ.ꝛ.l.edita.C.eo.ti.ꝛ.l.si rẽ.ff.de rei vẽ.ꝛ.l.in actione furti.ff.de fur.ꝛ auc.offerat̃.C.de litis ꝯtesta.ꝛ.c.j.ij.ꝛ.iij.de libel.ob.extra. Et sñia simil̃r dz esse certa regulr̃ iuxta formã ipsius petitiõis pbate:vt.l.vt fundus.ff.cõi diui.ꝛ cle.sepe.extra de ver.signi.ꝛ.l.fi.C.de fideicõ.libe.alr̃ pp incertitudinẽ petitionis nulla põt sequi ꝯdẽnatio.l.põponius scribit si firmiter.§.j.ff.d̃ rei vẽ.ꝛ.l.duo sunt ticij.cũ ꝯcor.ibi positis.ff.de testa.tu.in fi.nisi ambiguitatis libelli sit facta declaratio ante sñiaz.l.siqs intentione ambigua.ff.de iudi.ꝛ.l.inter stipulãtẽ.§.si sticbũ.ff.d̃ ver.obli.ꝛ vtrobiqz p Bar.ꝛ sicut petitio rõne incertitudinis viciat̃ simil̃r ꝛ sñia que certa fieri potuisset rõne incertitudinis viciat̃.l.penul.§.fi.C.d̃ sen.que sine cer.quã.ꝛ no.in.c.ij.de offi.ordi. Sz an iudex possit incertã sñiam suã declarare sicut actor suũ declarat libellũ.dic ꝙ sic.s.iudex ordinarius hñs merũ impiũ ꝛ delegatus sñiaz sui delegati:vt.l.ab executore.ff.de app.ꝛ no.in.l.actoris verba.ff.de re iudi.sicut ꝛ testator declarat suã volũtatẽ iam ꝯditã.l.heres palã.§.siqd.ff.de testa.ita tabellio suã declarat scripturã.l.siqs decurio.C.de falsis.ꝛ plene p Bar. in.l.si librarius.ff.de reg.iur.ꝛ p Bal.in.l.impator.ff.d̃ sta.homi. Itẽ si sñia pp incertitudinẽ extet nulla.an poterit iudex iteraz iudicare.dic ꝙ sic.si est ordinarius.secus si est delegatus:qz siue bene siue male functus est officio suo.l.si vt pponis.C.qño ꝛ qñ iudex.ꝛ ibi Bar. Hec autẽ regula.videlz ꝙ petitio ꝛ sñia incerta non tz.fallit in plurib⁹ casibus. Et pmo ex natura vniuersalis vel generalis actiõis. Scdo ex pte debitoris pmanẽtis. Tertio rõne incertitudinis in re petita ꝯsistentis. Quarto rõne incertitudinis apud vtrunqz litigantiũ insurgentis. Quĩto rõne efectiõis dependentis. Exemplũ pmi est in actionib⁹ vniuersalib⁹.vt est petitio hẽditatis ꝛ peculij ꝛ similes. Et in generalib⁹.vt ẽ actio tutele.negocioꝝ gestoꝝ.pro socio.ꝛ similiũ. In qbus admittit̃ generalis petitio.vt no.in gl.magistrali.l.j.ff.de edẽ.debent tñ in generalibus istis res declarari in pcessu ante sñiaz qḋ fiet p arbitriũ datũ ad calculãdũ rõces:vt.l.si cui.ff.de ꝯdi.ꝛ demõ.ꝛ.l.vix certis.ff.de iudi.sed vniuersalibus sufficit declarare post sñiam in executiõe.vt dixi.ĩ.in.§.actionum in formula actionis negocioꝝ gestoꝝ. Et idez in instrõ guarẽtigiato qḋ ex forma statuti hz paratã executiõem.cui⁹ liqdatio fieri poterit in ipsa executione.p.d.l.ij C.de sen.que sine cer.quãti. de quo per Bar.in.d.l.j.ff.de edẽ. Et idẽ cũ petit castrũ[b] vel villã cũ suis ptinentijs.ſm Inno.in.c.cũ ad sedẽ.de restitu.spo. Si tñ petant̃ res singulares hereditatis tũc debẽt declarari in libello.vt no.in.l.rescripta.ff.ad treb. Et viõ qḋ no.Inno.in.c.cõquerẽte.ff.de offi.ordi. Exemplũ secũdi est vbicũqz certitudo versat̃ ex pte debitoris.vt dic̃ Bar.l.l.j.§.ꝙ aũt.ff.quoꝝ legatoꝝ est in obligatiõe alternatiua cuius electio spectat ad debitorẽ.l.vbi aũt nõ apparet.§.qḋ illõ ff.de ver.obli. Admittit̃ tũc libell⁹ alternatiu⁹ lz sit obscur⁹ dubius ꝛ incertus.l.ptor edicit.§.ꝙ aũt.ff.de iniur. Itẽ vbi reus põt soluere rẽ vel intereẽ.l.j.ff.de acti.emp. Itẽ vbi qs petit si extet.ꝛ si nõ extet petit estimationẽ eius.l.si seruũ stichum.§.fi.ff.de vb.obli.ꝛ ibi p Bar. In his eniz casib⁹ admittit̃ libellus incert⁹ nisi reus.pmo declaret qd soluere velit.sz tñ iudex dz pcurare ferre certã sñiaz interrogãdo reũ.pmo in obligatiõe alternatiua quã dare velit.ꝛ si nõ declaret incertã ferre sñiam.ad hanc vel illã rez put in obligatiõe ꝛ libello ꝯtinet̃.vt no.glo.in.d.l.ptor edixit.§.ꝙ aũt.ff.de iniur.ꝛ no.l.l.ij.C.de sen.que sine cer.quã.ꝛ in obligatione in qua reus põt soluere rẽ vel interesse.vt i obligatõe rẽ tradi. In qua post morã succedit obligatõe ad interesse.reus nõ rñdens qd velit soluere ꝯdẽnabit̃ ad interesse posset ẽt ꝯdẽnari ad ipsaz rez.iuxta doc.glo.ꝛ Bar.in.l.j.ff.de act.emp.

a ¶ Curare Diuiditur i tres ptes.pmo mandat iudici d̃ ferẽdo certã sententiã.vsqz ibi certe pecũie. scdo limitat mãdatũ si illud est possibile.vsqz ibi quãtã. tertio smouet vnũ obiectũ.vsqz ibi etiaz si de incerta.

b ¶ Castrũ. De hoc vid. do. Aret.hic in.j.col.

¶ Castrẽ. Adde dñm Arc. hic in. j. col. vlti. quid siquis petat.

⁊ in petitione rei si extat. Alio si petit̃ eius estimatio. est in arbitrio iudicis ꝯdẽnare ad estimationẽ vel ad rem. ⁊ executio fiet in estimatiõe si res nõ extabat. ⁊ hoc voluit gl. in. l. sancimus. C. de sac. san. eccle. ⁊ ꝑ Bar. in glo. in. d. l. si fuũ stichũ ff. de vb. obli. ⁊. l. in re furtiua. ff. de ꝯdi. furti. Exemplũ tertij vbi petit̃ factũ de sui natura incertũ vt domũ fieri vel aliud factũ. cũ oĩa facta sint incerta. l. vbi aũt. §. qui id qđ. ff. de vb. obli. de quo casu admittit̃ libellus incertus. s. ad factũ. ⁊ similr̃ sñia ꝯdẽnatoria ad factũ põt esse post morã peti. ⁊ deinde cõdemnari ad factũ ⁊ si nõ faciat tunc ad interesse. de quo dic plene per Bar. in. l. stipulatiões nõ diuidunt̃. lib. x. ⁊. ff. de ver. ob. ⁊. l. j. ff. de act. emp. ⁊ dixi. s. eo. oẽs aũt in formula ex stipulatiõe. Similr̃ admittit̃ libellus incert⁹ ⁊ sñia certa cum agit̃ ad hoc factũ incertũ. s. vt qs ꝯseruet̃ indemnis. in. l. cum coꝝ que de sen. que sine cer. quãti. Et attẽde q̃ hec ꝓuisio indemnitatis nõ ꝓpterea excludit quin prius debeat cõueniri ꝑincipalis q̃ fideiussor etiã si renũciasset bñficio de fideiussorib⁹. qꝛ hoc magis inducit naturã obligatiõis q̃ bñficium fideiussionis. vt. l. j. C. de ꝯuẽ. fisci de lib. x. ⁊ per Bar. i. l. ij. C. si mater indẽ. ꝓ. Exemplum quarti ẽ vbi petit̃ aliqđ qđ ẽ certũ in se de reꝝ natura. vl̃ per relatiões ad aliud. l3 apud litigãtes ⁊ iudicẽ sit incertũ. vt cũ petit̃ interesse vel quãtitas que est in testamẽto relicta. vt. l. j. C. de sen. que pro eo qđ interest. ⁊. l. vbi aũt. §. illud. ff. de ver. obli. l. iij. §. fi. C. de sen. q̃ sine cer. quã. Nã hoc casu sine expressione alicuius quãtitatis põt fieri petitio. Sed in sñia iudex subtili inuestigatiõe ꝓcedẽti declarabit quãti possibile est. vt. d. l. j. C. de sent. q̃ pro eo qđ interest. ⁊ in notabili ⁊ famoso. §. ⁊ hoc tꝫ Bar. ⁊ glo. in. l. certi ꝯditio. ff. si cer. pe. ⁊. l. stipulatiões nõ diuidunt̃ i fi. ff. de ver. obli. Sic ẽt interesse occurrẽs post litis ꝯtestatiões. puta estimatio rei debite crescẽs lite pendẽte. vt. l. vinũ. ff. si cer. pe. ⁊. l. in hac. ff. de tritica. debebit officio iudicis declarari. l. ediles. §. itẽ sciẽdũ. ff. de edil. edic. Et idẽ cũ legatarius dubitãs i quãtũ legatũ minuet̃ per falcidiam petit sibi quãtum capere licet pro falcidia de tali legato sibi facto. debet tamen iudex declarare si potest. vt hic dicitur alias generaliter ⁊ incertitudinaliter cõdemnabit̃. l. q̃ de tota. §. iterẽ. ff. ⁊ ibi i. glo. ff. de rei. ven. ⁊ per. Inno. i. c. significãtib⁹. de lib. obla. Sed Jo. fabri. dicit hic. q̃ imo hoc casu iudex nõ ferret incertã sentẽtiã sed absolueret reũ actore nõ ꝓbãte. l. q̃ accu. C. de edẽ. ⁊ idẽ dicit si petit ciphũ nec declarat põdus ãte sententiã. qꝛ sequit̃ absolutoria. l. furti. C. de cõdi. furti. ⁊. l. j. §. si qs argẽtũ. ff. deposi. Opinionẽ Jo. fab. puto verã vbi actor certã exp̃ssisset quãtitatẽ i libello. alio ꝓcessisset glo. nostra in d. §. icerte. Exẽplũ quinti patet vbicũq3 aliqđ accessorie petitur. vt fructus. ⁊ expẽse. Nã ꝓcedit talis libell⁹. peto talẽ rem cum fructib⁹ ꝑceptis ⁊ ꝑcipiẽdis. ⁊ cum expẽsis factis ⁊ fiendis. vt. j. de offi. iudi. §. ⁊ si in rem. ⁊. l. cum ꝓpria. C. siqs alij vel sibi. ⁊ similr̃ ꝓcedit sñia. cũ peto rẽ petitã cũ restõne fructuũ ꝑceptoꝝ ⁊ expẽsaꝝ. Et hoc exp̃sse declarat dñs Ange. in. l. si hõ. ff. de re iudi. equiparãdo fructus ⁊ expẽsas cũ taxant̃ ⁊ liquidant̃ post sñiam. sm̃ Inno. in. c. finẽ litibus. de dolo ⁊ ꝯtumacia. ⁊. c. cũ ad sedẽ. ⁊. c. ꝯtrarius. de resti. spoli. secus si petant̃ principalr̃ ⁊ ꝑ se. ⁊ nõ accessorie ad rẽ. qꝛ tũc coꝝ q̃titas dꝫ declarari in libello ⁊ in sñia sicut alia res simpliciter petita: vt. l. si in rẽ. ff. de rei ven. Et ita dꝫ intelligi dictũ Inno. in. c. significãtib⁹. de libel. ob. ⁊. j. statim dicã in sequẽti fallẽtia. Quid aũt si ista accessoria vt fructus expẽse ⁊ dãna nõ fuerũt petita a principio. an possunt peti pẽdẽte iudicio sup re principalr̃ petita. dicã. j. eo. §. numer⁹. Exẽplum sexti pꝫ vbicũq3 ꝓcedit generalis obligatio. vt bois in genere ꝓmissi. quo casu admittit̃ libellus ⁊ sñia in genere ⁊ indeterminate. Juxta formã obligatiõis imo puniet̃ actor certã ⁊ determinatã in specie petẽs. vt. j. eo. §. j. v. huic aũt. ⁊. l. vbi aũt. in prin. ff. de ver. obli. Et hoc nisi debitor ante sñiam declaret quẽ dare velit cum sit in ei⁹ ptãte. vt. d. §. huic. Secus aũt in cã noxali vbi emẽdatio dãni est in obligatione. ⁊ peti dꝫ in libello. ⁊ datio ꝑ noxa est in facultate soluẽdi ex dispositione. l. quousq3 ꝯueniat̃ iudicatũ. vt. l. miles. §. decẽs. ⁊ ibi no. ff. de re iudi. ꝗcqđ dicat hic glo. j. vbi aũt aliud ẽ in obligatione. ⁊ aliud in solone ex dispõne hois. ⁊ tũc ꝓmitit̃ hec facultas soluendi aliud q̃ sit in obligatione ꝑ litis ꝯtestatione. l. siqs q̃tipluris fuerit. Sed quero qđ de libello generali oium dãnoꝝ datoꝝ sine aliqua specificatione. vt si peto castrũ mihi restitui cum omni restõne dãnoꝝ mihi illatoꝝ. dic q̃ ꝓcedit hic libellus sm̃ glo. ⁊ Inno. in. c. ij. de ordi. cogni. ⁊ in spec. de libel. ꝯcep. §. iam nũc. v. itẽ talis sufficit. Itẽ iurat̃ in litẽ ꝯtra dolosum vel per testes ꝯtra culpabilẽ. sm̃ Bar. in. l. ij. ⁊. l. in actionib⁹. ff. de in litẽ iurã. dicit tñ Jo. fa. q̃ etiã põt reseruare fieri taxationib⁹ expẽsaꝝ dãnoꝝ ⁊ interesse ⁊ in qbuscũq3 alijs casib⁹ vbi accessorie aliqua petunt̃. vt extra de dona. inter virũ ⁊ vxo. ⁊. c. insinuatione. ⁊. l. cũ ꝓpria. C. siquis alteri vel sibi. Et attẽde q̃ l3 sentẽtia incerta possit fieri super istis accessorijs. tamen condẽnationis modus dꝫ esse certus. ideo nõ valeret si iudex dicat. cõdẽno in expensis si que debent̃: vt in. l. summa. §. j. ff. de re iudi. Similr̃ ꝓcedit hic libellus. peto q̃cqđ tenes ⁊ possides in tali loco. vl̃ q̃cqđ obuenit tibi ex tali hẽditate. qꝛ satis debeo esse certus cum dependeat ex facto tuo. ⁊ hoc tꝫ spec. in ti. de act. ⁊ peti. §. j. v. qđ si peto. Nã ẽt tꝫ hmõi venditio. vt no. in. l. ij. ff. de vsucap. pro emp. Similr̃ ꝓcedit hic libellus. peto subiectionem ⁊ obedientiã mihi deberi ab hominib⁹ talis castri vel ville. ⁊ eos mihi ꝯdẽnari ad ꝓstandũ illa que subditi ꝓstare debent dño suo. vt in. c. auditis. de ꝑscrip. qꝛ ⁊ subiectio censetur vnũ corpus ꝯtinens sub se plures spẽs. ideo sufficit petere totũ: vt. l. j. §. fi. ⁊. l. vẽdicatio. ff. de rei vẽdi. Similr̃ procedit libellus generalis in hypothecaria. vt peto te ꝯdẽnari ad relaxandũ mihi oĩa bona tua que iure pignoris obligasti sine alia rerũ exp̃ssione. l3 enim hec vba oĩa bona denotent vniuersitatem iuris: vt. l. nãq3. §. fi. cũ. l. sequen. ff. ad treb. ⁊ vniuersitas iuris non vendicet̃ ꝑ actionẽ realem. l. j. §. fi. ⁊. l. vendicatio. Sed ꝑ hypothecariã. sic cum querent̃ ex nuda ꝯuentione. vt. l. j. ff. de pig. act. ⁊. s. eo. §. itẽ seruiana. ⁊ est casus. C. cõia de leg. l. j. ⁊. ij. vbi pro generali fideicõmisso dat̃ hypothecaria. Et in summa no. q̃ l3 petitio incerta nõ dẽat admitti. si tñ sit admissa nõ vitiat̃ ꝓcessus. ⁊ põt peti declarari in quacũq3 pte iudicij fuerit petitũ: vt. l. fi. C. de ãna. excep. Et dꝫ sup ista petitõe generali declarãdi vel nõ ꝓnunciãdi. vt in. c. cũ bertoldus. de re iudi. ⁊ de rescrip. cum dilecta. de ordi. cogni. c. cum dilectus. Et iste generalis libellus ꝓcedit ꝯtra principalẽ obligatũ. ⁊ nõ ꝯtra tertiũ. ꝑ no. ꝑ Inno. in. c. certificari. de sepulturis. Sed quero vtrũ de qua sñia loquit̃ iste. §. dic q̃ de diffinitiua. ⁊ hoc clarꝫ ar. l. fi. ff. de re iudi. In interlocutoria aũt. dic q̃ dꝫ attendi materia sup qua fert̃. qꝛ si materia exigit certitudinẽ dꝫ ferri certa. puta cũ ꝓnunciat̃ rñdendũ esse positionib⁹. nã dꝫ declarari qđ sit rñdendum vel nõ. vt no. in. l. ij. §. q̃ obseruari. C. de iura. calũ. Si autem materia exigit generalẽ ⁊ incertã declarationem. tũc põt iudex incertã ferre sñiam. puta cũ declarat admittendum esse reũ ad ꝓponẽdas exceptiões. vel ad testes ꝓducendos. ⁊ similia: vt in. c. pastoralis. de excep. ⁊. c. vltra tertiã. ⁊. c. fi. de testibus. Intellige ergo hunc tex. huius. §. dum dicit. dꝫ iudex curare quantum est ei ⁊c. s. ꝓcessum diligenter ruminando ⁊ examinãdo. ptes interrogãdo: vt. l. vbicũq3. ff. de inter. actio. scilicet testes vbi expedit repetẽdo. l. repetiti. ff. de q̃õnibus. ⁊. c. cũ clamor. de testi. ⁊ ex ei⁹ officio rei valorem inquirendo. vt no. per Bar. in. l. si quid ex pamphila. ff. de lega. ij. ⁊ licet esse ꝑius declarãdo. vt. l. j. C. de sen. que pro eo. Si tñ iudex omittat nõ tñ ꝑ h̃ vitiat̃ sñia. l. si legatario. §. fi. ff. de fideicõ. liber. ⁊. ff. de suspec. tuto. l. he enim. sm̃ Jo. fab. in gl. j. ibi aũt damnũ emẽdari dicit ꝓut glo. sentit. q̃ iudex debeat ꝯdẽnare alternatiue in cã noxali nõ bene diceret. qꝛ solũ damnũ ẽ in obligatiõe. ⁊ facultas dãdi pro noxa est in solutiõe. vt in. l. miles. §. decẽ. ff. de iudi. ⁊ dixi. s. in. vj. fallẽtia. ¶ In eadem glo. ibi. vt puta si pnãcio. Nota ex hac glo. formam libelli ⁊ sentẽtie in petitione hẽditatis. qꝛ dꝫ eẽ declaratoria in totum vel in parte

el in parte. vt no. in. l. j. ff. de edē. et dixi. s. eo. §. actionū. l. formula petitōis hr dicatio. ¶ In glo. in ver. vl rei. ibi nisi aliq̃ pte actor reo certa scripta inueniat. Quero ego si iudex cō demnet reū in his que ex actis apparebit debere an valebit snia. vr q̄ sic. l. q2 nominatiz. ff. d manu. testa. et extra. d excep. c. cū venerabilis. et ibi hoc videt tenere Inno. Sz hec glo. decidit oppositū. et glo. in. l. pe. C. de sen. que sine cer. quāti. q2 acta et testatōes vt plurimū sunt dubie. iō snia reddit incerta et rōne incertitudinis vitiat. Secus si iudex se referat ad certa et determinata acta. puta ɔdēno te ad quātitatē cō tētā in instro pducto per actorē vel ad q̄titatē specificatā p testes in ea cōcordātes. vñ est aduertēdū [a] an iudex se referat ad quid certū et clap. et tz snia. als nō tz snia. in. l. i sūma. et. l. alt ptor. et ibi p Bar. ff. de re iudi. et per Bal. in. d. l. pe. Sz quid si gs petit oē impium in aliqua villa vel territorio. et pbat q̄ cognouit de causis mixti impij vel iurisditōis. nō aūt pbat aliud de mero impio. vel q̄ aliquē aduenerit in aliquē. vel mēbra mutilauerit nūquid iudex adiudicabit sibi totū impiū. an vero solū de articulis pbatis. et de alijs absoluit. dic q̄ Inno. vr tenere q̄ adiudicabit sibi i sup articulis pbatis. et sup nō pbatis supsedit. extra de excep. c. cū venerabiles. et idē Specu. de sen. §. qualr. ver. itē q̄ est incerta. Sed tu dic ɔtra. q2 cū petitio fuerit vna nō pōt pro pte iudicari. et pro pte omitti: sz dz sup toto iudicari. l. in hoc iudicio. ff. fa. her. Itē sicut sufficit vti pte fundi ad acgrēdaz possessiōem totiꝰ sic et aliquo mēbro impij. ff. de acq. pos. l. possideri. illis igit pbatio sufficit sibi. et dz in totū snia ferri pro actore. et de hoc vide in. c. auditis. q2 maior certitudo et declaratio requirit in snia q̄ in libello. q2 nō valet snia cōdemno te ad res q̄ tibi obuenerūt. lz sit generalis pcederet sm Inno. l. c. significantibus. de libel. obla. pro quo facit. C. de anna. exceptio.

Si quis agens.

¶ Dictū est. s. l. §. tripli q̄ plꝰ petēs punit i triplo. Nūc in hoc. §. declarat quot modis quis dicat plꝰ petere. Et primo declarat qualiter plꝰ petēs olim puniebat vsq3 ad. §. plus autem. vbi declarat quot modis gs dicat plꝰ petere ponēdo exēpla vsq3. §. ad hoc quidā. ibi autē ponit penā d iure hodierno impositā plꝰ petēti. Et pricipiū huiꝰ. §. hoc i tēdit. Si actor i libello plꝰ petat q̄ debeat iure veteri cadebat a tota causa nisi i duobus casibꝰ. s. quādo deceptꝰ errat sui facilitate. q2 minor. et quādo errabat i facto i quo etiam prudēs errasset. h. d. vsq3 ad. §. plus aūt. ¶ Et nota q̄ hoc solū corrigit. s. l eo q̄ actor plꝰ petēs cadebat a tota causa. si aūt quo ad cetera. et iō tenet hodie q̄ hic dr de restōne. et de quadrupli modo plꝰ petēdi cū suis exēplis i textu. ibi itētione. i. i libello cōuētionali reali vel psonali. vt patet i ver. plꝰ et i ver sequēti. ¶ Et sic no. hic q̄ intētio idē est q̄ libellus. Si igit reus petat vt actor dclaret suā itentionē dubiam. et obscurā satis dicet petijsse declarari libellū icertū i dubiū. et obscurū cum libellꝰ nil aliud sit q̄ vulgaris formula. vt. l. si seruꝰ nauē. ff. d. fur. Intētionē actoris petētis. vt hic notat est reclamatio vl repetitio d quo in. Spe. d libel. cōcep. i pn. Itē in textu. ibi olim rē amittebat. s. de iure antigssimo. vt d et. l. nō solū. §. tale. ff. de liber. aci. le. ad qd ius antiquissimū se forte retulit ille. §. tale. Sz d iur digesti veteris nō cadebat a cā. vt. l. bonē. §. sub ɔditione. ff. de edil. edic. et de pig. l. grege. §. sub ɔditiōe. ff. si cer. peta. l. pecuniā. et in. d. §. tale. ¶ Nota q̄ hic minori dat restitutio [b] aduersus plus petitionez intētā in libello sui facilitate. vt hic. secꝰ si nō sui facilitate: sed dolose plus petit. q2 tūc punit i triplo expensarum vt. s. eo. §. tripli. Et multomagis si dolo plꝰ petijt. et exigit. q2 tūc cadit a toto debito. l. j. C. d plꝰ petionibꝰ. nec i his casibus restituit q2 minori non dat restitutio aduersꝰ verū dolum: nisi quātum pena minuat etati miseratiōe. l. auxiliū. ff. de mino. Sz aduersus doluz psumptū de pterito bene subuenit minori et mulieri glo. sing. est in. l. vbi exigit. ff. d edē. Fallit aūt in casibꝰ in qbus minori leso sola sui facilitate nō dat restō sordes tutoꝝ vel aduersarij calliditas itercessit. vt dels aduersus snie ɔlatione ɔdij vēditionē et rei. licitatiōez qui casus notant in. l. tutor vergētibꝰ. ff. de mino. de qua vide de clausula in legibus allegata. ¶ Scđo no. q̄ lz minori det restō aduersus plus petitionē sui facilitate factā non tñ dat maiori nisi errauerit in facto alieno. Error eni facti etiā prudētissimos fallit. vt hic. et. l. ij. C. de iur. et fac. igno. et ideo nō solū minori sz etiā maiori dat restō ex clausula generali si qua iusta cā mihi videat: vt. l. j. et. iij. l si. ff. ex qui. cau. ma. Qui igit petit totū legatū sibi factuz in testō. qd tñ fuit p codicillos postea factos reuocatū. diminutū excusat a pena talis petitionis in plus q̄ debeat pp facti errorez vt dicit tex. qd intellige nisi fuisset psens ɔfectioni dictoꝝ codicilloꝝ. vl fuerit denūciatū etiaz ad domū. vel sit publica fama in loco p glo. not. in. l. si tutor. ff. de peri. tu. ¶ Et no. q̄ p codicillos pcedētes et etiā sequētes pōt derogari testō. de quo dixi. s. de adop. in prin. et etiaz de iure codicilloꝝ in prin. Sed qro nūqd hec pena sit hodie imutata in fisco per hūc. §. s. vt pro actiōe que olim amittebat vbi olim gs petebat ante tps hodie duplicent inducie. Et glo. hic in ver. amittebat tz q̄ sic. et sm hoc corrigit. l. iustus. C. de iure fisci. li. x. et ibi idē tz gl. quā ibi sequitur Bar. sed Io. fa. tz hic oppositū. q2 frustra fuisset posita illa lex in nono et vltimo lib. C. si cēt correcta. et ideo dicit incorrectā et fiscus siue eius pcurator ageret ante tps pdit eius actionē sicut olim. Et sic hoc casu fiscus ē deterioris ɔditōis q̄ priuatus sicut als in dubijs iudicat ɔtra fiscū l. nō puto. ff. de iure fisci. Nā in his que tendūt ad correctionē moꝝ et bonū exemplū probandū et fiscus cōtentat esse deterioris ɔditionis. Hinc est etiā q̄ durante legatione pōt cogi legatꝰ fisci siue reipublice adire et restituere suspectam hereditatē. l. si legatus in prin. ff. ad treb. Qualiter aūt differat hec pena a pena. l. j. C. de plus petiti. dic q̄ ibi actor per dolū exegit cautionē d pluri. et p dolū plus petijt. Ideo punit in amissione de ... iti. hic vero non p dolū plus petijt: sz solū ignorātia. lz minus impfecta. ideo solum duplicatis iudicijs punitur petens plus tempore. Et aliter petens plus punit in triplo expensaꝝ. vt. j. eo. §. sed hoc. qd. et dixi. s. eo. §. ols. v. tripli. Itē gd si hrs petit totū ignorās defuncto fuisset solutū an incidit in penā. Io. fabri. dicit q̄ sic. si potuerit certiorari. vt. l. qui in alterius. ff. de re. iur. nam vt quis excusetur debet esse iusti erroris causa: vt etiam diligentissimus errauisset. vt vult hic textus.

[a] ¶ Aduertēduz. Vide de hac materia etiam do. Are. q̄ ponit distinctionez pulchrā. i. ij. colū. in pn. in v. ex quo no. alias qōnes. ad hāc materiā. vide do. Are. i hoc. §. per ordinez.

Plus autem.

¶ Plus dr gs petere quatuor modis. s. re. tpe. loco. et cā. Re. vt cū petit maiorē partē quātitatis pecunie: vel alteriꝰ rei q̄ sibi debeat. Tpe. cū petit ante diē vel ɔditionis euentum. h. d. vsq3 ad. §. loco. Cōcordat tex. in. c. j. extra de plus pet. Et loquit tex. qñ plus gs petit principalr. Quid autē si quis plus dicit in accessorio: puta petit rem cū fructibꝰ vel interesse. et ɔstat per pcessuz q̄ nō debeant fructꝰ vel interesse: sed solū debet res pricipalis debita. An incidat in hāc penā. dic q̄ cū hoc sit penale extēdi nō dz: vt. l. interpratione ff. de penis et qd no. glo. s. eo. §. quedā. Itē q2 pp accessiōes pp quas quis soluit maiores sportulas. sm Io. fab. ¶ In tex. ibi ante diē. s. oppositam ab hoīe. vel ex natura rei. vt in partu nascituro. vel in fructibꝰ nascituris. vel in obligatiōe soluendi in loco destinato in qbus iure ex natura rei dico. s. nascat. vel donec iuerit ad locū. vt not. j. de excep. §. ɔpales. in glo. in ver. similis. vel apposita als. vt in actiōe dotis rei mobilis. vt. C. de rei vxo. act. §. accedit. et in ɔstituta pecunia l. pmissor. ff. d ɔsti. pec. Sed gd si nō petit actor sz executionem fieri fecit. vt q2 forte habebat sniam vel preceptum seu instrm hñs paratā executionē ex forma statuti. an hz locum hic. §. dic q̄ sic: multomagis q̄ qñ petit q2 ē maior rō. l. si. ff. qd metus cā. Sz quero an duplicet totū tps. l. inchoando a tpe ɔtractus. an vo qd supest. dic q̄ duplicat soluz tps qd supest sicut in relegato ad tps dr. l. aut domuz. §. qsqs. ff. de pe. et p Bar. in. l. iniustas. C. de iure fis. li. x. Itē gd si vocatꝰ ante diē et iussus a iudice solui. an aget ad penā huius. §. dic Io. de pla. sup quarto insti.

[b] ¶ Restō. An aūt in cā restōnis i hac gnā regrat libellus li. ɔte. et alia idicia lia. vid hic p do. Are. l. vij co. circa fi. v. quero an hac gnā restōne.

ꝙ nõ.l.si certũ capue.l fi.ff.de eo qd certo loco. Jtẽ q̃ro nun gd pena hic apposita hẽat locũ in die incerta sicut in obliga-tione ꝯditionali. dic ꝙ sic qꝛ dies incert⁹ pro ꝯditiõe hẽ. vt.l. dies incert⁹.ff.de cõmu.ꝛ de. Sꝫ nunqd pena duplicationis tpis hẽat locũ in obligatiõe ꝯditionali. vel in diẽ incertam. Guil.d cu.ꝫ ꝙ nõ.qꝛ qd est incertũ duplicari nõ põt vt.l.j. de semẽ. que pro eo qd interest. sed Bar. ꝯtra in.l.pecuniã quã.ff.si cer.pe.ꝛ.l.nõ solũ.§.tale.ff.de lib.leg. ꝛ p tex.in.c.j. extra de mu.peti.qꝛ hec incertitudo venit certificãda ex fu-turo euẽtu.l.cedere diẽ.ff.de ver.sig. Quero vltimo quale erit officiũ iudicis cũ qs plus petit. dic sic si lis nõdũ est ꝯte stata sup plus petito tũc opposita exceptiõe ꝛ ppterea iudex absoluat reum ab obseruatiõe iudicij ꝛ declarabit inducias deputatas ad soluẽdũ ꝛ actorẽ in expẽsis ꝯdẽnabit. Si ve-ro lis sit ꝯtestata tũc ꝯdẽnabit reũ actori ꝛ inducias duplica bit ꝛ actorẽ ꝯdẽnabit in expẽsis cui actori claudit̃ iudicioꝝ copia.nisi dictas refundat expẽsas. sꝫ Jnno.ꝛ Host.i.d.c.j. extra de plus peti. ℭ Et nota ibi in tex.qua rõne ꝙ operat̃ oppositũ in opposito.ꝛ ꝓpositũ in proposito.vt hic.ꝛ.l.fi.in fi.ff.de leg.iij.ꝛ.l.ꝛ si cõtra.ff.de vul.ꝛ pup.de quo p Bar. in.l.inter stipulantẽ.§.sacram.ff.de ver.obli. Ex quo pꝫ ꝙ a contrarijs licita est argumẽtatio.cum contrarioꝝ eadem est disciplina: vt in.l.j.ff.de his qui sunt sui vel alieni iuris.

Loco plus petitur.

ℭ Jn actione arbitraria dici-tur qs plus petere cũ simplr̃ agit in alio loco q̃ ꝯuẽto.nõ fa cta mẽtione de loco ꝯuẽto.qꝛ simplr̃ agẽdo aufert interesẽ ꝛ vtilitatẽ debitori quã hẽt in loco ꝯuẽto tũc simplr̃ agi põt h.d. vsqꝫ ad.§.hinc. ℭ Et no.pmo ꝙ cõmoditas loci.vt hic facit vt petens ante tps vel in alio loco q̃ ꝯuẽto dicat̃ plus petere sicut ille q petit maiorẽ q̃titatẽ q̃ sibi debet̃: vt.s.eo. ver.re. ℭ Scdo no.hic ꝯiũcta glo.in.v.cõmemoratiõe.for-mã libelli in actione arbitraria.qꝛ dꝫ fieri mẽtio de loco cõ-uento.alr̃ punit̃ in triplũ: vt.j.eo.§.sed hoc qdẽ. Et de hac materia in hac actione arbitraria.ꝛ qualiter habeat̃ ꝯsidera tio interesse vtriusqꝫ.ꝛ qualiter cõmodũ debeat fieri d loco vel de locis appositis. dic plene vt dixi in formula act.s.eo. §.pterea quasdã. ℭ Tertio no.hic in.v.que vtilitas ꝙ p̃cia rerum variant̃ sm diuersitatẽ tempoꝝ ꝛ locoꝝ. sed pecunia vbiqꝫ retinet suam ptãtem.lꝫ alijs locis sub leuiorib⁹ ꝛ alijs sub grauioribus vsuris feneret̃. vt hic.ꝛ.l.ideo.ff.de eo qd certo loco. qd tamen intellige.s.ꝙ pecunia retinet suaꝫ pote statẽ vbiqꝫ durante bonitate intrinseca respectu materie.lꝫ varietur forma vel valor eius. qui igitur dꝫ mihi librã argẽ ti in massa. potest mihi soluere pecuniaꝫ eiusdem materie.s. argentee.nõ tñ ere ꝯtaminatã.l.si qs argentũ.C.d do.ꝛ.l.iij. in fi.ticie amice mee cũ qua sine mẽdacio vixi.ff.de au.ꝛ ar. leg.ꝛ qui mihi dꝫ decẽ libras volendiñ põt mihi soluere in marchesanis vel antonitanis. vel alia moneta eiusdem mate rie ꝛ legis lꝫ sit alterius forme. si tñ ex hoc nullũ dãnum sen tis.l.paulus.ꝛ in glo.in.iij.solutiõe.ff.de solu.ꝛ ibi p Bar. secus si esset alteri⁹ materie ꝛ forme ꝛ legis alteri⁹. vt si pro pecunia numerata vellet mihi soluere aurũ vl̃ ecõuerso.qꝛ tunc nõ teneor recipere nisi sit alia ꝯsuetudo regiõis. vt not. glo.in.d.l.si qs argentũ. Augmentũ aũt ꝛ diminutio valoris pecunie grosse ꝛ florenoꝝ bene spectat ad debitoreꝫ moro-sum sicut ꝛ aliaꝝ reruꝫ: vt.l.vinũ.ff.si cer.peta. dũmodo tale augmentũ ꝛ diminutio nõ fuerunt momentanea.qꝛ illa non debẽt attendi.l.p̃cia rerũ.in fi.ff.ad.l.falci. Si autẽ debitor nõ sit in mora tunc dꝫ in estimatiõe que est cõiter tpe solutio nis fiende.sm Bar.in.d.l.paulus.ff.de solu. Quał̃ autem probet̃ p̃ciũ.valor seu estimatio rerũ imobiliuꝫ dicit ꝙ dꝫ fieri estimatio sm quãtitatẽ redditũ ꝛ loci qualitatẽ. vt.l.si quos.C.de rescin.vẽdi.ꝛ no.in.l.ij.eo.ti.ꝛ.l.fundus.ff.de re bus eo.ꝛ.l.fundũ p fideicõmissuꝫ.ff.de leg.j. Debꝫ ergo ar ticulari ꝙ talis fundus cõiter tñ valet ꝯsiderata quantitate fructuũ ꝛ ꝯditione loci in quo positus est. vt dictis iuribus ꝛ p Bar.in.d.l.ij.C.de rescin.vẽ. Sꝫ estimatio rei mobilis

a ℭ Alternatiuaꝝ. Adde hic do. Are. in.j. col.v. in glo. electio.

Not. qualr̃ pbet̃ p̃ciũ seu valor. vide Alex. Jo. de pont. An gel.ꝛ Raph. i.l.q rome.§. cõsedes.ff. de vbo.obli.

dꝫ fieri quantũ cõiter vendi omni sciẽti ꝯditioneꝫ eius.l.si seruus fugitiuus.ff.de ꝯdi.fur.ꝛ.l.mortis cũ capimus in fi. ff.de dona.cã mor.ꝛ loco publico p spaciũ tpis.ꝛ nõ momẽ to.l.p̃cia rerũ.ff.ad le.falci.ꝛ.d.l.fundus ꝛ ibi p Bar. Jn re bus v̄o mobilib⁹ que ꝯsistunt numero.pondere.ꝛ mensura vt in vino frumento ꝛ similibus. Similr̃ dꝫ fieri estimatio. ꝛ pbari quantũ valuit.vel valet in loco publico ꝛ cõiter per spaciũ tpis ꝛ nõ momẽto: vt.d.l.p̃cia reꝝ.ꝛ talis dꝫ eniꝫ fieri relaxatio ad certũ tps.ꝛ locũ cũ ꝯ reruꝫ valor ꝛ estimatio loco ꝛ tpe variet̃. vt hic.ꝛ.d.l.id.ff.de eo qd cer.loco ꝙ si te stis dicit res vꝫ tñ: qꝛ ego darẽ tñ. an pbet̃. vr̃ ꝙ non: qꝛ te stes sic pbãtes vr̃ singulares: vt l.c.bõe mẽorie.extra d elec. ꝛ.c.licꝫ cãꝫ.de pba. dic ꝙ ꝯsiderãda est ꝯditio testis. vt si sit expertus.ꝛ nõ habeat affectiõem ad rẽ qꝛ tunc pbet. alr̃ non sm Bal.in.d.l.ij.C.de rescin.vẽdi. Et similiter pbat testis qui dicit res valet tñ sm meã opinionẽ. sm Bar.in.l.fi.C. de p̃dijs nauicu.li.x.si tñ suã opinionẽ referat ad cõem opi nionẽ. vt.d.l.p̃cia reꝝ. Et adde ꝙ vera estimatio rei pbat̃ p eius subhastatiõem sub publico pclamate exposite postq̃ per subhastatiõem non põt dicere qs se estimatiõe deceptuꝫ nisi deceptio suppositaꝝ psonaꝝ detegat̃.l.j.C.de p̃dijs decu.li. x. Sꝫ quero in casu.§.nostri quomodo habeat̃ ratio pecu-nioꝝ sub vsuris grauiorib⁹ receptaꝝ.cũ vsure hodie vtroqꝫ iure sint pbibite. vt habet̃ in auẽ.ad hoc.C.de vsuris. Rñ. qꝛ fenerare est pbibitũ.sꝫ nõ sub vsuris accipere. vt no.in.c. debitoris.de iureiurã.ꝛ sic est casus in quo vn⁹ ꝯtrahẽtium punit̃ ꝛ alter nõ. Jtẽ in adulterio hono alr̃ mulieris violate pmanẽte. Jtẽ in simonia alr̃ dantis liberalitatẽ exercẽte. vt in.c.ꝛ si qõneo.extra de simo. vt no.xxij.q.v.c.ꝓposito. Jteꝫ quero si sit notoriũ ꝙ vtilius est debitori soluere in loco vbi agit̃: q̃ in loco ꝯuẽto nũquid actor debeat tũc facere mẽtio neꝫ de loco ꝯuento. dic ꝙ sic.qꝛ petitio dꝫ narrare formam obligationis. vt.j.eo.§.hic in fi. Jteꝫ qꝛ expedit ꝛ facilius est quãdoqꝫ debitori soluere quod damnosius sit sibi. vt.j.eo. ver.preterea.in fine.sm Joãnem fabri.

Hinc autem.

ℭ Causa dicit̃ plus petet̃ qui vnũ tñ ex plurib⁹ alternatiue debitis petit quoꝝ electio est pmissoris. h.d. vsqꝫ ad.§.p̃te-rea ꝛ hic punit̃ in ol damno ẽt sportulaꝝ i triplũ.j.eo.§. hic quidẽ.qꝛ aufert reo electiõeꝫ soluẽdi alterũ de alternatiuis qd velit. vt dicit textus.qm̃ electiõem hꝫ reus.qñqꝫ ẽt post sñiam in ipsa executione nisi in ipsa ei statuat̃ termin⁹ infra quẽ eligat. vt.l.cũ qui certaꝝ.§.j.ꝛ ibi p gl.ꝛ Bar.ff.d ver. obli. Sꝫ quero cũ sex sint spẽs alternatiuoꝝ ᵃ qꝛ pma ẽ al ternatiua reꝝ. vt hic.ꝛ.l.plerũqꝫ.in fi.ff.de iure do.ꝛ.l.lucius ff.de leg.ij.de qua ibi plene per Bar.ꝛ plene per Dy.in.c. in alternatiuis.de reg.iur.lib.vj. Secũda est alternatiua p-sonarum. que quandoqꝫ stat proprie. quãdoqꝫ resoluitur in cõiunctam. vt.l.cũ quidaꝫ.C.de ver.signi.ꝛ de le.ij.l.si ticio ꝛ de cõsti.pecu.l.sꝫ ꝛ si filio.§.j.ꝛ.d.de inuti.stip.§.si qs alij. Tertia ẽ alternatiua tẽporis.ff.d.ver.ob.l.si stipulat⁹ fuero decẽ aut qndeciꝫ.ꝛ.de leg.ij.si ita relictũ.§.fi. Quarta ẽ al-ternatiua locoꝝ.ff.de eo ꝙ cer.loco.l.iij.ꝛ.§.q stichũ. Quita est locorũ ꝛ rerũ. vt i.d.l.iij.§.si pinde. Sexta est alternati-ua rerum locoruꝫ ꝛ personaꝝ vt pmittis mihi dare equum vel bouẽ parisi⁹ vel ticio: bononie vel rome. vt ar.d.v.si p-inde. An i istis alternatiuis omnib⁹ habeat locũ iste.§. vt de-beat fieri petitiõ.ꝛ libell⁹ alternatiu⁹. vt dicit hic text⁹. alr̃ sci dit vt.ver.j.eo. sed hoc quidẽ p hui⁹ questiõ decisiõe opꝫ p̃io videre cui⁹ sit electio i istis alternatiuis. Ja. dicit ꝙ in alternatiua rerũ ꝛ specierũ i qbus cadit affectio vtrũqꝫ ẽ in obligatione.licꝫ vnũ solũ sit in solutiõe.l.si duo in fi.ff.d ver. obli.ꝛ.l.illud aut illud.ff.de ꝯstitu.pecu.ꝛ ibi no. sꝫ sũmarũ in qbus nõ cadit affectio minor ẽ obligatiõe. vt.d.l.si ita reli ctũ ꝛ de ver.obli.l.stipulatus fuero decẽ aut qnqꝫ.lꝫ glo.te-nuerit in.d.l.si ita relictũ.§.fi.de leg.ij.ꝙ vtraqꝫ sit in obliga tione.l.plane.ij.§.penul.ff.de lega.j. Quando aũt sit electio debitoris ꝛ qñ creditoris tam in ꝯtractib⁹ q̃ in vltimis volũ

tatibus

entibus vtroq; alternatiuoꝝ vincēte. dic ꝑ Bar. in .l. lucio. de le. ij. Sʒ altero modo dic vt in gl. l. sticbū aut pāphilū. ff. ď solu. ⁊ vsq; ad quātū tp̄s possit debitor variare. qd̄ ex alternatiuis soluere velit. dic vt .l. cū ꝗ certaꝝ. ff. de v. obli. l. si. ⁊ .ď. dixi in alternatiuis reꝝ igit̄ an semꝑ dēat ꝯcipi libellus alternatiuus. alr̄ hʒ locū pena huius. §. Cōcluďe ergo p̄mo in alternatiua specieꝝ in qbus cadit affectio. ꝗ si est electio debitoris tūc alterū petēdo hʒ locū pena huius. §. Si autē est electio creditoris tūc nō est necesse ꝗ alternatiue petat imo dʒ ꝯcludere vnū tm̄ ⁊ aliud eligere. vt .d. l. sticbū aut pāphi-lū. in pri. ff. de ver. obli. quinimo si simpliciter ⁊ p̄cise vnum petat nō dicēdo qd̄ eligat. videt̄ illum eligere tacite quē petit. ꝑ .l. si is cui. ď le. ij. ⁊ sic nō est necesse ꝗ faciat mētionē in libello ď forma obligatōis alternatiue. qꝛ nihil iterest debitoris qꝛ ꝑ talē petitionē nō aufert ei aliquā vtilitatē. sed tn̄ securi⁹ est ꝗ de dicta forma mētionē faciat. qꝛ alia est forma pure ⁊ simplicis obligatōis alternatiue. ⁊ alia obligationis vt .l. inter stipulātē. §. si stipulāte. ff. de ver. obli. Et predicta sunt vera qn̄ vtrūq; alternatiuoꝝ supest. Si autē alterū est perēptū: tūc in casu quo re⁹ hʒ electionē hʒ etiā locum pena huius. §. si alterū tm̄ petat̄. secus si reus nō hʒ electionē ꝗ qn̄ sic. dic vt .d. l. sticbū. Itē p̄dicta sunt vera in alternatiua qn̄ vtrūq; alternatiuoꝝ est in obligatōe. ⁊ aliud in facultate soluēdi siue ex dispōne hois siue legis: qꝛ tūc simplr̄ dʒ peti qd̄ est in obligatione: vt .l. miles. §. decē. ff. de re iudi. ⁊ .l. si ꝗs ita stipulatus fuerit decē in melle. ff. ď solu. ⁊ .l. qn̄. §. j. ff. de le. ij. ⁊ ibi ꝑ Bar. ⁊ dixi .ĕ. §. curare. In alternatiuis summarū vel temporꝝ ꝯcluderꝫ ꝗ si ē electio debitoꝝ solū minor summa ⁊ tp̄s plixius ꝯtinet̄ in obligatōe. ideo nō ē necesse ꝗ actor tūc petat alternatiue: cū vtrūq; nō sit in obligatōe. Jō nō dicit̄ petere plus cū si petit solū illud qd̄ est in obligatione: vt .d. l. si stipulatus fuero decē. ff. de ver. obli. Si autē est electio creditoris tūc lʒ vtrūq; sit in obligatōe: vt .d. l. plane. §. penul. ff. de leg. j. tn̄ exquo electio est suaꝑ petendo vnū vl̄ eligere: vt .ĕ. dixi. ꝑ .d. l. si is ꝗ. ff. de leg. ij. Fallit autē hoc nisi reus p̄tēderet affectionē ⁊ interēē rōne ꝑsone loci ⁊ tp̄is vl̄ cāuse potius soluēdi maiorē sūmā ꝙ minorē rōne ꝑsone. vt cū ꝓmitto tibi dare decē que debebat tibi frater meus aut q̄nq; que debebat tibi ticius. Rōne loci. vt ꝓmitto tibi soluere hic q̄nq; vbi cū difficultate possem hēre pecunias aut decē florētie. vbi faciliter possem hēre. Rōne tp̄is. vt cū p̄omitto nūc tibi q̄nq;. quo tp̄e careo pecunijs. vel in pascbate quo tp̄e abundabo pecunijs forte collectis ex pēsione tunc soluēdis. Rōne cause. vt cū ꝓmittant̄ q̄nq; ex vna causa in qua erit mihi difficultas ad soluēdū. aut decem ex alia ex q̄ erit mihi facile. nā in his casib⁹ etiā vtrūq; est in obligatōe ꝓpter interesse ⁊ vtilitatē quā p̄tēdit reus. ⁊ iō tūc actor dʒ alternatiue petere. alr̄ cadit in penā hui⁹. §. ꝑ .l. ꝗ reo. §. ꝗ stipulat̄ ver. ac vbi. ff. de solu. ⁊ .l. si is cui. ff. de nona. ⁊ ibi per Bar. in .d. l. si duo. de ver. obli. Nūc de alternatiuis ꝑsonarū. an habeat locū hic. §. dic ꝗ nō. qꝛ siue vnus est adiectus ad obligatōez. alius ad solutionē. vt ꝓmitto mihi dare aut ticio decē. ⁊ tunc nō habet locū hic. §. qꝛ simpliciter possum petere decem. ⁊ licet ante litis contestationē hec facultas nō possit admiti reo. quādo posset soluere adiecto etiā inuito ⁊ ignorāte creditore. l. fideiussor obligari. ff. de fideiusso. nec possit reuocari. l. vero ꝓcuratori. §. alia. ff. ď solu. tn̄ post ꝙ adiectus mutauit ꝯditionē in deteriorē: vt .l. cū quis. ff. de solu. post litis ꝯtestatōez ꝓmittit̄ hec ptās soluēdi adiecto. l. si stipulatus fuerit decē in melle. ff. de solu. Siue ambo sint adiecti ad obligationē: vt in duob⁹ reis debēdi vel credēdi. siue ex ꝯtu. siue ex vltia volūtate. ⁊ tūc simplr̄ vterq; ꝯuenit ⁊ ꝯuenit̄ insolidū. l. si ex toto. ff. ď le. j. ⁊ .l. si ticio aut seio. ff. ď leg. ij. Et intellige de alternatiua ꝑsonarūʒ que stat ꝓprie in sua alternationis natura. Aliqn̄ alternatiua posita inter personas resoluit̄ in copulatiuā. vt aut illū aut illū instituo autorem do ⁊ eis ⁊ ambob⁹ lego: vt .d. l. cū quidā. ff. de vbo. sig. In alijs aūt verb⁹ alternatiuis. s. reꝝ locoꝝ ⁊ ꝑsonaꝝ vbicūq;

reus hʒ facultatē soluēdi. in quo loco ex alternatis velit. dʒ fieri mentio in narratiōe libelli de dicta alternatiōe ne auferat electionē solutiōis reo. alr̄ diceret̄ petere plus cū. vt. h. Et qn̄ hʒ electionē reus ⁊ qualr̄ dēat facere mentionem de locis alternatiuis in libello dixi .ĕ. eo. §. preterea in formula actiōis arbitrarie pp locū in v. mora. ⁊ in v. de soluēdo. Sʒ ꝗd si debitorē meū alternatiuū ad sticbū vel ad decē liberaui per pactū ab vno ex alternatis. an possum petere aliud. dic ꝗ nonq; qꝛ intelligit̄ liberatus a toto. vt decidit glo. in .l. si vnus. §. si generalr̄. ff. de pac. ⁊ idē si liberat̄ ab vno de alternatiuis ꝑ acceptilationē .l. nō solū. §. si is. ff. de libera. ¶ Et no. ꝗ in hoc. §. dʒ admitti libellus alternatiuus ⁊ generalis. qꝛ iuxta formā stipulatiōis ꝓponenda est forma actionis. vt hic in tex. ibi aut eodē modo esset. ⁊ dixi .ĕ. e. §. curare. aliter petens rē certā ⁊ determinatā punit̄ tanꝗ plus petens. vt hic dr̄. Et que actio det̄ pro ista stipulatiōe alternatiua vel in genere. dic ꝗ actio ex stipulatu cū in stipulatiōe veniat incertus. vt hic in glo. in ver. prodita. ⁊ dixi .ĕ. eo. §. ois autem. in formula actionis ex stipulatione descendentis.

Preterea aliquis. ¶ Hic ponit̄ aliud exemplū qn̄ ꝗs petit plus cā. nā plus cā. i. electōe sublata dr̄ ꝗs petere vbi aufert electionē reo ad soluēdū ꝓut est in obligatiōe alternatiua. vt .ĕ. j. §. in obligatiōe generis: vt hic ⁊ hoc intēdit. Plus cā ēt petere dr̄ ꝗ petit certā specie ⁊ determinataʒ a reo gnālr̄ obligato ꝗ hʒ electōeʒ soluēdi quā speciē velit eiusdē generis. h. d. vsq; ad. §. sʒ hoc qdē. ¶ Et sic no. ꝗ i obligatiōe generis electio regulr̄ est debitoris nisi vba ꝯtractus vel legati dent electionē actori. vt .ĕ. de leg. §. si generalr̄. ⁊ ibi gl. magistralis ⁊ liberat̄ soluēdo mediocre: vt .l. legato generalr̄. ff. ď lega. j. ⁊ per Dy. in .c. cū obscu. de regu. l. lib. vj. ⁊ potest debitor variare vsq; ad solutionē. vt .l. ꝗ ex pluribus. ff. de ver. ob. Sec⁹ in legato vbi ē electio legatarij .l. ꝗ duos de leg. j. fm̄ tn̄ distinctiōem in .l. legatis generalr̄. ⁊ post electiōem sctā trāsit dn̄ium rei legate in ipsum legatariū. ⁊ nō pōt ꝑ̄pli⁹ variare: vt no. in .d. l. si ꝗs stipulatus sit sticbū aut pamphilū. ff. de ver. ob. ⁊ maxime fauore vltime volūtatis. vt cito hēat executiōez. vt .l. vel negare. ff. quēad. testa. aperi. ⁊ ar. l. in testamētis. ff. de reg. iu. fm̄ Dy. ⁊ i .d. l. si ꝗs stipulatus. vbi ponit̄ ꝗ creditor eligit nō dʒ eligere meliorē neq; ēt viliorē sʒ mediocrē. vt .d. l. legato generalr̄. si ego petat in libello mediocrē. lʒ nō sit in obligatōe nō dicit̄ plus petere. qꝛ petit ꝓut ius disponit. ar. l. si cui. ff. de serui. fm̄ Jo. fa. Simlr̄ vbi est electio debitoris creditoris nō vr̄ plus petere. sed tacite videt̄ illud eligere. ꝑ .l. si is cui. ff. de lega. ij. ⁊ dixi .ĕ. §. j. Itē hʒ locū hic. §. ēt vbi incertus de certis est ꝓmissus aut legatus. ⁊ est electio debitoris. fm̄ distinctiōem gl. in .d. §. si generaliter. ⁊ .d. l. legato generalr̄. nō aūt hʒ locū ᵃ in obligationibus generis in spēm ꝯmittēdā certā vt mihi ꝓmittat soluere decē in blado vel bladū pro p̄cio qd̄ tūc valebit. naʒ si simplr̄ tm̄ petā decē que sunt in obligatiōe nō dicor plus petere .l. si ꝗs fuerit stipulatus i melle. ff. de solu. ⁊ dixi .ĕ. i. §. j. ¶ Et no. tex. in ver. quādo ēt. ꝗ sʒ creditor debeat recipere rem optimā vel mediocreʒ. tn̄ inepte facit. ⁊ plus petēdo vilissimaʒ. qꝛ sepe ꝯmodius est homini reʒ optimā soluere cū ius hʒ facultatē ꝙ querere viliorē. Exquo seqt̄ de solutiōe vnius monete creditori: nō pōt inuito creditore soluere rem meliorē pro viliori. nisi i necessitate. vt in auč. hoc si debitor. C. de solu. facit qd̄ dixi .ĕ. eo. §. si ꝗs agēs. ⁊ qd̄ dixi .ĕ. §. j. de solutione maioris summe pro minori.

ᵃ ¶ Habet locū. p̄iō hic do. Aret. i. ij. col. circa p̄n. v. pone ꝗ aliquis ꝓmisit soluere decē in vino.

Sed hec quidem. ¶ Pena plus petētis non est hodie in vsu. vt actor cadat a tota causa. vt oliʒ sʒ petētis plus tp̄e pena est vt duplicētur inducie. Et petēs plus re loco vel cā punit̄ i triplo expēsaꝝ insportulis erogatarū. h. d. vsq; ad. §. si minus. Habet tn̄ locū etiaʒ i casu hodie pēa vt ꝗs cadat a causa si cū dolo exigit cautionē dupli. ⁊ per dolū petit. ⁊ cōmittit̄ de plurali petito. quā penā euitat desistēdo ante

litis cõtestationẽ. vt. l. j. C. de plus peti. & hic glo. i. v. diximus ¶ Nota igit̃ hic q̃ pena plus petẽtis tẽpore est duplicatio tẽporis quod super est. vt dixi. s. e. §. tempore. & nihilomin⁹ cõdemnat̃ in expẽsis. vt. j. de excep. §. hodie. vbi est tex⁹ clarus. Sȝ pena petẽtis plus alijs tribus modis ẽ triplũ expẽsarũ in sportulis factaꝝ. vt hic. & s. eo. §. tripli. pro alijs expẽsis cõdemnat̃ ipsi reo in sim plũ. vt dixi in. d. §. tripli. Et que actione duplicatio petatur temporis & expẽsaꝝ. dic q̃ condi tione ex lege. vt hic in glo. in ver. puniat̃. & d. §. tripli. Et ad de per glo. & Inno. in. c. j. extra. de plus petici.

Si minus. ¶ Supra dixit qñ plus petit actor & qualiter puniat̃. hic autẽ declarat impator qñ actor minus petat qd fieri debeat. quo casu nõ punit̃ in aliquo sȝ remanet sibi saluũ ius suũ in alio iudicio sm glo. lȝ possit sibi opponi excẽptio toti⁹ petẽdi. sm Bart. in. l. qdam estimauerũt. ff. si cer. pe. & in sequenti. §. ponit qñ actor petit aliud p alio per errorẽ põt corrigere errorẽ suuȝ in eodẽ iudicio. vt. j. dicã. & dicit hic glo. Jo. fa. q̃ iste. §. sunt glo. & declaratiões. l. edita. C. de edẽ. que lex. & qui. §. habẽt locũ qñ actor nõ desistit a iudicio ex pto. put in auẽ. q̃ semel C. quomodo & quãdo iudex. Imo insistit & psequit̃. sed vult aliqd mutare vel emẽdare. lȝ glo. fi. hic cõtradicit & male. Et de emẽdatiõe loquit̃ h. §. & de mutatione loquit̃. §. sequẽs. & eius glo. logt̃ de eius cumulatiõe. Unde pro euidẽtia p̃mitte q̃ triplex ẽ materia. Pria est de correctiõe seu emẽdatione. vt. l. j. in pri. C. de emen. ser. Scda materia ẽ de mutatione. Tertia ẽ de cumulatiõe. emẽdare seu corrigere libellum seu petitiõeȝ fit tripliciter. s. quãdoq̃ circa rẽ. quãdoq̃ circa qualitatẽ. quãdoq̃ circa accessoria. Circa rem fit pLo. vt cũ petebã minus nũc volo petere plus. vt si pLo petebaȝ decẽ nũc volo addere alia decẽ & petere. xx. vel pLo petebã xx. modo volo diminuere & petere solũ. x. hoc & possum facer̃ in vniuersalibus & generalib⁹ iudicijs vsq̃ ad sniam. vt no. in. d. l. edita. qnimo ẽt nulla rep expressiõe facta pcedit i vniuersalib⁹ libellus & snia generalis. vt dixi. s. §. curare. Sed i pticularib⁹ seu singularibus iudicijs ista detractio seu additio non põt fieri. nisi vsq̃ ad litẽ cõtestatã. Et illud qd actor vult addere reseruat̃ sibi in alio eodem. i. in alio simili iudicio qd dicit̃ idẽ iudiciũ pp̃ter identitatem psonarum reruȝ & cause. vt hic. Si aũt vult minuere actor de sua petitione. vt q2 sibi deberi dicat tm̃ quinq̃ vbi in pricipio petebat decẽ tũc bene etiã admittit̃ post litis cõtestationẽ ad diminutionẽ lidã faciẽdã: vt. l. qdã estimauerint. ff. si cer. pe. & tunc iudex ab illo diminuto absoluet reuȝ pp cõfessionẽ actoris asserẽtis sibi illud nõ deberi: vt. l. j. C. de cõfes. & pro hoc facit. l. apud celsum. §. itẽ querit̃ si cũ eo. & qd ibi no. ff. de doli excep. Actor tñ tenebit̃ reo ad expẽsas fcãs vsq̃ ad tps emẽdatiõis cui reo licuit totũ negare rõne partis plus petite: vt no. in. c. ij. de cõfes. li. vj. & c. psentiũ. de testi. eo. li. lȝ Bar. contra. in. l. j. §. si stipulanti. ff. de ver. obli. Et ex p̃dictis pȝ an & qñ fieri possit emẽdatio vel correctio libelli. de quo loquit̃ iste. §. q hoc dicit in sũma. Actori petẽti min⁹ q̃ sibi debeat̃ iuris remedio subueniṫ vt residuũ i alio iudicio petere possit. h. d. vsq̃ ad. §. sigo vel sic. Qui partẽ debiti petit & partẽ dimittit etiã sciẽter reliquã donare nõ videt̃. & iõ illã in eadẽ forma iudicij petere põt. h. d. cũ glo. ¶ No. ergo non inducit̃ psumptio donatiõis vel q̃ plus nõ debeat̃ ei qui solã petit debiti partẽ. & hoc nisi diceret p resta & cõplemẽto: vt. l. si ex plurib⁹. cũ sua glo. ff. de solu. vel apponeret dictionẽ taxatiuã. vt q2 petit decẽ que tñ̃ sibi debent̃. lȝ sit secus i debitore & creditore recipiẽte. de quo p Bar. in. l. si cũ dos. ff. rep. amotaꝝ. Circa qualitatẽ põt fieri cõdẽnatio libelli addẽdo vł diminuẽdo etiã post litis cõtestationẽ etiã vsq̃ ad sententiã. & ideo si petij a te emendare dãnũ mihi datũ a seruo tuo possuȝ ante sniaȝ addere vel detrahere q̃ fuisti tu sciẽs vel ignorãs. vt sic tenearis insolidũ vel noxaliter: vt. l. in delictis. §. si detracta. ff. de noxa. qd intelligit Inno. in. c. j. de libelli obla. qñ nõ fuit expssa qualitas. q2 tunc cõfessio libellatis sibi p̃iudicaret. vt. l. cũ p̃cisũ. C. de libe. cã. & nõ posset mutare post litis cõtestationẽ. nec in iudicijs pticularibus. vt. s. dixi. Itẽ post porrectã accusationẽ cõtra te d vulnere possuȝ ante sniam addere qualitatẽ q̃ fit remansura cicatrix. vel q̃ tu eo d magnatibus pp q̃s qualitates fit maior cõdẽnatio ex forma statuti. p. d. §. si detracta. Itẽ si a pricipio fuit adiecta qualitas. vt q2 maleficium fuit cum sanguinis effusione. vel in cicatrice. & postea probatur maleficium sed non qualitas. an debeat sequi condemnatoria vł absolutoria de eo qd est pbatum. dic per Bart. in. l. denũciasse. §. qui tñ. ff. de adul. Fallit aũtq2 dictuȝ est qualitas põt addi & detrahi vsq̃ ad sniam. qñ p talẽ mutationẽ qualitatis mutaret̃ actio pposita. l. pretor. §. docet̃. ff. vi bo. rap. & l. j. §. nõ tm̃. ff. sigo testa. liber esse iussus fuerit. Itẽ qñ inducit̃ diuersitas in substãtia facti intentati. vt si accusaui mulierẽ d adulterio cõmisso cũ ticio deide volo mutare dicẽdo. q̃ cõmisit cũ gaio. Nã his casibus nõ lȝ mutare post litẽ cõtestatã: vt. d. l. denũciasse. §. q tñ. ff. d adul. Circa accessoria. vt circa expẽsas. fruct⁹. dãna. & interesse fit emẽdatio & correctio libelli ante litẽ cõtestatã: vt d. l. edita. C. de eden. Sȝ post litis cõtestationẽ sup re nõ põt peti accessoria pricipalr̃ & p se. q2 absolutoria lata sup re petita pareret exceptionẽ rei iudicate sup accessorijs. l. fundi. ff. de excep. Sȝ accessorie & nõ principalr̃ petendo p officiũ iudicis põt fieri additio. siue erãt fruct⁹ pẽdẽtes q intelligãtur venire vna cũ re. ẽt si nõ petiti. l. finaũt. in fi. ff. d rei ve. & l. si. §. penul. ff. de his q in frau. credi. siue post litẽ cõtestatam pendẽte iudicio sint pcepti. & tũc spectãt ad officiũ iudicis. l. ediles. §. itẽ sciendũ. ff. de edil. edic. secus si ante litis cõtestationẽ sint pcepti. & post litis cõtestatiõeȝ nõ põt qs addere implorãdo officiũ iudicis pro coꝝ restitõne. nisi hoc pLo petierit in libello: q2 ad ea que ante litis cõtestationẽ accidunt officiuȝ iudicis se nõ extẽdit. nisi fuit petitũ. gl. no. est cũ tex. i. l. si qs missuȝ. §. si. ff. de dã. infec. sm Saly. & Bal. in. d. l. edita. Et adde qd dixi. s. eo. §. curare. ¶ In glo. magna sup v. eodeȝ iudicio. gl. querit vsq̃ ad quãtũ tps possit emẽdatio vł libelli correctio fieri. & reprobata opiniõe aliquoꝝ asserẽtiũ q̃ poterit fieri qñcũq̃ ante sniam requirebat̃ noua litis cõtestatio ẽt si actor nõ emẽdaret. dicebat q̃ si cõstabat iudici debebat ex eius officio emẽdare. gl. tradit duas cõnes. primaȝ in fi. glo. q̃ vniuersalib⁹ põt fieri emẽdatio addẽdo vsq̃ ad sniam. scda qd q̃ singularibus põt fieri emẽdatio addendo circa reȝ solũ vsq̃ ad litẽ cõtestatã. postea nõ in eodẽ iudicio sed bñ in alio minuendo aũt bñ põt fieri emendatio ẽt in singularibus iudicijs post litẽ cõtestatã. vt. s. dixi in ea. gl. ibi sȝ certe. ¶ No. glo. q̃ ad falsitatẽ añcedẽtis sequit̃ falsitas cõsequentis. nã antecedẽte destructo destruit̃ & cõsequẽs. l. sȝ & he. §. pretor. ver. nisi. ff. de pcur. & ibi p Bar. & econuerso ad positionẽ antecedẽtis sequit̃ necessaria positio cõsequentis. l. ad reȝ mobilẽ. & l. ad legatũ. ff. de pcur. Et no. in. l. si. C. si manci. ita fue. alie. ne psti. in ea. glo. ibi nos etiã vt. §. oẽm transumptiue posita. vt. C. quomodo & quãdo iudex. auẽ. q semel. Sȝ certe ibi loquit̃ indifferenter. nos aũt in psistente & emẽdare volẽte. & iõ in hac pte hec glo. non est vera. vt dicam. j. §. j. vbi glo. idẽ tenet in eadem glo. ibi nec ob. qd dicit eo iudicio. ¶ Nota q̃ idẽ iudiciũ dr̃ qñ est idẽtitas psonaꝝ reꝝ. & cause. lȝ sit diuersa instãtia. vt hic. & no. in. l. circa. ff. de inoffi. testa. Improprie tñ dr̃ idẽ iudiciũ. vt no. in rub. C. ne liceat in vna & eadẽ cã. hoc tñ notat̃ p saluãdis testib⁹ ne incidãt in falsuȝ. lȝ dicãt fuisse i eo iudicio cuȝ fuerint diuerse instãtie. Sũt. n. ad cõcordiã reducẽdi testes ne icidãt i falsuȝ vt in. c. cũ tu. de testi. & hoc qñ pbatões sunt hicinde pares. sm Inno. in. c. cũ cõtingat. de offi. dele. nõ aũt vt pbẽt qñ est diuersitas iter dictas partes & dictos testes: vt no. Inno. i. c. cũ psentia. de pba. de quo p Bar. in. l. ij. §. si. ff. si cer. pe. vbi saluant̃ testes quoꝝ vn⁹ dicit añ nuptias alter post nuptias. ¶ In eadẽ glo. ibi. q2 nõ sm cõsciẽtiã. Not. q̃ iudex non dȝ iudicare sm cõsciẽtiã. i. sȝ ea que cõstãt sibi vt priuato sed nõ vt iudici. sȝ dȝ iudicare sm allegata & pbata: vt. l. illicitas. §. veritas. ff.

veritas.ff.de offi.psi.nec dicit peccare isto mõ ɔtra ɔsciētiā facere:vt not.in.c.j.de offi.ordi.exēplo nostri saluatoris q lʒ oia nouerit secreta.tñ fʒ illa ʒ eius ɔsciētiā iudicare noluit. sed fm ꝓbationes.vt.ij.q.j.deus oīpotēs.dʒ tñ iudex q nouit in cōsciētia aliud eē ꝙ ꝓbet euitare iudicare inquātū pōt per delegatōem ʒ oēm aliū modū ei possibilē.vt no.i.d. c.j.de offi.ordi.ʒ plene hic enumerat per de cunis.in.c.j.de ɔstitu.Adde tñ qḋ no.Bar.i.l.j.C.vt que desunt aduo.ptl. Iudex qui est supra leges.vt princeps pōt iudicare fm cōsciētiā.lʒ alius iudex sub lege nō possit.pro quo facit qḋ no. Inno.in.c.cū inter.ʒ in vlti.glo.de elec. Nunc sequitur de mutatione libelli.de quo tractatur in hoc.§.

Siquis autem. ¶ Hoc intendit in summa. Petens vnā rez pro alia vel ex vna cā pro alia nō pōt eā mutare post.i.post litez ɔtestatā.sʒ pōt in alio iudicio rē vł cām debitā intētare.h.d. vsqʒ ad.§.sunt preterea.Nō igit obstat sibi in alio iudicio exceptio rei iudicate. ¶ Et no.q lʒ als cōfessio libelli sibi ꝑiudicet.l.cū ꝓcuz.C.de libe.cau.tñ illud est verū nisi sit error i ɔclusiōe libelli. vt hic.vel ordo iudiciarius nō sit seruatus: qꝛ nō sit lis ɔtestata fm gl.notabilē in.l.qui familie.ff.famil. her.vel sit ɔfessio narratiua ʒ nō assertiua.vt si dicā in libello q mutuaui decē tibi heredi ticij.nā per hoc nō videor fateri te heredē ticij.fm Bal.qui ita intelligit illā.l.q familie. Itē als error possit reuocari vsqʒ ad sniam.fm materiā.l.error.C.de iuris ʒ facti igno.Et in cā appellationis.l.ij.in fi.C. de erro.aduo.Et no.in.l.creditor.§.iussus.ff.de appel.post sniam aūt nō posset reuocari.nisi minor etas.vt.l.certū.§.in pupillo.ff.de ɔfes.vel cause paritas.vt.l.ij.als est.§ fi.et.l.j.ff. quādo actio de pecu.est āna.ʒ ibi glo.singularis.in fi.gl.vł doli ɔnexitas.l.fi.C.de rebus credi. ʒ.l.admonēdi.ff.de iureiurā.ʒ.l.ij.C.si ex fal.instru.ʒ.l.dolus.ff.de re iudi.vel erroris cōmunitas.vt.l.barbarius.ff.de offi.pre.vel actōis varietas.l.debebat.ff.de institō.lʒ ibi ꝓprie sit variatio cause seu qualitatis actionis vel ꝑsonaꝝ diuersitas.l.fi.§.finalit nescius a dubitās.C.de iuris ʒ facti igno.ʒ.l.si mulier.ff.ad velleia. Aliud tñ ista talis reuocatio nō operat vt actor possit in eodem iudicio ʒ ex eadem lite contestata obtinere sententiam in eadem instantia super re vel causa nouiter inuentas sed potius in alio iudicio reseruatur secūdum glo.hic.ʒ.d.l.edita.C.de eden.licet Ange.de peru.aliter respondeat.ʒ soluit in.l.non fatet.ff.de cōfes. Qualiter aūt reuocet.ʒ ꝓbetur error q tā circa ꝓprietaria ꝙ decisoria.ʒ taʒ in facto ꝓprio ꝙ in alieno.ʒ quādo censet esse error ꝓbabilis ꝓpter quē det restitutio.dic per Cy.Bar.Bal.ʒ Saly.i.d.l.error.ʒ d.l.nō fatet.Et adde q vbi qs se obligat i plus ꝙ debeat in dubio ꝑsumit error nisi ꝓbet scia.idō tā ipse ꝙ eius fideiussor iuuāt exceptiōe.vt.l.sʒ ʒ siqs.§.itē qrit.ff.siqs cau.Itē ꝑsumit error cū prius i ꝑtatōib⁹ est dictū aliqd ɔclusuz.ʒ postea cū actus gerit est omissum.vt.l.si tibi liberū.ff.de acti.emp. ʒ.l.ticia.§.idē rndit.ff.de ver.obli.ʒ ibi per Bar.Itē adde q qdam est error siue ignorātia iuris naturalis.ʒ hec ignorātia nō excusat.vt.l.venia.C.de in ius vo.qḋ ē ignorātia iuris ciuilis.ʒ hec ignorātia excusat minores.milites.ʒ mulieres.l.j.ʒ fina.C.de iur.ʒ fac.igno. Quedā ē ignorātia iuris canonici.ʒ illa similr nō excusat.vt.c.j.de ɔstitu. Et qdā est facti ꝓbabilis ʒ quedā facti iꝓbabilis.de qbus vide glo. notabilē.ʒ magistrā.j.q.iiij.§.notandū.ʒ hac ō cā ad excludendū istos errores dicūt notarij i īstrumētis.q talis ex certa scia ʒ nō ꝑ aliquē iuris errorē ʒc.fm Bar.in.d.l.sed ʒ si qs cautionib⁹. Nūc quero circa materiā libelli.ʒ primo qd sit mutare.de quo dic q mutare est veteri actione relicta nouā eligere.vt si prius agebā actione cōmodati nūc velim relinquere illā ʒ agere depositi vel ecōtra.vł relicta prima re petita aliā petere velim.vt si primo petebat stichū nūc vero illius pāphilū volo petere.vt hic in isto.§.siqs.ʒ.l.j.§.qbus ibi imo ʒ maiātes.C.de nouo codice cōponēdo.ʒ.l.hēdes palā.§.siqs post.ff.de testa. Scḋo qro vsqʒ ad qḋ tēpꝰ possit fieri hec mutatio libelli.dic q pōt fieri vsqʒ ad litis contestationē sicut emēdatio:vt not.i.d.l.edita.nisi rōne ɔtrarietatis actionē imutare ꝓhibeat post electiōeʒ semel factā:vt.l.j.C. de furtis.vel eqtas iudicē moueat ad dictā actionē ꝓhibendā.vt dicit tex.in.d.l.edita.nā qñ mutatio nō tēdit ad cōmodū actoris mutātis.sʒ tēdit ad cōmodū rei nō dʒ iudex pati talē mutationē fieri.arg.l.j.§.idē aūt.ff.ō aqua plu.arcē.vt si actor omissa rei vēdicatiōe quā prius intētabat vult mutare in ɔditionē furtiuā que infamat saltē de facto:vt not.in.l. cessat.ff.de actio.ʒ obli.q infamia facti repellit a dignitatib⁹ ʒ testimo.vt.l.cassius.ff.ō sena. Secus aūt si mutatio vel emēdatio ꝓdesset actori tūc admittit actor ante litē ɔtestatā dūmō reficiat reo expēsas ꝓcuratoꝝ ʒ aduocatoꝝ.ʒ hoc anꝙ audiat.nisi ex tali mutatiōe reus nō desinet esse min⁹ instructus ꝙ primo.qꝛ tunc nō petit expēsas:nec dant ei noue dilationes.vt voluit glo.in.d.l.edita. Itē nisi sit mulier minor vel rustic⁹ q nō tenent ꝓꝑ mutationē vel emēdationē libelli ad refectionē expensaꝝ.vt ibi sentit glo.lʒ Saly.teneat ɔtrariū.cuʒ hic casus nō repiat in casib⁹ in qb⁹ subueniat.C.de iur.ʒ fac.igno.l.nec passim. Sed qd si reus ɔuētus nō vult litigare sed cedere ʒ soluere.an teneat ad expēsas factas ꝑ citatione ʒ libello.aduocatis ʒ ꝓcuratorib⁹.dic q nō.si ante nō fuit in mora vł culpa.ʒ hoc in expēsis que veniūt officio iudicis.l.sancimus.C.de iudi. Secus in his q veniunt iure pulsionis.vt est glo.sing.in.l.si mulier.§.si rem.de lega.iij.ʒ fm Bar.in.d.l.edita. Item quid si actor apponit in libello hanc clausulam prout moris est.saluo iure addendi minuēdi ʒ prorsus mutādi.An poterit quomodocūqʒ voluit mutare vel emēdare.dic q nōꝰ qꝛ nō depēdet ab eius ptāte sʒ a ptāte legis hoc ꝑmittētis.vsqʒ ad litis ɔtestationeʒ.vt.d.l. edita.C.de eden. Operant tñ dcā vba fm Bal.vt qs non videat se astringere ad oia in libello posita ꝓbanda.de qua clausula vide in tex.in glo.in.c.inter dilectos.iuxta pricipiū. de fide instrū. Itē qd si agat ciuilr de crimine.an pōt mutari ʒ agi criminalr. Bal.in d.l.edita.ɔcludc.q nō qꝛ cum dēat ꝓnunciari nō esse ꝓcedendū sup prima actiōe mutata que snia hʒ vim diffinitiue.adeo vt ab ea possit appellari:vt no.Bar.in.l.ij.ff.de appella.recipi.ʒ.c.dudūʒ.ad fi.de appella.ʒ sniam simplr sup ciuili dat facere ꝑiudiciū in criminali argumē.l.duobus.§.exceptio.l.fi.§.finautē.adde.ff.de iureiur.ʒ qḋ no.ꝑ doc.in.l.j.qñ ciuilis actio.quā mutatiōeʒ tanꝙ illusoriā in dānuʒ rei publice nō dʒ iudex pati.arg.l. pretor.§.si dicat.ff.de iniurijs.sʒ certe hec decisio nō ꝑ oia vera est.Et ideo Bal.dicit hoc intelligi in snia simplr lata vt videat ex eo quasi nō ꝓbatū qḋ in dubio ꝑsumit.nisi ex actis aliud appareat ʒ tunc nō ꝓhibet actor iterū agere in alio iudicio ad finē aliū tendente.Et sup eisdē capitulis.licet fuerint sup hoc testes examinati ʒ publicati.vt in.c.veniēs. ʒ.c.cū in tua.ʒ ibi no.de testi. An vero qꝛ nō fuerit cōmissuz delictū.ʒ tunc ꝓhibet iterū agere.de quo vide ꝑ Cy.in.d. l.j.C.qñ ciuilis actio.ʒ ꝑ Bar.in.l.iulianus.ff.de ɔdi.inde. Sed an in iudicio criminali possit fieri mutatio accusationis porrecte.dic q nō:qꝛ incideret accusator in turpillianuʒ si sine impetratiōe abolitiōis desisteret:vt.C.ad turpil.l.j.vbi aūt nō incidet in turpillianū tunc possit fieri mutatio sicut in alijs iudicijs.fm Bar.in.d.l.edita. Nunc tertio sequit de cumulatiōe de qua tangitur hic in glo.ʒ in.l.edita.C.de eden. in q dicit breuiter q cumulatio pluriū actionū regulr ē permissa siue sint diuerse actiones ex diuersis cāis.ʒ pro diuersis reb⁹ vt si prius ɔueni te ad decē ex cā mutui.certe possuʒ cumulare ʒ ad libellū addere alia ex cā depositi:vt.l.si ideʒ cum eodē.ff.de iurif.om.iudi.ʒ argu.l.scio.ff.de appel.ʒ.l. hēdib⁹.§.de plurib⁹.ff.fa.her.ʒ.l.cū duobus.§.si plures ff. pro socio.siue sint actiōes ad eadē rem eiusdē speciei.vt.l.si es mihi obligat⁹ exempto ex obligatiōe ꝓprie:ʒ exempto ex obligatiōe hēditaria.l.nō est nouū.ff.de act.emp. Uel ex mihi obligat⁹ ex pluribus iniurijs mihi illatis.l.ꝑtor edixit.§.si mihi plures.ff.de mino.Imo tūc sunt actiōes plures speciei

eiusdē:necdū3 q possis oēs cumulare vno libello:imo coge
ris hoc facere ad petitionē aduersarij gratia minuēdi anfra
ctus litiū:vt.d.l.nō ē nouū.z.d.§.si mihi plures.z vtrobiq
p Bar. Si aūt non sint eiusdē speciei sed diuersa:vt si ea
mihi obligatus ad stichū ex ppria stipulatōe z ex testō vt ex
cā hereditaria tunc in diuersis libellis vtrāq intētare pos
sum.l.si is q stichū.ff.de acti.z obli. Et etiā in eodē libello si
tendunt ad eundē effectū.vt si a te herede me ignorāte emi
seruū mihi legatū certe possum post pciū solutū z ante solu
tū z ante traditionē supueniēte scia legati agere ad eū actōe
ex testō z exēpto ad restōnē pcij.l.eū hmōi.§.qui seruū.ff.de
leg.j.z hoc tz Bar. Fallit autē hec regula cumulationis qn̄
sunt tales actōes quap snia lata in vna obstaret exceptio rei
iudicate in alia:vt qz sunt eedē psone z eadē cā agēdi:lz di
uerse sint actiones:vt.l.querit.z.l.cū de hoc.ff.de excep.rei
iudi.vt.l.duobus.§.exceptio.ff.de furtior.z quo casu snia
excluderet eo casu z litis pendētia impedit.l.iulianus.ff.de
pdi.inde. Et ideo in petitōe rei nō pōt principalr cumulari
petitio fructuū.l.accessorie sic.qz snia lata in rei vēditiōe pa
reret exceptionē in petitione fructuū principalr intentata.l.
finiū.z ibi no.ff.de excepti. Sola ergo variatio actionis seu
formule nō facit videri rē diuersam vt qs possit nole agere
snia lata vel cumulare pendēte iudicio.l.si actor.ff.de iure
iurā.sic actiones pueniūt in cā z in effectu.l.q in heredē.§.
eligere.j.respōso.ff.de tribu.z.l.nemo ex his.§.quotiēs.ff.
de reg.iu.z dic vt dixi.s.in materia libelli mutatiōis. Scdo
fallit qn̄ sunt tales actiones que electione tollunt pp ptrarie
tatē siue sit ptrarietas in origine vt falsuz z inofficiosuz:vt.l.
eum qui.z.l.ptra maiores.C.de inoffi.testa.siue in effectu z
exercitio.l.j.C.de furtis.z.l.j.C.si seruus extero. Siue sit cō
trarietas in effectu z in origine vt cā testamēti z intestamēti
vt.l.fi.C.de pdi. Et ideo si legatus vult cumulare in eodē li
bello actionē ex testō z actionē rei vē.ad petēdū rem legatā
nō admittit cumulatio.sed dz eligere alterā cū p vnā dicat
dñium sibi ppetere p aliā nō:vt.l.cū filius.§.varijs.ff.de le.
ij.nisi essent plures hedes testōris:qz tunc agi ptra vnum ex
testō z rei ven.ptra aliū pōt:vt no.glo.z ibi p Bar.psonalis
aūt z hypothecaria tanq̄ accessoria hn̄ pūt eodē libello cu
mulare.vt in auc.de fideiusso.§.neqz. Quo autē tpe debeat
fieri electio actionū.dic q tpe porrecti libelli.vt no.glo.in.d.
§.varijs.nisi incertitudo veniat ex facto aduersarij.l.j.§.qd
aūt.ff.quop legatop.sed qd si aduersari⁹ nō opposuit acto
ri q eligeret an pcedat iudiciū glo.tz q sic.in.l.j.§.si.alr est
l.ij.ff.qn̄ actio.de pecu.z tunc fiet pdēnatio in actōe que cō
tinet minorē quātitatē.fm Spec.in ti.de libelli pcep.§.iam
nunc.ver.sed cū ex his z in ti.de acti.z peti.ver.notandū est
vbi ponit plures qōnes de hac actōe faciēda. Tertio fallit
si sint actiones ex cā lucratiua.qz cū non pūt in uicē cōcurre
re due cāe lucratiue lz sec⁹ sit si vna esset lucratiua.alia nō:
vt.l.oēs debitores.cū.l.sequēti.ff.de act.z obli. Sic nec ad
mittit cumulatio actionū p quas pueniret ad illud ar.l.ora
tio.ff.de spō. Quarto fallit qn̄ sunt tales actōes quap pdē
natione si ex actōe facta ex vna ptingit liberatio ex alia.l.j.§.
fi.ff.si.reg.als si fa.fur.fe.di. Quinto fallit rōne maioritatis:
vt est cā status vel criminalis que tanq̄ maior facit interim
cessare aliaz minorē donec ista maior expediat:vt.l.fi.C.de
ordi.iudi.z.l.per minorē.ff.de iudi.hinc est q si accusat⁹ de
homicidio z puictus p testes iterum accusat de falso accusa
tores suū vel etiā testes.fm opinionē multop interiz dz sup
cedi in cā homicidij nec tps iudi.datū a statuto ad cāz finiē
dā sub pena.p.l.fi.C.de adul.z.l.si cū ipse.ff.de excusa.tu.qz
statutū recipit deliberatōem fm ius cōe.l.si fui.C.de nota.
z iusta z necessaria semp itelligunt excepta.l.si cui.ff.de fui.
z.l.q̄q̄.ff.de ritu nup.z de hac qōne dic p Cy.in.l.j.C.qui
accu.non poss.z p Saly.in.l.si docueris.C.de fal. Quito fal
lit fm Bal.in hac iter quas est ordo vt prio debeat pponi
vna q̄ alia q nō possunt pricipaliter cumulari. Sed secūda
cōditionaliter pponi pōt vt actio ad exhiben.z rei vē.vt no.
in.l.j.ff.de iterrog.act.z dixi.s.l.§.pterea i formula actōis ad
exhibēdū z querela inofficiosi testamēti petitio hēditatis.vt
nota l.l.que de inoffi.ff.de inoffi.testa.z i.c.raynaldus.extra
de testa.vbi admittit libell⁹ cōditiōalis si peto rē.z si ptradi
xerit peto penā vt ibi notat i vbo inuenirēt.possent alie fallē
tie plures addi.de qbus p Bar.vide i.d.l.edita.C.de edē.
sed sub predictis cōprehēdi possunt z iō potes cōcludere
duas gulas i mā cumulatōis vnā pmissiuaz copulatiue hoc
modo vbi sicut plures actōes ptrarie vel que electōe nō tol
lunt z in qbus snia lata i vna nō pareret exceptiōez rei iudi.
in alia ibi admittit cumulatio. Et alterā regulā phibitiuam
disiunctiue hoc mō vbi sunt plures actōes ptrarie vel que
electione tollunt.vel in quap snia absolutoria lata parit ex
ceptionē rei iudicate i alia ibi cumulatio impedit:de qbus
regulis z tota materia cumulationis.vide per Dy.in deā re
gula.nullus pluribus.lib.vj.z per Cy.Bal.z Saly.in.d.l.
edita. ¶ Nūc videam⁹ aliqua que hic dicit Jo.fab. Et pri
mo querit an libellus possit emēdari in falsa latinitate vel in
pgruitate vel dicit q sic qñcūqz ante sniam:qz libellus ē de
actis iudiciarijs.vt in.c.qm̄ cōtra falsam.de pbationibus.z
verba actoris possunt pbari mutari tenore pseuerante.vt.l.
actop verba.ff.de re iudica.ergo z libellus. Secūdo qrit.nū
quid libellus possit mutari in alijs q̄ latinitate:materia non
mutata remanētib⁹ eadē cā agēdi eisdē rebus z actionib⁹.
z dic q sic.z iō in libello rei vendi.in quo dicit rē actor sim
pliciter ad se ptinere:pōt dicere ex cā emptōis vel similibus
per.d.l.edita.qz hoc appellat pot⁹ declaratio que pōt fieri
in articulis.vt plene not.Spec.de testi.§.videdū. Tertio q
rit vsqz ad qd tempus mutare licet.z rñdet q fm glosatores
z modernos licitū est vsqz ad litē ptestatā siue mutet augen
do.vt hic in.§.si min⁹.siue mutet de vna in alterā.vt hic in
§.sigo autē.prio respōso.siue mutet actio vt in secūdo rñso.
nō autē post litē ptestatā. Et rñdent ad hūc tex.qui dicit qs
qui pōt mutare in eodē iudicio.z corā eodē iudice.qz dicit
idē iudiciū pp idētitatē psonap.vt in glo.sed certe dicit ipse
hec expositio z hic intellect⁹ facit violētiā lfe.qz nō pōt dici
idē iudiciū vbi mutatur instātia iudicio:vt.l.in delictis.§.si
detracta.v.donec.z.v.sequē.ff.de nova.z.l.cū apud.z.l.cū
qrebat.ff.iudi.solui. Cum igit hic tex.dicit in eodē iudicio
opz intelligere.i.in eadē instātia:alr nō diceret idē iudiciū
mutata re vel actiōe.q̄uis psone iudicis z partiū eēnt eedē
per iura allegata.s. Dicit ergo hūc tex.intelligēdū esse sim
pliciter:vt iacet.videlz:vt si minus petij possum in eodē iu
dicio z in eadē instātia petere plus si debeat ex eadez cā:z
ex eadē actione sine nouo libello z sine nouo pcessu cū non
mutet cā agēdi nec mutat actio nec prima petitio deserit:z
hoc expsse dicit iste.§.si min⁹.z dictus.§.si detracta.vbi du
rante instātia auget z diminuet:qz nec cā radicalis agendi
nec actio mutat q̄uis pdēnatio possit fieri maior vl minor.
z hoc probat expresse.ff.de doli exceptione.l.apud celsum.
§.itē querit.ff.de doli exceptione.z.C.de appe.l.amplior.
que.l non est restringēda ad vniuersalē actionē.vt.l.filius.
in fi.de le.iij. Et erit modus practicādi planus fm Jo.fab.
qz dicam i pcessu quādocūqz ante sniam hoc modo.videlz
cū peterē decē a tali ex venditione talis rei.z postea cōperi
rem venditā fuisse.xx.peto ipsam rem i eadem causa i alijs
decē:z sic viginti cōdēnari. Nec est opus nouo libello nec
etiam noua litis ptestatiōe cum semel fuerit cōtestatiōe sup
eadem causa vēditionis z actionis que non mutat:z sic pro
pter tale augmentū. Sed super causa an talis vēditio facta
fuerit vel non in qua consistit factū pricipali nō oportet fieri
nouam litem p hunc.§.z facit.ff.de iudi.z.l.tam ex ptracti
bus.§.ti.j.§.in rē aūt dñi.z hec plana vbi actor petijt postea
illud plus in pcessu. Quid aūt si nō petijt sz testes vel instru
dicūt de maiori summa:an vero ēt i iu nō petita.sz pbata.gl.
tenet q in petita solū.in.l.verbū oportebit.ff.de vb.sig. Ap
paret igit fm Jo.fab.istū.§.simplr pcedere vt in eadē instā
tia sine alio libello possit fieri pdēnatio de adiūctoqz nimiz
quia est

q: est modica mutatio cum sit eadē res tā et actio siue actor fuerit sciēs siue ignorās. vt hic in glo. j. Si aūt mutaret res vel actio. vt in hoc. §. sigs aūt. tūc rōne erroris interueniētis est idē. s. vt in eadē instātia similr possit fieri cōdēnatio pbato errore q pōt reuocari et corrigi vsqz ad sniaz. ff. d interro. acti. l. de etate. §. q iusto. et C. de iur. et fac. igno. l. error. et hic est intellect⁹ huius. §. sigs aūt. fm eu3. Et intellige de errore isto ex facto alieno. vel ex suo vbi ē pbabilis ignorātia: vt. l. de etate. §. pallegato. et. l. hmōi. §. q seruū. ff. de lega. j. d3 tn̄ in diffinitiua fieri absolutio de plus petitio maxime si fuit facta mutatio post litis ɔtestationē per. l. j. C. si aduer. rē iudicatā. Sed qd si mutaē vtraqz. s. res et actio: tūc dicit Jo. fa. reqri nouū libellū et nouā litis ɔtestationē: in quo libello petaē errorē restitui et sup nouiter petitis condēnari. Et intelligēdi sunt isti. §. fm Jo. fab. qn̄ fiunt iste mutationes ante publicationē testiū: q2 post publicationē et vidiscita testificata nō pōt actor pbare sup eisdē articulis. vt in auc. q semel. C. d pbo. et in clemē. testib⁹. de testib⁹. Itē nec nouos articulos addere nisi ex cā iusti erroris: vt si velit mutare et agere iuxta formā testamēti nouiter repti: vt. d. l. hmōi. §. q seruū. et dabuntur noue dilationes si ex pmissis nō potuit esse plene instructus. vt hic in glo. in. v. in iudicio. Et hoc casu nō ɔdēnabiē actor in expēsis qn̄ iuste errauit q2 expēse nō debenē nisi pp calūniā. vt in auc. de iudi. §. op3. coll. vj. Sed nō calūniatur quasi iustā habuerit erroris cām. ff. de ho. lib. l. in seruitutē. §. j. Sed qd si error nō fuit correctus: vt si actor petijt ex cā depositi et testes pbāt ex cā cōmodati. Dicit idē Joā. q sic exigit correctionē erroris ibi. Errorē suum corrigere: als pp inepēa actionē succūbit. ff. si mensor fal3u3 mo. di. l. j. §. j. et extra de iudi. in. c. exalata. Et hoc verū nisi reus fateaē veritate3. s. rē habuisse ex cā cōmodati nō aūt depositi: put als pcessitqz in ɔfessum nulle sunt partes iudicis pterq̄ in condēnādo. et hoc no. Spec. d acti. et peti. ver. et quoqz l3 aūt supra dicta materia. Jo. fa. sit subtilis. tn̄ doc. nostri Bar. Bal. et Saly. et cōiter oēs sequunē opinionē glo. et ad dicta Jo. fa. studiosus indagator faciliter pōt respōdere ideo a lectura glo. nostrap nō discedatis. ¶ In glo. fi. in ver. corrigitur. in prin. ibi. in. §. oēm. dic trāsumptiue positū. C. qn̄ et quando iudex auc. qui semel. Et hec glo. ponit duo. Primo dicit q hodie quis cogiē pleqi actionē et causam in libello poitā: nec postea ab ea decedere: emēdare vl mutare per. d. §. omnem. et dictam auc. qui semel. Et sic isti duo. §. erant hodie correcti per dictum. §. omnem. et dictam auc. qui semel. Sed hoc doc. improbant in. d. l. edita. vt la3 dixi in. §. precedenti. in gl. q2 actor ēt inuito reo pōt emēdare et mutare ante litis ɔtestationē3 qn̄ equitas suadet: vt. d. l. edita. sicut pōt in totū renūciare: vt. l. postq̄ liti. C. de pac. l3 eni3 omni casu cōdēneē in expēsis nisi habuit iustā cām. vt no. p doc. in. d. l. edita. nec obstat. §. oēm. et auc. qui semel. q2 loquiē i casu diuerso et nō aduerso. Nā loquunē in renuente pcedere in lite et frustrante legē: nos aūt loqmur in emēdante vel mutāte et pāsistente in psecutiōe litis. Dicit tn̄ Bar. in. d. l. edita. q si actor post litē ɔtestatā vellet renunciare liti soli non posset inuito aduersario. p dictā auc. qui semel. secus si simplr renunciauit instantie q2 tunc pōtqz vl tunc renunciare iuri et cāe. Secus si simplr renunciasset liti: vt. d. l. postq̄ liti. C. de pac. Sed Saly. ibi t3 oppositū: q2 renūcians instātie simplr nō vl renūciare iuri et cāe. p glo. in. l. j. C. de pscrip. long. tēp. in glo. j. Scdo dicit glo. q cumulatio est pmissa nisi qn̄ exceptio rei iudicate vel electio actionis haberet impedire.

Sunt preterea.

¶ Hic est quīta diuisio pncipalis hui⁹ tit. vt dixi s. §. oī. s3 glo. hic dum facit duodecim diuisiōes se refert ad decē diuisiōes et nō ad sex principales hui⁹ tituli diuisiōes. Et si queras quare ista sexta diuisio cū sit principalis et textualis nō poniē in arbore. Jo. Rūdet Dy. q2 Joā. intendit determinare de natura actionū in arbore: istud aūt qd̄ dicitē hic. s. q actio dat ad minus q̄ ɔpetat nō est de natura actionis: sed venit ex accidenti q equitate extrinsecus suadente rōne psonap ɔtra quas iure speciali ɔpetunt nec ɔtra pētem vel dn̄m: vt hic in ver. vt eccle. et in ti. in prin. et. ff. de pecu. l. j. in pn̄. vel mixta rōne psonap qbus et ecōtra quas cōpetunt ob debitū charitatis. vel reliquias pstine societatis nr̄e vt est vxor qd̄ et maritus comes et filij. vt hic in verb. sed et siquis ɔcor. vel rōne honoris exhibēdi. vt hic in ver. sed et sigs. vel circuitus vitādi et finis litiū habēdi. vt in ver. cōpēsationis. vel pp̄ter misericordiā et inopiā psonap: vt in. §. fi. j. eo. nec obstat q Joā. nō in totū tractat de his que veniūt ex accidēti: vt. s. eo. §. sigs. v. sed. et. l. aquilia. et. v. ite3 mixta. et. §. tripli. ver. sed furti. q2 respōde q illud venit ex natura actionis cōcurrēte actōe hic ɔtra naturā et ex mero pūilegio. Et iste. §. hoc intēdit. In actione de peculio ex futura calculi cōputatione dependet inquātū debeat fieri ɔdemnatio. h. d. Libellus igiē hoc casu ē incertus et snia d3 eē certa quātū sit i peculio. Deb3 eni3 iudex curare certā ferre sniā3 l3 libellus sit incertus. vt. s. eo. §. curare. et ibi dixi in textu ibi cōdēnat iudex. l. ip̄m patrē et dominū. Filius aūt q pricipaliter cōtraxit teneē et si nō est soluēdo detrudiē in carcere3 nisi cedat bonis. l. cū et filij. C. qui bo. ce. pos. si aūt efficiatur sui iuris post obligatōem ɔtractā in patria ptāte: similr teneē insolidū nisi in sex casib⁹ in qbus teneē solū inquātū facere pōt. s. cu3 est emācipatus: exheredatus abstētus: dignitatē adeptus: et in adoptione datus. Itē sigs ex minima pte sit institut⁹: qui casus ponunē in. l. ij. ff. qd̄ cū eo. Et dicit Bald. in. l. si ex alio C. q cū eo. q ē optima cautela vt filiusfa. mercator multis inuolutus debitis faciat se emācipari: q2 nō tenebiē postea nisi inquātū facere pōt. per illā. l. in glo. j. §. ij. §. cū autē. dic. vt de de ista actōe de peculio et de eius materia put plene dixi. s. eo. §. in psonā. ver. actōes. et caueq2 qn̄ pater et dn̄s cōmittūt dolū nō solū de peculio s3 insolidū teneē nec habēt hoc bn̄ficiū. l. in bonefidei. ff. de peculio. et. l. si veru3. ff. de re iudi. et. l. iiij. §. q̄q̄. ff. q cū eo. sicut pdit pūilegiū qd̄ prius habebat fraude nō cōmissa. l. fi. §. de his qui in frau. credi. et idē in marito. l. etiā. §. j. ff. solu. matri. et dicā. j. ver. j. et idē i filio in casu quo tenebatur inquantum facere potest. l. s3 si ex parte. §. j. et. l. eum qui. ff. q cum eo.

Item si de dote.

¶ In actione de dote repetēda ɔdēnaē maritus inquātu3 facere pōt habita rōne ne egeat. hoc dicit vsqz ad. §. pp retētionē. Est igiē et hic libellus icertus et snia reddiē certa. vt dixi in pcedēti. §. ¶ Et not. q hoc pūilegiū qd̄ h3 maritus ne ɔueniaē nisi inquātū facere pōt ē psonale: q2 eius psona3 nō egrediē et sic nō trāsit ad hēdem. l. maritū. ff. solu. matri. Nisi solū ad filios cōes. vt hic in gl. et. l. cū autē. ad filios alterius mr̄imonij vel hēdes extraneos. l3 qdā3 tenuerūt ɔtrariū et male. in. l. ēt. ff. solu. matri. vt no. in. l. et si fideiussor. et. l. sciēdū. ff. de re iudi. Et idē in emphiteosi eccle vl feudo q nō trāseūt ad extraneos: nisi aliud sit actū. vt ē gl. ordinaria in. d. l. ēt. Et sicut hoc bn̄ficium daē viro: ita et ecōuerso. vt bn̄ficiū sit reciprocum daē vxori et vtriqz socero. q2 socer loco parentis habeē. l. rei iudicate. cu3. l. sequēti. et seq. ff. solu. matri. Et intellige q socer h3 hoc beneficiū. s. durāte mr̄imonio. secus si soluto. l. penul. ff. de iure do. et hoc nisi fuerit in dolo quod presumiē eo ipso q promisit quod non habet vel facere non potest per dictam. l. penul. que notabilis est ad hoc. Et similiter hoc priuilegium denegaē marito si sit in dolo vel lata culpa vt hic i glo. fi. et no. l. d. l. etiā. §. l3 et ibi per Bar. ff. soluto matrimōio. vel si negat dotē debitā vt dicā i soc. ro. §. fi socijs. j. e. ¶ Sed quero quis ē mod⁹ huius deductionis. dic q modus debet attēdi i duobus. s. i quātitate rei tēporis. In quātitate rei ispicianē facultates conditio psone. Nam si sit miles plus expendit q̄ rusticus. Item si habet officiū vel artificiū debet sibi cōputari. ff. de libe. ag. l. siquis a liberis. §. sed si filius. et ibi glo. et. l. siquis argētum. §. sed. et siquis et ibi glo. i ver. donauit. C. de dona. In quātitate tēporis deb3 attēdi cuius etatis sit. ff. ad. l. fal.

cidiā.l.heredītatē.ꝛ ſm illam debet iudicari.ſm.Dy.ꝛ glo. l.l.maritū.ff.ſoluto matrimonio. Item limita.ꝛ intellige hūc. §.vt habeat locū vbi res dotalis nō extat.ſi aūt extaret qd debet ſolidū debet reſtituere.nam tunc eſt dolus eo ipſo ꝙ habet rem ꝛ reſtituere non vult.vt.ff.de pecu.l.i bonefidei. Itē quid ſi nō extat res data ī dote.ſed extat alia res ex illa acqſita an maritus habeat beneficiū deducēdi ne egeat dic ꝙ non per.l.vxor marito.ff.de dona.inter virū.ꝛ vxorē.ꝛ.ff. ſoluto matrimonio.l.ſi cum dotē.§.ſi.ꝑſertim etiā qꝛ dos quid vniuerſale cēſet.ff.de impenſis.l.q.dicit ꝛ colligitur ff.de iure do.l.ſi ex lapidicinis.ꝛ no.ff.ſolu.ma.ī rubrica.ꝛ ī vniuerſalibus preciū ſuccedit loco rei.ꝛ ecōtra.ff.de peti. hereditatis.l.ſi rem.precium.Itē etiam intellige hunc.§.vbi maritus conuenitur actiōe de dote. Quid aūt ſi conueniat hypothecaria vel ex ꝓmiſſione expreſſa vel alia actiōe vide tur idē.ff.de cōſti.pe.l.ꝙ ſi maritus.ꝛ.ff.de re iudi.l.nō tm̄. ꝛ.ff.de fideiuſſoribus.l.tutor. Sʒ ꝯtra facit.ff.de neg.geſt. l.diuortio.ſup hoc pōt dari generalis ſolutio ſʒ Dy.ꝙ ꝯue nitur maritus ex delicto ꝛ non gaudet hoc priuilegio.qꝛ de lictū non debet eſſe cauſa premij.d.l.etiam.§.licet.ff.ſoluto matrimōio.ꝛ.ff.de re iudi.l.ſi reum.aut ex contractu dotis aut ex alio.ſi ex ꝯtu dotis aut actione de dote aut alia. Si actiōe de dote claꝝ eſt ꝙ gaudet.vt hic. Si alia aut illa ſuc cedit in locū actionis de dote ꝛ gaudet.d.l.ſi maritus.ff.de ꝯſtitu.pecu. Aut nō ſuccedit ſed ꝑꝑ culpā mariti in aliā de uolui ꝛ tūc nō gaudet.d.l.diuortio.ff.d neg.geſt. Si vero ex alio ꝯtractu ꝯueniat:qꝛ pōt fieri ꝯtractus inter viꝝ ꝛ vxo rē:niſi donatōis vel eius dōnationis cā colore queſito:vt.l. ſi ſpōſus.§.circa.ff.de dona.inter viꝝ ꝛ vxo. Tunc aut qrit ꝯſtante mr̄imonio.aut eo ſoluto pōo caſu gaudet hoc priui legio.ſcdo nō etiā ſi durāte mr̄imonio ꝯtraxit.per.d.l.diuor tio.ꝛ ita no.in.d.l.nō tātū.ſed certe illa lex nō multū facit:qꝛ ibi ꝯuenit ex quaſi ꝯtractu inito ſoluto mr̄imonio.vt ibi pʒ vnde ꝓbabiliꝰ videt dicēdū indiſtincte ꝙ quacūqʒ actione ꝯueniat pro dote ſiue actione de dote:ſiue alia in eius locū ſuccedēte ꝙ gaudet hoc bn̄ficio.ꝛ idē ſi alia actione ex quo cūqʒ ꝯtractu deſcēdēte inito durāte mr̄imōio:ſiue ꝯueniat durāte mr̄imonio ſiue poſt. Sʒ ſi cōueniat ex ꝯtractu inito poſt vl quaſi ꝯtractu:tūc nō gaudet ꝑſertim vbi culpa eius redarguit:vt.d.l.diuortio.de quo ꝑ Bar.l.i.maritū.ff.ſolu. matri.ꝛ ꝑ Ange.in.l.nō tātū.ff.de re iudi. Sed qd ſi maritꝰ nihil pōt ſoluere qn egeat dic ꝙ ſimilr hʒ priuilegiū vt nihil ſolide teneat cū lex indiſtincte loquat:ꝛ qꝛ qui nihil pōt mi nus pōt.ff.de tribu.l.illud.§.minus.ꝛ.ff.d fideiuſſo.l.amiſſi nā qd nihil eſt minus eſt.l.verbū.ff.de ver.ſig. Et ideo ꝯuē tio facta inter duos vt q curret ſoluet tātū impleť altero nō currēte:vt no.in.l.ſi rē.§.ſiqs ſponſionis.ff.de ꝑſcrip.ver.ꝛ ecōuerſo q in totū ꝯtra facit dicit amplius ꝯtra facere:vñ ſi iudex ex forma ſtatuti dʒ reficere id qd condēnat in plus ꝙ̄ debeat tenebit etiā reficere ſi indebite cōdēnat in toto.ſm Bar.in.l.ſi ſeruus.§.ſi ita ſcriptū.ff.de leg.i. Iſta tn̄ videt impropria locutio cū cōparatiuus nō relinquat formā poſi tiui ſui in ſuo termino.vt voluit glo.in.d.l.verbū amplius. ꝛ ꝑ Bar.in.d.l.illud.§.minus.ff.de tribu. Itē qd ſi mulier nihil hʒ niſi illā dotē:ꝛ illa eſt neceſſaria tota ad alimenta ip ſius:dic ꝙ tūc durum eſſet eam cogere de ſuo nutrire.ff.de libe.agno.l.ſiqs a liberis.§.penul. Eſſet enim hoc ꝯtra cari tatē que eſt vt omnis ordinata caritas incipiat a ſeipſo:vt.l. ꝑſes.C.de ſerui.ꝛ qd vni auferť ꝛ alij dareť ꝯtra.l.ſi.§.exce ptis.C.qui po.in pigno.habe.ſm Bar.in.l.maritum.ff.ſo luto matri. Itē qd [a] ſi maritus hʒ liberos ꝛ familiā ſuam quā educare de neceſſitate hʒ nunqd in deductiōe ne egeat haberi debeat ꝯſideratio familie.vr ꝙ ſic.ꝑ dictā.l.ſiqs a li beris.§.nunc tamē.l.ij.ff.de vſu.ꝛ habitatiōe. Sʒ ꝯtrarium eſt verum:qꝛ nō hꝫ rō eris alieni niſi in donatore:vt.ff.de re iudi.l.inter eos. Itē nunqd [b] gaudet maritꝰ hoc ꝑuilegio ꝯtra ſicium:qꝛ hic dicit de muliere agente.dic vt.l.nenſenius. ff.de re iudi.ꝛ.ff.de iure do.l.extraneus.nā ſi maritꝰ ꝓmitit

[a] Itē qd. Addō hic do. Are.l.ij.col. poſt me.ver. qd ſi maritꝰ.

[b] Itē nū/quid. Adde hic Are.latiꝰ diſtinguētē.

qd dʒ:qꝛ intelligiť qd dʒ.ſ.cū effectu:vt.l.prior.ff.ſol.matri. ꝛ ibi no.glo.ſecꝰ ſi ꝓmittit decem que dʒ:vt.d.l.nenſenius. Sʒ quero qn̄ ago ꝯtra eū qui teneť ſolū inquātū facere pōt dēat petere ſimplr in libello cū ꝯdēnari ad certā quāti tatem:an vero inquantū facere pōt.dic ꝙ ꝓcedit libellus in quo petiť ꝯdēnari ad certā quātitatē:ꝛ cōuentus poſtea in ſui exceptiōe ante ſniam vel poſt allegabit ſuū priuilegiū:vt l.ex diuerſo.§.ſi.ff.ſol.ma.ꝛ ꝑ Bar.in.l.maritū.ff.e.ꝛ.l.ſunt qui.ff.de re iudi. Itē an huic bn̄ficio poſſit renunciari ꝑ pa ctum factū ſoluto mr̄imonio. Bar.tʒ ꝙ ſic cū Guil.de cu. lʒ Dy.fuerit ī ꝯtraria opiniōe.in.l.alia.§.elegāter.ff.ſo.mr̄i. Itē an hec exceptio ſit dilatoria vel ꝑemptoria dicam.ī.de excep.§.appellať.vbi eſt glo.ꝛ.l.inter eos.ff.de re iudi.

Propter retentionē.

Propter impenſas fa ctas a viro ī re dotali dos minuiť nec inſolidū reſtituit.h.d. vſqʒ ad.§.ſʒ ꝛ ſiqs. Et intellige hunc.§.qn̄ in dote erat data pecunia ꝛ fundꝰ eſtimatꝰ:qꝛ tunc ꝑꝑ expenſas neceſſarias factas in fundo ipſo iure ſit diminutio in pecunia.vt hic ibi quaſi ipſo iure.ꝛ.l.qd df.ff.de expen. Si aūt ſolus fundus eſtimatus eſt in dote:tūc bn̄ pōt retineri ꝑꝑ impēſas neceſſa rias donec mihi reſtituať:ꝛ ita ēt pōt intelligi lʒ nō poſſit re tineri ꝑꝑ expēſas vtiles.l.i.§.ſʒ nec ob īpenſas.C.d rei vxo. actio. Sed fundus nō deſinit eſſe dotalis lʒ ſint facte tot ex penſe que equiualeāt toti fundo:qꝛ abſurdū eſt diminutio nē corporis fieri ꝓpter pecuniā cū nō admittať cōpenſatio ſpeciei ad quātitatem.vt plene dixi ī.eo.§.in bonefidei. Et hoc expreſſe dicit vlpianus in.d.l.qd dicit.lʒ ſceuola cōtra glo.hic.ꝛ.d.§.ſed nec ſceuola.dixerit oppoſitum:vt.l.ſi io.§. quod dicit.ꝛ.d.l.ſi io.corrigiť per dictam.l.quod dicitur.ꝛ hoc tʒ ibi glo.magna.in ver.vel qd dicit in.l.ſi io.ꝛ idē tenʒ Bar.ibi.ꝛ Butrig.ꝛ Saly.in.d.§.ſed nec. Licet alij multi doctores tenuerint opinionem ſceuole.dic ergo hic in glo. magna ibi.tūc ipſo iurē deſinit eē dotalis.dic imo nō deſinit ſʒ bene pōt petere impēſas vel retinere fundū donec ſibi re ſtituanť impenſe.per.d.l.qd df.ꝛ.ō.dixi in eadē gl.ibi ꝛ hic in neceſſarijs.ſubaudi ꝛ in his expēſis que fiūt ad ꝑpetuaʒ rei vtilitatē.ſecus ſi ad tēpus.l.iij.ff.de impēſis.in eadē glo. ibi.ſi mādato mulieris fecerit repetunť. Sʒ inquātū repetū tur iſte impēſe vtiles facte a viro in re dotali.glo.non decla rat:iō dic ꝙ aut de mādato mulieris ſunt facte aut ſine man dato. Primo caſu vir faciēs impēſas omnes repetit.vt.ff.d impēſis.l.vtilium. Scdo caſu ſubdiſtingue aut mulier erat vtroqʒ tpe nō ſoluēdo.ſ.tpe expenſaꝝ:ꝛ tpe repetitionis:aut vtroqʒ tpe non ſoluēdo.ſ.tpe expēſaꝝ:ꝛ tpe repetitionis:aut vtroqʒ tpe erat ſoluendo:aut altero tātū tpe ſi pōo caſu oēs repetit.C.d rei vxo.actiōe.l.i.C.ſʒ nec ob impēſas. Secūdo caſu nullas repetit.vt.d.l.vtiliū.ſʒ dať facultas tollendi ſi ꝓ deſſe poſſet id qd tollereť.vt.ff.de rei ven.l.in fundum.hoc enim caſu cū mulier ſit nō ſoluēdo cū habeat ſolā rē dotalem nō poſſunt dici vtiles impēſe nec ꝑꝑ eas cogať re carere.vt d.l.vtilium. Tertio caſu qn̄ vno tpe erat ſoluēdo.ſ.tpe facte impēſe ꝛ nō tpe repetitiōis:ꝛ tūc ſimiliter repetunť:qꝛ ſuffi cit vtiliter eſſe ceptū.vt no.in.d.l.vtilium.ꝛ ibi per Barto.

In eadē glo.niſi mādato mulieris imo ēt ſi cū mandato ꝛ volūtate mulieris vir faciat impēſas volūtarias ō repetit ſʒ ꝯpetit ei deductio ſine leſione prioris ſtatus rei:vt.d.§.ſʒ nec ob impēſas.ꝛ in.l.volūtarijs.ff.de impēſis.ꝛ hoc niſi fu iſſet res venalis.vt co.ti.l.ꝙ ſi.qꝛ tūc magis dicunť vtiles ꝙ̄ volūtarie.ꝛ hoc ē ſpāle in muliere. Sʒ ab alio cuius volūta te expenſe voluntarie facte fuiſſent in re ſua bene repetunť l.ꝙ ſi filius.§.ſʒ ſi mutua.ff.de in rē verſo.in ſi.eiuſdem glo. Dic ꝙ predicta diſtinctio ꝓcedit vbi ꝯſtat ꝙ nō donādi aīo vir fecerit expēſas:ſi aūt ꝯſtaret ꝙ aīo donādi vir fecerit īpē ſas tūc impēſe facte ī faciēdo repetunť ſi mulier ſit ſoluēdo ꝛ ſunt vtiles:ꝛ expenſe ſint magne.l.ſʒ ſi moro.§.ſi.cū.l.ſeq. §.de dona.iter vi.ꝛ vx.ꝛ no.l.i.ol.ff.de īpēſis.ſʒ ī reficiendo vʒ dōatio in tātū ꝙ̄tum refectio edificij poſtulat.l.ꝙ ſi vir.ff. de dona.

de do.inter vi.ꝛ vxo. Et an expēse sint magne vel parue relinquit arbitrio iudicis suspectis facultatibus ꝛ cōditionibus ꝑsonarū.vt.no.l.d.l.omnis ꝛ hec ꝓcedūt qñ facit expēsas i rebus dotalibus. Si aūt fecit in ꝑsonā mulieris.dic.vt l.l. ꝙ in vxorē.C.de neg.gest. nam si mulier fuit infirma aut in īfirmitate ꝓpter quā nō fuit subducta a seruitio.viri: ꝛ tūc vir dꝫ facere expensas īfirmitatis.arg.l.sicut.ff.de pe.lega.ꝛ l.in rebus.§.possunt.ff.cōmo. Si aūt fuit subducta a fuitio viri tūc si habet dotē sufficiētē ad dictas expēsas tenet facere ex dote.l.si cū dotē.§.sin autē i seuissimo.ff.solu.matri. Si nō hꝫ dotē vel dos nō sufficit tūc maritus nō tenet sed pater vxoris l cuius ipsa est ptāte ad quē etiā spectat īpēsa funeris hoc casu vt.l.ꝙ si nulla.ff.de religi.si autē nō habet patrē vel aliū q ad hoc teneat tūc bene tenet maritus.vt.d.l.ꝙ si nulla. Quid aūt si vir facit expēsas in litigādo [a] ꝓ re dotali defendēda vel recuperāda an illas repetat gl.l.l.j.ff. de impē.videt tenere ꝙ non repetit. Idem i spec.de dona. inter virum ꝛ vxo.§.formatus.ver.illud queritur. Sed hoc videt durū vbi maritus noluit donare q non tenebat ministrare dictas expēsas.vt no.Inn.l.c.per vestras l.c.si.i fi.de dōs.īter vir.ꝛ vxo.pro quo facit.l.j.ver.sumptus.C.de bo. mater.Bar.in.d.l.j.de expēsis.dicit ꝙ si maritus acceperit nomē debitoris estimatū in dotē.ꝛ sic ē piculū.vt.l.si nomen ff.de hēdi.vel act.ven.tūc nō repetit impēsas:secus si simpliciter recipit:q2 tūc intelligit esse in dotem quā ꝯsequi poterit deducta impensa.ar.eius qꝺ no.gl.in.l.ꝑ diuersas.C.man.

Sed ꝛ siquis. ¶ Actio que dat ꝯtra ꝑrem patronū sociū vel donatorē dat solū inquātū facere possunt.hoc dicit vsq3 ad.§.ꝯpensationes. Habēt ergo oēs isti beneficiū ne ꝯueniant nisi iquātū facere possunt.vt hic.ꝛ.l.sunt qui in id.ff.de re iudi.ꝛ hoc bñficiuꝫ operat vt ille cui competit si habeat necesse cedere bonis:q2 cū nō teneant vltra quā facere possunt habita rōne ne egeat:nō pōt pro tali debito incarcerari. Itē post quadrimestre tempus nō tenet ad vsuras centesimas.vt not.gl.l.l. in ꝯdemnatione.ff.de reg.iur.ꝛ intellige textuꝫ cū dicit cum patre suo.l.vtriusq3 sexus in infinitū.vt no.ff.de re iudi.in.l. patronus. Sꝫ quid si agat pater cū filio vel aliis descendētibus emācipatis:q2 cū existētibus in sacris id est in potestate non pōt agere.vt.l.lis nulla.ff.de iudi.videtur idem cum tunc beneficiū debeat eē reciprocū.ff.ꝙ qsq3 iur.l.j.sicut diximus de marito ꝛ muliere:vt.s.eo.v.si de dote.ꝛ q2 pater tenet alere filiū etiā emācipatū:vt.l.si qs a liberis.ff.de libe. agno.ꝛ sic vel interest si filius deducat cū esset ꝑ aliā viā habiturus.ff.de vul.ꝛ pup.l.si filius. Sed qd [b] in fratre an hēat hoc bñficiū glo.tꝫ ꝙ nō in.l.verū.ff.ꝓ socio.quā ibi sequit Bar.ꝛ Bal. Sed Io.fabri tꝫ oppositū ꝙ pater hēat hoc bñficiū supposito ꝙ frater teneat alere fratrē.vt tꝫ glo. in.l.j.C.de alen.libe.ꝑ hanc rōnē ꝯcludit ꝙ frater gaudeat hoc bñficio ꝛ idē dicit in dño ꝛ vasallo se inuicē alere debētibus. Et hoc videt quasi expssuꝫ de no.feu.col.x.ꝛ ibi per Bar.ꝛ Bal.in.l.alimēta.ff.de libe.agno.ꝛ idē videt in patrino ꝛ filiolo:ita enī diligere dꝫ hō eū quē suscepit ð sacro fonte sicut patrē:vt in.c.ita diligere.xxx.q.iij. Et idem in patrono eccle cū debeat ali ab eccla que lꝫ paupib' subuenire debeat:tū pinguius ꝛ abundātius huic patrono subuenit. xvij.q.vij.c.qcūq3.ꝛ not.in gl.magna.ea.q.ꝛ cā.c.pie mētis. Et idē in ꝑlato si subdit' eū ꝯueniat a fortiori rōe ꝙ ille gaudet priuilegio celestis militie.vt no.in.l.miles.ff.de re iudi. Et idē videt de rectore curato si parrochianus eū ꝯueniat. per ꝑdicta. Nō eni pōt clericus ꝓ debito carcerari:vt in.c. ꝯueniat.de fideius.extra lꝫ Oldra.tenuerit oppositū.per.c. oldradus.de solu. Sed dic ꝙ ibi non opponebat hec exceptio.vt ibi no. Et idē in aduocato.vt no.l.d.l.miles.qꝺ pōt ꝓcedere si hēat salariū a publico.ꝑ not.l.l.si.C.ð inoffi.test. Et idē de scolari doctore vel magro nō eni pōt doctor capi ꝑsonalr nec pro armis rimari.l.medicos.ꝛ ibi ꝑ Bar.C.de ꝓfes.ꝛ medi.lib.x.ꝛ dixi.s.eo.§.in ꝑsonā.in.v.meū aūt. In formula actionis in factū ꝯtra filiū vel libertū vocātē parentē vel patronū in ius sine venia. Et hec vera si miles:aduocatus:doctor ꝛ ꝑlatus ꝯueniant ex ꝯtractib' artē ꝯcernentibus.vt sentit glo.in.d.l.miles. Itē vex hoc si tales ꝑsone cōueniant ex suo ꝯtractu vel facto alterius:vt.d.l.vex.§.pater ꝓ socio.ff.ꝓ socio. Itē qꝺ hic dicit cū ꝑsono ꝛ idē si patronus agat cū liberto:vt.ff.de lib.agno.l.alimēta. Itē dia ista intellige nisi ille q vult vti hoc bñficio fuerit ingratus:vt.d.l. alimēta.ꝛ.C.de alen.libe.l.si.cū ibi not.in glo.in.v.idē si socius. ¶ Quero si socius cōueniat alia actione ꝙ societatis an habebit hoc bñficiū satis videt dicēdū ꝙ sic.si tñ hoc sit occasione societatis ꝛ agat in ꝯtractu inito durāte societate vt in simili dixi.s.eo.§.si de dote. Quid aūt si socius ageret reali vendicādo partē rei quā socius possidet an hēbit hoc bñficiū.puto ꝙ nō.ꝑ no.in.d.§.itē si de dote. Sed an hoc sit verum de socijs oiuꝫ bonoꝝ tñ:dic ꝙ ēt cōuenit socio vni' rei.d.l.vex.in ꝑin. Nec obstat.ff.de re iudi.l.sunt q putant q2 subaudit ibi maxime.vt ibi not.ꝛ ar.istoꝝ pōt dici idem fm Ju.fa.de plurib' canonicis vel cantoribus eiusdē monasterij ꝛ pluribus scolarib' habitantib' in eadē domo pro qbus facit generalitas illius tex.de nouo feudo in princ.ista enim ꝯueniūt bonis moribus ideo extēdenda.ff.solu.mři.l. eleganter.§.si.ꝛ qꝺ no.in.d.l.patronus.ff.de re iudi. ¶ Et no.ꝙ hoc beneficiū qꝺ dat socio dat ita demū si cōfiteat se sociū.secus si negat.vt voluit hic glo.q2 negans id qꝺ est cā sui bñficij ꝑdit bñficiū.l.sꝫ habita.§.qꝺ aūt.ff.de re iudi.ꝛ.l. si vnus.in si.ff.pro socio.ꝛ.l.si dubitet.ver.ita demuꝫ.ff.de fideius.qꝺ limita si ꝑseuerauerit vsq3 ad litis ꝯtestationē:q2 ante pōt penitere:vt.l.electio.§.neq3.ff.de noxa. Itē limita si negauerit in specie:secus si in genere ꝑ litis ꝯtestationē negandu narrata ꝓut narrant.fm Bar.in.d.ver.ita demum. in vsi.idē si qs ex donatione sua. ¶ No.ꝙ donator hꝫ hoc bñficiū ne ꝯueniat nisi inquātuꝫ facere pōt habita rōne ne egeat in eo solo fit deductio eris alieni in rōne hmōi deductionis:vt.l.ꝛ ex hꝺdatū.ff.de re iudi.nō enim dꝫ esse sua liberalitas dānosa sibi.l.ne liberalitati.ff.de re iudi.ꝑ quā.l. determiat. Ja.de bel.ꝙ si aliqs donauit eccle oia bona sua retento vsufructu donec viuet ꝙ nō poterit ꝯpelli ad ꝑstandum cautionē de vtendo ꝛ fruendo arbitrio boni viri:que cautio alias prestari dꝫ nec potest per testōnem remitti.l.j.C. de vsufru.ꝛ.l.scire.C.vt in possessionem legatorum. An autem donatarius teneatur alere donatorem glo.sunt ꝯtrarie. vna est ꝙ non tenetur alere:vt.l.in condēnatione.ff.de reg. iuris. Alia est ꝙ tenet alere.vt.l.generaliter.C.de reuo.do. Et dic vt ibi ꝑ Dy.ꝛ Saly.ꝙ si est donatarius certe rei nō tenet:ꝛ ita loqt glo.in.l.in cōdēnatiōe.si aūt est donatarius certe quote bonoꝝ tenet alere:ꝛ ita loquit glo.in.d.l.generalr. ¶ Itē ꝯtro tex.hic dicit ꝙ donator hꝫ hoc beneficiū si ꝯueniat ex donatiōe sua. Sed qd si ꝯueniat ex donatōe alterius puta patris:dic ꝙ hoc bñficiū nō trāsit ad heredes.l. ꝛ si fideiussor.in si.cum.l.sequē.ff.de re iudi.nisi eēt de suis heredib':vt no.glo.in.d.l.si fideiussore.in si.ꝛ.l.etiā.ff.solu. matri.ꝛ hec vera in simplici ꝛ pura donatione. Quid aūt in donatione ob cām an habeat locū hoc bñficium:videtur ꝙ non:q2 illa nō est ꝓprie donatio nec liberalitas:ꝛ iō cessat rō dicte.l.ne liberalitate.ꝛ.l.diuus.ff.de reg.iur.vbi glo.limitat ꝙ donator hꝫ hoc bñficiū si ꝯueniat ab eo cui donauit sec' si ab alio.per.l.nā senius.ff.de re iudi.ꝛ facit ad hoc.l.ꝙ hoc bñficiū nō hꝫ locuꝫ in donatōe ob cām:q2 donatio ob cām nō reuocat ꝓp ingratitudinē:qꝺ secus ē in simplici donatōe l.si.C.de dona.reuocā. In ꝯtrariū facit q2 ꝓmittens pro dote ꝓmittit ob cām.vt.l.si donatari'.C.de ꝯdi.ob cās.ꝛ tñ hꝫ hoc bñficiū.l.penul.ff.de iure do.nec dicas ibi spāle in socero:q2 idē in quocūq3 extraneo.l.si extraneus.ff.de iure do. Primā ptē tꝫ Ange.ꝙ hoc bñficiū nō hēat locū in donatōe ob cām sꝫ solū i simplici donatōe.vt.l.sꝫ habita.ff.de re iud. Et rñdet ad id qꝺ dicit de donāte cā dotis:q2 si marit' agat ad dotē que est remansura penes eū tūc nō hꝫ locū bñficiuꝫ

[a] ¶ In legitimādo. Ad de h.d.Are. in.j.col.ver. quid si fecit.

[b] ¶ Sꝫ qd. Idē per omnia tenet hic do.Aret.

vt.d.l.nesenius.ff.de re iudi.secus si agat ad ꝯmodū vxoris: vt.d.l.si extraneus. ¶ Itē quero si donator post rē donataȝ ⁊ traditā reperiat postea possidere ⁊ donatarius eam petat an habeat donator hoc beneficiū.dic.vt.d.l.nensenius.§.fundū.ff.de re iudi. ¶ Itē quero cuius sit electio i tali deductōe fienda ne egat:vt si donator vult deducere res.que sibi magis placent:⁊ donatari⁹ vult sibi tradere alias res.dic ꝙ potius erit electio dōatoris fauore eius liberalitatē exercētis:dūmodo eligat res mediocres.vt.l.si quis argētū.§.i.C.de dōa.vel forte hoc totuȝ expediet iudicis officio.vt.l.si quādo.C.quomodo ⁊ qb⁹ ꝗrta pe debeat.li.x.⁊ qd ibi no.per.Bar. ¶ Itē quero [a] si dōatarius vult alere dōatorē in domo sua ad fines ne fiat deductio an dȝ audiri.vr ꝙ sic: qꝛ hec deductio fit solū pp alimēta que donatarius offert sicut ⁊ heredes viri possunt offerre mulieri eā alere in domo ipsoꝝ.iuxta notata.C.de rei vxori.act.l.i.§.similiqȝ modo.⁊ ff.vt in pos.lega.l.que legatariū.⁊ in Specu.qui filij sint legitimi.§.nūc videamus.Jo.fabri.tū dicit ꝙ hoc vr durū sic restringere hoc beneficiū legis qd cōcedit donatori deductiōeȝ ⁊ deductio fit de ipsis rebus.vt.l.linea margaritaꝝ.ff.ad.l.fal.dicit tū ꝙ si res essent indiuisibiles alter ipsoꝝ cogeret recipere ius suū in estimatōe.vt.l.nō amplius.§.fi.ff.de leg.i. ¶ Itē quero nūquid illud qd deducit erit ppetuū ⁊ transmittat ad hēdes extraneos qui nō gaudēt hoc bñficio: vt.l.sciēdū.ff.de re iudi.Jo fa.tȝ ꝙ sic:videlȝ ꝙ illud qd deducit remanent donāti pleno iure vt nihil restituat donatario ēt si donans perueniret ad pinguioreȝ fortunā.arg.l.videamus.ff.ꝙ metus cā.⁊.l.illicitas.§.fi.ff.de offi.presi.in cōtrarium tamen facit.l.iura.§.deficiētiū.ff.de mune.⁊ hono.

Compensationes.

¶ Exceptio ꝯpēsationis opposita extenuat debitū petitū.h.d.vsqȝ ad.§.cū quoqȝ. Et intellige ꝙ hec ꝯpēsatio fuit admissa ⁊ nō reprobat.l.ꝗ si in diē.§.si rōne.ff.de ꝯpēsa.si.n.fuisset reprobata tūc obstaret exceptio rei iudicate.⁊ nō posset plus opponi nec p viā exceptionis nec actionis:vt dcō.§.si rōnem. Et oportet [b] ꝙ expresse iudex reprobet qꝛ nō deberet illō de quo opponit cōpēsatio ⁊ ibi:als simpliciter cognoscēdo de exceptiōe cōpensatiōis vt nihil de ea expresse iudicādo nō ppterea videt sup ea tacite pnūciare sm Bar.in.l.snia.§.fi.ff.de neg.gest. Est enīȝ aliud exceptiōem ꝯpensationis oppositā nō admitti ⁊ aliud ipsam admissam ⁊ examinataȝ reprobari:qꝛ pmo casu nō obstat exceptio rei iudicate.scdo sic.l.i.§.qd igit.de ꝯtra.iudi.tutel.⁊ ibi per Bal.⁊ d materia compensationis dic plenissime:vt dixi.s.eo.§.bone fidei.

[a] ¶ Itē quero. Hic questionē ponit do.Aret.i fi.ij.col.

[b] ¶ Et opȝ. Idem hic tenet Aret.

Cum eo quoqȝ.

¶ Cedēs bonis habet beneficium vt in postea quesitis nō cōueniat nisi inquātū facere pōt.hoc dicit vsqȝ ad finē ista enim cessio non admittit nisi cedens cofiteatur debituȝ.vt hic i glo.⁊ iudicet omnia bōa.vt nota.C.e.l.i. Et effectus huius cessionis est ne debitor detrudat in carcerē. Itē vt in postea quesitis cōueniat solūȝ iquantū facere pōt vt hic dicit text.⁊.glo.⁊.l.i.C.e. Patet igit ꝙ pro ciuili debito quis potest incarcerari nec cedat bonis siue sit debitū priuatū.vt hic siue publicū.vt.l.nemo carcereȝ.C.de exact.tribu.li.x. Sed nūquid valet pactū factuȝ cum debitore.vt si non soluat ad tenpus statutū posset capi a creditore.⁊ in carcereȝ detrudi donec soluat. Cy.⁊ Bar.tenet ꝙ non.qꝛ est contra bonos mores.vt.l.alia.⁊.l.elegāter.ff.solu.matri. Et idem vult ipse Bar.in.l.ticio.§.ij.ff.de ꝯdi.inde.Bal.dicit ꝙ valeat pactū vt liceat ducere debitorem ad publicuȝ carcerem non autē ad priuatum. Non.enīȝ potest liber hō a priuato detineri donec soluat vel tādiu seruiat dōec soluat seu satisfecerit.l.obses.sm vnā lectu.C.de actio.⁊ obli.imo detinēs pdit debitū ⁊ tāndē soluit de tētio parētibus suis ⁊ corporalr punit.vt in auc.ibi posita.Fallit aūt in redempto ab hostib⁹.vt.l.ij.C.de capti.⁊ in scriptore q pōt poni in cōpedib⁹ vt scribat ⁊ cōpleat opus qd ꝯuenit:vel soluat inter esse ꝓut placuerit scolari:⁊ hoc est fauore studij ⁊ publice vtilitatis sm quosdā.vt est glo.sing.in.l.stipso.§.finalr.ff.d no.ope.nūc.de quo dic p Bar.in.l.stipsones nō diuidunt in.viij.q.prin.ff.de ver.obli. Itē fallit in obsidibus qui pro obseruatiōe pactoꝝ dant:vt in.c.exposita.de arbi.⁊ in.c.rescripto.de iureiur.⁊.xxiij.q.viij.c.vt pridē.in glo.in.v.obsides.licȝ glo.nostra dicat ꝙ de iure dari ⁊ retineri nō possunt sed de ꝯsuetudine vsurpatū est:vt.l.ij.C.d patri.q fil.distra. Sed nunqd retinēs clericū p obside etiā volēte sit excōicatus.vide p Inno i.c.nuper.de sen.excō. Itē adde ꝙ vltimū ⁊ subsidiariū remediū est carcer.s.vt qs ita demū posset carcerari cū nō ē soluēdo.l.iij.§.tutores.cū sua gl.ff.de suspec.tuto. Fallit aūt in eo q occultauit siue alienauit bōa i fraudē creditoꝝ.l.si.§.fi.ff.de his q in frau.credi. Itē in eo q tpe cōtract⁹ sciēter pmisit qd facere nō potuerit.l.penul.ff.d iure dot. Itē fallit in debitore fiscali ꝯtumace in soluēdo in quo pōt inchoari a captura.vt.d.l.nemo carcerē.⁊ ibi per Ang.plene de exac.tribu.li.x.⁊ p Bar.in.l.sacrilegij.in fi.ff.ad.l.iuliā.pecu. Itē fallit in crimine capitali qd ingerit penā corporalē vbi qs pōt capi a quocūqȝ etiā priuato in ipso flagrāti crimine.l.i.v.ne igit.C.de rap.vir.⁊.l.si qs in seruitute.in fi.ff.de furtis.⁊ ibi p Bar.in.d.l.sacrilegij dūmō ducat ad iudicē infra tps.qd no.in.l.capite quinto.ff.de adul. Et sic pȝ ꝙ in criminali nō admittit cessio bonoꝝ:sed q nō pōt soluere luat in corpore.l.i.in fi.ff.de penis. Et postq̄ luit lȝ in pinguiorē fortunā peruenerit non tū vexat qꝛ corporalis pena loco totalis satisfactionis succedit:vt no.regule Jo.and.in.c.peccatū.de reg.iur.li.vj. Cōuētus aūt actione iniuriaꝝ non cedet bonis q̄q̄ sit ꝯuētus ciuiliter sed pecuniaria pena cōuertet in corporalē:vt.d.l.i.facit.l.iij.§.quāq̄.ff.qd cū eo.⁊ qd no.in.c.oldradus.de solu. Itē nō gaudet hoc beneficio qui sub spe cessionis bonoꝝ debita cōtraxit.sm Cy.in.d.c.peccatū.facit qd no.Bar.de pfecto ꝯtrahēte multa debita ꝓpter aduentū impatoris ipm a suis debitis dissoluētis:vt l.i.ff.si qs testa.li.esse ius sue. Itē nec obligatus fisco ꝓpter honores vel munera ciuilia.l.ꝓpter honorē.C.q ho.ce.pos. Item nec obligatus ad factū potissime si non potest soluere interesse:qꝛ ad illud pōt cogi pcise.vt tȝ Cy.C.eo.l.i.⁊ ideo obligatus in instro guarētigiato hñte paratā executioneȝ ex forma statuti dictātis ꝙ debitor nō relaxat de carcerib⁹ nisi satisfaciat nō poterit cedere bonis.vt tȝ Ang.de cessi.bono.l.is qui bonis.qd ibi fatet Bar.esse verū in eo qui precise pōt ꝯpelli ad factū.ꝙ si qā sit vide p euȝ in pallegata.l.stipulatiōes nō diuidunt.in.viij.q.vbi recitat.vij.opiniōes fuisse in hoc articulo:an qs pcise posset ꝯpelli ad factū:an aūt post cessionē bonoꝝ sit loc⁹ penitentie.gl.⁊ Bar.tenēt ꝙ sic.in.l.pe.C.eo.qd est verū re integra.s.bonis nondū p creditores occupatis.vt.C.eo.l.ij. Item an cessio bonoꝝ impediat litis ꝯtestationem si debitor nō vult rñdere creditori sup debito sȝ dicit cedo bonis.dic ꝙ cogit vel ꝯfiteri debitū vel taliter rñdere ꝙ creditor possit illud liquidare.l.pen.ff.e.⁊ ibi per Bar. Post liquidationē aūt ⁊ cessionē factaȝ ipse debitor pro bonis ⁊ obligationib⁹ priorib⁹ non pōt effectualr agere vel ꝯueniri.l.itē si vnus.in prin.ff.de arb.⁊.l.iij.C.de bo.auc.iudi.possi.⁊ lȝ principalis cesserit bonis nō ppea liberat fideiussor sȝ exigi pōt.vt.s.de repli.in fi. Et adde ꝙ hec cessio fit ēt extra iudiciū ⁊ inter absentes ⁊ p nunciū vel epistolam.l.fi.ff.e.⁊.l.in oībȝ.C.eo. Licet hodie regulr statuta puideant ꝙ fiat vituperabiliori modo.sm Bart.in.d.l.fi. ¶ Sȝ quero an creditor qui fecit incarcerari debitorē teneat euȝ alere si nō habeat vñ se alere possit.dic ꝙ sic.⁊ si non alat iudex hñ faciet eū relaxari facere.vt est glo.singularis hoc inuenta.in.l.fi.C.de arroga.mili.anno.lib.xij.facit.ff.ad exhi.l.sed ⁊ si hēditas.§.i.nisi posset alimētari de cōibus alimentis.C.de epi.audi.l.iudices.als si iudex faceret euȝ relaxari sine iusta cā teneret ad exhibendū vel ad illud debituȝ pro quo erat incarceratus nisi illū exhibeat:vt.l.quotiens.C.de exac.tribu.lib.x. Et hoc nisi faciat relaxari eū qui of detineri sine iusta

ri sine iusta cã misso ꝓclamato de quo p Bar.l.l.si qs vxori ff.de fur. Item nunqd cedẽs bonis liberet a obligatione ꝛ a quo. dic ꝙ a nulla sed paraẽ exceptio dict; gl. contra.in.l. vbicunqꝫ.ff.de fideiussori.ꝛ ibi per Barto.in l.qui bonis. ff.de cessione bonoꝝ. Itẽ nũqd huic beneficio cessionis bonoꝝ possit renũciari [a] glo.tꝫ ꝙ non in auẽ.imo.C.de act.ꝛ obli. Itẽ Dy.ꝛ Bar.in.l.alia.§.eleganter.ff.solu.mat.qꝛ eẽt cõtra bonos mores. Et iõ cõstitutio sinodalis vl' epi qua ca veẽ ꝙ excõicatus nõ absoluaẽ ẽt si cedat bonis. nec tradaẽ ecclastice sepulture non valebit quia cõtra bonos mores. vt d.§.eleganter.ꝛ qꝛ inferior non põt tollere bñficiũ cessionis a canone concessuꝫ. vt.d.c.odoardus.extra de solu. vbi quis soluiẽ ab excõicatione si soluere non potest pstita cautõe de soluẽdo si deuenerit ad pinguiorem fortunã. Et similiẽ non valeret ꝯsuetudo ꝙ qs nõ cederet bonis: qꝛ cõsuetudo contra bonos mores nõ valet cum debeat eẽ iusta ꝛ rõnabilis. vt in.c.de ꝯsuetudine. Sꝫ modus cedẽdi bene põt lege vel ꝯsuetudine introduci: videlꝫ ꝙ qs cedat bõis nud⁹ vl' alio i honesto modo vt.s.dixi. lꝫ Ja.de are.C.eo.l.j. dicunt ꝙ põt renũciari tpe ꝯtractus in viꝫ pacti ꝛ nõ simplicis renũciationis cũ sit ius de futuro cui renũciari nõ põt: vt.l.j.C.de pac. ¶ Item quero diciẽ hic ꝙ cedẽs post cessiõe põt ꝯueniri si idoneum emolumẽtum acquirat: qualiter itelligiẽ idoneũ emolumẽtũ. tex.l.l.q bõis.ff.e. declarat hoc esse cõsiderãdũ ex quãtitate redditus nõ ex q̃litate rei. Quid aũt si debitor latũ ꝛ spaciosum turiꝫ acquisiuit ex q̃ nõ pcipit emolumẽtũ nec ẽ in loco vbi cõmode possit vẽdi: nõ enim attẽdiẽ hmõi quantitas. vt.d.l.q bõis. ¶ Itẽꝫ q̃ro nũqd hoc beneficiuꝫ scilicet. vt cedẽs i bonis postea quesitis nõ cõueniaẽ nisi in quãtuꝫ facere possit habeat locũ in omnibus creditoribus. s.i bis que erãt ãte cessionẽ: ꝛ post dic. ꝙ hꝫ locũ i añriorib⁹ creditoribus ãte cessioneꝫ. nã creditores post cessionẽ agẽt isolidũ.l.iij.C.de bo.aucto.iudi.poss.ꝛ preferunẽ i bõis postea q̃sitꝫ.l.iij.ff.q cũ eo.ꝛ sic erit casus ꝙ posteriores creditores preferunẽ contra cõmunẽ regulã.l.licet qui po.i pig. habeanẽ. ꝛ hoc si ille q cessit excipiat ꝯtra pmos creditores. Sed si nõ excipiat ꝛ creditores cõtẽdãt inter se videẽ ꝙ cõcurrant i postea quesitis. per not.p doc.s.eo.§.itẽ seruiana. Nõ.n.videẽ ꝙ creditor possit vti exceptiõe ex psona rei. Ex quo ipse reus nõ vtitur lõgeminus q̃ fideiussor. vt.j.de excep.§.fi. Itẽ quid si qs erat obligatus sub ꝯditione qua pendẽte cessit bonis deinde venit ꝯditio. Nũquid gaudet bñficio huius.§.s. vt nõ ꝯueniaẽ nisi inquãtũ facere potest: dic ꝙ gaudet si erat obligatus ex cõtractu: nõ aũt si ex legato.ff.de ver.ob.l.si filius.ꝛ de reg.iur.l.qui leg.ꝛ rõ ẽ: qꝛ i ꝯtractib⁹ cõditio trahiẽ retro non in legatis. Itẽ qd si ex generali consuetudine vel ex pacto vel ex priuilegio: vel vbi quis est soluẽdo non põt incarcerari: nũquid tũc admittiẽ ad cedẽduꝫ bonis. Jo.fabri.tꝫ ꝙ non admittiẽ: qꝛ cessat cã pp quã est cõcessa cessio.s.ne quis incarcereẽ.l.j.ꝛ.l.fi.C.eo. Nõ ergo cedunt bonis illi qui non possunt incarcerari: nec cõuenit nisi inquãtũ facere possunt. d' qbus dictũ ẽ in.§.pcedẽtib⁹.ꝛ.ff. de re iudi.l.sunt qui generalius imo generalis dicit qꝛ nũq̃ dꝫ admitti cessio nisi creditores instẽtꝙ debitor incarcereẽ: qꝛ hoc bñficiũ cessionis est miserabile ꝛ subsidiariũ nec conceditur nisi pp impotẽtiã soluẽdi ꝛ sic superuacua cessio non subsistẽte necessitate cõcedi non dꝫ. vt.d.l.j.C.eo. Et hoc tꝫ ibi Bal. contra.tñ facit ꝙ mulier non põt incarcerari.i auẽ. sed nouo iure.C.de custo.reo.ꝛ tñ põt cedere bonis.l.cũ filij.in ver.veriusqꝫ lex.C.eo. Itẽ debitor põt cedeẽ bonis lꝫ creditores velint dare dilationes ad soluẽdũ. vt no.in.l.fi. C.eo. Itẽ nunquid milites nñ temporis possint incarcerari. Bal.tꝫ ꝙ nõ.i.d.l.j. qꝛ lꝫ nõ hẽant isignia veteris obseruantie. de quibus.in.l.penul.ff.ex qui.cau.maio. tamen retinẽt dignitatis nomen Saly.in.l.j.C.de iur.ꝛ fac.igno. dicit hoc esse verum si intendant armis defensioni reipublice alis secus. de quo vide in spe.i tit. de peu.§ i.v.itẽ ꝙ ẽ miles.ꝛ ibi p Jo.an.i additiõib⁹. Itẽ nũquid vesti sit auferẽda cedẽti: ꝛ sic sit excutiẽd⁹ vsqꝫ ad perã.ꝛ saculũ. gl. videẽ vel ꝙ vel debeat eis dimitti ẽt minimus num⁹.ff.e.l.pe. pro quo facit iste tex. dũ diẽ spoliatũ fortunis suis. Itẽ facit ꝙ vestimẽta tolluntẽ seruis mulieris.ff.solu.matri.l.i his.§.j. Itẽ i actiõe de peculio vestimẽtũ estimaẽ.ff.de peculio.l.id vestimẽtũ. Itẽ facit de capitis dim.l.tutelas. dum dicit nudus exulat. Docto.i hoc dicũt ꝙ vestis nobilis ei auferẽ: sed familiaris non.ff.de bo.dã.l.diuus. ꝛ hoc ibi tenent. Dy.Bar. Et ex generalitate huius tex. dicit spoliatiꝫ fortũis suis possꝫ dici ꝙ si qs esset spoliatus omnibus bõis suis pp̃ter guerrã vel isortuniũ aliud ꝙ nõ debeat ꝯueniri isolidũ quod est valde iustũ sm Joan.fabri. est enĩ par ratio.l.illud ad.l.aqui.ꝛ ẽt maior cum sit hic ex volũtate at ille ex necessitate ꝛ cõtra volũtatẽ h patiẽ.l.ij.§.si qs cau.ꝛ q fortuitꝫ.C.d.pign.ac. Nũc dicamus [b] de clausulis que i fi.libelloꝝ ꝯsueuerent appõi. Cõsueuit.n.libellãs i fi.libelli has addẽ clas vꝫ ꝛ pdcã põit ꝛ dicit ꝛ petit ex cãis pdictis ꝛ oĩ alio meliori iudicio via: iure ꝛ forma qb⁹ magis ꝛ meli⁹ fieri põt nõ astringẽs se ad oĩa ꝛ singula pbãda: sꝫ soluꝫ ad ea que sufficiũt ad victoriã cãe sue reportãdã petens in pdictis sibi ius ꝛ iusticiã fieri ꝛ administrari sm formã iuris ꝛ statutoꝝ: saluo sibi iure addendi minuẽdi: mutãdi: ꝛ declarãdi pdicta: ꝛ petit expensas factas ꝛ de fiẽdis ꝓtestaẽ. Per dictã clausulã oĩmõ via: iure ꝛ forma sustentaẽ libellus: ꝛ si nõ põt vno mõ valere valeat ꝛ ꝓcedat alio mõ. Sicut diciẽ d' testõ cũ testator dicit illud velle valere oĩmõ quo melius valere põt. nã importãt hec verbaꝙ si actus nõ põt valere iure directo vel ex testõ valeat iure obliquo vel ab intestato: vt.l.codicil.§.fi.ff.de le.ij. Hec enim generalis clausula posita in libello ꝯprehẽdit oẽ ius actori cõpetẽs: vt.l.fi.C.de anna.excep.ꝛ p cã ita videẽ actor oẽ suũ ius in iudiciũ deducere sicut in reali: vt no.ff.d edẽ.l.j.in glo.ꝛ.l.si nostro.§.deniqꝫ.ff.de excep.rei iudi.ꝛ in c.abbate sane.in.v.obnoxiũ.de re iudi.li.vj.ꝛ in.c.cuꝫ eccla sutrina.de cã pos.ꝛ ꝓprie.ꝛ ibi p Inno.ꝛ videẽ actor deducere officiũ iudicis vbi deficiat alia actio ordinaria. qd' fuit dictũ Inno.in.c.ꝯquerẽte.de offi.ordi. Sed vbi alia actio ordinaria cõpeteret cessat officiũ iudicis: qd' est extraordinariuꝫ auxiliũ.l.in cause.ff.de minor. nisi sit actio in factũ extra ordinaria ꝛ subsidiaria. de qua.j.de interdictis.§.fi.ꝛ.l.sancimus.C.de sacrosan.eccle. qꝛ actio ꝯcurrit cum officio iudicis: ꝛ qꝛ auxiliũ extraordinariũ cõcurrit cum alio. vt est glo. not.in.l.j.§.per hãc.ff.de rei ven.in glo.magna.in fi. de quo dic late p Bar.in.l.ꝓuinciali.ff.de no.ope.nũcia. Reus tamẽ põt petere talem generalẽ petitionẽ declarari vt reddaẽ certus. vt in.c.ij.extra de libel.obla.ꝛ.d.§.deniqꝫ.ꝛ.d.c.abbate sane.ꝛ per Bar.in.d.l.fi. de annali excep. quinimo sm aliquos etiaꝫ iudex ex officio suo potest hoc petere: vt.ff.de offi.assesso.l.j.in ver. libellus propter sniam certam ferendam: vt.s.eo.§.curare. Quid aũt si ꝯpetunt plures actiões que in dubio videaẽ intentata. dic ꝙ si vna est spãlis: alia generalis vẽ intentata spãlis qd' vi ex ꝯcludendi medio discerni poterit: vt.l.certi⁹ cõdictio.in prin.ꝛ ibi p Bar.ff.si cer.pe. Si aũt ambe sit spãles: tunc si actor nõ est coactus eligere: vt.l.ꝙ in heredẽ.§.eligere.ff.de tribu.ꝛ in glo.l.ij.ff.qñ actio de peculio est anna. vẽ intentare eã que sibi est vtilior.l.si qs intentiõe ambiguus.ff.de iudi.ꝛ vide per Bar.in.d.l.j.ff.de eden.ꝛ.l.hoc legatũ.ff.de leg.ij.ꝛ gl.ij.in fi.in.c.cũ ad sedeꝫ. de resti.spo.ꝛ p Dy.in regula iuris.lib.vj. ¶ Scdo clausula nõ astringens secũtus clausule virtus ꝛ effectus est vt p eam qs excuseẽ ab onere pbãdi oĩa ea que deducit in libello: vt in.c.lꝫ cãm.ꝛ ibi no.in v.astringit. extra de pba. Si.n. qs adiecit certã cãm in libello realis actiõis quam nõ teneẽ adijcere. vt.l.ꝛ an eadẽ.§.actiões.ff.de excep.rei iudi. si illã nõ pbat succũbit nisi hanc clausulã adiecerit: vt.l.si mater. §.j.eo.ti. Et idẽ vbi qs adiecit certã cãꝫ in libello nullitatis dꝫ nullitas iustificari ex cã incerta: nec põt redire ad aliã nisi p hãc clausulã fuerit ꝓtestatus sm Inno.in.c.cũ ꝯtingat. de offi.dele.in gl.magna in ver.itẽ diximus.ar.pdictaꝝ legũ

[a] ¶ Possit renũciari. vide Salyc.in l.j.C.qui bo. cede. poss.in iiij.col.

[b] ¶ Nũc dicamus. Vid' de istis clausulis p Petr. de ferra.i tit. forma libelli in actõe reali p multas gl. ibi positas.

ꝛ idē vbi qs nō tenet̃ exprimere diē in actiōe:vt.l.libellop.
ff.de accu. Si tñ exprimat diem ꝛ nō ꝓbat īuecūbit cum se
astringit nisi fuerit prestatus ꝑ hāc clausulā:vt.l.habebat.ff.
de inifito.q2 diuersitas dici facit videre diuersitatem rei.vt
no.in.d.c.abbate sane.de quo ꝑ Bar.in.l.is cui.ff.de accu.
secus aūt in appellatiōe a diffinitiua sniā:q2 expressa vna cā
pōt omitti ꝛ iustificari ex alia q2 est maioris preiudicij cuȝ si
succūbat totuȝ ꝑdit:qō secus est in cā principali.l.iij.in fi.ff.
de appel.ꝛ ibi per Bar. Sed interlocutoria bene dȝ iustifi
cari ex eisdeȝ causis. vt in.c.j.de appel.li.vj.ꝛ no.per Bar.
in.l.ij.ff.de appel.reci. ℭ Sed q̄ro qñ dicat̃ qs se astrigere
ad ꝓbanduȝ vt si nō ꝓbat sucūbit.dic q̄ ſm Bar.l.l.diu⁹.
ff.de re iudi.q̄ ponēs orationē q̄lificatā videt̃ se astrigere.
vt si dico q̄ testes falsum dixerūt pecūia corrupti.naȝ istud
adiectū corrupti.qualificat totā orationē pecunia qualificat
totā orationē.ꝛ idō nisi ꝓbē eos dixisse falsuȝ per corruptelā
pecunie ad quod me astrixi:licet probarē eos dixisse falsuȝ
alia corruptela succūbā.l.fulsinius.§.ij.ff.qui.ex cau.in pos.
ea.ꝛ dicta.l.diu⁹.ꝛ dicto.c.licet causaȝ. Sec⁹ si pono plura
etiā copulatiue sed nō qualificatiue hoc modo.dico testes
falsum dixisse.itē dico eos pecūia corruptos:vel dico testes
falsos ꝛ corruptos:nā tūc sufficit alterā ꝓbare.l.sepe.§.cuȝ
vero dicimus.ff.de ver.sig.tūc enim vt̃ duas causas simul
cumulare ſm materiā.l.edicta.C.de edē.nō aūt se astringe-
re.ꝛ idē in eo qui ꝓposuit plures exceptiōes vl̃ excusatiōes
q2 non hȝ ꝓbare necesse oēs.l.propter litem.§.j.ff.de excu.
tuto.ꝛ ꝑ Dy.in regu.iuris.nullus plurib⁹.li.vj. ℭ Sequit̃
tertia clausula sibi ius ꝛ iusticiā fieri.hec clausula est genera
lis ꝑ quā videt̃ actor oē ius sibi cōpetēs ꝓponere:ꝛ etiā iu
dicis officiuȝ in subsidiū implorare sicut supra dixi de clau
sula oimō:ꝛ via iure ꝛ forma:ꝛ de hac clausula iusticiā fieri
dicit Jnno.in.c.ij.de ordi.cog.q̄ stultus est iudex vl̃ reus q
libellū recepit tā generalē ꝛ no facit actori declarare cām ex
qua colligi possit eius lectio:vt.l.si in rē.ff.de rei vēdi.ꝛ.l.ꝛ
an eadē.§.actiōes.de excep.rei iudi.ꝛ.c.fi.de libel.obla. Si
aūt receptus sit libellus vȝ:vt.l.fi.C.de anna.excep.ꝛ fiet cō
dēnatio ſm illā actionē que minorē exigi cōdēnationē arg.
de reg.iu.l.semp.ꝛ.l.fauorabiliores.ꝛ.c.inter dilectos.in fi.
de fide instru.nisi actor in ꝓcessu expſſerit ꝑ se vel ꝑ ꝓbatio
nes qualr̃ agere vellet.q2 ſm illud ferēda est snia arg.ff.de
iudi.l.siqs intētione ambigu.ꝛ Bal.dicit in.d.l.edicta.C.ð
edē.q̄ hec clausula iusticiā ministrari ꝓcedit qñ cā ē vnius
ꝛ simplicis nature:secus si plures pōt cōprehēdere actiōes
specie differētes:q2 tunc nō ꝓcedit libellus si reus ante litē
ꝯtestatā opponat ꝯtra libellū de ineptitudine petēs euȝ de-
clarari:vt.d.c.ij.de ordi.cog.ꝛ dicit ideȝ Bal.in addi.suis.
Addit Jnno.l.v.libellus q̄ hec clausula iustificat libellū [a]
ꝯtra ineptitudinē ꝯclusionis ꝛ ꝯcludit iudicis:q2 libellus ge
neralis ꝯcludit iudici ꝛ etiā parti nō opponētis:vt.l.fi.ð ana.
excep.C. Sec⁹ in libello ꝑse inepto vt qñ ius ex facto non
ꝯuenit vt si libertus ꝯtra patronū intentet actionē famosam
vel iudeus petat mācipiū xp̄ianū:vt no.in.l.vir bonus.ff.iu
di.solui.tūc eiȝ iudex ex officio repellit ꝛ lacerat talē libellū.
l.ij.in fi.C.vt nemo priua.ꝛ no.in.l.j.ff.ð officio.ꝛ.c.exlata.
extra de iudi.facit.l.cū his.§.in cā.in.v.audit.ff.de transac.
Sed an dicatur reus petere libellū declarari eo ipso q̄ exci
pit libellū esse ineptū:vel negat petita prout petunt̃ fieri de
bere Bal.ibi.ð.dixit q̄ sic.q2 excipiēs petere dicitur.l.am-
plius.ff.rem ratā habe.ꝛ no.in.l.non solum.§.si testatus.ff.
de ꝓcur. Sed glo.in.c.pastoralis.de excep.dicit q̄ imo ex-
cep.debent specifice ꝛ nō generalr̃ exponi.per.l.scire opor-
tet.§.scire oportet.ff.de excus.tut.ꝛ de hac clausula.vide in
spec.de libel.ꝯcep.§.iam nūc videndū.ver.sed cum ex his.
Et no.q̄ ius declarandi libellū ambiguū:generalē ꝛ obscu-
rum nō pōt fieri nisi per ipsuȝ actorē viuentē:mō aūt transit
ad hr̃dē glo.no.in.l.pōponius.scribit si frumentū.§.fi.ff.de
rei ven.nisi fauore vltime volūtatis:in q̄ua declaratio volū
tatis defuncti ꝑmitit̃ hr̃di qui eius voluntatē scire ꝓsumit̃.

a ℭ Iustifi-
cat libellus.
Dicit domi.
Alex.in cōsi.
xxxiiij. circa
finē.in tertio
volumine q̄
saluat̃ libel-
lus min⁹ bñ
ꝯceptus per
illa verba pe
tēs in oibus
sibi ius ꝛ iu-
sticiam mini
strari.

ꝛ hoc qñ nō est in dānuȝ alterius:vt.l.siqs plures.ff.de le.j.
ℭ Sequit̃ quarta clausula ſm formā iuris ꝛ statutorū hec
clausula vt̃ stare nō posse si statuta sint contraria iuri cōi qō
esse pōt:vt.l.oēs populi.ff.de iusti.ꝛ iur.q2 tunc tanq̄ ꝯtra-
rius vt̃ repellendus.l.j.C.de fur.ꝛ.l.j.C.si seru⁹ extero. Ja.
de bel.vj.in.q.per eū disputata que incipit cauet̃.l.munici-
pali.siqs cōmiserit adulteriuȝ ꝛč.dicit q̄ libellus ꝓcedit de
ꝯsuetudine dȝ tñ vnā viā eligere:sic dt̃ publiciana ꝛ rei vē.
que de ꝯsuetudine simul ꝓponunt̃ lȝ de iure sint ꝯtrarie.vt
plene dictū fuit.§.de alie.iudi.Bar.in.l.rerū qdeȝ amotap
ff.rerū amo.dicit q̄ hec clausula pōt tripl'r intelligi. Primo
mō ſm formam iuris ꝛ statutop.i.ſm statuta a iure ciuili ex
ꝓbata.arg.glo.ibi posite in simili expōnētis pro quo est ca-
sus in.c.cū venissent.ð eo q̄ mit.in pos.cā rei ſuā. Scdo mō
ſm formā iuris.s.in ꝯdēnando ꝛ statutop in ꝓcedēdo. Ter
tio mō vt intelligat̃ hec clausula ꝓut vtilius sit actori:vt.l.si
quis intentiōe ambigua.ff.de iudi. Bal.in addi.ad Jnno.
ibi.ver.libellus.dicit q̄ dictus libellus ꝓcedit si nō petit̃ de
clarari.qua.l.agat actor.l.senatus.ff.de accu.ꝛ tūc qñ nō est
petitū declarari qd videat̃ intentatū.s.an ius cōe vel muni-
cipale:dicit q̄ statutū aut derogat iuri cōi.aut cumulat:aut
nō cumulat nec derogat sȝ simpl'r loquit̃. Primo casu cum
derogat iuri cōi vt cū dicit q̄ non possit imponi nisi pena sta
tutop ꝛ tunc statutū vt̃ intentatū:q2 intelligit̃ qs potius elige
re viā possibilē q̄ ꝯtrariā sue intentioni.l.iiij.ff.de testa.mili.
Scdo casu cū cumulat vtrūqȝ vt̃ intētari sine electiōe.l.q̄ se
pulchra.C.de sepul.vio.ꝛ.l.quotiēs.C.de acti.ꝛ ob. Tertio
casu cū simpl'r loquit̃ tūc simplicior ꝛ leuior via est ꝑ iudicē
sequēda si acta patiunt̃.l.ꝓfca.ff.ð pe. Actor eniȝ pōt adhe
rere cui vult dūmō ꝓbatiōes inducat quas sequi tenet̃.ſm
Jnno.in.c.ij.extra de ordi.cogni. Et dicit idē Bal.in repe
titiōe.l.vnice.C.de ꝯfes.in v.sȝ dubitat̃ q̄ sit'r ꝓcedit accusa
tio vl̃ inq̄sitio in cuius fine hec clausula ponit̃.s.q̄ predicta
ꝑpetrata ꝛ cōmissa fuerunt ꝯtra formaȝ iuris ꝛ statutop ꝛč.
Nam vtrunqȝ vt̃ intentatum.arg.dicte.l.iiij.ff.de testa.mili.
quinimo dicū plus si fiat inq̄sitio sup aliquo de iure cōi per
misso ꝛ solum per statutum prohibito:vt portare granum
extra districtū.ꝛ dicatur in inquisitione q̄ ꝓdicta cōmisit cō
tra formā iuris ꝛ de statutis nihil dicat.q̄ ꝓcedit inquisitio
q2 statutū ē pars iuris cōis q2 eius auctō.fit vt.l.oēs populi
ff.de iusti.ꝛ iure. Dicit etiā Bal.in extrauagāti de pace cō
stātie.in ver.snie.q̄ si cā cōmittit̃ decidēda ſȝ leges ꝛ cōsue
tudines dȝ potius ſm bonas cōsuetudines q̄ ſm leges ter-
minari.vt in.c.cū venissent.de eo qui mit.i pos.cā rei seruād.
Cui adde quod dicit Jnno.in.c.dilecto.de offi.archi.q̄ sim
pliciter agēs videt̃ intētare tam ius cōsuetudinariū q̄ eccle
sie.q̄ municipale.qō not. ℭ Sequit̃ quinta clausula vide-
lȝ saluo iure.addēdi minuēdi ꝛč.hec clausula nihil operat̃
vt libellās possit addere minuere vl̃ mutare ꝑ hāc clausulā
magis quā facit sine ea.q2 hoc nō depēdet i ei⁹ ptāte.sȝ legis
ptāte:vt.l.nēo pōt.ff.de le.j.ꝛ.l.nō poterit.ff.ð fur.sȝ Bar.
in.d.l.nō solū.in.§.fi.circa quintū.ff.de ope.no.nū.ꝛ.l.edita.
C.de eden.ꝛ glo.ꝛ Hostiensis in.c.inter dilectos.extra de fi
de instru.ꝛ in spe.de libel.cōcep.§.nunc ostendam⁹.circa fi-
nem. Sed Bal.in.d.l.edita.dat quattuor limitationes in q
bus dicta clausula operat̃.q2 si cōpetunt plures actiones vi
det̃ vtiliorem proponere.q2 in eius cōmodū ꝓponit̃ ꝛ pro
eo hēt intētari.d.l.siquis intētione ābigua. Tertio opatur
si reus huic ꝓtestationi cōsentiat vt in simili not.glo.no.in.l.
si fideiussor.in pri.ff.qui satisdare cog. Quarto operat̃ si ad
ditio vel detractio.subsequat̃.q2 quid eniȝ subsequit̃ videt̃
pon⁹ declaratio q̄ emendatio ex vi huius ꝓtestationis arg.
l.penui.C.de insti.ꝛ substi.ꝛ.l.heredes.§.si quid.ff.de testa.
Hec igit̃ clausula saluo iure addēdi ꝛč.operat̃ q̄ cōsensus
partis subsequat̃ vel ꝓtestatū impleat̃ vel cōnexitas existet̃
ꝛ vtilior actio ꝓposita videat̃ ꝛ melius ſm Bal.adicit̃ hec
clausula dicēdo saluo iudicis arbitrio addēdi minuēdi ꝛč.
q2 tūc depēdet ab eius ptāte diminuere ꝛ addere allegat.l.ij.
in ratione

in ratione sui.ff.de heredi.insti. ¶ Sequit sexta clausula videlicet petit expensas factas et de fiendis protestatur. Hec clausula est valde utilis tam in expensis factis quam fiendis de quibus dixi.s.§.si vero.et.§.curare.et dicam plenius.j.de pena temere litigantium §.hec autem omnia. nam expense facte ante litis contestationem debent peti alias iudex non debet in eis condemnare. quia ad ea que acciderunt ante litis contestationem officium iudicis se non extendit: vt in glo. notabili.in.l.si quis missum.§.fi.ff.de dam.infec. sed in expensis factis post litis contestationem iudex potest condemnare etiam si non sint petite. quia ea que post litis contestationem acciderunt spectant ad officium iudicis.l.ediles.§.item sciendum.ff.de edil.edicto. Sed non artatur iudex ad condemnandum nisi sint petite. quando enim sunt petite tunc si non condemnat tenetur resarcire.l.properandum.§.sinautem alterutra.C.de iudi. Sed an intelligantur petite eo ipso quod dicit et de fiendis protestatur puto quod sic quasi per hec ver. videatur actor protestari iudici de animo et intentione sua et quod iudex debeat condemnare in expensis.ar.l.nesennius.ff.de re iudi.et in.l.qui alieno.§.fi.ff.de acquiren.here.et arg.l.quemadmodum.ff.de inoffi.testa.et quod no.Bal.in.l.quod non solum.§.morte.ff.de ope.no.nun. Et in eo quod dicit quod per hanc protestationem indigeo illis pecuniis facta debitori inducitur petitio vt constituatur debitor in mora quia verba indirecta prolata operantur ac si directo prolata fuissent.l.si quis mihi bona.§.pr filio.ff.de acq.her.et ibi per dominum bar.de saxo ferrato doctorem excellentissimum.

Equitur.

¶ Brevis epilogus seu brevis summula huius tituli de actionibus. In princi.enim tituli dictum fuit de natura gerundini. et successive quid est actio. quot modis sumitur actio. an actio et causa sint idem an nomen actionis sit exprimendum in libello que differentia sit inter actionem et interdictum. quo iure sunt introducte actiones. an appellatione actionis contineatur tam actio realis quam personalis. et an actio et officium iudicis sint idem et an actio proposita comprehendat ius superveniens pendente iudicio vt ex eo possit fieri sententia. subsequenter collige hunc titulum per totum per sex.§. principales continentes sex principales divisiones huius tituli.s.§.omnium autem actionum.§.sed iste.§.sequens illis divisio.§.omnes autem actiones.§.Actionum autem.§.propterea. vt dixi in.§.omnium. Nam in.§.omnium ponitur prima divisio actionum. quod quedam sunt reales. quedam personales tam ad corporalia quam ad incorporalia. vt in.§.eque. et ibi plene tractatur de rei ven. et eius materia et dominio in possessione. et de confessoria et negatoria pro servitutibus et aliis iuribus competentibus. deinde in.§.sed iste ponitur secunda divisio. quia alie sunt civiles. vt rei ven. confessoria et negatoria de quibus supra dictum est. alie sunt pretorie quadriformiter.s. pretorie in rem in personam pretorie penales et pretorie preiudiciales. Pretorie in rem sunt. vt publiciana de cuius natura tractatur in.§.sed iste. rescissoria duplex.s. rescissoria vsucapionis. et complete propter absentiam vt in.§.rursus. et ibi plene de materia rescissorie. etiam rescissoria alienationis facte in fraudem creditorum: vt in.§.si quis in frau.credi. et ibi plene de tali materia alienationis facte in fraudem. Et serviana ad revocandum res conductorum obligatas. Et quasi serviana et hypothecaria ad revocandum res aliorum obligatas: vt in.§.item serviana. et ibi plene de materia serviane et hypothecarie. et que requiruntur in eis et que probari debent et de differentia inter pignus et hypothecam. et ibi glo.in.v.maxime dicit quod decem sunt actiones pretorie in rem quas ibi connumerat. Pretorie in personam sunt vt actio de constituta pecunia de peculio exercitoria. institoria. tributoria. de in rem verso quod iussu. et actio in factum de iureiurando. De quibus et earum materia habetur plene in.§.in personam.et.§.de pecunia autem constituta.et.§.actiones autem de peculio.et.§.item si quis postulante. et ibi glo.in ver.nulla.in.d.§.de constitu.pecu. ponit casus in quibus ex nudo pacto oritur actio. quod ibi declaravi per metra et ibi etiam alia glo.in ver. queritur in.d.§.item si quis. ponit species iuramentorum seu quotuplex sit iuramentum et de ipsorum materia ibi declaravi. Pretorie penales sunt vt est actio in factum contra corrumpentem album pretoris. vel aliam scripturam in loco publico positam. et actio in factum contra filium vel libertum vocantem patrem vel patronum in ius sine venia actio in factum contra eximentem vel facientem quominus vocatus ad iudicium veniat de quibus actionibus et materia earum plene tractatur in.§.penales quoque. Pretorie preiudiciales que similiter sunt in rem et ad declarandum sunt iste tres.s. preiudiciales de ingenuitate et libertinitate et de partu agnoscendo. sed preiudicialis de servitute et libertinitate est civilis: vt in.§.preiudiciales. et ibi tractatur de materia preiudicialium actionum numerum autem et nomina actionum pretoriarum computatis edictis et interdictis connumerat glo.in arbore separatim ponendo per se in prima facie arboris.s.xxi.actiones pretorias. quarum decem sunt in rem not.gl.in ver.maxi.e.ti.co.§.item serviana. Alie sunt in personam licet interdicta sint penalia in rem scripta.l.i.§.i.ff.de interdic. In alia parte seu facie arboris ponit Jo. et connumerat.xlviii.actiones civiles. Quarum quattuor connumerat reales vt est rei ven. confessoria negatoria et preiudicialis de servitute et libertate. Et quattuor ponit mixtas in rem et in personam vt est fami.herci. et com.divi. finium regun. et petitio hereditatis et ceteras ponit esse personales. Et has etiam pretorias et civiles numerat spec.in ti.de act. et peti.§.postremo. et Rofre.in suo ope. discretis itaque atque divisis actionibus pretoriis et civilibus tam in rem quam in personam infert imperator in.§.dic itaque. unam illationem et differentiam in modo et forma libellandi inter actiones reales et personales. Tertia divisio ponitur in.§.sequens illas divisio quod actionum quedam sunt rei persecutorie quedam mixte.s. rei et pene et ibi est gl.in ver. conductor. Quod modis dicitur actio penalis et quedam sunt alie actiones mixte alio respectu.s.in rem et in personam mixte.s.familie hercis.com.di. et fi.regun. ideo de his actionibus subsequenter tractat in.§.quedam actiones mixtam causam. Quarta divisio ponitur in.§.omnes autem actiones. quia actionum quedam dantur ad simplum. quedam ad duplum. quedam ad triplum. et quedam ad quadruplum. gl.in ver.libello.in.§.tripli tractat de sportulis et ibi dixi de earum materia quando solvi debeant et quibus et in quantum et qualiter puniatur petens plus debito et quot modis dicatur plus petere declarat.j.l.§.si quis agens. Quinta divisio ponitur in.§.actionum. quod quedam sunt actiones bone fidei. vt.xvii. ibi connumerate. quas ibi tradidi per metra. Et omnes alie sunt stricti iuris et ibi prima glo. magistralis ponit differentias et effectus differentie inter actiones bone fidei. et stricti iuris vt ibi latius. et successive.in.§.iii.bone fidei imperator removet unam differentiam que olim erat in modo compensandi inter actiones bone fidei. et stricti iuris. Et quia actiones bone fidei de quibus dixi sunt arbitrarie ex natura ipsarum. Et reperiuntur etiam alie arbitrarie et mero iudicis officio vt in istis quattuor.s.cum quis ad iussum iudicis non restituit rem. vel non exhibet. vel non solvit quod certo loco debet vel non dat ex noxali ideo subsequenter imperator tractat de istis arbitrariis.in.§.preterea quasdam actiones arbitrarias. Item quia in pluribus actionibus propositis difficile est ferre certam sententiam ex natura obligationis vel propter illius incertitudinem ideo imperator subsequenter mandat iudici vt procuret quantum ei possibile est certam ferre sententiam in.§.curare. Et ibi late dictum fuit quando et quibus casibus possit ferri sententia incerta et admittatur libellus incertus. Item quia quisque in libello qui petit plus vel minus vel aliud quam debeat vult vellet emendare corrigere vel mutare libellum addendo minuendo vel aliud prorsus petendo ideo cui et quando possit fieri hoc et quot modis dicatur quis plus petere et qualiter sciens plus petens punitur subiungit imperator in.§.si quis agens. Sexta divisio ponitur in.§.sunt preterea et quedam. quod quedam sunt actiones persecutorie solide.s.totius eius quod petitur quedam vero opposita exceptione compensationis et beneficii ne exigatur nisi in quantum facere potest. et quando fit et qualiter et quibus causis patet in.d.§.vsque ad fi.tit.

Orme autem.

Libellorum tradite in hoc titulo habentur in locis.j.scriptis.

¶ In rei vendicatione habetur forma libelli in.§.omnium autem actionum et ibi patet coniuncto.§.sic itaque qualiter concludatur in actione reali. et qualiter in personali.

¶ In confessoria et negatoria habetur in.§.eque; in publicia.

na habet forme libelli.in.§.sed iste.

¶ In actiõe rescisoria ꝛ in officio rescidẽte hẽt.l.§.rursus.

¶ In pauliana ad reuocãdũ alienata in fraudẽ creditorũ ꝛ in alijs reuocatorijs habetur.in.§.item si quis in fraudem.

¶ In seruiana ꝛ hypothecaria ad reuocãdũ res obligatas tacite forma libelli expresse habetur.in.§.item seruiana.

¶ In actione ꝛ cõstituta pecunia habetur forma libelli.in §.de pecunia autem constituta.

¶ In actione aũt de peculio exercitoria institoria q̃d iussu. ꝛ de in rẽ verso habent forme.in ẽ.actiones aũt d peculio.

¶ In actiõe in factũ ex iuramẽto ꝛ quotuplex est iuramẽtũ ꝛ quot actiones oriant ex eo habet.in.§.itẽ si quis postulãte.

¶ In actiõe in factũ ꝯtra corrũpentẽ album pretorij.ꝛ cõtra vocãtẽ parẽtẽ vel patronũ in ius sine venia.ꝛ ꝯtra eximẽtẽ per se vel per aliũ qui citatus est ad iudicium habentur forme libellorũ ꝛ d materia illarũ actionũ in.§.penales quoq̃.

¶ In actionibus p̃iudicialibus habent forme libellorum. in.§.preiudiciales quoq̃.alias sic itaq̃.

¶ In ꝯditiõe furtiua habetur forma libelli.in.§.sic itaq̃.

¶ In actiõe furti criminali de eius forma libelli.dixi.ẽ.de obli.que ex maleficio.

¶ In actiõe furti ciuiliter intentata.dixi.ẽ.eo.§.quadrupli.

¶ In certi ꝯditione spãli pro mutuo in actiõe ꝯmodati depositi directa ꝯtraria ꝛ penali i actiõe mãdati gnãlis ꝛ spãlis i actiõe p socio habẽt forme libellorũ.l.§.sequẽs illa diuisio.

¶ In actione vi bonorum rap.in actione.l.aquilie habent forme libellorum.in.§.ex maleficijs.

¶ In actione ex testamẽto penali pro relictis locis venerabilibus habetur forma libelli.in.§.item mixta est actio.

¶ In actione fami.herci.cõi diui.ꝛ fi.re.habetur forma libellorum ꝛ plene dixi de eorũ materia.in.§.quedã actiões.

¶ In actiõe ex stipulatu ꝛ certi ꝯditiõe ex stipulatione in actiõe serui corrupti habent forme libellorũ in.§.oẽs aũt actiones.

¶ In condictione ex.l.ad penam tripli contra petentẽ plus debito habetur forma libelli in.§.tripli.

¶ In condictione ex.l.contra executores.ꝛ nũcios plus debito exigentes in actione in factum contra calũniatores habentur forme libellorum in.§.quadrupli.

¶ In actiõe quod metus causa habetur forma libelli in.§. item de eo quod metus causa.

¶ In actiõe exempto ꝛ vẽdito i actiõe ex locato ꝛ ꝯducto in actiõe neg.gest. ꝛ eius materia in actiõe tutele ꝛ de eius materia i pignoraticia actione.in actiõe p̃scriptis verbis ꝛ eius materia.l actiões p̃scriptis v̄bis ex pmutatiõe i petitiõe hẽditatis habẽt forme libellorũ olim istarũ actionũ in.§.actionũ autẽ.

¶ In actione ex stipulatu pro dote habetur forma libelli ꝛ eius materia.in.§.fuerat.

¶ In actiõe de dolo i actiõe arbitraria ppter locũ in actione ad exhibẽdum habẽtur forme libellorũ.l.§.preterea quasdã.

¶ Quod cum eo qui in aliena potestate est negociũ gestũ esse dicitur. Rubrica.

¶ Textus ꝯtinuat scribẽ ꝫ gl.aliã cõtinuationẽ addat ꝛ declarat.rubricã q̃ scꝫ agat.i.agi possit de peculio vel de in rẽ verso vel q̃d iussu ꝫ p̃rẽ.ꝛ durãte eo negocio q̃d negociũ dr eẽ gestũ cũ eo.f.filio vel suo q ẽ i ptãte alteri⁹ vt.C.i rub. ꝛ dic q̃d hec in rubrica ꝯtinet verba p̃toris ꝛ expone vt ibi.

Uia tamen. ¶ Materia tractata in vno titulo põt latius tractari ꝛ explicari in alio ꝛ de obligatione filiorũ ꝛ seruorũ quasi eodem iure regulant.h.d.vsq̃ ad.§.si igit. ¶ Nota igit ex pñl.q̃ nõ ẽ icõueniẽs q̃ due leges vl̄ duo statuta d eadẽ mã ꝛ eodẽ casu disponẽtia scꝫ vnũ disponẽs pigui⁹ altero sint i eodẽ volũine statutorũ si aũt ambo disponerẽt tãtũdẽ tũc eẽt superfluitas ꝛ verbositas que tñ est vitãda.vt hic.ꝛ in.§.q̃b⁹.C.de nouo codice cõpo.

¶ Scd̃o no.i ver.vel qꝛ q̃ similitudo ẽ in negocijs seruorũ ꝛ filiorũ.lꝫ in plurib⁹ differãt.vt not.j.eo.§.que diximus ꝛ ibi dicã.ꝛ sic pꝫ q̃ similitudo ꝛ arg.fit inter ea que ex plurimis ꝯueniũt lꝫ ex paucioribus differãt.nõ enĩ exigit similitudo p oĩa:vt not.l.c.nũ põt.de p̃bẽ.li.vj.sed sufficit q̃ vnũ ꝯueniat cũ alio respectu eiusdẽ speciei.lꝫ in alijs differãt:vt no.glo. in ver.voluerit in.l.fi.C.de reuo.dona. Et dicit Bal.i.l.de q̃bus.ff.de legi.q̃ similitudo est in p̃sonis casibus ꝛ rebus. vna vel q̃si eadẽ rõ.ꝛ nõ hꝫ locũ in penis:vt in.c.odia.extra de reg.iur.li.vj.nisi veniat ex mente eiusdem legis:vt in.c.si postq̃.de elec.li.vj.Et an statuta extẽdant ad casus similes vbi est eadẽ rõ.vide in.l.oẽs populi.in.vj.q.prin.in.v.quarto quero.ff.de iusti.ꝛ iure.ꝛ p Bal.in.l.de q̃bus.ff.de legi. Ideo pena statuta in offendẽte patrẽ hꝫ locũ in offendente matrẽ simili offensione qꝛ similes penas exigũt vt.l.illud.ff. ad.l.aquil.cũ ꝯcor.ꝛ corruptela cõmissa in filiũ punit ad similitudinẽ cõmisse in seruũ:vt not.in.l.si quis seruo.C.de fur. ꝛ.l.vt tantũ.§.j.ff.de seruo corru.ꝛ pena imponẽda in essectũ carentie manus dextre hꝫ locũ in existẽtia ipsius dextre sed aridet:vt no.per doc.in auc.sed nouo iure.C.d ser.fugi.

Si igitur iussu. ¶ Hic icipit tractare de sex actio. sine negocijs p seruũ ꝛ filium gestis.ex q̃bus ꝯuenit pr̃ ꝛ dñs.f.de actiõe q̃ iussu.exercitoria institoria tributoria de peculio ꝛ de in rem verso. ꝛ iste actiones sunt ppetue:vt.l.i macedoniani.C.ad macedo.lꝫ alie p̃torie sint annales:vt.j.de ppe.ꝛ tpo.actio. §.j.Actio tñ de peculio q̃nq̃ est ãnalis:vt.l.j.ff.q̃ñ ac.de pecu.sit ãna.Et an ista sint ppria noĩa actionũ tꝫ glo.q̃ nõ sed sunt adiectiones:vt.ĩ.ti.j.§.actiones aũt de peculio.ꝛ ibi dixi de formulis istarũ actionũ.Itẽ que dr̃ia sit inter actionem de peculio ꝛ ceteras actiões.dic p Bal.in.l.j.ff.de pec.Et hoc principiũ hoc intendit.Pro ꝯtractu serui iussu dñi celebrato dñs tenet insolidum act.q̃ iussu.h.d.vsq̃ ad.§.eadem rõne.Ideo aũt dñs tenet insolidũ qꝛ quodãmõ vr̃ his contrahere qui aliũ ꝯtrahi iubet.ff.q̃ iussu.l.j.in prin.qꝛ ipsius iubentis fidẽ sequit ꝯtrahens.vt h dic tex.Et ppterea directa agit ꝛ insolidũ ꝯtra iubentẽ ex ꝯtractu iure cũ eo inito cui iussit.j.eo.§.penul.ꝛ fi..Et iubere dr̃ qs sine v̄bo.nuncio vel epistola subscriptiõe vel ratihabitiõe.vel alio modo voluntatẽ suã circa ꝯtractũ accõmodet:vt.d.l.j.§.iussum.ꝛ ibi glo.ꝛ hoc ẽt in gl.j.ꝛ adde qꝛ est dr̃ia inter iussũ ꝛ mãdatũ qꝛ iussus importat necessitatẽ que cadit in seruũ vel filiũ.ꝛ parit actionẽ q̃ iussu ꝯtra dñm.vel pr̃ẽ iubentẽ vel ratum hñtem.l.j.§.j.ꝛ.§.si ratum.ff.q̃ iussu.Sꝫ mandatũ importat spontaneũ obsequij voluntatẽ:vt no.in.d.l.j.§.iussũ.in gl. in v.quẽadmodũ.ꝛ id̃ si mãdaui ꝯtrahi cũ suo alieno vl̃ cõmunico actiõe q̃ iussu ex illo ꝯtractu si suũ redimerẽ.f.actiõe mandati sic.l.ij.§.si iussu.ff.eo.sec⁹ est in exercitoria ꝛ in institoria q̃bus possũ ꝯueniri pro ꝯtractu alieni s̃uiant̃ p̃positi. ꝛ in hoc differt actio q̃ iussu ab eis qꝛ actio q̃ iussu dat pro ꝯtractu ppriũ serui inito ex iussu dñi vel ei⁹ administratoris. tutoris:vl curatoris:vel ꝓcuratoris.l.j.§.fi.ꝛ.l.ij.ff.q̃ iussu. Sꝫ alie actiões ẽt pro ꝯtractu serui alieni p̃positi ab alio q̃ a dño vt hic.ꝛ hꝫ locũ hec actio q̃ iussu tam in re peculiari q̃ dñica:vt no.in.l.j.in prin.ff.q̃ iussu.¶ Sed q̃ro an generalis iussus sufficiat vt iubẽs teneat actiõe q̃ iussu ꝯtrahẽtib⁹ cũ illo.dic generalis iussus ab alio fact⁹ alteri puta actori factori seu castaldioni de gerẽdo oĩa negocia iubẽtis nõ obligat iubentẽ actione q̃ iussu.l.fi.C eo.Sed generalis iussus ꝯtrahẽdo cũ quocũq̃ piculo ipsi⁹ iubẽtis bene obligat ac.q̃ iussu.vt.l.j.§.iussum.ff.eo.Et ideo bene aduertẽda sunt.v. instri mãdati.Et sic obligat dñs si dat s̃uo vel filio ptãtem plenã ꝛ liberã q̃ possit facere id q̃ possit facere ipse pr̃.vel dñs facere:vel creditor.l.lucius.ff.man.nõ tamen in isto generali mandato veniũt ꝓhibita.vt donatio.vt no.gl.in.d.§. iussum.Et vide Saly.in.d.l.fi.C.q̃ cum eo.

Eadem ratione. ¶ Qui p̃posuit suum seruũ vel ẽt alienũ.vel ẽt liberum

liberũ holem negociatiõi nauali tenet ex eo ɔcau exercitoria insolidũ. ⁊ si pponit alteri negociatiõi tenet institoria. si tñ gratia nauis vl illi⁹ negociatiõis ɔctus fuerit celebrat⁹. h. d. vsqȝ ad §. introducit. ¶ Not. igit cũ qs pponit filiũ vl seruũ vel aliũ liberũ holez vt. l. j. §. cui⁹ aut. ff. de exercito. l magistrũ nauis tenet insolidũ ɔtrahẽtibus cũ eo. Nã preponẽs vocat exercitor ad quẽ ptinet quotidianũ lucrũ. ⁊ ppositus vocat magis cui totius nauis anchora ⁊ gubernatio demãdat. vt hic in glo. in ver. questus ex ɔtractibus aũt factis cum alijs nautis non tenet. pponẽs siue exercitor lȝ teneat ex delicto eoꝝ in naui cõmisso ⁊ nõ extrahet de reb⁹ receptis in naui. l. j. §. magistrũ. ⁊ ibi glo. in ver. actio. ff. de exerci. ¶ Et limita qd dixi. s. q exercitor teneat insolidũ ex ɔtractu magistri nauis hoc verũ si ɔtrahat gratia illius rei cui est prepositus. Secus si ɔtrahat ex alia cã. ⁊ idẽ in actõe insti. vt hic in tex. ɔiũcta glo. in ver. gratia ⁊ nauis gratia dicit fieri siue expendat in naue reficiẽda. vel emẽdo res necessarias nauigãtib⁹. vel pecuniã mutuã recipiẽdo p eis faciẽdis. siue recipiẽdo mutuã pro soluẽdo primo mutuãti. vt. l. j. §. nõ aũt. ff. de exercito. Nũqd aũt ex mutuo facto institori factori seu pposito possit agi ɔtra dñz seu pponẽtẽ dic q qñqȝ ppositus accipit mutuũ simplr nõ exprimẽdo se accipe in cãm in quã ppositus est. ⁊ tũc nõ tenet dñs nisi pbet in eam cãm versam rẽ. vt. d. §. non aũt. v. q si ab initio. nec sufficit assertio ppositi q in cãm necessariã accipiat. vt dicit Inno. in. c. cũ qbusdã. extra de fideicõ. qñqȝ exprimit se accipe in cãm in quã ppositus est principalr ⁊ tũc sufficit sola eius expressio. vt dñs obligeṫ etiã si ppositus fallat creditorẽ vt cũ eẽt ppositꝰ ad mutuũ suscipiẽdũ ad merces ɔparãdas dixit creditori mutuãti se emisse merces illas. xx. aureis. cũ nõ emisset nisi. x. vt. d. §. nõ aũt. v. sed ⁊ si in pcijs fefellit qñqȝ exprimit se accipe in cãm in quã est ppositus nõ principalr sed in ɔñtiã. ⁊ tũc dȝ mutuãs attẽdere quattuor. primũ rei necessitatẽ. scdm ɔtractus ppositionẽ. tertiũ cõgruã qñtitatẽ pecunie. quartũ loci opportunitatẽ. vt. l. si. ff. de instit. que notabilis est. Et de his dic p Bar. in. d. §. nõ aũt. ⁊ Inno. l. c. q qbusdã in mutuãte aũt in rẽ minoꝝ vel eccle est specialis eoꝝ fauore vt nõ teneãtur nisi mutuãs probet versum in vtilitatẽ qd probabit probando tunc subesse necessitatẽ: vt not. Bar. in auẽ. hoc ius porrectũ. C. de sacrosan. eccle. in actione aũt de in rez verso nõ sufficit q quis accipiat cã vertendi in rem patris vel dñi nisi vertat. vt dicam. j. eo. §. in rem autem. sed in actione de peculio dȝ probare peculiuz stare ⁊ esse soluẽdo. vt. j. eo. §. ceterũ. Itẽ quero qd si mutuo mercatori simpliciter an presumat mutuatuz in cãm mercantie vt sic debeat conueniri sub iudice mercatoꝝ qui cognoscit de cãis mercantie vl q nõ psumat ex quo nõ fuit expssum. vt. d. §. q si ab initio. Et hoc tenuit Ange. de pu. ɔsulẽdo. p. l. habebat. ff. de insti. vbi dicit esse casum in ɔtrarium facit glo. in ver. fenus. in. c. j. de vsuris. lib. vj. que dicit q locans feneratori domũ in dubio vl locare ad artẽ quã exercet vȝ ad fenus exercendũ. Idez tenet Bal. ⁊ Salyc. videlȝ q mutuans mercatori pecuniã in dubio psumit versũz in cãm mercãtie si nõ appet aliũde p. l. finalẽ. §. finaũt miles. C. ad macedo. Sed qd si a pn. mercator mutuatus est pecuniã cũ pposito vertẽdi in cãm mercantie deinde mutato pposito ɔuertit in alios vsus dic q inspicit primũ ppositũ. l. j. §. sed si. ff. de exer. Ex quo vl decidi posse q stante statuto q de rebus delatis cã sui vsus nõ soluat gabella ⁊ postea mutata volũtate vẽdat qȝ non soluit gabella quasi proprij vsus cã de iure quasi attendi dẽat primũ ⁊ principale ppositũ p dictũ. §. sȝ si hec. de quo dic p Bar. in. l. cetera. §. si. ff. de le. j. Itez attẽde q exercitor tenet de ɔtractu substituti a magistro nauis qñuncũqȝ phibuit aliũ substituere. ⁊ hoc pp vtilitatẽ nauigantiũ qd secus est in institoria vbi substõnes post phibitionem nõ tenent. l. j. §. magistrũ. ver. finge. n. ⁊ ibi glo. ff. eo. Et similr actõe de peculio tenet dñs qñuis cũ seruo ɔtrahi phi uerit. l. si seruo §. ẽt. ff. de pecu. ¶ Ultimo no. in ver. ideo aũt q exercitoria

denominat a pponente. Et institoria a ppositorvt. j. §. j. ver. ideo aũt. Et sic not. q actiones diuersis respectibus nomen assumpserũt. qȝ alique a noĩe ɔtrahentiũ vt exempto ⁊ vendito. alique ab inuentore vt publiciana a publicio. vt. ĩ. ti. j. §. sed iste. ⁊ aquiliana stipulatio ab acquilio. ĩ. qui. mo. tol. oblig. §. itez p acceptilationẽ. Itẽ accẽde q ex ɔtractu magistri ⁊ institoꝝ duplex dat actio secũ ɔtrahẽtibus. s. vna cõtra eos que nascit ex eo ɔtractu. ⁊ alia ɔtra pponentes eos. ideo pñt agere ɔtra ɔtrahentes cũ ipsis magistro ⁊ institore nisi sint in ei⁹ ptãte pponẽtiũ vel in subsidiũ. s. qñ nõ sunt in ptãte ⁊ nõ sunt soluẽdo. qȝ tũc datur officiũ iudicis. l. j. §. est aũt. ⁊. l. si cũ. §. j. ff. de instito. ⁊ in alijs casibus. vt dicã. j. §. j.

Institoria tunc.

¶ Hic. §. summatus fuit in pcedẽti. Sȝ no. q pponẽtes aliquẽ alicui alteri negociatiõi q̃ nauali vt taberne stabulo mẽse ⁊ alteri negociatiõi. vt. l. qcũqȝ. §. j. ⁊. ij. ⁊. l. iij. ff. de instito. teneret insolidũ ɔtrahẽtib⁹ cũ tali pposito actiõe institoria. vt hic ⁊. d. l. qcunqȝ. Et sic pȝ q pponens põt ɔueniri ex ɔtractu sui institoris insolidũ. sȝ nõ agere nisi institor sibi cedat actionẽ ad qd faciẽdũ põt cõpelli actõem mãdati vel negocioꝝ gestoꝝ. in his que dominus ɔsueuit facere. vl nisi institor sit eius seruus vel nisi in subsidiuz quãdo institor est absens vel latitat. vel mortuus ẽ sine herede tũc. n. datur vtilis actio pponẽti. l. j. in fi. cũ. l. seq. ff. de instito. ⁊ ibi p Bar. ¶ Et no. q duo sunt necessaria vt sit istitor ⁊ differat a pcuratore. primũ q sit ppositus vniuersali negociatiõi certo loco designato. vel nõ designato cuiuscũqȝ generis sit negociatio. Itez q sit negociatio questuaria. si aũt sit ppositus certe rei vel vniuersali negociatiõi nõ questuarie. vt ẽ in villico qui pponit ad fructus colligẽdos ⁊ nõ ad questus faciẽdos. vt. l. si cũ villico. ff. de insti. tũc magis pcurator vocabitur q̃ institor fm Bar. in. l. iij. de insti. Et adde gl. l. iul. §. si pcur. ff. de act. emp. vbi aũt quis pponit pticulari negocio vt mutuis pecunijs accipiẽdis tunc dabit vtilis institoria. l. in cũ. ff. e. ⁊. l. idẽqȝ. §. idẽ papinian⁹. ff. mãdati qȝ recipe mutuas pecunias sub vsuris bene est negociatio. vt no. j. d. l. in cũ. Et est dñia inter institorẽ ⁊ pcuratorẽ qȝ mandatũ pcuratoris finitur morte dñi. vt. l. mandatũ. C. man. sȝ istitoris nõ. l. sigs mancipijs. §. impubes. ff. de insti. Et p Bart. in. l. eius qui in pũincia. ff. si cer. pe. vbi ẽt declarat qualiter exigatur ab institore illud qd exegit post eius reuocatõez. Itẽ ẽt requirit in institoria q sit institor dñice mercis nõ peculiariũ. l. sȝ ⁊ si pupillus. §. pe. ff. de insti. si aũt sit peculiariuz tenet dñs de peculio ⁊ tributoria. vt lȝ glo. in. l. j. C. de exercito. Nũquid aũt institor de gestis p eũ teneat finito officio vt si scripsit alicui creditori lrãm in qua dicebat q calculata rõne restat illud tãtũ pecuniã recipere. quã sibi soluet. dic q non tenet qȝ nõ animo obligãdi sȝ ad fidẽ sue ppositure videt omissa lrã. tex. est notabilis. in. l. si. ff. de instito. Et iõ istitores ⁊ fautores mercatoris ppositi ad mercãtiam seu fundatam mercãtie vel cãbij qui quotidie scribunt lrãs hac forma. habes tu tacij apud mensam dñoꝝ meoꝝ cẽtũ que refundaȝ tibi nõ obligat. qȝ per illas lrãs solũ obligatio dominoꝝ pbaretur ⁊ fides mẽse declarat. vt. d. l. si. fm Ang. de pu. l. l. possessio. §. ⁊ si possessio. ff. de acqui. pos. qd idẽ Ang. limitat eẽ verũ. s. q p tales lrãs institores non tenent nisi in dictis lris pecuniã recepisse ɔtineatur. nã tũc lȝ vt institores pceperint ex quo aliquid acqsitũ est eis vident ita scribẽdo fidem suã astrinxisse. ⁊ iõ ɔueniri possunt pcuratoriũ exemplo. vt. ff. de pcu. l. pcuratoris qui pro euictiõe. Et dicit ita fuisse declaratuz florẽtie in cã dñi paduani. Et adde q tales lre in alio q̃ in institore inducũt actionẽ de ɔstituta. l. qdã. ff. de ɔsti. fȝ Bar. in. d. l. si. Itẽ qualiter reuocet institor ppositus certo loco vt dñs non obliget secuz ɔtrahẽtibus dic pponẽdo in publico loco lrãs phibitorias ⁊ pcstatorias. q nullus deincepe ɔtrahat cũ eo quas lrãs qlibet legere possit quaꝝ lrãrũ ppositionẽ nullus ignorare possit nec excusationez allegare de impitia lrãrũ nisi tales lre fuerint vẽto pluuia vl alio aut

etiã ab ipso ꝑponẽte fraudulẽter ꝓ se vl̃ aliũ sublate tex.no. est in.l.sʒ ⁊ si pupillus.§.ꝑscribere.ff.de insti.nã post talẽ ꝑpositionẽ ⁊ ꝓhibitionẽ dñs vel pr̃ nõ obligat̃ insolidũ institoria ex cõtractu serui vel filij sʒ bene obligat̃ de peculio tex. est in.l.quotiẽs.ff.de pecu. Et qualr̃ ꝓcurator ad iteo ⁊ ad negocia reuocet̃.dic ꝑ Bart.in.l.j.C.de satisdã. ¶ Ultimo no.in ṽ.istas tñ.ꝙ exercitoria ⁊ institoria hñt locũ tã ẽt in seruo alieno ꝙ̃ in libero qui nõ sunt in ptãte ꝑponẽtis.sʒ actio ꝙ iussu hʒ locũ solũ i eo cui iuberi põt.vt dixi.š.e.§.exigit̃

Introduxit ⁊.

¶ Pro contractu serui negociãtis in merce peculiari dño sciẽti dat̃ ꝯtrahẽti ꝯditio tributoria ꝯtra dñm vt ꝓ rata parte ꝯtribuat inter se ⁊ creditores id qđ est in merce vel inde receptũ ⁊ min⁹ distributũ.h.d.vsqʒ ad.§.ꝑterea. Ut igit̃ ꝯpetat tributoria tria reqrũt̃.pmo ꝙ oʒ eẽ negociatio i merce peculiari.qꝛ si eẽt dñica hñet locũ institoria.⁊ nõ tributoria. l.sed si pupillo.§.penul.ff.ď insti.⁊ dixi.š.§.j.⁊ noĩe mercis ꝯprehẽdunt̃ quelibet negocia ꝯfecta de reb⁹ peculij.ff.eo. l.j.§.iʒ. Scđo reqrit̃ ꝙ fiat negociatio dño sciẽte ⁊ nõ ꝯtradicẽte.qꝛ si ignorãte nõ hʒ locum tributoria.sed de peculio prius dñs deduceret qđ sibi deberet̃:vt.l.iij.ṽ.q.si ipm.ff. de tribu.⁊ etiã ꝙ debet̃ ꝑsonis sibi subiectis ⁊ de residuo si supest soluit̃ creditorib⁹.l.j.in pñn.ff.de tribu. Sed si agat̃ tributoria dñs nõ hʒ hoc priuilegiũ ꝙ prio deducat sibi debitã imo tãꝙ̃ vnus extraneus creditor venit in tributũ.i.ad diuisionẽ huius mercis pariter cũ alijs creditoribus.⁊ dñs est paris ꝯditiõis cũ eis:vt.d.l.j.i pñn.⁊.j.eo.§.is quoqʒ.hʒ tñ dñs priuilegiũ in hoc ꝙ petit sibi debitũ ex quacũqʒ cã sibi debeat̃.i.tã ex ꝑsona sua ꝙ̃ in eius ptãte ꝯstitutis. Sʒ alij creditores petũt soluʒ debitũ ꝯtractũ in merce ꝓp qđ agunt nec ꝑferunt̃ dño vt prius eis soluat̃ nisi tunc recepissent pignus qꝛ q hʒ pignus ꝑfert̃ dño.l.ꝓcurator.§.sed est quesitũ.ff.eo.ṽ.hoc ꝓbant̃.ꝑfert̃ etiã habẽs pignus alijs creditorib⁹ habẽtib⁹ ꝑsonales actiones etiã si res pignorate fuissent empte ex pecunijs alioꝝ creditoꝝ:vt.d.l.ꝓcu.§.plane. Et attẽde ꝙ qñ creditores ꝯueniũt vt dñs distribuat eis ꝓ rata vel iudex loco dñi recusantis debẽt creditores cauere se refusuros alijs creditorib⁹ postea appertẽtib⁹.⁊ sic non est melior ꝯditio creditoꝝ.primo occupãtiũ sicut ẽ in actiõe de peculio:vt.d.l.ꝓcurator.l.tributio.cũ.l.seq.⁊ se. Itẽ reqrit̃ tertiũ in tributoria.s.ꝙ sit ꝯtractũ ꝑ existẽtẽ in ptãte vt ꝑ filiũ vel seruũ ꝓpriũ vel etiã alienũ vel liberũ holem bone fide possessos.vel ꝑ seruuʒ fructuariũ ex re peculiari fructuarij. l.j.§.ptãtis.ff.eo. Si aũt nõ sit in ptãte vere vl̃ ꝑsumptiue ⁊ sic nõ põt hñe peculiũ nõ agit̃ tributoria q̃ cõpetit ꝓ merce peculiari. Sʒ agit̃ alijs actiõib⁹ vt exercitoria in negociatione nauali ⁊ institoria i terrestri:vt.š.eo.§.exercitoria.⁊.§.institoria. Itẽ reqrit̃ etiã ꝙ ipse ꝯtrahẽs fuerit in ptãte eius q ꝯuenit̃ tributoria ⁊ ideo nõ datur h actio contra singularẽ successorẽ ad quẽ ꝑuenit seruus ꝓ ꝯtractu ante gesto sʒ debit̃ ex peculio:vt.l.de peculio.ff.de tribu. Nũqd aũt actio tributoria ꝯcurrit cũ actiõe de peculio.dic ꝙ nõ ꝯcurrit vt possint simul intentari qꝛ sunt ꝯtrarie in effectu qꝛ ꝑ vnã fit deductio a dño ꝑ aliã nõ vt dixi.š. Sʒ oʒ actor eligere qua actione agat qꝛ vna electa nõ põt redire ad aliã nisi sit ex diuersa cã.l.ꝙ i heredẽ.§.eligere.ff.de tribu.vel nisi ꝑ restõnẽ in integrũ ex cã iusti erroris:vt in tex.nota.in.l.hẽbat.ff.ď institio.aliqñ eniʒ fm diuersa accidẽtia ẽ melius intẽtare actionem de peculio ꝙ̃ tributoriã.s.si plus ꝯsequat̃ ꝑ vnã ꝙ̃ per aliã:vt.l.aliqñ.ff.eo.⁊.j.eo.§.is quoqʒ.⁊ ibi dicã. Itẽ no.ibi quasi min⁹ tributũ sit ꝙ hoc verbũ min⁹ includit etiã si dñs nihil tribuat. Et sic no.ꝙ minus facit q nihil facit.⁊ min⁹ soluit q nihil soluit vl̃ tardi⁹ soluit:vt.l.illud.§.min⁹.ff.ď tribu. ⁊.l.min⁹.⁊.l.sicut.§.min⁹.ff.de ṽ.sig. Ex quo vl̃ decidi si teneris mihi vẽdere domũ ꝓ minori ꝑcio ꝙ̃ alij.x.libr.ꝙ ꝙ̃uis alius nihil velit dare nihilominus facta cõi estimatiõe debebis mihi dimittere.x.ex ꝑcio.ar.huius tex.cũ ꝯcordãtijs.š. allegatis.⁊ idẽ de ver.plus.vt.š.ti.j.§.plus. Et ideo si statutum dicit ꝙ iudex maleficioꝝ ꝯdẽnans in plus ꝙ̃ oʒ tenet̃ resarcire de suo ꝙ ẽt si indebite ꝯdẽnauerit in totuʒ resarciret totũ ⁊ similr̃ plus debito dr̃ soluere.que totuʒ indebituʒ soluit ꝑ dictũ.§.plus.⁊.l.j.§.hec ver.ff.si cui plus ꝙ̃ ꝑ.l.falc. ⁊ ꝑ Bar.in.l.si seruus legatus.§.si ita scriptum.ff.de leg.j.

Preterea introductis.

¶ Hic tractat ď alijs duabus actionib⁹ in qbus qs tenet̃ ex ꝯtractu alteri⁹.s. de actiõe de peculio.⁊ ď in rem ver.⁊ hoc intẽdit. Pro gesto vel ꝯtracto cũ seruo sine dñi voluntate tenet̃ dñs actiõe in id qđ est in rem eius versuʒ de peculio. Et dr̃ versuʒ in rem dñi si aliqd in rẽ dñi impenderit necessario iudex tñ oʒ ꝑus inspicere vtrũ in rem dñi sit versuʒ.ꝙ̃ de peculio condẽnet h.d. Et premitte ꝙ peculiũ est pluriplex:vt no.gl.in rubrica ff.de pecu.sʒ hic accipit̃ pro peculio ꝓfectitio vʒ qđ dñs a suis rõnibus sepauit ⁊ seruo ꝯcessit.l.peculiuʒ est.ff.de pec. vel ꝙ seru⁹ ꝑmissu dñi hʒ a rõnib⁹ dñi separatũ deducto inde si qd dño debet̃.l.depositi.§.si.ff.eo.vel ẽt ꝙ seruus hʒ ignorante dño acqsituʒ qđ tñ esse in peculio dñs verisimilr̃ ꝑmisisset si sciuisset.l.nõ solũ.ff.e.vel.ꝙ ꝑrimonia suo quisqʒ parauit vel officio meruerit a quolibet sibi dari idqʒ velut ꝓpriuʒ ꝑrimoniũ seruũ suũ hñe qs voluerit.ff.eo.l.peculiuʒ ex eo. Est igit̃ peculiũ.ꝓut hic accipit̃ id qđ a rõnibus separatũ seruus hʒ exꝑssa vel tacita vel ꝑsumpta ꝑmissiõe dñi siue ꝙ ex parsimonia sibi pauit officio meruit ab alio sibi dari vt dictis iurib⁹ supra allegatis.exꝑssa ꝑmissione iđ dixi:vt cũ pr̃ vel dñs ꝯcedit seruo vel filio in ptãte certam pecunie quãtitatẽ nõ exprimendo certũ genus negociatiõis:qꝛ tunc hñet locũ institoria fm Bar.in.l.j.ff.eo.ad qđ facit.l.si.ff.de pec.l.vbi pr̃ stipulãdo pro filio vl̃ i dubio sibi ꝯcedere i peculio ꝓfectitio. ¶ Et no.ꝙ peculium hoc modo constituit̃ sola dñi voluntate.l.nõ statim.ff.eo.ꝑrimonia ideo dixi qꝛ si seruus est factor dñi sui ⁊ hʒ a dño suo quolibet mense.x.⁊ ꝑrimoniat sibi illa.x.cauit i peculio fʒ Bar.ff.eo.i rubrica. Scđo quero que dr̃ia est inter hanc actiõem de peculio ab exercitoria ⁊ institoria.qꝛ ille dantur insoliduʒ.sʒ de peculio ꝙ̃tũ est in peculio. Secũdo ille dãt̃ qñ est determinatũ certũ genus negociatiõis hec ẽt qñ nullũ. Tertio ille dant̃ quãdo ex voluntate vel ꝯsensu dñi cõtractũ est in merce nauali vel terrestri hec aũt ꝯpetit ẽt quãdo domino igorãte ⁊ inuito seruus vel filius ꝯtraxit vt hic in tex. Nã cum peculium sit ꝓpriũ ꝑrimoniũ serui.ff.eo.l.peculiũ ex eo põt seru⁹ dñm etiã inuitũ ⁊ ignorãtẽ obligare de peculio.l.sigo seruuʒ.§.ẽt ff.ď pecu. Sicut põt ei domino ignorãti ⁊ inuito acqrere.l. ẽt inuitis.ff.de acqui.re.do.⁊.l.seru⁹ vetãte.ff.de ver.obli. ⁊ quãdo seru⁹ hʒ liberam administratiõem peculij que spãliter est ꝯcedẽda vt possit alienare soluere ⁊ delegare.l.quã tuberonis.§.sunt quedã cũ sua gl.ff.de peculio.tũc põt dominus ẽt ꝙ iussu ꝯueniri.vt no.in.l.si liberũ.C.ꝙ cũ eo. Nõ aũt ex tali ⁊ libera ꝯcessione potest qs donare ⁊ dilapidare. l.cõtra iuris.§.si filius.ff.de pac. Itẽ per hanc generalem ⁊ liberã administratiõem cõcessam videt̃ id soluʒ ꝯcedere qđ spãliter quis ꝯcessurus fuisset ⁊ nõ plus tex.est in.l.qui peculij.ff.eo.⁊ ꝑ Dy.in regula.in generali.de regu.iur.lib.vj. Quarto differt hec actio de peculio.qꝛ pater ⁊ dñs deducit omne qualitercũqʒ debitũ sibi subiectisqʒ ꝑsonis.l.sʒ si dñi §.peculiũ.ff.eo.sed in illis exercitoria ⁊ institoria nõ deducit sʒ tenet̃ insoliduʒ.vt.š.§.j. Quinto differt qꝛ dñs vel pr̃ nõ tenent̃ institoria post ꝓhibitionem factã sed de peculio sic.l. quotiẽs.ff.ď pecu.⁊ dixi.š.e.§.institoria. Et attende ꝙ dñs ⁊ seruus debẽt se inuiceʒ facere creditores ⁊ debitores i rõnes suas ex ista cã.l.nõ solũ.§.si.ff.eo.⁊ dixi.š.de actioni.§. actiones aũt ď peculio.vbi tradita fuit forma libelli sup hac actione. A tributoria differt actio ď peculio in deductiõe sibi debiti qđ deducit sibi pater vel dominus ꝯuẽtus ď peculio sed non cõuentus tributoria sʒ tanꝙ̃ extraneus creditor venit in tributuʒ cuʒ alijs.vt.š.§.j.⁊.j.eo.§.is quoqʒ. Item ille hʒ locũ qñ interuenit simplex scia patris vel dñi.h ẽt inuito ⁊ ignorãte

⁊ ignorãte patre vel dño vt dictũ est. itẽ hec est generalis ꝑ toto peculio seu cõcernẽs totũ peculiũ. sꝫ illa spẽliter cõcernit mercẽ peculiare ẽt si nihil sit in peculio. ff. de tributoria. Ab actõe q iussu differt respectu deductionis debiti ⁊ respectu sciẽtie ⁊ respectu solidi. vt. s. eo. §. si igit̃. Ab actiõe de in rẽ verso ꝗ ad actionẽ solidi ⁊ deductionis qꝛ de i rẽ verso dat̃ insolidũ eius qꝺ est versum nec dñs deducit sibi debitũ. vt. j. eo. §. in rẽ aũt ista autẽ de peculio nõ insolidum sed quãtũ ẽ in peculio ⁊ dño deducit. vt. s. dictũ ẽ. Ab dibꝰ aũt actionibus supradictis differt qꝛ ille sunt ꝑpetue. l. macedoniani. C. ad macedo. Sꝫ hec aliquando est tẽporalis. s. infra annũ ꝯpetẽs filio facto sui iuris ⁊ seruo vẽdito vl̃ manumisso. l. j. ff. qñ actio de pecu. est ãnalis. butrigarius autẽ. in. l. j. in prin. §. si is qui nauẽ. ff. de exercito. ꝯprehẽdit dñiaꝫ inter has actões hoc mõ. qꝛ aut fit ꝯtractus super re dñica ⁊ nauali ⁊ hꝫ locũ titulus de exercitoria aut sup dñica ⁊ nõ nauali. ⁊ hꝫ locũ tituli. de institoria. Aut simplr̃ re peculiari ⁊ nõ dominica. ⁊ tũc aut dño sciẽte ⁊ iubẽte ⁊ hꝫ locũ qꝺ iussu. Aut domino solũ sciẽte ⁊ nõ iubẽte ⁊ hꝫ locũ tributoria. Aut domino ignorãte vel inuito ⁊ hꝫ locũ de peculio. Et adde per Bar. in. d. §. si is qui nauẽ. ff. de exercitoria. Nũc quero an actio de peculio det̃ pro delicto filij vel serui. vt si filius vel seruus cõmisit alicui furtũ rapinaꝫ vel dãnũ an possit agi ꝺ peculio cõtra prẽm vel dominũ. dic q dominus nõ tenet̃ ꝺ peculio ex delicto serui. l. iij. §. ex cã furtiua. ff. ꝺ peculio. Sꝫ ex quasi delicto dñs tenet̃ noxaliter. s. emẽdare dãnũ vel dare seruũ ꝑ noxa. nisi dominꝰ sciuisset ⁊ nõ ꝓhibuisset. qꝛ tũc tenet̃ insolidũ. Nõ aũt de peculio ꝯtra patrẽ nisi postq̃ filꝰ sit ꝯdẽnatus. l. noxali. cũ se. ⁊ se. ff. ꝺ noxali. limita ergo qꝺ dixi q ex delicto filij vel serui nõ dat̃ de peculio contra dñm vel patrem hoc veꝝ nisi quãtũ hoc peculiũ ex tali delicto sit locupletatum. nam in quattuor casibꝰ actio de peculio dat̃ solũ ꝯtra peculiũ locupletatuꝫ ⁊ nõ quãtũ est in peculio. pⁱmus ex maleficio. vt. d. l. ex cã. secũdus i mutuo facto seruo ad ludẽdũ: vt. l. si. §. si. ff. ꝺ alea. tertius est quãdo gessi negocia peculiaria ꝯtẽplatõe filij vel sui ⁊ nõ prĩs vel dñi. l. si pupilli. §. si ego. ff. de neg. gest. quartꝰ ex ꝯtractu filij vl̃ sui impuberum. l. cũ ancilla ⁊ ibi nõ. C. qꝺ cũ eo. Ex ꝑdictis pꝫ q si filius habens peculiũ ꝓfectitiuꝫ ꝯmittat maleficium in vita patris nõ põt pater ꝯueniri de peculio pro eiꝰ ꝯdẽnatiõe si filius est condemnatus per cõtumaciam. vt. d. l. iij. §. si ex causa. ff. de peculio. Secus si fuit ꝑsens ⁊ agitauit iudiciũ. ⁊ sic quasi ꝯtraxit. vt. d. l. iij. §. ideꝫ scribit. ⁊ est glo. ordi. j. de nora. §. si. ⁊ ꝑ Bar. in. l. si finita. §. si de vectigalibꝰ. ff. de dã. infec. Si aũt hẽat peculiũ aduẽticiũ in quo pater hꝫ vsum fructũ tũc nõ põt filius ꝑiudicare patri: vt no. glo. in. l. pater qui castrẽse. ff. de castrẽ. pecu. si aũt filius nulluꝫ hꝫ peculiũ ⁊ pater soluit ꝯdẽnationẽ pro eius delicto an possit ei in sua parte in diuisiõe bonoꝝ faciẽda cũ fratribꝰ post mortẽ prĩs imputari. dic ꝑ Bar. in. l. sticbus. ff. de pecu. l. lꝫ aut nõ det̃ actio de peculio ꝺ delicto filij vel serui nisi vt. s. dixi tñ dñs ⁊ pater ꝯuẽti de peculio in casibꝰ in qbꝰ possunt ꝯueniri de peculio deducere eis debitũ ex delicto serui vl̃ filij. Unde dñs ꝑ furto sibi fcõ a suo sibi deducet de peculio estiatõeꝫ rei subtracte: sꝫ ñ penã dupli vl̃ q̃drupli nec sil̃r ꝺducet estimatiõeꝫ serui seipm occidẽtis. expẽsaꝫ aũt factã in curãdo seruũ egrotãtẽ nõ deducit dñs cũ teneat̃ illã facere alis per neglectũ dñi seruus efficeret̃ li er. sed bñ deducit expẽsam factã in curãdo ipꝫ seruũ se vulnerãtẽ. qꝛ illã nõ tenet̃ dñs facere. l. sed si dãnũ. §. sꝫ si ex delicto. ff. eo. vbi ꝺ ꝓbat̃ ⁊ si dñs ꝯuẽtus ꝑ noxali dat seruũ ꝑ noxa. nihil deducit postea ꝯuẽtus ꝺ peculio ab aliis creditoribꝰ. Secus si dat estimationẽ dãni. l. si ex noxali. ff. eo. §. quos aũt. ¶ Itẽ no. q q semel de peculio egit nec totũ debitũ ex defectu peculij ꝯseq potuit aucto peculio ⁊ tũc agere de peculio. An aũt vendito seruo cũ peculio debeat ꝯueniri de peculio emptor vel venditor. dic q si dñs nõ recepit determinatũ ꝑciũ pro peculio sed principalr̃ pro seruo tũc ꝯuenit̃ emptor nõ dñs ẽt intra annũ. si aũt specialr̃ expssum fuit ꝑciũ peculij tunc vterqꜫ tenet̃. l. emptor infra annũ. ⁊ emptor postea. l. ancillaꝝ. §. si seruus. ⁊ l. si ex duobus. §. si. cum. l. sequẽti. ⁊ seq. ff. eo. ⁊ sic est differẽtia an dñs vendat seruũ cuꝫ peculio an seruũ ⁊ peculium: vt dixi. s. ti. j. §. actiones aũt de peculio. ⁊ idẽ si dñium serui quouis alio genere mutat̃ vt legato. dotis donatione ꝑmutatione: vt. l. quotiẽs. §. si. ff. eo. Et hoc pꝫ an debitũ a filio vl̃ seruo sit peculij vt sequat̃ peculiũ penes quẽcũqꜫ vadat. de quo ꝑ Bar. i. l. frater a fratre infra si. ff. de ꝯdi. inde. ⁊ statim dicã in sequẽti qõne. Et adde q vbi nõ est peculiũ nõ põt actio de peculio intentari. sꝫ ad alĩs actiões recurrendum est: vt. l. deponi. ff. eo. Itẽ querit̃ an adẽpto peculio remaneant seruus naturalr̃ ⁊ filius obligati insolidũ: dic q sic. l. si qs cũ filiũ cũ. l. se. ff. de pecu. Est igit̃ hec obligatio peculij respectu obligatiõis prĩs ⁊ dñi qui tenent̃ de peculio ẽt si nihil sit in peculio tpe litis ꝯtestate dũmodo sit tpe serẽde sñie. l. quesitũ. ff. eo. ⁊ est onus peculij respectu obligationis serui. ⁊ qꝛ liberant̃ soluẽdo de peculio lꝫ peculiũ nõ sit eoꝝ. Itẽ filꝰ si soluit de suo: lꝫ soluat pro sua obligatõe repetit tñ ab eo ad qꝺ transit peculiũ: vt. d. l. quesitũ. §. j. vt. d. l. frater a fratre. in v. ideo maxime. sꝫ si in peculio nihil est tñ remanẽt obligati: vt. d. l. si qs cũ filio. ⁊ ꝑ Bar. in. d. l. frater a fratre. ⁊ q ista obligatio serui dr̃ improprie: qꝛ de iure ciuili seruꝰ nõ obligat̃. l. qꝺ attinet. ⁊ l. cũ seruus. ff. de reg. iur. ⁊ potius sonat in factũ vt intelligat̃ de quadã naturali que orit̃ ex ipso facto serui exquo obligat̃ naturalr̃ dño ⁊ creditoribꝰ: vt dicit tex. in. l. nec seruus. ⁊ in. l. si noxali. §. j. ff. eo. ⁊. j. eo. §. cum aũt. in gl. ⁊. d. l. qꝺ attinet. sꝫ obligatio qua obligat̃ pr̃ ⁊ dñs est solũ ciuilis que ẽt hꝫ effectum naturalis quod declarat̃ per Bar. in. l. j. in ver. item quero an oriat̃. ff. de pecu.

In rem autem. ¶ Sꝫ no. q qñ id qꝺ extraneus gessit ꝯtrahendo cũ seruo vel filio est versuꝫ in rem prĩs vel dñi tũc pr̃ ⁊ dñs tenent̃ insolidũ si totũ est versuꝫ. ⁊ si pro pte versuꝫ ac. de in reꝫ verso. ⁊ pro pte ꝯsumpta aget̃ de peculio vt ꝺ in v. itaqꜫ aũt. versum dr̃ oẽ illud qꝺ seruus vel filius cõuertit in rem necessariã prĩ. vl̃ dño. vt si recepit pecuniã mutuo pro soluẽdo: vt in. l. iij. §. in rem. ff. eo. Nec hoc casu põt opponi exceptio macedo. vel vt domũ prĩs vel dñi ruenteꝫ repararet. vel meliorẽ faceret lꝫ postea corruerit. Secꝰ si domũ exornauit expensis voluntarijs: qꝛ nõ tunc dr̃ versuꝫ nisi ex mandato vel voluntate dñi fecerit. Sꝫ pati dꝫ auferri sine lesiõe prioris status rei. vt dicit. l. iij. §. lꝫ si mutuã. vel frumentũ ad alimoniã familie prĩs vel dñi. i. fm modũ quo pr̃ vel dñs ꝯstitueret. vel ꝓpinarent. d. §. in reꝫ aũt. ẽt si frumentũ mutuatũ vel emptũ in horreo prĩs vel domini repositum perierit vel corruptuꝫ fuerit qꝛ sufficit vtiliter ceptum: vt. d. l. iij. §. idem labeo. vel si filius mutuatus est pecuniaꝫ pro filia dotanda vel sorore. Quid autẽ si auus pro filia vel nepote fuerit creditor hoc modo quia filius mutuo acceperit mutuauerit vt patris negocia gereret. respõdet̃ q pater tenet̃: vt. ff. eo. l. ⁊ ideo. §. si. cũ. l. sequẽ. Ubi no. q auus cogit̃ dotare neptẽ ex officio iudicis que dos dꝫ restitui filio etiaꝫ exheredato de quo dic ꝑ Bar. in. l. cedis dotẽ. ff. ꝺ col. bo. ⁊ regulr̃ tradit̃ qbꝰ casibꝰ ꝓcurator actionẽ mãdati ⁊ neg. gest. hꝫ eisdẽ casibus põt cõpetere actio de in rẽ verso. vt vult tex. in. d. §. i rẽ verso. Sed qd si mutuaui frumẽtũ patri vel marito exquo nutriuit filios vxorẽs. An potero agere in subsidiũ ꝯtra vxorẽ. ⁊ filios si in eoꝝ vtilitatẽ versum fuerit Bar. deducit in arg. q sic in. l. cũ dis. ff. de ꝯdi. inde. vbi ꝑ euꝫ. Itẽ qd si mutuaui. e. filiosa. ꝯuertẽda in rẽ prĩs. ⁊ ipse lusit ⁊ reuincit. ⁊ in rẽ prĩs ꝯuertit. An potero agere de in rẽ verso glo. q nõ l. l. minor. xxv. annis si. fa. ff. ꝺ mino. qꝛ ex noua acq̃sitõe ⁊ nõ ex mutuo dicat̃ facta versio ꝑ quo facit. l. qd igit̃. de dona. iter viꝝ ⁊ vxo. Sed Bar. in. d. l. minor sequẽdo vltramõtanos. dicit hoc ẽẽ veꝝ si lusit in alio ludo. ex interuallo secus si in cõtinẽti in eodẽ ludo. ar. l. plerique. ff. ꝺ ritu nup. ¶ Iteꝫ no. vt cõpetat actio de in rẽ verso dꝫ verti ⁊ accipi a lo lucrãdi

vel gerēdi negociū pr̄is. vel dn̄i & in rē eoꝝ vertēdi. alias si seruus vel filius nō accepit aīo hoc debebit agi alijs actiōibus vt de peculio. vel ꝯditiōe sine cā. ff. eo. l. & ideo. §. illud. &. §. idē ait. Quid aūt si filius vel seruus decepit creditorē asserēdo. velle vertere in rē pr̄is vel dn̄i dic ꝙ nō dicit versum. vt. l. ꝙ si seruus. §. qd̄ sic accepit. ff. eo. nec tenet dn̄s vl̄ pater eius si seruus vel filius sic accipiēs fuerit ꝯsuet' vertere ne nimia credulitas mutuantis vel nimia calliditas filij vel filij recipiētis obsit patri vel dn̄o dꝫ igit creditor eē curiosus vt mutuatū vertat in rem patris vel domini. vt. d. §. sꝫ si sic in exercitore aut institore nō ꝯuertēte in cām in qua ꝓpositi sunt. dic vt. s. dixi. §. eadē rōne. In alijs aūt negocijs nec nimia crudelitas nec nimia curiositas spectāda ē. vt dic glo. in. d. §. sꝫ sic. ¶ Scd̄o no. ibi ver. lꝫ enim. ꝙ ex vno & eodē cōtractu pōt oriri vna actio habēs diuersas qualitates. quaꝝ quelibet per se hꝫ diuersam formaꝫ libellādi & diuersam ꝯdemnationē. Nam pro. ex. mutuatis huo orit vna actio scilꝫ certi cōditio ex mutuo que hꝫ i se diuersas qualitates. qꝛ pōt dici intētari certi ꝯditio de in rē verso insolidū si tota pecunia ē in vtilitate dn̄i vel patris versa. Et certi ꝯditio de peculio si nō ē versa & hoc respectu pōt dici vna actio de peculio. & de in rē verso. qꝛ ex facto eodē descēdit vnica actio. que pōt se habere pmiscue ad id qd̄ est versum. & ad id qd̄ nō est versuꝫ. vel dicit vna actio de in rē verso & de peculio qꝛ ex eodē edicto descēdit. l. j. §. est autē. ff. de pecu. Et alio respectu possunt dici diuerse actiōes pp eoꝝ diuersos effectus qꝛ de in rē verso dat insolidū quātū est versuꝫ sine aliqua deductiōe sꝫ de peculio dat cū deductione dꝫ tn̄ actor intelligere cū qua qualitate velit hanc actionē intētare. cum iste qualitates habeāt diuersos effectus. l. ꝙ in heredē. §. eligere. ff. de tribu. & hoc nisi actor olmodo reddat incertus ex facto rei. vt no. in. d. §. eligere. vel ex cā iusti erroris. vt. l. habebat. ff. de insti. & tūc. s. cā est incerta. vel ēt cuꝫ vtraqꝫ actio seu actionis qualitas sint intētate. qd̄ fieri pōt si nō opponatur a ꝯuēto. vt no. glo. in. l. quesitū. ff. qn̄ actio de pecu. ē ānalis tūc p iudicem dꝫ examinari. p̄lo de in rem verso q̄ꝫ ꝺ peculio. qꝛ si apparet pecuniā versam in vtilitatē patris vl̄ domini teneret insolidū sine aliqua deductiōe. Si aūt apparet nō versum [a] tūc estimat q̄tū remanet in peculio deducto eo qd̄ patri & dn̄o & subiectꝫ sibi p̄sonis debet & si qd̄ superest soluit creditori & h̄ videt intentio huius lr̄e. ex qua apparet ꝙ he actiones sunt diuerse pp diuersas qualitates. vnd̄ vna intētata nō vr̄ alia intētata. & sic agēs de peculio nō vr̄ agere de in rem verso diuersam ꝯditionē habēte. Sꝫ per actiōem de peculio hn̄ ꝯsequit actor qn̄qꝫ tm̄ q̄tū ꝯsequit p actiōes de in rē verso. puta si peculiū ē pingue vel dn̄s dꝫ seruo tm̄ ꝙ creditori pōt integraliter solui tūc. n. intentatus vnam videtur intentare aliam quo ad effectum cōsecutionis debiti. & intellige hic glo. magnā. & per Barto. in. l. j. ff. de peculio.

[a] ¶ Nō versum. Quid si familiaris me' liber hō accepit aliqd & vertit i vtilitatē meam. an tenear de in reꝫ verso. vide in spe. ꝺ sol. & obli. §. ꝑnotādū. v. qd̄ sigs. & p dn̄m Azo. in summa si certum petatur.

Cum autem queritur.

¶ Peculiū intelligit id qd̄ superest deducto eo ꝙ dn̄o vel patri debeat vl̄ alijs p̄sonis in p̄tāte eoꝝ existētibus nō tamē deducimus qd̄ ab ordinario seruo debet seruo vicario. h. d. vsqꝫ ad. §. ceterū. Debitum aūt inter seruos & dominū dicitur ꝙ vnusquisqꝫ describit in libris rationū suarū se debere ex cā habili ad obligādū ciuiliter liberꝫ hominē. l. nō solum. §. an debitor. & l. peculiū. §. si vero. ff. eo. lꝫ eni scribā tibi lrām. vel scribā in libro rōnū meaꝫ ꝙ debeo tibi cētū. Certe exquo nō est adiecta ex qua cā nō potero condēnari ad soluēdū ex dicta scriptura vt dictis iurib'. & p Bar. in. l. si peculiū. ff. de pecu. lege. & latius p euꝫ in. l. nuda rō. ff. de do. Et est hec obligatio serui naturalis. ff. eo. l. nec seruus. & dixi. s. eo. §. j. ideo autē dn̄s deducit sibi debitū an̄ alios creditores quos ꝑuenisse iuris fictiōe dn̄s credit. & cū seruo egisse vt ante ceteros debitū sibi deducat. vt ingt text. in. l. si dānū. §. pe. ff. eo. Et est verisimile p̄rēꝫ vel dn̄m pmittere filio vel seruo hr̄e i peculio q̄tū eis debet: vt. d. l. sed si dāni. §. ꝑterea. Itēꝫ sicut debitū dn̄o deducit ita debitū a dn̄o vel a p̄re i peculio imputat: vt. l. q̄ꝫ tuberonis. §. peculio. ff. eo. Est tn̄ dn̄s qꝛ aliqua dicunt debita ex parte filij vel serui que nō dicunt debita ex parte pr̄is vel dn̄i puta dānū datū. vel furtū cōmissum a seruo ipsi dn̄o ꝯputat & deducit dn̄s tāq̄ꝫ sibi debitū: vt. d. l. sed si dānū. in prin. §. sed si ex debito sed nō mutat ex pte dn̄i si dn̄s dedit dānū in re peculiaris vt. d. l. sed si dānuꝫ. in prin. Qualr̄ aūt intelligit pr̄i debitū vel dn̄o. dic ꝙ large accipit nō solū p debito sue p̄sone. sed deducit etiā debitum alijs p̄sonis in sua p̄tāte ꝯstitutis. & etiā que sunt in tutela. vel cura pr̄is. vel dn̄i. vel quoꝝ negocia administrat: vt. d. l. sed si dānū. §. peculiū. & §. ꝑterea. & §. seruū. vel etiā debitū socio dn̄i: vt. l. si ex noxali. §. fi. cū. l. seq. ff. eo. Et adde ꝙ hec deductio est subsidiaria. s. qn̄ ꝯuētus de peculio nō potest alia actione vel alio iure sibi debitū ꝯsequi. Ideo si dn̄s vēdidit seruū cū peculio deinde ꝯueniat de peculio infra annū nō deducit. qꝛ potuit tpe vēditōis detrahere sibi debitū. Itē pōt sibi debitū recupare p ꝯditionē indebiti & p actiōeꝫ ex vēditor vt. d. l. si ex noxali. §. ꝙ aūt. Itē intellige ꝙ hec deducto dꝫ fieri ad ꝯmodū nō aūt ad dānū dn̄i vel suoꝝ hr̄dū siue dꝫ respectu creditoris nō respectu dn̄i vel rep. l. caius. §. tici' sticbus. ff. ꝺ fideicō. li. & ibi p Bar. ¶ Scd̄o no. i. §. aliqn̄ ꝙ q̄lis vicarius. i. seruus emptus a seruo ordina. vt h̄ in gl. fi. in p̄tāte dn̄i tn̄ dn̄s ꝯuent' de peculio ordinarij nō deducit id qd̄ ordinarius dꝫ vicario. qꝛ cū vicari' & ei' peculium sint in peculio ordinarij. d. l. q̄ꝫ tuberonis. §. in peculio & l. si seru' me'. ff. eo. ex vna manu deduceret de peculio ordinarij & ex alia manu reponeret ipsū ordinarij qd̄ est peculiū vicariū vt dicit hic glo. & in. d. l. si seru'. Ecōtra aūt dn̄s conuentus de peculio vicarij deducit qd̄ vicari' dꝫ dn̄o vel ordinārio. vel ēt qd̄ ordinarius dꝫ dn̄o. & sic debitū ordinarij pōt detrahi taꝫ de peculio suo q̄ꝫ de peculio vicarij sui. Sꝫ cōuent' de peculio vicarij dn̄s tunc solū fit deductio de ei' peculio. & nō de peculio ordinarij: vt. d. l. si seru'. & iō si vicarius nullū hꝫ peculiū dn̄s nō tenet de ei' delicto. ac p eo ꝙ tunc vicari' dꝫ dn̄o. dn̄s nō deducet sibi debitū de estimatiōe ipsius vicarij. qꝛ nemo est in peculio sui ipsius vt. l. depositi. §. sticbus. ff. eo. & l. sticbus. in fi. ff. de pecu. p que iura dicit Bal. i. l. j. C. de ser. fugi. ꝙ statutū puniēs p̄sitantē bānitum nō ꝯphēdit bānitū p̄sitantē seipsm cū nemo est in bāno sui ipsius. ar. dicti. §. sticbus. & d. l. stich'. in fi. C. ad. l. iul. ma. Nunqd̄ aūt sindicus ad denūciandū malefactores deputatus teneat denūciare seipsm delinquentē. vide p Bar. in. l. cū quidā. §. qd̄ vr̄. ff. de acqui. here. Itē an vnus bānit' possit aliū bānitū p̄sitare. vel occidere vt hēat premiū. dic ꝙ nō cū sit in pari delicto. ar. l. is qui reus. ff. de publi. iudi. quod tenuit Albert. de gandi. in suo libro. c. xij. q. viij.

Ceterum dubium.

¶ Actio ꝙ iussu exercitoria & institoria ꝯcurrunt cū actiōe de peculio. & de in rem ver. sꝫ stulte faciet actor qui illis omissis intentando istas se grauat onere ꝓbandi. h. d. vsqꝫ ad. §. is quoqꝫ. ¶ Et no. h̄ vltra quattuor virtutes que sunt impare vetat pmittere & punire: vt. l. legis virtus. ff. de legi. est quinta. qꝛ lex qn̄qꝫ ꝯsulait. vt hic. sic ēt ꝯsuluit testōri testamēti ne rūpat testm̄: vt. l. gallus. ff. de lib. & posthu. Sic ēt ꝯsuluit actori volenti agere reali ꝙ primo agat si pōt aliquo possessorio p qd̄ efficiat ꝺ petitore possessor. in. l. is q destineuerat. ff. de rei ven. hic enim ꝯsuluit. l. ꝙ vbi qs hꝫ plures actiōes ad idē ꝯpetentes dꝫ eligere illā p quā minus grauet onere ꝓbandi. & p quam trāsferat onus ꝓbandi in aduersarium fatuus est igit conuentus actione ex mutuo qui recepit terminum ad probandum ꝙ nihil fuerit ei mutuatū nisi forte ex cursu sit tpis trāsferat in eū onus ꝓbandi ꝙ primo incūbit actori: vt. l. in contractib'. C. de nō nu. pecu. In multis enim casibus incūbit ꝓbanti taꝫ reo q̄ꝫ actori que melius explicant q̄ꝫ alibi. in. l. faciliter. C. ꝺ aboli. ꝓdest tn̄ qn̄qꝫ reo ꝯuento maxime in reali iudicio si ꝓbet ad se rē spectare ꝙ pro eo tunc ferret snīa ac si fuisset actor. ar.

sed si

sed si possessori.ff.d iureiur.sed si nihil pbasset absolueť so lum ab impetitiõe actoris ꝛ hoc voluit notabilr Inno.in.c. cũ ꝯtingat.extra de offi.dele.in glo.magna in.v.alij dicunť melius. Quid aũt si reus cui nõ incũbit onus pbandi eũm sumpsit in illud onus ꝛ nõ pbabit an debebit ꝯdẽnari acto ri dic ꝙ nõ.vt iꝫ glo.nota.in.l.circa.de pba. ¶ Scðo no.ꝙ facilior est pbatio in actione exercitoria institoria ꝛ ꝙ iussu. q̃ in actione de peculio ꝛ de in rẽ verso.qꝛ in illis sufficit p bare mutuatũ esse in eã cãm in qua erat ꝓpositũ recipieť.ꝙ dic vt dixi.s.eo.§.eadẽ.Sꝫ in actiõe de in rẽ verso dꝫ pba re mutuũ esse versuꝫ in vtilitatẽ dñi.ꝛ in actione de peculio dꝫ pbare duo.s.seruũ habere peculiũ.ꝛ tãtũ esse in peculio ꝙ sibi solui possit vt hic dicit tex.qð etiã qñqꝫ fiet iudicio li quidatione pcedẽte:vt.s.eo.§.in rem verso itaqꝫ iudex.

Is quoqꝫ cui tributoria.

¶ Actio tributoria ꝯcurrit cũ actione de peculio ꝛ de in rẽ verso.qꝛ actor qñqꝫ plus ꝯsequiť p vnã q̃ p aliã.ꝛ dať sibi facultas actionẽ sibi magis expedi˜etẽ eligere.h.d. ¶ Not. igiť hic duas dñas inter actionẽ de peculio ꝛ tributoriã.qꝛ actio de peculio respicit totũ peculiũ.sed tributoria solũ reꝫ peculiarẽ.itẽ actõe d peculio dñs deducit debitũ sibi subie ctisqꝫ psonis:vt dixi.s.§.cũ autẽ. Sed tributoria dñs venit in tributũ tanq̃ extrane⁹ creditor:vt dixi.s.§.introduxit.Est tertia dña ꝙ tributoria hꝫ locũ qñ dño sciẽte seruus ꝯtraxit vt hic in tex.sed de peculio etiã ignorãte ꝛ inuito:vt.s.§.p terea.ꝛ.l.siqa seruũ.§.etiã.ff.de pecu.ꝛ dixi.s.eo.§.introdu xit. Postq̃ ergo qs elegit vnã nõ põt redire ad actõeꝫ aliã. qꝛ regula est ꝙ vbicũqꝫ sunt plures actões ad idẽ ptinẽtes. ꝛ officiũ ꝯtrariũ habẽtes simul ꝓponi nõ possunt.sꝫ electio ne tolluť.l.ꝙ in heredẽ.§.eligere.ff.de tribu.nisi actor per deceptionẽ aduersarij puta dñi asserẽtis eẽ in peculio plus q̃ sic egerit de peculio omissa alia actione:qꝛ tũc ex cã iusta iusti erroris restituiť ad actionẽ omissam.l.hẽbat.ff.de insti toria.ꝛ dixi.s.eo.§.introduxit.Sed cũ hodie nõ ꝓponiť in libello nomẽ actõis:vt in.c.dilecti.extra de iudi.qñ cogno scať que actio intẽteť dic ꝙ cognosciť p narrationẽ facti.ꝛ ex medio ꝯcludẽdi vt voluit bar.i.l.certi ꝯditio.ff.si cer.pe.

Que diximus.

¶ Que in seruo dicta sunt hñt locũ in filiofamilias ex/ cepta actione mutui filiofa.facti que nõ dať regulr in pꝛem vel filiũ ẽt sui iuris effectũ obstante exceptiõe macedoniani h.d.vsqꝫ ad.§.in summa. ¶ No.igiť ex prin.ꝙ seru⁹ ꝛ filiuf fa.ęqparanť in pluribus.primo qꝛ vterqꝫ est in ptãte.scðo qꝛ vterqꝫ obligare põt eũ in cuius est ptãte vt dñm vel pꝛeꝫ his sex actionibus.s.exercitoria institoria tributoria de pecu lio ꝙ iussu ꝛ de in reꝫ verso de qbus oĩbus dictũ est.s.ꝛ sic similitudo est inter eos.vt dixi.s.eo.in prin.Sꝫ differunt in multis de qb⁹ no.glo.hic in ver.eadeꝫ.ꝛ pꝛio qꝛ vnus liber alter seruus.Scðo qꝛ in macedoniana exceptiõe que dať filiofa.vt nõ astringať ipse nec ẽt pꝛ de peculio ex mutuo si bi facto ꝙ nõ sic est de suo.Tertio differunt.qꝛ filiusfa.põt esse in iudicio cũ ꝯsensu pꝛis.itẽ põt ꝯpromittere ꝛ eo ꝯdẽ/ nato pꝛ teneť de peculio qð secus est in seruo vt hic in glo. Quarto qꝛ filiusfami.fideiubendo obligat patrem de pe/ culio seruus auteꝫ fideiubendo.extra cãm peculiarẽ nõ ob ligat dñm.l.seruus inscio.ff.de fideius.Quinto differunt qꝛ seruus põt dari pro noxa.sed filiusfa.nõ.I.ti.pxi.§.sꝫ ꝛ vete res.Sexto fu⁹ manumissus nõ teneť d ñ gestis.ff.de neg. gest.l.eniꝫ actũ.sꝫ filiusfa.sic.ff.ꝙ cũ eo.l.ij.Septio differũt qꝛ filius obligať naturalr ꝛ ciuilr pp quã obligationem põt detrudi in carcerẽ.l.cũ filij.C.qui.bo.ce.pos.seruus aũt ob ligať solũ naturalr.l.qð attinet.ff.de reg.iur.Octauo filiuf fa.põt hꝛe peculiũ castrẽse vel quasi aduentitiũ ꝛ pfectitiuꝫ. Seru⁹ aũt pfectitiũ solũ vt dixi.s.eo.§.pterea.Nono filiuf fa.põt hꝛe hꝛdem.vt in auẽ.de hꝛdibus ab intesta.defe.§.j. col.ix.seru⁹ nõ.Undecimo filiusfa.põt esse tutor ꝛ obligat pꝛem de peculio.l.si filius.ff.de tute.secus in seruo:vt.s.di xi qui dari tuto.testõ psũt.in prin.Duodecimo qꝛ seruus nõ p õt testari filiusfa.sic ad pias cãs patre ꝯsentiente de aduẽ titio in quo pater hꝫ vsumfructum ꝛ sine consensu patris.si pater non habet vsumfructum fm opi.Bar.in.l.j.C.de sa crosanc.eccle.sꝫ alr nõ posset testari de aduẽtitio ẽt si pater nõ hꝫ vsumfructũ.l.pe.C.qui testa.facere pssunt.Terciodeci mo filiusfa.põt donare cã mortis patre ꝯsentiẽte.seru⁹ aũt nõ.l.tam is.§.filius.ff.de dona.cã mor. ¶ Scðo no.in ver. illud ꝓpie.ꝙ filiusfa.põt regulr obligari ex oĩ cã. adeo ꝙ si nõ põt soluere incarcerať.vt.d.l.cũ filij.sꝫ gl.tenuerit oppo situꝫ ꝛ male.in.l.iij.§.sꝫ vtrũ in verbo cõuenire.ff.de nup.ex cepta cã voti.l.si rẽ.§.voto.ff.de polli.ꝛ excepta cã mutui in qua nõ obligať in effectũ obstãte macedoniani exceptione nec eius pꝛ ẽt de peculio q̃uis filius efficiať sui iuris.vt hic dicit tex.ꝛ q̃uis hec exceptio fuerit omissa ante sniam.tñ po terit opponi post sniam sicut plures alie possunt.vt nota.l.l. tam.ꝛ fi.ff.ad macedo.ꝛ.l.j.C.de iur.ꝛ fac.igno.vbi gl.dicit sꝫ regulr ꝯtra videlicet ꝙ exceptio pemptoria dꝫ opponi an sniam.l.pemptorias.C.sen.rescin.nõ posse.Itẽ hec exceptio nõ trãsit ad fideiussorem ꝛ mandatorẽ qui soluẽtes haberẽt regressum cõtra ipm filiũ nisi intercessierint alo donãdi.l.sed ꝛ iulianus.§.fi.ff.ad macedo.Sꝫ an filiusfa.soluẽs per erro rem põt repeteť.dic ꝙ nõ.qꝛ ẽ odiosa exceptio sꝫ sit ppetua. Secus in exceptiõe velleiani que est fauorabilis.iõ p erro/ rẽ solutũ repetiť.l.qui excep.ppetuã.ff.de cõdi.inde. Item an huic exceptioni renũciari possit.dic ꝙ nõ qꝛ nõ tm̃ sui fa/ uore q̃ odio feneratoris fuit introducta.vt iꝫ glo.in.d.l.tam ꝛ fi.ff.ad macedo.Secus in exceptiõe velleyani que fuit in ducta fauoř mulieris iõ ei põt renũciari.si fuit certificata. vt iꝫ glo.ꝛ ꝯsuetudo hoc seruat in.l.fi.§.si mulier.ff.ad velleia. sꝫ Bar.ibi teneat.ꝙ mulier de iure non põt renunciare qꝛ eo ipso ꝙ renũciaret pp fragillitatẽ deciipiť.l.doli ver.diuer sum.ff.de noua. ¶ Ultimo no.hic in glo.casus in quibus cessat exceptio Mediolani.

Illud in summa.

¶ Ex ꝯtractu filij vel serui in actiõe ꝙ iussu de in rẽ verso.institoria ꝛ exercitoria põt directo agi ꝯtra pa trẽ ꝛ dñm ꝛ ab eis per ꝯtrahẽtes ꝯdici si cũ ipsius ꝯtractuꝫ esset.h.d.vsqꝫ ad fi. Nã pater ꝛ dñs videnť quodãmodo p sonaliter ꝯtrahere.cũ per seruũ ꝛ filiũ ꝯtrahũt.vt in regu.iu/ ris qui p aliũ facit.lib.vj.Et ꝯtrahẽtes similiter videnť ꝯtra here cũ ꝓponẽte quãdo ꝯtrahũt cũ ꝓposito ab eodẽ pbatur in exercitore.l.j.in prin.ff.de exercitoria. In institore pbať ibi in prin.ff.d in rẽ verso.in qð iussu pbať clare.in.l.j.l pri. ff.qð iussu.ꝛ dixi.s.eo.§.j.ꝛ iõ per certi ꝯditõem generaleꝫ ꝛ spẽlem per quas certũ ꝯdiciť.vt.l.certi ꝯditio.ff.si cer.pe. põt ab eis directo debitũ peti.ac sic ꝯtraxisset vt hic.ꝛ.l.siqs mãcipijs in fi.ff.de insti.ꝛ ex contractu societatis inite cum filio vel seruo ex iussu patris põt directo agi cũ pꝛe vel dño l.fi.ff.pro socio.ꝛ ex cõtractu filij vl seruũ hic scð iussu pꝛis. vel dñi ꝯueniť h pꝛ vel dñs alterius iurisditionis.ac si ipsi psonaliter ꝯtraxissent.l.heres absens.§.apud la cone.ff.de iudi.Et similr poterũt ꝯueniri redibitoria ꝛ ex stipulatu ex venditiõe filij vel serui:vt.d.l.siqs mancipijs in pn.Est eniꝫ vna ꝛ eadẽ obligatio qua teneť pater ꝛ filius etiã in actiõe de peculio.l.in.§.si filius.v.nec interest.ff.de pecu.ꝛ.l.si cũ filio.ff.d cõpẽsa.sꝫ ꝯtrariũ fiat ꝯdẽnatio.l.tã ex ꝯtractib⁹.ff. de iudi.ꝛ p Bar.in.l.j.ff.de pecu.ꝛ hoc apparet.qꝛ pater ꝛ dñs nõ obliganť.vt fideiussores in istis actõib⁹ p ꝯtractib⁹ serui ꝛ filij.imo teneuť principalr cũ ipsi ꝯtraxissent.differt eñi obligatio pꝛis ab obligatõe fideiussoris.ꝛ etiã ꝯueniť in qbusdã.de quo p Bar.in.l.cũ filius.ff.de ver.ob. Nõ est ergo necesse ꝙ pꝛio discutiať principalis.s.filius anteq̃ ve/ niať ad pꝛeꝫ sicut opꝫ discuti principalẽ anteq̃ veniať ad fi deiussorẽ in auẽ.pñte.C.de fideius.Sed directo põt ꝯue niri ac si ꝯtraxisset p nũciũ sꝫ nũcius nõ obligať.l.multũ.C. siqs alteri vel sibi.ꝛ sic fallit h regula q̃ dicit ꝙ pater non te neať ex ꝯtractu filij nec ꝯueniri possit.vt.l.j.C.ne fili⁹ p pa.

Et no. h glo. que tz expresse q ista noia. s. de peculio rc. non sunt ppria noia actionũ. sz sunt adiectiões r qualitates quã r ideo habẽt naturã actionũ stricti iuris vel bonefidei put sunt actiones quibus adherent iste qualitates. si autẽ essent propria nomina actionum tunc essent stricti iuris cum non cõnumerantur in. §. actionum. s. titu. j.

¶ Continua. vt hic in glo. continuatur.

¶ De noxalibus actionibus. Rubrica.

Ex maleficijs vero.

¶ Pro delicto serui dñs tenetur noxaliter r hz electionẽ euitãdi cõdẽnatiõez aut emẽdare dãnũ dati aut dare seruũ p noxa. p quã dationẽ transfert dñium serui. quẽ tñ cogitur dãnũ passus manumittere seruo dãnũ resarciẽte. h. d. vsqz ad. §. sunt aũt. Et eãdẽ electionẽ hz dñs etiã p quasi maleficio serui. vt puta si dñs est exercitor nauis. r seruus eius aliqd alteri surripiat de naui tũc dñs põt cõueniri dupli aut ex quasi maleficio serui. r tũc tenet noxaliter: vt. l. fi. §. seruor. ff. nau. cau. aut ex quasi cõtractu de recepto noie suo r tũc tenet insolidũ sine noxe dedinone: vt. ff. eo. ti. l. idem. §. exercitor. vt hic in glo. j. Itez hz electionẽ qñ dñs ignorauit vel etiã sciuit sed phibere nõ valuit. alr si valuisset phibere. r non phibuisset tenet insolidũ vt hic in glo. j. in. v. dãnato. r. l. ij. C. eo. Itẽ cessat hec actio qñ qs mãdauit alteri vt certũ seruũ emeret q seruus fecerit furtũ mandatario tenet insolidũ emẽdare dãnum mãdatario. ne sit officiũ suũ dãnosuz. l. si seruus cõis. §. q veru. ff. de fur. r hic i glo. in ver. iniquã. Itez põt etiã seru⁹ ex quasi delicto criminalr extra ordinẽ puniri. l. j. §. cũ seruus. ff. de his q deic. vl effu. r sic pz q qñ criminalr agit cessat electio que etiaz cessat in alijs casib⁹ quos colligis sic. noxalẽ cessare facit dñi scientia phibere valẽtis. l. ij. C. eo. Scdo qñ cõuenit ex cõtractu suo. vt. d. §. qd vo. r. d. §. exercitor. Tertio lite cõtestata sup actione iudicati. l. mileo. §. decẽ. ff. de re iudi. Quarto in publicis iudicijs qb⁹ cõtra seruũ agit. l. pe. in fi. C. eo. vel etiã priuatis criminalr intẽtatis. l. j. §. cũ seruus. de his qui deic. vel effu. Quinto mẽdaciũ dñi negãtis seruũ eẽ i sua ptãte. l. si seru⁹ deportat. §. fi. r. l. quotiẽs. §. pretor ait. ff. eo. An aũt dñs debeat alternatiue dãnũ petere emẽdari. vel seruũ p noxa dari dic q solũ dz petere dãnũ emẽdari qr solũ illud est i obligatione. vt hic in glo. in ver. estimationẽ r dans hz facultatẽ dandi pro noxa vsqz ad litis contestationẽ sup actione iudicati sicut in aquiliana. l. mileo. §. decẽ. ff. de iudi. naz quãdo vnũ est in obligatiõe r aliud in facultate soluẽdi ex legis dispositiõe. tunc reus hz facultatẽ illã vsqz ad litis cõtestationez sup actione iudicati: postea nõ. secus si hẽat illã facultatẽ ex dispositione hominis. vt cũ esset debitor in centũ: r q posset ex pacto illa centũ soluere in frumẽto vel alia re. nã excludit ab illa facultate si patit litẽ cõtestari. sup frumento vel centuz l. sigs stipulatus fuerit. r. in melle. ff. de vbo. obliga. r ibi per Bar. r ẽt p eũ in. l. itẽ veniunt. §. petitam. ff. de peti. heredi. Quid aũt si iudex cõdẽnauerit ad dandũ decẽ pro emendatione dãni. aut seruũ pro noxa. an erit a modo vtrũqz in obligatiõe sicut vtrũqz alternatiõ r in obligatiõe. l. illud aut illud ff. de cõstitu. pecu. Sed serui datio est in facultate soluendi. vt esset ante sniam. qr vba snie intelligunt fm q lex disponit r declarat iudicẽ debere declarare iudicare. vt. j. de offi. iudi. r ibi dicã. si aũt lex nõ declarat tũc vba snie intelligũtur fm ppriam significationẽ eoruz. Unde snia lata simplr cõtra plures intelligit diuidere r eos obligare in viriles licz prius essent obligati insolidũ. l. paulus rñdit. eos. ff. de re iudi. r Bar. in. d. §. decẽ. Et adde glo. singularem. in. l. r puto §. iulianus. ff. fami. hercis. q verba snie qñqz impropriant r improprie intelligi debẽt vt res potius valeant q pereãt. iõ si iudex adiudicat vni fundũ r alij vsumfructũ itelligit fundus respectu ppriatatis tñ ne pereat adiudicatio vsufruct⁹ fundi cuius cõmunio nõ est de mente iudicis diuidẽtis: vt d. §. iulianus. facit. c. intelligentiã extra de vbo. signi. r. j. q. j. merchion. r basilides. Similr verba libelli impropriant vt sustenter libellus. l. sed r si possessioni. §. itẽ iura vero. ff. de iureiu. r ibi p Bar. ¶ Scdo no. dñiam inter noxã r noxiã tñ vnum sepe ponit pro alio. vt gl. dicit. in. l. aliud fraus. ff. de vbo. signi. Sic r alr vna dictio pro altera ponit i vt. l. veteres. ff. de acti. emp. ¶ Tertio no. in ver. supremã aũt rationem legis. quare concedit dño electio emendandi dãnum vel dandi seruuz pro noxa. qr seruus cogit suam rem vendere nisi in casibus no. in. l. inuitũ. C. de contrahẽ. emptio.

Sunt autem.

¶ Actões noxales inẽte fuerũt qdã a ciuili. l. xij. tab. qdaz a ptore. h. d. vsqz ad. §. oẽs at. Et dñiaz iter ptorias r ciuiles vide. j. de ppetuis r tpalibus actõib⁹ per totũ titulũ. naz iste actiones noxales erũt tẽporales vel ppetue put meta earuz cõstituta est a lege vel ptore r tãdiu cõpetit facultas serui dedẽdi. l. pe. §. here. actiões. ff. eo. r dant heredi. r in hẽdẽ nõ iure successionis: sed iure dñij r iure possessionis r i hoc sapiũt naturã realiũ actionũ. l. j. §. fi. ff. si qua. pau. fecis. dicat. Et attende q noxalis nõ est nomẽ ppriũ actiõis. sz adiectio ad alrs actiones vt furti noxalis. vt bo. ra. noxalis iniuriaruz noxalis aquilia noxalis.

Omnis autẽ noxalis.

¶ Noxalis actio sequit quẽcũqz possessorẽ serui delinquẽtis r ẽt ipm seruũ factũ liberum vel de libero factum seruũ. h. d. vsqz ad. §. si seruus. ¶ No. igit regulam q noxa caput sequit sicut lepra leprosum trãsit. n. seruus cũ infectiõe r vitio suo. vt hic. r. l. j. C. e. Nõ. n. alr dat noxalis actio cõtra aliquẽ nisi penes eũ sit seruus. l. noxalis aũt. ff. eo. r iõ si vñs possidet vel dolo desijt possidere vt h in glo. in ver. ptãs quo cãu est electio actoris cũ quo agat. l. de illo. ff. e. r ipse dñs tenet noxaliter. Si aũt seruus transeat in ptãtem alterius ille simplr tenet noxalr. si ipse efficit liber tenet insolidũz nec potest dare seipm p noxa. sz extinguit noxe deditio vt hic dicit tex. Sz hic ẽ casus vbi actio que erat noxalis a prin. mutatiõe status delinquẽtis de seruitute in libertatẽ desinit esse noxalis. Et econuerso mutatione status delinquẽtis r libertate in seruitutez vt qr libertus post delictũ ex ingratitudine reuocat in seruitutem vel liber homo patiat se vendi ad pciũ pticipanduz. vt s. de iure psonar. §. serui aũt actio aũt que erat prius insolidũ in psona delinquẽtis efficit noxalis in psona possessoris vt hic in in ver. ex diuerso. r est hic casus in quo seru⁹ liber factus tenet de ante gestis. i. de delicto in seruitute cõmisso. sz de obligatiõe ex cõtractu ante gesto nõ tenet nisi rõne cõnexitatis vel rõne cõpetẽtis libertatis pendẽte lite sup petitione hereditatis: vt hic in glo. sup ver. directo. Et adde glo. in. l. cũ actũ. ff. de neg. gest. r. l. j. C. de noxa. que ponũt casus in quibus seruus liber factus tenet de ante gesto. Quero si seruus nõ erat penes me tempore quo delinquit sz nunc est an tenear. dic q sic r ẽt heres meus seruo viuẽte r penes eũ existẽte. d. l. noxalis. aũt. ff. eo. Sz nũqd morte serui extinguat crimẽ r liberet dñs. dic q sic ẽt si dolo desijt possidere añq̃ cõueniat vel anteq̃ fuerit i mora iudiciũ accipiẽdi. l. electio §. si is quẽ. ff. eo. Et est rõ qr tenet ad dãnum respectu certe speciei. nam illa pempta liberat alrs nõ liberat. vt. l. incẽdiũ. ff. si cer. peta. r hoc ver nisi dñs sciẽs nõ phibuerit. qr tũc tenet insolidũ ipse sz hẽs ei⁹ solũ tenet noxaliter nõ insoliduz qr d delicto defuncti nõ tenet heres nisi litis cõtestatio. l. pluriũ in fi. ff. eo. Itẽ quid i vsufructuario depositario cõmodatario r creditore pignoris r in eu qui precario rogauerit seruũ delinquẽtẽ an possit cõueniri noxali. dic vt. l. hos q vsufructus r. l. seruus depositi. r. l. noxale. r. l. in noxalibus in fi. ff. de noxa. act. in fi. Itẽ quid de monacho qui cõparat seruo. vt dixi. s. eo. ti. in prin. in tertio notabili. nunqd pro cõmissis ante ingressum

ante ingressum monasterij cōueniet .spe.in ti.d reo.§.j. ver. sed nūquid pro cōmissis.et ibi per Bald.in sua notula dicit q pro debito pecuniario ciuili si monachus nō defendat fit missio in possessionē in his bonis que puenerunt ad monasteriū.sz in criminali pro delictis cōmissis ante monachatiōēz non pōt ꝯueniri qꝛ transitus ad religionē oēm maculā extinguit.in auc.de monachis in prin.col.j. Sz tu dic q monasteriū tenet siue ex ꝯtractu siue ex delicto monachi ꝯueniat ciuiliter.vt no.glo.in auc.ingressi.C.de sacrosan.ec.reprobata distinctiōe glo.in.l.si periculū.§.j.ver.in voluntate.ff.d pec. leg.que est q monasteriū tenet si monachus trāstulit oīa bona secū scz res singulares.criminalr aūt pro maleficio ꝯmisso ante similiter nō liberat qꝛ videt facere in fraudē eā cui tādi penā.l.si.in prin.ff.de his qui mortē sibi ꝯsciue.et iō nō euadit corporalē punitionē iudicio seculari.l.sigs postea. ff.de iudi.scā tū pri⁹ degradatiōe a iudice ecclīastico.de qua in.c.degradatio.extra.de pe.li.vj.et per Bar.in.l.ij.§.ignominie.ff.de insa.et h in assumētib⁹ sacrū ordinē.sz in his qui post delictū mutāt habitū.sz ā assumūt sacrū ordinē vt sunt fratres tertij ordinis.et multi gaudētes nō est dubiū q euitant iurisdictiōē iudicis secularis qꝛ talis habitus nō facit eos religiosos cū retineāt bona vxoris.et liberos qđ ē ꝯtra ordinē ꝓfessionis.xij.q.j.duo sunt genera sm Bar.in.l.j.ff.d pe. et.l.semꝑ.§.quidā.ff.de iure in.sz habēt priuilegiū q si fuit eis iniuria facta per iudicē laycū possunt recurrere ad iudicem ecclesiasticū ꝑꝑ honorē nominis beati Frācisci ar.l.cū filius.§.pater.ff.de le.ij.sz dñs Anto.de but.dicit q oēs seruientes in diuinis debent vti bñficio ecclīastico vt etiā sunt Bernardi in.c.ij.de foro ꝯpe.per et Jo.an.in.c.j.de obli.ad ratiocinia.vide plene et plenius per dominū Pe.de ancharano in.c.ea que.de reg.iur.li.vj.

Si seruus domino.

Ex delicto serui cōmisso in dñm nō nascit obligatio ꝯtra ipsū seruū etiā manumissum nec etiā ꝯtra aliū in cuius ptāte tanāsiret et ecōuerso.ex delicto dñi cōmisso in seruū nō agit ꝯtra dñm ꝑ ipsm manumissuz vel aliū in cuius ptāte trāseat vt hic in ver.quēadmodū et obligatio iam nata ex delicto serui extinguit ꝑ acqsitionē dñij factā dānū passo q non resuscitat lz postea eū alienet. h.d.vsqz ad.§.sz veteres. Potestas ergo pťia vel dñica existens tpe delicti impedit obligationē oriri hincinde pro cōmisso.et sic nō pōt pater vl dñs agere ꝯtra seruū vel filiū delinquētes ꝯtra eos donec sunt in eoꝝ ptāte. Sed dñs bene pōt corrigere seruū suū dūmō nō cedat eum sine cā.vt.s.de his q sunt sui vel alie.iur.§.in ptāte.Et pater simlr pōt corrigere et incarcerare filiū officio iudicis mediante.l.iij.C.de pa.po.pōt etiā obligationibus illaquearе filiū vt magis sibi reuereat et obediat ꝑ glo.not.i.l.vtrū in glo.fi.ff.de ver.ob. et qñ filius esset rixosus.et impatiēs erga pťez pater pōt euz cogere vt consentiat se emācipare vt dixi.s.qui.mo.ius pa. po.sol.§.fi.vbi est glo.bona possunt tū filius et seruus delinquētes qñ delictum est graue criminalr puniri.vt dixi.s.de obli.que ex quasi delic.§.hi qui. Et similr nō pōt filius vel seruus agere ꝯtra pťez vel dñm delinquētes in eos ꝯtra regulā que est inter pťez et filiū dñm et seruū regulr nō pōt eē iudiciū.nisi in casibus nota is in.l.lis nulla.ff.de iudi.et.l.lis certis eo.ti.lz posset obligatio aliqua insurgi qñulo seru⁹ et filius efficiant sui iuris.vel in alteri⁹ ptāte trāseāt ꝑꝑ regulā que est qđ a prin.nō vz.tractu tpis nō ꝯualescit nec ꝯfirmatur.vt in regu.iur.qđ ab initio.li.vj.Si aūt ptās que est tpe delicti impedit obligatiōes hincinde oriri ista ptās et acquisitio dñij serui delinquētis supueniēs post delictū cōmissum per obligationē noxalē iam ortā extinguit illam ꝓpter regulam que est q res que a principio valeat si postea deueniat ad casuz a quo nō posset incipere vitiat .vt hic in tex.et glo. in ver.potuit.limita tū si deueniat ante litis ꝯte.secus si post ius iam quesitū et petit qꝛ tūc nō extinguit imo durat sicut si extraneo quesitū esset ꝑ.l.quēadmodū.ff.eo.et hic in gl.in vbo in ptāte.et lz seruus exeat de ptāte dānum passi nō propterea restituit obligatio iā extincta ꝑꝑ regulā que dicit q obligatio semel extincta ex eā supueniēte nō reuiuiscit.l.qui res.§.aream.ff.de solu.sed dic vt ibi ꝑ Bar.et.l.j.§.ei qui.ff. de capi.di.quā.l.glo.fi.h allegare voluit.sz est correcta et allegat.l.ij.§.ea.l.ff.de capi.di.que.l.non reperit.Et intellige q actio extincta nō resuscitat nisi sit equitas restōnis ꝯcedē de.l.popilli.§.j.ff.de solu.et.l.sed reuocata.ff.de iure fisci.et in liberatione facta alicui ab omnibus penis quas incurrit potest opponi q si de cetero contrafaciat promissa non obseruetur q recidat in pares et easdē penas.de quos dic per Bar.in.l.si vnus.§.pactus.ff.de pactis.

Sed veteres.

Olim actio noxalis tam pro seruo q pro libero ꝯpetebat.et vtergz pro noxa dari poterat qđ hodie solū in seruo remanet cū ipse filius ex suo delicto teneat.h.d.vsqz ad fi. No.igit q lz filius et seruus equiparant vt plene dixi.s. ti.j.§.que diximus tū in hoc et in plurib⁹ alijs differūt vt ibi dixi.Et no.in tex.nona ꝯuersatio hominū q lex impudica et aspera dz mutari et corrigi.vt hic et.s.qui.mo.tu.fi.in prin.similiter et statuta sm exigentiā tpis corrigi et mutari pñt.vñ dicit tex.in.c.nō dz.extra de ꝯsang.et affi.nō dz reꝑhensibile iudicari q sm varietatem tpis statuta varient humana.de quoꝝ materia dic in.l.oēs populi.ff.de iusti.et iure.et dixi.s. de iure nature.§.ex nō scripto. Scđo no.ibi pene ꝑ corpus ꝯuncta glo.q ex pena et verecūdia filij quoddāmodo magis affligit et tristat pater q filius.vnde iniuria illata filio dr illata patri.vt.s.d iniur.§.patit.et pōt esse rō qꝛ amor ascēdētiū maior est q descēdētiū.vt not.glo.in.l.liberoꝝ.ff. de verbo.signi.Ex dolore.n.angustiaret et affligeret pater si paupte ductus nō valens emēdare dānū ꝯpelleret dare filiū ꝑ noxa.et sic inuitus dare sibi cām peccādi vt olim quā cām si hodie volūtarie daret eēt cā iusta emācipationis petende.l.si lenones.C.d epi.audiētia. Tertio nota ex fine q ex delicto filij ipse obligat et non pater.iō pater nō tenet emēdare dānū sicut dñs tenet emēdare vel dicere seruū ꝑ noxa.nam ex delicto filij pater nō tenetur de peculio etiā ꝓfectitio nisi postq filius fuerit condēnatus.et nō per ꝯtumaciam.l.iij.§.idem scribit.ff.de pecu.vel quatenus peculium fuit locupletatum.vt.d.l.iij.§.ē aūt.et iō si filiusfa.iudex delingt male iudicādo ꝑ īpitiā ipe tenet de peculio.et si dolose male iudicauit ipse tenet insolidū.vt.s.de obli.q ex qsi delicto in prin.et similiter si filius in ptāte seorsum habitās a pře quasi delinquat vel qꝛ ex eius domo vl deiectū vel effusuz q fuit qđ nocuit alteri ipse solus obligatur.et non pater nisi de peculio post ꝯdemnatiōem factā de eo in iudicio.de quo filius ꝯparuit et litem ꝯtestatus ē.secus si nō cōparuit sz cōtumax fuit.qꝛ tūc ex delicto filij per ꝯtumaciā ꝯdēnati nō tenetur př de peculio ꝓfectitio.vt hic l gl.fi.que notabilis ad hoc.de quo.s.dixi.de obli.que ex quasi delic.nascun.§.si filius.et.s.ti.j.§.pterea.et adde ꝑ Bar.in.l.cū filius.ff.de ver. obli.et.l.eius qui delatorē.ff.de iure fisci.Glo.posita sup rubrica ꝯtinuat ponēdo dñam inter aqliaā et noxalē actionē. et actionē in factū de paupie.qꝛ aquilia in libero hoīe noxalis in seruo.et in factū de paupie in quadrupede et idē dicit glo.in.c.fi.in glo.sup ver.alalia tua.extra de iniur.et dā.da. Sed tū dic q etiā in quadrupede est noxalis vt hic in prin. et similr aquilia est noxalis in seruo.vt.s.ti.j.§.sunt autē.Et adde qđ dixi.s.de actionib⁹.§.ex maleficijs.et not.dū dicit in rubrica supplet glo.ff.eo.in rubrica.et vez sit vt qꝛ ꝓbet. qđ facit ad statutū dictās q possit capi debitor qui dicat eē suspectus.qꝛ nō dz stari solo dicto patris.sed dz probari.vt dicit glo.in.l.pretor ait.ff.vi bono.rapto.nisi quo ad ordinationē iudicij in quo sufficit allegare de quo vide per Bar. in.l.extrauagādi.ad reprimendā.super ver.asseratur.

Si quadrupes pauperiem fecisse dicatur. Rubrica.

Animalium. ¶ Si aial alicu ius pauperie fe cerit.i.dānum dederit ɔtra sui generis cō suetudinē tenet dn̄s noxali actione in factum de pauperie qua liberat dando ani mal pro noxa.secus si dederit dānuʒ sm naturā ⁊ ɔsuetudinē sui generis.itē ex fuga fere facta a dn̄o post dānuʒ datum liberat dn̄s fere.h.d.vsqʒ ad.§.hec sunt. Habet ergo locū directa actio in factū de pauperie. vt quis liberet dando pro noxa qn̄ animal irrationale quadrupes vel ēt rōnale bipes vt hic in glo.i.dat dānum alteri ɔtra naturaʒ ⁊ ɔsuetudinē sui generis.vt si equus tuus calcitrādo vel bos tuus cornupetēdo occidat vel vulnerat seruū equū bouē.vel ouem meā.vel aliud dānuʒ mihi īferat.nā cū ista aialia sint mansueta nō est generalis eoꝝ natura calcitrare ⁊ cornupeterē:lʒ aliqua hec faciant vt dicit hic glo.sup v̄.hec aūt.ex hoc siue aial moueat ad dānuʒ dandū sui lasciuia ⁊ facilitate:siue incentiuo amore ⁊ psecutione alterius aialis. vt si equus tuus sequēdo equā meā fregit hostiuʒ meū.vel mea blada īmatura ɔtriuit.vel aliud dānum mihi dat vt hic in glo.in ver.feruore.⁊ siue suo corpe siue alio medio instrō vt si bos asinus vel equus sine culpa ɔducentis plaustrum aial meū vel aliud dānuʒ dedit:vt.ff.eo.l.j.§.sineutez.secus aūt si aial nō sit motū ad dānum dandū sua facilitate.vel la sciuia.sed dolo vel culpa alterius.qꝛ tunc nō hʒ locum hec actio:sed agit ɔtra illū actiōe in factū:puta si pp iniquitatez loci per quē ductuʒ est aial vel nimio pondere oneratū.vel onus deiecerit.vl' si canē quē retinere poteras relaxasti.vel duxisti per locū per quē ducere non debuisti ⁊ dānū dedit vel instigatiōe alterius hoc fecit.vel equus dolore concita tus calcitrat.sed si dolore equus permolitus vel palpatus calcitret ⁊ damnū dedit tunc bene habet locuʒ de pauperie. de qbus.vide.ff.eo.l.j.§.ꝙ si propter.cū.§.seq. item secus si aial ɔsuetū non fecit ɔtra suā naturā.vt si mastinus vel canis tuus comedit sanguinē [a] meū vel pecora tua glandē vel herbā de pascāt.nā tūc nō hʒ locū de pauperie sed hʒ locū actio de pastu pecoris.l.quus.§.j.ff.ad.l.aql.⁊.l.si seruāda rum.§.si glans.ff.de pscrip.ver.sm Saly.in.l.fi.C.ad.l.aql. ⁊ per Barto.in.l.hoc amplius.§.de his de dā.infec.⁊ si est aial ferox qd sm naturā suā īgenuitatē.i.sui generis seuien do dedit dānū.nō hʒ locū directa actio de pauperie.vt hic i ver.hec aūt actio.sʒ tamen hʒ locū vtilis de pauperie. ⁊ etiā alia pena.vt.j.eo.§.hec sunt. Item etiā in istis quadrupedi bus dānificantib' sicut in supiori noxali ɔtra seruū noxa ca put sequit.iō ɔuenit ille cuius nūc est quadrupes.nō cui' fuit tpe dāni dati.ff.eo.l.j.§.⁊ cū ēt. ⁊ dat hedi. ⁊ aduersus hedem non iure successionis.sʒ dominij ⁊ possessionis sicut noxalis.ff.eo.l.j.§.fi.⁊ in hac actiōe nō solū agit dominus sʒ etiā ille cui' interest vt fullo ⁊ ɔmodatari'.ff.eo.l.hec actio. Itē dat ēt p dāno ⁊ lesione facta in corpus liberi hominis nō p eius estiatiōe.sicut p alijs aialib' qꝛ liberū corpus non recipit estiatiōez.sʒ p ipēsis curatōis ⁊ opaꝝ amissaꝝ ⁊ amit tēdaꝝ.vt.ff.eo.l.ex hac.l. ¶ Itē no.in ver.pauperies ꝙ aia lia bruta que carēt sensuʒ rōnis.nō possunt cōmittere male ficia p iniuriā que procedit ex aīo.vt.s̄.de iniur.in prin.⁊ iō non possit aial dans dānū ɔdēnari sed dn̄s eius:vt.s̄.eo.in prin.⁊.l.j.in prin.ff.eo.lʒ aīa snīa datur rei etiā inaiate.l.qui aliena.§.fi.ff.de neg.gest.⁊ qd no.glo.in.l.fi.ff.de ope.noui nūci.p que iura tʒ Albertus de gādi.⁊ Albe.de rosa.dictā snīaʒ ɔdēnatoriā bestie dānū dātis posse sustineri vt intelli gat dn̄s bestie ɔdēnatus sicut ⁊ aīa verba snīe īpropriant. vt res potius valeat ꝙ pereat.vt no.in glo.sing.in.l.⁊ puto. §.iulianus.ff.fami.herci.⁊ dixi.s̄.de noxa.in prin. Qualiter aūt estimat granū l herba de pastū ab aiali.dixi.s̄.ad.l.aql. §.scdm caput ver.hoc tn̄ capite. Itē nūqd mihi liceat reclu dere tuū repertū in agro meo dare dānū.vide p acti.in actiōe de paupie.⁊ ɔcludit ꝙ nō.⁊ dixi.s̄.ad.l.aql.§.cetep.in ver. aut pecus incluserit.p quo vide.l.quus.ff.ad.l.aquil.⁊ in

a ¶ Sāgui nē. Vid hic do.Are.in.j. colum.

b ¶ Libell'. Vide p do. Pet.Jac.in ti.de actione de paupie.

c ¶ Per Sa ly. Vid Ju. fab.h quē ēt recitat dom. Areti.in hac materia quā do vna actio tollit p aliā.

spec.de actore ver.sed pone inuenis pecudē. Itē qualr for met libellus [b] in actione in factū de paupie ⁊ in actione ⁊ pastu.pecoꝝ.vide in spe.d iniur.⁊ dā.da.§.sequit.v.pono. quadrupedā.⁊ ver.pono si oues. Itē nūqd dn̄s teneat pro dāno dato bestia depdita Alber.de gādi.dicit ꝙ nō.per.l. hmōi.§.legatū.ff.de lega.j.⁊.l.si seruus q in fundū.⁊.l.si ita legatū est.de leg.j. Quod tamē limitat Albe.de rosa.in suo opere su.statutoꝝ.nisi dn̄s fuerit in culpa mittendo b. fiam sine custode arg.notatoꝝ.in.l.siquis fundum.§.impetor.ff. locati.⁊ per Bar.in.l.si ex argenteis.§.penul.ff.de eden.

Hec sunt. ¶ Edicto publico phibet q̄s tenere aial ferū iuxta locū publicū p quē iter fit ⁊ si tenuerit ⁊ holem liberꝝ leserit ɔdēnat inquātū equuʒ iudici videbit. Si aūt aliā res dānificerit tenet ad dupluʒ dāni dati ⁊ etiā d paupie.h.d.vsqʒ ad finē. Concor.ff.d edil. edic.l.hi eniʒ.cū.l.seq.⁊ se.conuenit igit q tenēt canes morda ces vrsos vel simias.vel alia aialia ferocia in locis publicis nisi sint talr ligata ꝙ ledere minime possint.qꝛ si ledāt holeʒ liberꝝ ɔdēnat tenēs in expēsis curationis ⁊ operū amissaꝝ ⁊ amittēdarū inqtū iudici equū videbit facta estimatiōe ꝙ̄to tpe viuere poterat sʒ discretiōeʒ etatis:vt.l.hrdinatē.ff.ad.l. falci.vt dicit glo.in.l.ex hac.ff.eo.si liber hō perierit ɔdēnat tenens in.cc.solidis.i.aureis.vt no.l.quicūqʒ.C.de ser.fugi. si autem dedit damnum in alijs rebus:tunc tenens tenetur ad duplū estimatiōis dāni dati ex edicto curuliū ediliū ⁊ ēt tenet actione in factū d paupie ⁊ sic actor non hʒ duplicem actionē facta tn̄ exactione ⁊ pcepto sibi debito ex vna actiōe cessat alia:vt hic in glo.magistrali tractante materiā pluriuʒ actionū eidē ⁊ petentiū an electiōe vni' tollant alie.⁊ similr gl.est in.l.idē ait.§.fi.nau.cau.de quo dic p Dy.in.c.nullus pluribus.de re.iur.lib.vj.cuius dicta declarant per Bar. in.l.edita.C.de eden.⁊ latius per Saly. [c] in.l.ancille.ff.de fur. Et ex pdictis pʒ ꝙ pro istis feris vel que nocere solēt re tentis in loco publico nō hʒ locū noxalis actio.sed insolidū dʒ emendari dānuʒ:vt in.c.fi.de iniurijs ⁊ dāno dato.⁊ pro libero hoīe pempto dʒ solui pena.cc.aureoruʒ de quo vide formā libelli in spec.de emp.⁊ ven.§.nunc dicendum.⁊.§.⁊ actio in factū.ibi quarto ɔpetit ēt. ¶ Et no.ꝙ canis ligatus dr fortior ꝙ̄ solutus:vt dicit glo.in.l.hec actio.§.sigs aliquē ff.eo.vbi est casus.ꝙ sigs volens fugere ante famuliā prātis intrauit tabernā in qua canis ferox existens euʒ momordit tenet tabernarius si canis ligatus nō erat.sec' si erat ligat': licʒ ibi gl.teneat ꝙ tenet ēt vtili de pauperie:lʒ esset ligatus.

¶ De his per quos agere possumus Rubrica.

¶ Iste ti.diuidit in tres partes.primo ponit vnum dictuʒ bimebre.secūdo •num mē tum assumit.⁊ declarat tam de iure antiquo.ꝙ̄ de iure nouo. tertio declarat quid sit pcu rator ⁊ tutor secunda ibi alieno veluti.tertia ibi procurator.

Nunc admonendi. [a] ¶ Olim nemo poterat alieno noīe age re vl' experiri nisi in certis casibus hodie aūt pp cōmoditatē ⁊ necessitatem holum statutū est ꝙ regulr possit q̄s esse pcura tor alteri' ⁊ ei' noīe agere ⁊ expiri.h.d.vsqʒ ad.§.pcurator. Et intellige ꝙ quilibet posset esse pcurator.s.qui sit idone' vt dicit hic glo.vt qꝛ nō seru'.qui nō pōt esse in iudicio nisi in casib' notatis in.l.vix certis.ff.de iudi.nō minor q nō pōt in iudi.sine alteri' auxilio.nisi in casib' notatis.l.l.ij.C.q legi. pso.ha.nec silr alie psone ihabiles ad iudicia.⁊ sic no.hic ꝙ gn̄alitas legis vel statuti recipit restrictionē de habilitate:vt hic ⁊.l.j.C.de sac.san.eccle.vbi dicit ꝙ quilibet potest face re testamentum supplet ibi glo.habilis.scilʒ ad testandum. ideo si statutū dicat ꝙ ad sonū cāpane quilibet dʒ venire ar matus ad plateā intelligit de habilib'.⁊ nō de inhabilibus vt sunt mulieres infirmi minores ⁊ similes.de quo p Bar. in.l.j.§.

in.l.j.§.nũciatũ.ff.de ope.no.nũ. ¶ Scđo not.ibi p̃teres.ꝙ quis põt esse pcurator tutoris capti ab hostib9 vel absentis cã reipublice ⁊ ẽt pcurator pupillorꝫ suorꝫ.⁊ itellige in pcu. ꝯstituto ante captiuitatem qꝛ interim dũ est in captiuitate nõ põt ꝯstituere pcuratorez cũ sit seruus hostiũ sicut nec testari põt.vt.ĩ.qui non est.per fa.testa.§.fi. Sꝫ bonis eius dabitur curator.l.inuito.§.fi.ff.de tuto.⁊ eius pupillo puidebit̃ de tutore vel curatore.vt not.in.l.iij.C.in qui.cau.tuto.ha.⁊ ĩ.de cura.§.interdũ. Põt tamẽ pupillus cũ auctori.tutoris ꝯstituere pcuratorem.l.neqꝫ.C.de pcu. ¶ Tertio not.in ṽ. ⁊ qꝛ.ꝙ pp̃ ꝯmoditatem ⁊ necessitatẽ hominũ fuit cõstitutus vsus pcuratorũ qui possunt cõstitui ẽt nulla exñte necessitate.vt hic in glo.nam liberum est cuilibet constituere procuratorem vel non constituere:vt hic.⁊.l.j.§.vsus.ff.de pcur. Fallit in casibus notatis in.d.§.vsus.

Procurator. ¶ Procurator tam absens ꝙ p̃sens ⁊ ignorãs ⁊ sine solẽnitate ṽborꝫ etiaꝫ absente aduersario ꝯstitui põt.h.d.vsqꝫ ad fi. Est tñ liberũ absenti pcuratori cõstituto non suscipe mãdatum si non vult sed postꝙ̃ suscepit necesse hꝫ cõsumare alias tenet̃ ac.man. vt.ĩ.man.§.mandatũ.⁊.C.mã.l.a pcuratore. vbi vero absens simpliciter sine aliqua pestatiõe recipit litteras vel instrm̃ in quo generalr̃ ꝯstitutus est pcurator ⁊ est releuat9 ab onere satisdãdi tũc videt̃ acceptare ⁊ cogit̃ p̃ci se defendere.vt in cle.j.de pcur.eo ipso quo qs cõparet cũ instris cause alicuius p̃sumit̃ eius pcurator.vt admittat̃ cũ cautione de rato sm̃ Bar.in.l.vulgo.ff.de admi.tu.p.c. cũ dilecto.extra de offi.dele.sed qd si qs pduxit lr̃as sui procuratorij solẽnes ⁊ testimoniales.sed opponit̃ sibi ꝙ nõ est illa p̃sona de qua fit in lr̃is mẽtio.an debeat pbare se eẽ illã p̃sonã.Cy.⁊ Saly.tenent ꝙ nõ qꝛ p̃sumit̃ illã esse maxime si in lr̃is dr̃ portator p̃ñtium lr̃arum.ar.l.si quis p calũniaꝫ.⁊ qđ ibi no.C.de epi.⁊ cleri. Iteꝫ qd si aliqs est p̃ñs ⁊ tacens cũ ꝯstituit̃ pcurator an videat̃ tacite acceptare.specu.in fi li scilꝫ in arbitro tꝫ ꝙ sic in titu.de arbitro.§.sequit̃.ṽ.sꝫ nunqd arbitrator.per.l.qui patit̃.ff.manda.p quã vr̃ sentire idẽ esse in pcu. Io.an.ibi additionibus tꝫ oppositũ.⁊ est gl.ordinaria in dcã cle.j.de pcura.quã sequit̃ Anto.de bu.in.c. gratuallis.extra de iureiu.⁊ de hoc est tex.in.l.filiusfa.§.lni tus.ff.de pcura.de arbitro tñ oppo.tꝫ spe.nũquid aũt qñ cõstituit̃ pcurator dꝫ exprimi actus ad quẽ ꝯstituit̃.dic ꝙ nõ. sed sufficit ꝙ quis cõstituat̃ generalr̃ pcurator nisi in casib9 in qbus reqritur spãle mandatũ qui notant̃ hic in glo.j.⁊.c. qui ad agẽdũ eo.ti.lib.vj. Et plene spec.de pcu.§.rõne.ver. itẽ excipit̃. Et adde ꝙ ẽt requirit̃ spãle mãdatũ i trãsactiõe ⁊ liberatiõe ⁊ pacto de nõ petẽdo.l.mandato generali.ff.de pcu.⁊.l.nã ⁊ docem.ff.de pac.⁊.l.iij.ff.de accepti.itẽ etiam in iuramẽti delatiõe.l.nam ⁊ postea §.fi.ff.de iureiur. Item ꝙ dicit glo.hic in integrũ restitutiõe petẽda reqrit̃ spãle mãdatũ intellige nisi veniat tacite ⁊ i.c.ꝯsequẽtia generalis mãdati qꝛ tũc sufficit illud generale mandatũ sm̃ Bart.in.§.si talis hic.in glo.alle. ¶ Itẽ no.ĩ in verbo cuicũqꝫ.ꝙ regulr̃ qlibet põt esse pcurator nisi phibeat̃.est eniꝫ hoc edictũ phibitoriũ.l.inuitus.§.j.ff.de pcu. Qui aũt phibeant̃ esse pcuratores notant̃ hic in glo.in ver.cuicũqꝫ. Et qđ dicit gl.ĩ femina ꝙ non põt esse pcuratrix dic nisi in casibus notatis i d.l.femine.⁊.d.l.qui absente.C.de pcu. Itẽ intellige ad iudicia.nam ad negocia põt eẽ pcuratrix.vt no.glo.in.l.ij.ff.ĩ re.iur.nec tũc iuuat̃ velleyano qꝛ tũc ex suo ꝯtractu.s.ex mãdato ⁊ nõ pro alia obligatiõe.l.si mulieri dederiꝫ pecuniam ff.ad velleya. Et adde i spec.ĩ pcu.§.j.ver.itẽ qđ ẽ mulier. Sꝫ quid de filiofa.dic ꝙ põt esse pcurator alterius ⁊ ad iudicia ⁊ ad negocia nec reqrit̃ ꝯsensus p̃ris dũmodo sit maior.xxv.an.an iudicia.⁊.xvij.ad negocia.tex.in c. qui generaliter.de pcu.li.vj.⁊ per Bar.in.l.filiusfa.in.§.ipse quoqꝫ filius.ff.de pcu. Fallit in casu singulari.l.exigẽdi.C.de pcur. vbi filiusfa.minor admittit̃ in iudicio ad defendẽdũ patreꝫ absentem nec restituit̃ si cõtra eũ ferat̃ snĩa. Sꝫ in his in q̃bus filiusfa.admittit̃ ad agẽdũ ⁊ ad defendẽduꝫ per se nullus põt ꝯstituere pcuratorẽ.l.filiusfa.ad agẽdũ. ⁊.l.seruum quoqꝫ.ff.de pcura. Et no.glo.in ver.ꝯstituere in cle. religiosus.de pcura. Et adde ꝙ pcurator potest cõstitui ⁊ ad vnaꝫ ⁊ ad plures reos:vt.l.j.§.j.ff.de pcura. Et põt quis in eadem cã ꝯparere p̃im nomine pcuratorio alterius.⁊ p̃iꝫ nomine ppr̃io.vt.l.plane.ff.fami.her. Itẽ large ⁊ improprie sumendo pcurator dr̃ ille qui est defensor sine mandato.l.plauti9. ff.de procura.⁊ ẽt nũcius.vt hic in glo.in ver.rem tuam.est tñ dr̃ia inter simplicẽ pcuratorẽ ⁊ defensorẽ.qꝛ in simplicẽ pcuratorẽ nõ fit executio snĩe:sed in defensorẽ sic.d.l.plautius. Itẽ pcurator ꝯcipit ṽ.in p̃sona sua pcuratorio tñ noĩe dñi. Sed nũcius ꝯcipit in noĩe dñi tãꝙ̃ pica ⁊ organũ.vt dicit glo.l.l.multũ interest.C.si qs alteri vel sibi.⁊ ideo vt hec oĩa cõprehẽdant̃ cõiter ponunt̃ in instris pcurationuꝫ hec verba.ꝯstituit talẽ pcuratorẽ suũ actorẽ factorẽ ⁊ certũ nũcium specialẽ hec tñ verba respectu nũcij referunt̃ solũ ad specificata.qꝛ nũcius dꝫ hr̃e speciale mãdatũ.⁊ nihil põt habere vigore generalis ideo ꝙ qs facit vt nũcius nõ põt ratihabitione validari si mãdatũ non p̃cessit ⁊ ecõuerso si ille q est pcurator facit vt nuncius nõ vꝫ qđ agit̃.l.multũ.C.si qs alteri vel sibi sm̃ Bar.in.l.q aũt.§.q ꝯstituere.ff.de ꝯsti.pecu. Et adde ꝙ pcurator ꝯstitutus ad agẽdũ non põt petere executionẽ snĩe nec facere capi debitorẽ cõdẽnatũ si habeat speciale mãdatũ ad hoc vt qꝛ dicat̃ in pcuratorio ad agendũ ⁊ ad exigẽdũ vel sit pcurator in reꝫ suã vel sit generalis pcurator ad lites p̃sentes ⁊ futuras.alias non posset qꝛ lata snĩa agere ex stipulatu iudi.sol.qꝛ eius mandatũ est finitũ ⁊ petere executionẽ snĩe qꝛ est nouatio ad quã nõ hꝫ mãdatũ sm̃ Bar.in.l.si pcurator meus.ff.de pcur.põt etiã pcurator pro expensis a se factis in lite pro dño petere in subsidiũ executionẽ snĩe.l.si actorꝫ.ff.de procur.põt etiaꝫ instrumẽta retinere ⁊ acta litis donec satisfiat sibi de sumptibus scđm Bar.in.l.que omnia.§.plane.ff.de procura.

¶ De satisdationibus. Rubrica.

¶ Continua vt in glo.qꝛ satisdatiões p̃stant̃ in iudicio ab agẽtib9 noĩe alieno sꝫ etiã qñqꝫ ab agentib9 noĩe ppr̃io ideo dicto de his qui agunt noĩe alieno sequit̃ videre satisdationibus ab eis prestandis. ¶ Iste titulus diuidit̃ in tres partes.pmo ponit̃ quid iuris erat olim circa satisdationem in iudicio.siue quis agebat nomine suo.siue vt pcurator.secũdo quid iuris sit hodie.tertio extendit hanc legẽ ad omnes pũincias.secũda ibi.sed hodie.tertia ibi.quaꝫ formam.

Satisdationem. ¶ Diuidit̃ in duas p̃tes:qꝛ p̃rio põit ius antiquũ.s. que satisdatiões olim p̃stabant̃.scđo ponit ius nouuꝫ.s.que satisdationes hodie prestant̃.secũda ibi.sꝫ hodie.⁊ principiũ hoc intendit. Olim conuentus reali siue suo noĩe siue alieno nomine satisdabat de iudicato soluendo.sed agens alieno nomine non satisdabat:sed agens alieno nomine satisdabat rem ratam haberi ⁊ idem in tutoribus obtinebat nisi in certis casibus.p̃sonali vero agens suo noĩe nõ satisdat sed alieno noĩe agens satisdat rem ratã haberi sꝫ in reali ꝯuentus aut p̃sonali actione suo noĩe nõ satisdat sꝫ ꝯuentus alieno ẽt hodie satisdat de iudicato soluendo.h.d.vsqꝫ ad.§.sꝫ hodie.vel breuius. Olim agens p̃sonali actiõe vel reali suo noĩe nõ satisdabat sꝫ alieno noĩe satisdabat vtroqꝫ casu reꝫ rataꝫ haberi. Cõuent9 vero reali suo noĩe vel alieno satisdabat iudicatũ solui.sꝫ ꝯuentus p̃sonali suo noĩe satisdabat sꝫ alieno noĩe sic.h.d.vsqꝫ ad.§.sed hodie. Erat igit̃ olim dr̃ia an qs ageret vel ꝯueniret̃ ⁊ an suo noĩe vel alieno ⁊ an p̃sonali actione vel reali hodie aũt dic vt ibi.§.sequẽti. ¶ Iteꝫ no.in.§.tutores.ꝙ tutores olim satisdabant ad silitudinem pcuratorij.s.ꝯuenti reali noĩe satisdabãt de iudicatũ soluẽ-

do ⁊ agentes satisdabāt de rato nisi fuissent testamētarij vel datiui qui nō satisdabāt de rato. vt hic in glo. sup ver. agentibus. hodie vero nō satisdant de rato nec de iudicatū soluēdo qꝛ loco dñi sunt. vt dicit gl. j. eo. §. eadē obseruādo. ⁊ ibi dicā. ¶ Et no. hic ꝙ lꝫ iste satisdationes antiqꝫ sint correcte ⁊ sit pena falsi allegare leges correctas ad decisiōes cāruꝫ. l. ij. §. igit. C. de nouo. C. confir. tñ qñ remanent in corpe iuris licita est argumētatio ab eaꝝ rōne. vt no. in. l. j. C. de latina. liber. tol. ⁊. xij. q. ij. cū deuotissima. ⁊. c. nouit. extra de iu. Ubi dicit gl. qꝫ lꝫ totū ius ciuile tolleret tñ duraret eius ratio.

Sed hec hodie. ¶ Hodie suo noie cōuētus siue reali siue psonali actiōe nō satisdat de iudicato. sꝫ satisdat de iudicio sisti pro qualitate psone iudicis arbitrio. s. si imobilia nō possidet quā satisdationē si pstare nō pōt stat sue iuratorie cautiōi h. d. vsqꝫ ad. §. finaūt p pcuratorē. Et attēde ꝙ satisdatio cōcurrit cū fideiussiōe vt hic in glo. j. Sꝫ cautio est nudo vbo pmissio nisi dicat idonea cautio. qꝛ tūc etiā intelligit cū fideiussione. l. sancimus. C. de ver. signi. Not. hic ꝙ hodie nemo suo noie ꝯuētus siue reali siue psonali actione satisdat de iudicato soluēdo sicut olim fiebat. C. eo. in prin. sed ꝯuentus alieno noie siue ante siue post litē cōpareat bene satisdat de iudi. sol. vt. j. §. j. nec vllā aliā pstat nisi de iudicio sisti qñ nō possidet imobilia. si aūt possidet imobilia sufficiētia ad satisdationē qͣtitatis petite nō satisdat vt hic i gl. in ver. iudicio. sed si p pte sufficiūt ⁊ p pte nō satisdat. vt hic i glo. i ver. ad terminū in fi. eēt eni absurdū si ꝯuēt⁹ p magna qͣtitate pro vili cespite quā possideret satisdationē euitaret. vt dicit glo. in. l. sciēdū. ff. qui satis. cog. Fallit aūt in casibus notatis h in glo. in ver. pmissionē in. l. j. ff. qui satis. cog. in qb⁹ qs ꝯuētus nō satisdat de iudicio sisti. lꝫ non possideat imobilia. s. rōne dignitatis. vt sunt illustres ⁊ superillustres ⁊ rōne priuilegij vt clerici. Itē rōne deposite administratiōis vt in iudice vel officiali stante ad iudicatū p dies q nō tenet satisdare de iudicato sisti sed statur sue iuratorie cautioni. p text. i. l. j. C. vt oēs taꝫ ciuiles ꝗ mili. iudi. ⁊ pōt etiā officialis ad sindicatū respōdere p se vel p pcuratorē. vt vult glo. i. l. bonefidei. C. de iurisiurā. Adde tñ ꝙ isti supradicti qb⁹ remissa ē cautio. debēt nihilomin⁹ pmittere nuda cautione ⁊ obligare bona sua p. l. filio. ff. vt lega. no. caue. ¶ Scdo not. in ver. sed pro sua tātū psona. ꝙ si reus ꝯuētus nō possidēs imobilia iurat se non posse satisdare statur sue pmissioni cū iuramēto q̄ iuratoria cautio appellat. vt dicit hic tex. nā pmittet cum iuramēto sub obligatiōe suoꝝ bonoꝝ. ꝙ stabit in iudicio vsqꝫ ad diffinitiuā sniam vt hic. ⁊ auē. generalr. C. de epis. ⁊ cle. ⁊ sic iurat duo. s. non posse se satisdare. ⁊ ꝙ sistet in iudicio. vt dicit glo. in. §. suscepto. in auē. de exhiben. ⁊ intro. reis. col. v. ⁊ in. §. excludēdas i auē. de litigi. col. viij. q tex. ꝯcordat cū isto lꝫ loquat in actore. Et attende ꝙ tex. fecit mētionē de trib⁹. pⁱᵒ de nuda pmissione. ⁊ hāc pstat etiā possidēs imobilia vel alter hñs priuilegiū vt nō satisdet vt hic in glo. in ver. pmissioni. Scdo de satisdatiōe ⁊ hāc pstat nō possidēs imobilia [a] nisi rōne dignitatis priuilegij vl deposite administrationis excusetur. l. sciēdū. ⁊ ibi no. ff. qui satis. cog. vt. s. dixi. Tertio de iuratoria cautione ⁊ hanc prestat cū obligatione bonoꝝ ille qui iurat satisdare nō posse vt hic. ⁊ auē. generaliter. ⁊. §. suscepto. ⁊. §. ad excludendas. s. alleg. Et ita dꝫ intelligi rubrica. ff. qui satis. cog. vel iuramēto pmitāt vel sue promissioni cōmittat fm Bar. in. d. l. sciendū. ⁊ etiam hoc casu licet promittere penaꝫ cum sit ei facile vt tenet gl. in. l. iij. §. quāuis. ff. de preto. stipul. ⁊ dic vt ibi per eum. An qui pmittit de iudicio sisti cogat promittere sub certa pena de quo ēt glo. disputat ibi. Nunqd autē in suspecto ⁊ fugitiuo stet sue iuratorie cautioni si nō pōt satisdare. glo. tꝫ ꝙ nō in. l. ij. §. si dubitet. ff. de iudi. ⁊ spec. in ti. de satisda. §. d. ver. illud quoqꝫ. ¶ Itē qͣto tpe duret ista satisdatio de iudicio sisti dic vt hic in glo. in ver. ad terminuꝫ. videlꝫ si qs fideiussit vsqꝫ ad certū tps tunc tenet solū vsqꝫ ad illud si simplr promisit tunc si pmisit in scriptis. vel in carta publica ppetuo tenetur sꝫ si in priuata tenet tunc vsqꝫ ad duos mēses actore negligēte agere. Si aūt ꝯtinue agit tūc tenet vsqꝫ ad sniam que pōt pcellari vsqꝫ ad triēniū. Bar. in. l. pe. C. de fideius. Et ad qd cōmittat hec satisdatio de iudicio sisti. dic ad interesse. l. ij. §. fi. ff. qui satisda. cog. ⁊ dat ꝯtra ipsuꝫ fideiussorem actio in factū ⁊ certi ꝯditio generalis fm glo. in. d. l. ij. §. fi. Et an habeat paratā executionē ꝯtra fideissorē sine nouo pcessu. dic p Bar. in. l. j. ff. iudi. solu. qui ꝯcludit ꝙ sic si hꝫ certā quātitatē ⁊ certā diē appositam. Quid aūt si reus suo noie ꝯuentus stetit in iudicio vsqꝫ ad sniam ⁊ euanuit fideiussio de iudicio sistiꝫ vt. d. l. grege. §. ⁊ post litē. ⁊ ipse nō possidet imobilia ⁊ sic ꝯtra eū est suspitio fuge qualr aūt ꝯsulatur actori cū nō pstet satisdationē de iudicato soluendo. vt dicit hic ꝙ iste tex. limitat ꝙ nō satisdat de iudicato soluendo pendente iudicio. vt hic. Sed post latā sniam. sic Bar. in. l. si debitori. ff. de iudi. qꝛ istud tps quattuor mensiuꝫ qꝺ dat iudicatis ad soluēdū: vt. l. ij. C. de vsur. rei iudic. dat miserationis cā. l. si cū milit. ff. de ꝯpensa. ⁊ cū talis dilatio gratiosa ꝯcedit qs dꝫ cauere. l. vniuersa. C. de pcio impa. offe. Et est casus in simili in rōe sin. l. l. quesitū. ff. de pig. ⁊ in. l. oib⁹ ff. de iudi. Et iō nisi satisdet tanqͣ suspect⁹ ⁊ fugitiu⁹ pōt capi ⁊ carcerari. vt voluit glo. no. in. l. dica sestos. C. de ser. Et no. ꝙ reus dꝫ pmittere se staturuꝫ in iudicio ⁊ fideiussor dꝫ pmittere se facturū ⁊ curaturū ꝙ sistat alr pmittēdo simplr factum alienum non obligarent: vt. s. de inutili. stipu. in. §. alteri. fm Bar. in. d. l. ij. §. fi. ff. qui satisda. cog. Itēꝫ adde ꝙ iste fideiussor de iudicio sisti dꝫ esse idoneus duplici respectu. s. facultatib⁹ ⁊ facilitate ꝯueniēdi. nā nō possidēs imobilia nō esset idoneus fideiussor. vt tꝫ Bar. in. d. l. sciēdū. ⁊ sic nō poterit scolaris dare fideiussorem aliū scolareꝫ imobilia nō possidētem: vt dicit gl. in. d. §. suscepto. Si tñ [b] fideiussor vel ēt reus pricipalis ꝯuētus quo ad vitādū satisdatiōeꝫ possidēt mobilia multa in magna hypotheca publice retēta ppter que nō esset ꝯtra eū suspitio fuge sufficeret fꝫ Bar. in. d. l. sciēdū. Item fallit hoc in patre patrono ⁊ alijs psonis cōiūctis nominatis. in. l. ij. §. pior ait. ff. qui satisda. cogū. qui possunt dare fideiussorem minus idoneū facultatib⁹. vt hic in glo. sup verbo p qualitate. ⁊ potissime si ille fideiussor est ꝯiūctus qꝛ nō est verisimile ꝙ necessarius necessariū dimittat illaqueatū ⁊ carnē suā odio habeat. vt dicit glo. in. l. ij. ff. si in ius vocatus nō erat. ⁊ iō filius in ptāte patris pōt fideiubere pro ipso patre. l. ij. §. ⁊ filius. ff. eo. Itē dꝫ ⁊ scdo fideiussor eē idoneus facilitate cōueniēdi tā rōne persone. vt qꝛ nō sit scolaris. vel clericus que hꝫ priuilegium vt ꝯueniatur corā iudicib⁹ suis. vt in auē. habita. C. ne fili⁹ pro patre. ⁊. c. si diligēti. extra de foro ꝯpe. vel notarius vel pcurator multū cauillosus. vel aliās rixosus vel homo multū potens. vt dicit Barto. in. d. l. ij. ff. eo. Et an hec distinctio. s. an possideat vel nō possideat imobilia hēat locū de satisdatiōe in soluendo iudicato glo. ⁊ Bar. tenēt ꝙ nō in. d. l. sciēdū. §. tutores qꝛ aliū defendēs dꝫ indistincte satisdare nec excusat pp imobilia vel iuratoriam cautionem cū nemo aliene rei legitim⁹ defensor sine satisdatiōe intelligat. vt. j. eo. §. si vero re⁹. Itē si fideiussor de iudicio sisti efficiat inops ante sniam. an debeat iterato satisdari. dic ꝙ sic. vt. l. arbitro. ff. eo. ꝙ cā suspitionis que erat a pricipio per quā motū fuit officiuꝫ iudicis ad cogēdum satisdare durat ēt nūc. secus si iure actionis dedisse fideiussorem locupletem. qꝛ nō tenet postea satisdare ex inopia supueniēte. l. si nolē. ff. d here. vel ac. ven. ⁊. l. si pupilli. §. soror. ff. de sol. vel nisi qs sciēter a prin. accepisset fideiussorem inopem. l. si is quo. §. fi. ff. vt in pos. le. Itē an pcurator rei debeat cauere de iudicio sisti sicut tenet principalis. dic ꝙ sic per. l. defunctus. §. qui ad cōi diui. ff. de pcura. Itē quero an actor debeat pstare aliquā satisdatiōem. dic ꝙ duas: vt hic in glo. j. videlicet. primā ꝙ ꝯtestabitur litē vsqꝫ ad duos mēses. ⁊ secūdā ꝙ psistet vsqꝫ ad fi. iudicij. vt si iudicatū fuerit eū iniuste mouisse liteꝫ soluet reo decimā pteꝫ

litis noie

---

[a] ¶ Immobilia. Si tamen possidet tanta imobilia i platea ꝙ non sit verisimile ꝙ recedat excusat a satisdatiōe. vt dicit h do. Areti.

[b] ¶ Si tñ. Uide additiōeꝫ quā po sui. s. sup vbo imobilia.

litis nomine expēsaꝝ que satisdatiōes hodie nō sunt in vsu. vt hic in glo.in ver.nulla.in fi.que dicit ꝙ due satisdationes hodie nō sunt in vsu de iure canonico nec seruant᷑. ⁊ aliqui nō habent caudā glo. Sȝ est gl.ordinaria in verbo libellū. in fi.iij.q.iij.c.libellum.vbi est canonizata auc.libellū.C.de litis ꝯtes.de quo dic per Bar.⁊ Saly.in auc.generalr.C.d̄ epi.⁊ cle.⁊ dicā infra de publi.iudi.§.hec aūt oīa. ❡ Item quero cū lex antiqua dicat satisdādū esse de iudicio sisti tūc demū si ꝯuent᷒ nō possidet imobilia.vt.d.l.sciēdū.§.q satisda. ⁊ lex noua supueniēs simpliciter satisdandū eē dicit nō disticto an reus possideat mobilia vel imobilia.vt in.§.suspecto. ⁊ auc.libellū.§.allegatio an intelligi᷑ vt lex antiqua sit correcta vt indistincte reus dȝ satisdare siue possideat imobilia siue nō.dic ꝙ non intelligi᷑ correcta.nec satisdabit ēt hodie si possidet imobilia Cy.ꝯtra in auc.generalr.C.d̄ epis.⁊ cle. q̄ꝛ siue possideat imobilia siue non coget᷑ satisdare.q̄ꝛ ēt lex noua ⁊ statutū nouū supueniēs debēt limitari per antiquā l.⁊ statutū.vt.l.sȝ posteriores.ff.de legi.⁊ hic in glo.in ver. pro qualitate.ēt si in lege noua vel statuto nouo apponeret᷑ clausula derogatoria aliquo modo obstāte.vt est glo.sing.i auc.de heredi.que ab intest.defe.in prin.sup ver.vocētib᷒. col.ix.in.d.l.sciēdū.sm Bar.de quo dic latius per eū in.l. oēs populi.ff.de iusti.⁊ iure.in q̄ōne principali in v̄bo q̄rto queri᷑.⁊ i extrauagāti ad exprimēdū.sup v̄bo.non obstāte.

Sin autem p procuratorē.

❡ Cum dubitat᷑ de mādato ꝑcuratoris actoris exigi᷑ cautio de rato.ēt si sit ꝑcurator tutoꝝ vel curatoꝝ ⁊ aliorum administratoꝝ alienaꝝ reꝝ.hoc dicit vsq̄ȝ ad.§.si vero.Cōcor. ff.eo.l.nō solū.§.qui alieno.⁊.C.eo.l.j.si de procurato. prestat ēt procurator actoris de defendendo dominū in cā reconuētionis.vt hic in glo.in verbo ratā.in fi.de qua cautōe tractat᷑.l.l.suū.§.ꝑtor ait.cū sex sequētib᷒ legib᷒ vsq̄ȝ ad.§.q alieno.ff.de ꝑcurato.alr̄ si nō satisdat de defendēdo i cā reconuētiōis denegat᷑ sibi actio.⁊ tenebi᷑ dn̄o actiōe mandati q̄ꝛ mādatū de agēdo includit mādatū de defendēdo.l.mutuo.§.pena.⁊ ibi glo.⁊ Bar.ff.de ꝑcu.postq̄ȝ aūt satisdedit de defendēdo cogi᷑ ꝑcise defendere ꝑcur.actoris vt.l.sed ⁊ he.§.ꝑtor.ff.de ꝑcur.⁊ in glo. Et intellige sm glo.in.d.§. ꝑter q̄ñ reus volēs recōuenire nō hȝ tūc iura sua in prōptu alr̄ si hȝ tūc agat vt vult exquo ꝑcur.actoris est paratus defendere.⁊ etiā in cā recōuentionis cauere de iudi.sol.vt.l.si minor.§.is q suscepit.ff.de ꝑcur. No.igi᷑ hic regulā ꝙ procurator actoris dȝ satisdare de rato.i.dn̄m rē ratā habiturū si dubitat᷑ de eius mādato.vt hic.⁊.l.j.C.eo.⁊.d.§.qui alieno. Et ꝯclude tres casus vt hic i glo.in ver.ratā.⁊ i glo.d.§. qui alieno.ꝙ si ꝯstet eū hr̄e mādatū tūc nō cauet si ꝯstet eū nō hr̄e ⁊ tūc nō admitti᷑ ad agēdū etiā cū cautione de rato. nisi ꝑ ꝯiūcta ꝑsona vel valde amico.l.sed ⁊ h̄ de ꝑcur.⁊ tūc cū cautione de rato.l.pōponius.in fi.ff.de ꝑcur.vel ꝑ festināte perire.l.nō tm̄.ff.de appel.vl̄ recuperāda possessione absentis ⁊ spoliati.l.j.C si ꝑ vim vel alio mō sm Bar.in.d. §.q alienū. Si dubitat᷑ de mādato tūc admitti᷑ cū cautione de rato ⁊ est tūc in electiōe ꝑcuratoris an velit cauere de rato vel ꝑbare mādatū.vt tȝ hic gl.fi. Sed q̄ñ dicet dubitari de mādato dic q̄ñ apparet instr̄m ⁊ apparēt lr̄e de mādato de quaꝝ lr̄aꝝ vel instr̄i fide dubitat᷑ vl̄ time᷑ ꝙ nō sint reuocate.vel ꝑbat᷑ mādatū solū ꝑ vnū testē vel sunt aliqua indicia sed non plena.ꝙ sit ꝑcuratori in.d.§.q alieno.sm Bar. ⁊.l.j.C.eo.vel etiā q̄ñ ꝑduci᷑ instr̄m mandati.sed nō hȝ cōmoditatē illud visitādi vel examinādi q̄ꝛ aliter non tenet᷑ ei credere ꝑ.l.sigs inficiatus.ff.depo. Sed admitti᷑ in casib᷒ supradictis cū cautione de rato sm Bar.i.l.qui pupillo.§. qui ꝑcurator.ff.de no.ope.nūci. Itē etiā in casu vbi requiri᷑ mādatū speciale ⁊ q̄s habeat mādatū generale admitti᷑ cū cautione de rato.l.ꝙ si speciali.ff.de mino.⁊.d.§.qui procuratoris.itē etiā vbi ꝑduxit instrumēta cause ex h̄ enī ꝑsumi᷑ ꝑcurator ⁊ admitti᷑ cū cautione de rato.vt in.c.corā dilecto.de offi.dele.⁊ per Bar.in.l.vulgo.ff.de admi.tuto. Fallit autem in procuratore constituto a fideicōmissario ad cogendū hr̄edē adire ⁊ restituere hr̄ditatē.q̄ꝛ si dubitat᷑ de eius mandato nō admitti᷑ cū cautiōe de rato ꝑꝑ ꝑiculū ne remaneret hr̄s.fideicōmissario ratum nō hn̄te.⁊ vbi eminet ꝑiculū nō cogi᷑ q̄s stare fragili remedio cautiōis.l.qui ita.§.ēt.ff.ad trebel.⁊ nunq̄d admitti᷑ ꝑcurator q̄ñ dubitat᷑ de mandato sub hac estimatiōe.ꝙ fideiussor ita demū tenebi᷑ si apparebit eū nō esse ꝑcuratorē.Bar.tȝ ꝙ sic in.l.ꝑtor ait ff.de ope.no.nun. Itē quero q̄d debeat dn̄s hr̄e ratū ꝑ hāc cautionē.dic ꝙ dȝ hr̄e ratū omne illud q̄ð ipse cogeret᷑ hr̄e ratū si ꝑsonalr̄ litigasset.ad aliud aūt se nō extendit hec cautio.l.nō distinguemus.§.an ⁊ satisdare.ff.de arbi.sm Bar. in.d.§.que alieno. Itē quero q̄ñ ꝯmitte᷑ hec cautio seu q̄ñ d᷑ dn̄m nō hr̄e ratū vt ista cautio sit cōmissa.dic ꝙ q̄ñ primū dn̄s certioratus post aliq̄ð spaciū t̄pis deliberauerit nō hr̄e ratum.nō aūt coget᷑ incontinenti r̄ndere an velit ratificare.l.ratā.ff.de sol.⁊ hic in glo.in ver.ratū. Sed si dubitatur an dn̄s ratū hēat pōt interī agi ꝯtra ꝑcuratorē donec scia᷑ an dn̄s hēat ratum.l.si indebitū.ff.rē ra.habe. Sȝ quero an ꝑcurator rei caueat de rato sicut ꝑcurator actoris.dic ꝙ bene cauet de iudicato soluendo sibi prestita.l.de satisdatio.ff.rē ra.habe.⁊.l.j.C.de satisda.⁊ ideo vbicūq̄ȝ non esset cautū actori ꝑ satisdationē de iudicato soluēdo vt in casib᷒ j.scriptis tunc ꝑcurator rei cauet de rato sm Bar.in.d.§. sed ⁊ his. Et primus casus est in actiōe reali in qua ꝑcurator rei cauet de rato si dubitet᷑ de mandato q̄ꝛ re iudicata actor possessor reuersus nihilominus pōt petere eā vt.d.§. sed ⁊ hi. Scd̄s casus est in cā status q̄ñ q̄s d᷑ seruus vel liber.itē in cā suspecti tutoris.itē in cā restitōnis in integrū in q̄bus casibus cū agat᷑ de eo sup quo nulla cadit executio ideo ꝑcurator rei cauet de rato etiā sub certa pena q̄ꝛ vbi agi᷑ sup eo q̄ð est inestimabile dȝ adici certa pena.l.nō solū.§.si status.⁊.§.se.⁊ ibi ꝑ glo.⁊ Bar.ff.de ꝑcur. ❡ Tertius casus est in duplicibus iudicijs vbi idē sustinet vicē actoris ⁊ rei.ideo ꝑstat᷑ cautio de rato ⁊ de iudicato soluēdo ⁊ etiā q̄ñq̄ȝ de iudicato sisti.l.si defunctus.§.fi.ff.de iudi.⁊ ibi per Bar.⁊ de hoc.s.quādo ꝑcurator rei debeat cauere de rato dic per Bar.in.l.de pupillo.§.dat remissionē.ff.de ope.no.nūci. ❡ Itē quero ad quid debeat᷑ cautio de rato.dicit ꝙ ad interesse in quo venit etiā ratio lucri cessantis.l.in stipulationē.⁊.l.si cōmissa.ff.rē ra.habe.nec obstat.l.si sterilis.§. cum per venditorem.ff.de act.emp.vbi non habet᷑ ratio interesse lucri extrinseci.quia illud verū est vbi petitur lucrū lucrū ꝑꝑ nō factū vt ibi. Sȝ vbi peti᷑ lucrū ꝑꝑ malefactū vt hic q̄ꝛ male egit ꝯparere ⁊ age᷑ vt ꝑcurator cū vere nō esset tūc peti᷑ interesse extrīseci lucri cessantis.q̄ð tñ limita dupliciter.s.vbi lucꝝ illud sine alterius iniuria ꝑcipi posset.vt i gl. notabili.in.l.sigs vxori.§.pe.ff.de fur. Itē vbi petēs ꝯsueuit de pecunijs negociādo ⁊ mercādo lucrari.l.ij.ff.d̄ eo ꝙ certo loco sm Ange.de pu.in.d.l.si ꝯmissa. Et adde ꝙ hec stipulatio refert᷑ ad interesse dn̄i ⁊ nō ꝑcuratoris stipulantis vt.l.ij.ff.eo. Sȝ an ꝑcurator substitutus a ꝑrio ꝑcuratore cōstituto satisdabit nomine dn̄i vel ꝑcuratoris.dic per Ange. ⁊ Bar.in.l.de curatore.ff.de cura.bo.dā. ❡ Secundo no. ꝙ ꝑcurator ꝯstitutus a dn̄o apud acta a prin.vel est postfacto.cū dn̄s supueniēs in iudicio ratificat gesta ꝑ ꝑcuratorē. ⁊ eius legitimā ꝑsonam ⁊ ꝯfirmat in veꝝ ꝑcuratorē. vt.l.lȝ. ff.de iudi.nō tenet᷑ cauere.q̄ꝛ de eius mādato non pōt dubitari cū in actis appareat volūtas dn̄i. Et idē si apparet mandatū per istrumētū vel lr̄as dn̄i taliter sigillatas.vt nota. dubitet᷑ de mādato sm glo.cū.l.j.de satisdādo ⁊ lr̄is ēt cū sigillo nō credi᷑ nisi sint alicuius cōitatis.vel notarius vl̄ testes faciāt fidē de sigillatōe dn̄i.de quo per gl.⁊ Bar.ff.d̄ ꝑcu. l.si ꝑcuratorē absentē ⁊ pōt hec ꝯstitutio apud acta fieri presente vel absente aduersario.⁊ añ iudiciū cause.vt no.gl.in d.l.j.C.de satisda.⁊ ēt post initiū cause.vt.l.nihil.C.de ꝑcu. Et sicut fuit facta hec cōstitutio apud acta sciēte iudice ⁊

aduersario lis tūc ⁊ eo casu dȝ fieri reꝯ sciētibꝰ reuocatio vl
cū ꝓcuratoris.apud acta ꝯstituti si dñs eam reuocare vellit
alr eius reuocatio nō noceret aduersario:vt not.glo.i.d.l.j.
⁊ est tex.in.c.mādato.de ꝓcu.Nā quādo ꝓcurator ꝯstitui
tur ꝯtra certū aduersariū sciētē.eius reuocatio dȝ inotescer
aduersario:vt.d.l.si ꝓcuratorē absentez.sȝ qñ ꝯstituit extra
iudiciū ꝓcurator generalis ad cās in iudicio vel extra non
specificata aliqua ꝑsona cōtra quā ꝯstituat tūc pōt reuocari
ante litis ꝯtestatio.sine aliqua notificatōe aduersarij.q: nul
lus est certus aduersarius ar.l.si dictū.§.si.ff.de euic.nisi rō
loci aliud inducat.vt.l.sȝ ⁊ si pupillus.§.ꝑscribere.ff.d insti.
post litis vero ꝯtestatio.non pōt ꝓcurator inuitus reuocari
nisi ex certis casibus.l.post litē.ff.d ꝓcura.⁊.c.iij.⁊.c.in nra.
extra d ꝓcu.⁊ per Bar.in.d.l.j.C.de satisda. Sȝ inuito ad
uersario bene pōt dñs illū ꝓcuratorē volētē reuocari. ⁊ aliū
substituere.vt no.glo.in.l.solutōem ⁊ iudicium.ff.de solu.
Tertio nota in ver.obseruando q multe sunt ꝑsone geren
tes negocia aliena que possunt ꝯstituere aliū ad litigādū no
mine suo.Unde tutor ⁊ curator cōstituūt actorez.l.actor.ff.
rem ra.ha.ꝓcuratorez ad iudicia ꝯstituūt post litē ꝯtestataz
⁊ nō ante.l.neqȝ tutores.ff.de ꝓcu.Sȝ ad negocia ēt ante.l.
ita adt.§.gessisse.ff.de admi.tu.vniuersitas aūt ꝯstituit acto
rē.d.l.auctor.⁊ societas magistrū.l.irē magistri.ff.de pac.pa
ter in rebus aduēticijs filij ꝯstituit ꝓcu.l.j.C.de bo.mater.lȝ
glo.ibi cōtra.⁊ nō bene ⁊ ibi per Bar.Et similiter ꝑlatꝰ ec
clesie orphanotrophos.l.rector hospitalis recipiētis orpha
nos ⁊ expositos:vt.l.orphanotropheos.C.de epis.⁊ cle.ꝯsti
tuit ꝓcuratorē sindicū vel yconomū.q: inter ipsos non est
dña qtū ad effectū.vt in.c.petitio.extra de ꝓcur.nec obstat
q ꝑdicti nō sunt dñi.⁊ ꝓcurator dȝ ꝯstitui a dño.l.j.ff.de ꝓ
cura.q: cū pater ⁊ ꝑlati faciāt fructus suos merito ēt aū litē
ꝯtestatā ꝯstituūt ꝓcuratorē lȝ hec glo.in verbo lȝ.⁊ gl.i.d.l.
neqȝ tutores dicāt ꝯtra.d quo per Bar.i.d.l.neqȝ tutores.
⁊ de oībus administrationibꝰ rei aliene.vide glo.ā.de cura.
§.si.modo qñ eēt dubiū de mandato ꝑdictoꝝ.l.ꝓcuratoris
actoris sindici yconomi dēret satisdare de rato.⁊ hoc vult
dicere iste textus.sȝ si isti cōstituētes.l.pater.tutor.⁊ ꝑlatus
agant per se an satisdabunt de iudicato soluendo.⁊ de rato
habēdo dic q nec de iudicato soluēdo.nec de rato habēdo
satisdāt cū sint dñi.vt lȝ glo.in ver.litē ⁊ nemo dñs vl quasi
suo noīe cōuentus satisdationē ꝑstat nisi iudicio sisti.vt.ā.c.
§.sȝ hodie.⁊ hoc nisi interuenirēt ⁊ sumerēt defensionē tāq̄
extranei vel ꝓ rebꝰ pro qbꝰ nō hñt legitimā administratōez.
vt cū pater agit ꝓ filio emācipato.vel in rebꝰ castrensibꝰ filij
pro quibꝰ nō hȝ vsumfructū.tūc enim ꝑstat satisdatio de ra
to si dubitat de mandato.⁊ iudicato soluēdo cū ꝯuenit.l.j.
§.vbi aūt.⁊ ibi glo.C.d bo.q lib.⁊.l.q filiꝰ.ff.q satis.cog.⁊ ibi
ꝑ Bar.Quādo aūt dubitat de legitia creatiōe vel electiōe
tutoꝝ curatoꝝ vl ꝑlati.tūc satisdat de idēnitate aduersarij.s.
de ꝯseruādo eū indēnē si appebit eū nō legitimū tutorez vel
ꝑlatū.l.vulgo.⁊ ibi ꝑ Bar.ff.d admi.tu. Et ita intellige hic
glo.i ver.litē. Ultimo ad materiā satisdatōis de rato adde:
q ꝓmittēs ratā ⁊ firmā hře sniam arbitri vel iudicis nihilo
minus dicit hře eaȝ ratā ⁊ firmā lȝ petat restōnē in integrū
vel appellet:vel petat reduci ad arbitriū boni viri.l.cum mi
nor.ff.rē ratā hēri.Cōfirmat eni sniaȝ latā lȝ nō sit lata.ar.l.
pōponius.in negocijs.⁊ qd ibi no.in glo.ij.ff.de nego.gest.
Sicut in simili dicit Bar.in.l.filio ꝑterito.ff.de inius.testa.
q filius in ptāte ꝑteritus possit approbare testm̄ esse factuȝ
vt possit petere ꝯtratab.sed nō approbat tāq̄ sit factū.Eius
tū opinionē improbat Ang.in.l.iij.§.falsus.ff.rē ratā habe.
per id qd no.Inno.in.c.cū sup.extra d re iudi.⁊ qd no.glo.
in.l.tale pactū.§.qui ꝓuocare.ff.de pac.Itē an heres possit
hře ratū qd ē gestū noīe defuncti.dic q sic si illud tale factū
est trāsmissibile ad heredē alr non.l.si is.ff.rē ratā habe.⁊.l.
bonoꝝ.e.ti.⁊ ibi ꝑ Bar.Itē addē q ratihabitio dȝ fieri īfra
tp̄s infra qd res possit geri alr non ꝓdest ratū hřis ⁊ id bo
noꝝ possessiōez meo noīe petitā ratā habeā īfra tp̄s q̄ ad d
petere possem bonoꝝ possessionē:postea vero nō.d.l.bono
rū ꝑallegata. Debēt enim in ratihabitione extrema eē habi
lia medio nō tēto ꝓpter qd dicit Richar.q lȝ post filios ha
bitos ex ꝯcubina sumpserim aliā vxorē:q vxore mortua nō
impedior ꝯtrahere matrimoniū cū ꝯcubina nō atento ma
trimonio meo tempore ꝯtracto ex quo extremi sunt habilia
de quo per Bar.in.d.l.bonorū.⁊.l.cum decem.ff.de solu.

Si vero. ¶ Supra dixit de ꝓcuratore actoris q
cauet de rato qñ dubitat de mādato ⁊
de defendēdo dñȝ.Nūc dicit de ꝓcuratore rei q dȝ cauere
de iudicato soluēdo siue interueniat ante litis ꝯtestationē si
ue post pōt ꝓcuratorē ꝯstituereq ꝓcurator tenet satisdare
de iudicato soluēdo:a qua satisdatiōe dñs pōt eū releuare
satisdādo ꝓ eo tā in iudicio q̄ extra sub hypothecaria rerū
suaꝝ ⁊ ꝓcurator interueniēs post litē ꝯtestatā a dño dȝ satis
dare q dñs aderit tp̄e snie alr fideiussor soluerit iudicatuȝ.
Et hāc satisdationē de iudicato soluēdo ꝑstat etiā defensor
sine mādato:⁊ ꝑdicta debēt seruari in toto romano impio.
h.d.vsqȝ ad fi.titulī. ¶ No.igit hec primo.q ꝓcurator rei
q̄uis ꝯstet de mādato ⁊ q̄uis etiā possideat imobilia:vt.ā.
dixi.§.j.dȝ satisdare de iudicato soluēdo ꝓꝑ regulā que est
hic in.ṽ.si vero reus.q nemo aliene rei.⁊ hanc satisdationē
ꝑstat ꝓcurator vel inueniēdo sibi fideiussorē qñ dñs est ab
sens vel si dñs est presens.l.in loco vel ꝯtinētibus edificijs
vt hic in glo.j.⁊ vult eū releuare ab onere satisdnadi:q: non
cogit.vt hic in glo ij.pōt ꝓmittere ꝓcuratori suo de iudica
to soluēdo sub obligatione bonoꝝ suoꝝ siue in iudicio siue
extra ⁊ siue ante litē ꝯtestataȝ siue post. Et si dñs satisdans
possideat imobilia alr nō est idoneus fideiussor q imobilia
nō possidet.vt dixi.in.§.j.ā.eo.⁊ ꝑ Bar.in rubrica iudi.sol.
ff.⁊.ista satisdatio dȝ ꝑstari actori vel notario stipulanti vice
dñi ⁊ oium quoꝝ interest.vt hic in glo.in ṽ.exponere.⁊ hec
satisdatio de iudicato soluendo ꝯprehēdit in se tres clausu
las.s.q verbū sonat:⁊ q dolus malus absit.⁊ de defendēdo
reū.vt hic in glo.in ver.clausulis.⁊ dȝ peti hec satisdatio an
te litē ꝯtestatā cū dño.Si aūt post litē ꝯtestatā interueniat ⁊
tunc simplr satisdat.vt hic in glo.in ṽ.satisdationē ⁊ ita con
dēnat ꝓcurator vel defensor interueniens post litē ꝯtestatā
sicut ante interueniēs.lȝ sit dña in hoc q: ꝓcurator litē con
testans pōt aliū ꝯstituere.Sȝ ꝓcurator interueniēs post litē
ꝯtestatā nō:vt no.glo.⁊ Bar.in.l.nihil.C.de ꝓcur.nisi sit in
rem suā vel hēat mandatū ad substituendū.vt in.c.j.de ꝓcu.
li.vj. Et ꝯtra defensorē sit executio:lȝ nō ꝯtra ꝓcuratorē:
vt no.glo.⁊ Bar.in.l.liberto.§.si.ff.de nego.gest.⁊ sup hac
satisdatiōe ⁊ ꝓmissiōe de iudicato soluēdo an fiat executio
snie sine nouo ꝓcessu.Bar.disputādo late in.l.i.ff.iudi.so
lui.tȝ q fiet q in fideiussore iudicij fiat executio sine nouo ꝓ
cessu sed nō ꝯtra fideiussorē ꝯtractus.vt ibi ꝑ eū ⁊ hoc qñ fi
deiussor ꝯuenit ex clā qd vbū sonat.secus si ex clā de nō de
fendendo.l.sigs.§.si.eo.ti.Et adde q qñ dñs est pñs vl i cō
tinentibꝰ edificijs ꝓcurator pōt petere dilationē ad faciēdū
ꝯparere dñȝ q satisdet pro eo lȝ defensori sine mādato non
det hec dilatio.fm Bar.in.l.si ad defensendum.ff.iudi.sol.
Et hȝ effectū hec satisdatio vt ꝓcurator cogat ꝑcise defen
dere ⁊ iudiciū suscipe.l.filiusfa.§.si.ff.de ꝓcu.Itez opat q
nō finit mandatū morte dñi:vt.l.si defunctꝰ.ff.de ꝓcur.Sȝ
nunqd fideiussor de iudicato soluēdo acceptus in cā ꝑnci
pali teneat in cā appellatiōis.dic q nō.in.l.cū apud.ff.iud.
solui.nā hec fideiussio accepta in vna instātia nō cōmittit si
iudicet in alia.l.iij.in prin.ff.iudi.solui.Et qñ ꝓcurator pro
mittit ⁊ dñs fideiubet pro eo in quē prius fiet executio.dic
ꝑ Bar.in.l.si defunctus.ff.de ꝓcu.Et attēde q hec satisda
tio de stādo iudicio ⁊ iudicato soluēdo itelligit arbitrio bo
ni viri.vt.l.vir bonus.ff.iudi.solui. ¶ Scdo no.hic in ver.
alia insup.q si dñs post litē a se ꝯtestatā ⁊ i quē dȝ fieri snia
tāq̄ in dām litis se absentet ꝓcurator ꝓꝑ ꝑsonā dñi se absen
tantis dȝ satisdare q dñs tp̄e ferēde snie erit ꝑsens vt cōtra
eū possit ferri snia ⁊ executio fieri:alr si dñs nō fuerit ꝑsens
iste fideiussor

iste fideiussor nō remanet obligatus pro isto procuratore de iudicato soluendo. et sic facit iste tex. pro opinione. Azonis in l.j.C.de sen.que vbi dicit q si dñs est litem cōtestatus si postea relinqt procuratorē dz cōdemnari dñs qui fuit litis cōtestator et quasi cōparuit in iudicio. et est dñs instātie. Sz Jo. et bul. quorū opinionē sequit Bar. videlz q dominus nō cōpareat vt in eū tāq̄ in dominū litis cōtestatorē possit ferri sententia: tamē ipse procurator cōdemnat vt plene examinat et cōcludit Bar. in.d.l.j.C.de sen.vbi gl.dicit.q ad hoc vt oīuz seruet opinio vtrūq̄ cōdemnet. Nā et procurator in casib9 in quibus nō cōtestat lis efficit dñs litis cū incipit tractare de meritis cause. vt no. Bar. in l.nulla.C.de procura. Et idē dic in procuratore qui interuenit post litē cōtestatam. vt.l.ab executore.§.fi.ff.de appel.licet cōtrarium videatur tenere in.d.l. nulla. Sz de iure canonico ista talis subtilitas nō seruat: qz pōt cōdemnari procurator vel dominus. vt in.c.j.de pbe. in glo.fi.in ver.cōe sautentuop. et ita et tenz ibi Jo.and. deridens hanc subtilitatem legistarum. in.c.querelā.de electiōe. vbi glo.tz q vtrūq̄ cōdemnet. sicut dicit glo.nostra i.d.l.j. C.de sen.vbi aūt verba sentētie nō pprie possent referri ad procuratorē vt in cā criminali vel matrimoniali tunc clar ē q dz cōdēnari dñs. vt glo.in.d.l.nihil.C.de procura. ¶ Tertio no.in ver.si vero reus.q sicut procurator cū mandato interueniēs ad defendēdum satisdat de iudicato soluēdo vt no.in ver.si vero aliqs.ita et defensor sine mandato. vt hic in ver. si vero reus siue dñs sit p̄sens siue absens et siue sit defensor in actione reali vel psonali. vt hic. et l.pōponius.§.sz et is.ff. de procura. Et et tūc qn defendit cōuentum actione reali satisdat de rato. vt.d.§.sz et his. Et dixi.s.§.j. et hoc siue interueniat ante litē cōtestatā siue post. vt hic et l.tici9.ff.de procu. et ita cōdemnat defensorio noīe interueniēs post litez cōtestatam sicut ante. vt dixi. et post p̄stitam satisdatiōem sine mādato ipse habet loco domini et ante litem cōtestatam. nec pōt reuocari ante litez cōtestatā nisi ex cā. Que oīa vide p Bar. in.d.l.tici9.ff.de procura. et tenet appellare sicut procurator vt l.vnius.C.de procura. de quo per Bar. in.l.libero.§.litē.ff.de neg.gest. Differt tñ hic defensor a procuratore: qz defensor est sine mandato nec reuocat post p̄stitam satisdationem. vt modo dixi. nec dat sibi dñario vt faciat cōpetere dñm ad satisdādū pro eo. et in eū fit executio que oīa secus sunt in procuratore. vt dixi in pl̄o notabili. ¶ Quarto no.ibi que oīa q cōmunis vsus et practica iudiciorū seruādi a sunt. Cōcor. l.j.§.sz si.que leges.ibi iudiciorū frequētissim9 ordo exercuit C.de veteri iure enucle. Et sic no.q argumētū ad quotidianū vsum ē validū. in ver. iure domini. dū vsus sic se hz siue sic obseruat.l.auūculus.ff.de vbo.sig. et glo.notabilis ē in.l. liberorū.§.q tū cassius.ff.de leg.iij. Et pōt iudex se informare de stillo fori et cōsuetudine curie.l.iij.§.diuus. et ibi Bar. ff.de testi.qnimū factū cōtra cōsuetum stilus curie nō tenet. sz Bal.in.l.de qbus.ff.de legi. et de cōmuni vsu loquendis vtēdi et itelligēdi. vide plene per Bar.l.l.labeo.ff.de suple. le. Quid aūt si per statutū vel cōsuetudinē ex certa sciētia iudicat q iste satisdationes nō prestent an valet statutū et cōsuetudo. dic q sic vt hic in ver. et si pp impitiā a cōtrario sensu. de quo dicīvt.d.l.de quibus.ff.de leg. ¶ Ultimo no.ex fine q sicut deficienti iure municipali recurrit ad ius commune romanorum: vt.s.de iure natura.§.quotiens.ita deficiente consuetudine recurrit ad consuetudinem vrbis romane que est caput orbis. vt.d.§.sed si que leges. et d.l.de quibus. et dic vt ibi per doc.

¶ De perpetuis et temporalibus actionibus. Rubrica.

¶ Cōtinua vt hic in glo. Et ponunt in hoc titulo due diuisiones actionum. quas Joā. ponit in arbore. s.q actionum quedam sunt perpetue et quedaz temporales. Item quedā sunt transitorie ad heredes et quedam non. vt not.glo.s.de actionibus.§.preterea quedam. et ibi dixi.

De loco. ¶ Hic titulus diuidit in duas partes. b Nā in primo ponit metas actionū tā ciuiliū q̄ p̄toriarū. Scdo ibi.non aūt. ponit oēs que sunt trāsitorie ad heredes et que nō. Prima subdiuidit in tres partes. qr pl̄o ponit metā actionū ciuiliū. scdo p̄toriarū ibi eas vero. tertio excipit a p̄torijs realib9 ibi.aliqn tñ. et a p̄torijs criminalib9 ibi furti quoq̄. Et deinde ponit quadruplicē dr̄iam inter actiōes p̄torias rei psecutorias: et penales. vt not.glo.s. de actio.§.penales. et prima hoc intēdit. Actiōes ex iure ciuili descēdētes olim erant ppetue: hodie vero p cōstōnes sunt certo tpe limitate. Pretorie vero penales olim et hodie sunt ānales: excepta actiōe furti manifesti. Reales vero sunt ppetue. h.d. vsq̄ ad.§.nō aūt oēs. Et p̄mitte fm glo.hic in ver. cōstōnibus. q p̄ter ius p̄toriū sunt qnq̄ partes iuris ciuilis scripti ex qb9 oriunt actiōes. s.lex plebiscitū. senatuscōsultū. principū placitū. et respōsa prudētū: vt.s.de iure natu.§.cōstat. Ex.l.s.antiqua.xij.tabu.oriunt actiones. vt fami.herci. actio in factū de paupie vt hic in gl. Ex.l.noua facta post.l. xij.tabu. vt sunt qnq̄ supradicte partes iuris ciuilis dat cōditio ex.l.qn non est exp̄ssum de noīe actionis sicut actio in factuz dat ex.l.p̄toria qn p̄tor nō exprimit nomē actionis. vt dicit glo.in.l.j.ff.si mulier ventris noīe. et p Bar.in.l.j.ff.de cōditione ex.l. Ex plebiscito.i.l.facta nō a toto populo sed a plebe orit actio vt actio.l.aquilie. vt.s.ad.l.aquil.§.ceterū. et hic in glo.in ver.cōstōnib9. Ex senatuscōsulto oritur actio vt petitio hereditatis. et actio in factū cōtra eximētē clauū de naui pp qd perijt nauis q tenet ad emēdationē oīum rerū pditarū. Et si qd dolo vel fraude ex eius naufragio suppressit tenetur cornelia: vt.l.iij.§.senatus.ff.de incē.rui.nau. et hic in glo.ij. ex placito.i.ex cōstōnib9 principū orit actio.l.conditio ex.l.que ex cōstōnibus illis vbi nō exprimit nomē actionis. vt est cōditio ex.l.que dat p deterioratione serui.torti cōtra dñm de adulterio de quo aliquis eum accusauit et succubuit.l.si postulauerit.§.fi.ff.de adul. Si aūt torquet de adulterio extranei soluit simplū precij serui mortui vel deteriorati in torturā: vt dicit glo.in.d.l.j.ff.de conditione ex.l. et sic sunt tres casus. et in oībus istis casib9 petit preciū serui mortui vel deteriorati cōditiōe ex.l. vt.l.qd ex his.ff.de adul. Itē ex donatiōe simplr facta sine stipulatiōe hodie dat cōditio ex.l.l.si quis argētū.C.de dona. ad implendū seu tradendū donata vbi olim requirebat stipulatio: vt.d.l.si quis argentū. plura alia exēpla ex qbus orit cōditio.ex.l. vide p glo.in.d.l.j.ff. de cōdi.ex.l. Ex respōsis prudentū.i.ex legib9 iurisconsultorū vt Juliani: Pauli: Ulpiani et oriunt actiōes: vt.s.de iure natu.gen. et ciui.§.respōsa. modo in pposito actiōes psonales descēdētes ex istis qnq̄ ptib9 iuris ciuilis sunt p cōstōnes impiales coartate vt nō sint ppetue.l.sine p̄finitōe tpis vt olim sed sint ppetue.i. vsq̄ ad.xxx.ānos. vel.xl. que quelibz actio si nō sit breuiori tpe coartata tollit spacio.xxx.ānorū. Etiā si sit officiū iudicis.l.sicut. et l.oēs.C.de p̄scrip.xxx.anno. et aliqua tollit spacio.xl.āno. et aliqua nullo tpe. vt no.gl.in ver. quadraginta.C.de ānа.excep. et maxime in his que princeps sibi reseruauit vt in solutione tributi in signum vniuersalis subiectionis in singulis subiectorū.l.cōperit.C.de p̄scrip.xxx. āno. Et idē in solutiōe decimarū.s. vt nullo tpe p̄scribant vt in.c.cām que extra de rescrip. Et.xxv.casus in qbus nō currit p̄scriptio no.glo.in.c.cū nō liceat.de p̄scrip. et.xv.q.iij.c. clerici. et.c.j.actiōe. Et similr nō pñt populi facere statuta super his que p̄inceps sibi reseruauit: vt no. Bar.in.l.oēs populi.in.q.pñcipali ver.tertio.iuxta p̄dicta querit fallit. dicit hic glo.in vbo.cōstōnibus.in fi.in duabus actionib9 ciuilib9 que solū durant āno.s.actiōe iniuriarū et s actione in factū de repetēdis. Nam dicit glo.q actio iniuriarū descēdens ex.l. cornelia in tribus casibus.s.qn qs est pulsatus. vberat9. vel eius domū p vim introitaz est: sz q ī mo in illis tribus casib9 est ppetua: vt tz glo.in.l.lex cornelia.ff.de iniur. Sed p̄toria

a ¶ Seruādi. De h vide per do. Cy. l.l.ij.C.que sit lon.consue.

iniuriaꝝ de qua loquit̄ lex si nō est cōuitij.C.de iniur.bene finit̄ āno.vt dixi.S. de iniur.§.pena aūt. Actio aūt in factuȝ repetundaꝝ ad inestimandā pecuniā quā officialis vel eius comites receperunt in officio est ānalis ad quadruplū a tpe finiti officij:⁊ post annū in simplū contra ipsum recipientem Sed ei⁹ heres nō tenet̄ vltra annū etiā de eo ꝙ ad eū herede puenit.de quo dic ꝑ Bar.i.l.ij.ff.ad.l.iuli.repetū. Reales vero actiones tollunt̄ vsucapione ⁊ ꝑscriptiōe.vt hic in glo.in ver.ꝯstōnib⁹.⁊ an dñiuȝ seu qd acqrat̄ ꝑ hmōi ꝑscriptionē.dic ꝑ Bar.in.l.j.§.fi.ff.de aqua plo.arcē.⁊ auc.nisi de bonis maternis. Et qualr̄ interrūpant̄ hmōi ꝑscriptōes dic per Bar.in.d.l.sicut.C.de ꝑscrip.anna. Pretorie vero actiones quāto tpe durāt tex.videt̄ hic facere regulā taȝ in rei ꝑsecutorijs ꝙ̄ in criminalib⁹:ꝙ durāt anno exceptis boꝝ pos.hereditatis petitionib⁹⁊ fideicōmissarijs hēditatis petitionib⁹ que sunt ꝑpetue excepta actiōe furti manifesti ꝙ̄ est criminalis. Sed glo.hic in ver.plerūqȝ.⁊ glo.etiā ꝙ̄ plenius dicit in.l.in honorarijs.ff.de actio.⁊ obli.faciūt regulā ecōtra.videlȝ ꝙ actiones pretorie rei ꝑsecutorie regulr̄ sunt ꝑpetue.Fallit pmo in actione rescisoria.i.in actiōe primeua: ꝑscripta ⁊ mediate iudicio rescindente.⁊ integ.resti.a ꝑtore restituta ꝑcisa vsucapione que rescisoria ꝑtoria durat anno vtili si tñ intētat̄ infra annū vtilē ꝑpetuat̄.vt plene dixi in.§.rursus.S.de actionib⁹. Scdo fallit in edilicijs actiōib⁹.s.redhibitoria quāti minoris introductis ab edilib⁹ curialib⁹que sunt ex ꝑtorijs:vt.S.de iure natu.§.ꝑponebāt.nā redhibitoria infra annū quāti minoris in sex mēses ꝯpetit:nō aūt sunt ꝑpetue que dant̄ ad rescindēdū ꝯtractū q erat de iure ciuili validus.vt hic dicit gl.in ver.plerūqȝ.Tertio fallit i actione in factū ad interesē que dat̄ ꝯtra falsum tutorē vel aliū cū dolose adhibētē ei q ꝯtraxit cū pupillo ipso facto tutoris auctoritate que actio est annalis solū ꝯtra ipȝ delinquētē.i.auctoritatē adhibētē ⁊ datur heredibus sed nō ꝯtra heredes: qꝛ ex maleficio.l.huius actionis.§.has actiōes.ff.qd cū fal.tuto.in glo.alle.Quarto fallit in actiōe in factū pauliana que dat̄ ad reuocādū alienata in fraudē creditoꝝ:⁊ dat̄ solū infra annū vtilē.de quo dic vt plene dixi.S.de actionib⁹.in.§.itē si quis in fraudē.Quinto fallit in actione de dolo ꝙ̄ olim cōpetebat post annū vtilē.de quo dic vt plene dixi in.l.fi.§.fi.ff.de dolo. Sed hodie infra bienniū debet inchoari ⁊ terminari nec perpetuatur litis contestatio.l.fi.C.de dolo.nisi in eo quod peruenit ad dolosum vel eius heredem de quo tenetur perpetuo:vt dicta.l.itaqȝ.⁊.l.sabinus.ff.de dolo. Sexto fallit in actione in factū que dat̄ ad interesse ꝯtra eū qui dolo fecit quomin⁹ reus in iudicio sisteret siue ꝑsonaliter eū detinēndo siue aliqd triste sibi annūciando ꝑꝑ qd non sistat:⁊ dat̄ hēdi sed nō vltra ānuȝ.l.j.§.fi.ff.de eo ꝑ queȝ factum erit in glo.alle.bonoꝝ possessores his ꝙ̄ succedere nō valebant de iure ciuili vt emācipatis ⁊ alijs vt sunt bo.pos.cōtrats.vñ liberi.vñ legitimi siue agnati.vñ cognati.vñ vir ⁊ vxor de qbus.S.de bo.pos.§.fi.Unde postꝙ̄ qs agnouit vnā ex his bonoꝝ possessorib⁹ ad quā cognoscēdā dat̄ annus liberis ⁊ parentib⁹ ⁊ alijs dant̄ centū dies:vt.S.de bo.pos.§.cum igit̄.⁊ corā quocūqȝ iudice.l.fi.C.qui admitti ad bo.pos.pñt. Licet postea ad petendū bona hēditaria ⁊ corū possessionē cōsequendā ꝙ ꝯsequēdā actionē que dr̄ bonoꝝ possessoris hēditatis petitio ꝑ quā tñ ꝯsequunt̄ quātū ꝯsequit̄ heres de iure ciuili ꝑ petitionē hēditatis.l.ij.de bono.pos.petitiōe hēditatis. Et similr̄ ille cui est restituta hēditas verbo ꝑ fideicōmissum hȝ actionē pretoriā pro bonis hēditarijs ꝯsequēdis.s.fideicōmissariā hēditatis petitionē.l.j.ij.⁊.iij.ff.de fideicō.here.peti. Iste enīȝ bonoꝝ possessorie hereditatis petitiōes sunt ꝑpetue vt hic in tex.⁊ dixi.S. Penales vo actiōes ꝑtorie durāt āno sicut durabat iurisdictio pretoris.vt hic in v.eas vero.Exquo decidit̄ ꝙ si aliqs officialis tpalis facit aliquā ꝯstōnem penalē ꝙ illa erit tpalis sicut est officiū illius fm Bar.in.l.stipulationū alie iudiciales.ff.de vb.ob.⁊.l.fi.ff.de pe. Secus si sit officialis ꝑpetuus vel

sit de maioribus iudicib⁹ vt sunt senatores. ꝑfectus ꝑtorio reges.cardinales ēt legat⁹ sedis apostolice.vt in.c.fi.de offi.lega.de quo dic ꝑ Bar.in.l.j.ff.ꝙ qsqȝ iuris.⁊.l.oēs populi.in pma qōne principali.ver.v.querit̄.Et hoc veruȝ.s.que actiōes ꝑtorie penales durāt āno siue sint penales ex vtraqȝ pte siue ex altera tñ.vt dicit hic gl.in vb.plerūqȝ vt est actio in factū que dat̄ in quadruplū infra ānū ⁊ post annū in simpluȝ ꝯtra euȝ qui pecuniā acceperit:vt negociū calūnie eā faceret vel nō faceret.ff.de calum.l.j.⁊ vt est actio penalis.quinquaginta aureoꝝ ꝯtra vocantē prēȝ vel pronum in ius sine venia que actio est ad vindictā. Ideo nō dat̄ heredi nec in hēdeȝ nec vltra annū.l.in eū.ff.d i ius vocā.⁊ ꝯtra vocantē alīs ꝑsonas ꝓhibitas cuius est pena arbitraria.vt no.glo.in ver.impetrasset.in.§.penales.S.de actio. Itē vt est in actiōe in factū ad interesse que dat̄ ꝯtra eū qui alienat rē petitā cā mutādi iudiciū i aliū.s.ꝯstituēdo actori duriorē aduersariū vt.l.j.ff.de aliena.iudi.mutan.cā. Que actio dat̄ heredi sed nō in hēdem nec vltra ānū.l.nō solū.§.fi.cū.l.seq.ff.de alie.iudi.mu.cā.Fallit aūt in actiōe furti manifesti que est ꝑtoria ⁊ nō finit̄ anno sȝ ꝑpetua ē.vt hic in ver.furti. ⁊ hoc ꝑꝑ frequētiaȝ furtoꝝ.vt dicit glo.⁊ Bar.in.d.l.in honorarijs.ff.de actio.⁊ obli. Discordāt aūt actiones furti manifesti ab alijs penalibus.vt hic. Et similiter discordat conditio furtiua ab alijs rei ꝑsecutorijs.l.si pro fure.§.fi.Et ibi no.ff.de ꝯditiōe furtiua.⁊ dixi.S.de actio.§.j.Ex ꝑdictis oībus patet fm litteralē lectū glo.ꝙ actiones ciuiles que nō apparēt minori tpe limitate tollunt̄ spacio.xxx.vel.xl.annoꝝ.vt.S.dixi. Sȝ ꝑtorie si sint rei ꝑsecutorie similr̄ sunt ꝑpetue nisi in his que apparēt minori tpe limitate:quoꝝ multa ponunt̄ exempla hic in glo.in ver.plerūqȝ ⁊.S.dixi.Si aūt sunt penales siue ex pte actoris siue rei siue vtriusqȝ finiunt̄ anno:nisi in actōe furti manifesti.vt hic ⁊.d.l.in honorarijs.vbi gl.facit istas duas regulas.s.ꝙ rei ꝑsecutorie mere sunt ꝑpetue:si aūt nō sint mere ꝑsecutorie descēdētes tñ ex delicto ille finiunt̄ āno sicut alie penales. Sȝ Hy.⁊ Bar.clarius dicūt in.d.l.in honorarijs.tradendo duas regulas in istis actionib⁹ ꝑtorijs quaruȝ pma est.ꝙ oēs actiones ꝑtorie rei ꝑsecutorie ex vtraqȝ parte sunt ꝑpetue.vt ibi. Sȝ rei ꝑsecutorie ex pte actoris ⁊ penales ex pte rei finiunt̄ anno.vt hic. Scda regula est.ꝙ actiōes penales ex vtraqȝ pte vel ex pte rei tñ sunt annales.Fallit pmo in actiōe furti ꝑꝑ frequētiaȝ furtoꝝ.vt dicit glo.in.d.l.in honorarijs. Scdo fallit qn̄ actio penalis succedit in locū rei ꝑsecutorie ex vtraqȝ pte vt est actio in factū ad interesse que dat̄ post annū substituto vel legitimo cōtra vxoreȝ defuncti que missa in bonoꝝ possessionē noīe vētris eādē bonoꝝ possessionē postea ad aliū dolo malo trāstulit.nā hec actio succedit in locū petitionis hēditatis:ideo non finit̄ anno sicut nec illa.l.j.in fi.ff.si mulier.ven.no.Et iō actio vtilis que dat̄ cōtra eū qui dolo desijt possidere.vt.l.is qui dolo.ff.de rei vē.ita erit ꝑpetua sicut erat primeua actio qua ꝯueniebat̄ reus secus si mulier a principio cōmisisset dolū faciēdo se mitti in bonoꝝ possessionē per dolū vel culpā:qꝛ tenet̄ solū infra annuȝ.l.j.§.hanc aūt.ff.si mulier cālūnie cā.fm Bart.in.d.l.in honorarijs.Tertio fallit in actōe in factū ꝯtra ꝓhibēteȝ ne legatarius mittat̄ in possessionē bonoꝝ:qꝛ sibi non cauebatur de legato soluēdo aduenientē die vel ꝯditione que ē ꝑpetua.l.j.in fi.ff.ne vis fiat ei.Et no.ꝙ actiōes que dant̄ ex pātrimonio nr̄o exquo nobis adest aduersario nostro adest sunt reales:⁊ que extra pātrimoniū sunt penales. vt dicit tex.in.d.l.j.in honorarijs.⁊ Bart.ibi no.An aūt iste actiones ꝯprehēdāt appellatione bonoꝝ, idest ꝯprehēdant̄ inter bona dr̄a mobilia vel imobilia:vt si testator iubet distribui bona sua mobilia ⁊ imobilia diuersimode an veniūt iura ⁊ actiones:⁊ inter que ꝯputari debeant.vide per glo.in.l.mouere qñqȝ.ff.de verbo.significa.⁊ per Bar.in.l.j.C.aduersus transactio.

Non autem omnes.

¶ Actiones penales ex maleficio vel quasi descēdentes hēi dant̄ hēdibus sȝ nō cōtra heredes

hꝫdes nisi lis fuerit ꝯtestata cũ defuncto.h.d.vsqꝫ ad.§.sup est.Et ꝯclude.ẜm Bar.ꝛ Jac.de bu.in.l.j.C.ex delicto de fun.cuꝫ querit an ex delicto vel ex dolo defuncti det actio hꝫdi ꝛ in heredẽ.dic aut ex delicto agit criminalr aut ciuilr. Si criminalr.s.ad penã adẽptionis bonoꝝ vel aliã applicã dam fisco veꝝ est ꝙ nec hꝫdi nec in hꝫdes ꝫ det l.fi.C.si reus vel accusatoꝛ moꝛtuus fuerit ẽt si fuerit lis ꝯtestata nisi finẽ ceperit lata snia.l.ex iudiciorum.ff.de pu.iudi.ꝛ siue fuerit publicũ siue priuatũ crimen.Fallit in qnqꝫ casibus hic nota tis in glo.ꝛ in.§.per ꝯtrariũ.ĩ.de here.que ab intesta.defe.ꝛ ibi dixi.ꝛ in.d.glo.l.j.in fi.glo.magne.s.in crimine lese maie statis.heresis repetũdaꝝ.peculatus.de residuis.Si vo agit ciuiliter ex maleficio vel dolo defuncti extra ꝯtractũ regula est vt actio debeat heredi.vt hic in ver.sꝫ heredib⁹.que fal lit in actiõe iniuriaꝝ que dat ad vindictã.vt hic in ver.exce pta.ꝛ quibusdã alijs actionib⁹ similr ad vindictã tẽdẽtibus vt est actio in factũ ꝯtra filiũ emãcipatũ vel libertũ vocãtem in ius pꝛem vel patronũ sine venia ꝛ in popularibus actio nibus qñ nõ est vetitũ libero homini.vt hic in glo.in verbo. actione.qꝛ iste actiões nõ dant hꝫdibus nisi fuerit lis ꝯtesta ta.vt in ver.penales.Similr actio in factuꝫ de calũniatorib⁹ nõ dat heredi eius qui dedit ne ei negociũ per calũniã fie retqꝛ sufficit ei ꝯditio ob turpẽ cãm ad repetẽdũ datũ.vt h dicit gl.sup ver.actiõe.l fi.qđ declarat p Saly.l.j.C.ex delic. defun.Sꝫ ꝯtra heredeꝫ nõ dat actio ex delicto regulariter vel dolo defuncti extra ꝯtractũ ꝯmisso.vt hic in ver.est eniꝫ que regula fallit in casib⁹.Primo si sit lis ꝯtestata.vt hic in ver.penales.Nã p litis ꝯtestationẽ fit actio trãsitoria ꝛ ꝑpe tuat ꝛ trãsit ꝯtra heredes.l.fi.C.de ꝑscrip.xxx.anno.fiercꝫ in duob⁹ casib⁹ in qb⁹ p litis ꝯtestationẽ nõ ꝑpetuat actio cõ tra heredes.s.in actione de dolo ꝛ reuocatiõe late snie de in genuitate alicu⁹.vt hic in glo.fi.nã actio de dolo dꝫ inchoa ri ꝛ finiri infra ꝯtinuũ bienniũ.nec ꝑpetuat p litis ꝯtestatio nẽ.l.fi.C.ð dolo.Similr cã inchoata sup reuocatiõe alicui⁹ in seruitutẽ vel in libertatẽ non põt post qnqueniũ intẽtari. Et si infra qnqueniũ moriat is de cuius statu agit finit iu diciũ.l.j.§.interdũ.ꝛ.l.ij.§.fi.ff.ð statu defun.ꝛ.l.j.C.eo.Se cundo fallit in id qđ ꝑuenit ad heredẽ:nã pro eo qđ ꝑuenit fit actio transitoria ꝛ ꝑpetua.l.videam⁹.ff.ꝙ metus cã.ꝛ hic in glo.in ver.in heredes.nisi in actione vi bo.rap.ꝛ actiõe in factũ loco interdicti.vnde vi.Et iõ qꝛ ꝯtra heredẽ delinquẽ tis erat satis ꝓuisum p alias actiões ciuiles ꝑtoꝛ nõ curauit plus ꝓuidere.ẜ Saly.in.d.l.j.lꝫ Bar.aliter dicat in.l.j.ff. de priua.delic.videlꝫ ꝙ actiões ꝑtorie que denolant a deli cto vt sunt iste nõ trãseũt ꝯtra heredes.Tertio fallit in cõdi tione furtiua ꝑꝑ frequẽtiaꝫ furũꝝ.ẜm Dy.ꝛ Saly.in.d.l.j. que dat ꝯtra heredẽ etiã ꝓ eo qđ nõ ꝑuenit ad heredẽ.l.fi pro fure.§.fi.ff.de ꝯdi.fur.Quarto fallit in eo q impetrauit sus inquã pro se ꝛ herede suo.qꝛ hec pena seu exceptio ꝙ vtat eodẽ iure ꝯtra se trãsit ꝯtra heredẽ eius ad quẽ transit priuilegiũ impetrati.ꝛ sic pꝫ ꝙ vbi delictuꝫ purgatũ p exce ptionẽ sine imponit pena p modũ exceptiõis:qꝛ tũc pena si ue actio trãsit ꝯtra heredẽ.l.iij.§.qđ aũt.ꝛ ibi glo.ꝛ Bar.ff. ꝙ qsqꝫ iuris.Quinto fallit in actione in factũ.s.cõditiõe ex.l. iulia repetũdaꝝ que dat ꝯtra officialẽ cõmitẽtẽ baratarias p se vl ministros suos.in qua duo sunt specialia.Primũ ꝙ heres teneat etiã ð eo qđ nõ ꝑuenit ad eũ ad hoc vt officia les hẽant cãm tenẽdi manus mũdas.vt Saly.dicit in.d.l.j. Scđm est qꝛ de eo qđ ꝑuenit ad eũ nõ tenet heres vltra an nũ.vt.d l.ij.ꝛ hec verba intelligẽdo ꝙ ibi aget ciuiliter ꝑut ibi dicit glo.magna in fi.Si aũt criminalr tũc est de casibus exceptis.s.in prin.qñ agit criminalr.Jteꝫ est speciale intelli gendo ꝙ lis nõ erat ꝯtestata:sed si esset ꝯtestata nõ esset spe ciale in alijs supradictis.de quo per glo.in.d.l.j.C.ex delic. defunctoꝝ.Si vero agat ex dolo cõmisso in ꝯtractu tũc re gulare est ꝙ hꝫdi dat actio:nisi in casibus duobus.s.in ꝑte repetẽte dotẽ filie litis ꝯtest.moriente.qꝛ illa actio ꝯsiderat in ꝑsonã filie cuius est dos ꝛ nõ diuidit inter alios hꝫdes

ꝑtis.l.j.§.videamus.C.de rei vxo.act.Scđs casus est in pa trono petẽte opas a liberto ꝛ moꝛiente relicto extraneo he rede ad quẽ nõ trãseunt ope.ẽt lite ꝯtest.vt hic in gl.in ver. dant:qꝛ ius ꝑsonatus priuati nõ transit ad extraneũ hꝫdeꝫ. Sed iusꝑsonatus eccle hñ transit cũ vniuersitate.l.si opas in iudicio.ꝛ ibi no.ff.de ope.liber.Jtẽ est regula ꝙ ꝯtra he redẽ.similr dat actio.l.si hoiem.§.dat.ff.depo.Fallit in ca sibus in qbus ex dolo defuncti cõmisso in ꝯtractu hꝫs non tenet nisi in id qđ ad eum ꝑuenit.Primus qñ dolus dedit cãm ꝯtractui bonefidei.vt hic in ver.aliqñ.vel ẽt qñ fuit do lus incidens siue superueniens in deposito ex cã tumultus in cendij:ruine vel naufragij nõ tenet hꝫs nisi in simplũ rei ꝑ secutorie:ꝛ nõ in dupluꝫ ex dolo defuncti sicut tenebat de functus.l.j.ff.depo.ꝛ hic in glo.in ver.aliqñ actio.nã qñ do lus dat cãm ꝯtractui bonefidei reddit ꝯtractũ ipso iure nul lum:sꝫ si incidit in ꝯtractu bonefidei tꝫ ꝯtract⁹ ꝛ hꝫs tenet insolidũ nisi in quattuoꝛ casibus depositi.Sꝫ in ꝯtractu stri cti iuris siue dedit cãm ꝯtractui siue incidit in ꝯtractũ tꝫ cõ tractus.l.eleganter.ff.de dolo.Secũdus casus est in actiõe in factũ ad interẽ ꝯtra agrimẽsorẽ q nõ dat ꝯtra heredes. l.iij.§.pe.ff.si agrimẽs.fal.mor.Tertius casus est in actione ex stipulatiõe de iudicio sisti posita a cõuento iniuriaꝝ ꝛ an te litis ꝯtesta.moꝛtuus.Quartus est in actiõe tributoria qꝛ ex dolo a defuncto cõmisso in distribuẽdo male nõ tenet hꝫs nisi in id qđ ad eũ ꝑuenit.l.illud.§.fi.ff.ð tribu.Et isti casus ponunt hic in glo.in ver.aliqñ actio addit gl.in.d.l.si hoieꝫ §.dat.C.deposi.duos alios casus.s.in actione in factũ ꝯtra eũ qui dolũ cõmisit seu ꝯtumax fuit in nõ exhibẽdo:qꝛ non tenet heres nisi ex scđo suo.l.fi.C.de edẽ.Jtẽ in actiõe depre cariorqꝛ nõ tenet heres nisi inquãtũ ad eum peruenit.l.que situm.§.fi.ff.de preca.Addit gl.in.d.l.j.C.ex delict.defun. alium casum.s.ratione ꝯfusionis:qꝛ siquis succedit credito ri pro qua parte succedit cõfundit debituꝫ:ꝛ pro ea pte nõ teneret heres.l.j.C.ð pus.delic.defunc.doc.dicũt alr ꝙ gl. videlꝫ aut dolus purgat p actionẽ descẽdẽtẽ ex eo ꝯtractu ꝛ tenet heres insolidũ.d.l.si hoiem.§.dat.ff.deposi.l.ex cõ tracti.ꝛ.l.ex deposito.ff.de actio.ꝛ obli.Si aũt purgat alia actione tũc siue dolus sit cõmissus in ꝯtractu siue extra non tenet heres nisi inqñtũ ad eũ ꝑuenit vel dolo fecit:quomin⁹ ꝑueniret.l.dolũ.ff.de dolo.ꝛ hic in.§.aliqñ.ꝛ in oĩb⁹ casib⁹ spãlibus notatis in.d.l.j.ꝛ.d.§.dat.Cõclude ergo quinqꝫ i ter.sic colligendo glo.videlꝫ ꝙ ex maleficio vel quasi crialr intẽtato publico vel ꝑuato sit lis ꝯtesta.vel non tenet heres nisi in qnqꝫ casibus hic notatis in glo.in ver.ex maleficijs. Sꝫ ex maleficio vel quasi ciuilr intẽtato extra ꝯtractuꝫ dat actio heredibus.vt hic in ver.sꝫ ꝛ heredib⁹.nisi sint actiões ad vindictã ꝯpetẽtes:vt actio iniuriaꝝ ꝛ similes.vt hic i ver. penales.lꝫ populares dent vt cuilibet de populo.vt.l.si vo. §.cũ aũt.ff.de his q deie.vel effu.sed nõ dat ꝯtra heredẽ.vt hic in ver.est eni.nisi litis ꝯte.vt hic in ver.penales.vel in id qđ ad eũ ꝑuenit vel fecit quomin⁹ ꝑueniret.l.dolo.ꝛ.l.itaqꝫ. ff.de dolo.Fallit etiã in alijs casib⁹ sub hoc mẽbro supra de scriptis.Ex ꝯtractu aũt.s.an de dolo cõmisso in ꝯtractu det actio ꝯtra heredẽ.dic vt.ĩ.dictũ est.ꝛ p Bar.in.d.l.j.C.de priua.delic.ꝛ p Saly.in.d.l.j.Ultimo adde ꝙ de iure cano nico ꝛ in ꝯtractib⁹ ꝛ delictis siue aliqd ꝑueniat ad hꝫdẽ siue nõ ꝛ siue lis fuerit ꝯtestata cũ defuncto siue nõ:semꝑ hꝫs te netur insolidũ.xvj q.vj.c.si epm.ꝛ.xij.q.ij.c.epos.ꝛ ibi glo. ponit hanc ꝯclusionẽ.ꝛ de sepul.c.fi.ꝛ p Jnno.in.c.lfio.de rap.ꝛ iõ heres tenet ex delicto vsurarij defuncti ad restõnẽ vsuraꝝ:vt in.c.tua nos.de vsur.ꝛ no.in.c.ꝙꝙ.de vsur.li.vj. Et qđ tñ intelligendũ est nisi hꝫs fecerit inuentariũ per.l.fi. C.de iure deli.ꝛ no.in.d.c.itẽ adde ꝙ lꝫ actio de sui natura nõ sit transitoria ad hꝫdes tñ si semel transituꝫ fecerit semꝑ postea transire intelligit de hꝫde in heredẽ ẽt ignorãtes ꝛ ideo scia primi hꝫdis sufficit vt fiat transmissio iuris delibe randi in alios hꝫdes infra ãnũ.p tex.singularẽ.in.l.videam⁹ ff.ꝙ met.cã.ꝛ ibi p Bar.Jtẽ nunqd hꝫs ex iniuria ꝛ fcilo.

nis illata dño possit priuare vasallū feudo. dic p gl. ⁊ Sely. in. l. olim. §. j. de inoffi. testō. ⁊ p Ja. colūb. qui glosauit vsus feudoꝝ in titu. qui. mo. feu. amit. c. j. §. itē fidelis dominium curcubitauerit. i. cū eius vxore cōcubuit. Item quid si statutum dicit q debitor capi possit ⁊ incarcerari elapso termino solutionis an hoc ius transit ad heredem debitoris vt capi possit ⁊ icarcerari prout poterat defunctus. Bart. tz q sic. in. l. postu. ff. ad trebel. qđ fatet Ange. de pu. ibi. iquātū eēt vep statutū ꝯcedit capturā fm ordinē iuris: sec⁹ si ꝯtra iuris cōmunis formam: qꝛ tunc cū heres non ꝓmisit sed in iam promissum a defuncto successerit non extendit statutum odiosum ⁊ irrationale vltra personam ꝓmittentis. l. si vere. §. de viro. ff. solu. matrimo. ⁊. l. qđ vero ꝯtra. ff. de legi. ⁊ per hoc potest dici q statutum puniēs petētem debitum sibi solutū nō comprehēdit heredem petētem debituz solutum defuncto. nam lz heres eēsēat eadez persona cum defuncto. vt in auē. de iureiuran. a morie. prestī. §. j. colū. v. tamē hoc est fm fictionez fm quam nō fit extensio statuti ad similem casum. vt. l. iij. §. hec vera. ff. de nego. gest. maxie in odiosis. vt in regula iuris. odia. li. vj. ⁊ si hoc casu heres nō incidit in penaz statuti. lz dñs Raphael. ful. cōsuluerit oppositum. arg. eius extensionis que fit de seruo ad filium. in. l. siquis seruo. C. đ fur. ⁊ qđ no. Bar. in. l. ij. ff. de insti. in solutione. l. cū quedaz ff. de libe. ⁊ postu. Item an ꝯfessio furti plura furta diuersis personis facta cōfitentis transeat cōtra heredes seu eius bona apprehēdētes. dic q si fuit ꝓcessum per accusationē solus accusator agit virtute illius cōfessionis: secus si per inquisitionez qꝛ tūc olbus furtū passis intelligit̄ fcā ꝯfessio exquo facta est iudici inquirēti qui omnes personas representat. ⁊ hoc tenet Jo. an. in addi. Specu. in rubrica de accu. ver. qđ si latro. de quo per Ang. de peru. l. j. ff. de priua. delic.

Superest. ¶ Si reus ꝯdēnandus soluat pēdēte iudicio absoluit̄ ab obseruātia iudicij. h. d. vsqz ad fi. §. Et sic patet q fm ola hec iudicia pūt esse absolutoria. nā quicūqz soluit ⁊ implet qđ dz añ sniam semp absoluet̄: lz cōtra eū fint facte ꝓbationes ⁊ condēnari debuisset. ⁊ idem Bar. in. l. infamiā. ff. de publi. iudi. l. iusiurandū ⁊ ad pecūias. §. fi. ff. de iureiurā. ꝓhet ꝯsiliū q vbi quis ex cōdemnatiōe efficeret̄ infamis vel incurreret aliā penaz: q nō expectet se cōdēnari lz soluat añ cōdēnationē ⁊ absoluet̄ a ꝓcessu ⁊ ab obseruatiōe iudicij. p hunc tex. a cō. n. iez ē absolutus per solutionē: tñ nō est necesse q diffinitiue absoluat̄ a cā. vt qui. mo. tol. obli. in prin. Et quādo quis debeat absolui diffinitiue ⁊ qñ ab obseruatiōe iudicij. dic p Bar. i d. l. iusiurādū. §. fi. Si aūt reus soluere nō posset qꝛ forte nō repit̄ ille cui dz fieri solutio dz citari p generale ꝓclama tūc remediū ē q fiat ꝯsignatio ⁊ depositio de mādato iudicis tex. est no. ⁊ ibi Bar. in. l. si reus paratus. ff. de ꝓcu. Sed lz reus soluēs ante sniam absoluat̄ ab obseruatiōe iudicij an erit absolutus ab expēsis. dic q non. imo ꝯdēnabit̄ vsqz ad tempus qđ soluit: qꝛ vsqz ad illud tempus quo non habuit iustam cām litigādi dz condēnari in expensis ar. l. siqs infitiatus. ff. depo. de quo dic per Bar. in. l. si rez. ff. de pigno. actio. nec est nouū q ille qui vincit quādoqz condēnetur in expēsis: vt in. l. ꝓperādū. §. sed si quidē. C. de iudi. Et adde q quādoqz etiā in executione admittit̄ exceptio expensarū de qbus nō fuit cognitū in principali iudicio. de quo dic in spec. de executiōe snie. §. ꝑostremo. v. quid si bona fide.

¶ De exceptionibus. Rubrica.

¶ Titulus iste diuidit̄ in quinqz partes principales. Primo cōtinuat ad ꝓcedentia rubricā. Scdo ponit cām quare fuerūt exceptiones inuente. Tertio id demōstrat per exēpla tam in actionibus realibus q̄ personalibus. Quarto ponit duplicem diuisionē exceptionū. Quinto id exēplificat. scđa ibi comparate sunt. tertia ibi verbigratia. quarta ibi in. §. appellantur. quinta ibi perpetue ⁊ peremptorie.

Equitur. ¶ Exceptiōes sunt inuēte ad excludendas actiones inique propositas. vt hic in exceptionib⁹ enumeratis. h. d. vsqz ad. §. appellant̄. Sicut eni actiones sunt arma actoꝝ: ita exceptiones sunt arma reoꝝ. vt hic dicit glo. sup rubrica. ⁊ sicut actor dz ꝓbare requisita ad actionē suā: ita reus dz ꝓbare reqsita ad exceptionē suā: ⁊ ꝓpter hoc dicit̄ q in exceptiōib⁹ reus est actor. ff. eo. l. j. ⁊. l. in exceptiōib⁹. ff. de ꝓba. Et ideo sicut qñ ꝓsumptio existēs pro actore trāsfert onus ꝓbādi in reū: vt no. i. l. ij. ff. de ꝓba. ita ꝓsumptio que est ꝓ reo excipiēti trāsfert onus ꝓbādi in actorē. vt dicit gl. ff. eo. l. j. nā si excipio ꝯtra te agētē q reddidisti mihi instrm debiti cācellatū ꝓsumptio ē q sui liberat⁹ nisi ꝓbes in oppositū: vt. l. iñ qꝛ. ff. de pac. Et sicut libellus generalis ñ ꝓcedit opposita exceptiōe gnālitatis nisi specificet̄. l. si ex mīus. C. đ ana. excep. ⁊ no. i cle. j. extra đ libel. ob. Ita nō admittit̄ gnālis exceptio nisi specificet̄: qꝛ sicut ñ admittitur inepta actio ⁊ non ꝯcludens: ita nec inempta exceptio. l. j. §. ideo. ff. de flumi. Itē sicut qñ ꝓponit̄ actio p modum accusatiōis dz inseri locus ⁊ tps: vt. l. libelloꝝ. ff. de accusa. ⁊. l. ꝓtor edixit. ff. de iniurijs. ita ēt cuz deducit̄ p viam exceptiōis. de qua p Jo. an. extra de testi. c. pñtium. lib. vj. Differt tñ actio ab exceptiōe in hoc q dz ꝓponi in scriptis. vt in auē. offerat̄. C. de lite ꝯtesta. Sz exceptio ex necessario nō fit in scriptis. l. scire opz. §. opz autē. ff. de excu. tuto. lz iudex ex officio suo faciat redigi in scriptis. vt in. c. qm contra falsaz. extra de ꝓba. item differūt. qꝛ actio dz ꝯtinere ꝯclusionem: vt no. in. l. j. ff. de eden. p Bar. sed exceptio hoc nō requirit. lz sufficit eā simplr ꝓponi. de quo p Bar. in. l. j. ff. de excep. lz aūt excipiēs dicat̄ agere ⁊ sic noie actiōis ꝯprehendat̄ exceptio. vt no. ā. de act. in ꝓn. nō aūt ꝓprie lz improprie ⁊ ideo in statuto loquēte de actiōe nō ꝯprehendit̄ exceptio cū vba statutoꝝ debeāt intelligi ꝓprie. l. j. §. si is qui nauem ff. de exercito fm Bar. in. d. l. j. de excep. ¶ Et attēde q exceptio est duplex. s. exceptio iuris ⁊ exceptio facti siue intentionis. Exceptio iuris est actionis exclusio. s. cū reus cōfitet̄ actorē a principio habuisse actionē. lz ex post facto elisaz: vt ħ in pacto de nō petendo: vt in exceptione iuris ⁊ silibus ⁊ ista est ꝓprie exceptio. de quo in. l. ij. ff. e. Exceptio facti siue intentiōis est qñ actor a principio nō habuerit actionez vel prorsus extincta est sed de facto agit ⁊ sic de facto excipit̄. de qua est glo. magistralis in. l. qui se debere. ff. de cōdi. ob. fm Dy. in. d. l. ij. de excep. Et in principio hic tractat de tribus exceptionib⁹. s. de exceptiōe metus. ⁊ de exceptiōe doli ⁊ de exceptiōe in factū que dat̄ ꝯtra pſez vel pſonā loco exceptiōis doli. Exceptio metus dat̄ ꝯtra petentē id qđ promissum est p metū. l. si donatiōis. C. q metus cā. Et si nō petat pōt ille q ꝓmisit p metū agere infra annuz vtilē ad quadruplū si ꝓmissum nō dissoluat̄. ⁊ post annū in simplū. l. iiij. C. q met. cā. ⁊. l. si cū exceptiōe. §. hec actio. ff. q met⁹ cā. nec est necesse in hac actiōe q metus cā. q agēs designet pſonā q̄ metū intulit: qꝛ multotiēs pōt ignorare cū talia frequenter cōmittant̄ de nocte vel in multitudine gentium. l. si cum exceptione. §. in hac. ⁊ ibi glo. notabi. ff. q metus causa. Sed sufficit probare solum metum fuisse illatum. ⁊ is qui conuenitur lucrum sensisse ex metu vt dicit. §. in hac. Secus autē in actione de dolo in qua debet designari pſona que doluz cōmisit. l. sed si ex dolo. §. fi. ff. de dolo. qꝛ in exceptione doli dz excipiēs dicere dolo actoris factū esse nec sufficit dicere dolo alterius eē factū nisi sit de casib⁹ in qb⁹ dolus nocet alteri q notant̄ p glo. in. l. ij. §. docere. ff. de doli excep. Sed in exceptiōe metus sufficit ꝓbare metū vel vim fuisse illatū ex qua actor lucrū sentijt ⁊ sic actio ⁊ exceptio metus est in rē: ⁊ actio ⁊ exceptio doli est in pſonaz: vt. j. §. docere. ⁊. l. apud celsum. §. penul. eo. ti. Qualis aūt dz eē metus. dic q dz esse mortis vl̄ cruciatus corporis. l. metū. cū multis. l. sequē. ff. q metus cā. Sed qđ si ego post metū cessantē soluat qđ p metū

promisi

pmisit an repetat. dic q nō. qr spōtanea solutio facit cessare actionē et exceptiōē 3 metus nisi tpe solutiōis duraret ille metus q fuit tpe pmissionis. l. ij. et ibi p Bar. C. q metus cā. et dixi. s. de actiōib. §. item actio. de eo q metus cā. et iō quāq3 de iure ciuili mulier rapta phibeat nubere suo raptori. l. j. C. de rap virgi. Tamen de iure canonico si cessante metu et violētia assentiat suo raptori 3firmat matrimoniū: vt in. c. fi. extra de rap. et xxxvj. q. j. c. ij. et. c. ad id. extra de spō. Et similr cōfirmat coactus religiōis introitus p supueniētē spōtaneū 3sensu3: vt in. c. ij. extra de his que vi metuue cā gesta sunt. Exceptio doli dat 3tra pmittētē id qd dolo pmissu3 est. vt hic q ideo fuit inuēta ne dolus suus alicui patrocinet. l. j. ff. de excep. doli. Et qualiter pbet dolus: dic ex pspicuis indicijs. l. dolū. C. de dolo. et. d. l. j. Et qb' psonis et 3tra quas det exceptio doli. dic vt dixi. s. qr hec exceptio est in rē ex parte opponētis. Et ideo qlibet possessor rei in qua dolus est cōmissus pōt excipere de dolo actoris et est in psonā agētis: qr solū de dolo eius pōt excipi et nō alteri' nisi in casib' in qb' dolus vni' alteri nocet: vt. d. l. ij. §. docere. et ibi glo. Ex qb' causis detur: dic q quadruplex ē exceptio doli sm glo. not. in. l. qui se debere. ff. de 3di. ob cām. et qnā addit ibi Bar. videl3 q est quedā exceptio doli generalis que succedit in locu3 cuiuslibet exceptionis de mūdo. de qua loquit tex. in l. ij. §. generalr. ff. de doli excep. Na3 eo ipso q quis facit id qd scit vel scire d3 se nō debere facere vel omittit qd scit se debere facere videt esse in dolo. vt vult glo. et Dy. in. l. j. in ver. ex facto. ff. de doli excep. et ideo dat exceptio doli ex causis eisdē ex qbus dat illa exceptio in cuius locu3 succedit et limitat et regulat sm illā. vt vult glo. no. in. l. q exceptiōe3. ff. de 3di. inde. Sed exceptio doli specialis et odiosa que orit tpe cōtrate obligationis: vt si dolo me induxisti vt tibi pmitterem3 dat ex ea cā ex qua dolus adhibitus fuit tpe 3tractus vt hic. et ita loquit glo. in prin. in. d. l. qui exceptione3. Et qñ dolus reddat 3tractū ipso iure nullū. dic vt. l. eleganter. ff. de dolo et dixi. s. de act. §. preterea quasdā. Et an exceptio doli cōcurrat cū alijs exceptiōibus p3 ex supradictis: qr exceptio doli generalis cōcurrit cū qualibet alia exceptione: vt. d. §. generalr alie aūt spālis que orit tpe 3tracte obligatiōis non vr 3currere cū alia exceptiōe nisi sm q 3currit actio de dolo cū alia exceptiōe. de quo in. l. cū exceptiōe. §. eā qui. ff. q metus cā. et. l. de dolo. C. de dolo. qr et exceptio doli et actio de dolo descendunt ex eadē equitate: vt no. glo. in. l. j. §. sit. ff. de dolo. Est tñ dria inter actionē de dolo et exceptionē in hoc: qr in actiōe d3 dici quis cui et in qua re sit cōmissus dolus. S3 in exceptiōe d3 declarari qs s3 nō cui sicut in actiōe q metus cā d3 designari cui et nō qs. S3 in exceptiōe met' nec quis nec cui designari d3 vt dicit gl. in l. s3 si ex dolo. §. fi. ff. de dolo. Est et alia dria: qr actio de dolo durat solū biēnio. l. fi. C. de dolo. s3 exceptio est ppetua p regulā que ānua sunt ad agendū ppetua sunt ad excipiendū. l. j. mihi. cū cor. ff. de doli excep. Est et alia dria: qr actio de dolo dat contra hēdes pris vel pfoni. l. hēdibus. ff. de dolo. S3 nō exceptio doli. l. apud celsum. ff. de doli exceptiōe. in. §. aduersus. Ratio drie ponit in gl. d. l. hēdibus. Exceptio in factū opponit 3tra pr vel pfonum petētes id qd eis pmissu3 est errore a filio emancipato vel libero credētib' se debere qd nō debebat. vt hic in ver. aut errorē. et in ver. aut in factū. na3 sicut actio de dolo nō dat 3tra pre3 pfonū vel parentē: sed loco eius dat actio in factū. l. nō d3. ff. de dolo. ita nō dat exceptio in factū vt hic. et. l. apud. §. aduersus. ff. de doli exce. Et qño designat an qs intētet actionē de dolo vel i factū. q ex medio 3cludendi in agēdo vel excipiēdo. qr in actiōe vel exceptiōe in factū nō d3 dici qr pr vel pfonus dolū cōmiserint s3 d3 dici q nō est equū vt locupletent cū iactura aliena: vt. d. l. nō d3. et ibi per Bar. In alio aūt quā pr vel patrono petēte per errorē pmissum si nō expressa cā vel expssa que credebat inesse et non inerat tpe contractus sed tēpore petitionis redacta erat ad nō causam tunc dat exceptio doli. l. ij. §. circa. ff. de doli exceptione. Et an valeat stipslo sine cā et qñ ambo vel saltim pmittēs scit cām nō subesse an teneat pmissio saltim vt dōatio. p. l. cāpanus. ff. de ope liber. dic p Bar. in. d. §. cura. Et adde q tria sunt que subleuāt debitorē a pbatiōe q errore soluerit indebitū et trāsferat onus pbādi in recipientē. Primū nāq3 est negatio recepte pecunie de qua ē 3uictus q recipit. Scdm est 3ditio psone vt qr mulier miles minor et rusticus q soluerunt indebitū. nā specialis psumptio istar psonar q est q psumit in expertes forēsiū negocior tollit presumptionē in genere que ē q qs nō psumit iactare suū. d. l. cū de indebito. in prin. et. §. sineaūt. ff. de proba. Tertiu3 est indiscreta cautio. i. sine cā: vt cu3 debitor 3sitet sine cā se recepisse vel se debere: qr cautio q nō h3 cām psumit indebite extorta vt trāsferat onus pbādi in creditorē q interfuit legitima cā. Sec' aūt si in cautiōe dicat habuit et recepit: qr tūc psumit debitū sm glo. in. d. l. cu3 de indebito. §. sed hic vbi.

Item iuris.

Hic tractat de exceptione non nūerate pecunie et hoc dicit. Promittēs pecuniā quā sperabat ex cā mutui sibi numerari obligat et 3ueniri pōt. s3 3tra petētē pōt opponere exceptionē. h. d. vsq3 ad. §. preterea. Et 3clude q qñ quis est 3fessus in instrumēto recepisse pecuniā spe future numerationis quā restituere pmisit tūc si nō intercessit stipulatio sed sola obligatio literar dat 3tra petētē exceptio nō numerate pecunie. vt. s. de literar obliga. in prin. et etiā vbi doli exceptiōe generalis. l. si ex cautiōe. C. de nō nume. pecu. et. l. ij. §. pinde. ff. de doli exceptiōe. S3 si intercessit stipulatio tūc 3tra petētē opponit exceptio in factū et 3tra illud factu3 ex quo agit actor. nam ex medio 3cludendi in libello actoris colligit exceptio rei nam si petit actor qd mutuauit vel qr reus 3fessus ē mutuo recepisse et per 3sequēs pecunia3 sibi numerata3 esse tūc reus d3 opponere exceptionē nō nu. pe. directo 3trariā peticioni actoris. S3 si actor petit qr fuit stipulatus et re' pmisit tūc qr actor nō fundat se in numeratiōe: et sic reus nō pōt opponere exceptiōem nō nume. pecu. s3 se fundat in scdā. i. ex interrogatiōe et rñsione subsecuta. iō tūc reus d3 opponere exceptiōem in factū. i. 3tra illud factū subsecutū quasi illud factū fuit adiectū ex cā numerationis que non fuit secuta. et ita intellige hic sm glo. dū dicit q interuenit stipulatio et opponit exceptio nō numerate pecunie. i. exceptio in factum pro pecunia nō numerata. sm Saly. in. l. cā vltra. C. de non nu. pe. Et iste exceptiōes nō nume. pe. et doli ei' loco succedēs vel in factū tpe limitant qr nō possunt opponi post biēniū. s. vt creditor necesse habeat pbare sicut habebat ante biēniū. vt. d. l. si ex cautiōe. et sic fallit hec regula q ānua sunt ad agendū ppetua sunt ad excipiēdū. l. j. in fi. ff. de doli exceptiōe. vt ibi dicit gl. Et similr fallit alia regula q in exceptiōib' re' est actor pbandu exceptiōem. vt dicit gl. in. d. l. si ex cautione. p l. doli ver. diuersum. ff. de noua. licet gl. teneat in. d. l. si ex cautione. q renūciatio pdest creditori in hoc vt non teneat pbare pecuniā numeratā infra biēniū: sicut tenebat renūciatiōi. s3 debitor per renūciatiōem grauat pbare negatiua3. s. non numeratā. Quid aūt si actor p astucia3 differat petere post bienniū vt sic reus nō possit opponere exceptiōe3. dic q re' h3 remediū 3ditione sine cā vt liberet a tali obligatione. l. si quasi. C. de non nume. pecu. vel in scriptis pteste creditori vel ad eius domū vl corā iudice: et tūc hec exceptio ppetuat vltra biēniū. l. si rata. C. de [illegible] nume. pe. Et adde q l3 de iure ciuili hec exceptio limitet tñ de iure canonico et eius equitate pōt opponi post biēniū. sm Inno. i. c. qr plerīq3 de imu. ecc. et Dy. in. c. locupletari. de reg. iu. li. vj. Itē adde q l3 in istro dicat q talis 3sitet habuisse et recepisse. c. q habuerit et recepit. tñ si nō adijciat in psentia mei notarij et testiū subscriptor [illegible] dicit habuit et recepit. nō pbat vere numeratio s3 solu3 3fessio et sic pōt opponi [illegible]io nō nume. pecu. [illegible] verba habuit et recepit nō [illegible] addere notari' nisi sit pecunia in psenti. sm glo. in. d. l. si ex cautiōe. C. de non nu. pec. et ibi p Bar. et. l. si exceptio. in. v. si scriptā. C. si cer. pe.

Vid. Ant. [illegible]
18. 66. 2

¶ Nota casus in quibus nō obstat iuramentum.

Et p hoc Ang. de peru. redarguit Bar. dicētē in l. ꝓdia. ff. de acq. pos. ꝙ lȝ instrm̄ dicat ꝯfessus ē habuisse cētuȝ que ei dedit ⁊ numerauit ⁊ testes dicāt ꝙ nulla interuenit pecunia tm̄ instrm̄ est verū qḋ verificat̃ in actu facto qḋ nō est veruȝ fm̄ Ang. in publica scriptura in qua nō dȝ notari⁹ appone re illa verba nisi pecunia principalr̄ soluat̃ vt dictuȝ est: sed eius dictū saluat̃ in epla de qua loqt̃. d. l. ꝓdia. Et similr̄ si instrm̄ dicit ꝙ debitor confessus est habuisse ⁊ recepisse. c. recepit ⁊ numerauit in p̄ntia mei notarij ⁊ testiū: ⁊ testes dicant ꝙ bñ īteruenit pecunia lȝ nō viderūt ꝙ debitor reciperet eam vel dicunt ꝙ ex vna manu recepit ⁊ alia restituit: ⁊ hoc nō est instrm̄ falsuȝ: lȝ ꝯtract⁹ hñ pōt dici inualidus: qꝛ act⁹ qui dȝ incōtinenti rescindi ex quo nullū ꝑcipit̃ cōmodū habet̃ p infecto. l. qui sic. ff. de solu. de quo p Bar. in l. singularia. ff. si cer. pe. Quid aūt si in instru dicat̃ ꝯfessus ē se habuisse centū ex tali cā liberās ⁊ absoluēs p acceptilationē ⁊ aquilianā stipulationē ꝓcedētē an ꝓbet̃ numeratio. dic ꝙ non. de quo dic p Bar. in l. j. ff. de his q in frau. credi. Et attēde ꝙ lȝ debitori ꝯfitēti spe future numeratiōis statuat̃ bienniū ad opponēdū exceptionē nō nume. pecu. ⁊ creditori ꝯfitēti statuant̃ .xxx. dies. l. in ꝯtractib⁹. C. de nō nume. pecu. tn̄ heredi testatoris ꝯfitētis sibi debitū vel dotē solutā nō pōt exceptio nō nume. pecu. opponi vel nō nume. dotis. casus est ꝯiūcta glo. in l. j. C. de falsa cā adie. Et sic limitat̃ iste tex. vt hec exceptio hēat locū in ꝯtractib⁹ ⁊ nō in vltimis voluntatibus in qb⁹ aūt casib⁹ cesset hec exceptio ⁊ opponi nō possit. vide in. d. l. in ꝯtractibus. ⁊ de hac materia huius obligationis literaꝝ plene dixi. s̄. de literaꝝ obligatione.

Preterea si debitor.

¶ Hic tractat de exceptione pacti de nō petēdo. Et hoc dicit p pactū de nō petēdo non tollit̃ obligatio ꝓcedēs ipso iure. sed ꝯtra agētē parat̃ exceptio pacti facti de nō petēdo. h. d. vsqȝ ad. §. eque. Fallit aūt vt in glo. pe. in casib⁹ in qb⁹ tollit̃ p pactū ꝓcedēs obligatio ipso iure. s. tā ex maleficio vt sunt actio iniuriaꝝ: furti ⁊ similes actiones famose ex maleficio descendētes ⁊ penales ex vtraqȝ parte. de qbus p glo. ⁊ Bar. in l. si tibi. §. que dat̃. ff. de pac. ꝙ̄ etiā ex ꝯtractib⁹ vt sunt actiones ꝯtracte solo ꝯsensu. vt ex vēdito locato que solo ꝯsensu re integra tollunt̃. s̄. qui. mo. tol. oblig. §. fi. ⁊ hypothecaria aliqñ tollit̃ ipso iure aliqñ p exceptionē fm̄ distinctionē glo. in. d. l. si tibi. ff. de pigno. Quot aūt sunt effect⁹ huius pacti de non petēdo. dicit hic glo. j. ⁊ l. si vn⁹. §. pactus ne peteret. ff. d̄ pac. ꝙ sunt tres. Primo ꝙ tollit ꝓcedētē obligationē naturalē nō aūt ciuilē: vt. l. sticbū in. §. naturalis. ff. d̄ solu. Scḋo lȝ nō soluat ciuilē tñ ipsam elidit tūc cū opponit̃ exceptio ⁊ nō ante. fm̄ Bar. in. d. §. pactus. Tertio obligat creditorē paciscētē naturalr̄ nō petere vt enī ciuilis ⁊ naturalis cēt obligatio si se facturū quis ꝓmitteret ita naturalis ē si nudū interueniat pactū. dicit glo. in l. pater. §. q debitorē. ff. de iure dot. Et sic pȝ ꝙ respectu diuersoꝝ. idē actus pōt inducere obligationē ⁊ liberationē. nā pactū de nō petendo in ꝑsonā debitoris inducit liberatōeȝ: ⁊ ī ꝑsonā creditoris īducit obligatōeȝ. l. in numerationib⁹. ff. de sol. in. §. fi. Itē pȝ ꝙ si lex vl̃ statutū ꝓhibuerit mulierē vel aliā ꝑsonā obligare sine certa solēnitate ꝙ talis ꝑsona nō poterit sine dcā solēnitate facē pactū d̄ nō petēdo: cum obliget̃ naturalr̄ non petere. fm̄ Bar. in. d. §. pactus.

Eque si debitor.

¶ Hic tractat d̄ exceptione iu. in actiōe ꝑsonali. Et in. §. sequēti tractat in actione reali. ⁊ de vtraqȝ vide vnā glo. s̄. de acti. §. item si qs stipulatōe. in ver. deberi. ⁊ ibi declaraui de materia iuramēti. ⁊ hoc intendit. Iuramentuȝ prestitū a reo ꝙ nihil dȝ nō tollit ꝓcedentē obligationē. lȝ cōtra petētē dat̃ exceptio iurisiurā. h. d. vsqȝ ad. §. in his. Naȝ pactū de nō petēdo ⁊ iuramentū a reo ꝓstitū nō tollunt ciuilem obligationē lȝ solā naturalē. l. sticbuȝ. §. naturalis. ff. de solu. ⁊ l. fi. ff. de iureiur. Si aūt ꝓstat̃ iuramentuȝ ab actore in ꝑsonali actiōe: tunc si formiter ꝓstat̃ dat̃ actio ex eo ꝯtractu. si vo informiter prestat̃ dat̃ actio in factū. l. nā ⁊ postea §. j. ff. de iureiur. ¶ No. igit̃ hic ꝙ lȝ actor velit redarguere reū de periurio nō admitit̃ ad agendū primeua actione sup qua est iuratū. Sȝ p exceptionē iuramenti ab eo delati ⁊ a reo ꝓstiti excludit̃ ab agendo: qꝛ cā decisa non amplius pretextu ꝑiurij pōt retractari. Nisi pribus inter ptes sit actū ꝙ nō obstante ꝙ cā sit decisa iuramento: nihilomin⁹ pretextu periurij possit restaurari. tex. est in l. j. C. de iureiu. fm̄ Gui. de suda. Fallit ēt in alijs casibus in qbus ēt nō obstāte iuramento prima lis restaurat̃: vt hic in glo. no. s. primo qñ iuratū est a lege reprobatū: vt cū aliqua mulier iurat lenoni suo in meretricio ꝑseueraturā. vt in auc. ꝙ eis ⁊ in coꝛruptione vel simil̃. C. de nup. Nā meli⁹ est iuramentū nō adimplere ꝙ̄ turpiter agere. vt ibi no. Scḋo cum liberta iurat suo patrono nō nubere. l. adigere. ff. de iurepa. qꝛ ꝯtra bonos mores ꝓstitum iurm̄ nō ē obligatoriū. vt ī regula iuris. li. vj. Tertio qñ qs iurauit sibi deberi legatū cuius ꝯtrariū postea appet per testm̄. nā restituit qḋ accepit nō seruato iuramēto: vt. C. eo. l. fi. Quarto pp instra nouiter reperta reuocatur iuramentuȝ necessariū a iudice delatū. l. admonēdi. ff. de iureiur. nō aūt reuocat̃ iurm̄ voluntariū vel iudiciale nisi per spālem conuentionē. vt. s̄. dixi. Iteȝ qñ quis iurauit sup transactiōe initā ꝓtextu falsoꝝ instroꝝ. vt. l. si ex falsis. C. de trāsac. Itē pp ꝯditionem tacitā intellectā in principali obligatione que ēt intelligit̃ in iuramento sup ea opposito: vt si ꝯfiteor me habuisse ⁊ recepisse pecuniā spe future numerationis quā iuro restituere: nā intelligit̃ si mihi cā numerabis: ⁊ sic iurm̄ nō impedit opponi exceptiōeȝ non nu. pe. l. fi. C. de non nu. pe. ⁊ in. c. iij. extra de iureiurā. ⁊ sic pȝ ꝙ iurm̄ sequit̃ naturā cōtractus ⁊ obligatōis sup qua interponit̃. vt. d. l. fi. ⁊ qḋ not. Bar. in l. lȝ ⁊ si qs. §. questiū. ff. si qs cautionib⁹. Secus si in dicta ꝯfessione iuraret̃ nō ꝯtrauenire: qꝛ tūc opoꝛtet me soluere postea indebitū repetere sicut debitor qui iurauit soluere vsuras cogit̃ soluere ⁊ postea repetit: vt i. c. debitores. de iureiurādo fm̄ Bar. in. d. l. fi. Et adde ꝙ iurm̄ equiparatur liti ꝯtestate ⁊ ei⁹ vim obtinet: ⁊ iō par a pari: sicut actio tēporalis ꝑpetuat̃ per litis ꝯtestatiōem. in. xl. anno. l. fi. C. de ꝓscrip. xxx. vel. xl. annoꝝ. ita per iurm̄ in id ꝑpetuat̃ tēpus. l. nā ⁊ postea. §. si is qui temporali. ff. de iureiu. Est igit̃ vtile apponere in instro ꝯtractus iurm̄ ad impediēdū ꝓscriptiōeȝ statuti decēnalē. ꝙ fuit de mēte Bar. in. d. §. si is q tēporali. Immo habet ēt iurm̄ paratā executiōeȝ sicut snīa. fm̄ eūdeȝ Bar. in l. ij. ff. de iureiur. Itē adde ꝙ lȝ obligatio sup qua interponit̃ iurm̄ trāseat ad heredes. l. ij. C. de heredibus. ac tamē ipsum iurm̄ est ꝑsonale ex pte ipsius iurātis ⁊ reale ex parte eius cui iurat̃. Et iō si defunct⁹ ꝓmisit ⁊ iurauit aliqd facere ⁊ heres eius nō facit nō ꝓpterea erit ꝑiurus. Item si defunctus iurauit soluere vsuras: heres eius nolēs soluere nō hȝ necesse petere absolutiōem a iurō nisi sit ꝑiurus sicut necesse habuisset defunctus: qꝛ iurm̄ defuncti nō facit hēdē ꝑiuruȝ. fm̄ Inno. in. c. veritatis. de iureiurādo. Et p Bart. in l. generalr̄. C. de reb. cre. Sȝ nūquid deierans dȝ puniri. dic ꝙ sic arbitrio iudicis. l. d̄ ꝑiurio. extra d̄ criminib⁹. ⁊ corporalis afflictio imponi. vt dicit gl. in l. nā sufficit. ff. d̄ dolo. ⁊ per gl. in verbo exigere in auc. sacramēta col. v. ⁊ hoc rōne doli in alium cōmissi in deierādo: sed rōne cōtempte religionis soluȝ deuȝ hȝ vltorem. l. ij. C. de reb⁹ credi. fm̄ Burig.

In his quoqȝ.

¶ Hic loquit̃ d̄ exceptione iurisiurā. in reali actione ꝓstiti ⁊ hoc intēdit. Lȝ possessor ꝯuent⁹ reali iuret rē suā esse non tamē desinit actor esse dñs si primo erat dñs: sed si interim vendicet sibi obstabit exceptio iurisiurādi prestiti. hoc dicit vsqȝ ad. §. itē ⁊ ī iudicio. Quomō defert̃ iurȝ possessori si qdē iurat reȝ nō esse petitoris habet exceptionē cōtra petitorē solū nō autē habet actionē cōtra petitorē ipsum sed cadit a possessione. l. sed ⁊ si possessori. ī princi. ff. de iureiurādo. Si autē possessor iurat reȝ suā esse tunc habet exceptionem dum possidet cōtra actorē tm̄ non cōtra extraneū qꝛ iuramētū

quia iuramētū vnius nō debet nocere alteri nisi in casib⁹ no tatis in .l.nō debet.ff.eo. Si aūt cadit a possessione h₃ actio nē in factum descendentē ex iureiuran. ⁊ ex sñia contra pri mum possessorē ad quē reuersa sit possessio ad recuperationē ipsius possessionis ⁊ fructuū. Sed ꝯtra aliū possidentem nō habet publicianā:qꝛ non fuit sibi tradita possessio quod req̄ rit̄ in publiciana sed dimissa. Sic etiā i trāsactione ꝑ re tra dita ex causa trāsactionis dat̄ actio de euictione:sed nō ꝑ re dimissa:qꝛ tunc nō prebet ei titulū cui dimittit̄.l.si pro fun do.⁊.ibi per Bart.C.de trāsac. Est igitur cōclusio quando reus iurat rem non esse petitoris h₃ solā exceptionē:s₃ quā do iurat suam esse h₃ etiā actionem contra petitorē. Ratio differentie quare magis habet actionē quādo iurat rē suā esse:q̄ꝫ quādo iurat petitoris nō esse:qꝛ cū iurat petitoris nō esse nō sequit̄ ꝙ sit sua ꝑꝑ hoc:vt sic debeat habere actionē vt pro re sua:secus quādo iurat rē suā esse. Ideo ꝯtra acto rem qui ꝯsentijt rem suam esse datur actio:⁊ sic ex hoc iuris querit̄ sibi ius in re respectu deferentis sed nō ex iuramēto quādo iurat rem petitoris non esse. Ecōtra aūt qn̄ possessor defert iuramētū actori qui iurat rem suā esse:tunc actori de betur actio in factū ex iureiuran.cōtra deferentē ⁊ eius suc cessores tm̄:⁊ ēt publiciana ꝯtra quēlibet aliū si nitat̄ ex iu ramēto ⁊ traditione secuta.l.nam ⁊ postea.§.si.cū sua gl.ff. eo.⁊ est speciale hoc casu:qꝛ licet tradens rem tanquā ac cipiētis nō trāsferat dñium:vt.l.iij.§.subtilius.ff.de ꝯdi.ob cām tñ hoc casu transfert̄ dñium si tradēs erat dñs ⁊ si non erat dñs transfert vsucapiēdi ꝯditionē ꝑꝑ auctoritatē rei iu dicate.ſm Bar.in.d.§.si.⁊ no.j.de offi.iudi.in si.⁊ ibi dicā. Nū āt possit oppōi exceptio iurisiurādi. ⁊ an sit dilatoria vl̄ perēptoria.dic ꝙ ē mixta.⁊ vocat̄ exceptio rei finite. Et pōt opponi ad impediēdū litis ꝯtestationē si de ea liquet incōti nēti vel etiā opponi ad merita cause.l.nā ⁊ postea.⁊ ibi per Bar.ff.de iureiur. Et idē est de alijs exceptōib⁹ sicut ē rei finite sicut est ista de quibus ꝑ Bar.in.l.cū querebat̄.ff.iudi. sol.⁊.d.l.nā ⁊ postea.⁊.l.elegāter.§.si quis post.ff.d ꝯdi.inde. ⁊.c.j.de litis ꝯtest.li.vj.⁊ ꝑ Saly.in.l.adulter post quinquē niū in fi.C.d adul. Et qualr̄ cognoscat̄ an exceptio oppona tur ad ꝓcessum.an vero ad merita cause.dic ꝙ ex mō exci piēdi.qꝛ si excipio ꝙ nō debeo audiri qꝛ iuraui oppono ad ꝓcessum S₃ si dico ꝙ debeo absolui qꝛ iuraui tūc oppono ad merita cause in vi perēptorie exceptiōis.ſ₃ Saly.in.d.l. adulter. ❡ Et no.ꝙ q̄uis lex dicat ꝙ post delatū iuramētū nō det̄ amplius actio.l.ait ꝓtor.ij.ff.de iureiur.tñ ꝑ hoc nō tollit̄ pria actio:sed inibetur si nō det̄.s.in effectu obstāte exce ptiōe. Nā qn̄ lex vel statutū dicit nō dari actionē non tollit primeuā actionem ipso iure:sed ope exceptionis.l.j.§.j.ff. ad trebellia.⁊ ibi per Barto.⁊.l.j.in principio.ad macedo. ⁊.l.ij.§.j.ff.ad velleia. Sed in criminali bene tollitur actio seu ius accusandi ipso iure.l.j.§.ꝙ vero.ff.de iniurijs.⁊.l.si seruus.C.de his qui ad eccle.ꝯfugi.⁊ ibi etiā ꝑ Bar. Et iu dex ex officio repellit accusantē.qꝛ vbicūq₃ ꝯstat iudici deli ctū eē impunibile.⁊ accusatorē nō habere ius accusandi.vt cū dicit statutū ꝙ bānitus offensus nō audiat̄ accusans tūc iudex ex officio etiā ante litis ꝯtestatiōe₃ repellit.⁊ nō audit eū.d.l.si seruus.⁊.d.§.ꝙ ait.⁊.l.ij.C.de legi. Sed nō valet si disponat ꝙ alicui iusticia nō reddat̄.qꝛ est ꝯtra ius diuinū. ſm Inno.in.c.qui in ecclesia.de constitutionibus.

Item si in iudicio.

❡ Hic tractat de exceptione rei iu dicate.⁊ hoc intendit. Sñia absolutoria tā₃ in reali actione q̄ꝫ in ꝑsonali ñ tollit ꝓcedētē obligationē:s₃ inducit exceptio nem rei iudicate ꝯtra actorē nouiter agentē.h.d.vsq₃ ad.§. hoc exempli cā. ❡ No.igit̄ ꝙ l₃ iudex absoluat ꝯuentū rei vendicatiōe ꝑ hāc sniam absolutoriā non tollit̄ dñium nec actio realis ꝯpetens rōne dñij ipsi actori. Sed ꝯtra ipm no uiter agentē₃.⁊ ꝯtra eius successores dat̄ exceptio rei iudi dcate.vt hic.⁊.l.exceptio.ff.de excep.rei iudi.⁊ ibi gl.⁊ hoc qn̄ reus fuit simplr̄ absolut⁹ qꝛ actor nō ꝓbat. Si autē₃ fuit absolutus qꝛ res est sua tunc nō solū h₃ exceptione₃ s₃ etiā actionē.l.si quis rem.⁊ ibi glo.ff.de excep.rei iudi.sicut in reo iurāte rē suā esse qui h₃ actiōe₃ in factū ex iureiurādo ⁊ vti lem in rem.l.si possessori.⁊ ibi ꝑ Bar.ff.de iniur.hoc.n.ca su.s.qn̄ reus ꝯuentus reali absoluit̄ qꝛ ꝓnunciat̄ rem sua₃ esse seu ad eū spectare infert̄ ꝓsumptio dñij ex sñia que pro veritate hr̄:vt.l.res iudicata.ff.de reg.iur.ſm Bar..in.l.ex hoc iure.ff.d iusti.⁊ iure. Si aūt ferat̄ ꝯdēnatio possessoris ad recisionē rei tunc is restituens tradat rem tanq̄ꝫ sit ipsius actoris ⁊ sic nō agat transferre dñium:tñ ꝑꝑ actione₃ rei iu dicate transfert dñium si erat dñs.alis vsucapiēdi ꝯditione₃ vt dixi.s.§.j.in re tradita ex iureiurādo. Et d hoc.s.an ⁊ qn̄ per sniam trāsferat̄ dñiu₃ in reali.dic ꝑ Bar.in.d.l.ex hoc iure.⁊ dicā.j.[a] de offi.iudi.⁊ ꝑ Saly..l.j.C.cōia vtriusq₃ iudi.vbi ēt dicit ⁊ declarat cui transferat̄ dñium in actione mixta.vt in petitiōe hr̄ditatis. Et similr̄ qn̄ petit̄ ⁊ tradit̄ in actiōe ꝑsonali.vt ex stipulatiōe ⁊ venditiōe.de quo ibi vide plene ꝑ eū. ❡ Scdo no.ꝙ sicut absolutio in reali non tollit primeuā actionē:s₃ tm̄ parit exceptionē rei iudicate.nā snia absolutoria tota eā siue qꝛ nō est ꝓbatum siue qꝛ nō est de bitu₃ tollit solū ciuilē obligationē.nō naturalē.vt hic.⁊.l.iu lianus.ff.de ꝯdi.inde.⁊ ita intelligit ibi Bar.istu₃ tex.in re petitiōe illius.l.iij.x.col.l₃ glo.hic ⁊ ibi intelligat ꝙ nō tollit ciuilē sed elidit Et si dicas si tollit ciuilem quō actor pōt ex sola naturali remanēte ꝙ sola ē inefficax ad agēdū:vt not.s. de obliga.in principio. Respondet Bar.in.d.l.iulianus.ꝙ sola naturalis nō est sufficiens ad ꝓducendū actionē. Sed bn̄ est sufficiēs ad iā₃ ꝓductā ꝯseruandū sicut ecōuerso so la ciuilis nō producit:sed iam productam cōseruat l₃ cesset naturalis.l.si vnus.§.pactus.ff.de pac. ❡ Et no.singulari ter ꝙ vbi est facta absolutio quia actor non probauit.vel est facta quia non debuit.vel est facta simpliciter.quia intelli gitur ꝙ nō debitū tūc ista exceptio rei iudicate nō obest acto ri quādo ipse actor possit iterū ꝓbare in alio iudicio ad di uersum finē tēdēte inter easdē ꝑsonas id qd nō ꝓbauit in ꝓrio iudicio.et sup eisdē articulis:nō obstāte publicatōe te stiū facta in ꝓrio iudicio.vt.c.veniēs.⁊.c.in tua. de testibus. Et id si reus taliter absolutus soluat per errorē ⁊ per cōdi tionē idebiti repetat pōt actor ꝓbar̄ eē debitū.qꝛ nō ꝓbauit in primo iudicio nō obstante exceptiōe rei iudicate.vt in di ctis capitulis. Et similiter si reus per sniam arbitraria₃ ꝯdē natus petat reductionem.vt.l.si libertus ita.ff.de ope.libe.⁊ actor a tali petitiōe reductionis sit absolutus ꝑꝑ qd vult pe tere penā in ꝯpromisso adiectā.⁊ reus vult ꝓbare in isto in dicio petitionē pene arbitramentū fuisse iniquū certe pōt si absolutoria fuit lata simplr̄ vel adiecta cā.qꝛ nō fuit ꝓbatu₃ arbitramū fuisse iniquū:secus si fuit lata adiecta alia cā.qꝛ ar bitramētū erat equū.qꝛ tūc nō poterat ꝓbare iniquum in cā petitōis pene.vt.l.qui rome.§.duo fratres.ff.d verbo.obli. ſm Bar.in.l.iul.ff.de ꝯdi.inde.in.iiij.colū. Et attende ꝙ l₃ snia absolutoria tollat ciuilē obligationē.vt.s.dixi.nō tamen tollit actionē:vt hic ⁊.l.cū a te.ff.de dolo. Et rō differētie ē. qꝛ obligatio ciuilis causatur a mera dispositione ciuili que potest tolli per aliō ius ciuile. S₃ actio causat̄ a ciuili ⁊ na turali simul iunctis. Est.n.obligatio naturalis.vt mater seu materia ⁊ ciuilis.vt pater seu forma agēs ad ꝓducēdū actio nem ⁊ sufficit alterā remanere ad eius obseruatiōem. vt.l.j. C.de captiuis ⁊ postliminio reuersis. Et ꝓdicta intellige ꝙ absolutoria nō tollat actionē siue ferat̄ absolutoria mediāte in integrū restitutione petita.siue qꝛ non ꝓbatū.siue qꝛ non debitu₃. S₃ si ferat̄ absolutoria vigore opposite exceptiōis que tūc ꝯpetebat.⁊ sic postq̄ꝫ ꝓuētū est ad ꝯflictū tūc ꝑ tale₃ absolutoriā lata₃ vigore dicte exceptionis perimit̄ actio.l.si plures.in prin.ff.de fideius.⁊.l.ij.ff.de excep.rei iudi. In q bus p₃ ꝙ restituit̄ actio a qua reus fuit absolutus opposita exceptiōe.⁊ sic apparet ꝙ actio erat perempta.ſm Bar.i.d.l. iul.in.x.col.vbi late ꝓsequit̄ hāc materiā. Itē quero quare absolutoria nō tollit actionē sicut ꝯdēnatoria ꝓducit actiōe₃

[a] ❡ Dicā.j. Vide Bar. ⁊ Alexā.in.l. pomponius. §. si iussu.ff. de acq.pos.

iudicati vel in factū.l.actori.C.de reb⁹ creditis.ꝛ.l.mileᷤ.§. iudicati.ff.de re iudi. Rñdet gl.in.d.l.iul.q: in absolutoria est ꝯsultū reu per exceptiōem.s₃ in ꝯdemnatoria nō ē ꝯsultū actori ad petēdū iudicatū nisi ex sñia pduceret actio. Item quero cū sñia tollit actionē causatā₃ o ciuili ꝛ naturali obligatiōe q: alr nō eēt efficax ad agēdū nisi pcederet ex vtraqꝫ obligatiōe.vt.§.de obligatiōib⁹.in pñn.quare nō ita tollit sententia vtrāqꝫ obligatiōem.s.ciuilē ꝛ naturalē. Rñdet hic glo. q: ius ciuile vt est sñia nō pōt tollere ius naturale vt est obligatio naturalis. S₃ Bar.in.d.l.iul.dicit ꝙ illa naturalis ꝙ inducit᷑ per sñiam causat᷑ aliter ꝙ̄ ex ꝯsensu ptiū.q: causat᷑ ex equitate iurisgētiū que est ex maioribus iuribus.l.veluti. ff.de iusti.ꝛ iur.ꝛ in.c.ij.extra de maioritate ꝛ obediētia.nō aūt causat᷑ ex ꝯsensu ptium q: sñia iudicis non dependet ex ꝯsensu ptiū:s₃ ex sua iurisditiōe.vt notat᷑ in.l.j.C.qui pro sua iurisditiōe.l₃ secus in sñia arbitri.l.cum antea.C.de arbi.de quo dic per eū in.d.l.iul.versi.s₃ dubitat᷑ que sit in.viij.col. Ultimo quero.an qui semel fuit absolut⁹ sup aliqua actiōe vel accusatiōe possit se tueri exceptiōe rei iudicate si ꝯueniatur ad idē alia actiōe vel accusatiōe.dic per Bart.in.l.hoc edicto.ꝛ.l.j.§.querit᷑.de publi. Item quero an exceptio rei iudicate ī curia episcopali obstet agēti in curia seculari. Dic ꝙ sic.ꝛ eēōuerso in his que piculū animaꝝ inducūt. vt i.c. si.de excep.lib.vj.vbi ponūt᷑ casus ī qb⁹ iudex ecclastic⁹ cognoscit īter laycos. Cōsulit tñ Bal.ꝙ absolut⁹ ð adulťio nō pbato ī curia epali nō tenet᷑ se exceptiōe rei iudicate ī curia seculari.pro quo vide qð no.Bar.in.l.diuus.ff.de cu.reo.

Hec exempli causa.

¶ Ex multis sufficit gratia exempli pauca inferre.ꝛ ꝯtēta in eo ad qð fit relatio habent᷑ pro expēsis. Item exceptiōes ex diuersis ptib⁹ iuris pficiscū tur hoc dicit vsqꝫ ad.§.appellant᷑. ¶ Et no.hic ꝙ exēpla nō artāt regulā.vt.l.regula.ver.ꝛ l₃.ff.de iuris ꝛ facti igno. Itē p₃ ꝙ sufficit generalis remissio ad librū exquo videt᷑ fundari practica pcuratoꝝ dicētiū. Produco hunc libꝝ rōnu₃ in pte seu ptib⁹ p me faciētib⁹.ꝛ an teneat᷑ talis pducēs ēt stare in his que sunt ꝯtra eū.dic ꝙ sic ī capitulis ꝯnexis nō aūt in sepatis.de quo p Inno.in.c.cū olim.de censi.ꝛ p Bal.in l.j.C.de ꝯfes. ¶ Itē no.in ver.quaꝝ.ꝙ sicut actiones descēdūt ex diuersis partib⁹ iuris:vt.§.de perpe.ꝛ tēpo.actio.in pñn. Ita etiā exceptiōes.nā quedā descēdūt ex legib⁹.vt exceptio declinatoria fori.vt hic in glo.ꝛ quedā ex senatusconsulto.vt exceptio macedoniani velleiani ꝛc.vt hic in glo.in ver.vitiū₃. Et quedam ex dispositione pretoris.vt exceptio doli mali.quod metus causa pactū₃ de non petendo.ꝛ similes.vt hic in glo.in ver.iurisditione.

Appellantur autem.

¶ Hic pōit diuisio exceptionū vsqꝫ ad finē₃.q: alie sunt perēptorie siue ppetue.alie dilatorie siue tpales. Et pmo dicit de perēptorijs. Scdo de dilatorijs.scda ibi.in.§.tpales.ꝛ hoc intēdit. Exceptiōes peremptorie sunt que omni tpe opponi possunt.ꝛ obstāt agētibus ꝛ actiōes pimūt.vt est exceptio doli mali.qð metus cā. pacti de nō petēdo in ppetuū.h.d.vsqꝫ ad.§.tpales. Cōcor. ff.eo.l.exceptiōes aūt ppetue. Et intellige doli mali.s.spālis q: generalis exceptio doli sequit᷑ naturā actionis cū qua cōcurrit ꝛ sic nō est semp perēptoria vt dixi.§.eo.§.iuris. Itē intellige ꝙ exceptio perēptoria pimit actionē.s.qñ vere ꝯpetit opponēti.ꝛ eius vigore reus est absolutus.l.si plures.§. fideiussorib⁹.ꝛ.l.ij.ff.de excep.rei iudi.in qb⁹ appet ꝙ actio restituit᷑ ideoqꝫ erat sublata p exceptiōe₃ ꝛ absolōnē secutā. Itē secus si exceptio nō vere ꝯpetebat s₃ falso allegata fuit. ꝛ p eā obtētū nō fuit.q: tūc nō tollit᷑ actio.l.cū a te.ff.de dolo. An aūt ꝛ qñ exceptio tollat ꝛ qñ elidat naturalē ꝛ ciuile₃ obligationē ꝛ actionē.dic p glo.ꝛ Bar.in.l.pdicta iulian⁹. in.v.col. Qñ autē debeat opponi exceptio dilatoria vel peremptoria.dic vt hic in gl.sup ver.semp q: dilatoria d₃ opponi ante litē₃ ꝯtestatā.l.exceptionē.C.de pba.ꝛ pbari postꝙ̄ actor mōstrauerit intētionē suā₃.l.si qd.eo.ti. Sed exceptio perēptoria d₃ opponi añ sñiam.l.perēptorias.C.sen.rescin. nō pos.ꝛ pbari ante dicētia testificata.q: postea nō pōt.vt autē.q semel.C.de testi.nisi pbaret᷑ p instra vel ꝯfessionē aduersarij.nūqd opponēs exceptionē videat᷑ fateri intentionē aduersarij.dic ꝙ nō.maxie pposita negatiōe.puta nō debeo. ꝛ inquātū appet me debere fecisti mihi pactū de nō petēdo vt dicit gl.l.d.l.si qdē.ꝛ p Bar.l.l.nō vtiqꝫ.ff.ð excep.ꝛ l.c. cum venerabilis.extra de excep.nisi psumptio iuris sit ꝯtra ꝯfitentē.vt in eo qui dicit se fecisse maleficiū:s₃ ad sui defensionē p Bar.in.l.aurelius.§.idē quesij.ff.de libe.leg. Nō enim phibet᷑ reus vti plurib⁹ exceptiōibus ꝛ defensionib⁹ etiā ꝯtrarijs:vt.l.nemo.ff.de excep. Et lō q negauit se fecisse seu cōmisisse maleficiū videns se ꝯuictū per pbatiōes non phibet᷑ excipere ꝛ pbare ꝙ fecit ad sui defensionē.vt.l.cū₃ de indebito.ff.de pba. Fallit aūt in casib⁹ hic notatis in glo. magna.sup v.semp.q casus ēt notant᷑ gl.C.de iur.ꝛ fa.igno. ꝛ.l.iam ꝛ fi.ff.ad macedo. In qbus casibus pōt opponi exceptio post sñiam. Primus casus est in minore q post sñia₃ petit restōnem in integrū.vt exceptionē pemptoriā quā ante nō opposuit:possit nūc opponere.l.minor.xxv.ānis omissam.ff.de mino. Scds casus est in milite q ipso iure sine aliqua restōne opponit q: milites debent scire arma ꝛ non iura:vt.d.l.j.C.de iur.ꝛ fac.igno. Terti⁹ casus est in macedo. ꝛ velleya.qui eū ipso ꝙ mulier litigat ꝛ cōdēnat᷑ pro aliena obligatiōe reuocat᷑ ipsa intercessio ideo eam opponere pōt post sñiam.fm Bar.in.d.l.j.C.de iure ꝛ fa.igno. Quartus casus est in donatore ꝛ quolib₃ alio.qui nō pōt ꝯueniri nisi inquātū₃ facere pōt:q: tūc exceptio nō impugnat sñiam.s₃ opponit᷑ ad qualificandā ꝛ militandā executionē post sñia₃ l.nensenius.§.fi.ff.de re iudi. Quintus casus est in exceptione pemptorie sñie ꝛ iudicij que reddit pcessū₃ ꝛ sñiam nullam.vt exceptio falsi pcuratoris incōpetētis iudicio.vel deficientis solēnitatis sñie plate tpe feriato.vel p falsos testes. vel falsa instra.vel p corruptelā.vt hic dicit glo. Et intellige qñ de ipsa exceptiōe ꝯstat vel p pcessum:vel p pbatiōes paratas q nō requirūt altiorē indaginē.alr nō impediret᷑ executio fm Bar.in.l.fi.C.de fi.instru. Itē intellige qð dixi de exceptiōe falsi pcuratoris in qua est spāle inter dilatorias q regulr debēt opponi ante litē ꝯtestatā:vt.l.exceptiōe₃.C.de pba.vt ista possit opponi post sñiam.ꝛ reddat iudiciū retro nullū.s.qñ ignorabā ipm.si aūt sciebā vl᷑ dubitabā debebā opponere in initio ante litē ꝯte.s₃ vulgarē opinionē:vt.l.l₃. C.de pcu. Itē h̄ veꝝ si sup ea nō fuerit cognitū ꝛ iudicatū₃ eū eē pcuratorē legitimū:q: tūc nō op₃ aduersario opponenti vt nō possit pri⁹ opponi.nisi vellet in se suscipe on⁹ pbādi esse eū falsū₃ pcuratorē.talis.n.nūciatio eū eē legitimū pcuratorē nō nocet dñu absenti postea asserēti eū nō fuisse suū pcuratorē.s₃ Bar.in.d.l.l₃.ꝛ ibi p eū vide q: exceptio pcuratoria est quadruplex de qua dicā.j.eo.pterea. Et silr qð dictū est de exceptiōe incōpetētis iudicis ꝙ reddat iudiciū ꝛ sñia₃ nullā intellige qñ ignorabā eū incōpetētē.nā tūc etiā si p statutū remoueret᷑ ois exceptio ꝯtra sñiam semp intelligitur reseruata exceptiōe incōpetētie in defectu iuris gl. sing. est in cle.j.de sequestra.pos.ꝛ fruc. Si aūt sciebā eū incōpetētē debeo opponere in initio iudicij anteꝙ̄ opponā aliā exceptionē.ð quo p Bar.l.l.nō videt᷑.ff.ð iudi.ꝛ.l.ꝯsulebat. ff.de re iudi. Quero qd de exceptiōe nō numerate pecunie ꝛ nō numerate dotis que hñt limitata tpa infra q debēt opponi.an dicent᷑ exceptiones peremptorie vel dilatorie.nam peremptorie semper puniunt ꝛ obstant.vt hic. Sed dilatorie obstant ad tempus:vt infra eod.§.temporales. Et hoc respectu videtur ꝙ sunt anomale.q: si opponunt᷑ infra tps ppetuo obstant vt alie perēptorie.ꝛ nō pbat excipiēs ꝛ post tps pcludit᷑ eis via vt nō possint opponi.fm aliquos vel si possint opponi.vt cōiter t₃ glo.ꝛ dixi.§.de lraꝝ obligatione. in pñn.nō pñt opponi cū priuilegio qð ꝯpetebat ante bienniū.s.vt creditor pbet imo d₃ debitor pbare.l.si ex cautiōe.

C.de non

C.de nõ nume.pecu.glo.hic.ꝛ.l.exceptiones.C.de excep.ſʒ ꝙ ſunt tpales ꝛ dilatorie.qꝛ poſſunt opponi ſolum ante tpꝰ ſtatutũ:ſed ſunt anomale quo ad ꝓbatiões Bar.ſʒ in.d.l. exceptiões.ꝙ ſunt pemptorie.qꝛ cũ opponunt ꝑimũt ꝛ ꝑpetuo obſtãt:ſʒ habeãt tpꝰ limitatũ infra qđ onus ꝓbãdi variat.qꝛ infra tpꝰ incũbit vni probatio ꝛ poſt tpꝰ incũbit alteri.Sʒ quo ad oppoſitionẽ ꝛ perẽptionẽ iſte exceptiões oppoſite ꝛ ꝓbate poſt tpꝰ ita perimũt actionẽ ſicut ante nec dicunt anomale ꝑp hoc.vt dicit gl.ꝙ reus nõ ꝓbat infra biẽniũ exceptionẽ ſuã ſicut tenet ꝓbare in alijs exceptiõibꝰ qꝛ ĩmo eſt idẽ qđ in alijs qñ excipiẽs nil ponit.ſʒ poſitũ ab aduerſario.ſ.numerationẽ negatiue nõ tenet ꝓbare ipſe:ſed aduerſarius.vt dicit glo.in.l.ſi ex cautiõe.in glo.pe.in fi.C. de nõ nume.pecu. Jtẽ gd de exceptiõe ne ꝗs exigat niſi in quãtũ facere põt glo.hic.ꝛ.d.l.exceptiões.ꝛ.l.inter reos.ff.de re iudi.ſʒ ꝙ ſit tpalis ꝛ dilatoria.ꝛ bene ſm Bar.qꝛ ſuperuenientibꝰ diuitijs qđ ꝑſumit:vt.l.ſi defunctus.C.arbi.tute.ceſſat hec exceptio:vt.l.cura.§.deficiẽtiũ.ff.de mune.ꝛ hono.ꝛ tñ in ea ſpeciale eſt.qꝛ põt opponi poſt ſnīaʒ in executiõe qđ nõ eſt in alijs dilatorijs:vt.l.ſi qdẽ.C.de ꝓba.de exceptiõe dubia. Jtẽ de exceptione ordinis quã opponit fideiuſſor.ſ. vt primo conueniat principalis ꝙ̃ fideiuſſor.vide per glo.ꝛ But.l.d.l.exceptiões.ff.de exce.rei finite.dixi.ĩ.eo.§.vt his.

Temporalis. ¶ Exceptiões tpales ſeu dilatorie ſunt q̃ dilationem tpis tribuũt ꝛ actionẽ differunt.vt exceptio pacti de nõ petẽdo vſqʒ ad certũ tpꝰ.qꝛ oppoſita ꝯtra petẽtem ante tpꝰ nõ ſolũ differt:ſʒ tpoꝝ inducit duplicationẽ ꝛ expenſaꝝ refuſionem anteq̃ audiat agẽdo finito tpe:ſʒ olim amitteret actionẽ.h. d.vſqʒ ad.§.preterea. ¶ No.igit ꝙ olim petens plus tpe ꝛ petens ante tpꝰ ꝑdebat actionẽ.hodie vo duplicant induciẽ.ꝛ reſarcit actor omne dãnuʒ ꝯtingens feſtinate petitõis. Et hec pena vꝛ hře locũ.ſm glo.hic in ver.ſimilis.vbi quis agit de facto.ſ.vbi adhuc nõ eſt nata obligatio ꝛ actio.vt in miſſiõe futuroꝝ fructuũ vel futuri partus in qbus eſt tacita traditio ſi naſcantur.nec ante eſt nata obligatio ꝛ actio.l.j.ff. de ꝯdi.inde.vel vbi eſt nata obligatio ſʒ nõ actio donec trãſiuerit tm̃ tpꝰ ꝙ poſſit ꝓmiſſor ire ad locũ ꝛ facere edificiũ: vt.l.interdũ.ꝛ ibi ꝑ Bar.ff.de vbo.obli. Sʒ nõ hʒ locũ hec pena vbi quis intẽtat petitiõem hꝛditatis que eſt generalis qua ꝯtinent debitores tẽporales ꝛ ꝯditionꝫ.l.ꝙ ſi in diem ff.de peti.here.niſi poſtea in ſpecie ꝯpeteret a debitore tẽporali vel ꝯditionali.vt hic.ꝛ ita intellige glo.in ver.in duplũ. Jtẽ nõ videt habere locũ per ſolã libelli oblatiõem:ſʒ ſoluʒ per litis ꝯteſtatiõem.vt hic.dũ dicit litẽ inferre illa dꝛ lis inferri vel moueri per litẽ ꝯteſtatã.vt in.c.ex pte.extra de ver. ſigni.ꝛ per Bart.in.l.litem.C.de tranſac.ꝛ qđ nota.in.l.amplius.ff.rem ratã habe. Qualr aũt punitur plus petẽs alijs tribus modis.ſ.re loco ꝛ cã.dixi.ĩ.de actiõi.§.ſiquis agens.

Preterea etiam. ¶ Exceptio ꝓcuratoria eſt dilatoria que repellit militẽ ꝛ mulierẽ ab agẽdo noĩe aliẽo nõ ſuo.hoc dicit vſqʒ ad.§.eos. ¶ Nota igit ꝙ mulier nõ põt eẽ ad iudicia niſi ꝑ parẽtibꝰ ĩnexis vel ĩfirmis.ꝛ i ſubſidiũ.ſ.alio ꝓcuratore parẽtũ nõ exiſtẽte.vt hic i gl.in ṽ.mulier.ꝛ ideʒ eẽt.ſ.vt admittat ꝑ ſuis filijs in cã appellatõis.vel etiã in cã pricipali pro eis maioribꝰ morbo impeditis.nõ pro minoribus.qꝛ eis dʒ petere tutorẽ.vt.C.de ꝓcura.l.alienaʒ.dʒ tñ mulier offendens parẽtes renũciare velleiano.ſm gl.ꝛ Bar.in.l.fratris.ff.de ꝓcura.ꝛ.d.l.alienaʒ.ꝑ Bar.ſʒ Saly.aľr dicat ꝙ̃ Bar. An aũt ad negocia mulier poſſit eẽ ꝓcuratrix.dicit gl.ꝙ ſic.in.l. ij.ff.de reg.iur.ꝛ dixi.ĩ.de his ꝑ quos agere poſſumus.§.j. ¶ Secũdo no.ꝙ miles nõ põt eſſe ꝓcurator alteriꝰ ẽt pris vel matris ẽt ex reſcripto pricipis.ꝛ hoc duplici rõne. Pria ne auocent milites ab eoꝝ militia.ꝛ ſic eſſet damnoſum rei publice. Scđa rõ eſt ne ſint terribiles aduerſario.ꝛ ſm hoc haberet locũ ẽt in militibꝰ noſtri temporis ſi ſint potẽtes.ſm glo.ꝛ Bar.C.eo.l.militẽ. Et intellige ẽt de milite militie ex preſſo ꝯſenſu ꝑtiũ nõ põt miles eẽ ꝓcurator.l.filiuſfamilias §.veterani.ff.de ꝓcura.ſʒ ex tacito ꝯſenſu ſic.puta ſi nõ opponat.ſʒ tũc iudex ex officio ſuo poſſit eũ repellere.vt no.gl. in.d.§.veterani. Jtẽ pro libertate parẽtũ ſuoꝝ.vt hic in glo.ſ ver.pro patre. Jtẽ ſi eſt veteranus.vt.d.§.veterani. Jdẽ intellige de milite celeſtis militie.i.ſ clerico in ſacris ordinibꝰ cõſtituto.ſm glo.in.d.§.veterani.ꝛ.l.nec ſcla.ff.de ꝓcura.ꝛ d.l.militẽ.qđ intellige in cauſis eccleſiaſticis. Jtẽ pro miſerabilibus ꝑſonis pupillis ꝛ viduis.vt in.c.j.ꝛ.ij.ne cleri.vꝛ mõa. ¶ Ultio nota ꝙ exceptio ꝓcuratoria.ſ.tu nõ potes eẽ ꝓcurator eſt dilatoria.ꝛ dʒ opponi ante litẽ ꝯteſtatã.poſtea autẽ nõ põt cũ ſit dilatoria.vt hic.ꝛ.d.§.veterani.ꝛ.l.ꝗ ꝓcuratorẽ dat.§.ſiqs.ff.de ꝓcu.l.ita demũ.C.de ꝓcura. Si interueniat poſt litẽ ꝯteſtatã tũc dʒ oppõi anteq̃ ꝓcurator faciat aliquẽ actũ qui reſpicit merita cauſe.alr ſi fecerit cũ eo aliquẽ actũ qui reſpiciat merita cauſe videt admittere eũ tanq̃ legitimũ ꝓcuratorẽ idõ nõ poterit plus opponere.ſm Bart.l.l.põponius.§.rati.ff.de ꝓcura. Et dic q̃ exceptio ꝓcuratoria eſt multiplex. Nã qñqʒ opponit ꝑſone ꝓcuratori conſtituti.vt nõ potes eſſe ꝓcurator.ꝛ tũc dʒ opponi ante litem ꝯteſtatam ei qui põt eẽ in iudicio pro ſe ꝛ nõ pro alio:vt mulieri minori militi filiofamilias.vt hic ꝛ.d.l.ita demũ. Sed ei qui nõ põt eſſe in iudicio ꝑ ſe vel ꝑ alio vt ſeruo põt qñcũqʒ opponi. qꝛ reddit iudiciũ retro nullũ.l.ij.§.j.ꝗ ſatiſ.cog. Scđo rõne ꝑſone ꝯſtituẽtis.qꝛ ille ꝗ ꝯſtituit ꝓcuratorẽ non põt ꝯſtituere.vt qꝛ erat minor ꝗ nõ põt ꝯſtituere ꝓcuratorẽ ſine tutore vel curatore. Et iſta exceptio nõ põt opponi poſtq̃ aliquis actus eſt celebratus in fauorẽ ꝯſtituentis. Secus ſi in eius dãnũ.l.nõ eo minus.C.de ꝓcur. An aũt inhabilis vt excõicatus poſſit ꝯſtituere ꝓcuratorẽ habilẽ.dic vt in cle.religioſus.de ꝓcur. Tertio eſt exceptio ꝓcuratoria rõne cauſe in qua non põt ꝯſtitui ꝓcurator.vt ad crimẽ publici iudicij.ꝛ iſta ſimplr cũ ſit dilatoria dʒ opponi ante liteʒ ꝯteſtatã.vt ſʒ glo.in.l.q̃uis.C.de adul.ꝛ in ſpe.in ti.de ꝓcur.§.j.ṽ.ſed pone in cã tali.ꝛ ſimplr ibi Jo.an.ꝛ Ange.de peru.i.l.pe.§.ad crimẽ.ff.de publi.iudi.ꝛ ſʒ Bar.ibi teneat ꝯtrariũ.ſ.ꝙ proceſſus ſit nullus.ꝛ ꝑ ꝯſequẽs opponi poſſet. Quarto opponit exceptio procuratoria rõne ſatiſdationis non ꝑſtite ꝛ ita ſimilr dʒ opponi ante liteʒ ꝯteſtatã.ꝛ etiã poſtea qñ interuenit poſt litem ꝯteſtatã dũtamẽ opponat anteq̃ agat aliquis actus concernens merita cauſe:vt.d.§.rati.ꝛ no.in.l.nihil intereſt.C.de procur. Quinto opponitur exceptio ratione deficientis mandati:puta tu nõ es procurator.ꝛ iſta qñqʒ põt oppõi qñcũqʒ cũ reddat iudiciũ retro nullũ niſi ſup ea ſit cognitũ ꝛ deciſuʒ ꝑ iudicẽ.l.ſʒ.C.de ꝓcur.ꝛ ibi ꝑ Bar.ꝛ dixi ĩ.eo.§.appellat.in quinta fallẽtia. Et adde ꝙ vbicunqʒ eſt omiſſa ꝑ errorẽ facti aliqua dilatoria ante litem ꝯteſtatã poſtea ſuperueniente ſcientia opponi poteſt.vt eſt glo.no.que incipit pone caſum.ꝛ ibi per Bart.in.l.error.C.de iuris ꝛ fac.ignoran.ꝛ.c.paſtoralis.extra de exceptionibus.

Eas vero. ¶ Jnfamis põt ꝯſtitui ꝛ cõſtituere ꝓcuratorẽ.h.d.vſqʒ ad fi. Exceptio igit ꝯſtituentis vel ꝯſtituti nõ repellit ꝓcuratorẽ ꝑp infamiã ſʒ aduocatũ ſic.l.j.§.hoc edicto.ff.de poſtula.ꝛ eſt rõ:qꝛ procuratio eſt onus:ſʒ aduocatio eſt honor.ſm glo.ꝛ Bar.ibi. fallit in accuſato de crimine qui nõ põt eſſe ꝓcurator alterius niſi prius abſoluat a crimine.l.reũ.C.de ꝓcu.ne criminalis ꝑiudicaret ciuili ſʒ Bar.in.d.§.hoc edcõ. ¶ Et not. hic ꝙ iudex nõ dʒ ꝯcedere dilatiões ꝑ quas protellet iudicium:ſʒ potius ꝑ quas breuiet.ideo põt ſtatuere dilationẽ vnicã ad ꝑponendũ oẽs exceptiões dilatorias.per tex.ꝛ gl. in.c.paſtoralis.de excep.ꝛ ꝑ Saly.in.l.ꝑperãdũ.C.de iud.

¶ De replicationibus. Rubrica.

¶ Cõtinua vt in glo.qꝛ ſicut exceptio de qua dem̃ ẽ.ĩ.ti.ſ. eſt actõis excluſio.l.ij.C.de exce.ita replicatio ẽ exceptionis excluſio.d.l.ij.§.replicatiões.io de replicationibꝰ hic dicit.

Interdum. ¶ Sicut exceptio excludit actionē: ita replicatio excludit exceptionem.h.d. vsqȝ ad.§.rursus. Sicut igit exceptio nocet actori: ita replicatio nocet reo. ⁊ sicut exceptio condiuuat intētionē rei: ita replicatio intētionē actoris. ⁊ ideo vbi interuenit pactū de nō petēdo si reus excipiat ꝯtra actorē agētē de pacto de nō petēdo actor excipiet ꝯtra reū pactus.ff.de pac.⁊.l.pacta nouissima.C.de pac. Remanet igit firma ⁊ vera exceptio rei: ſȝ ex equitate elidit ꝑ replicationē actoris subsequentē. vt hic in ver.näqȝ nihilominus. An aūt replicatio sit ꝑpetua sicut exceptio: vt.l.ij.C.de excep.⁊.l.pure.in fi.ff.ō excep. dic ꝙ nō. imo replicationi ꝑscribit vt actioni.l.quesitū.§.in dolo.ff.ō de ꝓcur. ſm glo.⁊ Bar.in.l.ij.ff.de excep. Sed in duplicatiōe idē est ꝙ in exceptiōe: vt.j.§.j.⁊ ibi dicā. Itē qñ possit opponi replicatio. dicit glo.sup ver.semꝑ in.l.ij.§.j.ff.ō excep. ꝙ in quacūqȝ parte iudicij. ⁊ sic vsqȝ ad sniaȝ arg.l.grece.§. ⁊ post litē.ff.de fideius. ⁊ i hoc differt ab exceptiōe q̄ hȝ sua tꝑa determiata infra q̄ opponat. vt dixi.ō.tit.j.§.appellant.

Rursus. ¶ Vltra exceptiões ⁊ replicatiões introducte sunt duplicatiões ⁊ triplicatiões ⁊ etiā vlteriores gradus defensionū introduci pñt.h.d.vsqȝ ad.§.exceptiões. Nam actio actoris elidit ab exceptiōe rei. Exceptio rei elidit a replicatiōe actoris. Replicatio actoris elidit a duplicatiōe rei. Duplicatio rei elidit a triplicatione actoris. ⁊ plures alij gradus defensionis possunt dari reo ⁊ actori. vt quadruplicatio. quintuplatio ⁊c. ſm varietatē negocioꝝ. vt dicit hic tex.in.l.ij.§.illud.ff.de excep. Secus est in dilationib⁹ ꝓbatorijs ꝑ testes que dant solūȝ vsqȝ ad terciā dilationē vel vsqȝ ad quartā cū solēnitate. vt in auē.⁊ q semel.C.de ꝓba.⁊.c.vltra tertiā.⁊.c.in causis.⁊ ꝑ Inno.extra de testi. Debet igit iudex dare terminū ad replicādum. duplicādū. triplicādū ⁊c. ꝓut videbit expedire qꝛ cū nō sit determinatuȝ a iure eius arbitrio relinquit: vt.l.j.in fi.ff.de iure delibe. Et similr statuit terminus alicui ad ꝓponēduȝ oēs exceptiões dilatorias ⁊ perēptorias. vltra quē nō audit amplius. nisi in trib⁹ casib⁹.l.si fuerit ꝓtestatus als exceptiones exp̄ssas sibi saluas fore. vel si de nouo superueniāt vel in rei de nouo ad ei⁹ noticiā deuenisse: vt in.c.pastoralis.extra de excep.⁊ ibi ꝑ Inno.⁊ Spe.co.ti.§.ij.ver.sed nūqd post. Similr pōt iudex statuere terminū ad articulandū. ponēdū ꝓbandū tam ꝑ testes q̄ instru. Et ad excipiēdū ⁊ replicādū ne tꝑs instātie currat iudici ꝑ qd̄ incidat in penā non determinādo ānuȝ infra tꝑs statutū. ſm Saly.in.l.ꝓperandū.§.⁊ si quideȝ.C.de iudi. An aūt duplicatio rei sit ꝑpetua sicut eius exceptio. dic ꝙ sicuti replicatio ⁊ triplicatio ꝯpetentes actori limitant tꝑe ſm naturā actionis. vt.d.l.quesitū.§.fi.ff.de pecu. ⁊ duplicatio ⁊ quadruplicatio ꝯpetentes reo sunt ꝑpetue ad instar exceptionū. Et hoc vr̄ de mente glo.in.l.si pactū.C.de excep. Et adde. ꝙ nō valet statutū qd̄ nō ꝑmittit opponere exceptionē ⁊ replicationē ꝯcernentes exceptionē in extrauagāti.q sunt rebelles.sup ver.mille libraꝝ.⁊ ꝑ Inno.in.c.cū inter priorē.extra de excep. Itē adde ꝙ exclusus ab exceptione q̄qȝ excludit ab actiōe si de exceptione fuit plene cognitū als nō: vt.l.sinaūt.§.fi.⁊ qd̄ no.ibi Bar.ff.de neg.gest. Sȝ qd̄ si iudex reseruauit oēs dilatorias in ꝓcessu cāe. dic ꝙ hoc nō imitat formā ordo.iudicij. q ordo est ꝙ iudiciū incipiat a lite ꝯtestata qd̄ ꝑcludit viā dilatorijs.C.de ꝓba.l.exceptionē: qꝛ nō est in arbitrio iudicis cū sit tꝑs specialiter determinatū iure.l.si in lege.ff.locati.⁊.l.qui rome.§.calimacus.ff.de v̄bo.obli.⁊ per Bar.in.l.ille a quo.§.si a testō.ff.ad trebel. nisi esset de consensu partiū.arg.l.eius qd̄ no.in.l.fi.de fideiussori.ff.qui satisda.cogan.

Exceptiones autem. Exceptiões rei coherentes: vt pacti de nō petendo ꝯpetētes ꝑncipali debitori ꝯpetunt ēt fideiussori. secus si sint exceptiões ꝑsone debitoris coherētes. vt ē cessio bonoꝝ.h.d.vsqȝ ad fi. Concor.l.exceptiones q̄.ff.ō excep. Et intellige qd̄ dixi de pacto de nō petēdo qñ pactū est in rē qd̄ in dubio ꝑsumit qñ generalr paciscor ne petā. Sȝ ꝑsonale pactū.s.qd̄ nō egredit ꝑsonā paciscentis. qd̄ est qñ apponit dictio taxatiua vt tātū dūtaxat.⁊ similes: vt.l.nisi.⁊.l.inde.§.ꝑsonale.ff.ō pac. nō trāsit ad fideiussoreȝ ⁊ de hoc qñ sit pactū reale ⁊ qñ ꝑsonale. ⁊ ꝙ duobus modis dicit pactū ꝑsonale. vide glo.⁊ tex.in.l.iurisgentiuȝ.§.pactoꝝ.⁊ per Bar.in.l.q in futurū.§.j.ff.de pac. ¶ No. igitur hic.⁊.d.l.exceptiões regulā. ꝙ exceptio ꝯpetēs principali cōpetit ēt fideiussori mandatori. ⁊ alijs intercessoribus. quoꝝ sunt q̄nqȝ species. vt no.gl.in.l.j ꝑsonaȝ.§.j.ff.de pac. ⁊.l.si vero nō remunerādi.§.j.ff.māda.⁊ dixi.ō.de fideiussoribus in ꝑn. Et hoc verū est qñ exceptio est rei coherens. vt doli mali. metus. rei iudicate. iurisiurādi. ⁊ pacti de nō petendo realr. vt.d.l.exceptiões.ff.de excep. Quā exceptiōem ēt inuito reo fideiussor opponit.l.oēs exceptiones.§.rei.⁊.l. defensiões.C.de excep. Si aūt sit exceptio ꝑsonalis siue cōcernēs ꝑsonam ꝑncipalis debitoris tūc nō trāsit ad fideiussores. vt hic in glo.ij. Vnde exceptio bñficij restitutiōis i integrū petite a minore sui facilitate leso non ꝯpetit fideiussori minoris ſȝ aduersus vtrūqȝ.s.creditorē ⁊ fideiussorē si agat mādati restituit minor.l.j.C.de fideius.mino.⁊.l.in cause.§.ff.de mino. Et hoc nisi aduersari⁹ minoris possit habere regressum cōtra tertiū. qꝛ tūc restitutio extēdit ad fideiussoreȝ l.si minor.ff.de ꝓcur.⁊ ibi no. Si aūt minor sit lesus dolo aduersarij tūc bñficiū restitutiōis dat fideiussori ēt minore non petēte.l.ij.C.de fideius.mino.⁊ ibi ꝑ glo.⁊ Bar.⁊ no.i.d.l.si minor. Itē exceptio publicatiōis bonoꝝ ex delicto rei cui⁹ obligatiões actiue ⁊ passiue transeūt in fiscū cū publicatione bonoꝝ remanēte forma obligatiōis fideiussorie nō ꝯpetit fideiussori vt ex natura ab obligatiōe.⁊ excludat creditoreȝ a se sicut reus ꝑncipalis.l.j.C.de fideiusso. Secus in fideiussore de iudicio sisti qui nō tenet reo ciuilr vel naturalr mortuo ante morā ipsius fideiussoris.l.si decesserit.⁊.l.si vero ꝓ ꝯdemnato.ff.qui satisda.cog. Itē exceptio cessionis bonoꝝ cōpetit ꝑncipali per quā nō liberat ab obligatione.ſȝ soluȝ ꝯdēnatur inquātū facere pōt. vt.i.ō.de act.§.fi. Naȝ nō trāsit ad fideiussorem vt similr ipse ꝯdemnet inquātū facere pōt. vt hic.⁊ idē in quolibet alio cui cōpetit exceptio ne ꝯdēnet nisi inquātū facere potest. vt.l.j.§.⁊ fideiussor.ff.de re iudi. qꝛ fideiussori nō ꝯpetit hoc bñficiū imo ꝯdēnat insolidum nisi denūciaret ꝑncipali debitori ꝙ veniret ad suscipiēdū iudiciū ⁊ opponeret exceptiōem ex sua ꝑsona. iuxta.l.deniqȝ.§.generalr.ff.māda. ſm Bar.in.d.l.⁊ si fideiussor. Et sicut fideiussor ꝯdēnat insolidū ita agit insolidū cōtra ꝑncipalē. vt no.gl.i.d.l.⁊ si fideiussor ꝙ intelligit ibi Dy. ꝙ agit isolidū qñ ignorauit illā exceptionē ꝯpetere ꝑncipali.l.idebitū i fi.ff.de ꝯdi.inde. Si aūt sciuit ⁊ non denūciauit domino non agit insolidū: vt.d.§.generalr. Sed defensor q cōparet nole rei ꝓ obligatiōe rei ⁊ nō sua ꝓpria sicut fideiussor bene habet exceptionē quā hȝ ꝑncipalis ne ꝯueniat nisi inquātum facere pōt.l.j.§.verū.§.j.ff.ꝓ socio. Iteȝ qñ quis fideiubet pro eo qui solū naturalr ē obligat⁹. vt pro pupillo siue tutor furioso ⁊ ꝓdigo pro naturali obligatione ante contracta nō agit ꝯtra eos mādati.ſȝ insolidū ipse ꝯdēnet.l.marcellus.ff.de fideius. Et adde que dixi.ō.de fideius.in ꝑn. vbi tradidi regulā ⁊ fallentias a regula. an ⁊ qñ exceptio ꝯpetēs principali trāseat ad fideiussorē.⁊ ibi etiā dixi ꝙ q̄s pōt esse fideiussor fideiussoris: vt.l.grece.in fi.ff.ō fideius. Itē ꝙ ꝓ fideiussione facienda q̄s pōt recipe ꝑciū.l.si remunerādi.§.marcellus.ff.mādati. Quid aūt si ꝑsonale ꝯcedit priuilegiuȝ ne possit ꝯueniri infra tꝑs certū. an hoc bñficiū extēdit ad fideiussorē.⁊ idē in obligatiōib⁹ cādi vbi fideiussor nō pōt ꝯueniri nisi reo absente. qꝛ non renūciauit bñficio auē.si ꝑsente.C.de fideius. Saly.in.l.vniuersa.C.de ꝑci.impa.offe. dicit ꝙ si est ꝯcessuȝ priuilegiū respectu creditoꝝ oluim. ꝙ tūc nō extēdit ad fideiussores. Sed si est ꝯcessum respectu vnius

creditoꝝ

creditor. et similiter nõ extendit. qr italia per importunitatẽ petẽtiũ sepe ꝯceduntur et ideo restringenda. l. j. C. de peti. bo. subla. lib. x. Secus si ꝓprio motu principis. vt in. c. si motu ꝓprio. de preben. li. vj. Ad fideiussorẽ aũt iudicij de iudicato soluẽdo dilatio quattuor mẽsiũ ad soluẽdũ iudicatũ bene trãsit ad fideiussorẽ. l. fi. in fi. C. de vsu. rei iudi. qr illa dilatio est realis nõ mere personalis. scḋm Bar. in. l. cum filius. §. j. Et adde etiã q exceptio dignitatis superuenientis principali debitori. vt qr efficitur magistratus q non põt ꝯueniri durãte officio nõ extẽditur ad fideiussorẽ. l. si reus. ff. iudi. sol. Sed an exceptio bãni superuenientis in persona principalis debitoris prosit fideiussori de represẽtãdo vt hic hẽtur locũ cautela illius doctoris q cũ ꝓmisisset represẽtare scolarẽ captũ et scolaris aufugisset fecit ei dare bãnũ. vt sic excusaretur a represẽtãdo per. l. si decesserit. ff. q satis. cog. Hic si bãnũ est datũ culpa et ꝓcuratione doctoris fideiussoris nõ hȝ hãc exceptiõeȝ. l. si cũ. §. homo. ff. siquis cau. Sed si est datũ bãnũ sine eius culpa. et oĩa bona eius bãniti sunt publicata in fiscũ cui fuerat facta fideiussio tũc fideiussor liberatur. Quia creditor fideiusserit debitori. l. aurelius. ff. de fideius. Sed si bona nõ sint publicata vel nõ acceptata si sit vel fideiussio fuit facta priuato tũc nõ liberatur. l. j. C. de fideius. de quo per Bart. in. l. si vero pro ꝯdẽnato. ff. q satis. cog. Itẽ per hũc tex. et. l. fi. in fi. C. de vsu. rei iudi. ꝯsuluit in ꝯsilio scḋo q inhibitio facta creditori per ep̃m ne molestet debitorem ex certo debito et a certo vsurario q creditor nõ poterit molestare fideiussorẽ qr in effectu molestat debitorẽ per mediã personã. vt hic. et. d. l. fi. et sic ẽ ꝓ regula cũ q̃s vna via ꝓhibetur per aliã ꝯcedi nõ dȝ. de reg. iur. li. vj.

De interdictis. Rubrica.

Equitur vt. Hic titulus diuiditur in tres partes sicut tres ponuntur diuisiones interdictorũ. Prima diuisio est in. §. summa. Scḋa in. §. sequẽs. Tertia diuisio est in §. tertia. et principiũ hoc intẽdit. Interdicta nihil aliud sunt q̃ quedã verba preceptoria vel ꝓhibitoria a pretore ꝯcepta et disposita seu ꝓposita cũ certis solẽnitatibus inter duos ꝯtẽdẽtes maxime sup possessione vel quasi. h. d. vsq ad. §. sũma. Est tñ drĩa inter hec interdicta et alias actiões. vt hic in glo. ij. Primo qr oĩa interdicta fuerũt a pretore tãtũ introducta. Sed alie actiões etiã ab alijs cõditorib᷑ iuris ciuilis. scḋm. l. j. ff. eo. Scḋo qr interdicta seu verba interdictoꝝ referebantur solũ a pretore ad duos inuiceȝ litigãtes: vt vnde tu illũ deiecisti de eo qḋ ibi habuit infra ãnũ. post annũ de eo qḋ ad te ꝑuenit iudiciũ dabo. vt. l. j. ff. de vi et vi ar. et vti eedes possidetis vim fieri veto. vt. l. j. ff. vti possidetis. iḋ quasi inter duos reddita. vt. j. eo. §. exhibitoria. Sȝ alie actiones ꝓponebantur generalr in persona omniũ. vt q̃cũq emerit agat exẽpto. et scḋm glo. hic. et Bart. ff. eo. sup rubrica. hodie aut formule et solẽnitates istoꝝ interdictoꝝ sicut in alijs actionib᷑ que impetrabantur a põtificib᷑. et in qb᷑ ꝓponẽdis q cadebat a sola sillaba cadebat a toto. vt. l. j. et. ij. C. de for. et ita per Bar. sunt sublati. et remanet eorum interdictoꝝ effectus et dispositio. et per eis intẽtãdis datur actio in factũ pretoria. extra ordinẽ. i. extra antiquã solẽnitatẽ. vt dicit gl. j. eo. §. fi. vtrũq tñ. s. interdictũ et actio in factũ intẽtari põt. vt tȝ glo. in rubrica. ff. eo. et. j. eo. §. fi. et ibi dicã. Itẽ no. ꝯiuncta glo. in ver. maxime. q ꝗuis hec interdicta fuerint potissime introducta a pretore ad dirimendũ ꝯtrouersias sup possessiõe vel quasi inter duos vertẽtes. vt hic. et. l. si quoꝝ bonoꝝ. Tamẽ quoddam est interdictũ in quo nõ venitur qḋ possessiõis: sȝ disputatur sup iure rei. vt est in interdicto qḋ ꝓhibet vim fieri. et an ius ꝯpetit inferendi mortuũ: vel ꝯstruendi sepulchrũ. et si ei ꝯpetat nõ ꝓhibeatur inferre vel cõstruere. l. j. ff. de mortuo inferendo. Iteȝ in aliquo interdicto q̃nq pariter terminatur et ꝓprietatis et possessiõis. vt in interdicto ꝓhibitorio ne vis fiat ei cui ꝯcessuȝ a principe aquã a castello. vel alio loco publico deducere. l. j. §. ait pretor. et. §. ꝑmittitur. ff. de aqua quot. et esti. in quo interdicto nõ attenditur q actor dicat se hr̃e ius ducẽdi et esse in quasi possessiõe. sȝ solũ an habuerit ꝯcessionem a principe vel nõ. qr si non habuit res finita et expedita est nec aliter dȝ ꝓbari. Et sic dirimitur qḋ ꝓprietatis. i. illius iuris et eius possessionis. vt ea. l. § fi. et ibi glo. et. l. ij. §. quedã et ibi ẽt glo. ponit alia interdicta in qbus similr deducitur questio quasi ꝓprietatis iuris et quasi possessionis. qḋ secus est in alijs interdictis in qbus si deducatur cã ꝓprietatis et possessionis. prĩo examinatur cã possessiõis postposita cã ꝓprietatis. l. incerti. et. l. si de vi. ff. de iudi. sȝ aũt de iure pretorio per hec interdicta auocatur possessio. tñ ẽt de iure ciuili per ꝯditiões auocatur. vt hic in gl. in ver. maxime. in fi. Itẽ sicut per interdicta qs agit de possessiõe reꝝ corꝑaliũ. ita ẽt agit de quasi possessione que hr̃ in rebus incorꝑalib᷑. vt hic in glo. in fi. Itẽ adde quattuor de qbus querit. Hy. ff. eo. l. j. primũ pro qbus rebus dantur interdicta. Ad qḋ dic q dantur tã pro reb᷑ diuinis vt sunt res sacre et religiose q̃ pro humanis. vt. d. l. j. in prin. Scḋo ad qd dantur interdicta. ad qḋ dic. q aut dantur ad exhibendũ. aut dantur ad restituendũ aut ad ꝓhibendũ. d. l. j. §. interdictorũ aũt. et. j. §. j. Tertio cuius tp̃is possessio attẽdatur in interdictis. Ad qḋ dic. q q̃nq attẽditur p̃ns possessio. s. an qs possideat tp̃e litis ꝯtestate. vt in interdicto vti possidetis. q̃nq an possideat ante vt in interdic. de itinere actuq priuato. et de aqua quoti. et esti. in qbus actor debet probare se iuisse et aquam duxisse. vt. d. §. interdictorũ. Quarto qualia sunt interdicta. scilicet an in rem. vel personalia. et an annalia vel ꝑpetua. Ad qḋ dic q regulr sunt personalia: lȝ aliqua in rẽ cõcepta videantur. vt interdictũ qḋ vi aut clã. et interdictũ de operis noui nũcia. vt. d. l. j. §. interdicta uia. Itẽ interdicta regulr sunt ãnalia de eo qḋ nõ ꝑuenit. qr ãno soluȝ durabit pretoris iurisditio. ĩ. de ꝑpe. et tẽpo. actio. §. eas vero quedã tñ sunt ꝑpetua. vt interdictũ de tabulis exhibẽdis. lȝ aliud sit in rei ꝑsecutorijs. de quo dic in. d. l. j. in fi. ff. eo. et ibi glo. Item que drĩa sit inter edicta et interdicta: vide per Bar. in. l. j. in pri. ff. de no. op. nũ. et adde regulas interdictoꝝ. no. per gl. l. l. ij. ff. e. et. l. iij. C. eo.

Sũma aũt diuisio. Hic põitur prima diuisio interdictorũ trimẽbris. et. h. d. Quedam sunt interdicta prohibitoria. vt sunt ista. s. ne vis fiat ei. et de mortuo inferẽdo. et ne qd in loco sacro et flumine publico. et similia. Quedã sunt restitutoria. vt quoꝝ bonoꝝ. Quedaȝ vero exhibitoria. vt de libero hoĩe. et de liberis exhibẽdis que iõ vocantur interdicta quasi ius inter duos redditũ. h. d. vsq ad. §. sequẽs. Itẽ quedam inueniuntur mixta que pariter sunt ꝓhibitoria vt ẽ interdictũ de libero homine exhibẽdo. et de liberis exhibẽ. per que interdicta ꝓhibetur detinẽti ne per vim detineat et ẽt exhibeat. vt hic in gl. ij. Itẽ quoddã ẽ interdictũ mixtũ. s. ꝓhibitoriuȝ et restitutoriũ. vt interdictũ ne vis fiat ei qḋ ꝓhibet nõ soluȝ viȝ inferri: sȝ ẽt occupatã possessionẽ restitui. vt no. l. j. ff. eo. §. interdictoꝝ. Nota primo in. §. ꝓhibitoria quattuor interdicta que ꝓhibẽt aliqd fieri. Et primũ est interdictũ ne vis fiat ei qui in possessionẽ missus ẽ. qḋ datur ad interesse cõtra euȝ qui dolo impedit missionẽ et possessionẽ fiẽdã auctoritate iudicis siue cã rei seruãde ex primo decreto siue legatorũ siue nomine vẽtris. vel etiã cõtra eum qui immissuȝ deijcit. nã sicut iudex imittit ita imissum tueri debet. l. j. in princi. ff. ne vis fiat ei. et ꝓhibit᷑ ingredi nõ solũ habet hoc interdictũ vt nõ probibeatur: sed iudicis officiũ executiuuȝ vt mittatur in possessionẽ manu militari. l. penul. s. pri. ff. eo. Nõ iã aũt hȝ locũ cõstitutio. siqs in tãtam. C. vnde vi. qñ talis imissus est deiectus. qr illa punit illũ qui per viȝ deiecit possessorẽ. sȝ missus in possessionẽ ex primo decreto nõ possidet. scḋm glo. in. d. l. j. §. hec actio. Itẽ intellige hoc interdictũ dari ꝯtra ꝓhibẽtẽ ingredi in possessionẽ quãdo decretuȝ tenuit: secus aũt si fuit surreptũ ex pte petẽtis se imitti vel ex falsu debitũ. qr tũc cũ decretuȝ sit nullũ ꝓhibẽs nõ incidit in hoc interdictũ: vt. l. j.

§.hec verba.⁊ ibi per Bar.⁊.l.iuste possider.ff.de acq.pos.⁊.l.cum vero.§.subuētū.ff.de fideicō.liber. Itē adde q̄ hoc interdictū nō adipiscēde retinēde vel recuperāde possessionis.q2 dat̄ imisso vel imittēdo ex p̄sto decreto qui nō possidet.vt.ā.dixi.fm.d.l.j.ff.eo.Et de forma libelli in hoc īterdicto.⁊ de eius materia.vide in Spec.ō eo qui mittit̄ in possessionē.⁊ per Rofre.sup rubrica de interdictiōe vis fiat ei. Secūdū interdictū p̄hibitoriū est de mortuo inferēdo ⁊ sepulchrū edificādo qd̄ dat̄ ei qui h3 ius inferendi mortuum vel sepulchrū p̄stituēdo p̄tra p̄hibētē3 iter ⁊ accessu3 ad sepulchrū.⁊ dat̄ ēt p̄prietario cōtra vsufructuariū.l.j.in p̄n.⁊.§.j.ff.de mortuo inferēdo liber. Est tn̄ p̄hibitū inferre mortuū vel ossa mortui aliūde delata.⁊ pōt agere hoc īterdicto vel prius alio inferre mortuū.⁊ deinde actione in factū ex interdicto agere.in qua venit oē suū interesse ⁊ p̄ciu3 loci ēptī vel p̄ducti:vel sui loci necessitate religiosi facti.vt.l.liberꝫ.C.de religi.Ubi aūt qs infert mortuū in locū alienū in quo nō erat ius inferēdi tenet̄ actiōe in factū ad p̄ciū loci.vel vt corpus tollat.l.is qui.ff.de religi.Si aūt in sepulchrū alienū inferat tenet̄ ēt de sepulchro violato ⁊ pena pecuniaria centū aureoꝫ.l.ij.§.p̄tor ait.cū sua glo.ff.de religi. Et de formis libelloꝫ istorū interdicto.s.de mortuo inferendo:⁊ sepulchro edificādo.vide in Spec.de sepulchro violato.§.j.ver.porro si.in fine.ver.verū si te sepulchrū edificare volentē.⁊ per Rofre.sup rubrica.ō mortuo inferēdo.⁊ sup rubrica.de interdicto ⁊ sepulchro edificato.Et adde q̄ de iure ciuili antiqua corpora defunctoꝫ nō poterant sepeliri intra ciuitates:s3 extra in cāpis ī locis priuatis.l.iij.§.diu⁹.ff.de sepulchro viola.⁊.l.momentoꝫ.ff.de religio.S3 hodie sepeliri p̄nt in ciuitatibus.s.in cimiterijs.nisi sint vsurarij vel excōicati.vt ī clemen.j.de sepul.vel seipsos ferro.veneno.vel laqueo occidētes.xxiij.q.v.c.placuit.Sepelliunt̄ etiā in ecclesijs.licet de iure ciuili p̄hibeant̄.l.nemo apostoloꝫ.fm vnā lecturā.C.ō sacrosan.eccle. Itē adde q̄ sepultura sumit̄ pluribus modis.quādoq3 pro officio qd̄ impenditur sepeliēdu3:⁊ hec sepultura vēdi nō pōt nec pro ea aliqd̄ accipi.als ēēt simoniac:vt.c.nō satis.de simo.⁊.xij.q.ij.§.idē querit̄. Aliq3 pro ipsa terra in qua qs possit sepeliri ⁊ tūc si ē de cimiterio siue fuerit aliqs sepultus siue nō:nō pōt vēdi.l.q religiosis.ff.ō rei vē.Si vero nō est de cimiterio sed est cāpus vel etiā sepulchrū lapideū vel marmoreū nouiter factū seu p̄structu3 p̄tiguū cimiterio tūc si est locus purus.q2 nōdū fuit aliqs sepultus.⁊ tūc pōt vēdi.Secus si nō sit purus sed factus religiosus:q2 aliqs sit ibi sepult⁹.⁊ tūc vēdi nō pōt l.ij.in fi.⁊.l.locū.C.de religio.de quo p glo.in.c.pe.de sepul.Tertiū interdictū p̄hibitoriū est ne qd̄ in loco sacro.qd̄ p̄hibet aliqd̄ fieri in loco sacro qd̄ sit ad deformitatē vel incōmodū.l.j.in prin.⁊.§.j.ff.de interdic.⁊ h3 locū hoc interdictū nō solū in reb⁹ sacris eccle:s3 etia3 in muris ⁊ portis cimiterij que res sancte vocant̄.ō.de reꝫ diui.§.sancte.Ideo p̄hibitū est edificare domos ⁊ podiolos sup portas ⁊ muros ciuitatis sine p̄missu principis.fm Bar.l.l.fi.ff.ne qd̄ in loco sacro ad deformitatē:sed ad cōmodū ⁊ ornatū bñ l3.vnde non possum p̄hibere facere depingi figurā sanctoꝫ ī eccl̄a dei.l.j.§.j.ff.ne qd̄ in loco sacro.Itē h3 locū hoc interdictū p̄ facto in loco sacro nō p̄ facto in sacrario.i.p̄ facto in armario in quo reponunt̄ sacra.qd̄ nō est sacrū.l.sacra.§.illud.ff.de reꝫ di. Quis aūt pōt agere p̄tra aliquē faciētē in loco sacro.dic nō solū pontifices:sed alij ad quos spectat in.d.l.j.in fi.sed etiā qlibet de populo.arg.l.j.§.ius aūt publicū.ff.de iusti.⁊ iur.fm Bar.in.l.j.ff.ne qd̄ in loco sacro.Et de forma libelli in hoc interdicto.vide in spec.§.j.v.porro si in loco sacro.⁊ p̄ Rofre.in rubrica.ne qd̄ in loco sacro. Quartū īterdictū p̄hibitoriu3 est ne qd̄ in flumine publico ripa ve eius fiat vel imittatur quo peius nauiget̄.l.j.in prin.ff.ne de flumi.⁊ ne qd̄ in flumine publico.⁊ si qd̄ factū est vel imissum restituatur.d.l.j.§.superius eo.ti.⁊ sic primū interdictū est p̄hibitorium.secūdū est restitutoriū.⁊ hec restitutio seu repositio in

Forma libelli in īterdicto ne quid in loco sacro.

pristinū statū o3 fieri sumptib⁹ faciētis mādātis vel ratū habētis.alias si solū h3 factū d3 p̄estare patientiā vt tollatur.l.ij.§.restituas.prope finem.ne quid in loco publi.⁊ ibi per Bar.⁊ habet locū hoc interdictū quādo flumen est publicum nō aūt si est priuatū.d.l.j.§.hoc interdictū.de flu.Item h3 locū qñ est flumē p̄hēne.i.semp̄fluens.nō aūt si sit torrēs idest non semp̄fluens.⁊ dr̄ flumen p̄hēne.l3 aliqñ estate exhauriat̄.d.l.j.§.j.de fluminib⁹ qd̄ facit vt dicat̄ qs rē semp̄ possedisse:l3 aliquo medio tp̄e nō possederit.vt ibi p̄ Cy.⁊ Bar.ff.sol.ma.Itē nō h3 locū hoc interdictu3 in riuo qui discernit̄ a flumine aut magnitudine aut estimatiōe circum colentium:vt.d.l.j.de flumine. Et facit q̄ si dubitat̄ de aliquo ope vel noīe rusticali vt stet̄ assertiōi rusticoꝫ vicinoꝫ.de quo dic.ō.de reꝫ diui.§.itē p̄ alluuionē.vbi est gl.notabilis.Et forma3 libelli in hoc interdicto.vide Specu.in eā posses.⁊ proprie.§.qui vero sextum autem interdictū ⁊ Rofre.super rubri.de interdic.ne quid in flumi.publico.

Restitutoria.

Supra dixi ō īterdictis prohibitorijs.h̄ vo de restitutorijs vt sunt quoꝫ bonoꝫ.⁊ quoꝫ legatoꝫ.l3 improp̄e dicant̄ restitutoria.Et sunt ēt ista duo interdicta adipiscēde possessionis:vt.j.eo.§.adipiscēde.⁊.h.d.Interdictū quoꝫ bonorum ⁊ interdictu3 vñ vi sunt restituēde possessiōis.h.d.vsq3 ad.§.exhibitoria.Primū aūt dr̄ improp̄e restitutoriū cu3 hīs nōdū habuerit possessionē:vt.j.tangā. Scd̄m aūt dicit̄ p̄prie restitutoriū.Et p̄mo videamus de interdicto quoru3 bonoꝫ.scd̄o de interdicto vñ vi.Iterdictū quoꝫ bonorum dat̄ succedenti de iure p̄torio.vt filio emancipato.vel alteri vocato a pretore ad successionē.qui sic vocati dicunt̄ bonorum possessores.l.q2 h̄nt bonoꝫ possessiones edictales:q2 p̄ edictū pretoꝫ eas tribuētes bonoꝫ possessores p̄riu vocantur.deīde h̄nt decretales bonoꝫ possessores.q2 op3 q̄ illas bonoꝫ possessiōes petant a iudice declarari sibi cōpetere.l3 hodie sufficiat tam agnoscere corā quocūq3 iudice sine alio iudicis decreto:vt.ō.de bo.pos.§.fi.⁊ ibi gl.⁊ ibi ēt dixi.Et deinde post agnitas bonoꝫ possessiōes eis p̄petētes p̄ earū executiōe vt habeant̄ p̄stituant̄ bona hr̄editaria ⁊ possessio bonoꝫ det̄ eis p̄tra bonoꝫ possessores possidētes pro hr̄ede vel pro possessore.vt.C.eo.l.j.ad corporalē possessionē transferendam.vt.C.eo.l.si tam ex testamento qua3 ab intestato.vt no.C.eo.l.j.Interdictū quoꝫ bonoꝫ.s.directū succedēti de iure pretorio ⁊ vtile succedenti de iure ciuili.l3 econtra fit in petitione hr̄ditatis.veluti peto me declarari heredem ⁊ bona in p̄sequentia que datur succedenti de iure ciuili ⁊ vtilis succedēti de iure p̄torio.vt hic in glo.in ver.restitutoria.⁊ hoc est vna differētia inter petitionē hr̄ditatis ⁊ īterdictū quoꝫ bonoꝫ.Et est secūda differētia.q2 in petitiōe hr̄ditatis peto me declarari heredē ⁊ bona in p̄sequētia mihi restitui officio iudicis.l.l3.ff.de peti.here. s3 in hoc interdicto peto p̄ncipalr̄ possessorē p̄dēnari ad restitutiōe3 reꝫ.vt hic.⁊.l.j.ff.eo.Est ⁊ tertia differētia.q2 in petitiōe hr̄ditatis debeo p̄bare plene ad me spectare ⁊ bona fuisse in hr̄ditate:sed in hoc interdicto sufficit summarie p̄bare.vt no.gl.i.l.j.C.eo.Est ⁊ quarta dr̄ia.q2 appellat̄ a sñia lata in petitiōe hereditatis:s3 nō in lata in isto īterdicto possessorio.fm Bar.in.d.l.j.C.eo.Et ibi vide p̄ eum. Quinta dr̄ia est.q2 petitio hereditatis dat̄ p̄tra debitorē hereditariū.l.etiam.§.fi.ff.de peti.here.sed nō hoc interdictū.ff.eo.l.fi.⁊ ibi Bar.dicit q̄ nullū interdictū possessoriū dat̄ p̄tra debitorē meū p̄sonalr̄ obligatū.nisi habeam⁹ in eo.vt q2 vasallus vel ascripticius meus est.Et ita intelligit̄.c.querelā.extra ō elec. Cōueniūt tn̄ petitio hereditatis ⁊ hoc interdictū in hoc.q2 vtrūq3 dat̄ p̄tra eum qui p̄ herede vel p̄ possessore possidet:vt.j.eo.§.adipiscēde ⁊.ff.eo.l.j.⁊ no.C.eo.in rubrica.Item vtrūq3 est vniuersale ⁊ dat̄ p̄ vniuersitate hr̄ditatis.vt no.gl.in rubri.C.eo.l3 etiā p̄ vnica re hereditaria.vt no.glo.i.j.eo.§.adipiscende.Et adde q̄ ad quē spectat hr̄ditas alicuius defuncti dant̄ duo remedia de iure ciuili.s.vnū petitoriū.s.respectu hereditatis

cta hereditatis vt petitio hereditatis. ⁊ aliud possessoriũ vt edictũ diui adriani. de quo l. i. fi. C. de edic. diui adria. tollẽdo. Et similr dant duo remedia a pretore. s. vnũ petitoriũ. vt bonorũ possessio. hereditatis petitio. ⁊ aliud possessoriũ. ⁊ hoc interdictũ de quo in. l. j. ff. de bonoꝝ possessiõe heredi. petiti. ⁊ hoc voluit glo. in ver. possessione. ¶ Itẽ nota hic ꝯiunctis glo. in ver. restitutoria. in fi. ⁊ l. j. ff. eo. ⁊ C. eo. titu. ꝙ interdictũ hoc improprie dr restitutoriũ. qꝛ petitor nunꝗ̃ habuit possessionẽ bonoꝝ. Ex quo infert ꝙ ꝑcedit libellus in quo peto mihi restitui. fm Bar. ff. eo. l. j. sꝫ in statutis hoc nõ ꝓcederet. que debent intelligi ꝓprie. vt. l. ꝯstitutionib⁹. ff. de mune. Et de forma libelli in hoc interdicto. vide i Specu. de testa. §. nũc videndũ ⁊ per Rofre. sup rubrica. de interdicto quoꝝ bonoꝝ. Secũdũ interdictũ restitutoriũ est interdictũ vnde vi. qđ datr ꝯtra eũ qui ꝑ vim deiecit aliũ de possessione rei imobilis vel mãdauit vel ratũ habuit. l. j. §. deiecisse. ff. eo. Etiã si eiũ ordinauerit deijci. l. si vi ⁊ me. ff. eo. ⁊ ẽt si desinat possidere rẽ quã violẽter occupauit. vt. d. l. si vi. Cõtra tertiũ aũt possidẽtẽ vel deijciẽtẽ primũ violẽtũ nõ possuꝫ agere hoc interdicto nisi prio deijciẽte nõ existẽte soluẽdo: sꝫ bene põt agi cõtra tertiũ ꝯditiõe ex decretali sepe. extra de restitu. spo. fm Bar. i. l. a te. ff. eo. ⁊ ꝑ Inno. in. c. qꝛ. de iudi. Itẽ datr hoc interdictũ cõtra dominũ si eius familia deiecit ẽt sine eius mãdato vel volũtate. vt dicit glo. ff. eo. de vi ⁊ vi ar. l. j. qꝛ tũc tenet dñs noxalr. ff. eo. l. j. §. ꝙ igit. sꝫ pro violentia filij pater tenet solũ inquãtũ ad eũ puenit. l. interdicto. ij. ff. eo. Et datr hoc interdictũ solũ pro violẽta deiectiõe reruꝫ imobiliũ. non aũt pro mobilibus datr principalr. ff. eo. l. j. §. illud. ⁊ §. si fundus. ⁊ hꝫ locuꝫ quãdo vis dolo facta est sine armis. vt dicit glo. ff. eo. l. j. in ver. pricipiũ. que ẽt ponit multa iura per que punit violẽtia. ⁊ dñiam inter ea. de quo etiã per glo. ⁊ Bar. in. l. extat. ff. qđ metus cã. Itẽ hꝫ locuꝫ solũ pro violẽtia expulsiua. Si aũt fuit ꝯpulsiua hꝫ locũ actio qđ metus cã. l. metuꝫ autẽ presentem. ff. qđ me. cã. Itẽ hꝫ locum qñ deiectus possidebat ciuiliter vł naturalr iuste vł iniuste. sec⁹ si nullo modo possidebat. vt est colonus cui nõ datr hoc interdictũ nisi postꝗ̃ interuenit possessiõeꝫ. ff. eo. l. j. §. deijcitur. cuꝫ sua glo. ⁊ l. sed si vi. Sꝫ dño bene deiecto colono. ꝓcuratore. vel seruo ꝑ quos dñs possidebat. d. l. j. §. ꝙ seruus. Item datr ẽt ipsi violẽto deiectori si ipse deijciatr. sꝫ sec⁹ fit in actiõe furti. vt. d. l. j. §. que vi ⁊ me. Et ibi ponit ratio diuersitatis ꝑ Dy.ᵃ qꝛ licet fur nõ agat furti. tñ dño vł alius cuius interest põt agere. Sed si deiectus violẽter nõ ageret ꝯtra aliũ violẽtum. qꝛ daretr solum ꝯtra deijciẽtẽ. ⁊ sic remaneret maleficiũ impunitũ. vsqꝫ aũt ad quãtũ tps detr hoc interdictuꝫ. De hoc vide Bar. in. l. in honorarijs. ff. de acti. ⁊ obli. Itẽ ad quid datr. dic ꝙ datr ad restitutiõeꝫ possessiõis: vt. j. e. §. recuperãde. ⁊ ꝯtra nolẽtẽ restituere datr ad interesse. l. interdicto. j. ff. e. qđ ⁊ qualr pbetr. ibi pꝫ. Itẽ nũqđ hoc interdictũ infamet. dic ꝙ nõ infamat infamia iuris sꝫ facti. iõ nõ datr ꝯtra prem vł patronũ. l. neqꝫ. ff. eo. Itẽ nunqđ exceptio dñij obstet agẽti hoc interdicto restituto. dic ꝙ nõ. qꝛ spoliat⁹ ante oĩa est restituẽdus. vt not. ff. eo. l. j. §. j. sup ver. poss. ⁊ ibi per Dy. Ex pdictis collige summulã cui detr hoc interdictũ cõtra quẽ. ⁊ ꝑ qb⁹ reb⁹. ⁊ infra q̃tũ tps. ⁊ de libello formãdo in hoc edicto. dic ꝑ Bar. in. l. interdicto. §. j. ff. eo. Et in spe. de resti. spolia. §. j. ⁊ per Rofre. de interdicto vnde vi.

Exhibitoria autem.

Supra tractauit de interdictis ꝓhibitorijs ⁊ restitutorijs hic tractat de interdictis ꝓhibitorijs. s. de libero hoie exhibẽdo. ⁊ de liberis exhibẽdis. ⁊ hoc intẽdit. Hec interdicta. s. de libero hoie exhibẽdo. ⁊ de liberis exhibẽdis vocantr exhibitoria. ⁊ dicuntr interdicta quasi inter duo dicta. h. d. vsqꝫ ad. §. sequẽs. Et primũ interdictũ de libero hoie exhibẽdo datr ꝯtra detinẽtẽ dolo malo liberũ hoieꝫ inuitũ masculũ vel feminã. sui iuris vł alieni iuris. ff. eo. l. j. ⁊ l. iij. §. j. qđ interdictũ est tuende libertatis inuẽtũ est. qꝛ nõ multũ a spere seruitutũ differũt qbus nõ datr facultas recedẽdi. dicit tex. l. j. ff. eo. qui tex. facit vt nõ valeat pactũ ꝙ qs possit pro debito incarcerari. de quo ꝑ Bar. in. l. ei cio. §. j. ff. de condi. ⁊ demõ. ⁊ dixi. s. de actio. §. is quoqꝫ. Et hoc interdictũ ꝯpetit oĩbus fauore libertatis. etiã pupillo ⁊ mulieri pro parẽte cognato vel affine. vt. d. l. j. §. hoc interdictũ. ⁊ sic hoc casu admittitr pupillus vt maior. sicut ⁊ in pluribus alijs casib⁹. quos vide ꝑ Inno. in. c. ex parte. extra de resti. spoli. Nõ aũt datr ꝯtra prẽꝫ detinẽtẽ filiũ in ptãte. d. l. iij. §. is tñ. vel etiã filiũ emancipatũ qñ ex iusta cã detinet. vt qꝛ redemit ab hostib⁹ actor. dicit glo. in. d. l. iij. §. si eũ quẽ redemit ab hostib⁹ donec soluat sibi pciũ vel opas qnquẽnalis ei presetr: vt. d. l. iij. §. si qs eũ. ⁊ l. fi. ff. de capti. Nec etiã datr creditori ꝯtra recepiẽtẽ suũ debitorẽ latitãtẽ. l. fi. in fi. ff. eo. Itẽ nec ꝯtra detinẽtẽ volẽtẽ. d. l. iij. §. si qs volentẽ. ⁊ l. fi. nisi calliditate sit circũuẽtus seductus vel sollicitatus ad volendũ. qꝛ talis circũductus nõ presumitr volens. Et ideo pueri ⁊ puelle qui blandis verbis volentes detinentr dicuntr inuiti detineri. fm Bar. in. d. §. si qs volentẽ. Ad qđ facit. l. j. C. de rap. vir. Et ad quid datr hoc interdictũ. dic vt ꝑsona libera exhibeatr. i. in publicũ deducatr ⁊ pristine libertati reducatr. d. l. iij. §. ait pretor. punitr etiam talis abducens ⁊ inuitũ retinens. l. fauia. de plagia. Et adde in tex. ibi de libertate agitur. i. de exhibendo ⁊ relaxando liberum hominẽ. vt in glo. Si autẽ esset questio libertatis. vt qꝛ detinens diceret eum seruũ esse tunc non habet locum hoc interdictũ. ne fiat preiudiciũ alterius cognitioni. i. iudicio sup libertate cognoscẽtis. Et sic hꝫ locũ tũc titulus de libe. cã. vt. ff. eo. l. j. §. plane. ⁊ l. iij. §. iuris sui. ff. de interdic. ⁊ libe. exhi. vt hic. ⁊ l. j. ff. de libe. exhi. ¶ Et no. dñiam inter interdictũ de libero hoie exhibẽdo. ⁊ de liberto exhibẽdo. ⁊ liberis exhibẽdis. Quia illõ libero hoie exhibẽdo cã pietatis ⁊ officij qđ dꝫ hõ homini datr. sed istõ datr rõne iuris qđ qs hꝫ in detentuꝫ. s. in liberto. in quo qs hꝫ iuspatronat⁹: ⁊ sic interest ꝑsoni nõ detineri libertũꝫ vt opas tpe libertatis date indictas possit exigere. vt. l. j. C. de ope. liber. ⁊ in filio pr hꝫ iuspřie ptãtis. cuius iuris multi sunt effectus. vt est glo. no. s. de pãa pot. ⁊ hanc dñiam vide in. l. ij. §. iuris sui cũ glo. ¶ Et no. gl. in rubrica C. de libe. exhi. Et generalr vbicũqꝫ qs pretẽdit hre ius reale in aliquã ꝑsonã inuite detentam. vt in vasallo. ascriptitio. monaco. vxore. ⁊ similib⁹. datr ei interdictũ pro illa ꝑsona exhibenda. fm Bar. in. l. j. ff. de liber. exhi. Nam quedã sunt interdicta popularia q̃ dantr cuilibet populo. vt libero hoie exhibendo. ⁊ similia. ⁊ ista sunt octo. Quedã sunt priuata ⁊ priuatã vtilitatẽ importãtia seu ꝯcernentia. que dantr solum ei cuius interest. ⁊ ista sunt. xviij. fm glo. in. d. §. iuris sui. ⁊ ꝑ Azo. in summa. C. de interdic. §. iteꝫ interdictoꝝ. Quedam vbi numerantr interdictũ de liber. exhib. qđ hꝫ duo capita. Primũ. s. de exhibendis liberis. qđ est pparatoriũ. ⁊ aliud de liberis exhibitis. s. postꝗ̃ filius est exhibit⁹ liceat pr sine aliqua vi inferenda eũ inducere. l. iij. C. vbi aũt. ff. de libe. exhibẽ. Datr igitr hoc interdictũ patri rõne přie ptãtis. ⁊ sic nõ hꝫ locũ in filio emãcipato. ⁊ ꝯtra detinentẽ filiuꝫ dolo malo vt eũ exhibeat. ⁊ si dolo fecit quo minus eũ exhibere possit ꝯtra eũ iuratr in litẽ fm glo. ff. de libe. exhi. l. j. Fallit si sit mater que eũ deleat ⁊ latitet que presetr pri in detinẽdo. d. l. iij. §. ẽt si maxime. Fallit in filia in ptãte alteri nupta quã pr nõ abducit: sꝫ potius marito datr ꝯtra prẽꝫ interdictũ de vxore deducenda. l. j. in fi. ⁊ l. sequen. ff. de libe. exhi. nõ aũt datr interdictũ de ꝯcubina deducẽda ꝓꝑ peccatũ fornicatiõis. fm Inno. in. c. ex pte. extra. de resti. spo. Fallit si filius nõ detinetur inuitus: sed. sua sponte penes aliquem residet. qꝛ tũc nõ cõpetit hoc interdictũ. cũ nõ sit questio de se. nisi sit questio de filiatione ⁊ de hereditate. l. penul. ff. de libe. exhi. de quo dic ꝑ Bar. eo. ti. l. iij. §. hoc interdictũ. ⁊ ꝑ glo. i. l. j. §. hac. ff. de rei vẽ. Et de libellis istoꝝ interdictoꝝ de liberis exhibẽdis ⁊ de libero hoie exhibẽdo. vide in spec. de ꝯuer. infidelium. §. j. ⁊ ꝑ Rofre. sup rubri. de libe. exhi. ⁊ de libe. dedu. ⁊ de libe. homi. exhi. ¶ Ultimo no. in ver. sunt tñ ꝙ interdicta

ᵃ ¶ Per dy nã. Vide ibi rationẽ quã ponit Bart.

dicunt quasi ius inter duos redditu: et intellige .s. de re tertia. Si aūt nō interuenit res tertia nō competit interdictū ideo qn̄ filius nō detinet ab alio: sed ipsemet facit questionē sui ipsius dicēs se nō esse filium vel nō esse in potestate: non hꝫ locū interdictū: qꝛ nō est questio inter duos de re tertia. sm̄ Bar. in .d. l. iij. §. hoc interdictum. ff. de libe. exhiben.

Sequens diuisio.

¶ Hec est scḋa diuisio interdictorū trimēbris que potius pōt dici subdiuisio. qꝛ ibi subdistinguūtur interdicta que ad rez familiarē ptinēt: vt. ff. eo. l. ij. §. hec aūt interdicta. Et subdiuisio ē talis. qꝛ quedā sunt adipiscēde possessionis. quedā retinēde. quedā recuperāde. Et primo tractat de iterdictis adipiscēde. scḋo ibi retinēde tractat de interdictis retinēde. tertio ibi recuperāde tractat de iterdictis recuperāde. Et iste. §. hoc intendit. Interdicta adipiscēde possessiōis sunt interdictū quorꝫ bonorꝫ qḋ daṫ successori de iure ptorio p adipiscēdo possessionē bonorꝫ hereditariorꝫ ɔtra possidētē p herede vel p possessore. Et interdictū saluianū qḋ daṫ locatori p adipiscēda possessione cōductorꝫ obligatorꝫ dn̄o pro mercede rei locate. h. d. vsqꝫ ad. §. retinēde. ¶ Nota primo q iterdictū quorꝫ bonorꝫ daṫ bonorꝫ possessori. i. ei cui ɔpetit bonorꝫ possessio edictalis ɔcessa ex edicto pretoris. vt est vnde liberi. vnde agnati ec̄. de quibꝫ dixi plene. s. de bono. pos. §. fi. Et an decretalis est ɔcessa. qꝛ ei cui ɔpetit edictalis dꝫ petere illaz ei discerni a iudice oliz et hodie q eam agnoscat sufficit coram quocūqꝫ iudice qua agnita postea agiṫ hoc interdicto pro adipiscēda bonorꝫ hereditariorꝫ possessione. vt dixi. s. eo. §. restitutoria. Et ɔpetit hoc interdictū solū ɔtra possidentē bona hereditaria. vel partez bonorꝫ. vel ēt aliquā rem bonorꝫ hereditariorꝫ pro herede vel pro possessore sicut daṫ petitio hereditatis. neutra aūt daṫ ɔ titulo possidentē. vt no. l. hereditatis. C. ḋ peti. here. Et dixi in formula petitiōis hereditatis. vt. s. de ac. §. actionuꝫ. Est ratio q nō daṫ ɔtra ti. possidentē. qꝛ agens ad bona hereditaria hꝫ solū titulū hereditariū ex quo se fundat agēdo. Sed possidens res hereditarias cū titulo hꝫ possessiōez et titulū. et sic eius ēē est potior. sꝫ Bar. in. d. l. hereditatis. et pro herede eo. titu. Pro herede aūt accipiṫ dupliciter. s. pro vero titulo et p titulo falso. pro vero qn̄ qs est heres vere et vsucapit rem alienā in hereditate repertā titulo pro herede. ff. et C. pro herede. Pro falso accipiṫ quādo qs falso et sciēter dicit se heredez cū sciat se nō ēē. vt h̄ i gl. i v. p herede. et i gl. l. p herede. ḋ pet. heredi. et ɔtra talē dicētē se heredē agiṫ hoc interdicto: et petitione hereditatis. Et simile daṫ hoc iterdictū et petitio hereditatis cōtra possidentem pro possessore. i. dicentē se solūmō habere possessiōem. vt qꝛ dicit ego regno et possideo pro rebus meis. nec assignat cām nec titulū quē teneṫ assignare cōuētus petitiōe hereditatis lꝫ ɔuētus alijs actionibꝫ nō teneatur. l. cogi. C. de peti. here. Et vt sciaṫ an ɔuētus possideat p herede vel possessore debeo ante litē ɔtestatā interrogare an possideat: et si respōdeat q nō tūc nō agiṫ cōtra eū nisi pbaret eū possidere. Quo casu pp mēdaciū possessio eius trāsfertur in aduersariū. l. fi. ff. de rei ven. Si aūt respōdeat se possidere interrogaṫ vlterius an possideat pro herede seu se putet heredē. et rūdeat q sic clarꝫ ē q eo casu daṫ cōtra euz petitio hereditatis. qꝛ apparet q possidet pro herede. si rūdeat q nō putet se heredē: interrogo quo titulo possidet. et a quo habuit titulū: vt sic videaṫ an titulus habeaṫ pro nō titulo. Et si nō ostēdit titulū et a quo. vel nō pbat presumiṫ possidere p possessore et ɔueniri pōt. et hec est doctrina gl. i. d. l. cogi. et. l. q interrogatus. ff. de peti. here. Interrogabiṫ ēt qn̄ ostēdit titulū emptiōis ēt a quo. et quāto pcio emit. s. magno vel puo. sꝫ Bar. in. d. l. q interrogatus. nā quādo est exiguitas pcij. vel qn̄ qs emit sciēter a possidēte p herede titulus habeṫ p nō titulo. Et daṫ hoc iterdictū et petitio hereditatis ɔtra talē possidētez. vt no. l. hereditatē. C. in q. cau. cessat pscrip. longi tēp. Quid aūt si possidēs credat se vere ēē herede et hereditatē ad se spectaṫ rōne agnatiōis vł cognatiōis cū tn̄ vere nō spectet hereditas an ɔueniṫ petitiōe hereditatis. et hoc iterdicto. dic q sic. vt in. d. l. hereditatē. Nā lꝫ iustus error habeaṫ quo ad vsucapionē nō tn̄ quo ad repellēdū aliquē a petitiōe hereditatis q putat se heredē et vere nō est heres siue iusto siue falso errore putat se heredē. qꝛ isti duo. s. p herede et p possessore nō dicunṫ tituli vt excludāt hoc interdictū et petitionē hereditatis. que nō daṫ ɔtra titulo possidētē. lꝫ alij tituli excludāt: vt. d. l. hereditatē. Sed iustus error pdest ɔtra titulo possidenē vt possit vsucapere: vt. ff. quorꝫ bonorꝫ. l. j. ibi si nihil vsucapit. Et no. glo. i. d. l. hereditatē. et ita intellige glo. in ver. p herede. cui adde ibi vt vsucapio possit pcedere sub nisi ex iusto errore. vt in ɔtrario qḋ sequiṫ in glo. et in quo ɔueniāt et differāt
cōueniāt hoc interdictū et petitio hereditatis dixi. s. eo. §. restitutoria. ¶ Scḋo no. in ver. itaqꝫ q postq̄ qs agit hoc interdicto vel petitiōe hereditatis et fuit adeptus possessionez nō pōt amplius illis agere: sed dꝫ agere rei vēdicatione vel publiciana. vt hic in glo. fi. rōnē. vide pee Bar. in. l. iij. ff. de fideicō. here. peti. et dixi in formula petitionis hereditatis. s. ḋ acti. §. actionū. Scḋm interdictū est adipiscēde possessiōis. qḋ vocaṫ quorꝫ legatorꝫ. qḋ daṫ cōtra legatariū q ppria auctoritate occupauit rē sibi legatā ante aditā hereditatē. et daṫ heredi tā ab intestato q̄ ex testō post aditā hereditatē vel bonorꝫ possessionē agnitā. vt adipiscaṫ et mittaṫ in possessionez rei legate et a legatario ppa auctē occupate. l. l. j. ff. ḋp leg. j. et. l. j. C. eo. ti. et iō vt heres possit sibi retinere falcidiaz de ea re legata. Et sic pꝫ q heres demū aduocat p hoc interdictū possessionē rei legate a legatario occupata. qn̄ est locus falcidie: vt. d. l. j. C. eo. et. l. j. §. si quis ex mortis. ff. eo. lꝫ ibi Dy. tenuerit ɔtrariū. s. q hēbat locū hoc interdictū lꝫ nō sit locus falcidie vt legatarij occupātis audacia puniaṫ. et subaudit maxime l. d. l. j. et. d. §. si qs ex mortis. dꝫ tn̄ heres aduocatꝰ satisdare de soluendo legato qḋ superit detracta falcidia: vt. d. l. j. C. eo. Sꝫ an post restitutā pecuniā a legatario ipse agere possit ad suū legatū. an vero pdiderit ius suū p talez occupationē ppria auctoritate factaꝫ. dic q pōt agere: nec pdit ius suū. et sic nō incidit in ɔstōnē. si qs in tantā. C. vnde vi. nec in ɔstōnem cum querebaṫ eo. ti. que punit occupantē eē vacātem. nec in edictū diui marci. l. extat. ff. qḋ metꝰ cā. nec in. l. non dubiū. C. de legi. punientē legatariū in amissiōe sui iuris subtrahentē de hereditate iacēte eem sibi legatā. Et intellige q hꝫ locū hoc interdictū vt legatariꝰ restituat possessionem rei et nō pdat ius suū qn̄ occupauerit ante aditā hereditatem. Secus si occupauerit sine volūtate hereditatis: qꝛ tunc incidit i supradictas ɔstōnes et leges et priuaṫ iure suo: vt no. glo. et Bar. C. eo. l. j. Sꝫ qd si de volūtate debētis succedere legatarius occupauerit rem legatā. an hꝫ locū hoc interdictū. dic q nō: hꝫ locū si eius volūtas intercessit post aditā hereditatē. secꝰ si ante: qꝛ ɔsensus ante aditaꝫ sibi nō nocet cū nondū adierit. l. j. §. qḋ aūt ptor volūtate. ff. eo. Ex quo pꝫ q si per ɔsensuꝫ prestitū ab herede ante aditā hereditatē legatariꝰ accipiat rem legataꝫ nō videṫ hres adire. Et sic appꝫ q hic actus pōt fieri citra ius et nomen heredis. vt. §. qḋ aūt. als in duceret aditionē. l. pro herede. §. papinianꝰ. ff. de acqr. here. sꝫ nō herede reuocante legatū. obstat in eo qḋ est vltra falcidiaz exceptio dolo facis. qꝛ petis qḋ restituturus es. l. dolo. ff. de doli exce. Dic q illa exceptio nō hꝫ locū in possessorio restituende possessiōis. nec ēt in possessorio retinende. qꝛ spoliatus ante oīa est restituendus: vt. l. si qs a se fundū. C. ad. l. iul. de vi. Sed in possessorijs adipiscēde hꝫ locū si est paratus incōtinenti pbare. als secus. vt no. gl. in. l. fi. C. quorꝫ bonorꝫ de quo per Bar. in. l. j. C. quorꝫ lega. De forma libelli vide in spec. de testa. §. nunc dicendū. et p Rof. sup rubrica. de interdicto quorꝫ legatorꝫ. Tertiū interdictū adipiscēde possessionis est interdictū saluianū qḋ daṫ locatori pro adipiscenda possessiōe bonorꝫ ɔductorꝫ tacite obligatorꝫ pro mercede et deterioratiōe seu dāno illato in iure ɔductā: vt hic. et. l. j. C. eo. Et daṫ nō solū pro rebus pprijs ɔductoris sꝫ ēt alienis vt no. C. eo. l. j. Et daṫ directo ɔtra ipsuꝫ ɔductorē: vt hic. et l. j. C. eo.

ij.C.eo.Et vtile ꝯtra extraneũ possidẽtẽ res ꝯductoris.vt ff.eo.l.j.in prin.τ.§.j. Et daſ ẽt hoc interdictũ cuilibꝫ credi tori.vt.C.eo.l.j.que simplr loquiſ.τ hoc tꝫ Bar.ff.eo.l.j.τ est vtilius intẽtare hoc interdictũ possessoriũ ꝙ saluianũ vel hypothecariã.de qbꝰ supra de actio.§.itẽ Seruiana.τ ibi dixi. qꝛ in hoc interdicto sufficit ꝓbare ꝙ debitor tꝑe cõductiõis possidebat.sed in illis oportet plus ꝓbare.s.quãdoqꝫ de do minio.qñqꝫ de quasi dñio possessoꝝ debitoꝝ.de quo plene per Bar.in.l.rem alienã.ff.de pignoratitia actione.τ sic illa dicũſ petitoria τ istõ possessoriũ.τ dicit gl.C.eo.l.j. Ex quo inferſ ꝙ a snia in illis lata appellaſ.sꝫ a lata i isto interdicto qḋ est momẽtanee possessionis non appellaſ:vt.ff.eo.l.j.Et ex ꝓdictis pꝫ que sit dña inter seruianã τ saluianũ interdictũ de quo quesiuit glo.i.d.§.itẽ seruiana.Adde tñ ꝙ seruiana τ hoc interdictũ nõ danſ ꝓ rebꝰ secũdi cõductoris illatis in ꝓdio rustico.qꝛ nõ sunt obligate dño sed solũ fructus ꝓdij. l.iij.§.si colonus.ff.de leg.Secus in ꝓdio vrbano:vt.l.solu to.§.solutã.ff.de pig.actio.¶ Itẽ no.hic ꝙ sicut interdictũ est adipiscẽde possessiõis ꝙ locator nõ possidet res cõducto ris inuectas in re ꝯducta.qꝛ tũc est retinẽde vł recuperãde possessionis.de quo dic ꝑ Bar.i.d.§.solutiõe.De forma li belli in hoc interdicto.vide in spec.de loca.§.postꝙ.vbi ad hoc si colonus.τ ꝑ Rofre.sup rubri.de saluiano interdicto.

Retinende. ¶ Hic poniſ sm mẽbrũ diuisio nis facte.s.eo.§.sequẽs.Nam in ꝓcedẽti.§.dicit de interdictis adipiscẽde possessiõis.hic ve ro de interdictis retinẽde possessionis.vt sunt ista q̃tuor.s. interdictũ de supficiebꝰ.de itinere actuqꝫ priuato.de aqua ducẽda ex riuo vel castello.vt hic in glo.in ver.semꝑ ingẽs. Similr τ ista duo interdicta vti possidetis τ vtrobi.de qbꝰ hic tractat iꝫ qñqꝫ in ꝯsiliũ interdictũ vti possidetis sit etiam recuperãde possessionis.vt si iuste possideo ciuilr.τ volo re cuperare naturalẽ possessionẽ cũ alius possidet a me iniuste lꝫ vi claꝫ vel ꝓcario:vt.l.si duo.ff.vti possidetis.τ ibi no.per Bar.vsqꝫ ad.§.recuperãde.Et diuidiſ i quattuor partes. Primo ponit ꝯueniẽtiã inter ista duo interdicta.s.vti posside tis τ vtrobi respectu cãe possessiõis prius terminãde. Scḋo ibi sed interdicto declarat ꝓ qbꝰ rebꝰ detſ vti possidetis τ ꝓ qbus vtrobi. Tertio ibi quoꝝ vis.remouet vnũ dubiũ qḋ olim erat inter hec interdicta retinẽde possessiõis. Quarto ibi possidere.declarat qualr qs dicaſ possidere vsqꝫ ad.§.re- recuperãde. Et principiũ hoc intẽdit. Anteqꝫ deueniaſ ad questionẽ ꝓprietatis inter aliquos mouẽdã sunt inuẽta in- terdicta vti possidetis τ vtrobi.per que qs primo põt dice- re se possidere τ cõmodo possessiõis vti.qꝛ nisi ꝯstet de pos- sessore nõ põt ꝯstare in petitorio quis actor τ qs reus eẽ de beat.h.d.vsqꝫ ad.§.interdicto. Cum enĩ iudiciũ ꝯstat ex tri bus ꝑsonis.ex ꝑsona.s.actoris iudicis τ rei.l.inter litigãtes. ff.de iudi.nõ põt apparere qs sit actor τ qs reus:nisi primo discutiatur quis possideat:vt.d.l.inter litigantes.τ ille qui ꝓnunciabiſ possidere sustinebit in petitorio ptes rei.τ alius ptes actoris.vt hic.τ.l.j.§.inter litigatores.ff.vti posside.Et effectꝰ est magnus an qs sit actor vel reus.primo ꝑꝑ cõmodũ possidendi qḋ est maximũ.vt in hoc tex.no.Itẽ ꝑꝑ dilatiões dandas.qꝛ plures danſ reo ꝙ actori.l.fi.ff.de fer.Itẽ ma- gis fauetſ reo quã actori.vt in regula iuris fauorabiliores.li. vj.τ ibi ꝑ Dy.τ hic in ver.ꝑꝑ quã cãm.l.arcianus.ff.de ac. τ oblig.Sed oppono ꝙ nunꝙ possit esse quin appareat qs sit actor τ qs reus.qꝛ ille est actor qui prius ad iudiciũ ꝓuo cat.τ si vterqꝫ pariter ꝓuocat vel neuter vult ꝓuocare sorte dirimiſ qs debeat esse actor τ qs reus cũ sit questio iuris τ nõ facti.l.in his tribus.ff.de iudi.τ.l.ij.in fi.ff.cõi.diui. Sꝫ dic ꝙ illud est verũ q̃tum ad ordinẽ iudiciariũ.s.vt appeat qs prius debeat iurare de calũnia:vt.l.ij.§.j.τ ibi no.ff.de iu ra.calũ.τ qs primo debeat facere positiões articulos.ꝓba- tiones.τ hĩe dilatiões.vt no.in.d.l.in his tribus.Sꝫ q̃tum ad substantialia iudicij vterqꝫ põt esse actor τ reus in dupli cibus iudicijs.qualia sunt ista duo interdicta:vt.j.eo.§.du plicia.τ.l.ij.in prin.ff.de interdic.τ.l.si duo.§.hoc interdictũ. Et ideo vterqꝫ iurat de calũnia tanꝙ actor τ reus.l.inter co heres.§.j.ff.fami.hercis.Et no.in.d.l.ij.§.j C.de iura.calũ. Et vterqꝫ prestat satisdatiões ꝓstandas ab actore τ reo.l.si defunctus.§.fi.ff.de ꝓcu.Et vterqꝫ ꝓbat τ actor τ reus.in d.l.inter cohẽdes.§.qui familie.τ.j.eo.§.fi. Et hanc solutio nem ad.d.l.tribus.cũ seq.voluit glo.in.l.iudiciũ.ff.si regũ. τ Dy.in.d.l.si duo.§.hoc interdicto.Et Ange.de pu.in.l.si duo.ff.de iudi.que soluit ꝓdicto modo glo.ibi positã.que dicit ꝙ fuit lata snia quã nõ apparebat qs actor τ quis reus fuisset.¶ No.igiſ primo ex principio huius.§.ꝙ vbi cõcur- runt duo iudicia.s.petitoriũ τ possessoriũ petitoriũ qḋ ꝯcer nit ꝓprietatẽ τ possessoriũ qḋ ꝯcernit possessionẽ.primo de terminari dꝫ possessoriũ ꝙ deueniaſ ad petitoriũ τ coꝝ con cursus nõ admittiſ.qḋ ẽ veꝝ in possessorio retinẽde.secus in possessorio recuperãde τ retinẽde:vt no.l.si de vi.ff.de iu di.τ.l.ordinarij.C.de rei vẽ.τ.l.incerti.C.de interdi.τ.c.pa storalis.extra de cã pos.τ ꝓpric.τ plene ꝑ Bar.in.l.natura liter.§.nihil cõe.ff.de acqui.posse.Possunt tamẽ hoc inter- dictũ τ iudicia possessoria intentari lꝫ nõ speretſ moueri qḋ proprietatis.vt hic in glo.in ver.de ꝓprietate.¶ Secun- do nota in ver.τ qꝛ lõge.bonũ ꝯsiliũ.i.vt qs ꝓcuret inquãtũ põt vt sit possessor τ reꝰ potiꝰ ꝙ actor. Et enĩ valde vtilius est si põt aduocare possessiõem ab aduersario per aliqḋ inter dictũ ꝙ agere alia actiõe reali vel ꝑsonali.vt pꝫ in rei vẽdi- catiõe.τ interdicto vnde vi.vt.d.l.si de vi.τ in seruiana τ sal uiano interdicto.vt no.s.§.j.in ver.interdictũ.Est.n.magnũ possessionis ꝯmodũ.ꝙ actore nõ ꝓbãte reus remaneat pos- sessor ꝙꝙ res sit aliena.τ ꝙꝙ possessor sit iniustus.τ nullũ ius habeat in re:vt.l.fi.C.de rei vẽdi.τ.l.vsufrui.ff.vsufruc. quẽadmo.caue.τ.l.ij.ff.vti possidetis.Nũc accedamus ad materiã interdicti vti possidetis.que ẽ materia quotidiana. Nam quãdo duo cõtẽdũt se possidere.τ vnus accusat aliũ de turbata possessiõe.vel ẽt qñ vnus possidet τ aliũ accusat de turbata possessiõe. Circa quã materiã quero sex. Primo cui ꝯpetit hoc interdictũ.Secũdo pro qbus rebus. Tertio ꝯtra quẽ.Quarto qualr formetſ libellus.Quinto qd debeaſ ꝓbari tam ab actore ꝙ reo.Sexto qualr sit ferẽda snia. Ad primũ dic ꝙ daſ soli possidẽti naturalr vł ciuilr. Nã si pos sideo rem ciuiliter vel naturalr possum per hoc interdictũ implorare a iudice vt ꝯseruet me i mea possessiõe τ ꝓhibeat aliũ me turbare in ea.l.j.in prin.§.hoc interdicto.ff.vti possi- detis.τ hoc verũ si nõ ab aduersario vi clã vel ꝓcario deti- neo possessionẽ.Nam si per vim clã vel ꝓcario detineo pos sessiõnẽ tuã dicẽs me possidere.nõ possum implorare o iu- dice ꝯtra te ꝙ ꝯseruet me in mea possessiõe.cum sit possessio violẽta:clãdestina:vł ꝓcaria.τ sic iniusta.iõ debeo tibi resti- tuere τ a turbatiõe desistere.l.j.§.fi.ff.vti possidetis.τ.j.e.§. hodie.τ.C.e.i.j.Secus si possideã ab alio vi clã vł ꝓcario. qꝛ nihil o te cũ nõ posses excipere de iure tertij.vt.d.l.j.in fi. ff.eo.τ d.l.j.C.eo.Et vtrobiqꝫ examinaſ per Bar. Exẽpla istoꝝ verboꝝ.s.quãdo qs dicaſ possidere ab alio vi claꝫ vel ꝓcario.τ qñ ab aduersario.ita ꝙ vterqꝫ volẽs agere hoc in- terdicto semꝑ videaſ possidere.lꝫ diuersis respectibꝰ also tẽ poribus.lꝫ in ꝯuẽto nõ sit necesse ꝙ possideat sed sufficit ꝙ turbet.vt dicã.j.in tertio quesito.Quã ꝯsiderationẽ nõ ha- buit Inno.in.c.veniẽs.extra de ꝓscrip.s.ꝙ opꝫ ꝙ vterqꝫ pos sideat ꝙ vult intẽtare hoc interdictũ.qꝛ nõ daſ nisi possidẽti ciuilr vel naturalr.vt.s.dixi. Sicut ẽt interdicto vñ vi.l.j.§. deijciſ.ff.de vi τ vi arma.lꝫ in illo nõ requiraſ ꝙ possideat. Sꝫ i isto interdicto vti possidetis reqriſ ꝙ possideat tꝑe tur batiõis ẽt nũc.vt.d.§.sꝫ hodie.j.eo.Et ꝑ Bar.l.l.j.i fi.ff.eo. Ad secũdũ.s.ꝓ qbꝰ rebꝰ ꝯpetat hoc interdictũ.dic ꝙ pro oibꝰ rebꝰ imobilibꝰ corpalibꝰ ꝯpetit hoc interdictũ.vt notaſ.ff.eo. l.j.τ ẽt ꝓ incorpalibꝰ.vt ꝓ quasi possessiõe vsufructus vsus τ ceterarũ seruitutũ cõpetit hoc interdictum vtile.vt no.in d.l.j.τ sic concurrit cũ cõfessoria negatoria.vt.l.hostes.ff.de seruitutibꝰ.τ.l.sicut.§.aristo.ff.si seruitꝰ vendi.τ cõcurrit cũ

actione iniuriaꝝ.vt.j.eo.§.ſ; hodie.in glo.magna.in v.ꝛ gd
ſi ille. Si igiť habeo iuriſditionē i caſtro ꝛ ſu; l quaſi poſſeſ
ſione iſtius iuriſditionis.vel cū habeo ius recipiēdi ſeruitia
īter aliquos homies meos vaſſallos aſcripticios ꝛ ſimiles ꝛ
turber l iſtis iuriſditionib⁹ habeo hoc īterdictū vti poſſide
tis cōtra turbātē.vt i.c.licet cām iuxta fi.ibi glo.plene. De
iſto īterdicto loquiť extra.de pba.Sed i pſonalib⁹ pſtatio
nib⁹ vt ſi eꝰ mihi obligat⁹ ad aliqd annuū.vt ad par caponū
vel ad aliā rem nō competit mihi īterdictū poſſeſſoriū.arg.
l.ij.ff.quorū bonorū.niſi pretendā habere ius in pſonam ſic
obligati.vt qꝛ ſit vaſallus vel aſcripticius.ꝛ ita intelligiť .c.q
relā.extra de elec.ſm Bar.in.d.l.ij.ff.quoꝝ bonoꝝ.Ad ter
tiū.cōtra quē ꝯpetebat hoc interdictū.dic ꝙ nō ſolū cōpetit
ꝯtra aſſerētē ſe poſſidere ſ; ēt ꝯtra turbātē ꝛ ingetatē. vt.ff.
eo.l.ſi duo.§.ſi vicinus.ꝛ.j.eo.§.hodie.in glo.ꝛ p Bar.i.l.j.
§.huius aūt.ff.eo.Itē ꝯpetit ꝯtra diffamātē per quē; infa
mationē impedior ſeu turbor in mea poſſeſſiōe vel quaſi.vt
qꝛ diffamat me ꝙ nullū ius habeo l tali pdio meo. Et pꝑea
nō reperio laboratores vel vi; mihi facit.ff.d vi ꝛ vi arma.
Itē ꝯpetit ꝯtra impedientē me in quaſi poſſeſſione iuris eli
gēdi.vt ſi habeo iuriſditōem eligēdi ptātem in caſtro ꝛ ho
mines caſtri meū electū nō admittunt ſ; aliū eligūt.vt i.c.ij.
de in integrū reſtitutōe.Sec⁹ ſi nō eligūt ſ; ſe rebellāt ꝛ re
ſiſtūt nolle parere.qꝛ tūc nō h; locū hoc īterdictū quando
ſubdit⁹ reſiſtit ſupiori. S; ē recurrēdu; ad vtilē ꝯfeſſoriā ꝛ
actionē l rē ꝛ officiū iudicis.vt notať.l.j.§.p hāc.ff.d rei vē.
ꝛ diri.ſ.de actiōib⁹.§.pīudiciales.ꝛ p Bar.l.d.§.hui⁹ aūt.
ꝯtra electū aūt ab eis ſi habeo īterdictū vt negat Inn.i.c.ij.
niſi p eius acceptationē impediret mea poſſeſſio.vt qꝛ eius
fauore recuſant debētes interēē mee electionis.vt.d.l.vim fa
cu.ff.de vi ꝛ vi ar.Ad quartū videl; qualr formeť libellus
in hoc interdicto. Dic ꝙ actor d; narrare qualr poſſidet vl
quaſi poſſidet rem in qua turbať vel inquietať.nō tū teneť
declarare an ciuiliter vel naturalr poſſideat:niſi interſit ad
uerſarij ꝛ hoc petat declarari.ꝛ hoc no.Bar.in.l.j.§.inter
dū aūt.ff.eo. Itē d; narrare ꝙ aduerſarius eū turbat vel in
quietat in ea re tali ꝛ tali mō.d; enī; declarare modū turba
tionis vt expſſe dicit Inno.in.c.l;.de proba.in glo.magna.
iuxta fi.in.v.iuxta hoc igiť. Ite; d; ꝯcludere tria.videl; ꝙ
reus ꝯdēneť ad deſiſtendū a pſenti turbatione. Itē a furto
in dādo cautionē ꝙ in futurū nō moleſtabit.vt no.in.l.iij.§.
hoc interdicto.ff.de interdic.ſine.actueq; priua. Itē ꝙ ꝯdē
neť ad interēē pterite turbationis:vt no.l.l.j.§.neq; plures.
ff.eo.ꝛ cū hoc interēē veniūt etiā fructus a tpe deiectionis:
vt.l.j.§.ex dic.ff.de vi ꝛ vi ar. Iſtud aūt interēē nō eſtimať
tantū q̄tū v; eius poſſeſſio.ſed eſtimať q̄tū mea intereſt ha
buiſſe liberā poſſeſſionē expeditā penes me.ꝛ a nemie fuiſ
ſe turbatū in eo.l.ſi duo.§.fi.cū ſua gl.ff.vti poſſi.p quē text.
ꝛ glo. Bar.decidit ſi ſtatutū dicat ꝙ de qualibet lite ſoluať
gabella tātū p libra ꝙ de iſta turbatiōe licite fit eſtimatio in
terēē reſpectu poſſeſſionis retinēde ſine turbatione:nō aūt
reſpectu pprietatis.Et de forma libelli in hoc interdicto.vi
de in ſpec.l cā poſ.ꝛ pprie.§.retinēde.v.ꝛ ſcias.ꝛ p Roffr.
ſup rubrica.de interdicto vti poſſidetis.Ad qntū.videl; qd
debeat pbare actor ꝛ qd reus in hoc īterdicto p; ex prime
dictis in pīo queſito.ꝛ ex dicēdis in ſequēti queſito.ꝛ per
Bar.i.l.j.in fi.ff.vti poſſi.nā d; actor pbare ꝙ poſſedit tpe
pturbatōis ꝛ nūc poſſidet tpe litis ꝯteſtate:vt.j.eo.§.hodie.
ꝛ p Bar.l.d l.j.in fi.ff.eo. Ite; ſi reus pbat ſe poſſidere d;
actor pbare ꝙ reus poſſidet ab eo vi clā vel pcario:vt.d.§.
hodie.ꝛ.l.j.in pīn.ff.eo.de vi ꝛ pcario p;.qꝛ d; pbare vim
adhibitā ad illā poſſeſſionē reo q̄rēdā:ꝛ rē pcario ꝯceſſam.
clādeſtinā poſſeſſionē rei pbat eo ipſo ꝙ pbat titulū ꝛ ſua;
poſſeſſionē antiquiorē.qꝛ poſſeſſio rei poſtea habita pſumi
tur clādeſtina ab ipſo actore.pbat actor eo ipſo ꝙ reus nō
pbat clādeſtinam ab alio.ꝛ l; pbaret reus clādeſtinam ab
alio tū magis attēdiť veritas que eſt in re v;a eſt clādeſtina
ab actore.l.aut qui aliter.§.ſigs du;:puta.ff.qd vi aut clam

ꝛ p Bar.l.l.j.§.īterdictū aūt.in v.ij.innuiť.in gl.ff.vti poſ
ſide.reus aūt d; pbare actorē nō poſſidere.vel ab eo poſſi
dere vi clā; aut pcario.vel ſe reū hēre iuſtā cām detinendi.l.
colonus.in fi.ff.de vi ꝛ vi ar.Primū pbať eo ipſo ꝙ actor
nō pbat ſe poſſideř naturalr vel ciuilr.ꝛ ſic pōt excipe de iu
re tertij qn̄ eſt excluſiuū iuris agentis.l.cū ſeruū quiſpiā.C.
de fur. Et attende ꝙ in iſto interdicto admittunť poſitiōes
ꝛ articuli de dn̄io.qꝛ duob⁹ pariter pbantibus de poſſeſſio
ne ille obtinet qui ēt pbat de dn̄io.ꝛ ſic eſt eius poſſeſſio iu
ſtior:vt.d.c.l; cām.de pba.niſi pbeť clādeſtine ab aduerſa
rio reſpectu poſſeſſionis.de quo p Bar.in.l.ſi eo fundo.§.
fi.ff.de acquir.poſ.Ad ſextū aūt.ſ.qualr ſit ferēda ſnīa.dicit
glo.in.l.ait ptor §.j.ff.de re iudi.ꝙ pnunciabit ita vti poſſi
detis ꝛ ita poſſideatis.S; gl.in.l.j.vti poſſidetis.C.dicit ꝙ
ſi nō eſt liquidū qs eoꝝ poſſideat iudex abſtineat a iudicā
do.ꝛ ſequeſtret poſſeſſionē partib⁹.ꝛ phibeat eas accedere
ad eā ne veniant ad rixas ꝛ arma:vt.l.equiſſimū.ff.de vſu
fruc.Et hoc bn̄ no.ꝙ qn̄ inter duos ꝯtendiť de poſſeſſione
iudex pōt ſequeſtrare poſſeſſionē ꝛ interdicere ptib⁹ ne ac
cedant ad eā ne deueniāt ad rixas.ꝛ arma.ſm Bar.in.d.l.
equiſſimū.De quo p Inno.in.c.cū veniſſent.ad fi.de in in
teg.reſti.ꝛ in ſpec.de ſequeſt.poſ.ꝛ fruc.v.qd ſi ꝛ v.ſ; nun
qd.Sed Bar.in.l.ſi duo.§.vti poſſidetis. Dicit ꝙ ſi iudex
reperit vnū poſſidere ꝛ aliū nō.vel vnu; poſſidere ciuilr ꝛ
aliū naturalr:vel vnū poſſidere vi ꝛ clā; vel pcario vel vnū
pbať de antiquiori poſſeſſiōe vel titulo.Et oībus iſtis caſi
bus claꝝ eſt qualr iudex d; pnunciare.qꝛ d; pro eo cuius
poſſeſſio eſt iuſtior.S; vbi oīa pcedunt ad paria.qꝛ vtera;
pbat de ſua poſſeſſiōe eiuſdē tpis ꝛ titulo tūc iudicabit eos
poſſidere quēlibet pro medietate pro indiuiſo ſi volet.pro
cui⁹ opinione facit.c.afferte.de pſumptōib⁹.ꝛ idē vult glo.
in.c.in noſtra.extra de teſti.in gl.magna iuxta mediū.que di
cit ꝙ ſi res eſt indiuiſibilis iudex d; gratificare.c.qd autē;.
de iurepatro.ꝛ.l.fi.in pīn.ff.de religi. Nunc quero quādo
dicatur quis turbare alium in ſua poſſeſſione.dic ꝙ turba
re diciť qualitercūq; quis inferat alteri moleſtia; ꝛ impedi
mentu; in re.vnde per ſolū ingreſſum rei aliene aſſerēdo ſe
poſſidere dŕ qs turbare poſſeſſionē.vt notať.j.eo.§.hodie.l
glo.ꝛ.l.vim facit.ff.de vi ꝛ vi arma.eo enim ipſo ꝙ qs phi
bet me pacifice vti re mea dať actio iniuriaꝝ ꝯtra eū.l.iniu
riarū.§.fi.ff.de iniur.Et hoc ꝯſuluit Bar.in ꝯſi.qd incipit
matheolus de aſſico.Bar.tn̄ ꝯſuluit ꝙ vbi qs accuſat aliū
de turbata poſſeſſiōe.qꝛ arauit eius terra; ꝛ putauit vineas
nō bene petit eum cōdēnari ex forma ſtatuti puniētis intrā
tē vel apprehēdētē poſſeſſionē alterius.qꝛ l; ſit pbata ara
tio ꝛ putatio nō pꝑterea ſeqť ꝯdēnatio.niſi ſit pbatū ꝙ do
lo vel iniurioſe fecerit.qꝛ ſtatutū recipit interpretatiōem ne
quis indebite dānū patiať.l.fi.§.in cōputatiōe.in glo.l ver.
cōfundanť in fi.C.de iure deliberādi.ꝛ.l.ſi ſerui.C.d nota.
Nam l; in his que ſunt de genere phibitoriu; pſumať vo
luntas faciētis.l.qui vas.§.vetare.ff.de fur.ꝛ.l.ſi nō ꝯuicij.
C.de iniur.tn̄ in his que nō ſunt ſimplr de iure phibitoriū.
vt eſt putare vites:ꝛ arare terrā.que res ēt nō facit preſumi
volūtatē dn̄i nō pſumiť niſi pbeť.l.quotiēs.§.qui dolo.ff.
de pba.Bart.tn̄ in.l.j.ff.ſiqs teſta.li.eē iuſ.fue.dicit ꝙ hoc
caſu nō regriť dolus:ſ; ſufficit lata culpa qn̄ verba ſtatuti
referunť ad rē.vt ſiqs turbauerit aliquē in ſua poſſeſſione.
qꝛ tūc requiriť dolus.Bart.diſtinctio reprobať a multis.
qꝛ poſſeſſio turbari nō poſſit tanq̄ res inanimata niſi reſpe
ctu poſſeſſoris ē imponere legē verbis ꝛ nō rebus ꝯtra.l.fi.
in fi.C.cōia delega. Ideo tenēt ꝙ nō regriť dolus ſicut ꝛ in
vi.expulſiua excuſať inferens vim l; careat dolo ſi non ha
buit iuſtā cām credēdi.vt eſt gl.nota.in.l.ſiqs in tātū.in gl.
magna.in ver.viij. Quid ſi credēs ibi pterea ꝛ hoc accipe.
Itē quero.duo ꝯtēdūt ſe poſſidere vnus ducit laboratores
ad laborādū in re an poſſit eos accuſare de turbata poſſeſ
ſione ſi probat ſe iuſtius poſſidere.dic ꝙ ſic.niſi prīs fuerint
moti aliqua iuſta rōne rē fuiſſe ꝯducētis.vel eū in poſſeſſio
ne appereat

ne appareat. ꝛ ita limita glo. in. l. in rē. §. tignum. in versi. itē an faber. ff. de rei vēdi. ꝛ ibi ꝑ Bar. Et adde ꝙ de turbata possessione pōt agi dupl̄r. s. ciuiliter. vt hic ꝛ. l. j. ff. eo. ꝛ. C. vti possidetis. ꝛ. c. pastoralis. de cā possessiōis ꝛ ꝓprietatis ꝛ criminaliter tā ex lege municipali ꝙ̄ ꝯmuni. s. actōe iniuriaꝝ. vt. d. l. iniuriaꝝ. §. si. ff. ꝺ iniurijs. ꝛ ibi per Bar. Itē turbās ꝛ ingetās colonū inq̄linū ꝓcuratorē: vel castellionē dn̄i dr̄ turbare ꝛ ingetare dominū. ff. qḋ vi aut clā. l. aut qui alr̄. §. sigs dominū. ꝛ. C. si per vim alio modo. l. j. imo si colonus ꝑmittat se turbari dn̄s dr̄ turbari ꝛ agere pōt nō obstāte collodio colloni. nā c. n. tenet ꝑdere qḋ nō nocet dn̄o. C. de acq. posse. l. l. si. Sed an ingrediēs possessionē alterius ex decreto iudicis inualido possit accusari de turba. possess Bar. tȝ ꝙ sic. in. l. iuste possidet. ff. de acqui. pos. pro quo vide gl. i. l. sigs in tātū. ꝛ ibi gl. magistralis. sup ver. in tp̄e quero ibi vel idest ante executionē. Sȝ nūgd possit iudex cōcedere licētiā alicui vt ingrediat̄ ꝓpria auctoritate. gl. tȝ ꝙ nō. in. d. l. iuste. Sȝ gl. tȝ ꝯ ꝛ meli⁹. i. l. mēinerint. C. vn̄ vi. Qḋ intellige citatis ciuitis ꝛ negocio discusso. vt. l. nā ita diu⁹. ff. ꝺ adop. nā l re sua pˀ qs eē nūci⁹ ꝛ executor. vt. l. eū q. §. q epl̄as. ff. ꝺ fur.

Sed interdicto.

ℭ Hic est secunda pars qua declarat pro quibus reb⁹ dent̄ hec duo interdicta ꝛ in quo ꝯueniāt ꝛ discōueniāt olim ꝛ hodie. ꝛ hoc intēdit. Uti possidetis ꝓ rebus imobilibus ꝛ vtrobi pro rebus mobilib⁹ ꝯpetit. ꝛ in vtroqȝ ille obtinet qui litis ꝯtestate tp̄e solus possidet nō tn̄ ab aduersario vi clam vel p̄cario reiecta antiqua differētia possessionis que erat inter hec duo interdicta. h. d. vsqȝ ad. §. possidere. Erat igit̄ oliȝ dr̄ia ꝛ hec p̄ria. hodie durat iter interdictū vti possidetis ꝛ vtrobi ꝛ vti possidetis solū in reb⁹ imobilibus hȝ locū. Sȝ vtrobi in rebus mobilib⁹. vt hic. ꝛ. l. j. ff. ꝺ vtrobi. Sȝ q̄ro cū vtrūqȝ istoꝝ interdictoꝝ sit retinēde possessionis quare habēt diuersa noīa ꝛ nō vocantur ambo vti possidetis dicit hic gl. in v̄bo vtrobi. ꝛ. d. l. j. ꝛ. l. j. C. vti possidetis. i glo. ꝛ l si. qꝛ imobilia ꝓprie possident̄ ꝛ ꝺnia fert̄ vti possidetis ita possideatis. vt dicit gl. i. l. ait p̄tor. §. j. ff. ꝺ re iudi. ꝛ dixi. ſ. in p̄cedēti. §. Sȝ mobilia improprie possident̄ cū nō possit dici l eis pedū positio. iō interdictū ꝓ eis nō pōt vocari vti possidetis. sȝ vocat̄ vtrobi qḋ est nomen compositum ex duobus corruptis. s. vtruȝ ꝛ vbi ſm gl. in. l. j. in si. C. vti possidetis. ꝛ ponat̄ vtrū pro apud ꝛ vbi pro queȝ. ꝛ ideo duob⁹ pariter ꝓbātib⁹ de possessione rei imobilis fert̄ ſnia apud quē res ē ita sit. lȝ alia fuerit opinio Bar. vt dixi. ſ. §. p̄rio. Et qñ duo possunt p̄tēdere possidere se reȝ mobilē. vt qꝛ dat̄ hoc interdictū eo ipso ꝙ qs cadit a possessione rei mobilis desinit possidere: vt. l. si rē mobilē. ff. de acq. pos. vide ꝑ Bar. in. d. l. j. ff. vtrobi. ℭ Et no. bn̄ ꝙ ſm glo. cuȝ mobilia nō ꝓprie possideant̄ inuadens possessionē rei mobilis alterius nō puniet̄ pena statuti imposita ꝯtra inuadētē possessionē alterius: cū statuta debeāt intelligi proprie. l. j. §. hec verba. ff. de neg. gest. cū simi. ſm Bar. in. l. j. ff. de acq. pos. alr̄ nō possent vsucapi res mobiles cū sine possessiōe vsucapio nō ꝓcedat. vt in regu. iur. sine possessione. li. vj. Nec obstat qḋ dicit glo. ꝙ vocat̄ possessio quasi pedū positio qꝛ illa est ethimologia vocabuli cui nō statur qñ nō ꝯcordat cum diffinitione. vt dixi. ſ. de tute. in p̄in. Itē attende ꝙ lȝ dent̄ interdicta tā in rebus imobilibus ꝙ̄ mobilib⁹ pro retinēda possessione. s. vti possidetis ꝛ vtrobi. tn̄ pro recuperāda possessione hn̄ dat̄ interdictū vnde vi pro re imobili. Sed pro recuperāda possessione rei mobilis nullū est iterdictū inuētū possessoriū recuperāde. qꝛ rei mobilis vilis ꝛ abiecta est possessio ſm glo. in. d. l. reȝ que nobis. Sed sunt ꝓdita alia remedia. de qbus ꝑ glo. in. l. manifestissimi. §. sed cū in secūda. C. de furtis. ꝛ ibi ꝑ Bar. i. d. l. rē que nobis. Scḋa dr̄ia erat olim inter ista duo interdicta vti possidetis ꝛ vtrobi. qꝛ in vti possidetis vincebat ille q possidebat tp̄e ꝓpositi interdicti etiā si vitiose ꝛ mala fide possidebat: dūmō non vi non clam nō p̄cario. Sed in vtrobi vincebat ille q possidebat rē ꝓ maiori parte illius anni ꝙ̄ aduersari⁹. vt si possedi duob⁹ mēsib⁹ ꝛ aduersarius vno mēse. i. maiori parte. ff. ꝺ ver. sig. Sed ista dr̄ia hodie remouet̄. qꝛ in vtroqȝ sufficit ꝙ actor possideat tp̄e litis ꝯtestate. vt hic in ver. hodie tn̄. ꝛ tempore turbationis. ſm Bar. in. l. j. §. si. iuxta si. ff. vti possíde. Quātum igit̄ ad differentiā mobiliū ꝛ imobiliū hec duo interdicta sunt difformia. Sed quātum ad cetera conueniunt ſm glo. j. in si. l. l. j. C. vti possidetis. Et ideo ea que dicta sunt. ſ. de interdic. vti posside. habēt locū l isto exceptis differētijs factis inter mobilia ꝛ imobilia. Et qualr̄ possidens equuȝ vel aliā rem mobilē vt possit agere hoc interdicto si turbat̄ in. d. re vt. d. res detineat̄. dic per Bar. in. d. l. j. ff. ꝺ vtrobi. ℭ Itē no. tex. ibi litis ꝯtestate tp̄e. ꝙ iudicia possessoria reqrunt litis ꝯtestationē. ideo ſnia lata sup eis ꝛ sup momentanea possessione ē diffinitiua. ſȝ Bar. in. l. ꝙ iussit. ff. de re iudi. ꝛ ꝑ glo. ꝛ Bar. in. l. j. C. si de momēta. posses. aga. lȝ gratian⁹ dixeit ꝙ est interlocutoria. ꝛ male. ij. q. vj. §. sunt quoqȝ ver. de possessiōe. ℭ Alius no. hic gl. magnā que exponit illa v̄ba. vi clā vel p̄cario. de qbus dixi. ſ. §. j. in q̄nto quesito.

Possidere.

ℭ Supra dixit ꝙ agens predictis duob⁹ interdictis dȝ possidere. alr̄ nō ꝯpetunt ei. Modo declarat qualr̄ ꝛ qñ dicat̄ qs possidere. ꝛ hoc vult. Pōt qs possidere ꝑ seip̄m ꝛ ꝑ alium vt colonum. inquilinū. depositariū. ꝛ cōmodatarium. qꝛ is possidet cuius noīe possidet̄. Itē pōt qs solo aīo possidere ꝛ possessionē iuris quesitā retinere nō aūt pōt solo aīo possessioneȝ querere. h. d. vsqȝ ad. §. recuperāde. ℭ No. igit̄ p̄io regulam. ꝙ ille possidet cuius noīe possidet̄. vt hic ꝛ. l. ꝙ meo. ff. de agr. pos. Et hȝ locū hec regula in possessiōe naturali ꝛ ciuili quā transfero in te si ego possidens naturalr̄ ꝛ ciuilr̄ cōstituo me tuo noīe possidere vel a te ꝯduco transfero in te illam ciuilē. l. quedā mulier. ff. de rei ven. Et idē si tibi vēdo vel in doīe. do aliquā reȝ cuius vsumfructuȝ mihi retineo. vt. l. quisqs. C. de dona. Et similr̄ in naturali tantū quaȝ retineo ꝑ colonū qꝛ si ꝯstituo me tuo noīe possidere ēt illa naturalis ꝑ colonū retenta exquo aīo animus tuus ꝛ meus concurrūt ꝛ l transferendo possessionē transfert̄ in te. Et si colonus dissentiat nolle possidere tuo noīe sed meo. vt in glo. singulari. l. j. §. nō aūt. in gl. in ver. retineo. in ver. sȝ iȝ. ff. de vi ꝛ vi arma. Nam eo ipso ꝙ cōstituo me tuo noīe possidere videor me ꝯstituere colonū tuū ꝛ si possideo ꝑ me ꝛ ꝯsequenter per colonū meū. ſm Bar. in. d. l. qḋ meo. Secus autē si animus meus ꝛ tuus nō ꝯcordant. vt qꝛ nō sponte trado sȝ expelloꝛ qꝛ tunc nec ꝑdam meā possessionē ciuilē quā meo aīo retineo per colonū nisi ꝛ ipse deijciat̄. l. grece. §. quibus ff. de acquiren. posses ꝛ no. in. d. §. nō autē. Quid autem si solam possessionē naturalē quam habeā per me ipsum constituo me noīe tuo possidere. An trāsferat̄ in te dicta naturalis. dic ꝙ sic. l. interdū. §. si. ꝛ ibi ꝑ Bart. ff. de acq. pos. ꝛ ideȝ incorporalib⁹ si sim in quasi possessiōe alicuius iurisdictiōis. ꝛ ꝯstituo me tuo noīe quasi possidere trāsfero in te hāc quasi possessiōem. ſm Bar. in. d. l. qḋ meo. ℭ Secūdo no. hic ꝯtācta glo. ꝙ colonus. inqlinus. depositarius. ꝛ ꝯmodatari⁹ sunt in possessiōe: ꝛ tn̄ nullo modo possident. s. naturalr̄ nec ciuiliter: sȝ dn̄s possidet ciuilr̄ ꝑ se ꝛ naturalr̄ mediante corpore coloni. Sunt igit̄ isti in possessiōe. i. in detētiōe. vt dicit glo. in. l. ij. §. j. ff. pro herede. sicut ꝛ missi in possessionē ex cā dāni infecti ꝛ legatoꝝ sunt in possessione. ꝛ tn̄ nō possident. ꝛ sic est possidere aliud in possessione esse: vt. l. sigs ante. ff. de acquir. pos. lȝ autē colonus nō possideat: tn̄ si ipse eijciat̄ de possessione ab alio. ego ꝑdo vtrāqȝ possessionē. vt no. glo. singu. in. d. §. nō aūt. ꝛ ꝑ Bar. in. d. §. ꝑegre. ꝛ. §. queqȝ. secus si si non deijciat̄ sed perdat vel delinquat: vt in. l. si. C. de acq. pos. Et qñ colonus recedit delinquēdi pos. cā qd ꝑdat dn̄s vide in. l. j. C. cōia de vsu. ꝛ ꝑ Bar. in. l. si de eo. §. j. ff. ꝺ acq. pos. ꝛ. ſ. ſ. tāgaȝ. ℭ Tertio no. ꝙ solo aīo nō querit̄ possessio. vt hic in ver. nec vlla. nā solus animus nō sufficit ad acquisitionē possessionis. vt hic. ꝛ. d. l. iij. ꝛ. l. quēadmodū. ff. ꝺ acq.

pos.⁊.l.l3.C.de acqui.pos.nisi interueniat actus corporeus ⁊ reqrit vtrūq3.s.aius ⁊ corporalis actus apphēsionis possessionis nec sufficit solus aius vel solus actus:vt.d.l.iij.in prin. Et ideo dicit q possessio per nos quērēda h3 plurimū facti q̄ iuris.nā reqrit factū ⁊ corporalis apphensio ɔcurrere aīo ⁊ ius nihil aliud facit nisi q2 assistit vel non resistit.de quo p glo.in.l.j.C.ne acq.pos.⁊ plene p Bar.hoc declarātez in.l.si is qui p emptore.ff.de vsucap. Quasi corporeus est qñ nō directo apphēdit possessio actu corporeo sed alio actu equiualēti.vt ē rei repñtatis assignatio.custodie appositio.clauiū traditio.alieno noīe cōstituta possessio.instrī traditio.⁊ vsufruct⁹retentio. In his eni casib⁹querit possessio sine vero ⁊ directo actu corporeo:vt no.in.l.iij.in prin.ff.de acq.pos.l3 in his casib⁹ interueniat vnus ex qnq3 sensib⁹corporis.de qbus in.l.si meo.§.si vēditorē.ff.eo.ti. Est ⁊ septimus casus.s.statio ⁊ stabilis ⁊ firma donatio.⁊ per ɔsuetudinē sine traditione acqsita possess.sm Inno.in.c.ex lrīs.de ɔsuetudine.dolus aūt animi hñ sufficit ad pdēdū possessionē etiā ɔsistēs in re.⁊ hoc si incipias ab aīo. Si aūt incipias a corpore tūc sola discessio corporalis nō facit pdere possessionē nisi sequat aius.vt hic.⁊.l.iij.§.in amittēda.ff.de acq.pos.⁊ ibi no. Solus eni3 aius possidētis p se naturalr ⁊ ciuiliter est sufficiēs ad retinēdū possessionē ciuilem ⁊ naturalē donec possidēs est in re vel ppe rē etiā per.xx.miliaria. Si aūt nō est in ɔspectu retinet ciuilis ⁊ pdit naturalis quā recuperat postea reuersus.vt in glo.magna.l.j.ff.de acq.pos. ⁊ si alius ingrediat possidēs perdit naturalē ⁊ ciuilē retinet donec vadēs ad recuperādū repellat vel suspicet se posse repelli.l.clam possidere.§.q ad nūdinas.ff.de acq pos. Sed qñ quis retinet ciuilē per se ⁊ naturalē.vt per colonū inqlinū ⁊ ceteros qui aliena nomine possidēt tūc si dñs deijciat de possessiōe fundi nō pdit naturalē quā h3 p colonū.nec ciuilem quā retinet per se:q2 illa sola ciuilis adheret naturali quā retinet p colonū tanq̄ nobilis.⁊ sic sibi ɔseruat. Sed si colon⁹ deijciat pdit vtraq3 si recedit animo deserēde possessionis.q2 tūc dñs pdit naturalē. Et si sit negligēs in ea recuperāda perdit ēt postea ciuilē.de quo p glo.in.l.j.C.cōia de vsu.⁊ per Bar.in.d.l.si de eo.§.j.ff.de acqui.pos. Quid aūt sit possessio ⁊ quotuplex sit:⁊ quo iure sit īroducta:qualiter acquirat:⁊ qualiter pdat.⁊ an possessio sit iuris vel factū dic per Bar.in.l.j.ff.de acquiren.possessio.

Recuperande. ¶ Dictū est.s.in.§.adipiscēde de interdictis adipiscēde possessiōis vt sunt quoꝝ bonoꝝ.quoꝝ legatoꝝ.interdictū saluianū.⁊ similia. Itē simil̄r dictu3 est de interdictis recupande possessiōis.in.§.retinende. vt sunt vti possidetis vtrobi.⁊ similia. Nūc vero tractat de interdictis recuperande possessiōis.vt est interdictū vñ vi ad recuperandū ēt possessionē si a deijciēte ex interuallo possiderit vi cla3 vel precario. Itē dat ɔstō sigo in tantā.q punit deijcientē in amissione rei pprie vel estimatiōe rei aliene p vim ablate. Item dat actio legis iulie de vi publica vel priuata.⁊ ēt appellatiōe armoꝝ fustes ⁊ lapides ɔtinent.h.d.i terminis ⁊ i summa vsq3 ad.§.tertia. Dant igit hec remedia ɔtra vi deijciētem aliū de possessiōe. Primū ē ptoriū.s.interdictū vnde vi pro possessione rerū imobiliū ⁊ñ secūdario ⁊ in ɔsequētia p mobilib⁹ ibi existētib⁹.ff.de vi ⁊ vi arma.l.j.§.illud vtiq3.⁊ hic in glo.j. Nō dat igit principaliter hoc interdictū p reb⁹ mobilibus.ideo non dat sigs violēter deijciat de naui vel vehiculo.l.j.§.sigs de naui.ff.de vi ⁊ vi arma. Sed lex iulia de vi bene dat etiā pro violēta possessione vl̄ expulsiōe de re mobili.l.iij.in.fi.ff.ad legem iul.de vi publi. Et hoc interdictū cōtinet iudiciu3 ciuile.s.p recuperāda possessiōe. Sz sequētia remedia sunt criminalia cōtra talē violētū.vt.l.sigs a se fundū.C.ad.leg.iuli.de vi.vbi glo.dicit q ɔdēnatio facta in hoc iudicio ciuili nō facit plena3 pbatōem in criminalib3 aliquelē psumptione3.de quo dic per Bar.in.l.ptor ait.§.hoc interdicto.ff.vi bonoꝝ rap. Secūdū remediū ē ibi in v. s3 in sacris remediū ɔstitutōis impialis sigs in tātā.C.vñ vi. que punit rem ppriam occupante3 in eius pditionē ⁊ occupātē alienā in eius restitutōe ⁊ estimatione.que ɔstitutio h3 locū tam pro rebus mobilibus q̄ imobilib⁹ ⁊ tā ɔtra dolose q̄ temere ⁊ sine dolo rapiētē.vt.s.vi bonoꝝ rap.§.q2 tñ.⁊ ibi dixi l3 plene nota.in.d.l.sigs in tātā. Tertiū remediū est ibi.que aūt legū iuliarū.s.l.iulia de vi publi.que punit violētiā inferētē cum armis in dportatiōe ⁊ omniū bonoꝝ publicatione.⁊.l.iulia de vi priuata que punit vi3 inferētē sine armis in relegatione ⁊ tertie partis publicatōe bonoꝝ:vt.j.de publi.iudi.§.itē lex iulia.de vi publi.⁊ ibi dicā.⁊.l.qm multa facinora.C.ad.l.iuliā de vi.⁊ no.p glo.in.l.de hoc iure.ff.de reg.iur. Hec aūt pena deportatiōis qñq3 imponi nō pōt ex defectu insule nō existētis intra iurisditionē iudicātis:vt no.glo.in.l.illicitas.§.q vniuersas.ff.de offi.presi.⁊ p Bar.in.l.relegatoꝝ.ff.de interdic.⁊ releg. Sicut nec pōt iudex mittere actorē in possessionē bonoꝝ ɔdēnati nō existētiū in sua iurisditione. Sed d3 pnūciare de mittēdo ⁊ ad ei⁹ lrās fiet missio p iudicē illius loci:vt no.gl.in.d.l.relegatoꝝ.⁊ latius p glo.in.l.cū vnus.§.is qui.ff.de bo.auc.iudi.pos. Itē qd̄ dicit de publicatiōe bonoꝝ l3 glo.in ver.vel aduersus.l.iij.ff.de iure fisci.⁊ in.l.ea sola.ff.de reg.iu.qd̄ hodie contingit vt hodie bona nō applicent fisco nisi deficiētib⁹ ascēdētibus ⁊ descēdētib⁹vsq3 ad tertiū gradū.vt auē.bona dānatoꝝ.C.de bo.dāna. Alia aūt q̄plura remedia ɔtra violētos introducta.vide p glo.magistralē.⁊ qd̄ ibi declarat p Bar.in.l.extat.ff.qd̄ metus cā.⁊ Roste.oēs ɔstitutōes inductas ɔtra violentos cōmētauit in fi.sui opis. ¶ Et no.q q̄uis a principio violētus nō habuerit arma:sed postea sumpsit vl̄ habuit.sed nō est vsus in deijciēdo tñ dicit vis illata cū armis. Itē nō reqrit q oēs violēti habeāt arma:sed sufficit q aliq habeāt vt dicat violētia ab eis illata cū armis.⁊ hec pbant in.l.iij.§.armis.ff.de vi ⁊ vi ar. ¶ Itē no.tex.ibi l3 is.q nō solum habēt locū pdicte pene si deijcio te violēter de possessione tua:sed etiā si deijcio te violēter de possessione mea quā p vim mihi primo abstuleras:vel clam vel pcario a me possidebas.q2 nō l3 mihi ius dicere.vt hic.⁊.l.siquis a me fundū.C.ad le.iul.de vi.⁊ hoc verū ē q nō l3 mihi ex interuallo sed incōtinēti bñ possu3 recuperare ⁊ vi3 vi repellere.l.iij.§.cū igit.⁊.l.qui possessione3.ff.de vi ⁊ vi ar.⁊ hic in glo. Et dr̄ incōtinenti infra multos vel paucos dies arbitrio iudicis ɔsiderata qualitate psonaꝝ ⁊ rei ex quo qs deiectus est.vt no.p glo.⁊ Bart.in.d.§.cū igit. Est ⁊ ista recuperatio incōtinēti facta tanti effectus vt nō videar deiect⁹a te ex quo incōtinenti recupero.⁊ ideo non desino pscribere quasi nō dicat interrupta pscriptio:cū res incōtinenti sit recuperata. Itē nec deiectus incidisse in ɔstōne3 sigs in tantā vt pdictū ius qd̄ habeas in re.q2 mea recuperatio absorbet tuā violentiā prius factā.⁊ sic tua violentia ⁊ spoliatio non habuit effectū ⁊ hoc l3 glo.vlti.in.l.pdicta.sigs a se.⁊ p gl.⁊ Bar.in.d.l.qui possessionē. Si aūt ex īteruallo recupero per vim deijciendo primū violentū l3 ego incida3 in penas iam dictas.tñ pro tua prima violētia agā ɔtra te ɔstōne sigs in tātā.⁊ potero te accusare criminalr ⁊ agere pro rebus predictis.de qbus qōnibus dic p Bar.in.d.l.qui possessionē. Et pdicta vba sunt qñ qs vult ppulsare iniuriā reale3. Si aūt personalē tunc dr̄ incōtinenti in ipso flagrāti crimine.vt l.qd̄ ait.ff.de adul.⁊ p glo.Cy.Bar.Bal.⁊ Saly.in.l.j.C.vñ vi.imo tunc nō debeo expectare me prius pcuti.vt l3 gl.in.d.l.j.C.vñ vi. Vnde aūt hoc interdictū sumpserit hoc nomen vnde vi.dic vt dicit glo.iij.q sumpsit denominatione3 a verbis ptoris que talia erant.vnde tu vi aliquē deiecisti te restituere cogam.l.j.ff.de vi ⁊ vi arma. Alia autem interdicta sunt noia donataria.vt interdictū ne quid in loco sacro.ne quid in flumine publico ⁊c̄. Et alia sumūt ab inuētore nomē:vt interdictū saluianū ⁊c̄.vt.s.eo.§.interdictū quoq3.facit.s.de actio.§.itē seruiana. ¶ Itē no.in.§.armoꝝ.q appellatiōe armoꝝ quicqd ē aptū ad nocēdu3.vt fustes ⁊ lapides

continentur

ptinent.vt hic ⁊.l.si pignore.§.furē.ibi deniq3 qđ nocēdi cā habet.ff.de fur.l.armoꝝ appellatio.ff.de ver.sig.⁊.l.iij.§ ar mis.ff.de vi ⁊ vi arma.⁊.j.de publi.iudi.§.telum.⁊ ibi dicā de dīa inter arma ⁊ tela. Secus si nō sit res apta nata ad no cēdū.vnde gladius ad scindēdū panē vl moderādū pēnas nō ꝯprehendit appellatōe armorū.vt est glo.singularis i.§. ꝓhibemus aūt.in auē.de armis. Simil'r nec vnus puus ba culus.fm By.in.d.l.iij.§.armis. Simil'r nec dentes dicunt arma.iō scidēs aliū nō punit pēa statuti de ꝑcutiēte aliquē cū armis.q2 nō sunt arma nata ad nocendu3.vt.l.cui dēs.ff. de ver.sig.alr si diceremꝰ eē arma nullus habēs dētes vnq̄ diceret inermis.⁊ hic ꝯsuluit Bar.⁊ Ang.hoc t3 in.l.iij.ff. de publi.iudi. Simil'r si q̄s ꝑcuteret aliquē cū vreco vini vi treo.vel amphora vini vel cū libro vel sacculo pecuniaꝝ nō punit pena statuti de ꝑcutiēte cū armis.q2 ille nō sunt prin cipalr apte ad nocēdū:sed ad aliā exactionē.fm Ange.in.l. armatos.ff.ad.l.iuli.de vi publi. Dicit tñ Jo.and.in cle.ne in agro.sup ver.arma.de statu mona.q̄ tenēs acervū lapidū super fenestrā dicit tenere arma. Secus si h3 gladiū ad co quinā vel mensam.⁊ glo.etiam ibi dicit q̄ statutū de armis non ferendis non cōprehendit venientē de foro. Adde que dicam.j.de publi.iudi.§.item lege iulia.de vi publica.

Tertia diuisio.

¶ Hic ponitur tertia diuisio interdictoꝝ.q̄ q̄dā sunt simplicia.quedā duplicia. Que diuisio verificat ⁊ exēplificat ex prima diuisione posita.s.in prin.in.§.sūma aūt. Nā3 ibi dictū fuit q̄ interdictoꝝ quedā sunt ꝓhibitoria.queda3 restitutoria.⁊ quedā exhibitoria. Modo dicit q̄ oīa restitu toria ⁊ exhibitoria sunt simplicia.q2 in eis vnꝰ est actor ⁊ al ter reus. Sed ꝓhibitoꝝ aliqua sunt simplicia.i.in q̄bus ap paret q̄s est actor ⁊ q̄s est reus.vt in interdictis ne qđ i loco sacro vel flumine publico fiat. Et aliqua duplicia in q̄bꝰ q̄li bet vtit partibꝰ actoris s3 declarat hanc tertiā diuisionē sub distinguēdo primū mēbru3 prime diuisionis posite.s.eo.§. sūma aūt.⁊.h.d. Interdicta simplicia sunt in q̄bꝰ apparet q̄s est actor ⁊ q̄s est reꝰ vt sunt oīa interdicta restitutoria ⁊ exhi bitoria ⁊ quedā ꝓhibitoria in q̄bꝰ apparet q̄s actor ⁊ q̄s reꝰ. vt interdictū ne qđ in sacro loco vel in publico ⁊ in flumine publico.⁊ similibus. Duplicia vero sunt interdicta ꝓhibito ria in q̄bus q̄libet sustinet ꝑtem actoris ⁊ rei.vt vti posside tis.⁊ vtrobi.h.d.vsq3 ad.§.de ordie. Ista igit duo interdi cta.s.vti possidetis ⁊ vtrobi sunt ꝓhibitoria.vt.s.eo.§.ꝓhi bitoria.ibi siue vel possidetis.⁊ sunt duplicia.⁊ vterq3 susti net ꝑtes actoris ⁊ rei.vt hic.⁊ sunt retinende possessionis.vt s.eo.§.retinende. Et simil'r aliqua interdicta recuperande ⁊ adipiscēde possessionis sunt duplicia.⁊ alio respectu.s.q2 cō tinet in se restitutōem ⁊ ademptionē.ff.eo.l.ij.in fi.vbi glo. exemplificat in interdicto ne vis fiat ei qđ dat ei qui iussus est mitti in possessionē ⁊ ꝓhibet.⁊ sic ē adipiscēde.⁊ postq̄ est missus ēt dat si deijciat.⁊ sic est recuperande. S3 By.⁊ Bar.improbāt hoc exemplū i.l.j.ff.ne vis fiat ei.q2 missus ex pmo decreto nō possidet:s3 sit in possessiōe.vt dixi.s.eo.§. in sūma. Ideo alij ponūt exemplū in interdicto de ꝑcario q naturalr possidet.l.⁊ h3.ff.de ꝑca.⁊ q2 denegat mihi restitu tionē ꝑcarij dicit me expoliare ciuili.l.si q̄s ꝯditiōis.C.loca. ideo dat mihi hoc interdictu3.qđ est hoc casu adipiscende possessionis naturalis ⁊ recuperande ciuilis.vt.d.l.ij.§.fi.ff. de interdic. Que aūt sunt interdicta exhibitoria ⁊ que resti tutoria.de q̄bus hic pmo loquit textus dictū est.s.eo.§.resti tutoria.⁊.§.exhibitoria.de q̄bus hic textus loquitur in ver.ꝓ hibitoriū.dictū ē.s.eo.§.ꝓhibitoria. Et de materia istoꝝ in terdictoꝝ dupliciū.s.vti possidetis ⁊ vtrobi.de q̄bus tertio loquitur hic tex.in ver.duplicia.dictū est plene.s.eo.§.retinē de. Et adde in textu ibi.s3 vnusq̄sq3.dic s3 tñ actoris ꝑtes su stinet qui pmꝰ ad iudiciū ꝓuocauit.ff.de iudi.l.in tribꝰ.⁊ si nō ꝯstat forte dirimit.vt ibi.⁊ dixi in.§.retinēde s3 vix ē q̄n possit ꝯstare nisi in casu quo iudex aduocaret ad se possessio nē.p.l.equissimū.ff.de vsufructu.quo casu iudex pōt eos fa

cere pariter iurare ⁊ pariter ēt ad ꝓbationes admittere.per l.inter coheredes.§.qui familie.ff.fami.her. Et si neuter ꝓ bat se possidere vel vterq3 pariter probat tenebitur res in manu iudicis.per.d.l.equissimum.donec alter eorum agat de proprietate.fm Joānem fabri.licet Barto.teneat aliter. vt dixi in.d.§.retinēde. Extra aūt duplicia iudicia qualr cō prehendat q̄s sit actor ⁊ q̄s reus glo.in.l.de pupillo.§.si.in ver.defensor in ver.vel tertio dicit q̄ d3 attendi q̄s possidet vt ille sit reus.non aūt qui ad iudiciū ꝓuocat.sed Bar.ibi dicit q̄ defendere sumit tripl'r s3 largissime.s.p oī eo q agit cām suam siue agēdo siue defendēdo.⁊ siue excipiēdo siue accusando.l.ij.C.de aboli. Scđo accipit large defendere.s. pro eo q possidet ⁊ suā possessionē vult defendere.⁊ iste di cit partes rei ⁊ defensores sustinere:vt in.d.gl.⁊.d.l.de pu pillo.§.q remissionē. Tertio accipit stricte pro eo q ad iudi ciū ꝓuocat.⁊ sumit regul'r:vt.d.l.in tribꝰ.ff.de iudi. Quid igit de exbānito ⁊ excōicato q nō possunt agere sed defen dere:vt in.c.intelleximus.de iudi.ꝯtra quos esset data snia ⁊ volunt eā reuocare.an admittent vt rei.an vero nō admit tant tāq̄ sint actores.dicūt q̄dā q̄ si veniūt principalr ad de fendēdū s3 in ꝯtriū ad rescindēdū sniam ⁊ tūc admittunt.l. si pupillus.§.i.ff.de priuile.credi.⁊ auē.ei qui.C.de bo.auc. iudi.possi. Aut principalr petunt rescindi vel possessionē re stitui:⁊ tūc dicunt actores ⁊ nō admittunt:vt.d.l.in tribus. de quo in spec.de ꝯuma.§.nūc dicamus.v.sed pone reus. Et adde singulare dictū Inno.q̄ vbi inhabilis vt excōica tus specialr citat ad iudiciū vt cōpareat si sua putauerit in teresse dicit reus necessariꝰ q admittit vbi aliter nō admitte ret si nō eēt facta specialis:s3 generalis citatio olim ꝯtradi cere volēti.ū hec ponit Inno.in.c.cū priorē.extra de excep.

De ordine.

¶ Hodie interdicta absq3 aliqua solēnitate ꝓponi pñt ⁊ ꝓ eis actio in factū vendicat sibi locū.h.d.vsq3 ad fi. Nō enim sunt in terdicta ꝓprie loquendo actiōes:s3 loco actionū habent ⁊ lato sumpto vocabulo appellatiōe actiōis continent.l.actio nes.v.o.ff.de ac.⁊ obli. ¶ Et no.q̄ sicut olim in actiōibꝰ in tentandis fiebat ea3 intētatio ⁊ ꝯcessio a pontificibꝰ q ꝑerāt populo cū certis solēnitatibus.vñ si q̄s cadebat a sillaba ca debat a toto:vt.l.ij.§.deinde.⁊.§.cunq3.ff.de orig.iur.⁊ ꝑ hoc appellat actio vulgaris formula.i.cū quada3 formula verboꝝ solēnitate ꝯcepta:vt.l.si seruus nauē.ff.de fur.ita in terdicta que ꝓponebant a ꝑtore erant cum certa solēnitate obseruanda:vt dicit hic glo.j.⁊.s.eo.ti.in prin.que solēnita tes tam in actionibus ciuilibꝰ q̄ ꝑtorijs ⁊ interdictis hodie sunt sublate. Ita q̄ hodie oīa iudicia remanent extraordina ria.i.extra antiquā solēnitatē rigorosam posita.⁊ ita tex.intel lige in.l.actio.ff.de nego.gest.⁊.l.ordo.ff.de publi.iudi.⁊.l. penul.⁊ fi.C.de iterdi.⁊.l.j.⁊.ij.C.de formu.⁊ tetigi.s.in ꝑn. huius tituli. Licet aūt verboꝝ solēnitates sint sublate:tñ iter dicta durāt etiā hodie.⁊ possunt simpliciter ꝓponi sine tota solēnitate.vt actio in factū loco ipsoꝝ. Et ita intelligit hic gl. istū tex.⁊ in.d.l.penul.C.eo. Et est tex.q̄ vtrunq3 ꝓponi pōt in.l.ꝑtor.§.nōnulli.ff.de ope.no.nūci. Itē debēt esse hodie libelli solēniter formati:vt not.glo.in.d.l.ordo.⁊ maxime in criminalis:vt.l.libelloꝝ.ff.de accusa.⁊ ꝯcludentes in actione ꝯpetenti.l.j.§.j.ff.si menso.fal.mo.dixe.⁊.c.examinata.extra de iudi.⁊ no.in.l.j.ff.de eden.s3 nomē actionis vt exprimat in libello:vt.c.dilecti.extra de iudi. Itē durāt etiā hodie pe ne ordinarie legibꝰ declarate.q2 i3 variat forma ⁊ ordo ꝓce dēdi.s.sine solēnitatibꝰ antiq̄s tñ durat ptās legis.vt notabi liter ꝓbat.l3 aliq voluerūt dicere q̄ oēs pene criminu3 sunt extraordinarie.p istū tex.s.allegatū.⁊ p.l.hodie.ff.de penis. S3 tu tene q̄ imo hodie durāt pene ordinarie a lege deter minate.nec sunt in arbitrio iudicis:s3 in ptāte ciuis:vt.l.j.§. finaūt.ff.ad turpil. S3 iudex ex cā bñ pōt augere vel minue re ēt si sit pena statutaria iuxta materiam.l.qđ ergo.§.pena grauior.ff.de his qui notā infa.⁊ ibi p Bar.⁊.l.si seuerior. C.eo.ti.⁊ ibi p Cy.⁊ Saly.⁊ qđ no.Inno.in.c.j.de ꝯsti.qui

dicit ex cā licitū est leges transgredi.pro quo dicto est tex.
a ptimus.in.l.sigs exbsdato.§.qui.ff.d iniu.sc.sta. ¶ Scdo
no.hic glo.magistralē de actiōe in factū qn̄ ⁊ in qb⁹ h3 locū.
⁊ que sit dr̄ia inter eam ⁊ pscriptis verbis ⁊ duas alias fuñ
les glo.vide vnā in rubrica.ff.de pscrip.ver.ac alias in.l.ex
placito.C.de rer̄ pmu.⁊ ibi p Cy.⁊ Saly.⁊ in spec.de acti.
⁊ peti.§.sequit̄.v̄.rursus.⁊ p Bar.l.l.j.ff.de pdi.ex lege.nā
differt a pscriptis verbis.q2 pscriptis verbis actio h3 locus
in tribus casibus.s.in ptractibus innolatis ⁊ in pactis incōti
nenti appositis.⁊ vbi dubitat̄ de noīe ptractus.vt dicit hic
glo. Sed actio in factū pcurrit cū ea in illis casib⁹.⁊ etiā h3
locū in plurib⁹ casibus.⁊ sic ē generalior ista. Nam in factū
sm glo.hic h3 quattuor genera.seu q̄tuor modis h3 locū.s.
in subsidiū legis aquilie.vel alterius legis specialis.⁊ p cri
minib⁹ edictis ⁊ iterdictis.⁊ vbicūq3 h3 locū actio pscriptis
verbis.⁊ generalr̄ vbi est equū actionē dari siue ex delicto
vel quasi vel ptractu vel quasi.sm glo.in.d.l.ex placito. Et
sic hoc casu dat̄ ex eq̄tate in specie sumpta.⁊ iō tunc.s.qn̄ in
genere dicit̄ nasci ex varijs figuris cāp.vt dicit tex.in.l.san-
cimus.§.j.C.de sacrosan.eccle.⁊.l.j.ff.de actio.⁊ obli.⁊.l.quo
ties.ff.de pscrip.ver.de quo dic lati⁹ p Bar.⁊ Saly.in.l.ā.
alle. Et similr̄ o.ād.a ē exceptio generalis ⁊ specialis:vt.d.l.
quotiēs.cu3 sua glo. ¶ Ultimo no.regulas interdictor̄ de
qb⁹ in.l.ij.ff.de interdic.⁊.l.lucerni.C.eo.inter quas ē hec re
gula.q interdicta sine antiqua solēnitate possunt hodie intē
tari.vel actio in factū p eis.vt.ā.dixi.vt dicit Jo.fa.q actio
in factū est vna sola q̄ sic dicit̄.q2 ex facto recitato equū est
eā dari.⁊ est sine noīe pprio.Sed pcludit̄ ex descēdit ex fa
cto variato:ideo dicitur descēdere ex varijs figuris cāp.q2
ex varijs factis ⁊ varijs medijs causatur.nō aūt ex vno solo
medio sibi attributo vt est attributū alijs actiōib⁹ noīatis.vt
exēpto locato ⁊ similibus.s.ex varijs edictis ⁊ interdictis ⁊
alijs diuersis casib⁹ dant̄.pro quo facit.ff.de dolo.l.non d3
ibi verbis tēperatis. Sic ⁊ pscriptis verbis dicit̄ q2 verba
pscribunt̄ ⁊ recitant̄ corā iudice.de quo p Saly.l.j alleg.l.
ex placito.Et similr̄ exceptio in factū dicit̄.l.ptra illud factū
narratū.de quo p Saly.in.l.nō vltra.C.de nō nume.pecu.

¶ De pena temere litigantium. Rubrica.

¶ Glosa continuat solum respectu actionum ex parte acto
ris. Sed dic generalius scilicet tractauit ta3 de actionibus
respectu actoris q̄ exceptionibus respectu rei vt sic de iudi
cialibus.ver̄ q2 vterq3 sepe temerarie ⁊ iniuste litigat:ideo
ponit hic triplicem penam eis iniunctam.

Tunc admonendi.

¶ Hic titulus diuidit̄ principaliter in
duas ptes.q2 pr̄io ponit temeritatē litigā
tiumseu temeraria ⁊ improba iudicia in
cuntiu3. Scdo oīum autē3 declarat quo
acta iudiciū sumat exordiū. Prima ps diuidit̄ in tres ptes.
q2 pr̄io ponit temeritatē litigantiū pena piurij. Secūda ibi
hoc aūt ponit in pena pecuniaria dānor̄ ⁊ expensar̄.Tertia
ibi ex quibusdā ponit pena infamie.⁊ principiū hoc imēdiā.
Temeritas litigantiū triplici pena coercet̄.s.piurij.pecunia
rie.⁊ infamie.prima pena ponit̄ actor ⁊ reus atq3 causar̄ pa
troni:qui oēs in pncipio litis debēt iurare de calūnia.l3 aūs
penas q̄q3 reus patiat̄ ex natura actiōis accidentalr̄ ⁊ pri-
mordialiter.h.d.vsq3 ad.§.hoc aūt. ¶ No.pr̄io ex pncipio
q p actiōes ⁊ magistratus pcauidendū est ne hoīes de faci
li ad litigandū pcedāt.Est enim materia litiū inquātū fieri
pōt resecanda.vt hic.⁊.l.pperādū.C.de iudi.⁊.l.quidā existi
mauerunt.ff.si cer.peta.⁊ eis litibus finis ⁊ terminus ponē
dus est.l.fratrū.C.de trāsac.⁊.l.litib⁹.C.d agric.⁊ cen.li.x.
Et hac rōne est statutū a iure ciuili.vt instātia iudicij finiat̄
triennio.vt.d.l.pperandū.adeo vt snīa lata post terminum
non teneat.⁊ ibi notat̄.nec etiā possit per pactū vel compro-
missum instātia principalis cause prorogari.vt ibi t3 Bar.
Instātia appellatiōis possit prorogari pacto expresso vel cō-
promisso.vt auc.si tamē.C.de tempo.appellatiōe.nisi iudex
ex causa precipiat in causa procedi pp̄ter eminēs periculū.
vt in causa damni infecti.electionis.vel matrimonij.vt i cle.
quādiu.de appellationi.⁊ ibi no.de iure autē canonico pn̄-
cipalis cā nullo finit̄ termino:vt in.c.venerabilis.de iudi.
sed cā appellatiōis interposite ante snīam vel post bene ter
minat̄ āno ⁊ ex cā biēnio sicut de iure ciuili.vt.in.c.cū sit ro
mana.de appellationi.que canonizat̄.ij.q.vj.auc.ei qui.Et
istud tēpus non pōt iudex breuiare.vt in regula iuris idul-
tū.li.vj.nisi in statuēdo terminū infra quē appellās se celeri⁹
representet corā iudice ad quem.vt.d.c.cu3 sit romana.vbi
glo.hoc examinat. ¶ Secūdo no.in v̄.ecce q pr̄ia pēa qua
punit̄ temere litigās:⁊ iustā causa3 litigādi nō habēs siue
sit actor siue reus est pēa periurij quā incurrit ex prestatiōe
iuramenti de calūnia quod prestare tenet̄ in exordio litis.
vt hic.⁊.l.ij.C.de iuramento calūnie.Et circa hoc iuramen
tum calūnie. Pr̄io quero quo iure fuit introductū. Rn̄det̄
q tam iure veteri.l.inter coheredes.§.qui familie.ff.fami.
herci.q̄ iure nouo.vt hic ⁊.d.l.j.C.eo. ¶ Secūdo q̄ro que
psone debeant iurare de calūnia.dic q iudex ipse nō iurat
in q̄libet cā:s3 iurat in pncipio officij p toto tpe sui officij.vt
in auc.iusiurādū.qd pstat̄ ab his coll.ij.que transumptiue
ponit̄.C.de iudi.auc.hodie. S3 actor ⁊ reus iurāt in quali
bet cā.vt.d.l.ij.⁊ actor nolens iurare cadit ab actiōe ⁊ reus
habet̄ pro pfesso.d.l.ij.§.q si actor.⁊ auc.pncipalis ⁊.c.si.d
iura.calū.Et similr̄ iurāt legitimi administratores vt tuto-
res:curatores:orphanotrophi ⁊ pater litigans in cā filij.d.l.
ij.§.qd obseruari.Et similr̄ pcurator d3 iurare de calūnia ⁊
ēt dn̄s:q2 iusm pcuratoris nō excusat dominū nisi dn̄s esset
ita absens ⁊ longiquus vt eius iuramētū haberi non posset
nisi pcurator haberet spāle mādatū a dn̄o ad iurādū de ca
lūnia in tali cā spāliter noīata ⁊ tūc iurat in anima3 domini.
vt.d.l.ij.§.finali aūt si affuerit.⁊ ibi per Bar.⁊.c.ij.⁊.iij.eo.ti.lib.
vj.Dicit tn̄ Inno.in.c.impatores.de iura.calū.q oēs q ha-
bēt administratiōem a lege vel a iudice iurāt de calūnia quā
tūcūq3 expedit sine spāli mādato.itē dicit in.c.si.eo.ti.q iu-
rans in animā alicuius d3 rn̄dere ⁊ iurare illud qd illi vide
bit̄:⁊ nō qd sibi.Et de isto iuramēto prestādo in animā al-
terius vide.xliij.dist.c.tibi dn̄o. vbi ponit̄ forma iuramenti
fidelitatis pstiti ppāe ab impatore.Et de hoc ēt iusto i alam
alterius vide per Inno.in.c.ad hec.de testi.⁊ similiter iurat
de calūnia in rem sua3 pcurator ⁊ defensor.de quo p Bar.
in.d.§.final aūt.l.ij.Et similiter piūcta psona agēs p piūcta iu-
rat de calūnia.de quo p Bar.in.d.§.final.l.ij.in pn̄n.Et si
militer iurāt patroni causar̄. vt hic.⁊.d.l.ij.⁊.l rē nō nouam
C.de iudi.vbi dr̄ q ēt si pcessu cause inuenerit aduocatus
iniustam cām seu litē ab ea recedere d3:l3 hodie de psuetu-
dine nō seruet̄ q aduocati iurēt.sm glo.hic.⁊.d.l.rē nō no-
uā.l3 Spec.tenea q psuetudine tolli nō pōt.in ti.de aduo.
§.j.ver.itē excipit̄.Et similr̄ clerici iurēt de licētia tn̄ epi vel
alterius sui supioris.vt in.c.j.de iura.calū. ¶ Tertio quero
in q̄bus causis iuret̄ de calūnia.dic q in causis ordinarijs ⁊
extraordinarijs ciuilib⁹ ⁊ spiritualib⁹:⁊ in cā nouiter icho
ata pr̄is pemptare in cā appellatōis q̄uis fuerit iuratū i pr̄ia.
de quo per Bar.in.d.l.ij.⁊.c.j.⁊.ij.eo.titu.lib.vj. ¶ Quar
to quero qn̄ iuret̄.dic q d3 iurari in exordio litis.l.in ipa li
tis pcestatio.vel incōtinēti post.sm glo.in.d.l.ij.⁊ hoc qn̄ p-
stat̄ iusm sup tota cā.Si aūt nō pstet̄ generale iusm super
tota cā pōt deferri pticulare iusm qn̄ petit̄ aliqd pduci sm
Bar.in.d.l.ij.⁊.c.j.eo.titu.lib.vj.Et ēt qn̄ est pstitū iusm ge
nerale pōt iudex deferre iusm malitie quātūcūq3 videbit ex
pedire:vt.c.si.§.in oib⁹ eo.titu.lib.vj. Et similr̄ in occurren
tibus ante litē pcestatā:⁊ sic ē generale iusm calūnie.vt no.in
l.j.C.eo.in ver.quicqd. ¶ Quito quero quo ordine iuret̄.
dic q pr̄io actor q̄ reus:vt.d.l.j.nec ob.iste tex.qui facit pr̄io
mētionē de iuramēto rei.⁊ hoc iō facit q2 rei solēt plus ca
calūniari q̄

lūniari ꝙ actores cū rei īterſit fugere.vt.l.inter ſtipulātē.§.ſ.
ff.de verbo.obli.Et in duplicib⁹ iudicijs iurat ꝑs qui ob
tinet vicem actoꝝ pro notatōe ſorte ꝓcedēti.l.in tribus.cum
ſeq.ff.ꝺ iudi.Et atēde ꝙ hoc iuſꝫ pōt omitti ſꝫ nō remitti:
vt no.in.d.l.ij.§.ſꝫ qꝛ veremur.ꝛ.c.j.eo.titu.lib.vj.niſi ſit re
miſſuꝫ a pꝛicipe cū clauſula derogatoria.ꝛ ſm Bart.l.d.§.
ſꝫ qꝛ.¶ Sexto quero que ſit forma huius iuramēti ſeu qd
ꝯtinere debeat.dic ꝙ iſꝫ plura capitula.vt hic in glo.que ca
pitula in his verſib⁹ ꝯtinent.Illud iuret ꝙ lis iuſta ſibi vr.
Et ſi queret veruꝫ nō inficiet.Nil ꝓmittet nec falſa ꝓba
tio det.Ut lis tardet dilatio nulla petet.Et qualr puniet
qui ſic iurauit ꝛ iurat.dic ꝙ puniet tā iure poli.vt.l.ij.C.de
iureiurādo.ꝛ hic in gl.ꝙ iure fori.vt.l.fi.C.de crimīe ſtellio.
vel arbitrio iudicis qñ petit crialr:puta ꝑꝑ dolū in aliū cō
miſſuꝫ in deijciēdo qñ dolus nō cadit i ſpāle nomē ꝯtract⁹:
alꝫ maleficij.ſm Ja.butrig.in.d.l.ij.licet Bar.alr dicat i.l.
de ꝑiurio.ff.de crie ſtelli.pro quo vide bonā gloſaꝫ in auē.
ſtecas.coll.j.que aliter intelligit dictā.l.ij.¶ Itē no.in ver.
aduerſus.ꝙ iuſm calūnie nō excuſat a pena tā accidētali ꝙ
pꝛimordialisque venit ex natura actōis itētate ſuꝑ ꝗ defert
iuſm lꝫ excuſet a pena ꝓſumpte calūnie cū nēo ꝓſumat ime
mor ſue ſalutis eterne.l.ſancimus.C.ad.l.iuliaꝫ repetū.Sꝫ
an excuſat ab expēſis.tenuit gl.i auē.de iudi.§.opꝫ.coll.vj.
ꝙ ſic.Sed docto.cōīter tenēt ꝯtrarium:qꝛ iuramentum ca
lūnie hū excuſat ab expēſis in qb⁹ qs veniret ꝯdēnādus rō
ne ꝓſumpte calūnie:vt.l.ij.§.ij.ff.de iureiur.ꝛ.l.ij.in pꝛin.ff.
ſi mulier.vē.no.in poſ.mit.Quia etiā in criminali fit ꝯdēna
tio expēſaꝝ.l.q crimē.C.q accu.nō poſ.ꝛ ibi plene p Saly.
ꝛ Bar.in.l.j.ff.ad turpil.ſed nō excuſat ab expēſis que ve
niūt rōne victorie temeritatis vel ꝯtumacie.de quo dic per
Bar.in.d.l.ꝓperādū.§.ſinaūt alterutra.C.de iudi.ꝛ.d.l.q
de crimine.Et iꝫ q non ꝓbat calūniari videat vt puniat de
ꝓſumpta calūnia.tꝫ glo.ꝛ Bar.l.l.athletas.§.calūniator.ff.
de his q no.infa.Illud ē veꝝ in criminali:ſed in ciuili ſoluꝫ
ꝯdēnat in expēſis.l.nō ignorat.cū ſua glo.C.de fruc.ꝛ lit.ex
pen.Itē etiā lꝫ ꝓſumat calūniari nō probās tn̄ nō ſimplr ꝛ
abſolute niſi appareant indicia ꝛ ꝓſumptōes calūnie:vt.l.j.
C.de calū.Itē ꝛ tertio iuramētū calūnie inducit ꝓſumptio
nē ꝙ nō calūniet.d.l.ij.§.ij.ff.de iureiuran.ꝛ vna ꝓſumptio
tollet aliā.l.diuus.ff.de in integ.reſti.ꝛ hoc voluit Saly.in
d.l.qui crimē.in vlti.q.¶ Querit hic Jo.fab.an calūniari
poſſit iudex imponēs aliā maiorē penā ꝙ hic dicat vel mi
norē.Et ꝯcludit ꝙ ex cā pōt iuxta materiā.l.qd ergo.§.pe
na grauior.ff.de his qui no.infa.ꝛ determino a mo.l.ij.ꝛ de
mino.l.auxiliū.§.in delictis.ꝛ de peni.l.iij.ꝛ.l.abſenteꝫ.§.fi.
Itē querit nūqd oīa capitula iuramēti de calūnia ſint ſpeci
ficanda.ꝛ reſpōdet ꝙ ſufficit iurare ſub genere ſub qua ge
neralitate oīa iſta capitula continent ſicut ſub generali iura
mēto fidelitatis:vt in.c.j.ꝺ noua forma fidelitatis.Et ſimilr
ſub clauſula iudicatū ſolui.ff.iudi.ſol.l.iudicatū ſolui.Con
trariū determinat Imo.ꝙ oīa ſunt ſpecificāda.p.§.fi.i auē.
de his q ingre.ad appel.coll.vj.vbi expſſe dicit ꝙ lꝫ iuratū
ſit de calūnia nihilominus iurādū eſt ꝙ nō dilationis cā pe
titur:qꝺ iuramētū nō preſtat ſi ſub generalitate hoc fuiſſet
cōtentū.qꝛ iuramētū ſuꝑ eodē nō eſt repetendū.vt ibi dicit
in fi.Preterea verba iuramēti de calūnia nō impoꝛtāt oēs
eius articulos cuꝫ fuerint additi a diuerſis partibus iuris:
ſi tamen in proceſſu contineatur vt tota die fit qꝺ fuit iura
tum de calumnia:nec aliud exprimatur:puto ꝙ nō vicietur
proceſſus.per.c.j.eo.ti.li.vj.Et quod no.in.l.ſciendum.de
ver.obli.niſi probaretur ꝙ fuit petitum ꝛ non preſtitum:qꝛ
pōt omitti:ſꝫ nō remitti expreſſe:vt.d.c.j.vel.forte ēt tūc nō
vitiaret ꝓceſſus cū iuſm nō ſit de ſubſtantia:vt.d.c.j.ꝛ im
putet ſibi qui nō appellauit.Itē querit per cuius tꝑis vba
dꝫ hoc iuſm ꝓſtari.dic ꝙ tam per vba pñtis tꝑis.l.inter co
heredes.§.familie.ff.fa.her.ꝙ ꝓteriti.l.ij.in pꝛin.C.de iura.
calū.vt ꝙ nō mouit nec mouebit calūnioſam litē.Et ēt per
vba futuri tꝑis in capitulis in qbus cōuenit:ꝛ nō promittet
vel dabit aliqd iudici vt falſa ſnīa det nō petet dilatiōes cā
differende litis.vt in auē.in iſto.ꝛ auē.principales.C.eo.

Hec autem omnia. ¶ Hic ponit ſe
cundā penā que
imponit temere ꝛ ꝓterue litigāti hoc dicit relecta pena ſo
lutionis decime ꝑtis litis que oliꝫ imponebat improbe liti
gantib:hodie cōdēnat in dānis ꝛ expenſis.h.d.vſqꝫ ad.§.ex
quibuſdaꝫ.Patet igit ex iſto tex.cōiuncta glo.ꝙ olim ante
iſtō iuſm ꝺ calūnia erat introducta qdā actio ad petēdū de
cimā ꝑteꝫ litis ab eo qui repertus fuerat calūniari ꝛ iꝑrobe
litigaſſe.quā actionē hic impator remouet:ꝛ ſolū in expēſis
ꝛ dānis ꝯdēnat.Poſt hoc aūt ſtatutū ſuꝑuenit ius nouiſſi
muꝫ aucenticoꝝ ꝛ viſum fuit impatori ad repꝛimēdū iꝑro
be litigātes.Quia hec pena decime ꝑtis litis fuiſſet bona re
nouauit eā lꝫ nō iure actiōis vt oliꝫ:ſꝫ officio iudicis ſtatuē
do ꝙ actor tnꝙ recipiat libellus ſuus a iudice ꝑſo ꝓſtet
ſatiſdationē:ꝙ ſi apparebit eū iniuſte mouiſſe litē ſoluit reo
nole ſumptū expenſaꝝ decimā ꝑteꝫ litis.vt auē.generalr.C.
de epi.ꝛ cle.ꝛ in coꝛꝑe vñ ſumit.ſ.in.§.excludēdas.de litig.
col.viij.Itē ēt ſtatuit impator ꝙ actor poſt receptū libelluꝫ
a iudice anteꝙ tradat reo det aliā cautionē que tamen nō
tranſcēdet.xxxvj.aureos.videlꝫ ꝙ ꝯteſtabit litē infra duos
mēſes:alr reſtituet reo in duplū oē dānū ꝙ incurreret.vt in
auē.libelloꝝ.C.lit.ꝯteſta.ꝛ in coꝛꝑe vñ ſumit.Unde vero
iſte cautiōes de ꝯſuetudine nō ꝓſtant ab actore.vt dicit gl.
ſ.ꝺ ſatiſda.§.ſꝫ hodie.glo.nulla.in fi.iij.q.iij.c.libellū.vbi ē
canonizata.d.auē.libellū.ꝛ ꝺ hoc dixi in.d.§.ſꝫ hodie.ꝓſtat
eꝫ actor ſolū actiōes ꝺ qb⁹ i.d.§.ſꝫ hodie remāet igit ꝙ actor
ſuccūbēs i cā ꝯdēnat in expēſis ꝗ materia expenſaꝝ eſt ma
gna:longa ꝛ quotidiana.de ꝗ vide in ſpec.de expēſis litis.ꝑ
to.ꝛ p Cy.Sal.ꝛ Bal.i.l.ꝓperādū.§.ſinaūt alterutra.C.ꝺ
iudi.ꝛ p gl.ꝛ canoniſtas.de dolo ꝛ ꝯtumacia.c.finē litibus.
ꝛ.ij.q.j.in pꝛimis.ꝛ per Jo.andr.in.c.ſtatutum.§.in his.Tu
aūt pro inductiōe materie oīb⁹ recolectis hāc breuē ſumulā
reportabis ꝙ ſex de cauſis petunt expenſe litis.Pꝛio rōne
temeritatis.vt.l.eū qui temere.ff.de iudi.Secūdo rōne pro
telationis ꝛ ſubterfugij ſeu retardatiōis proceſſus.l.nō igno
rat.C.de fruc.ꝛ litis expenſis.Tertio rōne emēdationis vel
mutationis libelli.in.l.edita.C.de edēdo.Quarto rōne re
nūdatiōis litis.vt.l.poſtꝙ liti.C.de pac.Quito rōne ꝯtuma
cie.vt.l.ſancim⁹.C.de iudi.Sexto rōne victorie.vt.l.ꝓperā
dū.§.ſinaūt alterutra.C.de iudi.Rōne temeritatis ꝯdēnetur
quis in expēſis factis ab aduerſario tā in lite ꝙ in viaticis ꝛ
ceteris dānis vt ſi feci citari ticiū in genere cū plures eſſent
ticij ꝛ ꝯparuit ille quē non vocabā.vt.d.l.eū queꝫ temere.ꝛ
ibi glo.ff.de iudi.Itē ſi feci citari aliquē corā iudice incōpe
tēti qꝛ tūc eū ſit in culpa ſui damni nō habet rō expenſaꝝ.vt
dicit Bar.in.d.l.eū quē.Et idē ſi loco vel tꝑe incōpetēti:qꝛ
tūc cuꝫ ſit in culpa ſui dāni non habet rō expēſaꝝ.vt.d.l.eū
qui in ius vocari nō debuit.ꝛ per totū.ff.de in ius vocādo.
Itē ſi actor poſt ꝯparationē rei nō ꝯparet hꝫ libellū paratū:
ſꝫ petit dilatōm ad ꝓducēduꝫ ſcdm in.l.j.C.de dila.Itē ſi
qs poſt apturā teſtamēti vidit ſe nō habere ius ꝛ tn̄ ꝓſecut⁹
eſt in lite.ſm Bar.in.l.ſi qs inficiatus.ff.depo.ꝛ.d.§.ſinaūt
alterutra.Et ſic pꝫ ꝙ temere vocare in ius dr q nullā iuſtaꝫ
cām erroris habuerit in ſic vocādo.ꝛ hoc vult glo.i.d.l.euꝫ
quē.Si aūt habuit iuſtā cām erroris tūc ex iuſta cā abſolui
tur ab expēſis.l.j.§.j.ff.de ſepa.ꝛ.l.q ſolidū.§.etiā.de leg.ij.
Et iuſtior cā erroris querit in actore ꝙ in reo vt abſoluat
ab expēſis.ar.l.qui alterius.ff.de reg.iur.ſm Bar.l.d.l.eū
quē.In ꝓdictis igit caſib⁹ ꝛ alijs vbi qs temerarie litigat ſi
ue actor ſiue reus.vt hic in pꝛin.eo.tit.Niſi doceat de iuſta
cā erroris ꝛ ꝓbabilis ignorātie ꝯdēnat aduerſario in expē
ſis itineris ꝛ litis expēſis.lꝫ alijs caſib⁹ loquant.Itē ꝛ in ex
pēſis cibarioꝝ ſi aduerſarius ꝯſueuit ſe paſcere ex arte ſua
a qua oportuit euꝫ mō vacare.l.ſed ꝛ ſi hereditas.§.j.ff.ad
exhibē.Et multo magis ꝯdēnat qs ad oīa iſta ſi nō temera
rie ſed p calūniā litigaſſet:vt.d.l.nō ignorat.ꝛ in iſto tex.qui

Nota differentiaz inter temeritatē ⁊ calumniam.

pōt loqui tam in temeraria.in pricipio titu.ibi ꝙ temeritas agētiuz:ꝗ in calūniatē.vt in ver.hec aūt oīa. Est.n.dīa īter temeritatē ⁊ calūniā:qꝛ calūniator scienter facit qḋ nō oꝫ.l.j.§.per calūniaz aucē.ff.si mulier.ven.no.in pos.⁊.l.j.§.queri.ff.ad turpi.⁊ vtrobiqꝫ per Bar. Sed temerarie qs agit ꝗ nō ex certa scīa ⁊ dolose agit:sꝫ ex quadā inaduertētia ⁊ pcipitatōe ⁊ quasi subito furore nō aduertēs an bene ⁊ licite faciat vel nō.vt.d.§.queri pōt.⁊.l.j.§.penul.de separa. Prouenit igit̃ temeritas ex modica diligētia ⁊ modica aduertētia ignorāter adhibita.sꝫ calūnia ex certa scīa.vt dictis iuribus.pro quo vide Bar.in.l.pperādū.§.sinaūt alterutre.C.de iudi.⁊ in dictis expēsis ex temeritate in causis poterit iudex ante sniam diffinitiuā ꝯdēnare.fm Bar.in.d.l.eū quez temere.Et in Spec.ḋ expēsis §.iuxta ver.sunt aūt.vbi spec.enumerat triginta casus in qbus fit ꝯdēnatio expensaꝝ añ litē ꝯtestatā. Rōne ꝯtumacie petunt̃ expēse nō solū litis sꝫ ēt ceteroꝝ damnoꝝ.l.sancimus.C.de iudi.sꝫ rōne victorie veniūt solū expēse litis ⁊ nō cetera dāna.vt.d.§.sinaūt alterutra.Et est rō diuersitatis:qꝛ iste qui veniūt ex ꝯtumacia veniūt ex edicto.vñ grauiꝰ punit̃ ꝯtumax.fm Bal.in.d.l.sancimus.⁊ hoc hꝫ locū siue ꝯtumax fuerit:qꝛ nūꝗ̄ venit vl venit:sꝫ recessit vel rñdere noluit.fm Saly.i.d.l.sancimꝰ.siue cōtumax quis fuerit actor siue reꝰ.nam post cōmissam cōtumaciaz nō audit̃ nisi refectis expēsis.Et dic de istis expēsis ratione contumacie.in.d.l.sancimꝰ.⁊ auc.ibi posita.⁊ p Cy.Bal.⁊ Saly.qui ibi ponit de hoc vltra viginti questiōes.⁊ vide glosam in.d.c.finē litibus.de dolo ⁊ cōtumatia.Et hec condemnatio expēsarū pōt fieri īmediate post cōtumatiam cōmissam ⁊ etiā post ea quādocūqꝫ ante sniaz ⁊ cū ipsa snia ex officio iudicis.fm Inno.in.c.sepe ꝯtingit.de app. Rōne retardati pcessus ꝯdēnat̃ qs ī expensis.vt si actor ꝯdēnatus īpetrauit rescriptū post litē ꝯtestatā cā ptrahēdi iudiciū corā lōginquo iudice corā quo nō pbauit:vel distulit vel ꝯtumaciter se absentauit:nam cōdēnat̃ in expēsis itineris ⁊ ceteris damnis.l.non ignorat.C.de fruct.⁊ litis expēsis.⁊ de tali frustrāte ⁊ differēte loquit̃ etiā auc.qḋ fieri.C.de dila. Et idē si qs opponit exceptiōes friuolas pp quas diu fuerit actitatū iudiciū ⁊ ꝙ tādē succubuit vel sup aliquo emergēti vel incidēti fuit lata interlocutoria ꝯtra eū ante vel post litis ꝯtesta.fm Bar.in.d.l.sancimus.C.de iudi.⁊ p glo.in.d.c.finē litibus.⁊ qḋ no.C.de iudi.l.j.Et idē si qs frustra appellauerit p quā appellationē negociū pductū est extra terminos ifra quos debebat terminari.l.intra vtile.de mino.⁊.c.cū appellationibus friuolis.extra de appel.li.vj.Vel cū qs est ꝯfessus postea appellat cā differēdi solutionē forte dicēs se emisse.vt in gl.l.abstinēdū.C.quoꝝ appel.pōt eniz ꝯfessus appellare.vt lꝫ glo.in.l.creditor.§.q iussus.ff.de appel.sꝫ ꝯfessus ⁊ cōuictus nō appellet.l.ij.C.quoꝝ appel.vt cū qs ex ꝯtradictiōibus ⁊ subterfugijs ⁊ dilationibꝰ maioribus debito datis aduersario impeditus ē pbare accusationē suā infra terminū vt.l.si cū ipse.ff.ḋ excu.tu. Nō eni solū his casibꝰ taliter protelās ꝯdēnat̃ in expēsis:vt.d.l.nō ignorat.cū simi.sed etiā ē iusta cā vt admittat̃ aduersarius sic frustratꝰ.Post hoc ad pbādū de iure suo:vt.d.l.si cū ipse.Rōne emēdationis vel mutatōis libelli.s.mutatōis facte infra tps infra qḋ fieri pōt fm materiā.l.edita.C.de edē.⁊ plene dixi.s.ḋ actio.§.si minus.⁊.§.si.ꝯdēnat̃ emēdās vel mutās in expēsis vt ibi.vbi enim mutat detrahēdo tenet̃ reficere expēsas pcuratoris ⁊ aduocatoris ⁊ alias quas fecit reus in deliberādo quas nō fecisset si nō petisset plus sed solū petisset debitū:qꝛ pp plus petitū licuit negare sibi totū.vt dicit glo.in.c.ij.de ꝯfes.li.vj.⁊.c.pꝫsentiū.de testi.co.li. Et simili vbi mutat addēdo in re vel accessorijs vel qualitate vel cā pp que opꝫ reū nouā deliberationez facere.⁊ sic nō pōt eē instructus ex pria.alis aūt vbi posset eē instructus ex prima:vel eēt facta emēdatio vel mutatio anteꝗ̄ reus eēt ꝯuētus vel eēt minor:vel mulier vel rusticus emēdās cessat refectio expēsaꝝ.fm glo.in.d.l.edita.⁊ ibi p Saly. Ratione renūciatōis litis ꝯdēnat̃ aliqs i expēsis:vt si renūciet liti videt̃ etiam renūciare cause:vt.l.postꝗ̄ liti.C.de pac.per quā renūciationē ⁊ desistentiā oꝫ ꝯdēnari in expensis:vt.l.destitisse.ff.ḋ iudi.Et per Saly.in.l.postꝗ̄ qꝛ conscientia male litis more creditur renūciare:vt.d.l.destitisse.⁊.c.tuas.de simo.in si.Item vbi quis intentauit primum petitoriū deinde illi renunciauit expresse vel tacite vt intētet possessoriū tūc eniz oꝫ ꝯdēnari in expēsis.fm Bar.in.l.naturalr.§.nihil cōe.ff.de aegr.pos.⁊ in Spec.de expē.§.j.ver.ꝙ si suspenso petitorio.Et intellige qḋ tacite intelligitur renūciare petitorio prius intentato qñ ista duo iudicia nō ꝯpatiunt̃ ad inuicē seu nō pñt simul intētari.ꝙ quū sit dic plene p Bar.in.d.l.nihil cōe.⁊ p Cy.⁊ Saly.in.l.ordinarij.C.de rei ven.Quādo aūt se ꝯpatiunt̃ tunc lꝫ intentet vnuz post aliud nō vr̃ primo intentato renūciare.ideo tūc nō ꝯdēnat̃ in expensis.fm Bar.in.d.§.nihil cōe.Et idē lꝫ Jo.an.in.c.cū sup.de cā pos.⁊ pprie. Idem videmus ꝙ lꝫ expiret petitoriū iudiciū vt qꝛ res petita deueniet ad actorē.l.sinaūt §.j.ff.de rei vē.vel res petita pereat post litē contestatā sine mora ⁊ culpa possessoris:vt.l.itē si verberatuz.§.si.ff.de rei ven.Tñ fert̃ snia pp accessiōes ⁊ fructus ⁊ partus ⁊ stipulationē de euictiōe ad preciū rei ⁊ expensas factas.l.vtiqꝫ.eo.ti.⁊ p Bar.in.d.§.nihil cōe.in quarta lectura. Rōne victorie fit ꝯdēnatio expensaꝝ.Et hec est regula.ꝙ victus victori ꝯdēnat̃ in expensis.l.pperandū.§.sinaūt alterutra.C.de iudi.⁊.l.oēs.in si.§.de epis.⁊ cle.⁊ in auc.de iudi.§.opꝫ coll.vj.⁊ in.c.calūniā.de penis.Fallit pp ꝯtumaciā se absentantis post litis ꝯtestationem pro quo pōt ferri snia si liquet de cā:sꝫ tñ ꝯdēnat̃ in expensis:⁊ sic erit casus in quo victor cōdemnat̃ in expēsis.vt.d.l.pperādū.§.sinaūt ex gestis.Lꝫ secꝰ sit qñ actor vel reꝰ ē contumax ⁊ nō ē legitime citatꝰ.qꝛ lꝫ liqueat de causa tamen nō tenet snia p tali absente non legitime citato lata.vt lꝫ gl.⁊ Bar.in.l.ea q.C.quomodo ⁊ ꝗ̄ do iudex.licet glo.teneat cōtrariū ⁊ non bene.in dicta.l.properādum.§.sinautē reus.super ver.omnē.Item fallit ex iusta causa ignorātie:vt qꝛ successerit in ius alterius.⁊ sic ē pbabilis ignorātia in facto alieno.l.q in alteriꝰ.ff.de reg.iu.vl ex iusta cā litigādi.l.q solidū.§.etiā.ff.ḋ le.ij. Et ideo q obtinuit snia in cā principali habet iustam causam prosequendi in cā appellatiōis.Et ideo sꝫ succūbat in cā appellatiōis nō ꝯdēnat̃ in expēsis:vt no.glo.in.l.naturalr.§.sinaūt non rite.de re.cre.qḋ limitat ibi Bar.si succūbat ex nouis probationibꝰ.secus si ex eisdē.fm Jo.and.in reg.iur.ignorātia.li.vj.⁊ Inno.in.c.si litibus.extra de dolo ⁊ cōtu.Et simili pp varietatē opinionū excusat̃ qs ab expēsis factis.vt in spec.de expēsis.§.nūc videdū.⁊ fuit opinio Petri de saxonia.sicut ex varietate opinionis insurgit iusta cā appellandi a sniavt no.Bar.in.l.j.ff.nil no.⁊.l.cū platis.ff.ḋ re iudi.Et intellige ꝙ iusta cā litigādi excusat ab expensis q veniūt officio iudicis:vt.d.§.sinaūt alterutra.sꝫ ab his q veniūt iure pmissiōis nō excusat̃:vt no.glo.l.d.auc.de iudi.§.opꝫ.in.ṽ.solo.iuxta si.vel actiōe ex testōr:vt no.glo.i.l.mulier.§.si rē.de leg.iij.vl etiā ex dispositiōe testamēti:qꝛ succūbens in lite ꝯdēnat̃ in expensis nō extante iusta cā litigādi.vt p Bar.in.d.§.si rē.Et nō solū vnus litigantiū sꝫ qñqꝫ vterꝗ̄ hꝫ iustā cām litigādi:⁊ tunc vterqꝫ absoluit̃ ab expēsis.vt ī auc nouo iure.C.de iudi.⁊ ibi p Bar.⁊ Saly.⁊ oꝫ hec iusta cā pp quā fit absolutio ab expensis exprimi in snia.vt ibi p Saly.Et fiunt legitime expēse in qbus oꝫ fieri ꝯdēnatio ⁊ que taxari debēt per iudicē anteꝗ̄ iuret̃ p partē.fm qḋ iusm oꝫ iudex cōdēnare:⁊ si ꝯdēnaret in minus nō teneret snia.fm Saly.in.d.auc.nouo iure.dic ꝙ sunt ille que solite sunt fieri:vt.d.l.properādū.§.⁊ si quidē.⁊ ibi no.Bar.nō tñ sufficit ꝙ qs dicat se tm̄ expēdisse:⁊ ꝙ tm̄ expendisset bonus vir nisi pbet quātuz expēdit.p.l.excellētia.C.de mili.āno.li.xij.⁊ p Bar.l.q sub ꝯditiōe.ff.de ꝯdi.inde.Et adde ꝙ qñ dicte expēse sunt petite tunc iudex tenet̃ ꝯdēnare in eis nisi iusta cā excusetur alis si nō ꝯdēnat tenet̃ resarcire de suo.vt.d.§.sinaūt alterutra.si aūt nō sunt in libello petite iudex pōt ꝯdēnare si vult

sed non

sz nõ artat.vt ibi p Bart.r Saly.vbi vide multas qõnes de ista materia.Et no.q rõne victorie vẽiãt solũ expẽse litis r nõ ceterorũ dãnorũ lz sec⁹ rõne ɔtumacie.vt tz glo.j.l si.l.l. sancimus.in fi.C.de iudi.r dixi.ĩ.co.in.v.rõne cõtumacie.

Ex quibusdam.

¶ Hic ponit̃ tertia pena que imponit̃ temere r ɔtrarie litigãtib;:qr damnatus efficit̃ infamis nõ tñ semp sz in qbusdã iudicijs.vt hic dicit.r hoc intendit.Ex maleficio damnatus ẽ factus infamis:vt est in actõe vi bonorũ rap.iniuriarũ.r de dolo.Itẽ ex ɔtractu dãnatus q̃nq; infamat̃ vt ẽ in directa actõe tutele.mãdati.depositi. r pro socio.hoc dicẽ vsq; ad.§.oĩum.Et pro euidẽtia collectis dictis Saly.in.l.fi.ff.co.r Dy.i reg.in.li.vj. Premitte q duplex ẽ infamia.s.iuris r facti.Infamia iuris irrogat̃ tripl̃r.s.ipso iure.vl̃ ipso facto qð idẽ ẽ.vt no.glo.in.l.j.§.cũ.ff.de infa.Et p sniam ex genere pene.vt no.glo.ff.co.l.ictus.r.C.co.l.si.ipso iure seu fcõ infamat̃ qs infamia iuris eo ipso q aliqs facit aliqð factũ a lege ɔhibitũ pp qð lex declarat talẽ facientẽ infamẽ. vt not.d.§.qui caz.vt in misso ab exercitu ignominie causa. vt.l.j.ff.co.Itẽ in faciẽte artẽ ludicrã.i.spectaculũ sui corporis gratia lucri vel ɔmilj:vt sunt ioculatores.vt dicit gl.i.l.ij. §.scena.ff.de infa.Itẽ in locãte operas suas ad pugnãdũ cuz bestijs.vt.l.j.§.bestias.ff.de postu.itẽ in faciẽte lenociniũ.l. athletas.§.ait ɔtor.ff.co.Itẽ in muliere nubẽte infra tẽpora luctus r in ducente eã r in eo in cuius est ptãte hoc faciẽte: lz hodie hoc sit correctũ p dictũ apostoli.vt.l.in genere.cum tribus legib⁹ sequẽtib⁹.ff.co.r ibi glo.r per Bar.in.l.liberorũ §.põponius.ff.co.Itẽ in eo qui eodẽ tpe bina spõsalia etiã binas nuptias ɔtraxit.vt.l.j.in fi.ff.co.Itẽ in ea que deprehensa est in adulterio.vt.l.epistolã.§.qui in adulterio.ff.de ritu nup.Itẽ in eo qui passus ẽ muliebria in corpe suo.l.j. §.remouet.ff.de postul. Item in exercẽte vsuras vltra legitimũ modũ.C.eo.l.improbũ in his.n.casib⁹ lex notat factuz solũ eo ipso q qs incidat in tale factũ fit infamis etiã si illud factũ nõ teneat.vt.l.qd ergo.§.cũ aũt.ff.co.Et ẽt licz faciens sit absolutus per sniaz iudicis.vt.d.§.qui i adulterio. Per sniam iudicis infamat̃ quis infamia iuris qui ɔdẽnatur de crimine publici iudicij de qbus criminib⁹ publicis tractat̃ infra de publicis iudicijs.p totũ r hoc pbat̃ i.l.infamẽ.ff.de publicis iudi.Sz dãnat⁹ de crie ɔuato de qb⁹ ɔuatis criminib⁹ tractat̃.ff.de ɔuatis delic.p totũ libz.Ita demũ infamatur qs infamia iuris si sit dãnatus crialr̃ vel pact⁹ de eo crie ex quo si eẽt dãnat⁹ ciuilr̃ in illo crie esset infamis.vt ɔbatur hic.r.d.l.infamẽ.vt est in quattuor delictis priuatis hic enumeratis.s.furti.vi.bonorũ raptorũ.iniuriarũ.r de dolo.in quibus ɔdẽnatus ciuiliter.i.ad penam sibi applicandam siue criminalr̃ applicãdã fisco vel infligẽdã in corpus ẽ infamis vt.d.l.infamẽ.r.l.athletas.§.fi.ff.co.r no.l.c.cũ te.de re iudi. In istis igit̃ criminib⁹ publicis r priuatis in qb⁹ irrogat̃ infamia ex snia dz solũ attẽdi an sit dãnat⁹ nõ aũt attẽdit̃ ipm factũ:nã lz qs nõ cõmiserit factũ si tñ sit dãnatus de furto ẽ infamis.d.l.athletas.§.calũniator.r ibi gl.ff.co. Et ideo fur deɔhẽsus cũ re r palã tñ restituẽs nõ ẽ infamis nisi dãnet̃. vt tz glo.in.l.qm.ff.de infa. Itẽ cũ qs dãnat̃ in quattuor cõtractib⁹ vel quasi hic expssis.s.mandati depo.tute.r p socio est infamis.de qbus ɔtractib⁹ dicã infra in scðo notabili.Et idẽ dicit glo.l.fi.C.co.de oĩ eo qð est in peccato mortali potius ẽ infamis.Ex genere pene famat̃ qs infamia iuris ɔcedẽte cã famosa vera de cuius veritate tũc vel ex post apparet que in dubio ɔsumit̃ vera nisi ɔtrariuz doceat̃ vt vult glo.in.l.multũ.C.co.r ibi p Saly.vt in eo q est deprehẽsus in facinore vel cuius facinus est notoriũ q sine alia snia diffinitiua est puniẽdus r sine ordinario iudice passus ẽ a iudice fustigari vel torqueri in penã delicti. Nã si illud gen⁹ pene imponat̃ ex cã famosa r ex qua ɔdẽnatus vel pactus infamaret̃.vt furti.iniuriarũ.vi bonorũ raptorũ.r de dolo.vt hic. r.l.athletas.§.fi.ff.co.tũc talis pene impositio simul cũ veritate cause famose ɔcedẽtis infamat:vt.l.ictus fustiũ.cuz sua glo.ff.co.r.l.fustibus.C.co.Si aũt nõ ɔcedat cã famosa vera tũc sola pene impositio seu talis corporalis executio sine cause cognitiõe facta nõ infamat:vt.d.l.nulla.C.eo.r hoc nisi imponeret̃ pena mortis r tũc ex sola snia infamat̃ dãnat⁹ r seruus pene efficit̃ nec exprimit̃ genus criminis.l.quo ad statũ.r ibi Bar.ff.de penis.lz secus in dãnato ad mortẽ qui supuixit q efficit̃ seruus pene.in auẽ.sz hodie.C.de dona. inter vi.r vxo.de quo p Bar.in.l.qui.ff.de pe.r.l.eius qui. §.si cal.de testa. Patet igit̃ qd in istis penis extraordinarie ĩpositis sine iudiciario ordine vt ẽ in leuib⁹ criminib⁹:vt.l. leuia.ff.de accu.r ibi p Bar. Ad vidẽdũ an taliter punitus sit infamis dz solũ attẽdi an cã pp quã imposita est pena est talis in qua dãnatus vel pactus efficeret̃ infamis vel nõ.vt vult tex.r glo.in.d.l.ictus.An aũt dãnatus ex inq̃sitione vel forma statuti vel ɔfessus crimẽ sit infamis:r quis possit sup infamia dispensare.vide per Bart.r Ange.in.d.l.infamẽ. Infamia facti est que descẽdit ex aliquo facto ex quo cõtra aliquẽ inducit̃ murmuratio siue collocutio apud bonos r graues siue hoc ɔtingat ex eius malis moribus.l.scire opz. §.cum relige.ff.de tuto.r cura.da.ab his siue ex redargutione r increuatõe pris erga filiũ in testõ.l.ea que.C.co.nisi ex interlocutiõe iudicis.l.vbũ.C.co.Et nisi ex snia in casib⁹ vt ex ɔditiõe que infamat infamia facti:lz infamia iuris regulariter nõ infamet.l.cessat.ff.de ac.r obli.r inter vi.r.l.j.§.hoc interdictũ.ff.de vi r vi ar.qð infamat infamia facti lz isamia iuris regulr̃ nullũ interdictũ infamet.l.neq;.de vi.r vi.ar.l. lz.ff.de obse.Et generalr̃ vbicunq; opinio alicuius grauat̃ apud bonos r graues viros dr̃ infamia facti.vt.d.l.ea que. C.co.Effect⁹ aũt infamiarũ est magnus.nã isamia iuris operatur oẽs effectus quos opat̃ infamia facti.r ẽt maiores qr excludit ẽt a postulãdo:vt.d.l.j.§.remouet.ff.de postu. Itẽ a iudicãdo siue ex ɔncipio siue ex postfacto supueniat.§.nõ aũt oẽs.ff.de iudi.r.c.sciscitatus.de rescrip.r p Inno.in.c. cũ sup.de officio deleg.r Bar.in.l.quidã ɔsulebat.de pena iudi.Itẽ ab accusando nisi accusator suã vel suorũ ɔsequat̃ iniuriã.l.accusare.r.l.hi tñ.ff.de accu.canonizata.ij.q.j.ɔhibent̃.Itẽ a testimonio ferẽdo.l.ij.§.l.iulia.ff.de testi.Itẽ nõ põt habitare rome nec in locis vbi est impator.l.ij.§.miles. ff.de infa.multos alios hz effect⁹ nociuos.iõ ɔsulit lex q qs litiget per ɔcuratorẽ in cã famosa vt sic ferat̃ snia in ɔcuratorem r nõ in dñm.r nõ erit infamis l.furti.§.siqs alieno.ff. de infa.vel vbi qs veniret ɔdẽnandus soluat ante vt absoluatur r euitabit penã infamie.de quo p Bar.in.d.l.ifamez de publi.iudi. Effect⁹ aũt isamie facti ẽ duplex ɔm glo.in.d. l.nulla.C.de isa.r.l.j.in ɔn.ff.co.Prim⁹ qr excludit a dignitatib⁹ nisi in subsidiũ.l.ij.C.de digni.li.xij.Scðs ẽ qr excludit a querela q alr̃ nõ excluderet̃ r facit eũ admitti q alr̃ nõ admitteret̃.l.fratres.C.de inoffi.testõ.Itẽ dicit glo.in.l.sancimus.ff.de senato.q excludit a iudicãdo r a testimonio.sz Bar.ibi.r.l.j.C.de sum.trini.r fide catho.vbi est glo.ɔtraria dicit q infamis de facto seu infamia facti nõ põt esse testis in criminali:nisi in crimine lese maiestatis.sz i ciuili sic.lz minus fidẽ adhibeat̃. Et q̃nq; cũ tormẽtis si sit vilis ɔsona vt in auẽ.de testi.§.si vero.r de hoc extra de testi.c.testimoniuz.§.si vero ignoti.Itẽ adde ɔm Butri.si sint duo testes min⁹ fidei adhibet̃ infami de facto q̃ alij.l.iij.§.l.iulia.ff.de testi.r.l.q̃situ.co.ti.r no.l.l.iij.§.dne cãc.ff.de carbo.edi.Itẽ in populari actõe nõ admittit̃ isamis ad accusandũ.l.populares actões.ff.de popu.actio.nec ẽt ad denũciãdũ in denũciatiõe canõica vl̃ iudiciali.vt tz gl.l.c.cũ oporteat.de accu.r ibi Jo.an.lz admittat̃ in denunciatiõe euangelica r ita intelligit̃ glo.ij.q.j.si peccauerit de quo in spec.de denun.§.ij. ver.vt aũt.r de accu.§.j.ver.sz qd de his.¶ His ɔuidentialib⁹ ɔmissis no.ɔmo ex ɔncipio q dãnati vel pacti in istis quattuor delictis priuatis.l.furti.vi bonorũ rap.iniuria.r de dolo efficiunt̃ infames qð limita multiplr̃ vt in gl.Primo ad hoc q dãnatus sit infamis opz q sit dãnatus suo noĩe.si aũt siqs dãnatus ɔcuratorio vl̃ defensorio noĩe alteri⁹ tunc

Not.que sit ifamia facti.

Quis sit effectus ifamie.

Quis sit effectus infamie facti.

Qualiter infamat̃ qs ex genere pene.

Qualiter potest euitari infamia.

nec dñs nec procurator siue defensor infamat. l. furti. §. sigo aliend. ff. de infa. Et iõ q quo p statutũ timeret excludi ab offi cijs publicis si ɔdẽnet ô barataria optimũ ɔsiliũ ẽ vt litiget per pcuratorẽ vt sic euitet infamiã. per dictũ. §. sigo alieno. vel soluat añ sniam ꝛ absoluet̃ fm Bart. in. l. infamẽ. ff. de publi. iudi Secũdo requirit̃ q snia trãsiuerit I rẽ iudicatã secus si sit suspẽsa appellatõe: qꝛ tũc appellatio extiguit pnũ. ciatũ vt interim nõ sit infamis. vt tꝫ gl. in. l. furti. §. j. ff. de ifa. sꝫ secus sit in execũcatõe. vt in. c. pastoralis de appel. Tertio requirit̃ q sit snia lata a iudice ordinario vl̃ delegato: secus si sit lata ab arbitrio in quẽ sit ɔpromissum de cã famosa: qꝛ eius snia nõ excusat ꝛ ɔfessio corã eo facta nõ infamat. l. qd igit̃. §. ex ɔpromisso. ff. eo. Et ẽ rõ qꝛ nõ ẽ pprie snia nec mã dat̃ ita executiõi sicut snia iud. ciꝫ: ppter qd dicit ibi Bart. q si ex forma statuti sententia arbitri meretur executionem sicut sententia iudicis: tunc enim infamaret sicut sententia iudicis a contrario sensu. Item intellige hoc quod dicit de act. vi bonoꝝ rap. qñ est priuatũ crimẽ: vt in casu. l. siquis ex domo. ff. de iue. sꝫ in alijs casibus ẽ publicũ crimẽ. vt. l. infamẽ. ff. de pu. iudi. Itẽ intellige hic q pro dolo põt agi ciuilr ꝛ infamat. l. nõ oꝫ. ff. de dolo. Itẽ criminalr. s. crie stellionat̃ vbi dolus nõ cadit in aliud spãle nomẽ maleficij. l. ij. ꝛ. iij. §. ꝛ vt generalr. ff. de crimine stellionat̃. Et silr tũc accusatio ex crie stel. ifamat. s. qñ dat̃ pro crie pro quo ɔpetit actio de dolo vel actio in factũ eius loco cũ. n. nõ sit verbis bõefidei temperata. vt no. glo. ꝛ ibi Bar. in. d. l. infamẽ. ꝛ ẽt p glo. l. l. quid ergo. §. fi. ff. eu. ꝛ hoc quãdo dolus ɔmittit̃ extra ɔtra ctũ. Quãdo aũt ɔmittit̃ I ɔtractu quasr purgat̃ no. ĩ. de act. §. actionũ. ꝛ. l. elegãter. ff. de dolo. ¶ Scdo no. in ver. itẽ in tele. q damnatus in istis quattuor ɔtractib⁹. s. tutele. mãdati depositi. ꝛ pro socio ẽ infamis infamia iuris. vt hic ꝛ. l. j. §. q p socio. ꝛ. l. furti. §. mãdati. ff. eo. qd dictũ recipit limitatõem ꝛ pmo hoc est verũ in actiõe directe intẽtata: secus in ɔtrarias vt. d. §. mandati. Unde in actiõe tutele que orit̃ ex quasi cõ tractu. ĩ. de obliga. que ex quasi ɔtractu. §. tutores. naꝫ tutor ɔtra quẽ agit̃ directa tutele ɔdẽnat⁹ infamat̃: nõ autẽ si pu pillus ɔtra quẽ agit̃ cõtraria dẽnnet̃. vt hic. Et est rõ: qꝛ in directa agit̃ de pfidia ɔuẽta: sed in ɔtraria nõ agit̃ de pfidia sꝫ ô calculo faciẽdo. l. furti I fi. ff. eu. Et idẽ I mãdato ɔtrario in vno casu. l. cũ fideiussi ꝛ solui pñi ꝛ postea frãgis mihi fi dẽ ꝛ denegas mihi restituere. nam lꝫ sis ɔdemnat⁹ mãdati ɔtraria tñ ppter fidẽ. ruptã infamaris. ꝛ idẽ I deposito: qꝛ cõ demnatus directa infamat̃ sed nõ in ɔtraria. Item p socio aũt actione: qꝛ est directa p vtraq; parte ideo ɔdẽnatus in famat̃. vt hic in tex. Scda limitatio est q hoc est veꝝ q con dẽnatus est infamis in pdictis casibus qñ quis dãnat̃ pro pter dolũ vel fraudẽ. Secus si ob culpã etiã latam vel dã netur simpliciter: qꝛ quo ad infamiã inferendam lata culpa equiparat̃ dolo. l. iij. in fi. cũ. l. seq. ff. ô suspec. tuto. ꝛ ibi glo. ꝛ. ĩ. de suspec. tuto. §. suspectus aũt remotus. Sic etiam in criminali lata culpa nõ equipat̃ dolo. vt no. in. l. l. actiõibus ff. de in litẽ iurã. Tertia limitatio est qñ est dãnatus nole ɔ prio. sec⁹ si ɔ curatorio vl̃ defensorio: vt. d. l. furti. §. sigo alie no. ff. eo. Et limitatio est si sit ɔdẽnatus a iudice: sec⁹ si ab ar bitrio. vt dixi. in pmo notabili. Nunqd aũt in alijs actionib⁹ descendẽtib⁹ ex ɔtractu vel quasi dãnatus sit infamis: etiã si de pfidia agat̃. ꝛ siue agat̃ directa siue ɔtraria. glo. ff. eo. l. furti. §. illud in ver. põt in fi. glo. ꝛ eo. l. §. contrario. in ver. in famis. ꝛ ibi Bar. ꝛ. l. in actiõib⁹. ꝛ. l. infamẽ. ff. ô publi. iudi. Dicit q infamia sequit̃ solum in cõdẽnatione facta in istis quattuor ɔtractib⁹ seu eoꝝ actiõib⁹. lꝫ glo. ɔtra. in. l. si pigno re. §. si post distractũ. ff. de pig. acti. ¶ Tertio no. in ver. sed ꝛ furti. q in istis quattuor priuatis delictis hic notatis. s. fur ti. vi bonoꝝ raptoꝝ. iniurieꝝ. ꝛ de dolo ita infamat̃ quo ex pa ctione sicut ex snia: ꝛ sic pactũ ꝛ snia equipant̃ quo ad infa miã irrogãdã. vt hic. ꝛ. l. furti. §. fi. ff. eo. Et intellige pactiõe vel trãsactione data pecunia vel aliqd loco pecunie. si autẽ pacto gratuito vel iuramẽto fiat remissio tũc nõ ẽ infamis. l. furti. §. pactus. ff. eo. ꝛ. l. nõ dãnatos. C. eo. Ex ista enĩ transa ctione etiã extra iudiciũ inducit̃ tacita ɔfessio criminis que equiparat̃ ɔdẽnationi facte de delicto. ꝛ iõ ita infamat sicut faceret ɔdẽnatio. l. qm̃. ff. eo. secus esset in simplici ɔfessione delicti siue trãsactõe: qꝛ illa ɔfessio extra iudiciũ solũ sufficit ad torturã: vt no. l. capite. ɔiũcta glo. de adul. Sꝫ in iudicio si fiat ɔfessio in ciuili tũc ɔfitẽs bene habet̃ p ɔdẽnato vt so lũ sibi fiat pceptũ de soluẽdo. l. j. C. de ɔfes. Et ideo tũc cõfi tens in actione ciuili famosa de qua hic dicit̃ ẽrit infamis. sꝫ in criminali nõ habet̃ pro ɔfesso ꝛ sic nõ erit infamis nisi se quat̃ snia. l. cõfessus. ff. de custo. reo. fm Bar. in. l. ictus fu stiũ. ff. eo. Cũ ꝫ igit̃ trãsigẽs sup delicto est infamis caueat in iuris ne det pecuniã iniuriato p pace habẽda ante condẽ nationẽ: qꝛ erit infamis. de quo dic p Bar. in. d. l. infamẽ. ꝛ latius p eũ. in. l. athletas. ff. eo. §. fi. Itẽ pdicta limita nisi hec pecunia detur ꝛ trãsactio fiat iussu iudicio. lꝫ eniꝫ iudex nõ possit cogere partes ad trãsactionẽ: ꝛ cõpromissum: vel paceꝫ faciẽdã: sed solũ hortari nisi ex publico inquietaret̃. ar. l. cõ gruit. ff. de offi. psi. Et p Inno. in. c. cũ inter te. de elec. tamẽ sigo in hoc pareat iudici excusat̃ a pena ifamie. ꝛ sic iussus iudicis ordinarij vel delegati ad vniuersitatẽ cãꝝ: vel etiam arbitratoꝝ: sed nõ arbitri pbet excusationẽ ꝛ facit licitũ qd spõte nõ excusaret. l. furti. §. q iussu. ff. eo. ꝛ dic vt ibi p Bar. Itẽ hoc q dicit. l. q trãsigẽs data pecunia sit infamis intelli ge in istis quattuor delictis priuatis hic notatis. s. furto. rapi na. iniuria. ꝛ ô dolo. Sed in alijs priuatis delictis trãsigere liceat: ꝛ an trãsigẽs sit infamis. dicit gl. ꝛ Bar. l. l. trãsigere. C. ô trãsac. in. v. publicis. q si agat criminalr nõ lꝫ trãsigere. sec⁹ si criminalr. de qb⁹ in. d. l. trãsigere. trãsigẽs nõ est infa mis. fm Bar. in. l. athletas. §. fi. ff. eu. qꝛ qd sit lege pmittẽte penã nõ meret̃. l. gracchus. C. de adul. Itẽ attẽde q equipa ratio que sit hic. s. q dãnatus vel pactus de crimine famoso est infamis nõ hꝫ locũ in actionibus descẽdẽtib⁹ ex ɔtractu quãtuncũq; famosis: lꝫ eniꝫ dãnatus in actiõe tutele. mãda ti depositi. ꝛ pro socio infamet̃. non tñ infamat̃ si paciscit̃ ꝛ transigit. l. in actionib⁹. ff. eu. licitũ eniꝫ est sine infamia transi gere. Et sic est dña an quis sit debitor ex ɔtractu vel ex deli cto. qꝛ vno casu lꝫ trãsigere sine infamia alio non. ꝛ hoc vult hic tex. in vec. plurimũ eniꝫ: ꝛ in. d. l. in actionib⁹. Sꝫ quero an bãnuꝫ extraordinariũ datũ cũ infamet. dic q nõ. l. j. C. de modo mulcta. ꝛ ibi glo. ꝛ. l. iij. §. pterea. ff. de suspec. tuto. ꝫ. Spec. in ti. de infa. §. j. ver. qd igit̃ de illis qui quotidie bã niunt̃ in treugis publicis: igit̃ si tale bãnum prestitũ fuisset ordinariũ: qꝛ snia bãni nõ extendit̃ extra terminos suos qui sunt aut bãnitus soluat pecuniã aut luat in corpore nõ autẽ q sit infamis. Itẽ qꝛ magis pp ɔtumaciã q̃ pp delictũ vl̃ cõ denatus. l. fi. [illegible] ff. de euic. ꝛ hoc veꝝ qñ nõ est infamis nl si postea bãnuꝫ sꝫ õte soluerit. nã soluẽdo vl̃ dictã sniam ap probare. l. ad solutionẽ. ff. de re iudi. ꝛ iõ tunc infamaret̃ ex ficta ɔfessiõe. l. qm̃. ff. de infa. Sit igit̃ cautus ipse bãnitus vt nũ soluat bãnitũ p se sꝫ alius pro eo ꝛ sine eius mãdato soluat. ꝛ sniam ꝛ bãnuꝫ cancellare faciat. ꝛ sic bãnit⁹ nõ erit infamis: vt. d. l. furti. §. sigo alieno. ff. de infa. fm Ange. l. non potest. ff. de fur. Et adde p Bar. l. penul. C. de heredic. ma. vbi ex ficta ɔfessiõe a lege inducta quis infamat̃. Et an cãcel latio de bãno tollat effectũ ifamie si qua fuisset illata. Bar. q sic in. l. idẽ ait. ff. de pcu. ꝛ p. l. cancellauerat. ff. de his que in testa. delen. Et adde p eũ in. l. fi. C. de sen. pas. Iteꝫ adde q inquisiti hodierni ẽt ex inquisitiõe pcedenti sunt infames. fm Bar. in. l. infamẽ. ff. de publi. iudi. Meretrix eniꝫ nõ est infamis nisi sit de phensa in adulterio. dicit glo. in. l. pronus ff. sigo a pa. fuerit ma. Adde ẽt q aliq dicunt̃ ifames ô iure ciuili q nõ dicunt̃ ifames de iure canonico. ꝛ econuerso. vj. q. j. c. oẽs. v. infames. Periurus aũt si venit contra pactuꝫ ꝛ iuramentũ est ifamis ipso iure. l. sigo maior. C. de transac. sꝫ si ɔtra sacramentuꝫ solum tũc est infamis per sententiaꝫ. fm Bar. in. l. quotiens. C. de digni. lib. xij. ꝛ per gl. ꝛ Bar. in. l. lucius. ff. de infa. ꝛ no. vj. q. j. quicunq;.

Not. ꝛ signa limitationes sequentes.

Omnium autem. ¶ Supra statuit imperator qualiter debeant puniri temeraria iudicia facientes. Modo hec secūda pars principalis huius tituli in qua declarat a quo actu dicat iudiciū incohari. ꝛ hoc l'edīt. Judiciū capit exordiū a citatiōe seu ab in ius vocādo. que citatio seu in ius vocatio est interdicta certis psonis. s. liberis ꝛ libertis nō obtenta venia a iudice pena qnquaginta aureoꝝ ↄtrafaciētibus iminētie. h. d. vsqꝫ ad fi. Sed quō iudiciū incipit a citatione imo aliter cōtra. vt in auc. de legiti. §. si vero initiū. ꝛ l. j. C. de litis ↄtesta. ꝛ l. aptissimi. C. de iudi. ꝛ l. amplius. ff. rē ra. ha. ꝛ c. ex parte. de ver. signi. dic ꝙ hs sive iudiciū ppriē incipit a litis ↄtest. vt dictis iuribus. Sed quo ad pparatoria incipit a citatiōe vt hic. ꝛ ita intellige glo. sup rubrica. ff. de in ius vo. ꝛ vtrūqꝫ hꝫ suos effectus. nā post iudiciū incohatū post litē ↄtestatā actio ex delicto efficit trāsitoria in heredes. l. j. C. ex delic. defunc. Itē post litis ↄtestationē q pmisit nō petere incidit in penā sed nō ante. d. l. amplius. ff. rē ra. ha. Itē in primordio litis ꝛ post litis ↄtest. dꝫ pstari iuramētū calūnie. l. j. C. de iu. ra. calū. Itē post litem ↄtestatā bonefidei possessor tenet de fructib⁹. l. certū. C. de rei vē. Itē post litē ↄtestatā nō possunt peti euictiōes si ante non sunt petite. l. pōponius. §. rati. ff. de pcu. ꝛ l. j. C. de satisda. Item post cām in iudicio agitatā. l. post litis ↄtest. pcurator efficit dñs litis. l. pcuratorib⁹. ꝛ l. nulla. C. de pcur. Itē post litis ↄtest. iudex nō pōt recusari. l. aptissimi. C. de iudi. Citatio aūt lꝫ nō det exordiū iudicio sed sit pparatoria futuri iudicij tñ hꝫ etiā duos effectus: nā ppetuat iurisdictionē iudicis ꝛ facit desinere rē eē integrā: vt l. c. gratū. de offi. lega. Itē citatio interrūpit pscriptionē. l. cū notissimi. C. de pscrip. xxx. ānoꝝ. Itē facit rē litigiosā: vt i auc. litigiosa. C. de litig. Itē dat exordiū cause appellatōis. l. si. §. illud. cū sua gl. i. v. exordiū. C. de tēp. app. Itē citatio pparat trāsmissionē qrele. l. quēadmodū. ff. de inoffi. testa. Itē inducit pzioritatē iudicij. l. ꝙ prior. ff. de iudi. de q dicit ibi Bar. Itē citatio iducit litis pēdētiā vt post citatōez nihil possit innouari nec possessor sua possessiōe priuari nec res aliena[r]i nec rescriptū ipetrari nō facta mētione de litis pēdētia. vt in cle. j. cū sua glo. vt lite pē. Et de hoc an iudiciū icipiat a citatiōe vł litis ↄtest. dic p Cy. Bar. ꝛ Saly. i rub. de i ius vo. ꝛ p Inno. in c. sup qōnus. sup v. exordiū. de offi. dele. Pōt ēt intelligi iste tex. ꝙ citacio dat pricipiū actiōi pponēde: quia si nō dicet actio pposita seu instituta donec sit facta citatio de aduersario. dꝫ. n. porrigi libellus in quo pponit actio interpretando. ꝛ de iure dꝫ fieri citatio aduersarij qñ petit citari eū qui nō pōt citari sine venia: alio non pōt primo citatio fieri ꝛ deinde libellus porrigi. fm Bal. sup rubri. de in ius vocā. ¶ Sed quero vtrū valeat iudiciū sine citatione. dic ꝙ si aduersarius sponte ↄparet in iudicio valeret. arg. l. heredes. §. pe. ff. de testa. Alis si pcedit ↄtra inuitū vel absentem requirit citatio vt hic vel monitio iudicis. l. ea que. C. quō ꝛ qñ iudex. fm Bart. sup rubrica. ff. de in ius vocan. Itē an datio libelli sit de pcessu tenēt Bar. ꝛ Saly. in rubrica. ff. de ius vocā. ꝙ nō: qꝛ tñ pōt pcedere citationē et dictū ēqꝫ pōt offerri die scriito. l. miles. §. sexaginta. ff. de adul. Est tñ de pcessu quo ad hoc vt sup eo fiat litis ↄtestatio ꝛ det copia seu offerat reo. vt in auc. offerat. de litis ↄtes. ꝛ iuxta tenorez ipsi⁹ libelli ferē snīa. ¶ Itē no. hic qualr puniat fili⁹ vł libert⁹ vocās pētē vel pronum in ius sine venia. de quo dic vt dixi. s. de actio. §. eū. vbi dixi de forma ipsi⁹ libelli in quo petit pena ↄtra filiū ꝛ libertū vocantē pētē i ius sine venia.

¶ De officio iudicis. Rubrica.

¶ Licet tex. ꝛ glo. ↄtinuent ad pcedētia: tñ hic in pcedēti titulo tractauit impator qualr se debent habere litigātes ꝛ qualr iudicium incohare. Nunc vero: qꝛ iudicium ↄstat ex tribus psonis. scilꝫ actoris iudicis ꝛ rei. l. inter litigantes. ff. de iudi. declarat quale debeat esse officiuꝫ iudicis circa declarationem ipsius iudicij super actione intentata.

Superest vt de officio ¶ Hic titulus diuidit i qnqꝫ ptes. Primo pmittēdo regulā generalē declarat quale sit officiū iudicis in actiōe psonali. in qua vnū est i obligatiōe: aliud in facultate soluēdi. Secūdo ibi. ꝛ si in rem. declarat quale sit officiū iudicis in actione reali. Tertio ibi. ꝛ si heredum. quale sit in actione vniuersali. Quarto ibi. si ad exhibendū. quale sit in actiōe pparatoria. Quinto ibi. familie. quale sit in duplicib⁹ iudicis vsqꝫ ad fi. ti. ꝛ pricipiū hoc intendit. Judex dꝫ iudicare fm leges ꝛ ↄsuetudines: ꝛ iō in actiōe norali nō dꝫ auferri reo bñficiū a lege ↄcessum. s. soluēdi. alis pro noxa dādi. hoc dicit vsqꝫ ad. §. ꝛ si in rē. ¶ No. igit ex pricipio ꝙ iudex in iudicādo debꝫ seruare leges. s. romanas. vt. s. de iure naturali. §. lex est. ꝛ ēt municipales validas iuxta materiā. l. oēs populi. ff. de insti. ꝛ iure. ꝛ ↄstitutiōes impiales. s. de iure naturali. §. sꝫ qō pricipi. ꝛ ↄsuetudines. vt. s. de iure naturali. §. ex nō scripto. ꝛ l. de qb⁹. ff. de legi. Si aūt iudex expsse iudicet ↄtra legē seu ius legis vł ↄstitutio. idest cōtra id qō lex expresse disponit: vt si pnūciet minorē. xiiij. annis posse testari: vt. l. ij. C. qñ puo. nō est necesse appellare vel legitimuꝫ numeꝝ liberoꝝ nō pdesse ad excusatiōem. l. j. §. item ↄtra sacras. ff. que sen. sine appel. rescidi. tūc qꝛ est error expressus in snīa nō valet ipso iure: nec est necesse appellare. vt dictis iurib⁹. ꝛ lꝫ appellet ꝛ appellatiōi deferat nō pp hoc cōfirmat snīa que nulla erat. ff. de appel. l. si expressim. Secus aūt si iudex iudicet ↄtra legē ciuilē vel municipalē vel ↄstitutiōez nō expsse sꝫ tacite: vt cuꝫ peterent vsure vsuraꝝ. s. in quātitate ascēdēte ad ultrā sūmā: tūc eniꝫ tꝫ snīa nisi p appellationez rescindat. l. psēs. ff. de re iudi. itēꝫ si iudicat hūc hominē q tñ est minor. xiiij. ānis posse eē testē. vt not. l. ij. C. qñ puo. nō est ne. Itē tꝫ snīa si iudex nō iudicat ↄtra ius: sꝫ contra ius ptis seu litigatoris vt cū pnūciat nō esse pbatū ꝙ tñ est pbatū. vt. d. §. idē cū ↄtra sacras. Si autēꝫ apparet error snīe p acta iudicij tūc in duobus casib⁹ snīa est ipso iure nulla. Prio si iudex expsse se refert ad illa: qꝛ error adhibitus in eo ad qō sit relatio hꝫ locuꝫ in referēte. l. ait pretor. l. j. ff. de re iudi. ꝛ no. in. l. iij. C. de snīa que sine certa quātitate. Secūdo si iudex nō refert se ad acta sꝫ simplr iudicat: tūc si apparet i actis ad que snīa habeat necessariā ↄsequētiā vt ad libellū. in. l. aut fundus. ff. cōi diui. ꝛ snīa appel. ad primū. vt. l. is. C. de appel. sentētia est ipso iure nulla. Sec⁹ si sit error in alijs ac. is. de quo per Bar. in. l. j. C. de erro. calcu. Cui tñ adde qō no. Jo. an. in c. qm̄ ↄtra falsam. de pba. ꝙ snīa lata p relationē ad acta pbatiua a iure reprobata ē ipso iure nulla. vt cū dicit iudex. qꝛ ↄstat te nocentē per pbationeꝫ factam per duellū seu sortilegū: ideo te cōdemno. p. c. ij. de purga. Secus si sit pbatio seu experientia naturalis quā lꝫ iudici facere vt. in glo. singulari. l. verbum. C. de infra. Item tenet snīa ꝛ nō est ipso iure nulla si sit lata cōtra legē extrauagātē vł statutū nō inclusum in volumine statutoꝝ. Alci hꝫ vnā opinionē magistroꝝ cū plures essent opiniōes. vt. l. dos a patre pfecta. C. solu. matri. ꝛ auc. ex cā. C. de libe. pteri. fm Bar. fm comē pba. ff. de re iudi. ¶ Secūdo no. ꝙ sicut iudex dꝫ sequi legē in iudicādo ꝛ fm eā cām decidere: ita etiā fm consuetudinē vt hic ꝛ. l. de qbus. ff. de legi. pcedūt eniꝫ lex ꝛ cōsuetudo a pari potētia. ꝛ nō differūt nisi sicut tacitū ꝛ expressum. qꝛ cōsuetudo est lex tacita. Et ea vniuersitas que non pōt cōdere sibi legeꝫ. idest statuta cōtra ius cōmune. vt est castrū vel villa subiecta ciuitati que nō possunt: nisi a superiori fuerint ↄfirmata. vt no. Bar. l. d. l. oēs populi. Ita nec poterit iducere cōsuetudinē cōtra legē: nisi a superiori approbata. vt. l. si. cū sua glo. C. de testa. ꝛ sicut in. l. pcedit de similib⁹ ad similia. l. nō possunt. ff. de legi. ita ꝛ in ↄsuetudine: ꝛ qō est veꝝ vbi casus similes nō sunt decisi: alā sec⁹. qꝛ tūc ex identitate ratōis nō lꝫ extēdere cōsuetudinē ad correctio

nem legis. vt no. in auth. quas actiones. C. de sacrosan. eccle.
Et sicut lex posterior cõtraria corrigit primã legẽ. l. sꝫ ⁊ po-
steriores. ff. de legi. ita ꝯtraria ꝯsuetudo sequẽs tollit primã.
argumẽ. l. mela. §. j. ff. de ali. ⁊ cibo. legat. Preualet. n. qꝺ no
uissime fit. l. si ego ante. ff. de acqui. poss. ⁊ sicut quadruplex ẽ
virtus legis. vt. l. legis virtus. ff. ꝺ legi. ita quadruplex ẽ vir
tus ꝯsuetudinis. vt no. in. l. fi. C. q̃ sit longa ꝯsuetudo. Quid
si est diuersa ꝯsuetudo. s. actoris rei. ⁊ iudicis. sm quã iudi-
cãdũ gl. mag. tetigit. l. j. C. q̃ sit lõga ꝯsuetudo. de quo dicit
no. xij. di. illud. ⁊ i Specu. ꝺ sentẽtie platõe. §. qualr. post pn
cipiũ. cũ suis remissionibus. ⁊ de lerijs. §. j. ver. sꝫ põe. Unũ
tñ spẽaliter nota. ꝙ lꝫ sentẽtia lata ꝯtra legẽ sit ipso iure nulla:
vt supra dixi in precedẽti notabili. tamen lata contra ꝯsue-
tudinem que consistit in facto non est ipso iure nulla: sꝫ opor
tet appellare. Casus notabilis est in. c. cum venissent de eo
qui mit. in pos. causa rei seruan. Quid aũt si lex ⁊ ꝯsuetudo
inuicẽ ꝯtrariant̃ qꝺ eoꝝ sit seruãdũ: ⁊ corrigit aliud glo. hic
tãgit ⁊ dicit ꝙ ꝯstitutio ꝑiudicat legi ꝑcedẽti: ⁊ ꝯsuetudo se
quẽs ꝑiudicat vtrique. vide hoc ⁊ de tota materia cõsuetudi
nis. p Bar. ⁊ plenius p Bal. in. l. de qb⁹. ff. de legi. ⁊ p Cy.
⁊ Saly. in. l. j. ⁊ sup rubri. C. que sit lon. ꝯsue. ¶ Tertio no.
in ver. ⁊ ideo. ꝙ in cã noxali iudex non dꝫ aliter iudicare q̃
lex disponat. disponit enim lex ꝙ reus hꝫ facultatẽ soluẽdi
dãnũ vel dãdi seruũ ꝑ noxa. qꝺ aũt dñs fuit ignorãs vł etiã
sciẽs ⁊ ꝓhibere nõ valens. vt. ꝺ. de noxa. in prin. ⁊ ibi decla
raui. ⁊. l. ij. ff. de noxa. ⁊. l. si actoꝝ. ff. de eo per quẽ factũ est.
Nõ igit̃ dꝫ iudex ꝯdẽnare reũ ad alterã ꝑcise dãdũ ne au-
ferat ei bñficiũ legis in facultate soluẽdi qꝺ velit: sed dꝫ eũ
aut simplr cõdẽnare: ⁊ nõ ad serui deditionẽ: qꝛ nõ valeret
snia. l. miles. §. decẽ. v. ad iudiciũ. ff. de re iudi. Sed ad esti
mationẽ dãni qꝺ solũ est in obligatiõe: ⁊ datio ꝑ noxa rema
nebit in facultate soluẽdi: vt. d. §. decẽ. vt hic in glo. fi. ⁊ not.
in. l. item veniũt. §. recte. ff. de peti. here. Aut alternatiue ad
certã q̃titatẽ ꝑ emẽdatiõe dãni aut ꝑmissiue ad noxe dedi-
tionẽ. vt dicit ibi tex. cõiũcta glo. ⁊. d. §. decẽ. Nõ est igit̃ for
ma libelli ⁊ snie in noxali: nec etiã in alijs obligatiõib⁹ in qb⁹
vnũ est in obligatiõe ⁊ aliud in facultate soluẽdi: qꝛ actor ne
cessario soluere dꝫ alternatiue ⁊ ꝯdẽnari. put videt̃ prima
facie velle iste text. Immo libellus ⁊ snia necessario non dꝫ
esse sup eo qꝺ est in obligatiõe dãni. Et dato ꝙ simplr sit cõ
dẽnatus ad certã quãtitatẽ soluẽdã tñ hꝫ facultatẽ soluẽdi
seruũ pro noxa vsqꝫ quo ꝯueniat̃ iudicati. ⁊ sic soluit̃ aliud
q̃ in qꝺ est obligatus ⁊ cõdẽnatus: ⁊ hoc ex beneficio. l. sibi
ꝑmittẽtis ne seruus damnificet dñm in plus q̃ ipse valeat:
vt. ꝺ. de noxa. in prin. ⁊ ibi dixi. Si tamẽ actor vellet petere
alternatiue dãdo emẽdationẽ vel serui deditionẽ bene pro
cedit libellus. vt dicit Bar. in. l. stipulatiões nõ diuidunt̃. ij.
q. de ver. obli. ⁊. l. si ego stipulatus fuerit. x. in melle. ff. ꝺ solu.
Et similiter si iudex vult condẽnare alternatiue vt ista talis
snia alternatiua intelligat̃ ⁊ regulr sm formã ꝑcedẽtis obli
gationis ⁊ dispositionis. l. scilꝫ vt intelligat̃ condẽnatus ad
dãdum: ⁊ serui deditio veniet ꝑmissiue ex snia iudicis sicut
venit permissiue ex dispositiõe legis. Et sic alternatiua snia
censet̃ poti⁹ quedã ꝯfirmatio ⁊ declaratio dispositiõis lega
lis q̃ ꝯdẽnatio disponẽs iuxta formã verboꝝ platoꝝ. sicut ⁊
alis ij qs sit obligat⁹ ad rem ⁊ ꝯdẽnet̃ ad interesse non tollit̃
sibi facultas soluẽdi rem. l. fideiussor euictiõis. ff. de doli. ex-
cep. ⁊ p Bar. in. d. l. stipulationes. ipse aũt Bar. in. d. §. de
cem. quasi vł innuere ꝙ iudex in istis casib⁹. s. vbi qs est ob-
ligatus ad vnũ ⁊ hꝫ facultatẽ soluendi aliud dꝫ alternati
ue iudicare ꝯformando se cũ dispõne legis. ⁊ hoc innuit qñ
dicit. ꝙ qñ lex disponit circa formam ⁊ officiũ iudicis ⁊ sibi
dat formã in iudicãdo. vt hic ꝙ tunc verba snie intelligunt̃
sm dispositionẽ legis. Sꝫ qñ lex disponit circa obligationẽ
tũc verba snie intelligunt̃ sm ꝓpriã significationẽ verboꝝ. l.
paulus. rñdet eos. ff. de re iudi. nõ tñ negat. Bar. s. d. l. si ego
stipulatus fuerit. in ver. sꝫ quero. ꝙ q̃uis iudex non ꝯdẽnet
alternatiue: sꝫ simplr velit ꝯdẽnare ad emẽdatiõem. dãni qꝺ

nõ possit: ⁊ tũc ẽt simlr intelligit̃ ꝯdẽnatio cũ facultate dãdi ꝑ
noxa. vt dixi. Patet igit̃ ex ꝑdictis ꝙ vba sumpta alterna-
tiue nõ alterãt neqꝫ mutãt naturã ꝑcedẽtis obligationis. qꝛ
cũ iudex sit minister legis intelligit̃ sm legis dispõnem face-
re. Sec⁹ in stipulatiõe vbi qs stipulat̃. x. pro dãno: vel seruũ
pro noxa. qꝛ nõ intelligit̃ stipulari sm ꝙ ille prĩo obligabat̃
ex legis dispositiõe sm quã vnũ erat in obligatiõe aliud in
facultate soluẽdi imo hic vtrũqꝫ erit in obligatiõe ⁊ vtrũqꝫ
peti debebit: vt. d. §. decem. ver. is qui. Et similr vbi plures
sunt obligati insolidũ ad certã quãtitatẽ cõtra quos ꝑcedit
libellus ⁊ petitio cũ hac adiectiõe ꝙ vnica est actor ꝯtentus
solutiõe. vt est glo. no. in. l. j. C. de fidẽius. tut. qꝺ no. Bar. in
l. iij. §. vbi. ff. de duobus reis. tunc snia simplr lata diuidit in
viriles vt a modo ꝯtra eos nõ possit agi insolidũ ex re iudi-
cata vt prius poterat vigore ꝑcedẽtis obligatiõis. Natura
enim copule est diuidere obligationẽ ꝯdẽnationis vel ꝯtra-
ctus in viriles. l. j. C. si plures vna sen. ⁊ ibi Bar. Nec attẽ-
dim⁹ naturã prime cause sꝫ naturã verboꝝ secũde cause. s.
snie: vt. d. l. j. ⁊. l. cũ fundus. v. dissimilis. ff. de cõdi. inde. Et
addẽ ꝙ nõ solũ in ciuili sed etiã in criminali vbi plures sim
pliciter cõdẽnent̃ videt̃ qlibet pro parte virili ꝯdẽnatus: lꝫ
primaria obligatio sit insolidũ. qꝺ ẽt tenuit Specu. in ti. de
pla. snie. §. j. ver. illud aũt. Sed Bar. in. d. l. j. si plures vna
snia tenet ꝯtra. s. ꝙ in pluribus obligationibus ex maleficio
simplr condẽnatis in certa quantitate quilibet videat̃ con
demnatus insolidũ ad merã penã. p. l. j. C. de ꝯdi. fur. Et qꝛ
dicit Inno. in. c. ꝯstitutus. de relig. domi. ꝙ in delictis nõ hꝫ
locũ diuisio nec obli. d. l. j. C. si plures vna snia. qꝛ loquit̃ qñ
sunt ꝯuẽti ex maleficio ad merã penã inter quos nulla ẽ cõlo
vt. d. l. j. C. ꝺ ꝯdi. fur. ⁊ ita dic̃ de facto fuisse iudicatũ floreñ.

Si in rem. ¶ Hic declarat circa qd versari dꝫ
officiũ iudicis in actione reali. ⁊ hoc
intendit. Si agat̃ actiõe reali officiũ iudicis mercẽnariũ de-
seruiẽs actioni inceptate vertit̃ ex natura actionis circa abso-
lutionẽ vel ꝯdẽnationẽ sm ꝙ ꝓbatũ ẽ. cũ tñ ꝯdẽnatoria pro
fert̃ hec tria veniũt officiũ iudicis nobili. s. rei fructuũqꝫ pce
ptoꝝ restitutio: ⁊ satisdationis receptio de litis estimatiõe sol
uẽda si infra terminũ assignatũ nõ restituet. h. d. vsqꝫ ad. § si
hꝫditas. In actiõe aũt ꝑsonali in re petita. vt dicit hic glo. hic
similr fit ꝯdẽnatio vel absolutio in re petita siue petat̃ spẽs
vel quãtitas: siue aliud in genere. vt. l. de qua re. ff. de iudi.
vertit̃ igit̃ officiũ iudicis mercẽnariũ tam in actiõe rei q̃ in ꝑ
sonali in ꝯdẽnãdo vł absoluẽdo a re petita ex iure seu ex na
tura actionis. Sꝫ restitutio rei ⁊ accessoriũ in quibus ẽ scã
cõdẽnatio venit solo officio iudicis nobili ⁊ nõ ex natura pri
me ue actionis. ⁊ hoc pꝫ in reali. ff. de rei ven. ⁊. l. ex diuerso
que dicit de snia declaratoria ꝯiuncta. l. qui restituere. eo. ti.
que dicit de ꝯsuetudine seu executiõe sentẽtie. ⁊ de hoc dixi
ꝺ. de actio. §. j. ⁊ tex. melius declarat q̃ alibi in. l. iꝫ. ff. de peti.
here. Cõdẽnatio fit iure actionis ⁊ restitutio reꝝ officio iudi
cis. ⁊ ibi tãgit Bar. ꝺ executiõe in ꝑsonali actiõe que simplr
fit officio iudicis p executores suos. pꝫ in. l. ordo. ⁊. l. fi. C. de
execu. rei iudi. Põt aũt executio etiã fieri iure actiõis. s. per
actiõem iudicati vł i scm. Nã executio põt peti officio iudi-
cis. l. minor. xxv. ãnis cui fideicõmissũ. ff. ꝺ mino. ⁊. l. itẽ ve-
niũt. §. idẽ rõne. ff. de peti. here. ⁊ actiõe iudicati vel in factũ
de qua in. l. miles. §. pe. ⁊ fi. ff. de re iudi. ⁊ ibi p Bar. Sed
meli⁹ est intẽtare officiũ iudicis qꝛ hꝫ paratã executiõem sine
libelli oblatiõe ⁊ litis ꝯtestatione: vt. d. l. minor. Sꝫ actio iu-
dicati nõ hꝫ paratã executionẽ sꝫ dꝫ dari libellus ⁊ lis ꝯte-
stari. vt sentit glo. ⁊ ibi Bar. in. d. §. idẽ rõne. de quo latius
per eũ in. l. inter dicos. ff. ꝺ re iudi. Sꝫ in alio actio iudicati ẽ
vtilior: qꝛ illud officiũ iudicis nobile pro executione snie nõ
põt intẽtari nisi corã eodẽ iudice q tulit sniam: vł ei⁹ succes-
sore: vel corã alio specialr deputato sup executiõib⁹ nõ aũt
corã iudice alterius territorij: nisi ad lras primi iudicis qui
sniam tulit. l. cũ vnus. §. is. ff. de bo. auc. iudi. pos. nisi ille ali⁹
iudex. corã quo peteret̃ executio haberet iurisditionem in
personam

psonam debitoris per casuz singularē.in.l.argētarii.§.noie.
de iudi. Sz actio iudicati pōt intētari corā quocūqz iudice
ꝛ i omni loco quo re⁹ sortiet̃ fop.de quo dic plene p Bar.
in.l.a diuo pio.§.sniam rome dictā.ff.de iudi. Quale aūt sit
istud officiū iudicis quo petit̃ executio.s.an nobile vel mer
cēnariū.ↄcludit Bar.in.d.§.sniam.q̃ ē nobile ꝛ venit in cō
sequētia prime actōis vel ex eqtate vt pria snia hēat effectū:
iō solū a iudice iudicāte expedit̃ nō ab alio nisi p lras. vt.ſ.
dictū ē Ex p̄dictis pz quo iur petat̃ executio sentētieꝗ du
pliciter.s.iure actōis ꝛ officio iudicis.vt dictū ē. ¶ Sz q̄ro
infra q̄nd tēpus dz fieri executio post latā sniaz.dic p Bar.
in.l.fi.C.de execu.rei iudi.ꝛ p Ange.in.l.debitorib⁹.ff.d re
iudi.q2 i reali imediate cū snia trāsiuit i rē iudicatā.s.post.x.
dies pōt fieri manu militari si reus est presens:ꝛ si est absens
dat̃ dilatio habita ↄsideratōe absentie distantie ꝛ prestita sa
tisdatiōe de litis estimatiōe soluēda si res nō restituat̃ infra
terminū assignatū.vt hic.ꝛ.l.qui restituere.ff.de rei vēdi. Et
no.in.d.l.fi.C.de executōe rei iudi. Sz in mere psonali siue
reus sit ↄdēnat⁹ vl ↄfessus siue ad quātitatē siue ad spēz hz
terminū quattuor mēsium.l.ij.C.d vsu.rei iudi.ꝛ.l.i fideicō
missa de vsuris.nisi in casu vel ↄsuetudine breuior termin⁹
statuat̃.l.ij.ff.de re iudi.ꝛ per Jo.an.i spec.de executōe snie
§.vidēdū in pria additōe pua.lz in actōib⁹ psonalib⁹ i rē scri
ptis vt ē actio ad exhibēdū.l.de eo.in fi.ff.ad exhibē.ꝛ actio
qd met⁹ cā ē idē q̃ in realib⁹ fm quosdā.in.l.si cū exceptōe
§ q̃ si homo.ff.qd metus cā.ꝛ ibi no.in gl.lz Bar.cē ibi re
probet. In actionib⁹ vero mixtis vt ē petitio hēditatis ꝛ vt
sunt publica iudicia de qb⁹.§.d actio.§.quedā actiōes.put
in eis venit rē.rep ē idē q̃ i realib⁹. Et put veniūt psonales
p̄stationes est idē q̃ in psonalibus.vt in.d.§.quedā actiōes.
nota.ꝛ.l.j.ff.fini.regū.C.de peti.heredi. In criminali autez
similiter non datur dilatoria sed statim fit executio cum sen-
tentia transiuit in rem iudicatam.l.cum reus.ff.de pe.nisi in
quattuor casib⁹ in qb⁹ differt̃ executio.primo pp aliqd acci
dēs pp qd differt̃ executio tm̄ q̄diu durat accidēs vt q2 mu
lier dānata ē p̄gnās.l.p̄gnātis.ff.de pe.scdo si seru⁹ vl pcu-
rator alicui⁹ dānatus ē cuius executio differt̃.donec reddi
derit rōnes dn̄o.l.j.C.de bo.p̄scrip.tertio cū princeps ex ira
cūdia seuerās ↄtra aliquē tulerit sniam.quo casu dilatio da
tur.xxx.dierū vt videat̃ an possit esse locus misericordie vel
principē peniteat ꝛ sic que ex iracūdia pricipis statuta sunt
nō debēt statim seueriter executiōi demādari.l.si vēdi.C.d
peni.ꝛ.xj.q.iij.cū apud thessalonicā.ꝛ ibi quarto donec prin
ceps assignauerit insulā p̄sidi ad aliquē dānatū deportādū.
iij.q.v.hduū.§.si quē insulā.de quo dic p Inno.i.c.cōque
rēti.d offi.dele. An aūt infra.x.dies possit fieri executio snie
corporalis.Bar.tz q̃ nō de iure lz de ↄsuetudine nō serue
tur.l.q vltimo.ff.de pe.ꝛ Saly.in.l.aditos.C.de appel.ꝛ.l.
aditos.C.de epi.audi. Nunc accedam⁹ ad materiā fructuū
de qb⁹ est hic glo.magistra.ꝛ.l.ex diuerso.ff.de rei ven.pro
cuius euidētia latius tractādo q̄ glo.pmitte q̃ fructuū qdā
sunt naturales ꝛ qdā industriales ꝛ sic sunt duplicis gene-
ris. Naturales sunt quos ex se natura pducit sine ministe-
rio hois.ꝛ in qb⁹ modica vel nulla versat̃ industria hois vt
sunt poma pira ꝛ similes fruct⁹.vt dicit gl.i.d.l.ex diuerso.
Industriales sunt in qb⁹ plurima versat̃ hois industria vt
segetes.lac.pilus.lana ꝛ similes.ff.de vsur.l.in pecudū.ꝛ.ſ.
de rerū diui.§.figa a nō dn̄o.ꝛ ibi glo.ꝛ olius.l.si eius.ff.de
rei vē.ꝛ ibi Bar.ꝛ similr fetus pecoꝝ est fetus industrialis
cū in eius pductiōe ꝛ custodia plus operet̃ hois industria
q̄ natura:vt.d.l.in pecudum.ꝛ dicit Saly.in.l.ancille.C.de
furtis.sed partus ancillaꝝ pp hois nobilitatē nō cōputat̃ in
fructu ideo non efficit̃ fructuarij nec bonefidei possessoris:
vt.d.l.in pecudū.sz pōt bene vsucapi.nisi sciētia furtiuitatis
in ancilla eius matre ipediat.l.sequit̃.§.de illo.ff.de vsuca.
ꝛ.l.si ancillā.ff.p socio.ꝛ.l.si ego.§.pactus.ff.de publi.ꝛ ibi
glo.magistra.in.v.ignorabā.ꝛ generalr tene q̃ vbicūqz du-
bitat̃ an aliqs sit fructuari⁹ vel industrialis iudicis arbitrio

remittit̃ qui hz ↄsiderare vtrū in illo plus operet̃ natura an
industria hois fm Bar.in repeti.l.ex diuerso.ff.de rei ven.
Cy.ꝛ Saly.in.l.certū.C.de rei ven.disgressio tn̄ de materia
in materiā vel de oliuis in oleū efficit de fructu naturali in-
dustrialē.ar.ff.de acq.do.l.adeo.§.cū qs.fm Bal.in rubri
ca.C.de fruc.ꝛ litis expen. Itez pmitte q̃ possessoꝝ alij sunt
bonefidei.alij malefidei. Bonefidei possessor ē q dn̄i cogi-
tatiōe possidet.l.apud antiquos.C.d fur.siue q vtit̃ re tāq̄
ex iure suo putans rē ad se spectare.ꝛ sic ei⁹ opinio ꝛ anim⁹
inspicit̃.l.fi.C.glo.ff.quēadmodū fui adminat̃.de qua opi
nione ꝛ alo poterit p act⁹ exteriores appere.l.ticia.ff.de sol.
ꝛ p Bar.in.l.j.§.hoc interdicto.ff.d itine.actuqz p̄ua.ꝛ ple
nius p Inno.in.c.bone.ij.in gl.de postu.p̄la.malefidei pos
sessor est ecōuerso.s.qui hz sciam rei aliene vel iuris alieni
vt q2 ↄtra legū vel canonū interdictionē mercat̃.C.d agri.ꝛ
censi.l.quēadmodū.li.x.ꝛ de publi.l.qcunqz.§.q a papillo.
vel q2 emit rez ipreta denūciatōe dn̄i nunciātis q̃ res nō est
vendētis.l.qui fundū.ff.de rei ven.de quo bonefidei ꝛ ma
lefidei possessore dic in.l.bōefidei.ff.d vb.sig.vbi gl.dicit q̃
est in dubio p̄sumit̃ bonefidei nisi ↄtra pbet̃.ꝛ p By.in.c.
malefidei possessor.de re.iur.li.vj.vxor tn̄ fructus ex re sibi
donata a viro bōafide facit suos lz donatio sit phibita.l.fru
ctus.ff.de vsur..ꝛ hic possessor malefidei si nullā cām possi
dendi hēat appellat̃.l.sz si lege.§.qd aūt.ff.de pet.here.ꝛ.j.
eo.§.illoꝝ. Et isti possessores tā bonefidei q̄ malefidei qn̄qz
hñt titulū qn̄qz nō de qb⁹ titulis.vide in.l.iij.§.fi.ff.d acqr.
pos.ꝛ no.ſ.de reꝝ diui.§.figo a nō dn̄o.sup ver.iusta cā.ter
tio pmitte q̃ fruct⁹ qn̄qz sunt pēdentes:ꝛ tunc cēsent̃ ps rei
ꝛ veniūt ꝛ intelligunt̃ peti tanq̄ rei ps.l.fruct⁹.ff.de rei vē.
Qn̄qz sunt pcepti.ꝛ cū a solo sunt separati.l.q scit.§.pterea.
ff.de vsur.ꝛ.l.vsufructuari⁹ messez in fi.l.ff.qui.mo.vsufruc.
amit. Et qn̄qz pcipiēdi fuerūt.i.quos possessor pcipe potuit
ꝛ nō fecit.vt.j.eo.§.illoꝝ.ꝛ.l.si nauis.§.fi.ff.de rei vē.itez isti
fruct⁹ qn̄qz petunt̃ iure actionis ꝛ quandoqz officio iudicis
vt.j.patebit. Tunc eni querit̃ an possessor a quo petunt̃ te-
neat̃ ad eoꝝ restitutionē. Concludē collectis dictis Saly.
in.l.certū.C.de rei vē.ꝛ theorica gl.hic.ꝛ in.l.ex diuerso.de
rei vē.ꝛ primo ad fructus naturales.dic q̃ nullus possessor
facit fruct⁹ naturales suos sed si extāt rei vē.restituēdi sunt
domino a bonefidei possessore etiam cum titulo quā etiā a
malefidei possessore.l.fructus.ff.de vsuris.licet Barto.te-
neat in repetitiōe.d.l.ex diuerso.de rei vē.q̃ qn̄ possessor bo
nefidei hz titulū tūc fruct⁹ naturales facit suos p.l.bōefidei
ff.d acqui.re.do.si aūt sunt ↄsumpti tūc bonefidei possessor
nō tenet̃ nisi sit factus locupletior vt q2 hz p̄ciū vel tātūdez
de suo fuisset erogaturus.q2 tūc tenet̃ ↄdictiōe sine cā.ar.l.si
cū seruū.ꝛ.l.si me ꝛ ticiū.ff.si cer.pe.ꝛ malefidei possessor te
net̃ ēt si non sit fact⁹ locupletior.quasi sua culpa desierit eos
possidere.l.si culpa.ff.de rei vēdica. Quo aūt ad fruct⁹ indu-
striales facit suos cū a solo sint sepati.siue suo noie siue alie
no lz secus in fructuario i quo reqrit̃ q̃ suo noie sint sepati
ꝛ collecti.ff.de vsur.l.qd.§.qui i alieno.ꝛ.l.bonefidei.ff.de
acq.re.do.ꝛ.ſ.de re.diui.§.siquis a non dn̄o.ꝛ hoc siue iste
possessor hēat titulū siue nō.vt tz hic glo.ꝛ clarius in.d.l.ex
diuerso.lz aūt faciat suos ꝛ sic nō pōt ab eo vēdicari tn̄ offi
cio iudicis petit̃ eos restitui ꝛ ita intelligit̃ ꝛ loquit̃ iste tex.
ꝛ hoc nisi triennio sit vsucaptum huic potentie siue iuri eos
aduocādi officio iudicis vt in glo.singul.in.l.sequit̃.§.fru
ctus.ff.de vsufructu.de ↄsumptis ꝟo vel pcipiēdis nō tenet̃
bonefidei possessor etiā si sit factus locupletior:vt.j.eo.§.si
bonefidei.nec etiā ad eoꝝ estimationē cū eos lucrifaciat p
cultura ꝛ cura.ſ.de reꝝ diui.§.figo a nō dn̄o.ꝛ hoc tz glo.ꝛ
doc.in.d.l.ex diuerso.ꝛ sic fm glo.est in hoc dr̄ia inter natu
rales ꝛ industriales cōsumptos q2 in naturalib⁹ tenet̃ bone
fidei possessor si est factus locupletior. Sed nō in industria
libus ↄsumptis nisi in duob⁹ casib⁹ notatis in glo.penul.l.l.
certū.C.de rei ven.in qb⁹ tenet̃ de industrialib⁹ si est factus
locupletior.prim⁹ qn̄ vendicat̃ fundus vēditus a creditore

pignoris nõ habẽte ius vẽdẽdi.⁊ ẽptor petit a dño vẽdicãte
p̃ciũ sub pignore receptũ.l.emptor.ff.de rei ven. secũdo qñ
vendicat fundus a bonefidei emptore petẽte expẽsas fcãs
in re.l.sumptus.ff.de rei ven.silr in peti.here.tenet l bõefi-
dei possessore de fructibus industrialib⁹.q̃tũ est fact⁹ locu
pletior.qꝛ augeret hẽditatẽ.l.itẽ veniũt.§.itẽ si solũ.⁊.§.fru-
ctus.ff.de peti.here.Bar.aũt in.d.l.ex diuerso de rei ven.
dicit ꝙ ita in industrialib⁹ ꝯsumptis tenet bonefidei posses
sor si ẽ factus locupletior.sicut in naturalib⁹ ⁊ hoc ex eq̃tate
l.si me ⁊ ticiũ.ff.si cer.pe.¶ In malefidei possessore qualr
⁊ quo iure teneat de fructib⁹ industrialib⁹. Cõclude simul
cũ glo.hic.⁊.l.ex diuerso ꝙ possessor malefidei fruct⁹ indu-
striales separatos ⁊ extãtes nõ facit suos sicut facit bõefidei
possessor sꝫ tenet restituere eos ꝓpria rei vẽdi.nõ autẽ ve
niũt in illa rei vẽdi.qua vendicat res licet secus in petitiõe
hẽditatis vbi ẽt possunt peti fructus in principali libello. vt
hic in glo.⁊ in.l.ex diuerso ⁊ ꝯsumptos cõdiuiõe sine cã ⁊ ꝑ-
cipiẽdos tenet officio iudicis restituere.vt.j.eo.§.itẽ illoꝝ.⁊
hoc si nõ hꝫ titulũ.Sꝫ si hꝫ titulũ tũc talis excusat a ꝑcipien
dis nisi in quattuor casib⁹ in q̃bus titulus nõ excusat.s.l me
ticuloso in emẽte in fraudẽ creditoꝝ vel sciẽter ꝯtra hẽrdi-
cta legũ emẽte.vel in emẽte a fisco nõ solẽniter vẽdẽte.q ca
sus notant.in.l.sꝫ ⁊ partus.ff.qd metus cã.⁊.l.si fundũ. vbi
dicit ꝙ isti casus faciũt regulã ꝙ malefidei possessor si excu-
sat a fructib⁹ industrialib⁹ ꝑcipiẽdis lꝫ secus si habeat titu
lũ cũ isti fructus videant ꝓp eius culpã ⁊ negligẽtiã adhi-
bitã l nõ colligẽdo a qua culpa nõ excusat ꝓp titulũ ex quo
sciuit rẽ alienã.l.apud iulianũ.§.fructus de leg.j.Qualr aũt
debeat intelligi ꝑcipiẽdos a possessore an vero a petitore gl.
in.l.fructus.⁊.l.ex diuerso.ff.de rei vẽ.intelligit de fructib⁹
qui ꝑcipi potuerãt a petitore Barto.ibi dicit ꝙ ẽ l electiõe
actoris vel petere quos ꝑcipere potuit possessor per dictã.l.
apud iulianũ.§.fructus.⁊.l.si nauis in fi.ð rei vẽdi.vl quos
ꝑcepisset ipse petitor vel actor vel dñs.C.de rei vẽdicatiõe
de qua latius per Saly.ibi.Itẽ qd si reus nõ fit ꝯtinu⁹ pos
sessor malefidei ⁊ sic nõ fuit p̃do sꝫ habuit a prin.bonã fidẽ
⁊ postea malã fidẽ.vel ecõtra dic per Bar.in.d.l.ex diuer-
so.⁊ per Saly.in.l.certũ.C.de rei vẽdica. Et adde ꝙ p litis
ꝯtestatiõem possessor bonefidei lꝫ faciat fructus suos.l.q lcit
§.fi.ff.de vsu.tenet eos officio iudicis restituere.vt ibi nota.
⁊.l.certuꝫ.C.de rei vẽ.Sꝫ in petitiõe hẽditatis fit malefidei
possessor p solã denũciatiõeꝫ.l.j.C.de peti.here. Itẽ adde ꝙ
malefidei possessor sicut tenet de fructib⁹ naturalib⁹ ⁊ idu-
strialibus ꝑcipiẽdis.vt.s.dictuꝫ est ita tenet de fructib⁹ seu
obuẽtiõib⁹ seu accessiõib⁹ ciuilib⁹ ꝑcipiẽdis vt sunt pẽsiões
domoꝝ vecture nauiũ ⁊ iumẽtoꝝ.tex.ẽ in.l.si nauis.ff.ð rei
vẽdi.Ad vsuras aũt pecũie fenerãde lꝫ sint ciuiles obuẽtio
nes non tenet qꝛ pecunia fenerat suo periculo sed non na-
uis vel alias:vt ibi patet.⁊ si fenerauit vsuras receptas non
tenetur restituere petitor.vt ibi dicit glo.

Et si hereditas.

¶ Supra declarauit circa que versat officiũ iu-
dicis alias versari dꝫ in actione ꝑsonali ⁊ reali singulari.hic
aũt declarat circa que dꝫ versari officiũ iudicis in actiõe vni
uersali ⁊ mixta in rẽ ⁊ in ꝑsonã.vt est petitione hereditatis.
que est vniuersalis.vt not.glo.ff.de eden.l.j.⁊.s.de actio.§.
actionũ in eius formula.⁊ est mixta.s.realis respectu reꝝ pe
titaꝝ in q̃b⁹ ꝯdẽnat possessor ad restituẽdũ ⁊ est ꝑsonalis re
spectu ꝑsonaliũ p̃stationũ l q̃b⁹ ꝯdẽnat ad dãdũ.l.sine bone
fidei.§.petitio.ff.de peti.here.Et dixi de ista ⁊ de alijs actio
nib⁹ mixtis.s.de actionibus.§.quedã.Et iste.§.hoc intẽdit.
In petitiõe hereditatis dꝫ fieri restitutio fructuũ officio iu-
dicis sicut in singulari reali iudicio.itẽ in fructib⁹ ꝑceptis ⁊
ꝑcipiẽdis est dñia inter p̃donẽ ⁊ cõmunẽ malefidei possesso
rẽ.itẽ post litis ꝯtestatio.veniũt fructus ꝑcepti ⁊ ꝯsumpti ⁊
fructus ꝑcipiẽdi.h.d.vsqꝫ ad.§.ad exhibẽdũ. Quo igit ad
fructus ꝑceptos ⁊ extãtes nõ est dñia inter rei vendicationẽ
⁊ petitionẽ hereditatis.qꝛ in vtraqꝫ fit ꝯdẽnatio ad restiõnẽ
vt in hoc prin.Itẽ nõ differũt in p̃done.l.occupatore inua
sore sciẽter ⁊ sine titulo rei aliene ⁊ sic malefidei possessore
ꝯtinuo qꝛ in vtraqꝫ actione tenet de ꝑcipiendis vt hic in.v.
illoꝝ.⁊.l.itẽ veniunt.§.cũ aũt.ff.de peti.here.sed si possessor
malefidei hꝫ titulũ excusat a ꝑcipiẽdis sm opinionẽ gl.⁊ ẽ.
doc.ꝯtra.vt dixi.s.primo.§.Itẽ nõ differũt in eo qꝛ factus
est malefidei possessor p litis ꝯtestatio.in ꝯtractu mere realit
vt.l.certũ.in fi.C.de rei vẽ.vel p ꝯtrouersiã motã in peti.he
reditatis.vt.l.itẽ veniũt.§.petitã.ꝓalleg.qꝛ in vtraqꝫ veniũt
fructus etiam ꝑcipiẽdi.l.ij.C.de fruc.⁊ litis expẽ.⁊.l.j.C.de
peti.here.⁊ h in.v.post inchoatũ.nã oẽs possessores post li-
tis cõtestã.inchoatã sunt pares.⁊ ꝓsumptiõe iuris efficiunt
malefidei vt teneant etiã de ꝑcipiẽdis vt p̃dones etiã si suo
animo remanẽt bonefidei.l.sꝫ ⁊ si lege.§.si ante.⁊ ibi glo.⁊
Bar.ff.de peti.here. Est enĩ p̃do q nullã hꝫ iustã cãꝫ possi
dẽdi q tenet de fructib⁹ ꝑceptis ⁊ ꝑcipiẽdis.l.sꝫ ⁊ si lege.§.
si ante.⁊ ibi glo.⁊ Bar.ff.de peti.here.⁊.l.itẽ veniũt.§.item
eos.⁊o.ti.vt hic in ver.item illoꝝ.⁊ hoc nisi ratio ⁊ fauor seu
priuilegiũ ꝑsone aliud inducat.vt hic in glo.fi.que incipit in
fi.infans vel pupillus. Itẽ nõ differãt in bonefidei possesso
re quo ad fructus ꝑcipiendos industriales:qꝛ neuter tenet
nec ẽt quo ad ꝯsumptos qꝛ neuter factus est locupletior.qꝛ
similr neuter tenet.vt hic l v.si vo bonefidei.Sꝫ qñ vterqꝫ
est factus locupletior tũc differũt sm opi.glo.vt.j dicã.Vi-
so igit in q̃bus ꝯueniũt rei vendicatio cũ petitiõe hẽditatis
restat videre in quo differat.Et p̃mo differt qꝛ in rei vendi
catiõe fructus ⁊ res nõ pñt peti eadẽ actione.sꝫ in petitiõe
hẽditatis sic.vt plene declarat glo.in.l.itẽ veniũt.§.fructus
ff.de peti.hẽdi.dixi.s.§.p̃ri.Itẽ differunt qꝛ petitio hẽdita
tis nõ dat ꝯtra titulo possidentẽ nisi in casib⁹.l.hẽditatẽ.C.
in q̃bus cãis cel.pre.long.tẽpo.⁊.l.nec vllaꝫ.§.sigo sciẽs.de
peti.hẽdi.sed rei vẽdi.sic.l.ij.C.de peti.hẽdi.⁊.l.si fundũ.C.
de rei vẽ.Itẽ in petitiõe hẽditatis post motã ꝯtrouersiã vel
denunciationẽ qs ꝯstituit malefidei possessor vt non possit
alienare nisi ex necessitate.l.diuus.ff.de peti.hẽdi.⁊ vt tenea
tur ẽt de fructib⁹ ꝑcipiẽdis.l.j.§.post litẽ.C.de peti.hẽdi.sꝫ
in rei ven.efficit malefidei possessor qui p̃mo erat bonefidei
p litis ꝯtestatio.⁊ nõ p denũciatiõeꝫ factã ex postfacto.l.alie
nam.ff.pro emp.sꝫ bñ p factã denũciationẽ a prin.l.fi.C.de
rei ven.Et silr tenet post litem ꝯtestatã ẽt de ꝑcipiẽdis.l.ij.
C.de fructi.⁊ lit.expẽ.⁊.l.certã.in fi.C.de rei ven.⁊ hic in v.
post inchoatũ.itẽ in petitiõe hẽditatis bonoꝝ possessor tene
tur de industrialib⁹ fructib⁹ ꝯsumptis q̃tum est factus locu
pletior.d.l.itẽ veniũt.§.sigo ante.ver.eos vo:sꝫ in rei vendi.
nõ tenet de industrialib⁹ ꝯsumptis.nec ad eoꝝ estimationẽ
lꝫ sit fact⁹ locupletior sꝫ lucrat eos pro cultura ⁊ cura nisi in
quattuor casib⁹.vt dixi.s.§.p̃ri.⁊ hic in ver.si vo.lꝫ aliq di-
xerunt ꝙ imo tenet ad eoꝝ estimationẽ qñ est fact⁹ locuple-
tior ex equitate.l.si me ⁊ ticiũ.ff.si cer.pe.vt hic in gl.in ver.
ꝯsumptoꝝ qd tenuit Bar.in.l.ex diuerso.ff.ð rei vẽ.⁊ dixi
s.eo.§.p̃ri.Sꝫ doc.cõiter tenẽt glo.ꝙ nec ẽt teneat ad eoꝝ
estimationẽ vt ipsemet Bar.dicit in.d.l.ex diuerso.⁊ adde
ꝙ petitio hẽditatis ⁊ rei vẽdicatio pñt simul ꝯcurrere.l.ij.in
fi.⁊ ibi glo.in fi.C.de peti.hẽdi.itẽ ꝙ in fructib⁹ ꝑceptis an-
te iudiciũ inchoatũ petendis dꝫ exprimi q̃titas.secus in ꝑce
ptis postea.vt dixi.s.de actiõi.§.actionũ in formula petitio.
hẽditatis.nã l istis accessionibus ⁊ fructibus ⁊ expensis ad
mittit libellus ⁊ sententia incerta quãdo accessorie petunt.
vt dixi.s.de actio.§.curare.in quinta fallentia.

Si ad exhibendum.

¶ Cõdẽnat⁹ in actiõe ad ex
hibẽdũ nõ liberat simplr exhibẽdo rẽ sꝫ dꝫ eã exhibere l ea
cã in qua erat tpe cepti iudicij.cũ restitutiõe fructuũ medio
tpe ꝑceptoꝝ.⁊ si re⁹ de p̃senti nõ valeat exhibere.dꝫ cauere
de exhibẽdo infra dilationẽ a iudice statuẽdã ⁊ si non exhi-
beat neqꝫ caueat dꝫ iuramẽto in litẽ actori delato ad ei⁹ in-
teresse ꝯdẽnari.h.d.vsqꝫ ad.§.si familie.Versat igit officiũ
iudicis in hoc actione in ꝯdẽnãdo ad rẽ exhibẽdã ⁊ ad cãꝫ
⁊ ad fructus

⁊ ad fructus in cautione recipienda ⁊ dilatione moderāda vbi res de p̄senti exhiberi nō possit. primo enī oīs cā .i. oīs vtilitas quā habuisset actor si reus exhibuisset rem tp̄e litis ꝯtestate dꝫ p̄stari a reo ⁊ in illā ꝯdēnari a iudice. vt hic. ⁊ .l. iul. §. qḋ autē. vsq̄ ad fi .l. vbi hec oīa bene declarant. ff. ad exhibē. nō enī exhibet res in eadē cā. ⁊ in eodē statu i quo erat tp̄e litis contestate si interim .s. post litis ꝯtestatio. ⁊ ante exhibitionē res est vsucapta ⁊ sic actor nō pōt eā vēdicare. vt dicit hic tex. ⁊ .d. .l. iul. §. ꝑinde. ⁊ sic pꝫ ꝙ litis ꝯtestatio. facta in p̄paratoria aliaꝝ actionū .l. iij. §. est aūt. ff. ad exhibēdū nō ꝓdest ad interrūpēdū p̄scriptionē vel vsucapionē currē teꝫ in actione p̄paratoria. vt hic. ⁊ .d. §. ꝑinde gnimo etiā lꝫ in ipsa actiōe p̄paratoria ⁊ in rei ven. ꝓ re mobili fieret litis ꝯtestatio. non interrūpit vsucapio ipso iure sed solū in effectu .l. si post acto. tamē. ff. de rei vē. ⁊ ꝑ Bar. in .l. ex hoc edicto. ff. de eo ꝑ quē factū est. Similr̄ nō dicit exhiberi res in eadē cā si forma rei interim sit mutata. d. .l. iulianus. §. sed ⁊ sigs. ff. ad exhiben. scḋo reus dꝫ ꝯdēnari in fructib⁹ interim ꝑceptis .s. post litē ꝯtestatā qꝛ post litis ꝯtestatio. iuris fictione quilibet possessor efficit male fidei vt teneat de fructib⁹ ꝑceptis ⁊ ꝑcipiēdis. vt .s. §. ꝑimo. Et intelligit gl. in .d. .l. iul. §. ꝑinde. ꝙ hoc hꝫ locū siue intelligas de fructib⁹ i hac actiōe siue in principali actiōe intētāda vt in rei vēdicatiōe. ⁊ isti fructus p̄nt ēt ꝯprehēdi ex re mobili exhibēdi vt fet⁹ pecoꝝ ⁊ partus ancillaꝝ. vt .d. .l. iul. §. qꝛ tñ. ⁊ .l. ego. de vsuris hoc igit verbū cā nō solū ꝯprehēdit statū ⁊ ꝯditionē rei exhibēde sꝫ tempus litis ꝯtestate vt hic ⁊ .d. §. ꝑinde. sꝫ ēt ꝯprehēdit accessiōes vt fetus ⁊ partus. vt .d. §. qꝛ tñ. ⁊ ita exponit gl. vbū tan̄q̄. .s. pro istis accessiōib⁹. vt rubrica. ff. de vsu. ⁊ .l. .d. .l. ego. ⁊ generalr̄ verbū cā ꝯprehēdit oēm vtilitatē quā habuisset actor si res fuisset exhibita tp̄e litis ꝯtestate. vt dicit tex. ⁊ .d. .l. iul. §. p̄terea vtilitatis gē. §. fi. ⁊ .l. p̄terea. ⁊ .l. qui restituere. ff. de rei ven. ⁊ iō venit ēt vtilitatis optionis fiende infra tp̄s nūc ꝑdite .l. si optiōe. ff. ad exhibēdū. Et silr̄ hr̄ditas ꝑ seruuꝫ exhibēdū nūc mortuū adeūde. ff. ad exhibēdū .l. si hr̄ditas si cui venit in aqliana. .s. ad .l. aql. §. illud. tertio si res de p̄senti nō possit exhiberi qꝛ sit absens vl̄ in fuga. vt .l. celsus. §. si ad exhibēdū. dꝫ iudex ꝯsiderata distātia loci ⁊ qualitate rei ⁊ ꝑsonaꝝ assignare dilationē magnā vel puaꝝ. ꝓut viderit expedire ⁊ caueat se exhibituꝝ ꝓut in simili fuit dictū in rei ven. .s. eo. §. ⁊ si rē. Et cuius expēsis ⁊ quo loco debeat fieri exhibitio dixi .s. de act. §. p̄terea quasdā actiōes arbitrarias. vbi plene dixi de hac materia. ¶ Quarto no. ꝙ si reus nō exhibeat nec caueat se exhibiturū .i. dilatiōem assignādā tūc ipse tan̄q̄ cōtumax in exhibēdo ad iussum iudicis pōt ꝯdēnari ad omne interesse actoris estimādū per iurm̄ in litē a iudice taxante deferēdū cuꝫ hec actiōe sic arbitraria. vt .d. §. p̄terea. ⁊ .l. iij. §. p̄terea. ff. ad exhibēdū. ¶ Et no. hic ex v̄. frustratiōe ꝙ iudex dꝫ denegare dilatiōeꝫ qñ petit eā calūniose. ⁊ cā frustrādi aduersariū ⁊ iudicij ꝓtellādi. vt hic. ⁊ .l. fine po. C. de dila. p̄sumitur. n. ꝯtra eū qui dilatiōib⁹ iudiciū subterfugit. vt in .c. nullus dubitat. de p̄sumptio. ⁊ pro talib⁹ dilatiōibus seu frustratorijs impetratis dꝫ qs ꝯdēnari in expēsis. vt dixi .s. si. ꝓxi. §. hec oīa. ⁊ iō i appellatiōe qñ frustratorie appellatur vt in cle. si ante. de dolo ⁊ ꝯtuma. imo tūc cōcurrunt vsure. .l. fi. ff. de re iudi. ⁊ talis temere ⁊ frustratorie appellans punitur extra ordinem .l. eos. §. ne temere. de appella.

Si familie.

¶ Hic declarat quale dꝫ esse officium iudicis ⁊ circa que dꝫ versari in trib⁹ iudicijs diuisorijs seu duplicibus iudicijs. Et p̄mo in iudicio fami. hercī. Scḋo in cōi diui. ibi. cōi diui. Tertio in iudicio finiū regū. ibi si finiū regū. Quarto ponit vnā regulā seu remouet vnū dubiū cōe ad oīa tria iudicia. qḋ aūt istis iudicijs. vsq̄ ad finē. ⁊ hoc lēdis. In iudicio fami. her. ⁊ cōi diui. inter duos vl̄ plures vertētī si est de plurib⁹ reb⁹ diuidendis dꝫ iudex assignare vnā rē vni ⁊ alterā alteri. ⁊ si pars vnius p̄ualet dꝫ eū in pecuniā ꝯdēnare vsq̄ ad equalitatē. si aūt vnica sola res venit diuidēda tūc adiudicat vni cuiq̄ pro equali portione si cōmodā recipit diuisionē. alr̄ si nō tota vel maior pars adiudicat vni ⁊ ꝯdēnat in pecunia alteri danda vsq̄ ad equalitatē. itē in istis iudicijs q ꝑcepit oēs fructus vel maiorē partē coꝝ vl̄ in re male versatus est ꝯdēnat in pecunia alteri ꝓ p̄te sibi ꝯtingēte. h. d. vsq̄ ad §. si finiū regū. ¶ Not. igit ꝙ qñ plures res veniūt diuidēde nō dꝫ fieri diuisio ꝑ corpora. sꝫ ad numeꝝ. ⁊ idē in pecunia. .l. si pene. §. si falso. ff. de ꝯdi. inde. ideo nō pōt vn⁹ socioꝝ vel coheredū dicere se velle partē suaꝫ in qualibet re q̄ntūcūq̄ minima. Quid aūt de legitia filio debita an illaꝫ possit capere in qualibet particula cuiuslibꝫ rei hereditarie. an vero in vna re. vide ꝑ Bar. in .l. in quarta. ff. ad .l. falci. in istis enī diuisionib⁹ totū officiū iudicis cōmittit ⁊ expedit prout ei cōmodius visum fuerit expedire. .l. j. C. de his qui se defe. li. x. ⁊ .l. ij. ⁊ .l. minimus. C. qñ ⁊ quib⁹ quarta pars de. co. li. ij. in cis ꝑ Bar. Itē adde ꝙ ista iudicia dicunt mixta tā in rē q̄ in ꝑsonā. nā cuꝫ in parte mihi assignata ꝑtē habeā iure meo ⁊ partē iure socij ꝓ parte mea habeo iudiciū reale. ⁊ ꝓ parte iuris socij mei esset mihi assignāda. itē in ꝯdēnatione ꝑsonaliū p̄stationū .s. fructuū ꝑceptoꝝ dānoꝝ ⁊ expēsaꝝ dicitur iudicium personale prout de hoc ⁊ de tota materia istorum iudiciorum dixi .s. de actionibus. §. quedam actiones.

Si finium regundorū.

¶ In iudicio fi. reg. pōt iudex si videat expedire terminos euidētius oportere distingui q̄ oliꝫ distincti fuerint adiudicare de p̄te vnius alteri. ⁊ eū pro p̄te adiudicata in q̄ntitate equiualenti alteri dande ꝯdēnando. is quoq̄ q terminos finales remouit vel terminādū agrū metiri passus nō est ꝑ iuramētū in litem aduersario deferendū a iudice puniēdus est. h. d. vsq̄ ad. §. qḋ aūt. Nō igit dꝫ iudex de ꝯfinibus cognoscēs de cōfinibus p̄teꝫ agri vnius adiudicare alteri nisi ex necessitate vt qꝛ forte erāt veteres termini ita obscuri ⁊ cōfusi vt non euidēter ostenderēt agroꝝ diuisionē. ⁊ ideo vt poni possint termini magis appertes q̄ p̄us essent subest iusta cā adiudicandi de p̄te vni⁹ alteri. vt hic. ⁊ .l. ij. §. fi. cū .l. se. ff. fi. regū. alr̄ aūt vbi iudex posset renouare ⁊ reponere veteres terminos euidenter vel cōmode vel eos qui varietate successorū ⁊ arbitrio possessoꝝ ꝯstituti sunt ⁊ illos antiquos sequi dꝫ sine hac adiudicatiōe .l. fi. ff. fi. reg. ⁊ attende ꝙ hoc iudiciuꝫ hꝫ solū locū in p̄dijs rusticis que ꝯfinibus distinguunt non aūt in vrbanis vicinis q̄ muro pariete vl̄ vallo diuidunt .l. iiij. §. qui iudiciū. ff. fi. reg. ⁊ ibi glo. in v̄. ꝯfinia tūc enīꝫ hꝫ locuꝫ actio cōi. diui. .l. ij. ⁊ .l. si edes cōes. ff. cōi. diui. Itē dat ēt hec actio pro hortis in ciuitate positis ad fructū ⁊ culturam depositis seu deputatis .l. iiij. §. ⁊ in vrbe. ff. fi. reg. ⁊ .l. vrbana p̄dia. ff. de v̄b. sig. Ex quo pōt inferri ꝙ pena īposita pro dāno dato in terris laborabilib⁹ positis in villa hꝫ locuꝫ pro hortis laborabilibus positis in ciuitate. ar. dictoruꝫ iurium. ¶ Itē no. in ver. eo quoq̄ ꝙ vellēs ⁊ asportās arbores vel lapides pro terminis positis punit ciuilr̄ ⁊ criminalr̄ vt hic in glo. in ver. furatus ciuilr̄ atq̄ ꝑ iurm̄ in litem aduersario deferendū de oī suo interesse. Criminalr̄ v̄o in q̄nquaginta aureos pro quolibet termino euulso fisco applicandū ⁊ cōdēnatus in vna postea pōt ꝯdēnari in alia: qꝛ rei ꝑsecutoria nō tollit penalē. vt dicit glo. hic. ⁊ .l. iiij. §. si dicat fi. reg. ⁊ ēt punit corpalr̄ extra ordinē. vt .l. agraria. in fi. ff. d termi. amo. ⁊ .l. j. C. de accu. ⁊ dic: vt ibi ꝑ Cy. ⁊ Saly. q declarat qualr̄. ⁊ in qb⁹ penis puniat euellēs terſos ille v̄o q fuit ꝯtumax ⁊ resistens vt ager metiret ⁊ terminaret puniret ad interesse ꝑtis iurm̄ in litē aduerse p̄ti deferendū vt hic in ver. ꝯtumacie cū sua glo. nā vbicūq̄ ꝯtemnit iussus iudicis pōt deferri iurm̄ a iudice in litē. vt in glo. nota. in .l. iiij. §. ⁊ siquis. ff. fi. regun. ⁊ per Bar. in .l. in actionibus. ff. de in litem iurādo.

Quod autem.

¶ Per adiudicationeꝫ factā ex aliquo istoꝝ triuꝫ premissoꝝ iudicioꝝ ꝯfert dn̄ium. h. d. ⁊ intellige .s. ꝙ ea parte q̄ nō spectabat ad eū cui fit adiudicatio que magis intellectu

q̄ demōstratiōe pcipit. vt dixi. s. de actio. §. quedā actiōes. ⁊
per Bar in. l. si p errore. de vsucap. ⁊ p Saly. in. l. j. C. cōis
vtriusq; iudicij. Itē intellige vbi res erat diuidēdū si autē
aliena trāsfert vsucapiēdi cōditio. l. iij. in fi. ⁊. l. quicūq;. ff. de
publi. ⁊. d. l. si p errorē. Itē ⁊ tertio intellige traditiōe secuta
vt hic in glo. que colligit notabile q̄ p sniaʒ iudicio traditio
ne secuta trāsfert dñiuʒ rei o iudicāte. ⁊ id firmat expsse gl.
fi. in ver. alij dicūt in. l. iij. ff. d publi. ⁊. l. pōponius. §. si iussu.
ff. de acq. pos. ⁊ ibi Bar. ⁊ hoc cōiter tenet p doc. lʒ glo. no
tat ↄtrariū in. l. exēplo. ff. de excep. rei iudi. fm Saly. i. l. j. C.
cōis vtriusq; iudi. Et ↄcludit pūo in actione psonali q̄ snia
lata ad trāsferēdū dñiuʒ illud transfert. l. iij. fm vnā lecturā
de publi. ⁊. l. non soluti. §. si mihi. ff. de vsur. secus si actio in
tētata nō sit apta nec tēdat ad dñiuʒ trāsferēdū sed restitue
dū rē vt locati depositi cōmodati. l. sigs ↄductiōis. ⁊. l. cōdu
ctores. C. locati. ⁊. l. non solet. ff. locati. lʒ aūt per sniaʒ tollat
dñiuʒ rei vni ⁊ trāsferat in aliū nō tñ tollit psonalis obliga
tio nec liberat ipso iure debitor absolutus per sniaʒ. l. iulia
nus. ff. de cōdi. inde. ⁊ hic in glo. in ver. nec obstat. q: ista in
corporalia vt est obligatio psonalis ita affixa est ossib⁹ vt nō
possit trāsferri de vno in aliū sicut corporalia: vt no. i. l. iij. ff.
p socio. ⁊. l. sigs igit casus. ff. de pecu. Scdo ↄcludit i actio
ne reali q̄ si snia ē absolutoria nō trāsfert dñiuʒ in reū. d. l.
exceptio etiā si reū absolutus adiecta cā. q: reo est sua q̄uis
tūc introducat p̄sumptio dñij q: res iudicata p veritate ac
cipit. l. res iudicata. ff. de reg. iur. lʒ in hoc vltimo videat te
nuisse Bar. ↄtrariū. d. l. exceptio. Si aūt snia ē ↄdēnatoria
tūc cōiter tenet q̄ tāta sit auctoritas. vt dicit tex. l. iij. §. lecʒ queri
pōt. ff. d reb⁹ cu. ⁊. l. statuliberi. a ceteris. §. gntus. ff. de statu
liberi. q̄ lʒ ↄdēnato dño mihi tradat res victori tāq̄ sua nō
tamē victi ⁊ sic videat error in dño. g aliis impedit trāslatio
nē dñij: vt. l. iij. §. subtilibus. ff. de ↄdi. ob cām. tñ in casu isto
ppter auctoritatē rei iudicate transfert dñium ⁊ talis error
nō impedit eius translationē vel vsucapiēdi ↄditionē si tra
dens non erat dñs. vt lʒ hic glo. d. l. iij. ff. de publi. ⁊. d. l. pō
ponius. §. si iussu. Et hoc etiā pʒ ex adiudicatione ex secun
do decreto per qd̄ transfert dominiū vel vsucapiendi cōdi
tionem. l. pretorio. cum sua glo. ff. de dam. infec. ⁊ in spec. de
primo ⁊ secundo decreto. §. iudiciū. ⁊. §. quoq; ver. si. quin
immo tāta ē auctoritas snie adiudicatiōis facta ex scdo de
creto vt ēt possessor malefidei vsucapiat q̄ alias nō vsucapet
tex. singularis est in. l. ⁊ generalr. ff. d noxa. ⁊ vide pro decla
ratiōe p̄dictoʒ Cy. ⁊ Salyce. in. l. j. C. cōis vtriusq; iudicij.
Itē quo titulo vsucapiat res tradita ex adiudicatiōe iudi
cuʒ. dic pro titulo generali pro socio. l. pe. §. si pf. ff. p socio.
sed qd si in istis iudicijs diuisorijs est facta adiudicatio. sed
nō est facta traditio an ex sola adiudicatiōe. sine traditione
transferat dñium glo. in. l. ⁊ ideo. ff. de ↄdi. fur. dicit q̄ sic. ⁊
q̄ sit spāle solū in ↄtractu societatis: vt sine traditiōe transfe
ratur dñium qd̄ secus est in alijs ↄtractib⁹. ēt sup vniuersi
tate bonoʒ in qbus regulr nō transit dñium sine traditione
vt no. glo. singularis in ver. vniuerso. l. j. ff. pro dote. ⁊ ibi p
do. Ang. pu. Sed an p sniam transferat nomē debitoris cō
uenti hū transfert vtilis actio fm formā glo. tradiā. l. j. C. de
pacto. pigno. l. a diuo pio. §. sic quoq;. in ver. hoc ēt. ff. de re
iudi. itē an p diuisionē factā iter pies. extraiudicialr trāsfera
tur dñium vel vsucapiendi ↄditio. dic q̄ sic. l. illius ptis que
tibi obuenit ⁊ tradit iure meo. Si aūt tradat aliquis ps pro
indiuiso tūc nō transfert fm glo. ⁊ Bar. in. l. cuʒ solus. ff. de
vsu. itē attēde q̄ diuisio bonoʒ non imutat creditori suo pi
gnoris. vel hypo. in tota re diuisa ab vno ex socijs prius pro
indiuiso ↄstitutā. l. si ↄsensit. §. illud tenenduʒ. ff. qui. mo. pi.
vel hypo. soluit. ℂ Itē no. hic in gl. in v. qui sic accipe. q̄ si
allegat pro singulari quo ad hoc vt de scdo decreto trāseat
dñium opʒ q̄ post adiudicationē factā ex scdo decreto fiat
missio in possessionē p iudicē seu ei⁹ auctoritate. Sʒ Hy. ⁊
Bar. l. si finita. § iulian⁹. ff. de dā. infec. ver. q̄ro iuxta istud
an de nouo dcat itroduci in possessionē tenent oppositū. q:

sufficit pūs missio fcā ex scdo decreto. Pūo cū sit tot⁹ vn⁹
processus ⁊ primū decretū sit ordo ⁊ p̄ncipiū puenien di ad
scdm. l. cū vnus. ff. de bo. aucto. iudi. pos. ⁊ sicut pars potest
transferre dñium rei sue in alium possidentem sine alia tra
ditione. vt. s. de reʒ diui. §. interdū ius ⁊ iudex in pūo imis
sum pōt transferre dominium sine alia imissiōe cū factuʒ iu
dicis reputet factū partis. l. si ob cām. C. de euic. Queritur aūt
⁊ quo remedio pcedat cōtra ↄtumacē in nolēdo diuidere.
dic per Bar. in. l. apud iulianū. ff. ex qui. cau. in pos. ea.

ℂ De publicis iudicijs. Rubrica.

ℂ Cōtinua. vt in glo. In p̄cedētib⁹ dictū ē de iudicijs ciui
libus. ⁊ ēt de iudicijs crialib⁹ priuatis. Nūc aūt intēdit tra
ctare d publicis iudicijs criminalib⁹ ⁊ vocat hic titulus ter
ribilis sic ē liber d publicis iudicijs. vt dic gl. l. j. ff. d pu. iu.

P Ublica iudicia. Hic titul⁹
diuidit in duas ptes. Primo ostēdendo
dñiam esse inter iudicia ciuilia. priuata ⁊
publica declarādo ethimologiā hui⁹ vo
cabuli publica. Scdo ibi publicoʒ pōit
vnā diuisiōem publicoʒ iudicioʒ. ⁊ istud pncipiū hoc intē
dit. Iudicia que ex publicis iudicijs descēdūt ab actiōib⁹ ci
uilib⁹ differunt. Et publica iudicia iō dicunt q: cuilibet de
populo eoʒ executio ↄpetit. h. d. vsq; ad. §. publicoʒ. Diffe
rūt aūt iudicia ciuilia o crialib⁹ vt voluit hic gl. respectu pri
cipij medij ⁊ finis respectu pncipij seu exordij differūt q: p
ciuili iudicio intentat actio p criali vero nō proponit actio
sed accusatio q: criminales punitiōes nō fiūt per actiōes sʒ
per accusatiōes. vt hic. ⁊ p Bar. in. l. j. ff. de ↄditiōe. ex. l. Ex
quocūq; tñ crie ex quo agit crialr pōt ēt agi ciuili actiōe i fa
cium ad interesse si accusatoris intersit. l. pe. C. de fal. ⁊. l. nec
quicq̄. ⁊ ibi glo. ff. pro socio. ⁊ p Bar. in. l. si iudex. d varijs
⁊ extraordi. cogni. Et ecōuerso si agit ciuilr d crie iudex re
perto crie pōt pcedere crimialr. l. iiij. §. si dicat. ff. fini. regū.
⁊. l. quos retrahi. C. si aduersus liber. ⁊ ibi p Bar. Respcū
medij iudicioʒ differūt q: in ciuilibus astringit solus actor
ad pbādū ⁊ eo nō pbāte reus absoluit. C. de pbo. l. actor. ⁊
l. qui accusare. C. de edē. Sʒ in criali in pluribus casib⁹ qui
casus meli⁹ explicāt quā alibi. l. faciliter. C. de aboli. vterq;
pbat. l. accusator pro crimie licitato. ⁊ reus pbat sup ei⁹ pur
gatione. ⁊ sic in dictis casib⁹ lʒ actor nō plene pbet nō tñ ab
soluit reus sʒ tenet ad purgatiōem infamie. vt. l. vbi. C. de
falsi. ⁊ ibi per Saly. Respectu finis differūt. q: i ciuilibus
petit aliqd dari vel fieri actori. sed in criminalib⁹ dari fisco
vel fieri. Cognoscit eniʒ cā ciuilis o criminali in hoc q: pe
tit qñ est criminalis penaʒ applicari fisco. qñ est pecuniaria
vel in corpus delinquētis qñ est corporalis tunc dicitur cā
criminalis. glo. no. est in. l. iij. ff. de sepul. vio. ⁊ p Bar. i. l. fi.
ff. de priua. delic. Conueniūt aūt iudicia ciuilia ⁊ criminalia
in multis. vt dicit hic gl. q: vtrobiq; iurat de calūnia: vt no.
in. l. j. C. de iura. calū. qd̄ intellige vt ibi p Bar. ⁊ dixi de pe
na. temere litigā. in prin. itēʒ vtrobiq; reqrit libellus. l. libel
loʒ. C. de accu. ⁊ auc. offerat. C. de litis ↄtesta tio. Qualiter
aūt formet libellus accusatorius in criminali ⁊ qd ↄtinere
dēat est hic glo. nota. ⁊ magistralis in ver. instituēdis ⁊ ple
ne glo. est in. l. in cāis. C. de accu. que fundat sup tex. d. l. li
belloʒ. ff. de accu. dʒ eniʒ ↄtinere accusatio nomē accusato
ris. ⁊ accusati ānuʒ ⁊ menseʒ cōmissi maleficij. Sed annus
mēsis ⁊ dies porrecte accusatiōis ⁊ tpe cuius in terris eccle
⁊ tpe cuius in terris imperij vel pape vel eccle ⁊ tpe cuius
cōsulis vl p̄sidis fuerit porrecta accusatio nō ponit in libel
lo accusatorio sʒ scribit per nota maleficioʒ in suis actis tñ
diē vl horā ↄmissi maleficij non tenet accusator exprimere
nec se ad illud astringere si tñ reus pro sua defensiōe petit
diē declarari cogit actor iudicis officio illā declarat. d quo
dic per Bar. in. l. his qui reus. ff. de publi. iudi. Itē debet
accusatio

accusatio ɔtinẽ locũ ɔmissi maleficij p duos ɔfines saltẽ ócla
ratũ.l.forma.C.ð cẽsib⁹.nisi loc⁹ ð se eẽt cert⁹ ꝛ notori⁹ vt pa
laciũ ptãtj.ꝛ ẽt cathedralis q̃ tũc ɔfiniũ declaratõe n̄ idiget
l.cũ suo.in fi.ff.ð ɔbẽ.ẽp.ꝛ.l.j.i fi.C.de dote ꝑlegata.Sz nũ
quid locus loci debet dz poni in accusatõe.vt in tali domo.
ꝛ in tali camera illi⁹dom⁹.dic q̃ si delictũ est pariter punibile
in quacũqz pte loci vl̃ tpis tũc nõ dz exꝑmi loc⁹ loci vl̃ dies
ɔmissi maleficij.Sec⁹ si difformiter punit̃ vt q̃ i insula ma
gna palacij vl̃ die alicui⁹ festiuitatis solẽnis graui⁹ puñit̃ de
lictũ.Et tũc loc⁹ loci ꝛ dies inserẽdus ẽ ꝛ pbãd⁹.l.j.in fi.cũ
sequẽti.ff.de neg.gest.ꝛ qð notat glo.i cle.fi.de rescrip.ꝛ p
Bar.in.d.l.libellorꝫ.Itẽ dz in accusatione accusator se in
scribere ad penã talionis si in pbatõe defecerit.l.q crimen.
C.q accu.ꝛ.l.si cui.ff.de accu.ꝛ est exꝑssũ in.c.tue.de pen.
quasi ꝑsumat̃ calũniari accusator eo ipso q̃ nõ probat in.l.
athletas.§.calũniator.ff.de insa.nisi appeat iusta cã eũ excu
sans quare ad accusationẽ ꝓsilierit.l.q nõ pbasse.C.ð calũ.
hec tamẽ subscriptio nõ est in vsu.vt dicit Bar.in.l.si cui.ꝛ
Saly.i.d.l.crimẽ.sed p statuta terrarꝫ ɔsueuit imponi pena
pecuniaria nõ pbãti accusationẽ suã.Et lz accusator se nõ
inscribat tñ ex legis dispõne obligat̃ ad penã talionis.vt tz
glo.in.d.l.libellorꝫ.ꝛ.d.l.q crimẽ.ꝛ.c.sup his.de accu.itẽ dz
accusator dare fideiussorẽ de ꝓsequẽda accusatõe:vt.d.l.q
crimẽ.sicut dz actor in ciuili eã cauere de lite ꝓsequẽda.vt
auẽ.generalr̃.C.de epis.ꝛ cle.vel si crimẽ de quo fit accusa
tio sit atrox detinet̃ ꝑsonalr̃ sicut accusat⁹ donec de crimine
cognitũ fuerit habita tñ ɔsideratione dignitatis ꝑsonarꝫ.l.fi.
C.de accu.Itẽ nunqd in oĩ crimine de quo fit accusatio de
beat fieri inscriptio.dic q̃ sic tã publico q̃ priuato qñ prin
cipalr̃ agit̃ p crimine criminalr̃.vt dicit glo.Fallit solũ i cri
mine abigeatus.ꝛ vbi iudex pcedit p inqsitionẽ qb⁹ casib⁹
nõ regrit̃ inscriptio.vt tz glo.ij.in fi.in.d.l.qui crimẽ.ꝛ ita in
tellige h̃ glo.dũ dicit q̃ hec solẽnitas nõ regrit̃ vbi iudex p
cedit p inqsitionẽ qb⁹ q̃ intelligit̃ de solẽnitate inscriptiõis
ꝛ fideiussionis ꝛ ꝓsequẽdo.Sed alie solẽnitates bñ requi
runt̃ in inqsitione sicut in accusatiõe sm̃ Ange.in.d.l.libel
lorꝫ.ꝛ Bar.in.d.l.ij.§.si publico.ff.de adulte.vel nisi sit cri
mẽ leue vl̃ notoriũ.vt dicit hic glo.in quo pcedi põt de pla
no sine istis solẽnib⁹:vt.l.leuia.ff.de accu.In qb⁹ aũt casib⁹
possit pcedi p inqsitionẽ sine accusatore glo.hic enũerat.est
enĩ regula q̃ sine accusatore nemo puniri dz.§.sigs accusa
torẽ.in.l.rescripto.ff.ð mune.ꝛ hono.ꝛ.c.j.vt eccla.bene iõ
dixit yesus saluator nr̃ qs te accusat mulier.q̃ rñdet.nẽo do
mine ꝛ ille dixit nec ego te ɔdemnabo Jo.viij.c.ꝛ no.l.d.§.
sigs accusator.hec aũt regula fallit in sex casib⁹.Prim⁹ ẽ in
crimine.lenocinij obiecto ab vxore accusata a viro de adul
terio ð quo lenocinio iudex inquiret ꝛ ex officio puniet vir
repertũ culpabilẽ.l.j.§.si publico.ff.de adul.ꝛ ibi no.Et sitr̃
qñ obijcit̃ aliud crimen ɔcernẽs cãm de qua agit̃ ꝛ easdẽ
ꝑsonas põt iudex illud punire:vt in.c.j.de excep.ꝛ p Bar.
ꝛ Ang.in.d.§.si publico.Scðs est in teste ostendẽte aurea
iudicis deponendo falsũ testimoniũ corã iudice quẽ testẽ
iudex punit ex officio.l.nullũ.C.de testi.ẽt si sit clarus.vt ibi
no.glo.de quo ibi vide p Saly.Tertius est in pducẽte co
ram iudice scripturã falsã qui nõ pbet eam verã punit̃ de
falso per officiũ iudicis.l.iubemus.C.de pba.Quartus est
in cã suspecti tutoris de qua suspitiõe põt iudex fauore pu
pilli ex officio inquirere.ꝛ tutorẽ suspectũ remouere.ꝛ pu
nire in.l.tutor.§.preterea.ff.de suspec.tuto.Quintus est in ca
lũniãte si iudex reperiat accusatorẽ calũniosã accusatiõem
instituisse põt ex officio in eadẽ snĩa reũ absoluere ꝛ accusa
torem de calũnia ɔdẽnare.l.j.ff.de calũ.ꝛ.c.j.ꝛ.ij.extra de
calũ.ꝛ.l.qui cũ maior.§.si libertus.ff.de ope.liber. ¶ Sextus
est in notorio crimine in quo põt iudex pcedere sine accusa
tore.l.ea quidẽ.C.de accusa.ꝛ omisso ordine iudiciario pre
ter citationẽ.Ea pp dũs nr̃ iudã qui publice nouerẽt loco
vxoris habebat a numero decẽ apostolorꝫ abijciendũ decre
uit.ij.q.j.de manifesto.ꝛ talis notori⁹ criminosus nõ audit̃

appellans.hec oĩa vide plene p Inno.i.c.tua nos.de coha.
cle.ꝛ mulie.Et põt fieri executio in notorijs criminib⁹ sine
alia snĩa sz Bar.in.l.ictus fustiũ.ff.de insa.Et quotuplex
sit notoriũ dic p glo.in.c.vestra.de coha.cle.ꝛ muli.ꝛ.d.c.de
manifesto.ij.q.j.ꝛ in spec.de notorio crimi.ꝛ plene p Saly.
in.d.l.ea quidẽ.Et dĩa inter notoriũ ꝛ manifestũ vide glo.
ꝛ Bar.in.l.ciues ꝛ incole.C.de appel.ꝛ in.c.ẽ.alleg.plures
alios casus in quibus pcedit̃ p inquisitionẽ.vide in specu.
de inquisi.§.qñ aũt.Bar.autẽ.in.d.§.si publico.dicit q̃ isti
casus faciunt regulã dicẽs q̃ vbi qs admittit̃ ad accusandũ
sine metu ꝑsumpte calũnie ꝛ i casib⁹ infrascriptis ibi admit
tit̃ iudex ad inqrendũ ꝛ pslo ad denũciatione officialis de
putati ad denũciandũ maleficia põt iudex inqrere.l.diu⁹.ff.
de custo.reo.ꝛ.d.l.ea.qdẽ.C.ð accus.scðo pp incidentẽ crĩs
cognitiõez.d.§.si publico.ꝛ.§.pe.C.si aduers.le.ꝛ.l.cũ maior
§.si libertus.ff.de ope.liber.tertio pp generalẽ inquisitionẽ
precedentẽ contra euz qui reperit̃ criminosus potest iudex
formare specialẽ inquisitionẽ.l.cõgruit.ff.de officio ꝑsidis.
Est enĩ generalis ꝑcedẽs inqsitio ꝑparatoria ad spẽlez in
quisitionẽ postea subsequẽtẽ.de quo vide plene p Inno.in
c.bone memorie.de elec.Quarto pp doloris imẽsitatẽ illati
iudici in faciẽdo corã eo falsum testimoniũ.d.l.nullũ.C.de
testi.vel calũniosã accusa.l.j.C.de calũnia.vel falsã cartã
corã eo pducẽtẽ.l.pe.C.de accusa.Et idẽ videm⁹ in accusa
tione vbi pp magnũ dolorẽ pmittit̃ alicui accusare sine me
tu ꝑsumpte calũnie vt marito vxorẽ de adulterio.vt.d.§.pu
blico.ꝛ matrẽ accusantẽ de morte filij.l.mater.C.ad turpil.
Quito pp criminis inhũanitatez.vt ɔtra diuinã vl̃ cesareã
maiestatẽ.vt in.c.vt inqsitionis.de hẽti.lib.vj.ꝛ.l.sigs in hoc
genus.C.de epis.ꝛ cle.ꝛ in extrauagãti ad repmẽdũ.ꝛ ibi
per Bar.Sexto pp criminis notorietatez.vt.d.l.ea qdẽ.C.
de accu.ꝛ.l.ab accusatore.§.nũciatores.ff.ad turpil.primã
tñ opinionẽ nostrarꝫ glo.l.q̃ inqsitio regulr̃ ẽ phibita nisi in
casib⁹ in iure expressis.tenẽt Cy.ꝛ Ange.de peru.ꝛ Saly.
ꝛ cõiter doc.Statuta aũt terrarꝫ cõiter puidẽt q̃ iudex pos
sit inqrere de oĩ crĩe.Cetera ad materiã criminis ptinentia.
vide p Bar.in.d.§.si publico.ꝛ p Saly.in.d.l.ea qdẽ.ꝛ in
spec.de inqsitiõe.p totũ titulũ.ꝛ plenissime p Ang.in.d.l.va
cãtia.C.de bo.vacã.li.x.Cui adde.q̃ lz de iure ciuili nõ p
cedat̃ p inqsitionẽ:nisi in casibus:tñ de iure canonico põt
regulr̃ pcedi de quolibet crimine:dũtamẽ pcedat diffama
tio aliter nõ in.c.cũ oporteat.ꝛ.c.vt inqsitionis.ꝛ.c.qualr̃ ꝛ
qñ.scðo de accusa.Sup qua diffamatiõe summatim dz co
gnosci ꝛ sup ea disputari ꝛ dari copia parti vt se defendere
possit forte pbãdo q̃ talis diffamatio pcesserit ab inimicis
ꝛ maliuolis:ꝛ nõ a fidedignis ꝛ vidicis hoĩb⁹ ꝛ ꝑsonis put
semel ꝛ pluries ꝑcedere dz:vt.c.qualr̃ ꝛ qñ.de iure aũt ciui
li in casibus ꝛ regulis.s.relatis p Bar.nõ opz ꝑcedere dif
famationẽ predictã.nec p inquisitionẽ peti eius copiã.nec
etiã in casu quo iudex inquirit ex necessitate sui officij:vel
vbi vertit̃ piculũ aiarꝫ:vt in.c.ad nostrã.extra de iureiurã.ꝛ
c.cũ nobis olim sup ver.ex officio de elec.vel ẽt vbi pcedit
iudex ex mero ꝛ puro officio ei⁹ ꝛ nõ ad pmotionẽ alicui⁹.
p.c.j.de offi.ordi.qð tenuit Jo.an.in.d.c.qualr̃.ꝛ qñ in fi.
magne glo.dicit tñ ibi q̃ si appellaret inqsitus cogeret̃ inq
rẽs pbare infamiã corã supiore.Et demũ ɔcludit q̃ tutior
est practica qua iudex pmo querat de infamia:deinde pce
dat ad inqsitionẽ veritatis sup crimine:vt.d.c.cũ oporteat.
ꝛ.d.c.qualr̃ ꝛ qñ.Quãto aũt tpe ꝑscribat̃ officiũ iudicis ad
inqrẽdũ vbi p statutũ non puidet̃.dic q̃.xx.annis.lz accu
sationi criminalr̃ intẽtãde.xx.vt est glo.ordi.i.l.querela.C.
de fal.Itẽ quero quãto tpe duret instãtia iudicis inqrentis
an finiat̃ biẽnio sicut ceterarꝫ accusationũ criminaliũ vt.l.fi.
C.vt.j.certũ tpo.Saly.ibi tz q̃ sic.sed Cy.in additionib⁹ tz
oppositũ.Quia sicut in cã fiscali nõ currit instãtia triẽnalis
l.ꝑperãdã.in prin.§.de iudi.ita nec curie succedẽte in locũ
fisci ꝛ ad eius vtilitatẽ inqrẽti:vt.l.si eũ.§.q iniuriarꝫ.ff.sigs
cau.ꝛ.l.j.ff.si ager vectiga.Item an superueniente accusatore

sileat inquisitio fuit magna dubitatio ⁊ variatio inter docto res. Cy. in d. l. ea qdē. de accusa. ⁊ q nō. By. in ⁊ ꝯrarium in c. actus legitimi. de reg. iur. li. vi. Bar. in l. si maritus. §. si extrane⁹. ff. de adul. Saly. in d. l. si ea. ⁊ Ange. de pu. in d. l. si vacantia. C. de bonis vacā. li. x. videntꝰ inclinare cū By. q accusatio que est auxiliū ordinariū tollat inquisitionē ꝑ ꝑe exceptiōis que ē extraordinariū auxiliū. ⁊ hoc nisi ipse accusator fuerit ꝓmotor inquisitionis vel negligēs. vel inquisitio sit sup ꝯtēta dignitate ingrētis: vel timeatꝰ de collusio ne accusare volētis. de quo vide per ꝓlatos doctores i locis ꝓallegatis. ¶ Itē nota textū. ibi publica aūt dicta sunt. q publica iudi cia dicta sunt idē: qꝛ eoꝝ accusatio ꝯpetit cuilibet de populo nisi in crie suppositi ꝑtus ⁊ adulterij vt hic in glo. in ver. ple rūq3. Sȝ in priuatis delictis admittitꝰ ad accusandū solū cu ius interest. l. manifestissimi. in pri. C. de fur. ⁊ no. glo. in l. fi. ff. de priua. delic. qd intellige qñ pena debetꝰ accusatori vel in corpus. sȝ si pena debetꝰ fisco tūc q̄uis sit crimē ꝓuatū ad mittitꝰ quilibet sicut qñ est publicū. vt no. glo. ⁊ ibi Bart. in rub. de populari. actio. ⁊ gl. in ver. recipiat. in fi. C. de litigi. ⁊ intellige q accusatio publici criminis ꝯpetit cuilibet. s ha bili ad accusandū. ⁊ id dicūtur iudicia publica qñ publicia. Nā oia cria regulꝛ intelligunꝰ priuata nisi aliqua caueanꝰ esse publica: sicut regulariter oēs cōtractus sunt stricti iuris nisi appareāt eē bonefidei. vt. ī. de acti. §. actionū. Qui igit dicit crimē esse publicū illud ꝓbet. l. j. ff. de publi. iudi. ⁊ l. ꝓ uaricationis. in fi. ff. de ꝓuari. Attēde tñ q crimē publicū dicitꝰ trib⁹ modis. Primo largissime qñ cōcernit vindictā seu vtilitatē publicā3. l. qd senatus. ff. de iniur. Scdo mō dicitꝰ iudiciū publicū large. s. qꝛ admittitꝰ qlibet de populo ad ac cusandū. vt in crimine suspecti tutoris: vt. ī. de suspec. tut. §. ꝯsequēs ⁊ vbicūq3 iudiciū nō cōcernit principalr offensam certe ꝑsone: sed punit malos mores ciuitatis. vt cū imponitꝰ pena iurāti ꝑ corpus xpi vꝰ aliud inhonestū faciētis: vt. d. l. q senatus. ꝯiūcta glo. sua in. v̄. questio. Tertio mō sumitꝰ iudi ciū publicū stricte. s. de eo ꝑ quo cauetꝰ aliqua lege q sit iu diciū publicū seu priuatū publicoꝝ iudicioꝝ. vnde etiā3 cri mina que puniunꝰ aliqua lege posita sub aliqua rubrica q incipiat ad legē. vt ad. l. corneliā. de sicca. ad. l. cornel. de fal. Et similr dicunꝰ publica iudicia fm Ang. de pera. in d. l. j. ff. de publi. iudi. Et isto tertio mō dicunꝰ ꝓprie iudicia pu blica. de qbus tractatꝰ. ⁊. ff. de publi. iudi. ꝑ totū. Et ista sunt illa publica iudicia qb⁹ ꝯdēnatus infamia iuris infamatꝰ: vt dixi. ī. de pena temere litigā. §. ex qbusdā. ⁊ ad ista publica iudicia ꝓprie sumpta nō pōt regulꝛ interuenire ꝓcurator. l. penul. §. ad crimē. ff. ḋ publi. iudi. Ex ꝓdictis igitꝰ p3 q hec ꝯsequētia nō ꝯcludit necessario. videlȝ qlibet pōt accusare igitꝰ est iudiciū publicū fm Bar. d. l. j. ff. de publi. iudi. Nā in priuato crimine ꝑ pena applicanda fisco admittitꝰ qlibet de populo romano glo. singu. est. ff. de popu. actio in rubꝛ. ad finē. Et similꝛ statutū pōt aliqd ꝑmissum de iure cōi ꝓ hibere sub pena. ⁊ statuere q qlibet posset accusare: non tñ erit iudiciū publicū. vt vult glo. not. in l. ij. ff. de accu. nisi in ipso statuto hoc disponatꝰ q sit iudiciū publicū. ꝑ. d. l. i. fi. ff. de ꝓuari. pōt igitꝰ crimē de quo qlibet pōt accusare dici pu blicū respectu accusatiōis cuilibet appropriate ⁊ attribute. sȝ nō ē publicū respectu effectuū inductoꝝ legib⁹ publicoꝝ iudicioꝝ. s. vt dānatus sit infamis: vt ꝓcurator non possit interuenire. fm Bar. i. d. l. j. in fi. ff. de publi. iudi. plura aūt iudicia de qb⁹ dubitatꝰ an sint publica. vide ꝑ glo. ⁊ Bar. d. l. j. ff. eo. Quid aūt si pena criminis publici alteratꝰ ꝑ statu tū. an desinat esse publicū vt dānatus nō sit infamis: ⁊ possit interuenire ꝓcurator. dic ꝑ Bar. d. l. j. in penul. questione.

Publicorum iudiciorum.

¶ Ex publicis iudicijs quedā sunt capitalia. s. que inferūt mortē naturalē vel ciuilē. alia vō nō capitalia vocanꝰ. h. d. vsq3 ad. §. publica. Et ꝯcor. l. ij. ff. de publi. iudi. ⁊ l. rei capi talis. ⁊ l. capitaliū. ff. ḋ pe. ⁊ l. l3 ⁊ sign. §. rei capitalis. ff. sign. cau. ⁊ l. edicto. §. rei. ff. de bo. pos. Equiperanꝰ igitꝰ quo ad hoc mors ciuilis ⁊ naturalis. ḋ quo ꝑ Bar. l. gallus. §. ⁊ qd si tantū. ff. de libe. ⁊ posthu. ⁊ ꝑ Cy. ⁊ Saly. in l. deo nobis. C. de epis. ⁊ cle. ¶ No. igitꝰ q iudicia publica diuidunꝰ in duas spēs. s. capitalia ⁊ non capitalia. Capitalia sunt ꝑ que inferꝰ mors naturalis. vt capitis amputatio. submersio. su spensio. ꝯcrematio aut alterius vltimi supplicij cōdēnatio ⁊ impositio. l. capitaliū. in prin. ff. de pe. vel inferꝰ mors ciuilis vt est interdictio ignis ⁊ aque. cui⁹ loco hodie succedit de portatio. l. iij. ff. ad le. iul. pecu. vt est in metallū dānatio: vel bestijs subiectio. l. qui vidit. ff. de pe. Et est dria inter depor tatū3 ⁊ in metallū dānatū: qꝛ dānatus in metallū ꝑdit q̄ sunt iuris ciuilis ⁊ gentiū vt libertatē ciuitatē ⁊ familiā. l. aut dā num. §. est pena. ff. de pe. Sed deportatus ea que sunt iuris ciuilis perdit ⁊ retinet ea que sunt iurisgentium perdit igi tur ciuitatem ⁊ familiam ⁊ patriam potestatem ⁊ testamen ti factionē. que est de iure ciuili: vt. ī. de testamē. §. j. de quo in l. quedā sunt. ⁊ ibi no. ff. de pe. nō aūt ꝑdit libertatē. l. l3 si alia. ff. de bo. dāna. neq3 ꝯtractuū ineūdoꝝ facultatē3. vt no. in d. l. quedā. ⁊ l. si tibi mandauero. §. is cuius. ff. man. qꝛ cō tractus sunt de iuregentiū. l. ex hoc iure. ff. de iusti. ⁊ iur. A quibus aūt iudicib⁹ possit imponi pena deportatiōis. ⁊ que dria sit inter deportatū ⁊ relegatū ⁊ quotuplex sit pena me talloꝝ: m. no. per glo. ī. qui. mod. ius pat. ptāte soluitur. §. cū aūt. ⁊. §. relegati. ⁊. § pene. Publica aūt iudicia nō capi talia sunt illa per que nō inferꝰ mors naturalis vel ciuilis: sed inferꝰ īfamia. vt hic. i. diminutio estimatiōis. vt. l. cogni tionū3. §. estimatio. ff. de varijs ⁊ extraordi. cogni. vel inferꝰ pena pecunaria vꝰ modica coertio i corp⁹. vt fustigatio. d. l. ij. in fi. ff. de pub. iud. l3 large ⁊ iproprie sumēdo vꝰ ēt pēa capitalis qualitercūq3 estiatio hominis ledatꝰ. vt. l. l3 capita lis. ff. de v̄. sig. de qb⁹ pēis capitalib⁹ ⁊ nō capitalib⁹. vid ple ne ꝑ Inno. in c. qualr ⁊ qñ. ij. ḋ accu. ⁊ ꝑ Ang. l. ij. ff. ḋ pub. indi. p3 igitꝰ ex ꝓdictis q pēa capitalis a nō capitali dinosci tur ab impositiōe generis pene. qꝛ si ex genere pene ꝑditur vita libertas ⁊ ciuitas est capitalis. id si inferꝰ pena alterna tiue vel sub ꝯditione cuius vna pe ē capitalis alia nō. vt cū qs ꝯdēnatꝰ in cētū. ⁊ si nō soluerit infra. x. dies puniatꝰ in ca pite. qꝛ pecunia nō soluta remanet caput in obligatione cō demnatiōis. l. j. ff. de penis. lega. ⁊ l. j. §. itē si ius. ff. ad legē fal. Idē si ꝯdēnatꝰ quis ad ꝑpetuū carcerē. l3 n. quis de iure ci uili nō debeat ꝯdēnari ad ꝑpetuū carcerē. qꝛ carcer inuēnus est ad custodiā nō ad penā. l. aut dānū qd solent. ff. de pe. l3 secus sit de iure canonico. c. q̄uis. de penis. li. vj. tñ si dānetꝰ ꝯ sula. vt ⁊ hic glo. i. d. l. incredibile. qꝛ dānatus ad ꝑpetuū carcerē equiparꝰ deportato in metallū. s3 Inno. i. d. c. qualr ⁊ qñ. Secus aūt si sit pena excōicationis que nō est ꝑpetua sed medicinalis: vt in. c. cū medicinalis. de sen. excō. li. vj. l3 glo. dicat q excōicatus equiparꝰ deportato cui ē interdictū aqua ⁊ igni. vt. ī. de capi. dimi. §. minor. Idē3 est si pena ab scissionis mēbri vꝰ cū ex forma statuti ꝯdēnatus ad. c. libras citra pōt impune offendi. Nā iste nō sunt ꝓprie pene capi tales. de qb⁹ hic loquitꝰ. ⁊ de qb⁹ loquitꝰ Bar. in. d. l. j. ff. de publi. indi. Sed quero statutū dicit q cōmittens maleficiū puniatꝰ pena capitis. vꝰ pena capitali puniatꝰ. an amputabitꝰ ⁊ separabitꝰ delinquētī caput a corpore vt naturalr moriatꝰ. Bal. dicit q nō. Et idē Jo. an. in c. quanto. de iureiurā. qꝛ cū pena capitalis sit triplex. s. estimatiōis corpis dānationis metallū. ⁊ deportatiōis. vt dicit glo. ij. C. de transac. l. trāsige re. ⁊ l. capitaliu3. ff. de pe. In dubio d3 interꝓtari de minori pena capitali ⁊ sic deportatiōis. ff. de pe. l. interꝓtatione ⁊ in reg. iur. li. vj. de pe. Et q intelligatꝰ capitis ⁊ deportatiōis vꝰ de tex. cū gl. in l. fi. C. que res vendi nō pñt. C. de veteri nū mismate. li. xj. Sed ꝯtrariū vꝰ q de morte naturali itelligitꝰ l. sacrilegij. §. quedā. ff. de extraor. crimi. ⁊ l. vbi in fi. cu3 sua glo. C. de fal. Pro quo facit. l. ij. C. de fal. mo. facit etiā cōis vsus loquēdi ꝓualet. de cōi vsu loqndi itelligēdi ⁊ iterꝓtan di dic plene ꝑ Bar. in l. labeo. ff. de suplec. lega. Si aūt lex vel statutum

vel statutũ viit' his verbis videlʒ capitali aiaduersiõe hñ in
telligit' de morte naturali.vt.j.eo.§.lex iulia pecu.⁊.C.de cri.pe
cu.l.j.lʒ ibi glo.alr exponit.vt.j.§.primo.ibi cause amissiõe.

Publica autem. ¶ Hic incipit i specie declarare q̃ sunt publica iudicia vsq; ad §.simili. Quia visa que sunt publica cria remanet regula q̃ cetera sunt priuata.vt hic ⁊.l.ij.ff.d pub. iudi.⁊ dixi.s.in prici. Et ista sunt quasi oĩa iudicia publica capitalia de qb⁹ hic tractat vsq; ad finẽ exceptis quibusdã vt infra patebit. Et primo tractat de lege iulia maiestatis in hoc §.qui hoc intẽdit. Cõmittẽs pditionẽ cõtra imperatorẽ vl rẽ publicã romanoꝝ punit' corporis examinatione: ⁊ eius memoria ẽt post mortẽ dãnat'.hoc dicit vsq; ad.§.ite lex iul. de adul. Vocat' aũt hoc maleficiũ crimẽ lese maiestatis.vt ff.⁊.C.ad.l.iul.maie. Itẽ vocat' crimẽ pduellionis.s.d hẽ.q̃ ab intest.defe.§.interdũ aũt.⁊.l.fi.ff.ad.l.iul.maie. Et cõmittit' hoc crimẽ multis modis sicut multa sunt capita.l.iul.maiestatis de qbus in.l.j.ij.iij.⁊.iiij.ff.ad.l.iul.maie. Nã cõmittit crimen lese maiestatis ille qui machinat' cõtra pncipẽ vl suos cõsiliarios vel sibi astãtes qui dicũt' pars corporis principis.l.qsq̃.C.ad.l.iul.maie. vel cõtra populũ romanũ vel cõtra securitatẽ vel saluũ cõductuʒ datũ a populo romano: vl cõtra ciuitatẽ cõfederatã populo romano: vel qui facit aufugere obsides sine iussu principis: vel cõgregat hoies armatos ad capiẽdũ aliqua loca vrbis romane: vel seditionẽ facit in populo vl ordinat interficere officialẽ populi romani: vel q̃ dat auxiliũ aliquod hostib⁹ populi romani mittẽdo ad eos epistolã vel nunciũ.vel qui sponte ⁊ sine cã retinet cãʒ post finitũ officiũ suũ vel post aduẽtũ successoris.vel qui deserit exercitũ populi romani ⁊ hostes cõfugit.vel q̃ falsum ascripsit vel recitauit cõtra rẽ publicã.vel q̃ retinet aliquã arcẽ in cõfinib⁹ territorij cõtra quietẽ publicã.vel arcẽ traditã ad custodiẽdũ nõ restituit principi petenti vel q̃ dolose gerit se p pñte vel magistratu cũ nõ sit.vel q̃ notificat aliqd hostibus cõtra exercitũ populi romani.vel tractat vt obediẽtes populo romano se rebellẽt. Itẽ q̃ reũ in iudicio de crimine cõfessum violẽter inferi.de sorulicia ⁊ pñte rectoꝝ.hi oẽs casus ⁊ plures alij habent' i.d.l.j.ij.iij.⁊.iiij.ff.eo. Et etiaʒ simil'r q̃ ante tempus pnunciauit sibi administrationẽ cõmissam deserit. in auc.de admini.§.sigs aũt.coll.vij.in qbus oĩb⁹ casibus dicit' cõmitti crimẽ lese maiestatis late ⁊ iproprie sumẽdo.⁊ in oĩb⁹ est pena capitis.⁊ publicatio bonoꝝ.ff.eo.l.ij.⁊ d.l.quisq̃.C.eo.que est canonizata.vj.q.j.§.vep.v.siqs vel militib⁹. Sed pprie ⁊ stricte sumẽdo crimẽ lese maiestatis hʒ locũ qñ cõmittit' cõtra principẽ vel circa latus eius stãtes.vel cõtra rẽ publicã romanoꝝ.nam pprie maiestas est in imperatore:vt.s.in pphemio hui⁹ libri.in prin.⁊.l.fi.C.de legi. ⁊ tunc dicit' crimẽ pduellionis.s.cõtra cesarẽ:vel rẽ publicã non extinguit' crimẽ qn bona publicent' ⁊ memoria dãnet'. Secus aũt est in accusato ex alijs capitulis legis iulie maiestatis:vt.d.l.fi.ff.eo.qr tũc sicut est in alijs criminib⁹ regul'r morte extinguit' crimẽ.nisi in casibus.l.ex iudi.ff.de accus. Item in crimine pduellionis filij sunt oĩno capaces ex testamẽtis extraneoꝝ.d.l.quisq̃.sed in alijs capitulis lese maiestatis nõ.l.eoꝝ.ff.eo.⁊ not.in glo.fi.ff.de bo.liber.formã aũt sñie qñ memoria defuncti cõdẽnat' ⁊ bona publicant'.vide p glo.in.§.p cõtrariũ.s.de here.que ab intes.defe. Quid aũt siqs cõmisit pditionẽ cõtra vnũ ex istis tyrãnis italie q̃ hodie regnãt nũquid habʒ locũ pduellionis pena.dic aut nõ recognoscit supiorẽ:⁊ tũc hʒ locũ ⁊ de eo vt de principe iudicandũ est.arg.eoꝝ que notant' p Bar.l.filios.⁊.l.hostes.ff.de capti. Aut recognoscit supiorẽ.qr est vicarius imperij:⁊ tunc lʒ crimẽ lese maiestatis hẽat locũ:vt.d.l.j.§.cuiusque opa.ff. eo.nõ tñ pena incapacitatis extẽditur ad filios.d.l.eoꝝ.fm Saly.in.d.l.quisq̃. Itẽ qd de filijs cõmittẽtib⁹ hoc crimẽ taʒ in ptãte q̃ emãcipatis.⁊ tã natis q̃ nascituris.⁊ tã legitimis q̃ naturalib⁹ tantũ.⁊ tã masculis q̃ feminis ⁊ ẽt de vxore ipsius delinquẽtis.vid plene p Saly.⁊ Cy.in.d.l.qsq̃.

⁊ statim dicã cõclusiue. Siquis dicat' rebellare ⁊ machinari cõtra principẽ ⁊ eius officiales ⁊ qd si rebellat cõtra aliũ dñm tẽporalẽ ⁊ cõtra ppriã ciuitatẽ ⁊ cõtra rectores eccle.vide p Bar.in extrauagãti ad reprimendã.q̃ sunt rebelles incipit qñ.in.v.occulte.⁊ in.v.machinat'.⁊ eiũ.v.rebellando. De filijs aũt in ptãte patris cõstitutis cõmittẽtes crimẽ lese maiestatis pprie sumpto vocabulo.dic q̃ oĩno sunt incapaces ⁊ ex testamento propinquorum ⁊ etiam extraneorum.qr cum vitium paternũ metuat' radicari in eos ⁊ sic mori dʒ.principali clementia eis indulget' vt tñ ad nullos honores vel dignitates vnq̃ venire possint sed semp egestate sordescant vt mors sit sibi solatiũ ⁊ vita suppliciũ.vt dicit tex.d.l.quisq̃.⁊ sic est ibi spãle q̃ delictũ pris nocet filio:lʒ regul'r cõtra.l.sancimus.C.de pe. Circa qd hic.q̃ in pena eterna filius nõ portabit delictũ vel iniquitatẽ pris:sʒ in corporali sepe portat. Et idẽ in spirituali q̃tum ad penã interdicti ⁊ ordinationis ⁊ promotionis:sʒ nõ q̃tum ad excõicationẽ.ita cõcludit glo.j.q. iiij.in prin.xxiiij.q.iij.in prin. Itẽ.d.l.quisq̃.nõ solũ hʒ locum in filijs naturalib⁹ ⁊ legitimis:sʒ ẽt in naturalib⁹ tñ qui originẽ trahunt a sanguine improbato.l.q̃ si nolit.§.mancipium.ff.de edil.edic.⁊.l.vj.di.c.si gene. Item hʒ locũ in filijs natis ante reatũ ⁊ post.vt lʒ glo.in.d.§.verũ.ver.siqs cũ militibus.vj.q.j. Itẽ hʒ locũ ẽt in nepotib⁹ ⁊ ceteris liberis.per quandã extrauagantẽ factã a Federico imperatore postq̃ reconciliatus fuit cũ eccla.fm Cy.⁊ Saly.d.l.quisq̃.lʒ Bar. videat' innuere cõtrariũ.in.l.patri.ff.de adul. Pro quo vide Jo.an.in.c.statutũ.de hereti.li.vj.vbi ẽt vide quali'r puniunt' filij ex delicto pris.vt ibi pʒ in emancipatis ẽt in filijs emãcipatis ante reatũ cogitatũ nõ hʒ locuʒ.d.l.qsq̃.dũmõ talis emãcipatio fraudulenter facta nõ fuerit.vt.d.l.qsq̃.§. emancipato. Filia vero femina excludit' ab oĩbus bonis paternis:sʒ in maternis hʒ locũ legitima que in locũ alimẽtoꝝ succedit.d.l.qsquis.§.ad filias.nõ aũt excludit' a successiõe aliorũ cõiunctoꝝ ⁊ extraneoꝝ sicut excludit' masculus.qr minus piculũ esse credit'.vt ibi lʒ Saly.vxor vero delinquentis dotẽ recupat ⁊ donationẽ ante nuptias factã retinet quaʒ filijs restituendã restituet fisco.vt ea.§.vxores. Et in hoc crimine pariter puniunt' satellites ⁊ ministri sicut principales delinquẽtes.⁊ parcit' cõspirationẽ iaʒ coitã reuelanti ⁊ in exordio reuelans premiat'.vt ibi pʒ in fine. ¶ Et no.q̃ in hoc crimine est oium par cõditio:qr quilibet admittit' ad accusandum.s.mulier seru⁹ dñm ⁊ infames.vt.l.famosi.cũ.l.seque. ff.eo.⁊ socius crĩs.d.l.qsquis.in fi.nõ tñ inimicus capitalis. vt lʒ Specu.in titu.de accusa.§.j.in fi.per.c.tanto.de symo. qd crimẽ simonie equiparat' huic crimini lese maiestatis vt no.glo.l.j.C.eo.⁊.l.c.lʒ hely.in fi.de simo. Itẽ fili⁹ admittit' ad accusandũ patrẽ.vt in not.glo.l.hi tamen.§.liberi. Nam pro dicto crimĩe prosequẽdo licitũ est filio occidere patrẽ. vt in textu singulari.l.minime.ff.de religi.fʒ Ang.d.l.famosi.ff.eo.⁊ i hoc crĩe ex sola scĩa quis tenet' si nõ reuelauit.d. l.qsq̃.in fi.in ver.conscijs.⁊ p Bar.l.pomponius.lʒ alias ex sola scĩa quis nõ teneat'.l.culpa caret.de reg.iur.hoc tñ limitat Bal.in quodã cõsilio qd incipit.q̃ allegata sunt multa ⁊ pulchra ẽt verũ si talis scĩa ẽẽt pbabilis.p.l.q̃ accusare. C.de edẽ. Ad qd.n.tenet' q̃s reuelare qd pbare nõ põt.certe nemo tenet' se subijcere tormẽtis:qr hoc casu deinceps in fligũt' l.iij.C.ad.l.iul.maie.nec scolari carceꝝ.C.de accu.l. fi. Nulla ẽ eni culpa i discrimie vite se ponere.vt voluit gl. in.l.neminẽ.C.ex q.cau.infa. Qui igit' solũ audiuit ⁊ nõ reuelauit qr pbare nõ poterat imunis est a delicto.p tex.in.l.nostroꝝ.in.fi.C.de calũ. Et ex hoc infert Bal.q̃ accessores cũ eis post Bar.in.d.l.vtrũ.⁊ occidẽtes hoies pp̃ter solũ non reuelare secretũ nõ probabile oẽs sunt homicide.qr visus videt velit aut nolit.auris audit velit aut nolit.qr sensus corporis.⁊ primi motus nõ sunt in ptãte nr̃a.vt no.gl.l.j.§.ius naturale.ff.de iusti.⁊ iure.⁊.v.cõiugatio.⁊ pp hoc deplorat ipse Bal.i dicto cõsilio memoriã fidelissimi militis florẽtini dñi donati qui pp hanc cãm miserabil'r cũ aliqbus sequaci-

bus suis fuit decapitatus. ¶ Sed quero an seditiões ⁊ cō-
spiratões que fiunt tota die in ciuitatibus in qbus sunt par
tialitates ꝑ quas ꝯspiratões vna ps ꝯspirat aduersus aliam
deponēdā ⁊ ad statum assumēdā cadant in crimen lese ma
iestatis ⁊ ꝑduellionis. vt sic bona publicēt. memoria dānet
⁊ alie pene. d. l. q̄sqs. vēdicēt sibi locū. glo. voluit ꝙ sic. in l.
fallaciter. C. de aboli. in ver. ꝑdita. Alia voluit ꝯtrarium. l. j.
ff. eo. in ver. in vrbe. Silr Saly. ꝯcordat in. d. l. fallaciter. ꝙ
si hoc fuit vt eruat ciuitas de subiectōe impij vl pape: tunc
ē crimē ꝑduellionis ⁊ lese maiestatis. Si aūt ꝓp deponēdū
regētes tūc est crimen seditionis: qđ lʒ sit capitale naturalr
vel ciuilr fm ꝯditionē ꝑsonaꝝ. vt no. l. j. C. de seditio. non tñ
infligit oēs penas pro crimie ꝑduellionis impositas: nisi fie
ret in vrbe romana. vt dicit. d. gl. l. j. ff. eo. ⁊ ibi ꝑ Ang. ꝺ pu.

Jtem lex iulia. ¶ Lex iulia de adulterijs per quā puniūt crīa adul-
terij. vt. s. est publici iudicij. h. d. vsqʒ ad. §. lex cornelia. licʒ
aūt lex iulia de adulterio ꝯnumeret inter publica iudicia i q
bus regulr q̄libet admittit ad accusandū. vt. s. eo. in pn. in v.
publica aūt dcā sunt. ⁊ ibi dixi. l. q̄uis adulterij. C. de adul.
Fallit tñ in. l. iulia in qua hodie nō admittit extrane⁹ ad ac-
cusandū de adulterijs sicut admittebat in alijs criminibus
publicis. Sʒ admittunt solus maritus vxoris pater: frater.
patruus: auūculus. vt. d. l. q̄uis adulterij. ꝯtra quos nō est
ꝓsumptio velle eos se dare cōnubiis: que tñ ꝓsumptio pōt
cadere in extraneū. vt. d. l. q̄uis adulterij. que lex corrigit. ij.
⁊. iij. ff. ꝺ adulterijs. ꝑ q̄s ēt ꝑmittebat accusare extraneis a
crimine. ⁊ hoc tʒ Saly. d. l. q̄uis. Et atēde ꝙ marit⁹ i accu
sando hʒ plura priuilegia ꝓp que dicit accusare iure mariti
que notant i. l. iure mariti. C. de adul. ⁊ l. is cuius. §. fi. ff. de
adul. ⁊. iiij. q. iiij. c. aliqñ i ver. lx. dies. nā dant sibi a lege. se
xaginta dies qb⁹ ꝓfert oīb⁹ alijs i accusando post quos pōt
infra alios quattuor mēses accusare iure extranei ⁊ sine istis
ꝓuilegijs. qꝛ exclusus a iure spāliter nō excludit a iure mari
ti. vt. d. l. iure mariti. C. ꝺ adul. Jtē accusat marit⁹ sine metu
ꝓsumpte calūnie nō tñ sine metu expresse calumnie. Jtē ex
sola suspitione accusat: et ista tñ suspitione nō ꝯdemnantur
mulier sʒ ꝑmittit marito hoc facere sine metu ꝓsumpte ca-
lumnie. vt. d. l. iure. ⁊ per Saly. Sed ex ꝓsumptione legis
potest bene maritus post trinā ꝓtestationes factā adultero
cū occidere. in auc. sique ei. C. eo. ⁊. l. marito. ff. eo. Et ista vo
catur violēta suspitio que sufficiēs est ad cōdemnatiōēʒ fm
gl. ij. q. j. c. j. semp. ⁊ extra. c. marit⁹. Jtē accusat maritus sine
inscriptiōe fm Pla. sʒ hodie dʒ se inscribere. vt i auc. nouo
iure. C. ꝺ adul. ⁊ hoc qñ agit ad penā legalē. sec⁹ si agat ad
separatiōem thori. vt i. c. tue. de ꝓcu. ⁊ hec ꝓuilegia ēt habet
pr excepto ꝙ ex sola suspitiōe nō accusat: nec ꝓfertur marito
vt nota. in. d. l. in cui⁹. §. fi. nisi marit⁹ sit infamis vl colludat
ff. e. l. iij. Jn casib⁹ tamē vir nō accusat mulierē ꝺ adulterio
qui no. in. c. intelleximus. ꝺ adul. ¶ Sʒ quero quāto tēpore
duret ius accusandi de adulterio ⁊ q̄to tpe ꝓscribat dicte
actioni. dic ꝙ in adulterio accusando statutū ē a tpe cōmissi
adulterij q̄nqueniū ꝯtinuū quo ad ꝓgressū vtilesʒ quo ad
initiuʒ. l. adulter post q̄nqueniū. C. eo. ⁊. l. q̄nqueniuʒ. ff. eo.
Fallit in casib⁹ notatis in. d. l. adulter. vbi etiā post quinque
niuʒ pōt accusare. Sed in adultera accusanda ꝓscribit sex
mēsib⁹ vtilib⁹ qui tñ nō trāscēdūt q̄nqueniū: quoꝝ duo mē-
ses dant pri ⁊ marito tā adulterū q̄ adulterā lʒ nō alijs cō-
iunctis. vt no. glo. in. l. q̄uis adulterij. C. eo. Et qñ incipiant
isti sex menses. dic ꝙ si mulier adultera expulsa a viro cum
qua vir fecit diuortiū nupsit alteri post diuortiū tūc incipiūt
a die diuortij: si aūt post diuortiū stetit vidua incipiūt a die
cōmissi criminis. l. marit⁹. §. sex mensiū. ff. eo. ⁊ no. l. d. l. adul
ter. C. eo. post diuortiū. ideo dixi qꝛ olim ante nō poterat ac-
cusare ante diuortiū. l. miles. §. volenti. ff. eo. lʒ hodie pōt ac
cusari ꝯstāte mrīmonio. vt auc. nouo iure. C. de adul. qꝛ ꝓp
adulteriū hodie nō fit diuortiū sʒ solū thori sepatio. xxx. q. j.
dixit dñs. Ad accusandā aūt filiā viduā in viduitate adulte

rantē pater est priuilegiatus vt possit accusare iure paterno
infra. lx. dies. ⁊ ita intellige. l. nec in ea. §. j. ff. de adul. lʒ glo.
teneat ꝯtrariū in vna sua solone ⁊ male. vt. d. §. sex mēsium.
Hoc aūt q̄nqueniū statutū est ad accusandū de stupro ⁊ de
lenocinio ⁊ oībus criminib⁹ ex. l. iul. ꝓueniētib⁹. d. l. mariti.
§. q̄nqueniū. lʒ in alijs criminib⁹ statuant alia tpa. l. querela.
C. de fal. Jtē atēde ꝙ olim post adulteriū ⁊ diuortiū factuʒ
ad hoc vt maritus posset accusare vxorē de adulterio erat
necesse ꝙ ei denūciaret ne nuberet alteri: et oportebat eam
prīo accusare ⁊ ꝯuincere adulterū de adulterio. l. ij. in prin.
⁊. l. q vxori. ff. eo. hodie aūt cū nō fiat diuortiū ⁊ sic nō possit
alteri nubere: vt. s. dictū est. pōt maritus sine ꝓdicta denun
ciatione incipe accusare quē vult adulterū ⁊ adulterā: vt. l.
nuptā. ff. eo. fm Ang. in. d. l. ij. vteroqʒ tñ codē libello accusa
ri nō pōt. Nā lʒ regulr qs possit plures codē libello accusa
re de eo crimine: vt not. in. l. j. C. si reus vel accu. mor. fue. in
glo. fi. in penul. solone. ⁊ ꝑ Bar. i. l. hos accusare. §. j. iuli. ff.
de accu. Fallit tñ in crimine adulterij in quo adulter ⁊ adul
tera nō possunt simul codē libello accusari: sʒ debēt separa
tim ex eo ꝙ snīa lata ꝓ adultero ꝓdest mulieri vt nō possit
amplius accusari de codē delicto ⁊ lata ꝯtra adulterā non
nocet mulieri. l. maritus. §. fi. ⁊. l. denūciasse. §. fi. ff. ꝺ adulte.
⁊. l. reos. C. eo. ¶ Sed quero que differentia sit inter adul
teriū ⁊ lenocinium: stuprū ⁊ incestuʒ: ⁊ simplicē fornicationē.
dic vt no. xxxvj. q. j. ⁊ no. glo. in. l. j. C. ad. l. iuli. de adulte. naʒ
adulteriū ꝓprie cōmittit in nupta quasi ad alterius mulie-
ris vterū trāsitus: vt. d. §. cum igit. ⁊. l. inter liberos. §. j. ⁊ ibi
glo. ff. eo. Sed improprie ⁊ miscue stuprū appellat adulte-
riū nō pro adulterio ꝓprie sumpto: vt. d. l. inter liberos. §. lex
iulia. ff. eo. ⁊. l. inter stuprum. de ver. signi. Et ideo ex libello
porrecto de adulterio simplr sequit ꝯdēnatio ꝓbato stupro
fm Saly. in. l. si ea. C. de adul. ⁊ intellige in nuptā vl ēt spō-
sam alienā. C. de adul. l. ꝓp puberē. qꝛ adulteriū nō cadit in
impubere. ff. eo. l. si minor. ⁊. l. liberā. qꝛ cū ancillis siue seruis
nō ꝯtrahit mrīmoniū sʒ ꝯtuberniū. l. cū ancillis. C. de incest.
nup. ⁊ ꝑ ꝯñs nec adulteriū nec accusatio ꝺ adulterio sʒ pu-
nitur ꝺ stupro extra ordinē. l. inter liberos. ff. de adul. ⁊. l. fal
⁊ ibi no. C. eo. ⁊ hoc de iure ciuili. de iure canonico ēt cū ser
uis ꝯtrahit mrīmoniū: vt in. c. j. de ꝯiug. seruoꝝ. ⁊ no. d. l. cuʒ
ancillis. ⁊ ꝑ ꝯñs hʒ locū accusatio de adulterio. fm Ang. de
pu. in. d. §. inter liberos. Jtē intellige honeste viuentē naʒ si
mulier nupta sit vulgaris ⁊ meretricio more viuat adulte-
riuʒ cū ea est impunitū. fm vnā solutionē: glo. in. l. si vxor. §.
plane. ff. de adul. quā sequit Bar. ⁊ Saly. in. l. q adulteriū
C. de adul. Ponebat igit ꝙ illa mulier viuebat meretricio
more ⁊ euadit adulter penā capitis. Et dr meretrix q̄ mul-
toruʒ libidini se ꝓbet vel cuius turpitudo venalis est. vt no.
glo. in ver. publicas. in. c. inter opa. de spon. ⁊. l. palā. ff. de ri
tu nup. Et h crimen meretricij. sub dissimulatiōe ꝑtransit ec
clesia forte vt maius maluʒ euitet. vt no. in c. inter opa. de
spon. lʒ impator lenones inducētes mulieres ad hoc mere-
triciuʒ capite ꝑsequant. in auc. de leno. col. vj. Lenociniuʒ
ꝯmittit a viro cū reperit vxorē in adulterio ⁊ ipsam scienter
tʒ. l. mariti lenociniū. ff. eo. lʒ hodie corrigat: qꝛ pōt maritus
recōciliari vxori ēt de adulterio dānate ⁊ ipsam recipe ⁊ te
nere. in auc. sʒ hodie adultera verberata. C. eo. lʒ cuʒ maritus
preciū pro ꝯperto adulterio celādo recipit. sec⁹ si ob culpā
vel nimiā crudelitatē hoc patiat. d. l. mariti. §. ꝙ si patiat. ⁊
§. que questū. de quo ꝑ Saly. in. l. crimen lenocinij. ⁊. l. fine
metu. C. eo. vbi glo. ⁊ Saly. tʒ ꝙ hodie sciēter retinens vxo
rem adulterā nō cōmittit crimē lenocinij. ꝑ. d. auc. sʒ hodie.
Sed de iure canonico peccat mortalr cū dicat patronus ⁊
auctor turpitudinis. vt extra eo. c. si ver. Jteʒ cōmittit leno-
ciniū cū qs domū vel auxiliū ad adulteriū ꝓstat vl stuprum
cōmittendū. l. qui domū. ff. eo. ⁊. l. auxiliū. §. j. ff. ꝺ mino. Jtē
cū qs sciēter ducit vxorē dānatā de adulterio vel stupro. vt
d. l. mariti. §. ꝙ ait. ff. eo. nec hoc corrigit hodie ꝑ. d. auc. sed
hodie. fm Ang. in. d. §. qđ ait. Stuprū in virginē viduā vel
puerum

puer cōmittit.vt hic.r.l.stupp.§.j.ff.e.r intellige d virgine
vel vidua que nō fuit meretrix.vt hic in glo.alr eorum stuprum
pp vilitatē vite est impunitū:vt.l.qui adulterium.C.de adul.
r.§.dixi de vxore meretrice.Itē intellige q nō sint ꝯcubine
illicite:nā ꝯcubinatus licitus extra penā legis est.l.in ꝯcubi
natu.in fi.ff.de ꝯcubi.Itē in libera nata vl assumpta de tali
loco:vt ex arenario vel sulphurario.Iuꝫ in libera honeste
viuēte cū protestatione facta in initio q vult eā hēre in ꝯcubi
nā.vt no.in.l.j.r.l.in ꝯcubinatu.ff.de ꝯcubi.Et iō accedēs
ad talē ꝯcubinā illicitā punit:secus si ꝯcubinat⁹ sit licitus.
p tex.l.si vxor.ff.de adul.r ibi p Ang.vt est in clerico mino.
ꝯstituto r beneficiato cui nō lꝫ tenere ꝯcubinā.vt in auc.de
sanctis.epis.§.clericoꝝ.coll.ix.Et iō tūc p dispēsationē cōcu
bine nō legitimarent filij:secus si nō fuisset bñficiatus licet
fuisset in minorib⁹ ꝯstitutus:qr tūc legitimarent sm Io.an.
in reg.iur.sine culpa.li.vj.in mercurialibus.de quo p Bar.
in.d.l.in ꝯcubinatu.Licꝫ enī p leges ꝯcubinatus licitus nō
sit reprobatus:tamē secus ē de iure canōico r diuino.xxx.q.v.
c.j.in fi.r no.in.d.l.in ꝯcubinatu.qd intellige q̄tū ad penas
spūalē r nō tpalē.sm Bar.i.d.l.in ꝯcubinatu.Itē qd dictū
est de pena q cōmittit stuprū in eo:dic q vocat sodomiticū
l.cū vir nubit in feminā.C.eo.p qd vitiū quoqꝫ ciuitates con
sumpte sunt.Iureo ex delicto pprio r due ex vicinitate:vt in
c.clerici.r ibi no.de excess.p̄la.r.c.cuꝫ scdm.de heret.in.vj.
r.xxxij.q.vij.c.flagitia.r Gene.ix.c.r maius peccatū est q̄
cū mre agere.vt dicta cā.ij.q.c.adulterij malum.r idē sodo
miticū capite puniēdū.Cōmittit etiā cū mulier agit in mu
lierē:vt no.glo.i.d.l.si vir.Incestus cōmittit cū ꝯsanguinea
vel affine.l.quā pꝛohibet ducere in vxorē rōne sanguinis vl
affinitatis tā in ascēdētib⁹ q̄ descēdētib⁹ r collateralib⁹.l.si.
ff.de ritu nup.r.l.si adulteriū.adhibet tū distinctio an palā
vel clam ducat in vxorē.in.d.l.si.Et an incōtinētia diuertat
cū sciuerit ꝯsanguinitatē vel affinitatē:an vero pseuerat.de
quibus oibus illicitis cōcubinatus atqꝫ mēbroꝝ illoꝝ nō legi
timus vsus pꝛohibitus est.Intellige vt dicit text.ea.causa.q.
iiij.c.meretrices.r.q.j.c.dicit dominus in euangelio.Et de
creuisse dant versus.Fornicor in viduā in virgine perpetro
stuprū.Alterius thorum violando dicor adulter.Incestum
facio consanguineas violando.Que autem sit pena istorum
criminū dic q in pena adulterij variauerunt.gl.nā in.l.ij.§.
miles.ff.de insa.r.l.claudius.ff.qui.vt indig.r.l.qui cū vno
§.adulterij.ff.de re mili.tenuerunt glo.p illos tex.q olim pe
na adulterij nō erat pena capitis nec declarāt que esset.lꝫ gl.
dicat in.c.tue.de pcu.q sm veteres erat pena sanguinis.sꝫ
hodie est pena capitalis vt hic.r.l.quis adulterij.in fi.C.de
adul.Et volūt ille gl.q.d.l.quis r iste tex.corrigant illas le
ges.Et hanc opinionē tꝫ glo.r Sali.in.d.l.quis.l.q hodie
sit pena capitalis in masculo.Sꝫ in muliere ē mutata vt nō
decapitet sꝫ in monasterio ponat.vt in auc.sed hodie.C.de
adul.r in.c.gaudemus in dño.de ꝯuer.ꝯiug.Et hāc ēt opi
nionē firmat dñs.Ang.de pa.in.d.l.si adulteriū cū incestu.
ff.eo.sed alia glo.in.l.sigs viduā.ff.de questio.dicit q pena
adulterij.est capitis vel deportatiōis sm ꝯditiones que est
pena capitis.si adulter est vilis psona.l.quis.r est pena de
portatiōis si est nobilis vel in dignitate:vt.d.l.sigs viduā.
r sic vno casu est pena mortis naturalis.alio mortis ciuilis.
r hanc opinionē sequit Bar.in.d.l.claudius.r.d.§.adulte
rij.sꝫ statuta cōiter sup hoc disponunt iponendo vel penaꝫ
pecuniariā vel aliā.vt dicit Bar.in.d.l.si adulteriū.Sꝫ de
iure canonico masculus adulter si est cleric⁹ deponit.r lai
cus excōicat.viij.dist.c.sigs clericus.r.c.intelleximus.extra
de adulte.Femina vō in monasteriū ponit sicut de iure ciui
li:vt in.c.gaudemus.de ꝯuer.ꝯiug.de iure vō diuino vide
lꝫ sm legē mosaycā mulier adultera lapidabat.xxxij.q.j.c.
hec imago.Sed nungd vir calūniose accusans mulierē de
adulterio r nō pꝛobans incidat in penā capitis.dic q nō sꝫ re
cludit in monasteriū:vt in glo.in scda opinione que est ve
in.l.quis.C.de adul.r in auc.sꝫ nouo iure.c.xl.Et sicut mu

lier pꝛobato adulterio pdit dotē que cedit lucro viri nisi alia
fuerint pacta dotalia.l.si dotē.C.d adul.alr de iure do.r.l.
luci⁹.ff.solu.mři.r.c.plerūqꝫ.de do.inter vir.r vxo.Itē vi
ro nō pꝛobante pdit donationē pp nuptias r cedit lucro vxo
ris que pp hoc repudium mittere potest.no.in.d.auc.sꝫ no
uo iure.Licꝫ hodie pp adulteriū nō diuortiū sed sola thori
separatio fiat.vt plene de actioni.§.fuerat.Sed nungd mu
lier pōt accusare virū de adulterio sicut ecōuerso.dic q nō
l.j.C.de adul.hoc tū casu qñ vir cū alia vxore fornicat non
pōt impingere vxori adulteriū.tex.est in.c.si.extra.de adul.
Sꝫ de iure canonico ex pte mulieris pcedit accusatio:qr iu
dicant ad paria.qd itellige q mulier accuset virū de adul
terio quātum ad thori separatōem vt lucret donatōem pp
nup.nō quātū ad pene corporalis impositionē.ita intelligit
glo.xxij.q.j.c.publico iudicio.Pena lenocinij ē eadeꝫ que
adulterij.l.capitis.vt no.glo.in.l.sigs adulterium.§.si.ff.de
adul.r.l.ij.§.lenocinij.r.l.mariti.r.l.inter liberos.§.j.ff.de
adul.r.l.ij.§.lenocinij.r.C.eo.l.castitati.r ibi p Saly.Licet
hodie in viro dissimulāte videat corrigi dixi.d.eo.ver.leno
ciniū ꝯmittit pena incest⁹.similr ē eadē que adulterij.No.
glo.in.l.si adulteriū cū incestu.ff.eo.r ibi per Bart.in pria
oppositione in qua dicit q pena adulterij cū incestu nō est
correcta i muliere.Et attēde q pena incestus nō solū ꝯmit
tit cuꝫ ꝯsanguinea vl affine.vt.d.d nup.§.sunt aūt.r.xxx.q.
iij.de incestuosis.sꝫ ēt cū moniali que spōsa dei vocat q est
pater oium:r sic rōne spiritualis affinitatis ꝯmittit incestus
itē ꝯmittit adulteriū.Itē sacrilegiū:r sic de tribus delictis
pōt accusari.tꝫ glo.xxvij.q.j.virginib⁹.r idē ex fornicatione
habita cū sacerdote.tꝫ Archi.xxj.q.iij.c.eos.Pēa stupri in
honesto est ademptio dimidie ptis bonoꝝ in humili r vili
stupratore est cohertio corporis cū relegatōe.vt hic in vsi.sꝫ
eadē.Sꝫ in muliere hec pena stupri hodie ē correcta qr tru
dit in monasteriū sicut pro adulterio.glo.ē.C.eo.de adul.l.
penis.r ibi p Saly.r pleni⁹ per eū in.d.l.qui.duas.C.eo.licet
Ange.de pa.tenuerit q solū in simplici pena adulterij ē scā
correctio i muliere.vt.d.dixi.r hec correctio corporis de q̄
hic dicit de verberib⁹.l.de fustigatōe vel alia cohertōe put
melius visum fuit iudici.no.gl.in ver.castigat⁹.extra eo.c.ij.
Itē intellige hāc penā habere locū vbi mulier cū qua ꝯmit
tit stuprum nō sit vulgaris ancilla alteri⁹:qr nō ē accusatio
publica.l.iulie.sm Ang.in.l.inter liberos.ff.e.Sed si est cō
cubina alteri⁹ nō legitia pōt de iure ciuili habere accessus
ad eā sicut ad vulgarē.r sic nō puniret scolaris accedēs ad
ꝯcubinā illegitimā honesti.dicit Ang.de pa.in.l.si vxor.ff.e.
Fallit aūt in casib⁹ hic notatis in glo.in ver.corporis.qbus
imponit maior pena.l.pmo quādo stupꝝ ꝯmittit in pueruꝫ
qd idē est q sodomiticū:qr tūc punit capite.vt hic in ver.sꝫ
ēt.r.l.cū vir.C.eo.Secūdus qñ tutor stuprauit pupillā q ē
sub eius cura r ꝓtectōe:qr deportat r oia bona publicāt.
l.j.C.sigs.eā cuius tute.est stupro.Et eadē rōe dicit Joan.
fabri.magis dꝫ puniri custos carceꝝ carnalr cognoscēs mu
lierē captiā r sue custodie ꝯmēdataꝫ.Terti⁹ qñ seruus cō
misit stupꝝ cū domina sua:quo casu dña capitali pēa subij
citur:r seru⁹ ignib⁹ cōcremat.C.de mulie.que serui ꝓpri.
se imiscue.Quartus in eo qui ꝯmittit stuprū in nōdum viri
potētē.qr si est humilis dānat in metallū r honestior relega
tur r i insulā mittit.l.si aliquā.§.qui nōdū.ff.de pe.Vasal
lus aūt ꝯmittens stuprū cū filia dñi vl sorore feudo priuat.
vt i titu.que sit pria cā bene.amitē.c.j.§.rursus.Itē stupꝝ
virginis vel vidue cū ꝯmittit per vim capite punit.j.eo.§.
per vim.r adde glo.singularē que dicit q qñ quis repitur
cū aliqua soluta se imisci r iurat se eā adiurasse r in vxoreꝫ
recepisse q tūc nō punit glo.sing.ē in.l.penul.C.d fideiuss.
In clerico aūt amplexāte mulierē dicit gl.psumit q eā hñ
dicēdi pot⁹ hoc faciat q̄ eā libidinis.xj.q.iij.c.absit.Et pe
na stupri ē qnquēnalior:sꝫ qñ per vim tūc sine pfinitione tē
poris.vt hic in glo.in ver.corpoꝝ.Quāl'r aūt punit stupraꝫ
de iure canonico dic q mulier nō punit sꝫ stuprās mulierē

virginē cogit eā in vxorē recipere aut dotare:si ipsa ⁊ pater
eius velint:alias si nolint cogit eā dotare solū iuxta ipsi⁹ stu-
pratoris facultates ⁊ puelle dignitatē:⁊ habita ꝯsideratione
ꝙ plus rōne defloratiōis datura est altero viro. Aut si stu
prator noluerit eā recipe ⁊ in vxorē ducere tūc verberibus
castigat a iudice put ei visum fuerit:⁊ tūc ēt excōicatus de-
trudat in monasteriū acturus pnia; hec oīa habent:l.c.j.⁊
ij.extra de adul. Sȝ pro stupro cōmisso i puer̄ qđ sodomi
ticū appellat puniē de iure canonico si ē cleric⁹ vt deijciat
a clero ⁊ in monasteriū detrudat ad pagēdū penitētiam si
laycus excōicat vt a cetu fideliū penit⁹ arceat:vt l.c.clici.de
exces.p̄la. Quid aūt si q̄s pluries accessit ad mulierē ⁊ cōti-
nuat adulteriū cuȝ certan erūt plura adulteria vel stupra vel
vnū ꝯtinuatū:vt sic puniat pro vno ⁊ nō pro plurib⁹ gl.ord.
in.l.vulgaris.ff.de fur.dicit ꝙ sunt plura delicta lȝ tū p vno
solo punit. Bar.ibidem dicit ꝙ imponitur vna sola pena
mortis.q̄ est pena mortis que nō est iterabilis.⁊ sic ex eius
dicto videre innui ꝙ si eēt pena iterabilis vt q̄ eēt pecunia
ria p formā statuti.tūc puniret vt p plurib⁹.⁊ qlibet ample
xus hēt suā punitionē vt voluit glo.magna in fi.l.i.mariti.
§.sex mēsiū.ff.de adul.⁊.l.si diuturno.ff.de pe.facit qđ not.
glo.⁊ Bar.in.l.cū q.§.in popularib⁹.ff.de iureiur.⁊.l.in fu
rādo.§.infans.ff.de fur.tū idē Bar.in suo ꝯsilio qđ incipit
Antonius cōmisit adulteriū.decidit eriā idē in pecuniaria
pena imposita a statuto.vide ibi p eum. Itē quero cū pena
stupri ⁊ adulterij sit hodie parificata i muliere vt detrudat
in monasteriū vt si p statutū iponat certa pena pecuniaria p
adulterio. Intelligat ēt eadē pena iposita p stupro. Saly.
in.l.si seruus.C.de noxa.in penul.q.ꝯcludit ꝙ nō.q̄ ē eadē
dr̄ia inter dicta delicta q̄ mulier adultera pōt recōciliari vi
ro.vt aut.sed hodie nouo iure.C.de adul.qđ nō pōt facere
vidua stuprum cōmittens que viro caret.vide ibi.

Item lex cornelia. ¶ Lex cornelia de siccarijs puniens
homicidas ⁊ eos p quos nō stat quominus homicidiū telo
cōmittat cōputat inter publica iudicia.⁊ appellatōe teli cō
tinet qcqd emittit cā aliū occidendi.h.d.vsq; ad.§.ea lege.
¶ Et no.ꝙ lex cornelia hȝ.vij.capita puniētia diuersa cri-
mina.s. Primo hoīs dolosum occisorē. Scđo ponit incen-
diariū dolosuȝ. Tertio ponit dolosum insidiātē aliū cā occi
dēdi. Quarto ponit magistratū operā dātē vt innocēs ꝯdē
net publico iudicio. Si igit ptōr facit qđ su⁹ assessor facit
malā sniam capitalē tenet.hac.l. Et idem si anciani populi
hoc faciāt.⁊ opant cuȝ ptōre sua. Et idē si ptōr cogat testes
p tormēta ferre testimoniū non vep in cā capitali vt qs mo-
riat fm Bar.ff.eo.l.j. Quinto ponit venenātē alium dolo
malo. Sexto ponit ferētē falsum testimoniū in publico ⁊ in
capitali crimine. Septimo ponit magistratū q facit aliquē
reū capitalis criminis p pecuniā hec septē capita colligunt
ex.l.j.in prin.ff.ad.l.iuliā.de sicca.ponit etiā cū cuius dolo
malo factū est vt qs occidat.l.is q cuȝ telo.C.de sicca.loqt
igit de duob⁹ capitib⁹.s.de eo q occidit quē clap ē capitalr
puniri.l.iij.§.legis nisi cul qs habuit aluȝ dolosuȝ occidēdi
nō tenet de homicidio.sed tenet aqlie.etiā ex leuissima cul
pa. Culpa enim si a diligēti pūideri potuit ⁊ nō est puisum
tenet etiā quo ad eū de culpa tali rōne.negligētie minor tū
pena iponit ab ecclīa p tali negligētia ita dicit glo.ij.q.v.cō
suluisti. Itē loqt hic de eo q cū telo ambulauit cā aliū occi
dēdi qui simili capite punit si puenit ad actū p̄rimū ⁊ si p
eum nō stetit quominus occideret. Quia in atrocib⁹ punit
affectus lȝ nō sequat effectus.vt hic.⁊.l.is q cuȝ telo.ff.eo.
⁊.l.siquis no.dicam rapere.⁊ ibi glo.magistralis.C.de epis.
⁊ clericis.secus si nō sint atrociora.vt in eo qui dicit ius ini-
quum inter quos nō hȝ iurisditionē nō punit vt teneat vt
de eodez iure ꝯtra.l.j.§.fi.ff.ꝙ qsq; iuris ille igit qui puenit
ad actū p̄rimū ⁊ p eū nō stetit quin aliū occiderit vt q̄ gla-
dio vulnerauerit aīo occidēdi:lȝ occidet nō potuerit punit
cornelia quasi habeat pro facto cū fuerit ꝓpositi occidēdi

⁊ deuenerit ad actū mortis p̄ximū.⁊ sic p eū nō stetit tex.cla-
rus est in.l.j.§.diuus.ff.de sicca.⁊.l.aut facta.§.euent⁹.ff.de
pe.⁊ ita pōt intelligi hic ⁊.d.l.is qui cū telo.⁊ ibi p Bar.se-
cus si nō puenit ad p̄rimā ꝯsumationē delicti q̄ tūc punit
extraordinarie arbitrio iudicis.l.j.ff.de extraor.cog.fm Cy.
⁊ Sali.in.l.is q. Fallit in delicto atrocissimo iniuriā dñicā.s.
audētando mulierē dedicatā.vt.d.l.siqs nō dicā rapere. Itē
fallit in delicto trahibile ad exēpluȝ.l.siqs.C.de fur. Iteȝ li-
mita pdicta ꝙ punit affect⁹:lȝ nō sequat effectus hoc verū
qū nō sequit effect⁹ impedimēto facti. Si autēȝ nō sequat
effect⁹ ipedimēto iuris tūc nō punit.l.impuberes.C.eo. Et
ideo si surripiorē tuā aīo furādi lȝ tu eras volens non obli-
gor furti q̄ ad meū effectū nō seqt effect⁹ ipedimēto iuris
l.inter oēs.§.recti.ff.de furt. Et hoc nisi sit delictū trahibile
ad exēpluȝ vt.s.dixi in ciuili aūt nō punit effect⁹ si nō sit secu
tus effectus. Ideo ꝯtra cū qui intrauit domum tuā cā furā
di nō agit ciuilr furti.si non furatus est:lȝ pro introitu agat
actione iniuriap.aut doli si violenter intrauit.l.vulgaris.§.
qui furti.ff.de fur. Bal.autem in.d.l.is qui cum telo dicit
nobile verbū.videlȝ ꝙ vbi p legē punit effect⁹ ac si fuissȝ se
cutus effectus iudex ex ptāte a.l.sibi cōcessa pōt minorare
penā:lȝ nō necessitet p tex.singularē in.l.aut facta.§.euent⁹
ff.de penis.⁊ ibi sensit hoc Bar.in.d.§.euēt⁹. Sȝ q̄ro qua
liter pbet ꝙ qs pcusserit aīo occidendi.dic ꝙ ex equalitate
factop ⁊ ꝯiecturap hoc psumet.q̄ dȝ attēdi an pcusserit mot⁹
ex certo ꝓposito.⁊ deliberatōe.an in rixa hoc fecerit.l.siqs i
rixa.ff.de sicca.⁊.l.si cū suo meo.ff.de iniur. Itē dȝ attendi
genus instrumēti cū quo pcusserit.s.an pcussit cū ferro lan-
cea vel cū baste.l.j.§.lȝ si clauā.ff.de sicca.itē in qua pte cor
poris sit illata pcussio.s.an in capite vel in alia pte corporis
vt in.c.significasti.ij.in fi.extra de homi.de quo p Bart.in.
d.l.is qui cū telo.⁊ vide Cy.in.c.in obscuris.in fi.de re.iur.
li.vj.⁊ qđ nota Spec.in ti.de accu.§.j.ver.qđ si ptōs.naȝ ex
insidijs factis ab aliquo psumit ꝯtra eū.C.q accu.possunt.
l.pp insidias.⁊.ff.ad.l.pōpe.de parri.l.j.in fi.⁊.C.qū lȝ vni-
cuiq; sine iud.se vin.l.j.⁊.C.de sicca.l.j.⁊ que sit pōa cā hāsi.
omit.c.j.§.porro. Et iste talis īsidiator nō gaudet imunitate
ecclesie.⁊ sillr p psumptōeȝ ex qua.l.inte.factop colligit ecō
uerso ꝙ si fecerit aīo occidēdi vt q̄ pcussus erat valde ami
cus vel affinis.vt in gl.l.j.C.de sicca. Et attēde singlr ꝙ lȝ l.
l.cornelia de sicca.puniat affect⁹ deduct⁹ ad actū tū sec⁹ est
in statuto puniēte cuȝ q occidit.q̄ nō punit per statutuȝ af
fectus nisi mors secuta fuerit q̄ statutuȝ requirit actum cō-
sumatum fm Barto.in.d.§.diuus. Que autem sit pena.l.
cornelie de sicca.dic ꝙ mortis naturalis vel ciuilis.q̄ ho-
nestiores deportant in insulā.⁊ humiliores decapitant ⁊ be
stijs subijciunt.l.iij.§.legis.ff.eo. Et no.in glo.in.d.l.is q cū
telo.sed Jo.fa.dicit hic ꝙ lex cornelia hȝ plura capita ⁊ in ho
micidio e pena capitis ⁊ in alijs capitib⁹ ē deportatio ⁊ oluȝ
bonop publicatio.ff.e.l.j. Et vid tex.⁊ gl.i.c.j.§.iniuris i gl.
in v.puniat decima collatiōe.de pace iura.fir. Iteȝ q̄ro qđ
cōtinuat appellatōe teli de quo dicit hic in tex.dic ꝙ teluȝ
ꝓprie est res apta nata ad iaculandū in alteri⁹ lesionē. Sed
hic accipit latius.vt hic dicit tex.in v.pro oī eo qđ est aptū
natū inferre mortē alteri.⁊ ita exponit gl.de peni.di.j.§.siqs
cū telo vbi iste tex.est canonizat⁹. Est tū dr̄ia inter tela ⁊ ar-
ma:q̄ appellatōe telop ꝯprehēdunt solū arma offendibilia
l.j.§.telop.ff.ad.l.iul.de vi publica. Sȝ appellatōe armoris
ꝯprehendunt arma offendibilia.⁊ defensibilia.l.armop.ff.
de vb.sig.⁊.ff.de interdic.§.qui autēȝ.⁊ ibi fm Bar.in.d.l.
pen.⁊ adde que dicā j.eo.§.itē.l.iul.de vi publica. ¶ Iteȝ
querit quare hec lex puniēs homicidas dicat de sicca.dic
ꝙ sicca.grece idē est ꝙ cultop ferreū latine.vt hic dicit i tex.
cū glo.fi.ver.siccarij.q̄ dicit ꝙ cultrū ferreū est cultellus scin
dēs vndiq;. Sed hodie accipit large sicca siue cultruȝ pro
oīum re apta nata ad aliū puniēdū.vt dicit hic gl.fi.vū dr̄
siccarij qui armis vite alteri⁹ insidiant.vt dicit gl.in.c.sicut
dignū.de homi.in ver.siccarijs. Et de isto vocabulo cultrū
etiam vtitur

eciã vtilr ter.in.l.ij.§.ꝛ cũ placuisset.ff.ð orig.iur. Alio pro
intelligentia hui⁹ materie.vide glo.magistralẽ.in.c.sicut di
gnũ.de homi.ꝛ.l.dist.c.de his.ꝛ in qbus distinguit̃ ꝙ ho-
micidiũ qñqꝫ cõmittit̃ volũtate.qñqꝫ casu.qñqꝫ necessitate.
In pmo mẽbro qñ volũtate cõmittit̃ tribus modis.s.scõ cõ
silio ꝛ pcepto.l.dist.sigs viduã.in.c.j.ꝛ ẽt suges exortatio-
ne inflamãdo aliu3 vergẽtẽ ad homicidiũ.d.c.sicut digñ.
ver.q vero. Et qualr puniat̃ mãdãs ꝯsulẽs ꝛ instigãs dic p
Bar.in.l.nõ solũ.§.si mãdato.ff.de iniur.ꝛ.l.sed si vnus.§.
seruus meus.co.tit. In scðo mẽbro.qñ cõmitit̃ homicidiu3
casu duo regrunt̃ vt qs excuset̃.s.ꝙ nõ det opa3 rei illicite.
Scðo ꝙ adhibuerit oẽm diligẽtiã ꝙ potuit:vt in.c.dilect⁹.
ꝛ.c.ex litteris.ꝛ.c.fi.de homi. Quis igit̃ in depositione vini
vel dissolutiõe machine.vl̃ reparatiõe dom⁹ruẽtis casu aliũ
peremit.nõ punit̃ cu3 det operã rei licite.ꝛ adhibita omnis
sit diligẽtia:vt.d.c.fi.cũ filibus.ꝛ ide3 cũ equus lasciuiens.ꝓter effectorio voluntatẽ calcarib⁹ stimulat⁹ pp qð la
sciuiẽs ꝛ ab recto sessore festinãter currens quãdã mulierẽ
infantulũ baiulantẽ ex obliquo venientẽ occidit.ꝛ est casus
in.d.c.dilectus filius.ꝛ hoc vex nisi duxisset p locũ ꝓhibitũ
ꝛ sic posset ei imputari culpa ð qua vide p Bar.l.l.fi.§.pp
necessitatẽ.ff.ð publica. Et similr excusat̃ venator q cũ telo
in ferã piecto hoiem occidit.l.respiciẽdũ.§.delinquũt.ff.de
penis. Nõ aũt excusat̃ qui p ebrietatẽ delingt.vt.d.§.delin
quũt.ꝛ.l.oẽ delictũ.§.qui.ff.de re mili.vbi aũt qs non adhi
buit diligẽtiã qua3 potuit l3 casu cõmitat tñ tenet̃. Et ideo
si magister volẽs corrigere discipulũ pcutiat eũ in capite cũ
flagello vel corrigit cũ cũ cingulo cui erat annexus gladius
a quo discipulus vulneratus est ꝛ postea mortuus nõ excu
sat̃ cũ nõ adhibuerit in correctiõe diligentiã quã debuerat
vt in.c.presbiter.ꝛ.c.de audiẽtia.extra de homi. Similr nõ
excusat̃ dormiẽs qui dormiẽdo aliũ vulnerat vel occidit si
sciebat hoc vitiũ sibi euenire:debuit esse diligẽs dormiẽdo
solus.de quo p Bar.in.l.penul.ff.de peri.ꝛ in glo.j.de ho
mici.vbi aũt qs dedit operã rei illicite tũc siue adhibuit di-
ligẽtiã quã potuit siue nõ semp tenet̃.l.dist.clerici.ꝛ.c.sigs
volũtate.ꝛ.l.culpa.ff.de reg.iu.ꝛ iõ vbi qs volebat pcutere
vnũ ꝛ casu pcussit mediatorẽ vel aliũ non excusat̃ qꝛ dabat
operã rei illicite.l.cũ q nocẽte3.§.si iniuria.ff.de iniur.ꝛ per
Bar.in.d.l.respiciẽdũ.§.delinquũt.ff.de penis.ꝛ p Ange.
de peru.in.l.si cũ seruo.ff.ð iniur. Sed dic ꝙ ibi dabat ope
rã rei licite qꝛ erat offis serui cui l3 emẽdare seruũ.C.ð emẽ
da.seruox.l.j.ꝛ.ff.de his q sunt sui vel alieni.§.serui.mitius
punit̃ tñ iste talis pcutiẽs extra ordine3 arbitrio iudicis sm
Ange.in.d.l.q seruũ. ¶ Tertio mẽbro qñ cõmitit̃ homici
diũ ex necessitate tũc si illa necessitas fuit euitabilis.vt qꝛ fu
gere poterat vel qꝛ fuga erat sibi ad dedec⁹ vel piculũ alla-
tura ꝛ tenet̃.vt l3 Bar.ꝛ Cy.l.l.j.C.vnde vi.l3 Bar.ibi te
neat ꝯrariũ. Si aũt erat necessitas ineuitabilis vt qꝛ erat in
angulo reclusus.vt fugere nõ posset vt dicit glo.in cle.j.de
homici.tũc nõ tenet̃.l.sciẽtiã.§.q cũ aliter.ff.ad.l.aquil.ꝛ.l.
is qui agressorẽ.C.de sicca.ꝛ.j.di.c.ius aũt naturale ibi per
vim expulso. Quero que sit pena homicidij de iure canoni
co.dic si est clericus volũtate cõmittẽs homicidiũ cõtrahit
irregularitatẽ indispensabilẽ vt eũ remanere non possit in
executione ordinũ susceptox sed d3 deponi vt sacerdos pri
uatus lacrimarũ fonte diluat tantũ flagitiũ.l.dist.minimos.
ꝛ.c.siquis viduã. Si aũt laicus fuerit tũc ad ianuã ecclesie
semper iaceat ꝛ cõionẽ in exitu vite sue recipiat.dicto.vt.c.
siquis.l.dist. Item quero nũquid iudex condẽnans aliquẽ
ad mortẽ ꝛ miles ꝛ minister dicant̃ homicide.dic ꝙ nonqꝫ
ipse nõ occidit sed lex:vt in.c.lex.ꝛ.c.cũ minister.ꝛ.c.homi-
cidiu3.xxiij.q.v.ꝛ ideo nõ includunt̃ statuto dictante ꝙ ho-
micida sit priuat⁹ bñficio.ar.l.si seruus seruũ.ff.de aquil.ꝛ
ibi p Bal.incurrunt tñ isti ꝛ qlibet ꝗcũqꝫ se imiscẽs in cã
sanguinis ẽt scribẽdo vel aduocando ẽt pro accusato regu-
laritatẽ vt non possit pmoueri ad sacros ordines.lj.di.c.ali-
quantos.ꝛ.c.his qui sanguinis.extra.vt clerici vel mona. Sꝫ
quid de eo q occidit bãnitũ qui pðt ipune occidi ex forma
statuti an erit homicida.ꝛ sic ꝯprehẽdat̃ a statuto disponen
te ꝙ homicida nõ possit eẽ de pðrib⁹. Bal.dicit ꝙ talis ho-
micida est īfamis apud bonos ꝛ graues:ꝛ l3 illud maleficiũ
sit tollerabile tamen non est laudabile.ꝛ licet sit impunibile
tamen homicidium est qꝛ non est bona consequentia non
imponit̃ pena ergo nõ est maleficiũ.l.decuriones.C.de ils.
ꝛ ibi p Bar.ꝛ hoc verũ vbi p statutũ dicit ꝙ possit ipune oc
cidi tunc eni3 ꝙ l3 ꝛ nullo modo maleficiũ est.l.in trãsfugas
ff.de sicca.ꝛ.C.eo.l.is qui agressorẽ. Sꝫ quero si plures in-
terfuerunt homicidio nec apparet quis occiderit an oẽs vl̃
nullus puniat̃ de homicidio.glo.sunt ꝯrarie:qꝛ glo.in.l.itẽ
mela.§.si plures.ff.ad.l.aquil.dicit ꝙ in dubio oẽs absoluẽ
tur.alia gl.in.l.si l rixa.ff.de sicca.dicit ꝙ oẽs condẽnabunt̃
Bar.ibi post multa ꝯcludit ꝙ si oẽs pcusserunt s3 nõ ꝯstat
quis intulerit vulnus mortale oẽs tenent̃ de occiso.si aute3
nõ pcusserunt oẽs.s3 appet solũ vnu3 vulnus nec appet qs
intulerit tunc si iuerunt cũ ꝓposito ꝛ deliberatiõe occidẽdi
oẽs tenent̃:vt dicit glo.in fi.viti.glo.in.d.l.si in rixa.si nõ iue
runt ex ꝓposito:s3 a casu surte rixa supueniente sorte vnus
perit vno solo vulnere sibi illato:s3 nescit̃ qs intulit tũc nul-
lus puniat̃ de homicidio:vt in glo.d.§.si plures.ꝛ ita intelli-
git ibi Bar.ꝛ Cy.in regula in obscuris ð regu.iur.lib.vj.ꝛ
specu.in ti.de homi.§.j.vee.pene quatuor.ꝛ ibi dicit qð l3
iudex nõ puniat eos de homicidio tñ pp bonum regimen ꝛ
vt ceteri inhibeant̃ poterit punire pecuniariẽ suo arbitrio.ꝛ
in hoc dubio illatẽ mortẽ oẽs sunt irregulares.dicit ibi spe.
delega.§.iusta.v.qd si in rixa.ꝛ inde de ista periculosa qõne
plene p Saly.in.l.quoniã.C.ad.l.iuliã.de vi publica ꝛ per
Albe.de eos.in pte sup statutox.c.xiij.ꝛ per Jo.an.in.c.si-
gnificãti.ij.extra ð homi.ꝛ idẽ l3 Spe.l.d.§ pene quatuor
de existẽtib⁹ in domo ex qua deiectiõe aliquis ẽ mortu⁹ nec
ignorat̃ deijciẽs.de quo vide in decretis.xxiij.q.viij.c.si ꝗ
tuor boles.ꝛ p Inno.c.sicut digñ.in glo.magi.in fi.ꝛ dicit
Bal.in additiõib⁹ specu.in.d.vee.pene quatuor.ꝙ vbi la-
pis ẽ deiect⁹ ex cenaculo ꝛ homo occisus nec ꝯstat qs fece-
rit pena pecuniaria imponit̃ oib⁹ ꝛ sic ratiõe incertitudinis
ꝯmutat̃ pena psonalis in pecuniariã ꝛ h qñ est incertus de
certis. Si aũt est cert⁹ de incertis pp magnã incertitudine3
nullus punit̃.ar.glo.in.l.si cũ exceptiõe.§.in hoc.ff.qð met⁹
cã.ꝛ.l.ij.ff.de his qui deie.vel effuderũt. Quid aũt de eo q
se defendẽdo occidit aliũ debito moderamine nõ seruato.
dicit Jo.an.in additio.specu.in ti.de homi.ꝙ nõ tenebitur
cornelia de homicidio doloso sed bñ tenebit̃ de homicidio
culposo per.l.iij.ff.ad.l.corne.ð sicca.ꝛ.C.eo.l.j.ꝛ.d.§.signi-
ficãti.in ver.ꝗuis. Itẽ qd si statutũ punitur ꝙ bãnitus de ta-
li crimine possit impune offendi an poterit occidi. Bar.cõ-
sulit ꝙ sic.qꝛ offensa dꝫ quicqd puocat aliquẽ ad iracũdiã
l.cũ te.ꝛ.l.filia in orbitate.C.de inoffi.testã.ꝛ in.c.ex pte de v
bo.sig.s3 homicidiũ ẽ hmõi ergo ꝛc.qð limitat reignosi⁹ de
furlivis eẽ vex si ille erat bãnit⁹ ð tali crie exq̃ veniebat ipo
nẽda pẽa mortj.l.iij.§.idẽ rescripte3.ff.ð his q mor.sibi ꝯsci.

Eadem lege.

¶ Supra posuit vnũ caput.l.cornelie quo punit̃ cõmittens
vel ꝯmitere volẽs homicidiũ telo.hic ponitur aliud caput
eiusdẽ.l.cornelie.quo punit̃ ꝯmittẽs homicidiũ veneno vl̃
arte magica vel publice vendẽs mala medicamẽta.ꝛ hoc in
tendit. Perimẽs hominẽ veneno vel arte magica punit̃.l.
cor.ð sicca.hoc dicit vsqꝫ ad.§.alia Cõcor.ff.e.l.iij. ¶ No.
igit̃ primo ꝙ veneficus punit̃ capite ex.l.cornelia sicut ho-
micida.vt hic ꝛ.d.l.iij. Nimirũ eni3 si veneficus punit̃ ad si
militudinẽ homicide cũ telo. Quia ẽt plus ẽ hominẽ vene-
no ꝗ gladio occidere.vt.l.j.C.de malefi.ꝛ mathema.qꝛ per
venenũ magis occulte homo vita priuat̃ ꝗ gladio.vt.d.l.j.
Et sicut homicidiũ gladio habetur pro patrato qñ nõ stat p
eũ qn deuenerit ad actũ primũ.vt.ð.§.primu.ꝛ his qui cũ
telo.C.de sicca.ita veneficiũ habet̃ pro ꝯpleto qñ nõ stat p
veneficũ.l.j.in fi.ff.ad.l.põpe.de pari.ꝛ ibi per Bart. Sed

qd si statutũ ꝑfixit certũ terminũ ad accusandũ ꝺ homicidio
ẽn intelligiť idẽ termin⁹ ꝑfixus ad accusandũ de veneficio.
Unde hec duo delicta equparaň. ⁊ eadẽ .l. puniūť dic ꝙ nõ.
Quia homicidiũ pure dr̃ a cedendo seu a cede manu fcã. l.
ita vulnerat⁹. ff. ad. l. aqł. ⁊ iõ nõ ꝯprehẽdit veneficiũ qꝺ cõ-
mittiť sine violẽta cede manuũ. vt. d. l. j. C. de malefi. de iur
aũt cõi dicte accusatões crimiales regulr tolluň spacio. xx.
annoꝝ exceptis qbusdã. vt. l. iij. C. ꝺ fal. Jtẽ an eo ipso ꝙ qs
emit venenũ cã aliũ occidẽdi puniť. l. cornelia si nõ venenat
dic ꝙ nõ nisi deueniat ad actũ ꝓximũ. vt diciť in homicidio
ꝺ. §. primo. Fallit in filio emẽte venenũ cã dandi pri ꝗuis
dare nõ potuerit. vt. d. l. j. in fi. C. de pari. ⁊ de hoc p Saly. l.
l. j. C. de malefi. ¶ Scꝺo no. ꝙ sicut veneno aliũ perimẽs vel
debilitãs aliũ artib⁹ magicis isti ergo aruspices mathema
tici augures vates caldei ac magi di oĩs generali vocabulo
malefici nũcupanť: vt. l. nemo. C. ꝺ male. vtẽtes artib⁹ magi
cis in diuinãdo vł somnia explanãdo: vt in. l. ⁊ si excepta. C.
de malefi. nocẽdo corpori ⁊ saluti hominuꝫ. vel ẽt fuoꝝ ini-
micoꝝ labefacīando. vt. l. multi eo. ti. vel pudicos aĩos ad li
bidinẽ flectẽdo vt faciũt sepe mulieres pessime: vt. l. eoꝝ eo.
titu. que dãt ẽt pocula amatoria. vt. l. si qs aliqd. §. q abortio
nis. ff. de pe. vel illana pria templa dãtes rasa vt aliquos de
cipiãt ⁊ inducãt ad aliqd credẽdũ. vt not. glo. in ver. fauos. l.
l. j. §. apud iul. ff. de edili. edic. incidunt in penã amputatõis
capitis crematiõis vel ꝯfiscatiõis. in. d. l. nemo. C. de male. ⁊
possunt torqueri huius malefici pro veritate cruẽda ẽt i di-
gnitate positi vt milites ⁊ senatores. vt. d. l. ⁊ si excepta. lꝫ alis
dignitas excuset a tormẽtis: vt. C. de qõnib⁹. l. milites. ⁊ l. se
natores ꝓhibitũ. est. n. hãc detestãdã artẽ magicã addiscere.
l. ij. ⁊ l. culpa. C. de malefi. secus in geometria. ⁊ alijs septeꝫ
artib⁹ liberalib⁹. vt. d. l. ij. Et de ista materia sortilegioꝝ ⁊ di
uinatoꝝ. vid plene in decretis. xxvj. q. j. ij. iij. iiij. v. p totã cãꝫ
nã nõ est eis credendũ nec ẽt faciũt iudiciũ ad torturaꝫ nec
ex eoꝝ dictis dꝫ iudex se mouere lꝫ dicãt etiã per inspectio-
nẽ astralabij aliquẽ fuisse furatũ rẽ ꝺ qua iudex inqrit. vt. l.
itẽ apud labeonẽ. §. si astrologos. ⁊ ibi p Ang. de iniurij.
⁊. c. j. ⁊. ij. extra de sortile. nec similr est credẽdũ mulieribus
querẽtib⁹ de infirmitate ⁊ sanitate alicuius p incãtatiões. vt
in decretis. xvij. q. vij. c. admoneãt. Et similr sunt hec repro
bata sup dies egyptiaci ostẽsis vel anni etas lune cursus so
lis p que aliq exploãt de vita vel morte ꝓsperitate vel mo-
lestia alicuius. Et similr sunt reprobata carmina dicenda in
collectione herbaꝝ. vt. xxvj. q. ij. c. nõ obseruetis. sed p infir
moꝝ sanitate ⁊ fructuꝝ ꝯseruatiõe ab imbribus vẽtis ⁊ grã
dinib⁹ possunt eccle orationes ⁊ simbolũ ⁊ oratio dñica nole
dñi nostri iesu xp̃i deuotissime ꝓferri: vt. l. eoꝝ. C. ꝺ malefi.
⁊. d. c. nõ obseruetis. ⁊. c. seqũti. dicit tñ Bar. in. d. l. eoꝝ. ꝙ
ille q dissoluit malias p sanatiõe alicuius nõ dꝫ puniri. Sꝫ
tñ de iure canonico nõ lꝫ aliter ꝗ ꝓfectas orationes p supra
dicta iura. ⁊ pondera hic tex. ⁊ in. l. multi. C. de malefi. qꝛ vi-
deť ꝓbare ꝙ qs possit aliũ cũ incãtationib⁹ occidere. qꝺ for
te põt cẽ veꝝ sm Jo. fa. qñ ꝓcediť ad aliqꝺ factũ vt ad for-
mationẽ imaginũ: vt no. in. d. l. multi. ¶ Tercio no. ꝙ vẽdẽ
tes mala medicamẽta incidunt in penã. l. cornelie vt hic qꝺ
intellige siue publice siue priuate vẽdãt ⁊ simili pena teneť
qui malũ venenũ necãdi hoiem cã fecerit vel habuerit. ff. ꝺ
sicca. l. iij. in prin. secus si sit bonũ venenũ. qꝛ cũ alia re mixtũ
naturã nocẽdi ab eo depõit vt ex eo fiat medicamẽ optimũ
ad salutẽ. l. qꝺ sepe. §. j. ff. de ꝯtrahẽ. emp. ⁊. l. qui venenũ. ff.
de ver. signi. Caueãt igiť pigmẽtarij ⁊ aromatarij ne cui te
mere vẽdant rẽ venenosam sicut salamãdrã cantarides ⁊ si
milia qꝛ inciderẽt in. l. corneliaꝫ. vt. d. l. iij. §. oleo ff. de sicca.
Est aũt temeritas cũ vendant discolis ⁊ incognitis qui sunt
verisimiliter in vsum pessimum cõuersuri sm Ange. in. d. §.
alio. Et attende tu iudex maleficioꝝ vt in tua inquisitiõe di
cas ꝙ inquisitus vendat malũ venenũ seu medicamẽtũ. alr
simplr dicendo ꝙ vẽdidit venenũ intelligereť de bono ve-
neno: vt dicta. l. qui venenum. ⁊. l. interpretare. ff. de penis.

Quid de ea muliere que dedit vel accepit medicãmentuꝫ.
dic ꝙ puniť vltimo supplicio post. xl. dies. ⁊ sic post partum
veneficatũ. l. si qs aliqd. §. abortionis. ff. de pe. ⁊ ante. xl. dies
puniť exilio tp̃ali. l. diuus. ⁊ ibi glo. ff. de extraor. cri. Quin-
imo is qui dedit bono aĩo medicamẽtũ mulieri ad ꝯcipien
dum pp qꝺ ipsa perierit qꝛ res est mali exempli dꝫ relegari
vt. d. l. iij. §. lꝫ ⁊ senatuscõsultũ. ff. de sicca. Jtẽ que pena pu-
niť qui cã odij vel libidinis aliqd fecit vel dedit ad bibẽdũ
vel ꝯmedendũ viro ne generare posset vel mulieri ne ꝯcipe
posse. dic ꝙ puniť vt homicida: vt in. c. si qs aliqd. de homi.
¶ Et no. hic glo. in ver. occiderunt. ꝙ vt qs puniať pena. l.
corne. puniẽte homicidas telo requiriť dolus. nec sufficit la
ta culpa: qꝛ lꝫ in penis corpalib⁹ lata culpa non equparať do-
loꝫ mitius puniť. l. iij. ff. de in litẽ iurã. Sꝫ in pena. l. corne
lie pro alijs capitib⁹ de qbus dixi. ꝺ. in prin. hui⁹. §. ⁊ in dãte
sine dolo medicamẽtuꝫ abortiõis vel ꝯceptionis nõ reqriť
dolus: vt. d. §. sed ⁊ sener⁹. ⁊. d. l. in lege que igiť diciť ꝙ cor
nelia requirit dolũ: vt. d. l. in lege. est verum contra homici-
das telo: sed nõ cõtra alios incidentes in corneliam. dic. iur.

Alia deinde lex.

¶ Lex põpeia de pari cidijs etiã cõnumerať inter publica iudicia qꝛ. l. puniť paricidiũ dolo cõmitens ⁊
mãdãtes ⁊ assentiẽtes sp̃ali ⁊ acerrime pena hic inserta. h.
d. vsqꝫ ad. §. itẽ lex de falsis. Concor. lex pe. ff. ad. l. põpe. de
pari. ⁊. l. j. C. de his q parẽ. vel li. occi. Et diciť lex põpeia qꝛ
põpeius statuit hãc penã: vt not. in rubri. ff. eo. Appellatiõe
aũt paricidij vt dicit hic glo. ꝯtinenť ascẽdẽtes ⁊ descẽden-
tes in infinitũ ⁊ collaterales vsqꝫ ad tertiũ gradũ tã ꝯsangui
nei vt frater soror ꝯsobrinus ꝯsobrina patrueles ⁊ amitini.
patruus. auũculus ⁊ amita ꝗ affines vt vxor ⁊ nurus socer
⁊ gener ⁊ socer vitricus ⁊ priuignus ⁊ priuigna. itẽ ꝑronus
⁊ patrona. ff. eo. l. j. ⁊ ibi gl. in. v. pena. itẽ nouerca ⁊ spõsa. ff.
eo. l. sciẽdũ. ⁊. l. cũ pater. pꝫ igiť p supra notatos ꝙ paricidiũ
cõmittitur inter collaterales vsqꝫ ad quartũ. ⁊ non vltra: vt
no. glo. ff. eo. l. j. in ver. pena. ⁊ in ver. ꝯsobrina. qꝛ vltra quar
tuꝫ gradũ nõ est ꝓhibitio copule ꝯiugalis: vt in. c. cũ inhibi-
tio de clande. spõ. ⁊. c. nõ dꝫ. de ꝯsan. ⁊ affi. ⁊ qꝺ dr̃ de descẽ
dentib⁹ vt in filio põt ẽt intelligi de filij naturalibus tantuꝫ
vel legitimis tantũ. l. hos accusare. §. olbus. ⁊ qꝺ no. ibi per
Bar. in accu. ⁊ idẽ in patrono ⁊ filiolo ⁊ dño ⁊ vasallo. ⁊ in
episcopo ⁊ capellano: ⁊ parrochiano. ac eoꝝ que dicta sunt
ꝺ. de actio. §. penales. in ver. eũꝫ. ⁊ qꝺ diciť in. l. j. ff. de pari.
vbi fit executio ad patronũ sm Jo. fa. itẽ intellige nisi inter
ꝑdictos fuerint cõmisse alique cause ingratitudinis iuste ad
exheredãdũ. Si. n. filius ꝯmittat cãm ingratitudinis cõtra
prem ꝑdit ius filij ⁊ alimẽtoꝝ petitionẽ adeo ꝙ pater eũ oc
cidẽs nõ puniet. l. pompeia de pari. ⁊ idẽ ecõuerso si pr cõ-
mittat cãm ingratitudinis erga filiũ ⁊ idẽ ẽt in collateralib⁹
sm Bar. l. diuus. ff. de pari. Et idẽ si ꝯmittẽs paricidiuꝫ sit
furiosus qꝛ non puniť de paricidio. d. l. pe. in fi. ff. de parici.
vel etiaꝫ si dormiẽs equiparetur furioso. l. j. §. j. ff. de acqui.
pos. ⁊ hoc qñ ignorabat sibi euenire hoc vitiũ in somno. qꝛ
tunc parciť vitio naturali. l. flumẽ. §. vitiũ. ff. de dãno infec.
Alr si sciebat sibi euenire aut qꝛ fuit in culpa nõ ꝓuidẽdo
iacere separatim nõ parciť vicio naturali. qꝛ est ad mixtũ cũ
culpa. l. si seruus seruũ. §. si fornicarius. ff. ad. l. aqł. ⁊ de hoc
p Bar. d. l. penul. idẽꝫ etiã si pater occisus erat exbãnitus: vt
vt. l. neminẽ. ff. de relig. de quo p Saly. l. j. C. eo. Jtẽ attẽde
⁊ aliud singulare ꝙ filius nedũ faciens ⁊ ꝯsentiẽs. in mortẽ
pris teneť de iure ciuili. l. culpa caret. de reg. iu. ⁊ l reg. iur.
sine culpa li. vj. lꝫ sec⁹ sit de iure canonico: vt. ij. q. vij. c. negli
gere. cũ posset p turbare puerson nisi aliud est ꝗ fore nec ca
ret scrupulo societatis occulte qui manifesto facinori desinit
obuiare hoc fallit in ꝑsonis subiectis que tenentur reuelare
alr puniunť mediocri pena. s. relegatiõis. l. ij. ff. de pari. fili⁹
igiť sciens tractari mortẽ patris nisi reuelet pri. vt. d. l. ij. idẽ
si vasallo nõ reuelante mortẽ dñi sui. Et idẽ in ciue nõ reue
lante ciuitatis sue ꝓditionẽ: lꝫ in hoc vltimo qsqꝫ sint ꝯtra.
quia de

qr decapitat ⁊ male fit qr solū dʒ relegari decapitari enī dʒ
qui sciret ⁊ nō reuelaret ꝯspiratōem ꝯtra principē vel papaʒ
ſm Ange. de pu. in. d. l. ij. ⁊ per Bar. in. l. vltra co. ti. Et adō
per glo. ⁊ Bar. in. l. vt vim. ff. de iusti. ⁊ iu. Extrane⁹ aūt licʒ
sciēs sit ⁊ nō reuelās nō tenet. vt. d. l. culpa. sʒ sibi vel pecu
niā mutuās vel fideiussionē faciēs pro pecuniā ad hoc mu-
tuata tenet. l. pompeia. l. vtrū. ⁊ l. sciētē. ff. eo. Exquo insurgit
mirabile ꝙ in plus tenet mandās ꝯsentiēs vel opem pstās.
Exquo infert pro maleficio magnus plus punit ⁊ popula
ris in minus ꝙ̃ popularis mādās seu auxiliū pstans magna
ti punit magnus ⁊ nō popularis ⁊ i plus ꝙ̃ si pncipalr de-
liquisset. qr inspicit qualitas que est in pncipali ⁊ nō in ac-
cessorio ſm Bar. in. d. l. vtr. ¶ Pena aūt. l. pōpeie d pari.
est ꝙ criminosus inuoluat culeo. i. sacco de corio. ⁊ istis qua-
tuor aīalib⁹ inuicē cōtrariis. s. cane vipera simia ⁊ gallo gal
linaceo. i. gallo castrato qui fortior ē ad pugnādū cū serpen
te vel gallinaceo. i. gallo valde adiuuāte gallinas ſm glo. l.
pe. ff. eo. ⁊ C. eo. l. j. Sʒ Ange. de pu. dicit in. d. l. pe. ꝙ galli-
naceus est aīal grande formatū ad similitudinē galli ⁊ habʒ
rostrum grossissimū ⁊ longū ⁊ nascit in paludus fori iulij de
inde iste parricida ꝓijcit in mare vel in flumē ibi iuxta exi-
stēs. ⁊ si nō erat subijcit bestijs deuorantibus. vt. C. e. l. pe.
⁊ hec pēa hʒ locū pro cede patris matris aui. auie. ff. e. l. pe.
⁊ pro alioꝝ cede ꝯpetebat cornelia vt hic in ver. fine pe. Sʒ
hodie in oībus ꝓuinciis cōmittēs paricidiū punit hec pēa
ceteri aūt in amputatiōe capitis vt hic. ⁊ l. j. C. de sicca. ⁊ d.
l. pe. ff. eo. nā quā vult pōt accusator intētare sʒ in executiōe
vna tollit aliā. de quo p Bar. ff. eo. l. fi. lʒ regulariter ius ac
cusādi duret solū biēnio. l. querela. C. de fal. morte tū rei
ante sniam extiguit crimen. l. paricidij. ff. e. sicut regulr extin
gunt alia crimina exceptio qbusdā. de qb⁹ in. l. ex iudicioꝝ.
ff. de accusa. de iure aūt canonico mulier occidēs filiū calore
iracūdie vt qr forte iste exquo cōceperat quotidie imprope
rabat ⁊ ꝙ nō erat eius filius detrudit in monasteriū penitē
tiā p actura. vt in. c. j. de his qui fili. occi. ⁊ hec hʒ vir ⁊ alios
filios nutriēdos aīo cū viro remanet vt tū in sceleris penam
leat. vt in. c. intelleximus co. ti. Si aūt infantulus repiat mor-
tuus in lecto cū patre ⁊ matre tūc si iteruenit eoꝝ grauis cul
pa vt qr in medio ipsoꝝ posuerūt penitētia. vij. vel. v. annoꝝ
est eis imponēda. Si aūt leuis culpa interuenit vt qr longe
a se in eodē loco posuerūt penitētia triū annoꝝ est imponen
da quoꝝ vnū in pane ⁊ aqua pagant. vt eo. ti. c. fi. ⁊ ibi glo. ⁊
c. quesitum. de pe. ⁊ remissio. d. c. autem facta. ⁊ in glo. tra-
ctat de isto crimine paricidij.

Item lex cornelia.

¶ Lex cornelia d falsis lex publica
iudicia numerat que penā mortis irrogat seruo ⁊ deporta
tionē cū publicatiōe bonoꝝ libero q sciēter falsum testimo-
niū vl instm scripsit significauit recitauerit subiecerit signū
adulterinū posuerit. h. d. vsqʒ ad. §. l. iulia. Concor. ff. eo. l. q
testm. ⁊ l. pōponius. §. paulus. e. l. lex cornelia testamētaria.
ff. eo. ⁊ appellat. l. cornelia testamētaria. vt hic. ⁊ l. testa. ff. d
publi. iudi. qr a pnn. fuit introducta p testamētis falsis cōfe
ctis signatis. vel pductis. tū est pro alijs instris falsis fabrica
tis vel sciēter pductis: vt. d. l. paulus. ff. de falsis. ⁊ l. cū q. C.
de falsis. ⁊ no. ff. de publi. iudi. l. j. ⁊ ibi tāgit. Est tū dria inter
testm. ⁊ aliud instm quo ad furtuʒ ⁊ ad occultationē. qr de
furto vel occultatiōe testamēti ē publica accusatio sed nō p
furto vel publicatiōe alteri⁹ instri: vt. d. l. paulus. in pnn. nisi
ipm destruat vel occultat. taliter vt nemini veritas possit ap
parere. qr tunc est publica accusatio de falso: vt. d. l. paulus
in fi. caueant ergo notarij ab istoꝝ falsoꝝ instroꝝ ꝯfectōe ne
incidāt in penā falsi. ⁊ idō est bona cautela adhibere testes q
cognoscāt ꝯtrahētes vel testatorē: vt no. in. l. fi. §. finaūt dūs.
C. de iure delibe. ⁊ l. iij. §. fi. ff. de testi. ⁊ c. cū causam. de testi. si
tū notarius fuisset deceptus p suppositionē alterius psone
loco testamētoꝝ vt crebro factū est nō tenet notarius pena
falsi. cū nō sit in dolo. ⁊ falsuʒ nō cōmittit sine dolo. l. nec ex
ceptionē. C. de fal. facit. l. maiorē. in fi. C. eo. ⁊ nō solū incidit
in falsuʒ notarius in scribēdo falsuʒ instm: sʒ etiā recitādo
vel subijciendo vel signādo ⁊ sigillū apponēdo. vt apponit
in instro in scripturis: vt. §. d testa. §. postea. vel apponit alteri
rei: vt. l. j. §. si cista. ff. depo. put ꝯsueuerūt mercatores appo
nere suis ballis troxoscellis: vt no. ff. de fal. l. j. §. q rōnibus
in glo. in ver. tabulis. vel ꝯtrafaciēdo sigillum alienū: vt. d. l.
cornelia. de testa. ff. eo. ⁊. c. lʒ. extra de crimine falsi. vel intel-
lige signādo. i. faciēdo signū adulterinū. i. falso fabricatū vt
exponit glo. ff. eo. l. siqs legatū vt apponēdo in instro signuʒ
⁊ nomē alteri⁹ vt appeat instrʒ ab eo ꝯfectū: vt not. Bar. i. l.
qd si falsum. in. v. imutet. ff. eo. vel etiā suū signū maculādo
⁊ mutādo vt nō possit fieri cōparatio scripturaꝝ. vt dicit hic
in ver. signū suū semel assumptū ⁊ in plurib⁹ instris apposi-
tū ⁊ si hoc dolo facit incidit in penā falsi. facit. l. fi. C. d assess.
dū dicit signū qd solitū est cartis imponat ei similr incidit in
falsuʒ qui veꝝ testm vel instm nouiter forte mutādo aliqd
de volūtate dūi defuncti. vel ꝯtrahētiū vel celauerit vel de-
leuerit vel fecerit vt verū apparere non possit vel sigilla resi
gnauerit vel remouerit: vt. d. l. qui testamentum. ⁊. d. l. qui
paul⁹. §. j. ff. de falsis. Sʒ quid si notarius scribat aliqd fal-
sum nō instrumētū. sʒ inualidū an incidat in penā falsi. dic
p Bar. l. siqs legatū. ff. de falsis. vbi ꝯcludit cū Richar. ma.
qui hanc qōnem disputauit ꝙ si instm est rōne materie vel
ꝯtractus vt rei sacre vel religiose sciēter vendite vel legate
ꝙ tunc incidit in falsuʒ: vt. d. l. siqs legatū cōiuncta. l. j. C. de
sepulc. vio. Si aūt est nullū rōne forme requisite deficiētis.
vt. deficiunt āni dūi vel aliud substantiale ⁊ formale instri.
⁊ tunc nō incidit in penā falsi cū instm nō parit alteri pindi
cium. secus si aliqd pindiciū alteri parere possit. vt est gl. no
tabilis in. l. dānuʒ. ff. de fal. ⁊ hanc qōneʒ disputauit Jo. an.
quā ponit in mercurialib⁹ suis. c. nō est sine culpa. de re. iu.
li. vj. qua qōne. vide ēt p Saly. d. l. j. C. de sepul. vio. Et silr
decidit qd de teste qui deposuit dictū suū falsum sʒ inuali-
dum. vt qr nō iurat⁹ vl extra articulos deposuit de quo dic
p Bar. vt in. d. l. siqs legatū. Itē qd siqs scribat scripturam
priuatā falsaʒ an incidat in penā falsi siue sit notari⁹ siue alis
cū hic tex. loquat indistincte. dic ꝙ si talis scriptura nō facit
fidē vel pbationē aliquā ⁊ nō incidit in falsum p dictā legē
siquis legatū. secus si facit fidē etiā semiplenā vel indiciuʒ:
vt qr sit trino teste notata. vt. l. scripturas. C. qui potio. in pi-
gno. habētur in. d. l. dānū. ⁊ p Bar. in. l. j. §. qui rationibus
ff. de fal. d falso tamē agi nō pōt ciuiliter ad interesse si talis
scriptura est nulla vt nō pindicat agere volēti. ⁊ sic eius nō
interest. ar. l. repetita. ff. de fide instru. ⁊ ar. l. qui in nomine. ff.
d fal. Itē quid si vnus scripsit scripturā falsam. ⁊ alius sigil
lauit. vel subscripsit. vel vnus dictauit ⁊ ali⁹ scripsit an oēs
tenēant pena falsi dic ꝙ sic. qr vterqʒ erat sciēs. in. d. l. corne
lia de testa. ff. de fal. vbi glo. dicit sigillādo vel subscribēdo.
⁊ l. diu⁹. §. itēʒ senatus in ver. dictātes. ⁊. §. matre. Et ꝙ no.
Bar. de dictante in. l. siqs obrepserit. C. de fal. facit. l. dictā-
tib⁹. C. de testa. nisi sit fili⁹ vel seru⁹ qui rōne subiectionis ⁊
obediētie excusarentur a quasi falso. l. filius emācipat⁹. eo. tit.
Itē qd si statuti dicit ꝙ ꝯdēnatus pro falsitate nō possit hre
officiū qualr intelligit falsitas. dic ꝙ falsuʒ sumit trib⁹ mo-
dis. Pmo largissime put faciūt dialetici dū dicunt ꝙ oē qd
nō ē veꝝ. est falsuʒ. siue cū dolo siue sine dolo. l. is q ducēta.
§. verū. ff. de re. iur. Scdo modo accipit large put est muta
tio veritatis dolo facta. vt auē. de fide instr. in pnn. col. vj. vt
l. nec exēplū. C. de dolo. Tertio mō sumit stricte p falsitate
cōmissa in. c. enumeratis. in. l. cornelia. ⁊ eius suppletiōibus
de qbus. ff. ad. l. cornel. l. j. ⁊ per totū. ⁊ hoc mō accipit in sta
tutis q debēt sumi ppie. l. ꝯtōnib⁹. ff. ad munici. ⁊ l. qcqd
ꝯstringēde. ff. de ver. obli. Solū igit punit pena. l. cornelie
illud falsuʒ qd est expssuʒ in capitis. l. cornelie. ⁊ eius supple
tionib⁹ ſm Bar. in. l. qd si falsum. ff. de fal. Iteʒ quero q̃ sit
pena. l. cornelie. de falsis. dic ꝙ regulr pena est illa de q̃ hic.
⁊ l. vbi. in fi. C. eo. ⁊. ff. eo. l. j. in fi. s. mortis naturalis i seruo.

⁊ deportationis cū publicatione bonoꝝ in libero. hoc tñ de publicatiōe bonoꝝ corrigit hodie. q̄ applicant̄ ascēdētib⁹ ⁊ descēdētib⁹ vsq̄ ad tertiū gradū. vt i auc. bona dānatoꝝ. §. de bonis dāna. Sed alie regulares ⁊ diuerse pene imponunt̄ ⁊ qñq̄ maior ⁊ qñq̄ minor pena imponit̄ fm diuersitatē varioꝝ casuū ⁊ factoꝝ que puniunt̄. p. l. vbi. C. eo. vt dicit glo. ff. eo. l. j. §. fi. ⁊ C. eo. l. q falsos. naz varia ⁊ diuersa facta punit. l. cornelie de falsis. ⁊ sic plurib⁹ varijs ⁊ diuersis modis dicit̄ qs cōmittere falsuz ⁊ punit̄ per. l. corne. de falsis. ⁊ suppletiōib⁹ ei factis p senatuscōsultū libonianū. naz tenet̄ pena. l. cornelie de falsis. q scripsit vel scribi fecerit dicta testiū aliter q̄ dixerint ⁊ iudici tradit. Itē qui accipit pecuniā vt falsam aduocationē faceret. vel falsoz testimoniū. ff. eo. l. j. in pri. cū glo. sua ⁊ q pacti sunt inuicē ferre testimonia falsa. l. cornelia. §. q falsas. ff. de falsis. vel instruere falsaz litem ꝯtra aliquē. l. falsi pena. ff. de falsis. Item cū notarius per pecuniā refert iudici aliquē tulisse testimoniū q nō tulit. vel per pecuniā remittit ad dicendū. d. l. j. §. sz ⁊ sic. item iudex qui scienter ꝯtra leges iudicat. vt. d. l. j. §. q iudicē. si aūt per ignorantiā iudicat ꝯtra legē facit litē suā. i. ex maleficijs §. si iudex. ff. de act. ⁊ obli. ⁊ l. fi iudex. ff. de varijs. ⁊ extraordina. cogni. dixi J. de obli. que ex quasi delic. nas. in pri. Itē notarius qui amouet siue furatur vel celat testm̄. vel aliud instm̄ vt veritas nemini possit apperere. ⁊ de vtroq̄ est publica accusatio. ⁊ ita intellige gl. l. cū qui. C. de fal. ⁊ ibi p Sali. ⁊ p Bar. l. paulus. §. j. ff. de fal. ⁊ J. dixi. Itē notari⁹ ꝓcurator vel aduocat⁹ qui instra ⁊ iura vnius ptis pādit alteri pti aduerse tenet̄ falsi. d. l. j. §. is qui deposita. ff. de fal. ⁊ ibi per Bar. si ergo notari⁹ attestatōes vnius ptis legat aduersario ante publicatōem tenet̄ pena falsi. vt. d. l. is qui opem. ff. de fur. ⁊ ibi per Dy. ⁊ adde. l. saccularij. §. sunt preterea. ff. de extraor. cri. ⁊ l. si qs aliqd. §. si qs instz. ⁊ §. instra. ff. de pe. Itē scribēs instm̄ vel codicillos alterius ⁊ ascribens hereditatez vel legatū. l. j. ff. de his qui pro nō scrib. ha. vel aliud emolumētū. l. iij. C. de his q. sibi ascri. sibi vel ei in cuius ptāte vel existēte in ptāte ipsius scribentis. vel existētis in ptāte eius in cuius ptāte ē scribens. l. de co. ⁊ l. filius. ⁊ ibi glo. in v̄. legatū. ff. de fal. ēt si scribat de voluntate testōris. d. l. iij. C. de his qui sibi ascri. ⁊ ēt si esset illud alij restituturus. l. filius. §. fi. ff. de falsis. dicit̄ ꝯmittere quasi falsum. ꝯmittit̄ etiā ignorāter ⁊ sine dolo. l. diuus ⁊ ibi Bar. ff. de fal. lz secus sit in vo falso qd̄ nō ꝯmittit̄ sine dolo. l. nec exēplū ⁊ ibi Bart. C. de fal. ⁊ huic sic ascribēti ⁊ quasi falsoz ꝯmittēti ēt ignorāter ⁊ sine dolo ꝑcipit̄ ⁊ p verisimiles ꝓsumptiōes doceat se ignorasse. ⁊ ascripos ꝯmodo desistat. vt. d. l. iij. C. de his q sibi ascribūt. Nā iuris ignorantia excusat a delicto in quo nō regritur verus dolus. sed ꝓsumptus. vt in isto quasi falso. lz nō excuset a delicto in quo non requiritur ver. dolus sed ꝓsumptus vt in isto quasi falso fm Bar. d. l. diu⁹. ff. de fal. itē excusatur qs ꝓpter iussuz patris vl' domini. l. de eo. ⁊ ibi glo. ⁊ Bar. ff. de fal. Itē etiā excusat̄ quādo scribens se heredē eodē mō fuissz ab intestato successur⁹. l. ꝑ. C. d̄ his qui sibi ascribūt. Itē fallit qñ est castrense peculiū. l. si pater. ff. de fal. per quaz. l. dicit ibi. Bar. q pater notarius potest cōficere instrumētuz pro filio emancipato sz nō in potestate etiā in aduēticijs. vt not. glo. l. ipuberē. §. j. ff. de fal. nisi diceret q sibi nō querat̄ vsufructus. vt ibi dicit. Bar. ⁊ ecōuerso pōt esse filius notarius in rā patris de quo in specu. d̄ instrumētorum. editio. §. postremo v̄. itez q est domesticum. Itē fallit quando quis ascribit sibi restituendum sub pluribus ⁊ diuersis ꝯditionib⁹. l. diu⁹. §. finali. ff. de falsis. Si ergo notarius dicit q testator istituit filios suos. ⁊ eos inuicez substituit. ⁊ si oēs decedāt sine liberis substituit notariū infrascriptuz valet substitutio de se facta. p. d. l. diu⁹. §. fi. ⁊ ibi Bar. Sz hec pēa quasi falsi hz ēt locū vbi qs ascripsit sibi in testō nūcupatiuo. fm Bar. d. l. j. §. ex illa. ff. de falsis vbi glo. de hoc querit ⁊ nō soluit. Itē mutās sibi nomē fraudulēter cā aliā decipiēdi punit̄ de falso. alr̄ nō. l. falsi nominis ff. de fal. ⁊ l. j. C. de muta. no. Itē vēdēs rez duob⁹ insolidū diuersis ꝯtractib⁹ incidit in penaz falsi nois. ff. de fal. Item corrūpēs vel corrūpere tentās iudicē ⁊ his duob⁹ casib⁹ pena huius falsi est minor. s. sola relegatio. l. qui duobus. ff. de fal. sicut ēs pro sola recitatiōe false scripture qs relegat̄ tēporali exilio. s. decēnio. l. falsi nois. §. eadē. ff. de fal. ⁊ silr ꝓ solo vsu falsi instrumēti nō desistēs relegat̄. vt not. l. si veterio. C. de fide instrumē. ⁊ ibi per Saly. Itez q dicit varia ⁊ diuersa testionia in eadē rā tenet̄ pena falsi. l. eos. §. de ipsa dētia. ff. de fal. Et idē dicit ibi Bart. de testib⁹ qui dicunt vnū extra iudiciuz ⁊ in iudicio ꝯtrariū: qd̄ dictuz cōiter per doc. reprobat̄ q̄ dictū testis nō iurati. extra iudiciū ē nullū: vt. l. soluz. C. de testi. ⁊ iō cessat pena falsi. vt. l. si qs legatū. §. hoc tñ. ff. de falsis. Itē gerēs se ꝓ milite vel doctore cū non sit incidit in falsuz ⁊ punit̄ ꝓ cōmissi qualitate arbitrio iudicis: vt. d. l. eos. §. fi. Itē vēdēs rē obligatā alteri ⁊ eā non fore obligatā asseruit. l. si a debitore. §. eo. vl' in scd̄o instro obligatorio facit fraudulēter apponi diē ꝑcedentē primoz obligatiōez. l. repetita. ff. de fide instru. Itē q obrepsit iudici. i. qui p falsam suggestionē vel falsaz scripturā aliqd obtinuerit a iudice: vt. l. si qs obrepserit. ff. de falsis. Item supponēs partū lz de tali falso nō fit accusatio publica sed solū parētū ⁊ quoꝝ interest. l. lege. §. de partu. ff. de falsis. Itez regrit̄ ꝓ iudicē ꝯtra ꝓducētē scripturā suspectā: vt q̄ est rasa vl' aliās maculata: vel ꝓducēs vl' scribēs ꝯsueuit alias tales falsitates facere. l. diuus. ff. de falsis. ⁊ l. iubem⁹. ⁊ p Saly. C. de ꝓba. Simil'r ꝓducēs seu vtens sciēter falso rescripto pena falsi punit̄ maiori q̄ alio vtēti falso instro. l. maiorez. C. de falsis. In rescriptis aūt ꝑsonalib⁹ alias principalib⁹ de iusticia est idē qd̄ in ceteris instris: vt in. c. accedēs. de crimi. fal. q̄ parcit̄ ⁊ si de falsitate cōperta desinat eis vti. Nā cū lr̄e de simplici iusticia faciliter hēri possint non ꝑsumit̄ in eis cōmissa falsitas nisi doceat̄: vt. d. §. accedens. Sed in rescriptis etiā de gratia vtens etiā ignorāter punit̄ nisi fecerit oēm diligētiaz quā potuit primo examinādo ea ⁊ a peritioribus inuestigādo an sit veꝝ vel falsuz: vt in. c. ad falsarioꝝ. cū sua glo. de crimine falsi. vbi punit̄ tā vtēs q̄ faciēs: vel si eo faciens falsum rescriptū. Et hec eadē distinctio pōt habere locū etiaz in rescriptis principū. fm glo. in. d. c. ad falsarioꝝ. Sed falsificās vel sciēter vtēs falsis rescriptis alioꝝ inferioꝝ vt regis punitur leuioꝝ q̄ ferro hulatur ⁊ in exiliū mittitur: vt in. c. ad audiētiā. de cri. fal. Et adde q quicūq̄ detruncaret bullas de litteris papalib⁹ vel alijs litteris incideret in penā falsi. l. fi. ff. de fal. ⁊ ibi p Bar. licitū est tñ allegare legē correctā ꝓpter eius rationē habendaz. vt no. glo. ⁊ ibi Bart. l. j. C. de lati. libe. tol. ⁊ c. nouit. de iud. Item de falso punit̄ dolo corrumpēs albū ꝑtoris in quingētis aureis. in. l. pe. in prin. ff. d̄ fal. ⁊ ibi p Bar. l. si qs id qd̄. ff. de iuris. om. iudi. Et similiter falsans publica pondera vel mēsuras vt hic cōdemnatur in duplū ⁊ relegat̄. ff. de fal. l. pe. ¶ Ultimo no. q de falso cognoscit̄ sex modis. videl'z quattuor modis ciuilr̄. s. agendo. ⁊ excipiēdo ⁊ replicādo. ⁊ in integrū restōnē petendo. ⁊ duobus criminalr̄. s. accusando ⁊ inquirēdo. de quo p gl. l. si ex falsis. C. de trās. Et p Inno. in. c. lz de ꝓba. Et vsq̄ ad q̄tuz tpo possit cognosci de falso dic: vt. l. querela. C. de fal. Et adde q post publicationē testiū ⁊ ēt post snīam pōt opponi exceptio falsi ⁊ ꝓbari indirecte: vt. c. cū venerabilis. de excep. ⁊ d. c. lz. de ꝓba. Et an excep. falsitatis impediat executionē snīe. dic p Bar. l. fi. C. si ex fal. instru. diligenter. q statutum vel ꝓuisio facta de carceratis relegatis vel bānitis restituēdis non extenditur ad carceratos vel bannitos pro falsitate ter. ⁊ ibi per Bar. l. lucius. ff. ad turpil.

Item lex iulia.

¶ Uis illata tam cū armis q̄ sine armis p legē Iuliam punit̄: que simil'r iter publica iudicia numerat̄. h. d. vsq̄ ad §. finalē. Est enis pena. l. iulie seu violētie illate cū armis deportatio ⁊ oium bonoꝝ publicatio. vt hic. ⁊ l. j. ff ad. l. iul. de vi publi. vel priua. Et qñq̄. s. occasiōe violentie illate est cōmissum

missum homicidiũ ẽt ꝓpositũ:vt.l.qm̃ mlĩa facinora.C.ad.l. iulia3.de vi publica.multis.ꝛ alijs modis diuersis ꝛ varijs penis puniunt̃ violentie:vt no.glo.ꝛ Bart.in.l.extat.ff.qḋ met⁹ cã.ꝛ.ĩ.de interdictis.§.recuperãde.ꝛ ibi vide. ¶ Sꝫ quero an dicet̃ illata vis cũ armis si aliq̃s insultet⁹ cũ armis vbi interuenerũt arma sꝫ nõ fuerũt extracta:vt q2 forte non eis sed pugnis verberati sunt.dic q̃ sic.q2 sufficit terror armoꝝ.l.iij.§.armis.ff.de vi ꝛ vi ar.ꝛ ibi Bar. Et sicut p armis euaginatis punit̃ insultãtis pro armis nõ euaginatꝫ. qḋ tꝫ Albe.de rosa.sc̃da pte statutoꝝ suoꝝ.c.xxxv. Et idem si aliqui erãt armati aliq̃ nõ.vel ẽt si oẽs nõ essent.in prin.sꝫ ex postfacto sumpserũt arma.nã dicit̃ violẽtia armis illata inspecto fine ꝛ nõ principio:vt.d.§.armis.ꝛ ibi glo. Et ideo si ego videns hoies armatos veniẽtes aufugiã eoꝝ terrorẽ ꝓpterea ipsi videtes hoc appꝛehẽderũt possessionẽ vel domũ meã:ego dicor vi armata deiectus:vt not.glo.in.d.l.j.§.armis. Et adde q̃ armoꝝ appellatio dicit̃ large.l.pro oi re apta nata ad nocẽdũ:ꝛ ita cõtinet arma ferrea ꝛ lanceas.arcus.ꝛ fustes.ꝛ lapides.ꝛ sic tã arma offendibilia vt sunt predicta ꝙ etiã defensibilia vt sunt scuta.galee.l.armoꝝ appellatio.ff.de ver.sig. Et qualr̃ mõ accipit̃ in hac.l.iulia.de vi publica.ꝛ.ĩ.de interdictis.§.recuperãde.ꝛ.ff.ad.l.iul.de vi publi.l.armatos.ꝛ.l.penul.§.poloũ.ꝛ.d.l.iij.§.armis.de vi ꝛ vi arma.ꝛ ita etiã accipit̃ in ꝑmissione de occidẽdo furem se telo defendẽtẽ:vt.l.si pignore.§.furem.ff.de fur.ꝛ ita etiã accipit̃ in ꝓhibitiõe facta de portãdo arma ad sarracenos vt.c.ita quorũdã.ĩ iude.ꝛ sarra. Stricte accipit̃ appellatio armoꝝ ꝓ armis ferreis offendibilib⁹ ꝛ defensibilib⁹:vt not. glo.in cle.j.ĩ sta.mo.sup ver.arma. Et hoc mõ sumit̃ in illa ꝯstõne de armis.§.vt aũt.coll.vj.in qua ꝓhibet̃ ois priuat⁹ fabricare arma nisi ꝓsonis publice deputatis ad arma fabricãda. Et simil̃r ibi ꝓhibet̃ ois priuatus arma deferre:alias arma ꝑdunt̃ ꝛ in publico errario deferunt̃.vt ibi pꝫ.ꝛ not. glo.C.de fabri.in rubri li.xj. Et hoc casu nõ ꝯtinent̃ fustes ꝛ lapides.ideo tũc ꝓhibitus ꝑ statuta portare arma nõ ꝓhibet̃ facere lapides nisi eẽt ꝯsuetudo in loco vtẽdi lapidib⁹ pro armis ar.l.q̃ si nolit.§.q̃ assiduo.ff.ĩ edil.edic.ꝛ.l.semp in stipulatõibus.ff.de reg.iur. Quinimo etiã tenens arma in domo:agro:vel villa tenet̃.l.iulia.de vi publica. Fallit in plurib⁹ casibus vbi quis nõ tenet̃ ex retentione vel delatione armoꝝ.s.ꝓpter vsum venationis.nauigationis.itineris. mercationis.obueniẽtis hereditatis.l.j.ꝛ.ij.ff.ad.l.iul.de vi publi. Hodie indistincte ꝓhibitũ est hic vendere vel portare arma offendibilia vl̃ defensibilia sine licẽtia principis.in auc̃.de armis.§.ꝓhibemus.ꝛ.C.vt armo.vsus.inscio.prin. iudi.sit.li.xj.dũmodo scias q̃ appellatõe armoꝝ nõ ꝯtinent̃ gladioli ad scindendũ panem vel temperandũ pẽnas.vt est glo.sing.dicto.§.ꝓhibemus. Predicta tamẽ gñatio ꝛ indifferẽs ꝓhibitio nõ tenẽdi:fabricãdi:vendẽdi:ꝛ differẽdi arma cõsuetudinis nõ obseruat̃:sꝫ post statuta terrarũ cõmuniter declaratur quomodo ꝛ qñ liceat portare arma ꝛ quomodo intelligãtur arma prohibita per statutũ.ꝛ ĩ ista materia vide p Bart.l.j.ff.ad.l.iul.de vi pub. Appellatione aũt teloꝝ solũ ꝯtinent̃ arma offendibilia.l.pe.§.teloꝝ.ff.ad.l.iul. de vi publi.ꝛ dixi.ĩ.eo.§.itẽ.l.cor.de sicca. Et aduerte q̃ hñs liciam portandi arma nõ põt deferre arma offendibilia apud iudiciũ nec in contione ꝯgregatoꝝ seu ꝯuentu scolarium.l.qui dolo.§.itẽ q̃ cũ telo.ff.ad.l.iul.de vi pub.ꝛ ibi p Ang.de pu. ¶ Sꝫ quero an si aliq̃s delinquat cũ armis an punit̃ duplici pena.s.pro delicto cõmisso ꝛ pro delatione armoꝝ. Ja.de bel.q̃ sic ar.dicte auẽ.ĩ ar.§.pe.ꝛ ar.l.nunꝙ plura.ff.de pua.delic. Nõ intelligit Bar.nisi delatio armoꝝ fuerit ad cõmittendũ illud maleficiũ:q2 tunc confundit̃ ex maleficio subsecuto.ar.l.illud.ff.ad.l.aquil.ꝛ qḋ no.ĩ insultu ꝛ de ꝑcussiõe.in.d.l.j.ff.de priua.delic. ¶ Sꝫ quero que sit pena delatiõis armoꝝ.dic q̃ est ipsoꝝ publicatio ꝛ punitio in pecuniã vl̃ i corpus iudicis arbitrio s̃m qualitatẽ delicti.vt.d.auc̃.de armis.§.hoc enĩ.ibi dũ dicit penã in pecuniis.ꝛ in ipsum formidãtes caput.vbi gl.singularis exponit.i. penã iuris.ꝛ in ꝑsona.in q̃bus vbis vtunt̃ statuta dũ dicunt q̃ quis bãniat̃ in re ꝛ in ꝑsona. Et q̃ eo ipso statutũ ꝑmittit actũ in quo requirunt̃ arma.vt occidere bãnitũ in ꝯsequentia vr̃ ꝑmittere declarationẽ armoꝝ.l.illud in fi.ff.de acqui. hꝛdi.als de ꝑcu. Et q2 ꝓhibitio deferendi arma nõ dꝫ fieri nisi in cã licita ꝛ ꝑmissa ar.l.si cui.ff.de serui. Et hoc disputando determinauit dñs Tho.de arbitis de bonoñ. ¶ Sꝫ quero dum familia pñtis vadit per ciuitatẽ portãdo arma reperit cultellum proiectum in terram per vnũ ex pluribus ibi existentibus nec constat quis eorum proiecerit quis punietur ex delatione armorum. Tancredus de corne.in suo opere.c.xij.q.xiiij.decidit q̃ punietur is penes quem arma erãt pro hoc.ar.l.excipiunt̃.ꝛ ibi ꝛ ad pedes dicunt̃.ff.ad sillcia. Si aũt equal̃r sunt ꝓpe oẽs indutiĩ tunc ne delictum remaneat impunitũ oẽs punitur rõne incertitudinis vno tñ soluẽte ceteri liberant̃.l.j.§.si.cũ se.ꝛ sequẽ.ff.de his q̃ deie. vel effude. Et attende q̃ aliq̃ dicũt q̃ priuatus hodie licite ꝛ sine pena põt facere tenere emere ꝛ vẽdere arma.quis vr̃ facere ex tacito ꝯsensu populi ꝛ pricipis qui cũ sciat hãc eẽ ꝯsuetudinẽ.maxie per italiã ꝛ nõ ꝯtradicat tacite ꝑmittere videt̃.argu.l.si vñ.ff.ad macedo.ꝛ qḋ no.glo.magna i fi.C. que sit longa ꝯsuetu. Jtẽ q2 non sunt fabricẽses deputati a pricipe.i.arma fabricãtes.vt olim.ꝛ.d.l.j.C.de fabri. sꝫ possẽs dicere q̃ hoc ꝯsuetudine vsorpatũ ẽ ex impotẽtia pricipis sicut est vsurpatũ meꝛ ꝛ mitrũ imperiũ.vt dicit glo.in auc̃.de defen.ciui.§.nulla.colla.iij. Sꝫ qd si non portat arma p se sꝫ facit q̃ famulus portat post eũ an teneat̃ ac si ipse portaret qḋ vr̃.arg.l.j.§.deiecisse.cũ similibus.ff.de vi ꝛ vi armata. Cõtrariũ tenẽt doctores.p.l.sigs ꝓferẽdũ.ff.ĩ fur. Nec obstat.§.deiecisse.q2 dico q̃ bene vr̃ portare arma vl̃ teneat̃ alia pena ꝛ nõ illa qua tenet̃ portãs.ar.l.j.C.de nil li. ꝯge.nõ rum. Jtẽ nũquid statutũ laicoꝝ ꝯtra arma portãtes liget clericos.ꝛ vr̃ q̃ nõ:q2 nõ sunt subditi statuẽtib⁹.l.j.C. de sum.trini.ꝛ fide catho.ꝛ.l.fi.ff.de iur.om.iudi.ꝛ.c.que i ecclesiaꝝ.de ꝯstitu. Sꝫ dic ꝯtrariũ.q2 in his que ꝯcernunt publicã vtilitatẽ ꝯprehendunt̃ clerici.l.aditos.C.ĩ episco. audiẽ.ꝛ qḋ no.gl.in.l.ex ca.ff.de postbu. Sꝫ nõ portare arma ꝯcernit publicã vtilitatẽ.vt in auc̃.de armis.in pri.ergo ꝛc. Et de hoc est casus in feu.de cle.viola.§.si clericus. Jtẽ q2 eis est ꝓhibitũ portare arma.in.c.ij.de vita ꝛ hone.cleri. Pena tñ hmõi delationis exigit̃ corã iudice ecclastico nõ seculari.vt in auc.statuimus.de episc.ꝛ cle.ꝛ.c.si diligenti.ĩ foro cõpe.ꝛ.d.§.si clericos. Sꝫ quero qñ dicat̃ illata violẽtia vt habeat locũ pena legis iulie ĩ vi.dic q̃ ad hoc vt ꝓprie violẽtia sit facta,requirit̃ cui resistit nõ põt.vt.l.ij.ff.quod metus cã. Si igit̃ statutũ dicit q̃ cõdemnat⁹ pro violẽtia non possit appellare.ꝛ qdã sit ꝯdẽnatus.q2 habuit hoies ꝯgregatos in armis nõ vr̃ ꝯdẽnat⁹ pro violentia.ꝛ idõ appellare poterit.nec ob.tex.ff.eo.l.iij.ꝛ.c.eo.l.fi.vbi habẽs hoies armatos punit̃ lege iulia de vi que lex punit violẽtiã illatam cũ armis.vt hic.ꝛ sic vr̃ q2 habens homines armatos dicat̃ ꝯmittere violẽtiã:exquo punit̃.l.iulia.de vi publi.q2 respõde q̃ lex iulia nõ solum punit violẽtiã inferẽtẽ:vt.d.l.iij.in pri.imo etiã ex suppletiõe senatusꝯsulti puniunt̃ improbe coeũtes in aliena lite vbi nulla interuenit violẽtia.l.ex senat⁹. ff.ad.l.iuliam.de vi publi. Nõ igit̃ sequit̃ iste actus punit̃ per.l.iuliaꝫ.de vi ergo est violentus s̃m Bar.ad.l.iuliam. de vi publica. Dicit̃ ẽt cõmitti violẽtia ab absente eo in quẽ cõmittit̃ dũmodo res eius occupet̃ ꝓpria auctoritate ꝯtra voluntatẽ illius.l.creditoris.ad.l.iuli.de vi pri.ꝛ.l.iij.§.sigs aũt.in ver.nisi ab his.ff.de vi ꝛ vi arma.ꝛ in vi priuata sine armis opꝫ q̃ ꝯstet ĩ aio occupare volẽtis p viꝫ.vt no.Bar. ꝛ Ang.in.l.creditores. Sꝫ in publica eo ipso q̃ quis armatus intrat domũ alteri⁹ ꝛ rapit res absente dño domus presumit̃ violẽtia ex delatione armoꝝ.s̃m Jac.de are.l.sigs ex domo.ff.de furtis. Et ideo ꝓcedit libellus accusatorius de violẽtia ꝛ robaria q̃ qs intrauit talẽ domũ:ꝛ nullo ibi existẽ

te abstulit tales ⁊ tales res.ꝑ.d.l.si qs ex domo.⁊ ibi p Ang. vtraqȝ tñ lex.s.publica ⁊ priuata facit iudiciũ publicum vt hic.⁊.l.j.ff.de publi.iudi. Et not.d.l.si qs ex domo.in fi.nisi in casibus illius legis vbi rapina est crimen priuatũ qñ raptor: neminẽ reperit.vt no.in glo.in l.infamẽ.ff.de pub.iud. Et addẽ ꝙ vbicũqȝ hȝ locũ lex iulia ð vi priuata sine armis: ibi hȝ locũ lex iulia de vi publica si fiat cuȝ armis.vt ẽ cũ qs ꝯuocatis socijs verberat aliũ.vt.ff.ad.l.iul.de vi pub.l.qui dolo §.hac lege.⁊ lege iulia de vi priuata.l.ij.⁊ vt est cũ qs de domo vel agro suo deiecit alium.l.j.in fi.ff.ad.l.iuliã.de vi publica.⁊.l.si qs aliquẽ.ff.ad.l.iul.ð vi priuata. Et vtraqȝ hȝ locũ in vi cõpulsiua.vt cũ qs cogit debitorẽ suũ sibi soluere.l.sȝ ⁊ partus.in fi.ff.qð met⁹ cã.vel cũ qs minat̃ alicui se eũ depredatuꝝ nisi det sibi certã pecuniaȝ.l.iij.in fi.ff.ad legẽ iul.de vi publi.in ver.cõcusserit ⁊ l voce ⁊ l vi ablatiua nec interest ad legẽ iuliã ð vi priuata. Est tñ dñia an agat̃ ꝑ vi expulsiua ꝗ casu reqrit̃ ꝯgregatio hoiũ.vt.d.l.si qs aliquẽ ff.ad.l.iul.ð vi pu⁊.an agat̃ ꝑ vi ablatiua.l.nec licet.ff.ad.l. iul.ð vi priuata.⁊ ibi p Bar.⁊ Sali.l.iiij.C.ad.l.iul.ð vi pub. vl̃ priua. Et aggregatio hoium verificat̃ ẽt in vno hoie congregato.l.ij.§.oẽs.ff.vi bono.raptoꝝ.lȝ aĩs pluralis locutio duoꝝ numero sit ꝯtẽta.l.vbi numerus.ff.de testi. In qbus aũt ⁊ pro qb⁹ hȝ locũ l.iulia.de vi publi.vel priua.vide.l.j. ⁊ ꝑ totũ.ff.ad.l.iul.de vi publi.⁊ priua. Tamẽ no.ꝙ vbi qs verberat aliquẽ est priuatũ crimẽ iniuriaꝝ.l.lex cornelia.ff. de iniur.nõ aũt est publicũ.s.legis iul.de vi publi.vl̃ priua. nisi in quattuor casibus.l.qñ verberat̃ embasiator. Itẽ qñ appellans verberat̃ aut torquet̃ a magistratu a quo appellat.l.legis prime.ff.ad.l.iul.de vi publi.⁊ ibi Bar. Itẽ qñ est facta verberatio coadunatio hoib⁹.vt.l.ij.ff.ad.l.iuli.de vi priua.⁊.l.iiij.C.eo. Item ⁊ quarto qñ aliqs verberat̃ aĩo occidẽdi.l.j.§.diuus.ff.de sicar. Itẽ tenet̃ lege iulia iudex secularis si reminit ad ep̃ȝ clericũ cũ mitra in capite.d.l.lex iulia.⁊.que aũt in colũ.⁊ ibi Bar. Itẽ tenet̃ lege iulia qui ꝯgregat gẽtẽ ⁊ eripit captũ de manu familie ducẽtis captũ illũ ad iudicẽ.l.lex iulia.ff.ad.l.iuli.de vi priua.⁊ ibi Bar. facit.§.arripiãt.in auc.vt oẽs obe.iudi.ꝓuin.col.v. Si aũt eripiat qs cõdẽnatũ ad mortẽ tenet̃ l.iulia maie.vt.l.cuiuscũqȝ.in fi.ff.ad.l.iul.maie.⁊ ibi p Bar.⁊ Saly.l.fi.in fi.C.ð malefi.⁊ mathe. De eripiẽte aũt debitorẽ fisci vel priuati ciuiliter.vide.l.quotiẽs.C.de exacti.tri.lib.x. Et adde ꝙ ꝯtra violẽtiã illatã filio pr̃ põt eũ defendere cuȝ eadẽ sit ꝑsona.l. fi.C.de impube.⁊ ali.substi.siue sit filius legitim⁹ siue naturalis tãtũ.ar.l.hos accusare.§.fi.⁊ qð ibi p Bar.ff.de accu. ⁊ ecõuerso filius nedũ põt defendere pr̃eȝ:sed etiam punit̃ nisi defendat.l.vtrũ.ff.ad.l.põpe.de pari.⁊ auc.vt cũ de appe.cog.§ aliud ꝗqȝ. Marit⁹ põt defendet̃ vxorẽ ⁊ ecõuerso cũ sint eadẽ caro.ff.ð libe.cau.l.iij.ibi vel etiã vxori.⁊.xxx.q.ij. c.admonere. Et idẽ in sponso ⁊ spõsa.in qb⁹ idẽ est iudiciũ qð in viro ⁊ vxore.ff.de adul.l.si vxor.§.diuus.⁊.C.de bo. libe.l.nõ sane. Et simil̃r amasius põt defendere ꝯcubinã ꝑpter societatẽ ⁊ amicitiã quã inuicẽ ꝯiungunt̃.l.fi.in fi.ff.de diuor.⁊.l.si vxor.§ si qs vxorẽ.in.⁊.qð in ꝯcubinã.ff.ð adulte. Et socius põt defendere sociũ itineris.ff.de iniur.l.item apud labeonẽ.§.tenetur.⁊.xxiij.q.iij.c.nõ inferẽda.⁊ ꝑ totã illam questionẽ. Et dñs põt defendere famuluȝ cum sit de sua familia.l.ij.⁊.iij.de vsu ⁊ habita.⁊.l.ij.C.de epis.⁊ cle.⁊ ecõuerso famulus põt iuuare dñm cui dȝ opas ⁊ quadam quasi seruitute astringit̃ ⁊ hoc clamore.armis sine periculo ꝑsone sue. Sed seruus dȝ se exponere morti pro dño.l.cuȝ dñs.ff.ad sille. Et demũ cõclude ꝙ iniuria ⁊ violentia illata vni intelligit̃ illata oĩbus de cognatione sua.per.l.ij.ff.de li. cau.⁊.l.lex cornelia.⁊ ibi Bar.ff.de iniur. Sed an extrane⁹ possit iuuare extraneũ aduersus iniuriaȝ ⁊ violentiã sibi illataȝ Bar.tȝ ꝙ sic.in.l.si qs in seruitute.in fi.ff.de fur.⁊ per illum tex.⁊ idẽ tȝ in.l.sacrilegij.ij.ff.ad.l.iul.pecu. Et idẽ tȝ Imo.in.c.si vero.de sen.excõ. ¶ Et no.ꝙ hoc verbũ violẽter hȝ duplicẽ significationẽ.s.actiuã ⁊ passiuaȝ.sicut cetera

nola vbalia.vt no.gl.in.l.ij.ff.de duo.reis. Accusatio igit̃ ꝙ quis cognouit mulierẽ violenter nõ est ꝓbata:lȝ testes codẽ mõ deponant.qꝛ cũ vbũ violenter posset sumi dupliciter.s. pro violẽtia illata viro dubia ꝓbatio nõ releuat ꝓbantẽ.vt in.c.in ꝑñtia.de ꝓba.sm Bar. Sed Ang.dicit ꝙ iudex ex officio dȝ cogere testes ad declarandũ suum dictum ambiguum ne delictũ remaneat impunitũ.ꝑ gl.singularẽ.in auc. de testi.§.ibi tñ.in glo.magna.ver.nõ habebis.colla.vij.

Sinautem.

¶ Raptor virginis vel vidue vel sancti monialis punit̃ pena capitis ipsius capientis:vel oĩum operã ferentiũ.h.d.vsqȝ ad.§. itẽ.l.iulia. Cõcor.l.vnica.C.de raptu.virgi.de qua hic tex. facit mentionẽ.canonizata.xxxvj.q.ij c.raptores.tenet̃ ẽt rapiens.l.iulia.de vi.l.iij.C.ad.l.iul.de vi publi.vel pri.hȝ locum igit̃ pena capitalis vbi qs rapit mulierẽ.virginẽ viduã vel monialẽ.vt hic vel nuptã:vel libertinã:vel seruã alienã: vt.d.l.j.in ꝑm.ẽt si mulier rapta fuerit volẽs.sic pȝ ꝙ rapt⁹ cõmitit̃ in volentẽ.vt.d.l.j.§.ceteros aũt oẽs.⁊.xxvj.q.j.c. raptores virginũ.⁊ ibi glo.lȝ aĩs in muliere libera volẽte ⁊ nõ dolosa ꝑsuasione inducta.vt hic ꝓsumit̃ ꝙ nõ fiat iniuria.l.j.§.vsqȝ adeo.ff.de iniur.põt tñ pater filiã raptui assentientẽ exhẽditare nisi distulerit eã nuptui tradere vltra.xxv. annũ. Et no gl.xxxvj.q.j.c.raptorib⁹. Nõ aũt hȝ locũ hec pẽa in rapta meretrice.vt in glo.d.l.j.in prin.⁊.l.vex.ff ð fur.qꝛ coitus cũ meretrice ẽ ipunit⁹.l.si vxor.§.lȝ ⁊ in ea.ff.ð adul. nisi sit nupta.l.ꝗ adulteriũ.C.ð adul.vel diuertit a viro aĩo mere tricãdi.l.si mulier.C.ð adul.⁊ sic scolaris ꝗ tȝ iclusam meretricẽ cã libidinis vltra.xx.horas nõ icurrit penã ꝑuati carceris.sm Saly.d.l.j.qð secus eẽt in alia muliere nõ meretrice cã libidinis ðtẽta vltra.xx.horas vt tenȝ Bar.in.d.l. verũ.ff.de fur. Et isti raptores ⁊ eis auxiliũ prebẽtes repti i ipso flagrãti crĩe possunt impugne occidi a parẽtib⁹ ⁊ ꝯsanguineis mulieris.vt.d.l.iuxta ꝓcipiũ.ver.negociũ.qð intelligit ibi Cy.⁊ Saly.ab oĩbus descẽdẽtib⁹ ⁊ ascẽdẽtibus ⁊ cognatis mulieris rapte.pro quo facit.d.l.lex cornelia.ff.de iniur.⁊.l.j.ff.de liber.cau. Et sic est vnus de casibus in quibus lȝ supradictis ꝑsonis de qb⁹ agit̃ sibi ius dicere.vt.l.j. C.vbi ⁊ qñ lȝ.sine iu.se vin.de quo vide.xviij.casus.in qb⁹ licet ius sibi dicere.in spec.de acti.§.j.ver.itẽ ꝗ vult. Et hec pena lȝ nõ habeat locũ in rapiẽte vxorẽ suã cũ ei det̃ interdictũ de vxore exi.nisi añ carnalẽ copulã religiõeȝ intrauerit qð põt.vt l.c.ex publico.de ꝯuer.ꝯiug.Quis nõ possit post carnalẽ copulã viro inuito.vt.c.cũ sũm.⁊.c.cũ tñ.de rapt.tñ hȝ locum hec pena in rapiẽte suã sponsam de iure ciuili.vt dicta.l.j.ver.quicũqȝ numerauim⁹.licet de iure canonico.secus i spõsa volẽte qui nõ dicit̃ raptor qui habuit mulieris assensum qꝛ rapt⁹ ẽ illicitus coit⁹ a corrumpẽdo dict⁹.vñ ꝗ rapta potit̃ strupro fruit̃.vt dicit.tex.xxvij.q.ij.c.rapina.⁊ mulier rapta nõ põt ð iure ciuili nubere raptori aĩs priuat̃ bonis raptoris sibi applicatis.vt.c.cũ scðȝ.de here.lib.vj.⁊ auc.de rapt.mulier.coll.ix.nec ꝑñt parẽtes mulieris hmõi mulieri rapte ꝯsentire vt raptori nubat:aĩs icurrũt penã deportatõis si ꝯsentiũt.vt.d.l.j.in ⁊.parẽtib⁹ quoꝝ.⁊ deã auc. de rap.mulieꝝ.§.id quoqȝ. Et sic ẽ spẽale hoc casu ꝙ nõ põt qs sine pẽa libere dimittere iniuriaȝ suã.qð regul̃r sec⁹ ẽ.vt l.ꝗ cetu.§.ꝗ vacãtẽ.ff.ad.l.iul.ð vi publi.de iure autẽ canonico ꝙ ꝑualȝ h casu i mr̃imonio ꝯtrahẽdo rapta mulier vñ põt nubere suo raptori.vt.d.c.cũ cãs.⁊.c.accedere.de rap. ⁊ cõpellit̃ eam dotare.xxxvj.q.ij.c.tua in ver.scðm. Nõ tñ raptor ꝯpellit̃ eã recipere nisi metu pene sicut i stupro sine rapto.vt dixi.ĩ.eo.§.itẽ.l.iul.ð adul. Sȝ vbi rapta fuisset alteri despõsata ꝑ verba ð futuro:tũc spõsus põt illa spõsalia dissoluere ⁊ cogit̃ illã recipere.vt.xxvij.q.ij.c.raptor.⁊ in.c. quẽadmoduȝ.de re iudi.que incipit sic pȝ. Et hoc casu est dubiũ cũ ius ciuile sit correctũ circã mr̃imoniũ pene appositionẽ.s.vt mulier rapta nubẽs suo raptori bona raptoris sibi applicata restituat.de quo vide per Saly.d.l.j.C.ð rap. vir.est glo.que tȝ ꝙ sic.xxvj.q.ij.c.raptores.in glo.fi.⁊ est ẽt alia gl.

alia gl.in.c.cū scōm.de here.li.vj.⁊ ibi domi.pena aūt rapto
ris si est liber ex eoꝝ qui in ipsa rapina auxiliāt ⁊ associant
est pena capitalis ⁊ amissio oluꝫ bonoꝝ rapte mulieri appli
candoꝝ.vt.d.l.j.§.finaūt ingenuā.Ceteri aūt ꝯsocij ⁊ mini
stri criminis vl qui raptorē susceperint:vl qualitercūqꝫ opē
ei tulerint decapitant:sꝫ coꝝ bona rapte mulieri nō applicā
tur.d.l.j.§.ptāo aūt.Si aūt raptor fuerit seruus acrius pu
nitur ꝙ si liber:qꝛ ꝯcremat.d.l.j.§.pe.Et simlr si mulier ra
pta est serua ⁊ raptor liber solū punit capite ⁊ nō bonorum
amissiōe.d.l.j.§.⁊ si quedā ancille.De iur vero canonico si
raptor est cleric⁹ decidit a gradu ꝓprio.si ē laicus anathe
matizat.xxxvj.q.ij.c.eos qui.⁊.c.de puellis. Sꝫ nūqd hec
eadē pena de qua hic loquit habeat locum si mulier rapiat
mulierē cā libidinis.dic ꝙ sic.qꝛ magꝫ peccauit ꝙ mascul⁹
C.de adul.l.fedissimā.Jtē an habeat locuꝫ si mulier rapiat
holem lꝫ raro ꝯtingat. Jo.tenuit ꝙ sic.d.l.j.in ver.spōsam.
sꝫ gl.ibi allegat canones in ꝯtrariū cū nō sit tāta audacia ra
piēdi in muliere sicut in viro.Et hanc ptem videt seq Cy.
⁊ Saly.vsqꝫ aūt ad quātū tēps duret accusatio de raptu:dic
ꝙ ꝑpetuo.id est vsqꝫ ad.xxx.ānos.l.mariti.§.fi.ff.d adul.lꝫ
secus in adulterio.C.de adul.l.adulter.Quid aūt siqs capit
per violētiā vginē quā pstrauit in terrā ⁊ carnalr cognoscit
an puniat de raptu.dic ꝙ nō sꝫ ex stupro:qꝛ raptus ē cū mu
lier p viꝫ rapit ⁊ d loco ad locū transfert.⁊.d.l.j.C.d rapto.
vir.⁊ hoc tꝫ Albeti.de rosa.tertio pte statutoꝝ suoꝝ.q.xxxj.

Jtem lex iulia pecu.

C Cōtractā tes pecunias vel res publicas sacras vel religiosas puniunt pena.l.iulie
peculat⁹.que pēa ē deportatio.Judices vo ⁊ officiales pe
cūias publicas subtrahētes ⁊ eis auxiliātes vl sciēter susci
piētes capitali pēa puniūt.hoc dic vsqꝫ ad.§.ē aūt lex.Sūt
ergo duo examināda l hoc.§.pmū q̄ malefficia pūiat hec lex
secūdū q̄ sit ei⁹ pēa.Ad pmū dic ꝙ lex punit furātē pecuniā
vl aliā rē publicā.s.fisci vl ciuitatis romane.Qui aūt furat
rem vel pecuniā alterius ciuitatis ꝙ romane nō punit hac
lege sꝫ furti.vt hic i glo.j.Et sic pꝫ ꝙ appellatōe rei publice
ꝓprie ⁊ stricte sumēdo intelligit de re publica ciuitatis ro
mane.vt hic.⁊.l.si res publica.C.ex qui.cau.ma.Alie enī ci
uitates loco priuatoꝝ habent.l.eū q vectigal.ff.d ver.signi.
Aliqñ tñ large ⁊ improprie itelligit etiā de re publica aliaꝝ
ciuitatū fm subiectā materiā:vt no.d.l.cū qui.de quo vide
p Ja.de bello visu.auc.de here.⁊ fal.in prin.col.j.Jtē intel
ligeo ꝙ subtrahēs pecuniā ciuitatis icidit in peculatū ⁊ pu
nit hac lege deportatōis pena.qꝛ nō administrabat dictam
pecuniā vt hic.Est enī peculatus reipublice aut sacre furtū
non ab eo factū cuius piculo fuit.l.sacrilegij.§.labeo.ff.eo.
Si aūt fuisset officialis ad recipiēdū ⁊ administrādū pecu
niā fiscalē ⁊ sic eius piculo fuisset ⁊ in vsus eius cōuertisset
e fisco nō restituisset tūc nō tenet hac lege sed tenet.l.iulia.
de residuis in restōne simpli ⁊ tertia parte pluris vt.j.eod.§.
sunt pterea.Ex quo sequit ꝙ massarius cōis q exigit pecu
niā cōem si partē ꝯuertit in suos vsus q tenet ad illā retētā
e tertiā partē plus ex.l.iulia.de residuis.fm Bar.ff.eo.l.sa
crilegij.§.labeo.als est.§.cuꝫ eo.Et si sunt plures officiales
seu necessarij exigētes q ꝯuertūt in vsun suos tenent soliū in
ter eos vna pēa.l.si mulier.§.de publi.⁊.l.tres tutores.⁊ ibi
no.ff.de admi.tu.lꝫ als qñ nō sunt officiales qlibꝫ delinquē
tiū teneat insolidū.l.j.C.de ꝯdi.fur.⁊.l.siqs id qd.§.fi.ff.de
iuris.om.iudi.⁊ p Bar.d.l.sacrilegij.§.labeo.ff.eo. Scdo
ponit lex cōmittētē sacrilegiū.i.furātē rē sacrā de loco sacro
vt calices.cruces.thuribula ⁊ similia.vel rem religiosam:vt
ornamēta sepulchroꝝ.vt hic in glo.naꝫ sicut sepulchra sunt
religiosa:ita que religiosis adherēt:vt.l.que religiosis.ff.de
rei vēdi. Sed adde ꝙ ad hoc vt cōmittat qs sacrilegiū hec
duo requirunt.s.ꝙ res sit sacra ⁊ auferat de loco sacro. Et si
qd istorū defecerit nō erit sacrilegiū sed furtū.l.diu.⁊ ibi gl.
ff.eo.secus d iure canonico fm qd sufficit alteꝝ vt dicat qs
cōmittere sacrilegiū.vt.xvij.q.iiij.qsqs in fi.Et qd sit sacri
legiū vū dicat ⁊ que sit eius pena ⁊ cui applicet.vide glo.
magnā.xvij.q.iiij.c.sacrilegiū.Tertio ponit hec lex dānifi
cātes reꝫ publicā aliter ꝙ furādo.vt hic.in ver.furari.vt qꝛ
īmiscet ferrū vel similē reꝫ auro vel argēto puro.l.j.in fi.ff.
eo.tī.vel cū monetarius publicus falso signo publice signat
e sibi retinet:vt.d.l.sacrilegij.§.q̄ cuꝫ officiales.Ergo publi
ce tenētes sigillū florenoꝝ ⁊ iminūētes in sigillo florenos nō
bonos:⁊ sic ledentes rem publicā incidunt in peculatū.arg.
d.l.j.ff.eo.⁊ ibi p Bar.priuate aūt psone.vt artifices macu
lantes:vel falsificantes aurū vel argentū priuatū.⁊ ad ligam
publice ordinatū minorātes tenent.l.cornelia.de falsis.l.le
gis cornelie.⁊ ibi p Bar.ff.d fal.⁊.l.j.C.de fal.moneta.Jtē
punit dānificantē rem publicā delendo vel aliter maculan
do libꝝ vel scripturā publicā ꝯtinenteꝫ mensuras agrorum
vel viaꝝ publicaꝝ.l.qui tabulā.ff.eo.facit.l.si qd illud qd.ff.
de iurisdi.om.iudi.⁊ ibi p Bar Jtē punit eū qui simulans
se creditorē fisci recipit pecuniā priuatā a debitore fisci.l.sa
crilegij.§.eo capite.ff.eo.secus si vt nuncius recipit pecuniā
a debitore fisci ad fiscū pferendā quā retinuit ⁊ i suos vsus
cōuertit.nā tenet.l.iulia.de residuis.post annum ⁊ iste talis
pōt mulctari:pignorari ⁊ ēt psonalr detineri donec soluerit
vt.d.l.sacrilegij.§.fi.⁊ ibi p Bar.Jtē punit scribenteꝫ in li
bris publicis minorē quātitatē ꝙ res publica vendiderit vl
locauerit rem.l.hac lege.ff.eo.Jtē punit eū qui archā ponit
in templo in quo holeꝫ icludit qui post tēpluꝫ clausuꝫ egre
diens speciosa tēpli subtraheret ⁊ secū in archā deferret.d.l.
hac lege.§.diuus.Punit ēt psorantes muros thesauri cōis
vel ecc̄le.l.qui psorant.ff.eo.Nunc ad secūduꝫ que sit pena
peculatus.dic ꝙ regulr est pena deportatiōis.vt hic in ver.
alij vero.⁊.l.ij.ff.eo.Et in iudicibus publicis pecunias sub
trahētib⁹ tpe administratiōis ⁊ eis auxiliantibus:vel subtra
ctam occultātib⁹ est pena capitalis mortis naturalis.vt vult
iste tex.⁊.C.eo.l.j.lꝫ glo.ibi exponit.i.deportationis.que ex
positio vl ꝯtra istū tex.Et ꝙ hec accusatio sit publici iudicij:
cōpetit enim ipsi reipublice seu fisco cuius est res surrepta:
e cuilibꝫ alteri.vt.ā.eo.ti.in prin.⁊ ver.publica aūt sunt.Cō
petit aūt ipsi fisco cuius res est surrepta actio ciuilis in scm
ad quadruplū:siue clā:siue palaꝫ sit surrepta qñ aufert res
incorporata in fiscū.⁊ sic iam sibi acqsita.l.sacrilegij penam.
§.fi.⁊.l.penulti.⁊ ibi glo.ff.ad.l.iuli.pecu.⁊.l.auferatur.§.fi.
de iure fisci.⁊.l.j.C.de his qui ex publicis ratiociniis.lib.x.
e.l.qui in ꝯtractibus.C.de iure fisci.eo.lib.Si aūt res surre
pta nondū sit incorporata in fiscū ⁊ sic nōdū ē acqsita:sed tñ
est ei delegata ⁊ tūc dat actio in duplū.C.de iure fisci.l.de
fensionis facultas.li.x.⁊ idē siqs recipit de bonis debitoris
fisci volēs fraudare fiscū:qꝛ similr tenet in duplū.l.aufer
tur.§.si aliqd.ff.de iure fisci.sꝫ Dy.⁊ Bar.d.l.sacrilegij pe
nā.in fi.Pro sacrilegio aūt videt pena variata:qꝛ lex aliqñ
dicit iponēdā penā extra ordinariā.l.lege.§.mādati.ff.ad.l.
iuli.peculatus.s.vt fiat punitio seuerius ⁊ clemētius ꝓ qua
litate psone ⁊ cōditiōe rei tpis etatis ⁊ sexus:pp q̄ sacrilegia
qñqꝫ ꝯburit:qñqꝫ furca suspēdit:⁊ qñqꝫ ad bestias dānat
etiā ꝓ modica re surrepta de tēplo ab humili psona:⁊ qñqꝫ
deportat si fuerit psona honesta seu i dignitate posita ⁊ hec
ꝓbant in.d.l.sacrilegij penā.ff.eo. Qñqꝫ lex dicit eam esse
capitalē penā.l.sacrilegij capite.ff.eo.Et qñqꝫ dicit sacrilegū
puniendū plus ꝙ furē ⁊ minus ꝙ verū sacrilegiū.d.l.sacri
legij.ver.atqꝫ.C Pro cuius intelligentia sciendū est qd est
sacrilegiū verū ⁊ qd quasi sacrilegiū.fm glo.⁊ Bar.d.l.sa
crilegij capite.Vez sacrilegiū ē cū sacꝝ aufert d sacro loco
publice ꝯsecrato.i.ad publicū vsum oīum.vt ecclia.Quasi
sacrilegiū est cū sacrū aufert de loco sacro priuatim ꝯsecra
to.i.ad priuatū vsum aliquoꝝ tñ:vt sunt oratoria priuata cō
secrata que sibi faciunt nobiles ⁊ fraternitates in domibus
coꝝ.d.l.sacrilegij capite.j.⁊.ij.rñ.vbi ꝓbat vtrūqꝫ.Est ⁊ aliud
quasi sacrilegiū qd cōmittit errando vel negligendo in ar
ticulis fidei:de quo cognoscit preses simul cuꝫ epo.l.j.C.de
crimi.sacrile.Et sic ibi pꝫ ꝙ ignorantia iuris diuini excusat

dolo: vt ignorãs puniat̃ tanq̃ sacrilegus. Siquis p ignorã-
tiam ɔtra fidẽ faciat vel rebaptizãdo qd nõ lʒ.l.i.ij.⁊.iij. de
sacramen. nõ reiterãdis. Similr ignorare ius ciuile est lata
culpa.l.leges sacratissime.C.d legi.⁊ p By.in re iuris igno-
rãtia.li.vj.⁊ plene per Saly.in l.senat⁹.C.de his q in testa.
sibi ascribũt. Itẽ est quasi sacrilegiũ improbare potẽtiã p̃n
cipis cũ qd facit ex certa sciã ɔcessit clã nõ obstãte ad ea q̃ spe-
ctãt ad ei⁹ iurisdictõe ɔ: vt cũ sciẽter elegit indignũ ad officia
lẽ.l.ij.C.de cri.sacri. Eo.n.ipso q sopior habẽs ptãtẽ dispẽ
sandi sciẽter eligit indignũ vr̃ cũ eo dispẽsare ita ẽt si igno-
rãter si verisimile sit eum dispẽsasse si sciuisset.fm Bar.l.j.
C si suus vel liber ad decurionatũ aspira.lib.x.vt in specu.
de dispẽ.§.quaẽr ver.dicũt aũt.⁊ p Inn.in c.diuersis falla.
de cle.ɔiug.⁊.c.veniẽs.de filijs p̃sbytero. Itẽ ponit̃ quasi
sacrilegus qui assumit administratõem vel q fit assessor in
ꝓpria ciuitate nisi sit p̃tor vrbis rome vel assessor ꝓcurator
cesaris vl̃ ex certa scia sibi ɔcedat̃ a pñcipe.l.iij.C.d crimi.
pui vr̃ velle glo.C.de crimi.sacri.i rub.lʒ diuersa videat̃.
vt.s.declaratũ ẽ.nũ semp est capitalis.vt ẽ de mẽte gl.in.d.l.
sacrilegij penã.in ver.etatis.in pria solutõe quã sequuntur
ibi Bar.⁊ Sali.i rub.C.d cri.sacrile. Credo tñ q ex consis
positis l.d.l.sacrilegij.possit penã minuere iuxta materiã.l.
qd ergo.§.pena grauior.⁊ qd ibi per Bar.ff.de infa.⁊.l.si
seuerior.C.eo. Itẽ adde q accusatio de hoc crie durat solũ
qnquẽnio.vt hic in glo.sicut ẽt de adulterio.l.qnquẽniũ.ff.
de adul. Itẽ trãsit ɔtra heredes etiã lite nõ ɔtestata qd ge-
neraliter secus est.vt no.de heredi.que ab intesta.deferunt̃
d.§.per cõtrarium qz turpia lucra sunt ab heredibus aufe-
renda.l.in heredibus.ff.de calumnia.

Est ⁊ inter. ¶ Lex fauia de plagiarijs inter pu-
blica iudicia numerat̃ que penam
irrogat capitalem.h.d.vsqz ad.§.sunt p̃terea. Pro cuius l.
materia.⁊ eius intelligentia quare sic vocat̃ de plagiarijs.⁊
de eius vocabuli expositione.dic q vocatur plagiarij:qz cõ
mittẽs hoc crimẽ plagij facit magnã plagã hoĩbus cũ quis
aufert patri filiũ ⁊ abducit eũ:⁊ etiã priuat maritũ vxore ab
ducta:⁊ qñqz seruo abducto.vt hic in glo.⁊.C.eo.in rubri.
⁊.ff.eo.l.j. Est.n.hoc nomen plagij equocũ:qz qñqz accipit̃
pro dolor̃.vt hic.qñqz pro vulnere.ff.ad.l.aq̃l.l.si ex plagis
qñqz pro rete venatoꝝ.l.emptorẽ.§.si.ff.de act.empti.qñqz
pro rigore.vt i gl.sup rub.l si.C.eo.qñqz pro pte p̃dij.l.vro-
rẽ.§.agri plagã.d le.iij ¶ Scdo q̃ro in qb⁹ ɔmitit̃ crimẽ
plagij:vt habeat locũ hec lex fauia.dic q crimẽ plagij ɔmit
tit q orbat pr̃ẽ ʒ sciẽter ⁊ dolose suo filio viuẽte.i.cũ abducẽ
ad remotas ptes:vt pr̃ eũ habere nõ possit.C.e.l.si.⁊ idẽ di
cit gl.in vxore orbata viro suo.et q̃ gl.arguit singlr q vxor
cui⁹ vir ẽ exbãnit⁹ appellat̃ orbata ⁊ vidua ⁊ gaudet ꝓuile
gio vidue.de quo in.l.j.qñ impa.inter pupil.⁊ vido. Itẽ q
abducit suũ alienũ.l.j.⁊.l.qui.C.eo.Sec⁹ si sit fili⁹ vl̃ suus
abducẽtis vel supprimẽtis:qz in filio vel seruo ꝓprio sup-
pressio nõ cõmitit̃ plagiũ.l.plagij.C.eo.⁊ hec exceptio ciui-
lis opposita ab accusato de plagio.s.q abductus est eius fi
lius vel seruus tãq̃ p̃iudicialis ad criminalẽ dʒ prius termi
nari.l.p̃ses.C.eo. Sicut questio status opposita inter similes
exceptionẽ lenocinij.l.qm alexãdrũ.C.d adul. Si aũt accu
satus credidit siue putauit subductũ forte ei⁹ filiũ vel seruũ
cũ nõ eẽt si fuit motus iusta rõne ⁊ cessct dolus nõ hʒ locũ
hec pena:qz q̃uis ignorãtia etiã iuris excuset dolũ:⁊ p ɔñs
a pena que venit imponenda rõne doli:vt no.in.d.l.p̃ses.⁊
est tex.in l.igit̃.§.⁊ generalr̃.ff.de libe.cã. Itẽ q abducit fra
trẽ alterius.l.si fratrẽ.C.eo.vel aliũ liberꝝ hoĩeʒ inuitũ:vt.d.
l.qm.⁊.l.penul.C.eo. Itẽ non solũ q abducit tenet̃ crimine
plagij:sed etiã qui liberꝝ hoĩeʒ inuitũ vel seruũ alienũ inui
tũ sciẽter habuerit:celauerit:vẽdiderit vel emerit:vel ad fu
gam seruũ sollicitauerit:vel q ad p̃dicta socius fuerit.l.j.⁊.l.
nõ solũ.§.lege.ff.eo. Secus si ignorãter qs emerit.l.cõparẽ
tem.C.eo. Itẽ secus si volẽtẽ detineat.l.iij §.siqs volẽtẽ.ff.
de libe.ho.exhi.vel vẽdat ad p̃ciũ participãdũ:vt.s.d iure

p̃so.§.serui.⁊ similr donãs ꝓmutãs in dotẽ dãs liberꝝ hoĩeʒ
cõmitit plagiũ.l.lex fauia.ff.eo. An igit̃ incidãt in hãc legẽ
isti magni dñi qui donant sibi inuicẽ liberos hoĩes sicut mi
nos:ioculatores:⁊ cãtores.dic q nõ.qz nõ donãt eos inui-
tos sed vt liberi ꝑmanẽtes ⁊ volẽtes ꝑmanẽt penes donata
riũ ꝓut ꝑmanebãt penes donatorẽ fm Bar.in l.lex fauia.
ff.eo. Et tales sic rapiẽtes ⁊ detinẽtes liberos hoĩes non so
lum tenent̃ l.fauia.sed etiã pena priuati carceris no.glo.in
l.iij.C.ad.l.iuliã.de vi publi.vel priua. Nõ ergo vʒ statutũ
vel bãnimẽtũ q qcũqz cepit aliquẽ liberꝝ hoĩem ⁊ in fortellũ
etiã cõis duxerit hẽat certũ p̃ciũ a cõi nisi esset hostis ciuita
tis:qz tũc põt statui p̃miũ capiẽti.l.nõ oẽs.§.si.ff.de re mili.
fm Bar.in.l.j.ff.eo. Et qui seruũ alienũ vendidit emit vel
alr̃ ɔtraxit si faciat animo celãdi:dño tenet̃ l.fauia.furti:⁊
serui corrupti:vt no.glo.in.l.j.ff.eo. Et ex hoc pʒ dr̃ia inter
furẽ ⁊ plagiariũ:qz fur est qui habet animũ celandi seruũ ⁊
dñm priuãdi ⁊ sibi acquirẽdi. Sed plagiarius est qui solũ
hʒ aĩum celandi ⁊ priuãdi lʒ sibi nõ querat̃.lʒ glo.in l.sʒ ab
ducta.C.de fur.dixerit q plagiari⁹ est qui ɔsuetus est abdu
cere:vendere vel celare seruos ⁊ liberos hoĩes:sed certe ẽt
sine ɔsuetudine cõmitit̃ plagiũ sed ɔsuetudo bñ aggrauat
penã.fm Saly.in.d.l.si abducta.vbi est casus q nullus res
quascunqz bonafide a plagiario abductã vsucapit sicut nec
rem furtiuã pp vitiũ rei.vt.s.de vsucapi.§.si aliqñ. Sed an
supprimens:celans vel rapiẽs scortũ.i.meretricẽ ẽt ancillaʒ
alterius cã libidinis cõmittat plagiũ vt teneat̃.l.fauia.dic q
nõ. Quia volũtas ⁊ ꝓpositum rapientis est ad finẽ libidinis
cõplende:nõ occultatiõis ⁊ priuatiõis faciende ⁊ voluntas
⁊ ꝓpositũ distingunt maleficia.vt.l.veruʒ.§.j.ff.de fur. Et in
quo loco possit accusari ⁊ puniri plagiari⁹.dic.vt.l.ij.C.vbi
de crimi.agi.opʒ. Et qs possit de hoc crie accusari.dic regu
lariter q̃libet cũ sit publici iudicij.l.plagij.j.C.eo.sʒ p̃ferunt̃
pater mater frater.soror ⁊ ceteri suoꝝ iniuriaʒ p̃tendentes.
Et ita intellige opinionẽ Placen.in l.ij.C.vbi de crimi.agi
opʒ.⁊.l.hos accusare.ff.de accu. Itẽ adde ex p̃dictis q per
quoddã senatuscõsultũ qd nõ habemus sʒ de eo fit mentio
in.l.quod sepe.§.siqs.ff.de ɔtrahẽ.emp.⁊.l.ij.ff.d plag.fuit
statutũ q seruus in fuga.existens nõ possit ⁊ simplr̃ vẽdi vel
donari ẽt a dño suo vel emi ab alio.⁊ vendens ⁊ emẽs inci-
dit in fauiã.⁊ fuit rõne serui inuitent̃ ad delinquendũ ⁊ fu-
giendũ. Cũ enim seru⁹ h̃ret dñm si rigorosuʒ ⁊ implacidoʒ
aufugeret pp quã fugã dñs modico p̃cio recepto.euʒ ven-
deret.vt no.in.d.l.in fuga.⁊ sic pʒ cũ hoc fuerit statutum in
odiuʒ seruoꝝ q dñi renunciare nõ pñt sicut nec exceptioni
macedoniani odiose.vt no.in.l.iiij.ff.ad macedo. Sub ɔdi-
tione aũt.s.cũ seruus ꝑsecut⁹ erit recuperat⁹ bñ põt vẽdi vel
donari.d.l.ij.ff.eo. Itẽ ẽt põt vẽdi p alienationẽ necessariã.
vt.d.l.in fuga.ver.cohẽdib⁹.C.eo. Tertio quero que sit pe-
na.l.fauie.de plagio.dic pro seruo in fuga existẽti vẽdito vel
donato est pecuniaria fisco inferenda cũ non sit determinata
erit arbitraria.q̃ lʒ oliʒ in ɔsuetudinẽ esse desierit.l.si.ff.e.tñ
nõ est sublata:sʒ per ɔstõnem principis tanq̃ posterioreʒ est
renouata.l.in fuga.C.eo.cũ sua gl.in ver.penã.in scda q̃ est
vera fʒ.Saly.qz hoc casu nõ est ꝓprie plagium.vt pʒ ex p̃e
dictis.pena vo corporalis est in suo vel liberto plagiuʒ cõ-
mittente vt subijciat̃ bestijs. In ingenuo si ⁊ nobilis dãnat̃
in metalluʒ.ignobilis vero capite minuit̃ l.si.C.eo. Et patet
q plus punit̃ ignobilis q̃ nobilis.qd est veꝝ q̃tũ ad penaʒ
corporalẽ imponẽdã.l.pediũs.ff.de incẽ.rui.nau.⁊.l.iij.§.
pe.ff.de sicca.sʒ in pecuniaria magis punit̃ nobilis:⁊ in di-
gnitate posit⁹.l.ꝓperãdũ.§.sineãt.C.d iudi. Et idẽ vbi deli
ctũ tendit in derogationẽ ⁊ ignominiã dignitatis ⁊ officij.l.
qdã.⁊ ibi p Bar.ff.de penis.⁊.l.presbiteri.in si.C.de epis.
⁊ cleri.⁊ p Saly.in l.seruos.C.ad.l.iuliam.de vi publica.

Sunt preterea. ¶ Hic tractat d alijs q̃t
uor publicis iudici o.⁊
hoc intẽdit. Lex iulia ambitus.repetũdaꝝ.de annonis.⁊ de
residuis sunt publica iudicia q̃ nõ solũ aladuersionis penã
sed alias

sed alĩs penas irrogãt.⁊ ꝑ p̃dicta satis demõstratũe de pu-
blicis iudicijs dictũ est.de qbꝰ latius in p̃dectis seꝫ.ff.oꝝ.li
bris ↄtinet̃.h.d.vsqꝫ ad finẽ libri.¶ Not.ꝙ hic dicit de.l.
iulia repetũdaꝝ.ꝙ.s.non irrogat penã sanguinis:tñ de iure
ffoꝝ.lex iulia repetũdarũ infert capitalẽ aiaduersionẽ.vt cũ
iudex ꝑꝑ pecuniã ↄdẽnauit innocentẽ ad mortẽ.l.lex iulia.
§.hodie.ff.ad.l.iul.repetũ. In alijs autẽ lꝫ q̃ꝙ sit pena cor
poralis non tñ aiaduersionis:vt.j.patebit.Et p̃mo videamꝰ
de.l.iulia ambitus.⁊ que sit eius pena.dic ꝙ in quattuor ca
sibus.vt hic in glo.s.ↄtra impetrantẽ honorẽ vel dignitatẽ
per pecuniã.Secũdo contra noua vectigalia instituentem.
Tertio ↄtra reuꝫ vel accusatorẽ domũ iudicis cãm cogno-
scẽtis igredientẽ:⁊ isti tres casus ponunt̃.ff.eo.l.j. Et quar
to ↄtra ↄtumacẽ seu repetentẽ idẽ officiũ p̃us ↄpleto ⁊ hoc
ponit̃ in.l.j.C.eo.Et primo vt dixi hꝫ locũ ↄtra euꝫ qui im-
petrat honorẽ vel dignitatẽ prece vel p̃cio.⁊ sic barattariam
vel symoniã:que punit̃ in centũ aureis.⁊ ẽ infamis:vt.d.l.j.
ff.ad.l.iul.ambi.cũ sua gl.Et post iuris ↄstitũ ꝙ nihil dedit
vel dabit cõuictus põt dãnari in quadruplũ eius qδ dedit
l.sanctmus.C.ad.l.iul.repetũ.Et sic est duplex pena.vna le-
gis centũ aureoꝝ.⁊ alia ↄsuetudinis.s.quadrupli.⁊ vna ex
acta tollit̃ alia:cũ vtraqꝫ tẽdat ad vindictã.l.pretor edixit.§.
si dicat̃.ff.δ iniur.ſm Bar.ff.e.l.j.iuxta finẽ legis.¶ Hoc
aũt dictũ.s.ꝙ impetrãs honorẽ vl' dignitatẽ pecunia vl' p̃ce
incidit in legẽ iuliã ambitus recipit plures limitatiões ⁊ ex-
ceptiones.Quia p̃mo hoc nõ hꝫ locũ in vrbe romana:sed in
alijs opidis ⁊ ciuitatibꝰ:vt.d.l.j.C.ad.l.iul.ambitus.qꝛ i vr
be romana spectabat olim ad populũ romanuꝫ ⁊ hodie ad
p̃cipẽ in temporalibꝰ:⁊ ad papã in spiritualibus ↄdere le
ges:⁊ eligeret officiales.l.fi.C.de legibꝰ.⁊ in.c.solite.δ maio.
⁊ obe.cõtra quos nõ est p̃sumptio simoniẽ:lꝫ ↄtra sibi astã-
tes sepissime ↄmittat̃ ⁊ icidãt in hãc.⁊ dicit Saly.sup rub.
in.l.j.C.e. Sꝫ ⁊ hodie spectat ad papã eligere officiales ẽt
temporales in vrbe romana.vt de elec.c.fundamẽta ꝟ.p̃n
cle.li.vj.Scδo hoc nõ hꝫ locuꝫ in eo qui p̃ior impetrat ad
bonũ finẽ ⁊ meritũ.s.vt suis bonis meritis ⁊ virtutibus p̃sit
egenis ⁊ paupibꝰ.l.ij.C.de rectο.prouin.⁊.l.virtutum.C.de
statu.⁊ imagi.⁊ ſm hunc intellectũ intelligit̃ illδ qui ep̃atuꝫ
desiderat bonũ opus desiderat.viij.q.j.qui ep̃atum. Nam
desiderat opus.s.vt p̃sit ⁊ mereat̃.nõ aũt vt solũ p̃sit.vt no.
glo.in.l.j.ff.ad.l.iul.ambitos.⁊ in.l.si q̃q̃.C.de epis.⁊ cleri.
⁊ ſm hoc ẽt posset intelligi.l.barbarꝰ philippus. vbi fuus
fugitiuus p̃turam petijt vt suis moribꝰ ⁊ virtutibus p̃desset.⁊
sic nõ incidit in ambitũ.⁊ ita itelligit ibi Rofre. Tertio hoc
nõ hꝫ locũ i dignitate spirituali.qꝛ eã nõ lꝫ postulari aliquo
modo.sꝫ inuitus dꝫ antistes eligi p̃cellẽs castitate.humilita
te ⁊ alijs virtutibꝰ.vt.d.l.si q̃q̃.⁊.xxxvj.dist.c.oportet.cum
multis sequentibꝰ distinctõibꝰ:nisi postularet vt p̃sit.vt di-
ctum ẽ.Nec ẽt hꝫ locũ in dignitate temporali que hꝫ ãnexã
iurisdictionẽ que nõ põt peti ab inferiori a p̃cipe ꝑꝑ p̃sum-
ptionẽ ne impetrãs grauaret subditos.vt in auc.vt iudices
sine quoquo suffra.§.cogitãdum.col.ij.lꝫ ab ipso principe
possit a quo cesset ois suspitio ambitus ⁊ simonie.vt dictũ ẽ
δ.in secũda limitatiõe.Si aũt hec dignitas tẽporalis nõ hꝫ
annexã iurisdictiõem tũc põt peti palam lꝫ nõ clam.ſm opi-
nionẽ glose.quã sequit̃ Bar.in.l.illa.⁊.ff.eo.lꝫ Saly.C.e.
l.j.nõ attẽdat hãc differentiam.s.clã vel palam. Sed solum an sit
dignitas habẽs annexaꝫ vt lꝫ peteretꝫ clam palaꝫ prece ⁊ p̃-
cio.l.j.in principio.⁊.l.tol.§.j.ff.de publi. Secundus casus
in quo hꝫ locum hec lex iulia ambitos ↄtra noua vectigalia
instituẽtẽ.d.l.j.ꝟ.itẽ is.ff.eo.vbi imponit̃ pena cẽtũ aureoꝝ
ex sola impositiõe sine exactiõe.vt ibi.Si autẽ exigat ꝑ vim
punit̃.l.iulia de vi publica.l.fi.ff.ad.l.iuliam.de vi publica
cuius pena est deportatio:⁊ oiuꝫ bonoꝝ publicatio.vt.δ.
codeꝫ.§.item lex iulia de vi. Punitur etiã ex tali exactione
per ↄstitutiõem p̃cipis exilio ꝑpetuo.l.fi.C.noua vecti.⁊ δ
iure canonico ↄmunione caret christiana.vt in.c.inouamꝰ.
de censi.⁊ pat̃it excõicatiõis ⁊ interdicti s̃niaꝫ.si exactio fiat
ↄtra p̃sonas ecclesiasticas.vt ibi in cle.fi.de cẽsi.⁊.c.q̃q̃ eo.ti.
lib.vj.Nõ.n.possunt imponi noua vectigalia sine iussu p̃n-
cipis.vt.d.l.fi.nisi ex necessaria cã p̃mittẽtis alõs peccat.ſm
Inno.i.d.c.innouamꝰ.vel ex antiqua ↄsuetudine p̃scripta
tãto tp̃e cuius memoria nõ existit.vt in.c.sup q̃busdã.§.p̃-
terea.de verbo.signifi.Que p̃scriptio tãti tp̃is cuiꝰ memo-
ria non extat qualiter ꝓbet̃.vide per glo.in.c.j.in glo.fi.de
p̃scrip.li.vj.⁊ ꝑ Inno.in.c.qd ꝑ nouale.fi.de ver.signi.⁊ in
spec.de ꝓba.§.j.ꝟ.vltimo querit̃ qualr.⁊ ꝑ Bar.in.l.in sū-
ma.§.iteꝫ labeo.ff.de aqua plu.arcẽ.Tertius casus in quo
nõ hꝫ locũ lex iulia ambitus est ↄtra accusatorẽ vl' accusatũ
criminalr q ꝓhibet̃ ↄsulto intrare cemerã iudicis vt secuꝫ
familiaritatẽ capiat ⁊ sibi faueat.Et iste casus fuit adiũctus
ꝑ quãdã legẽ iudiciariã:quã nõ habemꝰ:l.iulie ambitus.s.
cẽtũ aureos sicut punit̃ ambiẽs honorẽ:vt.d.l.j.ꝟ.⁊ siquis
reus.ff.eo.Doctores aũt bene possunt intrare camerã iudi
cis qbꝰ etiã ingrediẽdi ↄsistoriũ iudicis cesaris facultas pre
bet̃.l.sciẽter.C.de offi.diuer.iudi.⁊ qbꝰ etiã p̃mittit̃ sedere
cũ iudice exceptis eis qbꝰ merita vel facta cãꝫ p̃dunt̃.l.j.
C.de offi.ciui.iudi.Quartus casus in quo hꝫ locũ dicta lex
ambitus est ↄtra cũ q post finitũ officiũ sibi iniunctũ repetit
vel ↄtinuauit idẽ officiũ rescripto ip̃etrato in quo nõ vꝫ re-
scriptũ:⁊ talis iterato recipiẽs:suscipiens ⁊ gerẽs officiũ in
quo semel fuit:vel ↄtinuãs post finitũ tp̃s hoc casu incurrit
penã deportatiõis.l.j.C.eo.Qui aũt recipit pecuniã ad de-
cernendũ alteri honorẽ vel minus tenet̃.l.iulia repetũ.l.iij.
ff.ad.l.iuli.repetũ.⁊ ibi no.in glo.⁊.j.in.§.pri.Est enĩ scien
dũ ꝙ q̃s nõ põt ↄtinuare honorẽ ⁊ dignitatẽ seu officiũ fini
to tp̃e:nec põt se refirmare ad illud officiũ.l.honor.§.geren
doꝝ.ff.de mune.⁊ hono.⁊.l.nemo.ij.C.de assesso. Sed dꝫ
vacare ad eosdẽ honores ꝑ q̃nqꝫ ẽniũ:⁊ alios post triẽniũ:
⁊ a legatione lõginqua ꝑ biẽniũ.l.ij.C.de mune.⁊ hono.nõ
cõti.⁊ de interual.li.x.⁊ filius in p̃tãtẽ dat vacationẽ:⁊ ecõ-
uerso.⁊ frater fratri qñ sunt simul in eadẽ domo.l.j.in.d.ti.
de mune.⁊ hono.nõ ↄti. Hoc aũt fallit in decorionatu que
nõ p̃stat vacationẽ ab alijs officijs.vt ibi no.Tertio fallit in
subsidiũ qδ non extant alij idonei:qꝛ tunc qui gesserũt pos-
sunt cõpelli:⁊ cõtinuari ⁊ de nouo creari.d.l.honor.§.fi.ff.de
mune.⁊ hono. Quarto fallit si princeps proprio motu ⁊ ex
priuilegio illũ ↄfirmet:qꝛ tunc illud officiũ ↄtinuare ⁊ exer-
cere põt.vt no.glo.in.l.ij.C.de diuer.offi.li.xij.nã nõ credit̃
tunc principẽ ad importunitatẽ petentis fecisse nec ↄfirma-
tum reꝫ publicã ⁊ subditos ledendo.Sed potius principẽ
cum refirmasse suoꝝ exigente experientia meritoꝝ.vt.d.l.li-
cet.l.fi.C.de asses.Et ideꝫ qñ vniuersus populus nullo re
luctante refirmat.vt in auc.de defen.ciui.§.fi.coll.iij.Et ad
de ꝙ officialis nõ dꝫ reformari in officio nisi δ p̃iori tp̃e fue
rit sindicatus ⁊ rõnem reddiderit.l.nemineꝫ.C.de suscep.⁊
ar.lib.x.⁊ ibi ꝑ Bar.qui ẽt ibi dicit.ꝙ officialis non dꝫ esse
ꝑpetuus:sꝫ tp̃alis.⁊ ad plus biẽnalis.Et simil'r q̃s eligi non
dꝫ ad aliud nouũ officiũ nisi fuerit sindicatus ⁊ rõneꝫ reddi
derit de primo officio per.l.rescripto.§.debitores.ff.de mu.
⁊ hono.⁊ ibi ꝑ Bar.Adde ẽt ꝙ lꝫ q̃s ↄtinuans officiũ post
tp̃s finitũ incidit in ambitũ:nõ tñ si expectat successorẽ.nam
vsqꝫ ad aduentũ successoris dꝫ q̃s ↄtinuare nec inde recede
re.nõ eniꝫ df̃ finitũ officiũ donec venerit successor.l.memi-
nisse.⁊ ibi glo.⁊ Bar.ff.de offi.ꝓcon.⁊ lega. ¶ Sequitur
nunc de.l.iulia.repetũdaꝝ de qua querit̃ primo in q̃bus ca
sibus locũ hẽat:seu que crimina puniat secũdo que sit eius
pena.Ad primũ dic simul cũ gl.hic ꝙ hꝫ locũ q̃ñcũqꝫ iudex
seu magistratus aliqd ꝑꝑ latã cãm late sumpto hoc vocabu
lo accipit pecuniã.vt no.in.l.ea in ver.ea.ff.eo.Et sic ꝑ bara
tariã ⁊ symoniã aliqd facit vel omittit in officio ꝑ se vel co-
mites suos.vt cũ recipit pecuniã ad iudicandũ vel nõ iudi-
cãdũ.l.iij.ff.eo.ẽt i bonã cãm.s.pro eo q fouet iusticiã.vt no.
ff.de ↄdi.ob turpẽ cãm.l.ij.Et punit̃ extra ordinẽ ẽt ad pe-
nam capitalẽ vel deportatiõis i insulã ſm qualitateꝫ s̃niẽ.vt
si per pecuniã odio vel calore ↄdẽnet innocentẽ ad mortẽ.l.
Io.de pla.sup quarto insti.

Nota quali-
ter probatur
memoria ho
minum non
extare.

Sequitur δ
lege iulia re-
petundaruꝫ.

lex iulia.§.fi.ff.eo.puniť ⁊ alijs penis diuersis hic iudex pecunia corrupt⁹.vt no.in.l.j.⁊.ij.⁊ auť.ibi posita.C.ð pe.iud. qui male iudi. Jtē puniť hac lege qui recipit pecuniā ob dicēdū vel nō dicēdū testimoniū.l.eadē.in prin.ff.eo. Teneť etiam iste talis ꝯcussionis pena extraordinaria.l.ij.in fi.ff.de cōcussi.sicut ille ꝙ recepit pecuniā ob calūniose accusandū vel nō accusandū:vt.d.l.ij.⁊.d.l.eadē.ꝙ etiā teneť actiōe in factū de calūnia ad quadruplū:que actio ꝯcurrit cū ista.l. repetū.l.j.§.j.ff.de calū. Jtē puniť hac.l.officialis sup ꝯductu gētiū armoꝝ qui ꝯducit aliquē stipēdiariū ꝑ pecuniā ⁊ simoniā:vt.d.l.eadē.§.eadē lege. Jtē ꝙ accipit pecuniā vt arrēget ꝓ aliquo in publico ꝯsilio.d.l.eadē.v.neue qs. Jtē qui recipit pecuniā vt det iudicē delegatū vt ea iubeat iudicare vl nō iudicare.d.l.lex iulia.ff.eo. Jtē ꝙ recipit pecuniā vt ponat aliquē in vinculis vel a vinculis relaxet.d.l.lex iulia.v.neue ob bosum.ff.eo. Jtē ꝙ penā ꝑcio cupiditatis alicui iniūxit vel remisit vel extorquet a subditis ⁊ in officio sibi cōcesso male ⁊ simoniace se habuerit.l.iubem⁹.C.eo.⁊.l. fi.ff.eo. Jtē ꝙ pecuniā dedit accepit ꝓ administratiōe officij ꝯcedēda.l.sancim⁹.C.eo.quo casu hꝫ etiā locū lex iulia ambitus.l.j.ff.ad.l.iuli.ambitus.⁊ dicit.ð.in prin.huius.§. Debet igiť rector anteꝙ intret officiū iurare corā principe qñ per eū fit electio:vel corā priorib⁹ populi qñ fit a populo:vt no.glo.in auť.vt iudi.sine quoquo suffra.§.iusiurādum.in ver.dabūt.coll.ij.ad delationē cartularij.i.cācellarij vel notarij ꝙ nihil dedit daturus est ꝑ se vel ꝑ aliū alicui ꝓ administratiōe.i.officiū faciēdo. Jtē ꝙ stabit ꝯtentus suo salario ⁊ nihil vltra recipiet durāte officio nec etiā finito ꝓ aliquo bñficio in officio ꝑstito ⁊ sic puras manus hēbit. Jtē ꝙ finito officio stabit ad sindicatū ꝑ tꝑs deputatū ⁊ rōnē reddet de gestis ⁊ administratis ꝑ eū.⁊ habeť hoc iuramētū in.d. auť.vt iudi.sine quoquo suffra.§.si igiť a nobis.ꝯiuncta.l. sancimus.C.ad.l.iul.repetū. De iuramēto impatoris qđ facit pape dum recipit vnctionē:ꝯsecratiōē ⁊ dyadema vide in.c.tibi dño.lxiij.di.de quo in cle.de iureiur. Jtē punit hec lex eū qs recipit dona vel munera iure ꝓhibi.violentia vltra cētū aureoꝝ:vt.d.l.eadē.l fi.ff.eo.nisi recipiat a ꝯiūctis ꝑsonis in infinitū:qꝛ ꝯiuncte fraudē excipit.d.l.j.in fi.dūmō nō donet rōne officij:vt ibi no.⁊.d.l.eadē.§.oportet. Jtem nisi recipiat esculenta ⁊ poculenta que olim non licebat recipe sed hodie sic.s.quando non habet salarium.fm glo.hic ⁊ in auť.scriptum est exēplar.ij.§.prohibeant autē.col.ij.⁊ in.l. plebescito.ff.de offi.ꝑsi. Et intellige illud ꝙ.s.olim poterat dona recipere vsqꝫ ad centū aureos hñ ē hodie correctuꝫ ꝑ dictā auť.scriptū est exēplar. Sed ꝙ liceat iudici recipere a cōiunctis quātuncūqꝫ donare velint dūmō nō rōne officij nō reperio correctū:sicut nec legata ⁊ successiōes ꝯiūctoꝝ que rete.ar.in.c.requisisti.ver.si vero relinquať a ꝓpinquo.extra de test. Silr ꝙ hodie nō liceat iudici recipere esculēta ⁊ poculēta nisi i defectū salarij. Guil.de cu.l.d.l.plebescito.⁊ Bar.in.d.l.lex.§.oppet.ff.eo. ⁊ Saly.in.l.iubemus.C.eo. dicunt ꝙ imo ēt hodie lꝫ recipe esculēta ⁊ poculenta que infra paucos dies ꝯsumi pōt ꝑ.c.statutū.§.insup.de rescrip.li. vj. Et illud auť.scriptū exēplar dꝫ restringi vt ꝓhibeat alia munera:nō esculenta ⁊ poculenta.⁊ tenēt opinionē gl.⁊ dicunt ꝙ.§.opꝫ insup loquiť in delegatis qbus lꝫ recipe esculenta ⁊ poculēta.⁊ ēt recipe sportulas qđ nō lꝫ ordinarijs iudicibus:⁊ ita tꝫ Jo.de bel.in.d.auť.scriptū ē exēplar. Ray. in sua summa tꝫ ꝙ in foro penitētiali nō lꝫ ordinario quicꝙ recipe a litigantib⁹:qꝛ ꝓꝑ suspitionē vitandā dꝫ man⁹ suas ab oī mūnere excludere.j.q.j.sunt nōnulli.⁊ si recipiat tenetur ad restōnem.nec sufficit donantis remissio.ab alijs autē nō litigantib⁹ lꝫ recipe moderate tū esculēta ⁊ poculēta.per dictū.§.insup.⁊.l.solēt.in fi.ff.de offi.ꝯsul.⁊.xviij.distin.c.de eulogijs. ¶ Sed quero an hec lex repetundaꝝ hēat locuꝫ tam in iudice ordinario ꝙ̄ delegato.dic ꝙ sic.l.oēs cū gl.C. eo.⁊ que sit ei⁹ pena.dic ꝙ duplex.s.pecuniaria ad quadruplū.l.sancimus.C.eo.⁊ corporalis extraordinaria.lex iulia §.fi.ff.eo. Sed an hec lex hēat locū tam in ciuili ꝙ̄ in crīali. dic ꝙ pecuniaria quadrupli hꝫ locū in vtraqꝫ.vt tꝫ glo.in ꝟ. pecunie.in.d.l.lex iulia. Sꝫ corꝑalis hꝫ locū solū in crīali cā in qua ꝑponiť pena publicationis bonoꝝ vel maior.⁊ ita intellige glo.in.l.oēs.C.eo.⁊ ibi per Saly. Sꝫ cui dať hec pena quadrupli.dic ꝙ mediū leso ⁊ mediū fiscō dať.vt dicit glo.in.l.j.C.eo.⁊ hoc si nō fiat turpitudo ex parte donantis alias tota pena dať fisco.qꝛ turpia lucra sunt fisco applicāda.l.lucius.ff.de iure fisci. Et not.ꝙ hec lex iulia repetun. hꝫ tria spālia respectu heredis officialis delinquētis in officio.vt nota.l.ij.ff.eo.in glo.magna.⁊ ibi per Bar.nā ipe delinquēs teneť infra ānū a tpe depositi officij ad quadruplū ⁊ post annū in simplū.l.j.C.de calū.sed respectu hēdis sunt hec tria spālia. Primū ꝙ ex delicto defuncti teneť heres in solidū ēt lite cū defuncto nō ꝯtestata:sicut ēt est spāle in quibusdā delictis alijs.vt notať.ð.de here.que ab intesta.deferunť.§.per ꝯtrariū.qđ regulariter secus ē.ð.de ꝑpe.⁊ tem. act.§.nō autē.⁊.l.ex iudicioꝝ.ff.de accu. Secūduꝫ ꝙ teneť heres licet nihil ad eū ꝑuenerit qđ regulr est sec⁹.C.ex delictis defunctoꝝ.l.j. Tertiū est ꝙ ēt de eo qđ ꝑuenit nō teneť heres nisi vsqꝫ ad ānū:vbi regulr dꝫ teneri ꝑpetuo.l. videamus.ff.qđ metus cā.⁊.l.in heredē.ff.de calum. Jtē attēde ꝙ magistrat⁹ nō solū teneť de baratarijs a se cōmissis sꝫ a suis officialib⁹.l.in ꝯmittēdo.ff.e.l.j.C.eo.⁊ tū liberať eos exhibēdo.l.si cū exhibuisset.ff.ð publi.fm Bar.ff.eo.l.ij. Attēde ēt singulare qđ lꝫ in loco administratōis officij officialis fuerit sindicatus tū de istis furtis delictis:⁊ baratarijs ð quibus nō fuit cognitū pōt ꝑpetuo fm naturā actionis ꝯueniri ⁊ accusari in ꝓprio domicilio sue patrie.gl.sing.ē i.l.ij.⁊ glo.magna.iuxta finē.in ver.itē oppono. sꝫ Bal.in.d.l.observare.§.ꝓficisci.ð officio ꝓcōsul.⁊ lega.ff.eo.dicit hoc eē veꝝ in his que nō ꝑtendūt nomē officij.vt furta:homicidia ⁊ similia. Secus i his que sunt gesta rōne sui officij i qbus terminus ꝑemptori⁹ assignatus i genere ꝑ generali ꝓclama. sup generali inqsitiōe sindicatus facta absolutione excludit postea agere ⁊ querelare volētes.l.si eo.C.ꝙ accusa.nō pōt ⁊.l.si eo tpe.C.de remissio.pigno.⁊ in.c.cū in tua.extra.qui.mo.accu.pos. Jtē si ꝯueniret officialis in loco domicilij posset petere se remitti ad locū administratōis:vbi agēti obstabit exceptio rei iudicate.l.j.⁊.ij.C.vbi de ratio.agi oportet. ¶ Sequiť de lege iulia annona.hec lex facta fuit ⁊ locum hꝫ.vt hic dicit gl.ꝯtra eos qui quoquo faciūt vt annona carior vendať puta impediēdo vel inpediri faciēdo vl detinēdo naues vel nautas annonā ꝯducētes.l.ij.ff.ad.l.iuliā.de anno. Jtē faciēdo caristiā bladoꝝ:vt emēdo oēm quātitatē bladoꝝ que inuenir i possit ⁊ ꝯseruādo vt tēporib⁹ minus fructuosis carius vēdi possit.l.ānonā ⁊ ibi gl.ff.de extraordi.cri. A rusticis tū blada ad ciuitateꝫ ꝯducētib⁹ bene licet emere in grosso nō ad hūc finē caristie. Sꝫ ne isti rustici diu stantes ad vēdēdū ad minutū subducanť ab opibus rusticalib⁹.l.ij.ff.de nūdi. Et nō solū ꝓhibita est ꝯuētio licet aliquos facta de emēdo omne granū vt postea sequētibus tpib⁹ carius vendať.d.l.ij.in prin.ff.ad.l.iuli.de anno. Sed etiā est ꝓhibita ꝯuentio facientiū monopoliū.i.ꝯuentioneꝫ de qbuscūqꝫ speciebꝫ materieb⁹ ꝑtinētib⁹ ad victū vel quēcūqꝫ vsum ꝑ ipsos solos vendēdis in dānū ⁊ caristiā rei publice. Casus est in.l.j.C.de monopo.⁊ comē.neg.vel arti.⁊ ꝯtrafaciētes debēt oībus denudatis bonis in ꝑpetuū mitti exiliū vt ibi dī. Qui ergo dedit ei arras in emptionē oīum aromatuꝫ ciuitatis vt ipse solus postea carius vēdat cū prescinerit naues adducentes fore submersas diciť facere monopoliū in ciuitate ⁊ incidit in dictā penā:vt.d.l.j.nec ob.ꝙ qs nō dꝫ inuitus ꝓhibere neqꝫ cogi vēdere vel emere.l.inuitū.C.de ꝯtrahē.emp.qꝛ lꝫ regulr qs nō cogať vēdere vel emere.C.de iure delibe.⁊ ꝑ Bar.⁊.l.j.de cōi seruo ma.nec etiā minus iusto ꝑcio vēdere.l.fi.ff.ad.l.iuliā.de anno.tū in istis reb⁹ ad victū spectātib⁹ pōt qs a ꝑfecto vel officiali ad quē spectat:vt.l.j.§ cuꝫ vrbē.ff.de offi.ꝑfec.vrb.vel etiā ab

eꝓ illius

epo illius loci.l.fi.§.itē episcopi.ff.de mu.⁊ bono.cogi vendere.vt.d.§.cura.⁊ ibi gl.⁊ Bar.sup ver.suap. Pro habūdātia ergo populo faciēda pōt habundātes frumento cogi mittere illud ad vēdēdū in foro.vt.d.§.cura.iusto tñ precio statuēdo sm varietatē temporū ⁊ sterilitatē rep.arg.l.nō debere.ff.ad munici.l.fi.ff.ad.l.iul.de anno.⁊.l.ꝑcia rep.ff.ad legē falcidiā.⁊ per Bart.in.l.j.C.de fru.vrbi.cōstāti.lib.x. Et si est tempus necessitatis ⁊ caristie cogit quis ēt minus iusto ꝑcio vendere.l.ij.§.cuȝ in eadem.⁊ annum.ff.ad.l.rodiā.de iact.⁊ ibi no.sm Bar.in.d.§.cura. Itē postq̄ quis exposuit frumētū vel aliam reȝ ad victū spectātē venalē in foro pōt statui q cogat vendere.⁊ sic statutū ē ꝯsonū iuri cōi disponēs q oēs portātes bladū venale in foro teneant illō vēdere ⁊ amplius illud reportare nō pñt.⁊ hoc fuit de mente glo.l.d.§.cura.in.v.suap.in vltima solone.⁊.l.nemo.ij.C.de iude.⁊.d.l.fi.§.itē epi. Itē ꝓ fertilitate in cōi habēda.⁊ caristia euitāda pōt statui q quilibet mercator teneat ire vel mittere ad alienas partes ad emēduȝ granū in cōi vēdēdū. ac etiā pōt quilibet iuxta suā facultatē cōpelli mutuare pecuniā in cōi mittēdā ad granū emēdū.l.j.C.vt nemini liceat in emp.spe.se excu.lib.x.⁊ ibi glo.fi. Itē vt in cōi pateat facultas habēdi pōt statui ne aliquis vltra suā indigētiā emat ne alijs res cariores vel incōmoditatē habēdi reddat.l.j.C.de epis.audi.⁊ ibi p Saly.plene. Et generalr in his reb⁹ ad victū spectātib⁹ sine qb⁹ homines viuere nequeūt possunt precia statui:⁊ super eis disponi prout publica vtilitas exigit vt sic publica vtilitas ꝓferat priuate.vt dicit glo.cū iuribus in ea allegatis in.d.l.fi.§.itē epi.ff.de mune.⁊ hono.in solone ad ꝯtrariū.l.iij.in rubrica.ff.ad.l.iul.de annonis. Que autē sit pena hui⁹ fraudātis annonā.dic q duplex.s.pecuniaria.xx. aureoꝝ.l.ij.in fi.ff.ad.l.iuliā.de annonis.⁊ corporalis extra ordinaria.l.annonā.ff.d extraor.crimi. Et ad accusandū de hoc crimine admittit seruus ꝯtra dñm.l.j.ff.ad.l.iul.de annonis.lȝ alr regulr inter seruū ⁊ dñm nō possit esse iudiciū nisi in casib⁹ notatis in.l.vix certis ex causis.ff.de iudi. Itē admittit mater ad accusandū d hoc crimine.l.fi.ff.ad.l.iul. de annonis.que alr nō admitteret nisi ꝓsequēdo suā vel suoꝝ iniuriā.l.q accusare.cū trib⁹ sequētibus.ff.de accus.⁊ canoni.ij.q.j.c.ꝓhibent. ¶ Nunc sequit videre de.l.iulia de residuis.⁊ hec vt dicit hic glo.hȝ locū ⁊ punit eū q pecuniā sibi datā ꝓ aliqua administratōe exequēdo vel pro alio ope publico faciēdo nō expēdit in dicta administratōe:sed totā pecuniā vel eius partē ꝓ se retinuit.l.ij.⁊.l.iiij.§.sed ⁊ qd.ff.ad.l.iul.pecu.⁊ de residuis.⁊.l.sacrilegij capite.§.cuȝ quoq.eo.ti. Itē punit eū q recipit pecuniā publicā sibi datam vt cōduceret vel emeret aliquā rem pro re publica.vel sibi datā pro emptiōe vel locatiōe reipublice a se facta cum esset ad hoc deputatus.d.l.iiij.§.in alia.ff.eo. Item punit eū qui recipit pecuniā publicā suo periculo traijciendā quam in suos vsus conuertit.l.sacrilegij.§.his autem.ff.eo. ¶ Et nota q ad hoc vt quis puniatur hac lege requiritur ⁊ oportet q pecunia recepta sit suo periculo:vt.§.his autem.vt est in casibus supradictis.vt cuȝ massarius rei cōmunis deputatus ad pecuniā cōitatis exigendā ipsam pecuniā vel eius pteȝ in suos vsus ꝯuertit. Si aūt quis non deputatus ad hoc surripuissȝ pecuniā publicā que nō erat suo ꝑiculo cōmittit peculatū cuius est maior pena q̄ residui.⁊ in hoc differt crimen peculatus a crimine residui:vt dixi s.eo.l.peculatus. In casu tñ ēt qui accipit pecuniā priuatā:puta a debitore fiscali fisco ꝑsoluendā quā nō soluit:sed in suos vsus ꝯuertit ⁊ ꝯtumaciter eā soluere.resistit vsq ad annū tenet post ānuȝ.l.iulia.de resi.vt.d.l.sacrilegij.§.fi.pōt tñ interiȝ tanq̄ debitor fiscalis pignorari ⁊ mulctari ⁊ ēt ꝑsonalr capi.ibi dī.⁊ in carceribus poni si ꝑsistat in ꝯtumacia in soluēdo ⁊ nō aliter l.nemo carcereȝ.de exact.tribu.li.x.nec liberat debitor fiscalis carceratus cedēdo bonis qñ fuit ꝯtumax in soluēdo alr vt.d.l.nemo. Et dixi.s.de actio.§.is quoq. Secus aūt in debitore priuato q non pōt capi nec carcerari nisi prius sit ꝯdēnatus ⁊ excussus:cū vltimū remediū sit carcer.vt no.in.l.iiij.§.tutores.ff.de suspec.tuto.⁊ liberat cedendo bonis.l.j.C.de cessio.bo. Sȝ bene pōt capi vt carceret sed nō vt veniat postq̄ semel fuit in iudicio tunc ⁊ ꝓmisit stare iuri ⁊ non stetit.l.ꝯsentaneū.C.quō ⁊ qñ iudex. Sȝ si nunq̄ fuit i iudicio tunc si est debitor legitime citatus ⁊ est ꝯtumax iudex cogit ad petitionē ꝑtis eū facere capi.d.l.ꝯsentaneū. Sȝ si nō est ꝯtumax.i.nō est ter citatus iudex nō cogit ad petitionē ꝑtis sed eius officio pōt eū facere capi.si vult.vt voluit gl.in.l.sȝ ⁊ si is.ff.de in ius vocā.dūm nō extrahat inuitus de domo.l.plerique.eo.ti.nisi pro mandato iudicis de ꝯparendo neglectorq tunc pōt pro isto crimine ꝯtemptus mandato iudicis capi ēt in domo pro alijs criminib⁹.vt no.in.d.l.plerique. Sȝ nunqd iudex pōt facere capi denunciatū de crīe anteq̄ sibi ꝯstet de delicto si d ei⁹ fuga dubitet.dic q pōt p tex.l.c.si clericos.de sen.excō.li.vj.⁊.l.si longius.§.si fili⁹.in v.vel dum venit.ff.de re iu.⁊ p Bar.in.d.l.sacrilegij.§.fi. Si.n.pōt debitor i cā ciuili pp fugā a ꝑuato ēt detineri.l.ait ꝑtor dbitorē ff.q in frau.cre.nec ē loc⁹ iuratorie cautiōi in tali suspecto ⁊ fugitiuo si nō pōt satisdare.vt no.gl.i v.sola ꝓmissiōe l.l.ij.§.si dubitet.ff.d iud.multomagis pōt i iudice scipi a captura pp suspitōeȝ fuge fac.qd no.gl.fi.l.l.dies festos.C.d fer.dū dicit nisi timeat de eius recessu.pēa aūt huius legis de residuis ē vt delinquēs ꝯdēnet parti amplius tertia pte q̄ dȝ.i.in restitutōe pecunie quā in vsus ꝯuertit ⁊ in tertia eius.vt hic in gl.⁊.l.iiij.§.sȝ ⁊ q pecuniā.ff.eo. Quero a qd sint aliqua iudicia q̄ hoc titulo descripta.dic q sunt alia de qbus glo.dubitauit in.l.j.ff.eo.vt est lex iulia viscellā.que olim' ꝓhibebat libertos aspirare ad honores ⁊ dignitates sub pena ei extraordinarie imponēda.l.j.C.ad legem iul.viscel.⁊.C.si seruus aū libe.ademp.aspi.li.x.nisi prius impetrasset ius aureoꝝ ānuloꝝ.i.vt posset ⁊ necesse haberet portare annulos aureos in signū ꝑcedētis libertatis ⁊ semiplene subsequentis ingenuitatis.habent.n.vt ingenui quo ad honorē.s.⁊ dignitates mfimonia ⁊ qdā alia.⁊ habebāt vt liberti quo ad iurapatronatus ꝯseruāda.vt no.i.l.ij.C.de iure ānu.aureo. ⁊ est glo.magistralis i.l.ij.ff.de iure ānu.aureo. Si aūt libertus a ꝑcipe impetret restitutōem ad antiqua natalia qbus oēs liberi nascebant tunc plus ꝯsequebat libertus.l.fi.ver. quēadmodū.⁊ ver.fi.C.de bo.libe. Et id tūc q tollunt iurapatronatus ⁊ tractat de ꝑiudicio tertij qñ ꝑncepts restituit natalibus dȝ interuenire ꝯsensus eius de cuius ꝑiudicio agit.l.interduȝ.in fi.⁊.l.nec filio.⁊.l.patrono.ff.de nata. resti. Et no.in.l.nā ita diuus.ff.de adop.alr nō pōt tollere ius priuati nisi ob publicā vtilitatē.vt dicit glo.in.d.l.patrono.⁊ q ex certa scīa faciat ⁊ ēt dicat si expedit nō obstāte tali lege.vt no.in.l.fi.C.si cōtra ius vel vtilita.publi. Hinc ē q limitatio facta de aliquo illegitime nato nō valet nisi citatis his q essent successuri ab itestato p.d.l.interdū.cū se.nisi fuerit legitimatio ex dispositōe ꝑris in vita.vl post eius mortē de quo p Bar.in.l.gallus.§.sȝ qd si tñū.ff.de lib.⁊ posthu. hodie vero ista lex viscel.ē correcta.vt dicit glo.in.d.l.j.si seruus ante li.q sola manumissio hodie cōfert manumisso qd olim cōferebat ius ānuloꝝ aureorū ⁊ manumissus efficitur ingenuus ⁊ verus ciuis romanus quo ad honores ⁊ dignitates ꝯsequēdas ⁊ matrimonia cū nobilib⁹ cōtrahēda.⁊ vt habeat tutorē ingenuū reseruatis iuribus patronatus.vt dicit glo.in ver. regeneratiōis.in auc.vt lib. decete.§.j.col.vj. trāsumptiue posita.C.de iure ānu.aureo.auc.sȝ hodie.que aūt iurapatronatus ⁊ qualr retineant ⁊ pandit est gl.magistralis in.d.l.fi.C.de bo.libe.⁊.ff.de exhe.libe. Itē crimen ꝑuaricatōis est publicū.⁊ quādoq priuat.naȝ sique accusat de ꝑuaricatōe scā in publico iudicio ē publicū crimen.alr est priuatū crimen siue ꝑuaricatū fuerit vl ꝯcluserit i publico siue in priuato crimine.l.ij.ff.de ꝑuari.⁊.l.j.C.de aduo. diuer.iudi. Et cōmittit crimen ꝑuaricationis eo ipso q accusator veꝝ crimen de quo accusauit sciēter abscōdit.l.j.v. publicari.ff.ad turpil.⁊.l.j.ff.de ꝑuari.vel ficticie admittē

do falsas defensiones & bonas probationes dissimulãdo vt reus absoluat. l. j. §. puaricatorẽ. ff. ad turpil. vel cum aduocatus vel procurator aduersam partez iuuat prodita parte sua. i. qui cũ parte sua est corpore & palam cũ parte aduersa est animo & clam. l. j. ff. de preuarica. & l. puaricatores. ff. de verbo. signi. & l. j. C. de aduo. diuer. iudi. & l. athletas. §. cuz calũniator. ff. de infa. Secus si animo & corpore cũ parte aduersa. qr tunc incidit in crimẽ falsi: vt not. per Bar. in l. j. ff. de preuari. Item preuaricat & etiam falsum cõmittit aduocatus qui secreta iura sue partis ppalat parti aduerse. l. omne delictũ. §. exploratores. ff. de re mili. & pena aduocati delinquentis est extraordinaria. l. j. in fi. ff. de preuari. & accusator preuaricantis est puniendus pena qua fuisset punitus reus facta probatione. l. penul. ff. de preuari. & reus preuaricans habetur pro confesso qr licet ei redimere sanguinem suum. Sed accusator puaricationis in causa sanguinis incidit in turpillianũ & in penam talionis sm materiaz. l. transigere. C. de transac. & quot modis quis dicatur preuaricare. Dic tribus modis. s. per accusationem. per replicationez. & per inquisitionẽ. de quo per Bar. in l. iij. ff. de preuarica. & l. j. §. preuarica. ff. ad turpil. Et an sententia lata per puaricationẽ sit ipso iure nulla vel mediante restitutione in integrũ dic per glo. & Bar. in d. l. j. C. de aduo. diuer. iudi. Et qualiter probatur preuaricatio. vide per Bar. in d. §. preuaricatorem. Item sententia lata contra puaricatorẽ non preiudicat reo non citato: sed lata pro eo. s. pro preuaricatore preuaricationẽ nõ intercessisse bene prodest. de quo per Bar. in d. l. iij. ff. de preuarica. Et vide de ista conclusione preuaricatorum in l. elegãter. §. si dolo. ff. de dolo. & qd not. per Cy. & Saly. in l. siquis homicidij. C. de accusa. Et qd not. extra de collu. c. fi. & in specu. de aduoca. §. vtriusqz. v. illud certo certius est. Et adde que psone sunt que non possunt argui de presumpta calũnia. de quibus in l. ij. C. de calũ. & l. athletas. §. calũniator. ff. de infa. tamen si possunt de preuaricatione redargui & damnati efficiuntur infames. l. si is. ff. de preuari. Item crimen calũnie qd punitur est crimen publicuz quãdo quis calũniatur accusando de crimine publico. & si calũniatur in priuato crimine tunc est crimen priuatuz non publicuz. quia cum calũniator puniatur pena talionis. idest similitudine supplicij. l. fi. C. de calum. & l. fi. C. de accu. non esset similitudo: si nõ esset publicum vel priuatum prout est illud super quo calumniatur. & hoc voluit glo. & Barto. in l. j. §. fi. ff. ad turpil. habet enim locum pena calumnie seu talionis pro calumnia cõmissa in causa publica siue in causis capitalibus. vt d. l. fi. C. de accu. & in causis priuatis idest priuati iudicij. l. j. §. in priuatis. ff. ad turpil. & i causis ciuilibus pro euidẽti calumnia potest quis accusari de calumnia vel iniuriarũ. vt est tex. in l. si tibi seruitutis. C. de lib. cau. & ff. eo. si cui necessitatis. §. j. per Bar. in l. sigo repetere. §. si stellionatus. ff. ad turpil. Nõ autem intelligas q in causa ciuili nõ probans psumatur calumniari sicut in criminalibus. l. qui calumniatores. & l. qui non probasse. C. de calũ. Nam iuramentum calũnie excusat tam in ciuili qz in criminali a presumpta calumnia: sed non excusat ab euidenti calumnia. vt dixi. s. de pena temere litigan. in prin. & pena calũniantis est talionis seu similitudo supplicij. vt d. l. fi. C. de accu. vbi dicit tex. Quisquis crimen intendit non impunitum fore nouiter licentiam mentiendi cum calũniantes deposcat similitudo supplicij. & alibi dicitur calũniator si in accusatione defeciat talionem recipiat ij. q. iij. calũniator. Fallit in casibus notatis ibi & in casibus vbi nõ est determinata pena talionis seu similitudinis supplicij ẽ illa que pro tali crimine est consueta imponi. vt no. glo. in l. quid ergo. §. pena grauior. ff. de infa. Alijs diuersis modis punitur calũniator criminaliter. vt no. in l. j. §. j. ff. d calum. & ideo punitur calumniator cõtra accusationem episcopi criminaliter in triginta põdo. auri. l. si quis per calũniam. C. de epis. & cleri. licet ibi glo. intelligat illam penam esse ciuilem. qd non tenet ibi Salyce. Item punitur calũniator ciuiliter in quadruplum cum acceperit aliquod negociuz calumniosum faciẽdum vel non faciendũ. d. l. j. ff. de calum. §. hoc autẽ. de quo dixi in formula istius actionis. s. de actio. §. quadrupli. Item punit pena iniuriarũ: que actio datur ciuiliter & criminaliter. s. de iniu. §. in summa. Item punitur calumniator quãdoqz extraordinarie. l. penul. & fi. ff. de calum. Et exceptio calũnie debet opponi vt dilatoria ante litis cõtestationem. nisi post litis cõtestationez incipiat competere: qr tunc post litis cõtestationem poterit opponi. iij. q. ix. c. placuit. in gl. fi. & in accusatiõe debet seruari ordo iuris. glo. notabilis ẽ in l. j. §. j. ff. ad turpil. & est triplex modus procedendi de calumnia. & in tantũ tempus potest cognosci de calumnia inquantum poterat cognosci de priuato delicto super quo calũnia est permissa. de quo per Barto. in l. j. in princi. ff. ad turpil. Et adde q etiã certu in manifesta calumnia potest actio denegari. l. posthuinus. ff. de peti. heredi. Item q calumniator non excusatur a pena calũnie per abolitionez publicam vel priuataz nec per rescriptum principis generale vel speciale. l. penul. C. de calum. Item an accusatio ex senatuscõsulto turpilliano sit publicum iudicium vel priuatum. dic q est priuatuz. l. iij. in fi. ff. de preuari. & hoc tenet glo. & Barto. in l. j. de publi. iudi. Et habet locum hec pena turpilliani que est quinqz librarũ auri. d. l. iij. in fi. ff. de preuarica. quotienscunqz quis accusauit de crimine publico & desistit ab ea accusatione criminis publici non impetrata absolutione. vt l. j. C. ad turpil. Sed cum quis desistit ab accusatione criminis priuati non habet locum pena turpilliani sed punitur extraordinarie arbitrio iudicis l. siquis desistere. §. si stellionatus. ff. ad turpil. & not. in d. l. j. C. ad turpillia. Patet igitur q postqz quis accusauit etiam si non sit lis contestata dummodo reus sit citatus. sm Bar. in l. quesitum. ff. ad turpil. vel etiam si non sit citatus sed solum sit data accusatio & satisdatio prestita de psequẽda lite. sm Saly. in l. j. C. ad turpil. non potest quis desistere ab accusatione quin incidat in turpillianum. & quin etiã cuz iudex extraodinẽ condẽnet si sibi videbitur. vt dicit Saly. in d. l. j. & per inquisitionem ex officio procedet. vt l. ij. C. de aboli. Et hoc verum q non potest impune desistere nisi superueniat abolitio que eum excuset. d. l. j. turpil. que abolitio est duplex. vt. C. de aboli. & de generali abolitio. duobus illis titulis. Et hec que supradicta sunt pro huiusmodi commentario quattuor librorum institutionum sufficiant.

¶ Excellentissimi peritissimiqz vtriusqz iuris professoris domini Joãnis de platea commentaria in quattuor libros institutionum expliciunt. ¶ Impressuz Papie per magistrũ Bernardinum de Garaldis. Anno domini. M. ccccc viij. die xviij. mensis Aprilis.

F I N I S.

Registrum.

A B C D E F G H I K L M N O P Q
R S T V X y z AA BB CC DD.
¶ Omnes sunt terni preter CC DD qui sunt duerni.

Tabula alphabetica.

Finis tabule.